VSEVOLOD IVANOV

ULORILE VÎNTULUI

Desenul copertei de *Mircea Dumitrescu*

BceeoAod Meanoe

UBETHblE BETPA

CoSpaHHe coiHseHHñ B BOCLMH TOMax

TOM nepBuit

IIAPTH3AHCKHE IIOBECTH

rocyaapcTiieuHoe Ha^aTeJibCTBO
XyAOxceCTBeHuou
JIuTepaTypw

МОСКВА — i9S8

Vsevolod Ivanov

Culorile vîntului

Editura pentru Literatură Universală

În româneşte de

Teodor Pică şi Mihail Cardaş

Bucureşti — 1968

Izbeşte dropia drept în cap ! De-o nimereşti în piept sau aripă, glontele alunecă, şi ea zboară în tufăriş, să moară acolo.

Semion a uitat chestia asta şi s-a lins pe bot de pasăre.

Piciorul striveşte în duşmănie, purpura măzărichei şi aurul gălbenelelor — flori gingaşe, feciorelnice.

Na, că acu o să-i pară rău de niscai buruieni !

în zănoaga tămîiată de cetină dospită miroase a sărbătoare. Cerul e strîns într-un guler de stinci. Dinspre Ciagan-Ubinka vuiesc cedrii albăstrii. -•

Cam şchioapătă, dar merge înainte.

Brodnii[1] îi strâng pulpele, nădragii uzi de năduşeală îl rod între picioare, şi mai are patru

[1] încălţăminte tipic siberiana, un fel de cizme cu tureatcS moale, albă, în formă de jambiere sau cusută.

verste pînă în sat — dincolo de codrul Ciagan-Ubinka.

— Taman acu cînd praful de puşcă e scump foc — şi barem de s-ar găsi ! Dropia aia trăgea vreo douăşpe ocale bune. Trebuia s-o izbeşti drept în cap !

Un talai — iepure de munte — sări în mijlocul drumeagului şi se opri cu urechile ciulite, pironindu-'l cu ochii lui verzi, mongoli.

— Ptiu, piază rea !

O fi ştiind şi iepurele că s-a scumpit silitra.

în stânga, izbucni din stufărişul vineţiu gîgîit de gîşte sătule. După obicei, ridică zvîcnit puşca şi o cîrmi într-.acolo, dar îşi luă seama şi se-n- toarse pe drumeag.

— Izbeşte dropia drept în cap !

S-a rătăcit. Nu i s-a mai întâmplat niciodată. îi apăru în faţă albastrul mocnit al unei bahne, şi din mijlocul ei ţîşni săgeată spre cer un fluierar.

— Măi, drăcie !

Semion o luă spre potecă. Deodată, drept în faţa lui se desdhiise o poieniţă. Şi era în poieniţa aceea un pietroi vioriu năpădit de muşchi. Iar lîngă pietroi şedeau trei inşi. Pe o crăcană, deasupra unui foic de găteje, atârna un ceainic.

Cei trei erau îmbrăcaţi cu mantale ostăşeşti rupte şi jegoase. Pe feţele lor stinse, livide, pă- mîntii, numai ochii care iscodeau cerul, iarba, pietroaiele, scăpărau temător.

Se uită bine la ei. Oameni străini de loc, nu din plasa lui. Unul din ei era înalt cît bradul.

Faţa arămie, gălbejită a lunganului era liniştită, doar

ochii îi ardeau la fel ca ai celorlalţi...

II

Lui Semion i se încălzi inima de bucurie. Degetul ou care trase cocoşul tremura.

— Or fi dintr-ăia ?! Unde n-ar da Dumnezeu...

Dintr-ăia erau ! Uite, colo, lîngă foc caschetele albastre, cum poartă gărzile roşii. Şi trei arme proptite de pietroi.

Semion l-a ales pe ăl mai gras. De data asta a ochit sub ureche. E mai sigur.

A tras.

Ostaşul s-a prăbuşit cu mîna-n foc, iar ceilalţi doi au zbughit-o în desiş.

Nici n-a apucat să mai încarce o dată...

A pîndit cu urechea trosnetul de vreascuri, ca să ştie încotro au luat-o.

Un gîndac se rostogoli greoi de pe o creangă pe o buturugă. Dinspre baltă ţipă o lişiţă.

Nu li se aud paşii.

Se lăsă păgubaş.

— Dă-i dracului ! Ajunge şi unul.

în afară de arme, găsi două bocceluţe cu rufe şi o carte. Le strînse pe toate, apoi apucă mortul de centiron, îl tîrî în tufăriş şi-l acoperi cu cetină.

Cărarea îl scoase la Giagan-Ubinka. Greu să care armele, dar las'că merită.

— Uite că şi bahna-i bună ! exclamă el voios. Dar ciuda încă nu-i trecuse :

„Şi mai ales, nu uita, băiete, că pana sură de dropie e tare şi glontele n-o pătrunde. De-aia trebuie s-o izbeşti drept în cap, în ochi..."

Din grădină venea miros de mraniţă încinsă. Lîngă gardul de nuiele se învălureau ameninţător urzici verzi-albăstrii, mai mari de-un stat de om. De dincolo se auzea vorbă aprigă.

Semion lăsă jos armele să-şi mai tragă sufletul şi-şi scoase punga de mătase.

Un glas de femeie spunea cu amărăciune :

— Pînă cînd, Listrat Efimîci ? Numai mustrări şi vorbe de ocară ? Mă seacă la inimă. Ce-au cu mine, nu-mi caut eu de treabă ?

Un glas adînc răspunse ca din pămînt :

— îndură şi tu. Ce ţi-aş mai putea spune ? Din cîte credinţe m-am împărtăşit, Nastasiuşka, toate ziceau : îndură ! Să îndurăm, ce să-i faci. Uite furnica, un flecuşteţ acolo, dar dacă-i răbdătoare, ce mai palate durează !

Semion se ridică, desfăcu urzicile cu coatele şi, săltîndu-se, aruncă cu năduf :

— Băi taită, iar ai pomit-o-n eradic ? Ne-ai omorît cu ibovnicele tale. Ţi s-a dus buhul în toată plasa.

Frecîndu-şi apăsat şalele vînjoase şi drepte, Kalistrat Efimîci răspunse domol :

— Ia pleacă, mă, de-aici ! îl judeci pe tat-tu ?

— Frumos îţi şade ! Om bătrîn... Ne-ai făcut casa de ocară ! Sare-garduri ce eşti !

Sucindu-şi gîtul, Semion prinse dintr-o căutătură răzoarele răvăşite, buzele cărnoase ale femeii. Apoi se depărtă, azvîrlind coatele ascuţite înainte.

O să strivească toate răzoarele armăsarul. Barem de s-ar duce prin grădinile altora... Zice că trebuie să răbdăm... Da el, ce, rabdă ? Pe dracu !

Săltă armele şi strigă :

— Tată ! Du-te acasă şi înham-o pe Kaurka ! Am împuşcat p-acolo un roşcovan.

— Samur ori altă dihanie ?

Brazde de un albastru-murdar vrîstau pămîn- tul toropit în zăduf sub unduiri de miresme uscate, tulburătoare.

Pieptul vîrtos şi înfiorat al Nastasiei Maxi- movna, slrîns în bluza fumurie de atlas, se zbuciuma ca un fluierar rănit de alice, iar nasturii roşii păreau stropii de sînge de pe trupul păsării.

— O să ajungem să vorbim pe şuşotite, Nasta- siuşka !

Buzele cărnoase, fragede, ca de codană, ale Nastasiei Maximovna rostiră :

— Pe şuşotite... se vorbeşte noaptea.

Şi-l săgetă cu un zîmbet de fetişcană păcătoasă.

Kalistrat Efiniîci are o ţeastă uscăţivă şi sco- fîlcită la tîmple, dar e lat şi voinic la trup şi un fuior de barbă lungă, înspicată, îi încadrează chipul. Privi ţintă buzele moi şi fragede ale femeii. Apoi, furişînd o privire peste umăr, mormăi :

— Auzi !...

Aproape tîrîndu-se în ţărînă, braţele lui uriaşe se întinseră lacom.

Lacrimile ce-i umeziseră ochii erau de durere sau de fericire ? Nastasia Maximovna n-ar mai şti să

spună.

în vremea asta Semion era la primărie.

Ga întotdeauna, în încăperea murdară, cu stuchituri pe duşumele, se înghesuiau ţărani veniţi cu felurite plîngeri.

Primarul era îmbrăcat într-un pantalon galben care-i trecea peste cizme şi avea ochii albaştri, senini şi rîzători.

— A, Semion Kalistratovici ! Trăite-ar Dumnezeu !...

Semion :

— Unde-i ordonanţa aia ?

Primarul, mucalit:

— Care, mă, că acu a dat lumea în patima ordonanţelor. Am cu duiumul.

— Pe care ai citit-o deunăzi la adunare.

— Era lungă ?

Semion, înciudat :

— Ai fi băgat-o pe undeva. Fă bine şi găseşte-o.

Primarul rîse cu poftă.

— Ei, pisar, caut-o pe aia cu ştampila, â nouă. C-aşa-i acu : alt nacealnic, altă ştampilă.

Pisarul scoase din sertar hîrtia cerută.

Semion :

— Citeşte.

— Citeşte, încuviinţă primarul. O fi aia cu gărzile roşii *?*

Pisarul se execută :

„Bandele împrăştiate ale roşilor terorizează populaţia, omoară vite, dau foc pădurilor, să- vîrşesc asasinate... Date fiind cele de mai sus... veţi lua personal toate măsurile... Faceţi apel la voluntari...

Cine omoară unul primeşte un premiu de 40 de ruble...“

— Ho ! îi tăie vorba Semion. Cine-o iscăleşte ?

Pisarul se uită în josul foii şi exclamă admirativ :

— Asta iscălitură zic şi eu. Semnează colonelul Sedlov. Colonel cum scrie la carte. Are o cancelarie de o sută cincizeci de inşi şi toţi cavaleri ai ordinului Sf. Gheorghe.

Semion pipăi documentul.

Apoi îşi făcu de lucru cu şapca, îndreptă cozorocul ce se strîmbase.

Secretarul îşi aprinse o ţigară şi cu vîrful de jar al chibritului arse o muscă aşezată pe foaia ordonanţei. Primarul aduse vorba despre grîne. Vorbele se înşirau otova ca un măcăit.

— Auzi, pisar, fă-mi o adeverinţă. Pe chestia aia cu gărzile roşii. Cum zice în ordonanţă.

— Ai curăţat tu vreunul ? întrebă primarul.

— îhî... La Ciagan-Ubinka... Erau trei, doi au tulit-o.

— în hăţişuri, se băgă în vorbă un ţăran. Dac-a nimerit acolo, pupă-i urma.

Primarul porunci secretarului să întocmească o adresă pentru vătăşia de plasă. Apoi către Semion :

— Acolo o să primeşti ce ţi se cuvine. Da o duri singur. Pisar, adă-ncoa pecetea.

Iscălind, bombănea :

— Uite cită bătaie de cap pentru ale patruzeci de ruble ale tale.

în glasul lui răsuna invidia.

Sătenii tăifăsuiau pe îndelete despre banii ca- re-şi pierd valoarea, despre nişte mărfuri aduse din Vladivostok, despre cum s-ar mai putea ciuguli ceva kerenci[1] prin taiga.

— Acolo trebuie baftă, spuse primarul.

Sub şopron îl aştepta pe Semion o căruţă cu un cal, din acelea de care dai prin părţile Irbi- tului. Pe o stivă de bîrne şedea Kalistrat Efi- mîci. în cerdac Feokla batea o plapumă.

— Ce-ai vînat ? sări ea nerăbdătoare. Să ştii că blana de toamnă a ursului nu face două parale. Mai an s-a plătit treizeci şi cinci la Ulea. Da zi, mă, odată, urs ?

— Hai, suie, făcu Semion.

Femeia se răsuci repede fîlfîindu-şi foile largi de cît şi dispăru în casă.

Kalistrat Efimîci deschise poarta şindrilită, scîrţîietoare.

în ceasul acela albastru-verzui dinspre căderea nopţii veni de la armată mezinul Dmitri — scund, cu fălcile masive, colţuroase şi capul bine înfipt între umeri. Mantaua ostăşească atîrna pe el ostenită.

Din grajduri, dădu fuga cu doniţa în mînă nevastă-sa, trupeşa Daria. Fără să-şi lepede mantaua, Dmitri se duse cu ea în fînărie. Au stat mult acolo. Nu se auzea decît răsuflarea între-

al lui Kerenski.

tăiată a lui Dmitri şi glasul lui răguşit, de că- tană.

Apoi Daria năvăli bocind în casă şi, potri- vindu-şi la repezeală părul şi rochia, întrebă gî- tuită de plîns :

— Avem rachiu ? A zis să-i aduc.

Ghemuită în cotruţă, plîngea oarba Ustinia.

Pe masă, un pisoi cu ochi lăptoşi se juca cu un gîndac.

— Zît, gemu Daria şi reluă. N-avem rachiu, bunicuţo ?

— Nu ştiu, Dariuşka, nu ştiu. Spune, drep- tu-i că s-a întors Mitenka din război ? Ai ?

Daria căută în cufărul ei, apoi într-al Feoklăi şi o privi descumpănită :

— Nu-i pic de rachiu, bunicuţo !

Bătrîna lăcrima într-una. Albe şi umede, în găvanele căscate, gogoaşele ochilor păreau doi fluturaşi pe un ciot subţire, acoperit cu muşchi.

— Nu ştiu, Dariuşka, nu ştiu nimic.

— Să-ncerc în sat ? Poate are popa...

Intră Dmitri, tot cu mantaua pe el, numai că în loc de bocanci cazoni avea în picioare nişte cizmoaie de pîslă.

— Ai găs't ? hîrîi el arţăgos.

Părea mahmur ca dup-o beţie de zile în şir. Gesticulînd, îi tot da ghes :

— Scurt mişcarea ! Destul v-aţi făcut de cap cît v-au fost bărbaţii plecaţi. Marş ! Ai venit ?

Abia atunci o văzu pe bătrînă. Se aşeză lîngă ea şi o întrebă tare, ca şi cum s-ar fi speriat de ceva :

— Tot mai plîngi, bunico ?

Bătrîna se şterse la gură cu un colţ de basma şi

prinse a vorbi. îi curgeau lacrimile şiroaie, şi tuşea o îneca mereu.

— Cît amar de lume s-a prăpădit, Mitenka ! Da pe tine nu te-a rănit ?

Dmitri hohoti :

— Ba bine că nu. La război, nu scapi negăurit. Pi'icepi, bunicuţo ?

— Da voi cu cine v-aţi războit ? Cu ţarul Austriei ? Că aşa auzii.

— Cu cine vrei şi cu cine nu vrei — şi cu neamţul, şi cu austriacul, şi cu Kaledin. Dracu-i mai ştie. Cînd am mîntuit cu ţarii, ne-am apucat noi înde noi. Pe urmă ne-au trecut peste linii şi, tunde-o ! Căraţi-vă pe la căşile voastre. De-acu, maică, Rusia-i a bolşevicilor. Şi eu am votat pentru ei !

Bătrîna scutură din capu-i mare şi-şi trase picioarele mai sub ea. în odaie mirosea a seu de opaiţ, a pîine şi a măturică de mesteacăn pentru baie.

Afară noaptea dormea, caldă şi albastră.

— Ce ştiu eu, Mitenka, trăiesc în beznă... Nu văd.

— Cîţi ani ai, bunico ? O sută, sau poate o sută cincizeci ?

— N-a stat nimeni să mi-i numere... Şi eu nu mă pricep, că nu ştiu carte.

Dmitri înjură de mamă şi rîse gros.

După ce se chercheli cu rachiu, începu să se laude cu decoraţia lui — Crucea Sf. Gheorghe,

fără bareta — să se pupe cu bătrina, cu Kalis- trat Efimîci şi să zbiere ca la cazarmă :
— Pace lumii ! Pacea de la Brest-Litovsk ! Tătuţă ! Vreau să-mi văd de gospodărie, vreau să ar pămîntul, pricepi ? Bareta am făcut-o bucăţi, că, deh, revoluţie ! Da crucea — poart-o cît pofteşti şi la gît dacă vrei, că din alelalte e ordin să nu mai fabrice. Tătuţă, Kalistrat Efimîci, tovarăşe... Doamne, Doamne !
Opaiţul se stingea mereu. Atunci Daria se apleca spre vatră şi sufla să aţîţe focul. în lumina firavă se desluşea pe laviţă nelămurit, masiv şi tăcut, Kalistrat Efimîci.
Bătrîna plîngea în cotruţă, dar pe întuneric părea că plînge cuptorul.
Afară, în bezna albastră ţesută cu aur se răsfirau prin valea Cilikului înspre masivul Tarba- gatai izbe din veac, ogoare mănoase, limpezi pî- raie de munte şi o dată cu astea toate, vieţi omeneşti...

III

Dis-de-dimineaţă Semion se întoarse de la centru. Trăgînd un picior, alergă împiedicat să deschidă poarta. Sub şopron îl găsi pe Dmitri care ungea teleguţa.
— Ai venit, mă ? Cică au deschis la oraş un depozit de maşini agricole. Ar trebui să punem dinţi noi la cositoare.
Dmitri lăsă jos ulcica şi spuse răguşit :

— Bă, da bine mai e la voi ! Siberia tot Si- berie. Auzi, să dai osiile cu unt ! Ăi din Rusia i-au uitat şi gustul.

— Dacă nu-i dohot ? Doar n-o să le dăm cu humă !

Feokla îşi scoase ciubotelele, se dădu jos şi grăbi spre casă, înipungîndu-l pe Dmitri :

— Tare isteţ mai eşti. Asta-i viaţă, nu şagă ! Nu vezi că umblu încălţată numai în căruţă ? Cum ajung acasă — jos ciuboţelele. Cu viaţa asta cîinească, încumetă-te de-ţi mai ia altele.

Dmitri îşi trecu mîna peste ţeasta tunsă cu maşina, se uită la Semion şi deodată începu să hohotească cu gura pînă la urechi.

— Am auzit că ai împuşcat un vînat roşu ! Ha-ha-ha ! în Rusia încă nu se trage.

— 0 să le vie şi lor rîndul...

— 0 să, răspunse Dmitri rumegînd încet din fălcile masive, colţuroase, ca două brăzdare.

0 boare trandafirie, vestitoare a unei zile calde, înveselea zaiea. De după norii de aur şi azur, Munţii Tarbagatai se prăvăleau spre pă- mînt sclipindu-şi galbenul şi siniliul. Din grădiniţa din faţa casei venea aroma mălinului copt care-ncepea să se usuce.

— Ţi-au dat kerenka ?

— La-nceput n-au vrut, cică trebuie martori.

— Auzi, putorile ! Martori la o treabă pe care o faci, vorba aia, voluntar. Mda... Şi cînd te gîn- deşti că din ăştia sînt cam la o sută de mii, şi, dacă pui cîte o kerenkă de cap...

— Bani mari, ce mai...

Feokla trecu spre grajduri. Era durdulie şi îndesată ca o dropie. Şi odhii îi avea ca de dropie — mici, cenuşii, uşor înceţoşaţi.

Dmitri clipi către ea şi înjură soldăţeşte.

— Ai o muiere pe cinste !

Între obrajii lui Dmitri se turtea un nas lat şi galben ca un cioc de raţă, cu nişte nări cît o măciulie de chibrit. Răsuflarea îi era însă zgomotoasă şi duhnea.

Din uliţă veni cu paşi de lup, mari şi neauziţi, Kalistrat Efimîci.

— Eşti un beţivan în lege, mă Mitea. Ai tras aseară la rachiu... Ia zi : drept îi că a ieşit în Rusia o credinţă nouă ?

— Soldatul n-are decît singur numa'una : ar- de-l şi gata. Ori poate-ntrebi de credinţa a bolşevică ?

Kalistrat Efimîci trase cu coada ochiului spre Semion şi duse mîinile în lături, de parcă şi-ar fi croit drum prin bahnă !

— Fiecare eu credinţa lui. Da ce fel de credinţă-} aia, nu pricep. Şi nu ştiu care credinţă-i mai bună pentru norod.

îşi încleştă buzele şi înclină capul spre umăr.

— Plăti-va fiecare greşalele săvîrşite după cît trag ele în cumpănă. Dar cine îşi încarcă sufletul cu un păcat greu, apoi află, Mitea, că-i vai şi amar... Pe acela îl vor trece năduşelile cu boabe cît lacrima. Un păcat ca ăsta cine ar şti să-l drămuiască ?...

— Poate matale ?

— Nu m-aş încumeta. Că de încingi prea tare

fierul, n-o să mai ai nici secetă, nici daltă, nici uşiţă la .cuptor.

— Auzi, tată, aveam la mine-n regiment pe unul Ermolin. Subofiţer. Dacă-mi pun mintea — se lăuda el — şi zic rugăciunile pe care le ştiu eu, apoi şi lighioana a mai fioroasă vine la mine blîndă ca un mieluşel. Bun. într-o zi — eram cantonaţi în Polonia...

Semion îşi şterse de sudoare obrajii supţi, însă zdraveni, şi izbucni scos din sărite :

— Matale vorbeşti de .credinţă... Poate ohiar acu vii de la ibovnică ! Ce zici, Mitea ?! Om la şaizeci de ani şi cu ibovnică ! Şi încă mai are obraz să vorbească toată ziua de credinţă ! Ptiu !

Pe Dmitri l-a apucat un rîs găunos, rupt de ţipete ascuţite. Cînd se mai potoli, vorbi mai departe.

— Ascultă la mine, nu te pripi cu nunta. Şi cum zisei, Ermolin ăla...

Semion scuipă cu ciudă şi, bălăbănindu-şi pumnii, se duse în şură.

Pe la prînz veni kirghizul Alimhan. Fără să descalece, strigă :

— Ei, mîrzak', mai a ghindit la tine ?

Semion şi Dmitri se tocmeau cu kirghizul care
le cerea cinsprezece ruble să repare poarta. Fraţii dădeau zece.

* Aici în sens de jupîne.

în focul tocmelii, kirghizul sări din şa şi, flulurîndu-şi mînecile lungi ale beşmetului[1] zdrenţuit, începu să ţipe :

— La tine banii luat geaba — pac ! na patruzece ruble. Eu trebuie muncit oinci-zece zile. La tine o dată puşcat, da (la mine cît trebuieşte cioplit cu barda ! Ehei, mîrzak !

Cînd ţipa, faţa lui ostenită, cu ochi oblici, cu piele veştedă, fără luciu, se zbîrcea şi mai rău. Dmitri începu să urle la el şi să-l înjure cum îi venea la gură.

Alimhan sări speriat în şa şi strigă :

— *Ui — boi!... Urus koztl* — roşu bătut, *urus* alb — bătut. Acu cîrmuire tare rău este !

Au căzut la pace cu douăsprezece ruble.

Tocmai cînd Alimhan s-a apucat de lucru, s-a arătat de după colţ o sărăcie de mîrţoagă cu o coadă subţirică şi jumulită ca o ramură desfrunzită. Poticnindu-se în gionatele-i slăbănoage, gloaba trăgea o căruţă cu coşul împletit. Mai în spate veneau călări patru kirghizi cu căciuli mari din blană de vulpe, cu apărători pentru ureohi, ceafă şi frunte.

Puştii din sat îi urmăreau ou chiote şi huiduieli şi aruncau în ei cu pietrioele de rîu. Speriaţi de zbieretele băieţilor şi de zidurile caselor, caii sălbatici, de stepă, se smuceau cînd într-o parte, cînd într-alta. Kirghizii priveau însă drept înainte. Feţele lor spînatioe şi gălbejite, pe care se citea tristeţe şi oboseală, se încreţeau ca stepa pe arşiţă.

— Pe cine duc, mă ? întrebă Ka'listrat Efi-

Alimhan lăsă barda, îşi strînse mîinile la piept şi

înclină capul oftînd :

— *Ui — boi* /...

În căruţă, între piei rupte de oaie, zăcea un kirghiz. Sub hălăciuga de păr negru, neţesălat, faţa-i părea şi mai lividă, dar ochii lunguieţi, verzi, ca ai rîsului, aveau o căutătură aprigă.

Alimban îşi supse buzele şi îşi lăsă mîinile în jos.

— E hoge mare-mare, u-uh ! Apo-şaman zice la el... Apo-şaman — mare şaman, toţi şaitani ştie, toţi dumnezei ştie... Cum ştie berbecul la

IV

în noaptea aceea în Munţii Tarbagatai bătea dinspre mările nordice un vînt albastru de gheaţă, aducînd miros de sloiuri îndepărtate şi zgribulind inimile.

Cedrii gemeau sub năvala lui, îl izbeau în faţă cu ramurile lor puternice, ciolănoase, îl prindeau de pletele albastre, îl tăvăleau între bolovani şi steiuri şi-l înghesuiau pe năprasnicul borilă în trecătoarea Isîlc-Tau din valea Cilikului, străjuită de stînoi masive şi aprige.

Vîntul albastru ce batea în Munţii Tarbagatai aducea în trecătoarea Isîk-T.au miresme de cedri şi de smîrcuri săcrete. Şfichiuitor şi isirep el se opintea în pietre, le frigea cu suflarea lui rece.

în dosul pietrelor s-au ascuns doi ruşi. S-au învelit cu ramuri de cedru, şi-au înfăşurat picioarele cu licheni ;

tăceau aidoma pietrelor. în noaptea aceea, vorbea numai vîntul cu glasu-i gros şi sălbatic.
Pietrele trăgeau umezeală. Ramurile jilave nu ţineau de ciad. Lichenul era rece şi aspru.
Ţinut străin şi friguros. Steiurile ostile şi reci ca şi noaptea asta albastră bîntuită de vîntul albastru, îngheţat.
Unul din fugari, scund şi mălăieţ, izbea cu pumnii în pietre, rupea ramurile ţepoase şi se freca cu ele pînă la sînge. Dar trupul obosea şi se lăsa, supus, pradă vuitului. Atunci, rusul întindea mîna să vadă dacă celălalt mai trăieşte, un lungan mai vînos, care zăcea tot timpul nemişcat şi numai cînd simţea pe obraz mîna scandatului îşi schimonosea furios buzele fierbinţi.
Dimineaţa, ruşii şi-au continuat drumul spre sud, strecurîndu-se prin stîncărie.
Vîntul stătuse. Pămîntul mirosea a ierburi dospite în soare. Azurul spălăcit al cerului scund se zmăcina în pîraiele de munte ca un uriaş peşte albastru.
Piscurile aprinse erau ca nişte raţe roşii plutind între nori sinilii.
Pămîntul le cerea răspicat şi poruncitor oamenilor trupurile. Munţii le cereau sufletele.
Iar oamenii aceştia mestecau cu nesaţ, de parcă ar fi mîncat pîine, nişte buruieni grase ce se fă- rîmau de cum le luau în gură. Dar pămîmtul nu voia să-i hrănească şi ei nu mai aveau putere să meargă. Se agăţau de tufe şi-şi tîrau cu braţele trupurile. Tufărişul le sfîşia hainele — glia voia să-i înghită goi.
Ruşii mergeau înainte.

...Pămîntul smulse cerului noaptea albastră. Munţii răsuflară duios şi cald.

A doua zi au mîncat ciuperci şi au încercat să vîneze în bahnă cu ciomegele pasări din acelea de le zice raţe-cu-frigare. Dar ele ţîşneau din apă şi, cu un măcăit ca un irîs batjocoritor, în- gînat de munţi, se lăsau în vale.

Foamea şi neputinţa aplecau frunţile celor doi.

Şi au mai mers o zi. Nu-şi mai simţeau trupurile vlăguite, năpădite parcă de ceaţă. Iar glia gătită cu cunună verde îi îmbia ca o nimfă goală, să cadă la pieptu-i cald.

Se tîrau spre sud pe cărări de piatră. Merseră în ziua aceea oît ar sări irisul de două ori.

Lunganul vînos, cu o căutătură de fiară ce te pironea pe sub sprîncenele încruntate, tăcea. Celălalt tăcea şi e)l.

V

Popa Isidor avea o chică zbîrlifă, verzuie, un glas surd şi orăcăit ca o broscărie de mlaştină ; purta o sutană verde-întunecat, ce flutura în cadenţa paşilor lui mari. Ca muşuroaiele din smârcuri se iţeau din sutană ţeasta lui hălăciugoasă şi pumnii păroşi. Limpezi ca apa din copcă te pironeau din găvane ochii părintelui.

Casa asta rece cu tot ce-i în ea pare străină de boiul împăroşat, verzui, al părintelui păduros, Iisidor, care nu calcă aici ca stăpîn, ci mai mult mătăhăieşte pe lîngă pereţi, ca o pată uriaşă, verde.

Dimpotrivă, s-ar zice că aioi stăpîn era Kalis- trat Efimîci, care se înfipsese pe ¡laiţa de lemn vopsit şi vorbea plin de sine.

— Ai o casă ca vai de lume, părinte Sidore. Mai bine te făoeai stupar. Da matale nu, te-ai vrut popă.

Celălalt oftă înăbuşit.

— Asifca cam aşa-i, fiule ! Dar un hram tot port eu în pădurea asta. Ce aer e aici, miere, nu alta. Şi ce de ierburi...

Privi pozele picate de muşte de pe pereţi, lampa învelită într-im abajur roz. Şi tot ca în- tr-un abajur roz părea înfăşurată în rodhia-i de stambă, coana preoteasa ce se zărea în odaia de alături — o femeie uscăţivă, alcătuită parcă numai din zgîrciuri.

— Şi familia trebuie hrănită, înţolită. Iei un rachiu ?

Kalistrat Efimîci se îndărătnici să-l mai ispitească o dată :

— Şi zi, părinte, n-ai ştiinţă că s-ar fi iscat chipurile, o credinţă nouă ?...

— N-am auzit nimic. Da ce, tu tot o mai cauţi ? Să ştii că n-ar fi rău să se ivească.

Poate că mi-ar prinde şi mie bine o atare credinţă. Da de ea n-am auzit, nu mi-a dat de urechi... »r<j|

— Lasă, părinte, că de-abia pridideşti şi cu â veche. Şi nu încerca să iscodeşti în sine-ţi, că încă nu se deschide nici o fereastră într-acolo. Beznă-i acolo, părinte ! Bezna în care te-ai rătăcit ! Că scris este : Cine se-aseamănă cu fiara aceasta şi cine poate să lupte cu ea... Ştii asta, ha ? Tu, Sidore, eşti datornic să ştii... Zic că-i mai bine să rămîi aşa cum eşti.

Popa se dezlipi de perete şi-şi plecă movila păroasă

înspre Kalistrat Efimîci. Acesta adulmecă miros de ierburi de mlaştină şi simţi răceala de apă subpămînteană a ochilor.

— Dar ce, parcă eu cred ? Află, Kalistrat Efimîci — dar vezi să nu mai spui la nimeni ! — că de cînd m-am aciuiat prin pădurile astea, mi-am pierdut credinţa ! De ce a uitat Dumnezeu pădurile ? De ce nu pomeneşte scriptura de ele ? De aia, că pădurile îşi au Dumnezeul lor, şi fraţii noştri întru credinţă, ierarhii Rusiei...

Se aşeză pe divan lîngă celălalt şi mormăi gros din hăţişul bărbii verzui :

— Ostenitorii, Sfinţii ierarhi nu credeau în Dumnezeul creştinilor, Kalistrat Efimîci. Am aflat-o de cînd trăiesc în pădure. Şi atunci, fătul meu, m-am înspăimîntat. Şi aprinsu-s-a în inimă o vîlvătaie, pe care, de n-aş teme-o, ar pîrjoli pădurile toate.

Sări de pe laiţă. Buhos cum era, părea un tufiş rezemat de perete. Strigă :

— Ei, coană preoteasă, Felițata Semionovna ! Ce-ar fi să pui samovarul să bem şi noi un ceai ?

Afară văzduhul verzui era la fel de încins. La umbra magaziei moţăiau cu căpăţînile în pămînt o pereche de cai. Gîturile le erau plecate, picioarele moleşite, şi burţile umflate se mişcau leneş.

Iar în casa popii era frig şi umed.

— A venit şi toamna, spuse părintele Isidor. Acuşi va trebui să strîng ştiubeiele. Tu cînd te duci la fermă ?

Kalistrat Efimîci răspunse molcum :

— Feciorii văd de gospodărie. Acu s-a întors şi Mitri de la război.

— Am auzit. Ăla de-a împuşcat un roşcovan ?

— Nu, ălălalt.

— Ehei... de-ale vieţii. Şi tu încuviinţezi ?

— Nu.

— Bine faci, fiule. Nici eu nu i-aş da dreptate, da n-ai încotro — politică. Şi-apăi, e o treabă laică. A, dacă era vorba de hulă. ori altceva...

— Ce fel de hulă, părinte ?

Isidor îşi desfăcu braţele a vinovăţie şi pufni în rîs. Rîdea, de parcă ar fi trosnit un lemn despicat cu barda, iar dinţii i se iţeau ascuţiţi şi galbeni ca tot atîtea icuri de brad.

— Nu mi-o lua în nume de rău, Kalistrat Efimîci. Ce vrei, îmi fac veacul în pădure...

— Da cum te rogi ?

— Cum mă rog ?

Isidor se uită în jur, apoi se aplecă spre Ka- listrat

Efimîci, învăluindu-l în miros de ierburi putrede.

— Mă rog numai din gură... În altar. Altminteri tac. Priceput-ai ?

Kalistrat Efimîci se ridică şi-şi trecu mîinile prin barbă ca pentru a face loc vorbirii îndurerate.

— Dacă tu, ditamai popă, taci, atunci noi ăştia ce să mai facem ?

— Nu ştiu, fiule... Eu ţi-am vorbit de la inimă şi să nu mai spui la nimeni. Nimănui. Taci şi tu.

— Şi aşa o să tăcem cu toţii ? De-ai şti cît mă zbucium, părinte. Parcă aş avea un bolovan pe inimă...

S-a dus Kalistrat Efimîci. Silueta buhoasă şi verzuie a popii se profila singuratică în geam. în capul lui mişunau gîndurile, mici şi iuţi ca nişte şoareci : despre albine, despre stupină, despre ţăranul acela înalt, ciudat, cu barba scrumie...

Popa oftă şi spuse înăbuşit:

— Ce aer e acolo ! Ca mierea... Iar aici... Aici trebuie să glăsuieşti.

Ustinia umbla de colo-colo pe lîngă poartă, bîjbîind pe jos cu degetele-i subţiri ca nişte pene de gîscă. Strîngea aşchii în şorţul rupt, dar ele scăpau prin găuri şi rămîneau ca nişte plăgi galbene, răşinoase, pe pămîntul negru.

Se auzi rîsul aţîţat al lui Dmitri :

— Adună, băbuşco, adună, să avem cu ce fierbe demîncarea pentru praznic, cînd te-i pristăvi !

Alimhan cioplea lemnăria porţii.

Semion se gătea să plece la fermă după sora lor Agripina. Feokla dădea prin ciur grăunţe mărunte

pentru rachiu.
Pe obrajii traşi ai lui Semion pielea se întinse tobă. Aruncă înciudat :
— Auzi, tată, apucă-te barem de drege încălţările, că s-au hîit de tot. Umbli fără rost. Iar ai fost la gagică, ai ?
Apoi îl fulgeră cu privirea pe Dmitri, care tocmai se apropiase de hambar.
— Ce-i, Mitri ? E închis.
— Unde ai pus cheile ? îl întrebă zădărit Dmitri. Vreau să mă uit la grîne.
Semion se căută prin buzunarele nădragilor.
— Le-am rătăcit pe undeva !
Dînd din mîini furios, Dmitri intră în casă.
— Şontorogul dracului ! Te temi că le dau pe băutură ? Ţine-ţi grăunţele ! Daria — a !
Din grajd veni într-un suflet Daria, lăsîn- du-şi din mers poalele sumese.
Semion privi spre uşă şi mormăi :
— Ian te uită la ghinărarul ista !
Ustinia rătăcea prin ogradă ca o găină capie.
Semion s-a dus. în casă, Dmitri o muştruluia pe Daria ca la armată. Kalistrat Efimîci şedea singur în mijlocul bătăturii. Braţele-i lungi, vîn- joase, îi atîrnau de-a lungul trupului. Răsufla liniştit, adulmecînd cu nările miresmele subţiri ce plutesc în văzduh pe arşiţă.

Prin vecini cîntau cocoşii.
Alimhan se uită la bărbatul nemişcat, cu privirea dură. Ar fi vrut să-i spună ceva de bine, dar n-avea ce. Pînă la urmă luă în gură o mînă de tutun şi rosti :
— Halal de tine, mîrzak cu aşa barbă mare şi grasă ! Cîte sute de ani trebuie la mine aşa barbă creşte.
Moleşite de căldură, veneau vacile de la păscut cu ugere vîrtoase şi ochi- tulburi, verzui. Laptele ce-l cărau muierile în şiştare era gros ca terciul.
în aceeaşi seară Semion se întoarse cu Agri- pina.
Lungă, în rochie de culoare închisă, se opri în casa mare şi se închină de patruzeci de ori adînc şi cu ardoare în faţa icoanelor.
— Pentru cei ce trăiesc în păcat!... Pentru tirani !... Pentru vînzătorul de Cristos !...
Dar carnea-i mirosea tare a acru şi avea o gură pofticioasă, îmbietoare. Pofticioase-i erau privirile ce lunecau mereu pe trupurile altora.
— Fă mucenico, fă, un handralău, uite-aşa, asta-ţi trebuieşte, rîse gros Dmitri.
înlemnită şi îngrijorată, Agripina se uită la tatăl ei. Dar acesta şedea pironit locului şi numai ochii îi licăreau verzi pe chipul întunecat.
— Aud că vrei să te-nsori, rupse Agripina tăcerea şi-şi încleştă buzele uscate, fierbinţi.
Kalistrat Efimîci răspunse fără grabă.
— Mai ştii, s-ar putea să mă şi-nsor. Că Nas-tasiuşka-i femeie de treabă.
Agripina ţipă ascuţit, a durere. Braţele, ce păreau subţiri în mînecile largi ale camizolului, se mişcară

spasmodic de-a lungul trupului uscăţiv.

în jurul mesei stăteau în picioare Semion, Feokla şi Daria, iar Dmitri şedea lîngă Ustinia, pe marginea cuptorului. în lumina spălăcită, toate feţele păreau colţuroase, livide.

— Dumnezeule mare ! Om la şaizeci de ani. în loc să se ducă la mînăstire să-şi mîntuie sufletul, vrea să aducă o muiere în casă ! Ce, nu sînt destule ? Mămuca s-o fi răsucind în groapă !... Şi încă pe cine... Una de s-a întins cu toate cătanele. Şi cu Mitka.

Dmitri rîse cu poftă.

— Ei şi ? La noi merge la iuţeală : în doi timpi şi trei mişcări.

— Cu toată plasa, Doamne, Dumnezeule ! O aia de la oraş de-a adus-o foamea la ţară. Pe toţi bărbaţii i-a spurcat. Ţi-ai şi găsit la ce să rîvneşti... Iartă-mă, Sfîntă Fecioară născătoare de Dumnezeu !...

...Ierburile miroseau a lapte. Ca ierburile era cerul — jos, dens şi verde. Din ierburi se ridica răsuflarea zgomotoasă a cailor împiedicaţi. Şi tot zgomotoasă, zdravănă, a oamenilor.

Nastasia Maximovna are buze cărnoase şi netede, cărnoase şi netede sînt ierburile. O bucurie nestinsă încălzeşte pămîntul.

De pămîntul acesta se agaţă mujicii cu trupurile lor mlădii, roditoare, văratice.

— Listratuşka... ah, omule...

Prefira cu buzele barba verde cu parfum de livadă pîrguită, şi cu dinţii ascuţiţi îi răscolea sufletul.

— Listratuşka

...S-a smuls de lîngă ea, frînt, înfierbîntat. Şi a văzut cerul, scund, verde şi cald.
Iar jos de tot — pămîntul verde şi cald.
Într-un tîrziu, descurcîndu-se dintre ierburi, spuse :
— Ne trebuie credinţă... Dar cine de ce credinţă are nevoie, nu se ştie...
Nastasia Maximovna răspunse apăsat, cu un glas ce pătrundea în inimă :
— Credinţă ? Ce credinţă îţi mai trebuie în afară de dragoste ?...

VI

— Buldîrrr... buldîrrr...
Strigătul acesta uşor era al potîrnichilor care veneau în amurg la apă.
Stolul a încremenit pe mal. Numai tremurul penelor pe gîturile întinse şi scăpărarea ochilor verzi le vădea neliniştea.
Smelkov ochi cu grijă şi aruncă o piatră. Lovită la umăr, potîrnichea, zvîcnind dintr-o aripă, o luă pieziş spre tufărişul de taule.
— Nimic ? îl întrebă Nikitin cînd îl văzu că se întoarce cu mîna goală.
— N-ai cum s-o omori.
Smelkov se culcă cu capul spre foc, tîngu- indu-se :
— Să-mi dea o ţigară, şi pe urmă dracu să-i ia, n-au decît să mă şi jupoaie !

Nikitin îşi încleşta dinţii puternici, lătăreţi. Rămase în picioare, lung, cu înfăţişarea aspră, îmbrăcat în mantaua jegoasă peste trupul gol, plin de zgîrieturi, muşcat de ţînţari şi pîrjolit de soare, ca nisipul.

Scărpinîndu-se într-una, Smelkov povesti despre nimicirea detaşamentului lor, cum au fost ucişi comisarii, cum l-au împuşcat pe tovarăşul care fusese cu ei. Jalea îi gîtuia glasul strident. Apoi îl întrebă pe sîrbul Mikeş :

— Spune-mi şi mie ce deosebire e între tine şi un ceh ? De ce unul e bolşevic...

Mikeş tăcea. Se căznea să piseze scoarţă de copac pe un pietroi.

Lîngă ei era întins pe pămîntul gol maghiarul Schliisser. Purta o tunică azurie de militar austriac.

Schliisser şi Mikeş îi găsiseră pe cei doi ostaşi roşii pe o surpătură de nisip şi îi luaseră cu ei în rîpa ce le slujea de adăpost.

Pîine n-aveau, şi să iasă din ascunzătoare, le era frică. în pădurea vecină erau fermele ţăranilor, iar în vale şi în munţi hălăduiau detaşamentele atamanilor.

Pe Smelkov îl îneca un plîns bicisnic, scîncit :

— Da ce sînt eu, fiară ?

Mereu tăcut, Nikitin cerceta cotlonul înecat în tavalga ce se zbuciuma în iarba lucioasă ca apa. Mirosea vag a pămînt reavăn şi a ciuperci.

Nikitin tăcea aşa cum tăcuse în prima zi a fugii lor, cînd îl ajunsese din urmă pe Smelkov. Ca şi atunci, păstra aceeaşi căutătură fixă, de fiară, iar braţele-i aveau asprimea crăcilor uscate ale copacilor ce mor în picioare.

Smelkov culesese buruieni şi acum le gusta una cîte una să vadă care-s bune de mîncat.
Sîrbul Mikeş se căţăra pe culmea rîpei şi rămase mult acolo cu privirile aţintite spre miazăzi.
— Ţi-e dor, ai ? îngînă a jale Smelkov. Oamenii crapă de foame şi dumnealui tînjeşte de dor.
Apoi sîrbul a fiert în gamelă scoarţa pisată şi s-au aşezat să mănînce sorbind pe rînd cu singura lingură pe care o aveau.
Smelkov luă o înghiţitură, scăpă lingura, îşi duse mîinile la piept şi se culcă. Il podidi plîn- sul.
Mikeş ridică lingura şi după ce sorbi din fiertură, i-o trecu lui Nikitin.
Smelkov zăcu cît zăcu, apoi se apucă să dezgroape rădăcini cu briceagul. Găsi lîngă un ciot cîteva ciuperci de un galben-murdar care puţeau a cîine. Le înfulecă la iuţeală ferindu-se de ceilalţi, dar debordă după cîteva clipe.
Schlusser şi Mikeş vorbeau cu glas scăzut, pe nemţeşte.
Pe urmă Schlusser a cules dintr-o fundătură un mănunchi mare de buruieni aurii pe care le-a

fiert îndelung. Dar cînd gustă o lingură, scuipă şi răsturnă fiertura în ţărînă.

Seara, Smelkov porni spre ogoare să fure spice. I se muiau genunchii şi-şi cosea gleznele. Nu s-a mai întors.

Au ronţăit nişte rădăcini de obligeană cu miros dulceag. Schliisser prinse cu cămaşa în- tr-un şuvoi doi peştişori cît degetul. I-au împărţit şi i-au mîncat.

în rîpă era zăpuşeală jilavă. Noaptea se umplea de un întuneric verzui, unduitor, cu reflexe aurii.

Tavalga trosnea. Li se năzărea mereu că vin pe furiş ţăranii. Mikeş sărea în picioare şi, căl- rîndu-i pe ceilalţi pe degete, fugea în beznă. Cînd se întorcea, explica în şoaptă :

— Credeam... puşcat... la mine !...

De douăsprezece zile nori groşi, mohorîţi, atîrnau ca un polog deasupra rîpei.

Din văzduh se căţăra în sus, şuierînd în mă- cieş şi vălurind ierburile, un vînt umed, vestitor de ploaie.

Puseseră la fiert o grămadă de rădăcini, cînd o mînă desfăcu tufărişul şi un glas ascuţit rosti :

— Doamne-ajută ! Numai c-ar fi mai bine de n-aţi face foc !

Cel care le vorbise era mărunt cît un copil şi căpăţînos, iar în loc de picioare avea două cioturi cam de o palmă fiecare. Cînd îi văzu cioturile, Mikeş aruncă bîta pe care pusese mîna şi privi în lături.

Omuleţul rîse cu răutate.

— Credeţi că n-o să vă vînd ? Ba bine că nu ! Pentru trei îmi iese o sută douăzeci de ru- blişoare.

Nikitin veni lîngă el şi, repezind un picior înainte,

gata să se năpustească, întrebă dintr-o suflare :

— Ne vinzi ?

Omuleţul se tîrî sprinten pînă la foc şi răsturnă conţinutul gamelei în flăcări.

— Nătărăilor !... Pute a fum de la o poştă. Noroc de rîpă. Fumul se aşterne jos şi numai eu l-am simţit. Da dacă se ridică mai sus ?

îşi lepădă haina jerpelită, o aşternu pe pă- mînt şi se aşeză pe ea, apoi îşi scoase şi cascheta cenuşie fără cozoroc.

— N-o să vă vînd ! Că eu singur tot nu vă pot mierli pe cîteştrei, şi dacă vă ucid sătenii, nu mai văd o rublă de la ei. Şi apoi, destul bine am tot făcut oamenilor. Mai dă-i dracului !

îi măsură pe toţi cu o căutătură îndrăzneaţă de pehlivan şi, aprinzînd o ţigară de la un tăciune mocnit, urmă :

— Eu, fraţilor, treizeci de ani am umblat după adevăr. M-am înhăitat cu nişte bagabonţi care cutreierau taigaua — auzisem că acolo s-ar afla adevărul, dar derbedeii m-au legat de un cedru şi mi-au ars ţurloaiele. N-am nici o încredere în oameni ; toţi-s nişte ticăloşi, nişte săl- bătăciuni...

Smulse din buzunar un coltuc de pîine şi-l aruncă în iarbă.

— Haliţi!

Mikeş se prăbuşi peste pîine şi începu să mî- rîie. Schliisser se repezi la sîrb şi, zgîlţîindu-l de umăr, îi vorbi blînd şi rugător :

— Mikeş, Mikeş.

Nikitin se săltă într-un cot şi-şi aţinti privirea spre măcieşul din spatele ologului.

— Tu ce mai vrei, mă ? se zburli acesta. Nikitin se ridică anevoie şi-l izbi cu piciorul

în gură. Omuleţul îşi acoperi obrazul cu mîinile.

Nikitin dădu să se depărteze, dar se poticni şi căzu peste măcieş.

Şontorogul scuipă, se şterse de sînge şi rosti rar :

— Aşa-mi trebuie !...

VII

Roboteau în grajd.

Frămîntat de un gînd, Semion se uită lung la Dmitri şi, cînd acesta îi încrucişă privirea printre pleoapele umflate, spuse cu o mutră şi- reată :

— Tata-i om aşezat, gospodar. Dacă face pe nebunul, ştie el ce ştie. Nu-i mănîncă cîinii din traistă ! Pesemne, e altă socoteală...

Dmitri stătea drept, ostăşeşte, cu călcîiele lipite. într-un staul mugea un viţel. Miasmele gunoiului încins îngreuiau răsuflarea.

— Voi ziceţi c-o fi pus el ceva la cale ? se aprinse pe dată Dmitri. O fi. Eu gîndeam că moşu s-o fi tulnicit la cap în ăşti opt ani cît am fost dus cătană.

Trăgînd piciorul după el, Semion sprijini furca într-un colţ, apoi începu iar cu glas scăzut, dar hotărît:

— Ne-am gîndit şi răsgîndit la treaba asta, eu cu Feokla, care-i,.să ştii, muiere cu scaun la cap. Păi dac-

un gospodar ca bătrînul mătăhă- ieşte toată ziulica teleleu, apoi să ştii că pune el ceva la cale ! Cu credinţa-i tot aşa. Â veche se cam clatină ; s-o fi lehămetisit şi poporul... Bătrînul ce face ? Se apucă şi născoceşte una nouă.

Dmitri tuşi răguşit, se uită la viţel, apoi scutură a încuviinţare căpăţîna puhavă.

Semion urmă abia auzit.

— Nouă nu ne spune nici mort cum îi treaba. Neam de negustori. Nici tat-su cînd venea cu marfă nu ţi-o arăta nici cu dat dracu. E ?

— Aici trebe musai strategie mare !

Bucuros de răspuns, Semion îşi îndreptă smucit umerii şi-şi netezi cămaşa pe piept. Apoi, împungînd pieptul lui Dmitri :

— Mă Mitea, bagă-n devlă ce-ţi spun. Ne- goţu nu mai merge. Trebuie să te duci după marfă tocmai în Manciuria. Şi oamenii, îi ştii. Tîlhari. Trosc ! şi gata.

— Tîlhari, de bună seamă. Pe cîţi i-au curăţat în atîta amar de ani şi nici o brînză n-au făcut.

— Pentru negustor, ăsta-i mormînt, nu viaţă ! Auzi, mă : el şi... credinţă !

Dmitri înjură cu năduf. Semion se burzului la viţel, îi aruncă o mină de fîn şi plecă.

Dmitri stătu o vreme nemişcat, cu ochii la şura plină de fîn verde uscat, clăit cu nădejde, cînd deodată începu să facă gimnastică lăsîn- du-se pe vine şi ridieîndu-se.

— U-u-u-n-n !... Do-oi!... U-u-u-n-n !... Do-oi!...

După-prînz Semion îi făcu semn lui Alimhan să-l

urmeze şi, cînd ieşiră pe uliţă, îl întrebă :

— Mă, păgînule, ai putea tu să faci o căsuţă de bîrne, aşa* ca un fel de chilie ?

— Ai ? nu înţelese kirghizul.

Semion scuipă, dădu din umeri cu ciudă şi fugi şchiopătînd să-l ajungă pe taică-său, care se depărta pe uliţă.

— Ei, tată. i-am poruncit lui Alimhan să facă o chilioară. O scoate el la capăt. Pagubă doar că nu ştie să zugrăvească.

Kalistrat Efimîci se opri, lăsă privirea să-i lunece de-a lungul geamurilor însorite ale izbelor verzui de pe partea dimpotrivă a uliţei şi se învoi.

— Despre mine, n-ai decît. Chilioară zici ? Te pomeneşti că se mărită Agripina.

Semion clipi cu înţeles.

— Să mai adaste şi ea pînă i-om găsi un popă... Las' c-oi mai şti şi eu cîte ceva...

Alimhan tăie în tindă o fereastră şi ridică un perete dublu, din lăturoaie, iar Dmitri meşteri un pat larg, aşezat pe două capre din cele pentru tăiat lemne.

Agripina veni să vadă odăiţa. Trupul îi era secătuit, iar pielea întunecată ca finul muced, îşi plimbă privirile de muiere apucată pe pereţi şi pe tavan şi aruncă cu pofidă :

— Aici o să-şi aducă muierile ?

Dmitri izbi pereţii cu palma, îndesă mai bine muşchii în rosturi şi lăudă lucrarea :

— N-ar fi de lepădat nici pentru Sfîntul Ni- colae făcătorul de minuni ! Să te tot rogi.

După trei zile Kali strat Efimîci se mută în chilie.

Veni Semion. Se închină la iuţeală cu mişcări mărunte şi întrebă preocupat:

— Te rogi, taică ?

Kalistrat Efimîci sta întins pe pat cu mîini- le-i vînjoase sub cap. Umplu odaia cu glasul lui hotărît :

— Nu. ....

Semion se învîrti prin odăiţă, văzu pe duşumea o surcică, o ridică şi o băgă în buzunar.

— Bună chilia ! Parcă-i de stareţ. Şi adăugă cu necaz : roagă-te ! Adică ce, parcă eu nu ştiu că te rogi ? Ce fel de creştin e ăla de nu se roagă?! Adevăr grăit-am, taică, a?

Glasul lui mieros cernea cuvintele mărunt ca boabele de mei.

Kalistrat Efimîci îi privi chipul aspru cu buzele crăpate ca scoarţa de copac bătrîn şi murmură răsucindu-se cu faţa la perete :

— Mi-e somn.

în aceeaşi zi la adunare, Dmitri răcnea ca un apucat:

■— Vai de vieţişoara voastră ! Nişte amărîţi de rezervişti, asta sînteţi... Lu' Listrat Efimîci, părintele meu, îi apar vedenii. Toată noaptea stă în genunchi şi se roagă în chilia lui ! Da ce, ne-am tocmit să ne rugăm pentru voi ? Aud ? E ?

Le vorbi lung şi încîlcit despre vedeniile tatălui său. îi veniră în minte numele generalilor Radko-Dmitriev, Ruzski, al trădătorului Ren- nenkampf şi-i băgă şi pe ei printre vedenii.

Prin uşa murdară a cancelariei se zărea un petec de cer violet, aninat pe o crenguţă galbenă şi tremurătoare de mălin.

Văzuţi din uşă, ochii holbaţi ai ţăranilor aveau reflexe verzui. Păstrau o tăcere care putea să însemne orice.

Agripina, care stătea afară, lipită de perete, îl întrebă înăbuşit pe Dmitri, cînd urcă tropăind scările cerdacului :

— Da cu Nastasia ce te faci, că s-a lepădat de Dumnezeu ?

Dmitri stătu locului :

— N-are nimic ! îl legăm noi pe Dumnezeu de ea !...

VIII

A venit şi Sfîntul Evtihie, blînd şi liniştit. Snopii aurii de ovăz stivuiţi în carele ce veneau de la cîmp miroseau a miere. A miere miroseau şi caii bine hrăniţi, ducînd în ochii lor ape verzi, tremurătoare.

Pînă şi cascada îşi îndulcise căderea şi mîn- gîia tandru bolovanii.

Harabalele cu două roţi ale kirghizilor ieşeau din tăuliş, tăiau şleahul, huruiau pe podeţ şi porneau să suie spre munţi. Vălătucii groşi de praf ce se învolburau pînă după căderea nopţii aminteau de trecerea turmelor. Drumuind înspre apus, hoarda trecea, prin satul Taliţa.

Kalistrat Efimîci s-a oprit lîngă podeţ să privească.

întărîtat, Alimhan schimba cîte o vorbă cu cei din harabale. Mirosea a cămile şi a tizic. Pe feţele negre de praf se citea îngrijorarea, ochii înguşti cătau cu teamă spre miazăzi.

— încotro s-au pornit ? întrebă Kalistrat Efimîci.

Alimhan oftă.

— Război ! Kîrghîz nu place război. Kîrghîz cîrmuirea bun treba !

— Război ?

îl văzură trecînd pe şamanul Apo, năpădit de jos pînă sus de amulete şi clopoţei ce clinche- teau întruna.

Cămilele mugeau şi scuipau fornăind cu zgomot. Cîţiva mînji gingaşi, cu picioare subţiri, tropăiră mărunt şi iute pe podeţ.

— Război ! făcu Alimhan după o lungă tăcere. Ghenărar alb hai la război, ghenărar roşu nu trebă, zice... Vai şi amarul !

Cascada îi împroşca pe kirghizi cu stropi verzui.

Apa se zvîrcolea între bolovani ca peştii răpitori în năvod. Ca blana vulpii polare era albastrul delicat

al cerului.

Treceau harabale. Multe ca păsările migratoare în timpul lungilor lor călătorii. Scîrţîitul strident al roţilor avea ceva neliniştitor.

într-un car vîrfuit cu snopi de ovăz venea Dmitri. Zărindu-l pe bătrîn, îl strigă arătînd spre kirghizi :

— Au întins-o ! Ăştia adulmecă pîrjolul de departe, şobolanii !

Kalistrat Efimîci o luă încet spre casă. în pridvor adăsta o femeie ciupită de vărsat, cu un prunc în braţe.

— Ce e ?

Femeia culcă copilul pe o treaptă şi, ţinîn- du-şi pîntecul cu mîna, se lăsă greoi în genunchi. Apoi, ridicînd spre Kalistrat Efimîci un chip cu obrajii scofîlciţi, scăldaţi în lacrimi, hîrîi :

— îşi dă sufletul... Spune o rugăciune.

Kalistrat Efimîci se trase înapoi. în ascunzişul pleoapelor netede, ascuţite la colţuri, privirile i se holbară albăstrind întunecat. întrebă răstit :

— Cin' te-a trimis ?

Foindu-şi genunchii ascuţiţi sub sucna-i ponosită, femeia bolborosea :

— Roagă-te pentru el ! Zice lumea că ai aflat o credinţă nouă... Roagă-te !

Sprijinită cu palma de uşor, Feokla privea mulţumită.

— Du-l la felcer să-l caute, i-o întoarse Kalistrat Efimîci. Că eu...

Femeia sări în sus şi, smulgînd de pe copil feşele zoioase, ţipă :

— Nu vrei ? Pentru că sîntem săraci, ai ? Ia uită-te aici, uită-te !

Trupul copilului era năpădit de o spuzeală sîngerie lipicioasă. Respira opintit, cu un şuierat subţire ca un chiţcăit. Mîngîindu-l cu degetele pe sub furca pieptului, femeia se puse pe bocit:

— Nimeni n-are milă de băieţaşul meu drag, nimeni nu vrea să-şi facă pomană cu el. Fluie- raşul mamii cu viersul mai dulce ca mierea !

Ţinîndu-l pe palmele întinse, femeia hîrîi :

— Spune o rugăciune !... Ce, ţi-e aşa greu ? Roagă-te !...

— Nu ştiu să mă rog ! se apără Kalistrat Efimîci.

— Roagă-te aşa cum te rogi tu, după legea â nouă.

Kalistrat Efimîci se apleca asupra copilului, spuse în gînd „Tatăl nostru" şi porunci, împin- gînd la o parte mîinile femeii :

— Ia-l de-aici !

Femeia dădu să plece, dar se întoarse din drum.

— Barem de l-ai binecuvînta.

— Ia-l, repetă Kalistrat Efimîci şi, spre pro- pria-i mirare, se pomeni exclamînd înseninat:

— O să se facă bine !

Purtînd copilul departe de trup, pe braţele mult întinse, femeia porni spre poartă, împleti - cindu-se ca o oarbă.

Feokla se luă dună ea, strîngîndu-şi cu fereală fustele în jurul picioarelor.

Seara, Daria îi aduse lui Kalistrat Efimîci blinii şi smîntînă într-o ulcică ţinută la rece. Mai zăbovi în picioare lîngă masă.

— De-acu n-o să mai încuiem portiţa... Aşa că dac-oi vrea...

— Dac-oi vrea ? Ce ?

— Ei, ce ?... Poate o să-ţi vie poftă să... s-o aduci pe Nastasia !

Surise, îşi zvîcni şerpeşte, aţîţător, sinii şi ieşi încet, unduindu-şi spinarea.

Muşchiul dintre rosturi răspîndca un miros moale. Din casă răzbea vorba apăsată a lui Dmitri.

Dorinţa păcătoasă îi tăia inima. Ar fi vrut să tragă în piept aer îngheţat, de iarnă...

Primarul, pehlivan, cu ochi albaştri, trecea în pas săltat de la o casă la alta şi bătea în ferestre :

— Să iasă nevestele !... Fetele — absolut obligator !

Femeile ţîşneau voioase pe porţi, potrivindu-şi în mers fotele şi se aşezau la rînd. în spatele pisarului, care ţinea un creion violet, un grup de flăcăi făceau haz mare.

— Daria Smolina !... Hai, scrie ! Nevastă cu cununie ! Vîrsta — douăzeci şi şapte. 0 muiere şi jumătate ! Treci !

Şi o împinse la dreapta. Ruşinată, Daria îşi

ascunse cu mîneca obrazul aprins. Şugubăţul de primar o strigă pe următoarea :

IX

— Feokla Smolina. Măritată. Patruzeci de ani

Se uită gînditor la ea, apoi la pisar, şi hotărî:

— La vremea secerişului, calul e trebuincios în gospodărie. Poftiţi la stînga!

Feokla scuipă şi o luă spre poartă ţipînd cît o ţinea gura:

— Adicătele nu mai sînt bună. Halal comitet ! Deştepţilor!

Flăcăii se prăpădeau de rîs. Iar primarul îşi îngustă poznaş ochii şi strigă mai departe :

— Agripina Kalistratovna Smolina. Fată mare ! Douăzeci şi cinci. Treci la dreapta !

— Nu vreau ! izbucni Agripina.

Primarul se şi îndreptă spre poarta următoare.

— Treaba ta. Ţi s-o fi făcut de una d-aia căzăcească. Tot n-avem noi destui cai acum la vremea secerişului ; şi taman acum eu trebuie să pitesc muierile în pădure. Rămîi, n-ai decît!

Seara urmă să plece din sat un convoi de căruţe cu femeile care aveau să stea ascunse la fermele din taiga. S-a dat foc la cazanele de ţuică, bărbaţii s-au dus să vîneze niscaiva păsări, bătrînele găteau blinii şi pogăci.

O căruţă, cu ologul Pavel pe capră, străbătea în goană satul. Pavel dădea mereu bice cailor clăbuciţi. în dreptul bisericii îşi făcu la iuţeală semnul crucii, cu stînga.

Sîmbătă au intrat cazacii.

Se îmbătau cu rachiu de casă şi prinşi de după gît plecau în taiga, ţinînd jos, cu vîrful înainte, săbiile goale: în prima zi au ieşit din taiga trei porci şi cazacii i-au hăcuit. Nădăjdu- iau să mai dea de cîte ceva.

Umblau totdeauna în grup. Aveau feţele gălbejite încordate, şi ochii lor încercănaţi priveau în jur temător. Iar nopţile, în aerul îmbîcsit şi încins al izbelor, pălăvrăgeau despre cîte toate ceasuri întregi ca beţivii.

Erau şi trei ofiţeri cu misiunea de a recruta kirghizi pentru unităţile Flamurii verzi. Kir- ghizii refuzau să se înroleze.

Seara, cerul deasupra taigalei şi a Munţilor Tarbagatai se colora în portocaliu. Venea miros de ars.

Pe urmă grosul detaşamentului fu trimis în altă parte, se pare că la Semipalatinsk. Au rămas doar cei mai tineri.

Oamenii şi-au mînat înapoi vitele. S-au întors şi muierile.

învăluite într-o văpaie delicată, trandafirie, zilele se scurgeau domol ca mierea.

într-una din acele zile Agripina l-a întîlnit pe porucicul Mironov — un vlăjgan cu obraji trandafirii şi sprîncene şerpuite, de părea că rîde într-una.

A oprit-o pe ulicioară :

— Se zice că tat-tu e un sfînt. Aşa să fie ?

Agripina îl săgeta cu o privire de foc :
— Nu ştiu. Nu l-am văzut făcînd vreo minime.
îşi cătă de drum. Ofiţerul o însoţi.
— Tu să nu fii sfîntă. Că pe-aici fiecare fată e-n vorbă cu un flăcău. Nu-i chip să te apropii de vreuna.
Vorbea pripit, de parcă ar fi fugărit pe careva în trapul calului, dar cuvintele ieşeau rotunde şi rumene :
— Da al tău care-o fi ?
Ridică în sus, ca la paradă, piciorul încălţat cu cizmă de lac ce începuse să prindă o culoare roşcată şi izbucni în rîs. A mers aşa, rîzînd, pînă la casa ei.
Fu o noapte cu văzduhul dens şi verzui ca apele bălţilor. Agripina se perpelea în aşternut îngăimînd în şoaptă :
— Iartă-mă şi mă apără, tu, cea nefăcută de mîini omeneşti, icoană făcătoare de minuni de la Abalak... Doamne, Dumnezeule !
înaintea ochilor îl avea pe el — dar cu chipul întunecat şi uscat al sfinţilor din icoane. De aramă era braţul ce-l ridica şi poruncitoare cuvintele ce le rostea cu glas tunător. Cuvinte ce-i ardeau inima cum mistuie focul ierbile stepei.
Aşa ar fi vrut să arate ofiţerul, aşa cum apărea noaptea lîngă patul ei — sever, poruncitor, nu rumen, de parcă n-ar fi bătut toată vremea taigaua cu poterele. Numai pleoapele aveau zbîrcituri adînci, colţuroase.
Agripina se ferea din calea lui şi tăcea cînd el încerca să intre în vorbă cu dînsa.

Se răstea cu mînie la schilozi şi la alţi amă- rîţi care îi călcau pragul :
— Rugaţi-vă, rugaţi-vă, nelegiuiţilor !...
Inimile sărmanilor se înfiorau şi se tulburau
ca apele primăverii. Lăsau frunţile în pămînt şi psalmodiau :
— Nevolnici sîntem, Agripinuşka, plini de păcate, neprihănito. Nu se înalţă la cer rugile noastre cum nu se înalţă spicul cel bătut de piatră. Păcătoşi sîntem !...
Printre toate chipurile astea ţi se face greaţă şi simţi că te înăbuşi ca într-o cînepărie. Nu poţi privi, nu poţi respira. Iar prin cap îţi roiesc vedenii vaporoase, trandafirii, nepămîntene.
L-a iscodit pe ofiţerul Mironov :
— Crezi în Dumnezeu ?
— Cred, răspunse grav ofiţerul. Zbîrciturile de pe pleoape i se întinseră peste toată faţa, îmbătrînindu-l brusc. Cred. Atîta mi-a rămas — credinţa.
— Şi cum crezi ? stărui ea înfrigurată.
Ofiţerul nu răspunse îndată. Iar cînd vorbi,
cuvintele atît de obişnuite pe care le rostea îi răscoleau sufletul şi retezau rădăcinile înfipte în el ca brăzdarul ce taie în pămînt înţelenit.
— Ca toată lumea — că există un Dumnezeu. N-am avut cînd să mă gîndesc la asta ! urmă mişcîndu-şi parcă anevoie buzele : Şapte ani de război. Pe frontul german, aici... Sufletul mi-e sfîrtecat de obuze. Cînd să mă mai gîndesc 1
Fără veste, îl pufni rîsul, se îmbujora şi — haţ —

o apucă de ţîţe. Ea se feri fără să-l certe. Doar atît îi spuse :

— Cu toate astea cată şi te gîndeşte.

Mironov se luă după ea, flecărind vesel şi pe nerăsuflate, cum îi era felul. Tunica lui largă mirosea a săpun, dar era năduşită la subţiori, şi Agripinei i se tăie răsuflarea.

Repetă :

— Gîndeşte-te...

Mai apoi, în grajd, trecînd pe lîngă ea cu o doniţă mare plină cu lapte, Daria îi aruncă şăgalnic :

— I s-au aprins călcîiele ofiţeraşului după tine... Dă-te, fată, pe brazdă, poate te *ia. la* oraş. Că doar n-ăi fi vrînd să crăpi fată bătrînă ?!

Agripina fugi fără să-i arunce o privire.

Icoanele din „casa mare“ îi ascultau rugile lungi, tînguitoare.

îşi simţea inima crescînd ca un nor de primăvară şi umplîndu-i tot pieptul.

Ochii înotau în lacrimi şi, întretăiate de plîns, cuvintele picurau şovăitoare şi mărunte ca nisipurile stepei.

— Doamne !... Doamne !... De ce ?... Stăpînă şi apărătoare de la Abolat, luminează şi milu- ieşte !...

Tropăind îndesat, şirul hăitaşilor, rînduit în curmeziş, bătea tufărişul ca să sperie păsările. La marginea crîngului, într-un sălaş, şedea la pîndă ofiţerul şi trăgea în zburătoarele care se abăteau spre el.

în trandafirul ţarinelor tufişurile se desprindeau ca nişte pete de un galben-aprins şi gras cum e untul de vacă. Vîntul foşnea prin mirişti.
Ofiţerul n-avea cîine, şi Dmitri aduna vîna- tul căzut. Cumpănea fiecare potîrniche în mînă şi spunea pripit, cum îi era vorba :
— Asta, să trăiţi, trage şi mai greu. Ghiulea, nu alta. Ţăranii hăuleau. Faţa rasă, îndîrjită a ofiţerului se împurpurase. La fiecare detunătură crîngul se umplea de larma ciorilor ce se ridicau din mesteceni.
Sîngele potîrnichilor, plăcut şi dulce la pipăit, se lipea de degete ca mierea. Ameţit ca de băutură, Mironov spuse moale :
— Pune ceainicul... Să bem ceai în aer liber.
— Dar oamenii, domnule porucic ?
— Să ia vînatul şi să plece. N-am ce face cu el !
Ţăranii se aşezară în rînd ca la biserică pentru sărutul crucii. Fiecare lua o pasăre şi pleca. Ultimului i-au rămas trei. Căutînd să nu se bage de seamă, aruncă două într-un tufiş şi lungi pasul, să-i prindă pe ceilalţi.
Agripina sosi purtînd cu grijă o gamelă de aramă înfăşurată în prosop. Puse gamela jos şi, privindu-l pe ofiţer drept în ochi, spuse :
— V-am adus masa.
— Cin' te-a pus ? sări cu gura Dmitri. Ce masă, cînd domnul porucic a împuşcat atîta păsăret !?
Mironov îşi întinse cu voluptate braţele amorţite de atîta încordare. De cizmele-i mînjite cu sînge se lipise puf.
— Nu face nimic, glăsui el leneş, ridicîndu-se.
— Aşa e regula, să trăiţi : vînătorului nu-i duci

mîncare de-acasă... Şade ruşine.

Agripina se întoarse şi se afundă în crîng. Atinse de şalul ei lung, albastru, ierbile galbene sunau ca strunele. Cîţiva funigei roz-ar- gintii poposiră pe obrajii ei împietriţi.

Călcînd apăsat şi ferm pe călcîie, ofiţerul o ajunse din urmă.

— Eşti scumpă la vedere.

Agripina nu răspunse.

Văzduhul mirosea tulburător şi dulce a fragă. Peste cizmă trecu o scăpărare liliachie : o şo- pîrlă.

— Ţi-am dus dorul, urmă ofiţerul fără convingere. De-aia veneam mereu la Dmitri — speram să te văd.

— Să nu mai vii.

Ofiţerul o prinse de mînă, o strînse în braţe şi murmură toropit :

— Hai în crîng ! Am obosit... Vreau să mă odihnesc puţin.

Agripina mergea tăcută înainte, printre ierburi. El se repezi asupra ei şi-i smulse fustele şi bluza.

Frîntă sub greutatea lui, Agripina răsufla năvalnic în faţa ofiţerului, răsuflare mirosind a pîine şi a poame cu parfum de mirodenii. Umărul lui cald şi moale îi apăsa obrazul. Prin cămaşa plesnită la subsuoară se vedea pielea trandafirie cu miros acru.

Agripina se agăţă cu mîinile de ierburi şi, simţindu-i cu dinţii muşchii întinşi, muşcă. Ofiţerul răcni răguşit, din răsputeri.

Cu ochii închişi, Agripina bîjbîia cu dinţii de-a

lungul mînecii.
Ofiţerul sări în picioare :
— Jigodia dracului !...
Agripina rămase întinsă între ierburi — siluetă întunecată şi imobilă. Soarele îi presărase tîmplele ude cu licăriri portocalii.
Pipăindu-şi locul muşcat, Mironov bombăni :
— Joacă-te cu animalele ! Ce-o fi apucat-o ? După ce-ţi sare de gît...
Se depărtă cu pasul la fel de hotărît, călcînd apăsat pe călcîie.

în cămăruţa lui Kalistrat Efimîci se auzea glasul Nastasiei Maximovna :
— Ştii, Listratuşka, umblă vorba că tu ai avea o credinţă nouă sau... Eu nu mă pricep. Da ar trebui să-mi spui şi mie cum vine asta, ca să cred şi eu. Că poate nu mă ţin după legea ta. Hai, spune.
Kalistrat Efimîci se ridică drept şi înalt, îşi trecu lăboiul păros peste fruntea teşită, uscată; şi răspunse :
— N-am avut şi nici n-am vreo credinţă de-a mea.
Buzele moi, trandafirii şi mătăsoase ale Nastasiei Maximovna rostiră :
— Dacă n-ai, nici nu trebuie ! Ştii, Listratuşka, cred c-o să am un copil...

X

Şi s-a dus buhul din sat în sat, din plasă în plasă, de-a lungul lanţului siniliu al Tarbaga- taiului :

— E unul în Taliţa de-a găsit o credinţă nouă.

Pavel-ologul, care trecuse prin valea Ciliku- lui, povestea :

— L-am văzut cu ochii mei — trăieşte ca un sfînt. Şi are o putere, ceva de speriat : ridică un pietroi de o sută de puduri.

Şi au început să vină betegii, apucaţii, deocheaţii. De unde s-or fi izvodit atîţia prin munţii ăştia senini, întomnaţi ?

Ce vînturi rele i-or fi smuls de prin văgăuni şi coclauri ?

La început veneau cîte doi, cîte trei, mai apoi însă au năvălit cu duiumul.

Era o toamnă urîtă, noroioasă. Dinspre miazănoapte s-a năpustit un vînt albastru. Umezeală, miros de licheni, cîrduri de păsări călătoare...

Siluetele încovoiate ale oamenilor păreau nişte trunchiuri frînte. Feokla îi întîmpina în poartă şi-i ducea în capul satului. Aici, într-o bojdeucă, Semion primea de la ei dania, dăscălind cu grijă pe fiecare :

— Să nu care cumva să-i pomeneşti de bani, că foc se face. O vorbuliţă să nu sufli.

Seara, o căruţă trasă de un cal cu grumazul gros şi ochi somnoroşi căra plocoanele în magazia lui Semion.

Bătînd cruci mărunte, betegii se căţărau pe treptele scîrţîitoare, îşi ştergeau palmele zoioase de rogojina de la uşă şi pătrundeau tîrîş în chilie. Li se vedeau numai urechile clăpăuge, zgîr- cîte şi trenţele ce puţeau a vizuină.

— Ce vreţi de la mine, ce ? se oţăra Kalistrat Efimîci.

Ştiau betegii şi apucaţii că dacă nu te milogeşti, nu capeţi nimic. Trebuie să cerşeşti îndurarea noii credinţe, să stărui, să nu te laşi. Se prosternau şi se puneau pe ţipete şi văicăreli.

— Roagă-te pentru noi, tătucă !... Roagă-te, Kalistrat Efimîci !

Aerul verde ceţos din chilie duhnea a toată mizeria omenească. Cineva aprinse o luminare în faţa icoanelor. Sfinţii aveau ochi mici şi verzui.

Kalistrat Efimîci privea prin ochiul de geam întunericul de smoală, de afară. Se tînguiau betegii. Urla sfîşietor, ca lupul, vîntul albastru de la miazănoapte.

Vînt cu iz de sloiuri.

Sloiuri de gheaţă ce-ţi trec prin inimă, sfî- şiind-o cu colţii lor ascuţiţi.

Kalistrat Efimîci :

— Cui să mă rog, cui ?

Betegii :

— Asta o ştii matale !

Ea deschise larg ferestrele. Era o zi de vară. Pe uliţă zburdau vîntuleţe roz, albe, galbene, azurii. Mirosea a ierburi, pline de dulceaţă.

Zile înmiresmate, trandafirii, zile de miere.

Ofiţerul era voinic şi avea pielea gingaşă...

Ofiţerul care n-a mai venit de atunci. Inima plîngea ascuţit, ţiuitor, cum se tînguie rîsul iarna.

Voia să privească noaptea chipurile bătrîne, întunecate şi aspre ale sfinţilor. Dar sfinţii îi apăreau străini în licărul îmbrăcămintei greoaie din icoane şi nu coborau cu veşmintele lor afumate pe preşurile pestriţe aşternute pe duşumelele din „casa mare".

Oarba Ustinia se văita :

— Fă-ţi pomană, Gripinuşka, şi roagă-te pentru mine ! Că lacrimile îmi tot curg, nu se mai ostoiesc.

Dar şi inima Agripinei lăcrima neostoită.

Curgerea nopţilor era largă şi domoală ca fluviile siberiene. în Munţii Tarbagatai mistreţii, urşii, cerbii îşi mugeau şi-şi boncăluiau dorul dragostei.

Izbele pluteau imense în noapte, arborii verzi se întindeau spre cer. Oglindind stelele, ferestrele păreau nişte flori negre cu miros de om. Cîini lăţoşi cu ochi de lup şi colţi enormi, galbeni, urlau lugubru prin munţi. Şi ca nişte colţi de fiară sfîşiau norii albaştri piscurile înzăpezite ale Munţilor Tarbagatai.

Nu, Agripina nu se ruga nimănui.

într-o astfel de noapte, ceva ca un spulber o aduse sub ferestrele şcolii, unde erau cartiruiţi ofiţerii. Bătu în geam. Apăru Mironov, cald, masiv.

Şi-l întrebă Agripina :

— M-ai chemat cumva ?

Ofiţerul surise :

— Bine-nţeles ! De ce te-ai lăsat aşteptată atîta ?
O duse înăuntru.

în cancelarie — o cameră cam strimtă — doi ofiţeri jucau cărţi. S-au făcut că n-o văd. Mironov spuse vesel :

— Domnilor, nu vă supăraţi dacă vă retra- geţi vreo cinci-zece minute ?

Cel mai mic şi mai mustăcios răspunse :

— Se poate, Nikolai Matveevici ! Simte-te ca la dumneata acasă. Terminăm partida dincolo.

Au strîns cărţile şi, cu cîte o sticlă la subţioară, au ieşit.

Şi iar au început să se perinde zile lungi şi tulburi. Ofiţerul a fost plecat undeva în stepă, dar de când s-a întors nu le-a călcat pragul, nu i-a trimis vorbă să vină.

Se jeluiau betegii la uşă, şi mîinile lor uscate foşneau ca ierbile toamna.

— Nu te mînia, Gripinuşka, nu te mînia, cu-cernico şi neprihănito, tu care te rogi pentru noi.

Uneori ieşea în pridvor Kalistrat Efimîci.

— Plecaţi de aici, pentru Dumnezeu... Nu găsiţi la mine nimic. N-am nimic !

Şi mai înverşunaţi, betegii se tîrau spre el pe treptele multe şi stăruiau tărăgănat:

— Roagă-te pentru noi... Roagă-te !

Gemea şi inima de prea mult alean. Cîteo- dată, noaptea, Agripina veghea la poartă. Izbele de un verde-întunecat păreau nişte vaci mo- ţăind şi ca a vacilor le era răsuflarea caldă în somn. Batea un vînt înmiresmat, purtător de presimţiri ciudate...

XI

Lăţos, ca năpădit de ierburi, părintele Isidor pătrunse în chilie şi, fornăind zgomotos, începu vorba :

— Ce-i cu credinţa aia nouă pe care ai găsit-o, fiule ? Ia spune-mi şi mie!

Ridică dreapta spre binecuvîntare şi se aşeză, cine ştie de ce, pe pat, nu pe scaun. Apoi prinse a vorbi repede-repede, de parcă s-ar fi grăbit încotrova :

— Nu tăinui, spune tot. N-ai grijă. Nimeni n-are de gînd să te vîndă. Ce fel de credinţă e aia ?

Glasul lui suna respectuos, de parcă s-ar fi adresat unui protopop. Kalistrat Efimîci se uită la el şi răspunse liniştit :

— Habar n-am ce tot îndrugi acolo. N-am nici o credinţă.

Popa oftă adînc şi deodată pufni într-un rîs hohotitor. Toată făptura lui rîdea: şi pletele verzui cu miros de tină, şi veşmintele-i lăbărţate.

— Aiasta-i, care va să zică, credinţa cea adevărată ? Ba nu, zău, Kalistrat Efimîci ?!... Dalia zi, n-ai vreun leac pentru albine ? Că-mi mor pe capete.

— Nu m-am ţinut de albine.

— Asta nu-i bine de loc ! Nici nu-ţi dă prin cap cîtă smerenie îţi lasă în suflet îndeletnicirea de prisăcar. Foarte rău !

Kalistrat Efimîci tăcea. Popa lovi de cîteva ori cu muchea palmei în aşternutul patului şi grăi sever :

— Te pomeneşti că eşti baptist sau poate din

secta hlîştilor. Ori te crezi cumva Cristos ?!

— Nu.

— Da spune odată omule cine eşti ! se zbîrli popa. Atunci ţi-oi spune şi eu de ai ori n-ai cădere să te rogi pentru oameni ! De ce mă ză- dăreşti ? Poate de-aia-mi mor albinele ! Mi-au scris de la centru să le spui ce-i cu prorocul despre care se tot vorbeşte. Şi acu, ce să le scriu — că nici el n-are habar de nimic ?

— N-are.

— Mai lasă-te ! Dacă le răspund aşa, ăia-mi fac vînt cît ai zice peşte... Mai bine luminea- ză-mă şi pe mine.

— Cum îi cu credinţa ?

— Da. Hai...

Kalistrat Efimîci se aplecă şi-l pironi pe popă drept în luminile ochilor. Popa îşi plecă sprîn- cenele stufoase şi se rugă de el cu glas năduşit :

— Nu mă băga-n sperieţi, sînt slab de inimă.

Kalistrat Efimîci săltă braţul şi rosti rar :

— Dar dacă... Acuşica... o să-ţi altoiesc una peste bot... sau...

Popa Isidor îngăimă cu buze băloase, împle- tindu-şi pavăză braţele în faţă :

— Taci !... Taci !... Ereticule !

O pată mătăhăloasă astupă uşa, răspîndind efluvii de baltă şi răşină.

Popa mai behăi o dată ameninţător :

— Vînzătorule ! Iudă !...

XII

Semion parcă şontîcăia cu toată făptura lui. Chiar şi glasul îi şchiopăta şi se poticnea.

— Tata vrea s-o ia pe tîrgoveaţa ceea de nevastă. Şi o s-o ia. Cică o să-i toarne un plod. Mănîncă borş ! Cine ştie cu cine-o fi rămas.

— Ei şi ?

— N-or să mai vină oamenii... Halal sfînt, or să zică, se ţine cu o tîrfă. Ba o mai ia şi de nevastă !... Aci ar trebui...

Amuţi lunecînd cu ochii pe trupul roz-gălbui al Feoklăi. în gîrliciul băii mirosea a cenuşă şi a măturici de mesteacăn. Feokla avea o căutătură deşănţată, căutătura ei din baie. Prinse ocheadele lui Semion şi începu să rîdă.

— Ce te hlizeşti la mine ?

— Că taman la baie ţi-ai găsit să vorbeşti despre tîrfa aia.

Şi tin-te rîs. Pîntecul zdravăn zvîcnea în ritmul hohotelor, vrînd parcă să-şi arate dezmăţul lăuntric. Uşa se deschise scîrtîind, şi dinăuntru izbucni o căldură năbusitoare de hamam.

— Ce tot răgi acolo, vacă ?

— Tu să spui oamenilor despre aia că e un canon pe care şi l-a poruncit el singur pentru ispăşirea păcatelor. Că nu-i ajung cîte mătănii bate, de-aia se însoară cu o tîrîtură.

— N-are să meargă.

Prin dezmăţul prafului galben învîrtejit în fata băii zburda un viţel cu un smoc de fîn în bot. Mişcîndu-şi

alene şoldurile grase, Feokla intră pe uşiţa scundă.

O dată cu un nou val de căldură toropitoare, se auzi din baie vocea ei :

— Dacă-s credincioşi, o să meargă. Ba o să spuie că-i mai bine aşa.

Iar seara, în aşternut, îl dăscăli pe Semion :

— Să fii cu ochii pe Mitri... Că el primeşte daniile şi... Ce mai, nu-i zi de la Dumnezeu să nu se întoarcă pe trei cărări...

Cînd Kalistrat Efimîci îl rugă pe popa Isidor să-l cunune, acela se făcu foc :

— Pe tine, care duci oamenii în ispită ?! Piei din fata ochilor mei, satano ! îşi fîlfîi mînecile largi şi răcni : acu să ieşi din casa mea ! Na, că nu vreau ! Dacă ai o credinţă nouă — nu te cunun ! Aşa o să şi scriu la oraş : pe-un eretic — nu-l cunun !

Furtunos ca un copac ce se prăbuşeşte, popa Isidor a mai lălăit multă vreme prin odăiţele

înguste, iar ochii mici, limpezi, parcă ai altui chip, păreau două albine trebăluind în ierbăria verde.

Şi s-a dus vestea prin sate, prin plăşi, prin Munţii Tarbagatai : Kalistrat Efimîci Smolin din Taliţa şi-a pus singur canon pentru ispăşirea păcatelor.

— Ia de nevastă o aia de la oraş.

De Sfîntul Serghie s-a dus Kalistrat Efimîci să se preumble prin munţi. Fiece stîncă era împodobită cu zadă — inel de aur curat bătut cu nestemate, iar omătul de pe piscuri — roz şi satinat. Suflarea pămîntului era domoală, aşezată, ca a unui pribeag la începutul unei lungi drumeţii.

Aşa cum spîrcaciul ţîşneşte spre cer. tot aşa îşi simţi sufletul năzuind spre creste şi Kalistrat Efimîci. Oftă adînc.

— Se călătoresc păsările... îşi iau zborul ! Iar eu zac aici ca să împart milostenie, auzi !...

Ierburile foşneau în graiul lor. Pe clinul muntelui se rostogoleau pietricele. Privi înainte. Pe potecă venea, abia tîrîndu-şi picioarele, o babă căzută de tot, cu capul înfăşurat în nişte cîrpe. Cînd ajunse lîngă el, se prăbuşi în genunchi şi începu să molfăie :

— Kalistrat Efimîci, tătucă...

Atîta izbuti să desluşească. Se aplecă spre ea :

— Auzi, babo, să treci pe la mine. Bem un ceai şi mai stăm de vorbă.

Bătrîna răspunse anevoie cu buzele împleticite ca şi picioarele.

— Aş veni eu, taică, da de unde gologani !... Şi Maşa, fii-mea... Nu ne lasă !

Kalistrat Efimîci îi vorbi aşa cum se deprinsese să

vorbească betegilor — domol şi blînd.

— Ce gologani, bunicuţo ? Nu-mi trebuie.

— Feciorii, feciorii tăi o să-mi ceară... Eu cu dragă inimă, tătucule, da dacă n-am...

O lăsă pe babă acolo şi porni în neştire. Nici nu şi-a dat seama cum s-a căţărat pe o stîncă ce se zbîrlea printre cedri şi pini.

Pe stînca aceea stăteau strînşi ciopor mai mulţi flăcăi din sat. Tăinuiau încet între ei, iar deasupra lor, prinsă de o j oardă de pinj flutura în vînt o cîrpă de un roşu-aprins.

— Ce-i cu voi aici ?

Unul din flăcăi smulse temător cîrpa, o băgă în buzunar şi bombăni :

— Nimic, ce să fie...

— Pe Semion nu l-aţi văzut ?

Nu-l văzuseră. De altminteri, el nici n-ar fi avut ce căuta acolo.

Este o sculă vînătorească — o cursă meşterită din nuiele, mai strimtă la gură şi lată la fund, ca o sticlă. Se piteşte sub ovăz netreierat — rădăcinile în jos, iar spicele legate astfel, încît să alcătuiască un soi de acoperiş. Cînd pasărea se aşază pe acoperişul acela, spicele se îndoaie, şi ea cade înăuntru. Pas să mai iasă ! Că n-are cum să-şi întindă aripile.

Kalistrat Efimîci dădu de o asemenea capcană la poalele stîncii. Desfăcu spicele şi dintre nuiele îl priviră ochii roz-albaştri ai unei păsărele speriate.

Kalistrat Efimîci slobozi spicele, se îndreptă de şale şi spuse :
— Aha !... Te-au prins ?

XIII

Se întîmpla să vină kirghizii la ofiţeri. Atunci ordonanţele puneau la fiert carne de berbec şi turnau spirt în cumîş. Ameţiţi de băutură, kirghizii făgăduiau ofiţerilor să aducă djighiţi în dataşamente.

O dată, ofiţerii şi popa Isidor s-au îmbătat şi hai să-i facă o vizită lui Kalistrat Efimîci. Dar au rămas la poartă, că în curte era noroi. îno- tînd prin clisa neagră, grasă, veni spre ei Agri- pina.

— De ce nu mai vii ? o întrebă pripit ofiţerul.

în pupilele roşietice ale Agripinei ardea o vîlvătaie nebună. Negrul pămîntului făcea ca trupul ei să pară şi mai descărnat. Ofiţerul întoarse privirile şi mîrîi :

— Hlîştilor !

De atunci Agripina se ducea seară de seară la cvartirul ofiţerilor, tocmai la celălalt capăt al satului. îi găsea în camera mare — clasa — tolăniţi pe pături din păr bătut. Pe bănci erau întinse la uscat pieile lupilor împuşcaţi. Mirosea a tăbăcărie, a cumîs şi a tutun.

Agripina se îmbăta şi, strîngînd la piept picioarele lui Mironov, zicea cîntece deşucheate, soldăţeşti. Aşa o fura somnul.

El îşi trăgea tiptil picioarele din cizme şi se

încălţa cu brodni. Luînd cu ei o sticlă de spirt, ofiţerii plecau la vînătoare.

XIV

Dimineaţa, Feokla o dondănea, iar Daria îi făcea poznaş cu ochiul :

— Te pizmuieşte.

Iar cînd o prindea singură în tindă, îi băga în sîn nişte buruieni.

— Să le bei cu lapte muls proaspăt şi nu mai rămîi cît îi lumea. Şi pe Feokla n-o băga-n samă...

Kalistrat Efimîci nu mai ieşea din chilie şi nici pe betegi şi suferinzi nu-i mai primea. Şi erau mulţi.

...Se strigau recrutări pentru cine vrea să lupte împotriva bolşevicilor, dar flăcăii nu se prezentau. Erau şi execuţii... Se zvonea de nişte răscoale.

Zile pline cu miros de răşină cum sînt cucuruzii de pin.

Se tăiau orătăniile, se pregăteau grajdurile pentru iarnă.

Vitele umblau sătule şi somnoroase.

Sătule şi somnoroase erau şi sălbăticiunile din Munţii Tarbagatai. Ursul căra fîn în bîrlog.

Iar în cotruţa cuptorului plîngea zi şi noapte oarba Ustinia, dar nimeni nu-i lua în seamă lacrimile, de parcă ar fi fost vorba de un pîrîu de munte. Curge ? Curgă.

în vale erau risipite între ierburi blocuri uriaşe de piatră cenuşie ca nişte izbe ceva mai arătoase, în cinci colţuri. Privit din munţi, rîu- leţul Borel părea de un negru-stins. Din vale venea mireasmă de frunze uscate. Roşul învăpăiat al scoruşilor îţi lua ochii.

Nikitin şi Mikeş stăteau lungiţi pe o stîncă şi se uitau în vale.

— Sărbia !... spuse cu un glas adînc şi răguşit Mikeş. Struguri... Vin... Aici oamenii-s prea moi. Nu-s pe gustul meu.

îşi trase puşca lîngă el şi se apucă să-şi răsucească o ţigară. Din fundul găvanelor, privirea tăioasă a ochilor lui de culoarea cărbunelui brun rătăcea fără ţintă prin vale.

— Las' că-i întărim noi, aruncă sacadat Nikitin.

Pantalonii şi bluza de soldat erau lipite de trupul lui slab. Picioarele desculţe zăceau întinse fără vlagă pe iarba veştedă. Părea o frunză mare, galbenă, sfîşiată, aruncată acolo.

— Ţăranul e altminteri. Kolceak, da, e tont şi rău. Dar ţăranul pricepe.

— O căzătură împuţită — asta-i ţăranul. Ne-au fugărit, au tras după noi, şi acum se căiesc cu lacrimi în ochi.

Sîrbul scuipă scîrbit. Apoi sorbi cu sete din ţigară, o trecu lui Nikitin, puse puşca la o parte şi se ridică.

XIV

— Tu... Tu ! exclamă el bîlbîindu-se plin de draci. Vrrrăi să stai de vorrbă cu ei ? Cîte-un glonţ în cap — asta le trebă. Şi tu stai să parr- lamontăzi. Se depărtă cu paşi mari bombănind : eu nu stau de vorrrbă ! Se întoarse însă numai- decît şi se lăsă greoi pe o piatră, de parc-ar fi vrut să intre prin ea. Vrrau să fac o rrevoluţie în Sărrbia. Aici poporrul e moale.

în vale Bordul îşi purta printre bolovani apele sumbre. Dintre ierburi se iţeau gîrbovite spăşit stane masive, confuze. Agăţîndu-se de pietre, cîţiva brăduţi se căţărau pe povîrniş şi suflau răşinos, osteniţi de zadarnica lor trudă.

Nikitin murmură ca pentru el :

— Orice se poate ierta.

îşi pipăi barba flocoasă ce creştea zburlită în toate părţile şi încîlcită ca o grămadă de uscături. Zîmbi abia perceptibil.

— Ar trebui să mă rad...

Sîrbul scoase din buzunar un pumn de tutun, se uită la el şi scuipă cu năduf :

— Secătura de ţăran. L-a împuşcat pe Smăl- kov şi a adus tutun. Ar trrrbui să-l arunc, dar nu pot, vreau să fumez !

Şi-şi răsuci în duşmănie o ţigară.

în aer se împleteau mirosuri de lunci, de văgăuni şi de miere. Se auzea vîntul vuind prin stîncăriile culmilor albe. Undeva urla o sălbăticiune, răguşit şi jalnic.

— Auzi ursul ! spuse sîrbul. După ce fac revoluţie în Sărbia, mă întorc aici să vînez urşi.

Ierburile înalte din pîrloaga din vale prinseră a se legăna unduitor. O ieruncă speriată dete buzna în ele.
— Vin, aruncă Nikitin. Ei sînt.
Ierburile se dădură în lături, şi patru călăreţi opriră lîngă stîncă. S-au moşmondit cam multişor pînă şi-au legat caii de pini. Pînă la urmă, călcînd neauzit cu încălţările lor moi, urcară şiruiţi pe cărare.
Ţăranii aveau chipuri obosite şi vinovate. De nădragi şi de sumane li se prinseseră scaieţii — merseseră într-o întinsoare cale lungă. Marginile pălăriilor tătăreşti, de pîslă, erau ude de năduşeală.
Unul din ei, mărunt şi roşcovan cum e lupul de munte, glăsui, lungind cuvintele :
— Bun găsit. întinzînd mîna, întrebă : Nikitin, nu ? Mi-a vorbit Pavel de matale !
Aruncă peste umăr celorlalţi o privire care-i trăda tulburarea, dar imediat urmă cu un zîm- bet ce i se înfiripă în barbă şi urca spre ochii gălbui :
— Şi iaca aşa, am venit... Ca să stăm de vorbă cu matale, adică cu Nikitin. D-apoi, şi cu ăştilalţi.
Se uită lung la sîrb. Oamenii s-au aşezat pe pietre.
— Dumneavoastră, zi, ţineţi de partidul bolşevic ?
— Ţinem ! făcu tăios Nikitin.
— Cîteşitrei ?
— Toţi.
Ţăranii se priviră mulţumiţi şi ziseră într-un glas :
— E bine !
Roşcovanul scoase cu o mulţime de mişcări de prisos o chisea zmeurie şi-şi umplu pipa lui mică, chinezească, cu găvanul plat.

De după stînci apăru Schliisser, se înclină politicos şi rămase în picioare.

Roşcovanul se trase mai aproape şi începu vorba. Glasul lui amintea foşnetul uscat al ier- bilor de toamnă.

— Ne-a spus Pavel. A trecut cîtăva vreme de-atunci. Noi v-am trimis pîine. Că ce ne-am zis : se poate să omori nişte oameni veniţi de te miri unde şi pe care nici nu-i cunoşti !? Pe urmă v-am trimis şi arme. Le-am spus eu ăstora...

Şi arătă spre ţărani. Oamenii şi-au scos pălăriile, şi-au suflat nasurile şi şi-au netezit cu palma părul năduşit de la tîmple.

— Le-am spus : lasă-i în plata Domnului, că s-ar putea să ne prindă bine. Şi uite că aşa a fost. Află, Mikitin, că feciorii noştri nu vor să plece la război.

Deodată, îl măsură bănuitor pe Schliisser :

— Ăsta de unde e ?

— Din Ungaria.

— Aha. Dar ăstălalt ?

— Din Serbia.

— Şi matale, de unde eşti de fel ?

— Petersburg.

— Rus, va sa zică. Şi eu care mă miram că ai nume creştinesc. Ori poate eşti vreo liftă botezată, că după căutătură...

— Nu, rus sadea.

— Păi atunci te-i fi uscat de foame. Şi noi sîntem tot din Rusia.

Scutură pipa şi continuă, gesticulînd cu mina în

care ţinea chiseaua :

— îi strigă pe băieţi să se înroleze la Tol- ceak [1] sau cum i-o fi zicînd, da nici pomeneală. Că ăla-i un cîine, veni-i-ar numele, şi vrea să ne ia pămînturile.

— Asta ni le ia ! întăriră într-un glas ţăranii.

— Vine Pavel — că aşa, că pe dincolo. Porneşte răzmeriţa ! Atunci eu : „Haideţi, fraţilor, în taiga, să-i ardem o răzmeriţă“. Dar ei de colo : „Bine, bine, dar dacă or să vină bolşevicii ăia adevăraţi şi n-or să ne creadă şi-or să spuie că mîncăm borş, pe unde scoatem cămaşa ?“ „De, zic, asta cam aşa e, şi p-ormă, dacă luăm Omskul sau un alt oraş, ce o să facem acolo ?“ Ei : „O să golim prăvăliile — că uite, nu mai avem de nici unele“. „Nu, zic eu, fără cîrmuire bolşevică, ne ducem de rîpă. Să-i înhămăm la răscoala noastră pe bolşevicii pitiţi în munţi.“

Işi îndesă iar luleaua. Ţăranii începură să vorbească toţi deodată.

— Asta-i bolşevic get-beget, din Peterburg.

— Şi ăştilanţi, măcar că-s din toată lumea.

— Hai, flăcăi, la răscoală !

Nikitin i-O reteză scurt:

— De ce minţi ?

Descumpănit, roşcovanul îşi răsuci ochii gălbui în toate părţile.

— Păi cînd minţii ? Cînd ?

Zvîrlindu-i în faţă cuvinte tăioase, de cremene, Nikitin se ridică în picioare.

—• Cînd mi-ai spus despre răscoală. Că sînt două săptamîni de cînd v-aţi răsculat. Două săptămîni în cap. Pe cîţi i-aţi căsăpit în munţi ? Cîţi au fost ucişi ?

Aţi băgat-o pe mînecă, ai ?

Omul se lăsă moale pe un pietroi şi tot moale spuse:

—' Nu te mînia, Mikitin. N-am avut nici un gînd rău, zău aşa. Mi-au zis să-ţi spun că răscoala de-abia acum trebuie pornită, ca să ceri mai puţin. Da dacă tot ştii cum stă treaba, ce mai !

Oftă şi dădu din mînă, spăşit. Ceilalţi răsu- flau opintit. Duhneau a sudoare.

La poalele stîncii fornăiau caii. Iarba uscată foşnea sub picioarele lui Nikitin.

Unul cu ochi înguşti de kirghiz zise împăciuitor :

— De, fieşcare le ştie pe-ale lui. Că nici de pomană nu se poate ! D-aia zic, Mikitin, să te învoieşti, şi pace. Te punem pe tine şi pe ăilalţi doi bolşaci comandanţi peste flăcăii noştri, îţi hotărîm o soldă şi — hai la luptă !

— Aşa e ! se grăbi să-l sprijine roşcovanul. Că nici n-o să fie cine ştie ce mare lucru prin munţi. Şi băieţii sînt tineri, voioşi. Ce să zăceţi aici ? Şi asta pînă or să vie ăia din Rusia, că după aia, care-ncotro. Dacă strîngi oaste, pleci cu oaste. În China, în Japonia sau care după unde-or fi tovarăşii tăi.

— La luptă ! Aşa e ! îi ţinură hangul ţăranii. Că şi noi, băiete, avem nevoie de libertate. Că uite, ne ia pămînturile.

— Atunci, dă-i drumul !

Nikitin veni mai aproape.

— Bine. Soldă nu-mi trebuie. Dar să n-avem vorbe !

— Păi altfel cum... Disciplină... Las' că ştim

noi...

În timp ce-şi dezlega calul, cel cu ochii de kirghiz zicea îneîntat :

— Cu ăsta nu-i de şagă ! Mi-era să nu-mi ardă vreuna între ochi. E dat dracului. Şi de bolşevic, e bolşevic sadea.

— Din Peterburg ! întări roşcovanul. Bolşevici cum scrie la carte... Şi de prin alte ţări se află. Dar îs sfrijiţi, numai pielea pe oase.

— Nici o grijă, îi îndopăm noi. Barem soldă habar n-are cît să ceară.

— Na, bravo, banii se ieftinesc peste noapte. Pas de-i mai numără. Vine el, vede cum şi ce şi pe urmă o să hotărască.

Caii se pierdură în ierburi.

Lujerele uşoare de toamnă le atingeau şuşu- ind trupul şi picioarele. Printre pietre dormea iarba întunecată ca floacele ursului iarna.

în aceeaşi seară, ostaşii roşii s-au mutat la ferma „Lisia".

XV

Feokla aşeza pîinea în cuptor. Ochii neastîmpăraţi erau aburiţi ca plămădeala. Mirosul de făină arsă gîdila plăcut nările. în cenuşar jă- ruiau roşu cărbunii.

Semion şedea pe laviţă privind fără să vadă pîinile mari, albe.

— Nu vrea ! izbucni el fără veste.

Feokla îşi avîntă lopata mînjită cu făină :

— Ptiu, Doamne, iartă-mă ! Ce-mi stai în coastă şi te vaiţi ?... Orice se întîmplă, dai fuga la nevastă !... Că fără nevastă nu eşti bun de nimic. Lasă-mă să aşez colacii în tihnă !

— Aşază-i, se potoli Semion.

— Decît să zaci în casă, mai bine ai da o raită prin curte, se răsti la el Feokla. Că fra- te-tău umblă toată ziulica beat.

Semion dădu din umeri şi trimise un scuipat în botul cizmei. Nu nimeri şi mai scuipă o dată. Feokla aruncă lopata după cuptor şi se întoarse spre el mînioasă :

— Da pleacă odată, pentru Dumnezeu !

Semion se lăsă peste masă şi pipăi pîinile cu degetul.

— De o săptămînă n-a mai dat nici un beteag pe aici. Nu vrea să-i primească. Dacă-i zici ceva, înjură. Nu ştiu ce să mai fac.

— Nu ştiu, nu ştiu ! Dar cine vrei să ştie, eu ? Eşti bărbat ori ce eşti ?

— I-o fi spus Nastasia ceva, de-aia nu mai primeşte. Că luăm dajdie de la oameni, că nu-i facem şi ei parte. Are necaz pe noi, scorpia !

Feokla se pocni peste părţile moi şi strigă, scoasă din sărite :

— Atunci du-te la ea ! Mi-aţi mîncat sufletul ! Un beţiv, un papă-lapte şi o ştoalfă !

Sernion se ridică, îşi trecu mîna prin păr şi, şontîcăind, îşi luă şapca vîrîtă după sobă. Usti- nia se trezi şi-l întrebă smiorcăind a plîns :

— Ce e azi, Siomuşka ?

Feokla se răsti la ea :

— Stai liniştită acolo ! Uite pe cine nu vrea să adune sfîntul !

Molfăind cleios din buzele-i umede, bătrîna începu să plîngă. Sernion îşi făcu cruce şi ieşi.

Feokla aşeză pîinile, dădu cu măturică pe pri- chici şi împinse uşiţa. îşi lăsă jos mînecile su- mese şi trecu în „casa mare".

Pe un covoraş din petice aşternut pe podele zăcea o petală galbenă picată de pe o floare, în timp ce-şi descheia bluza, Feokla o ridică şi o puse pe pervaz.

Se dezbrăcă de bluză şi de foi şi scoase din cufăr o cămaşă curată. Se schimbă, se şterse cu prosopul la subsuori şi pe sub sînii dîrji, şi-şi aranjă părul bombănind :

— Iar eu... Numai eu... Că fără mine nu merge. Iartă-mă, Sfîntă Fecioară născătoare de Dumnezeu. Păcătuim.

îşi puse peste cămaşă un suman şi ieşi desculţă în tindă. Simţi cu pulpele goale, zvîcni- (oare, răcoarea

ce venea din ogradă. Sumanul aspru îi gîdila pielea brusc încreţită.
Scoase capul pe uşă şi-şi roti ochii prin curte.
Un cocoş cu coada roşie cîrîia de zor fugărind o găină. Vîntul stîrnea păişul risipit prin bătătură. Sub şopron un căţeluş lătra furios spre un ungher — o fi văzut un şobolan.
— Nu se-ndură unul să dea o mătură !
Strînse la piept sumanul care nu-i acoperea
sînii şi se apropie de uşa chiliei lui Kalistrat Efimîci.
Inima, pe care şi-o simţea mare, bătea surd şi repede, tăindu-i răsuflarea. Se închină cu mişcări mărunte şi trase de ivăr.
Kalistrat Efimîci era întins pe pat cu capul spre uşă. Tot pe pernă odihneau şi pumnii lui mari, năpădiţi de păr cenuşiu. Părea că are trei capete păroase.
— Ce este ? bombăni el gros, fără să se uite.
Feolda tuşi şi răspunse cu un glas înfiorat,
ca de frig :
— Eu sînt, Kalistrat Efimîci...
— Ei ?
Ridică mîinile de pe pernă şi le întinse în lungul trupului.
Chilia mirosea a bărbat. în geam tremura o lumină roz-albăstrie.
— Ce. vrei ? întrebă iar Kalistrat Efimîci lăsîndu-şi în jos picioarele şi întorcîndu-se spre ea.
Feokla făcu un pas spre pat.
Kalistrat Efimîci îi privi faţa îmbujorată. Cu ochii ţintă la mîinile lui, Feokla desfăcu dintr-o smucitură bentiţele sumanului.
Kalistrat Efimîci îi văzu dintr-o dată sinii vînjoşi

izbucnind prin răscroiala cămăşii.

Un nod îi înecă răsuflarea şi înghiţi în sec. Şi parcă o dată cu înghiţitura aceea i se răs- pîndi prin tot corpul o căldură voluptoasă.

— Pentru ce ai venit ? suflă el.

Feokla se mai apropie cu un pas. Cu o mişcare a umărului făcu să-i lunece cămaşa. Trupul i se descoperi trandafiriu-gălbui, spuzit din pricina frigului şi cu carnea vîrtoasă, ca şi sinii, îl învălui parfumul pătrunzător de trup de femeie.

Căldură în chilie, căldură în cap, iar gîtlejul ca iasca şi plin de salivă cleioasă. îşi trecu palma pe faţă, apoi şi-o lăsă pe genunchi. Un genunchi mare, dogoritor. Şi inima şi-o simţea enormă şi caldă, ca femeia aceea.

Sîngele năvălea mereu, i se urcă la cap de i se făcuse faţa ca o pată sîngerie. îşi încleşta mîinile : „poate pleacă". Şi-şi apăsă dureros picioarele de pat.

Vinele i se încordau, mîinile şi inima tînjeau.

Iar Feokla se uita la picioarele lui. Faţa-i năduşise şi buzele-i tremurătoare abia izbuteau să îngaime :

— Listrat... Efimîci... îţi plac ? Senka e rece ca peştele ! De mult... Efimîci, îmi dă ghes la tine. Părul îi căzuse peste ochi şi se aplecă cu tot trupul peste pat.

— E — eh !... îi veni a chiui lui Kalistrat Efimîci. Dar în loc de asta sări din pat, o prinse de umeri şi vru s-o împingă spre uşă — nu, mina nu se îndură s-o împingă şi lunecă pe trupul femeii spre sîni, spre spatele ei tare, bul- găros.

Murmură moleşit:

— Pleacă !

Sub mîna lui, trupul femeii freamătă, se zbuciumă, cerşeşte, dă să se apropie de picioare, acolo unde năvălise sîngele.

— Efimîci... o-o-o !... Efi-i...

— Ba nu !...

îşi repezi în sus braţele şi o împinse cu pieptul în sînii goi, moleşiţi.

— Du-u-te !

Uşa scîrţîi sfîşietor. Limba şi ochii simţiră răcoarea din tindă. Se lăsă moale pe pat, îmbă- trînit dintr-o dată. Iar pe gît şi pe după urechi i se prelingea o năduşeală lipicioasă, cu miros tare.

în uşa „casei mari“ cu mîna stavilă pe clanţă — Agripina. Faţa nu i se vedea, dar gura îi duhnea a rachiu.

împungînd trupul despuiat al Feoklei cu degetele-i subţiri şi reci ca nişte ţurţuri de gheaţă, ţipă :

— Umbli pe de lături, ai ? Te-am prins. Şi mă mai dondăneai pe mine ! Eu-s nemăritată, am voie !... Nu dau socoteală la nimeni !

O dată cu fuiorul de praf trandafiriu pătrundea printr-o crăpătură aerul rece, uscat, lune- cînd de-a lungul trupului gol. Mirosea a caier de cînepă şi a muşchi.

Feokla se frămînta pe loc ca o oarbă.

— Dă-mi drumul, Gripinuşka, lasa-mă să trec.

Parcă zbiera uşa cu glas răguşit de beţivancă :

— Să te las să treci ? Te milogeşti de mine, putoare ?! Să mai zici că eu îs tîrfă. Şi tu, femeie cu

bărbat! Te întinzi cu socrul! Las' că am văzut eu, am văzut tot!
Feokla îi trase Agripinei un cot între coaste şi dădu buzna în casă ţipînd ascuţit:
— El îi de vină, mămucă... A rupt cămaşa de pe mine şi a vrut să mă spurce !... Să mă batjocorească, mămucă !
Luînd preşurile în picioare, Agripina se năpusti după ea. îşi smulse din cap broboada închisă, cadrilată şi cu mîinile ridicate se repezi la Feokla. Dintre fălcile ei ascuţite, costelive, cuvintele ţîşneau împleticite :
— Eu tîrfă, ai ? Să ţii minte că sînt cinstită — m-am rugat la Dumnezeu pentru voi toţi. Las' că-ţi arăt eu, ticăloaso !
Mîinile-i, care băteau aerul fără putere, nimeriră anapoda în capul Feoklei. Cum îi simţi părul între degete, Agripina scoase un ţipăt ascuţit, se prinse de el cu amîndouă mîinile şi-i înfipse dinţii în umăr.
Feokla căzu pe un covoraş şi, bătînd nebuneşte aerul cu zgaibaracele ridicate, urla ca din gură de şarpe.
Veni Dmitri, se opri în prag să privească muierile încăierate şi rîse răguşit.

XVI

Un vînt galben cu miresme de frunze căzute suia în goană malurile. în nopţile de smoală el umplea văgăuna prăvălindu-se puhoi necurmat din cerul alb ca muşchiul ce-l pasc renii.

La ferma „Lisia“ fură aduse bancuri de lăcă- tuşerie furate de la oraş. Le-au pus în baie — o construcţie mohorîtă şi întunecată ca o bucată de fier ruginit. O dată cu ţiuitul oţelului se statornici un miros de ars.

Apoi au venit lăcătuşi din sat. Aveau obrajii moi, rotunzi, încă neînnegriţi de munca cu metalul şi s-au apropiat de unelte cum te apropii de un cal nărăvaş.

Aici se meştereau grenade.

în jurul băii adăstau în tăcere ţăranii. Curtea era ticsită de ei. Gardul scîrţîia' ca o centură strînsă prea tare. Duhnea a colb şi a sudoarea drumurilor lungi.

Apăru Nikitin. Soarele gălbui îi lumina faţa trasă, colţuroasă şi ochii încercănaţi. Veni lîngă primul banc, luă o grenadă, răsuci focosul, numără pînă la trei şi o aruncă în nişte urzici ce creşteau în dosul băii. Izbucni un bubuit urmat de ţiuituri şi fîsîituri. Un ciot plesni cu un bubuit sec.

Trecu la al doilea banc. Numără ca şi prima dată, sacadat, şuierător :

XVII

— Unu, doi, trei ! şi zvrrr ! peste baie. Pămîntul vui şi mai grozav.

La al treilea banc lăcătuşul aştepta palid, cu bărbia jilavă. Cînd Nikitin luă grenada, omul strînse din pleoape, se înroşi şi se îmbroboni la faţă, de la frunte spre bărbie.

Grenada explodă.

La al patrulea, lăcătuşul, un flăcăiaş zvelt cu chipul rumen, feciorelnic, îi întinse surîzînd o grenadă.

Scrîşni focosul, braţul se ridică într-o mişcare rotundă şi cuvintele răsunară răspicat :

— Unu, doi, trei !

Urzicile tac. De după baie miroase a praf de puşcă şi a pămînt răscolit.

Nikitin mai luă o grenadă. O aruncă. Au aşteptat — mirosul de praf de puşcă se risipise şi rămăsese numai cel plin, de ţărînă dospită, tomnatic.

Nikitin mai aruncă una. Nimic.

Mulţimea se trase înapoi şi răsuflă greu ca o cireadă de vaci cînd vede lupul.

— Îhî...

Nikitin întinse mîna şi luă puşca. Aruncă tăios, şuierat :

— Treci !

Lăcătuşul cu gura fragedă, de fată, îşi făcu repede cruce şi se aşeză lîngă zidul băii.

Nikitin îşi săltă chipiul de pe sprîncene, ochi şi trase.

Eh, voi, plaiurile mele ! înmiresmat e vîntul Altaiului şi pulbere de nectar îmi aduce pe limbă. Dar vorba îmi e amară şi tristă ca tînguirea cocorului călător !

La amiază, găinuşa cenuşie de munte coboară cărarea ce duce la pîrîu, bea şi urcă iar stînca cu pasul sprinten, voios. Ochii portocalii, ce-i joacă fără astîmpăr, sînt tulburi de bucurie.

Iar văzduhurile-s dense şi călduroase ca blana veveriţei !

XVIII

Bojdeuca Nastasiei Maximovna parcă-i beată — atît e de hîită. Dintre ramuri de mălin hornul se iţeşte negru ca un ciot.

Nastasia Maximovna şade pe marginea taburetului. Semion, la locul de cinste. între ei, samovarul, hîit şi el, clipeşte ponciş.

Mîini durdulii, glas legănat. Semion gîndi : „Tot aşa o fi tăifăsuit şi la oraş".

— Spuneţi-mi, vă rog, Semion Kalistratovici, lui îi plac copiii ?

— Păi de ! se oţărî Semion. Că a avut mulţi. Pe ăi legiuiţi i-a iubit. Dar ţie ce-ţi pasă ? Că alde tine cică nu fac copii.

— De ce ? Toţi sîntem oameni.

Pierzîndu-şi răbdarea, Semion împinse cana cu mîneca.

— Ia ascultă aici. Să vorbim pe şleau. Ai de gînd să ne intri în casă — fie. Dacă n-o să vrea Sidor, găsim pe altul să vă cunune. Că popi îs destui. Eu atîta vreau — să primească tătuca norodul, pentru numele lui Dumnezeu ! Că vin mereu. Ştii cîtă pagubă am avut numai săptămîna asta ?

— Bine, o să-i spun, îi făgădui cu blîndeţe Nastasia Maximovna. Dar nu cred să mă asculte. Mi-e frică de el. Niciodată n-am stat de vorbă aşa, mai cu temei. Şi ca să-i mai cer socoteală — m-ar sfîşia cum sfîşie ursul oaia.

Semion îşi trase smucit piciorul de sub masă, pipăi măsăriţa, privi pereţii spoiţi, duşumeaua roasă de atîta spălat.

— Avem la feţe de masă cîte vrei. încă din alea de le cumpăra bunicul cu toptanul. îţi dau două pentru nuntă. Şi vase. Numai să nu le faci zob, că voi astea, tîrgoveţele, parcă aţi avea furci, nu mîini — nu ştiţi să umblaţi cu lucrurile bune. Na — căni de tablă 1 Se poate să bei ceai din aşa ceva ?

Ciocăni pereţii, deschise şi închise cu zgomot uşa. Cercă duşumelele cu piciorul, pipăi grinda din mijlocul tavanului şi fu dezamăgit.

— Mă gîndeam că bojdeuca are să fie bună de coteţ şi ziceam că s-o car de aici. Că ţie ce-ţi mai trebuieşte, dacă tot o să stai cu bă- trînul...

Semion întinse mîna zgîrcită ca o gheară de pasăre.

— Cu bine, Nastasia ! Mai pofteşte pe la noi.

O sfredeli cu privirea, oftă şi, înainte de a ieşi pe uşă,

mai spuse :

— încearcă să-l înduioşezi. Şi să nu mai facă pe nebunul, că nu-i copil. Dacă-i aşa, nu făcea să începem ! Eh, Doamne, ce vremuri !...

în cerdac, Dmitri îşi fuma pipa trăgînd adînc fumul în piept. îşi scosese o cizmă şi, mişcîn- du-şi încoace şi-ncolo piciorul, desfăşura obiala. Cînd veni Semion, îi povesti printre hohote de rîs :

— Să vezi, mă, comédie ! Ţipă şi guiţă ca scroafele, din ce se luară nu-i chip să pricepi ! A ta, Feokla, se tăvăleşte pe duşumea, goală ca o chelie... Ha-ha-ha !... Şi zbiară-ă-ă !... Gri- pina... îşi suflă nasul, scăpă luleaua şi, cutre- murîndu-se de rîs, izbuti să îngaime : Şade călare pe ea şi o cotonogeşte. Criţă, mă !... Barem a ta... O-oh !...

Semion intră în casă. Dmitri după el, tîrînd obiala. Feokla tocmai scotea pîinile din cuptor. Cînd îşi văzu bărbatul, lăsă lopata şi se puse pe bocit.

— S-a dat la mine, procletul ! La nora lui ! De mult nu-mi dă pa-ace, Senuşka !...

Semion aruncă şapca în cotruţă, lîngă Us- tinia. Dmitri puse cîrligul la uşă. Din „casa mare“ intră Daria. în ochii ei umezi scăpăra spaima, buzele îi erau uscate. îşi duse mîna la inimă şi oftă clătinînd din cap.

Ferindu-şi ţeasta cu braţele, Feokla se văicărea :
— Seniuşka !... Comoara mea ! Soarele meu... De mult se dă bătrînul la mine.
Liniştit, Semion o izbi peste grumaz, aşa cum loveşti un cal. Feokla se clătină. Atunci, cu stînga, o pocni fulgerător în bărbie, de jos în sus. Din gura femeii ţîşni un sînge gros, înroşind bluza plină de făină.
— Dă-i ! Arde-i ! îl zădărea cu glas hîrşîit Dmitri.
Semion se trase un pas îndărăt şi-i repezi Feoklei un picior în burtă. Femeia se prăbuşi cu toată greutatea pe masă, cît p-aci să răstoarne pîinile, lunecă pe podele cu o pîine marc, rotundă, peste ea. Pîinea se mînji de sînge.
Semion apucă pîinea şi o aruncă pe laviţă. Daria o şterse de sînge. Pe duşumea, Feokla tresălta ca o piftie, ţipînd ascuţit.
— Văleu, m-a omorît, văleu !...
Semion îşi făcu vînt şi o izbi cu botul cizmei în ochi. Horcăind, Feokla se agăţă de cizmă.
— Aşa le trebuie, jigodiile ! strigă răguşit Dmitri şi, răsucindu-se, o pocni din senin pe Daria în falcă.
Daria se prinse de tocul uşii şi lunecă moale pe podea.
în încăpere plutea miros de sînge, de pîine şi de piele de oaie.
Şi nu se mai auzea plînsul înăbuşit al oarbei Ustinia.
Kalistrat Efimîci nu era în chilie. Semion îl aştepta la poartă. Lîngă el, Dmitri îşi împletea la

încheietura mîinii o brăţară din iarba ce creştea lîngă poartă şi povestea alene :

— Eu, băiete, cît am făcut armată, am dat boala la vreo sută de muieri, pe puţin. Să mă- nînce şi doctorii o pîine. Şi mă tot bătea gîn- dul să agăţ o prinţesă şi s-o împodobesc şi pe

— Nu se duce o prinţesă cu tine.

Dmitri scuipă ţîşnit.

— Ba bine că nu ! Majurul nostru se ţinea cu o contesă, femeie cu şase copii. Familie ! Primea nişte scrisori cu o pecete roşie cît palma.

Semion se înfăşură mai bine în suman, umblă de ici-colo şchiopătînd prin curte, drese un oblon ce sărise din balama. Netezind peretele, îi strigă furios fratelui său :

— Era mai bine dacă în loc de Nastasia bătrînul ar fi găbjit vreo prinţesă. E vorba să le dea-ndărăt Kolceak moşiile. Aşa-i ?

— Da tu ai fost la Nastasia ?

— Fost. I-am spus aşa : Bagă de seamă, că de nu, să nu te prind în casă.

— Şi ea ?

— S-a speriat, ce mai ! Să mor aici pe loc, zice, dacă nu-l fac pe bătrîn să primească norodul.

Uliţa se întindea dreaptă, galbenă şi solemnă, plecîndu-şi către izbe ierburile de la margini. În mijlocul ei, mugind încetişor în răstimpuri, rătăcea un viţel cu coastele teşite. La biserică se trăgeau clopotele. Semion se închină.

— Mă, Mitka, azî e sărbătoare ?

Dmitri, care stătea rezemat de gard, bombăni :

— Dacă ştiam, nu-mi băteam muierea. Mai bine o puneam să-mi facă blinii, că n-am mai mîncat de nu mai ţin minte.

Urmă visător, ridicîndu-şi carîmbii :

— Ştii, Senka, vreau să-mi fac un veston ca la oraş. Dar cui să-i poruncesc, că croitor — ioc ! Uite aşa munceşti, munceşti, şi nici o plăcere.

— Na, c-ai dat în brînci de-atîta muncă!

Dintr-o ulicioară dosnică apăru Kalistrat Efimîci. Dmitri trase capul între umeri şi şuieră.

— Să loveşti sub inimă, că-i voinic zdra- honul ! Dacă nu-l dobori dintr-o dată...

Kalistrat Efimîci era neobişnuit de înalt şi de masiv. Picioarele-i răscoleau adînc praful uliţei şi te-ai fi aşteptat să simţi miros de pă- mînt reavăn ca atunci cînd se lăzuieşte.

Semion îşi alcătui un chip furios şi, dînd din mîini, îi ieşi repede înainte.

Dmitri privea cu pumnii în şolduri. Kalistrat Efimîci se opri. Barba fumurie îi flutura pe piept. Răspîndea efluvii de iarbă şi ţărînă.

Semion se trase ţopăind cîţiva paşi înapoi şi şuieră repezit.

— Ţi~arăt eu, ticălosule !... Aşa, va să zică ?

Kalistrat Efimîci întrebă rar, apăsat :

— Ce vrei, mă ?

Obrajii duri ai lui Semion se făcură pămîntii.

— De ce nu primeşti norodul ? Da bani vrei,

Dmitri izbucni într-un rîs cu hohote întrerupte de tuse. Semion urla înainte agitîndu-şi pumnii;

— Hai să ne înţelegem cu binele Nu mai sîntem copii! Şi nici nu mai vrem să te slugărim. Ce, numai

tu ai născocit o credinţă nouă ? Ehe, de nu eram eu, ce mai trăgeai tu miţa de coadă...

Dmitri scoase din buzunar o foaie de hîrtie, o netezi frumos pe genunchi şi spuse rîzînd în- tr-una :

— Am scris aici toate veniturile şi cheltuielile : cancelarie în toată regula. Numai rachiul nu l-am scris, că l-am băut.

Semion îl întrerupse strigînd că a cumpărat vaci şi are nevoie de bani pentru fîn. Dar de unde bani, că nu mai vine nimeni. Pagubă ! Iar Dmitri a început să mîrîie ceva despre veston.

Nişte ţărani trecură cu căruţa de la o fermă din pădure. Se duceau la biserică.

— Păi nu v-am spus o dată ? făcu obosit Kalistrat Efimîci. N-am nimic... nici un fel de credinţă... şi nu vreau să mai vină oameni... Tot n-o să-i primesc. Ducă-se unde-or vedea cu ochii.

Semion sări în sus şi ţipă ascuţit :

— Asta s-o spui lu' mutu ! Cine ştie ce-i fi punînd tu la cale ? Crezi că mă duci, ai ? Las' că n-ai de-a face cu un butuc. îmbrobodeşte-i pe alţii. Furişă o privire temătoare peste umăr şi adăugă, cu gura pe jumătate : Şi mai dă-o dracului de muiere... o putoare, şi atît. Ce, n-ai destule ? O să te iert numai dacă...

Se auziră clopotele bătînd pentru „Cuvine-se cu adevărat“. Semion se închină.

— Hai să bem un ceai. Că doar n-o să mîrîim în stradă ca ciinii.

XIX

Nastasia Maximovna l-a găsit pe Kalistrat Efimîci la grajd. Mirosea a fîn verde, răvăşit, a răsuflare caldă de vită. Într-un jgheab era movilit un bolovan siniliu de sare pe care-l lingea cu limba-i moale, roşietică o vacă cu ochi de azur.

Nastasia Maximovna se aşeză în preajmă-i şi, înfăşurîndu-se mai bine în şal, rosti ca în- tr-o doară, cu glas adormit.

— Tot te mai zbuciumi ? Semion se plînge că nu vrei să-i primeşti pe bolnavi.

— Ştiu.

— Ce ai de gînd ?

— Şi eu sînt bolnav. Mi-au terfelit sufletul. Şi nu am unde mă duce.

— Şi eu ?

El o mîngîie pe genunchi. Fînul foşnea sub botul vacii. Un vrăbioi se aşeză pe marginea jgheabului şi se uită mirat cu un ochişor scîn- teietor la sare, la om.

— Tu ai altfel de suflet. Şi alt nectar pe inimă.

— N-ar fi mai bine să laşi toate astea...

— Nu pot. De mic sînt aşa. Mă abăteam pe la baptişti, mă închinam la toţi dumnezeii. De eram beteag, poate-l aflam mai uşor pe Dumnezeu, că aici nu e. Se zice că suferinzii l-ar afla mai uşor, dar eu, de cînd mă ştiu, am fost sănătos tun... Uite, popa Sidor l-a descoperit pe Dumnezeul pădurilor.

Nastasia Maximovna suspină.

— Trebuie să fie un Dumnezeu plăcut. Miroase a cetină, iubeşte albinele.

— Eu nu pot să sufăr albinele. Nişte gîn- gănii neroade, mai rele ca ţăranul.
— Albinele dau miere.
— Şi ţăranul dă miere. Uite, eu nu dădeam şi atunci feciorii mei şi-au pus în cap s-o stoarcă din mine. Cui nu-i place mierea... Şi sfîntul din cer parcă-i din miere, dar mie un Dumnezeu dulce nu-ini trebuie. Şi de care-mi trebuie, nici eu nu ştiu. Am văzut pe unii care se rugau în gaură. Uite aşa — sfredeleau o gaură în perete şi şopăcăiau ceva înăuntru. Şi erau mulţumiţi. Iar osteacul îl snopeşte pe Dumnezeul lui...
Nastasia Maximovna se trase mai aproape şi-şi culcă capul pe pieptul bărbatului. Ochii galben-verzui picoteau molatic, somnoroşi.
— ...îl snopeşte dacă nu-i trimite plocon un urs la vînătoare. Iar dacă-i trimite, îl unge cu unsoare la gură !... Tata a fost un om aspru şi beţiv nevoie-mare. Aveam optsprezece ani cînd m-a însurat. Iar pe la patruzeci m-am întrebat şi eu pentru întîia oară ce-i aia viaţă.
Nastasia Maximovna răspîndea o căldură care lui îi îngreuia picioarele — ar fi stat mereu aşa lîngă ea. De la jgheab — un butuc scobit — venea aroma delicată a finului de ani şi ani. Lemnul era ca o rugă de duios la sunet şi de bătrîn.
— Am rumegat-o şi am răsrumegat-o, dar nici pînă azi n-am izbutit s-o înţeleg. În alţi ani, înainte de războiul ăsta, treceau prin satele noastre hagii. Povesteau despre felurite minunăţii. Hai şi eu la drum. Peste tot, şi pămîn- tul, şi oamenii îs la fel. Răi. Cred că am bătut pe jos vreo trei mii de verste,

pînă aproape de Katerinburg, dar într-o zi mi s-a făcut lehamite şi m-am întors. Şi am uitat tot ce am văzut... Dacă nu mi-a mers la inimă, mi-a zburat şi din cap. De parcă nici n-aş fi bătut atîta drum. Iar oamenii tot caută. Ai văzut cum au dat năvală la mine ? Credeau că am găsit. La început, betegii — ăştia vin totdeauna ăi dinţii. Apoi şi dintr-ăi zdraveni. Iar sufletul, dră- guleană, mi-e pustiu ca tundra. Şi-n tundra asta tu eşti singura hermină... Ce, ai adormit ?

Nastasia Maximovna miji ochii şi murmură toropit :

— Eu ?... De loc... Numai aşa... puţin...

Şi-i închise iar.

Vaca veni lîngă ei, trase zgomotos aerul cu nările-i cît oul de găină, îşi vîrî botul rece în palma bărbatului şi începu să lîngă cu limba ei caldă, aspră, mîna cu pielea sărată.

XX

în aceeaşi noapte, Kalistrat Efimîci a plecat din Taliţa. Pe drum dormita răcoarea. Calul fornăia.

în zare pluteau munţi violet-argintii. De sus, de pe creste, se auzea răget de urs ori poate de ape urlătoare — nu se putea dumiri.

Nastasia Maximovna scîncea şi se văita cu glas tremurat ca de frig.

— Ce am acolo, mai nimic, dar tot mă doare să las şi nimicul ăla... Cît m-au obidit, Listra- tuşka, cît şi-au bătut joc de mine, da uite că plîng şi iar plîng.

Calul, iar după el şi roţile se afundară într-o văiugă, şi Nastasia Maximovna mai spuse o dată vorbele acelea. Şi le-a tot repetat mereu la fiece hîrtop.

Căruţa zdroncănea obosit. Kalistrat Efimîci tăcea. O penumbră violetă prinse a le tremura pe umeri. Mireasma răsurilor de prin văiugi avea ceva întristător şi neprietenos.

Se perindau văiugile una după alta, cu iarbă moale, ca blănurile de samur. Blănuri pe care o mînă nevăzută le tot arunca sub roţi... mai gîndi Nastasia Maximovna înainte de a o fura somnul.

în vis a văzut urşi, pe popa Sidor, a auzit gîgîituri.

în zori s-a auzit aievea dinspre bălţi un gî- gîit de gîşte. Strigătele piţigăiate ale nagîţilor cu picioare albastre sfîşiau stufărişul.

Şi venea dintr-acolo miros de ierburi reci, de baltă.

Se năpusti vîntul verde, de baltă, zbirii înspre cerul roz-violet coama calului, potrivi după gustul lui hamurile şi turti barba scrumie a lui Kalistrat Efimîci.

Tot atunci se auzi din trestii :

— Să trăieşti !

Era Pavel-ologul. Şedea în şa cu scările trase aproape de oblînc.

Strigă piţigăiat ca nagîţul :

— De unde ?... încotro ?...

Kalistrat Efimîci nu răspunse. Faţa-i era cîrmîzie, poate din pricina vîntului, iar ochii, ascunşi adînc ca somnul sub apă, nu i se vedeau de loc.

— Ptru !...

Amîndoi caii se opriră o dată, se priviră pieziş şi nechezară cu o bucurie omenească.

Pavel se rostogoli din şa în căruţă, legă pana căpăstrului de loitre şi, scoţîndu-şi punga de tutun, aruncă :

— Mînă ! Vin cu tine !

— Nu mi-e în drum, Pavele.

Pavel scăpără din amnar şi suflă să aţîţe iasca. Apoi, puricîndu-şi barba de firişoare de stuf, rosti :

— Mie mi-e în drum cu toată lumea. Numai că m-am cam scîrbit de oameni, Efimîci. Să ştii că şi eu am umblat după adevăr...

— Şi ?

— M-am lăsat păgubaş ! Ce să mă omor pentru alţii ? Să caute singuri... Uite, aseară, ţă- rănii ăia de s-au răsculat mi-au dat o hîrtie s-o duc la plasă. Toată noaptea mi-am croit drum prin tihărăi şi bahne. Mi-ajunge! Nu merg mai departe. Da ce, m-au cîştigat la

belciuge ?

— Ţi s-a urît ?

— Mi s-a urît, Kalistrat Efimîci, de mi-a ieşit părul prin căciulă.

Spicul stufului din barba ologului tresălta. Pavel arătă cu falca spre Nastasia Maximovna :

— Doarme ?... Mă neamule, tc-ai fnvîrtit de o muiere pe cinste ! Eu n-am avut aşa noroc !... Vorba ceea : la omul sărac nici boii nu trag. Zi — n-ai nişte rachiu ?

— N-am... Dar cu credinţa cum stai ?...

Pe obrajii celuilalt juca un zîmbet viclean şi-şi trase capul între umeri ca pe un al treilea ciot :

— Nu poci să-ţi spui. Că pentru treaba aiasta prinţul Tauridei a pus să mi se taie picioarele.

— Parcă ziceai că ţi le-a rupt un urs.

— Lu' vînătorul ăla ? Am minţit.

îşi puse şapca sub cap şi se culcă pe spate.

— Acu să trag un pui de somn, iar cînd o să ţi se urască, scoală-mă. Că eu cînd m-apuc să mîi porcii la jir... Cînd prinţul a poruncit să-mi taie picioarele...

— Mă, tu ai familie ?...

Pavel îşi piti privirile sub laţele părului.

— Pare-se că am... Nu mai ştiu bine. Nişte ticăloşi care m-au dat afară... Sau poate n-am...

Fără veste începu să sforăie ca un cal. Calul de la căruţă întoarse uimit capul şi o luă la tr<ap. Nastasia Maximovna s-a trezit. în ochii ei a mai rămas ceva din violetul nopţii. S-a uitat la ciotul de trup care la hopuri se rostogolea în fîn şi i-au dat lacrimile.

— Ce se mai canoneşte, bietul de el! Doamne, Maica Domnului!

Se întîlniră cu un călăreţ cu barba sură. Cînd ajunse în dreptul căruţei, acesta îl arse pe Pa- vcl cu o nuia.

Pavel făcu ochi şi se răţoi la el.

— Ia nu te mai prosti. N-am pus geană pe geană toată noaptea.

Ţăranul se plecă deasupra căruţei şi spuse cu un glas subţirel de copil :

— Păi du-te acasă de te culcă. M-au trimis pe mine la plasă.

Omul se depărtă în galop, urmărit de înjurăturile lui Pavel.

— Da ce, eu nu puteam ? Nu sînt bun ?... Eh, nu-i nimic, o duc în altă parte, că ori plasa asta, ori alta, tot un drac.

Se răsuci obidit către Kalistrat Efimîci.

— După ce mi-am rupt dosul hîţînîndu-mă toată noaptea în şa, dumnealor trimit pe altul... Ce, n-au încredere ? Ce oameni... înainte o fi fost mai bună lumea ?

— Nu ştiu.

— Ba era la fel..: Să vedem cu răsculaţii ăştia

din taiga... Sînt acolo şi bolşevici din Petersburg. Trimişi de ţar să ajute poporul.

— Care ţar, mă ?

— Ei, moştenitorul sau care o fi, ce-mi pasă, că mie tot n-o să-mi puie picioarele la loc.

— Cică Omskul îşi are acum un ţar al lui, se amestecă în vorbă Nastasia Maximovna.

— Care ? Kolceak ? Ăsta-i un fel de Grişka Otrepiev [2], nu ţar. Dacă vrei să ştii, la Oinsk n-au nici măcar un bordel ca lumea, darămite un ţar. Am fost şi ştiu.

Se culcă la loc, apoi se trase mai aproape de Kalistrat Efimîci şi-l întrebă cu un aer conspirativ.

— Te duci la fermă ?

— încă nu ştiu.

— Du-te la fermă. Că în taiga s-au oploşit răsculaţii. Cum strîngem poporul, zice, îi căsăpim pe toţi bogătanii ! Da poate şi-or schimba gîndul şi or să se burghezească şi ei. Mai ştii ?

Scuipă.

— Da tu, Efimîci, du-te mai bine la fermă. Paza bună trece primejdia rea. Te învăţ eu să faci un rachiu grozav.

— Nu vreau.

Pavel se întinse pe spate cu ochii la cer.

— în vale m-am întîlnit cu Alimhan, punea laţuri pentru păsări. S-a mîniat, zice, vulpea albă şi a fugit în China... E semn de bătălie, zice, o să fie război.

---

[2] Grigori Otrepiev, monah fugar identificat de unii cercetători cu Falsul Dmitri, aventurierul ce în perioada iunie 1605 — mai 1606 a uzurpat tronul ţarilor, dîndu-se drept Dmitri fiul lui Ivan cel Groaznic.

Tăulişul galben de la marginile şleaului îşi întindea pînă în mijlocul drumului rădăcinile ce răzbateau din pămînt tari ca coarnele ţapului de munte.

Mai încolo drumul şerpuia printre trestii. La stînga apăru o pădurice de zade, după care răsări stîncăraia grămădită a muntelui de bronz, Iuguntos.

Se simţi miros de cetină.

De dincolo cobora huruind o căruţă. în ea, nor scămoşat, popa Sidor ; hăţurile pe care le flutura într-una păreau nişte plante de apă. Răcni de la o poştă :

— Fereşte-e-e, că dau peste tine.

Cînd fu aproape, opri scurt calul şi buciumă, de vui stepa.

— Noroc, oameni buni !... S-a făcut, mă, la miere — munţi ! de mi se îneacă albinele. Şi la oraş îi scumpă foc. Nişte preţuri, har Domnului !

— Mă duci pînă în sat, părinte ? se rugă tînguitor Pa vel. Că i-am ros greabănul calului !... Parcă-i o limbă care a lins tigaia încinsă.

Popa rîse cu toată gura.

— Cum să nu, fiule !... Hai încoace !

Sări jos, îl luă în braţe şi-l trecu în căruţa lui. Apoi legă calul lui Pavel de codîrlă.

Instalat în căruţă, Pavel spuse :

— Ce va să zică faţă bisericească : m-ai luat în braţe. Şi tata a fost dintre seminariştii ocnaşi şi deportaţi...

Popa lovi calul cu hăţul peste coaste.

— Seminarişti de ăştia n-au fost niciodată.

— Afară de el. Poruncă de la ţar ! De la autocrat. Pricepi ?

Căruţa porni zdroncănind la vale.

Au început să se perinde steiuri golaşe şi reci, pătate de licheni. Vîntul albastru bătea cu putere. Spuma rozalie a oboselii clăbucea caii.

Nastasia Maximovna se însenină la faţă.

— Munţi, rosti ea cîntat. Privirea-i era visătoare şi blîndă.

— Munţi de piatră, răspunse Kalistrat Efi- mîci cu glas plin, voios.

Dar inima ce-i înflorea în piept, neîncăpătoare a atîtor lucruri ce se cereau spuse, nu şi-o simţea nicidecum de piatră.

S-au oprit să dea calului nutreţ şi-au prînzit şi ei.

Pe înserat, cînd piscurile ce împungeau cerul începură să semene cu urşii roşcaţi din Zaisan, drumeţii ajunseră din urmă un bărbat cu ochi negri şi nas coroiat.

— Urcă, îl pofti Kalistrat Efimîci.

Omul se sui în căruţă şi întrebă pocit, cu accent străin :

— Und-dă d-duşă ? Acas ?...

— Nu ştiu, răspunse Kalistrat Efimîci zîm- bind în adînc, cu toată fiinţa lui.

Omul îl privi drept în faţă şi, ducîndu-şi mîna la inimă — o mînă grea ca de piatră — spuse :

— Pr-rima ddată văzut om nu ştie und-dă duşă. Da !... Vrăi d-duşă la mine ?

XXI

Vezi în pădure ceva ca o vulpe tolănită. Coada îi de aur chinezesc, iar două steiuri albăstrii închipuie ochii.

De-aia îi şi zice locului acela „Lisia Zaimka" — Ferma Vulpii. Fusese proprietatea unor negustori pe nume Kalmîkov. Negustorii fiind burjui, au fost împuşcaţi la oraş, iar la fermă s-a oploşit răzmeriţa.

Zăpodia e ocolită de plopiş scund, stufos şi roşcovan. Plopişul miroase a ciuperci.

Petele negre-viorii pe coada aurie-stufoasă sînt hambare, izbe şi grajduri.

Fumul focurilor de tabără e galben şi vîscos ca răşina bradului. Din slăvile aurii se topeşte şi se prelinge un soare gros, galben.

Un omuleţ îşi flutură mînecile sumanului zdrenţăros şi-şi smulge şapca din cap. Părul îi e ca bronzul.

— Lu' Kalistrat Efimîci — plecăciune ! Ia-o spre statul-major, îţi fac un ceai.

Foarte sprinten, sări pe crucea loitrei şi smuci hăţul din stînga.

— Ia-o încolo, Efimîci. Ai venit cu negustoria sau aşa-ntr-o doară ?

— Aşa.

— Foarte bine ! Că au mai fost doi de la oraş cică să facă negoţ, dar poate erau spioni, mai ştii ? Noroc că le-a dat în minte băieţilor să le facă seama... Că noi între noi, mai

vindem, mai cumpărăm, dar cu străini nu se poate. Tu ce zici ?

— Zic şi eu că nu se poate.

—■ Ho, ho ! strigă omuleţul mulţumit de răspuns. Sări jos, deschise larg poarta şi, după ce îi netezi calului părul nădușit, se apuca să des- hame. în timp ce scotea hamul, strigă de sub gîtar.

— Pofteşte înăuntru, Kalistrat Efimîci ! Pînă mîntui de grijit calul, îi gata şi samovarul.

Nastasia Maximovna întrebă tărăgănat şi temător :

— Unde ne-a adus mustăciosul, Listratuşka ? Mi-e o frică... Nici n-am ajuns bine, că el a şi sărit din căruţă şi dus a fost. Ăştia n-or fi tîl- hari, ai ?

Urcînd sprinten scările, Kalistrat Efimîci strigă omuleţului :

— Auzi, Naumîci. Muierea mă întreabă de n-am nimerit cumva la niscai tîlhari.

Omuleţul, care tocmai slobozea coama calului din încleştarea pieptarului, mormăi ceva nedesluşit. Calul se întinse din tot trupul obosit şi necheză de plăcere.

în casă plutea un miros risipit de piei şi de ceară.

Numaidecît dădu buzna şi omuleţul şi se apucă să scotocească sub pat.

— Fără nevastă e jale ! N-am surcele ca să aţîţ focul.

— Da un'ţi-e nevasta ? se interesă Nastasia Maximovna.

Omuleţul îşi şterse cu palmă sudoarea de pe frunte şi, cu un surîs care-i strîmba cînd un obraz, cînd celălalt, răspunse :

— E moartă, Maximovna. Ucisă. I-a făcut capul bucăţi-bucăţele. Cică a nimerit-o un glonţ esploziv. Acu, esplosiv-neesploziv, vorba-i că s-a dus muierea.

— Şi cine a... ?

— Nu ştiu. N-am văzut. Poate cazacii, cînd s-a ridicat plasa noastră, că n-a vrut să meargă cu Tolceak...

Intră sîrbul urmat de un lungan complet ras, cu ochii încercănaţi şi îmbrăcat cu o manta englezească ce-i venea pînă la genunchi. Fără să-şi scoată cascheta, lunganul îi strînse aspru mîna lui Kalistrat Efimîci şi se aşeză la masă.

Naumîci cel cu părul de bronz aduse opintit samovarul.

— Şi tu, Maximovna, o s-o faci pe gazda. Toarnă...

Sîrbul spuse arătînd spre lungan.

— Nikitin. Şeful...

— Nikitin îi băiat deştept, rusnac de-al nostru, sări Lipatîci. Să-i spui, Efimîci, despre credinţa aia a ta...

Nikitin întrebă :

— Din Taliţa ?

— De-acolo, flăcăule.

Şi mai întrebă Nikitin scurt şi sacadat, de parcă ar fi spart piatră, iscodindu-l cu ochii lui încercănaţi de un vioriu-cenuşiu.

— Cu cîţi ai venit ? Cîţi ne dai ?

— Am venit singur... N-am pe cine să vă dau !

— N-ai ? Dar... credinţa ta ?

— Asta a fost o credinţă a pelerinilor şi a betegilor.

— De ăştia n-avem nevoie.

Kalistrat Efimîci tăcu o vreme. Iar cînd vorbi, şi barba-i scrumie, şi glasul îşi recăpă- tară vigoarea :

— Venit-am, flăcăule, să mă uit cum e treaba. Casa mi-am lepădat-o... Iar acilea...

— Uite ce-i... Dacă fugi şi ne trădezi, eşti mort.

Lăsă paharul şi se ridică — lung, îmbrăcat într-o manta verzulie. Ochii negri ai sîrbului îi aruncară o privire iscoditoare. Kalistrat se însenină la faţă.

Nikitin ieşi cu paşi neauziţi, cum lunecă o frunză pe pămînt.

Naumîci clipi pişicher :

— Iată-mă şi peţitor ! îşi ridică pumnul încleştat şi adăugă : cremene, nu alta !

Prin hambar se lăţea mirosul pieilor şi al blănurilor de oaie atîrnate pe o prăjină, sub tavan. Peste capetele cînepii ale ţăranilor se vedeau prin golul larg al porţii cai legaţi la conovăţ, ca să se răcorească de fierbinţeala drumului.

În hambar statul-major ţinea sfat.

Kalistrat Efimîci şedea pe marginea lădoiului de grîne. Ceilalţi erau întinşi pe ţoluri de pîslă. Vorbea un tinerel cu mustaţa ca fuiorul, îi mergea gura ca o meliţă :

— Ofiţerii, care va să zică, vor să ia de la colonişti pămînturile domeniale şi să le dea

kirghizilor. Că vezi matale, kirghizii înjghebează regimente pentru diviziile sălbatice ale lui Kolceak. Iar colonistul nu vrea să se războiască cu Rusia — e patria noastră, zice, aşa că nu mă bat cu ei nici mort !

— Şi bine zice ! încuviinţă cu voioşie Nau- mîci, cel cu barba roşcovană.

Un bătrîn cu ochii tulburi de un verde-auriu, dădu şi el glas :

— Zic, taică... să trimitem la coloniştii ăştia un gitator. Să le vorbească de răscoală şi să-i cheme aici, la „Lisia"... Că fără aiasta nu se face nimica, priceput-ai ?

Mirosul de piei deveni mai pişcător. Roşcovanul îl împunse pe Kalistrat Efimîci cu cotul :

— Văzuşi, Efimîci, pieile şi blănurile rămase de la Kalmîkov ? Toate-s aici, iară tu — c-am fi tîlhari ! Şi deodată strigă : Aia e, Mitrici ! Colonistu-i ca hameiul, se agaţă, se învîrte şi se răsuceşte fără noimă, dar dacă s-ar ridica drept, poate c-ar ajunge şi-n cer! Uite-aşa, drăcie cu pălărie.

Oamenii prinseră a vorbi toţi deodată.

Trăgînd des din ţigări înainte de a le arunca, au mai intrat trei.

Rezemat de perete, Nikitin îl pironea pe Kalistrat Efimîci. Lumina puternică îi colora faţa într-un galben-verzui şi-i veştejea petalele subţiri ale pleoapelor.

La ieşire, roşcovanul exclamă entuziasmat ;

— Ce zici, Efimîci, ce mai maşinărie a pornit ăsta ?! Ehe, le spuneam eu că aista-i bolşevic sadea ! Dar tăntălăii nu voiau să mă asculte.

îşi scoase şapca şi se plesni peste chelia trandafirie

:

— Am cap, nu glumă ! Se plecă mai aproape şi şuşoti : Eu am cam mirosit, Efimîci, cu ce gînduri ai venit pe-aici. Dar să ştii de la mine : pe Nikitin n-o să izbuteşti să-l aduci la credinţa ta. Aista-i dat dracului!... Uite ce facem : tu rămîi aici, iar eu îi pun pe oameni să-ţi clădească un paraclis ori o mînăstire... Şi roagă-te sănătos ! Ce, strică la ceva ? Putem face orice, Efimîci.

Tîrşîind cu încălţările prin iarba uscată, fugi după ceilalţi.

Un praf galben ca lămîia închipuia rotocoale prin spărtura portiţei. Feţele oamenilor erau grave şi încordate ca atunci cînd se duc primăvara la semănat.

Cu picioarele depărtate, bine înfipte, ca nişte stîlpi, Nikitin îl aştepta în prag.

— Pentru ce ai venit? întrebă el tăios, dar cu glas coborît.

— Nu ştiu, răspunse fără grabă Kalistrat Efimîci. Dacă mă pricepeam să mă plîng, poate născoceam vreo pricină. Dar nu mi-e în fire. Şi nici nu mi-ar şade bine !

Şi mai spuse :

— Ce-ar fi să mă iei cu tine la colonişti ? Voi sînteţi străini de locurile astea, da pe mine mă ştie toată lumea şi... ca să zic aşa... mă cinsteşte.

Buzele lui Nikitin se subţiară de tot şi întoarse capul duşmănos. După o scurtă tăcere, aruncă :

— Fie. Nu mi-e frică. Vii cu noi.

Albastru s-a făcut pămîntul. Şi s-a întunecat albastrul

ochilor Nastasiei Maximovna. Se plimbă încolo şi încoace prin odaie, se aşeză şi suspină.

— Aici o să iernăm, Listratuşka ?

— Aici.

— Of, Doamne, Doamne ! în jurul nostru numai străini şi hîrbari. Vorba ceea : nici topor, nici lopată şi nici vită în poiată.

— Aduc ei.

— Murdărie, neorînduială.

Tinda sinilie tăinuie cu ograda. Iar din sini- liul dens al acesteia răbufnesc nişte sforăituri ca un fornăit de cal.

— O să fie rînduială !

— Uite, de două ori am măturat peste zi. Şi-i iar murdar, de parcă nici n-aş fi dat cu mătura. Şi au spurcat toată zăpodia.

Barba lui Kalistrat Efimîci e acum vineţie, îi răspunde cu un glas negru, venind parcă de departe.

— Trece şi asta.

— Şi de-o fi să nasc aici, de unde moaşă... Of, Doamne, Doamne !

Un vînt negru-albăstrui săgeta tăriile, străbătu în goană munţii şi se lăsă în taiga, să doarmă la căldură în doborîturile năpădite de muşchi.

Toamnă...

XXII

Valea ar vrea să se avînte spre zare cu pieptul vîrtos, daurit, înainte. Dar din părţi ceti ui- tă-i de împăduritcle cline. Trosnesc uscăturile sub pasul ursului şi al mistreţului...

Cei veniţi de la „Lisia Zaimka“ se întîlneau cu coloniştii pe medeanurile comunelor şi satelor. Peste mulţimea ce trăsnea a năduşeală, praful înflorea deasupra pieţei.

înfloreau în jur acoperişuri galbene, străine. Numai chipurile oamenilor erau aceleaşi — prăfuite, păroase, cu miros iute.

Sutele de gîtlejuri răcneau gros, nedesluşit :

— Destul cu bătaia de joc !...

— Aşa e !...

— N-o să le dăm pămîntu — nu-u-u !

Şi seara, căruţe lungi, ferecate, porneau pe tractul pietros ce ducea în munţi spre „Lisia Zaimka“.

Agitatorii lăsau în urmă sat după sat. Oamenii le dădeau cai de schimb cu picioarele zvelte.

Coborau cline domoale, aşternute cu pajişti şi pădure rară cu găteală auriu-portocalie, spre valea numită Kopai.

Se zvonea că undeva, prin valea aceea, umblă să-i prindă detaşamente căzăceşti şi de-ale miliţiei călare.

— Te temi ? întreba Nikitin.

Kalistrat Efimîci răspundea fără grabă :

— Mă uit.

Dormeau în pădure. în sat le era frică. Kalistrat atîrna obielele la uscat pe o cracă deasupra focului. Caii

împiedicaţi fornăiau. Nopţile erau reci, albastre.
A spus o dată Nikitin :
— Sîrbul zice că mujicul e un bicisnic. Are dreptate. Mujicul e ca aluatul.
— Atunci tu ce eşti, maia ?
— Eu-s aluat dospit. Maiaua e altceva...
— Cumuna aia a ta ?
întinzînd spre foc mîinile îngheţate, Nikitin răspunse :
— Ştii tu prea bine. Tu eşti altfel. Nu eşti aluat. întoarce-te. Ce cauţi cu noi ?
— Nu vreau, făcu Kalistrat Efimîci, cu o încăpăţînare prostească. Nu mă-ntorc.

XXIII

Beau ceai în şcoala pustie. Nikitin se apropie de harta de pe perete şi arătă cu luleaua :
— Petersburg.
Kalistrat Efimîci veni lîngă el.
— Unde ? Aicea... Aha... Da Taliţa noastră ?
— Nu e.
— Nu e ? Chiar de loc ? Foarte rău.
Tăcu dus pe gînduri, apoi oftă şi se întoarse către masă.
— Da poate nici nu trebuia s-o pună. Ia, o biată aşezare acolo...
Seara îl înştiinţă pe Nikitin.
— Auzi, flăcăule, eu mă întorc la fermă. Că se adună atîta norod, ţipă, strigă, şi eu nu pricep nimic.

Toate astea trebuie bine rumegate în minte. Şi eu îs deprins să gîndesc cu temei acasă, în coşar.
Nikitin zîmbi cu răceală.
— Du-te. Ţi s-a făcu dor de muiere ?
Kalistrat Efimîci se depărtă de el cu paşi moi.
Chipul i se înăspri sub sprîncenele adunate, ca tufărişul la gura rîpei.
— Asta nu-i e dat oricui — să-i fie dor de o muiere. Ţie, bunăoară, nu-ţi este ?
— Nu.
— Rău. După ceva trebuie să tînjeşti.
— Tînjesc şi eu.
— **Ştiu.**
Căscă lung, plictisit şi urmă :
— Tu, Nikitin, tînjeşti după om, iar eu după credinţă... Ţie ţi-e mai uşor, că omu-i aproape, numai să întinzi o mînă.
Netezindu-şi cu palma şalele drepte, făcu cîţiva paşi prin încăpere. Pe băncile răsturnate se aşternuse un strat gros de praf. Legănarea neostoită a copacilor ameninţa parcă pereţii şcolii.
— Lingă voi, Nikitin, învăţ şi eu cum să vorbesc cu oamenii. Numai că vouă vă lipseşte cuiul acela din suflet...
— Care cui ?
— Cel mai de seamă. Acela care ţine, poate, grinda de reazim... Oamenii vin la tine să se jeluiască, iar tu le spui : Dă-i, omoară !
— Aşa e ! Dă-i şi omoară !...
în clipa aceea năvăli pe uşă roşcovanul Nau- mîci răcnind încă din tindă.

— Fraţilor ! A venit Kuzka !

Kuzma — un voinic înalt pînă-n tavan, cu o ţeastă rotundă, cu nasul turtit şi lătăreţ ca un colţunaş siberian, era un luptător vestit. Bocănind zgomotos, ca un elan, cu bocancii, trecu în colţul de cinste. îşi roti încet prin încăpere ochii înguşti şi i se adresă lui Kalistrat Efimîci :

— Care eşti Mikitin, matale ?

— Nu.

Kuzma îşi plecă ţeasta tunsă, plănuind, se vede, să închege un gînd, dar se lăsă păgubaş şi rosti, abia mişcîndu-şi buzoaiele :

— Deh... Mujicii m-au adus acilea. Cică Mikitin are treabă cu mine... Da ce treabă, nu ştiu. N-aveţi cevaşilea de mîncare ?

Mîinile groase, negricioase ca nişte crăci de cedru, se lăsară bufnind pe laviţă. Sub cămaşă i se gurguiau muşchii nădușiţi şi lunecoşi. Gît n-avea, şi scăfîrlia rotundă moţăia direct pe umerii bulgăroşi.

Un miros de ovăz copt şi de licheni umplu odaia.

Roşcovanul Naumîci spuse cu duioşie :

— Pînă una-alta, Kuzka, trage un pui de somn.

Ascultător, Kuzma închise ochii. Naumîci îl bătu pe umăr, cum ai da într-un stîlp de lemn. Apoi, către Nikitin :

— N-ai auzit de el ? Kuzka e batîr între batîri sau, pe orăşeneşte, luptător. Să ştii că în vara asta i-a frînt şira unui urs.

— **Si**?

— L-au adus la baiga. Băii îi adună pe kir- ghizi în valea Cilikului. Baigaua e praznic mare. O să fie acolo şi batirul kirghiz Dokoi. Asta îi dovedeşte pe

toţi nu numai la Buhara, dar şi în Asia toată. Şi noi o să i-l punem împotrivă pe Kuzka, pricepi ?

— Nu.

— Măi, să fie ! Cum de nu pricepi ?! Kuzka o să se ia cu el la trîntă.

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă îl doboară şi tăbărîm noi pe kirghizi.

— De ce ?

încíudat, roşcovanul îşi trase singur un picior în ţurloiul celălalt. Nikitin îşi puse mantaua. Kalistrat Efimîci se aşeză într-un ungher, lîngă dulapul spart.

— Sucit mai eşti, taică, de n-ai priceput boabă din tot ce ţi-am spus. Hai să-ţi explic pe degete... Pe kirghizi trebuie să-i cotonogim de aia că ofi- ţerimea şi cu Tolceak le-au făgăduit pămînturile domeniale. Asta-i una la mînă. Băii, adică bogătanii lor, înjgheabă poate chiar o sută de divizii sălbatice ca să se războiască cu Rusia. Două la mînă.

Potrivindu-şi pistolul sub manta, Nikitin i-o reteză :

Detaşamentul nostru n-o să se ducă.

— Unde ?

— Să-i cotonogească pe kirghizi.

Fără să răspundă, Naumîci îl apucă pe Kuzma de umăr şi-l zgîltîi.

— Kuzlca, ei, Kuzka, uite-l pe Mikitin !

Kuzka mişcă din sprîncenele-i rare şi se ridică.

— Care-i ? întrebă el greoi, ca şi cînd s-ar fi străduit să răzbată printr-un hăţis.

Naumîci i-l arătă. Kuzka se uită la Nikitin, de

parcă l-ar fi privit de departe ori din fundul unei ane şi spuse tărăgănat:

— Care va să zică, tu eşti Mikitin ?... Pe mine m-au adus mujicii...

Se opri răsuflînd zgomotos pe nas. Naumîci îi şopti lui Nikitin :

— Taman cînd se trezeşte din somn trebuie să stai de vorbă cu el. Altfel nu-i chip.

Kuzka sîsîi mai departe la fel de rar :

— E vorba să ia kirghizii pămînturile... Tu ai grijă !... Nu-i lăsa !... Iar eu pe kirghizul ăla... voinicul lor... o să-I ucid !...

îşi şterse năduşeala ce i se prelingea pe fălci şi se lăsă pe laviţă.

Naumîci, grijuliu :

— Mai dormi niţel, Kuzka.

Kuzma îngăimă cu un glas somnoros :

— Nu vreau. Dă-mi să mănînc.

Naumîci îi făcu voia.

— Haidem.

Kuzma slobozi un oftat ce amintea de zgomotul cu care năvăleşte apa printr-un stăvilar rupt. Tropăind cu încălţările-i enorme, ieşi. Se auzi troica depărtîndu-se.

Nikitin îşi tot punea şi-şi scotea cascheta. Chipul îi era colbuit şi pleoapele-i subţiri se mişcau anevoie, de parcă pietre grele ar fi avut atîr- nate de ele.

— Ei ? întrebă Naumîci cu un zîmbet şiret.

Nikitin îl privi ţintă pe Kalistrat Efimîci.

— Să ne întoarcem la fermă.

Kalistrat Efimîci avea faţa obosită, dar veselă, a omului atunci ieşit din taigaua în care rătăcise vreme îndelungată, neştiind încotro s-o apuce. îşi mîngîie alene barba bogată.

— E mai bine să ne întoarcem, flăcăule. N-are rost să-i mai lămurim, că vin ei şi fără asta.

— Obligator, se grăbi să întărească Naumîci. Iar în tindă îi spuse lui Kalistrat Efimîci : Mikitin e băiat cu cap. Oamenii s-au dumirit îndată că el li-e şef ! Le spuneam eu diavolilor astă- primăvară : Mă, să nu le facem de petrecanie la ăştia, că au să ne prindă bine.

înalt şi uşor era Nikitin, ca un copac uscat, rămas în picioare. Ochii lui sumbri erau ca două păsări ostenite ce de abia mai bat din aripi.

— Şi uite că ne-au prins bine !

XXIV

Roşcovanul se opări cu ceaiul. Suflînd în farfurioară, spuse :

— E prost fără zahăr. Ce zici, Nikitin ; în doi ani luăm Omskul ?

— Mai devreme.

— Mai devreme ? Atunci o să avem şi zahăr, că japonezul a adus acolo o grămadă de mărfuri. Şi ţie, Efimîci, îţi trebuieşte cîte ceva pentru muiere !

Ochii îi sînt calzi şi roşcovani ca şi ceaiul. Şi totul în izba asta — băncile, soba, laviţa de dormit dintre perete şi cuptor — e larg şi îmbietor.

în geam freamătă plopişul galben, iar drumul e ca o zdreanţă aurită ce flutură în vînt.

Vorbi Kalistrat Efimîci :

— Oamenii au nevoie de iubire. Fără iubire n-ar fi chip să trăiască.

— N-au nevoie, îl contrazise Nikitin rostind cuvintele cum ai da cu pietre.

— N-au nevoie, fu de părere şi sîrbul Mikeş.

Schliisser zîmbi politicos, numai cu colţul gurii.

Kalistrat Efimîci îi privi pe fiecare în parte. Chipurile lor sătule vădeau mulţumire. Şi el se surprinse vorbindu-le cu un glas sătul, legănat.

— Fără iubire o să se războiască veşnic. Nu se poate aşa.

— N-au decît să se războiască. Cînd li s-o urî, au să rînduiască o viaţă bună.

Ducînd la gură o felie de pîine proaspătă, roşcovanul confirmă :

— Asta aşa-i Mikitin !... Cum e şi cu muierea. O baţi, o tot baţi, pînă într-o zi începi să tînjeşti după o viaţă tihnită. Şi dacă i-ai dat de gust, nu-ţi mai vine să te laşi !

— Trebuie să luptăm. Să le dăm la cap burjuilor !...

Nastasia Maximovna tace. Blîndă şi sfielnică, le pune dinainte plăcinte cu căline şi măline fă- rîmate. Tace pentru că ştie totul şi nu simte nevoia să se amestece în vorbă.

Kalistrat Efimîci îl iscodi pe Nikitin :

— Oamenii vin la tine cu păsuri, cu întrebări... T\i ce le răspunzi ?

— Ştiu eu ce să răspund.

— Oricui ? Fără drag ?

— Fără.

înveselit, îi întinse mîna lui mare, păroasă.

— Eşti tare, măi flăcăule. Mă uit la tine şi mă minunez. Nu prea sînt de-alde tine prin părţile noastre.

— Ba sînt.

Kalistrat Efimîci oftă :

— Atunci, nu i-am băgat de seamă. Păcat. Aş avea nevoie de ei.

Sătule şi galbene-s glasurile toamnei. Pe cerul somnolent se călătoresc spre sud gîşte porumbii. Şi zboară chemîndu-se, spre zări neştiute, cu albele piepturi înainte, Munţii Tarbagatai...

...Roşcovanul Naumîci îi lăsă pe ceilalţi să treacă înainte şi-l luă pe Kalistrat Efimîci la o parte.

— Nu ţi-e dor de-ai tăi ?

— Nu.

— Bu-un... Că familia ta îi ca o povară. Auzi, cică Semion a luat ofiţeri în gazdă. A aflat lumea c-ai trecut la răzvrătiţi şi se teme să nu-i împuşte. Da pe tine nu te bate gîndul s-o întinzi ?

— Nu.

Naumîci se înălţă în vîrfuri şi-i strecură repede la ureche :

— Tu caută să afli credinţa â bună, că doar n-o să ne războim pînă-i lumea. O să prindă ea bine mai încolo. Nikitin cu sîrbii lui o să se care în China, ori la japonezi... Tu să nu pleci ! Dar deocamdată oamenii zic că credinţa ta nu-i de trebuinţă... Ba o să-i şi încurce : cică, atu vor să se războiască.

— Chiar vor ?

— Fără asta nu se poate, Efimîci. Şi tu trebuie să lupţi. Zice-se că Tolceak a deschis şcoli anume şi-i învaţă pe moşieri ca... pe urmă... să ne strîn- gă... uite aşa !

Se strecură pe uşă ca o pată galbenă tot mor- măind ceva nedesluşit ca un foşnet sec. în colţul de lîngă sobă, Nastasia Maximovna spăla oalele.

Kalistrat Efimîci umbla încolo şi încoace prin încăpere.

— Ăştia îmi cunosc toate gîndurile.

— Cine, Listratuşka ? întrebă cu duioşie Nastasia Maximovna.

— Ei... Oamenii.

— Păi cum să nu ţi le cunoască ? Altfel nici n-ar putea avea încredere în tine !

— N-am trebuinţă de încrederea lor.

— Atunci, ce-ţi trebuieşte de la ei, Listra- tuşka ?

...Mujicii se aşezau în front. Erau îmbrăcaţi în nădragi galbeni, din piele de oaie, pălării din pîslă de casă şi pîslari cu turetcile înalte, pînă peste genunchi. Chipurile lor erau arse, de culoarea cedrului, iar părul decolorat de soare, de un galben-murdar.

Se aşezau în front. Se încolonau. Mărşăluiau. Rînd după rînd. Lungi şi greoaie rînduri însoţite de mirosul acru-verzui de piele şi mlaştină.

Ochii le erau alburii ca sărăriile. Pe pieile de oaie se agăţase cetină, de parcă oamenii aceştia ar fi răzbătut prin desişuri neumblate.

Şi ca o enormă piele de oaie netăbăcită se întindea peste Munţii Tarbagatai cerul sfîşiat pe alocuri de colţii albi ai piscurilor.

— Atenţiune, drepţi !... La dreapta v-alini-aţiil-

Cu pas hotărît şi căutătură severă, Nikitin porni de-a lungul frontului. După el, zîmbind cu gura pîn-la urechi, venea roşcovanul.

Brusc, strident, ca atunci cînd arunci o foaie de tablă :

— Tovarăşi !

Fremătară mujicii. înăbuşitele „o-o-o“-uri şi „a-a-a“-uri se topiră-n plopiş şi în taiga.

Iar el, ţinîndu-şi braţele uscate, negricioase, lipite de trup, arunca în mulţime cuvinte stăruitor repetate :

— Tovarăşi !... Primul nostru regiment!... Răscoala noastră !...

Ochii alburii, spălăciţi de soare ai mujicilor se

înroşeau din ce în ce, ca tot atîtea răni sînge- rînde. Tălpile lor late, nădușite, se propteau în pămînt cu nădejde. Mirosea a salivă îngroşată, cleioasă.
Sus de tot, deasupra taigalei, trecu iureş, înfio- rînd tăriile, vîntul portocaliu al munţilor. Prinse din zbor un cîrd de cocori şi-i purtă ca pe nişte frunze uscate pînă dincolo de linia orizontului.
Descumpănit, Kalistrat Efimîci lăsă ochii în pămînt şi spuse către Nastasia Maximovna :
— Cum vine asta ?... Ce noimă are ?...
Dar nici inima lui, pe care o simţea crescînd în piept cît carul şi zbughind uşor din trup, topită, fericită, după mujicii aceia, nu lua aminte la cuvintele sale.
— Cum vine asta ?... Ce-mi pasă mie de ei ?... Ce ?...

XXV

Porucicul Mironov s-a mutat la Semion. în chilia unde stătuse Kalistrat Efimîci atîrnau acum hamuri şi piei de iepure. Cazacii au adus de la oraş teancuri de manifeste în limba kirghiză.
Cu nasul vîrît într-o hîrtie abia sosită de la oraş, Mironov întrebă :
— Unde-i bătrînul tău, Semioane ?
— La prisaca noastră din pădure. Sîntem neam de stupari.
— La prisacă ? făcu placid ofiţerul. Şi cînd se întoarce ?

— Cred că rămîne acolo peste iarnă.

Ofiţerul, rumen cum e scoruşul toamna, îl măsură pe Semion de la piept pînă la piciorul şchiop, chircit sub el ca un ciot şi mormăi ursuz :

— Bagă de seamă !...

Seara în aşternut, Semion tăinui cu nevastă-sa:

— îmi pare că i-a venit o ţidulă de la oraş... despre tata. Că adicălea s-o dat cu răsculaţii...

— Da noi ce sîntem de vină ?

— Păi, o să zică că-i ajutăm pe zurbagii.

Laviţa de sus dintre perete şi sobă trosnea încetişor. Se auzea Ustinia smiorcăind a plîns în somn. Stăruia un miros greu de cuptor. Cu mişcări furişe, Agripina se dădu jos din pat şi intră tiptil în „casa mare“ unde dormea ofiţerul. Tălpile asudate i se lipeau de podeaua vopsită.

Suflînd cald în părul lui Semion, Feokla tălmăci îndată :

— S-a şi tîrît dincolo !... Zic să vorbim cu Gripina şi să-i dăm popii icoanele lu' tata... Şi popa o să-l înduplece pe ofiţer...

— Păcat de argintăria de pe ele. S-o scot, ce zici ?

— Ducă-se. Se prăpădeşte avutul, iar lui îi arde de icoane. Trebuie să le dăruim bisericii... Treacă de la noi. Poate aşa scăpăm.

Semion se perpelea în aşternut. Feokla îl înghionti cu cotul :

— Da dormi odată, Doamne iartă-mă !

Semion oftă.

— O să mă duc la tata...

— Ce face-c ? Hai, dormi...

— Să-i spun să vină înapoi. Că se duce de rîpă gospodăria.

— Vrei să te omoare zurbagiii ?

— Păi de ce ?

— Că l-ai împuşcat pe roşul ăla... Nu i-ai auzit pe flăcăii din sat ? Cum vin ai noştri, îi facem de petrecanie lui Semion.

Pe Semion îl trecură năduşelile şi aruncă pătura de pe el. Pe jumătate adormită, Feokla mai spuse :

— Trimite-l pe Mitka... Da tot degeaba... Nu-l lasă Nastasia pe bătrîn să plece...

Semion n-a închis ochii toată noaptea. Iar dimineaţa, după ce a dat apă la vite, s-a dus la popa Isidor.

Acoperind cu palmele lui late ochii unui cal, popa urmărea mişcările argatului care se apropia încetişor cu căruţa.

— Il învăţ la ham... şopti el.

Calului îi tresălta burta cum tresaltă în vînt pînza cortului.

Semion veni mai aproape, ca popa să-l binecuvînteze.

— Vreau să dăruiesc bisericii icoanele lui taică-meu.

— Nu le iau ! îl refuză popa şi deodată stîrni în jurul lui o gălăgie, de parcă s-ar fi pxăbuşit un copac cu trunchiul retezat.

— La o parte-e !... Urcă !...

Zvîrlind cu picioarele dindărăt, calul porni vijelie spre poartă. în căruţă, atîrnîndu-se de hăţuri cu toată greutatea trupului, argatul striga :

— E-he-hei ! Fereşte-ce !...

Fornăind din nărilc-i căscate, ca de cal, popa porni spre casă.
— **Nu le iau ! repetă el în tindă, iar în „casa mare" preciză : Trebuie resfinţite !**
— **îs icoane vechi...**
— **Or fi. Dar tu ştii ce-a făcut el cu ele ? Nu ştii! Nici eu nu ştiu! Poate le-a pîngărit... Sau poate că nu...**
— **Bine, dar ele şedeau atîrnate acolo... care va să zică, îs sfinte.**
Popa se lăsă pe divan şi-şi vîrî în plete mîi- nile verzi, noduroase :
—• Adă-le să le resfinţesc, ce să-ţi fac!... M-aţi omorît, nici nu mai pot să mă rog. Adă-le...
Dmitri zăcea beat în nodul cu fîn. Cînd îl văzu pe Semion că se urcă la el, bolborosi cu o voce putredă ca un lemn înecat de apă :
— M-am pilit, frăţioare... Nu ş' nici eu de ce dracu am băut... îşi şterse cu mîneca lacrimile murdare ca ciupercile alea mici, spurcate, şi urmă : Nu pot munci, Senia... Gîndeam că după ce... cinci ani... în şir ! O să vin aCasă şi-o să m-apuc de muncă... Dar nu pot...
— Ieşi afară de te răcoreşte.
Dmitri sări în picioare şi strigă răguşit, cu gesturi mari :
— Eu. frate, nu mă tem de nimic !... Aşa să ştii !... Ţi-oi fi închipuind poate că m-am speriat...
— Atunci, du-te la tata, aruncă într-o doară Semion.
— La cine ?
— La Listrat... La răzvrătiţii ăia... Spune-i să

vină acasă. Că dacă-i drept ce vorbeşte lumea că Listrat Efimîci s-a dat cu răzmeriţa, noi doi am dat de dracu.

— Să ştii, frate : mie nu mi-e frică ! O fac şi p-asta ! Mă duc. Iar de păţit, o s-o păţeşti numai tu, că eu — ce ! Eu mă bag la miliţie. Pe leafă ! Ştiu să trag... Stînga 'mpe' jur ! 'Na-în-te, 'arş !... Stînga !...

XXVI

...Sufletul meu ca norii învăluie cerul, ca al ierbii covor pămîntul cuprinde. Ochii mei sînt galbene focuri, călătoare sînt, păsări ; iar vîn- tul cel verde ce duce pe aripi miresme de pajişti, mi-e glasul.

Am poposit lîngă fiece inimă cu rîsu-mi şi plînsu-mi. Inimi în care-s hăţiş, şi nisipuri, şi bălţi cu-ameţitoare miresme.

Sapă peştele dîre în mîlul din ape. Iar apa brăzdează ţărîni ostenite.

Ce de stînci se afundă în nouri ! Ce de zade-s pe stîncile-acelea !

Alelei, voi, munţii mei, Munţii Tarbagataiu- lui ! Alelei, frate lupane, lupane roşcovane !

Apropiatu-mi-am buzele de inima voastră.

XXVII

Cineva suie încet povîrnişul. Are pe umeri o raniţă galbenă şi în cap un chipiu de soldat.

Asta ce mai caută ? Că doar o singură potecă duce la fermă.

„Spion" — îi dete prin gînd roşcovanului. Se piti în dosul unui măceş şi cînd auzi frunzişul foşnind sub paşii celuilalt, ieşi din ascunzătoare şi ridică arma.

— Stai !

Celălalt îşi netezi mustaţa zburlită sub obrajii puhavi, pămîntii, îşi săltă raniţa şi răspunse :

— Stau ! Nu credeam să dau peste careva, da văd că aţi pus pază, cum scrie la carte. Halal vouă !

— Un' te duci ?

— Unde să mă duc ? La Listrat Efimîci, băiete.

...Măceşul cu roade vîrtoase şi roşii ca sîngele. Miros de frunze jilave, putrede. Şi pietre — sărace şi îndărătnice cum e mujicul.

Roşcovanul îşi potrivi centura şi întrebă :

— Şi ce treburi ai cu el ?

— Treburi de familie. îs feciorul lui, Mitri.

— Aha ! Care va s'zică, ai venit să-l vezi pe tătîne-tu. Foarte frumos. Mînă înainte, Mitiuşa. Hai să te duc eu.

Rîde în barba-i galbenă. Frunzişul poleieşte munţii cu aur. C."rarea se curmă într-un hău în care se zbate şi năzuieşte-n sus trupul albastru al unui pîrîu.

— De ce-ţi părăseşti postul ?

— Mai dă-l păcatelor de post! Mai bine mă duc după fîn. C-or fi venit de-amu vacile.

— Halal disciplină !

— O să spun că te-am luat prizonier. Ce zici, deşteptule ? Dacă am luat un prizonier, trebuie să-l duc, nu ? Voi cum aţi ieşit cu finul anul aista ?

— Binişor. Şi a fost şi vreme uscată, aşa că n-a putrezit de loc. Da voi ?

— Cit s-a făcut au pîrjolit cazacii. Da a fost un fîn, mă frate-miu, grîu ! Cum nici bătrînii n-au pomenit. Să-l mănînci, nu alta.

— Auzi că la Kopai a crescut la iarbă...

— Păi, acolo şi albina-i cît vrabia.

La fermă, între izbe şi hambare — corturi, furgoane cu coviltir de pîslă, vite şi cai rătăcind peste tot. Ascunşi pe după furgoane, nişte băie- ţandri se apropiau tiptil de cai ca să le smulgă din coadă păr pentru laţuri. La fîntînă se dondăneau cîteva femei.

— Sat în toată legea ! se miră Dmitri.

— A, sîntem grozavi. Numai Kuzka cîte parale face.

L-a dus pînă în prag. Aici îşi scoase şapca descoperind o chelie roz. Roz îi erau şi ochii, în care se citea mulţumire.

— S-auzim de bine, Mitiuşa !... Plecăciune lu' popa Sidor. Bun popă şi băftos la stupărit.

Din casă se auzi glasul lui Kalistrat Efimîci :

— Bună, Mitea. Ce vînt ?

— Am o vorbă cu tine, tată.

— Stai să ne pună mai întîi samovarul. Nastasiuşka !

Nastasia Maximovna se mişca cu paşi moi şi repezi aplecîndu-se uşor, de parcă ar fi cules poame. Fusta— roşie, sinii — ca două puici de iluierar doborî te de alice.

— Cum merge gospodăria ? se interesă Kalis- trat Efimîci.

— Prost.

— De ce ?

— Au cartiruit la noi un ofiţer, bagă-n el, ceva de speriat. Vrea numai pasăre. De voie, de nevoie, musai să te duci la vînat. S-a gîndit Semion să facă negoţ, da-n tîrg nu mai sînt oamenii pe care-i cunoştea şi pe veresie nu dă nimeni. Şi cu ce să plăteşti, că ştii şi matale ce cîştig avem!... Apoi, o fătat Beleanka, da dă lapte pe sponci, o fi deocheat-o careva ! Jale, ce mai, să-ţi iei lumea în cap.

— Am auzit că iar au pus dări.

— Vai de capul nostru. Zice să plăteşti din urmă taman din nouă sute paişpe. Mort-copt! Da de unde parale ?!

— Greu.

— Păi, eu ce zic...

Nastasia Maximovna oftă. Kalistrat Efimîci îi aruncă o privire şi se ridică dintr-o mişcare de pe laviţă.

— Şi de ce zici că ai venit ?

Dmitri îşi puse şi-şi scoase iar chipiul, ochii ce-i jucau iute în cap, ca la o sălbăticiune, se împăienjeniră.

— Să te iau de aici.

— Ei, na !...
— Ajunge cît ne-ai făcut casa de ocară. întoarce-te. Dacă-i vorba p-aşa... să vie și Nas'ta- sia... Deschizîndu-şi larg gura mare şi cenuşie ca mantaua de pe el, urmă cu înfrigurare : Hai- dem ! Că am ajuns de rîsul satului — cică te-ai dat cu bandiţii, cu ucigaşii ! Avem, slava Domnului, familie !...
în casă mirosea tihnit a pîine. Soarele de jar şi aur se tolănise în voie pe laviţele largi.
Rostind apăsat cuvintele, de parcă le-ar fi lipit cu răşină, Kalistrat Efimîci răspică :
— Degeaba. Nu plec. Trăiţi fără mine.
Dmitri scutură furios din cap şi trecu, tropăind, lîngă uşă, să-şi stingă ţigara.
Poticnindu-se de prag, intră roşcovanul Nau- mîci.
— Bună. Haide, Mitiuşa, eşti arestat! Scurt!
— Unde ?
— La statu-major. Să te judece.
Dmitri îşi smulse chipiul şi începu să ţipe :
— Nu vreau să mă judec ! Nu recunosc guvernul vostru ! Ce fel de judecată-i aia ?
— O să-ţi spuie acolo. Hai ! Şi nu mai urla aşa, că mujicii noştri-s băieţi veseli, poate te iartă.

XXVIII

Mujicii şedeau pe hamuri. Feţele lor erau de un verde-şters, ca muşuroaiele din taigaua băl- toasă, iar privirea, nepătrunsă şi ascuţită ca rogozul.
Aceleaşi piei atîrnau pe prăjini. Mirosea a sudoare de cal.

Nikitin întrebă :
— Numele ?
— Dmitri Smolin, răspunse Dmitri ca la raport. Din comuna Taliţa, plasa Aleisk. Numai că eu...
— O să spui pe urmă. Tovarăşe Mikcş, ce acuzare îi aduceţi ?
Sîrbul se depărtă cu un pas de peretele verde- albăstrui lîngă care stătuse. Era îmbrăcat cu o cămaşă trandafirie înflorată cu cusături, iar de după centură i se zbîrlea minerul unei grenade. Oamenii zîmbiră amuzaţi. Cu o mînie care părea jucată, spuse :
— A ucis !... Da, da, omuleţ mititic ! Ucis ! Luat patrrru zece rruble. poarrta rreparat !... Asta ticălos, secătură !... Eu este isprăvit.
Fu o explozie de rîs.
— Halal vorbitor !...
— Isprăvit !...
Sîrbul se aplecă şi, cu un gest, de parcă ar fi frămîntat ceva, adăugă apăsat:
— împuşcat !!... Asta secătură...
Fălcile colţuroase ale lui Dmitri se muiară în sudoare. Mîna îi zvîcni singură de-a lungul trupului spre cozoroc, scăpără din călcîie.
— Tovarăşi !... Fraţilor !... N-am fost eu ! Se- mion ! Frate-meu ! Şi doar i-am spus : Dă-le banii !... Să-i aducă aici, vouă. Doamne, iartă-mă ! N-a vrut!... Da eu ?! Sfinte Dumnezeule !
Fără să se uite la el, Nikitin spuse :
— Cetăţene Smolin, aveţi cuvîntul.
Dmitri tăcu. îşi trase în sus mînecile ude de nădușeală şi se aşeză pe lădoi. Numai pieioarele

continua să şi le mişte dezordonat.

— N-aveţi nimic . de spus, cetăţene Smolin ? Aveţi cuvîntul...

Fălcile late. crăcănate parcă, ale lui Dmitri se mişcară nevolnic. Oamenii întoarseră capul ca de la ceva ce miroase urît.

Atunci Kalistrat Efimîci vorbi cu glas stins :

— O să spun eu, Nikitin. Uite, l-aţi zăpăcit de tot.

Muiicii tuşiră, scuinară, încuviinţară.

— Spune. Li strat Efimîci !

Ochii lui întotdeauna fermi se întunerară. Trupul masiv şi negru cum e glia primăvara împinse cît colo banca. întinse spre oameni bra- tele-i tari şi păroase. Glasu-i din adîncul fiinţei îţi îno-încena carnea.

— E doar feciorul meu ! O să eînditi că vă prostesc şi de aceea n-o să mă credeţi. Da vă spun : nu el, nu el a ucis. Nu vă încărcaţi sufletul cu un păcat. Ălalt a ucis, nu ăsta !... Mie mi-e totuna ! Nu-i am la inimă pe nici unul şi am plecat de la ei — mi-au întinat sufletul ! ...Dar, pravoslavnicilor, de ce să luaţi de pomană viaţa unui om ?

Dmitri izbucni în ţipete piţigăiate, neomeneşti, întinzîndu-şi faţa udă şi puhavă spre întunericul albăstriu de lîngă masă, bălmăjea ceva neînţeles. Ca nişte bolovani din puhoi se desluşeau doar cîteva vorbe.

— Excelenţa-voastră... Excelenţa-voastră...

Nikitin se uita la oameni.

— Mai bine ieşi, Kalistrat Efimîci.

Negru şi rece ca apele iernii îi era glasul. Şi, departe, de gheaţă erau ochii păroşi ai lui Kalistrat

Efimîci.

— Nu ies ! Vreau să ştiu cine o să-l omoare pe feciorul meu.

Dmitri strigă ca trezit din somn :

— Tătîne !

Dintr-un colţ, un glas îl căină :

— Tot nu-l mai învii !

Ieşiră cu toţii în curte. Statul-major ţinu sfat lîngă o căruţă. Apoi, sub peretele mohorît şi vrăjmaş al hambarului, Nikitin dădu citire unei hîrtii — o coală rece şi tare ca o lamelă de zăpadă împietrită de ger.

„Din ordinul statului-major provizoriu al trupelor revoluţionare... pentru uciderea mişelească a luptătorilor revoluţiei... la moarte prin împuşcare.“

Mîinile lui Dmitri sînt reci şi năduşite. Pieptul i se zbate spasmodic. Genunchii tremură, de parcă şi i-ar scutura de noroi.

— Mă fricosule ! făcu mujicul cu arma. Ţi- nc-te ! Nici dobitoacele nu se udă cînd le duce la tăiere. Şi întinzîndu-i o bărdacă cu rachiu de casă : Bea să-ţi mai vii în fire !

Cu mîna-i lungă, fierbinte, Nikitin atinse uşor mijlocul lui Kalistrat Efimîci, şi spuse cu o voce mai groasă ca de obicei :

— Nu te mai frămînta, Efimîci ! Nu se poate altfel.

Celuilalt îi luceau dinţii cum luceşte brăzdarul în ţărîna neagră. Vîntul galben îi răsuci viţioa- nele bărbii lungi, negre şi un laţ se răsucea să-i gîtuie glasul în horcăiala morţii :

— Ştiu !... Da dacă eu ţi-s o piedică, de ce-l

înlături pe feciorul meu ? Eu tot nu plec de lîngă tine, priceput-ai ? Aşa că mai bine ucide-mă dintr-o dată.

— Nu te mai frămînta.

— Omoară-mă dintr-o dată, zic ! De nu, îţi găseşti beleaua cu mine !... Mă doare — îi feciorul meu !

Mantaua-i gălbuie şi largă ca frunzarul plopului. Trupul pe care-l îmbracă se înalţă, se' întinde. Ochii au o privire nestrămutată şi adîncă cum e taigaua...

— Nu ştiu pentru ce a venit. Mai bine nu venea ! Da cineva a fost ucis şi trebuie să plătim cu omor. Şi vom omorî !

Kalistrat Efimîci se depărta fără drum, ca elanul îndoind şi rupînd ramuri, luînd hăţişul în piept. Pămîntul galben vuia sub picioare, dar şi mai avan era vuietul inimii.

— Cu mîna ta ţi-o faci ! Dă-i drumul.

— Nu pot !

Crescînd parcă din mantaua lui verde, Nikitin părea un copac uscat în picioare. Pămîntul trist răsufla miresme amare, străine. O pală de vînt trecu prin tufişuri ca o vulpe galbenă.

Inhăţă fără veste o cracă frîntă de pin, o smulse, o desprinse de trunchi şi izbi cu năduf tufărişul. Şi dă-i, şi dă-i.

Trosnind năbuşit, aşchii tăioase zburau în jur şi se înfigeau în pămînt. Craca se rupse şi din inima ei curse făina, şuviţă şerpuită.

Nikitin îşi dezdoi spinarea costelivă şi se îndreptă cu pasul măsurat spre hambar.

— Sentinţa a fost executată ?

Oamenii jucau cărţi scuipînd ţîşnit în răstimpuri. Roşcovanul ţinea banca. Aşteptă să se termine turul şi în timp ce făcea cărţile,'răspunse :

— Obligator !

Punînd jos pachetul ca să-l taie careva, întrebă :

— Nikitin, îţi dau' şi ţie o carte ?

— Nu.

— Cum vrei... Banca — patru kerenci !... Care merge ?

XXIX

Fierbea aţîţarea în ochii oamenilor duri cum e stînca — o stîncă ce înfruntă vînt şi furtună. Buturile groase, enorme ale munţilor abureau în soare.

Vorbea roşcovanul Naumîci :

— Mă fraţilor, s-au strîns la kirghizi cîtu-i frunză şi iarbă. într-o singură săptămînă ! O să fie o sărbătoare, pe cinste.

De după văi şi de după Munţii Tarbagatai şu- voiau kirghizi spre Kopai.

Iar de dincolo — din taiga, ‘din codri, din văi — veneau colonişti şi kerjaci, aşezaţi din vechi prin acele meleaguri.

Naumîci plutea printre căruţe, cotigi şi fur- goane ca o uriaşă floarea-soarelui. Şalvarii şi poalele mantalei îi erau mînjite cu dohot.

— Mă fraţilor, s-a hotărît ca baigaua să se ţie de Pocroave ! De azi într-o săptămînă !... Daţi-i zor !

Atelajele grele muşcau cu poftă din pămîntul gras şi moale ca un cozonac. Legănîndu-şi alene crupele, ca ameţiţi de băutură, caii bine hrăniţi bătătoreau potecile de munte.

Ca aurul clincheteau potecile, ca aurul clincheteau tufişurile.

— Vii, Kalistrat Efimîci ? întrebă cu blîndeţe roşcovanul.

— O să viu.

Roşcovanul se răzimă cu pieptul de căruţă şi stărui, lungind vorbele :

— Să te duci, poate o să ne prinzi bine acolo.

— Eu, mă ?

Ochii roşcaţi cuprinseră într-o uitătură toată căruţa. Răspunse cîntat:

— Chiar tu ! Ce ! E la mintea cocoşului ! Mi-a dat mie ceva prin gînd. Ce zici, vii ?

îl sprijini de braţ cînd coborî din căruţă, de parcă l-ar fi cîntărit, şi spuse mulţumit :

— Atîrnă greu ! Asta are minte, nu glumă !

Cotigile şi căruţele se cufundau ca nişte peşti uriaşi în valea ce se vedea ca o spumă gălbuie, şi ca nişte alge erau arborii ce se vălureau jos de tot, muiaţi în purpură şi aramă.

— Hai să te vază semeinicii[3].

Geme căruţa sub ei. Părul lor alb e ca un maldăr de cîlţi. Sumanele-s ca nişte saci rupţi şi parcă nu pielea,

---

[3] De ta *semeiskie* — populaţie rusa U rîsirit de Baikal.

ci o pîslă sură se străvede prin găuri.

— Hai, semeinicilor !... Uite aici.

Dinspre moşnegii aceia venea un suflu aspru de vechi. Ca freamătul iniştei erau glasurile lor domoale.

Unul din ei întrebă :

— Tu eşti Kalistrat Efimîci ?

— Eu, moşule.

Nu-l prea ajuta vederea. Bătrînul căscă un ochi spelb, cărunt şi el, se zgîi, şi ochiul se scufundă iar în fundul găvanului.

— Veghează, Kalistrat Efimîci !... Noi veni- răm ca să ne dumirim cum îi cu răzmeriţa aiasta. Ţine rînduielile gospodăreşti, să nu ajungă norodul în sapă de lemn.

Suspinară o dată cu toţii, cum mai uşor nici un prunc n-ar suspina.

— Oamenii cad lesne în ispită. Dreptu-i ce spune lumea, că le propovăduieşti legea veche şi le spui că-i credinţă nouă ? Aşa le trebuie, dacă se leapădă de ce au apucat din moşi-stră- moşi.

Căruţa se depărtă încovoindu-se sub povara anilor mulţi. Bătrîneţele trăgeau spre glie.

Un hohot de rîs învolbură roată barba roşie şi, încurcîndu-se în leasa părului, deveni şuierător.

— Acu ai priceput în ce stă puterea !... Da noi ce păzim aici ?!... Auzi, cică fără bătrîni nu se poate. Sau că numai bătrînul înţelept rînduieşte cum e drept.

îl călăuzi pe Kalistrat Efimîci printre căruţe. Pămîntul miroase a dohot, iar căruţele a muşchi de toamnă, subţiri ca pînza de păianjen. Roţile negre păreau ochi nemişcaţi de fiară.

— Unde mă duci ?

— Vino să-ţi mai arăt ceva. Uite cum vine mujicul.

— Nu trebuie... Nu vreau.

Barba se trase iute înapoi. Piciorul se poticnise de o căruţă.

— Nu vrei ? Ţi-e frică ?

Kalistrat Efimîci abia se stăpîni să nu se răstească la roşcovan. Se întoarse tăcut la căruţa lui.

Lîngă căruţă — roşcovanul, stînd la taifas cu Nikitin :

— O să durăm acilea o cale ferată cu toate cele de trebuinţă, spunea roşcovanul.

Iar Nikitin :

— Aşa o să facem.

— Categoric ! Iar la listaranul gării să vîndă votcă de trei mii de grade.

— Kalistrat Efimîci, noi doi va trebui să rămînem în căruţă, glăsui Nikitin.

— Cînd ?

— Cînd, cînd ! se înciudă roşcovanul, care se tot fîţîia în jurul căruţei, cercînd osiile, hulubele. La baiga. Statul-major a hotărît ca pe nacealnicii şi pe ăilalţi care-s mai de frunte să nu-i scoatem în lume. Foarte simplu. Că-i umflă cazacii, de-aia !

— Şi ce, din căruţă nu poate să te ia ?

— Om pune la căruţă podit din pături cu o bortă, sau, cum s-ar zice, deschizătură. Stai şi priveşte. Şi-o vadră de rachiu ca să nu vă înăbuşiţi acolo... Bea !

Pînă la urmă Kalistrat Efimîci tot a plecat eu Nikitin la baiga.

Duruie drumul tăiat în piatră. Mai anevoios e drumul din cuget, greu să te caţeri, greu să te uiţi înapoi.

Taci şi suie. De nu, eşti pierdut: te paşte prăpastia.

Pavel-ologul atîrna de gîtul calului ca un uriaş scaiete. Părul lui subţire era aidoma pufului şi vorba îi era atît de uşoară, că o lua vîntul înainte de a-ţi pătrunde bine în ureche.

— Dă-i dracului, Listrat Efimîci, pleacă de la ei. Eu înţeleg prea bine ce vrei, neică. Dar să ştii că nu-i chiar atît de uşor...

întinse dîrlogii, se săltă pe mîini în şa, potrivi ibînca.

— Prostovanii-s nişte ticăloşi. Ce să-ţi pui mintea cu ei ! Ştii ce ? Vino mîine la mine. îţi fac rost de un cal şi te duc de-a dreptul la bai. Acolo-i trai. Iei şi

muierea cu tine.

— Nu vreau.

Dînd din gură, ologul trăgea şi de dîrlogi şi se pomeni intrat cu cal cu tot în tufărişul roz- gălbui. Şi foşni tufărişul :

— Rău faci, Efimîci...

După un timp, cînd amurgul ajunse căruţa, se apropie Pavel şi întrebă, scărpinîndu-şi calul între urechi :

— Ce zici, Mikitin, cînd îmi vine şi mie rîn- dul să-ţi trag un picior peste bot ? Cum mi-ai tras şi tu,

— Cînd ţi-or creşte picioarele la loc.

— Ba mai devreme-ce-e ! Mikitin, mai de- vreme-ce-e !

Ridicîndu-se deasupra căruţei, braţele lui Pavel ce ieşeau, lungi, din mînecile-i zdrenţăroase, păreau că întind fiecare cuvînt:

— Mai devreme-ce-e, Mikitin, mai devre- me-e !... Apuc eu ziua aceea.

Căruţa tîrăşte după ea întunericul masiv, şi- niliu, învăluit în vaporoasa spumă a lunei. Alte sloiuri albastre de beznă şuşuie de o parte şi de alta a drumului, iar şi mai departe, sînt grămădite alte sloiuri.

Drumul nu miroase a munte, ci a jarişte, iar vîntul cenuşiu-roşcat, a coajă de plop.

Kalistrat Efimîci tace.

în capul căruţei e înfipt ca un ciot un omuleţ, iar de la el se întind două cordeluţe spre căpiţa întunecată ce aduce a cap de cal. Căpiţa forăie.

Din spate se auzi glasul lui Nikitin :

— Trebuie împiedicaţi să treacă la fapte. Tu pentru ce te duci ?

— Ca să mă uit, flăcăule. Baiga îi în fiecare an. Pe vremuri mă luam şi eu/la trîntă...

— Iar acum ai de gînd să stai pe cotlon ?

— Da ce „Lisia Zaimka“ e cotlon ? M-am băgat în vatra încinsă.

Kalistrat Efimîci dădu la o parte pătura cu care se învelise şi dibui pe întuneric genunchii lui Nikitin.

— Mă, Mikitin, nu mai face pe prostul...

— Mai departe ?

— Ce, crezi că-s copil ? Mă laşi să-ţi grăiesc © dată din inimă ?

— Spune.

Fînul gros cît o plapumă se mişcă răspîndind sub coviltir suflarea plină, înmiresmată a pămîn- tului.

— Nu-i lăsa pe oameni să tabere pe kirghizi. Să privească cît le-o plăcea şi pe urmă să se întoarcă fieşcare la postul lui. Fără vărsare de sînge. Ce, nu-ţi ajunge cît a curs ?

Şi urmă Kalistrat Efimîci :

— Mă flăcă-ăule ! Ştii şi tu ce o să fie — or să dea foc! Or să fure vite! Or să omoare oameni.

— De aia mă şi duc, să-i împiedic. »

Căruţa gemea din toate încheieturile. Ciotul din faţă aruncă o privire peste umăr, îşi suflă nasul şi se întoarse la cordeluţele lui.

— Ba o să-i laşi, Mikitin, o să-i laşi.

— Nu.

— Mi-ai omorît feciorul... O să te iert ! Da tu vrei să momeşti toate împrejurimile în răscoală. Te văd eu

!...

Nikitin aruncă scurt, ca atunci cînd cade un fier :

— Stai !...

— Trru-uu ! făcu prelung ciotul.

Nikitin îl luă pe Kalistrat Efimîci de umeri şi-l întoarse cu faţa înapoi.

— Vezi ?

Pe clinurile şi povîrnişurile acoperite cu vegetaţie tînără de un malachitiu şters zdrăngăneau, venind ca bolovanii la vale, sloiurile întunecate ale căruţelor. Urla tufărişul şi hăuleau munţii îngînînd neţesălatele cîntece mujiceşti : *Hei, hei, tu,*

Vulpe, vulpiţă,
Hermelină Cu albă
blăniţă...

Pămîntul duruia îndesat. Din curmătură venea iz sărat de soloneţuri. În depărtare licăreau anemic focurile portocalii ale kirghizilor.

Nikitin îşi trase mîinile şi se întinse în fîn.

— Roagă-te lui Dumnezeu să ne întoarcem.

— Eu?

în lqc de răspuns, Nikitin se vîrî cu capul sub pătură.

Ciotul cenuşiu-brun din faţă moţăia. Hăţurile atîrnau moale. Pata violetă a căruţei se prăbuşea în prăpastia drumului.

Agăţat cu degetele-i păroase, fierbinţi, de co- dîrlă, Kalistrat Efimîci privea în urmă. Vedea.

Căruţele cîntau. În cîntecele acelea zise de glasuri tunătoare cum e răgetul fiarelor, erau auie- lile taigalei. Din ierburi, din munţi veneau mirosuri de sălbăticiuni care te făceau să-ţi ascuţi auzul şi văzul.

XXX

în „casa mare“ mirosea a seu de oaie. Aşa cum şedeau turceşte pe pături de pîslă, băii graşi şi scunzi semănau cu nişte iurte. Cîţiva băieţaşi — *balanci,* călcînd neauzit cu cizmuliţele — *ici- ghi* verzi, netălpuite, de saftian, aduceau carne de berbec pe funduri de lemn.

Lui Mironov nu-i venea la-ndemînă să şadă aşa şi de aceea îşi aduse din bucătărie un butuc.

Un bai cu faţa turtită şi lătăreaţă ca un lac de stepă zicea, dînd drumul la brăcinarul de la şalvari :

— Rău docament acum estem. Înainte hîrtia gros ca lemnul, şi picetea cît strachina. Ala bun docament. Fromos !

Trecu hîrtia printre degetele-i soioase şi o lăsă să cadă pe pătură.

— La noi trebă ordin mare : tu kîrgîz luat domenii de la colonist, tu colonist — marş la Rusia !

Aşa ordin treba !

Bucăţile de seu alb, fiert, lunecau printre degete drept în gură. Bucăţi de grăsime păreau şi ochii înceţoşaţi de băutură şi sătui.

Semion desfundă nişte bere.

— Câţi djighiţi o să ne daţi ? întrebă Miro- nov. Ai noştri au luat Permul şi s-apropie de Veatka !...

— Perm frumos *kala* — încuviinţă baiul Dja- usei. Popor gras, pentru ce luptat ? Dacă Perm luat, djighit venit la voi. Poate toţi de la ghcr- man-război venit, multa !

Baiul Koşkir slobozi un rîgîit, îşi mîngîie bărbia uscată şi tare ca oblîncul şeii şi-i întări spusa :

— O să fie baiga. Care multe djighit venit, toţi la tine venit. Dacă rasboi — rasboi. La dji- ghit place rasboi !

în bucătărie Agripina aţîţa samovarul. în co- truţă, ţinînd întinse picioarele-i umflate, dormea Ustinia. Semion se împiedică de picioarele bătrî- **nei şi drăcui.**

— Mitri nu s-a întors încă ?

— Nu.

— Că doar n-o fi rămas la răsculaţi ?!

Feokla ştergea duşumelele lîngă prag :

— Uite ce glod au adus nespălaţii dracului.

Era şolduroasă ca o căpiţă ; trecînd pe lîngă ea, baiul Koşkir rîgîi şi înghiţi în sec.

— Bun *toi*[1]. Apiţer Miroşka bun !... Gras muiere !...

Seara, cherchelîţi de bere, băii au prins a cîn- ta cu glasul legănat şi ascuţit ca vîntul de stepă. Mironov umbla de colo-colo între ei şi spunea mişcîndu-şi

anevoie limba, cum ai lopăta clisa :

— Un bunic al meu a fost feldmareşal şi-a ţinut o nepoată a lui Suvorov. Voi sînteţi nişte dobitoace...

— Advărat, advărat, încuviinţau băii.

Doi ofiţeri adormiseră îmbrăţişaţi lîngă pat. Băii i-au făgăduit lui Mironov să-i dea un cal. Baiul Koşkir îi arătă o şa cu ferecătură de argint.

— Una sută ţari adevăraţi am văzut, şi o grămadă de ţari de-acum. îţi dau şaua — dă-mi o muiere să mă culc cu ea.

Mironov, căruia i se pleoştiseră beţivăneşte bufanturile pantalonilor de călărie, se tînguia :

— Cît mă chinuiesc aici ! Pe front aş fi ajuns general...

— Advărat...

în momentul acela apăru în prag primarul cel mucalit cu ochii de cicoare şi-i făcu semn lui Sc- mion să vină pînă afară.

— Răzvrătiţii i-au făcut seama lui Mitri. Şi au trimis vorbă că dacă vreţi să-l îngropaţi creştineşte, puteţi să-l luaţi. Că ei n-au popă.

în curte jelea sfîşietor Daria. Bocetul răguşit al Agripinei era ca o tuse.

Semion întrebă posomorit :

— Ce-au avut cu el ?

— Ştii, cu roşul ăla pe care l-ai împuşcat tu atuncea... Răsculaţii zic că Mitri... şi l-au mântuit.

— Da tata ?

— Listrat Efimîci ? Nu se ştie. Ei, o să te duci ?

— Nu mă omoară ?

— Ba da. Mai bine trimite un băiat. Cît o să dai ?

— Las' că plătim noi.

— Găsesc eu unul.

Lăţos şi lărmuitor ca un cedru ce se prăvale, popa Isidor venea într-o mîitură. Opri scurt căruţa, de parcă ar fi vrut să spintece calul cu zăbala.

— Ho-o ! Ce umbli aşa năuc ? E adevărat că l-au omorît pe Mitea ?

— Adevărat.

— A fost băiat vesel, Dumnezeu să-l ierte !

Fluturîndu-şi braţele noduroase deasupra calului şi a căruţei, buciumă cu un glas ce părea că acu va prinde căruţa şi o va ridica în văzduh.

— O să mă rog, fătul meu, o să mă rog ! Gratis. N-o să-i iau un ban. Dacă vrei, o să slujesc şi parastase.

Calul popii, acoperit cu un păr verde de un lat de palmă, avea picioare scurte ce scurmau într-una-n ţărînă.

— Roiesc albinele, fătul meu ! Grozav mai roiesc ! Da... Mi-au trimis o hîrtie — care vrea să se înscrie în legiunea Sfintei Cruci.

Calul parcă a dispărut, şi popa Isidor acoperă totul.

Vuieşte şi bubuie. Căruţa pare cît casa, roţile cît uşa.

— Du-te chiar acu la biserică şi pune-l pe paracliser să facă cele cuvenite. Cînd s-o crăpa de ziuă, vin şi eu. Ai la mine cinci chile' de miere, să faci pomană de sufletul răposatului. Fie iertat !

XXXI

Koionok, Koionok, unde ţi-e bidiviul de azur, cu spinarea ca şarpele în miezul de vară şi copite ce scapără puzderii de stele ?

S-a dus duhul în Munţii Abakanului şi viforul nămeţitu-i-a urmele.

I s-au uscat tamburinei *obicile,* gurguiele ţîţei.

Iată cum s-a întîmplat :

Au venit la şamanul Apo cîţiva djatacinici — calicii calicilor. Le atîrnau peticele — zdrenţele putrede, ca frunza iarna.

Au venit şi au spus :

— Ak-urus — rusul alb, are de gînd să întocmească o oaste mare din djighiţi, care să bată război prin părţile Iugorskului. Iar Kozîl-urus — rusul roşu, nu vrea să se închegheze această oaste.

Apo răspunse :

— Să nu se ducă djighiţii la oaste.

Şi au zis djatacinicii :

— Noi sîntem oameni săraci, herghelii n-avem, cumîs nu bem, — numai *airan*[1]... Primăvara, cînd se coseşte iarba, pe noi nici nu ne întreabă.

Şi a răspuns Apo :

— Oamenii trebuie să trăiască în pace. Iar- ba-i grasă, vitele tot mai multe. Nu trebuie război. Războiască-se rusul.

Şi-au spus djatacinicii :

— Şi pe noi tot aşa ne taie capul, că nu trebuie război. Dar zicea ak-urusul : du-te la război, şi ale tale să fie pămînturile. Şi vite o să ai de o mie de ori mai multe. Ce-i de făcut ?

I-au pus lui Apo un beşmet — caftan scurt matlasat — din mătasă albastră şi i-au strîns pîntecul supt cu o cingătoare ferecată în argint.

Şi a zis Apo — şaman între şamani.:

— Vitele multe înseamnă fericire. Vitele puţine înseamnă moarte. Pe pămînturile alea sînt vite multe. Bine, să mă mai gîndesc.

— Gîndeşte-tc, au spus djatacinicii.

Şamanul aduse din iurtă cenuşă în sită, stropi pămmtul dintr-un ceainic cu ciocul albastru şi se culcă pe o velinţă sură chenăruită cu roşu-aprins. Gîndea.

Rătăcea şamanul Apo, prinţ între şamani, prin taiga rătăcea. Aprige sînt iazmele taigalei şi iazme aprige a venit să ispitească. Mai străş-

' Lapte acrti subţiat cu apă.

nicindu-le cu fierul, mai bătînd daireaua, mai zornăind strunele *topşurei.* Iazmele trebuie luate din scurt ca şi oamenii.

Peste toate duhurile cel mai mare e Erlik-han ; peste toţi şamanii— şamanul Apo.

Aşa trebuie ! Aşa să fie !

Taigaua întomnată mirosea a jilav şi a putred. Ierburile jilave plîng (cine vrea să moară ?).

ra.

Un copac, un copac bătrîn (care poate îl cunoaşte pe Erlik-han încă din leagăn) zuruie, de-

Zi-i toamnă...

Se rugau sfielnic de şaman.

— Gîndeşte !

Spiritele se tem de fier : al şamanului, atîrnă ' ' A ,u '
la brîu — plăcuţe de [illegible] ' ''ier,
nîie un kobîz[1] de oţel. iar între buzele-i zbîr-

Ca să-i înfrunţi pe ruşi, trebuie să chemi duhuri de seamă într-ajutor. Duhuri mai mari ca taigaua — taigaua să le pară păiş ce şuşuie şi se frînge sub talpă. Aici Tengrihii — duhuri mai slabe — nu pot face nimic, şi nici ongonii — sufletele bunilor şi străbunilor — n-ar fi de mai mult folos decît nişte vreascuri ude la aţîţat focul.

Ce duhuri să cheme pentru a-i înfrunta pe ruşi ?

Se şiştăvesc pajiştile şi năpîrlesc de iarbă cum năpîrlesc caii de rapăn.

> Drfmbg.

Şi vîntul e aici furios, rusesc, şi-şi flutură ameninţător barba roşie.

Umblă şamanul — se agaţă caftanul de tufişuri, tufişul agaţă caftanul. Toţi, pînă şi pomii au nevoie de şaman. Şi e un şaman vajnic, puternic — ca o revărsare de ape, ori ca gerul năprasnic.

De aceea îl şi cheamă Apo. Un nume tare cum ai zice armă, cum ai zice votcă.

E greu să îndupleci toate duhurile.

Şi cuvîntă Apo în aul :

— O să fac *komla* — vrajă mare. Goni-voi după duhuri cu fierul, cu criţă şi cu gîrbaciul şi le voi strînge grămadă, voi băga frica în ele şi atunci le voi descoase. De frică or să spuie adevărul.

Şi au răspuns şamanului *aksakalii* — moşnegii cu bărbile ninse :

— Mare e Kutai-Allah, mare e Mahomed, profetul său. Dar Allah i-a părăsit pe kirghizi. Fără Dumnezeu sîntem ca pruncul fără lapte. Cheamă şi înduplecă, Apo, vechile duhuri.

— Zeii străvechi sînt graşi şi odihniţi de atî- ţia ani de cînd nu i-a tulburat nimeni. Allah însă a obosit şi nu vrea să mai ştie de kirghizi. Pune mîna pe arcan, Apo, şi cheamă duhurile !

Aşa au vorbit djatacinicii în ghiorăitul maţelor goale, că n-au de nici unele, cum n-are iarna pic de căldură.

Zilele treceau pustii, zdrenţăroase, vinete de frig.
S-au adunat de prin aule kirghizii aduşi cu sila de ofiţerii ruşi din taberele rătăcitoare prin stepă.
S-au strîns mulţi, ca ţînţarii în verile umede şi s-au

bulucit în jurul iurtei şamanului Apo. Aşteaptă.
S-a aprins un rug cu surcele sacre de lemn răşinos. S-au aruncat în flăcări ierburi sacre care plac duhurilor cum îi place omului cumîsul. Din ierburile acelea ieşea un fum portocaliu, ameţitor ca votca şi dulce ca mierea.
Deasupra iurtei — cerul verde, în jurul iurtei — chipuri lacome. Un singur ochi galben în jurul iurtei.
Dar iată că zornăiră cele două strune ale *toigurului,* şamanul Apo lovi pămîntul cu piciorul şi porni în jurul focului.
— Alei, duhuri-*ongoni!* Suiţi-vă în bărci de mesteacăn cu vîsle de aramă şi coborîţi din Munţii Abakanului ! Alelei !... Aveţi buzele grase şi lucioase ca berbecul tînăr, şi pletele v-au crescut lungi şi cărunte de cînd nu v-a mai tulburat nimeni ! Alelei !...
Taigaua ce vuieşte-n jur e în toate felurile : şi verde, şi neagră, şi albastră. De toate felurile sînt şi oamenii din jur — turme, herghelii de oameni, rumegă, cum rumegă primăvara dobitoacele iarba.
Şamanul izbi pămîntul cu piciorul. Se mînie şi răcni pămîntul, urlară oamenii :
— Pe ei, şamane ! Nu-i mai cocoli atît ! Mînă !
Şamanul luă drîmba. Limba-i de oţel porni să urle ca elanul cu săgeata înfiptă-n coastă. Şamanul fugăreşte şi înghesuie flăcările, vijelios, ca armăsarul în herghelie. Gîtul şi caftanul îi sînt leoarcă de năduşeală, pînă şi amuletele-s ude : straşnic mai adună duhurile şamanul Apo !
— Ehei-hei... Voi, Tengrihi cu cîte opt bărbi, sălăşluiţi în Munţii Abakanului unde omătu-i ca zahărul ruşilor, iar frunzele mesteacănului de aur

chinezesc ! Puneţi căpăstrul misirilor cu coame albastre, lepădaţi-vă tronurile pe gheaţă şi cobo- rîţi la noi, în valea Kopai ! De nu, o să vă ard pe toţi cu gîrbaciul şi o să vă canonesc cu fierul. Alei !... Pe inima-mi de piatră mi-am ascuţit custura !... Alelei, custură de oţel, ce straşnic mai taie! Cu trei zibeline am plătit-o rusului !... Alelei !

Geme iurta de bulucul kirghizilor. în iurtă-i fum şi miroase a seu — seu din ăl bun de la coada berbecului ; duhurilor mult le place seul. Dar omul nu le e pe plac, şi duhurile nu mai vin. Şi fugăreşte şamanul flăcările, şi focul îl aţîţă pe şaman. Ca votca şi ca mierea e fumul ce nările-i umple şi urechile.

Bate şamanul în daireaua-tercgwr. Rage dai- reaua ca ursul singuratec, de răsună taigaua cale de cinci verste în jur. Şi cinci verste împrejur se roagă kirghizii : Straşnică vrajă face şamanul Apo.

Şi urlă daireaua fără ostoire ca vîntul albastru în Tarbagatai.

— Ehe-hei !... Erlik-han, tu care eşti stăpîn peste duhuri ! Prinţ bogat cum altul nu-i, prinţ

ce-şi înhamă calul cu chingi de mătase, şi frîu îi pune rîul Aban !... Coama fulgerului tău e mai stufoasă ca cedrul ! Iar căpăstrul e din lînă toarsă, chinezească. Pune, Erlik, şaua pe cal, nu mai sta să-i dai grăunţe. Grăbeşte-te, Erlik, încalecă pe calul flămînd. îţi vorbeşte şi te zoreşte şamanul Apo din neamul Cekmenului, părintele tuturor şamanilor !...

Cîntă lebăda cu toate cele douăsprezece strune ale ei. Daireaua răsună zbuciumată în mîinile amîndouă. Colţi de lup rînjesc clopoţeii de pe veşmîntul şamanului.

Nu, şamanul nu se înalţă în văzduh !

Nu-i apare pe buze sfînta spumă albastră !

Degetele nu se crispează pe amulete înhăţînd duhurile !

Şamanul nu porneşte în zbor deasupra taigalei !

Iurta se cutremură, se văietă, urlă.

— Adă-i pe zei, şamane ; adă-i pe toţi zeii străvechi !

Şi iar goni Apo după flăcări.

Daireaua, kobîzul, lebăda cu douăsprezece strune, glasul sfredelitor al şamanului :

— O-o-o !... Io-io-io — ă-ă-ă !

Duhneşte dogoarea şi preasfînta năduşeală a goanei. Des ca apa e fumul. Ca puhoaiele primăverii e urletul.

Nu se înalţă şamanul : duhurile n-au venit.

Şi a spus Apo :

— Nu mă ridică zeii, nu mă lasă să mă înfăţişez înainte-le ! Am spart daireaua. De zece ori săvîrşitu-s-a vraja cea mare şi zece şamani au zburat deasupra taigalei şi a Munţilor Abakan...

Urlă kirghizii :

— Roagă-te, şamane, cheamă-i pe zeii străvechi !

Cu capul în piept, Apo înţepenise lîngă focul în care ardea daireaua. Era la capătul puterilor. Spuse cu un glas sfîrşit ca pîlpîirea unui tăciune gata să se stingă :

— Puţin le pasă duhurilor de noi. Nu vor să vină, nu se mai tem. Trebuie să-i chemăm pe zeii ruşilor, să ne închinăm zeilor ăstora, vajnici...

Atunci se apropie de foc Alimhan :

— Am lucrat la ruşi şi i-am văzut pe toţi dumnezeii lor. L-am văzut şi pe Kalistrat, marele lor şaman. E — oho ! — cît cedrul. Hai să te duc. O să te rogi cît o să pofteşti.

Au înhămat la căruţă, şi şamanul Apo a pornit fără zăbavă prin întunecimea flocoasă a pădurilor jilave, să se închine dumnezeirilor ruseşti.

în negrul nopţii, negrul putred al codrului e şi mai negru.

Luna aninată sub brazi ca o amuletă s-a desprins şi cade, cade, cade...

Popa Isidor grijea ştiubeii. Maxim, argatul, luat dintr-o familie de colonişti aşezaţi mai tîr- ziu în locurile acelea, era moale de mînă şi nepriceput. Aşa că popa făcea singur toată treaba. Se vînzolea prin stupină semănînd el însuşi cu un ştiubei înverzit de muşchi, sufla zgomotos şi bombănea :

— Habar n-aveţi de nimic, neisprăviţilor ! N-aţi învăţat şi voi ceva, acolo, în Rusia, înainte să vă oploşiţi în Siberia ?

Lîngă gard se opri o căruţă din care se iţea ţeasta neagră ţepoasă şi ochii galbeni ai şamanului Apo.
— Toată stima preotului kirghiz !
Reţinu în palmă degetele descărnate ale şamanului, apoi se rezemă de căruţă şi, suflînd miere în faţa celuilalt, îl iscodi :
— Ce vînt te-aduce pe la noi ? Cică kirghizii se leapădă de religia mahomedană şi se întorc la credinţa veche?! Iar o să facă şamanii treabă.
Popii îi jucau în cap ochii mici şi iuţi ca purecii.
Din căruţă se ridică ostenit glasul şamanului :
— La tine Dumnezeu cum este, arătat ? Acum vreme grea, toţi dumnezeii adunat treba ! *Solai*...
Urcînd în căruţă, popa Isidor răspunse :
— Vorba ta : Afurisite vremuri. Multe lucruri nici eu nu le desluşesc limpede, de parcă am chiorît. Şi taman acum mi-a venit o hîrtie de la oraş : Flamura verde... detaşamente religioase pentru kirghizi... Război sfînt... Pricepi ?
— Război nu bun. Mai bine război nu este.
— Şi pentru ruşi — legiunea Sfînta Cruce.
Popa mînă căluţul spre casă. Plecîndu-se spre
faţa şamanului, nemişcată ca un cîmp înzăpezit, vorbea în gura mare :
— Nimeni nu înţelege nimic ! Da ţie ce fel de dumnezei îţi trebuie ? Isus, Maria ori Sa- vaot ?
— Toţi ! Mai bun toţi gramadă! Sau unu mare cît cămilă.
Pe popă îl umflă rîsul. Şamanul îşi coborî pleoapele subţiri prin care ochii se străvedeau ca jarul prin cenuşă.

Isidor întoarse capul şi mai rîse încă o bucată bună zgîindu-se la copaci.

Iar acasă, se prelinse iar pe lîngă pereţi ca un vălătug de fum verde. Apo şedea ghemuit pe podea, gheboşat în caftanul lui murdar, înzorzonat cu amulete. Mirosea a airan şi a focuri de tabără.

— Ce dumnezei îţi trebuie ? Al nostru-i „ca- re-le eşti în ceruri". Pricepi ? Acolo, su-us !

— Nu bun. Treba mai aici. Dumnezeu gras treba.

— Vrei să treci la religia creştină ?

Fulgerat de acest gînd, Isidor începu să alerge prin odăi răsturnînd scaune şi zbierînd bucuros :

— Ba nu zău, treceţi toaţă herghelia. O să vă botez în rîu ca Vladimir Apostolicul !... O să vă stropesc cu apă. Că sînteţi mii şi mii ! Ei, şi-atunci o să fie o singură oaste : Sfînta Cruce. Arde-i pe bolşevici după legea pravoslavnică !

Luă de pe masă o carte groasă de rugăciuni, o deschise deasupra frunţii şamanului şi, izbind cu pumnul în scoarţe, strigă :

— Botezaţi-vă ! Religia noastră e mare şi tare.

— Foarte tare, mereu bate pe kirghizi !

—т Şi o să vă mai batem ! Creştinaţi-vă. Atunci şi voi o să-i bateţi pe pagini.

— *Ciaksî !*... Bun !

— O să mă rog o zi întreagă, stînd în apă sfinţită. E prea puţin ? Stau şi seara. Aşa e bine ? Ce zici ?

Se năpusti ca o vijelie prin odăi căutînd-o pe preoteasă.

— Mamă, auzi, mamă ! Poate mă face arhiereu ! Poate o să ridic o mănăstire în prisacă.

Şamanul se uită repede în jur. Nimeni ! Sări în picioare, apucă molitfelnicul, îl băgă în sîn şi se ciuci iar lîngă uşă.

Popa dădu buzna în cameră rostogolind cuvinte groase ca nişte butuci :

— Ei, primeşti să te botez ? Să-i lămureşti pe băii tăi — cînd popa Isidor spune un cuvînt, e sfînt !

Şamanul arătă icoanele.

— Aista Dumnezeu vesel, chiabur... Negoţ ioc, *altîn*[1] ioc, şi el îmbrăcat caftan de aur.

Pipăi icoana, îi trase o sfîrlă.

— Aista Dumnezeu vesel ! La aşa Dumnezeu se poate face straşnic *Komla.* Mai mari este ? Cît cal ? Cît o harabana ?

— Sînt. Să mergem la biserică. Să te iniţiez. Dacă mi-ai mărturisit năzuinţa ta, iar eu sînt aidoma cu patriarhul Constantinopolului... Şi cu Vladimir Apostolicul !... Haidem !...

înşiraţi de-a lungul pereţilor, sfinţi mai mari şi mai mărunţei, îmbrăcaţi în argint, priveau obosiţi din icoane.

Şamanul fu încîntat.

— Asta bun Dumnezeu ! Ăl mai — ăl mai Dumnezeu !

— Botează-te pînă nu-ngheaţă rîul !

Plimbîndu-şi palma pe pereţi, Apo cercetă pe rînd icoanele.

— Icoane vechi, adevărate ! Uită-te la asta !

Şamanul cercă icoana cu unghia lui lungă şi murdară.

— *Ciaksî* caftan — argint bun, adevărat, nu polonez. Cîte iapă vrei pe ea ?

— Ce face-e-e ?!

— Vinde la mine Dumnezeu aista ! Cîte iapă vrei ? La mine este multe. Vrei berbec — dau berbec. Cere !...

Popa se cruci, se trase mai spre uşă şi de acolo începu să răcnească.

— Norocul tău că ne aflăm în loc sfînt, altfel îţi crăpăm ţeasta, ticălosule !... Auzi, să vînd icoane unui nebotezat. Ai căpiat ? Ce, vrei să faci focul cu ele ?

— De ce foc ? Vremea grea, burta gol, vreau făcut rugăciune !

— Icoanele astea-s dăruite de Kalistrat Efi- mîci, căpetenie de bandiţi. Poate că într-o zi o să se căiască. E o avere ! Da tu nu-nţelegi.

— Noi înţelegeam. De ce nu înţelegeam Î .Vrei tocmeală. Ştim Kalistrat, mare negustor, vrea bătut la kirghizi. E-eh !... Oftă şi trăgîndu-l uşurel pe popă de sutană, spuse şovăielnic : Auzi, dacă vrei muiere dau la tine zece muiere tînără, ţha-a !... *Ciaksî* muiere-fata mare ! Başca butoi cumîs, başca berbec, capre ; bea, manîncă dimineaţa, seara ! Iar cînd *min* şaman Apo

murit — şaman te faci ! Vino cu Dumnezeu al tău cu tot !

— Mie îmi spui toate astea ? Să mă dau cu păgînii ? Cu nebotezaţii ?...

La plecare, şamanul mai spuse din căruţă :

— Preţ la tine mult mare. La mine .în cap nu intram. Nu pricepam...

XXXII

Bocind şi văitîndu-se, Agripina alerga de-a lungul gardului. Părul despletit îi curgea rîu pe piept şi pe umeri, iar glasul izbucnea tăios ca pietrele din unda înspumată.

— Vai, nu pleca ! Mi se frînge inimioara !... Cămi spunea ea c-o să fie jale mare... că sînteţi numa cincizeci de soldăţei... Răzvrătiţii lui tătuca pe toţi or să vă căsăpească. Doamne sfinte !

Jalea a înlăcrimat pămîntul sub norul ca o albcaţă-n cer.

Ofiţerul şedea în şa somnoros, ca o floare ce se ofileşte. Numai buzele-i erau roşii ca focul.

— Termină cu bîlciul ăsta ! Ce vrei să se întîmple ?! La Baiga o să formăm detaşamente de mii de oameni. Iar răzvrătiţii ăştia, cum le spuneţi voi, au fugit ca să nu plătească dările.

Cînd o să le tragem o mamă de bătaie, au să se înveţe minte.

Agripina bocea înainte, tîrîndu-se cu paşi

împleticiţi de-a lungul gardului ca hameiul pe tulpina cedrului. Zbuciumul acesta îi întinerea chipul şi ochii.

— Cu ce am greşit, Doamne, cu ce te-am mîniat, de mă pedepseşti atîta ?... Tata s-a dat cu tîlharii şi nelegiuiţii ; cine mi-e drag se va tăia cu tătuca în săbii. Sfînta Fecioară de la Abalat !

— Ajunge !

Lovi calul cu cravaşa între ochi. Calul ţîşni spre nor, apoi porni ca vîntul, luînd duşmănos drumul în copite. O cizmă de lac ; soarele sclipi în ea de după nouri ; o împroşcătură de glod se prinse de gard ca o aripă de cioară...

S-a dus ofiţerul Mironov.

Se zbuciuma Agripina frîngînd cu pieptul nuielele gardului.

Se apropie şontîcăind Semion. Era beat. Luă o mînă de noroi şi-i zvîrli în faţă.

— Dă-ţi poalele peste cap, Gripino, bea şi petrece ! Beau şi eu de sufletul Iu' Mitri. L-au adus. Mîine îl îngropăm.

Zgribulindu-şi umerii strîmbi în vîntul tăios şi umed, mormăi :

— Şi cu bătrînu... cu Kalistrat Efimîci, mai am eu o răfuială, de-o să i se scurgă maţele. O să mă pomenească el !

Galbene sînt focurile kirghizilor.

Galbene sînt focurile ruşilor.

La kirghizi latră cîinii. La ruşi latră crinii.

Iar la mijloc c o poiană năpădită de nisip. Cîteodată se reped cîinii pînă la poiana aceea — dintr-o parte ai ruşilor, din cealaltă, ai kir- ghizilor — şi hămăie, şi urlă.

Peste trei zile începe baigaua şi cîinii o ştiu.
O ştiu şi oamenii. Pentru asta se şi adună aici, de-o parte — ruşii, de cealaltă — kirghizii.
Pe poteci vin herghelii ; aşa-i kirghizul: cu herghelia după el.
Pe poteci vin puşti ; aşa-i rusul : cu puşca după el!
Şi cîinii se bucură : o să se fiarbă carne. Şi uite ce de herghelii ! Carnea o să zacă prin tot locul (că şi puştile-s multe).
Fumul focurilor e portocaliu.
lângă unul din focuri şade şamanul Apo : s-a întors. în jur, kirghizi. Mestecă tutun.
Copii cu piei de oaie aruncate pe umeri peste pieile goale.
Cai priponiţi cu funii împletite din păr.
Ca slobozit din arcane, vîntul galbcn-roşcat, cu capul săltat spre văzduhuri, se zbuciumă, urlă.
Ori poate cîinii urlă ?
Şi-i noapte. Şi-s focuri. Şi tace şamanul Apo.

XXXIII

Iar dimineaţa a poruncit şamanul Apo să fie chemaţi toţi djatacinicii, toţi aksakalii.

O lumină roşietică se aşterne pe iarbă şi arbori. Spintecat de steiuri tăioase, văzduhul vîjîie, şuieră.

Şi a zis Apo :

— Am fost la şamanul rus. Nu-i vinde pe zei, şi-i păcat, că fac toate paralele, sînt bogaţi, îmbrăcaţi cu

halate de argint şi cu chipurile turtite, cum îs cele de pe bani. Nişte zei pe cinste !

— Avem nevoie de zeii ruşilor, şi-au dat cu părerea djatacinicii. De zeii care luptă mereu alături de ruşi. Tu cum zici ?

Şi a răspuns Apo :

— Uscatu-mi-s-au gîndurile cum se usucă stepa în toiul verilor. Am vegheat toată noaptea pentru ca să gîndesc pe răcoare.

— Spune, şamane !

— Baş-şamanul ruşilor nu vrea să ne facă şi nouă parte din dumnezeii lor. Nici să ne dea aşa, nici să ne vîndă şi nici nu vrea să vină şaman la noi. Că la ruşi e votca, la ruşi sînt cutii care cîntă, la ruşi e trai şi berechet...

— Bun. Şi ?

— Bun, şi uite ce m-am gîndit şi ce vă spun vouă : pe zeii ăştia trebuie să-i furăm.

Au privit djatacinicii cenuşa focului sacru, kobîzul, veşmîntul şamanului, şi au oftat punînd ochii în pămînt :

— Bismillah [4] !...

[4] începutul unei rugîciuni.

Şi a vorbit cel mai bătrîn şi mai curajos dintre toţi, unul cu o barbă ca un cot de pînză albă :

— Grea treabă!... Or să ne bată ruşii, de avem să murim de cîte zece ori fiecare.

— Grea treabă ! — încuviinţară şi djataci- nicii. Ruşii bat rău !

— Rău de tot, confirmă moşneagul cel mai bătrîn. Eu n-am furat decît cai, şi cum m-au bătut ! Da pentru zei, poate c-or să-l bată şi pe răposatul tata. Că-s vicleni !...

— Vicleni.

Au amuţit.

De răsuflarea lor tresaltă pătura de la intrare, s-au aburit cuferele de tablă şi s-a bulzit cenuşa în vatră — grea e răsuflarea kirghizilor.

Apo şi-a lepădat caftanul, şi-a scos şi cămaşa *kuilek.* Goliciunea i se descoperi întunecată şi zbîrcită cum e pămîntul toamna.

Şi cuvîntă :

— Mă sui pe piatra sfîntă Kopai şi mă arunc în lac. Vreau să mor. Ne e milă de zece kirghizi cînd s-ar putea să ne prăpădim toţi ca ţînţarii în fum ?

Au răspuns djatacinicii trăgîndu-şi şalvarii.

— 0 să ne ducem să furăm zeii.

— O să ne ducem, întări şi cel mai bătrîn.

Acoperişurile comunei Taliţa dorm ca ameţite de samagon. Deasupra lor doarme cerul ce se zăreşte printre nouri albăstrind ca şamagonul, cum se străvede pielea mujicului prin găurile zdrenţelor.

La căsuţa paznicului bisericii e lacăt — paznicul e dus la pescuit.

Nu, să nu spargă uşa. La furat trebuie să intri pe

fereastră — aşa se fură din bătrîni, aşa e datina.

Şi a spus Apo :

— Pune pătura la fereastră şi apasă.

Au acoperit fereastra cu o pătură udă, de pîslă, au rezemat de ea o bîrnă şi au apăsat. Cer- ceveaua cedă cu un trosnet înăbuşit şi geamurile căzură pe podele.

Ca un fîşîit de porumbei fremătară somnoros în turlă clopotele.

Şi a dat glas Apo :

— Nu vor zeii să plece. S-au deprins aici.

Cel mai bătrîn zise :

— Nici vita nu se dă plecată, cînd te duci s-o furi. S-a învăţat cu grajdul.

Trei djighiţi tineri şi subţiri ca trestia se vî- rîră în golul ferestrei. Culcat cu burta pe pervaz peste cercevelele rupte, şamanul îi îndruma cu o şoaptă fierbinte :

— Pe ăi mai mari. Care-s lîngă perete. Sînt zeii lui Kalistrat. Bătăioşii.

Trecute pe fereastră, scîndurile răsunau uşor. Duşumelele lipăiau. Din biserică adia un miros de tămîie.

Apo oftă :

— De unde să luăm şi noi iarba asta ? Straşnică iarbă. Poate de dragul ei ne-au părăsit zeii cei vechi.

Deodată îşi aduse aminte şi începu să tremure tulburat.

— Daireaua, căutaţi daireaua...

S-au apucat djighiţii să scotocească prin toate ungherele, dar îşi pierdeau timpul de pomană, că nici unul nu ştia cum arată daireaua ruşilor.

Unul aduse o cupă mare şi grea.

— Fie, se resemna Apo. Băgaţi zeii în saci şi să mergem la piatra sfîntă Kopai.

în tabăra ridicată cu prilejul baigalei, ofiţerii ruşi beau cumîs în iurta de pîslă albă, largă ca. un stog căzăcesc, a baiului Terten.

Cînd şamanul ajunse lîngă grămezile de tizic, îi ieşi fuga înainte un băieţaş.

— Au venit nişte nacealnici ruşi cu farfurioare de aur pe umeri.

A spus Apo :

— Să se adune poporul. Şi nacealnicilor să le daţi carne, cumîs şi nu uitaţi un povestitor bun de gură, asta le place ruşilor.

— Ei, Apo, îl întrerupse Alimhan, la baiga ofiţerul rus are de gînd sa ia djighiţi la oaste !

A răspuns Apo, şaman între şamani :

— N-o să-i ia pe djighiţi. Am adus zei noi. Şi zeii ăştia noi vor născoci ei ceva.

Kirghizii se strîngeau lîngă iurta şamanului. Biciuiau caii ca să se zbuciume şi să tropăie. Lăsau armăsarii la iepe ca să necheze. Prindeau mînjii cu arcanul şi-i tîrau spre mamele lor.

Cînd ofiţerul Mironov întreba :

— Ce-i hărmălaia asta ?

I se răspundea :

— Kirghizii sînt voioşi că or să plece la război împreună cu nacealnicii şi-şi aleg cai.

Iar cînd întreba Mironov :

— Aveţi cumîs ?

I se punea dinainte şi cumîs, şi carne de berbec, şi *baursaki*[5], şi zarzăre uscate, şi stafide.

— Mănîncă, «rui-capitan-nacealnic...

Şi a spus Apo :

— Se vor aduce ierburi verzi, mîngîioase ca untul şi se vor înfăşură zeii cu ierburile acele. Şi se va tăia un berbec tînăr şi se va aprinde focul pe piatra Kopai.

A ridicat cupa — daireaua grea a ruşilor — şi, izbind-o cu topuzul de şaman, porni în jurul focului cîntînd :

— Ehe-hei !... Dusu-s-a duhul Koionok din Munţii Abakanului. Zăpada i-a nămeţit potecile, gheţurile s-au încheiat în urma lui. Doarme duhul Koionok în locuri neştiute ! Ehe-hei !...

Cîţiva kirghizi stau roată în jurul focului cu zeii cei noi, strălucitori, în braţe. Sudoarea le-a umezit mîinile, le-a muiat caftanele. Şi-au scos din cap *arakcinele* şi strigă :

— Ajută-ne, Dumnezeu rus, ajută-ne !

Şamanul ia o bucată de carne şi o agită prin
fumul roşu şi lipicios, ca şi carnea. Bate în daireaua rusă şi cîntă :

— Ehe-hei, zeii ruşi, zeii cei buni, ajutaţi-i pe kirghizi ! Că au kirghizii vite cu duiumul : berbeci,

---

[5] Măruntaie.

iepe... Și cîte jertfe o să vă aducem ! Nu sînt zgîrciţi kirghizii !

XXXIV

— Ajutaţi, voi, zei în halate grele !... Şamanii voştri umblă în caftane lungi şi nu ştiu să joace bine. Da noi vă vom aprinde focuri din lemn sfînt de cedru, de ar fi să ardem şi o jumătate din taiga. Ehei-i. Ajutaţi-ne, zeilor !

Scoate şamanul din sîn cartea şi o trece şi pe ea prin fum. Tamburează şamanul, joacă şamanul, strigă şamanul:

— O-o-io-io !... Zei ruşi, voioşi cum e votca !... Aici este slova cea groasă şi plicticoasă cu care vă mînau la treabă. E grea, de mă doare mîna s-o ţin ! De la mine auzi-veţi vorbe uşoare şi desfătătoare cum e cumîsul.

— Şi iată... Zvîrlu în flăcări biciul şamanilor voştri şi vă voi vorbi cu blîndeţe — sînteţi zei bogaţi şi la ruşi v-aţi deprins cu huzurul.

— Zeii trebuie îmbunaţi, aduceţi zeilor jertfele !...

Piatra Kopai se înălţa roşcată şi uşoară pe malul lacului. Pe ea stă şamanul, pe ea şi kir- ghizii.

Dănţuieşte şamanul cu spumă pe braţe.

Zeii cei noi în ierbi înfăşaţi, în braţe se bîţîie, ţîţîie ! — la fel clăbuciţi de o spumă verde- roşietică.

Bate daireaua şamanul şi strigă :

— Ehe-hei, răspundeţi, lăsaţi pe şaman să vorbească cu voi, ajutaţi-ne.

Inimile se zbat înspumate, se zbat zeii, stînca ; se zbuciumă şi lacul de la poalele ei. Vitele din aul, iurtele — totul strigă :

— Ajutaţi-ne !

Roşcovanul Naumîci prindea pături pe cercurile coviltirului.

în jurul focurilor stinse, înfăşuraţi în cojoace, dormeau mujicii. Căruţele îşi zbîrliseră hulubele şi în semiîntunericul galben-cenuşiu părea că crescuse peste noapte răchită-n zănoagă.

Şi nu erau într-însa decît nisipul din care dădeau nişte buruieni spălăcite, mărunte ca nisipul, şi lacul năpădit de stufăriş, şi soloneţii aşternuţi parcă din lespezi de sare.

S-a întors Nikitin care dăduse ocol taberei. Era legat de falcă — îl dureau măselele.

Naumîci îi spuse :

— Vă ducem chiar lîngă locul unde o să fie lupta şi zicem că-s niscai oameni bolnavi sau mai ştiu eu ce... dacă întreabă careva.

— Au venit cu arme ?

— Arme ? se miră Naumîci scărpinîndu-se cu ciocanul între coaste. Păi, parcă ziceai să nu ia.

— Nici nu trebuie.

— De-aia nici n-am luat. Disciplină ! Ce, parcă ei nu pricep ?

Din căruţă dădu glas Kalistrat Efimîci :

— Ba au luat. Nu te uita la el.

— Arată unde-s, se burzului Naumîci. Le mănînc !

— Dacă le-aţi ascuns...

— Atunci, tacă-ţi gura ! Asta-i treaba ta aici. Eu-s statul-major, eu răspund. Ai priceput ?

XXXIV

...Dimineaţa se rostogolea uscată, galbenă, sclipitoare.

Sclipitori erau şi ofiţerii pe fundalul iurtelor. Băii cu căciuli mari de vulpe călăreau buiestraşi ce jucau în frîu. Djighiţii porniră chiuind.

Spuse Kalistrat Efimîci :

— Baiga !

îndoind un capăt de pătură, Nikitin repetă, bucurîndu-se parcă :

— Baiga !

Nisipul din zănoagă e galben ca untul. Oamenii par frunze lucioase crescute din părnînt. De o parte — kirghizii, de cealaltă — coloniştii.

între ei, fîşia mătăsoasă a nisipului galben. Răsuflarea cailor se iuţeşte. Năduşeala oamenilor se îngroaşă, se înteţeşte. Urlă căruţele, urlă oamenii, urlă nisipul — întreg pămîntul urlă.

Deasupra poienei şi a lacului trandafiriu stăruie praful.

Aduseră căruţa la marginea poienei. Năduşit, de-i era şi şapca udă, Naumîci îşi croia drum prin mulţime, strigînd :

— Nu te împinge ! Nu te împinge ! Avem aici nişte bieţi bolnavi.

Mujicii se prăpădeau de rîs.

Un ofiţer cu urechile ca para focului îşi purtă calul pînă în mijlocul poienei, se aplecă spre oblînc şi — foarte emoţionat— ţinu o cuvîntare confuză despre legiunile Sfintei Cruci, despre detaşamentele Flamurei verzi, despre apărarea patriei. Calul lui corbiu fremăta pe loc, jucîn- du-şi muşchii. Naumîci zise :

— Ăst da cal !... Să fii numai cu ochii pe el !...

Apoi ţîşni săgeată un djighit cu un berbec culcat de-a curmezişul şeii. Alţii se' luară chiuind după el căutînd să-l ajungă şi să-i smulgă berbecul.

— Cine izbuteşte, a cîştigat, spuse Naumîci spre căruţe. Mujicii stăteau pădure cu mirosuri puternice. Nici unul nu ieşi pe poiană. Doar cîte un djighit ce trecea în goană le flutura pleoapele păroase cum mişcă adierea frunzele.

— Ai noştri ce fac ? Nu se iau după el ? întrebă Nikitin.

— Ai noştri aşteaptă să înceapă trînta... Că asta-i numai aşa... Hîrjoană...

Cîţiva pui de kirghizi, cu spinările goale, călare pe căluţi scurţi de picioare, se luară la întrecere.

— Ehe-hei ! hăuleau kirghizii. Dar ca şi înainte, mujicii stăteau pădure deasă în care nu fremătau decît ochii. Kirghizii priveau această rocă de trupuri întunecate, şirul lînos al bărbilor nemişcate şi, amuţind, se bulucîră şi ei.

în căruţă miroase acru a pătură udă. Privind prin crăpătură peste umărul lui Nikitin, puteai cuprinde tot cîmpul ticsit de oameni.

— E cald, spuse Kalistrat Efimîci.

Nikitin părea că vrea să străpungă pătura cu degetele-i lungi, îngălbenite de tutun. Răspunse fără a se dezlipi de deschizătură :

— Nu. Mie mi-re rece.

Mai veneau şi alţii pe jos, cu căruţa, călare.

Nu nisipurile, nu pămîntul răsuflă, ci oamenii aceştia-n cojoace şi sumane. Se înnegreşte pa- mîntul, spre adînc se încovoaie. Numai stînca cea sfîntă,

Kopai, mai luceşte, şi lacul ce i se aşterne la poale.
Şi-a spus şamanul Apo aksakalilor.
— Mă înăbuş. Totul în mine e coclit. De ce stau ruşii grămadă şi tac ? De ce nu petrec, nu se-mbie la jocuri ?
Au răspuns aksakalii.
— N-ai grijă. Ruşii nu se veselesc dintr-o dată. Ruşii vor să vadă trînta.
Şi au spus băii:
— Unde-i batîmul Dokai ? Să fie gata.
— E prost aici în căruţă, se plînse Kalistrat Efimîci. N-apuci să vezi decît cîte-o coamă, o coadă de cal, ori un dos de kirghiz. Să ieşim.
— Nu-i nimic, îi strigă prin pătură roşcovanul Naumîci. Mai rabdă, ştabule. Tot n-ai ce vedea. Stai să-nceapă lupta.
Barba îi flutura ca un drapel galben peste căruţe.
E abur de votcă în aerul ce-l respiră mujicii. Ca beat e cerul deasupra poienei. Ca bete le sînt chipurile sub hăţişul părului.
— Dă-ă-ă-i !...
— Hai, Kuzma !...
— Pe el !

Şi cuvîntă şamanul Apo :
— îmi bate inima ca daireaua cea sfîntă. Nu ne lasă ei, ruşii, pămînturile.
— Nu ne trebuie pămînt, au răspuns djatacinicii. Să ne ducă băii în China... Nu vrem război !...
Strigară djighiţii călări pe buiestraşi :
— Dokai, vine Dokai să se ia la trîntă cu rusul.
Şi a spus şamanul Apo :

— Suiţi-mă în haraba şi ridicaţi-mă cît mai sus — vreau să văd lupta.

XXXV

Se umplu de zvon colina. Ce e ? Furgoane lungi şi verzi cu cai voinici la ham suie costişa. Sus, împietresc stană. Aşteaptă.

Naumîci clipi către cei din căruţă :

— Colonişti nemţi.

— Ce caută ?

— Ce să caute ? Dacă dovedesc kirghizii, ăştia au să culeagă avutul nostru. Dacă dovedim noi — pe al kirghizilor.

Dokai e scund, are buze subţiri, ţeasta-i e cheală, ca un lac de stepă, şi brăzdată de o cicatrice.

Kuzma lîngă el e ca buhaiul lîngă o oaie... întinse braţele, îl apucă de cingătoare, îl săltă în sus şi dădu cu el de pămînt, hî-îc !

— E-eh !... suflară o dată mujicii.

— A-şa! suflă în căruţă Kalistrat Efimîci.

Nu, kirghizu-i iar în picioare. Şi-a scuturat nisipul de pe cizma-i moale, netălpuită. Faţa-i e galbenă, fără strop de sînge. Căutătura lui Kuzma e tulbure.

Apoi s-a opintit trîntaşul kirghiz, şi-a înfipt bine picioarele în nisip şi iată-l pe Kuzma zbă- tîndu-se în aer şi rămînînd ţintuit în braţele lui Dokai.

Chiote şi şuierături din partea kirghiză :

— *Solai! Solai!*... Hai, Dokai, hai !

A răcnit pămîntul şi s-a învăluit în praf. A cernut nisip şi pe căruţa lui Kalistrat Efimîci.

Nu, luptătorii-s în picioare. Cingătoarele n-au ţinut şi au plesnit. Să li se dea altele !

Smuci de cingătoare Kuzma, se încordă din tot trupul kirghizul. Kuzma trăgea de el cum tragi de tavalgă ca s-o smulgi din pămînt.

Kirghizul nu cade, se ţine bine.

Mujicii se zmacină. Deasupra cîmpiei stăruie un urlet neîntrerupt :

— Kuzma ! Kuzea ! Nu te lăsa !

— Kuzea !... Hulubaşule !...

Kirghizii fluieră. Caii nechează. Harabalele scîrţîie.

— Aşa, Dokai !... Nu te lăsa, batîre !

— Hai, Dokai !...

Clăbuciţi şi însîngeraţi sînt trîntaşii. Clăbuciţi sînt oamenii şi caii. Clăbucit e pămîntul. Totul luptă, se îndoaie, se frînge...

Vîntul, oamenii, taigaua ! — una sînt toate.

— E-hei, Dokai !...

— E-hei, Kuzea !...

Şi numai aceia, pătraţii, imobili, aşteaptă departe pe dîmburi, şi tac. Nemţii.

Şi-l mai rupse o dată de pămînt Dokai pe Kuzma şi-l mai aburcă o dată cu menghinea braţelor, strivindu-i carnea şi vinele.

E zăduf şi zăpuşeală în căruţă.

Kalistrat Efimîci dădu la o parte pătura şi se ridică în căruţă zbierînd cît îl ţinea gura :

— Ku-uzma !... Arde-e-e-i !

Nu i se aude glasul, toate căruţele urlă, să rupă pămîntul,

— Ku-uzma-a !...

— Dă-ă-ă-i !

Şi un ceas, şi două, şi pînă la prînz s-au învîr- tit aşa luptătorii bătînd şi frămîntînd pămîntul.

Deodată răsuflă amîndoi : s-au desprins. Şi uitătura le e aceeaşi : înceţoşată, ucigaşă. Mîi- nile le sînt încarnate în trupul celuilalt. Cingă- toarele strivesc oasele. Picioarele strivesc pămîntul. Dar pămîntul n-au să-l încovoaie, oasele n-au să' i le sfărîme.

Kirghizii şi ruşii au răguşit de-atîta urlet şi s-au tras mai înapoi.

Iar luptătorii, plini de praf, sînge şi spumă, cu gurile căscate, se tot învîrt unul în jurul celuilalt.

Kalistrat Efimîci se mistuie în căruţă şi-l tot apucă pe Nikitin de braţe, de umeri.

— Kuzea !... Nu te lăsa !... Da tu, Nikitin, ce taci ?

Ochiul aprins de o văpaie sumbră priveşte pe deasupra luptătorilor, pe deasupra iurtelor. Nikitin nu răspunde.

— Şo pe el, Kuzea, ar-r-de-l !

Se vînzolesc luptătorii. Din zori pînă-n seară se vînzolesc. Din zori pînă-n seară urlă în şei kirghizii.

E seară.

Ofiţerii au plecat — obosiseră. Cazacii moţăie pe cai.

Soarele — luptător ostenit — se lasă înspre taiga. Vîntul, în caftan daurit, istovit şi el, somnoros, cutreieră văile.

Chiuie şi ţipă kirghizii.

— Mîntuie-l, Dokai, slăvite batîr, mîntuie-l !

Vuiesc şi urlă mujicii.

— Dă-l gata, Kuzea, dă-l gata, drăguţule ! Doboară jivina !

Şi îngaimă Kuzma peste umăr, fără să mişte din buze :

— A-cu-şi-ca...

Slăbi încleştarea, depărtă dintr-un zvîcnet trupul lui Dokai, apoi cu pieptul — trosc. Norul de praf s-a despicat cu un pîrîit de scîndură ruptă, apoi s-a lăsat o pîclă roz-aurie.

Răcniră mujicii :

— Aşa, dă-i !

Se năpustiră spre locul înecat de nisip. Praful se aşezase. Pe pămînt, cu degetele zgîrcite şi capul dat pe spate, zăcea învins Kuzma.

Dokai stătea aplecat, cu capul pe pieptul lui şi mîinile încleştate în cingătoare. Nu mai avea putere să-şi îndrepte spinarea.

Kirghizii izbucniră în strigăte de bucurie :

— *Solai,* ehei !... L-a bătut pe rus ! Ehei !...

Naumîci, către mujici :

— Kuzea şi-a dat duhul, fraţilor !

— De istov ?

— Mă, ăsta !... răcni Naumîci.

Şi băgă cuţitul în ochiul sleit al lui Dokai. Acesta lunecă la pămînt de-a lungul trupului lui Kuzma.

Din partea de unde erau caii izbucniră strigăte :

— Pe ei, creştini !...

Şi tropot ! Şi urlete sîngerii ca şi praful...

Pe o haraba, un kirghiz cu capul spart. Iurte pline de sînge.

Cerul e roş.

Caii nechează.

Ierbile ţipă :

— Stiopa-a !...

— Taie-e-e !

— Dă iama-n ei !

— Hăcuie !

Toporul intră în cap ca în lemn putred. Cînd are arakcinul în cap e greu să-l spinteci.

— Nu da cu toporul în umăr, pocneşte-l la scăfîrlie !

— Uite ofiţeru-u ! Ofiţeru !... Arde-l la epolet, jigodia, la epolet !

Hî-îc ! Cu toporu-n epolet ! Epoletul se îneacă în sînge o dată cu umărul.

— Te şi văzuşi general !...

Gloanţele-s puţine — dă-i cu parul !

— Ai vrut pămînt ? Na pămînt !

Kirghizii se ascund după iurte. După grămezi de tizic. în herghelii.

— în dobitoace nu dă nimeni !...

— De dobitoace o s-avem nevoie...

Harabalele scîrţîie. Ţiuie. Gonesc prin şer- puirea văii. Kirghizii o iau la goană ca ţînţarii de fum.

Fug hergheliile, ierbi sîngerate strivind sub copite.

— Aţin-te !...

— Ducă-se !...

— Le sfişie lupii !

Kirghizii gonesc prin zănoagă. Kirghizii se vîră în stuf.

— Din stufăriş se trage. Un ofiţer !... Soldaţi !...

— Cu-ul-cat !

— Să vină Mikitin, Mikitin !...

— E-e-ei, tovarăşi !

— Ş-acu, ţin-te !...

Cerul s-a răsturnat pe pămînt. în lac se prelinge sînge. Sînge cu miros lînced.

De pe colină, coboară domol pătraţii. Zăngănesc molcom furgoanele mari. Or să strîngă totul. Nemţii.

Şi iarăşi stepă... Nisipuri se deapănă-n goană.

Rîpe, zănoage...

Un colţ de pătură sub picioare. Picioarele frămîntă pătura. Picioarele smulg pătura.

Caii rup hăţurile din mîini, căruţa rupe pă- mîntul.

Uriaş, omul cu barbă scrumie se zbuciumă în căruţă.

— Orice-o fi, Mikitin, pămîntu-u !... nu-l dăm noi !... Mînă-ă !

Zboară căruţa albastră. Pe roate sînge, carne, nisip, ierburi...

— Di-i-i !...

Mînă Kalistrat Efimîci. E sînge pe coamele cailor. Norii de purpură sînt una cu coamele roşii.

— Tovară-şi ! Mai domol, tovarăşi !...

— Mînă, Naumîci, dă bice !

Trestiile trag. Lacul trage. Deasupră-i se tîn- guie raţe.

Kalistrat Efimîci pune mîna pe secure.
— Mînă !...
— Vrei pămînt, ai ?
— O să iei, de n-o să poţi duce.
Căruţă după căruţă şi iar căruţe... Cai... Puşti... o mitralieră...
— De unde arme ? Cum de-au îndrăznit ? întrebă Nikitin.
Trestiile ard. Gloanţele ţiuie.
Căruţele hopăie peste leşuri ca peste cioturi şi se sfarmă.
Pe jos — şei, pături, burdufuri.
Oile speriate behăie.
— Dă-ăi !
— Mikitin ! Te cheamă-n stufăriş ! Mikitin !...

Căruţele trec duruind peste iurte. Duruie vîn- tul. Duruie cerul.
Arde stuful. Bărbile-s aprinse de sînge.
— Scăpăm cu bine !
— Ies ei de-acolo !
Fumegă cerul, arde iarba.
— Iarba !...
— N-ai cum să fugi !...
— Mikitin !

— Mi-ki-i-tin !...

De jar e pămîntul. Fug kirghizii, prin văi şi zănoage, fug în cîmpie...

— *Bismillah Bismillah /... Ui-boi !...*

— *Karagîm !... Cenîmau !...*

— Dă-i !...

— Arde-i ! Pe barba mea !

Din stufăriş, cu mîinile ridicate — un ofiţer şi soldaţi. în stufăriş — fum şi trosnete.

Pe malul lacului, în căruţă, Nikitin :

— Tovarăşi, să nu-i atingeţi !

Ofiţerul — în frunte. Ofiţerul acesta e mereu în frunte. Dacă eşti în frunte — na, porucic Mironov !

— Fra-aţilor !...

Ofiţerul e la pămînt.

— Să dai pămîntul altora, ai ?

Acte : locotenent Mironov. Şi un revolver cu toc... O să prindă bine.

Nikitin, din căruţă :

— La zid !... Samavolnicie ! Cine-a-ndrăznit ? Cine ?

Nimeni. Numai stepă. în stepă — kirghizii. Kirghizii trebuie prinşi.

Soldaţii în genunchi cu mîinile în sus.

— Hei, escortă!

Ce escortă ! Arde stepa, arde stuful. Pîrîie şi trosneşte pînă-n cer. Ard şi norii.

Mîna-i pe secure.

— Dă-i !

Eh, pămîntule, te-ai îmbătat şi tu, ucigaşule ! Şi caii se zbat, de parcă-s băuţi. Dă calul. Dacă nu p-ăsta, p-ălalt!

m

— încotro, Nikitin ?
— După ei ! Să-i opresc !
Cum să-i opreşti dacă ceru-i în flăcări. Dacă lacu-i în flăcări. Dacă pămîntu-i în flăcări. Şi inima-i pămînteană...
Calul se aşterne în goană nebună — se teme de omul cu barba scrumie. Un cal şi-o secure la brîu.
Cum să-i opreşti...
— Dă-ăi !...

încet, liniştit, veneau în urmă furgoanele lungi. în ele, strînse frumos — pături, burdufuri, şei. Bărbaţii pătraţi, masivi şi tăcuţi mînau herghelii şi turme greoaie. Cu pasul domol, măsurat. De ce s-ar osteni ? Noaptea-i lungă. Lupii se tem de foc. N-are rost să se grăbească.

XXXVI

Pe şaman l-au închis într-un staul. în staulul acela murise un viţel. Au aruncat stîrvul pe gu- noiştea din preajma fermei, să-l mănînce cîinii şi lupii, şi în locul viţelului l-au închis pe şaman.
— E prizonier !
Şi au pus o sentinelă la poartă.
A stat cît a stat sentinela, zgîriind cu vîrful baionetei zidul de lut, pînă i s-a urît. S-a dus să caute tutun şi dus a fost.
A uitat de şaman.

Viscolea o zăpadă subţire şi albastră. Subţire, albastru şi voios arăta pămîntul.

Şamanului îi era cald. îşi desfăcu halatul şi alergă de colo pînă colo prin staul, pe gunoiul prins de îngheţ.

Eh, crunt mai bat ruşii, ce de sînge au vărsat ruşii, lacuri de sînge. Iar zeii ruseşti n-au dat nici un ajutor. La foc cu chipurile astea întunecate şi turtite.

Prin crăpături vîntul zvîrlă zăpadă albastră. Grăpăturile-s albastre, dar în staul e întuneric, de-ţi bagi degetele-n ochi.

Şamanul Apo are sînge la ceafă. Şi ceafa-i arde, de parcă i-ar fi pus acolo o lipie fierbinte.

Picioarele-l dor, capul îl doare, zeii nu-s lîngă el. N-are daireaua. Şi chiar de-ar avea-o, vraja cea mare nu i-ar aduna pe zeii fugiţi, cum fug de zăpadă frunzele. Iar fără zei, e ca fără cumîs.

Se zbuciumă în grajd Apo-şamanul. Sentinela prînzeşte, apoi fărîmă tutun şi-şi umple luleaua.

S-a înfierbîntat şamanul ca o vulpe hăituită.

A căzut în genunchi şi a prins a cînta :

— Dusu-s-a duhul Koionok în Munţii Abakanului şi nu se va înturna ! Precum dus este calul ce a lepădat frîul !... Inima lui e aidoma piscurilor înzăpezite ale Abakanului — nimic n-o înmoaie !... Koionok ! Koionok !...

Albastră-i ninsoarea ce cade. Şi arbori albaştri se înalţă.

Sare în picioare şamanul. Joacă şamanul. Urlă şamanul.

Tropot. în jur e ropot, de parcă zece troici ar goni

prin bătătură.

Vin ruşii într-o fugă, spre staul vin.

Şi-au plecat duhurile privirea înspre şaman. Cînd i-a văzut, şamanul Apo s-a înălţat în zbor deasupra taigalei.

— A-ha-ha ?... Vă văd ! Ochii mei v-au dibăcii cuibul. Da cînd ruşii i-au hăcuit pe kirghizi, voi unde aţi fost, cu a cui carne v-aţi ghiftuit ? Şi la ce v-aţi arătat acum şamanului ? A-a-a !...

Joacă şamanul muiat în spuma cea sfîntă. Bate din palme — n-are dairea. îşi bîţîie în zvîcnete trupul, să sune zurgălăii pe care nu-i are.

— Vă snopesc. Vă voi căzni cu fierul.

Dar n-are gîrbaci, n-are custură. Şi iată duhurile plecînd călări pe sirepi cu coamă de purpură.

Ruşii rîd cu toată gura :

— Ce se mai învîrte !...

— Rage ca buhaiul primăvara !...

— Tot botu-i în spumă !

— Io-te la el, diavolul...

Ruşii au omăt pe umeri, căciuli mari, de zăpadă, şube flocoase din blană de cîine. Şi glasurile ca troienele din taiga.

— A căpiat!

— S-a zis cu el! ,

— Ei, ai luat ceva pămînturi ?

— V-ar fi trebuit, jigodiilor ?

— Pămînt pentru toţi, hai ?

— Cu bolşevicii vă bateţi ?

Şamanul a jucat şi a urlat pînă seara. Şi pî- nă-n seară au făcut haz mujicii. Mai veneau, mai plecau. Rîsul gros se învolbura necontenit la poartă, ea

nămeţii.

Seara au plecat cu toţii — au fost aduşi la fermă ofiţerii prinşi. Cinci erau. Fără epoleţi, în capul gol, cu urechile degerate.

Unul, tînăr de tot, cu palmele lipite de urechi, plîngea şi se văita :

— Cetăţeni ! Noi simţim la fel ca voi... noi... cu totul întîmplător !...

La care roşcovanul Naumîci răcni :

— Acu toţi simţiţi ca noi, nemernicilor ! Pe toţi ar trebui să vă cureţe, scîrnăviilor !

în casă ţinea sfat statul-major. Pe uliţă şuşu- iau tălpicele săniilor.

Nikitin inspecta călare detaşamentele. Un băieţaş care venea galop pe deşelate îi strigă de departe :

■— Nene Nikitin, nene Nikitin, te cheamă bătrînii să vii la statul-major !

Plin de voie bună, băieţaşul şuiera şi sfichiuia calul peste urechi.

Un bătrîn cu ochi topiţi şi cu o barbă ca un bulgăre de noroi spuse :

— Avem o grămadă de treburi. Dinspre oraş vine căzăcimea... Cinci plăşi s-au unit şi vin încoace. Ce s-o mai tîndălim atîta cu ofiţerii ăştia ?

— Şi pe urmă, aşa vrea poporul !

Statul-major a dat sentinţa : „La moarte prin împuşcare".

I-au dus pe ofiţeri în taiga. Mergeau grăbiţi prin zăpadă adîncă, fără să privească înapoi.

în urma lor, mujicii în grup strîns, cu armele în cumpănire.

Puştii hăuleau. Mujicii răcneau. Pe gunoişte, cîteva potăi sfrijite, cu cozile între picioare sfî- şiau stîrvul viţelului.

Cînd să intre în pădure, zăriră departe apropiindu-se în goană pe drum o sanie lată cu spătar învelit în velinţe colorate.

— Efimîci ! strigă un băieţaş.

Glasurile bucuroase şi învălmăşite ale oamenilor îi ţinură isonul :

— Vine Listrat Efimîci !...

— Vine Smolin !...

Dănţuiau pe coviltir umbrele cailor cînd purpurii, cînd verzi, iar deasupra şi dedesubtul lor zăpada era de un albastru mătăsos.

— Efîmici !

— Tătucă !

Unul din oameni strigă vesel ofiţerilor :

— Tuleo ! N-avem timp de voi !

Cu umerii îndoiţi, atingînd omătul cu degetele, ofiţerii o luară la fugă.

Mujicii au tras. Ofiţerii s-au lăsat în omăt.

Agitîndu-şi puştile şi chiuind, oamenii alergară într-un suflet în întîmpinarea săniei. Caii speriaţi se smuciră fornăind în lături şi, arcu- indu-şi trupurile năduşite, o luară peste nămeţi.

Kalistrat Efimîci, îmbrăcat cu o bundă neagră de oaie, se ridică în picioare în sanie şi, flutu- rîndu-şi căciula, strigă :

— Şaişpe plăşi, pravoslavnicilor, şaişpe pentru Puterea sovietică !

La statul-major, căldură şi zăpuşeală. Miroase a blană de oaie şi a foc de cetină.

Kalistrat Efimîci îşi descheiase bunda. Avea dedesubt un cojoc peste care era încins cu un brîu verde, iar în picioare pîslari roşii. Vorbea cu voce groasă, plină.

— La Congresul Sovietelor celor şaişpe plăşi, una a fost contra — am dat poruncă s-o împuşte pe toată.

Nikitin sări ca ars :

— Cer cuvîntul !... N-a fost împuternicit !...

Strigăte de afară :

— Stai niţel, Nikitine ! Lasă-l pe Listrat !

— Zi-i înainte, Listrate, că zici bine !...

Cojocul e lat cît tăblia mesei. Gulerul e ud, cîrlionţat, barba scrumie a început să se dezgheţe şi picură.

— Pe toţi diligaţii i-au pus la zid : de ce se încontrează dacă toată obştea-i la un gînd.

— Aia e !

— Nu te pune potrivă !

— De la oraşe s-a urnit la căzăcime puzderie, regimente după regimente. De aia zic că trebuie să strîngem şi noi. Ce ai strîns pînă acum, Mi- kitine ?

— Le dăm la cap !

— Arde-i !

— Pe tăţi îi trecem prin sabie !

Mînia cutremură pereţii casei. Afară, pămîntul îşi rînjeşte dinţii negri, şi oamenii parcă ar fi spumă la gura lui.

Glasul tăios al lui Nikitin este întărit de aerul gros :

— Tovarăşi !... Celula protestează !... Tovarăşi !... trebuie să...

— Ce mai tura-vura ! Arde-i, Listrate, aici sîntem !

Bunda udă e-n uşă. în cerdac. Ca un buştean se rostogoleşte glasul deasupra capetelor :

— Avem cu noi şaişpe plăşi !... Ca să batem, va zică, armata lui Kolceak.

— O-o-o !

— Dă-i înainte, Listrate, dă-i înainte !...

La poartă — o femeie cu şubă şi şal. Zăpada de un zmeuriu-pal se lipeşte de canaturile porţii, înfloreşte pămîntul.

— Nastasia ? făcu Kalistrat Efimîci. Sau nu eşti tu ?! Ce-i cu tine aici ?

Faţa femeii era negricioasă şi uscată ca scoarţa de copac bătrîn. Mîinile tot căutau ceva sub cojoc.

Naumîci zise :

— Ai oaspeţi, Efimîci, e Gripina.

Zbuciumîndu-se din tot trupul şi răscolind zăpada, Agripina izbucni în ţipete :

— AntihriştilorM Să n-aveţi parte de mor- mînt, iude ce sînteţi ! Iadul să vă înghită, ucigaşilor ! Blestemaţi să fiţi !

Naumîci se prăpădea de rîs.

— Hai în casă, spuse Kalistrat Efimîci, că ne facem de rîsul lumii.

Cînd intrară în tinda întunecoasă, mîinile ei zăngăniră metalic.

— Păzea, Listrate, că te omoară ! strigă ascuţit Naumîci.

Cei trei frămîntară bezna.

Tăişul toporului izbea pereţii. întunericul se învălmăşea şi se zbatea în ţipetele femeii.

— Să fie păcatul meu ! Precista de la Aba- lak !... Ucigaşule, haraminule !

— Te omor !...

...Roşcovanul Naumîci o tîrî pe Agripina pînă în staulul unde-l închiseseră pe şaman, o împinse înăuntru şi se răsti la ea :

— Las' că-ţi arătăm noi topor, curviştina dracului !

Naumîci pipăi leşul şamanului, îl întoarse cu faţa în sus şi, aşezîndu-i mîinile cruce la piept, mormăi :

— Oricum, tot popă e. Dumnezeu să-l ierte !

în picioare, lîngă pat, Nastasia Maximovna plîngea în hohote. Pieptul îi era ca un nămete, iar ochii — sloiuri de gheaţă.

— O să-ţi facă seama, Listratuşka. Dacă nu unul, apăi celălalt ! De nu era Naumîci, te omora ea, Gripina.

— Pe mine nu mă omoară cu una, cu două, răspunse Kalistrat Efimîci desfăcîndu-şi brîul verde. Am o sută de vieţi. Şi apoi, ai noştri i-au omorît drăguţul. Poate chiar eu l-am omorît, mai ştii ?

Puse pîslarii pe sobă şi luă vorba de unde o lăsase :

— Trebuie să omori, că aşa-s vremurile. Da de ce, nu ştiu... Mikitin se pune cruce, vrea s-o întoarcă p-a lui. Da tot trebuie să omori.

— Şi pămînturile s-au luat ?
— Ba bine că nu !
— Şi acu ce-o să mai ia ?
— Or mai găsi.
Bătînd pernele, Nastasia Maximovna spuse :
— Ce-ai zice, Listratuşka, să fac nişte colţunaşi şi să-l poftesc pe Mikitin la masă ? Că lui, bietul, cine să-i facă de mîncare ?
— Fă-i!
...În ăst timp, lîngă Taliţa, plasa Vlasievskaia înfrunta detaşamentele căzăceşti.
Prin dreptul aşezării şi în vale se vînzolea, vulpe argintie cu ape albăstrii, o ninsoare deasă.

XXXVII

Zăpada deasă, fumurie, cu ape albăstrii cum e vulpea din tundra Obdoriei, se aşternea pă- mîntului.
Cazacii trăgeau cu mitraliere cu piese de artilerie în noaptea ce atîrna deasupra lor. Noaptea răspundea tot cu mitraliere şi cu o piesă de muzeu — un tun antic. Tunul era aşezat pe tăl- pice şi încărcat cu cuie.
Pîrîie şi trosneşte comuna — ard ocolurile. Fînul ţîşneşte în sus spre cerul negru-albăstriu ! Iar de sus fînul stacojiu cade pe pămîntul negru cu reflexe albăstrii.
Focul stacojiu aprinde cerul — ard izbele.
Pîrîie şi trosneşte comuna — arzător şi purpuriu e vîntul ce bate dintr-acolo ! Oamenii în cămăşi

purpurii aleargă pe uliţi.

— Doamne, Dumnezeule !

— Apără şi miluieşte, Sfîntă născătoare !

Fierului nu-i plac vorbele, fierul aduce tăcere.

în fiecare curte e cîte o femeie ucisă. La fiecare poartă zace cîte una. Bărbaţii-s duşi, omoară muierile ! Sfîrtecate şi răscolite-s cărnurile roşii ale pîntecului.

Cineva trebuie ucis.

Taie, dă foc !

Taie omătul, aprinde cerul !

Acareturile par de ardezie. Vîlvătaia de purpură saltă acareturile, le zgîlţîie şi dă cu ele de pămînt. Scîntei galbene se aştern pe pămînt şi izbeşte nările mirosul de ars.

Fumul răşinos e în nas şi în ochi ! Fumul cărunt pătrunde în piept, şi tuşea pe oameni îneacă. Dar oamenii trag.

De după fiece colţ şi troian.

Nămeţi par halatele albe cocoţate pe schiuri.

Zbiară nămeţii :

— Pă ei !

Fumul răşinos e ca ghimpii în ochi. Mai ales cînd casa ce arde, a ta e.

Un ţăran şchiop orbecăie prin ogradă şi strigă cu strigăt de jar :

— Daria !... Feokla !... Duceţi cuierele în beci. Pitiţi cuierele !

E musai o muiere ucisă la poartă. Zace acolo Daria.

Mitralieră pe uliţă, mitralieră în laturi, mitralieră în cîmp.

— Ţin'te bine, tovarăşe !

— Kondratiev, înălţător şaisprezece-paisprezece !

— 'Nţeles !...

Cazacii au epoleţi negri. Mujicii n-au epoleţi. Pe zăpada surîzînd, de un vînăt-albăstrui, mor şi cazaci, şi mujici.

Mor ! Mor !...

Taie, dă foc !

Mîine o să vină iar Kalistrat Efimîci. După el — şaisprezece plăşi ! Dă-i, nu te lăsa.

Semion-şontorogul e călare. în spatele lui şade o muiere. Atîrnă cît un car muierea. Calul are şira subţire. Se teme de flăcări. Icneşte şi cară.

Nu-i bine călare pe uliţi. Prin dosuri, nu te bagă în seamă. O ia şontorogul prin dosuri.

— Mă, Mitiuşa, ăla e singur pe cal ?

— Ba-s doi. Ia-i în cătare !

N-a mai ţinut calul. S-a frînt de şale şi a căzut. Ba nu, i-a plesnit inima despicată de un glonte. Copacul trăieşte chiar de-i sfîşie glontele inima. Calul nu.

A murit calul. I s-a frînt spinarea ca troianul sub călcătură.

Dar cei doi în şube sînt teferi. Şontorogul şi muierea se tîrăsc prin nămeţi.

— Seniuşka, mi-e frică !

— Taci, căţea !

Ce să tacă?! Pe uliţă răpăie mitralierele. Zece morţi la o mitralieră şi mitraliere — zece. Ori poate fiecare secerase o sută ?...

Arde o casă străbună cu sipete din veac, uscate ca cetina iarna.
Au uitat de vite. Rag grajdurile. Ard dobitoacele. Miroase a păr pîrlit. Ochii vitelor sînt ca de bronz roşu.
De bronz roşietic e şi vîntul din slăvi, ce sfî- rîie, şuieră, rîde în hohote.
Fumul de cetină e ca o rană. Fumul de cetină arde pînă şi ochii orbului.
Pe oarba Ustinia o ustură ochii. Plînge bă- trîna.
— Listratuşka, Siomuşka, ce e, arde la noi ?
îi răspunde din cer vîntul stacojiu şuierînd furios la zăpada vineţie.
Bîjbîie prin curte Ustinia, caută poarta.
Să n-o caute, că o femeie ucisă zace acolo, şi mai multe nu trebuie — cîte una de fiece poartă.
Eh, vîntule, vîrtosule, din bronz şi din purpură !
S-a rătăcit bătrîna. Fumul îi mănîncă ochii. Flăcările îi cearcă părul cărunt. Să fugă, să fugă !
E în picioarele goale. Şi nu-i e frig, deşi-i iarnă. Aleargă desculţă spre grajd. Dezleagă poarta şi larg o deschide.
Aha, uite şi oameni. Şi-au adus aminte să dea drumul la vite ! Dar ce-i cu baba asta în cale ? Vitele trebuie să fugă din grajd.
întinsă pe pămîntul fierbinte şi ud de zăpada topită, bătrîna Ustinia se încălzeşte ca în cotruţă. Iar vitele rag şi izbesc cu coarnele în gard. N-are cine deschide poarta ce dă înspre uliţă.

Arde poarta. Ard dobitoacele. Arde Ustinia. Cerul arde. Zăpezile ard.

XXXVIII

Eh, troiene albastre, făr' de hotar.

Călare pe saca, roşcovanul Naumîci străbatea ferma, şi cînd se apropia de o ogradă striga ca dintr-o bute goală :

— Tovarăşi, al nostru-i spirtul !

Torţele răşinoase ard cu o flacără galbenă, năclăită.

— Treci, tovarăşe, şi bea. Fă-te-ncoaJ

Din lemnul de cetină picură-n zăpadă stropi stacojii. Noaptea sfîrîie, se destramă.

— Hai cu ulciorul, cu bărdaca, hai şi cu găleata •! Bea !

Alcoolul arzător are iz de răşină. Pune-i zăpadă să fie mai rece.

Ulcioarele de foc se răstoarnă în gîtlejuri largi ca stacana. Şiruie sudoarea pe trupuri păroase. E cald !

Vîntul smuceşte torţele, flăcările se întind peste bute şi cal.

— Care mai eşti, mă ? Fă-te mai aproape !

Se apropie.

Tot omul moare, tot omul să bea.

Beau toţi.

Bea şi Kalistrat Efimîci. Lui i se întinde o oală smălţuită. Lui Nikitin, una de aramă.

— Bagă în tine cît încape !

Ah, ce albastre-s zăpezile ! Ah, şi cum mai zvoneşte taigaua ! Urlau în cîntec glasuri înfierbîntate :

Di-i-i, căluţule, zboară,
Hai căluţul meu sur !...

Călare pe saca, roşcovanul bate cu călcîiele pîslarilor în bute şi strigă :

— Fă-te-ncoa !

Şi vin din colibe şi bordeie neveste cu ceaune şi gamele, vin şi copiii ăi mai mici cu căni.

— Bea !

Pe urmă s-au dat de-a derdeluşul de pe malul rîpei, cu piei şi blănuri drept săniuţe.

Toată „Lisia Zaimka" petrece şi se dă de-a derdeluşul. Chiolhan şi veselie în Munţii Tar- bagatai !

Deasupra pieilor se învolbură zăpada. Se învolbură muntele, cerul.

— E-ce-eh !

în capete — vîrtejuri nebune. Pieile hîrşîie, gonesc, se izbesc.

Pe creastă — trei pini uscaţi în picioare. Le-au dat foc. Vîlvore dealul. La poale totul se vede ca-n palmă.

— Aşază-te, Mikitin !

E iureş pe dealul de gheaţă. Şi în cerul de gheaţă e iureş. Cu piei drept tîrlie, şi luna din cer se dă pe gheţuş.

— Aşază-te ! Ehehei-i-i, ho-op !

Ţipă subţire muierile ca omătul sub tălpice. Muierea cînd o plimbi cu săniuţa, trebuie s-o strîngi în braţe.

La statul-major un cîrlionţat îi zice din armonică. Toţi cîţi au cîrlionţi sînt şi armonişti, altfel nu se poate.

Maghiarul Schliisser şi sîrbul Mikeş dansează cu

fetele cadril.

Cîţi va flăcăi se uită din uşă. Trosnesc seminţele sparte-ntre dinţi.

Trosnesc casele între dinţii gerului.

Un flăcău se apropie de saca şi-i spuse lui Naumîci :

— Fata aia din staul a-ngheţat.

Roşcovanul îi întinse o cană cu spirt.

— Bea ! Care fată, mă ? Gripina ? Ducă-se ! Dumnezeu s-o ierte !

Flăcăul bău şi se depărta. Roşcovanul strigă după el.

— Să nu-i sufli o vorbă bătrînului, o să-i spunem c-a fugit! Da tu ce ai căutat în staul ? Ai fost acolo cu vreo gagică, ai ?

Flăcăul hohoteşte.

A venit o sanie aşternută toată cu covoare, înăuntru — Kalistrat Efimîci, Nastasia Maxi- movna şi Nikitin.

Flăcăi pe de lături, flăcăi în urmă, cu facle aprinse în mînă. Li-e veselă flacăra galbenă- roşie.

Sania vine ca vîntul la vale : un vălătuc galben şi albastru.

Fumul sprinţar de răşină te ameţeşte ca spirtul.

— Ehe-hei ! La o parte, cojoacă !...
Sufletul se scaldă în zăpadă. Şi cerul e plin de zăpadă, pufoasă, albastra.
Straşnic !...

XXXIX

Nămeţii-s curaţi şi limpezi cum e ochiul cerbului în faptul zorilor. Şi valea, şi pămîntul sînt tot aidoma crestelor albe ale Tarbagataiului.
Şi ursul cel flocos în bîrlog, şi lupul cel roşu în stîncării, şi vulpea pe o coamă de troian — aşteaptă.
De n-ar mai scrîşni fierul pe drumuri, de n-ar mai urla lupii între nămeţi.
Inima mi-e ca un nor aducător de furtună ce cuprinde cerul şi pămîntul.
Se zbuciumă zadele. Nu vor pe umeri povara zăpezii. Zăpada pe ele e de un verde-palid, iar cetina-i de culoarea bronzului.
Vîntul gătit în aur şi azur îşi dărăceşte barba în peria cetinei.
Eh, nămeţi curaţi şi limpezi cum e ochiul cerbului în faptul zorilor, adăstaţi !

...Zăpezile înaintau spre soare-apune, tîrînd după ele cerul.
Spre soare-apune se purtau mujicii.
Din taiga spre oraşe. Din munţi spre oraşe.
În lături, nămeţi, desfă-te inel de logodnă din aur

şi azur !

Săniile se ciocnesc între ele pe drumul bătut, lunecos. Şi bărbile se ciocnesc, promorocite ca şi

— Ehe-hei !

— Ehei !

Din sat în sat, din comună în comună, mătură drumul tîrnul vifornIţei. Schiurile — şuviţe de nea pe polei.

Palme înmănuşate strîng cozi de topoare şi puşti militare, iar în sănii sînt mitraliere.

E rece ţeava ? Omori vreo trei şi se încălzeşte. Se duce amorţeala mîinii. Se duce şi sufletul omului — în sus.

Un bătrîn cu ochii ca pămîntul mînă un şir de căruţe goale.

— încotro ?

— La oraş !... Cică o să împartă avuturile la oameni.

Bătrînii ăilalţi se prăpădesc de rîs, de mătură drumul cu barba căruntă.

Oraşele se ferecă în fiare. Drugi la uşi, baionete sub ziduri — drugi.

— Dă-ă-i !...

O pălălaie stăruie deasupra taigalei zvîrlind fulgerări spre oraşe.

Nu e aurora boreală : arde taigaua. Şi nu sînt urşi albi pe gheţuri, ci mujici — schiori, vînă- tori — ucigaşi.

Eh, voi, zăpezi albastre, făr-de-hotar.

Dar nu, îmi port şi eu paşii prin zăpezile acelea, gata ! Am pornit !

E dragostea mea, e bucuria mea nestinsă !

Iubirea mea e o sanie în iureş viforos. Iar buzele le asemui covoarelor turane.

Covoarele tulbură zăpezile. Săniile zboară. Fornăitul cailor se aude cale de cincisprezece verste.

Aşa să iubiţi, oameni, aşa !...

Terentievna — coana moaşă — îşi flutura prin odaie palmele ude, cafenii, pescuind de prin unghere nişte cîrpuşoare cu rosturi numai de ea ştiute.

Moaşa rosteşte cu importanţă vorbe cuvenite în asemenea prilejuri :

— Iară matale, bărbăţele, treci în ungherul de colo şi bate cu osîrdie mătănii, să te doară fruntea... Şi atunci naşterea va fi uşoară ca puful.

în odaie e căldură ca-n baie, şi de ieşit, nici vorbă.

— Mămucă-ă... Coană moaşă, vezi căpşorul ! Văieu ! Mă do-a-are !

Bătrîna are albeaţă şi ochiul cu care o priveşte pare de plumb.

— Cînd ţipi, screme-te mai tare şi o să treacă. Eu, cînd năşteam, zbieram să dărîm tavanul, nu alta. Hai, ţipă !

Copilul ieşi. De parcă ar fi preluat strigătul mamei, slobozi şi el prin camere un strigăt subţire şi alb.

— î-î-i-i-i-i-i !

— Du-te, Listrate, afară, şi te hodineşte. Şi să te întorci cînd ăi simţi aşa, ca o sfîrşeală în coşul pieptului. Aşa e din bătrîni.

Cît stogul sînt fustele Terentievnei, dar glasul — ca un firişor de iarbă.

— Zdravănă muiere ai, a născut uşor, de parcă a mîncat o clătită.

în poartă se agita o bundă verde şi o căciulă cît o clopotniţă, de aceeaşi culoare. Se auzi un glas ce făcu să tremure uşile :

— Kalistra-at Efimîci, fă-ătul meu ! La tine am venit !... Păsul şi păcatele m-au adus...

Străpunse pieptiş cu bunda nămetele din poartă şi urmă fîlfîindu-şi mînecile.

— Năpasta şi osînda m-au adus în vizuina asta de tîlhari !

Pletele verzi ale popii cresc parcă de-a dreptul din gulerul bundei. Se lăsă pe o treaptă şi oftă.

— Nu mă primeşti în casă ca pe fiul rătăcitor ?

— Naşte muierea, părinte.

Popa Isidor se înfăşură mai bine în bundă, se scutură de zăpadă.

— Dacă-i aşa, chiar de mă pofteşti, tot nu intru ! Auzit-ai c-au pîrjolit Taliţa ?

— Ştiu. Pe Semion l-ai văzut ?

— Nu l-am văzut, fiule. Poate l-au ucis, poate a murit singur. Da ce mă fac eu ? Că la biserică au dat foc... Au ars şi ştiubeii. îi adusesem acasă. Mi-era să nu le răşluiască dacă le las la prisacă... Cînd a ars mierea, ah, ce frumos mai mirosea ! Poiană cu flori, nu alta.

— A ars tot ?

— Ca hîrtia, nici scrum n-a rămas. Aş fugi la

oraş, dar nu se poate.

— Ba ar fi mai bine.

— Au să mă înhaţe mujicii din sat şi au să mă spînzure ca pe un fugar. La voi nu s-o găsi loc pentru mine ?

— Rămîi.

— Aici se slujeşte ?

— Ce ?!

— întreb dacă se slujesc liturghii, vecernii. Sau poate alte slujbe, cum se cere.

— Nu-i de trebuinţă.

— Ei, na ! Te pomeneşti că nici n-o să-ţi botezi copilul ?

— Ba da.

— Aşa-i legiuit !... Da din partea simbriei ?... Adică mă tem că nu-i în regulament. Nu-i nimic, rămîn ; m-oi mulţumi şi cu un ghelir acolo.

— Rămîi.

— Da bisericile cum vă bate gîndul să le clădiţi ? Că alea vechi or să ardă. Ori poate o să fie poruncă să nu se mai ridice de loc ?...

Popa Isidor a umblat toată ziua prin fermă. A umblat şi a doua zi.

Treceau hergheliile prinse prin zăpodii golaşe. Dobitoacele erau slabe, sălbăticite şi se uitau la oameni ca la lupi. Herghelegiii erau şi ei jigăriţi ca lupul primăvara.

Popa Isidor batea cruci sub bundă şi încremenea lîngă pereţii hambarelor ca o grămadă de licheni lăsată acolo de cine ştie cînd.

Sau intra în bordei, aprindea opaiţul şi citea din

trebnic fără să privească buchea. Glasu-i amintea de un roi în zbor.

Plăşile cereau mereu să le trimită pe cineva de la statul-major. Nikitin parcă prinsese rădăcini lîngă masa de scris şi cînd te uitai la el, răscoala îţi apărea ca un maldăr de hîrtii aduse de vînt.

— Du-te tu, îi spunea el lui Kalistrat Efimîci. Eu stau aici şi văd...

Sania purpurie gătită cu covoare pornea în goană pe cîmpiile înzăpezite.

Oamenii nu curăţau zăpada din faţa izbelor ca să nu se vădească sătucul. De aceea aşezările păreau nişte troiene, iar drumurile — hăţişuri cutreierate de sălbăticiuni.

Ursul dormea în bîrlog. Munţii dormeau. Şi feţele oamenilor din izbe erau puhave de somn.

în anul acela s-au născut mulţi copii, dar care mai era ca Vaska lu' Listrat ?

Pîlpîind, fetişoara-i caldă semăna cu un strop trandafiriu, şi Vaska sugea la pieptul mare şi plin al maică-şi.

Şi cerul sugea fum albastru din ţîţa albă a iernii. Kalistrat Efimîci îi spuse lui popa Isidor :

— Pas de te mai opreşte să mai cauţi în jur. Mă poartă ca pe o frunză pe furtună.

Popa ofta greu dintre blănuri.

— Unde să mă duc, să mă pot apuca de albinărit ?...

XL

Se auziră zurgălăii unor cai în galop şi în cancelarie năvăli roşcovanul Naumîci. Barba-i ca focul topeşte zăpada, ochii topesc promoroaca de pe sprîncene.

— Listrat Efimîci, l-au prins pe fi-tu, pe Semion, la albi.

— Unde ?

— Lingă Vorobiovskaia. Era fruntaş într-o companie. Aşa a hotărît detaşamentul nostru: ţi l-au împuşcat pe ălălalt fecior, pe Dmitri, să-l punem pe Semion, ca ispaşă, mai-mare peste o unitate de a noastră.

— Bine !

— Vrei să-l vezi ?

— Pe Semion ? Nu.

Kalistrat Efimîci se aşeză în sanie şi aruncă o privire spre soare — un soare tînăr, sclipitor.

Se perindau prin sate convoaie, dar în sănii — nimeni. Cînd se uită bine, văzu că oamenii stau ghemuiţi la fund, de parcă s-ar fi ferit mereu de gloanţe.

— încotro ?

— Spre meleaguri mai liniştite.

Pe roşcovan îl umflă rîsul.

— O să omorîţi caii şi tot n-o să aflaţi asemenea locuri.

Săniile tac.

Soarele tînăr şuşuie pe tălpice. Un kirghiz înarmat cu o rangă taie în gheaţă copci sinilii. Miroase a

drum, a ţarină gunoită.

Spuse Kalistrat Efimîci :

— Ce zici, ce iarnă ?!

Naumîci se descheie la bundă şi-şi scoase pipa. Caii alergau mulţumiţi.

— Se cărăbăneşte şi ea cum au tulit-o şi albii la urma lor cînd i-am mătrăşit de pe-aici. Măcar că se-aude c-au desfiinţat lunile, vine el şi mărţişorul.

Ajungeau din urmă chervane ce se duceau spre ţinuturi mai liniştite. Oamenii zăceau în sănii ca nişte hoituri, iar cailor li se zbîrleau coastele vărgate prin piele.

Zăpezile se coloraseră într-un trandafiriu cald ca trupşorul copilului.

Nastasia Maximovna se căina lîngă leagăn :

— Cît o să mai stăm aici ? Mi s-a înnegrit şi inima de fum ! E o înghesuială, de n-ai unde să te întorci... Să omorîţi oameni, atît ştiţi.

— Răbdare.

Vaska scăpase dintre scutece şi acum se răsucea în leagăn încercînd să se caţere în sus.

Kalistrat Efimîci zăbovi mult lîngă leagăn privindu-şi băiatul, apoi ieşi la poartă.

Un tînăr adus de spate, cu o găleată de clei în mînă, lipea nişte hîrtii pe peretele hambarului.

— Ce-ţi veni ?

Tînărul puse jos găleata şi, ştergîndu-şi mîi- nile de pîslari, izbucni :

— Am stricat la făină, de mi-a ieşit o găleată plină de clei, dar degeaba, că tot n-am unde lipi ordonanţele... Poate doar pe copaci, în taiga.

— Ba trimite-le pe meleaguri liniştite.

Opri un chcrvan, şi tînărul se apucă să lipească ordonanţe pe lăzi şi cuiere. Oamenii îl urmăreau cu priviri mocnite şi, cum se depărta puţin, râdeau hîrtia cu codiriştile.

„Potrivit ordinului statului-major revoluţionar... al Armatei I... mobilizarea..."

Kalistrat Efimîci îşi pipăi fruntea năduşită şi împinse căciula pe ceafă.

— S-a încălzit bine !

Prin ocoluri caii nechezau mărunt şi galeş.

Zăpezile se topeau, se topeau. De sub ele, pămîntul renăştea roz. Şi munţii care suiau în fugă spre nori aveau culoarea pielii de prunc şi erau bucălaţi ca pruncii.

Kalistrat Efimîci cutreiera pădurile. De cîte ori l-au căutat stat-majoriştii, n-a fost chip să-l găsească. Soseau mereu alte hîrtii cu curieri. Ni- kitin nu se dezlipea de la masa de scris. Aşa cum arăta, cu nasul lui ascuţit, părea un eider şezînd în cuib.

Kalistrat Efimîci îşi simţea inima uscată ca scoarţa mesteacănului. Se chirceşte de gînduri, aşa cum coaja mesteacănului se chirceşte de arşiţă. îşi plimba prin hăţişuri dorul din suflet.

O dată s-a întîlnit cu Naumîci sub streaşină pădurii. Bănănăia un topor, de parcă ar fi ţinut o pereche de mănuşi din alea ţărăneşti cu un singur deget şi cresta aici un trunchi, dincolo altul.

— Cu ce treabă p-acilea ?

Naumîci băgă toporul la brîu, iar barba lată şi ascuţită ca tăişul toporului şi-o vîrî după guler.

— Aleg şi eu, Efimîci, bîrne pentru casă nouă... C-a ars tot.

— A ars ! repetă surd Kalistrat Efimîci.

Altădată... Nişte ţărani stăvileau apa năvalnică a Borelului. Nu îngheţase încă niciodată — fecioara ! Aruncau bolovani în calea apei reci, vijelioase.

îl strigară :

— Pune mîna, Efimîci !

— Mişcă ! închidem aici şi dăm drumul dincolo. Să te ţii puhoi !

— Da... încuviinţă Naumîci lovind cu degetul fierul sunător al toporului. Tînjesc oamenii după muncă. S-au lehămetisit de război. Şi ca să se afle în treabă, se apucă de fac un eleşteu.

Kalistrat Efimîci e singur cu brazii. Deasupra taigalei răsună glasurile păsărilor ce se întorc din ţinuturile calde.

Brazii răspund şuierînd. Duhneşte putregaiul ce zăcuse sub zăpadă, se dezgheaţă. Cerul de un verde-palid se încovoaie ca scoarţa plopului.

Răsuflarea lui Kalistrat este aici adîncă şi sprinţară ca unda pîraielor de munte.

E linişte. Numai dinspre zăpodie se rostogolesc nişte răgete tunătoare.

— S-o fi deşteptat ursul ? se miră Kalistrat Efimîci. N-ar fi timpul... Doar dacă l-a zădărît careva.

în mijlocul zăpodiei arde un foc. Fumul dogoritor şi negru ca ardezia se înghesuie şi se striveşte de pini. în jurul focului umblă popa Isi- dor în odăjdii şi cădelniţează. Cădelniţează şi glăsuieşte :

— „Domnului să ne rugăm !... înalt preasfîn- tul nostru..."

A aşteptat Kalistrat Efimîci cît a aşteptat. Popa îi zicea înainte.

Atunci a rupt o cracă şi a aruncat-o pe ză- podie.

Popa a scăpat cădelniţa şi s-a lăsat pe un ciot.

— Te rogi ? îl întrebă Kalistrat Efimîci, venind lîngă el.

Popa deşertă cădelniţa de cărbuni, suflă să împrăştie fumul de tămîie.

— Mă rog, fiule !... De cînd am rămas fără biserică mi-e tot a sluji, iar mujicii rîd. Nu le pasă.

— Nu se roagă ?

— Nu mă cheamă !... îmi simt inima ca despicată în două de trăsnet, urmă popa cu o şoaptă pripită şi speriată. Iar creierii mi s-au făcut ca fleşcăraia de toamnă ! Nu mai înţeleg nimic ! În jur ard lumini şi parcă deodată se face întuneric. Şi apare deasupra taigalei un înger cu spadă, înveşmîntat în sfită !...

— încotro să-ţi îndrepţi paşii, părinte ? Eu, cînd i-am fugărit pe kirghizi, ziceam că gata, am aflat credinţa. îmi simţeam sîngele clocotind aprig. Dă-i ! Omoară !... Pentru ţarină i-aş fi sfîşiat şi cu dinţii. Credeam că vîrtejul acela o să-mi smulgă inima cum smulge pomului vîntul rodul cel copt şi o să mă liniştească... ca pe Nikitin !... Dar nu-mi găsesc tihna !

Zornăie cădelniţa atingîndu-se de zarafir. Zarafirul miroase a tămîie. Dintr-un pin se uită o veveriţă şi se prăpădeşte de rîs, acoperindu-şi botul cu coada. Şi pe cetină-i o coadă de veveriţă, din zăpadă.

— Mikitin e de oţel. Mi-e frică de el, fiule ! O să mă omoare cum omoară gerul albinele... Unde să mă duc ?

— Cum unde ? Tu ai învăţat, părinte, că omul îşi găseşte calea prin suferinţă. Dar eu ?... Mi s-a topit ceva în inimă şi a rămas despuiată.

— Pămîntul, fătul meu, se despoaie de zăpada topită şi odrăsleşte. Iar eu îs ca sămînţa cea stearpă şi găunoasă... Pletele-i păreau o spumă verde deasupra sfitei, patrafirul i se cutremura. La care sfînt să mă rog. Născoceşte tu unul şi fac o slujbă... Poate chiar ţie, mucenicului Kalistrat, ce zici, ai ? Popa rîse cu toată gura băgînd cădelniţa în buzunar. Curînd o să te rogi şi tu. Ce credinţă ai plăsmuit ? Rău ai făcut că ai plecat din Taliţa. Pentru ce-ai fă- cut-o ? Taci, trădătorule ?! ludă...

Ascunse în tufăriş odăjdiile de brocart şi le acoperi cu cetină.

în drum spre fermă se tot văita :

— Am pierdut-o pe preoteasă. Ce gospodină !... Era în sanie. Cînd au început să tragă, calul s-a speriat şi şi-a luat vînt. Cal sirep. O mai fi gonind şi acum.

— Greu să goneşti într-una, pînă la urmă tot te opreşti.

— O fi cum zici, fiule. Poate o fi ieşit pe undeva leşul preotesei de sub zăpada topită... Măcar să pun o cruce în locul unde se înălţa sfîn- tul lăcaş.

— Unde ?

— La Taliţa. Oricum, acolo ne-am rugat.

— Oamenii n-au de nici unele, şi tu îi dai zor cu biserica...

Popa îşi aţinti privirea tulbure asupra hambarului.

— Cînd m-o omorî şi pe mine, să-mi pui, ro- gu- te, o cruce. Dar aşa, ca să ţină... înainte, pe noi ăştia, clerul, ne înmormînta în curtea bisericii.

De după hambar apăru Nikitin. Era îmbrăcat în aceeaşi manta verzuie, numai că acum cascheta îi era înflorită cu o stea roşie cît palma.

— Faci agitaţie, Sidore ? spuse el cu glas obosit. Ţi-aş face eu vînt, da se pun oamenii împotrivă. Hai, întinde-o !

Popa luă foc cum se aprinde un stog de la un singur chibrit.

— E păcat, cetăţene Mikitin, că-s om bătrîn. Nu-i destul că mi-am pierdut familia?!

Nikitin îi întinse lui Kalistrat Efimîci o hîrtie.

— Auzi, Efimîci, te duci în plasa Serghins- kaia. Te cheamă comitetul revoluţionar. Nu ştiu de ce, dar ţăranii ţin la tine. Uite mandatul.

Scoase din buzunar o pietricică neagră, şi un început de zîmbet îi înţepeni pe buze.

— Am găsit huilă — cărbune... Cunoşti ?

— E ceva ce se poate arde. Cum s-ar zice, piatră arzătoare. Dar ce să faci cu el ? Că aici pădurea-i a nimănui — doboară şi pune pe foc. Cică piatra aia te bate la cap, aşa-i ?

Fărîmînd pietricica între degete, Nikitin reluă cu glas tulburat şi duios.

— Munţi de minereu. Dealuri de cărbune. Pricepi, taică ? Ce de uzine ! Dar deocamdată, un atelier. Cînd luăm oraşul...

— Tu, mă ?

— Eu.

— U-zi-ne ! Auzi-l ! Da pînă acum unde ai fost ?

îi vîrî hîrtia în palmă şi-l lăsă acolo.

— Să se mai ducă şi alţii, că avem oameni destui.

Popa ţîşni de după colţul hambarului şi întrebă cu sufletul la gură :

— A spus ceva de mine ?

Surprinse suferinţa în ochii lui limpezi şi-şi feri privirile.

— îhî ! Trebuie să-l însurăm pe popă, aşa a zis.

— Să mă în-so-are ?! se îngrozi popa fluturîndu-şi mînecile lungi. Ce-ar fi să fug în China, ai ? Să mă topesc ?

O javră murdară tîra o pulpă de cal. Kalis- trat Efimîci se aplecă după o piatră să dea în cîine. Ridică un bolovan ca la vreo cincizeci de ocale, dar lui i se păru uşpr ca omătul. Puterea ce i se încorda în braţe o simţi, năvalnică, în toată făptura.

Mai săltă încă unul. I-a dus pînă la poartă. Stătu puţin. îi ridică din nou şi îi aduse înapoi.

Cînd s-a întors acasă, era năduşit şi rumen la faţă ca pîinea abia scoasă din cuptor. S-a aşezat
voios la masă şi a dat repede gata ciorba grasă,
galbenă.

în timp ce mînca, Nastasia Maximovna îi vorbea

despre copil :

— Cînd o mai creşte, o să-l dai la învăţătură *?*

— învaţă el şi fără să-l dau.

S-a sculat de la masă şi s-a făcut că se opinteşte cu umărul de sobă.

— Mă laşi s-o dărîm ?

— De dărîmat orice poate fi dărîmat, Listratuşka, răspunse zîmbind Nastasia Maximovna.

El răspîndea căldură.

Căldura blîndă topea zăpezile de aur şi safir. Raţe zmeurii se întorceau din ţinuturi calde. Se încropea pămîntul.

XLI

Aşa a fost.

Muge pămîntul, balele-i curg, mestecă lacom nămeţii. Miresmele firii, miresme eterne, umplu inima omului.

Putea-vei dovedi, omule ?

Nu vei putea !

Ca pămîntul boronit îţi sînt umerii. Ca fragede stoguri ţi-e pieptul. O chemare răsună din pajişti.

— Listraiuşka... focul inimii mele...

Glasul pămîntului — ierbile primăverii — grămădesc nelinişti în suflet.

Vîntul verde-i lucitor şi mănos. Sănătate, şi belşug la bucate !...

Strînge la piept ţarina, frămînt-o şi strînge-o bine !

Aduce-va boabe roşcate şi pline...
Luna nouă e ca un braţ de fîn săltat în furcă.

Nu vei putea dovedi ! Doar dacă ţi-ai smulge inima !

Inima ce ţi se topeşte ca zăpezile primăvara.

S-a înfăţişat Kalistrat Efimîci înaintea adunării, s-a ploconit şi s-a rugat cu stăruinţă.

— Sloboziţi-mă, oameni buni, să mă duc la arat...

Vuieşte în jur firea înverzită. Larmă în ogrăzi, se agită şi rag vitele în grajduri, să le sloboadă la iarba cea verde.

Urlă obştea, nu şi nu :

— Aici să stai !... E nevoie de tine... Rămîi...

Oamenii au nevoie de el. Bun. Dar şi ogorul...

Urlă obştea, nu şi nu :

— Atunci care-ncotro !... S-o ştergem cu toţii... Lăsăm totul baltă...

Fragede şi cărnoase-s buzele Nastasiei Maximovna. Glasul ei tremură, gol.

— Nu ne obidiţi, oameni buni, nu vă faceţi osîndă cu noi !... Războiul poate să mai ţină şi o sută de ani, tînjesc şi eu după o fărîmă de tihnă, o dată în viaţă...

Fu o izbucnire de rîs, de ziceai că s-au izbit între ele niscai căruţe.

Mujicii duhnesc a catran. Pe cer e un nor de catran. Răsuflă chipurile obştei — nişte pete, ca petele de pe chipul pămîntului.

Ale pămîntului miresme-s veşnice. Nestrămutate.

N-o să poţi dovedi ! N-o să poţi sorbi pînă la fund

!

Părăseşte vizuina asta de lemn şi du-te prin ierburi.

Ursul a ieşit din bîrlog. Are ace de cetină pe blana flocoasă. Rage de cutremură stîncile.

Inima a ieşit din bîrlog. Trupul acela moale, cald şi supus te cheamă să-l strîngi în braţe. E trupul pămîntului, e ogorul.

Strigă într-un glas :

— Listrate, tătucă, matale o să pleci cel dintîi !

— Să ne pofteşti la scovergi.

— Du-te şi seamănă !

Pini doborîţi, crengi şi uscături pe poteci şi pe drumeagurile Taliţei, de roţi nebătute, de paşi necălcate.

în locul comunei — cenuşă. Scrum, ţărînă, putreziciune unde au fost grajdurile şi ocoalele. Taliţa nu mai e. Cenuşă şi cioturi.

Pe dîmbul unde era biserica — o cruce în opt colţuri, înaltă de doi stînjeni. Cine o fi pus-o ? Că buhosul de popă pădurean şade la popreală.

— Pînă s-or ogoi oamenii. Să nu-i mai zgîn- dăre cu balivernele lui.

Aşa a hotărît obştea. Şi stă popa la puşcărie, aşteaptă să se ogoiască.

Curăţă drumurile, doboară, lăzuieşte cedrii ! Pămîntu-i jilav aici, ca buzele-i jilav pămîntul.

Trei oameni. Trei cai. Trei vaci.

Se nasc ierburi verzi-liliachii. Botează-le cu plugul ! Vîntul auriu se zbuciumă. Sfinţeşte-l cu sămînţa !

Prăznuim naşterea ta, glie. Naşterea !

Şi mistreţul în munţi rîmă pămîntul. Munţii cu colţii lor albi rîmă norii. Şi rîurile ce se vîl- voresc din munţi cu răsuflarea tăiată de goană muşcă pămîntul cu dinţii de spumă.

Ploilor, cuprindeţi ţarinile şi vie bucuria !

XLII

Iată un pumn din pămîntul meu — înfloreşte ! Luminile ochilor mei sînt bulgării de ţărînă acoperiţi de ierburi.

Cu paşi uşori de sălbăticiune voi ocoli pămîn- tuî şi mă voi întoarce de unde am pornit.

Sînt vîntul, sînt pulberea de aur, tumultul verde al munţilor !

Aveţi credinţă !

Peşteîe-lipan, cînd vrea să-şi verse icrele, nă- zuie din toată inima, încovoindu-şi trupul, în valul apei. Apoi şuvoiul o prinde pe vlăguita născătoare şi o aduce înapoi, în lac.

Iar din zătoane, colţatul urs nisipiu o scoate grămadă, cu laba, pe mal...

Şi eu cu ghearele mele, ce de peşte aruncat-am la

mal ?!

Ursul mă ţinea de după umeri, dornic să m-ajute.

Pinii sînt ghearele mele !

Norii sînt peştii mei !

Iar dragostea mea, dragoste coaptă, sînt oamenii — lebede cu viersul curat !

Aşa e, tu, pumn de pămînt ! înfloreşte ! Prin leasă de ierburi cată luminile ochilor tăi — bulgării de ţărînă.

XLIII

Deştelenea Kalistrat Efiinîci pămînturile Ta- liţei. Se apropie călare cu scările lîngă oblînc Pavel-ologul. Jerpelit, negricios, cu mîinile vîrîte în coamă, părea o răgălie cocoţată în şa.

Zise aplecîndu-se spre coamă :

— Astă-toamnă a fost o luptă la Serghins- kaia... înaintau peste cîmp şi aveau o poziţie bună. Totuşi au cîrmit şi au luat-o prin pădure.

— De ce ?

— Să nu doborîm spicele, au zis. Le era milă de grîne. Dar în pădure i-au doborît pe toţi. Aşa nu se poate.

— Ce nu se poate ?

— Să nu-ţi pară rău de oameni...

Strecură prin coama calului cuvinte posomorite ca vîntul ce scutură spicele.

— Poate mi-ar fi venit şi mie chef să trudesc cu

matale de nu-mi picau picioarele din pricina scorbutului...

— Parcă ziceai altcum...

— La mine totu-i altcum. Şi eu îs altcum. M-aţi băgat în răscoală şi mă canonesc de pomană. Ce rost am eu acolo ?

— Las' că-ţi afli tu locul.

Plugul miroase a vopsea. E un plug nou. L-au adus mujicii din tîrg. Calul trage la ei cu coada ochiului, voios ; în lumina ochiului se oglindeşte mestecănişul, ologul Pavel, ud de nădu- şeală, şi Kalistrat, cu barba-i scrumie.

Şi a mai spus Pavel :

— O să-ţi faci izbă ?

— O să.

— Ţi l-oi trimite pe Alimhan. Eşti bun de cinste. Se-aude că or să mai vie oameni să se aşeze la Taliţa. E greu singur.

— Vie.

— Vorba dumitale... Lu' Mikitin îi trimiţi salutări ?

Kalistrat Efimîci deschise traista, scoase de acolo o pîine şi răspunse cu glas adînc şi prer lung cît hatul.

— Lu' Mikitin ?... Spune-i aşa...

Tăie o felie, o presără bine cu sare maşcată, albăstrie, şi, mestecînd încet ca un cal, rosti ceva nedesluşit...

Din traistă îi bufni în nări lui Pavel un miros tare, de pîine.

Redactor
Tehi
Dat la cules 11.10.1967. Bun de tipar 12.02.1968. Apărut 1968. Tiraj 15.140 ex. broşate. Htrtie tipar înalt B mat. de 63 g!m\ Format 700 X 900/32. Coli. editoriale 7,41. Coli de tipar 6,5. A. nr. 12.069. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 46—31=59.
întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918“,
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti.
Republica Socialistă România,
Comanda nr. 891.

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Amintindn-şi de gruparea literară *Fraţii Serapion* (din care făcuse parte în deceniul al treilea împreună cu Zoşcenko, Vladimir Pozner, Kaverin, Lunţ, Nikolai Nikitin, Vsevolod Ivanov, Tihonov, Polonskaia şi Slonimski), Konstantin Fedin scria că membrii ei se îndeletniciseră cu profesiunea de sanitar, zeţar, ofiţer, cizmar, medic, fachir, funcţionar, soldat, actor şi cavalerist. Fachirul era Vsevolod Ivanov! Într-adevăr, inainte de a fi combatant în războiul civil şi unul dintre celebrii scriitori ai literaturii sovietice din anii 20, şi de mai tîrziu, Vsevolod Ivanov (1895-1963) fusese fachir — îşi străpungea trupul cu ace şi înghiţea flăcări în arena unui circ de provincie ce colinda Siberia-i natală. Tînărul masiv, cu bluză soldăţească, bocanci cazoni de fabricaţie englezească şi moletiere verzi, care începuse să frecventeze după încheierea războiului civil şedinţele literare ale *Serapionilor,* avea să se afirme vertiginos cu ciclul POVESTIRI DESPRE PARTIZANI (1922) şi cu romanul NISIPURI ALBASTRE (1922). Mai tirziu va publica romanele AVENTURILE UNUI FACHIR (1934-35). PARHOMENKO (1939), PLECĂM ÎN INDIA (1960).

Romanul CULORILE VÎNTULUI împreună cu nuvelele PARTIZANII şi TRENUL BLINDAT 14-69, face parte din lui POVESTIRI DESPRE PARTIZANI.

Lei 4

VSEVOLOD IVANOV

PARHONE NCO

CctoteajftuAfj

Cartea înfăţişează sugestiv unele evenimente desfăşurate în timpul Revoluţiei din Octombrie şi în anii care au urmat, până la lichidarea de către Armata Roşie, ***a*** resturilor contrarevoluţionare şi a trupelor hiterventioniştilor, asmuţite asupra tânărului stat sovietic, de reacţiunea internaţională.

Romanul acesta nu este un roman obişnuit, ci un fragment de epopee, epopeea bătăliei purtată de muncitorii şi ţăranii ruşi sub conducerea Partidului Bolşevic, pentru a alunga Întunericul ţarist, pentru a sfărâma cătuşele exploatării seculare, pentru a respinge atacurile date de forţele imperialiste, pentru a creea o lume nouă, socialistă.

Eroul povestirii este muncitorul Parhomenco. Prin conştiinţa lui de clasă, prin eroismul şi patriotismul său, el s'a ridicat până la Încrederea şi preţuirea lui Lenin şi Stalin, ajungând general al Armatei Roşii.

Cartea e dominată de figurile măreţe ale celor doi conducători ai Marii Revoluţii Socialiste. Genialii Învăţători ai lumii muncitoare nu apar la fiecare capitol. învăţătura lor, geniul lor organizatoric, legătura vie şi creatoare între ei şi masse se simt însă în fiecare rând.

Întâlnirea lui Parhomenco cu Lenin şi Stalin, legendarele pagini înscrise de Armata Roşie la Tariţin, sub conducerea tovarăşului Stalin, toate aceste momente istorice — ocupă un loc principal în romanul lui V. Ivanov.

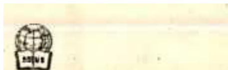
Felul în care ea oglindeşte luminoasa Învăţătură a conducătorilor proletariatului, calda umanitate ce se desprinde din această carte, înarmează pe cititor, îl educă şi-l îndrumează.

VSEVOLOD IVANOV

PARHOMENCO

EDIŢIA II-A

REVĂZUTĂ DE
LAURENŢIU FULGA

E D I T U R A „ C A R T E A R U S Ă “

PARHOMENCO

DE

VSEVOLOD IVANOV

Ediţia II-a, revăzută

S-A EDITAT DE CĂTRE ASOCIAŢIA ROMÂNĂ PENTRU LEGĂTURILE DE PRIETENIE CU U.R.S.S.
A R L U S
E D I T U R A „ C A R T E A R U S Ă ”
1951

Traducere după originalul în limba rusă
BceBOJiofl HBSHOB : IlapxoMeHKO,
•:<Co3ercKi',°i nucarMb», 1948.

PARTEA ÎNTÂIA

1

În Octombrie 1905 muncitorii din Moscova declarară grevă generală. În câteva zile, greva cuprinse aproape întreaga Rusie. Numai muncitorii industriali care luau parte la grevă înumărau aproape un milion. La Harcov, Ecaterinoslav şi Odesa se ridicară baricade. Guvernul ţarist se sperie într'atât că, la 17 Octombrie, ţarul Nicolae semnă manifestul prin care se făgăduiau fel de fel de libertăţi. Ca totdeauna, ţarul Nicolae voia să înşele, poporul. Deaceea muncitorii ruşi continuară greva, manifestând pe străzile oraşelor şi protestând împotriva aşa ziselor „libertăţi“ din manifestul de la 17 Octombrie.

În acelaşi timp se declară grevă şi la Lugansc, mare centru industrial în gubernia Ecaterinoslav. Se pregăti şi o manifestaţie de protest.

Tânărul muncitor Alexandru Parhomenco fu însărcinat să conducă această manifestaţie. Atât manifestanţii, cât şi Alexandru Parhomenco, ştiau bine că împotriva muncitorilor grevişti din toate oraşele industriale fuseseră asmuţite bande de huligani, aşa numitele „sotnii negre“,[1] şi că se făceau concentrări de trupe şi poliţie. Manifestanţii ştiau toate astea şi erau gata de luptă.

Cântând ,,Varşaveanca“, muncitorii cu stegari în fruntea coloanei se apropiau de grădiniţa „Uspenschi“. Aici îi aşteptau cernosotenţii, care făgăduiseră nobilimii şi negustorimii din Lugansc ori să-i distrugă pe manifestanţi ori să piară până la unul.

Plouase fără oprire, din ajun şi toată dimineaţa. Către amiază se însenină, dar mai apoi nori vineţi, afânaţi şi reci apărură din nou. Porni să bată un vânt îngheţat, care înnăbuşea glasurile oamenilor. Dând în asfinţit, soarele cobora în spatele bisericii „Uspenschi“ zugrăvită de curând în roz. De jur împrejurul turlelor se roteau porumbei albi, pregătindu-se de culcare. Frunzele plopilor, atinse de prima brumă, foşneau şi rătăceau în neştire dealungul străzii, regretând parcă părăsirea grădinii publice.

— Vin ! — se auzi din grădină un glas ascuţit şi plin de ură.

---

[1] Organizaţie reacţionară, extremistă şi monarhistă din Rusia ţaristă. Membrii ei se numeau cernosotenţi. (N. trad.).

Grupul de cernosotenţi dădu buzna afară din grădină şi din biserică, ieşind înaintea muncitorilor şi strigând:

— Pe ei!

— Grăbiţi-vă, băieţi, grăbiţi-vă ! Or să ne vină îndată şi cazacii în ajutor! — strigă un bărbat lat în spate, lucind tot,, de parcă ar fi fost lustruit cu ceară, de la ochii ascunşi sub cozorocul şepcii şi până la cizmele înguste şi elegante din picioare.

Era Ceamucov, epitropul bisericii „Uspenschi" şi negustor de vopsele. În lumea comercială, se bucura de un respect deosebit, cu toate că întreg oraşul îl ştia beţiv şi pus pe gâlceavă. Nu era zi de la dumnezeu în care să nu-şi bată nevasta şi copiii. Ba cel mai mare dintre copii rămăsese şi cocoşat, aşa de crunt fusese bătut. Era mai ales cunoscută oamenilor cruzimea lui fără margini: cu un an înainte, în săptămâna brânzei, îşi spânzurase câinele din curte, deoarece acesta — nerecunoscându-l — îndrăznise să-l latre. L-a atârnat de burlanul casei şi l-,a lăsat acolo. Vecinii veneau să caşte ochii la hoitul care începuse să se descompună şi la poarta înaltă zăvorită. I se mai atribuia lui Ceamucov şi o altă fărădelege. În calitate de membru în conducerea băncii oraşului, reuşise să fure jumătate din capitalul băncii şi curând după aceea să intre totuşi membru responsabil în „Uniunea Arhanghelului Mihail".

Lâ apariţia greviştilor, el începu să învârtească un ciomag noduros pe deasupra capului, asmuţind mulţimea de locuitori împotriva muncitorilor care, nemulţumiţi de „manifestul din 1*T*

Octombrie", cereau o libertate adevărată. În urma lui gâfâiau patru vânzători palizi la faţă, înarmaţi de asemeni cu reteveie groase. Dar pe aceştia de fapt, ca şi pe mulţi dintre cernosotenţi, nu-i prea trăgea inima nici măcar să fie martori la încăierare, dar mite să se bată.

încă din cursul dimineţii, muncitorii se duseseră la închisoare cu intenţia de a-i elibera pe condamnaţii politici şi nu se retrăseseră decât în momentul când intervenise poliţia călare. De altfel nu făcuseră decât să se regrupeze pentru a se îndrepta spre uzinele Hartmann, unde li se alăturase apoi un detaşament •nou, despre care se spunea că ar fi înzestrat cu bombe.

Cele două coloane care se apropiau încet şi pline de încordare, una contra celeilalte, se aflau despărţite printr'o băltoacă largă, cu margini vinete şi colţuroase de ghiaţă spartă. Lângă băltoacă se aflau vreo câţiva porumbei. Unul din ei, cu moţ roşcat, privind cu un ochi la cei ce se apropiau, suflând din greu, ciugulea grăbit, spunând parcă în sinea sa : „Chiar dacă apune soarele, eu tot mai mănânc ceva !" Puţin mai încolo, în- tr'o urmă largă de copită, se aciuiase o vrabie, deşi în faţa ei nu se găsea nimic de ciugulit.

În partea aceea se vedeau lucind o pată de unsoare de căruţă şi o bucşă stricată. Deoparte a băltoacei, scârţâia trist uşiţa pe jumătate ruptă a unui felinar.

Muncitorii nu se mai întrebau dacă face sau nu să-i ibată pe cernosotenţi. Acest lucru se înţelegea delà sine. Socoteau numai cum să-i bată mai bine. Dorinţa aceasta era cu ,atât mai vie acum, după ce îl zăriră printre ei pe negustorul Ceamucov ; Fu deajuns pentru ca manifestanţii să se strângă într'un arc de cerc.

Alexandru Parhomenco, care conducea manifestaţia din însărcinarea bolşevicilor din Lugansc şi care se afla în fruntea coloanei, îşi întoarse privirea asupra rândurilor de muncitori. Socoti că mergeau cum nu se poate mai bine. Pe delături se ali- niaseră muncitorii cei mai puternici şi mai îndrăsneţi., pentruca în cazul unei provocări sau în eventualitatea unor focuri trase din casele locuitorilor, să poată acţiona asupra mulţimii. Deo- cam'dată toţi înaintau energic, cu hotărîre şi îndrăzneală.

Cu totul altfel mergeau cernosotenţii. Neavând a se teme nici de locuitori, nici de poliţie, ei neglijaseră să-şi protejeze flancurile, aşa încât cei mai vânjoşi se alflau tocmai în mijlocul străzii, alături de Ceamucov.

— Minunat ! — exclamă Parhomenco la. vederea lor. —
Transmiteţi din om în om ca toţi tovarăşii să dea năvală îrt spre dreapta. Prima lovitură le-o dăm de flanc. În faţă o şă-i lovim după aceea I La început totdeauna se izbeşte de flanc,, adăugă el, comunicând un gând care poate nici nu era al lui, fiind miai degraibă un ecou al atâtor lupte duse prin stepă de către strămoşii lui, cazacii liberi.

Şi zicând aşa, le-o luă înainte, ou mâinile la spate, privind din când în când spre 'tovarăşii săi, vesel şi surâzător. Avea pe umeri un pardesiu uşor, cu guler de pluş. La un moment dat scutură din umeri, ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama dacă, ia nevoie, l-ar putea lepăda cu uşurinţă. Văzând repeziciunea cu care fusese transmis ordinul său, se convinse că manifestaţia nu va eşua şi că procedase cât se poate de bine când trimisese înainte pe băieţii de la uzină, ca să observe unde se adună cernosotenţii. Aducându-i-se la cunoştinţă locul, înainte de a ajunge la grădina „Uspensohi”, îşi regrupase primele rânduri, lăsân- du-i deoparte ipe cei care se simţeau obosiţi.

Numai vreo douăzeci de paşi îl despărţeau pe Ceamucov de Parhomenco şi de stegarii care înaintau cântând. Alexandru îi şi zări faţa lucioasă, gura larg rânjită, cu dinţii mari, şi şapca albastră trasă pe o ureche. Ceamucov ridică bâta groasă de mesteacăn. Porumbeii şi vrabia îşi luară speriaţi ©borul.

Proptindu-şi piciorul în marginea de ghiaţă, Ceamucov îşi- făcu vânt peste băltoacă.

În aceeaşi clipă, un urlet de groază izbucni din fundul grădinii. La

auzul lui, vânzătorii se opriră. Vocile li se păreau cunoscute. Apoi ceva se prăbuşi cu sgomot asurzitor. Era, după cum se află mai târziu, chioşcul din parc pe care îl doborîseră muncitorii trimişi de Parhomenco ,.să lovească de flanc“. Vicleşugul reuşise. Dându-şi seama că vor fi izbiţi deodată din flancuri şi spate, cernosotenţii şovăiră...

— Aruncă bombe! — strigă careva.

Ceamucov se opri. Cernosotenţii o rupseră la fugă, dar nu în partea dincotro veneau strigătele, adică în dreapta, ci spre. stânga. Vânzătorii dispărură cu toţii. Doar un băcan pipernicit, îmbrăcat cu o haină mai lungă decât el, se căţăra tot făcân- du-şi cruce — pe un felinar.

Ceamucov îşi svârli cât colo bâta şi o luă deasemeni la> goană, sfichiuit din urmă de strigătele batjocoritoare ale muncitorilor.

— Vezi să nu rămâi în urmă I...

— Galoşii!... Vezi că-ţâ prăpădeşti galoşii 1...

— Bădie, ţi-ai pierdut chibriturile!

Un fior de satisfacţie neobişnuită puse stăpânire pe mulţimea muncitorilor. Glasurile celor, ce cântau deveniră mai puternice. Steagurile fluturau în vânt, mai uşoare parcă şi mai roşii. Poliţia se retfugie prin circumscripţii, baricadând uşile cu ■dulapuri şi porţile cu căruţe. În timpul acesta nevestele şi’ copiii manifestanţilor veniră să le aducă de mâncare. Rămaseră acolo până noaptea târziu, privindu-i pe cei care mergeau cântând în coloană de marş. Din câte se svonea, cernosotenţii nu se opriseră din fugă decât în stepă, iar cazacii nu mai erau siguri pe viaţa lor.

Ceamucov se înapoie acasă târziu. Trecu prin grădină şi •sări peste gard, ocolind poarta. Intră în dormitor, fără şă se uite în sufragerie, unde ardea lampa şi unde se afla băiatul lui, ■elev al şcoalei comerciale din Ecaterinoslav. Se întorsese acasă pentrucă multe instituţii de învăţământ — printre care şi şcoala comercială — fuseseră închise. Feciorul îşi adusese şi un prie- 1en, pe Ernst Straub, student la institutul de mine, fiul unui bogat industriaş neamţ, acţionar la distileria de rachiu şi la „Fabrica de unelte şi maşini“ din Lugansc.

Cei doi tineri vorbeau despre manifestaţia din ziua aceea. Studentul Straub spunea tare, cu siguranţă în glas :

— Voi. ruşii, nu ştiţi să-l apăraţi pe individ şi proprietatea lui. Poftim, tatăl dumitale, om cult, a condus oameni cuviincios îmbrăcaţi împotriva unor sdrenţăroşi. Şi care a fost rezultatul ?

„Comercialistul“, care-l aprecia pe Straub pentru „temeinicia şi filosofia“ lui, considerându-se pe sine mai presus de toate, Izbucni în râs, la amintirea cernosotenţilor pe care, de la fereastra casei părinteşti. îi văzuse fugind.

— Dar să ştii că Parhomenco e îmbrăcat ca lumea.
— Cine-i acest Parhomenco? — întrebă Straub.
— Cel care a condus manifestaţia!

Straub spuse:

— În Germania aşa ceva ar fi imposibil l...

— Ce ar fi imposibil ? — întrebă Ceamucov-fiul, râzând cu îiohote.

Auzind hohotele neruşinate ale feciorului, Ceamucov intră 3i spuse enervat, scărpinându-se totodată ruşinat la ceafă cu mâna lui lată şi unsuroasă :

— Domnule student, iireş'te că în Germania e mai bine. Dac'aş fi putut învăiţa delà nemiţi, le-aş fi arătat eu ăstora...

Se uită apoi spre băiatul lui, căruia îi adresă o înjurătură grosolană, după care se duse la culcare.

Studentul Ernst Straub îşi povăţui prietenul, pe un ton cuviincios, că trebue să-şi respecte tatăl, chiar dacă acesta n'are dreptate. Apoi îşi cercetă ceasul : se culca totdeauna la miezul nopţii cu o precizie matematică. Până atunci mai erau câteva minute. Mai întâi citi câteva pagini din Nietzsche, descoperind multă asemănare între felul său de a gândi şi acţiunile ..supraomului” !a modă, apoi adormi fără griji.

Peste noapte, profitând de întuneric, poliţia călare apăru în drep'tul -grădinii Uspensdhi. Cu săbiile în vânt, poliţiştii tăibărîră asupra manifestanţilor, care cântau cântece revoluţionare.

La început, manifestanţii se dădură laoparte, făcându-le loc să treacă, aşa cum le poruncise Parhomenco. Crezând însă că manifestanţii fug, poliţiştii năvăliră în grădină.

— Strângeţi rândurile ! — strigă Parhomenco. — Daţi-i jos de pe cai !

Mulţimea năvăli în tăcere asupra poliţiştilor. Parhomenco se repezi spre cel mai înalt poliţist care ridicase sabia şi-l trase jos de pe cal.

— Dacă mu te pricepi, nu te apuca să te războieşti, — spuse Parhomenco.

Poliţistul îi căzu mototol la picioare jelindu-se că numai de nevoie intrase în serviciul ţarului. Tânărul scoaise şeaua calului şi o aruncă peste gard. Scăpat de povară, animalul se de- părtă în galop, urmărit de privirile lui Parhomenco. Iubea nespus de mult caii şi acesta era primul cal cucerit în luiptă. Dar nu sosise încă timpul să umble călare !

Noaptea, niciunul nu închise ochii. Organizatorii manifestaţiei erau mulţumiţi de Parhomenco. Obosit, înfierbântat şi plin de praf, acesta vorbea de zor, sorbind înghiţituri sidravene de apă dintr'un căuş mare :

— Acum n'or să mai aibă curajul să se atingă de noi. Hoituri : asta sunt cernosotenţii.

Iratr'o locuinţă conspirativă, un muncitor cu capul mare şi- cărunt, pe'npme Barev, aranja pe o masă nişte broşuri bolşevice abia primite delà Pelersburg. Din când în când îşi arunca ochii:

pe o listă, unde se preciza cărei fabrici sau mine urmau să fie distribuite şi care anume broşuri.

Era lipsă de literatură şi mai ales de broşuri scrise de Lenin! De aceea Barev lua, fără grabă şi ou băgare de seamă, broşurile cu scoarţe roşii, cenuşii şi portocalii, gândiudu-se îndelung asupra fiecăreia: unde s'o trimită? întocmai unui arti- lerist cu experienţă care alege punctele cele mai vulnerabile ale inamicului, ca să îndrepte într'acolo focul tunurilor sale.

— Ai citit-o? — întrebă Barev, arătându-i lui Parhomenco una din broşurile lui Lenin. — E bine scrisă. Fiecare cuvânt trebue învăţat pe cţe rost.

Zâmbind fericit cu tot chipul lui tineresc şi fraged, Parho- rnenco scoase încetişor din buzunarul interior al hainei un pacheţel înfăşurat într'un ziar. Înăuntru era chiar broşura lui Lenin, pe care i-o arătase Barev.

— O cunosc pe de rost, — spuse repede Parhomenco. — Vrei ca eu să spun şi tu să mă urmăreşti? Tocmai eu să nu-l cunosc pe Lenin ?! Barev, l-ai văzut vreodată îin carne şi oase ?

— N'am avut ocazia.

— Nici Voroşilov nu l-a văzut. Mare păcat!

— Dar pentruce trebue să-l cunoşti personal pe Lenin?

— Aşa îmi cere raţiunea. Crezi că dacă sunt tânăr nu gândesc ?

— Dimpotrivă, Saşa. Numai că degeaba gândeşti că sotniile negre n'or să ne mai,atace. Ba or să ne mai atace. Uite ce vreau să-ţi spun : Tu ai condus cu pricepere manifestaţia şi ai reuşit să împrăştii pe cernosotenţi cât se poate de bine. Totuşi, eu în locul tău n'aş fi aşa de mândru. E adevărat că sotniile negre sunt ca nişte hoituri. Dar, dragul meu, şi în hoituri se găsesc otrăvuri periculoase...

— Crezi oare că or gă vie mâine la fabrici ? — întrebă Parhomenco.

— De ce la fabrici ? Or să-i gonească ai noştri şi de acolo, însă se vor agăţa de cei slabi. Cu siguranţă că mâine va fi un pogrom evreesc.

Şi într'adevăr, către ziuă, un băiat de la uzină aduse vestea că la ceainăria „Uniunea poporului rus” prăvăliaşii, ajutaţi de poliţişti şi de agenţii travestiţi ai „Ohranei“, sunt gata să tabere asupra evreilor.

Parhomenco sări ca ars. înalt, de se lovea aproape cu capul de tavanul bucătăriei, se uita cu ochii cenuşii înfierbântaţi la Barev, care continua să verifice lista de difüiare a broşurilor,. Se aştepta să înceapă şedinţa. Muncitorul încărunţit Barev ştia multe şi de aceea toti îl ascultau. Şi acum Parhomenco avu impresia că, deşi Barev aprobase demonstraţia* nu era în totul de acord ou lăudăroşenia lui. Şi la urma urmei nici n'avea. cu ce să se laude. Mare ispravă să-i loveşti de flanc pe cernosotenti şi să-i alungi din grădina publică 1 De astă

dată, însă, era de aşteptat să se întâmple ceva mai serios. Se şi vedea pe baricadă, în mijlocul străzii. Agenţii „Ohranei” şi poliţiştii înaintând spre- baricade cu armele în cumpănire... A!ăturându-li-se şi jandarmii... Iar el lăsându-i să se apropie şi deodată comandă „Foc“... Rândurile cernosotentilor căzând... Toată lumea ţipând şi răcnind...

— Vă rog să-mi încredinţaţi şi baricadele, şi apărarea celor slabi, şi împiedicarea pogromului, — se rugă el. — Din fragedă tinereţe am intra't în Partidul clasei muncitoare.

— Baricadele vor fi ridicate atunci când va da ordin Partidul, — răspunse Barev. Şi mai departe, fără nicio umbră de dojană, preciză : — Când ne ordonă Partidul, mi când ne provoacă „Ohrana“ ! Iar pogromul nu trebue preîntâmpinat cu baricade. Mai bine să-i măturăm pe toţi şi să le arătăm că Lu- ganscul şi locuitorii săi, muncitorii, nu permit ruşinea pogromurilor.

Parhomenco nu se putu stăpâni :

— Ne îngăduiţi, — spuse el, — să facem uz de arme, dacă; poliţiştii delà „Ohrână“ i-or ataca cu cuţitele pe cei desarmaţi >

— Asta rămâne să hotărăşti singur, Saşa, ştii din copilărie ce se face în ocazii dintr’astea.

2

Într’adevăr, aidoma majorităţii celor de o vârstă şi o situaţie cu el, Saşa Parhomenco văzuse încă de mic copil suferinţele care se abateau din toate părţile asupra poporului. Cu vreo trei sute de ani în urmă, satul său natal, Macarov-Iar fusese populat numai cu exilaţi, iar viaţa întemeiată pe vremea aceea din nedreptate şi suferinţă continua neschimbată. Satul se afla aşezat într’o depresiune. De jur împrejur, la vreo sută de stânjeni depărtare, începeau colinele. Într’o singură parte dealurile se mai depărtau, lăsând loc de ieşire în stepă. Dar nici acolo nu era mai uşor de trăit.

Stepa şi toate conacele din partea locului, de dincoace de Doneţ, aparţineau cât vedeai cu ochii moşierului Ilienco. De cealaltă parte a Doneţului se întindea o pădure mare şi bogată. Însă pădurea era proprietatea cazacilor, care nu ţi-ar fi îngăduit să strângi nici măcar uscăturile. Eremin-dogarul, prietenul sfătos al tuturor copiilor, care-l îndrăgeau fiindcă ştia să povestească basme ca nimeni altul, se dusese într’o bună zi să adune nişte răchită pentru cercuri. Dar cazacii au pus mâna pe el şi l-au bătut atât de crunt, că peste cinci zile şi-a dat sufletul. Iar dacă scoteai boii la păscut pe câmp, venea moşierul de ţi-i lua şi te punea la amendă. De aceea Iacob Pairhomenco, tatăl lui Saşa, nu se prea ocupa de gospodărie, ci se îndeletnicea mai mult cu făcutul oalelor de pământ sau cu îngrijirea cailor. De altfel, asta era o îndeletnicire

deosebită. Familia prea numeroasă nu-i îngăduia tatălui să agonisească mai mult de cinci ruble. Şi cu cinci ruble ce fel de cal puteai cumpăra? Totuşi, orice mârtoagă îi pica în mână, izbutea s'o îngraşe. Pe urmă nu-i mai era greu s'o vândă. O vindea, ca să-şi dea seama că n'a câştigat mai nimic. De necaz se ducea să-şi bea banii, după care pleca iarăşi' în căutarea altui cal de cinci ruble. Tot ajutându-l pe tatăl său ca să-şi vază de mârţoage, Saşa ajunse cu timpul să prindă drag de cai. Crescut mai măricel, din primii bani câştigaji, îşi cumpără o carte întitulată „îngrijirea câ'Mui". Dar până să-şi cumpere această carte, avusese parte de un trai dintre cele mai grele. Familia era numeroasă. Cine să mai aibă grijă de cei mici? Iată de ce Saşa nu se duse la şcoală decât doi ani. Cu toate astea, ca în tot ceea ce făcea, puse destulă sârguinţă la învăţătură,, încercând chiar să înveţe pe de rost catehismul. În acelaşi timp, se ocupa tot cu atâta conştiinciozitate şi de creşterea fraţilor mai mici. Curând se plictisi, însă, de metodele educative prea simple de la ţară şi ceru să i se dea o altă ocupaţie. Se ducea împreună cu fraţii şi cu maică-sa la prăşit de mei, treabă pentru care moşierul le plătea zilnic câte cincisprezece copeici, plus mâncarea compusă din fiertură de mei. Când se făcu mal mare, intră cărăuş cu boii.

Coborînd povârnişul văii, el privea adeseori înapoi, dea- lungul drumului care şerpuia pe deal. Era căldură şi ¡pralf... Boii păşeau alene pe şoseaua care duce la Lugansc. Acolo lucra ca sacagiu bunicul său, vânzând apă cu o copeică găleata. Gân- dinldu-se la el, S,aşa vedea parcă aevea un" cal uriaş, nu ca aceia pe care îi cumpăra tatăl 6ău, şi un butoi lucind în soare, din care bunicul, doar în cămaşă roşie, scoate apa neobişnuit de limpede cu o găleată argintie. II goleşte, aruncă copeicile strălucitoare în fundul butoiului, apoi pleacă mai departe pe străzile Lugansoului, răsucindu-şi mustaţa.

— Tăticule, lasă-mă să mă duc şi eu la Lugansc, — se rugă el într'o bună zi de taică-său. — Vreau să mă fac sacagiu. O să-ţi strâng zece ruble ca să-ţi cumperi un cal mai ca lumea.

Tatăl săn fu. mişcat de grija pe care i-o arăta Saşa.

— Ar fi bine să strângi chiar şi douăsprezece ruble, — îi spuse el visător, dându-i adresa bunicului şi pâine pentru .drum. — Gu douăsprezece ruble, am putea alege un cal straşnic.

Bătrânul îl priiţii cam aspru. Cu toate astea, lui Saşa îi plăcu demnitatea cu care îi vorbea de meseria lui. Unchiaşul. însă îl refuză, bănuind că Saşa venise la oraş de dorul vieţii uşoare şi nu să se ocupe de căratul apei. Aşa dar îi găsi de lucru la o fabrică de cârnaţi, unde era plătit cu trei ruble pe lună, în afară de mâncare.

— Cârnatul nu-i ca apa, chiar dacă nu bagi de seamă nu se risipeşte, — îi spiuse bunicul.

Saşa Parhomenco umbla cu coşul pe străzi, strigând:

— Hai la cârnaţi! Cârnaţi proaspeţi!

De câte orii se întâlnea cu bunicul său, acesta îşi oprea iapa murgă, îşi punea hăţurile umede pe genunchi şi cumpăra cârnaţi de cinci copeici. Apoi, clefăind sgomotos, îi lăuda marfa:

— Cumsecade fabrica voastră. Grăsime, taman atâta cât este nevoie.

Saşa află că oraşul avea vechime. Fusese întemeiat de cazacii zaporojeni, care ridicaseră la început pe malul Inganei doar nişte colibe scunde, apărate de tunuri groase. Mai. târziu, după descoperirea zăcămintelor de fier şi de cărbuni, fuseseră aduşi muncitori din Urali, şi funcţionarii puseră bazele uzinei de tunuri. Negustorii aduceau vite la târgurile din Lugansc. Din Rusiia veneau în spre Don cosalşii amărîţi, slabi, încălţaţi cu opinci. Iar cazacii soseau îmbrăcaţi în cămăşi albe şi largi, în pantaloni la fel de largi, de culoare albastru îndhis şi cu lampasuri roşii. Capetele lor de beţivi, arse de soare, er.au acoperite cu şepci albastre. Când ieşea! la pescuit, le puteai vedea încă de departe casele de lemn, ou acoperişuri de scândură, formate fiecare din câte trei camere încăpătoare şi călduroase, a

căror podoabă nelipsită o forma portretul lui Erm-ac, cu sabia lată de argint.

Oraşul mai avea fabrici de topit untură şi tăbăcăriii. Saşa se oprea la poarta câte uneia dintre ele, privind cum se cărau butoaie cu untură şi baloturi uriaşe de piele roşcată. Mirosul de piele proaspăt tăbăcită îmbâcsea tot aerul. Ce cizme rezistente se puteau face dm această piele şi ce departe ar fi putut pleca cu ele ! Delà fabrica de muniţii se scoteau lăzi lungi şi înguste. Acestea aveau un miros particular, misterios şi greu. Conţineau cartuşe. Căruţaşul care le transportai, văzând băiatul cu' ochi veseli şi iscoditori, fără să se oprească, îi făcu lui Saşa semn cu degetul să se apropie. Băiatul alergă către el.

— Taie de zece copeici ! •— spuse răguşit căruţaşul. Luă o bucată de cârnat şi se repezi după aceea să cumpere un rachiu.

Băiatul alergă în urma lui şi-l întrebă:

— Da' în cine or să tragă cu atâtea cartuşe?

— În cine se va porunci. — îi răspunse căruţaşul. — Când ai să faci armata, ai să înveţi şi tu.

îşi bău rachiul, apoi scoase un oftat plin de năduF de se speriară toate găinele din preajmă.

Delà uzinele Hartmann erau cărate spre gară maşini şi instrumente, de tot felul. După câte auzise, la Hartmann lucrau aproape şapte mii de oameni. Fabrica aparţinea unor belgieni. Într'o zi, stând în poartă, Saşa văzuse intrând în curte un landou luxosi, căptuşit cu piele şi tras de'doi cai, în care şedeau inginerii belgieni, cu părul negru, fumând ţigări brune şi groase. În urma lui venea un cupeu, în care se lăfăia arhiereul, urmat de corul care mergea pe jos. Nu departe de acolo, într'un şanţ- zăcea un vagabond beat, căruia unul din belgieni îi aruncă o privire în treacăt. Sdrenţărosul strigă:

— Uită-te bine, mutră străină. Da' mai ai o ţâră de răbdare. Curând o şă te apuci şi tu de băutură !

La treizeci de kilometri depărtare de oraş se aflau minele de cărbuni Uspenschi, aparţinând pare-se tot belgienilor. De câte ori trecea pe lângă ele, lumea din parteal locului se întreba prin ce ticăloşii, vicleşuguri şi neomenii ajunseseră oamenii aceea cu ţigări groase între dinţi să pună stăpânire pe mine, pe case, pe tot. Şi barem de ar fi: cunoscut limba ţării. Dar n'o cunoşteau şi nici nu se orientau 'bine în cuprinsul ţării străine. Instalaseră o moară cu alburi şi două cuptoare enorme de fontă.

Ca să alunge din gândul lor acea întrebare, localnicii povesteau că inginerii belgieni ar fi descoperit o comoară şi o sticlă verde ou un leac

vrăjitoresc „de izbândire“ delà care s’ar trage totul.

Într’o zi Saşa se întâlni pe stradă cu bunicul său. După ce cumpără ca de obicei cârnaţi, bătrânul deschise vorba, uitân- du-se drept în ochii lui.

— Ei poftim, mi 6© pare că te-ai cam plictisit cu carnaţii... Poate vrei vreo meserie serioasă? Daeă-i aşa. vino la mine să-mi fii de ajutor.

Cu toate că părea slab, Saşa era puternic şi sănătos. Vântul de iarnă sufla din spre stepă cu atâta furie, încât toată căldura adunată noaptea în culcuş dispărea alungată de ger, îndată ce se suia pe Saca. Cojocul ponosit prindea o scoarţă tare de ghiaţă, iar „căldarea răsuna în mâini ca o daireai. Lui Saşa nu-i păsa însă de nimic. Căra fredonând găleţile de apă pe scăj rile lunecoase. După ce umplea butoiul uriaş, crăpa uşa bucătăriei şi întreba râzând :

— Mai trebue undeva? Apă ca a noastră, mai rar ! Miere, hu alta !

Bucătăresele se uitau cu drag la chipul său trandafiriu şi îndrăzneţ şi-i spuneau toate, de parcă ar fi fost înţelese între ele:

— Tu, Saşca, ai s’ajungi hoţ de cai !

Acasă se întorcea totdeauna înainte de vreme. Bunicul îl descosea cu ¿’amănuntul, să afle dacă nu cumva lăsase niscaiva clienţi fără apă. Grijă zadarnică, întrucât Saşa îşi făcuse un adevărat plan de distribuire, potrivit cu drumul şi cu puterile calului.

— Ai s’ajungi cărăuş pe cont propriu, — îi spunea adeseori bătrânul, plin de admiraţie.

Mai târziu, datorită dibăciei sale, fu angajat ca rândaş la proprietăreasa Iaroslavova. Primi un cojoc, cizme lungi, o toacă de lemn şi doi câini,, Cai să-i aibă în grijă, făgăduindu-i-se de- asemeni şi un bacşiş pentru fiecare zl de sărbătoare mare. Ziua spărgea lemne şi vedea de vaci, iar noaptea învăţa câinii să se caţăre pe uluci şi să latre de sus la trecători.

Într’o dimineaţă de primăvară, Saşa stătea la poartă. Iarba răsărită în şanţ, ajungea până la marginea trotuarului Terminase de măturat curtea, Iar lemne spărsese mai multe decât era nevoie. Acum se gândea : „De ce or fi oare aşa de lacomi şi de răi stăpânii ? În timp ce pivniţele lor gem de bucate şi bunătăţi care putrezesc acolo, slugile abia dacă au ce mânca“...

Cum şedea ei şi se lupta astfel cu gândurile, trecu pe stradă inginerul Loebaeren de la minele Camenovatscaia.

— Câţi ani ai, rândaşule ? — se interesă acesta.

— *Paişpe.*

— După statură pari de douăzeci. Socot că eşti destul de mare ca să-ţi dai seama că n'o să ai nici un fel de viitor ca rândaş. Cel mult dac'o s'ajungi portar. Mai bine ai veni la mine, că tot l-am dat eu drumul lacheului meu. Era hoţ şi beţiv. Haide la mine. O. să ai mâncare hună şi zece rulble pe lună. De aoum înainte, o să te chemi *Serge.*

De mâncat, mânca el foarte bine la inginer, iar meseria de lacheu nu era de loc complicată. Mare lucru Să pui masa, să perii hainele şi să te duci după ţigări!... învăţase totul în trei zile. Dar cu cât învăţătura este mai scurtă, cu atât mai umilitoare este slujba. Cu toată mâncarea bună, locul acesta era din cele mai urâte şi nedrepte. Inginerul se căsătorise de curând. Odată, Saşa îl surprinsese vărsând lacrimi de bucurie şi dragoste în faţa nevestei. Spectacolul acesta îl făcu şi pe el să viseze la o astfel de iubire. Dar iată că într'o bună zi. când tânăra soţie era plecată la rude, inginerul invită nişte cunoscuţi care veniră însoţiţi de câteva femei vulgare şi fonfălte. Deşi păreau oameni cinstiţi şi la locul lor, tinerii domni pe care-i' Invitase inginerul se îmbătară ca porcii. Dansau şi se lăudau câtă mită au luat, cum îi linguşesc pe belgieni, cum au reuşit să-i înşele pe muncitori. Cu cât faptele lor erau mai ticăloase, mai nedrepte şi mai crude, cu atât se umflau mai tare în pene. îndeosebi îl scârbi un inginer cu ochelari de aur şi păr lung, creţ. Acesta îi trase câteva palme uneia dintre fete, care zăcea acum jos, beată şi somnoroasă. Inginerul îl întrebă pe Saşa :

— Hei, lacheu 1 Cum te chiamă ?

— Parhomenco. — răspunse Saşa, privindu-l posomorit.

— Ştii tu că'n Lugansc s'a născuit marele lexicograf Dahl, care a adunat treizeci şi şapte de mii de zicători şi proverbe ? Ştiai tu asta, drăguţule?

Şi dintr'odată, fără motiv, se puse pe înjurături. Parhomenco se încruntă, suflând greu de furie, după care se duse la stăpânul său şi-i ceru actele.

Plecă la fratele său, Ivan Iacovlevici, muncitor la uzina Hartmann, şi-l spuse că vrea să înveţe o meserie serioasă. E timpul să trăiască şi el ca oamenii... Fratele său îi făgădui că va sta în privinţa asta de vorbă cu prietenii săi. Muncitorii se

sfătuiră mai întâi între ei, apoi cerură şi părerea meşterului pe care îl cinstiră şi astfel Saşa Parhomenco fu primit ca ucenic la maşina de şlefuit.

Fumul negru-albăstrui se ridica plini de scântei deasupra uzinei. înfiorat, Saşai se strecura cu evlavie printre clădirile alfumate, printre maldările de cărbuni şi peste şinele pe care lunecau locomotive mici. Loc strâmt, înnăbuşitor, întunecos. Dar prinse drag de rulmenţii strălucitori, de şinele acelea pe care nici ploaia şi nici zăpada nu le acopereau de rugină, de sunetul variat al metalelor şi, în genere, de toată viaţa complexă a uriaşei uzine. Atâta râvnă şi aşa de mare pasiune punea în studierea strungului, încât peste puţină vreme fu mutat la o maşină de frezat mai complicată.

3

Între aceste ziduri, printre maşinării şi instalaţii de tot soiul, construite de oamenii inteligenţi şi învăţaţi, viaţa oamenilor era şi mai grea şi mai nedreaptă. Lucrul dura câte unsprezece ore pe zi, la care se adăuga şi drumul până acasă, a- proape cinci kilometri. Locuinţele costau scump, iar hrana era proastă. De jur-împrejur numpi cârciumi, ca şi cum muncitorii, în afară de cârciumi, n'ar mai fi trebuit să ştie de nimic alta. Cum încercai să spui pe faţă adevărul adevărat, gata — erai dat afară. Iar d,acă minţeaif te prefăceai sau erai respectos faţă de popi, — şi mai ales faţă de poliţie — erai mai bine plătit şi ajungeai repede meşter.

Când Saşa Parhomenco îşi dădu seama de această situaţie, îi ceru desluşiri lui Ivan.

— Avem noi nişte întruniri de ale noastre, — îi răspunse fratele său.

— Unde? Când?

— Pe unde putem... — îi răspunse celălalt, tot nelămurit. — Pe câmp...

Peste câteva zile îl duse pe Saşa la adunare, în vâlceaua Orlovscaia. Drumul fu lung. Mergeau pe întuneric, trecând prin faţa pând,arilor, care se ascundeau pe după tufişuri. În vâlcea ardea un foc. Acolo .se strânseseră muncitorii.

Un agitator sosit de curând din Petersburg. anume Andrei, le lămurea celor de faţă programul bolşevicilor. Ideile acelea înflăcărate găsiră uni viu ecou în conştiinţa lui Parhomenco. El îşi pironi privirile asupra focului şi rămase aşa până la sfârşitul adunării. Un sentiment nou pusese stăpânire pe el, sentimentul acela minunat şi înviorător oare

prindea a se răspândi atunci prin toată ţara şi care se dovedea a fi cel mai puternic şi rodnic dintre toate sentimentele ce cuprinseseră vreodată lumea.

Vântul aducea din spre stepă mireasmă de pelin. Focul se stinsese. Adunarea se termină şi muncitorii se risipiră care pe unde venise. Nu mai rămăseseră decât puţini. Ivian scoase nişte cartofi copţi din foc şi puse puţină sare pe fundul şepcii. Domnea linişte. Luna apunea şi umbrele se aşterneau tot mai negre.

Macaragiul Voroşilov şedea lungit pe spate, cu mâinile sub cap şi cu ochii la cerul spuzit de stele albăstrii. Nu mai era mult până la ziuă. Pe călcâiul lui Voroşilov se prinsese o bucată de lut .galben şi moale.

Fiecăruia îi ardeau ca jăratecul gândurile comune tuturor cugetelor muncitoreşti. Şi la Sidney, şi la Londra, şi la Paris, şi la Colombo, pretutindeni, aceeaşi sete de libertate şi putere dăinuia în muncitorii de pe întreaga suprafaţă a pământului. Atât de măreţe i se păreau lui Parhomenco aceste idei, încât cuteză să întrebe aproape sugrumat de emoţie:

— Şi adică or să se întâmple vreodată toate astea ?

— Şi de ce nu ? — răspunse Voroşilov. — Noi am' construit şi minele şi fabricile. Ei ni le-au luat prin viclenie, prin minciună. Iar minciuna e 9 iată, nu o sârmă. O rupem noi !

— Mi-aş da toată viata numai să ne putem împlini visul ! — exclamă Parhomenco, bătându-se cu pumnul pe genunchi.

Faptul că ceilalţi tocmai acum îşi găsiseră să cureţe şi să mănânce cartofi i se părea deadreptul jignitor.

— Pot trage nădejde să intru şi eu în Partid ?

— Păi şi Partidul a fost făcut tot de noi, de muncitori. De ce să nu poţi nădăjdui să intri în Partidul muncitorilor? — s(puse macaragiul Voroşilov, aruncând vreascuri noi în foc. — Mai aşteaptă puţin c'o să dai şi peste cei dlin Partid.

— După cum văd eu, cei din Partid ne vin de la Petersburg. E nevoie să mă duc şi eu acolo, ca să intru în legătură cu ei ?

— Or să vie ei aici, fiindcă pe cei din Lugansc este periculos să-i laşi să plece. Provocatorii nu numai că ne pândesc la fiecare colt de stradă, dar se strecoară şi'n mijlocul nostru.
Dacă îţi dăm drumul, mâine poţi fi prins. Cu toate astea eu cred că şi ai noştri se duc acolo.

— Asta se cheamă că şi în Lugansc sunt membri de Partid?

— Sigur nu ţi-aş putea spune, dar bănuesc că sunt, — întări zâmbind Voroşilov, după care se culcă din nou pe spiţe.

Vreascurile se aprinseră luminându-l din faţă. Stătu el aşa cât stătu în lumina vâlvătăilor, după care se ridică într'o rână şi-l fixă atent

pe Parhomenoo.

— În tine arde flacără de revoluţionar, Saşa. Asta-i bine ! Mă întrebi dacă în Lugansc sunt membri de Partid... Cred că aceia care au primit operele lui Lenin şi le-au dat la muncitori erau din Partid. Tu cum crezi?

— Membri de Partid 1 O ştiu demult. Dar eu ?... Climent, eu am să fiu în Partid?

— Cred că ai să fii. Ce noapte frumoasă, tovarăşi 1 Nu mă îndur să plec acasă. Ei, dar uite că se crapă de ziuă... O să ajungem taman la vreme La uzină.

Nu peste multă vreme, Climent îl însărcina pe Alexandru să răspândească manifeste. La prima vedere ai fi crezut că nu era cine ştie ce greutate să împărţi un manifest în cea mai mare fabrică de maşini cu atâţia muncitori calificaţi, învăţaţi să lupte cu îndârjire. De fapt, însă, era destul de anevoios. În primul rând pentrucă nimeni nu voia să-şi piardă vremea stând la taifas cu un flăcău care n'avea încă nouăsprezece ani. Şi în al doilea rând — fiindcă trebuia să fii ou ochii în patru, deoarece fabrica fusese împânzită cu o sumedenie de provocatori deghizaţi în cei mai aprigi revoluţionari. Cu toate acestea^pe Par- homenco nu-l repezea niciumul, toţi primeau manifestele şi nimeni dintre cei care le luau nu se nimeri a fi provocator.

După trei luni fu admis în Partid sub numele conspirativ de Lavruşa.

— Acum n'ai decât să te pui pe treabă, Lavruşa! — îl sfătui Voroşilov.

Iată de ce, când tânărul de nouăsprezece ani Alexandru Parhomenco ceru să fie trimis la baricade, motivând că de mic copil înţelesese poruncile Partidului şi ale clasei muncitoare, asta nu însemna din partea lui o simplă laudă deşartă. Era bilanţul luptei dusă contra suferinţelor, nu atât .pentru el personal — el ştia doar să le îndure cu dârzenie şi resemnare, căci era o fire voluntară, băiat sănătos şi rezistent — cât pentru întregul popor. Şi iarăşi, iată de ce tocmai el primi însărcinarea. să asigure în ziua de 23 Octombrie 1905 protecţia populaţiei evreeşti împotriva pogromului cernosotenţilor.

Dându-i ultimele sfaturi, muncitorul cela cu cap mare şi părul cărunt, Barev, încheie :

— Ai grijă, Parhomenco, fă aşa ca cernosotenţii să ne ţină minte.

4

În poarta casei conspirative Parhomenco era aşteptat de patru muncitori. Ei priveau îngrijoraţi şi cu admiraţie faţa care se maturizase îmtr'o singură noapte şi pe care se putea citi hotărîre nesdruncinată. Şi atunci pe neaşteptate, îi veni în minte lui Saşa noaptea aceea plină de discuţii în privinţa tacticii, plină de legende despre bărbăţie şi curaj, de visuri cu privire la o răscoală muncitorească, de lecturi din Lenin. Pe feţele muncitorilor, el văzu aceeaşi flacără nouă şi care luminează sufletul până în adânc, acelaşi foc mistuitor care-l cuprinsese şi pe el la adunarea din vâlcea.

Străzile erau tăcute. Stăruia o atmosferă de nelinişte. Nori răvăşiţi de vânt pluteau deasupra oraşului. Muncitorii discutau agitaţi cu privire la agenţii cei mai încercaţi ai „Ohxanei" sosiţi din Harcov „pentru întărirea credinţei“. Aceştia urmau să meargă în fruntea devastatorilor, alături de negustorul Ceamuoov şi de comisarul de poliţie, travestit, delà circumscripţia de lângă uzinele Hartmann.

— Ăsta nu-i ăla cu mustăţi negre tunse, unul Avarev ?...

— Avarev. Chiar el, — răspunse vesel unul dintre muncitori, uitându-se la Parhomenco cu nişte ochi mari şi albaştri.

Asemeni majorităţii muncitorilor oda uzină, Parhomenco îl ura de moarte pe comisarul Avarev. Acesta îi bătea pe muncitori ori de câ'te ori avea prilejul, îndeosebi pe cei beţi când nimereau pe la secţia de poliţie. Bun prieten cu Ceamucov, nu scăpa niciodată prilejul să se laude în gura mare că le va veni el de hac ..capilor“ delà Hartmann.

— Acum sunt cu toţii la biserică, la prima liturghie. Cică se roagă la dumnezeu ca să poată omorî la urmă mai bine. Is toţi acolo — şi Avarev şi Ceamucov şi ăia delà „Ohrană“.

— Lasă-i să se roage,.— bombăni Parhomenco ursuz. — Asta s'ar putea să le fie ultima rugăciune.

împărţi revolvere şi cartuşe tovarăşilor săi.

După aceea se suiră pe acoperişul unei clădiri de lângă sinagogă. Peste noapte se lăsase un strat subţire de brumă timpurie. încheieturile foilor de tablă erau îngheţate. Incleştându-ti mâinile în taiblă, îti rămânea pe degete o pulbere pufoasă şi rece.

Ei se lungiră lângă coş.

Pe ulicioare s'auzea sgomot de geamuri sparte. Din loc ÎTI loc se desluşea imnul: „Apără-l, doamne, pe tar!“ Apoi se iviră câteva femei văicărindu-se cât le ţinea gura. Ele cărau plaipome, scoarţe şi boccele. Din boccele atârnau rude. Femeile alergau spre sinagogă. Dintr'o casă năvăli pe uşă un evreu în surtuc şi pe cap cu o pălărie ciudată, înaltă. Apăru apoi un om scund, bărbos, pe numele său Trabenovici, de

meserie ceasornicar. Avea cu el o casetă albă. Parhomenco îl cunoştea îndeaproape, căci îi dăduse de multe ori ceasornicul la reparat.

Meşterul îşi iulbea nespus de mult meseria şi, văzând că tânărul se interesează de meşteşuguri, îi descrisese cu deamănun- tul şi binevoitor tot mecanismul ceasornicului, astfel că Parhomenco ajunsese să creadă că ar fi în stare să facă şi el singur orice fel de ceasornic. Acum bietul ceasornicar, alb ca varul, alerga în susul străzii, strângându-şi caseta la piept. Şi nu fugea drept, ci sărind dintr'o parte într'alta în .zig-zag..

În urma lui, urlând şi fluierând, venea gloata cernosoten- ţilor, obraznică şi sigură de sine. Unii din gloată cântau. Doi indivizi înalţi, aduşi de spate şi mustăcioşi. purtau portretul -ţarului... ţarul cu barbă roşcată-gălbuie, încadrat în ramă aurită. După mersul lor puteai să-ţi dai seama că arată mai degrabă a bandiţi şi călăi. În dreapta portretului mergea comisarul Avarev, iar în stânga negustorul Ceamucov.

— Hei !... urla gloata.

Ceasornicarul ar mai fi avut doar vreo douăzeci de paşi până la sinagogă.

Atunci Ceamucov duse fluierul la gură şi şuieră prelung.

— Stai, târtane ! — strigă el, ştergându-şi fluierul ud de poalele mantăii.

Evreul se opri şi se răsuci încet către gloată, strângându-şi caseta cu desnădejde la piept. Buzele îi tremurau necontenit, murmurând şoapte fără înţeles. Şi deodată aşa cum şedea în- tr'o parte, descoperind mulţimii doar profilul feţei, se întâmplă un lucru atât de sălbatic, atât de neomenos, că muncitorilor der pe acoperiş li se tăie respiraţia. Unul dintre agenţii care ^duceau portretul băgă mâna în buzunar, o smuci în sus şi trase un foc.

Ceasornicarul scăpă cutia, îşi' crispa mâinile în stomac ŞI se prăvăli la pământ cu fata către mulţime.

Adunătura se puse pe râs. Cei de la coadă începură să arunce cu pietre în geamuri. Cei din fată reluară imnul, păşind cu îndrăzneală către sinagogă.

— Ce-mi văd ochii?! Ce-mi văd ochii ! — exclamă Parho- menco tremurând din tot corpul. — Nu mai pot răbda atâta batjocură. Pentru ce l-au ucis? Eu îl pedepsesc pe comisar, iar voi pe acela care merge la stânga. A {¡pat la noi atunci, la manifestaţia de lângă biserica Uspenschi... Foc, tovarăşi!

Portretul tarului se rostogoli. Se prăbuşi şi comisârul. Cea- irnucov se retrase spre grosul devastatorilor, şchiopătând şi urlând. O dâră subţire de sânge se prelingea în urma lui.

— Au rupt-o la fugă ?

— Au rupt-o, tovarăşe Parhomenco.

— Se pare că nu mai va fi nevoie de a doua salvă. Ce- uşoară mi se pare viata, tovarăşe ! Oare totdeauna va fi aşa ? — spuse Parhomenco ştergându-şi fata palidă şi emoţionată.

Într'adevăr de a doua salvă nu se mai simţea nevoie. Cernosotentii se mai opriră la un colt de stradă şi traseră de câteva ori asupra grupului lui Parhomenco, dar împuşcăturile nu le mai foloseau decât ca să răsufle şi să capete timp pentru a se descotorosi de. revolvere.

Din ziua aceea negustorii şi tejighetarii lor nu mai (îndrăzniră nici măcar să iasă în stradă, necum să viseze la pogromuri.

Pentru consolarea cucoanelor cu idei monarhiste, revoltate de neizbânda pogromului, se aduse de la Moscova un transport de mătasă fină, de culoarea florii de ceai. Văduva lui Avarev primi drept recompensă o pereche de minunaţi cercei cu diamante. iar Ceamucov, rămas şchiop, o icoană lucrată în argint masiv. Dar în ciuda rugăciunilor lui Ceamucov şi cu toate acatistele şi slujbele religioase puse la cale de cernosotenti, muncitorii biruiau. Bimiau mereu. .

Pen'tru a pune capăt pogromului din Ocotrrtbrie, pentru a se înarma, pentru a organiza şi conduce o răscoală armată, pentru ca muncitorii să poa'tă în Decemlbrie 1905, cânld a fost arestat conducătorul bolşevicilor din Lugansc, Climent Voroşilov, să asedieze închisoarea şi să silească pe poliţişti, jandarmi şi întreaga strajă a închisorii să elibereze pe cel arestat, — pentru toate acestea se cerea muncă şi iar muncă fără preget din partea comitetului P.M.S.D.R. (b) *) din Lugan.sc şi a muncitorilor înaintaţi, c^re se înscriau în număr din ce în ce mai mare . în Partid. Organizaţia din Lugansc se dovedi cea mai puternică din întregul Donbass şi cu adevărat leninistă.

Despre felul cum creştea organizaţia din Lugansc şi cum conducea ea muncitorii, ne putem da seama din următoarea descriere a grevei izbucnită la uzinele Hartmann, în Februarie 1905.

5

Alexandrii Parhomenco îi învăţă pe muncitorii tineri curn să oprească motoarele în secţie, căci existau bănuieli asupra unor bătrâni că nu vor voi să oprească maşinile. În secţie erau şase despărţituri şi, în fiecare din ele, câte un motor. Pe atunci nu fiecare strung avea motorul său propriu, ci acţionau prin motorul central, cu ajutorul curelelor de transmisie. Uzina se odihnea... Motoarele tăceau. Muncitorii plecau la masă. Un grup dintre ei îl opri pe Parhomenco în cadrul uşii. Aci se afla comitetul de grevă şi reprezentanţii secţiilor, în total optsprezece

oameni.

— E timpul să începem, — spuse Voroşilov. — Ce spuneţi, băieţii sunt gata ?

— Am aşteptat destul. De. acum nu mai putem aştepta, — răspunse un muncitor gârbovit şi mustăcios, cu ochii inflamaţi.

— Mai gata nici cam[2] putea fi.

În drum spre masă. muncitorii treceau pe lângă ei, uitân- du-se în ochii bolşevicilor cu o privire hotărîtă şi îndrăzneaţă. Se putea înţelege că şi ei sunt gata să pornească la luptă aprigă.

Alexandru Parhomenco şedea sprijinit de uşă. Obrajii îi ardeau ca năpădiţi de văpăi. Xştepta cu nerăbdare cuvintele lui Voroşilov. Ar fi vrut ca greva să înceapă chiar din această secţie. Neapărat, îi va cere acest drept. Dar nu mai fu nevoie de' nicio intervenţie. Voroşilov îi spuse :

— Comitetul a hotărît să înceapă cu secţia voastră. Cum stau lucrurile la tine? Eşti gata?

Parhomenco răspunse calm în aparenţă, dar cu sufletul.fremătând de emoţie, datorită faptului că Voroşilov îl întreba tocmai pe el dacă secţia e gata să înceapă greva, gata să suporte lipsurile şi lupta...

— Putem începe. O să ne ridicăm până la unul!

Alexandru avea încredere în „bătrânii“ săi ; totuşi, pentru a fi sigur de izbândă, porunci băieţilor din comitetul de grevă să sé găsească pe undeva prin apropierea motoarelor.

— În cazul că bătrânii vor mormăi şi se vor codi, îi veţi da la o parte şi veţi opri singuri motoarele — aşa vorbi Parhomenco.

Trecu ora prânzului.

Muncitorii se întoarseră anevoie la maşini. Trecură cincisprezece, douăzeci de minute. La apariţia maistrului, maşinile duduiau şi ciocanele loveau. Din afară se auzea şuieratul unei locomotive.

Alexandru Parhomenco şedea lângă Un stâlp de beton, sprijinindu-şi piciorul pe o bară de fontă. Avea în mâini o piesă lucrată. Părea înfrigurat şi nerăbdător. Se temea ca nu cunwa la momentul hotărît. vocea lui să nu poată acoperi sgomotul motoarelor. Mai trecură încă zece minute, cincisprezece... Deodată Ivan îşi scoase ceasul de oţel, îl ţinti şi ridică mâna. În aceeaşi clipă Alexandru strigă cu glas tare, tunător şi foarte hotărît:

— Lăsaţi lucrul I LăsaţiT ! Grevă!

Într’o clipă, peste întregul atelier se aşternu o linişte deplină.

---

2 Partidul Social-Demoerat Muncitoresc (bolşevic) din Rusia. (N. red).

Muncitorii se depărtară de la strunguri. Numai trei mai vârstnici, mai şovăiau cu mâinile pe maşini, ba unul din ei făcu chiar un pas către motor. Dar lângă motor se aflau flăcăii laţi în spete şi dârji. Până şi băieţandrul Egor Podlbelţov părea bărbătos şi gata la orice. Şamalschi, comisarul fabricii, şi inginerul Tanson dădură fuga în atelier. Comisarul se repezi cu mâna în părul lui Egor. Atunci în întreaga secţie răsună glasul lui Alexandru Parhomenco :

— Dă-i drumul, că altfel îţi sboară şaiba asta în cap!

Muncitorii se apropiară de comisar.

Unul din ei îl împinse cu umărul şi-l scoase pe Egorca din mâinile lui. Alexandru îi făcu un semn şi băiatul dispăru într'o clipă. După cinci minute, din secţia electrică izbucni mugetul tunător al sirenei. Egorca comunicase secţiei electrice că greva a fost declarată.

Uzina îşi încetă activitatea. Muncitorii se îndreptară în grupuri mari spre clădirea de cărămidă a direcţiei. Acolo, la intrare, lângă lăzile galbene de pin. ce răspândeau un miros uşor şi ¡plăcut, se şi adunase tot comi'tetul de grevă. Pe feţele lor posomorite se citea îngrijorarea. „Ce va ieşi din întrunirea asta ?“ gândeau membrii comitetului. Prin geamurile duble, înflorite de ger, răzbateau glasuri. Erau glasurile comisarului Şamalschi şi ale inginerului Tanson, cel ou fata rotundă, răcnind la telefon :

— Uzina care lucrează pentru armată s'a oprit!

Fraţii Parhomenco păşeau încet. Ivan îşi pregătea cuvintele. După cum se stabilise, el urma să deschidă şi să conducă întrunirea. Şi asta îl cam tulbura. Doar vor veni toţi cei opt mii de muncitori, şi toţi vin ou siguranţa că acolo se va clarifica şi se va spune răspicat tot ce este mai important.

„Dacă uit ceva ? Sau dacă mă pierd deodată ? se chinuiau cu gândul cei doi fraţi. — Dacă n'o să-i putem stăpâni şi conduce ? Doar nu e glumă. Atâtea mii de muncitori!...”

Tânărul mecanic delà macara. Climent Voroşilov, se apropie şi păşi alături de ei. Voroşilov înţelegea gândurile celor doi fraţi, îngrijorarea lor. Atingând umărul lui Alexandru, el îi vorbi prieteneşte, spunându-i pe numele conspirativ de Partid, înourajându-l :

— Nu te necăji, Lavruşa'. O să fie bine. Mai întâi le tăiem o bucată. Şi apoi o să smulgem pâinea întreagă din mâinile burgheziei. Vom începe cu o grevă şi vom termina prin a pune cu totul mâna pe. putere. Aşa-i, Lavruşa?

— Aşa e, Climent Efremovici, •— spuse Alexandru şi, de emoţie, nu mai putu rosti niciun cuvânt.

Sprtijinindu-se de umărul - lui Alexandru, mecanicul delà macara se urcă sprinten pe o ladă înaltă.

Lângă el sta Barev, preşedintele comitetului de grevă. Capul lui enorm părea acum şi mai mare sub căciula de oaie. Ba- **Tev** era vădit tulburat. Vocea lui. de obicei puternică, abia se auzi când pronunţă numele mecanicului Voroşilov.

Acesta nici nu apucase bine să-şi spele unsoarea de pe faţă şi de pe mâini. În bătaia soarelui cu dinţi, scurta sa de piele strălucea. Ştergându-şi mâinile de pulpana ei, Voroşilov îşi roti privirea sigură deasupra adunării şi deodată îşi întinse mâinile înainte cu gestul aceluia care ţine o piatră mare pentru a o pune la temelia[1] unei construcţii.

— Tovarăşi ! — exclamă el.

Câţiva muncitori întârziaseră. Erau cei de la magazie. Se apropiară în fugă şi, auzind exclamaţia lui Voroşilov, fără să-şi. dea seama, întinseră şi ei mâna ca şi dânsul. Voroşilov repetă apoi şi mai tare şi mai convingător :

— Tovarăşi!

Aceştia au fost anii cei mai frumoşi. Cuvântul „tovarăşi'" suna într'un fel nou pe buzele lui tinereşti şi înflăcărate. Semnificativ, misterios, cuvântul acesta (îndruma, sfătuia, învăţa.. El îmbina îndârjirea cu curajul, talentul cu sârguinţa, cântecul cu munca, munca cu lupta. Îi făcea pe duşmani să geamă de frică, lovindu-i ca explozia unui glonte. Pe prietenii îi îndemna să construiască şi să lupte ou vorba şi faptele. Un alt cuvânt „grevă“ îi răspundea ca un ecou din mijlocul muncitorilor; îuri.a poporului lua proporţii uriaşe. Creştea valul năprasnic al viitoarei revoluţii.

Parhomenco, încă tânăr, socotise că sentimentul de comunitate care pusese stăpânire pe el la adunarea din vâlcea, lângă foc, era un sentiment deosebit, de care numai el fusese cuprins. Acum, însă, lângă această clădire de culoare galben deschis, lângă lăzile acestea de pin, în această zi însorită şi geroasă, Parhomenco înţelese că acelaşi sentiment uriaş de comunitate îi stăpânea pe toţi oamenii, pe toţi muncitorii adunaţi acolo. Şi descoperirea aceasta îl umplu de o nespusă bucurie.

Muncitorii erau cuprinşi de acest sentiment, fiecare în felul său. Unii din ei, în sufletul cărora speranţa năvălise ca o cascadă, stăteau cu mâinile încrucişate şi cu capul plecat. Alţii, zugrăvindu-şi în minte victoria, priveau cerul pe care pluteau alene nouraşi de iarnă cu reflexe liliachii. Alţii ascultau neliniştiţi. cuvântarea, căutând s'o înţeleagă, fremătând de plăcere şi totuşi temându-se parcă. Pe feţele lor părea că e scris : .,Oare nu-i prea devreme ?“ Cei mai mulţi dintre ei, însă, se uitau unii la alţii ca şi cum ar fi întărit justeţea şi îndrăzneala ideilor expuse de orator. Aceştia se şi simţeau cuprinşi de suflul fierbinte şi vibrant al primejdiei şi al victoriei. Temerile capricioase care le fuseseră infiltrate de menşevicl şi socialiştii revoluţionari şi care planau deasupra lor, ca:

o nelinişte vagă, dispăreau fără urmă. Un bătrân cu faţa cenuşie, ciupită de vărsat, acela care nu consimţise să decupleze motorul, se sprijini cu mâinile •de ladă şi îl privi pe Voroşilov drept în faţă, strigând:

— Adevăraţi...

— Aşa-i, e adevărat! — întregiră cei din faţă.

În fund, se îngrămădiseră pe sănii cărăuşii în cojoace tungi. Sub picioarele lor zăngăneau uşurel nişte vergele de fier lungi, prăfuite de zăpadă. Aceşti bieţi ţărani din Riazan, inofensivi şi supuşi, erau şi ei atraşi de cuvântare. îndeosebi unul cu barba lungă şi pâslari cenuşii îşi flutură căciula cu atâta putere, că ’ncepură să curgă din ea smocuri de lână; strigă apoi răguşit:

— Să facem cu toţii grevă, fără întrerupere. Jos cu stăpânii !

— Să alegem o comisie, — îi răspunse din rândurile din faţă bătrânul ciupit de vărsat, — Pe Voroşilov !...

Voroşilov începu să enumere revendicările muncitorilor.

— Ziua de lucru de opt ore... Să se deschidă cantina, căci numai dracu ştie ce şi cum mâncăm.., Mărirea salariului... O baie.

El îmbrăţişă apoi cu privirea pe muncitorii care se adunaseră grămadă în jurul lui şi adăugă :

— Soviete de deputaţi ai muncitorilor 1

La auzul acestor-cuvinte, o mare de şepci fluturate tălăzui în vânt. Atâtea strigăte răsunară, atâtea tropăituri şi atâta larmă, încât nu mai puteai desluşi-nimic, în afară de ceea ce era esenţial: că lumea avea încredere în bolşevici şi Voroşilov trebuia să conducă comisia.

Lăsând braţele în jos, oratorul sta nemişcat. Se odihnea. Se vedea limpede că inima îi era uşoară şi plină de bucurie. Alexandru pricepu în sfârşit câtă încordare a voinţei şi a minţii îl costase pe Voroşilov acea uşurinţă aparentă or care vorbise: pusese parcă cu mâna pietrele de temelie. Ce greu este să alegi cuvintele adevărate, măsurate şi totuşi cuprinzătoare! E tot atât de greu ca şi cum ai ridica şi . ai lăsa în jos blocuri mari de sute de kilograme.

Comisia fu aleasă. Primul ales fu Voroşilov. El închise întrunirea cu următoarele cuvinte:

— O să ne adunăm dincolo de pod. Nimeni nu va trece pe pod fără permisiunea comisiei. Noi suntem ală'turi de voi : daS şi voi trebue să ne sprijiniţi.

Bătrânul ciupit de vărsat ridică mâna şi strigă:

— Jurăm sa vă sprijinim ! Jurăm...

Şi cu toţii înălţară mâinile.

Peste noapte fu ales sovietul de deputaţi ai muncitorilor. Voroşilov fu numit preşedinte. Dimineaţa, muncitorii veniră numai până la -.coridor“. El lăsară să treacă comisia, îl salutară pe Voroşilov şi rămaseră mult timp nemişcaţi.

În biroul strâmt al uzinei, la etajul al doilea, sălăşluiai o atmosferă înnăbuşitoare. Se adunaseră acolo toate „mărimile“ uzinei. Directorul Crin, un personagiu firav şi cu voce piţigăiată, vorbea aproape fără întrerupere adresându-se numai lui Voroşilov. Acesta dădea din umeri şi arăta mereu către masă.

— Eu nu am nimic deaface cu asta, domnule director. De ce cauţi să mă convingi ? Asta o cere poporul.

Şi într’adevăr, pe masă, în faţa directorului, se afla cererea muncitorilor. Cererea era semnată de toţi cei opt mii de muncitori.

Parlamentările se întrerupseră la miezul nopţii. Dar nici noaptea nu fu chip de odihnă. Veneau la preşedinte cu câte-şi mai câte plângeri privitoare la locuinţă, la bani. ba chiar şi la familie. Dimineaţa la oma zece, parlamentările începură din nou.

În a cinoea zi de grevă, Voroşilov spuse :

— Trebue să ne mulţumim cu ceea ce am obţinut. E primejdios să prelungim prea mult greva. Forţele sunt încă tinere. Nu care cumva să cedeze.

Greva se termină printr’o victorie. Toate revendicările greviştilor fură satisfăcute ; numai că în locul zilei de lucru de cpt ore muncitorii obţinură una de nouă ore. Dintr’un colţ în- tr’altul al uzinei se auzeau glume şi exclamaţii vesele, -■ toate semnele unei forţe noi, care se trezea la viaţă.

Fraţii Parhomenco se întoarseră delà muncă veseli şi mulţumiţi. Alexandru discuta repede, cum îi era obiceiul :

— O grevă ca asta ar aproba-o şi Lenin ! încercăm rezistenţa materialului, Ivan. Timpul şi Partidul vor făuri din acesl material socialismul.

În faţă lor, strada poleită de ger se întindea dreaptă, pier- zându-se în depărtare. Un şir lung de care, încărcate cu piese de maşini, înainta încet dealungul ei. Din partea opusă venea, într’o sanie înaltă, .un cazac. În dreptul bisericii dinlăuntru! căreia se auzeau cântări, el îşi scoase căciula şi, fără grabă, îşi
făcu cruce. Cei doi fraţi nu văzură nici căruţa, nici cazacul cu_ perechea lui de cai roibi şi nu auziră nici cântării« bisericeşti-.' Păreau a privi pe deasupra tuturor acestor lucruri, în depărtările ceţoase ; şi acolo vedeau

ceva ce le împânzea ochii cu lacrimi fierbinţi, de fericire.

Deodată se opriră şi se priviră tulburaţi. Alexandru puse mâna lui grea şi puternică pe umărul fratelui său.

— Dar tu îti dai seama ce am făcut? Am obţinut o mare victorie politică. Cred că dintr'o privire nici nu poţi s'o cuprinzi.

Şi după un răstimp de.tăcere, adăugă:

— O s'o cuprindem şi o s'o întărim, pe cinstea mea.

În Iulie avu loc a doua grevă a muncitorilor delà uzina Hartmann. Şi deşi această grevă fu înfrântă în aceeaşi zi de poliţie, cu toate că o parte din conducătorii grevei fură aruncaţi în închisoare, iar cealaltă parte trebui să dispară ascunzându- se, această a doua demonstraţie colectivă *à* muncitorilor într'o mare uzină avu uriaşe urmări din punct de vedere politic, nu numai pentru Lugansc, ci şi pentru întreaga regiune. înfrângerea grevei, cruzimile politiei şi ale cernosotenţilor n'au făcut decât să contribue la întărirea şi creşterea rapidă a organizaţiei bolşevice, în care fură atrase cele mai bune elemente ale proletariatului. Pe la începutul anului 1906. organizaţia din Lugansc număra peste două mii de membri ! În tot timpul anului 1906 şi în primele luni ale lui 1907, în Lugansc şi în tot judeţul a existat, de fapt, un fel de dictatură a proletariatului. În Octombrie 1906, greva generală a muncitorilor din Lugansc dădu o. nouă întorsătură procesului lui Voroşilov şi tribunalul din Harcov fu silit să-l achite. Ceva mai înainte, în ajunul lui întâi Mai, un grup de tineri bolşevici înfipse, noaptea, un steag mare, roşu, pe unul din coşurile cele mai înalte ale uzinei. Drapelul flutură deasupra întregului oraş mai mult de o săptămână. Autorităţile se temură să scoată acest stindard care fâlfâia măreţ, ca o confirmare vie a forţei clasei muncitoare, ccnşientă de puterea ei.

Organizaţia de Partid din Lugansc conducea prin adunările de deputaţi ai uzinei şi prin sindicate, întreaga viaţă a oraşului şi. în bună parte, şi pe aceea a judeţului. Sub conducerea ei şi sub influenta avântului luptei revoluţionare a proletariatului din Lugansc, s'a organizat o răscoală ţărănească încununată de succes şi greva din plasa Macarov-Iar.

6

Alexandru Parhomenco se căsători cu Tina Sabânscaia, o fată din Macarov-Iar, satul său natal. O cunoştea' din copilărie când Învăţaseră împreună la şcoala primară. Saşa îşi aducea aminte de zilele adolescentei... Într'una din acele zile, mergeau pe o uliţă, deailungul gardurilor împletite, când deodată auziră de după ele: „...Vrei să vii în braţele mele, iubito?" Ei începuseră să râdă, schimbând priviri tulburate. Această frază auzită adesea prin satele din regiunea Ecateririoslav le rămase dragă şi aproape de suflet. Chiar şi mai târziu fraza le revenea cu acelaşi ecou tineresc, iar ei se priveau râzând ou voioşie.

Apropiindu-se de -căsuţa în care locuia Alexandru, fratele cel mare îi strânse mâna şi-i spuse înainte de a se despărţi :

— Odihnă bună şi salutări nevesti-ti.

Alexandru rămase în faja porţiei şi, cu mâinile sprijinite pe zăvorul de lemn, se uită în urma fratelui care se depărta păşind liniştit. „Salutări nevesti-ti !" Abia îşi reţinu un zâmbet de fericire. ,.Salutări nevesti-ti !"... Şi de îndată îşi aminti de aceeaşi uliţă de odinioară.

...Era- iarnă. Gardul purta guler de nea. Pomii pufoşi îşi treceau cu greu crengile peste uluci. Iar zăpada cădea, cădea mereu. Acei pomi, care păreau gata-gata să se frângă sub povara -ninsorii, îi bucura nespus pe cei doi tineri.

Ei mergeau tinându-se de mână şi privind cum luna gal- benă-verzuie se strecoară în ulicioară printre fulgii de zăpadă şi trunchiurile copacilor. Undeva se trântise o portiţă şi o voce joasă de bariton începuse să cânte : „Vuia, ardea Moscova în pârjol". Drept răspuns, răsunase un râs plăcut de femeie.

De sub şalul pufos străluceau ochii tineri şi îndrăzneţi ai Haritinei. Fata clipi des, scuturând fulgii care se aninaseră de gene. El vroia să fie primul care să privească în ochii ei, luân- d-o înaintea fulgilor de zăpadă, înaintea razelor lunei şi înaintea oricărei fiinţe de pe lume.

Alexandru întrebă :

— Haritina, dragostea mea, vrei să vii în braţele mele?

Ea răspunse simplu:

— Dar în braţele cui altuia să viu? Cred în tine, Alexandru Iacovlevici.

.— Nu vreau să mă laud, — spuse Alexandru. — Toţi trăesc

luptându-se cu greul, dar oamenii spun că eu lupt cu viata mai abitir decât alţii, ce zici ?

Harltina zâmbi.

— Lasă-i să spună. Că doar te ştiu de la şcoală ce eşti tu în stare.

Şi râse cu hohote.

— Atunci era altceva Tina !...

Acum el va trebui să spună că a intrat în Partid. Va înţelege oare aceasta, ea, o fată simplă de la tară ? I Dar de ce să nu înţeleagă ? Partidul Bolşevic înseamnă lupta pentru fericirea poporului, pentru o viaţă bună şi ¡fericită 1 Cum să nu înţeleagă ?... Şi totuşi mâinile şi vocea îi tremurară uşor când rosti:

— Tina, vreau să-ţi vorbesc despre altceva... Despre alte lucruri.

Însă ea şopti fără să şovăe :

— Am auzi't şi celelalte lucruri !

— Ai auzit ?'!

— Am auzit, Saşa.

— Ei, şi ce-ai auzit?

Ea îi răspunse, vrând parcă să ocolească întrebarea. Vocea Tinei abia se auzea, dându-i prin asta să înţeleagă că i-a fost greu să afle şi că ea încă se mai îndoeşte de adevărul bănuielilor sale, dar că se şi mândreşte cu ele.

— Am auzit că ai fi dhiar revoluţionar, Alexandru Iacovlevici.

— Şi se vorbeşte mult despre asta?

— Da, şi se va vorbi şi mai mult, — spuse ea plină de mândrie.

Şi această mândrie îi încălzea inima, de parcă un soare arzător ar fi topit dintr'odată acea zăpadă grea dimprejur.

El i se adresă:

— Nu ţi-e frică de aceste vorbe? Ai să te măriţi, iar bărbatul tău o să fie un condamnat politic. Te pomeneşti că va trebui să-l urmezi şi la ocnă...

— De ce să-mi fie frică, dacă tu crezi că e bine ce faci. Alexandru Iacovlevici. Numai treburile necinstite m'ar speria...

Nunta' o făcură la Macarov-Iar. Chefuiră trei zile. Când cântecele încetară, Alexandru povesti flăcăilor despre uzină, despre grevă, despre burjuii speriaţi din Lugansc şi cum, în timpul tratativelor, industriaşul Lobanov — proprietarul uzinei

băuse de spaimă patru carafe cu apă şi transpirase de, se făcuse pe el haina leoarcă de sudoare, iar de pe sprâncene se părea că-i picură rouă. Flăcăii râdeau cu hohote şi spuneau că ar fi bine să stoarcă sudoarea şi de pe pielea lui Ilienco, moşierul de prin partea locului. Ah, ce mai viperă, ce mişel, ce viclean I glă- suiau flăcăii. Şi doar e şeful nobilimii: asta înseamnă că toată nobilimea e la fel cu el.

— Intrebaţi-i pe ţăranii din satele vecine dacă toţi nobilii sunt la fel, — le spuse Parhomenco.

— Ce să-i mai întrebăm ?

Flăcăii clătinară din cap, cerându-i armonistului să le zică un cântec voinicesc.

Oaspeţii se risipiră târziu. După ce îi petrecu, Alexandru prinse a se plimba cu paşi repezi pe duşumelele care scârţâiau, cântând cât îi ţinea gura: „Sculaţi voi'oropsiţi ai vieţii!“

— De ce strigi ? — îl întrebă Haritina Grigorievna. — Vrei să te aresteze?

— Ştii tu, Tina, simt'că n'o să mai fie ţar!

— Cum vine asta, n'o să mai fie ţar ? — îl întrebă ea mirată şi, în acelaşi timp, încântată. — Atunci, cine o să conducă împărăţia ?

— Sunt destui care să facă asta! Uite şi eu voi conduce 1

Ei îi fu frică de spusele lui, dar îşi aminti că făgăduise să nu se înspăimânte şi frica îi dispăru. Se uită minunându-se în ochii lui care ardeau[1] de ură şi de setea luptei, şi inima-i tre- săltă. Dar ca să nu se dea de gol şi ca să pară liniştită, îi mărturisi cu o naivitate de care nu-şi dădea seama:

— Judeţul poţi să-l cârmueşti, dar pentru toată împărăţia nu ştii tu destulă carte.

— O să învăţ... o să mă ridic... or să mă cioplească oamenii şi viaţa.

— Viaţa ca viaţa, dar cărţile trebuesc învăţate.

Şi când se înapoiară la oraş, Tina îl aibonăla revista „Niva” pe anul 1906 cu toate suplimentele. Zâmbind uşor de naivitatea ei, Alexandru îi spuse:

— N'o să am timp să citesc ,,Niva“; şi-apoi pe unde ne vom tot muta, nu cred c'o să ne mai găsească poşta.

Şi, într'adevăr, într'o dimineaţă, directorul Crin dădu mâna cn fraţii Parhomenco.

— Vasăzică lucrurile stau prost, — spuse Ivan. — N'o să

ne apucăm, după cât se vede, să ne terminăm nici „perioada de mstrucţie“.

El vorbea despre instrucţia militară pe care membrii de Partid şi muncitorii din unităţile revoluţionare, care se pregăteau pentru revolta armată, o făceau pe câmpurile pustii, în dosul cimitirului Gusinov. Aici li se preda teoria şi practica meseriei armelor: mărşăluiau, atacau în lanţ de trăgători, iar în timpul lucrului, dacă reuşeau să-l îmbrobodească la ochi pe şeful atelierului, fraţii Parhomenco ..strujeau“ cutiuţele pentru bombe; duminică se duceau la mine după dinamită ; glicerină o procurau delà farmacii. Prin uzine se colectau bani pentru cumpărarea armelor. Mersese vorba că fraţii Parhomenco strânseseră bani chiar pentru un tun întreg.

Pe la începutul lui Aprilie, fraţii fură concediaţi. Muncitorii vrură să organizeze o grevă de protest, dar cineva află pe ascuns că împotriva celui tânăr există un denunţ în care se spune că el l-ar fi omorît pe comisarul Avarev şi că nici cel mare n'ar fi străin de această crimă. Membrii de Partid îl sfă- tuiră pe Alexandru să plece până una alta în satul lui natal, iar cel mare să se angajeze la o altă uzină.

Aşa şi făcură. Alexandru şi nevastă-sa plecară la Macarov- iar, ca să lucreze pe ogorul socrului, iar fratele cel mare, luând un certificat delà uzina Hartmann, începu să colinde prin fabrici după lucru. Era un muncitor minunat, îl angajau cu plăcere. Dar de îndată ce urma să fie înregistrat, de îndată ce le dădea certificatul delà Hartmann, îl refuzau sub un motiv sau alţ ii. Odată un ..tovarăş de concediere“, care se vede că avea mai multă experienţă, îi luă certificatul, se uită la el şi zise :

— N'o să te angajeze nicăieri, tovarăşe.

— De ce?

— Certificatul e scris cu cerneală roşie, iar asta între patronii de uzine însemnează : pe cei „roşii“ să nu-l primeşti la lucru. Va trebui, care vasăzică, să-ţi schimbi „pieptănătura“.

Ivan Parhomenco trebui să-şi scoată un paşaport pe numele soţiei sale, şi deveni Ivan Criţchi.

7

În Macarov-Iar, ia Vasill Lvovici Ilienco. moşier şi conducător al nobilimii din judeţul Slaveano-Serbsc, pe al câni terl- toriu se afla Lugansc, veni Ghenadii, fecioru-său, aducând îrt vizită doi prieteni : pe fiul lui Ceamucov şi pe studentul Ernst Straub. Pe Straub îl nelinişte a întrebarea: cdtn va apăra oare nobilimea rusă şi negustorimea, din provinciile acestui imperiu întins, — moşiile, magazinele şi uzinele lor, în faţa revoluţiei ?

Tatăl lui, prin urmare, şi el însuşi, erau profund interesaţi în înflorirea provinciilor ruseşti şi de aceea grija lui Straub era sinceră, iar vorbele — aprinse şi cu temei. Ernst arăta înalt, puternic, cu părul de un negru atât de pronunţat, încât craniul lui părea turnat în fontă. Era ciudat să vezi, alături de această fontă, urechile lungi şi trandafirii pe care flăcăii din Macarov-Iar le botezaseră dintru început „porceşti“. Straub îi făcea puţină curte Minei, fata Lui Ilienco. Avea o faţă strălucitoare, cozi lungi şi o zestre destul de măricică.

— Iubesc şi respect Germania! Germania înseamnă ordine, bunăcuviinţă. Numai prin bunăcuviinţă şi ordine, va fi salvată omenirea de^ nebunie şi răzvrătiri... — reflecta cu glas tare Straub, şezând pe verandă. — Dar eu iubesc şi Rusia, Vasile Lvovici... aproape la fel de mult! M'âm înrudit cu ea şi. ca rudă, trebue să spun deschis că nu prea e ordine în Rusia...

— Ernst, acest lucru l-a spus înaintea dumitale Alexei Tolstoi.

— Cine ?

— Poetul, contele Alexei Tolstoi.

— Aţi văzut ? Ce fel de ordine e asta ? La voi conţii sunt poeţi! Un conte trebue să se ocupe de moșie, de ţăranii lui, iar nu de poezie. În timp ce conţii scriu versuri, ţăranii le ard conacele. Deaceea spun că Rusia ar trebui să trăiască altfel... şi ordinea germană este cea mai indicată.

Vasili Lvovici oftă.

— Desigur, nu ne putem lăuda ou ordinea noastră. Dar în schimb avem belşug în toate.

— Şi pentru belşug este nevoie de o mână forte, Vasili Lvovici. Peste tot este necesară mâna unui om puternic. Aş spune mai mult chiar: a unui supraom. Un supraom trebue să-l ia de gât pe omul simplu şi prost şi să-l împingă din spate: „Munceşte !“ Vreţi să vi-l dau pe Nietzsche să-l citiţi ?

— Of, dragul meu, n'am eu timp să-l studiez pe *Niţşa* al dumitale !

Tinerii plecau apo| la scăldat, iar Vasili Lvovici privea -în

urma capului greoi, de fontă, al lui Straub,j:ap a cărei umbră se rostogolea ca un obuz pe nisip, şi spunea :

Neamţ îiferezut I Când neamţul învinge, e mândru de forţa lui. Dacă-l baţi — se mândreşte de slăbiciunea lui 1 E şi mai comod să fii slab : învingi slăbiciunea şi iată-te din nou învingător I Fără fllosofia germană, moşierul nostru n'ar fi putut să trăiască...

„Ce oameni plăcuţi, atrăgători !...“ gândea Ernst Straub, pe deplin convins că-şi aceşti oameni gândesc aidoma despre el.

Mai era plăcut de asemenea şi faptul că adesea, în timpul discuţiei, lllenco-tatăl omora cu o lovitură puternică şi neaşteptată câte o muscă pe masă şi, uitându-se fericit la Ernst, exclama :

— Al să ajungi un nou Bismarck, Ernst Ivanâcl ! — şi adăuga râzând : — Iar eu dacă voi ajunge prim ministru, voi încheia cu dumneata pace şi alianţă veşnică.

Ernst îl privea pe Ilienco cu atâta seriozitate, că acesta simţea că îngheaţă. Straub hotăra laconic :

— Sunt de acord.

Într'o zi, prietenii se întorceau delà scăldat. Ghenadii flutura ştergarul umed de ai cărui ciucuri se prinseseră rămurele uscate. Ghenadii avea un nas lung şi gros, care se cojea totdeauna, dar şi acest lucru era plăcut, cu toate că Straub se uita de obicei la oameni ca şi când ar fi chibzuit dacă se potrivesc ca materiale de construcţie ; lauda cea mai mare a lui era : „Acest bărbat sau această doamnă prin forţa lor ar fi buni de cariatide“.

Studenţii mergeau repede, agitând cu putere braţele. În jurul lor se aflau cocioabe joase, acoperite cu paie putrede, înconjurate de noroi, al cărui miros nu-l împrăştia de peste sat nici vântul cel mai tare. Aceşti oameni sătui, care se simţeau deosebit de bine după baie, nu observau nici cocioabele urât mirositoare, nici înghesuiala, nici noroiul şi nici chiar căutăturile duşmănoase ale ţăranilor. În piaţa de lângă biserică, nu departe de conac, un grup de flăcăi şi fete stătea de vorbă cu multă însufleţire. În mijlocul lor se afla unul mai înalt, îmbrăcat cu o bluză neagră, strânsă pe talie cu o curea lată de piele. Zărin- du-i pe studenţi, fetele intrară în curtea bisericii, iar flăcăii se luară la trântă.

Deodată fiul lui Ceamucov spuse :

— Dar ăsta-i Parhomenco !

— Cine? — întrebă Ernst.

— Agitatorul din Lugansc...

— Da. da, îmi aduc aminte I... Trebue... — Straub ar fi vrut să zică: „Trebue să anunţăm poliţia“, dar, gândindu-se că prietenii săi vor spune despre el că-i „provocator”, trăncănind şi producând neplăceri, tăcu.

Păşi hotărît în curtea bisericii. Prietenii îl urmară, în timp ce Straub se apropie de Parhomenco:

— Vii din Lugansc ?

Parhomenco stătea nemişcat cu degetele mâinilor sale puternice şi vânjoase vârîte de după curea. Faţa îi era liniştită : se gândea probabil la ceva important şi aceste gânduri îl enervau pe Straub.

— Din Lugansc.

— Cum e pe acolo ?

— Ce te interesează ? Timpul ? E cald. Pe alocuri au căzut ploi.

— Pentru ce ai venit încoace ?

— Să auresc turla bisericii, — răspunse Parhomenco, zâmbind batjocoritor. — De ce eşti atât de curios, domnule student ? Am auzit că eşti din Germania.

— Din Petersburg.

— Zău ? I

— De ce .,zău“ ?

— Din Petersburg, pare-mi-se, vin altfel de oameni.

— Ce fel ? 1

— Ei, vin probabil şi din ăştia.

— Care din ăştia ?

— Fel de fel.

— Ai putea să vorbeşti mai clar.

— La ce bun ?

Parhomenco îşi scoase şapca şi spuse :

— La revedere, domnule student. Drumul nostru e spre pădure.

— Să păzeşti cai? — întrebă fără rost şi cu o batjocură stângace Ghenadii, care ar fi vrut să împrăştie enervarea provocată de discuţia plină de aluzii ciudate şi impertinente.

Parhomenco răspunse dispreţuitor.

— În primul rând să mă păzesc pe mine.

Flăcăii porniră ţinându-se unul pe altul de mijloc. Mergeau făcuţi, stârnind praful şi legănându-se uşor. În urma lor porniră şi fetele. Şi cum porniră, începură să cânte. Parhomenoo mergea în mijlocul grupului, cu capul dat pe spate, adăugându-şi glasul puternic la corul celorlalţi.

Până şi Ghenadii pricepuse acum înţelesul mai larg al ne- liniştei care-l cuprinsese pe amicul lui, pentrucă zise :

— Să aurească turlele ! De şi-ar auri cătuşele, nu turlele-

Ernst tăcu.

Sâmbătă veniră în vizită la Ilienco moşierii de la şes. ale căror conace aveau apă puţină şi unde domneau arşiţe înnăbu- şitoare. Soseau de obicei în ajunul sărbătorilor ca să se mai plimbe prin grădina întinsă ce cobora spre râu, să se scalde în Doneţ, să se odihnească după baie şi

să petreacă în societate. Sosise şi Gusarov cu familia lui numeroasă, încărcată în trei trăsuri de călătorie, aducându-şi deasemenea şi cortul pe care de obicei îl întindea în grădină : .sosi Podstacannicov — cunoscut traficant şi amator de judecăţi ; Doroşenco, ale cărui fiice erau măritate tustrele cu ofiţeri din cavaleria uşoară, făcând parte din acelaşi regiment, lucru pe care întotdeauna îl povestea cu plăcere; notarul Afanasii Afanasievici Strij-Zagornâi; Voro- biev, vecinul cel mai bogat şi cel mai sgârcit care făcea totdeauna vizite, fără să învite pe nimeni la el; cei doi prieteni, vecini şi cartofori, ambii pur'tători ai unor nume ciudate : Cuniţa şr Probca; veni şi conducătorul zemstvei. Filatov, căsătorit cu fiica mai mare a lui Ilienco. Trăsurile şi landourile soseau într'una în curtea împrejmuită cu zid de piatră, înconjurau straturile de flori şi se apropiau de verandă. Vizitiul făcea o mutră fioroasă,, musafirii şi gazdele — figuri fericite. Răsunau exclamaţii, pupături ; în depărtare, fără răgaz, lătrau câinii.

Sosi şi comisarul de poliţie Tvorojnicov, care avea calitatea deosebită de a face să trosnească totul în jurul său. Tălpile îi scârţâiau, hainele îi pârâiau şi, după cum spunea el însuşi,.râzând : „De vreo zece ani îi trosnea şi capul de atâta băutură“. Lui Ernst mi prea îi plăcea acest poliţai sgomotos, dar după o scurtă apreciere a situaţiei, hotărî că, pentru un colţ atât de Uitat de dumnezeu, chiar şi un asemenea poliţai e bun. Aşa încât îl informă fără nicio introducere, ca să-l zăpăcească pe prostănac:

— La Macarov-Iar a sosit un agitator.

— Da? — făcu poliţaiul, aplecând capul.

— Da, un agitator. Cât despre scopul venirii lui — e treaba dumitale să afli.

— Fii pe pace, o să o aflăm... — spuse comisarul aplecând din nou capul şi trosnind din toate încheieturile.

— Îţi dai seama, Oslp Maxlmovici... îmi ¡pare rău de-ifamilia la care stau, îmi pare rău de această casă atât de civilizată, îmi pare rău de această ospitalitate care ar putea să nu mai existe niciodată...

Ernst îşi plecă privirea în pământ de parcă nu ar fi avut puterea să-şi tină capul drept. Poliţaiul îi urmă pilda şi mai apăsat. Aşa încât, nedumerit, Illenco le strigă de pe verandă:

— La ce vă uitaţi acolo?

Comisarul răspunse însă grăbit lui Straub :

— Fără nicio discuţie. Vă înţeleg cât se poate de bine. Şi sunt de aceeaşi părere.

Apoi făcu să-i scârţâie deosebit de tare tălpile, adăugând:

— În primul rând voi trimite să se facă cercetări, în al doilea rând voi aresta pe agitator. în al treilea rând — bine ar fi să avem în Rusia mai mulţi studenţi cu capul atât de limpede ca al dumitale...

Arătă cu mâna spre verandă, trosni din încheieturi şi, cu o voce tot atât de trosnitoare, adăugă :

— Să mergem să ne ospătăm. Îţi garantez că odihnai noastră nu este ameninţată cu nimic.

„Idioţi! — gândi indignat Ernst. — Oare politia din Germania ar fi vorbit cu mine la fel ? Prostănacul ăsta nici nu m’a întrebat de numele agitatorului! Şi cu siguranţă că-l va scăpa printre degete. Ce-i de făcut? Să scriu la Lugansc?V

Şi scrise la Lugansc. Dar cei din Lugansc erau preocupaţi de cu totul altceva. Citiră scrisoarea, puseră o rezoluţie şi o înaintară lâ siguranţă... Acolo li se promise că-şi „vor îndrepta atenţia" spre Macarov-Iar.

8

.Iulie 1906 se apropia de sfârşit. La Lugansc tocmai se comunicase că în Kronstadt şi Sveaborg a izbucnit revolta şi că proletarii din Petersburg se pregătesc să declare grevă politică generală pentru susţinerea răsculaţilor. '

Alexandru Parhomenco fu chemat de la ţară. El veni numaidecât cu echipa sa de luptă, compusă din şase flăcăi. Adunarea conspirativă avu loc în August, în casa bunicului său, sacagiul. Butoiul cu care Saşa cărase pe vremuri apă nu se dogise nici acum. 'Mârţoaga era şi ea în viaţă : exista şi hamul, dar cum se schimbase totul în jur. cum se schimbase el însuşi I Parcă ar fi trecut de atunci o mie de ani.

— E timpul să ne pregătim de lupta decisivă contra autocraţiei ! — spuse înflăcărat oratorul. — Să ne pregătim pretutindeni la oraşe ca

şi la sate, la uzine şi în mine, — pretutindeni unde există oameni cinstiţi şi devotaţi revoluţiei 1 Tovarăşi,, suntem în ajunul unor mari evenimente.

Pentru a-şi sprijini argumentele, oratorul Nichitin, un muncitor mic de statură şi vânjos, cu sprâncenele albe şi lungi, cită cuvintele lui Lenin din articolul recent scris : „Disolvarea Dumei, şi sarcinile proletariatului".

— Tovarăşul Lenin spune : ,.Disolvarea Dumei reprezintă o întoarcere totală la autocraţie. Cresc posibilităţile unei mişcări întreprinse simultan, în tot cuprinsul Rusiei. Probabilitatea unirii tuturor revoltelor parţiale într'una singură se întăreşte. Inevitabilitatea grevei politice şi a revoltei, ca luptă pentru putere, este resimţită ca niciodată înainte de straturile largi ale populaţiei. Datoria noastră este să desfăşurăm cea mai largă agitaţie în folosul unei revolte în întreaga Rusie, să lămurim sarcinile ei politice şi organizatorice, să depunem toate străduinţele pen- truca toţi să-şi dea seama de inevitabilitatea ei, să vadă posibilitatea unui atac general şi să pornească acum nu la „răscoală''^, nu la „demonstraţii", nu ia simple greve şi devastări, oi la lup'ta pentru putere, la lupta dusă în scopul răsturnării guvernului,.."

Parhomenco şedea pe scaun, cu mâinile pe genunchi şi cu. capul plecat. Vocea joasă şi puţin răguşită a vorbitorului o auzea clar, înţelegând limpede tot ce spunea el, dar în acelaşi timp gândurile fugindu-i în trecu't. Da, paic'ar fi trecut om ie >de ani !... Parcă ieri se întâlnise cu muncitorul Reabcov, aducând în afară de armele procurate mai înainte şi arme cumpărate din străinătate de către Voroşilov, după întoarcerea lui delà cel de al IV-lea congres al Partidului'.

; Acest Reabcov le oferise fraţilor Parhomenco câte un revolver ,,Smith-Wesson". Revolverul acela îl mai avea şi acum ascuns în buzunar. În Mai se întorsese şi Voroşilov. Alexandru ardea de nerăbdare să-l vadă, însă cei dii.n Lugansc îi interziseseră să vină în oraş.

Această interdicţie îi fusese comunicată chiar la gară, lângă turnul de apă, de mecanicul locomotivei. Tot acest mecanic îi ■mai povestise, râzând şi frecându-şi mulţumit mustăţile, cum •scosese Voroşilov din tren, pe sub nasul jandarmilor, cutii elegante de damă în care deobicei se transportă pantofi, pălării şi rochii. În realitate, însă, în acele cutii se găseau cincizeci de revolvere şi patru sute de pachete cu cartuşe.

Terminând de povestit, mecanicul îi dăduse lui Alexandru ■cinci pachete cu cartuşe şi-i spusese:

— Mai aşteaptă.

— Aştept, — îi răspunsese Alexandru şi zâmbise.

Aşteptarea era însă din cale afară de grea, cu toate că în sat avea destul de lucru şi ţăranii îl iubeau.

În jurul unui foc dintr'o pădure de peste Doneţ, el le citea din broşurile politice şi le vorbea despre Partid şi lupta lui. Vara ■era

călduroasă, liniştită. Ţăranii şedeau tăcuţi, şi nemişcaţi, în jurul focului. Copacii, nemişcaţi, plini de miresme, străjuiau tăcuţi poiana. Zorile se strecurau uşor prin frunziş. La sfârşitul adunărilor, ţăranii se depărtau încet, cu' capetele înfierbântate de gânduri noi.

Şi deodată, — „vino 1“

Alexandru alergase într’un suflet la gară suindu-se în tren. Pe măsură ce se apropia de Lugansc, creştea în el tremurul interior care-l stăpânise încă delà început. În drum spre casa bunicului, însoţitorul îi comunicase ce mai era nou prin oraş. Voroşilov ? Voroşilov fusese arestat. Cum se întâmplase ? A fost arestat pur şi simplu. Muncitorii delà Hartmann hotărîseră să declare din nou grevă. Salariile se micşoraseră, administraţia uzinei nu îndeplinise nici jumătate din promisiunile făcute. În consecinţă convocaseră o adunare lângă fabrică. Conducător era, fireşte, Voroşilov. Acum, însă, capitaliştii hotărîseră să procedeze altfel. Ceruseră ajutorul poliţiştilor, care se strecuraseră pe furiş prin vale şi de acolo deschiseseră focul. Neînarmaţi, muncitorii se retrăseseră în gTabă spre apă. Singur,Voroşilov a 'tras până ■când toţi muncitorii s’au putut retrage. Terminându-i-se cartuşele, poliţiştii l-au prins, l-au snopit în bătaie şi l-au târît la secţie...

De cum dăduse cu ochii de fratele său, Alexandru se înfierbântase şi începuse a gesticula.

— Datoria voastră era să-l scăpaţi cu orice preţ. Pentru asta ţi s’a dat „Smith-Wesson“-ul.

Extenuat şi slăbit, Ivan, care pesemne îşi reproşase asta de multe ori, oftase adânc.

— Tu ştii doar că eu nu mai lucrez la Hartmann. De arestarea lui n’am aflat decât seara. Ne-am dus noi, câţiva, la poliţie, dar acolo era o pază de peste o sută de cazaci, iar Voroşilov fusese dus la închisoare. Cu trei revolvere nu puteam face mare lucru.

— Aţi scăpat momentul.

— L-am scăpat, e drept. Pentru asta o să răspundem în faţa Partidului.

îndată ce oratorul termină, Alexandru ceru cuvântul.

El spuse că Luganscul îi va susţine pe muncitorii din Petersburg şi pe răsculaţii din Kronstadt şi Sveaborg printr’o grevă generală.

— Mai am o propunere, — îl întrerupsese Nichitin. — În cadrul agitaţiei largi pentru o revoltă în toată Rusia, despre care vorbeşte tovarăşul Lenin, trebue să organizăm greve şi la sate.

— Pentru aşa ceva, e gata Macarov-Iar ! *— strigă Alexandru.

— Numai Macarov-Iar e prea puţin, — răspunse celălalt. — Propun să se organizeze greve de ambele părţi ale Luganscului, şi la răsărit şi la apus. Sunt de părere să organizăm duminică un meeting la

Macarov-Iar şi altul la Ivanovscoe.

Barev, muncitorul cu capul mare şi cărunt, întrebă încet r

— Ştiţi prea bine că ţăranii au şi început să se frământe, să se agite. Vor începe cu un meeting şi vor termina cu o răscoală. încearcă să-i opreşti atunci... Şi dacă celor din Kronstadt şi Sveaborg nu le vor ajunge propriile lor puteri, iar noi vom fi nevoiţi să amânăm greva ? Şi dacă ţarismul vai reprima repede mişcarea din Kronstadt? încearcă să-i opreşti atunci pe ţărani...

După câteva clipe de gândire. Alexandru îi răspunse ferm r

— În cazul acesta, greva se va mărgini la o înţelegere cu moşierii. Îi vom obliga să accepte cererile noastre economice.

— încearcă să-i opreşti atunci, — repetă Barev, căruia se pare că fraza aceasta îi plăcea, şi era dispus s'o repete necontenit.

— Îi vom opri, — spuse răspicat Alexandru.

— Tu ? Dar tu eşti primul care vei ataca moşia. Cum ţi se va ivi ocazia, ai s'o ataci! Nu-i aşa, Lavruşa ?

— Voi păstra ¡focul. sub cenuşe atât timp cât porunceşte Partidul, — spuse Alexandru. — Echipa mea se obligă să-l pălească până ce va da ordin Partidul. Atunci va sufla vântul, vor sbura tăciunii şi focul va izbucni.

— Primejdios lucru, — spuse Barev cu prudentă, — primejdios.

— Lenin cere ca tot poporul să înţeleagă inevitabilitatea revoltei, — interveni şi Ivan. — Iar poporul e atât de împrăştiat.

■Nichîtin, vorbitorul, întrebă:

— Prin urmare, voi garantaţi că dacă nu vă vom anunţa ■din vreme, totul se va mărgini la grevă?

Alexandru surâse..

— Ar fi mai bine să ne anunţaţi: Kronstadtul şi Sveabor- gul continuă revolta. Petersburgul-e în grevă generală. Lugan- scul începe şi el...

— Dar tu, Lavruşa, ai să te t" deocamdată pe loc? — întrebă din nou Barev, ca să se convingă.

— Pe ţărani nu-i vom mişca din loc decât atunci când va porunci Partidul.

Mal discutară. întrebară şi pe membrii echipei ţărăneşti.

Apoi oratorul Nichitin spuse:

— Din partea mea, eu n'aş fi contra unei greve la Maca- rov-Iar şi la Ivanovscoe. Dacă e vorba de protestat, să protestăm. De fapt însă, ţăranii nu prea cunosc grevele. Ei sunt deprinşi cu răscoalele.

— O să-i învăţăm noi, — rosti Ivan.

Ivan, Alexandru şi Nichitin primiră însărcinarea să facă agitaţie şi sa organizeze greva la Macarov-Iar. Pentru Ivanov- scoe fură repartizaţi alţi doi. Chiar după adunare, Alexandru Parhomenoo se duse la Macarov-Iar. ca să dea de veste ţăranilor şi să alcătuiască patrulele.

Sâmbătă dimineaţa, Nichitin anunţă că a fost însărcinat de către comitet cu activitatea la uzinele Hartmann, unde erau prea putini oameni fată de nevoile momentului.

— Nu e nimeni care să mă ajute ? — se interesă Ivan. — Mă tem să nu fiu prea slab pregătit politiceşte.

— La noi sunt toti ocupaţi, — i se răspunse. — Căutări singur.

Şi Ivan se apucă să-şi caute un ajutor. Într'adevăr, toti erau ocupaţi. Pe de altă parte, multora dintre el li se părea că a face grevă într'un sat nu este decât un lux inutik În schimb, Vasia Gaivoron, un tânăr de 15 ani îi tot dădea târcoale lui Ivan. Auzise că acesta caută să-l convingă pe careva să meargă cu el, dar nu putuse afla unde şi nici pentru ce. Nu demult, adunând cu mare greutate ban cu ban, îşi cumpărase o bicicletă şi ardea de nerăbdare s'o încerce la un drum mai lung. Ivan avea dease- meni o bicicletă.

— Vrei să te duci la vânătoare? — îşi luă el într'un târziu inima în dinţi. — Nu mă iei şi pe mine?

— Aş vrea să culeg niţele mure, — glumi Ivan.

— Şi te duci departe ?

— Vreo cincizeci de kilometri.

— Şi adică de ce n'am merge împreună ? Duminică e bâlci la ţară. O să cumpărăm oale de acolo şi le aducem legate pe biciclete.

Ivan se uită la faţa lui trandafirie şi hotărî „să-şi schimbe planul“. Dacă stai să te gândeşti mai bine, ţăranii nu prea ştiu ce-i meeting ori grevă. S'ar putea ca până la urmă să se trădeze şi să se alîle că au venit agitatori din oraş. Se va da de veste poliţiei care nu va întârzia să înconjoare trenul. Comercianţii şi tarabagiii de la oraş sunt toţi bine cunoscuţi de poliţie. Prin urmare, îi vor aresta pe toţi cei necunoscuţi. E drept că se înţelesese cu Alexandru să-i aştepte în pădure şi să-i conducă pe poteci dosnice, în cazul când ar putea să sară din mersul trenului, la intrarea în gară şi să intre direct în pădure. Dar cine e în stare să garanteze că poliţia n'o să împânzească şi staţiile dimprejur ? De aceea e mult mai bine să plece cu acest Vasia pe bicicletă, cu toate că vor trebui să ocolească şi să facă vreo douăzeci de kilometri în plus.

Plecară cam pe la amiază, sperând că ziua va rămânea la fel de frumoasă cum se arătase de dimineaţă. Însă nu apucară să facă nici jumătate din drum, că în dreptul satului Palitrovca se înnoră. Un nor negru şi ameninţător acoperi cerul în dreapta şi imediat după aceea începu să plouă. De aici înainte nu mai putură înainta decât cu foarte multă greutate. Roţile se afundau în huma cleioasă, aşa că fură nevoiţi să descalece şi să-şi care bicicletele în spinare. Din unmă îl ajunse un ţăran cu o căruţă trasă de doi cai. Abia de târau ei înşişi căruţa încărcată

cu fân proaspăt cosit. Ţăranul era voinic, iar nevastă-sa de asemenea.

— încotro? — îl întrebă el.

— Ne ducem în sat după mure. — răspunse Ivan.

— Dacă-i aşa, urcati-vă, să vă duc eu. Puteţi rămâne la mine şi peste noapte.

— Mulţumim. Luaţi-ne numai bicicletele, că noi ajungem pe jos.

— Ei, haide, urcaţi! De altminteri nu mai e mult şi apoi mergem la vale.

Seara, ţăranul tăie o găină şi fierse găluşti. În timpul mesei, el îi întrebă, jucându-şi ochii cu şiretenie.

— Şi la ce, mă rog, vă trebuesc mure ? Mai bine v'aţi duce la Macarov-Iar, că am văzut azi o mulţime de lume îndreptân- du-se într'acolo.

În zorii zilei, pe când le arăta drumul, le spuse direct :

— Ştiu eu că nu vă duceţi după mure. Voi sunteţi altfel de oameni, vă cunosc eu. Oamenii de treabă 1

În timpul nopţii, drumul se mai svântase. În unele locuri se bătătorise de itot, iar în apropiere de Macarov-Iar era chiar prăfuit. Vasia Gaivoron râdea necontenit de ţăranul care nu v<-ise să-i creadă că se duc după mure. Numai Ivan cerceta cu atenţie şoseaua. De sigur că, negăsind nici picior de agitator în tren, poliţia va păzi şi va controla drumurile.

începuse să se şi zărească la orizont verdele luncii de la râpă şi stăvilarul. Cei doi biciclişti urcară coasta dealului. Apa de sub podeţul de peste râul din vale foşnea de stufărişul care crescuse din abundenţă. Lângă pod, după ce se spălase în râuleţ, îşi ştergea faţa cu o batistă colorată comisarul de poliţie Tvorojniteov. Ceva mai departe şedeau tolăniţi în iarbă poliţiştii, ţinându-şi caii de frâu. Presupunând că agitatorii vor veni cu căruţele, comisarul gândise că huruitul le va da de veste la timp, aşa că dăduse voie poliţiştilor să descalece. Văzând însă biciclete în loc de căruţe pricepu, desigur, cătrebue să fie agitatorii. îşi vârî la repezeală batista în buzunar şi se repezi spre grupul de subalterni, strigând la' ei cât îl ţinea gura.

— A avut dreptate ţăranul, — spuse Ivan. — Nu mergem după mure. Află că mergem să facem agitaţie. Dacă ţi-e dragă viaţa, dă-i drumul mai repede. Uite că poliţia ne şi aşteaptă. Hai, Vasia repede.

Luat pe nepregătite, tânărul rămase un moment în urmă, dar imediat pedală voiniceşte şi bicicletele ţâşniră vertiginos pe şosea, la vale. Până să încalece poliţiştii, cei doi bicicliştl apucară să treacă podeţul.

— În sat or să ne latre câinii şi-or să ne încurce, — spuse Ivan. — Hai mai bine s'o luăm peste izlaz.

Palid şi ud leoarcă de sudoare, Vasia pedala cu tune, întorcând mereu capul spre norii de praf care se ridicau în urma poliţiştilor.

— Alexandru trebue să fie deja în pădure. Ne aşteaptă. 0 fi ştiind ce-i cu noi ? — zise iarăşi Ivan.

Şoseaua trecea pe lângă morile de vânt. iar din dreptul conacului, cotea spre clădirea preturii. Curtea moşiei era şi ea împănată de poliţişti călări. Cum îi văzură, se aruncară în şea, ca să le taie drumul.

Din goana bicicletei, Ivan le striga tuturor pe care-i întâlnea :

— Dati-i de veste lui Alexandru că am sosit! Anunţaiti-l pe Alexandru I

Câţiva călăreţi alergară în grabă afară din sat. Lumea dădu buzna spre cerdacul preturii. Vasia descălecă de pe bicicletă şi, lăsând-o pe seama lui Ivan, o luă la fugă prin grădini, fără nici- un cuvânt. Dar după câteva minute se întoarse ruşinat. De altminteri fuga lui nici nu fusese luată în seamă, întrucât se crezuse că fusese trimis într'acolo de „agitatorul principal[1]'.

Mulţimea înconjură cerdacul. Un flăcău voinic, cu cizme şi cu pantaloni de pânză, care finea o mătură în mână, îi strigă repede lui Ivan:

— Fugi, frate, c'or să vă omoare! Mai ieri-alaltăieri nici nu ne lăsau poliţiştii să umblăm pe uliţă şi să cântăm. Ne bă- teau cu biciul!

— N'avem de ce să fugim, — răspunse netulburat Ivan, — o să ne ajutafi şi voi.

— Da' n'avem nicio armă, frate... Fugi repede peste râul Or să vă omoare.

— Nu fugim, — repetă la fel de calm Ivan. — Aici ne-a trimes Partidul.

Călăreţii se apropiau văzând cu ochii. În fruntea lor, agitând un revolver în mână, călărea comisarul Tvorojnicov. Ivan coborî de pe prispă.

— Da' tu de unde ai mai apărut ? — răcni Tvorojnicov, îndreptând ţeava revolverului către Ivan. — Sus mâinile I

Ivan ridică o mână şi apucă calul de dârlogi. Poliţaiul trase

fără să nimerească însă. Glonţul se înfipse în poartă. 1 van smuci' încă odată frâul. Calul se ridică în două picioare dând putinţă lui Ivan să apuce sabia comisarului. De surpriză şi de frică, acesta scăpă jos revolverul. Atunci interveniră şi ceilalţi poliţişti, începând să-l lovească pe Ivan cu cnuturile. Ivan rotea calul comisarului în jurul său. căutând astfel să se apere. Totuşi era greu să scape de lovituri.

— II omoară I — strigă mulţimea. —. II omoară 1

Flăcăul cu care şezuse mai înainte de vorbă Ivan arunca mătura şi scoase ivărul delai poartă, încercând să lovească în poliţişti.

De după colţul uliţei apăru un grup de călăreţi : era Alexandru cu cei şase oameni din echipa lui.

— Lăsaţi gura ! — strigă el şi trase cu revolverul în aer.

Poliţiştii dădură pinteni cailor, bătând în retragere spre conac. În fruntea lor gonea şeful. Lângă cerdac, sub bicicleta călcată în picioare de cai, zăcea revolverul şi sabia lui Tvoroj- nicov.

9

O masă ifu scoasă în mijlocul pieţii şi aşezată aşa fel, ca vocile vorbitorilor să fie auzite la conac. „Nu avem de cine să ne temem”, spunea poporul. Ivan şi Alexandru se urcară pe masă. Mulţimea se cutremură şi scoase un ţipăt. Din cauza numeroaselor lovituri de bici, din cămaşa lui Ivan nu mai rămăseseră decât mânecile şi gulerul. Şapca albă, de vară, era plină de sânge.

— L-au umplut de sânge, ticăloşii !

— Să-i păruim pe moşieri !... — urla un flăcău cu fruntea bombată.

Mulţimea era furioasă. Ivan, liniştit ca de obicei, sipuse :

— Unde s’au refugiat duşmanii ?i La conac? Nu-i o fortăreaţă prea mare. Nu e greu de cucerit. Hai să vorbim deocamdată despre ce avem de cerut.

începu meetingul. Ţăranii vorbeau pe larg despre nevoile şi necazurile lor, despre pământ, despre moşieri. Flăcăul cu fruntea bombată vorbi de trei ori şi toi mai avea de spus câte ceva. Către amiază luară cuvântul bătrânii şi, după ce vorbiră câţiva dintre ei, Alexandru propuse să se aleagă o delegaţie de săteni pentru a trată cu moşiecii.

— Dacă moşierul nu se va învoi cu cererile noastre, — spuse Alexandru, — atunci muncitorii or să părăsească conacul şi n’or să mai muncească. O să i se usuce recolta pe câmp, iar cei trei sute de cai de curse şi cele peste trei mii de vite cornute or să rămână nehrănite. Atunci o să înţeleagă şi el ce este o grevă.

În poarta conacului apăru delegaţia ţăranilor. De ambele părţi ale ei mergeau fraţii Parhomenco.

u Moşierii stăteau în picioare pe veranda înconjurată de viţă sălbatică. Frunzele late păreau lipite de geamuri. Straturile de flori fuseseră călcate fără milă de caii poliţiştilor: aceştia se aflau răspândiţi de o parte şi de cealaltă a verandei, prin iarbă. Poliţaiul Tvorojnicov şedea la masă. II durea capul. Alături de el îşi mărturisea reflexiile Ernst Straufo. După pă>- rerea lui, dintre toti cei ,de fată numai el reuşise să-şi păstreze prestanja cuvenită :* mâncase "cu o poftă de lup, se bărbierise, îşi schimbase gulerul şi cravata. Iată pentru ce se socotea mai îndreptăţit decât oricare altul să-i dăscălească pe ceilalţi. Arătând spre Alexandru Parhomenco, care înainta semeţ şi cu paşi mari. el rosti tare:

.— Trebue să smulgem buruienile care dăunează cel mai mult soiului de cereale care ne interesează. Iată de fapt cine ar trebui împuşcat.

— Cum să-l împuşti, frăţioare, când ei sunt o gloată nesfârşită ? — îi răspunse abătut poliţaiul Tvorojnicov. — Ce fel de casă mai e şi asta, de nu găseşti un praf pentru dureri de cap ?

— Ca şi la lupi, dacă îl omori pe cel din frunte toată halta spală putina, — susţinea Ernst, rotunjindu-şi cu grijă cuvintele.

Poliţaiul. spuse enervat:

— Atunci poftim revolverul şi trage.

— În primul rând, nu sunt militar, — răspunse Straub, — în al doilea, nu sunt rus ci neamţ.

— În poliţia şi armata noastră, peste tot sunt mulţi nemţi — spuse poliţaiul. — Iar pe timp de răscoală, orice om trebue să devină militar I Neamţ! Interesele dumitale de alfacerl sunt sau nu în Rusia ? De altfel, cred că şi de învăţat, înveţi tot pentru interese de afaceri în Rusia. v

Straub se uită la poliţai şi gândi:

, „Tâmpit ca un dop. şi are dreptate ca dumnezeu”

îmbrăcat doar într’o cămaşă albă şi largă, cu barba împărţită în două şi buzele umflate, roşu de mânie, sărind când într’un picior când în altul, de parcă ar fi dansat, Ilienco-tatăl agita în mâini cele două revolvere şi striga cât îl ţinea gura la grupul de ţărani care se oprise, nehotărît, locului:

— Luaţi-l de-aici pe Parhomenco ! Nu e ţăran ! Cu el nu stau de vorbă.

Alexandru Parhomenco spuse :

— N’am venit să ne batem în duel. Am venit să vă propunem tratative.

Faţă de vocea lui calmă, Ilienco lăsă jos revolverele şi spuse:

— Vorbesc doar de fratele tău, Ivan Iacovlevici. Pe tine te recunosc ca ţăran.

— Oi fi eu azi ţăran şi el muncitor la oraş, dar mâine poate să fie el ţăran şi eu muncitor. Adevărul nostru este acelaşi iar dumneavoastră trebue să-l cunoaşteţi, iar dacă nu-l recunoaşteţi, plecăm.

Delegaţia se întoarse.

Plecară cu ei şi vizitiii musafirilor care, de obicei, rămâneau mai mult timp acolo şi din această pricină erau porecliţi „vilegiaturişti". Se svonea că ţăranii din Macarov-Iar ar fi trimis prin satele din împrejurimi depeşe, prin care-i chemau pe oameni la ,,un meeting general" despre împărţirea pământului şi despre faptul că moşierii de felul lui Ilienco îi bat pe ţărani şi pe delegaţii lor.

Moşierii discutau despre plecarea servitorilor. Poliţaiul Tvorojnicov asculta cele ce se spuneau şi gândea: „Laşi... Ce laşi!" De altfel nu se putea spunea că el se simţea în apele lui.

— Război I — izbucni o voce de ba® în fundul verandei.

— Fleacuri, — răspunseră într'un singur glas Cuniţa şi Probca.

— Nu, nu sunt fleacuri, — spuse Doroşenco. — O să fim nevoiţi să chemăm cavaleria uşoară.

Comisarul de poliţie Tvorojnicov umbla mereu de colo până colo, dealungul verandei, trosnind atât de tare din tălpi, încât nu numai pe el, dar şi pe toţi ceilalţi îi apucă durerea de cap. Noaptea el trimise un agent în oraş, jar pe altul peste Doneţ în satul căzăcesc Mitiachinscaia. Sperând să capete o decoraţie,

trimisul reuşi să-i convingă pe cazaci să trirrytă ajutor şi alese vreo douăzeci şi cinci de oameni înarmaţi cu puşti de vânătoare. Dar cazacii nu se prea grăbeau cu pregătirile. Iar poliţistul nu avea răbdare să stea, voind să comunice cât mai repede reuşita lui. Şi deaceea hotărî să plece sigur. În apropierea conacului o patrulă ţărănească puse mâna pe el.

II duseră prin sat. Toate uliţele erau pline de căruţe, trăsuri şi călăreţi. Din stepă se auzea sgomotul altor căruţe ce se apropiau.

..Unde au să încapă?" Se întrebă zăpăcit poliţistul. Uitând de decoraţie, se gândea că poate acum îl aşteaptă moartea, îşi aducea aminte că nu primise încă salariul pentru a doua jumătate a lunii Iulie, că soţia lui e tânără... Şi îi era frică să se uite la flăcăul slab, cu cămaşa neagră, care sta lângă foc, sprijinlndu-se de armă.

Curtea era mare şi întunecoasă. Lângă grajduri se auzeau caii mestecând, iar cineva probabil zăngănea un lanţ.

Alexandru Parhomenco îşi înălţă capul şi în ochii lui se reflectă văpaia ameninţătoare a focului.

— Cum te chiamă ?

— Grigori Ilici Coşin, — răspunse grăbit poliţistul.

— Să spui adevărul.

— II spui.

— Pentru ce ai fost în satul Mitrachinscaia ?

— Domnul comisar şi domnul şef mi-au dat ordin să-i chem pe cazaci.

Poliţistul luă poziţia de drepţi şi, căutând să nu clipească, se uită la şeful echipei. Flăcăul cu fruntea bombată se apropie de Parhomenco, ţinând în mână nişte hăţuri, şi-i şopti ceva la ureche.

„Au să mă spânzure", se gândi poliţistul şi murmură grăbit.

— Şi cazacii... Cazacii sunt bucuroşi să bată pe oamenii săraci...

— Tu nu eşti bucuros ? — întrebă Parhomenco.

— Eu ? Dumnezeule! Eu ?

Parhomenco arătă spre agitatorul scund, cu mustăţi lungi, care trecea împreună cu un bătrân pe lângă foc:

— Pe ăsta nu l-ai bătut ?

— Eu ? Nobleţea voastră...

— Câţi cazaci vor veni de după Doneţ? Ce arme au?

— Douăzeci şi cinci. Cu puşti de vânătoare.

— Şi din oraş pe cine aşteptaţi ?

— Despre oraş nu ştiu nimic. A fost trimis un călăreţ, dai- pe cine o să aducă, nu ştiu.

— Minţi i

Poliţistul căzu în genunchi şi se închină, făcându-şi cruci mărunte şi umezindu-şi pieptul cu vârful degetelor asudate.

— Nobleţea voastră, nu mă spânzuraţi! Vă spun ca în faţa lui dumnezeu, nu mă spânzuraţi!

Şi se izbea amarnic cu fruntea de pământ. Faţa i se acoperise de praf, ochii îi erau închişi, iar în colţul buzelor Ti apăruseră spume.

— Viteazule! — spuse Parhomenco. — Băgaţi-l la răcoare, băieţi! Iar tu Râbalca, şi tu Scvoren, şi tu Zubrov. încălecaţi şi haideţi după mine spre râpă.

— Eh, dac'am avea o *„boambă"!* — spuse visător Râbalca.

— O să 'fie bine şi fără *„boambă"* Ai să fii tu însuţi *„boambă"* — râse Parhomenco.

Lângă poartă îl văzu pe fratele lui. Ivan stătea sprijinin- du-se de gard. Fuma şi răspundea la întrebările ţăranilor ce se apropiau necontenit de el. Era noapte, târziu şi linişte. Chibritul ardea în mână, aproape fără să pâlpâie, iar căruţele cu două roţi soseau necontenit în piaţă. Câte sate, cât popor.

— Ce mai e la oraş ? Cum e la Kronstadt şi Sveaborg ? — întrebă Alexandru, cu toate că ştia foarte bine că din oraş nu veniseră veşti noi.

— Cred că rezistă, — răspunse Ivan. — încotro?

— Să desarmăm pe cineva, — răspunse într'o doară Alexandru.

— Bine, desarmează.

— Noroc, — s-puse Alexandru, dând pinteni calului.

— Noroc, — răspunse Ivan.

Tuturor le era limpede pentru re faptă anume îşi urau noroc cei doi fraţi.

Şi ţăranii repetară cu toţii:

— Noroc!

Patru bărci de cazaci traversau în linişte Doneţul apropl- indu-se de malul nisipos. Aici bărcile puteau fi scoase[1] pe nisip, aproape fără sgomot şi plescăituri. Apoi te puteai urca pe potecuţă ca să te târăşti prin păşunea mică şi să intri direct în grădina moşierului. Bărcile erau conduse ,de un -plutonier cărunt, cu umerii largi. Avea prinsă pe piept crucea „Sfântul Gheorghe" pe care o luase în timpul războiului ruso-japonez în urma unei răni căpătate. Pentru ajutorul pe care avea să-l dea conducătorului nobilimii, ceruse un armăsar de rasă şi se aştepta să mai primească şi altă răsplată. Nu putea să-i sufere pe ţăranii din Macarov-Iar. Incruntându-se, spunea : „Barbari şi hoţi de cai" iar acum îi părea rău că armele sunt încărcate cu alice.

— De am avea mitralii, spuse el oftând şi sărind primul pe nisipul ce scârţâia mângâietor. — Uscaţi vâslele, creştinilor.

— Uscaţi vâslele! se auzi deodată de pe mal o voce puternică şi poruncitoare. — Cu ce-aţi venit, cazacilor ?

— Dar tu cine eşti ? — întrebă plutonierul, punând mâna pe mânerul săbiei.

— Eu sunt comandantul echipei de luptă, — spuse Parhomenco. — Mă vezi ?

Era întuneric. Pe malul înalt — nu se putea desluşi bine — şedeau sau era întinşi nişte oameni. Când se auzi sgomotul de arme şi străluciră ţevile puştilor, cazacii îşi dădură seama că se află pe nisipul gol, lângă un râu descoperit, pe care nu poţi s'o porneşti înnot, căci lumina apei, oricât de slabă ar fi, tot te va trăda. Te poate lovi pe alese. Inima plutonierului se strânse. Se strânseră şi inimile cazacilor.

Comandantul echipei de luptă înţelese probabil acest lucru, pentrucă sări fără frică de pe mal şi se apropie de cazaci.

— Lăsaţi armele, cartuşele şi sacii. — spuse el grăbit. Puneţi-le jos pe nisip.

— Cazacii aruncară mai .întâi genţile,- apoi cartuşele.

— **Bune .arme, — spune plutonierul.**

— Capul e mai scump, — preciză Alexandru.

— Aşa-i, — încuviinţă plutonierul oftând şi punând cel dintâi arma pe nisip. — Alte ordine mai aveţi de dat?

— Avem, — zise comandantul. — Dacă vă amestecaţi atunci vă dăm .foc. Casele voastre sunt de lemn, vara e călduroasă şi focului îi plac satele căzăceşti.

Subofiţerul scoase chipiul şi-l aruncă pe nisip :

— Dracu' ne-a pus, domnule comandant! Dar jurăm nu numai să nu mergem, dar nici pe alţii să nu-i lăsăm.

Cazacii aruncară cu toţii chipiurile pe nisip.

— Jurăm, domnule comandant!

— Bine I Urcaţi-vă în bărci 1

Ajunşi în mijlocul râului, subofiţerul strigă ;

— Dar armele o să ni le daţi vreodată înapoi, domnule comandant ?

Parhomenco râse:

— O să vi le întoarcem odată şi-odată, domnuie plutonier!

10

Vremea era nespus de călduroasă. Lanurile de grâu foşneau uscat, a spice coapte. Pe drumul care şerpuia printre eie, se scurgeau necontenit spre Macarov-Iar şiruri lungi de faeioane şi căruţe. Satul era plin de lume şi ţăranii continuau încă să Vină. Veneau de pe toate moşiile din împrejurimi, ţărani de pe moşiile lui Vorobiov, Doroşenco, Podstacannicov, Cuniţa, Probca şi Gusarov şi mulţi alţii treceau printre holdele de grâu aproape copt, privind cu hohote de râs, cum turmele

moşierului rămase fără ciobani se întorceau spre staule.

În piaţă, meetingul continua. Locul de adunare îl păzeau săteni înarmaţi fie cu furci, fie cu armele capturate de la poliţişti şi cazaci. În mijloc, chiar lângă conac, era aşezată o masă mare şi, alături de ea, alta mai mică. Pe această măsuţă şedeau orânduite frumos trofeele: cele douăzeci şi cinci de şepci căzăceşti.

Ţăranii discutau despre bătăi şi schingiuiri. Unii din noii veniţi plângeau, alţii se bucurau că au venit. O bătrână cerea să se deschidă mai degrabă biserica, pentruca să dea un acatist în sănătatea lui Alexandru şi a lui Ivan, apărătorii ţărănimii. Căruţele scârţâiau, pline de oameni. Aerul mirosea a păcură de uns roţile şi a cai bine hrăniţi cu fân moşieresc. Femeile se îmbrăcaseră ca de sărbătoare, cu bluze curate de percal, fuste înflorate şi băţoase, ghete noi-nouţe, lustruite oglindă. îşi puseseră pe cap basmale roşii-aprins, ca para focului, iar fetele îşi .împletiseră în cozi cordeluţe de toate culorile. Femeile se ţineau de după umeri. Iar atunci când Alexandru trecea prin piaţă pe un cal roib, ca să controleze patrulele şi striga : „Faceţi loc, vă rog", — femeile cu buzele roşii întredeschise şi bărbaţii mângâindu-şi mustăţile şi îndreptându-şi pălăriile de paie, — spuneau care mai de care:

— Ne-au sosit oameni de treabă. Cumsecade oameni...

Ţăranul, care-l adusese după ploaie pe, Ivan până'n sat,
susţinea morţiş că el înţelesese înaintea tuturor că oamenii de la oraş sunt oameni de ispravă.

Glasurile vorbitorilor deveneau din ce în ce mai puternice.

— Destul am tot muncit pentru boierii Mai bine am duce vitele acasă, că-i păcat de grâul cela pe care îl calcă în picioare. Că şi vitele şi pâinea tot ale noastre sunt 1

Se sui pe masă Alexandru Parhomenco.

— Dascălul nostru, Lenin. — începu el, — spune că distrugerea bunurilor este doar rezultatul lipsei de organizare, al lipsei de pricepere de a ne'însuşi şi de a păstra în mâinile noastre bunurile duşmanului, în loc de a nimici aceste bunuri. Ea este un rezultat al slăbiciunii care te face să te răzbuni pe duşman, din pricină că n'ai forţe îndestulătoare ca să-l nimiceşti, să-l striveşti. Aşa zice Lenin. Oare noi n'avem putere? Nu suntem noi în stare să păstrăm în mâinile noastre averea duşmanului, atunci când va veni timpul ?

— Da' poate a şi-venit! — se auziră voci din mulţime. — Poate a şi început să bată vântul I

— Asta aşteptăm şi noi, — întări Alexandru, uitându-se la cer de parcă ar fi aşteptat un crainic care să anunţe că a început să bată vântul şi că e timpul să se aprindă focul. — Să aşteptăm.

Cei de pe terasă ascultau cu atenţie încordată, ca să nu le scape

niciun cuvânt dintre cele discutate pe locul de adunare. Prin porţile întredeschise se zărea forfota pestriţă a mulţimii care umplea piaţa până la refuz, precum şi furcile şi armele ţăranilor ridicate ameninţător. Ernst Straub tăcea. Renunţase demult să le mai dea celorlalţi sfaturi. De câtva timp, hotărîse irevocabil să se facă militar. De sus, de la etajul al •doilea, se auzea plânsul doamnelor, disperate că azi a trebuit să-şi facă singure de_ mâncare şi chiar să aprindă focul cu mâinile lor. Mai tare ca toate se plângea Asea, fiica mai mare a lui Ilienco, soţia lui Filatov. Tot necazul şL-l revărsa asupra soţului:

— Eşti conducător de zemstvă... tu trebue să iei măsuri pentru înnăbuşirea răscoalei... Şi'n loc să faci asta, stai şi aştepţi ajutor de la soldaţii din oraş şi de la cazaci...

Burtos şi chel, cu pleoapele vinete şi umflate, Filatov, îmbrăcat în uniformă, şedea mai laoparte şi privea fix straturile de flori. Neudate la vreme, florile începuseră sa se ofilească. Pe poteci, oopitele cailor lăsaseră urme adânci.

— Uf, ce greul Ce căldură, — se căina el cu voce tare.

Cu şapca conducătorului zemstvei în mână, Ilienco se învârtea fără rost încoace şi'ncolo.

— Datoria dumitale. Ivan Constantinovici, — spuse el cu voce groasă, — ar fi să intri în tratative, atât timp cât glasul rezonabil al lui Parhomenco mai este ascultat. Trebue să câştigăm timp.

— Dar^dacă şi în oraş se întâmplă acelaşi lucru?

— Cu atât mai bine, o să ne asigurăm nu numai timpul, ci şi vieţile...

— Păi, dacă-i aşa, de ce n'ai vrut să ţi-o asiguri ieri ? — răspunse sarcastic conducătorul zemstvei. Şi suspinând, îşi luă şapca, îndesându-şi-o pe cap până peste urechi. Apoi se îndură să plece, dar după vreo câţiva paşi se opri şi ceru să i se dea servieta.

— Poate că dacă am servieta. în mână, nu vor îndrăzni să mă ia la bătaie. Şi pune şi ceva bani în ea.

Asea îi întinse servieta cu mâinile sale grăşuţe. Pieptul i se ridica şi se lăsa precipitat. În timp ce o sărută drăgăstos pe frunte, Filatov se gândi: ,.Cum de mai poate să umble atât de decoltată şi în situaţia asta ?"

Apoi se depărtă încet, oftând şi respirând greu. întorcând capul din poartă, o văzu pe Asea cum îl binecuvânta cu semnul crucii.

„Chiar dac'or să mă omoare, ea tot atât de decoltată o să umble, continuă el să gândească. Uf, ce încurcătură!"

Zărindu-l pe conducătorul zemstvei, Parhomenco făcu semn mulţimii să-i facă loc. Mulţimea se trase într'o parte şi rămase tăcută. Nu se mai auzea decât respiraţia şuierătoare a oamenilor. Filatov se

apropie de masă, simţind că i se taie picioarele. N'avu putere să scoată batista şi-şi şterse fruntea cu palma. Şapca îi căzu pe ceafă, desvelindu-i chelia în bătaia razelor fierbinţi ale soarelui. Era obosit şi n'avea decât o singură dorinţă : să termine cât .mai repede discuţiile.

— Să facem o pauză. Alexandru Iacovlevici, - spuse el abia şoptit. — Ne scăldăm puţin, stăm la masă şi după aceea o să vorbim.

Parhomenco strigă în spre mulţime:

— Auziţi, oameni buni! Domnul Filatov mă invită să fac

baie şi să iau masa cu el. Pentru asta m'a trimis pe mine Partidul aici ? Să stau la masă şi să fac baie cu moşierH ? Auziţi!

Şi adăugă:

— El ar voi şă cumpere toate drepturile poporului cu o masă. Dar n'o să ne cumpere.

Mulţimea striga :

— S'a obişnuit să mituiască t

— Când nu.merge cu cnutul, dă-i cu şperţul!

— La răcoare cu el! La răcoare!

— În Doneţ cu el, acolo la fund e răcoare!

Filatov dădu să se urce pe masă, dar cum mâinile prea scurte nu-i îngăduiau să se agaţe bine, avu nevoie de ajutorul lui Parhomenco. Odată sus, un gol copleşitor i se făcu în stomac şi inima i se strânse.

Uf, mare necaz! — se văicări el mai mult pentru sine.

În cele din urmă se întoarse grăbit către adunare.

— Ce pretenţii aveţi, măi, oameni buni ?

Şi zicând aşa, deschise geanta, scoţând un creion şi o hârtie.

— Ce pretenţii aveţi ?

Piaţa vuia. Din cauza sgomotului nu se înţelegea nimic

Alexandru vorbi:

— Mai întâi şi'ntâi, cerem, ca fiecare din cel bătuţi de poliţie să primească câte cinci ruble pe zi, pe tot timpul cât nu pot lucra. Nu-i aşa ? Cine e de acord cu mine, să ridice mâna.

Toţi ridicară mâinile.

Pipăind servieta, Filatov se gândea buimac dacă-i vor ajunge sau nu banii.

— Să iasă'nainte cei bătuţi!

Ieşiră vreo cincisprezece-douăzeci de ţărani.

„Mi-ajung”, se gândi bucuros Filatov.

Şi, sărind de pe masă, îi înmână fiecăruia câte zece ruble.

— Acum pot pleca ? — întrebă el.

— Dar unde te grăbeşti ? — îl întrebă Parhomenco. — Mai bine urcă-te din nou pe masă.

Filatov se urcă pentru a douai oară pe masă.

— Ce pagube mai avem? — luă din nou cuvântul Alexandru. — Poliţiştii ne-au strivit bicicleta ..

— Cât costă?

— 120 de ruble.

— îndată, îndată, — mormăi Filatov, deschizând iarăşi servieta.

— Aici însă interveni Ivan :

— Aşteaptă, — că noi doar n'am venit aici să facem negoţ cu biciclete. Am venit aici riscând vieţi de oameni, nu biciclete.

Riscăm să fim spânzuraţi. Dar facem asta din însărcinarea Partidului, iar Partidul vrea să ştie cum or să se poarte moşierii cu ţăranii, de azi încolo. Ia spune-ne, cum or să se poarte ?

— Spune-ne, — strigă mulţimea. — Spune-ne 1

— Luaţi câte cincisprezece ruble arendă de fiecare de- seatină, — spuse Alexandru. — Păi, cum vine asta ? Omul s'a născut pe acest pământ ca să umble pe el, să-l muncească, să trăiască din el... Dar dacă voi îi luaţi o arendă aşa de mare, unde să se ducă ? Din ce-o să mai trăiască ? Ia lămureşte-ne dumneata, cum vin toate astea ?

— Să ne lămurească! — strigă mulţimea. — Să ne lămurească 1

Prin mulţime începu să-şi facă loc Asea. La vederea ei, bărbatul îşi spuse că vine să aducă probabil condiţii noi din partea moşierilor. Oamenii 6 lăsară să se apropie de masă. Filatov se aplecă spre ea. Când fură aproape unul de altul. Asea îi şopti la ureche că agentul trimis la oraş după ajutoare se întorsese. Soldaţii urmau să sosească dintr'un moment în- tr'altul. În afară de asta se mai aştepta şi venirea unui însemnat detaşament de poliţişti.

Auzind vestea, Filatov scrise în grabă un bileţel adresat lui Tvorojnicov „Scăpaţi-mă, că mă vor omorî. Trageţi din curte .asupra lor". Asea îl luă şi-l strecură în sân, dând să plece.

— Ţi-a fost dat cumva vreun bilet? — se interesă Alexandru. — Dă-mi să-l citesc şi eu.

— E pentru copii, — răspunse femeia.

Parhomenco se întoarse către popor.

—- Vedeţi tovarăşi, ce încăpăţânaţi sunt boierii? Nici cinci minute n'au trecut de când ăsta vroia să mă cumpere, iar acum scrie bileţele. Dă-mi, te rog, biletul, cucoană.

— L-am rupt.

— Poate că l-ai ascuns pe undeva!

Şi arătă cu degetul spre decolteul alb.

— Ce ? — interveni Filatov. — Ai de gând, oare. să des- braci o femeie?

— La ce s'o desbrac eu ? Pentru treaba asta avem băbuţele noastre.

Parhomenco chemă o bătrână, le făcu semn bărbaţilor să se întoarcă cu spatele, după care se întoarse şi el. Două femei o ţinură pe Asea de mâini, în timp ce bătrâna îi băgă mâna în sân, căutând biletul. Asea plângea înnăbuşit. În cele din urmă, Parhomenco luă bileţelul şi-l citi cu glas tare:

— Ce fel de conducător de zemstvă eşti dumneata, dacă dai poruncă să se tragă în popor? Oamenii stau de vorbă cinstit, iar dumneata vrei să-i împuşti...

— În DoneJ cu el! — izbucni iarăşi adunarea. — În Donef.

— Uite ce gândeşte poporul despre dumneata, — zise Parhomenco. — Eşti arestat 1

Filatov se desbrăcă de haină şi şi-o aruncă pe masă, alături de şepcile căzăceşti.

— Jur, — zise el făcându-şi cruce cu fata către biserică, — jur că de azi înainte n'o să mai fiu conducător de zemstvă.

Alexandru luă haina şi i-o dădu Asei.

— N'avem nevoie de haina lui. Ia-o, cucoană, şi du-te cu ea de aici. Dumnealui va rămâne arestat, să audă ce cred ţăranii despre el.

Târziu de tot, în spre miezul nopţii, conducătorii grevei fură anunţaţi că oamenii care se întorceau de la meeting dăduseră, lângă podişcă, piept în piept cu politia. Neîndrăznind să-i aresteze pe grevişti în Macarov-Iar, poliţiştii se hotărîseră să-i aştepte la mijlocul drumului. întâmplarea făcu însă ca lucrurile să ia cu totul altă întorsătură. Unii ţărani se întorceau de la meeting, iar alţii abia atunci se îndreptau într'acolo şi poliţiştii se găsiră prinşi între cele două convoaie. Poliţiştii deschiseră focul asupra lor, şi oamenii îi bătură cu oiştile. Şeful fu omorît, iar trei căzură răniţi grav. Ţăranii ÎI suiră în căruţe şi-i transportară în sat, aşa cum se aflau, vineţi şi umflaţi ca nişte porci pârliţi.

— N'atl procedat prea cuminte, — spuseră conducătorii grevei. — Dar acum aţi făcut-o. aţi făcut-o...

Răniţii fură duşi la spital, iar mortul la conac.

Dis-de-dimineaţă, îşi făcu apariţia în piaţă însuşi moşienri Ilienco, însoţit de notarul Strij-Zagomâl.

— Ce mai vreţi ? — întrebă el.

În numele tuturora vorbi tot Alexandru Parhomenco.

— Ce amortizare plătiţi dumneavoastră la bancă pentru datoriile asupra pământului ?

— Două ruble.

— Aşa este ? — se adresă el notarului.

— Aşa-i.

Ţăranii se sfătuiră un timp între ei, după care cel mai ba' trân luă cuvântul.

— Uite ce e, boierule, noi o să-ţi dăm două ruble şi jumătate. Două să le dai la bancă, iar jumătate să-ţi rămână du- mitale.

Ilienco începu să se tocmească cu oamenii, lucru care ţinu până aproape de amiază. întâi ceru unsprezece ruble. Ţăranii adăugau treptat—treptat câte o copeică, până ce se înţeleseră la două ruble şi optzeci şi trei de copeici. Notarul scrise contractul. A doua condiţie îl obliga pe moşier să nu urce arenda, până când pământurile nu vor fi

preluate de stat.

— Să scriem mai bine în vecii vecilor, — mârâi notarul. — Ce să mai vorbim de stat?... Utopie!

— Dar nu pentru noi, — spuse cel mai bătrân. — Dumneata scrie aşa cum zicem noi.

Notarul puse apoi ştampila, după care contractul fu iscălit de Ilienco. de notarul Strij-Zagomâi, de fraţii Parhomenco, de ajutorul de pretor şi de trei ţărani.

11

Moşierii plecaseră cu toţii la scaldă, în timp se ţăranii scoteau vitele din grajduri. Bucătăresele pregăteau frişca pentru felul al treilea de bucate. Sătenii cei mai bătrâni chibzuiau cum şi unde să ascundă mai bine contractul încheiat cu moşierii. Văzând că din oraş nu mai primesc nicio veste, conducătorii grevei crezură că răscoalele din Kronstadt şi Svealborg au fost înnă- buşite, iar greva generală amânată. Aşa dar, înţeleseră din starea asta de lucruri că trebue să mai aştepte, să-şi mai regrupeze forţele, să mai înveţe. Viaţa cea de toate zilele nu e ca un mers al trenurilor.

întregul sat luase hotărîrea să-i petreacă pe agitatori en mare alai. Vasia Gaivoron îşi curăţi bicicleta, vorbind într'una şi râzând cu toată gura.

— N'o să uit murele astea câte zile oi mai trăi 1 Mai avem în program ceva asemănător, Ivan Iacovlevici?

— S'ar putea să mai avem. .

înainte de a se despărţi, Alexandru se urcă pentru ultima oară pe masă'şi se adresă ţăranilor:

— Dacă vă întreabă ceva, spuneţi că totul a fost pus la cale de Parhomenco. Cât despre noi, ne-om (îescurca aşa cum ne-o tăia capul. Ar fi mai rău dac'ar încerca să arunce vina pe voi. Nouă ce-o să ne dea ? Muncă silnică... Dar o să scăpăm repede de asta. Acum nu mai e ca'nainte, să stai un veac la ocnă. Iar dac'o fi să ne împuşte, să vă gândii că am căzut pentru binele tuturor.

Ivan fu condus de tot satul până dincolo de Donet- Râul îl trecu într'o barcă împodobită cu un covor. La despărţire, bătrânii ţinură să-l binecuvânteze, pentru lupta cea grea, şi să-l sărute sgomotos pe frunte. Dincolo de Donet aştepta, o trăsură. Vasia merse tot timpul călare pe bicicletă, alături de trăsură, îşi tot amintea de ,.maşina” lui Ivan Iacovlevici.

— De bicicletă nu-ti pare rău, Ivan Iacovlevici ? — întrebă el.

— Cât timp sunt în putere, nădăîduesc să câştig destui bani ca

să-mi iau alta.

La cotitura drumului văzură câţiva călăreţi. După ţinută nu mai încăpea nicio îndoială că sunt militari. Ce era de făcut ? În dreapta se afla piaţa. La stânga, lacul. încotro s'o apuce?

În timpul acesta, Chirii Râbolcai sări într'o căruţă şi porni să cutreiere cu ea tot satul, strigând cât îl ţinea gura :

— Dragonii, fraţilor 1 Fugiţi I

Anulat în grabă de Haritina Grigorievna, Alexandru îşi ascunse cu grijă arma şi muniţiile, dând buzna în uliţă. Era pe'n- serat. Deacurmezişul uliţei stăteau descălecaţi dragonii înarmaţi cu puşti. Alexandru se întoarse. Sări ulucile din fundul cur|:ii, şi de acolo, peste pârleazuri, răzbi în câmp. Câteva focuri de armă răsunară în urma lui. întunericul se lăsa tot mai nepătruns, tot mai greu. Ajutat de beznă, fugarul ajunse la malul râului, unde ştia că e vadul. Donejul curge repede, schimbând des albia. În locul unde mai înainte era vad, acum crescuse apa, tulbure şi repede. Cu toate că era un bun înnotător, de data asta Parhomenco fu cât p'aci să se înnece. Prins de pn vârtej de apă şi obosit de-atâta fugă şi atâtea nopt> nedormite, deabia izbuti cu mare greutate să se ţină deasupra şi să iasă cu bine la mal.

Apele îl purtaseră hăt departe», până la moara plutonierului Dercun. Morarul ţinea pe fiica unui crâşmar din preajmă, o evreică vestită prin fumuseţea ei, prin viaţa cinstită şi prin limba ei ascuţită. Ud leoarcă, sgribulit de frig şi flămând, Alexandru se opri o clipă lângă stăvilar. O raţă măcăia, adunându-şi bobocii în jur. În uşa staulului, viţelul şedea singur şi rodea alene o cârpă. „Dacă moara taoe şi viţelul roade cârpe, înseamnă că gospodarul nu-i acasă" îşi zise Alexandru. — „Nevastă-s.a, e o femeie curajoasă, de vreme ce s'a măritat din dragoste cu un cazac. Iar dacă e curajoasă. înseamnă că e şi bună la suflet".

Se apropie de femeia cu ochi negri, focoşi, care şedea. în cadrul ferestrei împodobită cu flori.

— Leliţă, — spuse el, — mă .fugăresc soldaţii. Sunt Alexandru Parhomerico, comandantul echipei de luptă din Macarov- Iar.

— Şi unde ţi-s oamenii ? — întrebă femeia râzând.

— Mi i-au prins.

— Văd că ştii să înnoţi bine, de vreme ce ai izbutit să treci Doneţul îmbrăcat şi cu cizmele în picioare. Pe deasupra mai eşti şi puternic. N'ai să mă omori ? Doar sunt singură-singurică în toată moara.

— Asta nu-i lucru bărbătesc, să. ucizi o femeie, — protestă Parhomenco.

— Las'că ştiu eu pe cine ucizi... Eşti ăla care ai stat astă toamnă pe acoperişul de lângă sinagogă, în timpul pogromului I...

— Pe vremea ceea nici nu mă aflam în oraş, —spuse el. — Eram plecat.

— Ba tu ai fost. Nu mai tăgădui, Alexandru Iacovlevici, ®ă ştiu eu bine cum s'au petrecut lucrurile. Sau ţi-e teamă a'o să te spun lui bărbatu-meu ?... Fii pe pace, n'o să te dau de gol. E adevărat că-mi Iubesc soţul, dar după cum el îşi are datoriile sale, tot aşa le am şi eu pe ale mele.

— Şi care e, mă rog, datoria dumitale ?

— Să păstrez unele taine numai pentru mine.

Curând după aceea, morăriţa îi aduse o cană cu lapte, un codru de pâine şi o găină fiartă. Apoi, zâmbindu-i mereu, îl conduse în podul plin cu fân.

— Stai aici, — îi zise. — până ce li s'o urî să te tot caute. Numai să nu te apuci să fumezi, că mi-e frică de foc. N'af voie să fumezi, decât numai atunci când n'o să fie nimeni la moară.

Şi închizând uşa, continuă pe acelaşi ton glumeţ:

— O să-ţi lie urît. Ţi-aş aduce nevestica, dar... ştii... lacrimile femeii pot arăta duşmanului calea...

Haritina Grigorievna îşi căuta în vremea asta bărbatul printre cei arestaţi. Bieţii săteni, încăpuţi pe mâna stăpânirii, zăceau acum bătuţi măr şi plini de sânge în beciul arestului. Poliţiştii îi dădură drumul să intre, nădăjduind că în felul a- cesta o să se dea de gol şi o să spună ceva despre Parho- menoo. Negăsindu-l însă acolo, Haritina fu sfătuită de un ţăran din echipa de luptă să-l caute prin pădure. Neliniştită şi înfricoşată, ea umbla de seara şi până dimineaţa de la un capăt la altul al codrului, strigând cât putea:

— Saşa !... Saşa !... Saşa !...

În zorii zilei îi cântă o pasăre sălbatică deasupra capului. La auzul duiosului ciripit, sărmana Haritina îşi simţi sufletul îngreuiat de o amărăciune cumplită şi izbucni în plâns.

Parhomenco rămase trei săptămâni încheiate în podul morii. Treptat-treptat. miresmele fânului proaspăt, ciripitul rân- dunelelor şi susurul neîntrerupt al apei îl plictisiră. Pe deasupra, îl mal sco'tea din săTite şi morăriţa cu sporovăială ei continuă despre iubirea extraordinară pentru soţul cazac. Bărbatul său era frumos şi subţirel, cu mustăţile în furculiţă. Se scula dimineaţa târziu, aproape de ora prânzului şi până seara nu-i mai tăcea gura. Toată vremea şedea pe capul argaţilor, înju- rându-i. Vocea lui era plăcută dar sarcastică, iar înjurăturile îngrozitoare.

Într'o după amiază călduţă şi ploioasă, morăriţa se strecură pe furiş în pod.

— Ei, acum poţi să pleci, — îi spuse ea lui Parhomenco. — De ceva bani ai nevoie?

— Mulţumesc, nu-mi trebue. Poate c'o să ne mai întâlnim noi vreodată...

— Tot ce se poate, — îi răspunse femeia, zâmbind mereu. :— Spune-i nevestei tale salutări de la mine. Vezi ce bună sunt eu? Trei săptămâni ai stat aici şi nici nu m'am uitat să văd ce achi al...

Alexandru Parhomenco îşi găsi după aceea un post de lăcătuş la uzina metalurgică din Olhov. Curând după el, veni şi nevastă-sa. Locuiau amândoi la cazarma muncitorească; el primea nouăzeci de copeici pe zi şi era mu'ţumi». Haritina Grigorievna născu un copil mare şi dolofan. •\>r.andru îi făcu un leagăn şi jucării. Dar nu trecură nici zece zile de la naşterea copilului şi se pomeniră cu poliţaiul.

— Alexandru Iacovlevici Parhomenco ?

— Eu sunt.

— Eşti arestat.

Abia mai avu timp să-şi sărute nevasta şi copilul. Poliţaiul închise încet uşa. Haritina fu silită să-şi părăsească locuinţa, pe motiv că era „proprietatea statului".

Cu o zi înainte de arestarea lut Alexandru, Ivan fusese deasemeni condus înaintea judecătorului de instrucţie. II păzeau doi gardieni. Când ajunseră acolo, unul din aceştia se duse să raporteze de sosire, iar celălalt trecu pentru o clipă în odaia alăturată să caute un chibrit. Rămas singur, nepăzit, Ivan nu stătu multă vreme pe gânduri şi se furişă într'altă cameră. De acolo trecu în bucătărie, din bucătărie afară, de afară în stradă şi de acolo în libertate. Aşa se pierdu urma lui Ivan.

În zilele când arestatul nu mucezea în carceră, ceea ce se întâmpla deseori, soţia lui Alexandru avea dreptul să vină să-l vadă. Haritina intra cu teamă în sala de aşteptare, ţinân- du-şi cu băgare de seamă copilul la piept. Alexandru săruta copilul pe obraji, pe mânuţe, pe picioruşele lui mici şi grăsuţe, pipăindu-i scutecele. În scutece se aflau scrisori ascunse cu dibăcie de Haritina. Ea îi scria ce mai fac prietenii lui, ce se mai întâmplă prin ţară şi ce nelinişti are în suflet. La urmă, Alexandru strecura în aceleaşi scutece scrisoarea sa şi-şi mai săruta odată copilul, înaiinte de despărţire. Micuţul surâdea, ară- târidu-şi gingiile umede şi roze.

Trecură astfel şase luni. Nefiind încă major, Alexandru fu eliberat din închisoare pe cauţiune. Se angajă din nou la uzinele din Olhov. Peste puţin timp veni poliţaiul cu perchiziţia, cerându-i ceva informaţii despre fratele său evadat. Văzând că tot nu-i dau pace, Alexandru îşi

căută de lucru la nişte mine, vreo zece kilometri depărtare de Olhov. Însă peste cinci zile fu ■ concediat şi de aici. Reveni în Lugansc, unde prietenii îi făcură din nou rost de lucru la Hartmann. vAsta îl bucură peste măsură. întrucât avea prilejul să se întâlnească cu Voroşilov.

Odată, dis-de-dimineaţă, Alexandru se întoarse acasă în zori şi bătu la geam.

— Ascunde repede revolverul, nevastă, că eu trebue să plec.

Abia avu timp Haritina să îngroape revolverul, că se şi pomeni cu poliţia. Nu putură descoperi, însă, decât nişte fotografii. Alexandru dispăruse. Fu arestat, totuşi, la Sevastopol, de unde îl transferară la închisoarea din Lugansc.

. Toţi deţinuţii ţineau la tânărul acesta vesel şi sdravăn. Se spunea despre el că e în stare să deschidă orice cătuşe, să rupă orice lanţuri, şi cânta, atât de frumos, încât până şi cei mai bătrâni şi câinoşi gardieni plângeau înduioşaţi. Vecin de celulă cu Alexandru era fostul căpitan Poplavcov, om cu chelie trandafirie şi cu mustăţi cărunte, condamnat pentrucă-şi omorîse soţia din gelozie. Aflând că Parhomenco se interesează în mod deosebit de arta militară, acesta se hotărî să-i facă cunoscute toate tainele ostăşeşti. Dar din păcate, cam uitase din- tr'ale milităriei şi-i vorbea numai de soţia sa, cum îi apare în viziuni de dragoste.

— Aşa... Vasăzică, data trecută începusem să vorbim despre defileuri, — cuvânta dânsul, adunându-şi picioarele sub el. — Dar ce rost ar mai avea defileul, când eu mă simt, dragul meu Alexandru Iacovlevici, ca o fereastră fără geamuri ?... Dumneata ce părere ai despre iubire?

— Nu-mi prea place să se amestece nimeni în viaţa mea de familie. D’aia zic că e mai bine să vorbim despre defileuri...

— Dar iubirea există şi dincolo de familie.

— Cum aşa? Fără familie ?

— Nu înţelegi iubirea, Alexandru Iacovlevici. Dumneata iubeşti pe cineva ?

— Fireşte. Pe soţia mea.

— O 'iubeşti. însă nu se observă că suferi. Nici din voce nu se bagă de seamă că suferi.

Parhomenco tăcea. Fostul ofiţer ofta necăjit, cugetând în sinea lui că oamenii solid înzestraţi fiziceşte nu sunt capabili să iubească. Haritina Grigorievna veni într’o zi să-şi viziteze bărbatul la închisoare, aducând cu ea şi copilul. Alexandru îl luă în braţe şi prinse a-l mângâia şi a-l săruta pe obrăjori, gâdilându-l cu mustăţile. Băieţaşul îl apucă de o sprânceană.

Parhomenco se uita când l,a soţie, când la copil. Amândouă a- ceste priviri scăpărau o lumină diferită, dar în acelaşi timp exprimau o dragoste la fel de mare, de nesfârşită şi de adâncă. Poplavcov fu nevoit să recunoască faptul că în concepţia sa despre iubire mai lipsesc încă o sumedenie de lucruri esenţiale.

12

Alexandru Parhomenco părăsi închisoarea din Lugansc în toamna anului 1910. Dealungul străduţei bătea un vânt jilav şi pătrunzător. Cizmele îi erau rupte, iar băltoacele şi noroiul, de netrecut. Soţia îl privea cu ochi mari plini de dragoste. El sărea însă cu plăcere peste băltoace, dând din mâini de parcă ar fi pipăit vântul umed şi tăios, dar care nu reamintea cu nimic puşcăria.

— Patru ani, zi şi noapte, au căutat în fel şi chip să-mi înfrângă voinţa, — se spovedea el Tinei. — Şi cu ce s'au ales ? Cu nimic! Trăesc! Trăesc şi voi trăi nu pentru a mă gândi la ce mă aşteaptă. Voi trăi spre a arăta lumii ce forte uriaşe zac în mine. Eu nu păstrez bunătăţile pentru zilele de sărbătoare, ci pun totul pe masă.'

— Vom locui la Lugansc ? — întrebă Haritina.

— Până una alta, plecăm la Debaltevo'. Am acolo nişte tovarăşi de închisoare.

— Se spune că ai învăţat să lecueşti caii şi să vorbeşti ţigăneşte. Pentru ce, Saşa ?

Parhomenco râse înveselit la auzul acestei întrebări şi, ră- sucindu-şi o ţigară, privi cu plăcere punga doldora de tutun pe care i-o adusese nevastă-sa.

— Te temi că am să mă-fac hot de cai ? — întrebă el privind fa{a mâhnită a Haritinei şi, luând-o de umeri, o scutură binişor. — Glumesc, Tina, glumesc. Cuvintele ţigăneşti or să-mi prindă bine. Eie te-ajută să te apropii de cal, iar eu iubesc caii, Tina. Îi iubesc din cale-afară de mult. De câte ori vedeam pe fereastră trecând prin Fata închisorii vreun cal frumos, inima începea să mă doară, de parcă ar fi smuls-o cineva cu rădăcină cu tot. Cu ce drept, gândeam eu, poate un negustor sau un funcţionar să călărească un cal frumos? Nu, nu există un astfel de drept şi nici nu poate exista !

La Debaltevo în uzină, el nu lucră decât o lună. Se întoarse într'o seară şi. fără să se aşeze la masă, zise :   /

— Au venit la mine cinci ţărani din Curse, amărîţi nevoie mare. Erau nişte căruţaşi care n'aveau cu'ce-şi hrăni caii, iar administratorul se făcea că .a. uitat ce bani le datorează. Ei, şi-a trebuit să mă duc la birou şi să-i ordon milităreşte administratorului să le plătească după cum se cuvine, că altfel ·va fi vai şi amar de el.

— Şi le-a plătit?

Parhomenco izbucni în râs.

— Le-a plătit. Dar acum vor să-mi plătească şi mie cu închisoarea. Hai să cinăm mal repede şi să ne strângem lucrurile. Plecăm la Iuzovca.

Sosiră la Iuzovca[3]). Locuiau într'o odaie joasă, cu ferestrele spre stradă. Prin geamurile mohorîte se vedea plimbându- se prin faţa casei un agent de poliţie. De îndată ce se întorcea Parhomenco delà lucru, deasupra tavanului, în pod se auzeau sgomote.

— N'au astâmpăr copoii ăştia, — spunea râzând Parhomenco. — Mă urmăresc şi la uzină ; sé opresc chiar lângă strungul meu, de mă privesc drept în ochi. Iar eu îmi zic în gând : Priviţi-mă cât mai aveţi timp !

Cu două săptămâni înaintea celei de a doua naşteri, soţia lui se întorcea delà piaţă. Ea văzu căsuţa înconjurată de jandarmi călări. Copilul ţipa printre cuferele golite şi răsturnate, printre saltelele spintecate. Poliţaiul roşcovan cu ochi de viezure, răscolea prin pivniţă. Mulţime de poliţişti, cu revolvere în mâini, pândeau în săliţă.

Pe Parhomenco îl duseră la „Ohrana".

— Ajungă-ţi, domnule Parhomenco, nu te mai ţine de prostii. Tocmai dumneata, muncitor bun...

— Atunci de ce mă perchiziţionaţi în fiecare zi? — întrebă Parhomenco.

— ...eşti sănătos. Un om ca dumneata ar trebui să trăiască o viaţă normală, să fie om aşezat, să-şi aibă casa şi familia lui, să ajute guvernului...

— Viaţa mea e normală, — zise Parhomenco .— Voi trăiţi viaţă anormală.

— ...eşti un om sociabil şi vesel. Ar trebui să ne aduci la cunoştinţă ce fac oamenii răi, cu gânduri potrivnice şi cu o stare de spirit dubioasă. Ar trebui să ne ţii îni curent cu ceea ce pun aceştia la cale. — Pentru asta se plătesc lefuri bune, domnule Parhomenco.

---

3 Azi Staline). (N. trad.).

— Cu mine vorbeşti ?

— Cu dumneata.

— Să trădez eu poporul? Dar te-ai. uitat în ochii mei ?... Eh, păcat că e poliţaiul alături... că altminteri... dar fie ce-o fi ! Pe mine vrei tu... — Şi Parhomenco ridică braţul să lovească.

— La închisoare cu el !

Din închisoarea Lugansc, ieşi în primăvara lui 1912, când se angajă ca lucrător în secţia de strungărie a uzinei de mu- niţiunl. Aici. Alexandru conduse greva politică de protest împotriva masacrului delà Lena, luă cuvântul la meetinguri şi răspândi literatură interzisă. În secţie era socotit ca şlefuitorul cel mai bun din Lugansc, iar despre curajul şi puterea lui se vorbea în toate uzinele. Prin uzine se juca „bâza". Când se strângeau muncitorii să fumeze la closet, unul ţinea mâinile la spate. întors cu faţa[1] la perete. Ceilalţi muncitori se apropiau la întâmiplare şi loveau fără milă peste palmele celui aflat în joc. Apoi se 'ntorcea să-l ghicească pe cel care-l lovise. Dacă nu-l descoperea, jocul era luat delà capăt. Dacă răsuna vreo lovitură din pricina căreia „glumeţul" se clătina şi icnea[1] greu, puteai fi sigur că o să strige bucuros : „Asta-i mâna lui Parhomenco".

Odată, după ce-şi luară leafa, prietenii îl convinseră pe Alexandru să intre într'o berărie. Alexandru nu că fugea de băutură, dar îi era frică de ceea ce spune omul la beţie, iar în situaţia lui, vorbăria l-ar ¡fi oos'tat mai mult decât orice altă greşeală.

Stătu vreo jumătate de oră. Se întunecase.

— Mă duc, — zise el.

Dar prietenii stăruiră :

— Mai aşteaptă, că mergem împreună. Fii atent că-şi cam fac de cap comunalii şi huliganii delà Gusilov. Să nu te atace.

— Nicio grijă. —zise el. — Mă duc.

Trecu prin piaţă.

Într'adevăr, îl atacară cinci inşi înarmaţi cu bastoane de fier acoperite cu coajă de mesteacăn. Alexandru îi împrăştie pe toţi cinci, îi smulse unuia bâta din mână şi goni după ei până când aceştia îşi pierdură şepcile de frică. Atunci el începu să râdă cu hohote, strânse şepcile şi le aduse acasă.

Pe atunci locuia într'o căsuţă împreună cu fratele său Ivan, pe care acum, după actele lui cele noi, false, îl chema Criţchi. Alexandru se deprinse cu greu să-i spună pe acest nume; îi tot venea pe buze numele de frate sau de Ivan.

— Criţchi, ia te uită la şepcile astea: vezi cocardele? — întrebă el, — Să ştii că au fost ori de la poliţie ori de-ai lor, din aia care le ajută.

Aprinseră lampa şi cercetară şepcile. Două erau civile, una de

hotamic şi două de elevi ai şcolii comunale. Fraţii scriseră o scrisoare către ziarul local în care spuneau că şi „de acum înainte derbedeii vor fi învăţaţi minte“, şi o trimiseră la redacţie împreună cu şepcile. Aşteptară multă vreme publicarea scrisorii, dar acest lucru nu se întâmplă niciodată.

— Nu le vine ta îndemână să tipărească aşa ceva la adresa burgheziei, — spuse Alexandru râzând.

Fraţii trăiau în armonie. Odăile lor erau despărţite prin- tr’o tindă îngustă. Aci, în tindă, fraţii se întâlneau deseori şi, umăr la umăr, ieşeau în curte, aşezându-se pe trepte, ca să fumeze. Lui Alexandru îi plăcea să vorbească de cărţile pe care ie citise. Pe cele preţuite îndeosebi, le lega în scoarţe, punân- du-le alături de dicţionarul Brockhaus şi Effron, care erau cartonate în negru şi auriu. El mu numai că lega cărţi, dar se pricepea să Tacă orice. De pildă. într'o' zi, nevastă-sa croia nişte pantaloni pentru băiat. Alexandru meşterea un raft. Nevestl-şi nuri prea ieşea croiala. Alexandru se uită cât se uită, apoi zise:

— Ia, lasă-mă pe mine!

Şi croi el. Ghetele şi le repara singur. Băiatului îi făcu, de ziua naşterii, toate sculele de tâmplărie. Numai că nu se bărbierea decât la frizer şi avea chiar abonament special. Meşterul Ermolin îl stima atât de mult pe clientul său, că îi păstră până în 1917 taloanele nefolosite.

Fratele lui se îmbrăca mai simplu sau, cum el însuşi spunea, „aşa cum se poartă ţăranul“. În schimb, Alexandru se ducea până şi la lucru într’un costum bun, cenuşiu; vara purta totdeauna caschetă albă. bastonaş şi o cămaşă orbitor de albă, încheiată pe umărul stâng. Câştiga mult, dar bani n’avea niciodată, fiindcă toate rudele, mătuşile, unchii şi verii de-a patra spiţă veneau la el după ajutor şi el nu-i lăsa în necaz.

Locuinţa lui era aproape de uzină. Deaceeâ mânca totdeauna acasă. Abia auzea Haritina Grigorievna sirena anunţând prânzul, că strachina cu ciorbă şi apărea de îndată, pe masă.

— îndemânatică mai eşti tu, nevastă, — spunea el intrând în casă.

După ce mânca, el bea neapărat o cană de apă rece, după obiceiul cazacilor.

— Asta în loc de votcă, — zicea el zâmbind. — Şi votca tot rece se bea.

— Mai bine bea ceai ! — îi spunea Haritina.

— Dă-mi şi ceai I — Lua ceaiul dulce, îl lăsa să se răcească, bea tot paharul dintr’o înghiţitură, după care adăuga : — Apa nu-i doctorie. O bei şi gata! -- 6

Într’o duminică de primăvară, fraţii plecară de dimineaţă cu unditele afară .din oraş. Treceau p^ lângă casa lui Maximov, „generalul muniţiilor“, cum îl porecliseră muncitorii pe directorul fabricii de muniţii la care lucra Alexandru Parhomenco. „Generalul muniţiilor“ îşi

cumpărase de curând această casă pe un preţ de nimic de la un inginer neamţ- Casa, în stil modern, avea crini de gips pe cornişe, scări cu rampa curbă şi geamuri mate la fereşti. Gârbov şi cu umerii rotunzi de grăsime. generalul stătea cu spatele la stradă, în dreptul rondului cu narcise. În fata lui, îşi fuma ţigara de foi un tânăr cu mus- -tăţile ca pana corbului şi cu o bărbuţă de aceeaşi culoare. îşi bomba pieptul, îşi întindea picioarele şi vorbea atât de tare, de parcă l-ar fi ascultat tot oraşul :

— Omenirea, excelentă, — striga el cu glas tunător — e- xistă numai datorită războiului şi pentru război. Acest lucru ru-l spune numai Nietzsche. Amintifi-vă de Egipt, de Roma şi de Grecia. Ce-a rămas din ele? Numai legende despre expediţii militare şi monumente militare... .

— Dar Venus din Milîo? — replica „generalul muniţiilor“ cu o voce moale de tenor. — Dar Venus de Medicis ?

— Venus ? Sunteţi oare ferm convins că Venus este zeiţa iubirii şi nu a războiului? Venus, excelentă, era femeia lui Marte. De ce n'are mâini ? N'are mâini, fiindcă ţinea îni ele un atribut militar, pe care duşmanii l-au distrus. Indiscutabil că omenirea se desvoltă şi se va desvolta datorită imperialismului şi războiului, Cititi-l pe Marinetti, excelentă ! Veţi crede ca şi mine, excelenţă, că flacăra binefăcătoare a războiului luminează totul!

Straub scoase port-ţigaretul şi-l întinse generalului.

Acesta mestecă din buze, vru să spună că el nu fumează ţigări de foi decât după masă, dar, după ce.se gândi o clipă, luă una.

— Aşa dar spuneţi „flacăra binefăcătoare“ ? — se miră el şi, nu se ştie de ce, izbucni în râs, privindu-l pe Straub cu ochii lui crucişi. În aceeaşi clipă, dincolo de gard. se profila o figură cunoscută. Inima lui Straub. se sgârci de amintiri neplăcute.

„Bine, dar ăsta-i agitatorul!“ şi se repezi spre portiţă, traversând grădina.

Portiţa era mai laoparte, astfel că trebui să ocolească.

Fraţii schimbară priviri de înţeles, deoarece îl văzuseră pe cel ce gonea în urma lor. Alexandru zise: -

— Măreşte pasul, hran. Asta-i studentul neamţ care a stat la Ilienco.

— Într'adevăr, e vocea lui. Vine spre noi ? Uite-al dracului păduche!

Când Ernst Straulb ajunse [în goană da portiţă, fraţii dispăruseră pe o străduţă laterală. Să fugă după ei? Dar dacă sunt înarmaţi ?... Bine-ar fi desigur ca rebelii să fie arestaţi... dar pe de altă parte, Ernst avea toate motivele să nu se amestece. Una era să fii student, aşa cum fusese el cândva, şi să poţi avea legături cu poliţia ca pe timpul revoltei

ţărăneşti, dar alta să fii bărbat tânăr, cu profesia ta bine stabilită... Poliţia rusă e proastă, dar mai nimereşte şi ea câte odată, pe când profesiunea' de acum a lui Straub avea un caracter strict secret. Se mulţumi doar să scrie siguranţei un denunţ anonim prin care făcea cunoscut că organizatorul revoltei ţărăneşti din satul Macarov-Iar se află la Lugansc.

13

...îndată după înnăbuşirea revoltelor ţărăneşti de la Macarov-Iar, Ernst Straub se înapoiase la Petersburg, la Institutul de mine. Dar ştiinţele miniere nu-l mai atrăgeau. El visa meseria armelor. Fiind totuşi un om calculat, Straub înţelese că e cam târziu, fiind în ultimul an, să se gândească la' o carieră militară în Germania. Ar fi putut bine înţeles să ceară supuşenia rusă, încercând după aceea să-şi realizeze cariera militară în

Rusia... dar tocmai Rusia voia el s'o cucerească! Evenimentele dan 1905 îl convinseseră că moşierii şi negustorii-ruşi sunt destul de slabi şi că au numaidecât nevoie de un ajutor venit din aifară. În concluzie, omul care le-ar da ajutor poate să conteze pe o recompensă fără margini. Faima şi cinstea vor fi nelimitate şi cine ştie dacă această faimă nu poartă în ea chiar iz de tron!... În Rusia s'au întâmplat multe de felul acesta şi fiecare om înzestrat cu voinţă de german poate spera orice. După cum se vede, Straub ţintea sus de tot.

El se gândea deseori şi îndelung asupra acestei perspective. Dacă tatăl său ar fi fost descendentul unei vechi familii germane de militari, dacă ar fi avut legături printre militari, ar fi fost altceva. Dar el nu era decât un fost slujbaş de bancă, fiul unui mic negustor de coloniale dintr'unul din orăşelele Poniera- niei, aşezat pe malul Oderului. Astăzi, tatăl său avea oarecare stare şi pe alocurea ar fi putut „să ungă" pe câte unul sau altul, dar Ernst pierduse timpul. Da, e adevărat: „Gândurile înţelepte vin în urma tuturor celorlalte". Totuşi, viermele vanităţii militare continua să-i roadă inima. Ce-i de făcut? Cum isă se descurce? Cu ce să înceapă totuşi cariera militară? Cum să pătrundă în. acest ..sanctuar" al armatei germane? Ernst credea în intuiţia sa, ba chiar în puterea sa de pătrundere. Numai să pună piciorul în scară, că pe urmă vai şti el cum să încalece !...

Terminând, de bine de rău, ultimul an universitar, se îna- poie la taică-său :

— Am terminat.

— Nu-ţi mai rămâne decât să-ţi alegi întreprinderea — răspunse acesta foarte mulţumit de vocea hotărîtă a fiului, pe care o înţelegea în felul său. — Tu cunoşti bine Ucraina. Du-te la una din uzinele noastre.

— Mai întâi aş vrea să călătoresc, tată.

— Unde vrei să pleci ?. La Paris ?

— Nu, în Austria.

— La Viena ?

— Aş vrea pur Şi simplu să hoinăresc prin Carpaţi. Munţii ăştia-promit multe. Cred că ei îmi vor ajuta să realizez lucruri mari. Faima mea îşi are cuibul în Carpaţi!

— Dacă vrei faimă, intră la pompieri, — râse cu hohote tatăl.

Ernst răspunse serios :

—"Vreau să mă fac pompier care stinge răscoalele.

— Răscoalele sunt stinse cu bani, fiule, numai cu bani.

— Banii nu-ţi ajută decât să îndrepta ţâşnitură de apă rece asupra celui mai periculos focar al incendiului.

— O ţâşnitură de aur. fiule, o ţâşnitură de aur!

„Faptele mari cer acţiune, iar nu meditaţii, gândea Ernst. Dacă ţi-ai pus ochii pe tintă, acţionează! Increde-te în inima şi instinctele tale. Dacă ai talent, atunci parvii cu siguranţă. Mijloacele n'au nicio importantă ! La ele nu trebue ,să te gândeşti. Când vei ajunge pe culmile gloriei, gloata îtl va ierta toate mijloacele, chiar şi pe cele mai murdare, cele mai respingătoare, cele mai josnice. Gloata, nu numai că te va ierta, dar ti se va închina şi-ţi va cânta osanale! Din punct de vedere al moralei în vigoare. Napoleon a fost un om fără ruşine şi un laş. Dar despre câne, oare, sunt scrise cele mai multe cărţi de laudă, şi care dintre poeţii ce fac atâta caz de puritatea şi incoruptibilitatea lor nu l-a cântat pe Napoleon ? Organizatorul celui mai mârşav spionaj şi al celor mai monstruoase chinuri, Ignatius Loyola, a fost decretat sfânt..." Aşa gândea Ernst.

La început, Ernst rătăci multă vreme prin Ucraina. Datoiită avântului de care era cuprins, făcu repede cunoştinţă cu destui militari. Aceste relaţii îi permiseră să fotografieze toate obiectivele importante ale căilor ferate, precum şi unele fortificaţii pe care ruşii le ridicau pe ascuns. Apoi, nu fiindcă i-ar fi fost greu să trimită clişeele peste graniţă, ci din bravadă şi ca exerciţiu, trecu el însuşi clandestin frontiera Austro-Ungariei, la Radzi- vilov. La Lvov. află fără multă greutate că ajutorul şefului biroului de spionaj al Statului Major al armatei austro-ungare se află la Peremâsl.

Ernst nu se duse la biroul acestuia, ci căută să-l cunoască într'un restaurant. Maiorul Rând, mărunţel, cârn, puţin, peltic, iubea florile.

— Sper că dumneata n'ai intenţia să-mi vorbeşti despre cultivarea florilor, — spuse el după ce slfârşiră de mâncat porţia de curcan şi în timp ce Ernst comanda şampanie. - Că doar nu de dragul trandafirilor ai comandat şampanie! Ce vinzi: o răscoală generală în Polonia rusă, legiuni ucrainiene sau un conspect economic al regatului polonez? Ah, ce multe iluzii ne mai facem!

Ernst luă cupa şi, ciocănind-o uşor cu unghia, zise :

— Pentru Rusia plătiţi puţin ?

— Pentru Rusia plătim foarte prost — răspunse maiorul. — Văd că eşti un tânăr serios şi-ţi spun : lasă-te de Rusia. A- vem foarte multe propuneri. De pildă, astăzi a fost la mine reprezentantul unui oarecare Pilsudski. Mi-a propus un schimb. Austriecii să-l sprijine şi el să ne dea ca ajutor reţeaua' lor de spionaj din Rusia. În sănătatea dumitale!

Ciocniră.

— Poate că trădez secrete de stat, — zise maiorul — dar îmi placi. În afară de asta, mi se pare că vrei în mod serios să lucrezi în domeniul nostru. E un lucru care promite mult! În ceea ce-i priveşte pe* reprezentanţii lui Pilsudski, nu-s buni decât de gură.

— Îi cunosc, — zise Ernst.

— De unde îi cunoşti? — întrebă mirat maiorul Rând.

— Pe acelaşi coridor cy mine locuiesc doi polonezi. Cameristul, care e to't polonez, desigur e în serviciul dumneavoastră, s'a bucurat foarte mult de sosirea lor. În ziua aceea mă plictiseam. Neavând altceva de făcut, mă plimbam de colo până colo pe coridor. Tocmai venea cameristul, purtând ceva acoperit în- tr'o pânza albă. Avea o faţă prea misterioasă, pentru ca să-mi închipui că duce a oală de noapte. Atunci, trecând pe lângă el, m'am împiedicat anume. Se împiedică şi el, şi căzu. Lucru curios : în locul oalei de noapte, de sub pânza albă începură să curgă broşuri şi ziare. Prefăcându-mă, desigur, că nu observ acest lucru, am trecut mai departe. În mod cu totul întâmplător, una din foi mi s'a prins de haină. Atât *en-tete*-ul foii cât şi semnătura, erau identice : partidul socialist polon. Am coborît în hali şi am aflat numele celor care ocupau camerele de lângă mine: erau doctorul Vitold Iotco şi un oarecare funcţionar de bancă, Volkenhein.

— Aşa! —■ spuse uimit maiorul Rând. — Iartă-mă, care-i numele dumitale ?

— Sunt Ernst Straub din Germania. Am studiat un timp la Petersburg, Iar acum vreau să devin militar. Eu socotesc că omenirea se perfecţionează datorită războiului şi că datoria* oricărui om cinstit este să ajute acest proces de perfecţionare.

— Aşa ? — întrebă de data asta fără să se mai mire maiorul Rând, gândind în sinea sa că tânărul va fi furat cifrurile ruseşti şi că, după cum se vedea, vrea să le vândă cât mai scump. Ce ai dumneata, cifruri?

— Pot să fac rost şi de cifruri, — zise Ernst. — Dar am altceva, nu cifruri.

— Ce-mi propui, domnule Straub ? >

— Vorbeşti cu mine, de parcă ai vorbi cu o vânzătoare de ceapă din piaţă. Tot nu crezi oare că sunt om serios ?, Sau poate vrei să-ţi

povestesc câte ceva despre dumneata ?

— Aşa? — întrebă din nou uluit, maiorul Rând. — Te rog să vii mâine, la' ora nouă dimineaţa 1a. mine la birou. Iar- tă-mă, dar mulţi gândesc, fără ca să aibă pentru asta niciun fél de date, că războiul ajută omenirii să se perfecţioneze, iar noi avem fonduri foarte mici pentru a plăti, astfel de gânduri.

Până la acest punct al discuţiei, Ernst era cât p'aei să spună că vrea să acţioneze „până la fapta eroică" în mod cu totul gratuit. Dar auzind despre fondurile mici. înţelese numaidecât că maiorul nu este capabil să creadă în fapte eroice, desinterésate, ci mai degrabă în oameni care se vând. Deaceea, a doua zi dimineaţă, când veni în cancelaria biroului de informaţii şi depuse pe masă clişeele, le şi află preţul. Nu: era prea mare. Maiorul Rând intră în posesia clişeelor, iar ceea ce e mai important, îi acordă lui Ernst încrederea lui. Asta se vădea prin faptul că nici doctorul Toteo şi nici Volkenhein nu-şi părăsiră camera, acceptând cu plăcere cunoştinţa lui Ernlst. Ernst cină cu ei de două ori, discută despre medicină, arhitectură şi chiar despre obiceiurile maimuţelor, fiindcă funcţionarul de bancă, domnul Volkenhein, avusese câtăva vreme, cam o jumătate de an, o maimuţă! Extraordinare creaturi! Şi ce ataşament! Domnul Volkenhein încrunta înduioşat din sprâncene şi înjura nu expresii subţiri. O singură dată îl privise pătrunzător pe Ernst şi-l întrebase:

— Ai fost la Varşovia ?

— Nu.

Ernst nu fusese niciodată la Varşovia.

— Mi se pare că v'am întâlnit totuşi la Varşovia.

— Nu.

Ernst nu fusese niciodată la Varşovia şi regreta acest lucru. Se spune că varşoviencele sunt fermecătoare! Dacă i se va întâmpla să se îndrăgostească, de sigur că se va îndrăgosti de o varşoviancă, nu-i aşa ?

— Ce ar fi să mai bem puţin lichior, opera părinţilor be- nedictini ?

— Da, — spuse domnul Volkenhein, — să facem cunoştinţă cu licoarea acestor sfinţi părinţi.

Da. Fără îndoială că maiorul Rând nu numai că-l acordase lui Ernst încrederea lui. dar începuse să-l şi respecte. Îi dădea misiuni de răspundere, în Ucraina şi pe Don. Ernst trecea graniţa cu uşurinţa unui trecător care traversează o stradă. El află astfel câtă extindere a luat construcţia căii ferate ruseşti cu destinaţie strategică, unde se construesc fortificaţii, cum sunt blindate şi care sunt dispozitivele pentru instalarea tunurilor. Pe la sfârşitul anului 1911, Straub reuşise să aibă în subordine şase ofiţeri austriaci care conduceau aici serviciul de spionaj din

Ucraina. Unii dintre ei aveau chiar grade mari şi purtau decoraţii. S'ar fi părut că Ernst nu mai avea de ce să se plângă şi totuşi el nu era mulţumit. Serviciul de spionaj austriac funcţiona prost, anemic, fără avânt. Aici nu puteai înfăptui fapte eroice. Aici erai condamnat să bei toată viaţa dintr'un păhărel, pe când un om cu capacitatea lui jinduia să bea cu paharul sau cu sticla. Ernst plecă la Berlin.

Maiorul Nicolai, şeful secţiei de spionaj a marelui stat major german, se întâlni bucuros cu el. Probabil dispunea de anumite informaţii cu privire la persoana lui Straub, fiindcă la propunerea acestuia, răspunse laconic:

— Da, e o afacere mare. Suntem direct interesaţi în ea. Demult am căutat să ne apropiem de această ţintă, dar n'am reuşit. Se pare că nici austriacii n'au ajuns mai aproape decât noi.

— Dar puteti considera asta drept o faptă eroică ? — întrebă cu emoţie Ernst.

— În cazul de fată, chiar împuşcarea e socotită o faptă eroică 1 — răspunse maiorul Nicolai cu un zâmbet strâmb şi ciudat. — Se vede treaba că el nu prea credea în succesele faptei eroice.

Ernst îmbrăcă uniforma de ofiţer al unui regiment de cazaci' siberieni, lăsă o şuviţă de păr să-i cadă răzleţ pe sub cozoroc, îşi unse mustăţile cu fixativ şi apăru ¡aistfel pe străzile oraşului Covno. Unilfonma ifusese cusută cam în pripă. Haina îl strângea în umeri, iar şalvarii largi îl stânjeneau la mers. În afară de asta, îşi dădea seama că populaţia nutrea faţă de ofiţerii cazaci o ură adâncă.

„De ce or fi născocit povestea asta cu ofiţerul cazac, când ar fi fost mult mai uşor cu unul de husari ?" se gândea nemulţumit Ernst şi de emoţie fuma aproape fără întrerupere.

II mai enerva şi faptul că trebuia să fumeze numai: pipă sau ţigări, pentrucă ofiţerii de cazaci nu erau cunoscuţi ca fumători de trabuc. Dar, în timpul dansurilor, la cercul militar, uniforma căzăcească îi prinse bine. Ovţev. noul comandant al fortăretei Covno, îşi făcuse în tinereţe serviciul în Siberia. Aşa că se bucură nespus de mult de venirea cazacului siberian. Din prima clipă îi ceru veşti noi despre Omsc. Dar Ernst nu cunoştea decât un singur amănunt: acela că la Omsc trăise odinioară scriitorul Dostoievschi. Iar toate discuţiile le reducea la „Fraţii Caramazov" — dealtfel singura carte a romancierului pe care o citise. Şi totuşi ■— bătrânul Ovtev se mulţumi şi cu poveştile despre Dostoievschi, al cărui nume îl memorase anevoie. Comandantul fortului îl prezentă pe Ernsit fiicei sale, V'erocica.

Vera avea nouăsprezece ani. Se născuse chiar la Omsc şi prima întrebare pe care i-o puse lui Ernst fu următoarea :

— Nu-i aşa, că Neman seamănă cu Irtâş ?

— Şi şoarecele seamănă cu elefantul, — răspunse Ernst. — E chestie de dimensiune.

„E o fată extraordinar de bună” gândi Ernst privindu-i sprâncenele arcuite, din cauza cărora părea că are o căutătură foarte naivă.

Avea timp foarte puţin. Covno era un orăşel mititel şi plin cu detectivi. Fără îndoiaiă că se şi trimiseseră informaţii despre ofiţerul de cazaci sosit în localitate. Guvernul păzea cu străşnicie noua cetate uriaşă înzestrată cu forturi gigantice, comunicaţii subterane, şanţuri pavate cu cărămidă şi bastioane de beton. Trebuia să se grăbească.

Dansa cu Verocica. Se trezi povestindu-i în şoaptă că Dostoievschi, văzând o femele frumoasă din ..lumea bună” a căzut leşinat din cauza frumuseţii ei şi că la fel simte şi el în clipa asta. Glasul îi tremura şi tâmplele îi pulsau. Simţea într’adevăr că iubeşte şi că iubeşte pentru prima oară în viaţă fiindcă, de bună seamă, nu putea socoti dragoste, legătura cu servitoarea pentru care taică-său îl bătuse cu cravaşa şi nici cu femeile de moravuri uşoare pe care le întâlnise de nenumărate ori. Şi tulburarea glasului, şi cuvintele neobişnuite care-i veneau cu uşurinţă pe buze, şi uniforma lui ciudată, şi chiar şuviţa de păr răsleţită pe frunte, — toate avură o puternică înrâurirea asupra Verei. Ocliil îi erau flăcări şi respira greu. Dimineaţa, când Ernst veni în vizită, fata apăru cu ochii încercănaţi. Nu dormise toată noaptea, dar nici el nu fusese mai fericit. Fără îndoială: iubea. Acele cearcăne îl mişcară până ,la lacrimi. îndată ce bătrânul ieşi din salon, Ernst se sprijini ¡de marginea pianului şi-i şopti:

— Te iubesc, Vera. — Apoi repetă tot mai înflăcărat: — te iubesc I

Şi amândoi izbucniră în plâns ; plânsul îi mai linişti. Ieşiră în grădină. Aici, sub un arţar, ea îi jură dragoste veşnică. Totul se întâmplă aşa cum se întâmplă tuturor, ceva însă mai repede ca deobicei. Ernst îşi explică această apropiere spontană prin calităţile lui de isupraom, prin faptul că orăşelul era mic şi că Vera se plictisise demult de toţi ofiţerii din garnizoană. Iar Vera îşi explica dragostea gândind că poate, cândva, în copilărie îl mai întâlnise pe „el” şi că acolo, „pe malurile sălbatice ale Irtâşului” se născuse această stranie iubire care acum izbucnise cu-atâta intensitate. Pe faţa lui se citea numai suferinţă. iar privirea lui de log ardea de flăcări neştire. O, ce fiinţă misterioasă ! O întrista doar. faptul că Ernst era bogat. Şi tatăl ei era bogat, Iar dânsa ar fi vrut ca această dragoste minunată şi fulgerătoare să fericească pe un om sărac.

După trei zile, Vera ieşi noaptea să se întâlnească cu el în grădină.

/\ doua zi, tatăl ei plecă la fabrica de cărămizi. Urm*, să-şi petreacă noaptea afară din oraş, dincolo de cetate. Vera se dovedi o fată hotărîtă. II lăsă pe Ernst să vină la ea în cameră. Însă sărutările lui i se părură reci, iar el dus pe gânduri.

— Tata e de acord, ne va da consimţământul... pentru nuntă, —

repeta dânsa şi-l ruga într'una să se aşeze pe' divan, alături de ea.

Ernst şedea pe un scaun, concentrat asupra aceluiaşi gând:

„Dar dacă n'o să adoarmă ?"

Totuşi, în spre dimineaţă,. Vera adormi. El îşi descălţă ghetele şi trecu în cabinetul bătrânului. Planurile cetăţii Covno se păstrau într'o cassă de fier.

Ernst o deschise cu mare greutate, rănindu-şi destul de rău mâna. Fotografie planurile la lumina rnaigneziului şi le închise din nou în cassă.

Când se înapoie, fata tot mai dormea. Lui Straub i se părea că deabia acum ar fi în stare s'o sărute aşa cum voia dânsa. Dar cu toate că încuiase casisă şi nimănui nu i-ar fi trecut prin minte că a fost deschisă, cu toate Că până la ivirea zorilor mai rămâneau două ore, totuşi pe Ernst îl obseda ideia de nesu-
portat a evadării. Nici nu mai avu putere s'o sărute pe frunte, şi, tremurând tot, sări pe fereastră.]

Neliniştea nu-l părăsi nici la hotel. Aproape de ora nouă,' ieşi în stradă.

- „Să fug, să fug, îşi repeta el înfrigurat. Fapta este săvârşită. Să fug 1".

Dar în aceeaşi clipă, doi cai înhămaţi la o caleaşcă traseră în faţa peronului hotelului. Pe capră, între .două felinare, şedea un vizitiu bărbos cu pălărie neagră, înaltă. Spre marea lui mirare, Ernst recunoscu în călători pe doctorul Iotco şi pe funcţionarul de bancă Volkenhein. Faţa bronzată a domnului Volkenhein strălucea de bucurie; voia neapărat să-l sărute pe Ernst.

„Pentru cine lucrează oare? Pentru austriaci sau pentru ruşi ? se frământa Ernst, sărutând faţa mustăcioasă a lui Volkenhein. — Dar, în definitiv, n'are nicio importanţă ai cui spioni sunt, ei tot m'ar omorî 1"

— Da, da, desigur, n'am dejunat încă, — se grăbi, el să răspundă când fu întrebat. — Mi-ar face mare plăcere să dejunăm împreună.

Şi iată-i pe tustrei la masă. Domnul Volkenhein îl privea pe domnul Straub cu cei mai prietenoşi ochi de pe lume, şi. înălţându-şi sprâncenele stufoase murmură :

— Cu toate astea, sunt sigur că te-am zărit prin Varşovia.— Da' de unde, doar el n'a fost niciodată la Varşovia. Şi pe Ernst îl sgudui aceeaşi teamă : „Ruşi".

— Atunci tot nu te-ai îndrăgostit încă ? — râse domnul Volkenhein. — Dacă nu mă înşel, ne-ai făgăduit c'ai să iubeşti neapărat o varşoviancă.

fntr'adevăr, el ,n'a iubit niciodată pân' acum, dar dacă va iubi vreodată — fără îndoială că numai o varşoviancă va alege. Nu-i aşa că-s fermecătoare ? Şi iar îşi spuse în sine:

,,Ba nu, sunt de-ai austriacilor. Mai mult ca sigur c'au venit tot

după planurile cetăţii Covno. Prin urmare s'au înţeles cu Austria". Şi deodată îi fulgeră prin minte: „Dar dacă fotografiile n'au reuşit? Hotărît, cei doi agenţi n'or să-l mai lase să se apropie de Vera".

Ernst îşi privi mâinile, ca din întâmplare, şi spuse:

— Doamne, ce praf e şi în oraşul ăsta ! Am stat în stradă doar o jumătate de oră şi ia te uită ce mâini de coşar am.

— Ce vorbeşti ? Mâinile ţi-s foarte curate, se miră domnul Volkenhein.

— Aşii Eu sunt obişnuit să am mâinile cu adevărat curate, — spuse Ernst şi adresându-se chelnerului: — Condu-mă,)te rog, până la toaletă. Mi se pare că-i pe aici, prin uşa asta. f — Da, chiar în dosul uşii, — confirmă chelnerul.

— N'aveţi cumva pe acolo vreo ieşire separată ?

— Cum vine asta ?! — exclamă uimit chelnerul. Ieşirea principală e în spatele dumneavoastră, iar cea de serviciu, pe colo, după bufet. Nu, sigur că nu-i altă ieşire. Ce ieşire poate fi din toaletă?!

Domnul Volkenhein şi doctorul Iotco erau satisfăcuţi, deşi nu voiau să pară. Ernst intră în toaletă. Ar fi fumat. Dar îşi dădu seama că n'are nici ţigări, nici chibrituri. Îi dădu chelnerului 5 ruble, .spunându-j să-şi oprească restul. Omul dispăru. Rămas singur, Ernst ise uită prin geam.

„Ptiu, fir'ar al dracului de ghinion. Etajul al doilea! Dar fie ce o fi. Doamne. ajută 1" Pentru a doua oară fu nevoit să sară pe fereastră.

Se urcă într'o birjă şi porunci vizitiului să-l ducă aifară din oraş, spre Neman. Aşteptă să plece trăsura, apoi începu să se desbrace. În timp ce-şi împăturea frumos hainele, îi veni să râdă: „Dumnezeu să-l ierte pe cazacul înnecat în Neman! Platoşă grea, darul ţarului[4])..." Cui i-ar fii trecut prin minte că şalvarii şi dolmanul îi erau căptuşiţi cu un costum uşor de şantung, că în buzunar avea o cravată frumoasă şi că elegantul ofiţer umbla îmbrăcat cu două cămăşi ? Cui i-ar fi trecui prin minte că are ciorapi de piele, care înlocuiesc cu succes ghetele, deşi n'au tocuri? Numai atunci o faptă devine cu adevărat eroică când este bine organizată.

Ernst îşi legă hainele civile pe cap, intră cu băgare de seamă în Neman şi înnotă dealungul malului, pentru a nu fi observat de nimeni. înnotă vreo trei ore, apoi ieşi, se îmbrăcă, ajunse în gara staţiunii balneare şi sări în primul tren. Ciudat! Trenul mergea chiar spre

---

4 Aluzie la platoşa] de argint, tiimîsă la {arul Ivan cel Groaznic lui Ermac, cuceritorul Siberiei. Echipat cu această platoşă, Ermac s'a în- nedat încercând să treacă înnot fluviul Hârtâş. ÎN. trad).

Varşovia.

— În sfârşit am să vizitez şi Varşovia, — murmură el.

Deşi îi venea să râdă, mocnea în adâncul sufletului o ciudată tristete. Săvârşise fără îndoială o faptă patriotică, avea în buzunar planurile cetăţii Covno, dar îi era milă de ochii aceia înlăcrimaţi, care vor citi mâine în ziare anunţul despre înne- carea în Neman a unui ofiţer de cazaci. Prima iubire... Îi părea nespus de rău de ea, cu toate că o sacrificase pe altarul patriei ! '

Astfel deveni Ernst Straub comandantul marelui centru, de spionaj din Ucraina. Avea cifrul lui personal şi mai multe grupe de informatori în subordine. În fiecare corp de armată se aflau oameni de-ai lui. La 28 Februarie 1912 se încheie tratatul bulgaro-sârb. Era primul pas spre alianţa balcanică, îndreptată împotriva Turciei şi a Austro-Ungariei. Se simţea apropierea războiului din Balcani. Ernst Straub primi însărcinări speciale. Vizită sectoarele corpurilor de armată din Ucraina, cumpărând conştiinţe de generali. Conştiinţa „generalului de muniţii“, Maximov de pildă, o cumpărase cu o casă construită în cel mai nou stil. Aşa-i viata.

Prin urmare nu-i deloc de mirare că doi muncitori, cei doi fraţi Parhomenco, aprinzându-şi ţigările lângă gardul casei generalului Maximov. au înţeles cum şi în fel fusese dobândită casa aceea. Presupunerea asta şi-o împărtăşiră în treacăt şi, aprinzându-şi ţigările, plecară mai departe, la pescuit. Ce să facă altceva ? Aşa-i viata.

14

În Martie 1914, Climent Vofoşilov hotărî să se ducă pentru un timp la Lugansc. Ar fi vrut să-şi vadă tovarăşii, să afle cum activează organizaţia bolşevică. Siguranţa mirosise, însă, de pe undeva că soseşte în oraş unul din marii conducători revoluţionari. Toţi cei care păreau cât de cât suspecţi erau urmăriţi.-Climent Efremovici Voroşilov abia apucă să sară din tren şi să iasă din gară, că patru inşi de vârste diferite, dar cu aceeaşi expresie de indiferentă întipărită pe fată, porniră pe urmele lui. Voroşilov îi purtă dintr'o uliţă într'alta, din piaţă în piaţă, în jurul uzinelor, la cimitir, pe malul Don&tului, îi purtă toată ziua şi toată noaptea şi întreaga dimineaţă următoare. Ochii li se închideau de somn. Părea că-l urmăresc ca în vis. Spre seară, căscârtd şi întinzându-se cu toată puterea, Voroşi-

Iov intră într'o căsuţă, unde închirie o odăiţă. Agenţii se aşezară pe banca de la poartă. Un bătrân ducând o scară pe umăr Se apropie de felinarul cu gaz, să-l aprindă.

— E târziu ? — întrebă unul din agenţi şi căscă.

Ceilalţi dormeau. El se ridică în picioare. „Nu de alta, dar să n'o şteargă cumva prin grădină, pe poarta din dos".

Deschise portiţa. Căsuţa dormea. Agentul se opri la fereastra bucătăriei.

În timp ce agentul asculta plescăitul apei — proprietă- reasa turna apă în samovar — Voroşilov ieşi pe portiţă, ţinând o legăturică sub braţ.

Parhomenco îl conduse până la gară. Voroşilov hotărîse să plece la Tariţân, cu intenţia de a găsi de lucru la uzina- de armament de acolo. Invingându-şi somnul şi oboseala, se aşeză pe o grămadă de pietriş, undeva lângă gară. Seara era caldă, primăvăratică. De pe acoperişuri picura apă. Sirenele locomotivelor aveau un fluierat deosebit de vibrant. Cerul era surprinzător de albastru spre răsărit. Primăvara, primăvara 1 Şi-ţi părea ciudat să vezi că oamenii care -se revărsau spre gară erau posomoriţi şi întunecaţi la faţă, de parcă ar fi turnat cineva cenuşă peste ei.

— Ţăranii spun că s'a întors cucul în pădurea neînfrunzită.

fe

— S'a şi întors — făcu Voroşilov.

— S'a întors. Şi se zice că ăsta ar fi semn de război...

— Dar tu ce crezi, Lavruşa ?

— Eu n'am mai fost de multă vreme în pădure, aşa că n'am auzit cucul, dar mai că-mi vine şi mie să cred. „Generalul de muniţii" Maximov s'a îmbogăţit grozav; de curând şi-a cumpărat a treia casă, fără să mai punem la socoteală vila. Iar leafa lui a rămas aceeaşi. Atunci de unde?

— Poate că şi-a însurat fiul cu vreo fată bogată ? — râse Voroşilov.

— E adevărat că s'a însurat, dar cu o artistă de varieteu. Nu! Ajunge! Trebue să facem grevă.

— Când?

— Când are să ne vină la socoteală.

— Ai dreptate, Lavruşa.

Un tren intra în gară. Il priviră cu atenţie. Era un tren lung de marfă care stătu doar două-trei minute, după care porni mai departe, în sgomotul puternic al tampoanelor. Inso-

titorul trenului, cu un cojoc lung pe el şi cu felinarul în mână. sări pe scara ultimului vagon.

Vorbele astea schimbate la repezeală erau de fapt ca un fel de verificare a acelor idei şi hotărîri pe care mai mulţi bolşevici din Lugansc le împărătăşiseră în pripă lui Voroşilov. El le corectase în unele părţi, dar în esenţă oamenii gândeau just. Clasa muncitoare din Rusia nu avea nici dreptul şi nici dorinţa să susţină războiul imperialist al moşierilor şi capitaliştilor ruşi. Clasa muncitoare avea să se împotrivească războiului prin orice mijloc şi oriunde se va' putea. Revoluţia nu va întârzia şi va fi de neînvins.

— Până la război ei ne vor mai lovi, — spuse Parho- menco, luând un pumn de pietriş.--

— Iar în timpul războiului ne vor lovi şi[1] mai puternic. Însă după aceea îi vom bate noi pe ei.

— O să-i izbim de-or să ne ţină minte! — spuse Parho- menco şi aruncă pietricelele cu atâta putere în sus, încât şuierară prin aer şi de pe streaşină căzură ţurţuri.

' Voroşilov râse încetişor, dar Parhomenco adăogă:

— Am citit în „Nivai" ce scria un savant burghez: Viaţa, spunfea el, e un bun! I-am trimis o carte poştală în care-l întrebam : „Dar de ce v'aţi luat pentru voi cele mai multe bunuri ale acestei vieţi ?" Nu mi-a răspuns.

Din spre semafor venea alt tren, duduind şi împrăştiind în jur lumini gălbui, Pentru o clipă, Parhomenco fu cuprins de dorinţa de a pleca. De a pleca nu pentrucă i-ar fi fost silă de oraş, ci pentrucă îi venea greu să se despartă de Climent. Ar fi vrut să-i spună ceva mângâietor, dar se sfia şi simţea că acum n'ar ,fi în stare s'o facă. Totuşi avea multe de împărtăşit. Şi el şi fratele lui se gândeau să stea mereu în preajma lui Climent şi să-l ocrotească, dar viaţa şi lupta îi despărţeau necontenit. Oare e bine aşa ? Nu cumva ar fi mai nimerit să se urce şi el în tren şi să plece ? Ori poate e mai bine să asculte de ordinele Partidului, care are un ochi mai ager şi mai clarvăzător.

Se opriseră lângă un vagon de un verde murdar. Conductorul slăbănog şi răguşit, ghemuindu-se şi tresărind — suferea probabil de friguri — controla biletele. „Vă suiţi în vagonul ăsta sau nu ?" îi întrebă el de câteva ori enervat. Avea în voce o notă de tristeţe. Parhomenco oftă. Voroşilov îl apucă de mâini, lăsând să-i cadă jos bocceluţa.

— Eşti un băiat bun, Lavruşa, — spuse el cu gingăşie şi emoţie în glas. — Procedezi just.

Şi desifăcându-şi larg braţele, îl îmbrăţişa şi-l sărută pe Parhomenco.

— Ei, hoholilor. vă suiţi în vagon sau nu? — strigă din

nou cu asprime conductorul. — Uite la ei! Se mai şi pupă, ca boierii.

Trenul se depărtă. Bocceaua vărgată se zări pentru ultima oară pe scara vagonului, se mai auzi vocea răguşită a conductorului înjurând pe careva. împingând alene mucurile cu piciorul, un jandarm înalt, purtând o şapcă cu> fund lat, trecea prin gară.

„O să ne mai întâlnim oare vreodată ?“ se gândi Parho- menco cu tristeţe.

începu războiul.

Către sfârşitul anului 1914, „generalul de muniţii” îşi mai cumpără o moşie în apropiere de Macarov-Iar, alături de moşia prietenului său Ilienco. Ilienco vindea cai şi grâne. realizând câştiguri mari. Fu primul din tot oraşul care-şi cumpără un automobil, dar după ce se plimbă ,cu el vreo trei săptămâni, îl donă armatei. Ziarele scriseseră despre acest lucru. Ce-i drept, se spunea că donase automobilul pentru că-l arestaseră pe Ernst Strauib, logodnicul fiicei sale. Acesta, fiind cetăţean german, urma să fie trimis în Siberia. Astfel că aiîto- mobilul remis „generalului de muniţii” ajutase ca deportarea neamţului să fie suspendată. Neamţul înaintă imediat forurilor superioare o cerere pentru trecerea la cetăţenia rusă şi ca dovadă că e pătruns de „un adevărat spirit rusesc“ se referi la informaţiile pe care le dăduse siguranţei în timpul răscoalei ţărăneşti. Poate că tocmai aceste informaţii ajutaseră la înnălbu- şirea răscoalei dir. Macarov-Iar, răscoală care ameninţase să se întindă peste toată Ucraina! Oricum ar fi fost, cererea lui Ernst fu aprobată. El nu numai că primi supuşenia rusă, dar şi trecu de la biserica luterană la cea ortodoxă.

— Daeă-i.bal, bal să fie, — spuse el citind hârtia trimisă de cancelaria ministerului curţii imperiale.

Cununia se desfăşură cu fast; cântară două coruri, dintre care unul de la catedrala din Harcov.

Muncitorii din Lugansc, şi nu numai cei din Lugansc ci, de fapt, toţi muncitorii din bazinul Doneţului se mirau de faptul că „generalul de muniţii” cumpără case şi moşii. Ilienco îşi capitonase vila cu stejar, îşi acoperise scările cu cuvoare şi în toată casa avea numai candelabre de argint. Până şi Cuniţa şi Probca, cei mai proşti dintre moşieri, se plimbau numai în căleşti trase de trăpaşi pur sânge. Fabrica Hartmann nu plătea însă muncitorilor săi decât o treime din leafa din timp de pace. Aceeaşi stare de lucruri exista şi la celelalte fabrici şi mine. Cei ce mormăiau nemulţumiţi erau ameninţaţi că vor fi trimişi pe front. Se vede treaba că apărarea patriei în vremea aceea era socotită o faptă bună şi onorabilă!

După cum spusese Voroşilov siguranţa se sili înainte de război să distrugă şi să dizolve organizaţiile bolşevice. Pe malurile Lenei, în ocne

şi închisori, zăceau bolşevici[1]. Cu atât mai grea era munca celor rămaşi. Dar foametea şi mizeria pro- vocară un nou avânt revoluţionar. Reîncepură grevele. În 1916, cinci mii trei sute de muncitori făcură grevă la uzinele Hartmann şi la uzina de muniţii.

— Să nu te temi de duşman, — îi spunea Alexandru fratelui său Ivan. — Duşmanul se teme de tine de zece ori mai mult.

Şedeau în camera lui Alexandru, lângă harta frontului. Alexandru o primise cu un an în urmă ca supliment la revista „Niva". El citea ziarele cu atenţie şi însemna pe hartă toate mişcările de trupe. Frontul sălta şi tremura. Chiar şi pentru un om simplu, nu numai pentru un militar, se vădea limpede că guvernul era incapabil, corupt şi că va împinge ţara în prăpastie.

— Duşmanul se teme ? Generalii noştri se tem de duşman nu de zece ori, ci de o sută de ori mai mult.'Trebue să protestăm împotriva războiului.

— Grevă? — întrebă Ivan.

— Da, grevă. începem ca şi în 1906, din aceeaşi secţie, de la aceleaşi motoare, cu aceeaşi sirenă.

— De^ar fi şi Voroşilov aici! — murmură visător Ivan.

— Voroşilov conduce în altă parte greva. Dar şi noi am învăţat ceva, nu-i aşa ?

— Ba bine că nu.

Şi într'adevăr: la fel se opriră după masă motoarele, la fel urlă sirena, până şi comisarul de poliţie care veni în fugă era tot acelaşi. Dar cuvântările fură mai scurte, delegaţia nu se duse la birou, conducerea uzinei fiind înştiinţată de către secţii că uzina protestează prin grevă împotriva războiului imperialist.

Oraşul amorţise. Până şi felinarele erau stinse. Pe străzi circulau, patrule de cazaci. Uzina fu încercuită. Trei zile trecură, fără ca muncitorii să se mai apropie de uzină. Poliţia dădu buzna spre suburbii. La început arestă câte cincizeci de oameni de secţie, apoi ajunse şi la o sută. Poliţiştii înconjurară casa în care locuiau fraţii Parhomenco. Ca şi ceilalţi muncitori, cei doi fraţi fură ameninţaţi cu cnutul, cu frontul, cu batalioanele disciplinare.

— Cine conduce greva ? — fură întrebaţi.

— Toţi o conduc, — răspunseră amândoi într'un glas.

— Toţi au'spus: e foamete, e frig şi pe deasupra mai e şi război; trebue să facem grevă. Şi am făcut-o. Doar ne batem degeaba.

— Cine o spune?

— Toţi o spun. Suntem convinşi că toată ţara gândeşte ca noi.

— Dar în secţia voastră cine o spune ?

— Păi, toată secţia. Foamete, frig şi pe deasupra...

— La beci cu ei! Următorul...

Dar şi următorul, şi cel care venea după el, şi al treilea,- toţi,

laolaltă spuneau acelaşi lucru.

— O să vă trimitem la- rezervă, în bătaia gloanţelor! — urla judecătorul de instrucţie, cu picioare slăbănoage şi cu ¿aţa plină de pistrui. Cine sunt conducătorii ?

Muncitorii tăceau.

Şi atunci şase sute de muncitori fură expediaţi la batalioanele de rezervă, iar alţii luară calea deportării. Alexandru plecă la batalionul de rezervă din Voronej. Fratele său, Iv'an Criţchl, fu trimis în Turgai. La plecarea eşalonului, Alexandru primi din partea lui Ivan un bileţel ascuns într'un covrig. Fratele îi scria laconic :

„Nu-i nimic, Saşa. Ne vom revedea în curând: Evenimentele arată că n'o să stăm mult deportaţi".

Batalionul de rezervă se scurgea pe străzile înzăpezite ale Voronejului. Cu arma pe umăr, dar fără cartuşe, — ca să prezinte mai multă siguranţă — rezerviştii se dovedeau totuşi grozav de nesupuşi. Iată, de pildă, în rândul din faţă, pus acolo din cauza înălţimii sale, păşea rezervistul Parhomenco. Sublocotenentul, un tânăr cu faţa'trandafirie şi rotundă, care abia de curând terminase clasa a şaptea de liceu (căpătase o sută de ruble pentru echipament şi visa la „Crucea Sf. Gheor- ghe", strigă înohipuimdu-işi că aşa vrea patria :

— Fraţilor, un cântec !

Dac „fraţii" tăcură şi asta numai pentrucă Parhomenco făcuse un semn din cap. Cel puţin aşa era de bănuit, căci tăcerea lor nu avea altă explicaţie.

— Cântaţi ! — porunci categoric sublocotenentul.

Dar compania rămase şi mai departe mută. Sublocotenentul îi privea nedumerit. Parhomenco nu mai făcea semne, dar însăşi poziţia capului însemna un gest de protest. Sublocotenentul strigă, aproape sufocânduse :

— Ajunge, cap de viperă! Treci sub armă[5])"... cu tot e-chipamentul !

Cu mantaua, lopata şi raniţa umflată cu pietre, Pârhomen- co şedea nemişcat .„sub armă". La trei paşi de el, cu mâinile la spate, se plimba plutonierul chel şi suferind de guturai. Când se îndepărta spre capătul coridorului, Parhomenco continua să le povestească în şoaptă tovarăşilor săi pentru ce protestează bolşevicii împotriva războiului imperialist şi pentru ce fac muncitorii grevă. Ostaşii şedeau nemişcaţi. Plutonierul umbla de colo-colo.

---

5 Pedeapsă în armata ţaristă: soldatul rămânea nemişcat în poziţie de „drepţi" până la un nou ordin. (N. red.)

Dar iată că în timpul unei lecţii de „teorie", un soldat slab, şi cu faţa ciupită de vărsat îl întrebă pe plutonier, arătând regulamentul :

— Scrie aici dacă o să mai vărsăm mult sânge de pomană ?

Şi întrebarea aceasta se repetă din ce în ce mai des. O puneau şi cei delà bucătărie şi cei delà infirmerie sau din grajduri, cei care cărau lemne sau fân, când se adunau în taină mai mulţi la un loc, şi chiar noaptea pe stradă, când ofiţerul nu-i putea recunoaşte din cauza întunericului...

— Cât mai aveţi de gând să. vărsaţi sânge de pomană?

Soldaţii erau întrebaţi :

— Cine a fost primul care pus această întrebare ?

— Toţi.

Deşi informaţii precise nu existau, ofiţerii îl bănuiră pe Parhomenco. De aceea fu trimis la unitatea de săpători de lângă Moscova. Aici regimul era şi mai aspru. Oamenii erau trimişi deseori pe front. Dar în unitate se găseau mulţi muncitori calificaţi şi acolo îl întâlni chiar pe unul din Lugansc : Vasia Gaivoron, acela care în 1906 se dusese cu bicicleta la greva din Macarov-Iar. Vasia îl .informă că în unitate activează un comitet militar bolşevic.

Parhomenco spuse râzând :

— Conducerea a crezut că toarnă apă pe foc şi când colo-i benzină.

La 28 Februarie 1917, întregul comitet militar al unităţii de săpători — optsprezece oameni aplecaţi peste marginea camionului. cu puştile îndreptate asupra poliţiştilor — cutreieră raionul Marinschi: din Moscova. Parhomenco şedea lângă şofer, ţinând grenadele pe genunchi, pistolul la brâu, iar între picioare — puşca. El fu cel dintâi care intră în localul poliţiei, îi desarmă pe poliţiştii ascunşi în pod şi nu părăsi localul până ce nu arboră la intrare un drapel roşu, smulgând firma.

— Câte arme aţi luat? — îl întrebă pe Gaivoron.

— Şaisprezece arme, patru revolvere şi o cutie cu cartuşe, cetăţean comandant, — raportă acesta, ducând mâna la vizieră.

— Unde se află cea mai apropiată fabrică ?

Automobilul îi duse la cea mai apropiată fabrică şi Parhomenco, după ce împărţi arma muncitorilor, trimise patrule în recunoaştere. .

În aceeaşi seară, fu ales comandantul pazei din cartierut Marinschi.

Într'una din zile primi o telegramă prin care comitetul bolşevic din Luigansc îi cerea să se întoarcă acasă. Depeşa se afla pe masă, încadrată la dreapta de comunicatul oficial, iar la stânga de lista poliţiştilor şi agenţilor arestaţi. Prin unghere zăceau răvăşite tot felul de mantăi, arme, steaguri, portretele -sfâşiate de baionete ale fostei familii domnitoare, ziare... De fapt nu-l prea trăgea pe el inima să părăsească

Moscova, mai ales că avusese de gând să se repeadă până la Petersburg. Dar dacă Partidul își adusese -aminte de el în asemenea zile, înseamnă că -aveau nevoie de dânsul.

— Gaivoron, — hotărî el. — Adună toate armele care sunt de prisos. Plecăm la Lugansc să apărăm şi să lărgim revoluţia.

15

Ceea ce-ţi sărea 'n ochi de la prima uitătură era mulţimea de steaguri roşii pe case şi fundele roşii, mari, de pe pieptul trecătorilor. Culorile îţi luau vederea. Luganscul era greu de recunoscut, ca şi cum ar fi fost reconstruit. Dar şi oamenii parcă erau al'ţii. Dealbia se terminase manifestaţia şi câriteceîe revoluţionare încă mai răsunau pe undeva prin ulicioare.

— Vii din Moscova ? Ei, cum e pe-acofo ?

Un muncitor necunoscut, adus din spate» cu o voce de bas, îl apucă de mână şi strigă cât îl tinea gura: '

— Pe Lenin l-ai întâlnit ? Piu, ce lovitură ! „Pace colibelor, război palatelor". „Pace fără anexări şi fără contribuţii!" Pace. Parhomenco, pace!

Parhomenco nici nu apucă să răspundă, că pe dată se adună lume în jurul muncitorului şi începu un meeting. Oamenii veneau în fugă de pretutindeni. Strada fu barată. Vasia Gaivoron şedea pe o lădifă în care îşi adusese armele. În mână ţinea hăţurile, fiindcă birjarul lui fugise la meeting, să-şi spună părerea : războiul trebue continuat !...

Gaivoron privea cu ochii larg deschişi.

Muncitorul adus de spate, trecând pe lângă el, îi spuse:

• — Crezi că ăsta-i birjar? E fost poliţist...

Şi apucându-l pe birjar de guler, îl trase jos de pe tribună. Luând apoi cuvântul propuse adunării ca Parhomenco, revoluţionar încercat, să fie invitat să vorbească. .

Parhomenco mulţumi şi povesti despre Moscova şi despre ceea ce auzise privitor la Petersburg, despre muncitori, despre Lenin şi despre „Tezele din Aprilie". Locul lui Parhomenco îl luă apoi un ţăran slăbănog şi blond, cu o şapcă de piele pe cap.

— Lucrurile stau cu totul altfel, cetăţeni ! — strigă el.— Eu sunt chiar din Petersburg şi pot spune...

Muncitorul adus din spaite se porni să urle:

— Lasă gura, speculantule! N'ai decât să te duci tu în tranşee!

Meetingurile şi discuţiile ţinură în oraş toată ziua şi toata noaptea. Se părea că oraşul suferă de insomnie. Oamenii îşi frământau creierii, umblau de colo-colo, căutau. De o parte a oraşului se întindeai Ucraina

cea bogată în grâne, de partea cealaltă, ţinutul Donului — mai puţin mănos. Luganscul era ca o punte de legătură, la mijlocul căreia îşi dădeau întâlnire oamenii de pe ambele maluri.

În sovietul din Lugansc mai rămăseseră destui menşevici şi socialişti-revoluţionari. Dar iată că în oraş apăru ziarul bolşevic „Donetchi proletari” (Proletarul din Donet). Il redacta Voroşilov, care se întorsese de curând în oraş. Preşedinte ai sovietului era un menşevic. Acestuia îi părea deosebit de curios faptul că în toate chestiunile importante şi contradictorii, sovietul din Lugansc susţinea părerea ziarului ,.Donetchi proletari”, dând rezoluţii prin esenţă bolşevice.

Preşedintele sovietului, un avocat purtând o haină lungă de uniformă kaki, cu buzunare mari, alerga iritat prin biroul său, agitându-şi servieta. El străbătu în fugă secretariatul. La fereastră se afla Voroşilov. Geamul era deschis. Aprilie se a- propia de sfârşit. Voroşilov, zâmbind fericit, şedea de vorbă cu un soldat înalt, proaspăt ras. Preşedintele mormăi mânios:

— De ce ati deschis geamul? E curent. Că doar nu sunteţi în Mal.

— În Mai n’ai să mai suferi dumneata pe aici nici de curent, nici de noi, — spuse Voroşilov.

— Păi, de ce ?

—Pentrucă sovietul va lua toate hotărîrile necesare.

— Dar, la drept vorbind, dumneata ce cauţi aici, cetătcne Voroşilov ?

— Sunt aici, fiindcă, din ordinul dumitale, s’a rechiziţionat hârtie care aparţine ziarului nostru. Comitetul bolşevicilor din Lugansc vă propune să contramandaţi ordinul de rechizitie.

— Iar noi vă propunem să vă duceţi la toti dracii ! — răcni preşedintele, desenând prin aer gesturi largi cu[6] servieta.

Voroşilov surâse. .

Preşedintele fugi în biroul său, aruncă servietă pe masă şi se prăbuşi într’un Fotoliu. Aerul era înnăbuşitor. Preşediritele îşi căută port-ţigaretul, îl scoase şi deodată simţi în apropiere răsuflarea liniştită a cuiva. Ridică ochii. Soldatul cel înalt şi proaspăt ras sta lângă masă şi ţinea în mână o foaie de hârtie.

— Aşa, — spuse preşedintele, bătând, cu piciorul în podea. — Da.’ dumneata cine mai eşti ?

— Parhomenco. Membru în comitetul bolşevic, — şi îi întinse preşedintelui o hârtie. — Lista tovarăşilor care trebue să capete permis de port-armă.

Preşedintele se uită uimit la hârtia scrisă mărunt şi, cu un deget scurt, arătă spre numărul ce reprezenta totalul.

— Trei sute şaptezeci şi cinci de oameni ?!

— Cu. mine, trei sute şaptezeci şi şase, — spuse liniştit

Parhomenco.

— Dar ce, vreţi să vă organizaţi o armată proprie ?

— Cred că ofiţerii, haidamacii şi cadetii sunt de zece ori mai numeroşi. Ba, chiar, sunt şi înarmaţi.

Preşedintele scrise ceva deacurmezişul listei. Sună. Intră ofiţerul de serviciu.

— Cetăţeanul acesta să fie arestat, — spuse preşedintele. — Iată ordinul de .arestare şi motivarea. — Şi îi întinse lista, cu rezoluţia pusă.

— Din ordinul dumitale, — zise Parhomenco, — n'o să stau prea mult la arest.

Aprilie se apropia de sfârşit. În grădină, lângă închisoarea militară, merii dădeau în floare. Lângă frunzele lor de un verde-albăstriu şi parcă presărate cu puf, crescuseră nenumărate flori albe cu sepalele roz. Roiau albine. Sub meri. soldaţii luau masa, mestecând sgomotos.

Isprăvind masa, după ce-şi făcu cruce cu faţa îndreptată spre răsărit, un soldat cu barbă roşcată se apropie de fereastra cu gratii prin care Parhomenco se uita la merii înfloriţi.

— Du-te şi continuă agitaţia ! — îi spuse soldatul. — A venit ordin să-ţi dăm drumul.

— Cine a dat ordin ? — întrebă Parhomenco.

— Comitetul nostru de companie. Nu vrem să-i păzim pe bolşevici. Du-te!

Parhomenco refuză să plece. El nu voia să plece decât din ordinul comitetului executiv al sovietului şi numai atunci când vor fi semnate permisele de port-armă, potrivit listei pe care o înmânase preşedintelui.

— Din ăştia mi-eşti!

Şi soldatul îl privi uimit. Se mai apropiară apoi câţiva soldaţi. Lângă fereastra cu gratii începu astfel un meeting.

Soldatul cu barba roşcovană dădu fuga la companie. Compania se pregătea să meargă la baie, dar, aflând că va vorbi Parho- menco, se îndreptă spre închisoarea militară. Se adună toată compania, cu periile de baie, şi cu rufele sub braţ, ascultând acea voce puternică de dincolo de gratii. Apoi toţi, într'un singur glas, hotărîră să scrie o rezoluţie în care să ceară comitetului executiv eliberarea lui Parhomenco şi ..satisfacerea cererii sale”.

În acelaşi timp, în comitetul executiv se discuta problema sărbătoririi lui întâi Mai. Socialiştii-revolutionari şi menşe- vicii propuneau ca lozincă de bază : „Război până la victoria finală”. Ca argument principal, ei aduceau faptul că uzinele cele mai mari din Lugansc — uzina Hartmann şi cea de muniţii — lucrează pentru

apărare şi din moment ce ele lucrează pentru apărare, atunci se înţelege că trebue susţinut războiul până la victoria finală.

— Pentru ce? — întrebă Voroşilov. — Pentruca să se înfrupte capitaliştii, pentruca de dragul profiturilor să curgă sânge, pentruca să se îmbogăţească moşierii şi generalii, pentruca oamenii cei mai buni, cum este de pildă Parhomenco, să zacă din nou în închisori ? Nu, trebue să isprăvim cu războiul. Jos cu el I ' r

Barev, muncitorul cu capul mare şi cărunt, propuse ca sărbătorirea lui întâi Mai să fie luată în discuţie la .adunarea generală a sovietului. Comitetul executiv se opuse, dar în cele din urmă fu silit să accepte ce i se cerea. În aceeaşi seară, Parhomenco fu eliberat. Permisele de port-armă fură semnate.

— În curând o să iscălim singuri astfel de „permise" — spuse râzând Voroşilov.

La manifestaţia de întâi Mai, predomina lozinca „Jos cu războiul". îndată după aceea, bolşevicii cerură să se facă noi alegeri pentru soviet şi duma orăşenească. Oportuniştii-conci- lianţî şi cadeţii deslănţuiră deopotrivă o campanie de presă plină de calomnii la adresa bolşevicilor. Dar cu cât publicau' mai multe calomnii, cu atât mai puţin se vindeau ziarele lor. Toate gardurile şi zidurile erau acoperite cu inscripţii scrise cu cretă şi vopsea: . 0

„Pace colibelor, războ palatelor!" „Jos războiul!" „Pace, pace, pace!" cereau şi uzinele şi cazărmile şi mahalalele.

Ca urmare a noilor alegeri, fracţiunea bolşevică predomină şi în soviet îşi în duma orăşenească. Voroşilov ifu.ales preşedinte al sovietului şi primar al oraşului.

- — Ei, iată-ne ajunşi şi autoritate, — spuse Alexandru, care, întors acasă, (îşi sorbea grăbit ciorba.

iDe partea cealaltă a mesei şedea ifratele său Ivan, care zâmbea şiret, (făcând odhii mici. Ivan era nespus de mulţumit : stepele Turgai îl plictisiseră de moarte. Deaceea întoarcerea la o miUncă atât de frumoasă :şi igrea îl încânta.

Intră Vasia Gaivoron. El ocupa ifuncţiia unui fel de aghiotant pe .lângă statul major al Gărzii Roşii care se instalase într'un hotel de ,pe strada Puşchin. Era îmbrăcat militar, avea o mare brasardă roşie la braţ, iar pe şold îi atârna iun revolver cu ţeavă lungă. Curajos şi sprinten, Gaivoron vorbea adresân- du-se ,grăbit lui Alexandru, comandantul Gărzii Roşii din Lu- gamsc :

— Arme nu avem decât ceea ce ne-a rămas din 1905, şi încă vreo .câteva puşti, .arme „Berdan" şi câteva grenade 1 Pe când în garda avem înscrişi .până acum şase sute de muncitori, iar în detaşamentul mohil, — cincizeci. Când or pomi haidamacii şi cazacii, ce-o să'mai spunem?

— N'aveim arme, n'avem bani ! — le zise Alexandru, lăsând lingura jos. — Am cucerit majoritatea în dumă ; dar acolo nu-i niciun. iban. iMenşevicii ne propun să vindem votca. Ne-am dus întrladevăr la (fabrica de votcă. Acolo, pe o distanţă de 15 verste, numai sticle, lăzi şi (butoaie cu votcă. O mare de votcă, nu alta. Dacă ar fi s'o vindem, am lace milioane. Dar cine să mânuiască .atunci aceste milioane?

— Au ştiut ei unde s'o ascundă şi cui- s'o dea să bea, — spuse Ivan. — în timpul meetînguTilor primeam delà „rechini" bileţele : „Pentru ce păziţi votca?"

— Şi o s'o vindeţi? — întrebă Haritina Grigorievna.

— Dacă nu avem arme?

— După mine, nu-i bine, — spuse Haritina Grigorievna. — Dacă nu ,-siun.t 'bani, mal bine să-i .adunaţi delà popor.

— Dar tu, Tina, ai ceva economii? — întrebă Parhomenco.

— Am şi eu vreo sută treizeci de ruble.

— Şi le idai?

— Dacă dau toţi, — dau şi eu.

— Dar nu-i dai tu prima?

— Dacă o să trebuiască, îi dau şi .prima, — răspunse ea, după o scurtă tăcere. — Nu-i părea rău[1] de bani, ci mai degrabă se temea ca nu cumva să creadă vecinii că se laudă şi că vrea să ifie ea mai acătării.

Panhomenoo întrebă:

— Dar dacă am face muncitorilor propunerea unei auto-impuneri ? Credeţi că va ii -sprijinită?

— Va ifi.

— O să începem cu Garda Roşie, — spuse Vasta Gaivoron.

Muncitorii adunară -astfel, prin autoimpunere,' peste zece mii de ruble. As'tfel duma orăşenească se puse ceva mai bine pe picioare.

Şi îndată îşi ¡făcu- apariţia în Luganse regimentul 21 ucrar nian. În capul coloanei mergeau ofiţerii cu feţele .acoperite de barlbă, dulpă moda vecihe, în vestoane ciudate şi cu căciuli cu oa-lote înalte şi pestriţe. Instrumentele fanfarei erau împodobite cu panglici. 'Cântau cu stângăcie cântecele noi. Regimentul, cantonat lângă depozitul de vinuri, organiză un meeting şi trimise la primăria oraşului rezoluţia meetingului care glăsuia că regimentul 21 a venit la Luganse pentru apărarea oraşului şi a revoluţiei. Peste noapte, se alFlă că Ofiţerii cei bărboşi vând votcă, iar „rechinii" o cară cu căldarea din depozit.

— ian te uită! A venit „garda revoluţiei" — spuse Voro- şi-lov. — Parcă i-am fi rugat noi! Ce zici, Lavruşa, îi desar- mezi ?

— Îi desainmez, — spuse Parhomenco.

— Cu forţele Gărzii Roşii ?
— Cu ele.
— Dar ţi-ajung anmele?
— Sunt cam puţine. Dar cred c'o scoatem noi la capăt.

— De ce să riscăm? Trebue să ne păstrăm forţele şi 6ă mergem la sigur. Ai să te du'ci la Harcov. Uite şi un bileţel pentru tovarăşii de acolo.

— Se va executa, tovarăşe preşedinte! — spuse Parho- menco şi peste o jumătate de oră plecă la Harcov.

De iaco!o se întoarse după trei zile. În urma locomotivei, pe care el stătea cu o grenadă în mână şi cu o mitralieră lângă genunchi, venea un vagon cu arme. Cum Obţinuse asta, nu se ştie nici până ®n ziua de azi. întregul său raport cuprindea doar aceste cuvinte: „Le-am explicat importanţa Luganscului®.

Haidamacii înarmaţi se repeziră spre vagon;" Painhomenco ridică grenada. Ei se opriră. - '

' — Foc! — strigă un ofiţer dintre ei, sbârcindu-şi mutra băriboasă.

— Foc în ticăloşi! — îi răspunse Parhomenco. — Pentru cauza noastră dreaptă!

Şi aruncă grenada.

Mitralioirii deschiseră focul. Haidamacii o luară la fugă. Trenul pomi. Soldaţii.se urcară în vagoane. Haidamacii fugiră 6pre depozit.

Dar Parhomenco ajunse înaintea lor. Porunci să se împartă arme gărzilor, iar el galopă până la dtepozit. Acolo îi adună pe soldaţi şi le, spuse:

— Cetăţenii Ofiţerii voştri au tras în trenul nostru, pentru care faptă îi vom judeca. Ştiu că nu vă împăcaţi cu planurile lor. Voi vreţi să mergeţi acasă şi să vă lucraţi pământul. Nu vă arde ¡să vă războiţi cu noi. Aon să vă fac o propunere: dacă vreţi 6ă mergeţi acasă, închideţi imediat porţile depozitului, puneţi gardă să nu intre nimeni şi predaţi ■ armele în schimbul unui document, a unei foi de dnum. Apoi vom deschide: porţile şi Ofiţerii vor fulgi, iar dacă nu vor fulgi, îi vom goni; chiar acum oraşul a primit un tren cu arme... Pe urmă veţi pleca acaisă. Toţi trebue să-şi are pământul.

Mulţimea ’tăcea, p’rivindu-l pe călăreţ. Ei .ar fi vrut sa descopere o armă asupra lui, ameninţare pe chipul său, ori mânie în glas. ¡Dar el nu avea nici armă şi nici centură ; faţa îi era simplă, faţă de ¡soldat, de ţăran; vocea binevoitoare şi familiară. Pe cer pluteau nouraşi uşori care prevesteau ploaie. Era pe la mijlocul lui Mai, tocmai bine pentru semănat, au o primăvară atât de timpurie ; peste o săptămână ar fi fost poate prea târziu'.

Şi un soldat mic de statură, cu şapca adânc înfundată. pe cap, lăsând să se vadă doar urechile asudate şi roşii, şi care se vedea că arde de dorul casei, întrebă:

— Da’ tutun pentru drum ne dai ?

— Fiecare va primi două pachete de câte 50 de grame, — spuse Parhomenco. Deodată, însă, îngheţă de spaimă: de dimineaţă preşedintele cooperativei muncitoreşti se plânsese că nu mai are decât două puduri de tutun.

„Ce să-i faci, o să trebuiască să-i scormonim pe negustori" gândi Parhomenco şi repetă:

— Fiecare o să primească două pachete de câte 50 de grame mahorcă. O să vă caiut tutun- din cel mai bun. Le ajunge burghezilor cât au turnat !

Ponţile se închiseră. Parhomenco descălecă, scoase din buzunar ştamipjla .statului major al Gărzii Roşii. Secretarul aduse .hârtie. În umbra castanului, lângă biroul depozitului, soldaţii se aşezară. l.a rând.

¡Fiecare iprimea un document şi o chitanţă pentru cooperativă să ia tutunul, după oare depunea arma lângă masă.

— Să ifii sănătos ! — spunea el, depărtându-se.

— Noroc ! — răspundea Parhomenco.

Inchizându-se, poanta clămpănea. De partea cealaltă se auzeau porunci, lînjurături şi lămuriri : fără .îndoială că se întorseseră dfiţerii. Cineva se porni[1] să geamă, să strige şi să ofteze. Apoi strigătele se domoliră.

.Seara, la adunarea generală fulger a sovietului şi a dumei orăşeneşti, PaThomenco se .sculă şi ra,portă :

— Ordinul comitetului a ¡fost îndeplinit. Regimentul 21 a fost désarmât. Totuşi, trebue să spun că votca vânidută de haidamaci a ajuns în uzine şi la sate. Capetelle, neobişnuite cu băutura, au şi început să se tulbure. Cei delà ţară vin după votcă. Beţivii încearcă .să spargă porţile .depozitului. E greu să ¡deosebeşti între ei cine este ofiţer deghizat. E liimpede că „sotniîle negre” vor să îmbete oamenii şi să pună în mişcare cazacii de peste Don.. Asta e părerea mea.

— Trebue- să vărsăm vinul, — se auzi un glas nesigur.

— Aici se spune că trebue .să vărsăm vinul. Duipă ce am ocupat depozitul cu Garda Roşie, am încercat să găuresc butiile şi să trag cu mi-tralliera în sticle. În ceea ce priveşte[1] sticlele, gloanţele se opresc în primele rânduri şi nu merg mar departe; cât despre butii, votca curge în valuri dincolo ,de ziduri şi tot în gura oamenilor nimereşte.

— Atunci ce propuneţi-?

-Parhomenco puse o hârtie înaintea lui.

— Aici alm un plan amănunţit perithu distrugerea votcii. Măsuri de luait sunt multe. Soluţia principală pe care o propun este să împărţim votca pe baza cartelelor de alimente. Fiecare are să capete .cel mult două sticle.

— În primul caz s'ar fi îmbătat uri ¡grup de oameni, pe când acum propui să se îmbete tot oraşul? — întrebă cu dispreţ fos'tull preşedinte. — Sau poate că orăşenii vor vinde partea lor ţăranilor ? ’

— Dacă paza oraşului o vom încredinţa în mâini sigure, atunci n’au să se găsească doritori să-şi vândă partea lor.

— Şi oare sunt aceste mâini sigure ?

— De pildă, Garda Roşie.

— Dar asta înseamnă că puneţi mâna pe putere, — strigă fostul preşedinte. Asta-i o lovitură de stat bolşevică!

— Ce fel de lovitură de stat? Lovitura de stat o să fie al'tfel, şi în toată ţara. Iar noi pur şi simplu nu avem încredere în .garda voastră şi o punem pe a noastră. Că doar nu haidamacii au să ne păzească ! Şi nici voi. Şi nici anarhiştii.

Votca fu împărţită pe cartele. Garda Roşie trimise **patrule** în, tot oraşul. Depozitul se goli. El era acum păzit numai de cinci ostaşi din Garda Roşie.

Parihomenco îi spuise lui Voroşilov :

— Arme, cartuşe şi mitraliere avem destule. Treibue să ne îngrijim acum de artilerie. Am avea nevoie de Un tren blindat, Gliiment Efremovici.

16

îndată după Revoluţia din Octombrie, spre Lugansc se îndreptau numeroase coloane de cazaci care se întorceau de pe front, mergând către Don. Voroşilov dădu ordin să fie de- sarmate, neîmgădu'iod să poarte aitae decât celor care aveaiu dovezi scrise despre activitatea lor revoluţionară. Toate barierele erau străjuite de detaşamentele Gărzii Roşii. Muncitorii delà uzina Hartmann, extenuaţi şi flămânzi, trebuind să mai meargă .şi la mine după cărbuni, construiau trenuri blindate ; căptuşeau au pllăci de oţel şi întăreau[1], cu traverse şi saci de nisip, vaigoanele-plat'formă Obişnuite.

Trupele generalului Caledin se aflau în drum spre gara Miilerovo, având ca obiectiv interceptarea liniei ferate principale dintre Rostov şi Voronej. împotriva ilar porniră din Donbass, trei coloane. Una măfşăluia spre Miilerovo din spre Nord, a doua venea delà Lugansc, îndreptându-se spre gara

Lihaia, iar a treia se apropia de Zvero, venind delà Debalţevo.-' Tustrele formau un fel de furcă, menită să izbească şi să respingă trupele ¡lui Galedin. .

Adunarea cazacilor combatanţi avu loc ,în satul Camen- soaia, acolo unde odinioară căpitanul Cernetov îşi juca armăsarul. Trimis acolo ¡pentru a duce tratative, Alexandru Parho- menco luă cu sine şi un detaşament din Garda Roşie.

— Să putem da ajutor, la nevoie, cazacillor-revoluţionari*. — lămuri el.

•Discuiţi,île nu durară mult. Cazacii formară un comitet militar revoluţionar şi declarară război generalului Caledin. În clipa plecării lui Parhomenco, ei îi aduseră patruzeci şi şapte de ofiţeri arestaţi.

Vân'tul sufla cu furie, spulberând zăpada şi îngrămădind-o prin râpe. Rămăsese pe drum numai o pojghiţă de ghiaţă. Tălpicile săniilor, în care erau transportaţi ofiţerii prizonieri, scâr- ţâiau. Când Parfhomenco ajunse în dreptul escortelor, cazacii îi ceirură ca ofilţerii-prizonieri ,să ¡fie executaţi pe loc.

— îşi sgâesc ochii numai în lungul drumului ! Spre câmp, nu voiesc să privească ide loc ! ■— strigă un cazac din escortă, ţinând în dreptul gurii o mănuşă groasă de lână albastră, ca să nu-l înnăibuşe vântul. — Din pricina lor s'a prăpădit tot rodul câmpului !

În ¡faţa călăreţilor se întindea, cât puteai cuprinde cu ochii, un lan necules. Spicele acoperite cu ghiaţă şi înnegrite de ger, atârnau ca nişte ţurţuri. Lipite Ibuidhet mai multe la un loc, formau un fel de muşuroaie ; doar pe alocuri, adunândlu-şi parcă ultimele puteri, câte un spic încerca firav să se salte deasupra, foşnind cu tristeţe.

— Plânge pământul ! — Oftă cazacul din primele rânduri, şi-şi duse mâna; la frunte, de partă ar ii vrut să-şi ferească ochii de bătaia vântului.

Într'o zi, pe când trecea pe coridorul îngust al sovietului, Parholmenoo îl trase pe VoroşilOv în'tr'un colţ şi-i spuse şoptit, tremurând de nerăbdare :

— AVjem un tren blindat în toată legea, cu tunuri şi căptuşit cu plăci de oţel. îmi daţi voie să preiau comanda lui?

— Unde se află ?

— În Lugansc. L-au adus anarhiştii. Un, reprezentant al lor a venit la soviet.
Vrea să stea de vorbă cu preşedintele. s

încă din zilele dezarmării regimentului 21, apăruse în. Lu- ganse un mic grup de anarhişti, care ocupă casa moşierului Ilienco. Noii locatari arboraseră la iritrare un steag negru, iar pe perete, deasupra utşii[1], fixaseră un ştergar cu inscripţia: „Anarhia este mama ordinei”. Serviciul car Urnirilor îi invitase, politicos, să se instaleze în altă parte. Răspunsul fusese însă negativ: clhiar lui dumnezeu, de-ar exista, anarhiştii nu i s’ar supune, lntr’un automobil cu trei mitraliere, Partiaménco se apropiase de casa cu pricina. Nu se ştie de ce, anarhiştii aruncară locuinţa în aer şi se Tetraseră într’un pod cu fân, de unde continuaseră focul până ce Parhomenco omorî jumătate din ei.

După aceea, reprezentanţi ai trenului blindat împodobit cu steag negru, veniră la soviet, înarmaţi şi încinşicu benzi de mitralieră. Se înşirară'.'în jurul mesei preşedintelui sovietului, în hainele lor descheiate şi murdare, cu picioarele depărtate unul de altul şi cu mâinile în şolduri.

— Cerem pedepsirea celor vinovaţi de distrugerea organizaţiei noastre din Lugansc, — pretindeau ei. — Şi având în vedere că nu ni 6e îngăduie să facem perchiziţii, cerem să ni se dea de urgenţă, pe lângă hrană, şi cele necesare, adică: să.pun, cauciuc, parfum-, pudră, fus'te şi pantaloni...

Conducătorul delegaţie; anarihiştilor, un bărbat cu faţa gânditoare, prelungă, ou trăsături .fine şi părul lunig, depuse pe birou[1] lista lungă cu pretenţiile lor.

— Bine, dar văd aici o sumă de articole femeieşti, — spuse preşedintele sovietului.

— lui’birea palpită deasupra lumii, — rosti îngândurat celălalt. — Omul palpită de iubire.

— I’auzi! Ce cuvinte mari!... Sunt ale dumi'tale? — şi preşedintele se ridică. — O 6'aiveţi răspunsul peste un ceas, printr’un reprezentant de-al nostru.

Anarhiştii plecară.

— Lavruşa, sovietul din Novocercassc ne cere ajutor, — i se adresă Voroşilov, întinzându-i o telegramă.

— Ordonaţi să pornim într’acolo cu trenul blindat respectiv ?

— Da’ce ? Nu cumva te-ai înscris la anarhişti ? — întrebă zâmbind Voroşilov.

— Vreau numai să le dovedesc ăstora că nu „anarhia este mama ordinei”, ci că bolşevicii sunt bunicii ei.

— Dar dacă se va aifla că tocmai tu eşti ăla care i-ai de- sanmat pe anarhiştii din Lugansc?

— Cu atât mai irău .pentru ei... Prestigiul are un mare efect:

asupra oamenilor de teapa lor.

— Atunci du-te! — încheie Voroşilov. — Aşa dar porneşti cu aces't tren blindat spre Novocercassc.

Bărbaţii în kaki, cu panglici negre lă capele şi cu armele în cumpănire, umblau în jurul gării pustii. Lângă bufet plângea bufetierul. La picioarele lui zăcea un samovar cu robinetul rupt. Pe fereastra biroului de telegraf, un tânăr — telegrafistul — zăcea cu capul găurit de un glonte. Parhomenoo îl cunoştea:, flăcăul era un bun jucător de „dame”.

înconjurat de anarhişti, Parhomenoo se apropie fără grabă de tren şi ciocăni cu pumnul în blindaj. „Veritabil”, îşi zise bucuros. După aceea se lipi cu spatele de peretele vagonului şi aşteptă să se adune tot echipajul. Când anarhiştii se adunară, începu: -

— Mă clh iarnă Panhomenco şi sunt comandantul Gărzii Roşii. În casele învecinate am. aşezat mitraliere, dar nu cred s’avern nevoie de ele, *pentrucă o să tragem în voi cu tunurile.* Eu şutit cel care v’a desanmat în casa lui Ilienco. — Se opri o Clipă, scrutând feţele nemişcate ale anarhiştilor, şi apoi continuă : — Sovietul m’a însărcinat să vă aduc la cunoştinţă ca vi se .respinge cererea. V'aţi strecurat până aici sub pretext că reparaţi trenul blindat, dar înainte de toate v’aţi repezit să vă umflaţi burţile...

Anarhiştii vrură să tabere asupra lui, dar 6e opriră în faţa revolverului ridicat ameninţător.

— Pe cine mişcă, îl culc la pământ! Nu recunosc anarhia yoastră. După părerea mea, ceea[1] ce faceţi voi e o crimă josnică. Mi-e scârbă să mă uit la voi... Sunteţi sănătoşi şi voinici, şi poate că într’adevăr sunteţi pentru Revoluţie, dar v’aţi lăsat înşelaţi de niş'te nemernici...

Unul din ei, mai dibaci, se furişă sub vagon şi, de după roată, întinse mâna şi-i smulse revolverul. Parhomenco se întoarse. Atunci ceilalţi anarhişti se repeziră asupra lui, încleş- tându-U şi târîndu-'l în vagon. Cel care-i smulsese revolverul vru să-l îmlp'Uşte, dar ceilalţi se împotriviră: la nevoie îl vom putea 'aşeza înaintea noastră, ¡pe comandantul Gărzii Roşii, că doar n’or să tragă în comandantul lor.

Locomotiva fluieră. Trenul blindat pomi.

17

Parhomenco stătea în'tins într’un compartiment, cu capul spre

fereastră. Anarhiştii nu-ll perchiziţionaseră şi Parhomenco sta culcat cu mâna în buzunarul în care mai păstra un revolver. „Câte ¡gloanţe ₒ fi având ? se gândea. Cinci, dacă nu mă'nşel..."

În compartiment erau ¡doar trei anarhişti. Cel mai tânăr dintre ei, uti flăcău cu o 'faţă turtită, cu o pipă în ¡gură şi o scurtă pătată de vopsea, se uita într'una la Parhomenco cu odhi cercetători :

— Pentru ăsta trebue să luăm răscumpărare...

Parhomenco râse.

— Ce râzi ?

— Râd de lăcomia ta. Bolşevicii nu sunt burghezi ca să vă plătească răscumpărare.

— Ce mă. faci lacom[1] ! Eu lacom ? — se înfurie tânărul, bătând cu pumnul în bancă. — Da' ia spune-mi : cine a pus mâna pe avere?,.. Cine a pus mâna pe votcă?... Cine a pus mâna pe muieri ? Nu[1] voi ? ■

— Noi, — zise Parhomenco.

— Eşti însurat?

— Da.

— Iaca, eu n'am muiere.

— Du-te'n sat şi plânge-te. Ce-or să mai râdă 'fetele!

Ceilalţi anarhişti izbucniră în râs. Cel cu ifaţa turtită începu să explice de ce nu se însurase până atunci. Nu c',ar fi fost prea urât, dar n'avusese timp. înainte, lutra la un atelier de ¡firme. Când a ¡început războiul, l-au trimis pe front. Dar o să ¡le dovedească el ce poate...

Pe-acolo, pe unde mai deunăzi umblase desculţ şi cu ¡bidinea, va trece acum în trăsură.

Vecinul său scoase punga cu 'tutun, îşi răsuci o ¡ţigară într'o bucăţică de ziar şi o aprinse. Dar delà primul fum pe oare-l trase în .piept, îl înnecă tuşea. Ochii i se injectară şi i se umplură de .lacrimi, iar faţa i se făcu mică, siguduită parcă ■de plâns. Lui Parhomenco îi :fu milă de el. Ce-o fi visând şi flăcăul ăsta de prin părţile Curscului? Pesemne o vacă mai mult şi un pat moale!

— Dar ce, suferi de piept ? - — întrebă Parhomenco.

— Tacă-ţi gura. Stai acolo liniştit, că acuma ai să înţepeneşti de tot. — Şi anarhistul scuipă pe jos, privi scuipatul cu luare aminte şi-l şterse cu. piciorul.

— Mulţi morţi am. mai văzut şi eu... Dar mai frumos ca tâmplarii-nu moare nimeni.

Cel cu faţa turtită râse.

— Nu cumva eşti tâmplar? — se interesă Parhomenco.

— Eu.?... — Omul se gândi puţin, trase un ,fum şi zise: — Sunt zidar, dar îmi plac tâmplarii. Taică-meu[1] e tâmplar şi •grădinar. Şi ce

tâmplar ! Ce grădinar! Dă-i apă din belşug şi o stropitoare, şi pe orice petec de pământ îţi face o grădină... Iar cu securea e’n stare să-ţi scoată dantelă, nu alta...

.Mai clătină odată din cap, apoi îi întinse o ţigară lui Par-'homenoo. Amintirea tatălui său, se vede, îi înmuiase sufletul. XJtându-se milşcat la Alexandru, adăugă:

— Ce mai biserici făcea ! Ce mai .palate!

— Ga să trăiască în ele popii şi negustorii? — făcu Părţi omenco.

— Tu lasă propaganda, noi anarhiştii suntem gata luminaţi. Ştim şi noi pentru[1] cine se ridică palate şi biserici... Acum are şaptezeci şi cinci de ani. Anul ¡trecut, după moartea mamei, dumnezeu s’o’ ierte, el s’a însurat cu una tânără... — Zidarul râse şi clătină capul cu admiraţie. — Tocmai că eu voiam •să mă însor cu Şuroa şi mi-a sulflat-o el. Asta tată! Ce ziceţi fraţilor, să mă fac şi eu -tâmpiaT ?

Roti ochii, privindu-i !a rând pe toţi, apoi îşi întoarse capul •spre uşă. În uşa compartimentului stătea comandantul, un om cu părul mare şi cu ochi albaştri, melancolici. Frăxnâmtându-şi tâmplele cu degetele de parcă l-ar fi durut capul şi făcând un semn către soldaţi, spuse tărăgănat:

— La prima oprire, îl scoateţi afară şi-l îmipuşcaţi. Băgaţi bine de seamă cum lucraţi. La execuţia de data trecută, unul a şters-o târîş. O să vă controlez.

îşi mai frecă odată tâmplele, se uită pe fereastră şi oftă :

— Ulf, ce timp ! Aş ibea o cafea...

— Acum nu mai faci propagandă? — râse cel cu faţa turtită, după ieşirea comandantului din- compartiment. — Hai, Panhomenco, dă-i drulmul!

Şi, sărind în picioare, luă poziţia de drepţi, salutând în bătaie de joc:

— Să trăiţi,, tovarăşe comisari

Deodată tParlhomenoo se chirci .şi-l lovi cu piciorul în burtă, dându-l deaberbeleăcul pe uşă. Apoi scoase revolverul din 'buzunar şi-l lovi pe zidar drept în moalele capului. Pe cel de-al treilea, ,îl apu'că de gât şi-l aruncă afară din compartiment. închizând uşa, strigă:

—Să nu’nceroe vreunul să intre, că am gloanţe .pentru tot trenul.

■Căzând, zidarul scăpase de la brâu o grenadă. Anarhiştii se retraseră în fundul vagonului. Parhomenco auzi cum, tuşind şi suflându-şi nasul, zidarul mărturisise că-i rămăsese grenada în compartiment. Răsună o plesnitură. Probabil că-l pălmuia cineva pe

zidar.

— Ce condiţii pui, şefule? — strigă o voce din capătul vagonului, şi Parhomenco recunoscu vocea celui cu faţa turtită.

— Să vină comandantul !

Flăcăul tăcea. Anarhiştilor nu[1] prea le venea la socoteală să-l vestească pe comandant. încearcă de-i explică, dacă poţi, cum s'a făcut de-au ieşit din compartiment!

— Anarhiştii nu recunosc niciun comandant! — strigă în sfârşit cel cu faţa turtită.

— 'Da' ce, e neam de popă? Nuimai popii se dau în vârit după domnişoare. D'aia când a venit la comitetul executiv, — tot cerea găteli pentru[1] femei.

— Termină cu propaganda, şelfule!

Pairhomenco deschise uşa compartimentului şi apăru în prag. Fumduii vagonului era ticsit ide anarhişti:

— Da' ce e lichelelor! Şaptezeci şi cinci de oameni, vreţi să-l ucideţi pe unul singur?... .Ce mai eroi!... Şi mai vreţi să cuceriţi anarhia !...

Apoi, arătâmdl spre compartiment, adăugă :

— încep clhiar aci înscrierea în Garda Roşie. La Novo- cercassc s'a răsvrătit generalul Aiexeev. Clasa muncitoare din. Novocercassc ne cere ajutor. Şi cred c'om fi noi în stare să i-I dălm. Iar vouă, ca unor rătăciţi care v'aţi pierdut cumpătul, vă declar, în numele Puterii Sovietice, amnistie generală. Toţi sunteţi iertaţi, afară de comandant. Papii şi diaconii n'au ce căuta iîntr'un tren sovietic.

— Da' nici nu e popă, — spuse cel cu faţa 'turtită. — E felcer.

— N'o fi popă, dar e diacon, — se .încăpăţâna Parihomenco.

— Nu e nici ¡diacon!

— Ba e diacon ! — se auzi deoidată o voce stridentă şi un flăcăiandru puţintel la trulp, ca de vreo optsprezece ani, îmbrăcat îmtr'o manta de general cu căptuşeala scoasă şi fără epoleţi, îşi făcu loc prin mulţime, postându-se pe coridor. Aici, căutând să-l apere cu corpul său pe Rarhomenco, strigă :

— Nu[1] vreau să-mi comande un diacon. Vreau să mă supun Puterii Muncitoreşti, — se întoarse el spre Parhomenco. — Eu unui mă supun.

— Dacăi aişa, stai lângă mine, niai să mă aperi tu pe mine.

Intrară în compartiment. Băiatul încercă închizătorul armei, îi arătă lui Parihomenco sacul doldora de cartuşe şi-i făcu .semn cu ochiul. Avea ochi albaştri, veseli, nasul pistruiat, iar părul tuns de o mână neîndemânatică, numai scări.

— Cum 'te chiamă ?

— Maximov.

— Parc'aş cunoaşte eiu numele ăsta...

— D'apăi' cum? E al unui general ¡fugit din Logansc. Ai noştri au pus mâna pe el. — Şl râse, fluturându-şi pulpanele mantăii. — M'am gândit că el n',are cine ştie ce nevoie de manta. I-am luat-o. Am dăruit căptuşala şi epoleţii unei fete delà moară, să-şi facă o fustă şi s'o împodobească cu fireturi. La urmă m'am gândit: „De ce să piară un nume aşa de frumos de general ?" Aşa că l-am luat pentru mine şi... iată-mă Leoşea Maximov.

— Prostul mal eşti 'tu încă, Leoşea. Trebue să te luminezi, băiete... să te luminezi mereu, — zise Parhomenco, trăgând în acelaşi timp cu urechea la anarhiştii[1] care se certau în guna mare.

Se împărţiseră în două tabere: „ucigaşii" de o parte şi „neutrii" de alta. Numărul acestora din urmă spori repede, când anarhiştii ■ alflară că pletosul lor comandant se baricadase de Frică în compartimentul său, punând lângă ©1 o mitralieră şi o ladă cu grenaide. „Ucigaşii", ca să prindă curaj, cerură delà magazioner nişte votcă, d.în care comandantul lor le dădea numai-dimineaţa, ca să fie treji noaptea când făceau de gardă. Magazionerul, un bănhat lung şi deşirat, îmbrăcat în uniforma direcţiunii minelor şi în gambetă, desfăcu imediat, cu mare plăcere şi cu multă diiibăcie, două lăzi cu coniac. „Neutrii" îi aduseră şi lui Parlhdmenoo o sticlă, dar acesta refuză.

Cheful ţinu toată noaptea. Când, spre ziuă, trenul blindat se apropie de Ş.aihtnaia, anarhiştii se dregeau. Cel cu faţa turtită veni la Rarlhotmenco şi, căscând de-i trosneau fălcile, spuse :

— Tu, Parhomenco, eşti un Iflăcău viteaz. Nu ţi-ai pierdut curajul iîn ifaţa noastră. Primim să luptăm -sub comanda ta şi mergem la Novocercassc.

— Dar nu vedeţi că sunteţi nişte beţivi ? Iar mie, băiete, îmi place disciplina.

— Totuşi, fă o încercare!

— Să ştiţi că dacă nu vă supuneţi, vă împuşc pe toţi !

— Ia comanda întâi şi pe urmă vom vedea.

Parhomenco se ridică în picioare, înalt cum çra, şi-l privii în aşa tel încât acesta păli şi de teamă începură să-l clănţănească dinţii. Parhomenco trecu pe lângă el fără să-i spună un cuvânt. Leoşoa, deslbrăcat de manta şi încins strâns cu cureaua, mergea în pas cu el. Parhomenco străbătu tot trenul. Leoşoa îl conidu,se la Uşa compartimentului în care se încuiaser comandantul cel pletos. Parhomenco bătu la uşă.

— Cine-î acolo? — strigă piţigăiat comandantul.

— Deschide, te rog ! — spuse Parhomenco.

Colmandanitul întredeschise uşa de un lat de palmă. Parholmenoo vârî mâna prin deschizătură, îl .apucă de păr şi-î. trase pe coridor. În .acelaşi 'timp, Leoşca smuci uşa. Comandantul cu pletele lungi, aproape plângând, se sbătea la picioarele lui Parhomenco.

— Aruncaţi-l aifară ! — ordonă Parhomenco.

Comandantul sbură din vagon şi, în râsul batjocoritor a® celui cu .faţa turtită, părul pleto6 îi .flutură în vânt pentru cea din urmă oară. Trenul blindat intra în Şahtnaia.

În aceeaşi noapte, Haritina Grigorievna află căi pe Alexandru l-au luat anarhiştii cu ei. Ea nu! mad avu răbdare să-şi pună şalul şi nici broboada pe cap şi dădu fuga la Ivan Criţehi. Nevasta luii Ivan îi sipuse plângând că ¡bărbatul ei plecase de asemeni în căutarea lui Parbomenco.

Haritina se gândi că-l va igăsi ipe Ivan lia gară.-

'Ga de obicei, sala de aşteptare era plină de lume. Bufetierul adusese un samovar' nou şi vindea un ceai slab, de fructe. La întrebările ei despre Parlhomenco, unii spuneau ba că-i tăiaseră capul, ba că fusese aruncat (în cuptorul locomotivei. Ea îl întrebă ipe comandantul gării :

— De ce l-aţi prăpădit pe Alexandru Iacovlevici ?

— Eu sunt numit aici numai de-o julmăita'te de oră... — spuse comandantul. — Cel dinaintea mea a fost rănit... Şi ce măsuri de salvare s'ar mai putea lua acuta ? De jur împrejur, războiul, frontul. Chiar acum' am primit comunicarea că generalul Caled'în a decretat distrugerea Rusiei Sovietice. El a ordonat telegrafic să ifie disolvate toate comitetele ide pe teritoriul Oastei Donului. După cât se spune, preşedintele comitetului executiv din Crândâceva a şi fos't ucis de ofiţeri... Război, front...

— Dacă-i aşa, mă duc şi eu pe front.

Comandantul, un lucrător delà fabrica Hartmann, o cunoştea pe Hari'tina Grigorievna, îi ştia tăria de caracter şi încăpăţânarea. El îi spuse :

— Da, nu e rău să mergi, trebue să-l cauţi. Haî să te urc. într'un vagon mai bun.

Trenul mergea încet, abia târiîndb-se.

La Debail'ţevo, Haritina coborî pe .peron. Pretutindeni zăceau cadavre, peste care ninigea încet. După spusele călătorilor, executând ordinul lui Galedin, cazacii puseseră mâna pe un tren ¡în staţia Col'pacova, pătrunseseră în Debalţevo şi omorî- seră pe taţi acei care avead sarcini de răspundere. Cazacii erau conduşi de căpitanul

Cemeţov.

Haritina Grigorievna scutură zăpada de pe feţele morţilor. ParhOmenco nu era printre ei. Se urcă din nou în tren. La amiază ajunse la Şalhtnaia. Aci, pe peron, îtl întâlni pe Ivan Criţehi...

— Cum ai nimerit aici, Haritina Grigorievna ?

— Il caut. Ai aflat ceva despre el ?

— A arunoat lîn Şahtnaia un bileţel: „Sunt bine, sănătos. Duc trenul blindat la Navocercassc”.' Dacă îl duCe acolo, înseamnă că-l va aduce şi înapoi.

Haritina Grigorievna nu-il crezu. Hotărî să meargă totuşi la NovoCercassc. Ivan ar fi vru't s’o însoţească, dar primi ordin să ajute la alungarea lui Cemeţov cât mai departe de De- balţeivo.

La Navooercassc, Tina coborî din vagon. Zăpada căzuse mare şi în lumina dimineţii părea de culoare verzuie, ca a sticlei.

Acoperiţi de nea', morţii zăceau în zăpadă, înşiraţi ca gâştele. ITaTitina Grigorievna înoepU să-l caute din nou pe Parihomenco. ¡Niciunul nu semăna cu el. Toţi erau tineri, cu părul mare, pe când; el începuse să Chelească.

Se duse la comandantul gării şi-l întrebă:

— Unde mai sunt monţi ?

— Morţi sunt peste tot, — răspunse comandantul, continuând să scrie. — Dar dumneata pe cine cauţi ?

— Pe Parhomenoo.

— Parihomenco, după cât se .pare, încă nu e mort, — spuse comandantul. — El îi distruge pe ofiţeri din trenul blindat. Dar hai să mergem, poate (întâlneşti pe cineva cunoscut.

O conduse .până la .pompa de apă.

Şi ati zăceau cadavre, unul lângă altul.

— îmi dai voie? — întrebă corn and aptul. — Care e numele dUmitale ?

— Haritina Grigorievna.

— Aşteaptă-mă aici, Haritina Grigorievna. Eu plec pentru puţin timp.

Şi plecă. Trecu vreun ceais şi jumătate, şi iată că din spre gară se iviră doi oameni.

'Cel mai înalt mergea cu mâinile la spate. Era Paiiho- menco. Se apropie ;şi, ca întotdeauna, crezând că nevastă-sa o să izbucnească în plâns, o întrebă cu asprime în glas :

— Ce-i cu tine? De ce ai venit aici?

— Te căutam, —' răspunse ea tulburată.

— Şi de ce ?

— La noi s'ab auzit nişte svonuri atât de îngrozitoare:, încât n'am ¡mai putut ¡să aşte|pt-.

Parihomenco zâmbi şi întinse mâna ca s'o bată pe umăr* dar gândi că "tot va începe să plângă, astfel că şi-o retrase. Apoi îşi netezi mustaţa şi se întoarse către comandant.

—' Ar fi iputut s'o omoare, pe când eu aş fi răimas în viaţă. Îţi mulţumesc, tovarăşe comandant.

Porniră pe lângă şine iîn sipre trenul blindat. Într'un şanţ, lângă cadavrul unui câine şi al unui cal, zăcea un dfiţer mort, cu rânjetul pe teze.

— Te-aş duce să vezi oraşul, nevastă, dar nu se poate. Lupta cu ofiţerii e în toi. Uite, ăsta ide aici trăigea asupra noastră dintr'o casă, dlar n'a nimerit decât un cal şi-un câine. L-am curăţat şi l-am aruncat în şanţ. Aşa le stă mai (bine laolaltă : un cal, un câine şi un dfiţer.

În jurul trenului blindat forfoteau oameni îmbrăcaţi în negru, cu panglici roşii la şepci.. Adiresându-se acestora, Par- homenco spuse râzând, cu voce tare :

— Vedeţi ce-aţi Ifăcut ? A venit nevasta să mă caute! Ei, -ce-i cu ofiţerii ?

—Îşi mai fac de cap, colo, lângă biserică. Daţi ordin să facem curăţenie prin părţile acelea ?

— Foc!

— Am înţeles, tovarăşe comandant !

Mai târziu, flăcăul ou faţa turtită, pentruca Haritina Grigorievna să nu tie supărată pe ei din pricina ifaptei lor necugetate, îi dărui un mic revolver, încrustat tot în sidef,' cu şase pachete de gloanţe.

— Fostul nostru comandant era un bou, — spuse el. — Ne dăruia parfum. Da' ăsta de acum e un băiat deştept. În afară de arme, el nu vrea să ştie de niciun 'fel de daruri.

Hotăiît că anarhiştii Hi socoteau cu adevărat om deştept pe comandantul lor ; de aceea pe drumul de întoarcere la Lu- gansc, dispăreau din trenul blindat câte unul sau câte doi. Primul care dispăru ifu cel cu faţa turtită ; al dbîlea, magazionerul ; apoi săriră dini mers „ucigaşii*, după care coborîră şi „neutrii". La Debailţevo trenul blindat ajunse doar cu mecanicul şi cu fochistul şi numai pefttrucă lângă ei şezuse tot timpul de gardă Leoşca Maximov.

Delà gară plecară cu o birjă. Dar de abia îl văzură pe Parfiomenco cei din Lugansc, că se şi repeziră în urma lor. De undeva, de după o ulicioară, ieşi Vasia Gaivoron. Cocoţat pe scara trăsurii,' el se căsnea să raporteze comandantului ceva ce nu se putea desluşi din cauza strigătelor poporului. Nu se putea deslulşi nici ce vroia să spună Chirii

Râbaloo, un flăcău din Macarov-Iar cu fruntea bombată, cu barbă scurtă, îmbrăcat în'tr'o manta; militară. Poporul striga :

—Parhomenco 'trăeşte ! Ura-a !... Trăeşte Parihomenco !

Parhomenco sie sculă în pioioaire, ridicând mâna. Birjarul strânse ¡hăţurile şi Cihiril Râbalco apucă calul de căpăstru.

—La ce bun 6ă strigăm. ? — zise Parhomenco. — Mai bine să ne apucăm de treabă. Nu înseamnă mare' lucru că am adus un tren blindat. Mai important este să-l reparăm. Şi, în. general, 'tovarăşi, dacă noi, în o mie nouă şute cinci, am izbutit să ifacem-câte ceva, apoi ce ifapte mari vom face acum, când alm căpătat o viaţă deplină, liberă, pe care vom şti s'o apărăm 1

Detaşamentele de muncitori din Doneţ treceau prin Zve- revo-Novocerca&sc, îndrep'tându-se spre Rostov pe Don, în timp ce din Sud, tot spre ,Rostov, înaintau unităţile de pe frontul din Gaucaz. Aillbiii se **văzuTă** încercuiţi şi numai cu pierderi grele, cu totul des organizaţi, reuşiră să răzlhată în Gubán prin stanlţa Olighinscaia. Dar nici aici nu-i aştepta o primire frumoasă! Prin staniţe se .formau detaşamente de partizani din ţărani nelocalnici. Acestora ti se alăturau unităţi dé cazaci combatanţi. Armata voluntară se destrăma. Dar în ajutorul ei, în ajutorul întregii .contrarevoluţii, .pomi armata imperiaili6- miului german.

18

Călcând ¡în vârful picioarelor ca isă nu-i deranjeze pe vecini. secretarul se aplecă spre Parhomenco, — sub şef al statului **majoT** al Armatei Socialiste Roşii din regiunea Lugansc — şi-i şopti la unedhe :

— Lamâcev, comisarul eşalonului căzăcesc, are de raportat statului major ceva despre nemţi şi cazaci.

Parihomenco aruncă[1] secretarul»! o privire şi încuviinţă :

— Gheamă-l încoace !

Pe urmă se uită la vorbitorul cel osos cu bărbuţa scurtă şi cu căutătura piezişă, neplăcută, care aştepta, fără să-şi coboare mâna întinsă.

— Mi se pâre că[1] n'ai terminat, Zapasov. -

— Mai am încă multe de spus, anunţă acesta, schiţând': un gest de nerăbdare. Dar dacă te grăbeşti...

— Toţi ne .grăbim. Ştii prea bine că neamţul nu aşteaptă.

— Dac'aşa stă chestiunea, o să mă mărginesc la concluzie. În epoca imperialismului şi a revoluţiei proletare, lozinca“ apărării patriei

tre'bue să ¡fie înlăturată ca fiind reacţionară.

Şi încheind astfel, se aşeză pe scaun.

Chiar atunci secretarul întredeschise uşa, lăsând, să se strecoare înăuntru caizacii. Noii veniţi se ¿liniară pe lângă pereţi, clipind des din odhi, zăpăciţi oarecum de zăpuşeala şi fumul dinăuntru. După ce intrară toţi, Parihomenoo îi'aruncă lui Lamâcev punga cu tutun, îşi sulflecă mânecile bluzei şi se adresă încruntat lui Zapasotv:

— Aşa... Care vasăzică, apărarea Patriei Socialiste este o lozincă reacţionară ?!... Adică consifătuirea statului noetru major cu scopul de a se înscrie cât mai mulţi voluntari în Armata Roşie este reacţionară?!... Deci hotărîrea Comitetului Central prin care toţi membrii Partidului .sunt datori să se înroleze în Armata Roşie este şi ea reacţionară ? Iar cuvintele lui Lenin şi ale lui Stalin, diipă care Rusia .Sovietică este patria muncitorilor şi a oropsiţilor din. toată lumea, s'ar chema că sunt tot reacţionare?!...

Scuipă cu scâilbă şi respiră aldânc.

— Urât lucru, Zapasov. Elemente ca tine au compromis pacea cu nemţii, ne-au împins la ruşinea de la Brest-Litovsc şi i-au adus în Ucraina, când armata veche se alfla în curs de demobilizare. Oameni ca tine au irosit transporturile de arme, muniţii, echipament şi alimente destinate frontului...

Auzind asta, Zapasov, alb ca varul şi cu buzele tremurând©, sări în picioare. îşi şterse gura cu palma şi strigă:

— Faci cumva vreo aluzie?

— Ce aluzii să fac? Vorbeam despre Troţohi, despre troţ- Chişti şi „comuniştii de stânga”. Atât. N'.am ifăcut niciio aluzie şi nici n'am obiceiul să Ifa-c. Mie aşa-mi spune Puterea Sovietică : Garda Roşie, singură, nu poate să-i sdrobească pe în- tervenţionişti şi contrarevoluţia din interior. Trelbue organizată o puternică Armată Roşie. Am iubit Garda Roşie, am muncit pentru lela, am fost şi comandant. Dar Gartda Roşie seamănă mai mult cu echipele de luptă din 1905, iar acum sunt alte vremiuri ¡şi armata trebue să fie alta.

— Dar cu[1'] pregătirea[1] militară cum staţi ? — întrebă ironic Zapasov, oare se mai linişise. — Pe toţi specialiştii îi consideraţi duibioşi ipolitioeşte ?

— Nu pe toţi. Sunt între ei şi oameni cinstiţi. Dar eu socot că principala şcoală militară e frontul.

Se iscă un vacarin cumplit. Cineva ceru ca Zaipasov, cu aiurelile lui contrarevoluţionare, să fie dat afară. Altul, strân- gândiu-şi punga cu tutun, strigă:

— Dar ou transporturile cum stăm, tovarăşe Parhomenoo?

Trebue să aranjăm şi chestiunea asta. Muncitorii m'au însărcinat să vorbesc despre transporturi. .Ger cuvântul!

— Şi eu cer cuvântul!

— Alfară cu troţdhiştid ! Să mu-d lăsaţi să vorbească !

— Linişte! Linişte !

Prin vântul tăios de Martie se auzeau sirenele fabricilor, începuseră să se ţină meetiniguri pentru înscrierea de voluntari în Armata Roşie, meetinguri pentru apărarea Patriei Socialiste. Mulţi din cei veniţi :1a Statul Major urmau 6ă ia cuvântul. Căsnindu-se să prelungească desbaterile, Zapasov intenţiona probabil să zădărnicească luarea vreunor botărîri. Oratorii părăseau sala râzând. Până la urmă, tot ei vor izbândi! Războiul :i-a învăţat să se grăbească..

Războiul!...

'Mesele erau încărcate de pachete cu ziare. Delegaţii la consfătuire luau foile late şi foşnitoare, le Ifăoeau suluri şi plecau în 'goană pe scări, trântind uşile în urma lor. Sirenele sunau într'una. Războiul !...

'Curând urma să .se împlinească un an .de când America declarase război Germaniei. Pregătirile pentru aducerea pe front a armatelor ¡proaspete americane ise terminaseră. .Dela o zi la alta se aştepta ca aceste armate să apară pe frontul de apus, ba se spunea că avangărzile lor şi sosiseră... încă de pe la sfârşitul anului 1917, dictatorii militari germani Ludendorff şi Hindenbung înţeleseseră în mod clar: ori trebue să obţină cu orice preţ pacea, ori, încercând să strângă ultimele forţe, să nimicească armatele framco-engleze înainte de sosirea americanilor ! Germania era înfometată. Germania avea nevoie tui numai dle cereale, ci şi de petrol, de cărbuni, de fier.

Aproape de Germania erau Ucraina şi Dombassul. Potrivit informaţiilor serviciului de spionaj, aici se găseau din belşug igrâne, ifuraje, .grăsimi, carne, cărbuni şi cherestea. Iar mai. departe, dincolo de Ucraina şi 'Donbass, se întindea Caucazul — petrolul !

În Germania, Hindenburg şi Ludendorfif erau consideraţi drept cei mai înzestraţi vizionari. Ghiar şi cincisprezece ani mai târziu, adică în anul 1933, feldmareşalul Hindenburg avea să mai fie socotit la fel de clarvăzător ca şi odinioară. Tot sperând că nemţii vor realiza cucerirea Rusiei şi Ucrainei, el avea să sprijine urcarea lui Hitler şi a fasciştilor lui pe tronul german. Atunci, în 1918, Hindenlburg nădăjduia împreună ou Ludendorfif să ducă la capăt următoarele scopuri : să organizeze la Ohiev un birou central german care să trimită din Ucraina grâne, carne, nutreţ pentru vite, cărbuni şi fier ; să hrănească bine armata: de ocupaţie, .astfel ca din rezervele ei să completeze pierderile lîn

armatele de pe frontul apusean ; să creeze delà Odes.a până la Helsinchi o barieră ideologică de netreeut, aşa încât peste această barieră, „molima bolşevică” să nu pătrundă deloc. în Germania ori dincolo de ea. Şi, în sfârşit, ¡bine întăriţi în Ucraina, să pornească armatele spre ţinuturile petrolifere ale Caucazului. Apoi, după ce aveau să se sature de „aur negru”, să se îndrepte spre India, elăvitui şi depărtatul „mărgăritar al coroanei britanice”!...

La 'Ohiev exista un fel de .guvern — Rada 'Centrală — care se temea de bolşevici, ca 'de moarte. Se înţelege că Rada începu[1] cu mare plăcere tratativele cu nemţii. Urîtă de poporul ucrainian, doar în nemţi; îşi mai' afla sprijin. Tratativele însă fură întrerupte. Muncitorii şi ţăranii ucrainieni nu admiteau să-şi împartă pâinea cu nimeni, voiau să-şi hrănească vitele pentru ei[1] înşişi, să prăjească ei înşişi turtele şi plăcintele în untul vacilor lor, şi, în special. — voiau să-şi conducă ei înşişi ţara, 'fără să depindă de cine ştie ce capitalişti sad generali germani. Astfel că Rada Centrală din Ghiev fu alungată tocmai de către aceşti ţărani şi muncitori cu mintea sănătoasă. Guvernul fu nevoit să ¡fugă. Dar din bârlogul în care se ascunsese, îi ajuta în toate chipurile pe nemţi. La Moscova se formase de .asemenea o „radă”, care năzuia să distrugă Rusia Sovietică şi Ucraina Sovietică. În anul 1918, Bulharin îşi grupa comuniştilor de „stânga” condusă de el, împreună cu Troţdhi şi socia- liştili-cevoluţionari de stânga, organizară un complot împotriva guvernului sovietic. Buharin şi complicii lui conspiratori, doreau cu orice preţ să compromită tratatul delà Brest, să răstoarne guvernul sovietic, să-i aresteze şi să-i ¡omoare pe Lenin, Sialin şi pe Sverdlov şi să .formeze u'n nou guvern, din adepţii lui Bulharin şi ai lui Troţcihl şi din socialişti revoluţionari de stânga.

Sprijinindu-se pe Râdă, sperând că într’o lună va siârşi operaţiunile, comandamentul german trimise asupra Ucrainei o armată de trei sute de mii de oameni cu armament de prima calitate, La 18 Februarie 1918, nemţii începură ocuparea Ucrainei. O lună şi ceva mai târziu, pe frontul .apusean anglo-francez porni oifensiva generală germană.

Muncitorii şi ţăranii din Ucraina, (întreg poporul ucrainlan, ou ajutorul ifratèluii său mai mare — poporul rus — (răsturnară însă planul de invadare a Ucrainei şi prin aceasta sdruncinară toate urmările ofensivei nemţeşti pe frontul apusean ! De multe ori Răsăritul a salvat Apusul de invazie şi robie. Şi atunci, în anul 1918, Ucraina şi Rusia au salvat Franţa, Anglia şi America de laţul lui Hindenlburg, aşa cum mai 'târziu, după douăzeci şi trei de ani, în .anul 1941, ele aveau să le salveze de laţul lui Hitler!...

Războiul. Trenurile blindate ale duşmanului apăreau pe şinele căilor ferate ale Ucrainei. Şase sute 'de mii de cizme grele ale intervenţioniştilor tropăiau pe drumurile Ucrainei.

— Vine duşmanul ! Neamţul !...

— Vine nenorocirea !

Dar la răscruci se . opreau trăsUri. Moşierii îşi strângeau mâinile şi-şi mulţumeau unul altuia pentru ¡plăcerea de a fi petrecut împreună refugiul. Vizitiii întorceau caii şi fiecare trăsură intra pe moşia respectivă. .0 întâmpina câte un popă îmbrăcat în odăjdii. Sunau clopote. Îi ieşeau moşierului înainte ou pâine şi sare, cu ştergare înflorate. Moşierul era invitat îndată la baza germană de aprovizionare, să-i ajute pe nemţi a jefui ţara de ¡pâine, carne, piele şi grăsimi.

— Vine ¡moşierul ! — ¡gemea Ucraina.

— Vin nemţi il !

— Vin© pacostea !

Pe malul stâng aii Niprului lu'ase de curând fiinţă republica ţinuturilor Doneţ-Crivoi-Rdg, al cărei preşedinte de consiliu al comisarilor poporului ifu ales în persoana lui Artiom. Aceas'tă republică declarase război nemţilor. Voroşilov, comandantul detaşamentelor republicii ţinuturilor Doneţ şi Crivoi- Rog, adună'voluntari ide prin mine, împărţindu-i în companii şi ibatalioane. E'l nu le ascunse că neamţul este foarte puternic, că posedă avioane, maşinii blindate, artilerie cu tragere lungă, un comandament unic şi o coeziune închegată câştigată în decursul a patru ani de război. În afară de asta, trăia cu speranţa victoriei, după ce soldaţii duşmani, se vor fi săturat şi împlinit puterile în Ucraina. Dar e foarte puţin probabil c'o să reuşească! Într'o ţară revoluţionară nu poţi adună prea multe cereale cu baioneta. Din toată Ucraina se formară la repezeală armata întâia ucraineană, a doua şi a treia. Deocamdată, armatele nu aveau efective prea mari. Tustrele la un loc abia dacă numărau treizeci de mii de oameni, dar timpul avea să le mărească, să le întărească, să le înarmeze. Şi acelaşi timp cumplit avea să desarmeze armatele germane.

Şase sute de ostaşi ai primului detaşament socialist din Lugansc se îndreptau spre gară. Aci îi aşteptau două trenuri blindate, construite de muncitorii uzinei Hantmann. Începuse luna Martie. Zăpezile se topeau, pământul se desiglheţa. Aveau de învins drumurile'de câmp pe care urmau să mărşăluiască în întâmpinarea nemţilor, aveau de înfruntat vântul aspru. Ostaşii şedeau posomoriţi. Unii îşi strângeau centurile peste paltoanele şi hainele tiigiheli'te. Alţii îşi îmbrăţişau nevestele şi coţpilii.

Dealungul trenului blindat păşea Voroşilov.

— Totul e în regulă, putem pleca ! — spuse el, întinzând mâna. La revedere, Lavruşa. Trimite completări. ¡Nu uita — e război.

'Răzlboi... Cum să uiţi asta ? Parlhomenoo şedea la masă, la Statul Maljor, cu capul sprijinit în mână. Camerele erau pustii. După greul atâtor discuţii, capul îi mai vâjâia încăi, rar ochii îi picoteau de somn. Trecuse mult 'timp de când nu mai dormise ca lumea. Adeseori se mulţumea doar să aţipească, sprijinin- d'u-şi capul în palmă — învăluit de o ceaţă liliachie — şi apoi

■din mou la lucru. Câteodată adormea iîm trăsură, altădată mergând călare. îndeosebi după şedinţe, când nu mai rămânea nimeni în birou, îi venea greu să mu adoarmă. Iată, din nou î'l îmvălue ceaţa liliachie... Nemţii, îmbrăcaţi în gri, cotropind Ucraina... vasele japoneze lîndreptându-se spre Vladivostoc... cele engleze îndreptându-se spre Arh angli else şi Sevastopol...

— Tovarăşe comisar, dar noi ce facem ?

Parhomenco îşi trase în gralbă mâna, îşi lăsă .capul pe spate,, 6prijimndu-l de spătarul scaunului, şi privi spre uşă. În prag se aflau trei oaz-alci, preifăcându-se că n'au observat nimic, ca şi cum albia atunci ar ii picat.

— După înfrângerea lui Caledin, — voilbi Parhomenco, — sectorul Donului e ceva mai • liniştit. Dar se pare că generalul Crasnov e în tratative cu nemţii. Am pus mâna[1] pe o scrisoare de-a lui, adresată lui Wilhelm. Vrea să instaureze ,,statul independent al Donului", în oare să intre şi Taganrogul, Ţarl- ţânul şi Camâsinul. Scrie pe scurt şi despre legile pe care vrea să le impună. **AT** ti cam tot codul legislativ al imperiului rus. Anexă — o copie tradusă în germană. Dar la voi în eşalon cum mai merge?

Lamâcev îşi tăcu o ţigară din- punga de tutun de pe masă şi se îndreptă spre fereastră. Lnainte.de a începe o discuţie trebuia totdeauna să-şi ia avânt. Astfel că, aprinzându-şi chibritul, Lamâcev murmură :

— În calitatea mea de preşedinte al unui comitet de regi* ment, încă delà .Revoluţia din Octombrie, am dus pe Don regimentul 32 pentru a-l arunca în luptă contra 'burghezilor.

Parhomenco îl vedea pentru a treia oară, dar ştia că nu e bine să-l lîritrerupi. Omul ţipă, se enervează. Chiar şi aşa era roşu de încordare.

— Iar colonelul Semeonov, când ajung lângă Mlllerovo, îmi spune că trebue- s'o .iau nu spre Lugansc, ci spre Lihaia, ca să mă prezint guvernului republicii din regiunea Doneţ- Grivoi-Rog. Bine! Iau eu creionul şi Ifac o cruce pe ordinul lui, deoarece ştiam, că lângă Libaia ne aşteaptă ofiţerii lui Crasnov. După întrunire o luăm spre Lugansc ca să mergem în republica Doneţului[1]. Ofiţerii sunt cu noi. „De ce oare ? mă gândesc eu. Poate pentru agitaţie ?" Printre cazaci începe să circule svonul cum* că Lamâcev s'ar Ifi vândut[1] bogătaşilor şi se duce să-şi vadă fata. „Fată lui e la Lugansc". E drept, fata ¡mea e la Lugansc. Dar 'fata mea putea să vină şi în s'taniţă. Duceam eşalonul ca să-l pun la dispoziţia guvernului, iar nu •ca ,să-mi văd fata.

îşi aprinse din nou' o ţigară şi se aşeză pe 6caun picior peste picior. Acum puteai să-i pui întrebări — ghiaţa era ruptă.

— Ce-i ea?

— Cine, fiică-mea ? — întreba el nemulţumit. — A învăţat să iasă profesoară.

—r Liza Lamâceva ?

— Da, dânsa. Nu cumva a intrat în comitetul executiv ? — întrebă el cu o voită nepăsare, deşi i se citea în oohi că ar fi- foarte măgulit dacă Liza ar fi .aleasă în comitetul executiv.

Şi atunci Parhomenco înţelese multe din conduita lui La- mâcev, cu doza lui de aroganţă şi graba lui în mişcări, cu ele- ganţa-i atât de nelalocul ei. Era limpede că Lamâcev suferise de multe ori jigniri, iar acum, căpătând încredere în fericirea venită pentru el şi pentru alţii, îi tot era teamă ca nu cumva să fie din nou înşelat, să sufere alte jigniri. Lui Parhomenco îi părea rău că nu-l primise cu mai multă cinste pe Lamâcev şi nu-i acordase delà început destulă încredere.

Secretarul îl diemă pe Parhomenco vorbindu-i mai mult pe şoptite.

— Poftiţi lista, tovarăşe Parhomenco.

— Aş'tia sunt ¡burghezii fugiţi azi noapte.

’— Unde au fugit?

— La generalul Crasnav.

Cazacul se gândi puţin.

— Ce fel de oameni erau — curajoşi sau aşa?... — şi flutură degetele în .aer.

— **Laşi.**

— Asta se chiamă c’au fugit ca să se pună în siguranţă.

— Îl privi pe cazacul cel tânăr de alături, pesemne furierul eşalonului. Acesta scoase un plic îngust din carâmbul cizmei şi-l înrnână lui Parbomenco. — Iar ăştia sunt ofiţerii burghezi care au fugit delà noi.

— Iaca, poftim, şi mai vreţi să vă.prezentaţi guvernului. Ce-o să le spuneţi, cândi vă vor întreba unde vă sunt ofiţerii ? Au fugit. Va trebui să mergeţi să-i căutaţi pe Don. I-aţi scăpa't.

— I-am scăipat, — îşi lăsă capul în jos cazacul. — Trebue să mergem pe Don.

— Neapărat, tovarăşe Lamâcev.

— Dac’aş avea tutun !

— Tutun ! Păcat că n’am la îndemână .raportul direcţiei de aprovizionare a regiunii Taurida. Scrie că toată producţia de tutun a fost iblocată. Tutunul se va elibera acelora care vor livra, populaţiei din Tauri,d.a manufactură şi încălţăminte. Ce poţi' să faci? Să dai pantalonii sau cizmele de pe tine? De unde să luăm manufactură? Poate că se găseşte la Moscova ? Tu ai trecut pe acolo, .prin Moscova...

Cazacul mişcă din ibuze şi-şi plecă din nou fruntea.

— Nici a zecea parte din cât te .trebue nu primesc cei din Moscova. Circulaţia trenurilor de persoane a fost oprită, pentru ca să poată rezolva măcar într'o măsură oarecare problema aprovizionării.

— Ce să mai vorbim, duşmanul înaintează. Mari suferinţe îndură poporul.

Cazacul oftă şi se ridică. Ceilalţi se sculară şi ei. Strân- gându-i mâna lui Parthomenoo îl invitară la întrunirea cazacilor şi a muncitorilor din Lugansc. La întrunire avea să vorbească şi Ivan Criiţclhi.

— Un orator ales', — adăugă cazacul cu un zâmibet larg pe faţă. “

Cazacul salută şi se răsuci cu eleganţă pe călcâie. În uşă stătea Liza. Cazacul, călcând cu sgomot, îşi schimbă greutatea corpului .de pe un picior pe álltul. Faţa-î deveni solemnă, dar şi îngrijorată. în acelaşi timp. ,Se gândise atât de mult la aceasta întâlnire cu fata lui, atât de mult dorise să i se prezinte bine din toate punctele de vedere, atât de mult se temuse că ea nu-l va putea înţelege cu aidevăra't... Mâna stângă îi tremura, iar buze'e-i groase căpătaseră o culoare vineţie.

— Ai terminat cu ’învăţătura ? — o lîn'trebă el.

Liza se aruncă la pieptul lui şi izbucni în plâns. El îi des- mierdă umerii, omoplaţii ieşiţi' din cauza slăbiciunii, încreţin- du-şi faţa muiată în întregime de lacrimi. ^

— Fetiţa mea- draigă!... Inimioara mea!... Lumina ochilor mei!...

Tovarăşii lui Lamâcev ieşiră.

Par'homenco pipăi fereastra, gândind că în curând se va putea scoate un rând de gergevele. Ghitul crăpase şi era căzut pe jumătate, i.ar paharele pl.ine cu un lichid, aşezate’între rame, erau acoperite cu un strat de (praf albicios, semănând cu pânza de păianjen. ,.Praful, ca duşmanul, se revarsă pes'te tot”, îşi zise Parhomenco, gândindu-se totodată la Lamâoev şi fiica lui, care .discutau cu glasuri pline de fericire în colţul celălalt al camerei lungi, tapetată în gailben. Nu-semănau decât la ochi,., pe care amândoi îi aveau albaştri, mari şi - aşezaţi aproape de- rădăcina nasului. Liza era înaltă, osoasă şi plată, cu faţa palidă şi. slabă. Probabil din cauza foamei. Tatăl, mic şi îndesat,, rotofei şi fercheş. Tot părul .îi era numai cârlionţi mărunţi ca o blană -de miel.

Cu un an înainte, -Liza .Lamâceva îi surprinsese pe toţi membrii comisiei de arbitraj prin vorba sa răspicată, prin ura înverşunată contra patronului şi printr’o foarte mare influenţă: asupra muncitorilor. întrebată de Parhomenco, ea povestise- că e neam de cazac de pe cursul superior al Donului, că tatăl: ei Ifusese vânzător la moară şi că 'trebuise să-şi bage pielea’m saramură ca s’o poată trimite la învăţătură. Dar începu războiul. Tatăl plecă pe ifront, mama se îmbolnăvi, răcind în

timp ce lUcra la grădina de zarzavat, n'avea cine să plătească taxele de învăţământ şi- Liza fu nevoită să muncească la mine. Se pricepea oarecum la maşini-, aşa că fu repartizată la ascensor. -Dar, după evenimentele din Februarie, majoritatea minelor se- închiseră, rămânând să lucreze numai cele intra'te în exploatare. Minele aflate în faza de pregătire fură părăsite de patroni. Liza- lucra tocmai la o mină de pregătire. A trebuit să se mute la Lugansc. Aci Intră într'o .fabrică de cântare, Corson, ca electromecanic. Se înscrise în sindicatul metalUrgiştilor şi curând fu aleasă ca preşedinte. Patronul, sub pretextul că vremurile sunt grele, nu plătea salariul la timp. În urma propunerii făcute de- Liza, fabrica declară .grevă. Atât fabricantul cât şi delegatul muncitorilor se adresară comisiei de arbitraj. Revendicările muncitorilor ifură. satisfăcute. După acest eveniment, Parhomenco o mai' întâlnise pe Liza la consiliul sindicatelor, o auzise vorbind la mee'timguri şi în disputele ei cu menşevicii. De curând, împreună cu muncitorii delà uzinele Hartmann, ea organizase un spital pentru care ceruse delà comandament naţionalizarea casei, unidle înainte vreme 'fusese şcoala normală.

Curând după sosirea ei la comandament, veni în fugă directorul şcolii. Printre altele acesta spuse că -Lamâceva insistă- să se rechiziţioneze şcoala, fiindcă ar 'fi învăţat prost la şcoală şi acum voia să se răzbune. În odhii Lizei sclipiră lacrimi. Par- homenco îl privi aspru pe director şi zise: „Lasă gluma, ca- detule".

— Aduc răniţi din stepă, de peste Doneţ, — auzi Pariho- menco aproape de el vocea Lizei. — Cazacii iar au tra6... Oamenii meiigeau .după pâine... Mi se pare că erau din Moscova... Flămânzeau...

Lamâcev îşi desfăcu braţele a neputinţă.

— îmi vâlj'âe capul de gânduri, ca un stup care roeşfe!

— Câte mitraliere aveţi? — întrebă Panhamenco.

— Şase.

— Dar arme?

— Fiecare câte una. Ai să ne desarmezi ?

— >De ce întrebi ?

— De, dac'o da ordin guvernul, vom preda armele.

— Oare regimentul ,32 a fost trimis ta Luigansc, ca să fie des armat ?

— Ne-au trirmi6 pe Don.

— Duoeţi-vă acolo!

— Am înţeles, tovarăşe comisar. Iar cu tutunul, de, om răbda într'un ifel. Poate c'om ¡găsi acasă.

iLamâcev îşi puse ipe cap Chipiul larg şi-l trase uşor pe-o ureche.

— Ar fi bine ca fie-mea să se ducă la meeting, dar nu ştiu cum vorbeşte.

— Vorbeşte bine fie-ta.

— Care vasăzică, mă sifătueşti ? Ştii, asupra cazacilor are mai mult efect o voce cunoscută.

Ea începu 6ă râdă. Râsul îi era scurt, reţinut. Râdea, fiindcă nu putea cu niciun c!hip să-şi stăpânească bucuria. Dar pe dată se întoarse către Parlhomenco, pfângându-se că în afară de spital îi mai fuseseră date în igriijă cinci şcoli. Cum o să prididească ? Aici trebue să alergi pe la depozite câite trei zile în şir, ca să găseşti o sută de metri de faşă. Tatăl său o întrerupse. Îi va da el o mie de metri de faşă şi'alte medicamente. Din această discuţie reieşea clar că nici tatăl, nici fiica nu se gândeau ca Liza să părăsească acum Luigansoul. Pe de o parte lui Panhomenco îi părea rău de câte ori vreun muncitor cu experienţă trebuia să părăsească oraşul. Pe de altă parte, se bucura pentru oamenii care rămâneau în oraş, deoarece viaţa 6e putea desfăşura normal şi în vederea scopului urmării Luân- du-şi rămas bun, el spuse, lărigindu-şi mustăţile negre într'un zâmlbet:

— Iar în spre seară, le pomeneşti, Lamâcev, că găsim pe undeva şi nişte 'ţigări. Nit te pierde cu firea. Punct.

Albia ieşi cazacul cu ifiică-sa, că în urma lor năvăliră men~ şevicii. Un lungan tânăr şi deşirat, îmbrăcat cu un surtuc scurt cenuşiu, cerea 6ă i se dea ori bani, ori arme. 'Ce arme? 'Ce bani? Reieşea că e voriba de nişte colete trimise pe adresa comitetului menşevic şi în care, în loc de hârtie, aşa cum fusese cerut, se trimisese din Harcov puşti şi mitraliere.

— Cetăţeni, dacă nu aveţi o părere proastă despre Puterea. Sovietică, — zise Parhomenco, — de ce vreţi să vă jucaţi cu mitralierele? Iar dacă aveţi o părere proastă, atunci de ce naiba să vă dăm arme ?

— Prin urmare ni le luaţi cu japca?

— D'apoi cum ?

— Atunci plătiţi -ne contravaloarea!

— Aveţi facturi ?

— Avem. ,

— După câte ştiu eu', armele sunt proprietatea statului şi nimeni n'are voie sa facă negoţ cu ele. Dar dacă aveţi facturi, dacă le-aţi cumpărat, atunci trebue să-i căutăm pe cei care v'au înşelat. Ştiaţi , doar că nu e voie să faceţi negustorie cu bunul statului.

Menşevicii cerură convocarea sovietului. Sovietul deputaţilor se întruni în aceeaşi zi. Parhomenco făcu comunicarea cu privire la armele găsi'te. Se hotărî excluderea menşevicilor din soviet, trimiterea lor în

judecată şi expedierea lor la Harcov, Urmau să fie duşi acolo de Pabhomenco. La drept vorbind,, el era foarte mulţumit. Ţinea foarte mult să se ducă la Harcov. Fiind gata completările pentru detaşamentul Luganso, ar fi vrut să le facă rost de obuize. Fără îndoială că tehnicienii s'ar fi eschivat şi acum ar avea prilejul să le spună : „Aha, n'aveţi mitraliere şi obuze ? Curios ! Dar cum au putut să le capele menşevicii? Pentru Voroşilov n'aveţi, dar pentru menşevici aveţi ?" Ceea ce însă era mai important, ceea ce nici sieşi ou-şi mărturisea, dar sentiment pe care toţi cei din jurul său îl observaseră, era chinuitoarea nerăbdare de a ajunge mai repede pe front... să se ale alături de Voroşilov în linia. întâia....
"Să aibăîn ifaţă câmpul primăvăratec, jilav şi lucitor... să vadă şirurile cenuşii ale duşmanului şi să tresară la huietul tunurilor lui.

Nemlţii, laolaltă cu 'trădătorii naţionalişti ucr.ainieni — în- - semnând cu punctualitate pe hartă oraşele şi satele, soseau acolo exact la ora indicată. Ei nu observau nici leşurile, nici -satele arse, nici curţile pustiite. Ei îşi închipuiau, pesemne, că moşierul care îi strângea în braţe — era însăşi Ucraina. Ei îşi închipuiau, poate, că dangătul clopotelor care-i întâmpina, era însuşi cântecul Ucrainei. Ei îşi închipuiau, pasă-mi-te că târân- du-:şi armele şi baionetele însângerate dealungul acestor câmpii -întinse, cuceriseră Ucraina.

Ei îşi închipuiau, prob albii, că peste iDon şi iCaueaz se vor uni cu Turcia, statornicind astfel marele drum al imperiului .german.

Nu, nemţilor, alte gânduri vă vor aduce vânturile Ucrainei! Bogat în gropi _e pe-aici drumul, ¡bogat tîn Ibollboane râul, întu- -necate-s râpele aici, şi moartea îl pândeşte de pretutindeni pe duşman I

19

Soarele lumina ou putere, străpungând parcă pereţii case- '.lor cu suliţele lui. Uşile se trânteau cu sigombt; pe podele tremurau foi de hârtie. Nimeni şi nimic nu m,ai amintea de fiinţele -care trăiseră nu demult prin acele case rămase pustii. Trecând ¡pragul unei case, ţi se părea că şi odăile se 'bucură de apariţia -oricărui om cumpănit care poate da de rost întâmplărilor care .se petreceau. Paitrule treceau' în goană pe străzile oraşului — -şi oricui le-ai ifi adresat, ţi se răspundea cu aceleaşi vorbe: „Au plecat, tovarăşe! -Nemţii surit pe aproape!"

Prin gări zăboveau trenuri ticsite cu soldaţi, comandate de nenumăraţi şefi. Trenul pleca unde voia. 'Comandantul şedea, -se gândea cât se gândea, ţinea sifat şi deodată hotăra ca frontul -6ă se stabilească chiar acolo, în faţa' vagonului său. Fiecare -comandant avea

o hartă proprie a 'frontului, dar. se dovedea incapabil să înţeleagă că ifrontul seamănă cu un lanţ: dacă te vâri între verigile sale şi desfaci una din ele, se pierde orice rezis'tenţă a lanţului, devenind la ifel de sla'b ca şi un fir de

ață. Tot așa, în zona aceea, fiecare verigă, ruptă de cealaltă,, acționa, înainta sau se retrăgea când și cum îi părea comandantului mai potrivit.

Același lucru se petrecea în orașe. Evacuarea se făcea fără- plan, în grabă, în 6alturi. Căpitanul' care ar fi trebuit să părăsească cel de pe urmă corabia, fugise demult, iar evacuarea, era condusă de vreun elev marinar care nu fusese niciodată înv cala vaporului.

— Cine acoperă retragerea și evacuarea? — întrebă Parhomenco pe un astfel de tânăr.

— Detașamentul din Lugansc al lui Voroșilov, care se adape linia dinspre Vordjiba, — răspunse acesta.'

— Ei, și dacă eu surit spion trimis de nemți ? — întrebă- deodată Panhomenco.

Dar tânărul își clătina capul, cu isitețime copilărească, subliniind prin acest gest că pricepe el cine arată a spion neamț, și cine nu.

— Acum îmi dau 6eama cum. de au putut menșevicii să văv ia un tren îritreg cu muniții. Nu numai un tren, un oraș întreg: vi s'ar putea lua.

Și Parbomenco le ordonă menșevicilor pe care-i adusese- din Lugansc :

— Plecați.

— **încotro?**

— încotro vedeți cu ochii. Numai la Lugansc și pe front: să nu vă prind. Acolo plec eu și n'o să vă fie plăcut să mă'm tâlniți pentru a doua oară.

întâlni 'trenul blindat și detașamentul lui Voroșilov lângă; stația Duboviazca. Dealungul căii ferate, sprijiniți în bețe tăiate de curând, mergeau, cu ¡pas de drumeți, purtând în spinare saci cu provizii, soldații armatei vechi. Ei cereau cu voce obosită tutun și nu voiau să creadă nici ,în ruptul capului că trenul' blindat vrea să se îndrepte spre front: se rugau să-i ia, dacă' nu pe ei, măcar scrisori pentru cei de acasă. În mișcările lor se simțea o oboseală nimicitoare, într'atâit de egală cu somnul,., că-ți venea să căști uitându-te la figurile lor.

Parhomenco îi întrebă despre nemți.

— I-am văzut pe lângă mori și ne-am grăbit, — spuse cu- o voce răgușită un soldat legat cu un șal. — Vulturul de pe' trenul lor 'blindat se vede de departe. Da-'tu de unde ești ?

— Din Lugansc.

— De, s'ar zice că-ți aperi locul de 'baștină. Dar al nostru <e departe, în. Siberia... Până o s'ajungă dușmanul la noi, trei recolte o să culegem, Rămâneți cu bine, fraților!

Intâlnindu-l pe Parthomenco și strângându-i mâna cu putere,

Voroşilov îi mărturisi:

— Uite, aşa ne (luptăm. N'avem nici măcar un serviciu de informaţii. Aflam despre neamiţ de la refugiaţii şi soldaţii care se retrag. Nu există nicio legătută. Doar atunci când o ia la fugă vreo unitate, afli cine e pe lângă tine. Statul Major tre- bue să fie la Harcov, dacă nu mai departe...

— Nu-i la Harcov, — spuse Parfoomenco. — Harcovul e pustiu.

— Iar noi ce dispoziţii avem?

— Niciuna. Fă ce vrei. Am luat patru vagoane cu muniţii, >o locomotivă şi am pornit.

Voroşilov lovi cu pumnul în tun :

— Totuşi vom apăra Ucraina. Tu, Lâvruşa, ia comanda ¡infanteriei, iar eu rămân lângă tunuri.

— Am înţeles, tovarăşe comandant. Putem pleca?

— înainte !

Trenul porni.

În faţa lor se întindea o câmpie tristă, cafenie. Petele de ¡zăpadă care nu avuseseră încă timp să se topească şi care se acoperiseră de o ipojiglhiţă gălbuie, străluceau pe alocuri în văi. Soarele se ascunsese pe după norii uriaşi de primăvară. Pe •ogoarele nearate, siburdau gaiţe înspăimântate. La orizont se ridicau siluetele igrele ale morilor ; aripile lor semănau cu nişte •cârpe spânzurate în vânt. Mat aproape se vedea o haltă pustie, deasupra căreia tremura o dâră de fum.

Voroşilov trecu binoclul lui Parhomenco:

— Duşmanul!

În lentila .binoclului apăru ţeava verzuie a unui tun ce-şi înălţa încet gura spre linia de vedere a binoclului. Îţi venea greu să-ţi desprinzi ochii de la ţeava şi gura tunului, care la în- -ceput păru o semilună, dar apoi se desenă într'un cerc perfect.

— Au înnebunit de mândrie, vor să tragă la sigur.

— Ne dăscălesc, ne dăscălesc, — spuse cu mânie Voroşi- :lov, vârând binoclul în toc şi grăbindu-se spre tun. — Dă comanda, Lavruşa.

Ostaşii roşii, lovind din când în când o cizmă de alta ca să scuture pământul jilav ce se prinsese de tălpi, se îndreptară iute spre câmp. Faptul că ei îşi scuturau .pământul de pe picioare dovedea hotăilîre şi linişte, iar ¿Faptul că manevra fu executată câ't se poate de repede, dovedea .înainte de toate că rândurile lor, cu toate rezervele aduse, sunt foarte rare şi nu vor putea să reziste mult în .[aţa duşmanuluî.

Din spre trenul blindat se auziră trosniturile şi. scârţâitut care însoţesc totdeauna prima lovitură de itun, ca şi când acesta şi-ar căuta o poziţie mai comodă. Apoi, urmând una după alta,, la intervale egale şi potrivite, cu multă îndemânare, porniră împuşcăturile. Duşmanul de lângă haltă şovăi, se opri, privi nedumerit înapoi, spre mori unde-şi alfia, adăpostite rezervele şi de unde veneau lanţurile cenuşii aile trăgătorilor. Mari roto- goale de nori albi .de ifăină ieşeau din cuprinsul morilor, învă- luindu-le aripile.

— Poftim pâine ucraineană, burtă de burjui ! — exclamă un muncitor vârstnic, cu obrajii supţii, ce stătea lângă Parhô- menco.

De cureaua lui atârnau patru[1] genţi pline cu cartuşe, iar sânul îi era aidoma de umflat cu cartuşe de rezervă. II chema Soceta şi era de profesie turnător. Petrecuse întregul răizboi pe front, după care fusese demobilizat din cauza rănilor. Se- dovedise agitator înverşunat împotriva războiului, dar la chemarea Partidului îşi lăsase cei patru copii, mama şi soţia, plecând fără să şovăe' cu Voroşiilov. Şi acum, văzându-l pe Parho-- menco, nuri întrebă de cei rămaşi acasă, ci se interesă dacă adusese destule muniţii.

— Făina noastră se spulberă ca un nor, — se amestecă un. altul, îmbrăcat în mantaua neagră a muncitorilor delà căile ferate şi cu căciulă miţoasă; părea a li muncitor din depou. '

— Asta nu prea seamănă cu mâncatul şarlotei ! — strigă cineva cu gla6 ascuţit.

Şi, deşi ifoarte puţini ştiau că şarlota este o prăjitură făcută din pesmeţi de pâine neagră :şi mène, toţi deopotrivă găsiră că expresia este foarte potrivită şi râseră. De fiecare dată când tunufile loveau în plin, făcând să se ridice nori de făină, cei din detaşament spuneau râzând :

— **IaT s'a dus şarlota !**

— Trage Voroşilov ! — spuse cu respect muncitorul în vârstă. Şi deodată, aipucându-l pe Parhomenco de umăr, îl iránti la pământ.

Nu se putu înţelege ce strigase iîn clipa aceea. Alături se auzi mai întâi un şuierat, un scârţâit, o pocnitură. Simţi un gol în stomac, în 'timp ce pe deasupra capului trecu ceva înnălbu- •şitor cu un sigomot asurzitor. Când Parbomenco reuşi să-şi frece ocihii plini de pământul jilav, muncitorul în vârstă stătea pe vine şi scuipa sânge, iar cel cu

mantaua neagră rămăsese întins, nemişcat, cu capul sfărâmat de schije.

— Şi duşmanul ştie să tragă, — spuse muncitorul în •vârstă.

Din spre vagoanele date laoparte, veneau în goană sanitarii cu tărgile. Parhomenco apucă arma. Muncitorul în vârstă îşi şterse cu mâneca Ibluzei gura roşie şi umedă, aruncă o privire cercetătoare spre odhii strălucitori şi plini de dorul luptei, ai lui Parhomenco, şi zise :

— Aşteaptă, nu da comanda. Lasă-i să se apropie mai mult, că nouă ne este greu să alergăm ; am dormit, prost, de altfel şi pământul e umed. Când s'or apropia mai mult, o să-i facem noi să caşte odhii.

îşi mută îngrijorat privirea spre trenul blindat al lui Voroşilov. La început, obuzele duşmane căzură lângă stâlpii de telegraf, fără să atingă ţinta. Apoi ele trecură pe deasupra. _Acum, însă, părea că duşmanii dilbuiseră locul unde se afla -trenul blindat şi se pregăteau să lovească în plin. Urmă o pauză scurtă, de parcă inamicul ar fi tras aer în piept şi şi-aY fi ;adunat puterile. 'Cei din trenul blindat simţiră aces't ilucru[1]; de-aceea răspunseră precipitat, lansând obuzele unul după altul, eu o precizie uimitoare. Lanţurile duşmane de trăgători se opri- **Tă,** morile ardeau ; ceva urlă şi şuieră în trenul blindat inamic; după toate aparenţele un vagon cu muniţii sărise în aer, iar o -clipă păru că însuşi trenul uriaş- fusese lovit. Dar atunci ceva trozni în apropierea trenului nostru ; un vârf ascuţit lovi chiar lângă linie, platformele fură ridicate în sus. şi o pată neagră, ■ca'-de cerneală, acoperi tunurile.

Parhomenco fu zăpăcit şi răscolit de durere şi groază. 0- 'buzul lovise tocmai platforma în care se afla Voroşilov.

Muncitorul în vârstă spuse:

— Dă-mi mie comanda, iar tu du-te dincolo. Băieţii se tem ca Voroşilov să nu fi fost omorît.

Parhomenco se repezi spre trenul blindat. înapoi nu se ui'ta. Dar simţea că detaşamentul dă înapoi, auzea cum muncitorul (îl ceartă pe cineva cu[1] iglas tare, ifără însă ca vorbele lui să poată ii desluşite.

Lângă terasament, Panhomenico alunecă şi căzu cu faţa îm pietriş. În aceeaşi clipă se cutremură pământul sulb el, şi ceva lunecos şi şuierător îl izbi în picior... Apoi se făcu linişte. Ea ■dură mult, cu toate că Parhomenco de albia avu timp să se sprijine în palmă...

O voce cunoscută, plină de durere, se auzi din spre tera- samerut:

— L-au omorît ? L-au omorât pe Lavruşa ?

Parhomenco sări în picioare.

■În pâlnia arsă şi cenuşie, făcută de explozia oibuzului, stătea Voroşilov. Faţa îi fusese bandaj,ată la repezeală, dar sângele continua să răzbată prin vată şi pansament. Dând din mâini, strigă fericit:

— Straşnică lecţie ne mai dau ! O fi frumoasă mutra mea. dar nici a ta iiu-i mai brează, Eavrulşa... Ia uită-te, să vezi ce ne-a ifăcut!

Arătă cu degetul înapoi. Vagonul cu muniţii sărise în aer şi se răstumase deacunmezişul liniei.

Voroşilov sări jos de pe terasament. Cu revolverul ridicat, porni peste câmpie, sărind uşor peste băltoace. Panhomenco şi toţi tunarii de pe trenul blindat, câţi mai rămăseseră în viaţă, goneau în urma lui. Detaşamentul, care începuse să dea înapoi de pe deal, se opri. Cei aflaţi mai aproape îl recunoscură pe Voroşilov. Baionetele se întoarseră în direcţia duşmanului. Limpede şi poruncitor se auizi dealungul liniei:

— La ataci... 'Pentru Ucraina!...

— Ura!... Ura,aa !... — izbucni în tot lanţul de trăgători şi atunci. Parboimenco înţelese că acesta era strigătul şi răspunsul pe care-l aşteptase şi pentru care venise aici.

Simţi cum i se întăresc palmele, câ't de strâns ţin arma, cât de repede şi precis se mişcă picioarele, cât de limpede şi precis văd odhii. Îi desluşea pe duşmanii gheboşaţi care se. apropiau în salturi ciudate, păTând astfel că Li se clatină capetele pe umeri. Panhomenco se simţea întins ca o coardă ; era conştient că acelaşi lucru îl 6imt toţi, întreg lanţul care strigă şi gândeşte asemenea lui, asemenea fiecăruia-în parte.

„Numai de nu v'aţi întoarce, s'ajungem la 'baionetă... şi-o- să v'arătăm noi!...”

„La arme! — era chemarea lansată pretutindeni, prin oraşele şi satele Ucrainei. La arme, muncitori revoluţionari, soldaţi şi ţărani! Bandele organizate ale nemţilor, care au drept scop jaltul, au năvălit asupra Ucrainei !”.

Muncitorii şi ţăranii ucrainieni înţelegeau că singura atitudine faţă de aceşti tâlhari şi ootrqpi'tori nu poate ii 'decât distrugerea lor fără milă, nimicirea lor până la unul. Deja ţara începuse să se ocupe de treburile sale interne, cu refacerea economiei sale distrusă de tăzlboi ; dar iată-i pe cotropitorii nemţi, organizând din -foştii moşieri şi negustori ruşi şi ucrainieni, o mulţime de bande de diferite nuanţe politice'şi pornind să ocupe satele şi oraşele noastre. Demult nu se mai pomenise un jaf atâ't de neruşinat, în văzul lumii întregi.

— Ce fac nemţii ? Ce săvârşesc ei ? — întreba Parho- menco. — Ei ne varsă sângele de parc'ar ti alpă!

— E luptă, — răspundea Voroşilov — lupta -între , două lumi: lumea proletară şi lumea burgheză. Când burghezul vede că primejdia ameninţă însăşi baza existenţei lui, se leapădă dle- toate discuţiile despre dreptate, cultură şi libertate. El pronunţă aceste cuvinte numai cu scopul de a ţine poporul mai strâns în robie, de a-l înşela mai uşor, pentru a-l convinge că ză-ngănitul lanţurilor ^capitaliste, care-l leagă, răsună în numele unor sarcini superioare ale omenirii întregi! Nu-i

nimic. Curând muncitorii vor pricepe totul!...

20

Dis-de-dimineaţă, Strauib sosi la Conotop, la cartierul corpului 27 al armatei germane. Iarba fragedă şi frunzişul verde- închis străluceau de rouă căzută -peste noapte. Tremurând, sub răcoarea primăverii şi din pricina malariei de care abia se vindecase, Emst se plimbă îndelung, pe peronul ide lemn al gării, până se usca .rouă.

Dar la sta-tul major -al corpului de armată lucrul nu contenise toată noa-ptea, iar generalul de corp, cu care trebui-a să se întâlnească Emst, plecase la statul maijor al diviziei, într'un sat 'la vreo 15—20 kilometri .depărtare.

— Excelenţa sa.se duce în fiecare zi pe poziţie, — îi spuse aghiotantul, rumen la ifaţă, cu o bărbie lucioasă ca de email, vădit încântat de propria lui figură şi de voce, ambele părân- du-i foarte războinice. — Aifară de asta, domnule Straub, “trebuia să va prezentaţi acum trei zile.

— Am sulferit ide malarie.

— Generalul se găseşte acum pe poziţie, — repetă aghiotantul. — Dacă doriţi, vă dau un bilet de liberă trecere.

— Mulţumesc, am... — spuse Straub. Şi ieşi.

În piaţa mirosind a fân şi a noroi în care ţi se împotmolea piciorul, în faţa clădirii marelui stat major, se aflau câteva birje. Straub alese una cu doi caii, se urcă şi ceru să fie dus în satul unde se afla statul major al diviziei. Birjarul, scund, cu un nas lung şi galben, ca de raţă, cu sprâncene uriaşe, de- asemenea galbene, care-i tăiau ca un şanţ toa'tă suprafaţa ¡frunţii, încercă tăria biciului plesnind u[L]l şi se sui pe capră.

Trecură pe lângă prăvăliile închise, peste liniile de cale ferată, pe lângă o casă incendiată care, nu puteai ghici de ce, mirosea a fenol, şi ieşiră în câmp.

— Sunteţi funcţionar ? — întrebă vizitiul fără să se întoarcă.

Straulb, privindu-i spatele slab, acoperit de petece .decolorate, răspunse fără voie.

— Sunt funcţionar.

— Asta am văizu't şi eu[1], că sunteţi funcţionar. N’o să yă meargă bine acum. Se zice că nemţii vor pune şi funcţionari tot de-ai lor. Şi singuri sunteţi de vină!

Straub, în ciuda frisoanelor uşoare pe care le avea, în ciuda nemulţumirii pricinuite de absenţa generalului, se simţea măgulit că, datorită pronunţării sale impecabile, era luat drept rus. Amuzat de acest ifapt, întrebă :

— Şi cu ce suntem de vină ?

— Sunteţi vinovaţi. Pământul a ifost rusesc. Foarte bine. Acum voi, ucrainienii, spuneţi: „Daţi-ne nouă pământul ; noi ucrainienii ne vom guverna singuri”.'Bine. Luaţi-l. Noi suntem împotriva anexiunilor. Şi uite că l-aţi luat şi îndată l-aţi dat neamţului. Foarte mulţumesc, ne-aţi (făcut *o* bucurie... Ş.i toate astea pentrucă funcţionarii, fără să mai vorbim ide boieri, nu' plecau urechea să audă ce spune poporul.

— Vrei să spui că poporul simplu n’ar fi dat nemţilor pământul ?

— Dacă ai o bucată de lemn, fă-o măciucă. Dacă ai o armă veche, încarc’o măcar ou piroane. Dacă poţi să-i sugrumi, sugrumă-!. Dar se mai spune că pe poziţie sunt nişte aruncătoare de flăcări...

Birjarul strânse hăţurile şi-şi trecu picioarele de partea lui Straulb. Faţa îi ardea de mânie. Şapca groasă cu căptuşeală de vată din care ieşeau căiţi unsuroşi, era dată pe ceafă, descoperind, acolo unde se termina fruntea, o dungă roşie, înmădu- şită. Cele două dungi, cea galbenă, acoperind ochii în guşti, şi cea roşie, îi erau deosebit de neplăcute lui Emst. I 6e păreau neprietenoase şi câmpiile largii ou smocuri de verdeaţă şi drumul moale pe care itrăsurica înainta aproape fără sgomo't.

„Dacă mă duce la răsculaţi ?”. îi trecu deodată prin minte lui Emst. Şi cu toate că gândul acesta i se păru fără noimă, se cutremură ; vru să-şi scoată port-ţiigaretul, dar îşi aminti că e de argin't. Rămase atunci cu mâinile gata să'n'haţe de gât, dacă ţăranul ,s’ar repezi cumva asupră-i.

— Aruncătoarele de foc, — continuă ţăranul cu voce răguşită, — ’aruncă focul iadului şi gaz aprins, aşa-i ? Eu cTed c’ar fi tare bine să le ungem burjuilor spatele şi să le dăm fot. Să fugă arzând ca un şomoiog de paie. Asta-i!...

Râse cu hohote, se întoarse, lovi caii mai întâi cu hăţurile, apoi cu[1] biciul. \

Emst. răspunse în doi peri :

— Dumneata ai o atitudine cam suspectă faţă de nemţi.

— Ha? — făcu vizitiul fără să înţeleagă. — Cum?

— Ziceam, gândeşti prost despre nemţi.

— Prost? De ce să gândesc bine despre ei? Bandiţii tot bandiţi rămân. Ia te uită! Ce te găsi ? !

Arătă cu mâna în lungul drumului. Şoseaua se încrucişa pe un drumeag de ţară. Trei soldaţi nemţi, molfăind din'tr’un coltuc de pâine, goneau o turmă mare de porci. Obrazul le strălucea de mulţumire. îşi agitau nuielele în vânt, împiedecând îndepărtarea porcilor de turmă, ca şi cum' asta ar fi hotăr.ît soarta războiului.

— Uite, o să-l ducă la gară, o să-i încarce şi o să-i trimită.

Aşa fac cu toate bunurile noastre. Dacă şi de tine au nevoit,, te încarcă la 'tren şi te du.c. Unde mai pui că trimit ipadhete şi târfelor lor de-acasă. Le-aş trimite şi eu un pachet. Ce fel ? Aş mura într'o ladă vreo zece capete de Ofiţeri şi. de burjui şi le-aş trimite comandanţilor Loi la Berlin : mâncaţi, scârnăviilor l'

Ernst clătină din cap, uimit de furia aceea nestăpânită. Dar ţăranul, cu nasul lui lung de raţă, mişcându-şi omoplaţii ascuţiţi şi bătând hăţurile, continuă :

— D'apăi, cum altfel? Uite, eu te duc cu doi cai. împreună cu trăsura preţuesc cincizeci de ruble. Iar banii pentru birja asta i-am strâns aproape zece ani. Şi Dumnezeu ştie dacă până diseară nu mi-or lua-o...

Apăru satul, iazul verzui cu s-clipiri de oţel, biserica albă în mijlocul unei grădini dese de culoare închisă. Abia auzit, răsunau clopotele. Ţăranul se descoperi şi se închină. Ernst scoase port-ţigaretul. Urcară dealul. La marginea sa'tului, spre stânga se vedeau morile, iar dincolo de ele, râpile negre, tivite cu o dungă albă. Ernst gândea că ar fi timpul să mănânce şi să bea ceva. Zâmbindu-şi sieşi, murmură:

— Pare să fie ora mesei.

II întirise vizitiului port-ţigaretul şi în acelaşi timp gândi: „N'ar fi trebuit s'o fac".

Într'adevăr, n'ar fi trebuit s'o facă. Vizitiul luă o ţigară de foi, suflă în ea, o mirosi şi zise:

— Asta-i 'tutun d.e-al nostru 1

— Nu, e olandez.

— Ei lasă, cunosc eu tutunul nostru.

Urmând povârnişul drumului, se apropie de clădirea lungă de cărămidă a şcolii, ce se afla pe malul iazului. Câţiva geamgii cu lăzile pline 'de geamuri albăstrui trebăluiau, mânuind chitul şi tăind sticla cu diamantul. Soldaţii întindeau fire telefonice. Automobilele bine Îngrijite stăteau în mijlocul poeniţei. Din magazie venea duduitul unui motor electric mobil. Până -şi iazul părea cura't. Vizitiul cercetă totul, nemulţumit, scuipă şi întrebă:

— Să aştept aici ?

— Aici.

Generalul de corp de armată, un can toarte inteligent şi clarvăzător după[1] părerea generală, stătea de vortbă cu ofiţerii în cancelaria învăţătorilor. Prin .uşile alibe şi subţiri, se auzea o voce pătrunzătoare, peste măsură de sacadată, iar în coridor mirosea a vblpsea. şi a cretă; podelele bine spălate şi frecate erau presărate cui mici crenguţe ide .pin care miroseau frumos. Ofiţerul aghiotant, un om în vârstă, cu bărbia dublă, îşi exprimă deplina mulţumire de a-l vedea pe 'respectabilul

domn Straub şi, cu pas măsurat, (depărtând mult picioarele groase, se duse să-'l anunţe generalului. Se întoarse repede. Generalul corpului de armată îl va primi pe Straub cel mult peste o jumătate de oră. Iar ipână una-alta. poate să ifuimeze. Nu doreşte o ţilgară ? A, ţigări olandeze? Olandezii sunt mari meşteri. Ofiţerul călătorise mult în 'tinereţe prin Olanda şi Danemarca, dar la! bătrâneţe ajunsese aici, lin pustiurile răsăritene. Cum a călătorit (domnul Straub ? Drumurile sunt' oribile pe aici. Noroc că a plouat puţin. Cum ? A avut un vizitiu suspect ?

Ofiţerul aghiotant ascultă povestea despre vizitiul furios. U,n olfiţer tânăr, cu mustăcioara neobişnuit de scurtă, care semăna cu două virgule, aduise un plic alfa astrul Aghiotantul îi spuse ceva la -ureche. Ofiţerul cel tânăr dădu din cap şi ieşi. Mângâindu-şi uşor mustaţa de culoare cafenie, ofiţerul aghiotant studie atent hârtia primită, apoi întrebă deodată :

— Ierta'ţi-mă, domnule Straub, mi se pare că veniţi de la Harcov.

— Nu, n'am putut ajunge la Harcov ; am ifost bolnav de malarie.

— Mă scuzaţi.

Ernst şedea pe un taburet, oare de asemenea mirosea puternic a vopsea, uitându-se concentrat în p'odea. Frisoanele încetaseră. Fără îndoială, trecuse de amiază. Îi era tare foame. Pe alături trecu un ofiţer austriac, clefăind ceva în gură. Privi cu ochii obosiţi la Ernst, la hainele lui civile evocându-şi probabil casa şi familia. Ernst (îşi aminti de Covno, de fiica comandantului şi de prima lui dragoste. I.şi aminti şi de călătoria lui la Covno, imediat după nimicirea fortăreţii care, datorită planurilor furate de el, fusese distrusă în trei zile. Casa comandantului arsese, grădina fusese călcată în picioare şi pârjolită. Nimeni din oraş nu-l 'putuse lămuri încotro plecase comandantul.

Singurul amănunt pe care-l aflase era oă Qvţev părăsise oraşul Covno cu puţin înainte ide declararea războiului, fără să se ştie însă cu ce adresă... „Dar spuneţi-mi măcar dacă Vera s'.a măritat !" insistase Ernst pe lânigă proprietăreasa hotelului, care-l cunoscuse pe comandant, deoarece cumipăra zarzavat din grădina fortăreţe!. „Nu iştiu", fusese răspunsul. Lui Ernst, însă, îi plăcea să creadă că poate „ea" nu s'a măritat, rămânând credincioasă amintirii lui.

— Poftiţi, — îl invită ofiţerul aghiotant.

Generalul corpului ide armată, un om. înalt şi vânjos, cu craniul rotund semănând cu o cupă, îşi lua micul dejun. În cancelaria Învăţătorilor nu mai era nimeni. O fereastră fusese deschisă pentru a se aerisi odaia. Scoţând o limbă lungă ca de vacă, .generalul mânca grăbit un pui fiert. Făcu .un gest cu cotul : ofiţerul aghiotant închise geamul şi ieşi. Generalul continua să tacă, fără. să-l invite pe Ernst să ia loc.

Slfârşi de mâncat puiul iş'i-şi şterse ,gufa cu un şervet lat, cusut pe mar-l gini cu motive ucrainiene. Cercetând gânditor desenele în negru şi .roşu de pe şervet, întrebă:

— Viii delà H-arcov, domnule Straub ?

— Nu-, excelenţă ! Am fost bolnav şi n'am putut ajunge acolo.

— Ce ai avut ?

— Malarie.

— Ai fost bolnav de malarie şi n'ai ajuns la Harcov?

— întocmai, excelenţă-

— Dar măsurile propuse de dumneata şi pe care comandamentul le-a sototit necesare?

— "Agenţii mei au trimis armament şi la Lugansc şi la...

— A trimite e una şi a-l folosi e alta. În ce fel au folosit agenţii duraitale armamentul german? Nu ştii? Eu ştiui: a nimerit în mâinile bolşevicilor.

Straub îşi pironi ochii asupra generalului.

— .Sunt desărcinat din funcţia pe care am avut-o, excelenţă ?

— -Nu. Dar lă Harcoiv o să plece alt reprezentant al nostru. — Generalul lUă un creion şi ^¡ştergând, din darea de seamă a lui Straub, rândurile -despre care vorbea, s-pu.se :

— Din referatul dumitale se vede -că ai cunoştinţă de obi- celudle ucralnlenilor şi ale ruşilor. Cunoşti locurile. Dar n'aî perspectivă. Nu cauţi cu destulă stăruinţă oameni pe care să ne sprijinim în colonizarea acestei ţări... măcar pentru moment. Ţara este bogată, şi, de sigur, mai pe urmă, o vor popula nemţii, idar deocamdată... treibue să al mai multă lărgime de acţiune, într'un cuvânt trebue să organizezi partidele progermane... tar dumneata spui în referat: la Putivl, trdizecl şi cinci de ostaşi roşii au luptat doar cu două tunuri împotriva a două regimente germane! Gher sonul s'a apărat câteva zile!... Ho, do! Un sirtigur cuvânt de-al meu, pentruoa într'o jumătate de oră tunurile mele să măture de pe suprafaţa ^pământului şi Ohersonul şi Putivl! Ce vrei 6ă spui ?

— Referatul meu subliniază, excelenţă, că pe măsură ce războiul devine mai serios, pe atât trebue să am mai mulţi subalterni şi prin urmare cu atât mal multe mijloace. Pu'tivl şi Gherson demonstrează *o oarecare* tărie de caracter a ruşilor şi a ucrainienilor,' iar de această tărie trebue să ţinem seama.

— Vorbeşte, domnule Straub. _

— Mă bucur că m'a scul ̄taţi excelenţă. Corn and amenltul superior apreciază extrem de mult cunoştinţele şi autoritatea dumneavoastră. Extrem de mult! Şi dacă'mi veţi acorda bunăvoinţa de a susţine propunerile mele, iatunci indiscutabil comandamentul superior va mări sumele alocate, va lărgi reţeaua agenţilor, şi, lucru principal, (îi

va arunca în mijlocul Partidului Comunist. Âm adus exemplul Putivlului şi Chersonului ca un semn al potenţialului uriaş al poporului şi e deajuns ca. Lenin...

Generalul trase mal aproape farfuria, privind posomorit peste oasele puiului. Această preocupare i se p.ăru lui Ernst de rău augur. Se întrerupse singur, pentruca să mai adauge doar atât:

— De altfel, toate acestea le-am scris în referatul meu.

— Da, am citit referatul dumltale. Afirmi că Roma, Grecia, chiar şi Napoleon au învins datorită unei vaste reţele de spioni şi dlverslonlştl; că 'Strategia războiului contemporan cere ea această reţea să fie întărită, transtormându-i, cum s'ar zţce, împletitura din fire de ată într'una de sârmă?

— Da.

Generalul puse cu sgomot farfuria pe masă şi spuse;

— Nu ţi 6e pare că micşorezi prin asta importanţa şi forţa armatei germane ?

Undeva, în dreapta, se auzi sgomotul unor explozii, apoi ceva greu căzând şi Tăibulfnind. Ernst se obişnuise să aprecieze -distanţele. Muşcându-şi uşor buza de sus, Ernst măsură în gând distanţa. D-a, cam la v;reo trei kilometri, nu mai mul't. Dacă e la dreapta, înseamnă... îşi aminti de pefisatjul văzul din vârful dealului. Iazul, biserica, răchitele, casele, păşunile; ogoarele, morile şi din nou o câmpie fără sfârşit, neagră. Prin urmare, ruşii lovesc morile. îşi aţinti privirea asupra generalului. Acesta părea că socoteşte deasemeni distanţa.

Prin faţa ferestrei trecură în goană câţiva călăreţi pe cai puternici. În depărtare, vuia un car blindat. Intră ofiţerul aghiotant şi aduse trei plicuri. Dar era limpede că profitase de aducerea plicurilor pentru a-l linişti pe general. Şi lui Ernst Si făcu plăcere să constate -acest lucru. Generalul deschise plicurile, le citi, rămase puţin pe gânduri, după care se apropie de fereastră. Prin geamurile noi şi limpezi, care nici nu tremurau în ecoul exploziilor, se vedea iazul, în ale cărui ape se oglindeau nori plutind jos şi răchite de culoare deschisă, cu ramuri eubţîri. Generalul îşi frecă uşor umărul drept, ca şi când l-ar fi durut. De partea cealaltă a iazului, mergeau ordonat, în linie, o mulţime de soldaţi, iar la intervale scurte se auzeau comenzi.

Generalul se întoarse la masă şi -îşi şterse din nou buzele cu şervetul. Ernst îşi simţi gura uscată. Generalul luă un plic, scoa'se din el o hârtie şi, privind pe deasupra el la Ernst, -s-puse:

— Omida se preface a fi frunză, ca să nu' fie înghiţită de păsări. Dar în faţa furtunii care rupe copacii şi smulge frunzele, de ce să punem

o mască liniştită? Iată de ce credem noi că dumneata, domnule Str-aub, desvolţi teoTii extremiste.

— Prin urmare comandamentul superior consideră...

— Comandamentul superior, domnule Straub, te consideră ca şi până acum, un om experimentat şi abil. El preţueşte cât -se poate de mult reţeaua făcută de dumneata în Ucraina şi tocmai de aceea consideră că prezenţa dumitale în regiunile Donului este necesară comandamentului. Donul este o punte intre- Germania şi Turcia..

— Trec şi eu pe această punte?

— Sper că va fi o punte spre gloria dumitale, — încheie amabil generalul. — iDar ţine minte, tre'bue să acţionezi mar larg, ¡mai largi

Când iErnst ieşi în cerdac, soarele abia trecuse de zenit.. Până'o seară era încă mult, diar pe oapra trăsurii cu care venise, în locul vizitiului cu nasul de raţă, şedea acum un soldat german.

21

Nemţii incendiau oraşele, le aruncau în aer, maltratau fără milă pe toţi acei care măcar cu o privire încercau să protesteze împotriva jafurilor şi siluirilor. Erau ajutaţi de gărzile albe, alcătuite din feciori- de burghezi şi de moşieri. Fugiseră la nemţi şi negustorul Cfeamulcov ou ţiul lui, fugise şi fiul moşierului llienco. De altfel, însuşi . proprietarul satului Macarov- lar îl slujea pe neamţ.

.. -Nemţii înaintau spre. Don.

— Aşa e războiul nostru civil-, — spunea Paflhomenco, privind casele incendiate şi minele inundate, pe lângă care se retrăgea Armata a ci-ncea Ucraineană,- slabă ca număr, dar cu moralul* ridicat. — Ei, fraţilor, dar ăsta nu-i simplu război civil, e război de clasă ! Asemenea război nu se poate isprăvi prin pace. Va 'trebui să-l ducem până la sfârşit, până-i vom nimici pe toţi bandiţii şi jefuitorii. Hotărîrea noastră o văd scrisă pe orice fabrică sau mină, în orice sat şi pe orice casă de unde plecăm: vom reveni...

Vom reveni!

Cu o furie nă-praznică, două mii de muncitori îi respingeau: necontenit pe cei treizeci şi cinci de mii de infanterişti, artile- rişti şi cavalerişti dulşmani. — care se târau înainte. Aceste două mii de muncitori, purtau numele de Armata a cihcea Ucrai- nlană şi erau comandaţi de Vortoşilov. Retrăgându-se spre Don- bass, acoperiţi de Tăni, extenuaţi de n-oipţi nedormite, arzând de ură faţă de duşman,, găseau totuşi forţele necesare pentru a însufleţi şi alte regimente, mai puţin dârze, ajutândude să se reorganizeze, sau alegând din mijlocul lor

pe ostaşii mai tari, pe care îi încadrau în unitatea lor.

D© amlbele părţi ai© drumului sipre Donbass se ridica praful stârnit de lungile convoaie de ţărani voluntari. Ziua — fumul, noaptea — văpăile, urmăreau necontenit convoaiele. Nenumăraţi tineri din aceste convoaie se .apropiau călare de trenul blindat — acest vas amiral al armatei — nu gândui-se a fi primiţi şi ei în *„şaloanele”* pentru „înarmarea şi apărarea Ucrainei”. ’Trebuiau primiţi şi dintre ei. Parihomenco se urca pe cal, mergea dealunigul convoaielor, întreba despre organizarea lor, dădea sfaturi, indica direcţia spre Millerovo, îi liniştea şi se întorcea la tren înconjurat de câţiva flăcăi del-a ţară care voiau cu orice preţ „să fie în a Cincea”.

„A Cincea” era bombardată- acum nu numai de: .unităţile inamice care o urmăreau, dar dinar de menşevici şi socialişti- •reivoluţionari, care încercau s’o ¡lovească din coastă.

Lângă oraşelul Lis-ioeansc se afla o fabrică de potasă, cu enorme rezervoare de gaz. Sfătuiţi de socialiştii-revoluţionari, muncitorii fabricii cer-ură comandamentului Armatei a cinceia să le dea artilerie de câmp şi arme, oa să se apere de duşmane! care se apropie. Din'însărcinarea statului- major, Parhomenco le ’ .dădu armele.

Atunci când detaşamentul Armatei a cincea trecu pe aproape de gară, se .auziră salve.' Nu bătea însă artileria' grea a duşmanului, ci artileria de câmp. Rudnev, şelful statului major, întrebă, nedumerit:

— De unde or fi luat nemţii artilerie de câmp ?

Voroşilov răspunse:

— O să ne ifie învăţătură de minte! Ăştia sunt socialiştii-revoluţionari, care trag asupra noastră cu propriile noastre obuze.

Trenul blindat care mengea în faţă ajunse în vârful dealului. De aici se vedea clar fabrica cenuşie şi rezervoarele. Sub razele soarelui, învelişurile lor păreau de bronz. Comandantul trenului blindat, un om lat în umeri şi sprinten, dădu comanda:

— Foc!

Voroşilov urmăTea tragerea cu binoclul. Când obuzele începură să cadă ,pe lângă rezervoare, Voroşilov dădu ordin, de încetarea focului.

— Dacă lovim în gaz, nu rămânem nici noi în viaţă: explozia ar arunca totul în aer. Bănuesc că vor pricepe la îel de bine ca şi noi —, şi ne vor trimite parlamentari.

Cam peste cincisiprezece minute, gâfâind, delegaţia socla- liştilor-revoluţionari apăru lângă trenul blindat. Paihomenco îi întâmpină încruntat. Ţinându-se cu o mână de uşa vagonului, Voroşilov se apleacă înainte, strigând:

— Ce faceţi, trădătorilor ? Trageţi în noi, iar pe nemţi aveţi de gând să-i primiţi cu pâine şi sare? Plecaţi de-aici, mişeilor! Nici nu vreau să vă aud. Tăceţi li

Parhomenco adăugă :

— Altceva nici nu le rămâne de făcut, decât să tacă 1 Le-am şi luat obuzele şi armamentul.

Acordând o mare importanţă operaţiei de lângă Lisiceansc, Straulb trimise ta fabrica de potasă pe cei mai încercaţi din agenţii săi. 'Mânuia cu prudenţă banii,, deşi comandamentul german superior îi lăsase mână li'beră în această privinţă. Economia, însă, ena legea de căpătâi a mundii lui. To'tuşi, agenţilor le promise recompense mari pentru distrugerea statului major al Armatei a cincea.

Ca şi când ar fi presimţit insuccesul acţiunii sale, Straub se grăbea el însuşi 6ipre Lisiceansc. Dar statul major general îl întârzia. Armata germană se apropia de ţinuturile bogate ale Donului. Se elaborau planuri pentru o mai strânsă colaborare cu cazacii. Strâmb, care cunoştea bine Doubassul 'şi Lu- gansc, era întrebat în legătură cu uzinele şi atitudinea muncitorilor. Ca totdeauna, Straub răsipundea amănunţit, informând cu date bogate şi precise. De aceea şi întârziase cu venirea în. Lisiceansc. Planul lui, atât de grijuliu chibzuit şi conceput, căzuse. De ce? Dintr’o prostie. Se speriaseră că vor sări în aer rezervoarele cu gaz, deşi nimeni nu ştia încă dacă sunt pline sau nu. Inginerul-şef plecase la Harcov, tehnicienii fugiseră şi nimeni nu putea' dia nicio lămurire. înfuriat şi alarmat, Straub luă cu sine trei dintre agenţii săi şi pomi spre trenul Armatei a cincea. Dacă nu reuşiseră cu bombardarea statului major al Armatei a cincea, atunci cel puţin să aif’.e câţi sunt. Kotărîse să li se prezinte drept „parlamentar”.

Ridicându-sc în picioare în trăsură, recunoscu de departe pe .parlamentarii* fabricii de potasă. Idioţii ! Privind, însă, mai atent grupul de oameni, îşi înfipse pumnul în umărul vizitiului. Caii se opriră.

— întoarce, — ordonă el. Nu mai avem ce face acolo.

Trăsura se întoarse.

Straub se lăsă pe pernă. I se strânse inima.

— Ce-i cu dumneata. Ernst ? — întrebă unul dintre agenţi, privind nedumerit faţa palidă a lui Straulb.

— N’avem noroc ! — răspunse rânjind Straub. — Ne-ani •depărtat la timp-

--- Dar cine e acolo ?

— Acolo... acolo, e un om... îl cunosc demult... de aproape zece ani..- cu toate că ne întâlnim foarte rar... Mă cunoaşte şi el la fel de bine...

Straub exagera' şi-şi dădea seama că exagerează. „Mă cunoaşte la fel de bine...“ Dar până şi lui, acestui spion încrezut şi destul-de

norocos, îi era ruşine faţă de sine însuşi. Desigur, în timpul războiului nu se poate să nu-ti fie frică măcar odată.-. Fiecare militar ştia acest lucru... Şi iată, avu şi el prilejul să se înfricoşeze. De ce ? Să-l fi înfricoşat oare atât de puternic amintirea anului 1905 şi a zilelor petrecute la Maoarov-Iar? Să-şi fi adus aminte de toate? Atunci, prin ce altceva să-şi explice spaima care-l sguduise la apariţia înaltei siluete a lui Parhomenco, în timp ce acesta discuta cu parlamentarii ? Doar apariţia lui Parhomenco nu fusese un lucru neaşteptat. Straub ştia că Parhomenco se află la statul major al Armatei a cincea. Şi totuşi nu putea uita senzaţia de frică de atunci, nu şi-o putea ierta-nici sie însuşi, nici celuia care i-o pricinuise. Nu, nu, ■nu putea fi uitată!

Şi Straub n'a uitat.

Armata a cincea se opri în gara Melovaia, ultima gară înainte de Lugansc. Două divizii duşmane se apropiau de oraş. Muncitorii îi finea pe loc, cucerindu-le prim contraatacuri bateriile,- mitralierele şi luând chiar prizonieri. În acest timp Lugan- sc-ul se evacua. Familiile plecară spre Millerovo, bunurile uzinei 1or fuseseră duse spre o ţintă mai îndepărtată.

Voroşilov se întoarse din linia întâia a ifrontu'ul, înir'o maşină, pentru a controla evacuarea. Clădirea comitetului executiv, pustie, cu rezonanţă puternică, îi aduse aminte de Har- ■cov. Şi totuşi Luganscul se evacua într'un mod mai organizat. Voroşilov- cercetă planul evacuării, care-i fu adus de Parhomenco.

— Trecerea spre Nord este -blocată, — spuse Parhomeneo. — La fiecare eşalon -aim pus ostaşi credincioşi care să zorească treaba ; altfel nici grosul armatei n'o să poată trece.

— Dacă nu vom putea străbate spre nord, coborîm spre Sud, spre Volga.

— Prin stepă ?

— Rrin stepă.

— Şi eşaloanele ?

— Eşaloanele vor veni cu noi.

Parhomeneo tăcu. Trase în gând o linie dreaptă delà Nord spre Sud, adică delà staţia Millerovo la staţia Lihaia. de unde începea drumul spre Volga, spre Ţariţân. El ştia că 'noepând chiar delà Millerovo, drumul prezenta greutăţi mari. Şi cum să înaintezi delà Lihaia încolo, când la fiece pas sunt sate căză- ceşti ? Parhomeneo avea o încredere nemărginită în dibăcia şi spiritul inventiv al lui Voroşilov, Preţuia atât de mult 'această minte clocotitoare şi inspirată, încât accepta neobişnuit de repede hotărîrile lui. Raportă :

— Le-am arătat ostaşilor că punctul de întâlnire va fi Rusia. Pentru familii şi comitetul executiv, am eliberat foi de drum până la

Samara.

— Uzina de muniţii să fie evacuată în întregime.

— Am înţeles, tovarăşe comandant de armată !

Parhomeneo se grăbi spre uzina de muniţii. Uzina îşi încetase lucrul. împreună cu paza, Parhomeneo străbătu secţiile pustii şi se îndreptă spre staţiunea electrică. Cu primul pas peste ■pragul uşii, izbucni într’o exclamaţie şi sibură spre fratele lui, Ivan, care îndeplineai funcţia de preşedinte al comisiei de evacuare. Era 'târziu noaptea. Ivan Critchi abia îşi condusese familia, după care expediase două eşaloane cu şcoli şi orfelinate. Se certase îndelung cu Liza Lamâceva, şefa eşalonului, care tot cerea alimente. Era obosit şi flămând, pentrucă toate proviziile proprii le dăduse familiei-. Se culcase apoi să tragă un pui de somn. Fratele lui fu nevoit să-l scuture sdravăn de umăr, până să-l trezească. Dar Iv-a-n nu recunoscu- în omul slab, cu dbraijii scdfâlciţi, şi cu ochii roşii şi strălucitori, pe fratele său Alexandru.

— Lasă-mă să dorm. Nu mai pot, — mormăi el.

Alexandru, însă, întrebă autoritar :

— De ee n’au fost scoase axele şi lagărele de la maşinile electrice ? Le vor putea folosi nemţii!

Aduse un căuş cu apă rece. Ivan gemu şi oftă, apoi bău .apa, se spălă şi porniră să-i scoale pe căruţaşi. Pe drum, Ivan întrebă: —

— Ai trecut pe a caisă ?

— Au plecat doar. Nu-mi plac locuinţele goale.

— Haritina Grigorievna m’a rugat să-ţi dau asta : poate-ţi va prinde bine pe drum. Şi Ivan îi întinse cartea prea bine cunoscută, citită şi răscitită : ..îngrijirea calului“.

Alexandru o făcu sul şi o vârî în buzunar. Noaptea era întunecoasă. Căsuţele — tăcute. Căruţaşul căsca sâcâitor de tare., Alexandru întrebă:

— Copiii sunt sănătoşi ? Dar nevasta ?

— Is bine cu toţii. La Millerovo am să-i trec în vagonul meu închis, — e mai sigur.

— Ai dreptate. Nu cumva ştii dacă l-au luat cu ei pe Mamin Sibireac ?

— Se pare că l-au luat.

Lui Parhomenco îi plăceau cărţile lui Mamin-Sibireac; visa că odată şi odată va ajunge în munţii acoperiţi de păduri ai Uralului, IŞi închipuia discuţiile cu căutătorii de aur, se vedea când în fundul minei, când urcând ca un câine alături şi cu cocoşul armei ridicat, pe povârnişurile acoperite de vegetaţia deasă şi verde. El însuşi legase „Operele complete” primite odată cu revista „Niva“, făcând pentru ele o policioară gravată de lemn. Un singur lucru îl necăjea: Mamin-Sibireac

nu se pricepea la cai.

Părăsind Luganscul, eşaloanele Armatei a cincea se apro- piară de Millerovo. În ziua de 29 Aprilie, Millerovo fu bombardat de avioanele inamice. O parte din eşaloane, cu familiile şi avutul lor, reuşiră să se strecoare mai departe, dar inamicul se apropia din spre nord de staţia vecină, Certcovo. Muncitorii erau îngrijoraţi de soarta eşaloanelor şi a familiilor lor.

Duşmanii reuşiră] sa .intercepteze calea ferată. Artileria grea şi o mulţime de unităţi inamice ocupară Certcovo.

Aflată în cumpănă grea, Armata a cinceal se opri. Acum, încotro ? Toate drumurile erau ticsite de eşaloane; manevrarea lor părea aproape imposibilă. Haidamacii trimiteau provocatori băgând vrajbă, oa unităţile să se certe pentru locomotivele puse la punct şi pentru celălalt material rulant ; ostaşilor roşii li se spunea că lucrătorii delà căile ferate sunt plătiţi de nemţi. În unele locuri, mecanicii locomotivelor stinseră focul şi dispărură.

■ Comandantul Armatei a cineea hotărî să meargă spre Llihala şi după trecerea Donului să se îndrepte spre Ţaritân. În ultima clipă .se anunţă că'n spatele lor, cazacii aruncă podurile în aer. Atunci, descărcând toate alimentele — făină şi unt — ultimul eşalon al armatei fu încărcat cu tot ce era necesar : şine, traverse, piuliţe, unelte de săpat — pentru repararea podurilor şi a liniilor ferate. Croindu-şi drum anevoie printre linii, trenul blindat ieşi dintre eşaloanele de frunte care acum deveniseră codaşe, încadrându-se între eşaloanele codaşe, devenite acum de frunte. Trei mii de vagoane, se ciocneau în tampoane, pe alocuri alene, pe alocuri cu îndârjire. Peste o sută de locomotive începură să şuiere. Statul major, ostaşii roşii, muncitorii şi ţăranii, soţiile şi copiii, lor, maşiniştii' şi mecanicii, strungarii şi lăcătuşii, armamentul, muniţiile, hainele, hrana, mecanismele şi maşinile uzinelor,, banii şi aurul din bănci, medicamentele — toate acestea se mişcară încet spre Lihaia.

În compartimentul lui Parhomenoo intră Vasia Gaivoron.

— Am cules de peste tot informaţii precise, — raportă el. — S'a constatat în mod sigur că Ivan Critchi cu familia lui, precum şi familia dumitale, Alexandru Iacovlevici, au rămas tăiati de Millerovo. N'am putut afla dacă au reuşit să se strecoare spre Voronej sau dacă au căzut în mâna nemţilor.

— Pune punct, — strigă îndurerat Parhomenco.

înainte vreme, de la Ţariţân la Lihaia se aducea gaz şi ţiţei, iar la Ţaritân veneau cărbuni din bazinul Donatului deoarece între Lihaia şi Zamgalov se afla un şir întreg de mine de cărbuni. La douăzeci şi trei de kilometri depărtare de Li- fiaia, acolo unde râuleţul Belaia Calitva se varsă în Donet, — lângă satul căzăcesc Ust-Calitvenscaia, cel cu peşteri străvechi săpate în roci de gresie şi de cretă — se găseau minele societaţii metalurgice din Sudul Rusiei, mine din care Se scoteau înainte peste un milion de puduri de cărbuni.

Acum însă se îndrepta către Lihaia cu totul altfel de marfă : detaşament după detaşament, eşalon după eşalon, convoi după convoi. Şi mai veneau grele trenuri blindate, comandamente, cancelarii. La început sosi Armata a treia ucrainiană, care se retrăgea de la Zverevo. De abia fu încartiruită, că şi veni Ammata a cinoea ucrainiană. Toţi cereau apă, cărbuni, petrol şi mai cu seamă linii libere. Dar toate acestea de unde să le iei ? Patrulele de recunoaştere raportau că, lângă Calitva, cazacii aruncaseră în aer podul.

Printre eşaloane se răspândi svonul alarmant că drumul spre Ţariţân, ca şi cel spre Voronej, fusese tăiat.

Inamicul înainta, susţinut şi acoperit de numeroase avioane. Calculele lui se dovedeau a fl bune. Stepa era goală. Doar prin câte o vale dacă mai puteai zări câte un pom. O pasăre de oţel sboară deasupra ta, te ameninţă cu bombe. Unde să te ascunzi ? Dar dacă nimereşte în eşaloane ?.., Şi fiecare eşalon transportă obuze, cartuşe, iar în stepă coloana de oameni se vede hăt, de departe. Fără voie, inima ţi se strânge de frică...

În ziua de 4 Mai sosi de pe front Voroşilov. Ajuns în gară, declară că a venit după întăriri, deoarece inamicul aduce mereu forţe proaspete. De altfel asta se şi vedea. Avioanele duşmane sburau necontenit deasupra staţiei şi aruncau bombe. Probabil că inamicul mal avea şi alte intenţii. Armata a treia ucrainiană se desorganizase de tot. Mici detaşamente părăsiseră frontul din proprie iniţiativă. Cei rămaşi erau gata să lase frontul descoperit în orice moment. Duşmanul îţi putea cădea din spate dintr’o clipă într’alta şi în cazul acesta chiar ostaşii cei mai de nădejde, cum erau cei din Lugansc, ar ii pu'tut să şovăe. Puteai ghici aceste gânduri şi din faptul că atunci când Parho- menco exclamă : .,ce harababură!“ referindu-se la desordinea din gară, — Voroşilov îi răspunse printr’o glumă, nevoind să cerceteze mai adânc cauzele debandadei:

— Nu face nimic. Bolşevicii sunt în stare să ’nghită şi foc, nu numai harababură...

În biroul şefului de gară — un bărbat gras, -astmatic şi fricos — se adunaseră pentru consfătuire comandanţii politiei ai Armatelor a treia şi a cincea. Prezida tovarăşul Artiom, şeful guvernului republicii Doneţ-Crivoi-Rog. Voroşilov luă ouvân-i tul, analizând situaţia frontului şi măsurile luate pentru apă-' rarea gării Lihaia. De-afară se auziră strigăte, apoi bâzâitul unui avion. O bombă căzu pe aproape. Cineva gemu. Prin faţa ferestrei prăfuite, pe care se sbăteau trei muşte mari, trecură nişte brancardiere purtând un rănit. Voroşilov vorbea, uitân- du-se din când în când la reprezentantul Armatei a treia.

— Toate unităţile să coboare din trenuri. Trebue ca toţi să ia parte la luptă. Duşmanii nu vor trece de Lihaia, dacă noi le vom dovedi că pentru distrugerea noastră totală sunt necesare forţe mari. De altminteri se pare că şi-au dat seama de acest fapt, pentrucă şi-au adus aviaţia. Pe de altă parte, ne- având forţe prea numeroase, se grăbesc să ajute formarea bandelor generalului Crasnov care se găsesc înaintea noastră.

El aruncă din nou o privire asupra reprezentanţilor. Armatei a treia. Feţele acestora spuneau că pe Armata a treia nu se va putea conta, cum de altfel o şi dovediseră detaşamentele care au părăsit frontul din proprie iniţiativă. E de presupus că Voroşilov înţelese ce exprimau chipurile lor, deoarece continuă fără niciun fel de ocol:

— Eu propun ca retragerea să fie acoperită de Armata a cincea. Armata a treia să meargă înainte, pentru a bate bandele lui Crasnov, să cureţe drumul şi să repare imediat podul aruncat în aer. Drumurile şi podurile să fie păizite cu orice preţ!

Consfătuirea acceptă propunerea lui Voroşilov. Reprezentanţii Armatei a treia se îndreptară către unităţile lor. În grupul pentru repararea podului, fură aleşi şi cei din Lugansc. Paiihomenco trimise acolo pe Vasia Gaivoron. Acesta mergea suduind, neînţelegând importanţa reparării podului.

— Ţi -¡ai lualt oameni de nădejde, Lavruşa, — constată Voroşilov.

— Sunt oameni din armata ta de nădejde, — răspunse zâmbind Parhomenco.

În urma lor mergeau vreo trei sute de oameni obosiţi, adică tot ceea ce reuşiseră să adune de prin eşaloane. Repartizaţi în grupuri de câte cinci-zece inşi, ei fură trimişi la unităţi să-* îmbărbăteze pe ostaşi, spunându-le că eşaloanele vor pleca în ordine şi că trebue să mai ţină piept nemţilor încă vreo zece ore.

Era lîn ajunul Paştilor. Noaptea, întunecoasă. Pe cer se fugăreau norii. Voroşilov, Parhomenco şi câţiva comandanţi de detaşamente

stăteau pe o movilă. Jos în întuneric sclipea din când iîn când flacăra unui chibrit, luminând fugaT chipul neras al vreunui ostaş. Ţigara se aprindea în noapte şi capătul ei aprins se vedea trecând dieta om la ora. O voce ră'guişită, întreruptă de tuse, spunea trist:

— Azi e ajunul Paştilor, măi fraţilor.

— D'aia ne trimit nemţii ouă.

De parcă ar fi vrut să întărească aceste cuvinte, un obuz greu sbură prin întuneric şi explodă undeva în câmp, luminând pentfu o clipă cu o lumină albastră-roşietică.

Din întunerec se auzi în glas:

— Ne pregătesc Paştele.

— Din partea mea mi-e tot una, — spuse aceeaşi voce răguşită. — Paşte sau Crăciun, tot una e. Tare aş vrea, fraţilor, s'o mai văd pe Sofca... Tii!... Ce mai fată! trei ani m'a tot aşteptat...

Din cealaltă parte îi răspunse alt glas:

— Trei ani te-a aşteptat şi cinci copii ţi-a dat!

Râsetele izbucniră în cascade prin jurul movilei şi cu ecouri, departe în stepă. Oamenii râdeau, dar nu atât de hazul glumeţului. Râdeau pentru a se simţi mai siguri, mai aproape unii de alţii. Şi lucrul .acesta fu de ajutor. Glasurile deveniră mai sgomotoase. Cineva luă un ceainic şi spuse că va face un ceai fierbinte cu apă din râul care mai purta încă urme de zăpadă. Cel răguşit, fără să se sinchisească de glumele celorlalţi, continua să povestească despre credinţa Sofcăi.

Din fund, un nou glas interveni:

— Ai îmbarcat-o, frate ?

— Păi sigur ! E în trenul al şaptelea, vaigonul doi.

— Aşa? Mâine mă duc la ea în control.

Alte gâlgâiri de râs şi alte glume.

În zorii zilei, canonada spori în intensitate. Inamicul adusese forţe şi baterii noi. Pe la opt dimineaţa, Voroşilov fu înştiinţat că la amândouă flancurile, detaşamente întregi îşi pă- răsese poziţiile. Aşa cum se bănuise, detaşamentele Armatei a treia plecară primele. Dela gară sosi călare Râbalco, flăcăul acela robust din Maearov-Iar. Calul era tot o spumă. Când se opri în fata lui Voroşilov, animalul lăsă capul în jos şi începu să tremure de parcă nu i-ar fi venit să creadă că fuga s'a !er-rninait. Râibaloo arăta pământiu la fată, ia,r oohii stăteau gata să-i iasă din orbite.

—[1] Tovarăşe comandant 1 — strigă el. — Tovarăşe comandant!

Ai noştri au năvălit cu totii la trenuri. O să fie răscoală, nu alta, tovarăşe comandant...

Voroşilov îşi întoarse calul sur, cu stea neagră în frunte, şi-şi roti ochii deasupra câmpului pe care explodau- obuzele nemţeşti.

— Ia comanda, Parhomenco 1 — ordonă el. — O să 'ncerc să-i opresc la Lihaia. Tu, acopere-ne retragerea.

Şi dădu pinteni calului.

— Cât să rezistăm, tovarăşe comandant? — strigă după el Parhomenco.

— Până la ultimul om I — răspunse Voroşilov. — Şi să aducă neapărat trenul blindat 1

— Am înţeles 1

Cu cât te apropiai mai mult de statie, cu atât drumul era mai aglomerat. Cavaleria galopa deadreptul peste câmp. Tunurile ba se înfundau în nisip, ba se împotmoleau la răscruci în noroi,. Atunci, tunarii tăiau şleaurile cailor şi încălecau, su- duind. Infanteriştii îi ameninţau din urmă şi-i înjurau cu răduf, numindu-i trădători şi ticăloşi, dar nimeni nu rămânea lângă tunuri. Ardea un stog de fân. Un şopron cu maşini agricole luă şi el foc. În statie se auziră împuşcături. Cineva strigă :

— Inamicul 1

Voroşilov îşi dădu seama că unităţile nu mai pot fi oprite. Se duse la şeful gării. Acesta, rotofei, fără haină, încălţat doar cu galoşii pe picioarele goale, îl recunoscu numai atunci când comandantul îl ameninţă cu împuşcarea. Cu ajutorul unui telegrafist şi ah unui ' nU".l de la ún depozit incendiat, începu să caute mecanici, *su* lib. ze liniile, să îmbarce ostaşii şi să ex

pedieze tienurile. Fugarii de pe front erau prinşi lângă gară şi grupaţi în detaşamente noi.

— Dar podul de lângă Calitva Albă e reparat?

— Reparat, reparat, — răspundeau precipitat comandanţii, — că n'om îmbarca degeaba oamenii în trenuri.

Se constată că multe vagoane trebuiau părăsite: unităţile Armatei a treia luaseră la plecare şi locomotive care nu le aparţineau, astfel că pentru operaţiunea aceea nu mai aveau cit ce să tragă vagoanele. Voroşilov ordonă ca vagoanele să fie împinse în direcţia din oare venea inamicul şi să li se dea foc. La mijloc fură aşezate vagoanele cu proiectile.

Pe. deasupra gării trecu o formaţie de avioane duşmane, aruncând bombe.

— S'ar putea ca Parhomenco să nu vină la timp cu trenul blindat şi tot nu putem lăsa deschis drumul inamicului. — spuse Voroşilov. — Dă foc I

Flăcările cu'prinseră vagoanele.

Eşaloanele porniră spre Don.

Din stepă nu mai veneau acum în staţie decât răniţi căz- ieţi. Forţele principale fură îmbarcate în pripă.

Pretutindeni, oamenii întrebau:

— Unde e Voroşilov?

— Vine şi el.

— Cu ce tren ?

Dar nimeni nu ştia în ce tren se urcase Voroşilov.

Deasupra staţiei Lihaia pluteau nori deşi de fum înnecă-- dos. Tunul bubuia fără întrerupere. Într'un târziu, îşi făcu apariţia, venind din spre podul reparat, şi trenul blindat al lui Parhomenco, care într'adevăr se retrăgea ultimul. La vreo circi kilometri se vedeau lanţurile de trăgători inamici şi ceva mai departe, se apropia greoi, parcă pipăind drumul cu prudenţă, trenul blindat inamic, de culoare verde-închis. Dincolo de gară, lângă macaz, o locomotivă răsturnată bara nemţilor calea. Alături de ea stăteau numeroase vagoane încălecate. Toate erau cuprinse de vâlvătăi. Ceva mai laoparte ardea un iren. Vagoanele din mijlocul lui, începură, deodată, să sară în aer.

Dându-şi seama că ai lui nu prea fuseseră siguri asupra sosirii la timp a trenului blindat, Parhomenco se simţi oarecum jignit. Ce-i drept, trenul era în cea mai mare parte dis-

trus. Nu mai avea intacte decât roţile, osiile, câteva mitraliere şi trei tunuri. Bateriile inamice trăgeau şi acum asupra lui. Totuşi, Parhomenco era mândru că reuşise să-l aducă până la Lihaia.

Un marinar tânăr se apropie de comandantul trenului blindat şi arătă cu mâna spre obstacolul pe care-l creau vagoanele cuprjnse de flăcări:

— Daţi ordin, tovarăşe comandant...

— Ce ordin să dau ?

— Să aruncăm vagoanele în aer şi să liberăm drumul spre inamic.

Parhomenco se miră puţin de siguranţa cu care vorbea tânărul marinar. Era limpede că'rc închipuirea ostaşului — vagoanele incendiate puteau fi aruncate în aer, fără ca drumul să fie avariat.

— Dă jos mitralierele şi scoate închizătoarele tunurilor ? — ordonă el.

• Soldaţii aşezară pe iarbă cinci mitraliere şi trei închizătoare de tun. Parhomenco scoase apoi şapca şi scrise pe cozorocul care îi servea drept carnet de însemnări: „Primit cinci mitraliere şi trei închizătoare", appi se acoperi şi-l întrebă pe marinar:

— Dar pe inamic îl vezi ?

— E cam la trei kilometri şi jumătate de noi, răspunse- tânărul marinar cu faţa rotundă, ferm convins că nu greşise.

— Dă-i drumul! Cu toată viteza asupra inamicului!

— Cu toată viteza asupra inamicului ! — repetă marinarul, urcându-so în tren.

— Ai grijă să sări la timp.

— Se 'nţelege. După cincizeci de metri, sar.

Şi trenul blindat porni cu toată viteza înapoi.

Când socoti că făcuse cincizeci de metri, marinarul sări jos, rostogolindu-se pe povârnişul terasamentului, fără să-şi piardă aerul demn şi şapca. Se ridică însă imediat în picioare, se scutură de ţărână şi alergă în goană după Parhomenco, târând totodată şi mitraliera care-i fusese lăsată în grijă.

Când Parhomenco ajunse la gară, trenurile trecuseră de macaz şi îtiaintau, împingându-se unul pe altul. În partea cealaltă a gării, dincolo de al doilea macaz, se auzi o bubuitură: trenul blindat al lui Parhomenco îl ciocnise pe cel inamic şi-l svârlise de pe linie.

Arătând spre ultimul eşalon, marinarul întrebă :

— li ajungem din urmă şi ne urcăm ? ,

— Voroşilov mi-a ordonat să le acopăr retragerea.

. Un rănit sosi la gară într'o şaretă. Avea capul înfăşurat cu un şal. iar picioarele lungi şi desculţe îi atârnau până a- proape de pământ. Altul rănit la mână ieşi din biroul şefului dé gară. Primul bâigui ceva şi-i arătă 6pre locul lilber de lângă el,

— Bandajează-l, — spuse Parhomenco către marinar, a- rătând spre rănitul înfăşurat în şal.

Marinarul scoase un pansament şi îl (bandajă repede. Ră. nitul propuse apoi ca mitralierele să fie aşezate în şaretă, alături.

— Pe Voroşilov nu l-ai văzut? — îl întrebă Parhomenco pe al doilfea rănit.

— Pe Voroşilov?... Voroşilov îmbarca trupele. Dar în timp ce îmbarca..Avea un c'al sur, nu'-i asa ?

— Da.

— I l-a suflat cineva. A plecat cu unul ca ăsta. — Şi arătă cu mâna spre mârţoaga delà şaretă. — Ne-a venit sfârşitul, (fraţiiliar... O să ne atace nemţii cu cavalerie, dacă trenul blindat nu poate răzbi.

— Ce tot yorbeşti de cavalerie? — râse marinarul cel tânăr. — Se vede cât de colo că eşti infanterist. Cavalerie noaptea ? Ia uită-te la soare !

Prin astă voia să spună că soarele e gata să dea în asfinţit. Între norii sfâşiaţi şi subţiri, soarele atârna'.roşu şi nemişcat deasupra câmpiei. Dar atât marinarul cât şi ostaşul pe care-l luase în zeflemea, privind soarele acela 6inis'tru, parcă din basme, se gândeau la cu totul altceva, decât la a- propierea amurgului.

întregul detaşament, — comandantul, cei cinci infanterişti şi doi răniţi. — erau frânţi de oboseală. Ei nu puteau şi nici nu trebuiau să se odihnească : erau cu adevărat convinşi că acopereau retragerea armatei.. Ţeava mitralierei din şaretă privea înapoi. Cu; ¡toate că şedeau (foarte incomod, izbiţi tot timpul de mitraliera care. vroia parcă să demonstreze că doar ea

singură e stăpână în cuprinsul acela strâmt, irăniţii n'ar fi acceptat pentru nimic în lume să se despartă de ea. Din când în când strigau câte un cuvânt ostaşilor adormiţi în drum de oboseală şi strigătul lor era atât de autoritar, încât ostaşii se ridicau numaidecât şi clătinându-se, se alăturau micului detaşament. Astfel efectivul se mări la aproape treizeci de oameni- Pe ambele părţi ale drumului zăceau cadavre de cai, cu picioarele şi capetele întinse, de parcă ar fi vrut să continue fuga nebună. Parhomenco le privea silindu-se să calce cu siguranţă. La fiecare pas i se părea că în faţa lui se cască o prăpastie adâncă şi neagră, din oare pricină nu-şi putea stăpâni tremurul picioarelor. Parhomenco se întreba :

„Cum se poate să-i fure calul comandantului de armată ? E în stare armata noastră de aşa ceva ?“. Privindu-şi oamenii din detaşament, îi admira pe răniţii cu feţele învineţite. Deşi se' vedea cât de colo că suiferă îngrozitor, îşi suportau cu resemnare suferinţa. Din când în când îşi uşurau durerile prin câte o înjurătură. Ceea ce îl bucura însă peste măsură, era faptul că vrăjmaşul nu reuşise să captureze până atunci"; niciun prizonier. Cadavre or fi ele, dar niciodată inamicul nu va menţiona în comunicate că a luat atâţia sau atâţia prizonieri.

Simţind apropierea omului, un cal greu rănit gemu. Marinarul se abătu din drum şi-l împuşcă. Parhomenco se gândi r ..Voroşilov va voi să inspecteze frontul pentru a-i linişti pe tovarăşi. Dar poţi umbla atâta drum dacă n'ai cal bun ? Proastă treabă, proastă de tot...“

Parhomenco şi-l închipui pe Voroşilov agitându-şi cravaşa şi gonind călare pe o gloabă costelivă şi lăţoasă. Căluţul 6e încordează, grozav ar vrea să meargă în galop, dar nu . mai are putere decât să svârle din picioare...

Deodată Văzu în faţă, pe o colină cu iarbă uscată şi străvezie, rămasă de anul trecut, un ostaş călare pe calul sur al comandantului armatei. O parte a trupului îi era luminată de reflexe roşii, iar partea cealaltă — întunecată I Scara strălucea cu reflexe sângerii şi mal pronunţate. Parhomenco se cutremură de mânie şi strigă :

— Călăreţ, stai I

Călăreţul se opri.

Deşi Parhomenco nu le spuse oamenilor săi niciun cuvânt, aceştia luară armele în cumpănire şi dădură fuga spre calul sur.

— Cine eşti ? — se auzi glasul călăreţului. — Tu, La- vruşa ?

Parhomenco se întoarse brusc spre detaşamentul său.

— Unde-aţi plecat? — le strigă el. — Voi trebue să însoţiţi şareta. Nu vedeţi că-i comandantul armatei ?

Detaşamentul se opri bucuros. Oamenii începură să discute între ei. Vocile deveniseră mai vesele. Parhomenco ar ii dat orice, numai să se poată opri şi el locului, atât era de vlăguit. Datoria îl silea însă să se

ţină dârz, tare, să meargă fără şovăire drept înainte. Când ajunse pe creastă, când a- tinse cu mâna calul sur şi dădu cu ochii de cerul străveziu şi nemărginit pe care stelele prindeau a răsări una câte una, capul începu să-i vâjâe, genunchii i se tăiară. Voroşilov îşi oprise calul, dându-şi seama cât de istovit era prietenul său. Asta dură însă doar o singură clipă; calul porni iarăşi cu paşi mari şi înceţi.

— Ai văzut? — întrebă Voroşilov.

— Am văzut, — răspunse Parhomenco. — Cu şase ostaşi acopăr toată retragerea.

Buzele îi erau uscate. Cu neputinţă să mai continue. Intenţiona, să spună că şase .ostaşi îi erau deajuns pentru a-i ţine în loc pe nemţii zăpăciţi de neobişnuita rezistenţă ce li se opusese, dar în acelaş timp îşi dădea seama că Voroşilov dorea cu totul altceva. Pe Voroşilov îl durea părăsirea U- crainei, neputându-se mângâia numai cu gândul că Armata a cincea lupta bine. Parhomenco îl înţelese şi simţi el însuşi acelaşi lucru, când Voroşilov exclamă cu amărăciune:

— Ce ruşine 1

Da, era ruşinea retragerii, însă planul de rezistenţă se dovedise bine alcătuit. Se luaseră toată măsurile posibile şi inamicul fusese bătut în atâtea rânduri. Da, planul a fost bun, armata ia fost evacuată în întregime. Ruşine va fi numai dacă nu vor reuşi să reorganizeze; armata, numai dacă albii îi vor împiedica.

Pe cine avem în avangardă ? Unităţi din Armata a treia. Anarhişti. Isterici. Nu merge. Cine asigură retragerea ? Cine conduce convoaiele? Cine le apără? Cine reface podul peste Doneţ ? Ce a făcut acolo comandantul incapabil al Armatei a treia ?

Se întuneca. Pe cer apărură mii de stele.

Detaşamentul se adâncea în stepă. Comandantul armatei mergea în fruntea coloanei. Calul lui sur călca atât de sigur încât părea că auzindu-i doar tropotul, cei rămaşi în urmă .ieşeau din stepă şi de prin vâlcele. Miresme tainice şi îmbătătoare se iscau din adânc în întâmpinarea -detaşamentului.

O pasăre fluiera prin apropiere, obosită şi somnoroasă, când prelung, când întrerupt. Arareori răzbătea din stepă câte un val de aer cald, amintind de întinderile uscate care se pierdeau în zare.

Ostaşii cerceteau cu încordare această întunecime din ce în ce mai misterioasă şi mai îmbălsămată cu arome. Ce-i aştepta oare acolo? Cu cine mai aveau să dea piept? Cum z- rată Dormi acela? Unde vor răzbi? Spre viaţă ori spre moarte? Ce vor găsi dincolo de apele Donului ? Fericire sau suferinţă ?

PARTEA A DOUA

- 1

Deşi era primăvară,, Vântul s-uifla ca'n miez de vară, fierbinte şi uscat, de-ţi amorţea inima şi-ţi seca odhii. Oamenii lăsau privirile să lunece pe întinsul stepei — >o' zi, două, trei... o lună. Vântul sufla: mereu, legănând în bătaia sa iarba prăfuită ; părea că oricât s'ar strădui nu va. putea să măture praful de pe iarbă, să birue seceta şi să cuprindă întinderile nesfârşite !...

Eşaloanele se luptau cu greutăţile. Toţi muncitorii mineri şi metalurgişti ai Donbassului se puseseră în mişcare. Deşi se .glumea, se râdea şi chiar se cânta, iar maşinile de scris scoteau ziare de campanie, pentru toată lumea era limpede că aceste eşaloane nu semănau cu cele dinainte, puternice, rapide ; nici calea ferată nu mai era aceeaşi ; i s'ar fi cuvenit de altfel şi alt nume. Trenurile nu depăşeau nici cinci kilometri, pe zi, de parcă ar fi fost trase cu boi.' Pompele şi fântânile erau distruse. Apă nu se găsea. Ca să umple locomotivele cu apă, trebuia să se facă un lanţ de oameni, lung de câţiva kilometri,, care o aduceau drămuită, în căldări, ba adesea dhiar în gamelele cazone. Vagoanele nu se mai reparau. Când se defecta vrebnul, era răsturnat pe marginea terasamentului, iar inventarul său — mutat în alt vagon. Câteodată, de obidă şi de nă; duif, ■ minerii desdhideau focui asupra duşmanului, delà câte cinci-şase kilometri.

— iDe ce trageţi ? — întreba Parhomenco râzând.

:— Păi... duşmanul...

— Da' unde-l vedeţi voi ? Lăsaţi-l întâi 6ă, se apropie.

II lăsau să se apropie şi vedeau că e vorba de cazaci.

— Cu mâncarea cum staţi, tovarăşi ? — întreba Parhomenco apoi, ca să treacă la un subiect mai liniştit.

— Mâncarea ca mâncarea, dar cu încălţămintea o ducem prost...

— Ce să facem? Din păcate nu vă pot făgădui nimic. Cine vrea, poate să treacă la cavalerie. Cazacii îşi pierd şi pantalonii de pe ei, nu numai damele, când dau de cavaleria proletară I

După această glumă, care avu darul să mal descreţească frunţile, Parhomenco se îndreptă spre căruţe.

Aci situaţia se prezenta şi mal prost. Nimerind pe meleagurile căzăceşti, ţăranii slabeau din puteri. Ehei!... Când umbli pe pământul tău, printre oamenii tăi, e cu totul altceva. DaT aşa, fără sfârşit, zi de zi şi noapte de noapte, să auizi mereu că numai la graniţa chineză pu'teavei să te opreşti, atunci se schimbă lucrurile. Pe deasupra, îţi mal vin la ureche şi fel de fel de svonuri răspândite de conducătorii Armatei a treia — care se temeau nespus de mult de reorganizarea detaşamentelor lor — cum că oamenii lui Voroşilov au de gând să încarce tunurile din trenuri în căruţe, să ucidă pe toţi ţăranii care mit se vor învoi, şi apoi sa plece cu boii,, tăind stepa, spre Ţariţân. Printre căruţe hoinăreau derbedei înarmaţi, care noaptea jucau „copci", se îmbătau şi-i ameninţau pe ceilalţi cu cuţitele şi cu grenadele. Apăruseră şi boli. Deaceea, reprezentanţii ţăranilor îşi îndesau căciula pe ochi şi aduceau vorba că din partea lor ar fi mai bine să se întoarcă acasă, că şi boit tânjesc de dor.

Ca să le mai alunge gândurile negre, Parhomenco se interesă de comuniştii şi comsomoliştii pe care îi cunoştea.

— Au murit pentru Ucraina, — răspundeau oamenii întunecându-se la chip.

Când Parhomenco îi raportă lui Voroşilov despre ceea ce gândesc bătrânii, acesta zise:

— E cu desăvârşire cu neputinţă să le dăm drumul înapoi. Asta ar însemna să facem singuri agitaţie împotriva bolşevicilor. Nu le vom lua boii. Ba o să fie nevoie şă le mai dăm şi câte un cal, iar pe cal câte un instructor comunist. Ocupă-te tu de asta, Lavruşa, şi dă-mi raportul peste vreo săptămână.

În scurt timp, statul major al Armatei a cincea scoase o serie de instnictori comunişti. Convoaiele de căruţe împărţite în detaşamente îşi aleseră comandanţi, iar aceştia îşi împărţiră detaşamentele în companii şi plutoane. Astfel neliniştea se mai domoli, mai ales că li se dădură-şi arme.

Într'o .dimineaţă, cu un puternic sgomot de tampoane, eşaloanele se opriră. În faţa lor terasamentul era pustiu ; nici şine, nici traverse.

Prin pământul roşcat, încă jilav, roiau lungi viermi roşietici. Terasamentul golaş şi ruginiu se prelungea adânc în stepa acoperită cu floricele albastre.

Sosi Voroşilov.

■Cavaleriştii găsiră lângă pârâu, grămezi uriaşe de şine şi traverse arse. Din felul cum se prezentau distrugerile, era de închipuit că ticăloşii de cazaci înhămaseră o mulţime de cai şi de boi de o parte şi de alta a căii ferate, întocmai ca la sănii, şi mânaseră vitele până ce înfăptuiră prăpădul. Şinele se îndoi- seră, trosnind, iar traversele săriră din loc. Ce bucuroşi trebue să fi fost de isprava lor I

— Frumos inel, — spuse Parhomenco, arătând spre ghemul de şine. — Se vede că hatmanul Crasnov ţine cu orice preţ să ne logodească cu moartea.

— Şina o poţi îndoi, dar slpinarea bolşevicilor — nu ! — răspunse scurt Voroşilov.

Şi se uită în largul stepei. Nu depaTte de terasament creşteau tufişuri verzi de 'tăvălugă.

— Ţineţi minte ce vă spun, tovarăşi ; cazacii alibi se vor rostogoli de lângă Don odată cu tăvălugele astea, iar vântul *o* să-i poarte până dincolo de Don.

Se apropie edhipa de reparaţie. Şeful ei, un lăcătuş mustăcios, jucându-se cu o cheie suedeză, se uită cu atenţie la grămada de şine încovrigate.

— Ce zidi ? Le-ai putea îndrepta ? — întrebă Voroşilov.

— D’apoi cum ! -

— Ştii ce zic eu? Scoate şinele din spatele nostru, pentrucă acum nu mai avem nevoie de ele, iar până să ne întoarcem, o să' pună duşmanul altele noi.

— De aici încolo, nici n’o să mai aiibă timp să le scoată, — adăogă Parhomenco.

Ciocanele înoepură a izbi cu putere, lopeţile prlnseTă a luci’ în soare. Voroşilov se îndreptă spre o încrucişare de lini: arse. Pe diurn întâlni un curier de la comandantul diviziei, organizată de Sceadenoo în satul căzăcese Morozovscaia situat înaintea lor.

Sub presiunea cazacilor alibi, divizia se retrăsese mai adânc în stepă.

Curierul acesta nu era altul decât Terenţl Lamâoev, comandantul regimentului 32. Nu se schimbase deloc. Era la fel de chipeş şi de elegant, ca şi în ziua când, ducându-şi regimentul spre Don, ¿se întâlnise cu’ Paâhomenco la Lugansc.’ Luându-l de o parte pe Parhomenco îl întrebă încet:

— Ia spune-mi, cazacule, cum e mai bine să-l iei pe Voroşilorv, mânios sau blând ?

— Mânios ? Numai dumnezeu ar putea să-i vorbească mânios, dar şi ăsta a fost desfiinţat.

— Oho! Că tare mândri mai sunteţi, — exclamă râzând Lamâcev. — Da' pe Liza mea de ce ai trimis-o în Rusia ?

— Parcă numai pe ea ? Şi familia mea am evacuat-o. Aşa a fost să fie... Viaţa, dragul meu, ,nu e totdeauna dulce ca o acadea...

Văzând că Parhomenco se întristează, Lamâcev îi strânse mâna şi spuse:

— Nu-i nimic. Sângele Lamâcevilor nu piere. O să-i aducă ea şi pe ai tăi. Dar ia spuine-mi, e adevărat că unii comandanţi sunt de părere c'ar fi mai bine să se înainteze spre Ţariţân în detaşamente separate întrucât, trenurile fiind mai greoaie, marşul laolaltă e prea anevoios ? Podul peste Doneţ l-au. reparat într'o săptămână, şi câte poduri mai sunt...

— Cam aşa ceva, dar vorbe de astea, le potolim noi la Morozovscaia, — răspunse sec Parhomenco, căruia nu-i plăceau eleganţa şi semeţia lui Lamâcev, calul său arătos şi escorta sa compusă din cincizeci de oameni.

Cazacul schiţă un zâmbet:

— Ei drăcie! Sigur că treibue să-i reorganizăm. Unii susţin că „noi cazacii, n'am îngădui trecerea[1] marelui fluviu, căzăceso, Donul". Iată, eu sunt cazac şi dau voie muncitorilor să-l treacă. Socialiştii-revoluţionari sunt acei care zăpăcesc toate minţile.

— Dar tu, la urma urmei, ce eşti ?

— Eu? Simpatizant.

— **Simpatizantul cui ?**

— Al lui Lenin.

Voroşilov citi scrisoarea lui Sceadenoo, stând rezemat de baraca haltei. Lamâcev, lăsându-şi soldaţii în câmp se îndreptă spre baracă, bădăbănlndu-şi mâinile. Pe drum, el îi povesti lui.

Parhomenco cum reuşise să treacă cu regimentul 32 În satul său natal 'Cernăşcovo, cum a găsit în locuil casei doar un mor- man de ruine incendiate, cum' între timp «în staniţa Nijnecirscaia 6e desfăşura alegerea hatmanului şi cum el, Lamâcev, surprinsese această alegere, organizase un meeting, arestase pe cei vinovaţi, chemase la arme pe cine 'treibuia şi se unise cu forţele luli Sceadenoo... În divizia acestuia existau numeroşi lucrători delà depouri, căci altfel răiziboi fără meşteri nu s'ar putea. Şi deodată adăugă pe un ton de lăudăroşenie:

— Se spune că Bmetian Puigacev ar fi originar din satul Potemchinscaia. Dar noi toţi credem că e din Cernăşcovul nostru !...

'La . auzul acestei afirmaţii, Voroşilov se întoarse brusc. Se aflau tocmai în faţa unor vagoane incendiate, care încurcau drumul în 'haltă.

Voroşilov reciti scrisoarea. Sceadenoo scria :

„Divizia noastră Donețco-Morozovscaia vine să se unească cu voi. În majoritate, oamenii sunt de prin alte- localități. Avem vreo 3000 de ostaşi curajoşi şi de nădejide, dar n'avern arme. Voi cum stați ?"

Voroşilov se uită îngândurat şi iscoditor spre Lamâcev. Acesta îşi trecu mâna prin păr şi mai scoase din buzunar o hârtie. Era cererea regimentului 32, adresată statului major al Armatei a ducea. Aveau nevoe de cincisprezece puduri de cule, de diferite mărimi 1

— Ce război mai poate fi şi ăsta, fără cuie ? — spuse Lamâcev cu importanță. — Şi cine a mai pomenit căruțe fără cuie ?

Prin ochii lui Voroşilov trecu' din nou o licărire şireată.

, — Se aude că ai avea multe care cu făină, — insinuă el.

— Da.... Şi mă gândesc că aş putea schimlba câteva din ele pe cuie, — răspunse, Lamâcev cu prefăcuta modestie a țăranului întrebat despre averea lui.

— Vite ai în regiment ?

— Aşa şi aşa, şi mai bune şi mai rele, — rătepunse Lamâcev aproape mormăind printre dinți. — N'avem nici noi cine ştie ce, că doaT suntem proletari. Da' de ce mă'ntreibi ?

. — Păi, să vezi, la ce-ți trebue căruțe când poți încărca făina în' vagoane?

— În ale tale?

— De ce în ale mele? Vagoanele vor fi ale tale. — Şi Voroşilov arătă cu mâna vagoanele arse. — Am de gând să propun statului major să-ți încredințeze conducerea arlergărzii. Cu alte cuvinte să ne acoperi retragerea. Dacă eşti proletar, o să fii tu în stare să repari vagoanele.

Vădit măgulit, Lamâcev roşi tare. Broboane mici de sudoare picurau pe sprânoenele-i stufoase şi spălăcite. Ochii săi se uitau atotstăpânitori spre vagoanele înnegrite de funingine şi fum. În gândul său, se şi vedea vopslndu-le în albastru şi scriind pe ele cu litere de o şchioapă : „Moarte duşmanilor poporului! Moarte generalilor şi imperialismului !" Dar rosti cu glas potolit:

— Ariergarda e o chestiune de mare răspundere. Trebue să mă mai sfătuesc cu ai mei. În regimentul meu, comandantul este ales de oameni. ŞL apoi nu ştiu dacă Sceadenco îmi va da drumul.

Când Lamâcev, plin de trufie, plecă, Parhomenco îl întrebă pe Voroşilov:

— Ce nevoie ai de ăsta ?

— Da'ce? 3000 de vagoane din averea statului să se irosească aşa, de pomană? — răspunse aprins celMalt. — Sau poate vrei să ne urcăm în căruțe?

Şi continuă mai liniştit:

. — Ariergarda are nevoie de cavalerie. În regimentul lui Lamâcev sunt mai mulţi mundtoTl decât în oricare altul, şi aceştia nor să-l lase să se boierească. Şi la urma urmei, Sceadenco e bolşevic de-al nostru. îşi dă el seama pe cine trebue să aleagă.

— Numai să nu se sperie convoaiele, când or vedea că ariergarda e alcătuită numai din cazaci.

Voroşilov îl privi pieziş.

— Pare-mî-se că al vrea să rămâi tu în aTiergardă!...

Parhomenco râse.

— N'aş avea nimic împotrivă. De fapt sunt şi eu neam de cazac şi mă pricep la cai.

— încă nu e timpul. Deocamdată mai rămâi pe lângă mine.

— Păi, nieî ariergarda nu-i prea departe...

— Nu, vei ¿ta lângă mine. Am nevoie de tine, Lavrulşa, aici la cotul meu. În ceea oe-l priveşte pe căruţaşi, ei vor fi mulţumiţi cu Lamâcev. Băieţii care păzesc căruţele vor trece mai târziu la el. îşi vor da ei 6eama că în ariergardă sunt argaţi şi ţărani săraci. Ohiar şi cei puţini care or încerca 6ă dea înapoi, au să-şi aducă aminte de Lamâcev înainte de a fugi. El n'o să-i cruţe pe trădători. Te rog, Lavruşa, ajută-mă. Nu vei regreta.

Panhomenco îi zâmbi înduioşat şi sipuse :

— Socoteşte că sunt lângă tine cum e scoarţa pc copac. La ce bun să mă mai rogi? Ne-am înţeles !...

2

În ziua de 19 Mai, în comuna Morozovscaia aivu loc consfătuirea comandanţilor din Armatele a treia şi a cincea, în vederea unificării detaşamentelor. În ajun se trecuse în revistă divizia Doneţco-Morozovscaia de sub comanda lui Soeadenco, sosită în tabăra lor şi al cărei efectiv înnumăra aproape douăsprezece mii de oameni. În timjpul inspecţiei, comandanţii de- sorganizaţi al Armatei a treia primiră o lecţie pe deplin meritată : Vişnevsdhi, comandantul Armatei a treia, în vorbele de salut adresate diviziei Doneţco-Morozovscaia, se încurcă, începu să se bâlbâe şi părăsi tribuna fără să-şi sfârşească discursul. Fu petrecut de râsul general al ascultătorilor. În cursul nopţii el îşi înaintă demisia. În realitate însă, nici lecţia aceasta nu le-a prea folosit comandanţilor Armatei a treia. La consfătuirea din 19 Mai, sovietelle din armată propuseră opt candidaţi pentru postul de comandant al Armatei Unite, dintre care şapte comandanţi din Armata a treia.

— Nu se cade să-i ofensăm pe comandanţi, dar nu putem nici să alegem un comandant de armată nepotrivit, — spuse Sceadenoo,

privind lista candidaţilor. — Trebue să alegem comandant de armată pe acela care a întocmit şi a înfăptuit planul cel mal bun prin care am ajuns la iMorozovca, pe acela care ne va conduce la Ţariţân. Iată, aici pe listă figurează în primul rând numele lui Voroşilov. Tovarăşul Voroşilov a vorbit chiar acum, l-aţi auzit, l-aţi văzut, cu toate că unii dintre comandanţii de divizie se prefac că nu-l cunosc. Vreau: numai să confirm, în numele diviziei, că Voroşilov este uri vechi membru de Partid, cu un bogat trecut revoluţionar şi dacă el a elaborat planul şi ne-a adus aici, înseamnă că aşa l-au învăţat Partidul 'Bolşevic şi Lenin. Şi dacă el câteodată este prea aspru în vorbă, asta pentrucă Partidul însuşi vorbeşte aspru ori de câte[1] ori este nevoie, pentrucă înţelege particularităţile războiului.

Particularităţile războiului ! În tinrp ce se vo'tâ candidatura luii Voroşilov pentru postul, de comandant al Armatei Unite, pe peronul gării lucra comisia de evidenţă a eşaloanelor. Comisia se apropie de trenul blindat în care se găseau în păstrare aurul, salfeurile băncilor şi hârtiile de valoare. Marinarii din garida transportului, înţelegând că prin consfătuirea convocată de Voroşilov se va consolida adevărata disciplină revoluţionară, Ihotărîră să fugă, acum, cât mai era ţiimp, ducând bineînţeles şi valorile cu ei. întreaga comisie de evidenţă fu bătută şi arestată. Consfătuirea fu nevoită să întrerupă votarea şi să se ocu)pe cu desianmarea marinarilor. Această desartnare îi convinse până şi pe ultimii îndărătnici iubitorii de onoruri* asupra autorităţii lui Voroşilov, aşa că toţi cei prezenţi la consfătuire acceptară şi susţinură candidatura lui.

Astfel, ţinându-se seama de toate particularităţile războiului civil, la Morozovseaia începu reorganizarea armatei.

Par ticul arităţile războiului! Ce perspicacitate, ce inteligenţă, ce viziune trebue să ai ca să descoperi adevăratele cauze ale succesului şi ale insuccesului. De pildă : se formează un detaşament de mitralieri. S’ar părea că locul unui miner e tocmai aici, lângă această maşină iscusită. Dar tânărul şi bravul miner ţine morţiş să fie repartizat la cavalerie. De ce ? Pentru oare motiv? Până la urmă, minerul stânjenit mărturiseşte : ploile sunt dese, e noroi, pe când el e încălţat cu opincile lui de miner care se moaie în apă, iar «bielele îi ies din opincă şi-l împiedică la mers, — mai mare ruşinea pentru armată I Pe când la cavalerie are speranţa să facă rost de cizme.. Dela cavalerie — e drept — după aceea poate trece în detaşamentul de miiltraliori.

Dar nui-i deajuns să formezi un detaşament de mitralieri, să-l instrueşti; trebue să-l şi amplasezi cu îndemânare. Statul major al armatei, admirându-i iscusinţa, ascultă propunerea lu.i Voroşilov:

— În timpul războiului! pentru ţar, ostaşii erau transportaţi în vagoane de marifă[1], iar în vagoanele de clasă mergeau:.
sam comandanţii saiu spitalul. Acum, patruzeci de mitrallori să fie urcaţi în cele mai bune vagoane-clasă. Gaizacii, când ne vor ataca, văzând vagoanele de pasageri, se vor năpusti asupra lor, nu în lanţ de trăgători, cl cu grămada. Sarcina comandantului este să controleze în ce măsură a dobândit el autoritatea şi până la cât de mică distanţă vor permite ostaşii apropierea duşmanului 1

Celor mai experimentaţi mitralieri-, comandantul de armată le dădu cai, ca să meargă călare. El glumea, spunând că minerii au ajuns şi cavalerişti, păstrând în acelaşi 'timp şi mitralierele.

Echipa de mitralieri călări era condusă de olarul Egoruş- dhin, un fllăeău[1] înalt, foarte vioi, cu părul bălai. Mitraliera şi-o aşezase într'o trăsură şi-i tot suduia pe cei delà aprovizionarea armatei, ¡fiindcă unul dintre ei tăiase pielea de pe perne. „E o hală de vechituri serviciul ăsta de aprovizionare, adevărată harababură” — spunea el. Şl într'adevăr, îţi părea rău să priveşti la cei trei cai murgi, frumoşi, înhămaţi la o astfel de trălsură. Caii, de abia le pui hamurile că se şi încălzesc, iar când simt în spatele lor, dincolo de hulube, între roţi, huruitul acela tremurător, se încordează atât de sălbatic, că-ţi trelbue mâini de fier ca să-i poţi stăpâni.

Pe capră şedea uh pielar cu buzele groase, căruia întreaga armată îi zicea Osea. Acest Osea era cel mai tare în- lupta dreaptă. Pieptul lui avea o formă pătrată şi atât de bombat, că părea a începe deadreptul delà nas. Iar când inspira, apăi inspira dmtr'odată atât de mult aer cât să-i ajungă unui pluton întreg. Suindu-se pe capră, Osea spuise:

— Tare calld o să mai fie şi azil

Şi admirând spinările puternice ale cailor, adăugă :

— Porcul are douăzeci şi opt de măsele. Calul, numai douăzeci şi patru. Şi cu toate astea pe porc nu poţi călări...

Primele rezultate ale reorganizării le arătară mitralierii.

În ajunul plecării di:n iMorozovsoaia, Parhomenco veni să viziteze echipa de mitralieri călări. În curte, lângă nn şopron, la umbra înmiresmată, unde caii ronţăiau[1] ovăz şi vrăbiile se băteau gălăgioase, pentru grăunţele căzute, Parhomenco le explică pe scurt ostaşilor pentru ce venise pe lai ei.

Un detaşament de cavalerie, condus de Voloşin,. ocupase un bogat cătun eăzăcesc, tocmai în toiul unei nunţi, intraseră

în casă. Pe mesele întinse — bucate de tot felul. Băură, apoi se puseră pe jaf. Când să iasă din sat eu prada, se întâlniră cu comisarul poli bite, Maiiţohi, care trecea pe acolo. Acesta îi somă să se întoarcă în cătun şi şă ducă îndărăt lucrurile furate. Bandiţii l-au omorît. Acum au pus stăpânire pe că'tun şi şi-au făcut tranşee.

Ostaşii roşii stăteau dreipţi, privind 6ever înainte şi în acelaşi timp nerăbdători. Doar cu o lună în urmă, pe feţele lor ar fi putut apărea o umlbră de înţelegere: ce să-i faci, chipurile, au băut băieţii şi au luat-o razna. N'au rezistat peritrucă nu mai sunt obişnuiţi. Acum însă, cu ce mândrie; fiind încredinţat de tăria lor, putea să adauge Parlhomenco:

— Avem ordin să-i desanmăm pe bandiţi. Îi vom judeca şi pedepsi fără cruţare, pentruca toţi ceilalţi tâlhari, dacă mai există asemenea lepădături, să fugă din armată.

Căruţele fură- trase în faţa cerdacului. Caii, nervoşi, bă- teau cu copitele pământul uscat. Egoruşohin, voiibind în şoaptă, îi lămuri lui Parhomenco de ce oamenii sunt aşa de nerăbdători.

— E limpede că vor să execute ordinul. Afară de asta ei ar vrea să le mai dea peste nas mitralierilor din vagoanele de pasageri. Au cam început să facă pe grozavii, după cât se vede.

Şi într'adevăr, odată cu ei plecă din Morozovscaia şi trenul cu plutonull de mitraliori. La vreo 40 de kilometri de gară, mitralioril îi zăriră pe cazaci. Şi după cum prea bine se gândise Voroşllov, când dădură cu ochii de vagoanele cu coşuri, cazacii se năpustiră grămadă. Mitralierii erau conduşi de Rudnev, şeful statului major al armatei. Se auzeau chiar vocile ofiţerilor cazaci. Şepoile colorate se puteau desluşi destul de bine. Ascultând ropotul atacului, ostaşii se uitau la comandant, iar comandantul la ei. Trenul se opri. Locomotiva pufăia regulat. Era cald. Nu venea nioio adiere de vânt. Cazacii smulseră săbiile din teacă. Ofiţerii începură să ţipe de-ţi spărgeau urechile. Rudnev căuta cu atenţie în ochii soldaţilor ; părea să le spună: „Să mai aşteptăm. Nu-i încă momentul să tragem”. Oamenii aveau încredere în comandant şi, deşi mâinile ier frământau trăgaciul mitralierelor, feţele lor spuneau : „Bine... Dacă nu e încă momentul să tragem, mai aşteptăm”. I; mai despărţeau încă vreo 150 metri. Rudnev ordonă: „Foc!”

Patruzeci de mitraliere, din toată nerăbdarea stăpânită până atunci, începură să asvârle o ploaie de gloanţe.

Primul val de cazaci căzu secerat. Al doilea îi luă locul, călcându-i în picioare pe cei căluţi, pentru a. cădea la rându-i deasemeni secerat. Din toată grămada scăpară numai doi cazaci, dar scăpară nu de moarte, ci din norul de praf ridicat de cei căzuţi. Deabia se împrăştie norul de praf, că gloanţele bine ţintite ale unui mitralior le opri galopul pentru totdeauna.

Aşezându-şi arma alături, mitraliorul, un flăcău din Ria- zan, înalt

şi cu picioarele subţiri, fiu de cosaş, din aceia care veneau în fiecare vară să cosească luncile Donului, exclamă:

— Le-am **îndliis gura la toţi ca să** n'albă **cine spune** în ce **vagoane stau mitralioTii sovietici !**

■Seara, Rudinev îi arătă lui Voroşilov tunica colonelului de cazaci şi o sabie cu mâner încrustat cu diamante, pe care ostaşii i le dăruiseră.

— Dar tu cu ce te poţi lăuda? — se adresă Voroşilov către Parhomenco, care tocmai intra.

Fără a spune un cuvânt, acesta arătă cu degetul mare înapoi. Uşa se deschise. Mitraliorii călăreţi îl aduceau pe Voloşin şi pe bandiţii lui.

— *Mie soldaţii mi-au adus plocon pe anarhişti,* —. spuse el. — Asaltul cătunului a durat numai cinci minute. Propun să înceapă judecata. Delegaţii diviziilor sunt în sală. Aşteaptă.

După o oră, delegaţii diviziilor şi membrii tribunalului plecară fiecare la vagonul lui. Cadavrele bandiţilor executaţi se rostogoliră de pe terasament. A doua zi dimineaţa fură daţi lipsă vreo 150 de oameni. Cam tot atâţia fugiră şi din convoaie.

3

Lui Parhomenco îl plăcea să-l viziteze pe Lamânev şi să stea de vorbă cu el. La început se purta cu neîncredere faţă de Lamâcev. Cu toate că acesta-tăcea în ariergardă tot ceea ce ar fi făcut şi el, cu toate că Lamâcev îi cunoştea bine pe cazaci, avea iniţiativă şi nu era deloc fricos, totuşi, 1 se părea că acesta nu va izibuti s'o sedată atât de bine la capăt. Dar cu timpul simţământul acesta dispăru. Lamâcev, deşi avea alte procedee, se comporta de fapt întocmai ca şi Parhomenoo.

Erau două tipuri cu totul diferite unul de altul; Lamâcev albia dacă-i ajungea lut Parhomenoo până la umăr. Avea păru! des şi creţ, vorbea întretăiat şi nu prea pricepea glumele, cu toate că, din consideraţie pentru Parhomenoo, îşi dădea osteneala să râdă aproape la fiecare vorbă de duh a acestuia. Lamâcev aprecia maşinile, însă era de părere că pământul nu se ară bine decât cu boii, iar când, prietenul 6ău îi vorbea despre tractoare, el mişca doar din sprânceană, scoţând pe nas nişte sunete guturale. Faţă de proletariat nutrea o admiraţie plină de entuziasm, spunând că şi el e proletar. Cu toate acestea, el socotea că Revoluţia din Octombrie era exclusiv opera ţărănimii şi a căzăcimii.

— Da' de unde ? — striga Parhomenco, înflăcărându-se. — Am făcut-o cu toţii împreună.

— Împreună şi nu prea, — răspundea evaziv Lamâcev. — Doar Razin şi Pugaciov au fost înaintea proletariatului.

— Dar ce amestec are Razin aici? Suferinţele răziSoiului ne-au

unit.

— Uite ce amestec are Razin! Chiar de n'ar fi venit Revoluţia, cazacii şi ţărănimea ar fi pornit singuri Revoluţia, înaintea proletariatului.

— Revoluţia din Octombrie ? Eşti nebun!

— Iar proletarii ne-ar fi ajutat numai. Ar fi fost...

Parhomenco ■ scuipa şi sărea de pe scaun, însă până la urmă se aşeza iute la loc. Lamâcev îi aşternea o zegfhe, aşe- zându-i la căpătâi, drept pernă, un sac cu iarbă care răspândea un miros deosebit de plăcut şi suav. Apoi punea ceainicul la fiert şi discuţiile reîncepeau. Lamâcev vorbea ba despre situaţia frontului, ba se interesa de programul bolşevicilor, ba îi ocăra pe ofiţeri; şi toate acestea le exjprima cu multă îndemânare, deşi cu oarecare nesiguranţă. Iar dacă începea să se frământe, se frământa ca sloiurile de ghiaţă prinse într'o vâl- toare. Şi nu numai la vorbe era îndemânatic, ci şi la fapte.

Luând comanda ariergărzii, Lamâcev puse mâna pe o locomotivă şi cincizeci de vagoane defecte din gara Morozov- scaia. Aduse de undeva de la o fermă învecinată un mecanic bătrân, ieşit la pensie, is.pitindu-l cu câte o pereche de cizme noi-rlouţe pentru toţi ai familiei. În timpul perioadei ;de instrucţie, Lamâoev repară vagoanele, mai făcu rost în direcţia aprovizionărilor de 60 de mitraliere stricate, din care cu ajutorul lăcătuşilor săi, reuşi să scoată douăzeci bune de folosit. Puteai să-ţi' dai seama cam ce fel de mitraliere erau acestea, judecând după faptul că, din lipsa materialului de sudat, el unea piesele cui inele de fier. Apoi, mai găsind pe undeva două tunuri degradate, din care făcu unul, începu să viseze un tren blindat. Făcu pereţi dubli la vagoane, umplând spaţiul dintre pereţi cu nisip, şi instală mitraliere. Iritr'un vaigon aşeză tunul. Cei opt cai necesari pentru a trage tunul mergeau pe alături de vagon, căci eşaloanele nu depăşeau viteza de şase kilometri: pe oră. Când trebuia 6ă dea tunul jos, îl făteea să lunece pe nişte traverse groase, înhăma caii şi-l transporta acolo unde era nevoie. Dacă, dimpotrivă, misiunea cerea ca să fie trimis tot trenul blindat, el desprindea vagonul cu mitraliere, iar mecanicul cărunt, cu pălărie de paie şi nişte cizme înalte ce-l apărau de noroi, îşi conducea la destinaţie locomotiva gâlfâi'toare.

Ostaşii dormeau pe saci de făină, iar în urma trenului veneau turmele de vite adunate de el, vreo 1500 de capete. Dacă 6e întâmpla să primească vreo cerere din partea serviciului aprovizionărilor, pentru livrări de vite, el o rupea şi striga :

— Ariergarda nu închide ochii nqpţi dea rândul'. Ea[1] treibue să 'fie hrănită mai bine. Nu dau nimic.

După ce distrugea prea multe cereri de acest soi, Panho- menco venea în persoană la ariergardă. Punea pe masă ordinul statului majoT adresat serviciului aprovizionărilor, prin care se dispunea eliberarea unui număr de cartuşe şi obuze pentru comandantul ¡brigăzii de artilerie, Lamâcev. Acesta privea cu neîncredere hârtia, apoi 6e muia şi întreba:

— Şi ce-mi ceri în schimb ?

Parhomenco înşira toate acele cereri pe care le rupsese Lamâcev. Comandantul brigăzii, netezindu-şi părul creţ, ordona aghiotantului:

— Să se elibereze.

Chiar a doua zi, el se prezenta, la serviciul aprovizionărilor cu ¡cererea de muniţii. Aici îl refuzau scurt. Atunci alerga la Parhomenco.

— Ce fel de delegat împuternicit al Armatei eşti tu?
Parcă ai fi o Fetişcană : nimeni nu te ascuttă. Mai bine mă duc ta căruţe. Ce fel de ariergardă e aia fără abuze?

— Dă-l dracului de serviciu al aprovizionării, — răspundea calm Pailhomenco. — Fă-ţi singur rost de muniţii.-

— Ş,i chiar o să-mi fac.

— Delà cazaol ?

—• Delà cazaci ! Să nu crezi că am nevoie de serviciul vostru de aprovizionare! .

— Şi eu spun acelaşi lucru. Dă-mi cererea înapoi !

Lamâcev îl privea buimăcit şi-i înapoia cererea. Iar Parhomenco îi spunea :

— Să nu-ţi îndhiipui că te tra-g De sfoară. N’am obiceiul ăsta ! Dar tu, Lamâcev, habar n’ai câte forţe şi posibilităţi sunt în tine. Eu însă caut să ţi le scot la iveală. Dacă n’ai să poţi face rost delà cazaci, o să-ţi dau eu muniţii.

— Dacă ţi-am înapoiat adresa,. înseamnă că ştiu ce-i de făcut, — striga răspicat Lamâoev, roşu de mânie.

Apoi, înapoindu-se la ai săi, răspundea întrebărilor lor :

— Aceşti oameni ştiu cum să se facă ascultaţi ! Trebue să-i lovim pe albi, aşa cum i-am lovit şi atunci...

Prin acest *atunci* el înţelegea o luptă, înainte de care aproape întreg regimentul său se ascunsese într’o văioagă. Ordonase ca ariergarda să simuleze fuga. Cazacii albi. se luară după ariergardă. Lamâcev îi lăsă să treacă, apoi deschise focul asupra lor, cu cele douăzeci de mitraliere. Iri aceeaşi zi toţi oamenii ilui primiră cizme şi echipament căzăcesc, iar cartuşele erau aduse în tren cu sacii.

Ceea ce îi mai plăcea lui Parhomenco la Lamâcev era mândria cu care pomenea de fiica sa. Când vorlbea despre Liza, arătând cât de învăţată şi de curajoasă e ea, se umila în pene şi se uîta de sus la toată lumea. Era ferm convins că Liza nu poate pieri, că-l va regăsi neapărat

pe talcă-său.

— Aşa ne-a fost înţelegerea, — spunea el. — Şi apoi întreba : de ai tăi ce mai ştii ?

— Cred că sunt la Samara.

— Greşit crezi. Or eă vie şi ei.

— Or să vie, dacă nemţii n'au tăiat cumva drumul eşalonului.

— Or să se strecoare printre nemţi. Credinţa mea e că Liza va veni odată cu ei. Pentru ea nu e mare greutate să-i aducă până aici.

Parhomenco era mulţumit. Totul mergea bine. Era înconjurat de oameni destoinici, poate cei mai destoinici din Ucraina. Singurul lucru oarei apăsa era gândul dureros la ai ■săi. Nul prea nădăjduia că ei ar fi putut scăpa de nemţi... De câte ori îl frământau astfel de gânduri, cared turburau mai ales' noaptea, inima-i înceta să mai bată, sărea ca ars, ieşea pe platforma vagonului, unde rămânea mult timp privind în largul câmpiei. Stepa se întindea tăcută, istovită. Din când în când, trecea câte o patrulă. În depărtări, înălţându-şi 1 undite tremurătoare, ardea un foc de ierlburi. Undeva necheza un cal. Văzduhul mirosea a umezeală. Parhomenco revenea în compartiment. Deasupra lui, pe patul de sus, domneau soldaţii, iar în faţă, şeful statului major. Parhomenco se culca, încerca să adoarmă, dar nu izibutea şi ieşea din nou pe platformă. Acolo, culcat cu capul pe benzile unei mitraliere, dormea un Flăcău voinic, cu părul bălai. Auzind paşi, acesta '.înălţă capul şi spuse:

— Până acum stăm bine, tovarăşe Parhomenco. De-am avea şi nişte tutun... — Şi acest ,,de-am avea” îl rostea cu atâta sete, de parcă îi clănţăneau dinţii ca'n friguri. Cele şaizeci de eşaloane dormeau adânc, încrezătoare atât în forţa ior, cât şi în 'sentinele. Şi era plăcut să simţi în jurul tău această ■siguranţă, această forţă de neclintit fără niciun fel de slăbiciuni. Erai îndemnat să răspunzi printr'o faptă măreaţă, a •cărei amintire să rămână nepieritoare.

Mijeau zorile. Ici, colo, se iveau pe cer dungi portocalii ; zările însă rămâneau învăluite într'o negură violetă. Parhomenco îşi simţea încinsă întreaga făptură, de parcă ar fi stat în bătaia unei raze de soare, care-l lumina întocmai ca pe un nor.

— Nu te mai frământa, nu mai face eforturi, Lavruşca, — îi spunea Voroşilov, cercetându-i faţa, când se adunau dimineaţa la ceai. — Şi o sabie se moaie, dacă o încingi prea tare.

— Dacă-i vorba de efort, — răspundea el, -- n'avea nici© teamă, lucrez doar atât cât ma simt în stare. Iar dacă obrajii îmi dogoresc, asta-i din cauza ţelului. Ţelul e fierbinte. Dogoarea[1] lui se simte până departe.

În apropierea teraisamentului căii ferate care ajungea până la Don în locul unde mai înainte era podul, se afla un gorgan[6]) străvechi, înalt. De pe acest gorgan, statul major cerceta podul aruncat în aer de cazacii albi. To't acolo, Par- hoimenco află că pe poziţii fusese văzută o fată, care spunea că este Liza, fiica lui Lamâcev. Lui Parhomenco îi svâcni inima de 'bucurie. Fixându-şi privirea pe podul distrus, se gândi : ,,yNu cumva i-a adus şi pe ai mei ?”

4

Se crăpa de ziuă. Prin stufăriş mai pluteau trâmbe de ceaţă. De pe culmea gorganului se distingeau! arcadele mijlocii ale podului, cufundate în apă. Deiasupra lor clocotea Donul. Din cele povestite, se ştia' pe poziţie că inginerul liniei considerase drept cea mai de seamă obligaţie a sa vopsirea podului. Şi podul a fost vopsit cu atâta grijă în cenuşiu, încât şi prin apă se vedeau reflexele întunecate argintii ale bolţii lui.

— Ce să (facem ? — zise Voroşilov. — Va trebui să-i batem încă odată pe cădeţi. Haideţi, tovarăşi, să întocmim un plan de apărare circulară a podului.

Printre cei din statul major era şi un cantonier. Avea faţa liniştită ou. o barbă roşie, crescută în dezordine, era desculţ şi numai în izmene. Acesta zise:

— Păi ce fel de pod e ăsta ? l-a rălmas doar numele. Podul e pod, atunci când este întreg.

— O să 'fie întreg, — hotărî Voroşilov. — Vom stăvili Donul şi vom pune şine de cale ferată.

— Donul ? — întrebă nepăsător cantonierul. — Să stăvileşti Donul ? — Păi nici nu-i dai de fund. E’n stare să te ia şi să te ducă până la Rostov.

— Dar atunci cutai au fost puşi prima dată pilonii ?

— I-au pus inginerii. Ei beau câcao din crătiţi de aramă şi aveau tot oe ie treibue, pe când voi ce aveţi — numai mitralierele.

Voroşilov se întoarse spre inginerul liniei. Acesta era blond, cu ochi mici, tulburi, ca nişte afine. Inginerul, împreună cu ceilalţi, raportase în scris că pentru „ridicarea terasamen- tului şi punerea şinelor cu scopul de a restabili circulaţia pes'te Don” e nevoie de o lună şi jumătate. Se vedea clar că el este de acord cu cele spuse de cantonier.

---

6 *Gorgan* — **rldicătură de pământ în formă de mdvUă, despre care se crede că ar fi un străvechi mormânt funerar. (N. trad.)**

Voroşilov, apăsând uşor pământul cu tocurile, ca şi cum' i-ar fi încercat soliditatea, întrebă :

— Ar ajunge gorganul ăsta pentru a stăvili Donul ?

Inginerul măsură din odhi pământiul, apoi apa :

— Cred că ajunge, tovarăşe comandant.

—. Vă ondon să mutaţi gorganul în Don.

— Am înţeles, tovarăşe comandant de armată.

— Astupaţi apa cu pietre şi pălmânt. Dacă prin împrejurimi se alflă case de piatră, dă'râmaţi-le în râu. Când suprafaţa va ieşi cu un metru şi jumătate deasupra apei, aşezaţi pe acest etaj bârne de lemn puise în cruce una peste alta.

— Daţi-mi voie să raportez : bârne de lemn...

— Bârne de lemn luate delà casele dărâmate, delà şure, magazii, — delà tot ce poate fi dărâmat. Pe aceste bârne vom trece garniturile.

— Am înţeles, 'tovarăşe comandant.

Voroşilov, trăgând în sus izmenele cantonierului, care ameninţa ' să cadă, îi spuse :

— O să te mai plimbăm, moşule I

■ Apoi, întoncându-se din nou epre inginer :

— Ce termen să fixăm ?

— Două... luni... o lună jum'ate... — spuse încurcat inginerul, gândindu-se că ar fl nevoie pentru treaba asta, chiar şi de trei luni. Pe de altă parte, însă, spera că voinţa îndârjită a acestor oameni neobişnuiţi va înfrânge greutăţile. Şi, gândindu-se, el adăugă : Da, în mai puţin de o lună şi jumătate e cu neputinţă. Avem unelte puţine, apa e repede...

— Dar dacă ne dăm toată osteneala ?

Inginerul dădu din umeri, de parc'ar fi vrut să spună : „Eu ştiu că ne vom da osteneală, însă natura e natură”. Voroşilov îl privi fără a spune cetva, ca şi cum i-ar fi reproşat: „O fi natura-natură, dar şi omul e om ; şi omul e o fiinţă atot* puternică”. Apoi rosti hotăflît :

— Sunt multe greutăţi, văd bine. Trebue să ne dăm •osteneala şi să construim podul în două săptămâni, cel mult trei. Entuziasmul bolşevicilor şi al minerilor din Doneţ poate învinge şi greutăţi mai mari. '

Şi plimlbându-şi privirile pe feţele tuturor, adăugă :

— Aşa dar, tovarăşi, începem aplicarea circulară şi construcţia podului.

5

Parhomenco galopa prin stepă, grăbind căruţele care i se părea că

merg cam în silă la[1] apărarea circulară a podului, dincolo de care se întindeau câmpiile. Le ţinea oamenilor cuvântări scurte, precizând că pentru succesul ‚jpietrei de temelie" a Donului e nevoie de oameni, căruţe şi animale — toate forţele disponibile ale armatei. În cele din urmă ajunse la ultimul convoi.

În jurul unui foc înteţit se aflau câţiva flăcăi înarmaţi cu suliţe, printre care şi comisarul politic Vofcov. Era un .om bolnăvicios, palid şi în aparenţă nervos — dar care totuşi,- după spusele tuturor, se remarca print'o rară stăpânire de sine. Sprijinit de un car, el răspundea fără grabă la întrebă-, rile ţăranilor. Când îl recunoscu pe Parhomenco, duse mâna. la cozoroc.

— Socotim, tovarăşe împuternicit, că mâine o să mai aducem- încă trei sute de -căruţe, — zise el cu o voce joasă, ieşită parcă din fundul pieptului.

Ceva mai departe de convoiul de căruţe, stătea trântit jos Terentie Lamâcev. Nu era singur.

— Vino încoace, Alexandru Iacovtevici, — îl chemă el f'lu-turându-şi cascheta. — Am întâlnit-o pe fiică-mea. Sărbătorim întâlnirea.

Parhomenco opri calul. De pe zeghea aşternută, se ridică, o fată slabă şi riolănoasă.

— -Pe ai mei nu i-aţi întâlnit? — i se adîesă el Lizei.

— Am trecut dinadins pTirr gară, Alexandru Iacovlevici. Am fost şi la Millerovo şi mai departe. Dar n'am auzit nimic despre ai' dumitale. Am auzit vorbindu-se că trenul s'ar fi strecurat printre nemţi în Rusia.

— N:u-ţi spuneam eu ! — exclamă Lamâcev. — Tocmai eL să nu se strecoare!

Parhomenco oftă şi coborî din şea.

— Povesteşte-mi, — stărui el, privlnd-o ipe Liza.-— Cum *o* duc oamenii pe acolo? Ce se mal aude?

— Am veinit după dumneata ca după ecou, — răsipunse fata cu un zâmbet sfios pe buZe. — Oamenii o duc rău de tot.

Se mai auzeau ¡plesnind 'bice, răsuna pe alocurea câte un „hăis-cea", mai cădeau. încă la pământ juguri. Fumul verzui- cenuşiu, n©deosebit întru nimic de culoarea ierbii, căpătase miros. Carele se aşezaseră într'un cerc compact, sentinelele înarmate cu carabine se aşezaseră la pândă pe dealuri, iar în văgăună, pe lângă podeţul deabia construit, se strecura patrula convoiului de căruţe. Flăcăii, , cu Chipie soldăţeşti, cu piepturile bombate şi buzele strânse, ţineau cu îndemânare suliţele proptite în şold şi treceau în trap, mândri nevoie mare.

Parbomenoo stătea lângă un butuc înalt, ascultând cum prin iarba înaltă şi grasă din fundul văii, abia curgând, un pârâiaş se, strecura cu

susur înnecat.

— Aţi recunoscut diru'mul până la apă ? — întrebă Parhomenco pe flăcăul care conducea patrula; mândru de Chipiul său străpuns de gloanţe în mai multe locuri.

— D’apoi cum ! Ne-am descurcat noi, Alexandru Iaoo- vlevici.

— Dar culm văd eu, aţi schimbat taurii pe cai ?

. — ¡Ce să facem ? — răspunse flăcăul, desfăcând cu pieptul calului âlunişul care foşnea. — După cum avem nevoie şi noi, dar am raportat...

Vocile oamenilor şi tropăitul cailor se stinseră aproape îndată în aluniş. Dintre ierburi ieşi la pârâu Vasia Gaivoron, cu un ceainic în mână. Ţinându-şi „coltul” cu mâna stângă, el cufundă grijuliu ceainicul die tablă albă în apa cu luciu de tinichea. 11 auzi pe Lamâcev plescăind cu poftă din buze, în timp ce bea ceai. El îi spunea Lizei:

— Pe lângă bluză, şeful aprovizionării ne-a eliberat şi două litre de bomboane. Ia fetiţa, ia...

Cu un gest larg, aşa cum făcea deobicei totul, el îi întinse punga făcută din jurnal. Fata luă o bomboană şi o vârî cu grijă în , gură. Nu prea-i plăceau bomboanele, dar trebuia să se poarte drăguţ cu cei care o întâmpinaseră. Sugând bomboana, ea ghici tristeţea lui Parhomenco şi spuse cu voce tare :

— Eu cred că ai dumitale, Alexandru' Iacovlevici, s’au dus drept la Samara.

— Îţi mulţumesc, Liza, pentru vorba asta, — mormăi Parhomenco cu o voce surdă.

Şi se răsuci pe jumătate spre căruţe. Dintr’acolo, despicând pârtie prin florile vinete-liiliadhii de salvie şi stârnind puiul de păpădie, venea spre ei mai marele convoiului, un ţăran în vârstă, cu mustăţi ninse, uşor rumenite de reflexul bondurilor largi ale pălăriei sale de paie.

— Poftiţi în cerc, tovarăşe comandant! — îl îmbia acesta/ arătând spre căruţe. — Poftiţi în locul de cinste, să mai vorbim despre prdblema internaţională.

— N’am timp, tătucule, — refuză Parhomenco. — Mă dhiamă Donul. Ne-ain abătut pe-aici ca s’o întâmpinăm pe fata lui Lamâcev. La voi în eşalon se plâng oamenii ?

— Eb, nu chiar atât de amar, — răspunse într’o doară bătrânul.

— Dar nu cumva copiii sunt bolnavi de pântece? Nu cunwa muierile se plâng? Las’ că ştiu eu!, aţă nu-i, sarea n’ajungei, iar podul de pe Don e aruncat în aer... Aşa-i ?

— Toate-s adevărate. Muierile vorbesc... Pe câte unele le dor umerii, le-iau ros curelele desagilor...

— Ar fi bine să stai de vorbă cu ea, să vă mai sfătuiţi, — spuse

Parhomenco, arătând spre Liza.

înaltă şi slabă, cu odhi mari care, din caUza oboselii şi a nesomnului, semănau cu două bucăţi de chinoroz albastru uscat, Liza stătea lângă spătosul său tată. Alături, desculţi şf plini de praf, erau culcaţi, gata să adoarmă, cinci băieţaşi care părăsiseră trenul împreună cu ea. Erau copiii minerilor plecaţi cu coiloana lui Voroşilov. Feţele lor se vedeau brăzdate de încordare, de parc'ar fi stat pe marginea unei prăpăstii fără fund şi marginea[1] acelei prăpăstii s'ar fi clătinat sub picioarele lor. Primejdiile prin care trecuseră pe drum, frica, ameninţările, bătăile, şi lătratul câinilor de prin staniţe, aveau să-i urmărească multă vreme până şi'n vis.

Vasia Gaivoron aprinse foc într'o groapă şi atârnă ceainicul deasupra lui. Lângă podeţ caii îşi zornăiau alene lanţurile cu care erau priponiţi. Lăcustele săreau uneori drept între flăcări, .unde îşi găseau moartea într'o clipită. Vasia punea pe foc crengi uscate, privind-o cu insistenţă pe Liza. Sprâncenele i se mişcau pline de încordare, de parcă nu s'ar fi putut încă obişnui cu privirea cea nouă şi încondiată a ochilor. Din când în'când, câte unul din băieţaşi îşi ridica turburat capul şi o căuta din odhi pe Liza. Privirea fiecăruia semăna cu privirea lui Vasia.

„Bine, dar toţi sunt îndrăgostiţi de Liza", — constată Parhomenco, şi constatarea asta îi făcu plăcere.

Viaţa trece, şi trece iute! Cu vreo lună şi jumătate în urmă, când începuse retragerea şi mergeau prin valea cu cernoziom gras. a râului Calitva, acelaşi Vasia Gaivoron spusese văzând zăpăceala din spitalul de campanie: ,,Ehej, de ar fi aici Liza Laimîâceva... Ar fi arăt ait ea cum să meargă treburile strună !" La auzul acestei exclamaţi i, Parhomenco se gândise că Vasia regretă mai mult că părăsise Luganseul, decât alb sen ţa Lizei. Şi l-a întrerupt cu asprime, iar Vasia nu. mai adăugase nimic. Acum însă Parhomenco înţelegea că lui Vasia îi ifusese dor de dânsa, vrând s'o ştie alături — astfel că-i greu să se ştie a cărui chemare a fost mai. însetată : a tatălui sau a lui Vasia.

O lăcustă fu gata să sară în foc. Parhomenco o prinse din s'bor. De dimineaţă încă, Vasia ar fi spus că acolo unde sunt multe lăcuste, trebue să fie şi mulţi grauri roşii şi le-ar fi descoperit negreşit cuiburile. Dar acum se uita ia lăcusta din palma lui Parhomenco fără s'o vadă.

Liza povestea cu glas scăzut cum treceau ei prin staniţe, cum se ascundeau prin lozniţe, cum se prefăcea oarbă, iar copiii o duceau de mână. Odată plecaseră spre Haier şi aproape de Arjanovscaia i-au ajuns din unmă nişte trăsuri cu ofiţeri nemţi. Trăsurile s'au oprit lângă ei. „Hait ! se înfricoşase Liza. M'au recunoscut". Dar nemţii voiau numai să-i fotografieze pe cerşetori.

— Da, a fost greu, vrasăzică, — zise Lamâcev, şi pe faţa lui se citea bucuria.

Vasia îi turnă lui Parhomenco ceai dintr'o cană mare de tablă şi-i dădu o bomboană. Parhomenco luă ceaiul şi bomboana. Liza îşi plescăi buzele de plăcere, făcând ochii mici şi râzând. Ţinea pe genunchi bluza de stambă roz .primită în dar delà tatăl său şi pe care o mângâia din când în când. Se treziră şi băieţii:' Vasia- le turnă şi lor ceai. Nemaiputându-se abţine', începu să se laude că a doua zi aveau să aibă dropii la masă. Alioşa, un băieţandru de vreo şaisprezece ani, pistruiat şi cu umerii obrajilor ieşiţi, având şi un nume ciudat de familie, — Uvalca — spuse răutăcios că nu-i chiar atât de greu să împuşti o dropie. Dar ia să'ncence să împuşte o căprioară ! Se vedea că e gelos pe Vasia din pricina Lizei. Celălalt, însă, păru că nu observă nimic şi răspunse •.

— Dropia într'adevăr nu-i mare lucru s'o îimipuşti. Dar să. vedeţi ce o să fie mâine pe Don... Aţi fi trecut voi prin multe,, numai că prilej să rămâneţi cu gura căiscată n'aţi avut... mâine, însă, ehei!...

Parthomenco se sculă în picioare şi-şi întinse oasele. Soldatul de ajutor alergă să desleige caii. Bătând-o Uşurel pe fiică-sa pe spate, Lamâcev zise cu blândeţe:

— N'ai să ne poţi povesti toate, sufleţelule! Te-ai odihnit? Hai să mergem să privim Donul. Veneam încoace alun- gându-i .pe cazaci şi când ajungem, ce să vezi? — podul rupt în două.

Şi cu mâinile sale scurte şi puternice, el arătă cum era frânt în două podul de peste Den. Însă Liza nu înţelese spusele tatălui său. Grăbindu-se să termine povestirea, ea adăugă::

— ...Da. Şl s'a mai auzit că la Ţariţân a sosit comisarul poporului, Stalin.

Parhomenco întrebă iute şi atâ't de brusc, că fata tresări :

— Stalin ? Cine spune ? Unde ? În ce staniţă ?

— Am auzit vorbindu-se ieri la Ieruslanovscaia.

Parhomenco se apropie repede de dânsa.

— Cine vorbea ?

— Un cazac fugit din prizonierat sau poate că nişte ofiţeri, — răspunse fata ou sfială, dându-şi seama că'n graba, întâlnirii cu taică-său scăpase din vedere să comunic© evenimentul cel mai însemnat.

Paiihomenco îşi strânse mâinile.

— Eih ! Iată despre ce trebuia 6ă întreb. Iar 'tu-mi vorbeşti despre revoltele din Ucraina. Ştiu eu şi fără tine că sunt revolte. Un singur cazac vorbea despre Stalin ? Sau mai mulţi ?~

— Da, vorbeau câţiva...

— Câţiva oameni 6au câteva sate?

— Şi oameni şi sate!

— Şi în câte sate ai auzit vorbindu-se?

Liza surâse stânjenită, căutând sprijin spre tatăl său.

Lamâcev îşi încleştase fălcile. 11 jignea tenul aspru cu care i se adresa Parhomenco fetei obosite, dar în acelaşi timp d înţelegea ce forţă uriaşă pentru armată însemna prezenţa la Ţariţân a comisarului poporului, Stalin, prietenul şi discipolul lui Lenin.

Însă fata îşi reveni repede şi, ou ajutorul băieţilor, îşi reaminti precis, pe cine şi unde i-a auziit vorbind despre sosirea lui Stalin la Ţariţân. Parhomenco îşi sooa-se cascheta şi luă un creion. Vasia ţinea drept făclie o creangă aprinsă de stejar. Parhomenco îşi' însemnă 'tot ceea ce spusese fata, cu toate că şi fără asta ţinea minte fiecare cuvânt. Când tot cozorocul fu acoperit pe dos cu litere mici şi neciteţe, Parhomenco îşi puse cascheta pe cap şi strânse mâna Lizei.

Fata .îngăimă ceva cu o voce emoţionată. Parhomenco încerca să-şi înChipue cum umblase fata asta zile şi nopţi pe drumuri de stepă, cum se oprise pe la casele chiaburilor să ceară o bucată de pâine şi cum primise în loc refuzuri grosolane. Parhomenco îi cunoştea bine pe aceşti câini lacomi şi graşi care huzureau[1] în casele lor cu câte trei fereşti şi cer- dacuri vopsite în galben. Şi imediat îşi aminti cu plăcere de câte ori, în cursul acelei luni, aceşti' câini graşi şi lacomi mâncaseră bătaie.

Lângă una din căruţe, reflexele roşii ale tocului luminau o cămaşă albă din pânză de în şi o spinare slalbă şi încovoiată. O mână se mişcă, făcând semnul crucii. La ultimele cuvinte ale comisarului politic, se întoarse şi bătrânul cu barba sură care se închinase.

— Cel puţin să slujiţi o liturghie înainte de începere. Doar e lucru mare. Veţi pune stavilă Donului!...

Uitându-se chiorîş la cel ce se închina şi încordând frâul, ca să' meargă calul mai încet, Parhomenco zise:

— Popii spuneau (înainte că toţi oamenii sunt egali, chipurile, pentrucă voinţa domnului le-a dat aceiaşi suflet. Eu cred că până şi acest bătrân îşi dă seama acum că dumnezeu a lucrat murdar. Iar poporului nu-i place lucrul făcut fără socotinţă. Poporul va stăvili Donul şi va spune: „Pentru ce să mă las în voia domnului care a lucrat atât de piost? Că doar cu „egalitatea” lăsată de dumnezeu nu faci niclo treabă. Tot egalitatea noastră, a oamenilor, e cea bună. Mai bine mă las în voia mea omenească, nu-i aşa ?”

Lamâcev îl înţelese în felul său şi râse.

— Vino lai mine câ peţitor, Alexandru .Iacovlevici, voi avea încredere în orice mire trimis de tine !

El îşi apropie calul de al lui Parhomenco şi-i puse pe ge- nundhi palma sa lată, puternică şi caldă. Vreo două ore merseră astfel călăreţii, la pas, fără grabă, respirând cu nesaţ mireasma proaspătă a pelinului. Cerul se înălbăistri. La sud licări ceva, aidoma zorilor, poate reflexele focurilor de lângă pod. Din văi se auzeau din ce în ce mai des strigătele

sentinelelor. Se apropiau de Don.

— Eu o iau la stânga, — zise Lamâcev. — Aşa dar, Alexandru Iacovlevici, trimit cinci sute douăzeci de muncitori.

— Ai mai găsit douăzeci ?

— Mi-am făcut socoteala că ariergarda se poate lipsi de ei. — În întuneric se auzi plescăitul ibuizelor lui groase, ca şi cum număra ceva, a'poi adăugă': — Iar vitele, le dau pe toate. Trebue să le primească. Doar n'atti să i le d'au de zestre fetei. Eu am nevoie de pod şi nu de vite.

Tăcu[1] un timp, .apoi tot el spuse cu timiditate:

— Pe fiica mea unde ai ide gând s'o foloseşti ?

— La spitalul de campanie, — spuse Paiihomeneo.

— ¡Nu crezi c'ar fi mai bine s'o trimiţi să arunce împreună cu Ibăieţii 'bolovani în Don?

— Lângă patul 'bolnavilor va fi mai pricepută. A venit bucuroasă şi apoi e la fel de grijulie ca şi tine.

— Fără să fii grijuliu, nu poţi trăi, — oftă Lamâcev. — Rămâi cu[1] ibine.

Şi se îndepărtă. Dar deodată, oprindu-şi calul, îi strigă de departe :

— E aidevăra't că s'a făcut propunerea să căutăm un vad, să părăsim eşaloanele şi să ne continuăm marşul spre Ţari- ţân? La ce Ibun să aşteptăm; două luni până se construeşte podul?

— Asta nu se poate, — .spuse tăios Parihomenoo. — Podul îl vom construi !

— Şi eu cred oă-l vom construi, — îi răspunse Lamâcev pe acelaşi ton tăios. — Noroc, Alexandru Iacovlevici !

— Noroc, Terentie Savioi!

Porni în galop, dar iarăşi opri calul.

— Acum ¡trei zile am visat usturoi şi asta se zice că'nseam- nă singurătate. Ce zici de prevestirea asta ?

— Nu mai crede în vise, încrede-te în salbie ! — îi strigă Parhomenco.

— Şi asta-i adevărat! De gânduri îmi vâjâe capul ca un stup de albine.

6

Depăşind căratele încărcate cu buşteni şi cu scânduri bine geluite, care albia de curând slujiseră' ca pardoseală, cu cărămizi purtând încă unme de var şi cu ¡bolovani, — răspunzând mereu la plângerile oamenilor, ¡făgăduind să le trimită lopeţi, topoare şi ¡fierăstraie,

Parhomenco sosi la cortul comandantului armatei.

Cortul, înconjurat de. ciulini striviţi în picioare, se afla cam la o sută de metri de gorganul pe jumătate surpat şi de culoarea dqpului ar.s. Focuri multe luminau movila. Fulgera oţelul lopeţilor, pământul cădea în roabe, supraveghetorii înjurau...

Aripa din spre movilă a cortului era dată înlături. La intrare, chiar lângă ţăruş, un soldat dormea cu capul pe pământul gol şi cu gura larg deschisă. Vonoşilov şedea pe un sac cu pământ şi, făcând din când în când schime de nemulţumire, examina raportul privitor la lucrările executate în timlpul zilei. La picioarele lui se găsea un felinar aprins. Lângă felinar, scăi- pinându-şi arareori fruntea cu creionul, stătea pe jumătate culcat, Rudnev, şeful statului major. El pregătea planul atacului care urma să se dea a doua zi iîn direcţia staniţei Nijnecirscaia, împotriva poziţiilor principale stăpânite de unităţile cazacilor alibi.

Recunoscând paşii lui Parhomenco, Voroşilov întrebă fără să ridice capul:

— Câţi oameni au lucrat *azi* la pod, Lavruşca ?

— Nouă sute ¡douăzeci şi şase, — răspunse, Parhomenco.

— Dar ce ai, că vorbeşti de parcă ţi-au murit toate neamurile? — îşi înălţă el privirea către Parhomenco. — Ce te frământă ?

Deodată Voroşilov sări în picioare şi-l „apucă pe Parho- menoo ide mâini.

— Ce este ? Ce s'a întâmplat ?

— Am aufcit eă Stalin ar fi la Ţariţân, — rosti apăsat Parhomenco.

Liniştea care se lăsase 'brusc îl trezi pe Soldatul ¡delà intrare. Acesta ise sculă în capul oaselor, îşi -frecă odhii şi începu să bombăne, supărat, la cineva care se apropia, din întâmplare, de cortul, supraveghetorul ui.

— Eşti sigur?

— Au spus-o diverşi oameni, în patru staniţe. Voi controla.

Ruidnev scoase din buzunar o cutiuţă de tablă cu mahorcă, un igh-emotoc de hârtie de ziar şi se apucă grăbit să-şi răsucească o ţigară groasă. Soldatul îi apropie 'felinarul cu uşiţa deschisă, trăgând cu putere în piept, Ruidnev îşi aprinse ţigara. Faţa luminată de pâlpâirea gălbuie a flăcării exprima o atenţie încordată.

Voroşilov se aşeză pe sac. Punându-şi planul pe genunchi şi lovindù-l uşor cu degetele, îi spuse lui Parhomenco:

— ,În zori vom porni spre Nijnedrscaia. Trebue să le dăm cadeţilor o lecţie bună. S'or sătura ei să ne mai împiedice lucrul la construirea podului.

Lovind apoi cu mai multă putere hârtia, adăugă zâmbind:

— Aivem ce raporta tovarăşului Stalin-,

Apoi se lăsă uşor pe spate şi, privind în ochii lui Parhomenco, adăugă :

— -Aşa să-i şi raportezi : dimineaţa ne batem, iar seara astupări.Donul. Probabil că ne vom întâlni acolo.

— Am înţeles, tovarăşe comandant ! — răspunse Parhomenco. — Pot pleca?

— încotro? — întrebă Voroşilov râzând.

— Unde mi-aţi ordonat.

— Şl unidie ţl-ahi ordonat?

— La Ţariţân, la tovarăşul Stalin.

— Da' o să ajungi?

— De vreme ce aţi ordonat, voi ajunge!

— Or .să te prindă cadeţil ,şi-au să-ţi facă pielea curele.

— Dacă mor, să daţi de veste şi alor mei, la Samara, — vorbi Parhomenco liniştit. Curajul şi simplitatea sa uimiră

într'atât, chiar pe aceşti oameni (deprinşi cu fapte de o bărbăţie neobişnuită, încât în cort se aşternu[1] din nou tăcerea. Abia duipă cinci minute Rudnev murmura:

— Eşti un om admirabil, Lavruşa !

Parbomenco părăsi cel dintâi cortul. Cât timp stătuse în cort;, soldaţii săi de escortă adormiseră lângă cai. Nimeni din ariergardă nu venise şi totuşi întreaga tabără, cât era ea de mare, alflase că de cealaltă parte a Donului, dincolo de stepă, la Ţariiţân, se petrece un fapt hotărîtor care se va răsfrânge inevitabil asupra soartel fiecăruia dintre muncitorii ocupaţi cu zăgăzuirea (fluviului sau cu apărarea zăgazului. Numele lui Staiin îl rosteau puţini, de teamă să nu dea greş ; în scihimb vorbeau cu toţii de o nesfârşită dragoste despre Ţariţân şi despre puterea acestui oraş, de parcă ar fi aifLat-o abia acum.

Un bărbat scund vorbea lângă un foc de vreascuri, subli- niindu-şi spusele cu scârţâitul Iferăstrăului.

— Ţariţân, ehei! Ţariţân, mai fraţilor, ăia-i punct de tranzit!

— Aşa ! — zise plin de respect un om .cu trunchiul bronzat, care-şi lepădase cămaşa, uscându-şi-o lângă foc laolaltă cu celelalte rufe spălate. — Ştiu şi eu că-i punot de tranzit.

— Acolo, măi frate, vin toţi cărbunii din Donbass, vine şi pâine. Se aduc toate lemnele din miazănoapte. Iar în orăşelul Nobelevsc e atâta petrol, de poţi să înneci câmpia întreagă şi să-i arzi pe toţi cadeţli ca pe nişte ploşniţe.

— Să dea dumnezeu, — spuse oel în pielea goală, a cărui admiraţie pentru Ţariţân creştea pe măsuţă ce-i. scădea respectul pentru talentul de vorbitor al tovarăşului său. — Dar ia spune-mi, câţi muncitori sunt acolo?

— Cred c'or fi cincizeci de mii.

— Putere, nu glumă! Ce tot îmi dai zor cu petrolul? Ce dracu' să fac cu gazul, dacă n'aire cine să-mi fabrice lampa ?

În jurul afltui .foc şedeau sprijiniţi în lopeţi, ca şi cum n'ar fi fi vrut să le lase din mâini, nişte muncitori, ascultând atât de încordat pe un vorbitor, că nici nu observară apropierea lui Par* homenco. Vorbitorul, un tip gras şi păros, cu veston de,învăţător şi pantaloni de cavalerist, cuvânta cocoţat pe o roabă. O femeie cu bluză verde îi lumina capul cu flacăra unui felinar. Se vede că-l întrebau pe orator fapte din istoria Ţariţânului. Pare-se însă, că el era profesor de fizică. îşi muncea totuşi

creierii să-şi mai aducă aminte câte ceva despre trecutul oraşului.

— Pe locul unde se înalţă acum 'biserica Sfântul Ioan Botezătorul, — povestea el — exista odinioară palatul lui Batâi...

— Ia uite unde a ajuns, scârnăvia ! — exclamă cineva din gloată: ,

— În itimpul răscoalelor populare, tovarăşi, Stenca. Râzin a pus stăpânire pe Ţariţân. El a sdrobit trupele ţarului la şapte kilometri mai sus de oraş. În afară de asta, oraşul era vizitat adesea de'Petru cel Mare. Îi plăcea oraşul. Ca semn de bunăvoinţă îi dădu şapca şi baston.ul său. Iar întregul oraş îl oieri împărătesei. În alfară de aceasta, Ţariţânul a mai. fost asediat şi de Pugacev...

— Asta o ştim ! Mai departe !

— Iar în ceea ce priveşte monumentele vechi, nu găsim **a-** colo altceva decât şapca şi' bastonul lui Petru cel Mare... Şî iată, tovarăşi, trecând la clipa de faţă vă voi spune că trebue să ne batem cu străşnicie !...

— Aşa-i!...

— Hai, mai spune!...

În fierăria improvizată, un băieţaş slăbuţ trăgea de frânghia foalelor. Cărbunii se aprindeau şi se stingeau, ba luminând, ba lăsând în întuneric figura aspră a [fierarului, săpată parcă şi ea în metal: În opinci -şi ou pieptul acoperit doar de o cămaşă ruptă, jucându-se cu ciocanul, meşterul vorbea cu câţiva oameni până la care lumina jăratecului din vatră nu ajungea şi care îşi trădau prezenţa doar prin oftaturi.

— Am lucrat, [fraţilor, — spunea el, — şi la o uzină franceză de oţeQ, am descărcat şi petrol din şlepuri în cisterne, şi smoală am cărat, şi pepeni, şi grâu, şi peşte, dar aflaţi de la mine că nicăieri nu se află oameni mai uniţi decât ăi din Ţgriţân.

— Ba cei din Lugansc sunt şi mai uniţi, — rosti un glas din întunerec.

— Nu vreau să jignesc Luganscul, dar la Ţariţân, dacă te-,ai îmbolnăvit, aleargă toţi să te ajute.

— Ai ifost şi 'tu bolnav ? — îl întrebă acelaşi glas pătimaş.

— S'a întâmplat... Odată mi-a prins mâna roata de la motorul de tăiat lemne...

— Şi pac, s'a rupt roata în două !

În întuneric se auziră hohote de râs. Băieţaşul încetă să mai mişte foalele. Flăcările luminară toată figura fierarului şi o pereche de cizme lungi şi roşii. Lumina căzu pe botul calului. 11 recunoscură pe Parhomenco. Vocea pătimaşă strigă :

— Tovarăşe împuternicit special, e adevărat că ta Ţariţân a venit comisarul poporului, tovarăşul Stalin ?

— N'avem încă informaţii precise, — răspunse Parho- menco.
— Şi când o să le avem?
— Cred că peste vreo cinci zile.
— Ehei, tovarăşe Parhomenco, dacă am avea tutun!...

7

Statul major plecă pe poziţii încă înainte de a se lumina de ziuă. O rouă deasă căzuse peste noapte şi focurile mari, pe jumătate stinse, fumegau. Oamenii dormeau unde şi cum nimeriseră '— în căruţe, lângă căruţe, sprijinindu-şi capul pe roabe, pe tărgi. De le-ai fi văzut chipurile, ai fi putut citi pe ele tot sentimentul de Ibucurie şi nădejde pe care nici somnul nu-l amorţise.

La vreo zece kilometri de tabără, statul major întrecu o coloană de trăsuri-amibulanţe. Parhomenoo se auzi strigat din prima trăsură. În acelaşi timp, Vasia Gaivoron îi şopti ceva ta ureche, cu glasul sugrumat. încă nelămurit, Parhomenco se opri în dreptul trăsurii. De sub coviltirul de pânză străluciră doi ochi albaştri, cunoscuţi. Razele soarelui se răsfrângeau în lumini trandafirii pe pânza coviltirului.

— Cum ai reuşit să te instalezi în trăsură ? — o întrebă Parhomenco pe Liza. — Probabil că n'ai dormit.

— Ba am şi dormit, — răspunse Liza drăgăstos, zâmbind cu toată faţa, lui Vasia Gaivoron. — Mergem chiar până la Nij- necirscaia ?

— Şi mai departe, — spuse Parhomenco glumind şi strunind hăţurile.

Calul o porni în trap întins. Statul major se pierdu din vedere.

Liza ştia prea bine că ofensiva se va îndrepta în direcţia Nijnecirscaia. Cele văzute şi auzite în staniţele căzăceşti o năpădiră cu p amintire atât de groaznică şi respingătoare, încât dori din toată inima nimicirea totală a vieţii ticăloase şi josnice de proprietate .particulară. Ardea de dorinţa să povestească cele văzute, dar i se părea tot timpul că nu găseşte cuvintele şi imaginile de care avea nevoie. I se părea ciudat că i s'a arătat curii trebue să înveţe oamenii, dar nimeni n'o llămurise cum să exprime 'faptul cel mai important, — înjosirea şi batjocura omului, suferinţa şi asuprirea lui.

Acum doi ani, Liza locuise câtva timp în staniţa Nijnecir- scaia. Grădinile şi viile bogate din partea locului erau străbătute de două râuleţe care se vărsau în Don. Acolo viaţa îşi urma cursul ei liniştit şi lânced. Vedea parcă cele trei biserici masive clădite dintr'un soi de cărămidă mare şi neobişnuit de tare; a- tunci când de pe grinzile de sus

s'a prăvălit odată o stivă de cărămizi, niciuna din ele nu s'a spart şi răsunau de parcă ar fi fost de metal. Băcăniile şi hambarele erau pline de grâu, de lână, iar berea de la fabrică era aşa de tare încât dintr'un singur pahar se îmbăta chiar şi un băutor !... Cazacii chiaburi din Nijnecirscaia îi dispreţuiau pe ceilalţi; prin staniţa lor umblau cu ochii larg deschişi, dar cum treceau de pragul staniţei începeau să le mijească ochii a dispreţ. Pe argaţi îi snopeau în bătăi, iar pe nevestele acestora le siluiau, lucru de care erau mândri.

Abia ajunseseră unităţile în câmpie, trecând printr'o râpă şi întorcând flancul drept spre râu'leţul şi mlaştina care se vedeau în depărtare, când din iarba înaltă de statura unui om apărură lanţurile de infanterişti cădeţi. -Chiar fără binoclu puteai număra şapte rânduri.

Medicul şef al spitalului de campanie — cu gura ca o pâlnie şi cu *pince-nez*-ul prins de vestă cu şnur negru — venit odată cu ambulanţele pe linia de foc a frontului, aruncă dealunguî câmpului o privire de cunoscător şi zise:

— Azi, mulţi din cazacii ăştia albi îşi vor încheia socotelile cu viaţa. Dumneata, Lamâceva, ar trebui să te deplasezi în spre râu. Acolo va fi desfăşurarea deplină a forţelor. Eşti în Partid ? — întrebă el brusc.

— Nu, — răspunse Liza intimidată.

— Trebue să intri în Partid. Atât dumneata cât şi tatăl du- ' mitale. Eroismul şi Partidul sunt left urna, — adăugă el tare. Şi
Liza simţi căd devine simpatic medicul cu[1] *pince-nez*-ul prins de vestă cu şnur negru, cu gură ca o pâlnie, încadrată de o barbă mereu neîngrijită, şi cu felul lui de a vorbi tare şi poruncitor.

• — Dau drumu' la trap ? — întrebă băiatul.

— Goneşte, — zise ea.

îŞi trăsurile, săltând peste muşuroaiele sobolilor, o luară deadreptul peste câmp. Una din trăsuri coti spre stânga şi urcă un dâmb. Vizitiul se ridică în picioare, dar în aceeaşi clipă căzu. Un glonte îi găurise craniul. Infirmierul îi pipăi'pulsuil şi nici n'apucă să zică „e mort", când ell însuşi, alib ca varul, se rostogoli din ambulanţă, şi prăbuşindu-se pe iarbă, îngălmă :

— Îţi transmit' dispoziţia... bandajul...

Voia să spună, ca întotdeauna, că bandajele şi vata trebuesc economisite, dar nu reuşi să spună decât „bandajul". Toţi se repeziră spre dânsul. El, însă, începu să înjure, arătând spre dreapta :

— O să mă bandajez singur! Mai bine uitaţi-vă într.'a- colo!

Totuşi, Liza reuşi să-i bandajeze umărul. Dar infirmierul arăta mereu spre dreapta. Pe drum, în spatele dâmbului, staţionau nişte căruţe. Cineva de acolo flutură o şapcă. Liza mâna ambulanţa în-direcţia aceea.

— Mergi spre flancul drept ? — o întrebă comandantul trenului de luptă, ars de soare, mişcând în căruţă ceva, cu piciorul. — N'ai nimic în ambulanţă ? Ia cartuşe. Noi mergem spre stânga, avem alt drum.

Şi, fără să mai aştepte răspunsul ei, începu să mute lăzile cu cartuşe. Îi svârli cu uşurinţă şi îndemânare uimitoare tocmai atâtea câte putea duce ambulanţa. Aruncând ultima ladă,, bătu din palme şi toată coloana cârmi la stânga.

Liza luă cu bucurie în primire cartuşele, dar i se părea că neglijează într'o oarecare măsură ceea ce denumea ea „colaborarea unităţilor". Mai avea impresia că ambulanţele nu merg destul de repede spre 'flancul drept şi îşi îndreptă atunci toată atenţia asupra vitezei ambulanţelor, fără să bage de seamă că şapte linii de ¡infanterişti cazaci se aprqpie de ea şi că spaţiul dintre dânsa şi infanterie era ibarat de o ploaie de gloanţe. Dincolo de maşină şi coline, aoblo unde'se revărsa râuleţul formând vaduri, liniile — după cum se transmisese — se ciocniseră piept în piept. Chiar aici lângă mlaştină se terminase probabil prima luptă, dar era greu[1] de stabilit dacă ai noştri îi bătuseră .pe cazaci sau dimpotrivă. La marginea câmpiei, lângă râu, stăteau soldaţii noştri, cât o companie la număr, în grupuri desordonate. Un soldat înalt, fără capelă şi centură, striga ceva gesticulând cu braţele.

La dreapta, mai în spre baltă, de pe colina acoperită cu

scaeti, Liza zări primul rănit. Fie că auzise huruitul ambulanţei, fie.că se simţea mai bine, el încercă să se ridice şi în aceeaşi clipă zări alt rănit care-şi bandaja singur capul însângerat. •Când acela lăsă în jos mâna stângă, pe umărul lui străluciră epoleţii ofiţereşti. În faţa acestui ofiţer se ţâră un al treilea rănit, un muncitor (îmbrăcat cu o vestă roşietică şi unsuroasă, cu şapca şi ghetele făcute praf. Gemea şi scuipa chiaguri mari de sânge, caire rămâneau agăţate pe iarbă. Deoarece terenul devenise bulgăros şi pe alocuri mlăştinos, Liza opri ambulanţele alergând înaintea tuturor şi agitând trusa de prim ajutor. Dar răniţii n'o vedeau. Ofiţerul se aplecă în stânga şi, înjurând, ridică revolverul. În clipa aceea, de lângă Liza răsună o detunătură, în acelaşi timp cu focul tras de ofiţer în muncitorul- cu vesta roşietică. Ofiţerul căzu. Il doborîse muncitorul rănit, care zăcea în apropierea Lizei. După împuşcătură, muncitorul se prăbuşi şi el. Puşca i 6e rostogoli pe piept. Oăscând larg gura neagră, arsă şi ştirbă, el întoarse spre Liza o faţă bătrânească, plină de sbârciturl. înţelegând că încordarea cu care •ochise îl costase viaţa, aproape ne mal văzând nimic, îşi adună ultimeie puteri, şi o întrebă dacă izbutise să scape viaţa tovarăşului său. Pe Liza o podidiră lacrimile şi nu răspunse.

— Dar pe cadet l-am omorît? — o întrebă muribundul.

— L-ai omorît, l-ai omorît ! — strigă Liza şi lacrimile îi - curgeau şiroaie.

Infirmierul, un siberian cărunt, între două vârste, şi peltic, îi zise bătând-o uşor pe umăr:

— În felul ăsta, fetiso, dacă om sta să bosim pe fiecare, n'o să putem aduna prea mulşi rănişi. Unde mergem acum : la dreapta ori înapoi?

— De ce să mergem înapoi ? — întrebă Liza mirată.

În loc de răspuns, infirmierul îi arătă balta verde ca sina- raigcîul. Ambulanţele care căutau întotdeauna umbra, se opriseră suib sălciile uşoare, aproape străvezii, iar cazacii ieşind din stufăriş, onbiţi de soarele care bătea din spre sălcii, nu observaseră ambulanţele camuflate. Ei mergeau încet, cu băgare de seamă, stropiţi în întregime de apa roşie-arămie a mlaştinii şi cu fire de rogoz atârnându-le de şepci.

Liza sări în ambulanţă. Vizitiul dădu bice cailor. Ambulanţa porni în goană către un grup de soldaţi care tot mai sporovăiau pe malul râului. Când ambulanţa se opri pe câmpul alb şi neted, lângă soldaţi, aceştia tresăriră şi-şi întoarseră capetele.

— Ce-i cu voi ? Fugiţi spre eşaloane ? — le strigă Liza plină de mânia pe care şi tatăl ei o resimţea faţă de cei laşi. — Vă duceţi să beţi ceai ? În eşaloane nu-i nimeni. Toată lumea e la luptă ! Înapoi!

— Mai ţine-ţi gura! — zise cu glas răguşit o namilă de soldat cu cicatrice pe frunte. — Ofiţerii i-au snopit pe comisari, n'avem cartuşe... Dă-te jos din ambulanţă să plec eu cu ea !...

— N'ai să pleci, câine! — răcni Liza tremurând toată şi bătând din picioare. — Ce ţipi aşa la mine ? N'ai cartuşe ? Poftim cartuşe! N'aveţi. comisari ? Sunt eu comisarul 1 Cazacii trec mlaştinile deacurmezişul, tâmpitule, idiotule 1

Şii cu aceeaşi uşurinţă cu care comandantul ars de soare îi aruncase în ambulanţă cutiile cu cartuşe, asvârli şi Liza lada drept la picioardle vlăjganului uluit de ocările ei.

Lada nouă de brad, cu însemnări de vopsea neagră, căzu bufnind pe nisipul alb. Această fadă aruncată de mâini fine şi fără putere, ca şi ocara aproape copilărească a fetei slăbuţe şi firave, cu ochi mari albaştri, te uimeau şi te înduioşau.

Uriaşul îşi înfipse mâinile lacome în cartuşe. Inlăturându-i mâinile, ceilalţi soldaţi se aruncară şi ei asupra lăzii. Liza spunea cfeva despre răniţii- rămaşi la cheremul cadeţilor; sanitarul siberian vorbea ceva despre mlaştină. Vizitiul îşi strunea cu greu caii, singurele fiinţe care îşi dădeau seama pe deplin cât de mare era căldura şj cât de greu le venea să respire.

— Duşmanul se apropie 1 — ţipă Liza. — Lai atac, tovarăşi ! înainte 1

Era cu neputinţă să nu ţipi. Liza n'ar fi putut să-şi manifeste altfel înflăcărarea. Soldaţii stăteau în front. Lăzile cu cartuşe ajunseseră pentru toţi.

Uriaşul, transformân-du-se în comandant, înţelese repede situaţia. Zâmbind uşor şi prietenos Lizei, el grăi cu vocea lui răguşită: .

— De ce dragă, să atacăm prin baltă ? O să-i întâmpinăm aici, astfel încât niciunul n'o să se mai întoarcă înapoi! Culcaţi, tovarăşi!

La comanda lui, toţi se trântiră la pământ, ascultători şi disciplinaţi. Liza se culcă şi ea. Ambulanţa fu ascunsă în nişte tufişuri. Pământul păru prielnic şi primitor. Liza se instală cu mare iscusinţă într'o cută a terenului, dar simţi că-i lipseşte ■ceva... Se pomeni cu acest „ceva" în mână: un soldat cu nasul ascuţit şi cu fata asudată îi întinse o armă. În fata ei, iarba era deasă, cu fire ascuţite, de parcă ar fi avut muchii. Pe a- locuri, pe deasupra ierbii nemişcate, treceab în sbor flutură cu aripi catifelate. Îţi venea să crezi că nici picior de cazac nu-i prin apropiere. Dar vlăjganul cu cicatricea pe frunte îşi cunoştea meseria. El începu să adulmece aerul, să asculte făcând palma pâlnie la ureche, apoi strânse brusc pumnul, îl ridică şi strigă ceva. Răsună o salvă. Nu departe, la vreo cincizeci de paşi, din iarba ascuţită ţâşni un cazac şi se prăbuşi, după el al doilea şi altul, şi altul... Atunci uriaşul

porni în fugă. Liza ■dădu să-l urmeze, dar el ţipă:

— încotro? Dumneata eşti pusă să strângi răniţii, soră!...

8

Ceea ce se petrecea în fata Lizei pe acest câmp de luptă, minuscul în fond, se repeta şi pe celelalte flancuri. Şapte lanţuri de cazaci alibi, bine hrăniţi, voinici şi pe deplin odihniţi, sdrobiseră. prima line a armatelor noastre istovite de nesomn şi de lupte neîntrerupte. Ostaşii se retrăseseră pe alocurea, lăsând răniţi între linii. Atunci, de după colinele îndepărtate, acolo unde stâlpii albăstrui de tellegraf semănau cu ramurile unor^ arbori fantastici, apăru cavaleria căzăcească. Ea înaintă la început în trap, lăsând în urmă un nor subţire şi trandafiriu de pTaf; apoi praful prinse a se ridica în valuri, semn că inamicul se apropia acum în galop, grăbindu-se să-i şarjeze şi să-i asurzească cu tropotele şi ţipetele lor. Dar tocmai acest fapt trezi în toţi soldaţii aceleaşi sentimente care se iscară în sufletul uriaşului şi al tovarăşilor lui, la intervenţia Lizei. Degeaba galopau cazacii cu atâta' siguranţă, privind cu ochi batjocoritori, după moda din Nijnecirscaia, bătându-şi dinainte joc de oamenii aceştia desculţi, istoviţi şi jerpeliţi.

În fruntea lor călărea un colonel într'un veston alb, spălat cu girijă, scos parcă atunci din cutie. Galopa ridicându-se în scări şi agitând sus, deasupra capului, sabia care răsfrângea o rază luminoasă şi strălucitoare: Calul lui mândru, întinzân- du-şi gâtul arcuit şi iluturându-şi coama în vânt, svârlea picioarele în tact, de parcă s'ar fi jucat.

Cavaleria noastră şi căruţele cu mitraliere se ţineau ascunse îndărătul unei movile. Creasta ei plată şi crenelată dădea putinţa ca inamicul să fie observat şi masca totodată forţele noastre.

— Haideţi, tovarăşi 1 — comandă Voroşilov. — Dar vă previn: căutaţi să urmăriţi înainte de toate precizia manevrei! înainte!

Movila era. foarte mare, aproape cea mai înaltă din toată câmpia. Când cavaleriştii şi căruţele cu mitraliere se năpustiră în jos, oamenii, oarecum emoţionaţi din cauza mişcării violente, se simţiră şi mai înflăcăraţi şi îşi dădură seama că avusese dreptate comandantul când le ceruse să urmărească precizia manevrei. Făcând un ocol corect şi brusc în plină goană, ostaşii se lipiră de mitraliere. Sudoarea le întuneca vederea şi, deşi căutau locurile cu iarba cea mai bogată — primăvara trecuse demult — şi de sub roţi se ridica un praf usturător — ostaşii îşi mânuiau piesele cu îndemânare: primele linii de cazaci căzură. Ceilalţi

se. ’ntoarseră brusc.

Cazacii fugeau. Ici-colea mai rămăseseră din rândurile lor desordonate doar câteva curburi primejdioase de foc. Mitraliorii se îndreptară spie aceste cuiburi, deşi câteodată nu le puteau descoperi. Cavaleria noastră depăşind mitralierele, porni în goană tot spre aceste cuiburi de unde putea porni oricând un nou atac. Colonelul cu vestonul alb, a cărui sabie răsfrângea ca şi înainte o puternică rază de lumină, le căuta şi el deasemeni; zărind un grup mai numeros, se îndreptă într’acolo.

— Asia-i pasăre rară! — strigă Voroşilov, arătându-l cu sabia. — Asta-i Scobelev cu lună în frunte şi cu stele după urechi!

Şi zicând astea pomi după el.

— N’ai să-l prinzi! Are un cal mai bun! — zise Parho- menco.

— E mai bun calul lui ca al meu ? Cine a spus asta ?

Galopa, înfierbântat de igoana calului, înfierbântat de soare, de aşteptarea de după movilă şi mat ales de bucurie : mitralierele loviră inamicul în plin ; lovitura fu reuşită, abilă, iar duşmanului nu-i fură de niciun ajutor nici mitralierele, nici isteţii săi instructori.

— Climent, ţi-au întins o cursă ! — strigă din urmă Parhomenco. — Opreşte-te!

Lângă colonelul cu vestonul alb se adunaseră vreo zece ca- 'zaoi. Colonejul întoarse brusc calul.

— Ehei, nu rezişti la întrecere, — râse Voroşilov şi cu o mână sigură, ridică revolverul.

Colonelul în alb căzu. O sclipire de spaimă luci în ochii cazacilor care înconjuraseră pe colonel; ei se dădură jos de pe cai şi ridicară mâinile în semn că se predau Calul colonelului se opri deasemeni, privind pieziş la cadavrul alb al ofiţerului care zăcea ghemuit pe iarba verde.

Fericit, Voroşilov îşi întoarse capul spre Pairhomenco:

— Cine a spus că o să scape ? L-am pus cu botul pe labe ! Ş,i unde mai pui că se îmbrăcase în alb!

9

În această cavalcadă încordată şi sălbatică de. pe movilă, în această ciocnire, de setea căreia, încă de ieri, inimile băteau să spargă piepturile, era de mirare că nici ostaşii, nici comandanţii nu găseau în faptele lor nimic surprinzător, nimic nefiresc. Li se părea că se petrece ceva simplu, obişnuit şi neces.ar, aşa cum era simplă şi necesară mutarea uriaşului şi străvechiului gorgan în Don.

Ca şi pe şes, unde se ciocniseră cazacii albi cu soldaţii roşii, şi pe

malul Donului avusese loc o ciocnire între muncitori pe de o parte, şi apa iute, soarele şi pământul încăpăţânat pe de alta. Gorganului nu i se dădea pace nici atunci când răsărea soarele, nici când apunea. Demult dispăruse iarba de pe întinsul lui, vârîul nisipos fusese rupt şi aruncat în Don, împroş- când în urmă un miros de colb şi de pelin. Nisipul se termină deasemeni. După el veni rândul pietrişului ud şi lunecos, apoi urmară straturile argiloase şi compacte, de culoarea norilor tomnatici. Şi argila şi nisipul şi pietrişul erau aruncate în Don, fie de pe rămăşiţele podului distrus, fie de pe mal, fie din bărci, acolo unde dispăruseră arcadele podului, şi unde apa se învolbura acum în unde tulburi-gălbui, asemănătoare apelor primăverii. Cât de ciudat părea când priveai arcadele podului, pen- trucă aveai impresia că se prăbuşiseră chiar atunci, tulburând apele. --

Căruţele scârţâiau, tărgile cu care femeile cărau pământul se legănau, roabele săltau. Boii se opinteau cărând pietre. Caii aduceau garduri de nuiele de care se propteau bolovani pentru a stăvili pământul de pe lângă arcade. Se auzeau sudălmi. Oamenii cereau necontenit iopeţi.

Pe la amiază, cazacii începură să tragă cu artileria grea, de pe celălalt mal. Cei câţiva răniţi, care nu puteau ajuta cu nimic, precizau cu ce obuze trage duşmanul, luând astfel parte şi la muncă şi la luptă. Cei care lucrau lângă pod înţeleseră că Voroşilov, aflat departe de câmp, pornise ofensiva împotriva cazacilor albi şi că acest bombardament era menit să ajute pe cazaci, provocând panică, lângă pod. Dar . fie că artileriştii nu ştiau să ochiască, fie că-i împiedica cineva, obuzele nu-şi atingeau ţinta, căzând ori prea departe, ori prea aproape, aşa că până la urmă muncitorii nici nu le mai luau în seamă. Deodată apărură pe mal bucătarii, cu coşuri în mână. Ei arătau agitaţi spre râu, acolo unde cădeau obuzele :

— Tovarăşi! Nu vedeţi, tovarăşi ?

După exploziile obuzelor se ridicară la suprafaţa apei nişte somni uriaşi, de câte doi metri lungime. Pluteau pe spate, iar apa se prelingea pe burţile lor albe, de parcă ar fi purtat jiletci de atlas. Pluteau cu mustăţile lungi răsfirate.

— Tovarăşi, pierdem bunătate de ciorbă ! ■— ţipau bucătarii. — Daţi-ne o barcă.

De unde să se ia o barcă ? Când se duseră să se plângă şefului şantierului, acela le zise, tăios :

— Nu mai contribuiţi şi voi, tovarăşi, la panica pe care încearcă s'o provoace oadeţii. Nu ne încurcaţi în. muncă. Vede- ţi-vă de treabă !

Atunci bucătarii puseră şepcile pe; mal, luară frânghii şi se

aruncară în Don. Cu arcanele făcute din frânghii, ei reuşiră să prindă peştii şi să-i tragă la mal. Îi aşezară apoi pe bran- carde şi-i cărară la cazane. Pe înserat, când canonada încetă, Vasia Gaivoron veni călare la şantier. Simţind un miros neobişnuit, el răspunse la întrebările muncitorilor:

— Cadeţii s'au retras, totu-i în ordine. Da' ce miroase aici aşa tare a ciorbă de peşte?

— Am găsit peşti în gorgan, — îi răspunse fierarul **Tâzând** cu poftă.

ÎO

Pe când transportau peştele, deasupra şesului pe care în cursul dimineţii avusese loc lupta, prinseră a se roti vulturii. Sburau sus de tot, cam pe la înălţimea norilor rotunzi şi pufoşi, neîndrăznind încă să se lase mai jos. Unii dintre ostaşi dormeau, alţii adunau armele sau căutau cartuşe.

Cei din statul major tăcuseră baie în râu, în apropiere de postul de prim ajutor, rămas tot pe malul bălţii. Voroșilov îi vizită pe răniţi. întrucât cei mai mulţi dintr'înşii doreau să fie lăsaţi să-şi vindece rănile la unităţile din care făceau parte, el trebui să-i convingă să primească îngrijirile şi tratamentul în trenul-spital. Apariţia comandantului de armată'făcu pe un ostaş cu cicatrice pe frunte, acum grav rănit la picior, să se scoale într'o rână.

— Tovarăşe comandant de armată — zise el respirând anevoie — permiteţi-mi să vă dau eu raportul, căci toţi comandanţii noştri din compania a treia au căzut.

Pe faţă i se citea atâta nelinişte şi încordare, încât Voroșilov nu-'l putu refuza.

— Bine, — încuviinţă el. — Dar scurt, tovarăşe ! O să vorbeşti mai mult când te vei înzdrăveni.

— Compania a treia, a noastră — începu rănitul — o luase la fugă, tovarăşe comandant de armată, acum poate că n'or să recunoască,, dar eu nu pot... Ne retrăsesem prin bălţi şi voiam să trecem peste'râu... Dar iată că tovarăşa Liza a venit în fugă delà spital, de ne-a ruşinat şi ne-a întors înapoi...

— Și tu ce-ai făcut ?

— Am luat comanda şi i-am nimicit pe duşmani.

— Amândoi sunteţi eroi, — îi spuse Voroşilov strângân- du-i mâna. Ostaşul o căuta din ochi pe Liza de parcă s'ar fi grăbit să-i transmită strângerea de mână a comandantului. — Eşti din Conotop ?

— Nu,, din Lugansc.

— Bine, dar de Unde eşti de fel ? — insistă Voroşilov, ştiind că mai toţi. aveau obiceiul să se laude că sunt din Lugansc.

— Din Moscova, delà uzinele ,,Goujon".

— Te numesc comandant de companie — spuse Voroşilov.

În acelaşi moment, comandantul diviziei veni şi-l anunţă că sosise b delegaţie cu steag alb, delà generalul Crasnov. Vo- roşilov se duse la râu, acolo unde lăsase, caii legaţi de sălcii, se spălă pe faţă, se pieptănă cu un pieptene mic, privind spre cer şi mângâindu-şi bărbia ; apoi îl întrebă pe Parhomenco:

— Spune-mi, te rog, oare de căldură îmi creşte barba? Doar azi dimineaţă m'am bărbierit, iar acum arăt ca un arici, nu alta !...

În timpul acesta, îşi făcură apariţia cinci ofiţeri cu brasarde albe de mătase la mâini şi trei soldaţi. Voroşilov stătea lângă un copac. În jur plutea o astfel de lumină, încât părea că se roteşte deasupra capului său un văl verde-strălucitor... sau poate că însuşi frunzişul emana lumină şi căldură. Ofiţerii se apropiau încet, cu paşi măsuraţi. Voroşilov rupse o frunză, o aşeză pe pumnul puţin întredeschis şi o lovi puternic cu palma. Frunza pocni cu un sunet uşor.

Ofiţerii erau parcă anume aleşi, unul mai chipeş decât altul. Deosebit de frumos era esaulul [7]). Talia lui era ca de viespe, umerii laţi, arcuiţi, aşa că atunci când îşi punea mâinile în şolduri — şi o făcea destul de des — mâinile lui semănau cu coardele unui arc întins. Ofiţerii îşi îmbrăcaseră cu îngrijire uniformele din stofă şi piele, cu o mulţime de curele şi de tinichele aşezate cu atâta dibăcie, că le scotea şi mai mult în evidenţă perfecţiunea corpului. Soldaţii arătau greoi ; aveau-feţele încinse şi asudate şi duhneau a votcă. Unul dintre soldaţi, într'o cămaşă lungă, lat în şolduri, aducea cu un triunghi: pe vârful de sus se vădea o astfel de pustietate, un gol atât de desăvârşit,- că-ţi venea greu să te uiţi în ochii lui împăienjeniţi.

Ofiţerul, a cărui parte superioară a corpului semăna cu o arbaletă, duse mâna la vizieră şi se prezentă răspicat:

— Esaulul Cerepov.

Se uită în jurul său. Se aştepta să vadă mulţiineai adunată, cu prilejul victoriei repurtate, un rneeting, ba chiar un chef. Când colo, nu vedea decât un stat major, oameni dc legătură, iar în apropierea cortului de prim ajutor râuşorul şi copacul, pe ale cărui crengi aluneca o păsărică albastră, ca pc o sanie.

— Ei, de ce aţi venit? — întrebă comandantul de armată, cu o voce plictisită, privindu-l pe ofiţer drept în faţă. Privirile acestea

7 *Esaul* **— grad ofiţeresc la cazaci, corespunzător gradului de căpitan. (N. trad.)**

spuneau limpede trimisului că lui Voroşilov îi este cunoscut tot ce va declara ofiţerul alb. Ba i se păru ofiţerului că cineva încearcă să frângă ceva din tăria cugetului său. Totuşi, îşi luă inima în dinţi şi zise cu glas moale :

— La ce bun să mai vărsăm sânge frăţesc, domnule comandant ? Ori poate nu ştiţi că nicăieri în Rusia nu există Putere Sovietică ?

— Dar astăzi cine v'a pus pe fugă ? Nu Puterea Sovietică ? — întrebă Voroşilov.

Ofiţerul îşi trecu mâna peste buze. Apoi continuă ceva mai aspru :

— Vă propunem să depuneţi armele.

— Şi mai ce ?

— Dacă le depuneţi în termen de două ore, vă garantăm viaţa.

— Şi altceva?

întrebările acestea puse cu un ton de plictiseală şi plin de dispreţ, îl enervau la culme pe esaulul Cerepov.

-— Altfel vă vom înneca pe toţi în Don !

— Altceva ?

— întrucât în Ucraina este guvern sovietic şi Chievul a fost luat de roşii, vă permitem să vă întoarceţi în Ucraina, dar fără arme.

Parhomenco se aplecă înainte, întrebând blând şi maliţios în acela'şi timp :

— Dar asta cum mâi vine, domnule căpitan ? Spuneai că nu există nicăieri Putere Sovietică, dar în Ucraina recunoşti că există ?

— Eu vorbeam despre Rusia, — răspunse esaulul.

—. Lasă-l să toată câmpii — spuse Voroşilov. — Să nu-l stânjenim. Mai ai ceva de spus?

— Asta-i tot, — răspunse grăbit esaulul, de parcă i s'ar fi luat o greutate de pe umeri.

Tăcere. Frunzele sălciilor abia se mişcau ; lumina soarelui, cernut prin frunziş, cădea pe sclipitoarele catarămi de argint ale domnului căpitan, col!orându-le uşor lîn verde. Netezindu'-şi cu o grijă deosebită părul pe frunte, Voroşilov întrebă iar:

— Discuţia merge cam greu, deşi dumneata, se vede, te-ai pregătit special pentru această convorbire.

Ofiţerul îi întinse ultimatumul semnat de Crasnov. Luân- du-şi o mină extrem, de severă, Voroşilov îl citi cu atenţie, pen-- tru ca la urmă să izbucnească în râs.

Esaulul spuse:

— Noi vorbim foarte sincer.

Dar oricât se străduia s'o spună simplu, în glasul său se simţea ura, mânia.

— În cazul acesta să vă scriu şi eu răspunsul, — zise Vo-

roşilov. «

Indoindu-şi braţele, Parhomenco îşi sprijini palmele în şolduri. Voroşilov îi puse pe braţe o planşetă şi scrise răspunsul cu un creion chimic, rostind în acelaşi timp cuvintele cu voce tare. Scria cu claritate şi (îndemânare, iar cuvintele lui plesneau puternic, ca nişte obuze.

— ..Armata Roşie, generale Crasnov, se luptă pentru Puterea Sovietelor, pentru puterea proletariatului şi forţa ei este de neînvins. Cei ce caută să distrugă cuceririle marelui Octombrie, vor fi înfieraţi şi nimiciţi fără cruţare. Suntem conduşi de puternicul Partid al Comuniştilor-bolşevici, în frunte cu tovarăşul Lenin, şi vom învinge. Pe tine te conduce moartea, şi ea îţi călăuzeşte paşii către mormânt. Căzăcimea săracă, acum încă înşelată de tine, trădătorule, va veni alături de noi, să-şi apere patria. Donul vai fi sovietic !“

Ofiţerii stăteau cu mâinile la vipuşcă. Speranţa de a-i atrage pe oamenii aceştia de partea lor li se părea acum o absurditate. Clipeau des din ochi, căsnindu-se să-şi întipărească pe faţă un aer cât mai indiferent, chiar batjocoritor. Dar cu cât se străduiau mai mult, cu atât chipurile lor deveneau ma.i întunecate, mai lipsite de expresie. Aproape de sfârşitul scrisorii, se auzi deodată glasul soldatului cu corpiîl triunghiular. Striga cât îl ţinea gura, forţându-se să-şi desfacă curelele de care-i atârna sabia.

— Aha ! Care vasăzică generalii vor să ne pună iar jugul pe gât ? Aşa-i, tovarăşe comandant ? Atunci de ce să mă mai duc înapoi ? Parcă aici n’o să pot trăi ?

Ochii lui (împăienjeniţi se luminară pe neaşteptate, deschi- zându-se larg către adevărurile din lumea înconjurătoare ; ba chiar şi mişcările lui deveniră mai îndemânatice. În pădurea seculară, în taigaua sălbatică şi de nepătruns, străluci deodată un filon de aur. Omul fu cuprins numaidecât de bucuria creaţiei, de bucuria libertăţii pe care o încercau toţi ostaşii. Aruncându-şi sabia la picioarele ofiţerului, el strigă:

— Eu rămân aici, domnule ofiţer, cu cazacii ăştia săraci ca să-i apăr ! Pe voi o să vă bată şi dumnezeu şi oamenii. Eu nu vreau să port asupră-mi blestemul poporului!

Ofiţerii luară tăcuţi hârtia din mâinile lui Voroşilov şi se îndreptară spre .cai. Trist era răspunsul pe care-l aveau de înmânat generalului Crasnov !

— Şi totuşi Parhomenco al nostru e mult mai frumos ! — exclamă Voroşilov, iiitându-se în urma lor.

Când **statul major se întoarse spre pod, văzu că gorganul cel maTe .se redusese aproape la jumătate.**

În tabără mirosea a peşte. Feţele strălucitoare de mulţumire ale

bucătarilor scânteiau delà o poştă.

În cort plutea deasemenea miros de peşte. În mijloc se instalase o masă de lemn, acoperită cu o faţă brodată cu frumoase motive ucrainiene ; comandantul o primise în dar delà ţăranii care lucrau la construcţia podului. Pe faţa de masă înflorată — o tavă lungă de culoarea argintului ; revoltaţi de faptul că bucătarii îl serveau pe comandant în străchini de pământ, fierarii se apucaseră şi lucraseră o tavă de tablă albă. Pe tavă se afla capul peştelui şi. bucăţi frumoase din mijloc, de parcă bucătarii înşişi se străduiseră să aleagă tot ce era mai bun.

Comandantul şi statul său major nu băgau de seamă pregătirile din cort. Privirile lor erau aţintite asupra gorganului de pe malul Donului. Apele, îmbinate la orizont cu cerul, erau parcă acoperite cu o dulce poleială argintie ; părea că noaptea vrea să îmbrace din nou în alb lumea întreagă. Mutându-ţi puţin ochii delà gorgan, vedeai podul drept în faţa ta. Dar aşa cum se zărea de lângă cort, era greu de ghicit surpătura, încât aveaU-impresia că podul e întreg ; o clipă puteai crede că locomotivele din faţa lui pufăe, gata să treacă peste el. Toţi se simţeau foarte bine.

Un bătrân cu mustăţile sure şi cu pălăria de paie pe cap — şeful convoiului care stătuse de vorbă cu Parhomenco lângă vale, când Lamâcev o întâlnise pe Liza — îşi dădu seama de sentimentele celor delà statul major şi-i şopti la ureche lui Parhomenco :

— Se poate una ca asta,- tovarăşe comandant ? Căruţele linele au cărat cel mai puţin din movilă. De ce ? Pentrucă serviciul aprovizionărilor nu mi-a dat puţină unsoare ca să le ung osiile. Dar să ştiţi că tot convoiul meu este cel mai revoluţionar din toate. Să mă ia dracu' dacă mint, tovarăşe comandant !

În aceeaşi noapte, în zori, însoţit doar de doi ostaşi, Parhomenioo .trecu Donul, ţi nandu-se încleştat de coama calului; se afundă în stepă, galopând pe un drum ocolit către Ţariţân!

11

Bogatul cazac Letcov, negustor de vite, în vârstă de vreo patruzeci de ani, sdravăn şi fioros, mare mâncău şi afemeiat, îşi ajunse din urmă turmele nu departe de Golubino,, lângă râul Caliba. Omul său de încredere,.Nichita Oreşchin, zis şi Hlebo- nea, care însoţea turmele, îi aduse la cunoştinţă că vitele o duc bine, că păstorii sunt grijulii şi iarba grasă. Letcov făcu încet ocoliil turmei, dându-se ici şi oolo jos din trăsură, pentru a îmboldi cu pumnul vreun bou mai răzleţit sau pentru a goni vreun berbec, a cărui fugă legănată îl făcea să râdă.

Letcov hotărî să ia masa cu păstorii. îşi apropie trăsura de focul în jurul căruia se strânseseră roată ciobanii. Delà malul drept al râului se întindea o pădure deasă, în apropierea căreia se odihneau turmele. Amurgul era cald şi natura toată parcă încremenise. Atâta tăcere domnea împrejur, încât un pai dacă ai fi rupt, erai convins că sgomotul se va auzi la un kilometru. Într'un târziu se ridică şi luna. Dar, văzând noianul de întuneric pe care-l avea de luminat, îşi jucă puţin razele în praful moale şi pufos, se sbengui pe spinările dulăilor mari şi flocoşi care rătăceau pe drum, şi apoi se ascunse într'un nor.

Simeon Duşevic, un cioban mai vârstnic cu faţa blajină, se apropie de stăpân, încercând să-l linguşească sau poate, ex- primându-şi gândurile adevărate :

— Ehei, doamne, înainte vreme troleele alergau pe drum una după alta. Treceau curierii cu ordine delà Petersburg şi, măre doamne, cum se mai aduna toată lumea din staniţe pe marginea drumului să privească cum era purtat -cuvântul ţarului ! Iar ei sburau, sburau delà împărat drept la regele talie- nilor. Şi acum, în loc de troici, vezi tunuri, şi iar tunuri...

Apoi, -socotiudu-şi povestirea terminată, Duşevic trecu la lucruri mai concrete şi întrebă :

— Grigori Petrovici, nemţii şi-or primi ei singuri vitele sau tocmit-au cumva mijlocitori pentru asta?

— Asta nu e treaba ta, — răspunse Letcov, culcându-se pe cojoc.

Duşevic suspină stingherit, mai ăsvârli câteva vreascuri fn foc şi continuă :

' — Fireşte, doamne, că nu e tireaba mea... Ehei, Grigori Pe- trovici, iată c'a sosit şi vremea cositului; ar trebui să dăm drumul la cosaşi sau, mai bine, la secerătoare. Dar acum, numai moartea coseşte.

— Nici asta nu e treaba ta, — spuse Letcov.

II scotea din sărite şi chipul blajin al ciobanului şi glasul său molcom şi faptul că ciobanul se uita cu prea multa atenţie şi insistenţă la lădiţa cu băuturi; vădit lucru, avea poftă să bea. Lui Letcov îi plăcea ca un chef să pornească pe neaşteptate.

— Fireşte, doamne, că nu e treaba mea, Grigori Petrovici. Treaba mea e să mân. oile... Mi s'a dat poruncă să de pasc, şi le pasc. Mi s'a spus : „Mână la neamţ, să le vindem", şi eu le mân într'acolo. — Zicând acestea, se aşeză jos lângă lădiţă şi desmierdând ou[1] mâna mânerul ei de alamă, adăugă: — Frumos lucrată şi scumpă. Mulţi bani a costat ?

Unul din păstori, frecându-şi cu palmele faţa somnoroasă şi supărată, se ridică şi se îndepărtă, ca şi cum ar fi simţit ceva neobişnuit, dar se întoarse repede.

— Ce-i acolo ? — întrebă Letcov.

— Mi s'a părut că aud tropăind. Dar câinii dorm, înseamnă că nu-i nimic. >

— Fiţi cu ochii'n patru, — spuse Letcov, aruncând o privire ameninţătoare. — Oamenii răi s'au înmulţit acum ca puii.

— Asta-i adevărat, — spuse Duşevic. — Se spune că în stepă stau vreo trei sute de eşaloane cu muncitori, care duc cu ei aur şi argint, şi care s'au înconjurat cu tunuri. Nici nu poţi trece, nici nu te poţi apropia de ei — adevăraţi Solovii-haiduci. Las' c'6 să-i prindă şi o să-i facă prizon ieri...

— O să-i spânzure încă înainte de a-i face prizonieri, — $puse Letcov.

—Asta chiar că ar fi bine, — răspunse Duşevic, — bucu- rându-se că'nsfârşit a fost şi stăpânul lui, măcar odată, de aceeaşi părere cu el. — Cel mai bine ar fi să-i pună la cosit, Grigori Petrovici. întâi să facă treabă şi apoi să-i omoare, iar avutul lor să-l împartă la oameni, făcând parte dreaptă, aşa cum cazacii împart Uralul, când trebue să pescuiască. Şi ciobanilor trebue să li se dea partea lor, Grigori Petrovici, căci ei le dau carne ostaşilor. Şi ciobanii trebue să trăiască fericiţi şi liberi.
Uite, eu, de pildă, n'am avut niciodată o viaţă fericită, n'am avut argaţi, n'am avut gospodărie,

— Păi, despre muncitorii aceia din stepă — spuse ciobanul cu faţa somnoroasă şi supărată, — se spune că i-au jefuit pe cei bogaţi, şi

tu vrei să fii un bogătaş. Cum vine asta ?

— Nu trebue să-i jefuiască pe bogaţi, — răspunse Duşevia pe un ton de morală, mângâindu-şi barba măreaţă. — E păcat !

— Nu numai păcat, dar şi primejdios... — glăsui Letcov, şi toţi avură impresia că-l aud scrâşnind din dinţi. — Am să-l spânzur!...

Toţi 'tăcură. Duşevic dădu din cap şi urmă:

— Nici somnul nu se mai lipeşte de mine, când mă gândesc că în stepă stau trei sute de eşaloane şi poate mă aşteaptă no rocul, pantaloni de atlas, cămăşi de mătase, ab, dumnezeule; Grigori Petrovici, se spune că muncitorii ceia duc cu ei fabric; întregi. Ce zici, să punem mâna pe o fabrică şi s'o aşezăm, ha să spunem, în staniţa noastră ?... ,

Ciobanul cu faţa somnoroasă rosti:

— Toate fabricile sunt vândute pe o sută de ani nemţilor

— Taci ! — se răsti Letcov. — Nu răspândi svonuri duşmănoase ! O să le spânzur 1

Se vedea că vorbele lipsite de rost ale lui Duşevic îl mâ niaseră. „Minte bătrânul, se gândi el, — dar şi minciuna ascunde câteodată o paTte de adevăr. N'ar fi oare cu putinţă de târ- guiţ o fabrică de la esauli ?"

Şi spuse cu glas tare:

— Fabrici poţi să clădeşti câte vrei, nimeni n'o să te stânjenească. UHe, să zicem că am o moară. Ce, asta nu e Fabrică ? Dacă mai ridic alături de ea un atelier pentru fabricarea sece- rătoarelor, iată că voi avea o uzină...

— Dar dacă n'o să ai nimic? — se. auzi din întuneric c voce străină de bas.

Letcov tresări ,şi se întoarse, iar ciobanii se ridicară în picioare. Apariţia acestui ofiţer înalt, cu căciulă din blană de inie); dată voiniceşte pe ceafă, cu decoraţii şi cu arme împodobite cu- pietre preţioase care licăreau slab, îi nelinişti şi îi sperie. II. neliniştea vocea lui plină de siguranţă şi îi speria faptul că niciun dulău nu lătrase la ivirea lui. Simion Duşevic se gând! cu bucurie: „Vârcolac!... Doamne, pesemne că n'are umbră, Să nu pierd prilejul şi să mă uit bine la el. O fi vreun aihan ghel".

în întuneric, în spatele ofiţerului, stăteau doi cazaci, şi acela care era mai mic de statură ţinea de dârlogi un armăsar alb.

— D anini un ifoc, moşule, se trugă cel înalt şi Duşevic îi întinse repede un tăciune aprins.

Vlăjganul apropie jăratecul ide ludea şi întrebă:

— Ale cui sunt turmele ?

— Ale neguţătorului Letcov, — răspunse în grabă Duşevic.

Trase din lulea şi tutunul se aprinse. Omul înalt apropie pentru ultima oară jăratecul de lulea .şi apoi îl aruncă în foc.

— Ce ticălos mai e şi Letcov ăsta, — spuse el liniştit.

Letcov sări în sus, se bătu peste coapse şi exclamă indignat:

— Şi de ce ticălos, mă rog?

— Pentru că eşti aşteptat de o grămadă de timp, ticălo- sule ce eşti, — spuse şi mai liniştit cel înalt. — Au sosit negustori mari, veterinari, funcţionari însărcinaţi cu recepţiona- rea. Şi voi aveţi de primit obuze pentru vite. Ai înţeles acum de ce eşti ticălos ? Şi tu stai lângă foc şi dormi!

Letcov se culcă pe cojoc şi spuse posomorit:

— Dacă vreau — stau culcat, dacă nu vreau — nu stau.

— Stai tu acum culcat pe cojoc, dar mâine ai să atârni de un copac. Treaba ta s'alegi.

— încotro mergi ? — întrebă Letcov.

— Treceam şi eu pe-aici...

Duşevic nu se putu ţine şi întrebă :

— Dar câinii de ce n'au lătrat când ai venit, înălţimea ta ?

— Am crescut la un loc cu ţiganii, deaceea nu mă latră.

— Vasăzică eşti copil lepădat.

— Lepădat la închisoare; m'au băgat acolo să mă înveţe minte! — răspunse omul înalt, râzând tare.

Apoi, împroşcând un nor de fum chiar în ochii lui Duşevic, spuse:

— Şi mai vreţi să jefuiţi eşaloanele, să faceţi rost de fabrici jefuitei Nenorociţilor, cum vă închipuiţi că o să puteţi face una ca asta ? Fiţi mulţumiţi că puteţi să vă mai târîţi zilele! Negustori, misiţi de vite, ptiu !... •

Scuipă în foc. Ciobanii şi chiar Letcov se uitau la el cu ochii mari deschişi. Expresia fericită de pe feţele lor piorse demult. Focul ardea înnăbuşit şi, în lumina aceasta tulbure, omul străin părea şi mal înalt, şi mai înspăimântător, iar vocea sa părea că răsuna ca un clopot. Căciula, lăsată şi mai mult pe ceafă, descoperea capul său pleşuv, iar mustătile-i negre şi pleoştite adânceau şi mai mult strălucirea întunecată a ochilor săi. Dracu' ştie ce fel de om mai e şi ăsta, şi la ce te poţi aştepta de la el....

— Da' tu de unde eşti ? — îl întrebă Duşevic pe un ton vinovat. — De prin ce staniţă?

— Din Pugacevscaia, — îi răspunse posomorit omul înalt şi deodată îşi ridică cu furie vocea : — Letcov 1

Letcov sări ca ars.

— Ordonaţi — se trezi el spunând, fără să-şi recunoască vocea.

— Ce trebue să fac?

— întorci turmele spre răsărit. Lângă valea Pobelenaia întâlneşti un detaşament, întrebi de esaulul Lamâcev. Îi spui că te-a trimis colonelul Lavruşa. Acolo or să te-a!ştepte şi comisia de receptionare şi veterinarii, şi ti se va plăti cu aur curat. Ai grijă ca spre dimineaţă să fii acolo!

Omul înalt sări pe cal. După o clipă, calul porni în galop, însoţitorii. încălecând deasemeni caii şi pocnind din biciuşte, goniră în urma lui. Câinii, ca şi cum li s'ar fi dat voie, începură să latre, iar Duşevic mormăi:

— Din satul Pugacevscaia ? Păi, mi se pare că acum se numeşte Potemchinscaia... Ah, doamne!

În zorii zilei, un soldat îl trezi pe Lamâcev. Acesta, întin- zându-se.şi căscând, se ridică de pe manta şi ieşi, mergând încet pe colină. În fata lui se întindea un şes umed, albăstrui. Pe drum se odihnea o turmă, iar mai aproape, lângă o tufă sărăcăcioasă şi nemişca'tă, stătea un om. Omul acesta, negustorul Letcov, văzându-l pe Lamâcev, fugi repede spre el, strigându-i:

— Sunteţi domnul esaul, domnul Lamâcev?

— Din partea colonelului Lavruşa ? — întrebă râzând Lamâcev. — Ia uite ce fel de oameni sunt coloneii noştri! E a doua turmă pe care o primesc gratis noaptea asta. Dacă nu i-ar sta în cale Donul, ar aduce toate turmele în convoaie. Iar tu moşule, nu te speria : nu-Ji vom lua decât turma, iar pe tine te lăsăm să mergi la nemţi. Cine ştie, poate că-ti vor mai comanda să ne aduci... o turmă 1

12

Ernst Straub se găsea de mai mult de două luni la sediul guvernului cazac al „Marii Oştiri a Donului". De fapt, nu se poate spune că se afla în mod permanent la sediul acestui guvern : emisarii mai mari în grad se sileau să-l trimită în misiuni cât mai primejdioase, ca şi cum s'ar fi temut că el le va surprinde intenţiile şi le va înţelege intrigile. Aşa. de pildă, fusese de două ori la Ţariţân şi, deşi Puterea Sovietică locală era pe vremea aceea foarte slabă şi inactivă, totuşi ea se purta cui agenţii prinşi îndeajuns de aspru, pentru ca Ernst Straub să înceteze de a mai exista. Ultima oară stătuse la Ţariţân zece zile.

La început, locuise la un pastor luteran, lângă biserică. Mai apoi, după ce venise la Ţariţân comisarul poporului Stalin şi începuseră arestările de speculanţi, sabotori şi complotişti, Straub se mută la „Hotelul Moscova", care se afla lângă chei.

În viaţa lui, Straub văzuse multe hoteluri şi multe hanuri, dar o atmosferă atât de înnăbuşitoare şi atât de multe ploşniţe ca'n ultima reşedinţă', nu mai pomenise. Şi totuşi, era foarte confortabil acolo. Dela fereastra camerei lui, putea admira cheiul, şlepurile, cisternele goale. Pe şlepul „Maria 17", se angajase la pompat apă unul dintre agenţii săi, acela care îi ajutase să treacă linia frontului. Şlepul era încărcat cu fier vechi şi stătea acolo de cine ştie când. Tot portul ştia că Ivan Sergheici, cel care pompa apa de pe „Maria 17", era un adorator pasionat al preferansului şi că, de cum se însera, el se şi afla pe pase-relă să pună mâna pe vreunul din cunoscuţii care treceau pe lângă şlep. ca să facă o partidă.

De pe şlep se vedeau rezervoarele de petrol, cenuşii şi rotunde; spre ele ducea un pod 'de lemn, ce trecea pe deasupra cisternelor şi a clădirii gării, acoperită cu tablă ruginită, care ar fi trebuit demult schimbată. Se vedeau deasemenea clădirile mohorîte ale turnătoriei , de oţel şi chiar întregul oraş. Era plăcut să-ţi dai seama că ştii cum, de ce şi unde trăiesc atâţia oameni.

În cabina lui Ivan - Sergheici se adunaseră aproape toţi; aşteptau numai să vină „şeful". Ivan Sergheici, un om cu buze subţiri, spuse, suflându-şi nasul lung şi roşu într'o batistă colorată :

— Cred că ar fi bine să coborîm în cală 1

Unul după altul intrară în cală. Pe fluviul, care strălucea atât de tare încât trebuia să-ţi pui mâna streaşină la ochi, se desfăşura flota de pe Volga. Marinari voinici, îmbrăcaţi în uniforme albastre, se strigau unul pe altul cu glasuri puternice.

În cală mirosea a nămol. Nu departe de scară erau nişte scânduri aşternute pe jos ; pe ele se aflau nişte scaune şi o masă acoperită cu muşama albastră, pe care jucau răsfrângerile razelor de soare. Lângă masă stătea un butoiaş cu ghiaţă murdară, gata-gata să se topească, de parcă ar fi aşteptat doar să fie văzută de oameni, ca după aceea să poată dispărea. În apa cu bucăţele mici de ghiaţă, se aflau nişte sticle cu apă minerală.

— Ce lux! — exclamă Ivan Sergheici, lovind cu mâna peste butoiaşi şi uitându-se la Ernst, — Asta~i ,în cinstea plecării dumitale.

Pe scară coborî un om scund, cu chipul obosit, îmbrăcat cu tunică militară. Deşi faţa îi era atât de suptă încât nu mai rămăsese din ea decât piele şi oase, deşi mersul şi vocea i se schimbaseră foarte mult, totuşi Ernst îl recunoscu de la .prima vedere. Era Ovţev, comandantul fortăreţei din Covno, tatăl Verei ; Ovţev însă nu-l recunoscu pe Ernst. Îi strânse mâna cu indiferenţă şi voi să se depărteze. Ernst, ca să-şi păstreze mintea clară şi să nu se gândească la lucruri importante odinioară, dar străine de preocupările lui actuale, întrebă :

— Nu mă recunoaşteţi, domnule general ?

— Mi se pare că din Siberia ne cunoaştem, nu ? — întrebă Ovţev, clipind din genele-i mărunte.

Ernst îşi dădu seama că Ovţev nu-şi bate joc de el. Ci, pur şi simplu văzuse atât de mulţi oameni, era atât de ostenit, îi era, atât de greu să-şi aducă aminte de ceva, încât pentru o clipă lui Ernst i se păru meschină iubirea, răscolită pe neaşteptate în sufletul său, pentru Vera. I se părură meschine toate gândurile despre ea, toate visurile şi nădejdea că poate nu se măritase încă. Ba bine că nu! Se măritase; ba chiar foarte strălucit ; făcuse copii şi grozav îi mai purta de grijă soţului ei gras, care suferea de astmă şi era tare invidios pe colegii lui mai norocoşi.

— Dar Vera NicOlaevna ?

— Şi Vera e aici, — răspunse Ovţev cu glasul obosit.

— Dar ginerelle dumneavoastră ?

— Despre ginerele meu am să-ţi vorbesc cu altă ocazie, — adăugă el, cu voce din ce în ce mai istovită. Şi" nu se putu abţine să nu repete vorba de duh de care părea că se mândreşte. — A schimbat oaia pe un taur.

Ginerele său se numea Bâcov [a]) şi servea la Marele Stat Maijor al armatei ruse. Ca şi socrul său, era de părere că guvernul sovietic este uit

fenomen trecător. Ovţev aparţinea direcţiei artileriei din comisariatul regiunii militare a Cauca- zului de Nord, care se retrăsese şi se instalase de curând la Ţariţân.

Ovţev scoase din buzunar foi de hârtie liniată, curată, şi le puse înaintea sa pe masă ; în timpul discuţiilor avea obiceiùt să deseneze miei pe hârtie.

Şedea fără vlagă, cu capul parcă golit, şi totuşi puţin iritat ; ţinea un creion între degetele-i scurte şi slabe.

— Deoarece — începu Straub fără niciun fel de introducere — după succesele antibolşevicilor, importanţa Ţariţânului creşte, devine tot mai acută şi necesitatea de a lupta împotriva bolşevicilor în interiorul oraşului. Acum îl voi ruga pe Nicolai Grigorievici să ne facă o dare de seamă asupra celor ce s'au realizat în cadrul regiunii militare a Caucazului de Nord.

Neluându-şi ochii de pe foile de hârtie albă din faţa sa, Ovţev începu cu glasul lui monoton şi obosit :

— Prin sosirea lui Stalin, situaţia s'a complicat. Dar nu este ceva ireparabil. El se bucură de foarte mare autoritate în Partid, şi acest lucru ar avea importanţă numai dacă organizaţiile de Partid din oraş ar dispune de oarecare forţe. Dar ştiţi, desigur, că Partidul nu numără în oraş decât vreo mie cinci sute de membri, dintre care, după cum se spune, foarte puţini sunt „tovarăşi verificaţi“. Şi încă ceva. Stalin e un civil

. până'n măduva oaselor şi—ca orice civil caire nimereşte în armată — va începe cu o' mare operă de transformare.' În acest sens — şi el zâmbi, lovind cu degetul mijlociu în masă, ceea ce însemna pentru el semn de batjocură — în acest sens avem şi noi un proiect de reforme, trimis spre aprobare Marelui Stat Aîajor al armatei ruse. Am toate motivele să cred că proiectul nostru va fi aprobat. În esenţă, proiectul cuprinde următoarele: luăm ca bază efectivele unui corp de armată de puşcaşi siberleni şi alcătuim, pe baza acestor efective, divizii dé infanterie. A- [8] ceasta organizare va face ca armata noastră să fie masivă, puţin mobilă, şi astfel spatele frontului să fie mai larg, iar în spatele frontului să te poţi refugia ca în tufăriş.

— Ce se va obţine în felul ăsta, în mod concret? — se interesă Straub.

— Divizia va avea 60.000 de soldaţi şi 30.000 de cai, — răspunse Ovţev. nu fără mândrie.

— Care vasăzică creaţi o divizie defensivă?

— Da.

---

8 Joc de cuvinte : Ovţev vine delà *ovţa* **— oaie, iar Bâcov vine- delà bâc — 'taur. (N. trad.)**

— Excelent. Dar e prea puţin.

— Aşa ?

— Da. Se pare că Stalin va stărui să se construiască au-loblindate şi mai ales trenuri blindate. Aţi uitat că Ţariţânul are o cale ferată circulară, pe care un tren blindat, rotindu-se, poate crea un cerc de oţel de nepătruns ?

El sublinie.dinadins cuvântul „oţel“ [1]), şi se uită stăruitor la Ovţev. Acesta clipea din ochi nepăsător, ciocănind cu degetul mijlociu în masă. Ceilalţi ascultau cu atenţie.

— În timp ce voi trageţi mereu nădejde că în armata duş[J'] mană se va produce o revoltă, ea se întăreşte pe zi ce trece...

— Cum aşa ? — întrebă Ovţev.

Fără a-i da atenţie, Straub îşi urmă firul gândurilor :

— Dar ştiu precis că Nosovici are relaţii cu Savincov, reprezentantul armatei de voluntari şi cu delegatul comandamentului francez, Lavemis. A căpătat şi a adus aici nişte bani, care i-au fost puşi la dispoziţie pentru complot. Inginerul expert Aiexeev, organizator de transporturi la petrolifere, a veniit şi el cu bani,, tot în scopul de a ajutora complotul...

— Dar dumneata n'ai bani ? — îl întrerupse un ofiţer gras şi asudat, care şedea alături de Ivan Sergheici.

— ...Conspiratorii speră să fie sprijiniţi de unităţile din armata sârbă care se află în oraş...

— Stalin. a introdus sistemul cartelelor. Ştiaţi de acest lucru ? — interveni ofiţerul burtos şi asudat. — Oraşul trăieşte acum numai cu raţii. Iar oraşul e deprins să mănânce şi să bea atât cât îi pofteşte inima. Asta nu e oare un motiv de răscoală ? Oraşul arde de setea luptei !

Şi îşi şterse cu mâneca hainei gâtul ud de sudoare. [9]

De lângă el sări imediat alt ofiţer, unul uscat şi cu vocea mai sonoră:

— Da, oraşul vrea să lupte, oraşul e gata.

— E gata chiar acum ? — întrebă sec Straub.

— Aproape — răspunse cam încurcat ofiţerul.

Straub întrebă:

— Atunci de ce n'aţi provocat o răscoală, de ce nu l-aţi , arestat pe Stalin ?

Tăcere... Straub continuă:

— Dumneavoastră aveţi tendinţa să vă supraestimaţi puterile şi să lucraţi după directive proprii, pe când noi cerem să urmaţi

---

9 În limba rusă : „Stal”. Se referă la Stalin. (N. trad.)

instrucţiunile noastre. Iar instrucţiunile acestea sunt: în primul rând, să împiedicaţi prin orice mijloace constituirea unei armate capabile să lupte.

În timp ce vorbea, se uita la ofiţerul gras care începuse să pălească şi pe fruntea căruia se svântase sudoarea.

— Despre detaşamentele lui Voroşilov care încearcă în momentul de faţă să treacă Donul, ce părere aveţi ?

— O bandă de tâlhari.

— Bandă? Aflaţi de la mine că e o armată unitară şi oţe- lită, cu un nucleu foarte puternic format din muncitori. O asemenea armată, în mâini pricepute, poate deveni extrem de utilă. Este a nu ştiu câta oară când vă repet că posibilităţile şi puterile muncitorilor nu trebuesc subestimate. Din rândurile lor se pot ridica oameni puternici şi e important să-i nimicim chiar din clipa apariţiei lor. Iată de ce socotesc că armata lui Voroşilov nu trebue să ajungă la Ţariţân.

— O să ne vie în ajutor comandamentul frontului de Sud — fu de părere Ovţev. Nosovici, Snesarev...

— N'ajunge asta... Veţi face tot posibilul să strângeţi toate datele, pentru a-l informa pe Stalin în conformitate cu părerile acestui domn. — Şi Straub făcu un gest cu mâna în spre ofiţerul gras.

— Voi găsi posibilitatea să i-o raportez în persoană.

„Se pare că bătrânul nu-i prost”, gândi el cu satisfacţie Straub.

Îi cercetă cu privirea pe cei care erau de faţă. Păreau impresionaţi de vocea aspră a emisarului. Locotenent-colonelul Zvenco, deasemeni activând în direcţia artileriei din comisariatul regiunii militare a Caucazului de Nord, ca şi Ovţev, îi întinse un bileţel. Îi cerea să dea amănunte despre armata lui Voroşilov.

Ernst spuse:

— Sunt rugat să vă mai povestesc câte ceva despre armata lui Voroşilov. E deajuns să vă spun atât, că-i bate mereu pe cazaci. Iată, am la mine memoriul alcătuit de noi. A fost tri- trimis la Chiev. Am o copie.

Ofiţerii se aplecară asupra foii înguste, acoperită cu litere de tipar. Ofiţerul cel gras se apucă să citească textul, întreru- pându-se puţin în locurile unde întâlnea numiri de obstacole naturale, de râuri, de orăşele. Ofiţerii îşi aduceau aminte de topografia locului.

Pe lângă mirosurile de nămol şi mucegai, mai răzbătea de undeva şi un miros de peşte stricat. Din când în când, mai pocnea câte un dop şi apa minerală curgea în cănile de tablă. Ghiaţa se topise demult, apa din butoiaş se încălzise de tot. dar cu toate acestea apa minerală era plăcută. Prin chepengul întredeschis pe care se topea smoala, soarele îşi revărsa razele cu dărnicie.

— Bine! — spuse grăsanul, terminând de citit memoriul.

Straub ridică întrebător sprâncenele-i negre:

— Aţi lucrat foarte bine! Şi cum aţi putut s'o tipăriţi în stepă ?

Zvenco sări deodată:

— Ar fi mai bine să-l ucidem pe Stalin, pur şi simplu.

Vârînd tiilbuşonul în dopul, unei sticle, Straulb replică :

— De ce ? Eu sunt- întru totul de acord cu domnul Ovţev, care afirmă că Stalin e un civil până'n măduva oaselor, un om care n'a fost niciodată la război, dar un om cu o uriaşă autoritate politică în Partid. Şi dacă vrem să creăm desordine şi haos, prin urmare panică şi derută, trebue să ştim că e util s'o creăm sprijinindu-ne pe o autoritate. Amintiţi-vă, domnilor, de Alexandru Macedón, de Napoleon, de Frederic cel Mare... — Smulse dopul şi răsturnă cu grabă sticla peste cană. — Ce respectăm la ei, ce a rămas din ei ? Numai amintirea unei extraordinare. abilităţi, cu alte cuvinte a unei extraordinare viclenii. Amintiţi-vă că ruşii ocupaseră chiar Berlinul în 1760, dar l-au părăsit, înşelaţi de abilitatea lui Frederic. Şi cât de plăcut e, domnilor, ca atunci când eşti învinuit de provocare, de desordine şi de sabotaj, să spui că ai Jăcut-o din ordinul lui Stalin, iar când, pe neaşteptate, procedezi bine, să spui că a ieşit aşa împotriva voinţei lui Stalin.

Emst goli cana şi, punând-o cu sgomot pe masă, adăugă :

— Inchipuiţi-vă că, bazându-se pe autoritatea sa, Stalin ar cere ajutorul lui Lenin. Imaginati-vă că Moscova n'ar trimite ajutoarele promise şi atunci Stalin ar încerca să mobilizeze forţele dinăuntru, iar în acest timp s'ar apropia armata lui Crasnov... — Straub se uită cu indulgenţă la ofiţerul cel gras. — Mobilizările dese din oraş sunt începutul revoltei de mâine. Atunci o veţi provoca, domnilor! Aţi priceput?.Iar asta înseamnă că trebue să organizăm acţiunea de sabotaj nu numai în interiorul Ţariţânului, dar şi din spre Consiliul Militar Suprem.

— Adică ? — întrebă Ovţev.

— Adică din spre Ţroţchi.

— -Asta-i bună! — exclamă Ovţev, desfăcând larg braţele.

Şi, apucând sticla care abia fusese desfundată, bău deadreptul din ea. Pe gât, pielea îi atârna toată numai creţuri, iar când înghiţea, mărul lui Adam îi tresărea încordat, ca şi cum s'ar fi temut să nu se rupă.

„Trebue s'o văd pe Vera chiar azi“, se gândi Emst.

Ţinând sticla deşartă pe genunchi, fără a băga de seamă că i se scurg din ea picături pe pantaloni, Ovţev spuse:

— Vedeţi dumneavoastră, bărbatul fiicei mele îucrează chiar în Statul Major al lui Troţchi... Dar nu. Bâcov e un om profund cinstit şi cumsecade, şi dacă are o orientare, se ţine de ea.

— Ce orientare?
— Spre cei din Antantă, — răspunse Ovţev, ridicând din umeri.
— Asta-i gugumănie! — exclamă cel gras.

13

Emst ieşi împreună cu Ovţev. Acesta ridică palma, încercând să-şi dea seama de dogoarea ce domnea afară, apoi scoase batista şi o prinse sub chipiu, ca să-şi ferească ceafa de soare. Generalul se oprea mereu la umbra caselor de piatră, să respire puţin aer răcoros, deoarece socotea că o casă de piatră dă umbră mai deasă decât una de lemn.

— Ginerele dumitale o iubeşte mult pe Vera Nîcolaevna ?

— Nebuneşte — răspunse Ovţev, răsuflând răguşit.

— Nu-ţi mai aduci aminte de mine, Nicolai Grigorievici ?

— Nu.

— Covno..; Cercul militar... Ofiţerul de cazaci din Siberia...

— Vase a ?... A, bucuros... Foarte frumos !... — strigă Ovţev. fără a manifesta nici cel mai mic entuziasm, şi Emst nu putu să priceapă de ce-i zice Vasca, întocmai ca unui pisoi siberian. Dar în clipa următoare ochii bătrânului se umeziră când exclamă : — Oh, ce pruni aveam! Ţi-.aduci aminte de prunii mei ? începeau de sub fereastră. Şi a trebuit să-i părăsesc, să mă transfer.

„Bleg ai fost, bleg ai rămas, îşi zise Ernst în gând. Nu-i pare rău de planurile furate, ci de pruni“.

— Atunci, hai la mine — propuse Ovţev.

— Cu plăcere — răspunse Emst.

— Doamne, câte s'au mai întâmplat! — Şi deodată, amintindu-şi, Ovţev îi dădu lui Emst un ghiont în şold, de parcă nu i-ar fi venit să creadă că acesta e în viată, şi se scuză : — Iartă-mă, te rog, dar s'a vorbit îşi scria îm;gazete că te-ai înne- cat î-n Neman. Când colo, văd că ai ieşit la suprafaţă tocmai pe Volga... — Şi râse foarte satisfăcut de gluma sa. — Şi zi aşa... când cazac, când emisar... „Când marinar, când tâmplar”... Şi ce mai pâine albă se mânca aici — oftă el. — Crede-mă, când o împungeai cu degetul, scotea un ţipăt ca o fată de cincisprezece ani, după care se strângea la loc. Dar din păcate, Stalin le-a oprit pe toate. A introdus pâinea neagră în tot oraşul. Până şi maţele ni s'au făcut negre de-atâta pâine cartelată. — Şi râse iar. — Cu toate astea, găsim de toate. Prin comandament. Să vezi, drăguţule, ce ciorbă ne va servi azi Verocica! — Şi lovindu-se cu degetul pe buze, întrebă: — Dar băutura o guşti ?

— Puţintel — răspunse Emst. — Şi vişinata o procuraţi tot prin comandament?

— Tot.

Intâmpinându-l pe Ernst, Vera scoase o uşoară exclamaţie,

aplecându-se puţin spre el, de parcă ar fi vrut să-l sărute.

II recunoscuse din prima clipă, cu toate că acum purta haine civile, era mai bronzat şi-şi schimbase pieptănătura. Dânsa se îngrăşase, mai ales în umeri, iar Ernst, privind-o, se gândi: „Ce bine e să adormi lângă un asemenea piept, după o masă copioasă“. Şi ea îi privea cu o deosebită admiraţie chipui fin, fără nicio cută, cu trăsăturile atât de armonioase. Tot astfel se uită şi curelarul la hăţurile şi hamurile unui cal, chiar dacă ele sunt făcute de altul: totul este bine ajustat, nicăieri nu trage, piele şi vopsea suficientă, fiindu-i indiferent încotro merge calul şi ce povară trage...

Căsuţa în cşre locuiau Ovţevii se ridica pe malul Ţariţei. Pe povârniş se întindea oliva dă demeri, iar chioşcul micuţ era năpădit de hamei. Dar şi merii şi hameiul şi chioşcul aveau o hifăţişare jalnică şi ponosită.

De îndată ce se întoarse acasă, Ovţev încetă să mai caşte şi deveni chiar bine dispus, de cum văzu pe masă castraveţii proaspeţi şi ciorba.

După masă, ca de altfel toţi generalii ruşi, el hotărî să iragă un pui de somn şi, aşternându-şi un covoraş în grădină, !a u'mibră, Oftă sgomotos, se 'tolăni pe el şi adormi numaidecât.

— Te-ai mirat că sunt în viaţă, mai ales aşa ? — întrebă Ernst, încetişor.

— Cum adică ? — întrebă ea cu voceâ-i joasă, privindu-l pieziş.

Cu simţul său de bărbat el înţelese că, dacă vrea să-i vor- oească despre cele esenţiale şi necesare, va trebui s’o facă numaidecât şi,. mai mult pentru sine, repetă:

— Aşa cum mă vezi.

— Cum adică ? — repetă şi ea, la rându-i, cu aceeaşi voce oasă.

El începu să povestească :

— Numele meu adevărat e Straub. Venisem la Covno cu o misiune specială. M’am îndrăgostit de dumneata, dar am fost nevoit să plec. Iată, însă. că m’am întors la dumneata. M'a chinuit, dragostea...

El îi apucă mâinile şi i le strânse cu tărie. Femeia îl^ pricea cu ochii larg deschişi. După toate aparenţele, ea rămăsese aceeaşi Vera, fierbinte şi hotărîtă, şi Ernst se simţi neliniştit, ii spunea cuvinte de dragoste pe care le credea el însuşi, dar în acelaşi timp se temea că, ducând-o la hotel, feimeia nu se v.a mai întoarce acasă. Pe când el avea nevoie şi de tatăl şi de bărbatul ei. De ei depindea tot viitorul său, cariera lui înaltă în pragul căreia, fără îndoială, se afla acum.

Sărutându-i amândouă mâinile, se trase puţin înapoi şi zise:

— Trebue să fugim neapărat în America ! În America de Sud! — adăugă el.

— De ce tocmai în America ? — întrebă încetişor Vera.

— Numai acolo e linişte şi pace. Numai acolo e iubire.

— Şi aici pofi avea linişte, dacă vrei — îi răspunse'ea.

— Linişte aici, Vera Nicolaevna ?...

Peste două ore, el ’traversa coridorul îngust, mirosind a acru, al hotelului „Moscova“, fericit şi mulţumit de discreţia şi de modul în care ghicise şi reuşise să îndrepte caracterul Verei. În întâmpinarea lui păşea un bărbat înalt, cu capul ras şi mustăţi negre. Foarte ferches, el purta o bluză verde şi pantaloni negri bufanţii. Ernet se dădu laoparte.

Bărbatul înalt se opri.

Se opri şi Emist.

— A, domnul student Straub ? — spuse omul înalt.

— Cu mine vorbeşti ? — întrebă Ernst, simţind deodată un fior rece dealungul şirii spinării. — Cu mine vorbeşti, ce- tăţene ?

— Da, cu dumneata.

— Dacă-i aşa, te înşeli. Eu nu sunt Straub, ci Svecichin Grigori Molselci Svecichin, din Slaveanoserbsc.

— Şi n’ai studiat la Berlin ?

— Pentru ce să studiez la Berlin, domnule dragă? Mi-â jung cele două clase făcute la Slaveanoserbsc.

— Şi nici la Macarov-Iar n’ai fost ?

— Unde vine asta ?

— Dar de ce ai pălit, dacă n’ai fost acolo ? — spuse Parhomenco.

— Poate vrei cumva să-ţî arăt actele?...

Ernst începu să se scotocească în buzunar. Parhomencc stătea în faţa lui, rezemându-se uşor cu mâna de perete, privind cum emisarul scotocindu-se prin buzunare, scotea nişte carnete uzate pe care i le arăta.

În carnete erau însemnate diferite dimensiuni şi cantităţi de cherestea. După cum se vedé, era specialist în cherestea, era vânzător. Mai arătă apoi nişte batiste mititele, pe care le ducea copiilor lîn dar, precum şi nişte scrisori către o bunică din Cer- niigoiv, pe care nu reuşise deloc să le expedieze, căci „lipsesc comunicaţiile“.

— Asta se chiamă că ai multe neamuri.

— Da, am[1] destule.

— Şi la Lugansc ai pe cineva ?

— La Lugansc am un văr.

— Cum îl chiamă ?

— Sâsoev.

— Ei bine — zise Parhomenco — scuză-mă. Punct.

Ernst s© întoarse şi plecă.

— Acum de ce te duci înapoi în cameră? — îl întrebă din nou Parhomenco. — Doar adineaori veneai de-acolo. Sau poate {i-e frică să nu intru eu la mata în cameră ?

Ernst dădu din mâini:

— Poftim, intraţi. N'am nimic de ascuns. Mă întorceam ca să mai iau nişte bani. Poate găsesc să mai cumpăr ceva pentru copii. Am trei...

— Adineaori spuneai că ai doi.

— Trei 1 Aţi înţeles greşit, cetăţene comisar.

— Trei bunicuţe, iar copii, numai doi — glumi Parhomenco, mergând în urma lui Straub. — Un văr la Lugansc, doi la Slaveanoeerbsc, iar nevasta ila Camâşin...

— Elxactj: la Camâşin—îlntălri; Strauib, opriuidu-sefri uşă. — Sunt căsătorit din 1913 cu fiica protoereului de acolo. Face nişte clătite, o minune... — închise ochii şi dădu capul ipe spate. — Şi dacă mai adaugi la clătite şi niţică votcă, eu socot că nu poate fi ceva mai bun în viaţă... — Apoi, co.borlînd deodată vocea, spuse: — Ce-ai zice să hem câte un păhărel, aşa, de cunoştinţă ?... Pentru ce să-ţi pierzi degeaba timpul cu mine ? Am căpătat nişte votcă de la băieţii noştri din pădure. Nu prea are ea cine ştie ce miros de soi, dar când o bei parcă-ţi merge la inimă. — Şi atinse uşurel cotul lui Parhomenco, adăugând: — Acolo o să-ţi povestesc şi despre rude...

— Acum n'am timp. — Parhomenco se uită îndărăt şi strigă : — Vasia 1

, Dintr'o cameră vecină apăru Vasia Gaivoron.

— Deocamdată du-l pe domnul acesta oacheş la miliţie...

La miliţie se dovedi — după cum întăriră şi martorii —
că în faţa autorităţilor se afla, într'adevăr, vânzătorul Grigori Moiseici S veci chin de la depozitul de cherestea numărul 8. Interogatoriul fu scurt şi superficial: prea se prindeau mulţi speculanţi.

Dela miliţie, Straub se duse direct la gară şi luă trenul care tocmai pleca spre Sarepta, iar a doua zi .omul său de pe

şlepul „Maria 17“, îi aduse Verei Nicolaevna un bilet, în care Straub îi anunţa plecarea sa.

— Cu undiţa nu faci mare lucru — spuse Parhomenco, aflând că G. M. Svecichin nu se mai întorsese la hotel. — Tre-)bue să pescuim cu plasa.

— îmi pare că se întinde şi plasa — spuse Vasia Gaivo- ron. — Văd că se întinde o plasă tare.

14

Intră Stalin. Pe platforma vagonului se înălţau teancuri de ziare, ¡împiedicând trecerea şi acoperind mesele. Sosiseră încă în cursul dimineţii, cu trenul de Moscova. Era interesant şi în acelaşi timp de neuitat să vezi feţele conducătorilor slăbiţi de foame şi de somn, şi echipele de muncitori îmbrăcaţi în haine prea largi, ale căror priviri aspre şi sfredelitoare trădau hotărîrea lor neclintită de a trimite la Moscova un tren oricât de lung, numai să fie încărcat cu grâu, cu grâu... Teancurile de ziare cădeau cu sgomot surd pe pământ, lângă vagoane. Între ele erau *Pravda, Izvestia, Derevenscaia bednota,* afişe, versuri şi chiar note — tot ceea ce putea transmite suflul şi forţa revoluţiei, încordarea ei, îndârjirea ei, tot ceea ce trăia şi clocotea în marele oraş.

Grijuliu, ferindu-se să nu atingă ziarele cu cizmele-i prăfuite, Stalin îşi făcu loc spre lavoar. Apa caldă, gălbuie, care curgea din robinet, abia reuşea să-l spele de toată funinginea adunată în fabrică, de petele de ţiţei şi de toată pulberea de cărbune. În uşă apăru faţa însoţitorului, care-i întinse de după ziare o bucăţică de săpun. Stalin ridică mirat sprâncenele asemănătoare unor aripi de pasăre în sbor, şi-şi trase după urechi şuviţele de păr negru.

— Avem un vizitator ciudat, — spuse însoţitorul: — Nu cere de mâncare, dar săpunul nu-î ajunge. Se spală şi iar se spală, de parcă nu s’ar mai fi scăldat de la naştere.

Clătinându-se uşor ca o corabie în plin mers, Stalin se şterse îndelung cu prosopul pe mâini şi pe faţa rasă şi slăbită.

— Citeşte? — întrebă el după aceea, arătând cu ochii spie Parhomenco.

— Asta ? Citeşte într’una de azi dimineaţă. I-am promis că-i dau săpun, dar tot nu l-am făcut să se scoale.

Parhomenco stăţea ou spatele spre Stalin. I se vedeau doar ceafa bronzată şi largă, gâtul puternic cu muşchii încordaţi, o parte a obrazului bine ras şi vârful mustăţii negre care aţin- . gea cămaşa de pânză. Alături, pe masă, se afla o bucată de/ pâine neagră, nişte sare pe un petec de hârtie şi câteva firi-(şoare de ceapă verde. Pe perete, în fata lui, atârna o hartă, înfricoşătoarea hartă din anul 1918 !

Din când în când, examinând cu atenţie telegramele scoase din buzunarele hainei, Stalin muta mai înapoi stegulefele de hârtie roşie, puţin decolorate de soare.

— Frontul nostru are acum peste şase mii de kilometri — zise el calm — ca şi cum ar fi vrut să verifice prin propria-i linişte de neclintit, tăria lui Parhomenco. — Mările ne-au fost luate. Apă sărată nu mai avem[1] aproape deloc. — Şi arătă cu mâna Petrogradul. — Aici ? nici aici nu mai avem apă sărată. Aici e blocadă.

Desenând traseul fronturilor, mâna capricioasă a istoriei schiţase pe hartă un profil femenin. Linia fetei era întoarsă spre Ucraina, iar părul în coc spre Siberia. Curba frunţii, imediat deasupra sprâncenelor, începea de la Petrograd. Profilul atingea graniţa stabilită de nemţi în Ucraina, iar bărbia se sprijinea pe Voronej. Dela Saratov la Astrahan se înălţa gâtul, iar Volga, trasată pe hartă ca o linie albastră, largă dădea impresia unei artere care hrănea gâtul cu sânge, putere şi viată. Ţaritânul se afla chiar lângă mărul lui Adam, aşa încât părea că o singură lovitură de cutit a cadetului i-ar putea fi fatală.

Ajungând cu mâna la Ţariţân, Stalin lăsă să-i cadă braţul dealungul corpului, apucă luleaua şi zise :

— E groaznic, nu ?

— Doar nu suntem copii — răspunse Parhomenco. — Ştim la ce am pornit. Şi la pescuit stai tot lângă bulboană.

Şedea pe un taburet, cu picioarele depărtate şi cu mâinile pe ziarele citite.

— Unde-ji sunt copiii ?

— I-am trimis la Samara.

— La Samara sunt cehoslovaci — spuse sever Stalin — pentruica Parhomenco să nu creadă că încearcă să-i ascundă ceva.

În general, obiceiul acesta al lui de a-ti asvârli adevărul în faţă te zăpăcea la ’nceput, dar reuşea apoi să-ji insufle curaj,

să te întărească. Omul acesta vedea totdeauna lumea chiar în- tr'un spic — aşa cum o văd mulţi .dintre oameni numai în întregul ei, în snopi. Nu numai că nu se temea de nimic, dar nu jăsa nici pe alţii să se lase în voia jocului zadarnic a'l imaginaţiei sau să se agaţe de speranţe de nerealizat; el ştia să găsească şi în imaginaţia şi în speranţa altora ceva mai real şi mai apropiat de viaţă : acel ceva din care se naşte curajul şi biruinţa. Era epoca de campanii, de luptă, de despărţiri care puteau dura vreme îndelungată, şi el însuşi era îmbrăcat întotdeauna de campanie : purta o haină scurtă, pantaloni largi şi cizme. Şi cum ţigările se pu'teau rupe în buzunar sau chiar pierde, nu fuma decât pipă. Aşa putea el să meargă, să doarmă, să vorbească, să urmărească luptele ori să apuce arma şi să se repeadă la atac, să sdrobească adversarul. L'a fel îşi duceau viaţa nenumăraţi muncitori, obişnuiţi cu munca grea şi istovitoare pentru o bucată de pâine, obişnuiţi cu adevărul aspru şi atrăgător al vieţii. Aşa înţelegea Parhomenco sobrietatea lui Stalin, şi gândul acesta îi era nespus de plăcut.

Stalin vorbea încet, fără grabă, ştiind că viaţa nu e lut, ci piatră, şi că în această viaţă există numeroase piedici în calea realizării gândurilor tale şi că fiecare acţiune trebde să fie îndelung chibzuită. Dimineaţa, îndată ce Parhomenco apăru înarmat cu un raport lung, el îi spuse:

— Stai jos, te rog şi citeşte. Am oprit pentru dumneata o felie de pâine, ceapă şi sare.

Şi-i întinse mâncarea.

După aceea el plecă la munca sa obişnuită.

Parcă îi spunea lui Parhomenco prin aceasta că trebue să ■înţeleagă lucrul cel mai principal, şi ca să-l înţelegi trebue să pătrunzi viaţă întregii lumi, a întregii noastre ţări, a ideilor dascălului nostru Lenin. În timp ce Parhomenco citea, Stalin venise de câteva ori în vagon. Îi întreba pe tovarăşi, discuta, îi convingea, reuşind totuşi să urmărească şi ceea ce citea Parhomenco. Din când în când, îi punea înainte ziare şi articole deosebit de importante. Totul fără grabă, simplu, exact şi îndemânatic. El şi vagonul acesta lung şj albastru, eu care sosise delà Moscova, păstrau simplitatea, îndrăzneala şi îndemânarea, care dominau întreaga' viaţă a oraşului.

Lângă uşa vagonului atârnau în cui mantăi soldăţeşti. Alături se afla o maşină de scris, şi pe toate mesele, — călimări do sticlă albastră cu gâtul întors ca o pâlnie, aşa fel făcute ca să nu se verse oricât le-ai fi răsturnat, tocuri de lemn şi o mulţime de broşuri şi reviste, al căror cuprins era asemănat cu, acţiunea proectilelor. Când un om părăsea vagoniul, i se dădea un teanc de broşuri. Pe toate vagoanele trenului se aflau lipitei placarde, afară de vagonul albastru, lângă care stătea în

permanentă un muncitor în veston militar şi cu arma în mână. Ajunşi în dreptul acestui vagon, oamenii căpătau acea expresie încordată a fetelor, ca în placarde, şi ieşeau cu chipuri a căror expresie n’ar putea fi redată de nicio placardă, ci numai de mâna unui mare artist.

Când soarele dădea în asfinţit, peste vagon cădea umbra antrepozitelor. ,În tot 'timpul zilei, antrepozitele rămâneau cu uşile larg deschise atât spre linie, cât şi spre şosea. Pe şosea, spre antrepozite, boii trăgeau furgoane, caii — căruţe şi veneau autocamioane scoţând mori de fum înnecăcios şi negru, încât caii şi boii scuturau mereu din cap, fornăind. Hamalii cărau în antrepozite grâu, peşte, bumbac, sare şi altele dar nu reuşeau să le umple fiindcă sacii şi baloturile erau imediat încărcate pe platforme şi în vagoane. Câteodată sentinelele, după ce-şi a- şezau armele în piramide, munceau laolaltă cu hamalii, iar uneori, pentru a grălbi eliberarea liniei, veneau şi alţi ostaşi şi funcţionari. Stalin se apropie atunci de fereastra vagonului şi ipe faţă i se citea dorinţa de a ridica el însuşi pe umăr unul din sacii acela grei şi plăcut mirositori, şi să-l ducă în vagonul de marfă încă răcoros, dar care odată cu sacii se umplea de lumină şi căldură. Necontenit apăreau oameni care cereau îndrumări, şi Stalin pleca de la fereastră, ducându-se spre ei.

Şi cu preţul câtor jertfe se umpleau antrepozitele! Odată cu articolele de gazete, Stalin i-a dat lui Parhomenco să citească şi rapoartele împuterniciţilor raionali. Într’un cătun, un comunist care strângea grâul fusese spânzurat de către chiaburi de aripile unei mori. În altă parte chiaburii îl băgaseră pe un muncitor cu capul îmtr’o grămadă de făină şi-l ţinuseră aşa până ce omul murise sufocat.

— Era un muncitor din Petersburg — spuse Stalin. — II chema Guşcin, avea familie, trei copii.

În răstimpuri, se auzea şuieratul locomotivei. Vagonul se umplea de aburi. Vagoanele acoperite şi neacoperite, de pe care se aşterneau deacurmezişul liniilor umbre de muncitori cu arme în mâini, erau trase lângă antrepozite. Recunoscând pe câte cineva, muncitorul de pază la vagonul albastru făcea semne cu şapca şi apoi îşi continua rondul. Sgomotul paşilor săi se îmbina . cu scârţâitu'l bucăţelelor strălucitoare de cărbune şi sgură, rostogolite de piciorul său. Tampoanele zăngăneau surd în aerul încins şi deodată, probabil mergând la masă, hamalii începură un cântec vesel.

— Cântă — zise Parhomenco, fără a-şi întrerupe cititul.

Ascultând cu vădită plăcere cântecul muncitorilor, Stalin îi răspunse:

— Acum mai mult sudue decât cântă, dar va veni şi timpul când vom spune : „acum mai mult cântă decât sudue".

Şi arătând cu creionul pe hartă, adăugă :

— Capitaliştii schiţează frontierele. Ei cred că urma creionului lor e veşnică şi nu se va şterge. Dar se va şterge 1

15

— Ai citit tot?'

— Tot, tovarăşe comisar al poporului.

— Pe asta ai citit-o cu atenţie ?

Şi-i arătă o scrisoare a lui Lenin, adresată muncitorimii din Petrograd, în care eră vorba despre foametea ce ameninţa oraşul. Degetul lui se opri pe o coloană îngustă de ziar.

— „Catastrofa e în! faţa noas'tră — citea el cu jumătate de gură, de parcă s'ar fi temut că Parhomenco nu va avea curajul s'o citească. — E aproape, aproape de tot. După acest Mai înfricoşător de greu, urmează Iunie şi mai greu, apoi Iulie şi August". Aşa scrie dascălul nostru, Lenin.

În urma acestor cuvinte, lui Parhomenco i se limpezi şi i se înfăţişă, cu o deosebită precizie, tot ce era important şi despre care vorbeau ziarele, comunicatele şi ordinele : hotărîrea Partidului ca absolut toţi comuniştii să fie instruiţi militărc-şte; hotărîrea ca burghezia delà ţară şi delà oraşe să fie imediat, desarmată, iar sărăcimea să primească arme; faptul că Moscova şi Petrogradul erau în stare de război ; că muncitorii de acolo primeau 25 de grame de pâine pe zi şi chiar acelea amestecate cu turte oleaginoase; faptul că trenurile erau ticsite cu speculanţi şi că duşmanii se strecurau în Armata Roşie; faptul că, la cererea Partidului de a se face o selecţie mai atentă a experţilor, Troţchi se prosterna la picioarele lor.

Stalin rupse o bucăţică de pâine, o aşeză pe ziar şi zise:

— Iată ce înseamnă 25 de grame. Şi încă pâinea de aici e fără turte... Dar asta ai citit-o?

Şi-i mai arătă un ziar care apărea în regiunea Volgăi. Într'un articol intitulat „Jos încălţămintea", cu subtitlul „Scrisoare deschisă către tineret", redacţia scrie:

„Unii susţin că dacă nu eşti obişnuit, e greu să umbli desculţ, mai cu seamă în oraş, pe pietre. E adevărat. Dacă ne gândim însă mai ibine, vedem că pentru a căpăta această deprindere de a umbla desculţ, nu este nevoie de prea multă vreme şi nu este nici greu. Doar două—trei zile. În cea de a patra sau a cincea, tu singur n'ai să mai vrei să porţi ghete".

— Dar asta ?

Alt ziar propunea ca „în vederea' unei mai bune aprovizionări cu opinci a Armatei Roşii, smeşterii-opimcari să fie scutiţi de mobilizare”.

— Am citit totul — răspunse Parhomenco.

— Voi da dispoziţii să ţi se dea câte. un număr suficient de exemplare din fiecare ziar, hotărî Stalin. Poţi să iei câte o sută ?

— Pot — răspunse Parhomenco.

— Şi ziarele de-aici, din Ţariţân ?

— Da.

Stalin îl privi ţintă şi-i arătă cu mâna spre inimă:

— Aici totul e'n regulă ?

Se aşezară călare pe scaun, faţă în faţă.

— O să ai curaj să distribui „Pravda” .printre soldaţii ucrainieni ? Nu uita că în timp ce ei nădăjduesc să capete cizme, ziarele le propun opinci.

— Noi tot desculţi mergem...

— Cei de la centru se interesează cu ce fel de ucrainieni aveţi deaface. La întâi Mai, bandele ucrainienie ale lui Petrenco au început să jefuiască băncile din Ţariţân.

Şi-i arătă o telegramă.

— Dela centru nl s'a ordonat să desarmăm toate detaşamentele venite din Ucraina. Spun că nu-s decât nişte „bande”...

— Dar cu ce drept poate Troţchi să dea asemenea ordine? — se înfurie Parhomenco, înroşindu-se şi lovind cu pumnul în masă. — Am trimis aici aproape tot guvernul nostru, al republicii Doneţ-Crivorojie. Acesta de ce tace?

— Tot ce-a putut înţelege, a spus.

Parhomenco sări în picioare.

— Aici e prea puţin loc pentru alergătură — fu de părere Stalin, fără grabă, aprinzându-şi luleaua şi admirând făţiş mişcările sprintene ale lui Parhomenco. — De ce te superi ?

Deşi era ispitit să răspundă : „Dar cum să nu mă supăr ?” — Parhomenco înţelese numaidecât că într'adevăr n'avea de ce să se supere. Dacă delà centru se ordonase ca armata ucrai- niană să nu fie lăsată să intre în Ţaritân, trebuia ca. înainte de călcarea acestui ordin, să cunoască bine motivele pentru care merită să fie călcat.

Cam ruşinat de izbucnirea lui, se aşeză din nou pe scaun şi zise încet :

— Dar îl avem pe Voroşilov, bolşevic vechi, muncitor din ţinutul Donetului...

Făcând un gest uşor cu mâna, ca şi cum ar fi vrut să respingă încercarea lui Parhomenco de a se ascunde îndărătul autorităţii lui Voroşilov, Stalin spuse :

— Până una-alta, tovarăşe Parhomenco, ai fost trimis dumneata. Din asta se lîiniţelege că îţi cunoşti massele cu ca.re mergi, nu-i, aşa[1] ? Şi cunoscând poporul, afirmi că-i vei arăta toate aceste ziare. Cu alte cuvinte îi vei arăta întregul adevăr ?

— Îi voi arăta.

— Aşa dar ucrainienii au încredere în 'bolşevici ? Nu se vor speria de greutăţi, nu o vor lua la fugă ; nu se vor preda cazacilor albi ?

— Îi cunosc prea bine !

Stalin se lăsă puţin pe speteaza scaunului şi râse încetişor.

— Foarte bine. Tocmai e vorba să se convoace la Ţaritân o conferinţă a Partidului din întregul oraş. Cred că vom izbuti să introducem câţiva reprezentanţi ai armatei voastre, atât la conferinţă cât şi în comitetul orăşenesc de Partid'. În primul rând pe tovarăşul Voroşilov. Câţi 'membri de Partid aveţi ?

Parhomenco îi răspunse la întrebare.

Stalin rosti pe neaşteptate mai multe nume de muncitori din bazinul Doneţului, se interesă de ei, în ce funcţie de comandă ş,i unde anume au fost numiţi, aprobând cu satisfacţie când află că toti lucrează excelent şi luptă admirabil.

— Veniţi mai repede — spuse el. — Mi se pare că asta e şi dorinţa Ţantânului.

Parhomenco râse.

— Dar comandamentul regiunii militare a Caucazului de Nord protestează împotriva venirii noastre?...

— Îi vom închide gura regiunii m.ilitare a Caucazului de Nord cu ajutorul ifocului... — zâmbi Stallin, făcând un gest brusc cu palma de parcă ar fi tăiat comandamentul în două.

Se uită în ochii lui Parhomenco şi adăugă:

— Pleacă un tovarăş la Samara. Scrie o scrisoare către familia dumitale o să ne dăm noi osteneala să o primească.

16

Plin de pământ din cap până în picioare, ca şi cum s'ar fi produs o explozie alături de el, Voroşilov săltă casmaua lată şi strigă bucuros:

— S'a întors Lavruşa! A venit Lavruşa ! Noroc, Lavruşa!

înfipse apoi cazmaua în pământ. Şi îndată, miile de oameni care erau îngrămădiţi pe pod şi la capetele lui, care pân'atunci nu-l observaseră pe Parhomenco şi pe însoţitorii săi, începură să vorbească, să strige, întorcându-se cu fata spre el. Praful se risipea repede şi, tot mai multe chipuri emoţionate de oameni apăreau rând pe rând din dosul

perdelei de pulbere. Dând la o parte pe cei mai emoţionaţi, care-l priveau în ochi, Parhomenco se strecura prin mulţimea care răsufla greu.

— iLavru'şa, ia uită-te acolo, vezi insula'? — auzi el de departe vocea cunoscută şi. dragă, care vibra de bucurie.

— O văd, Climent, o văd ! — strigă el. — I-am spus şi lui Stalin : te pomeneşti că acolo a şi răsărit din Don o insulă.

— Vasăzică Stalin e la Ţaritân ? — strigă aceeaşi voce cunoscută şi scumpă, însufleţită şi bucuroasă mai presus de orice.

— E la Ţaritân! — răspunse Parhomenco.

Atunci Voroşilov, neputând altfel isăj dea frâu bucuriei şi admiraţiei ce-l cuprindeau năvalnic, înfipse cu furie casmaua în pământ şi aruncă în roabă un bulgăre de pământ atât de mare, încât roaba se cutremură din toate încheieturile. Acelaşi sentiment de ¡bucurie şi admiraţie puse stăpânire pe toţi oamenii care se aflau pe o mare întindere, lângă pod, pe pod şi în apă. Şi, asemenea lui Voroşilov, toţi îşi în- fipseră c asm alele în pământ, iar pământul începu să clocotească, răspândind mirosul reavăn, atât de cunoscut şi drag tuturor acelora care săpaseră mult'şi cu spor !

În zorii zilei căzuse prin partea locului o ploaie repede dar puternică. Iarba era acum parcă mai verde, mai fragedă. Pe mal mai stăruia încă o şuviţă suibţire de ceaţă, care se contopea cu apa.

În mijlocul Donului, acolo unde se prăbuşiseră pilonii podului, se ridicase o insulă. Era lungă şi solidă, de culoare bru- nă-măslinie. Apariţia ei recentă se putea deduce şi din băşi- cuţele de aer care încă mai stăruiau în jur şi din dâra galbenă a firicelelor de argilă duse de curent. Pe conul insulei se înjghebase o schelărie de un galben aprins. În jurul noii insule roiau numeroase bărci cu oameni care cărau într’una pământ şi lemne, întărind malurile.

Gorganul de lângă pod dispăruse. Urme numeroase de roţi dovedeau din plin că aici se lucrase mult şi cu nădejde. Arătând acele urme, Voroşiîov spuse :

— În locul movilei a rămas şleau, Lavruşa. Azi ne-a venit o delegaţie de pe poziţie. Zice: „Tovarăşi săpători, daţi zor c’altfel ne strânig cazacii”. I-am adus aici, şi ei m’au purtat pe braţe şi m’au aclamat. Erau să-mi rupă şira spinării.

Râse iar. Bucuria victoriei îl copleşea. Infigând adânc cas- maua în pământ şi aruncând ultimii bulgări, îndemna necontenit : , -

— Mai aruncaţi, tovarăşi, mai aruncaţi ! Citesc în ochii tăi, Lavruşa, că ţi-a mers bine. E bine acolo, nu-i aşa ?

— Foarte bine ! — aprobă Parhomenco, punând şi el mâna pe o casma.

Curentul puternic rupse o bucată de pământ din insulă. Ea se desprinse dîn mal, se clătină puţin, parcă dinadins, apoi se scufundă în valurile albastre ale fluviului. Smulgerea ei îndurera toate sufletele, de parcă s'ar îi rupt chiar din inimile lor.

— Tovarăşi, Parhomenco vine delà Ţariţân ! — strigă Voroşilov cu putere, ca să fie auzit deopotrivă de toţi. — Spune că totul e bine. Deaceea, se cuvine să lucrăm şi mai cu foc !

În Don; se) rostogoleau necontenit ipietriş şi pământ. Praful şi sgomotul se ridicau deasupra şantierului,' astfel că era greu de respirat. Lui Parhomenco îi şedea straşnic de bine cu mâna încleştată pe uriaşa casma, făcută în atelierele de campanie. Aruncând pământul, el simţea cum respinge văpaia de foc a aerului. Căldura, mirosul greu al cailor şi al boilor, pleoscăi- tul apei şi praful erau atât de grele şi apăsătoare, încât, cu timpul, învăluiră totul, totul.

Nu mai vedea nimic — nici pe Voroşilov, nici statul său maior, pe nimeni. Căruţele încărcate cu pământ mergeau di- buind. Doar în răstimpuri, din pâcla aceasta luminoasă se ridica câte o întrebare:

— Adică l-ai văzut pe Stalin ?

— iL-ami văzut chiar de mai multe ori, — strigă Parlho- menco.

— Ei, şi cum e ?

— Foarte biné!

— Nu[1] vă spuneam eu că dacă Stalin e acolo, totul merge bine ? — strigă Voroşilov cu vocea lui răsunătoare, şi pământul începu să sboare în apă cu atâta furie, încât până şi caii începură să se agite pe loc, speriaţi.

Apa fremăta într'una. Locomptivele şuierau făcând presiune şi pregătindu-se să treacă podul. Ciocanele îşi cântau mereu cântecul lor metalic, gata să fixeze ultimele încheieturi.

— Da' de tovarăşul Lenin ce se mai aude? E sănătos?

— Totul e'n ordine.

— Nu vă spuneam eu, dracilor, că totul e în ordine? — întări glasul lui Voroşilov.

Sgomoful creştea mereu, deşi s'ar fi părut că acest lucru n'ar mai fi cu putinţă.

Prin dreptul lor trecea pământul! Parhomenco nu-şi putea da seama dacă pe obraz îi curgeau lacrimi sau sudoare. Pământul trecea prin faţa lor nu numai în căruţe, ci şi în tărgi sanitare, în găleţi; îl cărau până şi femeile în şorţurile lor, şi copiii în poalele cămăşilor.

— Îi vezi cum cară? Când ne-om duce la Ţariţân, o- să trebuiască să le facem copiilor pantaloni noi din stambă roşie.

— 0 să le facem — răspunse Parhomenco.

Din când în când, câte ceva greu bufnea în apă, ca şi cum cineva

ar fi rostogolit prin apropiere nişte buşteni. Erau cadeţii care deslănţuiseră de la vreo 15 kilometri un tir die artilerie grea contra podului. Tragerea lor era. însă rară şi nesusţinută, deoarece, bazându-se pe succesele cazacilor albi, economiseau obuzele în vederea bătăliei pentru Ţariţân. Artileriştii căscau. Căldura, ora timpurie, mâncarea pe săturate, întinderea verde şi adormitoare a stepei, toate acestea nm-i predispuneau la veghe.

Spre amiază, când căldura ajunsese la culme şi treaba părea că nu mai poate spori, inginerii anunţară că insula e gata[1]. Movila de pământ se ridica din apă, aproape tot atât de masivă cum fusese în stepă. În vârful ei începuseră să se şi agite tâmplarii şi dulgherii. Ferăstraiele scrâşneau pe mal, tăind bârnele luate din casele dărâmate, smulgând din lemnul umed fibrele ce aduceau a căiţi. Oameni' goi, scăldaţi în sudoare, cu piepturile şi spinările leoarcă, lucrau ca albinele. Picioarele caprelor intraseră adânc în pământ. Topoarele izbeau cu furie, prinzând în scoabe de fier schelăria podului.

17

Voroşilov şi statul său major ascultau pe reprezentanţii guvernului republicii Docieţ-Crivorojie, care trecuseră linia frontului odată cu Parhomenco. Lângă reprezentanţi, se aflau pachete de ziare, asupra cărora ochii tuturor cătau cu lăcomie abia stăpânită. Tovarăşul Artiom desfăcu harta Rusiei. Cei 6.000 de kilometri ai frontului erau însemnaţi de o mână severă şi necruţătoare, printr'o linie groasă şi roşie. La vederea acestei hărţi îngrozitoare, comandanţii tresăriră brusc.

— Asta-i Rusia de acum — spuse cineva înnăbuşit.

— Asta e Rusia proletară repetă tuşind tovarăşul Artiom. Pe această Rusie ne cheamă tovarăşul Stalin s'o apărăm. Cine se teme, să nu ridice mâna.

O margine a cortului era dată laoparte. Din spre mal veneau căruţe încărcate cu casmale. Cirezi întregi de boi erau mânate spre fierăriile de campanie. Cu ochii luminaţi de un zâmbet, Voroşilov îi făcu semn lui Parhomenco să se uite în- tr'acolo. Dar cum acesta nu înţelegea, îi strecură un bileţel: „Sceadenco ne-a trimis 5.000 de căruţe. Ne-a ajutat. Drept recompensă, noi i-am dat boii lui Lamâcev. boii aceia trimişi de tine". Parhomenco îşi închipuia mutrele negustorilor din clipa când aflaseră cine este Lamâcev. Surâse. Voroşilov dădu din cap, strângându-şi palmele: în gând strângea mâna lui Parhomenco, mulţumindu-i.

Pe la jumătatea raportului, îşi făcu apariţia, plin de praf,

Lamâcev. Deşi cortul era aglomeraţiei ţinea să ajungă cu orice preţ^în faţă. Ceilalţi protestară. Totuşi, izbuti să-şi iacă loc până aproape de Voroşilov, căruia îi şopti ceva la ureche. Când îşi scoase şapca, se văzu o deosebire izbitoare între frunte şi restul feţei parcă acoperită cu o mască cenuşie.

Raportorul ÎI privi nemulţumit.

— Nu-i nimic, continuă ! — spuse Voroşilov. — Lamâcev îmi raportează că în apropiere de Surovchino, un regiment întreg de cazaci albi a fost distrus, în timp ce încerca să străpungă frontul.

Conferinţa continuă. Seara, delegaţii secţiilor politice şi comandanţii care nu fuseseră de faţă să audă expunerea tovarăşului Artiom se adunară şi ei lângă cort. Voroşilov le comunică situaţia din Rusia. La sfârşit, luară cu băgare de seamă ziarele, ca şi cum ar fi fost de sticlă şi s'ar fi temut să nu le spargă, plecând cu foile gălbui spre front. Noaptea aveau să se ţină meetinguri.

Pe înserat, loviturile de topoare se auzeau şi mai puternice. Mai târziu, noaptea, ele semănau cu rafalele de mitralieră. Se lucra în semiîntuneric, la lumina felinarelor. Această lumină se reflecta palid în Don, reuşind să întreacă puţin chiar licărirea stelelor. Eşafodajul podului era aproape pus la punct, semănând cu nişte turnuri de cetate veche. În zorii zilei, lemnăria se sprijinea pe picioarele podului, iar alături de scheletul de fier cenuşiu se vedeau bârnele cioplite, în care luceau scoabele făcute în ajun.

În aceeaşi dimineaţă, întregul front luase cunoştinţă de situaţia din Rusia, spre care trebuia să înainteze. Toţi ostaşii aflaseră despre foamete, despre mulţimea nenumărată a duşmanilor şi despre imensitatea aproape de neînchipuit a frontului. Ca pentru a le pune la încercare bărbăţia, cazacii albi trecură chiar în zorii zilei la ofensivă. Mai devreme, trecură în sbor câteva avioane, aruncând manifeste prin care Cras- nov îi invita din nou să se predea. Ostaşii le întrebuinţau ca foiţă de ţigară. În loc de tutun, ei foloseau un amestec de frunze uscate de vişin şi balegă de cal. Asupra unui avion inamic lăsat să se apropie, se deschise un foc viu. Avionul se întoarse şi dispăru în timp ce de jos i se striga printre hohote de râs:

— Foiţe! Vrem foiţe!

Ca şi cum i-ar fi auzit, avionul mai aruncă vreo câteva teancuri de manifeste. Râsetele nu mai conteneau.

După ce avioanele se pierdură la orizont, apărură lanţurile de cazaci. Îi lăsară să se apropie cât mai mult şi se aruncară asupra lor.

Cazacii albi se retraseră în debandadă.

În urma lor, alte cascade de râs, alte strigăte, alte glume :

— Mă! Ai grijă să-ţi repari .fundul pantalonilor !... Vezi că ţi-ai

pierdut sabia !

— Unde fugi, găinarule ?

— .Noi suntem delà Lugansc, băieţi buni 1 Hai să facem cunoştinţă.

Pe pod, muncitorii începură să împingă o platformă blindată către porţiunile pe care se terminase montarea scândurilor şi a traverselor. Acestea erau legate de arcade, cu şine de cale ferată. Şl ce plăcut era[1] să stai pe linie şi să priveşti, în lumina strălucitoare a soarelui, şinele lungi şi' drepte care" treceau până pe celălalt mal al Donului.

Platforma înainta greu. Statul major mergea în urmă. A- lături de Voroşilov păşea un mecanic tânăr, cu ochi mici şi îndârjiţi şi cu dinţi lungi, El avea misiunea să conducă peste pod cea dintâi locomotivă. Cu toate că voia să pară liniştit, şi căuta să-i dovedească lui Voroşilov în toate chipurile că asta nu era cea mal grea încercare pe care o avusese de trecut, nu reuşea să-şi ascundă nervozitatea.

— Linia spre Mur,manşe a fost construită toată pe mlaştină. Acolo s'a scufundat odată în baltă un tren întreg, zău aşa ! Mecanicul abia a putut să se salveze înnot.

— Din baftă? — întrebăi zâmbind Parhomenco.

— ...Sau altădată, pe front. Liniile ferate apusene erau supraaglomerate. Şi mi-au poruncit : „Du, Serghei Maximovici, trenul ăista de o sută de[1] vagoane..."

Ieşiseră toţi să privească de pe mal. Toţi şedeau nemişcaţi şi respirau, greoi. Nici atunci canid lucrul fusese mai în toi nu gâfâiseră aşa. Platforma prinse a aluneca pe scânduri. Toată lumea oiftă ca un singur om. Lângă pod, căzu în valuri un proiectil inamic. Cadeţii începuseră iar să bombardeze. Însă nimeni nu dădu atenţie la trâmba uriaşă de apă, strălucind în 'toate culorile curcubeului, care se înălţa din fluviu sub presiunea exploziei. Toate privirile erau aţintite asupra platformei. Deodată se auziră nişte pârâituri, ca o rafală de mitralieră. Platforma, care începuse să se lase în jos, fu trasă repede înapoi.

— Valeu, măiculiţă, se duce în aipă !... — se auzi un gla6 ascuţit de femeie.

— Da' taci, femeie, şi nu te mai boci ! — îi răspunse aspru o voce profundă de bas. — Ce te pricepi tu la tehnică ?

Linia fu demontată cu atâta iuţeală, de parcă nici n'ar fi fost prinsă în buloane. Apoi, totul fu aşezat din nou la loc.

— Dă-i drumul! — spuse meşterul, un dulgher cărunt din Voronej.

Platforma fu împinsă din nou pe scânduri. Dar nu făcu niciun metru şi schelăriile trosniră iarăşi. Platforma fu retrasă şi linia demontată din nou.

Soarele se ridică în suliţi. Cadeţii nu mai trăgeau. Schelăriile trosneau mereu sub greutatea platformei. Lumea tot mai stătea pe mal şi aştepta.

În cele din .urmă, nu se mai auziră trosnituri. Platforma putu să lunece în siguranţă pe scânduri şi să se îmbuce între arcadele podului. De bucurie, meşterul îşi răsuci mustaţa şi spuse:

— Acum, fraţilor, după atâta oboseală, ar fi bună o ţigară!

Parhomenco îi întinse punguliţa sa cu tutun. Bătrânul o duse la nas. În mirosul de frunze uscate de vişin, se simţea foarte vag şi cel de tutun veritabil. Era deajuns. îşi răsuci o ţigară cam de grosimea unui deget şi, începând să tragă cu nesaţ din ea,'căpătă o expresie aşa de fericită, că toţi cei din jurul'său se puseră pe râs. Râsul se transmise din om în om, cuprinzându-r şi pe cei aflaţi pe mal. Femela strigă iar :

— Văleu, mamă, a trecut! Ia uite că Donul s'a făcut verde de necaz!...

Râsul se deslănţui iarăşi din toate piepturile.

Râzând deasemeni, Voroşilov se Interesă de paznicul de la gheretă.

Bătrânul apăru din fund, ţinându-şi cu o mână izmenele.

' — Iată-mă-s, tovarăşe comandant. Ordonaţi!

— Ţi-arn promis c'o'să te plimb pe pod. Fii gata de plimbare! — Apoi se întoarse către mecanicul palid, cu dinţi lungi: — Gata ? Porneşte trenul blindat!

— îndată — răspunse acesta, luând-o la fugă spre trenul blindat. De emoţie îi tremurau genunchii. Cu toate că nimeni nu-l băga în seamă, avea impresia că toată lumea se uită la mersul lui ruşinos de şovăitor. Mecanicul se aplecă spre manete, dădu semnalul şi trenul blindat se puse greoi în mişcare. La vreo cincisprezece paşi de schelării, opri trenul, se dădu jos şi, cu mâinile la spate, făcu câţiva paşi pe pod. El se hotă- rîse să încerce singur rezistenţa construcţiei. Gestul lui nu miră pe nimeni. Se întoarse cu buzele strânse, palid şi decis. Pr.ivindu-l pe Voroşilov cu odhii săi negri şi înguşti, zise după aceea :

— Cred că sub greutatea trenului blindat lemnăria o să se lase de vreo cinci ori.

— El, drăcie! — făcu Voroşilov. Mai puţin nu se poate ?

— Chiar aşa! — strigă mecanicul. — Acum pornesc.

Mai dădu un semnal, îşi înldesă şapca pe frunte şr 6trigă fochistului:

— **Aburi 1**

Aburii ţâşniră furioşi spre şine, vrând parcă să le sperie.

Printre şuierăturile aburilor! şi puifăitul locomotivei, se auzea în

răstimpuri trosnetul scândurilor şi al traverselor.

Voroşilov ridică mâna şi, supunân'du-se aceistui semnal, trenul înaintă puţin, pentruca la alt gest al comandantului să se dea- imediat înapoi, ca un cal dus de căpăstru.

Lumea de pe mal se agita, în timp ce drapelele delegaţilor veniţi de pe front se agitau şi mai puternic.

La un moment dat, şinele se afundară parcă într'o groapă. Totuşi, spre marea mirare a tuturor, trenul reuşi să iasă. Dulgherul şeif se afla în culmea enervării.

— Tu, fiu[1] de câine — se răţoia el către mecanic. — Nu-ţi cunoşti greutatea trenului ? Unde te-ai băgat ?

— Unde a trebuit, acolo m'am băgat — replică; posomorit mecanicul. Mai pune scânduri.

— Pun eu, dar să ştii că ai să te înneci cu tren cu tot, asta-i!

— Aburi! — strigă mecanicul.

Vocea îi era aşa de încordată, de parcă ar fi avut şi el o presiune de cel puţin cincizeci de atmosfere.

— **Tuburi!...**

Se mai adăugară scânduri, se mai făcură patru încercări, dar de fiecare dată schelăria trosnea. La a cincea încercare, mecanicul conlduse trenul cu aceeaşi expresie de îndrăzneală, de teamă şi de ruşine, diar de astădată nu se mai auzi nicio trosnitură.

'Fără ca mecanicul să-l bage de seamă, Voroşilov sări sprinten pe locomotivă şi se opri alături de el.

— A trosnit doar-de ¡patru prl — spuse el.

— De patru[1] ori — zise mecanicul, parcă vorbind cu el însuşi.

— Adineaori ziceai c'o să trosnească de cinci ori...

Mecanicul îi aruncă, o privire plină de uimire. Când reuşise comandantul de airm'a'tă să se urce alături?... Voroşilov se simţi oarecum stingherit, pentrucă se 'urcase pe neaşteptate. Mecanicul i se adresă cu seriozitate:

— Şi dumneata poţi-greşi odată, Cli'ment Efremovici.

Trenul blindat trecu ;pe picioarele pendulul, apoi pe scânduri, apoi din nou pe picioarele podului şi ieşi pe malul stâng al Donului, fluierând. De pe malul apus, mulţimea cânta şi flutura steguleţe. La întoarcere, trenul era plin de lume. În fruntea tuturor, cu faţa luminată de fericire, şedea pe locomotivă însuşi bătrânul paznic. Când trenul ajunse pe mal, în dreptul delegaţilor, bătrânul îi întinse mâna iul Voroşilov, care se pregătea să sară jos:

— Tovarăşe comandant, rpg să fiu primit în armata operativă. Niciodată până acum n'am crezut că pot exista oameni aşa de puternici.

Toată viaţa mea mi-am petrecut-o doar printre slugi...

Locomotivele 6e pregăteau de plecare. Pe mal începuseră să se construiască bacuri, pentrucă sub protecţia trenului blindat să se poată trece pe ele căruţele din convoaie. Nimeni din tabără nu îndhise odhii toată noaptea.

18

ln urma lor rămâneau gări, căsuţe cu câte trei ferestre, ■balconaşe ¡galbene. .Donul, cu valurile sale albastre, îi săruta şi-,i îmbrăţişa pentru ultima oară. Pen'tru ultima dată în aerul albăstrui-ce’nuşiu, se profilau malurile Donului şi se zărea, undeva, depar’te-departe, cum .se leagănă o barcă.

Pescar sau inamic în recunoaştere?

Stând la fereastra vagonului, Parbomenco se gândea cum trecuse ultima oară Donul, şi cât de neplăcut scârţâiau furcile bărcii, deşi erau înfăşurate în pâslă.

Vasia Gaivoron, vâslaşul de atunci, scoase acum capul pe fereastra vagonului' şi se uită înapoi... Malul, acoperit de o pâclă trandafirie, era învăluit de aburi. În barcă pătrundea apă. Pe scânduri erau ziarele ce le primise în vagonul lui Sta- lin. Tovarăşii, care traversaseră frontul împreună cu el, şedeau şi ei încordaţi, puţin aplecaţi înainte, cu armele pe genunchi. Din spre mal răsbăteau până la ei sgomote confuze, neînţelese. În depărtare se auzi tropot de cal în galop, apoi cineva strigă : „Osi-i-ip”. Ghemarea se întrerupse brusc şi dureros, de parcă cel ce strigase fusese ucis. Toţi îl priviră pe Gaivoron care vâslea.

— E o pasăre — spuse el încet, abia mişcând buzele. — La noi se numeşte celugă...

Deşi nu[1] dormise de două nopţi, Gaivoron avea o faţă uimitor de rotundă şi fericită, încât ai fi avut dorinţa să-l faci şi mai fericit.

Parlhomenco spuse:

— Ce-ai zice să 'te însor la Ţariţân, Vasia?

— Cum credeţi dumneavoastră, tovarăşe comandaft't — răspunse Vasia foarte serios, fiind sigur că şeful său ştie să facă toată lumea fericită. — Eu zic că nu e ştiinţă sau lucru pe care să nu-l cunoaşteţi.

— Poţi să cunoşti şi o claie întreagă de fân, dar dacă nu ştii ce-i paiul cel de trebuinţă, tot degeaba! — spuse îngândurat Parhomenco.

Lângă gara Calaci, dădură peste un „ponton” — un şlep lung cu o sală înzestrată cu un pian, cu vreo douăzeci de cabine şi cu o verandă de sticlă. Cazacii fugiţi murdăriseră şi spurcaseră totul prosteşte', fără nieiun rost, de parcă i-ar fi apucat de spaimă nevoile. Lângă ponton, se afla un remorcher scufundat, din care doar pupa se mai ridica deasupra apei. De pe ea, ca de pe o trambulină, săreau în apă copiii. Cămăşile lor decolorate şi peticite stăteau aruncate în desordine pe pupa vasului.

Strângând mâna reprezentantului comitetului executiv din Ţariţân — un bărbat înalt şi voinic, cu bluza lungă — Parhomenco întrebă:

— Câtă pânză roşie îmi poţi elibera ?

— Ce anume?! — întrelbă reprezentantul, neînţelegând bine.

— Pânză roşie. S'a ordonat să le facem copiilor ăstora pantalonaşi roşii, cu ocazia victoriei.

Şi, observând-o în apropiere pe Liza Lamâcev, se întoarse către ea :

— Ia pânza în primire, Liza, şi fă tot ce treibue. Astăzi o să vin la tine şi la tatăl tău pentru o Chestiune personală şi foarte importantă.

Liza se făicu roşie ca focul şi se uită în jur, căutânidu-l parcă pe Gaivoron. Dar acesta lipsea. Fusese trimis la Ţariţân ca să se îngrijească de încartiruirea comandamentului Armatei sosite din Ucraina.

19

În calitatea sa de ajutor al controlorului regiunii militare a Caucazului de Nord, Parfiamenco ieşi în întâmpinarea uneia din numeroasele comisii trimise de la centru, la Ţariţân. Trenul intrase în gară abia seara târziu. Luminile se stinseseră demult în oraş, aşa că trenul sosi pe un întuneric complet, cu vagoanele luminate numai de pâlpâirea săracă a unor felinare camuflate. Intimidaţi de întunericul şi de tăcerea din gară, pasagerii vorbeau în şoaptă şi căutau să calce fără sgomot. Toţi ştiau că de cum se lasă amurgul,. încep să dea raită deasupra oraşului avioanele germane, mitrallmd „cozile”. Deaceea 11 se părea tuturor că fălcuseră un act de eroism îndrăsnind să vină cu acest tren.

Cei şase oameni care alcătuiau comisia — toţi în vârstă, cu genţi mari şi voluminoase şi cu paltoanele pe umeri, obosiţi probaţii de căldură şi de frică — îl salutară în gralbă pe Par- homenco şi îl întrebară unde ar putea găsi ceva apă rece de băut. Parcă nici nu i-ar fi interesat altceva decât apa rece! Apoi se îndreptară spre căruţe, cu o grabă jignitoare.

Se simţea că noii veniţi făceau parte din forţa aceea plină de ură şi greu de demascat care, trăgând sforile pe undeva de la centru, se străduia prin toate mijloacele să ducă Ţăriţânul la pielre, iar pe apărătorii lui să-i facă săişl plece calpul sub apăsarea jugului ruşinii şi. al amarului. Această putere a răului trimisese de pildă, în ziua aceea după cum reieşea din scrisoarea de trăsură — un tren cu echipament şi medicamente; în realitate însă, încărcătura trenului era alcătuită nurniai din sdrenţe şi fier vechi.

Deşi îi clocotea tot sufletul de indignare, Parhomenco se căsnea să

fie o gazidă cât mai amabilă. El se întreţinea, pe cât putea mai prevenitor cu Bâcov, secretarul comisiei, pe care-l bănuia a fi cel mai important şi cel mai periculos membru al ei, om cu haine cenuşii şi cu faţa aidoma, cu bărbia lungă, cu buzele groase şi cu Obiceiul de a-şi înghiţi mereu saliva. Ţinuta cazonă trăda numaidecât în el pe ofiţerul superior de stat major, iar hainele civile trădau dorinţa de a-şi ascunde gradul. El fusese întâmpinat de soţia sa, Vera Ovţeva şi de socrul său, Ovţev, expertul militar pe care nu demult Parhomenco îl arestase împreună cu toată direcţia artileriei din regiunea militară a Caucazului de Nord, punându-l apoi în libertate în urma repetatelor insistenţe ale statului major troţdhlst.

Strângându-i ’ mâna cu prefăcută afabilitate, Ovţev îl întrebă blând :

— Grozav de cald, Alexandru Iacovlevici, nu ? Iar casa asta a statului major e aşa de sufocantă...

Era cu neputinţă să-iţi dai seama dacă se referă ia atmosfera însnăbuşitoare creată de venirea acestor comisii, sau vorbea aşa, din prostie. Totuşi, ca să pareze orice aluzie, Parhomenco mormăi scurt şi aspru:

— Nu-i nimic. O s’o mai răcorim noi.

— Desigur, desigur, o s’o răcoriţi — râse îp silă Ovţev, dar tonul său ca şi vocile şi mişcările celor veniţi cu el trădau conştiinţa superiorităţii Hor şi mândria acestei superiorităţi, un fel de strigăt lăuntric abia stăpânit: „Voi, mă proştilor? Voi vreţi să ne luaţi la sigur şi să ne descoaseţi ?”

Ghicind probabil gândurile lui Parhomenco şi vrând să **le** împrăştie, 'Bâcov îşi sărută grăbit soţia şi-i luă din braţe buchetul de flori pe care, după ce-l mirosi puţin, **i-l** înapoie, dând astfel a înţelege că scurta scenă familiară luase sfârşit şi că trebuia **să** treacă la lucruri mai **serioase.-**El îşi **şteTse’pre**ocupat ochelarii şi întrebă:

— Dumneata, tovarăşe Parhomenco, eşti ajutorul controlorului regiunii militare a, Caucazului de Nord ?

— Da, — răspunse acesta, răsucindu-l de uineri pe Vasia Gaivoron în .aşa fel lîncât felinarul să ilumineze trăsăturile lui Bâeov.

— Ce faci dumneata aici ? — întrelbă iarăşi Bâoov cu o voce întristată, înghiţindu-şi saliva. — O ejpidemie de arestări, nu altceva. Din cauză că unii experţi din regiunea militară a Caucazului de Nond se qpun la formarea diviziilor de manevră de câ'te trei sau patru mii de baionete — şi opoziţia lor dste în esenţă 'foarte justă — voi îi arestaţi. Prin aceasta, îndepărtaţi de noi cele mai capabile cercuri de intelectuali.

— Aceste cercuri ar dori ca diviziile noastre să aibă elfec- tlvele unui corp de anmată — explică Parthomenco posomorit, şi arătă spre Ovţev. Generalul ridică din sprâncene de parcă ar fi spus : „Eu ştiu că nu ăsta e faptul principal oare ne interesează. Mai bine ţi-ai da osteneala să glhiceşt'i acel su'biedt important pe care trelbue să-l discutăm”.

— Uite ce se petrece aici ! Uite... — încheie posomorit Bâoov, luându-şi nevasta de braţ.

— Nu facem decât să ne pregătim pentru lupta hotări- toare.

— Dar nu cu mijloacele astea. Moscova e îngrozită de cruzimile voastre.

— Dacă- e vonba de Moscova burgheză, face foarte bine că e îngrozită. Oraşul şi armata îşi dau seama de răspunderea pe care o au pentru soarta ţării ; orice lovitură dată Ţariţânu- lui este o lovitură dată socialismului. înainte vreme, căutau să ne sperie spunându-ne că muncitorimea de pe Volga nu este prea conştientă şi că e mai bine s'o lăsăm în pace, dacă nu vrem să'se răsvrătească. Le-am fixat raţia de 200 de grame de pâine şi nu-i nioio răscoală. Pe vremuri, mâncau pâine albă şi tot bombăneau. Alzi, muncitorii bătrâni delà uzina franceză au declarat grevă pe motiv că au fost întorşi de pe front şi reîncadraţi în ateliere, pentru a nu întrerupe producţia de armament şi muniţii.

— Ceea ce vorbeşti 'dumneata e bun pentru manifeste. Viaţa, însă, e cu totul altceva. Şi tocmai în viaţa de toate zilele greşiţi voi. Deaceea a fost îndepărtat expertul Snesarev, un element extrem' de inteligent şi de devotat. Covrov şi Ovţev au fost arestaţi pentru sabotaj... Comisariatul militar a fost «disolvat... Nu; vă daţi seama că prin asta se pregăteşte teren liber anarhiei?

— Anarhie? — repetă indignat Parhomenco. — O să vă arăt eu-acum unlde este anarhia!

Şi fără să mai stea mult pe gânduri, cuprins die o ură arzătoare, îl apucă pe Bâcov de mâna-i firavă şi-l trase după .sine în întuneric. Căruţaşii, probabil de frică, dădură bice cailor. Vera Nicolaevna abia avu timp să sară în'ultima căruţă. Ea îl imploră pe vizitiu să mâne mai repede ca să ajungă din urmă comisia. Se temea ca Parhomenco să nu-l împuşte pe Bâcov. Ovţev rămase singur lângă balega aburită ; ba îşi făcea cruce, ba râdea ironic. Se simţea foarte rău, căci în oraş era stare de asediu, iar permisul său de circulaţie rămăsese la Vera.

Gaivoron o rulpse şi el la fugă cu felinarul în mână. Prin întunericul nopţii nu se mai auzea acum decât tropăitul cailor.

Parhomenco îl ţâra după el pe Bâcov, grăbit şi fără să scoată o vorbă. Acesta albia reuşea să se ţină în urma lui. În -câteva rânduri se împiedică, piciorul i se afundă în ceva moale şi lunecos care mirosea a

păcură.

— Dă'mi drumul ! — spuse el. — Merg şi singur.

Parhomenco se strecura printre vagoane cu o iuţeală şi o -siguranţă uimitoare, iar Bâcov îl urina resemnat. Ori' cunoştea .la perfecţie drumul, ori vedea bine pe întuneric, că prea era sigur şi îndemânatic în mişcări.

„Ştiu ei pe cine să numească controlor", îi trecu fără voie prin minte lui Bâcov.

Lumina felinarelor, reflectată de nişte butoaie albe cu var, •se prelingea pe vagoanele roşcate însemnate cu cretă şi pe figurile oamenilor din preajmă, care rătăceau în silă. îndată ce ajunseră, în .întâmpinarea lui Parhomenco veni în fugă o femeie tânără cu foile de expediţie în mână. În odhii ei mari şi .luminoşi, albaştri în timpul zilei, străluceau acum' lacrimi.

—' Şi astea-s la fel ! — suspină ea, aproape sugrumată de -necaz.

— Aşa ? Sunt plumbuite vagoanele ?

— Plumbuite, tovarăşe Parhomenco!

— Arătaţi-le secretarului comisiei. Comisia asta a fos't trimisă de Trotţdhi ! — exclamă el.

— Ce vrei să spui cu asta, tovarăşe Parhomenco? — în- drebă grav, Bâcov.

Dar nu primi.niciun răspuns.

Trei felinare se ridicară să lumineze' plumbul de la uşi. Parhomenco rupse sigiliile. Vagonul fu deschis. înăuntru mirosea a putred, a mucegai- Peste tot erau aşezate baloturi lungi, învelite în rogojini mânjite cu chinoroz. Când însoţitorii dădură jols câteva din halotuiri, Parhomenco îi ispuse. Lizei să deschidă unul.

Liza îl deschise pe cel mai la îndemână, cu ajutorul unei perechi de foarfeci. Din balot ieşiră la iveală nişte teancuri de hârtii, apoi o mulţime de căciuli rupte şi lungi, împodobite cu_ vulturi de alamă. Liza ridică vreo câteva. Căciulile erau de pe timpul gărzii vechi, iar hârtiile pagini din... „Vieţile sfinţilor"... tipărite la Poceaevscaia Lavria.

— Nemaipomenit! Ce neruşinare! — se indignă Bâoov, aruncând cât colo hârţoagele.

El era într'adevăr revoltat. Dar se revolta de teama de a. nu se aifla că şi el luase parte la expedierea acestui tren. Cu vreo trei luni în urmă, la o petrecere organizată de foşti ofiţeri de gardă, cunoscuse , o persoană care-i trezise interesul. De aici începuse totul, iar acum venise la Ţariţân în- misiune contrarevoluţionară.

— În scrisoarea de trăsură ce scrie? — întrebă el.

— În ea se spune despre medicamente şi echipament, — îi

explică femeia, întinzându-i ■ o foaie de hârtie.

" Deşi lui Bâjoov îi era frică de chipul aprins de mânie ai. acestei femei sincere şi hotărâte, nu se putu împiedica să gândească „Bună fată !"'Uitând .pentru o clipă spaima ce-l cuprinsese, se socoti neînlfricat. Scoase carnetul din buzunar şi însemnă ceva.

— O să raportez imediat la Marele Stat Major despre- această neruşinare. Şi o să mă îngrijesc 6ă nu se mai repete sabotaje de acest fel.

— Bine-ar fi!.— făcu neîncrezător Paiihamenco, sărind .pe calul adus de Gaivoron, răsărit de undeva din întuneric.

— Adică, ce trdbue să înţeleg eu din asta ? — se nedumeri Bâcov.

— O să vezi, — răspunse Parlhomenoo, arătând cu biciul în spre Liza Lamâceva. — Pe tatăl ei îl aşteptăm să sosească ou cazacii roşii. Fata o să-i spună lui taică-său, iar el o să le aducă la cunoştinţă cazacilor ce fel de doctorii şi edMpa- ment am ¡primit noi delà Marele Stat Major. „Uite, or să-şi spună cazacii, ce fel de ajutoare ne dă muncitorimea din Moscova".

Liza făcu un gest cu mâna.

— Oare cazacii noştri pot gândi aşa ceva, Alexandru» 1 aoovlevid ?

— Duşmanii îi silesc să cugete astfel — răspunse înciudat Parhomenco.

îşi scoase şa.pca din cap, se aplecă să se rezeme de oblâncul şeii şi se uită în jos la Liza. Faţa ei tot mai era udă de lacrimi. Lacrimile o podidiseră încă de dimineaţă, când deschisese ¡primul vagon. încărcătura părându-i suspect de uşoară, desfăcu primul balot pe care-l avusese .la îndemână. Constatând trădiarea, alergase într'inn suflet la ajutorul controlorului din regiunea militară a Caucazului de Nord, să-i raporteze.

Parhomenco întoarse brusc calul.

— Eu ce fac ? — se auzi din spate gura lui Bâoov.

— Să te ia dracul I N'ai decât să te apuci să controlezi toate baloturile.

Şi plecă' în galop prin oraşul tăcut şi cufundat în întuneric. Din loc în loc îi ieşea în cale câte o patrulă şi atunci trebuia să se oprească şi să dea parola. Alţii îl recunoşteau îndată şi-i raportau că delà marginea oraşului se auzea o canonadă îndepărtată. În piaţă, lângă catedrala în care se păstra bastonul lui Petru cel Mare, fu oprit de o patrulă pe jos, alcătuită din cinci oameni.

— N'ai un chibrit ca să aprindem o ţigară ? — întrebă

•comandantul ei.

Partiomenco îi dădu[1] să aprindă. La lumina chibritului văzu în dreapta soldatului, om bătrân ou păr cărunt, o femeie încotoşmănită într'un şal cât toate zilele, cu un ceaunaş şi o legăturică în mână.

— Ce? Ţl-al luat şi baba?

— Păi cum? A venit de ml-a adus mâncare şi acum nu mai vrea să plece. Zice că-i'e teamă să nu i se întâmple ceva, că a visat urât. Şl mai ştii, poate că are dreptate... Cu războiul ăsta, frontul este pretutindeni. Uite, mal adineaori, trecând pe lângă o casă, vedem foc în subsol. Erau nişte ofiţeri care dre-
geau o mitralieră. Am intrat înăuntru, şi ălui mai mare i-ant. tras una drept în moalele capului. ■

— Nu aşa. Pe ăştia nu trebue să-i împuşcaţi. Mai bined. prindeţi vii şi'i aduceţi la noi, să-i tragem de limbă şi să mai' aflăm câte ceva.

— Da' poţi să-i prinzi ? El era tânăr şi sdravăn, iar noii toti nişte babalâci.

— Bătrâni, da ! — oftă din întuneric un glas înnăbuşiL — Şi uite: am fos't anulaţi de Partid şi de sindicate că'n oraş. e gata să înceapă o răscoală pusă la cale de albi. Acum aşteptăm doar sirena.

— Delà ce fabrică sunteţi ?

— iPăi noi nu suntem delà nicio fabrică. Suntem dans construcţii. Egor Eliseici,. mai marele nostru, e dulgher. Eu, sunt zidar şi tencuitor. De cincizeci şi şapte de ani mă tot ţiu. de meseria asta.

— Dar câţi ani ai ?

— Păi să tot am v'o *şapţej' doi*...

„Ce ciudăţenie ! gândi Parhomenco. Moşneagul ăsta care- n'are nimic de aşteptat delà viitor, care ¡poate da ortul popii dintr'o clipă în alta, a pus mâna pe armă şi a plecat să lupte- în numele viitorului. Iar Bâoov,- ofiţer tânăr şi învăţat, fiu. de avocat bine cunoscut care scria în gazete, învăţând poporul, Bâcav- nu[10] şovăe măcar o secundă să dea ţara pe mâna; intervenţioniştilor,' în numele vechiului capitalism mârşav şi josnic... Foarte ciudat!"

De undeva de sus, probabil de pe vreun acoperiş, se auzi; deodată un glas subţire de copil :

— Bunicule, se aude ceva în biserică!...

— Şi nepoţii mei ne ajută şi stau la pândă — se lăudă, cu duioşie unchiaşul. — Nepoţii mei... Ia să mă duc eu să văd. ce e. Rămâi cu bine,

10 întreprindere pentru transportat cherestea. (N. trad.).

'tovarăşe comandant ! Dac'o da dumnezeu,, ne-om mai întâlni.

20

Parhomenco se întoarse cu o senzaţie plăcută şi înviorătoare în odaia lui de la statul major al regiunii militare.

„O să fie ceva minunat", gândi el, aşezân,du-se vesel la ■masă şi apucându-se de lucru.

Ferestrele odăii, lungi şi înalte, erau acqperite cu pături cazone, ca să nu se zărească de aifară lumina lămpii care ardea în odaie. Era zăpuşeală. Parlhomenco îşi turnă apă, bău trei pahare şi spuse oamenilor din escortă:

— Culcaţi-vă. Ne vom scula în zori. La ora opt trebue să fim la conferinţă.

În odaie erau trei paturi. Galvoron şi Uvalca se trântiră îmbrăcaţi pe paturi şi adormiră îndată.

Deasupra unui vraif de hârtii, era un ordin semnat de Stalin. Trebuia să se facă rost cu orice preţ, de încă douăzeci de autocamioane, care să transporte pe front echipament, .arme şi alimente.

Rarhoimenco începu să-şi răscolească memoria ca să-şi aducă aminte unde se mai puteau găsi autocamioane. Făcea - sforţări să nu-i scape nimic. închise ochii. Gâtul i se acoperi cu broboane de sudoare. Prin fatţa ochilor i se perindau maşini hodorogite, cu cauciucuri dilferi'te, lăsând în urma lor nori de fuM, negri şi rău mirositori. Cu cât maşina era mai hodorogită, cu atât era norul mai gros. Deoldată, îşi aduse aminte, de o magazie scundă, albastră, acoperită cu tablă, încuiată cu un lacăt mare. Când se duseră să inventarieze averea, nu se gşsise cheia de'la magazia aceea. Le-o făgăduiaeră pentru a doua zi... Din magazie se strecura afară un miros bine cunoscut de automobil.

— Uvalca !

Acesta se 'trezi îndată şi sări în picioare.

— Du-te numaidecât la depozitele ,,Gruzoles"-ului[J]). Acolo, în dreapta, lângă ghereta paznicului, ai să vezi o magazie albastră cu un lacăt mare. Sparge lacătul. Bănuesc că în magazie sunt maşini. Să le conflşti pentru „sustragere de bunuri ale poporului". Ia-ţi oameni f

Tipografia ziarului cerea hârtie de la regiunea militară a Cau,cazului de Nord.

— De unde hârtie? Unde s'o caute controlorul? Doar nu-i vorba de obuze! — le spusese Par'homenco tipograJfilor.

Dar, ci'tind rugămintea muncitorilor care semăna cu o [1]

chemare, trebui să admită că hârtia nu este mai puţin Importantă decât muniţia. Şi până la urmă, Parhomenco tot o găsi.

„...Ar trebui să se facă rost de cai voinici pentru unităţile care şe formează... D.ar de unde ? Lumea ţine la cai ca la viaţă, iar ovăzul şi fânul sunt aproape mai scumpe decât pâinea. Pe unde s'ar putea găsi cai ? Pe unde ? Pe unde ?" se frământa într'una Parhomenco.

Pătura cenuşie, mâncată de molii, prin găurile căTeia se vedeau stelele sclipind, atârna nemişcată. În balconul din dreptul uneia din ferestre ieşiră doi inşi: şeful secţiei de operaţiuni, Ciugunov, de fel din Lugansc, tânăr, frumos şi foarte bun cântăreţ şi nevastă-sa, venită în acelaşi tren cu comisia. Amândoi erau din cale afară .de fericiţi şi se sărutau.

„Foarte bine, lasă-i să se sărute, se gândi Parhomenco, dar unde să găseşti cai ?"

Puse laoparte'hârtia prin care se cereau cai, şi citi alta.

Secţiunea afacerilor civile se plângea că de la diferiţi oameni cu munci de răspundere, printre care şi membri ai comandamentului regiunii militare, vin multe cereri de aprobare pentru băuturi spirtoase. Cazacova, o fostă elevă a liceului din Ţariţân, şi prietena ei, Arcatova, fuseseră arestate pe când încercau să obţină câteva sticle de coniac pentru a cinsti comisia ce urma să vină.

...La spital se înregistraseră două cazuri de holeră,, la nişte oameni sosiţi de pe cursul inferior al Volgăi la statul major al regiunii militare a Caucazului de Nord...

...Directorul liceului eparhial de fete evacuat din Covno, având de gând să relîn-ceapă cursurile, cerea părerea regiunii militare despre domnul N. G. Ovţev, care îşi oferă serviciile în calitate de profesor de istorie...

— Ovţev, profesor de istorie? E în stare s'o facă şi pe asta ! — pufni în râs Paiihomenco.

Deodată, îşi aminti de o păşune uriaşă şi de nişte ciobani cu traiste în spinare. Era nu demult, lângă Volga. Ciobanii întrebau cum să iasă spre Ţariţân. Fuseseră concediaţi de nişte colonişti germani bogaţi, care voiau să-şi mute hergheliile de caii spre Don: se svonea că acolo se plăteşte cu aur greu.

Parhomenco se lumină. Ştia cum să răspundă ta cerere. Se vor găsi cai!

Ar fi bine să se dea foc la toate podurile plutitoare. Atunci coloniştii nu-şi vor mai muta hergheliile pe malul celălalt al Volgăi.' Dar nu vor trece oare înnot ?

„Las' să încerce!"

Şi Parhomenco citi cu plăcere o moţiune, pripăşită la el din

greşeală :

„Consiliul de delegaţi ai invalizilor din Ţariţân — reprezentanţi ad ţinuturilor Volga, Gama, Ural şi Siberia — fiind un exponent al voinţei celor năpăstuiţi şi schilodiţi de guvernele lui Romanov şi Cherensohi şi de slugile lor, de capitalul lacom[1] şi plin de ură, declară că mai bine vor muri cu toţii decât să se vadă slugi şi complici ai burgheziei. De- aceea strigă duşmanilor puterii poporului : „Laoparte din drumul nostru, laoparte din drumul spre Volga !"

— Bine scrisă — rosti Parhomenco şi puse rezoluţia : „La ziar".

Către ziuă, neisprăvind tot vraful de hârtii, micşoră lumina lămpii şi se duse la fereastră să vadă dacă nu poate lucra la lumina zilei. Cum dădu pătura laoparte, îl izbi atât • de puternic în faţă aerul tare şi ameţitor al dimineţii, încât simţi că-l dor ochii. Zidul casei de peste drum, copacii, clanţele de aramă delà uşi, obloanele — totul era acoperit de o rouă rece şi scânteietoare. Parhomenco se întoarse la masă. Acum, lampa, luminând palid deveni de prisos. Parhomenco coborî fitilul, suflă ; apoi se lăsă pe scaun şi adormi cu mâinile pe hârtii.

În vis i se arăta când Donul cu vâltorile, cursul şi cotul lui, când! adresa pe care i se odihnea mâna şi în care i se anunţa că în clădirea liceului avusese loc adunarea conducătorilor cercului de elevi din clasa a patra, care hotărîseră răsturnarea Puterii Sovietice din Ţariţân. Şi tot în vis vedea curelele cu catarămi ale liceenilor şi şelpcile lor late cu insigne albe, ori vedea nişte ceasornicari şi giuvaergii, care voiau să lucreze în ateliere comuniste cu condiţia de a li se da neapărat o mitralieră şi cartuşe, pentrucă le e frică de tâlhari jefuitorul şi asasinul Paşca Bejeneţ evadase din arestul judecătorului de pace. II • văzu[!] apoi pe acest Paşca, pe care hamalii îl prinseseră în port, îl judecaseră pe loc şi-l condamnaseră la moarte prin înnec. Doi oameni inculţi şi inconştienţi îi şi legaseră o piatră de gât şi, dacă r.'ar fi fost de faţă doi comandanţi din Regiunea Militară, s'ar fi terminat cu Paşca...
o cămaşă verde.., nişte copii se jucau, luându-se la întrecere în fugă... tot în cămăşi verzi...

21

Oamenii de legătură, Vasia Gaivoron şi Alioşa Uvalca,. intrară în odaie. Alioşa, care-l văzuse pe Paflhomenco întâia, oară în ziua când Lamâcev îşi întâmjpinase fata la pârâu, îl îndrăgise din prima clipă, şi nu s'a lăsat până când Parho- menco nu l-a luat la dânsul. Se ţinuse de el şi la urcarea în. vagon şi lângă cal, pretutindeni,' tot rugându-se:

,,Luaţi-mă cu dumneavoastră, Alexandru Iacovlevici, şi n'o să vă pară rău. Nu face nimic că n'am decât șaisprezece ani. Un om. poaite fi prost şi la şaizeci". Escorta lui care crescuse şi se ridica acum la vreo .douăzeci de oameni îl cam obosea pe Par- homenco. Nu se ştie de ce, se aprindeau toţi, unul mai repede decât altul, şi, dacă în stepă se putea răbda aşa ceva, în oraş făceau uneori atâta gălăgie, încât Parhomenco ieşea şi le striga din prag:

— Vă alung pe toţi! Vă pun să comandaţi frenuri regimentare !

— Dar nu facem decât să executăm ordinele dumneavoastră, Alexandru Iacovlevici — spunea Alioşa, scânteind din ochii lui tinereşti.

Acum din Tespect pentru el, nu i se mai spunea Uvalca.. II porecliseră Suvaldhi, după numele localităţii unde, în timpul războiului ¡imperialist, se dăduseră lupte înverşunate.

— Maşina, că e maşină, şi tot scârţâe, dar noi că suntem oameni ?! Gândiţi-vă şi dumneavoastră: le apărăm oraşul cu. atâta îndârjire şi ei nu vor să ne execute ordinele...

Alioşa, băiatul acesta pistruiat, cu umerii obrajilor ieşiţi în aifară, avea o vorbă atât de muşcătoare, încât toţi aceia care-l ascultau, spuneau : „Al dracului ai să mai fii tu la treizeci de ani". Până şi atunci când cânta la acordeon, părea că-i ia pe toţi peste picior, iar când dansa, îţi făcea impresia ca vrea să sfredelească pământul. În atmosfera de dragoste şi admiraţie pe care oamenii din escortă o nutreau Faţă de Parhomenco, Alioşa aducea o notă de bărbăţie nespus de proaspătă şi de înviorătoare. Pentru asta i se iertau multe şi chiar
Vasia Gaivoron, căruia nud plăcea dansul, îl poreiclise „cocoşul de pădure" ; în gura lui, comparaţia as'tai era -de cea mai mare lauldă.

Cu câteva zile în urmă, Vasia Gaivoron se însurase cu Liza Lamâceva. Deoarece în ziua nunţii fusese prea caid, serbarea avusese loc alfară, în curte. Mulţimea de curioşi se cocoţase pe uluci, nevenindu-i să creadă că soldaţii şi comandanţii roşii din formidabila armată a lui Voroşilov beau la nuntă ceai de morcovi în loc de Votcă.

.— Ia daţi-mi să gust din paharul ăla — spusese de pe gard un beţivan bătrân cu faţa vânătă. Când i se aduse un pahar de ceai, sorbi din el, apoi scuipă. — Ai dreptate, e ceai ! Nu, tu[1] să-mi dai din paharul celălalt. Când i se întinse şi paharul cerut, spuse: — Da' ce, nu sunteţi oameni? îmi închipui că nici niu sunteţi bolşevici. Eu aşa înţeleg: un bolşevic trebue să fie om die societate !

Lui Vasia Gaivoron i se păruse totdeauna că oamenii nu se prea grăbesc, că trăesc prea încet. Probabil' că dragostea lui pentru păsări se explica tocmai prin aceea că ele nu dormeau mai mult de trei ore pe

noapte şi restul timpului sibu- rau. îşi închipuia că oamenii uită multe şi deaceea căuta să le reamintească chiar ceea ce ei ţineau bine minte şi fără ajutorul lui. întrucât Liza îşi isprăvise treburile la spital şi se pregătea să plece pe front, la tatăl ei, Vasia fusese cuprins de tristeţe şi apropiindu-ise de ea, îi murmurase :

— Ai să mă uiţi, Liza. Nu nuntai eu, dar şi Alexandru Iacovlevici crede la fel.

Liza izbucnise în râs, rostind că'n cazul acesta trebue să se cunune. Şi se cununară la biserică. Cu! toată opunerea lui Parhomenco, Lamâcev rămase neclintit:

— Eu m'am cununat la biserică. Tu, Alexandru Iacovle- vici, deasemenea. De ce să nu se cunune şi Liza tot aşa ?

— Eu am lucrat la capitalişti şi tu deasemenea. înseamnă că ar trebui să lucrăm şi mai' departe ? — îi răspunse Parhomenco. — Ehei, eşti. rămas în urmă.

— Chiar dacă am rămas în urmă în unele privinţe, dar ostaşii mă ascultă, — se răsti Lamâcev, proptindu-şi după obiceiul vechi mâinile în şolduri. — Lui Vasia am de gând să-i încredinţez comanda undi detaşament. Cum să-l tomande, dacă nu s'a cununat la biserică ?

Acum, atât Vasia Gaivoron cât şi Alioşa Uvalca se îna- -poiau de pe „'frontul lui Lamâoev" (fiecare detaşament nu-şi numea poziţia altfel decât „front"). Feţele lor erau încordate. Diibuiseră, se vede, că Voroşilov, care se găsea acum în partea de Sud a frontului, îl chemase pe Pailhomenco la el şi Vasia se temeia că acesta va uita să-i ia cu dânsul.

— Alexandru Iacovlevici, — zise Gaivoron, — âim venit să vă amintesc că şi noi avem trealbă în partea de Sud a, frontului...

— Fără tine se poate? — râse Parlhomenco. — Te-aş lua eu, dar uite de ce nu mă prea trage inima: acum, tu eşti om însurat. Mâine-poimâine, poţi să ai copii... Cum să te iau, ca să-ţi rişti viaţa pe front ?

— Până la nuntă aivea căpăţână de lut, — interveni Uvalca. micşorându-şi odhii, cu 'o • expresie veninoasă. — Duipă aceea a ar5 ţa A un m>nereu, aşa că acum e de tuci. Să tra'gi cu tunul în că'păţâna lui şi tot n'o spargi.

Vasia era însă prea fericit ca să se mai poată supăra. II privi pe Alioşa şi spuse:

— Tu ma,i bine ai tăcea, cocoşule! — Se întoarse apoi spre Parhomenco, grav, aşa cum îi stă bine unui om însurat: — Poporul culgetă încet, Alexandru Iacovlevici. Am Observat că, din tot poporul, clasa muncitoare cugetă cel mai repede.- Iată, am fost acum pe la unităţile noastre din Sud, am fost şi în Nord şi în centru. Să ştiţi că ăia din centru judecă mai bine. De ce? Pen'trucă acolo sunt unităţile lui Voroşilov, muncitorii. Donbassul. Toată viaţa au stat prin mine şi uzine, iar ochii le-au fost plini de funingine. Dar acum, văd mai bine ca orice cazac, când cadeţii se furişează la atac. De ce?

Alioşa Uvalca îl întrerupse:

— Asta, pentrucă vrei tu să fii mutat în detaşamentul lui Şevcopleasov. *

— Vreau, — spuse bărlbăteşte Vasia, pălind şi privin- du-l pe Parhomenco. — Mă iertaţi, Alexandru Iacovlevici, dar aş vrea să fiu mutat în unitatea lui Şevcopleasov.

— Şi de ce tocmai la el ?

— Pentrucă fac parte din clasa muncitoare, văd lucrurile mai bine şi am darul cuvântului.

— Te-aş trimite eu, dar vezi că n'o să te primească oamenii lui Şevcopleasov.

Oamenii aceştia ai lui Şevcopleasov deţineau un sector în Sud, iar dispozitivul general al unităţilor era următorul :

Dacă te aşezai cu spatele către Volga şi cu faţa spre stepă, aveai în

dreapta calea ferată care ducea spre miazănoapte, la, Moscova. În faţă era. Donul împreună cu linia ferată care-l traversează şi pe care trecuse „coloana lui Voroşilov", iar în stânga, dealungul Volgăi, drumul spre Caucaz, spre Tiboreţcaia.

Centrul, adică drumul spre Don, era . apărat de unităţi din armata lui Voroşilov : divizia I-a Doneţ, divizia I-a comunistă şi altele. EJe constituiau cea mai mare torţă unită din toată apărarea Ţariţânului.

Nordul, adică drumul spre Moscova, era apărat de detaşamentele lui Mejevâh, Ghicvidze şi Mironov, însăşi denumirea unităţilor, „detaşamente", denota un anumit grad de separatism ăl acestor forţe, anumite rămăşiţe ale mişcării de partizani, neştiinţa de a se organiza şi, deci, slăbiciune. împotriva detaşamentelor de la Nord, care luptau cu îndârjire, deşi aveau efective mici, înaintau forţele foarte bine înarmate ale' generalului Fitzehelaurov.

Dealungul liniei ferate din Sud, între Ţariţân şi Tihoreţcaia, se aflau detaşamentele lui Cruglicov, Vasiliev şi aşa numitul „grup de Salsc al lui Şevcopleasov". Grupul acesta era alcătuit din detaşamente venite din stepele Saîscului. Spre deosebire de „coloana lui Voroşilov", al cărui nucleu principal era alcătuit din muncitori din bazinul Doneţului, detaşamentele de Salsc erau constituite mai ales din ţărani, cazaci şi ciobani calmuci, având un procent de muncitori cu totul neînsemnat. Detaşamentele acestea îi urau pe cădeţi şi se bateau cu îndârjire, dar, pe lângă ura lor, erau stăpâniţi de un sentiment de neîncredere şi de 'teamă ascunsă, care pune stăpânire pe ţăran d'e îndată ce se trezeşte pe meleaguri străine şi, îndeosebi în apropiere de uni oraş mare. Aceste detaşamente aduseseră cu ele peste treizeci de mii de familii. Pentru cele unsprezece trenuri pe care le aveau, unul singur — cel blindat — avea locomotivă. Celelalte garnituri n'aveau deloc, aşa că erau trase de cai şi de boi-. Printre aceste detaşamente, regimentul cel mai pătruns de spirit bolşevic era acela al lui Semion Budionnâi, ţăran care în Februarie 1918, cu un „detaşament" compus din trei oameni, cu câte patru cartuşe de om, cucerise satul căizăcesc Platovscaia, capturase delà albi două tunuri, patru sute de arme şi o sută cincizeci de cai. Lă începutul lui Iunie, ajunsese să aibă sub comandă, două mii de oameni complet înarmaţi şi echipaţi.

Asupra grupului de Salsc înainta-, din spre staţia Velicocneajescaia, colonelul Popav, — ,iar din spre Don veneau unităţile generalului Mamontov. Chiar la centru, între aceste trupe în înaintare, şi în spatele lor, rezista de treizeci şi cinci de zile, încercuit în satul Martânovca, detaşamentul lui Govalev, numărând trei mii de oameni.

Consiliul militar îl invitase de câteva ori pe Şevcoplea,sov să-i

elibereze pe cei din Martânovca şi să ajute detaşamentul lui Covalev. Şevoopleasov refuzase ’suib diferite pretexte să execute acest ordin. Până la urmă, consiliul militar se supărase şi trimisese acolo pe reprezentantul său, Voroşilov. Dându-şi seama de atitudinea oamenilor lui Şevcopleasov, încă pe când se afla în drum, Voroşilov chemase la el pe Parhomenco şi un mic detaşament de muncitori din rezervă.

Chiar în clipa când Voroşilov ajunse la comandamentul grupului de Salsc, un ajgent de legătură călare, trimis de cei din Martânovca, ,izbutise ,să se strecoare până acolo, coborînd din su’sul râului, prin stufăriş. El raportă despre situaţia din Martânovca.’Călăreţul mirosea a nămol, era pământiu la faţă şi răsulfla greu, ca şi cuim ar fi fost scuturat de friguri.

— Tovarăşi, pentru ce pedeapsa -asta ? — strigă el, lovin- du-se cu palmele peste faţă. — Tovarăşi, pentru ce pedeapsa asta?

— Ţăranii ce zic? — întrebă Voroşilov.

— iNe chinuim de treizeci şi cinci de zile. Tovarăşi, e o căldură de neîndurat. Vor să se predea. Focoase mai avem, dar nu[1] mai avem pulbere, asta e...

Comandanţii grupului stăteau în cerc, -căzăceşt'e, în jurul unui ¡foc mic, în care curierii aruncau mereu balegă spre a slăbi cât de puţin atacurile puzderiei de ţânţari. Dar fumul se ridica în coloană dreaptă, iar ţânţarii ţiui-au şi roiau. În spatele comandamentului se vedeau căruţe cu hulubele ridicate, dispuse tot în cerc. Din spre ele venea miros de unsoare şi de fân. În fân dormeau[1] membrii comandamentului. Dincolo de căruţe se vedea un lac sărat şi nişte pete de- sare cu reflexe

albăstrii. În jurul căruţelor se învârteau gruipuri de ostaşi cu Femei şi cojpii. Umblau în tăcere, căutând să afle şi ei câte ■ceva din cele discutate. Ca să-şi restabilească reputaţia, comandanţii vorbeau dinadins cu[1] glas tare. Şevcopleasov şedea ceva mai laoparte, întir'o căruţă, jucându-se cu sabia. Picioarele încălţate cu nişte cizme subţiri şi roşcate, cu pinteni lungi, îi atârnau din căruţă. Grupul de Salsc tocmai îi gonise pe cădeţi din staţia Culberle, iar Şevcopleasov, .probabil foarte mândru de această operaţie, ca să nu-şi piardă demnitatea dobândită, nici măcar nu se apăra de ţânţari.

Parbomenco ajunse trenul lui Voroşilov dincolo de staţia Cotelnicovo. Aduse ştirea că, în ajun, la 3 August, cazacii alibi bătuseră şi aproape puseseră pe fugă detaşamentele din sectorul nordic, comandate de Mironov şi Ghicvidze. Stalin sublinia necesitatea imperioasă a despresurării celor trei mii ■ de oameni din Martânovca şi-l ruga pe Voroşilov să dea dovadă de o deosebită stăruinţă în atingerea acestui scop. În viitor, se intenţiona ca aceşti trei mii de oameni din Martânovca să fie vărsaţi în grupul de Salsc cu scopul ca ei să acţioneze asupra grupului şi să schimbe starea de spirit care, pe vremea aceea, se numea delicat „localism".

Se vedea însă cât de colo că fârtaţii delà comanda grupului de Salsc ghiciseră planul consiliului militar sau că, mai curând, cu ajutorul „binevoitorilor"ori al spionilor din oraş, acest plan le fusese comunicat dinainte, prin teleigralf. În orice caz, în ciuda tuturor întrebărilor puse ostaşilor şi a tuturor glumelor cu comandanţii mai mici, Parhomenco nu putu alia de unde vin aceste informaţii şi svonuri, care căutau cu tot dinadinsul să despartă grupul 'de Salsc de forţele principale ale frontului.

După ce ascultă raportul trimisului din' Martânovca, Voroşilov spuse :

— Trebue să ne ajutăm' tovarăşii !

Mângâindu-şi alene bărbia 'cu mânerul săbiei, Şevco- pleasov interveni :

— Pe cei din Martânovca ? Pierderi zadarnice. Planul acesta nu va aduce nicio schimbare de situaţie. Dacă e vorba să se lovească, apoi să se lovească în faţă, aşa cum am făcut noi astăzi. Ce ideie mai e şi asta : să ne adâncim în. stepă ! Mai daţid dracului p'āia din Martânovca! Ce sunt ei ?

Un cazac cu[1] mustăţi sure, răscolind focul cu coada biciului, mormăi:

— Nişte bandiţi.

— .Noi? Noi bandiţi? — urlă călăreţul din. Martânovca revoltat şi deveni pământiu. — Comandantul de regiment TLmeov e- 'bandit? Comisarul militar Potin e bandit? Ostaşii sunt şi ei bandiţi ? Tovarăşi, vorbele astea sunt o jignire aidusă ostaşilor din grupul de Sal se şi asta nu poate fi trecut cu vederea!

Dumeneo, comandantul unuia din detaşamente, îl întrerupse :

— Ia mai lasă meetingul, treime să ascultăm- dispoziţiile comandamentului. E greu să înaintăm spre Martânovca.

— Refuzi ? — întrebă Parthomenco. — Ţi-e frică ?

— Mie? Mie, frică? Nu, nu mi-e frică, dar nu vreau să mă arunce Voroşilov acolo unde-i place lui. Azi mă aruncă- să-i scot din nevoie pe cei din Martânovca, iar mâine o să-mi spună: „Du-<te în Nord, la Mironov şi Ghicvildze”.

De data asta, fie din caulza înflăcărării discuţiei, fie din pricina minţii lui mănginte, Dumeneo se trădase. Era clar că atât el, cât şi Şevcopleasov şi Vasiliev ştiau că frontul de Nord slăbise şi nu vroiau să se dubă acolo să dea ajutor; şi aceasta nu[1] că le-ar fi fost frică pentru familiile lor, pe care ar fi putut să le trimită la Ţariţân, ci mai curând, pentrucă se temea că le-ar putea fi luată comanda, că ar putea apărea alţi şefi mai curajoşi, cu mai multă experienţă; şi primul dintre aceşti comandanţi, după părerea lor, era Voroşilov,

Căutând să acopere vorba imprudentă a lui Dumeneo, Şevcopleasov vorbi repedie:

— Tovarăşul Stalin socoteşte necesar să înaintăm, spre Tiboreţcaia, ca să ne unim cu fraţii noştri din Cuban şi de pe ţărmul Mării Negre. E păcat să pierdem avantagiile teritoriale pe care le are grupul de Salsc... acolo sunt lacuri, vâlcele... D’aia ne aflăm aici, în plină înaintare/'

— Dar în esenţă nu-l ascultaţi pe tovarăşul Stalin — spuse Voroşilov.

— Adică cum vine asta ?

— Foarte simplu. Dacă nu vreţi să acţionaţi conjugat, va trebui să ne luăm gândul de la înaintarea spre Tiihoreţcaia.

— :Ba noi nu dorini decât să colaborăm în acţiunile noastre.

— Atunci, treb'ue neapărat să-i scăpaţi pe cei din Mar- tânovca.

— Pierderi, zadarnice — repetă Şevcopleasov.

22

Dincolo de căruţe se auzea răsuflarea unei mulţimi numeroase. Faiptul că domnea o tăcere desăvârşită arăta că totuşi comandanţii sunt socotiţi atotştiutori şi cu ochi ageri. Şevcopleasov deschise cu sigomot 'tab adierea' şi i-o întinse lui Voroşilov. Acesta îşi plecă încruntat privirea. Şevcopleasov ciocăni surâzând tabacherea de garda săbiei. îşi răsuci o ţigară şi întinse mâna. Dumeneo îi puse în palmă un tăciune. Şevcopleasov îşi aprinse ţigara.

Voroşilov îmlbrăţişă cu privirea pe comandianţi, oprindu- şi-o asupra lui Budionnâi şi spuse:

— Atunci o să mă duc doar eu, ou băieţii mei, să le vin în ajutor celor din Martânovca. La revedere 1

Ridicându-se, Budionnâi grăi:

— Să presupunem că tovarăşul Voroşilov mă pofteşte şi pe mine. Regimentul meu o să meargă.

— N'o să meargă nici regimentul tău. Ce să mal vorbim de pomană ? — răspunse Şevcqpleasov, jucându-se cu sabia. — Odată ce toa'te hulubele sunt ridicate, înseamnă că nu va merge nimeni. Vă spun că duşmanul va ataca în partea noastră, în partea de Sud.

— Dar a şi atacat în Nord — izbucni, abia stăpânindu-se, Voroşilov.

— Ia te uită! Te pomeneşti că va fi cazul să fim ajutaţi noi şi nu Nordul..

Parhomenco întrebă :

— Mi se pare că tare ai vrea, Şevcopleasov, să-i părăseşti pe cei din Nord ?

Şevcopleasov se înroşi, îl trecură toa'te sudorile şi, lovind cu pumnii în căruţă, strigă :

— Dar cum? Tu cu Voroşilov vreţi să ne aveţi subalterni? Vreţi să puneţi mâna pe front? Na! — Şi îi arătă cotul.

iBudionnâi se înfurie, scuipă, sări brusc din cerc şi se îndreptă în fugă spre regimentul său, strigând :

— Drepiţi ! Alinierea ! Pregătiţi-vă s'o pornim în ajutorul oamenilor din Martânovca.

Regimentul lui Budionnâi şi vreo 150 de muncitori care veniseră în tren împreună cu Voroşilov, o luară la început dea- lungul râului, iar odată cu venirea întunericului, cotiră spre stepă pe lângă acele lăcuşoare sărate, pe jumătate secate de arşiţă, pe care Şevcopleasov le socotea un avantagiu teritorial faţă de regiunile din Ţariţân. Cerul era senin şi

fierbinte. Undeva departe se auzea tunând, dar ploaia nu căzu nici ziua, nici noaptea.

Budionnâi, Voroşilov şi Panhomenoo mergeau înaintea detaşamentului. Ceva mai departe, mertgea 'trimisul din Martânovca. Faţa îi strălucea şi era atât de fericit, încât până şi văgăunelor, râpelor şi gropilor printre care detaşamentul trebuia să se strecoare, le spunea alintându-le : gropiţe, găivă- naşe, allbioare.

— Crezi că delà defensivă vom trece la ofensivă ? — întrebă Voroşilov.

— Judecând după grupul din Salsc, nu se prea vede — spuse Budionnâi.¯ Şi din nou, ca atunci, lângă căruţă, scuipă sgomotois, repetând cu îndârjire cuvintele lui Şevoolpleasov, care i se păreau deosebit de stupide: Auzi la el : „avantagii teritoriale !“ — Dar lângă Ţariţân nu există nici înălţimi, nici ape, nici păduri. De unde ăi mai fi şi tu ? Din ce taiga vii, jugane ? Ptiu !

Voroşilov începu să râdă :

— Halal viaţă!: Abia dacă apuci să spui „bună ziua” şi gata „la revedere“. Lavruşca, tu controlezi producţia în uzina de armament? Cum staţi acolo cu tehnica?

— La uzina de armament ? — repetă Parhomenco întrebarea. şi, vorbind repede aşa cum Obişnuia, începu să povestească plin de entuziasm, **cùm** muncitorii repară trenurile blindate, cum într’o lună au reparat de mai mare dragul nouă trenuri blindate vechi şi cum construesc altele noi.

— Muniţii — întrerupse Voroşilov. — Avem nevoie de muniţii !

În revărsatul zorilor, lângă o râpă adâncă de un verde închis, zăriră focurile cazacilor alibi. Parhomenoo porni cu: escorta ca să înhaţe posturile de observaţie. După capturarea lor, se târliră cu toţii spre focuri şi, când ajunseră la mai puţin de o sută de paşi, deschiseră 'focul asupra lor. Lupta' fu scurtă. Oamenii din Martânovca fură despresuraţi şi îndreptaţi spre gara Cu/berle.

Voroşilov cu detaşamentul său’ de muncitori se înapoie la Ţariţân. Raportând Consiliului Militar despre situaţia din Sud,, el încheie eu hotărîre:

— Nu putem să atacăm cu grupul de Salsc. Aveam de gând să oprim[1] acolo numai trei din douăsprezece mii de ostaşi, iar restul de nouă mii să-i trimitem[1] spre Nord. Dar acum îmi dau seama că abia dacă vom reuşi să trimitem două mii.

— ,,Dacă strângi pumnul, loveşti mai tare! spuse Stalin. Propun Consiliului Militar să scurteze frontul, pentru a putea manevra mai bine

cu[1] forţele rămase.

23

Când Lamâcev deschise uşa şi bocănind cu cizmele şi cu sabia se opri în prag, prin crăpăturile obloanelor se prelinse lumina turbure a zorilor. Gâfâind oarecum nemulţumit, Lamâcev stătea cu pieptul bombat şi cu mâinile întinse, ţinând în ele un pepene verde, în dungi, ca un halat de Uzbechistan.

Din stradă răsbătea până aici un cântec: o, voce bărbătească, frumoasă şi plină, cân'ta o melodie de dor. Cântecul vorbea de lebede albe, de o ultimă strângere de mână şi de îndrăgostiţi decapitaţi, de o troică uşoară gonind nebuneşte. Şi cu cât îl ascultai'mat mult, cu atât înţelegeai mai bine că omul se simte stăpânit de nevoia de a-şi împărtăşi şi altora tristeţile sale.

Pe scaunul din faţa lui Paihomenco se aifla o mică oglin- jipară, o cană cu apă fierbinte şi o bucată de săpun, turtită ca o limbă, aspră şi neaigră. El îşi ascuţea briciul pe curea, fără a fi atent însă nici lai curea şi nici la brici. Noaptea trecută dormise puţin şi prost Iri gură simţea acum un miros neplăcut o cocleală, iar cântecul de afară îl irita ca o rană.
Dar cu cât se simţea mai rău, cu atât îşi dădea silinţa să ,pară mai vesel, mai bine dispus. De pildă, acum, mişcând mâna în tactul cântecului, el îi zâmlbi larg lui Lamâcev şi, fericit, îi şopti :

— Foarte bine că ai venit, Terentie Savici.

Păşind în vârful picioarelor, Lamâcev trecu lângă fotoliul delà fereastră. Era u.n fotoliu îngust şi lung, odinioară îmbrăcat cu pluş, dar din care la fiece clătinare se scurgea acum iarba de mare. Când Lamâcev se lăsă în el, iarba de mare se sburli, ridlcându-se în jurul lui întocmai ca un guler.

-r- Ai fost la cei din Salsc? — întreibă Lamâcev, strănutând.

— Am fost ieri — răspunse Paflhomenco în şoaptă.

În clipa aceea, cântăreţul atinse o notă deosebit de înaltă şi nostalgică. Panhqmenco ridică un deget în semn de atenţie. Lamâcev dădu din cap şi tăcu. Viersul cântăreţului vorbea acum de o seară cu lună plină. Parfhomenco îşi reaminti de seara din ajun, înnălbuşitoare, apăsătoare şi cu un cer pe care l-ai fi putut atinge cu mâna. Locomotiva, plină de petece şi de urme de gloanţe, despica zările pufăind în goană sipre Ţariţân. Mecanicului i se spusese că Parhomenco trebue să se prezinte la Stalin, la[1] ora 11 noaptea. Toţi cei de pe linie şi aflaseră că

Voroşilov reuşise să despresoare pe oamenii din Martânovca. Mecanicul îşi mărturisi şi el bucuria prin oâteva cuvinte :

— O să-i luăm cu noi pe cei din Martânovca ; şi o să-l lăsăm[1] pe Şevcopleateov să alerge în urma trenului.

Ingrijindu-se de soarta pasagerului său, el scruta clipă de. clipă lungul drumului, exclamând cu îngrijorare:

— Se vede ceva acolo... No fi oare duşmanul ?

Ajunseră la Ţariţân exact la ora 11 seara... Stalin nu era însă la Consiliul Militar, plecase la Arsenal. Dar nici acolo mi l-a putut găsi. Se dusese pe la şantierul de fortificaţii sau, mai simplu, la tranşee.

Într'un 'târziu, veni un tovarăş delà Consiliul Militar, ca- re-i comunică lui Paibomenoo, de cum îl văzu, că experţii îndepărtaţi cu[1] două zile în urmă din comandamentul lichidat al regiunii Ca ucazului, de Nord doresc — cu o grabă suspectă: — să treacă în sectorul nordic al frontului delà Ţariţân.

După părerea Consiliului Militar, aceşti experţi n'aveau ce căuta nici la Ţariţân, nici în sectoarele de Nord. Iar pentru moment, neexistând niciun motiv pentrui a-i da în judecată, Parhomenco era însărcinat să-i ducă în'tr'un loc sigur, la propria lui alegere.

Parhomenco se întoarse la Consiliul Militar, îi adună pe ex|perţi, le rosti o scurtă cuvântare desipre foloasele şederii lor în Niijni Novgorod, le semnă permise de trecere şi se duse singur să vadă -cum vor pleca pe remorcherul care ducea un şlep cu' cereale. Simţi o vie mulţumire, ascultând sirena vaporului...

„încă n'am scăpat deabinelea di; boală, dar mergem spre însănătoşire", se gândea dânsul, ascultând strigătele diri ce în ce mai îndepărtate ale marinarului care sonda apa.

Lamâcev părea că se gândeşte la altceva. Cum şedea în dreptul oibloanelor, fâşii trandafirii de lumină, ca nişte acadele ieftine de bâlci, îl dungau uşor. La fiece mişcare, praful parfumat de stepă se. stârnea din 'hainele lui în pete tremurătoare ca ale pielei de leopard. Şi el asculta cântecul, cu oohii săi albaştri larg deschişi, semn că era foarte mişcat.

Cârtd cântăreţul făcu o pauză, Lamâlcev se întoarse cu faţa spre prietenul său. Parhomenco se simţea totdeauna stingherit când cineva îi vorbea despre chestiunile sale familiare. Se înroşea, privea într'o parte şi căuta să schimbe subiectul conversaţiei. Aşa şi acuttnl; luă cuţitul în mână şi se apucă să taie pepenele.

— Degeaba l-ai luat. Cu toate căldurile astea mari, tot nu i-a venit vremea să se coacă.

Într'adevăr, pepenele era crud. Totuşi, Parhomenco îşi tăie o felie

mare şi gustă din el. Lamâcev şedea cu piciorul pe un dosar, dosarul „Secretarului dispărut, Romaşcov", şi ofta, mişcând piciorul în tact. Ceasul arăta ora şapte. Trăsăturile sale vădeau că discuţia despre treburile familiare era de neînlăturat. Atunci Parhomenco începu discuţia deadreptul delà concluzia la care ar fi ajuns Lamâcev :

— Cum luptă Gaivoron ?

— Ginere-meu?

— Da, ginerele.

— Are noroc de ostaşi buni, — spuse Lamâcev, zâmbind cu sgârcenie. — Ieri s'a strecurat prin râpi şi viroage până în mijlocul unei baterii inamice.

— Câte tunuri a lu'at ?

— Unul singur. Celălalt obuzier, apucaseră servanţii să-l strice.

Se sculă şi se duse la fereastră. Cu câteva zile mai înainte, când detaşamentul lui Lamâcev fusese mutat în aripa stângă şi mai aproape de Voliga, pe înălţimile delà Tunldutovo, lângă Bedhetovca, îl apucase ca din senin o nelinişte ciudată. Nici el nu ş'tia de ce. Fie că-l turbura vecinătatea 'detaşamentului lui Şevcopleiasov, fie că sectorul de apărat îi părea mai de răspundere, fie că se simţea obosit... Oricum ar fi fost, ceruse, prin intermediul lui Paflhomenco, proletarizarea unităţii sale, căreia îi trebuiau — după cum scrisese el — „muncitori pricepuţi şi demni de încrederea mea". Secţia politică a unităţii îi fusese completată cu câţiva comunişti, iar Par'ho- menco îi trimise patru dintre oamenii săi, printre care şi Vasia Gaivoron. Lamâcev nu prea: se înţelegea 'totdeauna cu Vasia, nu pentrucă ar fi fost un element slab în luptă, ci pentruCă nu era suficient de respectuos cu dânsul, socrul său. Tocmai de asta intenţiona să se plângă acum Lamâcev. După capturarea-bateriei, între cei doi se iscase o ceartă serioasă. Ţari- ţânul trimitea prea puţine obuze de .artilerie în sectorul acela şi Lamâcev afirma că Viu i se trimit proiectile din lipsă de respect faţă de el. Gaivoron, dimpotrivă, susţinea că respectul n'are nimic deaface nici cu obuzele şi nici măcar cu bateria lui, fiind probabil mai necesare în altă parte. Lamâcev se înfuriase. El nu înţelegea cum ginerele său putea să admită că bateria putea fi vreodată despărţită de unitatea lui. Şi se înfurie cu atât mai tare, cu cât Liza era şi ea tot de partea lui Vasia.

Atunci Lamâcev împărtăşi în scris Consiliului Militar părerea ce şi-o formase limpede din prima,zi a sosirii pe înălţimile delà Tundutovo, şi care acum îi apărea şi mai limpede : anume că era mai bine ca infanteria să rămână la poalele înălţimilor Tundutovo, iar cavaleria, îmipreună cu bateria, să fie trimise sub comanda lui dealungul malului stâng al Donului, în spatele generalului Mamontov,

care ataca masiv cen-, trul armatelor sovietice. În felul acesta, lucrurile se aranjau bine, ginerele său nu s'ar fi simţi't câtuşi de puţin jilgnit de faptul că-l lăsa cu infanteria, în timp ce el — mergând înainte cu.
artileria — era natural să primească proiectile. Fie că mergea călare în câmp, fie că păşea prin cameră şau bea ceai la masă, el vedea întotdeauna în faţa sa primele rânduri ale scrisorii. „Mult stimate tovarăşe Stalin, în primul rând, socot că e de datoria mea să vă raportez că n'are niciun rost să mai stau lângă înălţimile Ţundutovo, când aş pu'tea înainta cu succes pe malul stâng al Donului...'[1]

Acum, stând lângă fereastră, Lamâcev îşi recitea în minte începutul scrisorii.

— Terentie Savici — întrebă Parhomenco — ai cumva treabă la Consiliul Militar?

— Cum să n'am ? — răspunse Lamâcev, savurându-şi în gând răspunsul şi uitându-se printre gene la Parhomenco.-

— Ai venit după obuze ?

Şi Lamâcev grăi cu cuvintele care îi stăteau de multă vreme pe buze :

— Ce Obuze? M'a chemat tovarăşul Stalin să stăm de vorbă despre propunerea mea.

24

Acelaşi tovarăş care în cursul nopţii îi transmisese LUI Parhomenco însărcinarea Consiliului Militar, cu privire la specialiştii militari de care nu mai era nevoie, îi comunică şi începutul scrisorii adresate de Stalin lui Lenin. În ea i se aducea lui Lenin la cunoştinţă că direcţia regiunii militare a Cau- cazului de Nord desorgânizase armata şi că noul Consiliu Militar trebuia 6ă înceapă totul delà capăt, să anuleze ordine absurde, să organizeze frontul şi să declanşeze o ofensivă delà centru spre gara Calaci. Ofensiva a început, presupunându'-se că flancul de Nord al frontului,, deşi nefolositor ofensivei, va reuşi să rămână neatins. Dar, după primul oontra- atac dat de cazaci, trupele din Nord se retrăseseră mult prea repede, iar unităţile izolate ale cazacilor încercaseră să străbată spre Volga, pentru a intercepta căile de legătură dintre Ţariţân şi centru, atât pe calea ferată cât şi pe Volga.

Din păcate, tovarăşul fu chemat şi trebui să plece, aşa că nu mai avu timp să povestească restul scrisorii şi planul operativ al Consiliului Militar. Mergând .pe stradă, Parhomenco încerca să (ghicească cam ce plan, din nenumăratele variante ale planului de distrugere, fusese

acceptat de Consiliul Militar. Lamâcev însă, cu fruntea sus, fără să privească în pământ, siigur că va călca unde treibue, păşea fără să se gândească ta plan. Erai convins că .se va adopta planul cel mai bun şi că, pentru îndeplinirea sarcinilor ce-i vor reveni, se simţea neapărată nevoie şi de obuze la bateria lui.

Pe strada principală trecea o coloană de căruţe, transportând obuze. Alte coloane — infanterişti, călăreţi, sanitari — venind din 'trei părţi, se amestecară printre căruţe, în graba lor de a ajunge pe (poziţie. Vălmăşagul de oameni fu învăluit în curând de un nor de praif gallben. Zăngăneau armele, se auzeau înjurături şi strigăte de îndemn la cai, undeva trosnea cine ştie ce. Arşiţa începuse să devină înnălbuşitoare ; peste . sgdmotul acesta infernal plutea un miros nesuferit de sudoare. Sudoarea oamenilor şi a animalelor, la fel de lihniţi de foame şi frânţi de oboseală. Lamâcev îl luă de braţ pe Parhomenco şi coborlîră amândoi de .pe trotuar. Dar era imposibil să traverseze strada acum. Din ceaţa de praif se desluşeau din când în când ostaşi înarmaţi până în dinţi, purtând atâtea cartuşe, de parcă s'ar tfi temut că nu vor mal căpăta altele pe poziţie. Lamâcev începu să râdă. Pe Parhomenco îl cam supără faptul că Lamâcev părea bucuros de învălmăşeala aceea, dar, gândindu-se mai bine, înţelese râsul ,lul Lamâcev : oamenii aceştia . curajoşi nu-şi ibăteau joc unul de altul, ci luau numai în batjocură foamea, căldura, suferinţele în care căutau să-i afunde cazacii albi, poate şi moartea !

— Plhii, grozav cal ai! — se auzi glasul unul infanterist.

Iar un altul îi luă vorba, din gură:

— Lin asemenea cal nu-şi poate duce stăpânul decât până la cimitir. Şl asta numai din recunoştinţă...

Cavaleriştii nu se lăsau nici ei mai prejos:

— Nu-i uşoară inlfanterla, fraţilor! V'aţi făcut opincile *ca* tai?

— Nu, că el folosesc vaxul la prăjitul gogoşilor.

— Gogoşi din rumeguş!... — strigă cineva, departe, în faţă.

Şl infanteriştii răspundeau râzând.:

— .Ei, parcă mai există undeva rumeguş... Cică l-au dat cavaleriştii cailor de mâncare...

.— Ba l-au mai şi amestecat eu nisip.

— Şi l-au presărat cu praif ide moarte.

— Ho-ho-ho!

Vântul începu să sufle mai tare, stârnind dealungul străzii valuri de ¡praf şi itmiprăştiinldu-l .pe deasupra caselor. Părea că vai desface ¡hamurile şi va despărţi osiile carelor care se prinseseră unele de altele.' Lângă un stâlp de afişaj, îngropat pe jumătate iîn nisip, câţiva soldaţi rezemaţi în armă ascultau pe un ostaş roşu, .cu[1] faţa slabă şi cu ¡buzele groase, care le Citea apelul Consiliului Militar şi care după -grai trebuia să fie din Viatea. Hârtia, de un galben închis, era acoperită cu un scris mărunt şi mirosea a gaz. Degetul ostaşului, urmărind rândurile pe afiş, aluneca atât de (încet .peste hârtie, încât amintea un" vapor ce trece peste un banc de nisip. Vântul răbufni şi mai violent, de .parcă ar fi vrut să mişte stâlpul din lot, dar nu reuşi decât să umfle apelul, iar hârtia prost lipită cedă, ridicându-şi un colţ în aer. Atunci, ostaşul care citea scoase o bucată de pâine cleioasă, mare şi groasă cât o palmă — toată raţia lui pe ziua aceea — şi, citind mereu, rupse o bucată de miez» lipind afişul la loc. Ascultându-l, soldaţii nici nu clipeau[1] din ochi. Erau atât de absorbiţi de cuvintele apelului, încât nici nu Observaseră mişcările celui ce citea.

— Oameni ca ăştia nu vor lăsa Ţariţânul din mâini, spus» Lamâoev. Şi, scoţându-şi chipiul şi netezi.ndu-şi părul, .plecă mai departe, urmărind cu privirea convoiul căruţelor în marş. şi care, din fiecare pietricică prinsă sub roţi, făceau tobă militară.

Era încă devreme; totuşi clădirea- Consiliului Militar părea în clocot. îşi dădură seama că 6e întâmplase un eveniment de mare importanţă.. Pe scară, cineva ¡povestea că tocmai atunci se Iscălise ondinui prin care Voroşilov fusese numit al treilea membru în Consiliul Militar în locul expertului Covaleoschi. Dela un alt tovarăş aflară că direcţia aprovizionării din regiunea militară a Caucazului dSe Nord a fost lichidată ; deaseme- nea că fuseseră desfiinţate toate organizaţiile de aprovizionare, urmând a ifi înlocuite cu o singură bază generală...

— Ar trebui să faci şi dumneata parte din această baza*

Alexandru Iaoavlevici — spuse un om care trecea pe lângă el.

— O să intri în intendenţă — zâmbi Lamâcev. — Că după câte mi-aduc aminte, prin 1905, nu acolo sperai să ajungi ?

— Unde am tras nădejde, acolo am ajuns — răspunse Parhomenoo, zâmbind deasemeni. — Dar tu ce visai în 1905 ?

— Visam să cânt la (biserică. îmi plăcea să cânt — râse

sgomotos Lamâcev.

Un gazetar, cu ochi şi sprâncene negre, cu cizme lungi, trecu pe lângă ei, informându-i:

— Ziarul „Izvestia regiunii militare a Caucazului de Nord” a fost desfiinţat. În locul lui va apare alt ziar, care să poată fi citit de toată lumea : „Ostaşul Revoluţiei”.

„Ostaşul 'Revoluţiei” ?! Aşa da, mai zic şi eu ostaş ! — exclamă Lamâcev cu un aer important şi, răsucindu-şi cu grijă mustaţa, intră în cabinetul lui Stalin.

— Nai dreptate! — auzi Parhomenco lângă el.

Parhomenco se întoarse. 'Gazetarul oprise un 'tovarăş grăbit, dhinuindu-se să-l convingă de ce fiecare cetăţean tretoue să scrie la ziar. Iar ca exemplu[1] lîl dădea pe Parhomenco, care, pretindea el, făgăduise că va colabora zilnic cu câte un articol.

Parhomenco dădu din mâini în semn de protest.

— Gum să scriu zilnic, când eu n’am timp nici măcar .să trimit o telegramă ?

Dar gazetarul continua să strige că printre tovarăşi se observă prea puţin respect faţă de slova tipărită. Dar se simţea că se agită numai aşa, ca să-şi arate marea bucurie ce-l stăpânea.

După un timp, Lamâcev ieşi din birou[1]. Roşu la faţă şi fericit, închise uşor uşa cabinetului, după care îl apucă pe Parho- menco de mână şi-l trase după el todmăi în fundul coridorului, unde se afla un rezervor cu apă fiartă.

— Mi-au luat! Mi-au luat totul, prietene! Mi-au luat toate tunurile, toţi servanţii.

îşi turnă apă lîntr’o cană, o bău şi adăugă :

— Treibue să-mi iau rămas bun de la bateria mea, Lavruşa dragă 1...

Parhomenco îl privea uluit. Ce forţă îl hotăiîse pe acest om să renunţe atât de repede şi cu atâta (bucurie încă la bateria lui iubită? Lamâcev continua să vorbească.

— l-am spus eu.: „Dacă ducem toate tunurile la Ţariţân, descoperim 'frontul”. Şi mi-a răspuns : „Lasă, tovarăşe Lamâ- cev, că i- .ai speriat destul până acum, ca să ia drept 'tunuri chiar nişte bârne”. Şi pentru curajul meu mi-a dăruit un ceas. Arătă un ceas mare, de argint, cu capace groase, stăruind să-l privească puţin, după care spuse: Am discutat trei ceasuri. „Planul dumitale, izice, de a-l lovi pe Mamontov din spate, îl socotesc bun. Numai că, deocamdată, trebue să rămâi pe loc”.

Şi Lamâcev adăugă :

— Aşa că voi ri'mâne pe loc. Caut să obţin ca unitatea mea să primească numele lui Lenin. Te rog prietene,'ai grijă să mă ajuţi în asta.

Şi deodată, Lamâiovv îl îmbrăţişa şi-l sărută pe Parho- menco.

— îmi pare rău că trebue să mă despart de tine, dar n'am ce face...

25

Privindu-l pe Parlhomenco drept în faţă, Stalin se gândi pesemne la Lamâcev şi la bateria acestuia şi în ochii lui sclipi aceeaşi înduioşare de care .fusese pătruns şi Parhpmenco. Cu toate acestea, ca şi cum. ar ifi vrut să lase a se înţelege că în clipa de faţă nu se putea conta prea mult pe incursiunea de cavalerie despre care vorbise Lamâcev, spuse :

— Ţariţân ui va trebui să ţină piept atacului frontal masiv. De aceea, tovarălşe Parhomenicp cred că .dumneata ar trebui să laşi toate treburile şi să te duci după obuze.

Văzând cât de liniştit vorbeşte Stalin, cum scoate 'tocul din călimară şi cum acoperă .călimara cu un plic, Panhomenco se gândi că ar 'fi vorba să meargă după obuze la armatele vecine. Cunoscând însă „localismul” lor, haosul ce domnea în ele şi o mulţime de alte condiţii, nu şovăi să spună:

— N'o să ne dea niciun obuz.

— De ce să nu ne dea ? Dacă n'or vrea, caută să le vorbeşti, să-l convingi... Dealtminteri ţi-am pregătit o scrisoare pentru un tovarăş.

Şi Stalin luă ,de pe masă scrisoarea, pregătită dinainte.

Paihomenco ifăicu un gest cu mâna. -

— N'o să ne dea nici cu scrisoare. Parcă ei înţeleg...

— Eu am toate motivele să cred că acest tovarăş — şi Stalin flutură uşor scrisoarea — acest tovarăş ne va înţelege şi ne va ajuta.

— Ne va da şi obuze?

— Cred că şi obuze.

Deoarece pe figura lui Parhomenco încă se mai vădeau urme de îndoială, Stalin îi făcu semn să ia loc pe scaun. Parhomenco se aşeză şi continuă:

— Ştiţi ce fel de vecini avem, tovarăşe Stalin... Au fost în stare să-i primească pe toţi specialiştii militari pe care noi i-aim dat afară. Treaba lor. Dar de ce'să aibă încredere în ei? Nu prea cred să fi ieşit vreodată din mediul acestor oameni vreun om inteligent.

— Şi mie mi se pare că nici Belinschi, nici Dobroliubov şi nici

'Cernâşevschi n'<au ieşit din mljilooul lor. — S'talin zâmbi uşor şi, ridicând sprâncenele, agită scrisoarea. — Du-te, tovarăşe Parhomenco. Te asigur că te vei înţelege cu acel tovarăş.

— Cine e?

— Lenln.

;Se făcu doodată linişte. Trecându-şi scrisoarea în mâna stângă, Stalin se sprijini cu dreapta de masă, uitâridu-se atent la faţa lui Parhomenco, puţin palidă şi emoţionată.

. — Şi eu trelbue să duc această scrisoare ?

— Da.

— La tovarăşul Lenln?

— Da.

Pailhomenco respiră adânc.

— Mi-e teamă că n'am să izbutesc.

— De ce ?

Şi Stalin îi citi scrisoarea. Erau doar patru fraze, care solicitau să se satisfacă cât mai ungent cererile de armament, muniţiuni şi echipament ale Ţariţânului, Pe urmă luă delegaţia lui Parhomenco şi-l întrebă :

— îmi îngădui să-ţi iscălesc delegaţia ?

— Dar scrisoarea e prea scurtă, tovarăşe Stalin !

— Ce n'o să fie clar, vei lămuri personal. Nu te duci numai ca să înmânezi scrisoarea, ci ca un om de nădejde care cunoaşte nevoile'frontului şi ştie să le expună. Noi nu te trimitem acolo să baţi cu pumnul în masă prin cancelarii ; pentru aceasta se pot găsi pumni mai grei ca ai dumitale. În delega,ţie scrie că eşti Obligat să cauţi şi să expediezl materiale militare pentru Consiliul Militar a.l regiunii militare a Caucazului de Nord ; să Obţii armament şi echipament. Mergi cu patruzeci de oameni. Îţi ajung?

— Mi-ajumg.

— Şi eu cred că-ţi vor ajunge. Aici, în delegaţia pe care ţi-o dăm, scrie: „Se delegă, pentru misiuni deosebit de importante". <E o simplă formalitate. Dumneata eşti demult delegat cu misiuni importante die către clasa muncitoare. Ţi-ajunge o zi ca să te pregăteşti ? ■

— Da.

— Te sfătuesc să-ţi alegi o echipă mai tare, oameni care să-ţi fie de folos la Moscova.

Într'adevăr era greu să se pregătească de drum întrio singură zi. Dar şi mai greu să-şi aleagă oamenii, deoarece toţi oei care puteau fi de

ifolos la ¡Moscova erau necesari şi la Ţari- ţân. La serviciul de aprovizionare se găseau puţini oameni şi aibia cu mare greutate putu să ia cinci furieri care călătoriseră mult pe calea ferată şi se puteau descurca. În afară de aceştia, îşi mai luă şi toţi oamenii săi din escortă. În toiul pregătirilor veni la el un om lat în spate şi cu mâna dreaptă bandajată. Era un muncitor de la o ifalbrică de armament. Arătându-şi mâna, el spuse:

— Vreau să merg şi eu la Moscova. Mă chiamă Petre Cesnocov. O mână mi-e lovită, de glonţ'; dar cealaltă e sdravănă.

Şi cutn stătea în spatele lui Parthomenco, îi trecu mâna stângă pe după mijloc şi-l ridică în sus. Panhomenco râse.

— Ce vrei să-ţl aduc din Moscova?

— Vreau să merg ,şi eu acolo.

— Pentru ce ?

— Am (hrănit destul păduchii stând prin tranşee; am ajuns an ghem> de lut. Când trăgeam foc după foc, desigur, nu mă gândeam la viaţă. Dar acum sufăr peste puterile mele că există un am, iLenin, şi eu nu l-am văzut. Dar de atâta vreme de când stau degeaba, rni'am tot gândit : „Ce ar fi să mă duc să-l văd ?”...

Parhomenco râse. Râse şi Cesnocov.

— Ce învălmăşeală e în caipul tău, Cesnocov.

— Al dreptate. Tocmai deaceea te rog. Dacă ar fi mai puţină învălmăşeală, aş sta liniştit locului, să mă însdrăve- nesc. (Ei, mă iei cu tine?

— iNu pot să te iau, ai să mă încurci.

— Aşi, n'am să te încurc...

Şi într'adevăr, Cesnocov nu l-a încurcat, ci dimpotrivă s'a dovedit un ajutor foarte preţios. Delà început, el dădu sfatul să fie luaţi cât mai mulţi din cei cu familie numeroasă: „Din acei pe a căror (faţă se vede .scris dorul”. După părerea lui Cesnocov, aceştia, tânjind după familie, vor aduce mai repede şi în mai mare siguranţă eşaloanele cu muniţii. Slfătui dease- menea să fie luaţi câţiva muncitori delà .căile ¡ferate şi el însuşi recomandă vreo trei oameni foarte serioşi şi buni specialişti. Când pregătirile ¡fură gata, Cesnocov îl luă deoparte pe Partiio- menco şi-i spuse :

— După câte am auzit, cadeţii transportă artilerie spre gara Log. Vor să ne taie drumul. Sfatul meu este să-i grăbim pe cei delà căile ferate, iar vagonul să-l căptuşim pe dinăuntru cu saci umpluţi cu bumbac. Bumbacul înghite bine gloanţele.

26

■Gara Log se găsea sub ifocul inamic. Când albii îşi dădură seama că se apropie un eşalon mai mare, focul se înteţi. Lângă gară luase foc o magazie în care se păstra desigur o substanţă gudronată, judecând după grosimea coloanei de 'fum ce se ridica deasupra magaziei.

Pe peron se auzeau strigătele celor de la căile ferate. Vagonul în care se alfla .Parhomenco se opri tocmai lângă clopotul gării. Parhomenco şedea în uşa vagonului. Un impiegat, care pesemne îl recunoscuse, se apropie.

— Mi se pare că pe mai desparte linia a fost aruncată în aer. Ordonaţi să dăm garnitura înapoi, tovarăşe Parhomenco?

— Nicidecum, — răspunse Parhomenco. Dă-i drumul

înainte. Aştept. — Scoase ceasul şi văzu că se oprise. — Mai aştept zece minute. Explozia care s'a auzit a fos't în spatele nostru.

Impiegatul se uită în odhii lui uscaţi şi severi, şi zise pe neaşteptate :

— Valoarea excepţiei nu se compensează prin calităţile sufleteşti ale individului, căci este condiţionată de introspecţie. — Apoi, foarte mulţumit de sine, se apropie de clopot şi 'trase de trei ori.

În drum spre staţia următoare văzură o patrulă călare a cazacilor albi. Patrula, socotind că cei din tren sunt refugiaţi din Ţariţân, se desfăşură. Stând culcat pe după sacii de bumbac, Parhomenco privea cu plăcere cum se apropiau călăreţii :

— Acuşi o să vă întristaţi !

Dar, delà primele împuşcături, călăreţii făcură calea întoarsă şi porniră spre gară. Mergeau[1] atât de liniştiţi ca şi când staţia ar fi 'fost cucerită. Când trenul ajunse în staţia următoare, comandantul gării, palid, cu părul vâlvoi, veni în fugă la vagon şi zise :

— Acolo e doar Vasili Vasilievici : un om minunat. Mergeam împreună la pescuit. Nu l'or ifi ucis cumva ? Ultimele lui cuvinte au fost : „Suntem atacaţi de cădeţi călări !" Nu l'or fi ucis cumva ? — Şi comandantul continua să-şi şteargă ochii cu şapca mototolită.

— Prin urmare, Ţariţânul a fost tăiat? — întrebă Parhomenco.

Comandantul gării nu voia în ruptul capului să înţeleagă că fusese tăiat drumul spre Ţariţân, el tot îndruga într'una despre un oarecare Vasili Vasilievici.

Parhomenco rămase mult timp şi după plecarea trenului, în uşa deschisă a vagonului, lângă sacul cenuşiu de bumbac. Prin faţa ochilor îi defilau ogoarele dealungul cărora în loc de grâne creşteau buruieni şi pelin., iar pe alocuri apăruse chiar negara. În apropierea unui sat mare, un cioban păştea cu grijă o cireadă compusă numai din cinci vaci slabe; arătau jalnic deşi era vară, de parcă nici vitele nu mai credeau că s'ar fi putut îngrăşa vreodată şi se pregăteau de moarte. Uneori, în faţa trenului ieşeau ţărani îmbrăcaţi în haine de culoare kaki. Ei aduceau, ca

să le schimbe pe sare, nişte turte negre cărora

le, spuneau lipii. Dar se vedea cât de colo că nu Ieşiseră pentru sdhlmb, ci pentrucă nu[1] le era gândul la muncă, aşteptau laolaltă să se petreacă schimbări mari. Gările mal mari erau năpădite de speculanţi, care dădeau să se urce în vagon. Atunci Ces- nocov, văzând că nu-i putea opri, oricât ar fi strigat la ei, îşi arunca pe umeri zeghea lui Parhomenco, lua arma în mână şi se plimba prin faiţa trenului.

Era greu să defineşti simţământul care-l stăpânea pe Parhomenco în zilele acelea ; era fără îndoială un simţământ pe care nu-l mai încercase niciodată. Nu-l înspăimântau bombardamentele care începeau de îndată ce trenul se oprea în vreo haltă. Il înspăimântau acele fâşii înguste de hârtie pe care le primea la staţiile-noduri de cale ¡ferată. înţelegea că oricât ar presa cei şaizeci de mii de cazaci albi cu tunurile şi mitralierele lor, că oricât şi-ar consolida ei ofensiva cu reţele de sârmă ghimpată şi adăposturi blindate, tot trebuiau până la urmă să dea înapoi. Deşi era convins de asta, se temea totuşi. Odată şe trezi în mijlocul nopţii şi-şi aminti că uitase să spună unde se aiflă plăcile de oţel necesare trenurilor blindate. O sudoare rece îi năpădi 'tot. corpul. Dar numaidecât îşi aduse aminte că majoritatea plăcilor fuseseră folosite. Desohlse apoi uşa şi rămase mult timp pe gânduri.

Ziua de 11 August era mohorîtă. Se apropia ploaia şi din spre răsărit sufla un vânt rece, pătrunzător, ca de toamnă. Se opriseră în'tr'o gară mare. Parhomenco ajunse la comandament, trecând printre speculanţi. Pe banda telegrafului se aflau frânturi .din ordinul Consiliului Militar, în care se spunea că teritoriul guberniei Ţariţân se aflâ sub ameninţarea directă a inamicului şi că a fost decretată o a doua mobilizare de încă cinci contingente... Aici comunicatul se întrerupea şi cineva telegrafie că în oraş se aude canonada, că armatele noastre cu aju'torul trenurilor blindate îi resping necontenit pe cadeţii care-şi împrospătează mereu unităţile cu iforţe de infanterie... Parhomenco nu reuşi să afle sfârşitul ordinului transmis de Consiliul Militar.

Când intră în vagon, Cesnocov, care îşi pansa mâna. II întrebă :

— Ce se aude la Ţariţân?

— încercuit — răspunse sec Parhomenco.

Strângând nodul cu ajutorul dinţilor, Gesnooov spuse:

— După cât ştiu, cercul n’are capăt.

Un telegrafist se apropie şi-i Inmână din fuga trenului o bandă. Un corespondent necunoscut 'transmitea undeva textul ediţiei speciale a ziarului „Ostaşul Revoluţiei”:

„Fii credincioşi ai Patriei socialiste, clopotul roşu de alarmă vă chiamă ! Toţi la arme 1 Capitalul jefuitor putrezeşte pe cadavrele muncitorilor pe care i-a ucis. Nu-l lăsaţi să sugrume mlădiţa lumii noi !

Ostaşi roşii ! Muncitori! Voi toţi cei săraci! Voi cei care aţi doborît puterea capitalului după patru ani de măcel mondial, nu[1] vă lăsaţi sugrumaţi de bandele lui Cras- nov!...”

Cu acestea se întrerupse textul ediţiei speciale. Parhomenco îl citi detaşamentului său. Cesnocov, care mesteca un pesmet spuse, privind spre câmpul negru pe care se lăsa înserarea :

— După părerea mea, e bine scris. Pe cât înţeleg eu, acum vor porni din oraş, împotriva cadeţilor, mari regimente de muncitori. Ar trebui să le ajutăm cu muniţii, Alexandru Iacovlevici.

•Muie pesmetul în apă şi, pe neaşteptate, ca întotdeauna, întrebă de un lucru care, la prima vedere, părea să nu aibă aproape nimic deaface cu discuţia, dar care de fapt era direct şi strâns legat de ea :

— Acum să-ml spui, Alexandru Iacovlevici, ce este pentru socialismul nostru un menşevic, sau un anarhist? Ce este el

— un prost, un coţcar sau poate altceva?

Parhomenco îşi aduse aminte că se continua de fapt discuţia pe care o avuseseră cu o seară înainte, discuţie , începută tot de la o întrebare a lui Cesnocov : de ce au plecat aşa de mulţi muncitori .din Donbass spre Ţariţân. împreună cu bolşevicii ? Şi tot aşa, ca şi cu o seară înainte, lui Parhomenco îi era cât se poate’de plăcut şi de uşor să răspundă la această întrebare.

Răspunse şi acum amănunţit, dând ca exemplu trădarea menşevicilor şi’ anarhiştilor la Donbass şi Lugansc, atât în 1905 cât şi în 1917. ’ _

— Aşa dar, ei gândesc că mai poate merge cu înşelătorii

— tălmăci în felul său Cesnocov, şi era clar că această interpretare era pe placul lui şi al întregului detaşament. — Să luăm de exemplu pe negustorii din sate. Printre ei se întâlnesc câteodată oameni cinstiţi, care spun că se mulţumesc cu un câştig mic şi că, de vreme ce 6unt cinstiţi, e mai bine să facă ei negoţ, decât alţii care nu sunt cinstiţi. Dar se vede că şi unii şi alţii sunt coţcari. Eu[1] cred, Alexandru Iaoovlevicl, că aproape’tot poporul nu mai vrea să rabde mişelia...

— Asta-i adevărat, nu mai vrem să răbdăm — răspunse cineva din fundul vagonului, foindu-se pe paie.

În ziua de 13 August 'trenul sosi la Moscova. Când Parho- inenoo ajunse la serviciul de aprovizionare al regiunii militare a Caucazului de Nord, în cele şase camere ce se aflau pe trei etaje cu scări tocite de fier, putu citi telegramele Consiliului Militar. Telegramele spuneau că la Ţariţân s’a declarat starea de asediu, că frontul se apropie de oraş, că armatele se retrag luptând şi că oraşul este direct ameninţat.

27

Lui Parhomenco nu-i ardea să viziteze capitala. El era absorbit în întregime de preocuparea de a obţine arme şi o- buze şi de a le expedia cât mai repede. Totuşi, dacă. ar fi fost întrebat ce-i place mai mult la Moscova, ar fi răspuns că oraşul îl uimeşte prin culoarea lui. În capitală predomina culoarea neagră, ca şi cum cineva, cu un plug gigantic, ar fi arat pământ nedestelenlt şi brazdele s'ar fi răsturnat peste străzi şi peste case. Tencuiala de la case căzuse, lăsând să se vadă cărămizile negre-sâttgerii. Tramvaiele — foarte rare — cu ferestrele sparte, lăsau deasemenea să se vadă fierăria neagră şi lemnăria mohorîtă. Toate magazinele erau ferecate şi poleiala de pe firmele negre, care se ştersese neobişnuit de repede, sublinia şi mai mult negrul general. Oamenii' erau îmbrăcaţi în kaki, dar într'un kaki deasemenea înnegrit; erau murdari şi nebăirbieriţi, mânjiţi parcă de funingine.

Când Parhomenco întrebă de încărcăturile care nu s'au primit şi de cele care n'au fost expediate, cei de la serviciul de aprovizionare îi răspunseră aproape într'un glas :

— Tot ce -am avut, am expediat! Iar mai mult nu se dă.

—De ce?

— Ni s'a spus că vl s'au acordat cantităţile de muniţie în conformitate cu norma.

— Care normă ?

— Norma frontului.

— Dar ce normă poate exista pentru un front care salvează ţara ?

Directorul serviciului, un om slăbănog cu un nas subţire, se uită cu teamă la oamenii din detaşamentul lui Parhomenco, care se aşezaseră direct pe podea. Directorului îi era frică de tifos. El ridică din umeri cu nemulţumire şi spuse :

— încearcă să-i convingi, tovarăşe Pairhomenoo.

— Dar dumneata n'ai putut şă-i convingi ?

— Eu am impresia că au totuşi dreptate. Nouă, celor delà •comandament, ni se întâmplă să privim lucrurile unilateral, din punctul de vedere al comandamentului nostru.

Parhomenco, care între timp răsfoia nişte hârtii ale serviciului, întrebă deodată cu mirare :

— Dar de ce aţi ordonat să se descarce vagoanele şi aţi renunţat la acest transport?

— Trenul acesta fusese încărcat pe jumătate. Calea ferată nu avea dreptul să-i dea drumul şi, oricum, ar fi figurat •degeaba în bilanţul nostru.

— Degeaba ? Dar de ce n'ai făcut tot posibilul ca să se încarce şi a doua jumătate a trenului ?

— Asta nu ar fi fost conform cu norma noastră.

— După cum văd, eşti un mare cunoscător al normei

Directorul spuse, nu fără mândrie :

— Desigur. Noi cei delà comandament privim uneori lucrurile unilateral...

— Ca' să nu mai fii unilateral, din această clipă nu mai faci parte din comandament. Eşti concediat.

— Pe mine m'a numit regiunea militară a Caucazului de Nord.

— Nu mai există. Uită-te la delegaţia mea şi du-te dracului cât mai repede !

După ce directorul plecă, Parhomenco spuse lui Maximov — un vechi muncitor la calea ferată pe care îl adusese în detaşamentul lui — să se apuce de treburile serviciului, iar el se duse la direcţia generală a aprovizionării, care se găsea pe atunci în bulevardul Sretenschl Nr. 6. Scrisoarea lui Stalin fusese predată, încă de dimineaţă la secretariatul lui Lenin, la Cremlin.

întreaga clădire a direcţiei generale era plină de oameni care înjurau, strigau, se înghesuiau, şi prin mulţimea cărora curierii îşi făceau drum cu greu, ţinând sus, deasupra capetelor,, foi de hârtie. Deasemenea era plină de lume şi camera omului care conducea aprovizionarea cu armament a regiunii militare a Caiicazului de Nord şi a întregului front meridional. Numai datorită staturii sale înalte, Parhomenco izbuti să vadă biroul galben de stejar şi sclipirea ochelarilor directorului. Rugând cu voce puternică să fie lăşat să treacă, Parhomenco nu apucă bine să termine fraza, că directorul sări de la locul lui şi se repezi ef însuşi să dea înlături lumea îngrămădită. Era Bâcov, cel care- fusese la Ţariţân cu comisiunea specială de la Moscova. Se părea că uitase toate jicnirile pe care i le adusese Parhomenco şi Strigă cu o înfăţişare foarte amabilă:

— Poftim, te rog! — şi 6e adresă celorlallţi: — astăzi na mai primesc pe nimeni. A venit un împuternicit special- de la tovarăşul Stalin. Vă rog să evacuaţi încăperea. Avem o consfătuire secretă I

Oamenii ieşiră. Bâcov pofti pe Parhomenco să se aşeze alături de el, îi puse mâinile pe genunchi şi, privindu-l în ochr. blând şi afectuos, îl întrebă :

— Cum aţi călătorit, tovarăşe împuternicit special ?

— De unde ştiţi că sunt împuternicit special?

— Dar telegraf de ce există,? De câte zile vă aşteptăm 1

îşi frecă ochelarii cu o bucăţică de piele de căprioară, luă

un dosar cenuşiu şi începu să răsfoiască hârtiile din el:

— M-da, vă rog să vedeţi ce am făcut şi ce mai avem de făcut. V'am trimis tot atâta armament cât am trimis pe frontul cehoslovac...

: - - Acesta nu e un raport general, ci arată numai că într'o anumită zi ni s'a trimis tot atâta armament cât s'a trimis pe frontul cehoslovac! Ca să puteţi face un raport frumos, ne puteţi trimite într'o zi tot atâta armament cât trimiteţi şi pe frontul cehoslovac, dar să vedem cât ne trimiteţi în fiecare zi. A- cesta-i raportul pe care vă rog să mi-l daţi !

— Raportul general e în curs de pregătire — spuse binevoitor, dar cu prefăcătorie Bâcov.

— Acest raport general să mi-l arătaţi.

— Vi-l vom arăta mâine.

— Dar de ce aţi fost de acord cu dobitocul acela, să se descarce jumătate din transportul destinat nouă, când ar fl trebuit să se încarce şi cealaltă jumătate?

— Normele...

— Dar normele acestea cine le-a stabilit ?

— Dacă nu mă credeţi, adresaţi-vă unei instanţe superioare — spuse Bâcov serios, cu demnitate, vârînidu-şi ochelarii în buzunarul de sus al tunicii.

Bâcov se schimbase mult în cursul ultimelor săptămâni. Ironia lu.i, de care, la începutul activităţii sale în Armata Roşie părea că îl sunt impregnaţi până şi ochelarii, se muiase acum considerabil. După desfăşurarea generală a evenimentelor, îşi dădea seama că se află în ajunul unei lupte îndelungate, periculoase şi grele cu noul regim. Demult hotărîse el să se războiască cu acest regim,„dar abia[1] acum 1 se părea că găsise cele mai nimerite metode de luptă. Când, cu două zile în. urmă, primise o telegramă de la Vera Nicolaevna prin care i se anunţă că Ovţev e din nou arestat, îşi dădu seamă, după textul depeşei, că de data aceasta generalul nu va mai putea scăpa. Şl atunci el răspunsese cuo telegramă din care Vera trdbula să înţeleagă că n'are nimic împotrivă dacă va trece liniafrontului ca să-l întâlnească pe Straub. Această hotărîre îi pricinuise o durere a- dâncă şi acum îşi asculta cu o bucurie deosebit de răutăcioasă vocea politicoasă şi reţinută, în timp ce răspundea lui Parho- menco.

„Aşa vă trebue. gândea el, pentru toate suferinţele mele“.

După ce ieşi de la direcţia aprovizionării, Parhomenco stătu mult timp în loc, privind bulevardul. Pe bulevard se jucau câţiva copii; înălţau un simeu. Ca deobioei, smeul se încurcase printre firele de telegraf, iar copiii, căţărându-se pe grilajul grădinii, îl trăgeau de coada lui de papură. Era! dureros şi ţi se umplea inima de amărăciune să-i

privești pe acești copii. Parhomenco își amintea de vocea, de amabilitatea dulceagă a omului cu ochelari și-și dădea seama că fiecare gest al acestui om e minciună și că în același timp minciuna aceasta e aproape insesizabilă. Insesizabilă ! Și fiecare literă a acestei lungi minciuni va costa poate viața unui copil vesel ca aceștia care înalță acum un smeu.

Parhomenco dădu din cap și se îndreptă spre instanța superioară, pe care i-o recomandase Bâcov. Aci era mai multă liniște; pe coridor rămăseseră pe alocurea preșuri de culoare roșu-închis, iar portarul, ca îh vremurile de odinioară, cu o demnitate leneșă, îi luă șapca și-l dădu un număr de alamă.

Aci fu primit și mai politicos încă. Secretarul unui mare expert pentru operațiile de pe frontul de Sud îl trimise la secretarul unui și mai mare expert. În fata acestui mare expert, care ședea într'o cameră spațioasă, cu- galerii și cu două coloane,, atârna de la tavan până în podea, o uriașă hartă a frontului de Sud. Lângă hartă, asemenea unor turele de crucișător, se înălțau scăricele de stejar.

Expertul, un om cu picioare scurte, îmbrăcat într'o tunică de un verde-închis, ședea pe un scaun de stejar. Pe Parhomen- co îl pofti să se așeze într'un fotoliu moale de piele verde şîi spuse cu o voce foarte amabilă și tărăgănată:

— M-da, mi s'a telefonat.

— Cine v'a telefonat ?

— Tovarășul Bâcov. M'a rugat să vă dau tot concursul: posibil.

Parhomenco se uită în podea și spuse supărat:

— Dar el singur nu-mi poate da acest concurs ?

— Are instrucțiuni severe.

— Ce fel de instrucțiuni severe?

— Să dea concurs.

— Cui?

— Frontului de la Țaritân.

— În ce sens ?

— Pentru obținerea victoriei.

— Asupra cui ?

— Asupra cazacilor albi..

— Și a nemților ?

— Și a nemților — confirmă afectuos marele expert.

Puse în fata lui Parhomenco câteva comunicate urgente ale Consiliului Mihtar, luă unul la întâmplare și citi cu un ton semnificativ:

— „Lupta pentru Ţaritân e îndârjită, cu succese variabile. Acum se desfăşoară un atac din partea noastră...” Controla^,, vă rog, pe har'tă...

— Ce să controlez pe hartă I Toate astea le ştiu pe de rost. Controlaţi dumneavoastră de ce nu vor să ne dea muniţii şi în general de ce nu ni se furnizează deloc armament. Ştiţi că am fost nevoit să confise tot uleiul de ricin din farmacii, pentru avioane ?

Marele expert făcu un gest cu mâinile, ca şi cum ar fi vrut să arate că e păcat — mare păcat I — ca un om ca Parhomenco să se ocupe cu astfel de fleacuri cum e uleiul de ricin. El întrebă : _

— Dar avioane aveţi ?

— Ce avioane I Nişte cutii de chibrituri.

— Dar în caz de încercuire, Consiliul Militar şi conducerea vor putea să plece cu avionul? Aţi avut grijă de aceasta?

Parhomenco se uită la faţa lui ştearsă şi spuse tăios :

— Stalin nu are de gând să se retragă.

Marele expert dădu din cap, aprobând aceste cuvinte ener- ;glce, şi Parhomenco înţelese că în această instituţie nu va obţine nimic.

Totuşi, scrâşnind din dinţi, se duse delà acest mire expert la un alt expert şi mai mare. Delà acest expert şi mai mare nimeri la un altul, în cabinetul căruia se aflau nu patru coloane -ca la expertul precedent, ci opt. Şi pe toate aceste feţe se putea vedea un singur lucru : dorinţa de a-l vedea pe Parhomenco strigând, făcând scandal — pentrucâi apoi să poată face plângeri tmpotriva acestui partizan impulsiv şi care nu înţelegea nimic. Dar Parhomenco păşea tăcut, măsurat, şi repeta în sinea lui: „Degeaba aşteptaţi, n’am să urlu“.

Ieşi în vestibul şi izbi atât de puternic numărul de alamă de tejgheaua portarului, încât acesta veni spre el alergând, holbând ochii şi ţuguind buzele.

— Şapca — spuse răspicat Parhomenco.

Luând în mână şapca, îi văzu cozorocul curat şi nu se putu stăpâni. Puse şapca pe tejighea, scoase creionul şi era gata să scrie pe cozoroc acel cuvânt care îi stăruia în minte: „Trădători 1”

Dar când dădu să scrie, fapta i se păru copilăroasă şi naivă. Cu totul altfel trebue să procedeze, cu totul altfel.

Şi pomi spre Crem!în.

— Inscrie-mă pentru audienţă la tovarăşul Lenin — spuse el secretarului — Parhomenco.

Secretarul, un muncitor înalt şi uscăţiv, îmlbrăcat cu o cămaşă albastră şi cu o haină de postav negru, se uită pe listă: şi spuse:

— Ce să vă mal înscriu ? Aţi şi- fost trecut pe listă, tovarăşe Parhomenco.

— Cine m'a trecut?

— Eu.

— De ce?

— Pentrucă tovarăşul Lenln a întrebat de dumneavoastră. Să mergem.

PARTEA A TREIA

1

Câţiva oameni, agitaţi şi plini de vioiciune, se opriseră în uşa cabinetului, schimbând între ei păreri ipe care le credeau iără îndoială extrem de preţioase. Cine ştie, poate că'n timpul şedinţei nu le veniseră în minte. Dar acum, înainte de a pleca, nu se îndurau să nu şi le mărturisească.

Vladimir llici şedea cu mâinile la spa'te, sprljinindu-se de marginea mesei, ca' şi când ar fi vrut s'o împingă. Asculta un ziarist cărunt, cu faţa roşie, care-i povestea conţinutul unei cărţi antireligioase, concepută de el. Vladimir llici se apleca din când în când, accentuând cu mişcările corpului şi cu strălucirea ochilor săi dorinţa de a-l înţelege cât mai bine şi de a-l ajuta. Câteodată întindea repede mâna şi indica numele vreunei lucrări, de care ziaristul trebuia neapărat să ţină seama, această mişcare bruscă a mâinii prezentând parcă şi deschizând însăşi cartea despre care era vorba.

După ce ascultă două-trei fraze, Parhomenco simţi deodată că a intrat în'tr'o atmosferă nouă şi deosebit de interesantă pentru el, în atmosfera activizării vertiginoase a gândirii simple şi în acelaşi timp complexe. înţelese că acolo poate şi trebue să spună tot ce i s'a întâmplat mai important în ultimele ore, tot amarul ce i s'a strâns în inimă. Văzându-l, Lenln îl părăsi pe cel cu care vorbea, se apropie repede de Parhomenco şi-i strânse mâna :

— Ce bine că eşti aici. Minunaţi — Apoi se adresă unul bărbat cu umeri largi şi ochi bulbucaţi, care tocmai voia să plece: — Petru Anisimâci, câte perechi de ciorapi bărbăteşti

va scoate fabrica dumitale în cursul acestei luni ? Şi câte perechi de ciorapi lungi ?

Petru Anlsimâci se apropie gesticulând cu mâinile-i scurte şi căutând să demonstreze că'n cursul acelei luni îi era cu neputinţă să piină fabrica de tricotaje în ¡funcţiune. Lenin îl scrută cu severitate şi-l întrerupse brusc, milltăreş'te :

— Dacă ţi s'a dat ordin să pui fabrica în funcţiune, bine- voeşte şi execută ordinul. Şi în general, treibue să lucrezi mai bine, mai repede şi cu mai multă atenţie.

În cabinet coborî deodată tăcerea, iar cei care discutau îti= cadrul uşii plecară.

— Anlsimov, comisarul militar al Astrahanului, telegra- fiază că „la Ţariţân situaţia e disperată. Se pune problema evacuării..." — citi Lenin telegrama pe care o luase de pe masă şi privind cu ciudă spre uşă, de parcă i-ar fi citit nu lui Parhomenco, ci guralivului fabricant de tricotaje care părăsise cabinetul.

Apoi, încruntând fruntea şi scuturându-şi umerii, ca şi când l-ar ifi înlăturat în acest ohi|p pe textilist,' se uită cu atenţie la Parhomenco.

— Noi nu punem chestiunea în felul acesta — murmură- Parhomenco. — Ţariţânul nu va cădea.

— Cine „noi" ?

— Frontul delà Ţariţân, Vladimir Ilici.

— Atunci, uită-'te cât sunt de categorici cei delà Astrahan t Poate că dumneata nu ştii ceea ce ştiu ei despre voi? Hm, hm..

Lenin străbătu camera cu mâinile la spate. Prin fereastră se auzea mărşăluind o unitate, iar cineva dădea o comandă.. Apoi trecu în goană un automobil şi prin faţa geamului, fluturând mătăsos din aripi, sbură un cârd de porumbei. Lenin le urmări sborul cu privirea. În ciuda inscripţiei „fumatul oprit", ¡în cameră se simţea un uşor miros de tutun. Pe călimara de lângă lampă:, Parhomenco observă un muc de ţigară fumegând. Probabil că vreunul din cei plecaţi aprinsese ţigara la uşă. — dar, văzând inscripţia, o lepădase aici. Parhomenco stinse mutul cu degetul. În aceeaşi clipă Lenin se întoarse :

— Aici, nu se fumează.

— Am vrut s'o sting — rosti Parhomenco.

Lenin Ifăcu un gest iute cu mâna şi adăugă glumind:

— Şi în general, nu eşti ascultător, Parhomenco. Te afli pentru prima oară la Moscova, nu-i aşa? Atunci de ce nu vii la mine? Crezi oare că singur vei putea ţine piept la toţi ticăloşii care au mai rămas încă în instituţiile noastre? — Zâmbi :

— E bine că un mare număr dini ei au 'fugit, c'altfel ar fi fost şi mai

greu.

— îmi dau seama de acest lucru, Vladimir IIici — spuse Parhomenco, zâmibind[1] la rândul său.

— În consecinţă, trebue să fii extrem de insistent. — Lenin îl măsură de sus până jos şi de jos până sus. Mulţumit probabil de impresia pe care 'i-o făcea Parlhomenco, continuă :

— E bine că te-au trimis pe dumneata. — Îi privi umerii largi şi adăugă: — Stai, te rog, jos. Poţi fuma 1

Cu o vie expresie de aşteptare, admiraţie şi 'bucurie în faţa acelei uriaşe şi clare încordări a gândirii, despre care avea să afle acum amănunte, Lenin îl întrebă cum este organizată apărarea Ţariţânulu şi dacă toate directivele lui Stalin sunt executate întocmai.

Când Parhomenco isprăvi de povestit, Lenin ridică repede mâinile de pe masă şi spuse:

— Aveţi toate premizele pentru victorie. Cu energia şi cu inteligenţa lui Stalin, nu veţi simţi lipsa forţelor. Dii punct de vedere tehnic, zidul de fortăreaţă alcătuit, din trenurile blindate vă permite să micşoraţi frontul, ceea ce înseamnă că n'aveţi decât de câştigat.

— Armamentul... — începu Parlhomenco.

— Armamentul se găseşte la Moscova şi v'aşteaptă.

— S'ar putea întâmpla să aştepte mult.

— Cu umeri ca ai dumitaie, şi să nu reuşeşti să scoţi armamentul ? !

Lenin râse, uitându-se din nou' la Panhomenco. Râdea deschis şi se vedea că râde de plăcerea că tocmai un asemenea muncitor perseverent şi dârz a fost trimis de Stalin la Moscova. Lumina asfinţitului pătrundea prin fereastra îngustă, presărându-i pulbere de aur pe oreştet. Ochii lui înveseliţi străluceau în această lumină ca şi când ar fi spus : „Asta-i minunat, nespus de minunat!"

— Veţi primi de urgenţă tot ce este necesar !

Ieşi repede pe uşă, chemă pe cineva de dincolo şi, întor- cându-se, repetă:

— Veţi primi totul de urgenţă, foarte urgent, cât se poate de urgent.

Intră secretarul. 'Lenin i se adresă cu aceeaşi voce severă, ostăşească, aşa cum ti vorbise şi tex'tilistulul :

— De câte ori o să-mi telefoneze tovarăşul Parhomenco, să-mi dai imediat legătura ! Ai vreo maşină liberă ?

— Nu, Vladimir Ilici.

— Atunci dă-i maşina mea. Iar dacă va trebui între timp să mă duc undeva, instituţia care o să aibă nevoie de mine să se îngrijească de

transport. — Se întoarse către Parhomenco. — În general, poţi cere cât mai mul'ţ, să nu-ţi fie milă de Moscova I Dacă ţi se va obiecta că eşti nepoliticos ori prea insistent, să-mi telefoneze mie. Am să dovedesc că acest lucru uu este adevărat. Acum' şezi şi mai povesteşte ceva. Ce mai face Stalin ? Aveţi destulă grijă de él?

Dintre atâţia delegaţi de pe front şi din spatele frontului, care .aduceau cu ei mirosul cald al hainelor ţărăneşti, al man- tăilor, al pădurii şi al pământului, dintre aceşti oameni înalţi şi puternici care în ciuda foametei şi a frigului, îşi păstraseră toată dârzenia ; dintre aceşti oameni care străbăteau ţara călcând atât de sigur ; dintre atâţia oameni frumoşi şi urâţi, îndrăs- neţi şi timizi, vorbăreţi, tăcuţi, sau copleşiţi de admiraţie, care veneau la Lenin — doar acest singur muncitor uscăţiv, cu bluza militară de culoare închisă, roasă la mâneci, acest om înalt, cu fruntea înălţată cu atâta cutezanţă, aducea cu sine ceva atât de fermecător şi de înviorător, ceva care atrăgea deîndată atenţia tuturor, îneâ't era cu neputinţă să nu stărui cu privirea asupra lui. Era ca mulţi alţii şi totuşi, cât de diferit de ei. Nu oboseai niciodată ascultându-l şi, oricât ar fi vorbit, îl ascultai cu plăcere.

Secretarul intră de câteva ori în cabinet. Punea hârtiile pe masă şi cu toate că nu se uita la cei ce vorbeau, trăda din toate mişcările lui o mustrare mută pentrucă Parhomenco întârzia mersul obişnuit al unui lucru bine organizat şi care s; desfăşura 'totdeauna cu o precizie de ceasornic. Dealtfel şi Parhomenco îşi dăduse demult seama că era timpul să plece. Dar nu găsea puterea necesară s'o facă. Lenin continua să-l întrebe despre frontul delà Ţariţân, despre felul cum se. lucrează în uzine, despre muncitorii de acolo. Pe unii dintre el îi cunoştea după nume, şi pe faţa lui se reflecta o mare mulţumire când
Parhomenco spunea că aceşti oameni trăesc, sunt sănătoşi, muncesc şi luptă cât se poate de bine.

În sfârşit, Parhomenco făcu un efort şi se ridică.

— Unde ai tras, Parhomenco?

— La „Metropol”, la nişte prieteni, Vladimir Ilici.

— Da’ mâncare ai ? Nu-i stinghereşti cu mâncarea pe prietenii dumita'le ? Acum sunt lipsuri. Prietenii dumitale se vor sifii să spună, iar dumneata singur nu vet observa. Mie să-mi spui drept !

Atunci Parhomenco vorbi foarte repede, simţind că este imposibil să-l mai reţină pe Vladimir Ilici.

— Cu hrana e aşa, Vladimir Ilici. Venind încoace, am dat peste un tren cu marfă deraiat înaintea noastră. Cadeţii puseseră cartuşe de piroxilină. Am[1] tras în ei timp de şapte ceasuri, apărând deopotrivă şi trenul meu şi trenul de marfă. Aveam cu mine o unitate de patruzeci de

oameni şi delegaţia lui Stalin... Ne gândeam : „Degeaba, n'o să reuşiţi voi să puneţi mâna pe noi”. Se înţelege, era vorba de cădeţi...

— Şi i-aţi respins ?

— I-am respins, Vladimir Ilici. I-am respins şi ne-am înfuriat rău. Am mai trecut prin trei gări : iar luptă şi iar cădeţi. Ptiu ! Am tras nouă ore într'una... Delegaţia lui Stalin I I-am gonit ! Am mers mal departe. Gara Filonova : linia demontată pe o întindere de 5 kilometri. De data aceasta ne-am ieşit din sărite. Noi aveam delegaţie delà S'talin, iar ei se ţineau' de banditisme? Am trecut la ofensivă. I-am sdrobit! Am luat proviziile convoiului căzăcesc şi am pornit mai departe. Proviziile cazacilor ne-au ajuns până la Moscova. Or să ne-a- jungă şi pe timpul cât o să stăm aici. N'o să stingherim Moscova, luându-i mâncarea.

Lenin râse vesel :

— Bun convoi.

— Bogat, Vladimir Ilici.

- Lenin se depărtă repede de masă şi, vârîndu-şi degetele pe după marginile jiletcii, trecu prin faţa lui Parhomenco, admirând obrazul lui ars dè soare. Se opri lângă fereastră, strânse pumnii şi lovi aerul :

— Minunat se luptă pentru Ţariţân. Minunat ! Admirabil. — Făcu un gest larg cu mâinile. — Oamenii de pe Volga se luptă cum ştiu ei să lupte. Dumneata, tovarăşe Parhomenco, să-mi raportezi (în fiecare seară ce aţi făcut pentru Ţariţân.

În uşă, Paiihomenco îşi aminti de rugămintea lud Lamâcev şi se întoarse :

— Comandantul detaşamentului de cazaci, Lamâcev, un ostaş viteaz, vrea să dea detaşamentului său numele dumneavoastră. Şi m'a rugat să vă cer aprobarea.

— Dacă nu au altceva mai bun de făcut, nu mă împotrivesc — spuse Lenin râzând.

2

Mai întâi, Parlhomenco vru să se întoarcă la „Metropal”, dar se răsgândi. Folosind maşina lui Vladimir Plici, se hotărî să meargă la oamenii pe oare însuşi Lenin îi indicase.

Dar aceştia arătau cu 'totul altfel decât aceia cărora li se adresase mai înainte şi cu totul altul era felul în care el îli primeau. Îţi 'dădeai de îndată seama că frontul din Ţariţân le era drag şi c'aveau să facă tot ce le sta în putinţă pentru ajutorarea frontului. Mai căpătai deasemeni certitudinea că diferiţi pescuitori în apă 'tulbure ai organizaţiilor de

aprovizionare, „âfacerişti” de felul lui Bâcov, nu-şi vor mai face prea mult de cap. Chiar dacă hu fuseseră demascaţi, fără doar şi poate că aceasta nu va întârzia.

„Lenin zic şi eu că-i om! gândea Parhomenco. Om, nu glumă. Un cuvânt dâcă-ţi spune, şi parcă ai absolvit universitatea".

Maşina trecea prin Piaţa Teatrului. Parhomenco şedea pe pernele ei, nespus de fericit şi satisfăcut, înţelegând că toate greutăţile care încă în dimineaţa aceea i se păreau de netrecu't, erau acum pe jumătate înlăturate. Din când în când pipăia pe furiş perna de piele, întrebându-se dacă într’adevăr se află în maşina lui Lenin.

Prin piaţă trecea o mulţime grăbită, cu saci în spinare. Feţele lor erau neliniştite de parcă s’ar fi temut să nu scape trenul. Pe zidurile „Metropolului” se mai zăreau încă urme de gloanţe. Părea că o mare bătălie ar fl în curs şi că, în scurtul răstimp de linişte necesar artileriştilor să-şi încarce tunurile, lumea s’ar grăbi să treacă de cealaltă pante a pleţii.

În faţa hotelului, o femeie' din Lugansc, puţintică la trup, oacheşă şi cu sprâncene bogate,, veni lângă maşină şi-i strigă cu dojană în glas:

— Te plimbi cu automobilul, Alexandru Iacovlevicl, şi nevasta îţi moare de holera într'o baracă.

Panhomenco o privi atât de calm, încât femeia se sperie. Ştiind cât de mult îşi iubeşte nevasta şi copiii, cunoscându-i caracterul ferm şi credincios, ea gândea, privindu-l, că poate omul înnebunise ori că se înşelase, asemuindu-l cu altcineva. Liniştea şi calmul lui durară însă doar câteva secunde. Sărind jos din maşină, se aplecă spre femeie apucându-i atât de strâns umerii, încât femeia scânci de durere?

— Unde moare?

— Aici, într'o baracă.

— Urcă. Să mergem acolo. Haide, urcă mai repede !...

Şi-i deschise uşa. Femeia sui în maşină.

— E 'demult bolnavă ?. Şi capiii ?

Vorbea repede. Aşa vorbea şi odinioară acasă, dar faţa lui arăta acum tare îmbătrânită, astfel că femeia simţi pentru el o nestăvilită milă.

— Eu credeam că trebue să fie la Samara sau în Ucraina. Am trimis o scrisoare la Samara printr'un tovarăş, dar mi s'a răspuns că s'a înnecat pe drum. Cum de-au nimerit aici ?

— Cu un şlep de refugiaţi ucrainieni. Te-au căutat pe 'la toate instituţiile, Alexandru Iacovlevici.

Femeia îl lămuri că ea locueşte tot la „Metropol” şi că feciorii lui se află la dânsa. Pe vremea aceea automobilul' era o raritate, aşa că toţi copiii din hotel dădură buzna afară. Ieşiră în straidă şi copiii lui Panhomenco. Nerecunoscându-l însă, fugiră spre Maria Egorovna. La vederea lor, ochii i se umplură de lacrimi. Invinigându-şi tremurai din glas, Parhomenco îi întrebă :

— Umde-i mama, copii ?

Deabia atunci copiii îi recunoscură vocea şi se aruncară la pieptul lui. Îi îmbrăţişă şi îi sărută, apoi le arătă automobilul:

— Uitaţi-vă, copii, asta-i maşina lui Ilici.

În timbrul vocii şi în cuvintele lui se distingea un sentiment atât de măreţ şi solemn, încât copiii, privind maşina, care şi aşa li se părea

18.

minunată, văzură în ea ceva şi mai mi-

nunat, simţindu-se deopotrivă de tari şi de falnici ca şi tatăl lor. Pentruca mulţumirea lor să fie deplină, se urcară şi ei în maşină, luând loc alături de Maria Egorovna.

Panhomenco se sprijini apoi de maşină şi privi faţa umflată de foame şi pleoapele vinete ale femeii.

— M'ai mustrat că mă plimlb cu maşina, Maria Egorovna. Află că nu mă plimlb. Mi-a dat-o dhiar Vladimir Mici ca să pot rezolva mai repedte treburile pentru front.

Se urcă în maşină alături de şofer.

— Dă-i drumul, ocoleşte piaţa şi trage înapoi la hotel.

Ocoliră piaţa.

El spuse:

— Mii de oameni, milioane de oameni, toată ţara va pieri, Maria Egorovna, dacă nu găsim[1] muniţii pentru Ţariţân. Soţia mea, Haritina Grigorievna, face parte din clasa muncitoare. Ea înţelege nevoile Revoluţiei. O să mă ierte că nu' mă duc s'o văd chiar acum. Te rog pe dumneata, Maria Egorovna, du-te* la ea şi spune-i că sunt aici.

— Las' că mă duc eu —-interveni fiul cel mai mare, Vania.

— Du-te şi tu, dacă vrei. Dă-i o mână de ajutor tatălui tău—reluă înduioşat Parhomenco. — Dar te rog, Maria Egorovna, nu intra chiar dumneata în baracă. Trimite-i mei bine bileţelul prin portar. Holera asta, după câte ştiu, e destul de molipsitoare.

După ce scrise bileţelul pentru soţie şi-şi sărută copiii; se duse în bulevardul Sretensc. lntr'adevăr, calea era netezită. Bâcov, care aflase de sosirea lui după sgomotul maşinii, îl aştepta în ha;[1].!. În mână ţinea cererea de muniţii a lui Parhomenco, pe marginea de sus a căreia scrisese rezoluţia : „Să se elibereze imediat". Inapoinduri cererea, îl întrebă :

— Cum de te-au lăsat să ajungi la Lenin?

— Aşa cum n'or să te lase pe dumneata — răspunse Parhomenco.

3

S'traub plecase din staniţa Nijnecirscaia, îndreptându-se spre frontul de la Ţariţân. Trebuia să se abată pe la Bechetovca, unde urma să se întâlnească neapărat cu reprezentanţii fostu-
lui socialist revoluţionar de stânga Sulhaclev, care comanda în vremea aceea la Bechetovca un detaşament sovietic şi care se aifla de multă vreme în legătură cu Straub. În afară de asta, în împrejurimile Sareptei

sosiseră geambaşi cu herghelii de cai, pe care voiau[11] să le treacă peste linia .frontului, în Ucraina. Geambaşilor li se şi trimisese aurul, aşa că trebuiau ajutaj numai la trecerea liniei de front, ceea ce în fond se putea face cu des'tulă uşurinţă, deoarece aveau făgăduiala lui Suhaciev. Însă înainte de a ajunge la Bechetovca, Straub se opri în gara Calaci, unde trebuia să vină, încercând să treacă linia frontului, Vera Nicolaevna Bâcova.

Doi cai roibi, răsuf'.ând uşor cu toate că era arşiţă, trăgeau voiniceşte tarantasul). Prin 'faţa lui Straub se perindau privelişti cunoscute, care acum însă nu mai prezentau niciun .farmec pentru el: râpi, movile acoperite 'de pelin şi, din când în când, mori de vânt. Lângă o râpă, sub nişte tufişuri, văzu câţiva cazaci răniţi, aduşi din prima linie. În râpă rătăceau câţiva cai împiedicaţi. Sanitarii pregăteau mâncarea. Până departe se auzea glasul cuiva dintre ei, răstindu-se la un răni't.

— Aşteaptă! Ce te'nifiigi aşa la mâncare, că tot în cârjl ai să umbli.

Zărind trăsura, sanitarul salută cu mâna Ta cozoroc, mi- lltăreşte şi, susţinându-şi pantalonii cu mâna, ieşi în drum.

— Nu cumva aveţi nişte sare, excelenţa voastră ? — întrebă el. — Am' rămas fără sărişoară, că slinoşii ăia din Salsc au pus laba pe saline, fir'ar afurisiţi ei să fie'.

Şi, satisfăcut de gluma sa, izbucni în râs. Straub n'avea sare, dar vizitiul ducea o viaţă aparte, extrem de complicată. El mergea nu atât pentru a-l transporta pe călător, cât pentru a face negustorie.

— Ai trecut-o prin linia frontului ? — întrebă Straub, ul- tându-se la sacul din ţol albastru, plin cu sare.

— Ba .deloc — răspunse dispreţuitor şi leneş vizitiul, dându-i sanitarului puţină sare. — Din rezerve vechi. Calului îi place sarea.

Şi discret, îi făcu sanitarului cu ochiul. Acesta privi cu severitate la Straub, la obrajii proaspeţi, raşi cu grijă, la părul negru pe care nici praful stepei nu reuşise să-l colbăiască şi, încetul cu încetuli, faţa sanitarului căpătă o expresie d,e ură, până atunci ascunsă. Această căutătură, şi în general tot ce se petrecea în jur, nu-i plăcură lui Strauib. Se afundă în pernă, înjurându-i pe amândoi în gânid şi poruncind să pornească mai repede.

Vizitiul dădu ibice cailor. Sanitarul salută milităreşte şi de undeva, de departe, se auzi glasul unui rănit:

— Aştia-s spioni. Is al dracului de afurisiţi acum...

Mirosea a pelin, miros usturător, enervant. Gândurile

---

11 *Tarantas* — trăsură de voiaj.

deasemeni erau usturătoare. Ce gândise el despre război şi despre imperialism, şi ce vede acum cu proprii săi ochi 1 ? Cât de importante i se păruseră toate astea odinioară şi ce neînsemnate apar totuşi astăzi ? 1 Unde sunt laptele eroice pe care le visa cu ani înainte ? Pentru ce se gândeşte el acum la Vera Nicolaevna, la. soldă, la speculanţi, iar gândul de a-şi sluji patria e tot atâ't de secundar ca şi căptuşeala hainei ?

Trăsura înainta legănându-se printre movilele uniforme şi monotone. Mirosul pelinului se înteţea. îşi aminti că, nu demult, la un cunoscut de-al lui aghiotant, gustase rachiu de pelin care i se păruse extraordinar de bun. Îi revenise pe buze tocmai gustul acelui rachiu. Iar undeva în spate, roţile făceau : „Pe-pe-Iin-lin”.

Scutură din cap. Vizitiul se întoarse şi zâmbi. I s’o fi părut că Stranb spusese ceva cu glas tare. Dar se încruntă şi rosti:

— Hai mână, mână mai repede!

înaintarea cazacilor ;în" spre Ţariţân se desfăşura foarte încet. După toate aparenţele, Generalul Crasnov ducea tratative cu francezii. Însuşi aghiotantul care-l tratase cu rachiu, un tânăr roşcovan cu o cărare groasă cât o sfoară, îl informase :

— Cică francezii ne-ar fi trimis trei sute de tancuri.

— Cu' trei sute de tancuri poţi trece prin toată Franţa — replicase Strâmb.

iNu-l contrazisese nimeni, dar toţi îi aruncaseră priviri pline de sarcasm. Probabil că situaţia pe frontul de Vest se modiifiease simţitor în favoarea Franţei. Cu toarte acestea, Straub nu-şi schimbase felul de a vorbi cu ofiţerii cazaci. Nu renunţase nici la ordinele date fără întrerupere, privind trimiterea vitelor în Ucraina, pentru care motiv deseori auzea în spatele său porecla : „Emisarul vitelor”, Ii făcea o deosebită plăcere să vină la gară pentru a urmări îmbarcarea vitelor în vagoane. Gările semănau cu nlişte staule, mirosind numai a fân şi a balegă, împânzite nutn-ai de mugete. însuşi Straub, prin intermediul tatălui său, se ocupa acum la Uman, cu negoţul, mai bine zis cu specula, transportând' sp,re Don zahăr, şocolată şi ciorapi de mătase... Boabele de cacao şi ciorapii de mătase îi fuseseră aduse laolaltă cu cărţile lui Cropotdhin, Redus şi Prud'homme. Într'o bună zi Straub se înfurie peste măsură când un neghiob delà comandamentul suprem îi trimisese împreună cu. lucrările anarhiştilor, douăzeci şi mai bine die volume, şi un atlas' în limba franceză din opera lui Redus : „Omul şi pământul”.

Totuşi situaţia din Ţariţân îl descuraja peste măsură. El îşi dădea seama că poporul îşi pierduse cu totul încrederea în socialiştii revoluţionari şi în menşevici. La Ţariţân, de piUdă, ei nu mai aveau nici o putere, aşa că era păcat să le mai expe- diezi bani, cu toate că pentru

un pumn de monezi de aur puteai căpăta un sac de cinci puduri de ruble, iar cu ele să cumperi vreo cinci sute die socialişti revoluţionari şi menşevici. Trebuia găsit un alt partid. Şi atunci Straub se gândise la anarhişti. Deoarece ţăranilor li se urîse cu războiul şi doreau o viaţă paşnică, era dëlasine înţeles că trebuia să se ivească o oarecare tendinţă de descompunere, în triburi şi clanuri aparte.

Fiecare sat ar fi acceptat cu' plăcere să aibă un ministru şi un preşedinte al său, şi să formeze o republică de sine stătătoare între hotarele sale. Iată din ce pricină Straub ceruse cărţile anarhiştilor şi, citindu-le, ajunse la concluzia că anarhia este o adevărată mamă a ordinei şi în special a ordinei germane.

4

Lângă gara Cataci, în imediata apropiere a Donului, inginerii lui Crasnov construiau suib supravegherea geniştilor tranşee cu! adăposturi şi creneluri camuflate. Tonurile cenuşii ale 'betonului reuşeau die minune să se piandă în culorile stepei.

Inginerul german, un tânăr cu faţa trandafirie, care roşea într'una şi avea mâini şi picioare lungi, fugea mereu înainte şi se uita la Straub cu' nişte ochi de parcă âce6ta ar fi fost cel puţin inspector. Tranşeele erau solilde şi totuşi vederea lor îl enerva pe Straub.

— Ce tot urlă ziarele că forţele căzăceşti sunt sub zidurile „Verdunului roşu" ? Păi dac'au ajuns pân'acolo, ce nevoie mai e de tranşeele astea de beton, la cincizeci de kilometri depărtare de zidurile oraşului ?

Inginerul ridică'tăcut din umeri. Strau'b îşi dădu seama că această întrebare o pusese de fapt fără vreun scop anumit, ci numai pentru a-şi potoli supărarea.

Apoi, când Straub fu în imediata apropiere a liniei de foc, văzu şi acolo tranşee adânci cu o reţea gigantică de sârmă ghimpată, de un albastru cenuşiu. Atunci înţelese starea de spirit a comandamentului de la Don. E drept că apărătorii Ţa- riţânului se aflau la strâmtoare, dar ei nu fugeau încă şi, în general, se vedea că va fi destul de greu să fie puşi pe fugă. Fapta fanatică a ostaşilor roşii, săvârşită chiar înainte de sosirea lui Straub în linia de foc, constituia cea mai elocventă dovadă. O pildă : Cazacii înconjuraseră un sat; muncitorii tocmai se îngrijeau de treieratul grâului ce urma să fie dus la Ţariţân. Oamenii se apăraseră până la ultimul cartuş, după care dăduseră foc tuturor clăilor cu grâne şi se aruncaseră în flăcări. Gând Straub se apropie de satul cu pricina, clăile tot mai ardeau. De jur împrejur rămăseseră doar mormane uriaşe de cenuşă. Aerul era încremenit şi fierbinte. Straub stătea 'tăcut, privind focul. însoţitorul său, ofiţerul cazac Cvas- niţchi, un om cu picioarele

strâmbe, cu faţa pistruiată şi cu pieptul plin de medalii, zise:

— Nişte fanatici, domnule emisar... Numai în timpul schismei, adică pe vremea patriarhului Nioon, se mai pomenea aşa ceva. În afară de asta, bolşevicii atribue Ţariţânului o importanţă extraordinară. L-au trimis acolo chiar pe Stalin..

— Dar dumneavoastră ce importanţă îi acordaţi ?

— .Noi, fără îndoială, vom face ca praful şi pulberea să se aleagă din toată importanţa lui — răspunse Cvasniţc'hi.

Untreaga zi următoare Straub nu făcu decât s'o aştepte pe Vera Nicolaevna. Se plimba alene pe uliţele satului. În faţă se aflau tranşee. Dintr'acolo trebuia să apară Vera. Satur era ocupat de o brigadă ofiţerească, ¡formată recent în Ucraina, cu un efectiv de aproape 2000 de oameni. Toţi purtau panglici albe la şepci şi pe braţ. Planul lor de operaţii prevedea atac imediat asupra căii ferate care înconjura Ţariţânul şi pe care circulau neîntrerupt trenurile blindate ale roşilor. În sprijinul brigăzii ofiţereşti veneau mereu trenuri) blindate din direcţia Donului.

Seara, Ovasniţc'hi veni la Straub. Un cazac ducea de căpăstru doi cai de schimb. Gvasniţchi îi spuse zâmbind lui Straub că agentul va trece prin alt loc, întrucât punctul Calacl era indicat numai ca să deruteze, lncălecară şi se plimbară mult timp pe câmp. La tot pasul întâlneau patrule ,şi. căruţe încărcate ou obuze şi răniţi. În sfârşit, la lumina slabă a lunii, distinseră un grup de călăreţi venind în spre ei. Unul dintre călăreţi fluiera prelung şi ascuţit.

Vera Nicolaevna' purta o uniformă de soră de caritate.

, La vederea lui Straub, ea scoase un ţipăt atât de puternic că păru deadreptul nefiresc. În urechi îi străluceau cercei. îşi lipi obrazul umed de faţa lui Straub.

— De ce plângi, draga mea ? Doar ne-am întâlnit.

— L-ah arestat pe tata — scânci ea. — Pe toţi i-au arestat!... A trebuit să urmez cursurile 'de soră de caritate, să intru în sindicat, şi abia atunci...

Dar plânsul o podidi şi glasul se frânse înnăbuşit.

Straub nu se putu abţine să nu zâmbească, dându-şi seama că ea socotea intrarea în sindicat ca o mare decădere. Dar îndată, amintindu-şi de agenţii lui .din Ţariţân, care fuseseră arestaţi, fu cuprins de ciudă.

— Nu-i nimic, vom' îndrepta noi lucrurile — spuse Straub, intenţionat tare.

În sinea lui îşi dădea seama însă că multe lucruri nu se mai pot îndrepta şi că tot sistemul lui complicat de legături şi Spionaj pe care şi-l tăcuse pentru Ţariţân fusese destrămat. Acum nu' mai avea altceva de făcut decât s'o ia de la capăt. Dar cum să înjghebezi din nou al'tă[1] reţea,

şi mai ales cum şă mai ajungi la Ţariţân? Şi deşi îşi repeta într'una că dragostea pentru Vera, nutrită zadarnic ani şi ani de zile, ar trebui în sfârşit să triumfe şi că e o prostie să fie înciudat tocmai acum, era totuşi înciudat şi nu se putu abţine de a întreba :

— Dar soţul tău, Vera ?

— Fostul meu soţ — răspunse ea accentuând pe cuvântul ,;fost" — fostul meu soţ e la Moscova. Zilele acestea urmează să treacă din nou' la statul major al lui Troţdhi. Ştii, a lucrat o,vreme la serviciul de aprovizionare..

— Ce-o să spună el canid va alfla că ai fugit la mine?

— La Ţariţân se ştie că am plecat să fac nişte plângeri la Moscova. M'am certat, am spus c'o să mă plâng acolo... Ah, dar e prea mult şi prea greu de povestit...

— Dar eu nu te-am întrebat decât ce gândeşte soţul tău despre faptul că ai venit la mine?

— E de acord. La urma urmelor, a trebuit să mă înţeleagă. Părerea lui e că numai Germania stă „drepţi" în faţa civilizaţiei — îl lămuri ea, râzând fără niciun motiv. — Uneori se exprimă atât de nostim.

— În afară de aceste expresii interesante, soţul tău este un mare patriot şi fanatic — spuse cu demnitate Straub, bucurându-se constatând că aceste laude o măguleau şi pe Vera.

Ea îi răspunse printr'o strângere de mână puternică. Din clipa aceea pieri din gândurile ei orice urmă de îndoială cu privire la firea lui Bâcov. Cu glas tărăgănat şi duios, ea şopti :

— Dar de iubit, numai pe tine te-am iubit, Emst...

5

O luară pe alt drum. După vreo cinci kilometri îl prinseră din urmă pe Gvasniţdii, care la sosirea Verei Nicolaevna o luase mai înainte în gatqp. Se lumina de ziuă. Cvasniţchi călărea acum un cal voinic şi frumos, cu capul lunguieţ. Venind lângă ei, îi invită în aceeaşi trăsură cu care călătorise şi Straub.

— Poftiţi aici !

Vera Nicolaevna se urcă şi, deoarece spre dimineaţă timpul se răcorise, se înfăşură strâns într'o pătură, adormind imediat. Trăsura porni. Cvasniţdhi călărea alături. Se părea că între timp dăduse pe gât câteva păhărele, pentrucă îi mergea gura într'una; striga mereu vizitiului :

— Ia-o drept Spre focuri !

— Ce fel de focuri ? — se interesă Straub."

— Păi a^ sosit banda.

— Ce bandă ?

— Aşa i se spune taberei. S'a vestit prin toate sta niţele- că, după luarea Ţariţânului, oraşul o să ifie idat pe mâna cuceritorilor timp de trei zile pentru a fi jefuit, căci aşa hotărăsc tradiţiile căzăceşti. Şi acum s'au adunat să se înţeleagă care dintre ei să jefuiască şi care să cumpere obiectele jefuite.

— Cum al spus ?

- In general cre

— Huni!...

id că asta e o ¡barbarie. Dar fără îndoială că-i stimulează pe atacatori şi, în acelaşi timp, demonstrează ce aşteaptă cazacii de la asemenea ofensive.

— De, aşa am crezut şi noi. Va fi o ibeţie pe cinste.

Când ajunseră la tabără, soarele se ridicase pe cer. De jur împrejur se adunaseră sumedenie de trăsuri, asemănătoare celei a lui Straub; care lungi cu boi stăteau deasemenî pregătite... Şi caii şi boii mestecau fânul alene, pentrucă tabăra, neştiind când va cădea oraşul, nu-i lăsase să pască pe câmp. Comandanţii n'ar fi vrut să piardă nicio clipă. În fânul din căruţe se aflau lăzi goale, lungi şi spaţioase. Femeile cazace bogate, cu feţe la'te şi lucioase, stăteau pe. lăzi ; cazacii bătrâni, cărunţi, îmbrăcaţi ca de sărbătoare, se plimbau cu biciuştile în mână printre căruţe şi priveau în zare unde se vedea ridicându-se fumuili de la fabricile Ţariţânului.

Un cazac bondoc şi beat scutura mereu un tăciune aprins,, încercând zadarnic să-şi aprindă luleaua ; veni lângă trăsura lui Straub, care trecea încet dealungul taberei.

— Asta trebue să fie vreun *corispondent* — bolborosi el, fără a şti pentru ce-l botezase astfel. — Pe cinstea mea că o fi venit să vadă cum se ia o cetate !...

Făcu un gest urât cu tăciunele şi începu să ţopăie prin faţa cailor strigând:

— Doamne Isuse Hristoase, se adună guvernul de la Don !... Trebue să-i aducem plocon luarea Ismailului. Priveşte-! pe Suvorovi! Iiîih 1

Pe o căruţă mare scria : „Sergucev. Vânzări-cumpărări". Era un negustor venit cu firmă cu 'tot, cine ştie de unde. Spânzurase firma de căruţă cu ajutorul unor legături de sfoară, iar el sta în fund cu picioarele încălţate în cizme de lac atârnate

peste o ladă. învelită cu tablă. Şl-şi căsca într'una ochii spre Ţariţân, aşteptând .glorie, bogăţie şi naiba mal ştie cel

Chiar dincolo de tabără se zărea brigada de ofiţeri, care venise din sat. îmbrăcaţi în uniforme de paradă, aşezaţi pe vine pentru a nu-şi muridări pantalonii cu pământ, el se bărbiereau câte doi-trel la o oglindă. Se auzeau glume; cineva zărind-o pe Vera, exclamă:

— Vin şi dame !

La brigadă se cânta o arie tânguitoare, de nedesluşit. Cântecul se întrerupea deseori şi lângă cei care cântau puteai să deosebeşti nişte obiecte rotunde şi pătrate, lucind de-ţi luau ochii. Luciul acestor obiecte precum şi duioşia cântecului îl predispuse. pe Straub la gânduri deosebit de eroice. Dar, pentrucă niclunul din aceste gânduri nu-i venise în minte, recită cui voce tare:

„Curând veni-va vremea când va dispare Troia
Şl n'om mai şti de Priam, nici de poporul său..."

— Scoate şapca — zise Vera trezindu-se din somn. — Uite prapuri.

Ajunseră la caleaşca arhiereului, în urma căreia se afla o icoană făcătoare de minuni împodobită cu panglici, purtată întrio literă.-În faţă ardeau sfeşnice cu lumânări. Bătrânul arhiereu, cu odăjdii lungi de stofă scumipă de culoare purpurie, stătea lângă caleaşca de vorbă cu un ofiţer lat în spate. Acesta era aghiotantul generalului Mamontov, sublocotenentul de cazaci Gdâş, şeful serviciului de contraspionaj. Gdâş îşi împreună mâinile, îşi aplecă respectuos faţa plină de coşuri pentru a căpăta binecuvântarea arhiereului şi ascultă cu atenţie vorbele **hil.**

— Stepan Enmolaici nu-i om de condus oşti, ci de stabprln «ârclumi — spunea arhiereul, mormăind supărat. — La beţie mergeţi voi, ori la ocuparea sfântului oraş Moscova ? Pentru fapte mari şi acte eroice, spiritul trebue pregătit prin cuvinte alese, iar nu cu[1] băutură, domnule Gdâş. Dumneata ai vrea să-i îmbeţl până şi pe călugări. Nu e bine deloc, domnule, chiar de- foc nu e bine...

Zărindu-l pe Straub, sublocotenentul agită mâinile împreunate şi spuse grăbit:

— Binecuvântează-mă, părinte, că vreau să mă duc la neamţul ăla să mă cert cu el!

Arhiereul îl binecuvântă şi, supărat, îi întoarse spatele.

De cum dădu cu ochii de Vera, Gdâş exclamă ceva nedesluşit, făcu un gest care exprima temere şi suferinţă. Apoi s© repezi la trăsură şi se rezemă de ea, fixând stăruitor femeia. Cunoscând obiceiurile lui Gdâş, vizitiul opri caii. Acum.se putea vedea 'bine că ofiţerul era 'beat mort. Lingându-şi buzele şi strâmlbându-se, fără a încerca să-şi ascundă poliţele, Gdâş spuse:

— Sfinţia sa doreşte să meargă cu prapuri în fruntea trupelor... Vreţi să vedeţi' ce va ieşi de aici ?

Şi deodată puse mâna pe genunchiul Verei :

— Ce-aţi vrea să v'aduc din oraş, domnişoară?

— E soţia mea — scrâşni tremurând Straub.

Dar Gdâş, fără să-şi ridice mâna şi fără să-şi schimbe măcar zâmbetul acela prostesc, repetă:

— Ce porunciţi, doamnă, să v'aduc din Ţariţân?

Oricât ar părea de surprinzător, Verei îi plăcu tonul acesta intenţionat servil. Numai Straub se simţi jignit peste măsură^ văzând că urmele oboselii îi dispăruseră de pe faţă şi că răspunde ridicând din umeri, cu un gest impertinent şi desgustător:

— Parfum. L-am uitat pe-al meu acasă, în noptieră...

— Daţi-mi adresa locuinţei dumneavoastră şi vă voi aduce la picioare întreg mobilierul cu pat du tot !

Straub dădu un ghiont vizitiului şi porunci furios f

— 'Mână !

6

Nu-i deajuns să ai aprobarea pentru muniţii şi echipament,, trebue să'le şi obţii. Parhomenco fu nevoit să se răstească la cei de la depozite, să le vâre în ochi aprobarea, să străpungă zidul indiferenţei, să ameninţe că va chema Cremlinul la teleton •şi să-i sperie arătându-le doar maşina lui Ilici. Îi venea greu să: discu'te cu administratorul depozitului. Mai degrabă, i-ar fi plăcut să stea de vorbă cu muncitorii, dar socotea nepotrivit să li se adreseze direct. Gând vreunul dintre însoţitorii săi îl sfătuia să facă scandal împotriva birocratismului, el răspundea:

— Trebue să le Impun eu singur disciplina care se cuvine.

În cele din urmă, Izbuti să formeze o garnitură, hotărînd paza din „ifamiliştii" care duceau mai mult dorul după casă. Când trenul plecă, rămase mult timip pe peron, fluturându-şi chipiul. Sivacev, care însoţea trenul, avea misiunea să facă transbordarea transportului pe şlepuri sau ipe vapor şi să-i ducă neîntârziat la Ţariţân. După felul cum lucrase la Moscova, Sivacev se arătase om priceput şi Parhomenoo era încredinţat că va duce încărcătura la destinaţie în cel mai scurt timp posibil.

Panhomenco dădu[1] drumul maşinii lui Ilici; pe când se uita după tramvaiul cu care se putea duce la barăcile holericilor, ca s'o vadă pe Haritina Grigorievna, se trezi cu şeful biroului. Ştergându-şi cu mâneca sudoarea de pe 'frunte şi de pe gât, acesta îi raportă :

— Iar refuză, Alexandru Iacovlevlci...

— ¡Ce refuză ?

— Cartuşierele... Nu vor să mai dea. Iar din numărul total de cămăşi au mai redus cinci sute de ¡bucăţi...

— Cinci sute de ¡bucăţi ?1

Fu nevoit să alerge ia atelierele de confecţii, apoi la responsabilul atelierelor, dar cămăşile şi fuseseră eliberate pentru ¡frontul cehoslovac... După ce izbutii înafânşit să obţină din nou cele cinci sute de cămăşi, trebui să fugă la uzină. Aşa trecură două nopţi fără să fi putut închide ochii; în cea de-a treia noapte apucă să aţipească vreo jumătate de oră într'o sală de aşteptare şi de albia într'a patra zi de dimineaţă izbuti să ajungă la barăcile holericilor.

Baraca holericilor se aitla la Ordânca. Era o clădire mare de cărămidă în formă de potcoavă. Aci, nu demult, fuseseră ţinuţi caii, căci întreaga curte aparţinuse unei societăţi de transporturi. Deasupra grajdurilor, în nişte cămăruţe joase, fără ¡ferestre, trăiau' înainte căruţaşii. Acum şi grajdurile şi camerele de locuit erau pline cu bolnavi.

Sentinela dormea lângă poartă, pe un butoi, ţinându-şi arma între picioare. Dormea atât de adânc, că l-ai ¡fi putut duce oriunde fără să simtă. În curte mirosea a balegă şi a fenol.

Doctorul, un om cu barba lungă şi cu Ifruntea 'bombată, dormea şi el cu capul pe un vraf de reţete. Ţinea; o mână întinsă pe u'n carnet îngust cu Index alfabetic pe margine. Panho- menoo înţelese eă trebue să fie repertoarul cu numele bolnavilor. Deoarece era .prea de dimineaţă, nu se îndură să-l trezească pe doctor din somn. Trase deci cu băgare de seamă repertoarul de sub mâna lui şi căută singur numele nevestei. Hari'tina Panhomenoo nu fiigura în tabel... Atunci se 'hotărî să-l scoale pe medic. II sgâlţâl multă vreme fără niciun rezultat. În cele din urmă, auzindu-l, apăru sanitarul.

— Nu-l trezi! Acum trei zile i-a muri't băiatul de holeră. De atunci s'a tot Chinuit făiră somn...

— În ce salon e Haritina Parhomenco?

— Nu Parhomenco, ci Pahomova! — replică sanitarul, privindu-l cu oohi obosiţi.

— Nu Pahomova, ci Parhomenco.

— Se poate. Cine mai stă s'o priceapă ?... Că doar au adus-o la noi în nesimţire. Vezi în salonul II. E scris numărul cu cretă pe uşă. — Oftă, îşi frecă necăjit capul şi scuipă. — Ce de bolnavi în fiecare zi I... Nu mai prididesc să moară. Multe am mal văzut în viaţa mea pe 'fronturi, dlar mai afurisit lucru ca holera asta, nici că există.

Salonul II era sus ; avea uşa căptuşită cu pâslă. Când Parhomenco o deschise, îl izbi un miros înţepător de iodo- iorm; într'un ungher se auziră gemete: cineva cerea apă. Parhomenco luă o cană cu apă din

căldarea de lângă uşă şi i-o duse la pat. O bătrână cu părul lung şi cărunt prinse cu mâini lacome cana, îşi deschise larg gura încinsă şi începu să înghită fără oprire.

Parhomenco îşi roti privirea asupra celor opt paturi, dar întunecimea odăii îl împiedica s'o recunoască pe Haritina Grl- gorievna.

— Haritina 1 — strigă el încetişor. Tina 1

Femeia din patul vecin cu al bătrânei înlătură ştergarul ud de pe frunte şi deschise ochii. Şi deodată, faţa-i slabă, atât de cunoscută şi de dragă lui Parhomenco, se lumină. El se aşeză ,pe marginea patului, ţinându-i mâinile într'ale lui şi des- mi erdându-le în şoaptă :

— Ţine-'te bine, Tina... După câte am aflat, o să-ţi dea drumul curând...

— Miroase a cai; altfel ¡nu mi-e rău — şopti ea abia inişeându-şi buzele, încât trebuia să-ţi pleci urechea ca s'o auzi. — Cum încep să aiurez, mi se pare că mă aflu sub copitele cailor căzăceşti... Ce fac copiii ?

— S'au plimbat cu maşina lui Ilici şi au fost tare încântaţi. Azi o să-i spăl; sunt murdari ca nişte ţigănuşi.

— îmi închipui — suspină ea adunându-şi cu efort mâinile peste plapomă. — Când mă simt ceva mai bine, mi-aduc mereu aminte de franzela albă cu Sare ne obişnuisem la Samara. Pâinea de-aici e neagră şi amară... Tu cum o mai duci ? Doar eşti deprins să mesteci repede mâncarea. Cum.faci acum?

— Mestec şi eu când am timp. Când nu, înghit ca lupul flămând. — Şi, ca să-i mai dea curaj, râse uşor.

Ea îi înţelese gândul şi se împotrivi: '

— Nu căuta să mă încurajezi, Saşa...

închise ochii.

— Îţi mulţumesc c'ai venit să mă vezi. După muniţii, da ? O să-l alungaţi pe vrăjmaş ?

— O să-l alungăm.

— Ai grijă de tine, Saşa. Dacă mor eu, copiii rămân în seama ta...

Atunci el scoase telegrama pe care abia o trimisese lui Stalin şi prin care raporta că, pe lângă cele douăzeci de milioane de cartuşe obţinute, mai căpătase alte zece milioane.

— Cred că azi-mâine o să mai fac rost de vreo douăzeci de milioane[1].

— Ce bine-ar ifi ca fiecare glonţ să-şi nimerească ţinta I — spuse ea, rostind cu greu cuvintele; se vedea că se strădue să ia parte la preocupările lui.

Îi venea greu să vorbească şi pe frunte îi apărură broboane de

sudoare. Totuşi repetă :

— Dacă fiecare glonţ şi-ar nimeri ţinta, ar fi deajuns şi o jumătate de milion. Să-i înveţi să tragă pe soldaţii tăi, să începi nişte lecţii de trageri...

— Tranşeele sunt cele mai bune lecţii.

— Ei, da...

Şi închise ochii.

Parhomeneo îi vârî sub pernă un pacheţel cu câteva bucăţele de zahăr lega'te într'o batistă, şi plecă.

Pe trepte, doctorul se spăla turnându-şi apă pe cap.

— De ce nu ţi-ai luat halat ? — îl întrebă el pe Paihomenco, a6vârllndu-şi spre spate .părul ud şi lucios. — Dar de altfel nici nu sunt 'halate. Eşti de ipe aici ?

— Nu, dini Ţarlţân:.

— Atunci de ¡dumneata nu se lipeşte nici ciuma, dară mite holera. Care e numele -bolnavei ?

— **'Parhomenco.**

— Bravo 1 A scăpat.

Şi amintindu-şi probabil de fiul său mort, plecă ochii, se întoarse, se apropie din nou de butoi şi-şi stropi părul cu apă.

Parhomenco îi strânse mâna şi schimbă vorba.

— .Dac'aş mal găsi vreo zece milioane de cartuşe...

— -Ce să găseşti ?

— Cartuşe.

— Îţi scriu imediat o reţetă.

— Dar dumneata eşti vesel — spuse Parhomenco, pri- vlndu-l cu respect şi zâmbind uşor ca să arate că preţueşte stăpânirea de sine a doctorului.

Acesta zâmbi şi mai 'glumi odată :

— Ştii doar că în barăcile ¡holerlcllor sunt trimişi ca doctori 'tot boierii. Peste cinci zile să vii să-ţi iei nevasta. La revedere 1

În aceeaşi zi, Parhomenco trimise la Ţariţân un nou tren cu muniţii. Cu toate! că vagoanele nu erau complet încărcate, el se simţea nespus de mândru. 'De astădată le primise fără nido bătaie de cap, iar trenul considerat special plecase imediat.

Prin 'firul secret şi rezervat al Consiliului Militar se anunţa că la 18 August se descoperise la Ţarlţân un complot contrarevoluţionar şi că fron'tul, împărţit acum iîn trei sectoare, fusese stabilit pe traseul căli ferate de centură. În ziua de 19, comunicatul vesti că Bechetovca e atacată cu furie de duşman, că toată localitatea e în flăcări, dar că telegrafii ştii rămăseseră neclintiţi la posturile lor; deasemeni că la Astrahan se răsculaseră gardiştii albi în (frunte cu colonelul Macheev. Erau tocmai acele unităţi care urmau să fie deplasate pe frontul

Ţariţânului. Deşi capii răscoalei fuseseră împuşcaţi,, nu se ştia dacă unităţile lor mal puteau Ifl trimise şi dacă s'ar mai fi putut conta pe ajutorul lor. La 21 se anunţă descoperirea unui nou complot în Ţariţân. Răscoala fusese plănuită şi trebuia să izbucnească la orele 2 noaptea, în timp ce se schimbau gărzile. Şefii răscoalelor, care. întreţineau legături cu emisari străini fuseseră arestaţi. Deasemeni fură descoperiţi îngropaţi în pământ nişte saci conţinând suma de nouă milioane de rulble, Ibani puşi la dispoziţie de către nemţi. . La 22 August, se anunţă deaisemenea că a izbucnit o răscoală la Bechetovca. Răscoala era condusă de socialistul-revolluţionar Suhacev, un fost comandant de detaşament. Şi aceasta a fost înnăibuşi'tă, iar conducătorii executaiţi.

În aceeaşi zi veni o telegramă de la Sivacev. Toată Încărcătura fusese transportată pe un vapor. Telegrama se ^termina astfel : ..Motoarele sunt sub presiune. Pornim spre Ţa- riţân. Sivacev!”

7

La conferinţa care avu loc lîn ziua de 19 August la Ţari- ţân, conferinţă la care participară toţi reprezentanţii organizaţiilor raionale ale Partidului Comunist, reieşi foarte dar că la Beohetovca şi în împrejurimi e ceva care nu merge, dar ce anume nu se ş'tia încă. Era ceva ce părea oarecum ciudat : socialistul-revoluţionar Suhacev, comandantul detaşamentului, care nu nutrise niciodată prea mare simpatie faţă’ de comunism, hotăilîse din senin să adere la Partidul Bolşevic.

Peste puţin timp se anunţă că unităţile de cazaci albi presează spre Sud cu intenţia de a izola grupul „Salsc”, şi de a ajunge trecând prin Beohetovca, la SareDta. Bechetovca era apărată de înălţimile Tundutovo. La poalele înălţimilor se a'fla detaşamentul lui Terenti Lamâoev, care primi ordin delà comandantul diviziei să le cucerească.

•Ca şi majoritatea unităţilor aflate pe front, detaşamentul lui Lamâoev, încă din primele zile ale formării sale, nu mai ştia ce-i odihna. Nu mai departe decât cu două zile în urmă, dăduse o bătălie crâncenă contra batalioanelor de junkeri. Toate satele din regiunea stăpânită de detaşament gemeau de soldaţi răniţi. Până şi în pieţele satului erau instalate corturi sanitare. Supravegherea lor o avea Liza, iar atunci când i se spunea lui Lamâcev : „Ostaşii refuză să se evacueze în spatele frontului”, el era convins că asta se datoreşte numai faptului că îi îngrijeşte Liza. Lamâoev se silea chiar să ascundă

numărul răniţilor şi, deşi avea mare nevoie să-şi completeze rândurile, tăcea chitic.

Comandantul de divizie rămăsese uluit de rezerva cu care Lamâcev primise ordinul de atac, tocmai el pe care, până atunci, orice ordin de a intra în luptă îl umplea de 'bucurie. În afară de asta, comandantul diviziei mai era indispus şi de faptul că Lamâcev, deşi făgăduise să pună la dispoziţia apărării Ţari- ţânului toate tunurile sale, reţinuse totuşi două din ele. E adevărat că aceste tunuri se găseau într’o stare de plâns, însă comandantul diviziei socoti că treime să-i raporteze lui Voro- şilov despre purtarea şi rezerva lui Lamâcev.

Seara, în locuinţa preotului, cu perdele înflorate , şi cu muşcate în fereşti, unde Lamâcev locuia împreună cu fiica şi ginerele său Gaivoron, sună telefonul de campanie şi Lamâcev auzi vocea lui Voroşilov :

— E absolut necesar să luăm înălţimile Tundutovo, oricâte sforţări ar trebui .depuse. Vei porni cu unităţile de sub comanda dumitale! Ai înţeles ordinul meu, tovarăşe Lamâcev ?

— Am înţeles — răspunse în silă Lamâcev, cu o voce tărăgănată.

Deşi telefonul funcţiona destul .de prost ca să nu te mal gândeşti la nuanţările glasului, mulţumindu-te că măcar puteai înţelege cuvintele, — Voroşilov pricepu totuşi că Lamâcev e nemulţumit de ceva.

Şi Voroşilov repetă:

— Execuţi întocmai ordinul !

— Vom lua măsuri.

— Nu „vom lua măsuri”. Te întreb dacă până mâine vei Îndeplini ordinul meu.

— Până mâine? Asta înseamnă azi...

— Da, asta înseamnă azi.

— În momentul de faţă, în sector are loc un duel de artilerie. Dacă vă referiţi la cele două tunuri pe care le mai am, n’o să pot să vi le trimit astăzi, pentrucă...

— Răspunde-mi deschis, Lamâcev: vei executa ordinul meu sau nu ?

— II voi executa.

— Răspunzi cu capul de executarea lui ?

— Răspund.

— La revedere, Lamâcev.

Convalescenţii! se plimbau pe străzi. Cei greu răniţi gemeau prin case. Lamâcev ieşi ipe stradă, privi în lungul ei şi oftă. Apoi, scărmănându-şi părul creţ, se aşeză pe iarbă. Pe banca de lângă gard şedeau şi fumau comandanţii, prăfuiţi şi istoviţi. Lamâcev repetă ordinul lui Voroşilov şi se uită la comandanţii săi.

— N'o să rezistăm mai ales în flancul drept — spuse comandantul unui regiment, un om cu părul lung şi mustăţile scurte. — Flancul drept e format numai din infanterie.

— Şi ia stânga e la fel — întregi altul. Cu forţele pe care le svârle cadeţii în foc, nici dracul nu-i mai poate opri.

Gaivoron, comisarul sectorului, îi aruncă o privire pătrunzătoare ceîui de-at doilea, şi interveni :

— Iar mâine tovarăşul Stalin va trimite aici un delegat pentru .colectarea cerealelor. Centrele de colectare trebue să-i predea 15.000 de puduri.

— Ce cereale sunt aici ? — făcu încurcat unul clin comandanţi.

— Lasă, Petea. Ştii 'bine că depozitele de cereale se găsesc dincolo de înălţimile Tundutovo. Dealtminteri, tovarăşi, vă priveşte dacă vreţi să daţi grâul celor flămânzi din Ţariţân, ori să-l lăsaţi pe mâna cadeţilor... Numai că atunci nu trebue să vă numiţi bolşevici !

În timp ce primul comandant, cufundat în gânduri, îşi bătea picioarele pe pământul tare şi uscat, al doilea informă :

— Prizonierii declară că avem în faţa noastră unsprezece regimente, din care jumătate sunt constituite din oifiţeri.

— Inamicul — replică însă Gaiyoron — e ca pasărea : în captivitate cântă mai tare. Atunci să mi-l numeri !

Deodată comandantul cu părul lung se sculă în picioare şi zise hotărît :

— În ceea ce priveşte regimentul meu, îmi iau angajamentul că va da împuternicitului delà Ţariţân 6.000 de puduri de grâu.,

Lamâcev arătă cu mândrie spre cel cu părul lung :

— Iată ce dârz e. Pilda lui să fie urmată şi de celelalte detaşamente. Vasia, ehiamă-l pe secretar ca să întocmim ordinul.

Veni secretarul subţirel şi chel. El scrise ordinul lui La- mâcev, agitând repede peniţa şi înmuind-o egomotos în călimară. lin acest ordin se prevedea ca un regiment de cavalerie şi un batalion de infanterie, întărit cu o baterie, să pătrundă în spatele cadeţiior. La răsăritul soarelui, soldaţii care aveau să răzbată, urinau să deschidă ¡focul iîn salve.

Secretarul reciti ordinul. Lamâcev scoase ceasul, deschise capacul de argint masiv şi se uită la arătătoare. Apoi îl închise şi se adresă celorlalţi :

— Semnalul de atac va fi dat prin salve de foc. Află, Vasia, că e ultima dată când îmi mai comand bateria. După aceea o trimit la Ţariţân. Şi aşa, tovarăşi comandanţi şi comisari, când o s'auziţi salvele, înseamnă că ai noştri se află în spatele inamicului. Atunci treceţi şi voi la atac. încolo, o să vă văd şi eu cum porniţi ! Şi completă cu glas mai puternic: Ordinul să fie citit de îndată la toate unităţile... ca o salvă [1] ..

După plecarea subalternilor săi, cuprinse cu o mână talia lui Gaivoron :

— Hai :în casă, Vasia. Am nişte ceai capturat de la cădeţi. Golim un samovar şi-âpoi... la datorie!

Fiind singuri în cameră, Gaivoron îl întrebă :

— Crezi că vor reuşi ai noştri să ajungă în spatele cădeţi lor ?

— Ce să ajungă frăţioare !?... Cu ariergărzile pe care le au ăştia, ca forţe... exact ca pe frontul de Vest. Duşmanul e foarte puternic.

— Dar ordinul tău, Teren ti Savici...

— Ordinul l-am dat doar pentru a ridica moralul soldaţilor. Inain'te însă de a începe atacul, mai dau un ordin, prin care opresc marşul în spatele duşmanului. Or să tragă băieţii undeva câteva salve în aer şi apoi OT să ducă tunurile la Ţariţân. Dar de la ele mai aştep-, o ultimă plăcere.

— Ce plăcere ?

Lamâcev îşi turnă ceai în farfurioară, suflă în el cu voluptate şi răspunse cu un zâm'bet şiret:

— -Lavruşa i-a recomandat fetei mele un bărbat bun, liniştit, care nu bea... — Muşcă o bucăţică de zahăr şi o eupse cu plăcere. — Dar care are un singur defect: înţelege prea încet, de parc’ar trece o apă din sloi în sloi... O să-l pocnesc încă odată peste bot ,pe duşman : iată plăcerea pe care o aştept. Ce se tot bagă în socialismul meu?

Şi Lamâcev scoase din nou ceasul său mare de argint, î! deschise cu sgomot şi zise:

— E timpul să ne adunăm.

8

În 'Fiecare zi, de îndată ce contenea vuietul sirenei, toată populaţia oraşului pleca pe front. Se opreau fabricile, instituţiile, atelierele, magazinele, vapoarele, se goleau staţiile de cale ferată şi casele. În oraş rămâneau doar copiii şi bătrânii, dar şi aceştia aveau sarcina să-i supravegheze pe burghezii puşi să sape tranşee la periferii, precum şi pe complotiştii aflaţi în închisori.

Era o zi mohoilîtă. Nori grei împânziseră cerul. Când automobilul

lui Voroşilov se. apropie de colina de pe înălţimea căreia se putea vedea postul înaintat de observaţie, se des- lănţui deodată unvânt puternic şi stropi grei de ploaie în cepură să cadă. Tufişurile liliachii, în dosul cărora se afla postul de observaţie al comandamentului, se şterseră din vedere din pricina ploii, astfel că orizontul se apropie chiar de colină.

Prin ' sgomotul ploii se auziră glasuri şi ropot de copite pe pământul încă tare. Apărură cai, artilerişti cu capetele acoperite în glugi din pânză de cort şi, printre ei, ţeava unui tun de un verde închis. Când 'tunul sè opri, se auzi vocea artile- ristulu'i grăbit să-şi sfârşească povestirea :

— ...Şi atunci am luat două mături de nuiele şim'am dus la baie... Şi aveam o căciulă dinblană de oaie calmucă, roşie- tică, numai cârlionţi. Gazda mea fusese negustor mare, furnizor ori vreun bucătar de birt care se ţinea într'una de şotii...

— Sunt unii care ştiu să ia viaţa în glumă — grăi cu dispreţ alt artilerist înalt şi bărbos, care ascultase probabil de multe ori aceeaşi istorie.

Voroşilov se apropie de tun.

— A cui e bateria?

— A lui Lamâcev, tovarăşe comandant.

— Aiţi ocupat dealurile delà TundutOvo ?

— Nu ştiu nimic. Noi am ¡fost instalaţi ceva mai laoparte, .am tras, apoi ne-am îmbarcat în vagoane-platformă şi am pornit spre Ţariţân.

Voroşilov strânse din buze şi se urcă în maşină. Între timp, se apTopie comandantul artileriei, a cărei misiune era să intervină cu un baraj de foc ¡în clipa când albii aveau să declanşeze atacul principal şi hotăritor. Faţa sa 'largă şi blândă ■era emoţionată. Căutând să ridice capişonul mantăii, pentruca apa să nu-i atingă obrazul, i se adresă lui Voroşilov oarecum întrebând şi totuşi aFirmând :

— Nu mai sunt aceleaşi lanţuri de trăgători. Acestea sunt tari.

Voroşilov făcu semn din cap. Astfel comandantul pricepu că nu era cazul să bareze retragerea lanţurilor de trăgători care se apropiau, pentru a nu trăda poziţia şi numărul tunurilor, şi pentru a economisi muniţii.

— Dă-i drumul — spuse Voroşilov şoferului. — Spre Be- •chetovca.

Automobilul mergea dealungul căii ferate, pe un drum de care. Ploaia se mai potolise. Pe linia ferată trecu, cutremu- •rându-se, un tren blindat, care lucea peste tot din pricina ploii. Cu o zi înainte, la 21

August, se aflase că generalul Mamontov îndreptase spre Bechetovca patru regimente de călăraşi. Situaţia satului Bechetovca îl neliniştea pe Voroşilov. În schimb comandantul detaşamentului delà Bechetovca, Suha- -cev, se străduia să-i calmeze pe toţi cu o vorbărie cam •ciudată. La toate întrebările, răspundea : „Totul se va realiza în timpul cel mai scurt". Comisarul armatei, Sceadenco, se afla la Gromâslavca, unde rămăseseră şapte companii şi artileria. El formase un singur regiment cu misiunea de-a apăra calea ferată care. mergea spre Sud. Voroşilov hotărî să se ducă personal la Bechetovca, pentru a verifica situaţia şi a mai afla ce se întâmplă cu Lamâcev. îndeosebi despre el nu ştia nimic nici comandantul diviziei, nici al brigăzii, iar sta'tul său major răspundea : „Tovarăşul Lamâcev se află pe înălţimi, însă legătura cu [x]el este întreruptă".

— Ne întoarcem până diseară ? — îl întrebă Voroşilov pe şofer.

— Sper să ne ajungă benzina, Iar dacă nu ne-o ajunge,

mai turnăm ceva gaz. N'aveţi nicio grije, că la urma urmei punem şi cvas — răspunse şoferul râzând.

Ploaia stătuse. Crăpăturile care apăruseră pe pământ din» cauza arşiţei de vară păreau mai lugubre ca oricând. Norii alergau vertiginos, depărtându-se spre orizont. Din spre văi musteau atome puternice de pelin, iar pe deluşoare se legăna, năgara, inundată parcă de,o lumină argintie mată. Huruitul motorului acoperea ţârâitul greerilor şi stârnea graurii trandafirii şi .prepeliţele de pe marginea drumului. Şoferul, îmbrăcat în pantaloni largi roşii şi cu o cămaşă cenuşie descheiată, se întoarse spre Voroşilov arătând spre câmpie:

— Sunt dropii pe aici, Climent Bfremovici ! Cum e crapul peştele cel mai de preţ al râurilor, aşa e dropia pasărea cea- mai de preţ a stepei.

Când automobilul ajunse aproape de Bechetovca, din spre: moară le ieşiră înainte trei călăreţi cu banderole roşii pe braţ.

— Din ce unitate sunteţi ? — întrebă Voroşilov.

— Din unitatea lui Lamâcev — răspunse linul dintre ei...

— Şi pentru ce v'aţi pus banderole roşii ?

— Pentrueă pe aici rătăcesc mulţi rebeli cu banderole albe.

— Ce fel de rebeli ? Ia du-te şi-l dhiamă pe comandant..

Automobilul intră într'o piaţă. Dintr'o ulicioară, ieşi călare pe armăsarul său spumos, Terentie Lamâcev. Purta o cămaşă roşie, avea' chipiul găurit de gloanţe şi sabia scoasă.

— Da' tu de ce nu eşti pe înălţimile delà Tundutovo? — seră sti Voroşilov.

Lamâcev îl salută, băgă sabia ,în teacă şi spuse :

— Aş vrea să ştiu cum ai fi procedat dumneata, tovarăşe-Voroşilov, când în spate inamicul arde Bechetovca, provoacă rebeliuni, îi spânzură pe comisari şi incendiază cheiurile Vol- gei? Mă îndoesc că într'o astifel de situaţie, ai fi putut privii liniştit de pe înălţimile delà Tundutovo.

— Prin urmare ai ocupat înălţimile ?

— Le-am ocupat.

— Şi acum ?

— Le-am dat înapoi.

Voroşilov se ridică în picioare, ,în automobil. Pe platou; apăruse o unitate de infanterişti. Lamâcev nu se uită în spre. ei, semn că nu erau soldaţii lui.

— Dar ăştia ai cm sunt ?

— Ai lui Sceadenco. I-a adus din Gr oimâ slavca.

— Reiese că n'ai avut pentru ce să cobori de pe înălţimile delà Tuniduitovo. Ciine a sosit întâi la Bechetovca?

— Lor le-a venit mai uşor — răspunse cam încurcat La-■mâcev. — Spre Abganerovo au mers cu trenul, pe când noi am lua't-o pe jos prin stepă.

Scoase chipiul, îşi netezi părul şi rosti :

— Am auzit că şi la Nord s'au mai îndreptat lucrurile, ■tovarăşe comandant. Aud .că şi centrul se bate bine.

Voroşilov îl privi ţintă în ochi.

— Vei ocupa din nou înălţimile delà Tundutovo?

— Desigur, o să le ocup.

— 'Când ?

— Mâine pornim la atac.

— Nu mâine, ci chiar acum !

— Tovarăşe Voroşilov, toată dimineaţa am luptat ca să-l scoatem! pe duşman din .poziţie. Iar până'aci am făcut peste -douăzeci de vers'te...

— Bine-aţi făcut că i-aţi snopit pe rebeli. Dar acum tre- bue să vă duceţi înapoi. Dacă şovăiţi, merg cu voi.

Lamâoev se ui'tă la el cu coada ochiului şi tăcu. Şoferul Interveni :

— Tovarăşe comandant, până la înălţimi ne mai ajunge benzina. Dar înapoi, în niciun caz.

— Cum s'ar zice, aveţi nevoie de un cal şi de escortă, tovarăşe comandant? ■— zise Lamâcev gânditor.

— Dacă nu sunt cai, pot să merg şi pe jos..

— li drept, căluţii noştri sunt cam slabi — grăi Lamâ- ■ccv, bătâiitlii-l .peste coamă pe superbul* său Bercut. —Nu ne-o luaţi în nume de rău. Po't să le comunic băieţilor de pe front treaba asta ?

— Comunică. Ciudat om mai eşti şi tu, Lamâcev — zâmbi Voroşilov. — De ce nu mi-ai dat o telegramă ?

— Astăzi şi telegraful minte — răspunse Lamâcev. — Dae'aţi şti ce s'a petrecut la Suhacev... Are un secretar fricos, nu vrea să moară, nu mai ştie cum să miorlăe, cere iertare ! Şi uite, aşa se pregăteau ei să le facă haidamacilor de cădeţi ■câte un dar pentru ofensiva lor...

Arătă spre calul său bine hrănit, mătăsos şi voios, care iu adus lângă automobil.

— Din ăştia avem aici o herghelie întreagă.

— De unde au apărut?

— I-a trecut de dincolo de Volga un negustor burjui. — Şi apoi spuse grăbit, gândindu-se că poate flecăreşte prea: mult: — Pot să-i opresc pentru detaşamentul meu, tovarăşe" comandant? Doar o să dau

ochii în luptă cu generalul de cavalerie Mamontov.

— Câţi cai sunt ?

— N'am avu't încă timp să-i înnumărăm, — răspunse La- mâcev în silă şi, întorcându-se spre Gaivoron care tocmaf apăruse, ordonă: — Du-i pe puşcaşi înapoi. Spune-le oamenilor că le dau cai, aşa că nu rămâne decât să-şi procure şei... Şi fii, şi iu mai vesel, măi băiete!

Era cam supărat pe Gaivoron. Gaivoron fusese însărcinat personal să ducă bateria la staţia Voropanovo. El însă în- cărcase bateria pe o platformă şi se întorsese.

„Degeaba îl mai înveţi . şi pe ăsta, se gândea Lamâcev.. În loc să aibă grijă de tunuri, visează la glorie. E îngust la- minte, asta e”.

Soldaţii ştiau acum că Voroşilov- merge cu ei şi primii cinci kilometri îi străbătură cântând ; alţi cinci kilometri îi' făcură aducându-şi aminte întâmplări din luptă, cum îl alungaseră pe duşman de pe înălţimile Tundutovo şi cum îi sdro- biseră pe rebeli la Beohetovca. Dela o vreme, însă, zăpuşeala şi praful care la amiază se înteţiseră nespus de mult, şi târâitul neîntrerupt al greierilor, deveniră aproape insuportabile. Oamenii alergau în tăcere, căutând să învingă covârşitoarea moleşeaiă de somn. Bocancii grei păreau plini de plumb topit, ochii erau arşi de lacrimi, uscaţi şi obosiţi.

— E grozav de bine, măi flăcăule, că Voroşilov e cu noi — spuse încet Lamâcev, aplecându-se uşor spre Gaivoron. — Cu el băieţii vor ajunge mai repede pe înălţimi. Cum o să-l îndepărtez însă de acolo .— asta-i întrebarea 1

— Pentru ce?

— Dar dacă, ferească Dumnezeu, îl nimereşte vreun glonte? Ce ruşine va cădea pe brigada noastră, fără să mai spunem de toată armata! Te rog, Vasia, când o să pornim la atac, să-î înconjuri cu o escortă de soldaţi, iar tu încearcă să mergi alături de mine. Să fim ca un scut în faţa lui!

Apărură înălţimile de la Tundutovo golaşe pe alocuri, cu căciuli de tăvălugă de o cuibare ştearsă, pământie. Cadeţii se fortificaseră acolo cu mitraliere, iar unităţile lor de avangardă respinseseră trupele noastre de protecţie, până aproape de marginea satului, unde se aiflau statul major şi ambulanţa. Puşcaşii aşteptau în tăcere. Din rânduri se auzi o voce obosită.

— Ţinuturile acestea sunt sărace, în păduri. Iar locuitorii, săraci la. minte. Trebue să-i batem, până n'o mai rămâne nimic din ei.

Se însera. Ostaşii băură câte o cană cu apă...

— Nu te uita la ei că sunt aşa de prăfuiţi... — îl preveni Lamâcev pe Voroşilov. — Sufletele lor nu sunt îmbâcsite încă.

Şi strigă „ura“, ,cu o voce atât de proaspătă şi de veselă, încât şi răniţii reluară acel strigăt înălţător, minunat şi solemn.

— Cu un astfel de strigăt nu se poate să nu ocupi înălţimile! — se entuziasmă Voroşilov. Iar Lamâcev, dându-şi pe spate capul rotund, cu păr creţ şi cu ochi mari, albaştri, strigă ■din toată puterile:

— Tovarăşi înainte pentru Patria noastră Roşie! înainte pentru cauza lui Lenin!

— „Le-nin!“ răsună ecoul în stepă. Apoi acelaşi ecou se smulse din sat, îi alungă pe cazacii albi, se apropie de poalele înălţimilor şi se ridică spre cerul înalt, de un albastru adânc. Acelaşi ecou, revenind parcă de o sută de ori mai puternic, se ciocni de răpăitul sguduiitor al mitralierelor, de .gemetele răniţilor, de strigătele luptătorilor, de zăngănitul săbiilor şi de sgc- motuJ .pietrelor, acoperite cu sânge, răscolite de picioarele fugarilor învinşi şi rostogolite pe pante.

Cont nu and’ să strige „ura”, Lamâcev îl făcea mereu atent pe Ciaivoron asupra lui Voroşilov care întrecuse escorta şi o luase înainte.

Calul lui Voroşilov se poticni — probabil rănit. Comandantul sări repede pe alt cal, adus de un soldat din escortă. Atunci Gaivoron dădu bici calului său, pentru a i-o lua de rândul acesta înainte. Dar de unde! Voroşilov gonea din nou în faţa lui! Biciuindu-şi calul, Gaivoron aminti cuvintele preferate ale lui Parhomenco, comandantul şi prietenul, său, într’un strigăt clocotitor:

— înainte — şi punct!

— Şi punct! — repetă Voroşilov, ridicând sabia şi punând, „punct“ vieţii unui gardist alb. -

Custura arcuită şi lucitoare a lunii spintecă şi spulberă, ultimul nor. Cerul se limpezi. Călăreţii se uitară în jurul lor,, ca şi cum ar fi văzut pentru prima oară spaţiul cuprins de lumina lunii. Se strângeau armele capturate şi caii, se numărau, prizonierii. O voce plină, linguşitoare, repeta într’una: „Cetă- ţene comisar, notaţi că am studii superioare şi pot fi de folos. Republicii. Sovietice“.

— Parcă i-am curăţat cu greblele — rosti Voroşilov, respirând greu şi fericit. — Ei, Lamâcev, spuneai că n’o să ajungem» astăzi pe înălţimi. Cât despre mine, dragul meu, trebue să mă. duc înapoi. Ai ceva apă de băut?

— Am cvas în bidon... Credeam că va trebui să ne batem până la noapte, .că ni se va usca gâ'tlejul, şi... vru să mai adauge Lainâcev, dar un ultim glonte rătăcit-lovi pieptul calului său şi Bercut, ridicându-se de câteva ori în două picioare, se- prăbuşi apoi greu la pământ.

Lamâcev, cutremurat şi sughiţând, .pipăia pieptul nemişcat al lui Bercut pe care-l iubea nespus de mult.

Voroşilov se apropie în fugă de Lamâcev, tremurând şi’ strigând:

— De ce nu te păzeşti, Terentie? De ce nu te păzeşti? Ştii doar ce puţini comandanţi avem şi îngădui să se omoare calul' sub tine? 1 *

Oferindu-i bidonul şi ştergându-şi lacrimile, Lamâcev şopti::

— îmi permit să vă amintesc, tovarăşe comandant, că sub dumneavoastră au fost ucişi azi trei cai.

9

Proviziile aduse cu ei se isprăviră, repede. Fie că mân- caseră mult, fie că mai împărţiseră şi altora, dar în a şasea zi constatară că trebuiau să se îngrijească de alimente. Atunci» i se dădură lui Parhomenco bonuri de masă pentru cantina căminului delà „Me'tropol“. Dar deşi nu prea dădea atenţie la ceea ce mânca, nu-i fu prea greu să observe că mânca foarte prost. Intra în cantină, preda cartela, mânca un fel de zeamă» groasă preparată în două feluri, dintre care unul se numea supă, ia>r celălalt ,,cotlet-pure”, iscălea şi de fiecare dată nu uita să "spună zâmbind:

— Mai multă iscălitură decât mâncare.

Camera mare a căminului era rece, întunecoasă, neprimitoare. Paturile de fier erau atât de apropiate, încât numai mergând puteai trece printre ele, dar şi aşa pantalonii se frecau de fierul patului şi, cum fiecare din ei nu avea decât o pereche, ■această trecere printre paturi enerva. Ferestrele dădeau spre o terasă cu acoperiş de sticlă şi erau permanent deschise, nemişcate. Prin ele răbufneau mirosuri acre ca de mucegai, şi fiindcă acolo, sub acoperişul de sticlă, fusese cândva un.restaurant, se putea crede că burghezii o luaseră la fugă uitând să ia cu ei mâncarea care rămăsese şi se stricase, răspândind un miros urât.

De o parte a patului său avea vecin un om negricios cu -nişte mustăţi lungi aşa de răsucite, că-i ajungeau aproape până fa sprâncene, iar de partea cealaltă, un ţăran de lângă Uf a, veşnic neliniştit. Mustăciosul avea o privire teribil de batjocoritoare. Noaptea tuşea îndelung. Într’una' din nopţi când Parho- menco, luminându-şi calea cu bricheta, se apropie de patul său, mustăciosul se ridică într’un cot şi, căutând să-şi oprească tuşea, întrebă:

— Ei, cum ţi se pare, cetăţene din Ţariţân, e cam cald pe aici, nu ? — Şi, fără a aştepta răspunsul, continuă: — La Aşhabad e mult mai cald, acolo nici n’ai cum să te fereşti de .căldură.

La rândul său, Parhomenco se interesă:

— Eşti din Aşhabad?

• ■ Ce dracu’ să caut acolo? Sufăr de plămâni. — Şi, apu- -.sâiidii-se de piept, îngăimă : — sunt din Arhanghelsc; acolo mai e emu

e cu căldura.

Curând se observă că el vorbeşte cu plăcere despre ţinuturi din ce în ce mai depărtate, dar calde, de parcă ar pluti spre tropice, pe un vapor nevăzut. Căldura şi înghesuiala Moscovei, învălmăşeala ei şi în genera! flăcările care cuprinseseră întreaga ţară — tuturor acestora omul le dădea amploare, lărgindu-le până la marginile întregului glob pământesc. În somn, i se părea că asemeni unui suflător în sticlă, suflă mereu într'un glob mare de flăcări. Deaceea, de cum se trezea — ştiind că plămânii nu-i mai ajung şi-i vine greu să respire — el vorbea despre căldură dar fără nici un fel de invidie, uitându-se dimpotrivă cu drag la pieptul lat al lui Parhomenco, la respira{ia-i liniştită şi puternică.

— Sufli ? — întreba el.

Parhomenco răspundea zâmbind:

— Suflu în trompeta Ierihonului. Pe ici, pe colo, am şi dărâmat câteva ziduri!

Vecinul se aşeză pe pat, scoase o pungă de piele şi-o întinse lui Parhomenco. În cameră, respiraţia celor ce dormeau era atât de regulată şi plină, încât se părea că undeva în apropiere se aflau puse în funcţiune nişte foaie mari şi puternice. Cu un astfel de somn, gândea mulţumit Parhomenco, nu dorm decât oamenii extrem de obosiţi, dar care şi-au găsit dreptatea !

— Desigur, e o porcărie să fumezi acolo unde dorm oameni ca aceştia — mormăi mustăciosul, ghicind gândurile lui Parhomenco — dar n'o să fumăm decât câte una.

— Cred că dacă-i vorba numai de câte o ţigară, n'or să se supere.

Focul ţigării licări mai tare şi vecinul exclamă cu plăcere:

— Ardei

— Chiar că arde! — repetă Parhomenco, înţelegând ceea, ce vrea să spună.

— Iti merg bine treburile ?

— Câte puţin...

— Trebue să-ti reuşească. Bate mai tare cu pumnul în. masă. Oricât ar vrea burghezii şi susţinătorii lor să ascundă însemnătatea Ţariţânului, totuşi, frăţioare, Revoluţia... — şi trase atât de 'tare fumul în ¡piept, încât i se lumină nu numai tata ci şi pieptul şi nasturii de sidef de la cămaşa albă. — Revoluţia Socialistă înaintează cu paşi mari, oricât ar încerca' ei să se împotrivească. Ai oriimit cele cerute în cererea cu numărul 724?

— Am primit — răspunse Parhomenco, zâmbind la gânduî că mustăciosul tinea minte toate numerele cererilor sale.

Mustăciosul zâmibi deasemeni şi trase un ultim fum de ţigară. Apoi zise:

— îmi face plăcere să aflu că ai primit ce-aveai nevoie. Deşii, dacă ar fi să judecăm drept, ar trebui să scuip pe toate astea.

— Păi, de ce să scuipi ?

— Uite de ce : eu am izbutit să ajung azi la un cunoscător în ale bolii mele. Ei, îmi ciocăneşte el pieptul şi mă întreabă: „Unde ai luat boala ?“ „La Peciora“ răspund eu. „Cum asta?” „Uite-aşa, zic eu, ne-au înconjurat albii; pe mine, deoarece eram comisar, m'au înhăţat primul şi, ca să le fie pildă celorlalţi, m'au cufundat într'o copcă şi m'au asvârlit ca pe un peşte într'un morman de zăpadă. Noroc că nu m'au lovit prea tare în cap şi că vremea s'a încălzit repede, aşa că după o jumătate de zi' mi-am revenit“... Doctorul mă mai ciocăneşte, mă mai miroase şi zice apăsat: „Supraalimentatie, zonă temperată sau, cu alte cuvinte, caldă pe malul mării! Altfel, ţi-a sunat ceasul!“ iar eu îi răspund: ,.Şi zona caldă şi cea temperată s'au încuscrit cu albii, aşa că... o să-mi aştept ceasul“. El se- mulţumi să-şi mişte doar barba. Ce să mai spună?

Se lumina de ziuă. Silueta lui gârbovă se distingea limpede şi mâinile lui făceau o pată întunecată pe pernele albastre. Dădu din cap şi spuse cu voce răguşită:

— Culcă-te cetătene din Ţaritân. Mie îmi vine greu să stau culcat, mă înnăbuş. Vorba cântecului: „Fost-ai lele cât ai fost, dar acum eşti lucru prost...“ Dar despre ce vorbeam ? A! Gândindu-imă serios, ar tretbui să scuip pe toate treburile dumi- tale, însă uite că nu pot. Datoria-v datoriei Odată ce-ai pus piciorul pe-o scară, oricât de greu de urcat ar fi, trebue să urci !' Şi ţie o să-ţi vie greu, dar continuă-ţi drumul. Pe polei ar cădea şi un elefant, numai că elefantu-i elefant şi trăeşte vreo trei sute de ani, ba, la drept vorbind, şi mai mult.

începu să tuşească; tăcu câtva timp şi continuă:

— înţelegi probabil că aşa înalt cât eşti, dacă ţi-am lua statura drept unitate de măsură în proporţie de, să zicem, unul la un milion, chiar atunci, în comparaţie cu Lenin, nu vei ocupa din suprafaţă mai mult de un centimetru.

— Ba chiar şi mai puţin — murmură Parhomenco, gata să. adoarmă.

— Poate chiar şi mai puţin. Eu am învăţat singur să desenez. Am fost mecanic la o moară. Şi n'am ieşit nici desenator şi nici măcar nu m'am însurat. Războiul!... Dar, în sfârşit, trebue să observ că duşmanii se lăcomesc după cel mai mic petec de pământ pe care respirăm, ne mişcăm...

Şi- mult timp încă, Parhomenco auzea prin somn cum-mustăciosul continuă să vorbească. Îi se părea că omul acesta nu adoarme, nu pentrucă l-ar .împiedica boala, ci pen'trucă-i e urât să

doarmă şi pentrucă vrea să cuprindă cât mai multe cu privirea. Dimineaţa, când Parhomenco se trezi, mustăciosul nu mai era, plecase. Și Parhomenco se bucură că mustăciosul mai poate să privească această lume minunată pe care amândoi o înţelegeau atât de bine.

Și ziua arăta frumoasă! Cerul era limpede, luminos, lipsit de nori, ca un văl străveziu. În toate ziarele se anunţau mee- tingurile care urmau să ai'bă loc la 30 August. Deasemeni se a- nunţa că în ziua de 13, Vladimir Ilici va lua cuvântul la uzina Michel son. Citind acele rânduri, Parhomenco gândi că trebue să-şi aranjeze astfel treburile, încât să se afle negreşit Vineri la uzina Michelson.

Treburile începură să meargă mai bine. Reuşi chiar să expedieze un tren pe care crezuse că-l va expedia de abia la sfârşitul săptămânii. Oameni încercaţi însoţeau transportul, putân- -du-se astfel nădăjdui că Ţariţânul va primi muniţiile la timp.

Apoi Parhomenco plecă la Haritina Grigorievna. Până atunci nu o văzuse decât seara şi la lumina lămpii nu observase prea bine culoarea galbenă a obrazului ei, care acum ieşea mult în evidenţă. Cu o zi înainte primise solda. Femeia din Lugansc, la care copiii săi dormeau pe lăzi aduse din Ucraina şi instalate în coridor, cumpără cu toţi banii două sute de grame de bonboane şi două cămăşuţe roşcate şi scurte.

— Nu prea suntem bogaţi, şi totuşi o ducem bine — spuse Parhomenco împărţind bonboanele în două: o parte, mai mare, pentru copii, iar cealaltă, mai mică, pentru nevastă.

Se bărbieri, se spălă, luă copiii şi plecă.

Haritina Grigorievna era acum în stare să iasă până la poartă. O găsiră aci sprijinindu-se de portiţa şubredă. Copiii erau curaţi, frumos tunşi. Ea îi privi cu deamănuntul. Faptul că nasturii erau toţi la locul lor, iar copiii miroseau a săpun bun şi-i întindeau bonboane, o făcu să se înbujoreze atât de mult, încât lui Parhomenco i se păru că şi inima lui se acoperă cu purpură.

,,0 s’o scoatem la capăt“, îşi spuse el şi-i mângâia pe copii pe capetele tunse scurt.

— Ce-i cu Ţariţânul ? — întrebă Haritina Grigorievna.

— Ne ţinem bine — răspunse zâmbind Parhomenco. — Ei ne împung cu acul, iar noi pe ei cu proţapul ! Ei ne pun în tigaie, iar noi pe ei pe jăratec!

Când se întoarse la „Metropol“, i se înmână o telegramă. Telegrama era din Ţariţân.

„Moscova, Şefului Secţiei de Operaţii, pentru delegatul frontului delà Ţariţân, Parhomenco.

Situaţia pe front mai bună. Aduceţi imediat tot ce aţi obţinut. Stalin".

În drum spre birou, Parhomenco îşi duse copiii la femeia la care locuiau. Femeia îi spuse că fusese de trei ori chemat la. telefon de Cremlin. întrebă neliniştit :

— Cine a chemat ? Cremlinul e mare.

— N'a lăsat vorbă.

Intră comandantul hotelului :

— Telefon delà Cremlin. Pentru Parhomenco. E aşteptat.

Parhomenco alergă şi apucă receptorul.

— Cined acolo ? — strigă el răsuflând adânc.

— Lenin — se auzi o voce uşor schimbată din cauza distanţei. — Tovarăşe Parhomenco, nu mi-ai putea acorda acum cincisprezece minute şi să vii la Cremlin?. Poţi? Te rog, te aştept.

10

Lenin se afla singur în birou. La intrarea lui Parhomenco, răsfoia o carte groasă. închise repede cartea, ridică privirea şi întrebă, lovind uşor coperta cărţii cu palma:

— Iar ţi se fac greutăţi cu muniţiile?

■— Azi, Vladimir Ilici, am reuşit să trimitem chiar un plus de muniţii.

— Dar la Ţariţân cum merge ?

Parhomenco se pregătea tocmai să-i spună despre telegrama lui Stalin, dar Lenin îl întrerupse, părăsind masa :

— Uite ce-i: oamenilor noştri ie cam place, cum dau de greu, să încrucişeze braţele !

Lovi din nou cartea cu palma:

— Şi tocmai asta nu se poate cu niciun chip. C'or să se aleagă cu mâinile ferecate ! Prinse'n cătuşe ! — izbucni în râs. — Le telefonez azi : cum staţi cu expedierea muniţiilor ? Iar dânşii îmi citesc telegrama lui Stalin către Parhomenco, prin care se anunţa că situaţia s'a mai îmbunătăţit. Se vede treaba că vreun ajutor novice de-al dumitale le-o fi arătat telegrama pe când lipseai, iar ei au şi găsit pretextul să se bucure: la ce să-i mai aprovizionăm, dacă situaţia s'a îmbunătăţit? După mine, e tocmai dimpotrivă : duşmanul trebue nu numai respins, dar mai ales alungat cu totul de pe întinsul pământului nostru. Dumneata cum crezi ? Am hotărît să-fi cer sfatul.

Parhomenco şedea cu mâinile lipite de vipuşca pantalonilor, stacojiu de ruşine şi foarte nenorocit; fusese deajuns să lipsească 6

singură zi şi totul era pierdut, totul pornise'n jos, dearostogolul! Şi ce era mai important: Lenin făcea acum tocmai ceea ce trebuia .să facă el, Parhomenco.

— Nu e bine — murmură dânsul.

— Ce nu e bine?

— Nu e bine cum am procedat eu : am trimis trenul şi mi-am zis că totu-i în ordine şi gata.

Lenin râse.

— Ştii! totuşi... Puterea Sovietică există, nu-i aşa ? Şi dacă Puterea Sovietică va stărui cu tot dinadinsul să capeţi muniţiile, ai să pofi totuşi ajunge la un rezultat, nu?

Se aprinse becul roşu. Lenin ridică receptorul. Ascultă puţin, apoi răspunse :

— Perfect adevărat, tovarăşe : situaţia la Ţarifân s'a îmbunătăţit, dar vrăjmaşul trebue distrus. Aşa sunt legile istoriei! Insist să i se dea lui Parhomenco toate muniţiile pe care le cere. Absolut tot ce cere! Să-l vezi numai cum stă aici şi ţipă şi se 'nfurieL. — Lenin astupă pâlnia telefonului cu mâna şi spuse încet, zâmlbind : — Asta, ca să nu poată spun© ei că le vorbeşti prea domol.

Îi făcu un semn cu capul, apoi luă mâna de pe pâlnie şi continuă :

— Da, da, ascult argumentele dumitale. Cum? Se opune? Trimite-l la dracu' în cazul ăsta, dar s'o faci cuviincios !

închise telelfonul, îşi frecă mâinile şi începu să se plimbe prin oadie. Era pe drept cuvânt mulţumit de mersul lucrurilor. H privea din când în când pe Parhomenco, cu ochii săi luminoşi şi zâmbitori, şi se vedea bine că nu-i vine să se despartă de flăcăul ăsta simplu, muncitor, cu bluza lui roasă la mâneci şi tesută cu atâta dibăcie la cot. Amărăciunea lui Parhomenco era atât de simplă şi cu a'tât mai mult îi făcea plăcere! Ce sprinten şi îndemânatic trebue să fie omul ăsta în libertate, pe câmp sau în pădure! Probabil că-i place şi că se pricepe la pescuit şi la vâna't şi bineînţeles că păşeşte fără sgomot chiar prin vreascurile cele mai uscate. Ce plăcută era şi vorba lui repede.

care aducea atât de bine cu felul de a vonbi al ţăranilor sibe- rieni. Pe neaşteptate, Lenin îl întrebă:

— Te-ai bărbierit azi ?

— M'am bărbierit — răspunse mirat Parhomenco.

— Dar eu nu m'am bărbierit încă. Hai cu mine la frizerie, facem şi o plimbare cu această ocazie 1

Lenin 'mergea iute, salutând în dreapta şi 'n stânga şi schimbând o vorbă sau alta cu cei pe care-i întâlnea. Parhomenco se uita atent la fiece mişcare a lui Lenin şi fiecare din aces'te mişcări i se părea uluitoare şi totuşi foarte 6implă.

Lenin îl uimea pe Parhomenco prin aceea că, fiind un om simplu, care vorbea şi glumea cu el, care-şi anunţă tovarăşii întâlniţi că trebue să vină la şedinţă exact la şase şi jumătate, sau, întrebând pe cineva de sănătate, îi amintea că trebue să se caute neapărat — era în ace'jaşi timp conducătorul măreţ şi inspirat, al cărui chip-va ajunge până la urmaşii noştri cei mai îndepărtaţi şi pe care-I vor avea veşnic în faţă nepoţii şi strănepoţii noştri, precum, şi milioane şi miliarde de oameni. Dacă Parhomenco ar fi putut exprima toate acestea prin cuvinte, ar li spus,.desigur, despre senzaţia asta că e cea mai autentică şi mai nepieritoare senzaţie a nemuriri. Dar el nu căuta vorbe. Aristocraţii, negustorii şi simplii burghezi căutau — pentru, a defini însemnătatea lui Lenin — o mulţime de cuvinte care să redea puterea lui şi groaza pe care o inspira duşmanilor. Dar nimeni, afară de oamenii muncii, cu sufletele lor simple, n'a putut să vadă şi să simtă atât de adevărat ceea ce era în el, în acelaşi timp prezentul şi trecutul îndepărtat, care găsindu-şi sensul şi justificarea, desvăluiau viitorul.

Mergeau pe um drum înclinat, oprindu-se din când în când; Lenin privea partea oraşului de peste râul Moscova şi fumul uşor, trandafiriu acum în lumina apusului.

Printre case se întrezăreau ca nişte geamanduri cupolei# bisericilor.

— Mi se pare că mai jos de Ţariţân sunt lacuri. E adevărat ce am auzit, că straşnic se mai poate vâna pe acolo — întrebă Lenin.

Parhomenco nici nu înţelese prea bine la început despre ce fel de vânătoare e vorba şi răspunse alandala :

— Lacurile sunt sărate.

— Şi ce-i dacă-s sărate, nu găseşti vânat.lângă ele?

Parhomenco, care socotea că vânătoarea nu prea merită cine ştie ce bătaie de cap, răspunse dispreţuitor :

— Numai puştii se duc pe la lacuri.

Lenin se porni pe râs.

„Se vede c'o fi încercat şi el, dar nu i-a mers", gândi el despre Parhomenco.

Şi pentrucă vălul uşor de fum şi acoperişurile ce se desfăşurau în faţă, strălucind ca bronzul, îi evocau nelămurit o poezie pe care nu şi-o putea aminti deîndată, întrebă :

— Care-ţi place mai mult dintre scriitori ?

— Mamin Sibireac — zise Parhomenco.

Lenin îl mai cercetă odată atent şi zise:

— Bun scriitor. — Apoi privi din nou negura uşoară ce se aşternea 'dincolo de râul Moscova şi spuse rar : — Dar Tol- stoi e mai bun. Te sfătuesc să-l citeşti.

11

Ceasornicul adună, cu timpul, şi păstrează în el bătaia de clopot care marchează cutare sau cutare clipă din viaţa lumii..

La Ţariţân totul mergea după norma stabilită : companiile plecau spre front, trenurile regimentare şi de luptă duceau spre linia de foc hrana şi obuzele; în gara Voropanovo, asupra că- Teia inamicul bătea deosebit de insistent, se concentra artileria şi tot aici fu adusă o bună parte din muniţia pe care Parhomenco o trimisese cu Sivacev şi care ajunsese la Ţariţân pe apă, cu vaporul; şi totuşi, nu această muniţie constitui acea bătaie de ceasornic care marchează ritmul vremii, deoarece în definitiv primirea ei era cunoscută de puţini oameni. Acest rol reveni,, oricât de ciudat ar părea, cortegiului cu prapuri şi corului condus de dirijorul legat la falcă.

Era în revărsat de zori. Pământul încă nu părea pârjolit,, aşa cum arăta de obicei la amiază. În vârful dealurilor mai tresărea ceva nedesluşit, ca şi când s'ar fi depărtat vălurile nopţii.

Ostaşii nu 6e mai minunau, închipuindu-şi-i pe cazaci cum' îşi toarnă puţină apă din butoi ca să se spele pe faţă, cum îşf fac cruce întorşi cu faţa spre răsărit, cum îşi iau armele ca să pornească la atalc cât mal este încă răcoare. În zorii zilei, a tacurile erau totdeauna mai aprige. Îi aşteptau cu îndârjire, iar

în dimineaţa aceea cu mai multă furie parcă, pentrucă ştiau despre cazaci că au mâncat bine şi au putut să doarmă înainte de luptă. Pe câtă vreme ei, muncitorii aşezaţi în şiruri lungi în faţa lor, nu numai că nu mânca seră pe săturate, dar unii nu izbutiseră nici să doarmă. Mulţi dintre ei munceau toată noaptea, fie la uzină, fie » făcând de pază, în timp ce alţii erau chinuiţi de insomnie din pricina foamei şi a încordării nervoase.

Stalin, Voroşilov şi comandanţii care îi însoţeau se apro- piară de un bordei năruit, venind cu o maşină lungă, ce sălta ia fiecare pas. Tranşee adânci ocoleau bordeiul, deşirându-se apoi în .suişul dealului. Nu era destulă sârmă ghimpată şi de- •aceea ea. fusese întinsă numai în locurile care păruseră ostaşilor mai ameninţate. Sârma avea reflexe albăstrii, iar vârfurile alburii ale ghimpilor semănau cu rouă. În spatele bordeiului se aflau câţiva copaci. Grămezi de vreascuri abia camuflau un tun. Un artilerist cu buze groase şi ochi înguşti se apropie de maşină în fugă şi — cine ştiedin ce motiv, poate pen'tru a-şi arăta dibăcia şi faptul că îi era cunoscut ordinul — raportă, cu două degete la chipiu, că tunurile de pe poziţiile descoperite sunt gata să tragă în inamic.

Din bordei ieşi un ucrainian în vârstă, cu cizme largi şi ■cămaşa brodată. Ducea un vas smălţuit plin cu apă şi o căniţă ■deasemeni smălţuită. Se numea Polişciuc şi lucra la aprovizionarea frontului.

— Cu ce ocazie pe-aici, tovarăşe Polişciuc? — întrebă Stalin, ştergându-şi mustăţile, aruncând restul de apă şi trecând cana lui Voroşilov.

— Eu, tovarăşe comisar al poporului — răspunse Polişciuc, cu un pronunţat accent ucrainian — aştept pâinea ca s'o transport numaidecât.

Tăcu, înţelegând că mai mult nu mai are ce lămuri. Apa din vas se legăna uşor, oglindind copacii, lutul bordeiului şi pe observatorul telemetrist.

Stalin se uită la artilerist.

— Îi vom tăia oare inamicului retragerea? —■ Ce crezi?

— Mormânt — exclamă acesta cu vocea pe neaşteptate subţiată, nemulţumit că mai pot exista îndoieli în această privinţă. — Mormânt pentru inamic! Spatele frontului duşman pare, ce-i drept, bine întărit ; de fapt însă, la ei, totul e făcut de mântuială... vă asigur !

Zâmbind în treacăt la explicaţia emoţionată a artileristu- lui, Stalin continuă:

— Garantezi ?

— Vă jur, tovarăşe comisar al poporului! — Şi, tresărind din tot trupul, artiteristul se repezi spre tunuri, de parcă s'ar fi temut că ele ar

putea trage fără ordinul lui şi la timip nepotrivit.

Urcară dealul prin tranşeea care în această parte se adâncea. Parapetul tranşeii era clădit aproape în întregime din pie^ triş şi nisip. Lut se vedeaj,rar şi bucăţile uimeide mai păstrau încă semnele lopeţilor — urme aîe muncii de noapte.

Dealul nu ară'ta prea înalt, dar, datorită limpezimii aeru- rului, de pe înălţimea lui se vedea până departe. Judecând după configuraţia terenului, lupta se dădea pe fostele bostănării, dar nimeni nu ar fi putut să afirme asta cu precizie, atât de sfârtecată era câmpia. Tranşeele se îngustau astfel că, la trecerea comandanţilor, ostaşii se lipeau de perete. Unul spuse zâmbind:

— Ne-au săpat burjuii, lua-i-ar’dracu’, şanţuri tocmai pe măsură, tovarăşe comisar al poporului 1

— Eşti din Siberia ? — întrebă Stalin zâmbind. — Cum ai ajuns aici ?

— Ca să fiu mai aproape de fericire! — răspunse vioi siberianul şi, luând poziţia de drepţi, strigă deodată : — Trăiască revoluţia mondială, ura!

Acest „ura” neaşteptat sbură prin stepă şi dădu viaţă lanţului lung de pământ răscolit, înviorând cu răsunetul lui mulţimea de oameni înarmaţi.

Un .cârd de raţe trecu în sbor pieziş, grăbite şi bătând sgo- nrotos din aripi.

— Nu s’au speriat de strigăt, ci fiindcă vin cadeţil, — spuse Voroşilov arătând raţele.

Şi într’adevăr, un agent de legătură se apropie în fugă, aducând vestea, că din primele linii se observă la cazacii albr pregătiri şi mişcare.

Departe, în ceaţa liliachie, flutura ceva nedesluşit. Voro- şilov coborî spre bordei şi se auzi cum spune cu insistenţă cuiva:

,— Ai dat ordin că azi îi lăsăm să se apropie la trei sute de paşi ?

— Paşi sau stânjeni, tovarăşe comandant de armată ?

— Paşi. Ţii minte ordinul ? Scite acolo: trei sute de paşL Cu nimic mai mult. Trei sute de stânjeni fac şase sute de paşi» La şase su-te de paşi deosebeşti doar caipul omului şi al calului, pe când la trei sute de paşi' îi vezi faţa şi îndoitura piciorului»

— Telemetrele au fost instalate, tovarăşe comandant de armată.

— Ce ispravă fac telemetrele tale ? Aici e nevoie de ochi şi de inimă.

— Aşa că, tovarăşe comandant de armată, — răspunse o voce groasă de bas care părea că rostogoleşte bârne şi nu vorbe, — îi vom

lăsa să se apropie la ’trei sute de paşi.

Fără a te întoarce spre ostaşi şi fără a-i privi., puteai ghici numai diupă respiraţia încordată şi emoţionată a celor ce se alflau în tranşee, ce liră grea şi nestăvilită le provoca ofensiva, cadeţilor. Ostaşii roşii îşi trecură armele în mâna stângă pentru a se putea convinge dacă au destule cartuşe în geantă.

Pe alocurj se puteau deoseibi capetele oamenilor din valul de asalt.

— Şapte sute, şapte sute — aprecie distanţa cu glas tare Voroşilov, ca şi când s’ar fi temut că artileriştii pot greşi numărătoarea.

Iar jos, lângă bordei, cineva repeta după el cu o voce groasă de bast

— Şapte sute, şapte sute... Nu vă grăbiţi, tovarăşi I

— Patru sute, patru sute, — spunea Voroşilov cu nerăbdare, lăsându-sc când pe un picior când pe altul’şi trecând cuiva binoclul.

Stalin îşi întoarse privirea către el. Voroşilov căuta prin tranşee o armă liberă cu care să poată sări primul afară. Pe faţa lui Stalin se vedea că ar fi vrut să-l oprească pe Voroşilov, dar pricepea în acelaşi timp că ’n aţari împrejurări e greu să te opreşti pe tine însuţi’ dară-mite pe altul! — Şi tăcu. Tranşeele tăceau deasemeni.

— Trei sute! — strigă Voroşilov şi, smulgând brusc arma din mâna ostaşului de alături, sări pe parapetul tranşeei şi cu o voce răsunătoare care acoperea cântecul popilor, strigă:

— Nu avem unde ne retrage! În spatele nostru e desonoa- rea şi Volga ! După mine, fii ai Revoluţiei !

12

ln timp ce artileria bara drumul de retragere al cadeţilor, iar muncitorii ou armele în cumpănire îi goneau pe cazacii albi delà Ţariţân spre acea perdea sdrenţuroasă de Foc, iar un' popă în odăjdii albastre de Paşte se tot învârtea pe câmp, neigăsin- du-şi locul şi până la urmă, pierzându-şi minţile, striga : „Mă ilepăd, mă lepăd !" — Ln timp ce muncitorii, cu figurile supte, rumenite de repeziciunea înaintării depăşeau poziţiile lor — în timpul acesta Terentie Lamâcev, îndeplinind ordinul de a rezista cu orice preţ, stătea pe dealurile delà Tundutovo sub focul mitralierelor şi al artileriei inamice.

Deoarece îşi tr'misese tunurile la Ţariţân, el răspundea ■doar cu focuri de armă, folosind mitralierele numai arareori. Alibii, însă, crezând că recurge la şiretlicuri, atacau cu multă prudenţă. După ce aşteptase până la amiază, Lamâcev porni pe jos dealungul frontului său. Tranşeele fuseseră săpate în grabă — dealtfel nici nu prea avusese Cine să le sape— aşa încât era nevoit să meargă îndoit de şale. Mergea şi se gândea că în curând va trebui să înceapă o'înverşunată Îuptă corp la corp. Iar gândul că în timpul acestei lupte el s'ar putea să nimerească în locul cel mai calm al frontului, iar nu în cel mai plin de răspundere îl neliniştea. Îi părea de asemenea rău că nu putuse să-şi ducă băieţii la atac, deoarece rândurile li se răriseră prea mult ; trei escadroane de cavalerie căzuseră aproape în întregime, iar Vasî.li Gaivoron, numit abia cu o zi înainte comandant al cavaleriei, fusese rănit în piept. Mai regreta şi caii liberi, aduşi de curând delà Bechetovca, dar care nu puteau fi folosiţi, deoarece nu fuselseră obişnuiţi la călărit. Pe de altă parte, înşişi trăgătorii rămaşi ar fi trebuit ei înşişi să înveţe .a-i călări şi îngriji. Caii se aflau în satul din spatele dealurilor •delà Tundutovo, la un loc cu ambulanţele şi statul său major.

Se uită la soare. Desigur, la ceasul acela, caii lui sunt a- -duşi la fântână şi îşi apleacă deasupra jghiaburilor lungi capetele lor mari şi inteligente... Bine ar fi să atace cadeţii cam peste vreo două ore. Până atunci caii vor fi duşi mai departe, aşa că dacă n'or avea ce-face, n'o să le pară chiar atât de rău -că trebue să părăsească dealurile delà Tundutovo. Scoase ceasul, se uită la el şi, închizând cu sgomot capacul, mormăi :

— Dacă mai ţinem aşa vreo două or.e, poate ne vine artileria în aijutor.

Şi el şi ostaşii ştiau că niciun ajutor nu va sosi. Mai ştiau că artileria lor este trimisă în sectorul vecin şi că, împreună cu alte o sută de tunuri, îl respinge pe inamic delà centura de cale[1] ferată a Ţariţânului. Dar nimeni nu mărturisea vecinului că. artileria nu va sosi. Nu se cădea să strici dispoziţia prietenului de alături.

Nu trecu nicio oră însă, şi .cadeţii porniră la atac. Lamâ- cev scuipă şi se sculă cât era de înalt. Soarele îi ardea capul şi umerii. Scoase chipiul şi, uitându-se spre rândurile ostaşilor săi, hotărî totuşi să dea comanda de contra-atac. Ghemă un comandant şi nu reuşi să-i spună nici două vonbe, când ceva arzător îi pârjoli umărul. Timp de o clipă, şi câmpia şi tranşeele şi călăreţii ce se apropiau, totul păru că se ridică în sus şi în; acelaşi timp se acoperă cu un fel de spuzeală vişinie, sctlfun-dârtdu-se apoi ca nişte peşti sub picioarele lui.

Se desmetici într.'o căruţă care semăna cu ceva foarte- înalt, mai înalt chiar decât orice casă. Mirosea a izmă. Jumătatea stângă a corpului ardea, iar cea dreaptă părea grea şi lipită din bucăţi. Deschizând ochii, zări faţa mult schimbată a Lizei. Atunci înţelese că e rănit, ba chiar grav rănit, — şi un gând bun puse stăpânire pe el : ,.Liza să nu mă vindece ? O să mă lipească ea aşa, ca totul să fie neted până la margini...“ Dar nu-şi putut sfârşi gândul pentru a se lămuri ce anume va fi neted până la margini. Şi totuşi era Foarte liniştit şi, dacă nu- şi-ar fi simţit gura încleiată, totul ar fi fost bine. încercă să se uite într'o parte, ca să priceapă de ce căruţa e atât de înaltă, dar se simţi străbătut de o durere crâncenă — şi atunci renunţă.

,,Se pare că s'a sfârşit cu Lamâcev, — gândi el. —• Fără Lamâcev, diavolii vor da caii cadeţilor”.

Dar îi venea greu să-şi închipue măcar cum arată acer cai care-l preocupau — şi totuşi nu putea să înlăture acest gând. Faţa Lizei devenea tot mai trandafirie, aci apropiindu-se, aci depărtându-se, de parcă s'ar Fi clătinat mereu între căruţă şi acoperişul casei. Lamâcev mişcă sprâncenele. Liza ghici numaidecât ce-l munceşte şi spuse:

— Caii nu s'au prăpădit. Tocmai trecea pe lângă noi Şcea-denco şi el ne-a scos din încurcătură. Acum ai noştri le-au că- ••zut cadeţilor în spate. Au luat caii. Au pornit la contraatac pe >cai...

Sprâncenele lui rămaseră nemişcate. Părea că socoate tot ce este mai important — şi privirea lui căpătă o anume asprime •când se concentra asupra altui lucru mai de seamă. Liza se de- părtă. Atunci avu răgazul să vadă curtea şi o caleaşcă lungă, -cu corpul trăsurii de culoare galbenă, stropită de noroi, ce fusese pesemne luată delà albi. Caleaşca avea nişte roţi joase, caraghioase şi Lamâcev gândi: „Ce oameni

ciudaţii“ În căleascâ se jucau nişte copii. Unul din ei, cu mânecile cămăşuţei pe jumătate rupte, plesnea dintr'un bici lung, făcut din sfoară. Probabil că era fiu de cioban. Lamâcev îşi întoarse ochii, căutând-o pe Liza. Voia să întrebe cât e ceasul. O zări privindu-l chinuită şi plângând, fără putinţa de a-l înţelege. Atunci strânse -cu greu sprâncenele şi şopti :

— Tot una, e timpul. Apoi coborî încet pleoapele.

Traversară câmpia. Sanitarii sfârşiseră de strâns răniţii şi adunau acum morţii. Maşina trecu pe lângă un diacon, un bărbat lat în umeri, care zăcea cu faţa în jos, cu capul pe îmbrăcămintea de staniol a icoanei, expunându-şi dosul gras acoperit în mătase cafenie.

— Nu face nici să scuipi pe un asemenea sihastru — vorbi în scârbă şoiferul.

Pe scara maşi'nii îşi făcu loc împuternicitul serviciului de aprovizionare, Polişciuc. Cu mâna streaşină la ochi, se apleca uneori să cerceteze câmpul. Atunci şoferul nemulţumit — pă- rându-l-se că din pricina lui Polişciuc maşina se tot înclină pe o parte — izbucni :

— Nu-mi lua lumina, tovarăşei

— Nu caut lumina, ci pâinea, — răspunse Polişciuc.

Voroşilov şedea cu mâinile strânse pe genunchi. Intorcân-du-şi spre Stalin faţa fericită, brăzdată cu riduri de om bun şi vesel, încă înfiorat de parcă tot mai auzea strigătele atacului, povestea unele scene diin 'toiul luptei.

Deşi cazacii albi se retrăgeau, tunurile lor mai trăgeau încă asupra câmpurilor de luptă. Din când în când, la marginea drumului cădea câte un obuz. O îovitură explodă lânigă un stâlp de telegraf, şi stâlpul, după ce săltă de trei ori în aer, se aşeză în cap, rămânând câteva secunde încremenit. Acest fapt îl

uimi grozav şi, pesemne, îl sperie pe şoier. Se aplecă pe spate- şi spuse:

— Uite, afurisitul! — Apoi întorcându-se spre cei ce şedeau în maşini, adăugă : — Mi-e că nu vor rezista cauciucurile pe un asemenea drum.

— Nicio grijă I Trage unul care ţine cu noi, — răspunse- glumind Stalin, ghicind gândul şoferului. — Are bătaia ori prea lungă, ori prea scurtă. Cum să nimerească în cauciucuri ? Dă-i drumul drept înainte.

Şoferul mări viteza. Maşina făcu un salt şi sbură.

Şoseaua mergea dealunguJ frontului, ieşind uneori din-- colo de prima linie, alteori adăpostindu-se pe după tranşeele- rămase acum goale. Peste tot, acelaşi lucru : cadavre, căruţe? părăsite, arme, brancardieri.

Intrară într'un sat. Chiar la intrare, lângă poarta celei de a treia case, zăriră cinci ofiţeri morţi, unul lângă altul. Mai departe, în mijlocul unei grădini mari, ardeau două case incendiate de focul artileriei. Dealungul uliţei, un transmisionist întindea fire telegrafice. Maşina se opri. II strigară pe ostaş care se apropie. Puse jos, lângă picioare, bobina de sârmă pe care o ţinea în mână şi luă poziţia reglementară.

— Când o să restabiliţi legătura cu Ţariţânul ?

Ostaşul se aplecă puţin înainte: nu auzise bine întrebarea..

. — De azi dimineaţă tot trag, — spuse el. — Satul l-am> ocupat acum două ceasuri.

— Am întrebat când veţi aveh legătura cu Ţariţân?

— Peste un ceas.

Recunoscându-l pe Stalin, se întoarse spre el şi repetă :

— Peste un ceas, tovarăşe comisar al poporului.

S'talin scria, ţinând carnetul pe marginea maşinii.

— Făgădueşti ! — întrebă el, rupând din ’ carnet foaia? scrisă.

— Dacă o -vorba să făgăduesc, atunci peste o jumătate de ceas, — spuse ferm transmisionistul.

— Transmite telegrama asta, — ordonă Stalin.

Dar de abia întinse mâna şi la vreo douăzeci de paşi un: obuz lovi poarta închisă. Poarta se clătină şi trosni. Aşchiile şi schijele sburară în aer. Maşina se sgudui.

După ce nisipul şi praful se aşezară, Stalin scutură pământul de pe foaia de hârtie şi o dădu ostaşului care stătea, «ca ai înainte, în poziţia de drepţi, părând *a* nu se fi clintit de fel pe timpul exploziei !

— Permiteţi-mi să raportez, — îndrăzni ostaşul. — Mai încolo zona. e bătută de artileria inamică. N’o să fie chip să treceţi cu maşina.

Stalin duse mâna la şapcă, răspunzând la salut:

— Aşa dar, peste o jumătate de ceas?
— Peste o jumătate de ceas.
— O să controlăm la întoarcere.

Apoi, adresându-se şoferului:

— Dă-i drumul drept înainte.

Telegrama, purtând data de 26 August, fusese tocmai a- ceea pe care Parhomenco o primise la hotel şi despre care îi vorbise Lenin :

„Moscova, Şefului Secţiei de Operaţii, pentru delegatul frontului delà Ţariţân, Parhomenco.

Situaţia pe front mai bună. Aduceţi imediat tot ce-aţi obţinut.

Stalin".

13

Straub încercase în repetate rânduri să ajungă la Sarepta, dar parcă de fiecare dată un vânt neprielnic îl arunca departe de locul sigur pe unde s'ar fi putut strecura. Agenţii serviciului de contraspionaj pretindeau că asta se datora concentrării de numeroase trupe bolşevice lângă Bechetovca. Straub nu prea credea în superioritatea numerică a trupelor sovietice. El nu primise nicio veste delà socialistul-revoluţionar Suihacev. 'Mai supărător însă era faptul că nu reuşea în niciun fel — nici pe drumuri ocolite, nici direct peste linia frontului — să aducă dincoace caii 'trimişi delà Sarepta. Straub avea încredere în negustorii cărora le înmânase o groază de bani şi dacă aceştia nu veniseră până atunci, însemna că se întâmplase ceva. Hotărî să se înapoieze la staţia Calaci, ca să se plângă reprezentanţilor comandamentului armatelor de pe Don.

Şi iată-l pe Straub din nou în trăsură. Acelaşi vizitiu, în aceeaşi cămaşă roşie vărgată, mâna caii.

Bine îmbrăcat, proaspăt ras, răspândind în juru-i un miros puternic de colonie bună şi ţinând între degete o ţigară de foi, Straub şedea în trăsură cu aceeaşi demnitate. Aşa era el. întotdeauna : ordonat şi punctual. Ţinea mult la această punctualitate care-i amintea planul de parvenire, conceput cu atâta, măestrie înainte de declararea războiului european. Nu-şi dădea însă deloc seama că planul său se fărâmiţa cu fiece zi.. Era convins că nereuşitele sale se datorau numai oamenilor netrebnici şi- incapabili cu care colabora. Deaceea, când Vera Nicolaevna' îl întrebă : „Ce se mai aude cu America ?", Straub nu pricepu din prima clipă la ce se referă femeia.

— Da, cu America de Sud, — repetă ea, schiţând gestub despletirii unei cozi.

Straub tăcu. Trăsura mergea lin. Escorta, compusă din, trei cazaci mai în vârstă, călărea la doi paşi în urmă privind, cu atenţie încordată spre stânga, unde se vedea din nou râpa: cu sălcii pletoase. Soarele cădea la asfinţit şi, duipă felul cum; începuse să bată vântul, părea că timpul se va răcori. Straub- cerceta necontenit zarea, ca să descopere fumul ,,taberei", în. faţa sau în spatele căreia bănuia că se găseşte brigada de ofiţeri.

— E necesar să mai amânăm o vreme proiectul nostru cu America de Sud, — spuse el înghiţind în sec. Călătoreau demult timp şi i se făcuse foame. — Trebue să-mi fac datoria,. Vera.

— Şi în ce constă, mă rog, această datorie ? — întrebă: Vera Nicolaevna cu o uşoară ironie în glas, care nu-i scăpă, lui Straub.

Cazacii o apucară deodată spre râpă. Vocea Verei Nicolaevna deveni şi mai ironică :

— Cred că ţi-ai îndeplinit destul de bine datoria faţă dotară. Ai sacrificat patriei cei mai buni ani din viaţa ta. A- junge!

— De unde ştii tu că mi-am sacrificat anii cei mai buni ? — întrebă Straub, urmărind cu îngrijorare galopul cazacilor spre râpă.

II enerva faptul că vorbele Verei îi procurau totuşi o satisfacţie neobişnuită. Îi plăcea felul ei de a vorbi, obraznic şb sever totodată, atât de diferit de modul uşuratic cu care vorbise cu Gdâş în „tabără".

Cazacii se opriră La marginea râpei. În'torcându-se cu spa-

iele spre partea din care sufla vântul şi unde se afla tufişul» aprinseră câte o ţigară. Pesemne că nu era nimeni în râpă. Straub băgă de seamă că Vera Nicolaevna a rămas cu privirea aţintiiă asupra lui. I se păru că vede licărind în ochii ei o expresie nemaiîntâlnită până atunci, de asprime şi totodată plină de îngrijorare, de parcă s'ar fi temut că nu va mai putea suporta povara şi riscul pe care şi le luase asupră-şi.

— Hm! De unde ştiu că ţi - ai sacrificat anii cei mai buni? — întrebă ea.

Se juca cu capătul unei panglici albastre delà pălărie. Avea degetele subţiri şi fine, cu imici şi jucăuşe cute la încheieturi. Pe mâna stângă purta două inele, dintre care unul cu o piatră ■neagră în mijloc.

— Ori o ştii aşa, prin intuiţie ?

— Dacă vrei, numeşte-o şi intuiţie.

— Şi din cauza acestei intuiţii, mă rog, doreşti să plecăm în America de Sud ? — se înfurie deodată Straub.

—■ Da, chiar aşa, — răspunse Vera Nicolaevna pe un ton mai aspru, continuând să se joace cu capătul panglicii. — De altfel e numai o iluzie. Niciodată nu vom ajunge în Amerca de Sud.

— Şi asta o ştii tot prin intuiţie?

Vera Nicolaevna râse sgomo'tos.

— Nu, asta o ştiu precis. — Şi, scuturându-şi cu un gest părul, întrebă ca să schimbe subiectul discuţiei : — Ce cărţi ciudate mai ai ! De ce te-ai apucat de anarhism ?

Straub era bucuros de întorsătura pe care o luase discuţia, lămurind-o cu multă tragere de inimă. Ea îl asculta cu atenţie şi tăcută. Apoi, scoţând din poşetă un pumn de alune, din care începu să ronţăe cu dinţii ei mari şi deşi, trecu la altă preocupare :

— Tre'oue să ne mutăm numaidecât la Chiev. Am să şi scriu despre asta cunoscuţilor mei de acolo. Se învârtesc pe lângă hatman, îl cunosc şi pe Radzivil. Ce părere ai despre U- niunea polono-ucrainiană ?

— Dar cum rămâne cu tatăl tău?

— Cred că Bâcov îl va pune în libertate.

Punându-i mâna pe umăr şi plivind cu atenţie la vizitiu, Vera i se adresă într'o nemţească corectă :

— Ştii ceva ? Să nu ne mai facem iluzii deşarte ! Trebue să înţelegem că nici eu, nici tu, şi cred că nici Bâcov, nu-l putem saliva pe tata. Nu-i aici Toulonul nostru.

— Toulonul ? — întrebă Straub, uimit de faptul că Vera deslegase şi pătrunsese gândurile lui cele mai ascunse.

De altminteri, el însuşi era convins, deşi nu voia să şi-o

mărturisească, de zădărnicia speranţei îritr'un ajutor în interiorul Ţariţânului. Cu atât mai mult cu cât oamenii pe care îi împânzise cu atâta grijă în oraş erau de pe acum distruşi, de- sorganiztaţi, sdrdbiţi şi nimiciţi. De aceea, vocea aspră a Verei, aproape străină pentru el, îi pricinuia acum o plăcere deosebită.

— Da, Toulonul nostru e în altă parte. Iar nodul acestei frânghii nu-i făcut să-l deslegăm noi. Cred că nici n'ar fi trebuit să încercăm. Studiezi anarhismul. Foarte bine! — Vera svârli cojile de alune şi râse. — Dar deocamdată trebue să învăţăm cât rna repede să călărim.

— Prin urmare, insişti asupra plecării ?

— Da, în cazul că nu ţii ca plecarea să se transforme în fugă. Ai umblat vreodată hoinar prin pădure, Ernst? Dacă ai umiblat mult, cred că ai observat şi tu nişte buturugi, care par proaspăt retezate. Dar este deajuns să le izbeşti cu piciorul, ca să vezi că sunt de fapt putrede. Aşa e şi căzăcimea de pe Don. Un putregai!

— Mi se pare că totuşi ai dori, sau mai bine zis chiar speri, să pleci în America de Sud, — replică Straub din nou, nemulţumit pentrucă se simţea învins de logica autoritară şi puternică a Verei.

— Să nu mai vorbim de asta, — spuse cu asprime Vera Nicolaevna. — Tu nu faci decât să schimbi un sector al frontului cu altul, .fapt care, într'o măsură mal mare sau mai mică, îţi convine, pe când eu îl părăsesc pe tata, lăsându-l aici pradă morţii.

Incleştă fălcile, iar mâna care răsucea panglica tresări. Straub simţi că în viaţa lui pătrunsese ceva complex, ceva necunoscut până atunci — ceva de care se temea — ceva profund, atât de profund încât nu era în stare să priceapă şi căruia îi venea foarte greu să se supună.

14

Acest sentiment foarte neplăcut creştea-în el clipă de clipă; când întâlni pe drum trei oameni veseli şi plini de sine,, de la comisia de recepţie a cailor, veniţi să ia în primire caii pe care trebuia să-i predea Strauib, acest simţământ îi cuprinse întreaga făptură. Oamenii rămaseră surprinşi auzind că el se întorsese din Bechetovca fără cai dar, zărind-o pe tânăra şi frumoasa doamnă din trăsură, se abţinură să-şi arate mirarea şi ironia. Îi oferiră Verei biscuiţi şi lichioruri franţuzeşti, spu- nându-i cât de mult au costat. Unul din ei, un bărbat înalt, proaspăt ras şti cu sprâncenele cărunte, rostea cu mult respect de fiecare dată când ducea la buze păhărelul minuscul plin de lichid galben: „Beau aur topit în sănătatea dumitale, Vera Ni- colaevna“. Nu se putea să nu fii de acord cu această comparaţie: fără îndoială că lichidul fusese procurat în schimbul greutăţii lui în -aur. Şi când prin apropiere răsunară ca din senin nişte împuşcături, galantul cu sprâncene cărunte apucă maţ întâi sticla bombată, o înfundă cu greu în buzunar şi numaî după aceea alergă să-şi ia arma.

Trăsura gonea pe marginea unui drum lat, plin de hârtoape. Pe acolo erau gropi mai puţine şi totuşi trăsura se sgu- duia necontenit. Ceva mai departe, mergea călare un grup de ofiţeri şi cazaci, care se duceau, după spusele băutorului cu sprâncenele cărunte, să se „convingă de retragere”. În vale descoperiră tabăra. Dar cât de schimbată era ! Unde dispăruse ordinea ei negustorească de mai înainte — ca de iarmaroc — cu care se pregătise să intre în Ţariţân ? Prin praful care se ridica spre nori, abia o puteai distinge: se învârtea ca prinsă într’un vârtej de apă, negăsindu-şi drumul şi uemcrezându-se în ea. Undeva, în spre răsărit, se auzea bubuitul artileriei, iar dincolo de movile răsbeau până în vale strigăte depărtate şi nelămurite.

— Nu-mi vine să cred şi pace ! — spuse vizitiul, ridicân- du-se în picioare şi încordând hăţurile. Se întoarse către Vera Nicolaevna, ca şi’cum pe ea ar fi recunoscut-o drept şef şi nicidecum pe neamţul acela plictisitor. — Porunciţi să facem un ocol, Vera Nicolaevna ?

— Dar dacă vor da peste noi, Vasili ? Să nu ne strivească sub copitele cailor !

— Păi şi eu zic tot aşa, Vera Niicolaevna, c'o să ne strivească.

— Cine să ne strivească ? — întrebă Straub, neliniştit de vocile lor, ridicându-se deasemeni în picioare.

— Doar nu-i Duminica Floriilor, — murmură vizitiul aşezându-se şi proptindu-şi bine picioarele în stinghiile trăsurii : — Eu aş crede, Vera Nicolaevna, că n'ar îi rău să urmăm puhoiul, iarjnai târziu vom. vedea noi cum răzbim. Cu armele cum etăţi ?

—~'Şi eu cred că e mai bine aşa, — încuviinţă Vera, înţelegând că vizitiul va şti să se descurce mai bine în cele ce a- veau să urmeze.

Fără să-i arunce măcar o privire dui Straub, ea scoase ■arma de sub geamantan, îi controla închizătorul şi o încărcă.

Trăsura intră în tabără. Bubuitul tunurilor se auzea tot îndepărtat ; numai împuşcăturile şi, mai ales, strigătele se apropiau. În clipa în care trăsura îşi îăcu intrarea în tabără, se auzi un tropot, răsunară salve îndelungi de mitralieră şi pe dealurile care dominau câmpia apărură cazacii înarmaţi cu lănci. Atunci Vasili întoarse spre Vera Nicolaevna faţa-i turtită, pa- lidă, încordată; îşi făcu semnul crucii şi răcni:

— Ţin'te bine, cucoană !

Prinşi în vârtejul de praf, miros de cai_şi păcură, iureş de urlete şi tropăituri, simţiră o încordare cumplită străpungân- du-le inima. Parcă nu galopau, ci goneau plutind într'un puhoi îngrozitor şi nelămurit. Dar cursul torentului îl simţeau doar vizitiul şi Vera Nicolaevna; ea stătea ţinându-se cu o mână de umărul lui Vasili, în timp ce pe cealaltă, încleştată pe armă, n agila iu aer. Pălăria îi sbură dusă de vânt. Numai panglica albastră, udă de sudoare, îi rămase agăţată de gât.

Vuietul din jurul lor le vâjâia în tâmple. Lui Straub i se păru că orizontul începe să se strângă deasupra, răsucindu-se- ca un sul de hârtie. În faţa acestui orizont' ce se apropia mereu, Straub se ghemui şi lunecă în fundul trăsurii. Simţi că gheata de piele cu nasturi cafenii a Verei îi atinge obrazul. Lui Straub nu-i era ruşine, cum nu se simţea ruşinat nici de mirosul înăbuşitor ce se desprindea din tot ce se frământa în jurul lor, nici de sentimentul ce-l stăpânea. Capul îi vâjâia, se simţea rău şi probabil pentru scurt timp îşi pierduse cunoştinţa. După puţin, când îşi veni în fire şi deschise ochii, simţi lângă o!bra-

zul lui poala unei rochii, de lână, udată de salivă şi mânjită cu rămăşiţele scârboase de mâncare. O mână fină i se rezema pe faţă, în timp ce cealaltă strângea cu putere puşca. Vera Nl- colaevna stătea pe vine: trăgaciul armei ţăcăni;' urmă o detunătură ; Strauib n'o auzi; simţi numai, drept în frunte plesnitura tubului gol, aruncat afară.

Trăsura o luă undeva, într'o parte.

Pe lângă ei goneau bărbaţi şi femei, călare şi în căruţe,, ţipând şi urlând cu glasuri din ce în ce mai lămurite. Cădea ceva cu sunete stridente. Orizontul se îngustase: era doar câ't o cămăruţă. Părea că nici un car n'ar încăpea în cuprinsul el, zărea ba o hulubă, ba o roată, ba coama unui cal, ba şoldul unei muieri îmbrăcată într'o fustă albastră, ba o ladă care se răsturna din căruţă... Din când în când se auzea câte un trosnet. Se rupeau, pesemne, osiile la vreo căruţă... Cineva se prăbuşea la pământ; se auzeau ţipete desnădăjduite. Simţeai că trebue să fugi, departe, chiar în aceeaşi clipă, căci altfel nii vei mai putea fugi niciodată I

Pe deasupra capului lui Straub, şuiera din când în când biciul lung şi gros : omul îşi lovea caii. Uneori, atunci când biciul se învârtea cu mare repeziciune, Vera ducea arma la umăr şi trăgea. Şi trăsura era asvârlită într'o par'te, cât p'acl să se răstoarne, când ocoleau pe cineva.

— Doamne, doamne! — repeta Straub în neştire. — Ce mai e şi asta ? Unde fug toti ?

îşi dădea seama că e tabăra căzăcească de la Ţariţân, pusă pe goană, că sunt cazacii care fug, că s'a întâmplat un lucru îngrozitor, ireparabil, că e cuprins de o spaimă aşa cum nu mai încercase niciodată până atunci şi că de groază se agăţa de rochia Verei şi-i venea să verse. Şi totuşi, prefăcându-se că nu îşi dă seama de ce se petrece, strigă:

— Ce-i asta? Ce-i asta ? Cine-s ăştia ?

Vera îi desmierdă capul şi-i murmură ca unui copil:

— Stai liniştit, prostutule !

Dar el repeta într'una aceleaşi cuvinte. Atunci ea se întoarse şi, apropiindu-şi buzele de fata lui, îi spuse cu asprime:

— Toulonul!... Toulonul tău goneşte după noi...

15

Un ziua de 30 August, la ora când începea serviciul, Parhomenco intra. în clădirea mare şi cenuşie a direcţiei centrale de aprovizionare din bulevardul Sretenschi. Dorea să termine cât mai repede cu treburile, pentru a se duce la meetingul de la uzina fraţilor Michelson, unde urma să ia cuvântul Lenin. Mai ales că nu izbutise să-l audă la 23 August, când vorbise la cartierele Gorodscoi şi Presnenschi.

În locul lui Bâcov găsi de as'tădată alt şef. Acesta era un om ciolănos şi atât de păros, încât aveai impresia că în loc de ochi are două smocuri de păr negru, întins şi lucios. Barba îi era sură şi ondulată. Cu toată căldura, purta o căciulă de miel, iar zeghea îmblănită, aruncată pe scaun, atârna ca un covor sub picioare.

— Bună ziua, tovarăşe Parhomenco, —' îl întâmpină el, respirând cu greutate, de parcă şi ’n gâtlej ar fi avut păr. — Mi s’a telefonat despre dumneavoastră de la Cremlin.

Se lăsă apoi pe spate şi, înfigându-şi vârful bărbii în hârtia pe care i-o dăduse Parhomenco, începu să citească cu vădită plăcere, tare şi răspicat:

... După dispoziţiile personale ale tovarăşului Lenin, preşedintele Consiliului Comisarilor Poporului...“ Dădu din cap aprobând parcă începutul impunător al documentului şi continuă să citească pe un ton din ce în ce mai ridicat: — ..biroul aprovizionării din regiunea militară a Caucazului de nord vă roagă să livraţi Consiliului Mili'tar al acestei regiuni militare, punându-le la dispoziţia tovarăşului Stalin din oraşul Ţari- ţân...“ — Vocea lui devenea tot mai sonoră şi părea că tavanul se cutremură în timp ce el citea, legănându-se şi gesticulând : — «...O baterie de munte...» patru tunuri... şase mii de şraipnele... trei mii de grenade... zece mii de arme ruseşti... o sută de mitraliere ,,Maxim” cu o mie de benzi».

Aruncă hârtia pe masă, o acoperi cu mâna şi spuse ferm : Voi livra !

Apoi privindu-şi mâna păroasă, rînăllibită de încordare, a- dăugă cu glasul mai potolit:

. — Dar cu toate că aşa sună dispoziţiile personale ale tovarăşului Lenin, aici mai este adăugat ceva foarte semnificativ în ceea ce ne priveşte pe noi, şi anume pentru cazul că [12]

am încerca să reducem ceva — ridicând mâna de pe hârtie, el ci'ti ultimele cuvinte ale cererii — „în niciun caz prezenta cerere nu poate fi redusă..."

— Şi,cu toate .astea ? — întrebă Parhomenco.

— Şi cu toate astea — răspunse părosul — nu uita că mai avem multe de făcut şi multe greutăţi de învins; dumneata, tovarăşe Parhomenco, să fii alături de mine.

— Şi adică de ce n'aş fi ? — se miră Parhomenco.

Atunci Raspisnoi-Prosvetov se ridică, îşi puse zeghea pe braţ şi începu să se plimbe cu paşi mari, ridicând mereu braţul cu zeghea sau lăsându-l în jos. înainte de răziboi fusese actor şi juca roluri de părinte nobil; odată cu izbucnirea războiului, ajunse plutonier, fiind repartizat la serviciul aprovizionării. Era o fire cinstită, însă cam îngust la minte; chiar dacă se întâmpla vredoâtă^să dorească realizarea vreunui lucru folositor, reuşea numai arareori tocmai din cauza îngustimii minţii sale. Acum dorea cu toată sinceritatea să ajute Ţariţânul, mai cu seamă că în turneele sale făcute pe Volga îndrăgise oraşele de pe malurile ei, iar la Ţariţân repurtase un mare succes interpretând ^olul bătrânului JVUiller, din piesa „Intrigă şi a- mor" *).

În timp ce vizitau depozitele, Parhomenco se convinse că fostul actor e într'adevăr însufleţit de dorinţa sinceră de a-i ajuta. După vizitarea a două depozite, îşi dădu însă seama că Raspisnoi-Prosvetov nu prea se pricepe şi, mai ales, că e grozav de încrezător. Toţi administratorii depozitelor — şi la uzine şi la arsenal — le declaraseră ba că muniţiile sunt duse în altă parte, ba că se terminaseră cu desăvârşire, iar părosul întreba cu lacrimi în ochi:

— Cum să nu fie ? Păi atunci înseamnă că nu puteţi executa ordinele personale ale tovarăşului Lenin ?

Toţi administratorii, dar mai ales un bătrânel cărunt cu un neg mare. pe vârlful nasului său turtit ca un plisc de raţă, se indignau auzind despre cererea unei baterii de munte.

— De unde baterie de munte? Păi dac'am fi avut baterii de munte n'am fi cedat Caucazul... O sută de mitraliere? ! Păi cu o sută de mitraliere poţi trăi atât de bine încât... — şi el dădea [13] din mâini ca şi cum' nu ar fi găsit cuvinte pentru a exprima cât de bine poţi trăi când ai o sută de mitraliere.

---

13 De ScMler i(N. itrad.)

Atunci Panhomenco intra sigur prin magazii şi. depozite... Lângă fiecare magazie 'şi aproape lângă fiecare ladă se aflau sentinele. Cei mai mulţi făceau parte din Garda Roşie; de îndată ce se apropia iParhomenco, ei scoteau[1] din buzunarele scurtelor actele cele mai convingătoare.

Parhomenoo citea, actul, se uita cu compătimire la faţa muncitorului şi spunea :

— Cu toate astea, dragul meu, trebue să-ţi iau materialele ! -■

Pǎrosul se apropia atât de agitat, încât până şi fundul căciulii de miel i se umezea de nădușeală, iar din barbă se prelingeau iute, una după alta, broboane de sudoare. El îl lua pe Parhomenco de braţ şi-l trăgea deoparte :

— Vrei cu adevărat să le iei materialele? Dar uitǎi-te mai bine la aceste feţe. Priveşte ce patimă exprimă!

— Dumneata te supui ori nu te supui ordinelor Preşedintelui Comisarilor Poporului ? ^

— Mă supun.

— Şi poţi să dai aici dispoziţii ?

— Pot.

— Atunci porunceşte-le să se dea înlături de lângă aceste lăi/,1 şi să-mi predea, benzile de mitralieră şi tot ce am. nevoie. Ordonă-le foarte scurt, dar energic, ca să-i' frigă la inimă, iar dumineata retraige-te spre ieşire. Eu rămân să încarc şi să ie scot până la poartă.

Rasplsnoi-Prosvetov îngăimă câteva cuvinte şi o luă grăbit spre poartă. Acolo îşi aşternu zeghea şi se aşeză pe ea, prin- zându-şi capul ciufulit în mâini. Soarele îi încălzea ceafa, iar el se gândea, ce bine era înainte, când se ducea pe Volga la Ţariţân, să⁻l joace pe Schiller şi când nici nu se punea problema că Ţariţânul are nevoie de obuze. Ce neprielnic era acum, când nu se mai putea duce la Ţariţân, nici cu Schiller, nici cu obuze. Şi de fapt, cât de mult i-ar fi plăcut să se ducă şi cu una şi cu alta.

Când, după vreun sfert de ceas, ridică privirea — constată cu nespusă mirare că muniţiile erau încărcate în căruţe tocmai de acei muncitori care se împotriviseră să dea benzile de mitralieră, în timp ce Pairhomenco supraveghea încărcarea.

— Ar trebui să ni ajutorul meu, — spuse Raspisnoi-Pros- vetov când 'se apropie Parhomenco, — că noi, doi am reuşi să-I montăm şi pe Schiller şi nici de obuize n'am" duce lipsă.

— d să le facem noi cândva pe toate, — răspunse Parhomenco.

— Vezi-însă că bateriile de munte n’o să le putem aşeza pe platformă !

— Poate că totuşi o să le urcăm !

Până ia sfârşitul zilei, părosul ajunse să înţeleagă şi el ritmul marşului cadenţat în care mergeau. Acum vorbea repede şi tare, ba până şi în gesturi căuta să-l imite pe Parhomenco, aşa că, administratorii depozitelor aveau la un moment dat impresia că merg doi Parhomenco: unul mai în vârstă cu mustăţi rase, altul mai tânăr, cu mustăţile negre. Spre seară, făcură rost şi de o baterie de munte, pe care d găsiră ascunsă, nu se ştie de ce, în beciurile mânăs'tirii Sf. Anidronic, într'un morman de bănci şcolare şi table de clasă. Părosul intrase de astădată singur în subsol şi arunca de acolo băncile cu o putere atât de uriaşă încât acestea se prefăceau numaidecât în ţăndări. Iar când era scos câte un tun, se uita pe listă scărpi- nându-se după ceafă şi întinzându-şi picioarele.

— Ei, ce-ţi mai trebue ? — întrebă el. —.. Ce urmează ? încărcătură pentru tunuri ? 14.000 de încărcături ? Las'că le găsim noi! Haidem !

Dar se înnoptase, şi în afară de asta caii şi oamenii erau peste putere de istoviţi.

— Pe mâine! — spuse părosul, -strângând cu căldură mâinile lui Parhomenco.

În jurul acestuia plutea mirosul sănătos de sudoare al o- mului ce muncise din greu, şi-ţi era mai mare dragul să-l priveşti.

Suind scările largi ale hotelului şi uitându-se la mâinile sale pătate de vopsea, smoală şi rugină, Parhomenco se gândi cu plăcere că acum se va spăla până La brâu, va mânca vreo câţiva cartofi cu ceapă şi va încerca 6ă pătrundă în fabrica Michelson. De n'ar fi fost aşa de murdar, ar fi pornit într'acolo chiar delà mănăstirea Sf. Andronic. Dar nu putea, mai cu seamă la Moscova, să apară între oameni cu asemenea înfăţişare.

Lângă ascensor îl opri un cunoscut din comitetul de Partid al Moscovei. Era un om în vârstă, cu nasul coroiat şi cu trei dinţi lipsă în faţă. Îi spuse lui Parhomenco încet şi alarmat :

— Chiar mai adineauri s'a primit la comitetul din Moscova un comunicat din Petrograd : Uriţchi a fost omorît.

— Dar Lenin ? Doar el trebue să vorbească astăzi.

— Nu-l mai puteam preveni. E prea târziu. Se zice că a plecat demult delà Cnemlîn.

— Cum prea târziu ? Ce-i aia târziu ?

Dar cunoscutul, atras de valul neliniştii şi al alarmei care plutea în toată casa. dispăru.

Se auzi sgomot de uşi trântite şi una după alta în faţa peronului începură să se oprească maşinile. Un comandant trecu în fugă, dând din

umeri ca şi cum l-air fi scuturat frigurile. La „Metropol“ locuiau pe atunci mulţi membri ai guvernului. Ca să afle amănunte şi să ştie ce măsuri fuseseră luate pentru a-l păzi pe Lenin, Parhomenco alergă prin apartamente. Dar niciun memibru al guvernului nu era acasă. Atunci telefonă la Comisia Extraordinară. Luându-l drept comandant al hotelului, secretarul lui Dzerjinechi îi răspunse :

— Organizaţi paza casei. În oraş va fi imediat proclamată starea de asediu ! Ilici a fost rănit la. ieşirea din uzină.

Plecând delà telefon, Parhomenco întâlni un grup de oa- IIUMU care coborau în goană scările; aveau nişte chipuri de parcă şi ei ar fi fost răniţi. De aflat, nu se putea alfla însă nimic precis. Cineva povestea că, în timp ce Vladimir Ilici se a- propia de porţile uzinei, un marinar se împiedicase şi căzuse, oprind astfel în loc pe muncitorii care mergeau în urma lui Ilici. Aşa că Lenin intră în curtea, uzinei aproape singur. Aici se des- că’rcaseră asupra lui mai multe gloanţe. Iar un alt tovarăş povestea mai departe că sosind la Cremlin, Lenin nu le îngăduise muncitorilor să-l ducă în braţe, pentrucă se temea să n’o sperie pe Nadejda Constantinovna şi Maria Ilinicina ; se urcase singur până la etajul al treilea...

— S’ar putea să aibă o hemoragie! — strigă Parhomenco.
— Ce mai aşteptaţi ? '

Prin uşa turnantă de sticlă nesinchisindu-se de mâna rănită, intră Cesnocov, muncitorul acela care venise la Moscova, numai pentru a-l vedea pe Lenin; palid şi întunecat la faţă, tara după el o mitralieră! Parhomenco mobiliza pe loc pe toţi comuniştii din cămin, organiză patrule, el însuşi postându-se lângă mitraliera delà intrare.

Când Parhomenco izbuti cu greutate să ajungă la Cremlin, ta secretariatul lui Lenin, spre a se interesa de sănătatea lui Ilici, secretarul cu faţa rotundă, întinzându-i o foaie de hârtie, spuse cu un zâmbet plăcut, prietenos, după care puteai să bă- nueşti că situaţia merge spre îmbunătăţire:

— Vă înmânez deocamdată această telegramă,

— Vladimir Ilici e mai bine?

— Azi noapte i-a fost rău. Acum se simte însă mai bine.

În cameră se aşternu o linişte adâncă, de parcă toţi din odaie ar fi vrut să audă şi ei ce fel de 'telegramă primise acest tovarăş. Scrisul telegrafistului era citeţ şi apăsat, cuvintele — puţine. Dar din cauză că mâinile îi tremurau şi în ochi îi jucau fire de nisip, Parhomenco albia izbuti să descifreze telegrama lui Stalin către Lenin, pe care popoarele ţării noastre o vor săpa în litere nepieritoare, atât pe monumente, cât şi în gândurile lor.

„Inamicul e complet sdrobit şi alungat dincolo de Don... Situaţia la

Ţariţân e consolidată. Ofensiva continuă".

16

După străpungerea blocadei din August, cunoscută în istorie sub denumirea de „Prima iîncercuire", Stalin veni la Moscova. Aici, însă, rămase puţin timp şi la 18 Septembrie se îna- poie ta Ţariţân. Venirea lui Stalin îi fu ide mare folos lui Parhomenco, care reuşi mai uşor să capete muniţiile şi echipamentul necesar. Iar în ziua când Stalin se afla pe punctul de a se'ntoarce, obţinu promisiunea conducătorilor de la departamentul armatei de a intensifica ritmul livrărilor de armament. Dar de îndată ce .Stalin. părăsi Moscova, Troţchi anulă imediat, ca un trădător toate cererile deja aprobate. Orice livrare de armament şi mudiţii fu oprită aproape în întregime. Direcţia centrală a aprovizionării şi a echipamentului şi toate direcţiile de artilerie, administraţie, geniu şi transmisiuni, împreună cu Marele Stat Major al întregii Rusii, nu făceau acum altceva decât să bârfească şi să pongrească activitatea Consiliului 'Militar. din Ţariţân. Nicli Parhomenco nu fu scutit de calomnii. Degeaba tót arăta el telegramele l,ui Voroşilov, comandantul Armatei a zecea, prin care se cerea categoric să se expedieze urgent arme.

Dar refuzul acesta nu însemna/ aproape nimic faţă de batjocura mult mai odioasă pe care Ţariţânul era nevoit s'o suporte: chiar în toiul celei de a dioua ofensive deslănţuite de cazacii albi împotriva Ţariţânului, Troţchi ceru mutarea Consiliului Revoluţionar al frontului de Sud la Cozlov, adică într'un punct situat la 550 kilometri depărtare de Ţariţân 1

În Noemibrie, când St alin sosi din nou la Moscova, Parho- menco se putu întoarce la Ţariţân. Bl ajunse acolo împreună cu copiii şi. soţia sa, demult restabilită: după boală.

Hatmanul Crasnov îndreptase asupra Ţariţânului cele mai bune unităţi ale sale. Valuri de cazaci şi puhoaie de infanterişti atacau neîncetat:,* sub protecţia artileriei. Dar ou cât presiunea creştea, cu atât se mărea şi însufleţirea apărării, iar aceas'tă însufleţire, după cum spune poporul, face ca totul să ia avânt. Panhomenco — a cărui calitate Oficială era acum aceea de ataşat pe lângă comandantul Armatei a zecea, iar neoficial, de simiplu om care nu doarme niciodată şi e gata să alerge oriunde e nevoie şi să facă tot ce trebue — vedea cum însufleţirea cu-' prindea tot ce era viaţă omenească în onaş, tot ceea ce era învăluit de luminile oraşului. C,u cât mai aprig bateau tunurile albilor, cu atât mai viu se aprindea focul în suflete. Aşa cum[1] se naşte

scânteia din forţa cu care oţelul se izbeşte de cremene. Şl cei din „grupul Saisc” se schimbaseră, lepădând nespus de mult din ceea ce locuitorii din Ţariţân denumeau mai înainte suflet slinos. Pe mulţi dintre ei îi atrăgea- acum' oraşul unde începeau să se simtă ca la ei acasă. „Nu prea suntem să-tui, dar ne simţim bine aici”, spuneau ei. Şi câtă căldură în vorbe, şi ce repeziciune şi siguranţă în mişcări!

Terentie Savlci Lamâcev se făcuse bine. încă din vară îl transportaseră la Ţariţân cu numeroase răni şi cu braţul stân-g lipsă. Zăcuse fără cunoştinţă aproape o lună întreagă, neavâmd decât scurte momente de luciditate în timpul zilei. La sfârşitul lui Noembrie putu să se ridice, iar atunci când Parhomenco veni la el să-i povestească amănunţit luptele victorioase şi să-i comunice primirea telegramei pe care Stalin o adresase apărătorilor Ţariţânului : *„...Spuneţi-te că Rusia Sovietică nu va uita niciodată eroicele lor fapte de arme şi că-i va răsplăti aşa cum merită...”,* Lamâcev scoase anevoie de sub pernă, -cu singura sa mână sănătoasă, ceasul de angint, deschise capacul şi spuse;

— E ora trei.

— Dar ce, aştepţi pe cineva ? — întrebă Panhomenco, neînţelegându-i gestul.

Lamâcev închise capacul ceasului pe care i-l dăruise Sta- lin şi, pu.nândlu-l la loc suib pernă, răspunse:

— Şi tunurile mele au fos't acolo.

Albia atunci înţelese Parhomenoo ce voise Lamâcev să spună. Lacrimi de duioşie şi de bucurie stăteau gata să-l podidească, dar se stăpâni, deoarece ştia că acest fel de a-şi manifesta emoţia l-ar fi supărat pe Lamâcev. Nu-i plăcea să „vadă bărbaţi .plângând. Parhomenoo îi oferi darul său : un pachet de tutun (învelit în hârtie galbenă.

— Fumează. E din Moscova. L-a trimis Lenin pentru ostaşi.

— Nu minţi cumva? — întrebă Lamâcev, răsucindu-şi o ţigară din câteva fire. Trase un fum[1] şi, strângând ochii, spuse:

— El, cu tutunul ăsta nu-i de iglumtt.' — Apoi adăugă oftând :

— Ce timpuri ¡grele! Altădată nici nu .ne-am fi uitat la un tutun ca ăsta. L-am. fi pus (în sticlă, ca pe ceva far. Şi acum!...

Şuierând, dădu drumul unui rotogol de fum, pe care-l privi visător. îşi amintea probabil primăvara cu ceţurile ei bogate, cu revărsările ei întinse spre toate zările.

— Aş vrea să.mai văd Donul... — şopti el. — Uite ce haină miau dat. — Şi-şi pipăi haina nouă de piele, adăugând cu voce stinsă : — Mă ’trage mereu într’acolo. Câte primăveri am pierdut, măi băieţi!... Şi ogorul s’a dus... Am schimbat plugul cu arma...

Pare-se că pentru'- prima dată Lamâcev vorbe-a cu atâta dor de pământul său. Parhomenoo îl ascultă în tăcere. II înţelegea pe Lamâcev. În nemăsurata-i trufie, lui Lamâcev îi venea greu să creadă lîn victorie, acum când el nu lua parte la lupte. Dar văizând trofeele Armatei Roşii, şi retragerea cade- ţilor, trebuia; să creadă că totuşi victorie va fi. Şi acest desa- cord iîn gândirea lui[1] îl mişca şi-l înciuda, dând,u-i totodată ghes spre casă, spre ogor. Dar mai era ceva, de oare se jena să aducă vorba-: Liza rămăsese însărcinată şi Lamâcev nu se temea numai de faptul că ea: va naşte în oraş, dar că în genere nu se va mai întoarce pe Don. Ori, Terentie Savici dorea cu patimă, şi mai ales acum dlupă ce se vindecase, ca nepotul său să crească pe pământul, pe ogorul pe care el, Terentie Lamâcev, îl cucerise. Inohipuindu-şi-l pe nepoţel alergând în urma plugului mânai de taică-său, Vasile Gaivoron, închipuindu-şi gaiţele croncănind şi siburând din calea copilaşului vioi, simţea: în gură un gust sărat.

Lamâcev umbla prin cameră fumând şi netezindu-şi părul cârlionţat şi încărunţit la tâmple. Vorbea despre nemţi — acum sleiţi ca

forţă armată — şi despre- cazacii albi care deasemeni nu mai puteau rezista mult timp.

— Curând te vei putea întoarce şi 'tu acasă, Alexandru lacovlevici.

— Va trébui, — spuse Parhomenoo.

— Toţi ne vom întoarce, — adăugă Laimâoev râzând. — Pe tine nu te chiamă pământul ?

— Pe mine m'a atra6 cândva uzina şi l-am rămas credincios.

Lamâcev se aşeză pe pat, picior peste picior, rezemându-şi capul creţ de perete.

— Uzina înlănţue pe- om aşa cum prăjinile ţin fânul în claie. Dar iată', i-arm urmărit pe oamenii de aici, din Ţariţân, şi pe ucrainienii noştri, şi trebue să spun. : o să aveţi, mult de furcă, tare mult, cu ţăranul din Ucraina.

Pe Parhomenco îl cam nemulţumi această comparaţie.

— Nu te încrunta, Alexandru lacovlevici. Adevărul'nu stă ascuns în mătase, ci sade în pânză groasă. Este adevărat că hatmanul l-a împins pe ţăran în spre noi, l-a jeluit de pâine, nu l-a lăsat să-şi ia pământul delà moşier. Iar dacă însămânţa careva pământul cu delà sine putere, îi spunea : „dă-i jumătate moşierului, şi la anul să faci bine să însămânţezi numai pământul tău sau pe cel arendat !" D'aia s'au şi mâniat ţăranii.

— Uneori te poţi înţelege mai lesne cu omul mânios.

— E adevărat că îl poţi înţelege mai lesne. Ţaranul e supărat, hatmanul l-a mâniat şi, lată, eu unul nu ştiu până unde vor merge unii dintre ţărani. Văd că pe-aici i-au mai deschis capul ţăranului rus şi i-au arătat la comitetele sărăcimii că, dacă e foamete, se cade ca tot poporul s'o suporte deopotrivă. Nu, ţăranul ucrainian n'a ajuns (încă să înţeleagă totul. După părerea mea, el se găseşte acum[1] abia pe la jumătatea alfabetului.

PanhomencO îl privi cu atenţie.

— Terentie Savici, ar trebui să stai de vorbă cu Stalin.

■— Am stat de vorbă cu el de trei ori.

— Şi?

— Mare om ! Ne înţelege. În timp ce tu faci un pas, el tace zece, şi totuşi sufletul lui e totdeauna lângă tine. Aş garanta pentru el în tot ceea ce face.

Se uitară unul în ochii celuilalt şi, dându-şi seama că le venise acelaşi gând bun, zâmlbiră la fel de mulţumiţi. Lamâcev îşi răsuci o nouă ţi'gară şi, gândtadu-se probabil la cazaci, spuse:

— Ceea ce-mi mai place la Stalin, e că se pricepe la cai.

— Cum, aşa?

— Iacă aşa; nu l-am văzut niciodată călare, dar dacă mi-ai cere să-ţi împărtăşesc ceea ce gândesc despre Stalin, aş" începe astfel : „Mi-aiduc' aminte culm se apropia de mine călare pe un cal frumos ca de aur. Şi calul aces'ta şi-l crescuse singur...” Ţii, minte oum[1] am pus la cale incursiunea în spatele lui Mamontov? Am aflat mai târziu că el se gândise la asta încă înaintea mea, dar pe atunci lipsea cavaleria. Acuta îmi spui că Divizia de Oţel şi grupul din Salsc i-au atacat din spate pe oamenii hatmanului. Planul ăsta e al lui ?

— Tot al lui.

— Şi grupul din Gromâslov care a pornit pe caii mei, tot după planurile lui a pornit. El înţelege că pe cazac nu-l poţi ajunge în stepă cu măiculiţa-inifanteria. Şi de unde a răsărit divizia a patra de cavalerie a lui Budionnâi ? Ţine minte ce spun eu : Stalin o să-şi ajungă ţelurile ou cavaleria.

Bătând tactul cu' degetele pe perete şi privind în tavan, reluă :

— Şi giner-miu Vasia, al naibii, s’a dus tot la Budionnâi. U încânta gândul să comande un escadron.

— Viteaz ibălat!

— O să-l ducă prea departe vântul ăsta turbat. Şi pe deasupra e şi, gelos, uif!... Şi impulsiv... Nevastă-sa e însărcinată şi el îi cere mereu să meargă la spitalul ambulant. Eu îi zic : „Măi caraghiosule-! Cine mută din loc un măr înmugurit?” Dar e! îmi spune: „Lasă, taică, oricum copilul nostru va fi un cazac edravăn şi viteaz...” Şi râde. Uite în ce borş m’am băgat.

Oftă.

— Şi iacă, atunci a,m găsit caii ăia nemţeşti la Beohetovca şi mi-am luat o belea, pe oap...

Se uită la, Parhomenco şi faţa i se lumină deodată.

— Caii ăia graşi cară tunurile. Ordin ca inamicul să lie lăsat să înainteze până intră în bătaia mitralierelor. Iar toate mitralierele stau aşezate .pe cărucioare trase dle caii mei, Taca- taca, taca-taca... Şi atunci dă năvală şi cavaleria lui B.uidlonnâi. Asta este atât de înfocat, încât până şi mitraliorii şi tunarii îşi părăsesc bateriile şi, cu săhiile în mâniă, se aruncă în atacul decisiv.

Şi,* clătinând din' cap, continuă :

— Ehei, mare şi frumos lucru şi calul! Când călăreşti pe un cal bun, simţi că-ţi ibat două inimi în piept.

În timpul Iernii, Parhomenco şi ceilalţi ucfaini'eni se întoarseră acasă.

Lamâoev refuzase să plece în, Ucraina. El se mulţumi să ia adresa

lui Parhomenco, făgădulndu-i că o să-i scrie regulat. Şi într'adevăr, îi scria destul de des. Toate scrisorile lui începeau, după obiceiul ţărănesc, cu complimente la adresa prietenului său. Despre dânsul scria foarte pe scurt: „...Şi[1] mă iscălesc bine şi sănătos, comandant decorat .Terentie Lamâcev". Printre rânduri se întrevedea însă că e ceva care îl nemulţumeşte. Lucra acum la serviciul de aprovizionare al diviziei lui BudiOnnâl, serviciu care pare-se că-i plăcea : de exemplu, el înştiinţa plin de entuziasm că până şi convoaiele, acest flagel al armatei, reuşise să le pună în funcţie, folosindu-le nu numai la alprovlzioare, dar şi ca infirmerii ambulante şi ca bază pentru transportul rezervelor de oameni.

La Harcov, Parhomenco avea mai multe funcţiuni deodată. Şi nu că le-ar fi căutat el, dar pentrucă era o mare lipsă de oameni. îndeplinea în acelaşi timp misiunea[1] de comisar militar al guberniei Harcov, de delegat extraordinar pentru aprovizionarea Armatei Roşii a districtului' militar Harcov şi de ajutor de comisar militar regional. De aceea, îi venea foarte greu să găsească timpul necesar pentru a-i răspunde lui Lamâcev, aşa încât nu-l putu scrie decât o singură dată. Gândindu-se că Lamâcev trebue să ţină la cai cu aceeaşi pasiune de mai înainte, el îi povesti cum trebuise odată să apere hipodromul .din Har- coiv. În hipodromul acesta se adăposteau 250 cai de rasă. Auzind de el,-banditţii lui Malino, aflaţi prin sate, năvăliseră la Harcov în straie ţărăneşti. Ei trăseseră la nişte cUnosevţi care locuiau Sin vecinătatea hipodromului, ca şi cum ar fi venit să petreacă. Garda hipodromului, nişte soldaţi din cavaleria roşie, ţinuse o adunare secretă şi hotărî se să fugă, cu caii. Ziceau ei că banda lui Mahno oricum îi, va fura, şi, decât să încapă pe mâini străine, mai bine să rămână la ai lor... Unul din ostaşii roşii, care îl ştia din Lugansc pe Panhomenco şi mai ţinea minte şi întâmplarea cu trenul blindat al anarhiştilor, dădu fuga la' dânsul şi-i raportă: „Tovarăşe Parhomenoo, mai ju- c aţi-le anarhiştilor o festă !" Şi-i povesti despre şedinţa, secretă a gărzii. Parhom'enco alergă la-hipodrom; îşi aruncă zeghea pe masa din colţul roşu şi se adresă gărzii.:

— Sunt a'tât de aglomerat, că lucrez deodată în patru birouri. Şi totuşi, până voi, scăpa caii de banditţii lui Mahno o să lucrez şi într'al cincilea birou, aici, la colţul vostru roşu. Sunt comunişti printre voi ?

Comunişti nu erau. Dar spre dimineaţă, după ce toate casele din preajmă fură curăţate de bandiţii lui Mahno, se primiră în Partid cincisprezece înscrieri, iar la amiază garda gonea din oraş pe cei din Urmă oameni din banlda lui Mahno.

La scrisoarea lui Parhomenco, Lamâcev răspunse printr'o telegramă neaşteptată: „Sosesc. Rog să fiu numit comandant al

hipodromului. ’Comandant decorat, Lamâcev”.

17

Datorită demersurilor Verei Nicolaevna şi relaţiilor pe care le avea, Straub reuşi să se multe la Chiev. La început lucrul acesta îl bucură, dar curând văzu că de chestiunea cu care se ocupau înainte atât de sârguitor, se ocupă acum[1] alţii, care după părerea lui sunt mult mai puţin experţi în materie. Iar pasiunea lui pen'tru anarhism era luată în derâdere. Şi situaţia aceasta nu mai putea fi îmbunătăţită, oricâte legături ar fi avut printre oamenii hatmanului şi oricâte stăruinţe ar fi depus Vera Nicolaevna. De trăit, trăiau pe picior mare: cu cât îi mergea mai, rău cu[1] spionajul, cu atât mai[!] mult îi reuşeau afacerile de speculă. Aşa, amintindu'-şi uneori de visurile din tinereţe, ar fi dorit mai degrabă să nu-i izbutească, pentru a se ocupa mai cu succes de alte treburi. închiriaseră o.locuinţă nu prea mare, dar splendid mobilată şi confortabilă, la etajul al doilea, pe strada care coboară de la catedrala Sf. Sofia spre Creşciatic.

îndată după fuga hatmanului Scoropadschi, afacerile de speculă începură să dea îndărăt, dar cele de spionaj luară ia- răşi avânt. În faiţa acestei realităţi, Strau'b se convinse că o perseverenţă dublă e de preferat uneia simple. Ca şi înainte, Strauib studia, practic şi teoretic, literatura anarhistă. Pentru teorie răsfoia cărţi, iar pentru practică se ducea să discute cu Mahno, cu Grigorieiv şi cu alţi’ şefi anarhişti. Scrise chiar şi o broşură în care-şi expuse ideile cu privire la foloasele anarhismului’ pe care o tipări într’un sat înzestrat cu o 'tipografie anarhistă. Apoi, cu un chida't sentiment de bucurie răutăcioasă şi de triumf, o expedie şefilor săi din străinătate. Nu primi, însă niciun răspuns.

Sub guvernul lui Petliura, Strauib luase cuvântul la întruniri, vorbind în calitate de „anarhist care împărtăşeşte programul lui Mahno”. Tovarăşii săi din mişcarea anarhistă îi aprobau opiniile. Însă cu cât izbutea mai bine, ohilar şi fără s.prijin din afară, să acţioneze cum voia el, trimiţând în străinătate rapoarte amănunţite şi foarte folositoare despre ceea ce se întâmplă la Chiev şi în Rusia Sovietică, şi chiar să recruteze noi agenţi, — cu atât îi mergeau mai prost afacerile personale. Vera Nicolaevna îşi schimbase categoric atitudinea faţă de el. Uneori i se părea chiar straniu că femeia nu-l părăsea. Atât de indiferentă şi tăioasă îi devenise privirea, atât de împietrită — faţaţ şţ. ₐtât de rare, în viaţa lor comună, atenţiile ei faţă de dânsul, atenţii care altădată îi păreau atât de obişnuite.

Straub era deprins cu preciziunea. Ajunsese la convingerea că profesiunea de spion nu-i mai place. Socotea că e mult mai bine să procedeze aşa cum au procedat nenumăraţi, generali ruşi, pe care-i cunoştea. Aşa cdm se mută o batistă din- tr'un buzunar în altul, — se mutaseră şi ei din buzunarul Germaniei în cel al Franţei. Dar, din cauza înclinării spre preci- ziune şi a fermităţii caracterului său, el nu[1] şe putea opri pentru mult timp la astfel de gânduri. Deocamdată, alesese o ţară şi numai ei alvea să-i slujească. Şi de vreme ce Vera Nicolaevna îl alesese pe el, deasemeni doar pe el trebuia să-l servească. Atunci ce înseamnă această privire enigmatică, sfredelitoare, cu care ea îl scotoceşte până în adânc, chiar şi când îi mângâie părul negru, destul de rărit pe creştetul capului ?

La 4 Februarie 1919, se întoarcea delà o întrunire secretă a biroului anarhist din Ohiev. Traversă piaţa pe lângă monu- meniul lui Hmelniţchi. Dimineaţa fusese desgheţ, dar seara suiflase un vânt rece; monumentul, ca şi copacii, se acoperise cu o perdea de brumă uşoară ca de muselină. Când Strâmb păşea peste rigole, la marginile lor se desprindeau, din pricina mişcării aerului, ţurţuri sulbţiri care cădeau plescăind în apă; apa îi prindea şi îi purta, încet, mai departe.

De o bucată de vreme îl durea tot mai des capulí şi-i oboseau repede picioarele. În ziua aceea se simţea deosebit de prost. Indispoziţia lui devenise şi mai puternică. Armiata Roşie era pe punctul de a intra în Ghiev, iar lângă Da miţa, puşcaşii din Seci al lui Petliura, haidamacii şi cazacii din Zaporoţjie suferiseră o înfrângere totală. Faptul că> trupele aliaţilor debarcaseră pe malul Mării Negrei, ocupând Ghersonu! şi Nicolaevul, sau că în ziua precedentă trupele anglo-japoneze ocupaseră Vladivostocul, nu-l consolă în niciun fel. Cine ştie când avea să poată stabili legătura cu) el! În schimb, în oraş se spunea că Grigoriev, anarhist şi hatman-seif al regiunii Zaporojie, lucru confirmat şi de Petliura, a trecut de par'tea Sovietelor. Ce-i de făcut acum ?

Pe terasă, lângă uşă, stătea Vera Nicolaevna. Purta o şu'bă albastră cu guler de blană de vulpe şi o pălărie sinilie. Faţa îi era însufleţită şi atât de enervant de vioaie, încât lui Straub i se" făcu deodată tare frig şi-şi ridică .gulerul din blană de miel al paltonului. De pe acoperiş, zăpada devenită cenuşie cădea în picături mari şi, rare, enervându-l şi mai mult.

— Petliura a fugit la Vinniţa ! — îl anunţă Vera Nicolaevna.

— Ce motiv de bucurie vezi în asta? — întrebă St'raub.

— Dar noi vom putea să ne alăturăm[1] Armatei Roşii ucrainiene!

— Care noi ?

— Hatmanul regiunilor Zaparojie şi Alexandria!

Ea începu să râdă, faţa îi deveni cu totul trandafirie şi lui S'traub i se strânse inima. întrebă, privind picăturile care cădeau :

— Grigoriev ?

... — Da. El spune, şi eu suint de aceeaşi părere, că noi ca "şi Armata Roşie urîm 'pe aventurierul Petliura şi suntem de acord să luptăm împotriva intervenţioniştilor, dacă Sovietele vor lăsa intacte organizaţia noastră, armamentul şi echipamentul, funicţiile pe care le deţinem... .

Strâmb Oftă şi trelcu[1] pe terasă. Zâmbind veselă, Vera Nicolaevna se dădu laoparte, făcâmdu-i loc. Apoi schiţă gestul de a coborî scara terasei:

— Pleci, Vera ?

— Da, trebue să fac provizii de dulciuri. Mă tem că mâine nu se vor mai găsi de loc în tot oraşul.

— Cu alte cuvinte, rămânem ?

— Am motive să cred că propunerea lui Grigorieiv va fi primită.. Presupun... De altfel, dacă nu'-ţi convine, poţi pleca. Eu rămân.

îşi ridică puţin fusta, şi aşa destul de scurtă, sărind de pe a doua treaptă. Ca de obicei, purta ghete înalte de antilopă, încheiate în nenumăraţi nasturi. Până la al treilea nasture de jos, ghetele erau afundate în zăpadă. Cu un sentiment de adâncă duşmănie, Straub gândi că nici el n'a.re poftă să plece[1] şi mai ales singur.

— Am uitat să-ţi spun... — rosti ea întorcâmdu-se, — avem musafiri!

— Pe cine ?

— Pe tatăl tău. De ce a venit din Germania ?.

— Are afacerii pe-aicl.

Se văzuse cu tatăll său de câteva ori în ultima vreme şi deşi întâlnirile lor fuseseră totdeauna reci, îi era totuşi plăcut să dea ochii cu el. Tatăl nu avea cunoştinţă de ocupaţiile fiului, dar bani îi cerea de fiecare dată. Bineînţeles că nu avea neapărată nevoie de bani. Socotea, însă, că un fiu trebue să-şi ajute tatăl. Ultima oară, ca să pună capăt oricărei discuţii cu privire la bani şi pentruca tatăl să-l considere un om nedemn de ceva mai deosebit, Straub îi oferise broşura ini despre anarhism. Iată de oe era foarte curios să afle cauza sosirii bătrânului.

„Probabil după târguieli, se gândea el alene, scoţându-şi galoşii şi netezindu-şi haina cu mişcări, încete. O fi presupunând că su'nt samsar şi vrea să cumpere mai ieftin prin mijlocirea mea".

Bătrânul stropea cu un pahar florile de pe fereastră. Vă- zându-şi fiul, puse repede paharul pe masă, îşi şterse mâinile cu un prosop şi se îndreptă repede şi cu paşi mărunţi în întâmpinarea lui. Cihipul îi era nespus de radios, cum încă niciodată nu' i-l mai văzuse Emst. îmbătrânise mult,, dar în cliipa aceea alfişa' un aer eivildent de prospeţime. Obrajii de curând bărbieriţi’ păstrau o plăcută lucire argintie. Mirosea a colonie.

— Ai o nevastă foarte frumoasă, — aprecie el scuturându-i mâinile şi uitându-se la gura lui deparcă i-arfi examinat dinţii... — Foarte frumoasă! Felicitările mele!

— Nu suhteim căsătoriţi, — replică Straulb, neînţelegând de ce se bucură atât.

— Nu-i nilmic! Anarhia e mama ordinii, — rosti el deodată cu o seriozitate neaşteptată. — Nu sunteţi căsătoriţi acum, dar mai târziu o .să vă căsătoriţi şi'atunci legătura va deveni şi mai trainică.

II trase pe Emst la fereastră şi, apropiindu-şi faţa de a lui, întrebă:

!

— Vasăzică, eşti anarhist ?

— Anarhist, — răspunse posomorit Strauh.

Bătrânul îi scutură braţul.

— Minunat!

— Ce-i minunat?

— Minunat cuvânt. E limpede pentru oricine că de un moşier n’are nimeni nevoie.

înflăcărarea tatălui său începu să-l intereseze pe Straub.

— Dar de cine e nevoie?

Bătrânul se lovi cu pumnul în piept şi Faţa i se împurpuxă atât de tare, încât mustăţile-l şi sprâncenele cărunte se distingeau deosebit de viu.

— De cine e nevoile ? De proprietari e nevoie. Iar proprietarilor le trebue pământ.

— Şi moşierul e proprietar.

— Din moşieri nu poţi să alcătueşti o armată. Şi toţi înţeleg că numai o armată e în stare să’apere proprietatea! Nimeni nu mai vrea să fie moşier!... Vreau[1] să spun că *acum* nu mai vrea nimeni, — se corectă eil. — Dar fiecare vrea să aibă un ogor al său! Al său! Pentru totdeauna. Proprietatea lui în vecii vecilor!

Cuvântul „proprietatea” îl pronunţa ţuguind buzele şi dând parcă drumul din gură unei bile aurii şi sonore. Părea că bila se rostogoleşte în continuare, fără oprire, cu un sunet atât de

atrăgător şi plăcut, că lui Ernst îi lăsă gura apă. Se duse până la uşa sufrageriei şi strigă spre celălalt capăt al coridorului :

— Ce avem azi la masă?

Bătrânul, însă, izbuteni.:

— Lasă masa! Aicum trebue să lămurim chestiunea cea mai importantă.

— Care anume ?

— Chestiunea cea mai importantă e anarhismul. Sovietele doar n'au să-mi dea pământ[1], ca proprietate!

— Cre'd că n'or să-ţi dea nici ca proprietate şi nici măcar cu drept de folosinţă.

— Dar după război aş vrea să mă odihnesc.

— Că mult ai mai luptat... — îl ironiză Stranb zâmbind. — Am face mai bine să stăm la-masă, tăticule. Şura, pune masa.

Servitoarea, o femeie grasă, cu pieptul proeminent, cu ochii negri, veseli, punea farfuriile şi aşeza fără sgomot cuţitele, uitând,u-se din când în când la stăpânul ei, pare-se deosebit de afectuos. Straulb îl asculta pe bătrân, privind în acelaşi .timp umerii uriaşi ai servitoarei. Era convins că du'pă război şi ea avea de gând să se odihnească, să nască şi să alăpteze cel puţin cinci copii deodată. Femeia asculta cu atenţie discuţiile despre pământ. Straub îşi amintea cum într'o noapte, când Vera Nicolaevna se afla la o prietenă, el se întorsese singur acasă. Şura îi deschisese uşa. El încercase-să se apropie de dânsa, dar servitoarea îl refuzase : ,,Du-te, că e târziu. Acuşica are să-ţi vie nevasta". Dar ciudat, fapta aceasta nu avusese nicio însemnătate pentru el. Nu schimbase nimic din relaţiile sale cu Vera.

Şe întoarse către bătrân şi-l întrebă :

. — Şi celor săraci le trebue pământ ?

— Desigur.

— Cu drept de proprietate?

— Ar fi preferabil. -

— Dar dacă bolşevicii le fălgălduesc pământ, nu cu drept de proprietate, ci cu drept de folosinţă, şi le făgăduesc chiar mult pământ, la c'are or sămai adauge apoi pământul confiscat şi delà moşieri, nu crezi oare că e foarte puţin probabil că ţăranii vor 'mai lupta alături de anarhişti pentru un drept de proprietate destul de îndoielnic?

— Nu vor lupta.
— Şi atunci ?
Tatăl spuse răspicat:
— De aceea treibue creată în minţile oamenilor o confuzie înlre Puterea Sovietică şi anarhism 1 Aşa ca nici dracul să n'o mai descurce. Şi la urtma urmei, anarhia e mama ordinii, şi basta ; fiecare să-şi aiibă ¡bucăţica: lui!
Bătrânul arătă spre servitoare: -
— Şi as'ta-i frumoasă ! În general, tot traiul ţi l-ai aranjat frumos.
— Nu pot să mă laud cu tot traiul.
— De ce?
Ernst preferă să tacă. Dealbia du'pă o clipă vorbi revenind la aceeaşi problemă.
— Aşa dar, tu însuţi ai devenit anarhist ?
— Exact ! — exclamă bătrânul eu[1] toată gura, lăsând să se vadă pe alocuri rădăcini de dinţi înegriţi.
— Mă mir.
— De ce te miri? îmi trebue pământ, şi pământ ¡pentru totdeauna, cu drept de proprietate. De aceea pe mine nu mă miră deloc faptul că în primăvara anului trecut Mahno avea douăzeci de oameni, în Septembrie patru- sute, iar acum, mi se pare, vreo patruzeci de mii!
— Ei .şi ?
— Ei şi 1 Dar tu nu te gândeşti că până'n şase luni o să aibă o jumătate de milion?
— N'are să strângă o jumătate de milion.
— Dacă i-o dospi cu aluat sovietic, o s'ajunigă şi la un milion, pe cuvântul meu... — declară bătrânul. — Puterea sovietică e drojdie" bună, dospeşte de minune... — şi izbucni pe neaşteptate într'un râs neliniştit.

18

Uşa delà intrare se deschise cu agomot. În coridor se auziră voci: una aprinsă şi totodată alarmată, a Verei, şi alta tot aprinsă, diar sigură, a unui bărbat. ¡Deşi al doilea glas îi era cunoscut, Straub nu-şi putu. aiminti din ¡primul moment al cui putea.ifi. Se rildică delà masă.
.Dar nici n'apucă ibi,ne să ocolească masa, că Vera şi apăru în pervazul uşii, mişcând ciucurii draperiilor. Ini mână ţinea un tort mare aşezat într'o cutie verde. Tortul reprezenta ceva nedefinit, primăvăratic, [împodobit deasupra cu un .trandafir de zahăr, mare şi roşu.

— Superîb ! — exclamă bătrânul, bătând din palme.

În general, în gesturile tatălui se simţeai o nelinişte şi o foarte mare agitaţie, ca şi cum ar fi mizat pe o sumă mare, fără a fi prea sigur că va putea să câştige.

Straub zâmbi ironic şi-l întrebă:

— Duimneata joci cărţi, tată?

— Niciodată !

— O, eu ador cărţile, — se auzi o voce sigură din spatele Verei, voce pe care de astă dată Straub o recunoscu.. — Ehei, când! joci cărţi în clipele de aşteptare, dacă mai tragi şi câte un păhăruţ pe gât, nu[1] ştiu, zău, dacă poa'te exista ceva mai divin.

Vera Nicolaevna aşeză tortul pe bufet. În uşă stătea Bâcov. Purta o tunică cenuşie şi lungă ce-i ajungea aproape până la genunchi, strânsă pe mijloc cu un .cordon, subţire. Pe nas, în locul *pince-nez*-ului obişnuit, avea o pereche de ochelari de aur. Faţa lui era rumenă : mai ales nările şi şi urechile ,îi erau roşii, ¡încât Straub se gândi: „Iar trCbue să fie ger afară”. Apoi i se ifăcu tare silă să privească capul rotund al lui Bâcov. Îi strânse mâna cu un gest moale şi zise:

— Ia loc.

Bâcov se aşeză pe scaun, examinând încăperea aşa cum o făcea .deobicei: gospodăreşte, cu interes, de parcă s’ar fi întrebat unde va sta la masă şi unde va dormi. Găsindu-şi loc .pe divan, se duse într’acolo şi tot atât ide atent îl exatnină pe Straub-tatăl!, după care îşi trecu privirile asupra fiului şi întrebă :

— Ţi-e tată ? — Apoi ridică un deget şi zise cu glas aspru : — Duînnea'ta, taică., n’ai vrea să te duci’ după. nişte covrigi ?

Bătrânul Straub se făcu vânăt de indignare. Bâcov, arătând .cu capul spre bătrân, se adresă lui Straub-lfiul:

— Ai luat un părinte foarte sever. Cred că te bătea .grozav cânid erai mic. Şi, cu un aer l,a ifel de nepăsător, dar aspru, rosti: — Zău, du-te. E şi în interesul matale. Se prea poate ca mâine să fiui numit comandant al oraşului şi atunci cum ai ■să capeţi permis de liberă 'trecere?...

La aceste cuvinte Straub-tatăl se răsuci pe călcâie, se îmbrăcă repede şi, silindu-se să nu trântească uşa, ieşi.

Bâcov lîşi’ morfoli puţin buzele şi-şi şterse ochelarii. După ce şi-i aşeză pe nas, se adresă Verei Nioolaevna :

’ — Iar tu, Verocioa, spune-i servitoarei să plece pe undeva. Schopenhauer spune că femeia cu pieptul mare are şi limba lungă.

iCând se auzi lîmdhizându-se uşa de la bucătărie-, Bâcov se întoarse batjocoritor către Straub, şi, cu buzele uşor strâmbate, ros'ti:

— Nu te supăra pe mine, domnule Straub. Relaţiile noastre sunt, culm se spune în scrisori, pur oficiale. Dacă se'ntâmplă să-mi iau câteodată. rolul de îndrumător faţă ide dumneata, te rog s.ă mă crezi c'o ifac numai şi numai în interes de serviciu.

Apoi, bătându-şi călcâiele unul de altul şi uitându-se în pământ, dar în acelaşi timp trăgând cu urechea spre bucătărie, unde Vera muta nişte farfurii dintr'un loc într'.aliM, continuă :

— Rusia Sovietică n'are cărbuni acum decât .în regiunea din jurul Moscovei, şi nici acolo nu are mai mult de vreo zece milioane de puduri. Ei scriu că anul trecut au scos douăzeci de milioane. Să nu-i crezi. Sunt pur şi simplu minciuni. Petrolul lipseşte cui desăvârşire, aşa că nu[1] oiai e nevoie să strice •cerneală pe minciuni în privinţa asta. N'au scos în Decembrie decât şase lia şută din metalul'care trebuia scos, şi asta cum? Adunând toate resturile de prin depozite...

— Ştiu toate astea, — îl întrerupse Straub. — Nu-i nevoie să le mal repeţi. Sp.une-mi mal bine culm d'e-ai nimerit aici? Şi pentru ce?

Vera intră şi se opri în prag. Chipul el exprima o uşoară vinovăţie. După agitaţia de mai înainte care se potolise, numai ochii îi jucau în cap la fel de vioi. Un ¡fior îi scutură umerii. De aceea îşi aruncă pe umeri un şal moale şi rămase aşa, înfăşurată în şal şi sprijinindu-şi mâna de tapetul albastru, al peretelui, ca şi cum mâna îi ardea. Bâcov îi aruncă în treacăt o privire, dădu din cap şi continuă :

— Cum de-am nimerit aici, mă întrebi? Nu face să ţi oo- vestesc astfel de fleacuri. Dar cauza sosirii mele aici — da, asta e deacum ceva (foarte serios. Am venit aici pentru... — şi oprindu-şi privirea asupra Verei începu să numere pe degete; diegetele-i erau scurte şi 'groase şi Straub se surprinse ruşinat gândindu-se că poate Vera ie-a sărutat cândva... — În primul rând am venit pemtrucă doream să te ajut pe dumneata... Şi într'o măsură oarecare, pe Verocica... Nu te supăra că o nu- ' mese după vechiul obicei...

— Nu mă supăr, de unde ai mai scos-o şi pe asta? — răspunse eu grosolănie Strauib. — Da,r dumneata ai făgăduit că vom sta jie vorbă în mod oficial. Afară de asta, scuză-mă, dar eu nu mai cred demult în bunele sentimente de familie ale ofiţerimii ruse.-

Straub îşi dădea seama că discuţia lua o întorsătură aproape isterică. Părea că devenise chiar penibilă şi brutală. Dar nu se putu stăpâni şi strigă cu o voce stridentă, falsă':

— Nu cred nici în sentimentele dumitale patriotice. Şi'n general nu am niclo încredere în dumneata !

Fără să-şi ridice ochii, Bâcov îşi scoase din nou ochelarii şi îi şterse:

— Da, cred eă am terminat cu psihologia şi am 'trecut la psihoterapie. Aşa dar dumneata ştii ce se petrece iîn Rusia Sovietică ?

— Ştiu foarte bine.

— Chiar ifoarte bine? Ştii prin urmare... că la cei de al şaselea congres .al Sovietelor s'a hotărît să se renunţe la comitetele de ţărani săraci, ceea ce înseamnă că bolşevicii înclină să cadă la învoială cu ţăranul mijlocaş sau, mai bine zis, că- ţăranul mijlocaş a găsit că e mai ¡folositor pentru el să susţină Puterea Sovietică ?

— Da.

— Minunat! — Bâcov se întoarse către Vera Nicolaevna. — Verocica nu ne poţi iface un ceai în timp ce noi o să desbaten câteva probleme teoretice ?

Vera Nicolaevna dădu să iasă, dar Straub o opri.

— Ceaiul îl serveşte servitoarea. Vera Nicolaevna e soţia mea şi nu ohelneriţă într'un birt.

Bâcov îl privi drept în ochi cu o privire care nu spunea nimic bun. Privirea aceasta îl şi întărâta pe Straub, dar în acelaşi timp îl şi bucura. El își dădea seama că Bâcov are nevoie de e! şi de aceea va suporta orice.

— Ciudaţi mai surit şi spionii din ziua de azi! — rosti tărăgănat Bâcov.

— Da, acum spionajul capătă în mod vizibil iforme noi... — răspunse Straub cu un ton tot atâ't de provocător.

— Ce iei de forme noi ?

— Spionajul din trecut se ocupa cu furtul de informaţii militare. Acum el se ocupă. în acelaşi timp şi cu organizarea die comploturi, în sensul cel mai larg al cuvântului.

— Fii mai lămurit.

— Organizarea comploturilor înseamnă organizarea şi sprijinirea unor anumite partide politice care ne convin.

— Inclusiv anarhiştii ?

— Inclusiv.

Bâcov scoase fără grabă din buzunar o sticluţă minusculă de carton ipresat și o deschise încet. înăuntru avea nişte tablete. Straub se întoarse cu spatele.

— Scuză-mă, — zise Bâcov râzând uşor,— nu e cocaină. Pur şi simplu îmi place uneori să sug bomboane de mentă.

El puse pe vârful limbii lui late o bomboană, părând că se lasă pradă acestei plăceri.

— 'Mi se pare că ajută şi contra răguşelii, — continuă Bâcov. — Doar am trecut peste iNipru. Umezeală, copci şi, peste toate altele,

vântul biciuia de-ţi sgâlţâia tot trupul... Brrr 1 Ce .porcărie!..'. Una din nenorocirile revoluţiei e că la fiecare pas te pune Ifaţă'n ifaţă cu vitregia naturii, cu primitivitatea, cu foamea, cu frigul, cu vântul...

Vera se apropie de masă. Luă o tabletă şi o puse în gUră.

— Adevărat, mentă ! — exclamă ea făcând ochii mari. — Mare minune!

Terminând să sugă (bomboana, Bâcov îşi şterse buzele cu batistă.

— Dar unde ne-am oprit oare, drăguţule? Aha, la anarhism. În treacăt fie zis, ştii cum semnează Grigoriev ? „Comandantul brigăzii I-a din divizia sovietică de dincolo de Nipru, hatmanul partizanilor din regiunea Chersonului şi a Tauridei" — şi râse, priivindu-l ţintă pe Straub.

— Cred că n'ai venit aici numai ca să faci aluzii.

— O, de sigur că nu. Am venit aici îritr'o chestiune pentru care nici riar fi trebuit să mă deplasez.

— Şi anume?

— Am venit.să-ţi propun să intri în legătură cu anarhiştii. În primul rând cu Grigoriev şi apoi cu Mahno. Dar .după câte am dedus din spusele Verocicăi, se pare că ai, primit instrucţiuni înaintea mea.

— Într'adevăr, le-am primit cu mult înainte, — preciză Straub şi adăugă, m'ai mult pentru Vera Nicolaevna, — cu mult înainte le-am primit, dar n'am vrut să le dau în vileaig faţă de Vera Nicolaevna. Care sunt .deci propunerile dumitale?

Bâcov stătu un moment pentru a-şi orândui în gând ideile, apoi începu să vorbească repede ca să arate că şi el ştie multe.

— Aproximativ peste o lună se va deschide primul congres al Internaţionalei Comuniste. Nu 'trebue să-ţi explic că Internaţionala Comunistă e statul major al revoluţiei mondiale, vântul care trebue să unească toate forţele răzleţe într'un singur mare incendiu. „Şi spre nenorocirea întregii ¡burghezii, vom aţâţa incendiul mondial", spun ei. Şi-l vor aţâţa, fii sigur. Lenin ăsta să ştii că are plămânii destul de puternici. Şi iarăşi cred că nu e nevoie să-ţi explic de ce misiunea noastră e, ca să zic aşa, să devenim bacilii care provoacă pneumonia, în aşa fel[1] ca plămânii să-şi .piardă tăria. Asta, în primul rând. În al doilea rând, 'trebue să-ţi spun că deşi fiecare lucrează pentru patria lui, totuşi interesele ţărilor noastre sunt deopotrivă aceleaşi.

— Nu întotdeauna.

— Foarte adesea. .Dumneata, de exemplu, nu eşti rus ?

— Sigur că nu.

— Eu sunt. Dar cu toate că sunt rus, lucrez pentru străinătate. De ce ?

— Plătesc bine.

— Da' sfârşeşte odată cu glumele dumitale. Ei, hai să zicem că plătesc bine. DâT dumneata cu ce eşti plătit în vremurile astea de inflaţie? ,

— Un spion bun e plătit întotdeauna cu aur.

— Crezi? — întrebă Bâcov, [făcând odhii mici.

Straub îi descoperi invidia din priviri şi asta îl bucură.

— N'ar ,fi mai nimeri't să trecem de la noţiuni convenţionale la subiectul nostru ?

— Păi doar la subiect te chem şi eu. Şi aşa, cum spuneam, eu sunt rus, dar lucrez pentru străini...

— Mai bine ai vorbi de problemele care ne interesează mai de aproape. Se organizează Internaţionala a III-a. S'a format şi statul major. Crezi cumva că încep vreo ofensivă?

— Ofensiva a şi (început: soviete în Germania, greve... Numai că ¡forţele în ofensivă sunt deseori lipsite de arme, iar alteori nu au destui comandanţi. Comandanţii pot fi instruiţi, arme se pot procura. Asta, bineînţeles, dacă mişcarea evoluează în mod normal. Ei, dar dacă noi socotim de cuviinţă să privim într'altfel această mişcare ? Atunci e mai convenabil să trimitem trupe în ajutorul! Apusului. Sau, în orice caz, să convingem Apusul că (împotriva lui pornesc trupe.

— Trupe? — întrebă Straub nedumerit.

— Şi de ce nu ? Eu nu mă mai îndoesc că la voi revoluţia va începe să se prefacă pe alocuri în relvoluţie sovietică...

Se ridică de pe divan şi, vădit emoţionat el însuşi, făcu câţiva paşi prin cameră. Straub îi observa mişcările. Ceea ce-i spusese Bâcov, nu-i trecuse niciodată prin minte şi din această cauză simţi respect pentru Bâcov şi chiar ceva ¡foarte apropiat cu simpatia. Ascultă cu plăcere vocea lui Bâcov.

— Spre Apus ! ¡Chiar dacă Apusul va ataca Ucraina, tot trebue să ţipăm că noi, Rusia Sovietică, pornim contra Apusului. Acum înţelegi limpede planul nostru?

— Cu alte cuvinte .din nou neacceptarea Brestului, dar în alte împrejurări.

— Fad aluzie la Troţchi ?

— Dă.

— Dar nici eu nu pretind că e ideia mea.

— Cu alte cuvinte? — întrebă Straub înăibuşindu-se. Dacă Lenin nu ne va împiedeca, noi... — Şi deodată exclamă : — De ce nu-l înlăturaţi pe Lenin ?

— încearcă de-l înlătură dumneata, — replică veninos Bâcov.

— .Dumneata crez; că dacă există gloanţe, atunci neapărat trebue să-l nimerească pe Lenin? Asta nu-i clhiar aşa de uşor...

— Şi dacă nu reuşeşte chestia asta... cu Apusul ?

—• De ce?

— Din aceeaşi cauză care a făcut să eşueze şi Brestui.

Bâcov îişi aţinti din nou privirile asupra lui Siraufo :

— Asta depinde de dumneata.

— De mine?

— Da. Vrei- să-ţi indic Toulonul dumitale? — zâmbi el stăpânit. — Verocica mi-a povestit că-l cauţi. Ei bine, Tou- lonul ăsta poartă un nume antic: Alexandria, şi este capitala hatmanului, Grigoriev.

— Cu alte cuvinte, ce am eu de făcut?

— Mahno şi Grigoriev recunosc acum Sovietele. Bun !... Li se trimit şi comisari. Nici asta nu-i rău. Dar în ziua în care trupele sovietice se vor .apropia de Apus, este nevoie pentru a le da lovitura de graţie, pentru a-i sfărâma din punct de vedere moral — căci fiziceşte, stimate domn, e azi o absurditate să mai credem că i-am putea sfărâma — zic, e nevoie ca ţăranul, adică ţăranul ucrainian să le vâre cuţitul în spa'te. Iată de ce, domnule Straub, îţi încredinţăm dumitale sarcina de a le pune în mână acest cuţit. În alfară de asta,'la centru[1] îţi garantăm noi pentru igreve. În special la Petrograd, această misiun^.şi-o asumă socialiştii revoluţionari de stânga. " " '

Se sculă, se întinse şi adăugă, căscând:

— E timpul să ne culcăm. Cum stăm cu masa, Verocica? Şi totuşi, Verocica, trelbue să te felicit. Ia te uită ce bărbaţi ai agăţat. Amândoi vor ajunge generali. La bătrâneţe vei avea destule amintiri de povestit.

S'traub îl apucă de mână :

— Un moment. Aş mai avea o întrebare... — şi tăcu numaidecât în chip semnificativ.

Bâcov îişi sulbţie buzele, îşi scarpină vârful nasului şi spuse:

— Adică întrebi dacă „el" este agent?... Nu-ţi pot spune nimic precis. Dar nu va trece mult timp şi te vei convinge singur.

Bătrânul se întoarse din oraş. Băură ceai. Apoi Bâcov se culcă pe divan, iar bătrânul îşi aşternu jos, pe podea. Straub rămase multă vreme la masă. Lucru ciudat, dar simţind acum respect şi chiar un ifel de recunoştinţă faţa de agerimea lui Bâcov, se simţea oarecum stânjenit să se ducă în dormitor. Şi rămase aşa, îndreptând din când în când fitilul

lămpii, ascultând respiraţia celor adormiţi, până ce se auzi glasul Verei Nicolaevna.

— Ce mai stai acolo? N'ai de gând să vii să te culci?

19

Anul 1919, plin de avânt şi inspiraţie creatoare, parcă ascultând cântarea melodioasă a viitorului, are o înfăţişare atât de luminoasă, încât lasă în urmă mulţi ani şi multe alte veacuri.

Balanţa istoriei se clătină necontenit, ameninţător. Pe talerde ei se asvârlă greutăţi uriaşe care, iba înalţă sgomotos unul din talere, ba îl coboară din nou. Iată, s'a aruncat încă o greutate pe taler : în ziua de 21 Martie se proclamă Republica Sovietică Ungară I Peste cinci zile, în Odesa ocupată de aliaţi se produce o răscoală muncitorească iar aliaţii, presimţind pericolul, începură evacuarea oraşului. În acelaşi timp, se declară o grevă generală în Ruhr, prin care se revendica socializarea industriei carbonifere. Peste şase zile Odesa este ocupată de Armatele Sovietice. O altă greutate fu aruncată pe balanţa istoriei : se răscoală şi muncitorii din München, iar în Bavaria se înălţă drapelul sovietelor 1

Amiralul Colceac conduce cu îndârjire ofensiva pe tot ifron- tul de răsărit, presând cu mai multă putere spre nord, ca 6ă facă joncţiunea cu iforţele engleze care intenţionează să creeze acolo un imperiu britanic de nord. În Sud, România se transformă într'un peron de gară, unde trag toate trenurile cu armată şi muniţii destinate invadării Rusiei Sovietice. Dar în aparenţă, totul pare că se petrece invers, căci toţi ziariştii repetă sus şi tare cele 14 puncte ale păcii viitoare expuse de către preşedintele Wilson în memoriul adresat Congresului Statelor Unite, la 8 Ianuarie 1918. Punctul şase din program prevede „evacuarea trupelor germane de pe întreg teritoriul rusesc, Rusia având libertatea deplină în conducerea politicii externe şi interne, acţionând în toate, aşa cum va crede de cuviinţă”. Dar la întâi Mai, sub presiunea uneltirilor imperialiste, Republica Sovietică Bavareză e lichidată. Tot la întâi Mai, în oraşele mari industriale ale Franţei se produce o grevă generală. La Paris este declarată starea de asediu.

În curând vor începe tratativele de pace la Versailles. Învingătorii sunt da'tori a dovedi că, odată cu pacea de pe câmpurile de luptă, se restabileşte şi pacea socială dinăuntrul statelor lor. Dar pentru aceasta ar ifi fost necesar ca lumina puternică a Sovietelor să ifie micşorată. Ziariştii tuturor gazetelor

burgheze urlă că Rusia Sovietică vrea să smulgă cu baioneta vălul die pe revoluţia mondială. Spionii şi provocatorii, în frunte cu Troţchi, susţin cu neruşinare aceste svonuri. La 2 Mai armata ¡finlandeză de voluntari alibi calcă pământul Rusiei Sovietice. Din spre Sud, e ajutată de români. Deniohin intră în acţiune. Şi, mai mult decât atât, în spatele frontului 6ovietic, se uneltesc răscoale şi 'trădări.

La 7 Mai 1919, adică în aceeaşi zi .când delegaţia germană ia loc la Versailles, la aceeaşi masă cu Clemenceau, pentru a asculta condiţiunile de pace, hatmanul Grigoriev porneşte răscoala contra Puterii Sovietice.

Cu vreo lună şi jumătate înainte de această răscoală, Straub se afla la Odesa. Aci, înainte de evacuarea oraşului, el avusese prilejul să stea de vorbă eu reputatul reprezentant al comandamentului francez şi, oricât se străduise ei să nu uite că vorbeşte cu inamicul, se simţise totuşi măgulit în amorul său propriu, pentru această întrevedere. Reprezentantul francez, un ibăribat în vârstă, cu pungi cenuşii în jurul ochilor, îi spusese:

— Chiar dacă la Versailles unii diplomaţi refuză să stea de vorbă între ei, şi nici nu se, salută, aici, dimpotrivă, noi tre- bue neapărat să discutăm ! Sunteţi dispus să vă deranjaţi pentru mine?

— Demult ,doresc acest lucru, excelenţă!...

Straub se întorsese la s'tatul major al lui Grigoriev, unde se dovedi a ifi foarte util presei anarhiste. Articolele lui erau socotite elocvente şi pline de forţă convingătoarei Şi, pe drept cuvânt, trebue spus că acest anarhism ohiaburo-poliţienesc, semănând grozav cu o răzbunare sângeroasă, îi plăcea în mod deosebit. El înţelegea aerul mulţumit al Verei Nicolaevma, care, înfăşurată într'un şal şi încălţată cu cizme mari, păşea prin satul ucrainian, alungând cu biciul câinii care o lătrau. Nu-i plăcea însă figura lungă şi fără expresie a hatmanului Grigoriev, care pe vremuri fusese funcţionar aocizar. Nu-i plăcea pentrucă, după părerea lui Straub, hatmanul Grigoriev era incapabil s'ajungă prea departe, iar Straub se plictisise să-şi tot schimbe stăpânul.

În special, îi era nesuferit „tătucul" Maxiuta, ţăran voinic, cu plete lungi şi soioase, cu un mic cercel în ureche, fost'hoţ de cai şi tâlhar. În sohimlb lui ¡Maxiutai ba îi fugeau ochii după

Vera Nicolaevna, ba îl pasionau articolele lui Straulb. Şi dintr'o pricină sau alta, el veni să-l întâmpine pe Straub chiar la gară, când acesta se întoarse delà Odesa. Ars de soare şi cu faţa brăzdată de sgârieturi, cu ochii ca două picături de smoală, biciuindu-l pe Straulb cu privirea, îl întrebă de îndată :

— Ei, cum ai izbuti să-ţi încânţi oamenii ?

Mirosul scurtei lui din blană de oaie, pe care o purta aruncată pe umeri, îl făcea pe Straub să strâmbe din nas.

Vera Nicolaevna, .într'o bluză albă şi fustă neaigră de catifea, îşi, ca de obicei, în cizme stătea puţin mai departe de Maxiuta. Ochii ei îşi pierduseră strălucirea sănătoasă şi oarecum aţâţătoare de odinioară, iar faţa ei arăta acum ca o stofă bună, , dar uzată de. prea mult purtat.

Când aflară că s'a ho'tărît ca răscoala să izbucnească în ziua următoare, Maxiuta o invită pe Vera Nicolaevna la statul său major. îşi avea sediul pe malul apei într'o casă care aparţinuse pe vremuri unui moşier, dar care acum era pe jumătate arsă,

A'propiindu-se de statul major, zăriră pe malul abrupt cinci oameni legaţi, cu uniformele sfâşiate.

— Ca să facem puţin exerciţiu, o să înnecăm nişte evrei,. — glăsui Maxiuta. Privea pe furiş la faţa Verei Nicolaevna, fie din dorinţa de a-şi arăta autoritatea fie, poate, pentru a-i pune nervii la încercare. — Ţi-e teamă domniţă ?

Vera Nicolaevna ridică din umeri.

Cei cinci erau oameni tineri, istoviţi de foame şi de bătăi şi, pe cât se părea, dându-şi prea puţin seama de tot ce se întâmplă cu ei. Străduindu-se să nu cadă .în noroi, întrucât malul era angilos şi plouase în zorii zilei, ei coborau încet spre apă, urmând îndeaproape escorta pe podeţele de lemn în jurul cărora se bălăceau câteva răţu'şte.

Trei copii, păzitori pesemne ai raţelor, priveau cu groază la această procesiune sinistră, la . acei oameni lîn sdrenţe, dar mai ales la acest fioros bandit Maxiuta, care se apropia înconjurat de nişte muieri şi cu escorta înarmată până în dinţi. Copiii se ascunseseră mai adânc în tulfuşuri, crengile proaspete şi umede foşneau, grăbite parcă şi ele de zorul copiilor.

Verei Nicolaevna îi era scârbă să privească trupurile învineţite ale arestaţilor, ochii lor stinşi şi pierduţi în fundul capului. În acelaşi timp simţea o durere surdă în inimă. Şi lotuşi în era parcă plăcut să vadă atâta autoritate. îşi dădu. seama că Maxiuta îi surprinsese gândurile. Mulţumit de sine,, acesta îşi mângâie bărbia proaspăt rasă şi spuse ajutorului :

— Atârnă-le cărămizi.

'Celor cinci arestaţi iii se prinseră de gnumaji cărămizi legate între ele cu sfoară : trei pe piept şi cinci pe spinare.

Simţind atingerea rece a cărămizilor, arestaţii înţeleseră, ce li se pregăteşte şi începură să se sibată şi să ţipe. Tare ar fi vrut Vera Nicol'aevna să închidă ochii, dar se reţinu şi ţipă :

— Aţi nenorocit .Rusia, aţi flămânzit-o. Acum duceţi-vă la

pescuit!

— Bravo, domniţă ! — exclamă Maxiuta şi ordonă soldaţilor săi : — iDaţi-le brânci!

Unul dlin cei cinci, mai .puternic decât ceilalţi, se smulse pentru o clipă din mâinile sentinelelor, îşi eliberă trupul, şi privindu-l în ochi pe Maxiuta şi pe însoţitorii lui, le strigă răspicat:

— Blestemată fie seminţia voastră I

Acest blestem străvechi, caracterul său neobişnuit, precum: şi calmul cu care fusese rostit, îl turburară pe'Maxiuta. El rânji şi răcni încăodată:

— Daţi-le brânci!

Toţi cinci se prăbuşiră de pe pod.

Răţuştele, bătând apa cu aripile, dădură să sfooare pe deasupra lăstărişului albastru, iar copiii, ţipând îngroziţi, fugiră spre sat.

Intorcându-se cu Vera Nicolaevna acasă şi ascultând întâmplarea despre' cei cinci înnecaţi, deşi' admira isprăvile lui Maxiuta, Straub simţi totuşi o uşoară invidie. Nu putea găsi cuvinte care să definească raporturile lui cu iMaxiuta. Con- temp!ând-o pe Vera Nicolaevna, i se păru că în cele trei săptămâni cât lipsise, se îngraş a se simţitor, iar vocea i se făcuse parcă mai piţigăiată şi mai obraznică ; dar ceea ce era mai important, şi aproape se temea să recunoască, era faptul că începea să-i fie ¡frică de dânsa. El ştia că Vera nu-i va pricinui nidun rău dacă ar părăsi-o şi chiar dacă ar pleca din lagărul lui Grigoriev.

■Dar tot aşa de bine ştia că nu putea nici să plece, nici s'o părăsească, şi din această pricină Vera îi părea atât de impunătoare.

— Tu ai 'fost numit la Maxiuta, — spuse deodată Vera Nicolaevna.

— Unde?

— Ca redactor al ziarului, — completă Vera Nieolaevna ceea ce avusese în gând. — Du-te la Grigoriev.

(Strâmb îl găsi pe hatman lângă biserică.

Grigoriev era încălţat cu cizme de lac şi purta o cămaşă lungă de mătase galbenă şi lucioasă, iîn care se reflecta albul zidurilor de curând văruite. Domnea atâta strălucire în jurul hatmanului! Era cocoţat pe un butoi şi, pe cât se părea, abia îşi sfârşise discursul adresat mulţimii adunate în piaţă. Le arunca ţăranilor mărfuri furate. În spatele lui se aflia un butoi uriaş ce-i ajungea hatmanului ipână la umeri.

Din acest butoi, ajutorul său, fost sergent fin garda fiscală, îi întindea necontenit pânzeturi, ciorapi .şi pachete de săpun, oare sburau cel mai departe. Mulţimea se învârtea pe loc, se frământa, striga ridicând nori de praf. Şi cu cât hatmanul arunca mai din ¡belşug

mărfurile furate, cu atât mai îmbâcsită devenea atmosfera din pricina prafului. El nu avea o voce puternică şi din această cauză nu se putea înţelege tot ce striga. La picioarele Verei Nieolaevna căzu o pereche de 'bocanci. Din mulţime se repezi o femeie, înhăţă cu degete lacome şnurul ce ţinea bocancii legaţi unul de altul, şi, legănându-i triumfătoare în faţa ochilor Verei Nieolaevna, trase o înjurătură.

Ea ri'o auzi, căci îl privea cu entuziasm pe Maxiuta, care se urcase alături de hatmanul Grigoriev şi striga cu vocea lui răguşită:

— Vă făgăduim un belşug şi mai mare! .Strângeţi oamenii, devastaţi oraşele şi goniţi-i pe cei ce sunt la .putere. O să pornim acum spre Qherson, Odesa şi Ecaterinoslav!...

Straub şi Vera Nieolaevna îşi făcură cu greu loc prin mulţime, ajungându-l pe hatman tocmai în apropiere de casa popii, unde-şi avea locuinţa. El mergea şchiopătând puţin, căci se încălţase cu nişte cizme cam mici, care îl strângeau şi, ştergân- du-şi sudoarea de pe gâtul şi barba puţin încărunţită, vorbea cuiva, pesemne despre importanţa accizului, simţindu-se fără îndoială mândru pentru trecutul lui de om învăţat.

— Prin aociz se înţelege astăzi impozitul, indirect pus pe toate produsele industriale autohtone, lucrate de persoane particulare. Acest impozit îl suportă consumatorii. Cuvântul este do origină latină : „accedere” înseamnă a impune, • a fixa un suprapreţ.

— Din nou varsă Grişca! — strigă cineva din curte.

Grişca era un câine setter, căruia hatmanul nu se jenase, din dragoste ¡prea mare, să-i dea numele respectabilei sale familii. Acest setter se distingea prin marea sa lăcomie. Din această pricină Grigoriev nu permitea nimănui să-i dea die mâncare, ca nu cumva să-i încarce stomacul cu hrană nefolositoare.

La auzul acestei veşti, Grigoriev curmă convorbirea. Tre- cându-şi pe 'braţul stâng, întocmai ca un chelner, ştergarul cu care se ştersese de sudoare, alergă spre căţel cu acele gesturi caracteristice chelnerilor, când se feresc să nu spargă vasele.

Straub îl ajunse din urmă.

— îmi daţi voie, domnule hatman, să raportez, — începu el.

— Mai târziu, mai târziu, — strigă Grigoriev cu vocea lui subţire, fluturând;'ştergarul. — P re găteşte-te! Ai fost numit la Ecaterinoslav!

Mai târziu, în apropiere de Ecaterinoslav, Straub află că Sovietele descoperiseră complotul organizat de baronul Bohm cu ajutorul său. Regimentul care arestase pe comunişti şi pornise să la legătura cu regimentul lui Grigoriev fusese’ ajuns din urmă şi oprit pe loc de către

comisarul Sceadenco.

După discursul rostit de Sceadenco, regimentul îşi recunoscuse vina şi se înapoiase la Odesa pentru a se prezenta în Inia judecăţii.

l.a 12 Mai, detaşamentele lui Grigoriev intrară cu forţa În l'lciilcrlnoslav şi răsturnară Puterea Sovietică. Maxiuta jefui loalc depozitele, locuinţele şi magazinele, cară mărfurile în .piaţă şi le împărţi la întâmplare garnizoanei aflate în oraş, pentru a o atrage de partea lui. Straub tipări între timp două numere ale ziarului „Anarhistul”, care conţinea pe prima pagină lozinca oamenilor lui Grigoriev, scrisă cu litere enorme : „liate-i pe jidani şi jdfueşte-i pe burghezi!”

— Dar ce face Mahno ? Ce are el de gând ? — întrebă Strau'b neliniştit.

— Ne vom descurca şi fără Mahno, — spuse Maxiuta şi adăugă râzând: — Puterea, ca şi muierea, nu trebue s’o îm

părţi cu nimeni. La ce-ţi trebue Maihno? Vezi-ţi de 'treabă ! Vrei să-ţi tipăreşti operele, tipăreşte-ţi-le 1 Eu nu fac economie de ¡hârtie.

20

Lamâcev se plictisi repede să tot facă pe comandantul hipodromului.

— Armăsarul îmi place când e în stepă, — ¡îi mărturisi el lui Parhomenoo. — îmi place să-l văd ,-în, herghelie, dar aici e altceva : îţi iroseşti forţele scriind bonuri. Ducă-se la dracu'n praznic I .De altfel mi-am -şi găsit un înlocuitor- printre soldaţii de gardă. E unul oare moare de dorinţa de a' scrie el bonurile astea ; se vede că nu-l mai bagă muierile „în seamă !

— Şi acum unde să te dau ?

— Unde vrei ! Eu credeam- că la hipodrom o să se mai în- ne cale ceva. Dar mie meseriaşii ... tâmţ' "

— Degeaba ai plecat de pe Don?

— Cum degeaba ? Eu cred că[1] şi în Ucraina pot fi de mare folos. Toată .gloria mi-am câştigat-o ¡pe Don. Am adus eu de la Moscova steagul de onoare al Comitetului Executiv Central al întregii Rusii? L-am adus. Într'ale cui mâini s'a predat? lntr'ale mele. Şl ceasul 1a- fel. — Scoase ceasul, îi ciocăni capacul şi-l puse apoi din nou în buzunar. — Acum ard de nerăbdare să văd cum se face semănatul în Sud. •

— Nu vrei să semeni şi tu?

— Deocamdată nu-mi- dă inima ghes.

Se apropie şi mai mult de Panhomenco, vorbindu-i repede, de parcă orice ezitare l-ar fi făcut să se ruşineze şi să se întrerupă :

— Până şi mâna mea tăiată, deşi s'a dus demult, 'tot mai plânge după pământ. Familia mă stimează. Nepotului i-au dat în cinstea mea numele de Terentie. Şi totuşi mi se pare, Alexandru lacovlevici, că nu sunt diecât un invalid. La oe-aş mâi putea fi bun acum? Ce meşteşugar mai sunt şi eu?

— Dar ce crezi tu că-i un meşteşugar ?

— Meşteşugar ? E acela care ba'te pe la ferestrele oamenilor, căutând de lucru.

— Ori vrei să iii la aprovizionare ? — îl întrebă Parho- menco, înţelegându-i dorul.

Lamâcev răspunse cu rezervă, dar după tonul răspunsului se simţea că Parhomenco îi ghicise dorinţa:

— Aprovizionarea ? Ştiu eu, e greu. Pe ţăran nu-l pTea trageinima la muncă. E speriat şi crede că noi, ca şi oamenii lui Mahno, nu-l vom plăti decât cu. bice peste gură.

— Du-'te atunci şi fă rost de igrâne.

Parhomenco îi fixă dinadins lui Lamâcev regiunea cea mal îndepărtată şi mai grea, locuită aproape toată de ţărani bogaţi. Lamâcev luă o locomotivă şi un vagon clasă — nu se putea abţine să nu se fudulească — şi se duse într'un sat mare, Be'restca. După ce răscumpără cu bani şi cu mărfuri păcatele şi greşelile aceluia care-l precedase, Lamâcev dădu în apropierea morii peste un beci betonat — mai mult o groapă — cu uşă groasă de stejar şi cu un sigiliu mare reprezentând un trident.

— Cine a pus sigiliul ? — se Interesă el la Sovietul sătesc. j' ^

— Mahno.

— Câte cereale sunt sigilate acolo?

— Cam vreo patruzeci de vagoane.

— Bine. — Şi rupse sigiliul.

înainte de venirea lui în sat, nu era nici urmă de căruţă şi-ţi părea o imposibilitate să le găseşti. Dar îndată ce rupse sigiliul, parcă s'ar fi rupt şi sigiliul de pe vehicule. începură să apară căruţe trase de cai. Atunci Lamâcev „mişcă elevatorul", adică puse în mişcare curelele de transmisiune. Aşeză sub uluc o albie uriaşă făcută din scânduri şi în ea începură sa se scurgă grânele. Cu un simţământ cald şi plăcut, Lamâcev privea acest puhoi de aur, cum de multă vreme nu mai văzuse curgând sub ochii lui. Privea soarele scăldând torentul de boabe trimiţându-şi prin frunzişul plopilor razele de un galben deschis, ca pe' nişte curele de piele netăbăcită. Ţăranii aşteptau posomoriţi, cu' căciulile subsuoară. Deşi nu-i adresau nicio vorbă, el înţelese din privirile lor că-l compătimeau, căci chiaburii alergaseră îndată să-l anunţe pe Mahno.

Trenul pregătit fu tras la rampă, şi cerealele fură încărcate în vagoane. Lamâcev se sui într'un vagon ca să vadă dacă a mai rămas ceva loc liber, şi dacă se încarcă aşa cum trebue.

Când se dădu însă jo6, i se păru că hamalii arătau mai puţini la număr decât înainte ; şi ceva mai important, preşedintele şi secretarul sovietului Sătesc se făcuseră nevăzuţi.

„Mi se pare că n'o să apuc să expediez vagoanele", gândi

ILamâcev.

În timpul acesta își făcură apariția ,în gară câțiva călăreți.

Unul dintre ei, un flăcău fălcos și cu obrajii atât de roșii încât nu-l puteai privi fără să te apuce râsul, îndreptă din șea arma spre Lamâcev și fără a descăleca îl întrebă :

— De unde ești?

— Din Harcov, — răspunse râzând Lamâcev.

— Și ce ești în Harcov ?

— Delegat' pentru aprovizionarea regiunii.

— Numele ?

— Lamâcev.

— Aha I

— Ce „aha”?

— Urmează-ne la statul major al lui Seleznev.

După cum aflase Lamâcev, acest Seleznev era șeful de stat major al lui Mahno.

„Poate c'o să-l văd și pe Mahno” cugetă el mulțumit, simțind că i se risipește tristețea și, la urma urmei, părându-i-se că-i chiar plăcut să umbli între oameni călări. Trecând prin dreptul poștei, el se adresă pe neașteptate celor din escortă:

— Ar trebui să iau niște telegrame de la poștă. Nu de alta, dar o să mă interogați și trebue să vă dovedesc că sunt comisar.

— Du-te, — aprobă fălcosul.

Așa cum bine gândise Lamâcev, flăcăul nu descălecă nici de data asta. Se mulțumi doar să ordone unui soldat sări aștepte în curte, pentruca arestatul să nu fugă pe din dos.

Lamâcev intră înăuntru și telegrafie lui Parhomenco la Harcov : „Dacă dispar, căutați-mă la Mahno”. Apoi se întoarse și-i arătă fălcosului chitanța de expediere a telegramei. Acesta dădu mulțumit din cap.

În arestul comandamentului — un hambar lung și umed mirosind a porci — găsi numeroși țărani care zăceau, bătuți măr, pe un pat de scânduri. Se așeză și el pe marginea patului. O voce din întuneric rupse tăcerea :

— Ce zi avem azi, moșule?

— Vineri, — răspunse el. — Da' de ce mă'ntrejbl ?

— Au spus că ne spânzură miercuri şi pân'atiinci ne tot but. Of 1 Şl mă dor picioarele!... Umedă mai e primăvara asta !...

Era cam către sfârşitul lui Aprilie — timpul ceL mai bun ' " '
ca sa vorbeşti de semănătu
minte, pe când oamenii lui Mahno aveau din belşug, dar, ca:
' ri. Ţăranii se
plângeau că n'au se-

nişte smintiţi, le schimbau numai pe spirt.

Lamâcev nu şezu prea mult timp în arestul comandamen* tutui. Pe seară îil luară şi-l aruncară într'un vagon. Şi aici se aflau paturi, însă cu simpla deosebire că pe ele stăteau oamenii lui Mahno. Lângă soba de fier se găsea un butoi, pe el altul mai mic, iar de jur împrejur căni de taiblă. Intră un om de al lui Mahno, îmbrăcat într'o 'haină ucrainiană, cu două pistoale la brâu şi cu o sabie câ't toate zilele de lungă. Acesta răsuci robinetul butoiaşului. În vagon se răspândi imediat mirosul tare die votcă.

— Lamâcev?

— Ghiar el.

— Am auzit de tine.

— De unde?

— Păi eu sunt Seleznev. Ştiu totul despre fiecare: cine este şi ce face.

Puse piciorul pe laviţă,, trase carâmbul în sus şi scuipă.

— Cine ţi-a dat voie să iei. grâu? Ştii cine-i stăpân aici?

— Tocmai d'aia luăm şi noi, pentrucă ştim cine-i stăpânul.

— Şi cine-i stăpânul ?

— Puterea Sovietică.

Seleznev râse, mai trase o duşcă şi mirosi o coajă de pâine. Apoi, simţind probabil un val de căldură .plăcută năvălindu-i dinăuntru, spuse binevoitor:

— Prost mai eşti! O să te înjunghiem.

— Da' nici tu n'ai să scapi de moarte. La' urma urmei mie prea puţin îmi pasă de viaţă, dracu' s'o ia; dar vagoanele mele trebue să plece neapărat spre Harcov. Altfel se opresc fabricile.

— Las'să se oprească 1

Seleznev turnă puţin **rachiu, de abia acoperind fundul cănii** şi **l-o** întinse lui **Lamâcev:**

Bea.

— Comisarii nu beau.

— Ei, lasă, suntem, toţi dlntr'un sat, — mormăi el şi se întinse pe laviţă.

„Nu cutnva mă vor omorî în timpul somnului ?” gândi Larnâcev, căutând în acelaşi timp să-şi închipue cum va face Parhomenco să scoată vagoanele cu grâu. Ca de obicei, era şi acum culcat pe spate. Tot ca de obicei, îndată ce se culcă, urnă¯rul din care i se tăiase braţul începu să-l doară. II durea şi creştetul capului.

Nu se 'trezi decât în aerul cenuşiu al dimineţii. Trenul stătea pe loc. La uşa vagonului, sentinelele, rebegite de frig, jucau pe loc să se încălzească. Când Lamâcev săltă capul, sentinelele (îşi încetară jocul.

— Unde am ajuns ?

— N'avem voie să-ţi spunem, — răspunse unul dintre ei.

Uşile vagonului scârţâiră pe diferite tonuri. Seleznev apăru în haina lui de culoare închisă. Probabil că .dormise rău, căci acum se tot întindea, căsca şi scuipa. Ordonă unui soldat să-t aducă apă cât mai rece. Vâitînd nişte acte în servietă, zise :

— Suntem la Culeai-Pole.

— Mergem la Mahno? — întrebă Lamâcev.

— Mergem, dacă ţii aşa de mult.

Delà gară şi până la Mahno era nu mal puţin de cinci kilometri, dar to't drumul îl făcură pe jos. În fruntea coloanei mergea Seleznev,. ţinând servieta strânsă suib braţ. După el mergea Lamâcev, iar în urma lor, escorta. Seleznev tăcea, scuipa din când în când, oprindu-se să şteargă politicos scuipatul cu talpa cizmei.

Intrară într'o curte mare, boierească. Lamâcev zări nişte grajduri mari, văruite, iar în mijlocul curţii un conac cu trei caturi, vopsit în culori vii, care semăna cu o cataramă uriaşă. În faţa lui era un chioşc năpădit de vlăstari uscaţi de viţă de vie. Soldaţii îl conduseră pe Lamâcev în chioşc, în timp ce Seleznev intră în casă.

La grajd se deschise o uşă. Se auziră nechezând cai. Apoi scoaseră afară un armăsar siir, cu piele lucioasă. Lamâcev îl privi îndelung şi-şi spuse : „Caii delà hipodromul nostru sunt mai puţin hrăniţi, dar mai buni”.

În dosul grajdului se găsea probabil fierăria, deoarece din direcţia aceea răsunau lovituri neregulate pe nicovală.

,,E băut afurisitul, gândi Lamâeev, dă cu ciocanul ca la i>eţie 1 Mai bine s'ar duce'n peţit şi s'ar lăsa de nicovală''.

Cineva scoase afară o căruţă, o propti într'o prăjină, îl ■demontă o roată şi porni s'o ungă. Intinzând unsoarea, îşi înălţă capul şi strigă :

— Simeon ! Vino de-ţi unge cizmele. Aon o păcură ca apa de

subţire: intră în piele cât ai clipi din ochi.

Se vede că Simeon era chiar fierarul, fiindcă loviturile de ciocan conteniră când el întrebă :

— Ai tutun ?

— N'am.

— Atunci nu-mi ung nici cizmele, — răspunse Simeon care după cât se vedea, avea un spirit practic, voind să îmbine două mirosuri plăcute deodată : mirosul de păcură cu cel de ■tutun.

Din casă ieşi un om mic de statură şi cu capul mare, îmbrăcat cu nişte pantaloni de călărie deslegaţi jos, din care pricină ba-i intrau şireturile în galoşi, ba călca pe ele. Lipăind cu galoşii, el. trecu pe lângă chioşc şi o luă spre stânga, probabil spre bucătărie, pentrucă imediat ce intră pe uşa cea mare, dinăuntru ieşi în fugă o bătrână cu şorţ pestriţ, care se porni rsă strige:

— Hai la crăipelniţă !

Mirosul îmbietor de ciorbă cu carne şi de pâine caldă, care •răbufni pe uşa bucătăriei, îl secă pe Lamâeev la lingurlcă.. Se întoarse cu spatele către bucătărie şi continuă să se uite la tânărul care ungea osia căruţei. Însă tânărul, lingându-se pe buze, arunca şi el priviri lacome spre bucătărie ; nu mai rămânea nicio îndoială că şi el murea de foame. Lamâeev îşi îndreptă ochii spre sentinele. Privirea lor era deasemenea aţintită spre uşa deschisă a bucătăriei.

„Ce mai oameni !" gândi Lamâeev.

Bătrâna cu şorţul pestriţ îşi făcu din nou apariţia, strigând de astădată sentinelelor şi arătând spre Lamâeev :

— Să vină şi el la masă ! Voi duceţi-vă la cazarmă !

În mijlocul bucătăriei se afla o masă lucrată grosolan, cu scaune la fel de grosolan lucrate de jur împrejur. Pe jos era pământ, însă curat. Lângă vatră şedeau aşezate ca nişte lumânări, reflectând razele vioaie ale soarelui, câteva puşti şi două mitraliere. Pe masă, nişte străchini cu cionbă şi bucăţi mari de pâine; bătrâna şedea cu mâinile încrucişate peste şorţ, aşteptând alte ordine.

Lamâcev luă loc printre cei din jurul mesei.

De partea cealaltă, la capăt, şedea un om lăţos, cu pantaloni de cavalerist şi cu ochelari,'iar alături de el, un bărbat burtos şi cu nişte mustăţi atât de lungi, încâ't atingeau masa. În stânga cavaleristului, trona pe un scaun înalt tătucul Pravda. Lamâcev, îl recunoscu numaidecât din câte auzise despre el : tătucul Pravda avea picioarele tăiate de la genunchi; avea părul, cărunt, era roşu la faţă şi înjura de stingea. De cum intră Lamâcev, Pravda îl luă în primire cu atâtea înjurături, şuierate repede şi tăios, încât Lamâcev gândi cu un fel de

admiraţie:

„În' privinţa înjurăturilor, pe ăsta nu-l întrece nimeni".

Lăţosul puse coatele pe masă şi, proptindu-şi bărbia în podul palmei, întrebă :

— Carevasăzică tu eşti comisarul extraordinar ?

— Tocmai-extraordinar n'oi fi eu, dar comisar sunt, — răspunse Lamâcev.

— Cum nu eş'ti extraordinar ? Ai venit doar cu trenul tău t

Lamâcev nu mai zise nimic.

„Hai să .fiu şi extraordinar ! gândi el. Altul cine ştie, poate că nici n'ar şti să moară. Şi n'ar face decât să păteze numele de bolşevic".

—' Ia spune-mi, la ce-ai venit?

— Dar tu cine eşti, ca să-ţi spun ?

— Eu sun't tătucul Mahno, — îl lămuri lăţosul.

De fapt, Lamâcev bănuise mai demult, încă de pe când se afla în chioşc, că pe lângă el trecuse Mahno, însă căuta să câştige cât mai mult timp pentru ca să se dumirească şi să se obişnuiască întrucâtva cu atmosifera locului. Acum, prefă- cându-se foarte mirat, i se adresă :

— Ei bine, dacă eşti Mahno, ,dă-mi ceva să mănânc I

Mahno făcu un semn bătrânei şi aceasta împinse o strachină către Lamâcev.

— La ce-ai venit aici, extraordinarule ?

— Pentru grâu. Le trebue muncitorilor.

— Dar n'ai ş'tiut cine-i stăpân aici ?

— Unde ? — ifăcu Lamâcev, prefăcându-se că nu înţelege.. — Unde? Parcă dumneata eşti stăpân pe un singur judeţ? Pe la noi se vonbeşte că în curând ai să fii avansat comandant de

brigadă, sau într'un grad şi mai înalt. Atunci ce să mai porţi de grijă unui singur judeţ?

Linguşirea aceasta prostească îi plăcu totuşi lui Mahno. Cu -el se întâmpla ceea ce se întâmplă îndeobşte cu orice beţiv: la început e turtă din'tr'un singur pahar; mai târziu însă, cu cât •capătă mai sdravăn darul 'beţiei, cu atât îi trebue băutură mai multă şi mai tare ca să se îmibete. Lamâcev picase la el în "timpul când era nevoie de băutură mai tare ca să-l ameţeşti. Şi dându-şi seama cât de îndemânatic fusese şi desfătându-se la gândul acesta, Lamâcev continuă:

— Noi cazacii, gândim astfel: trebue să vedem, cum vine asta?.Tătuc, tătuc, dar numai peste un judeţ? Asta ar însemna că în celelalte părţi copiii săi să moară de foame ?

Mahno dădu din cap, parcă lepădându-se de această laudă neaşteptată şi ameţitoare. Iată, însă, că tătucul Pravda se porni ■să strige de pe scaunul său înalt.:

— Da'de ce al rupt peceţile noastre, ex'traordinarule ?

— Avutul nu-l păzesc peceţile, ci stăpânii. Ce fel de stăpâni sunteţi voi, dacă v'am luat grâul de sub nas ? Unde sunteţi ? Să vă caute omul pe front ? Peceţile nu se fac din ceară, ci din fier.

— Adică din ce ¡fel de fier ?

— De armă,.— grăi Lamâcev.

Se dădură la masă jumări cu cârnaţi.

Pravda se pomi iar să mârâe. Mahno îl ascultă câtva "timp, apoi dădu farfuria laoparte şi strigă lui Lamâcev:

— Atâta ştiţi şi voi: grâu şi iar grâu. Mie îmi trebuesc cartuşe, obuze, bluze kaki. Voi v'aţi îmbrăcat toţi cu bluze.

Lamâcev ridică din umeri.

— Păi, dacă nu-mi spui de ce ai nevoie!... Ce atâta vor bărie pentru nişte ¡fleacuri de cârpe ? Bluze. Dacă vreţi, v'aduc eu câte 500 de' bluze pe zi. Şi gloanţe vă dau, dacă vreţi, şi cartuşe... '

Dar vorbind aşa, Lamâcev nu-şi putea stăpâni un vag sentiment de ruşine. El voia numai să intre în vorbă cu oamenii lui Mahno, în scopul de a trece mal repede la cea de a doua parte a planului său, adică de a începe să desluşească printr'o discuţie politică, în ce ape se scaldă Mahno şi oamenii lui.

„Le promiţi câte şi mal câte, şi până la urmă ce faci dacă nu te mai omoară? Nici discuţie politică n'o să iasă, ci o simplfe harababură".

Însă chiar Mahno aduse discuţia pe 'tărâm politic.

— Stai puţin, — iăcu **el.** — Ai spus că eşti cazac?

— Da, cazac de pe Don.

— Ei bine. Nouă nu ne plac comisarii, — izbucni Mahna- cu asprime.

— Eu sunt şi comisar, cu toate că sunt cazac, — se răsti. Lamâcev la el cu aceeaşi asprime. — Dar de ce ţipi aşa la mine? Ce, crezi că mă sperii ? Chiar dacă mor eu, satul nostru.- o să trăiască tot după felul meu. Crezi că eu nu înţeleg politica, poporului ?

— Îi ifi înţelegând tu politica...

— Uite, delà gară şi până aici am venit pe jos'. Ar trebuii să tragi calea ferată până aici. Ei, dar cu politica pe care o duci., tu, de unde să iei şine ? De unde, ia spune-mi ?

— În schimbul'grâului.

— Dar petrol? Dar chibrituri? Dar mătase? Copiii tre- bue să'nveţe la şcoală? De unde hârtie? De unde creioane?

Tă'tucul Pravda se apucă să strige, lovindu-şi de taburet cioturile picioarelor şi agitând lingura :

— Cé tot minte ăsta cu dictatura lui? Ia nu mai s'taţi de vorbă cu el 1

Lamâcev îl aruncă o privire şi observă :

— Tu, tătucule, n'ai picioare, iar mie mi s'a tăiat o mână.. Suntem la iei. N'are rost să sbierăm unul la altul. Mâi bine- caută să mă convingi cu binişorul... Poate că rămân aici la voi şi nu mă mai întorc la Harcov.

Sună telefonul. Aghiotantul, îmbrăca't cu o manta ofiţerească .fără epoleţi şi descusută de i se vedea căptuşeala, îi: întinse lui Mahno receptorul. După ce ascultă câteva clipe pe cel care vorbea la capătul celălalt al firului, Mahno se pomi: să strige:

— Ce fel de oameni ai lui Mahno sunteţi voi ? Căraţi-vă- spre stânga, papugiilor, c'altfel vă împuşc!

— Or fi dictând comisarii, — râse Lamâcev, — dar şi tă- tucul Mahno îşi beşteleşte pe cinste copiii. Şi sigur că şi ei îşL varsă sângele. Comisarii noştri chiar dacă se răstesc ' uneori,.
dar în schimb merg la luptă în fruntea lor. Iar tătucul vostru stă la bucătărie.

— Ce scai, — spuse Malhno, scuturându-şi capul şi reluân- du-şi locul la masă. — Ce dai pentru cele douăzeci de' vagoane de grâu, extraordinarule ?

— O să-ţi dea un glonte în inimă, — interveni tătucul Pravda, însoţindu-şi vorbele cu un potop de înjurături.

„Hm **!...** Pe Maihno îl mai poţi duce cu vorba, îşi zise **La-** niâcev, — dar tătucul Pravda e tare deştept".

Şi adăugă apoi pe un ton serios :

— Prea mult n'o şă-ţi putem da. Mi se pare că grâul a şi început să încolţească. Mi-e frică să n'aibă cumva şi viermi....

Lamâcev le făgădui că le va aduce muniţii şi obuze. După masă, iMa:hno îi dădu un bileţel către cei din Berestca, să i se elibereze douăzeci de vagoane cu grâu.

Cât ţinu drumul spre Harcov, Lamâcev tot dădea din cap şi, deşi era mulţumit că e teafăr şi nevătămat şi că duce şi douăzeci de vagoane cu grâu, îşi dădea seama că n'a făcut o treabă prea 'bună în regiunea aceea ; încerca să scape de gândurile îndoielnice, dar ele nu-'l părăseau. Se apropie de fereastra, Malurile râului, acoperite cu stuf din anul trecut, prin care mijea iarba de un verde«crud, fugeau în urma trenului; uneori se zărea câte o barcă veche, trasă la mal, sau vreo curte plină cu ochiuri de apă, în care înnotau gâşte vesele şi se oglindeau .rufele întinse la uscat pe frânghie.

Lamâcev fredona :

Pe malul apei mândra coase
Nâframă'n 'fir de borangic.

Ar da zor mâinile-i frumoase,
Dar nu mai are fir nici pic.
Spre ea o pânză lin pluteşte,
Pe mal se urcă un voinic.

„Drag marinar — ea îi şopteşte —
N'ai pentru mine borangic?"

— ...Trebue să recunoaştem că mijloacele tehnice ale hatmanului răscula't, nu-s de neglijat. El are peste cincizeci de tunuri, şapte sute dle mitraliere, treizeci mii de puşti, trei trenuri blindate şi pe deasupra mal are şi tancuri cu instructori din străinătate. Când românului îi merge rău, francezul devine anarhist, nu-i aşa ? — zise Voroşilov, făcând aluzie la înfrângerea pe care românii o suferiseră din partea forţelor sovietice.

Prin geamurile închise ale vagonului, se auzea răpăiala ploii care inunda gara din Harcov. Ori de câte ori se deschidea uşa, în vagonul comandantului răbufnea un miros de apă, de pământ jilav şi de vânt primăvăratic. Ceva mai încolo, pe peronul luminat de o palidă lumină de culoarea fisticului, forfotea o lume imensă, cărând saci, boccele şi lălzi. Lângă un butoi în care apa curgea cu un sgomot asemănător unui pocnet de palme, stătea Lamâcev. II durea capul şi ieşise să la aer. Deşi faţa lui exprima ca de obicei încredere în sine, iîn colţul buzelor şi în ochi i se ghicea totuşi o şovăială. Parhomenco deschise geamul şi-i făcu semn cu mâna. Lamâcev se repezi spre vagon.

— Acum toţi îşi dau seama, — îşi încheie Voroşilov dis cursul, — că nu mal e nevoie de acorduri şi tratative, ci de acţiuni hotărîte conduse de o voinţă neclintită şi de o mână fermă. . .

— Lamâcev e aici ? — întrebă şeful statului major.

În clipa aceea Lamâcev deschise uşa în tot largul ei sf intră.

— Raportează, tovarăşe Lamâcev, — i se adresă Voroşilov.

Călcând cu paşi mari, Lamâcev se apropie agitat de masă. Arătând pe hartă drumul făcut, le comunică peripeţiile din timpul călătoriei la Mah.no. În vagon, unii râideau, dar majoritatea aşteptau urmarea, nepricepând rostul povestirii acestor peripeţii.

— Mahno vrea să ne prindă'n cursă ca pe nişte proşti, — rosti Voroşilov. — Asta-i, el are nevoie de bluze. Dar se arată mul't mai dibaci decât a fost Grlgoriev. Anarhiştii din Harcov şi chiar cei din Ivanovo-Voznesensc s'au aliat cu el, are birouri politice anarhiste şi scoate trei ziare. încă din Aprilie, la al şaptelea congres raional al bandei lui Mahno, s'a adoptat, după propunerea lui, această rezoluţie: „înlocuirea politicii de apro-

vizionare existente cu sistemul mult mai just al schimbului de mărfuri”. Cu alte cuvinte, înseamnă că din nou culacul voia să facă comerţ- I-ai promis ceva ?

Stânjenit, Lamâceiv îşi mişcă buzele fără să poată rosti un cuvânt. Îi venea greu să creadă că nu el îl îmbrobodise pe Ma'hno, oi Mahno voise să-l tragă pe s'foară şi poate că-l şi înşelase.

— Cam aşa... dar trebuia să fac rost de grâu... de-aia i-am promis muniţii şi ceva îmbrăcăminte.

— Va trebui să ne ţinem de promisiune, — hotărîî Voro- şilov, după o clipă de gândire. — N’are decâ't să creadă că suntem proşti. Poate că vom mâi amâna cu vreo zi-două ofensiva contra’lui, iar între timp o să-l venim de hac lui Grigo- riev. Pesemne că Mahno vrea să vadă dacă succesele noastre repurtate pe frontul român şi în Galiţia sunt de durată. Fiindcă altfel, imediat ce-şi va da seama că suntem slabi, va năyăli asupra noastră.

Apoi, întorcându-se spre Parhomenco:

— îDă-i nişte cartuşe. de calibru mare, că 'tot nu-s potrivite pentru armele lui Mahno. Mai dă-i şi nişte vechituri. Iar dumneata, tovarăşe Lamâcev, îi vei duce toate acestea şi vel căuta să-l mai încânţi cu vorba. Dacă stăm şi privim lucrurile aşa cum sunt, e foarte probabil că Mahno aşteaptă instrucţiuni de la francezi.

După ce Lamâcev ieşi, începu discuţia cu privire la forţele de care dispunea comandamentul militar din Harcov şi pe care le-ar fi putut trimite contra bandei lui Grigoriev. Din discuţie reieşea că trupele nu sunt numeroase, pentrucă tot timpul se •cerea completarea frontului român şi galiţian.

Afară de asta éle trebuiau să mai asigure şi paza oraşului. Pentru acest motiv se hotărî să procedeze la o mobilizare’ provizorie a comuniştilor şi muncitorilor. Deoarece feţele activiştilor din Harcov se încruntară — temându-se că Voroşilov va lua cu el mulţi oameni şi mai ales că-i va ţine mult timp, silind astfel întreprinderile să-şi închidă porţile — Voroşilov le promise că nu va lua dintru ¡început decât elevi de artilerie şi infanterie, pe care îi va uni într’un singur batalion, la care se vor mai adăuga şase sute de muncitori şi vreo 400 de comunişti.

Vagonul se goli. Fiecare din cei prezenţi primiră însărcinări mari şi -amănunţite: unii să aducă şi să îmbarce unităţile, alţii să controleze automobilele blindate, alţii trenurile blindate. În special era nevoie să se repare şi, să se aprovizioneze vestitul tren blindat „tColea Rudniov”. Vonbind despre- trenul blindat, Voroşilov adăugă:

— Trebuie să acţionăm ca şi la Ţariţân !

Parhomenco nu primise nicio însărcinare. El socoti că,

Voroşilov intenţiona să-l ia cu dânsul sau să-l lase aici să păzească oraşul. De aceea, când toţi părăsiră vagonul, el zise

— După câte văd, va trebui să rămân aici să păzesc- Harcovul.

— Dacă îţi vom porunci, nu'-ţi va rămâne decât să-l păzeşti, — răspunse râzând Voroşilov.

— Dacă porunciţi, n'am să discut ordinul.

Cercetând din când în când ¡harta de pe masă, Voroşilov se plimbă încoace şi încolo ¡prin vagon, ¡frecându-şi şalele- amorţite.

— Tu, Lavruşca, treibue să acţionezi mai hotănît decât ceilalţi. Avem de gând să te-trimitem la Eca'terinoslav. În oraş- beţia, orgiile şi desordinea se ţin lanţ. Şi afară de asta, acolo- se mai află destui oameni de-ai lui Mahno. Anul trecut, în Decembrie, încă pe timpul lui Pefliura, Mahno a luptat acolo- laolaltă cu muncitorii şi a căpătat o putere atât de mare, încât comitetul revoluţionar din Ecaterinoslav nu s'a putut înţelege- •cu dânsul şi răscoala a eşuat. Te sfătuesc deci să te strecori: într'un fel oarecare în oraş. Mai întâi vezi, află, descoperă, vreun loc mai slab — şi numai după aceea să loveşti.

— Să trimit pe cineva în recunoaştere?

— N'ar fi rău.

— O să mă duc eu singur. Ai noştri nu se pricep s'o facă-

Voroşilov împături harta şi zâmbi, gândindu-se la lucrul-
pe care voia să-l spună şi pe care i-l mai spusese de atâtea, ori fără niciun rezultat :

— Eşti prea iute din fire. În recunoaştere trebue prudenţă.,

— Adevărat. E timpul să mă mai potolesc şi eu, — aprobă Parhomenco, puţin supărat, — nu mai sunt aşa de tânăr.

După ce Voroşilov strânse harta, Parhomenco zări pe masă o carte cu coperta de un albastru cenuşiu[1']. Dintr'un pătrat mic îl privea silueta unui bătrân cu barba mare. Parhomenco întoarse coperta şi citi în gând : „Război şi pace".

— Ehei, — oftă el. — Boierii ăştia o duceau nuai bine ca: ¡noi. Pe timpul lor mai era şi pace. Acum e numai şi numai război... Ar fi bine s'o citesc şi eu.

— N'ai citit-o ?

— Ba da, dar e mult de atunci. Pe vremea aceea înţelegeam altfel lucrurile.

Răsfoi cartea şi, bucurându-se de pe acum de viitoarea, întâlnire cu oamenii şi ideile frumoase din paginile ei, continuă :

— Mă mir de oamenii ăştia, Climent. Ce-i Griigoriev? O etichetă de monopol şi atât. Dar există alţi oameni mai deştepţi, . mai ageri ca el. De ce sunt 'trădători ? Doar noi suntem ca betonul. Cu cât

trece -timpul, ciu atât devenim mai tari.

— De aceea şi trădează, ipentrucă ne întărim.

— Odinioară, parcă n'aveam de loc pornirea asta faţă de oameni.

— Ba ai avut-o.

— Ori poate s'p fi mări't acum, Climent, din cauza nervozităţii... — Voroşilov râse cu poiftă. — Că, pe cuvânt de onoare, am fost şi la doctor.

— Şi ce ţi-a spus doctorul?

— Mi-a recomandat să iau brom, dar mi-a spus-o într'un chip destul de original: „Vrei să-l iei, bine ! Nu vrei, tot bine este ! N'am prea avut deafaoe cu o constituţie ca a dumitale".

— Nici el, dar nici alţii.

Parhomenco, cu cartea deschisă în mână, petrecându-şi palma pe deasupra filelor ca şi cum ar Fi desmierda't capul ruivn, rosti:

Deştept om a fost Lev Tolstoi, dar pe ţăran tot nu l-a înţeles până la capăt..

— Cmn aşa ?

.... Pesemne că el voia să-i câştige pe ţărani de partea lui. Era om mândru şi se credea asemenea lui Hristos, sau cel puţin Mahomed. Dar cu ce-l poţi câştiga pe ţăran ? Numai înţelegându-i gândurile şi dorinţele. Or, Lev Tolstoi şi-a spus : „Lucrul cel mai de căpetenie pentru ţăran e religia. Îi voi da **O** religie pe care s'o pricepă şi el mă va urma". Şi i-a dat-o.

— Şi ce a făcut ţăranul?

; — Ţăranul a zis : „E cam puţin". S'a dovedit că de fapt, nenorocirea cea mai mare a ţăranului e foamea şi lipsa de pământ. Altcineva 'l-a înţeles pe ţăran.

— Cine-i acela ?

Panhomenco închise cartea şi zise zâmbind:

— Dar. Vladimir Ilici nu-i mândru. Am văzut cu ochii mei ce respect i-a arătat contelui Lev Tolstoi. Cică dacă scrii bine, ai dreptul să te ţii mare. Ţăranul însă va merge cu noi. De aceea noi, ca să nu mai vorbim de Grigoriev, îl vom mătura pe.Mahno şi pe toţi „artiştii" de teaipa lui şi nici măcar nu-i vom acoperi cu frunze. Îi vom lăsa ipe câmp, pradă corbilor.

22

Lamâcev intenţiona să ia cu dânsul pe prietenul său Ilia Ivanovici Tabal, şeful bazelor de aprovizionare de pe undeva din apropierea

Harcovului. Lui Ilia Ivanovici nimeni nu-i cunoştea adevăratul nume de familie. Toţi îl numeau „cumătrul", deoarece, când da bună ziua cuiva sau îşi lua rămas bun/le spunea 'tuturor „cumetre".

Cumătrul acesta era mic de statură, păros şi ciupit de vărsat, iar la mers şi la chip semăna cu Mahno. Lui Lamâcev îi veni în gând că, dacă l-ar lua cu sine şi l-ar îmbrăca în pantaloni de cavalerist şi pe deasupra l-ar mai numi şi secretar, ar ieşi o ifarsă usturătoare şi plină de dispreţ la'adresa lui Mahno.

încercă deci să-l convingă :

— Cumetre, e bine să cunoşti şi localităţile mai îndepărtate, căci prea trăim noi singuratici, ca barza, în acelaşi loc.

— Adică de ce n'aş face o plimbare? Trebue doar să-mi cunosc temeinic meseria'.

• — Atunci plecăm împreună.

— Plecăm.

— Mergem întâi la Mahno.

De spaimă şi de uimire, cumătrul se răsuci pe călcâie, rămânând cu vârfurile îndreptate în afară. Flanela lungă i se ridică deasupra pântecului şi Lamâcev râse în sinea lui : „Umflat mai e, frate!" şi, fără a-i da răgaz să-şi vină în fire, îi spuse aspru :

— Dacă ţi s'a spus să mergi, trebue să mergi. Vom duce nişte muniţie.

— Cui ?

— Lui Ma'hno. •

Cumătrul oftă :

— Bine, merg.

Luară aceeaşi locomotivă, căreia însă de astădâtă ti ataşară două vagoane de persoane. Într'un vagon încărcară muniţiile, iar în celălalt se suiră ei amândoi şi cincisprezece soldaţi. Ziua era caldă, numai din când în când ploaia măruntă învăluia vagonul şi atunci acesta arăta ca o insulă. De amibeie părţi ale drujnului se arcuia curcubeul. Făgaşurile drumului vicinal sclipeau orbitor, iar pe deasupra crângurilor pluteau, ridicându-se în văzduh, trâmbe de ceaţă, parcă nemulţumite- că nu le-a fost dat să se transforme în nori şi să se joace cu - nişte picături atât de frumoase şi de limpezi.

Cumătrul se aşezase pe platforma vagonului, cu picioa- • rele pe scară, străin de to't ceea ce se petrecea în jurul lui şi fuma, fredonând cântecul „Nevastă de marinar", pe care-l cântase cu câteva clipe înainte Lamâcev. Se întrerupse pentru o clipă, fără niciun motiv, şi întrebă :

— Măi Terentie Savici, ai avut vreodată prilejul să auzi clopoţeii din Valdai ?

— **Nu.**

--- Nici eu. Dar spune-mi, te rog, de ce la toate bazele de aprovizionare se cântă „Şi clopoţelul, darul Valdaiuilui...”

Lângă Fedorovca îşi dădură seama că oamenii lui Mahno • ştiau do călătoria comisarului. Chiar înainte de a ajunge în-< gării, comisarii văzură un cordon de soldaţi şi un steguleţ roşu pc Hule. I.oeomo’ilva îşi încetini mersul şi se opri taman Iu dreptul slegiilcţnliil.

I'ii vdilal deal lui Mal mo, cu o banderolă neagră !a Clipelii, ;;e apropie de tren.

Daţi vă Jos, comisarilor!

Lamâcev aşeză, soldaţii înarmaţi lângă fereastră şi coborî.

-- Ce.-i asta? se adresă cil omului cu banderolă neagră. — 11 ii cordon întreg de soldaţi pentru mine singuri

— Vino ’ncoace! — îl întrerupse celălalt.

— Şi de ce, mă rog? Eu sunt mai mare în grad. Dacă a) ceva de spus, vino tu la mine.

Omul cu (banderola neagră se întoarse către ai săi şi comandă :

— 'Asupra ferestrelor, mitraliera în bătaie 1

Atunci Lamâcev se întoarse către vagon, avertizându-şi soldaţii: .

— Tovarăşi, nu trageţi cu mitralierele decât la comanda mea.

Astfel se scurse o jumătate de oră. Cei doi, unul cu banderolă roşie la casdhetă, altul cu una neagră la capelă, stăteau faţă în faţă, tăcuţi ca doi cocoşi umflaţi în pene.

În sfârşit, omul cu banderola neagră spuse:

— Lasă revolverul jos!

— Ar fi fost vărsare de sânge zadarnică, — făcu Lamâcev, dând!u-se doi paşi înapoi şi punând mâna pe tocul revolverului.

— Şi acum unde pleci ?

— O iau spre Guleai-Pole.

— Uite ce-i: am ordin să te desarmez...

— Dar cu ce vrei să mă desarmezi ? Mitraliere n’ai. Soldaţii tăi numai cu lopeţlle se laudă.

— Atunci, ihaidem până'n statie.

— Hai.

Şi întorcându-se în spre vagoane, Lamâcev ordonă :

— iMă duc în staţie. Dacă vedeţi că întârzii, deschideţi focul...

În gară, omul cu 'banderola neagră mormăi comandantului ceva nedesluşit, iar acesta aduse două păhărele cu rachiu.

Băură. Lamâcev mâncă un castravete, apoi zise şi mai grav:

— Ehei, băiete! Aş fi putut să iau cu mine trei însoţitori, însă nu-

mi permite gradul. Şi aşa escorta e micşorată la maximum.

Păşind pe teritoriul lui Ma'hno, Lamâcev îşi aminti de discuţiile din vagonul comandantului; se gândi că oamenii lui Mahno vroiau într'adevăr să-l înşele pe el, Terentie Savici Lamâcev! Venindu-i în minte acest gând, simţi pentru ei un dispreţ nemărginit. „Parcă ăştia-s cazaci? îşi zise în sinea sa. Ăştia doar se joacă de-a cazacii. Lepădături. Cu ei pot vorbi cum îmi convine. Poate doar tă'tucul Pravda mai merită să fie

luat În seamă. Doar despre el mai poţi spune că este un om cu scaun la cap”. , '

Dispreţul acesta nemărginit şi mândria cu care se purta l.amâcev avură efect. Omul cu banderolă neagră i se adresă respectuos. Respectul se vădi şi în faptul că la gara Guleai- l'ole, li se puseră la dispoziţie trei trăsuri.

, Intrând în bucătărie, văzu aceeaşi vatră, aceeaşi masă cioplită, cu acelaşi fel de mâncare pe ea, numai 'numărul „tătu- ciîor” sporise şi feţele lor erau mai moihoriîte, iar tătucul Pravda arăta peste măsură de furios. Văzându-l pe Lamâcev, prinse a înjura eu atâta năduf, încât Lamâcev îşi pipăi falca de jos şi •spuse :

— De atâta sforţare o să-ţi cadă nădragii. Ai milă de tine, tătocule Pravda.

îşi scoase cascheta şi o trânti cu agomot pe masă, după care li se adresă celor de faţă cât putu mai răspicat şi mal semeţ.

— Uitaţi-vă bine... am spus că n’o să vă înşel, şi nu v'am înşelat. Ţi-am adus muniţii, Mahno. Să vedem acum ce fel ■de sentimente ai tu pentru popor.

Imbrăca't cu o cămaşă albă, lucioasă de parcă ar fi fost confecţionată din caolin, Mahno şedea sub un uriaş drapel negru, pe care sta scrisă o lozincă atât de caraghioasă încât, la citirea ei, Lamâcev zâmbi pe sub mustaţă.

iFaţa lui Mahno nu mai era aceeaşi; devenise neliniştită şi părea mai puţin lată ca înainte, de-ai fi gândit că n’ai s'o acoperi nici cu un suman întreg. Tăcea, aruncând priviri agere, spre „cumătru”, dându-şi seama probabil de batjocura ticluită împotriva lui. De data aceasta Lamâcev nu mai. fu de părere că singurul deştept dintre ei era doar tătucul Pravda. Luă atunci hotărîrea să-i trimeată cât mal neîntârziat lui Parhomenoo acea telegramă scrisă în limbajul lor convenţional, despre care se înţeleseseră.

Stătură la masă. Lamâcev ceru apoi hârtie de scris, ca să arate că ideia cu telegrama îi venise pe neaşteptate. El îi scrise lui Parhomenco că a predat armamentul şi că aşteaptă instrucţiuni noi, dar asta însemna că nu prea avea speranţe în reuşita tratativelor.

Marusia Nichîforova citea telegrama peste umărul lui. *м.* —

Lamâcev; acesta o iscăli şi întinzând-o Marusiei, tot peste umăr, cu un gest neglijent, îi spuse:

— Dă ordin s'o trimită la poştă. — Apoi se adtesă lut Mahno: — Dar de ce nu-i laşi pe comunişti să vină la tlne, dacă tu ai recunoscut Puterea Sovietică şi ai schimbat chiar numele detaşamentelor în armată ?

— Din partea mea eu îi las, numai că ei nu vor să vină t — răspunse zâmbind Mahno. — Iată, tu eşti primul care ai venit. Om vedea noi ce-o mal ieşi şi din asta.

Aghiotantul îmbrălcat cu o hluză de culoare verde-deschis şi împodobită cu fireturi purpurii, intră cu paşi mari, întln- zându-i lui Mahno o telegramă. Acesta o citi, după care i-o aruncă lui Lamâcev. În telegramă scria: „Tătucule Mahno, ce mai aştepţi ? De ce nu-i baţi pe bolşevici ? De ce nu le declari război ? Grigoriev".

— Asta cine mai e? — întrebă calm Lamâcev, de parcă n'ar fi ştiut nimic de rebeliunea lui Grigoriev.

— Hatmanul Grigoriev. S'a răsculat contra voastră.

— Asta ¡înseamnă că a înnebunit. De fapt era şi ¡înainte alb şi fără minte. Ne-a înşelat. Lamâcev se ridică, părând că se află în culmea enervării. — Atunci, de ce ţi-am mai adus muniţii ? Păi şi tu ai să ne tragi pe sfoară. Sau poate- că aştepţi de undeva instrucţiuni ?

Dându-i să înţeleagă că nu aşteaptă niclun fel de instrucţiuni, că nU aşteaptă nici arme, nici tunuri franţuzeşti, că nu se teme de pătrunderea comuniştilor în detaşamentele sale şi că nu are nimic comun cu Grigoriev, Mahno' apucă telegrama, hatmanului, o rupse şi, înjurând ca un puşcăriaş, cum era îa modă printre anarhişti, strigă:

— O să mă trădeze şi pe mine! Nici nu vreau să stau de vorbă cu el ! — Apoi i se adresă lui Lamâcev : — Du-tc de te odihneşte, iar diseară începem tratativele.

Lamâcev plecă să se odihnească în camera care-l fusese pusă la dispoziţie. Mâncase bine — tîn ultima vreme avea o poftă nebună de mâncare — de aceea adormi numaidecât. Când se trezi şi se apropie de uşă, vrând să se ducă să se spele, văzu o sentinelă aşezată pe un scăunel în dreptul uşii sale.

„Nu, nu am ce spune de Mahno, se gândi Lamâcev. După cât se pare şi el face parte dintre oamenii cu scaun la. cap".

23

Parhomenco îşi strânse în faţa trenului său 'blindat detaşamentul compus din şase sute de baionete. Oamenii fuseseră adunaţi cu mare greu'tate şi cei mai mulţi proveneau din trupele de escortă, deoarece grosul forţelor anmate ale Haroo- vului-erau angajate în luptă contra armatei lui Denichin, lângă Lugansc. Suindu-se pe seară vagonului, le vorbi astfel :

. — La dispoziţia noastră, tovarăşi, nu mai avem alte forţe sau alte mijloace. — Izbi cu pumnul în blindajul vagonului, apoi arătă s,pre oameni. — Nădejdea-i la noi ! De vom şti să fim tari, vom scăpa. Dacă nu, mai bine să ne luăm de pe acum rămas bun delà viaţă şi delà Patrie. Să nu uităm că inamicul e de cincizeci şi poate chiar de o su'tă de ori mai numeros decât noi. Despre moralul nostru nu mai este cazul să vă vorbesc eu. O ştiţi şi voi tot aşa de bine ca şi mine. Cât despre duşman, o să'vă spun un singur lucru: nu există armată mai focoasă ca aceea care cunoaşte doar jaful şi omorul. O astfel de armată nu-şi face siguranţa în timipul marşului, nu face nici servici de garnizoană. Cât priveşte serviciul ei de informaţii, e de o mie de ori mai slab decât al nostru. Eu so- cotesc că asemenea proşti au nevoie de o lecţie. Prin urmare, tovarăşi „învăţători", iircaţi-vă în vagoane! Şi să izbiţi în ei, ca la Ţariţân!

Pe drum, nu departe de Ecaterinoslav, trenul blindat se încrucişa cu vagoanele lui Scacico, comandantul Armatei a doua. Comandantul armatei era nu numai buimac, ci pur şi simiplu uluit. El examina, fără să înţeleagă, mandatul prin care Parhomenco era împuternicit, dacă va socoti necesar, să ia sub comanda sa toate trupele existente pe front.

— Unde-i frontul? — se interesă Parhomenco.

— Configuraţia lui precisă nu se cunoaşte, — raportă Scacico.

— Dar unităţile unde sunt?

— Au luat-o la fugă.

— Atunci te-aş ruga şi pe dumneata, Scacico, să le urmezi pilda şi s'o ştergi în stepă. Liberaţi vagoanele ; avem nevoie de ele pentru ceea ce vom lua delà Grigoriev.

Mai târziu, în puterea nopţii, trenul se opri înaintea podului de peste Nipru. Parhomenco desarmă garda pusă de

Grigoriev şi trimise fin recunoaştere în oraş, într'o căruţă cvs un butoi gol de gaz, 'trei ostaşi travestiţi în ţărani. În toate curţile delà marginea oraşului se vedeau lemne aruncate; locuitorii devastaseră probabil depozitele. Buturugi, buşteni, grinzi, scânduri, toate zăceau aruncate deavalma.

Din tren .fu debarcată bateria de artilerie, precum şi două automobile blindate. Se lumina de ziuă. Prin negura albastră,, care încă mai înveşmânta oraşul, licăreau luminiţe : femeile aprindeau focul. După ce alese o poziţie pentru bateria de artilerie, Parhomenco începu să se plimbe emoţionat prin faţa. podului. Aştepta ostaşii trimişi în recunoaştere. Aceştia se înapoiară repede.

— Noaptea e greu de găsit comandamentul, tovarăşe comandant.

— Trebuia să vă luaţi după locurile unde sunt aşezate sentinelele.

— Păi, sentinelele sunt postate aproape la fiecare casă,, tovarăşe comandant.

— Bateriile lor unde se aflâ ?

— Pe deal, lângă închisoare. Acolo se găseşte, pesemne,, şi tătucul Maxiuta. Uite, scrie aici ceva.

Şi unul din ostaşi scoase din buzunar un ziar anarhist găsit de el.

Parhomenco dădu ordin coloanei să treacă podul. Din spre răsărit îşi croia drum printre nori o limbă roşie, de foc. Era soarele care sta să răsară. Râul, de un violet aproape negru, curgea liniştit jos, sub pod. Parhomenco trecu cu un automobil, blindat printre rândurile de soldaţi, ţinând fiecărei companii. câte o scurtă cuvântare, de vreo două minute.

Oamenii lui Grigoriev, care făceau paza în gara Bagauzov,. fură înconjuraţi şi desarmaţi. Lucrurile se petrecură astfel, încât oraşul nu află nimic despre cele întâmplate. Luând cu sine cinci ostaşi, Parhomenco lăsă automobilul blindat lângă pod şi o apucă pe bulevardul care se desfăşura dealungul NipruluL În depărtare se înălţa clădirea masivă a castelului Potemchin.. Din spre grădina publică, situată în partea ce cobora în pantă delà castel, adiau miresme de flori. Bulevardul era pustiu, uşile caselor încuiate şi perdelele trase.

De undeva, dintr'o străduţă laterală, se auzi motorul unei maşini. Pe bulevard, cam la vreo trei sute de paşi în faţa lur
Parhomenco, apăru o motocicletă. Parhomenco îşi ridică binoclul. Motocicleta se opri la Intrarea principală a unei case- Dinăuntru ieşi un om cu o servietă mare în mână şi încăleca, în spatele motociclistului. Ceva mai târziu apăru un automobil.. Motocicleta se îndreptă spre automobil, făcu un viraj şi îşi continuă drumul alături. În maşină se atlau şase oameni înarmaţi, iar lângă şofer era instalată o puşcă

mitralieră.

— Cum arată Maxiuta ? — îi întrebă Parhomenco pe ostaşii care îl întovărăşeau.

— Umlblă totdeauna cu maşina şi cu o puşcă mitralieră.

Parhomenco râse scurt : era un indiciu sigur. _

Şi, împingându-i pe oamenii din escortă spre cea mai apropiată casă, le spuse :

— Ascundeţi-vă în umbra porţii, măi băieţi, şi fiţi atenţi la mine. Când o să strig, ardeţi-i la cap. Numai să ş'tiţi să-I deosebiţi pe al meu. Punct !

Maxiuta eliberase cu o zi înainte din închisoare nişte deţinuţi şi le dis-tribuise multe mărfuri. Printre aceştia se aflau cunoscuţi de ai săi. Foştii deţinuţi organizaseră un chef şi-î declarară că înţeleg să fie trataţi delà egal la -egal : de vreme ce le dăduse drumul din puşcărie, trebuia să chefuiască cu; dânşii. Petrecuseră pe cinste. Şi atunci când i se adusese 1» cunoştinţă lui Maxiuta împuşcăturile auzite din spre pod, se sculase ameţit şi cu o sâcâitoare durere de cap.

„Rachiul pe care l-am băut a fost nedi6tilat, cu toate că hatmanul a slujit cândva la monopol”, se gândi el cu necaz.

Apoi, nemulţumit, se îndreptă spre maşină, încredinţat că se-răsculaseră muncitorii din fabricile delà periferie. Maxiuta şedea în maşină cu revolverul pe genunchi şi se uita posomorit la spatele lat al şoferului. Maşina fu ajunsă din urmă de o- motocicletă. Maxiuta zări capul negru al redactorului Straub, auzindu-i deasemeni şi glasul încrezut. Telegramele primite chiar atunci delà Grigoriev cereau acţiuni cât mai rapide. În aifară de asta, Grigoriev îl chema pe Straub la dânsul, probabil cu intenţia de a-l trimite la Mahno. Maxiuta se uita la chipul neamţului, scotocind în mintea lui un pretext oarecare sub care ar putea-o reţine pe soţia acestuia la Ecaterinoslav. Şi pentrucă nu fu în stare să descopere niciunul, se răsti :

— Urmează-mă !

Şi, către şofer :

— Mai repede !

În acest timp, fluierând şi ţinând cu mâinile revolverul la -spate, Panhomenco ieşi în- mijlocul bulevardului. Duduind, maşina se apropia cu cea mai mare viteză. Capota, de un galben deschis, părea portocalie sub soarele care se ridica. Motocicleta rămăsese ceva mai în urmă. „Minunat, îşi zise Parhomenco. După ce terminăm cu maşina, ne răfuim noi şi cu motocicleta”.

Inchipuindu-şi cum trebue să arate Maxiuta, îşi aminti -deodată că acesta fusese pe vremuri -hoţ de cai. La gândul acesta, i se prafilă în

memorie închisoarea de odinioară: un ţigan chior care făcea focul în sobele deţinuţilor politici şi care le -vorbea despre hoţii de cai şi despre jargonul lor. Ţiganului îi -plăcea să şe plângă că rămăsese singur pe lume, după ce-i muriseră toţi ai săi. Şi în. -timp ce se jeluia, îşi tot ridica degetul gros, sbârcit şi cu unghia roasă. Spunea că de câte ori îl bateau, obişnuia să-şi muşte degetul. Şi înghiţise multe bătăi! De atunci îl rămăsese întipărit lui Parhomenco în minte gestul acela al mâinii ridicate, cu arătătorul îndreptat lin sus, care vrea să însemne: „Sunt singur". Şi Parhomenco ridică mâna, cu degetul arătător întins. Bărbatul care şedea în faţă îl înghionti pe şofer cu mânerul revolverului. „E Maxiuta", gândi Parhomenco. Maşina se opri, iar cei dinăuntru îndreptară pistoalele spre el. Âplecându-se uşor înainte, înaintând cu paşi -mici şi cu genunchii îndoiţi, Parhomenco se apropie de maşină şi spuse râzând:

— Ei, asta-i acum!... Un singur om şi vreţi să-l distrugeţi cu bombe, pistoale şi mitraliere?

Ajungând în dreptul maşinii, scuipă. Apoi pe neaşteptate făcu un pas înapoi încordându-se şi, brusc, sări pe scara maşinii. II apucă pe Maxiuta aşa de strâns de mâna în care ţinea revolverul, încât arma îi căzu pe scara maşinii, la picioare. Lipi ţeava pistolului său de tâmpla lui Maxiuta şi încet, fără nicio grabă, întrebă :

— Tu dintr'ai cui eşti ? Eşti din popime, că prea ai păr mult ?

Maxiuta credea ca şi ceilalţi din maşină că la mijloc e vreo neînţelegere sau că are deaface cu vreun evadat de la balamuc. Deaceea îi vorbi cât mal limpede cu putinţă :

— Eu sunt tătucul Maxiuta, comandantul armatelor anarhiste. Dar tu cine eşti ?

Şl, privind alarmat în ochii străinului care s'trăluceau de o veselie ciudată, ameninţându-l_cu revolverul, Maxiuta îl făcu-, semn şoferului cu piciorul. Şoferul dădu să întoarcă mitraliera, spre Parhomenco. Acesta spuse atunci:

— Şi eu sunt comandant. Dar eu comand trupe sovietice.

Şi în aceeaşi clipă apăsă pe trăgaci.

Trupul lui Maxiuta alunecă repede, ca pe scripete, în fundul maşinii. La sgomotul detunăturii şi la vederea sângelui: care ţâşni, ceilalţi pa'tru din maşină încremeniră. îşi feriră capetele, silindu-se a şi le trage cât mai adânc cu putinţă între- umeri ; ochii lor holbaţi şi injectaţi nu ifăceau decât să urmărească ţeava lungă a revolverului, al cărui contur apărea limpede în cenuşiul dimineţii. Singur trăgătorul delà puşca mitralieră, un băiat ciupit de vărsat şi cu părul roşu, încercă să îndrepte arma către Parhomenco ; dar o lovitură năprasnică în frunte îl

făcu să cadă din maşină. Totuşi nu se linişti şi strigând că va muri cu mâna pe mitralieră, el se târî spre maşină ştergându-şi cu mâneca sângele de pe frunte.

Ostaşii lui Parhomenco veneau . deacurmezişul şoselei cu puştile îndreptate înainte.

împingând cu piciorul laoparte pe puşcaşul-mitralior şi mişcându-şi revolverul sub nasul celor patru, Parhomenco strigă către ostaşii care veneau în fugă:

— Mă descurc şi singur. Mai bine vedeţi de motocicletă ; să n'o scăpaţi, diavolilor 1 Trageţi în cauciucuri ! Prindeţi pe- cineva de viu ! Iu'te I

Motocicleta făcuse un viraj brusc şi acum se îndepărtă. Omul din spatele motociclistului se întorcea mereu, fără să bage de Seamă că din geantă îi curgeau hârtii. Când începură să răsune împuşcăturile, motocicleta se opri o clipă şi motocl- clistul vru să ridice mâinile, însă cel din spate îl ameninţă cu revolverul, astfel că motocicleta coti pe o stradă laterală.

Cinci ore mai târziu întreg Ecaterinoslavul putea fi socotit, curăţat de bandele lui Grigoriev. Aceasta se petrecu în ziua de- 13 Mai 1919. În aceeaşi zi, armatele sovietice rupeau frontuf românesc şi, după o zi, în partea opusă a frontului, cuceriră- Luganscul.'din mâinile generalului Denichin care înaintase.

La 15 Mai, ziarul „Communar” din Harcov publică convorbirea 'telefonică cu A. Parhomenco, împuternicit special pentru apărare şi comandant al frontului delà Ecaterinoslav. Coman-

sdantul dădea amănunte despre ocuparea oraşului Ecaterinoslav, - despre luptele de stradă, despre nimicirea cuiburilor de foc, despre prizonierii luaţi, despre trofeele cucerite — tunuri, mitraliere, puşti — şi termina scurt interview-ul său cu următoarele cuvinte:

„Numărul bandiţilor ucişi es'te enorm. Printre ei se află şi -cel care se intitula comandantul armatei, Maxiuta.”.

Ziarul nu publica însă şi cuvintele pline de modestie pe -care le rostise Parhomenco după cucerirea oraşului:

— Asta nu-i nimic. Cel mai serios .front e dincolo de oraş.

Şi, luând cu sine două tunuri, cincizeci de elevi din cei •care urmau cursurile de pregătire a cadrelor de comandă ale Armatei Roşii şi patruzeci de săbii, ifăcu în aceeaşi noapte o incursiune adâncă în spatele poziţiilor lui Grigoriev. Alergară toată noap'tea în căruţe uşoare pe drumurile vicinale, ajutând pe alocuri artileriştilor să scoată din nisip tunurile împotmolite. tj>i în zorii zilei desluşiră, în faţa lor, pe un deal — într’o pădurice scăldată în culoarea violetă a dimineţii — petele albe ale unor colibe. Aici se afla grosul forţelor lui Grigoriev. După ce trase câteva salve cu cele două tunuri ale sale, Parhomenco atacă în fruntea a nouăzeci de ostaşi.

La marginea satului, chiar lângă şcoală, văzu o baterie de artilerie compusă din patru tunuri gata de marş. Cu sabia -scoasă din teacă şi cu căciula dată pe ceafă, Parhomenco se repezi la tunari şi, fără a le da vreo explicaţie, le porunci:

— Puneţi tunurile în bătaie şi trageţi în lungul străzi!! Repede! — Apoi ordonă unuia dintre ei care i se păru mai desgheţat: — Tu' iei comanda 1

Artileriştii se supuseră. Desmierdând coama înspumată a calului, aplecat înainte, cu sabia lăsată în jos şi cu ochii pe jumătate închişi, Parhomenco urmărea acum tirul celor şase tunuri ale sale. Fostul puşcaş-mitralior al lui Maxiuta, tânărul acela roşcovan care răspundea la numele de Senca Macagon şi care îşi apărase cu desnădejde puşca mitralieră, nu numai că fusese graţiat, dar — .datorită curajului său — fusese chiar admis în rândul ostaşilor care nimiceau pe bandiţi. Acest Senca Macagon alergă la Parhomenco şi-i aduse la cunoştinţă că numărul prizonierilor capturaţi se ridică la vreo două companii şi că oamenii lui Grigoriev, desculţi şi numai în Izmene, aruncă armele şi fug din sa't. :

Când se întoarse la trenul său blindat, Parhomenco primii prin telegraf vestea că Voroşilov ocupase Cremenciugul şi că„ lângă Coristovca, trenul blindat „Colea Rudniov" goneşte în spre Alexandria, capitala bandelor lui Grigoriev, distrugând în drum trenurile blindate

inamice. Din cauza îndârjirii cu care se luptau şi a tăriei focului deslănţuit, din urechile tunarilor începu să se prelingă sângele.

La 23 Mai, Voroşilov îl izgoni pe hatmanul Grigoriev din regiunea căii fera'te, împingându-l spre drumul vicinal, şi ocupă. Alexandria.

Treceau trăsuri pline cu steaguri înfăşurate: erau steagurile negre şi albastre-alb-roşii ale oamenilor lui Grigoriev.. Hatmanul căuta să scape, însoţi't doar de un mic detaşament,, retrăgându-se în graibă spre „republicile lui Mahno". Într'una. din trăsuri se afla şi Straub, rănit. Avea o rană la şold, dar mai mult îl durea capul. Pentru a doua oară, Vera Nicolaevna îr ţinea capul în poală. Goneau în tăcere. Vera Nicolaevna şedea: cu buzele strânse şi se igândea cu ură la ceea ce avea să-i spună; Ernst, când îşi va veni .în fire. Ştia ce-i va spune şi era plictisită. Fără să-şi dea seama care e cauza — moartea lui Ma- xiuta ori singurătatea ei — porunci căruţaşului s'o ia la dreap'ta,. spre redacţia ziarului *Nabat*[14]) unde aveau cunoscuţi.

Grigoriev intră în curtea lui Mahno.

Mahno îl întâmpină în cerdac. Stătea cu burta scoasă-, înainte şi cu spatele îndoit, aplecându-şi capul într'o parte; avea părul lung, ochii mici şi dinţi mărunţi. Grigoriev coborî din trăsură, se scutură de praf şi, iferindu-se să-l privească pe- Mahno în ochi, se apropie de cerdac.

— Cu cine v'aţi bătut ? — îl întrebă Mahno.

— Cu Voroşilov.

Răsucindu-şi'părul pe deget, Mahno întrebă iar:

— La Ecaterinoslav cine a atacat?

— iParhomenco, — răspunse Grigoriev.

— Mare a mai crescut lupul, — spuse Mahno şi, dându-se-laoparte, adăugă: — Dar poftim înăuntru, hatmane, să maî stăm de. vorbă.

..Discuţia între cei doi prieteni fu scurtă. Pentru' noi ar fî greu s'o reconstituim. Mahno soco'tea dăunător să dea cuiva;
socoteală d© faptele sale. Abia atunci când, la sgomotul detunăturii năvăli în cameră adjutantul, spuse arătând spre cadavrul lui Grigoriev:

— Ne-am certat.

Şi se' duse la Lamâcev.

Lamâcev nu-l mai văzuse din ziua în care sosise pentru a -doua oară la Guleai-Pole, când prânzise împreună cu el. Te- rentie Savici

---

14 *Nabat* **— „Clopotul de alarmă". (N. trad.)**

fusese mutat într'un fel de cămară, care era de fapt o magazie de harnaşamerite. Patul său se afla chiar dedesubtul unor drugi de fier de care atârnau 'hamuri. Ferestre nu se aiflaii ; însă, oum uşa era mai toată ziua deschisă şi dădea tocmai în curte, Lamâcev putea vedea multe. Astfel văzuse şi trăsura colbuită din care coborîse Grigoriev şi putuse auzi •crâmpeie din povestirile oamenilor acestuia, privitoare la retragerea lor.

,,Pare-mi-se că voi scăpa teafăr, îşi zise el; motanul ăsta ■o să înceapă, mai mult ca sigur, să se linguşească-pe lângă miné”.

Şi deşi dispreţul său pentru oamenii lui Mahno nu se micşorase, totuşi acum găsea interesant să stea de vorbă cu căpetenia lor.

Lamâcev şedea în prag şi fuma, privind cum prin ceaţa uşoară a serii se joacă ultimele raze roşietice ale soarelui. Verdele grădinii avea reflexe mate, iar pe cer pluteau nori cenuşii cu marginile de un roşu aprins. Şi Lamâcev se gândea că morii aceştia veniseră poate tocmai din spre Marea Neagră.

Mahno se apropie. Răsucindu-şi părul cu degetele, el spuse:

— Pe hatmanul Grigoriev, rebelul, l-am executat chiar eu. .Aceasta este o dovadă de supunere faţă de Puterea Sovietică. Transmite-mi în ce condiţii voi căpăta arme.

Şi plecă. După plecarea lui, adjutantul îi înmână lui Lamâcev o listă de tot armamentul de care avea nevoie Mahno.

În aceeaşi zi Lamâcev plecă, împreună cu „cumătrul” Ilia Ívanovici şi cu oamenii săi, înapoi la Harcov,

. — Ia-o cu tine, când te vei duce la closet, — zise Voro- •şilov, înapoindu-i lui Lamâcev cererea lui Mahno. — Şl acuma vrea să ne tragă pe sfoară. Se vede treaba că n'a căpătat arme de la Antantă. Ehei! De-aş putea să trimit numai o brigadă bună împotriva lui, ce-aş mai smulge eu penele acestui corb negru I...

24

Luna Mai şi îndeosebi Iunie au abundat în trădări. Ca să nu mai vorbim de politica perfidă şi trădătoare dusă de Troţchi, sau de acele trădări de care nu s'a aflat decât peste vreo douăzeci de ani, şi fără să mai amintim de trădarea hatmanului Grigoriev, defa care nici nu te puteai aştepta la altceva, — fapt este că în diferite unităţi militare se produseră revolte făţişe. Brigada a opta, aflată în rezervă, se răzvrăti. Prima brigadă din Armata a cincea ucraineană trecu de partea duşmanului. Comandantul Armatei a noua făcu la fel. În sfârşit, în. luna Iunie, şi Mahno îşi îndreptă bandele împotriva armatelor sovietice.

Intrarea lui Mahno în acţiune fu precedată de evenimente extrem de interesante. Restabilit, dar şchiopătând, şi sâcâit de tot felul de eczeme care-i dădeau mâncărimi, Straub fu chemat în ziua de 2 Iunie la Mahno. În presa anarhistă se ducea *o* în'tensă campanie în legătură cu apropiatul congres al ţăranilor şi al „tuturor celor interesaţi" din cele patru judeţe stăpânite de Mahno. Se propuneau două lozinci principale, dintre care una era cunoscută : înlocuirea politicii existente de aprovizionare cu sistemul mult mai just al schimbului în mărfuri; şi *a,* doua: garantarea libertăţii absolute şi a inviolabilităţii tuturor curentelor de stânga. În aceeaşi zi Straub — care acum era: redactorul ziarului „Drumul spre libertate" — publică un articol de fond prin care cerea răsturnarea „puterii comisarilor şi a unilateralelor soviete bolşevice". Articolul era agresiv şi cuprindea îndemnul la acte huliganice împotriva evreilor. Straub se cam temea ca Mahno să nu se supere cumva că el chiamă la: răscoală înainte de vreme. În ultimul timp, mai. ales după uciderea lui Grigoriev, Mahno îi inspira lui Straub un sentiment, din cele mai neplăcute şi mai apăsătoare.

Mahno şedea cu coatele pe masă şi cu capul în mâini, astfel că părul lui lung şi unsuros îi cădea pe faţa de masă albă.. El întrebă fără să salute :

— II cunoşti pe Bâcov ?

— II cunosc, — răspunse Straub, mirat la culme de aceas'tă. întrebare.

— Trimite-i o telegramă şi adu-i la cunoştinţă că pe ziua de 6 Iunie oonvocăm cel de al patrulea congres al nostru.

Mahno apucă un smoc de păr şi-l frecă' în palmă. În toată ■odaia se auzi un foşnet de parcă firele de păr ar fi fost groase -ca sârma.

— Asta-i tot. Te poţi duce.

După această discuţie, Strauib înţelese că a fost aruncat -undeva la marginea unui câmp de unde îi venea greu să mai urmărească jocul desfăşurat acolo. Nd se simţea câtuşi de puţin vinovat ; în realitate, statul care dispunea de soarta lui ■slăbise pur şi simplu. Dacă acest lucru nu s'ar fi întâmplat, el tot ar mai fi putut lua parte la încăierarea ce se desfăşura în mijlocul câmpului. Totuşi faptul că era aruncat laoparte nu-i micşora interesul pentru jocul început, ci dimpotrivă i-l sporea până la un sentiment de curiozitate extrem de chinuitor. Str'aub •expedie lui Bâcov telegrama. Timp de două zile nu veni niciun răspuns. Probabil că jucătorii se consultau, în toate părţile sburau mesagii cifrate, galopau curierii, capitalelor li se cereau informaţii şi, cu cât se prelungea aşteptarea, cu atât Straub simţea crescând în el o scârbă adâncă faţă de cocioaba aceasta în câre-şi ducea traiul, faţă de mucurile astea de lumânare la lumina cărora era nevoit să-şi scrie articolele despre minunile anarhiei, scârbă faţă de armatele acestea de ploşniţe şi de gândaci, şi chiar faţă de Vera Nicolaevna care în ultima vreme adoptase faţă* de el un ton extrem de dispreţuitor.

În noaptea de 4 Iunie veni răspunsul. Bâcov telegrafie scurt : „Ordinul a fost dat”.

„Dar ce fel de ordin şi cui a fost da’t ?” se .gândea Straub.

Curând însă află totul’. Veni la el un colaborator al ziarului şi-i spuse foarte turburat :

— Un ordin primit delà Troţchi interzice categoric cel de al patrulea congres. Cum să interpretăm asta ?

— Probabil că Mahno elaborează .acum directivele, — îi răspunse Straub, continuând să-şi scrie articolul.

Însă în sinea sa îşi spunea că totul era limpede. Iată răspunsul, acel răspuns la care făcuse aluzie Bâcov la Chiev în ajunul ocupării oraşului de către bolşevici, cum că Troţchi este deasemeni agent ! Prin acest ordin el dădea oamenilor lui Mahno semnalul de atac, lăsând să pe înţeleagă că desagregarea săvârşită în sânul armatei sovietice de către oamenii lui Troţchi pe frontul românesc şi galiţian reuşise — iar dacă armatele sovietice vor fi lovite acum din spate, cu atât mai repede vor fi date peste cap.

Totul se întâmplă întocmai. La 6 Iunie, Mahno se aruncă în luptă şi aproape simultan generalul Scuro atacă Odesa şi Ecaterinoslav. Coloniştii nemţi din preajma Qdesei se răs- ■cui ară.

A doua zi după ce se primi comunicatul despre răscoala coloniştilor nemţi, Mahno îi trimise Verei Nicolaevna un tort, iar Straub primi în dar o valiză galbenă de piele în care se aflau două cupoane de postav fin kaki, câteva cupoane de mătase şi un pistol „Colt” cu cartuşe. Frecându-şi mâinile, Straub se plimba de colo până colo prin cameră privind tortul cu surâsul pe buze. Era un tort obişnuit, cu cremă albă şi roz, moale, având forma pătrată. Mâinile şi buzele Verei Nicolaevna deveniseră lipicioase. Aşa cum stătea, plescăind din buze de plăcere şi privind galeş, mişcările şi privirile ei dulci nu mai păreau atât de dispreţuitoare.

— Totuşi e ciudat să primeşti în dar un tort delà anarhişti, — zise Straub surâzând. — Nu eşti de aceeaşi părere, Vera ?

— Şi anarhiştii sunt oameni, — răspunse Vera Nioola- evna, pe un ton pedant.

25

Armatele lui Denichin se apropiau de Harcov. Se comunicase că unităţi din gărzile albe încercaseră să ajungă prin şoseaua Belgorodoluii în strada Sumscaia.

Parhomenco, comandantul extraordinar şi şeful garnizoanei Harcov, forma şi trimitea pe front batalioane unul după altul. Când află că albii caută să pătrundă în oraş, alcătui un batalion special, numai din muncitori dârji şi încercaţi de prin părţile Doneţului. E de ajuns să spunem că doisprezece preşedinţi de comitete executive făceau parte din acest batalion. întărind batalionul cu două maşini blindate şi trăgând el însuşi cu mitraliera aşezată într’un’ mic automobil deschis, porni cu ostaşii dealungul şoselei Belgorod, gonindu-i pe albi. Numai întunericul îl împiedică să continue ofensiva, iar recunoaşterea fu stânjenită de faptul că Parhomenco dispunea de cavalerie puţină.

— Ceea ce mal ales ne face zile amare este cavaleria lor, — mărturisea Parhomenco pe când se înapoia cu batalionul în oraş. — Aţi băgat de seamă în ultimul timp că toate spărturile pe care le-au putut face în rândurile noastre, le-au făcut cu ajutorul cavaleriei?

În ziua următoare, Parhomenco ifu numit comandant al tuturor forţelor armate din Harcov. Ca şef al statului său major fu trimis un militar de carieră, fostul general Cerneacov. Când Parhomenco văzu mersul leneş al acestui om care nu se grăbea deloc şi care se respecta .grozav pe sine însuşi, grăi ca pentru sine:

— Am nevoie de cal, iar nu de şef de stat majori

Spre seară, şeful statului major trecu la albi.

Aceasta se petrecu în ziua de 24 Iunie, iar în dimineaţa următoare, ocolind flancurile celor care opuneau rezistenţă, două divizii ale lui Denichin reuşiră să răzbată până la Harcov, Parhomenco scoase batalionul său şi pe elevii şcolii de subofiţeri roşii, câţi mai rămăseseră, adresându-li-se:

—. Pretutindeni numai trădări, tovarăişi. E cineva care ne loveşte drept în inimă. Un regiment făcea paza în oraş, iar astă'noapte a declarat că nu numai că nu voieşte să se'ducă pe front, dar că nici pază nu vrea să mai facă. Buzele mele, tovarăşi, nu reuşesc să pronunţe numele acestui regiment...

Tăcu, mototo'lindu-şi şapca în mâini. Nu se mal bărbierise de multă vreme, îi crescuse barbă, iar ochii i se afundaseră în orbite. Batalionul şi elevii tăceau. Toţi ştiau că Parhomenco se dusese dimineaţă la regimentul cu pricină, însoţit de fiul său Vanea, că aşezase regimentul în linie în faţa cazărmilor, ieşise în faţa lui împreună cu fiul său şi le declarase: „Nu mi-e frică de voi, laşilor. Şi nici pentru fiul meu nu mi-a fost frică să-l aduc cu mine. Sunt singur şi totuşi vă dau ordin 6ă depuneţi armele”. Regimentul rămăsese uluit. Parhomenco porunci să se strângă armele, le încărcase în căruţe şi adăogase plecând : „De astăzi regimentul e desfiinţat, iar voi o să crăpaţi, trădătorilor”.

Parhomenco continua să vorbească :

— Albii sunt aproape în curtea vecină, tovarăşi. Cine vrea să mă urmeze într'un marş lung prin spatele frontului, rog să ridice mâna. — Numără mâinile şi adăugă cu satisfacţie: —
Propunerea tovarăşului Parihomenco a fost primită în unanimitate.

În momentul când Parhomenco trebuia să iasă din Harcov, în jurul lui se strânseseră : un detaşament format din activiştii (de Partid şi sindicali înarmaţi, regimentul întâi Melitopol, un detaşament de marinari, un detaşament format din batalionul de geniu din Harcov, iar din elevii ce urmau cursurile de pregătire a cadrelor de comandanţi de artilerie ai Armatei Roşii au fost alcătuite două baterii uşoare şi una de obuziere, — în total aproape două mii de oameni.

Unităţile înaintau pe drumuri vicinale, dealungul ogoarelor eu grâne catifelate şi aurii. Recolta nu era culeasă. Spicele foşneau triste şi părea că se aude cum se scutură boabele. După a doua etapă patrulele comunicară că, perpendicular pe direcţia de marş a batalionului în care se afla Parhomenco, se apropie un mare detaşament de cazaci albi,, aproape un regiment.

— Ttebue să-i întâmpinăm organizat, — hotărî Parhomenco.

Şi arătă lanul de grâu.

— Intraţi aţei, tovarăşi.

Se culcă în trio margine a drumului, cu trei mitraliere în bătaie, iar

de partea cealaltă — Lamâcev, cu tot atâtea mitraliere şi cu restul batalionului.

Cazacii albi înaintau cu băgare de seamă, „ridlcându-se a- desea în scări şi privind în jur. În faţa lor se întindea un lan liniştit, albia legănat de vânt. Umbre înguste de nori treceau peste lan şi lunecau pe deasupra detaşamentului. Plutea un miros puternic de iarbă coaptă.

Când, după aprecierea lui Parhomenco, jumătate din detaşamentul inamic trecuse, adică atunci când văizu statul major al acestuia, ridică şapca în sus.

La început pârâl o mitralieră, apoi porniră şi celelalte. Călăreţii se zăpăciră, caii se ridicară ¡în două picioare şi se repeziră $n lan. Dând de oameni străini răsărind din grâu, caii se speriară şi mai mult. Călăreţii cădeau fără să încerce măcar să fugă. Detaşamentul fu distrus în întregime. Parhomenco captură căruţele, obuzele, mitralierele şi — lucru principal — caii.

— Acum trebue să avem grijă de caii ăştia ca de ochii din cap, — ordonă el.

Gloria e ca un drapel. Când unităţile vecine, care de asemenea înaintau prin spatele frontului, aflară de sdrobirea oamenilor lui Drozdov, se îndreptară imediat spre Parhomenco. El ti reorganiză în două 'brigăzi, un regiment special de infanterie şi o brigadă de cavalerie, a cărei comandă i-o dădu lui Lamâcev.'

— Dar eu sunt bolnav, — spuse Lamâcev foarte mulţumit de această numire. — Am dûreri groaznice de cap.

— Ai să-i duci până la Bogoduhov.

— Până la Bogoduhov, desigur am să-i duc. Doar că ar trebui numiţi comisari politici, căci tehnica ostaşului de azi e învechită.

Bogoduhov fu luat după o luptă scurtă, dar chiar în timpul luptei se află că spre el se îndreaptă cele mai bune regimente ale lui Cornilov şi ale lui Drozdov. După luptă, când regimentele lui Drozdov formate din ofiţeri de infanterie fură respinse, Parhomenco îşi adună comandanţii.

În casă era cald, sburau roiuri de muşte. Parhomenco se uită la intervalul dintre ferestre unde atârna'o oglindă sgâriată, a cărei margine era argintată cu hârtiuţe de bomboane. Această oglindă reflecta, probabil cu[1] toată conştiinciozitatea, o barbă cafenie şi ochi umflaţi de nesomn. Parhomenco rosti :

— Ce-i de făout, tovarăşi? Să deschidem un front? Nu avem dispoziţii din partea comandantului de grup. După cum am aflat deunăzi, şeful statului său major şi comandantul divizionului său de artilerie au fugit. Nu prea ne putem lăuda nici noi, că şi delà noi au fugit câţiva „experţi".

— Vor divulga aşezarea noastră, — spuse Lamâcev. — E clar de ce fug. Trebue să-i lovim pe albi în creştet.

— Sunt de aceeaşi părere : trebue să-i lovim. Să-i lovim sdravăn şi la urmă să plecăm din Bogoduhov. Albii vor căpăta respect faţă de noi, iar noi între timp ne vom regrupa forţele. Semnez ordinul pentru ofensivă pe deplina mea răspundere.

Lupta fu îndârjită. Când trupele lui Denichin aduseră rezerve proaspete şi le aruncară în luptă sprijinindu-le cu avioane şi cu trei trenuri blindate, Parhomenco începu să dea înapoi. Se retrăgea încet, luptând dârz şi observând cu satisfacţie că toate drumurile sunt acoperite cu cadavrele gardiştilor albi. 'În raportul către comandantul grupului, sublinie: „Am întâlnit

mulţi ofiţeri morţi şi chiar eu am aruncat în şanţ doi colonei care au crăpat”.

Se retrăgea organizat; acolo unde se simţea nevoia, unităţile opreau ciu ¡îndemânare inamicul atât tiimp cât trebuia. Aşa ajunseră la staţia Chirioovea unde îndreptară linia frontului. Aid au rezistat mai mult de o lună şi s’au retras numai în ziua în care albii aduseră forţe covârşitoare şi multe trenuri blindate.

Nu departe de Sumî se a'flă gara B.asiî. Unităţile se retraseră părăsind şi această staţie de cale ferată. Parhomenco, care acoperea retagerea dintr'un automobil dotat cu o mitralieră, ajunse în dreptul micii clădiri a gării. Era îmbrăcat cu o manta din pânză de cort, plin de praf din cap până’n picioare, de nu ţi-ai mai fi putut da seama, cine e. Şeful gării se repezi afară, luă poziţia de drepţi şi începu raportul:

— înălţimea voastră! Soldaţii roşii de albia au trecut, aici au rămas...

Parhomenco îl lovi uşor cu latul săbiei peste cap, mormă-ind:

— Ulf, prostule! Nici de bucurat n’ai ştiut să te bucuri la timp.

Ajuns la Sumiî, şeful gării îi raportă că se apropie de gară trenul lui Troţchi.

— Ei, ăsta-i mai şmecher, — murmură posomorit Parhomenco, — ăs'ta raportează într’alt chip...

Nu se duse în întâmpinarea trenului. Deabia la o oră după sosirea vagoanelor-salon, în care mişunau aghiotanţi ghiftuiţi, apăru şi Parhomenco.

26

O laşitate neruşinată, însoţită de autoadoraţia desgustâ- toare care te face să crezi că omenirea întreagă nu-i decât o oglindă pe care o poţi sparge dacă îţi reflectă strâmb mutra ; îndemânarea de a luneca uşor pe suprafaţa cunoştinţelor de parcă ai patina ; pasiunea a'tât de neînfrânată de a’ poza, cart te sileşte să iei până şi în somn atitudini de statuie; o minciună sclivisită şi o lăudăroşenie plină de viclenie, după care

toatfe faptele[r]5oarrreniJor decurg din cde xe **311** prezis tir salt dm cele ce al făcut. — iată înfăţişarea sumara a. ¿.celui-dup care fluseseiîatat^derineticulos'idkhlsik'Şi:: grtmati.;dş'!ca'tr-fc'polltjije:lumli întregi* încât abip detemul xe a urmat şi şuvoaiele de sânge rfâfsaite de acfcst ticălos au putut desvălui în laţ ai 'popoarelor adevaratau esenţă rapace a celui mâi Cumplit dintre trădători ■«*[Xrokhli [l] i / J ^ ^ ^
1 (?*f t iu^

. În acele vremuri despre care povestim, această esenţă sa prcsvocafconilui şi trădătorului Troţctu era abieb pîesirotită; şi în orice cai eba înţeleasa'numai de foarte puţini- Qmtre cei care Q preş Im ţea u Unii diiax se, şfiau 'Săi dea riuiinelecel ¡adevărat mărglryndu se &a afiime, căi af îl i vorba rtumai ide yo „antipatie personalaf'i nE>upa apărarea Ţariţăptllui şi după călaţona; im la- /Moscova, Parhortieoco tuci nuo-nm XăUta să şi ascundă ura faţă de Troţchi Când se pomenea ide "aniipatîe„ un prezenţa luk ej' se înroşea 'de jUiânteişi replică, 1 , Fiţijtotuşaisigun -ca aici nu e lucru curat ': asa încât cunoscuţii săi se străduiaui-ââ nu vorbească în faţa, lţu,despre, Tnpţdil i A f vr ^ A r

Apropiindu-se agale de tren. Parhomenco îsi evocă . ' tot ceea ce se petrecuse pe fronturi în ultimele două luni, îşi aduse aminte de tot ce putuse observa personal. şi nu găsea nicio justificare trădărilor şi uşurinţei criminalei.Se -uita-cu ură la va- goanele-Safon.[1] curăţate şi lustruite, de culoâre (alba^tră-idesxllls. la,(experţu militari., pe se învârteau de oolo-cplo.TJa-bucătarul care îşi ¡scosese pe îereaStră .capul în ţlcMe apă. Şi ţipa la comandantul gării; [11] ,
'H^^^Pedtru oya^tfei -ţPa[1] fost^comandait' peit^le[1]!- ....- **" .
• '1.[uf]-'<3^.arfdatrttilî-mn*olii-.'vâritnt;[j] abia-ieşit diit spital şi-itujnit numai cu câteva zile înainte, stătea în faţă gdafnuiuf în poziţie de drepţi, şi. neavand putere să strige mai tare decât bucătarul, abia mişca buzele. Parhomenco îi atinse umărul şi-i şopti:

— Du-te la comandament^-Cu ăsta am să stau eu de vorbă. — Şi, apropiindu-şi pumnul de faţa bucătarului, scrâşmi: — Poftim nis^truf
*- <- - (_

■v ti iMn ivagon deşi Troţchi însoţit de aghiotanţi JFundcă ,era cald/ pe sein în unim suiteiv îşi legăna şoldurile un ponţoplat care ducea o tavă cu pahare ,şi câteva sticle de apă minerală. Pe platformă apăru pentru, o clipă- figura I**141** Bâcev* dar dis. păru de îndată ofe-l văzrti pe, Parhomenco **1** , J
om**3**.,)^^aj**5**îcibjmaivi**3**Hpsea gândi'JPafphomătiaă/ib «•

Acum ça şi în tot luttpUl din urniă»spe Parhomen<^Uîţ preocupa problema cailor. Ar fi vrut să,,,înceapăidişnuţiârerSpUT nand ¿a armata înaintează ţinându-se de liniile ferate ca orbul de gard. Armata are nevoie dé cai! Iar Vagând sticla cu apă minerală şi băşicile ce se ridicau din ea Vazandi pe tunarul şi rumenul conţopist care Întindea slugarnic sticla şi paharul Parhomenoo gândi că este inutil să vorbească despre can-Vorbi întâi déspre trădătorii care dau mereu informaţii inamicului referitor la poziţia armatelor noastre...

Troţchi îl întrerupse şi îl certa pentru neregulile <te pe front insistând mai ales asupra rolului camisanlidr comutaştl care Chipurile iar fi fost vinovaţi de acele -nereguli mâi mult ca oricine

Asemenea comi-sa-n trebuesc împuşcaţi pevktoi am ism [1]
Padhotaetico - *[1]«te ' uii&^posomorît--drept -*m* v ochi -sL -facan d parca alUrne la explicaţia depărtată dar presimţită a retragem rusindâse a armatei îi răspunse răspicat : -Gfe "ordltre-poate •frdacă;
Sfchlnx[i]i[aţr coiftaiid-aţrţri în fle
care Cfipâr laf xa şdîl' de Stat maţor trimiteţi numai t-rădătofi ?

În ochii ’ui Parhomenco se citea nu numai sfjdare şi di® preţ dar îndeosebi oeya care suna astfel Oricât tdai préface, oricât ai ţipa cu vocea ta metalica, oficât ar caut a Sa arăţică eşti de partea poporului, eu tot vad acel lucru de care te temi mal mult”. Şl cu[1] cât Troţchi se uita mai atent în ochii lui, cu atât. devenea mai neliniştit. Iifttêrupandu-**1** sub un pretext oarecare, Troţchi urcă în’vagon.’Omul înalt, cu mantaua din foaiă de cort p}lnă .,de praf sr eu ochii sfredelitori şi ironici rămase; ¡pe ;,perou;-:Uti aghioţant ieşi ta cele din-,-urmă-.şi ceru ,ca noii soSiţf nl fie duşi în sectorul delà Ahtârpa.-. , -,

— Locul e periculos;"dniumuL nisîpOs/»— îl preveni.Parhomenco cu o nuanţă-abia.percept-iihilă’de batjocură.-

Aghiotantul repetă cererea. .ei'Mr:’:;:

Pathomened' lé' prisé *W* dispoziţiei două;’automobile;?-dând ordin[5] éÿ maSifiifé-^Si-şi ' nmplè Dar,. pe când maşinile se apropiau de'Ahtâfca |T7abTă uVèau;tpaimânirî pe povârnişul repede, la o cotitură mai ’grea; acoîo?ûnrdé stratul die lut tare'se continua -cu-cel de nisiip afânat, .Parhomenoo le s-puse liniştit:
- ' - -r[1] ^
V’âmq-spus doar "dinainte xă'locul e .periculos. Uite şi

m

călăreţi albi, — adăugă el, văzând în aceeaşi clipă o pal rulă formată din cavaleriştii i-ui.

De spaimă, şoferului începură să-i trelmure mâinile, iar maşina devie puţin d>e pe drumul bătut, lunecând spre nisip, şi, după cum se şi aşteptase Parhomenco, se împotmoli adânc. Pasagerii săriră afară ş.i, cu o energie rar întâlnită, căutară să-l ajute pe .şofer.

Parhomenco se urcă în vârful movilei. Patrula se depărta. Privi în jos, acolo unde Troţdhi ajuta sânguincios suitei sale să scoată maşina din nisip şi gândi: „Dracu' să înţeleagă care dintre voi n'ar avea nimic împotrivă să-i aştepte aici pe albi şi care din voi ar socoti că încă nu-i timpul potrivit ?!" Coborî, puse umărul şi împinse maşina cu atâta furie, încât ea ieşi imediat din nisip.

întorşi în vagonuî-salon, cei sosiţi dădură imediat ordin : „Trenul să plece înapoi".. Iar despre Parhomenco se spuse:

— E bolnav. Păcat să se prăpădească o asemenea, forţă.

Şi atâta le-a şi trebuit.. Cineva a scris, altcineva a raportat mai departe, afirmaţia fu trecută în procesul-veribal, cineva găsi boala, şi deoarece n'au stat mult «pe gânduri la fixarea ei, au ordonat: „Din motive de malarie şi surmenaj, va fi trimis spre vindecare în spatele depărtat al frontului".

27

Postul de comandă al lui Parhomenco se afla în satul Tro- steaneţ, mai aproape die Ahtârca decât de Sumlî. Parhomenco plecă din Sumlî noaptea târziu, prost dispus şi supărat. El, care nu se plângea niciodată, îi spuse totuşi lui Lamâcev:

— Pare-se .că am luptat destul, Terentile Savici. Să predăm armele.

La lumina farurilor se desluşi un grup de oameni înarmaţi, care se grăbiră să părăsească drumul. Parhomenco opri maşina în dreptul lor şi-i întrebă.:

— Unde vă' duceţi ?

Ostaşii tăceau[1]. Parhomenco îi recunoscu şi, strlgându-i pe fiecare pe nume, îi întrebă batjocoritor :

— Ce-i cu voi ? Aţi plecat la vânătoare de iepuri ? Sau aţi luat armele ca să vă faceţi undiţe? Sau poate credeţi că oamenii lui Denichin s'au strecurat în spatele vostru şi voi, care n'aţi găsit destule ocazii die vitejie ipe front, veniţi să nie săriţi în aj Uitor ?

— Iese prost treaba asta, — îngăimă cu greutate unul dintre ei.

— De ce să iasă prost ? Băgaţi de seamă că eu nu v'am dat dezertori. Ia daţi armele încoace. — Aşeză armele lângă maşină, le .scoase închizătoarele şi adăugă: — Peste două ore să vă prezentaţi ia mine, la Trostearleţ. Cartuşele şi armele să vi le căraţi singuri, că nu sunt iprost eu să vi le duc cu maşina.

Maşina miai făcu vreo cinci sute de metri şi se opri: plesnise uin cauciuc. Şoferul îi puse un petec şi începu să pompeze. Dezertorii ajunseră maşina din urmă, Acela care declarase că „iese treaba prost" îşi exprimă dorinţa să umfle el cauciucul şi lucră cu râvnă. Parhomenco scoase un închizător şi i-l întinse.

Uite, vă dau un închizător pentru toţi. La revedere, băieţi.

Peste vreo alte trei sute de metri maşina avu altă pană. Dezertorii veniră la traip şi câţiva dintre ei pompară cu schimbul. Parhomenco le mai dădu două închizătoare şi râse cu hohote:

— Dacă mai ţine aşa» până la Trosteaneţ îmi luaţi nu numai toatle (închizătoarele, dar şi restul armelor.

A doua zi de dimineaţă i se raportă că toţi dezertorii se prezentaseră la regiment. Parhomenco spuse:

'—De fapt băieţii sunt buni şi! vor să lupte, dar la ce foloseşte curajul lor dacă tot comandamentul e un adevărat vagon- salon ? Fără să vrei o iei din loc. E zăpăceală şi înghesuială, păcatele mele!

Peste toate altele, îi mai pricinui şi Lamâcev uh necaz. În gări şi prin sate izbucnise o epidemie' de febră 'tifoidă. Larnâ- cev se duse ca de dbicei spre prima putină ca să bea apă, dar o Clipă după aceea îl privi neliniştit pe Parhomenco:

— Alexandru IacovleVicl, nu ştiu de ce, dar apa îmi face greaţă.

'Către amiază, pe cânid intrau în Sumí, un ostaş bolnav de febră tifoidă, în delir, se repezi sub roţile locomotivei cu braţele întinse. Fu sifârtecat. Peste vreo două ore, Lamâcev fu do-

bont şi ol do furiş, bojr Par nu se culcă îrrtr urnii din Yagera nete trenului în cam se îmbarcau tunurile ş1 comandamentul cl intrun lan de grâu aproape do teraşajnetvt Parhomenco abia îl gasl.

Ai fierbinţeala?

— Alexandru Iacovlevicî. nu pot vorbi, simt frig'inealîi. Nu -mpl framantaralviatul.-iAiiexandtu. iacovlevicî.-ca dbt mai sa faci colac diti nune - ^

Parhomenco SI lua jn ca rea şi 1 urca În vagonul său Acolo un agent de legătură îi **1** umană o te'egrama Tfoţdhi ordona ca din motive de sau a late Parhomenco sa predea altuia comanda şi sa plece *m* concediu departe în spatio frontului

Lui Terentie îl vine mai uşor sa gândi Parhomenco ujr tandu se la LamşceV Ar putea lua asta drept o aiureala dar eu sunt sănătos-

Lntrunut dlPi vagoane printre familiile evacuaţilor din Harcov se aflau copui şi Harltma Grigonevna. Parhomencp se .duse- la ei

— De albia aţi venit, şi uite că va trebui sa plecaţi.

— Da am venit Am crezut ca neom odihni la tine — răspunse Hailtimţ Grigonevua;-:—;J>ar. vad .-ca-.ţe soresc,de co;o până colo

— Nu-i nimic... O sa vie vremea când o sa zorim şi noi pe- alţii

Zâmbi. ’< î. -

■; • iDeocamdâtă, ■ţineţi-yă, bine.;iMăi:Tetrag, şi.eu-cu. voi. b să mergem repede. • -

Se auzi semnalul al doilea. Parhomeirco,: cane-l '.prevenise pe mecanic ca trenul cu.;famll.1.li':să meargă.mormlaI,îşe duseiSă **lo^onMflâaâr'j«c: gsît ac**

însaicărmecainîcvthKS

per

rlat de exploziile de abuz care se auzeau tot mai âpraape^uit&se să alimenteze maşina cui iapă;:'Parhomenco; manevr ă:,repdde o rhaşiriă.[1] de'iOz^vâ,! orfaUsăosnţgu®, ;o: alimentă;! ¡cu apă, % ws# pe mecanic“'şi^se"pregătisăr;dea -S€mrialidoal.,:,treilea›:jteân.d der odată se" auzWexplozie: puternică ŞT^pre!ungă:;r.mni -pod de ¡dm coace ide"Sumiîi-fuseseilaruheatiiîn.aer^ca^isă-irtntârizîO pe albi. înainte, asemenea distrugeri erau aduse la cunoştinţă din .timp, dar.de; dataiaeeaşta.uu-iuşeserăiînştiinţatem^ nici măcar comandantul. În gară se produse panică. Mulţimea fugea ;de,ootorcolo, 4emându-se-6ă.ia.lpc în^vag-panei Parhomenco *m*

sc' Urcă •pe? 8€ara»omif--vagai»^' acoperind-ţipctdeJÎnttHimiî ;ou glasul său puternic, strigă:

— Tovarăşi, uitaţi-vă bine: albii bat lîf«întâmplare.- Sunt mal fcăpăçlţi de^ât-noL 3 a: ascultaţi ^oe-cântăr-copili în vagoane.

Într''adevăr, proiectilele cădeau "când" în stânga, când în (treapta găriif.'Tn'pauzele dintrfe exploziile lor, din-vagoane se auzea cum-cântau oopiiî: 1 « " “ ' 1

.Asia n'a ajuns!
Asta a trecui! r - —
- *Asfâ n'a ajuns!*
' s ■:» ■ ' • Asta a trecui!'" *' 1

Cu mafev gîeutâte se putu- da -drumulTa-Trenuri, în ordine. Ultimul urma să plece acela în care se afla familia: lui Parho- rnenco. înainte de plecarea' trenului, Paiîhomenoo<vataşă up vagon" 1 â"o" locomotlvă răma să fără garnitură- şi-i.- dădu- diumul spre inamic.1 Locomotiva asta, ca şi cea de la Lihaiarcu un an şi mai Pine în urmă, se lovi de"»fărâmăturile unui canton distrus de explozie şi căzii deacurmezişul, btocafhd toată linia.

JParhomento predă- comanda în staţia Corojiba............ « ■

Se. întoarse apoi supărat în vagon.

■— Nu cumva eştj bolnav cu adevărat ? — îl întâmpină îngrijorată Haritltia Grigorievna. — Uite cât eşti" de; slab şi de negru, la JLaţă ! Ori teodor cumva rinichii ? ' 1 "_ ,,

— Bolnav, eu ? — se întărâtă şi mai mult Parhomenco. O să le arăt eu:k>r ce-teil. de^bolnav sunt. ■

În gara Corenevo, a doua sau a treia staţie după-Vorojba;; se opriră vca să1 ia foaia' de drum. Staţia şi chiar piaţa din, faţa ei erau ticsite cu ostaşi roşii.

-*'-P-rea **multă**--armată ! aieit observă Pathomencb. îşi scoase scurta de piele,imibrăcând.în schimb mantaua de ploaie şi şapca şi se duse să eontrolezeţ:;,stareade-«5pli'it-a poporului".

' Se întoarse-tepede^ ,

— Dezertori. Cel puţin o mie, şi toţi cu dntie.

După un timp spuse unuia din escortă: - '

— Ştii ceVa, Luchian ?"AtT fugit 'din ^spre> Sumî, Trebue să-l dezarmăm până la unu.1.- - - - _ , • '

— Gtiim e'O >facem ?- ^ se nedumeri->acesta.«N'am mal rămas decât trei oameni • din escortă, Lamâcev care e bolnav, tu, soţia ta şi copiii.

Mî

— Pairhoimenco se sculă :

— Mă duc să cercetez ce fel de Ceea e aicii şi ce fe! de putere locală. Poate o să-l, conving să ne v.ină în ajutor.

Într'adevăr, i'zlbuti să-i înduplece. În jurul staţiei fură pos- ta'te din loc în loc sentinele. Par'homenco se înapoie la vagon şi spuse către agenţii săi, de legătură şoferi :

— Va trebui să luptaţi.

— Lu|ptăm, — răspunseră aceştia.

— Daţi-vă jos. Eu îmi pun scurta, îmi prind revolverul şi vin pe peron. Iar voi, cum mă vedeţi, mă salutaţi şil luaţi o poziţie de dîrepţl cât mai respectuoasă.

Şoferii coborîră şi începură să se plimbe pe peron.

Parhomenco porni spre ei.

Şoferii lipiră călcâiele şi-l salutară.

Dezertorii, lungiţi dealungul peronului cu ca,petele pe man- tăi, iar m,antăiile pe puşti, văzură surprinşi că salută unul şi încă unul. Careva delà Ceea trecu repede, dea semeni salutând. Veni şil seiful gării, care înţepeni în poziţia de drepţi.

„Ei drăda dracului, se gândiră dezertorii, ăsta trebue să fie un şef mare”.

Iar şeful înailt şi slab, cu sprâncenele decolorate de soare şi cu faţă bronzată,,’smeadă, se apropie d)e ei şi îl întrebă :

— Ce-i cu voi ?

Din respect, dezertorii se sculară în capul oaselor, dar tăcură.

— Din ce armată faceţi parte? —' rosti şeful pe un ton mai aispru.

De data aceasta .dezertorii se ridicară în picioare, dar tot fără cuvânt.

Parhomenco îi strigă pe şoiferi — agenţi de legătură:

— Aţi controlat actele celor care sunt ,în staţie?

— Nu, — răspunse tare unul dintre ei.

— Cum? Trec unităţi cu acte necontrolate? Să le controlaţi numaidecât !

— Am înţeles.

Mulţimea de dezertori se scurgea încet din staţie spre piaţă. Ulicioarele din preajma pieţei erau blocate de o echipă de pază delà Ceea, deşi această echipă nu avea decât cind în'şi. Dezer- lorii se neliniştiră : pază, Saluturi... înseamnă că e un şef mare.

Parhomenco se duse în piaţă şii se urcă pe prima piatră ce-i ieşi în caile.

— Deschid meetingul, — spuse el. — Vă. rog să veniţi mai

aproape. Să lămurim situaţia. Iar cu aceia care nu vor să limpezească situaţi», voi proceda aşa cuim se procedează cu contrarevoluţionarii.

Şi începu să vorbească, 'înv.inu:indiu-i că ei distrug fără rost viitorul lor şi al poporului, părăsind frontul. într'un moment atât de primejdios. Dacă ei împroaşcă cu noroi, apoi în primul rând pe ei înşişi se împroaşcă. Să te împroştl cu noroi în vremuri aşa de eroice şi de glorioase ? Oare nu vor să mai fie socotiţi'de către nimeni şi niciodată luptători adevăraţi pentru popor ? Oare nu vor să se înapoieze acasă cu cugetul curat, ca patria să ifie mândră de ei ? N'ai să mai poţi, cu-niciiun preţ, să te desvinovăţeşti în viitor; trebue să te desvinovăţeşti numai în prezent şi în acest scop trebue să ispăşeşti imediat această Ifaiptă prost'eâscă!

— Aceia care sunt în stare de ticăloşii, să depună armele. Armele să fie depuse în[1] stânga, iar oamenii! să treacă în dreapta. O să ştiu eu' să dau armele la ostaşii care le merită. — După aceea strigă : — Armele (în stânga i Oamenii în dreapta !

Dezertorii se priveau între ei, frăimântându-se şi şovăind.

Atunci şofeîili şi încă trei oameni din vagonul de Harcov, care se amestecaseră în mulţimea de dezertori, aşa cum 6e înţe- leseseră cu Parhomenco, se apropiară de el şi depuseră armele. Parihomenco aruncă mulţimii o privire ş'i mai aspră.

— Mai repede! Trebue să întocmim' inventarul.

iDezertorii începură să predea armele şi să treacă la dreapta.

Unul dintre ei, însă, exclamă :

— Alexandru Iacovlevici, eu te cunosc.

— Mă cunoşti ? Atunci de ce ai plecat de pe front ?

— Ne-alm pierdut de unitate.

Dezertorului acesta i se mai alăturară câţiva oameni care-l cunoşteau pe Parhomenco. Acesta îi însărcina să păzească armele împreună cu agenţili. Continuând meetingul, el spuse că dezertorii, prin predarea lor, recunosc ca fiind a lor Puterea Sovietică. Dar dacă o socotesc a lor, atunci trelbue s'o şi apere, pentru ca să păşească în viitor ou cinste şi cu inima împăcată. După el, mai luară cuvântul cei câţiva dezertori care-l recunos-

cuseră, cerând soldaţilor să se întoarcă pe front,,-La sfârşitul .meet-ingul'ul, Parhomenco ,se adresă-,'dezertorului.' carecel 'dintâi predase armele după şoferi: <" ;>-' ?....

—^Eşti un om ,de_iniţiativă şi ţiii cu poporul, fa comanda, îmbarcă-oamenii-şi du-i pe front. Şă spui şefiilor că l-aţi văzut pe Parhomenco şi -că duceţi «rezerva aceasta din ordinul lui._ Staţia dteveni pustie. Trenul cu ostaşii roşii;--gata-de,,luptă, plecă în direcţia Surplî. - « -

„Hotărlît, se gândi Parhomenco, <u astfel (je oameni se mai poate- lupta nmhă _vrerrje-î -

-;. - Ar fi- vrmt 'Să triimitP nourlu,i .CGunandant p.telejgramâ.-usturăr toare,--diar> renunţă. Întocmi-, telegram a>num ai i.eu;,. următorul *i* cm- prins; , ; , , .

„'Primiţi rezervele. Comunicaţi rezultatele. *Parhomenco"*. Pentru apărarea eroică .a 'Harcovului, Comitatul Executiv Central din întreaga Rusie îl decoră pe Parhomenco,-cu ordinul „Steagul Roşu". ,

,

, 28 " . \

.......Dm spre Sud* armatele lui Denichin .mărşăluiau spre oraşele frî|»uroase ale Nordului. „* - . .. ,7

Fanfarele., generalului iMamoniov- cântattv«pe>..«tPăzUe .ota-şulul-JamWv. La ,2ţ. Septembrie,. cl.Qpotele.-.din Curse, oare,.mai rămăseseră intacte, începură să sune pentru întâmpinarea- epoleţilor lui Denichin. De două săptămâni, ofiţerii,-cu mâinile în şolduri, priveau «de. pe oaL-căsuţell.e,e/np^e.,.ale Vor.pnej.ulHi. Detaşamentele înaintate ale lui Denichin ridicau spânzurători în gubernia Tuia. -

> - - _ _

În; oraşele mohonîte; şi- ploioase:«din -'nord^ecopiii,-;temelie şi bătrânii mureau de foame. Toţiahătlbaţii erau-,plecaţi-.«pe-front, I ndus tr-la- aproa pe» că--se oprise,,. Mormane.de. zăp adă- acopere a u maşini,■,€caTiplieatep'rCBiiatele a-s©be...-_;(ie fie Er,dădeau tot atâta.-,c.ăl- dură cât poate da "locui! de arma o impresie despie armonia .sunetelor-.- «Nimeni mu, cumpăra ..maşini de, cusut., « Aţa rse «întrebuinţa« .numai la cârpit, ştofa numai la petecit, _

Iar în Sud păreau că huzuresc oraşe fastuoase, multicolore, sub unr soare« puternic,, dătător-de. căldură şindd .Sperşîîţăi vNe- gustortl - .cântau;? tiăsârile ¡alergau,¿¡¡restaurantele ¡¡¿Bau;: :veşnie ticsite şi clienţii lor îi priveau cu groază pie acria care se dovedeau capabili să

simpatizeze Nordul, ;a cărui răsuflare li se părea mal înspăimânăftdaie decât .ciuma.: Şi pentru a sublinia acest'fastal Sudului ¡^¡aşa^Umiăivoi să ¡colorezi şi mai.: ihiilt în alibastr.il cerul ¡care oricum ei albastru — ibungihezia,şi ■capitaliştii :■ ApusMuip:oibişnuiţi. i'â-'şi rinvestivcapitâlul:! înîntreprinderile ruseşti?: descărcau;ila^ Rostov <şi da':rNovorossij.sc,i :rnătăsuri,> par^ fumuri, şocolată,: lenjerie: d© nuanţe. :di,feii±e?¿catilfea^. galoane străluci toare, ştofe: de minun a te: culori,' 'f ard uri:.. şi desigur : că nu ca balast,se. â fiaupe: .fun dull: calelor i; tiin uri ;■ enorme,- -obuze unse strălucitori şi tancuri uriaşevopsite proaspăt ' în ¡culorile tomnatice ale Nordului. De âltfei, ¡învestirea:, banilor în: între^ prmdefi.'bune-cere:totdeauna::un astfel de...: echilibru hri'.t Şi i deşi trupele:lui :DeniGhln:.se a)propiau de:Tulay deşi foametea, frigul şi epidemiile’ chiriuiău, Nordul, deşi negustorii din Rost<w strânseseră:,de..pe^acum^un'.milioiî de ruble pentru avi oferi’¡regimentului: care -va. pătrunde; primul în:¡Moscova .¡.Roşie, — Inima şi sufletul ţării, — totuşi ţinuturile de la Moscovă, lă MareatNeagră continuau ¡să-lie¡stăpânite' de: ¡Partidul: Gomiinist, de ¡geniul ilul ¡¡Lenlni şi :Stalin, care simţeau şi:înţelegeau ca tii- mdrtţ âlţii;mevoile ţl^ri^i/.l'ş!4;-coiiaduceaii¡ţ lft. aşa fel,: încât să-i poată satisiface cât mai deplin şi mal repede aceste nevoi, dorinţe şi’ visuri? Nevoile ăc^teai ftu ¡erâu: 'altde:::deCât : :.Viaţă fărăike^eriAş^'<ia^ta^tişsiM>i:^v«B<Întfe:r6aq-'fes&şi’: poporul să conducă, prin aleşii săi, treburile pământului şi gospodăriei

■ < Iir :zadan-tr.hriftea,¡iscusitul trădător .TîoŞchi.riristrucţiunî pe front oa armata lui Denichin să fie atacată prin stepele Donului Directiva părea atrăgătoare. Generalul Deni.c'hiin înaintase în-tr’adevăr mult şi dacă ar fi fost lovit pe la spate, ocupându-se în acelaşi timp Novorossiiseul?Catunci generalul s’ar fi găsit închis într’un cerc mortal! Afara de asta, directiva lui Troţolii părea măgulitoare ::şi pentrpt^părătbrii-vie'roici *şi* Ţariţâuyilui; era .pJ'ăcut.ca •a^st.ijojaş-’şăsdtofâtes ¡catlbâ^ă jdecatac rpentru înv frângerea lui, Denichin, ’’

Dar hu calea cea rit aii scurtă e •tet<leâîOriât^a--flftii:c^igtlră şi mal uşoară.îJ Stepele :Donulul nttdăveău Căi -'de-Comunicaţie: Linillăf ferate principale erau fiediotati dlstrds^^ftoiiificapâfeileTle a -funcţlChâ^diW toâuz'i lipsei de corhlbustiblll şi de^rSbhâk-Gă;

zăcimea allbă încă nu fusese complet nimicită şi era de aşteptat să reziste cu îndârjire.

Atunci Stalin trasă pe hartă o altă linie. Această linie mergea dealungul căiii ferate spre Donbass, inima Sudului. Aici erau şi drumuri şi muncitori şi ţărani care iubeau Armata Roşie şi care aveau s'o aijute. În al doilea rând, prin această lovitură armata lui Deniohin urma să 'fie despicată în două, aşa cum se despică un lemn gros şi noduros ca să ardă mai repede. O jumătate de armată se va retralge spre Nipru pentru a fi lăsată pe seama lui Mahno, iar cealaltă.Jumătate — cazacii- — va fi ameninţată să fie încercuită pe la spate de unităţile roşii.- Ţara va căpăta, cărbune, pentru a pune în mişcare uzinele imobilizate de gerul iernii.

Dar pentru' aceasta se cereau următoarele condiţiuni : Troţchi să nu se amestece în treburile frontului de Sud !

De pe frontul ,de Sud să fie rechemaiţi' o serie de conducători care nu erau în stare să restabilească situaţia trupelor.

Să. se trimită pe frontul de Sud comandanţi noi, aleşi de Stalin.

Dacă aprolfun-dai aceste trei condiţii, puteai prea bine înţelege că Stalin a văzu'tdimpede : care sunt forţele duşmane şi unde sunt ele dispuse, cine le-a dispus astfel şi în ce fel -pot fi făcute acum inofensive.

Comitetul Central al Partidului adoptă planull lui Stalin. Troţchi fu îndepărtat delà conducerea operaţiilor Armatei Roşii în Sud.,

Lenin dădu ordin scris către comandamentul frontului, să revoce directivele acum depăşite de a a'taca Novorossi-iscul prin stepele Donului.

20

În ziua de 11 Noembrie 1919, pe drumul cenuşiu, tăiat pârtie prin nămeţi, îşi făcu intrarea în satul Bolşaia Mihailo- vca un grup numeros de călăreţi-, însoţiţi de câteva sănii cu câte doi cai. Abia cu vreo patru ore în urmă, satul fusese curăţat de bandele lui, Denichin. Ici-colo se vedeau sănii stricate, lepădate în zăpadă, iar un mortier scurt şi gros, care răstumase gardul 'bisericii, se apleca trist peste mormântul protoereului.

' Stalm, care purta pe cap o căciulă cu clape, ale cărei margini se acoperiseră cu chiciură, scuturând zăpaida de pe cizmele de pâslă, urcă treptelle pridvorului unei case. II urinau Voroşi- lov, Budionnâi, Sceadenco. După ce intrară în casă, sosi în faţa pridvorului şi Parhomenoo, care fusese chemat de către Stalin din Samara, unde

tratândiu-se de malarie şi surmenaj, mobilizase o a doua brigadă turohestană. Intrând în casă, el se aşeză pe o bancă lângă prâg, aproape de lavoar şi desprinzân- du-şi chiciura de pe mustăţi, asculta cu atenţie cele ce se spuneau la consfătuire.

Stalin, bazându-se peînvăţămintele luptelor recente—sdro- birea corpului de armată al lui Scuro de către ostaşii lui Bu- dliorinâi, victoria delà Castornaia — precum şi pe pilda Ţari- ţânului, spunea că în războiul civil e indiscutabil necesitatea unor masse mari de cavalerie pentru executarea unei manevre sdrobitoare. Experienţa dovedise această teză. Acum, câmpia Rusiei: s'a şi transformat pentru albi într'un povârniş. Acest povârniş trebue făcut şi mai abrupt, pentruca atunci când albii vor cădea în mare, să cadă cât mai de sus. În consecinţă, Stalin propuse crearea unei armate de cavalerie.

— Va fi prima încercare de a se uni divizii de cavalerie într'o unitate atât de mare cum e o armată, — spuse el fără grabă, simplu, liniştit, atingând masa cu vârful degetelor. — În trecut, o unitate de cavalerie cât o arimâtă n'a existat nicăieri. Dar în operele savante ale domnilor militari, nu se prea vonbeste nici de posibilitatea existenţei unei Republici Sovietice.

Şi el cercetă încet cu privirea pe cei de faţă, citind parcă în gând experienţa vieţii lor, acea carte a istoriei pe care ei înşişi o creează.

— Istoria e desvoltare, — spuse el, — şi acum desvoltarea societăţii şi a ştiinţei a trecut în mâinile clasei muncitoare. Clasei muncitoare îi e sortit să scrie cărţile ştiinţifice. Noi am dovedit aceasta şi cu cât va trete timpul, cu atât o vom dovedi mai. puternic.

Consiliul revoluţionar militar al frontului meridional adoptă propunerea lui Stalin. Şi fu ales consiliul revoluţionar militar al Armatei întâia de cavalerie : Budionnâi, Voroşilov, Sceadenco.

ParhomencQ era extrem de mulţumit. De curând încă, la
Sattlara când vorbea de relut important al cahilur 1 se obiec ta- de uflde sa se ia atâţia cai îrv central ţara, şjocare ar ti rostui unei astfel de acţiuni când acoo mp oamenii nnu ce manca ? Amintindu sl de aceia care îi ridicau această obiecţie Parhotrienco Se gândea Ce-o sa seomai bucure Lamacev 1 Şedinţa continuă Se discuta cum sa se organizeze cat mai bine armata cum sa se înlăture lipsurile şi care sunt cei mai butii comandânţi -şi ostasl de care se va sJmţj xievbie

La plecare Stalin se opri langa Parhopiefico şi atlngan du-l uşor pe piept. 11 spuse cu blândeţe :

,- j; %■ reamintesc.; tovarăşe: R%rhoimeţicO:K&a .nu da] îndărăt din faţa njciunui ici dc greutăţi când va ii vorba 6a ¡aprovizip nezi Armpta dc cavdţenc -S o iaci nţal ppjbeţmksa şi mai repş- tedta Dwnitale 11

am încredinţat o munca de fparte mare ras pundere desv la prima vedere pare tje muca importanţa i. Fata lui Parhomenco se colora în roşu de navala bpçuriel Statea drepţi -eu ochitrlarg: deschişi. :Voiaî-sa;>şpţunaîfoarte multe, dar ca totdeauna cuvintele açestea multe îl venîră în- jplnte abia p^ste vreo trei zde în clipa aceea nu fu în stare decât sa bolborosească repede cum vorbea de obicei

— Ţinând seanja de experienţa Ţanţanului cred ca duşmanii or za urle de (Jprere

^min, zamjlpl ,

j

-,-r ..iSe,-.inţc\eg€,dcla „sine. că ...au. .sa ...urte.,..!pénti|uca,î}. vom bate.,pap1-trebue:;sa-L,sdm.sa urlc..'Ş}..pentruca„ yem ,transporta mulţi, cărbuni la ***Moscova.***

Astfel. Parhoimenoo fu numit împuternicit" special pelanga çorhandèhtiM Amiâtei tntâlâ dc cavlalene

■ Gările dîri'" Doribass erau pline de* trenuri .capturate.. pompele fuseseră aruncate în aer. personalul tehnic fugi¿e cu afbil. Uu sfe ^ăBeau nicl'. allméntev-îiiei cărbuni-, 'PaThtynerico" tria trenările. 'prdcura -^Fâner expédia -cărbuni m 'Centrul -ţătlf;: T'rebue $■£ âtrtuîfîm că^a ; doua-zi după crearea-Armatei întâia de eava^ leite: "apăru o 'dhoutara' -a. G-.'Cv- a!l P:C.Ţb)-ca!tre'organizaţiile de P.arttd. cu privire la lupta împotriva lipsei de^éombüstibîl'. A procura jcarhuni cira însă toarte greunMuîţivmuhcifom se în nlaBtra; unoAcnnta Roşie; fctnutţi'.imU'tiscr ă fidirv <p ri din aiepidertnei doafltos-imantemaiii^^ îşt de bandeldiduiiBeoi-chin, iar mulţi alţii, din pricina foametei, se retraseseră l&ţmă. ni ,ăi*t iernile d?

ţevo, :Parhomenooc organiza brigăzi de- muncitori; redesehidea depourile şi ajuta brigăzilor sa repare? va goanelersrdobomotii: vele-avăiiiâte,fi;pdntEiiiC»Qsa ise ¡pOater iransţ^ta armament- şi hranăopenfrarArmataidmaia de eavalerre^Şticât derigr-feu iputea să înfăptuiască aceasta, se poate vedea. :de pilda. dm ,'faptul că învgjM'âdp^b.alţeKp ş? atlau o şută- douăzeci de locomotive iar dintre ele îngheţaseră optezeci. şi Parhomenco însuşi^fu^nevoit s ă supj a^hezie , tot-. timpuţ, repararea; Jor, ^ntre, ,ţimp.;(comuni- cându4\se -.ştupfk ca ,în... gările, învecinate„aparusera.!: bande., de ktl,' Parhomenco m6blJliza.;muncitonk.şi pleca-. sa4^.alunge:..-r|

Armata de cavalerie .se. apropia*.de.Rostov. *.„*»....... ..... p ţâugă.¡VTaganrog., -m..gara- J^.atv.eev,„,Qurgain..,fund> limpede că Rostoviii va cadea defa o zl la alta. Parhomencodut rppflit comandant al garnizoanei Rostov.

Natileevan fu cucerit în ziua de Crăciun. Oca Gorodovicov, comandantul divlz-iel a patra, colinda oraşul pustiu, căutând o casă în care să poată dormi. t|'$g dintre case îi păru după înfăţişare destul de călduroasă. Gorodovioov bătu la usă.

Anciri e-msa' întreba e}r petlaoheull fcaterjifdeSohise Uşa ^*T¹ ^f) -r T;jt

" — A Vui MirOsnldenco proprietar de herghelii de[1] Cai (' ,lâ stal ^andi Gorodovicov — ml se pate» că e un **vechi** cunOsciit-at^meUi *Am lucrat cândlva la el îi păzeam hergheliile de cai sl termele de Oi prin stepa Sall>scUliifM 1 ; i

ÎMtffe[1] -Lătripr Jelectrice luminaţi o sufragerie mareT cu un bufet ,Utfa^idmh.:mrahen-l^î o rmasă «0lra·-peiiGârbt!sOMp'eiii>^.ase de cristal şi Sttratuee^ttandstarkf^rcevitpatnenU^^ şuncile difi mijlocul-mesei (radiaiuUFasfrângeH'j purpmtf-;'1:a!r farfuriile? de argint Se scăldau în tufttină 'peşti mari o r i t

— .Dir Stăpâmil CihdetîP

—[1]A fUglt i o I ir

— AÎt fi pacât"ârac ae ţnardă-mancarea^aslia.-—'spiise'GdrO-' dovrcov şi ordona sa fie chemaţi musafiri. 1

Pe la oMounu] nOapfea vdnfra musafirii Voroşl'ov, 'Budi onnai* Seeadencoj Parhomenco Râzând cit hohote ~rtidă afinii citiraccarţilecdetivizită puse dea curmezişul cupelor dfe Cristal pe care eren scrise numele invitaţilor ce multe nume cundSCUte'[1] Unde sa fieqtoţi acergenerall negustori speculanţi ăi egiscopP Unde vor Ji i seabânM iCuăriunttl ^ i 'Î

Vocoşitoac- riiergba 1n junilrmeşeî şr Sădeai}o§ Cu' degetul

m

de pe ouipe, cartonaşele albe. După ce ocoli* masa, se aşeză pe scaunul gazdei şi spuse :

— Deşi în programul nostru nu e prevăzut să serbăm Crăciunul, totuşi ar fi nepoliticos să refuzăm pe gazda noastră. Vă rog luaţi loc, 'tovarăşi.

Musafirii se aşezară şi Voroşilov, turnându-şi în palhar vin roşu, spuse:

— Propun şi celorlalţi să mă urmeze culm au făcut şi până acum. — Ridică paharul şi ură: — Beau în cinstea Armatei Roşii! Beau (în cinstea! iRostdvului roşu !

Şi umlplânid din nou paharul, adăugă :

— Şi acum să bem. ,în cinstea comandantului roşu al oraşului Rostov!

30

Comandamentul se aifla instalat într’o casă goală, devastată, în care nu mai erau nici mese, nici scaune. În oraş telefonul nu mai funcţiona, toţi slujbaşii fugiseră. întrucât, în primele zile singura autoritate .din oraş era comandamentul, populaţia venea- acolo cu toate necazurile ei. Acolo venea lumea să-şi caute lucrurile pierdute sau să ceară moaşe, veneau popii să renunţe la preoţie, veneau să se judece cetăţenii certaţi între ei. Acolo se întreba ce s’ar putea vinde şi umde anume, unde s’ar putea găsi alimente, acolo se aduceau cărţi şi tablouri din casele boiereşti părăsite şi tot acolo, în curte, stăteau maşini blindate şi călăreţi, care de zece ori pe zi se duceau să potolească turburările şi să curme devastările, pentrucă, la plecare, albii eliberaseră din închisoare pe toţi criminalii şi delicvenţii de drept comun. De altfel, în oraş mai rămăseseră şi destui ofiţeri alibi.

Parhomenco întocmi un tabel din foştii soldaţi alibi. Pe unii din ei îi trimise la vetrele lor, iar pe’ alţii îi repar,tiză pe la unităţi. În acelaşi timp organiză şi puse la dispoziţia comandamentului Armatei întâia de cavalerie primul regiment revoluţionar din Rostov, compus din 2500 oameni. După aceea, începu să-i adune pe criminalii şi delicvenţii de drept comun care se împrăştia seră prin oraş, precum şi pe ofiţerii care se ascun

deau. Şi fiindcă închisoarea era dărâmată şi arsă, o reclădi eu ajutorul celor pe care izbutise să-i adune.

De cum intra în clădirea comandamentului, era chemat la birou. Trebuia \să scrie, să scrie mereu! Trebuia să înregistreze pe foştii ofiţeri, şi funcţionari care făcuseră serviciul la poliţie şi la „straja statului” a lui DeniChin ; trebuia să elibereze autorizaţii de liberă trelcere, lucru greu de făcut, pentrucă burghezia voia să se împrăştie prin republică; trebuia să elibereze dovezi persoanelor care avuseseră de,suferit prigoana albilor; 'trebuia să elibereze ordonanţe, m'andate, certificate de protecţie, iar când venea ora de culcare, abia atunci vedea că trelbue să controleze felul cum sunt păzite depozitele de cărbuni din oraş, cine socoteşte şi ia în. primire cărbunii, cum se repară conductele de apă şi cum sunt încălzite spitalele. În zori, trebuia să guste neapărat pâinea pe care o scoteau brutăriile, să vadă dacă-i bine ooalptă şi, cu acelaşi prilej, să controleze cum e distribuită la prăvălii, şi la unităţile militare.

În fundul stepelor bântuite de vânturi, unde frigul te încolţeşte mereu, gonindu-te spre moarte, unde, dacă nu eşti sprinten, îţi scrânteşti nu numai picioarele dar şi sufletul, acolo în stepele nemărginite, albii se retrăgeau, păr’ăsindu-şi proviziile, caii înbăm'aţi şi înşeuaţi, echipamentul englez nou-nouţ şi tunurile franceze abia primite. În stepă e învălmăşeală şi frig! Căruţele se răsturnau singure, se afundau în zăpadă, iar picioarele te duceau spre clăile de paie aprinse, ca să uiţi măcar o clipă gerul de neîndurat. Grenadierii, şi cazacii, cuîrasierii şi infanteriştii se încălzeau în jurul focurilor’. În depărtare, peste strălucirea zăpezilor cu sclipiri de oglinzi care adiună în mănunchi toate razele de lumină, se puteau desluşi din nou săbiile ridicate. Se apropia Animata întâia de cavalerie!

Toate nădejdiile albilor se adunau în raniţa primăverii ce se apropia. Dar raniţa aceea se dovedi a fi traistă de cerşe'tor. Ploile de Martie, căruţele şi caii în retragere prefăcură drumurile din Gulban într’o pastă oleioa'să. Innecându-se în aceste puhoaie de noroi, strigându-se a jale unii pe alţii, ca nişte ciori, şi apărându-se lamentabil, albii evacură, rând pe rând, Ecaţe- rinodarul, Maicopul, Novorossiiscul. Resturile lor ajunseră, până în Crimeia unde, curând după aceea, fu dat să izbucnească, prin mijlocirea lui Vranghel, ultimul foc al intervenţiei străine!

rin sfârşit Armata de cavalerie **putu** să mar răsufle Can tona la Măicop. De aCOJO.Parhomeneo prrmt -ordinul -de-num 1 re ca • împutemleit ^-extraonditiarat frontului udifl Q&ueaz. -'pentru procurarea şi aprovizionarea eu cărbuni a centrului şi m spe cial a Moscovei Trebuia sa expedteze numaidecât dm Aiexan drovse-Gruseviscaia cel puţin nouăzeci de vagoane pe zi can titaţl aproape cu neputinţă de realizat îrt vremea aceea I

— Sâ produci m Dotiibass Un -gram Care sa ajungă la -Roi- tov un kilogram enidamta râzând Parhomenco După soslreia acestui ordin ti preda comandamentului din Roistov şi toate lucrările lui **v**

'Oricine af vrea -Să primească a sa "kilogram — spuse Lamacev făcând aluzjo la rasplata de curând primită de Par hohiehco un cea® de aur pentru iuptefe recente şi ordinul Steagul Roşu pentru nparareâ Harcovuim " Lamâcev ura la el 1H vizită inupfeuna oU ginerele sau Va sm Gaivoron şi Cu ^Liaa.-caresosiseră idda* Maflcop-abia-în ajun. De altfel. J-nsusi Lamacev- venise. de .curând ..MV Rostov. Şşmara 'îl retinlise:.mult Şoaila fui fusese .destul. de seripasa. Parţa niicij, acum nu-r-venea. sa creada.,xf .e ..pe. .deplin însănătoşit

Îi asculta distrat pe Parhomenco Acesta îi povestea ca» în ziua ftpeean forniase un tren pentru nişte muncitori care. după o întrerupere îndelungata hotanseră pa coboare din nou în mirţe Peste doua ore trebuiau sa plece spre Alexandrovsc-i Gejgrpu-.je fsa-dncarclicateva, vagoape-cUi-alimen-te: ¡intendenţii îşi.dau-seama cu armatai are nevoie de hrana, dar; s)au de$ va ţ u t cu desăvârşire sa-priceapă ca şi muncitorii trebue sa manancel Când Pariiomenoo tăcu Lamacev începu sa vorbească dm nou despre boala lui recentă (despre felul cum s a trezit pe Urt cuptor cu picioarele atamand m jos şi cum) pentru pruna oara după un timp îndelungat a putut pnvi conştient Si jur A va zut latiga cuptor un. frardau: cu apa în care prosopul din cui se oglindea utât de ftulnos şi Veseţ, meat s a Simţit bine de ot şi a spus Ce pofte as avea sa tnanade o gama Ca tuturor bolnavilor de tifos îi era foame meretf şi t place a sa vorbească despre mâncare Acum mtandU se la fata lui cate se plimba prin camera leganandu»şi copilul povestea ştmlfe-pe care i le adusese ginerele sau m legătură, cu alimentele qaptura e lela aiw.

©'ofl9ino/5'i&*î — .d£

Gopiilwl sooase; de sub pa tur® mana durdulie/sKjOiiapuea ¡pe mama-sa de nas. Parhomenco veni. spre . el şi-i. sufla în cfaţa. Copilul - strănută.- 'Mama se;-nelinişti.: .iar iLamâeewr.zaâiaibi:

■— -Atexaridruj 4aoovlevicu ;se- spune ¿ca j-fiecarei ¡delegaţii de .muncitori care a venafc de la centru;-: 1 asRosiov.; na® facuii.rost de cate doua vagoane de cerea e

— Ce sa le mai fac eu-rost. când trebuia :sa"j:;ţm; de maim sa de picioare ca[1] sa nu ia flecare ¡câte zece" vagoane.'

— Las ca stiUeuce părere' buna au/.rmincitorn; despre tine.: îmi -incblpui ca-o sa ¡te susţină rşic în: mlna.ulnuceeace ma priveşte pe mine te cinstesc şi eu cu ce pot

LamaCev scoase din buzunar o sticla cu rachiu pe care o adusese din regiunea Volgái. Sticla aceea avea o poveste/lunga şi:Lamâoeivi era ¡foarte; mândru de ea;. Inca-de la evacuarea Lu- gansculm cu mult în urma fiecare cetăţean pnmise de la de poziţele de băuturi ca doctorie pentru drum cate doua sticle de-rachiu;.,O -batramca. respectabila.- pastna cu. sfinţenie una din /eţe$_M$ca'6a. tie-. .pentru orice eventualitate., ,Pe vremea, aceea. La- macev avea doua căciuli urna dbjşnuita de fiecare zi şi alia de sarbatoare Şi dăduse batranei căciula de fiecare zi un schimbul sticei De când am scaipat de moarte ca prin minune pentru mxie orice zi este sarbatoare spusese el

— Pun pe masa tot ce-am —» adauga lovind ¿fundul sticlei de igenundhi ca sa **1** îasa dopul — Noi clasa muncitoare tre- bue să beim pentru terminarea războiului şi pentru refacerea minelor.

Mai veniră şi idoi şoferi curieri asa ca băură sticla vn cinci. După aceea, cantara şi ancercara sa mai înveţe un cântec nou. pe care-l - adusese Gaivoron. dar mm izbutiră : Parhomencó se grabea spre tren. iar Lamacev. după ce bauşe, .se sbuciumâ'pen- tru însărcinarea pe care l-**O** va da Parhomenco st-data va mai putea îl de ifoloâ după boaia lin La plecare Parhomenco **11** spuse

— Ma întorc peste vreo patru zile şi-o*sa vorbim/i ¡Pan-a- tunci Terentie Savici mai petreci eu ai casei

Parhomenco hotacî ca înainte de a şr lua hagajele să se duca. la gaTa sa vada daca a fast îmbarcat autontob Int care **1** trebu î a pentru ;ib una* funcpen are a /-mi nelofi.Dar. ¡nit. gas î. maşina aia 5n gara mei jn tren Tremll era Jorntat şi -¡locomotiva se alimenta cu apa «• Putea ^sa plece sfenvnieíE pattuzeeiiddí ¡minute.

Parhomenco se interesă ide maşină,, dar nimeni nu ştia nimic. Până' la urmă, un 'binevoitor delà telegraf îi spuse :

— Maşina era în -faţa 'gării, .dar a fost idusă la altcineva.

— 'Gumi la altcineva ? — întrebă mirat Parhomenco. — O maşină verde cu clanţe dle aramă la uşi ?

— Exact ! O cunosc eu. Au luat-o.

— Şi unde au dus-o? La cine?

— La cineva delà comitetul revoluţionar,. — spuse binevoitorul. — Probabil ca să plimbe nişte fete.

Parhomenco se supără şi, urcându-se în căruţă, o pomi sipre 'Consiliul militar revoluţionar. Raportă acolo că o maşină necesară pentru aprovizionarea Moscovei cu cărbuni a fost dată altcuiva.

— Astăzi o neruşinare ! — i se spuse la Comitetul militar revoluţionar. — Să fie găsită maşina ! Vinovaţii să ¡fie arestaţi !

Parhomenco se îndreptă spre comitetul revoluţionar. În faţa clădirii cafenii, cu vopseaua scorojită, ¡găsi maşina verde. Stătea chiar la intrarea principală. Era păzită de o sentinelă îmbrăcată în salopetă'. Parhomenco se gândi că trebue să fie un şofer delà garajul comitetului revoluţionar. Sări. grăbit din căruţă şi [fugi spre sentinelă atât de repede, încât aceasta îşi mută instinctiv toată greutatea trupului pe un picior şi îl îndoi caraghioşi pe celălalt ca să se apere parcă:

— Undie-i şelful garajului? — întrebă Parhomenco.

— Nu ştiu.

— Delà ce unitate eşti ?

Glasul tare, mişcările repezite, dar mai ales spainja prin care ¡trecuse şi de care acum îi era ruşine., siliră sentinela să strige:

— Ia mai du-te dracului !

Această .grosolănie neaşteptată îl buimăci pe Parhomenco. încă mai credea că omul păzeşte maşina ca să n'o ia altcineva. Parhomenco îi spuse :

— Maşina mi-e destinată mie. Am s'o păzesc eu, iar ţie îţi ordon să-mi laşi arma şi să chemi imediat pe şeful garajului.

.Sentinela se supuse. Parhomenco aştepta să vină şeful garajului. În ¡locul acestuia însă, în uşa pe care dispăruse sentinela ieşi un grup de oameni în salopete, cu armele în ournpă- nire. Tot crezând că sentinela nu-l înţelesese şi că neştiind cine era, chemase ¡din prostie nişte şoferi ea să apere maşina, Par- homenoo strigă, scoţând salbia :

— .Staţi pe loc! Vă idau în judecată! Sunt Parhomenco.

Lovi ulşor, cu latul săbiei, pe unul din .şoferi, iar altuia îi tăie cojocul. Atunci grupul se linişti, duse armele la[1] picior şi Parhomenco (începu să explice cele întâmplate. Dar nu izbuti să aifle

din al cui ordin .fusese luată maşina. În toiul explicaţiilor lui, un civil .furios, cu capul descoperit, cu nişte cizme lungi până mai sus de genunchi, băgate în galoşi, ieşi iuga pe uşă. Sări din spate la Parhomenco şi-l apucă de u'meri, strigând :

— Sunt preşedintele comitetului revoluţionar din Rostov t Cum îndrăzneşti 6ă-mii desanmezi oamenii ?

Parhomenco scutură din umeri şi, deşi smucitura era lină şi domoală, totuşi, preşedintele comitetului revoluţionar căzu. Parhomenco se întoarse cu ifaţa spre el şi-l întrebă:

— Ce'nseamnă asta ? De ce pui mâna pe maşina mea şi pe umerii mei ?

— Dai buzna la intrarea comitetului revoluţionar, faci scandal, desârmezi oamenii şi mai întrebi ce este? În numele comitetului revoluţionar, ipredă armele!

'Nedumerit, Parhomenco dădu armele. Fu condus la comandament, iar de acolo, spre marea lui uimire, la închisoare.

Parhomenco nu ştia şi nici n'avea de unde să ştie că maşina verde (fusese cedată lui Bâcov, care tocmai, sosise de la Moscova cu o însărcinare îspecială privitoare la; „împărţirea sferei de influenţă" între Armata a opta şi Armata ide cavalerie. Cum însă Voroşilov, Budionnâi îşi Ordjonichidze' plecaseră la Moscova, la prima sesiune a celei de a şaptea convocări a Comitetului Executiv Central din întreaga' Rusie, trebuia să se profite .de lipsa lor şi .să se grăbească această „îm'părţire a sferelor" în aşa .fel, ca să fie cât mai avantajoasă pentru troţchişti. Preşedintele comitetului revoluţionar fusese numit de troţchişti şi, de aceea, cunoscându-l bine pe Bâcov, se purta faţă de el cu toată slugărnicia.

Bâcov vodbea cu preşedintele comitetului revoluţionar, în timp ce văzuse căruţă oprind sub ferestre, pe Parhomenco sărind spre sentinelă, şi auzise strigăte. Dar cum n'avea niciun motiv să se necăjească din cauza acelui scandal, spuse vesel şi în acelaşi timp semnificativ, ca să generalizeze şi să ridice astfel cearta la gradul unei crime: -

- •> .'-ct — • Vai/'cé - moravuri aveţi 1 ~ 1 . " *

— Banditismul e molipsitor?^ afcfiflbă; ¡c^Elns'-nat«'-pf^eíÖnt«eí cóMtétéíüii tfevoluţidnar- şi Wă^âtfd 'mai ales expresia dispreţuitoare de pe faţa lut Bâcov! 1

: , Gând: preşedinţie- Teiveni ' fn 'biroul său, gâfâind, ştergân-du-şi sudoarea şi târeind picioarele din cauza oboselii şi a turbură,ril,- Bâcov se ridică uşor[1] ide, pe scaun şi întrebă' caliri, punând mâinile pe masă;; ca şi cuim ar fl redactat un raport asupra Celor întâmplate:

Care sunt concluziile? [1]

Preşedintele se- uită la ochelarii lui cocoţaţi pe vârful nasului şi ¡la buza,de: sus uşor, ridicată, apoi. îşi aruncă privirea spre- vprful .ghetei jitii-., Bâcoy, care.se agita nervos, şi hotărî;

— II dau în judecată. . . . . «

s s ţ f ţ c ş p j i ş z i l e . Î Inţreiguîr.Conşijiu militar revoluţionar ai ¡frontului de Sud se afla la ¡Moscova;. Jpeaeeea, r-.aporfcid-aşupr-a-vlnel^ ;gărl-cerce-**ţezeti:iar.¡ţa ¡Mpşpov# nu';şe** în-, **:&©■ repu** nea că, fiind ¡beat, Parhonjencp **făcuşi** şeandalvşj.lînceriCasojBă-şj t0şuştaşe|r&ţmaşină*-.? p-K^etetea.- -. -comitetului ¡ revoluţionar. Instrucţia;s<erfă€U-,-rep«de,,-:intrAo singură zi. ■ ; -v : : r-r .. ■

La ¡judecată; .ca ;şi la,interogatoriul :deia cabinetul.:de ln-strucţieţi-martoribdădeau depoziţii.¡încurcate. ¡ Gând ¡Se;-încercă o-confruntare iîntre dbiimartbrbdin grupUîdeoameni îmbrăcaţi îft-.salopete;-; uriuLrsţmse: despre:, celălalt:- că: rnlnte.; Publicul nu fusese admis 'în,:sâlarde: ¡şedinţei *&n* tribunalului ¡revoitiţipnar. La-; mâcev isee-strmirăjţnăuntrii- cti;mare:greutate; ¡¡¡dar; iu;,evacuat chiar: în primă:zi, pentrucă, după cum j. se păruse,:ootppleţul ui de4udecată| ¡făcuse âalştrjHDiifeEiwât0rJoaţtdîpUţiîţ^Qj^^5PWie. *nü* ■■'-í;Pártíofhferiéö' pbvestV'-am'äirunţit '¡felul se desfăşurase fiftTi^paţt séindkl^l i :şţ^9oo^l!-fţp«nctru

daré-aVé# névöíe de -iha^hă^InoheinduişiSdeiidaraţia^irepetâ că maşina era necesară ¡minerilor, iar nu lui ^pehtrugUz: personal. Ih ceea-de ,priveşté'a'cteíe-samdvölh-icé;el ríü- rnUtîlâSe pe-nimeni. t)e înjurat, á tnjurat, dar poate ca ar fî trebuit să înjure' şi

' 1 f T c á t é *őr* 1 atu* -Sérts: ¡ev'-cctmţtekluîai^dliiţibiiar că în ^rSJuiídi? se^adună^fot ¡felul de'Cliciri0f-iţfereştf î ^;;exclantă él.

— Ce fel ¡de clici? — ííitrébá¡'eam-'îns'gîumâ'ipreşedîwtele

tribunalului revoluţionar, pe tonul cu care bbiŞnuia sa vor beasca Babov t h

■ Sala;'jde,vşedraţe.;injicaoşi:;îiTtutieoatayiera;uiiieda ŞI frrgu- toasa Preşedintele tribunalulurr clatma mereu din cap st ÎSI mtmdea>ma-mile. rdesiacanduisllarig'coatele

— Nur nevoie sa adâncim prea(tnult acest subiect — 6puseoParhomenco. ir* &a prinem: purictisUn lucru asrvrea.să vă fac sa înţelegeţi treime sa-dam caribuni treibue sa **1** -trimitem la - Moscova. «rt apntejul s sCsiunu Comitetului nExecutliv Central din .întreaga Rusie*.: sri.;sa: .ar.ăta.m ?i§dnl . .'cuim înţelege-' s a - muncească proletariatul din Rostov

tr- De iaipt dumneata ai st aratat — ¿lumr preşedintele desfacandu ¡Şt dig nou coatele t-— Mar ai de pus vreo între bare ?

— Nu mal am

De adaiigât ceva ' De tăcut vreo observaţie'

— Nu

Spre-Sfârşitul cefei d6 a treia ai preşedintele crtl sentinţa desfădândiu-şr coatele ca de-'oblcel

-Tribunalul revoluţionar al ¡frontului de SUd-Est. ţinând seama de toate-âcţiiiriile samavolnice şi-cntfrnnafe ale :toni A. 1. Par homerice a hotarlt să î la toate recompensele, ordinul „Steagul Roşu şi 1 condamnă la moarte

¡Preşedintele puse hartia pe masa şi-l privi pe tfertoomenco înr.faţă. .¡Piigurd lmnRanhdmenoonerd calmai ca^jsiEUtautt^-Ochii lui uitări şi (lnripeiri -străluceau pe sub pleoapele puţin <am urp flate pe sub sprâncenele inguste lungi sr -negre [

Mi se pare ca o sa ne cam ardem noi cu BaCov asta eu geta preşedintele şi luând din nou foaia de hattfe Sjtoheie sentintao;r,>..ndapfemid consideraţie meritele lui A*;I. .Rarho- menco faţa ¡ de, Revoluţi § şi ţaţă de Puterea Şovietica oondam narea la moarte \ se comuta înij un an de închisoare

3t ^

ParbomenoQ se aii a sliig<m'tobcduiK>'Statea>-i<»'<dbiiştel«.:p!e genunchi. şi se uita la ■paidoseala nouai apusaiideLeUTanliji.piUiets.e scaidim ordinul lminpejvremearoaud^usesei;e©masndan!tr.ab'Rosto- **-ysmii? 'tLi-cninuiiagcuit sfcnjim<ma!aipasaJ8ftM€&m$ş»în€îme*$ir?>iJe**

scârbă. 'Gândinldu-.se la trecutul apropiat, se străduia să înţeleagă cele petrecute. Dar oricât de încet şhar fi depănat gândurile, mai rămâneau multe lucruri pe care nu le putea pricepe. Recunoştea întreaga însemnătate şi necesitate a dreptăţii revoluţionare, dreptate pe care o aplicase neclintit şi neobosit toată viaţa. Dar' proiectând lumina acestei (dreptăţi asupra lui însuşi, analiizându-şi.'fapta şi atribuind-o în acelaşi timp altui tovarăş, să zicem unui oarecare Matveev sau unui Petrov, nu găsea în această faptă nimic de natură a motiva împuşcarea lui Matveev sau a lui Petrov, căci, pentru' el, un an de închisoare nu era cu nimic mai bun decâ't împuşcarea ; ¡ba poate chiar mai rău.

„Am procedat just, .gândea Parhomenco. Execut un ordin : iau o maşină pei care alţii şi-au înisuşit-o ilegal. Mă drăouiesc, se reped asupra mea cu armele... Păi dacă-i aşa, nu trebue să mă apăr şi eu, cetăţeni ijudecători? S'ar putea'să mă fi atacat nişte ¡bandiţi. Spuneţi-mi, vă rog, de ce nu sunt acuzaţi de violarea legalităţii revoluţionare aceia care au ordonat rechiziţionarea maşinii ? De ce n'au apărut în proces ? De ce nu sunt acuzaţi aceia care vor ca Moscova să stea fără combustibil şi fără cărbuni?”

Tânărul comandant al închisorii, care-l cunoştea bine pe Parhomenco, venea deseori 1a. el în celulă. II spunea noutăţile politice şi-i aducea căirţi. Nu credea în vina lui Parhomenco şi zicea râzând :

— Las'că te scoate Eamâcev din belea. Nici nu se mai mişcă de lângă telegraf. Ar trebui să fie avocat, nu intendent.

Într'o zi Parhomenco îl rugă să-i aducă „Război şi Pace”. Peste trei zile, când comandantul intră din nou în celula deţinutului, Parhomenco stătea pe scaun, citea cartea şi râdea:

— Stau şi mă gândesc : ce curioase vremuri erau, — începu el, întorcându-se însufleţit cu faţa spre comandant. — Acest conte Bezuihov e de faţă la desfăşurarea bătăliei de la Borodino. 'E îmbrăcat civil şi poartă o pălărie albă. Nu ştie să se ¡ţină pe cal, mi-e şi scârbă să citesc. Colindă tot frontul şi nimănui nu-i vine în gând că poate fi spion. Vede tot şi ştie tot. Ge vremuri ! Nouă ne vine mult mai greu să-l descoperim. Nu mai apare pe ifront îmbrăcat civil. Vine cu vagonul-salon, cu aghiotanţi şi mai vrea să te comande.

Se duse la fereastră'. Era desgheţ. O mică unitate militară mergea în marş pe lângă închisoare, prin zăpada umedă şi vâscoasă. După sgomotul paşilor se putea deduce că făcea instrucţie cel mult o companie. Glasul tânăr şi voios al comandantului ordona răspicat şi cu plăcere:

— Un, doi ! Un, doi!

Supunându-se acestei comenzi, picioarele tinere păşeau cadenţat şi, se vede, tot cu plăcere.

Parbomienco îşi aminti de prima ilui intrare în Rostov. Venea cu o căruţă din spre Don. Se însera. În amurgul dens, puţin neguros, de un violet străveziu, pe malul înalt al Donului, 6e vedeau nenumărate case de piatră. Mai aproape, lin reflexele portocalii ale apusului, se întindea un pod 'feeric. Lângă el, sloiurile îmbrăţişau nişte şlepuri şi se călţărau pe ele. .Şi parcă ■toate acestea — şlepurile, podul, casele — îl îndemnau : „Par- homenco, va trebui să lucreizi, n’ai ce să-i faci”. Şi Parhomenco le răspundea în sinea lui: ,,Am să lucrez”. Şi într’adevăr, avusese foarte mult de lucru ! ¡Peştele, pielea, fabricile de tutun, şantierele navale, fabricile de macaroane, de topit slănină, de lumânări de ceară, tipografiile, Iluminatul cu gaz, tramvaiele — ce bogăţie! Cu timpul, această bqgăţie începu să crească, să se ridice. Afară de asta, mai erau cinci mii de elevi şi chiar şcoli ide muzică ! Într’o zi Parhomenco se dusese să viziteze una din aceste şcoli cum nu mai văzuse încă până atunci. Umbla prin sălile de clasă reci, vedea o mulţime de piane, de .viori şi, în ciudia frigului auzea cântând voci minunate. „Vom cânta nişte cântece, să-l înmoaie şi pe Scaraoţchi”, îi declarase directorului după ce vizitase şcoala. Porunci apoi ca imediat să se livreze şcolii şase căruţe de cărbuni. „Să se încălzească copiii : cu cât le va fi mai cald, cu atât le va veni mai uşor să cânte”, spuse el.

Dar ce să mai zici de strada Bolşaia Sadovaia ? Magazine, cluburi, instituţii de credit, bibliotecă, şcoli, teatru ! Minunat oraş, Ros'tovul! Admirabil, splendid oraş !

Într’un târziu, Parhomenco se întoarse către tânărul comandant al închisorii, care stătea tăcut lângă uşă şi aştepta respectuos să i se adreseze cuvântul.

— Ce om intefliigent a 'fost Lev Tolstoi. Păcat numai că mi se prea pricepea la trădători.

Un doi! **Un** doi 1 se auzea de afalră Deodată tropăitul cadenţat *se potoli

Parhomenoo zâmlbi. ív.' ^-

— Li sa ifacut .pofta de fumat, feum -băieţi! -

■•' dirtr-adeVatvost-asir sesopnebr^ea Sa- -mai^asuBe.'-sa • aprindă cate o ţigara şi sa se uite lâ-zapada Umedă!- st ^sclipitoare, în care picioarele lăsau urme mari şi albastre apoi la burlanele ude al cafor lucid parcă sublinia conturul pnmavăratic al ca sel Oare m totul maf pastfa asprimea iernii Campania co* menta tocmal cazul lui -Parihoíti éneo şi Sentmfa. ^Cunoşteau cu toţir adevărul.; erau nedumeriţi-' înţelegeau ca -estc oeva »necurat la mijloc Iar -seiitldta li se patea absurda ăi áspra 1

— A jtrésit omul s[9]a înfierbântat — rbsti un ostas roşeo van -şi asudat, al treilea din dreaptă. în fanduî întâi. Trase cb sete din ţigara şi daidu drumul la o dâră subţire de fum albastru şi înnevăcios — În mica noastră gospodărie déla tara şi tot te trec sudorile mai ales lâ cules sau la semanat toatnna sau primatvara Dip semn te apucŞ necazul şi ţi loveşti femeia tam- nesam Dar aici e vorba de stat!

Şi da ce sa dai în'biata 'femeie ? —* 6e auzkglasul tenorului cornpanler un ostaş spătos şi cu ochii mari Prim avara Tiu trebue sa ba-fo (femeia. primăvara trebue s^o desmierzi.

Compania râse Acelaşi ostaş roşcovan şi lucios dfe sudoare Spdse

1 — Cu toate astea e păcat de Parhomenco Negustorii dm pi^ţa au seprnit ca el a furat vreo trei zeci şi cinci de kilograme de aur şi că d afa I ar fi ibalgat la puşcărie

Pacat;de.-Parhpmenco — hotărî întreaga companie — e?a un -comandant care ştia ^um SÍTI dea. pe duşman peste cap.

Trecuseră .douaizeei şiţLou a de zi;e. del a condamnare, când taji aruk leomaodanW-aL ■. îţţdhişoril ,,f nav-aâi- gafaipd ¿ ín.., celui a lui P^dbpmcin<w..fsRl'dieaö;d sprâncenele şi- deschizând larg. d^ bucurie, gura cu 'buze umede. ÎŞi flutura şapca un >;5-i;;AlfiicamMiţ lăcosâevlocii Vactoriev■ Alexandru > lacovlevicl!

Ce victorie? - > - * < - ,

Însă comandantul, cu ochii 6ăi strălucitori şi umeziVieÎHV- tlrţua Ş,ă ţri^înşâfi^;^nalţ-scjipl1 §&cuf ||p.u$i?ţi stufoase, neputândi lega

nici un cuvânt ca lumea. - ,

— Oi (f-i eu înfierbântat, — spuse Parhomenco zâmbind, — dar dumneata, cetăţene comandant, eşti şi mai înfierbântat decât mine. încearcă să-ţi pui şapca, poate că te mai răcoreşti.

Comandantul îşi netezi părul, îşi puse şapca şi porni să vorbească :

— Chiar adineaori un cunoscut al meu, secretar la comitetul revoluţionar, m'a înştiinţat în secret, prin telefon că ţi-a venit graţierea de la Comitetul Executiv 'Central din întreaga Rusie.

— Din ce cauză?

— Cică a intervenit Consiliul militar revoluţionar al Armatei întâia de cavalerie.

— Mal sunt şi alte cauze?

— Comisarul poporului Stal io a trimis o telegramă la Comitetul Executiv Central în care vorbeşte în termeni elogioşi despre dumneavoastră şi despre toată viaţa dumneavoastră.

iPanhomenco îşi puse mâinile grele pe umerii comandantului. Acesta se lăsă pe pat. Deasupra lui se înălţa o figură ho- tărîtă care exprima o deosebită gravitate. încet, încet, aceas'tă expresie de gravitate a ochilor lui arzători se transmise comandantului, care tresări.

— Nici nu se putea întâmpla altfel, — se auzi răspicat glasul ca de aramă al iul Parhomenco. — Cum s'ar fi putu't să fie altfel? Cu cât luptăm mai mult, cu atât mai mult teren câştigă dreptatea. Şi cu cât terenul e mai mare, cu atât oamenii pot să se înţeleagă mai uşor între ei. Am crezut totdeauna că nici nu se poate altfel.

La 18 Aprilie 1920, Consiliul militar revoluţionar al Armatei de »cavalerie — Voroşilov, Budionnâi şi Sceadeneo — decise să-l numească pe A. I. Parhomenco în postul de coman-

darit al diviziei a paisprezecea de cavalerie din Armata de cavalerie.

Trei zile mai târziu, un ordin de zi pe Armata die cava lerie anunţă că Parhomenco şi-a luat postul în primire.

P A R T E A A P A T R A

1

După ce străbătu tot satul, Parhomenco se opri pe malul eleşteului. Zidurile de piatră ale morii, înnegrite de vreme, erau despicate (în două. Lângă macaraua cu care se ridica stăvilarul, zări trei-fete jucându-se cu o Ibucată de lanţ. Un pom înalt şi scorlburos îşi resfira crengile cu .fruzuliţe subţiri, primăvărâ- tice. La vederea militarului care se ¡îndrepta spre ele, fetele se opriră din joacă, privlndu-se speriate şi fugind din calea lui.

Parhomenco pipăi scripetele cu mâna, se uită la iazul secat în a cărui albie creştea, mijind din nămol, o vegetaţie ciudată, roşietică, apoi se întoarse cu faţa spre sat. Ge triste păreau acum grădinile pline cu vişini, gardurile, plopii, şi fântânile cu cumpenele lor lungi aidoma unor berze într'un picior 1

„Biată ţară amărîtă şi dhinuită ! o căină în sinea sa Parhomenco. Sărmane fete sperioase, pentru care primăvara nu e mai veselă decât iarna !...”

■Satul era întins şi mare; toată divizia ar fi putut fi încartiruită acolo. Dar unităţile da cavalerie fură nevoite să se o- prească în plin câmp, la intrarea în sat. Aproape în fiecare casă zăcea câte un 'bolnav de tifos. Şi iată cum., plimbându-se prin sat, Parhomenco se surprindea cercetând adesea iscoditor peste garduri, pentru a vedea dacă nu cumva vreun soldat sau gradat a intrat pe 'furiş prin case ca să doarmă lai căldură. Şi ostaşii se supărau, mormăiau şi furia lor era de înţeles — dar... ce să-i fad.

Parhomenco dădu[1] ocol unei băltoace mari. De cealaltă parte scârţâi o portiţă. Din curte ieşi un ucrainian şchiop şi

Trîafî9&î'ffST'Pinta"ir ¡manta "descheiată ,~i ar-peşte-cămaşa-de- sar» ttătoaţi i *W* legăna,Qlegată dp gât, o^crwâfiliţărDuqgşa în?,mân-ă ceva (învelit îniir'un prosop. Pe urmeleHuhvenea: o femeiecu un copil lîn braţe, a cărui feţişoară fusese acoperită cu o batistă. Din câte se -putea (înţelege, era o naşă.

— La Ibotez ? — întrebă Parhomenco salutând.

Ţăranii tresăriră şi-l priviră în tăcere.

Cât de abătuţi şi speriaţi arătau ! Ce-o mai fi şi asta ? S'or fi temând cumva că acest comunist va tăbărî cu biciul asupra lor, numai din pricină că se duceau la biserică ?

— Botezaţi-l în linişte, că nu vă răstoarnă nimeni cristelniţa, ui linişti Parhomenco.

— -Despre voi lumea vorbeşte ifel de fel, — începu naşa, dar tăcu numaidecât, sub privi'rea încruntată a bărbatului.

. (. i ,r ¡Scen a j -j ş^^aşta,.. .îi. -şiţrinti cl u t, PaphQnieiţco, ¡d e,. o. -al t ă, ţn t âm - plare pefrecuţă în: aceeaşi zi. .Tocmai, intrase' în -.sat: un-escâdrqn. de cavaleriei Sătenii,duceau, .spre,,cimitir., trei -cosciuge *aşezate pe nasălii..vCumi: dădură cu oohii>de drapelul roşu- aL .regimentului,: ţăranii tăsarâ 'deodată .sicriil^: jos. şi scoţând .şepcile începură, să striige.,ceva...de:.neînţelesr, pe.,un ton _de vădită bucurie pentru sosirea lor. După cum s'a aflat.mai târziu, cei trei morţi pe care-i-duceau în cosciuge ifuseseră, măcelăriţi, cu două zile
în. urmă . de. către oamenii lui: ¡Maihno. ....;

- rÎncepu? să -*Se* întunece- când .Parhomenco,- Ieşi ' din l.rţpu.j/* câmpiriiîndEeptându-se spre rloeul de-bivuac-al .diviziei.- ŞeSul era luminat doar de ■■'■pâlpâirile.-runor.; focurUrăzIeţeî; ,se., auzea zăngănit de: gamele,era ora¡mesei.' Prin - văzduh, nu adia nici pic de vânt şi ifumul din sat se ridica în sus ca .la paradă, lăisândlu-şi vârful pe o parte, întocmai ca.o.-căciulă;, caucaziană,.

iîa:?i«argiine3'-&atH|:U}'¡^tog4i-|poţ'ei0vă^e,-
..;.!eât^a,;6pyaţbrbşii îşi ţineau caii de frâu, uitându-.se cu jind. la focurile .care ardeau.

L -Se vedea interiorul afumat, al; fierăriei,;-p^-rşl cărui, fond-întunecos: ¡se: prolfila,- ; scoţândoparcă scântei,:-calul mare. .şi-ce-nuşiu al lui Gaivoron, Animalul-era ,cu capul. întors• spre potcovar; Ţinândlud i.piciorul po^-gera-undii,. acesta-rti răzuia - copita cu; ihârş.câlturi-.scuriteţ ;.Qohiigşăi dblân^j. ¡şi inteligenţi. .demonştra.u pentru o® îl iubea atâtide/muit-Gajypron. Un dulănisiab, se-uiţa când la animal, când la stăpân, când la strujiţuriie ;ceV..săreau înlături, După priyirile-i, .hămesite de .foame nşi .şpumefegeare i: se. scurgeau din gură — se putea vedea;cât, e de flămând.

4,14

., Auzind paşii lui, EarhoijTienco.v:potcovarul,, isi . iinal^ ,pentru o clipa oohn Cu o fericire accentuata în glas îl întâmpina cu vorbele pe care avea probabil obiceiul sa le spună tuturor tre caturilor

— **toata ziua potcovesc şi tot nu mă satur Mi s a făcut dor** de **cai** O fi el **ipare satpl nostru dar nu ştiu daca mai punt în** el zece **căi**

— Au murit >

— Destui a ui ŞI murit dar pe miulti i a luat duşmanul Nici n ai sa ma crezi. om(bum;când -ţi-oi:spune că, îptr-Oizi am luat ciubotele nevesti-rţu. şi de urat le-ăm potcovit. , ..

Recunoscând glasul lui Parhomenco. r-iGaivoron ies} din launtru},-.întunecos al- flerairieL şi r-se-adresa faurarplutirăzând :

— Mai bine ţi ai potcovi privighetoarea nene [

Fierărut 'zâfmihr şi Găivdron continua

— Ge ml place mae ila ţarann aştia e ca Iubesc cântecul st> păsările i

— Chel 1 — rosti visător potcovarul Ge glas are privi ghetoareaj mat ca mcL ou ţi vine sa **1** dai drumul

Pai nu 1 da drumul *

— Nu se poate Eu am obiceiul sa ţ*n privighetoarea doi ani: :să mi cânte. Apoi. când vine Sf. Gheonghe. adlea la; 23 April e — n explica el lui Parhomenco — **1**} d$u drumul y Hai du-t?r! ' ii ZTC... Dn tare greu tarvine să slobod-privighetoarea asta — Laşa un picior aljcalulut şi 1 apuca pe celalalt — De aceea tot a mai ţin — adauga el Altfel tare mi ar parca rau ide ea..-. Mie rai-au dăt drumul din cătănie zicând ca nu văd bine. Aşa am plecat de la divizie. La noi. la artilerie, se cer **ochi** ageri pe cambeumu vedeam nici la cirvcl paşi !Ma cam atinsese neamţul cu igazele Am venit acaea pe front am stat mult. vreo patru ani... Baiatul meu alnmare avea şaisprezece ani şi dadea de acum cu ciocanul Da da |Şîîata ca ma iad© mana şi cU tot respectul ma duce în caşa Pe danga iereastra patru colivii, toate cu privighetori 1 „Eu le-am- prins.--, zice, „Da... ti le dăruiesc ’. Ehei! Bun baiat era ! i

— **Şi acunDOdnide î ’ — întrebă Parhomenco**

— Mi l-au omorît duşmanii. —rostiv fierarUil icu glasul mnăbuşit ide manie — cic ar fi răspuns obraznic

-r Care duşmani ? >

•*7 **Pai oamenii lui Mahnp „ i** (

Potcovarul se apropie de vatră. Cărbunii sfârâiră încet, iar ţoalele scoaseră im oftat surd. La lumina slabă a jăratecului se văzu apropiindu-se Făptura lui Rulbinstein. Avea un trup scund, dar umerii uimitori de laţi ; picioare scurte[1], faţa măslinie şi sprâncenele stulfoase, fruntea teşită şi .îndărătnică, o voce scârţâitoare. Era mânios împotriva obiceiului de a-i arăta potcovarului caii, de vreme ce la divizie exista medic veterinar. Ar merge, dacă i-ar aduce numai pentru potcovit.

— 'Numai că noi discutăm despre privighetori, .şi nu despre potcovari, — îl lămuri Gaivoron.

— În 'timpuri le. de faţă, privighetoarea e la fel de vătămătoare ca şi»felcerul...

— Nu, Ruibin, — îi replică şi Parhomenco, — nu vom înceta să ascultăm cântecul privighetorilor.

Deşi împlinise douăzeci şi cinci de ani, Rubinstein arăta mult mai bătrân din pricina tenului său măsliniu, a bărbii negre şi a sbârciturilor, .îndeosebi à celor de pe frunte. În copilărie lucrase la un brutar. 'Colindase mult prin lume, ajunsese într'o vreme chiar şi (în America de Sud, iar în ultimul timip muncise într'un laborator de explozibile din Taganrog de unde fusese triimis la 'Moscova să urmeze şcoala de instructori politici. Parhomenco îl văzuse pentru prima dată la Taganrog, unde ieşise să întâmpine trei divizii de cavalerie, sosite delà Maicop. Budlionnâi şi Voroşilov primiseră defilarea. Comandanţii se întorceau delà paradă discutând despre Cehov, care se născuse lîn oraşul acela şi al cărui bunic 'fusese iobag. Lângă biserica grecească din .piaţa Ierusalimului se apropiase de ei un tânăr cu o faţă măslinie atât de încruntată, încât ai fi crezut că nu e în stare să zâmbească pentru nimic în lume. I-a întins lui Voroşilov o hârtie scrisă mărunt, cerându-i răspunsul cu o voce strident de ascuţită.

— Ştiai, tovarăşe — i së adresase Voroşilov după lectura hârtiei, — că lîn divizia a paisprezecea sunt şi numeroşi foşti cazaci albi ?

— Desigur.

— ...Şi că, fără îndoială, pe frontul polonez agitaţiile antisemite vor lua ¡proporţii ?

— Eu socot, — răspunse Rubinstein- cu o voce şi mai scârţâitoare, — că datoria mea este să lămuresc muncitorilor sensul uriaş al revoluţiei sociale. Şicum, fiecare om cu nivel politic trebue să-şi încea,pă munca de lămurire cu oamenii cei mai neridicaţi politiceşte, cred că prezenţa mea în mijlocul foştilor cazaci albi delà Don este absolut necesară. În mine arde focul mistuitor al urii

! Şi, acest foc trebue folosit. Vă rog din suflet, tovarăşe Voroşilov, să mă puneţi la orice muncă, fie ea cât de neînsemnată.

— Mâine vei avea răspunsul, — îi spusese Voroşilov, cercetândir-l pe Rubinstein cu atenţie şi oarecum mirat.

Infr’aidevăr Rubinstein. uimea, nu a'tât prin năzuinţele sale — acestea nu constituia o raritate — cât prin felul său afectat de a se exprima.

După câteva zile avea să fie trimis la brigada, a treia. A- ceastă brigadă fusese formată din divizia cazacilor de pe Don, imediat după înfrângerea lor. În epoca aceea, o parte dintre cazacii de pe Don şi din Cuban îşi exprimaseră dorinţa de a sluji voluntar'în Armata de cavalerie, pentruca, după război „arăturile să se facă mai uşor”. Dar n’au fost aleşi dintre ei decât vreo trei-patru mii. Din lipsă de comandanţi, s’a simţit nevoia folosirii chiar a câtorva ofiţeri din. fosta armată, ţaristă. Aceştia trecuseră mai întâi prin faţa unei comisii, iar numele le fuseseră publicate în ziare, pentru *ai* se preîntâmpina orice fel de greşeală la numirea lor.

Unul din regimentele brigăzii a treia se afla sub comanda lui Vasili Gaivoron. Izbutea să atragă în unitatea sa pe toţi voluntarii — mineri şi ţărani — care se prezentau la divizie în grupuri de câte patru-cincl, îmbrăcaţi în haine de acasă, călărind caii lor proprii, cumpăraţi pe ultimii lor bani şi având perne în loc de şei. În scurtă vreme, Gaivoron şi Rubinstein se împrieteniseră la toartă. Prietenia lor îi cam dădea de gândit comandantului brigăzii a 'treia, bătrânul cazac Grebenşcicov, care venise în repetate rânduri la Parhomenco să. se plângă împotriva lui Rubinstein. Când Parhomenco îi aduse la cunoştinţă lui Rubinstein aceste nemulţumiri, primi un astfel de răspuns :

— Mâine vor intra. în brigadă muncitorii delà uzina metalurgică din Taganrog şi atunci, pe onoarea mea, Grebenşcicov îşi va schimba dispoziţia. Iar când va afla că pe coasta Mării Negre s’au predat 60.000 de oameni — resturi din armata lui Denichin şi a radei din Cuban — se va linişti pe deplin.

În ziua de 7 Mai, pailid la faţă, frecându-şi nervos fruntea

teşită, el veni la Parhomenco. Se aiflase vestea ocupării Ghievulul de către polonezii, albi. Rubinstein era 'de părere că situaţia grea şi îficordaiă impunea să se sfredelească neîncetat, ca pe o piatră, starea de spirit înapoiată a oamenilor. Deaoeea se rugă 6ă fie numit comisar al regimentului comandat de Ne- crasov. Regimentul acesta era recunoscut ca cel mai îndrăsneţ, iar despre comandantul său, Necrasov, circulau fel de fel de svonuri: ba că ar fi căzut la învoială cu „instructorii”, cum erau numiţi ofiţerii voluntari, ba că acolo comuniştii sunt puţini la număr şi că, de frica lui Necrasov, i s’au supus..,

Rubinstein îşi începu activitatea de comisar politic în felul următor: într’o noapte, galdpă până departe şi se pitulă într’un tulfiş dlin marginea drumului pe care urma să treacă regimentul lui Necrasov. Diş-ide-diminieaţă, văzu. un soldat care călărea înaintea regimentului, fixând din loc în loc nişte prăjini. în pământ şi cu câte o sticlă goală pe vânf. După câtva timp îşi făcu apariţia, şi Necrasov. Venea călare, îmbrăcat în pantalonii săi roşii făcuţi dintr’o perdea pluşată şi cu căciula răsfrântă pe o ureche. În mână ţinea un borcan mare cu dulceaţă. Oprindu-se lîn faţa fiecărei prăjini, la o oarecare distanţă, îşi descărca revolverul îh sticlă. Dacă nimerea, mânca o lingură cu dulceaţă. Dacă nu nimerea, aştepta să reuşească lovitura unmătoare. Ruibins'teiri se aşeză lângă una din aceste prăjini. Nepăsător şi fără a-l învrednici măcar cu o privire, Necrasov trase.

— Am nimerit ? — îl întrebă pe 6oldait.

— Nu!

— Individul ăla mă încurcă la ochit. Să plece!

— Trage sănătos, dacă vrei să-l întreci pe Wilhelm Tell, — spuse Rubinstein liniştit. Cuvintele acestea i se părură lui Necrasov cât se poate de jignitoare.

Scrâşni din dinţi şi trase din nou. Nu nimeri nici de data asta, dar’ luă totuşi o lingură cu dulceaţă şi o duse la. gură. În acelaşi timp, Rubinstein se apropie de el şi-i aşeză pe coama calului ordinul de numire. Necrasov îl citi şi, de indignare, aruncă borcanul la pământ.

— Acestui Parhomenco nu l-a mai rămas din socialism- altceva decât numele. "'Ui taţi-vă pe cine mi-l trimite pe capi Ultaţi-vă pe cine! — Şi adăugă mânios : — Să i se dea comisarului ăsta un cal şi o 6abie.

Îi aduseră un cal. Calul era nestrunit şi rău. Rubinstein, care învăţase arta călăritului În pampas, sări în şea fără a atinge măcar scările şi prinse a face cu el astfel de’sărituri şi învârtitură, încât chiar Necrasov, văzând toate acestea, exclamă :

— Minunat birou poate să organizeze individul ăsta!

Peste şase zile Rubinstein îl demască pe Necrasov şi pe

ofiţerii săi, îndepărtându-i din regiment. Fu numit un comandant nou dintre muncitorii Taganrogului, ¡.ar despre Rubinstein începu să se vorbească cu bunăvoinţă. Când se primiră de la centru lucrurile colectate în „Săptămâna ajutorării frontului”, distribuirea lor îi fu încredinţată lui Rubin, cum i se spunea acum. După zece zile fu numit comisar al brigăzii a treia, iar peste o lună — comisar de divizie. Ajunsese cunoscut pe toată întinderea de o sută de kilometri a frontului Armatei de cavalerie.

Acum erau lăudate nu numai discursurile lui Rubinstein, dar chiar şi voqea lui scârţâitoare. În timpul cuvântării reuşea cu dibăcie să-şi lămurească oamenii despre toate realităţile înconjurătoare. Le Vorbea despre Donbassul care se afla situat în dreapta armatei, despre dorinţa lui nestrămutată de a scoate cărbuni, de a aprinde ifurnalele din nou, de a pomi iarăşi strungurile, despre datoria fiecăruia de a-şi desăvârşi calitatea de lupiător pentru gloria statului iubit. Le vorbea apoi despre sălbaticul Guleai-Pole al trădătorilor, care se găsea în stânga armatei... despre oamenii lui Mahno şi-ai lui Petliura, despre polonezi, despre incendiile şi pogromurile cauzate de ei, despre faptul că Antanta trimite necontenit în Polonia arme şi muniţii, câte zece trenuri pe zi pline cu mitraliere, tunuri şi puşti. Le mai spunea Rubinstein soldaţilor săi despre faptul că Pilsud- schi visează nu numai să restaureze Polonia în graniţele de la 1772 cu ajutorul acestor trenuri ci, împreună cu lordul Curzcn care le pusese la dispoziţie flota engleză, vrea. să dea Poloniei graniţele noi ale anului 1920, întinse până aproape de Curse. Totuşi, spunea. Rubinstein, nici Curzon, nici Vranghel, nici Mahno, nici Petliura, nici toţi ceilalţi trădători numeroşi nu-j vor folosi lui Pilsudsohi, pentrucă Patria Socialismului este de neînvins.

— Ce să vă mai spun despre comisarul meu? — se bucura Parhomenoo, netezindu-şi mustăţile şi zâmbind mulţumit.

— Am să vă spun doar că el reuşeşte să arate soldaţilor mai bine decât oricare altul marea noastră superioritate faţă de boieri. Noi: vrem pace. Noi nu atacăm, ne apărăm. Am mal întâlnit un asemenea individ, într’una din cărţile lui Lev Tolstoi.

2

Armata de cavalerie se îndrepta spre frontul polonez.

Adeseori se întâmpla, călăreţii să 'taie în marşul lor, valea înverzită a vreunui râu. Îi întâmpina drept în faţă malul drept, înalt şi abrupt — care ascundea uişi[1] larg desohise spre o lume necunoscută, imensă şi străbătută’ de nenumărate ape. Zidul acestui mal galben şi

lucios era despicat de râpe adânci, pe fundul cărora pâraiele străluceau ca nişte fire de argint.

Iar malul opus de pe care deabia coborâseră, cu panta liii lină şi albia simţită, se pierdea înapoi în'tr'o depărtare atât de nesfârşită, încât, încumetându-te s'o priveşti, te prindea ameţeala. Ce imensitate fără marginii şi ce lunci fără număr ! Apa scăzuse binişor, reuşind să mai acopere cu mlaştini mătăsoase doar locurile mai joase, în jurul cărora se îngrămădeau arinii. Pe malurile nisipoase, se legănau plopii şi sălciile înlănţuite drăgăstos în adierea uşoară a vântului primăvăratic.

Dimineţile pluteau pe văluri de ceaţă, care se unduiau deasupra vârfurilor de copaci. Ceaţa uşoară aluneca pe crengi ca un şirag de chihlimbar — iar când pornea vântul să adie, parcă jucându-şe, sclipea în mii de culori. Apoi vântul se năpustea asupra norilor de pe cer, fugărindu-l, sfâşiindu-l, măcinându-i şi prefăcându-i în sdremţe. În aceiaşi timp soarele se străduia să străbată prin pâcla ploii. Într'adevăr răzbea — şi deodată deasupra pământului se arcuia curcubeul, într'o săgetare de lumini încremenite.

Alteori călăreţii întâlneau în calea lor râuleţe aproape secate şi mici lacuri răsleţe. Malurile acestora erau năpădite de o iarbă atât de deasă şi cu miros usturător, încât ochii oamenilor lăcrămau dealbinelea.

Din loc în loc, pe la cotituri, apărea pe neaşteptate de dincolo de lunci malul celălat, pe întinsul căruia se zăreau dune- le-i nisipoase colorate în galben-portocaliu. Vântul legăna pe .-deasu-pra lor o pulbere, fină ca un văl de muselină. Pe alocuri, printre dune, se iveau tufişurile de salcie roşcată, semn că trăesc oameni pe acolo sau'că servesc dreipt refugiu cine ştie -cărei bande de tâlhari, Când! pe ostaşi îi prindea înserarea prin dreptul unor asemenea locuri, şi istoviţi de marş nu mai continuau urmărirea bandiţilor — se puneau pe cântat. Era de-aju'ns ecoul cântărilor lor, pentruca tâlharii să fugă şi să se rascundă departe în adiâncul dunelor.

Altă dată călăreţii treceau prin păduri cu frunze căzătoare — aşternute covor nu numai dealunigul malurilor, dar uneori chiar până în firul apei. Şi părea atât de ciudat să vezi frunzele tinere d© stejar, semănând a urme proaspete de fiară, mereu duse de vânt şi scăldate îni apa râului. Lânigă drum, în- foindu-şi piepturile, se înălţau carpenii şi frasinii. Era atât de deasă şi întunecată umbra lor verde lîncă't ostaşii, nemaiîntâl- •nind păduri de când tot umblau prin stepă, îşi scoteau şepcile şi se simţeau parcă cufundaţi În apă. înseşi chipurile lor căpătau culoarea frunzarelor, dunigându-se de umbre, când[1] întunecoase, când luminoase — iar ochii le ardeau[1] de o strălucire nouă. Şi totuşi, din pricinii greu de deslegat, oftau laolaltă. Dincolo de umbra carpenilor şi

a frasinilor, se înălţa altă treaptă de verdeaţă — de parcă natura ar fi vrut să se răsfeţe faţă de ■oameni, desvălutndu-le întreaga ei rodnicie. Picioarele cailor călcau pes'te crengi de aluniş, de sa'ibă mbale şi de măcieş. Şl tot aşa, ceiva mal[1] departe, se odihneau florile încremenite în parfumul lor gingaş şi ciripitul păsărilor părea să răsară dintre flori. Călăreţii înaintau tăcuţi, ascultând copleşiţi de uimire, ■vastul cântec al pădurii. Pe la ceasul amurgului,'când trilurile privighetorii se împleteau cu ciripitul) celorlalte păsărele, se Isca în sufletul fiecăruia atâta mirare că tot corpul părea: pătruns de fiori, însuşi comandantul armatei, un bărbat mustăcios şi cu obrazul ars de soare, îşi sprijinea faţa în palmă şi dădea drum liber glasullui... Cântai cântece vechi despre iubire şi despre ogoare... De cele mai multe ori, însă, cânta despre un cazac de ispraivă care-şi lăsase căsuţa, îşi luase rămas bun de la ai lui şi pornise să-i alunge de lângă zidurile marelui oraş Chiev pe lacomii Ieşi...

Adesea şi îndeosebi pe lânigă podurile incendiate ori aruncate în aer, se întâlneau cu mari convoaie de căruţe ţărăneşti. Erau fie bejenari, care se întorceau acasă, fie meşteşugari care veneau din nord unde-şi sohim'baseTă oalele de pământ pe sare... Se refugiau plăşi întregi, câteodată judeţe întregi. Priveau cu& ochi holbaţi la nesfârşitul puhoi de călărime, la armele, mitralierele şi .căruţele lor. Dacă huruitul trecerii înceta pentru o* clipă, călăreţii oprindu-se pentru scurt popas, bejenarii întrebau :

— De unde atâta armată?

— E armata lui Budionnâi. Vine, din Caucaz ca să-i alunge- pe „panii” polonezi.

— Dar parcă se svonea că s'a terminat cu războaiele?

— Ehei, moşule ! Războaiele deabia au început... — da răspunse ostaşul 'roşu, încântat de propriile sale cunoştinţe.

— Abia au început, zici? Da' nu cumiva o să ne ocolească: judeţul ? Că doar noi ne'ntoarcem. acasă, în plasa noastră. Am. vândut tot ce-am avuit şi ne-aim ales cui ce vezi.: câte o gloabă şi-o căruţă...

Mulţi din convoaiele de refugiaţi cereau să fie primiţi voluntari. Erau[1] primiţi cu îndoială, dupălmultă chibzuinţă. Oricând te-ai fi putut aştepta să fie spioni de-ai lui Mahno şi chiar de-ai polonezilor albi. Chiar după verificare, se vedea că nu-a cai deajuns. Atunci îi repartizau pe la vreo unitate de infanterie, căutând a-i convinge că la cavalerie e mai greu : nu-ţl: îngrijeşti doar arma şi pe tine însuţi, dar mai trebue să porţi: şi calului de grijă.

Oamenii îşi mărturiseau deschis gândurile:

— Am auzit că e la voi în armată unul VOroşilov, om tare drept. Când te ceartă — apăi te ceartă vârtos. Dar şi când îţf dă să faci o

treabă, ţi-o dă după puteri. Cum să mergem la; această unitate ?

Într'o bună zl, călăreţii coborîră de pe deal spre o baltă» cu[1] apă stătută. Se vedea iezătura cu stăvilare grele pe lanţuri. Drumul — numai făgaşuri de roţi — era brăzdat deacurmezi- şul de umbre şi lumini. Din spre baltă, urca o turmă de oi. Câinele se opri locului şi căută îndelung la mulţimea călăreţilor ce se apropiau'. Din pricina tropotului mărunt al turmei, ciobanul nu-i auzi pe călăreţi. Se lipi cu burta de pământ şi bău apă; din baltă. Apoi, oftând, se sculă şi porni pe urmele turmei. Deabia. atunci îi zări pe soldaţi. îşi scoase căciula, se interesă- cine sunt şi de unde vin, după car.e începu să se tâniguiască

— Au fost „pani" pe aici. Pe trei dintr'ai noştri i-au îm~ puşcat, iar la alţi şapte le-au pus laţul de gât. Nailba ştie pentru ce. Sarea lipseşte. Încălţămintea, ta fel. — Şl el îşi arătă opincile împletite din sfoară. — Se ©pune că voi luptaţi împotriva „panilor", pentrucă nu ne lasă să muncim, nu ne dau încălţări şi nici pâine. Să binecuvin'teze dumnezeu lupta voastră dreaptă I

Armata de cavalerie se apropia de frontul polonez.

3

După toate semnele, polonezii albi erau informaţi despre apropierea Armatei de cavalerie. Se simţea că-şi dau seama în ce măsură Armata de cavalerie le poate primejdui planul ofensivei din Sud, aşa numita „operaţie delà Ohiev". Potrivit .-acestui plan, Pilsudsohi avea de gând să. Izbească în Volânla cu atâta putere, încât să păstreze pe veci importanta linie ferată nodală Corosten-Jitomir-Cazatin, de unde se deschidea drumul spre Chiev, Cernigov, Gomei ; iar, prin Belaia Ţercov, -spre Ecaterinoslav. Dacă puneai stăpânire pe acest nod, atunci calea ferată Proscurov — Odesa şi întreaga linie fluvială a Nistrului puteau funcţiona fără nicio grijă în spatele frontului. Cucerind Chievul, polonezii alibi nădăjduiau să distrugă toate 'iorţele sovietice din Ucraina, să treacă în Belorusia şi. să s'fâr- ^şească victorioşi războiul la Curse, în „'frontierele anului 1920".

lată motivul pentru care Pilsudschi luase personal comanda armatei a treia polonă, pe care o dispusese în apropiere de .Jitomir. Era ajutat de comandanţi de oaste polonezi cu experienţă. Acolo se afla generalul Rydiz-Smigly în fruntea a două divizii de infanterie şi a unei brigăzi de cavalerie. Acolo erau (cantonate două dintre cele mai bune divizii poloneze de infanterie, a treisprezecea şi a optsprezecea, alcătuite în Franţa de generalul Haller, instruite după regulamentul francez; cu ar- -mament şi instructori francezi. Acolo-erau

cincisprezece mii de -chiaburi ucrainieni sub comanda hatmanului Curovschi. Acolo •era generalul Cornițchi, care comandase cavaleria în. armata țaristă. În anul 1917, în cadrul rebeliunii țaristului Cornllov, generalul acesta intenționa să-și îndrepte divizia spre Petrograd. Dar mișcarea lui fusese zădărnicită de către țăranul Simeon Budionnâl dintr’un regiment de cavalerie. Budionnâi fă- cuse agitație și desarmase întreaga divizie, fapt pentru care generalul Comițchi ordonase să fie trimis (în judecata curții? marțiale.

Alături, lângă Caizatin, gata să sară în ajutorul armatei a treia, era dispusă armata a doua polonă de sub comanda generalului Listovschi. Mai jos, spre Nistru, se afla armata a șasea polonă. Toate aceste armate numărau peste cincizeci de mii de; infanteriști și șasesprezece mii de cavaleriști^ care ocupau poziții pe o adâncime de opt kilometri, cu trei rânduri de tranșee- apărate de „centre die rezistență”, adică de forturi cu tunuri și mitraliere în stare să deschidă un foc încrucișat atât asupra, celor care s’ar fi apropiat de 'tranșee, cât și asupra celor care ar fi pătruns în tranșee.

După anumite- date s’ar fi putut crede că punctul de joncțiune al armatelor a doua și a șasea polone e satul Samgoro- doc. Acest sat se afla situat pe șosea, iar prin apropiere curgea râul Berezanca. Linia ferată, ramura spre Uman, trecea la vreo», treizeci de kilometri de Samgorodoc. Caizatin era așeza't la încrucișarea liniilor ferate, ca un șurub care prinde la un loc mai multe șipci. Acolo se întretăia linia care mergea de la Chiev spre Nistru cu aceea care venea de la Uman spre Berdicev și: Jitomir. Dacă scoteai acest șurub, toate șipcile se desfăceau.

La 24 Mal, comandamentul frontului sovietic de Sud-Vest îi dădu Armatei de cavalerie un ordin, semnat de S'talin. Im acest-ordin se spunea: lipsa de sudură — cauzată de teren — ce există între armatele a doua și, a șasea polone să fie transformată într’o Străpungere.

Armata de cavalerie se îndreaptă spre Cazatin.

Câteva" zileînaintede primirea ordinului, divizia- a patrusprezecea cantonase în apropiere d'e oraș, iar parte chiar în orașul Uman. Și, cu toate că starea de spirit a diviziei era încordată,, pe^trucă nimeni nu știa bine cum se 'comportă polonezii în luptă, cu toate că nimeni nu știa încă dacă vor trebui să meargă spre Chiev sau spre Jitomir, totuși Parhomenco găsi timp să. admire vechiul oraș Uman.’ În primul rând era de mirare faptut că timp de peste o sută de ani tot orașul aparținuse conților Potoțchi; proprietarii ridicaseră în piața principală a-orașului trei palate, ca și cum unul singur ar h fost neconvingător și'- nu le-ar fi întărit îndeajuns drepturile. Un parc atât de strălucitor ca „Soifiica” nu

găseai nici la Moscova; în parc se aflau frumoase stânci de granit, două lacuri, cu insule,, căderi de apă artificiale, fântâni arteziene şi statui de marmoră. Când te înapoi ai de la comandament era plăcut să asculţi tropotul copitelor pe granitul cu care fuseseră pavate străzile.

Privind acest granit şi amlntindu-şi probabil de Petrograd, unde luase parte la asaltul Palatului' de Iarnă, Rubinstein spuse:

— Cu[1] toate că în armata noastră sunit numai o sută cincizeci de celule comuniste şi la şaisprezece mii de ostaşi avem deabia trei mii cinci sute de membri de Partid, noi trebue să ne întărim capacitatea de luptă. Politiceşte ne cunoaştem' drumul, dar niu-l cunoaştem în luptă, din puncit de vedere tehnic.

— Duşmanul e serios, o să avem de furcă cu; el, — întări Parhomenco.

4

La 25 Mal, a doua zi după ce Armata de cavalerie primi ordinul de străpungere a frontului, sosi la unitate preşedintele Comitetului executiv unional, Mihai Ivanovici Calinin, pentru a înmâna drapelele unităţilor combatante. Era însoţit de Budi- onnâi şi de Voroşilov.

Inspecţia albia se terminase. Ea avusese loc în marea piaţă din spatele fabricii de zahăr, acolo unde altădată se depozita ■sfecla. Dincolo de parc se vedeau o casă gospodărească, de culoare trandafirie cu coloane sulbţiri şi, alături de ea, o clădire lungă, văruită, acoperită cu olane. În iaz se oglindeau clădirea fabricii, turnul înalt al rezervorului de apă, cuptorul înalt pentru var, cu ferestrele prăfuite ale sălii de maşini, prin care părea că soarele nu poate pătrunde. Câteva perechi de boi, aplecând gâturile sub jug. şi hollbându-şi oohiii mari şi blânzi, aduceau pe poarta fabricii furajele strânse, de Lalmâcev cine ştie de pe unde. Lângă poartă era un şanţ adânc. Boul din dreapta fiecărui car, se uita pieziş în marginea abruptă a şanţului, fixându-şi: cu greu copita despicată pe pământul lunecos.

Se vedea pe chipurile soldaţilor că sunt mulţumiţi: defilaseră minunat prin faţa unuia din conducătorii întregii Rusii. Privind la aceste feţe tinere care radiau fericire şi; la comandanţii voioşi şi arşi de .soare, Mihail Ivanovici rosti din înălţimea căruţei de mitralieră :

— Nu vreau să vă ascund, tovarăşi, că lupta va fi grea. S'ar putea să trăim, clipe mai grele decât în lupta cu armatele- lui Denichin. Puterea Sovietică nu ascunde faţă de imunci'torf şi de ţărani această primejdie. Dimpotrivă, ea spune cu tărie : numai o mare putere de rezistenţă...

Deodată, deasupra câmpului încins şi prăfuit ce mirosea a. iarbă putredă, se auzi bâzâiiul unui avion polonez. După o» julmătate de minut, se auziră împuşcături din avion : ţăcănea mitraliera. Caii se speriară, dar călăreţii strânseră hăţurile şi animalele, încordându-şi muşchii, se opriră. Câţiva ostaşi săriră pe căruţele cu mitraliere şi întâmpinară avionul cu salve de foc trase asupra; lui. Parhomenco sări şi el pe căruţa care «stătea, alături de aceea a lui Mihail Ivanovici şi se lipi de mitralieră. Auzi cum cineva îi strigă lui Calinin :

— Apjeacă-te, Mihail Ivanovici, stai jos!

Auzi şi răspunsul lui Calinin.

Privindu-şi liniştit căruţa, Mi'hail Ivanovici spunea :

— Ce-or să se mai laude ! Păcat că de pe căruţa mea s*'m* 6cos mitraliera.

Când avionul polonez se depărtă, Calinin îşi continuă cuvântarea:.

— ...Puterea Sovietică ne învaţă că numai o uriaşă putere de rezistenţă., o mare disciplină şi abnegaţia totală a muncitorilor şi ţăranilor ne pot salva şi pot aduce victoria în aceste clipe grele. Dacă, în primele momente, sarcina noastră a fost să luptăm izolat, oa eroi individuali, şi cu detaşamente micf de partizani, — în prezent, când sutele de mii de ostaşi ai Rusiei muncitorilor şi ţăranilor se ciocnesc cu uriaşele armate ale Poloniei burgheze, nu ne mai ajunge, tovarăşi, această vitejie fără preget, acest eroism de partizan; acum ni se cere să mergem într'o coloană armonioasă, unită, să film disciplinaţi,, să nu ieşim nieiun pas înaintea acestui rând şi, tot astfel, să nu dăm un singur pas înapoi în clipele grele...

5

În dimineaţa zilei de 31 Mai, Parhomenco, mânjit cu moloz şi plin de praf şi fire de păianjen, stătea lângă castelul de .apă. Ghiar atunci scosese la lumină dlntr'un colt al pivniţei un butoi al cărui conţinut semăna cu un fel de unsoare de care aveau mare nevoie. Lânigă butoiul găsit stătea ruşinat Lamâcev, care susţinuse cu o jumătate de oră mai înainte că nicăieri nu se găseşte unsoare: nu numai la acea gară de cale ferată, dar nici pe şase sute de kilometri jur împrejur.

Rezemat de butoi şi răsucindunşl o ţigară, Parhomenco se uita la Lamâcev cu ochii micşoraţi din pricina luminii strălucitoare de afară care contrasta izbitor cu întunericul pivniţei. Muşcându-şi mustaţa căzăcească, vorbi însă despre altceva :

— Nu-l destul să aduni un milion de oameni într'un **singuT** ■loc, trebue să-i şi organizezi, să-i cartirueşti. De când tot ţip ca ostaşul

să înveţe să dea hrană calului chiar în apropierea Inamicului. Şl ce măsuri s'au luat?

— Eu le dau ovăz, — mormăi Lamâcev.

— E bine că le dai, mulţumesc! Dar să-i facem odată să le intre în calp şi celorlalţi că trebue să-şi hrănească regulat -caii. Altfel cum îi vom goni pe boieri?

Toată noaptea plouase. Aerul era umed şi moale, iar morile de vânt de lângă gară pluteau parcă în oeaţă. Apăru Rubinstein călcând prin băltoace cu picioarele lui scurte. În urma lui venea Gaivoron, svelt şi tare slăbit. Când acesta se apropie de castelul de apă, Parhomenco îşi desprinse de pe şold sabia turcească, arcuită ca o seceră, şi i-o arătă lui Gaivoron.

— E sabia care pătrunde cel mai b'ine, Vasia! Îţi recomand •să-i ceri lui Lamâcev una la fel. Se pare că el are vreo cinci bucăţi. Am învăţat să tai cu ea nu numai nuiele, dar 6ă-l pălesc şi pe 'boier. Trebue să loveşti în aşa 'fel încât să ţii salbig deacurmezişul omului şi s'o tragi puţin spre tine. Ultă-te ci mâner, îţi intră în mână, nu alta I

Se aplecară să cerceteze mânerul negru' cu patru muchii, -ce se subţia puţin în spre capăt.

— Ia te uită! Instrumentul diferă, dar lovitura e aceeaşi. 'Când lucram pe vremuri cu ciocanul mare, am observat că loveşti mai bine dacă mânerul e crestat. Dealtfel, sabia asta cam seamănă cu un ciocan ; şi ea are metalul îngroşat spre capătul lamei.

Deodată îl întrebă pe Rubinstein :

— Veni amin Abramovlci, de ce nu zâmbeşti niciodată?

Rubinstein răspunse cu vocea lui scârţâitoare care sunat plăcui numai în faţa mulţimii:

— Sunt încă prea tânăr ca să zâmbesc. — Apoi adăugă, reţinut: — Şi, în general, eu. sunt un urbanist. *

— Cujm vine asta ? — îl întrebă Parhomenco, tot pe ure ton rezervat, nev rând să arate că nu prea înţelesese ce-a vrut să sipună celălalt prin cuvântul urbanist.

— Sunt omul periferiilor orăşeneşti.

— Toţi suntem oameni delà periferiile orăşeneşti, dar de- râs râdem pentru oraşul întreg.

Butoiul fu urcat în căruţa care porni apoi. p*& drum, împroşcând noroi pe sulb şinele late ale roţilor. Lamâcev plecă şi el cu căruţa. Aşteptând să se depărteze atât cât să nu-i maf poată fi auzit glasul, Rubinstein spuse în! şoaptă :

— Mi se pare că în brigada a treiia va izbucni o rebeliune..

— De ce? — întrebă uimit Parbomenco.

— Sunt toate semnele.

— Ce fel de semne ?

— Polonezii albi, simţind că nu există nicio posibilitate de a respinge ofensiva noastră, caută să ne sape groapa, semănând putreziciunea. în rândurile noastre.

Şi Rubinstein, perorând îndelung şi cu expresii complicate, începu să-şi desvolte gândul albia 'exprimat. Parhomenco- îl lăsă să vorbească. Du·pă ce Rubinstein isprăvi şi făcu un gest lin cu mână ca şi cum ar fi pus o parafă, Parhomenco ros'tl -

— În teorie, cele spuise de dumneata sunt juste.

— Şi au fost conlfirlmate în practică.

— Unde?.

— În fostul regiment al lui Necrasov. — Şi, ca. de obicei,. Rubinstein nu uită să amintească de faptul că ei îl demasc ase pe Necrasov. N'o făcea din lăudăroşenie, ci pentrucă socotea acest lucru necesar pentru creşterea autorităţii sale.

— Dar aici ce confirmare ' găseşti ?

— A fost arestat un ostaş. La drept vorbind, cauza arestării e prostească. Ostaşul a râs şi s'a observat că are în gură -o .plombă .de aur. Ostaşul e voluntar, dintre argaţi. De unde să aibă el o plombă de aur ?

— Concluzia e justă, — spuse Parhomenco luând din mâna lui Gaivoron sabia şi prinzând-o la loc. — A fost interogat?

— Da. Şi cei care l-au interogat s'au străduit să afle cu doe seamănă. Au fost aduşi câţiva băieţi din alt regiment să dea lămuriri... şi iată că băieţii şi-au aidus aminte că pe vremuri munciseră la gospodăria acelui'moşier...

— A cărui moşier?

— Moşierul... Cel care a fost arestat. Interogatoriul a stabilit că nu este chiar moşierul Ţvetaev, ci fecioru-său, căpitan de rezervă. Tatăl lui susţine ideia necesităţii creării unei federaţii polono-ucrairtiene, care să servească drept tampon între Rusia, Sovietică şi Polonia, precum, şi...

— Dă ordin ca arestatul să fie adus numaidecât. Iar tu, Gaivoron, sboară la regimentul tău şi ţine-i pe toţi pregătiţi,, aşa încât la primul semnal să fiţi gata de drum. Iair'nol, Veniamin Albramovici, e 'timpul să mergem la statul major.

— Arestatul se află acolo, — continuă Rubinstein. — Este interogat de tribunalul revoluţionar. Ţvetaev tace. Dar întrucât ştim că principala sarcină strategică este de a lua înapoi' Ghievul, pentru a zădărnici cu desăvârşire în felul acesta planul polonezilor albi de a

despărţi Ucraina, şi totodată de a atrage o parte din forţele lor de pe frontul de apus, pentru a pregăti condiţiile favorabile ofensivei generale...

Parhomenco mergea grăbit spre statul major. Rubinstein ştia că de îndată ce primise numirea de comandant, Parhomenco începuse să dea dispoziţiuni ca şi când o viaţă întreagă' ar fi fost conducător dej*>şti. Avea o autoritatemiraculoasă asupra tuturor: izbutea să-i subordoneze, să obţină ascultarea şi respectul lor. Acea autoritate care se numeşte talent de comandant, fără să se ştie de unde se naşte şi cine îî cul'tivă. Parhomenco îşi crease faima de comandant sever deşi în realitate' era un om foarte bun. Dar până şi bunătatea lui părea tuturor severă, ca şi privirea, ca şi graiul, ca îşi şapca lui dată pe ceafă. Fiecare pas al său trăda o forţă sigură şi ameninţătoare. Şi totuşi, lui Rubinstein îi era mereu teamă ca; nu cumva Parhomenco să-şi irosească această forţă, făcând-o să-şi piandă din valoare; el se 'temea ca nu cumva, comandantul să uite ceva important. Deaceea, adesea, după un marş lung, rămânea să citească toată noaptea vreun tratat militar sau o carte politică, pentruca, dimineaţa, în timpul marş\ilui, căutând un prilej oarecare, să-i povestească despre cele citite. Când Rubinstein începea să vorlb&ască, Parhomenco asculta privind drept înainte, cu mâna ridicată în aşa fel încât mâneca vestonului se lăsa

în jos desgolinduri mâna până aproape de[1] cot. Această mişcare însemna, pentru cei care îl cunoşteau, că e cuprins de admiraţie în faţa inteligenţei comisarului şi că e mulţumit de faptul că toţi îl înţeleg atât de bine pe Rubinstein. Odată însă el îşi trăsese mâneca în jos şi spusese: „Asta o ştiu ! A fos't tipărită...” Şi numise cartea pe care avusese prilejul s’o citească şi el. Dealtfel Rubinstein nu se încurca. El întrelbă : „Dar de înţeles, înţelegi bine 'acest lucru?” Şi continua cu expunerea cărţii sau[1] ai articolului. Parhomendo atunci căsca şi spunea ducându-şii mâna la gură: „Mă ierţi, Veniamin Abramoviei”. „După teoria contemporană, acest lucru se numeşte reflex de apărare”, răspundea Rubinstein.

Şi acum, trăgându-şi mâneca în joă, Parhomenco replică:

— Acest lucru e scris în ordin. A fost explicat pe larg de către VoroşilosŢ. Este bine cunoscut faptul că Armata de cavalerie nu reprezintă azi numai principalul factor al frontului, dar că ea tinde să 'ajungă un factor strategic general. Ţinând seama de acest lucru, trebue să avem mereu grijă — iar acum mai mult ca întotdeauna — de onoarea diviziei.

Parhomenco puse mâna pe umărul lui Rubinstein, şi, păşind repede, continuă :

— Mă ierţi, Veniamin Abramoviei, uneori vorbesc cam aspru.

— Dumitale ţi se iartă impulsivitatea şi irascibiliiatea. Acest lucru denotă gradul înalt de conştiinţă al-ostaşului.

Parhomenco roşi, dar tăcu. Rubinstein mergea în urma lui, cu mâinile la spate şi aplecându-şi mult corpul înainte, gân- dindu-se cu plăcere că Parhomenco e bun, dar că bunătatea lui se contopeşte cu fermitatea şi cu simţul dreptăţii, că bunătatea fără fermitate poate aduce pe un conducător în situaţii de a se lăsa stăpânit de cei ce-l înconjoară. Dar despre sine, Ru blnsteîn gândea că posedă tocmai o asemenea bunătate, adică o bunătate lipsită de fermitate.

6

Acuzatul făgăduia totul. Tăgăduia şi originea sa şi motivul pentru'care se strecurase în brigada a treia ca şi legăturile cu vreunul din comandanţii unităţii. Şedea greoi pe o piatră
Ide moară* cu mâinile mari, crăpate şi murdare, sprijinite pe genunchi, ’roată atitudinea lui era aceea a unui ţăran obosit, Răspundea în liimiba ucrainiană şi avea în vocabular atâ'tea cuvinte locale, încât până şi Parhomenco dealbia, izibutea să-l în*' ţeleagă, deşi cunoştea la’perfecţie graiul ţărănesc din Ucraina.

Pe cârid ancheta era în toi, intră ColOcolov, şeful de stat major. Era un bărbat înalt şi burtos, cu buzele cărnoase şi tare roşii, căruia — din seminarul pe care-l urmase cândva — îi mâi rămăsese acum doar dragostea pentru cântecele bisericeşti.. Se înrolase în Arm'a'ta Roşie cu gradul de locotenent-colon el, jlnduind mai mult după leafă, din pricina sărăciei, şi justill- cându-şi intenţia pe motive de „conchistador". Curând îi dispăru „conchistadorismul", ajungând să-şi îndrăgească sincer munca şi divizia şi să aprecieze toate meritele actuale şi viitoare ale socialismului. Până atunci însă nu recunoscuse niciodată făţiş această dragoste, iar în momentele oportune mărturisea: „M'am angajat şi lucrez cinstit pentru stăpânul meu, întocmai ca un cavaler convins", deşi rostea aceste cuvinte cu un tremur pe buze, temându-se poate să nu fie destituit din pricina lor. Ceea ce-l mai reţinea să-şi mărturisească dragostea faţă de tot ce se afla în jurul său erau atât vanitatea proprie, câ't şi teama de a nu fi considerat linguşitor.

Cercetările se făceau chiar la sediul comandamentului, în- tr'o moară de vânt. Colocolov se opri în penumbra uşii, spri- jlnlndu-şi piciorul de un cufăr spart şi cu lacătul rupt.'PrintrV ferestruică (întredeschisă, aflată în spatele celui interogat, se furişa o dâră de lumină. Raza cădea pe un colţ plin de praf şi de fire de păianjen, luminând o parte din scară.

Când îa o întrebare, acuzatul răspunse:

— iDacă ai o fată acasă face să-i plăteşti cuiva numai să scapi de belea... — Colocolov întrebă deodată în limba franceză :

— *Et voire petite mignonne, Clara, comment se porte-t- elle?*[1]*)*. Atunci omul avu o mişcare perceptibilă a degetelor. De pe tâmple îi alunecară spre bărbie două broboane mari de sudoare.

— Acum> sper că vei mărturisi, — i se adresă Socolov,, preşedintele tribunalului revoluţionar.

Inculpatul tăcea.

1) Şi micuţa dumltale Clara ce mal face ?

— Luaţi-l de aici! — ordonă Parhomenco. *f*

După ce-I scoaseră afară, Parhomeri'co întrebă:

— Ei, şi acum?

— Acum trebue să-l împiuşcăm, — îl lămuri Rubinstein.

Lamâcev intră şi luă loc în tăcere alături de Colocolov. În ultimele patruzeci şi cinci de zile Lamâcev se îndreptase, se rotunjise şi devenise vesel. Veselia dăduse peste el încă de la Taganrog, unde o scrisoare de la Don îl înştiinţase că ţăranii din satul său îl aleseseră deputat în sovietul regional. El răspunsese consătenilor săi că n'are nfonic împotriva faptului de a candida 1a, soviet şi nici nu s'ar supăra dacă şcolii din sat 1 s'ar da numele său, deşi scrisoarea nu pomenise nlciun cuvânt despie şcoală... N'a mai pomenit după aceea, de satul său, socotind probabil că-şi făcuse datoria faţă de nevoile lui. O mare mulţumire sufletească îi mal producea şi fle-sa. Liza terminase cursurile de medici din Curse şi acum conducea un spital militaT afectat diviziei. Despre ginerele său vorbea foarte rar, şi atund ironic. „Lui ginere-meu, spunea el, îi plac mai mult păsările decât copiii. După răz'bol afe să se facă muzicant". În drum spre frontul poloneiz, Lamâcev organizase o cooperativă meşteşugărească pentru reparatul încălţămintei Totdeauna el mergea înainte, ca un ofiţer cu cartiruirea. Iar în urma lui locuitorii făceau foc la băi, femeile spălau şi coseau efectele soldaţilor sau veneau în rândurile lor să-i cinstească cu covrigi.

Acum," cufundat ca de obicei ,în preocupările sale, nu-l învrednicise nici măcar cu o privire. Se gândea: „Să-i spun lui Parhomenco sau nu ? E neplăcut. Tot mai bine e să-l pun în faţa faptului împlinit..." Era vorba de.nişte clătite şi ceva sticle de bere, cu care oamenii din sat ţineau să-i ospăteze pe comandanţi. El aştepta cu-nerăbdare ca Parhomenco să i se adreseze şi să-l întrebe pentru ce a venit. Parhomenco se aşeză pe piatra de moară. Apoi se sculă, se retrase într'un colţ şi, când reveni. în lumina razei de soare care pătrundea prin geam, î se vedeau pe umăr urme de făină amestecate cu praf. „Pros't a scos făina chiaburul, se gândi Lamâcev. A mai rămas prin colţuri".

— Au lucrat mult băieţii la moşia aceea ? — întrebă el. — îşi mai aduc aminte de el ? Le-a. făcut vreun rău boierul ? Poate că e într'adevăr un simplu argat. Poate că s'au înşelat băieţii...

— l-am Interogat şi pe el, — răspunse Socolov. — Spun că Ţvetaev n,u locuia eu taică-său, dar că-l vizita din când în canid.

Ciocănind repede cu' degetele, Rubinstein Tosti răspicat:

— Situaţia e limpede. Şi e limpede pentrucă băieţii ştiu ce-i aşteaptă şi pe ei şi pe fiul moşierului, dacă mint. E necesar să-l executăm, pentrucă moartea lui va arăta conspiratorilor, dacă mal există din ăştia în brigada a treia, că noi vedem multe şi că suntem, vigilenţi.

— Ar fi bine să fie chemat şi Grebenşcicov, comandantul brigăzii, — fu de părere Lamâcev.

— Grebenşcicov va ¡fi aici peste două ore. Cât despre escadronul din care făcea parte Ţvetaev, s'a şi pronunţat.

Parhomenco, supărat, îl întrebă pe Colocolov.

— Cine le-a dat ordin să se adune? .Ce le-a venit să ţipe?

— Totul s'a petrecut 6pontan.

— Să-l aşteptăm-pe Grebenşcicov, — răspunse Lamâcev. — Deocamdată să mergem la masă.

Cu caipul sprijinit în mâini, Parhomenco privea la duşumeaua prin ale cărei crăipă'turi venea un miros de umezeală şi mucegai. Rubinstein îi şopti ceva cu glas scăzut lui Colocolov. Parhomenco înălţă capul, oftă şi zise:

— Ţvetaev va trebui să moară !

Socolov se ridică în picioare şi citi sentinţa.

Iscăliră toţi, după care Socolov plecă.

Plecă apoi şi .Colocolov, iar în urma lui şi Lamâcev care se strecură în vârful picioarelor, uitând cu desăvârşire de clătite.

Parhomenco tot miai şedea pe piatra de moară, cu capul în mâini, cugetând cu încordare: „Poate că are dreptate, poate că nu... Dacă. vor ucide un nevinovat? Hm'!... Ar mai fi timp să se caseze sentinţa.. Nu-i deloc exclus ca, din nervozitate, ştiind că s'a dispus atacul şi străpungerea frontului, oamenii să se fi înşelat. N'ar fi mai bine să-l trimită înapoia frontului ? Dar dacă el abia aşteaptă una ca asta?... De ce i-au tremurat mâinile când Colocolov a pus întrebarea ? Ce rost avea sudoarea .aia pe frunte, aşa, din senin? S'a greşit sau nu?"

— Aţi procedat just, — se auzi deodată vocea lui Rubinstein, scârţâitoare ca tabla ruginită în bătaia vântului. — Polonezii alibi au o atitudine specială faţă de divizia a paisprezecea.

Parhomenco îşi fixă privirea grea asupra lui Rubinstein.

„Tot mai eşti aici ? grăiau ochii lui'. Îţi mulţumesc, prietene!...”

— De ce atâta simpatie? Să ne punem în situaţia polonezilor. Ce reprezintă a paisprezecea pentru ei? O divizie proaspătă încă tieveriificată în luptele cu albii, formată pe jumătate- din ifoştii cazaci albi şi comandată de un muncitor,, un vechi revoluţionar, bun prieten cu Voroşilov. Distrugând această divizie, polonezii speră să-ii atragă de partea lor pe cazacii albi şi să compromită pe Vortoşilov, 'ba şi toată conducerea proletariatului...

— El, las-o, Veniamin Abramovici! De unde şi până unde să ştie ei că eu comand divizia?

— Doar şi noi ştim cine coimandă cutare şi cutare divizie a lor.

Parhomenco se apleacă spre Rubinstein şi-l întrebă cu toată delicateţea de care era capabil, ca să nu-l supere:

— Veniamin Abramov iei, vasăzică de aceea ai venit la divizia a paisprezecea?

Faţa măslinie a lui Rubinstein 6e acoperi toată de pete- trandafirii.

— Vrei să spui că mă supraestimez ? Te măgulesc, da ?' Te preamăresc şi te linguşesc, asta vrei să spui ? Nu sunt nlcf beat, nici ipocrit. Spurt' totul cu toată sinceritatea.

— Dar ce ? Eu parcă nu sunt sincer ? — zise Parhomenco-roşind şi agitân'du-se.

În timpul discuţiei lor, dădu buzna în cameră un marinar blond şi tânăr, aproape copil, îmbrăcat într’o scurtă marinărească şi încălţat cu nişte citeme uriaşe. Căsnindu-se să vorbească tare, el raportă:’

— După executare, exaiminându-se gaura făcută în şapcă comandantului, s’a găsit o hârtie perforată de gloanţe. — **Şt** le întinse un ghemotoc de hârtie scrisă mărunt.

— E cifrată, — mormăi Rubinstein, aruncând o privire- asupra ei.

Colocolov îşi făcu apariţia. Parhomenco, înclngându-şf cureaua, îi strigă din pragul uşii pe adjutanţi. Peste zece minute toată divizia se alfla în faţa morii, iar după alte cinci minute sosi un automobil blindat. Punând hârtia pe ladă, Rubinstein copie pe curat conţinutul ei, pentru a avea o copie în: •cazul când s’ar ipiende pe drum originalul, trimis la comandament, căci comandantul diviziei n’avea niciun specialist **în** cifru.

Pe canid coborau îm valea din marginea satului, văzură ieşindu-le în întâmpinare un grup de călăreţi.

După felul în care unul din el se aplecă spre dreapta, făcând semne repezi cu o singură mână, Panhomefico îl recunoscu pe

Lamâcev. Acesta gonea calul şi striga :

— Vin cu doi oameni din staniţa mea 1 I-am întâlnit aici I Sunt ostaşi din armata veche I Vrem să-ţi spunem un secret I

— Mal încet! — Şi Pairhomenco schiţă un gest aspru, de mânie. Dar era cu neputinţă să-l opreşti pe Lamâcev. Dându-şi pespate capul creţ şi cu ochii injectaţi, 6trigă iar:

— Revoltă! Brigada a treia se pregăteşte să treacă la polonezi. Şeful statului major al brigăzii a fost omorît!

— Qmoflît?

— Foştii ofiţeri urmăresc distrugerea comandamentului diviziei şi trecerea la...

— înainte| — ¡porunci Parhomenco, împingându-l pe Lamâcev cu pieptul calului său.

Pe la şase seara, Parhomenco ajunse cu tot divizionul în sectorul brigăzii a treia. Desarmând sentinelele, se apropie de statul major al brigăzii, care se afla instalat pe un deal, pe malul[1] unui firicel de apă, într'o casă pe jumătate dărâmată. La sosirea lui Parhomenco se constată că albii, şi trecuseră pe acolo. Comandanţii însă reuşiseră să fugă la regimentul lui Gaivoron. Soldaţii alibi! nu găsiseră decât un secretar care copia o hârtie. II omorlîseră şi, coborând de pe deal[1] în tufăriş, se Îndreptaseră în direcţia opusa, spre polonezi. Nu apucaseră să -treacă decât trei eecadroane, toate din regimentul douăzeci ş[6]. :unu, adică vreo patru sute de oameni. Aceste trei escadroane erau constituite mai ales din rezervele de cazaci de la Don, abis sosiţi, care serviseră mai înainte în armata lui Denichin.

După ce-şi petrecu toată noaptea cercetând sectorul brigăzii a treia, în zorii zilei Parhomenco numi un comandant nou, pe Moiseev, fost miner din bazinul Doneţu'.ui. Mai numi şi alţi comisari, alt şef de stat major, precum şi zece comandanţi de subunităţi. După două zile, Consiliul Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie, format din Voroşilov şi Budionnâi, veni la divizie. Atunci brigada a treia fu adunată pe câmp şi încadrată de mitraliere aşezate pe căruiţe. De- pe câmip se vedea pârâul pe care-l trecuseră trădătorii, iar printre copaci se zăreau morile de vânt aparţinând satului în care aceştia locuiau acum printre polonezi.

Brigada era aşezată cu faţa spre pârâu şi spre mori. Toţi priveau în pământ cu ochi vinovaţi, ca să nu mai vadă morile- Părea că aripile lor mari şi grele le sfredelesc inima.

Voroşilov şi Budionnâi trecură cu maşina dealungul frontului brigăzii. Fără să salute sau măcar să arunce o privire spre brigadă, Voroşilov l se adresă lui Parhomenco:

— Dă-le ordin să predea armele.

• Îndată ce maşina plecă, Parhomenco simţi cum mâinile sale fierbinţi tresar pe pielea umedă a scurtei. Palid, comandă predarea armelor, strigând cât putea de tare. Scările şeilor zăngăniră, călăreţii descălecară şi, făcând trei paşi înainte, puseră în tăcere armele la pământ. Comanda „Incăle-caţi!" nu urmă,, şi călăreţii stăteau gârboviţi şi striviţi parcă suib povara crescândă a ruşinii.

Parhomenco se uită la grămada de săbii, arme şi revolvere,, amin'tindu-şii cu câtă greutate reuşise să le procure şi cu câtă străşnicie le păzise. Iar acum ?

— Sunt gata căruţele pentru arme ? — întrebă ei pe Moi- seev, noul comandant al brigăzii.

— Gata! — răspunse Moiseev cu buzele tremurătoare şi cu o mişcare nervoasă a capului.

Parhomenco făcu aceeaşi mişcare cu capul, aruncă o privire aspră lui Moiseev şi, călcând! apăsat, de parcă şi-ar fi lăsat la fiece pas toată greutatea corpuiui pe picioare, merse spre ca'sa în care se întrunise Consiliul Militar Revoluţionar.

Secretarul, un tânăr cu figura prelungă, cu buza de sus groasă şi cu ochii de culoarea cerului senin, citi ordinul de desfiinţare a brigăzii a treia. Terminând de citit, l-î întinse luf Voroşilov. Acesta luă ordinul, îl mai citi odată cu atenţie, muie peniţa în călimară, o apropie de hârtie şi rămase cufundat în gânduri. Una" după alta, două picături de cerneală violetă căzură din peniţă pe foaia de hârtie. Voroşilov şedea în aceeaşi poziţie, ţinând capiul puţin aplecat înainte, cu ochii pe jumătate închişi şi se gândea. În sfârşit luă din nou condeiul, îl muie,, îi duse spre ordin şi, opriindu-se iarăşi, îl întrebă pe Parhomenco, privindu-l insistent în ochi :

— Tovarăşe Parhomenco, ca revoluţionar şi comandant proletar cu experienţă, spune-ml dacă-li mai poţi folosi pe oamenii aceştia în luptă?

Parhomenco tăcu o clipă, de parcă ar fi urmărit în gând mişcările oamenilor din brigada a treia angajată în luptă. În cele din urmă răspunse:

— O să-i folosim.

— Dar dumneata, tovarăşe Moiseev, ce părere ai ? — întrebă Voroşilov pe noul comandant al brigăzii a treia, un om înal't, uscăţiv şi cărunt. II vei putea folosi ?

— Da.

Atunci Voroşilov bătu cu pumnul în masa, iar tocul, bu- curându-se parcă asemenea lui, sări în sus şi se rostogoli pe duşumea.

— Care e părerea dumi'tale, tovarăşe Budionnâi?

— Să mai facem o ultimă încercare şi să nu-i des armăm, — spuse Budionnâi.

— Nu-i vom des arma 1 Să mergem! .

Ieşiră. Ostaşii roşii ai brigăzii, încovoiaţi de remuşcări şi respirând[1] din greu, se'uitau[1] cu ochii uscaţi în partea cealaltă a pârâului, spre mori. Voroşilov se urcă pe maşină şi rosti:

— Ce-i obiceiul ăsta la voi ? Aţi şi uitat că v'am mai iertat: odată pe ţărimul Mării Negre pentru trădare de patrie? Şi acum când ne găsim la graniţa Poloniei, aţi încercat din nou să trădaţi Puterea Sovietică. Dar oricum veţi fi şi orice aţi face,. Puterea Sovietică nu poate fi învinsă. Puterea Sovietică vă mai iartă odată, nădăjduind că, totuşi, vă veţi îndrepta. Doar voi sunteţi fraţi cu oamenii muncii şi prin sânge şi prin sudoarea frunţii.

Din rânduri ieşi un cazac cu pieptul bombat şi mustaţă cenuşie."Făcu o plecăciune adâncă, apoi îşi aplecă puţin corpul pe spate şi, privind spre soare, spuse:

— .Jurăm, tovarăşe Voroşilov, pe ce avem mai sfânt şi pe familiile noastre, juram că n'am ştiut nimic despre trădare.. Ofiţerii ne-au minţit că regimentul lui Gaivoron ar fi trădat şi că, vezi doamne, ar fi trebuit să trecem de partea cealaltă a pârâului ca să ne batem cu trădătorii. Dar noi am făgăduit că vom mânui cinstit sabia şi aşa vom face cât vom mal fi în putere!

Un alt cazac mal tânăr grăi cam acelaşi lucru, numai că termină cu alte cuvinte :

— Jurăm să mergem înainte, pentruca să-i nimicim nu numai pe duşmani, dar şi pe acel patru sute de nemernici care -au pătat steagul nostru.

7

Biletul cifrat care fusese găsit la căpitanul Dmltrl Antonov ici Ţvetaev era adresat lui Bâoov şi-i fusese trimis în următoarele împrejurări: Straub continua să scrie regulat arti-. cole pentru ziarul anarhist ; articolele îi erau publicate cu plăcere ca şi până acum, dar, tot ca şi până acum, nu era admis pe lângă Mahno la. nicio altă- muncă mai importantă. Incdt-încet, prinse a-l frământa gândul că cineva, poate delà serviciul de .spionaj francez, voia să exploateze în limita posibilităţilor toate legăturile lui, să scape apoi de el şi la nevoie chiar să-l omoare.

I se părea că ajunsese în sfârşit la porţile gloriei, dar că dincolo de ele cineva se ţinea încleştat de clanţă, nelăsându-l să le deschidă. Faptul că el continua să fie gazetar, că era un fel de Ideolog cum nu dorise niciodată să fie, că lumea voia să-l tragă pe sfoară, — toate acestea îl supărau peste măsură. .11 enerva 'mai ales faptul că chelise mult din pricina necazurilor şi nenorocirilor, încât, dimineaţa, când se scula şi se ducea la lighian ca să se spele, îi era frică să-şi atingă părul. Când şi-l atingea, smocuri întregi îi rămâneau între degete. Afară de asta, ba ici, ba colo, în diferite părţi ale corpului, izbucneau abcese sângerii ; îi revenise râia. Toate laolaltă. Trebuia să •scape odată şi cât mai repede, de toate astea : şi de murdării vieţii şi de murdăria sufletească a Verei Niteolaevna, care ţi primea în fiecare dimineaţă cu aceea exclamaţie nervoasă ce i s’o fi părând probabil de bucurie: „Trăiască veselia! Când pisica nu-i acasă, joacă şoarecii pe masă !”

Acum-, 'toate discuţiile Verei Nicolaevna se reduceau la ciorapi, jartiere, *peignoir-e.* şi la cremă de migdale. Se tot speria în vis că praful de dinţi se alterase, iar peria de unghii se pierduse. Când se trezea noaptea, aprindea repede lumânarea şi se uita în oglinda care stătea pe o măsuţă, lângă pat.

— Ernst, vezi cum îmi lucesc ochii în.oglindă?

Altădată îşi admira poalele fustei de mătase, afirmând că aspectul corpului poate să câştige mult chiar şi delà cea mai simplă toaletă, mai ales dacă scoate în evidenţă talia. Vai, dacă ar putea să-şi pună voalul!

Strauib stătea culcat pe spate ceasuri întregi, uitându-'se la tavanul spoit, pe care capul Verei Nicoiaevna arunca o umbră ciudată, ca un plic mototolit. Gândea că totuşi, nu demult, putuse vorbi ou ea cum se vorbeşte cu un om în toată firea. Dar acum? Era desgustat şi plictisit. Vera Nicoiaevna credea, probabil, că el nu[1] mal e în stare să întreprindă nimic, că n'o mai poate ajuta. Ori, dimpotrivă, tocmai ea era aceea' care nu făcea nimic, cochetând doar cu cine se nimerea.

O singură bucurie avusese de curând : primise în acelaşi timp delà două servicii de spionaj leafa pe câteva luni, în dolari noi de hârtie. În perioada aceea de Inflaţie şi' de dezastru general, Strauib considera acest lucru ca o manifestare de eroism nu numai dini partea serviciilor de spionaj, dar şi din. partea ofiţerului care-i adüsese această simbrie. Straub strângea pachetul cu bani în mână şi mâna îi tremura nu.numai din recunoştinţă pentru oamenii care-l plăteau cu atâta dărnicie, ci şi din admiraţie pentru el însuşi. Trimisul nu-l mai întrebase pe Straub despre anarhism ; probabil că; după ce Armata de- cavalerie îl bătuse pe Mabno !a Pavlograd, ofiţerul nu atribuia mare importanţă acestei mişcări. Stăruise însă asupra unei plecări imediate la Jitomir.

Straub îi dădu Verei Nicoiaevna toţi banii ; nu fiindcă şi-ar fi închipuit că ea îi va păstra mai bine, ci fiindcă voia s'o convingă de însemnătatea planului misterios şi ispititor conceput de el, sau mai bine zis de cei care-l plătiseră. Mai târziu, cam peste o oră, Vera Nicoiaevna veni în camera lui, îl îmlbrăţişă şi-l sărută ou patimă, aşa cum nu-l mai sărutase demult.

— Asta-i pentru mine, pentru suferinţele mele! Iar asta-i pentru patrie, — murmură ea, sărutându-l din nou cu ăcee3ş£ însufleţire, l-ai făcut o mare bucurie bietei tale păsărici ciufulite.

Adăugă apoi îndată, dar pe un ton cu totul diferit :

•— Preoteasa are de vânzare rufărie de batist... Dar cine s'o spele aici? !

Gândul la întâlnirile pe care o să le aibă la Jitomir îl preocupa într'atât pe Straub, încât nu se putea gândi prea mult

'la Vera Nicolaevna. Părăsi ou mu,l"tă plăkrere orăşelul Guleal- 'Pole, privind amuzat la grădinile de vişini, la casele şi morile de vânt învăluite în umezeala primăverii, prin dreptul cărora "trecea brişcă. La amiază, când soarele încălzea mai tare, îşi ţinea faţa în bătaia razelor lui' şi se uita nedumerit la obloanele caselor închise imn cauza căldurii şi la praful pe care brişcă îl stârnea pe uliţa largă.

„Ca mâine vi!ne şi vara", se gândea el.

Jitomirul — înlconjurat de râpe lutoase şi pietroase, cu nişte fabrici parcă de buzunar care totuşi izbuteau să producă tutun, săpun şi cărămidă — îl bucură. După ce trecu prin faţa 1 arm aci ei ş,i a şcolii, brişcă se opri lângă biroul diligenţelor -care acum' nu mai avea curse pentru Ghiev şi Berdicev, de- -oarece se spunea' că drumul ar ii ifost tăiat de oamenii lui Budionnâi. Straub ifu primit de un olfiţer polonez înalt, cu mustăţi blonde şi pufoase. Acesta întinse mâna cât putu mal sus — mai târziu Straub înţelese că în Ifelul acesta obişnuia să-şi manifeste bucuria — şi se prezentă :

— ¡Căpitan ' de cavalerie Barnacki, sociolog şi cercetător de mistere. Iubesc cu patimă muzica. Dumneavoastră cântaţi ?

■— Cânt puţin, — minţi Straub ifără 6ă ştie de ce. Venit delà drum, îi era ¡foame şi somn, dar trebuia să întreţină o discuţie protocolară. — E frumos oraşul, domnule căpitan ?

— Din toate punctele de vedere, — răspunse zâmbind căpitanul. — Într'o vale există stânca lui Ceaţc'hl, cu peşteri în ■care, după toate probabilităţile, a locuit omul preistoric.' Poftiţi în casă. întinse din nou ¡mâna cât putu mai sus deasupra capului.

Straub trecu printr'o sală lungă, destul de împuţită şi întunecoasă, şi se apropie ¡de o uşă scundă ¡care răspândea un miros înnecăcios de vopsea. Din dosul uşii veneau glasuri vesele, dar în clipa când se auzi zăngănitul pintenilor căpitanului, vocile amuţiră şi cineva închise repede sertarul mesei. Câţiva civili stăteau în odaie în jurul unui bij-ou de mahon, de bună seamă ajuns acolo printr'o întâmplare. Pe mai mulţi dintre ei Straub îi cunoştea. îndeosebi îi atrase atenţia vestitul spion Valerio Farmiano, un bărbat gras şi frumos, cu mustăţi negre tăiate scurt şi cu nişte ochi neliniştiţi şi impertinenţi ca de armăsar de montă. Era'de fel italian, dar nu se ştie de ce trecea drept neamţ get-beget ; e adevărat că lucra la serviciul

H^rmati de spionaj aproape din clipa cândi ieşise dim scutece.. Alături de el stătea un bărbat mic cu[1] un cap nespus de mare,, colţuros şi galben, purtând 'haine albastru-î.nchis, bine călcate. Era colonelul Ganilovicz, fost spion austro-ungar de prima categorie care, după cum

se spunea, ar fi trecut acum în serviciul'Poloniei. În faţa lui sta un bărbat în vârstă, slab, mic de_ stat, cu faţa întunecată, aproape cărămizie şi cu părul des,' vopsit. Se uita sfios la ifrumosul germano-italian. Era IHa Pivco, care lucrase la Chiev încă sub Scoropadschi şi care, din- prostia lui, făcuse să se prăbuşească mai multe întreprinderi nespus de avantajoase.

Astfel, Straub vedea înaintea sa aproape pe toţi conducătorii mai de* şi.amă ai agenturii germane şi austriaco din Ucraina. Se mai aflau în odaie însă şi câteva figuri necunoscute. Printre ele, gândea Straub, trebue să fie şi acela care-l îndepărtase delà locul principal şi de onoare pentru , a cărui: cucerire eheltuise atâ'ta energie şi talent. Pe acest duşman necunoscut trebuia să-l afle numaidecât, pentruca la rândul său* la fel să-l îndepărteze.

Căpitanul Barnacki se aşeză la masă, îl Invită pe Straub alături de el şi votbi, ccborîndu-şi glasul de bariton :

— Domnilor, de fapt sunt novice în treburi de acest sol- Sunt soldat de front, numit provizoriu pentru tratative şi pentru aducerea Ja îndeplinire a unor acţiuni. Primesc toate împuternicirile delà...

— Delà...? — întrebă zâmbind bărbatul cel frumos, cm sprâncene negre.

— Delà comandamentul armatei a treia.

— Și personal delà domnul Pilsudscbi ?

— Şi personal delà mult" stimatul pan Pilsudschi, — confirmă Barnacki înclinând capul care începuse să-i chelească... — Iată miezul chestiunii...

îşi drese glasul. Nu-i făcea prea multă plăcere să stea de vorbă'cu nemţii. Ei ştiau doar că luptase împotriva lor pe frontul de Vest şi, după cum ,i se părea, prea priveau cu insistenţă:' medalia iluli franţuzească; pe de altă parte voia să execute cât mai bine ordinul lui Pilsudisehi. De aceea, îi era greu să găsească un ton potrivit pentru a se întreţine cu astfel de oameni.

— Iată miezul chestiunii. Voi fi sincer. Bolşevicii nu mar sunt aceiaşi luptători de odinioară împotriva lui Denichin...

După cum ştiţi, bolşevicii au ipus. mâna'pe centre de cereale şi de combustibil. Alfară de aceasta, şi-au redus cele şase fronturi la două. Acum, ei ar putea să-şi concentreze trupele în apus.

Într'adevăr, căpitanul Bamackl nu ştia să vorbească. îşi întindea şi îşi răsucea vârfurile mustăţilor, ca şi cum ar fi nădăjduit cu ajutorul lor să găsească vorbele cele mal alese. În lup'tă dusese puternic şi rezistent, dar aici se pierdea, şi din această cauză începu să se enerveze. Vrând să salveze situaţia, Straub interveni:

— În numele civilizaţiei, e necesar să li se opună rezistenţă.

— Tocmai I În numele civilizaţiei ! — exclamă Bamackl, sărind deodată în sus şi lîntimzând lui Straub mâna lui mare. — Tocmai în numele civilizaţiei e necesar să unim' nu numai forţele .federaţiei poîono-ucrainiene, ci şi acelea ale tuturor ţărilor civilizate.

— Chiar şi ale Germaniei ? întrebă bărbatul cu capul mare şi cu faţa galbenă şi osoasă.

Căpitanul Barnâcki -ridică mâna deasupra capului.

— Toa'te forţele. Toate. Mai ales în chestiunea pe care am fos't însărcinat s'o discut cu dumneavoastră. În privinţa asta, poloneizii .sunt naivi, pe când germanii care lucrează de atâta vreme printre ruşi...

— îmi daţi voie să pun o întrebare? — se auzi deodată un glas din colţul unde se aflau icoanele.

Toţi se uitară într'acolo. Acela care pusese întrebarea era un bătrân slab, albit de ani, cu barba lunigă- şi rară, faţa negricioasă, iar ochii mici şi întunecaţi. Purta haine ţărăneşti de pânză şi cizme scurte, unse. Se uita la faţa lui Barnacki cu mâna dusă streaşină la ochi, într'un gest slab şi bătrânesc. Se obişnuise, probabil, să facă pe omul slab şi vrednic de milă. Ridicându-se în picioare, făptura se arăta sgribulită, iar ochii aveau o expresie josnică, desnădăjduită şi totodată înfricoşată şi respingătoare. Straub se gândi nuimaldiecât: „El este. Acela care m'a doborît pe mine şi pe care acum trebue să-l dobor eu". Şi Straub aşteptă lacom întrebarea.

— întreabă, te rog, — Ifu de acord Barnacki.

— Direcţia principală a contraaoţiunilor va merge pe linia anarhismului sau a comunismului? — întrebă bătrânul.

Barnacki făcu o sforţare şi răspunse:

— Pe amândouă liniile. În general, vom arunca în aer diferite obiective I

— Prin urmare, consideraţi deopotrivă de primejdioase amândouă liniile, atât a anarhismului cât şi a comunismului ? — întrebă bătrânul zâmbind sarcastic.

— Pentru civilizaţie, da 1 — rosti Barnacki, de da'ta aceasta fără efor-turi deosebite.

— Şi pentru federaţia polono-uorainiană, căreia suntem chemaţi să-i dăm ajutor?

Barnacki clipi din oahi şi se aşeză. Se sprijini de masă cu cotul mâinii drepte, (îşi propti bărbia în palmă, apoi o retrase şi se sprijini iîn mâna stângă. Până la urmă, 6puse cu tărie în glas :

— Direcţia principală a contraacţiunllor va fi împotriva comuniştilor.

— Prin urmare, forţele principale ale agenturii vor fi îndreptate acolo?

— Am să vă spun la timp unde vor fi îndreptate, — conchise Barnacki supărat şi frecându-se la ochi ou atâta putere, de parcă ar fi vrut să împrăştie o ceaţă.

Lui Barnacki multe lucruri îi erau nelămurite, dar Straub înţelese că bătrânul cu părul alb îl biruise din nou. Tocmai de •aceea nu se mai aşezase, rămânând în picioare şi provocându1 parcă pe Straub la luptă. Straub tăcea. Consfătuirea i se părea acum din cale-aifară de stupidă. De ce-i adunaseră pe 'toţi ? În cazuri de felul acesta, cel mai bun lucru e să stea de vorbă între patru ochi. Ce-i ou discuţia asta despre anarhism şi comunism ? Dispreţuia anarhismul, dar ca om cinstit (nu se îndoise niciodată de acest lucru) era de părere că nu este raţional să oscilezi dintr’o parte într’alta. Acum, cu toate că în sinea lui dădea dreptate bătrânului, nu putea să treacă de partea acestuia. Iată de ce rosti cu un zâmbet viclean şi semnificativ :

— Deşi anarhismul şi comunismul sunt două sisteme opuse, serviciul de spionaj e unul singur.

— întocmai, întocmai! — exclamă Barnacki, fără să fi înţeles însă nimic din cuvintele lui Straub. — Domnilor, apelăm la ajutorul dumneavoastră. Eu personal, deşi am luptat împotriva dumneavoastră, sun't de părere că mai avem de trăit alături vreme îndelungată, milenii. Adică mă gândesc la Germania şi Polonia. Prin urmare, trebue să menţinem prietenia. Se poate ca, ¡în lupta 'împotriva unul duşman comun, să nu găsim o limbă comună ? Oferiţi-ne limba comună, oferiţi-ne ■experienţa dumneavoastră. Vă rog, domnilor, daţi-ne dovezi de prietenie. Am 6ă vă expun acum în ce constă programul nostru şi cum ar putea fi aplicată experienţa .dumneavoastră în cadrul acestui program.

8

Barnacki se arătă însă mal perspicace decât crezuse la început Straub. De ifaţă cu toată lumea se mărgini la asigurări generale de prietenie şi făcu chiar o aluzie, arătând că în chestiunea asta aliaţii

Francezi n'ar putea de loc sau, mai curând, ar ¡putea prea puţin să le ifie de ¡folos polonezilor.

Când rămaseră ¡însă între patru ocihi, trecu la acţiuni mai precise, propunându-i lui Straub să organizeze la Jltomir o şcoală specială de diversionişţi însărcinaţi cu acte de sabotaj.

— În condiţiile actuale şi date fiind dificultăţile de aprovizionare, — spune el, — trebue negreşit să provocăm la ruşi defectări de maşini şi conducte, incendieri de uzine şi depozite, aruncări în aer şi deteriorări de gări şi locomotive. În cazul că s'ar apropia Armata de cavalerie, deosebit de Important este să răspândim[1] epizootii.

— Avem destule obiective pentru acţiuni de diversiune, — replică Straub — dar cine le va înfăptui oare ?

— Oamenii dumitale.

¡Nevrând să recunoască faptul că cei mai mulţi dintre a- genţii săi ¡fuseseră prinşi şi executaţi, Straub răspunse evaziv :

— Am pierdut mulţi oameni datorită înfrângerilor suferite.

— O să-i înlocuim.

— Cu cine?

Barnacki se bătu peste buzunar. II luă pe Straub de braţ şi urmă, plimbându-se cu el prin odaie:

— Trebue să-i recrutăm. Am primit ¡însărcinarea de a recruta oameni cu ajutorul dumitale. Să recrutăm oameni noi şi să-i trimitem în spatele frontului inamic. Şi să trimitem cât de mulţi; cu miile...

— Cu miile!

— Da, cu miile ! — exclamă Barnacki, numărând aceste închipuite mii de oameni cu mişcări mărunte ale mâinii. Părea să spună În acelaşi timp că altminteri, el* nu şi-ar fi părăsit locul de pe front. — S'ar putea să trimitem zeci de mii de oameni în locurile cele mai ferite. Îi vom transforma în experţi militari, tehnicieni >şi aşa mai departe. Unii din ei vor deveni comunişti... — se corectă singur din politeţe faţă de interlocutorul său... — sau anarhişti. Văzând şi făcând. Pe scurt, în bârăcilé delà Jitomir se află cinci mii de prizonieri. Afară de asta, (în închisoarea delà Jitomir mai sunt închişi două mii de comandanţi şi activişti politici. Te rog să te gândeşti şi, dumneata în ce fel ai .putea să iprocedezi la recrutare. Părerea mea este că am .putea să luăm de acolo mulţi oameni pentru şcoala aceea specială de elemente diversioniste, .pentru a cărei conducere .forurile competente delà Berlin te recomandă tocmai pe dumneata. Cam ce crezi despre asta ?

11 privi drept în ochi. Strâulb era Obosit din cauza drumului ; se simţea însă şi mal Obosi't în urma şedinţei cu spionii. Ca să scape cât mai repede şi să poată uita vocea pătrunzătoare a lui Barnacki, aprobă cele spuse de el şi se retrase îndată în odaia ce-i fusese rezervată, bău un

pahar de apă cu zahăr şi se trânti în pat. Peste o jumătate de oră se sculă, mai bău'" apa şi se culcă dlin nou. În faţa ochilor săi apărea mereu figura bătrânului cărunt, cu ochii uscaţi şi neliniştiţi, cu pleoapele congestionate, şi de cum zărea în închipuire faţa asta, de îndată se isimlţea cuprins de senzaţia că cineva l-ar fi jefuit de tot avutul. Da, de fapt chiar aşa şi era I Fusese jefuit ! îşi aduse aminte că undeva pe lângă Harcov, cu doi ani în urmă îi înmânase comandantului de corp de armată un raport în care sublinia necesitatea de a se trimite un mare număr de spioni, cu, miile, în inima Partidului 'Comunist. Să se deschidă „rezervorul ou bacili”, scrisese el în rapoT't. Dar, crezând în atotputernicia tunului german, generalul îl luase în râs, fără să-şi fi dat măcar seama sau, în orice caz, dându-şi seama prea puţin despre marile foloase pe care le-ar fi adus’ acestui tun tocmai el care .descoperea obiectivele asupra cărora urma să-şi deschidă tirul. Doar bătrânelul acela prostuţ, însă viclean ca un animal care n’are nevoie de nimic — nici de dragoste, nid de glorie, nici de bani, nici de Toulon — bătrânelul care va muri peste un an sau .doi a elaborat totul şi i-a convins pe toţi, îrc timp ce Straub a stat la Mahno, aşteptând ca francezii să vină să-l îmbrăţişeze... Ptiu, ce scârbă !’Şt tocmai acestui bătrân i-a fost pesemne încredinţată misiunea de a afla când şi unde va începe o_ nouă mare ofensivă a Armatei de cavalerie care se apropia. Tocmai el va para loviturile ruşilor... Doamne, ce absurditate ! Şi cine mai e şi bătrânul ăsta ? De unde o fi ieşit ? De ce tocmai el trebue să anunţe ofensiva ruşilor ?

Straub nu dormi 'toată noaptea. Ba se gândea la Vera Nicolaevna — care-i ceruse să-i aducă o umbreluţă trandafirie, mănuşi asortate la culoare, săpun cu miros de mosc, parfum „Puer’lein” şi un borcănel de cremă roz — ba se certa cu bătrânelul care-l străfulgera cu ochişorii săi congestionaţi şi ţipa. cu glas piţigăiat ceva despre socialism şi mijloacele de luptă împotriva lui. Uneori 1 se Ivea deodată în .faţă Pilsudschi, aşa cum îl văzuse odată, demult la Przemepsl, împreună cu doctorul Iodco. După câte îşi aducea aminte, Pilsudschi îl tratase cu benedictină şi, pare-se făcuse glume proaste. Şi faptul că Pilsudschi, care fusese spion ca şi Strauib, ajunsese acum la putere >şi comanda chiar o armata, ar fi trebuit după părerea lui să convingă lumea de geniala capacitate de prevedere a luî Straub.

Se scula, sorbea din apa eu zahăr şi se culca din nou.

Dimineaţa veni Bamacki. Era bărbierit proaspăt şi ţinea În mână un coşuleţ nou-nouţ, plin şi acoperit cu mare grijă cu un strat gros de muşchi proaspăt, de un verde deschis. Imi'tând glasul piţigăit de babă, începu să cânte: .Alerge fata la ciuperci”, apoi îl luă pe Straub cu 6ine.

Îi arătă întâi şi'ntâi pe Nina Zavedova, povestindu-i pe drum drama el.

— În retragere, bolşevicii i-au împuşcat logodnicul, un ofiţer. Fie vorba între noi, — adăugă Barna'cki, — logodnicul ăsta a fost un mare nemernic. I-a făgăduit fetei că n'o să se atingă de ea, dar s'a a'tins atât de bine că şi acum fata are nevoie de tratament. — Barnacki izbucni în Tâs. — Şi totuşi, fata e plină de venin împotriva roşilor. Pe scurt, e de aoord. Ai o elevă,, şi încă tare drăguţă.

Într'adevăr, fata era foarte drăguţă şi veselă ; avea ochi luminoşi. îşi trecea mereu limba peste buze şi nu te puteai dumiri dacă era sau nu capabilă de răzbunare. Mai curând se putea presupune că în fundul sufletului ei clocoteşte o dragoste de aventură gratuită. Straub se uită la ¡buzele ei subţiri şi o întrebă :

— Vrei să-^i serveşti patria?

— Cum de nu ! — răspunse ea, ¡încreţindu-şi faţa fină şi rumenă, căreia căuta să-i dea o expresie hotărîtă. Este doar atât de interesant 1

— A-ţi servi ¡patria este un lucru serios şi plin de primejdii, replică S'traub, salutând cu mâna la cozorocul şepcii. Eu îţi strâng mâna în numele patriei.

Şi deşi nu se putea înţelege care era patria lui, s'au înduioşat totuşi nu numai ei amândoi dar şi Barnacki, care zornăi din pinteni işi-i întinse fetei coşuleţul plin cu mere sub stratul de muşchi verde. Fata scoase un ţipăt uşor de bucurie. Barnacki *o* apucă de mâini, i le strânse într'ale lui, le duse cu o mişcare plină de avânt la buze .şi le sărută de câteva ori. Faţa fetei se schimbă deodată. Încruntă din sprâncene, îl privi pe Barnacki cu o expresie oarecum dureroasă şi rugătoare, apoi\ ■îşi liberă mâna şi se îndepărtă.

„Pare să fie o femeiuşcă plină de caracter", gândi Straub, privind-o cu plăcere. începuse să simtă un interes viu pentru rolul lui de director.

După Nina Zavedova, vizitară pe doi 'tineri ofiţeri albi ; aceştia locuiau într'un subsol şi lucrau ca fochişti la uzina 'Danişevschi, prelucrătoare a minereului de fier delà Jitomir. De fapt, ofiţerii fuseseră demiflt recrutaţi şi aşteptau doar .să primească o însărcinare, aşa încât convorbirea cu ei îi păru lui Straub lipsită de interes. Altfel, tinerii se arătară a fi vioi şi isteţi.

Inspectară apoi focalul şcolii, care era situată în mijlocul ■unui maidan năpădit de buruieni. Instructorul — inginer specializat pentru aruncările în aer — le arătă multe lucruri extrem de interesante, printre care tuburi explosive făcute în formă de pâinişoare şi mine mici-.montate în roţi de căruţă sau samovare. Toate aceste maşini explozive imitau obiecte de uz casnic din casele ţărăneşti sau de prin târguri şi

păreau extrem de simple şi de modeste! Să luăm, de pildă, un ¡burlan de samovar : cotul acesta de tinichea, lumg cel mult de o jumătate de metru, era în stare de multă stricăciune! Inginerul se lăuda, în special, cu samovarul lui ,pe care puteai chiar să-l aprinzi.
să-l laşi să fiarbă o vreme (în clocot şi care. totuşi nu sărea în aer. La urmă le-a arătat sticluţele cu bacterii aduse din Germania.

— Sunt cavalerist, — mărturisi Barnacki — dar nu mă pot abţine să spun că mi-e scârbă să mă uit la asemenea porcărie-

— E greu să-ţi păstrezi manierele elegante şi la război, îi replică Straub.

Îi însoţea ifostul dfiţer rus Ţve'taev, îmbrăcat acum în haine ţărăneşti şi cu căciulă ; îşi lăsase barbă; ipărea prost şi tăcut din fire. Mâinile lui mari' erau crăpate, mirosind a pământ şi bălegar. încercă să-l[1] convingă pe Barnacki că diversioniştii trebuesc instruiţi unul câte unul, nu laolaltă. Dar lui Barnacki nu-i ardea de discuţii. În cele din urmă îşi aminti:

— Suntem aşteptaţi.

La închisoare se văzu că problema recrutării oamenilor nu era chiar a'tât de uşoară şi de simplă cum crezuse Barnacki. închisoarea era a'tât' de ticsită., încât nu găseai nicio celulă în care să poţi sta de vorbă cu deţinuţii. De aceea hotărîră să viziteze mai întâi închisoarea şi să aleagă .deţinuţii cu care urmau să stea de vorbă.

În condiţii normale, închisoarea era calculată pentru trei- patru sute de oameni; după cele mai modeste calcule se aflau închişi, însă, cel puţin două mii cinci sute de oameni. Deţinuţii mai primejdloşi erau închişi în celule. S'tăteau culcaţi, strânşi unul lângă altul, câte doi şi trei într'un pat, ocupând şi tot spaţiul de pe jos. Ostaşii roşii şi ţăşmii, legaţi cu funii sau ferecaţi în lanţuri, zăceau pe paie sub cerul liber, umplând toate curtea închisorii. Mirosea a trupuri omeneşti nespălate. În aer stăpânea o duhoare pătrunzătoare şi desgus'tătoare, care-ţi dădea ameţeli.

— E cam .greu să te mişti pe-aicl, — se adresă Straub directorului închisorii, care-l însoţea.

— Da'ce au nevoie să se plimbe? S'au plimbat el destul. Acum mai au un ultim drum de făcut... Dar nu-s ei prea grăbiţi să-l facă.

9

Prin închisoare se svonlse că a venit în inspecţie o comisie Importantă. Din cauza hainelor sale pe jumătate civile, Straub

fusese luat drept şelful acestei comisii. „.iMinunat”, se gândi el. Făcându-şi cu greu loc dealungul coridorului pilin de bolnavi care gemeau întinşi pe podele, el 6e oprea în pragul uşilor, examinând încăperile întunecoase şi urât mirositoare. Fiindu-i teamă să nu sé contamineze de tifos, Straulb se grăbea şi aceasta făcea să jpară mai verosimilă întrebarea lui pripită ;

— Aveţi ceva de reclamat?

Pe cei care vorbeau cu îndrăzneală sau se plângeau, îi asculta în silă, repetându-le formula stabilită dinainte cu directorul închisorii : „¿Daiţi o declaraţie scrisă”. Însă celor care se ploconeau sau în ochii cărora observa o cât de mică licărire de teamă, le cerea să-şi spună numele.' În felul acesta alese miulţi, cam vreo sută de oameni. Până luaTă dejunul în locuinţa directorului închisorii, oamenii înscrişi pe listă fură duşi în oraş sub diferite motive. Îi duceau în grupuri mici, câte cinci- şapte oameni, aşa! că delà ferestrele, locuinţei directorului. 6e vedea cum’ trec mereu. . , .

„Care va ifi mai potrivit ? Care va fi mai curajos ?” se Întreba Straub, privind acele siluete încovoiate care călcau timid, bolnăvicios, desobişnuite parcă să mai umble.

Directorul închisorii,’ un polonez veşnic agitat care strănuta mereu, în timp ce-i trata pe oaspeţi cu cafea, se’ntoarse către Barnaoki:

— Aşa nu se poa'te, pane Barnaoki ! Dumneata însuşi faci parte din ’„Şleahta morţii” şi ştii că războiul cere sacrificii. Aştia însă pot contamina de tifos toată armata poloneză. Oare asta aşteaptă delà noi Polonia?

Pe când se înapoia la cancelaria căpitanului, ajunseră din urmă un grup de deţinuţi. Auzind huruitul trăsurii, deţinuţii tresăriră, fără. să-şi clintească însă capetele din pământ. Numai când soldaţii începură să-i îmbrâncească în coaste cu paturile armelor, se dădură la o parte (împletieindu-se.

Primul cu care vorbi fu un flăcău mărunt, cu ochii cenuşii duşi în fundul capului, cu gură mare şi îngustă şi bolnav probabil de oftică. Fusese furier la comisariatul militar din Jitomir.

— Membru de Partid ? — îl întrebă Straub. .

— Membru de Partid — confirmă- el cu voce subţire şi slabă, vădit intimidat şi tremurând probabil de teama să nu se intimideze şi mai tare.

— Vrei sărţi răscumperi vina?.

m

— Dar n'am nici'o vină... — şi dădu din umeri nedumerit. Cămaşa îi era ruptă la subţioară, iar prin despicătură se vedea trupul jegos, ciupit de insecte.

Barnacki îi explică flăcăului, pe scurt şi cât putu mai lămurit, ge voiau ei de la .dânsul. În primul rând să înveţe să urrible cu explozibilele, după care va fi trecut peste linia frontului unde va fi din nou membru de Partid. Când va primi ordin, la momentul staibilit, va trebui să arunce ,în aer obiectivul fixat. Numai atât! Flăcăul îl lăsă pe Barnacki să sfârşească. Apoi, oftând şi d'ând din mâini a neputinţă, murmură :

— Asta nu se poate, oetăţene!

— De ce ?

— Nu-mi stă în caracter.

— 0 să-ţi mai întărim[1] noi caracterul.

Flăcăul lişi iframântă fruntea, căutând parcă în gând o ieşire dar, ne|găs:nd-o, tăcu. Straulb se uita la bărbia lui osoasă, ascuţită şi ieşită în afară, convins că flăcăul ar deveni un diversionist destul de bun, dacă ar fi instruit cum trebue. Flăcăul scuipă, şterse cu piciorul desculţ saliva în care se vedeau clar firişoare de sânge şi repetă cu sfială:

’ — Asta nu se poate.

— Ai familie ?

— Am pe mama şi două surori. Nu sunt însurat — adăugă el. — Fetele nu prea îmi dau ghes, iar pe mine nu mă lasă răsuflarea să alerg după ele.

— Dacă refuzi, nu numai că vei fi executat, dar şi familia ta va fi în primejdie, — îl ameninţă Barnacki.

Pe obrajii flăcăului se iviră .două pete roşii. Ele creşteau trep'tat, urcând spre umerii obrajilor. Scuipă din nou şi zise :

— iNu pot, în ruptul capului. .Doar am jurat. — Şi întin- zând o mână palidă, numai pielea pe oase, adăugă.: — Nu vă omorîţi cu firea, cetăţene, şi n.u căutaţi să mă convingeţi. Ce să faci dacă nu se poate?

(Barnacki bătu cu creionul în masă. Dând cu grijă laoparie draperia verde cu ciucuri, apăru din camera alăturată un jandarm voinic. 'Clipea mereu din ocihi şi-şi ţuguia buzele. Barnacki îi dădu ordin să-l scoată afară pe deţinut şi să aducă altul.

Următorul, un ţăran îmbrăcat în'tr'o.haină boţită, din postav de casă, intră păşind[1] rar şi privind cu neîncredere în jur. Fusese preşedinte al comitetului executiv sătesc într'o comună din apropierea Jitomirului şi în t albe lele serviciului de contraspionaj era trecut comunist, cu toate că el nega asta. În clipa aceea îl frământa probabil gândul dacă va ifi înţeles de cei ce-l interogau, deoarece la ultimul

interogatoriu nu fusese înţeles. II mai îngrijora şi faptul că nu avea cu ce sărşi pieptene părul, socotind că în faţa autorităţilor e musai să se prezinte mai îngrijit. Era un om gospodar şi acceptase postul de preşedinte numai în speranţa că va căpăta o bucată de pământ mai bună şi va putea ara pământul cu o maşină dintr'acelea pe care le văzuse în Germania, unde fusese prizonier şi de unde fugise de dorul familiei şi al pământului. În închisoare aflase că polonezii le restitue moşierilor pământul şi că în acest scop lucrează nişte comisii. Iar acum, gândimdu-se la interogatoriul care-l aştepta, spera să afle ceva despre activitatea acestor comisii. Ar fi vrut să aifle în special ce parte de recoltă i se cuvine de pe ogorul pe care-l arase.

El ascultă cu atenţie întrebarea lui Barnacki, dar nepri- cepând nimic îşi întoarse faţa către Strauib. Capul osos acoperit cu păr rar al lui Straub îi inspira. încredere şi el cugetă ; ,,Trebue să fie avocat şi încă unul deştept; uite ce drept se ţine şi cu câtă atenţie .ascultă". În cele din urmă, spuse:

— iN'arn pus pe nimeni să-mi muncească ogorul cu. sila. M'am purtat cu dreptate. N'am arat decât cu familia mea. Pământul ne este frământat cu sudoare şi din munca noastră nu vrem să dăm' nimic moşierului. — Apoi truifaş şi, agresiv, privi în jur, aşteptând parcă să vină cineva[1] ca să înceapă tocmeala.

— E vorba tot de pământ, însă cu totul în ait chip ! — i se adresă Straub. — Ştii carte?

— iDacă-i nevoie şi iscălesc! — rosti ţăranul.

Dar dându-şi seama că nici de astădată ,nu este înţeles,- îi repetă lui Straub că-şi semănase ogorul cu ,grâu cumpărat de el. îşi vânduse şi ultimele sdrenţe din casă, îşi[1] lăsase, nevasta într'o singură fustă. Până şi salteaua şi încă două perne moştenite de la bunici le[1] jertfise ca să capete grâu.

' — Mi-a rămas casa goală, jar acum! moşierul vrea să-ml ia pământul...

Şi strângând pumnul, adăugă politicos pentru a nu-i supăra pe boieri : .. -O

— Odată pământul luat, nu se poate da înapoi.

Atunci, încercând să se apropie de gândurile ţăranului, Straub lîi zise :

— Pământul acesta o să-l poţi păstra pentru totdeauna.

— Cum asta? — întrebă ţăranul, privinidu-l bănuitor pe Strauib.

— Poţi să-l câştigi.

— Eh !... De când mă ştiu pe lume tot muncesc, dar praful şi pulberea s'a ales din munca noastră 1... — se strâmbă ţăranul în'tr'un

fel de zâmbet.

— Ai ifost la pionieri ?

— Pe frontul nemţesc ? Am fost. Am şi crucea „St. Gheorghe”, iar pentru fuga din lagăr am mai căpătat o medalie, — zise el umlflându-se în pene.

— Uite, ■şi acum ai să te apuci de aceeaşi treabă, numai că te .vom instrui puţin. — Şi Straub îi explică ţăranului cât timp va trebui să înveţe, ce leafă va primi şi ce i se va cere în schimb.

Mutându-şi greutatea corpului de pe un picior pe altul, ţăranul privi draperia care se legăna uşor din pricina mişcărilor corpului său.

— Care vasăzică peste opt luni, o să-mi pot răscumpăra pământul ?

— Şi mai curând, dacă te evidenţieri.

— Cum să mă evidenţiez ?

— Dacă de pildă ai să arunci în aer vreo fabrică sau vreun pod. Pentru asta ai să primeşti un premiu special.

— Straşnic, — exclamă ţăranul, lovlndiu-se cu palmele peste şolduri. — Straşnic câştig, n’am ce zice. Păi, chiar dacă rri’ar face primar, şi tot n’aş câştiga atâta.

— Nici vorbă! — interveni Bamacki, bucurându-se de însufleţirea ţăranului.

— Straşnic, zău aşa. — Ţăranul se gândi o clipă, apoi adăugă : — Şi muierii o să-i pară bine. Am intrat în închisoare ţăran şi ies boier. Ei, halal de-aşa viaţă!.

Dar deodată faţa i se împietri. Aruncă o privire bănuitoare celor delà masă şi, luând poziţia de drepţi, spuse scurt, ifiili- tăreşte :

— Halal viaţă !

— Prin urmare te învoieşti ? — întrebă Straub.

Ţăranul îşi miji ochii, apoi rânji şi întrebă : :■ ! *i*

— Ce să mă’nvoiesc?

— Şă’nveţi.

— Să’nvăţ cum să-mi vând ţara leşilor? — Şi îşi clătină capul în semn de refuz. — Cu asta nu mă învoiesc.

— Dar până mai adineaori te-ai bucurat, prostule ! — îi strigă Straulb.

— Am luat-o drept glumă. De-aia suntem noi ţărani, adică proşti. Până vezi despre oe e vorba, până înţelegi... Da’, ca să spun drept, să ne vindem patria, asta nu putem s’o facem.

— Dar să muriţi, asta o puteţi face ? — întrebă Barnacki bufnind de enervare.

— Există pentru toţi un dumnezeu, măria voastră. Daco fi să

murim, murim ; dar nici pământul nostru , şi nici patria, slavă ţie, doamne — şi ţăranul îşi ¡făcu semnul crucii — nu ie mai dăm pe mâinile boierilor. — Doar armele-s în mâinile noastre.

— Unde sunt armele? Ia arată-le.

Ţăranul făcu ochii mici şi ¡grăi :

— La ce să ţi le mai arăt, la. ce să mai mă laud ? Doar vezi şi dumneata!

Barnacki bătu cu creionul iîn masă. Ţăranul fu scos afară. Probabil jenat, Barnacki mâzgălea cu creionul nişte desene pe hârtie. ¡Celui de al treilea deţinut, un om în vârstă, muncitor delà cariera[1] de piatră, caTe cioplea acolo lespezi pentru scări, nu-i mai puse întrebări, lăsând interogatoriul în 6eamia lui Straub. Interogatoriul muncitorului durâ foarte puţin. Când Straub îi povesti ca şi celorlalţi despre ce este vorba şi-i explică ce i se cere, muncitorul îngălbeni şi, şchiopătând (în timpul arestării îşi scrântise piciorul), se apropie de Straub:

— Ticăloşi ce sunteţi ! Câinilor I — adăugă el cu vocea tare, nerăbdător, parcă i-ar fi fost teamă că nu va fi înţeles.

Ferestrele cancelariei dădeau spre curte. Câteva tufe de iasomie de lângă gard miroseau aşa de puternic încât, străbătând /curtea, parfumul lor inunda camera. Straub se sculă şi închise fereastra. Când se înapoie delà fereastră, fu introdus al patrulea deţinut.

Până la căderea nopţii, din o sută. de interogaţi n'au putut înscrie la şcoală decât trei oameni ; dar şi aceştia (după cum gândea Straub) prelfăcându-se că primesc, speriaţi fiind de înjurăturile lui Barnacki ; de fapt, însă, erau ¡hotărîţi ca la prî- ma ocazie să fugă din şcoală. Strauib se simţea obosit, istovit, îşi amintea cu enervare de vizita făcută la închisoare, iar gândul, care-l preocupase în timpul vizitei, că aceste şapte mii de oameni slăbiţi şi chinuiţi vor trece repede de partea lui şi o să-i fie ifoarte devotaţi, îl atribuia, acum lui Barnaoki. Gesturile largi ale lui Barnacki şi mirosul acru ce-i ieşea din gură îl în- furiau deasemenea.

Când fu scos afară şi ultimul deţinut, Barnacki îl privi tăcut pe Strauib, ridicând din sprâncene în semn de mirare. Straub mormăi supărat:

— .Desigur. 'Nu se mai pot întoarce printre ceilalţi. Le-ar. spune...

Barnacki scuipă lîn batistă, cu o deosebită voluptate, 6 flegmă greţoasă şi vâscoasă...

— Fără îndoială că le vor spune.

Chemă jandarmul şi începu să-i dea explicaţii amănunţite de felul cum va trebui să-i omoare pe deţinuţi. Vorbea mâzgălind hârtia cu

creionul. Iar jandarmul, un subofiţer din acelaşi regiment cu Barnacki, regimentul „Şleahta morţii”, îl asculta atent, ou trupul uşor înclinat înainte. Barnacki îl povăţui să închidă poarta şi sa instaleze o patrulă pe stradă., care să răspândească mulţimea în caz că s’ar aduna. Ar fi mai bine însă, pentru a nu alarma mulţimea, ca deţinuţii să fie străpunşi cu baionetele. În acest fel împuşcăturile n’ar nelinişti populaţia şi îi demonstră cum trebue să înfigă baioneta. Faţa îi strălucea, iar ochii căpătară lumini violente. Barnacki mângâia umărul subofiţerului ; se vedea căi îi face o plăcere sălbatică faptul ca are puterea să omoare atâţia oameni. Îi dădu. să înţeleagă că e destul să vrea el, oa întreaga închisoare să fie trecută prin foc şi sahie.

Subofiţerul ascultă ordinul în tăcere, îşi şterse gura cu podul palmei şi ieşi. Peste un sifert.de oră, 'toţi deţinuţii, cu căluşuri în gură şi ochii acoperiţi, cu mâinile strâns legate la spate, fură înşiraţi pe două rânduri diealungul curţii : un capăt al rândului ajungea până la tufa de iasomie înflorită, iar celălalt se termina lângă peronul cancelariei, alături de un strat de pământ negru din care răsăreau lalele târzii, de toamnă.

Subofiţerul dădu 6 comandă scurtă în limba polonă şi o sută de soldaţi voinici cu fireturi galbene pe piept, ridicară armele în tăcere. Deoarece n’aveau cum să-şi ia vânt, făcură o săritură pe loc şi iînfipseră ibaionetele ohiar înitre omoplaţi-, unde din cauza mâinilor strâns legate la spate se forma o cută de cămaşă. Deţinuţii se prăbuşiră. Feţele soldaţilor erau roşii, pline de sudoare. Unora din deţinuiţi le căzuseră legăturile de pe odhi, altora căluşurile din gură. Sbătându-se ca nişte peşti şi gemând, se târau spre poartă, de parcă şi-ar 'fi piitu't afla acolo salvarea. Pe cei ieşiţi din rând, subofiţerul îi lovea în cap cu patul[1] armei.

Straub stătu la 'fereastră până la sosirea căruţelor. Aceiaşi' soldaţi oare îi înijunghiaseră pe deţinuţi, (începură să încarce cadavrele, unul dulpă altul. Boii stăteau nemişcaţi, doar jugurile scârţâiau din când în când. Se umplură astfel cinci căruţe mari. Două din ele se întoarseră repede — ceea ce însemna că groapa era pe undeva pe aproape, pe vreun maidan de lângă cancelarie.

Căruţele aduseră nisip pe care soldaţii începură să-l presare prin curte, servindu-se de nişte lopeţi înguste, de fier. Atunci Straub mormăi:

— Cred că următorii vor ti mai înţelegători.

Se servi masa. Stând pe jumătate culcat şi lăsându-şi capul pe perna trandafirie a divanului, căpitanul îi povesti lui Straub o anecdotă despre cântăreţele venite la Chiev după cucerirea[1] oraşului. Îi mai

povesti respectos, cu un zâmbet *zbs*a ghicit în colţul ochilor, câteva anecdote despre Pilsudschi. La urmă întrebă

— N'ar ifi mai bine dacă am completa şcoala cu ofiţeri ?

Straub se plimba agitat prin casă. Auzind întrebarea lui Barnacki, se opri un moment, se încruntă ca sub Izbucnirea unei dureri ascunse, apoi îşi continuă plimbarea. Se convinse că ar fi timpul să-i trimită lui Bâcov un mesaj cilfrat, pentru a-l pregăti de sosirea diversioniştilor, dar mai ales pen'tru a-i comunica planul de atac al cavaleriei. Strau'b spera să-l doboare până la urmă pe acel bătrânel plictisitor. Mângâindu-şi bărbia, îşi muncea creierii cu înverşunare: „Pe cine să trimit la' Bâoov?"

— 'Ge-ar fi oare să-l trimit pe "JVetaev ? — întrebă el.

— Care Ţvetaev ?

— Cel care mergea cu felinarul în urma noastră. Crezi că putem avea încredere în el şi să-î dăm o însărcinare?

—. A moi fost trimis adeseori. E omul nostru... — recunoscu Barnacki, turnându-şi un păihăruţ de? rachiu. — Desigur că da... A mai făicut treaba asta de multe ori...

În campanii, el nu obişnuia să 'bea niciodată, afară de păhăruţul de rachiu dinainte de masă şi deaoeea îl bea întotdeauna cu o satisfacţie copilărească.

A doua zi, în închisoarea din Jitomir se răspândi ştirea despre crimele săvârşite de serviciul de contraspionaj şi de căpitanul Barnaaki. Peste o zi evadară câţiva deţinuţi, iar în ziua următoare, cu prilejul unui transport, evadară din tren peste alţi cincizeci de oameni.

Straub se temea că atât evadarea cât şi crima vor fi folosite de duşmanii lui, fnai ales de bătrânelul' cărunt. Deaceea. se folosi de căpitanul Dmitrie Ţvetaev pe care-l trimise la Bâcov cu un mesaj cifrat, rugându-l pe acesta din urmă să-i ajute. După toate probabilităţile, Bâcov trebuia să fie pe undeva lângă Chiev. În ce va consta ajutorul, Ţvetaev urma să-i comunice personal. Dar, după cum am văzut, Ţvetaev n'a reuşit să transmită nici mesajul cifrat, nici rugămintea lui Sjtr.aub.

10

— Nouă ne trebuesc comandanţi buni >în armată. Ostaşii noştri sunt isteţi. Dar dacă văd că au un comandant slab, încep să gândească altfel de cum gândeşte comandantul şi atunci vor să treacă la partizani. Ceea ce s'a şi întâmplat! — spuse- Parhomenco, ieşind în poiana ■

acoperită de umbrele lungi şi parcă ceruite ale stejarilor.

Rubinstein mergea călare alături de el, ascultându-l cu atenţie.

— Nici nu-i de mirare, — vorbi comisarul. — Cine se duce la război ca să moară ?

— Întocmai. Asta ë limpede. Orice soldat vrea victorie şi glorie. După cum. e şi mai limpede că soldatul nostru doreşte această victorie de o sută de ori mai fierbinte. Socotesc că o armată, chiar de ar fi cea mai puternică din lume, dacă nu crede în victorie, începe să se păzească şi să ocolească primejdiile. Şi atunci s'a sfârşit cu[1] ea.

Se apropie un curier călare. întinse un ordin delà Consiliul Militar revoluţionar al Armatei -de cavalerie. „La 1 Iunie, suna categoric ordinul, Armata de cavalerie trefbue să cucerească de la polonezii alibi regiunea dintre gara Cazatln şi **BeT-** dicev. Armata lui Pilsudschi care se găseşte la Chiev trebue nu numai izolată de spatele frontului şi de aprovizionare, dar şi nimicită. -Spărtura va fi făcută de divizia a paisprezecea, de sub comanda lui A. Parhomenco, şi de a pa'tra, de sub comanda lui O. Gorodovicov".

— Ai fost vreodată la Berdicev, Veniamin Abramovici ? — întrebă Parhomenco, obişnuit- să se adreseze lui Ruibinstein pentru toate informaţiile.

Descăleeară cu toţii ca să-şi aiprindă câte o ţigară. Vântul mişca încet ramurile din vârful copacilor care scuturau pe iarba bogată şi pe resturile unui fdc de tabără picături mari din ploaia căzută de cu noapte. Ramurile de jos mai. sclipeau încă de umezeală. Caii scuturau din cap, făcând[1] frânele să zornăie abia auzit.

— Berdicev e „uni oraş boieresc", — începu Rubinsteîn fără să se grăbească. — Aparţine câtorva magnaţi care dau pământul în arendă; ei fixează preţurile, ei dau afară pe chiriaşi şi când poftesc chiar pe proprietari, ei pun biruri ipe toate mărfurile şi produsele: şi pentru -tăierea vitelor şi pentru un pud de var şi pentru[1];nunţi şi pentru pantofi rupţi ce se vând în piaţă şi pentru 'turtă dulce. Nu mă îndoesc că unii din aceşti magnaţi s'au întors împreună cu' polonezii şi îşi strâng acum „cenzul". -Poate că în clipa asta se plimbă în -piaţa din faţa soborului, ori prin faţa foişorului de ifoc, a bisericii catolice şi a celor câteva clădiri de piatră vopsite în roşu[1], verde şi albastru.

Comandanţii tăceau. îşi închipuiau centrul oraşului, cocoţat pe o înălţime şi strălucind în culori variate. De acolo, infecţiile şi duhoarea se scurg jos, în mahalaua cu străzi de doi metri lăţime, inundată de mirosurile putrede r-[r]e râului Gni- lopea-d, plină cu bordee iîn care n'ai să afli dect.î o masă, o bancă şi ceva sdrenţe prin colţuri. Oraş murdar, îngust şi urât; ar trebui reconstruit în întregime: oamenii ar trăi mai

curat, mai vesel şi mai uşor fără adunătura aceea de magnaţi.

Parhoimenoo se apropie de cal.

— V'aţi odihnit ? Haidem. Să terminăm inspecţia şi măcar în noaptea asta să dormim vreo două ore. S'ar putea ca până mâine dimineaţă să nu mai plouă. Pentru atac ploaia nu e bună, dar nici avioanelor poloneze nu le-o fi mai la îndemână ; altfel, demult ar fi descoperit aviatorii până unde ne-am strecurat.

— Ostaşii au şi primit muniţia, — raportă Lamâcev mulţumit de sine, dându-şi capul creţ pe spate. Grija lui era să nu aibă nimeni prilej'să-l critice, necritîcându-i-se astfel nici serviciul de aprovizionare.

Dar comandanţii n'apucară bine să încalece, şi din pădure se iviră deodată câţiva fugari, veniţi de dincolo, delà polonezii alibi.

— Ţărani sau prizonieri de răziboi ? — întreibă Parbomenco apropiindu-se de ei.

— Am fugit din închisoarea delà Jitomir, tovarăşe comandant.

Comandanţii, comisarii, curierii şi soldaţii ascultau încrâncenaţi povestirile fulgarilor. Multe sdrenfe şi mult armar vor mai fi cunoscut ei în viaţă. — dar mai multe decât acele sdremţe vărgate de doc, stropite cu sângele celor ucişi, purtând urmele murdare a'.e cizmelor boiereşti mai mult decât acei .ochi stinşi, ca de alamă, pierduţi în fundhl capului — miciunele nu mărturiseau atâtea chinuri care se cereau numaidecât răzbunate.

Unul slab, înalt şi blond strigă deodată:

— Au" vrut să ne trimită în spatele frontului. Ne-au încărcat în vagoane de vite şi ne-au biciuit oa pe-o turmă care nu înţelege unde e uşa. Apoi au pus lacăte. Ei, şi atunci ne-'ajn sfătuit între noi... '

întinse o mână bandajată stângaci într'o cârpă murdară, desvăluinid parcă toate nenorocirea despre care se vorbiseră atunci. Vecinul lui, un spătos cu faţa brăzdată de cute adânci de suferinţă, continuă :

— Am hotărît că e timpul ca prizonierii să fugă ! — şi omul oftă trăgând în nările lărgite mirosul câmpurilor dragi şi al armatei de prinprejur.

— Am botărlît să fugim, — confirmă blondul, ridicând mâna .din nou. — Am rupt scândurile din podeaua vagonului, tovarăşi, şi în timpul mersului ne-am dat drumul printre roţi. Să scăpăm pentru totdeauna de închisoare şi să ducem războiul înainte. '

Mullţi se loviseră grav în timpul evadării. De pildă, blon- dul îşi fracturase degetele delà o mână. Atunci prietenul său, acela'cu nările largi, i le-a retezat cu o frântură de coasă.

Terminând să povestească desipre fuga lor, cel cu părul blond declară în numele tuturor că vor să intre voluntari în Armata de cavalerie.

— iN'avem cai deaiuns, (băieţi ! — le spuse Parhomenco mişcat. — Va treibui să aşteptaţi până vom lua cai .delà polonezi. Dar tu, bandialjatule, cum te-o fi chemând, ar cam trebui să te duci la spital.

Blondul nu vroia să creadă că nu se găseşte o şea pentru el, pentru năzuinţele lui :

— ¡Dar stânga mi-e întreagă, tovarăşe comandant. O să spintec la „pani” şi cu stânga. Pe mine mă chiamă Sneighirev. Şi vă pot arăta dintr'ai dumneavoastră mulţi comunişti care mă cunosc şi garantează pentru mine.

■Un sanitar se apropie de Sneghirev, care se aşează pe pământul umed şi moale. În timp ce sanitarul îi iban'daja mâna, fără să ia în seamă durerea, el încercă să-l convingă pe Par- homenco să-i dea un cal. Rubinstein întrebă care dintre cei fugiţi ar putea vorba la nn meeting.

— Tovarăşii care ştiu să vorbească vor fi trimişi chiar astăzi la unităţi, pentru a povesti ce se petrece fa polonezii albi în spatele frontului, şi pentru ce este necesar ca aceştia să fie sdrolhiţi cât mai repede. Iar acei care nu pot vorbi în faţa mulţimii să se ducă la .redacţia ziarului „Cavaleristul roşu” şi să povestească acolo ce au văzut, ce au suferit şi cum în curtea închisorii din Jitomir prizonierii înfometaţi mănâncă iarbă.

10 .

Pentru a executa ordinul Consiliului Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie, Parhomenco începu pregătirile de străpungere. Dar ploile torenţiale desfundaseră neînchipuit de mult drumurile. Cinci paşi dac'aveai de făcut, alunecai şi te împleticeai, gata să cazi cu nasul în nămol. Ori te afundai atât de mult fără să-ţi mai poţi Scoate picioarele — încât dracu' ştia cum să mai mergi. Pământul părea uns cu ulei.

Câţiva os'tâşi traversau piaţa în pas .de paradă. îmbrăcămintea lor, dealtifel (îngrijită, purta uTmele sărăciei, proprie acelor vremuri. Văzându-l pe comandantul diviziei stând lângă tunuri, ei îşi bombară piepturile, şi aşa destul de bombate, îşi încruntară sprâncenele brune-decolora te, şi aşa destul de încruntate, şi ridicare ochii, gata parcă să-l ţintească pe inamic drep't îh faţă.

— Tare ¡mândru popor 1 — exclamă Par Home nco, privin- du-i. — E timpul să ordon .încălecarea”. Mi se pare că Goro- dovicov are nevoie de noi.

Negura deasă, violetă, a zorilor mai învăluia crângurile şi câmpiile, când infanteria poloneză porni târiîş în întâmpinarea diviziei lui Oca Gorodovicov. În acelaşi timp, cavaleriştii generalului Kornicki străbăteau pădurile, ca să iasă înaintea ace- leeaşi divizii.

’Soarele apăru aidoma unui felinar cu geamurile îngheţate. La lumina lui palidă, se putea distinge infanteria numeroasă a polonezilor care înainta pe marginea câmpiei. Câmpul desfăşurat în ifaţa lui Gorodovicov, comandantul diviziei a patra, era lung, mlăştinos şi plin de bulgări. Pentru a opri înaintarea infanteriei poloneze, comandantul diviziei trimise împotriva ei două din brigăzile sale, păstrânduşi-o pe cea de-a treia ca rezervă.

Îndată ce brigăzile trimise înaintea infanteriei poloneze se pierdură în depărtare, sosi la Gorodovicov un călăreţ rănit. El raportă că generalul Kornicki măturase din cale patrulele noastre de recunoaştere şi gonea acum în spre noi în fruntea cavaleriei sale. Şi’ntr’adevăr, din postul său de observaţie, comandantul diviziei a patra putu să distingă prin binoclu nişte călăreţi care se apropiau.

Brigada întâia răimlasă în rezervă luă poziţie pentru a întâmpina atacul lui Kornicki. Gorodovicov îi scrise în grabă lui Parhomenco. „Situaţia mea e gravă. Vino cu divizia în sectorul meu. O să-i batem împreună”.

Curierul goni spre Parhamenco şi nici nu dispăru deabi- nelea în zare, când comandantul diviziei a patra văizu cu uimire că divizia generalului Kornicki îşi schimbă direcţia, îndreptân- du-se cu tot efectivul spre apus, adică dincolo de păduricea unde galopau cele două brigăzi ale sale, cărora li se ordonase să înfrunte infanteria. Inima comandantului încetă să mai bată.
îşi întoarse privirea îndărăt. Drumul se întindea pustiiu. Doar secara înaltă se oglindea în băltoacele de noroi. Iar Parho- menco nu venea.

„Generalul Kornlcki se va acoperi acum de glorie, gândea Gorodovicov cuprins de un tremur nervos, pe când eu mă voi faice de râs, deoarece KomiCki va lovi acum în spatele celor două brigăzi ale mele. Ce i-o îi aipucat ? Doar n’or 'fi noi, născuţi, de nu se îngrijesc de viaţă ?”...

Mai privi^ odată înapoi. De astădată văzu un cal mare şi negru galopând în direcţia lui, străbătând băltoacele şi culcând secara la pământ. Călăreţul uriaş, cu umerii largi şi încins în curele galbene, de care atârna o sabie lată cu garnitura de argint, îi strigă:

— iCe necazuri ai p'aici, Oca ?

— Polonezii, Pathomenoo! — şi Gorodovicov arătă cu binoclul drept înainte.

— Taie-le drumul şi sufletele, — zise Parhomenco. — Eu am să mărşăluesc spre dreapta, iar. tu ia-o la stânga. Poate că în felul ăsta vom începe străpungerea. La revedere! Ne mai întâlnim noi! Şi polonezilor le doresc să se mai întâlnească, dar în ceruri.

Parhomenco porni la trap spre apus, în fruntea diviziei a patrusprezecea.

Dincolo de pădurice se auzeau împuşcături rare.

Ploaia începuse din nou.

Pe imensa, câmpie acoperită cu bulgări, nouă regimente ale diviziei poloneze se desfăşurau după toate regulile formaţiei strânse. Dincolo de polonezi, la vreo trei kilometri depărtare, se puteau distinge alţi călăreţi : erau brigăzile a douia şi a treia din divizia lui Gorodovicov.

Comandantul brigăzii a treia, minerul Moiseev, un bărbat cu mustăţi albe şi ochi mari, căprui, sclipind auriu, se apropie în goană de Parhomenco.

— Ordonaţi atacul ?!

— iNu te grăbi, — spuse Parhomenco.

— Daţi-mi voie să vă raportez, — continuă Moiseev pe care îl chinuia setea de luptă. — Daţi-mi voie să vă raportez că brigăzile diviziei a patra or să ne-o ia înainte şi-i vor lovi pe polonezi de flanc.

— Las'să ne-o ia înainte, — grăi Parhomenco. — Dar până ce maşinile mele blindate nu vor traversa crângul şi nu se vor înfige în coasta polonezilor, noi nu pornim. Dealtfel, tovarăşe Moiseev, la 'atac n'ai. 6ă mergi dumneata, ci o să meargă brigada a doua. Pe dumneata te rog să treci la locul ordonat.

Brigada a doua se afla în caipul diviziei. Polonezii năvăleau chiar în direcţia ei.

— A douia se ţine dreaptă ca o mireasă la nuntă, — glumi Parhomenco. — Ia să vedem cum îi primeşte ipe polonez?

Polonezii atacară brigada ou înverşunare, susţinut şi cu mare forţă. Brigada a doua se zăpăci, lăsă să!biide în jos şi fu gata să iacă stânga'mpreljur.

— Moiseev ! A' treia la atac! — strigă Parhomenco şi, scoţând sabia, porni galopând în sectorul acestuia.

Brigada a treia se avântă din loc.

— iDar dumneata de ce treci înaintea comandantului brigăzii ?

— ţipă Moiseev, mânios şi roşu la (faţă, către Parhomenco. — Adineaori nici nu voiai să mă trimiţi pe mine!

— Ai să trăncăneşti la urmă, — îi răspunse Parhomenco râzând cât .îl ţinea gura. — Să .'te lauzi după luptă, 'Moiseev, dar nici atunci prea mult. Fiecare avem câte ceva de învăţat!

Când 'brigada a treia străbătu aproape jumătate din întinsul câmpiei, şi când se iputeau deosebi caschetele langi ale călăreţilor polonezi şi uniformele elegante ale Ofiţerilor, numai atunci întreaga brigadă <a treia îşi dădu seama că brigada' a doua nu este alături de ea.

— La retragere n'o întrece nimeni pe a doua, — hohoti Parhomenco şi mai tare. — Las'că vom sta noi de vonbă după luptă I

Şi ridicând 6abla, strigă cu glasul său puternic care acoperea tropotul a şaisprezece regimente şi strigătele de „vivat" şi „ura" ale miilor de gâtlejuri:

— Tovarăşi, măcelăriţi-i pe albii polonezi I

IEI simţi că pe câmpul de luptă se produce o schimbare. Se uită îndărăt. Brigada a doua care o rupsese de fugă, se oprise în. loc. Comandanţii înjurau furioşi şi brigada îşi întorcea încet caii.

— Nu, băieţii noştri nu ştiu ce-i aia o retragere! — mormăi Parhomenco şi lovi cu sabia din plin galop, drept în mijlocul caschetei, pe un Ofiţer polonez împopoţonat, care tocmai urla ceva în- gura mare. — Prost sejnai retrag ai noştri- — exclamă el tăind oblic un alt dfiţer care tocmai îşi îndreptase asupra lui salbi-a lungă şi subţire. — Şi încotro să se retragă.? — striigă din nouţ străpungând ¡pieptul unui al treilea polonez şi stri-vindu-l sub copitele calului. De data asta era- un om cărunt, mai vârstnic şi, pe cât părea, foarte oţelit în luptă, deoarece când îşi dădiu sufletul nu se schimbă deloc la -faţă. — Şi unde să ne retragem, tovarăşi ? Inalpoi la autorităţile burgheze ?

Din înălţimea calului şi a staturii sale uriaşe, el cercetă câmipul de bătaie.

Flancurile .polonezilor erau hăcuite de automobilele blindate. Din sipa-te îi fugăreau brigada a doua din ditvizia a patra, iar de la. răsărit se năpustea asupra lor Gorodovioov. . Polonezii se desfăceau încetul cu încetul de grosul forţelor lor, căutând să se strecoare spre nord în .pâlcuri de câte cinci-zece oameni. Unii aruncau armele, alţii ridicau mâinile şi se predau.

Către seară, toată valea râului Berezeanca era curăţată de polonezii albi..

Atunci Parhomenco înşiră brigada a doua pe câmpie. Ostaşii stăteau printre bulgări. Iarba înaltă de haltă le ajungea până aproape de umeri ; lui Parhomenco, însă, îi ajungea abir până la scara şeii. Avea

şapca dată pe cealfă, lăsând să i se descopere fruntea largă şi asudată. El se adresă soldaţilor cu glasul său grav şi 'fără urmă de oboseală:

— Ce-i asta, tovarăşi ? Oare purtaţi pantaloni aşa de frumoşi încât aţi vrut să vi-i vadă polonezii şi din spate? Ori poate vă grăbeaţi spre casă? Veţi fi socotit că acasă vă aşteaptă sărutări ? S'o credeţi voi ! Nici măcar câinele din curte nu v'a-r fi pupat, dară mite copiii voştri!

Se uită l-a soldatul .cel mai apropiat. Era un flăcău tânăr de tot oare, în ciuida oboselii şi stouciumului îndurat, nu-şi pierduse nici frăgezimea feţei, nîci bujorii din obraji. Sprâncenele îi stăteau (înălţate, iar din ochii larg deschişi îi curgeau lacrimi. Şiruri-şiruri îi lunecau pe obraji, nimerind în gura pe- care acest flăcău de la ţară, simplu şi neprefăcut, n'o putea închide de ruşine şi de necaz. Parhomenco îşi plimbă ochii peste rânduri. întâlni şi alte chipuri, la Tel de chinuite şi de amărîte ca şi ale flăcăului.

Parhomenco continuă, de astădată pe un ton mai potolit şi nu atât de ameninţător :

— Şi ifaiptul că unora dintre voi v'au dat lacrimile, îmi place. Laşitatea e ruşinoasă. Să nu ne treacă prin minte că această sarcină a Revoluţiei, pe care noi trebue s'o duicem împreună la Ibun sfârşit, o va înfăptui altcineva în locul nostru. Din moment ce Partidul şi guvernul sovietic ne-au trimis pe noi ca să salvăm Patria, cù atât mai mult ar trelbui să ne crape obrazul de ruşine pentru laşitate. Toate vor fi uitate: foamea, frigul, nevoia,' suferinţele. Dar poporul nu va uita niciodată laşitatea, pentrucă numai diln pricina ei pot pune burghezii stăpânire pe noi. Fericirea şi izbânda, 'tovarăşi, sunt de partea aceluia care se poartă curajos pe cal şi cu arme.

Şi arătând spre tânărul ostaş care plângea, adăugă :

— Fericirea va fi totuşi cu tine 1

În timp ce mergeau spre locul unde trebuiau să înnopteze şi amintindu-şi de evenimentul zilei trecute, Parhomenco. îi spunea lui Ruibinstein :

— Ce este frica ? Iată ! Să ne închipuim, Veniamini Abramovici, că vread să 'te salvez delà moarte, să te scot de sub focul inamicului, în timp ce văd şi ştiu că la zece paşi de mine, acolo, în jurul tău, plouă cu gloanţe. Şi totuşi eu te scot. De ce ? Pentrucă socot că şi tu, în' locul meu, m'ai salva pe mine. Şi socoteala aceasta ţi-o faci nd numai din simţământul de clasă, ceea ce e delà sine înţeles, ci şi din obişnuinţă şi disciplină. Crezi oare că aceşti băieţi dintr'a doua n'au avut acel simţământ de clasă ? L-au avut ! Dar n'au ş'tlut să-şi învingă sentimentul de frică ; pentru a vedea pericolul real şi a nu te teme de el, e nevoie de disciplină. Le trebuia un exemplu. Chiar şi omul cel mai

curajos îşi poate pierde capul, când nu are experienţă şi se află într'un loc necunoscut. În asemenea cazuri, contează foarte mult figura".

— Ce „figură" ?

— Lasă c'am să te lămuresc eu într'o zi, când vom avea timp liber. Acum mă gândesc la altceva. Merg şi vorbesc cu tine, dar eul mă gândesc la cu totul altceva.

— La ce?

— E drept că am sdrobi't divizia' generalului Komicki, însă ordinul Consiliului Militar Revoluţionar nu l-am executat. N'am făcut nicio străpungere.

12

Noaptea târziu, aproape spre ziuă, Voroşilov îşi Budionnâi convocară în grabă ia o consfătuire pe comandanţii de divizie, pe comisari, pe șeifii ,de stat maijor și pe activiștii politici.

Obosiţi, veneau încet, călare, spre clădirea albă împrejmuită cu o grădină. Parhomenco discuta cu nişte curieri .care, mai mult a joacă decât de fri|g, aprinseseră un focşor în mijlocul curţii.

— ...Ei, aşa s'a întâmplat şi pe la noi, iîn satul Vesenni, pe râul Manâci, — povestea cu glas tare cuTierul Podgovo- îov. — Divizia a şasea îi fugărea pe albi, dar noi stăm şi ne gândeam: „Spre noi înaintează bandele lui Denichin". Şi am luat-o la ¡fugă-

— Voi ? — râse unul dintre curieri, lungit pe manta cu faţa în sus.

— Noi! Și cum ziceam, am rupt-o la fugă. Vreo zece verste am ₜtot fugit, iar seara ne-a adunat Budionnâi şi ne-a luat la rost: „Nemernicilor 1 Dacă nu vreţi să apăraţi Puterea Sovietică şi dictatura[1] proletară, cel puţin apăr a ţi-vă pielea. Dacă ne lăsăm bătuţi şi nud distrugem aici pe Denichin, atunci ne dă el dealberbeleac'ul până la Moscova, de-o să ne rupem spinarea de pietre".

— Ei, şi voi ce i-aţi zis ? — întrebă acelaşi curier, continuând să râdă.

— Nouă ne crăpa obrazul de ruşine. Atunci am făgăduit că în viitor vom nimici pe duşman. Şi uite că acum' merge.

Deşi păreau cu totul străine de chestiunile ce aveau să fie desbătute la consfătuire, convorbirile acestea erau totuşi în strânsă legătură cu de. Pe când intra în casă, Parhomenco simţea cum creşte în d neliniştea. În încăperea largă şi luminoasă era linişte. Comandanţii se grupară lângă soba' albă deosebit de lucitoare. Timoşenco- desena ceva pe ea, vrând prdbabil să arate cum[1] înainta divizia lui. Voroşilov şedea la fereastră. Faţa lui exprima neastâmpăr şi supărare. Budionnâi deschise fereastra, se sprijini cu coatele pe pervaz, se uită să vadă dacă nu cumva rămăsese cifleva în curte, şi-şi întoarse către secretar faţa ostenită şi nemulţumită.

— iS'au adunat toţi. Să începem?

— începem, — spuse Voroşilov şi se ridică.

■Gândul chinuitor de oare erau stăpâniţi toţi cei prezenţi se adăuga la neliniştea care, şi aşa, îl apăsa pe Piarhomenco.

Comandanţii se' fereaul de privirile lui Budionnâi şi de aceea se în[1],grămădeau lângă soibă, cât mai departe de masa acoperită cu faţă albă, brodată pe margini cu roşu. O lampă pusă pe o oală de pământ lumina miasa şi harta'care atârna cu un capăt până la podea. Voroşilov se apropie de masă şi atinse harta cu mâna. Budionnâi luă loc pe un taburet, legă- nându-şi încet saibia pe genunchi. În spatele lui se vedea faţa lui Gorodovicov, cu ochii îniguşti de calmuc şi cu mustăţile, negre ca pana corbului.

— Comandanţii de-divizie şi comisarii militari să-şi dea rapoartele, — spuse Voroşilov, anunţând ordinea de zi.

Grăbindlu-se, comandanţii comunicară cilfra pierderilor suferite de diviziile lor, vorbiră despre dârzenia infanteriei poloneze care lupta destuii de Ibine chiar în luptele corp la corp, despre faptul că infanteria poloneză întrebuinţează, multe grenade de mână, dispune de automobile iblindate mari şi puternice şi are tranşee bine întărite.

Voroşilov asculta liniştit, atingând din când în când harta cu degetele. Privirea sa continua, să 'fie nemulţumită şi rece. Parhomenco ştia de ce sunt nemulţumiţi şi Voroşilov şi comandantul armatei. Ştia, că şi de el va fi nemulţumit Consiliul Militar Revoluţionar, deşi acţionase în ziua aceea mai bine decât ceilalţi. Şi deşi cunoştea motivele acestei nemulţumiri şi îşi dădea seama că ele sunt justificate, totuşi, undeva în suflet, în pofida neliniiştei, simţea o adâncă bucurie care creştea mereu, pe măsură ce-i privea stăruitor pe ceilalţi.

'De aceea, Parhomenco aştepta cu nerăbdare ca Voroşilov să-i dea cuvântul şi această aşteptare îi deveni plăcută, Timo- şenoo spunea că ,,tactica luptei cu inamicul trebue radical schimbată", delà războiul de stepă trebue să se treacă la un război în care să se ţină cont de puterea artileriei poloneze, în care infanteria nu' se teme de cavalerie, şi în care inamicul se teme de infanterie..Budionnâi îi aruncă o privire furioasă care vroia să spună: „Te cam grăbeşti să faci divizia să des- calece

Parhomenco asculta şi privea, în timp ce mintea sa era frământată necontenit de o singură frază : „Şi cum o să mai învingem !" Aoeas'tă frază nu-l împiedica deloc să asculte şi să cugete la cele auizite, ci mai curând ti amintea de o melodie uitată, poate de cântecul acela pe care-l auzise cu Lamâcev la Ţarilţân. Fraza aceasta îi umplea inima de bucurie şi de sentimente năvalnice. îşi spunea sieşi: „Ce minunat este că aici, în această casă ucrainiană, în jurul hărţii viitoarei noastre victorii, stau la sfat camandanţii unicei[!] arma'te de cavalerie din lume: lăcătuşul Voroşilov, ţăranul fost subofiţer Bu- dionnâi, ciobanul calmuc

Gorodovicov, minerul cazac Scea- denco... Dacă vreo ghicitoare i-ar fi prezis vreunuia din ei, cu trei ani în urmă, că va conduce o armată de oavalerie împotriva unor armate instruite şi echipate de francezi, şi nu numai că o vă conduce,- dar că va presa asupra duşmanului şi va efectua neapărat o străpungere în rândurile lui, — cum a poruncit tovarăşul S!talin, alungându-i pe polonezii alibi din Ucraina, — oricare dintre ei ar fi zâmbit neîncrezător la. auzul unei astfel de profeţii şi ar fi început să râdă.: „Ei, băbuţe, dar bine mai ştii să le ticlueşti!”

— Comândaritul diviziei a patrusprezecea, tovarăşul Parhomenco, are cuvântul, — se auzi glasul lui Voroşilov.

— Divizia noastră, tovarăşi, a intrat azi .pentru prima oara în luptă, — iîşi începu Parhomenco raportul. — Pentru prima oară unităţile diviziei a patrusprezecea de cavalerie au luptat cu cavaleria poloneză şi constat cu satisfacţie că am izbutit să provocăm. învălmăşeală în rândurile ei.

Budionnâi îşi mângâie mustaţa. La rândul său, Parhomenco îşi răsuci vârful unei mustăţi şi continuă:

— În faţa diviziei noastre vrăjmaşul s’a retras aproape ■fără luptă, sau mai bine zis a fugit. Dar nici înaintarea noastră n’a fos't uşoară. Combativitatea unora dintre unităţi scădea şi a trebuit s’o întărim. Divizia şi-a aTătat fermitatea în aoţiune şi pot accentua acest lucru mai ales cu privire la brigada a treia... .

Şi pe măsură ce vorbea, prin faţa ochilor i se perindau tablouri din lupta: câmpia umedă şi mlăştinoasă..; călăreţi fugind îngroziţi..■ uniformele tor străine, cum nu se mai văzuseră până atunci... Arareori, "călăreţii , polonezi, întorcându-şi spre urmăritori felele speriate şi jalnice...

Budionnâi îl întrerupse:

— Ai lu'ptat destul de bine, tovarăşe Parhomenco. Dar explică-mi: de ce, cu toate că aţi pus pe fugă inamicul, n’aţi făcut totuşi o străpungere? Sau poate că trebue într’adevăr, — şi-l- 'fulgeră cu ochii pe Timoşenco, — să ne schimibăm chiar astăzi tactica ? Mi se pare că toate unităţile au primit ordinul de la 30 Mai al Consiliului Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie. •

— Nu voi socoti ca o scuză ploile neîntrerupte şi noroiul care stânjeneau atacul nostru, — răspunse Parhomenco privind drept în ochi pe comandantul armatei. — Este adevărat că ordinul comandantului de armată, de cucerire a Cazatinului în ziua de 1 Iulie, n’a fost îndeplinit.

— Stai puţin, — îl întrerupse din nou Budionnâi. — Există o diferenţă între lupta pe frontul împotriva lui Denichin şi cea -de pe frontul polonez. Dar die ee să aruncăm toată vina asupra

acestei diferenţe? Faptul că astăzi am fost opriţi de polonezi se explică prin impetuozitatea excesivă a ostaşilor şi ă comandanţilor noştri şi prin lipsa unei organizări temeinice. De arătat iscusinţa, v',afi arătat-o, într'adeyăr. De atacat în toate părţile, aţi atacat. Dar- să faceţi lucrul cel mai necesar, să găsiţi punctul slab al duşmanului, n'aţi fost în stare. Şi nici acum nu cunoaştem încă acest punct slab. Şi e rău că nu-l cunoaştem. Rău de tot.

Făcu o pauză, privi ,pe rând feţele comandanţilor" şi continuă :

— Parhomenco a pus pe fugă pe panii polonezi, e drept!. A putut s'o facă, pentr.ucă. ¡generalul Kornicki primise ordin în timpul luptei să-şi schimbe obiectivul şi să meargă în direcţia Novo-Hvostov-ului. înfrângerea cavaleriei lui Kornicki nu e o întâmplare, tovarăşe Parhomenco. E drept că sdrobirea acestui grup a înlăturat primejdia care ne ameninţa din spate şi din flanc. Dair asta-i prea puţin, Alexandru Iacovlevici.

Lovi harta cu mâna lui mare şi puternică adăugând:

— E prea ¡puţin! Consiliul Militar Revoluţionar cere categoric executarea ordinului relativ la străpungere.

Luă cuvântul Voroşilov. Vorbea în fraze scurte, uitându-se nemulţumit la comandanţii de divizii.

— Rezistenţa polonezilor vă surprinde. Dar vă surprinde pentrucă sunteţi' prea încrezuţi. Nu-l luaţi în serios pe duşman. E rău! E cu totul greşit! Să iei în serios pe duşman,' înseamnă să te iei pe tine în'serios.

Se iscară discuţii. - Timoşenco insistă pentru instruirea grabnică şi cât mai temeinică, de către toţi comandanţii, a cavaleriei pentru lupta[1] pe jos. Parhomeneo şi Gorodovioov îl contraziceau, spunând că întrebuinţarea cavaleriei în lupta pe jos e bună, dlar numai în scop demonstrativ. Cei prezenţi se înflăcărară. Vorbeau câte doi 'trei deodată. Uri comisar striga tare că nu sunt suficiente explozibile, un altul că descoperirea flancurilor nu e motiv de îngrijorare...

— Vedem> cu 'toţii că armata polonezilor e disciplinată, — spuse deodată cu voce tare Budionnâi, şi toţi tăcură. — Ştim toţi că oifiţerii lor au experienţa războiului imperialist, că el posedă aruncătoare de 'bombe şi de mine şi tunuri de tranşee, că la ei legăturile telefonice ajung până la posturile cele mai înaintate. Au tot ce nu avem noi. În ceea ce priveşte tehnica, ştim de asemeni cum[1] stau lucrurile. Şi chiar în afară de tehnică, trebue să recunoaştem că ei luptă ordonat. Dacă au cucerit o poziţie, o întăresc cu tranşee şi cu reţele de sârmă. Câteodată nici nu-i putem manevra cu cavaleria, noastră din flanc, pentrucă ştiu să reziste la învăluiri vremelnice. E foarte greu. Totuşi,

tovarăşul Stalin ne-a ordonat să vârâm panica în panii polonezi. Şi o să vârâm panica în ei ! Am mai avut noi ciocniri eroice cu polonezii, şi multe oapete am retezat. Dar îh spate nu i-am lovit până acum niciodată pe polonezii albi. Şi deşi au de două sau de trei ori mai multe pierderi, decât noi, asta nu-i deajuns ; trebue să aibă de sute de ori mai multe pierderi. Iar pentru aceasta trebue să întreţinem un foc viu pe toaltă linia frontului şi pe flancuri, pentrucă panii să nu se poată massa lîntr'uh singur sector, ci să-l obligăm să se întindă pe tot lungul frontului ca o aţă, iar noi să rupem aţa într'un loc şi atunci...

BudiOnnâi se ridică şi începu să se plimbe prin odaie, călcând apăsat.

— E foarte prost că infanteriştii polonezi, când văd cavaleria noastră, continuă să stea culcaţi şi să tragă. Asta înseamnă că ei nu se tem de cavaleria noas'tră. Iată cum sunt polonezii !

Se ôpri în faţa lui Parhomeneo.

— Deci trebue să-i silim pe infanteriştii lor să se ridice delà pământ ! Şi atunci, tovarăşe Parhomeneo, să-i goneşti cât mai adânc în spatele frontului, căci acolo panica 6e împrăştie mult mai repede decât în prima linie.

iBudionnâi îşi înoleşţă .pumnii, "trase cu,-putere aer în piept şi oif,tă. În odaiie se făcuse o tăcere desăvârşită. Lampa fumega uşor, acoperind cu funingine vâriful sticlei. Secretarul întinse mâna ca să micşoreze fitilul. Voroşilov se ridică. Secretarul uită de fitil şi apucă din nou creionul său scurt, ascuţit la ambele capete.

— Socot că nu treibue să renunţaţi la avahtagiile pe care le Oferă lupta de cavalerie. Aceste avantagii au fost dovedite, şi nu panii polonezi vor desminţi aceasta, oricât s'ar înconjura cu sârmă ghimpată şi oricât s'ar baricada cu maşini blindate şi cu tunuri. De aceea, vom' recurge la lupta pe jos doar ca la un mijloc auxiliar de luptă. Deocamdată, însă, vom continua să stăm călare şi să-i alungăm pe polonezii allibi cu ajutorul cavaleriei.

În continuare vorbi despre lupta pe jos, despre însemnătatea luptei pe poziţii, despre căruţe, despre artileria trasă de cai, despre evidenţa şi rezervele de armament. Apoi îi privi pe comandanţii de divizii şi pe comisari drept în ochi, reoe şi stăruitor, terminându-şi cuvântarea astfel:

— Experienţa noastră de luptă şi datoria noas'tră faţă de Partid ne obligă să arătăm imediat tovarăşilor os'taşi că duşmanul pe care l-am întâlnit nu poate fi bătut nici cu massa nici cu hoarda, ci n urm aii dlacă luptăm organizat, şi că luând lucrurile prea uşor n'o să facem nimic.

Vite|ji.a ostaşilor armatei noastre de cavalerie, care a băgat groaza în infanteria şi în cavaleria[1] lui Denichin,. va băga de zece ori mai multă groază în polonezii alibi, dacă această vitejie se va îmbina cu organizarea şi dacă fiecare ostaş, chiar atunci când va lupta izolat, va înţelege că treibue să lovească tîn duşman în punctul în care acesta e mai slab. A lupta nu înseamnă a te repezi la atac die cum zăreşti pe duşman, ci a-l sili să-ţi descopere şi să ofere loviturilor tale acea parte a frontului său care e slab apărată. Aşa ne învaţă Lenin şi Stalin să luptăm, şi să biruim. Şi aşa trebue să învăţăm şi noi, la rândul nostru, pe ceilalţi tovarăşi. Ordinul relativ la străpungere trebue executat, cu toată împotrivirea duşmanului ; cât despre ploi, nici să nu ne gândim la ele — nu face.

13

Ploile continuau să cadă. Totuşi, pe drumurile desfundate şi acoperite cu noroi vâscos, căruţele aduceau mereu la regimente : muniţii, conserve, ovăiz. Hamurile, roţile şi osiile se rupeau şi atuinci ostaşii roşii puneau umărul, scoţând căruţele din noroi. Comandanţii grăbeau adusul muniţiilor câtă. vreme inamicul, din cauza ploii, nu putea să trimită avioane de recunoaştere.

Grupa de şoc, alcătuită dini trei divizii, primise ordin delà comandantul de armată să se concentreze pe un front îngust de zece kilometri, ¡între localitatea Samgorodoc şi satul Snejnaia. În faţa acestei grupe trebuia să ocupe poziţie divizia a paisprezecea a lui Parhomenco.

Divizia paisprezecea şi celelalte divizii plecau prin pădure, la locurile destinate, spre localitatea Samgorodoc, situată la 50 de kilometri distanţă de Berdicev, acolo unde râul Desenca s'e varsă în Desna. Şi în divizia paisprezecea şi în celelalte divizii se ţineau neîncetat rneetinguiri. In[1] timpul liber dintre două marşuri se ¡făcea instrucţie. Pentru' mâncare şi somn nu aveau mai mult decât patru sau cinci ore din douăzeci şi patru. Comandanţii şi comisarii nu dormeau aproape deloc. Răguşiseră din eauÆa nenumăratelor cuvântări în care explicau soldaţilor hotărîrile luate în consfătuirea delà Consiliul Militar Revoluţionar a'l Armatei de cavalerie. Meetin,gurile se ţineau şi sub cerul liber, sub ploaia deasă şi caldă, şi în magazii goale îşi în şcoli; o întrunire avu loc chiar într'o biserică pe jumătate arsă de polonezi.

La meetiniguri luau cuvântul soldaţi din Armata Roşie şi ţărani de prin partea locului. Se amintea despre Don,, despre Ţariţân şi despre lupta cu Denidhin, dar mai mult se vorbea despre felul cum se poartă polonezii al'bi şi despre ceea ce urmăresc „panii". Celulele 'din. escadroane hotărau că nu vor pleca din Samgorodoc până nu vor sparge frontul polonezilor albi, până nu[1] vor cuceri pacea pentru Rusia Sovietică.. Ostaşii delà trenurile regimentare cereau cai şi arme, pentru a merge în linia întâia. Sentimentul acela deosebit, de hotărîre neclintită, şi dorinţa aprigă de a găsi punctul slab al inamicului, sentiment care dominase întrunirea delà Consiliul Militar Re-

voluţionar, după discursul lui Voroşilov şi al lui Budionnâi, pusese stăpânire acumi pe toată armata.

În ziua dle 3 Iunie, Parhomenco fu oprit lângă fântâna din sat de către un ostaş slab şi înalt. De altfel, din toată uniforma unui ostaş roşu, nu mai' avea decât chipiul, şi acela rupt în trei locuri, restul îmbrăcămintei fiind îndeosebi de provenienţă polono-francezău

— Tovarăşe comandant de divizie, — întrebă el, — unde mă sfătuiţi să duc voluntarii cu caii lor?

Parhomenco îl recunoscu: era ostaşul blond care fugise din prizonierat şi pe care Parhomenco îl întâlnise în poiană, lângă stejari.

— Dar de unde ai cai, tovarăşe Sneghirev ?

— Păi a fost un meeting în sat. Ţăranii au discutat şi au înţeles situaţia. Am lua't şi eu cuvântul. Din pricina beteşugului, mă însărcinaseră cu strânsul rufelor, — şi el arătă mâna bandajată. — Ori, cum' rufele erau puţine, nu prea aveam mare bătaie de cap. Desigur, mă simţeam jignit. Am luat ca* vântul şi am spus: „înţelegeţi situaţia; dar cai de unde să luăm?”'Tare le-am mai mişcat inima ţăranilor! Au început chiar să lăcrimeze! Şi atunci au scos caii ascunşi prin mlaştini: «goniţi-i pe „pani“» ! ne-au spus ei. Ce să-i faci, le-am promis, aşa că o sa trebuiască să-d gonim. . ^

— O să trebuiască! — întări Parhomenco zâmbind.

— Am hotărtît să dăm regimentului nostru numirea de „îngerii morţii” şi lozinca noastră să fie: „Moarte polonezilor şi directoratului”. îmi daţi voie să vi-i ară't?

— Pe băieţi arată-mi-i, dar denumirea nu face să mi-o arăţi.

Ploile îi împiedicai pe polonezi să observe mişcările Armatei de cavalerie. Şi ohiar dacă le-ar fi cunoscut, e îndoielnic că şi-ar fi dat seama de rostul lor. Polonezii socoteau că rezistenţa pe care o opuseseră până atunci Armatei întâia de cavalerie a slăbit simţitor armata lui Budionnâi. Mai mult decât atât, aducându-işi în prima linie rezervele de infanterie şi cavalerie, comandamentul polonez hotărî ca în zorii zilei de 6 Iunie să dea o lovitură sdrobiitoare Armatei de cavalerie, cu scopul de a slăbi astfel presiunea asupra Ghievului.

Lai 4 Iunie, Consiliul Militar Revoluţionar al Armatei în-tâia de cavalerie dădu un ordin amănunţit pe armată, care comunica rezultatele consfătuirii de la 1 Iunie, arătând şi organizarea şi tactica armatei poloneze, pentruca unităţile să nu fie luate prin surprindere. Ordinul mai vorbea despre metodele .folosite în lupta cu polonezii, cerând îmbunătăţirea propriei organizări. În sfârşit, ordinul scotea în evidenţă esenţialul din cele spuse de către comandanţii de divizie, comisari şa de

către Voroşilov şi Budionriâi.

De abia apucă Parlhomienoo să dea ordinul la multiplicat, că primi unul nou. Consiliul Militar Revoluţionar, apreciind că t topul nefavorabil şi drumurile desifundate dau polonezilor oa sigur faptul că roşii nu vor avea curajul să-i atace, — ordonă ca, în zorii zilei de 5 Iunie, Armata de Cavalerie să treacă la ofensivă irevocabilă.

În noaptea de 4 spre 5 Iunie, toţi cei douăzeci de oameni de legătură ăi lui Parhomenco galopară spre brigăzi şi regimente, la comandantul detaşamentului de automobile blindate, difuzând ordinul comandantului de divizie care glăsuia că în ziua de 5 Iunie, la ora şapte dimineaţa, divizia a paisprezecea va porni atacul în avangarda armatei de' cavalerie. Ca şi celelalte ordine, acesta arăta situaţia presupusă a duşmanului şi cine sunt vecinii diviziei a paisprezecea : în dreapta — divizia lui Cotovschi, iar în stânga — divizia. Armatei de cavalerie a lui Goirodovicov; se vorbea amănunţit despre direcţia de atac şi drumurile care trebuiau urmate, locurile unde vor trebui aşezate, elementele de protecţie, şi asta numai în funcţie de informaţiile pe care le vor da cercetasii. Aceştia., n'aveau numai misiunea să alfile forţele inamicului, ci să-i şi distrugă toate mijloacele tehnice, să facă incursiuni, să producă panică, să incendieze depozitele de muniţii. După această ultimă dispoziţie; puteai să 6imţi că se pregăteşte o acţiune mare şi periculoasă. Pericolul şi importanţa acţiunii erau îndeosebi subliniate la sfârşitul ordinului.

„Fiecare comandant şi soldat treibue să fie pătruns de conştiinţa că cea mai mică neatenţie sau întârziere în executarea sarcinilor atribuite lor poate crea complicaţii, nu numai diviziei, ci şi întregii armate a proletariatului”.

■Dimineaţa era cenuşie, întunecoasă, deşi razele soarelui îşi făceau loc ici-ooio printre nori.

— O să avem cer senin! — spuse Budionnâi, sărind în şea.

— Cu atât mai sigur o să retezăm truifia „panilor”, — adăugă Voroşilov, verificând dacă-s 'bine strânse chingile.

.Budionnâi şi Voroşilov mânau caii în ’trap Întins spre înălţimile care dominau ţinutul şi unde se a fii au poziţiile de artilerie ale diviziei a patra.

Când aljunseră pe înălţime, o ceaţă deasă, galiben-verzuie, înneca pădurile şi secara înaltă.

-- Cum or .fi înaintând băieţii noştri ? — se întrebă Bu- dionoâi, sfredelind negura cu ochii şi trăgând cu urechea la clipocitul şi plescăitul care se auzeau răzbătând prin vălul de ceaţă.

Parhomeneo mergea dealungul câmpului împreună cu soldaţii din

regimentul 81. încă din ajun fuseseră instruiţi în vicleşugurile luptei de infanterie, printre reţele de sârmă ghimpată şi cuiburi de mitralieră. Iar acum rnengeau' repede şi sigur prin secară, gata de atac, tăcuţi, airuncându-şi din când în când câte o şoaptă de parcă ar fi căutat să convingă ceaţa : ,,De-ai mai ţine măcar o jumătate de ceas". „Şi mai puţin ar fi. deajuns".

În marea lor majoritate, soldaţii erau muncitori din Don- bass-şi glumele pe care le schimbau între ei erau pe înţelesul întregului regiment: „Măi, dar e zăpuşală ca în mină!" „Tâ- răşte-te ca într'o galerie şi ai să ajungi până la tranşee!" Muncitorii mergeau aproape cot la odt. .Gurile le ţineau întredeschise, sprâncenele încruntate. Ceaiţa care începuse să se risipească lăsa să se vadă trăsăturile colţuroase ale feţelor istovite. Unii dintre soldaţi ridicaseră patul puştii ca să ş.i lovească pe .inamic,, iar alţii ţineau puştile în spre pământ de parcă ar .fi vrut să-l străpungă. Câţiva, cei mai îndemânateci, aveau în mâini topoare pentru[1] tăiat sârma. Alţii purtau lopeţi.

începură să se audă glasurile şuierătoare ale polonezilor. Parhomeneo ridică mâna şi o lăsă încet în jos. Comandanţii înşiraţi dealungul blancului făcură acelaş lucru. Soldaţii se aplecară. Din această cauză, paşii deveniră mai repezi şi mai uşori. începu să se vadă clar reţeaua de sârmă ghimpată. Un oliiţer tânăr şi svelt sări pe parapetul tranşeii strigând:

— Ruşi ! Fraţi slavi, încotro?

— Spre tine, hoituile ! — îi răspunse un muncitor care ţinea patul puştii îndreptat în sus. Duse repede puşca la umăr şi trase. Ofiţerul căzu. — Banditţii .ţi-s ţie fraţi, nu noi!

.. Şi iîn acelaşi timp, dea lungul vâlcelei, râpă ir ă mitralierele poloneze. Soldaţii se târau spre ele, sulb focul lor ucigător, aruncând grenade şi strigând : „Ura !" Din spate se auziră bubuituri. Erau automobilele blindate ale diviziei a paisprezecea care veneau în ajutorul ostaşilor.

Pe lângă Parhomenco, se ţâra un muncitor mai în vârstă, cu un topor pe după cingătoare, strigând cât îl ţinea gura :

— La Ţariiţân nu te-am ornorît, ofilţerule! La Rostov mi-ai scăpat printre degete! Dar aici îţi vin de bac!

Parhomenco se ridică delà pământ, cercetă tot lanţul de trăgători al regimentului 81 şi spuse :

— Nimic de zis. 'Merg bine.

iPe la amiază ceaţa se suibţiase de tot. Soarele îşi trimitea raizele drept lîn ochii atacatorilor.

Budionnâi, împreună cu escorta, oamenii de legătură şi cercetaţii,

coborî de pe înălţimi. El galopă spre locul de unde se auzeau cele mai puţine împuşcături. Într'o pădurice[1] 'tânără, zări un escadron de polonezi. Budionnâi scoase sabia. Calul său „Cazibec" făcu[1] un salt înainte.

— Trebue să prindem un prizonier ! — strigă Budionnâi..

Micul său detaşament îl urmă. Un cavalerist polonez, pe
un minunat cal sur, îmbrăcat cu o uniformă impecabilă („Un cavalerist iscusit !", gândi Budionnâi) galopa depă-rtându-se. Escadroniil se risipise pe câmlp. Atunci un om de legătură, de felul lui din Cuban, îşi opri calul, îşi frecă ochii orbiţi de pământul umed împroşcat şi ţinti. Dar nu-l nimeri pe cavalerist, ci catul care căzu. Polonezul îşi eliberă piciorul de sub calul prăvălit, se sprijini în şea şi începu să tragă în Budionnâi, glonte după glonte.

Sabia comandantului de armată se ridică deasupra capului ofiţerul iii.

— Eşti enervat şi tragi- prost, — strigă Budionnâi, ,— predă-te 1

— Mă predau, — răspunse ofiţerul, ridicând mâinile.

— Pentru ce s'a -grupat esca-dronul ăsta aici ? —

— Acoperim frontul, domnule. Facem legătura între cavaleria generalului Savioki şi brigada a şaptea- de infanterie.

— Mulţumesc că nu l-a-i ornorît pe ofiţer, — se adresă Bu- dionnâi ostaşului din Cuban. — Şi, ca răsplată, îţi dau o misiune de onoare: du-te la Parhomenco şi spiine-i să atace acest punct de legătură. Să aducă încoace toate automobilele blindate. Condiţiile atmosiferice sunt ¡favorabile; soarele bate drept în ochii panilor. Pare-mi-se că aici ne-am găsi't norocul.

Parhomenco se afla lângă brigada a doua. Ea înainta încet, folosind întreaga putere de foc a mitralierelor şi armelor. Se vedeau gardurile de nuiele din Samgorodoc, stâlpii de telegraf, aripile morii de unde polonezii alibi trăgeau cu mitraliera asupra brigăzii.

— Mergem bine, — spuse Parhomenco, — numai că, deşi înaintăm, mi se pare că ne găsim pe un drum greşit.

încalecă şi privi cu **atenţie,** în căutarea unei 'treceri mai bune.

Un grup de călăreţi, tăind în goană câmpul de hrişcă, galopa spre el. Parbomenoo se opri. Era acelaşi Smeghirev înalt şi blond, cu mâna bandajată, pe care o ţinea acum în eşarfă. Cu mâna sănătoasă flutura o scânteietoare sabie poloneză'. Călăreţul de lângă el aducea deacurmezişul şeii un ofiţer polonez.' Era ciudat aspectul acelui om în vârstă, îmbrăcat într'o frumoasă haină militară, care şedea agăţat atât de caraghios cu mâinile tremurătoare de oiblânc.

— Tovarăşe comandant de divizie, — strigă de departe Sneghirev, — după spusele ofiţerului leah, punctul lor de acoperire a fost distruis de tovarăişul Budiorinâi. Punctul slab pe care-l căutăm, aşa cum am auzit la meeting, se află în partea aceea. — Şi cu un aer foarte grav, îi ordonă ofiţerului polonez':

— Dă-te jos şi dă-ne informaţii 1

Omul de legătură ai lui Budionnâi transmise ordinul tocmai în clipa când brigada a treia de sub comanda lui Moiseev şi condusă acum de comandantul de divizie Parhomenco se îndrepta spre breşa deschisă între unităţile poloneze.

— Cercetaşi! noştri s'au dovedilt foarte iscusiţi, — i se adresă râzând Parhomenco. — Spune-l comandantului de armată că vom cere să fie decoraţi.

Cinci automobile blindate însoţeau brigada a treia. începură să se zărească poziţiile Samigorodocului. Din tranşee ieşeau mereu soldaţi polonezi, dar nu ca să atace.

„Aicea-i!" îşi spuse Parhomenco.

Comandanţii dădură ordin de descălecare. Automobilele blindate se apropiau! în goană de ifortificaţii. Lanţurile de trăgători atacau aruncând grenade şi tăind cu. săbiile sârme ghimpată.

— Meng bine şi ăştia ! — vorlbi Parhomenco, simţind că trébue să sară peste un şanţ împânzit cu sârmă ghimpată, deşi. nu-l vedea.

Sări. Lângă el şi înaintea lui se auzeau strigăte.

„înaintăm bine, nimic de zis !" gândea el. Şi 'deodată îmbrânci pe un ostaş care ailenga înaintea lui şi asupra căruia se aruncase un polonez cu arma. îidicată. Ostaşul începu să strige ceva mânios, dar Parhomenco nu-l înţelese, fiindcă tocmai atunci smulgea arma din mâinile polonezului pe care apoi îl lovi în moalele capului.

Tranşeele fură depăşite.

— 'Caii 1 — ordonă Parhomenco.

Lanţurile de trăgători se opriră să mai răsulEle în mijlocul mormanelor de cadavre ale batalionului polonez.

Din dreapta, din spre pădurice, galopa în spre ei cavaleria poloneză. Era divizia de rezervă a generalului Savicki caire aflase că unităţile lui Budionnâi asaltează poziţiile delà Sam- gorodoc şi acum se grăbea să-i apună rezistenţă.

Mai 'departe, dincolo de pădurice, Budionnâi şi Voroşilov, cu escorta lor, observau mersul operaţiilor. Budionnâi zări divizia de rezervă a generalului Savicki.

— !Mi se pare că al noştri vor mai avea de furcă. În luptă şi în goană s'au cam. dezorganizat, iar acum le mai cad şi câinii ăştia din flanc.

— Trebue să venim .lin ajutorul diviziei a paisprezecea, — hotărî Voroşilov. În aceeaşi clipă, venea din rezervă un escadron al regimentului 81, însoţit de divizionul de artilerie.

— Ce escadron sun'teţi voi? — întrebă Voroşilov.

— Al patrulea.

— Şi ce aveţi de gând să faceţi ?

— Să-l atacăm pe inamic, tovarăşe Voroşilov !

— Asta aşteptam şi eu. II atacăm împreună : e mai vesel aşa.

Scoţându-şi săbiile, trecând peste punctele de sprijin poloneze rămase încă întregi şi sfidând focul mitralierelor, întregul escadron, escorta, Voroşilov şi Buidionnâi se aruncară asupra diviziei generalului Savioki.

Uitându-se la călăreţi, comandantul divizionului de artilerie, un om. cu o faţă mare şi pătrată, marmură :

— Nu lăsăm noi pe polonezi să-l omoare pe Voroşilov şi ;pe Budionnâi. — Şi dădu ordin să se deschidă foc de concentrare asupra diviziei lui -Siavicki, care se to't apropia.

Datorită acestui foc neaşteţptat, datorită atacului prin surprindere al cavaleriei şi datorită automobilelor blindate apărute deodată de după fortificaţii unde le dirijase Parhomenco,. divizia generatului Savicki o luă la /fugă. Văzând,că. această mândră şi frumoasă cavalerie o ia la goană, văzând sclipirea atât de apropiată a săbiilor diviziei a paisprezecea — care se afla chiar în faţa,lor, ca de cealaltă parte a unei străzi — vă- zâmdu-i pe călăreţii roşii cu feţele înăsprite în luptă, cu săbiile lor zănigănitoare şi setoase de sânge duşman, sau mai pe scurt, văzând în puterea ei Armata întâia de cavalerie, — infanteria poloneză se ridică delà pământ.

— Iată, i-am: făcut să se ridice ! — exclamă Budionnâi.

— I-am- făcut! — confirmă întregul front, urmărindu-I pe duşman.

Spre seară, divizia a paisprezecea reuşise să facă o spărtură adâncă de 25 kilometri. Pe partea dreaptă zăceau cadavrele pâinilor polonezi, iar. pe stânga zăceau morţi stăpânii pământului polonez- Drumurile erau pline de prizonieri. La răscrucile drumurilor se aduceau mitraliere, muniţii, tunuri capturate.

În ziua .de 6 Iunie, -la ora 8 seara, Parhomenco anunţă în- tr'un ordin de *zi* că misiunea dată de Stalin a fost îndeplinită: spărtura este făcută ; armata de cavalerie înaintează în spatele poziţiilor polonezilor alibi: GhieVul a fost izolat.

14

Când lua o hotărîre şi îşi punea în gând s'o ducă la îndeplinire, Parhomenco nu[1] simţea, nici şovăială şi 'nici timiditate ; n'ar fi amânat-o pentru nimic în lume: şi nu numai că nădăjduia s'o realizeze dar chiar era siigur de succes. Iar dacă se cufunda în studierea' hotărîrii luate, o făcea numai ca să poată.

găsi metodele şi rniijloacele cele mai bune. Iată de ce divizia a paisprezecea — repartizată la miazăzi, şi la răsărit, ca să facă siguranţa celorlalte divizii ale Armatei de cavalerie care înaintau contra Jitomirului şi Berdicevului— nu stătea locului, ci ataca mereu, ieşind înaintea- inamicului care putea să apară din direcţia Chimului. La un moment dat, Parhomenco -făcu. o incursiune spre calea ferată, măturând tot oe întâlnea în cale: stâlpi de telegraf, automobile şi patrule de recunoaştere inamice aşa cum arunci cu lopata gunoiul din curte, la

venirea primăverii. Deoarece ducea lipsă, de explozibile, el dădea foc vagoanelor capturate şi podurilor şi desfăcea liniile de cale ferată cu. ajutorul boilor.

înaintând cu brigada a treia, zări ,de departe gara Brov- chi. Brigada se opri în tufişurile' de pe câmp. Buruieni brumării acopereau pârloagele ce se întindeau dincolo de tufişuri. Pârloagele erau 'tăiate de un drum larg. Câteva furgoane trase de câte doi cai se îndreptau spre gară, ridicând nori de praf. O ciocârlie sibura şi ciripea deasupra lor.

— Lasă-le în pace, — îi zise Parhomenco lui Mo-iseev, comandantul brigăzii. — Uită-te la patrula aceea poloneză., din gară, care-şi roteşte -neliniştită privirile în toate părţile. După ce vor trece furgoanele, se va linişti şi ea.

, Într'adevăr, îndată, ce furgoanele ajunseră la turnul de apă, patrula părăsi pos'tul şi se îndreptă spre clădirea gării, pe semne să se odihnească, deoarece soarele era la amiază şi căldura devenise foarte puternică.

În clipa aceea se auzi comanda.

'Patrula şi ceilalţi cavalerişti din Brovchi nu numai că n'a- pucară să-şi scoată săbiile din teacă, dar nici măcar să încalece. Brigada galopa în spre gară. Batalionul polonez de infanterie se risipi pe străzi, încercând să apere gara.

Dar, surprinşi de vijelia atacului, polonezii trăgeau prost. Doar jandarmii, retrăgându-se din staţie şi apărând un general, gras şi mic de statură, trăgeau mai' bine. Izbutiră să-şi facă drum până la bufet.

În timpul acesta, Parhomenco, însoţit de agenţii lui de legătură, venea în galop, dealungul peronului, prin faţa garniturilor.

Ajungând la intrarea gării, sări jos de pe cal, şi, fără a se sinchisi de împuşcăturile jandarmilor, intră în biroul tele- graiului. În clipa aceea oamenii lui Panhomenco îi somară pe jandarmi, arătându-le grenadele cu care erau înarmaţi; Jandarmii se predară.

Parhomenco băgă în port-hartă benzile cu comunicări telegrafice şi începu să examineze hârtiile de pe masa şefului gării. Telegrafistul, aillb ca varul, cu o chelie îngustă în' creştetul capului, se căsnea zadarnic să-şi descleşteze mâinile de pe a- parat. Intră Moiseev şi raportă :

— Ş,aizeci de jandarmi împreună cu generalul s’au predat. Am dat ordin, să fie expediaţi în spatele frontului.

— Altceva aţi mai capturat ?

— Douăzeci de vagoane pu muniţii, cinci trenuri cu provizii şi douăzeci de vagoane cu zahăr, tovarăşe comandant de divizie. Să le dau foc?

— Ai trimis escadronul cu echipa de pionieri să arunce în aer linia ferată?

iLa auzul acestor cuvinte, telegrafistul, luminându-se dintr'odată, îşi descleştă mâinile de pe aparat, sări în picioare şi strigă :

Domnule general! Indrăsnesc să Vă raportez că trenul blindat polonez „General Dowlbor” a plecat din gara Cerno- rudca şi se îndreaptă încoace. Văd că oamenilor cumsecade nu le faceţi niciun rău. V'aş statui să aruncaţi cât mai repede în aer calea ferată.

Parhomenco se uită la comandantul brigăzii.

— Părerea mea, tovarăşe Moiseev, este să lăsăm trenul să intre în gară. Dacă vom distruge calea ferată, e de presupus că se va înapoia din drum. De aceea aş propune ca escadronul şi echipa de pionieri să arunce linia în aer numai după ce trenul blindat va ajunge aici. Care-i părerea du'mitale?

— Sunt de acord,— zise Moiseev şi ieşi.

În aceeaşi dipă, Sneghirev, comandantul escadronului, dădu buzna pe uşă. ^

— Permiteţi'să vă raportez, tovarăşe comandant de divizie... generalul Przewucki şi jandarmii nu pot fi trimişi în spatele frontului. .

— Dar ce să facem cu ei? Să ne pupăm ?

— Pe generalul Przewucki îl cunosc bine. Am lucrat la fabrica lui de zahăr. Un exploatator ca toţi ceilalţi, aşa că puţin îmi pasă de viaţa lui. Dar de ce i-a adus oare încoace pe

jandarmii, regimentului „Şleahta morţii”, când toată lumea ştie că aceşti jandarmi omorau pe deţinuţii din Jitomir ?

— Generalul Przewucki. i-a’ adus pe jandarmii ăştia din Jitomir? — întrebă Parhoimenco pe telegrafist.

— În depozite e mult zahăr, iar în păduri mişună tâlharii. I-a adus ca să-i păzească zahărul.

— Generalul şi jandarmii să se alinieze pe peron, — ordonă Parhomenco, părăsind de asemeni biroul telegrafistului.

Ostaşii roşii stropeau cu gaz vagoanele cu muniţii, pentru- •ca să le poată’da foc la nevoie. Parhomenco se apropie de jandarmi.

În faţa lui se aflau nişte oameni voinici şi sdraveni, în uniforme allbastre-închis. ou vipuşti galbene. Erau într’adevăr jandarmii care masacraseră pe deţinuţii din curtea cancelariei căpitanului Barnacki. La rugămintea generalului, căpitanul îl trimisese pentru câteva zile în gara Brovehi.

încruntând sprâncenele, Parhomenco se uită la ei în tăcere.

Cel care stătea în apropierea lui Parhomenco, unul cu părul blond şi cu mustăcioară scurtă în furculiţă, începu deodată să clipească des, olbraijii îi tresăriră şi-i dădură lacrimile.

— încetează cu plânsul! — se răsti Parhomenco. — Doar nu eşti la şcoală. Din ce regiment eşti ?

— Din „Şleahta morţii”, domnule general. Suntem mobilizaţi.

— Ai păzit ¡închisoarea din Jitomir ?

— Şi lîncă cum a pă!zit-o! — strigă Sneghlrev.

— Suntem mobilizaţi, domnule general ! Ne-au ordonat s’o păzim, am păzit-o.

— Aţi ¡fost sub ordinele căpitanului Barnacki ? Dar în serviciul de spionaj aţi fost ? Da’ pe muncitori şi ţărani L-aţi omorît ?

Departe, dincolo de pădurice, se zări fumul trenului blindat. Undeva [înaipoia, lui izbucni o explozie puternică. Fumul deveni mai rar. Probabil că oamenii trenului blindat cugetau asupra faptului dacă e bine ord nu să meargă mal departe.

— lertaiţi-mă, domnule general! — exclamă cu glas tânguitor jandarmul cel voinic şi blond.

— Pentru batjocorirea ’ muncitorilor şi ţăranilor, pentru ticăloasa apărare a moşierilor şi capitaliştilor, ¡în numele Sovietelor, vă condamn' la moarie! — rosti Parhomenco, scoţându-şi revolverul.

Cel dintâi se prăbuşi .generalul Przewucki, iar după el jandarmii, unul câte unul.

Parhomenco ieşi pe piaţa gării şi ordonă comandantului brigăzii a treia :

— Dă comanda. Vom ataca trenul blindat cu cavaleria.

La atacul cavaleriei, trenul ¡blindat răspunse imediat prin arborarea unui steag alb.

— .De luptat se luptă bine, dar de predat se predau şi mai bine! — exclamă Parhomenco.

Parhomenco ¡îşi petrecu noaptea în compartimentul ofiţerilor din trenul blindat capturat, (bând din caifeaua rămasă de la polonezi.

Din când în când, ostaşii trimişi în recunoaştere aduceau prizonieri. Aceştia afirmau că din spre Chiev se apropie o mulţime de trupe. Parhomenco dădu ordin ca linia din faţa trenului blindat să fie stricată, ¡iar tunurile să 'fie întoarse în direcţia de unde trebuiau să apară polonezii albi.

— Şi acum să-i aşteptăm pe musafirii din Chiev, zise el.

Dar oaspeţii nu veneau. Dimineaţa se răspândi vestea că la 7 Iunie oraşul Jitomir a ifost ocupat de divizia a patra a Armatei de cavalerie. Comandamentele poloneze şi petlliurlste părăsiseră localitatea cu trei ore înainte de ocuparea oraşului. În aceeaşi zi divizia unsprezecea de cavalerie cucerise Berdicevul.

Prin radio se transmise informaţia că la Jitomir au (fost eliberaţi şapte mii de prizonieri, iar la Berdicev a fost capturat un depozit cu un milion de obuze. Se mai transmise că polonezii alibi ifujg atât de repede, încât infanteria depăşeşte cavaleria şi că oraşul Ghiev a ifost eliberat. Vestita armată a treia poloneză 'fugise. Podul suspendat din Chiev fusese aruncat în aer. În retragere, polonezii albi dădeau foc convoaielor, îşi lepădau tunurile şi automobilele. După toate probabilităţile nu se îndreptau spre Cazatin unde-i aştepta Armata Roşie, ci spre iCoros'ten, pe singura cale 'ferată ce le mai rămăsese **1a** dispoziţie.

Şi chiar âşa se lîntâmlplă : la 13 Iunie Consiliul Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie dădu ordin ca diviziile paisprezece şi patru de cavalerie, suib comanda lui Voroşilov, să tale drulmul inamicului spre Corosten. Grupul de şoc al lui Voroşillov porni iîn zorii zilei de 14 Iunie, Iar peste şase ceasuri se (încleştă în luiptă cu avangarda celei de ff treia armate poloneze.. Până spre seară polonezii tură puşi pe goană, iar â doua zi dimineaţa divizia paisprezecea intră în Radomâsl.

Polonezii se retrălgeau pe întreg frontul. Fugea nu numai armata a treia poloneză, ci şi a idoua şi a şasea, fugeau pet'.iu- riş'tii cu a lor „Ucraină independentă”, care păstrase mult timp şi temeinic caracteristicile unei colonii poloneze.,.

*Lângă Radomâsl, Lamâcev veni îngrijorat la Parhomenco.

— înaintăm prea repede, Alexandru lacovîevici. Nu reuşim să facem ţaţă aprovizionării. îmi pare rău, dar aprovizionarea cu cartuşe a trebuit să fie întreruptă.

— 'N'al decât să faci post de altele.

— De unde?

— În contul inamicului. La Radomâsl.

La Radomâsl, Lamâcev veni cu o listă pe care desenase mai multe rubrici, raportând :

— Eu ţin evidenţa. Aş dori totuşi să ştiu, unde şi ce cantitate de cartuşe vom primi data viitoare?

15

. Fuga vertiginoasă a polonezilor delà Chiev şi Jitomir parcă se mai încetinise. Trupele lor se cramponaseră în pământul Ucrainei ca o scoabă uriaşă. Această scoabă se înfigea cu unul din vârfuri în staţia Miropol. Apoi se întindea dealungul râului Sluci până la Novograd-Volânsc. Acolo se îndoia şi mergea delà Novograd-Volânsc dealungull liniei ferate până la Corosten, de unde se îndoia din nou şi urma cursul râului Uj. Polonezii albi ocupaseră nişte fortificaţii rămase încă de pe vremea războiului imperialist. Lângă oraşul Novograd-Volânsc se aflau întăritori deosebit ide puternice. Linia ferată, care lega râurile Sluci şi Uj, Ile permitea să-şi transporte atât trupele cât şi armamentul. Se părea că nici nu gândiseră el la o poziţie mai bună. Şi, întrucât la 16 Iunie atacurile Armatei de cavalerie încetaseră brusc (inamicul nu ş'tia că Armata de cavalerie hotărâse să se odihnească o zi, caii ifiind sleiţi de puteri), polonezii ailibi îşi închipuită că ruşii şi ucrainienii îşi epuizaseră po- sibilităiţile. La 18 Iunie, generalul .Romer dădu ordin de ofensivă împotriva Armatei de cavalerie, ofensivă care urma să înceapă la 20 Iunie.

Dar mul^i — printre care şi Straub, evacuat împreună cu şcoala lui care se îndrepta spre Lvov şi din care nu mai rămăseseră decât avutul şi instructorii — îşi dădeau seama că frontul polonez din Ucraina se clatină, că acum comandamentul polon nu mai este în stare să dirijeze retragerea trupelor şi că toate la un loc înseamnă începutul prăbuşirii armatelor poloneze pe frontul de Sud-Vest!

Staţiile, trenurile, şoselele vicinale, toate erau ticsite de oameni în retragere. Straub vedea — fiindcă după ruşinoasa şi disperata lui fugă din Jitomir era nevoit să meargă cu căruţa — că trupele poloneze se 'tem mereu ide o învăluire pe flancuri, din care pricină se îndreaptă spre linia ferată ca să se urce în vreun tren şi să fugă. Pe şosele se scurgeau,

.învălirnăşindu-se, nenumărate convoaie cu oameni şi poveri. Se amestecau printre ele diferite detaşamente de pază poloneze şi de ale lui Petllu.ro şi instituţii din Chiev. Cărbuni nu se găseau, aşa că locomotivele erau încălzite cu „combustibil de rădăcini", aşa cum erau încălzite şi de partea cealaltă a frontului. Se spunea că unele unităţi intenţionau să se înjghebeze în unităţi de partizani...

Căpitanul Barnacki, dându-şi seama că şcoala de diverslo- nişti nu va dă niciun rezultat se înapoîase la regimentul său, „Şleahta morţii". Straub se despărţise de Barnacki în mica gară Rovno. Pentrucă trenul urma să stea în staţie cel puţin şase ore, până să 1 se dea drumul, Straub se duse în oraş ca să-şi facă rost de ceva mâncare pentru drum. În piaţa gării, fusese ajuns din urmă de căpitan care îi arătă o foaie de hârtie şi-i mărturisi fericit:

— Mi-au ordonat să mă întorc la şleahta mea I Am raportat că nu mai e nimic de făcut, m'au beştelit şi m'au dat afară. M'au dat afară pentru incapacitate.

— Cu cine al vorbit ?

— Cu şefii, răspunse Barnacki vag şi uşuratic. Ititr'un cuvânt, plec la regiment;

Purtând în mână teaca verde a săbiei încrustată cu pietre, căpitanul se întoarse şi o luă grăbit înapoi. După câţiva .paşi ridică mâna şi strigă :

— Te slfăiuesc şi pe dumneata să te întorci la regiment ! Afară de asta, îţi mai spun că s'au observat nişte roci eruptive ieşite la supraifaţă lângă Râvno, la Berestoveţ. Odinioară a fost acolo un vulcan. Inchipue-ţi. Tocmai la Rovno! Ce caraghioslâc !

Râse cu hohote şi dispăru.

Pe Straub îl înfuriau toate: şi casele ale căror ferestre dădeau spre umbra grădinilor sau care erau împrejmuite cu garduri de nuiele, şi mirosul de balegă, şi muştele mari liliachii, şi mireasma iritantă de fân proaspăt. Se înfurie pe Vera Nicolaevna, pe Barnacki, pe postul lui de director la şcoala aflată pe fugă, dar mai ales pe nebunii din partea cealaltă a frontului pe care, fără îndoială, ar 'fi putut uşor să-i înşele şi :să-i tragă pe sifoară, dar pe care, cu toate aptitudinilie lui, nu izbutea cu adevărat nici să-i înşele, nici să-i tragă pe sJEpară. Su'focându-se de mânie şi de căldură, se opri ca să-şi descheie gulerul cămăşii. 'Se uită cu atâta răutate la gârla în caTe se scăldau nişte băieţi, încât aceştia, tăcuţi şi speriaţi, ieşiră din apă şi începură să se îmbrace. Imediat apoi nişte broaşte porniră să sară din iarbă un gârlă, cu un pleoscăit uşor.. II enervă şi acest lucru, după cum îl enerva şi ¡faptul că păşunea fusese cosită, iar iarba începuse să năpădească albia gârlei.

„Ce neruşinare, se gândi Straulb, ce potop de oameni ticăloşi şi indiferenţi! Dacă toţi aceşti nemernici şi cinici ar dispărea, câte lucruri folositoare s'ar putea face pentru patrie!”

Straub era înzestrat cu doua calităţi fundamentale, foarte importante pentru un spion adevărat: prima., ştia să pară cinstit şi serios, după noţiunea de seriozitate şi cinste a locului unde se afla ; a doua, ştia ca nimeni altul să fugă la timp. În ■ceea ce priveşte prima lui calitate, era conştient de ea, considerând-o nu ca' pe o calitate exterioară ci ca pe o stare suif.le- tească ¡fundamentală. În ceea ce priveşte însă a doua calitate, marea aptitudine de a 'fugi la timp, în mod laş şi ruşinos, ca să-şi salveze pielea, el nici n'o bănuia măcar şi nu-l preocupa. De altfel, nici nu putea să-l preocupe, având în vedere respectul prea mare pentru propria-i persoană. Dimpotrivă, se credea om viteaz şi curajos, iar dacă i se întâmplau accese de laşitate, ştia să ie uite aproape cu desăvârşire. Dar acum prima cali

tate nu-i mai era necesară, pentrucă polonezii păreau a-l fi uitat cu totul. Numai cea de-a doua calitate'îl neliniştea, ca pe un om care-şi propune să se scoale la ora cinci şi izbuteşte să se scoale 'fără deşteptător nemaicontrolând ceasul. Toate acestea laolaltă nu făceau decât să-i sporească enervarea.

Negăsind alimente, fără să fi căutat prea mult, se întoarse la gară. Agenţii serviciului de spionaj, care jucau preferans, îi spuseră că trenul va pleca peste vreo două-'trei ore.

Lângă uşa comandamentului, în apropierea clopotului de semnalizare, o ţigancă sdrenţăroasă vindea „planete". O fetiţă cu cosite ţinea o cutie în mâini. Un papagal verde scotea cu pliscul bileţele din cutie. Textul „planetelor" era scris în ruseşte şi soldaţii, care probabil nici nu dădeau atenţie acestui lucru, le citeau cu glas tare şi râdeau.

„Ce neruşinare!" se gândi Straulb.

Trenul se puse în mişcare. ,

În spa'tele castelului de apă se afla un cort sanitar. Un rănit stătea pe o ladă, ţinând braţele ¡goale pe cap. Un medic îi bandaja mâna. În dosul cortului se afla o căruţă; lumina cristalină a zilei se restrângea pe ¡pereţii ei vopsiţi şi pe un- soarea care picura de pe una ¡din roţi. Un sanitar se rezemase de frângihiiile care fixau cortul de nişte ţăruşi din lemn de mesteacăn. Se uita la tren şi nu se ştie de ce clătina din cap.

„De unde acest rănit ? se gândi Straub. Oare frontul e a'tât de aproape?"

Apăru apoi un pod ars pe care-l reparau pionierii. Nu mai rămăseseră din el decât picioarele de piatră. Se vedeau grinzi carbonizate şi câteva scânduri pe apă. Alături se construise În pripă un pod strâmb de vase. Câţiva soldaţi scoteau scândurile din apă şi le duceau spre o căsuţă acoperită cu ţiglă şi înconjurată de o grădină mare. O femeie, îmbrăcată într'o rochie lungă cu[1] volane, ducea pe o cobiliţă două găleţi de apă spre casa de alături, cu acoperişul prăbuşit.

„Oare frontul e atât de aproape ?" se gândi din nou S'traub şi avu un sentiment de apăsare şi frică care-i prbvocară des- 'gust.

Mergeau atât de încet că în două zile trenul parcurse dea- bia cincizeci de kilometri. Apoi, la un pasaj de nivel, lângă o şosea care traversa calea ferată, trenul Ifu tras pe o linie moartă. Staţia nici nu se vedea.

Straub trimise pe inginerul său specialist în distrugeri ca să discute cu cei din staţie. Dar, imediat după plecarea inginerului, locomotiva fu detaşată şi Îndrumată în altă parte.

Se înserase. Aerul limpede apropia parcă luna ca o lupă. Lumina ei puternică inunda spaţiile dintre plopii piramidali şi scălda cutiile

cubice ale caselor. Lângă o gârlă secată, din care se ridica miros de iarbă proaspătă, nişte Flăcăi şi fete făceau doi caloiani, Marena şi cu Pava, împodobi ndu-i cu panglici şi flori. Lângă şosea se aţâţau focuri mari în jurul cărora tineretul urma să joace hore şi să sară. Oamenii se plimbau pe uliţi, ad mirând luna. Nu se îndurau să se despartă de nespusa frumuseţe a nopţii şi sa plece la culcare înainte ca luna alb-palidă, aidoma unei flori de nalbă, să se afunde în apele orizontului.

Un convoi lung de căruţe încărcate cu cărămidă trecea peste un pod, îndreptându-se spre pasajul de n/vel. Căruţaşii ooborîră spre gârlă, descoperiră o băltoacă în albia ei uscată şi începură să bea apă în pumni. Picioarele lor, frământând mâlul ce înconjura ¡băltoaca, stârneau pe apă unde uşoare. Apa devenea din ce în ce mai turbure, şi, la lumina lunei, prindea nuanţe de cobalt.

Se auzi sgomotul unui automobil. Atunci trei ofiţeri alergară spre pod, făcând semne ţăranilor să descurce drumul. Şi pentrucă şoseaua era îngustă, ofiţerii poruncîră căruţaşilor să tragă căruţele în şanţ. Ţăranii nu se prea sinchiseau.

Două maşini lungi şi puternice se apropiará de pod. Pe canapeauă din spate a celei de a doua maşini se lălfăiau nişte oameni în pelerine lungi cu glugă. Faţa unuia din ei, mustăcioasă şi cu sprâncene stufoase, i se păru cunoscută lui Straub. Şi cum el era sin gutui orăşan din apropierea ţăranilor, purtând o îmbrăcăminte jumătate militară, jumătate civilă, ofiţerul mustăcios din maşină îl scrută anume. Avea o privire atât de ciudată, încât Straub simţi dorinţa să se apropie de automobil.

Deodată însă tresări şi păru că spune, nu cu glasul, ci numai cu privirea, adresânclu-sd omului cu sprâncene stufoase : „„„Eu vă recunosc, domnule Volkenhein. Dar dumneavoastră mă recunoaşteţi ? Vă amintiţi ide iPrzemysl, hotelul, doctorul Jotko. Apoi, Covno, hotelul şi din dou doctorul Jotko. Damne, ce mult e de-atunci! Şi cât de mult s'au schimbat toate ! Dumneavoastră, de pildă".

„Da, îmi amintesc, domnule Straub ! păru că răspunde privirea aspră de sub sprâncenele stufoase, dar vă recomand să nu mă mai recunoaşteţi, chiar să mă uitaţi dacă m'aţi cunoscut cândva”.

„Dar de ce ? E aşa de mult de atunci..."

„Parcă timpul are vreo importanţă în. politică ?”

Maşinile trecură podul cu băgare de seamă şi porniră mai departe pe şosea, după ce eîacsonară la pasajul de nivel.

Buimăcit, Straub se în ap ie la vagon- Acolo se vorbea că'n maşini s'ar fi aflat Rydz-Smigly, comandantul frontului, Pet- liura şi probabil însuşi Pilsudschi. Alţii obiectau că Pilsudschi nu putea ifi

acoilo în acele clipe. Straub tăcea, doborît de o puternică durere de cap.

„Oare, se gândi el, nu cumva Pilsudschi vrea să scape de mine? Nu s'o fi ordonat cumva acestor ticăloşi, care pentru bani sunt gafa de orice faptă, să mă atragă în cursă la. Lvov şi să mă ucidă acolo? Dar dacă li s'a ordonat să mă omoare mai curând? Nu cumva trenul a fos't garat pe această linie moartă, tocmai pentru executarea acestui ordin? Totul e cu putinţă, moravurile de aici sunt monstruoase".

Straub ieşi agitat pe platformă. Lângă şosea ardeau focuri,, la lumina cărora se zăreau siluetele negre şi alungite ale flăcăilor care săreau peste flăcările vişinii. Straub coborî pe şosea şi se îndreptă spre sat. Dar aducându-işi aminte de un caz auzit în tren chiar în dimineaţa aceea, se opri. O ţărancă închisese în pivniţă un polonez care venise să fure cartofi. II ţinuse- acolo nemâncat câteva zile până ce polonezul muri. Iar oamenii din sat, în ciuda anchetei şi cercetărilor minuţioase, nu-şi trădaseră consăteanca. Era deci prudent, ca, lîtiainte de toate, să-şi lepede hainele militare ! Şi Straub fugi spre staţie ca să se urce în primul tren ce-i va ieşi în cale.

16

Râul fortificat Sluci alcătuia vâUful din spre Sud al puternicei scoabe poloneze care se afla în fata Armatei de cavalerie. Luptele durau de opt zile. La început se încercă o pătrundere spre nord, spre Corosten, dar mişcările fură zădărnicite de păduri şi de mlaştini. Mai ales că ploile dese desfundau drumurile. Se ordonă atunci ca operaţiunile să fie mutate **4 88**

în sud şi să se ¡forţeze râul Sluci, pentru a se putea cuceri Novograd-Volânsc printr'o lovitură dată spre nord.

¡Brigada a treia din divizia paisprezecea ajunse la râul Sluci. Aiflând că ¡brigada e alcătuită aproape în întregime din cazaci de'.a Don, polonezii strigau de dincolo de râu :

— Cazacule, treci de partea noastră! De ce să umbli cu opinci ?

Cazacii de la Don răspundeau:

— Umblăm-noi cu opinci, dar sunt ale noastre. Pe când tu n'ai decât o singură cizmă, şi aia a Antantei!

Parhomenco, Rubins'tein şi ColocOlov se duseră la brigada a treia. Găsiră comandamentul la vreo 'trei kilometri de poziţie, pe o colină -înaltă, nisipoasă şi roşcată.

— S'a ordonat să forţaţi râul, — spuse Parhomenco. — Ostaşul trebue să aibă încredere în forţele lui şi în comandanţii lui. De ce n'aţi trecut râul ? De ce daţi voie ca ostaşii să vorbească cu panii ? Singurul argument pe care boierul polonez îl pricepe mai bine este : lovitura de sabie.

Comandantul de brigadă Moiseev, minerul adus de spate, negricios, cu -ochi albaştri şi buni, se ridică în scări şi raportă :

— Tovarăşe comandant de divizie, polonezul ne-a sili't să devenim nişte gură-cască. Canonada lor se aude toată ziua, dar tunurile noastre, puţine cum sunt, nu le prea fac stricăciuni mari.

— Cazacii sunt ochii armatei, — vorbi Parhomenco, sco- ţându-şi binoclul. — Ia-ţi cazacii şi mai priveşte odată la râu...

Porniră încet călări dealungul malului, oprindu-se adesea şi chiar întorcându-se câteodată din drum. Găsiră un loc unde apa făcea un cot a cărui iîndoitură era îndreptată spre ei. Parhomenco stătu multă vreme acolo, cu ¡binoclul în mâna dreaptă şi cu ţigara stinsă în stânga. Ascultă atent canonada.

— Am impresia, — spuse în cele din urmă, — că polonezii bat aici- mai stăruitor.

— ¡Lăţimea e de vreo cincizeci de stânjeni, iar malurile sunt acoperite de tute. Le e frică.

— De ce le e 'frică ?

Comandantul brigăzii zâmbi şi arătă cu mâna.

La cel mult o sută de metri, pe malul celălalt, se putea desluşi o patrulă de ostaşi din legiunea lui- Pilsudschi, iar la vreo jumătate de kilometru se vedeau[1] tranşee poloneze de curând

săpate şi întăritori în formă de semilună,'- probabil din beton.

— Patrula asta nu ne lasă să ne apropiem de gârlă.

— Trage şi asupra unui singur ostaş?

— Asupra unuia singur trag cu *arma.* Important este să nu se apropie un escadron : la cea mai mică mişcare trag cu tot ce dispun,

— Tovarăşe Moiseev, cunoşti bine linia clasei muncitoare, — îîi replică Parhomenco, — dar în ceea ce priveşte chestiunile teoretice, trebue să spun că te descurci greu. Câţi oameni ai în acest punct ?

— Aproape un regiment, tovarăşe comandant de divizie.

— Pen'tru început, ajunge. Dar să aduci încoace şi celelalte iforţe ale dumitale.

Regimentul aştepta ordine într'o pădurice de pini. Era o ' zi caldă, senină şi cu puţin vânt. Parhomenco se duse spre escadronul întâi.

— Aţi văzut cu toţii patrula inamicului? — întrebă comandantul. — Aceştia sunt ureohile şi ochii lui. Trebue să le stricăm şi vederea şi auzul. Cine este în stare să meargă târîş până la patrulă? Voluntari — doi paşi înainte!

întreg escadronul făcu doi paşi înainte.

— Prea mulţi. Alţi face gălăgie, — zise Parhomenco râzând. — Ajung doi oameni, dar cu anumite însuşiri : să nu facă prea mare sgomot în apă, deci să fie pescari; să ştie să se târască prin iarbă, deci să fie ciobani. Cine are însuşirile astea laolaltă, să facă doi paşi înainte.

Ieşiră trei grupuri, fiecare compus din câţiva oameni.

— Tovarăşe comandant de brigadă, fii bun şi lămureşte-mă : ce fel de oameni sunt flăcăii aceştia ? — întrebă Parhomenco.

Moiseev îşi drese glasul, ridică din umeri şi se săltă în scări.

— Tovarăşe comandant de divizie, cei din stânga sunt membri de (Partid, mare parte mineri. Cei de alături sunt comsomolişti. S'au organiza't de curând., dar fireşte că tineretul arde de nerăbdare să se privească în oglindă. Dar sunt (băieţi buni, au avut prilejul să se oţelească şi în lupte. Aceia din dreapta sunt cazaci. Au fost cu Voroşilov peste Don. Sunt fără de Partid, dar pot fi socotiţi candidaţi.

Parhomenco cercetă încet cu privirea cele trei grupuri şi spuse:

— Pe cine preferi dumneata ? Cazacii sunt sătui de vitejii. Lasă-i acum să admire şi ei pe alţii. Minerii deasemeni sunt vrednici de răsplată, ca şi cazacii. Să se ibucure şi ei, văzând ce copii au crescut. Hotărîrea mea este să sprijinim organizaţia comşomolistă şi să trimitem pe cei tineri peste râu. Cum te chiamă ?

Şi arătă spre unul din flăcăi, cu obraz trandafiriu, cu gura mică şi cu 'bănbia la fel.

— Ohirpicencov! — răspunse flăcăul.

— Dar pe tine?

Al doilea ¡flăcău, uriaş, lat în spate, plin de pistrui, temân- du-se că nu va fi primit, se îmbujorase de emoţie. Mâinile îi tremurau şi o lacrimă îi străluci în ochi, când răspunse:

— Anton Petrovici Sneatâh, din gubernia Saratov.

— Frumoşi feciori creşte gubernia Saratov, — spuse Parhomenco. — Âşa dar, tovarăşi comsomolişti, misiunea voastră este să nimiciţi patrula.

— Am ¡înţeles, o vom nimici! — rosti Anton şi adăugă grăbit : — Am[1] ifos't şi pescari şi ciobani.

— Şi cum veţi proceda ?

— Ne desbrăcăm, — începu Anton, — ne luăm armele şi trecem apa, numai ou rufele pe noi, a şa-i mai uşor.

— Bine, aţi trecut apa. Ce faceţi ’după aceea ?

— După aceea, memgem pe sub ţărm. Patrula, stă pe un dâmb şi nu vede toată albia râului, ci numai ţărmul nostru şi tufele. Ea se teme să nu apară vreo unitate mai mărlşoară pe ţărmul nostru, d'ar când e vonba de .un soldat izolat, e convinsă că o să-l doboare cu un singur glonţ. Mergem, întâi pe sub ţărm, apoi prin păşune. Iarba nu-i cosită acolo, îi simt mirosul de aici...

Trase aer pe nările lui late şi toată lumea avu impresia că vântul a dube de pe malul celălalt miros de iarbă necosită şi dornică de ploaie... Parhomenco zâmbi. Flăcăii zâmbiră şi ei.

Parhomenco întrebă :

— Ce mal simţi?

— Mai simt că-i va merge prost panului, — răspunse Anton.

' — Adevărat. Aşa dar, tovarăşi, vă târliţi până la pan, tă bărâţi pe el...

Anton îşi strânse pumnii şi se împurpură. Toată lumea înţelese cât* de rău (îi va merge panului.

— Aşa... — continuă Parhomenco. — Nu vor avea timp nici măcar să scoată o vorbă. Dar ce trebue să faceţi înainte de a tăbărî asupra lor ?

Flăcăii se priviră.

— 'Cunoaşteţi, văd, linia după care se conduce clasa muncitoare, — spuse Parhomenco, — dar în unele chestiuni tehnice vă descurcaţi cam slab deocamdată. Nu-i nimic, va veni şi tehnica. înainte de a tăbărî asupra patrulei, ’trebue să tăiaţi firul oare merge delà patrulă spre tranşee. Asta-i tot. Duceţi-vă. Noi o să vă urmărim cu privirea.

Între timp, aproape întreaga brigadă coborâse la râu. Ca şi apele primăverii, oamenii îşi tăcură drum spre râu. În apropiere de dâmb, un

pârâiaş necunoscut, năpădit de tufe şi sălcii^ se vărsa în râu. Călăreţii înaintau prin el încet şi fără sgomot. Parhomenco şi s'tatul major al brigăzii se strecurau pe marginea unei râpe. Crengile se legănau uşor, uneori auzindu-se sgomot de scări şi şoapte încordate.

— Se târăsc.

— Se târăsc.

— Să nu-i simtă panul, să nu dea de veste la tranşee-..

— Nu dă de veste. Anţoşca s'a născut cercetaş. II cunosc eu...

Cei doi (flăcăi se şi desibrăcaseră şi, străbătând tufişul, intraseră în apă cu multă băgare de. seamă. Apa le ajunse până la brâu, apoi până la gât. îşi ridicară armele deasupra capului, înnotând uşor şi fără sgomot. Patrula poloneză nu vedea întreaga pânză a apei. Totuşi simţi ceva suspect. Doi oameni care făceau de pază cu arma, întoarseră capetele spre ceilalţi trei, care stăteau tolăniţi în iarbă. îndată se ridicară şi aceştia luând armele în mâini şi .câteşi cinci începură a scruta cu încordare în josul malului.

După ce trecură râul înnot, cei doi flăcăi porniră pe sub malul abrupt. Cotiră după o ieşitură, se urcară pe ţărm, se văzu o cămaşă albă, apoi .flăcăii dispărură în iarbă. Un freamăt trecu prin tufişul de lângă pârâu. Parhomenco se frecă nervos cu mâna la ceafă, iar comandantul de brigadă mormăi :

— Aş Juma o ţigară.

Un cap gol apăru la vreo treizeci de metri în spatele patrulei, apoi dispăru.

— Antoşca, dragule! — şopti Moiseev.

Se şi vedea cum iarba începe să şerpuiască în direcţia polonezilor şi se auzea cum se ifrâng tulpini uscate su>b greutatea picioarelor. Toată lumea dorea 6ă se pornească vântul ca să risipească foşne'tul tulpinilor.

Panhomenco' i se adresă comandantului de brigadă, la ureche :

— Petrovici, tu ar trebui să ai grijă de mitraliere, să fie trecute în ordine peste râu.

Fără să-şi ia ochii înroşiţi de la patrula inamică, comandantul de brigaclă murmură scurt:

— Ştiu. Vor fi instalate la flancul drept.

Bătu din pumni şi adăugă parcă şuierând :

— Dar ce naiba fac acolo? Au pus de mămăligă? Stau la 6ifat?...

Se ridică în scări, dar 'tocmai în aceeaşi clipă cei dk>i flăcăi se înălţară din iartbă şi tăbărîîră asupra soldaţilor lui Pil- sudschi; Flăcăul cel înalt îşi înfipse baioneta în soldatul din margine, apoi Izbi în faţă pe vecinul lui, iar flăcăul mai scund, Chiirpicencov, străpunse pe alţi doi cu o iuţeală aproape nemaipomenită, acuncându-se apoi cu baioneta spre gâtul celui de al treilea.

Comandantul de brigadă îşi trase sabia din teacă, păli uşor, şapca îi căzu dar o prinse din sbor.

Tovarăşi, împotriva Poloniei panilor albi, înainte! — strigă el.

Călăreţii zoreau prin- vad, ridicând elăbuci de spumă albă. Toate feţele străluceau de fericire, iar cel mal fericit arăta comandantul de brigadă. Intorcându-se cu' faţa spre Parhomenco şi Rubinstein, căutând să domine cu glasul lui sgomotul trecerii prin apă, strigă :

— Simt că-i va merge prost papului ! Ai ?

— Simt şi eu ! — răspunse Parhomenco, înţelegând vorbele comandantului de brigadă mai mult după mişcarea buzelor.

Urcându-se prin valea altui pârâu, brigada se desfăşură- fulgerător pentru atac. Buimăciţi, luaţi ¡prin surprindere, soldaţii lui Pilsudschi îşi părăsiră fortificaţiile şi tranşeele şi o luară la fugă. O singură companie a lor, ascunzându-se în pădure, Încercă să reziste. Atunci, o parte din ibrigadă descălecă. scoase compania din pădure împin,gând-o_ în câmpie şi acolo, după ce încăleca, şarjă asupra ei.

întreaga companie ridică mâinile.

Comandantul el, un polonez înalt cu părul alb, învăţător după câte părea, se apropie călcând apăsat de comandantul brigăzii, luă poziţia de drepţi, se ridică în vârful picioarelor şi raportă :

— Mă predau Puterii Sovietice împreună cu patru ofiţeri, douăsu'te cincizeci grade inferioare, şapte **căTUțe** şi cinci mitraliere. Totul este în perfectă ordine. îmi daţi voie să trec în spatele frontului ?

Ridicându-se în scări, comandantul de brigadă duse mâna la şapcă şi răspunse:

— Elegant vă predaţi ! îşi mângâie apoi mustăţile şi-l căută cu privirea pe Parthomenco.

Dar acesta nu mai era lângă el. Galopase pe islaz în întâmpinarea escadronului care capturase compania şi care acum se înapoia. În urma escadronului veneau căruţele trenului de luptă încărcate cu muniţie şi mitraliere. Chirpicencov şi Anton Sneatâh mergeau în rândul întâi. Parhomenco opri escadronul, îi iîmlbrăţişă pe comsomolişti şi spuse scurt ca de obicei :

— În activitatea mea revoluţionar-mllitară am observat trei ■feluri de curaj. ¡Primul, când omul promite să facă de pildă cincizeci de paşi, sl-i face. Uneori trebue să-şi biruie frica, dar îi face cinstit. *Pe* urmă, însă, nu mai face niciun pas înainte. Al doilea, sunt oameni cărora le spui să facă cincizeci de paşi, dar ei mai fac cincizeci. Asta-i bine! Dar mai e şi al treilea fel de curaj. Sunt oameni care fac oricâţi paşi şi nu se tem să-şi jertfească viaţa pentru îndeplinirea misiunii. Astfel de oameni trebue preţuiţi, iar persoanele lor date ca exemplu grăitor. Iată de ce comandamentul vă propune pentru cea mai înaltă răsplată. Veţi fi decoraţi. La revedere. Ne mai vedem noi în luptă. Acum trebue să mergem spre Novograd-Volânsc. Se spune că are douăzeci de mii de locuitori, dintre care trei mii negustori şi o mie de nobili. Face să luptăm!

Novogrâd-Volânsc fu atacat a doua zi. Oraşul era apărat de o reţea deasă de să-rimă ghimpată. Aceste întărituri de sârmă puteau fi distruse cu artileria dar, pentru a se deschide drumul diviziei, ar fi fost nevoie de zeci de mii de proiectile, care trebuiau cărate cu caii pe o distanţă de trei sute de kilometri. Atunci Voroşilov ordonă comandantului artileriei:

— Fă cum crezi că-i mai bine o breşă în reţea, ca să poată trece cavaleria.

Şi comandantul artileriei crezu că e mai bine să acţioneze astfel: un divizion de douăsprezece tunuri ieşi în galop pe o poziţie deschisă, drep't în ţaţa celei mai înaintate linii a polonezilor albi, puse în baterie, şi, fuligerător, trase direct o salvă asupra reţelei de sârmă ¡ghimpată. În felul acesta, un singur proiectil înlocuia pe cele trei sute care ar fi fost necesare în cazul când s'ar fi tras de la o distanţă de câţiva kilometri. Breşa fu făcută. Cavaleria Intră în Novqgrad-Volânsc.

Şi breşa fu făcută nu numai în aceste reţele de sârmă ghimpată.

— Drumul spre Rovno a devenit drept[15]), glumeau soldaţii.

Totuşi polonezii albi încercară să treacă la ofensivă. La 2 Iulie, tancurile ieşiră din Rov.no şi se îndreptară spre linia frontului. Dar chiar atunci, printre soldaţii polonezi se răspândi svonul că linia ferată Rovno-Covei fusese tăiată de Armata de cavalerie. Tancurile se înapoiară în grabă la Rovno. În aceeaşi noapte, la ora 11, sub un foc viu de arme şi mitraliere, 'divizia .paisprezecea trecu prin vad râul Gorâni. La 4 Iulie, la amiază, divizia a paisprezecea străpunse frontul diviziei a treia de infanterie din legiunea lui Pilsudschi. Polonezii fugiră spre Rovno. Peste cinci ore, divizia a paisprezecea lupta cu polonezii în suburbiile oraşului, iar la ora II noaptea năvăli în Rovno, capturând peste o mie de prizonieri şi o mie cinci sute de cai.

— Am impresia că Duibno nu va fi tot atât de uşor de cucerit — se adresă Parhomenco lui Rulbinstein, după ce Rovno a fost ocupat. — Trebue să li se arate soldaţilor, în timpul marşului, 'toată însemnătatea campaniei.

Divizia a paisprezecea înainta spre Dubno. întrucât nu se făceau popasuri, meetingurile se ţineau în plin marş. Comisarul diviziei, Rulbinstein, ¡mergea cu un escadron ; preşedintele tribunalului revoluţionar, Socdlov, cu altul ; comandantul, diviziei, Parhomenco, cu altul, iar activiştii politici se împărţiseră de asemeni pe escadroane. Era greu de vorbit în astfel de condiţiuni* şi 'totuşi se vorbea. Când făceau câte o foarte scurtă oprire, se vota moţiunea redactată în marş.

17

Armata de cavalerie se lupta de cinci zile şi cinci nopţi, în apropiere de Dubno.

Iar dacă ar fi să numărăm toate luptele de pe frontul polonezilor albi, atunci ar trebui să precizăm că luptele continuau de peste patruzeci de zile, fără odihnă şi cu o aprovizionare atât de proastă, încât până şi Lamâcev se lua cu mâinile de cap şi ţipa: „încărunţesc, încărunţesc din cauza unei aprovizionări atât de josnice!" Era acoperit cu un strat de praf atât de gros, încât nu numai că nu-i distingeai culoarea părului, dar nici pe el însuşi nu-l puteai deosebi de culoarea pământului. Şi totuşi avea ' dreptate. Brigăzile, care în luna Mai numărau câte o mie cinci

---

15 Joc de cuvinte : *rovnăi* **— drept.**

su'te de săbii, acum abia dacă aveau câte cinci sute, aşa încât Parhomenco, sub a cărui comandă se alflau cele trei brigăzi, conducea de fapt una singură. Lipseau oameni pentru completarea rândurilor. încă pe timpul când se aflau ila Taganrcg fusese creată administraţia de organizare a Armatei de cavalerie, dar acum ea fusese transformată acolo într'o divizie şi nu numai că nu mai recruta şi nu mai organiza divizii, cl plecase ea însăşi să se lupte cu Vranghel. Adesea se întâmpla că polonezii albi se retrăgeau atât de repede, încât caii obosiţi şi flămânzi nu puteau să ajungă din urmă unităţile de infanterişti ce fugeau. În afară de aceasta umbla svonul că se pune la cale o treabă tare, tare urâtă : Troţchi şi Tuhacevschi, strecuraţi în rândurile comandamentului frontului apusean, cereau ca Armata de cavalerie, pentru „a se uşura manevrarea“, să fie trecută sub conducerea comandamentului frontului apusean, pe motiv că Armatele a douăsprezecea şi a paisprezecea, vecine cu ea, nu-şi pot îmbina acţiunile din cauză că Armata de cavalerie se afla sub conducerea comandamentului frontului de sud-vest, fapt care influenţa însăşi reuşita operaţiunilor.

Lamâçev se întoarse delà Chiev. Când intră în odaia unde se alfla Parhomenco, acesta citea ordinul comandamentului frontului de sud-ves't, care dispunea Armatei de cavalerie să nimicească mai întâi cu desăvârşire grupul inamic delà Dulbno- Cremeneţ şi după aceea să îndrepte 'grosul cavaleriei spre Lvov cu misiunea de a-l ocupa. Uitându-se la faţa necăjită a lui Lamâcev, Parhomenco îi .întinse ordinul şi spuse:

— La Lvov vom găsi şi cai şi armament şi tot, felul de aprovizionare. Pe deasupra ne vor mai veni .şi oameni.

— Să dea dumnezeu, oftă Lamâcev. M’aim întâlnit la Ghiev cu şmecherul acela de Bâcov care lucrează tot la aprovizionare. Spunea că Troţchi ne va băga neapărat în buzunarul lui.

— Aşa spunea Bâcov? N’are decât să stea el în asemenea buzunar, nu noi. Bineînţeles că vipera de Troţchi nu se poate împăca de loc cu succesele noastre. Dacă n’o să reuşească să ne bage în buzunarul lui atunci o să ne calomnieze, iar calomnia e ca şi cărbunele: dacă nu frige, murdăreşte.

— Să lătrăm şi noi, Alexandru Iacovlevici.

— E greu să-l întreci în lătrat. Dacă am avea un răgaz de vreo trei luni, am pleca în spatele frontului şi am mai lămuri unele lucruri. Uite, tu ai pierdut o mână, iar agenţii tui Troţchi pot învârti lucrurile în aşa fel, îrfcât să iasă că n’ai pierdut-o în luptă, ci că ţi-ai tăiat-o singur ca să scapi de mobilizare.

— Eu ? — exclamă, roşindu-se de mânie, Lamâcev.

— Tu ! Fiindcă protejaţii lui Troţchi de pe frontul de apus s’au dovedit a fi cam slăbuţi, trebue să-i scoată din încurcătură. Prin urmare, trebue să-i înfăţişeze pe ceilalţi ca fiind mai slabi, adică pe noi. E alunecos lutul, Teren'tie Savici, da’ minciuna e şi mai aluneooa’să.

— Am năduşit, de parc’aş fi mânat o trăsură cu patru cai tot gândindu-mă la ce spui, Alexandru Iacovlevici !

— Ba nu, 'trebue să- te gândeşti !

Dubno era înconjurat din trei părţi de bălţi. Călăreţii, urmând potecile ce străbăteau bălţile, răsăreau pe dealurile, acoperite dé. brazi, stejari şi, carpeni. Dar şi dealurile erau, brăzdate de tranşee şi înconjurate de sârmă. Deasupra unităţilor sburau avioanele’polonezilor albi şi aruncau bombe.

O luptă deosebit de îndârjită se ducea în apropierea podurilor de lemn de peste râul lovai La divizie veniră Budionnâi

şi Voroşilov. După ce judecară situaţia, Hotăriîră că treime să se pună capăt acestei lupte care dura de atâta timp ;.că inamicul trebue imobilizat, întrebuinţând pentru aceasta un regiment, iar celălalt regiment să atace din spate, în formaţiunea de cavalerie. Pentru a executa învăluirea, Parhomenco alese, regimentul optzeci şi unu.

■Ca de obicei, Parhomenco mergea cu comandanţii în capul coloanei, râzând şi glumind cu oamenii.

— Nu-mi, place cum vă îngrijiţi caii, — spunea Parhomenco ostaşilor. — Până la Revoluţie m'am ocupat mult de cai şi tatăl meu'a fost infirmier de cai. Măi uit la voi : î-aţi lăsat în părăsire. Şi trebue să ţineţi minte că numai calul vă salvează viaţa; şi tot pe el fugi dacă eşti laş. Dar cred că acest' lucru vă interesează mal puţin. Mai importantă e a doua latură : calul îţi va înzeci gloria dacă eşti viteaz.

Când se depărtară puţin, Gaivoron, care comanda regimentul i se adresă supărat:

— Caii noştri nu sunt mai prost îngrijiţi decât ai altora.

— Am spus-o ca sa-i aţâţ, — râse Parhomenco. — Vreau să-mi arate ce poate calul lor în timpul atacului.

înainte de a intra în lanul înalt de secară, după care erau instalate bateriile duşmane, gata să tragă cu mitralii la distanţa de şapte sute de metri, Parhomenco desfăşură regimentul şi spuse

— Să nu vă gândiţi, tovarăşi, că o să-i atacăm pe boieri cu un singur regiment. Trebue să ştiţi că, de îndată ce vom lovi, vor porni la atac două divizii. Aşa. încât noi nu vom face altceva decât să tăiem bretelele boierului, iar nădragii de pe el vor fi traşi de alţii. Bineînţeles că şi noi putem să-l smucim de un crac. Aici, în împrejurimile oraşului Dulbno, tovarăşi, se află o sută şaptezeci de mii de stânjeni de pământ, iar de stăpânit îi stăpânesc trei sute de moşieri. Vasăizică trăiesc în huzur. Trebue să-i împiedicăm. Şi moşierii şi boierii polonezi se regrupează ca să treacă la. ofensivă. N'au decât! Comisarul nostru Ruibinstein mi-a' spus azi că aici, la Duibno, pe timpul revoluţiei franceze a trăit prinţul Coride, care de asemenea aduna armate ca să stranguleze revoluţia. Revoluţia noastră este mai adâncă decât cea franceză, aşa încât noi vom ajunge chiar până la inima lui Conde din zilele noastre. înainte!

După luarea oraşului Dubno, divizia a paisprezecea primi ordin să descrie un mare arc de cerc pe malul stâng al râului Stări şi.să iasă în apropierea lui Razihov-Holuev.

Când Lamâoev îl întrebă pe Parihomenco unde se află acest Razihov, Parhomenco îi spuse râzând:

— Acolo de unde se vede şi cremlinul din Lvov, şi toţi mitropoliţii, şi primăria oraşului, şi cazărmile lui Ferdinand. Mi-a povestit un prizonier că pe zidurile, acestor cazărmi suni desenate uniformele tuturor unităţilor austriace. L-am întrebat: „De ce nu le-aţi şters, că doar pe voi austriacul vă ţinea sub jug". Iar el mi-a răspuns că nu numiai zugravii sau altfel de meşteşugari, ci şi mitropoliţii se află pe front. Un om ciudat! I-am promis că vom şterge aceste uniforme. Atunci a început să-mi descrie monumentul lui Ian Sobieski. Zicea că stă boierul călare pe cal, îmbrăcat în trio hlamidă şi cu pană la pălărie, l-am răspuns că noi suntem obişnuiţi cu boierii călări, numai că tare mă tem ca monumentul să nu fie cuprins de aceeaşi panică de care sunt cuprinşi şi boierii vii.

Pentru acţiunile reuşite în apropiere de Dubno, două regimente ale diviziei a paisprezecea căpăfară numele de onoare de „Dubno" şi „Horupansc", după denumirea pădurilor unde s'au dat luptele.

În ziua de 25 Iulie, polonezii albi părăsiră Radzivillov — un târguşor comercial în care se afla şi vama de lângă fosta graniţă austriacă. Disperaţi, ei lansară asupra poziţiilor Armatei de cavalerie proiectile cu gaze asfixiante care provocau vo- mitări.

Armata de cavalerie se afla în drum spre Lvov:

18

În ziua de 8 August unităţile de polonezi albi atacară de şapte ori la rând poziţiile deţinute de brigada întâia. Cu o zi înainte, satul în apropierea căruia se adia brigada fusese ras de. pe suprafaţa pământului de focul artileriei. Când Parhomenco sosi " aici, începuse tocmai o ploaie torenţială. Trebuia găsit un bordei în care să se poată discuta- Lângă biserica distrusă se adia o colibă care rămăsese întreagă. După ce se termină consfătuirea, Parhomenco se culcă. Îi fu însă cu neputinţă să adoarmă, pentrucă toţi şoarecii din satul pârjolit se strân- seceră acolo. Stând culcat cu ochii deschişi pe o bancă, Par- homemco lovea din când în când o cismă de ailta pen'truca sgo- motul pintenilor să-i alunge. Lumânarea de seu, care fusese aprinsă şi. înfiptă într'un bulgăre mare de lut, fu mâncată de şoareci cu fitil cu tot.

Dimineaţa, legiunile poloneze înaintară din nou în şiruri dese ; după cel de al treilea atac, divizia a douăzeci şi patra de infanterie, vecină cu brigada întâia, de cavalerie, şovăi. A- tunci Parhomenco ordonă să fie aduse pe locul luptei şi celelalte două briigăzi ale sale, astlfell că întreaga divizie a paisprezecea fu aliniată pentru contraatac. Câmpul era întins, svântat Parhomenco îşi privi cu plăcere divizia minunat desfăşurată,' ieşi în faţa ei făcând, cum spunea el, „o figură",

adică dând exemplu, şi vorbi astfel :

— Nu putem forţa Bugul, până nu terminăm cu ăştia oare vin peste noi. Face să priveşti ce frumos o s'o ia la fugă spre Lvov... înainte!

Duşmanul fu strivit. Pe câmpul de luptă rămăseseră cel puţin o'mie de cadavre inamice. Ajunseră în apropiere de localitatea Holuev.

Aici polonezii albi reuşiseră cu ajutorul cavaleriei să facă o broşa adânca în poziţiile regimentului optzeci şi unu şi să-I taie în două. Regimentul era ameninţat astfel 6ă fie exterminat. Atunci apăru Parhomenco, călare pe armăsarul său negru şi înconjurat de douăzeci de oameni din escortă. El străpunse coloana polonezilor alibi, omorî pe comandant şi doi ofiţeri. Regimentul optzeci şi unu îşi reveni şi-şi restabili poziţiile. Duşmanul se retrase.

A doua zi, polonezii aruncară în luptă o divizie de cavalerie şi trei regimente de infanterie. Ei voiau cu orice preţ să împiedice divizia a paisprezecea să îndeplinească manevra de învăluire a Lvovului.

Era răcoare. Cerul era acoperit de nori atât de deşi de parcă ar fi fost o zi de toamnă târzie. Parhomenco stătea pe uliţa unui sat mare lângă un gard înalt. Casa vecină era distrusă şi lângă ea şedea pe jos o femeie. Un copil mic dormea pe o legătură de cârpe, iar ceilalţi, mai măricei, ţinându-se de mână, păzeau alte iegăturele. La capătul străzii se arătă o căruţă. Calul cu o burtă enormă ajunse ¡în dreptul femeii; ţăranul cu o pălărie de paie pe cap aruncă pe spinarea calului hăţurile subţiri şi murdare şi, văzându-l pe Parhomenco, salută respectuos.

— Prin ce situaţii grele poate să treacă un orm! oftă Parhomeri'co. — De câtă vreme se chinuie aici ţăranul cu toate războaiele astea...

Lamâcev îi întinse o felie de pâine cu o bucată de slănină.

— Nişte'ochiuri şi vreo cioribuliţă, un păsat şi o scrumbie, n'ar strica, — făcu al. — Şi eu sunt într'o situaţie grea, Alexandru Iacovldvici. Mi-a veni't o companie cu oameni desculţi. Completare de efectiv. „Ce-.i de făcut ?" mă gândesc. Adun toţi cizmarii din localitate şi-i duc în compania aceea. „Mi-e cam ruşine să vă arăt — zic — dar n'aim înootro, tovarăşi". Le-am făcut rost de piele şi în trei zile, după cum mi-au şi promis, cizmele au' fost gata. Dar acum altă situaţie, şi nici asta nu-i mai uşoară : com'pania are nevoie şi de pantaloni!

Un curier se ivi în goana calului, ocolind un cheson fără roţi şi o bucătărie de campanie, spartă şi turtită. Se apropie de Parhomenco şi fără să descalece îi întinse un raport şi o fotografie a lui Pilsudsohi, cu un autograf.

— Am dat peste un igrup puternic de duşmani, tovarăşe comandant de divizie, —. raportă el. — Vin cu nemiluita. După

informaţiile primite delà prizonieri, este „Şlealhta morţii". Fiecare soldat poartă cu el câte o fotografie d'e asta,, cică primită chiar din mâna. lui Pilsuidschi.

Parhomenco vârî felia de pâine în buzunar şi sări pe cal. Aprbpiindu-se de regiment, constată că acesta făcuse stânga împrejur şi, se retrăgea în desordine. Sooţându-şi sabla, răcni la soldaţi :

— Dacă nu înţelegeţi de vohbă, vă secer cu mitralierele?* Unde vă.e comandantul?

■Comandantul fusese ucis. Comandantul de escadron, rănit şi el în şold, raportă că polonezii atacă cu o brigadă întreagă.

— înapoi ! — porunci Parhomenco.

Trecu printre ostaşii care se dădeau laoparte din faţa lui şi mergând în frunte, readuse regimentul pe vechile poziţii de lângă moară, de unde începea câmpul.

Din spre mioară galopau polonezii îmbrăoaţi în tunici albastre cu vipuşcă galbenă şi pantaloni roşii. Aceasta era ,.Şleahta morţii”, regimentul în care fusese încadrat căpitanul Barnacki după întoarcerea delà Rovno. Pentru activitatea sa în legătură cu Strauh, căpitanul nu fusese înaintat în grad şi acum comanda doar un escadron. El spera totuşi să fie avansat şi scotea mereu din buizunar fotografia lui Pilsudschi, care fusese dată .fiecăTUi om din regiment pentru[1] încurajare şi însufleţire.

Văzând acum că regimentul roşu, pus mai- înainte pe fugă, s’a oprit deodată, căpitanul Barnacki — ca şi ceilalţi şleahtici — crezu că regimentul primise întăriri. îşi opri calul. Ceilalţi, deasemeni.

Cele două grupuri de călăreţi stăteau nehotărîte faţă’n faţă, cam la patru sute de metri unul de altul. Între ele se întindea câmpul larg, iar în mijlocul acestuia se zărea o căruţă lungă cu hululbele ridicate în &us şi cu osia sfărâmată, o ladă de biscuiţi goală, cu o etichetă mare colorată, un geamantan stricat, deschis, şi.un cadavru cu o pălărie cu boruri largi, alături.

Deodată, din grupul ofiţerilor polonezi se desprinse unul înalt, cu chipiul lat şi cu tunica albastră împodobită cu fireturi, — călare pe un cal sur. Nu era altul decât căpitanul Barnacki. Se gândea că acum 6osise în sfârşit momentul cel mai potrivit să-şi cucerească faima. îşi smulse sabia din teacă şi, chemând „Şleahta morţii’ să-l urmeze, porni în galop, peste câmp.

— Ce obrăznicie! — murmură Pavhomenco.

Se întoarse spre ostaşii săi şi cu vocea-i puternică, rosti:

— Dacă izbiţi, izbiţi-î’de moarte! Numai o rană de moarte trezeşte groaza! Cât despre cal şi nepăsarea lui în faţa focului, totul depinde de felul cum l-ai dresat şi de priceperea de a-l conduce. Nici

firea calului, nici frâul nu joacă vreun rol.

Şi cum Bamaoki se apropiase cam la jumătatea câmpului, Parbomento adăugă numai atâ't:

— Băgaţi de seamă, să n'o luaţi razna şi a doua oară. De felul în care trebue să loviţi, uitaţi-vă la mine...

Şi spunând aceasta porni galop în întâmpinarea călăreţului albastru.

Se întâlniră lângă căruţa ruptă. Căpitanul Barnacki învârti sabia cu un şuierat şi ilzibi; după cât se pare el ţintise bine dar nimeri prost, deoarece nu despică decât haina de piele a lui Parhomenco, pe şoldul stâng. Barnacki ridică pentru a doua oară salbia, dar nu apucă să o ridice decât până la înălţimea urechii. Parhomenco îl lovi cu saibia în umăr şi-l despică

drept în două până la brâu, tăind totodată şi fotografia lui Pilsudschi.

— Straşnic loveşte ! — exclamă într'un glas tot regimentul, văzând cum sub lovitura puternică se prăbuşesc şi .căpitanul şi calul lui aur.

Reigimentul porni în galop asupra inamicului.

Îngrozită, „Şleahta morţii" fugi iîn debandadă către Lvov..

Parhomenco află în seara aceleeaşi zile că la comandamentul suprem s'a luat hotănîrea ca Armata de cavalerie să fie deplasată din regiunea Lvov ului şi pusă la dispoziţia frontului apusean. Dar Consiliul Militar Revoluţionar al frontului de sud-vest socotea că retragerea Armatei de cavalerie din regiunea Lvov şi 'trecerea ei suib conducerea frontului de vest ar fi posibile numai -în cazul când se v.a putea stabili o legătură solidă cu comandamentul frontului de vest.

Comandamentul frontului de vest se afla la Mi-nsc. şi, deci, nu era posibilă niciun iei de legătură. Comandamentul frontului de sud-vest propunea Comandamentului suprem al Armatei să întărească frontul Crimeii cu Armata de cavalerie. Până atunci-, trebuia să sdrobească pe duşman cu o lovitură energică şi decisivă, pentruca, forţând într'un termen cât mai scurt trecerea râului Bug, să ocupe oraşul Lvov.

În seara primei zile a lunii Au-guat, veni ordin ca Armata de cavalerie să fie încadrată în ansamblul operativ al frontului de vest. Pentru a ţine legătura cu Comandamentul frontului de vest, se înifiinţă la Ghiev un punct operativ special.

Ordinul nu spunea nimic despre operaţiunile ce trebuiau să fie executate de către Armata de cavalerie. Şi aceasta tocmai când Armata de cavalerie se apropia de Lvov ! Aci dăduseră peste o regiune plină cu şanţuri, gropi şi atâta sârmă ghimpată de se părea că e mai multă decât iarba. De aceea înaintarea era cu putinţă numai pe jos. Şi totuşi armata mergea mereu înainte. În timpul nopţii se zăreau, cu ajutorul binoclului, licărind luminile portocalii ale oraşului Lvov.

Dar focul mlşelesc al trădării mocnea deja în spatele Armatei de cavalerie. La 16 August, comandantul Armatei de cavalerie primi primul ordin din partea lui Tuhacevschi, comandantul frontului de ves't. I se propunea Armatei de cavalerie să ia direcţia nord.

Comandanţii Armatei de cavalerie, Budipnnâi şi Voroşilov, au răspuns :

„În momentul de faţă, Arma'ta nu poate ieşi din luptă;, deoarece linia râului Bug a fost depăşită. Unităţile noastre se aiflă în apropierea oraşului Lvov, iar unităţile de avangardă la 15 kilometri la răsărit de

acest oraş. Armata are misiunea*să -ocupe oraşul La 17 August”.

în seara zilei de 18 August, divizia a paisprezecea precum şi alte unităţi ale Armatei de cavalerie se şi luptau la zece kilometri de oraş, de unde se putea zări turnul înalt al primăriei. Podurile şi clădirile erau în flăcări. Delà prizonieri aflaseră că se făcea în grabă evacuarea oraşului. Zece trenuri blindate, împrăştiate pe toate liniile ferate din jurul oraşului Lvov şi prevăzute cu tunuri grele, trăgeau asupra unităţilor noastre. Escadrile de avioane aruncau bombe. Unul din atacurile diviziei a şasea de cavalerie fu respins de către aviaţia duşmană care bombarda şi mitralia.

În ziua aceea, Parhomenco captură lângă Camenca două 'trenuri blindate poloneze. Prizonierii îi povestiră că în oraş se află şase divizii şi câteva, regimente de voluntari, dar că moralul lor este atât de scăzut că nu va mai trece mult timp şi vor dezerta. Ce lovitură groaznică va primi armata poloneză atunci când aceste şase divizii vor pleca steagurile!

Cu toate acestea, comandamentul frontului de Vest nu mai contenea să expedieze telegramă după telegramă, care mai de care mai vehementă. El spunea : „De aci înainte să executaţi întocmai şi necondiţionat ordinele noastre”.

După aceea, la 20 August, Troţchi ceru categoric deplasarea Armatei de cavalerie.

Voroşilov răspunse :

„Deplasarea Armatei de cavalerie din regiunea Lvov în momentul de faţă este o greşeală foarte gravă. Armata a ajuns chiar în dreptul oraşului, imobilizând şapte divizii inamice”.

A doua zi, trădătorul Troţchi, ameninţând Consiliul Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie cu trimiterea în judecata Curţii Marţiale, somă Armata de cavalerie să pornească imediat în direcţia Nord.

Consiliul Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie nu se temea de judecată, dar această ameninţare ascundea cu totul altceva şi anume un lucru care acum era destul de evident :
Troţohi cu banda sa spera ca prin uneltirile îor să provoace o răscoală în rândurile Armatei de cavalerie împotriva Comandamentului Suprem. Atunci Consiliul Militar Revoluţionar al Armatei de cavalerie se supu:se ordinului. întreaga Armată de cavalerie se îndreptă spre Nord, în regiunea oraşului Zamostle.. Această înfricoşătoare armată a cărei ofensivă cutremurase statul pdlonez şi distrusese capacitatea de luptă a armatei poloneze, se întorcea din drum ! Troţchl n’ar fi putut face un serviciu mai mare stăpânilor săi de peste hotar 1

începură ploile. Pe măsură ce Armata de cavalerie intra mai

adânc în păduri, ploile se înteţeau. Drumurile deveniră inaccesibile. Armatele de Vest către care mărşăluia Armata de cavalerie se retrăgeau. Brest-Litovscul fusese părăsit. Polonezii aduceau întăriri din Nord spre regiunea Zamostie, unde în prezent se mişca Armata de cavalerie.

La 30 August generalul Haller — care comandase una din grupele recrutate în Franţa şi care fusese învins de Parho- menco în bătălia, din jurul oraşului Lvov — ocupă Comarov şi Ţâşevţe, tăind calea de retragere spre Sud a Armatei de cavalerie. În această zi, comandantul armatei poloneze, generalul Sikorski, dădu trupelor sale un ordin de zi care începea astfel : '

,,Ordon unităţilor aflate sub comanda mea să treacă în ziua de 31 August, la ora 1 noaptea, la un atac energic, de al cărui succeis depinde sfărâmarea definitivă a armatei lui Bu-
dionnâi...”.

Ploile transformaseră potecile din pădure în mlaştini cu neputinţă de trecut. Rezervele de muniţii erau aproape pe sfârşite.

Aviaţia inamică 'bombarda şi mitralia unităţile Armatei de cavalerie. Pentru a pune pe fugă avioanele inamice, escadroanele născociseră aşa numita metodă a sitei : soldaţii se alşezau într’un careu mare şi' când avionul apărea deasupra acestui careu, deschideau focul : avionul inamic, prins într’o reţea deasă de gloanţe, se prăbuşea.

— Ei bine, abia acum ştiu ce este un defileu : zise Parho- menco stând pe marginea unul smârc cu mâl împuţit, brun- veitzui,, u'nde se opriseră avangărzile diviziei. Un expert în chestiuni militare nu mai contenea să-mi tot vorbească în puşcărie despre .defileu. Ne-au dus, ne-au tot dus şi în sfârşit am ajuns la defileu!

Deoarece condiţiunile speciale ale terenului nu îngăduiau desfăşurarea pentru luptă, iar o continuare a înaintării ar fi însemnat distrugerea totală a armatei, comandanţii hotărîră să se îndrepte spre. răsărit. După două zile de lu-p'te înverşunate, Armata de cavalerie reuşi să-şi croiască drum printre polonezii albi, îndreptându-se spre Rovno. Ajunşi aici, constatară că armatele vecine, a douăsprezecea şi a paisprezecea, erau incapabile de acţiuni militare. Cu armata a paisprezecea se pierduse orice fel de legătură, după care apoi se pierdu contactul şi cu armata a douăsprezecea. Amândouă aceste armate,- transformate în adevărate armate de dezertori, se retrăgeau spTe Chiev. Exista' pericolul ca frontul să rămână descoperit. Polonezii albi erau conştienţi de acest lucru şi atacau cu înverşunare.

Comandamentul Armatei, de cavalerie hotărî să ia asupra sa 'toată puterea şocului.

Armata- se desfăşură dealungul râului Gorân. Pe toate drumurile,

pe'căile ferate şi dealungul râurilor se inştiituiră detaşamente puternice de baraj pentru a-i prinde pe dezertori şi pentru a ridica moralul acelor unităţi vecine care încă nu dezertaseră, dar care erau totuşi gata s'o facă.

Luptele cu polonezii albi decurgeau cu suoces. Armata de cavalerie începu să primească ajutoare considerabile în oameni, cai şi muniiţiuni,. Se iviră iarăşi voluntari dintre ţărani şi iarăşi sosiră mineri din bazinul Donețului. Apoi se arizi că sub acoperirea Armatei de cavalerie, armatele a douăsprezecea şi a paisprezecea- îşi reveniră, pregătindu-se să vină în ajutor.

Într'una din acele zile, uitându-se prin ziarul „Cavaleristul Roşu", organul Armatei de cavalerie, Parhomenco îi citi lui Lamâcev :

— Ascultă aici, Terentie Savici, ce scrie în ziarul nostru despre o nouă şi grandioasă navă aeriană: ,,De curând o comisie specială a plecat la Petrograd, unde a examinat şi a aprobat proiectul noii nave aeriene. Motoarele acestei nave aeriene vor fi de două mii trei sute de cai putere, iar puterea de încărcare de zece mii de puduri,. Nava va avea numeroase cabine dispuse în etaje. Legătura între ele se va face cu ajutorul unor ascensoare. Pe navă vor putea uşor încăpea: un avion, un automobil şi o barcă cu motor. Noua navă aeriană va putea transporta până la o mie de persoame. Va avea o viteză de aproape 100 kilometri pe oră. Noua navă aeriană sovietică prezintă un mare progres al tehnicii. Se presupune că lucrările de construire a acestei nave vor fi terminate până la În'tâl Mai 1921 (iprimit prin radio)''.

— Nu este scris unde va face primul sibor ? — se interesă Lamâcev.

Parhomenco zâmbi :

— Hm, vezi tu, cred că acest buletin de ştiri aparţine mai degrabă anului 1940 şi nu zilelor noastre. Ziarul nostru a lua-t-o cam cu douăzeci de ani înainte.

— Dumneata eşti mai priceput în tehnică, Alexandru la-covievici, — rosti Lamâcev. — Totuşi eu cred că dacă stă scris negru pe alb, se va construi cu adevărat,

Parhomenco lovi cu pumnul în mia&ă:

— Şl totuşi voi sbura şi eu cu această navă aeriană.

19

Cârud mişcarea forţelor baronului Vranghe! deveni amenințătoare pentru Republică, la 2 August 1920, C.C. al P.C. (b) ît însărclnă pe I. V. Stalin să formeze Consiliul Militar Revoluţionar şi să

concentreze forţele pe frontul care acţiona împotriva lui Vranghel. Organizând un front nou, Stalin ordonă Armatei de.cavalerie să se deplaseze în Crimeia.

Dacă încercăm să reconstituim în imaginaţia noastră un fulger, el ne va apare lîn mod Inevitabil suib forma unei linii frânte de foc orbitor. Tot aşa a fost şi calea Armatei întâia de cavalerie — acest gigantic zig-zag de foc care spinteca norii regimentelor duşmane. Priviţi harta. Fulgerul trăsneşte cavaleria generalului Mamontov lângă Voronej, îşi croeşte cu strălucire, printre bandele lui Deniohin, drumul spre Ba'hmut, mis- tue în bazinul Doneţului unităţile lui Şcuro .şi Ulagai, străpunge armatele albe lângă Taganrog şi Rostov, şi din Maicop se aruncă deodată spre Vest pentruca, trecând peste reţele de sârmă şi tranşee, să explodeze în spatele armatei poloneze, să treacă vijelios prin Rovno, arzând în drum drapelele fortăreţei poloneze Novograid-Volânsc, să bubuie lângă Lvov şi, delà Grubeşov-

încheind zig-zagul, să se abată peste stepele Tauridei de Nord, dârfd iureş în regimentele negre ale generalului Vranghel.

La 27 Octombrie, Armata de cavalerie se opri pe malul înalt de lângă portul Breslav ca să forţeze Niprul şi apoi să îndeplinească cea mai importantă sarcină operativă a frontului : aceea de a-i tăia lui Vranghel căile de retragere spre Cri- meia. Comandantul de armată Frunze începuse deja să-l preseze pe „baronul negru”.

În faţa oştilor se întindeau asprele zăpezi ále Tauridei. Dar nu se putea aştepta până la sosirea primăverii. Trebuiau depuse numaidecât 'toate eforturile pentru distrugerea inamicului. Ţara nu putea aştepta. Populaţia del-a oraşe, după cum arată rezultatele recensământului pe întreaga Rusie, se împuţinase cu o treime. înainte de război fuseseră la Moscova 9.000 de întreprinderi industriale, iar acum numai 2560. Ogoarele lâncezeau nearate. Oamenii lui iMahno devastau satele.

. Sulb niciun cuvânt nu se putea aştepta până la sosirea primăverii. Duşmanul trebuia alungat din ţară.

Era frig’. Din spre stepă gonea şi urla vântul, aducând cu sine o ţărână castanie amestecată cu zăpadă. Armata traversa podul sau trecea cu şlepuri şi vaporaşe. Pe mal ardeau focuri. La lumina focului se vedea cum şlepul a părăsit malul. Lângă bord apărură pentru ultima oară coşul bucătăriei şi ¡baionetele unor ostaşi roşii care şedeau pe paie. Ajungând în dreptul podului, călăreţii descălecau ţinându-şi caii de dârlogi.

Voroşilov şi Budionnâi stăteau pe malul înalt al Niprului. Din spre fluviu bătea un vânt de iarnă. Ei tăceau şi ascultau. Podul duduia de tropote. Spre Ifoc veni în fugă un ostaş roşu, îşi încălzi mâinile şi se pierdu iar în mulţimea ce se scurgea încet. În şlep se încărca convoiul.

— Avem destule vehicule, — spuse Budionnâi.

— Dar mâncare puţină ! — adăugă Voroşilov. — Nici caii nu-» buni de mâncat. Doar oasele au rămas pe el.

Fluviul se simţea fără să ifie văzut. Cădea o zăpadă umedă. Podul vibra oa o strună enormă': uLu-uu ! Pe vaporaş se Încăica ceva mare şi greu. Judecând după sgomot, părea a fi artileria. Lângă foc se arătă un cal negru şi pe el un călăreţ înalt. Călăreţul se aplecă şi spuse ceva ostaşilor roşii care se încălzeau.

— Parhomenoo? — zise pe jumătate întrebător Voroşilov.

— El e! — răspunse Budionnâi.

Şi iar tăcură, că;zuţi pe gânduri. Călăreţul se depărtă. Pe pod, căruţele treceau pancă mai repede, iar podul duduia altfel: a-a-aa ! Voroşilov arătă cu capul în spre partea podului.

— Acum 'trece Parhomenco!

— Da, el trece 1 — spuse scurt Budionnâi.

Ce beznă pătrunzătoare, rece, de o culoare ştearsă, apoasă ! Şi prin această beznă, pe lângă focurile purpurii, se scurgea pe pod un işlr nesfârşit de călăreţi, tunuri, dhesoane, furgoane de aprovizionare. Un ostaş roşu se apropie de foc. Mantaua sa căpătă pentru o clipă culoarea verde-murdară, ca de sticlă mânjită, iar Ifâţa-i deveni de un cărămiziu aprins. El spuse:

— Daţi-mi un foc! — Luând cărbunele şi săltându-l în palme, îşi aprinse ţigara' şi întrelbă: — Oare până la Sevasto- pol tot aşa de urâtă o să fie vremea ?

— Nu-ii nimic, ne vom încălzi lângă Nahimov.

Un al doilea soldat prinse cărbunele în tăcere şi atunci cel vesel îl întrebă :

— Din ce gubernie eşti ?

— Din Volânsc.

— Noi, din Ecaterinburg. La noi e şi mai frig. Ehe, pe acolo e mult mai rău !

— Se ştie,*la voi e ocnă.

— De, aş fi vrut să mai stau puţin de vorbă cu tine, dar nu-i timp, trebue să-l urmărim pe baron...

Lumina gălibuie-roşcată a zorilor se revărsa încet peste fluviu. Se zăriră bărcile şi podul plutitor. Balustradele de pe bordul vaporaşului luceau cu o culoare albastră-limpede, iar coşul arăta vesel de un galben-verzui. Se ridica soarele, înconjurat de o coroana de culoarea hrizolitului. El scălda în lumină întreagă Tauridă — ou marea sa nesfârşită de stepe, care uşurel se schiimbă într’o mare de apă. Numai că la vremea aceea acolo domneau încă zăpezile. Nici păduri, nici fluvii nu erau, care să Ofere duşmanului adăpost sau alor tăi vreo putinţă de a se încălzi.

Voroşilov şi Budionnâi cdborîră spre pod. Se scurgeau ultimele căruţe.

— Trecerea e terminata.

20

ln faţa Armatei de cavalerie mărşăluia divizia a paisprezecea, comandată de Parhomenco. După ea venea brigada specială şi Consiliul Militar Revoluţionar. Divizia a paisprezecea avea misiunea de a parcurge o etapă de 90 kilometri şi să ocupe satul Rojdestvenscoe.

Atacul fu atât de neaşteptat încât în satul Pocrovca nimeriră la o nuntă. În biserica din sat se cununa un comandant de etapă din armata lui Vranghel. La sosirea trupelor roşii, acesta o rupse la fugă spre stepă împreună cu mireasa care nu avusese 'timp nici măcar să-şi scoată vălul tradiţional de pe cap. Apoi lângă cătunul Otrada, se ciocniră cu o patrulă ofiţerească. Patrula se repezi la Rojdestvenscoe pentru a-i preveni pe oamenii lui Vranghel. Două regimente care urmăreau această patrulă se dieslfăşurară (în faţa satului Rojdestvenscoe. Din spre sat se auzi un foc puternic de mitralieră şi arme. Ostaşii se uitară miraţi unii la alţii : se auzeau focuri de armă puternice şi neîntrerupte, dar nu cădea niciun rănit şi nlciun mort. În faţa acestei situaţii uimitoare, regimentul trecu la atac. Dar nici de data aceasta nu suferi vreo pierdere. Astfel ajunse chiar la tranşeele inamicului. Din tranşee, ridicând mâinile, Ieşiră nişte soldaţi. Erau prizonieri sovietici pe care ofiţerii lui Vranghel îi siliseră să tragă. Trăseseră »ei, da'r în vânt.

— lată o întâmplare plăcută. Cel delà Otrada vor fi bucuroşi, — zise râzând Parhomenco făcând aluzie la Consiliul Militar Revoluţionar care cantonase în Otrada.

Din Rojdestvenscoe apăru un batalion de oifiţeri, cu mitralierele aşezate pe căruţe. Luară poziţie în formaţie de careu.

În aceeaşi clipă, bateriile noastre deschiseră asupra lor foc cu şrapnele, iar regimentul de cavalerie trecu la atac. Batalionul de ofiţeri fu asvârlit dincolo de sat, apoi în drum, ostaşii roşii alungară de acolo încă două regimente ale lui Drozdov.

Dia Rojdestvenscoe fu trimisă o patrulă de recunoaştere. Patrula raportă că tot drumul din spre sud este înţesat de maşini blindate ce sa retrag pe două coloane, iar la mijloc măr- şăluiiesc unităţi de infanterie şi trenuri regimentare.

Vranghel se retrăgea. ’ ^

Parhomenco ordonă atunci ca brigăzile să ia formaţie de luptă dincolo de Rojdestvenscoe.

În faţă se zări cavaleria lui Vrangliei. Avioanele atacară bateriile diviziei a paisprezecea. Se vedea acum clar că oamenii lui Vranghel, aooperindu-şi retragerea, aveau de gând să atace Otrada pentru a pune mâna pe comandamentul Armatei de cavalerie.

Parhomenco galopa dealungul diviziei sale, de la regiment la regiment.

Era deajuns să apară armăsarul lui negru ca pana corbului şi vocea metalică a lui Parhomenco să răsune în regiment, pentruca dorinţa de luptă să cuprindă pe toţi os'taşii. Şi iarăşi începeau să tragă mitralierele, cu toate că vântul şi gerul făceau aproape cu neputinţă mânuirea lor. Pentru a se încălzi, soldaţii scoteau învelitoarele de pe ţeivile puştilor-mi traliere, apropiin- du-şi mâinile goale şi îngheţate de metalul fierbinte.

’ Ostaşii 'trăgeau de zor ; unii erau răniţi, alţii mureau, totuşi strigătele de îmbărbătare ale comandanţilor nu conteneau:

— Pentru Doribass, tovarăşi ! înainte! Jos cu „baronul negru”!

— Pentru Ucraina Sovietică! Pentru Partidul Comunist!

— Pentru Lenin !

— Pentru Donul Roşu, tovarăşi !

Se întuneca. Parhomenco vârî salbia în teacă şi se ridică în scări.

Coama calului siburlită de vânt'era acoperită de zăpadă.

Rubinstein şi Moiseev, comandantul brigăzii a treia, se apropiară de el.

— S’au rărit rândurile? — întrebă Parhomenco.

— Am numărat de câte ori am atacat: de zece ori, — raportă Moiseev.

— Mult al dracului. Dar oamenii ce zic?

— Sunt rupţi de oboseală, — răspunse Rubinstein. — Atacul nu mai aju'tă. E frig.

— Adună comandanţii şi comisarii politici. Regimentele să fie cantonate la Rojdestvensooe. Ar fi minunat să putem da ostaşilor ihrană caldă. Au luptat toată ziua cu un duşman care și-a pierdut capul şi care încearcă acum să scape cu’orice preţ de încercuire.

Apoi Parhomenco îl privi pe Lamâcev.

Aces-ta tăcea. De unde să dea ostaşilor hrană caldă? Trenurile regimentare rămăseseră în urmă.

— Divizia noastră este încercuită, cam aişa stau lifcruiriie, le spuse Parhomenoo comandanţilor de brigăzi şi regimente convocaţi la-el acasă. — Oamenii lui Vranghel care se retrag din faţa Armatei a doua de cavalerie şi a diviziilor a şasea şi a unsprezecea, au năvălit asupra noastră. Atacul lor a fost respins, dar legătura cu comandamentul Armatei a fost tăiată. Să profităm de faptul că inamicul şovăe să dea un atac de noapte hotărâtor. Ondon să regrupaţi imediat unităţile şi la noapte veţi mărşăluii peste câmp, pentru a ne uni cu celelalte divizii. Ne deplasăm' spre sud, apoi ne întoarcem brusc spre vest. Şoseaua, după informaţiile date de patrula de recunoaştere, este ticsită de infanteria şi maşinile blindate ale oamenilor lui Vranghel. Dar vifornița şi simţul nostru de orientare ne vor ajuta. La drum deci, pe viscol !

Şi la fiecare pauză făcută între fraze, se auzea cum dincolo de fei^astră, în beznă, răbufneşte vântul, tăi n.du-ţi răsuflarea.

Fereastra se sgâlţâi.

Parhomenco, înalt, masiv şi negru., stătea în picioare lângă fereastră. Vocea lui puternică răsună convingător şi energic, explicând amănunţit pe unde se poate trece şi în ce’fel.

'Comandanţii de regimente se împrăştiară, ducând cu el o uriaşă încredere în forţele proprii.

La ora douăsprezece noaptea cele şase regimente de cavalerie fură încolonate pe uliţele satului Rojdestvenscoe şi se pregătiră de plecare.

Comandantul brigăzii a dou'a, Rumianov, după ce primî raportul că brigada e gata, se întoarse în casă.

Parhomenco îşi mărturisise dorinţa de a pomi împreună cu d.

— Pe o vreme ca asta poţi rătăci trei săptămâni în jurul satului Rojdestvenscoe fără să ieşi la capăt, — zise Rumianov.

— Gata, plecăm'! — ordonă Parhomenco. — Vorba multă, sărăcia omului!

Din uliţă se auziră împuşcături. Oamenii lui Vranghel porniseră atacul de noapte. Pentru a-şi deschide drumul, spre podul Ciongar şi pentru a-i putea da astfel diviziei a paisprezecea

lovitura de graţie, „baronul negru” îndreptase într’acolo un grup' special de şoc compus din două divizii.

Sufla un vânt groaznic. Părea că se răsculase toată stepa pentru a te împroşca în faţă cu zăpadă, nisip şi fire de iarbă rămase necosite încă din anui trecut. De jur împrejur, întuneric şi frig. Se auzeau vuie'te şi trosnete; ţi se părea că eşti sdrobit într’o piuliţă uriaşă, că în aceeaşi clipă te izbeşti de pereţi şi te avânţi către cer.

Brigăzile se îndreptară spre sud, în timp ce convoaiele de căruţe, cuprinse de panică din cauza focului inamic, rămaseră pe drum, barând calea altora.

Atunci comandantul brigăzii întâia luă direcţia nord-est, comandantul brigăzii a treia direcţia nord-vest, iar brigada a doua rămase pe uliţele satului Rojdestvensooe aşteptând or-: dine noi.

Parhomenco spuse:

— Ordinul a fost să mergem spre sud. Şi nu trebue să no abatem de la el.

Brigada se îndreptă spre sud, iar convoaiele de căruţe lăsară şoseaua şi apucară pe alt drurm

Brigada a doua merse mult timp prin beznă.

Ostaşii înaintau ţinându-se cât mai aproape unul de altul.

Către ora 3 noaptea, furtuna încetă. Apărură s'telele. Continuará marşul spre sud, orientându-se acum după stele.

Când se miji de ziuă văzură lângă un gorgan un grup de călăreţi şi patru tunuri.

— Stau neclintiţi. Sunt de-ai noştri, — deduse Parho- menco.

Într’adevăr, era Vâslii Gaivoron cu regimentul său.

Parhomenco îi ordonă :

— Indreaptă-te către lacurile Sivaş şi de acolo coteşte-o brusc spre apus, către Otrada.

Cam pe la vremea prânzului ajunseră la Otrada.

Secretarul comandamentului, Ostrovschi, îl întâmpină pe Parhomenco pe .prispa unei case.

— La comandament nu ştie nimeni unde se află divizia dumneavoastră.

—: Divizia va veni, — spuse posomorit dar plin de încredere Parhomenco, punând mâna pe clanţa uşii.

El rămiase în pragul casei. Pojghiţa de ghiaţă de pe hainele lui se topea pu.ţin câte puţin, iar de pe manta şi cizme se prelingeau picături de apă ce se adunau 'toate pe duşumea într’o băltoacă.

La 'fereastră, în cealaltă parte a camerei, stătea Voroşilov,
. privindu-l încruntat.

— Ui'taţi-vă la el. Divizie nu mai are, dar a venit să raporteze ! De ce ai venit ? Taci din gură că...

Parhomenco tăcea.

— De ce taci ? Unde ţi-ai pierdut divizia ?

— Am executat ordinul. Divizia a ţinu't în loc inamicul ■atât cât a putut...

— Taci, nu îmi vorlbi!

Voroşilov se întoarse spre fereastră şi începu să privească pe uliţă.

\

Parhomenco stătea neclintit în prag ; Budionnâi se apropie de el şi îl întrebă câţi vranghelişti îl atacaseră şi de ce armament dispuneau.

Parhomenco ;îi explică amănunţit totul. În toiul explicaţiei lui, Voroşilov se întoarse ibrusc şi spuse zâmbind :

— A făcut tot ce a putut. Â înfruntat singur întreaga armată a lui Vranghel.

Voroşilov se apropie de Parhomenco, îl îmlbrăţişă şi îl sărută.

Parhomenco îl privi mirat dar, auzind vuiet pe uliţă, înţelese deodată totul.

Brigăzile veniseră întregi în Otrada, cu trenurile regimentare şi 'bateriile lor de artilerie.

Divizia paisprezecea scăpase de încercuire.. Ea era gata să înfrunte iarăşi vrăjmaşul.

După trecerea prin Perecop mărşăluiră spre Simferopol a- proape o sută de kilometri în 24 de ore.

Drumul era presărat cu tunuri, mitraliere şi arme-.. Treceau prizonieri şi refugiaţi.

Ajunşi la Simlferopol, comandantul de armată Frunze primi defilarea diviziei a paisprezecea.

După paradă îl întrebă pe Parhomenco:

— Te-ai ocupat, pare-se, de anarhism ?

Parhomenco înţelese la ce face aluzie şi, zâmbind uşor, răspunse :

— Am făcut unele puneri la punct, tovarăşe comandant de armată.

— Am avut ocazia să-l aud pe tovarăşul Lenln spunând că lichidarea banditismului ucrainian e poate de o Importanţă tot atât de mare ca şi nimicirea armatelor lui Vranghel. Ce crezi dumneata despre aceasta?

— Sunt de acord cu dumneavoastră, tovarăşe comandant de armată.

— Adică ?

— Adică sunt de părere că tovarăşul Lenin are dreptate.

Odată, prin Noembrie, Ostrovschi, secretarul comandamentului Armatei întâia de cavalerie, lua ceaiul la Parhomenco.

Statură de vorbă despre lucruri de altădată, despre cunoscuţi, despre Donbass. Parhomenco îi povesti întreaga lui viaţă şi Ostrovschi îl convinse să-şi scrie autobiografia.

Parhomenco scrise douăzeci şi cinci de pagini: despre copilăria lui, despre educaţia lui, despre instrucţia primită şi despre luptele lui.

În seara de 9 Noembrie 1920 el îşi încheie autobiografia cu aceste cuvinte:

„Nădăjduiesc să realizez lucruri şi mai importante dacă nu voi fi ucis”.

22

După lichidarea frontului lui Vranghel, Armata de cavalerie fu trimisă să ierneze în regiunea Ecaterinoslavuţui. În satul Adjanca unde se afla statul major al diviziei a paisprezecea, veni (în vizită Haritina Grigorievna. Parhomenco o întâmpină la poartă surâzător, cu obrajii înroşiţi de ger. Privindu-i faţa înfăşurată într'un şal cu marginile tivite de promoroacă, îi spuse în glumă :

— Da' tare ai mai înălbitl

El deschise larg poarta şi, ţinând mâna pe capră, alerga alături de sanie; aplecându-se şi să'.tând şăgalnic, continuă râzând :

— Până acum nu ne-am fotografiat împreună decât de trei ori. Acum, Tina, mi se pare că ne vom fotografia şi a patra oară. Am concediu până la 24 Ianuarie: vom merge la copii. Aş vrea să mă fotografiez şi cu copiii...

Ajutându-i să oare bagajele în casă, el o întreibă cum mai e viaţa prin Lugansc, dacă au cărbuni suficienţi şi dacă lucrează vreo fabrică. Dar Haritina Grigorievna şi începuse a se nelinişti. înfăşurată în broboade şi într'o şubă lungă îmblănită şi brodată la piept cu lână, Intră grăbită în casă şi, desfă- cându-şi broboada, spuse îngrijorată:

— Dacă al oonoediu, trelbue să plec înainte ca să pregătesc totul acasă.

— Da' ce ai de pregătit ? Plecăm împreună 1

— Cum să nu faci curat când îţi vine în casă un comandant ca tine?! — Haritina Grigorievna îi povesti că se mutaseră într'o locuinţă nouă, dar că era tot atât de frig. N'aveau lemne.

— Abia găsim combustibil pentru locomotive, — spuse Parhomenco, urmărind cu zâmbetul pe buze cum un ostaş din escortă, suflând cu obrajii umflaţi, se canonea să aprindă samovarul fără să

izbutească. O pisică roşcată, jigărită, se freca de picioarele ostaşului. — Priveşte, Tina, nici el nu-l ajung şoarecii; şi ea e flămândă.

îşi dădu apoi capul pe spate, se rezemă de perete şi, prl- vindu-şi soţia cu ochi strălucitori, grăi:

— Da.r nu murim; noi de asta. Vom îndrepta totul I

Şi iarăşi o întrebă ce fac copiii. Haritina Grigorievna îi povesti cum se adunaseră copiii laolaltă şi sărbătoriseră ziua de 7 Noembrie; asta se petrecea exact în perioada când Armată de cavalerie îl ataca pe Vranghel. Au avut şi musafiri. S'au jucat de-a v' aţi ascunselea, au dansat, iar la urmă s'au jucat de-a „baronul negru"... Numai că nimeni nu voia să facă pe „baronul negru": toţi strigau adversarilor că sunt vranghe- llşti.

Intră un curier.

— Ce e ?

— Vă chiamă la comandament, Alexandru lacovlevicl. E ceva urgent.

Parhomenco îşi luă căciula şi, arătând spre ostaşul din escortă care tot se mai chinuia cu samovarul, zise:

— Ajutări tu, Tina. Aţâţă incendiul mondial şi nu-l în stare să aprindă un biet samovar. Mă 'ntorc îndată.

Când se întoarse, samovarul îl aştepta pe masă, fierbând ■şi strălucind de curăţenie. Haritina Grtgorievna, îmbrăcată cu •o bluză albastră, cu un şal alb pe umeri şi cu un pieptănaş-. verde ,în pâr, şedea la masă zâmbind. Se uita veselă la bunătăţile aduse: covrigei, o sticlă cu rachiu' de soarbe, căpătată 4iu se ştie de unde, cârnaţi, nişte.biscuiţi atât de tari încât s'ar fi putut crede că erau nu numai de pe timpul războiului civil şi imperialist, ci chiar de pe vremea celui ruso-japonez. Cu căciula în cap şi fără să arunce o singură privire spTe masă». Parhomenco se duse într'un colţ şi se lungi pe divan. Haritina Grigorievna şe ridică .defla masă şi se aşeză tăcută lângă fereastră. Dânsa îşi dădea seamia că, de vreme ce se 'trântise pe divan şi pufnea pe nas, ceva nu era în ordine.

— Dar ce s'a întâmplat ? — întrebă ea, neinaiputându-se stăpâni şi auzind că samovarul îşi încetase zumzetul.

— Nimic. Lasă-mă să mă gândesc în linişte i

— L-a ce bun să te frământi? Frontul nu mai există acum. Totul e în ordine.

— Dar banditii? — El se ridică într'un cot şi îşi dădu -căciula pe spate: — Tina, ia o foaie de hârtie şi însemnă-ţt adresele la care trebue să 'te opreşti la Ecaterinoslav.

— Da' ee nevoie am eu de adrese? Ce să caut eu la Ecaterinoslav ?

— Mâine pornesc împotriva lui Mahno.

„Ce mai luptător mai e şi Mahno ăsta 1 se gândi Haritina Griigorievna. Nu văd nimic îngrozitor în asta. Ce fel de război poţi duce cu el ? Un, doi!... şi l-al distrus. Pentru ce să mal -■scriu adresele, sări mai supăr pe cunoscuţi ?... Pot să aştept .şi în sat...”

Şl atunci îi spuse:

— Ce adrese să scriu? Nu mă duc nicăieri.

— Şi dacă mahnoviştil ocupă satul?

— Lasă-i să-l ocupe. Lasă-mi arma ! Voi trage şi eu.

Parhomenco râse şi se aşeză la masă:

— Acest Mahno nu se astâmpără, nu ne lasă să ne vedem ■de munca noastră ipaşnică în sate. Omoară şi pârjoleşte... Cooperativele, magazinele alimentare, sovietele... Simte că i se .apropie sfârşitul şi de aceea îşi face de cap.

— Şi ai să trimiţi multe forţe împotriva lui?

— Au fost alese două divizii unite într’un corp, iar p«-«line rn’a-u pus comandant al corpului. Trtibue să terminăm cu. ■acest Mahno.

Haritina Grigorievna însoţi diviziile vreo două-trei etape.

Patrulele de cercetare raportară că se zăresc bandele lut Mah.no.

Parhamenco luă cu sine un regiment şi două automobile, plecând înainte.

Haritina Grigorievna îl aşteptă într’o casă până seara, fără-, a ieşi deloc în stradă, ca să nu-şi trădeze neliniştea. Când răsări luna, Haritina Grigorievna se aşeză în cerdac. În fala ei se întindea uliţa largă, înzăpezită, pp care trecea în răstimpuri câte un soldat Obosit, moţăind dea'binelea.

.Deodată se auzi o maşină huruind pe drumul îngheţat. Ea înainta cu întreruperi, şchiopătând parcă. Automobilul se opri: la poartă. Era ciuruit în întregime de .gloanţe, iar mitraliera îi iusese scoasă. Rămânând pe loc, pentru a nu părea că se- îndoeşte de iscusinţa în luptă a soţului ei şi ca să nu-şi trădeze îngrijorarea pentru el, Haritina Grigorievna îl întrebă cu o voce, stăpânită pe ostaşul venit cu maşina:

— Unde-i Alexandru Iacovlevici ?

— Conduce lupta. Mie mi-a spus : „Du-te de repară îrr -grabă maşina”.

— Şi el cu ce a rămas ?

— A pus mitraliera pe altă maşină şi 6’a întors iarăşi pe- poziţii.

Pes'te o oră, Haritina Grigorievna auzi în depărtare sgo- motul unei alte maşini şi mai hodorogite. Coborî de pe cerdac, se opri pe o treaiptă şi de astădată se sprijini de balustradă. Maşina se opri. În ea se

clătina un soldat rănit la cap.

'— Unde-i Alexandru Iacovlevici? — întrebă Haritina Grigorievna.

— Conduce lupta. Pe mine m'a trimis să dreg mai repede-maşina.

— Şi el cu ce a rămas ?

— S'a urcat într'o. căruţă.

Se scurse încă un ceas. Haritina Grigorievna aştepta acum la poartă. Într'un târziu, se auzi huruit de roţi şi tropot de copite. În faţa. căruţelor călărea Parhomenco într'o manta lungă, cu căciula dată pe-ceafă.

— Frumos ajun de Crăciun, Tina I — îi strigă el voios. — Dar până la urmă o să-i tragem o mamă de bătaie lui Manno ăsta, de-o să-i pârâie oasele. A cam adunat forţe serioase, al naibii!... Tu ai face 'bine să pleci la Ecaterinoslav, îţi ajunge[1]. *Ce* să vezi ? Nu-i teatru !

23

Ocolind, împiectecându-se, ieşind uneori pe câmpie, iar alteori ascunzându-se ¡în pădure, totdeauna travestit în ţăran, tă- tucul Mahno străbătuse cu ai lui peste o mie de kilometri din stepele Ucrainei. Infundându-se lîn păduri, .galopând prin stepă :sau cu picioarele spânzurate peste marginea căruţelor şi ţinând caii în frâu, călăreţii erau scârbiţi şi plictisiţi. Din tunuri, rămăseseră doar două ; restul ifusese părăsit.

■Când pătrundeau :în vreun sat, scoteau din căruţă ..maşina •de tipărit" — un model vechi de mână — cu care se tipăreau înainte ¡cărţile de vizită ; se cărau lîn casă casetele de litere, acoperite cu pâslă şi un sul de hârtie.

Straub se aşeza la masă, lângă steagul negru, şi începea să redacteze articolul. Femeile 'făceau focul în sobe, pregătind de mâncare. Călăreţii porneau în galop spre satul vecin ca să anunţe venirea lui Mahno, dar mai ales pentru a face rost de cai odihniţi. Pe la mijlocul articolului, chiar atunci când Straub terminând cu enumerarea ^binefacerilor" domniei lui Mahno, trecea la „crimele" Puterii Sovietice, sub fereastră se auzea bine cunoscutul strigăt:

— Parhomenco ! Adunarea !

Trăsuricile şi căruţele erau imediat împrăştiate prin curţi, caii deşeuaţi, puştile şi ţevile tunurilor ascunse prin paie, iar afeturile în bălţile şi stufărişul de pe malul râului. Flăcăii se prefăceau că dreg harnaşamentul şi umblau prin curţi cu topoare în mâini.

Odată, după o astfel de alarmă, care se dovedi a fi neîntemeiată, intră în curte .un flăcău şi-i spuse lui Straub să se ducă la Mahno.

De când sosise Stra.ub aici, fugind de pe frontul polonez, Mahno îl chemase la dânsul doar de două ori. După câte se vede, gândea Straub, (Mahno pierduse interesul pentru dânsul, mai ales că în serviciul său de spionaj lucrau oameni cu mult mai puţin dificili. De aceea S'trauib se transformase definitiv îm ziarist. E drept că, din când iîn când, el îşi primea ca şi înainte simbria ai mai trimitea, ca şi înainte, rapoarte despre anarhism şi despre cele ce se petreceau în soviete"; lui însă nu i se mai cerea nimic; chiar şi agenţii care aveau nevoie de instrucţiuni treceau rar pe la dânsul. Straub, însă, credea în el înauşi ca. întotdeauna şi era ocnvins că o să-i vină şi lui timpul.

Era o zi mohorîtă de Decembrie. De dimineaţă fulguia, ¡arpe la prânz, când Strauib ajunse la sta'tul major, se porni un. viscol turbat, care astupa ferestrele şi „ascunse vederii pariea. opusă a străzii. Când Straub păşi în pridvor, .de pe casă răbufni învârtejat, în jos, o trâmbă de fum, atât de usturător încât de abia putu deosebi uşa.

În 'timp ce-şi scutura" pâslarii în sală., el auzi vocea grosolană şi răguşită' a lui Mahno şi bocănitul cârjelor în care se sprijinea de când .fusese rănit. Straub aşteptă până când Mahno termină de înjurat un „tătuc” de al lui, care lăsase să 1 se ia două sute de oameni prizonieri şi, mângâindu-şi ca de obicei ţeasta pe care aproape nu mai rămăsese nici pic de păr, intră în cameră strângând tare la şold dosarul cu articolele scrise,, pe care le luase cu sine pentru orice eventualitate.

Bocănind din cârje, Mahno ocoli de câteva ori camera. Apoi, sprijinit de o soră de caritate, se lăsă pe bancă cu un geamăt parcă de copil mofturos. Marusia, soţia lui Mahno,, scoase dintr’un dulăpior mic şi încrustat o carafă, umplu un păhărel înalt şi-l întinse lui Mahno împreună cu o farfurioară pe care erau feliuţe roze de slănină. El bău şi, apucând slănina cu degetele lui murdare cu, unghii lungi, arătă cu capul în spre carafă:

— Nu dintr’ăsta. Vreau din cel cu lămâie.

— S’a uscat coaja şi nu mai are niciun miros, răspunse Marusia făcând cu mâinile un semn de neputinţă.

Mahno se întoarse brusc către Straub :

— Neamţ ?

— Cine ? — întrebă S'traub.

— Tu. Eşti neamţ ?

întrebarea îl uimi pe Straub. Era pentru prima oară câni Mahno îi vorbea astfel.

.. — Sunt ucrainian, însă mă trag din colonişti germani de lângă

Uman.

— Neamţ 1 Casap nemţesc! — Izbucni în- râs Mahno. Apoi - mai luă din mâinile Marusiei încă un păhărel, îl goli, se strâmbă şi, amintindu-şi pesemne de lămâie, continuă: — Scrie-le nemţilor tăi din Berlin să ne trimeată lămâie.

Căutând să găsească tonul cel mal potrivit, Straulb întrebă cu o uşoară ironie:

— Francezii nu trimi’t?

— Nu trimit, afurisiţii! Franţuzul l-a bătut pe neamţ şi acum îşi închipue că toată lumea o să-l slujească. Asta n’o vrea? — Şi arătă-cotul. 11 privi pe Straub. Râzând şi spriji- nindu-se în cârjă, îi spuse: — Ascultă, neamţule! Pe Bâcov îl cunoşti ?

— II ştiu.; nu demult eram cu el în corespondenţă.

— Se spune că i-ai fi furat nevasta ?

— Ei, asta s’a întâmplat demult.

Mahno râse.

— El a uitat de asta,¯nu-i aşa? Eu n’aş ifi uitat. În privinţa asta sunt necruţător. — Şi dădu o palmă peste spatele Marusiei care tocmai îi aducea un păhărel plin. Votca se vărsă pe jos şi el rosti: — Ajunge, nu mai vreau I

Tăcu o clipă. Apoi urmă, cu o expresie a feţei plină de răutate, dar de data asta serios:

— Ai să pleci, neamţule, la Bâcov. Ia-ţi şi nevasta. În treburi de astea e pricepută. Când ajungi acolo, o să ţi se spună -ce să faci. S’au săturat oamenii mei să tot galopeze. Ai înţeles ?

— S’a făcut. Asta-i tot ?

— Tot. Pleacă.

Straub se întoarse. Mahno îi strigă din urmă:

— Şi nu uita să scrii despre lămâi. M’am sătura't de zu- brovcă şi de rachiul ăsta de pelin.

— Peste vreo două săptămâni o să primiţi lămâi, — răspunse Straub ieşind.

Straub acceptase să plece din mai multe motive. În primul rând voia să se dea bine pe lângă Mahno şi să înlăture .primejdia care-l ameninţa fără îndoială, pentrucă Mahno ft’avea .nevoie de spioni nefolositori. Ar f,i vrut să-i dovedească lui Mahno că acţiunile sale pe frontul polonez — 6au, mai bine zis, falimentul tuturor acţiunilor sale — se datoreş'te unor împrejurări nefavorabile şi nicidecum lipsei sale de talent. De asemeni mai dorea să-l întâlnească pe Bâoov, delà care nu mai: pu'tuse primi veşti de trei sau.patru luni. În al doilea rând, voia să plece şi din pricină că viaţa sa cu Vera Nicolaevna devenise de

nesuiportat.

Toamna, când se înapoiase din 'Polonia, o găsise pe Vera Nicolaevna schimbată într'un chip izbitor. 'După cum i se părea, în! ¡lipsa lui se întâmplase ceva ¡foarte important, însă ce anume- nu-şi putea închipui. Vera Nicolaevna se purta ca în zilele de după fuga sa din: Ţariţân. Pe atunci severitatea ei se exprima prin sfaturile sale, destul de folositoare pentru Straub; acum, însă, fără să mai dea vreun sfat, răspundea scurt, ¡brusc şi a- proapecănu mai stătea de vorbă cu el. Straub nu putea găsi nici măcar un moment potrivit pentru a-i atrage serios atenţia — în folosul ei şi al său, (fireşte — asupra acestei schimbări die neînţeles în caracterul ei. Uneori i se părea că se află în corespondenţă cu Bâoov şi atunci era ¡gelos pe el, dar îi lipsea cu desăvârşire puterea de a-şi da pe faţă gelozia.

În afară de aceasta, Straub se simţea extrem de prost şi cu sănătatea. Deşi durerile trecuseră, îl supăra însă necontenit: ficatul, iar în gură simţea un fel de amăreală. Adesea se trezea cu dureri de cap atât de puternice, de parcă cineva îi juipuia pielea de pe ţeastă. Era obosit şi de drumurile nesfârşite în trăsură. Şi» deşi ştia că acolo va fi silit să se ascundă şi va. avea emoţii executând poate misiuni ¡foarte periculoase, se gândea totuşi cu plăcere c.ă va vedea din nou oraşul, lumina electrică, oameni mergând liniştiţi, fără arme la ei, va auzi râsete, nu de beţivi deşănţaţi ca aici, ci râsete normale de oameni, va ci[1] ti un ziar... Oricum ar ¡fi, totuşi e (bine la oraş.

Intrând în casă, unde se afla instalată tipografia de campanie, o privi cu atenţie pe Vera Nicolaevna. Ea cârpea la ciorap. Figura ei era nemişcată, plictisită. Casetele cu litere stăteau pe masă acoperite însă ¡cui pâslă umedă şi Straub cugetă- că de-acum ¡înainte nu va mai ifi nevoie să-l ocarască pe flăcău pentrucă n'a scuturat zăpada de pe pâslă ; şi dacă îngihiaţă. pâslă afară, s'o ia dracu' ! Straub îşi scoase căciula şi-şi repetă cu glas tare gândul: .

— Totuşi, Vera, bine-i ¡la oraş !

— Se zice că de plictiseală şi pământul se'nvârteste. — rosti rece Vera Nicolaevna, dându-i să înţeleagă prin asta că până şi exclamaţiile sale, stupide şi mereu[1] aceleaşi, îi par din pricina plictiselii demne de atenţie.

Altădată Strânti s'ar fi simţit dureros atins de această Ironie, dar acum el zâmbi şi exclamă :

— Perfect adevărat !

Vera Nicolaevna nu răspunse nimic. Doar acul porni să ţea6ă mai repede,

— Mergem la Eca'terinoslav.

Ea lăsă ciorapul pe genunchi.
— La Bâcov? — întrebă.
— Dar tu de unde ştii ?
— Am> dddus. Ai vorbit cu iMahno?
Vera se ridică şi spuse repede:
— .Du-te imediat la dânsul. Să ordone să ţi se dea creioane, caiete de şcolari,, cerneală. Cel mai bine şi mai sigur ar fi să te strecori acolo dându-'te drept învăţător. Ei iubesc pe învăţători şi se poartă ¡bine cu ei.
închizând ochii pe jumătate, ea. îi atinse faţa cu vârful unghiilor sale lungi, dar îşi retrase îndată mâna cu un vădit desgust. Glasul său era rugător, cu un ast'el de glas se imploră pentru ultima dată .dar în acelaşi 'timp plin de dispreţ-
— Judecă situaţia, porumbe'.ule.
Strauib îşi idădu seama că ea raţionase în mod just. Ascultător, părăsi' odaia şi se îndreptă 6pre Mahno. Dându-şi însă seama de dreptatea şi logica spuselor ei, Straub se gândea în acelaşi timp cu ciudă şi ură la faptul că picioarele lui au şi pornit-o într'acolo unde fusese trimis de dânsa, în timp ce creerul rău de albia încearcă să formuleze obiecţiunile. N'au fost însă niciun fel de obiecţiuni. Ţinându-se de garduri şi afundându-se în troienele de zăpadă, care se ridicaseră de acum până la ¡brâu, îi venea foarte greu să creadă că într'un viitor apropiat va fi în stare să-i spună Verei Nicolaevna ceva just şi tăios despre starea sufletească în care se află. Iar cel mai .greu va fi .fără îndoială să-i declare că nu poate suporta şi nu va suporta nicio intimitate între ea şi Bâcov la apropiata lor întâlnire. Nu-i va permite lui Bâcov nici măcar să-i •sărute mâna. Găsi şi soluţia :
„De fapt ar fi bine să-i scriu toate astea.; în felul acesta pot fi şi politicos, şi tăios, şi just".
întrucât se socotea a fi un ziarist bun, gândul la scrisoare- î! mai linişti oarecum.

24

Cu două zile în urmă .fuseseră înmormântaţi în piaţa sa-' tului, în faţa .şcolii, doi din membrii sfatului sătesc: preşedintele şi secretarul, ucişi de oamenii lui Mahno. Mormântul fu acoperit de o zăpadă pufoasă cum' e spuma, iar umbra roşiatică albăstrie a plopului se aşternu peste ea, atât de fermă' şi precisă de iparcă ei ar fi zăcut acolo de sute ide ani. Ceva. mai departe se înălţa movila de pământ de pe o groapă comună, ridicată încă din timpul verii. De un stâlp înalt era prinsă o tăbliţă cu

inscripţia: „Au muri't pentru socialism". Cu două zile în urmă, când fuseseră înmormântaţi preşedintele- şi secretarul, se aşezase deasupra scândurei o mică streaşină vopsită cu ocru, pentru a face ca scrisul să ţină cât mai mult.

Parhomenoo îl conducea pe Lamâcev care pleca la Ec a teri noslav pentru a raporta comandamentului Armatei de cavalerie despre acţiunile corpului însărcinat cu[1] urmărirea lui: Mahno. Im 'urmă, scârţâind cu tălpile pe zăpadă, venea o sanie ; vizitiul fluiera, iar Lamâcev repeta cu glas tare ceea ce avea de spus, deşi 'toate cuvintele erau scrise cu grijă în. raport.

— ...În majoritatea cazurilor Inamicui se deplasează noaptea, despărţlndu-se pentru aceasta în grupuri mici. Mahno- hotărăşte: ne vom reuni în cutare sau cutare loc, şi se împrăştie. În ceea ce priveşte aprovizionarea şi completările, le realizează în raioanele de chiaburi...

El îşi dădu capul pe spate, privi cerul cu ochii săi albaştri- mult depărtaţi unul de celălalt, şi exclamă :

— Vreau să plec la Don, Alexandru lacovlevict!

— Să-ţi creşti nepotul ?

— Şi nepotul, şi în general întreaga omenire, Alexandru lacovlevici!

Parhomenco izbucni în râs. Deşi îh ultimul timp divizia gonise nebuneşte, Lamâcev totuşi socotind că lupta cu Mahno- -este un fleac, se liniştise şi se îngrăşase. Mai -mult ca oricând ■era mulţumit de sine şi se umfla în pene. Acum- mergea cu pieptul scos în afară, respirând adânc aerul îngheţat şi tare..

Tălpile săniilor scârţâlau. Dlntr'o ulicioară ieşiră nişte vite mânate la adăpat. O vacă se opri lângă un gard de nuiele cărămizii şi începu să se scarplne, făcând să cadă zăpada adunată pe zăplaz.

Rarhomenco întrebă :

— Ai să treci pe la al mei, Terentie Savlci ?

— În timp de răz1x>i trebue să-i închini poporului zile întregi, iar ţie numai câteva clipe. Am să trec neapărat. Voi jertfi o clipă. Har it în a Grigorievna se pregătea' să ducă copiii - la Ecaterinoslav. Ce să-i spun ?

— Spune-i că n'o slfătuesc. De ce să se chinuiască în trenurile astea de acum? Uite, o să-l măturăm pe Matino, o să curăţăm Donbassul şi vom începe să extragem cărbunele. I-o • fi şi lui urât să tot stea pe sub pământ. Şi, în afară de asta, fiecare jindueşte după un focuşor.

— Chiar şi cărbunele?

Râseră amândoi.

— Vrei să te duci la mină, Alexandru Iacovlevici ?

— Aş vrea să mă duc la uzină, dar n'o să mă lase, C.li- meut spunea că trebue să merg la Academie!

— Ca înălţime, eşti nimerit pentru Academie 1

Lamâcev îşi scoase ceasul, apăsă ca să sară capacul, de parcă ar fi vrut să 6pună prin gestul acesta că nici pe dânsul nu l-ar respinge dacă ar vrea să intre la Academie. Bun om ■ şi cinstit mai era acest Lamâcev. Şi ai lui, deasemeni, neam puternic şi cinstit.

Băieţelul Lizei a început să vorbească şi primul cuvânt pe care l-a spus a fost „ceasul", atât de mult îl învârtise bunicul în Faţa ochilor săi. Iar fiica, Lisaveta Terentievna, gonise peste o mie de kilometri, ba în trăsurică, ba călare, arareori în sanie; au sdrunclnat-o roţile, i-a fost frig, a suferit din cauiza ploşniţelor, a umezelii şi a bolilor, a mâncat pâine goală — mâncare caldă se întâmpla să fie doar odată la cinci zile — şi niciodată Liza nu s'a plâns, n'a fost tristă, iar când se întâmpla vreo luptă, ea era întotdeauna în frunte, rănitul primind neîntârziat şi ajutor medical şi mângâiere.

— Minunată fată ai, Terentie Savicl I TrPbue neapărat trimisă la învăţătură; dar aşa, ca să meargă departe, să te îase mult În urmă 1

— Lâ%' s'ă meargă ! — spuse cu supărare prefăcută Lamâcev, sărutându-l pe Parhomenco. Se aşeză în sanie şi strigă vizitiului : — Mână, dar repede, ca. şi'cum l-am fugări pe Mahno!

25

Ajunseră dis-de-dlmineaţă într'un sat. Pe când treceau râul îngheţat, văzură lângă o copcă nişte soldaţi care-şi adăpau caii. La început crezură că sunt de-ai lor. Apoi îşi dădură seama, după căşti, că nimeriseră iîn dispozitivul Armatei de cavalerie. Era prea târziu ca să se întoarcă. Atunci ghicindu-le îngrijorarea, vizitiul spuse sohiwionosindu-şi faţa sa spână şi răutăcioasă:

— Trecem. Am trecut eu cu echipament de război, d'apoi cu oameni... Şi strigă ostaşului roşu : — Unde-i aici şcoala ? II aduc pe învăţător.

Fără să se întoarcă, ostaşul roşu arătă cu mâna spre stânga.

Vera Nicolaevna se uită pieziş la Straub. Cât de mult se schimbase!' Soairele se ridicase şi la lumina lui vie ţi-era dea- dreptul frică Să-l priveşti. Faţa îi ardea — semn că se simţea tare rău. Dar nici febra nu-l înfrumuseţa, ci, dimpotrivă, ochii lui înfundaţi păreau şi mai ciudaţi, iar buzele-i vinete şi mai îngrozitoare. Straub era îmbrăcat. într'o mărită studenţească, având capul înfăşurat într'o glugă de culoare galbenă. Capul îi tremura cu ¡putere şi Verei Nicolaevna i se părea

ciudat că nu-i este câtuşi de puţin milă de el. Ba, dimpotrivă, simţea că la fiecare pas al calului care o apropie de Bâcov, îl urăşte pe Straub din ce în ce mai mult. Ura întreaga sa mediocritate chinuitoare, lăudăroşenia, stupida sa obrăznicie de a 6e compara cu Napoleon, cu Bismarck sau cu dumnezeu ştie mai cine. Ura felul cum plesneşte palmele peste cap .şi exclamă cu predilecţie : „Iată cine va salva civilizaţia şi capitalismul!"

„Dumnezeule, ce om jalnic, ce om de nimic!" gândi ea în timp oe-i ajuta să coboare din sanie; Straub îi mărturisise că are ameţeală şi greţuri. „Ce■ omuleţ neînsemnat, oe fleac!" îşi repetă ea în 'gând, urmărindu-i mişcările mărunte şi agitate.

Vera Nicolaevna dorea agitaţia, însă nu de felul eeleia pe care o cunoscuse la Guleai-Pole şi care nu-i mai plăcea acum, pentruca nu-i plăcea Straub, pentrucă nu aştepta nimic de la el. Da, agitaţia ! Dar ea ar fi vrut-o aşa : să' plece şi să vină, să lase pe mese, pe scaune şi pe divane, pachete, cutii, cartoane, pentruca toate acestea să fie apoi, admirate, să provoace exclam aiţii. Ea ar 'fi vrut să-i vină croi tor ese la probă, s'o aducă iîn ifaţa oglinzii, să îmbrace rochii noi. Ce plăcut e să te plimlbi prmtr'o casă, .aruncând câte o privire: în fiecare oglindă!. La Guleai-Pale nu era[1] nimic din toate acestea. Cum n'a ştiut ea să preţuiască la timp nici Moscova[1], nici Covno, nici Ţariţânul ? ! În schimb, cum le-a preţuit mai apoi! Aceste reflecţii o turburară până în ifundul sufletului şi ea se simţi nefericită. Nefericită şi din pricina dolarilor de care Straub se mândrea atâta şi care-i erau trimişi doar în bătaie de joc, pentruca nu puteai să cumperi nimic cu ei... Şi chiar de-ar 'fi fost cu putinţă; ce mare lucru să cumperi?

„Cameristul tatălui meu primea mai mult!" îşi spuse Vera Nicolaevna şi fu convinsă că într'adevăr primea mai mult, deşi tatăl său n'âvusese niciodată niciun fel de camerist.

■Când Lizei Lamâceva, care demult nu mai stătuse de vorbă cu un învăţător şi care-şi amintea cu plăcere .de cursurile urmate la Lugansc, i se transmise că o învăţătoare îşi soţul el care mergeau undeva la slujbă s'au îmbolnăvit, ea se îmbrăcă în gr.aibă şi se du'se la ei. Văzând-o pe Vera Nicolaevna îmbrăcată într'o rochie jumătate orăşenească, jumătate ţărănească şi pe soţul ei culcat pe laiţă, acoperit cu o manta studenţească. Liza se înduioşă şi miai tare. Ea îi puse cu grijă termometrul — pe atunci erau foarte puţine termometre, — scoase ceasul şi notă ora.

Straub îi urmărea cu nelinişte mişcările. Uitându-se la. termometru, ea spuse grijuliu ca totdeauna când vorbea cu bolnavii despre temperatură:

— Treizeci şi opt şi o linie. Probabil gripă.

În realitate termometrul arăta treizeci 'şi nouă de grade şi câ'teva liniuţe, iar ea îşi dădu seama că el n'are gripă ci tifos. Straub nu-.i plăcea — şi nu din cauza înfăţişării lui de om murdar şi ponosit, istovit din cale-afară; aspect cu care se obişnuise, ci din alte pricini mult mai adânci şi mai complexe: îi adulmecase izul abia perceptibil de ticăloşenie sufletească. Liza zâmbi mângâietor ca sa tra-l neliniffeaiSrî p«T bolnav şi trecu pe vârfuri îrT .camera vecină'.

Vera Nicolaevna Ieşi în uriiia ei, închizând bine uşai Stă' pânii casei, ghicind încă .înaintea venirii doctorului că noul Venit ■e bolnav de exarftematic, se mutară la nişte vecini. Vera Nicofa- evna şi Liza se aşezară la masă. Liza dorea foarte mult să discute^ despre şcoală; citise undeva în ziare că acuma 6e predS după alte metode şi în taină ea nădăjduia chiar că noua sa cu-' noştinţă va ii fost prin Lugansc şi că-şi vor descoperi prietenii comuni.

— Ei, ce-i? — întrebă neliniştită Vera Nicolaevna.

’ Liza tăcu.

t — Pot să vă întreb ceva? — spuse dânsa după o- efipă.

— Desigur! — răspunse Vera Nicolaevna, îngrijorată şi surprinsă în acelaşi timp.

— Atunci, am să vă întreb aşa, tovărăşeşte, — încep® Liza cu un zâmbet cam stânjenit. — Vă sunt doar colegă; şi eu ara învăţat pentru' a fi învăţătoare., m’am pregătit — rectifică ea, ruşinându-se că s’a exprimat incorect.

— Da, da, dia, — vorbi în grabă Vera Nicolaevna.

— Trăiţi bine cu soţul ? — întrebă Liza privind-o drept în ochi.

— Desigur că bine, — răspunse Vera Nicolaevna, surprinsă neplăcut de această întrebare.

Fără să observe răceala ei, Liza, care ardea de dorinţa: să-şi împărtăşească gândurile sale cele mal dragi unui om: care o va înţelege, continuă:

— Vedeţi, poate că o să sune ciudat în gura cuiva care face parte din personalul medical ceea ce vă spun, dar faptul: că sunteţi acuma împreună cu dânsul este poate cea mai bună doctorie. El are nevoie de îngrijiri. Ştiţi, când m’am măritat, 1; început totul a mers bine, dar apoi nu ştiu de ce s’a stricat. Soţul meu era gelos, iar eu credeam că totul merge aşa de prost din cauza geloziei. Apoi însă, parcă ceva s’a limpezit între noi şi deodată a fost atât de minunat!

— Acum sunteţi fericită ?

— Vedeţi, eu surit întotdeauna fericită. Probabil că n i este bine să mă laud în felul acesta, dar aşa e. A fost greu[1] ţi totuşi am fost

fericită. El mă va găsi, aşa îmi spuneam. Pen truca dacă am înţelege tot ce se găseşte în sufletul omului,.

dacă atn privi mai bine, dumnezeule, ce de bogăţii am descoperi I Cum nu ştim uneori să ne dăm seama de lucruri! Eu am privit întotdeauna cu atenţie oamenii, bucuriile lor, şi uneori aproape că îmi venea greu să respir de emoţie — atâta bogăţie vedeam în popor. Şi eu surit fericită.

— Dar dacă totuşi nu e nimic? Nici bucurii, nici bogăţii, ci doar un pumn de colb ?

— Cum aşa, să nu fie?

— Uite ¿şa, nu e.

— Asta nu se poate! — spuse cu hotărîre Liza.

Ea şedea puţin aplecată şi, îritinzându-şi picioarele înainte privea fix la Vera Nicolaevna în timp ce continua 6ă vorbească. Povesti cum au mers cu[1] armata, ce văzuseră şi cum izbutiseră să aibă în divizie un admirabil spital de campanie, •ce bine erau hrăniţi bolnavii şi cât de repede se însănătoşeau. Şi ce greu e să înjghebezi un astfel de spital când ¡bântue foamea şi. nevoile! S’au uitat însă mai cu luare aminte la lumea din jur şi l-au creat.

Şi cu[1] cât înainta povestirea Lizei, cu atât o enerva mai mult pe Vera Nicolaevna. Nu pentrucă i-ar fi fost ciudă pe fericirea Lizei... Liza era fericită de tatăl şi de .soţul ei, de divizia în care activa, de medici şi de bolnavi, chiar şi de câinii ;vagabonzi care se oploşiseră pe lângă spital. — Nu as'ta. Ori- -cât de ciudat s’ar părea, mai mult decât orice o enerva Strauib. Neş'tiirtd singură cum, dar era convinsă că el îi făgăduise o fericire asemănătoare acelei pe care o avea alături... îi făgăduise putinţa de a întâlni oameni în sufletele cărora să descopere tot ceea ce. descoperise Liza... Şi deodată, îşi aminti de -călătoria promisă în America de Sud...

Dar în acelaşi timp ea nu credea în fericirea Lizei, nu înţelegea o astfel de fericire; aceas'tă fericire i se părea o prefăcătorie şi ea ar ifi urît-o dacă ar fi crezut în existenţa el. Ura aceste acoperişuri de paie murdare şi puturoase, acest popor plin de păduchi care umblă în cojoace miţoase de oaie şi care n’are nici săpun, mici rufe; ura aceste cântece triste.

„Să fug, să fug de-aici”, se gândea privind-o rece pe Liza.

Liza surprinse una din aceste priviri îngheţate şi obosite ţi, aducându-şi aminte că trdbue să mai treacă şi pe la spital, vru să-şi ia rămas bun.

— Dar de 'fap't ce are soţul meu ? — întrebă Vena Nico- laevna ?

— Tifos ! — şopti Lilza.

Vera Nicolaeivna păli, se apucă de masă şi o privi eu ochii mari.

— Cum, tilfos ?

— Exantematic.

— Tifos ?

— Da, tilfos! Exantematic ! — Şi Liza adăugă, încercând s'o liniştească : — Are inima tare, aşa că o să reziste, iar peste vreo trei ore o să-l transportăm la ’spital. Am să rog pe medicul diviziei să ne dea voie. Am să-l dau în grijă celui mai bun .sanitar şi în afară de asta o să faceţi şi dumneavoastră de gardă.

— Şi asta o să dureze mult? Boala, adică...

— Vreo trei săptămâni.

— Va fi desigur febră, delir...

— Are de ipe acum feibră şi până la delir nu-i mult. Dar nu vă a?armaţi, acesta este liucrul cel mai principal pentru dumneavoastră.

„Nu vă alarmaţi!” aproape că strigă Vera Nicolaevna. Iar în vocea ei se simţea şi amărăciune, şi înmărmurire, şi o mustrare adresată cuiva.

— .Pentru mine ăsta-i acum lucrul cel mai principal.

— 'Chialr cel mai principal, — rosti cu blândeţe Liza şi promiţând că va veni cava mai târziu, spre seară, plecă lă- sându-i nişte prafuri.

Vera Nicolaevna se aşeză pe laiţă, alătu'ri de soba lângă care erau trântite nişte paie. .¿Fruntea” sdbei era spoită atât de frumos şi cu atâta dlilbăcie, cum ştiu numai rândunelele să-şi înfrumuseţeze cuiburile. Vera Nicolaevna îşi aţinti piriviTea asupra acestei „frunţi”. Uşa spre camera vecină er,a acum întredeschisă şi lumina lămpii cădea dincolo, pe albul sobei. Straub zăcea cu ochii închişi, respirând des şi adânc.

„Chiar cel mai principal, se gândea dânsa cu[1] groază. Îşi dă ea oare’seama ce mi-a spus? Chiar cel mai principal. Ea e comunistă şi cine ştie dacă n’a fost trimisă la mine dinadins, şi nu i s’a poruncit să se 'împrietenească cu mine, pentru a afla ce va spune el în timpul delirului ?”

Şi irepetând de câteva ori aceste cuvinte, ea păşea în ace- îaşi timp pe cărărui strâmte spre o anumită hotărtîre, spre prăpastia în care încercase să privească încă în dimineaţa acelei zile şi n’avusese curajul s’o facă. -Respiraţia fierbinte şi sgo- motoasă a lui Straub 6 împiedeca să gândească. Ieşi în curte. Lumina lunei părea galbenă ca flacăra unei lămpi de gaz. Se îndreptă spre pătul. Era încuiat. Se apropie de Straub, deschise uşa. Luna lumina paiele. Le atinse cu piciorul şi se auzi un

sgomot şuierat de parcă cineva ar fi fugi't pe vârfuri.

— Să .fuig, să fug I — repetă dânsa.

Năpădită de ură şi de frică, năpădită de multe alte chinuri de care ar fi vrut ,să scape cât mai repede, se întoarse în casă şi-l apucă pe Straub de mâini. El deschise ochii şi o privi fără să înţeleagă. Ea şuşoti:

— Să fugim, să fugim !

Atunci Straub se ridică în grabă, desigur fără să-şi dea seama de ceea ce face. Ea îl luă de braţ şi-l scoase în curte. În grajd 6e auzea calul scihifnbându-.şT locui. Straub mergea îm- piedecându-se; ea îl conducea spre staul. Dar fiindcă paşii lui erau mărunţi şi înceţi, iar ea tremura toată şi ardea de nerăbdare să scape' de acest tremur, :îl conduse pe lângă sania cu care sosiseră, la troianul de zăpadă din spatele săniei. Cuprinsă de o spaimă amară şi apăsătoare, şi în acelaşi timp şi de o bucurie chinuitoare, la gândul că în sfârşit totul o să se termine, ea-i murmură punându-i mâna stângă pe gât:

— Apleacă-ţi capul şi păşeşte: aici e pragul...

— JDa, da, da, — bâigui ascultător Straub, aplecându-şi •capul deasupra troianului. În clipa aceasta Vera Nicolaevna îşi retrase mâna stângă de pe gâtul său.

El stătea clătinându-se, ifără căciulă, şli de pe capul său descoperit se ridica un abur uşor. Când Straub îşi aplecă atât de jos capul încât era aproape gata să cadă, Vera Nicolaevna ridică o bucată cioturoasă de lemn db stejar pe care o luase din tindă şi-l lovi în cap. El icni, oftă şi se prăvăli în troian. Totu! se întunecă în jurul său ; bătea mărunt cu vârful cizmelor în zăpada bătătorită. Bucata de lemn care căzuse odată cu dânsul tresărea acum, sprijinită pe gâtul lui. Ea aşteptă până când Straub se linişti, 6e aplecă, pipăi pulsul şi zise:

— Gata, nu mai are nici temperatură.

Vizitiul care-i adusese, trăsese la nişte cunoscuţi de al săi care locuiau peste două curţi. Când Vera Nicolaevna ctocăni în ferestruică, el sări imediat şi întrebă în şoaptă:

— Să înham?

— Mai repede, — porunci ea.

Şl când Vera Nicolaevna se aşeză în sanie, după ce acoperise cadavrul cu zăpadă, ţăranul nu întrebă nimic despre Straub, ci doar, întinzându-şli faţa spână, întrebă repede:

— Drumu-l acelaşi, con'iţă? Porunceşte!

— La ¡gară, la tren! — spuse dânsa, învellndu-se în blană şi frecându-şi bărbia.

Când ieşiră din sat şi goneau pe drum prlntr'o pădurice măruntă de stejar, ea privi cerul albastru, depănându-şi gândurile cu o stranie

duioşie, cu încântare şi în acelaşi' timp cu groază.

„Dumnezeule, oare eu am făcut-o într'adeivăr ? Eu care îl' citeam pe Cehov şi divinizam Teatrul de Artă, eu care am plâns cu hohote ascultând „Trei surori”. Eu care am trimis scrisori: lui Sabinov şi am[1] rămas în extaz la auzul vocii sale? Eu?... Simt chiar o bucurie! Ce s'a întâmplat? De ce?”

În aceeaşi noapte cadavrul lui Straub fu descoperit. La perohiziţie fură găsite documente pe mumele învăţătorului Ni- chitin şi printre ele o scrisoare de dragoste adresată Vere! Nioo- laevna, în care Straub îşi exprima gelozia sa faţă de Bâcov. Unele aluzii din .această scrisoare părură ciudate; scrisoarea fu transmisă prin telegraf la „Ceea” din Ecaterinoslav.

26

Parhomenco se sculă cei dintâi. În casă mai era încă întuneric şi se auzea sforăitul gros al lui Colocolov, şeful statului major. Parhomenco îşi trase cizmele, suflă în geamul acoperit cu flori de ghiaţă şi-l curaţi, cu degetele pe care apoi şi le şterse de mâneca tunicii. Prin ochiul de geam se vedea cerul lnminându-se treptat şi stelele pălind una câte una.

„Să tot fie vreo dinei I” îşi zise el şi se uită la ceas.

Ceasul i se oprise. îşi aminti de ceasul lud Lamâeev şi zâmbi: „Terentie -ăsta, în orice învălmăşeală s'ar afla, tot n'ar uita să-şi întoarcă ceasul”.

Cât despre învălmăşeală, se aflau în miezul ei. De douăzeci şi una de zile îl tot 'fugăreau pe Mahno. Făcuseră aproape ■o mie trei sute de kilometri- Cu o zi în urmă, socotind tunurile- şi carele capturate de la el, s’a constatat că ar ifi putut înzestra o armată întreagă. Toate veştile arătau[1] că Mahno se împotmolise. Nu-i mai rămăseseră decât- trei regimente de cavalerie şi trei mii de infanterişti cu căruţele respective. Pe la orele unu din noapte se întorseseră cercetaşii care adeveriră că Mahno a cantonat în raionul Lucaşevsc, cam la vreo patruzeci de kilometri de acolo, .aproape de orăşelul Iustin. Bandiţii îşi strângeau calabalâcul, cu intenţia -de .a se strecura spre regiunea Uman, iar de acolo să se îndrepte spre Nipru pentru a se înfunda în codri.

— Cântecul .bandiţilor aduce a urlet, — îşi încheiase raportul comandantul grupului de cercetaşi. — N’o să-i dăm lui Mahno putinţa să se strecoare.

Călcând cu băgare de seamă, ca sa nu-şi trezească tovarăşii, Parhomenco se apropie de Rubinstein care dormea' lângă: selbă, pe o bancă de lemn cât o laviţă. Deasupra era agăţat un leagăn gol, iar la căpătâi stăteau vătraiul şi mătura. Rubinstein îşi aşeza întotdeauna ceasul peste port-ţigaretul pe care-l ţinea lângă pernă. Când Parhomenco se aplecă deasupra ceasului, Rubinstein îsi înălţă puţin caoul şi murmură cu glasul lui scâr- ţâ1t: '

— Cinci jumătate. — Probabil că-l munceau şi pe el aceleaşi gânduri, temându-se ca Mahno să nu[1] le scape.

De cum rostise ace!© cuvinte, începură să se audă glasurile oamenilor care se trezeau ; câţiva reluairă discuţia din ajun: despre cai, un altul se plânse că-l dor dinţii, Iar un al treile3- povestea că se visase în noaip’tea de anul nou.

— O să-l faci pe stil vechi! — rosti Colocolov, şeful statului major. Se întoarse apoi spre ungherul icoanelor împodobite cu ştergare, netezindiu-şi bluza şi trecându-şi într’un chip ciudat mâna peste piept, de parcă ar fi vrut să-şi facă semnul- crucii.

îşi tot repeta, mat cu seamă dimineaţa, că e un „conchistador”. Adevărul e că deanult nu mai credea în dumnezeu. Se prefăcea totuşi că ar voi să se închine după vechiul obicei, numai ca să nu fie socotit oportunist.

-S-coţându-şi prosopul şi ©ăipunul, Parhomenco se apropie de ruşa joasă cu pragul înalt lângă care era atârnat un mic spălător cu robinet. Apa era caldă. Ca întotdeauna, agentul.de legătură Osip Zamelo pusese din vreme samovarul şi turnase făTă să-l simtă nimeni apă caldiă iîn spălător, deşi Parhomenco în viaţa 'Lui nu se spălase cu as'tifel de apă. Zamelo socotea însă că un erou de talia lui Parhomenco, despre

care povestea neîncetat că „stătuse la ocnă şaisprezece ani şi jumătate şi tot de atâtea ori încercase să evadeze”, trebue neapărat să se spele ■cu apă caldă şi că numai el, Zamelo, trebue să-i pună samovarul. Un singur lucru folositor se realiza prin fierberea apei: Zamelo îi scula în felul acesta şi pe ceilalţi oameni de legătură şi pe îngrijitorii de cai, silindu-i să cureţe şi să adape caii la vreme.

— Mai 'bine te-ai :fate bucătar, Zamelo! — grăi Parho menco săpunindu-şi gâtul şi mâinile, pufăind în pumnii plini cu apă şi ferindu-se să-şi stropească pantalonii şi cizmele. Cai.[5] -sunt adăpaţi ?

— Acuşi îi duc.

Colocolov se întoarse die afară.

— Ei, şeful timpului! 'Cum merge? — întrebă Parhomenco.

Colocolov avea slăbiciunea să prezică vremea. Prezisese de cu seară o ninsoare abundentă şi acum se repezise afară •ea să verifice. Făiră să răspundă la întrebare, se îndreptă spre ungherul din faţă şi puse corespondenţa proaspăt sosită pe masa neagră scrijilată şi unsuroasă.

— Of, ce de zăpada... — se auzi glasul vesel al lui Beliaev.

Izbucniră râsete puternice. Colocolov însă nu-i fluă în seamă.

— Am noutăţi... — vonbi el. — Banda lui Mahno s’a luptat Ieri cu divizia a opta în raionul Lucaşevsc. Asta înseamnă că într’iacolo se îndreaptă şi nicidecum spre noi. Şi noaptea a trecut cu bine!

Făcea aluzie la afirmaţia lui Beliaev care spusese în ajun -că Mahno o să încerce să facă o spărtură prin centrul grupului şi că operaţiunea era de aşteptat noaptea. Beliaev întrebă cu răutate.

— Şi cu timpul cum stăm ?

Colocolov răspunse numai pentrucă şi Parhomenco îl privea întrebător.

— Noaptea a căzut un fel de burniţă, Iar spre dimineaţă s’a lăsat ger. Propun ca escadroanele să descalec©; şi-au prăpădit cu totul caii ; să meargă pe jos, laolaltă cu batalionul de comandă.

— Nu caii sunt prăpădiţi, ci oamenii sunt înceţi şi fără vlagă, — îi replică Parhomenco, căruia niciodată nu-i plăcea ca oamenii să pună oboseala lor pe seama cailor. — Şi dacă s’ar ifi stârnit o vifornită? Atunci trebuia să stăm pe cuptor?'

Ieşi din casă să cerceteze cum e drumul. Picioarele lunecau în'tr’adevăr şi toate sgrunţiurile îngheţaseră, făcând mersul greu şi neplăcut. Pe un astfel de drum nu prea te puteai duce departe. Ar Ifi mulţumit dlacă până pe seară ar ajunge măcar la Lucaşevsc.

Dea’lunigul uliţei suna un fel de bubuit, de parcă cineva ar fi

trecut în galop peste o tobă uriaşă. Sgomotul se tot apropia. Peste un minut, tropotul des răsună chiar lângă casă. Doi bărbaţi, dintre care unul cu o scurtă de culoare deschisă, călărind fără şei, trecură pe lângă 'Parhomenco şi intrară în plin galop prin poarta dată înlături. În lumina palidă liliachie a dimineţii ce se revărsa din cerul limpede, se vedea bine. cum. omul cu scurta albă, depărtându-şi coatele, smucea calul şi-l lovea cu. picioarele încălţate în cizme mari. Calul îşi scutura mereu capul şi-şi sălta nervos călăreţul.

— Halal drum ! ,E un polei de crezi că s’au revărsat râurile pe tot pământul, cât îi de lat!

Din prag se auzi o voce :

— Stai, cine-i ? Ce vreţi.?

— Voluntari! Căutăm comandantul.

Prin curţi se aprindeau lumini. Ici-oolo ostaşii, îşi mânau caii la adăpat.

„Aştia-s mereu în întârziere” gândi Pârhomenco cu nemulţumire. Cu[1] un. glas vesel, cineva istorisea o poveste începută pesemne în ajun şi neisprăvită. Când ostaşul slobozea pe alocuri câte o înjurătură care mai echilibra parcă, prin realismul ei, lumea fantastică a basmului .izbucneau de pretutindeni hohote de râs. Se auzeau paşii ritmici ,ai îngrijitorilor de cai şi după acest semn ¡îţi puteai da seama că escadroanele .nu vor întârzia să iasă din cătun. Ce e drept, nici nu. prea aveau unde zăbovi. Cătunul era tare mie. Satele cele mari Zelionâi Log şi Buzinovca, se aflau mai departe la vreo şapte kilometri dar ostaşii se simţiseră în ajun atât de istoviţi şi ajunseseră atât

de târziu, încât se hotărîse cantonarea în cătun. Tot gândii du-se la cete .două sate aşezate pe deal, unul lângă altul, despărţite- doar printr'o vâlcea, Parhomenco îşi aminti de Samgorodoc, ce se afla de asemeni prin aipropiere, poate chiar pe cursul aceluiaşi râuleţ.

„Uite pe ce meleaguri am ajuns iar 1” gândi el.

Când se întoarse în casă, comandanţii isprăveau de mâncat. Pe masă era pâine, brânză de vacă şi pahare cu ceai de morcov. Coiocolov, roşu la faţă, sufla din răsputeri în farfurioară şi muşca dintr'o bucăţică de zahăr, făcând atâta sigomot de parc'ar fi' muşcat dintr'o cărămidă. Rubinstein sorbea cu demnitate din pahar. Bogenhardt, comandantul unui grup format din două brigăzi ale diviziei a unsprezecea de cavalerie şi a brigăzii Administraţiei de. organizare, a Armatei de cavalerie, -stătea în picioare lângă masă şi citea ceva dintr'un carneţel, prin ochelarii lui mici cu ramă de fier. Beliaev se căsnea să-şi toarne un ceai mai tare. Pentru Parhomenco care de felul său nu era obişnuit să-l bea fierbinte se pregătise la marginea mesei o cană'mare cu ceai răcit, lângă o farfurie plină cu brânză. Arătându-i cana, Coiocolov zise :

— Am noutăţi : o telegramă ; mi-aiu adus-o voluntarii... — Şi grăibind.u-se să nu fie întrerupt, îşi îndreptă spre Parhomenco .fada-i lată ou buzele cărnoase de o culoare roşie aprinsă. — Îţi mai aminteşti când am găsit la un spion o scrisoare de dragoste în care se vorbea de Bâcov şi de gelozie ?

— Aia delà Betrovse? Mai întrebi? Bâcov ăsta îmi stă în minte ca un cui.

— Ni se comunică delà Ecaterinoslav că au fost "trimişi oameni să-l aresteze pe Bâcov, dar că nevasta lui, Vera, care reuşise să se strecoare mai din vreme la el, când auzi bătăi. în uşă, ¡îl ucisa c'un foc de revolver.

— Şi ţie ţi-ar trebui o nevastă ca asta ! — interveni cineva din camera vecină.

Toţi se porniră pe râs. 'Coiocolov era burlac şi se tot plin- gea într'una că de. zece ani îşi caută o nevastă'şi că tot n'a -găsit una cu care să se potrivească la caracter.

Fără să ia 6eama la hohotele de râs, Coiocolov continuă:

— L-a ucis şi a vrut apoi.să se sinucidă. Dar a alunecat, mi se pare, în sângele bărbatului ei, ori s'a fâstâcit ; în sfârşit, în loc să se împuşte în inimă s'a împuşcat în gât.

— Şi mai trăieşte?

— Deocamdată'« fără cunoştinţă, dar doctorii zic c'o să se facă bine.

— Atunci o să aifiăm şi niscaiva amănunte despre bănbă- ţelul

ei. Altceva ?

Colocolov continuă să raporteze conţinutul altor telegrame aduse de la poştă de către voluntari. Parhomenco îl asculta şi se gândea la Bâcov. S'a întâmplat întocmai cum bănuiseră ei. Cu vreo două săptămâni înainte, nişte oameni voiseră cu tot dinadinsul să-l încadreze în grupul urmăritorilor lui Mahno şi urmai cu mare greutate izbutiseră să-l înlăture.

„Mare noroc că nu l-.am primit" îşi zise Parhomenco.

Colocolov îşi termină raportul despre telegrame şi reîncepu, sfada cu Bogenhardt. Nu se prea îndrăgeau ei doi şi acum nu cădeau de acord dacă escadroanele treibue sau nu să descalece. Privindu-le feţele enervate, Beliaev râdea cu râsul lui obişnuit şi mărunt, care într'un fel iparcă-ţi amintea muşchiul pădurilor.

Parhomenco trase spre el farfuria cu brânză şi începu să mănânce cu o lingură mare, crestată pe margini. După ce-şi. isprăvi bucata de pâine şi dăd.u pe gât ceaiul fece, luă de la Colocolov ordinul scris.

În colţul de lânigă sobă, Rubinstein îi spunea lui Beliaev' trăgându-şi cizma

— Ziceam: că Bâcov ne-ar fi putut strica mult şi o să trebuiască să ne lămurim 'bine în toată afacerea asta. Ăştia au mare interes să-l scape pe Mahno.

— Acum nu-l mai scapă nici bunul dumnezeu, da'mite Bâcov! — exclamă Parhomenco, sfârşind de citit ordinul.

Ordinul începea aşa:

„Bandele lui Mahno, urmărite de divizia a opta roşie, se retrag în direcţia nord-vest şi s'au oprit în clipa de faţă în ra^ ionul Lucaşevsc...".

Parhomenco îşi scoase ceasul şi-l potrivi după oel al lui Rubinstein, apoi iscăli ordinul, punând dedesubt şi data: „Ora 8 şi 15 minute, 3 Ianuarie 1921". Luându-şi mantaua, se adresă •către comandanţi:

— Nu ştiu dacă Mahno mai zăboveşte ori ba prin regiunea Lucaşevsc. Ştiu însă că noi nu trebue să mai zăbovim nicio> -clipă. Vă rog, tovarăşi, să vă daţi astăzi toată osteneala 1

27

Se luminase bine de ziuă, când Parhomenco, 'Colocolov, Bogenhardt, Beliaev, Rubin steim şi îngrijitorul de cai, toţi într'o căruţă, ieşiră pe poartă. Ostaşii scoteau caii din curte. Când cârtiţa trecu prin ţaţa Iar, ei salutara zâmbind. Agentul de legătură Osip Zamelo, călare, ducea de căpăstru alţi doi cai : al lui Parhomenco şi pe cel roşcat al lui Colocolov. Fiindcă-i era teamă ca nu cumva caii să alunece, agentul de legătură nu se prea grăbea ; totuşi, când putea să ia6ă din drum şi să galopeze pe câmpul neacoperit de polei, încerca să ajungă din urmă că- Tuţa.

La ieşirea din sat se dădură înlături ca să dacă loc unui car mare cu paie. Carul venea probabil din Zelionâi Log. Un ţăran şi o ţărancă mergeau pe alături. Omul era înalt şi slab, îar femeia mică şi plinuţă, cu ochi căprui şi cu o talie atât de mlădioasă, încât ifineţea ei se vădea şi prin cojocul cu care era îmbrăcată. Carul înainta încet. Comandanţii stătură mult timp în loc; de altfel nu aveau ia ce să se grăbească, pentrucă din cătun nu apăruse nici batalionul de comandă şi nici escadronul. Vântul ibătea atât de 'tare încât îţi tăia răsuflarea şi-ţi îngheţa şi măduva din oase. Ei săriră jos din căruţă şi începură să joace în loc, pe ighiaţa care răslfrângeai albastrul ceriului.

În zare se vedeau peTeţii de nuiele şi lut ai caselor; vântul era atât de aprig, încât părea că se înverşunează să smulgă nuielele din pereţi. iSub acoperişul şopronului mişca din loc plugurile şi grapele, cu aceeaşi uşurinţă cu care făcea să se sbată oocoşelul de tablă de pe coşul casei.

Numai Ruhinstein, care avea o şubă lungă şi o „ibudiono- vcă” puţin cam mărişoară, rămăsese în căruţă, cu picioarele atârnate. În curând însă îngheţă şi el şi întrebă, frecându-şi mâinile:

— Ce-o .fi cu ai noştri, de nu mai vin? Să ne întoarcem în casă, să ne mai încălzim' puţin. ¡Ce ziceţi?

— Las’că o să ne încălzim la Zelionâi. Log, — spuse Colocolov. — Păcat de gazde: iar să le aducem frigul înăuntru?

Colocolov tocmai îşi întrerupsese discuţia cu Bogenihardt, care spunea că degeaba îşi tot .croesc drum înainte şi că ar fi trebuit să aştepte forţele de bază. Colocolov, ori că nu credea că Mahno ar putea fi în stare să-şi deschidă drum, ori că obo-

sise să se mal certe, susţinea că nici n'ar trebui &ă se mai ducii la Zelionâi Log, ci mai curând să se îndrepte spre Uman. Par- homenco îi ascultă până la urmă şi apoi interveni :

— Din moment ce s'a hotărît că trebue să mergem, din. moment ce ordinul a ifost dat, ta ce bun să mal discutăm ?

Toţi se urcară în căruţă, fără să mai scoată o vorbă.

Când căruţa porni, Rubinstein dând din mâini şi sărind în; sus, la fiecare hop, parcă dinadins, începu să povestească cu:, vocea sa scârţâitoare cum a vizitat Londra în drum spre America de Sud. Povestirea lui stârnea râsul. Parhomenco însă,, stând cu spatele la ei şi cu faţa în bătaia vântului şi din pricina căruţei ca re făcea' prea mult sgomot, nu-l auzea bine pe- povestitor şi de aceea nu înţelegea nici motivul pentru care râdeau ceilalţi.

Pe ici, ipe colo, ploaia căzută cu o zi înainte topise zăpada-, ce acoperise până atunci pământul negru şi scosese la iveală* strujenii de porumb. Puţin mai departe, pitice şi parcă părăsite,, apăreau tulpinele negre de floarea soarelui. Pălăriile lor negricioase, netăiate şi mâncate probabil de viermi, se legănau în bătaia vântului. Jalnice şi degerate, se izbeau de pământ, părând; a se tângui: „Luaţi-ne cât mai repede de aici!"

O căruţă mică, parcă tăiată din carton, se zări venind îm spre ei. În căruţă — un evreu slab, îmbrăcat într'o haină vătuită şi ruptă — şi câţiva copii ai săi, înfăşuraţi în tot felul de-- sdrenţe. înspăimântaţi pentru o clipă, o apucară peste câmp.. Dar recunoscând-capelele tip „budionnâi" — reveniră la drum.. Scoţându-şi şapca roşcată, evreul tăcu o plecăciune spre căruţa comandanţilor.

■— încotro? — îi strigă Parhomenco.

— După gaz. Caut gaz, — răspunse el cu un glas tărăgă[1]- nat, iferittdu-şi' faţa de vânt şi privindu-l cu nişte ochi inflamaţi? din care curgeau lacrimii.

Căruţa evreului se depăr'tă. Câmpul strălucea luminat de? razele soarelui, care cădeau pieziş, fără putere. Îţi făcea plăcere să priveşti această strălucire. Căruţa comandanţilor fu* ajunsă din urmă de agentul de legătură. Ţinând cu grijă căpăstrul, el zâmbi înclinându-şi capul..

— Au pornit-o băieţii? — întrebă Parhomenco.

— Au pornit. Or să ne ajungă din urmă în dosul păduricii'*. — răspunse Zamelo, arătând în spatele lui.

Cătunul nu se mai vedea. 11 ascundea aoum o pădurice de stejari tineri crescută pe lângă .trunchiurile tăiate ¡şi care reuşea să oprească furia vântului. Caii erau ¡bine potcoviţi, pământul îngheţat suna sub loviturile picioarelor lor, pojghiţa de ghiaţă se fărâmiţa sub greutatea

roţilor, iar căruţa înainta cu repeziciune. Zamelo rămase din nou în urmă, dar în curând reapăru la cotitura drumului.

În mijlocul povestirii, când toţi râdeau auzind cum lui Rubinstein în timp ce vizita Muzeul Britanic i se deslegaseră şireturile de era să-i lasă ghetele din picioare, şi el totuşi de ruşine nu îndrăznise să şi le lege, Colocolov spuse deodată :

'— Mi se pare că gonim prea tare. Pe ger, 'batalionul ar trebui să înainteze ;mai repede şi totuşi văd că nu ne ajung din urmă. Vlzltiule, ia opreşte pe de'.Uşor.

Urcară deluşorul. Apucaseră să se depărteze vreo cinci kilometri de cătunul în care înnoptaseră. De pe deal, prin binoclu, se puteau vedea, în pădure, grupe de infanterişti şi cai.

— Vin ! — exclamă Parhomenco punând binoclul înapoi în toc, — au să ne ajungă din urmă. S'o pornim!

— Pe un drum ca ăsta e greu să te ajungă din urmă, — încercă să-l contrazică şeful statului major. Dar fu întrerupt de Ruiblnstein care ţinea tare mult să povestească în continuare ce s'a întâmplat cu ghetele liui la Muzeul Britanic.

El continuă : .

— Iaca ispravă, — gândesc eu. — Şi cobor scara. Iar ghetele ¡bocănesc pe scări ca o pârâitoare. Poliţistul se ia după mine. De uitat, se uită el, dar nu la picioare, ci la buzunar. „Nu •cumva i se năzăreşte că am vreo maşină infernală în buzunar?” gândesc eu...

Ascultătorii 6e porniră iarăşi pe râs. începu să râdă şi Parhomenco. Rubinstein scoase part-ţigaretul, .alese o ţigară subţire şi, ridicând o poală a hainei sale îmblănită, adăposti ■chibritul şi-o aprinse.

Coborîră dealul, trecură o râpă şi apoi începură să urce alt deal, destul de mare. De pe acest deal puteai să vezi aproape toate escadroanele şi întregul batalion de comandă. Acesta apucase să lasă din pădurice şi urca acelaşi deal pe care trecuseră, şi ei de curând. Baionetele luceau mat, caii mergeau în rând, iar Rulbinstein, întrerupându-şi. povestirea, arătă cu mâna spre ostaşii roşii care mărşăluiau şi rosti:

— Ţi se umple inima de bucurie 1

— Da, asta nu-l ca muzeul tău britanic! — ₜspuse Beliaev şi toţi izibucniră în râs.

Jos, la poalele dealului, se vedeau' primele case din Ze- lionâi Log. Cev.a mai încolo, ele se că<ţăr,au pe un deal şi mai abrupt. Plopii aulbţiri şi golaşi, amintind întrucâtva de evreul care de curând trecuse pe lângă ei, străjuiau în vecinătatea caselor. Lângă un gard, două ol se înghesuiseră la picioarele unul băiat care privea spre căruţă. Din casă

ieşi o femeie într'o fustă. înflorată careri repezi băiatului câţiva pumni după ceafă şi goni oile spre ţarc.

— Tare i-a mai speriat Mahno, — spuse .Rubinstein, întrerup ân du-şi povestirea. — Se teme că o să-ii înhăţăm oile.

Urcară al treilea deal. De aici puteai să vezi întregul cot pe care-Î tăcea râul,, precum şi podul peste apă. Jos, pe malul râului, lângă pod, erau .nişte magazii, iar dincolo de ele începea al doilea sat — Buzovca.

— ...Acuma, poliţistul îmi spune, arătând spre buzunar : „Stimate domn...''

— Dar ce, mă rog, tu ştii englezeşte? — întrebă Colocolov.

— Acum tot o mai rup eu, d!ar- atunci nu ştiam de loc...

Şi Iar se porniră laolaltă pe râs.

Cu băgare de seamă, căruţa coborî dealul, pe drumul bătătorit şi lunecos. Vizitiul lăsă hăţurile ceva mai libere şi se întoarse către Parhomenco:

— Ia'n te uită, Alexandru Iacovlevicl! Pe creasta de lângă Buzovca sunt nişte oameni.

Într'adevăr, în faţa lor pe creasta dealului, cam la vreo trei «sute de jnetrl distanţă, pe drumul larg, se zărea un mic grup de călăreţi. Dar cum drumul era prins chiar în bătaia orbitoare a soarelui, iar razele lui le bateau comandanţilor noştri drept în faţă — călăreţii nu se distingeau prea bine.

— N'or fi cumva cercetaşi! noştri ? — întrebă Parhomenco.

Colocolov deveni palid şi răspunse brusc :

— N'am controlat dacă au fost trimişi cercetaşi.

Căruţa se opri. Colocolov îşi luă calul şi sări în şea.

— Să-ini mai destind picioarele, — vorbi el, .aruncând lui Parhomenco o privire semnificativă şi porni în galop.

— De ce se uită aşa dacă sunt de-ai noştri ? — întrebă agentul de legătură, privind spre deal.

Parhomenco coborî din căruţă şi muşcându-şi buzele făcu câţiva paşi. Grupul de călăreţi de pe deal se mărea. Pe de o parte, Parhomenco era mulţumit că reuşiseră să-L zărească pe aceşti oameni necunoscuţi şi înarmaţi, care puteau fi din banda, lui Mahno: as'ta îi ajuta să prevină vreun a'tac neaşteptat sau vreo pătrundere. Pe de altă parte, îi părea rău că-Î lăsase pe Colocolov să plece. E adevărat că-l socotea vinovat de a nu fi controlat dacă s'au trimis ori nu cercetaşi, dar şi el însuşi ar fi putut să controleze.

Între timp, pe deal, călăreţii[1] îl înconjurară pe Colocolov.. Acesta dispăru o olipă în mulţime şi inima lui Parhomenco îngheţă. Gânduri de remuşcare îl munceau: „De ce i-am dat drumul ? De ce am permis

comandanţilor să meargă înainte ca nişte soldaţi în recunoaştere?"

— A apărut! — exclamă Rulbinstein. — Sunt de-ai noştri..

Într'adevăr, făptura înaltă a lui Colocolov se ivi din gloată. Vorbea aprins şi dădea din mâini. Călăreţii necunoscuţi se înmulţeau necontenit. Colocolov dispăru din nou.

— Câte puşti avem ? — întrebă Parhomenco.

— Păi, eu am una aici la picioare, — răspunse vizitiul.

— Dar bine, măi diavolilor, măcar o mitralieră să fi luat!

Parhomenco aruncă o privire înapoi, să vadă dacă dealul îl acoperă prea. mult. Dealul era înalt ca un perete şi se putea întâmpla ca batalionul nici să nu audă împuşcăturile. Dar peste râu, se via auzi oare sgomotul ?

Parhomenco se duse la căruţă şi îşi luă revolverul.

— Nu-s de ai noştri, Alexandru Iaoovlevici! — raportă agentul de legătură, apropiindu-se. — Suiţi-vă pe cal.

Parhomenco se mânie:

— Ce tot spui? Aşa ai învăţat? Să-ţi părăseşti tovarăşii? Să-l laşi pe seiful statului major? Tovarăşi, aşezaţi-vă spate în spate.

— Bine.! Da' poartă căşti, — vorbi mirat Ruibinstein.

— Nu-s de-ai noştri, —' repetă agentul de legătură cu o voce plângăreaţă: — Suiţi-vă pe cal. Alexandru Iaoovlevici..

— Ce m-ă tot plictiseşti ? — îl întrerupse Parhomenco.

Agentul de legătură se depărtă câţiva paşi, se mai uită odată la călăreţi şi apoi, scăpând brusc căpăstrul, .biciui în calul.negru ca pana corbului, al lui Parhomenco. Galul rămasa o clipă nemişcat, apoi se întoarse şi fugi înapoi către caii pe care-i simţea, -după .paşi, că se âpropiau de Zellionâi-Log.

— A ifugit calul, — s'trigă Zamelo.

— Prinde-l, prostule! — porunci Pamhomenoo aruncând o privire spre cal. — Şi spune-le călăreţilor noştri să execute o manevră de învăluire, iiar infanteria să .atace din spre pârău în direcţia noastră.

Agentul de legătură nu aştepta decât ordinul acesta. El spera să aducă repede ajutor şi să-l salveze pe Parhomenco. Porni în galop, gonind calul cât putea de tare. În .timp ce tropotul oaluluii se depărta, Parhomenco se adresă celorlalţi:

— Acum nu putem nici să.urcăm dealul şi nici să ajungem -la râu. Aşa că aveţi grilă de gloanţe, tovarăşi. Deşi cei din primele rânduri poartă căşti ca ale noastre, sun't totuşi convins că sunt oamenii tui Mahno.

De cum dispăru agentul de legătură, se auziră strigăte de

pretutindeni — din spatele magaizîilor acoperite cu paie şi din dosul caselor d!în -Buzovca — şi în aceeaşi clipă o mulţime aigi- ta'tă de călăreţi năvăli de pe deal. Patru'oameni, aşezaţi spiate **în** spate, ¡întâmpinară cu împuşcături această năvală. Trei din ei trăgeau cu revolverele, iar Parhomenco cu arma. Călăreţii goneau acum pe deasupra râpei; La capătul unul dirum lateral se iviră, şi căruţele lor.

îndată oe Parhomenco deschise focul, de pe căruţe, se auzi răspunsul mitralierelor.

— Ne salută Mahno! — grăi Parhomenco şi arătă spre un landou care se profila- elegant pe vârful dealului.

Ru'binstein, care stătea în dreapta tui Parhomenco, gemu cu glas subţire, oarecum copilăros, şi se prăbuşi la pământ. Zadarnic încercă să-şi ţină pântecele cu mâna, chipul lui îşi pierduse culoarea măslinie de mai înainte, devenind galben, ca de mort. Mâna i se crispă.

— A fost un tovarăş ibun, — şopti Parhomenco, aruncând arma golită de gloanţe şi scoţând revolverul.

Oamenii lui Mahno se retrăseseetă spre magazii şi numai câţiva dintre ei se târau pe brânci, trăgând di:n când în când. Parhomenco îl alese pe acela care er,a mai îndemânatec, îl lăsă să se apropie, întorcând capul şi pirefăcând-u-se că nu-l vede.

„Ehe, a trăit deajuns chiaburul ăsta”, gândi Parhomenco şi, întorcându-se -brusc, trase.

Omul lui Mahno sări în sus, apoi căzu la pământ, Parho- menco trase în altă direcţie- Încă unul din oamenii lui Malhno se prăvăli.

— Ah, ah, ah 1 — gemu cineva în apropiere. Beliaev, clătinând din cap, rănit în umăr şi la mână, se străduia în zadar, să-şi îndrepte revolverul spre inimă ; ar fii vrut să folosească ultimul glonte pentrfl sine.

Parhomenco îi prinse umărul în pumn şi-i vorbi:

— Oricum au să te ucidă, aşa că trage mai bine în ăla de colo care seamănă ou un popă, iar eu în vecinul lui. Şi Parho- menco arătă spre doi oameni cu părul lung care se tânau cu puştile în mână.

Beliaev trase. Oamenii se sbătură şi începură să urle. Privirile lui Parhomenco îl căutară pe Bogenhardt. Acesta, zăcea la picioarele lui, alătuiri de vizitiu. Un glonte îi găurise capul. Beliaev amuţise şi el.

„S’au dus tovarăşii toţi” gândi Parhomenco şi, ochind din nou pe unul din oamenii lui Mahno, apăsă cu degetul pe metalul rece care parcă-i luneca din mână.

Revolverul amuţise. Gloanţele se terminaseră. Aruncă revolverul şi scoase sabia. Spaţiul ticsit de oameni, panta galbenă caifenie a’ dealului, cele patru magazii, câţiva plopi, — totul lunecă într’o* parte,

se acoperi de o .ceaţă parcă arămie, apoi iarăşi se limpezi...

Parhomenco simţi că-i înţepeneşte partea dreaptă a corpului. Ţinând sabia în mâna dreaptă, încercă să-şi pipăie coastele cu stânga. Mâna se mişca însă greoaie, buimăcită parcă. La' fiecare mişcare avea impresia că pipăe o va'tâ lunecoasă, care-ii ■ scapă printre degete. Parhomenco încercă să-şi pună piciorul pe capna căruţei, oa să stea mai bine sprijinit şi să întâmpine aşa cum trebue primul duşman care se va apropia de căruţă, dar se pare că piciorul îi era prins suib cadavre sau poate fusese rănit.

„Or fi auzit băieţii ?” gândi Parhomenco şi întoarse cu greu capul, oa să privească dealul ipe careul ociborîse de curând.

Dealul er.a pustiu.

Iar de pe celălalt deal cobora landoul. Un om scund stătea în landou sprijinit în cârje, şi striga ceva nelămurit. Oamenii lui Mahno galopau, cu săbiile scoase, spre căruţa lui Parhomenco.

„Nu-i nimic, rămân cel de totdeauna, nu mă 'temi! îşi spuse Parihiomenoo, controlându-se pe sine. Mi se pare că sosesc şi băieţii, noştri... Parcă se mai aude un alt tropot”.

Omul eu cârje se îndreptă şi făcu semn eu mâna. Oamenii lui Maihno opriră caii la zece paşi de Parhomenco şi se dădură înlături. Landoul se apropia. O soră'de caritate îl’susţinea de braţ pe cel în cârje. Privind la. Pairhomenco cu ochii săi şterşi, Mahno strigă :

— Oine eşti ?

— Era şi timpul să mă cunoşti la faţă, — răspunse rair Parihomenco.

— Cine eşti ? întrebă din nou Mahno şi întinse mâna că'tre sora de caritate.

Ea îi dădu revolverul.

Parhomenco înţelese că Mahno aştepta delà el vorbe de îndurare pentruca apoi să poruncească să fie omorît. Parhomenco, însă, zâmbi, ridică sabia şi rosti cât putu de tare:

— Eu sunt Parhomenco, comandantul diviziei a paisprezecea, iar tu eşti un bandit. În numele Sovietelor, predă-'te.

Mahno trase.

Trupul uriaş al. lui Parhomenco căzu ¡greoi la pământ.

— Taie-l, — strigă Mahno.

În spatele dealului, două regimente ale brigăzii a doua se desfăşurau pentru a porni la atac. Regimentul lui Galvoron se apropia de podul de peste pârâu. Regimentul de mitralieri călări se strecura prin

vale ca să-i lovească pe oamenii lui. Mahno prin atac direct. Mahno era încercuit, În acest măcel îngrozitor delà Buzovca au fost ucişi nouă sute din oamenii lui Mahno şi majoritatea „tătucilor" ; au fost capturate toate convoaiele, o sută șaizeci de mitraliere, o tipografie, landoul, sora de caritate şi cârjele. Mahno, plângând amarnic, sări pe cal și împreună cu garda sa de o sută de oameni, reuşi să se strecoare printre rândurile unităţii descălecate pe malul pârâului, trecu apa şi scăpă. De ¡aci începu ¡fuga lui prin Ucraina, Basarabia, România, până în speluncile din Montmartre.

Ordinul fusese executat. Grupul lui Parhomenco împrăş- tiase bandele lui Mahno.

28

În ziua de şaisprezece Ianuarie 1921, se ţinu şedinţa plenară de doliu a sovietului deputaţilor de muncitori şi de ostaşi ai Armadei Roşii din Ecaterinoslav. Portretele Rozei Luxemburg şi al lui Karl Lielbkneoht, oare dominau tribuna, erau încadrate în 'negru. În ziua aceea se împlineau doi ani de când fuseseră omorîţi cei doi mari conducători ai proletariatului german.

În primele rânduri, printre soldaţii roşii şii muncitori, se afla Lamâcev. Cu singura lui mână, el o susţinea pe Haritina Grigorievna care[1] şedea cu capul plecat şi cu părul încâlcit, încărunţit dte atâta' suferinţă. Buzele ei şopteau :

— l-au adus trupul la comandament... Militarii: şi sătenii se strânseseră roată în jurul lui... Am ridicat paiele să-l văd, dar era atât de ciopârţit că n'am avut puterea sări privesc... Apoi Climent Efremiovici a trimis sicrie din Ecaterinoslav... Sicriele erau de plumb, însă prea scurte... Făcute pentru boieri. Câ't era el de mare şi de lung, nici n'.a încăput în cosciug şi au trebuit să-i aplece capul puţin într'o parte...

Lamâcev asculta buimăcit vorbele Haritinei, urmărind în acelaşi timp cu privirea la ce 6e petrecea în juru-i. În adâncul sufletului simţea o durere amară şi de nepotolit. I s,e părea că nimic nu-i adevărat din toate acestea, că-l chinuie acelaşi vis urât şi nesfârşit oare-l chinuise la spital atunci când i-au amputat mâna. I se părea că dintr'un moment îmtr'altul Parhomen- oo va trebui să apară şi să împrăştie toată această atmosferă groaznică şi apăsătoare.

Dar atmosfera aceea[1] nimicitoare nu se risipea. Lângă L.a-macev, to't atât de pailizi ca şi el, şedeau Liza, Gaivoron şi mulţi alţi prieteni de-a;i. lui Parhomenoo.

Vocea preşedintelui se auzi deodată :

— Tovarăşi! La toate jertfele de care vorbim, s'au mai adăugat acum altele: a fost ucis unul dintre .cei mai buni tovarăşi ai noştri, Alexandru Panhomenco. Propun să cinstim memoria lui intonând marşul funebru.

Toţi cei de faţă cântară „Internaţionala”. După aceea, orchestra în tonă marşul funebru.

» Preşedintele continuă:

— În amintirea tovarăşului Panhomenco, căzut în luptă,

va lua cuvântul tovarăşul Voroşilov, membru al Consiliului Militar Revoluţionar al Armatei dte cavalerie.

De pe chipu-l lui Voroşilov dispăruse parcă şi ultima' picătură de sânge. Era parcă îngheţat. Bl stătea lângă masă, cu un umăr uşor aplecat, ca şi cum ar mai Ifi simţit şi acum povara sicriului pe care îl dusese' la igroapă.

— Tovarăşi, — începu el. — Azi, la aniversarea a doi ani de la moartea năprasnică a marilor luptători comunişti Karl Liebknecht şi Roza Luxemburg, .gândul nostru se opreşte anume la amintirea acelor martiri care 6'au jertfit pentru Revoluţie[1], care şi-au dat viaţa pentru libertatea omenirii...

Vorlbi despre miile de ostaşi căzuţi ,pe nenumăratele câmpuri de bătaie, în lupta pentru apărarea socialismului. Apoi istorisi minunata viaţă a lui P.arhomenco până la moartea lui, povestind cu deamănuntul despre ifap'tele lui iglorioase şi despre năzuinţele lui.

— Acum, după ce toate .fronturile duşmane au fost lichidate, după oe visul acestui revoluţionar legendar s'a realizat şi toţi duşmanii noştri zac la pământ, tocmai acum, tovarăşi, 'după toate aceste victorii, Panhomenco a căzut în lup'ta cu bandiţii.

În Ucraina, în această ţară care a suportat până de curând suferinţe, chinuri şi grozăvii .atât de mari, cum n'a mai îndu- ra't nicio ţară în lume, există o pătură a clasei burgheze şi anume chiaburii, care întreţin toate bandele de tâlhari, printre care se număra şi reprezentantul lor de frunte, „tătucul" Mahno. Chiaburii aceştia nădăjduesc că îşi vor clădi o împărăţie a lor, cihiaburească. 'lată cine-i duşmanul nostru, de mâna căruia a căzut, împreună cu alţi tovarăşi, şi Parhomenco. Fireşte că şi de acum încolo vom mai pierde luptători. Vom mai avea de dus o luptă mare şi cu chiaburimea.-

Şi Voroşilov povesti cum, cu câtva timp în urmă, chiaburii omorîseră un grup de şaisprezece geniştl veniţi într'un sat să repare linia telegrafică şi să întindă .firele pe stâlpi

— Sângele 'tovarăşilor noştri căzuţi ue cere să ne unim strâns şi să nimicim ,odată pentru totdeauna, aceste bande ticăloase de răufăcători. Şi astfel vom putea pune capăt ameninţărilor care planează .asupra vieţii tovarăşilor noştri, pemtruca după luptă, atunci când va veni ziua aşteptată, să se poată odihni în linişte. Sângele tovarăşilor noştri oere să fie răzbunat.

Moartea lui Parhornenco ne-a întărit voinţa de răzbunare. Şi-i vom nimici pe vrăjmaşii clasei muncitoare şi ai ţărănimii muncitoare, de

otfiunde ar veni 1

29

Era în anul 1924.

Gările arse şi distruse fuseseră reclădite. Aveau acum acoperişuri noi şi gergevele la fereşti. Zadarnic se învârtejea vântul puternic, aducând rafale de ploaie. Nu departe de gară se ridica un depou nou, din care ieşeau, lăsând în urma-lor pete de ulei, locomotive sgomotoase, cu oţelul şi alămurile strălucitoare, mândre parcă de petrolul ce-l purtau din belşug. Ele treceau râurile peste poduri noi şi cenuşii, oglindindu-se în apă ca nişte peşti nemaivăzuţi. Pe câmpii se legănau holdele bogate.

Pe la mijlocul verii anului 1924, un tânăr timid, îmbrăcat cu .o haină de ipiele lungă şi veche, care se vedea cât de colo că aparţinuse cândva unei persoane mai înalte decât el, intră în'tr'o casă mare, pe strada Vozdvijenca, unde se afla Comitetul Central al Partidului Comuhîst (bolşevic) Rus. Tânărul acesta era Vania, fiul cel mai mare al lui Alexandru[1] Parhornenco. El venise la Moscova pentru a se înscrie lin anul preparator la vreunul din institute. Neavând nici cameră, nici bursă, nici cunoştinţe îi adresase lui Stalin o scrisoare. Acum venea după răspuns.

Într'o cameră mare, câţiva secretari notau numele celor care doreau să intre la Stalin, Ferestrele erau deschise- Din stradă pătrundeau miresmele noi ale oraşului, de petrol şi pâine caldă, de căruţe şi automobile. Se auzea clopotul tramvaiului, care gonea cu atâta iuţeală şi cu un huruit atât de puternic, încât părea că răstoarnă toată strada. În camera cu tapete ca- fenii şi cu sobă de teracotă, aşteptau vreo patruzeci de oameni, deopotrivă de vârstnici şi impunători.

,,0 să am de aşteptat cel puţin şase ore, până-mi va veni rândul" îşi zise tânărul.

Dar în pragul uşii capitonate cu muşama, apăru secretarul. Apropiindu-se de tânăr, îi spu'se:

— Vanîa Parhornenco, vă rog să poftiţi la tovarăşul Stalin,

Stalin stătea în dosul biroului, lângă un fotoliu ţinând în

mână un plic alb. Faţa lui .gânditoare mai era încă cufundată în noianul de amintiri. II pofti pe tânăr să ia loc şi începu să-l întrebe despre familia lui Parhomenco, despre Haritina Grigo- rievna şi despre fratele lui mai mic.

— Dumneata, Vania, ştii unde-i Cremlinul ? — întrebă el cu glasul său liniştit. — Ia această scrisoare şi prezintă-te cu ea la Comitetul Executiv Central al întregii Rusii şi situaţia dumitale se va aranja. Trebue neapărat să-ţi continui studiile. — Stalin ieşi cu Vania în anticameră şi cu aceeaşi faţă îngândurată şi cufundată în amintiri, întrebă pe secretar:

— Spune-mi, te rog: n'avem cumva vreun formular, ca să-i dăm o autorizaţie de liberă trecere în Cremlin? Altfel, 6'ar putea să nu fie lăsat să intre.

În timp ce secretarul completa formularul, Stalin se uita la Vania, căutând parcă în trăsăturile lui asemănarea cu tatăl său. Apoi spuse:

— Ta'tăl dumitale a fost un revoluţionar şi un om minunat. Patria îi va păstra o veşnică amintire.

Vania îşi luă autorizaţia. Atunci Stalin, prinzându-i un umăr cu mâna, începu să-i explice amănunţit cum să ajungă la Cremlin: după ce iese din casă s'o ia .la dreapta în dreptul turnului Cutafia, apoi să treacă podul şi va dă de poarta Cremli- nului...

Şi îi tot explica, de parcă l-ar fi condus pe Vania pas cu pas până la clădirea Comitetului Executiv Central, deschizând parcă şi uşa în faţa lui. Apoi, luându-şi mâna de pe umărul lui, îi spuse cu blândeţe:

— învaţă Vania, învaţă ca şi cum tatăl dumitale ar fi încă în viaţă. El a înţeles că dacă un părinte cade în luptă, iar copiii rămân orfani, poporul e acela care devine părintele lor, iar poporul e nemuritor. El îşi va cuceri drepturile sale şi va învinge. Nu-i aşa, tovarăşe Parhomenco ? !

Cititorii sunt rugaţi să ne comunice observaţiile lor în legătură cu problemele ridicate în această carte. În ce fel le este de folos? Ce au de spus în privinţa traducerii ei?

Scrisorile se adresează Editurii ARLUS-Cartea Rusă (Serviciul Popularizării) Str. Nlcolae Filipescu Nr. 34 Bucureşti.

Dată la cules ; 12III 951. Bun de tipar: 5IV951 Tiraj: 15.100. Format: 61x86. Coala de tipar: 341/2. Coli de editură: 35.Clasificarea zecimală: 8 S - 8 = R. întreprinderea Poligrafică Nr. 15 (Universul)

C. SEDÂH

DAUKIA

Urmărind În cele mai semnificative aspecte viaţa căzăcimii din Transbaical —

înainte şi după Marea Revoluţie din Octombrie — C. Sedâh izbuteşte să zugrăvească în romanul „Dauria”, întreg viforul evenimentelor din anii 1905—1922, dând astfel literaturii o operă un larg suflu epic.

Subliniind ceea ce era specific în felul de trai al unei staniţe căzăceşti din Extremul Orient. Înfăţişând scene puternice, viu colorate, care pun În lumină actele de teroare, de perfidie şi de cruntă exploatare ale chiaburilor şi ale slugilor acestora; analizând adânc puternica zguduire produsă de Marea Revoluţie Socialistă, Sedâh face să trăiască în opera sa, tot patosul Războiului Civil, ascuţita ură de clasă a ţărănimii, turbata cruzime de fiară Încolţită a chiaburimii, precum şi adâncirea conflictelor dintre reprezentanţii generaţiilor de ţărani cazaci.

Dramatic, emoţionant redă Sedâh transformările adânci, petrecute în oamenii simpli, prinşi în şocul luptelor revoluţionare. Personajele cărţii sunt tipice pentru frământata epocă În care trăesc. Ele ilustrează cât a contribuit de hotărît Revoluţia la precizarea mentalităţilor, cât de viguros a grăbit ea transformarea oamenilor. În vijelia care a măturat de la putere clasa exploatatoare, aceştia au trebuit să-şi fixeze limpede poziţia de clasă, să lupte pentru victoria ideilor noi, sau odată trecuţi în rândul duşmanilor Puterii Sovietice, aü fost striviţi de roata istoriei.

Forţa conştiinţei de clasă a oamenilor noi, a bolşevicilor, legătura lor vie cu poporul muncitor, avântul cu care mobilizează massele la lupta dusă pentru socialism, eroismul cu care se jertfesc pentru cauza clasei muncitoare trăesc În romanul „Dauria" cu o intensitate Întâlnită numai În operile mari, epocale.

Nr. 90/951 **Ul 180. -**

Alexandru Ivasiuc
Cunoaştere de noapte
Colecţia BIBLIOTECA ROMÂNEASCĂ
coordonator: acad. MIRCEA ZACIU
Coperta de CRISTIAN CHEŞUŢ
Reproducere după Ion Ţuculescu, Câmp albastru
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
Ivasiuc, Alexandru
Cunoaştere de noapte/ Alexandru Ivasiuc. Cluj: Cartimpex, 1998
224 p.; 20 cm (Biblioteca românească)
Bibliogr.
ISBN 973-98604-5-1
859.0-31

Prezenta ediţie reproduce textul apărut la Editura Eminescu, 1979.

Str. Gen. V. Milea, 71, 3400, Cluj
tel. 064-19.55.62; fax 064-43.14.94

Timbrul literar se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont 45106262, BCR, Sucursala Municipiului Bucureşti.
ALEXANDRU IVASIUC

Cunoaştere
de noapte
Studiu introductiv, tabel cronologic şi referinţe critice de
DIANA ADAMEIC

EDITURA CARTIMPEX
Cluj, 1998
Imprimat la Garamond srl
3400, Cluj, str. Fabricii, 93-105
Lacrima interzisă
DIANA ADAMEK

Nici o cunoaştere, fie chiar şi în faza sa mitică, nu va atinge treapta desăvârşirii fără „clipa negaţiei", spune Alexandru Ivasiuc într-o secvenţă din Racul, roman al cărui protagonist trăieşte, în chip simptomatic, în mai multe momente, sub fascinaţia unei imagini. E cea atemplului din pădure înghiţit de proliferările necontrolate şi excesele unei vegetaţii ce sfidează formele, neagă structurile şi absorb energiile celor mai intime texturi. Din mai vechile efluvii şi misterioase armonii ale incintei sacre ceea ce respiră acum e magia rece a absenţei, dar tocmai aici, în inima dispariţiei şi a lentei măcinări, se naşte mai puternică forţa seducţiei, vraja şi o statornică putere învăluitoare, adică, în mod paradoxal, o altă faţă a prezenţei.

E tocmai relaţia pe care o dezvoltă în structurile sale de profunzime şi romanul Cunoaştere de noapte, cea de-a treia, în ordinea apariţiei, dintre cărţile lui Al. Ivasiuc. Desăvârşită ca metaforă în Racul, unde apare şi imaginea unei celule ce-şi dezvăluie, sub lentila microscopului, înspăimântătoarea dar şi captivanta „sarabandă fagocitară", raportul prezenţă-absenţă, construcţie şi destrucţie îşi găseşte prefigurări în Vestibul, roman ce deschide, de fapt, seria traseelor iniţiatice pe care le vor parcurge, între luciditate şi febre mocnite, eroii lui Ivasiuc. Emblematică se dovedeşte în acest context scena în care, pe pagina încă albă a scrisorii, personajul desenează un neuron, simbol deopotrivă al stabilităţii formei, dar şi al limitei sale, acea continuă şi necesară auto-anihilare a substanţei închise înăuntrul „machetei": „îmi imaginam - îşi aminteşte profesorul neuromorfolog - jeturile de substanţe care intră şi ies în fiecare clipă din corpul fiecărei celule. După câteva minute, celula este complet alta, ca o clădire care şi-ar schimba în permanenţă cărămizile. Totuşi, în mod ciudat, cu câteva mici variante, continua să existe, deşi, de fapt, permanentă îi este numai forma, macheta".

In Cunoaştere de noapte, experienţele protagonistului se vor înscrie şi ele sub semnul unui asemenea „desen interior". Nu întâmplător, prima imagine care va ţâşni din materia

vertiginoasă şi incoerentă încă a memoriei sale fiind cea a unui model atomic trasat cu creta pe o tablă de şcoală. Dar nu mişcările subterane, schimburile, anihilante şi înnoitoare totodată, ale substanţei sunt cele ce se impun acum atenţiei. Deşi precisă în detalii, cu liniile ferm conturate, imaginea electronilor rotindu-se, după un model naiv, asemenea planetelor în jurul soarelui, nu mai descoperă relaţii, interferenţe şi joncţiuni. Dominantă e acum o mişcare a desfacerii, mai exact ceea ce Ion Marina va numi o „atomiza-re" a lumii, implicând „senzaţia aproape pură a fărâmiţării". „Macheta" menită să mărturisească ordinea, armonia şi acel suveran, deşi mereu instabil echilibru de la nivel celular, a devenit acum o simplă carcasă incapabilă să mai exprime altceva decât o stereotipă şi oarbă mişcare circulară, figură simbolică a absenţei. E revelator în acest sens şi faptul că Ion Marina va retrăi secvenţa din copilărie ca pe „o amintire fără subiectul care să-şi amintească", înţelegând că „ceea ce ascundea simplul cuvânt atomizez, atomizez totul, nu era nici un fel de imagine, şi, repetându-şi-o, simţi într-un fel că şi verbul era undeva inutil, pentru că presupune pe cu atomizez, ceea ce era deja altceva". în lipsa predicatului şi a subiectului, rostirea va aduce la suprafaţă, închegând-o într-o lumină rece, tocmai acea „clipă a negaţiei" sinonimă, în Racul, cu triumful amar al cunoaşterii.

Clipa supremei dezvăluiri e amânată însă în Cunoaştere de noapte, personajul fiind dominat de sentimentul că se află mereu „la marginea înţelegerii", „în pragul unei revelaţii", adică într-un soi de spaţiu interstiţial în care memoria îşi aliază ficţiunea, prezenţa reclamă deja ecoul absenţei, iar vocile, chipurile şi gesturile, la fel ca şi obiectele, par a nu mai exprima decât „această ameninţare continuă de a deveni altceva", altfel spus, o alunecare în indecizia impalpabilului. E cea dintâi şi cea mai puternică senzaţie pe care o încearcă Ion Marina, scurt timp după ce află că ea, soţia (nenumită încă, amestec deci de abur şi carne), mai are de trăit doar experienţa unei numărători inverse. Boala, golul şi moartea s-au insinuat; în răsturnarea semnelor, viitorul a devenit de

pe acum aparenţă, tipar: „întregul birou, şi pereţii, şi lucrurile palpabile, şi cele impalpabile (nu mai exista de fapt o graniţă precisă între ele), se îmbolnăviseră de starea lui de spirit de la spital, erau o funcţie a lui şi nu nişte cumsecade lucruri exterioare în care se mişca. Iar el însuşi era cumva la fel, în funcţie de ele, nu ceva distinct şi separat, care le foloseşte fără să se gândească un singur moment la modul lor particular de existenţă. Un curent pleca de la el la obiecte şi la neobiecte, la lumina acelui ceas şi la lipsa de sunete (care era tot o prezenţă ca şi înseşi obiectele, într-un fel şi ele capabile să fie absente) şi se întorcea la el, mai puternic, întărit de consistenţa şi lipsa lor de consistenţă".

In această realitate contaminată de „un fel de blândă şi definitivă negaţie", bărbatul, până acum ferm şi sigur în fiecare pas şi în toate actele sale, subordonate cu precizie, dar fără efort, unui scop cântărit în balanţa puterii, va descoperi brusc alte legi. O altă geometrie, caracterizată prin adâncimi, suprafeţe, unghiuri şi valuri neaşteptate, va dicta din acest moment lumii. în ordinea prestabilită a „machetei" s-au trezit energii ce refuză să mai asculte de vocea obişnuită să despice cu hotărâre, de acea „demarcaţie între da şi nu, între ce trebuie făcut acum şi ce trebuie făcut mai târziu sau niciodată". Gesturilor tăioase le va lua locul o mişcare ce iese de sub imperiul voinţei. Protector şi sanc-ţionant deopotrivă, născut din derută, gestul pe care îl schiţează Ion Marina e acela de a se opune, pentru prima oară, unei realităţi în centrul căreia, sub măştile biruinţei, se ascunde golul, absenţa. Pentru că şi ea, femeia iubită cândva, n-a fost altceva, va descoperi personajul, decât o palidă umbră, cu mişcări egale şi previzibile, aproape mai mult „lucru" decât fiinţă, un simplu reflex asemenea celor aruncate de alte inexpresive, terne elemente ale decorului: „Fusese atât de egală - îşi aminteşte eroul - încât îşi unificase toate apariţiile, cele de anul trecut cu cele dinainte, de acum doi, trei ani, cele de toamnă cu cele de vară, într-o mare invariabilitate, aproape o nemişcare, transformându-se pe nesimţite în mobilă, în decor, în convenţie, în normă a respectabilităţii, alunecând mereu

dinspre fiinţă înspre lucru, şi din lucru bun, concret, în altceva, în atmosferă, parte nesimţită a unui univers familiar, cumul de reflexe ce se pot desfăşura şi în gol, ca nişte rudimente ale altei existenţe. Desigur că nu fusese chiar aşa, însă, pe măsură ce se gândea mai atent, cu tot mai multă stăruinţă la ultimii ani, ca să o prindă şi să o circumscrie, ea devenea tot mai palidă, se înfunda lăsând în loc o neliniştitoare absenţă".

Cu această descoperire, a imaterialităţii femeii de alături, începe, de fapt, traseul iniţiatic al lui Ion Marina. Iar cel dintâi prag e nu atât unul al lacrimii, al durerii, cât al stuporii. înaltul funcţionar dintr-un minister-cheie, cunoscător al ordinii şi regulilor îndelung exersate ale unei lumi ce a încetat să-i mai producă surprize, se vede proiectat cu brutalitate în inima vie a unui paradox. Căci femeia care urmează să moară a murit deja, absenţa ei proiectându-se simultan pe ecranul viitorului, dar şi pe acela al trecutului. Astfel încât, mai mult decât o afectivitate trezită târziu şi umbrită de efluviile vinei, ceea ce intră în joc în acest moment e un nemărturisit sentiment al eşecului şi al erorii gândirii. Pragul înţelegerii nu va fi trecut atâta vreme cât şirul evenimentelor şi suita imaginilor vor continua să rămână „insule de reprezentare", cu suprafeţele în continuă „atomizare". Pentru a le detecta „speciala adâncime" şi acel volum în care sunt conţinute „alte dimensiuni de realitate, alte relaţii", luciditatea singură se dovedeşte inoperantă. A cunoaşte îşi impune în acest context sinonimia cu a inventa.

E ceea ce află, în faţa amintirilor sale mult prea palide, Ion Marina: el „trebuia să-şi invente propria nevastă ca să poată să-i suporte moartea ca pe un lucru bine delimitat". Or, pentru aceasta, ea va trebui, întâi de toate, să redevină Ştefania, recâştigându-şi, împreună cu numele, consistenţa neliniştitoare a cărnii, materialitatea unui corp încă viu, chiar dacă ameninţat. Rememorând scena meciului, personajul lui Al. Ivasiuc va descoperi astfel, treptat, dincolo de conturul unui chip de femeie cu expresiile încordate, haloul de vrajă al fiinţei sale. Prin actul simbolic al numirii (e de reţinut aici că în Vestibul unul dintre personaje subliniază faptul că

„gândirea omului spre pericol de moarte e întotdeauna simbolică"), eroul provoacă cea de-a doua metamorfoză a soţiei sale; salvând-o din hăţişurile unui univers al „lucrurilor", el o readuce în „fiinţă": „Faţa aceea modificată de excitaţie şi pumnii strânşi, glasul cu timbrul schimbat nu mai aparţineau cuiva vag sau ei (modalitate de impersonificare), ci Ştefaniei, şi numele îi revenise, aşa ca şi cum ar fi fost de faţă. De altfel, insistenţa şi carnea amintirilor se materializa tocmai prin acest nume care reţinea figurile şi întâmplările şi le determina să se desfăşoare normal, chiar mai încet decât de obicei, cu opriri şi apoi cu salturi egale, decurgând din asociaţii a căror geneză n-ar fi fost chiar atât de greu de stabilit. [...] Consistenţa ei de acum, chiar tulburătoare, neliniştitoare, se marca precis prin revenirea numelui ca o prezenţă".

Actul numirii femeii are însă şi o altă semnificaţie. Căci, „inventându-i" fiinţa, Ion Marina atinge acel prag al cunoaşterii unde chiar şi golul se transformă în substanţă, pentru a se lăsa apoi modelat. înaltul funcţionar a ieşit din mecanica oarbă a regulilor prestabilite, deşi amară, clipa pe care o trăieşte fiind una a creaţiei. în însăşi inima absenţei, el face astfel să triumfe structuri, recompune relaţii de mult măcinate, redă proceselor şi faptelor acea vibraţie interioară proprie doar corpurilor vii. O întreagă lume, stăpânită până acum de fenomenul „atomizării", se trezeşte într-o altă lumină, şovăielnică încă, e adevărat, dar încărcată de „realitate" sau cel puţin de promisiunea ei:
„însă acum, cunoaşterea asta era altfel - înţelege personajul - un fel de bănuială nu a unor noţiuni şi cunoştinţe, ci a unor realităţi concrete.
S-ar putea spune că îşi închipuia aceste procese şi fapte şi diferenţe ca şi cum ar avea corp şi ar fi plasate în spaţiu, ar consta dintr-o anumită calitate colorând şi luminând ceea ce se vede în jur, şi amintirea lucrurilor văzute altădată. Ca un fel de lumină în care sunt inundate toate lucrurile, creând alte umbre şi alte colţuri, modificând contururile. Şi această lumină era cea mai importantă, pentru că fără ea Ştefania nu era decât o convenţie şi nici măcar nu putea să moară, deşi acest eveniment urma să se întâmple curând, foarte curând. [...] Tocmai

acest gen de lumină specială, modificând conturul obiectelor şi umplând imaginea convenţională a Ştefaniei (deocamdată numai a ei), se opunea ideii de «atomizare» care-l speriase".

Niciodată mai vie decât aici, în pragul iminentei sale dispariţii, Ştefania poartă deci în sine, simultan, zvâcnetul şi somnul. Lumina care îi însoţeşte apariţiile va fi de aceea şi ea scânteiere, dar şi un fel de perlată paloare lunară. Sub acest dublu însemn, lumea se deschide într-o „mişcare pulsatilă", care e cea a adevărurilor ultime, a semnelor reunite. Viaţa şi moartea, diurnul şi nocturnul îşi împletesc reflexele.

Mai mult decât atingeri fugare ale extremelor, ceea ce trăieşte eroul lui Alexandru Ivasiuc în „cunoaşterea sa de noapte" e acea clipă de maximă sinteză, capabilă să desfacă şi să refacă lumea, să o nege, pentru a o recompune nu în suite de secvenţe şi joc al suprafeţelor, ci în imaginea totalizatoare a celor mai nebănuite adâncimi. „Undeva, mai adânc, trebuia să fie o scenă nevăzută care să le cuprindă pe toate", intuieşte Ion Marina încă din momentul primei sale întâlniri cu Ştefania, când, rememorând febril experienţa frontului, are sentimentul unei rostiri care se frânge, într-o continuă suspensie a sensului. „Pentru că nu fusese nici asta, n-a vrut să spună doar atât", e gândul care va reveni obsesiv, sub avalanşa zecilor de imagini care-i trec personajului prin faţa ochilor, dar care, toate, „se topeau ca fulgii de zăpadă pe o suprafaţă caldă, mult prea fierbinte ca să reţină ceva".

în încercarea de a coborî la rădăcina lucrurilor şi a le prinde acel tainic înţeles din subtextul propriului său discurs, eroul schiţează, deşi doar la nivelul senzaţiei încă, un prim pas, prefigurând „cunoaşterea sa de noapte". El îşi va imagina astfel o „scenă netrăită care să le adune pe toate celelalte", „în stare să adune toate scenele", şi zbaterea, şi teama, şi furia, şi neputinţa. Cu alte cuvinte, el va „inventa", la fel ca mai târziu, o prezenţă, modelând-o din cea mai eterică dintre substanţe, aceea a absenţei. Pentru că această „scenă netrăită" reprezintă pentru el potenţialitatea, un soi de cadru absolut, sintetizator, spaţiul pur al naşterii sensului. E un gest pe care îl va repeta şi în singurătatea şi liniştea vătuită a biroului său,

scurt timp după aflarea veştii apropiatei morţi a soţiei, atunci când, confruntat din nou cu senzaţia că „ceva îi scapă printre degete" şi că „totul avea caracterul acela fals al amintirilor abstracte, ca în cazul hainei fără culoare, numai cu lungime, a Ştefaniei", personajul încearcă iarăşi această paradoxală experienţă alchimică, a transformării absenţei în prezenţă. „Ca să reînvie totul", simte el, trebuie să „prindă lucrul care lipsea", declanşând, o dată cu memoria, şi mişcările imprevizibile ale cercurilor imaginarului. Ar lua fiinţă astfel un „corp" de semnificaţie aparţinând deopotrivă realului şi ficţiunii, irealităţii.

Intraductibilă în registru verbal, cu atât mai mult cu cât, spune Alexandru Ivasiuc în Vestibul, „mijloacele limbajului sunt imperfecte", cunoaşterea de noapte înseamnă, aşadar, un triumfal înţelegerii, plătit însă crud cu preţul unui eşec al comunicării şi, în cele din urmă, al însingurării. Ea s-ar asemăna, în esenţă, cu acea solitară şi indefinibilă „călătorie fără timp, în afund", trăită în somn, univers ce ademeneşte eul „într-o desfiinţare de sine prin suprafiinţă". E taina pe care o respiră, în înstrăinarea sa, şi ambigua prezenţă-absenţă a Ştefaniei, femeia care atrage din început tocmai prin învăluitoarea „plasă subţire a golului creat de ea", prin acea „iluzie a inconsistenţei" ce-i potenţează „prezenţa zdrobitoare": „Femeia, văzută de jos, era din nou alta, nici vioaie, nici timidă, nici pasionată, nici înfricoşată, o tensiune încremenită care luase formă. într-un fel îşi era străină chiar sieşi, nu numai faţă de el, depărtată de ceea ce obişnuia să fie. Atât doar că era adâncită în starea ei, sau aşa părea. Fusese adus aici, în faţa acestei prezenţe zdrobitoare, printr-un fel de iluzie a inconsistentului, şi acum nu putea sau nici nu voia să se întoarcă. De aici înainte nu mai exista decât mers înainte, dincolo de chiar prezenţa femeii, până la capăt".

Privite din această perspectivă, experienţele personajului s-ar înscrie, prin urmare, sub acolada a ceea ce, spre finalul romanului, se arată a fi o realitate „cu sensul schimbat". Mai vechilor opoziţii, dezvăluite în lumea ordonată şi previzibilă, populată de înalţi funcţionari din ministere-cheie, obişnuiţi să delimiteze între da şi nu, să separe puterea de slăbiciune,

luciditatea de narcoză şi biruinţa de eşec, li se vor substitui treptat relaţii ce reaşază realitatea în tiparul unei subterane şi calde consonanţe. In videle „machete" reci de altădată se fac auzite acum „pulsaţia venelor şi a corpului", ritmurile conjugate ale cărnii şi spiritului. împărţirii şi „atomizării" îi iau locul, definitiv, însumarea, fuziunea. E un nou univers, surprins în însăşi intimitatea miezului său, într-o aproape „insuportabilă" densitate a substanţei: „Din nou se crease o concordanţă între pulsaţia venelor şi a arterelor corpului şi mers, şi respiraţie, starea aceea de opresiune, din cauza unor victorii ce-şi schimbaseră de acum semnul triumfal. Ion Marina devenise din nou propriul său mers, trupul fuziona într-o stare de spirit, nu mai era simţit ca o realitate separată, câmpia dezolantă prin care călătorise ajunsese nu un peisaj exterior ci tristeţe şi apăsare lăuntrică, înfiptă în mişcarea lentă a celulelor corpului, în pulsaţia batraciană a inimii, care devenea mai departe mers, contracţie trudnică a muşchilor. [...] Nu se gândea la nimic, nu-şi mai imagina nimic, cuminţile senzaţii şi gânduri separate se adunaseră, se absorbeau în ele ca să încapă, deveneau un punct de materie în care era inclus el, trup şi suflet, un punct de o densitate insuportabilă, din ce în ce mai apăsător pe măsură ce era mai mic, mai redus şi mai nediferenţiat. [...] Unitatea era însă desăvârşită, şi voinţa de a i se împotrivi se pierdea undeva acolo, şi nu putea fi deosebită, nu se putea folosi de ea. Peisaj real şi peisaj interior, şi trup, şi amintiri, şi deprinderi s-au unit fără nici o linie de despărţire..." Iar aici, în centrul acestei lumi cu „sensul schimbat", stăpâneşte, pură, făptura Ştefaniei, care nu mai e de data aceasta o simplă imagine, ci o prezenţă capabilă să subsumeze atât ipostaze reale, cât şi imaginare, la fel cum în „realitatea" ei se conjugă propriile sale experienţe cu trăirile bărbatului iubit.

Dacă în Corn de vânătoare Al. Ivasiuc aduce în prim-plan imaginea emblematică a unui „romb încremenit pe care toate sunt aşezate", simbol al statorniciei lumii, în Cunoaştere de noapte, universul îşi dezvăluie semnificaţia tocmai la un pol opus, acela reprezentat de ritmurile structurilor vii. Măreţia,

puterea, biruinţa sunt, în esenţa lor, cu totul altceva decât un răspuns rigid la apelurile „schemei". Ele ţin mai degrabă, va înţelege Ion Marina în final, de iluminările venite din cele mai fragile adâncuri ale fiinţei, acolo unde sângele şi spiritul recunosc unitatea unui alt tipar, întâlnindu-se în elementaritatea neagră, dar caldă,
a trecerii. E şi concluzia la care ajunge personajul ultimului roman al lui Al. Ivasiuc: doar necropola, spune acesta, dă măreţia unei culturi.

Cu acest sentiment parcurge, de fapt, Ion Marina ultima secvenţă a traseului său iniţiatic (despre a cărui natură mărturiseşte şi o referinţă anterioară la „marile probe eleusiene"). E un drum „spre centru", spre inima fiinţei şi a lumii, spaţiul marilor şi ultimelor conjuncţii, revelate în diastole şi sistole, în seducţii ale îndepărtării şi fascinaţii ale întoarcerii, într-un ritm al sângelui care este şi viaţă, la fel ca şi moarte. Pentru că doar în această dublă mişcare, de flux şi reflux, realitatea îşi dezvăluie cu adevărat sensul, luminându-se de „înţelesul unui rost":

„Toate obiectele fugeau înspre margine şi se adunau spre centru, într-o continuă comunicare, pământul avea unitatea apei, relativa independenţă şi unire a valurilor vibra cald şi continuu. In legătura aceasta în care toate aveau înţeles şi unitate, luminate unele de către altele, până şi groapa roasă, dezvăluindu-şi pământul galben şi murdar, avea un
înţeles special, pe care nu-l ascundea, ci-l dezvelea, nu dincolo de ea, ci prin ea, în legătură cu celelalte. [...] Ion Marina nu era despărţit de ceea ce vedea, nu era martorul lui, stând faţă în faţă cu el, ci se simţea parte integrantă şi de aceea îl vedea cumva dinăuntru, adâncit în peisaj, în mişcarea sa spre orizont care-l împingea şi pe el până mai departe, până la înţelegerea a ceea ce se întâmplă dincolo de limitele privirii.

Şi el, şi ceea ce i se întâmplase, nu numai trupul lui, ci întreaga lui experienţă, atâtea fapte fără înţeles separat, participau la vibraţia aceea lentă şi continuă, la un ritm ce se dezvelea şi transforma lucrurile, luminându-le de înţelesul unui rost".

In acest context, imaginea finală a romanului, aceea a oraşului cu clădirile deformate sub aberaţiile gigantizării, simptom al unui delir al materiei, şi subminate de proliferări canceroase, pare, în ciuda subtextului său demitizator, să pledeze pentru acea clipă de maximă negaţie, constructivă însă, despre care va vorbi şi Racul, adică despre o fugară şi febrilă strălucire, în care fiinţele şi lucrurile îşi potenţează misterul. Lumea lui Alexandru Ivasiuc e, astfel, una a lacrimii interzise, pentru că, dincolo de carcase şi „machete", ea ştie să-şi „inventeze" mereu armoniile, ritualurile şi o cald învăluitoare şi stăruitoare sacralitate.

ION MARINA, ÎNALT FUNCŢIONAR ÎNTR-UN MINISTER-CHEIE, ERA poate pe pragul de a gândi despre moarte. Nu trecu însă pragul, pentru că de îndată ce primi ştirea începu să vadă mult, detailat şi mai ales misterios. Fusese plasat brusc într-o lume de iceberguri, cu creste strălucitoare spintecând valurile, mânate din afunduri de mase ascunse, adevăratele determinante ale mişcării, ale căror capricii nu le putea bănui, după cum nu le putea ghici nici forma, nici adevărata culoare, nici intenţiile lor indiferente de corpuri ascunse şi greoaie. Printre ele încerca să navigheze ocolind, ferindu-se, pliindu-se, sau ar fi încercat să facă aşa, dacă ele ar fi fost altceva decât imagini în faţa ochilor săi. Mai întâi medicul, siluetă albă, uşor încovoiată, căruia îi vedea şi braţele bronzate, ieşind din mânecile scurte ale tunicii albe, şi firele de păr culcate pe ele, şi gâtul înălţându-se deasupra vestmântului, şi bărbia bine rasă, în afara câtorva fire rămase sub buza de jos, linie subţire, palidă, încovoiată, acoperită aproape, în pauzele glasului, de buza de sus, mai pronunţată, ce se mişca în sus şi în jos (pentru că frază cu grijă), acoperind şi dezvelind dinţii puternici, albi şi ascuţiţi, bine înghesuiţi unii în alţii, în afară de unul singur, ieşit puţin mai în faţă, din lipsă de loc. Toate lucrurile astea erau la fel de importante, pentru că toate erau vizibile. Păreau, nu, erau ieşite din orice ierarhie, egale între ele, ca să-l împresure pe el, Ion Marina, înalt funcţionar dintr-un minister-cheie, la care de obicei totul sosea selecţionat ierarhic, neatins decât de lucrurile cu adevărat importante pentru domeniul său de activitate. Un fel de ordine o puteau da ochii omului din faţă, mari, cenuşii, obosiţi, cu punctul negru al pupilei bine rotunjit, acoperiţi pe jumătate de pleoapele prea nemişcate pentru bunăvoinţa lui. La fel trebuie să fie şi ochii mei, la fel de obosiţi, se gândi, şi aceasta însemna ordine, pentru că era posibilă o comparaţie. Nu erau acolo doar pentru privit, şi atât. Dar privirea îi aluneca mai departe, peste fruntea înaltă şi ridată (patru pliuri largi, dintre care

cel din mijloc mai adânc şi mai întortocheat), şi peste părut tăiat scurt, şi apoi mai în spate, pe dalele strălucitoare, îmbinare de pătrate bine spălate, albastre şi albe, ale coridorului, spre ferestrele înalte rânduindu-se regulat, întinzând peste dalele albastre şi albe dungi oblice de lumină, mărginite de alte dungi cenuşii, de umbră, unde pardoseala, pătratele acelea regulate, albastre şi albe, nu străluceau cu aceeaşi intensitate, erau mult mai triste şi mai puţin bine curăţate. Intre ferestre, uşile înalte, lăcuite cu alb, aşezate tot regulat, la intervale egale, mereu în dreptul celei mai întunecate nuanţe a coridorului, acolo unde lumina era mai săracă. Şi în faţa unei uşi, un cărucior de transportat bolnavi, cu două roţi cu spiţe, linii subţiri, de oţel, care divizau spaţiul în intervale egale, stând toate cu unghiurile ascuţite cap la cap, ca nişte animale împărtăşindu-şi un secret prin adunarea boturilor. Bineînţeles, nu făcu această comparaţie, nu putu s-o facă. In faţă se mişca repede, trecând de la stânga la dreapta, o altă siluetă albă şi, mai în fund, un corp dungat, linii albastre (mai închise decât dalele mozaicului) fugind paralel cu altele albe. Se mişca greu, târâit, încă un salt şi n-a mai rămas decât peretele din fund, parcă cenuşiu, şi apoi din nou, pătratele albe şi albastre, tigrate de dungile aplecate, de umbră şi de lumină, şi uşile înalte, vopsite în alb, exact în dreptul porţiunilor mai umbrite, şi căruciorul de transportat bolnavi, obiect nepereche, pentru că în spatele lui nu exista un alt cărucior, şi mai în spate, la un interval regulat, altul, şi încă altul, şi în sfârşit unul în fund, turtit de perspectivă, şi mai cenuşiu. în spate de tot nu era decât zidul care închidea coridorul. Toate lucrurile astea se chemau spital, dar nu se îmbucau, n-aveau legătură unul cu celălalt, şi de aceea numele plutea pe deasupra fără să poată să le unifice. Dar spital, nespital, totuna era, nu putea nici măcar să se oprească asupra unui obiect, să stăruie cu privirea asupra lui, să stea, pentru că din fiecare punct izvorau alte detalii, mai întâi nişte umbre pe dalele albastre şi albe, urme de tălpi, poate de băr-

bat, poate de femeie cu mers gâfâit, femeie grasă, dar nu puteai şti, vedea doar unghiul format de tălpi şi golul dintre călcâi şi vârful piciorului. Oprirea n-ar fi adus odihnă, pentru că se iveau alte amănunte, crăpăturile de abia vizibile ale dalelor, care se târau şerpuit, şi dacă stăruia din îngroşăturile crăpăturilor, şi adânciturile lor inegale, şi aşa mai departe până la capăt, se năştea mereu câte ceva, izbucnind, la fiecare oprire a privirii, oprire mai mult aparentă, pentru că pe noul detaliu ochii alergau din nou, cu aceeaşi febrilitate, şi unde nu vedea nimic bănuia, apoi inventa atunci când ajungea la împăienjenirea ochilor. Halatul din faţă avea nasturii cusuţi cu aţă albă, în cruce, şi unul din braţe era mai gros, iar celălalt mai subţire. Cel gros avea multe fire paralele, strânse unele în altele, şi unele dintre fire erau mai groase, iar altele mai subţiri. Cele mai groase erau mai scămoşate, nu atât de netede şi tăioase ca celelalte. Şi din loc în loc nişte îngroşări, şi aşa mai departe, până la înceţoşarea ochilor, când apărea doar bănuiala contururilor, şi ele pline de detalii, mai greu de distins, din ce în ce mai greu de distins. Toate lucrurile astea începeau în pete mari, albe, ca pânza tunicii medicului, şi se terminau în durere, izvorând în amănunte din ce în ce mai fine chiar din ochii lui. Numele de spital plutea deasupra, fără să se poată lega chiar de ele, pentru că nici unul din obiectele, din formele astea nu se lega de celelalte, ci era condus de undeva dinăuntru, poate chiar din ochii lui, care alergau de-a lungul amănuntelor născute mereu, neostenit, ţâşnind ca să împiedice orice fel de odihnă. Şi nici măcar nu se numeau toate obiecte, ci fiecare trăia în legea lui, separat, era o dungă sau un pătrat colorat, care la rândul lui era compus din altele şi din altele, şi aşa până la capăt. Obiectele creşteau mereu din propriile lor amănunte şi dispăreau ca să lase loc acestora, până ce şi din acestea ieşeau altele mult mai mici, care făceau ochii să doară. In timp ce aceştia nu se puteau odihni, pentru că mereu trebuiau să alerge peste noile detalii, pe deasupra răsuna vocea medicului, într-un fel

binevoitoare, deşi cam obosită, spunând nişte lucruri pe deplin de înţeles, până la fund, fără să lase nici un fel de dubiu (nici nu ştia că se poate înţelege atât de deplin şi semitonurile să fie atât de semnificative). Pricepea absolut tot.

„Acum cel mai important lucru este starea psihică a bolnavei. încolo, nu mai e nimic de făcut. Trebuie menţinută aşa, să se simtă cel puţin bine, măcar până nu apar durerile. Să i se spună că totul va decurge bine, că nici măcar nu e nevoie de operaţie, aşa cum s-a crezut la început. A fost o greşeală, şi lucrurile se vor aranja de la sine. Cel mai important lucru rămâne starea ei psihică, să nu fie împinsă spre disperare."

Medicul, probabil, a ezitat între a se roti în cerc, a repeta aceleaşi lucruri despre starea psihică a bolnavei, care trebuie menţinută cu orice preţ, şi a spune ceva nou, deşi nu mai era nimic propriu-zis de spus. A ales totuşi a doua alternativă, în faţa tăcerii lui şi a început să spună nişte lucruri tehnice, folosind tot felul de termeni, unii semănau cu cei din liceu, cariochineză, mitoză, proliferare, alţii nu semănau cu absolut nimic. Totuşi se înţelegea foarte bine ce vrea să spună, pentru că nu termenii aceştia aveau importanţă, era evident, ci ceea ce spusese de la început, că nu e nici o speranţă, că trebuie cu orice preţ menţinută starea psihică a bolnavei, până la capăt. Mai ales acest ultim cuvânt era foarte clar şi clarifica din urmă orice fel de termeni cunoscuţi sau necunoscuţi, care semănau a ceva sau nu semănau a nimic. Şi cum el tăcea, medicul, cu glasul imperceptibil voalat de oboseala din ce în ce mai mare (care creştea însă încet, imperceptibil), vorbea mereu de alte amănunte, şi cum arată boala, cum o văzuse chiar el la microscop (parcă aşa spunea), şi mereu alţi termeni, şi vocea lui din ce în ce mai voalată, repetând ici-colo câte un cuvânt, şi apoi chiar frânturi de frază, pentru că trebuia să spună ceva, aşa, direct, bărbăteşte, căci se adresa unui bărbat care înţelegea doar foarte bine totul. Ceea ce era şi strict adevărat, pentru că înţelegea.

Va să zică nu era nimic de făcut, tot efortul trebuia concentrat pentru menţinerea stării psihice a bolnavei, încolo, absolut nimic nu mai avea importanţă, dar acest lucru, starea ei psihică într-adevăr era foarte importantă. Medicul vorbea şi vorbea, şi mereu avea tendinţa să se mişte în cerc, să mai repete câte ceva, ca să mai tragă din timp şi să astupe golul creat de tăcerea bărbatului din faţa lui, şi cuvintele sale aveau o legătură cu apariţia de amănunte şi apoi din aceste amănunte, absolut fără nume (nu se puteau decât cel mult descrie), alte amănunte, şi din ele altele, până ce mai bine privirea alerga mai departe, în sus şi în jos, pe coridorul acela foarte curat.

Era fascinantă această alergătură, însă foarte obositoare, până la împăienjenirea ochilor, şi nu se putea stabili cu precizie care e de fapt legătura cu vorbele medicului ce tindeau să se organizeze în cerc, deşi neîndoios această legătură există. Cât ţinea vorbirea, cel puţin atât ar fi urmat şi naşterea neîncetată a detaliilor care-l asediau. Insă nu putea să-l întrerupă, să spună şi el ceva, ca să îl lase să se odihnească, să nu-l silească să vorbească din ce în ce mai voalat, aşa cum trebuia de fapt să facă. Nu era pentru prima dată când era pus în faţa unei situaţii fără soluţie imediată, sau chiar fără soluţie, o situaţie într-adevăr grea, pe care doar timpul o putea rezolva, sau uneori nici timpul, însă se explica prin timp, altădată lucrurile nu se vor mai întâmpla aşa, cu alţii. De obicei în asemenea ocazii, uneori mai frecvente, alteori mai rare, ştia să găsească expresia trebuincioasă, o explicaţie clară, directă, bărbătească, şi totul se lămurea, oamenii cu care discuta, colegi de-ai lui uneori, sau mai degrabă subalterni, colaboratorii lui apropiaţi, plecau liniştiţi acasă şi lucrurile se desfăşurau cum trebuie. Oricând survin astfel de situaţii, şi apoi treceau, viaţa se scurgea înainte, după regulile ei ascunse privirilor grăbite ilar, cu efort, nu imposibil de recunoscut. Uneori adevărurile care astupau aceste situaţii erau chiar din cele mai simple, dacă reuşeai să priveşti lucrurile din perspectiva necesară, adică depăşindu-le,

uitându-te de sus, fără să te laşi dominat de ele. El, Ion Marina, de ani de zile ştia să le privească astfel, fără să ocolească adevărurile. Nu se ascundea în spatele vorbelor, ştia să ia lucrurile aşa cum sunt, adică bărbăteşte. Pe când acum, explicaţia aceea, în fond destul de simplă, pe care o înţelegea şi el, îl pândea (şi poate acesta era lucrul cel mai neplăcut) din spatele preocupărilor sale de moment, această explicaţie nu apărea. în faţă se deschideau toate lucrurile astea, din care se năşteau amănunte, şi din ele alte amănunte, pe care fiecare în parte le conţinea din plin. Trăia ca niciodată sub imperiul unor amănunte aproape, şi apoi chiar fără nume, şi în faţă bărbatul acesta în alb, medicul, care vorbea parcă în cerc, explicând cum arată boala, şi fără să vrea descinzând şi el într-un fel de amănunte, însă ale lui toate cu nume, unele cunoscute şi altele nu. îl lăsă să vorbească, şi la început nici nu-şi dădu prea bine seama cum în vocea celuilalt se strecoară o undă de nelinişte, făcând-o să pară mai puţin voalată, şi apoi dintr-o dată, aproape cuprins de panică, lasă baltă toţi termenii şi toate sfaturile în legătură cu starea psihică a bolnavei, care trebuie menţinută până la capăt, şi începu să se scuze, să spună că a făcut tot ce este omeneşte posibil, că nimeni, nici aici şi nici în altă parte, n-ar putea face mai mult, şi apoi era gata să se scoboare până la mărturisiri personale, cât de greu îi vine să lucreze aici unde sunt atâtea cazuri disperate şi satisfacţiile sunt aşa de puţine. Ar fi trebuit să recunoască panica aceasta ascunsă, care împingea oamenii la mărturisiri personale, făcându-i să lase tonul obiectiv cu care de obicei încep, şi atunci efectele de cele mai multe ori sunt tocmai contrare, şi o situaţie insolubilă de la sine devine un fel de greşeală personală, provocată chiar de către cel în cauză. El ştia foarte bine lucrul acesta, se mai întâlnise de foarte multe ori cu el, şi de obicei intervenea cu explicaţia simplă şi convingătoare, capabilă să scoată pe cel din faţa lui din starea aceea neliniştitoare de implicare, de vinovăţie personală. De cele mai multe ori, când cineva îi vorbea aşa, recunoştea fără

greş că în fond nimeni nu poartă nici un fel de vină, că aşa sunt lucrurile dincolo de voinţa cuiva şi nimeni nu trebuie să alunece în starea aceea de disperare, care dacă ne-ar stăpâni nimic n-ar fi posibil. Insă de data asta recunoscu panica pur şi simplu, şi într-un fel şi ea pluti incapabilă să producă vreo asociaţie. Desigur, ar fi putut să-şi închipuie că medicul era conştient de puterea lui, deşi el şi-o exercita într-un alt domeniu, însă, undeva, superiorul superiorului superiorilor săi se întâlnea cu el, cu Ion Marina, erau poate chiar prieteni, şi asta însemna foarte mult. însă nu-şi închipui nimic, şi tonul medicului îi era şi foarte cunoscut dar şi foarte nou, aşa cum pentru el şi o uşă înaltă de spital sau chiar un nasture cusut în cruce cu aţă albă era un obiect şi familiar, dar şi ciudat, prin autonomia lui, prin păienjenişul nesfârşit de amănunte pe care-l conţinea. Nu-i spuse nimic, nici măcar aşa „ce să-i facem, uneori se întâmplă, nu mai este nimic de făcut" (cum ar fi trebuit să reacţioneze după o veche formulă a lui) şi nici nu se înfurie, cum fac alţii, nici nu se lăsă cuprins de vreo criză de disperare. îl aşteptă pe celălalt să se explice îndelung şi să treacă la un ton de confesiune, apoi să revină iar la nişte termeni tehnici (legaţi de confesiunea lui) şi chiar să se întoarcă, pe un alt ton, la starea psihică a bolnavei. Stătea tăcut, un om masiv, cu capul mare şi o frunte boltită, aşa cum nu putea să se vadă în clipa aceea, urmărind neliniştit metamorfozele lucrurilor din faţa lui, ale unor obiecte lipsite de importanţă, ca şi cum n-ar fi înţeles pe deplin ce i se spunea. Deşi înţelesese complet, absolut, cum nici măcar nu se putea bănui că se poate înţelege.

Până când dintr-o dată totul se schimbă. Medicul renunţase de câteva clipe la termenii lui tehnici şi, într-un fel, după o scurtă revenire, nu se mai confesa despre greutăţile lui, despre necazurile lui şi lipsa de satisfacţii în acest serviciu foarte greu al spitalului, mărturisindu-se cum făcuseră şi atâţia alţii în faţa lui, om puternic, bărbat, nu numai datorită importanţei sale sociale, dar şi prin el

însuşi, datorită forţei sale capabile să-i deschidă pe toţi, el rămânând închis, inspirând încredere fără să trebuiască să se mărturisească. Reacţia de până acum a medicului fusese într-un fel obişnuită, standard, şi numai acum şi teama, şi slăbiciunea celorlalţi i se părea într-un fel nouă. Insă tăcea de câteva clipe, şi apoi dintr-o dată, într-adevăr, făcu un lucru neobişnuit. întinse brusc braţul (care ieşea bronzat din mânecile înguste ale tunicii albe) şi îl apucă de braţ pe el, pe Ion Marina, i se încleştă de braţ, nu ca să se apere, ci ca să apere, mânat poate de un val brusc de simpatie pentru omul puternic din faţa lui, căruia îi anunţase ceva foarte grav şi foarte personal. Senzaţia mâinii celuilalt nu se mai descompuse într-o serie de amănunte, ci, chiar aşa, se transmise direct, fără măcar să fie nevoie de cuvinte. Medicul nu era nici obosit, nici disperat, nici înfricoşat de ce ar putea să zică sau să creadă el. Atunci senzaţia de amănunte născute fără încetare de ceea ce îl înconjura încetă, şi nu se gândi nici la medic, ci brusc, aşa cum ar fi fost poate normal de la început, simţi că îi vine să se întoarcă, să intre la ea în cameră, în rezerva specială, să o mai vadă încă o dată, acum când ştia precis (înţelesese doar foarte bine) că nu mai era nimic de făcut, asta era, şi gata. Să deschidă uşa şi să o vadă, chiar dacă nu urma să fie văzut. Era gata s-o facă, dar dintr-o dată amintirea de abia estompată a stării de odinioară reveni, îşi imagină că, poate, şi faţa ei urma s-o vadă la fel. Pe negândite, fiecare trăsătură, fiecare proeminenţă, să nu ofere nici un fel de punct de odihnă, ci să se adâncească, să dispară descompusă în punctele care o compun, şi fiecare punct să fie şi el prea mare, să se adâncească şi să se risipească, şi aşa până la capăt. Era încă mai chinuitor decât priveliştea coridorului de spital, pentru că figura de umbră a ei, ridicată o clipă din amintire deja lipsită de consistenţă, se rupea şi se împărţea chiar înainte de a fi pregnantă, dispărea înainte de a se naşte. Ochii-i erau albaştri şi nu reuşeau să prindă culoare, fiecare amănunt

era chinuitor, cerut, bănuit şi eforturile se dovedeau zadarnice. Trăsăturile feţei păreau necunoscute, ca şi cum nu le-ar fi cunoscut niciodată, nefiind nici înainte decât un simplu semnal al unei prezenţe alături de el. Dacă s-ar întoarce acum, aşa cum simţise impulsul cu o secundă înainte, s-ar destrăma în faţa lui şi, într-un fel, ar muri. Cuvântul îl pândea aproape fără chip de evitare. Un pas înapoi, întoarcerea, deschiderea unei uşi, privirea aruncată înăuntru şi gata, ar îndeplini un proces strâns legat de înţelesul ascuns al spuselor omului din faţa lui care întinsese braţul şi nu-l lăsase încă. Pentru prima dată, aşa cum s-ar părea, el, care de obicei privea lucrurile în faţă, fără menajamente, bărbăteşte, limitând cu un gest (avea şi o mişcare a mâinii special pentru asta, tăioasă, sigură) posibilul de imposibil, realul de imaginar, certul de incert, începu semiconştient să se ferească de singurul cuvânt care-i venea în minte, nu spus de omul din faţa lui (ceea ce deja ar fi fost altceva, toate cuvintele străine sunt uşoare). De altfel, nici medicul nu-l pronunţase niciodată, lăsându-l să-i conducă frazele din adâncime. Poate s-ar fi gândit la această posibilă descoperire, ghidarea frazelor de către subînţelesuri, persistenţa unui fapt nemărturisit în faţa căruia se succed, ca pe un ecran, alte fapte, alte expresii, puzderii de cuvinte, însă locul în care se afla era fără cuvinte, în afară de cele ale omului din faţă, care aveau curioasa facultate de a se topi imediat în înţelesuri. Şi asta ar fi putut fi o descoperire interesantă, situaţia în care un şir de cuvinte nu sunt percepute nici o clipă ca o linie de sunete, ci dintr-o dată devin ceea ce înseamnă, cu toate consecinţele îndepărtate şi apropiate, cu ramificaţia extraordinară a fiecărui fapt. Şi, într-un fel, în asemenea cazuri nu apare numai ghemul de înţelesuri, ci mult mai mult, dincolo. Dar în asemenea stări nu te poţi dedubla, când vorbele, frazele capătă asemenea ecouri, şi desigur că nu putea nici el. Se ferea doar să deschidă uşa rezervei, pentru a nu vedea cum ceea ce se întâmplase cu coridorul

se extinde şi asupra ei, adevăratul subiect de conversaţie, şi evitând exact cuvântul care trebuie pentru a denumi ce se poate întâmpla. Atunci, ca să-l înlocuiască, îi veni în minte altceva, clar, precis, într-un fel după vechile sale obiceiuri, ceva care să-i descrie starea. Cuvântul înlocuitor a ţâşnit pur şi simplu, acoperind orice altceva şi s-ar putea descrie reacţia sa faţă de el ca un fel de apucare, agăţare, şi dorinţa de a-l face real, pronunţându-1. „Atomizez, atomizez totul." Insă această aventură cu un cuvânt, neobişnuită pentru el, se dovedi o cale plină de pericole, pentru că în acest moment o simplă vorbă avea putinţa să-l conducă spre consecinţe nebănuite. Cuvintele nu erau cuvinte, ci deveniseră altceva, mult mai complicat, se molipsiseră de starea lui specială şi în loc să poată fi bine conduse, ca de obicei, spre adevăratele concluzii, închise încă în prima frază, desfăşurându-se de acolo, după reguli bine cunoscute, îl dominau ele, ca nişte realităţi străine, impuse, de care nu se poate scăpa, nici măcar cu ajutorul altor cuvinte. „Atomizez, atomizez totul" deveni calea spre o altă experienţă. întâi o imagine şcolară, pe o tablă, un model, un cerc în centru cu un punct îngroşat, şi în jur alte cercuri, mai îndepărtate, cu câte un punct mai subţire de abia bănuit, capabile să se pună în mişcare. Un model atomic, desigur, vechi, şcolar, de pe vremea când mergea el la şcoală, în care electronii repetau imaginea planetelor din jurul Soarelui. Aşa cum era atunci, când lucrurile mici repetau lucrurile mari, şi lumea era organizată la fel, nu se deosebeau decât prin dimensiuni, un nivel era mai mare şi altul mic de tot şi micronii erau într-adevăr nişte subdiviziuni ale kilometrului, dar cu aceeaşi organizare. Nu se gândi, bineînţeles, nici o clipă, că de mulţi ani s-a dovedit că nu prea este aşa. Modelul naiv al atomului nu fu izgonit de alte imagini de care auzise, sau de lipsa de imagine, de formule şi simple simboluri matematice. Se descompuse doar de la sine. (Era o ciudată amintire şcolară, de pe vremea liceului, în care nu exista decât tabla neagră, desenul cu cretă de pe ea, însă el era absent, nu

era presupus, ca şi cum n-ar fi existat niciodată. O amintire fără subiectul care să-şi amintească.) Şi nu apăru nimic în loc, decât senzaţia aproape pură a fărâmiţării, în care era de data asta plasat chiar în centru. Aşa cum ştia pentru prima dată că sunt lucrurile, compuse din atomi, şi ei la rândul lor compuşi, care la rândul lor se descompun, ca să se descompună, şi mai departe, mult mai departe, o cale foarte lungă, doar cu pietre kilometrice, şi poate fără ele, din care era compus nu numai coridorul sau medicul din faţa lui, dar chiar el însuşi, fiecare părticică din el divizibilă, colecţie de colecţii. Ar fi fost foarte bine pentru el dacă şi-ar fi imaginat o şosea lungă de tot, şi foarte palidă, nemărginită de nici un fel de peisaj, cu umbra doar a pietrelor kilometrice (o umbră foarte albă, dacă se poate imagina aşa ceva) care să fie nivele de organizare, fără depărtări, fără orizont şi fără perspectiva care apropie lucrurile şi închipuie cel puţin undeva o linie închisă. Insă nici măcar această şosea fantomatică, o simplă comparaţie plasticizată, încercând cel puţin, chiar dacă nu izbuteşte, să prindă carne, nu îi apărea în faţă. Chiar dacă ar fi urmat eventual să o descompună, aşa cum se atomizau dalele albastre şi albe ale coridorului care, într-un fel, oricât ar fi înlocuite de amănuntele lor, măcar îşi păstrau urma de culoare, rămânea vag, foarte vag, conştiinţa că orice apare e un amănunt al acestor dale colorate, pe care poţi sta cu picioarele bine înfipt, când auzi pe cineva spunându-ţi o veste foarte neplăcută. Ceea ce ascundea simplul cuvânt atomizez, atomizez totul nu era nici un fel de imagine, şi, repetându-şi-o, simţi într-un fel că şi verbul era undeva inutil, pentru că presupune pe eu, atomizez, ceea ce era deja altceva. Mai potrivit ar fi fost, dacă ar fi putut sta să se gândească, „se atomizează", foarte impersonal, în lipsa lui, pentru că şi el era supus aceluiaşi proces, sau încă şi mai bine, e atomizat, fără nici un fel de proces, ca o simplă stare şi atât. De la bun început aşa, pentru că aşa sunt făcute lucrurile, şi el, participând la universul acesta dincolo de bănuiala ştiinţifică, realizat într-o singură clipă,

pronunţând un singur cuvânt ca să evite altul. O lipsă totală de orişice fel de imagine, oricât de palidă, oricât de fantomată, doar conştiinţa pură a unui lucru, a unei stări, căreia nu i se putea opune pentru că făcea parte integrantă din ea, mai rău decât chiar strivită de ea, ceea ce ar fi fost deja altceva, şi ar fi presupus un mijloc de apărare. Măcar dacă i-ar fi putut fi rău, chiar silă, să-şi simtă organele contorsionate, ca atunci când ai părăsit terenul ferm şi te găseşti undeva în vid, ca într-un fel de capsulă de cosmonaut, unde probabil te simţi foarte prost, cu toate antrenamentele şi leşinurile dinainte care te călesc şi poate niciodată pe deplin. Insă nu-i era rău, nu-şi simţea viscerele revoltate, ca şi cum chiar senzaţiile propriului său corp ar fi încetat. Era de fapt într-un fel de stare dominată de cuvântul nu, niciodată rostit, mereu presupus, nu rău, nu imagini, nu, nici măcar amănunte, detalii, atomi sau altceva (decât ca o simplă cale provizorie). Propriu-zis nu era nici spaimă, nici altceva, ci o nesenzaţie fără nume, pentru câtva timp, nu se poate preciza pentru cât timp, poate foarte mult, poate foarte puţin, câteva secunde, câteva fracţiuni de secundă, nu se poate preciza. El nu putea preciza, din această stare, pentru că pentru orice observator din afară, înarmat cu un ceas, şi-ar fi dat seama că un bărbat înalt şi solid, undeva pe coridorul bine curăţat al unui spital elegant, de centru important şi civilizat, a rămas câteva momente încremenit, după ce medicul i-a apucat braţul la sfârşitul unei conversaţii destul de lungi în care i-a explicat ceva cu destulă amănunţime. Pe faţa lui cărnoasă, cu trăsături energice, bărbăteşti, puţin îngroşate de vârstă şi de hrană bună, şi mai ales de încă ceva venit dinăuntru, transformarea după o formulă proprie a experienţei, şi poate că şi mai adânc, dincolo de experienţă, fondul lui ieşit de-a lungul anilor la iveală, nu se schimbă nimic. Mai mult decât niciodată aceste trăsături energice, încremenite, semănau cu ele însele, purificate de toate expresiile pasagere, concentrare sau bucurie (totdeauna reţinută) sau mânie. Pentru cineva din afară,

bărbatul puternic, înalt, rămăsese într-o poziţie statuară, cu adevărat impozantă, dominând nu numai pe medicul cu spatele puţin încovoiat din faţa lui, ci şi coridorul, fiind o prezenţă indiscutabilă, capabilă să atragă orice privire, chiar a unui trecător grăbit şi preocupat. De aceea medicul îşi retrase braţul, parcă sfiindu-se de gestul său de familiaritate nepermisă nu pentru că omul era important, socialmente important, ci pentru că era el, foarte puternic, determinând reflex respect şi ascultare, un om capabil să dea soluţii, sau să te simţi bine în preajma lui, chiar fără să fie nevoie să faci ceva, într-un moment de repaus. Privit din afară părea într-una din clipele cele mai prielnice în care trebuie văzut un bărbat, calm, stăpânit, la greu sau la bine egal, capabil să asculte orice veste, chiar o nenorocire şi mai mare decât cele care se pot spune pe coridorul unui spital. După ce şi-a retras braţul, medicul a făcut chiar un pas înapoi ca să se plaseze la o distanţă deferentă, şi, vag, trebuie să fi simţit chiar o undă de ruşine pentru văicăreala lui de dinainte, când s-a plâns că n-are satisfacţii, aşa cum au alţi colegi care reuşesc să facă operaţii, să vindece şi să trimită oamenii acasă, bucurându-se de recunoştinţa lor. Ruşinea lui parcă devenise şi ea impersonală, adică nu legată doar de faptul că el, cu câteva minute înainte, s-a plâns de ceva, ci pentru că se poate plânge vreodată, pentru că îşi construieşte undeva obscur viaţa pe ideea de satisfacţie şi recompensă, fie ea şi morală. în jur se crease un alt fel de lume, mai aspră, unde nu era loc decât pentru stările de fapt, uşoare sau grele, oricum ar fi, mai degrabă grele şi pline de un dur conţinut, cu care trebuie să te lupţi cu calm şi siguranţă, ca să le învingi fie şi numai prin calmul tău, prin faptul că rămâi mereu acelaşi, chiar şi într-o realitate mereu schimbătoare.

Dar toate astea doar pentru ochiul din afară care poate observa încremenirea de câteva clipe. Dinăuntru însă nu se putea şti cât a durat starea aceea, mult, puţin, foarte lungă sau foarte scurtă, pentru că nu se desfăşura, nu pro-

gresa. O clipă doar, cât văzuse amintirea aceea pseudo-școlară, pe tablă, şi apoi nu mai fusese nici o imagine pe care să o poată reţine sau să fugă de ea. Până ce a izbucnit o revoltă împotriva acestei stări, o încrâncenare pe ea, şi atunci s-a petrecut un lucru curios. Cu mişcări stăpânite, dar pe undeva foarte încordate, Ion Marina, un om puternic şi nicidecum egoist şi fricos, salută şi se îndreptă grăbit înspre ieşire, fără să spună nici un cuvânt, spre consternarea medicului. Era stăpânit de revolta încrâncenată împotriva stării lui de dinainte, şi în acest fel scăpă de ea, dar într-un fel special, pentru că nu poţi să scapi pe deplin de un lucru atâta timp cât te baţi cu el. De acum înainte, pentru o bună bucată de vreme cel puţin, lupta împotriva acestei senzaţii ciudate va fi preocuparea lui constantă, se deschidea o altă perioadă din viaţa lui al cărei prim capitol a fost cum a aflat el de moartea iminentă, de o boală gravă a nevestei sale, şi cum această veste s-a generalizat până când a şi uitat, pentru o clipă, de a cui moarte era vorba, şi a fugit (chiar dacă păşind foarte demn), preferând să iasă şi să suporte cum afară totul se descompune în detalii care izvorăsc neîncetat, detalii de copaci învăluiţi în lumina subţire a soarelui de început de vară.

Maşina lui neagră s-a apropiat de scară, de-abia observată, ca atunci când avea treburi foarte urgente şi importante, şi s-a suit în locul din faţă, lângă şofer. Ca totdeauna când era foarte preocupat, a simţit cu oarecare plăcere alunecarea roţilor pe asfalt, mişcarea lină şi sigură a maşinii. Era atât de preocupat, încât şoferul, care-i cunoştea obiceiurile, nu şi-a putut închipui că poate să-l ducă în altă parte decât la minister.

Interludiu I

PROBABIL CĂ DE ACUM ÎMI VA FI MULT MAI BINE. SE ŞI VEDE, Ion a stat foarte puţin astăzi la mine, şi era puţin absent, aşa cum e el de obicei, şi a ieşit apoi cu doctorul, ce om drăguţ, simpatic, cu toate că e aşa de obosit, ca să aranjeze poate ieşirea mea de aici. Am atâtea de făcut, e bine să mă gândesc încă de pe acum. Să fac nişte schimbări prin casă, de prea multă vreme toate lucrurile au rămas aşa, nemutate din loc. Trebuie să fac o mulţime de reforme, să fie casa cât mai atrăgătoare, poate ar trebui să cumpărăm şi noi tablouri, ca alţii. în ultima vreme am fost atât de neglijentă, m-am risipit fără să fac nimic, am pierdut atâta timp, şi nu e timp de pierdut. Oare de ce totuşi n-au aranjat plecarea mea aici, de faţă cu mine, ci au ieşit să discute numai ei doi, afară, ca şi cum eu n-ar fi trebuit să ştiu. Totuşi, mi-a spus lămurit, „nu mai e nevoie de nici un fel de operaţie, ni s-a părut nouă la început". Aşa trebuie să fie, pentru că mă şi simt mai bine, foarte bine. Oboseala ţine de lipsa de activitate, şi nici nu mă doare nimic. Am pierdut o mulţime de vreme, foarte multă vreme, nici nu-mi pot aduce bine aminte de ultimii ani, au fost goi. El mereu ocupat, absent, da, absent, venind târziu şi tăcând la masă. Insă nici eu nu făceam nimic, ceva care să-l intereseze. Dacă în fiecare zi i-aş fi făcut o surpriză, totul ar fi fost poate altfel. întâi un tablou, apoi schimbarea lucrurilor în casă, o aranjare mai bună, să se vadă că sunt şi eu acolo. Prea le-am lăsat aşa, toate, la voia întâmplării. M-am şters şi nici n-am amintiri din ultimii ani, nici un fel de amintiri, ca şi cum n-aş fi trăit. Am să schimb totul, de cum voi ajunge acasă am să schimb o mulţime de lucruri. Ia să vedem. Chiar în camera lui ar trebui început, şi când mă voi întrema o voi face. Trebuie să mă gândesc bine, cu amănunţime, să nu mă las copleşită de oboseală. Mai degrabă cred că e o boală de nervi sau aşa ceva, şi trebuie să mă lupt cu ea, să nu mă mai gândesc mereu numai şi numai la oboseala asta, şi la mine, pentru că mi-au rămas atâtea de făcut, pentru el şi pentru băiat, bietul băiat, abia

aştept să vină, aşa grăbit cum e, pentru că mereu îl aşteaptă o treabă urgentă. Nu ne cunoaştem prea bine, ne-am îndepărtat. Şi aici sunt foarte multe de făcut, şi nu mai trebuie să mă gândesc la slăbiciunea şi la oboseala asta în care m-am lăsat în ultima vreme. Mai bine să mă gândesc cum e aşezată casa, aşa, cu de-amănuntul, ca să văd ce am de făcut, să se observe în fiecare clipă că sunt acolo, şi să nu mă uite toţi. Insă până atunci, ca să mă pot gândi bine şi să fac planuri, să mă odihnesc puţin, să aţipesc. Poate se va întoarce şi atunci va trebui să-l întreb şi pe el. Să ne sfătuim împreună, să-i cer părerea, amândoi locuim în casa aceea prea mare. Prea mare.

Şi cu boala asta a fost ceva bun, cu toată spaima şi oboseala. N-am făcut înainte nimic, dar nici n-am avut timp să mă gândesc. Aici însă, la spital, în liniştea din jur, am avut răgaz berechet, destul timp. De aceea ne şi îmbolnăvim, ca să putem să ne gândim, să privim lucrurile aşa cum trebuie, de aceea ne este dată boala. Cine ne-o fi dând-o? Nici la asta nu m-am gândit de mult, de foarte multă vreme, şi după somn e un prilej, câte zile mai stau aici, poate foarte puţin, până mâine, însă trebuie gândit cu grijă, nici nu ştiu de când nu m-am mai gândit şi e foarte important.

II

MAN.A ASTA DACĂ AR FI PUTUT SĂ-ŞI ADUCÂ AMINTE, SAU dacă mintea sa s-ar fi putut opri la vreo asociaţie, fie ea şi numai de sentimente, i-ar fi refăcut tinereţea, vreme când timp îndelungat era stăpânit de o energie furioasă, nedomolită, ce uneori izbucnea în afară, aproape spre spaima celor care-l cunoşteau. De obicei însă era reţinută cu o altă energie, echivalentă, şi efortul de a se stăpâni şi ceea ce de fapt îl stăpânea, furia aceea rece, ar fi putut constitui atunci formula sa personală, un fel de coloane ale personalităţii lui aproape gata formate. Din acea confruntare izbucneau însă nişte mişcări elastice şi rapide,

bruscheţea întoarcerilor pe loc, atunci când îşi fixa un adversar (şi avea foarte mulţi adversari pe vremea aceea), fruntea aplecată înainte şi gesturile care veneau totdeauna ca un fel de punctuaţie specială a frazelor scurte care împărţeau şi despărţeau situaţii, alungau mari hălci din realitate ca nesemnificative. De aceea gesturile erau tăioase, pentru că şi frazele lui mereu rupeau şi despicau câte ceva, cuvintele fiind ca un fel de demarcaţie între da şi nu, între ce trebuie făcut acum şi ce trebuie făcut mai târziu sau niciodată. în mod curios, amânările erau atât de hotărâte, încât limita dintre mai târziu şi niciodată era foarte palidă. Important era ce urma să se facă acum. De la aceste împărţiri decise, într-o lume aparent simplă, ar trebui să se înceapă, pentru a trasa înapoi calea formării, măririi şi poate crizei lui Ion Marina. însă tinereţea nu-i venea în minte şi mânia nu producea asociaţii decât poate în muşchi, şi mersul său redevenise elastic, rapid, cu umerii balansaţi, în contrast evident cu întreaga Iul masivitate. Umbla ca un tânăr, ca tânărul înalt, subţire şi întunecat care fusese, doar că acum corpul său, îngrăşat, deplasa mase de aer, le împingea şi nu le tăia ca odinioară. ()ricine ar fi văzut că s-a întâmplat ceva cu bărbatul acesta, chiar dacă nu l-ar fi cunoscut dinainte aşa cum era, important, ponderat, nelipsit de o notă de solemnitate în tot ce făcea. Senzaţiile pornite în val din muşchii săi zvâcniţi, încordaţi şi apoi brusc destinşi, probabil lărgindu-şi venele şi arterele de mult lenevite, îl învăluiau şi îi susţineau mânia. In timp ce urca scara somptuoasă a instituţiei unde lucra (scara principală, de onoare, folosită doar de musafiri importanţi şi de puţini ai casei, acoperită cu un mare covor roşu bine fixat cu bare lucitoare de alamă), nu observa nimic în jur, scările albe, şi balustrada, şi geamurile înalte nu-i mai revelau nici un fel de amănunte copleşitoare în stare să se atomizeze, să nască altele, şi apoi altele, şi dispăruse, fusese înlocuită senzaţia aceea ciudată că stă şi face parte dintr-o lume dominată de goluri, în care plinurile nu sunt decât un nivel de organizare, o înşelătorie lipsită de sub-

stanţă. Era doar prada unei biciuiri a nervilor şi a vaselor sale de sânge liniştite şi pe cale să devină rigide, a muşchilor săi oferind nişte vechi rezerve uitate, toate adunate în energie şi mânie. Portarul a rămas cu mâna la şapcă, iar liftiera a deschis în grabă liftul şi şi-a uitat mâna pe mânerul uşii câtva timp după ce el începu să urce scările. Două persoane din hol, din care un funcţionar destul de important, şi-au modificat poziţia, surprinse, neştiind ce să facă. Nu era un şef cu toane şi deci nu putea fi ceva obişnuit, o hachiţă oarecare. De aceea, ca în faţa unor evenimente importante, pe care le surprindeau din întâmplare şi nu le erau destinate, s-au abţinut să facă vreo remarcă, parcă ar fi vrut să nu observe celălalt că a aflat ceva, ştia mai mult decât se cuvine unui om la locul lui ce nu-şi încalcă niciodată atribuţiile, poziţia lui fermă şi disciplinată în instituţie şi în lume. Doar un observator, cu totul detaşat de lumea instituţiei, care n-ar fi fost prins în aceeaşi stare de spirit, ar fi remarcat că cei prezenţi în hol, după o clipă de încremenire, au început să facă gesturi extrem de ciudate. Unul râcâia foarte preocupat, ca un copil scos la lecţie pe nepregătite, care se apleacă sub o observaţie foarte aspră, pardoseala, de altfel de o impecabilă curăţenie, iar celălalt număra parcă becurile din marele candelabru ce domina holul. Portarul pusese mâna pe o perie devenită subit un obiect misterios cu care nu ştii ce să faci, şi femeia de la lift, singura mai sinceră, neîncercând să-şi ascundă stupoarea, bălăngănea uşa de la dreapta la stânga. După aceea frazele celor doi au devenit de o suspectă banalitate. Ciudat era că în ciuda acestei banalităţi (unul discuta despre timp, iar celălalt despre cum îşi va petrece un concediu îndepărtat), nu păreau că se înţeleg, ca şi cum ar fi vorbit nişte lucruri abstracte, esoterice, fiecare deţinând un alt cifru total necunoscut celuilalt. Nu se înlănţuia un dialog oarecare, ci se înfruntau două monologuri, fiecare fiind grăbit să-şi spună propria sa partitură, ca să dovedească preocuparea sa total străină de ceea ce se întâmplase tocmai atunci, şi nu-1

privea. Pentru că nu se puteau gândi decât că s-a întâmplat ceva cu totul deosebit, într-o sferă unde ei n-aveau acces, şi erau printre primii care aflau, chiar şi aşa indirect, câte ceva. Or, evenimentul li se părea deosebit şi nu voiau să fie martori, nu voiau să fie implicaţi în nişte lucruri care-i depăşeau cu siguranţă, pentru că numai astfel de lucruri ar fi putut determina o asemenea intrare neobişnuită a unui om important ce se comporta cu totul altfel, chiar atunci când acţiona în nişte treburi foarte importante şi foarte dificile. De ani de zile îl vedeau (destul de rar, bineînţeles, însă de mult timp), urcând la fel scările din faţa intrării principale, răspunzând la saluturi, păşind prin hol cu pas greoi şi hotărât, apoi urcând în lift cele trei etaje până la biroul său. Nu discuta de obicei cu nimeni, pentru că nu era dintre acei şefi care se prefăceau că sunt familiari, nereuşind decât să accentueze distanţele. Discuta ceea ce trebuie discutat, glumea cu cine trebuie glumit, şi nu trebuia să bată pe nimeni pe umeri ca să se arate binevoitor. Tăcerea lui calmă şi puţin solemnă era de la sine binevoitoare. Nu era un tiran cu stai i de s|>ii it contradictorii şi neprevizibile, şi nu avea nevoie fie prea cumsecade o dată ca să repare izbucniri nemotivate, anterioare. Era, în definitiv, şeful pe care şi l-ar fi dorit fiecare, sever poate dar drept cu siguranţă, impunând respect de la sine cu o bunăvoinţă largă şi sigură de sine. De ani de zile intra la fel, acţiona la fel, oricare ar fi fost împrejurările şi de aceea noul său mod de a fi surprindea cel puţin, deschidea chiar o lume de neprevăzut şi de nesiguranţă, unde trebuiau noi adaptări poate. Mai exista speranţa că ceea ce se întâmplase nu-i privea direct, şi de aceea nu voiau să ştie, nu trebuiau să fie martori şi-şi luau, reflex, măsuri de prevedere. Nu-şi puteau închipui că ceea ce văzuseră avea o altă cauză, pentru că datorită distanţei ce-i separa, Ion Marina nu părea că are şi o viaţă particulară. O dată sau de două ori în ultimii ani văzuseră cu anumite prilejuri festive că venea întovărăşit de o femeie mică, puţin încărunţită şi îmbrăcată în negru, sobru, care

stătea lângă bărbatul ei şi în tovărăşia altor câteva femei, venite cu alţi bărbaţi, colegi de-ai lui Marina, zâmbind la toată lumea la fel de ponderat ca şi el, poate cu mai multă căldură, şi apoi se comenta în treacăt prin birouri că este foarte la locul ei, o femeie cumsecade, sau nu se comenta deloc. într-un fel şi ea făcea parte din nişte obiceiuri bine stabilite şi nu avea decât un fel de viaţă, de relaţie, în funcţie de bărbatul ei, ca şi cum ar fi fost inventată anume pentru anumite ocazii şi după aceea ar fi dispărut cu desăvârşire, ca şi cum şi el ar fi avut aceeaşi existenţă puţin ciudată, reprezentativă, legată de ocupaţiile care-l făceau important pentru ei, în clipele când soseau la serviciu şi trebuiau să îndeplinească anumite treburi care uneori ajungeau la el, alteori rămâneau la alt nivel, sau, pur şi simplu, luau un alt drum. Existenţa sa fiind legată numai de aceste însărcinări, intrarea lui deosebită era desigur legată de ele şi pe ei nu-i privea deocamdată, iar dacă va fi cazul, atunci vor fi anunţaţi la timp şi aşa cum se cuvine, în funcţie de ceea ce au ei de făcut în fiecare zi.

Surprinsă a fost şi secretara în momentul în care s-a deschis uşa şi şeful a trecut grăbit pe lângă ea, închizând brusc uşa cabinetului după el. Nici n-a avut timp să se dezmeticească după apariţia şi dispariţia sa grăbită. Secretara îl cunoştea mult mai bine, însă opiniile ei nu difereau prea mult de ale celorlalţi. Ea era, în general, o fiinţă discretă care îşi făcea foarte bine meseria, şi nici în alte circumstanţe nu s-ar fi gândit că stările de spirit ale şefului ei făceau parte din atribuţiile unei bune secretare. Se bucura cel mult că nu e pusă niciodată în situaţia delicată de a trebui să se preocupe de ele, să dea relaţii despre dispoziţia lui dintr-o zi sau din alta. De aceea era plăcut să lucrezi cu el, un serviciu greu, plin de răspundere, dar care se desfăşura fără nimic imprevizibil măcar din punctul acesta de vedere. Totul era bine ordonat, după nişte reguli nescrise, particulare acestui birou, destul de simple ca să poată fi făcute cu îndemânare. Acum, evident, se întâmplase ceva deosebit, nu se ştie de ce natură. Pentru

secretară, deşi Ion Marina nu avea prea mult relief,^ era oricum mai viu, nu numai un pachet de atribuţii. Insă cumva, vechile raporturi se extindeau şi asupra noii situa-ţii, şi atunci secretara nu încercă să facă presupuneri de nici un fel şi nu-şi părăsi discreţia, ci începu să aştepte atentă ca, totuşi, ritualul să se desfăşoare aşa cum trebuie, să revină la normal. După un timp urma să fie chemată ca să i se dea dispoziţii, să cheme pe cineva sau să aducă hârtiile necesare. Uşa capitonată a cabinetului a rămas închisă şi nici nu s-a auzit ca de obicei soneria. Secretara, intrigată, era pe marginea unor presupuneri, aşteptând puţin nerăbdătoare, pentru prima dată sarcinile ei reve-îându-i-se şi ca nişte drepturi de care se simţea într-un fel frustrată. De aceea aşteptarea ei, destul de îndelungată, era întovărăşită şi de un sentiment între iritaţie şi nemul-ţumire, pe care nici măcar nu încerca să-l înlăture făcând altceva. Stătea şi aştepta ca lucrurile să se lămurească. Nu dorea poate să i se spună ce s-a întâmplat (eventual urma să deducă şi singură), ci doar ca totul să reintre în normal, după o regulă ce nu fusese fixată în mod special de ni-meni, dar se impusese singură, şi de aceea parca absolut naturală, de consistenţa lucrurilor reale, ¡11 mijlocul cărora ne-am născut şi le acceptăm ca date şi fireşti, aproape Iară origine şi fără încheiere. Poate de aceea nemulţumirea ei devenea tot mai mult un fel de revelaţie a unei nedreptăţi, o schimbare care o ameninţa nevăzut, plana deasupra întregii încăperi şi făcea ca ziua să pară străină, venită din altă parte, punând probleme ce nu se ştia dacă pot l i uşor rezolvate. Pericolul se putea extinde până departe, dincolo de zidurile instituţiei, în viaţa separată cu grijă de îndato-ririle zilnice. în loc să facă presupuneri vagi pe care nu ştia de unde să le înceapă, secretara începu să se gândească îngrijorată la nişte treburi de-ale ei personale, care nu i se mai păreau atât de simple, pe cale să se rezolve de la sine. Mai spera însă că va auzi soneria salvatoare din biroul de alături, sau se va deschide uşa capitonată ce rămânea cu-

rios de nemişcată, nemărturisind nimic din ce se întâmpla dincolo.

Ion Marina încerca să privească cealaltă faţă a uşii. Intrat în biroul său spaţios, se aşezase la masa de lucru, într-o poziţie mai veche, aproape uitată. In loc să stea comod, simţind bine speteaza scaunului, îşi pusese coatele pe masă, cu pumnii strânşi, drept în faţă, cu fruntea aplecată şi privirea îndârjită fixată drept înainte. Aşa, masiv, cu umerii aduşi în faţă, părea gata de o luptă înverşunată, pândind momentul în care să intre fulgerător în acţiune, pregătindu-se să nimicească un adversar ce i se împotrivea. Nimic din relaxarea de altădată, din liniştea cu care lua hotărârile, nu lipsite de importanţă, care trebuiau luate, din calmul cu care încerca să pătrundă lucrurile. Mânia cu care părăsise spitalul era întreagă, aici, însă'nu se mai putea dizolva în mers, zvâcnea tăcută în el, fără obiect în afară. Adversarul era nevăzut sau, şi mai bine, omniprezent. Jur-împrejur, biroul său devenit atât de familiar cu timpul părea că s-a schimbat. Perdelele grele de la geamuri, masa lungă şi grea de conferinţă, cele câteva fotolii masive de piele, covorul moale de pe pardosea, masa îns.isi din faţă, şi încă ceva, nedefinit, nu un obiect oarecare, poate lumina filtrată în acel ceas al zilei sau liniştea bine păzită de uşa capitonată, subliniată doar de zgomote foarte îndepărtate venite din stradă sau de pe coridoare, toate erau altfel decât cum le ştia. Nu se mai dizolvau în amănunte, ca spitalul sau figura medicului, dar păstrau această ameninţare continuă de a deveni altceva decât de obicei, mult mai complicate. De data asta nu păreau că se pot desfiinţa urmărindu-le nesfârşita serie de amănunte, şi mai departe structura de dincolo de văz capabilă şi ea să se mărunţească. Nu lăsau propriu-zis un gol în faţa locului, o absenţă, ci o purtau cu ele, aşa cum se vedeau, grele, bine înfipte în parchetul de stejar, în covorul gros şi moale. Erau într-un fel dublate de propria lor fragilitate gata oricând să se descopere, se dovedeau sau, mai degrabă, se bănuiau şi masive şi uşoare, nemişcate şi putând fi într-un

fel supte înăuntru. Oricum, erau altfel, şi aveau caracteristici foarte depărtate de funcţiile lor obişnuite, nu se putea să nu le bage în seamă, se cereau observate, evaluate şi într-un fel îl determinau. Era mai bine şi mai rău decât în clipa aceea scurtă când simţise un înţeles ascuns şi foarte grav al cuvântului „atomiza", mai bine pentru că putea să existe mânia, un sentiment încercat şi altădată, şi mai rău pentru că acum comunica evident cu toate lucrurile din jur, cu lumina şi cu tăcerea, şi poate cu nebănuita aşteptare a secretarei. întregul birou, şi pereţii, şi lucrurile palpabile, şi cele impalpabile (nu mai exista de fapt o graniţă precisă între ele) se îmbolnăviseră de starea lui de spirit de la spital, erau o funcţie a lui şi nu nişte cumsecade lucruri exterioare în care se mişca. Iar el însuşi era cumva la fel, în funcţie de ele, nu ceva distinct şi separat, care le foloseşte fără să se gândească un singur moment la modul lor particular de existenţă. Un curent pleca de la el la obiecte şi la neobiecte, la lumina acelui ceas şi la lipsa de sunete (care era tot o prezenţă ca şi înseşi obiectele, într-un fel şi ele capabile să fie absenţe) şi se întorcea la el, mai puternic, întărit de consistenţa şi lipsa lor de consistenţă. De fapt, nu se gândea la ceea ce gândise sau simţise cu o jumătate de oră sau trei sferturi de oră mai înainte, ci doar o resimţea altfel, într-o atmosfera insesizabil sau radical schimbată, încărcată de un lei de secret special, numai pe jumătate revelat, nu complet necunoscut dar nici la îndemână, şi el, pe margine, ca toate lucrurile din jur. Contra lui, contra acestei comunicări nedorite, care se infiltrase în el, voia să lupte şi stătea pregătit ca într-o poziţie de atac, neştiind cum să înceapă, cum să rezolve totul şi să aducă în sfârşit totul la lumină. Pumnii îi stăteau în faţă, şi o frică insidioasă, care dubla mânia, îl împiedica să-i mişte, chiar şi numai să-i strângă, lăsându-se doar o clipă dominat de senzaţia, pentru prima dată descoperită, a unei mişcări pulsatile proprii, în afara oricărei voinţe. Până ce se hotărî şi începu să mişte cu furie obiectele pe masă, să le facă să sune bufnit, împingând o

călimară grea şi decorativă, apoi un tampon, o bucată de fier forjat de presat hârtiile, un telefon prea fragil ca să-i facă plăcere. Era pe punctul de a împinge mobilele, de a se lăsa să simtă greutatea biroului, a fotoliilor, făcând gesturi ridicole de care nu se simţise vreodată în stare, chiar şi pe vremea în care era cu totul altfel decât aşa cum îl cunoşteau acum cei din jur. Ar fi făcut-o, lăsându-se pradă impulsurilor necunoscute, după ce ani de zile îşi disciplinase toate reacţiile, chiar cele bine cunoscute, ce se estompaseră şi până şi gândul lor dispăruse cu desăvârşire sau îl considera vinovat, mai mult decât vinovat, ridicol şi jenant, ruşinos.

Se opri doar pentru că duşmanul nevăzut începuse să prindă consistenţă. S-ar fi bucurat şi s-ar fi simţit uşurat de o tristeţe oricât de adâncă, umană, de sentimentul de părăsire şi de singurătate pentru cea care, era sigur acum, urma să moară în curând. La ea trebuia să se gândească, aşa cum este sau aşa cum a fost, să-şi amintească de clipe care au dispărut de mult, dar a căror dispariţie urma s-o încerce de-abia de acum, când va fi singurul depozitar al lor şi de aceea urmau să devină foarte singulare şi foarte subiective, fără nici un sprijin în afară. Doar cu moartea ei urma să se îngroape orice mărturie străină a unui moment dintr-o iarnă, seara târziu, când relaţia lor luase o altă turnură, hotărâtoare. Ca şi cum mereu ar trebui să depui undeva mărturie, să citezi martori că sunt nişte evenimente care au existat aievea, că sunt bine demarcate de simple invenţii. Cumva, a fi proprietarul unic al unor amintiri părea o greutate. Dacă şi-ar fi adus aminte, aşa cum încerca, oprind mişcarea ridicolă a unor obiecte de birou, desigur că totul ar reintra în firesc şi ar fi invadat de o tristeţe adâncă dar explicabilă, un semn al normalităţii, al virtuţilor sale, al umanităţii de care trebuia să fie animat (şi în mod obişnuit fusese, când se ivise prilejul). Ar fi fost trist din cauza morţii altcuiva, ce urma să se întâmple foarte curând. Cineva foarte apropiat, desigur, care urma să lase un gol în viaţa lui, şi golul acesta se

resimţea de pe acum, de când ştia că moartea ei era inevitabilă, adică urma să se întâmple într-un timp foarte scurt şi mai ales era precizată, ştia în ce an, poate chiar în ce lună va avea loc şi din ce cauză anume, datorită cărei boli, nu mai era doar un eveniment sigur dar fără corp, fără circumstanţe, aşa cum se putea gândi despre propria lui moarte. Evenimentul acesta bine conturat, ca şi existent, cu un loc precizat în timp şi forme, lăsa deja un gol firesc, resimţit ca tristeţe, un sentiment cu care nu prea era obişnuit, nu era forma sa obişnuită de reacţie, dar odată şi odată era inevitabil să se întâmple, aşa cum îl mai resimţise de câteva ori, din cauze similare, părinţi, prieteni apropiaţi, generaţia lor începuse să se rărească de pe acum. Nu avea de ce să se apere, era foarte firesc, însă mânia ce o resimţea continua să-l bântuie, ca şi cum ar fi continuat să fie în faţa unui adversar, deşi acum se gândea exact, ştia care-i cauza, cum de altfel nu ignorase nici o clipă. Insă, ca să fie trist, oricât de trist, trebuia să-şi amintească de ceva precis, să reconstituie nişte scene sau măcar o faţă concretă, reprezentată cu un număr cât mai mare de amănunte. Şi nu reuşea. Amintirile sale erau noţionale, prea abstracte, se gândi că e căsătorit de mai bine de 20 de ani, mai exact 22 de ani şi două luni, se căsătorise într-o zi de aprilie, însă ziua nu avea nici o formă. Nici ea nu avea o formă precisă, trebuia s-o numească, şi nimic nu-i apărea în faţa ochilor, nici o scena din viaţa din ultima vreme, un amănunt oarecare de viaţa obişnuita, ca şi cum nici n-ar fi trăit împreună, s-ar li despărţit de mult sau ea ar fi murit deja. Părea că niciodată nu jiu ase nici un rol, mai ales în ultima vreme. Nu existau decât ore de masă, veniri acasă, seara târziu, şi un fel de tăcere foarte grea, acum resimţită ca apăsătoare. Mânia se înmuia cu un fel de vină, încercată pentru prima dată, încă neprecizată. Şi de fapt adversarul continua să planeze, pentru că nu era în mod hotărât moartea altcuiva cea care urma să se întâmple, pentru că nu reuşea să prindă destulă consistenţă ca să poată fi suportată ca un fapt cu adevărat din

afară. Imaginile inconsistente se destrămau cu uşurinţă, lăsând mereu senzaţia aceea de gol şi ameninţare strecurându-se printre impresiile orelor de venire acasă, ale meselor, ale unor ritualuri domestice de care era agăţată fără importanţă ea, lipsită de relief, apendice, element de atmosferă şi de bună rânduială, existând numai într-o anumită configuraţie ce-i dădea un fel de semnificaţie derivată şi secundară. în spate se deschidea o perspectivă de decor şi de convenţie, fără nici o greutate şi forţă, mai puţin reală decât un vis care cel puţin îşi are rădăcinile într-un anumit tip de existenţă plină, de nechestionat. Şi din nou lucrurile trecute se contaminau de lipsa de consistenţă şi realitate a ei, destrămându-se şi ele, nu prin diviziune, ci printr-un fel de blândă şi definitivă negaţie, încă un pas şi s-ar fi reluat, de data asta prin timp, din cauza lipsei trecutului, senzaţia aceea de vid, din care urma şi el să devină fără greş parte componentă. Reflex, se afundă în mânie, într-un fel de protest pe care nu mai voia să-l tacă, ar fi avut nevoie de public, să-l mărturisească. Strângând din pumnii aşezaţi cu aceeaşi apăsare grea pe masă, îşi formulă în minte, clar, gramatical, cuvintele, nu aşa cum gândim, ci cum vorbim, chiar dacă nu rosti nimic. „Nici măcar n-am iubit-o, în ultima vreme de aceea n-am observat-o, pentru că n-o iubeam. Nişte relaţii vechi, ce îşi aveau un curs bine fixat, repetau gesturile noastre vechi, golite acum." într-o polemică inventată atunci, continuă: „Cum vroiai să fie relaţiile după atâta vreme? Nu aveam timp să mă preocup de ea, am avut ani de zile atâtea griji pe cap, şi ea era mereu aceeaşi, ştearsă, fadă, fără nici o surpriză, mereu aceeaşi sau preocupându-se cu fleacurile ei, sau, mă rog, poate cu ce trebuia. Niciodată altfel, ani de zile, fără nici o variaţie. Nu eu, ci ea s-a şters singură, din ce în ce mai de nebăgat în seamă, micşorând totul, orice lucru cu care intra în contact. Dacă aş fi stat să-i povestesc grijile mele atunci mi-aş fi dat seama, aş fi căpătat impresia că sunt nişte fleacuri. Toate lucrurile grave, deciziile importante, le trivializa^ fie că era de

acord, fie că nu era de acord cu mine. Mai ales când era de acord, atunci le transforma în nişte vini, aprobându-le. Desigur, spunea, cum puteai să faci altfel? Doar ai nevastă şi copii, nu ne poţi lăsa pe drumuri, ca şi cum din cauza asta aş fi acţionat aşa şi nu altfel, ca şi cum asta ar fi contat. îmi scuza mereu nişte vini închipuite, până ce nu i-am mai spus nimic, pentru că trivializa totul, cu spiritul ei mărunt şi banal. Pe nesimţite s-a transformat într-un fel de femelă geloasă, o menajeră. Nici n-ar fi trebuit să-i las în grijă educaţia copiilor. Conformismul ei e îngrozitor, şi spaimele ei continue, parcă m-aş fi plimbat mereu printr-o lume plină de pericole. Ar fi fost în stare să intre mereu în panică, pentru că nu înţelegea nimic, dar absolut nimic. La început au fost nişte sentimentalisme, când a crezut că pot avea lucruri comune, şi apoi n-a mai rămas nimic. O femeie plină de tropisme". îşi strânse pumnii, de mânie, şi-şi umflă pieptul, sângele îi zvâcnea plăcut în vine, îl simţea în ceafă, furia era foarte plăcută, şi totuşi nu-i ajungea. Imaginea ei nu se crea din polemică, şi furia lui, de altfel plăcută, se izbea în gol, fără obiect precis, nu întâmpina rezistenţa aceea satisfăcătoare care dă un sens luptei şi deschide perspectiva victoriei. Obscur poate că simţea aceeaşi insatisfacţie şi poate scârbă de sine însuşi, pe care ar trebui să o simtă cineva lovind un om legat, incapabil de apărare. Oricât ai lovi, cu oricâtă mânie, chiar stimulată artificial, e neîndestulător. Plăcerea mâniei se pierdea şi dincolo de ea ameninţa mereu neputinţa, toate sentimentele ciudate care 1 copleşeau de < utcvn im Ha nu prindea faţă, rămânea ciudat de abstim ta, <> ■< lu-ma ameninţată, la fel de palidă în compătimiie .au in inAnie. Niarea lui rămânea fără obiect, nu se putea expli< .1 prin pierderea ei apropiată, care declanşa, dai nu acoperea senzaţiile de vid şi schimbare a perspectivei, întieaga ieşire din matca gândurilor şi reacţiilor lui obişnuite Trebuia să formuleze, exact, fără greş, că ea va muri, ceea ce eia o pierdere grea, o suferinţă, în sfârşit, un eveniment grav, de scamă, unul din momentele pe care le ţii minte toată viaţa. După ani

de zile în care îşi dădea seama acum că prezenţa ei fusese de-abia înregistrată, dintr-o dată ea devenise, redevenise foarte importantă, pentru un timp cel puţin, o scurtă perioadă înainte şi după moarte, ca apoi să se şteargă din ce în ce mai mult, o amintire pioasă, o convenţie interioară. Dacă s-ar fi gândit precis, ca de obicei, în atâtea alte ocazii, ar fi înregistrat şi el, prin experienţă personală, curioasa traiectorie a aproape tuturor, a celor mai umile fiinţe, care-şi ating plinătatea existenţei doar în clipa morţii, când fiecare capătă un fel de mică faimă, se vorbeşte despre ei, sunt obiectul unor griji chiar pentru nişte necunoscuţi, şi atrag atenţia şi ei, pe înseşi străzile unde s-au strecurat neluaţi în seamă, ani de zile. O clipă, câteva ceasuri, în timpuri calme, paşnice, se ridică până la generalitate, sunt înconjuraţi de o nelămurită frică şi pioşenie, întrupând destinul tuturor. Pentru alţii, atunci există cel mai deplin, şi deseori trăiesc şi în eforturile fugare ale cunoscuţilor de a le împrumuta un profil. Un timp scurt, minţi mediocre se încearcă să descifreze „ce a fost", şi nu sunt niciodată epuizaţi total, le mai rămâne o aură de mister, de vag sentiment că s-a terminat ceva nedesăvârşit, ceva ce mai putea să şi continue. Dacă s-ar fi gândit la toate lucrurile acestea la îndemâna oricui, la acest ultim privilegiu al oricărei existenţe, înainte de a nu mai fi deloc, Ion Marina poate ar fi ieşit din starea neliniştitoare în care se afla de câteva ore. însă nu numai că nu se gândea, nu se plasa deasupra întregii situaţii, la înălţimea lui obişnuită ce-i permitea să arbitreze orice evenimente, ci intrase într-o polemică cu propria lui stare, se afunda în ea, tocmai pentru că plinătatea existenţei nevestei sale se cerea, dar nu avea de unde s-o reconstituie, explozia de viaţă de acum nu avea material în amintirile sale mult prea palide. Ion Marina trebuia să-şi invente propria nevastă ca să poată să-i suporte moartea ca pe un lucru bine delimitat, şi toate eforturile lui eşuau în schemă şi element de atmosferă. De fapt se întâmpla un lucru foarte curios, femeia devenea misterioasă tocmai prin lipsa ei de consistenţă,

în contrast cu atenţia cerută de evenimentul în pragul căruia se găsea. Nici o imagine, nici o amintire ce-i trecea prin minte nu-l mulţumea, pentru că era lipsită de plinătatea aceea de viaţă pe care o căuta, şi atunci căpăta o valoare mai mică decât chiar o avusese vreodată şi întărea senzaţia de gol, dublată puţin cu spaimă, din care nu reuşea să evadeze. Fără convingere, polemiza cu bolnava pentru lipsa ei de pregnanţă, pentru că fusese ani de zile atât de ştearsă şi atât de previzibilă, încât nu înregistrase absolut nimic, nefăcând decât să se repete ca un ritual dintr-o ceremonie cu înţelesurile pierdute. Fusese atât de egală, încât îşi unificase toate apariţiile, cele de anul trecut cu cele dinainte, de acum doi, trei ani, cele de toamnă cu cele de vară, într-o mare invariabilitate, aproape o nemişcare, transformându-se, pe nesimţite, în mobilă, în decor, în convenţie, în normă a respectabilităţii, alunecând mereu din fiinţă înspre lucru, şi din lucru bun, concret, în altceva, atmosferă, parte nesimţită a unui univers familiar, cumul de reflexe ce se pot desfăşura şi în gol, ca nişte rudimente ale altei existenţe. Desigur că nu fusese chiar aşa, însă, pe măsură ce se gândea mai atent, cu tot mai multă stăruinţă, la ultimii ani, ca să o prindă şi să o circumscrie, ea devenea tot mai palidă, se înfunda lăsând în loc un gol neliniştitor, o absenţă. Ion Marina înregistra mari părţi din propriul său trecut domestic ca o absenţă, şi descoperirea, pe pragul înţelegerii depline, îl neliniştea, încerca să se concentreze asupra unei imagini, oricare, şi nu putea naşte decât stranii închipuiri descărnate şi impersonale, o uşă care se deschidea, auzul veselei la o masă tăcută, apoi, straniu, fără nici o legătura, un bA/.âit ca de ventilator, a atmosferă totuşi stătută, in i iuda agitaţiei artificiale, şi o mare uşă de dulap de haine masiv, de nuc, prin care alunecau cămăşi albe şi cravate. Un drum trist cu maşina printr-un peisaj arid şi apoi pe un drum străjuit de plopi californieni, geometrici, egali, la distanţe riguros calculate. Şi zgomotul uşii care se deschide, al uşii dormitorului, când se strecura el, cu atenţie, din camera de

lucru unde întârzia adesea şi, obosit, ameţit de efort, se întorcea aici în semiobscuritate. Veioza din dreptul patului lui mai ardea, acoperită cu o bucată de pânză verde, şi dincolo de pata ei de lumină se întindeau umbre din ce în ce mai dese, iar zgomotul respiraţiei era uşor şi egal, de-abia simţit, element de decor, mai mult decât mărturie de prezenţă. După stingerea luminii domnea liniştea cea mai deplină, fără nici unul din zgomotele acelea sâcâitoare pe care le fac unii dormind, fără plescăituri, inegalităţi de respiraţie din cauza viselor, ca să nu mai vorbim de sforăituri. Ea dormea foarte decent, rezervat, fără să tulbure pe nimeni, şi în nopţile de insomnie, destul de grele şi multe în unele perioade (pe care acum ştia să le evite, ca să nu mai fie niciodată perioade grele şi uşoare), se simţea absolut singur, netulburat de nimeni. Aceeaşi absenţă, poate plină de solicitudine, ca să nu-l deranjeze, îi domina şi ziua şi noaptea, era prezentă şi în timp de veghe şi în somn. Era un avantaj sau un drept, cel puţin aşa considerase totdeauna până în acea zi, când fusese anunţat. Ani de zile fusese egală şi previzibilă, previzibilă până la cel mai neînsemnat amănunt. De fapt, nici nu existaseră amănunte, pentru că amănuntul înseamnă variaţie, or, aici nimic nu se deosebise de nimic. încă plin de o nedisimulată ciudă, îşi formulă în minte, clar, „Niciodată nu aducea nici cea mai mică surpriză. Aveam impresia că o cunoşteam prea bine, dacă era ceva de cunoscut. Era îngrozitor de monotonă, îngrozitor de monotonă". Şi brusc, fără să ştie de unde, fără vreo legătură cu şirul gândurilor lui, văzu întreaga scenă care-i dădea ei relief, o pregnanţă pe care o căutase cu mintea în toate scenele casnice incapabile să-i ofere ceva. La început îşi aminti de tot, ca de o lumină orbitoare care lumina centrul, iar ei toţi erau plasaţi în umbră şi de-abia se vedeau unii cu alţii. Apoi după lumina aceea tare, de reflectoare, izbucniseră ţipetele, de undeva din el, fără să ştie că le păstrase cu atâta fidelitate, că în solemna lui tăcere imaginea lor netă putea să supravieţuiască. Era cea mai pregnantă reprezentare a

lui, explozivă, târându-1, creând vechi stări de spirit, altfel decât toate amintirile sale, negând prezentul, mobila grea din cabinet, cu existenţa sau neexistenţa ei, puţin mai conta, cu uşa aceea capitonată, bine închisă care-l despărţea de lumea din afară. Mai viu decât orice de acum, din faţa ochilor creştea şi se desfăşura scena, şi el nu i se putea împotrivi. Prelucrată undeva în el, în ascunzişurile memoriei, devenise mult mai tare şi mai emoţionantă decât atunci când se întâmplase cu adevărat, şi îşi anexase şi moartea ei apropiată, şi senzaţiile de la spital, se luminase şi se întărise prin ele, încercând să le anuleze. Devenise cea mai importantă amintire a lui, om care trecuse prin multe, ştia multe şi fusese în contact cu lucruri într-adevăr emoţionante, cu urcări şi scoborâri, cu meteorice ascensiuni de care fusese legat şi reuşise să se desprindă la timp. Toate marile lui amintiri, mari satisfacţii sau uşoare înfrângeri şi umilinţe, hotărâri esenţiale sau, dimpotrivă, renunţări ce-l consumaseră, se negară în faţa acestei amintiri uitate, legată de un fapt divers, pe care o trăia acuma cu adevărat, mult mai mult decât atunci. Pe vremuri de-abia o înregistrase ca pe o mirare nedemnă de multă reflecţie. Nici acum nu era reflectată, ci exista.

După ce izbucnise în minte lumina aceea care lumina ringul şi-i lăsa pe ei toţi, de sub cupola de sticlă a sălii, în întuneric, de-abia se puteau distinge feţele şi mulţimea scufundată în întunericul de contrast crescuse cumva în număr şi era misterioasă, mişcările ei semănând cu mişunatul, ceea ce auzi clar fusese ţipătul ei, necunoscut, iritat, răguşit, cu un timbru special. Era punctat de respiraţie, pentru că nu putea încăpea doar în pauza dintre două mişcări ale cuştii pieptului, dintre intratul şi ieşitul aerului prin gâtlej, şi de aceea se continua peste ele, oscila crescând şi scăzând în intensitate, fără să dispară. Şi nu era un ţipăt de disperare, de durere, atunci ar fi fost uman, uşor de înţeles, ar fi adus cu el compătimirea. Ochii strălucind şi pumnul mic, strâns, ridicat, şi apoi, după gesturi şi după ţipăt, cuvintele pe care nici măcar nu putea bănui

că le ştie, preluate unele pe loc, ca şi cum le-ar fi supt de pe buzele celorlalţi, ale tovarăşilor de ţipăt şi de petrecere violentă. Brusc dispărând de lângă el, cufundată în mulţime, trăind plăcerea de a nu mai fi decât o parte din ea, din emoţia generală, concentrată cu toată fiinţa în spectacolul scenei. Şi trăsăturile feţei schimonosindu-se, şi din cauza mişcării pumnul strâns ieşind din întuneric (se ridica şi cobora neîncetat, grăbit, atât de repede, încât fulgera în faţa lui), şi imitând ce se întâmplă pe ring, participând. Pe pumnul întins se desenau, clar chiar acolo, în penumbră, venele albastre, şerpuite, umflate de trăirea efortului imaginar. Scăpă de ţipăt şi de tot ce-l întovărăşea, şi de surpriza lui nedezminţită nici de uitare, de trecerea atâtor ani în care a avut timp să uite ce s-a întâmplat, să uite cu desăvârşire până în clipa de faţă, în birou, numai amintindu-şi de întreaga scenă, reluată cronologic. Aşa, ţipătul acela bolborosind cuvinte se mai dilua, devenea ceva înscris în alte evenimente, îşi rotunjea marginile şi se modera. Primele reprize fuseseră plicticoase. Un schimb de pumni, totul păstrat în limitele sportivităţii, în timpul unei gale de box amator, când nu se joacă sume şi cariere, un campionat republican de fiecare an cu boxeri nu foarte buni, nu foarte dibaci. Un eveniment obişnuit. Pasionaţii, în care sala era destul de bogată, comentau zgomotos, strigau boxerii pe nume, aplaudau o lovitură bine plasată, nu pentru violenţa ci pentru iscusinţa ei. Era răsplata îndemânării dată bunului meseriaş, care s-a pregătit temeinic pentru a face o treabă bună, precisă, după toate regulile. Desigur, publicul era împărţit în tabere, probabil că unii se identificaseră cu unul dintre adversari, alţii cu celălalt, ca să poată să participe mai din plin. îşi încurajau poate propria lor imagine de pe ring, se bucurau de o lovitură bine plasată pe care protagonistul ce-i reprezenta o dădea celuilalt, adversarului, ei înşişi neprimind nici o lovitură, nici imaginativ. Sala era împărţită cam egal între cei doi boxeri şi din când în când toată lumea reuşea să fie chiar obiectivă, cu totul impersonală, şi aplauda doar

loviturile cele mai reuşite, indiferent cine le dădea, ca şi dibăcia de a le para. Era un omagiu adus artei, tehnicii, bărbăţiei în luptă, şi cunoscătorii aveau satisfacţii mult mai mari decât ageamiii, nimeriţi acolo din întâmplare, ca şi ei, invitaţi de cineva, venind ca să se destindă, din amuzament, pentru curiozitatea şi ciudăţenia de a participa la campionate de box. El se cam plictisea de fapt, subtilităţile tehnice îi erau cu totul necunoscute. Aşa s-ar fi desfăşurat totul până la capăt şi nu şi-ar mai fi amintit niciodată de seara aceea când, cedând plictiselii sau, mai curând, oboselii, veniseră aici pentru că nici o altă distracţie cerând efort intelectual oricât de mic nu l-ar fi satisfăcut. La un moment dat însă această întrecere de iscusinţă, viteză şi tehnică se transformă în altceva, depăşi jocul şi regulile lui. Şi atunci nu mai fu înfruntarea a două siluete înalte, din când în când despărţite de silueta mai mică, îmbrăcată în alb a arbitrului, şi cei doi sportivi nu mai erau doi tineri înalţi şi elastici, cu muşchii frumoşi, plăcuţi la vedere. Unul dintre ei îl lovi pe celălalt, brusc, puternic, nu destul ca să-l doboare, dar probabil că îndeajuns ca să-i provoace o durere neobişnuită. Sau, cine ştie cum fusese lovitura, el n-o putuse observa, nu se pricepea, dar probabil că fusese ceva deosebit sau într-o clipă deosebită, pentru că cel lovit se sperie, şi peste antrenamentul şi curajul său era dominat de frică. Nu mai primea înfruntarea, nu se mai apăra cu iscusinţă, ca înainte, nu mai specula greşelile adversarului. Nu se mai oprea dansând neîncetat din picioare şi nu mai făcea piruete elegante în jurul său. Au încetat şi acele curioase îmbrăţişări, despărţite de arbitru. Acum fugea, vădit îngrozit, şi dacă i-ar fi trecut prin minte poate ar fi abandonat, indiferent de consecinţe, titlul de campion care i s-ar fi părut poate o vanitate. Mulţimea din sală, ce voia să se respecte jocul, să vadă un meci de curaj şi iscusinţă, începu să fluiere şi să huiduiască şi, pe nesimţite, cel care fugea rămase singur. Toţi cei ce înainte îl simpatizau şi se identificaseră pentru această seară, în jumătatea de oră a meciului, cu

el, îl repudiau, trecuseră de partea celuilalt, nemaipăstrând cu el decât un fir subţire de legătură, în cazul când îşi va reveni. Pe măsură ce deziluziona însă tot mai mulţi treceau de partea celuilalt, hotărâţi, şi urlau dispreţuindu-1 pentru slăbiciunea sa de neiertat. Nimeni nu-şi mai putea imagina propriul curaj prin curajul şi iscusinţa lui. Celălalt, adversarul, îl fugărea în jurul ringului, căuta să-1 ajungă, lovea cu pumnul în aer, se înfuria că nu mai are în cine să lovească, cu cine să se măsoare, îl urmărea încurajat de sală, îndemnat de huiduielile lor, şi probabil că în puţină vreme începuse să-l şi dispreţuiască pentru laşitatea lui, şi acum nu mai alerga doar după o victorie sportivă, ci voia să-l desfiinţeze moral, să-i dovedească aici, în sală, întreaga nevolnicie. Voia poate să-i mai dea o ultimă lovitură, atât ca să-l doboare şi să consfinţească şi fizic victoria lui morală, a bărbăţiei sale de necontestat. De aceea fugea după el şi se înfuria când nu-l ajungea cu pumnul şi aspira huiduielile sălii ca tot atâtea îndemnuri de a-l răpune definitiv, de a-l sacrifica. Toată lumea se întorsese acum împotriva fugarului, nimeni nu mai era alături de el, toţi se identificaseră cu cel puternic şi curajos. Cel slab, chiar dacă slăbiciunea lui era circumstanţială, momentană, rămăsese cu desăvârşire singur şi împotriva lui, zăpăcindu-1, era întreaga lume ce-l dispreţuia, nu numai partenerul său de joc sportiv. Alerga pe ringul acela mic, inundat de lumină, şi probabil că auzea mulţimea din întuneric huiduindu-1, râzând de el, fluierându-1, dispreţuindu-1. Oricine din sală, chiar cei mai nevolnici, cei mai laşi în viaţa de fiecare zi, îl dispreţuiau pentru că laşitatea lor era mai secretă, nu publică şi nu se manifesta în cadrul unui sport care cere curaj, înainte de toate. Toţi, dar absolut toţi, se lepădaseră de el. Adversarul era gata să-1 ajungă, însă în ciuda huiduielilor frica a fost mai tare şi se feri încă o dată. Celălalt lovi cu pumnul în aer, cu putere, crezând că acum dă lovitura de graţie, şi din cauza elanului a fost cât pe ce să se prăbuşească. Se înfurie şi mai mult, avântându-se înspre el, şi atunci lumea simţind,

şi fiind cu desăvârşire de partea lui, urlă de dispreţ şi indignare, şi zeci de voci îl acoperiră cu insulte pe laş. Iepurilă, strigară, iepure fricos, huooo, iepure, repetară alţii, şi nimeni nici măcar nu mai râdea de indignare. Frunţile boxerilor se acoperiseră de sudoare (boxerii erau destul de aproape de funii şi, acum, de când jocul se schimbase, trăsăturile lor se individualizaseră) şi furia tuturor crescuse, pentru că repriza era aproape terminată. în pauză au fost comentarii, apoi s-a auzit din nou gongul şi boxerul cel fricos, după câteva încercări, a fost din nou cuprins de panică, pentru că iar se găsea singur printre duşmani. O singură dată, cât mai avea încă elan, încercase să se apere de o lovitură, normal, după regulile jocului, dar acum nu i se mai ierta nimic. Mulţimea din sală, foştii spectatori (căci acum participau mult mai mulţi şi termenul de spectator devenise cam impropriu) l-au acoperit de huiduieli. Avea deja o reputaţie de laşitate şi orice se interpreta prin prisma ei. Asta l-a împins spre panică, şi aşa s-a desfăşurat jocul timp de două reprize, de fiecare dată se întâmpla câte ceva destul de nevinovat şi el era huiduit. Meciul era aproape gata, se aflau pe la mijlocul ultimei reprize, şi nu mai era nici o îndoială cine e câştigătorul, ceea ce de fapt nici nu mai avea cine ştie ce importanţă. Câştigătorul îşi dispreţuia profund adversarul laş şi nici nu mai era atât de încrâncenat, nici sala, care mai degrabă râdea sau cerea banii înapoi. Era un joc acum cu gesturi pline de înţeles, cel brav se făcea că dă, apoi renunţa în râsetele sălii, meciul ajunsese cumva comic, aproape circ, şi desigur că ar fi fost şi mai mult aşa, dar trebuiau respectate nişte reguli, era, oricum, campionatul la categoria grea a ţării, şi nu reprezentaţie cu clovni. Nimeni nu se mai aştepta la nici o surpriză, din contra, lumea nu mai era iritată când învinsul fugea, ci când nu fugea, când nu-şi respecta condiţia de clovn. Ar fi vrut acum giumbuşlucuri, cu atât mai vesele cu cât le făcea un boxer de categoria grea. Aşa se desfăşura totul, până ce interveni încă un accident neprevăzut, care schimbă din nou mersul me-

ciului. Băiatul acela înalt, cu muşchii bine reliefaţi sub piele, nu era destul de trist în fundul sufletului său ca să poată deveni clovn şi să lase pe ceilalţi să râdă. Era un boxer care ajunsese destul de vestit, câştigase nenumărate meciuri, răsfăţat de public şi pumnul lui uriaş de multe ori fusese ridicat deasupra capului de către arbitru, ca semn al victoriei. Hăituiala pe nesimţite se transformase în revoltă, nu mai era acum loc pentru frică şi nici pentru joc, în clipa aceea se hotăra soarta lui viitoare, imaginea despre sine în ochii lumii şi în propriii săi ochi. Acum se hotăra dacă vreodată se va mai bucura de solidaritatea atâtor oameni care-şi întrupau curajul în el şi i-l sporeau, îl făceau să crească şi să devină o mare imagine a lui însuşi. Adversarul alerga după el râzând, lovind moale, făcându-se că dă, apoi renunţând şi în locul loviturii bărbăteşti făcea un alt gest, caraghios, îşi freca faţa transpirată cu mănuşa uriaşă de piele şi iar se apuca să-l gonească, învinsul nici nu mai exista, învingătorul se adresa doar sălii, lor le erau destinate toate gesturile şi de aceea era relaxat, neserios, fără încrâncenare. Aşa însă nu se putea continua şi într-un moment de haz învinsul se îndreptă brusc şi-şi refuză rolul nefericit de clovn. Corpul lui tânăr şi muşchiulos deveni încordat ca o vergea de fier şi trăsăturile i se înăspriră şi, cu un efort ce se reflectă pe faţă, îşi înţepeni picioarele pe podeaua ringului, se înălţă ca o statuie uşor curbată, din piatră, aşteptându-şi adversarul care venea moale, relaxat, sigur că mai urmează un ultim episod comic, doar rolurile fuseseră deja bine fixate, se hotărâse cine dădea şi cine primea. Rigiditatea şi hotărârea adversarului i se păreau probabil o simplă mască. Pe faţă i se lăţise un zâmbet, şi lumea din sală, care se identificase cu el, probabil că zâmbea şi ea. în sfârşit, urma o scenă cu adevărat comică, în care cel slab, făcându-se că rezistă, va fi lovit şi va face o tumbă răsturnându-şi poziţia fals statuară, subliniind contrastul, dovedind că piatra e de gumă, o păpuşă. Totul se petrecu într-o fracţiune de

secundă atât de scurtă, încât oamenii de-abia putură să se adapteze la schimbările rapide de poziţie, să-şi părăsească imaginile despre ei şi despre luptători care păreau ferme şi, mai ales, pe deplin acceptate. Lovitura fu scurtă, îndesată şi se auzi în sală, apoi o urmă alta, peste faţa care nu-şi putea încă şterge zâmbetul triumfător sau batjocoritor. Evenimentele din afară erau prea neaşteptate şi rapide ca să poată fi primite aşa cum trebuie, nu era loc decât cel mult pentru mirare sau nici măcar atât, indiscutabilul învingător, aplecat sub lovitură, încerca să se apere reflex, necrezând că ceea ce simte, lovitura peste faţa încă păstrând urmele zâmbetului, e reală, nu-i o simplă închipuire. îşi ridica pumnii în gardă ca un automat, se ferea de lovituri, nu-şi distingea adversarul, nu şi-l mai recunoştea. De fapt, nici nu mai era acelaşi adversar, se schimbase, nu mai era clovnul sau laşul dinainte şi se apăra ca faţă de gol, prin simplu reflex, ameţit, readus la mecanismele învăţate în orele de antrenament. Publicul tăcea, nu era în stare să aplaude loviturile bine plasate, forţa şi dibăcia lor. Tăcea confuz, toate alegerile şi identificările dinainte erau date peste cap, nimeni nu mai era cu nimeni, reduşi toţi la propria lor personalitate de care veniseră să scape în această sală. Cel care păruse sigur ca învingător era acum orbit de lovituri, o şuviţă de sânge i se desprinsese din nas şi se scurgea subţire spre buze. Fostul clovn, întărâtat, nu mai lovea cu dibăcie ci cu o furie oarbă, începuse o adevărată încăierare, în care se decideau multe, o bătaie de confruntare a doi duşmani ameninţaţi adânc unul de celălalt. Atunci, în ultimele minute ale reprizei ultime, poate din cauza loviturilor, a durerii sau pentru că şi-a ieşit o clipă din confuzie, într-o secundă de răgaz, cel lovit a înţeles probabil că-l lovea cel ce fusese doborât, umilit, învins, râsul sălii, iepurele fricos de odinioară, care se încrâncenase asupra lui, şi, desigur, îl cuprinse revolta. Ca şi cum s-ar comite o nedreptate, o răsturnare nefirească a lucrurilor şi a ordinii din lume. Ca

un potentat indignat de revolta celor ce înainte se plecau în faţa lui. Dintr-o dată îşi reveni. Respinse un atac cu dibăcie, îşi concentră întreaga atenţie pentru a surprinde o fisură în tehnica duşmanului, a revoltatului (care de altfel lovea fără eleganţă, destul de dezordonat, nu sportiv şi prudent, ci dezlănţuit) şi contraatacă furios. De data asta nu se mai juca. Lovea cu sete, profitând de fiecare porţiune descoperită, se prăvălise cu toată forţa pumnilor lui uriaşi, îşi înlănţuise aproape adversarul, şi în tăcerea sălii se auzeau loviturile. Probabil se depăşiseră limitele jocului, regulile, dar şi arbitrul se obişnuise înainte cu desfăşurarea jocului, apoi fusese şi el încurcat de scurta revenire a celui învins, nu ştiuse exact ce se întâmplase, şi el acum trăia sentimentul că se reface ceva natural, că lucrurile revin la firescul lor tulburat pentru o clipă. De aceea era absorbit şi el de spectacolul corecţiei crâncene şi nesportive care i se aplica revoltatului fără să intervină, fascinat, ca întreaga sală ce stătea cufundată în întuneric, cu respiraţia oprită, o masă ce se putea bănui, ca o prezenţă grea şi misterioasă, cu toate simţurile tulburate, până în adâncuri. Nimeni însă nu era acolo ca să-i vadă, se puteau bănui aşa după ani, atunci nu existau martori, ci numai participanţi la o represiune sângeroasă (şi într-adevăr sângeroasă şi era).

Dacă cel bătut cu sete, cu faţa acoperită de sânge, cu mănuşile pavăză vană în dreptul ochilor, ar fi fost apărătorul tuturor, ar fi fost cel care ar fi venit, ar fi sortit să izbăvească miile de oameni de sub cupola de sticlă de toate relele şi pericolele, n-ar fi avut mai multă simpatie. Sala aceea întunecată unde nu străluceau decât mii de ochi excitaţi se împlântase ca o atmosferă grea, plină de tensiune în sufletul lui Ion Marina, care atunci intrase printre ultimii în joc, pentru că forţa lui nu avea nevoie să se identifice cu nimeni de pe ring, nu avea nevoie de alte întrupări mai volnice, corpul lui masiv şi fruntea lui înaltă şi boltită purtau destulă mărturie. Dar acum, în momentul represiunii, fusese supt şi el de golul tensionat,

din sală, de aviditatea cu care spectatorii încremeniţi, rigizi în locurile lor, trăiau ceea ce se întâmpla în cercul de lumină orbitoare al ringului. Era şi el o parte din mulţime, urmărind absorbit, incapabil de judecată, neputând să compare nimic cu nimic, loviturile bufnite ale răzbunătorului căzând peste faţa, peste ochii şi gura, şi pieptul torsionat al celui ce îndrăznise să se ridice împotriva noţiunii în care fusese cuprins un timp, şi într-un fel încercase să evite un destin ce-i fusese acordat printr-o întâmplare. Ploaia de lovituri se înteţea şi, ca să mai continue, să nu cadă, răzbunătorul îl cuprinsese cu un braţ şi cu celălalt îi zdrobea faţa, mânjită de sânge, îl plesnea strângând din dinţi la fiecare lovitură, sistematic, cu o metodă rece, ca o maşină, ca un malaxor ce nu-şi poate ieşi niciodată din regulile construcţiei decât atunci când e defect şi se opreşte. Arbitrul, siluetă scundă şi albă, părea că stă la picioarele lor şi asistă la o înfruntare care se întâmplă dincolo de locul jurisdicţiei sale, într-o altă sferă, cu regulile ei sălbatice şi sângeroase, unde se întâmplă dreptatea neconvenţională şi unde totul este dat. Faţa palidă a celui care dădea se curbase deasupra celui lovit, a figurii lui umflate, sângerânde, şi toate loviturile veneau de sus, scurte şi icnite, fără încetare, şi tindeau să-şi stabilească un ritm, o implacabilă periodicitate, ca şi cum ar fi repetat un ciclu ce trebuia să se desfăşoare până la capăt. întâi pumnul negru, înmănuşat, se ridica zvâcnit, apoi scobora peste arcada umflată, se ridica din nou, cobora peste ochi, iar se ridica şi izbea proeminenţa sângerie a nasului şi peste buze şi peste bărbie, scoborând înspre zvâcnirea arterelor gâtului. Celălalt braţ ţinea într-un cerc de fier umerii victimei care încetase împotrivirea, poate era deja leşinată, şi un braţ îi atârna inert, cu mănuşa întinsă spre podeaua pe care ar fi aflat liniştea. Celălalt braţ nu se vedea, pierdut undeva în strânsoare. Deasupra sălii tăcute şi întunecate circulau nişte curente independente ce păreau că nu sunt emanaţii ale celor de acolo, ci se scoborau asupra lor, iar ei, încremeniţi pe scaune, sunt doar mate-

rializări ale unei forţe ce-i amesteca. Ion Marina se gândea acum, în cabinetul lui, că dacă atunci şi-ar fi ridicat privirile sub bolta de sticlă şi oţel, elegantă şi cu grijă curbată, bine calculată a sălii, ar fi văzut acele emanaţii ale oamenilor, care-i depăşeau. însă atunci şi el fusese cuprins de mulţime şi trăia numai cu ochii aţintiţi asupra ringului, nu-şi amintea de nimic, de altceva sau altcândva, ca să delimiteze precis senzaţiile şi să le condamne, să le respingă. De altfel, totul se petrecea de foarte puţin timp, şi foarte repede, şi numai lipsa comparaţiilor făcea ca scena să pară foarte lungă în memorie sau, mai mult decât atât, fără lungime. Era o amintire izolată între amintirile lui, şi neatinsă. Atunci stătuse amestecat în sala întunecată, unul dintre cei mulţi, unul din mulţime. Nu vorbea nimeni, nu striga, se auzeau doar bufniturile mănuşii imense de piele. Până când cineva nu mai suportă. Nu mai fu în stare să se uite cu desăvârşire pe sine, membru al mulţimii topit în ea, ferecat în tensiune, şi, fără să se împotrivească tendinţei generale, dar neputând sta locului, ţipă, ascuţit, cu voce neplăcută: rupe-i pătlăgica! Sala foşni, apoi se adăugară alte glasuri, şi altele, şi zeci de voci excitate strigau: pătlăgica, rupe-o, felinarul, sparge felinarul, dă-i borş, lasă-i borşul. Dădeau din picioare, îşi ridicau pumnii, ţipa fiecare după legea lui, vocile se anulau, se amestecau, se adunau ici-colo. întreaga sală era cuprinsă de animaţie, nimeni nu mai stătea locului sau prea puţini şi neînsemnaţi. Tensiunea dinainte se spărgea în toate zgomotele sălii, cuprinse sub bolta de sticlă şi lame subţiri de oţel, bine arcuită, care aduna sunetele şi le respingea adunate înspre sală. Atunci o văzu şi pe ea. La început o simţise lângă el, atingându-1, ca şi cum ar fi vrut să fie protejată. Se pare că nu-i plăcea, şi înainte de a fi clovn, când fusese doar înfricoşată, îi fusese milă de victimă. Pe nesimţite s-a depărtat de el, nu i-a mai simţit trupul atras şi el de spectacolul de pe ring, apoi nici n-a mai putut-o băga în seamă, ca acum, în clipa dezlănţuirii mulţimii, s-o vadă alături, cuprinsă şi ea de patimă, ţipând, folosind

cuvinte pe care nu i le bănuise vreodată (poate le învăţase acum, cu repeziciune). Striga şi ea şi ţipa ascuţit, cerea ca victimei să i se spargă ochii (felinarul), să i se terciuiască nasul (pătlăgica), să vadă sângele scurgându-se din faţa lui mutilată. Se ridicase în picioare, mică, puţin cam grasă, şi îşi înălţase pumnii în aer, îi scutura ameninţătoare. Pe mâna ei mică şi albă, cu degetele cam scurte, se umflase o venă albastră care-o încolăcea ca un şarpe subţire şi foarte veninos. Pumnul ei, de obicei moale şi grăsuţ, îşi descoperea acum, strâns cu o neobişnuită energie, scheletul osos, ascuţişurile falangelor. Dar alături de loviturile date aerului şi de vocea aceea ce începea să prindă deja răguşeală, cu totul schimbată era faţa înroşită şi ochii strălucitori ce-şi pierdeau culoarea pentru lumină. Participa şi ea cu o energie necunoscută sau vag cunoscută, ce-i amintea ceva din vivacitatea de pe vremea tinereţii, însă mult mărită, altfel totuşi. Alături era o fiinţă necunoscută, un ghem de energie dezlănţuită, bucurându-se de ce se întâmpla pe ring, vrând poate mai mult, până la capăt. O fiinţă ieşită din ea însăşi, întinerită poate, cu huma ce părea că i se lipise pe trăsături de-a lungul anilor căzând, scuturându-se. De fapt, trăsăturile ei explodaseră. N-o mai recunoştea şi nici nu mai era atent la ce se întâmplă pe ring. De altfel, în câteva secunde arbitrul oprise totul şi, deşi mulţimea mai urla, meciul se sfârşise. Trupul victimei era întins pe podea, iar învingătorul, cu faţa palidă, brăzdată doar de şiroaiele de sudoare, privea mulţimea agitată cu nişte ochi tulburi, lipsiţi de triumf, de bucuria unei victorii, de sentimentul că e înconjurat de uralele publicului. Chiar şi arbitrul uitase să-i ridice mâna ca la învingători, iar el îşi curba doar umerii şi privea fix, părând că nu vede pe nimeni. Braţele îi atârnau moi de-a lungul trupului, apoi încetul cu încetul şi le ridică cu o nespusă greutate, ca să-şi şteargă sudoarea de pe faţă cu dosul mănuşii. Mănuşa era pătată de sânge. Apoi s-a întors şi a ieşit greoi de pe ring, deşi mulţimea continua să strige. Pe el, pe Ion Marina, de fapt nu-l interesa ce se mai întâm-

plă. Se uita doar la ea, surprins, intrigat, aproape fără să îndrăznească să intervină. Doar câteva secunde, tot ce îşi amintise acum nu durase decât secunde fiecare scenă, însă se imprimaseră cu atâta forţă, şi fusese uitat totul cu atâta îndărătnicie, încât în sinea lui, mai ales acum, în birou, după ce i s-a dat vestea, totul revenise dilatat. După câteva secunde, încă mirat, o apucase de braţ, şi ea, nu imediat, s-a întors către el privindu-l cu aceiaşi ochi plini de excitaţie, ca până la urmă să încerce să alunece încet, foarte încet spre starea ei obişnuită, de supunere plină de solicitudine pentru el. Dar asta a cerut timp, şi o vreme, chiar când au ieşit din sală, tăcerea ei avea o altă semnificaţie decât cea obişnuită, de răbdătoare absenţă. Mulţimea s-a îndreptat spre ieşire, şerpuind în faţa sălii de sporturi, asediind mijloacele citadine de locomoţie, ei s-au urcat în maşină şi au plecat tăcuţi acasă, puţin jenaţi, mai ales ea, dar şi el. Din când în când arunca o privire spre profilul ei revenit la normal, ce se vedea în semiîntunericul din maşină. Acasă au încercat să discute, dar nu-şi putea aminti ce au discutat, totul fusese neclar, confuz şi prea complicat, de fapt se fereau unul de celălalt chiar în timp ce vorbeau, aşa că au lăsat totul aşa, mai bine nici să nu vorbească. Nu se putea reţine decât înceata revenire la normal, trecând prin zone de înlemnită închidere în sine. Din paralizia de după întoarcerea acasă a început să-şi amintească mai precis cum a fost. Era şi mai uşor. Imaginea pumnului strâns, aruncat în faţă, a vocii schimbate şi a trăsăturilor tensionate, forma gurii aproape într-un rictus, şi mai ales ochii strălucitori, bombaţi, coloraţi mai intens, se transformau într-o prezenţă vie, copleşitoare, la alte dimensiuni decât chiar atunci, în sală. Puternică, reliefată, amintirea umplea lucrurile din jur, modifica starea de spirit care nu mai era nici de gol, nici de mânie în faţa golului. Avea o prezenţă în faţă, nefamiliară, ca şi cum ar fi întâlnit-o pentru prima oară, înaintea oricărei comparaţii şi aproape înaintea unui nume. O insulă de reprezentare. Din această prezenţă pregnantă din trecutul său

începeau să se umple într-un fel şi alte imagini, cele din clipa de faţă, ca şi acelea mai vechi, molipsindu-se, în sens invers, de trecerea ei, atunci, de la starea aceea ciudată, la normal. într-un fel, acum realiza obscur cât de goale fuseseră amintirile sale casnice, ca şi alte amintiri, pentru că se lăsau modificate de către reprezentarea pregnantă a feţei ei cuprinse de furie. Imaginile convenţionale sau nici măcar convenţionale ci de atmosferă, impersonale şi încărcate cu reflexe, căpătau acum o specială adâncime, din nou aveau volum, nu numai suprafaţă, pentru că puteau să conţină, undeva înlăuntru, în spatele aparenţelor, alte dimensiuni de realitate, alte relaţii, iar suprafeţele nu erau decât înşelătoarele învelişuri care ascundeau realităţi mult mai tulburătoare, capabile să încurce, să trezească nelinişti, sentimente de prea puţin cunoscut (pe care dorea să-l cunoască), de dificultate şi, mai presus de orice, de nedumerire. S-ar putea spune deci că Ion Marina, aducându-şi aminte de desfăşurarea unei scene din trecut şi de modul cum aceasta a reintrat la normal, a început să aibă un fel de reprezentări în mai multe dimensiuni, care-1 neliniştea, scăpându-l însă de un alt tip de nelinişte, mai gravă, când nu-şi putea reprezenta moartea nevestei sale. Oricum, în timpul acestui proces, lucrurile începuseră să reintre în normal, întrucât amintirile luaseră o formă personală. Faţa aceea modificată de excitaţie şi pumnii strânşi, glasul cu timbrul schimbat nu mai aparţineau cuiva vag sau ei (modalitate de impersonificare), ci Ştefaniei, şi numele îi revenise, aşa, ca şi cum ar fi fost de faţă. De altfel, insistenţa şi carnea amintirilor se materializa tocmai prin acest nume care reţinea figurile şi întâmplările şi le determina să se desfăşoare normal, chiar mai încet decât de obicei, cu opriri şi apoi cu salturi egale, decurgând din asociaţii a căror geneză n-ar fi fost chiar atât de greu de stabilit. Timp îndelungat înainte, chiar când se gândise la ea, în treacăt, funcţional, nu-i pomenea numele în minte. Ştefania era numai un mod de a striga, de a se adresa cuiva ca să-i atragi atenţia că ai nevoie de

ceva, şi nu ceva legat de un gând bine fixat. Nu avusese vreme îndelungată trecut şi nu-l folosea nici atunci când erau foarte aproape, în aceeaşi cameră. Consistenţa ei de acum, chiar tulburătoare, neliniştitoare, se marca precis prin revenirea numelui ca o prezenţă. Deci, Ştefania atunci, în maşină, când s-a întors de la gala de box, avea un profil păstrând încă urmele ieşirii ei violente, cu priviri ce-l ocoleau. Ştefania părea plonjată într-un fel de mohoreală, se mişca greu, asemănându-se în oboseala ei cumva cu boxerul învingător ce nu-şi ridica mâna decât să-şi şteargă faţa de sudoare, nu ca să şi-o fluture biruitor, ca apoi să şi-o lase atârnată moale de-a lungul trupului, până aproape de genunchi, din cauza aplecării spatelui. Faţa inexpresivă, ochii goliţi de orice conţinut, fie şi de o patimă rea, privind doar aşa, drept în faţă, legaţi mai mult de afundurile informe ce-i modelau înfăţişarea decât de ceea ce vedeau, dacă într-adevăr reuşea să vadă ceva, să recunoască ce vor toţi oamenii aceia care strigă şi se agită în faţa lui, părând că-l cheamă. Ea, Ştefania, desigur, nu era atât de epuizată, dar avea totuşi o rigiditate ce amintea un om care se trezeşte dintr-un somn foarte adânc, după o mare oboseală sau, şi mai bine, după ce a adormit drogat, a luat barbiturice ca să poată să se afunde în neştire într-o odihnă paralizantă, dincolo de orice vise. La trezire se mai păstrează un fel de mahmureală, de apatie, ca şi cum de fapt somnul n-ar fi odihnă, ci un efort nemaipomenit. De aceea îi şi venea greu să vorbească, şi el îşi dădea seama foarte bine că încă nu e prezentă pe deplin alături de el. El era, de altfel, împărţit între două sentimente contrare. Să scape cât mai curând de scena aceea, de amintirea ei, să nu se gândească ce semnifică, în ce mod tulbură desfăşurarea normală a lucrurilor sau îi complică imaginea, şi totuşi curiozitatea de a afla ce se întâmplase, de a comenta faptul, de a participa într-un fel şi de a-i grăbi trezirea, reintrarea în firesc. Era totuşi ciudat că vivacitatea şi energia ei de dinainte semănau atât de mult cu o stare petrecută nu în timp de veghe ci de somn, ca

şi cum numai în afară de conştiinţa ei diurnă, trează şi grijulie s-ar mai păstra viaţa şi mobilitatea. După ce au coborât din maşină, ea a continuat să fie absentă, mişcându-se cu greutate, fără armonie, prea apăsat. Paşii îi răsunau pe scări, ca şi cum ar fi avut un picior de lemn, boncăniţi, şi părea că nici o mişcare nu ţine seama de prezenţa lui alături. Nu se făcea nici o reflexă potrivire de mers, nici o reglare inconştientă a vitezei după propriile lui mişcări. Ştefania se urca pe scară singură, ca şi cum ar fi mers pe stradă alături de un străin incapabil să-i atragă atenţia prin ceva. S-a aşezat apoi în faţa uşii şi a aşteptat ca el să deschidă, continuând să privească drept înainte. Aşa au intrat în casă, ca şi cum ea s-ar fi gândit foarte preocupată la ceva. Curios totuşi, nu părea că se gândeşte, ci, mai degrabă, continua să plutească într-un fel de stare vagă de obnubilare. Poate că în minte i se perindau imagini de la meci sau auzea în urechi ţipetele la care ea însăşi a participat, sau îi plutea în faţa ochilor larg deschişi faţa însângerată a victimei. Insă mai degrabă nu vedea nimic, nu se gândea la nimic anume sau la lucrurile cele mai obişnuite, legate de viaţa cotidiană, sau observa ce se găseşte în jur, mobila camerei, când au intrat în casă, şi faţa preocupată a bărbatului ei, însă de la o altă distanţă, sub un alt unghi, din care se vedea totul schimbat, mai indiferent, lipsit de acuitate, aşa cum poţi auzi o voce răguşită.

Până ce, într-adevăr, totul a reintrat în normal, fără ca el atunci să insiste. A fost mult mai comod să-şi închipuie că nu se întâmplase nimic, mai ales că erau serioase motive să creadă că-i aşa. Nu fusese decât un moment, într-o scenă de violenţă, când ea a intrat în agitaţia aceea colectivă, a fost cuprinsă de mulţime, s-a uitat pe sine, şi poziţia ei, şi îndatoririle ei. De altfel, totul nu fusese decât un spectacol, nu era o situaţie care să nască consecinţe, să mai aibă urmări. De aceea şi erau făcute aceste spectacole, şi nu numai cele sportive. E adevărat că fusese tulburată, şi a reintrat cu o oarecare inerţie în ritmul ei obişnuit, ca şi cum n-ar fi încăput dintr-o dată. Dar până

la urmă, în ciuda senzaţiei pe care i-o lăsase, a redevenit la fel de ştearsă şi nici n-a mai trebuit să se gândească la ea. Numai acum, privind uşa capitonată din birou, când îi revenise cu putere în centrul atenţiei şi nu putea nici să suprime, nici să amâne imaginea ei, Ştefania se reliefa tocmai prin scena aceea. Aducându-şi-o bine aminte, putea să se gândească, să judece dacă fusese o izbucnire de cruzime latentă sau doar o integrare în masă. Absenţa ei nu era blândă. Era ştearsă şi atentă, comodă dar nu bună. Nu apăruseră niciodată surprizele care arată adevărata atenţie şi solicitudine. Totul era doar bine orânduit şi atât, foarte, foarte comod. Nu se putea şti cu ce se ocupă toată ziua, care-i sunt gândurile intime, dacă are asemenea gânduri, şi încerca degeaba să-şi închipuie cum arată lucrurile din jur, obiectele din casă, el însuşi în ochii ei. Operaţia era grea, şi întrebarea îl surprinse şi pe el. Oare cum arată toate, aşa cum sunt văzute de ea, din punctul ei de vedere? Cum ar arăta biroul, văzut de altcineva, de vizitatorii care de-abia îl cunosc, care intră pentru prima dată aici, de cei mai familiari, de secretară? De pildă, ea, Ştefania, atunci când foarte rar a intrat aici, cum a văzut lucrurile din jur, cum l-a văzut pe el stând la birou, primind-o aici, întinzându-i mâna, sculându-se de pe scaun? Se uită în jur, însă mobilierul greu de birou, al unui înalt funcţionar într-un minister-cheie, nu-i dădea nici un fel de indicaţie, nu păstra nici un fel de mărturie, era incompatibil să-l ajute. Pe suprafeţele lucioase ale mobilelor alunecaseră atâtea priviri, şi deasupra mesei, şi peste faţa lui. îşi aminti că demult, foarte de mult, în adolescenţă, încerca un joc ciudat, care-l distrase în treacăt, înainte de a acţiona. Cum stătea întins pe pat, în camera aceea izolată, unde se petrecuseră (poate ca acum) cele mai aprige idei interioare, fără ca el să se deplaseze. Stătea cu ochii larg deschişi şi se gândea ce bine ar fi dacă s-ar putea vedea plimbându-se prin cameră, el în pat şi tot el prin cameră, nu cu consistenţa unei imagini într-o oglindă, ci chiar aşa, în carne şi oase, văzut din afară tot de el, în

carne şi oase. Era un joc care-l pasiona şi chiar întrebase pe cineva: „cum arăt eu din afară", însă întrebarea păru fără nici un sens interlocutorului, care de altfel era foarte grăbit. De data asta, curiozitatea lui, cu iz de infantilism, de adolescenţă descoperind lumea, era cum e privit el de altcineva din afară, nu de el însuşi, el încadrat de toate celelalte lucruri, şi chiar spaţiul din jur. De fapt, cam ce se petrece în interiorul Ştefaniei şi ce s-a petrecut mereu, în toţi anii aceia. Cumva amintirea pregnantă din sala de box şi apoi mişcările amintind somnul sau imediata trezire cu care a intrat în normal, atunci, îi dădeau un fel de indicaţie asupra existenţei unei asemenea lumi interioare, suficientă ca să-i biciuie curiozitatea. Ion Marina, desigur, nu ignorase niciodată că există o lume interioară, că fiecare percepe lucrurile din jur într-un anumit fel, că se întâmplă în el şi în alţii diferite procese complicate şi obscure care sapă comportamentul, îl dăltuiesc. Insă acum, cunoaşterea asta era altfel, un fel de bănuială nu a unor noţiuni şi cunoştinţe, ci a unor realităţi concrete. S-ar putea spune că îşi închipuia aceste procese şi fapte şi diferenţe ca şi cum ar avea corp şi ar fi plasate în spaţiu, ar consta dintr-o anumită calitate colorând şi luminând ceea ce se vede în jur, şi amintirea lucrurilor văzute altădată. Ca un fel de lumină în care sunt inundate toate lucrurile, creând alte umbre şi alte colţuri, modificând contururile. Şi această lumină era cea mai importantă, pentru că fără ea Ştefania nu era decât o convenţie şi nici măcar nu putea să moară, deşi acest eveniment urma să se întâmple curând, foarte curând. Or, dacă evenimentul nu modifica ceva foarte prezent, de care să-i poată părea extrem de rău, şi să fie trist cu adevărat, nu mai rămânea decât senzaţia de gol, care nici măcar nu era un drum străjuit de abstracte pietre kilometrice. Tocmai acest gen de lumină specială, modificând conturul obiectelor şi umplând imaginea convenţională a Ştefaniei (deocamdată numai a ei), se putea opune ideii de „atomizare" care-l speriase. Toate aceste gânduri însă, bineînţeles, aveau avantajul de a nu fi deloc clare

pentru Ion Marina, chemându-l deci, impunându-i să cerceteze într-o direcţie pe deplin necunoscută.

Obiectele din jur nu purtau însă mărturia unor alte priviri şi nu putea să-şi dea seama cum e interiorul altora, al Ştefaniei. Poate privind în trecut, la primele relaţii, doar deducând-o din evoluţie, peste imaginile convenţionale care-i apăreau în minte. Trebuia privită, gândită de la început, şi punctul acela era foarte îndepărtat şi foarte tulbure, ca şi cum relaţia lor ar fi existat de totdeauna, şi de aceea necrescută, nenăscută, părea goală, fără explicaţii.

Totuşi, îşi amintea că fusese îmbrăcată într-o haină lungă, un fel de jachetă trei sferturi, de culoare ţipătoare. Nu ştia exact ce culoare, obiectul în amintire era foarte bizar, deşi lucrul semăna cu un cuvânt, pentru că nu avea decât lungime. Nu avea nici culoare, nici cusătură, era bizar de lipsit de grosime, nu puteai să-ţi dai seama cum ar fi fost la pipăit, ce calitate avea. Era desigur destul de frig, cu toate că de afară venea multă lumină, soare, un soare blând care nu arunca lumina, ci o lăsa să se scurgă din el, şi ea cobora în volute, umplând spaţiul cu o masă aurie. Copacii îşi răriseră frunzele, de afară veneau zgomote încetinite, de fond, însă exista o stare vagă, fusese conştient de existenţa străzii, a anotimpului, a unui spaţiu dincolo de zidurile biroului, care se întindea vast până în nişte bănuite câmpii străjuite de pomi înalţi, singuratici, risipiţi la mari distanţe. Şi un drum prăfuit întins pe câmpia netedă, pe care păreau că scoboară umbrele a doi călători, misterioşi în înaintarea lor lentă, ca şi cum ar fi venit de cine ştie unde, dintr-un loc ciudat, situat deasupra, deşi acolo nu era decât câmpia foarte netedă, vastă, inundată de lumină, cu pete mari de culoare şi pământ negru, proaspăt arat. Desigur că toate se simţeau numai în încăperea unde era el, însă se stabilise un fel de comunicare cu toate întinderile, aerul era un transportor de sunete şi de distanţe, şi nici zidurile străzii, nici agitaţia asurzită de pe ea nu puteau stabili nici un fel de limită. Toate astea

aveau o legătură interioară, ascunsă, cu haina aceea lungă, trei sferturi, cu o culoare de care nu-şi putea aduce aminte, însă culoarea şi calitatea hainei nici nu mai aveau importanţă, ceea ce rămânea şi era cu adevărat interesant sta în comunicarea cu un spaţiu care se întinde mult dincolo de zidurile înguste ale camerei unde se afla, în dimineaţa, mai exact amiaza aceea de toamnă. Trebuie să fi fost cam la ora 11, când răcoarea începea să dea locul unei călduri plăcute, nemoleşitoare. Era foarte plăcut şi foarte relaxant, şi agitaţia din jur, chiar din clădire, se oprea la o oarecare distanţă de el. Te puteai gândi la lenta ridicare a aerului, la cercurile acelea transparente inundate de lumină şi la lenta ridicare a peisajului, spre nord, după ce treceai de lacuri şi de marile câmpii, şi valurile de pământ se înălţau pe nesimţite, dădeau loc la ondulaţii, la văi, până la atmosfera translucidă şi mult mai rece a muntelui, şi la cărările lui pietroase, simţite aspru sub bocanc, şi la întunecimea pădurilor de pe versantele abrupte, şi mai departe, comunicaţia se stabilea cu pustietatea din vârfuri, unde nu era decât un vânt dulce şi uşor, o continuă adiere aproape muzicală, ce trezea o senzaţie de neîmplinire şi de greutate, rar resimţită, de izolare dureroasă şi în acelaşi timp foarte plăcută, pentru că era întovărăşită de un fel de ciudată silă şi milă, de marea şi agitata scoarţă a pământului pe care se petreceau procese lente şi continue, modelând-o neîncetat, şi chiar acele procese aveau ceva alunecat, conducând-o spre un capăt previzibil de subţire până aproape de extincţie, şi apoi dincolo de extincţie, într-un gol cu care se învecina tot timpul, dar numai în asemenea momente i se descoperea. Lenta eroziune a scoarţei se vădea ca un proces ireversibil dar nu tragic, pentru că era perfect previzibil şi constituia însăşi raţiunea şi modalitatea ei de existenţă, şi de aceea era plăcută, ca adierea dulce şi uşoară de pe înălţime şi tristeţea foarte suportabilă, ca a unui convalescent. în asemenea amiezi de toamnă, eroziunea geologică pare o sinucidere dintr-o obscură voinţă de dincolo. Toate aveau legătură cu hai-

na aceea ce cobora puţin deasupra genunchiului şi lăsa să se vadă fusta, destul de ieftină, ponosită, şi ea, ca haina, puţin cam abstractă, pentru că nu avea o culoare definită şi nici un fel de pregnanţă, dar nu era nici gândită, pur şi simplu, balansa doar la limita dintre cuvânt „fusta şi haina trei sferturi" şi amintirea propriu-zisă, vie şi colorată, întovărăşită de mişcare.

Dar, de fapt, n-a fost aşa. A existat într-adevăr o asemenea îmbrăcăminte, însă fără atmosfera de largă comunicaţie şi de spaţiu larg, inundat de lumină. Brusc, amintirea aproape abstractă a îmbrăcăminţii aceleia s-a despărţit de falsul peisaj şi de pseudomelancolia de toamnă, de dulceaţa unui anotimp inventat de distanţa în timp, de sentimentul de bătrâneţe al scurgerii iremediabile a vremii. în ruptura creată astfel a izvorât, din locuri neştiute, adevărata situaţie de atunci, lipsită de orice blândeţe şi împăcare cu sine. Toată toamna aceea nu fusese decât o invenţie, născută din îmbătrânirea lui, şi nici n-avu timp să se gândească la curioasa transformare a timpului într-un peisaj înaintând mai mult decât îl pot cuprinde vreodată ochii.

Nu fusese nici măcar un asemenea birou şi nici un fel de miez calm de zi. Era destul de târziu, o vreme ploioasă, cu ploaia de-abia oprită, care continua să apese ca o ameninţare, din cerul bănuit jos, întunecat de nori în straturi suprapuse, mereu agitaţi şi izbiţi, dar deja incapabili de tunete, ci doar de migăloase scurgeri de apă. In curând urmau să se aprindă luminile, când au ieşit din clădirea aceea rechiziţionată, un fost sediu al unei societăţi germane pe acţiuni, ce fusese probabil de o eleganţă greoaie şi oficială, cu prea subliniate tendinţe de a dovedi soliditate. Acum devenise rapid murdară şi scorojită, ca şi cum ar fi avut o ciudată legătură cu întregul sistem ce o născuse. Mobilele se ponosiseră şi parchetul era neînchipuit de negru, cu paşi murdari suprapuşi. în hol era un pian dezacordat, ce fusese adus de nu ştiu unde, dintr-o locuinţă de deasupra, probabil, a administratorului. Oglin-

zile erau şi ele înnegrite de fum, apărând prea multe, de prisos. De acolo au ieşit într-o seară, din atmosfera supra-încălzită (se dăduse prematur drumul la calorifere, nu fără rost, pentru că mulţi dintre cei care lucrau sau veneau pe acolo înduraseră şi urmau să îndure frig destul), afară, pe strada întunecată, unde nu se aprinseseră încă luminile.
Ei trei, el, ea şi tânărul cu ochelari, studentul. Ea, Ştefania, avea într-adevăr o haină trei sferturi, maro-închis din stofă groasă, cu ţesătură imitând creanga de brad. Nu era prea elegantă, destul de comună pentru vremea aceea, şi purta atunci un nume caraghios, ceva în genul kuli, kugli sau aşa ceva. O stofă tot groasă, cadrilată, verde, fusta cădea cu puţin sub genunchi. Sub îmbrăcămintea asta groasă, destul de grosolană, se vădea un corp subţire şi fremătător, electric, cu oase mici, nu din fineţe ci din hrană pe sponci, însă încărcat cu o energie vie, tinerească şi lacomă. Ii plăcuse de la început, din primele clipe în care o văzuse în sală şi nu luă nici o clipă în serios cuta dintre sprâncenele îmbinate, adumbrind privirea întunecată şi vioaie, lacomă şi ea de viaţă, pe care severitatea de împrumut n-o putea ascunde. Era o fată cam de douăzeci de ani, închistată de tot felul de prejudecăţi şi lipsuri pe care le ura cu furie, şi cu care venise să se lupte aici. Aceste lipsuri şi dorinţe se manifestau în discuţii aprinse, în încruntare. O văzuse de la distanţă, nu-şi dădea seama ce spune atât de agitat, şi nici nu-l interesa. îi observa însă deschiderea gurii cam palide, cu buze frumos arcuite care-i dezveleau dinţi mărunţi, ca de şoarece, ce-i revelau, într-un mod curios, mai mult din personalitatea ei sprinţară, neliniştită şi foarte vie decât ochii sau oasele mici sau mişcările repezi. îi plăceau într-un fel dinţii aceia mărunţi, de rozător, dezveliţi ritmic de sub buze, trăinicia lor mică. O fixă îndelung şi hotărî că-i place foarte mult, aşa că se apropie şi apoi au ieşit împreună. Era incapabil să-şi aducă aminte care au fost primele cuvinte pe care le-au schimbat, şi nici măcar nu încercă, nici acum, în acest ceas, când i se revela importanţa unor amănunte ce trebuiau aflate cu orice preţ,

pentru a surprinde nici el nu ştia ce, oricum, ceva împotriva senzaţiei periculoase de gol care-i interzicea tristeţea. Primele cuvinte, chiar în clipa aceea când nimic nu mai era absolut sigur şi împărţit după vreo ierarhie, nici măcar nu le bănuia cât de cât importante, şi nu se chinui că nu-i veneau în minte. Important este că au ieşit toţi trei, ea îl cunoştea de mult, de fapt era împreună cu el într-un fel. Studentul era un tip înalt, puţin adus de spate, cu ochelari peste nişte ochi foarte aburiţi şi foarte obosiţi, şi cu un ten întunecat, smolit, cu o claie de păr foarte negru ieşindu-i de sub o bască urcată pe creştetul capului. Purta un trenci alburiu şi cam slinos, cu epoleţi, şi poate din cauza ochelarilor sau a privirii încruntate semăna în aşa hal a tânăr intelectual revoluţionar dintr-un film nefăcut cu grijă, de un regizor romantic şi foarte departe de intuiţia nelivrescă a lucrurilor, încât în timpuri de prigoană ar fi părut un fel de invitaţie pentru agenţii de poliţie secretă începători. Fără îndoială că se cunoşteau foarte bine, erau prieteni foarte buni, între ei se aşezase un fel de relaţie stabilă şi lipsită de surprize. Păşeau pe stradă în tăcere, neavând ce să-şi spună, pentru că tânărul cu ochelari (parcă-l chema Mihai, sigur că Mihai, îşi aminti, îl întâlnise într-o împrejurare după mult timp) era foarte timid şi poate că prezenţa lui îl încurca. De aceea relaţia care se stabilise între ei trei fu imediat în avantajul lui, din cauza golului pe care-l lăsa acest Mihai, cu care Ştefania nu era obişnuită, şi de aceea ea vorbea banalităţi, voia să-1 determine pe el să înceapă o conversaţie, îl întreba de unde vine, ce face, şi asta îl înveselea fără să ştie exact de ce. Până ce dintr-o dată dezvălui relaţia dintre ei doi, ea şi studentul (vizibil student), spunând fără nici o legătură cu ce vorbeau: „Ştii, Mihai e foarte deştept, ştie o grămadă de lucruri pe care mi le explică". Era în tonul ei şi mândrie şi un sentiment de proprietate, tânărul avea o menire, un fel de funcţie pe lângă ea. Au izbucnit toţi trei în râs, aproape deodată, deşi de fapt în clipa aceea se întâmplaseră o mulţime de lucruri. Relaţia dintre ea şi prietenul

ei căpătă imediat nişte dimensiuni mai reduse. Tânărul într-un fel era agreat pentru o calitate anume, de aceea-1 plăcea, nu pur şi simplu aşa, pentru că era el. I se revelase doar ca cineva deştept, sau instruit, sau cumsecade, sau chiar foarte bun, un băiat minunat, însă fiecare din calităţile acelea sau chiar toate la un loc nu pot da naştere la cine ştie ce relaţie, în orice caz nu la o relaţie profundă, de care poate credeau chiar ei doi că e vorba. Cine ştie, în clipa aceea şi-a dat şi ea seama de asta şi s-a mândrit (e drept, cam stupid) de el, dar a simţit nevoia s-o justifice în faţa lui, a tânărului Ion Marina, pe care-l cunoscuse de mai puţin de o jumătate de oră. însă în clipa aceea între ei era deja vorba de altceva, dintr-o dată foarte complicat, mai important decât amiciţia, tovărăşia mai veche ce părea stabilă. Dintr-o dată vechea lor prietenie se dezvăluia ca un mare orgoliu la fata asta vie, neliniştită, cu dinţi mărunţi şi trup neastâmpărat şi prost hrănit. Acel Mihai era de fapt un fel de aspiraţie, mai mult socială, un orgoliu şi, într-un fel, o proprietate. Iar între ei se născuse brusc nevoia unor explicaţii. Desigur, atunci nimeni nu s-a gândit la aşa ceva, însă totul nici măcar nu avea nevoie de gândire, devenise aproape evident, iar comanda micii trupe o luase el, Ion Marina, un tânăr întunecat şi el, încrâncenat, căruia îi plăcea pur şi simplu fata de alături de el, pe care, de altfel, o şi simţea alături, strângându-se în haina aceea maro cu stofa cam grosolană. Au intrat într-un restaurant cam murdar, înţesat de fum şi de lume gălăgioasă, şi s-au aşezat la o masă pe care ea, înainte de a veni chelnerul, a şi curăţat-o cu un şerveţel de hârtie de urmele de bere, cu mişcări vioaie, de gospodină obişnuită cu treaba, pasionată de curăţenie, şi apoi i-a zâmbit, sau i s-a părut, dintr-o dată, aşa, cu nespusă satisfacţie, ca după un lucru bine îndeplinit. Au comandat bere şi el a cerut rom şi l-a turnat la început în halba lui, apoi şi într-a ei. Doar pe tânărul acela, Mihai, l-a întrebat, şi probabil că dintr-un complex a comandat şi el o cinzeacă şi l-a turnat singur, tot, în halbă. Apoi tot el a presărat sare deasupra

halbei şi a întrebat-o din ochi pe ea. N-a vrut, iar tânărul se uita parcă puţin speriat, aşa că lui nu i-a oferit. Apoi au comandat ceva de mâncare, crenvurşti, nu aveau altceva se pare, şi ea, Ştefania, a început să-i mănânce, ca şi studentul, cu furculiţa şi cuţitul, iar el a început să-i înmoaie gros în muştar şi să-i muşte. Ea continua să mănânce atent şi mărunt, tăind felii relativ subţiri din cârnatul apos. „Nu simţi nimic aşa", i-a spus, şi atunci, dintr-o dată, înveselindu-se toată, a luat şi ea crenvurştiul în mână şi l-a învelit în muştar, cu un sentiment de eliberare şi de voie bună, disproporţionat faţă de ce făceau. Muşca pofticioasă şi se uita la el care mânca, şi el, umplându-şi bine gura cu carne, o privea triumfător, cu chef şi plăcere, pentru că îi plăcea fata asta cam prost hrănită dar plină de viaţă, punând atâta poftă în ceea ce făcea, în modul cum mânca şi cum îi sticleau ochii de satisfacţie. Berea cu rom (şi sare în cazul lui) şi cârnăciorii cam apoşi le dădeau un chef deosebit de viaţă, iar fata părea cam lacomă, pofticioasă, nu mai era încruntată, nici plină de seriozitate, ci cuprinsă de veselie. Dinţii ei mărunţi sfâşiau carnea şi mâna se învârtea cu dexteritate în farfurie, umplând urma roz a muşcăturii ei cu muştar. Se simţeau foarte bine şi au mai comandat încă un rând de halbe, şi apoi încă un rând şi încă un rând. Mihai turna cu nădejde rom în bere, câte o sută de grame şi (mai neobişnuit şi fără măsură) începuse să se cam ameţească, ochii îi sticleau în dosul ochelarilor groşi şi cu ramă neagră care-i încadrau figura, şi părea şi mai subţire în trendul ponosit. Era însă desigur un băiat bun, pentru că nu se posomora, ci, uitându-se în jur, prin norii grei de fum, peste mesele de piatră fără feţe, pătate de urme rotunde de halbe, începuse să vorbească agitat. îi pipăia stofa aspră a scurtei ofiţereşti şi povestea, clipind din ochii lui de miop, aburiţi şi mai tare de alcool sau poate de căldura şi zăpuşeala din local, cum se urcase pe motocicletă, în spate, şi era ciudat că prietenul lui din faţă avea o cască nemţească, stranie, turtită, care-l făcea de nerecunoscut. Alergau prin Bucureştiul complet amor-

ţit, pustiu în amiaza zilei de vară. Liniştea, întreruptă doar din când în când de bombardamente, era chinuitoare, semăna a indiferenţă tocmai când el se ducea să facă un lucru atât de deosebit, pentru care într-un fel se pregătise ani de zile. însă nu era decât motocicleta alergând şi străzile pustii, cu case cu jaluzele trase. Majoritatea celor ce locuiau în cartierul din nord trebuie că erau plecaţi, s-au refugiat în casele lor de ţară, de bombardamentele americanilor din vara care a trecut (mai era plină vară şi atunci, dar altfel). Oraşul părea mort şi liniştea cartierului aceluia cu vile elegante contrasta cu zgomotele înfundate ale exploziilor ce răsunau mai departe. Acolo unde pleca el. Parcă ar fi fost cu adevărat două lumi. Nu-i era absolut deloc frică, ci simţea doar o emoţie ciudată, un nod în gât şi o mare nerăbdare care n-avea nimic comun cu ceea ce ştia el că e frica, sentimentul pericolului, ca atunci când eşti urmărit sau când te aştepţi că vor veni ei. Se înţelegea cine sunt acei ei. Atunci, alergând pe motocicletă, era cu totul altceva, ca înaintea unui examen foarte important, sau nici măcar examen, un frison dinaintea unei întâlniri cu o fată la care ţii foarte mult. Ion Marina îşi dădea perfect de bine seama că nu-şi aminteşte exact ce i-a spus studentul acela, Mihai, ci, din câteva date rămase în minte, îl reconstituie, îl inventează. Precis nu-şi amintea decât de localul înecat în fum, rău mirositor, şi de mesele de piatră. Mai era o amintire destul de precisă, mişcarea degetelor lungi şi uscate ale băiatului aceluia, desenând nervos ceva cu urmele de bere scursă pe masă. Nişte semne rotunde şi nişte linii drepte geometrice. îşi închipuia însă cum alerga pe motocicletă, pe şoseaua asfaltată, de-a lungul pomilor prăfuiţi, aliniaţi în pustietatea străzii ca într-un oraş de provincie. Nu-i era frică, spunea (asta îşi amintea precis), doar era foarte emoţionat (mereu repeta cuvintele astea desenând cu degetul umed de bere), şi se îndrepta spre luptă, mirat doar că evenimentul avea loc într-o atmosferă atât de curioasă, de linişte întreruptă de un huruit îndepărtat. El îşi imaginase că va pleca cu mulţi

la bătălie, integrat într-o masă mai largă, aproape festivă, că va fi mult zgomot de oameni, poate chiar urale, şi la asta fusese în stare să se gândească în anii precedenţi. Nu mai era mult până la podul de la Băneasa, aşa că s-au dat jos de pe motocicletă şi au avansat târâş, strecurându-se, căutând locuri adăpostite, ca nişte adevăraţi soldaţi. Jocul de-a soldaţii se amesteca într-un fel cu emoţia care-l sugruma, făcea să scadă tensiunea nervoasă, dând altă dimensiune, mai infantilă, realei bucurii care îl cuprinsese. Până ce a ajuns la linia de tragere, lângă nişte soldaţi care trăgeau metodic, calm, ca nişte profesionişti, cel puţin aşa i s-a părut lui, şi a tras şi el, de-abia ştiind cum să mânuiască arma, mai preocupat de unealta asta ciudată decât de ce se întâmpla acolo, în jur. La vreo sută de metri se vedeau din când în când nişte mogâldeţe, forme cenuşii, care reprezentau inamicul, cum spunea ofiţerul ce-i comanda. Termenul era şi el curios, până acum spunea doar duşmanul sau duşmanii, cu totul altceva, un termen încărcat de ură sau de dorinţa de a învinge. Cuvântul inamicul suna altfel, tehnic, întocmai ca tirul metodic al soldaţilor printre care se amestecase. Deşi el trebuia să fie curier, om de legătură. Doar arma lui nu era un zgomot, ci o smucitură din umăr, şi apoi s-a întâmplat lucrul cel mai curios, adevăratul sens al luptei. Ochise cu grijă una din formele de la distanţă şi după ce a apăsat pe trăgaci a văzut-o plecându-şi capul într-un fel ciudat, brusc, şi un soldat sau gradat, în sfârşit, un bărbat mustăcios de lângă el, l-a atins pe umăr şi i-a spus: „gata, l-ai dat gata pe Fritz, kaput", şi şi-a sticlit dinţii din faţă, acoperiţi cu viplă. Atunci a simţit cum emoţia lui dinainte, tensiunea aceea nervoasă, se risipeşte, şi cum îl cuprinde o mare uşurare, un fel special de bucurie şi mai vrea să lovească o formă din acelea, şi apoi încă una. Nu simţea nici un fel de ură, cum nu simţise nici prima dată, ci o uşurare, ca şi cum de pe umeri i s-ar fi luat o greutate foarte mare, şi acum era puternic, foarte uşor, gata de orice fapt, gata să se arunce înainte dacă i s-ar fi cerut, trăgând în ţintele dinaintea lui. Nu s-a

gândit decât în treacăt, absolut în treacăt, în vreme ce pândea o altă ţintă, că „a ucis un om", şi lucrul îi dădea o secretă mulţumire şi mândrie şi mai ales senzaţia aceea de uşurare de orice emoţie, un tip anumit de calm şi chiar voioşie. Nu voia decât să mai repete faptul, încă o dată şi încă o dată, şi eventual să audă vocea bărbatului de alături de el care îi spusese prima dată bravo. Recunoştea, deşi ştia precis de ce este acolo, şi aşteptase acel moment multă vreme, acum nimic din cauză sau măcar din ură nu mai rămăsese, decât senzaţia aceea de eliberare. După aceea toate s-au învălmăşit, au atacat, apoi a plecat la comandament cu motocicleta, nu ştia dacă trăgând mai departe mai reuşise să lichideze vreunul. Insă când totul s-a terminat, şi după două zile şi două nopţi nedormite a ajuns iar să se culce într-un pat ca lumea, la el acasă, dezbrăcându-se s-a simţit foarte puternic şi s-a gândit că a săvârşit unul din lucrurile pe care trebuie să le înfăptuiască orice bărbat măcar o dată în viaţa lui, să ucidă pe un alt bărbat, duşmanul lui de moarte. Fără asta nu e niciodată complet. Sau, adăuga, s-a simţit bine pentru că a scăpat de o mare oprelişte, sădită de mic în suflet, peste care trecuse şi de aici încolo celelalte oprelişti nu urmau poate să joace un rol covârşitor, diminuau. Şi cum atunci, când se dezbrăca să se culce, şi-a privit corpul şi braţele lui cam subţiri, ce-i păruseră însă atunci groase, muşchiuloase, pline de putere. Numai după un timp, după mai mult timp, fără să-şi reproşeze, bineînţeles, ceva, s-a gândit că trebuie să fim foarte atenţi, pentru că există momente în viaţa noastră când astfel de lucruri sunt necesare, absolut necesare, însă poartă cu ele un curios pericol pentru cel care le făptuieşte, plăcerea aceea de a te simţi bărbat cu adevărat şi împlinit când ai luat o altă viaţă. Sau, cine ştie, poate mai e şi un avantaj în asta, ucigând un om şi văzând că e atât de uşor, eşti mai dispus şi tu să mori, nu ţi se pare totul o grozăvie atât de mare, şi, desigur, că a învăţa să mori e mai mult decât necesar, e o absolută nevoie pentru ce ni se mai poate întâmpla de

acum înainte. însă, neîndoios, spunea, mai sunt şi pericole izvorând din uşurinţa şi emoţia ciudată, de eliberare, cu care răpui pe cineva.

Ştefania se uita la el şi-l asculta absorbită, şi din nou era pe punctul de a nu-l considera numai deştept şi de-a-1 admira pentru asta. Se vedea după cum îl privea, cu gura întredeschisă, dezvelindu-i dinţii mărunţi şi agili de rozătoare. Pe el însă, pe Ion Marina, nu asta l-a supărat atunci. în definitiv, fata aceea pur şi simplu îi plăcea, şi o dorea poate ca un bărbat, însă nu însemna nimic pentru el. Altceva îl iritase, şi atunci nu-şi dădea seama ce, doar acum ar putea să spună că-l enerva faptul că această luptă, aşteptată ca un fel de sărbătoare, de către băiatul ăsta, în loc să fie ce fusese, o acţiune, un moment al insurecţiei, devenea un fel de aventură spirituală, prin care el creştea în propriii lui ochi, atunci şi mai târziu îi dădea griji şi prilej de meditaţie. într-un fel lupta asta căpăta ceva de carte sau nici nu de carte, atunci nici n-ar fi putut să se gândească la aşa ceva, mai bine zis nu era chiar reală, petrecută, se subţia din cale-afară, devenea un semn care-1 privea pe băiatul ăsta din faţa lui, care desena mereu pe masa de piatră ceva neclar, cu degetul lui ud. Nu-i mai pipăia stofa şi parcă nici nu mai vorbea cu ei, se întâmpla cu el un lucru ciudat, cum i se întâmplase de puţine ori să vadă până atunci.

Dintr-o dată toată discuţia, monologul lui Mihai şi atenţia încordată a Ştefaniei îl supărară peste măsură, totul devenea, ar spune el acum, şi mult prea simplu şi mult prea complicat. Simţi o teribilă nevoie să facă pe grozavul sau să spună lucrurile aşa cum sunt, deşi nu ştia nici el prea bine cum arată în realitate. Sau cum arată ştia, dar nu putea spune cum sunt. Oricum, băiatul îl supărase cu povestirea lui, şi voia el acum să vorbească, de aceea când istoria ameninţa să fie şi mai enervantă îl întrerupse brusc, cu brutalitate. Nu voia să-i povestească el cum a ucis, cum a tras prima dată şi a doua oară, şi a treia şi a mia oară, şi să-i spună cum e cu frica şi cu omorârea oame-

nilor. Nu voia să-l contrazică aşa, direct, şi să-i spună că-i altfel. In minte îi venea un marş de toamnă, prin noroi, şi nici nu avea importanţă unde. Mergeau doar de foarte multă vreme, şi noroiul era lipicios şi suna fleoşcăit sub tălpi, şi peste căputele bocancilor, stâlcit şi scârbos, cu ţâşnirea lui diformă de broască. Pământul, aşa, de o murdărie nespusă, era viu şi nu puteai să te gândeşti la nimic, nici să visezi ceva, nici să speri că vei ajunge mai curând sau mai târziu undeva, la un adăpost călduros, unde va fi foc. Mergeai doar întruna, şi faptul că nu poţi ajunge la un capăt, că nu-l poţi gândi, făcea ca mersul să pară fără sfârşit şi fără început. Ca şi cum marşul acesta prin noroiul lipicios ar fi fost un fel de soartă a lor, de care n-aveau cum să scape vreodată, şi niciodată n-a fost altfel. Nu le-a spus, atunci seara, astfel, despre asta, ci numai că mergea zile întregi prin noroi, foarte obositor, şi fiecare pas cerea atenţie, pentru că se puteau împotmoli şi puteau să-şi piardă încălţămintea, şi aşa ruptă şi păcătoasă, lipită de picior. Dar nici asta n-avea importanţă. Se mergea greu, şi chiar dacă n-ar fi fost nici un fel de pericol pentru încălţăminte totuna ar fi fost, ar fi trebuit să se gândească la fiecare pas, ca şi cum atunci ar fi învăţat să meargă. Pentru că nu se puteau gândi la altceva, şi drumul era de două ori necunoscut, nu doar pentru că atunci îl făceau pentru prima dată, în ţară străină, ci şi din pricină că fiecare pas, gândit, cumpănit, era într-un fel necunoscut. Nu se puteau gândi la altceva, cum nu poţi face două lucruri deodată atunci când unul e foarte greu. Piciorul se ridica, şi-ţi închipuiai cum se ridică piciorul, cum se înalţă cu greutate deasupra noroiului şi cum cade din nou, şi se înalţă iar, cu chin şi efort, târând cu "el greutatea lutului umed. Şi mai era ceva. Nu te puteai uita în altă parte, mergeai mereu cu ochii în pământ până ce te dureau de culoarea brună, înnegrită a lutului, nu exista nici o altă culoare, nici una timp de ceasuri decât aceea, una şi aceeaşi, a noroiului, şi atunci te-ai fi uitat în altă parte, măcar spre ramurile negre de ploaie ale unei pădurici din apropiere, pe

care o zăreai rar, la un ceas o dată, cu coada ochiului. Dar nu te puteai uita din plin, drept înspre ea, pentru că atunci ar fi însemnat să te opreşti, şi în spate simţeai că vin alţii, şi din când în când le simţeai respiraţia, le-o bănuiai foarte caldă în ceafă. Nu se putea să stai măcar pentru o clipă, să priveşti ce este în jur, eliberat de mers, pentru că nimeni nu s-ar fi oprit nici măcar o singură clipă din cauza ta şi te-ar fi călcat în picioare, fără să-şi dea seama că păşesc deasupra. Ai fi mers înainte şi ai fi căpătat şi tu culoarea noroiului, iar cei din spate, mai din spate, nici n-ar fi putut bănui, chiar dacă te-ar fi căutat. Era greu şi obositor şi nu te puteai gândi decât la mers, restul nu era decât frică, şi atât. La acest punct l-a oprit băiatul acela şi i-a spus: „ştii de ce era aşa de greu şi obositor? Tocmai pentru că trebuia să te gândeşti la mers. Un pas e un lucru automat, nu te cuprinde tot. Dacă ar trebui să ne gândim la fiecare gest pe care-l facem, din cele bine învăţate, atunci când am termina cu bărbieritul de dimineaţă ar trebui deja să ne culcăm, morţi de oboseală". L-a supărat din nou ce a spus, poate chiar mai tare, şi i-a răspuns că nu-i aşa, oprindu-l cu violenţă. Dar poate că şi el, băiatul acela, avea dreptate în felul lui, el, Ion Marina, era de vină, pentru că nu despre asta era vorba, nu povestea el bine, a fost cu totul altfel, unde nu încap explicaţii. Ce dracu' are asta cu bărbieritul de dimineaţă? Nu era numai noroiul, mersul zilei întregi şi fiecare pas ajuns un semn de întrebare, o problemă de rezolvat. Trebuia să se chinuiască, să spună mai bine. Desigur că era şi frica. Trebuiau să meargă repede, pentru că în spate veneau ceilalţi şi carele de luptă, şi ar fi tras în ei. Trebuiau să meargă repede, să fugă aproape prin noroiul acela clisos. Dar nici asta nu era ameninţarea din spate, deşi o simţeau. Nu foarte tare, pentru că mersul era o datorie, o trebuinţă de care nu puteau să scape şi se gândeau la el mereu, în fiecare clipă. Mai tare decât noroiul şi ameninţarea, frica, şi oboseala continuă, şi foamea, şi faptul că nu se putea ridica niciodată privirea, mai era încă ceva. Toţi oamenii aceia mulţi, care

mergeau prea încet, mult prea încet şi te împiedicau, deşi, dacă ar fi lipsit ei, ar fi fost şi mai rău. Asta era. Nu ştiai cum e mai bine, te înfuriau că-ţi stăteau în cale, că te încurcai printre ei şi mereu te izbeai când de unul, când de altul, nu mai era nici un fel de rânduială, dar nici fără ei n-ar fi fost bine. Şi nici măcar asta n-a fost de ajuns. Atunci, în localul acela împuţit, îi venea greu să spună exact cum era, nu se putea spune, şi îşi simţea fruntea acoperită de broboane de sudoare şi gâtul uscat, ca şi cum din cauza lui n-ar fi fost în stare să povestească. Au mai cerut băutură, ca să-şi umezească gâtul, şi a mai spus. Mai era şi soldatul acela, tipograful, Abadic îl chema, care nu se mai putea ţine pe picioare, din pricină că era mai în vârstă, un vechi rezervist nu ştiu cum nimerit pe front. Avea nevoie de un baston, de un băţ, pentru că era foarte slab. îşi pusese o batistă sub capelă, ca şi cum l-ar fi durut dinţii (poate că îl şi dureau), şi din cauza asta îl vedea cât e de urât, cu capul lui de mort şi dinţii galbeni de tutun, rânjiţi de slăbiciune, şi obrajii lui supţi. Avea un băţ în care se sprijinea şi arăta şi mai neputincios. îi luase înainte şi îi vedea băţul noduros drept în faţă şi cum îl arunca în spatele său, cum i se încurca printre picioare. în orice clipă se putea împiedica şi el, Ion Marina, în băţul acela blestemat, şi ar fi putut cădea în noroi, ar fi trecut alţii peste el, l-ar fi făcut una cu noroiul, cu pământul acela galben, lipicios, din care nu s-ar fi putut ridica. Abadic acela era semnul neputinţei, ar fi fost bine dacă n-ar fi fost deloc. Acolo era nevoie de bărbaţi puternici, cu adevărat puternici, de care să te poţi sprijini la nevoie. Dar Abadic nici măcar pe el nu se putea sprijini. Nu-şi putea dezlipi ochii de la băţ, era mai important decât chiar noroiul, şi mişcarea în faţă şi în spate a bucăţii aceleia gârbove de lemn îl împiedica să meargă, nu se putea uita la propriile lui picioare încălţate în jalnicii bocanci. Il şi ameţea, simţea că se va împiedica în blestematul acela de toiag, pe care Abadic îl lăsa anume să i se strecoare printre picioare. Abadic era de vină, desigur, şi ar fi fost mai bine să moară.

La oblânc avea (el, Ion Marina) un pistol mare şi greu, cu ţeavă lungă, pe care începuse să-l simtă, mai întâi ca o greutate, apoi împungându-1, la sfârşit, ca un fel de arsură. Nu-şi putea desprinde gândurile de la el, fusese mult mai bine chiar şi cu noroiul şi cu paşii, la care ar fi vrut să se întoarcă acum ca să nu cadă, să nu se prăbuşească. Dar n-avea ochi decât pentru băţul noduros, cu forma ciudată, al lui Abadic, de care în orice clipă putea să se împiedice de picioarele lui descărnate, învelite cu cârpe (aşa erau învelite, şi moletierele nu erau bine legate), şi simţea la şold pistolul acela greu ca un fel de rană a propriului său trup. Ar fi vrut să-l scoată, să-l arunce, nu se putea să facă asta, dar putea să se împiedice, să cadă, şi apoi ar fi fost gata. Trebuia să fugă de Abadic, cel mai de seamă lucru ăsta era, să nu-l mai vadă într-un fel sau altul. Ar fi vrut să aibă în faţă o ceafă de taur a unui soldat voinic, mergând nepăsător şi stropind în jur cu noroi, legănându-şi umerii laţi, puternici. Chiar unul din soldaţii aceia mai nesuferiţi, cu care nu putea să stea de vorbă, o brută, numai să fie puternic, călcând apăsat şi stropind totul cu noroi. Slăbiciunea lui Abadic era lucrul cel mai rău, cel mai rău cu putinţă, şi Abadic trebuia urât, şi-l ura cu patimă, mai mult decât pe orice duşman. Nu-i făcuse niciodată nimic, era un tipograf bătrân şi de treabă, cam tăcut şi cu mici ciudăţenii pentru lumea lor de bărbaţi tineri.
Il ura cu sete pe bătrânul ăsta neputincios, şi pistolul îi frigea coapsa. Mâna i se întindea înspre el, îl căuta, şi începuse să nici nu-l mai urască aşa de tare nici pe Abadic, să nu se poată gândi nici la el, ci numai la corpul dur, la mânerul de oţel, solid, al pistolului pe care l-ar fi simţit rece în palmă, apoi piedica întâia, ca la instrucţie, rupi piedica întâia şi a apoi a doua, şi gata. Nu mai conta nici bătrânul acela cu slăbiciunea lui, care poate era şi propria lui slăbiciune, a lui Ion Marina, faţă de el sau poate faţă de vecinul din spate, ci mai presus de toate frica de a simţi pistolul în palmă, şi plăcerea de a-l simţi acolo, groaza de ce va urma, ce părea că nu poate fi ocolit. Frica de propria

lui mână ce putea să lucreze după legea ei, după cum şi picioarele mergeau prin noroiul acela lipicios. încordarea muşchilor lui de oţel (de care fusese întotdeauna mândru, foarte mândru, ca de puterea lui de a se stăpâni şi de a nu-i fi frică), ca să ţină mâna la locul ei. Deasupra, ploaia care cernea mereu, şi din când în când, foarte rar, ca un luminiş în mers, crengile înnegrite de ploaie ale pădurii, de-a lungul căreia mergeau, şi încă mai bine, un luminiş prin care se vedea un câmp umed, plin de pâclă, pe care ploaia făcea alt zgomot. Dar nu scăpa de frica de el însuşi, mai rea decât de inamic şi noroi, mai rea decât oboseala şi moliciunea din câte o clipă când bănuia că nu mai e decât foarte puţin până ce va ucide. Apoi din nou încordarea, când i se înfundau urechile şi nu mai auzea cum se târăsc trupele prin noroi, nu mai era nici un clipocit, nici zgomotul terciuit al paşilor, şi totul se amâna pentru un timp. Şi ultima amânare şi, apoi, brusc, cu toată puterea, riscând să cadă, împroşcând cu furie băţul negru al lui Abadic, care a zburat cât colo, şi glasul lui (al lui Abadic), aproape chelălăit, subţiratic şi speriat, ca şi cum ar fi ştiut tot timpul: „ce-ai cu mine, nu da!, ce-ai cu mine?" şi el înjurând înfundat: „marş înainte, paştele mă-tii, marş înainte", şi bătrânul începând să fugă, gata să cadă, apoi dispărând, strecurat printre oamenii care nu s-au întors nici unul. Poate nu s-ar fi întors nicicum, chiar dacă ar fi tras. Şi sfârşeala de la urmă, îngrozitoare, şi dorinţa să se termine totul într-un fel oarecare, şi un fel de ură obosită împotriva a toate. Dar nici asta nu era de ajuns. Nici asta nu era de ajuns de povestit, şi feţele celor doi de la masă, încremenite, iar Ştefania speriată, întoarsă către el. Vorbise fără şir, nu se ştie cât, dar nu era de ajuns, pentru că nu numai despre asta era vorba. In mintea lui se zbăteau o mulţime de alte fapte, al căror rost nu-l înţelegea, şi de aceea se cereau povestite, ca să se rostuiască. Acum, chiar în clipa aceea, în faţa lor. A fost greu numai să aleagă, doar atât, şi până la urmă s-a pomenit vorbind de altceva, fără legătură cu cele spuse mai înainte.

A fost într-o noapte de aşteptare, după multe lupte şi refaceri, şi s-au dus în refacere, dar chiar de a doua zi, aşa cerea interesul, au fost readuşi pe poziţie şi au stat foarte multă vreme, fără să se poată face aprovizionarea. Stăteau toţi, într-o noapte de vară, când era calm şi nimeni nu dormea, decât poate cel mult inamicul, la vreo două sute de metri în faţă. Se încheiase un fel de pace, nu prin acorduri sus, nu de către comandamente, prin nici o înţelegere, ci din cauza epuizării, a trecerii limitelor rezistenţei, într-un fel se făcuse un soi de pace, de la carne umană la carne umană, de la trup la trup, istovit fără măsură. Erau prea obosiţi ca să poată dormi pe poziţie, şi era bine pentru că încetaseră şi reflectoarele, nu se auzeau nici focuri izolate, domnea cea mai deplină linişte şi întunericul şi aerul cald şi stătut al verii. Ar fi fost aproape plăcut, şi liniştea la început părea că transformă câmpul într-un fel de pustiu, fără oameni, şi singurătatea era şi ea plăcută. Nimeni nu dormea, nimeni nu se gândea, el cel puţin nu se gândea la nimic, ci stătea doar aşa, fără să pândească nimic, fără să dorească, poate bucurându-se de senzaţia de calm care-i aducea vag în minte mişcarea sângelui prin vasele obosite. Stătea aşa, când deodată apăru zgomotul acela care venea şi din dreapta, şi din stânga, şi de dincolo de vecinii imediaţi, întinzându-se pe întreaga linie. Era un zgomot mărunt şi grăbit, hârşâit, o mărunţire continuă şi fără pauză, un crănţănit furişat. îşi ciulise urechile şi nu ştia ce este, îl pândea, dar nu putea să descopere cauza. Părea ieşit din liniştea din jur, izvorât din miezul ei pe care-l accentua. Nu părea să vină de la oameni, şi poate nici de la fiinţe. Semăna mai degrabă cu o maşină care îşi consumă neîntrerupt materia primă, dacă ar fi fost mai indiferent. Dar ritmul grăbit avea ceva de panică, nu putea izvorî decât dintr-o fiinţă vie, din o sumă de fiinţe vii, multe şi mărunte, care împânziseră locul şi se târau prin ierburile arse de obuze, cu sutele de picioare mici strecurate în grabă. Ca o invazie de lăcuste sau o năvală de şobolani, la dreapta, la stânga, mai în spate puţin şi dinco-

lo de vecini, pretutindeni. Zgomotele erau înmulţite de noapte, întrerupte. încetau o clipă din dreapta, preţ de câteva secunde, numai ca să lase loc unui alt zgomot, la fel venind de dincolo de cel care încetase, ca apoi să reapară iarăşi. Părea că vine şi de sus, de unde se adunau ca să scoboare ca o ploaie. Cu urechile ascuţite, atent, îl pândea neliniştit, până ce o dată îl simţi foarte aproape, chiar lângă el, chiar din groapa unde şedea rupt de oboseală. Din însuşi capul lui, şi înţelese totul. De-a lungul liniei întâi, pe zeci de metri, soldaţii, frânţi de oboseală şi flămânzi, mâncau pesmeţi, pâine de război, uscată până la piatră. Nu mâncau, ronţăiau, rodeau, o mestecau întruna, rupând-o între măsele, fărâmiţând-o, într-un zgomot întrerupt doar de mica pauză când mâna se împlânta automat în sac şi altă bucată de aluat tare ca piatra era găsită, şi începea mestecatul. Toţi făceau la fel, şi el, şi vecinii din dreapta, din stânga şi cei de mai departe, până cât se putea auzi, şi dincolo de ei, pe toată întinderea. Pe sute de metri, şi poate pe kilometri întregi, tot regimentul, poate întreaga divizie, armata. Pe un front de sute şi mii de kilometri, pe toată întinderea ce tăia continentul, măcar atât cât ţinea liniştea, oameni îngropaţi în pământ, flămânzi, obosiţi de pândă, ronţăiau pesmet, fără să se gândească la nimic, mişcându-şi doar fălcile, ca o imensă armată de rozătoare. Stând în pământ, în şanţurile săpate de ei şi zdrobind între măsele pesmetul, muindu-l bine cu salivă, împingându-l cu limba spre cerul uscat şi tăbăcit de foame al gurii. Aruncă bucata pe care o avea în mână. Ar fi vrut să se audă mai bine orice altceva. Şoapte de oameni, chiar dacă n-ar fi înţeles nici o vorbă omenească, dar ar fi ştiut că-şi vorbesc. Chiar dacă ar fi auzit şi înţeles că-şi spun cele mai groaznice amintiri, ceva omenesc totuşi. Sau dacă ar fi săpat sau s-ar fi pregătit de un atac a doua zi, să ucidă şi mulţi să cadă, şi atunci ultimele clipe ar fi fost încărcate de tensiunea, de intensitatea aceea care întinde amintirile şi-ţi descoperă din propriul tău trecut lucruri pe care nu le-ai ştiut niciodată şi pe care după

aceea le vei uita din nou, deşi poate sunt cele mai importante. Orice zgomot să fi făcut, omenesc însă, chiar dacă ar fi fost mult mai tare şi ar fi alungat liniştea jinduită atâta. Să bată din tălăngi, ca să se deştepte cei din şanţurile din faţă, care să deschidă foc. Aşa însă, liniştea părea netulburată, în afară de zgomotele acelea mici, făcute de o armată tupilată care ronţăia, adânc îngropată, cu gândurile pierdute. Ar fi vrut să tragă sau să strige, şi şi-a simţit nervii întinşi, peste puteri, nemaiputând suporta, şi nu ştia nici măcar de ce. Văzuse atâtea locuri, făcuse unele pe care nici nu şi le putea închipui altfel decât acolo, trecuse prin atâtea, dar nu conta. Atunci însă, în liniştea deplină a unei nopţi de calm, nu mai putea răbda zgomotul acela venind de pretutindeni, mărunt şi grăbit, întins ca o pânză deasupra întregii tranşee, fără limite, de aici până aici, putând să-l închipuie pe orice întindere, deodată. Mâna a început să caute mânerul armei, degetul s-a întins pe trăgaci, să tragă oriunde, în sus, înainte sau chiar în el, numai să nu audă zgomotul acela mic şi grăbit, armata care ronţăie. Şi nici nu se putea gândi în altă parte, ar fi avut nevoie de un gând înalt, aşa cum nu-l putea gândi, o idee frumoasă, dar nu era decât urechi, precum toţi ceilalţi nu puteau fi închipuiţi decât ca un şir de guri înarmate cu dinţi ascuţiţi, cu care rupeau pesmetul, pâinea de război. Mai bine orice, şi a rupt prima piedică, încă mai rămăsese o fracţiune de secundă şi ar fi răsunat împuşcătura, ceilalţi ar fi răspuns, s-ar fi încins focul de-a lungul întregii linii. Şi toţi ar fi tras de frică, minute în şir, până ce într-un târziu şi-ar fi dat seama că nu este nimic, atât doar că nervii cuiva au ajuns la margine. Desigur, n-ar fi început nici un atac, nu era posibil, şi ar fi revenit liniştea, chiar dacă nu atât de deplină. Deşi din schimbul acesta de focuri, cine ştie, un glonte rătăcit şi-ar fi ales victima. Degetul a încremenit pe trăgaci, a strâns din dinţi, n-a înjurat măcar, să-i facă pe ceilalţi să înceteze. Nu s-a târât până la ei să-i roage să renunţe, să nu mai ronţăie, a stat aşa, cu gura încleştată, cu muşchii strânşi, nu ca

într-o noapte liniştită când nu se trăgea de nicăieri şi nimeni nu pândea pe nimeni. Faţa i s-a acoperit de sudoare, ca după lucrul greu, la pământ, sudoarea izvora şi din ceafă şi o simţea rece, coborându-i-se pe spinare. Dar nu-i era scârbă de el, de propria lui gură, ca un minut înainte. Stătea în tranşeu, în gaura lui, şi se balansa în faţă şi în spate, până ce ameţi. Zgomotul a continuat mult aşa, toată noaptea.

Stând în biroul său de la minister, Ion Marina nu-şi putea aminti zgomotul ronţăitului de-a lungul liniei. îşi aducea aminte doar de restaurantul acela cu mese de piatră, în care evocase scena, şi nu-şi putea da perfect de bine seama de ce povestise tocmai această întâmplare. Nici atunci nu înţelesese şi s-a oprit, chinuit că nu spusese de ajuns. Pentru că nu fusese nici asta, n-a vrut să spună doar atât, şi fruntea i se încreţea zadarnic, acoperită de broboane de sudoare, şi a lovit apoi cu pumnul în masă, strigând: „dar nu e asta, au mai fost şi altele". Zeci de scene îi treceau prin faţa ochilor şi se topeau ca fulgii de zăpadă pe o suprafaţă caldă, mult prea fierbinte să reţină ceva. Nimic nu era de ajuns, nici priveliştea unui câmp îngheţat de luptă, cu muşuroaie negre răspândite în toate sensurile, fără ordine, şi un ofiţer cu grad mare, înveşmântat într-o şubă groasă, cu blană de oaie la gât, lovind cu picioarele în cadavrele îngheţate ale celor căzuţi cu spatele la duşman, ca şi cum nimeni nu s-ar răsuci în faţa morţii, cuprins de spasme, şi ar cădea solemn, ca în cărţile de citire, ca la paradă. Şi atunci simţise cum i se ridică mâna spre pistol şi cum simte trăgaciul, şi ridică piedica, şi se opreşte în ultimul moment, cu toţi muşchii încordaţi, el cuprins de o oboseală de moarte. Nici una din scenele trăite nu erau de ajuns ca să povestească nu ştia nici el ce, şi de aceea se risipeau chiar înainte de a le povesti. Undeva, mai adânc, trebuia să fie o scenă nevăzută care să le cuprindă pe toate, şi el o simţea şi îşi încorda muşchii căutând să ridice piedica şi să rupă întâia, şi apoi a doua rezistenţă a trăgaciului, a unui trăgaci nevăzut. Scena

aceea spre care mergea nu trebuia să fie neapărat de război, nu trebuia să moară numaidecât cineva în ea. Obosit, adăugase doar că atunci, când au mers prin noroi, lucrul cel mai îngrozitor era faptul că nu-şi putea dezlipi privirile de jos, nu exista peisaj ci numai tina clisoasă şi paşi, paşii lui şi urmele paşilor celorlalţi, şi toate sunetele din jur erau tot ale mersului, nimic nu era altceva decât mers continuu, nu se vedea şi nu se auzea nimic altceva decât foarte rar putea zări copacii uzi, cu scoarţa neagră îmbibată de ploaie. Sentimentul scenei netrăite care să le adune pe toate celelalte continua să-l bântuie, şi gustul sărat al berii (care-i revenea şi acum în biroul de la minister) nu făcea decât să-l întărâte, pentru că nu reuşea să-şi domolească furia, şi, mai mult decât furia care-i zvâcnea în piept, nu ştia de ce trebuia s-o spună oamenilor de aici, de la masă, femeii care-l privea cu ochi tulburi, poate de aţâţare, şi băiatului aceluia, în fond cumsecade, ce ucisese şi el un om, ca într-o carte, şi voise să-i spună lui cam ce simte un om în asemenea cazuri. Nu se mai putea continua aşa.

Brusc, bătu cu pumnul în masă, furios, şi spuse că de acum va fi altfel, toate astea n-au nici o importanţă, nici o importanţă. Că este ceva, undeva, în stare să adune toate scenele, o zbatere şi o teamă, dar totul va trece şi va fi şters. Bătu cu pumnul în masă şi o privi pe fata aceea slabă din faţa lui ce se uita la el cu fruntea încreţită de efortul de a înţelege ceva, şi îi plăcu. Dintr-o dată înţelese că-i place foarte mult, foarte mult, şi îi simţi vibraţia trupului sub haina trei sferturi din stofă grosolană. De atunci hotărî că n-o va lăsa nimănui, nici băiatului acestuia cu ochelari, cumsecade în fond, care-l privea atent şi parcă tulburat, şi nimănui altcuiva. Ii plăcu şi mâna ei cam scurtă şi groasă, dar nervoasă, aşezată pe masă, şi o simţi a lui, cu tot ce poate însemna asta. Un aşternut cald, şi pielea catifelată, şi liniştea deplină, împăcarea şi mulţumirea orgoliului. Atunci, pe loc, s-ar fi ridicat şi ar fi plecat undeva cu ea, lăsând-o să se lipească de el, mergând afară, prin aerul umed de toamnă, undeva, într-o cameră încăl-

zită. Gândul acesta îl linişti sau îi schimbă direcţia neliniştii, şi nu vroia decât să termine mai repede masa, deşi băiatul acela, cu ochelari, Mihai, vroia să mai rămână şi mai comandase bere cu rom. îşi ştergea neîndemânatic lentilele ochelarilor cu o mare batistă cadrilată, maro cu alb, şi vroia să discute ceva, neapărat să-l întrebe, ca şi cum el ar şti când, cât şi cum va fi altfel, să discute despre adâncimea transformărilor în care s-au angajat ei toţi cei de la masă, şi despre „condiţia umană", cuvânt prea abstract, care-i făcea silă. Nu era un băiat rău, desigur, însă atunci lui îi plăcea fata care urma să devină Ştefania pentru un timp (atunci nu era încă, se putea numi doar „fata slăbuţă", iar mai târziu n-a mai fost, a devenit „ea") şi vroia să plece undeva împreună cu ea şi să lase toate grijile. într-un fel îl şi repezise, dar cam neatent. îi spusese că există lucruri ce trebuie făcute imediat, mai puţină mizerie, organizarea economatelor şi altele, cucerirea şi consolidarea puterii, iar restul va veni mai târziu. însă de pe atunci ştia să despartă ce trebuia făcut imediat, atunci, de ce urma să vină mai târziu şi nu avea cine ştie ce importanţă, cel puţin pentru moment. Fiecare act trebuia făcut repede şi bine, până la capăt, iar restul era amânat până când îi va veni timpul, nu putea să se ocupe cu el. Nu-1 repezi însă cu prea mare violenţă pe tânărul acela cu ochelari, pentru că era preocupat de fata aceea ce tremura (sau i se părea lui) alături de el. îşi lăsă mâna mare, grea, peste mâna ei cam scurtă, micuţă, aşezată pe masă, şi atunci simţi, fără drept de îndoială, zbaterea ei strecurată prin pielea groasă, tăbăcită de eforturi, a palmei. Mişcarea nevăzută a sângelui prin vasele cele mai fine şi tremurul celulelor, unduirea de viaţă poate speriată, dar, oricum, dornică să răzbată la suprafaţă, întinzându-se evident spre el, spre puterea pe care i-o ştia toată lumea, fără putinţă de greş. Ea nu şi-a retras mâna, şi tot corpul ei s-a îndreptat înspre el, părându-i-se că toată zbaterea aceea interioară i se adresează în exclusivitate, ca şi cum n-ar fi avut nici un alt rost în afară de el. Nu mai era o viaţă indepen-

dentă, cu rosturile ei ştiute şi tainice, ci doar un fel de anexă a lui, în noaptea aceea (se făcuse deja târziu) când se angajase într-o conversaţie ce nu-i stătea în obicei, şi se desprindea cu greu de imaginea din spatele ochilor, tulbure, având legătură cu o lume înmuiată de ploaie, cu noroi şi scoarţă muiată de copaci, cu care el se afla angajat într-un fel de bătălie personală. Nici măcar n-o privi, şi nici pe celălalt, ca nimic să nu-i tulbure senzaţia plăcută de viaţă tremurândă ce-i pâlpâia prin pielea groasă a palmei, venind de altundeva, nu avea cine ştie ce importanţă de unde. Ea continua să rămână aşa cu mâna, lăsându-1 să-i absoarbă tremurai de care probabil ea nici nu era conştientă. Se liniştea greu şi mohorât, însă se liniştea, şi iar totul se îngustase plăcut, ca de atâtea ori înainte şi după aceea când grijile erau aruncate hotărât în lături.

Acum, Ion Marina stătea în biroul lui mare şi confortabil de la minister, cu gândurile oprite, încercând să unifice senzaţiile acelea de la început cu scena din sala de sporturi, ca să le aducă spre altceva, spre gândul că Ştefania e într-un pericol de moarte din care nu va scăpa. Gândul că ea este într-un asemenea pericol se contura precis, fără echivoc, doar senzaţiile de la început nu reuşeau să intre cu uşurinţă în imaginile disparate ale vieţii lor împreună de mai târziu, şi nesimţita ei umbră nu reuşea să prindă suficientă consistenţă, nu avea nici pâlpâitul acela de-abia perceptibil pe care-l simţise în palmă, în prima noapte când o cunoscuse. De aceea începu din nou să-şi deruleze cu greutate, căutând ici, colo să înlăture iluziile sau falsa memorie crescută în timp de pe miezul acela de realitate.

A stat mai mult timp cu mâna peste mâna ei, neţinând seama de nimic, neobservând prezenţa celuilalt, a băiatului cu ochelari, Mihai, care renunţase şi el să mai discute şi să treacă în cuvinte ceea ce el nici măcar nu-şi putea imagina. Ar mai fi stat aşa, cine ştie cât, lăsându-se pradă plăcutei îngustări, trăind doar pe suprafaţa redusă a mâinii ei mici şi cam scurte, dacă n-ar fi intervenit altceva. De

masa lor se apropiase unul din desenatorii de local, un fel de artist boem sau simplu parazit şi cerşetor care bea din banii câştigaţi făcând portrete ale consumatorilor din localurile de mâna a doua sau a treia din Bucureşti. Pe lângă desene mai oferea şi alte distracţii consumatorilor cam ameţiţi, le făcea succinte teorii despre artă şi rostea cuvinte franţuzeşti, spre încântarea cam hazlie a clienţilor săi, toţi păstrători ai unui adânc respect social pentru limba franceză. Oricum, individul era pitoresc şi îşi împodobea faţa cu o falnică mustaţă galică, pleoştită peste buze, mereu umedă de spumă de bere şi de vorbe rostite în grabă, mormăite. Această caricatură, pentru uzul popular al artistului, se apropie de masa lor şi ceru îngăduinţa să facă „le portrait de madame". Reacţia lor a fost foarte deosebită. închizând în ea germenii unei vajnice economii (necrescuţi doar pentru că lor urma să le meargă în curând prea bine ca să fie utilă), Ştefania voi pur şi simplu să-1 gonească, declarând apăsat că n-are nevoie de nimic şi adăugând şi evidenţa că pictorul vagabond e un beţiv. Tânărul cu ochelari, Mihai, se simţea vădit stânjenit, probabil dintr-un fel de complex, dintr-o obscură solidaritate dar şi din delicateţe. Mai mult decât toţi consumatorii din local, el ştia că desenul, „le portrait de madame", n-are nici un fel de legătură cu pictura, cu arta, că e cerşetoria deghizată a unui tip pitoresc. însă poate bănuia că falsul pictor avusese nişte speranţe cândva, că a încercat şi n-a reuşit să facă o activitate care în ochii săi avea o importanţă deosebită. Sau, cine ştie, avea acea slăbiciune amestecată cu milă dar şi cu groază faţă de orice aspect al ratării, specifică categoriei din care făcea parte. Oricum, era foarte stânjenit şi căuta ceva prin buzunarele trenciului său soios, dorind să satisfacă pe „artist" şi să-l determine să plece fără să fie nevoie de brutalitate.

Numai Ion Marina reacţionă altfel. îşi aruncă privirile circular, ieşi din starea destul de plăcută dominată de senzaţia tactilă a femeii, a fetei de lângă el, dezbărându-se

de ea cu efort. Din nou o încordare, un uşor sentiment de ruşine şi regret pentru băiatul acela ce-şi ştergea din nou, a nu ştiu câta oară, ochelarii. Fata era cu el, şi brutalitatea cu care-l substituise i se păru condamnabilă şi nedemnă. Ii fu ciudă şi pe propria lui slăbiciune. N-avea nevoie de nimic, se descurcă şi singur, nici el nu ştia precis din ce. Totuşi, privi fără duşmănie profilul subţire al fetei, ochii ei adânciţi şi vioi şi dinţii mărunţi şi agili, şi ceru „artistului" să-i facă portretul. Acesta, cu o ciudată seriozitate, mormăind franco-româneşte pe sub mustăţi, se aşeză la lucru. Creionul îi alerga pe suprafaţa foii de bloc de desen şcolar, mânuit cu îndemânare, şi de sub el ieşea o caricatură semănând vag la chip cu Ştefania. Toţi îl priveau cu concentrare, bucuroşi că au la ce să se uite, până în clipa în care Ion Marina simţi caldă, aproape umedă, mâna fetei apropiindu-se de mâna sa strânsă pumn, care odihnea pe masă. Privirea lui îl părăsi pe pictor, Mihai se uita şi el la alunecarea mâinii femeii, cu palma pe jumătate strânsă şi cu degetele tremurând de-abia perceptibil, doar ea privea drept înainte, ca şi cum ar fi pozat într-adevăr pentru un artist, în faţa unui pictor de seamă. Gura îi era întredeschisă, lăsând să i se vadă dinţii mărunţi şi ascuţiţi. Nu mai putea continua aşa. Ion Marina trecu peste protestele artistului care, ciudat, nu vroia să-şi încaseze doar onorariul, ci să-şi termine lucrarea „parce que madame a un visage vraiment expressif", şi devenise aproape vehement în stăruinţa lui. Ion Marina îl plăti însă, chemă urgent şi chelnerul, şi apoi se ridică de la masă. In buzunar strecură portretul neterminat, care înfăţişa o femeie cu gura întredeschisă. Se despărţi de ei, imediat ce au făcut câţiva paşi afară, plecând grăbit după ce i-a salutat politicos, aproape cu ceremonie. Cel mai încurcat nu era el, nici femeia ce de-abia putuse să spună câteva cuvinte îngăimate, ci băiatul acela cu ochelari, Mihai, care părea că vrea să se scuze, şi îi reţinu mâna îndelung, gata să spună ceva. Era un om bun, desigur, care nu se bucura

că a rămas pe teren, fie chiar şi într-o victorie fără glorie. După aceea nu l-a mai văzut ani de zile, până târziu de tot. Şi atunci într-o circumstanţă excepţională, când venise la el să-i rezolve o problemă încurcată, situaţia lui de partid (era cu puţin înainte de a fi numit în postul în care e acum). L-a recunoscut imediat, cu toate că trecuseră vreo 15 ani, după aerul încurcat cu care-şi ştergea ochelarii, după ce s-a aşezat la birou. Gestul, fără să-şi dea seama, a dovedit că nu putea să se schimbe, şi în fond desigur că era un băiat de treabă. Şi acum, matur, rămăsese doar un băiat. înainte de a-l asculta, luase decizia de a-i rezolva situaţia în mod favorabil. A fost una din puţinele dăţi când reacţionase într-un fel iraţional, bazându-se pe intuiţii, pe un sentiment ascuns, greu de definit, un fel de simpatie şi nu numai atât, ca şi cum s-ar fi pus în situaţia lui, l-ar fi văzut, în afara oricăror evidenţe, din interior în interior, ca şi cum i-ar fi bănuit o anumită substanţă lăuntrică, umplându-1, şi ar fi fost în contact direct cu ea. Amintirea acelei reacţii îi reveni plăcut în minte, fără umbră de reproş, de apreciere critică sau măcar ironică. Parcă ar fi fost în pragul unei descoperiri importante şi ar fi vrut să insiste asupra ei. îşi reaminti deci scena cu mare minuţie, ca să n-o mai piardă, se gândi cum era aşezat biroul lui, ceva mai mic decât cel de acum (avea însă deja birou singur, de multă vreme), şi un covor în faţa biroului, grena, gros, unde paşii lui când se plimba, înainte de a lua o hotărâre, nu se auzeau, şi primul pas sonor venea mai târziu, mai departe, când ajungea pe parchet. Atunci, întâi era un sunet de-abia auzit, înfundat, moale, şi unul tare, răsunând sec, a lemn, parchetul. Apoi încă doi paşi tari, din nou sunetele se desperecheau, şi mersul se înfunda în moale. Covorul era de pe atunci mare, gros, un covor de valoare. Fereastra era la stânga, acoperită cu o perdea subţire, tremurândă, prin care se filtra lumina de afară înmuiată de pânza diafană, de aceea în cameră era totdeauna foarte plăcut, învăluitor, chiar în zilele cu căldură toridă şi soare nemilos. Acolo l-a primit pe băiatul

acela cu ochelari, cam prost bărbierit, mai slab, mai tras la faţă, cu o privire mai speriată. însă nu-şi putea aduce aminte dacă era primăvară sau toamnă, nu-şi amintea ceva şi de aceea totul rămânea foarte vag. Sigur, reacţionase altfel, era ceva plăcut cu amintirea aceea, trebuia, ar fi fost bine să-şi aducă aminte exact totul, cel mai important lucru ar fi fost s-o retrăiască, dar nu ştia cum, ceva îi scăpa printre degete, totul avea caracterul acela fals al amintirilor abstracte, ca în cazul hainei fără culoare, numai cu lungime, a Ştefaniei. Efortul de a prinde lucrul care lipsea ca să reînvie totul îl obosea, iar era gata să intre într-o stare specială, ca atunci la spital, ca în birou, când obiectele îşi puteau dezveli faţeta lor de gol, latura lor inexistentă. Se uită chiar cu teamă în jur, totul era în ordine, însă nu era bine să insiste. Oricum, nu despre asta era vorba, ci despre seara aceea, de fapt noaptea aceea când a cunoscut-o, şi după ce i-a plăcut foarte mult, extrem de mult, mai ales după ce a povestit el scenele acelea îndepărtate (i se păreau, erau acum), şi apoi a renunţat la ea, din cine ştie ce motiv. Oricum, pe băiatul acela l-a ajutat dintr-un sentiment spontan, a dat un telefon, şi poate din cauză că nu acţionase conform obiceiului său de a cumpăni bine lucrurile a ţipat şi la cel ce se ocupa cu asemenea cazuri, a fost puţin chiar ameninţător, spunându-i „să nu se mai întâmple altă dată", ceea ce pe celălalt l-a mirat probabil. De fapt pe el nu-l interesa dacă se miră sau nu, cert e că i-a făcut treaba şi totul a fost în ordine. După aceea iar nu l-a mai văzut şi, trecând în cu totul alt sector de activitate, nici n-a mai auzit de el. L-a uitat cu desăvârşire.

Insă în seara aceea, în noaptea aceea, pentru că se făcuse foarte târziu, periculos de târziu pentru vremurile acelea neaşezate, când ziarele erau pline de fapte macabre, pachete găsite sub poduri etc., în noaptea aceea a renunţat la fată, poate din cauza lui. Nu voia să ia un lucru cu forţa, trebuia să se stăpânească, oricât chef ar fi avut. Nu putea profita de un moment de slăbiciune a fetei, de avantajul

maturităţii lui faţă de băiatul acela cu ochelari, Mihai, şi s-a despărţit de ei, lăsându-i miraţi pe amândoi, şi apoi ştia, i-a spus mai târziu Ştefania, ea fusese extrem de furioasă. De fapt, din cauza aceea s-a certat definitiv cu Mihai. El însă s-a despărţit de ei, i-a lăsat fără prea multe explicaţii, nici nu şi-a exprimat dorinţa să-i mai revadă. A plecat salutându-i sec. Mâna ei a rămas parcă nepermis de mult, moale, în palma lui, însă el a scuturat-o energic, pentru că atunci nu voia s-o ia, poate nu voia să i-o ia lui Mihai, fără să-şi dea seama de asta foarte precis. După ce s-au despărţit, a plecat să se plimbe, cuprins de nelinişte amestecată cu mânia lui obişnuită în acele vremuri. Toate erau foarte amestecate, şi senzaţia aceea că există undeva o imagine mai bună ca să spună totul, mai bună decât mersul prin tina clisoasă, şi peisajul acela ud, cu scoarţa muiată şi neagră a copacilor, singura alternativă la noroi, şi aceea doar din când în când, scurte răgazuri întunecate şi ele. Sentimentul de greutate şi nemulţumire apărea doar puţin, încolo se gândea la fata de care se despărţise, deşi îi plăcuse foarte mult, mai ales la un moment dat când şi-a aşezat palma peste mâna ei şi i-a simţit, sau şi-a imaginat, zbaterea, şi ar fi plecat imediat cu ea din localul acela afumat unde se apucaseră să discute lucruri de care nici măcar nu vroia să-şi aducă aminte, deşi nu se refugia de ele, ci, într-un fel, se lupta împotriva lor.

A umblat până târziu de tot, chinuit de imaginea femeii care-i plăcea, uneori, în timpul mersului, din ce în ce mai mult, fără s-o vadă de fapt şi fără să se gândească la ea anume, să şi-o reprezinte. Mergea şi-i plăcea, pur şi simplu, nu înfăţişarea ei cam famelică, nici subţirimea corpului ei, nici măcar dinţii ei mărunţi şi ascuţiţi, şi nici vioiciunea reacţiilor, ci altceva fără formă anume, un sentiment al ei care putea exista şi la depărtare, nu dispăruse o dată cu despărţirea, şi putea lua tot felul de înfăţişări, de aceea tresărea la vederea unor siluete fugare de noapte, care, bineînţeles, nu erau ea, deşi într-un fel semăna cu fiecare contur de obiect subţire, evocator prin lăuntrul

său. Până ce simţi în buzunar, îşi făcu dintr-o dată apariţia în câmpul conştiinţei, deveni senzaţie fără s-o atingă, bucata de hârtie de bloc de desen, schiţa „artistului" de cafenea. Se gândi că o are, dar n-a scos-o imediat, deşi îi simţea prezenţa şi parcă şi foşnirea, la fiecare pas. îşi dădea seama cât e de ridicol, ca un elev de liceu care ţine fotografia unei fete în buzunar ca să-şi poată fixa mai bine gândurile. Sentimentul de ridicol îl ajuta să vadă totuşi nişte deosebiri. Nu era chiar îndrăgostit de fata aceea, îi plăcuse, e adevărat, însă nu era propriu-zis dragoste. O dorea, şi se gândi că ar trebui să se ducă la o altă femeie, chiar în noaptea aceea, o femeie pe care o cunoştea foarte bine, însă îi fu silă fără nici un motiv plauzibil şi într-un fel se sperie că doar pe fata aceea, cunoscută chiar atunci, numai pe ea o vrea, fără să o iubească de fapt şi fără să aibă nevoie anume de ea, alături de el. Din nou mersul greoi, cu pasul apăsat lovind caldarâmul, şi apoi încordarea muşchilor, şi sentimentul de nemulţumire şi de furie care trebuie înfrântă prin încordarea asta, atât de familiară în vremea aceea. Dorinţa aspră de ea, şi dorinţa şi mai mare, biruitoare până la urmă, de eliberare, de libertate de impulsuri şi dorinţe iraţionale, care-i veneau din când în când, în momentele de încordare. Să nu se lase târât de furiile şi de plăcerile care-l puteau stăpâni, să-şi direcţioneze precis energia, s-o înfrângă şi să şi-o amâne. Pe atunci, într-adevăr, fără nici un gând de asceză, fără vreo explicaţie, trăia din dorinţă, şi dorinţa şi mai mare de a le stăpâni şi înfrânge, şi tensiunea dintre cele două tendinţe contrare îl definea, fără să-şi dea seama de asta. De aceea trupul său părea un arc de oţel şi se pregătea pentru lunga perioadă, în care de fapt şi intrase, când a fost necruţător pentru că se simţea liber, chiar de trecutul lui, eliminat cu furie din toate socotelile sale. încerca să tragă o linie precisă de demarcaţie între orice experienţă şi ceea ce va urma, şi, într-un fel, dorinţa lui puternică pentru fata aceea, întâlnită doar o singură dată, simţea că, poate, nu era doar o simplă dorinţă, ci avea un ecou mai mare,

cu alte rădăcini, de care nu voia să ţină seama. Şi plimbarea aceea, plină de gânduri confuze despre fată şi despre cine ştie ce imagine, era tot o modalitate de a se lăsa târât de impulsuri, de dorinţe de moment. Se îndreptă spre casă şi înainte de a intra rupse foaia de bloc fără să o privească şi aruncă bucăţile într-o gură de canal. Era un capitol terminat. Apoi se hotărî să doarmă, şi după o vreme reuşi. Zilele următoare era mai încordat ca oricând, umblă mult, încercă să facă multe şi răspândind în jur un sentiment de încredere şi de vigoare de care era neapărată nevoie.

Fetei i-au trebuit vreo trei zile până să-i dea de urmă. O găsi într-o seară la poartă, îmbrăcată în aceeaşi haină trei sferturi, ca în prima dată, mai zgribulită acum, din cauza aşteptării prelungite, se făcuse târziu, era destul de frig şi a stat mai mult nemişcată, ascunsă după un copac, ca să nu atragă atenţia. Când ajunsese aproape de poartă a văzut-o ieşind din umbră, îndreptându-se spre el, şi dacă n-ar fi putut pe vremea aceea să treacă atât de uşor de la o stare la alta, de la un gând la observarea unui fapt ce se petrecea chiar în momentul acela, ar fi tresărit. Atunci însă, aproape nimic nu era o surpriză, mobilitatea lui extremă, agilitatea lui psihică îl plasa mereu într-o lume prezentă, ca şi cum ar fi trecut mereu prin acelaşi spaţiu şi ar fi fost, în acelaşi timp, un plan, o amintire sau ceea ce vedea şi auzea. Recunoştea tot ce întâlnea foarte repede, şi a recunoscut-o şi pe ea, a înţeles fără greş şi ce vrea, ce caută, ca şi cum s-ar fi aşteptat. Fata trebuie că fusese cuprinsă de panică şi trăise toate zilele acelea doar întâlnirea, şi-o imaginase în fel şi chip, şi acum, că o realizase, nu mai avea nici un pic de energie, ca atunci când ajungi la capătul unui drum foarte lung şi obositor şi nici nu mai ştii ce să faci cu ţinta, pentru că ţi-ai epuizat-o în timpul efortului de-a o ajunge, în imaginaţie. Sau, pur şi simplu, era speriată de propria ei îndrăzneală, de dezvăluirea ei completă, în care nu mai încăpea nici un joc şi nici o cochetărie. Venise gata înfrântă în orice luptă ulterioară, fără să se gândească la nici o consecinţă, încăl-

cându-şi nu numai mândria, dar şi tot ce învăţase ca mod de a fi, decent, care să-i asigure un mijloc de apărare. Trecuse peste prejudecăţi ce se vor dezvălui mai târziu, se lăsase târâtă de dorinţa de a-l revedea. Putea să găsească un alt prilej, să facă să se întâlnească păstrând aparenţele, chiar acolo unde s-au întâlnit prima dată, însă probabil că simţise că nu e în stare, că n-ar fi fost de ajuns, şi dorea să se exprime în formele cele mai clare şi fără echivoc, expunându-se nu pe ea, ci sentimentul cu care vreme de trei zile se identificase. Nu mai suporta decât sincerităţile totale şi venise să-l aştepte aici, la uşa casei lui, noaptea târziu, fără să-i pese nu numai de alţii, dar nici de propria lui reacţie. Ion Marina se gândi acum, în biroul lui de la minister, că după ce a provocat dorinţa aceea arzătoare, fusese, într-un fel, consumat şi el prin ea, nu mai conta prea mult, şi Ştefania rămăsese singură cu propria ei pasiune. Aşa cum şi ea atunci, seara, nu fusese decât un fel de pretext care stârnise o reacţie. Numai că el reuşise s-o înfrângă, pentru că era preocupat atunci să-şi învingă reacţiile imediate, prea avusese de furcă de multe ori cu ele şi nu le credea. Sau din cine ştie ce motiv. Pe când Ştefania era aici, supunându-se oricărui risc posibil, de a fi respinsă brutal, jignită, umilită, de a fi aşteptat momentul reîntâlnirii degeaba. Nu-şi asigurase nici o punte de retragere, chiar pentru a relua totul de la capăt, ca să reînceapă atacul cu stăruinţă, până la izbândă. Nu-şi imaginase, nu-şi putuse imagina reacţiile lui, n-o interesau, nu-şi închipuia că pot fi mai multe variante de răspuns, nu concepuse fragilitatea unei asemenea cedări. Stătea doar aşa, în faţa lui, fără să spună un singur cuvânt, zgribulită, paralizată, privindu-l cu nişte ochi goi de orice emoţie, fără să exprime nici măcar prin priviri o dorinţă, o bucurie sau chiar spaimă. Pur şi simplu prezentă în faţa lui, cu trăsăturile înăsprite doar de un fel de gravitate, ca şi cum ar fi fost în faţa unui act foarte important, în faţa morţii. Ion Marina, acum, după 22 de ani, tresări când se gândi la acest din urmă cuvânt, care-i veni involuntar în minte, şi

simţi din nou un fel de val de panică, ca şi cum ar fi fost din nou în pragul unei revelaţii sau a ceea ce căuta de fapt. A fost însă târât de imaginile următoare şi s-a înfundat în ele cu o oarecare înfrigurare, pentru că era ceva, dar nu chiar tot, şi unele gânduri puteau fi şi neplăcute, şi apoi se declanşase un mecanism pe care nu-l putea stăpâni, şi nici nu-şi prea propune să-l domine. Reîntoarcerea la scena din faţa casei lui, de atunci, îi adaugă, după scurta spărtură din memorie, o nouă dimensiune. Vedea mai clar şi altfel decât la început, mai fără ajutorul cuvintelor cu care se mai ajutase până acum din când în când. Nu vedea numai faţa aceea încremenită, serioasă, ca şi cum fata nu şi-ar fi provocat o întâlnire cu orice preţ, cu întregul preţ, şi ochii aceia aproape fără expresie, gura întredeschisă şi haina trei sferturi parcă prea mare. In plus, percepea în spatele crispării ei, al încremenirii trupului şi tensiunea muşchilor care-o ţineau dreaptă, tremurul imperceptibil din afară, ascuns privitorului, dar simţit de ea dinăuntru, ca o posibilitate aproape reală, pe care-l stăpânea cu toate fibrele, cu întreaga voinţă. Nu-l observase propriu-zis atunci, nici măcar nu-l bănuise, ci fusese prezent în el fără să aibă nevoie să-l gândească, şi reapărea acum. O vedea ca pe o fiinţă vie, cu tensiunea nervoasă dezvelită, cu panica amestecată cu bucuria mariifestându-se dincolo de aparenţă. Mai observa acum, ceea ce poate înregistrase atunci fără să-i acorde vreo importanţă, balansul în bătaia vântului al unui felinar agăţat de o sârmă, care lăsa o pată galbenă, mişcătoare pe pavajul din mijlocul străzii. Era surprins de acuitatea ce i-o dădea acest amănunt niciodată ştiut şi perfect uitat în acelaşi timp, păstrat în afara voinţei lui, undeva, ca un fel de rezervă a realului. Caldarâmul străzii avea luciri întunecate atunci când era atins de lumină, şi pietrele pătrate, roase de roţi şi de paşi, îşi dezvăluiau forme şi nişte amănunte pe care nu le observase niciodată, mai vii decât dacă le-ar fi privit în chiar clipa aceea. Insă acest tip de amănunte nu aveau fragilitatea celor observate la spital, păreau mai stabile, ca şi cum ar

fi fost legate de un liant nevăzut care lipsise celorlalte. Din pietre, lăptoasă prin atmosfera umedă, lumina se reflecta pe faţa Ştefaniei, care nu reuşea să spună nici un cuvânt şi poate nici nu voia să vorbească, simţind de altfel cuvintele inutile. De fapt, în asemenea situaţie orice ar fi spus nu putea să sune decât ridicol, fie prin emfază sau prin banalitate pusă în evidenţă până la starea pură. El a reacţionat imediat, n-a întrebat-o nimic, ci i-a întins doar mâna pe care ea i-a primit-o moale, complet fără vlagă şi mai pierdută decât la început. Atunci se simţea total liber, nu se mai repeta dorinţa şi hotărârea de a o înfrânge, de la ieşirea din restaurant. Nu vroia să profite de situaţie, fata îi plăcea cu moderaţie, aşa cum trebuie, şi nici măcar n-avea timp să se gândească prea mult. A invitat-o în casă (ar fi fost absurd să se plimbe pe străzi, în halul de extenuare în care era Ştefania). Cu un gest natural, ca şi cum totul ar decurge conform unei vechi înţelegeri, a deschis uşa şi a lăsat-o să treacă în faţa lui în întunericul dinăuntru, întinzând pe deasupra umărului ei mâna, ca să răsucească butonul luminii electrice. Acum îşi reprezenta ceea ce nu avusese timp să perceapă, senzaţia vagă de cald din dreptul gâtului ei atunci când şi-a mişcat mâna pe lângă el, şi gestul însuşi, mişcarea mâinii tăind întunericul, cu o siguranţă şi libertate care-l încânta şi acum. Camera s-a deschis dintr-o dată privirilor ei, aşa trebuie să fi fost, sub lumina prea tare, metalică, a becului electric, şi i-a simţit toată răcoarea, cum nu poţi s-o simţi decât după ce se aprinde lumina, şi o vezi încăpere, şi toate aşteptările de căldură îţi sunt înşelate. Era foarte neprietenoasă, cu divanul denivelat, acoperit cu o cuvertură prea roşie, stridentă, alungit lângă perete, şi mai ales cu dulapul pretenţios, sculptat doar ca să demonstreze munca tâmplarului, încărcat de capete de fată şi frunze de viţă, iar deasupra, la mijloc, în dreptul despicăturii uşii, cu un ţugui fals, turn de lemn menit să-i dea o înfăţişare impunătoare. Toate erau fragile şi lăsau spaţiu mult între ele, şi spaţiul putea fi perceput şi prin ele, incapabile cum erau să-l umple cu

formele lor şovăielnice. De aceea, pentru ochii ei, atunci, camera trebuie că a părut mai goală decât dacă într-adevăr n-ar fi avut nici un fel de mobilă, pentru că o simţea cu disperare, fiind mijlocul de a ieşi din starea aceea de tremur încremenit, adevărata ţintă în sfârşit atinsă, prea încărcată de speranţe ca să o poată linişti cu adevărat. Era în acelaşi timp şi nouă, dar şi imaginată poate, sau simţită inconştient. Oricum, ceea ce este sigur e că a rămas în uşă, privind de data asta în jur, nu fără expresie, şi el a trebuit să-şi scuze într-un fel casa, faţă de care nu simţea de altfel nici un fel de ataşament, însă trebuia s-o facă să se simtă într-un fel bine. Lemnele au bufnit pe parchet, şi a scotocit în sobă, alungând dedesubt cenuşa, apoi a ieşit după surcele, şi s-au auzit, înăuntru, unde era ea, loviturile toporului de afară, un şir de sunete foarte plăcute şi casnice, bărbatul face focul. Când s-a întors a găsit-o aşezată pe divan, rotindu-şi privirile în jur cu vioiciune, gura nu-i mai era întredeschisă. La început a fost puţin fum, se făcea foc pentru prima dată în anul acela, apoi s-a încălzit repede şi i-a atârnat haina trei sferturi de un cui. A rămas într-o bluză cu mâneci lungi, galbenă şi mătăsoasă, şi contrastul dintre părul ei negru şi galbenul bluzei o făcea aproape frumoasă, îi plăcea din nou foarte mult şi a simţit nevoia să fie vesel. Mai era încă foarte tăcută şi destul de intimidată, încât încetul cu încetul, la fiecare gest al treburilor lui casnice, aprinsul focului şi căutatul mâncării, toate pregătirile lui repezi, bine orânduite, crisparea, paralizia de pe faţa ei se topea, ca şi cum ar fi căzut o mască de piatră şi se revela vioiciunea şi energia neliniştită, evocată şi prima dată de trăsăturile ei mobile şi de subţirimea trupului, a oaselor. La ea, pe vremea aceea, te frapa mai mult mişcarea decât ceea ce se mişcă, i se părea că energia nu poate fi conţinută în trupul prea subţire care e făcut doar să puncteze, să deseneze traiectoria mişcărilor şi a dorinţelor ei. El a simţit nevoia să fie vesel cu ea, fără gravitate, şi, neştiind ce să spună, a luat-o prieteneşte de umăr, cu un gest rapid şi vesel, ca atunci când ciufuleşti

părul unui copil. A simţit-o sub degetele lui vibrând, făcând încă un pas spre destindere, spre relaxarea muşchilor, a întregului trup, o alintare felină şi în acelaşi timp un fel de recunoştinţă. N-a mai fost atent mai departe, se simţeau foarte bine, atât, şi nu înregistra decât liniştitoarea descreţire şi despresurare a feţei. Era plăcut, şi a făcut totul ca să nu mai fie nici un fel de tensiune, de senzaţie de anormal, de pasiune prea răscolitoare. O bănuise probabil şi a întreprins o serie de acţiuni ca să reducă din neobişnuit, tulburat şi tulburător, să pară că ea n-a venit pentru prima dată, că nu l-a aşteptat fără să fie invitată. O reacţie obişnuită doar, normală, nimeni n-a trăit neplanificat, adunându-se cu toată fiinţa pentru un singur lucru şi pentru un singur moment al întâlnirii dintre ei, în care ea se aruncase. Focul fusese făcut nu numai dintr-o amabilitate, nu pentru că era frig, ci ca să creeze o atmosferă învăluitoare, blândă şi domestică, ce prin însăşi existenţa ei împărţea concentrare. Nu era numai el sau numai ea, ci şi focul din sobă, treptata încălzire a teracotei, aerul plăcut din jur, mobilele mai puţin străine şi duşmănoase. A făcut toate eforturile să existe şi casa, să nu fie doar o strângere a unuia în celălalt. Nici mâncarea nu i-a dat-o în grabă, fără ceremonial, aşa cum era el obişnuit să mănânce. Trebuia şi masa să fie o etapă care să împartă timpul, să o obişnuiască să aştepte, nu înfrigurat, cu reacţii necunoscute în faţă, ca atunci când l-a aşteptat pe el în umbra copacilor de pe stradă, zgribulită de frig. N-avea tacâmuri şi, deşi era târziu, s-a dus să ceară farfurii şi cuţite, şi furculiţe de la gazdă. A trecut în grabă peste un fel de înţepare a acesteia, supărată din cine ştie ce motiv, născocindu-şi poate obiecţii de morală: „domnu' Marina, la mine în casă, te rog să nu-mi aduci pe nimeni". Relaţiile lui cu ea fuseseră reci, rezervate şi politicoase, n-a vrut niciodată să repete obişnuita legătură proprietăreasă-chiriaş tânăr, ea femeie între două vârste, speriată obscur de bătrâneţe, roasă de rutină, conştientă obscur de zădărnicia anilor dinainte. Politeţea lui, neobişnuită în

acea vreme, era o barieră dincolo de care nu voia să ştie nimic. A înregistrat doar în trecere enervarea ei surdă când i-a cerut tacâmuri, oricum, nu vroia să-i dea nici o atenţie. El trebuia să nu se complice inutil, avea treburile lui, care nu erau numai ale lui, şi acum avea nevoie de câteva obiecte ca totul să fie cât mai calm şi mai plăcut, în limitele unor convenţii pe care chiar dacă le dispreţuia, înţelegea să le folosească atunci când trebuie. Era hotărât să se ferească de nebuniile din afară, le avea pe vremea aceea pe ale lui, cu care se înfrunta în tăcere. Nu avea nevoie de nici un ajutor, de nici o participare, a nimănui. A întins el masa, tacâmurile bine lustruite şi farfuriile albe şi subţiri de porţelan, cu o dungă pe margine care le sublinia transparenţa, erau în contrast cu puţinătatea şi simplitatea improvizată a mâncării de burlac, însă de asta avea nevoie, ca să accentueze tocmai existenţa mediului, a decorului, transformarea venirii ei crispate într-o vizită întovărăşită de ceremonial. Căldura plăcută a focului de cameră, de toamnă, când el e la limita dintre necesitate şi lux, zgomotul tacâmurilor şi tăcerea plăcută dintre ei făceau atmosfera suportabilă, învăluitoare şi inofensivă. Servită, Ştefania se transforma în femeia-copil, ar fi vrut să şi vorbească, ieşind din timiditate, să întrebe, însă pentru început se mărgineau să-şi zâmbească şi ea îşi ascundea agerimea, vivacitatea mişcărilor în dosul unei moliciuni alintate, care nu era nepotrivită cu subţirimea trupului ei. Gesturile ei aveau un fel de somnolenţă, şi zâmbetul care nu-i părăsea faţa, o blândeţe greu de bănuit în împrejurări obişnuite, un amestec de renunţare la sine şi oferire totală şi dezarmată, cu frica de chiar dorinţele ei cele mai fierbinţi, de realizarea lor.

De fapt, în momentele acelea nu avea ea dorinţele, pasiunea ei se întorsese în sine, se golise, femeia era un receptacol golit de ea însăşi, pentru el. Din propria ei voinţă, acum îşi dădea seama, Ştefania se desfiinţa ca vibraţie personală, devenea o funcţie a lui, se transforma într-un gol plin de aşteptare. Era foarte plăcut şi el îi ve-

ghea zâmbind surâsul de-abia înflorit pe buze, şi care se păstra, mai mult decât pe buze, în luminile cu intensitatea redusă ale ochilor uşor aburiţi, din nou cea mai expresivă parte a ei, cum fuseseră în elan sau în vioiciune. Vibraţiile pe care le percepuse din prima seară se schimbaseră în ardere pâlpâită, pulsaţie înceată şi de fond. Fusese foarte plăcut, şi mişcările ei uşor absente îl atrăseseră, se lăsa învăluit în plasa subţire a golului creat de ea, care-i sublinia lui existenţa şi puterea, o deplinătate ce nici măcar nu avea nevoie să se manifeste şi să cucerească, să se afirme cu tărie, înfrângând rezistenţa. înainta doar încet, ca şi cum s-ar fi absorbit sau ar fi absorbit viaţa din jur, oferită, şi contururile i s-ar fi pierdut estompate, adăugate mereu, mişcătoare lent şi ele. A fost foarte plăcut şi, în acele câteva zeci de minute care au urmat, a simţit o curioasă împlinire, o plinătate de sine neîntâlnită până atunci niciodată. Totul deriva din ştergerea ei voluntară, în faţa lui şi pentru el. Pasiunea şi hotărârea care o aduseseră au fost învinse de mediul creat, şi acum, chiar din el, cu ajutorul fetei, apăreau noi mijloace de atragere, poate, alte situaţii care împingeau lucrurile dincolo de obişnuit. Se absorbea mereu cu plăcere în atmosfera creată de ea în jur, ce depăşea intenţiile lui iniţiale, ca într-un mediu fără pericole, îmbietor, în care poţi să aluneci fără grijă. Stăteau faţă în faţă, despărţiţi de masa îngustă, şi camera părea invadată de mirosuri dulci-amărui, care în mod cert nu existau, deşi erau percepute cu un simţ mai profund ce releva orice comparaţie, toate lucrurile pluteau sub punctul lor de realitate brutală, se desfăşura o lume sorbitoare de subprezenţa, de bănuiala doar a unui fluid ce se ascunde şi transformă mobilele banale dintr-o sordidă cameră mobilată. De afară se auzeau paşi rari de trecători ce se grăbeau pe caldarâmul străzii, de sub geam, însă nimeni nu le dădea nici un fel de atenţie, după cum numai zgomot de fond era şi foşnirea uscată a crengilor mai mult dezgolite ale copacilor şi îndepărtatul hârşâit al unei tingiri în bucătăria proprietăresei. Mediul familiar sau indi-

ferent din casa unde se întâmplase să trăiască în acel an îşi descoperea capacitatea de a trăi topindu-se fără zvârcolire în simţurile lui atrase de prezenţa femeii ce-l îngloba pe nesimţite fără să-l desfiinţeze, ci, din contra, părând că-l face şi mai viu. Fără să ştie, fără să urmărească, ea îl ademenea într-o desfiinţare de sine prin suprafiinţă. Il potenţa, e adevărat, însă condiţionându-1, pregătindu-i un fel de trezire în care s-ar fi simţit fără rost. Se lăsa să alunece, tăcând împreună în camera unde se făcuse aromitor de cald. Altfel ca în prima seară, când i-a plăcut atât de mult în local, de data asta nu-şi mai putea retrage privirile, se uita la ea cu un alt gen de plăcere, şi trupul ei subţire nu i se dezvăluia, nu-l mai simţea de-abia ascuns de îmbrăcăminte, vibrând cu energie. Privirile lui se lăsau atrase într-un alt tip de viziune, care nu i se înfăţişa nici privirilor dinăuntru, nu atunci, ci doar în clipa de faţă, după douăzeci şi mai bine de ani, în biroul lui solemn şi greoi de un confort oficial subliniat, după ce aflase vestea. Acum doar, găndindu-se, dacă asta se poate chema gândire, o seară de toamnă târzie într-o cameră mobilată de undeva din cartierul Călăraşi, spre Delea Nouă, unde stătuse el pe atunci, i se înfăţişa ca o călătorie într-un mediu acvatic, cu liane şi plante moi şi plutitoare, în care mrejele erau subtile senzaţii tactile, alunecări pe pielea înotătorului pierdut şi inconştient. Clipocitul apelor lovindu-se de stânci invizibile, lipsa de rezistenţă a lichidului care se despica la cea mai mică lovitură leneşă a braţului, însă în spate, nevăzut, se închidea la loc, ca şi cum nici n-ar fi fost străbătut vreodată. înşelător supusă, plină de meduze mângâietoare cu voracitatea implicită, dându-i o senzaţie de forţă, lărgind limitele doar să le închidă. La fiecare mişcare, fiecare victorie, rămânea tot atâta apă în faţă şi în spate. Pleoapele devin grele şi apa se învecinează cu somnul, călătorie fără timp, în afund. Ochii sunt inutili, pentru că aici nu mai există despărţirea clară a culorilor, ci numai zgomote joase şi rotunde, atingeri moi, mătăsoase, nici măcar mătăsoase ci alunecânde, fără asprime şi re-

zistenţă. Şi înaintare sau stare pe loc. înaintea privirii dinlăuntru se înlănţuiau doar umbre, combinându-se şi crescând. Bluza subţire şi galbenă şi fusta nu mai închideau forma ovală a corpului, dinăuntru se deschidea doar imaginea ei de umbră. Zgomotul tacâmurilor în farfurie se subţia neîncetat, pe măsura apropierii somnului, care nu-i rupea însă existenţa, ci i-o continua, crescând-o, şi luciditatea în loc să dispară se întărea, nu mai opera împărţiri şi distincţii, nu mai tăia margini, ci se întindea pe întreguri. Afară, în miezul uruitului unor roţi de căruţe greu încărcate cu saci şi al loviturilor copitelor în pavaj, de cai greu încercaţi, obosiţi, trăgând greu, peste măsurile lor, se putea auzi tot clipocit, căderi de picături într-o peşteră. Răbdarea animalelor prin timp se simţea, sau poate altceva. Atunci corpul lui devenise singurul lucru solid, împietrit, un volum dur în masa lichidă, şi ceea ce lusese plăcut, victoria şi despicarea apei ce nu năştea rezistenţa, s-a schimbat într-o piedică şi în singurătate, într-o chinuitoare impresie de a fi altfel, despărţit de totul din jur. Era prea mult el în încăperea aceea, întretăiată doar de ecouri şi dorinţa de înfundare, fără să mai străbată nicăieri, a devenit precumpănitoare. Nu gândită, nici măcar simţită, ci transferându-se în act. Cina s-a terminat sau nu s-a terminat, ci a alunecat şi ea în altceva. Greoi, s-a aplecat în genunchi şi cu degetele de-abia stăpânite, îndemânatice fără voia lui şi fără preştiinţă, a început să-i desfacă şireturile pantofilor care s-au auzit căzând greu pe podea. Apoi i-a scos ciorapii, cu mişcări prelungi, mătasea aluneca pe pulpe. In dreptul degetului mare ciorapul nu era remaiat, ci cusut cu un fir de aţă mai întunecată. In palme a rămas cu piciorul ei mic, subţire, umezit de ploaie şi atunci, numai atunci a realizat cum trebuie să-l fi aşteptat ea ore întregi afară, ascunzându-se de curioşi prin umbra insuficient de grea şi deasă a copacilor, udă, zgribulită de frig, cu teama în suflet că va fi respinsă cu brutalitate, aşa cum ar fi fost foarte posibil, sau acceptată de sus. Cine ştie câte ceasuri, de la lăsarea serii, a întunericului ce ve-

nea deja prea repede, încremenită şi atentă la fiecare pas pe care nici măcar nu avea cum să-l recunoască. Trebuind să respingă orice gând ce i-ar fi putut spune că totul e o prostie, că se aruncă în necunoscut, se oferă unei umilinţe. Ar fi trebuit să o caute el, pentru că atunci şi numai atunci credea cu tărie că el o chemase, vrând sau nevrând. Se simţea vinovat, vinovăţia deriva din milă, din sentimentul slăbiciunii ei greu încercate în ultimele zile, când a silit-o să facă pasul, să caute şi să se înfrângă pentru el. Mai mult ca niciodată, de-abia atunci, chiar existenţa lui i s-a părut o vină, o agresiune împotriva celorlalţi, o realitate contra ei. Faptul că provocase aşteptarea afară, în frig şi umezeală filtrată prin oase, nu era decât un caz particular şi cam prea evident al unei alte vinovăţii, mai adânci, faţă de fiinţa slabă şi diafană dinaintea lui. I-a şters piciorul umed cu batista şi l-a încălzit între palme şi apoi a suflat asupra lui. Sub pielea rece se bănuia căldura vie a întregului ei corp. Cuprins încă de milă şi vinovăţie, nimic precizat, dar determinându-i fiecare mişcare, şi-a ridicat încet şi cu un fel de sfială privirile. Lumina becului urât, fără abajur, de obicei metalică şi rece, se încălzise şi se scurgea grea şi uleioasă pe trupul ei, curios de drept, făcea bălţi pe dosul mâinilor aşezate drepte şi rigide pe genunchi. Excursia în sus a ochilor se vădea plină de surprize, îmbietoarele ape păreau solidificate. Văzut de jos, din poziţia aceea ciudată pe care niciodată n-o mai avuse şi nici măcar nu-şi putuse închipui c-o s-o aibă vreodată, trupul femeii era cu totul altfel, lipsit de slăbiciunea pe care i-o bănuise. Avea un fel de împietrire sau, mult mai bine, o încordare de vargă de oţel în tensiune, mai apropiată de prima lui impresie, dar mult dincolo de ea. Fata aceea avea un volum net, bine delimitat, şi privirea lui, deodată neliniştită, se grăbi mai sus, de-abia oprindu-se cu mult mai puţin de o fracţiune de secundă, atât cât putu recunoaşte ce se întâmplă, pe freamătul mândru al arterelor gâtului. Apoi, sus, se dezvălui faţa. Şi acum era dominată de un zâmbet închis, de-abia schiţat, care se reţinea

pe sine. Dar nu mai era timid, închis în sfială, neîndrăznind să se desfacă, aşa cum îl observase la masă, la începutul mesei, în primele clipe când ieşise din crispare. închiderea lui semăna cu stăpânirea tuturor comenzilor. Nu era nici mândrie şi nici triumf evident, ca să-l revolte, ci o revenire la sine, în legătură cu privirea enigmatică a ochilor ce pentru prima dată nu erau mişcare şi lumină, ci îşi desenau un contur net din linii alungite şi bine închise. Forma, desenul şi nu culoarea îl frapau. Erau aţintiţi în jos, asupra lui, nu cu spaima de a vedea îngenuncheat un bărbat înalt, cu oasele mari capabile să-i suporte masivitatea ulterioară, cu umerii largi şi puternici, ci cu un aer de firească observaţie, ca şi cum s-ar întâmpla exact ceea ce trebuie să se întâmple, ce era dat. Ea nu mai trebuia să facă nimic, şi de aceea braţele, şi bustul, şi bărbia, şi privirea îşi păstrau încremenirea, un moment de repaus şi împlinire. Era învăluit şi atras în această nemişcare, el acum maleabil, ca de ceară, după ce toată mişcarea şi agitaţia ei de suprafaţă căzuseră şi îşi dezvăluia un miez dur, învăluit cu grijă înainte. Femeia, văzută de jos, era din nou alta, nici vioaie, nici timidă, nici pasionată, nici înfricoşată, o tensiune încremenită care luase formă. Intr-un fel îşi era străină chiar sieşi, nu numai faţă de el, depărtată de ceea ce obişnuia să fie. Atât doar că ea era adâncită în starea ei, sau aşa părea. Fusese adus aici, în faţa acestei prezenţe zdrobitoare, printr-un fel de iluzie a inconsistenţei, şi acum nu putea sau nici nu voia să se întoarcă. De aici nu mai exista decât mers înainte, dincolo de chiar prezenţa femeii, până la capăt. Dorinţa îl plonjă ca un val puternic, din nou în necunoscut, prin altă zonă decât aceea de alge mătăsoase, între ei se crease o tensiune nouă şi un fel de luptă surdă şi fără scăpare. Dar, neîndoios, fata din faţa lui exista aşa cum nu existase nimeni, niciodată.

După amintirea aceasta nu mai era decât gol, fapte şi scene, mai multe decât la început, când nu-şi putuse imagina decât gesturi casnice şi uşi de dulapuri masive, deschise, o respiraţie timidă şi prea uşoară în nopţile de in-

somnie. Nu reuşea să facă transferul, să prelungească senzaţia de existenţă. De altfel, se mişca greu, cu un fel de indiferenţă, prin amintirile lui ulterioare, prea serbede. Scena aceea, pe care nu înţelegea cum o putuse uita, îl domina. Se ridică neliniştit de la birou şi începu să păşească peste covorul moale, cu capul plecat, ca atunci când se afla în pragul unor decizii foarte importante. Nu se putea lua nici un fel de hotărâre, era doar surprins că deţinuse în el, atâta vreme, nişte amintiri de a căror importanţă pentru el nu-şi dăduse seama. Timpul scurs, atât de plin totuşi în înfăptuiri, i se părea o pierdere, ca şi cum înţelesul lui ascuns i-ar fi dispărut. Tot timpul acela fusese deţinătorul acestor lucruri foarte importante, însă nici el nu ştia de ce. Semnificaţia celor gândite înainte nu se descoperea pe deplin, se lăsa doar bănuită, pentru că nu putea face nici o asociaţie, n-avea legătură nici cu relaţiile lor de după aceea, statornice şi normale, cu nici un alt fel de relaţii. Şi totuşi erau neliniştitor de importante, într-un fel anume. Se arătau ca nişte descoperiri esenţiale, deşi nu le aflase de nicăieri, ci le-a avut mereu la îndemână. Cum de le putuse ignora? Le deţinuse, i s-au întâmplat. Păşind pe covorul moale, în ritmul inegal al paşilor, cu opriri şi reluări de mers, îşi formulă clar, aproape şoptit: „mi s-au întâmplat", şi în faţa clarităţii cuvintelor, la care se reîntorsese în sfârşit, începu să-şi dea seama. Aşa cum şi le amintise, nu i s-au întâmplat. Erau ale lui, familiare, ieşite din propria lui memorie, dar îi erau în acelaşi timp şi străine, ciudate, crescute cu mult. I s-au întâmplat, le trăise, e adevărat, dar numai atât. Atunci, în seara aceea, când Ştefania venise la el prima dată, s-au întâmplat nişte secvenţe, i-a plăcut şi i-a fost milă de ea, a făcut focul şi i-a dat să mănânce, şi apoi a descălţat-o într-adevăr, pentru că era udă, rebegită. Totul, fiecare fapt era adevărat, fragment cu fragment, şi apoi legătura lor s-a oficializat în scurtă vreme. Dar toate acestea le făcuse doar rapid, răspunzând la semnale, acţionând rapid, acoperind consecinţa şi ecoul unui act cu actul următor, cu fapta care-i

urma. Pe când acum, după douăzeci şi mai bine de ani, nu acţionase, ci gândise, dacă asta înseamnă cumva gândire, fiecare scenă în parte, descompusă. Ion Marina se minuna în faţa propriei lui experienţe gândite, a trăirilor lui neatente care se încărcau cu semnificaţie, după ce erau scoase la iveală din uitare cu nespusă migală, încetineală reclamată de dorinţa de a nu lăsa ceva deoparte, să se piardă. Efortul reconstrucţiei crescuse faptele, trăirea rememorată şi gândită era mult mai importantă. Atunci nimic nu se întâmplase chiar aşa, pentru că toate se scurseseră prea repede, fusese încălecat de timp şi de succesiunea momentelor care cereau fiecare răspuns. Lucrurile s-au întâmplat aşa, şi cu totul altfel în acelaşi timp, şi nu s-au împlinit decât nebăgate în seamă în propria lui memorie. Ar fi putut să se gândească la ele şi înainte. Se opri din mers, dându-şi seama că nu-i chiar aşa. Nu s-ar fi putut gândi dacă Ştefania n-ar sta acum pe patul ei de la spital, fără să ştie ce a aflat, ce i s-a spus lui, dar neîndoios bănuind, dincolo de cunoaştere, cuprinsă de frică, sau de grijă, sau de un sentiment necunoscut, pe care el nu-l putea decât presupune, cu toate că lui i s-a comunicat: „Importantă era doar starea psihică a bolnavei". Pentru prima dată, în cursul acestei zile, şi-o imagină nu cândva în trecut, ci chiar în clipa în care se gândea el, chiar acum. Aşa cum stătea în camera aceea greţos de albă şi ostentativ prietenoasă de la spital. Un sentiment de regret îl învălui. Totuşi, în ciuda sentimentului apropiat, cald, care deriva din faptul că o recunoştea ca pe o fiinţă apropiată, desigur în pericol, dar cine ştie, poate e o salvare (pentru prima dată încerca un soi de nădejde îndepărtată sau de refuz), cu adevărat înţelegea că o cunoaşte mai puţin decât oricând, rămăsese cu un sentiment de taină care n-o privea doar pe ea, ci însăşi relaţia dintre ei, legătura dintre ei, pe el însuşi. în cele câteva ore, atunci, într-o cameră mobilată, la începutul adevărat al legăturii dintre ei, îşi trăise marea lui aventură de dragoste, poate ¡repetabilă, trecuse fără să-şi dea seama de la putere la

slăbiciune şi apoi iar la putere, de la protejare la supunere, de la trezie la un fel de somn. Ea însăşi trecuse prin etape, fusese pasionată, ceruse, apoi a devenit ademenitoare şi supusă, ca să i se descopere. însă totul fusese prea repede, pe nesimţite şi pe negândite, dincolo de conştiinţă, repede înfundat în el. Dacă s-ar fi putut opri o singură clipă, în oricare dintre momente, ca să trăiască intens şi să şi simtă că trăieşte, atunci totul ar fi putut fi altfel, cu totul altfel. Dacă acum, stând în biroul lui, s-ar putea vedea cu adevărat stând aici, atunci ar putea înţelege ceva. Dar fusese prea repede, fusese prea ocupat, şi marea lui experienţă de dragoste trecuse fără să-şi dea seama, şi apoi totul a reintrat în obişnuit, s-au văzut prea des şi prea în grabă, şi după aceea n-a fost decât cotidianul, şi dulapurile acelea cu uşile deschise, şi gesturile de fiecare zi, şi respiraţia domoală din nopţile de insomnie. Dacă ar fi putut privi un singur moment dincolo de consecinţele lui, un singur gest fără cauză şi fără efect, ar fi fost altfel, s-ar fi detaşat, ar fi crescut şi şi-ar fi dezvăluit nebănuitele laturi. Atunci fusese marea experienţă de dragoste, în momentul când şi-a ridicat privirile şi ea devenise un corp atât de dur, de prezent, cu toate laturile luminate. Pentru că nu fusese doar excursia ochilor în sus, şi poziţia rigidă a mâinilor în poală, cu palmele întoarse în jos, odihnindu-se pe genunchi. Nici linia suitoare a gâtului şi pulsaţia puternică a vinelor, nici bărbia ridicată în sus, bine rotunjită, nici desenul ochilor, mai important, mult mai important decât culoarea. Atunci faţa ei nu făcuse lumini şi umbre, ci fusese învăluită toată de ceva care venea din ea însăşi. însă a trebuit să se grăbească, împins de chiar revelaţia lui, şi n-a avut timpul să bage de seamă. Totul a fost prea repede, cu mult prea repede, iar el a fost chiar înglobat în momentul acela, fusese o parte din el, şi l-a pierdut. Aşezat din nou la biroul lui, îon Marina încerca să descopere dacă n-a fost altă clipă, o altă întâmplare din istoria lor comună, în care totul să se fi repetat, sau un moment când numai una dintre etape a trăit cu putere, singură şi nea-

mestecată, negonită din spate de alte gesturi şi nechemată de nimic.

A fost un moment de protecţie, fără îndoială că a fost, atunci când s-a decis fără nici un fel de umbră de îndoială că trebuie să o ia definitiv de acolo, şi relaţia să se înnoade trainică. Se cunoşteau deja bine, s-au mai întâlnit de câteva ori, şi ea a încercat, sau poate chiar în seara aceea a încercat, să-i povestească totul. Chiar în noaptea aceea, spre dimineaţă, când în cameră se făcuse iar puţină răcoare şi umed, şi din colţurile ei neştiute ieşise igrasia latentă a camerei, ca o adiere de muced şi o senzaţie de nesfârşite ploi care s-au adunat acolo. Camera părea într-o casă foarte veche şi lumina scăzuse aşa cum scade spre dimineaţă sau, poate, când eşti prea obosit şi totul se vede în tonuri mai întunecate şi tulburi. Poate că scădea energia, muncitorii de la uzină erau şi ei obosiţi, sau era de vină filamentul becului. Oricum, se lăţeau umbrele în cameră şi el fuma cu o mână sub cap (ţigări Bucegi, dintr-un pachet subţire de zece bucăţi, din hârtie foarte proastă). In pauzele dintre două fumuri mâna cu ţigara aluneca în jos, atârna aproape inertă. Nu îi era rău, era doar obosit, dar nu voia să doarmă, şi nici ea nu dormea, îşi apropiase capul de cotul mâinii lui de sub cap. Se simţea foarte liniştit, fără încrâncenare, şi-l pasiona, sau nu, mai degrabă îl interesa ridicarea lentă a fumului de ţigară (care întuneca şi el plăcut camera) şi aşezarea lui în straturi legate între ele. Se crease o singurătate plăcută, cu ea alături, prezenţa Ştefaniei îl izola de propriile lui gânduri şi griji, şi atunci nu trebuia să-i poarte nici ei de grijă. Stătuse şi ea destinsă, plăcut obosită, până ce a simţit că se încordează, înainte chiar de a se mişca, şi cum apoi se ridică într-un cot şi-l priveşte. O lăsă să se uite la el fără să-i dea atenţie, şi numai mai târziu îşi întoarse leneş capul spre ea, cu un zâmbet pregătit, pe cale să se înfiripe. Faţa ei, spre marea lui surpriză, era teribil de serioasă, aproape gravă, cu ochii aţintiţi asupră-i, lucind întunecat. Se întâmplase desigur ceva, şi el nu voia să se petreacă nimic,

era prea plăcut, cu toată oboseala, şi cu mâna care fusese sub cap a vrut s-o facă să se culce din nou, alături de el, ca înainte. Curios, i-a opus rezistenţă, ar fi trebuit ca s-o facă să se întindă, să folosească o forţă ce ar fi stricat oricum odihna de după aceea. A lăsat-o deci să se uite la el fără să o întrebe nimic, se mai întâmplă aşa cu femeile, apoi le trece. Deşi nu mai era acelaşi lucru, nu existau doar unul lângă celălalt, prezenţa ei îi impunea o atitudine, era prea manifestă, nu doar un fundal pentru propria sa singurătate. Nici privirile lui nu mai rămăseseră indiferente, constatative doar sau afectuoase, ci întrebau, deşi tăceau, dialogul începuse, din ochi, se căutau contacte, se puneau întrebări, ceva devenise o problemă, nu mai era nimic simplu şi natural, aşa cum trebuie să fie. îşi feri el privirile, nu voia să complice lucrurile inutil, însă oricum le simţea pe ale ei aţintite asupra lui, grave, întrebând ceva ce n-avea chef să răspundă. Până la urmă vorbi ea, nu s-a mai stăpânit, spunându-i că nu ştie absolut nimic despre el, „în afară de poveştile tale, atunci, seara, când te-am văzut pentru prima dată. Erau foarte curioase, şi m-am gândit la ele, cu mersul acela prin..." Nu putea s-o lase să spună, n-avea nici un rost, şi atunci a întrerupt-o întinzând în acelaşi timp braţul cu energie, ca s-o culce. „Lasă asta, n-are importanţă, culcă-te." „Nu, poveştile acelea au fost foarte importante, ştiu eu, şi m-am gândit la ele. Nu le-am înţeles..." „Vrei acum să ţi le explic?" „Nu, nu vreau să mi le explici, dar nu ştiu nimic despre tine, absolut nimic, şi istoriile acelea mai mult nu spuneau decât spuneau, de fapt nu lămureau nimic, nu ştiu cum să-ţi spun." I-a astupat gura cu mâna, ca să tacă, şi i-a spus: „taci, taci, lasă asta, mai bine odihneşte-te, dormi mai bine". însă ea a continuat să vorbească, şi cuvintele ei calde le simţea în palmă, chiar aşa cum îi ieşeau din gură, umede de respiraţia ei (în cameră se făcuse destul de frig), şi se auzeau bolborosite, dar prea clare oricum, „nu ştiu cine eşti, da, e adevărat, am aflat ceva când te-am căutat şi te-am găsit". „Bine, dar atunci nu înţeleg ce vrei, ăsta

sunt, uite-mă aici." Aşa se pierdea marea lor poveste de dragoste, cea mai importantă din viaţa lui, marea experienţă. Fata asta nu numai că nu izola momentele între ele, dar nici măcar toată seara aceea de ce a fost şi de ce urma să fie. Voia să le lege şi să-l audă povestind din nou, ca atunci la restaurant, când s-au plăcut atât de mult unul pe celălalt, şi el a lăsat-o, pentru că nu venise cu el sau din cine ştie ce motiv. îi plăcuse foarte mult şi atunci s-a stăpânit, pentru că ştia şi ştie şi acum să se stăpânească, dacă el vrea aşa, nu este la cheremul chemărilor de moment. Fata s-a ridicat în genunchi în pat şi umbra capului ei se profila pe perete, întunecată, cu părul răsfirat. îl privea acum din faţă şi din toate părţile, îl învăluia şi voia neapărat să afle. I-ar fi putut spune unele lucruri, dacă ţinea cu tot dinadinsul, însă mai bine o făcea să renunţe. Atunci ea nu l-a mai întrebat nimic despre el, deşi poate fusese fascinată de povestea aceea cu noroiul şi cu Abadic, soldatul Abadic, pentru că aşa sunt ei, se fascinează de la distanţă, şi în patul acela cald, chiar dacă erau obosiţi (dar o oboseală cu totul diferită de cea de atunci), micile istorii sunt fascinante, întâmplate altora, altcândva. Apoi Ştefania a vrut să-i povestească neapărat despre ea. „Nu mă cunoşti, nu ştii absolut nimic despre mine, chiar mai puţin decât ştiu eu despre tine. De fapt, nici n-am vorbit niciodată nimic." A trebuit să-i spună că nici nu era nevoie, de ce trebuie neapărat să vorbească, să povestească, era foarte bine, fusese foarte bine înainte, şi acum erau pur şi simplu obosiţi. „Altă dată." însă ea voia „ştii, trebuie să-ţi spun, mă umileşte dacă nu te interesează absolut nimic". El a sărutat-o atunci pe gură şi i-a spus că e foarte frumoasă. Era într-adevăr frumoasă, cum stătea aplecată asupra lui, cu ochii lucind pasionaţi, cuprinşi de un fel de fanatism al mărturisirii, al confesiunii totale şi brutale, agitată acum. „Şi asta mă umileşte, lasă-mă, vreau să-ţi spun cine sunt." El a lăsat-o. „Ştiu cine eşti, acum ştiu mai bine decât dacă într-adevăr mi-ai spune ceva, nu-ţi dai seama." (Şi atunci probabil că într-adevăr credea că o descoperise,

mai era sub influenţa momentelor de la începutul nopţii, când a privit-o de jos. Deşi, de fapt, nu-şi dădea destul de bine seama ce important fusese totul, câtă dreptate avea, pentru că s-ar fi oprit, şi s-ar fi gândit, ar fi închis totul în cuvinte ca să nu uite niciodată. Dar, oricum, bănuia.) „Nu, a strigat ea, nici măcar nu te interesează, şi nu m-ai întrebat nimic. Aş fi preferat să mă întrebi, cine fusese înainte, pe cine am iubit, dacă tu eşti într-adevăr primul om pe care-l iubesc cu adevărat." Din nou era cuprinsă de pasiune, de un fel de nebunie, şi voia ca el să fie gelos, retroactiv, s-o cuprindă în tot timpul ei. „Nu te interesează decât seara asta, noaptea asta." A trebuit să-i spună că nu e adevărat, fusese doar prea bine şi nu mai vrea să afle nimic. „Eşti frumoasă, cred că sunt primul bărbat pe care l-ai iubit vreodată." Ea ţinea să-i povestească, să-i spună că a fost „îngrozitor", şi privirea ei intensă, întunecată, o făcea cu adevărat frumoasă, iar devenise altceva, altcineva, numai că el nu-şi dădea seama atunci. Nu dorea să-i povestească nimic, ci să rămână în starea de dinainte. Poate că dorea să-l facă să sufere, să-i evoce un trecut pe care nu-l mai putea modifica, şi voia să-l arunce ca un fel de distanţă între ei, pe care el urma mereu să tindă s-o străbată. Sau n-a fost asta, nimic gândit, o înverşunare de a se face cunoscută ca să fie cuprinsă, complicată, cum poate atunci ea însăşi şi-a închipuit că este. El însă refuza s-o asculte, se încăpăţânase şi nu voia să se piardă ceea ce credea că este simplitatea ceasurilor din noaptea aceea, clare, pe care ea încerca să le complice. Nu se mai putea juca, întărâtând-o să vorbească, şi s-a posomorât, privirea i-a devenit rece, şi el s-a depărtat de lângă ea, ridicându-se, iritat, pregătindu-se de o scurtă dar grea mânie. Se înfuriase fără să ştie de ce pe trecutul ei, pe hotărârea de a-1 implica şi şopti (ca să fie şi mai evident, mult mai mult decât ţipăt): „Nu vreau să aud nimic. Taci, ţi-am spus, nu mă interesează. Nu vreau să ştiu cum a fost, de-abia mă interesează cum va fi". Nu se ştie ce a speriat-o, poate i-a simţit trupul încordat cu toţi muşchii adunându-se sub

piele, crisparea lui atât de obişnuită pe vremea aceea. S-a întâmplat oricum ceva, pentru că a tăcut, privindu-l speriată, micşorându-se în faţa lui. Gura moale îi rămăsese întredeschisă. Atunci a întins un braţ şi a atras-o lângă el din nou, şi ea a acceptat fără împotrivire şi s-a pitulat alături de corpul lui suplu, muşchiulos, fără nici o vorbă, şi din nou a devenit altfel, ascunzându-se în el, pentru ocrotire. Din nou devenise altfel, înfricoşarea ei nu era neplăcută, îl creştea pe el însuşi fără să-l ademenească. Nu mai era pasionată şi nici o capcană, ci supusă, oferindu-i poate atunci faptele din trecutul ei nu ca pe o prezenţă, ci ca o absenţă, renunţând la ele. Nu ştia acum, stând în biroul lui, cu ochii fixaţi în gol, de ce n-o lăsase să vorbească. Dar povestirea i se păruse, nu ştia de ce, un fel de ameninţare şi, fără brutalitate, o înlăturase. Voia s-o accepte fără trecut, fără povestiri complicate, doar aşa cum era atunci şi cum trebuia să se păstreze pentru el de acum înainte, până la sfârşit. Dincolo de cuvinte, ea a înţeles şi i s-a supus, şi a venit aşa. Poate că ar fi fost cu totul altfel dacă s-ar fi mărturisit, cu patima de care era cuprinsă. Ion Marina, după atâţia ani, încercă să-şi imagineze cam ce ar fi putut să-i spună, ce cheie dorea să-i ofere, pentru ce problemă ce devenea reală pentru el de abia acum. Gândurile nu i se puteau organiza în nici un fel de imagine, n-o vedea decât pe ea, atunci, înfricoşată fără motiv, poate îşi închipuia că risca să-l piardă şi atunci venirea ei ar fi fost zadarnică. Se ghemuise şi din nou apărea fragilă, fără consistenţă parcă, şi viaţa ei pâlpâită se fiinţa doar din ce-i dădea ei, ocrotirea lui din acel moment. După aceea n-a mai încercat niciodată să-i povestească nimic, şi el însuşi a uitat că ar fi fost ceva de spus. Nu simţise niciodată nevoia, şi acum îşi aducea aminte doar de bătaia speriată a arterelor ei, care i se transmitea. O clipă se gândi la ideea nebunească de a se duce la spital să-i ceară acum să-i povestească, însă renunţă imediat. Atunci ar fi spus, în momentul în care se deschisese şi pentru amândoi se petrecea un eveniment deosebit, de mari consecinţe. Acum pro-

babil că şi ea uitase, faptele îşi pierduseră semnificaţia. Nu ele brute aveau importanţă, ci un sentiment al lor, atunci, în raport cu ce i se întâmplase, cu noua ei experienţă. Luate izolat, nu puteau să fie cine ştie ce. Trecutul, mediul ei obişnuit, nu avea nimic deosebit, numai atunci i se păruse ei că a devenit foarte interesant. Altfel, nu putea să fie decât o istorie banală ce câştigase provizoriu alte înţelesuri, pierdute în anii care au urmat. Cum fusese se putea eventual deduce.

Când a făcut prima vizită la ea acasă a găsit, în mare, ceea ce aştepta. Camerele joase, încărcate cu fleacuri de tot felul, o formă abundentă a mizeriei, vădită prin faptul că de-a lungul anilor nu se aruncase nimic. Tot ce s-a cumpărat, a costat bani şi efort, era acolo. Nici un lucru nu era părăsit, ceea ce era nou se aşeza alături de lucrurile mai vechi şi rapid se molipsea de un fel de bătrâneţe mohorâtă. O mulţime de podoabe acopereau mobilele, ca şi cum ar fi fost bolnave de ceva ruşinos şi ar fi trebuit acoperite. Căţei de porţelan, păpuşi stricate (poate de pe vremea când Ştefania fusese copil, primite ocazional), multe horbote şi dantele cu motive groteşti, cerbi fără graţie, căprioare bondoace, păsări diforme, lipsite de mişcare. Atunci nu le observase decât în treacăt, acum, după atâţia ani, îl scârbeau. întreaga casă îi părea un schelet hidos, acoperit de toate pânzele şi dantelele şi fleacurile fără semnificaţie, care nu făceau decât să evidenţieze şi mai mult coastele gălbejite, liniile urâte ale mobilelor fără gust. Deşi casa era curată „ca un pahar", dădea senzaţia de praf şi murdărie prin supraaglomerarea cu lucruri inutile, lipsite de funcţionalitate, ridicate ca un zid împotriva unui pericol ce bântuia probabil mereu întreaga familie, o sărăcie mereu ameninţătoare, împotriva căreia se înălţau metereze de obiecte. Femeia aceea mică şi slabă, mohorât îmbrăcată, în cafeniu, cu hainele ţepene pe trup, l-a primit încurcată, temătoare de ceva, făcând gesturile obişnuite ale ospitalităţii, deşi, desigur, el venea în peţit, nu era un musafir de rând. Dar nici nu ştia dacă i se potriveşte ce

învăţase ea despre cum trebuie primiţi asemenea oaspeţi. Şi, pe deasupra, o jenă, femeia părea că mereu se scuză, şi apoi chiar începu să se dezvinovăţească: „Vedeţi, aşa e la noi, cam simplu..." Pe vremea aceea el nu era decât la începutul drumului, într-o lume încă tulbure, era încă sărac, văzuse case de acest fel cu zecile, aproape toate în care mai fusese. Insă femeia aceea mică şi subţire, speriată, închisă în sine şi cu trăsăturile şterse parcă anume ca să nu semene cu nimeni şi cu nimic, se scuza că nu e altfel, că nu poate să-l primească în altă casă, deşi el nu se mira, venea în mediul lui familiar. Poate că aşa s-ar fi scuzat în faţa oricui, prinzând ocazia să-şi arate nemulţumirea faţă de singura lume pe care o cunoştea şi în care trăise îngropată toată viaţa. Mişcările ei erau rapide dar neîndemânatice, deşi le făcuse de atâtea ori, mereu cu groaza de a nu strica ceva, de a nu face o gafă. în casa asta şi Ştefania părea altfel (din nou alta), stânjenită că îl primeşte aici, deşi ştia nu numai că pentru el n-are nici o importanţă, dar, din contra, dacă l-ar fi primit într-un palat ar fi fost un motiv de fugă. însă aspiraţia continuă spre altceva îi făcea pe toţi să nu fie niciodată mulţumiţi nici de starea lor, nici de locuinţa lor, să nu fie, mai ales în prezenţa străinilor, niciodată acasă. Se închipuia cum stătea greoi, cu tălpile bine înfipte în podele, cu spatele aşezat ferm pe spătarul incomod al scaunului, în vreme ce Ştefania tăcea, iar mama ei alerga să aducă ceva, să-i ofere de mâncare şi băutură, ca să nu-şi închipuie nici măcar o singură clipă că n-au, că sunt mai săraci decât sunt. Până ce a fost totul aranjat pe masă, şi atunci şi ea, mama, s-a aşezat cu un fel de timiditate, cu mâinile în poală, şi între continuuele invitaţii să mănânce, a început să-l privească pe furiş, să-1 evalueze fără să îndrăznească să-l întrebe ceva. Privită şi ea cu atenţie, se vedea că seamănă foarte mult cu Ştefania, însă cu trăsăturile mult mai palide, mai şterse, mai neformate, ca şi cum oamenii aceştia ar fi făcut un proces invers, şi pe măsură ce îmbătrâneau, în loc să se diferenţieze, să-şi întărească şi îngroaşe trăsăturile, şi le-ar fi sub-

ţiat, devenind din ce în ce mai şterşi, mai neformaţi. In tinereţe îşi trăiau rapid individualitatea şi apoi se topeau înspre nediferenţiat. Pe atunci i se păruse doar o femeie între două vârste, cam prea repede consumată, foarte timidă, pentru care avea o simpatie molcomă, un fel de toleranţă. Conversaţia nu se închega, femeia nu avea ce să-i spună, şi fiecare încercare era repede cenzurată. Poate i-ar fi vorbit de fiică-sa, dar nu îndrăznea în faţa ei, ar fi fugit, dar şi asta ar fi cerut prea mare îndrăzneală. Nici el nu prea avea ce să-i spună, se porni s-o laude cu fraze convenţionale pe Ştefania, şi femeia îl asculta clipind rapid din ochi. Apoi începu să dea din cap, aprobativ, spunând: „da, numai să aibă noroc (era o condiţie, o rugăminte şi o spaimă), numai să aibă noroc. Că noi ne-am chinuit cu ea la şcoală, şi a făcut şi ea ce a putut, acum vezi, e funcţionară. Numai să fie totul bine, şi Doamne fereşte..." Avea o temere mai generală şi se oprise, nu ştia ce să spună, nu voia să-l jignească. „Numai să aibă noroc, şi să fie într-un ceas bun. Să găsească un băiat bun, aşa cum trebuie, că părinţii nu doresc altceva decât fericirea copiilor." Se oprise şi ar fi putut continua aşa, manifestându-şi grijile, şi el o asculta cu bunăvoinţă şi cu un fel de afecţiune, atât pentru ea, cât şi pentru Ştefania, care stătea tăcută pe scaun, privindu-l şi ea cu un fel de spaimă. Aici la ea acasă păstra foarte puţin din fata vioaie, cu trupul subţire, aşa cum o văzuse pentru prima dată. Mişcările ei nu aveau repeziciunea lor caracteristică, se înmuiaseră, şi corpul ei părea (acum privit, după ani) ca de ceară, maleabil şi, într-un fel, resemnat. I se oferea altfel decât până acum, fără plăcere şi fără pasiune, fără tăcuta încrâncenare din seara când venise la el. Atunci el nu era uimit, ci doar asculta tăcut, aşteptând ca femeia mai bătrână să-şi desfăşoare fricile şi rugăminţile. Ştefania se schimba, deşi el n-o cunoştea destul, ca să-şi poată da seama. Mai urma s-o ceară propriu-xis, să transforme toate aluziile cu care era învăluit în certitudini, ca apoi să facă eventual planuri în timp şi mici aranjamente economice. însă înainte de a apuca,

a venit el, tatăl. Scena care a urmat l-a surprins puţin, deşi ştia că asemenea relaţii de familie şi asemenea oameni nu sunt o raritate. De fapt, acum îşi dădea seama, viitorul său socru îşi juca un rol, o anumită piesă inventată de el, pe care o arăta tuturor străinilor şi chiar lui însuşi. Numai că nu se vădeau pauzele între acte, totul părea firesc, sau a părut până în clipa când întreaga montare s-a dat peste cap. La început s-au auzit paşii apăsaţi, pe cimentul din curte (un fel de trotuar ce înconjura casa), atât de apăsaţi şi voit solemni, încât ai fi putut crede că vine un om deosebit de gras, ce abia se poate mişca. Se auzeau rari, îndesaţi, ca şi cum cineva s-ar fi plimbat printr-o cameră, meditativ, mai degrabă printr-o celulă. Deşi nu era nici asta. Totul vroia să evoce importanţa deosebită a celui care umblă. Nimeni nu poate să umble în mod normal aşa, pe stradă, pentru că după câteva sute de metri ar fi căzut de oboseală. Nu era un mers obişnuit, ca să ajungi undeva, ci un semnal, era un mers conştient că este auzit de către alţii, menit să vestească şi să trezească reacţii. Niciodată un om adâncit în gânduri, inconştient că mai sunt oameni în jur, n-ar fi păşit astfel. La fel a fost zgâlţâită clanţa, uşa s-a deschis brusc şi s-au auzit aceiaşi paşi rari în micul antreu, toţi cei din cameră, cele două femei şi el, şi-au aţintit privirile înspre uşă, al cărei mâner s-a aplecat greu şi încet. Mama Ştefaniei s-a ridicat brusc în picioare, cu un gest reflex care-i modificase sau îi accentuase toate trăsăturile. Uşa a fost împinsă larg, spre perete, ca şi cum într-adevăr ar fi trebuit să lase loc să intre un om foarte corpolent sau un valet de mare casă (în fiime, nu în realitate) ar fi urmat să anunţe venirea unui personaj de o deosebită importanţă, încărcat de titluri sonore. N-a apărut în schimb decât un om mai degrabă mic de statură, destul de voinic, e adevărat, cu o privire încruntată, buzele groase, strânse dispreţuitor, şi pieptul falnic repezit înainte, ca la un soldat la paradă. Făcea eforturi vizibile să fie impozant, şi gâtul destul de gros era întors pe jumătate, ca să permită capului să privească

pieziş. Ţinuta asta marţială era însă ridicolă, şi el nu s-a putut abţine să nu zâmbească, reţinut, mai mult interior, îşi aducea aminte absolut cu precizie. Sau, oricum, poate că la început a zâmbit. Ştefania s-a ridicat şi ea în picioare şi părea că vrea să spună ceva. Se încruntase şi ea, în orice caz pe faţă i se vedea un fel de încrâncenare, de încăpăţânată rezistenţă. N-a spus însă nimic şi importantul personaj şi-a scos la început şapca, destul de veche şi uzată, pe care a aruncat-o peste una din dantelele ce acopereau bufetul cam scorojit, apoi şi-a ridicat o sprânceană (ca să se vadă precis că este surprins) şi s-a îndreptat spre Ion Marina, spunând. „Eu sunt Iancu Dumitrescu, funcţionar", şi i-a întins mâna. El i-a răspuns: „Marina" şi s-a ridicat de pe scaun, încet, duelul deja începuse, ca să îşi arate lungimea puterea, calmul cu care ştia sigur că impresionează. învăţase de pe atunci tactica mişcărilor lente, a întârzierilor voite în gesturi. însă piesa trebuia să continue.

Ceea ce s-a întâmplat a fost în aparenţă foarte simplu. Viitorul său socru a trecut în cealaltă cameră şi destul de tare, ca să poată fi auzit şi de ei (de el şi de Ştefania), a început să ţipe că „n-are nevoie de golani în casă" şi, pe măsură ce se auzeau şoaptele speriate, rugătoare şi indistincte ale nevesti-sii, el ţipa tot mai tare, devenea mai violent, ca s-o umilească pe ea, şi pe Ştefania, şi pe viitorul ginere, care trebuia intimidat de la bun început, ca să se scuze poate mereu de acum înainte, să i se pară că de abia este acceptat. Pe faţa Ştefaniei se întărea expresia de încăpăţânare şi de revoltă şi în acelaşi timp evita să-l privească, furia îi era umbrită de ruşine. în mod obişnuit ar fi trebuit să-l înfurie, să-şi simtă corpul cabrat, cu toţi muşchii strânşi, şi apoi mâna să se îndrepte spre buzunar (gol desigur, atunci, adică fără armă) şi trăsăturile să i se înăsprească, mai ales datorită unei cute resimţite la rădăcina nasului (pe care n-o văzuse niciodată). Curios, nu se întâmplă nici una din aceste reacţii atât de obişnuite pentru el pe atunci. Deşi auzea distinct ce ţipa celălalt dincolo

(de aceea şi ţipa, ca să fie auzit) şi regreta spaima şi rugăminţile ce se strecurau, doar ele, din vocea femeii de alături, el nu se înfurie şi nici măcar nu râse, pur şi simplu toată scena regizată de alături îl lăsa indiferent, atât. De aceea zâmbi cald şi protector spre Ştefania, fără să-i spună ceva, şi calmul lui o uşură pentru o vreme, cel puţin de ruşine, apoi zâmbi şi ea încurcată, cu timiditate, şi-şi întinse mâna spre el, iar el nu-i ieşi în întâmpinare, ci o acceptă pur şi simplu şi i-o strânse încet, fără vreo semnificaţie anume. Era ciudat de luminat şi de senin şi se simţea foarte bine şi foarte detaşat, ca şi cum nu de el s-ar fi vorbit dincolo, nu el ar fi fost cel ce urma să fie impresionat. Se simţise ciudat de sigur pe el şi într-un fel chiar confirmat, şi sentimentul acesta se întindea în el şi-i făcea plăcere, ca şi cum ar fi luminat ceva foarte încurcat şi complicat, ca şi cum ar fi primit un răspuns extrem de simplu la o întrebare copleşitoare. Nu se gândise la nimic, şi acum îşi aduse aminte doar cât de bine s-a simţit, şi calm, şi cum s-a întins pe spătarul incomod (pentru spatele lui lat) al scaunului, şi cum a acceptat atingerea uşoară a mâinii ei care-l bucura, şi ea într-un fel potolit sau, mai bine, se aduna la mulţumirea lui fără motiv şi împotriva obiceiurilor lui înrădăcinate de a răspunde totdeauna, de a nu lăsa nimic nerăzbunat. Toată seara s-a menţinut starea aceea pe care nu încerca să şi-o explice şi când a intrat viitorul lui socru în cameră, convins probabil că-1 va vedea încurcat sau furios, sau spăşit, se pare ta a fost surprins şi n-a mai ştiut ce să spună şi ce să facă. El avea probabil un plan dinainte stabilit, cu inele care se continuau firesc, or, unul din ele nu avusese efect şi de aceea nu ştia acum să continue. El era cel stingherit, într-un loc unde era totdeauna sigur pe sine, şi stinghereala lui s-a transmis în jur, la nevasta lui, ea însăşi încurcată de un fel de libertate în care era plasată, ca să nu vorbim de Ştefania. Ea dinainte se eliberase, atunci când văzuse că el nu e atins de grosolănia provocatoare a tatălui ei. Acum însă ea făcu un pas mai departe spre această eliberare şi

de faţă cu el, înainte de a aştepta un fel de îngăduinţă, aprobare, în sfârşit, acceptarea de către toată lumea a noii situaţii, întinse mâna spre el, spre Ion Marina, cu mai multă hotărâre decât înainte, şi-i apucă mâna, puternic, tandru şi puternic în acelaşi timp. Acolo, pe faţa de masă, sub privirile mirate ale celorlalţi, speriate ale maică-sii şi surprinse şi fascinate ale tatălui. îşi plimbă palma peste dosul aspru al pumnului său, de-a lungul degetelor lui puternice, şi mişcarea nu era o simplă mângâiere, era încărcată de o semnificaţie ce nu putea scăpa nimănui. Avea ceva din atingerea lor de la restaurant, când falsul pictor-cerşetor o desena, şi ca şi atunci părea pierdută la început, cu ochii în altă parte şi cu buzele întredeschise, lăsând să se vadă dinţii ei mărunţi şi ascuţiţi, care i-au plăcut lui aşa de mult încă din prima seară. De fapt, nu se întâmpla cine ştie ce. O fată mângâia cam fără jenă, în faţa părinţilor săi, mâna pretendentului, a logodnicului ei. însă atunci şi acolo totul părea mult mai mult. Ea era prea concentrată, mama ei era speriată la început, apoi, pe nesimţite, pentru prima dată nu mai simţi prezenţa alături de ea a bărbatului ei tiran, de care-i era mereu frică, şi începu şi ea să urmărească doar mişcarea lentă, de translaţie, a mâinii fiicei ei, a femeii, peste mâna mare şi puternic formată, odihnind aproape nepăsătoare pe masă, a bărbatului aceluia tânăr, văzut pentru prima dată. Se îmbujorase (ce curios că-şi aducea aminte acum, după atâţia ani) şi încetul cu încetul, ca şi cum ar fi învins o rezistenţă, i s-au întredeschis şi ei buzele, în acelaşi fel ca şi fiicei ei, cu care de altfel începu să semene mult mai mult decât la începutul serii. Nu-şi mai putea dezlipi privirile de la masă, unde mişcarea aceea lentă, alunecată şi moale devenise poate pentru ea cel mai important eveniment de ani de zile. Tatăl, cu mustaţa lui zbârlită, căpătând un aer demn de milă, privea şi el, la început mirat, apoi ochii i s-au umflat în orbite, copleşit de o furie care nu-l lăsa să facă nimic, îl ţintuia acolo, pe pardoseala propriei lui case, unde era obişnuit să fie stăpânul absolut, temut de toţi,

şi în jurul lui era numai răcoarea lăsată de spaima cu care era înconjurat. Era evident că se apropiau de un moment critic, şi şi-ar fi putut retrage mâna (mângâiată cu mişcări din ce în ce mai moi, mai încete, ca şi cum ar fi fost vizibil compusă din fracţiuni de mişcare întârziate), mulţumindu-se doar cu atât, îndreptând în altă parte atenţia. însă n-o făcu, lăsă ca totul să continue, pentru că se simţea neobişnuit de bine, luminat şi calm, pe el nu-l întărâta mişcarea aceea, mult mai puţin decât acolo, în restaurant, când din cine ştie ce motive a plecat pentru că totul era asociat cu lucruri neplăcute. El singur se simţea, se pare, atunci, bine şi liniştit, şi aştepta să se întâmple ceva, doar cu răbdare şi uşor amuzament. Tot timpul acela nu l-a părăsit însă senzaţia de lumină, de zi blândă şi însorită şi de adâncă împăcare cu sine, fiecare atingere a mâinii Ştefaniei îl deschidea şi mai mult, ca şi cum ar fi căzut un fel de porţi grele şi ferecate şi, într-un fel (acum îşi dădea seama), iar ar fi fost înconjurat de o zi de toamnă calmă, cu largi comunicări până unde de fapt nimeni niciodată nu poate pătrunde cu simţurile, o privire a minţii care se întrupa. El era cu adevărat liber, în vreme ce ceilalţi priveau fascinaţi, iar cele două femei şi-au întredeschis buzele, lăsând să se vadă dinţii lor mici şi ascuţiţi. Scena nu dura decât de vreo două, trei minute, însă i se părea acum, după douăzeci şi ceva de ani, extrem de lungă, pentru că, într-un fel, în interiorul lui, scenele nu se uneau una cu alta, faptele nu erau legate de consecinţele lor, ci se stabilea o altfel de legătură, mai adâncă, nu pe deplin explicabilă, dar pe care o bănuia mult mai importantă. Pe deasupra curgeau faptele, şi gesturile, şi reacţiile lor, ale tuturor celorlalţi, de fapt adevăraţii actori (cărora nu ştia de ce îi venea să le spună martori), şi alături, nu fără legătură cu ei, se întâmplau mutaţiile ciudate în el, starea de calm şi mulţumire de sine, şi linişte, din care n-ar fi putut să-l scoată nimeni şi nimic. Şi nici nu s-a modificat, chiar când inevitabilul scandal a izbucnit. Ieşindu-şi icnit din mânie, tatăl Ştefaniei a izbucnit, aproape bolborosit la

început, ţipând: „Cum îndrăzneşti, cum îndrăzneşti în faţa mea, tu ca şi mă-ta, târfelor", şi s-a prăbuşit aproape asupra ei, cu pumnii ridicaţi. Ştefania s-a ridicat în picioare, a ţâşnit şi ea, dovedind vechi reflexe bine aşezate, mama ei a ţipat ceva indistinct, şi ar fi urmat una din scenele de bătaie domestică, de data asta cu mult mai multă furie. Spaima se răspândise în cameră, feţele celor două femei s-au răvăşit brusc, trecerea era prea mare ca să poată lua o expresie definită. Erau încă sub influenţa stării anterioare, şi speriate în acelaşi timp, şi amestecul se vedea printr-un fel de disociaţie a trăsăturilor, ochii larg deschişi şi înfricoşaţi, şi gura încă lăsând să se vadă dinţii ascuţiţi şi mărunţi. însă pe el nu l-a părăsit calmul şi bunăstarea aceea curioasă. S-a ridicat încet sau aşa i s-a părut lui, şi s-a aşezat între Ştefania şi taică-său, care în furie a încercat mai întâi să-l dea la o parte, apoi a ridicat mâna asupra lui. Doar o clipă a simţit cum îl străbate curentul de mânie şi cum i se usucă gâtlejul şi limba atunci când nu lasă nimic nepedepsit, pe loc, dar totul a trecut neobişnuit de repede, şi a pus mâna lui mare şi grea pe umărul bărbatului mic din faţa lui, şi l-a oprit scurt. Apoi, pe un ton de reproş (pe care nu şi-l cunoştea), i-a spus încet, calm, cu un fel de răbdare nesfârşită şi de dojană plină de milă, aşa cum vorbeşti cu un copil: „De ce nu te porţi ca lumea? Ia spune, de ce nu te porţi ca lumea, ca oamenii?" şi tonul lui într-adevăr l-a oprit, lăsând în locul ţipetelor o mare tăcere încurcată, cu care toţi ceilalţi nu ştiau ce să facă. încăperea, privită de la înălţimea statului în picioare (a lui, bărbat foarte înalt), părea ridicol de mică, strâmtă şi improvizată, privirea lui era radiografică, străbătea prin cotloanele casei, printre crăpăturile zidurilor, prin mizeria şi sărăcia pretenţioasă a „mobilei". Avea, curios, mai degrabă ochi pentru lucrurile derizorii din jur decât pentru oamenii din încăpere, şi absenţa lui a fost probabil resimţită de ceilalţi, miraţi că el nu e implicat în momentul acela de tensiune pentru ei, când nu erau decât un pumn de surprize şi emoţii. Cu acelaşi aer detaşat, continuând

să se uite şi în jur, l-a apucat apoi cu amândouă mâinile de umeri pe tatăl Ştefaniei şi l-a aşezat uşor, de abia împingându-1, pe un scaun din faţa lui, apoi s-a aşezat şi el şi l-a întrebat din nou, calm: „Ce vrei, spune-mi ce vrei? De ce nu te porţi omeneşte, aşa se primesc musafirii?" întrebarea lui era stupidă, şi pentru un moment l-a făcut pe „nea Iancu" să-şi revină şi, fără să ţipe ca la început, a reuşit să spună: „o dezmoştenesc". Atunci întreaga scenă s-a limpezit şi de fapt s-a terminat. El, Ion Marina, a izbucnit în râs, într-un râs teribil, care consuma întreaga tensiune nervoasă. Râdea cu capul aplecat pe spate, şi ideea că ar fi fost dezmoştenit, că cineva poate fi pedepsit aşa (deşi, de fapt, nu renunţa la mare lucru, „zestrea" Ştefaniei era minimă), îl umplea de veselie. Râdea cu hohote, spre nedumerirea tuturor, chiar a Ştefaniei, şi până şi furia lui „dom' Iancu" se topea în faţa propriei mirări. Acum toţi cei din faţa lui într-un fel erau uniţi de mirare, nimănui nu-i mai era frică de altul, se eliberau prin râsul lui nestăpânit şi inexplicabil care umplea casa şi se lovea de pereţii ce se vădeau coşcoviţi (deşi, desigur, nu erau). Iar el se simţea uşor şi detaşat şi nu mai râdea (dacă, de fapt, a râs vreun moment) de fraza, de ameninţarea tatălui, ci de ceva mult mai general, dizolvat în casa în care se afla. Râdea de atitudinea ridicolă a acestui şef mărunt şi orgolios, de pretenţia lui că reprezintă autoritatea sau, poate, chiar de autoritatea însăşi. Ceilalţi nu înţelegeau exact toată veselia aceasta, n-au priceput nici măcar linişte a şi calmul lui dinainte, doar Ştefania s-a folosit de ea. Ceea ce pentru el a fost detaşare şi într-un fel doar o manifestare de independenţă, pentru Ştefania a fost o formă de revoltă, iar mama ei era doar fascinată de posibilitatea altei orânduiri a lucrurilor. însă râsul lui îi încurca pe toţi şi nu ştiau ce să facă şi ce să spună. Bătrânul a vrut să fie raţional şi să înţeleagă (ceea ce însemna deja o mare renunţare, începutul sfârşitului) şi l-a întrebat cum are de gând să trăiască, ce vor face „acum la început", însă toate întrebările lui de-abia mai meritau răspuns. Ştefania nici

nu putea să rămână acolo, nici o zi, nici măcar pentru o singură noapte, şi a plecat din casa aceea unde se sfărâmase o ordine. Era un lucru neobişnuit, în afara tipicului din acel mediu, împotriva tuturor convenţiilor şi regulilor, dar nimeni nu s-a mai mirat prea tare, de acum orice era cu putinţă. Doar mama Ştefaniei a plâns făcându-i bagajul, iar dom' Iancu i-a dat la plecare mâna, nemaifiind în stare să protesteze, lăsându-se învins. El, de fapt, n-ar fi luat-o pe Ştefania, ar mai fi putut aştepta încă o săptămână sau două până se vor face formele, însă ea a început să-şi facă un bagaj subţire, în care şi-a pus numai strictul necesar, lăsând totul în urmă. Nimeni n-a mai protestat, şi mişcările ei erau rapide, febrile, mâinile i se mişcau cu neîndemânare printre lucruri, doar faţa îi era încremenită, cu ochii foarte uscaţi şi ficşi, neprivind în nici o parte. Gura însă îi rămăsese întredeschisă, lăsând să se vadă dinţii ei mărunţi şi ascuţiţi. Era la fel ca atunci când l-a aşteptat seara târziu în umbra copacului din faţa porţii lui, era la fel de hotărâtă, gata să treacă peste orice, dominată de dorinţa de a fi împreună cu el. De data asta nesupunerea la convenţii avea un aspect mai concret, revolta se îndrepta precis contra autorităţii tatălui, cea mai adâncă revoltă, dincolo de ţipăt, când nici măcar nu vrei să mai acorzi celui căruia te opui atributul existenţei. Nu l-a întrebat nimic, nu i-a aruncat nimic în faţă, totul a fost fără reproş, doar gesturi şi fapte, plecarea pe un drum fără întoarcere. El, Ion Marina, a acceptat situaţia fără comentarii, simţindu-se teribil de uşurat, din motive pe care nu le înţelegea. El nu fusese supus nici unui fel de opresiuni în casa aceea şi totuşi, parcă el s-ar fi eliberat. A acceptat situaţia fără să întrebe nimic, şi poate a crezut că în seara aceea el fusese principalul actor, cel care vine şi schimbă ceva, răstoarnă totul fără efort, purtându-se doar natural sau aducând o altă atmosferă. Deşi, cine ştie, în casa aceea se ivise deja destrămarea, poate el n-a făcut nimic altceva decât să o grăbească. Atunci nu s-a gândit,

era doar vesel şi a plecat cu Ştefania, şi i-a simţit cu plăcere trupul subţire, cu oasele mici, strângându-se în el, cerându-i protecţie parcă sau, cel puţin, aşa a bănuit. Plecarea de acasă s-a făcut sub pavăza lui, şi el urma să-şi joace şi mai departe acest rol, nu lipsit de mari plăceri. Desigur, totul ai fi fost mai evident dacă ar fi sărit la ea şi n-ar fi lăsat-o să plece, iar el l-ar fi dat la o parte, cu brutalitate, l-ar fi împins cu toţi muşchii lui tineri tensionaţi ca un arc, chiar în clipa în care urmează să-şi arunce săgeata, dacă l-ar fi zdrobit şi dat la o parte şi i-ar fi lăsat acolo, poate pe el răsturnat pe jos, şi apoi i-ar fi spus Ştefaniei să-şi facă bagajul, şi ea, supusă, şi-ar fi strâns lucrurile, şi ar fi vegheat-o şi păzit-o. O, atunci totul ar fi fost altfel, şi meritul lui ar fi fost mai mare şi total. Insă el a împrăştiat întreaga atmosferă râzând, făcând să se scuture sub hohotele lui şerveţelele brodate şi micile obiecte de ghips vopsit, păpuşile şi fleacurile respectabilităţii lor, şi zidurile subţiri ale casei, şi acceptând numai să plece cu ea, aproape obligat să o facă, doar n-o mai putea lăsa aşa. Când a venit aici ştia că o va lua, dar nici nu bănuia cât de repede.

Niciodată n-a aflat totul deodată, cum a fost înainte de a veni el, ce s-a întâmplat ani de zile în casa aceea măruntă şi respectabilă. A auzit câte ceva rând pe rând şi rareori s-au legat două fapte între ele, pentru că nimic nu avea chiar atâta importanţă. Deseori a ascultat istoriile astea distrat, lăsând să treacă pe lângă el, gândindu-se în altă parte. I s-a spus de mai multe ori, şi Ştefania şi, odată, seara, după ce se mutase la ei, chiar bătrâna. însă el era teribil de obosit, într-o perioadă când în general obosea mereu şi începuse să descopere ce bine e să ai explicaţii complete pentru toate faptele, şi cum aceste explicaţii devin apoi cele mai importante, şi faptele nici nu mai contează chiar a' ât de mult, în măsura în care sunt făcute să repete scheme. A ascultat-o povestindu-i, trecând peste vocea ei care sp mea mai mult decât cuvintele, şi peste

neliniştea mâinilor ei şi a ochilor ce priveau drept înainte. Bătrâna îşi cam pierdea uneori şirul, dar el era răbdător pentru că, de fapt, nici nu-l interesa prea mult şi în pauzele glasului ei putea să se gândească la ale lui, nu concentrat, numai în pauze, urmărind un gând dezlânat, plin de planuri, proiecte şi cuvinte de prisos.

Se pare că la început, când s-au luat, totul a fost destul de bine. Dom' Iancu câştiga binişor, era harnic şi priceput, şi au avut copilul, iar el venea deseori acasă să se joace cu Ştefania, care fusese foarte grasă în copilărie. Au vândut pământul, al lui de la ţară şi al ei, şi au făcut ceva economii, şi apoi au început să clădească o casă, cea în care au trăit, şi atunci a fost perioada cea mai bună. El nu era rău, nu bea, venea regulat acasă şi se interesa de toate, avea grijă să nu lipsească nimic, aşa cum se cuvine unui bărbat care are femeie şi copil pe care urmau să-l trimită la şcoală, să aibă „o altă soartă". Important era că aveau casa de făcut, şi atunci serile erau foarte vesele şi plăcute, pline de planuri. El făcea planurile şi ea îl asculta şi îi plăcea, nu avea de ce să se plângă. Aşa ar fi putut să fie multă vreme, până la capăt, dar apoi a intervenit altceva, nu ştie ce. El nu mai era împăcat, venea supărat şi îngândurat şi nu-i spunea nimic, numai că ea a fost totdeauna o femeie tăcută care şi-a văzut de treburile casei şi de grijile care revin femeii, ca bărbatul să nu aibă de ce să se plângă. Nu se mira că e tot mai tăcut, aşa se întâmplă cu oamenii, şi tatăl ei, acolo, la ţară, era tăcut şi nici nu părea că ascultă pe ceilalţi şi nici nu o bagă în seamă pe nevasta-sa, pe mama ei, care a fost, se vorbeşte, înainte de a se trece repede, o mare frumuseţe. Aşa au bărbaţii, spunea ea, planurile lor, în care nu e bine să te amesteci. Chiar dacă sunt nebunii, ele trec, dacă nu vorbeşti despre ele şi nu te gândeşti cum sunt şi de unde vin. De aceea nici ea nu le-a băgat în seamă, ca să le lase să treacă. El era tăcut şi nemulţumit şi ea, oricum, nu avea ce să-i facă şi cum să-l mulţumească, şi în asemenea nebunii nu există sfaturi pe care le poate da cineva. Dar după tăcere (când doar

striga din când în când la ea) şi după întârzieri pe care nu le băga în seamă, că până şi istoriile cu femeile trec la bărbaţi, a venit o altă vreme şi mai grea. El striga la ea: „Eşti o proastă, asta eşti. Nu înţelegi cu ce om ai tu de-a face. Eu n-o să trăiesc toată viaţa în noroiul ăsta şi am să devin cineva. în ţara asta de hoţi pot să fiu şi eu hoţ". Venea cu tot felul de oameni acasă, cărora le dădea să mănânce şi să bea, încolo devenise foarte zgârcit şi socotea fiecare bănuţ, şi a început să poarte el cheile de la cămară şi să facă socotelile. Nu-i mai da nici un ban, parcă era apucat şi toată seara făcea lungi socoteli. Nici pentru fetiţă nu i-a dat bani când a fost bolnavă, parcă era chiar nebun şi a strigat: „Eu nu mă împiedic de asta, să ştii. Dacă are zile de trăit, o să trăiască, şi dacă trebuie să moară, tot n-ai ce-i face". Şi iar a strigat: „Tu nu ştii cine sunt eu, eu sunt cel mai al dracului om care s-a văzut pe faţa pământului, şi dacă tata n-a vrut să vândă pământul şi m-a lăsat doar cu câteva clase de liceu, o să le arăt eu la toţi". Veneau tot felul de oameni, prost îmbrăcaţi, care-l sfătuiau, şi el deschisese prăvălie la Obor şi avea asociaţi pe unul din noii lui prieteni şi mai ales pe femeia lui, nevastă îi era, care râdea gros, şi bărbatul ei râdea subţiratic. Ea fuma ca un şarpe şi-l lovea pe Iancu peste umăr şi spunea: „Mă, bun cap ai tu", şi el atunci se gudura pe lângă ea, şi femeia îi arunca acolo, în casă, fumul în nas, încolăcit ca un şarpe, şi bărbatul ei râdea subţire, iar ea râdea gros şi râdea şi Iancu, să le ţină hangul. Veneau misiţi de cereale şi negustori care umblă în sate să cumpere ieftin şi se închideau cu el în cameră ca să discute. El era mai mult pe drumuri, cu afacerile lui, şi se schimbase chiar la faţă. Se îngrăşase şi vorbea şi râdea mai gros, începuse să semene puţin cu femeia aceea voinică care-i spunea: „Ei, Iancule, ia spune tu, ce fel de om eşti", şi el striga: „Ăl mai al dracului ce s-a văzut", şi se puneau pe râs. Nu se mai putea înţelege nimeni cu el, îl apucase o nebunie mare, şi uneori îi striga şi ei: „Tu, eu nu mă las până nu ajung ca Dragomir Niculescu, cu băcănie pe Calea Victoriei". Până

una, alta, casa era mereu murdară şi ea trebuia să cureţe mereu şi să arunce scrumierele pline de mucuri şi să aerisească, ţinea geamurile deschise ceasuri întregi şi aduna făraşe peste făraşe de gunoi pe care-l lăsau oamenii aceia în urmă. N-avea nici un ajutor, pentru că pe el îl apucase o grijă de bani ce se pierdea numai atunci când veneau musafirii aceia. Erau atât de mulţi că nici măcar nu-i puteai recunoaşte, mereu feţe noi, peste feţe noi, deşi toţi semănau într-un fel, aveau acelaşi fel de pălării trase pe ochi şi cămăşile cu gulerele murdare. Unii îl aşteptau ceasuri întregi să vină, şi ea nu avea ce să le vorbească. Trăia ca într-un vis urât şi nu făcea decât să aştepte să treacă. Poate n-ar fi fost lucru rău cu negustoria asta, dar nu aşa cum o făcea el, cu furia şi nerăbdarea lui şi strigând mereu că el e omul cel mai al dracului. Nu era meserie făcută în linişte şi tihnă, ci un fel de boală care nu-l lăsa să doarmă şi să se odihnească nici o clipă. Cădea numai răpus de oboseală şi atunci horcăia ca şi cum s-ar fi înecat, de nu puteai să crezi că asta înseamnă odihnă. Nu era odihnă ca cineva să zacă şi să horăcăie, şi să se trezească înecat în sudoare şi speriat, şi să aprindă lumina şi, uneori, rar, să-l apuce nebunia cu ea. Dar atunci se simţea că ea nici nu există decât ca un mijloc de-a-i astupa lui visurile şi îi era o silă nespusă de el. Dar nu ştia cum să se apropie de el şi să-l întrebe ce face. El nu-i mărturisea nimic, decât, cel mult, o înjura din când în când şi-i spunea că e o proastă şi nu înţelege ce fel de om grozav e el, cum nu s-a mai văzut, şi cum o să le arate el la toţi. Uneori el, atât de socotit, de fapt zgârcit, venea cu chef şi lăutari sau chema prieteni de-ai lui acasă pentru petrecere, şi rămâneau în urmă teancuri de farfurii slinoase, iar petrecerea lor nu semăna cu a altor oameni. Cea mai aprigă era femeia aceea, nevasta asociatului, care bea şi striga să i se cânte la ureche, şi îmbrăţişa bărbaţii unul după altul, şoptindu-le ceva la ureche şi apoi râdea gros, iar bărbatul ei subţiratic de tot; în acelaşi timp, ca şi cum ar fi fost părtaş la glumele ei neauzite. Ea aducea la masă şi apoi spăla întruna vase

şi curăţa până nu mai putea. Din vremea aceea, la început, nu-şi mai aduce aminte decât ca de un morman de vase şi foarte mult fum şi frig, căci trebuia să lase mereu geamurile deschise. Visul acela urât se îngroşa din ce în ce mai mult şi deasupra a toate era nebunia lui care voia să arate tuturor ceva, cine e el şi ce poate să ajungă. Cămăşile lui, în vremea aceea, aveau un miros năclăit de sudoare, ca şi cum de mai multe ori pe zi l-ar fi trecut într-adevăr apele. Ea slăbise ca o umbră şi, ca să-şi aducă aminte totdeauna de vremea aceea, pentru că ştia că o să treacă, nu se putea altfel, s-a dus să se fotografieze o dată, economisind de la mâncare, şi a ţinut poza ascunsă. Era slabă şi cu faţa numai ochi, mari, deschişi, şi se poate spune că era chiar frumoasă, dar de o frumuseţe cum n-ar fi vrut s-o aibă. Nu era o frumuseţe sănătoasă ci sfrijită şi ciudată, pe care n-o poţi păstra, pentru că te distruge ca o boală, şi de fapt o boală şi este. E un fel de frumuseţe care nu stă în trăsături ci numai în ochii cam înspăimântaţi, din care străbate nelinişte de a nu putea sta nici o clipă locului, un fel de ciudată nepotriveală cu lumea care este altfel decât ar fi trebuit să fie şi se descoperă nouă şi mereu schimbătoare, fără odihnă.

Atunci, la puţină vreme, a început povestea aceea ciudată şi de neuitat, aşa cum era firesc să se întâmple. Dacă ar fi arătat altfel, nimeni n-ar fi băgat-o în seamă. Iancu, în continuă panică după bani, după cea mai măruntă posibilitate de câştig, închiriase două camere mobilate, una din ele unui mic funcţionar vamal şi a doua, mai târziu, unui student în medicină, un băiat înalt, subţire şi foarte retras, care nu-i deranja niciodată. Funcţionarul vamal era mai mult plecat, venea doar să se culce acasă, iar medicinistul stătea şi învăţa singur, când nu era şi el plecat la cursuri sau la spitale, de aceea amândoi erau foarte comozi. Studentul se strecura politicos înspre camera lui, salutând totdeauna, avea o înfăţişare de băiat aşezat şi cuminte care ţine să nu deranjeze niciodată pe nimeni, să treacă neobservat şi să nu fie niciodată subiect de discuţie.

Plătea chiria regulat, chiar înainte, de aceea era agreat de gazdele sale, nu venea niciodată cu nimeni şi în general era o prezenţă ce nu lăsa în urmă nici un fel de zgomote, trântituri, manifestări brutale ale existenţei lui. Stătea de câteva luni deja şi ea de-abia îl băga în seamă. Una din îndatoririle ei era să facă, o dată la două zile, curăţenie şi la el, şi profita de absenţa sa de acasă. Nu se întâlneau decât absolut întâmplător şi atunci el o saluta cu o anumită ceremonie care o făcea să se simtă foarte bine, ca o adevărată doamnă. El se dădea la o parte şi o lăsa să treacă înainte, schiţând un mic gest curtenitor, întinzând mâna în faţă. Corpul i se apleca puţin şi mişcarea era foarte graţioasă şi neobişnuită pentru mediul lor. Undeva, în cele câteva filme văzute sau în cărţile citite la şcoala de gospodărie pe care o urmase, întâlnise asemenea comportamente, dar ele rămăseseră vagi şi încărcate cu o nostalgie a lucrurilor inventate de alţii, a unui alt mod de viaţă foarte îndepărtat. întâlnirile lor întâmplătoare însă readuceau noţiunile de politeţe cu un fel de brutalitate a întrupării lor aievea, deşi păreau atât de blânde. Ea cel puţin le resimţea ca un fel de şocuri plăcute, pentru că de fiecare dată când i se făceau aceste reverenţe discrete simţea cum îi năvăleşte sângele în obraji şi cum fără voia ei începea să zâmbească, prelungind fiecare întâlnire cu câte o fracţiune de secundă în plus. Totul se mişca astfel, în fiecare săptămână se gândea la chiriaşul cel tăcut şi politicos un minut în plus, învăţă să-i deosebească pasul discret şi să se bucure de el. (Nici nu şi-a dat seama că într-adevăr o bucură.) îl deosebea clar de celălalt chiriaş, cu care Iancu mai stătea din când în când de vorbă, politică şi, într-un fel, vag, despre afaceri (Iancu îl sfătuia să se apuce de comerţ, că de aici ies bani, nu din slujbă, şi-l întreba dacă are ceva capital ca să se asocieze). Studentul îl evita total şi, de altfel, ar fi fost greu să şi intri cu el în vorbă. Era doar plăcut pentru ea să ştie că e el în casă, ca un fel de mărturie „că există şi altfel de oameni". Băiatul acela la început asta a şi reprezentat: o probă că poate fi şi altfel,

că în chiar momentul în care ei îi mergea foarte rău, până se va termina coşmarul negoţului nebunesc al bărbatului, altundeva, chiar în aceeaşi clipă, oamenii se întâlnesc, vorbesc nu ştiu ce lucruri plăcute, şi femeile sunt lăsate să treacă în faţă cu începutul unei reverenţe. Era o lume fantastică, străină, e drept, şi nu tocmai de înţeles, asemănătoare unui continuu balet, în care oameni în alte costume îşi zâmbesc mereu şi se iubesc în taină, în care nimic nu este brutal şi direct, ci învăluit şi puţin ireal. Aşa trebuie că a crezut la început. Băiatul acela înalt şi subţire ar fi continuat mult timp să fie o convenţie de irealitate al cărei rost era să se opună realităţii prea brutale care o înconjura. Cu cât era mai ireal, mai greu de dedus din ce ştia, cu atât era mai bine. Ii urmărea numai zgomotele uşoare şi discrete, care la fiecare pas arătau că ţin seama de cei din jur, şi le învăţa din ce în ce mai bine. Altfel, nici nu se gândea la el.

Intr-o zi însă, când intră la el în cameră să facă ordine, a fost surprinsă de vederea unui craniu care stătea pe masă, deasupra unei cărţi. I-a venit să ţipe şi să fugă din cameră, dar n-a fugit, nu se putea desprinde de podele şi nici ochii nu-i puteau părăsi hârca albă, cu dinţii rânjiţi înspre ea şi cu mari goluri întunecate în dreptul ochilor. Undeva, dincolo de frică, îi făcea şi plăcere. Lucruri ce nu se puteau pune în legătură se vădeau a fi unite, politicoasa reverenţă ireală şi subţirimea băiatului aceluia, care-i plăcea aşa de mult, păreau să nu fie străine de craniul acela dezgolit, însemnând direct şi primitiv moartea. De aceea şi frica n-o izgonea pur şi simplu, ci o ţintuia pe loc, ca o descoperire de cea mai mare importanţă. Camera aceea simplă, a ei, la a cărei construcţie asistase şi se făcuse şi cu banii părinţilor ei, i se dezvăluia misterioasă, locul unde locuia omul acela ciudat, legat în nu ştiu ce fel de moarte. Desigur, explicaţia era simplă şi ar fi putut să se gândească, el era student la medicină, învaţă chiar pe morţi şi pe bolnavi, doar ştia asta foarte bine. Dar nu la asta s-a gândit şi, învingându-şi frica, a mai făcut un pas, apoi încă

unul şi a întins mâna să atingă suprafaţa lucioasă a craniului bine lustruit, fost om şi lucru în acelaşi timp, os împietrit şi dincolo de putreziciune, ceea ce rămâne şi e asemeni pietrelor. Omul care deţinea asemenea lucruri la el în cameră, care le adusese şi se ocupa cu ele, era o fiinţă încărcată de mister, deţinătorul unei ştiinţe care mergea dincolo de posibilitatea de vindecare a bolilor, a celor simple şi uşoare, şi dezagreabile pe care le întâlnise ea, dureri de cap şi de burtă, şi de dinţi, şi fierbinţeli. Stătea în faţa craniului, cu mâna întinsă spre el, atât de concentrată sau poate de încurcată, încât nu auzi paşii uşori şi discreţi, de-abia auzi cum se deschide uşa, însă nu se întoarse decât în ultimul moment, când l-a simţit în spatele ei, cu o clipă mai înainte sau chiar în momentul în care el a început să vorbească. Faţa lui de obicei închisă, de-abia surâzătoare doar din politeţe, era acum veselă, zâmbetul i se lăţise şi îl lumina. „La ce vă uitaţi, doamnă, la craniul meu de studiu?" Fără să surâdă în răspuns, cu trăsăturile închise şi grave, cu ochii ei de pe vremea aceea, care-i dominau faţa ciudată şi îngustă din cauza slăbiciunii, i-a răspuns: „da", şi a adăugat, după o scurtă pauză: „Mi-e frică". Nu putea să-i spună despre ciudata legătură stabilită între el, atât de blând şi de politicos şi care-i place aşa de mult (n-ar fi îndrăznit pentru nimic în lume), şi craniul de pe masă şi înţelesul lui. Nici nu ştia ce fel de legătură este, poate totuşi o spaimă comună sau un pericol, nu ştia cu adevărat, dar simţea că este ceva şi nu-1 putea întreba. Sau poate se gândea că el ştie toate lucrurile cele mai ciudate şi mai misterioase. Asta poate a fost, pentru că el a râs uşor, cu veselie, şi a luat craniul în mână şi a început să vorbească, să-i spună multe despre el, şi după ce a obosit pentru întâia dată s-a aşezat la el în cameră, în faţa lui, şi-l asculta. Nu întreba nimic, nici nu avea ce să întrebe, ci asculta cum osul din mâna lui devenea altceva, cum se descompunea în multe părţi, fiecare căpătând un alt nume, şi cum fiecare parte, la rândul ei, devenea foarte bogată în amănunte, în canale şi orificii,

care lasă să plece şi să vină din creier nervi şi vase cu sânge. Toate aveau la rândul lor câte un nume frumos, aşa cum nu auzise niciodată. Le repeta numele cu buzele, dar nu putea să ţină minte nici unul, şi nici n-a ţinut minte decât atât, că sunt foarte multe şi foarte frumoase fiecare, iar el, spunându-le zâmbind, era foarte învăţat şi îşi dădea seama că asta nu este decât o foarte mică parte din tot ce ştie. Stătea urmărindu-i degetele plimbându-se peste os şi îi auzea vocea venind de la o mare depărtare, rostind numele acelea ciudate şi străine, şi foarte frumoase, mult mai frumoase decât numele de actriţe de film despre care auzise şi de fluvii îndepărtate despre care citise întâmplător, când fusese tânără, sau învăţase în treacăt la şcoală. Numele astea erau mai interesante şi mai ciudate decât Anny Ondra şi decât Rio de la Plata şi păreau că vorbesc despre o geografie fabuloasă, cu mari întinderi de nisip, cu nume atrăgătoare, pe care o femeie ca ea nu le aude decât o singură dată în viaţă şi apoi devin imediat, chiar în clipa când sunt auzite, nostalgie şi sentiment de inaccesibilitate. Dar toate denumirile acestea nu erau depărtate, ci chiar în faţa ei, şi chiar în ea însăşi, le deţinea ca fiecare om, oricât de umil. într-un fel, această lecţie improvizată de anatomie, pe lângă faptul că scădea frica, pentru că nu mai aveau în faţă un craniu, un mort în propria ei casă (dacă nu i-ar fi plăcut aşa de mult studentul, desigur că ar fi protestat că i se aduc acasă morţi), ci un lucru fascinant şi bogat, îi şi apropia. Oricât i se părea ei că e neînsemnată faţă de el, totuşi amândoi aveau în ei întreaga bogăţie de nume şi amănunte şi reliefuri. Dar în aceeaşi vreme o şi îndepărta, pentru că el ştia toate lucrurile astea pe care ea le avea doar. Oricum, stătea şi-1 asculta fascinată şi se simţea înfricoşător de bine. înfricoşător pentru că, deşi nu era decât o lecţie improvizată de anatomie, cu totul nevinovată şi neprovocată de nici unul dintre ei, ci doar de o simplă întâmplare, legătura aparent impersonală avea ceva de vinovăţie în plăcerea nespusă ce i-o producea. încă nu simţea asta, dar ar fi vrut

să continue aşa mult, să nu se termine repede şi să fie silită să se întoarcă la mormanele de vase murdare şi la tot gunoiul pe care prezenţa celorlalţi îl lăsa în urmă. Mişcând şi ea degetele pe liniile zimţate ale craniului, simţea că face un lucru foarte curat şi nobil, şi puţin vinovat. Curăţenia nesfârşită, măturile şi vasele murdare şi cârpele de zoaie erau nevinovate, normale, în firea lucrurilor. într-un târziu a plecat, nu se putea sta aşa la nesfârşit, dar gustul învăţăturii i se trezise şi studentul părea că simte şi el plăcere să spună lucrurile acelea, în fond elementare, unei femei căreia i se păreau teribil de savante, iar el însuşi apărea drept un savant adevărat care ştie lucruri fantastice şi greu de bănuit. De atunci au început, la intervale din ce în ce mai regulate, întâlnirile lor, în orele târzii ale după-amiezei, când nu era nimeni acasă, iar ea, sub pretextul curăţeniei, se ducea să afle adevăruri misterioase despre propriul ei corp şi despre corpul lui, la fel organizat. Totul se petrecea pe cărţi şi pe planşe colorate de anatomie, dar nu putea uita că propriile lor trupuri, aşezate la mică apropiere unul de altul, erau la fel, şi atunci când mâinile lor se plimbau pe acele desene colorate, ea nu uita că la fel e şi trupul lui tânăr şi subţire. Nu reţinea nimic, îi plăcea doar să audă nume şi descrieri de muşchi lungi şi subţiri şi puternici, şi despre organe interne şi despre cămăruţele pline cu sânge ale inimii, şi de fagurele plămânului. Venea la lecţie, trăia cu gândul la ea şi noaptea o supăra respiraţia rău mirositoare a lui Iancu, bărbatul ei buhăit de dorinţa, repetată în fiecare seară, „de a le arăta el lor cine e, cel mai a dracu' care s-a văzut" şi de dorinţa de a ajunge să aibă băcănie pe Calea Victoriei ca Dragomir Niculescu. Slăbea şi se apropia de un fel de boală, despre care ştii că va veni, aşa cum ştii că vine bătrâneţea, dacă ai timp s-o apuci. Boala aceasta care o pândea şi venea sigur şi nici măcar încet, putând să o lovească în fiecare clipă, pe care o simţea în ea însăşi crescând, aşa cum se dezvoltase în interior Ştefania, se vădea deja în marile cearcăne albastre care-i luminau ochii strălucind

altfel decât vreodată pot să lumineze ochii femeilor din categoria ei, mai ales de felul ei, tăcute şi retrase, care aşteaptă ca toate lucrurile să treacă, întocmai ca nebuniile care se opresc şi împovărează numai dacă le gândeşti. Răbdarea cu care voia să lase toate zilele să se consume neobservate (şi o zi bună era, atunci când era cu adevărat, de neamintit) o părăsise. în afară de cearcăne, boala care o cuprinsese se vădea prin nerăbdare. Viaţa ei, mereu divizată în cicluri mari şi mici, ale vârstei, ale creşterii copiilor şi dezvolătrii pruncilor, ale anotimpurilor despărţite unele de altele prin alte îndatoriri, ale lunilor şi ale zilelor, şi ale nopţilor, fusese brusc destrămată de sentimentul unor lucruri care trebuie să se întâmple şi sunt nerepetabile, vin o dată şi cu asta, gata, nu te mai întâlneşti cu ele. De aceea aştepta orele de lecţie şi izbucnirea bolii adevărate în toată plinătatea ei, ce nu va întârzia să vină. Ruptă de toate obişnuinţele ei, însemnând acum mult mai puţin, îşi prelungea clipele, ar fi rămas mai mult în pat şi se temea de ziua care venea. Ar fi întârziat în culcuşul ei moale, încălzit de propriul ei trup, înţelegând pentru prima dată că e într-adevăr moale şi cald. Dorea ca timpul să se scurgă mai repede şi credea că aleargă fără de seamăn, şi amândouă sentimentele acestea contradictorii compuneau nerăbdarea ei cea nouă. îndatoririle zilei le făcea ca într-un fel de somn, de altfel în zilele acelea somnul şi visele o dominau, noaptea ca şi ziua, trăind mai mult închisă în ea însăşi, încolăcită în propria ei teamă. Până şi mersul i se modificase, şi acesta era cel de-al treilea semn prevestitor al bolii. Păşea mult mai uşor şi mai tăcut şi se ferea de zgomote, ca şi de toate lucrurile violente, de lumină şi de soare, de orice îi amintea prea mult că există un „în afară". înăuntrul ei era ceea ce domina şi, parcă pentru a-şi face loc şi a îndepărta presiunile exteriorului, iradia o mare căldură, un fel de fierbinţeală pe care ai fi simţit-o dacă ai fi întins mâna. De aceea palmele îi erau mult mai uscate ca de obicei şi pielea aspră şi puţin dureroasă când o atingea. De altfel, orice venea din afară era

aspru şi puţin dureros. Până ce boala s-a declarat atunci când nici nu te aşteptai, deşi veni aşa cum putea fi bănuită. Intr-o asemenea după-amiază întunecoasă, de ploaie, studentul, care începuse şi el să se intereseze neobişnuit de mult de tăcuta lui elevă, o văzu deodată aşa cum arăta, atât de puternic, încât nu putu să nu-i spună. în loc să-i vorbească despre felul în care e organizat atât de complicat corpul omenesc, începu să-i vorbească despre ea, privind-o în faţă, descriindu-i frumuseţea stranie a ochilor ei încercănaţi, adânciţi în orbite de parcă „ar fi vrut să-şi ascundă lumina prea puternică", despre trăsăturile ei subţiate şi despre toată subţirimea ei de pasăre în zbor. Ea 1-a ascultat cu gura întredeschisă, lăsând să se vadă dinţii ei mici şi ascuţiţi, şi nici măcar nu putea spune dacă simte ceva, pentru că aluneca şi mai în afund, cu toate că-l privea cu atenţie şi nu lăsa să-i scape nici un singur cuvânt. Toate erau prinse şi lăsate să se afunde dincolo de zona în care lucrurile au un înţeles clar, ce poate fi spus după aceea. Le înţelegea pe deplin, şi fiecare cuvânt nu era doar înţeles, ci adevărat simptom de boală. De acum se ştergea linia care despărţea înăuntrul de în afară, care de-abia se mai ţinuse chiar în vremea în care boala se pregătea şi creştea.

Ceea ce a urmat nu poate fi descris în nici un caz prin plăcere. Nu era plăcere şi nici durere, ci o senzaţie asemănătoare cu moartea, de aceea nu degeaba a legat ea prezenţa în camera lui de moarte. Ciudat, deşi trăia totul cu atâta intensitate, cum nimic nu se repeta, nimic nu părea că e chiar real. Se făcuse un fel de despărţire între adevărat şi real. Mai degrabă totul era foarte real, dar nu era adevărat, pentru că semăna cu somnul. De data asta, lumea era şi mai periculoasă şi o împingea şi mai mult la fugă. Lumina zilei, zgomotele străzii, ţipetele din casă şi mai ales declaraţiile lui Iancu despre viitorul lui, când va avea băcănie pe Calea Victoriei, deveneau tot mai agresive, mai încărcate de pericole. Desigur, perioada aceea nu era plină de plăcere, nu era nimic plăcut şi uşor, de care să-ţi poţi

aduce aminte. Până şi el devenise altfel. Nu-i mai vorbea nimic, se arăta mult mai tăcut, aşa cum îi era adevărata lui fire şi, în loc să fie o conversaţie plăcută, de ceremonie şi irealitate, îi era şi mai greu să-l cunoască şi să-l înţeleagă. De altfel, ştia că nu poate dura legătura lor, lipsită de viitor, ea putea fi reală, dar nu şi adevărată. Intre ei apăreau deja linii despărţitoare, niciodată legătura nu era de ajuns de strânsă, la înălţimea aşteptărilor ei. înprimul rând, femeia din fotografie, de pe noptierea lui. înainte de-abia o băgase în seamă, nu intra în drepturile ei, dar acum se uita la ea cu atenţie, îi observa ochii vioi, întunecaţi, bărbia cam dură şi părul tăiat scurt, foarte modern. Băgă de seamă cu plăcere că era destul de în vârstă. A aflat că e mama lui şi, curios, în loc să se liniştească, cum era firesc, neliniştea îi era şi mai mare. Orice legătură se poate termina, în afară de asta, şi diferenţa de îmbrăcăminte şi de înfăţişare dintre ea şi femeia din poză o chinuia fără încetare. Nu se putea rupe, era chiar în el, în fiinţa lui şi, lucru curios, începu într-un fel să urască partea aceea din el, fără să spună, bineînţeles. Insă era şi un avantaj în aceste suferinţe. Doar ele, micile gelozii, dintre care aceasta era cea mai puternică, îi dădeau sentimentul cel mai acut al realului şi redesenau uşor şi subţire linia ce desparte visul de realitate şi înăuntrul de în afară, şi atunci dragostea aceasta, cu mici suferinţe, semăna mai puţin cu moartea. într-o zi îşi tăie părul ca să semene cu ea, trecând peste toate opreliştile, peste frica de a atrage atenţia lui Iancu. Se schimbase şi faţa îi era şi mai îngustă, dar sacrificiul coadelor ei de abia fu observat. El, băiatul, trecu grăbit peste asta, spunându-i doar că îi stă bine, „cu mult mai bine" (aşa erau toate colegele lui şi ea făcuse doar gestul natural de a fi încă una din serie). Iancu era ocupat cu cifrele, nu băgă de seamă deloc. în ultima vreme devenise tot mai preocupat, banii nici nu se mai numărau, întinşi slinoşi pe masă, el calcula întruna, ambiţiile sale erau abstracte, făcea calcule îndelungate şi scria întruna cifre fără acoperire, făcea mai mult decât oricând planuri

de viitor, însă într-o atmosferă fără entuziasm, nu mai ţipa ce mare om e el şi cum le va arăta la toţi, ci combina în tăcere, neatent la nimic în jur, mai singur decât înainte. Uneori rămânea cu ochii în gol şi doar buzele i se mişcau întruna, ca şi cum ar fi murmurat o rugăciune. Ciudat, aveai impresia însă că se gândeşte şi rosteşte altceva decât ce vede când se uită în gol. Calculele pe hârtie erau tot mai numeroase, iar zerourile de la sfârşitul cifrelor erau din ce în ce mai multe. Numai banii şi servietele pântecoase cu hârtii de bancă se împuţinaseră. Vasele murdare şi oaspeţii ce nu se ştergeau pe picioare şi lăsau gunoaie după ei, făraşuri întregi, erau şi ei mai puţini.

Ea însă de-abia dacă înregistra schimbările. Erau mai puţine vase de spălat, dar e adevărat, curăţenia nu mai conta aşa de mult, o făcea automat, oricât ar fi fost de lucru. De toate lucrurile din afară de-abia dacă-şi aducea aminte, de câte un zgomot prea tare sau de razele piezişe ale soarelui de toamnă târzie, descoperite mai degrabă cu ani în urmă că au fost. Câteodată, mulţi ani mai târziu, câte o după-amiază de toamnă părea altfel, aerul subţiat şi diafan aducea cu el o senzaţie ciudată, un fior şi o dorinţă de a fugi undeva, departe, oriunde. Pe atunci, toate lucrurile erau însă năclăite în atmosfera de irealitate, se înmuiaseră şi atârnau. Totul era într-un fel moale şi incert. Deschidea uşa şi sub talpa papucului simţea covorul moale, mâna se întindea, prin antreul întunecos, de-a lungul zidurilor fără consistenţă, aluneca înspre cealaltă uşă, a cărei clanţă nu opunea nici o rezistenţă nici ea, paşii sunau altfel pe celălalt covor şi apoi toate lucrurile se învălmăşeau şi mai tare. închisă în ea, nu făcea planuri împreună cu el, nu credea în continuarea relaţiei şi nici în realitatea ei, n-o interesa aproape nimic. Discursurile lui despre anatomie şi despre mecanismele complicate ale corpului uman, cu numele misterioase ale unor oameni care au rămas printr-o parte din trup descrisă de ei, încetaseră aproape cu desăvârşire. Curios, nici el nu mai era atât de prezent, de gândit, nu se mai mira de el, devenise

mult prea aproape, până ce nici nu putea să mai fie distins. Nu mai era un fel de fiinţă venită din altă lume, a mişcărilor graţioase, a politeţii, unde femeilor li se face reverenţa să treacă înainte. Şi nici nu era înfricoşată de lucrurile pe care le povestea el, nu se mai asocia cu nimic. Se învălmăşise cu obiectele prea moi, printre care îşi croia calea fără rezistenţă, ce nu ştiai dacă există aievea sau nu, dacă sunt inventate de ea ca să mai populeze cât de cât casa şi să n-o lase singură sau au rămas acolo ca nişte reziduuri ale unei alte lumi care se înfundase. Aşa poate şi-a imaginat ea lucrurile mai târziu, când încercase mereu, cu succes din ce în ce mai mare, să reducă proporţia de real a acelei perioade. Puţin de tot, uneori când el povestea câte ceva, se simţea stingherită şi-i punea mâna pe gură, cerându-i să tacă. Buzele lui în palmă erau calde şi moi, de adolescent, până aproape să-i producă milă. însă nu-l putea lăsa să vorbească, să devină cineva foarte îndepărtat şi din altă lume, cuvintele care la început au înfiorat-o o supărau pentru că se interpuneau între ei. Totul se desfăşura în tăcere şi în efortul de a face astfel, încât să nu se observe prea mult când este şi când nu este de faţă, să nu se impună prea clar cu prezenţa lui, atunci când îl avea alături. Era un chinuitor proces de încorporare, de transformare într-un obiect interior, imposibil de pierdut. De aceea, după mulţi ani şi-l amintea mai puţin bine decât pe foarte mulţi alţii, persoane întâlnite întâmplător, din lumea de toate zilele. La început îi căutase obiectele, îi cosea, aproape pe ascuns, ciorapii, se ocupa de garderoba lui, dar apoi încetă, nu mai avea nevoie de nimic. Nu putea face acelaşi lucru şi pentru el şi pentru celălalt, nici nu-i mai curăţa încet şi meticulos camera.

Reală era, din când în când, frica. Nu precisă, nu de a nu fi cumva descoperită (de fapt devenise din ce în ce mai imprudentă), ci de ceva nelămurit care se strecura printre obiectele înmuiate şi fără consistenţă din jur, un lucru şi el fără duritate, asemenea, dar ameninţător. De aceea nici-

odată nu era nici plăcut, nici neplăcut, era altfel sau, cel puţin ei, după foarte mulţi ani, i se părea că este aşa.

Toată istoria n-a durat mult, şi destrămarea a venit din mai multe părţi deodată, ca şi cum n-ar fi fost produsă de ceva anume, ci s-ar fi spart brusc, rupându-se în mai multe bucăţi. întâi, nebunia lui Iancu s-a terminat într-o zi, când şi-a dat seama că era complet ruinat, fără câştig şi fără capital, încărcat de datorii pe care urma să le plătească ani în şir. Dintr-o dată totul a devenit clar pentru el, i s-a spus că gata, s-a terminat, şi că, dacă nu se retrage la timp, multe dintre lucrările pe care le făcuse în perioada aceea sub influenţa prietenilor lui, mai ales a perechii asociate, vor fi date la iveală. Ea n-a ştiut niciodată nimic precis, nici ce-a făcut, nici ce-a vrut să facă. A considerat că totul se va termina, fiind o nebunie, şi aşa s-a întâmplat. Dacă voia să facă scandal, atunci va fi rău, se vor deschide procese, a fost de fapt escrocat, dar era din tagmă şi nu putea ţine la şantaj. Atunci toţi au făcut descoperirea că nu sunt din aceeaşi lume, el fusese doar cuprins de disperarea anilor monotoni, când şi-a terminat casa, dar nu era de-al lor, rămăsese în fond un om respectabil. Ei l-au simţit, nu mai avea nici bani şi se apropia de limita peste care n-ar mai fi putut trece, devenind un adevărat asociat, de aceea s-au descotorosit de el cu brutalitate. Şi de-abia atunci, înfrânt, izgonit, umilit fără nici un menajament, şi-a descoperit el propria respectabilitate, însă terfelită, de care nu se putea despărţi, dar nici nu mai avea ce face cu ea. Scena fusese brutală, femeia aceea grasă îi oferise, râzând gros, să-l ia băiat de prăvălie, nu asociat, iar pe nevastă-sa s-o angajeze servitoare, „pentru că observase că ştie să cureţe bine şi să facă de mâncare". Brutalitatea şi cinismul fuseseră cu grijă calculate ca să-i taie orice putinţă de replică, să-l facă ridicol în propriii săi ochi, după ce fusese încurajat să creadă şi să afirme că e formidabil şi că în curând se va desprinde din lumea minusculilor comercianţi de obor ca să ajungă „la o băcănie ca a lui Dragomir Niculescu". Iancu se întorsese înfrânt, efectul fusese atins, şi acum se

gândea nu numai la ridicolul situaţiei, dar şi la cinstea lui, de vreme ce nu-i reuşise escrocheria, din cauza unor oameni mai dotaţi decât el în asemenea afaceri. El devenise, obscur, o victimă a propriei lui cinste, un om onorabil prins între hoţi, şantajat mai târziu. Era şi adevărat, într-o anumită măsură, pentru că era făcut să plutească numai printre găinării, era mai cinstit, adică mai puţin consecvent decât asociaţii săi. Insă îl chinuia sentimentul că totul s-a terminat, că se întoarce acasă, nevoit să-şi afirme înfrângerea şi, chiar dacă ai lui nu-i vor pomeni niciodată de această perioadă, o vor şti, se vor gândi la ea şi el va trebui totdeauna s-o evite cu grijă, s-o nege, să facă să se creadă că nici măcar n-a existat vreodată. Doi ani, sau cam aşa ceva, vor trebui excluşi, viaţa sa va fi împărţită în două, ruptă, şi timpul smuls din scurgere îl va urmări tot timpul, tocmai pentru că va fi mereu vinovat faţă de el, îl va exclude şi-l va resimţi ca durerea chinuitoare a unui membru amputat, care nu poate fi nici masat, nu se poate face nimic, doar prin absenţă, doar ideea de el, misterioasa proiecţie din creier. Nu-şi făcuse nici un fel de rezervă, nu-şi asigurase căi de retragere, prin afişarea unei îndoieli, fie chiar false, despre activitatea sa. Făcuse greşeala să se identifice cu o anumită ipostază, cu o acţiune oarecare, şi desfiinţarea ei devenise propria lui desfiinţare. Chiar credinţa că pierduse fiind cinstit, cu toată relativa justificare, era prea puţin. Nu se putea de fapt gândi la nimic, mergea încet, dorind să evite contactul direct cu casa, chiar dacă nimeni nu urma să-l întrebe sau chiar dacă n-ar fi bănuit pentru o vreme că s-a întâmplat ceva şi de acum gata, va trebui să facă altceva, să se întoarcă la o viaţă lipsită de perspective. Pentru prima dată în viaţa lui, în loc să intre direct şi sigur în propria lui casă, o ocoli, se plimbă pe străzi lăturalnice, drumul său înscria curbe şi ocoluri, era o traiectorie complicată, ca şi cum ar fi trebuit să se descurce printr-un labirint, la capătul căruia nu urma să găsească mare lucru. Şi gândurile îi erau complicate, sinuoase, explicaţiile frânte se întretăiau cu crizele de furie, pe

el şi pe foştii săi asociaţi, apoi recădea într-o stare nelămurită, în care se lăsa dominat doar de sunetul paşilor pe străzile pustii ale mahalalei sau de vederea caselor mici şi urâte, a nesfârşitelor garduri de lemn, ici-colo cu scânduri lipsă, ca să lase loc jigodiilor costelive să se strecoare în curţi de unde adeseori ieşeau schelălăind. Poate de asta era bine că toate casele erau şi ele în prăvălire, lipsite de consistenţă, provizorii, clădite doar pentru o singură viaţă, şi oraşul, spre marginea lui, era populat parcă mai mult de animale, câini şi pisici nehrănite, decât de oameni. Drumul său era din ce în ce mai întortocheat, se apropia de casă şi apoi se îndepărta din nou, se speria de colţurile prea familiare care-l izbeau ca ameninţarea unui pericol. Iar fugea mai departe, fără să îndrăznească însă să plece cu adevărat, în locuri necunoscute. Calea lui era complicată, pentru că se simţea atras de casă şi respins de ea în acelaşi timp, ca şi de cinste şi necinste. Nu era el omul care putea să fugă de disperare, nesuportându-şi înfrângerea, spre alte încercări, să nu se mai întoarcă niciodată sau numai mult mai târziu, încărcat de o aură de mister. N-avea nici măcar în caricatură nimic din îndrăznelile marilor călătorii, ale refuzului total al unui loc ce-ţi aminteşte de un timp. Nu putea de fapt niciodată să trăiască un adevărat început, care să n-aibă nici un fel de legătură cu nimic din trecutul său, să fie expresia mândriei unei clipe. Se învârtea în jurul casei, la două-trei străzi depărtare, dădea ocoluri ca un câine bătut şi în acelaşi timp prea flămând ca să fugă, întorcându-se la blidul de acasă. Disperarea sa se mulţumea să se bucure de aspectul dărăpănat al unor biete case de periferie, de lipsa scândurilor din garduri prea lungi şi înnegrite de ploi, aproape de putrefacţie. La sfârşit se întoarse acasă şi, ca niciodată, se aşeză pe scaun, în mijlocul casei, fără să spună nimic, fără să facă nimic, cu mâinile aşezate suspect de blând pe genunchi. Nu invita la conversaţie, dar în acelaşi timp atitudinea lui pretindea întrebări, nu voia să spună şi nici să

tacă, nu venise să mărturisească, ci să ascundă, dar impunea să fie observat.

Ea şi-a dat seama că s-a întâmplat ceva deosebit de grav, şi asta se petrecea şi s-a petrecut în mod precis în afară, nu putea exista nici un dubiu, şi de aceea era un pericol real, adevărat, o spărtură în ce-şi construise până acum. Se înspăimântase cu adevărat şi-l privea cum stătea pe scaun, în mijlocul casei, în casa lui şi în acelaşi timp musafir, şi-i era frică să nu vorbească, să nu înceapă să povestească, să n-o solicite pe ea. Dacă era cu adevărat în afară, atunci, cel puţin, să rămână aşa până la capăt, ea să nu trebuiască să facă nimic, să nu fie implicată. Mâinile lui urâte, pătrate îi odihneau jalnic pe genunchi şi erau semnul pericolului din afară. Timpul trecea prea încet, pregătea masa cu febrilitate, ca să-i dea să mănânce şi să se culce, să facă gesturile lui obişnuite, atât de obişnuite, încât să poată trece pe lângă ele reflex, fără să le bage în seamă. Să ţipe ca un nebun, că el „e cel mai al dracului", şi să promită că în curând îşi va face băcănie mare, ca a lui Dragomir Niculescu, orice, dar nu să se ofere aşa privirilor ei, subliniind că s-a întâmplat ceva, altceva, că se întâmplă tot felul de lucruri care o solicită. Mâinile lui pătrate, cu degete groase, erau prea vizibile şi lucrurile pe care punea ea mâna deveniseră atât de tari, de rigide, încât o răneau prin simpla atingere. Mirarea era că nu sângera deja, să i se scurgă un lichid roşu-aprins din fiecare suprafaţă de piele cu care atinsese ceva, cuţitul şi pâinea, chiar miezul alb şi puhav al pâinii sau suprafaţa mesei. Farfuriile erau foarte grele şi ameninţau în orice clipă să-i scape din mână şi să se spargă sau nu, şi mai bine, să nu se poată sparge, ci să sune metalic pe pardoseală, ea însăşi nu de lemn, ci de aramă. Un sunet de metal pe metale, ca atunci când cade ancora grea pe puntea de fier a unui vas de război sau când se prăbuşesc obuzele. In camera tăcută, în care el stătea cu mâinile aşezate pe genunchi, era prea mult zgomot, toate lucrurile se ciocneau unele de altele, aşa nu se putea trăi, şi timpul

se târa lent şi şerpuit, făcând bălţi. Nimic nu se grăbea să reintre într-un obişnuit ce putea fi ignorat şi redus la limita incertă dintre înăuntru şi în afară. Când totuşi a fost aproape aşa, l-a văzut în sfârşit aşezat la masă şi făcând, măcar în parte, umbra unor gesturi obişnuite, nu aştepta decât ca totul să se termine mai repede.

S-a strecurat apoi pe nesimţite de lângă el şi a urmat o noapte în care a încercat să readucă lucrurile acolo unde au fost, dar nici trecerea pe coridor n-a fost atât de moale, nici paşii nu s-au înfundat în covor şi zidul a fost mult mai aspru cât timp l-a atins cu mâna. Starea aceea moale şi neprecisă nu se mai putea întoarce cu adevărat, toate senzaţiile erau prea acute şi prea reale, dure şi înfricoşătoare, şi nu s-a mirat când a fost prinsă, descoperită şi târâtă în afară. A acceptat totul în zilele care au urmat şi în lunile şi anii de mai apoi, şi timpul de dinainte era neprecis doar în memorie şi încărcat poate de vină, dar nu se putea şti, pentru că nimeni nu poate fi cu adevărat tras la răspundere pentru ce nu ştii sigur dacă s-a întâmplat sau nu. Studentul a plecat şi de abia şi-a dat seama, oricum rămăsese în vremea aceea neprecisă şi nu el conta cel mai mult, nici nu era sigur că el a fost cel mai important. Toată istoria l-a ajutat foarte mult doar pe Iancu. Timpul pe care ar fi vrut să-l uite, al nebuniei şi înfrângerii lui, era acum vina ei, care l-a înşelat fără ca el să fi fost vinovat. El era cu adevărat cinstit şi toţi au profitat de bunătatea şi cinstea lui, dar de acum va băga de seamă şi aşa ceva nu se va mai repeta. Ii amintea de cele întâmplate în fiecare zi, în fiecare ceas, şi ea trebuia să accepte umilinţa şi dispreţul lui manifestat cu ferocitate, pentru că ea era întreaga perioadă a nebuniei şi insucceselor sale, şi nu-i mai rămânea, pentru anii de acum înainte, decât asta. Viaţa putea să fie iar plină, în fiecare zi se puteau inventa alte amănunte şi mijloace de a o zdrobi, de a-i aminti. El, aici, nu avea nici un fel de vină, era un om cu desăvârşire virtuos şi înşelat de toţi, dar „urma să le arate el că nu-i chiar aşa, nu-i un prost pe care să-l poţi duce de nas". Ea a

suportat totul, an după an, fără revoltă, şi poate i-ar fi lipsit dacă dintr-o dată nici nu s-ar fi vorbit despre ce a fost, despre vina din acea perioadă în care de fapt nu se ştia precis ce s-a întâmplat, în mijlocul unor lucruri moi de care nu-ţi poţi aduce prea bine aminte. Starea neprecisă se prelungea, şi ei nu-i mai rămăsese decât să îndure. Până ce a venit el, Ion Marina, ca o răzbunare a fetei, a Ştefaniei, ce fusese implicată, fără să aibă nevoie, în chinurile lor de fiecare zi. Ea nu avea, pe atunci, nevoie să fie respectabilă şi şi-a adus logodnicul în faţă, şi apoi i-a mângâiat mâna aşezată pe masă, dând alt înţeles lucrurilor. Iar el a râs şi cu o singură mişcare a prăbuşit totul şi a plecat cu Ştefania acasă la el.

Ion Marina, stând în biroul său greoi de la minister, îşi dădu seama, într-un sfârşit, că nimic sau aproape nimic din toate lucrurile astea nu erau adevărate. Mama Ştefaniei nu-i povestise nimic, nu fusese niciodată nici un student, ci numai tirania de acasă a unui mic, foarte mic funcţionar, care vroia să arate că nu e sub ierarhie, ci înăuntrul ei. Mai mare este, desigur, şeful său, şi şefii etajaţi unii după alţii, şi mai mici sunt ceilalţi, de acasă. E adevărat, fusese o fotografie, pe care a văzut-o cu ani înainte, şi figura mamei Ştefaniei era dominată de ochi, cu o privire stranie, dar de-abia s-a gândit atunci la ei, şi-a spus doar că în tinereţe trebuie să fi fost o femeie frumoasă. Şi a încercat odată să-i povestească ceva, când venise obosit acasă, însă el a ascultat-o neatent, şi de fapt vorbise despre altceva, alte întâmplări, în care nu se pomenea de nici un student, o asemenea întâmplare nu existase. Soacra sa fusese toată viaţa o femeie puţin terorizată, care trăise pentru fiica ei şi de fapt pentru altceva nici nu învăţase să trăiască. Dereticase toată ziua casa, umplând-o cu lucruri mărunte care s-au adunat an de an, şi niciodată n-a avut curajul de a renunţa la vreun obiect, îmbătrânise dominată de aceste obiecte devenite un fel de fetişuri ale propriei sale frici. Poate de aici aerul de absenţă pe care-1 avea, mai ales atunci când venise în casa lor, unde erau

alte lucruri ce nu însemnau nimic pentru ea. Fusese de fapt o femeie ştearsă şi destul de banală, şi suferinţa ei casnică nu trebuia exagerată. Ion Marina îşi dădea seama de asta. Ea nici nu se aşteptase la un alt fel de viaţă, era supusă autorităţii bărbatului şi poate ar fi suferit şi în orice caz l-ar fi dispreţuit dacă ar fi fost altfel. Toată istoria cu studentul şi cu dragostea aceea de dincolo de patimă pentru el fusese inventată de Ion Marina pentru sine însuşi, în biroul său, amănunţind lucrurile, exagerând amintirea unei fotografii când, din cine ştie ce motiv, femeia apăruse mai stranie decât era în realitate. Se ridică de la biroul său şi regretă că nu-şi poate închipui că lucrurile s-au întâmplat cu adevărat aşa. Nu era adevărat, desigur, însă s-ar fi putut întâmpla să fi fost aşa, şi atunci ar fi fost mult mai bine, şi gestul lui de rupere a relaţiilor stabilite în casa Ştefaniei ar fi avut o semnificaţie mai bogată, întreaga lor viaţă ar fi fost mai importantă şi chiar a lui însuşi, în consecinţă. Lumea lăuntrică, posibilă, a acelei femei banale, în momentul în care se şterge linia fermă care desparte înăuntrul de în afară, îl atrăgea în mod deosebit, ca şi atmosfera de acolo, când lucrurile devin moi, foarte catifelate şi poţi trece cu uşurinţă printre ele, când dispar într-un fel văzul şi auzul, adică sunt trecute pe un plan secundar şi domină doar tactul şi eventual mirosul subţiat şi el, doar o anexă a pipăitului. Atunci multe dintre lucrurile imposibile pot să-şi găsească un loc de realizare, distincţiile dintre momente şi obiecte se estompează, ruptura dintre înăuntru şi în afară, redusă, înseamnă şi apropierea imposibilului de posibil. Ion Marina, care fusese toată viaţa un om lucid mai presus de orice, şi chiar cu orgoliul lucidităţii sale, principala sa armă de reuşită şi de echilibru cu numeroasele întâmplări neplăcute ce se iveau, regreta acum că ceea ce-şi imaginase, fără să-şi dea seama de ce, nu era adevărat şi se simţea sărăcit de exercitarea facultăţii sale critice. Insă în acelaşi timp ştia că nici povestea, în fond tot banală, pe care şi-o inventase, nu era de ajuns. Mai rămăsese ceva

legat de apropierea dintre înăuntru şi în afară, mai fascinant, la care încă nu se gândise. Ca marşul prin noroi, care nu spunea încă totul, oricât şi-l aducea el aminte, şi nici ronţăitul pesmeţilor pe întreaga linie care străbătea continentul de la o mare la alta. Mai trebuia să fie ceva, şi atunci noaptea, la restaurant, fusese destul de aproape de imaginea unificatoare, şi de aceea a plecat şi i-a lăsat pe ei împreună, fără însă să izbutească. Şi aici mai era ceva, însă provizoriu nu putea renunţa la invenţia lui, până nu va găsi ceva mai bun. Oricum, plăcerea propriilor sale plăsmuiri şi insatisfacţia ce i-o dădeau, şi sentimentul că erau de fapt nişte invenţii, şi el toată viaţa se luptase împotriva lucrurilor care nu erau în mod ferm adevărate, dacă asta a stat în putinţa lui, îi dădeau un nou sentiment de nelinişte, al treilea val în ziua aceea, care copleşea total ceea ce ştia el cu adevărat, că Ştefania e bolnavă de moarte, nu mai putea fi salvată, „acum importantă este doar starea psihică a bolnavei". Trecuse cu destulă uşurinţă peste descoperirea dinainte, că trăise de mult cu Ştefania, fără să bage de seamă marea lui dragoste, toate etapele ei importante. Acum era fascinat de propria sa imaginaţie, cam insuficientă, plină de locuri comune, ca idila mediocră dinainte, şi ar fi dorit să treacă mai departe, să o folosească, deşi îi era în acelaşi timp şi foarte ruşine, ca de fiecare dacă când folosim obiceiuri potrivite numai cu vârsta copilăriei. Neliniştit de starea lui anormală, s-a decis să iasă din birou, să facă altceva, să discute cu oamenii, ca să se elibereze de fascinaţia de a-şi imagina o lume în care nimic nefiind de fapt real, mult mai multe sunt posibile, şi lucrurile sunt moi sau, eventual, tari, aspre sau mătăsoase, aluneci printre ele şi nu ştii de fapt dacă sunt înăuntrul tău sau în afară. De aici nimeni nu poate cu adevărat dispărea, neavând suficientă consistenţă, aşa cum studentul împins în acest univers interior nu putuse cu adevărat dezerta, nu putuse transforma o dragoste, atât de importantă pentru femeia aceea, într-o simplă aventură. A continuat să rămână cam în aceeaşi

formă şi după aceea, şi nu i se putea face nici un fel de reproş. Ion Marina, gândindu-se la această relativă iresponsabilitate a studentului şi la trăinicia dragostei dintre el şi mama Ştefaniei, uită aproape că de fapt istoria era inventată, studentul nu existase niciodată, iar femeia, iubita lui, era atât de departe de adevăratul model, încât era desigur o plăsmuire a lui, în clipa când îşi imaginase un univers posibil, bazat pe predominanţa altor organe de simţ, cu rol mai mare într-o vârstă de care el nici nu-şi mai aducea aminte. Totuşi, jocul acesta era neliniştitor, şi el ieşi rapid din birou, nesuportându-şi propria sa imaginaţie, destul de slabă, insuficientă în orice caz pentru ceea ce voia el. Mersul său era, din cauza oboselii, a stării neobişnuite în care se găsea, cam şovăielnic, nu prea mult, dar destul ca să fie observat de ochiul atent şi intrigat până la exasperare al secretarei. Ea, ridicându-se în picioare, din respect, trebui să-şi alunge ideea cu totul nepotrivită că Ion Marina, înalt funcţionar într-un minister-cheie, s-a închis în biroul său, unde a stat câteva ceasuri fără s-o sune şi aparent fără să lucreze, ca să bea de unul singur până să nu mai poată sta în picioare prea bine. Aşa ceva era absolut imposibil, şi secretara rămase în minte cu o necunoscută, ce se va rezolva pentru ea mult mai târziu.

Interludiu II

ORICAT AŞ DORMI, RAMAN CU OBOSEALA ASTA ŞI-MI VINE să mă culc din nou. Poate pentru că aici nu am ce face, stau toată ziua şi aştept ceva, nici eu nu ştiu ce, şi dacă nu, inventez. Aştept sora şi vizita, medicul şi profesorul care trebuie să vină, şi studentul acela aşa de cumsecade, e ca un copil, el face pe seriosul cel mai mult. In fiecare clipă aştept câte ceva, m-am obişnuit cu aşteptarea, dar parcă ar mai trebui să vină ceva. Oricum, când nu sunt lăsată singură e mult mai bine. Nu ştiu de ce mă ţin în camera asta, izolată, parcă aş avea o boală molipsitoare. Deşi poate e greu şi cu celelalte, în saloane, auzindu-le suferinţele. Insă nici aşa, singură, deşi mă simt mai bine în ultima vreme, mult mai bine, şi în curând trebuie să plec acasă, unde se poate începe totul. Acolo n-am să mă las să dorm toată ziua, ca aici, şi apoi când mă trezesc să încep să aştept câte ceva, un punct de program, pe care nu-l fixez singură. Acasă eu fac ce vreau, de multă vreme, absolut cum îmi orânduiesc eu zilele. Noroc de mine, că n-am greutăţile altora, să muncesc de dimineaţa şi până seara şi să am griji, ce să fac în fiecare zi, cum s-o înnod. Am timp să mă ocup de alte lucruri, mai plăcute, fără grabă, fără să fiu izgonită de grijile mărunte. Pot să am griji mai însemnate, dar nu m-am prea gândit. Am rămas prea multă vreme aceeaşi, nu m-am schimbat, parcă n-ar fi trecut anii. Numai el s-a schimbat puţin şi pe nesimţite, dar e drept că totdeauna a fost mai îndepărtat, chiar de la început. Mai retras şi cu ocupaţiile lui, iar eu o fată destul de simplă, care l-a admirat mult de tot, din prima seară, când mi s-a părut cam ciudat şi altfel. Am avut dreptate, el a fost totdeauna altfel, mai sigur pe el, ştia ce vrea şi ce poate şi ce nu. In ultima vreme, vezi, mă gândesc mai mult la el, dar acasă, avându-l în fiecare zi, aproape că nici nu-l băgăm de seamă, nu mă uitam la el decât în treacăt. Acum mă gândesc la el, şi cred că am avut un mare noroc. Am luat un bărbat deosebit, nu ca alţii, foarte

puternic, şi am fost de fapt toată viaţa foarte fericită. Am avut un bărbat întocmai cum mi-am dorit întotdeauna, de mică. Să fie puternic, să te simţi la adăpost lângă el, să n-ai griji din cauza lui. La adăpost, sigură şi plină de încredere. De aceea poate nu-l aşteptam. Numai acum, în ultimele zile, aici la spital, totdeauna aştept câte ceva, chiar şi mâncarea pe care n-o mănânc, tot o aştept. Parcă mereu ar trebui să se întâmple ceva important. Desigur, să plec acasă, unde sunt atâtea de făcut. Ca toţi să se simtă bine şi să mă bage în seamă, să nu trec nevăzută printre ei, întocmai ca o umbră. Ca să mă poată ţine minte prin ceva, să le rămână câte un lucru fixat pentru totdeauna, să nu fie la fel dacă sunt sau nu. Eu să fiu cea care poate face un anumit lucru, şi nimeni altcineva. Aşa ca el, sunt atâtea de care numai el e în stare. O ştie toată lumea. Oricum, sunt nebună că mă gândesc la asta. Poate pentru că mai sunt aici. Dar nu trebuie să mă gândesc la fleacuri. Mai bine aştept ceva în linişte, până ce vine cineva, poate medicul, sau studentul, sau măcar sora, să-mi spună ceva. Aşteptarea asta mă nelinişteşte, cel mai bine e să dorm, chiar dacă nu sunt obosită.

III

ERA O NOAPTE ÎNCĂRCATĂ DE VISE TULBURI, MAI MULT veghe întretăiată decât somn, Ion Marina, mai obosit decât în ajun, se duse la birou, unde avea mult de lucru, treburi de care răspundea, şi era decis să le rezolve. Cu gândul ăsta de fapt se sculase, totul trebuia rezolvat, şi mişcările sale, moi şi neobişnuite cu o seară înainte, erau acum iar hotărâte, energice, greoaie, doar atât cât trebuie să sublinieze şi importanţa lui, deşi, desigur, el nu urmărea asta. Pe nesimţite, devenind tot mai masiv, se mişca mai greu şi fără să vrea căpătase o anumită solemnitate, ce i se potrivea. Energia lui era stăpânită, de aceea mult mai evidentă, forţa lui se asemăna mai degrabă cu înţelepciunea şi când mergea sau îşi ridica capul său greu, masiv, cu fruntea discret pleşuvită, ţi se părea că a găsit

o soluţie, înainte de a-i pune vreo întrebare. Oricine l-ar fi văzut în dimineaţa aceea şi-ar fi dat seama de puterea şi cumpănirea lui, de marea lui stăpânire de sine, şi ar fi fost reconfortat. Secretara lui l-a privit în prima fracţiune de secundă mai atent, dar apoi şi-a zis în sine: „Slavă Domnului, totul e în regulă, cine ştie ce-a fost ieri", şi i-a răspuns veselă la salut (chiar cu o nuanţă mai veselă decât de obicei, pentru că şi ea era stăpânită şi sobră şi de aceea lucrau foarte bine împreună), ridicându-se în picioare. Astăzi ar fi dorit chiar să lucreze mai mult cu el, să profite de întoarcerea asta la normalitate şi siguranţă. Desigur, nu l-ar fi întrebat pentru nimic în lume ce se întâmplase cu el. De fapt, nici nu ştia că era cineva grav bolnav în familie, relaţiile lor erau impersonale, şi de aceea aveau aerul acela de soliditate şi siguranţă, care o punea la adăpost de orice fel de griji. S-ar fi mirat foarte mult şi ar fi fost de-a dreptul neliniştită, nu numai încurcată, dacă şeful ei s-ar fi apucat să-i facă mărturisiri. Intimitatea lor era mult mai esenţială decât cuprinderea unor griji mărunte, zilnice, sau chiar a unor relaţii umane şi banale, dezordonate cum sunt toate actele noastre cotidiene. Pentru asta avea familie, prieteni, cunoştinţe. Aici era altceva, şi şi-ar fi pierdut puţin şi respectul de sine dacă relaţia s-ar fi trivializat într-un fel. Pentru că orice fapt mărunt şi omenesc ar fi trivializat-o, asta era senzaţia ei, sau mai exact ar fi fost.

Insă astăzi ştia foarte bine că nu va introduce oameni şi nu va aduce hârtiile necesare, întrucât el urma să intre de dimineaţă în consiliu şi nu se va întoarce în birou decât mai târziu, pentru a rezolva treburile curente. De aceea se mulţumi să-i pregătească cele necesare pentru şedinţă, cu aceeaşi discreţie desăvârşită. Ea nu dorea să pară că ştie toate, că l-ar putea tot atât de bine şi înlocui, că ea duce treburile în locul lui. Nu dădea sfaturi de nici un fel şi nici nu prevenea intenţiile şi ordinele lui, chiar dacă le bănuia. Ştia că asta ar putea să-l agaseze, de aceea lăsa să i se spună şi apoi, având totul pregătit şi în ordine, făcea fie-

care operaţie imediat şi cu mare precizie. în felul ei, era o femeie fericită, pentru că având un şef pe care-l admira foarte mult, nu-i pândea slăbiciunile, nu avea nici un fel de veleităţi, nu se considera nedreptăţită că are o muncă totuşi subalternă. Lumea i se părea desăvârşit împărţită, cel puţin cât era la birou, lucru destul de rar pentru o femeie dintr-o generaţie care cunoscuse mari şi radicale schimbări sociale, când s-a părut la un moment dat că oricine poate să devină orice. Contactul cu el o făcuse foarte realistă, înţelegea că nu este chiar aşa, şi fiecare om are un loc al lui. Ea şi-l găsise şi era un om fericit şi modest.

Fără să se gândească o singură clipă la secretară (de altfel, o respecta şi avea micile lui atenţii, n-o aglomera cu munca, o învăţase foarte bine, ştia cât poate să-i ceară şi, bineînţeles, n-o jignea niciodată), Ion Marina se pregăti în grabă pentru consiliu, trecându-şi în revistă problemele (foarte importante, pentru că aşa era natura sarcinilor sale), recapitulându-şi pe scurt soluţiile sau întrebările. Pentru un om foarte atent, s-ar fi relevat o anumită febrilitate cu care mişca totuşi hârtiile, un fel de nerăbdare învinsă înainte de a se manifesta propriu-zis. Nici chiar secretara nu băgă nimic de seamă. Doar el simţea, aici, în birou, un fel de surdă nelinişte cu care se lupta. Ieşi învingător, cel puţin în prima rundă şi, cu mersul său obişnuit şi solid, se îndreptă spre sala mare de consiliu.

Primii paşi aici îi aduseră un val de linişte şi stăpânire de sine. Cunoştea oamenii, cunoştea locurile, ştia exact ce trebuie să facă. Dacă s-ar fi gândit, i s-ar fi putut părea totuşi curios că nu în siguranţa intimă a biroului său se simţea bine, ci aici, în mijlocul celorlalţi, care îl respectau, ştiau exact cine este şi de ce e în stare, într-un cuvânt, se gândeau la el ca la „Ion Marina", un funcţionar important şi foarte capabil. începu să dea mâna cu toţi, după obiceiul său, şi, bineînţeles, nu la întâmplare, şi nu la fel, ci după o anumită ierarhie şi importanţă, după nişte raporturi foarte bine stabilite în mintea lui, deşi nu trebuia să

se gândească la ele niciodată. Erau reflexe, şi orice schimbare devenea rapid reflexă, fără să aibă nevoie de nici un fel de efort. Se mişca plin de o absolută siguranţă în mijlocul relaţiilor sociale complexe, s-ar putea chiar afirma că avea un adevărat instinct al lor. Toate gesturile sale, chiar cele mai neînsemnate, reflectau această preştiinţă a lui. N-o făcea, desigur, cu nici o intenţie. Nu dorea să parvină, să stabilească relaţii utile. De altfel, aici, cu o excepţie sau cel mult două, nu avea cu cine să se pună bine. Ordinea protocolară a salutului, de exemplu, avea o legătură numai cu simţul său de ordine, datorită căruia obţinea şi foarte bune rezultate. Strângerea de mână era binevoitoare sau mai prietenească, uneori ajungea, prin apăsarea discretă a mâinii, până la o adevărată recunoaştere a unor vechi şi bine stabilite relaţii ce se învecinau cu prietenia. Toate erau energice, dar nu însemnau, bineînţeles, acelaşi lucru. Erau încurajări, aprecieri, rareori o vagă indiferenţă (omul nu prea avea perspective) sau, din contra, stimă, mergând până la admiraţie. Salutul tuturor era încărcat de respect, de consideraţie şi, uneori, percepea chiar o urmă de linguşire în plecăciunea care întovărăşea o strângere de mână. Insă era obişnuit şi cu asta, pentru că Ion Marina avea înţelepciunea de a lua oamenii aşa cum sunt. Important era să nu se lase pradă unor asemenea intenţii.

Ritualul se termină destul de repede, întovărăşit doar de rare cuvinte, mai mult saluturi, apoi, după ce veni şi „bătrânul", se aşezară la locuri şi începu şedinţa. în primele clipe, după ce se bucură de revenirea stării lui de linişte obişnuită şi ascultă cu atenţie ce se spune, el luă note, scurte însemnări, se gândi la cele ce trebuiesc făcute. Nici nu observa, decât strict reflex şi funcţional, existenţa celorlalţi bărbaţi din jurul mesei, pe care-i cunoştea de fapt atât de bine. Prin încăpere se făceau resimţite numai problemele, chestiunile de rezolvat, cifrele mari rostite cu ton egal, dar fără să-şi piardă prin asta importanţa. Ele includeau soarta unor lucruri şi a unor oameni, a zeci şi sute de oameni care urmau să facă sau să nu facă un anu-

mit lucru. Abstracte, aparent fără efort rostite, îşi păstrau totuşi ceva din încărcătura lor concretă, din importanţa lor. Deşi cei care le rosteau erau de mult obişnuiţi cu ele, mărimea lor nu se putea lipsi de o anumită solemnitate. De aceea, în sala de consiliu, oamenii prezenţi se estompau, treceau puţin pe planul doi, deşi ei hotărau ce să se facă sau să nu se facă, oricum, măcar aveau un cuvânt de spus şi lucrurile numite simbolic, prin cifre foarte mari, ocupau locul ce-l meritau. însă nici ele nu erau chiar lucrurile despre care era vorba, cu toată complexitatea lor, cu nepotrivirile şi greutăţile foarte mari care se includeau, nici oamenii ce lucrau cu adevărat cu ele. Cifrele şi faptele relatate erau mai importante decât oamenii de faţă, dar fiind abstracte realizau un fel de lume convenţională, în care totul era de fapt mai uşor, una se echilibra cu alta, o dificultate sau o neîmplinire nu era nici pentru o clipă singură cu implicaţiile sale absolute şi proprii, nimic nu era ireversibil. Ion Marina era foarte obişnuit însă, de ani, de foarte mulţi ani obişnuit cu aşa ceva. învăţase de mult ce se poate imediat şi ce e inerent mai dificil, reuşise fără mari eforturi să înţeleagă. Era unul dintre acei oameni care datorau multe capacităţii lor senine de a înţelege totul, de a vedea de sus şi de departe, de a nu aştepta niciodată minuni, de a se bucura în tihnă. Rareori avea surprize plăcute sau neplăcute şi se antrenase pentru plăcerile şi satisfacţiile molcome. Nu era nici sceptic, nici relativist, ci doar solid şi raţional. înţelegea aproape totul, cu calm, fără mânie şi, curios, de aici începu totul. Impresiile din ziua trecută, e adevărat, dispăruseră. Lucrurile, mobilierul, oamenii erau din nou familiare, nici nu-şi relevau excese de amănunte, nici nu-şi descopereau latura inexistentă. Totul era exact aşa cum trebuie, adică privit în linişte şi cam în grabă, suficient ca să-ţi dai seama unde te afli, să recunoşti totul. Totuşi, încetul cu încetul, nebănuit la început, gândul despre boala Ştefaniei şi curioasa lui reacţie din ziua precedentă îi reveni. De altfel, era şi normal. Numai că nu se gândi cu tristeţe (deşi era şi asta)

şi nici nu resimţi doar o greutate, o dorinţă de a pleca, de a se retrage, în sfârşit o apăsare neobişnuită. Era mai mult decât atât, sentimentul nu era precis şi aplicat asupra cauzei lui, ci foarte general, plutea şi umbrea întreaga atmosferă, chiar atunci, în camera de consiliu, şi îneca oamenii şi faptele importante care se discutau, cele pomenite indirect în cifre şi rapoarte. Totul devenise mai neclar, năclăit şi nesatisfăcător, şi oamenii din jur, chiar clipa aceea, activitatea sa prezentă şi trecută. Ştefania şi boala ei se manifestau printr-o mare nemulţumire faţă de sine, ca şi cum s-ar releva el însuşi mai puţin sigur şi pur, mai încărcat de o vină ce nu era pe deplin ştiută. El însuşi, nu comparativ cu ea, era undeva meschin, un om mărunt şi strivit, care ar fi putut fi altfel. Apăsarea şi tristeţea erau un fel de remuşcare neprecisă, nu pentru un fapt anume, ci pentru câte ceva din toate, nu pe deplin explicabil, un sentiment de neînţeles, la marginea înţelegerii, foarte aproape, chinuitor de aproape de ea. Numai să întindă mâna, să se gândească foarte exact, cu scrupulozitate sau, mai bine, cu un ultim efort, foarte serios, e adevărat, şi ar fi în preajma unui adevăr mare faţă de care, desigur, el ar putea fi vinovat sau deja se şi simţea. Era ca la început, cu o zi înainte, când Ştefania nu existase destul ca să poată să fie trist din cauza ei, şi alunecase în zone neştiute. Acum, nu Ştefania i se părea prea ştearsă, ci altceva era mai important, legat de ea, ceva foarte complicat. Nu fusese totul chiar cum trebuie, părea că îşi închipuise, deşi nu-şi putea găsi o vină concretă. Doar viaţa lui fusese bine orânduită (chiar dacă recunoştea acum că poate trăise prea în grabă şi trecuse peste multe lucruri importante cu uşurinţă), făcuse totdeauna ceea ce trebuie, după cum crezuse că e mai bine. Totuşi, umbra aceea de nelinişte şi vinovăţie se întindea, devenea din ce în ce mai deasă, mai grea şi mai consistentă, prin ea de-abia dacă mai puteau străbate cele din jur, cuvintele oamenilor îşi pierdeau pe nesimţite sensul lor exact şi căpătau altul ce le străbătea subteran, forând canale şi şanţuri, dovedindu-le şubre-

zimea, dar dintr-un alt punct de vedere decât cel care trebuia, la care se refereau. Atunci privi în jur cu mai multă atenţie, ca să-şi alunge starea aceea generală, prea generală, şi observă oamenii cu adevărat. Bărbaţii din jurul mesei păreau angajaţi într-un fel de joc, un fel de balet pe gheaţă, însă lipsit de graţie, greoi, un alunecuş, în care de-abia se ţineau şi făceau schime ridicole. Nu-i vedea bineînţeles aşa, însă undeva îi credea nefireşti. Puteau fi şi aici şi în altă parte, sentimentul ascuns al insuficienţelor lor, dar şi al unor păcate reale, al rivalităţilor pe care nu le ignora, îi apărea în faţă, dar nici măcar nu era cel mai important. Chinuitor era gândul că poate fi şi altfel, că nu era necesitate ce se întâmplă, tocmai cu ei. Corpuri masive stăteau în jurul mesei şi discutau, se vedeau gurile cum se deschid şi cum ies cuvintele, percepţiile erau din nou, ca şi cu o zi în urmă, foarte acute, dar nu exactitatea domina, faptul că-i vedea acum, ci îi descoperea într-un fel de perspectivă a timpului, cu marile lor goluri şi uşurinţe, şi, mai presus de orice, el făcea parte integrantă dintre ei. Nu avea ce să-şi reproşeze în fond, nu făcuse mari păcate, însă era ceva destul de impur cu el. Era rupt de sine însuşi, de o altă ipostază care ar fi putut, poate, fi şi n-a fost. îşi trecu mâna peste frunte şi îşi simţi corpul cu un fel de silă, ca şi cum s-ar fi aşteptat să fie altfel. Nu era totul, cu sine şi cu oamenii din jur, aşa cum trebuie, absolut pur cum ar fi dorit, şi şedinţa era chinuitor de întâmplătoare. Lipsea ceva acestei clipe, nu ştia ce, şi o resimţea ca pe o vinovăţie personală. în fond, nu vedea decât capetele aplecate peste hârtii, ale unor vechi cunoştinţe, totul era normal, oamenii îşi făceau treaba, rezolvau problemele curente, nu era nimic de reproşat, nu din sala aceasta izvora vina. Şi totuşi ea plana aici, infiltrându-se printre înţelesurile vocilor lor care spuneau lucruri obişnuite, cifre şi hotărâri, se lăţea deasupra sălii, creând o atmosferă complicată, apăsătoare, prin care se observau detalii ale oamenilor, ca şi cum i-ar fi văzut pentru prima dată, sau de-abia acum ar fi observat semnele trecerii timpului, începuturile

sau desăvârşirile de chelie, greutatea imperceptibilă a respiraţiei, cutele din jurul ochilor şi mai ales asemănarea izbitoare dintre înfăţişările lor şi firea pe care le-o cunoştea atât de bine. Insatisfacţia faţă de moment şi vinovăţia obscură din dimineaţa aceea ameninţau să ia forma unei noi crize de luciditate, o nouă dominaţie a percepţiei proaspete a clipei, ieşirea din obişnuinţele la care era perfect adaptat. Ion Marina era deja obosit după o zi de cunoaştere prea exactă şi, obscur, ar fi vrut să se întoarcă la comoditatea automatismelor, la lipsa de griji a lucrurilor prea ştiute, însă în acelaşi timp tristeţea sa explicabilă îl târa mai departe în zone neexplorate, era un drum fascinant de descoperiri ce răsturnau perspectivele, scoteau la iveală mereu alte raporturi şi chiar îl făceau să bănuiască miezul neraportabil al unor lucruri. în sală plutea o vină ce nu venea din activitatea celorlalţi ci din el însuşi, imposibil de evitat. Cel mai rău era să rămână în atmosferă, învăluind totul.

Pe vremuri, cu ani în urmă, se gândi că simţea adeseori existenţa a ceva dincolo de ce putea să spună. Ca atunci când a vorbit în restaurantul acela sordid, unde s-au dus în seara în care a cunoscut-o pe Ştefania, şi în spatele imaginilor şi al marşurilor mai exista ceva nelămurit, mai important decât ce a trăit el vreodată. Mereu, în clipele de încordare, pe vremea când era rupt între două tendinţe contrare, a violenţei gata să izbucnească şi a voinţei de a-i rezista, mai rămânea ceva nespus, ce nu încăpea în cuvinte şi, de fapt, era greu de spus dacă putea fi numit. Stârnea numai reacţii, şi apoi încordarea tuturor muşchilor, prin care aceste reacţii şi furii venite de cine ştie unde erau stăpânite. De aceea era greoi şi închis în sine, şi mult mai singuratic. Rareori se împrietenea cu oamenii vioi, gata să-ţi explice orice, cu mare uşurinţă de înţelegere a lucrurilor, dar toate cuvintele lor frumoase şi strălucite îi lăsau o undă de îndoială, pentru că nimic nu răspundea exact întrebărilor pe care şi le punea şi nici nu îndrăznea să le pună altora. De altfel, nici nu prea avea ce să spună,

întrebarea formulată ar fi cuprins deja răspunsul, dar acesta era numai simţit. Oricum, îi plăcea să întâlnească prieteni care explicau totul cu uşurinţă, să le pândească vorbele, aşteptând o cât de vagă indicaţie că ar şti mai mult decât ei, dispreţuindu-i uşor, în taină, că uneori deşteptăciunea lor e atât de departe de ce ştie el că ar trebui să se spună. Aşa a fost şi cu Dumitru G., la care a ţinut cel mai mult, şi care părea că se apropie mai mult decât alţii de un lucru esenţial, care ar fi putut să cuprindă şi ce era mai important decât toate experienţele sale aspre, decât fiecare dintre ele în parte. Se împrieteniseră şi formau un cuplu ce putea fi văzut mereu împreună, Dumitru G., mic, subţire, vioi, cu ochi scăpărători, şi el, Ion Marina, înalt şi greoi, mult mai tăcut, întunecat într-atât, încât părea mai brunet decât prietenul său cu pielea măslinie. Fiind destul de tineri, făceau plimbări îndelungate seara târziu, pe malul Dâmboviţei, sau pierdeau nopţile prin mici restaurante de cartier. Discuţiile lor sau, mai exact, discursurile amicului şi tăcerile sale aduceau un aer de adolescenţă apropierii lor de maturitate, se opuneau într-un fel experienţelor generaţiei lor care scurtaseră timpii de împlinire, îi plonjaseră în evenimente grave şi de răspundere când încă erau neformaţi. Prietenia lor reprezenta pentru Ion Marina un scurt exerciţiu cu vorbele solid legate unele cu altele, înfăşurate în argumente bine puse cap la cap, cu ideile ce depăşeau imediatul, şi chiar acest exerciţiu îl întărea, pentru că epoci întregi din viaţa lui scăpaseră fără cuvânt şi erau deosebit de greoaie.

Apoi, împreună, începuseră să aparţină. Duritatea lui şi violenţa mereu stăpânită găsise un mijloc de exprimare şi căpătase o formă, ca şi stăpânirea de sine ce nu trebuia să derive din motive obscure, ci însemna disciplină, avea un rost şi se înscria într-un adevăr, nu mai aveau nici una, nici cealaltă caracterul acela de întâmplător, putând să fie şi să nu fie. El, Ion Marina, a fost totdeauna un luptător, un soldat, şi se simţea bine într-o armată care-i dădea sens. Nu mai era lăsat pe seama lui însuşi, cu problemele

complicate şi obscure cărora nici măcar nu le putea da un nume. Totul era insuficient, dar acţionând cu vigoare, în funcţie de nişte lucruri clare şi explicabile, se stabilea în el un tip de ordine şi o linişte activă şi bine proporţionată. Dar mai ales voinţa de a se stăpâni, care era mult mai grea altfel, îşi găsea o justificare. E adevărat că nu ştia tot adevărul, dar cineva dintre ai lui îl ştia, şi el nu era misterios, ocult, faptul că nu-l ştia el nu era decât o chestiune de timp şi muncă. Şi, de altfel, nu afla amănuntele, tactica, dar strategia-i era perfect cunoscută. Aşa au decurs lucrurile o vreme şi, deşi plină de greutăţi exterioare, n-a fost o vreme proastă pentru el. Până în clipa pe care şi-o aducea aminte acum, când tristeţea lui explicabilă îmbrăca forma unei vinovăţii generale şi mai puţin explicabile, cel puţin la prima vedere. Ştia că va fi judecat Dumitru G. (pe care-l vedea în ultima vreme mai rar, pentru că amândoi erau foarte ocupaţi), acuzat de a se fi exprimat împotriva disciplinei. Pentru Ion Marina disciplina avea o importanţă nu teoretică, învăţată, nu era ceva impus, ci tocmai sprijinul din afară pentru voinţa de a-şi reţine o violenţă ce-l depăşea şi i se părea că e străină, un ordin. Regreta că vechiul său prieten greşise, nu vroia să-l apere, ci să afle exact, aştepta impasibil (deşi masca lui calmă nu se fixase încă definitiv pe figură) ca adevărul să iasă la iveală. Nimeni nu-l obligase pe Dumitru G. să li se alăture, trebuia să aibă nervii tari, să ştie să aparţină, treaba grea şi complicată cerând eforturi. Era în sală când au început să-l acuze şi se pregătise chiar să vorbească, să pună întrebări, să judece şi să ceară să fie pedepsit, dacă se va dovedi vinovat. Ion Marina se socotea un soldat, şi o armată are recompense şi pedepse, el ştia, şi-i plăcea să se gândească adeseori că aparţine unui corp de elită, care nu poate rămâne astfel decât dacă îşi păstrează un anumit tip de puritate, şi ai cărui membri trec în fiecare zi, prin fiecare act, printr-un fel de probă, alegându-se cei care sunt buni. Numai aşa se poate păstra neîntinat adevărul, pe care ei îl deţin. De aceea, pe atunci, Ion Marina nu

înţelegea ce înseamnă toleranţa faţă de prieteni. Şi nici faţă de duşmani. Aştepta deci să fie judecat cu toată severitatea prietenul său strălucit, cu care trăise un fel de scurtă adolescenţă târzie, închinată ideilor generale. Şi la început aşa a fost. Apoi, însă, a fost copleşit de sentimentul acela de singurătate, pe care-l ştia atât de bine, când toţi muşchii se încordează pentru că nervii au ajuns la capăt şi trebuie să-ţi opreşti cu orice chip violenţa, fără să ştii prea bine de ce. Atunci însă, în sală, într-o sală ca aceasta, doar ceva mai mare, pe care o privea de la înălţimea mesei ridicate mai sus, unde şedea de drept, pe lângă încordarea muşchilor, ca să se stăpânească, mai era şi sudoarea aceea simţită cum izvorăşte din porii dilataţi ai pielii, formând broboane, ameninţând să se scurgă şi să-i năclăiască faţa, să-i astupe vederea lui clară, expresie organică a unei neputinţe neresimţite niciodată înainte. Pentru că altădată, demult, în cele mai grele momente, era lăsat doar pe seama lui, să se descurce în faţa unor situaţii complicate care-1 puneau la încercare, era în afară de explicaţii sau le căuta mai târziu, niciodată nu pierdea ceva. Acum, trebuia din nou să se descurce singur. La început, când acuzaţiile au devenit foarte grave, nu mai era o chestiune de indisciplină ci de trădare, asociaţie cu indivizi dubioşi, ură manifestată constant şi masca doar a unui ataşament, ca să poată lovi cu înfrigurare, toţi vorbitorii care se sculau şi aduceau noi amănunte, cu uşurinţă, fiecare părea că ştie foarte mult, că a ştiut de totdeauna câte ceva şi a păstrat o rezervă confirmată mai târziu, Ion Marina îşi apărea lui însuşi drept un neputincios. Niciodată n-ar fi crezut asta despre fostul său prieten. Pe măsură ce se scurgea timpul, foarte lung şi încărcat de semnificaţii, al adunării, imaginea lui Dumitru G. se făcea tot mai întunecată, ieşeau la iveală noi acuzaţii, dintre cele mai grave, şi el nu înţelegea cum de n-a simţit niciodată că aşa ceva e posibil. Devenise un individ slab şi uşor de înşelat, un copil care nu reuşea să vadă nimic din ce fusese evident pentru atâţia, în clipele acelea, singur în faţa ştiinţei tuturor, trecea prin-

tr-o mare lecţie de umilinţă, el era redus la o naivitate ce putea oricând deveni periculoasă. Şi totuşi, ce se spunea avea şi un aer incredibil. Prea multe dintre cele spuse păreau exagerate. Dumitru G. avea prea multe păcate, în viaţa publică şi în cea privată se dovedea prea meschin şi prea fără scrupule, şiret şi în aceeaşi vreme teribil de naiv, angajat într-o luptă pe viaţă şi pe moarte, şi mereu mărturisindu-se fără prudenţă primului venit, dezvăluindu-şi intenţiile, exprimându-şi ura cu vorbele unui debil mintal şi apoi punând la cale scheme foarte complicate de subversiune, cu o inteligenţă aproape diabolică. Figura sa unifica josnicia şi prostia schematică, alături de şiretenie şi inteligenţă neobişnuită, stăpânire de sine şi lamentabile indiscreţii. Şi mai era ceva, resimţit obscur de umilitul Ion Marina, năclăit sus la prezidiu de propria lui sudoare ce nu înceta să se scurgă. Oricare dintre acuzaţiile care se rosteau ar fi fost suficiente pentru cea mai aspră condamnare, însă se adunau mereu, până la punctul de a fi greu de crezut. Ca şi cum cineva ar fi simţit că nu e de ajuns, că mai trebuie să fie spus ceva, pentru că nu e convingător, şi ar fi vrut din toată inima să convingă. Era un sentiment al neputinţei de a dovedi, care cerea excesul de dovezi, o argumentare fără capăt, mereu deschisă, mereu cerând altceva. Ca şi cum cei care acuzau ar fi trebuit să afirme totul în faţa unui judecător ascuns undeva, poate în ei înşişi, care dădea din cap, mereu nesatisfăcut, spunând „Nu, nu!" şi atunci ar fi adus alte argumente, cerând alte explicaţii în personalitatea celui acuzat, ce ar fi complicat şi mai mult lucrurile şi le-ar fi deschis şi mai mult capătul, de unde necesitatea unor noi adaosuri. Calea părea fără sfârşit, avea o foame de amănunte, de noi fapte de sprijin, ca şi cum mereu s-ar fi menţinut într-o zonă prea abstractă şi neconvingătoare. Mereu alte amănunte şi fapte şi, în sfârşit, alte nume şi alte persoane, ca să închegheze ceva destul de serios şi justificator pentru asemenea acuzaţii grave. Se crease o dinamică specială, mişcându-se în căutare de acoperire de concret. Ion Marina

resimţea obscur lipsa de structură exactă a ceea ce se întâmpla, dar nu putea respinge cu uşurinţă ceea ce defila în faţa lui. Dinamica aceasta îi fascina pe toţi la început şi tot mai mulţi participau la acest joc, amintindu-şi de conversaţii nesemnificative care acum căpătau un alt înţeles, grav. Numai Ion Marina nu era fascinat. Pentru el lucrurile erau mult mai grave şi se simţea stăpânit de aceeaşi singurătate, ca atunci când trebuia să se reţină, în faţa unor lucruri şi întâmplări ce nu-şi găseau explicaţia imediată şi nici mai depărtată, ci-i năşteau numai reacţii violente şi neputincioase. încerca să distingă ceva pe faţa lui Dumitru G., mai mărunt decât era de obicei, aşezat la locul său, cu o figură ciudată. I se părea că obrajii s-au lipit de oasele ieşite mult în relief, poate din cauza palorii aceleia neobişnuite din mijlocul căreia izbucneau ochii foarte întunecaţi, desenaţi ca două puncte de relief. Nu se putea înţelege nimic din figura lui, cel mult se vedea uluiala de a auzi lucruri cu totul neştiute, care i se atribuiau. Ce era înăuntru, cât era adevărat şi cât se exagera, din ce cauză pornjse morişca acestor acuzaţii fără sfârşit, nu se putea şti. De fapt, Ion Marina avea în faţa lui o mască şi nici nu mai avea motive temeinice să se încreadă în simţul său de observaţie şi în perspicacitatea sa. Dacă numai zece la sută din cele câte se spuneau ar fi fost adevărate, atunci fusese mai mult decât un naiv, un simplu copil politic, un inept incapabil să se descurce în cele mai elementare lucruri. Nu mai avea rost să pătrundă dincolo de mască, umilirea sa era mult prea mare, avea toate motivele să nu se încreadă într-o judecată atât de fragilă. Adevărul nu mai putea veni de la el, nu avea mijloace să-l afle, nici măcar să-l atingă, era un neputincios ce trebuia să aştepte lămuririle din altă parte. Sala îi devenise străină, nu putea înţelege ce se întâmplă şi aproape că nici nu mai avea pretenţia. Copleşit, ar fi acceptat oricând, orice, nu mai avea de ales. Din cel care fusese nu mai rămăsese decât vechea mânie împotriva a ceva nu pe deplin înţeles, în clipa aceea incapabilă să-şi găsească fie chiar şi un pretext,

un obiect sau o fiinţă din afară, vinovată simbolic de ce se întâmplă, ştiind că dezechilibrul era mult mai adânc şi de neatins. Nu-i rămăseseră decât singurătatea şi neputinţa, şi o atenţie ciudată, fără aviditate, un fel de curiozitate pentru propria sa distrugere. Neîndoios, fără să-şi dea seama, atunci şi acolo se judeca şi propriul său proces, însă era lipsit de posibilitatea solidarităţii cu celălalt. într-un fel, fiecare, ei doi şi poate şi alţii, erau judecaţi, separat, într-o desăvârşită singurătate, fără să poată comunica unul cu celălalt. Pentru că nu individualitatea lor era incriminată, ci altceva, mai adânc, generalitatea lor, lucruri care făceau ca toţi oamenii să se asemene. Era ars în efigie şi cei simbolizaţi stăteau depărtaţi de simbol. Aşa ar fi decurs lucrurile până la sfârşit. însă dinamica specială a acuzaţiilor avea nevoie, căuta o structură unitară care să explice faptele lui Dumitru G., ele nu puteau rămâne disparate şi inexplicabile, inventate sau reale, ele recreau o structură de obiect viu, chiar paralel cu fiinţa lui, bine articulat, ca un obiect artistic. Acum se căuta un miez şi, instinctiv, oamenii s-au îndreptat spre trecutul său. Faptele sale de odinioară au început să fie răstălmăcite, omul era privat de propriul său trecut şi i se oferea altul, confecţionat pentru noua sa imagine socială. Atunci a înţeles şi el şi alţii că nu este aşa, şi unii s-au rupt din vrajă. Un bărbat înalt şi slab, simpatizat de multă lume, a alergat cu o maşină acasă şi a adus un vraf de ziare cu articole ale lui Dumitru G., acuzat că în timpul războiului a făcut propagandă fascistă. Articolele bineînţeles că dovedeau contrariul, şi bărbatul cel înalt a stăruit să le citească, producând o impresie copleşitoare. Atunci au intervenit şi alţii, sorţii păreau că se schimbă, imaginea care fusese construită ameninţa să se dărâme, pentru că aşa porniseră lucrurile, încât sau era totul adevărat, sau nimic. O singură fisură şi imaginea ce nu putea trăi decât prin consecvenţă logică s-ar fi prăbuşit ca o fiinţă fragilă, formată din echilibre complicate. Sala redevenise animată, părerile contradictorii se înfruntau, aproape toţi ieşiseră din letar-

gie. Ion Marina a fost unul dintre puţinii care a rămas tot copleşit. De data asta nu se mai punea la îndoială capacitatea sa de a judeca un om, miopia lui într-un caz, ci imaginea pe care şi-o făcea despre activitatea sa. Nu putea, desigur, admite cu uşurinţă că în acest loc şi în astfel de activităţi bine chibzuite apăreau stihii incontrolabile. Şi nu putea el, om greoi cu tendinţe spre rădăcini adânci, să-şi schimbe opinii fundamentale pentru o întâmplare, şi într-o jumătate de oră. Undeva rămăsese, şi într-un caz, şi în celălalt, un adevăr mai complicat ce-i scăpa din nou, ca de atâtea ori înainte, o complexitate a lucrurilor ce-1 arătau neputincios. Oricare ar fi fost rezultatul, el era profund neliniştit, şi neliniştea lui, bărbat puternic, luptător prin vocaţie, se manifestajprin încremenire, printr-o ciudată paralizie a gândurilor. Intre cuvintele rămase nerostite se interpuneau vaste spaţii albe (cum numai între două cuvinte sau două fraze se pot interpune, pentru că distanţele reale nu există), iar pumnii strânşi şi muşchii încordaţi îl transformau într-o statuie greu de urnit. Judecata s-a complicat deosebit de mult, nu se ştia ce se va întâmpla, când a intervenit unul din conducătorii şedinţei, care nu vorbise până atunci. Vocea sa era deosebit de calmă, lipsită de patimă, ca şi cum atunci ar fi venit de afară. El apărea neimplicat, glasul însuşi al raţiunii în mijlocul tuturor pasiunilor. Era atât de liber şi detaşat, încât toţi deveniră atenţi, şi Ion Marina a ieşit din amorţeală, bănuind că undeva pe acolo se ascunde adevărul. Ceea ce spunea bărbatul acela solid, cu ochii umbriţi de pleoape grele şi nemişcate, ce filtrau numai o privire senină şi sigură pe sine, nu era deosebit. El a repetat o bună parte dintre acuzaţiile mai plauzibile care s-au făcut, dar ceea ce izbea la el era tonul absolut calm şi hotărât, sentimentul că omul acesta ştie perfect ce spune, şi n-o spune degeaba. Cuvintele banale aveau alte înţelesuri, pentru că important era faptul că le spunea el, şi transmitea de undeva nişte dispoziţii bine gândite. Nu ameninţa, era chiar aproape binevoitor, însă transmitea un mesaj. Altă părere

ar fi avut aerul unei rebeliuni. El critică foarte bonom „sentimentalismul unor tovarăşi, desigur bine intenţionaţi", şi chiar îi apără, insistând asupra relativei lor lipse de vină. „Desigur, nu trebuie să exagerăm rezultatele rele ale unor romantisme, ale unor naivităţi. Naivitatea uneori e folositoare, nu este neapărat rea întotdeauna, deşi, uneori, ea poate aduce prejudicii." Cu cât îi scuza mai insistent şi diminua vina celor care schimbaseră cursul dorit al întrunirii, cu atât aceştia păreau mai ridicoli, mai puţin siguri pe ei. Bărbatul cel calm şi sigur de el pomeni iar în treacăt de Dumitru G., un element „carierist, nu lipsit poate de calităţi, ceea ce produce confuzii, dar în esenţa sa duşmănos". Fiind, în esenţa sa, aşa, faptele sale nu contau chiar atât de mult, şi după puţină vreme el a fost într-adevăr exclus cu o zdrobitoare majoritate de voturi. încercările sale de a se apăra au rămas nefructuoase, şi se pare că şi el îşi pierduse orice încredere în sine, de aceea a vorbit slab şi anemic, aşa cum vorbeşti de nişte lucruri gata săvârşite, aşa cum ai încerca să schimbi un trecut. Ion Marina a rămas profund tulburat, a votat pentru pedepsire, ca majoritatea, nu s-a simţit nici mai convins, nici mai uşurat. Rămăsese doar impresia aceea de umilinţă şi neputinţă, faptul că sunt lucruri esenţiale pe care nu le poate înţelege. Desigur, el ştia foarte bine că sunt multe domenii în care nu se pricepe, nu s-ar fi apucat să ţină un curs de matematici superioare, nici să opereze bolnavi. Atât doar că aceste activităţi îi erau străine, nu era chemat să le facă. în acest caz, necunoscuta îi domina chiar şi propria sa viaţă, trebuia în fiecare moment să acţioneze în funcţie de un lucru ce rămânea mereu în parte ascuns. Şi partea care o cunoştea se dovedea uneori înşelătoare. Totuşi, mai vroia să se gândească, să reflecteze, nu se hotărâse absolut totul. Impresia i-a fost întărită de-abia într-una din zilele următoare. Poate ar mai fi aşteptat şi nu s-ar fi dus să întrebe, dacă nu s-ar mai fi întâmplat ceva.

Fiind un om deosebit de tăcut şi greoi, mai ales în vremea aceea, cei din jurul său n-au băgat de seamă că se

întâmplă ceva cu el. Nici măcar Ştefania, care îl cunoştea mai bine, la început n-a observat nimic. Numai că în una din nopţile următoare a avut o insomnie ce n-a mai putut trece drept un fapt obişnuit. Ba a observat mişcarea lui neliniştită în pat, o anumită tensiune a nopţii, care a atins-o şi pe ea, şi a aprins lumina. Ca de obicei, nu s-a simţit bucuros că are cui să se mărturisească. Niciodată o îndoială nu i se părea rezolvată prin simplul fapt că e spusă altcuiva. Nu-i plăceau mărturisirile, pentru că nu avea încredere că spune exact ce simte, nu se lăsa total pe seama propriilor cuvinte stângace. Mereu rămânea ceva nespus, foarte important, şi atunci mărturisirea nu-şi făcea efectul.

Nici atunci nu s-a grăbit să-i răspundă, să-şi aereze neliniştile, decât după ce ea a insistat, apropiindu-se de el, lipindu-şi de corpul lui trupul ei cald. Respiraţia ei i se infiltra sub bărbie, începuse să-i desfacă încet nasturii pijamalei, insomnia şi neliniştea lui începuseră să se transforme în altceva, în dorinţa ei de apropiere. Aşa a fost aproape totdeauna, ea a resimţit o specială fascinaţie pentru el în momentele grele, când devenea posomorât, închis şi depărtat, aşa cum fusese şi în prima seară. Atunci gura ei rămânea întredeschisă şi i se vedeau dinţii mărunţi şi ascuţiţi, privirea ei îl căuta cu o anumită lăcomie, nu atât pe el, cât însăşi neliniştea şi grija şi confuzia lui, evenimentele grave şi complicate şi deseori brutale care-l bântuiau. Nu momentele de calm şi linişte, de destindere şi veselie (puţin greoaie totuşi) îi apropiau, cât mai ales momentele de tensiune. Şi în noaptea aceea, de insomnie şi confuzie, se apropiase de el, şi încetul cu încetul nici n-ar fi dorit nici un fel de confesiune, ci s-ar fi oferit ca un fel de leac, sau nu era conştientă de nimic şi o fascina pur şi simplu tot ce era mai complicat şi mai întunecat din el. însă în noaptea aceea, poate pentru că a văzut reflectate, pe pereţii slab luminaţi de veioză, umbrele lor gata să se împreune, nu s-a lăsat atras în joc. Capul ei cu părul despletit părea un fel de meduză, şi pe perete apropierea era

mai mare şi mai confuză, nu mai rămânea nici un fel de limită despărţitoare, mai degrabă ea se apropia cu mişcări încete şi sigure ca să-l înglobeze (umbrele lor se confundau) şi braţele ei mult crescute îl înlănţuiau, dar nu rămâneau exterioare, ci îi dominau umbra, se observa pe perete doar imaginea lor rotundă. Respiraţia ei fierbinte, de noapte, îl ardea sub gât, capul ei dispăruse complet în umbra pieptului său şi acesta devenise o pată lată şi cu un contur neregulat, fără nici o formă precisă, o şaradă lăţită de geometrie, care creştea şi scădea, se mişca creând nuanţe mai întunecate sau mai gri. „Ce ai, de ce nu dormi?", întreba ea, dar era din ce în ce mai evident că n-o mai interesa asta, şi atunci se hotărî să nu cedeze, să nu se refugieze, s-o implice nu în povestirea întâmplărilor sale trecute, ci chiar în prezent. îi povesti ce s-a întâmplat, şi neliniştea sa, faptul că nu înţelege, că n-a fost totul în regulă, că se exagerase şi nu ştia precis de ce. Cuvintele îi ieşeau greoi, voit mai încetinite, ca să dea o notă de gravitate acolo unde înţelesurile nu erau suficiente. El ştia că Dumitru G. nu era aşa, că nu putea să fie aşa, el ştia că unele lucruri sunt şi s-au întâmplat altfel şi au fost curios răstălmăcite. După cum nu reuşise să înţeleagă nimic din ciudata dezlănţuire a unora, din plăcerea cu care au luat parte la discuţii, revelând false amintiri acuzatoare, simţind nevoia să adauge mereu, să îngroaşe totul şi să facă povestirile lor mai incredibile, şi atunci alţii interveneau şi adăugau alte amănunte, şi mai incredibile. Ion Marina nu povestea cu uşurinţă, legat, ci lăsând mari pauze între cuvinte, ca şi cum nu le-ar fi găsit. întrebările pe care şi le punea nu erau bine formulate şi clare, se simţea că este foarte departe de răspunsul adevărat şi, de altfel, avea acum un fel special şi greoi de a accentua cuvintele, ca şi cum n-ar fi vorbit cu cineva, ci ar fi gândit singur, cu voce de-abia perceptibilă. „Nu înţeleg, de ce trebuia să se întâmple aşa ceva. Dacă există o vină, şi nu se poate să nu existe, atunci trebuia formulată clar, fără să se ascundă nimic, şi noi să judecăm. Şi nici oamenii aceia nu trebuiau folosiţi, nu

poţi avea încredere în ei, şi mai ales de ce se bucurau, nu era nici un prilej de bucurie. Deşi nu se vedea că se bucură, dar nici nu erau trişti." Vorbi aşa, minute în şir, şi nici nu se uita la Ştefania, care se retrăsese la locul ei şi apoi se ridicase, să şadă cu genunchii la gură, cu bărbia sprijinită în ei, neaşteptat de serioasă şi atentă, concentrată. A început să-l privească apoi, cu un fel de curiozitate, şi la sfârşit l-a întrerupt: „Bine, bine, şi tu ce-ai fi vrut să faci?" întrebarea era directă, practică, şi mai ales era tocmai adevărata întrebare, care lămurea de ce se frământă, tocmai pentru că el nu îndrăznea sau doar evita să şi-o pună. După o clipă de surpriză, însă, răspunsul îi veni clar şi direct, fără nici un fel de complicaţie. „Ar fi trebuit să mă ridic şi să spun ce cred, să întreb ce nu-mi era clar şi, în orice caz, să nu votez. De ce-am votat, adică m-am arătat lămurit, când nu eram, şi am fost gata să iau în felul ăsta o decizie? M-am comportat ca şi cum totul ar fi fost în ordine pentru mine şi, în fond, nu era. Asta a fost, şi ar trebui să îndrept lucrurile." Ştefania îl asculta privindu-l atent, cu ochi vioi, ca niciodată o persoană distinctă de el, ţinându-se la un fel de distanţă ironică. „Ascultă, zise, să admitem că ai fi vorbit în favoarea lui Dumitru, te-ai fi ridicat şi ai fi cerut explicaţii şi te-ai fi împotrivit hotărârii care s-a luat. Ar fi fost foarte bine şi foarte frumos, desigur, dar aş vrea să ştiu, crezi tu că ai fi schimbat ceva?" Şi întrebarea aceasta era foarte simplă, foarte directă şi făcea parte dintre acelea pe care evitase să şi le pună. De data asta însă nu răspunse direct şi simplu, ca întâia dată, ci spuse, fără prea mare convingere totuşi (pentru prima dată de când erau împreună el părea mai nehotărât şi îşi dovedea un fel de slăbiciune): „Poate că totuşi aş fi reuşit să fac ceva. Poate că totuşi da, undeva se judecase grăbit, se săvârşise o greşeală. Desigur că e o greşeală, de vreme ce s-au aruncat învinuiri închipuite". Ştefania îl privea în continuare, cu bărbia sprijinită în pumni şi, dacă ar fi avut timp de ea, Ion Marina ar fi observat ironia din ochii ei, nu pierduţi ca de obicei, nu

încărcaţi de plăcerea de a-l vedea şi de a-l simţi aproape, fără ademenire, ci inteligenţi, vioi, dovedind o luciditate pe care nu i-o ştia. Doar acum, în sala de consiliu, după mulţi ani, privirea ei lucidă îi trecu prin minte, dar ea nu făcea parte exact din programul său de amintiri personale, nici măcar acum, şi o lăsă să-i alunece. Il întrerupse brusc, cu o oarecare brutalitate. „Ştii foarte bine că nu-i aşa. Oricum, hotărârea fusese luată, şi nu acolo ai fi putut-o schimba. întâi, pentru că ai fi fost în minoritate. Apoi, din principiu. Nimeni nu te-ar fi lăsat să dai adunarea peste cap. Desigur că existau motive să se întâmple aşa. Ar fi fost absolut inutil şi ţi-ai fi creat doar greutăţi ţie. De altfel, mi-ai spus chiar că unii dintre cei de faţă au şi făcut ce-ai fi vrut tu să faci, şi tot n-a slujit la nimic, nu? Dacă ai fi vorbit tu ar fi fost absolut acelaşi lucru, tot aia ar fi fost, fii fără nici o grijă. Ştii foarte bine." Faptul că Ştefania spunea mereu „ştii foarte bine", adică îi reamintea lucruri cunoscute, nu-i spunea nimic nou, nu-i lăsa dreptul de a-şi pune întrebări, ca şi cum n-ar fi ştiut niciodată nimic şi acum s-ar fi trezit la un fel de realitate, era foarte supărător. Neplăcută, enervantă era şi noua poziţie a Ştefaniei, cu obrajii complet culcaţi pe genunchi, privindu-1 pieziş. Acum era mai evidentă ironia, şi într-un fel părea că nici nu dă o deosebită atenţie discuţiei, că o acceptă ca un joc sau chiar că îl suspectează de prefăcătorie. „De altfel, tu ţi-ai dat foarte bine seama şi nici n-ai luat cuvântul." „Cum, crezi că mi-a fost frică să vorbesc? Crezi că am acceptat totul din laşitate?" „Cine te acuză de laşitate? Tu spui asta, mie nici prin cap nu-mi trece. Nu e nici o laşitate, dar nu puteai face nimic, absolut nimic, şi tu ştiai asta foarte bine, foarte, foarte bine." „Bine, strigă el, dar nu e adevărat ce s-a spus, şi n-am crezut că e adevărat. Trebuia să mă ridic şi să spun asta." „Ascultă, aş vrea să lămuresc un lucru, pe tine ce te tulbură, spune-mi şi mie? Ce i s-a întâmplat prietenului tău Dumitru sau adevărul celor spuse acolo?" „Nu înţeleg ce mă întrebi. E unul şi acelaşi lucru, nu e o întrebare serioasă." „A, crezi că nu e

serioasă. E foarte serioasă. Nu despre tine şi despre adevărul celor spuse sau nespuse acolo e vorba aici. Nu tu eşti cel important, ci mai degrabă ce i se va întâmpla lui Dumitru, faptul că poate s-a comis o nedreptate. Dacă e o nedreptate, oricum, nu puteai face nimic, pentru că totul fusese hotărât dinainte. E sigur aşa, şi tu ştii foarte bine. Doar tu, care nu eşti chiar un membru de rând, ai pregătit lucruri asemănătoare, tu însuţi, nu-i aşa?" „Nu, acolo şi atunci, de fiecare dată, lucrurile erau clare. Se strecuraseră printre noi din carierism, ca să-şi ascundă păcatele din trecut, chiar dacă nu să uneltească direct. N-ai dreptul să-mi spui mie asta." „Cum adică, n-am dreptul? Bine, cred că tu aveai totdeauna dreptate, nu-ţi spun că n-ai avut. Dar chiar şi atunci, n-ai pregătit şedinţa, n-ai instruit pe cei care urmau să vorbească, nu vedeai clar, de la început, cum se vor desfăşura lucrurile? Veneai aşa, pur şi simplu, şi spuneai ce ai de spus, aduceai probele sau puneai întrebări şi pregăteai totul cu grijă?" Ion Marina nu răspunse, n-avea nimic de răspuns, se uita doar la ochii aşezaţi pieziş ai Ştefaniei, care-şi legăna uşor genunchii, părând şi mai mult că se joacă. Il apucă o mânie surdă, şi nu avea ce să-i răspundă. Şi ea a tăcut o vreme, apoi a spus, ca şi cum tăcerea lui ar fi fost un răspuns. „Vezi? Aşa se face, doar tu ştii foarte bine. Acum doar nu s-a pregătit totul destul de temeinic. Dar nişte motive trebuie că au existat, doar nu era totul degeaba, aşa. Nici Dumitru nu era un om oarecare, hotărârea nu s-a luat de oricine! N-aveai ce să faci, şi asta e esenţialul."

Apoi tăcu şi nici nu se mai uită la el, ci se juca mai departe cu genunchii, ca un copil care se alintă şi, într-adevăr, măruntă, strânsă sub plapumă, părea un copil, foarte amuzat de un nou joc descoperit chiar atunci. Nu părea supărată, nici mirată şi mai ales îi dădea impresia că se amuză chiar de neliniştea lui, ceea ce-l înfuria şi regreta că a început discuţia, nevrând să recunoască faptul evident că, într-un fel, ea a lămurit nişte lucruri, a dat un alt curs întrebărilor lui cam haotice, l-a readus pe pământ în

viaţa de toate zilele, viaţa lor, în fond. Insă aici era lucrul ciudat pentru el. Deşi nu putuse să răspundă, şi se părea că avea ceva dreptate, totuşi simţea că lucrurile sunt mult mai complicate decât îşi închipuise ea. Desigur, Dumitru ar fi avut aceeaşi soartă, se hotărâse dinainte, din motive pe care nu le ştia. E greu de presupus că intervenţia lui ar fi schimbat ceva. Din punctul acesta de vedere (şi trebuia să recunoască, nu se gândise prea mult la cel în cauză, ci la atitudinea sa proprie), ea avea dreptate. Dar mai rămânea ceva mult mai grav, care depăşea cu adevărat soarta unui om şi chiar sentimentul de vină pentru propria sa atitudine, ce nu pornise din laşitate ci din confuzie, ceva deosebit de important care scăpa posibilităţilor sale de formulare. Pe Ştefania tocmai acest lucru n-o interesa, nici nu ştia că există, sau se comporta ca şi cum n-ar fi ştiut. Totul era pentru ea prea lămurit, şi acum se juca legănându-se şi închizându-şi ochii, şi privindu-l pieziş, surâzătoare. Apoi îşi scotea o mână de sub plapumă şi o privea lung, preocupată de ea însăşi şi parcă deosebit de satisfăcută, apoi iar îi arunca lui o privire veselă, foarte bine dispusă. Niciodată, de când erau împreună, nu se comportase astfel, alintându-se, şi faţă de grija şi neliniştea lui purtarea ei era nu numai enervantă, dar de neînţeles. De ce se simţea aşa de bine dispusă, de ce veselia aceasta fără motiv, ca niciodată, de unde copilăria fiecărui gest al ei? Părea chiar că e gata să cânte, să fredoneze o melodie veselă, sprinţară. Legănarea ei în pat semăna cu un joc cu păpuşile, ea fiind propria ei jucărie. Nu era răutăcioasă, nici ironică, nu râdea propriu-zis de el, ci părea doar că reduce din importanţa problemelor sale, că vrea să arate că nu e nimic serios, motiv de nelinişte. In jur e o lume bună şi simplă, în care poţi să te alinţi, după ce i-ai recunoscut foarte bine contururile. Asta e lumea, şi în interiorul ei totul e în regulă. Dar părea că Ştefania nu vroia să afle ce e dincolo de ea. Oricum, se comporta ca o fetiţă, se juca în continuare cu ea însăşi, subliniindu-şi din ce în ce infantilitatea, lipsa de griji. Hai să ne jucăm,

părea că spune, şi să ne închipuim ce vrem noi. Nu mai era atât de femeie, ca de obicei, şi nu mai arăta subjugată de el, dornică să-l simtă aproape, fascinată de puterea lui posomorâtă, de secretele ce i le revela numai pe jumătate, în cursul fugar al unei discuţii. Dispăruse sentimentul greoi al unor fapte din propriul său trecut, pe care le asculta cu nespusă atenţie, nu le provoca niciodată, dar nici nu-l întrerupea, îl lăsa să vorbească, şi atunci, uneori, mâna i se întindea spre el sau se apropia toată, dar nu-i spunea să tacă, ci chiar îi cerea, spune mai departe, îi zicea, apropiindu-se tot mai mult de el. De data asta părea că nu e femeie ci copil, nu voia să audă nimic în plus, îi refuza chiar dorinţa de a se explicita. La început, dacă n-ar fi aprins ea lumina şi n-ar fi provocat discuţia, nu vroia să se mărturisească, nu simţea nevoia, dar acum, după ce au discutat, el era cel ce vroia să vorbească mai departe, până la capăt, cu voce tare, ascultat de ea cu atenţie şi, dacă se poate, înţeles. Nu vroia să discute doar cu voce tare, aşa ca frazele să aibă mai multă logică şi rânduială, ci chiar ar fi dorit să fie înţeles, să o convingă şi să se convingă. Ştefania însă părea din ce în ce mai plonjată în universul ei infantil, în care parcă îl invita şi pe el. Nu în cel al maturităţii, al legăturii lor intime, ci într-unui iresponsabil, aşezat comod în mijlocul lumii lor, ale cărei contururi şi limite ea le ştia cu precizie. Pe el însă, de când în urma discuţiei se lămurise că nu e vorba doar de propria sa atitudine şi nici de soarta unui om, ci de altceva mai serios şi mai general, nu-l interesa să se refugieze în iresponsabilitate. Se ridică iritat din pat şi începu să umble prin cameră, fumând, stingând repede o ţigară şi aprinzându-şi alta, pentru că flacăra repede trecută a chibritului era mai importantă şi îl linişte mai mult decât fumatul. Mişcările sale rapide, nervoase, paşii săi înfundaţi, grei, umpleau camera de zgomot, înlăturau cu brutalitate pacea şi liniştea statului în pat. Nu suporta nici semiobscuritatea dormitorului luminat de veioză, care făcea să se întindă umbre pe pereţi, şi aprinse toate luminile. Se plimba

cu paşi mari, oprindu-se din când în când, şi apoi pornea din nou, cu şi mai multă vigoare, trântind piciorul pe parchet, evitând covoarele, ca totul să se audă mai bine. Doar cu coada ochiului se uita la Ştefania, aşezată încă în pat. Se preocupa şi de ea, dar şi de lămurirea problemelor esenţiale, mai ales formularea precisă a întrebărilor, şi i se părea că între atitudinea femeii şi această posibilitate de formulare precisă a unor întrebări există o legătură. Voia să o determine şi pe ea să ia o atitudine, să vorbească, să se frământe, avea nevoie mai mult decât înainte, ca niciodată, să nu înfrunte singur ce urma să se întrebe. Pentru prima dată se gândea nu din interiorul sistemului său de gândire, ci oarecum din afară, la el, şi voia ca la aventura asta să participe şi Ştefania, femeia lui, care era gata să-1 întovărăşească doar în lumea amintirilor sale confuze, a aventurilor trecute cu bine. Era dreptul lui, dar nu voia s-o provoace direct, ci s-o atragă. Deocamdată totul era destul de confuz şi el făcea doar zgomot, voind s-o scoată din amorţeala ei. Pentru că acum, după ce s-a mai legănat un timp destul de îndelungat, ea încremenise, ca şi cum ar fi fost cu adevărat amorţită, stătea nemişcată, tot cu genunchii la gură, aşa încât părea închisă în ea însăşi, cu pleoapele strânse, apărându-se poate. El însă nu voia s-o lase şi mergea din ce în ce mai repede şi mai zgomotos, era dreptul său de a o avea alături. Nu va mai putea rezista mult timp, însă avea orgoliul să vină singură, chiar provocând o ceartă (foarte rar se întâmpla între ei vreuna), să nu se mărginească să stea aşa închisă. îi arunca deci din când în când câte o privire, dar ea părea că nu-l observă, că nu-i acordă nici o atenţie, că e pierdută în gânduri. Doar încruntarea ei dovedea că-şi dă seama că se întâmplă ceva în jur. Era copilăroasă cu încrâncenare şi din ce în ce mai mult devenea mai important pentru el s-o angajeze şi pe ea în discuţie, să nu se aventureze singur într-o examinare neprecisă. Se plimba prin cameră şi începu să se gândească la tot ce-i datorează ea, era mult mai bine să

fii furios pe nerecunoştinţa ei, considerând că ea săvârşeşte o greşeală. îşi amintea de pasiunea ei dezlănţuită pentru el, în zilele când s-au mutat în locuinţa lor confortabilă de acum, de plăcerea ei evidentă pentru mobilierul nou şi strălucitor, pentru luminile din pereţi, numeroasele aplice şi lumânări false care dădeau casei un fel de grandoare derivată din vechime, deşi de fapt era destul de nouă, şi fostul proprietar probabil că se simţise vinovat de noutatea ei. Pentru Ştefania însă vechimea sau noutatea n-aveau nici un fel de importanţă, ea explora apartamentul colţ cu colţ, în fiecare zi, şi învăţa să cunoască şi să iubească lucrurile, dulapurile ascunse, îngropate în pereţi, parchetul lucitor pe care nu-l suporta murdar, plafoanele sculptate, din lemn, mult înalte deasupra capetelor lor. El, Ion Marina, nu se simţea nici bine, nici rău în noua lui casă, îi era mai mult sau mai puţin indiferentă, de altfel stătea destul de puţin timp aici. Venea târziu, obosit, şi pleca devreme, şi din mijlocul oboselii sale nu putea ieşi decât energie efectorie, pe o singură linie, a însărcinărilor sale concrete care-i dădeau destul de multă bătaie de cap. N-avea timp să observe ce se întâmplă în jur, să bage de seamă mobilierul, casa sau înălţimea tavanelor. Atât doar că Ştefania nu iubea numai lucrurile, ci îl iubea şi pe el, cu un fel de nouă energie şi dăruire, deşi, dacă ar fi fost atent, dragostea lor avea din nou alte forme. Ştefania nu mai era pierdută în pasiunea ei tăcută din primele zile, nu se închidea plină de tensiune dar şi de încăpăţânare, ca atunci când l-a aşteptat în faţa casei ore întregi în ploaie. Acum pasiunea ei era lipsită de tristeţe şi de încrâncenare, devenise veselă şi deschisă, foarte deschisă, ca atunci când ai un drept, ceea ce era şi firesc de altfel. îi plăcea însă foarte mult, cu ardoare, şi veselia ei dădea uneori impresia unei totale nereţineri, în faţă a nimic, o liberă manifestare a tinereţii ei renăscute. Oasele ei subţiri se înveliseră în carne şi nu mai părea fragilă, tenul i se luminase, ceva din huma întunecată ce-i dădea, e adevărat, înainte, un fel de

farmec, căzuse, şi acum obrazul ei, chiar obosit, dovedea un fel de strălucire robustă, ca şi cum şi-ar fi lepădat o mască. Deşi îmbrăcămintea ei era sobră, chiar severă, aşa cum se cuvenea, păstra totuşi un aer victorios şi festiv. Ştefania fusese pe punctul, atunci, de a-şi câştiga un anumit fel de frumuseţe, nu a trăsăturilor subţiri, a victoriei formei care a reuşit să stăpânească şi să canalizeze imboldurile interne, ci a acestora manifestate liber, explodând şi făcând să se întindă pielea devenită lucioasă. Ea păstra mereu un anumit aer de victorie, mult mai mult decât el, şi această izbândă asupra nu ştiu ce, mult mai mult decât asupra mizeriei şi a vieţii mediocre care fără îndoială ar fi aşteptat-o, o victorie asupra propriilor ei temeri, poate, se manifesta şi în dragostea pentru el, puternică şi veselă, robustă, având mereu ceva de neînfrânare. In perioada aceea, care a durat de altfel destul de mult, Ştefania a fost cel mai evident femeie, învingându-şi multe prejudecăţi. Atunci i-a văzut des corpul întreg, mai bine format, tocmai înainte de a-şi accentua peste măsură rotunjimile. A fost o perioadă de ciudată înflorire, însă el era pe atunci foarte obosit şi nu şi-a dat seama de ea decât cu totul în treacăt, fără să vrea sau să poată să se oprească o clipă, să se gândească la modificarea dragostei Ştefaniei pentru el, o dragoste posesivă, dar şi plină de recunoştinţă, când ea i se apleca în faţă, dar încerca să-l şi stăpânească. Descoperirea obiectelor din jur şi descoperirea forţelor şi latenţelor propriului ei corp, şi a lui într-o altă lumină, se amestecaseră în acea perioadă în care ea a fost poate mai mult decât oricând şi ea însăşi, dar şi femeie în genere. De-abia atunci, plimbându-se prin camerele inundate în fumul nesfârşitelor lui ţigări, Ion Marina percepea, însă fără plăcere, transformările îmbucurătoare ale ei. Ştefania nu vroia să renunţe la legănatul ei încrâncenat, şi era mult mai uşor s-o condamne decât să facă orice altceva. Atunci a văzut pentru prima dată camerele încărcate de lucruri şi mobile şi vase frumoase, colorate, cu care se înconjurase Ştefania şi, fără să facă nici un fel de legătură logică, şi-a

trecut furia împotriva lor, văzându-le ca pe nişte ciudate baraje între el şi nu ştia prea bine cine sau ce. De data asta era din nou singur, cu propria lui violenţă, şi nu mai avea chef sau justificare să se reţină, prin cunoscuta încordare a tuturor muşchilor, când încremenea stăpânindu-se bărbăteşte. Se lăsă în voia plăcută a mâniei, permiţându-şi să asculte doar câteva clipe zvâcnirea arterelor din urechi, ca nişte ciocane, să simtă suflarea pieptului transmiţându-se mâinilor, şi apoi izbucni. Rapid, cu mişcări precise, încât cineva ar fi putut crede că se antrenase îndelung şi acţiona în virtutea unor reflexe bine determinate şi fixate, apucă un vas (mare, albastru, fără nici un fel de rost decât propria lui formă opulentă, pântecoasă şi totuşi elegantă, mai ales prin culoarea nedecisă, albastru şi încă ceva, nu pe deplin manifestat, pândind doar şi subliniind tonurile fundamentale mereu ameninţate), apoi alt vas, mai gracil şi mai franc colorat, şi le aruncă plin de furie pe parchet. Apoi, încurajat de zgomot (se găsea foarte singur în mijlocul lui), apucă alte obiecte, apoi altele, şi le transformă în ţăndări. In loc să-l potolească, spargerea acestor obiecte futile îl întărâta, intra într-un fel de joc fără capăt. Nu numai că rămânea pe mai departe furios, dar în acelaşi timp i se părea că nimeni şi nimic nu-l va putea domoli. Nu exista obiect destul de mare, destul de plin, destul de simbolic pentru el, atunci, şi ar fi putut continua aşa fără să obosească, până ce ar fi terminat tot ce se putea sparge în jur, şi încă i se părea că i-ar mai fi rămas energie suficientă. Mai târziu s-a mirat şi el câte obiecte erau demne de spart, din punctul său de vedere, în casa lui, şi cât de bine le ştia pe fiecare, cum le înregistrase. întrebat, n-ar fi putut răspunde unde sunt şi nici nu ştia cât de mult îl deranjează, dar atunci îşi aminti tot şi fiecare grimasă dinainte, cea mai măruntă neplăcere trecătoare, atunci când le văzuse pentru prima dată, apăruse potenţată şi clară. Simţea că aşteptase de mult să se debaraseze de tot excesul de obiecte în mijlocul cărora trăise aparent absent. Ştefania se pasionase mai ales de vase, îşi făcuse pe ne-

simţite o adevărată colecţie, e adevărat, cam amestecată. Vasele colorate şi covoarele moi, care acopereau pretutindeni parchetul, făceau apartamentul lor strălucitor, o îmbinare destul de violentă de nuanţe şi vechimi. Porţelanurile, mai viu colorate, covoarele, mai şterse şi mai discrete.

La sfârşit, Ion Marina îşi privi opera. Pretutindeni zăceau cioburi de diferite mărimi, unele păstrând urma şi rotunjimea specifică a fiecărui vas, altele fiind cu adevărat doar materie, un fel de moloz strălucitor. Sparte, apăreau şi mai multe, acopereau pardoseala, formau un fel de supracovor de grosime diferită. Casa părea murdară şi părăsită, supraîncărcată cu rămăşiţele ridicole ale unor false splendori pe care simţea că le urâse cu deosebită încrâncenare, fără ca măcar să-şi dea seama. Acum nu mai rămăsese nimic decât gunoiul, respingător în chiar abundenţa lui. Nu-i păru rău nici măcar o clipă, îşi contemplă chiar cu o sporită plăcere roadele mâniei sale, care prin mulţimea lor îl satisfăceau mai tare decât manifestarea ei, violenţa cu care le zdrobise de parchet. împinse chiar, cu un fel de deliciu amestecat cu o anume curiozitate copilărească, un ciob mai mare, cu vârful piciorului, şi apoi îl zdrobi fără furie, cu sistemă, până ce se transformă într-un praf de altă culoare, mai sură, decât avusese iniţial porţelanul. De altfel, majoritatea culorilor se unificaseră, domina albul şi griul, încrustat ici-colo de câte o pată mai vie, dar fără putere în mijlocul amestecului. Fără forme, vasele se arătau foarte urâte, mai urâte decât pământul, cu adevărat gunoi. Lui Ion Marina nu-i părea rău şi nu simţi nici un fel de regret şi nici o compătimire nici atunci când se uită la Ştefania. Ea nu făcuse nici un fel de mişcare tot timpul cât el spărsese vase, nu scosese nici un sunet perceptibil şi rămăsese tăcută, şi acum, când el o privi în faţă, cu satisfacţie şi fără urmă de milă sau de părere de rău. Atât doar că semăna foarte mult cu cea care fusese mai înainte, când nu se manifesta zgomotos şi dornică de viaţă. Ochii îi căpătaseră iar vechea fixitate din prima seară când o

întâlnise şi-i vorbise despre lucrurile acelea uitate, despre marşul prin noroi, şi mai apoi, când venise la el, fără să-şi ia nici un fel de măsură de precauţie, nici o minciună de retragere posibilă. Şi ca în prima seară, gura îi rămăsese întredeschisă, dezvăluind dinţii ei mici şi ascuţiţi, de rozătoare. Nu spunea nici un cuvânt, se uita numai la el, nici măcar speriată ci închisă în sine, în spatele unei alte măşti, poate a vechii sale înfăţişări împietrite. Ion Marina însă nu se lăsă impresionat de transformare, de această aparentă regresiune, şi-i spuse doar sec, apăsând pe fiecare sunet distinct pronunţat, să termine cu toate lucrurile inutile, să înceteze „să se îmburghezească şi să se descompună", să nu mai adune atâtea lucruri. Ştefania nu i-a răspuns şi n-a mai discutat niciodată cu el despre cele întâmplate în noaptea aceea. De acum înainte urma să-i respecte insomniile, n-a încercat niciodată să-l tulbure în nopţile de grijă care au urmat. Răcorit, obosit de criza lui de furie, Ion Marina s-a culcat şi a reuşit să adoarmă nu după multă vreme. A doua zi a trecut nepăsător, fără să se gândească, peste cioburi. Se trezise hotărât să rezolve totul, şi ştia şi cum. Chiar în cursul dimineţii, fără să se pregătească, fără să-şi formuleze exact întrebările, se duse la cel care hotărâse cu adevărat mersul şedinţei. De acolo pornise totul, de acolo trebuia să şi afle adevărul. Până nu va afla totul, era absolut inutil să se gândească singur. înfăţişarea sa trebuie că avea ceva special, de vreme ce a fost primit imediat. Aparent nu-şi modificase mersul, nici ţinuta sobră şi stăpânită, mai ales stăpânirea de sine care l-a caracterizat totdeauna, impresia că se întâmplă ceva în spatele calmului său, dar poţi să fii fără nici o grijă, pentru că nimic nu va răbufni să te pună în pericol. Simpatia şi multă din încrederea de care se bucura veneau tocmai de aici, nu din absenţa unor probleme grave şi tulburătoare, ci din putinţa omului de a le domina. Atunci multe dintre temerile ascunse pe care fiecare le poate avea şi nu şi le mărturiseşte niciodată, ce reprezintă un fel de fundal al micilor griji de fiecare zi, se linişteau, şi acolo unde apărea

Ion Marina se iveau nişte zâmbete de vagă recunoştinţă. O secretară s-a strecurat pe o uşă capitonată şi s-a întors repede înapoi. Fusese imediat primit, fără să trebuiască să insiste sau să spună motivul pentru care solicita întrevederea. Ceva se transmisese de la el la ceilalţi, n-a fost nevoie de nici un fel de explicaţii, din partea nimănui. Cel care trebuia să-l primească era gata pregătit pentru ceva mai neobişnuit şi-l aştepta în picioare, în mijlocul cabinetului său mare şi mobilat cu fast oficial. Era un bărbat de statură mijlocie, masiv, cu o faţă cărnoasă, pe care pielea stătea bine întinsă şi grăsoasă. Ai fi spus că e un bărbat matur foarte sănătos, dacă nu s-ar fi văzut stigmatele statului timp îndelungat în încăperi cu aer închis, ale lipsei aproape totale de mişcare şi ale abuzului de cafea şi de tutun. Şi totuşi, în ciuda aparenţei sale foarte comune pentru categoria din care făcea parte, ceva rămânea îngrijorător de particular, ce nu putea fi întâlnit la nimeni din jur. Era chiar ciudat cum un singur amănunt de fizionomie, o mică şi neînsemnată parte a feţei, putea să capete o asemenea importanţă, să înfrângă orice impresie care ţi-ar putea-o face masa corpului, înălţimea trupului, tot ce spunea sau făcea sau ar fi vrut să arate el anume. Toate celelalte trăsături se ştergeau sau, şi mai mult, erau adunate şi configurate, se supuneau şi deveneau un fel de amănunte adjuvante ale unor mari pleoape lăsate să cadă leneş, până aproape la punctul de întâlnire cu pleoapa de jos, şi ea umflată şi împăstată. Părea că stătea aproape cu ochii închişi, dar prin umflătura grasă se strecura o privire neobosită, grea, nu tăioasă, în care ai fi putut să bănuieşti că toate lucrurile se micşorează, se supun unui proces de turtire sistematică şi de subţiere. Lumea prin asemenea ochi nu putea să apară la mărimea ei naturală, se plasa mereu la un fel de distanţă, dintre toate legile cea mai importantă era perspectiva distanţelor mari. Imaginile ţi-ai fi putut închipui că se plimbă ca nişte gângănii pe suprafaţa sferoidală a celor două mari pleoape despicate de fanta oţelie a ochilor unde se prăbuşeau una după alta, ca

să nu mai iasă niciodată. Din cauza acestor rotunjimi grele şi grase, faţa lui se asemăna cu a unei mari pisici somnoroase, bine hrănite, care nu vânează din foame sau din datorie, ci din vechi deprinderi devenite lux. Poate că aspectul neobişnuit al înfăţişării sale deriva tocmai din această contradicţie implicită, pânda şi atenţia veşnic trează, asociate cu somnolenţa şi calmul desăvârşit, ironic şi puţin bonom. Părea că două momente deosebite ale vieţii lui au fuzionat fără să se acopere, viaţa lui se compunea din două emisfere, aşezate una lângă alta pe faţa sa bine întinsă. De aici, impresia se generaliza asupra întregului trup, a mâinii grase şi moi pe care i-a întins-o lui Ion Marina. Acesta era prea preocupat de subiectul discuţiei pe care vroia s-o înceapă ca să observe poziţia lui neobişnuită în mijlocul camerei, iar înfăţişarea lui nu avea nici un fel de importanţă pentru el şi de-abia dacă o observase vreodată. De altfel, de-abia se cunoşteau, nu lucrau în acelaşi sector şi, deşi exista între ei o deosebire ierarhică, Ion Marina păstra faţă de el libertatea care derivă dintr-o interferenţă relativă. In plus, Ion Marina era foarte considerat de către multă lume, şi bineînţeles de şeful său, şi el important pe scara ierarhică, de a cărui opinie nu se putea să nu se ţină seama. De altfel, Valeriu Trotuşeanu (aşa-l chema) era în general un om politicos, cu un comportament îngrijit şi atent faţă de mulţi alţii şi bonomia lui reuşea adeseori să se transforme într-o afabilă solicitudine calmă, nu rareori colorată de o undă bine zăgăzuită de ironie. Gestul cu care l-a invitat să se aşeze într-un fotoliu era într-adevăr foarte politicos şi amabil şi, fără să-i pună nici o întrebare, l-a aşteptat cu răbdare, să-şi explice vizita. S-ar fi părut, de asemenea, că ar fi fost gata să aştepte cât de mult până ce vizitatorul va începe să vorbească, ca şi cum n-ar fi putut avea nici o altă treabă mai importantă. Primirea aceasta calmă şi aproape caldă, îmbietoare la repaus şi conversaţie tihnită, l-a descumpănit pentru o clipă pe Ion Marina. Era încă destul de tânăr ca să nu-şi dea seama perfect de bine că o stare particulară

de nelinişte a sa nu e obligatorie pentru ceilalţi, chiar dacă şi ei au legătură cu ea. în faţă avea, desigur, un mare spaţiu de răbdare, gata să-l asculte oricât, care, totuşi, nu-1 îndemna spre confesiune. Pentru o fracţiune de secundă chiar regretă că a venit aici, însă sentimentul acesta îl ruşină şi, din această ruşine, găsi suficientă forţă să-şi înfrângă tulburarea şi să înceapă, deşi, trebuie repetat, nu se pregătise anume să pună întrebările, nu şi le formulase în nici un fel. în faţa omului acestuia calm şi răbdător venise dintr-un fel de impuls greu de explicat şi mai ales contrar obiceiurilor sale de om bine chibzuit. îi explică totuşi că el e un vechi prieten al lui Dumitru G. şi, cu răbdare (moştenită parcă de la celălalt), îi explică natura relaţiilor dintre ei, de când îl cunoştea, ce lucruri anume discutase şi ce reprezentase această nouă adolescenţă, târzie dar cea adevărată, pentru el. în consecinţă, pretindea că-l cunoscuse destul de bine şi fusese extrem de mirat de faptele neverosimile de care fusese învinuit. Pe faţa lui Trotuşeanu pleoapele rămâneau la fel de grele şi nemişcate, doar răbdarea şi bunăvoinţa lui erau modificate. Deci, continuă el, îi venea greu să creadă că totul era chiar adevărat, pentru că în acest caz el personal s-ar suspecta că n-ar fi în stare să deosebească binele de rău şi înseamnă că nu prea cunoaşte oamenii. De aceea venise, ca să-l roage să-i spună care este adevărul, pentru că simte nevoia să se verifice şi nu poate suporta gândul că s-ar fi putut face o nedreptate. între imaginea pe care o avea el despre Dumitru G. şi cea care reieşise la şedinţă era o deosebire prea mare şi greu de împăcat. De aceea îi venea mai uşor să creadă că se întâmplase ceva. Aici se ascunde ceva, şi el venise să afle care este adevărul. Şi adăugă, într-un fel spre surprinderea sa, „vreau să ştiu nu adevărul, ci adevărul adevărat". în acest punct se opri să vorbească, tăcu, dar în loc să se simtă înfrigurat sau neliniştit, simţi o mare, o foarte mare uşurare şi stare de calm. Trebuia într-adevăr să afle adevărul adevărat, cu orice preţ, şi venise aici să-l obţină. Din nou fu rigid, cu muşchii încordaţi

şi bine stăpâniţi, cu forţa ce presa dinăuntru (dacă într-adevăr venea dinăuntru) ţinută în frâu aşa cum se cuvine. Era de neclintit şi aştepta să i se vorbească. Mâinile i se odihneau pe genunchi nemişcate şi ochii care în timpul povestirii au alergat de colo până colo, în goană după forma ideală a amintirilor şi neliniştilor pe care le povestea, s-au oprit grei asupra bărbatului răbdător din faţa lui. îl privea drept în faţă şi aştepta răspunsul, fără nici un fel de şovăire, parcă n-ar fi vrut să-i acorde nici o posibilitate de evitare a discuţiei ce trebuia să fie absolut esenţială. Deşi Trotuşeanu ar fi putut s-o evite. în clipă în care a auzit expresia aceea, „adevărul adevărat", ochii săi ascunşi între pleoape au scăpărat metalic, uriaşul motan îşi zărise prada. Dacă vroia, la sfârşit, ar fi putut să chestioneze legitimitatea întrebărilor sau, şi mai grav, s-ar fi mirat că încăpuseră dubii sau, cel mai benign, ar fi putut, simplu, doar să confirme ce se afirmase despre Dumitru G. şi apoi să se ridice şi să considere întrevederea terminată. Sau ar fi putut să se supere şi, pe vremea aceea, fără prea mare efort, ar fi putut face totul ca să schimbe cursul vieţii lui Ion Marina şi să-i pregătească în cel mai bun caz o sancţiune drastică, dacă nu şi mai mult. în faţa lui se deschideau o mie de posibilităţi mai obişnuite decât cea pe care a ales-o, dar, nu se ştie de ce, a pornit pe cea mai complicată cale. Nici o singură clipă nu s-a folosit de superioritatea sa ierarhică şi şi-a ieşit şi el din toate obişnuinţele. Nici măcar n-a fost distant-binevoitor şi bonom-ironic, aşa cum fusese la început. S-a întâmplat probabil ceva cu el, s-au modificat nişte raporturi, cumva complicatele angrenaje în care erau incluşi amândoi s-au topit, tot păienjenişul de relaţii n-a mai avut importanţă. Această transformare, hotărât, nu poate fi pusă pe seama raporturilor foarte strânse şi a preţuirii de care se bucura Ion Marina în ochii şefului sectorului unde lucra el, un om foarte puternic şi influent. Nu este sigur că în asemenea condiţii, de altfel, l-ar fi apărat. Oricum, discuţia a fost deosebită, singulară în cariera amândurora, şi pentru o

clipă, pentru jumătate de oră, s-a topit şi locul unde discutau, şi timpul, şi chiar identitatea lor concretă, relaţiile dintre ei atât de complicate, în care interveneau atâţia factori. Nu mai erau decât doi bărbaţi, aproape fără nume, stând faţă în faţă şi discutând o problemă foarte importantă, într-un fel chiar mai importantă decât cauza imediată care o provocase. De fapt, nici nu era o discuţie ci o înfruntare, şi de aceea importanţa ei crescuse în aceeaşi măsură şi pentru Trotuşeanu, ca şi pentru Marina. De aceea ieşise din rezervă şi din pielea marii pisici în care se ascundea şi devenise cu totul altul, de vreme ce acceptase să se avânte pe terenul acesta alunecos şi impropriu, înfăţişarea lui bonomă avea valoare numai atunci când călătorea pe domenii sigure, când se putea uşor ajuta de putere, de influenţă, de întreaga lui existenţă socială din acele clipe. însă în înfruntarea în care intrase de bunăvoie, nu mai avea ce face cu această înfăţişare şi revenise la o imagine de-a lui din tinereţe, când figura sa fusese dominată de nişte mari ochi albaştri, oţelii, luminând o faţă de ascet al comentariului dus până la capăt. Nu se poate şti de ce a acceptat această revenire la o înfăţişare şi o epocă de mult trecută, bine acoperită în el însuşi, cum de a ales să treacă peste nişte experienţe care l-au marcat ulterior şi l-au făcut să fie ceea ce devenise. Poate că energia lui Ion Marina, bine încorsetată în chingile voinţei sale, dar care ieşea la iveală, i-a chemat vechile sale energii. Sau poate, din nou, aşa cum se întâmplă uneori, trebuia să se înfrângă şi el, să-şi dovedească încă o dată că este cel de acum şi nu cel care a fost, contemplându-se fără să se ascundă. Se ridică în picioare şi făcu o serie de paşi surprinzători de elastici prin camera mare, ca şi cum ar fi dispărut subit întreaga masivitate a trupului şi într-adevăr ar fi fost tânăr. Şi-a aprins o ţigară, stând în picioare, şi n-a fumat calm, pufăit, ca de obicei. Primele fumuri au fost aspirate cu o deosebită lăcomie, umflându-şi nările şi trăgând adânc şi pasionat în piept, cu nesaţ, aşa cum nu fumează decât adolescenţii sau fumătorii pasionaţi, multă

vreme privaţi de tutun. Până şi vocea nu-i mai era moale şi politicoasă, ci încălzită şi surescitată. La început tonul şi ceea ce spunea aveau legătură, se potriveau, apoi din nou au început să se depărteze, până ce deosebirea a ajuns ciudată. Ion Marina l-a ascultat nemişcat, cu mâinile sprijinite pe genunchi, în aceeaşi încordare tăcută. în faţa lui, cu noua lui voce, mai subţire dar tăioasă, Valeriu Trotuşeanu i-a explicat sec, fără nici un ocol, că ce se spusese despre Dumitru G. nu fusese adevărat. „Nimic din cele ce s-au spus n-a fost adevărat. Mai mult chiar, chiar dacă au fost câteva lucruri cam aşa, au fost astfel exagerate şi interpretate, încât desigur că nici măcar nu semănau cu adevărul. Totul a fost fals şi inventat. De mine inventat, cu grijă, dinainte. Fiecare a vorbit bine instruit. înţelegi?, acesta este adevărul. Nimic n-a fost adevărat, totul a fost scornit." S-a oprit şi s-a uitat, cu un fel de specială duritate, la Ion Marina. Pe faţa acestuia nu se mişcase nici un singur muşchi. Aştepta. Pentru că, de altfel, era evident că totul nu se putea termina aici. Mai urma să vină ceva şi avea răbdare, de data asta el. Se uita doar la Trotuşeanu, poate fascinat de schimbarea lui de înfăţişare. însă aştepta, nu se mişca, nu spuse absolut nimic. El întrebase doar precis, îşi formulase pretenţiile. Mai trăgând încă un fum lung şi lacom, Trotuşeanu continuă: „Da, acesta este adevărul. Dumitru G. nu era şi nu este vinovat de faptele de care a fost învinuit. Acesta este adevărul. Dar dumneata nu m-ai întrebat care este adevărul, ci, cum spuneai, adevărul adevărat. Şi adevărul adevărat e cu totul altul. Tot ce s-a întâmplat a fost bine şi necesar. Acesta e adevărul adevărat. Poate nu ţi-aş fi răspuns dacă nu foloseai cuvintele astea. Vreau să te fac să înţelegi. Nu numai că nu era adevărat ce s-a spus, dar Dumitru G. ar fi în stare de multe lucruri nu numai bune, dar poate şi eroice. Nu m-aş mira, dacă ar fi cazul, să-l văd alături de mine, în stradă, trăgând cu puşca în aceiaşi duşmani. Ei bine, chiar şi atunci, în faţa oricui, în faţa propriei mele conştiinţe, aş spune: bine s-a făcut, aşa era necesar, aşa trebuia să se

procedeze. Nu numai pentru că manifestă o tendinţă spre lipsa de disciplină, care ar putea avea efecte asupra altora, efecte cu atât mai grave cu cât el e sincer, avântat şi capabil, capabil chiar de fapte eroice. Pentru asta a fost ales. însă există nişte motive în plus, pe care nu ţi le pot spune, motive bine gândite, care ne depăşesc pe amândoi. Ăsta e adevărul adevărat, există undeva nişte raţiuni superioare, bine cântărite. Răul trebuia smuls de la rădăcină, poate trebuia dat un exemplu. înţelegi?"

Valeriu Trotuşeanu vorbise pătimaş, aşa cum fuma, plimbându-se agitat prin cameră, oprindu-se din când în când să-l privească în faţă pe Ion Marina, care-l fixa cu aceeaşi atenţie gravă. Nu se mişca, nu părea atins de argumente, şi Trotuşeanu îl privi fugar, cu colţul ochilor, ca şi cum în capul său s-ar fi născut o gravă bănuială. Se pare că totuşi nu renunţă cu totul la o impresie mai veche, aşa că se aşeză brusc în fotoliu, drept în faţa lui Marina, şi cu o neaşteptată căldură pentru el, marcând intrarea în a treia fază de o deosebită amiciţie şi legătură omenească, de care puţini l-ar fi crezut în stare, îi puse o mână pe genunchi. Mâna lui grasă şi albă şedea lângă marile palme uscate ale lui Ion Marina, cu degetele tensionate, făcând un ciudat contrast.

Oricine ar fi privit din afară scena şi-ar fi dat seama că de-abia acum se întâmplă lucrul cel mai important. Valeriu Trotuşeanu se dezvelise atât de neaşteptat, se depărtase atât de mult de masca ce o purta în fiecare zi, de fapt nu mască ci adevărata sa natură prezentă, încât la sfârşitul acestei ciudate convorbiri cei doi nu se puteau despărţi la fel cum se întâlniseră. Ion Marina urma să devină ori prieten şi aliat absolut al lui, ori un duşman de moarte, care nu se putea aştepta la nimic bun. Ceea ce fusese odată nu se mai putea repeta. Prietenia şi stăruinţa care i se arătau, căldura omenească profundă, invitaţia la gândurile cele mai intime şi mai bine ascunse, călătoria într-un trecut nedefinit cuprindeau în sine o mare ameninţare, constituiau un fel de apel absolut în care nu mai încăpeau umbre.

Ion Marina urma să afle multe lucruri care nu se spuneau decât rar şi anumitor oameni, deschizându-se posibilităţi de riscuri pe care nimeni nu le acceptă. Călătoria în trecutul lui Trotuşeanu se asemăna într-un fel, prin sinceritate, cu marile probe eleusine. Epoptul afla lucruri neobişnuite şi i se deschidea o cale unde se putea merge numai înainte, de unde nu era posibilă decât calea până la capăt, cu oricâte greutăţi, sau dispariţia. încrederea nu însemna deschiderea favorurilor, ci o împovărătoare răspundere. Atunci a aflat el o istorie încâlcită şi ciudată, pe care Trotuşeanu n-o putea povesti cu înfăţişarea sa obişnuită şi bonomă. Ca să ajungă la ea şi să o comunice trebuia să se întoarcă în timp, să devină tânăr şi entuziast, şi îndoit grav, trebuia să facă lunga cale întoarsă spre întrebările pe care oamenii nu şi le pun de obicei decât la tinereţe. Ion Marina trebuia să-l înţeleagă necondiţionat, fiindcă adevărurile astea şi întrebările de care erau legate nu existau decât prin comunicare. El auzi o istorie încâlcită, despre nişte tineri (pe vremea când el era doar copil şi departe de toate aceste frământări), care au trecut împreună prin pericole, legaţi printr-o nedestructibilă, aşa părea, prietenie. S-a insistat foarte mult cum au trecut un râu şi cum au şuierat gloanţele deasupra valurilor repezi ale apei, cum s-au strecurat printre stânci şi cum au ajuns, atunci, în toiul nopţii. Şi marea bucurie care-i anima, îi învăluia, când au atins pământul acela. A insistat neobişnuit de mult pe senzaţia solidă a pământului sub tălpi, mult mai pământ decât au simţit ei vreodată, şi pe răceala şi pericolul apei. Şi apoi pe nespusa bucurie care-i cuprindea şi-i făcea să nu bage în seamă nici frigul, nici hainele ude, nici oboseala lor. Dar nu puteau să doarmă. Trotuşeanu a tăcut şi a reînceput să se plimbe. Apoi s-a întors brusc, strigând, râzând: „Dumitru G., Dumitru G., ce Dumitru G.? Nu ştii cum era omul acela. înalt şi subţire, părea fragil, oricând răsturnat de o simplă adiere. Dar nu mai părea fragil. Corpul lui era mai tare decât oţelul, călit de mintea lui deosebită, care cuprindea în aceeaşi clipă o mie de

gânduri dintre cele mai depărtate, ce numai în creierul lui reuşeau să se lege trainic, de nedespărţit. Să-l fi auzit vorbind, să vezi cum pentru el nu existau limite ale înţelegerii, sau aşa ţi se părea. Ce minte, ce minte, cum n-am mai văzut şi nici n-am să mai văd. Şi ce orgoliu, dintre cele care pierd, pentru că orgoliul l-a pierdut. Nu era totuşi decât un singur om, un singur om, aţâţe Şi în mintea sa uriaşă nu încăpea decât adevărul său, mic şi neînsemnat, şi asta trebuia să-l piardă. Pentru că mereu privea lucrurile de la rădăcină, şi nimic nu era stabil la el, totul putea fi mereu legat şi dezlegat. De aceea poate a greşit, trebuie că a greşit sau oricând ar fi putut să greşească, şi orgoliul său era prea mare ca să recunoască. Inteligenţa sa avea o limită în chiar puterea ei". Apoi istoria a continuat din ce în ce mai agitată şi a reieşit că, atunci când a trebuit, Valeriu Trotuşeanu a spus ce i se spusese să spună. Privirile întunecate ale bărbatului aceluia tânăr îl ţineau în spate, le simţea grele, şi a trebuit să se lupte cu ele, fără să le vadă, pentru că n-a îndrăznit. Ştia ce urma să se întâmple, ştia că lucrurile nu erau aşa, că nu venise acolo ca să distrugă, ci plin de bucurie. Apoi a urmat o descriere amănunţită a unor lucruri pe care nu le-a văzut, dar şi le-a închipuit, şi de aceea avea detalii dintre cele mai ciudate. Mirosul muced şi paşii pe coridor, şi deschiderea uşii şi detunătura. „Pentru că el îşi închipuia că ştie. Dar ce poate şti o singură minte, una singură? Nimic. Spune dumneata, spune, ai încredere că singur ştii ce e bine şi ce e rău, ştii ce trebuie şi ce nu? Adevărul adevărat, mă întrebi, şi mă faci să râd. Mă faci să râd în hohote, cum n-am mai râs de mult. Acest adevăr e deasupra, mult deasupra, e legea şi necesitatea şi nu bietele noastre păreri şi îndoieli. Dacă mereu ne-am întreba, te întreb eu, unde am ajunge? Acesta e adevărul adevărat. Nu micul, ridicolul adevăr individual, pe care poţi să-l cuprinzi dumneata, din ce ştii dumneata şi ţi-e îngăduit să afli." Aici s-a oprit din nou, pentru a nu ştiu câta oară, şi din nou şi-a aşezat mâna pe umărul lui Ion Marina, o mână neobişnuit de grea şi apă-

sătoare, ce părea că nu are nici un fel de legătură cu forma ei albă şi pufoasă, grăsulie. „Ascultă, am să-ţi mai spun ceva. Lucrul cel mai greu nu este să-ţi dai viaţa. Asta nu e cine ştie ce greu, atunci când intervine nevoia, pentru că după aceea nu mai este nimic, iar în momentul acela necesitatea, sau convingerea, sau entuziasmul pot face fericit cel mai mare pas, care te aşteaptă oricum. Tot trebuie să mori, şi te cuprinde frica; ce neghiob se poate întâmpla asta, ce idiot, stând în pat şi tremurând de spaimă, fără să ai nici curajul de a adormi măcar, de a închide ochii cu o clipă înainte. Cel mai greu lucru nu e să renunţi la ce oricum vei pierde, mai urât şi mai ridicol, ci cu totul altceva. Să-ţi supui micile tale adevăruri neînsemnate şi limitate, unui alt adevăr, adevărului adevărat, cum spui dumneata, care te depăşeşte. Nu pentru că nu l-ai putea înţelege, nu, să nu-ţi închipui asta. Dar el uneori e prea tare ca să-l poţi suporta singur, şi de aceea ai nevoie de multă disciplină ca să-l accepţi. Adevărul adevărat este tărie şi disciplină, ai înţeles acum?"

Ion Marina de mult, din timpul povestirii, nu-l mai urmărea întocmai, în cuvintele lui şi în imaginile cam neclare pe care i le evoca, ci într-un spirit mai adânc al celor spuse. Nimic nu era foarte precis, ce auzea avea legătură poate cu marşuri prin noroi şi cu furia care întindea mâna spre pistolul de la şold, o serie de amintiri tulburi şi personale, aşa cum foarte personale erau şi cele spuse de Valeriu Trotuşeanu. Şi dincolo de aceste amintiri, cu atât mai periculoase cu cât erau foarte nelămurite, mai era ceva, cu adevărat de neînţeles, în orice caz el singur nu era în stare să le priceapă. Se lăsa antrenat de ritmul agitat al povestirii, se afunda în substanţa ei şi fără să-şi dea seama aproba, fără să-şi folosească spiritul critic, tot ce i se spunea, printr-o comunicare de dincolo de cuvinte. Dacă Trotuşeanu ar fi fost atent şi-ar fi dat seama de mult că ceea ce spunea îşi făcuse deja efectul, însă nu se putea opri. în parte reuşise tocmai pentru că la un moment dat îşi părăsise interlocutorul angajat în propriile sale imagini

care-l fascinau în primul rând pe el, poate din cauză că şi le reamintea atât de rar. Cu cât amintirile sale încâlcite, pline de rezerve, adevăruri spuse doar în parte care se întregeau automat, dincolo de ştirea lui, prin ton, se îndepărtau de înţelegerea imediată şi clară a lui Ion Marina, cu atât el le credea şi le amesteca împreună cu propriile sale imagini neclare despre fapte care s-au întâmplat şi nu reuşise să le înţeleagă pe deplin. Povestirea fusese destul de lungă, dar la sfârşit, când auzi glasul celuilalt, spunându-i „acum m-ai înţeles?", el răspunse fără şovăire DA, şi Trotuşeanu îl crezu şi făcu nu după mult timp efortul să se întoarcă în vechea şi cunoscuta înfăţişare de mare pisică bonomă. După ce s-au despărţit, niciodată, de câte ori s-au mai văzut, întâmplător, nici prin cel mai neînsemnat gest nu s-au făcut că-şi aduc aminte, fie chiar vag, de acea conversaţie neobişnuită.

Ion Marina a acumulat cele aflate atunci încetul cu încetul, nu repetându-le, ci mai degrabă încorporându-le printr-o uitare de tip special. Oricum, înţelesese un anumit aspect al lucrurilor, cât erau toate de complicate şi cât de puţine ştia el, şi după aceea a înţeles mult mai multe. Se poate spune că a devenit un fel de profesionist al înţelegerii totale. Se forţă, şi reuşi deplin, să-şi aducă din ce în ce mai puţin aminte de lucrurile care l-au tulburat odată, gândurile lui se înşiruiau limpede, ca înconjurat mereu de adevăruri. Astfel, reuşise să-şi făurească un echilibru stabil, bazat pe calm şi certitudine, şi de pe această poziţie avu o serie de succese personale şi participă la altele care-1 depăşeau. Se poate spune că a avut o viaţă plină de satisfacţii, lipsită de mari zguduiri. De acum înainte domni ordinea cea mai deplină în mintea lui şi siguranţa sa se transmise şi altora, de aceea era un bun conducător de instituţie, unul din şefii unui departament complicat. Calmul a trecut şi asupra vieţii particulare. Acasă conducea totul, dând soluţii sigure şi simple. Nu se mai angajă în discuţii inutile cu Ştefania, ca în noaptea când avusese loc criza lui de furie, ultima din viaţă. Dar cum fusese întot-

deauna un om tăcut, chiar şi înainte, de fapt nu s-a produs o schimbare prea bruscă. Atât doar că a cenzurat modul cum Ştefania îşi organiza casa, luptându-se tăcut şi calm cu excesul, cu împopoţonarea lipsită de gust, cu furiile achizitive. în această privinţă era sever cu blândeţe. E adevărat că Ştefania devenise cam nervoasă la început, însă nu-şi permise să bage de seamă, până ce ea se resemnă şi-i trecu. Singurul său motiv de nemulţumire, nu prea mare, venea din faptul că ea se îngrăşa. Se pare că mânca foarte mult, nu numai la masă, dar chiar şi pe ascuns, transformându-şi plăcerea în viciu. Mânca bomboane grase de ciocolată, care-i murdăreau adesea degetele. Graba şi furişul acestei plăceri erau ciudate, întrucât, bineînţeles, nimeni n-o oprea, chiar dacă dovedea puţină lăcomie. De fapt, numai rezervele ei, ascunse, de cutii cu caramele şi prăjituri făceau ca să pară într-adevăi lacomă, încolo nimeni nu avea ce să reproşeze altuia. Viaţa sa era un model, şi cea publică, şi cea privată, şi îl încerca uneori un fel de satisfacţie atunci când auzea de crizele de ambiţie ale unor neveste de colegi, care-şi mânau soţii spre acte ce nu aduceau decât succese momentane. După aceea greşeau prin exces şi lucrurile se întorceau împotriva lor. El, Ion Marina, era totdeauna ponderat, şi chiar progresul său social a fost nespectaculos dar sigur. El nu-i dădea cine ştie câtă importanţă, pentru că nu era un arivist. Insă adesea unii greşeau, făceau prea mult sau prea puţin, şi se creau locuri libere. Era adeseori ales tocmai pentru că lumea se plictisea de iniţiativele gălăgioase şi nepotrivite ale unor oameni care fie înţelegeau pe dos, fie vroiau să se remarce cu tot dinadinsul. El îşi făcea corect datoria, fără să precupeţească eforturile. Avea o deosebită putere de muncă, foarte constantă. Se poate spune că disciplina, care-l caracteriza întru totul, era forma sa de adevăr şi morală, şi ea nu-i adusese decât satisfacţii.

De aceea sentimentul de vinovăţie care-l străbătea în ziua aceea, în timpul şedinţei consiliului instituţiei, nu-şi găsea un reazem precis, care poate l-ar fi eliberat. Rămâ-

nea o stare vagă, şi cele povestite înainte îi treceau rapid prin minte, fără să se poată acuza de ceva anume. Văzu rapid scena când spărgea vasele ce se acumulaseră în casă, apoi deschizându-se o uşă capitonată şi, fără să o recunoască în detalii, ştia că ducea spre un anumit cabinet, în sfârşit îşi aminti de figura palidă, încercănată a lui Dumitru G., luminată de becurile electrice obosite ale unei nopţi târzii, când în sală se fumase excesiv de mult şi atmosfera devenise înecăcioasă. Se concentră asupra lui şi-şi aminti că aflase, după un număr de ani, că situaţia lui Dumitru G. se îmbunătăţise. Atunci nu se bucurase deosebit, dar acum, după câţiva ani, resimţi vechea ştire spusă de cineva odată, întâmplător, ca o mare uşurare. însă nu de asta era vorba. Totul se concretizase într-o imagine care nu era de fapt o amintire, ci mai degrabă o preamintire. Semăna cu acele false imagini despre noi înşine din prima copilărie, când ne asumăm povestiri ale părinţilor şi credem că noi ne aducem aminte de câte o scenă ce de fapt s-a născut din relatări repetate, la o vârstă când imaginaţia şi realitatea se cam amestecă.

în faţa lui, pentru că el era acel copil, stătea o fereastră închisă, într-o după-amiază cu ploaie. Cerul mai era închis şi noros, foarte trist, şi crengile salcâmilor atârnau ude, îngreunate de apă, cocoşate sub ploaia care tocmai trecuse. De aceea copacii păreau straniu de chinuiţi, ca şi cum s-ar fi văzut efortul structurilor lor de a ţine greutatea suplimentară. Fiecare fibră era întinsă până la maximum, până se încovoia, peţiolul subţire al frunzelor se răsucea sub povară şi lăsa să se scurgă din când în când câte o picătură ce se rostogolea continuând ploaia. Imaginea nu făcea parte chiar din amintiri, tocmai prin caracterul excesiv al acestei îngreunări umede. Crengile plouate păreau mai degrabă încovoiate de zăpadă, numai ea se putea acumula aşa, încât să fie atât de multă şi împovărătoare. însă nu era zăpadă ci ploaie, salcâmii mai erau încă verzi, deşi cu frunzişul palid şi rar. Scoarţa lor zgrunţuroasă era îmbibată şi ea de umezeală. însă copacii erau numai un ele-

ment de decor, şi nu cel mai important. în mijlocul străzii provinciale (pe care nu şi-o amintea precis, plecase de mult din orăşelul în care se născuse), apa se adunase dintre pietrele de pavaj într-un mare jgheab care curgea în pantă în mijloc. Se formase, după ploaia rapidă şi abundentă, un fel de râu gros, tulbure, gălbui, prin mijlocul căruia pluteau frunzele rupte ale salcâmilor, care n-au mai rezistat la greutate, hârtii şi alte gunoaie fără formă precisă, ce nu ştiai de fapt ce sunt anume. Moloz de la casele cam dărăpănate sau aglomeraţii întâmplătoare de materiale care în mod obişnuit nu se adunau niciodată şi aveau forma bizară a lipsei de unitate. Ploaia tocmai încetase şi în stradă au năvălit nişte copii mai mari, care au început să-şi construiască din hârtie de ziar vaporaşe caraghioase şi ţuguiate, pe care le puneau să plutească prin râul galben al străzii, care le mâna repede, iar ei fugeau pe margine, ţipând şi plescăind cu picioarele desculţe prin apă, oprindu-le şi încărcându-le cu frunze şi bucăţi de lemn, ca să plutească mai calm, aproape maiestuos, ca nişte pacheboturi transportând materiale dincolo de mări. In faţă era geamul, prin care se vedeau toate astea, şi el se aburea de respiraţie, trebuia mereu şters cu mâna, ca să aibă imaginea mai clară. însă cu cât ar fi dorit mai mult să vadă bine şi-şi apropia faţa de geam, cu atât abureala era mai deasă şi imaginea se făcea mai neclară. Ar fi dorit foarte mult să fie în mijlocul băltoacei reci şi repezi din mijlocul drumului, nu se putea, nu putea decât să se uite pe fereastra care se aburea mereu pe măsura dorinţei lui. Se simţea teribil de singur şi izolat în camera aceea în care se părea că nu mai era nimeni, unde era închis. Şi nici măcar nu putea deschide geamul. Afară se întâmplau tot felul de lucruri minunate de care era despărţit. Dorinţa se transforma în senzaţia apei blânde de ploaie, resimţită până în vârful degetelor de la mână, ca şi cum ar fi pus corăbiile de ziar în mişcare, avântându-le să plutească, aşa cum făceau ceilalţi, care erau liberi să se joace şi să ţipe în mijlocul drumului şi să se bălăcească nestingheriţi în

apa groasă şi lutoasă, mângâioasă datorită pământului înmuiat cărat la vale, mutat din locul său dintre pietre. El era despărţit de plăcerile lor gălăgioase şi resimţea din ce în ce mai mult închiderea lui acolo, în camera ce nu se reconstituía în imaginaţie, nu semăna a nimic, nu avea pereţi şi mobilă, se putea întinde oricât în spate, fără formă precisă şi fără putinţă de ieşire. Dar de strada veselă cu apă şi vapoare de hârtie era despărţit prin geamul aburit, dincolo de care nu se putea trece, şi rămânea numai să-şi închipuie cum era afară, cât de bine era. Nu-şi amintea de fapt precis când s-a întâmplat scena aceea şi nici nu se identifica exact cu cel închis şi cu dorinţele lui. Nu era el, ar fi fost absurd, ci resimţea doar dorinţa lui de a ieşi afară, de a se bălăci în apa mâloasă. Nimeni nu putea fi învinuit de cele întâmplate, nu exista o ieşire, o altă soluţie de a scăpa, toată scena era redusă doar la senzaţia geamului, unidimensionată, aşa cum nu se poate întâmpla niciodată în realitate. Toată falsa amintire se întindea pe o singură linie, pe o singură dorinţă. Cineva era acolo, nu chiar el, cineva îl pusese în cameră, nu se ştie cine, camera însăşi nu semăna cu nimic, nu avea forme concrete, ci numai un geam despărţitor. Dorinţa absurdă de a ieşi afară, adică, mai exact, ca cel ce era înăuntru să iasă afară, se întărea în fiecare clipă. Geamul se aburea pe măsură ce creştea dorinţa, trebuia să-l şteargă tot mai des. Insă în imaginaţie nu se putea şterge niciodată bine, nici pentru o singură clipă, rămânea mereu ceţos şi neplăcut de rece, făcea gestul în minte, fără nici un rezultat. De fapt, pentru câteva clipe se lupta şi reacţiona faţă de o stare care fusese şi îngheţase aşa, un geam aburit şi despărţitor, un zid de sticlă dincolo de care se întâmpla ceva, o singură acţiune fără desfăşurare. In asta consta greutatea şi neliniştea până la suferinţă. Numai el acţiona, numai el se imagina în timp, pe când suportul, motivul, imaginea aceea redusă la un singur lucru, fără bogăţie de amănunte care sunt tot atâtea posibilităţi de soluţie, rămânea mereu aceeaşi, încremenită, dincolo de timp. S-ar putea asemui asta cu

dorinţa de a modifica o fotografie de demult care prinsese un singur instantaneu, bineînţeles, nu era nici măcar un film paralel cu intenţiile lui. Aici, sentimentul de neputinţă era mai important decât acea imagine trunchiată şi insuficientă. Situaţia devenise de netolerat, nu mai era doar un simplu chin mental, o amintire neprecizată ce zăcea dincolo de orice asociaţie. I se transmisese lui, în sala mare de consiliu, în care ceilalţi îşi vedeau netulburaţi de treabă, rosteau cifre, cineva vorbea şi alţii îşi notau diverse lucruri, din când în când câte unul întrerupea pe vorbitor. Dar dorinţa absurdă de a face ca acel cineva care fusese închis în cameră într-o zi de ploaie, cândva demult sau poate niciodată, să se elibereze, îl oprima fizic, îi strângea gâtlejul într-un spasm de neputinţă. O simţea ca o greutate la înghiţit, ca o povară în respiraţie, nu mai rămăsese decât aburul acela, care din imaginaţie se răsfrângea asupra momentului prezent şi-l făcea să distingă foarte greu ce se întâmpla în jur. Acum falsa amintire îi împăienjenea ochii, se mutase în realitate, stabilind un fel de legătură între starea vagă dintr-un trecut doar probabil şi nedefinit şi sala aceea de consiliu, în care ştia precis că se află. Limita despărţitoare dintre cele două situaţii atât de îndepărtate se subţia din ce în ce mai mult, până la apariţia nesiguranţei că una este diferită de cealaltă. Prezentul era cel ce pierdea în acest caz, el se estompa mai mult, nu mai avea acea siguranţă liniştitoare chiar în clipele grele pe care le doreşti să treacă. Se dezlipea de ceva, nu ştia de ce, şi nici măcar nu se întreba, doar simţea îndepărtarea de un fel de suport de siguranţă, ce dă fiecărui moment în care ne aflăm o neasemuită adâncime şi bogăţie, sentimentul că dincolo de noi mai este ceva care se continuă, că faci parte dintr-un loc fără capăt, integrat într-un alt loc, aşa cum încăperea face parte din clădire şi, mai departe, din oraş, şi încă mai departe din altceva, şi în centrul tuturor acestor locuri şi lucruri eşti tu, parte integrantă, nu izolată şi plutind în nimic. Imaginea solidă, impresia de suport al fiecăreia din clipele trecute ale lui

Ion Marina în care el s-a întâmplat să trăiască, se ştergea, devenea nesigură, ca şi cum ar fi alunecat pe o singură dimensiune, plasat nu într-un loc, ci într-un gând. Sala devenise fantomatică, neverosimilă, nu era nici măcar un vis. Pentru că şi un vis îţi dă sentimentul de bogăţie mai mare decât tine, de mărime şi de împlântare într-un fel de soclu solid. Lipsa de claritate a imaginilor din jur nu complica lucrurile creând contururi cu interpretări multiple, ce puteau fi luate mereu drept altceva. Dimpotrivă, le simplifica printr-un fel de schematizare şi subţirime. Era chiar mai neplăcut, deşi, pe undeva, înrudit cu sentimentul acela de atomizare avut cu o zi înainte la spital, mai greu de definit altfel, în măsura în care nu descompunea ceva ce se adunase sau fusese, ci lăsa o gravă bănuială peste orice. Faţa i se acoperea de sudoare, şi a întins mâna să apuce batista din buzunar, cu teama, neformulată, că ar putea să nu găsească nimic acolo. Batista exista şi o apucă aşa cum nu prinsese vreodată un lucru, cu disperare, dar fără să fie uşurat, şi începu să-şi şteargă faţa de broboanele lipicioase ce i se prelingeau pe piele, apoi şi-o trecu peste ochi, să alunge ceaţa, îşi presă globii parcă vag dureroşi, îşi tamponă cu grijă şi răbdare fruntea. Poate că sala de consiliu şi oamenii de acolo, pe care-i ştia atât de bine, se vedeau mai clar. Nu mai era propriu-zis ceaţă, însă ceea ce persista era impresia aceea de desprindere de un bloc solid al momentului în care se afla. Ce se întâmpla acum putea la fel de bine să fie o simplă amintire. Acum sau altădată era totuna şi, ce era chiar mai curios, poate că fusese mereu aşa. însă nu se obişnuise sau, mai exact, acum ieşea dintr-o obişnuinţă pe care o realiza ca o lipsă a ceva. Deşi era absurd. Ca toţi oamenii, Ion Marina ştia foarte bine când e treaz şi când nu este, ştia să deosebească momentul prezent de amintire sau de un proiect, avea sentimentul acela adânc şi inutil de mărturisit că e împlântat în real, că se află undeva, că i se întâmplă ceva, în sfârşit, că participă. Şi totuşi nu fusese chiar aşa, nu mai avea certitudinea că i se întâmplaseră chiar lui atâtea şi

atâtea lucruri, de care se bucurase sau care îl înfuriaseră (trist fusese de foarte puţine ori de fapt, pentru că el era stenic). Avea nostalgia mai degrabă să i se fi întâmplat, să simtă cu adevărat şi să se încredinţeze de lucrurile mai vaste, mai adânci, mai ales cu mult mai bogate decât ce se vede imediat împrejur. Dorinţa chinuitoare şi ciudată pentru ceva foarte complicat şi nu tocmai cu nume, care să-i căptuşească întâmplările, faţă de care se simţea obscur vinovat, ca şi cum ar fi fugit până acum de asta. Oricât de neobişnuit era tot ce simţea, şi fără rost pentru un om cu picioarele bine înfipte în pământ, cum era el, totuşi, nu mai rezistă senzaţiei de schemă şi desen de copil pe care i-o provoca sala şi, fără să dea nici un fel de explicaţie, se ridică de la locul său şi se îndreptă spre uşă. Cum nu fusese niciodată bolnav, în amintirea celor prezenţi, gestul său a produs mai mult decât nedumerire. Nimeni nu înţelegea ce se întâmplase, mai ales că nici măcar nu spusese ceva formal, o simplă scuză politicoasă. Ieşise precipitat, altfel decât un om căruia subit îi vine rău şi de aceea pentru o secundă sau două lucrările s-au întrerupt şi vecinii şi-au şoptit ceva unul altuia, până ce preşedintele adunării, cu un ton tăios şi hotărât, a reprins atenţia tuturor şi consiliul a continuat nestingherit cu lucrările zilnice, nu lipsite de importanţă.

Ion Marina ieşi din sală, pe coridor (şi, îmbucurător, coridorul era gol), apoi coborî grăbit scările şi ieşi afară, pe stradă. Simţea o nestăpânită dorinţă de a umbla, de a se deplasa mereu pe drumurile ce-i stăteau întinse înainte, de a încerca plăcerea trecerii dintr-un loc în altul, dintr-un peisaj în altul, cu alte case şi alţi oameni ce treceau grăbiţi pe stradă. Insă neliniştea îl întovărăşea mereu, şi mai ales o dorinţă foarte ciudată de a străpunge limitele care-l înconjurau. Nimic nu era satisfăcător, pentru că pierduse nu ştia nici el ce şi trebuia să gândească ceva ce aparent avusese automat, de la sine, înainte. Dar nici un fel de meditaţie asupra acelui lucru pierdut nu-l înlocuia, ci, din contra, parcă îl îndepărta şi mai mult. Ceea ce îi lipsea era

un sentiment adânc ce de-abia avea nevoie de nume, pe care nu şi-l putea reprezenta ca avut în trecut, nu putea fi decât în prezent. De altfel, renunţă repede să se gândească la el şi să încerce să şi-l reconstituie apelând la memorie. Ii lipsea, deşi avea sentimentul paradoxal că l-a pierdut demult, şi lipsa i se vădea printr-un fel de teroare şi nelinişte, pe care la început o umplea mergând repede, ieşind în stradă, căutând un loc al mersului cât mai nestingherit, departe de orice îmbulzeală. Vroia să se plimbe într-un mare spaţiu larg şi liber, în care pasul se organizează după propria lui voinţă sau capriciu sau după un ritm interior ce trebuia găsit cu orice preţ şi vărsat în realitate prin mişcările lui. încetul cu încetul, din paşi şi deplasare, de-abia uitându-se la ce se vedea în jur, se deschise un drum larg şi mult mai liber în care lucrurile îşi câştigau un fel de perspectivă şi distanţă, chiar dacă nu cea obişnuită. Undeva, mai adânc, rămăsese senzaţia ciudată de spaimă şi nelinişte, care-i pulsa ca un fel de arteră imaginară în gât, nu atât în gât, cât într-un fel de imagine ascunsă a propriului său trup cu planuri suprapuse ce formau unghiuri şi adâncimi umbrite. Nu spaţiul din afară, prin care se deplasa în viteză, îi reda un fel de încredere că iese din desen, ci altceva, ce descoperea în timpul mersului derivat din ritm şi din pulsaţia aceea adâncă ce umplea totul şi modifica imaginile banale ale unei străzi liniştite şi pustii, adumbrită de copaci aliniaţi regulat de-a lungul patului artificial al unui mic râu murdar de uleiuri. Legătura dintre peisaj şi lumea plină în care se mişca era din ce în ce mai subţire, liniile se transformau mai degrabă în modulaţii, ca un fals simbol scriptic al unei melodii pe un portativ. In locul peisajului din ce în ce mai important era mersul lui cam săltăreţ, neobişnuit, bizar pentru statura sa dreaptă şi impunătoare. Nimeni, nici unul dintre rarii trecători pe care-i întâlnea, nu şi-ar fi putut închipui că paşii omului bine îmbrăcat cu care se încrucişau au o importanţă atât de mare, că sunt în stare să-i dea senzaţii ciudate, asemănătoare unei beţii, din care totuşi se deose-

beau pentru că nu erau întovărăşite de ameţeală, de apăsarea tulbure a alcoolului. încetul cu încetul, golul schematic al desenului în care i se părea că trăieşte se umplea de un fel de lume sonoră în care elementele muzicale îi apăreau spaţial, ca linii şi peisaj, obiecte familiare, foarte familiare, de care însă nu ştiuse niciodată înainte că există, mereu la îndemână, dar niciodată clare, pentru că nu se folosise de ele, fiind inutilizabile. Aici era faptul cel mai atractiv, totul era atât de cunoscut şi în acelaşi timp lua forme noi şi atrăgătoare, ca şi cum ar fi făcut o călătorie prin ţări pe care le visase demult, dar nu le văzuse niciodată. Era din ce în ce mai plăcut, şi zbaterea arterei imaginare din afundul gândit al gâtului se domolea sau, mai degrabă, se topea în noul peisaj prin care mergea şi năştea întâmplările al căror erou principal era sau, poate mai exact, fusese, pentru că nu se putea face o deosebire prea netă între timpurile şi modurile verbelor. Faptele s-au întâmplat sau se întâmplaseră deja demult, doar că nu-şi dăduse destul de bine seama. Nu era de fapt exclus că se întâmplă chiar atunci cu el. Nu se putea şti exact dacă era vorba de amintiri sau de planuri, sau de o realitate prezentă şi atotcuprinzătoare. Schema se umplea treptat, nu mai trăia într-un desen gol, într-o singură dimensiune, nu se plimba pe o planşă, însă acel nou conţinut încurajator încetul cu încetul schimba până şi contururile schemei, o transforma în cu totul altceva, făcând-o să explodeze.

Erau într-adevăr mai multe planuri decât îşi închipuise. înainte de toate, se vedea un fel de imagine ca de oraş medieval, la marginea căruia ajunsese fără să intre în el. Il privea de sus, de pe o buză de deal, şi de fapt numai de aici începea adevărata călătorie şi întâmplările din ea. Până atunci nu fusese decât mers şi imprecizie, dar din acel moment, când a ajuns fără mare efort pe creasta înălţimii, brusc s-a produs adevărata schimbare, revelaţia unui loc căutat şi găsit. Ar fi putut exclama ca exploratorii din vechime, când ajungeau pe malul unui ocean necunoscut şi pe înălţimea de unde se desfăşura noua apă înfigeau

drapelul suveranului lor, punând stăpânire pe întinderi. Ca Vasco Nunez de Balboa, găsind Oceanul Pacific, apă încă fără nume, dar de mult sperată. însă el nu avea nici un fel de drapel de înfipt şi nici nu simţea nevoia să comunice cuiva descoperirea. De pe creasta dealului se uita doar în vale la îngrămădirea de case ţuguiate, cu acoperişuri multicolore şi smălţate, în care predomina un fel de roşu-carmin ce se răsfrângea şi asupra aerului din jur, închidea atmosfera cu reflexe într-un nesfârşit degradeu de roşu, până la văpaia roz de deasupra, dinspre înălţime, însă pretutindeni, în marea întindere de roşu şi întunecat, se făceau pete de diferite culori, albastre neverosimil şi verzi-închise, dar şi din loc în loc câte un cerc violet, contrastant, implicând adâncime, despre care nu ştiai dacă reprezintă o stradă sau era tot acoperiş, mai vechi şi mai ros de ploi. De altfel, nu culorile erau importante, oricât ar fi fost de atrăgătoare şi ar fi furat la început ochii. Ceea ce se impunea până la sfârşit erau formele ciudate ale acelor acoperişuri, amestecul de geometrie care excludea de fapt geometria cunoscută, cuminte şi uşor de descompus în figuri date o dată pentru totdeauna. Aici se deschide o altfel de geometrie în spaţiu, foarte complicată, cu adâncimi şi suprafeţe, cu unghiuri neaşteptate. Un acoperiş era sub alt acoperiş, uneori atât de aproape, încât se părea că se suprapun, deşi ai fi jurat că sunt două planuri distincte. Era un haos ameţitor de clădiri înfipte unele în altele, adunate cum numai casele medievale reuşesc să fie, făcând să se bănuiască o puzderie de străduţe înguste şi întortocheate, strecurate la umbra clădirilor ca să ocupe cât mai puţin loc. Toate aceste case păreau mai degrabă că au numai atâta distanţă între ele ca să se frece unele de altele şi ai fi putut auzi zgomotul pereţilor coloraţi în galben-ocru care scârţâiau din cauza lipsei de loc şi a unei necontenite pulsaţii a unui balans care modifica distanţele dintre stradele. Scările lor, desigur de lemn, erau roase de această mişcare ce le apropia şi le depărta, le ciocnea fără violenţă, dar şi fără repaus, ca şi cum dintr-o dată nevă-

zuta mişcare browniană a tuturor moleculelor s-ar fi transmis şi structurilor mai mari şi ar fi devenit vizibilă. Insă nu s-ar fi putut afirma că toate aceste clădiri şi acoperişuri strâns unite ar fi fost fragile, ci, tocmai dimpotrivă, rămâneau foarte solide, din material abundent şi solid, aşa cum se construia în vechime, când fiecare locuinţă urma să fie sălaşul unui mare număr de generaţii ce nu-şi schimbau decât nesimţit sau deloc viaţa, supuse rigorilor aceleiaşi bresle din care făceau parte din tată în fiu. Ele pulsau şi se atingeau cu toată masivitatea şi bătrâneţea lor venerabilă care nu le slăbise, ci, din contra, ca marile cochilii de scoici preistorice, se întăreau prin depuneri succesive, de-a lungul unor epoci lungi şi constante, de calcar şi nisip acumulat prin rostogolirea pe fundul mărilor primordiale. Ca şi cum în acel oraş ciudat timpul n-ar fi fost un factor de distrugere, ci numai de acumulare neîntreruptă, de creştere. Poate că la început a fost mai mult spaţiu, dar de-a lungul acestui timp special, ce se putea numi doar ev (acesta îi era desigur singurul nume, nu se putea împărţi altfel, prin mici unităţi efemere şi ridicole din acea cauză, era prea masiv şi prea bloc), au crescut fără să se roadă până la sufocare, apoi clădirile au încălecat unele peste altele, dar neputându-se pe deplin alipi, ca să facă un bloc încremenit măcar într-o singură direcţie şi capabil să-şi direcţioneze într-un sens proliferarea, au început să se încolăcească unele în jurul altora, să facă întortocheate spirale, să se înghesuie aşa cum se întâmplă cu măruntaiele embrionului care din lipsă de spaţiu îmbracă forme ciudate. Doar că aici proliferarea era şi mai complicată, scăpa aproape cu desăvârşire oricărei explicaţii ce nu se putea cuprinde într-un timp suficient de lung, nu-şi putea permite să facă salturi peste stadii, pentru că stadii nici măcar nu existau. Nu era nici un fel de limită despărţitoare a creşterii, nu exista „de aici şi până aici". Din cauză că nimic nu se pierdea, totul era continuu şi mereu complicat, zidurile şi acoperişurile se încolăceau doar şi făceau nesfârşite volute insensibile. De aceea o casă era

deasupra şi dedesubtul altei case, un acoperiş domina şi era dominat de alt acoperiş, se găsea la stânga şi la dreapta lui, deşi, de fapt, bunele orientări în spaţiu, dreapta şi stânga, nordul şi sudul nici nu prea existau. Soarele, dacă ar fi fost vreodată să răsară peste haosul acesta de clădiri, s-ar fi ivit dintr-o dată în mai multe puncte ale aceluiaşi obiect devenit prea complicat ca să ofere puncte de orientare. De aceea era atât de greu să te descurci aici, practic imposibil, dacă te încăpăţânai să-ţi păstrezi aceleaşi repere şi referinţe ca în lumea schematică şi obişnuită din care se întâmpla să soseşti într-o dimineaţă neliniştită de vară, când ai pornit să te plimbi pe malul unei ape uleioase şi meschine. Şi totul se datora, se putea oarecum explica prin această creştere continuă şi răbdătoare, de care nimic nu era scutit. Dacă Ion Marina ar fi ştiut de această istorie ciudată, ar fi avut timp să afle de ea şi să se gândească la ea, ar fi putut spune că se găsea într-un loc unde domina un fel de Sybilă din Cumae inversată, care ar fi avut nu numai nemurirea asigurată, fără tinereţe, dar nici nu s-ar fi ratatinat şi nu s-ar fi micşorat ca să intre într-o sticlă, ci ar fi câştigat posibilităţi embrionare de proliferare. Din cauza încolăcirilor şi a întortocherilor, străzile oraşului, să-i spunem medieval (dar numele e doar o pură convenţie), nu şerpuiau propriu-zis la umbra clădirilor, ci se ridicaseră la înălţimi, erau încovoiate şi treceau uneori peste acoperişuri, ca apoi din nou să se prăvălească în vale, mânate de imboldurile acestei creşteri fără sfârşit. Din cauza încurcăturii şi a amestecului, s-ar putea spune în puţine cuvinte că în acel loc, ce se vedea de pe buza dealului, timpul continuu şi fără moarte, fără să poarte cu sine distrugerea şi roaderea, crescuse în aşa măsură, încât înlocuise spaţiul, marile intervale de respiraţie ale lucrurilor, îl izgonise până ce îl transformase într-o caricatură ce nu păstra decât prea puţin, mai nimic din vechea lui formă. Dar nu numai volumele stâlcite şi siluite au crescut peste măsură, ci şi culorile. De aceea se vedeau atât de distincte şi de amestecate, mari pete de forme ciudate şi

intricate, verdele unor ziduri alături de cenuşiu şi de nuanţele de roşu, foarte variate şi predominante, şi din loc în loc violetul neverosimil, probabil al unor foste statui din localurile publice, care-şi lăţiseră culoarea. Multe nuanţe, de altfel, apăruseră şi dintr-o creştere autonomă a culorilor, separată de a lucrurilor. N-au fost capabile nici să se amestece, nici să se suprapună exact, nu era de fapt vorba de o combinaţie. însă crescuseră şi se suprapuseră, dar culoarea dedesubt se vedea prin transparenţa celei de deasupra şi de aici venea atâta bogăţie neobişnuită, de lumină strecurată prin minerale sau, şi mai bine, prin vitralii, prin rânduri de geamuri colorate şi suprapuse. La fel s-au dezvoltat şi s-au depus şi alte elemente, cercurile şi fostele pătrate, însă prin încolăcire totul a devenit şaradă complicată, de-abia suportabilă. Ici-colo se vedea, dacă priveai cu mult mai mare atenţie, capul imens şi grotesc al unei statui, şi gâtul ei. însă din cauză că nu se puteau contopi şi nici distruge, timpul în care erau plasate era cumva individual, al fiecăreia, şi vechile proporţii fuseseră schimbate. La statui se vedea cel mai bine că de fapt se ajunsese la un fel de cancer al clădirilor şi formelor acestui oraş ce se prăvălea la picioarele muntelui de pe care îl privea Ion Marina, ajuns aici compunându-şi un peisaj din ritmul intern al mersului său sau, poate şi mai profund, al pulsaţiei continue a măruntaielor sale de care nu era conştient decât în felul acesta.

Stătea deasupra şi privea acest curios peisaj, prea bogat şi fără de distrugere, şi sclipirea culorilor şi a formelor sale îl atrăgea. De fapt, ar fi trebuit să se sperie, evident, însă pe el nu-l speria ce vedea, ci, tocmai dimpotrivă, îl cuprinsese o nespusă bucurie, aşa cum nu-şi amintea să mai fi cunoscut vreodată. Vederea de jos îl încânta, ca şi cum ar fi avut o misiune de îndeplinit şi ar fi fost în sfârşit în stare să o ducă la îndeplinire. Nu mai avea cunoscutul său calm şi indiferenţa solemnă a ultimilor ani, şi mai ales nu simţea furia aceea tăcută, interioară, care nu se transmitea gestului şi expresiei, ci rămânea cantonată în el, strânsă

de încordarea muşchilor ce se scurtau cu energie şi reţineau totul într-o tăcută menghină de oţel. Aici, dimpotrivă, se simţea liber, pentru că, în sfârşit, mai presus de orice, el, Ion Marina sau, şi mai simplu, doar el era BIRUITORUL - cel ce venise să descurce lucrurile. Plin de încredere în sine, începu, în ritmul mersului său, ceva mai repede şi mai ciudat, să scoboare în vale. De fapt, se poate spune că aproape se lansă ca într-o prăpastie, însă fără nici o umbră de teamă. Deşi locul era întortocheat, strâns şi strâmt, frica era un sentiment atât de necunoscut, că nici măcar nu şi-ar fi putut reprezenta, cum nu-ţi poţi reprezenta emoţiile unor specii dispărute în alte ere geologice. El era cel menit să aducă ordinea. De altfel, pe măsură ce se apropia foarte rapid, simţea că-i creşte statura. Noua lui înălţime îi dădea nu numai încredere în sine, dar şi un sentiment de neasemuită bucurie, ca atunci când te întâlneşti cu cineva pe care l-ai dorit de foarte multă vreme şi l-ai cunoscut foarte bine. Creşterea sa semăna cu un fel de adevăr evident pe care l-ai regăsit în sfârşit, şi de aceea se simţea atât de bine şi cobora în oraşul crescut fără măsură, cu clădiri întortocheate şi încălecate, unde el trebuia să aducă ordinea. Nu s-ar fi gândit că ştie atât de bine locurile, ca şi cum ar fi trăit printre ele de mult timp, ca un cetăţean şi locuitor al cetăţii, care cunoaşte fiecare colţ, nu numai cu ochiul dar şi cu pasul, cu asprimea sau moliciunea caldarâmului. Aici, în acest loc, la al treilea pas după ce ai cotit, e un hop, sau caldarâmul s-a umflat şi piciorul nu merge lin şi pe teren ferm. Diversele colţuri au diverse mirosuri, greu de definit, strecurate în nări insidios, de-a lungul anilor. Totul era foarte cunoscut, familiar, până şi ciudaţii locuitori, supuşi şi ei aceleiaşi soarte de continuă creştere fără eroziune. Celulele lor se înmulţeau, dar nu mureau, trecutul lor se aşeza în straturi ca mărturiile erelor geologice, însă nu era redus şi rezumat, păstrat numai în trăsăturile esenţiale, bine polizat de vânturi, ploi, geruri şi gheţari, ci rămăsese întreg. Aici ontogenia nu rezuma filogenia, ci o repeta întocmai, de aceea

locuitorii erau în acelaşi timp şi peşte şi batracian, şi reptilă şi biet mamifer teromorf de la începuturi, şi copilul care a fost şi mai înainte, toţi strămoşii lui aşezaţi unul peste altul, înghesuiţi, crescuţi şi încolăciţi în jurul lor, şi în acelaşi timp erau şi ei înşişi, tinereţea şi urma tuturor faptelor mature ce nu se ştergea. Şi ei erau supuşi destinului cetăţii cu adevărat fără moarte, cu tot trecutul prezent şi cu viitorul în continuă adăugare. Era cetatea fără moarte, desigur, nimic nu dispărea şi nu se ratatina, nimic nu era izbăvit, ci continua. Printre aceste fiinţe ciudate începuse să circule el, Ion Marina, mai înalt şi mai adevărat decât înainte, fără frică şi cuprins de bucurie, deşi nimic n-ar fi trebuit să-l bucure. Nu putea stabili nici o comunicaţie cu cei de aici, pentru că, deşi ei vorbeau şi-1 înconjurau, nu se putea înţelege ce spun. Toate fiinţele din care erau compuse prin adăugire ţipau deodată, peştii căscau gura şi se auzea şi ţipătul ciudat al mamiferelor-strămoşi, şi orăcăituri îngemănate cu puternice voci tinereşti pline de bucurie. Nu-i putea înţelege, deşi pe mulţi, pe foarte mulţi îi cunoştea, direct sau indirect. Alături de el, crescut dintr-un fel de peşte-ferăstrău care încerca să-şi devore marele batracian-fiu, se mişca Abadic, pe care-1 cunoştea atât de bine, mergând în noroi, încurcând pe alţii cu bastonul său noduros şi incomod şi trăgând în acelaşi timp cu puşca şi culegând la o maşină tipografică primitivă, de prin anii '20, un fel de manifest incendiar. Acesta era desigur Abadic, bătrân şi greţos, şi tânăr plin de energie care părea în acelaşi timp că murmură versuri, deşi era atât de epuizat de marş, de oboseala drumului şi striga: „Să nu faci una ca asta, să nu cumva să faci aşa ceva", şi fugea prin noroiul brun şi lipicios prin care era sortit să meargă fără sfârşit, fără să aibă putinţa să privească nici măcar scoarţa udă a copacilor pădurii pe lângă care trecea. Şi el încerca să spună ceva, mai puternic, prin vacarmul vocilor care-l compuneau, deşi era vădit încurcat de lăcomia peştelui-strămoş ce nu se lăsa şi tindea să devoreze broasca nemuritoare crescută din el. Sfâşierea era fără

capăt şi-l încurca pe Abadic, silit mai degrabă să bâlbâie tare decât să vorbească. Şi bastonul acela noduros, cu capătul încleiat de noroi, în care se împleticeau toate picioarele acelea de fiinţe obosite şi încolăcite şi ele. Trecu pe lângă ei, pentru că era atras de un personaj ce-şi îmbrăţişa prietenul, un bărbat tânăr cu o imensă frunte boltită şi ochi adânci, încrezător şi disperat, pe care în acelaşi timp îl înjunghia fără ură. Ion Marina se strecura printre fiinţele acelea compuse, mult mai complicate decât zidurile văzute de sus, crescute unele peste altele. Curios, nu-i era frică, nici silă de tot ce vedea, pentru că el era cel ce trebuia să aducă ordinea. Doar în treacăt privi spre firma luminoasă, singurul lucru ce părea neschimbat şi clipea cu calm, deasupra clădirilor, a celei mai înalte clădiri unde probabil că se aflau notabilităţile, primarul şi consilierii săi bătrâni şi înţelepţi, care pe el, de altfel, nu-l interesau prea mult. Şi-i imagină doar în sala de consiliu, neputincioşi în faţa creşterii generalizate a locurilor şi cetăţenilor, poate mânaţi şi ei de lăcomia straturilor care-i compuneau. Citi firma triumfătoare, cu litere stabile şi pulsaţie egală, de aceeaşi culoare: NIMIC NU SE PIERDE, TOTUL SE ADAUGĂ. îi aducea aminte de un vechi text, pe un manual îngălbenit. Enunţul era scris cu litere mari, negre, chiar dedesubtul unui portret al unui om cu perucă elegantă. Manualul avea certitudinea că se găseşte pe undeva pe aici, ar ajunge doar să-l caute, şi chiar se simţi îndemnat s-o facă, dar renunţă. El nu venise în acest oraş să găsească manuale vechi de fizică sau de chimie, şi nici să regăsească banca cioplită cu briceagul unde precis că se află manualul, ci să aducă ordinea. De aceea nici nu-1 interesa firma aceea luminoasă, deşi era cel mai liniştitor lucru, prin constanţa ei blândă, pentru un om care n-ar fi avut statura lui triumfătoare. însă pentru Ion Marina ea n-avea nici un fel de importanţă, şi-şi mută ochii de la ea nu fără un zâmbet de superioritate. Nu ştia ce trebuie să facă anume, deşi era convins că are ceva de îndeplinit, dar, fiind sigur că nu poate şi nu are cum să se încurce,

îşi urmă plimbarea nepăsătoare peste străzile crescute, înfigându-şi mâinile în buzunarele mantiei largi, protectoare, în care se trezise îmbrăcat fără veste. Nu mai avea hainele lui din oraş, era cu totul altfel îmbrăcat, şi fruntea îi era încinsă de un coif ce venise nu se ştie de unde. Insă pe el nu-l tulbura lipsa vechilor lui haine largi şi comode, aşa cum şi le comanda în ultima vreme, totdeauna la acelaşi croitor ce-i cunoştea trupul mai bine decât viitorul său autopsier. Se putea merge foarte bine şi în îmbrăcămintea aceasta nouă şi neobişnuită, cam strânsă pe corp ca o uniformă de husar şi prea solemnă pentru el. Atâta vreme însă cât mantaua în care era îmbrăcat avea buzunare largi Işi comode, să-şi odihnească mâinile, era foarte bine, şi-i îngăduia să se mişte cu un aer nonşalant prin sau peste străzile oraşului, ca un turist ce scăpase în sfârşit de griji. Deşi, de fapt, el ştia foarte bine că nu era un simplu turist într-un oraş de vacanţă, ci un om cu o misiune precisă. Totuşi, poate pentru că se simţea atât de bine şi liber de orice efort, până îi va veni timpul se gândi că nu strică să se plimbe, să viziteze unele locuri ce atrag de obicei turiştii. Orice oraş are monumente, dacă nu în altă parte măcar în cimitirul vechi, unde vechile morminte, chiar dacă sunt urâte şi cu inscripţiile şterse de ploi, cele mai bogate chiar jefuite de profanatori, tot mai păstrează sau îşi adaugă un farmec special, ca o călătorie printre paginile unei cărţi de istorie. Mai interesantă încă decât un tratat sau o scriere veche, unde sunt păstrate doar urmele oamenilor iluştri ce pot fi găsiţi la tot pasul chiar în propriile noastre amintiri. Intr-un cimitir vechi se găsesc vestigiile lucrurilor şi oamenilor nu numai vrednici, dar şi nevrednici de a fi ţinuţi minte, toate de-a valma şi neselecţionate, aşa cum au fost. De aceea, orice oraş, cu condiţia să nu fie prea tânăr, e oricum un monument istoric, dacă nu s-a clădit ceva peste vechiul cimitir. Undeva la margine trebuie să-l găsească şi, pentru că locurile de aici îi erau mereu vag familiare, fără îndoială că-l va găsi. Poate va întreba pe unul dintre locuitorii de aici, până la urmă nu se

poate să nu se facă înţeles. Doar pe cei mai mulţi ştie cum să-i ia, doar îi cunoaşte foarte bine, din diferite ocazii. Trece pe lângă ei nepăsător şi-i priveşte de deasupra, pentru că el are o misiune bine precizată, ce trebuie neapărat îndeplinită, şi se va îndeplini oricum. Se întrebă totuşi tare, ca să evite să stabilească legături prea strânse cu vechile lui cunoştinţe, „unde-o fi totuşi cimitirul?" în clipa când îşi auzi vocea (cea lăuntrică şi gravă, importantă), fără să vrea, se uită la uriaşa firmă luminoasă de deasupra presupusei primării a oraşului, de unde se emiteau principiile ce nu se schimbă. Fusese o credinţă greşită, pentru că acum citea altceva, un răspuns la propria lui întrebare. Cu litere de data asta vineţii, se putea vedea clar, dominând oraşul, sclipirea veselă a cuvintelor: „LA NOI NU EXISTĂ CIMITIR - NOI TRĂIM PLENAR". De data asta totul era cât se poate de clar. Un oraş, chiar o localitate mai mică, nu poate trăi fără cimitir, asta e sigur. Desigur, aici nu se murea, îşi dădea foarte bine seama, însă misiunea lui era să facă oraşul mai adevărat, adică desăvârşit, nu numai cu o casă de naşteri, dar şi cu un cimitir. Altfel nu era decât o caricatură de oraş, bineînţeles, şi de aici decurgeau toate aceste complicaţii. Misiunea lui era clară, el venise să împlinească oraşul şi în primul rând să facă un cimitir. Să-i găsească un loc convenabil (asta era foarte important), şi apoi urma construcţia propriu-zisă. Bucuria lui crescu şi mai mult şi, pe măsură ce se mişca tot mai decis (doar el era biruitorul, asta se ştia foarte bine), totul se lămurea. Mişcarea lui sigură, pe deasupra lucrurilor şi fiinţelor care-l înconjurau, avea rezultate miraculoase. El nu călca pe străzi, deja atât de complicate şi de crescute peste case, încât, chiar fără înghesuiala de nedescris a lor (fiinţele care o populau erau atât de mari şi cărau atâtea boarfe după ele, de care nu se puteau despărţi), pur şi simplu n-ar fi avut loc. Dacă ar fi stat chiar să se strecoare printre lucrurile în plină creştere, să ocolească toate fiinţele acelea ce-şi cărau cu ele mediile lor succesive, ar fi riscat nu numai să nu-şi înde-

plinească misiunea şi să se încurce într-un fel de slalom fără sfârşit, dar chiar să fie zdrobit, prins într-un colţ, încurcat în lianele pe care le purta fiecare dintre fiinţele acelea, hotărât, de origine acvatică. El însă era biruitorul, şi nu se încurca să descurce hăţişurile în care ar fi putut fi prins, ci trecea pe deasupra, nu pe străzi, ci peste străzi şi fiinţe şi case mereu în creştere, victorios, păşind peste acoperişuri, cu mâinile înfipte nepăsător în buzunarele mantalei sale largi şi aparent de împrumut, ce-l învestea însă cu adevăratele sale prerogative. în felul acesta însă îşi şi îndeplinea misiunea. Trecând deasupra, călcând plin de curaj peste toate târâtoarele (aşa se vedeau de la înălţimea lui), reuşea să croiască drumuri adevărate, nu străzi umflate de ele însele. Bucuria sa creştea tot mai puternică şi surpriza şi încântarea sa atinseră apogeul atunci când observă, privind în urmă, prima CALE, o largă perspectivă făcută de umerii lui, ce se lăţise şi mai mult (sau el era atât de mare fără să-şi dea seama). Era un drum lung şi adevărat, şi în acest oraş al timpului care creştea, el mişcându-se doar cu îndrăzneală şi încredere în sine, adusese perspectiva, spaţiul. Se observa acum destul de clar depărtarea drumului parcurs (la început se părea că se învârte, într-un fel, chiar pe loc, toate clădirile şi fiinţele fiind penetrante şi echidistante). Depărtarea avea o culoare albastră şi se termina printr-un fel de boltă elegantă, asemănătoare cu o poartă, arcul triumfal al intrării sale în oraş. Linia arcuită, neîncurcată de altceva, simplă şi clară şi elegantă, îi făcu o plăcere imensă, şi-şi continuă drumul, urmărindu-şi din când în când traiectoria. Pe unde fusese el era ordinea şi spaţiul, şi lărgimea, şi fiinţele atinse de ea se modificau şi ele. Ar fi putut să le deseneze acum, şi se terminaseră multe dintre luptele interioare care-i sfâşiau. Abadic, văzut acum, nu copleşitor ci de la o oarecare distanţă, era un biet tipograf bătrân, demobilizat, probabil chiar pensionar, cu toate semnele unui om aşezat, cu grijile lui mărunte. Probabil că s-ar fi dus grăbit, la o anumită

oră de după-amiază, să nu piardă ziarul ce venea regulat la tutungeria din colţ. Era o veche cunoştinţă cumsecade, ce nu se vedea tocmai clar (din cauza depărtării create acum), dar de care nu se putea să nu te bucuri atunci când îl vezi după foarte mulţi ani. Era foarte bucuros şi continua să meargă fără grijă, născând depărtări şi perspective, reducând clădirile la înfăţişări mai tolerabile, chiar dacă marea tăcere a oraşului se umplea de sunetul scârţâit al frecării vechilor clădiri de mai vechile clădiri. Desigur, atmosfera nu era cu totul limpede, pentru că această frecare rapidă năştea foarte mult praf şi moloz ce decolora multe clădiri, întuneca culorile. Unele case nici nu mai puteau fi recunoscute. Insă, oricum, era mult mai bine, şi mai ales se puteau crea distanţe, nu totul era deasupra şi sufocant. Dacă ar fi trebuit să facă drumul înapoi, poate n-ar mai fi ajuns niciodată la punctul de pornire sau ar fi fost, în orice caz, foarte, foarte greu. Era şi de mirare cum de reuşise să parcurgă într-un timp atât de scurt o asemenea distanţă. Intrarea sa nici nu se mai vedea decât ca o imagine de poartă triumfală pierdută în ceaţă. însă el era biruitorul, asta era desigur, şi nu-i păsa de nimic. El trebuia să-şi îndeplinească o misiune, atâta tot, şi o făcea cu un neaşteptat succes. Punea ordine şi, desigur, mai crea şi molozul şi praful acela, dar altfel nu se putea şi nimeni nu i-ar fi putut-o pretinde. Era foarte satisfăcut, şi mereu bucuros, şi privea din când în când în urmă să-şi vadă roadele şi să se bucure şi mai mult. Lucrurile şi fiinţele (acum foarte clar nişte vechi cunoştinţe) erau la o mare distanţă şi pe unii nici nu-i mai putea distinge cum trebuie, le vedea doar silueta şi ştia precis cine sunt. Mai încolo nici nu-i mai recunoştea sau, pur şi simplu, nu se mai vedeau. Bucuria sa era tot mai mare, oraşul semăna cu un oraş ca lumea, privit înapoi, nici mai urât, nici mai frumos ca multe altele, cam pestriţ (se vedea că era o aşezare peste care dominaseră multe stiluri, mulţi arhitecţi la modă sau şefi, şi foarte multe consilii municipale). însă

clădirile cu adevărat urâte se transformaseră în moloz şi praf, şi acum pluteau pretutindeni, pentru că vântul, care reuşea acum să se strecoare prin perspectiva largă creată de el, nu reuşea să transporte totul. înainte de a fi spulberate, se aşezau pe rămăşiţele cuminţi ale clădirilor rămase şi, într-o anumită măsură, chiar pe larga lui manta ce se decolorase peste măsură, şi purta acum foarte mult var sfărâmicios şi cam murdar. Din fericire, unele lucruri se ascunseseră în altele, aşa că nu totul se transformase chiar în praf şi moloz, să înăbuşe atmosfera. Era totuşi greu de respirat şi, după ce-şi croise câteva drumuri (ca să nu rămână perspectiva lineară), se simţea obosit. Nu de mers, ci de cantitatea mare de praf care se încărcase pe manta, pe coiful cu care îşi apăra .capul (era evident acum că nu fusese o simplă podoabă, ci, într-adevăr, o pavăză), îşi dorea hainele comode, de oraş, largi şi din stofă moale şi de bună calitate, în locul tuturor zalelor acelora şi al îmbrăcăminţii nu numai puţin ridicole, dar murdare şi peste măsură de încărcate. De-abia se mai putea mişca, corpul i se îngreunase el însuşi peste măsură, picioarele îi erau de plumb şi, dacă s-ar fi gândit acum că el e BIRUITORUL, ca la început, ar fi fost mai întâi un victorios „â la Pirus", iar apoi cuvântul putea fi luat şi ca o foarte amară ironie, din ce în ce mai amară, până la grotesc. Devenise o glumă proastă, foarte proastă, ca şi cum ai spune unui olog din naştere „dumneavoastră, desigur, sunteţi campion de sprint, nu-i aşa, fugiţi foarte repede". Se încărcase peste măsură şi nici nu mai putea respira, nu numai din cauza atmosferei, dar şi a coşului pieptului ce nu se mai mişca în voie. Praful l-ar fi acoperit pur şi simplu, mersi de asemenea victorie. Putea fi luat de la distanţă (căci acum erau distanţe) drept o movilă mişcătoare a unei căpetenii barbare moarte pe câmpul de luptă, peste care toţi oştenii unei mari armate au vărsat coifurile pline de praf şi ţărână, ca să rămână drept veşnică aducere-aminte că pe aici a alergat o cavalerie nomadă, sortită să nu-şi dureze niciodată oraş, ci să-şi risipească numai ose-

mintele. însă el nu era mort şi îngropat (ultimii trebuiau să arunce de la înălţimea calului, mult în sus), ci târa după el toată cantitatea de praf şi moloz. Din cauza presiunii, a straturilor suprapuse, praful cel mai vechi, de pe vremea când numele de biruitorul nu era o batjocură, îi intrase în piele, şi mai adânc, în carne, până în măduva oaselor, devenise într-un fel el însuşi nu purtător, ci chiar propria lui victorie întoarsă împotrivă-i. Era chinuitor, mai mult decât atât, şi trebuia să meargă înainte. Unde e cimitirul, se întreba, doar el într-acolo pornise, dar îi era silă, de fapt, să-l şi găsească şi, deşi era atât de greu, de insupor-tabil de greu, n-ar fi vrut să moară acum, cu toată încăr-cătura de pe el, care-i devenise propria sa fiinţă, mai ales asta nu. Ar trebui să se cureţe într-un fel, să moară el însuşi, cel care a intrat în oraşul acesta blestemat, pe care 1-a salvat cu preţul nu al vieţii lui (asta ar fi fost uşor şi foarte bine), ci al propriei sale fiinţe, devenită de nere-cunoscut. Acum se târa ca un imens gorgan, din pură iner-ţie, sau ca una din acele reptile uriaşe acoperite de plăci, imaginate în planşele de paleontologie. Nici nu putea ţipa, pentru că victoriile sale îi intraseră în gură. încercase oda-tă, dar ar fi avut motive de căinţă, pentru că praful şi molozul îi intrase în gură şi mai adânc, şi se umplea şi pe dinăuntru de fostele lui bucurii transformate în pulbere. Printr-un fel de ambrazură ce-i servea acum de ochi, privi în jur şi departe. Era splendid, într-adevăr. Un mare oraş, cu largi perspective, cu clădiri de bun-gust, se înălţa în toate părţile, monumental, şi acoperişurile erau numai deasupra, după cum, de altfel, cele mai multe lucruri erau exact aşa cum trebuie. însă el se încărcase de întreaga povară a fostului burg şi acum nici nu se mai putea mişca decât târâş, foarte încet, milimetru după milimetru, de chin. Aşa, după o vreme, lăsă în urmă întreaga cetate unde soarele apunea cuminte, cum trebuie, la apusul clădirilor, colorându-le într-un auriu-roşcat, şi se trezi în câmpie, aproape strivit, nerecunoscându-se decât ca un fel de re-gret a ceea ce a fost altădată, cândva, într-un fel de trecut

nedeterminat. în faţa lui nu se deschidea decât o singură perspectivă neclară, să scape de greutatea propriului său trup transformat, să se elibereze şi să ajungă la uşurinţa dintâi. Trebuia să se dezbare, dar nu era prea uşor, pentru că molozul dărâmăturilor devenise el însuşi, şi această ruptură nu era lucru simplu. Avea, desigur, nevoie de martiriu, pentru ceva, ca să poată dăinui rupându-se de corpul său greoi şi prăfos, de cimentul şi piatra ce redeveneau din pulbere, stâncă în el însuşi, încurcându-şi vârstele şi originile. Martiriul era singura soluţie, şi în câmpul acela dezolant rămânea să găsească o cauză.

Se târa încet pe câmpie, împovărat de victoriile sale care deveniseră parte din el însuşi, în luptă cu sine. O uriaşă broască-ţestoasă preistorică, cu nostalgia unui sacrificiu care să-l readucă la starea de la început, când mare şi puternic, tăindu-şi drum peste străzile fără spaţiu ale oraşului dominat de creştere, era biruitorul şi nimic altceva. Acum, turtit şi pietrificat de biruinţe, era mult mai mic, în ciuda balastului din spate care se transformase în el. Probabil că iar peştii devorează batracienii şi prietenii-duşmani se îmbrăţişează şi se înjunghie şi, ca să nu izbucnească în afară, îi reţinea cu forţa de piatră a victoriilor sale, ca o platoşă şi a înţelepciunii acumulate. Din nou se găsea în faţa unei vechi senzaţii cunoscute, aceea de furie venind din interior şi de contrafurie, la fel de mare, care o echilibrează şi o reţine. Ştia foarte bine asta, şi de multă vreme, şi se târa pe câmpie. Din cauza lentorii împovărate, privind din afară, mersul său nu era lipsit de anumită demnitate.

Rar, apăsat, pe măsură ce trecea timpul şi greutatea devenea mai insuportabilă, paşii se apropiau de limita când mersul devine târâş, nu pe burtă, ci călcat, un târâş în două picioare, greoi şi penibil, mai penibil încă decât dacă ar fi fost franc, pe o bază de susţinere mai mare. Umerii erau încovoiaţi şi aduşi în faţă, genunchii îşi pierduseră din mândra rigiditate, fără să fie însă flexibili. Mai degrabă părea că oasele piciorului au intrat unele în altele,

ca şi alte oase, mădularele ar avea o tendinţă de fuziune
dizgraţioasă. Demnitatea se pierdea din ce în ce mai mult
şi, dacă ar fi trecut pe acolo cineva, poate s-ar fi oferit să
dea ajutor omului îmbătrânit care se târa penibil de-a
lungul cheiului murdar, cu pavaj spart, pătat de zeama
primelor fructe ale verii. Din nou se crease o concordanţă
între pulsaţia venelor şi a arterelor corpului şi mers, res-
piraţie, starea aceea de opresiune, din cauza unor victorii
ce-şi schimbaseră de acum semnul triumfal. Ion Marina
devenise din nou propriul său mers, trupul fuziona într-o
stare de spirit, nu mai era simţit ca o realitate separată,
câmpia dezolantă prin care călătorise ajunsese nu un pei-
saj exterior ci tristeţe şi apăsare lăuntrică, înfiptă în miş-
carea lentă a celulelor corpului, în pulsaţia batraciană a
inimii, care devenea mai departe mers, contracţie trudnică
a muşchilor. Ceea ce văzuse sau simţise înainte, şi că-
lătoria sa prin ţinuturi ce numai vag îi erau cunoscute,
deşi atât de familiare, se comprima, se întorcea la el. Nu
se mai gândea la nimic, nu-şi mai imagina nimic, cumin-
ţile senzaţii şi gânduri separate se adunaseră, se absorbeau
în ele ca să încapă, deveneau un punct de materie în care
era iriclus el, trup şi suflet, un punct de o densitate insu-
portabilă, din ce în ce mai apăsător pe măsură ce era mai
mic, mai redus şi mai nediferenţiat. Dacă s-ar fi putut
împotrivi, ar fi căutat măcar o singură imagine, oricare,
dar să fie separată, să dedubleze starea sa de spirit, să o
poată privi de la distanţă. Unitatea era însă desăvârşită
şi voinţa de a se împotrivi se pierdea undeva acolo şi nu
putea fi deosebită, nu se putea folosi de ea. Peisaj real şi
peisaj interior, şi trup, şi amintiri, şi deprinderi s-au unit
fără nici o linie de despărţire, şi dacă ar fi avut planuri de
viitor ar fi participat şi ele undeva intim, unite cu amin-
tirile cele mai îndepărtate, nimic altceva decât tot stare de
spirit, o singură tristeţe uniformă şi copleşitoare. îi era
teribil de greu de el însuşi, dacă el era ceea ce simţea, şi
nu mai putea suporta, orice pas înainte era prea greu şi
se opri, încremenit, pe malul apei pe care n-o mai vedea.

Atunci a izbucnit ea, Ştefania. Ca şi cum întreaga stare de tristeţe şi opresiune n-ar fi crăpat şi din însuşi miezul ei, ascunsă acolo şi intim legată de ea, ar fi ieşit la iveală într-o ipostază neîntâlnită până acum niciodată. Nu era nici ca în prima seară, femeie tânără şi slabă, îmbrăcată într-un culi, nici cea care a devenit, ştearsă, ascunzându-se să mănânce pe furiş cutii întregi de ciocolată, nici măcar aşa cum păruse că o văzuse cel mai bine, de jos, învăluită într-un mister erotic. Le subsuma pe toate, şi încă alte ipostaze, pe care nu le întâlnise, şi avea o legătură intimă cu toate experienţele lui din sânul cărora, de altfel, se şi ivise. Orice definiţie cădea alături, negativă, dacă Ion Marina atunci ar fi stat să caute o definiţie, să o circumscrie. Dar nu era nevoie, ea nu îi apărea încet, umplând un contur cu ezitări, ci brusc, afirmaţie pură, bucurie sau gând mai degrabă, compactă, densă ca însăşi starea dinainte, cu sensul schimbat. Nu era imagine suavă ci doar PREZENŢĂ, atât, certitudine că ea există, profund implicată în tot ce i s-a întâmplat, chiar înainte de a o cunoaşte. Statuară într-un fel, şi avu impresia că se aseamănă cu o femeie care trebuie să te aştepte undeva, pe peronul unei gări pustii, şi nu ştii dacă va veni sau nu, au rămas două staţii, şi apoi încă o singură staţie, o scurtă distanţă, doar de câteva minute, şi atunci îndoielile sunt cele mai puternice şi chinuitoare, şi nici măcar nu poţi să ţi-o reprezinţi, când trenul intră pe peronul foarte lung şi pustiu, şi te apleci pe fereastră, şi încă înainte de a se fi oprit trenul, după o ultimă curbură, o zăreşti, dreaptă, cu ochii întorşi înspre tine, de o deplină certitudine, şi atunci îndoielile de dinainte se şterg pur şi simplu, sfărâmându-se, dovedindu-se absolut absurde, fără nici un suport în realitate, simplă proiecţie a fricilor tale devenite dintr-o dată condamnabile. Brusc o zăreşti îndreptată cu faţa spre tine şi nu-i percepi amănuntele, modul cum e îmbrăcată (toate vin mai târziu), nici nu poartă marca zilei sau a anotimpului, sau a stării de spirit de atunci, nu aparţine momentului şi locului, nu e de fapt pe peron, aşteptându-te, ci există,

îţi dai seama că este, şi îndoielile ţi se par ridicole. Nu-i observi decât prezenţa topind orice altă caracteristică, o percepţie globală şi puternică, izbitoare, în contrast cu tot ce ai gândit şi te-ai temut înainte, deşi intim legat. Atunci îţi dai seama nu numai că este acolo, dar că şi trebuie să fie, că aceasta este singura posibilitate firească. Existenţa ei nu mai pare condiţionată de nimic, nu e rezultatul unui şir de întâmplări sau motive, ci este necesară şi plină. Deşi, dacă n-ai fi dorit cu toată tăria, şi n-ai fi crezut, şi nu te-ai fi îndoit în acelaşi timp, dacă n-ar fi fost posibilitatea să fie şi să nu fie atunci, desigur că n-ai fi resimţit această prezenţă şi afirmaţie, aşa, cu aceeaşi intensitate. Există un moment foarte scurt, dintre percepţia plină şi bucurie, o fracţiune de secundă poate, insuportabilă ca intensitate, când cineva sau ceva iese din contingent şi din caracteristici. Dar ca să ajungi aici e nevoie în prealabil de un şir foarte lung de întâmplări, de credinţe şi îndoieli, care se şterg pentru o clipă şi lasă loc numai acestei senzaţii. Ştefania, care nu era de faţă, îi dădea lui Ion Marina o asemenea senzaţie de deplină existenţă, care ştergea ultimele sale ceasuri şi chiar timpul de dinainte. După această convingere ce scăpa definirii şi nici n-o cerea, a venit bucuria aceea acută şi în fond inconştientă, pe care n-a mai putut-o suporta şi şi-a întors ochii de la ea, sau, mai exact, după multă vreme a privit într-adevăr în jur.

Mersese automat, fără să vadă pe unde trece şi acum era împins în afară de bucuria momentului dinainte. Peisajul care se deschidea în faţă era singura dovadă că a parcurs o distanţă destul de mare. Ajunsese la capătul oraşului şi priveliştea era un amestec de ţară şi mahala, punctat în depărtare de siluetele unor blocuri nou construite. Era mai degrabă urât, cu case pitice în jur, printre care şerpuiau nişte uliţe destul de prăfoase, cu salcâmi urduroşi acoperiţi şi ei de praf. în faţă, tipic pentru capătul Bucureştilor, se afla o mare groapă, urmă a unei vechi fabrici de cărămidă, cu pereţi galbeni abrupţi şi neregulaţi, semănând mai degrabă cu o ruptură a pământului decât

cu ceva făcut de om. Pe şosea grăbeau camioane încărcate, iar mai departe se deschidea câmpia, destul de roasă şi ea, întretăiată la orizont de nişte movile ciudate de pământ. Ziua era absolut obişnuită, de început de vară, începând să-şi adune praful ce va domni o bună bucată de vreme. Undeva în spate se auzea zgomotul de la un stăvilar, iar în faţă râul era la începutul orăşenizării, pregătindu-se să intre în patul de beton.

Pentru Ion Marina însă, ceea ce vedea avea un farmec deosebit, un caracter de surpriză, ca şi cum pentru prima dată ar fi reuşit să se uite împrejur, cu privirea proaspătă, câştigată după o lungă absenţă. Toate amănuntele erau percepute exact, în solide raporturi între ele. Ochii nu i se mişcau de la detaliu la alt detaliu, cinematografic, luminând aici un copac, dincolo, şi după aceea, o meandră a râului, mai departe iarba câmpiei, mai târziu linia crestată a orizontului. Ce vedea nu se aduna încetul cu încetul, ci era văzut dintr-o dată, întreaga întindere, şi lucrurile erau solid îmbucate unele în altele, vii, dar fără contururi despărţitoare, într-o plăcută continuitate, temeinică, ce deschidea o perspectivă şi dincolo de ce se putea vedea. Dincolo de limita privirii avea încredinţarea că totul se prelungeşte neîntrerupt, din întindere în ondulaţie, până la ridicăturile mai mari şi, mai departe, spre şerpuirea dealurilor şi spre înălţarea munţilor. Peisajul nu stătea nemişcat, ci alerga de la o formă la alta, se prelungea la infinit, iar dintr-o parte scobora spre Dunăre şi mai departe spre mare, nu o mare oarecare, denumită geografic, ci poate spre o apă primordială, brâul care înconjura pământul în concepţia strămoşilor noştri necălătoriţi. Toate obiectele fugeau înspre margine şi se adunau spre centru, într-o continuă comunicare, pământul avea unitatea apei, relativa independenţă şi unire a valurilor vibra cald şi continuu. In legătura aceasta în care toate aveau înţeles şi unitate, luminate unele de către altele, până şi groapa roasă, dezvelindu-şi pământul galben şi murdar, avea un înţeles special, pe care nu-l ascundea, ci-l dezvelea, nu

dincolo de ea, ci prin ea, în legătură cu celelalte. Copacii urâţi, cu frunzele prăfuite, aveau îndreptăţirea lor, făceau parte din întinderea continuă şi se dezvăluiau ca adânc necesari, îmbrăcând un fel de grandoare fără trufie. Ion Marina nu era despărţit de ceea ce vedea, nu era martorul lui, stând faţă în faţă cu el, ci se simţea parte integrantă şi de aceea îl vedea cumva dinăuntru, adâncit în peisaj, în mişcarea sa spre orizont care-l împingea şi pe el până mai departe, până la înţelegerea aceea ce se întâmplă dincolo de limitele privirii. Şi el, şi ce i se întâmplase, nu numai trupul lui, ci întreaga lui experienţă, atâtea fapte fără înţeles separat, participau la vibraţia aceea lentă şi continuă, la un ritm ce se dezvelea şi transforma lucrurile, luminându-le de înţelesul unui rost. Nu era un scop ascuns şi misterios, închis în spatele lucrurilor-umbră, dincolo de el însuşi, ci, din contra, ceva foarte simplu, foarte la îndemână, de o deosebită limpezime, sub linia cuvântului, tot atât de simplu ca şi însăşi groapa aceea galbenă cu marginile roase ce era, în parte, prin vibraţia ei, parte neîndoioasă a acelui înţeles. Copacul cel mai apropiat exista, şi apele tulburi ce veneau înspre oraş, şi un cârd de raţe albe şi gălăgioase ce pluteau cufundându-şi capetele în râu, ce nu puteau sparge liniştea, ci o întregeau, întocmai ca duduitul motorului unui camion ce venea pe şosea într-o aură de reflectare a metalului său în luciul şoselei. Era teribil de simplu şi de transparent, atât de simplu şi la îndemână, încât rămânea puţin dincolo de înţelesurile obişnuite. Semăna cumva cu o imagine din copilărie, undeva într-o grădină cu pomi de un verde lucios, îmbăiaţi de lumină. O albină îl muşcase de umăr (avea trupul acoperit doar de nişte pantalonaşi de joc, „spielhosen"), şi-l durea, locul se umflase, dar o femeie într-un capot verde, de care era adânc legat, a ucis albina cu un vârf de baston, şi acum ea zăcea strivită în iarba tunsă mărunt, proaspăt cosită, şi undeva totul se restabilise, nu-l mai durea atât de tare, şi se uita plin de curiozitate la măruntul cadavru al insectei. Liniştirea era mai

mare decât durerea şi totul era în cea mai deplină ordine, de vreme ce se simţea apărat. Se simţea chiar mai bine decât înainte, şi capotul se mişca prin aer deasupra lui, tot atât de verde şi lucios ca şi celelalte lucruri, şi el îi simţea unduirea, îl ştia că e acolo şi asculta nişte cuvinte cu înţelesul pierdut de mult. Era foarte simplu şi clar, nu mai rămânea nici o întrebare, iar albina zăcea nemişcată în iarbă, după ce i-a produs durerea aceea ascuţită, pe care n-o mai simţea decât foarte puţin şi suportabil. Mai interesantă era insecta aceea nemişcată şi prezenţa capotului verde. Desigur, aceasta e cea mai veche amintire a lui, ştia foarte bine asta, îi mai venise odată în minte, cu ani în urmă, în nu mai ştia ce împrejurare. Dar acum această amintire străveche se vărsa în ceea ce vedea, nu mai era doar o urmă din memorie, cam vagă şi inexplicabilă, ci se petrecea în parte chiar aici, în acest loc de la capătul oraşului. Avea o legătură foarte simplă cu ce-l înconjura, sau chiar simplitatea şi transparenţa le unea. Amănuntele obiectelor rămâneau la locul lor, inundate în aceeaşi vibraţie, păstrându-şi acelaşi rost simplu, de a fi, de a se împlini mereu unele pe altele, ajutându-se. Un alt camion apăru la cotul şoselei, mic ca o jucărie, mişcându-se repede. Exista aici o legătură, ca între el, odinioară, şi mişcarea protectoare de deasupra lui a capotului verde. Mişcarea maşinii pe asfalt, până ce se apropia şi căpăta şoseaua un luciu, era bine venită, creşterea ei îl umplea de curiozitate, deşi aici nimic nu era chiar surprinzător. Noul element venea cu o nouă împlinire, cu toate că totul fusese întreg de la bun început. Camionul avea o umflătură caraghioasă în spate, ca o cocoaşă, o ridicătură de pământ pe care o transporta undeva, înspre oraş. Reflectarea lui pe asfalt se încrucişă cu aceea a unei maşini ce venea din direcţia contrară şi întâlnirea avea o anumită veselie ce nu-i scăpă, ci-i accentua buna dispoziţie, făcându-l să râdă. In momentul încrucişării între cele două maşini, lumina se umbri foarte plăcut, o pată întunecată ce părea tocmai chemată să existe. Toate aceste mici întâmplări hazlii şi foarte bine venite

aveau o legătură între ele, ca şi zgomotul îndepărtat al unui ferăstrău, şi, deşi nu se vedea locul unde se tăiau lemne, observă foarte lămurit rumeguşul roşu ce se prelingea din tăietură şi se aduna într-o grămăjoară subţire lângă picioarele bărbatului ce mişca energic braţul, cu mâneca suflecată a unei cămăşi albastre, puţin pătate de sudoare. Era o legătură între el şi toate astea, şi totul era foarte simplu, asemuindu-se cu verdele translucid din grădina aceea cu capotul, unde fusese ucisă o albină. Era foarte plăcut, mai degrabă plin de bucurie, şi dedesubtul acestei întâmplări ştia obscur că se găseşte somnul, o lentă alunecare fără nici un fel de grijă, într-o zonă unde toate se adună şi mai mult.

Se simţi chiar puţin îngreunat, gata să se afunde, şi în trecere, înainte de a închide ochii, se gândi că Ştefania îi este tot atât de necesar-prezentă ca şi toate lucrurile astea, nu trecuse de la descoperirea ei, ca pe peronul pustiu al unei gări, decât foarte puţin timp, doar câteva minute, nici n-ar fi apucat să se contureze şi să-şi dezvăluie dincolo de existenţă rochia şi faţa întreagă, distinctă de trup, un trup format din părţi desigur, armonios legate, însă părţi. Trebuia să fie la fel, existentă, legată de grijile, speranţele şi dorinţele, şi temerile lui cam ridicole, desfiinţate dintr-o dată, purtând nişte momente plăcute şi altele neplăcute, şi nişte vechi şi obscure dorinţe de-ale lui de totdeauna, care se contopeau acum dintr-o dată, în această prezenţă deplină şi strălucitoare, care-l aştepta. încredinţarea era aceeaşi, desigur, şi ea şi exista undeva, putea fi găsită.

„Acum, cel mai important lucru este starea psihică a bolnavei." Atât, starea psihică, nu mai era nimic de făcut, şi medicul care-şi întinsese braţul ca să-i dea un sprijin uman, să-l îmbărbăteze, şi coridorul acela lung, cu dale alternânde de mozaic, albe şi albastre, şi în faţa unei uşi un cărucior pentru bolnavii care nu mai pot umbla. „Acum, cel mai important lucru e starea psihică a bolnavei."

Fu cuprins de panică, pentru că impresia aceea de existenţă a Ştefaniei continua să existe, mai acută încă, cel

mai acut sentiment pe care-l avusese vreodată, mai plin şi mai statuar decât înainte, însă era ameninţată de moarte nu în mintea lui, aşa cum s-a şters încetul cu încetul de-a lungul anilor, ci, brusc şi efectiv, nu va mai fi. în lumea aceasta concretă în care lucrurile şi oamenii existau, erau efectiv, se poate întâmpla ceva ce nu-şi găsea nici un fel de rost, o spărtură brutală şi de neînţeles. Deşi lucrurile astea, fiind, fiind cu adevărat, erau teribil de simple şi de clare, sentimentul acesta nu-l părăsise şi undeva se mai auzea zgomotul ferăstrăului care lăsa să se prelingă o şuviţă de rumeguş roşcat (lemn de fag) şi un alt camion venea grăbit şi vesel pe şosea, întovărăşit de lumina reflectată pe asfalt. Toate lucrurile erau absolut la locul lor, la fel de bine înfipte şi necesare unele altora, împlinindu-se şi continuându-se până dincolo de limitele vederii. Sentimentul se păstrase, era aici, şi tocmai de aceea era cuprins de panică. De fapt nu aruncase decât o privire fugară împrejur, ca o încercare de a găsi un punct de reazem, însă ştia că nu era aici, dimpotrivă, ordinea simplă din jur nu făcu decât să-l sperie şi mai mult. „Acum, importantă e starea psihică a bolnavei" se dezvăluia complet, pentru că însemna că nu se poate face nimic, şi panica faţă de evenimentul acela de neînţeles îl împingea să facă ceva, să acţioneze într-un fel oarecare, să caute cu înfrigurare o ultimă şansă. Trebuia găsită, undeva trebuia găsită pentru că există, aşa cum există atâtea lucruri în jur şi Ştefania însăşi. Trebuia neapărat să facă ceva, îi veneau în minte o mulţime de idei ce se topeau înainte de a se naşte, rămânea mereu sub un prag. Ion Marina nu găsea soluţii, dar se simţea în stare de disponibilitate a soluţiilor, deschis pentru ele, sau, mai bine, exista soluţia, soluţia generală care nu apucase să se întrupeze într-un remediu oarecare. Insă nu mai putea sta aici pentru nici un motiv, nu mai avea ce să caute la distanţă, ca să-şi imagineze, oricât de concret şi deplin, existenţa cuiva. In el se trezise omul de acţiune, mai mult decât vreodată, şi opri camionul ce nu mai era o jucărie în depărtare, ci un obiect ru-

lant şi prăfuit care urma să-l conducă undeva, acolo unde avea el nevoie. înfăţişarea bărbatului impozant, bine îmbrăcat, probabil că l-a impresionat pe şofer, care stopă fără nici o discuţie, şi Ion Marina se urcă, fără să-l întrebe unde merge, comandându-i cu o autoritate ce nu deriva doar din conştiinţa importanţei sale sociale, nu mai avea calmul ei sigur, ci un subtext mai febril: „Du-mă spre centru!" Şoferul, un băiat foarte tânăr, îi explică aproape cu jenă, ca şi cum ar fi avut obligaţia să-l servească: „Nu merg decât până la podul Cotroceni". Ion Marina aprobă din cap şi maşina porni, hurducăind şi împroşcând cu praf, parcă mai repede decât înainte, deşi pentru Ion Marina chinuitor de încet. El rămăsese cufundat într-o stare contradictorie ce-l încurca, nu-i găsea nici un fel de soluţie. Pe de o parte, se uita la înşiruirea formelor obiectelor întâlnite în cale, ce-şi păstrau un aer de prezenţă acută şi legătură intimă şi bine articulată, pe de altă parte, rămânea neînţelegerea a ceva care urma să se întâmple, care nu putea avea loc decât într-o asemenea lume de lucruri pline şi adevărate, deşi nu avea nici un sens în ea. Dar asta rămăsese o nedumerire din ce în ce împinsă spre adâncuri, transformându-se într-o impresie. în faţă, ocupându-i tot mai mult câmpul minţii, înaintând ca un val, era căutarea înfrigurată a unor soluţii practice pentru ce avea de făcut de acum înainte. Planurile erau abstracte, gândea rapid la figuri palide de oameni care-i puteau veni într-un fel în ajutor, se formulau nume de medici vestiţi la care putea apela. Importantă era capacitatea lor recunoscută, nu cum arătau, ce făceau sau cât erau de prezenţi sau absenţi. Asta nu avea importanţă, Ion Marina călătorea spre centru, un bărbat impozant şi foarte bine îmbrăcat, în cabina unui camion cărând ciment pentru o nouă fabrică, plănuind, înşirând acţiuni unele după altele, cu febrilitate.

în zilele care au urmat, Ion Marina a trebuit să înveţe să facă o serie de activităţi foarte simple, care l-au îndepărtat de gândurile sale din ceasurile povestite mai îna-

inte. Nu-i mai rămâneau decât ca un îndemn calm spre un plus de solicitudine. A reuşit să ştie să facă mai bine un ceai, să ridice o pernă, să întindă un cearşaf şi, mai ales, să nu-şi piardă nici o singură clipă răbdarea, nici ziua şi, ceea ce era mai greu, nici noaptea. Fiinţa Ştefaniei era prezentă pentru prima dată nu ca o dorinţă şi nici măcar ca o grijă, sfârşitul era sigur şi apropiat, plutea prin casă. După aceea au urmat ritualurile.

La sfârşit, Ion Marina se gândi că lui de moartea sa, de propria lui moarte, nu-i era deosebit de frică, şi nu pentru că şi-o închipuia totuşi îndepărtată, ci doar de faptul de a nu-şi trăi viaţa aşa cum trebuie. într-adevăr un ftipt, pentru că depindea de el.

Tabel cronologic

1933 La 12 iulie se naşte, în Sighetul Marmaţiei, Alexandru Ivasiuc Mama sa, Ana, se trăgea dintr-o veche familie maramureşeană. Tatăl scriitorului, Leon Ivasiuc, profesor geolog, este originar din Bucovina.

1940 Urmează clasele primare la Bucureşti, la o şcoală de pe strada Mântuleasa.

1945-1951 Urmează un an la Liceul „Matei Basarab" din Bucureşti. Se întoarce la Sighet, unde frecventează cursurile Liceului „Dragoş-Vodă".

1951-1956 Studii neterminate de medicină şi filozofie.

1956 în semn de solidaritate cu Revoluţia Maghiară, înăbuşită în sânge de trupele sovietice, organizează un miting studenţesc, împreună cu câţiva colegi de la medicină, motiv pentru care este arestat şi condamnat la 5 ani de închisoare. Execută detenţia la Jilava, Gherla, Uranus şi în lagărele de muncă forţată de la Periprava, Stoeneşti, Salcia. După executarea sentinţei, are domiciliu obligatoriu în Bărăgan, la Rubla-Călmăţui, unde se împrieteneşte, printre alţii, cu N. Carandino şi Corneliu Coposu. întors la Bucureşti, se angajează ca operator-chimist la „Sintofarm".

1963-1968 Este funcţionar la Ambasada S.U.A.

1964 în Gazeta literară din 9 iulie, publică prima schiţă, intitulată Timbrul. în aceeaşi revistă, va publica în continuare alte două proze scurte şi un eseu (Inocenţă şi vinovăţie în proza americană). In Viaţa românească, publică un eseu dedicat lui Faulkner.

1967 Debutează ca romancier cu Vestibul, la Editura pentru Literatură. Volumul obţine premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor.

1968 Apare romanul Interval, pentru care va primi premiul de proză al revistei România literară.

împreună cu soţia sa, ziarista Tita Chiper-Ivasiuc, participă, cu o bursă Ford, la International Writing Program, organizat de Universitatea Statului Iowa, în Iowa-City (unde sunt prezenţi scriitori din 20 de ţări, alături de organizatorul programului, poetul Paul Engle). în perioada şederii în America, va conferenţia despre literatura română la Universitatea Columbia, la Berkeley şi la Oxford.

1969 Apare, la Editura Cartea Românească, romanul Cunoaştere de noapte.

1970 Publică, la Editura Cartea Românească, romanul Păsările.

1972 Apare, la Editura Eminescu, volumul de eseuri Radicalitate şi valoare. în acelaşi an, Editura Dacia îi publică volumul de nuvele Corn de vânătoare.

1973 Apare, la Editura Eminescu, romanul Apa.

1970-1973 Este redactor-şef la Editura Cartea Românească, secretar al Uniunii Scriitorilor şi director al Casei de Filme 1.

1974 Apare, la Editura Eminescu, volumul de eseuri Prodomo.

1975 Publică romanul Iluminări, la Editura Eminescu.

1976 Publică un alt roman, Racul, la Editura Albatros.

1977 în urma cutremurului din 4 martie, se stinge din viaţă sub ruinele blocului „Scala".

Referinţe critice

Cunoaştere de noapte este cartea lui Ivasiuc cel mai armonios construită; neabdicând în nici un punct de la formula sa, scriitorul obţine aproape peste tot o strictă supunere la obiect, fapt salvator, unicul criteriu de supraveghere pentru o inteligenţă artistică înclinată să divagheze frenetic. încă din primele pagini e definită natura dramei, una de ordin moral, implicând deteriorarea subită a unui echilibru sufletesc, construit şi consolidat de-a lungul unei întregi existenţe. Eroul, Ion Marina, este un „înalt funcţionar într-un minister-cheie", factor de răspundere şi diriguire. E un „biruitor" nu numai în sensul poziţiei înalte ocupate pe scara socială, dar şi în acela, mult mai semnificativ, al acordului cu sine însuşi, al armonizării impulsurilor şi tentaţiilor interioare, un individ care dominând se domină, deţine controlul realului, evaluează totul dintr-o perspectivă limpede şi armonios cuprinzătoare. Survine însă şocul dezechilibrant: i se anunţă moartea iminentă a soţiei, lovită de o maladie fără şanse de lecuire.

E o explozie cu efect răvăşitor în toate structurile conştiinţei lui Marina, declanşând retrăirea mentală a întregii existenţe, dar nu atât de rememorare de evenimente, cât de stări morale, un proces care, în intervalul celor câteva zeci de ore, perturbă toate raporturile omului cu realitatea, întreaga fundamentare etică a unui om care-şi stăpânise până atunci atât de energic destinul. (...) Sensul fundamental al scrierii lui Alexandru Ivasiuc ni se dezvăluie astfel cu toată pregnanţa: cunoaşterea la lumina zilei, pe care-şi sprijinise eroul curba existenţei sale de biruitor, va trebui sporită cu acea necesară cunoaştere de noapte, a tainelor, a deplasărilor greu sesizabile şi dificil de prevăzut, a răsucirilor în adâncuri.

(Gabricl Dimisianu, în Româniţi literarii, an II, nr. 9 (21). februarie 1969. reprodus în voi. Prozatori de azi. Bucurcşti, 1970)

*

Cunoaştere de noapte este romanul unei interogaţii. Tentativa lui Ion Marina, personajul central al cărţii, este de a-

şi reconsidera traiectoria parcursă până în momentul-şoc al primirii veştii că soţia sa se află în faţa morţii inevitabile, condamnată fiind de o maladie incurabilă. (...)
Eliberat dintr-o dată, fluxul nestatornic al memoriei reactualizează întâmplări cândva înregistrate fără participare, care se organizează în virtutea unor noi înţelesuri. Formula este izbitor de asemănătoare cu aceea întâlnită în romanele anterioare: asistăm la circumscrierea unei drame morale prin intermediul reconsiderării unui dosar existenţial ce părea clasat. Obligat să-şi refacă biografia, Ion Marina are, brusc, sentimentul că se află în faţa unui tărâm necunoscut! Recapitulare a unei vieţi numai aparent exemplare, romanul lui Al. Ivasiuc este, în fond, o investigaţie asupra determinantelor ce acţionează asupra unui destin supus erorilor. Pentru că această mortificantă „cunoaştere de noapte" care e introspecţia lui Ion Marina scoate în evidenţă tocmai neajun-surile unei optici îngustate, unilateral orientate.

(Mircea Iorgulescu, în Mimat, an XXV. nr. 6647. 27 martie 1969)

Căutarea lui Ion Marina este, în fond, nu o cunoaştere abstractă, nici o re-trăire; dar o creare nesfârşită a unui trecut inexistent ca atare, în evenimentele lui, şi care începe să existe abia la nivelul relaţiilor, gândite de Ion Marina, între evenimente. Trecutul devine, din inform şi dezintegrat, coerent şi inteligibil, doar când devine - în povestirea mentală a lui Ion Marina - prezent. Absorbit de prezent, trecutul capătă brusc un sens. Succesiunea în timp a imaginilor se preface în coexis-tenţa lor aproape spaţială. Spre sfârşitul romanului, Ion Marina se găseşte transportat într-un oraş misterios unde nimic nu a dispărut, înghiţit de şuvoiul timpului; pe măsură ce s-a întâmplat, totul a rămas, s-a acumulat, s-a sedimentat. Viziunea unui timp care se solidifică pe măsură ce curge într-un prezent enorm este, în roman, fantastică şi tulburătoare, plină de un subtil farmec „geologic". (...) Dar viziunea aceasta arată că Ion Marina s-a smuls de fapt, el, timpului, şi

că îşi poate gândi propria existenţă retrăind-o, ca subiect şi ca obiect în acelaşi moment. „Cunoaşterea" lui nu e abstractă, dar nici nu reprezintă repetarea trecutului în imagini: este o creare a acestui trecut prin luarea lui în stăpânire, prin transformarea propriei vieţi în destin. (...) Roman al unei căutări, al unei încercări de a redescoperi unitatea existenţei,
Cunoaştere de noapte este şi romanul unui roman: tentativa personajului o evocă pe aceea a romancierului. (...) Ion Marina este creatorul propriului trecut, al Ştefaniei, al vieţii şi al morţii ei. El reprezintă înăuntrul ficţiunii pe romancier, al cărui scop constă deopotrivă în a „unifica" lucrurile luându-le în stăpânire. Tema existenţială a eroului şi tema literară, a autorului, fac una, şi ele pot fi lămurite aşa: a cunoaşte, nu divizând realitatea în categoriile gândirii abstracte sau ignorând-o în concretul ei fără sens, ci redându-i unitatea esenţială, împăcând o imagine abstractă şi limitată despre lume cu lumea infinită şi imprevizibilă.

Cunoaştere de noapte este un roman remarcabil prin acuitatea ideilor, ca şi Vestibul sau Interval, dar şi prin nu ştiu ce poezie inefabilă care lipsea acelora, prin puritatea şi echilibrul său desăvârşit.
(Wicoiac Manolcscu, in Contemporanul, nr. 23 (1182), 6 iunie 1969)

CUNOAŞTERE DE NOAPTE

în Cunoaştere de noapte problema e a explica sau, mai bine zis, a descoperi sensul unei existenţe după ce ea a fost trăită odată, în necunoştinţă de sine. Un fapt neobişnuit (apropiata moarte a soţiei) declan- şează la Ion Marina o stare de spirit favorabilă introspecţiei. Prima reacţie e pierderea sentimentului de ordine şi coerenţă, până atunci dominator. înaltul funcţionar trăise într-o lume guvernată de legi şi ierarhii sigure. Prezenţa inevitabilă a morţii răstoarnă însă totul şi individul intră într-un univers incert. Trecutul pare un element mai sigur (el a fost, s-a fixat în fapte, întâmplări memorabile), dar, încercând să le retrăiască, Ion Marina nu dă decât peste

amintiri abstracte, fără legătură între ele. Trecutul nu există, în fapt, ca valoare obiectivă şi personajul vrea să-şi creeze unul posibil. în nisipurile lui mişcătoare caută urme sigure. Dar a prinde semnificaţia actelor disperate e imposibil. Trecutul e invadat de prezent, ceea ce se proiectează sunt neliniştile, obsesiile de acum şi, prins în cercul lor, eroul „atomizează" fără speranţa de a ajunge la o semnificaţie mai generală. Suntem, vrea să sugereze prozatorul, prizonierii condiţiei noastre. A cunoaşte (a retrăi) faptele din trecut înseamnă, în fond, a cunoaşte semnificaţia lor prezentă, imaginea lor subiectivă, problematică. Refugiul într-o viaţă anterioară e un frumos mit romantic. Omul modern şi-a descoperit limitele: prezentul îl terorizează, a evada în alt timp înseamnă, în fapt, a te înscrie în alt cerc al prezentului.

(Eugen Simion. în România literară, an II, nr. 40 (52), 2 octombrie 1969)

*

Dialectica modificărilor subtile ivite în stările de spirit, a unor dezechilibre pe punctul de a se reechilibra pare a fi până în momentul de faţă spectacolul cel mai mult agreat de autorul Cunoaşterii de noapte.

Când acestor stări de acută instabilitate care ispitesc pana dialecticianului nostru li se găsesc şi alte justificări de a fi dincolo de interesul pur experimental pentru funcţionarea mecanismelor, când - cu alte cuvinte - experienţa plonjează în real, descoperind aici nu doar prilejul refacerii unei ecuaţii pe hârtie, ci un petec de dramă omenească, de psihologie mişcată din obişnuinţe, atunci avem... Cunoaştere de noapte, scriere nu fundamental deosebită prin premise de celelalte, dar care a descoperit şi un alt gen de puteri demne de a fi puse la lucru. Dintre acestea aş remarca, pentru antigeometrismul ei, însemnătatea pe care o capătă încă în acest roman închipuirea neînfrânată care naşte monştri, visul cu ochii deschişi ca mijlocitor al modificării, adică, în fond, contribuţia părţii de umbră la desfăşurarea unor procese ce ţin mai ales de lumea conştiinţei.

(Cornel Regman. în Tomis, an IV, nr. II, noiembrie 1969

Prelungire şi semnal al morţii, visul se relevă în spatele aparenţelor solide ale vieţii, numai în momentul unei adânci crize, ca aceea prin care trece Ion Marina, când viaţa se egalizează cu moartea şi realul cu irealul. Smuls automatismelor cotidiene, Ion Marina lunecă inevitabil în această zonă a neutralizării termenilor existenţiali, ajunşi în regimul lor diurn. Cunoaştere „de noapte" este aceea care urmează cunoaşterii diurne a lumii, constituite în volume solide, în obiecte, într-un mineral geometric. Opoziţiei diurn-nocturn îi corespund alte serii antinomice: solid-lichid, formă-informă, organizare-haos, siguranţă-anxietate. Proiectat într-o contemplare suprafirească inumană prin cruzimea rece a demistificării, Marina nu se mai recunoaşte decât în propria-i luciditate, adică în acea forţă care îl împinge înainte oferindu-i salvarea numai prin refuzul iertării. Aventura cunoaşterii este aici înfruntarea spiritului ca materie care l-a înghiţit vremelnic, cu un cotidian sărăcit, prin stereotipare, şi cu o istorie abstractizată prin suspendarea interogării ei exigente, adică umane. Drama lui Ion Marina este drama oricărui erou al lui Al. Ivasiuc.

(Sorin Alexandrcscu, în Argeş, nr. 12 (43). decembrie 1969)

*

Când totul în jurul său se descompune, Marina are nevoia certificării sinelui ca entitate, ca întreg reconstruibil prin recursul la memorie şi imaginar. (...) O sinteză a memoriei şi imaginarului, o nouă ordine, cea a creaţiei lumii şi a femeii aflate la un pas de moarte. Căci, în timp ce expansiunea imaginarului şi a amintirilor urmează la Marina senzaţiei de „fărâmiţare" şi are drept scop reconstrucţia unei structuri sensibile, deschise spre lume, capabile deci să suporte şocul morţii soţiei ca pe ceva personal, multiplicarea monstruoasă a celulei o duce pe Ştefania spre moarte, spre dezintegrarea ireversibilă. Cu o metaforă facilă, dar nu cu totul inoportună aici, s-ar putea spune că soţia moare spre a-şi... naşte soţul.

Maladia ei fatală are, neîndoielnic, rolul de declanşator al unui proces revitalizant pentru Marina.

(Cristian Moraru, în voi. Proza lui Alexandru Ivasiuc, Bucureşti, 1988)

De la o dilemă ontologică, la una socială: între ordine şi anomie. Cunoaştere de noapte (1969) este, într-un anumit sens, un roman proustian, un roman despre „intermitenţele inimii"; aşa cum, pentru eroul din în căutarea timpului pierdut, moartea bunicii rămâne multă vreme o idee abstractă, o idee de care sensibilitatea protagonistului nu ia cunoştinţă decât mult mai târziu, tot astfel, pentru Ion Marina, moartea iminentă a soţiei sale (care suferă de o maladie necruţătoare) rămâne, la rândul ei, o abstracţiune. (...) Personajul trece printr-o lungă şi chinuitoare criză, atunci când îşi dă seama că „nu-şi putea reprezenta moartea soţiei sale".

Acest fenomen al „intermitenţelor inimii" este preluat însă şi transpus de scriitor în propriul său sistem conceptual; se observă totodată tendinţa de a muta discuţia din plan ontologic în plan social. Ion Marina ne este înfăţişat, astfel, în esenţă, ca „un om al datoriei", prin apartenenţa şi supunerea sa absolută la sistem, la anumite mecanisme obiective; ceea ce reiese şi din instructivul dialog pe care îl are cu Valeriu Trotuşeanu. Pentru acesta din urmă, supunerea la marele mecanism social trebuie golită de orice manifestare a subiectivităţii, trebuie să devină un simplu act de disciplină. (...)

Carenţele de sensibilitate ale personajului, incapacitatea lui de a reacţiona afectiv la moartea soţiei se explică, în ultimă analiză, tocmai prin exerciţiul îndelungat pe care el îl face de renunţare la sine, în favoarea sistemului. Bine învăţată, lecţia renunţării la sine nu poate duce - consideră Al. Ivasiuc - decât la dezumanizare.

(Liviu Petrescu, în voi. Studii transilvane. Coduri etice şi estetice ta scriitorii transilvăneni,
Bucureşti. 1997)

Allen E. IVEY

Norma

GLUCKSTERN

Vary *BRA* rOflO IVEY

V

ÄBORDÄREA DIN PERSPECTIVA MICROCONSIUERH

MI IWfflfl!

Editura Universitätii Oraiea9 2002

INS

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE ASISTARE

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE INFLUENŢARE

9

CUPRINS STRATEGII

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE ASISTARE

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE INFLUENŢARE

PREFAŢĂ

Dt, Alien E. **Ivey este distins** profesor **universitar,** Massachusetts **University, departamentul School** and **Counseling Psychology.** Este un nume recunoscut pe plan **internaţional, susţinându-şi doctoratul în consiliere** psihologică **la Universitatea Harvard, având o bogată experienţă didactică,** profesionale **şi ştiinţifică, peste douăzeci şi cinci de ani de activitate publicistică şi cercetare în domeniul** ***microcomiliern.*** **Prolific autor,** profesorul **Alien E.** Ivey **a scris 17 cărţi traduse în nouă limbi şi mai** mult **de 170 de articole, capitole şi monografii. Dintre** cărţile **şale amintim** ***Intenţional Interviewing*** *and Counseling,* ***Essential Interviewing*** **şi** ***Developmental Therapy: Teory into Practice.***

De mulţi ani **dr. Ivey a fost şi este** activ **implicat în** mai multe organizaţii **psihologice profesionale: fost preşedinte al Diviziei de Consiliere** Psihologică **a** Asociaţiei **Americane de Psihologie (Division** of **Counseling Psychology of American Psychoîogicaî Association), •membru ai** APA, **membru fondator** al **Societăţii** Americane **de** Psihologie (American **Psychoîogicaî Society), membru al Asociaţiei Americane** de Consiliere **etc. Este iniţiatorul** Asociaţiei **Microtraining în** cadrul căreia lucrează **cu** mai **mulţi** membri printre care şi soţia sa Mary **Bradford** ivey, specialist în consiliere pentru copii şi **Norma Gluckstem,** a cărei domeniu de interes este consilierea **multiculturală.**

Pe **lângă faptul că** este **o** personalitate **consacrată în consiliere,** profesor Alien. **E.** Ivey **este un om** deosebit, de o bunătate covârşitoare. La sfârşitul anului 1998 luam pentru prima dată legătura cu domnia sa via internet, **cerându-i** sprijinul în cariera mea de începător în arta consilierii. **Acest sprijin a venit imediat,** mai **repede** decât mă aşteptam **şi consta** în **materiale** şi sfaturi profesionale. Chiar dacă distanţa este mare şi chiar dacă ea nu este una faţă în faţă, **comunicarea a fost** şi **este perfectă. O parte din materialele** bibliografice **primite o constituie** cele **două volume** ***Basic Aiiending Skilis {Deprinderile*** *Fundamentale de Asistare)* **şi** ***Basic Injluencing Skilis*** *(Deprinderile Fundamentale de Influenţare)* pe **care** l-am cerut **permisiunea** să **ie** traduc. Ele sunt însoţite de două casete video, având aceleaşi denumiri şi vizând demonstrarea deprinderilor prezentate teoretic în cele două căiţi. M-arn oprit doar la traducerea **volumelor** din **raţiuni pur materiale. Tot** din **raţiuni materiale am recurs la publicarea** celor **două** cărţi **într-un singur** volum: ***"Abilităţile consilierului - Abordare din perspectiva microcomUierii".***

De ce am realizat această traducere? **în primul rând fondul de** carte în **limba română în domeniul consilierii este** foarte **limitat, după cum** este **şi accesul** la **cartea de specialitate editată** într-o limbă **de circulaţie** internaţională. Carte **de specialitate în domeniul concilierii se** cere cu atât mai **mult** cu cât conform ordinului ministrului învăţământului noul plan cadru de **învăţământ** ce se **aplică începând cu anul şcolar 1998-1999** are **una din** ariile curicuiare *Consiliere şi orientare.* Activitatea de consiliere psihologică ar trebui să fie nelipsită din orice **domeniu** şi **instituţie. Cu** alte **cuvinte, am decis să fac această traducere cu gândul de a ajuta** alte persoane, **care** poate la **fel ca şi mine** şi-ar **dori un sprijin în activitatea lor. Dacă eu** 1-arn primit de **ce nu aş** împărtăşi **acest lucru şi celorlalţi** care mai au **nevoie.**

Cele două cărţi **tratează abilităţile de comunicare eficientă, descriu etapele consilierii şi abilităţile** care **fac un prim pas spre intervenţie şi acţiune spre schimbare. Deprinderile de** asistare şi **influenţare** sunt de bază pentru buna desfăşurare a procesului consilierii. Ce este **consilierea? - un proces se sprijin, de** acordare **de ajutor unei persoane spre a-şi** atinge **scopurile,** spre **a-şi** rezolva **problemele.** Volumul **de faţă** oferă **o abordare din perspectiva microconsilierii. Microconstlierea** împarte interviul complex în părţile sale componente, recurgând apoi **la** formarea lor una câte una, oferind astfel avantajul **unei** uşoare însuşiri şi stăpâniri a unor tehnici şi strategii specifice.

Pentru a putea fi un bun consilier, întâi trebuie să învăţăm să ascultăm şi să comunicăm eficient. Din păcate, societatea noastră nu încurajează defel acest lucru, prea puţini oameni **ştiu să asculte şi să** comunice **intr-adevăr.**

In primul rând, **cele** două **cărţi** se adresează studenţilor la psihologie **sau** celor în pregătire pentru **a** deveni consilieri. Alături de teoria şi exerciţiile vizând abilităţile consilierului, **aceştia vor putea beneficia şi** de sugestiile **privind** îmbinarea **tuturor acestor deprinderi, a** aspectelor legate de consilierea de grup, de familie şi **multiculturală,** precum şi de sugestiile **privind transmiterea acestor informaţii altor persoane.**

Apoi, profesorii consilieri, desemnaţi de consiliile şcolare pentru a desfăşură orele de **consiliere conform unui curiculum naţional, pot folosi acest** volum **ca punct de** pornire **în noua activitate, formându-şi şi perfecţionându-şi abilităţile de comunicare; însuşindu-şi noi** deprinderi, poate de influenţare; încercând să-şi înveţe elevii aceste deprinderi de comunicare **eficientă; folosind sugestiile** de **la paragrafele privind consilierea de grup şi** de **familie în** diverse **dezbateri, discuţii, seminarii** pe **care la pot organiza cu întreaga clasă** de **elevi, cu** profesorii sau **cu părinţii.**

Şi în al **treilea rând, cele două** cărţi **se** adresează **celor care** doresc **să-şi dezvolte deprinderile de comunicare eficientă, indiferent de ce** profesie **au: profesori, manageri, medici, asistente medicale, secretare, vânzători etc.**

Avantajul acestei lucrări este că cele două **părţi** ale **sale nu sunt pur teoretice ci sunt puternic ancorate pe** exerciţii **practice şi foarte important, pe stilul dumneavoastră propriu de**
relaţionale.

In **speranţa că** această traducere **vă este de** folos **vă** doresc **succes. Aştept sugestiile şi comentariile dumneavoastră la** următoarea adresă:

Simona Popa
Catedra de Psihologie
Universitatea din Oradea
Armatei Române **5,** Oradea
e-mail: spopa@ uoradea.ro

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE ASISTARE

EDIŢIA A III-A

Dedicaţie din partea autorilor pentru:

Bill şi John IVEY Aniie **GLUCKSTERN .**
Elizabeth şi Kafliryn **BOHN** “Fiecare dintre **voi** aţi **contribuit** fu mod special Ia **dezvoltarea raicroconsilierii.**
Participările şi încurajările **voastre** au avut un **roi** deosebit **în** procesul de evoluţie al **Micotreining-ului”**

Prima sarcină a procesu lui de
consiliere este să asculţi.

A doua** sarcină este **să asculţi
cu sensibilitate individuală şi culturală.

CAPITOLUL 1

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE **ASISTARE:** PREZENTARE **GENERALĂ** **-**

Să asculţi o altă persoană şi să-i acorzi întreaga ta atenţie este unui-dintre darurile-cele mai valoroase pe .care **i** ie poţi face persoanei respective. Ne **dezvoltăm în** cadrul relaţiilor cu ceilalţi iar baza **relaţionării** este capacitatea de a asculta şi **de a** manifesta grijă **faţă** de cel de lângă noi. **Interviul,** consilierea şi terapia - arte de sprijin acordat celorlalţi - sunt **fundamentate** pe ascultare eficientă.

înainte de a începe, **gândiţi-vă** un moment Ia o situaţie în care v-afî simţit ajutaţi prin simplul fapt că aţi **fost** ascultaţi de cineva. Dacă puteţi, **imaginaţi-vă** acea **situaţie şi** încercaţi să reactualizaţi ceea ce aţi văzut, auzit şi simţit. Şi aşa, **amintmdu-vă** acea **experienţă** pozitivă, reflectaţi asupra comportamentelor persoanei care **vă** asculta. Realizând acest exerciţiu **simplu** veţi observa direct puterea şi utilitatea ascultării. Folosiţi **liniile** de mai jos pentru reactualizare.

Cum **v-aţi** simţit fiind pe deplin ascultat?

Ce anume **din** ceea ce a făcut persoana respectivă **v-a ajutat în mod special ?**

Experienţa dumneavoastră în **a** fi sau nu ascultaţi eficient poate **fi un** motiv care să vă îndemne să studiaţi această carte. **Aţi** şi început prin a **vă** reaminti situaţiile pozitive sau negative legate de ascultare.

Cartea -de **faţă,** *Deprinderile fundamentale de asistarea* vă va oferi posibilitatea de a **vă informa** şi de a vă însuşi cele-mai importante deprinderi **necesare** procesului consilierii, **terapiei şi** în general oricărui proces **de** acordare de sprijin. **Aceste** deprinderi vă **vor ajuta** să realizaţi un bun contact cu clienţii şi o bună înţelegere a lumii în care ei trăiesc. Mai mult, **aceste** deprinderi **sunt baza empatiei,** capacitatea **de** a trăi **o experienţă** prin prisma **celuilalt.**

Cei mai **mulţi** dintre noi tindem să sfătuim **şi să dăm** sugestii celor care **ne** cer ajutorul. Dar putem fi foarte dezamăgiţi şi **surprinşi** să vedem că ideile noastre cele bune **sunt** ignorate de celălalt. Este important să ns amintim că deseori clienţii au probleme ce cer **timp** pentru a fi dezvoltate. Nu ar fi oare mai bine să ne oprim un moment şi să ne ascultăm clientul înainte de a-i oferi sfaturi şi sugestii? Veţi vedea că aşteptând prima dată şi ascultând veţi înţelege mai uşor de ce clientul are nevoie de dumneavoastră.

Maxima centrală a *Deprinderilor;: fundamentale de ascultare* este:

Ascultă, ascultă, ascultă apoi ceva mai ***mult***
înainte de a acţiona şi de a da sfaturi. ■

Dacă vă ascultaţi şi vă asistaţi clienţii, de cele mai multe ori îşi vor putea rezolva problemele singuri. Această carte subliniază importanţa potenţialului clientului. Fundamental pentru procesul consilierii este să ne ascultăm clienţii şi să evidenţiem competenţele, forţele lor proprii.

CUM VOM ÎNVĂŢA DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE., ASISTARE?

Ideile prezentate aici sunt susţinute de douăzeci şi cinci de ani de experienţă clinică şi cercetare în domeniul procesului de interviu şi al **microconsilierii. Microconsilierea** împarte interviul complex în părţi componente iar apoi se ocupă de formarea lor una câte una. Avantajul acestui lucru este că veţi putea uşor să vă însuşiţi şi să stăpâniţi **tehnici** şi strategii specifice, ce vor genera o **schimbare** în viaţa celor cu care lucraţi.

Paşii sistemului de pregătire în **microconsiliere** sunt următorii:

1. *Introducere /faza de încălzire.* Va fi oferită o scurtă introducere pentru fiecare deprindere de bază. Problemele importante privind deprinderea respectivă vor fi **sumarizate.**

2. *Faza* ***de*** *studiu.* O scurtă **sumarizare** descrie conceptele cheie ale deprinderii care urmează a fi învăţată.

3. *Observarea modelării deprinderii.* Urmărind pe cineva executând acea deprindere ne va fi mult mai uşor să transpunem în practică cunoştinţele teoretice despre deprinderea respectivă. Modelul **înregistrat video** oferă o **alternativă** de a observa deprinderea în acţiune. Fiecare capitol va cuprinde protocoale de interviu ilustrând ideile în acţiune.

4. *Practica.* Cel mai **important aspect,** însă **este** cei **de** a practica deprinderea **respectivă.** Practicarea şi testarea deprinderilor vă **ajută** să aplicaţi cunoştinţele învăţate teoretic. **în** cazul unor deprinderi mai complexe **veţi** avea poate nevoie de mai multe sesiuni de practică.

5. *Generalizarea.* ***în*** **fiecare** capitol **veţi găsi** sugestii *pentru* aplicarea celor învăţate în **viaţa** dumneavoastră **de** zi cu zi.

Primii trei paşi se focalizează pe **învăţarea** deprinderii şi **vă** arată de **ce** o anume deprindere este importantă şi ce anume poate face ea pentru dumneavoastră şi pentru client. **Ultimii** doi paşi sun cei **mai** importanţi. Cei mai **muifi** oameni pot realiza o înţelegere pur intelectuală a procesului consilierii, **dar** acest lucru **nu-i va** face competenţi în **practicarea interviului.**

Un **intervievator competent,** eficient practică deprinderile la un nivel de expert **şi** este capabil de a folosi aceste deprinderi în mod normal în activităţile sale zilnice.

io

CARE ESTE LINIA GENERALĂ A PROGRAMULUI DE TRAINING?

Acest program conţine şase **arii de abilităţi fundamentale.** O scurtă definiţie a fiecăreia şi a funcţiei sale majore în interviu vor fi prezentate în cele ce urinează:

Deprinderea	.Definiţia şi funcţia în **interviu**
Comportamentul de **asistare**	Un comportament **verbal** şi **nonverbal** potrivit **din** punct de vedere cultural **şi** individual este central în procesul acordării **de** sprijin. Acest lucru demonstrează că ascultaţi şi că încurajaţi **clientul** să vorbească liber.
Invitaţia deschisă de a vorbi	întrebările deschise ajută clientul să exploreze problemele şi să ■ vorbească mai **mult.** întrebările închise conduc la răspunsuri focalizate, de obicei scurte.
Clarificarea - încurajarea ~ Parafrazarea	încurajările sunt scurte răspunsuri curii ar fi **încuviinţările prin** mişcări *ale capului,* ***"îhî*** *- hîm" şi* cuvinte sau *propoziţii* **scurte.** Toate **încurajează** clientul **să-şi analizeze** problema **mai în profunzime. Parafrazarea oferă** un feedback **clientului, cuprinzând** esenţa a ceea **ce s-a spus. Ea oferă** deci posibilitatea de verificare **a** acurateţei cu care ascultăm ***şi*** determină clientul să treacă ***la*** o **altă** topică.
Reflectarea sentimentelor	**Reflectarea** sentimentelor identifică şi oferă un feedback **clientului despre experienţa sa emoţională. Explorarea** emoţiilor este de bază în a ajuta clientul să ia o decizie şi **să** acţioneze în sensul ei apoi.
Suraarizarea	Această deprindere oferă **clientului** un feedback cuprinzând **esenţa unor fraze lungi ce descriu comportamente,** gânduri, emoţii. **Deprinderea este utilă pentru a** clarifica **ceea** ce **s-a întâmplat** ***în*** segmentele cheie ale interviului, dar este **recomandată utilizarea ei ia începutul şi sfârşitul interviului.**
Integrarea deprinderi!or - Cinci paşi ai **interviului**	Segmentul final ai acestui program îmbină celelalte deprinderi, prezentate **mai** sus **într-o formă** de interviu bine **realizat. Veţi descoperi că este posibil sâ** conducem **un interviu întreg folosind doar deprinderile de** asistare. **Sunt definiţi cinci paşi** specifici **ai interviului.**

Aceste deprinderi sunt numite *secvenţa fundamentală* ***de ascultare.*** Cercetări şi observaţii **amănunţite au** evidenţiat **că nu numai consilierii sunt singurii** care **folosesc aceste deprinderi.** Un medic competent îşi ascultă pacientul înainte de a pune un diagnostic. **Un** manager **trebuie** să-şi asculte **subalternii** şi să **afle faptele importante înainte de a lua o anumită decizie.**

Veţi **descoperi că secvenţa fundamentală** de **ascultare este** critică **pentru multe situaţii. Dacă** ascultaţi cu atenţie veţi vedea că răspunsurile vor veni **cu** uşurinţă de **la** cel pe **care-1 veţi** ajuta. Dacă clienţii nu vor veni cu propriile răspunsuri, **cel** puţin aţi obţinut o informaţie de **bază, care vă va fi de** folos **pentru a acţiona** mai eficient **în continuare.**

Odată ce **aţi** studiat şi aţi reuşit să stăpâniţi deprinderile de mai sus, veţi **urma** un nivel **mai avansat** al **instrucţiei, nivel** ce **vă va** permite **să adaptaţi deprinderile într-o varietate de situaţii. Evidenţierea comportamentelor, gândurilor** şi **sentimentelor** clientului **rămâne** însă centrală.

Stilul pozitiv de ascultare şi intervievare tinde **sâ** fie **mult mai** eficient, indiferent **de** mediul în care lucraţi. Căutarea evaluărilor pozitive va fi discutată **în** cele ce **urmează.**

ACCENTUAREA POZITIVULUI (**BAR** ATENŢIE LA **NEGATIV**)

Consilierii începători au tendinţa de a fi fascinaţi de "poveştile de război", de problemele şi necazurile cuiva. întrebările lor, comentariile şi atenţia se **focalizează** pe ceea ce este negativ î.o **viaţa clientului. Este fascinant să** afli **lucruri din viaţa intimă a cuiva. Dar a ajuta pe cineva** nu înseamnă a te amesteca în treburile celuilalt.

Dacă vă **focalizaţi pe "poveşti de război", clientul** vâ **aruncă mreje încântat că cineva îl** ascultă **în** sfârşit. Un posibil rezultat al amestecului unu? consilier naiv în **treburile** celuilalt şi **al nevoii unui client de a** împărtăşi **cuiva cât** de **rea este lumea ar fi definirea situaţiei** în **termeni mult mai gravi decât este ea** în. **realitate.**

La cealaltă extremă, unii consilieri începători sunt aşa de anxioşi încât **încep** să **liniştească clienţii înainte de a asculta întreaga lor poveste. Poziţia salvatorului este chiar mai periculoasă decât varianta amestecului în problemele celuilalt.** Mulţi consilieri **profesionişti** şi **voluntari sunt atât de doritori de a ajuta clientul** sâ **facă faţă** situaţiei ce-1 supără, că **denaturează şi ascund problemele pentru** a **nu face** clientul să **se** simtă **rău. Fiţi atenţi la compătimire?**

Oamenii **vor vorbi** despre **ceea ce alţii vor dori** să **audă. Dacă un consilier începător** va asculta **doar slăbiciunile şi** problemele, **clienţii vor** vorbi doar despre **acestea.** Este **bine şi** necesar **ca** ***pacientul să-şi*** spună păsurile, ***dar*** acestea suni doar **o** *parte* ***a*** imaginii vieţii sale. Pe de **altă** parte, dacă consilierul evită aspectele **mai** grele, **la fel** va face şi clientul.

O **altă** maximă a procesului de acordare de sprijin este:

> ***Clientul va*** *vorbi despre* ***subiecte pe*** *care* ***noi suntem***
> *capabili şi doritori de a le asculta.*
> *Oricum evitaţi amestecul în treburile celuilalt şi poziţia salvatorului*

Deci, **considerăm** că **un anumit timp din sesiune, consilierul** începător **este bine să** se **focalizeze pe capacităţile şi forţele pe care clientul** ie are **în confruntarea eu problemele din lumea** care **îl înconjoară. Acest lucru înseamnă ascultarea atât a comentariilor** pozitive **cât şi a celor de factură negativă. De exemplu:**

Client: **Mă** simt confuz, nimic nu se **întâmplă** cum. trebuie. Societatea este în întregime întoarsă pe dos. Bogaţii devin **din** ce **în** ce mai bogaţi, săracii devin din ce **în** ce **mai** săraci. Muncesc din greu **dar tot nu progresez.**

Consilier: (Accentuând negativul) Societatea este Intr-adevăr aspră, simţi că **nu** mai ai

nici o speranţă. Ce altceva te necăjeşte?

Consilier: (Accentuând pozitivul) Să-ţi pierzi slujba în vremurile de astăzi este dureros. **Te-am** auzit spunând că **ţi-ai** făcut datoria aşa **cum** trebuie. **Mi-ai** putea spune câteva lucruri specifice pe care **le-ai** făcut în timp ce lucrai şi de care **eşti** mândru?

Consilier: (firea pozitiv) **Nu** te îngrijora, totdeauna este întuneric înaintea zorilor. **(Salvatorul) Sunt** îngrijorat: şi **eu. Vom găsi noi o cale. Ce** vrei **să** fac **pentru** început?

Primul răspuns scoate în evidenţă sentimentele de disperare şi lipsă de speranţă ale **clientului** şi **poate** fi un **răspuns satisfăcător într-un context mai larg. Dar** poate fi şi **un răspuns ce întăreşte comentariile negative ale clientului** despre sine **şi despre necazurile** sale. **Al doilea răspuns** evidenţiază **sentimentele, dar** de asemenea subliniază şi aspectele negative ale situaţiei, determinând clientul să caute resurse pozitive. Al treilea răspuns (compătimirea) este deseori de folos, dar nu folosită în exces. Acest: răspuns *nu* evidenţiază durerea clientului iar consilierul îşi asumă întreaga .responsabilitate pentru rezolvarea **cât** mai curând a dificultăţilor.

O altă maximă ar fi:

Focalizaţi-vă *pe pozitiv -*
căutaţi aspectele pozitive ale clientului şi situaţiei prezentată de *'client.*

ASPECTE CHEIE ALE UNUI PROCES DE SPRIJIN EFICIENT: RESPECTUL FAŢĂ DE SINE ŞI DE CLIENT

Am observat că **unii** dintre consilierii începători sunt îngrijoraţi de ce anume **ar** trebui să facă **pentru a** se relaţiona **cât** mai **bine cu clientul. Sunt aşa de preocupaţi de a** face **lucrul** care **trebuie, că devin confuzi** şi **mai puţin eficienţi. Este important** să **vă formaţi o teorie solidă şi** o filozofie proprie privind acordarea de ajutor. Sugerăm două lucruri cheie **în** vederea acestui **lucru.**

Primul pas spre un proces de sprijin, **eficient este** şi cel mai **important** - ***respect şi*** *încredere* ***în tine însăţi]*** **Până** nu **vă veţi simţi dumneavoastră bine, nu veţi** putea **ajuta** o **altă persoană.**

Fiecare apoi trebuie să-şi definească **stilul** propriu de consiliere. Când o deprindere vă atrage, **mergeţi** mai departe şi **încercaţi-o ... dar totdeauna fiţi** siguri **că vi se potriveşte. Pe** de **altă** parte, dacă acea deprindere **nu vă** ispiteşte, o idee bună ar fi probabil, să încercaţi să verificaţi acest lucru direct. Dar dacă **simţiţi că nu** este compatibilă cu **stilul** dumneavoastră propriu, este bine să conştientizaţi acest lucru şi să vă păstraţi **stilul** pe **care-î** aveţi.

O **altă** maximă importantă:

*Ca şi consilier poţi fi cel **mai** eficient dacă eşti sincer **cu** tine însuţi.*
Căutaţi să vă definiţi stilul propriu de consiliere.

A doua sugestie legată de filozofia procesului de acordare de ajutor vine dinspre orientarea acestei **cărţi, şi anume dinspre** deprinderile **de** bază. **Noi înşine am descoperit că cea** mai **mare confuzie** din **cadrul interviului** dispare, **atunci** când **dorim să ascultăm cu atenţie pe celălalt.**
Când vă veţi simţi **confuzi,** pierduţi sau îngrijoraţi de ce trebuie să faceţi mai departe în **interviu - ascultaţi şi folosiţi deprinderile de asistare prezentate în această** carte.

Această lucrare se focalizează pe actul de ascultare a clientului. Dacă **respectul de sine reprezintă doar** o **jumătate, cealaltă** jumătate **este dată de** ***respectul faţă de client. O*** **modalitate eficientă** de a **stima pe** celălalt este **de** a-1 **asculta şi de a** asista cu **atenţie şi** respect la ceea ce îţi spune.

DORIŢI SĂ ASCULTAŢI ŞI SĂ ÎNVĂŢAŢI DE LA CLIENT?

Tentaţia majoră **în acordarea de sprijin este** de **a încerca să rezolvaţi** problema **clientului cât** mai repede posibil. Consilierul începător deseori, abia. oferă clientului **timp** să-şi expună problema **înainte de** a începe să ofere soluţii.

Vă sugerăm să staţi departe de **a** da sugestii celor cărora le veţi acorda ajutor în cadrai **seminariilor** din acest program. Sarcina dumneavoastră este de **a fi** un bun ascultător, de **a** demonstra calitatea deprinderilor dej asistare. Sfatul, **interpretarea** sau sugestia se vor realiza **mai târziu, într-o fază** mai **avansată a procesului** de **sprijin.** *Sarcina **dumneavoastră** este **să** ascultaţi.* Foarte puţini oameni în societatea noastră sunt buni ascultători. Pare să fie **trist** că trebuie **să-i** învăţăm pe oameni să asculte, dar este o deprindere esenţială pe care cultura noastră nu o încurajează.

Va fi greu poate pentru **dumneavoastră** să ascultaţi şi **să** nu mai vorbiţi. Chiar **mai dificil poate** va fi să **lucraţi o dată cu câte** o **singură deprindere a microconsilierii. Veţi dori poate** să folosiţi mai **multe** şi diferite deprinderi în acelaşi **timp.** Să te poţi opri asupra unei singure deprinderi, de exemplu parafrazarea, poate **fi dificil** de realizat şi poate să **nu** pară ca **fiind**
..........**ceva-naterafi Orieum-parafrazarea-efieientă- este-difîeilă-în sine -şi-fără să-vă-** -supăraţi,.........este- e .... **deprindere pe** care **niciodată nu o poţi stăpâni** pe **deplin.**

Ideile prezentate aici **sunt** simple şi clare. Acest lucru **nu înseamnă** că practica **nu** mai este **necesară. Faptul că puteţi înţelege bazele asistării unui client nu înseamnă că veţi putea** folosi aceste **idei când vă veţi confrunta cu un pacient dificil şi provocator. Chiar şi un consilier cu cea mai veche** experienţă **beneficiază în urma faptului că acordă** atenţie, **că asistă un client, mai** are **câte ceva de învăţat.**

O **întrebare crucială pe** care **merită să vi-o adresaţi este dacă doriţi sau** nu să **munciţi spre** a deveni cel **mai eficient ascultător posibil. Practica** este **esenţială pentru a reuşi să stăpâniţi** deprinderile. **A oferi** sugestii **şi răspunsuri** este **uşor, ascultarea eficientă cere însă mai mult** efort.

DEPRINDERILE FUNDAMENTAU: **DE** ASISTARE, **EMPATIA RALĂ** ŞI ÎNCREDEREA ©E BAZĂ

Empatia vă cere să **trăiţi** lumea celeilalte persoane **în** mod acurat, să vedeţi lumea aşa cum cealaltă persoană o vede, să auziţi ceea ce celălalt aude, să **simţiţi** ceea ce-celălalt simte, Empatia. cere

capacitatea de a suspenda propriile gânduri şi sentimente şi de a intra în lumea celuilalt.

Empatia culturală extinde conceptul de **empatie** la un alt nivel. Locuim Intr-o lume **multiculturală,** pluralistă. Importanţa deprinderilor de **ascultare** se amplifică atunci când **căutăm diferenţele culturale. Nord americanii din Europa, America Latină, Asia şi** Africa **reprezintă medii culturale diferite. Stilul lor de comunicare** individuală şi **de grup este** diferit.

Bărbaţii şi femeile reprezintă culturi diferite. Cercetările relevă **că femeile tind** să fie ascultători **mai** eficienţi decât bărbaţii. Ele reuşesc să fie **mult** mai implicate în ascultare activă şi să demonstreze acest lucru **atât** prin deprinderile **de** ascultare verbale **cât** şi prin cele **nonverbale.** Bărbaţii pot de asemenea să asculte eficient, dar le va cere **mai multă** muncă şi mai **mult** efort.

Fără a ţine seama de sex sau mediul cultural, pătrunderea **empatică** în lumea cuiva este facilitată de deprinderile de asistare, discutate aici. Aceasta. înseamnă că aveţi **responsabilitatea de a** asculta şi observa. Dezvoltarea încrederii de bază şi a unei bune **relaţionali** este esenţială.

încrederea de bază **şi "o bună** relaţionale" **nu sunt** uşor **de definit. O să** vâ. rugăm **să vă** analizaţi,, să observaţi propriile dorinţe şi interesul faţă de **oameni.** Veţi găsi că fiecare **individ, indiferent de mediul cultural are un stil propriu. Unii vor dori să** vi **se** împărtăşească rapid, în timp ce **alţii** vor fi mai ezitanţi - **veţi** simţi destul de devreme în şedinţele de consiliere gradul de deschidere al clientului. Cu clienţii care sunt gata să vorbească, **deprinderile de** ascultare prezentate **aici vor putea** fi **aplicate** imediat. Cu **ceilalţi, veţi avea nevoie să** petreceri **un timp** anume **pentru a dezvolta înainte o relaţie de** încredere.

Există multe **modalităţi** de formare a încrederii şi acestea depind de dumneavoastră şi de client. **In** timpul **acestui** proces **de** construire **a încrederii reciproce,** veţi **conştientiza ...importanţa- comportamentului -de** -asistare......ş-i **-a-deprinderilor** -de- **ascultare*** -deprinderi-, vitale ..... pentru o **bună relaţionare.**

Câştigaţi încrederea clientului, astfel încât să puteţi apoi asculta eficient.

Suntem deseori întrebaţi dacă **microconsilierea** este o teorie, o metodă de consiliere prin **ea** însăşi, sau dacă este mai degrabă **un set** de deprinderi practice. Credem că ideile şi **deprinderile expuse aici** sunt **semnificative atât** teoretic **cât şi practic. Microconsilierea a fost iniţial dezvoltată ca un set de deprinderi pentru a** folosi **altor teorii. Dar, indiferent de teoria** pe care **o îmbrăţişaţi, veţi descoperi că deprinderile de asistare sunt de mare preţ în devenirea** unui consilier şi terapeut eficient.

Asistarea şi ascultarea pot fi suficiente la un moment dat pentru un consilier şi ***psihoterapeut*** *eficient.*

Deprinderile fundamentale de asistare sunt de bază **pentru** procesul de acordare de sprijin. A **doua serie** ***Deprinderile fundamentale*** *de* ***influenţare*** **se** focalizează pe **capacitatea de a** produce schimbarea. Sugestii bibliografice vor fi prezentate în cele ce urmează.

SUGESTII BIBLIOGRAFICE ŞI ÎNREGISTRĂRI VIDEO

Ivey, A. & Gluckstern, **N.** *Basic Influencing Skills.* **North** Amherst, Massachusetts: **Microtraining,** 1984.

Această carte şi casetele video însoţitoare constituie un program ce urmează *Deprinderilor fundamentale de asistare.* Deprinderi **cum** ar fi interpretarea, destăinuirea şi **antrenamentul aserîiv sunt incluse** în aceste **serii mai avansate. Sunt de asemenea exprimate idei despre dimensiuni ale empatiei cum** ar **fi concreteţea, confruntarea şi caracterul nemijlocit.**

Materiale care susţin pregătirea în consilierea ***multiculturală***

Sue, **D.** *Barriers* ***to*** *Cross* ***- Cultural*** *Counseling,* ***Cultural Identity Development, and*** *Culture* ***Specific Strategies in Counseling.*** **North Amherst, Ma: Microtraining, 1990, 1991.**

Trei casete video ce prezintă chestiuni specifice consilierii şi terapiei multieulturale. *Culture* ***Specific Strategies*** este **o casetă** foarte utilă **ce poate fi folosită** pentru **a însoţi pregătirea în** ***Deprinderile fundamentale de asistare.***

Sue, D **& Sue,** D. *Counseling* ***in*** *the Culturally Different.* New York: Wiley, 1990.

O sursă excelentă pentru documentarea privind consilierea cu clienţii provenind dintr- o cultură **diferită.**

Alte cărţi şi materiale din domeniul microconsilierii

Ivey, A. ***Intentional*** *Interviewing* ***and Counseling.*** **(Second Edition) Pacific Grove, Ca: Brook** /Cole, Î988. “ :

O prezentare generală a interviului **şi a** deprinderilor **consilierului. Se acordă atenţie** specială **împărţirii deprinderilor pe secvenţe, dezvoltării unui plan de tratament şi selecţiei potrivite a acestora.**

Evans, D. Hearn, IVI., Uhiemann, M., and Ivey, A. ***Essential Interviewing: A*** *programmed* ***Aproach to*** *Effective Cornunicaiion.* **(Third Edition) Pacific Grove, Ca.:Brooks / Cole,** 1992.

Un text programat descrierii conceptelor microconsilierii.

Ivey, A. ***Microcounseling:*** *Innovations* ***in Interviewing.*** **Springfield, 111.: Thomas, 1971.**

Descrierea originală **a microconsilierii. Cea de a doua ediţie este a doua** cea mai **citită** carte **în domeniul consilierii** din **ultima decadă.**

Ivey, A & Authier, J. *Mlcrocounselîng:* ***Innovations in*** *Interviewing,* ***Counseling, Psychotherapy, and Psychoeducation.*** (Second Edition) **Springfield, III.: Thomas, 1978.**

Aproximativ dublă **ca şi mărime faţă de textul original despre** microconsiliere, **această carte actualizează** cercetarea şi **practica clinică şi discută** peste **150** de studii realizate **în domeniul microconsilierii. Mai mult de 15 instrumente** de **cercetare sunt incluse în această carte.**

Ivey, A, *Managing Pace to Face* ***Comunication:*** *Survival Tactics for People and Products in the 1990'* A, Lund, Sweden: ChaitweM - **Bratt,** 1988. (Available from **Microtraining Asociates, Inc.)**

Aplicarea deprinderilor de asistare şi influenţare în afaceri.'Casetele video pot fi folosite în educarea managerilor.

Ivey, A., **Ivey,** M,, and Simek - **Downing,** L. Counseling and Psychotherapy: Multicultural 'Perspectives (3rd Edition) Boston: **Allyn** & Bacon, 1993.

Un tex introductiv bazat pe modelul **microdeprinderiior** ce include **informaţii** despre curo. deprinderile sunt împărţite în. secvenţe **şi'** folosite **în** diverse orientări psihologice. Accentul cade pe populaţiile **multiculturale.**

Două ***cărţi*** *ce aplică conceptele* ***microconsMerii în*** *domeniul* ***dezvoltării pot fi de*** *asemenea de mare interes:* ■

Ivey, A. *Developmental Therapy: Theory* ***into*** *Practice,* San Frarielseoriossey - Bass, 1986.

Teoria şi practica legată de cum am putea integra noile texte despre teoria Piageiiană **în** procesul consilierii.

Ivey, A. ***Developmental Strategies for Helpers Individual, Family and*** *Network Interventions. Pc if ic Grove,* ***Ca.: Brooks / Cole,*** **1991.**

Aplicaţii **ale** teoriei dezvoltării **în** procesul consilierii **şi psihoterapie!.** Puteţi găsi multe protocoale, aplicaţii clinice **şi** aspecte **multiculturale.**

Cărţile şi casetele video despre **microconsiliere au fost** curent, traduse **în** limbile: chineză, daneză, olandeză, franceză, germană, greacă, **indoneziana,** japoneză, norvegiană şi suedeză. O versiune în engleza britanică va fi curând pusă la dispoziţia, cititorilor. Pentru informaţii suplimentare scrieţi, pe adresa: Mkirotxai.fii.iig Associates, Box 641, North Amherst, Massachusetts, 01059.

Comportamentul de asistare
diferă ds la o cultură la alta.

Există mai multe modalităţi eficiente
de a asculta o altă persoană.

CAPITOLUL **2**

COMPORTAMENTUL DE ASISTARE: TEMELIA ASCULTĂRII EFICIENTE

Primul lucru pe care consilierul trebuie să-l înveţe este să-l *asculte* pe client. Dar ce este ascultarea? **Cu** toţii ştim ce este, da.r definirea ei în termeni precişi este cu **totul** altceva. Scopul central al acestei **prime** sesiuni de **microtraining** este să **vă** ajute să **identificaţi** ce este ascultarea şi să **luaţi în** considerare cât **mai** .multe implicaţii ale acestei **definiţii.**

Exerciţiile şi textul acestui capitol urmăresc să **vă** ajute să:

1. înţelegeţi importanţa ascultării eficiente.
2. Definiţi cele patru dimensiuni centrale ale **comportamentului** de asistare **şi** să identificaţi unele diferenţe individuale şi culturale critice ce stau la baza asistării eficiente.
3. înţelegeţi conceptul de atenţie selectivă. Clienţii vor avea tendinţa să vorbească despre subiecte pe care veţi fi doritori să îe ascultaţi.
4. Demonstraţi **comportamentul de participare în** practica **individuală cu interviul. Sunteţi de asemenea încurajaţi să** aplicaţi aceste **concepte** în sesiuni de practică **pe grupuri.**
5. Folosiţi comportamentul de asistare **în** viaţa dumneavoastră de zi **cu** zi şi de asemenea să **luaţi** în considerare **modul** în care i-aţi putea. învăţa pe **alţii** această deprindere.

CE **NU** ESTE ASCULTAREA?

Un mod eficient de **a descoperi,** natura ascultării este de a examina ceea ce ***nu*** *este* ea. Găsiţi o altă

persoană **şi încercaţi următorul** exerciţiu **sau urmăriţi comportamentul unei alte perechi:**

Persoana .1 **este intervievatorul /' cel ce** ajută. **Sarcina ei este să** asculte **într-o manieră cât mai** rea. **posibilă. Este indicat să** exagereze. **Puteţi de** asemenea să **vă** gândiţi **la un individ cu** care **aţi** vorbit cândva şi care nu **a manifestat** interes **în a vă asculta.**

Persoana 2 este **clientul / cel** ce **are** nevoie **de ajutor. Fără a lua în considerare comportamentul intervievatorului,** sarcina **dumneavoastră este să** continuaţi să vorbiţi.

Topici sugerate pentru un joc de **rol** rapid, **de** două minute sunt: interviul pentru post, o discuţie **despre un conflict în familie, alegerea cursurilor sau orice subiect de interes comun pentru** intervievator şi intervievat.

Scrieţi mai jos observaţiile privind ceea ce nu este consilierea / respectiv procesul de acordare de ajutor. După ce aţi **făcut** acest lucru, verificaţi dacă lista .reprezintă **comportamente** observabile, ceva ce puteţi vedea (de exemplu, consilierul poate să pară anxios, adevărat, dar care este comportamentul pe care-1 vedeţi dumneavoastră şi vă face să credeţi că ea / el este anxios? **Îşi** frânge mâinile, stă tensionat, se bâlbâie?).

Comportamente specifice observabile **ce** reprezintă ascultarea ineficientă:

După discuţiile cu clientul şi ca ceilalţi colegi, probabil că veţi completa lista de mai sus. Ca şi **pas** final, **consultaţi lista** şi **observaţi** lucrurile **pe care le** consideraţi cele **mai importante.** Subliniaţi acele puncte pe care **le-aţi** avea **în** vedere dacă ar trebui să predaţi abilităţile consilierului. **In** textul care va **urma** veţi găsi ceea ce cercetarea şi practica au evidenţiat ca fiind **de** bază. **Este totuşi important să** vă **amintiţi propria listă pentru** că este **a dumneavoastră,** este **unică** şi **vă oferă soluţii importante, fiind propria dumneavoastră abordare în analiza unui** interviu şi **a** modului în care putem să-i învăţăm pe alţii să realizeze **un** intervin eficient.

Descrierea *deprinderii fundamentale* **ce urmează constituie baza deveninirii unui bun consilier. Comportamentele ce vor fi discutate** în **continuare sunt** temelii **ale ascultării eficiente, fără ele,** chiar şi cei **mai** bun consilier poate să eşueze.

COMPORTAMENTUL DE ASISTARE: DEPRINDEREA DE BAZĂ # 1

Cea **mai de** bază abilitate necesară procesului de acordare de ajutor este aceea de a-i asculta pe **cei ce intenţionezi să-i ajuţi. Dar ce este** ascultarea? Folosim **termenul de** "comportament **de asistare"** pentru **a ne reaminti că ascultarea este** constituită **din dimensiuni** specifice **şi observabile. Comportamentul de asistare este** o **deprindere fundamentală** destul **de simplă - dar cu multe şi** profunde implicaţii.

Comportamentul de asistare cuprinde patru dimensiuni cheie:

1. *Contactul* ***vizual.*** **Dacă vorbiţi cu** cineva, **uitaţi-vă la ea /** el. **Nu este nevoie să** priviţi **fix,** doar

fiţi conştienţi că vorbiţi cu o altă persoană. Observaţi de asemenea pauzele **contactului** vizual. Când **priviţi în altă parte uneori spuneţi** persoanei **cu care staţi de** vorbă **că nu** participaţi intr-adevăr la discuţie (**nu** priviţi fix **însă,** pauze naturale au loc). Mai **târziu, veţi observa că pauzele** contactului **vizual din partea clientului vă oferă** indicii **despre unde "este el cu gândul"** în **acel moment.** Dar **despre asta vom discuta mai târziu.**

2. *Limbaj corporal atenţionai.* Deseori credem **că procesul** consilierii **este o** relaţie **verbală.** Cineva estima că 85% din **comunicarea** noastră este **nonverbaiă. Gândiţi-vă** un moment - cum **corpul dumneavoastră comunică faptul că** ascultaţi **pe cineva? Descoperiţi stilul dumneavoastră propriu şi natural şi verificaţi discutând cu** ceilalţi **care** sunt elementele

comune. Postura de bază ce exprimă ascultare atentă în cultura noastră este postura relaxată, uşor înclinată **în faţă.** Dar descoperiţi propriul stil - dacă nu sunteţi sinceri cu dumneavoastră, **veţi** apărea **ca neacordând** atenţie clientului **dumneavoastră.**

Mai târziu veţi putea observa mici senine de tensiune **(încruntări,** gură sau obraz tensionat, pumni încleştaţi, schimbări marcante ale posturii corporale în momente **cheie** ale interviului) atât **la** dumneavoastră cât şi ia client. Dar pentru început, adoptaţi simplu o poziţie corporală relaxata şi **comunicaţi** că sunteţi implicaţi. De-a lungul acestor **seminarii** veţi conştientiza din ce în ce **mai** des limbajul corporal şi importanţa **sa în** comunicare.

3. *Vocea,* Schimbările ratei, volumului şi tonului vorbirii deseori indică interes şi **dezinteres.** Ezitările în vorbire sau. bâlbâielile deseori se manifestă ca şi puncte de tensiune. Emoţiile şi sentimentele sunt de **ce Se** mai limite ori trădate de voce.

4. *Urmărirea mesajului verbal. O* întrebare frecventă ce apare ia consilierii începători este "Ce să **spun?".** Noi recomandăm, ***relaxaţi-vă*** **- nu ajută la nimic** să **deveniţi nervoşi şi tensionaţi. Când nu ştiţi ce** să spuneţi, **reveniţi la ceea ce** clientul a comunicat **înainte** şi **răspundeţi acestui lucru într-un mod natural.** Direcţionaţi **răspunsul dumneavoastră spre ceea ce clientul** relatase mai **devreme în** şedinţă. ***Rareori este*** *necesară introducerea* ***unui*** *nou subiect.*

Prima dumneavoastră sarcină este să menţineţi ceea ce **s-a** discutat înainte. In sumar nu schimbaţi topica!

Diferenţe culturale. **Este** foarte **important** să **vă amintiţi că stilul comportamentului de** asistare diferă în **funcţie** de grupul **cultural** şi etnic. Contactul, vizual la **unii** americani nativi din **sud-est poate** reprezenta **un** act ostil, distanţa fizică **dintre doi vorbitori poate varia de la o cultură la alta**
(de exemplu, oamenii din Orientul Mijlociu stau **mult** mai aproape **unii** de ceilalţi decât cei din USA, **clasa de mijloc**) şi **tonul** vocii **standard al** englezilor **americani poate fi încet şi plictisitor**
pentru unii latini. **Comportamentul de** asistare **apare a fi un fenomen cultural** universal. Dar, deprinderile de asistare însă se manifestă diferii între oameni.

Mai jos vom **surnariza** numai câteva, diferenţe **cheie** între grupuri, **în** ceea ce priveşte deprinderile de *ascultare.* ***Amintiţi-vă că*** **diferenţele** ***în*** **cadrul aceluiaşi grup** variază ***de asemenea în proporţii*** **mari.** Evitaţi **stereotipizarea clientului dumneavoastră.**

Contact vizual — Americanii africani, **latinii** şi americanii **nativi** pot evita contactul vizual **în** semn de respect. La **latini,** contactul vizual susţinut poate reprezenta o provocare **la** autoritate. **Un** cap plecat poate li **un** semn de respect la americanii nativi.

Limbaj **corporal** — Americanii africani, pot avea un comportament public ce pare a fi emoţional intens **şi** demonstrativ pentru americanii europeni, O palmă peste spate poate insulta un american asiatic sau un latin.

Vocea •• — Latinii deseori când se întâlnesc îşi transmit salutările şi plăcerea de a se fi întâlnit, înainte de a trece la discuţii. Americanii europeni tind să valorifice stilul vocal controlat şi **liniştit, stil** văzut de alte grupuri ca **manipnlativ** şi rece.

Lfemărirea mesajului verbal — Americanii asiatici pot să prefere o comunicare mai subtilă şi indirectă şl să considere **stilul** american-africari şi **american-**european prea direct şi **confruntativ.** întrebările personale pot fi în mod special ofensive pentru americanii nativi.

Diferenţe individuale. Similar, clienţii **variază şi** ei **în ceea ce priveşte patteraul** comportamentului de **asistare. Un** client depresiv va avea dificultăţi în ceea ce priveşte menţinerea contactului vizual cu dumneavoastră şi va prefera **o** singură topică - cât de rea şi nedreaptă, este lumea. **Un** client vorbind despre problemele dificile sau **care-]** pun în încurcătură poate evita contactul vizual şi va schimba subiectul. Când cineva combină **variaţia** individuală **cu** cea culturală, este clar că această deprindere de bază a ascultării poate deveni foarte complexă.

Se sugerează deci, **nu** doar să demonstraţi comportamentul de asistare, dar să şi *observaţi **paternurile** acestuia la alte persoane.* Puteţi găsi că ceea ce poate fi un comportament nepoliticos sau distant aî clientului este corespunzător din punct de vedere al culturii sale, **în timp** ce **stilul** dumneavoastră propriu poate fi interpretat de client ca **fiind** nepoliticos. Şi pe măsură ce vă veţi **perfecţiona** deprinderile **de** observare, **veţi constata mari diferenţe individuale în cadrul aceleaşi culturi. Comportamentul de asistare oferă un cadru** de **observare a propriului comportament** şi a comportamentului clienţilor.

Sumar. **Pe** scurt, scopul dumneavoastră **în** intervin este să **fiţi** un bun ascultător, utilizând comportamente specifice, observabile potrivite din punct de vedere cultural:

1. Utilizaţi contact vizual variat pentru **a** comunica **cu** clientul. Fiţi conştienţi că grupuri diferite cultural **pot** avea **patern uri** diferite ale contactului vizual.

2. **Menţineţi o postură atenţională folosind gesturile şi** poziţia **relaxată. Folosiţi-vă corpul pentru** a comunica implicare.

3. **Utilizaţi un ton vocal natural.** Vocea dumneavoastră **comunică emoţiile.**

4. **Păstraţi** subiectul. **Nu schimbaţi topica** şi **nu** întreruperi. **Luaţi aminte la** ceea **ce clientul** a **spus şi extrageri** de **aici** anumite **indicii despre client sau despre subiectul în discuţie. Nu este necesar să vă** gândiţi **la ce** veţi **răspunde** în **continuare. Clientul oricum** vă **va povesti.**

Dacă deveniţi confuz **şi nu** ştiţi ce **aţi** putea spune clientului, ezitaţi **un** moment şi **întoarceţi-vă la** ceea ce clientul comunicase mai devreme şi **v-a** trezit interesul. Faceţi **un** comentariu sau puneţi o întrebare despre acest subiect. încă participaţi! Această soluţie simplă este salvatoare atât pentru consilierul începător cât şi pentru profesioniştii experimentaţi.

UNDE **VĂ** FOCALIZAŢI **ATENŢIA?**

Scopul urmărit aici este să **sumarizăm** mai departe unele implicaţii ale **comportamentului** de asistare* **cu** referire **în** special **la "stilul"** consilierului. Punctul esenţial este:

> Clientul vorbeşte despre ceea ce consilierul ascultă. **La prima** vedere deprinderile de asistare dau începătorului impresia de natură "non-directivă". Deprinderile de asistare direeţioiiează **însă pe atât** de **mult** pe **cât** ascultă.

De exemplu, **un** client poate spune **"Am** rezultate **slabe** la şcoală în această **lună.** Sunt supărat. Lucrurile merg **rău** acasă - manii **şi tati** vorbesc despre divorţ". înainte **de** a merge **mai** departe scrieţi mat jos ce i-aţi putea spune acestui client.

I-aş spune:

Comparaţi răspunsurile dumneavoastră cu cele cinci posibilităţi de **mai** jos care toate vizează intr-un **fel** comportamentul **clientului:**

1. "La ce materie ai cele **mai** multe probleme?"
2. "Eşti tensionat acum."
3. "Eşti foarte îngrijorat de ceea ce neînţelegerea dintre părinţii **tăi** ar putea însemna pentru **tine?"**
4. **"Ce** se întâmplă de fapt acasă?"
5. "Ce lucrează tatăl **tău?"**

Răspunsul selectat de consilier deseori spune **mai multe** despre el decât despre client. Observaţi ce anume aţi selectat pentru a continua discuţia. Ce subiecte deschideţi şi închideţi? Ce evitaţi? Ce reduceţi **la** zero?

In exemplul **de mai sus primul răspuns** se **focalizează pe activitatea şcolară, următoarele două pe** sentimentele **clientului,** ultimele două asupra contextului familial. Toate răspunsurile exprimă asistare **şi sunt potenţial utile, dar fiecare răspuns se** focalizează **asupra** problemei **din puncte** diferite de vedere,

Este important să observaţi topica asupra căreia **v-aţi** axat şi subiectele pe care le-aţi evitat. **In** exemplul de **mai** sus, activitatea şcolară, sentimentele personale ale clientului şi atmosfera din familie sunt toate importante. **însă,** cei **mai mulţi** experţi consideră că cel mai important lucru este **focalizarea** pe sentimentele şi gândurile clientului *(#2* şi #3 de mai sus). **V-aţi** focalizat prima dată pe client, pe problemele de şcoală, familie sau alte probleme?

Trei aspecte ale comportamentului de asistare vă oferă indicii importante despre "stilul" dumneavoastră. De exemplu, când faceţi pauze ale contactului vizual? Inconştient pliviţi în **altă** direcţie când cineva vorbeşte despre religie, astfel indicând că acesta este un subiect despre care nu sunteţi **interesat să** ascultaţi? Strălucesc **ochii dumneavoastră când clienţii vorbesc** despre sex şi descoperiţi **că toţi clienţii dumneavoastră vorbesc** despre **asta? Examinarea atentă a casetelor** video pe care ie puteţi înregistra vor putea releva punctele **în** care **întăriţi** anumite comentarii ale **clientului şi stingeţi altele.**

Similar, observaţi **limbajul dumneavoastră corporal** în relaţie **cu diverse subiecte. Când staţi** aşezaţi departe, retraşi în spate, strângeţi **pumnul** sau sunteţi relaxat? Ce comunică limbajul **dumneavoastră corporal** clientului **dumneavoastră?** Deseori **veţi** descoperi că **atunci când ascultaţi, aveţi o** poziţie **în oglindă cu clientul. Acest** lucra **este numit** "sincronia mişcării" **şi este o variabilă** care poate fi **studiată** doar prin înregistrare **video.**

Exemplele de mai sus ilustrează importanţa atenţiei **selective în urmărirea mesajului verbal.** ***încă*** *o dată, clientul vorbeşte despre subiecte pe care dumneavoastră doriţi şi sunteţi capabili să le ascultaţi.*

Monitorizaţi constant patemurile dumneavoastră de atenţie selectivă **atât cele verbale cât** şi **cele nonverbale. Vă** vor oferi **un** indiciu asupra stilului dumneavoastră propriu. In final, observaţi "procentul **vorbirii". Unii** consilieri vorbesc prea **mult.** Asistarea **este legată de ascultare.** Oferiţi **clientului** suficient **timp pentru a vorbi despre** temele **care îi** interesează? **înregistraţi audio sau video o sesiune de practică şi observaţi cât de mult vorbiţi şi cât de mult vorbeşte clientul Utilizaţi un ceas pentru cronometrare.**

UTILIZAREA COMPORTAMENTULUI **DE** ASISTARE **ÎN** CONSILIEREA DE FAMILIE **ŞI CONSILIEREA** DE GRUP

Din ce în ce mai **mult,** consilierii **suni** solicitaţi să lucreze **cu** grupuri şi **familii.** Comportamentul de asistare este **ia fel** de **important în aceste cadre** pe cât este şi **în consilierea individuală. Mulţi consilieri învaţă prima dată să** realizeze **un interviu individual. Activitatea individuală** se **focalizează** pe un **singur individ. Frecvent.** începătorii **în consilierea** de **grup şi de familie se** focalizează **pe indivizi şi pe** problemele **lor,** ignorând **puterea potenţială a grupului.**

începând să lucraţi cu această carte, amintili-vă frecvent **că** aceeaşi deprindere poate fi folosită şi în consilierea de grup şi de familie. în continuare vom prezenta probleme importante în utilizarea **comportamentului de** asistare, dincolo de **interviul** individual.

Echilibraţi asistarea *dumneavoastră?* **Luaţi în considerare toţi membrii familiei sau grupului sau** sunt câţiva **indivizi.care** beneficiază de cea mai mare parte a atenţiei dumneavoastră? Mulţi consilieri care trec de Ia activitatea individuală Ia cea de grup devin încurcaţi când acordă atenţie **unuia** sau **mai multor indivizi. Unii consilieri acordă mai multă atenţie** femeilor, **alţii bărbaţilor. Unii ignoră în totalitate copiii** *în* şedinţele **de familie.**

Care suni patemurile ***comportamentul ui*** *de* ***asistare în*** *grup* ***sau familie?*** **Veţi descoperi că unii membri ai** familiei **sau grupului sunt** căutaţi **ca** lider, în **special pentru** anumite **teme. Veţi** surprinde eă. oamenii care **tind** să aibă alianţe în familie sau grup au posturi corporale similare **şi** pot sta ***în*** oglindă **unul** faţă de celălalt. Membrii grupului ce ***simt în*** conflict vor tinde să evite contactul vizual şi să manifeste semne de tensiune **corporală.**

Constant observaţi comportamentul dumneavoastră **nonverbal.** Veţi descoperi că membrii unei familii sau ai unui **grup** răspund diferit la personalitatea **dumneavoastră.** Aceste date pot fi **un** indiciu al eficienţei pe care o aveţi şi chiar vă poate da **informaţii** despre comportamentul potrivit din punct de vedere cultural

dacă grupul **sau familia** provin din medii diferite de cel a! dumneavoastră.

*Sunt **probleme** multiculturale **în grup?*** Din nou recunoaşterea problemelor **multiculturale** sunt critice **pentru procesul de** sprijinire. Veţi **dori să aflaţi lucruri** specifice **grupului cultural cu care** lucraţi. Este posibil ca limbajul corporal sau contactul vizual să fie diferit de cel al **dumneavoastră, dar** un **lucru important poate** fi şi **ordinea în care membrii grupului sau familiei** vorbesc, **în unele culturi se** aşteaptă ca **tatăl să vorbească în numele întregii familii, în timp** ce ia alţii situaţia este diferită.

Lucrând intr-un cadru nmîticulttiral **cum** ar fi Canada **sau USA consilierul are** ocazia de **a** observa diferite stiluri de asistare. Activitatea de grup cu cei din California, provinciile atlantice canadiene şi cu cele din statele de sud variază. **Grupurile** de bărbaţi şi femei pot fi asistate diferit. Ia fel pot exista diferenţe între grupurile de americani africani, latini şi grupurile albe.

Poţi asista o familie sau an grup ca întreg? Esenţial este să învăţaţi să vă focalizaţi atenţia asupra **întregului grup sau a întregii familii. Deliberat,** folosiţi **propoziţii** ce **conţin cuvintele** "familie” sau "grup" - **"Acest** grup / familie pare să simtă anxietate atunci când se întâlnesc împreună"; "Acest grup / familie pare să fie bun în a se sprijini unul **pe** celălalt".

O regulă generală pentru consilierea de familie şi de **grup** este ca o treime din timp ar fi bine să fie dedicată procesului total al grupului (cu focalizarea pe cuvintele "familie" şi "grup"); o treime din timp ar fi bine să fie dedicată indivizilor grupului şi comportamentelor, gândurilor, **sentimentelor lor; o** treime **din timp acordată problemei** sau **temei** speciale a **grupului.**

Deci, **dacă lucraţi cu un grup de adolescenţi** ce **provin dintr-o familie de** alcoolici veţi **dori să** realizaţi **un** echilibru a celor trei aspecte în acordarea atenţiei. Timp şi atenţie egală pot fi oferite problemei generale a alcoolului şi **familiei,** problemelor individuale ale adolescenţilor şi procesului de grup în sine.

PRACTICAREA COMPORTAMENTULUI DE ASISTARE

Sperăm să aveţi ocazia **să vedeţi o** demonstraţie **în direct sau o înregistrare video a acestei** deprinderi. Dar ceea ce este cel **mai important** este capacitatea dumneavoastră de a vă angaja în **practicarea** acestei **deprinderi, a comportamentul ui de asistare. Mai jos avem câteva sugestii *în*** acest sens.

I. *Dezvoltarea **grupului** de lucru.* **Nu puteţi practica comportamentul de asistare singur. Grupul cel mai eficient este** cel **de trei-patru participanţi. Dar şi două** persoane **pot** fi suficiente **pentru** practică.

2. *Desemnarea rolurilor pentru prima sesiune **de practică.*** Rolurile sunt prezentate **mai** jos în funcţie de importanţa lor.

a) *Consilier.* Această persoană practică **comportamentul** de asistare **într-un** joc de rol scurt.

b) *Client.* Această persoană discută sau realizează **un** joc de rol în legătură cu **anumite** plângeri pe care le are.

c) ***Observatorul / operatorul.*** **Această persoană manipulează** echipamentul **audio sau video şi** oferă feedback scris sau verbal **consilierului.** Dacă **nu** există echipament, atunci singura **lui** sarcină este observaţia.

d) *Observatorul **secund.*** **Acesta oferă feedback scris consilierului şi se** axează **în special pe**

comportamentul nonverbal, comportament care **poate scăpa observaţiei celorlalţi.** Acest lucru devine **în** mod special important îndeosebi în **cazurile în** care nu există echipamente de înregistrare video.

3. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* Clientul va decide despre ce va vorbi **în** scurta sesiune de joc de roi. Puteţi folosi de exemplu interesele trecute sau prezente legate de locul de muncă. Sarcina **consilierului** este să facă clientul să vorbească liber. Pe măsură ce **veţi câştiga experienţă cu** această deprindere, **veţi selecta** alte **topici mult** mai
provocatoare. De exemplu, consumul de alcool sau de droguri este **un** subiect cu care majoritatea consilierilor se întâlnesc.

4. *Verificaţi atent timpul si oferiţi feedback.* Jocul de rol să dureze aproximativ 3-4 minute. **Dacă nu se fac înregistrări,** observaţiile **devin în special importante în oferirea feedbackului.** Folosiţi fişa de feedback şi transmiteţi **informaţie** specifică clientului. Nu judecaţi (de exemplu, "Ai **tăcut** o treabă bună!"). Fiţi specifici şi concreţi (de exemplu, "Ai menţinut contactul vizual şi clientul a răspuns **cu** o poziţie corporală şi cu un ton ai vocii relaxat").

5. *Schimbaţi rolurile* aşa **încât** fiecare persoană să aibă ocazia de a fi consilier şi **consiliat. Din** nou **amintiţi-vă** să împărţiţi timpul egal pentru practică.
PRACTICAREA COMPORTAMENTUL DE **ASISTARE** ÎN CONSILIEREA PE GRUP SAU DE FAMILIE

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE **DE** ASISTARE nu îşi propune să vă facă experţi în consilierea de grup **sau** de familie. Practicarea deprinderile, prezentate în această carte vă **ajută** să deveniţi mai eficient **în** activitatea dumneavoastră cu grupuri sau familii, indiferent dacă sunteţi începător sau un expert.

I. Dezvoltarea grupului de muncă. Se recomandă pentru practică un grup de patru, un facilitator şi **trei** membri ai unui grup.

2. Dacă este posibil desemnaţi pentru sesiunea de practică rolurile de mai jos.

a) *Obseravator/operator.* Această persoană **manipulează** echipamentul video sau audio şi oferă **feedback** oral sau scris **grupului.** Dacă **echipamentul** nu este ia îndemână se lucrează pe baza observaţiilor.

b) *Observatorul secund.* Această persoană oferă feedback scris consilierului şi ideal îşi concentrează **informaţiile** asupra dimensiunilor **nonverbale** ce pot lipsi observaţiilor altora.

3. *Stabilirea subiectului jocului de roi.* O topică **folositoare** şi stimulatoare pentru grup poate fi **din** aria consumului de alcool **şi** droguri - o temă de lucru poate fi "semnificaţia alcoolului", dar desigur grupul şi liderul vor decide subiectul specific sesiunii îor.

4. **fi** ***u* •** ***fh*** 3'ipaDA' impui **A fim fie** ***ne*** **■> f** >H, **f (f omul** sugerat **în** acest caz),
ufAivi j | jjfuj *i'y* lînrm A v, »ntmfimit 4 i k-pAc Jr **alcool)** şi **grupul** în sine (cum prupiv iivericţi >a. am ci *ic* **ii.L**pp P^iir <’ JCGA Vi prima dune de practică **urmăriţi** jfex tmvuL La **mccpvLul pmuicfini uuiodiem.** Jt **grup** sau o., **lamilie veţi descoperi** că **o**
structurare fermă este **utilă** şi folositoare pentru, a face **grupul** şi familia să se perceapă ca un "grup", mai degrabă ca o mulţime de indivizi.

5. *Verificaţi atent timpul şi oferiţi feedback.* Sesiunea de joc de rol să dureze aproximativ 30 de minute. Dacă nu se fac înregistrări, observaţiile devin în mod special importante **pentax oferirea feedbackului.** Completaţi fişa de leedback şi oferiţi informaţii specifice clientului.

FIŞA **DE** EVALUARE ŞI ÎNREGISTRARE A **COMPORTAMENTULUI** DE ASISTARE

Verificaţi şi evaluaţi dimensiunile specifice de mai jos ale asistării, pe care !e observaţi la consilier.

1. înregistrările Comportamentului de asistare

	înregistrarea modelului ***ineficient***	*înregistrarea modelului eficient*	*(Folosiţi exira spaţiu pentru alte înregistrări* ***pe care*** *; le puteţi face în* ***cadrul*** *acestui seminar)*
Nr. *pauzelor nepotrivite ale contactului* j *vizual*			
j ***Nr.*** *mişcărilor lipsite de* \ *naturaleţe*			
Nr. ***manifestărilor*** *negative ale tonului vocii*			
Nr. -schimbărilor de subiect			
Totalul manifestărilor de non -asistare		j I :	

2. *Paternurîle Comportamentului de Participare,* **Au existat unele topici faţă** de care **consilierul a** manifestat **comportament de** asistare **în** proporţie **mai** mare? Au **existat cazuri în care consilierul** pare **să** diminua **manifestarea comportamentului** de **asistare** şi să **evite subiectul?**

3. *Oh servaţiile Comportamentului Clientului.* Ce **aţi observat în** termeni de **reacţii verbale şi** nonverbale **ale clientului? A avut clientul suficient timp** de **respiro? Folosiţi un cronometru** şi calculaţi procentul de **timp în** care **a** vorbit consilierul şi cel. **în** care a vorbit consiliatul.

4, Scrieţi un lucru ce s-a realizat cel mai bine în acest interviu.

5. Scrieţi un lucru specific pe care consilierul ar fi vrut să-l adauge pentru a face interviul mai eficient.

; **CONTRACTUL** REALIZEZ - FOLOSESC - ÎNVĂŢ

Prima dată aţi avut ocazia să înţelegeţi conceptul de **comportament de** asistare, **apoi aţi** *pus în* practică ideile legate de acest, concept. Acum este timpul să decideţi dacă aceste noţiuni înseamnă ceva pentru dumneavoastră **şi cum le-aţi** putea folosi **în** viaţa de zi cu zi.

Ştim din activitatea **trecută că** aceste concepte **sunt considerate de** obicei utile, **dar** ele **nu sunt folosite într-o** varietate aşa mare de situaţii pe cât are fi posibil. Ceea ce am dori să faceţi acum este să vă gândiţi cum aţi **putea** *folosi* în afara **seminarului** cele prezentate aici în legătură cu **comportamentul** de asistare.

Modalităţi în care **oamenii utilizează comportamentul de** asistare **în activităţile lor zilnice includ:**

Un consilier începător îl încearcă cu un client când nu ştie ce să **facă** în continuare. Funcţionează!

O **persoană timidă care nu poate vorbi** cu oricine încearcă acest **comportament de** asistare, **observând uşurinţa conversaţiei.**

Un bărbat având probleme cu şeful său încearcă **deliberat comportamentul** de **asistare şi** descoperă că **înainte nu** transmitea **şefului anumite mesaje, de importanţă majoră.**

La **masa** ele .cină a **familiei, părinţii descoperă că toată ziua nu au avut timp** să-şi **asculte copiii, folosind. apoi** comportamentul **de asistare** reuşesc **să redeschidă interacţiunea** dintre membrii familiei.

O persoană **depresivă constată că** ieşind afară **din casă** şi **adoptând un comportament de** asistare, acest lucru îl va ajuta **să** părăsească acea stare de interiorizare, specifică **depresivilor.** Această **deprindere** poate fi **folosită** atât **de** clienţii **cu depresie uşoară,** moderată cât şi severă.

Un elev, deliberat **poate să** se antreneze **în comportamentul de asistare şi** să **observe că** spre surprinderea sa, profesorul **său** vorbeşte cu el şi nu **cu** altcineva!

Experienţa personală în utilizarea **comportamentului** de asistare este crucială. Deprinderile de acordare de **ajutor nu** trebuiesc folosite doar în cadrul interviului ci şi în activităţile noastre zilnice.

Ce **doriţi** *să realizaţi* **pentru a testa conceptul de** asistare **în practica dumneavoastră din** afara **seminariilor microconsiiierii?** Scrieţi **un** pian specific şi evidenţiaţi detaliat cum veţi aplica în practică aceste concepte.

Planul rneu de a folosi comportamentul de asistare în activităţile zilnice este: [1 2]

Vorbiţi cu **cineva** despre **pianul dumneavoastră de a folosi comportamentul** de **asistare. Este destul de** specific? **Va funcţiona? Puteţi stabili o** altă **întâlnire cu acea persoană pentru a-i** raporta ce aţi reuşit să faceţi între **timp?**

ÎNVĂŢAREA

In continuare ne-ar place să **vă gândiţi la o persoană sau grup cu** care **aţi putea să vă testaţi nivelul de înţelegere şi îndemânare privind comportamentul de asistare, învăţându-i ceea ce** v-aţi **însuşit şi dumneavoastră în acest capitol.**

învăţarea **comportamentului de** asistare **poate lua** diferite **forme:**

- Folosind acelaşi format **de** seminar utilizat aici, pentru a-i învăţa pe profesori, părinţi, **operatori** "hot **- line" etc.** aceleaşi **deprinderi însuşite în acest seminar.**

- Etichetând **deprinderile** de **ascultare în** modul **dumneavoastră propriu. Nu este neapărat obligatoriu să folosiţi** termenii **de** contact **vizual, limbaj corporal şi urmărirea mesajului** verbal. Alţii vor prefera utilizarea altor concepte.

2 Dacă veţi consilia o persoană, încercaţi să o învăţaţi aceste deprinderi. învăţarea deprinderii de asistare este utilă îndeosebi clienţilor depresivi sau celor cu slabe deprinderi sociale şi de interacţiune **interpersonală. Când** clienţii manifestă asistare **faţă** de cineva nu **mai** acordă atenţie propriilor dificultăţi.

Uneori este foarte util **să ne învăţăm clienţii deprinderile de ascultare. Pentru unii** clienţi, **să înveţe cum** să asculte este **mai** important **decât consilierea tradiţională. Pe cine şi când** ne-ar place să învăţăm comportamentul de asistare? Şi **cum** vom proceda? Scrieţi un contract de planificare a învăţării acestei deprinderi cu cineva din grupul cu care actualmente lucraţi.

REALIZEZ - FOLOSESC - ÎNVĂŢ

Veţi afla ce veţi putea face atunci când veţi încerca să formaţi această deprindere, altor persoane.

O invitaţie deschisă de a vorbi este un dar
oferit *clientului.*

Dar uneori acest dar al *chestionării*
devine ***"condamnator"****şi* ***intruziv.***

Ce vom face să echilibrăm,
aceste două situaţii?

CAF

întrebările **ajută interviul** să meargă **mai** departe. **Ele** deschid **noi** arii de discuţii, ajută la punctarea problemelor şi pot facilita realizarea explorării proprii de către client. **In** anii recenţi, utilizarea întrebărilor în consiliere şi psihoterapie a câştigat teren şi o favoare crescută. **Mulţi** terapeuţi de orientare cognitivă sau terapeuţi de familie folosesc întrebările în procent de 50% **în** sesiunile lor. în acelaşi timp trebuie **să** amintim că doar foarte puţini practicieni **au** susţinut că un consilier, **psihoterapeut** sau o altă **persoană** ce acordă sprijin **nu** ar **trebui să folosească întrebările niciodată în şedinţele** terapeutice. **Una din sarcinile centrale ale acestui seminar va** fi să **definiţi nivelul la care dumneavoastră folosiţi** întrebările.

Exerciţiile şi textul acestui capitol vor căuta să **vă** ajute să;

1. Conştientizaţi **atât** avantajele **cât** şi limitele abilităţii de utilizare a întrebărilor. Veţi fi rugaţi să vă găsiţi **propria poziţie** în ceea ce priveşte folosirea întrebărilor Io interviul terapeutic.

2. Definiţi diferenţa dintre întrebările închise şi deschise.

3. Identificaţi cum rădăcini diferite ale **întrebărilor** ("Ai putea", "Ce", **"Cum",** "De ce") conduc Ia diferite expuneri ale **clientului.**

4. Demonstraţi practic deprinderea de utilizare **a întrebărilor.** Sunteţi încurajaţi să testaţi această abilitate **în** practica de cuplu, grup şi de familie.

5. Practicaţi abilitatea de folosire a întrebărilor în viaţa de zi cu zi şi să aveţi **în** vedere cum aţi putea să-i învăţaţi **pe** alţii, inclusiv clienţii dumneavoastră această deprindere.

INVITAŢIA DESCHISĂ **DE A** VORBI

CAME SUNT EXPERIENŢELE ŞI SENTIMENTELE DUMNEAVOASTRĂ LEGATE ©E TEHNICA **ÎNTREBĂRILOR?**

în societatea Nord Americană, întrebările **vin fără sfârşit. Copiii** ne **pun întrebări diferite** aproape la primele lor propoziţii, profesorii ne chestionează în şcoală, întrebările adresate angajaţilor noştri vizează **performanţa şi deprinderile lor, iar seara privind emisiunile TV reclamele folosesc întrebări pentru** a **ne invita** să **cumpărăm produsele** pe **care ni** le **prezintă. Mai precis, întrebările** sunt **o** parte importantă a culturii în care **trăim.**

întrebările arată însă şi **faptul că o** persoană este interesată de tine şi de ceea ce spui. întrebările bune ajută oamenii să se **auto-expîoreze,** să-şi analizeze faptele şi sentimentele în **profunzime.**

Şi **nu în ultimul** rând, întrebările **au** impact diferit asupra oamenilor. Unii se simt interogaţi, puşi **în** faţa lămpii de **interogatoriu** sau pur şi simplu închişi în spatele unui grilaj de fier. Dacă **nu** aţi stabilit iniţial o relaţie solidă, de încredere cu persoana sau clientul respectiv, întrebările folosite prematur pot interfera cu dezvoltarea raportului dintre dumneavoastră şi cealaltă persoană. Acest lucru se poate întâmpla în mod particular atunci când clientul este diferit cultural faţă de dumneavoastră.

încercaţi să **scrieţi mai jos experienţele dumneavoastră negative şi pozitive legate de utilizarea**

întrebărilor. Aceste experienţe au **fost** în special pozitive sau în special negative?

Experienţa mea personală în ceea ce priveşte folosirea întrebărilor este;

Pozitivă:

Negativă:

Poziţia legată de tehnica întrebărilor **pe care** această carie **o susţine este că ele constituie o** parte utilă şi necesară a celor .mai **multe** interviuri, dar că **totuşi** trebuie să fim conştienţi de limitele **lor.** O folosire abilitată a întrebărilor poate conduce ia învăţarea clientului să se examineze şi interogheze singur. Dar haideţi acum să trecem în revistă mai multe informaţii vizând deprinderea critică de **a** pune întrebări.

INVITAŢIA DESCHISĂ **DE VORBI #2**

Clientul vine **în consiliere** cu **o problemă, grijă, preocupare.** Sarcina **iniţială a** consilierului este să afle cum clientul vede şi defineşte problema. Cea mai folositoare tehnică în această privinţă este invitaţia deschisă de a vorbi.

Comparaţi următoarele exemple:

Deschisă: Mi-ai putea povesti un. pic despre căsătoria ta? Cum stau lucrurile cu soţul / soţia ta?

închisă: **Eşti** căsătorit (ă)? Te înţelegi cu soţul / soţia?

Se poate observa că întrebările deschise oferă clientului spaţiu de a se exprima fără ca **terapeutul** să **impună anumite** categorii. **Un comentariu** deschis **dă clientului ocazia de a** se analiza pe sine şi situaţia **cu** care se **confruntă.**

întrebările închise, pe de altă parte, de cele mai multe ori accentuează conţinuturi faptice în detrimentul sentimentelor, pot exprima lipsa, **interesului faţă** de ceea ce clientul vrea **să** spună şi frecvent atacă sau "îl pun pe client la locui său". întrebările închise sunt cele la care se răspunde cu câteva cuvinte sau cu Da **/ Nu.** Oricum ele pot fi utile uneori.

!u general, mirebăriR ar trebui **desemnate să ujiuc clienţii!** să-şi analizeze problemele, mai degrabă **decât** să adune iruormafi; despre ei, **U,tcă vă** veţi axa pe întrebări închise **în** structurarea interviului vă **veţt** simţi **forţat** să vă gândiţi **tot** timpul la **următoarea** întrebare, fapt ce vă poate împiedica să ascultaţi şi să fiţi atent la ceea ce vă spune clientul.

întrebările deschise sau invitaţiile deschise de a vorbi sunt extrem de **utile într-un** număr de situaţii diferite. Cele de mai jos constituie doar câteva exemple:

1. Ele te ajută să începi un interviul. (Mî-ai putea spune despre **ce ţi-ar** plăcea să vorbim azi? Cam au decurs Im:unic de lu **o!Suna** noastră **îtilibibt;?)**

2. Ajuta Li elaborarea unui punct in cadrul interviului. **(Mi-ai** putea spune **mai mult** despre asla't **Cum** tc-ai **simţii** când **s-a** întâmplat **asta?)**

3. Ele ajută **la** exemplificarea unui comportament specific, astfel **încât** consilierul să poată înţelege **mai bine** ceea **ce dienhil** descrie. (Poţi să-mi **dai un** exemplu concret? Ce faci când devii depresiv? Cum te comporţi? Ce vrei să spui când afirmi că este greu să te înţelegi cu tatăl **tău?)**

4. Ele **ajută** focalizarea atenţiei clientului asupra sentimentelor (Cum te **simţi spunându-mi** toate acestea? Cum **te-ai** simţit apoi?)

5. **întrebările te ajută** să **afli patern urile** de **gândire ale clientului** ce **nu** sunt evidente imediat. **(La** ce **te gândeşti când spui că tu eşti şeful? Ce gânduri erau în mintea ta în timp ce** făceai asta? **Ce-ţi** spui când şeful vorbeşte cu **tine** şi **tu** taci?)

Revederi exemplele de mai sus. Schimbaţi întrebările deschise cu cele închise. Acest exerciţiu **vă va ajuta să vedeţi diferenţele şi punctele distincte dintre întrebările închise şi întrebările** deschise.

FOLOSIND ÎNTREBĂM VARIATE POŢI AJUTA CLIENTUL SĂ-ŞI **EXPLOREZE PROBLEMELE**

în sesiunile următoare de practică vă va fi **de folos dacă veţi analiza prima dată diferite tipuri** de **întrebări. încercaţi să puneţi mai** multe întrebări **închise şi** deschise. **Dorim în mod special să** încercaţi întrebări care încep **cu:** "Cum”, **"Ai puma",** "Ce" care ajută explorarea mult **mai** mult decât **întrebarea "De ce".** De **exemplu luaţi în considerare diferite posibilităţi de a întreba** clientul despre locul **său** de muncă:

"Mi-*aiputea* spune cum merg lucrurile la serviciu?”[3]

"Care **sunt câteva lucruri care** îţi **creează probleme la locul de muncă?"**

"Ce simţi **în** legătură cu locul **tău** de muncă?" "De *ce* nu îţi place ia serviciu?"

Sau o consiliere maritală:

"Mi-ai putea da un **exemplu** de o ceartă tipică?"

[3] **Puteţi observa că întrebările ce încep cu "ai putea" pot fi interpretate ca fiind închise. Un client poate răspunde la această întrebare simplu "nu" şi să nu spună nimic mai mult. Oricum, în cultura Nord Americană, întrebările "ai putea” tind să fie folosite mai des ca întrebări deschise. Aceste întrebări au avantajul specia! de a da control mai mult clientului, după cum cuvântul "ai putea" implică decizia clientului de a răspunde sau nu.**

"Ce-ai făcut **când te-a** lovit?"

"Cum te simţi când **ea** plânge?"

"De ce credeţi amândoi că acest lucru o să **continue?"**

întrebările *"At* ptem*' itnd să **fie** cri* **nui deschise** ţii pas- **arm** ciiaitidui mnirolul (**"Mi-ai** putea spune **nui *nrjlC*** Mî-aj putea de **un** exemplu?") CV'Muriri **nrahu** ca ti dresuri te ***"ai** putea"* **se** focalizează pe client **Intr-un** mod confortabil şi par **sa** stabilească încrederea între **cei** doi parteneri. Tehnic, la întrebarea **"ai putea"** se poate răspunde cu da, nu, dar **relativ** puţini clienţi se **opresc aici. întrebările "ai putea" împuternicesc** clientul **să răspundă cum** doreşte.

întrebările "*Care"* **ajută în** modul cel mai frecvent **clientul** să vorbească despre fapte **şi** lucruri specifice unei situaţii. .întrebările *"Cum" îndeamnă* clientul să **descik** procesul, secvenţa sau emoţiile respective (**Cum** s-a întâmplat? Curo te simţi **în legătură** cu asta?). Veţi descoperi că variind stilul de a pune întrebări **ajutaţi** clientul să se **autoexprime.**

întrebările *"De ce"* **tip'c ccr clientului** să caute motivele care au stat la baza **comportamentului,** gândurilor sau **emoţiilor uupic** care povesteşte. întrebările *"De ce"* şi căutarea lor de motive deseori, dau nu **întotdeauna,** par a pune individul **în** situaţia de interogatoriu. Uneori sunt dificil de **răspuns** deoarece **nu** totdeauna **ştim** de ce **noi** sau alţii **facem** anumite lucruri. ' **Care", "cum** '? **"ui putea"** oferă **o posibilitate mai** mare **de exprimare,** dezvoltare a problemei **clientului, «iîmcns tme** ce **este** categorică **pentru** un consilier eficient.

Veţi descoperi că pacienţii vor ezita **mai mult în a** răspunde dacă îi veţi întreba "de ce". **Cercetătorii** sugerează **că această** întrebare **conduce Ia o căutare internă.** **Şi în** acelaşi **timp veţi** descoperi **că mulţi** consilieri eficienţi uzează de această întrebare. Mulţi clienţi vor beneficia **destul de** mult **în urma utilizării întrebărilor de tipul "de ce", descoperind** şi **înţelegând** astfel motivele ce au **stat** la baza acţiunilor lor. **Din** nou veţi decide **în** ce măsură **veţi** folosi această întrebarea.

Se sugerează o echilibrare a **utilizării întrebărilor închise** şt **deschise în** primele **faze ale interviului. Mai apoi, întrebările "ai putea" deseori conduc la formarea celui mai bun punct de vedere asupra situaţiei prezentate de** client. **Mai târziu în interviu, veţi** observa **că subiectul vorbeşte în termeni** relativi **vagi despre o** problemă (**Nu** mă **înţeleg cu iubitul / şeful etc.). O întrebare deschisă** căutând **să aducă la suprafaţă lucruri** specifice (Mi-ai putea **da un exemplu specific?) a** dovedit a fi extrem **de** eficientă **în astfel de situaţii.**

CLIENŢII **CE** VERBALIZEAZĂ **MAI** PUŢIN ŞI ÎNTREBĂRILE ÎNCHISE ŞI DESCHISE

In general, întrebările deschise sunt mai preferate în interviu comparativ **cu** întrebările închise. Numai că, trebuie să recunoaştem că întrebările deschise cer un client care verbalizează, căutând să comunice gândurile, emoţiile **lui.** Mai **jos** veţi găsi câteva sugestii pentru a ajuta clientul să vorbească cu dumneavoastră mai liber.

Construiţi o relaţie de încredere, O problemă centrală în consilierea clienţilor ezitanţi este încrederea. Dacă subiectul este rugat să se întâlnească **cu** dumneavoastră sau. provine **dintr-un** alt mediu cultural ea sau el vor fi mai puţin deschişi să vorbească. In acest timp, naturaleţea şi deprinderile dumneavoastră sociale proprii sunt în .mod particular importante. Construirea încrederii şi a raportului este necesar să se instituie de la prima întâlnire. Cu unii clienţi, construirea încrederii poate **lua** o sesiune sau chiar mai **mult.** Folosirea **prea** devreme **a** întrebărilor poate încetini instaurarea încrederii şi raportului.

Acceptaţi unele ***randomizări.*** Clienţii ce verbalizează mai puţin probabil *nu vă* vor oferi o **poveste lineară şi clară despre problemă.** Dacă **pacientului** îi **lipseşte** încrederea sau **este** foarte implicat emoţional vă va lua câtva **timp** până la deplina înţelegere a problemei. Aveţi nevoie să folosiţi echilibrat întrebările închise şi deschise pentru a contura povestea şi pentru a obţine **biţi** sau piese de informaţie pe care apoi să le asamblaţi împreună spre a forma o poveste coerentă. Folosiţi **un** limbaj simplu, **cât** mai concret şi mai uşor posibil.

Căutaţi ***răspunsuri concrete.*** **Consilierii şi psihoterapeuţii vorbesc** despre "scara **abstractului".**
Dacă dumneavoastră sau clientul vâ veţi urca prea sus pe scară, lucrurile nu vor fi înţelese de **nici unul. Acest lucru se întâmplă cu** clienţii **care comunică** puţin **sau cu cei** foarte **implicaţi** emoţional. Constant, căutaţi să găsiţi exemple şi povestiri concrete. Evitaţi temele şi **patemurile** generale. întrebarea deschisă **"Mi-ai** putea da un. exemplu concret, specific?" este **o întrebare concretă, eficientă.** Abstracţiile **şi patemurile** comportamentale repetitive, deşi importante **vor** trebui să aştepte pârii **când fapte, sentimente şi** gânduri de **bază vor** fi discutate.

Căutaţi răspunsuri scurte, concrete. După ce **aţi** stabilit **într-o** oarecare măsură încrederea, puteţi continua spunând poate ceva de genul: "Profesorul ţi-a spus şi ţi-a şi argumentat". Apoi **încercaţi o întrebare** deschisă, **concretă:** "Ce **ţi-a spus** profesorul (sau ce **a făcut)?". Dacă vă focalizaţi pe evenimente concrete şi evitaţi evaluarea** şi **opinia, adică nu judecaţi clientul, şansele dumneavoastră de a-1 face să vorbească vor** fi mărite **mult.** V-ar **plăcea să ştiţi ce s-a întâmplat, specific, ce a făcut** şi simţit **fiecare persoană.** Exemplele **de mai jos sunt** concrete, focalizate strict **pe** lucruri specifice:

> **Ce s-a** întâmplat prima dată? Ce s-a întâmplat apoi? Care au **fost** rezultatele? (**Ne** ajută să construim o secvenţă lineară **a** poveştii).
>
> Ce **a spus** cealaltă persoană? **Ce a** făcut ea/ei? **(Focalizare pe acţiunile** observabile, concrete).
>
> Ce **ai** simţit / gândit chiar înainte de a se întâmpla? **în** timpul? După? Ce crezi că a **simţit** cealaltă persoană? **(Ajută la** focalizarea, **pe** emoţii).

De observat **că fiecare** dintre **aceste întrebări cere răspunsuri relativ scurte. Acestea sunt** întrebări deschise ce sunt **mult mai** focalizate **în** orientare **şi** pot fi folosite-împreună cu cele închise. Să nu vă aşteptaţi să primiţi răspunsuri complete la aceste întrebări de la clienţii ce verbalizează mai puţin. Veţi avea nevoie să uzaţi de întrebări închise spre a obţine detalii şi informaţii specifice (A spus ea ceva? Unde a fost ea? Este familia ta supărată? Au spus ei da sau **nu?).**

Utilizarea întrebării închise este periculoasă. în exemplele de mai sus putem vedea că **o** serie **lungă de întrebări închise** pot **aduce la** suprafaţă povestea, **dar răspunsurile clientului** pot fi limitate **şi** să nu exprime ceea ce **el într-adevăr** a gândit şi **a simţit.**

*Activitatea cu **copiii.*** Copiii, în **mod particular vă** pot cere **un sprijin considerabil înainte de** a povesti **tot. Ajută foarte mult într-adevăr** dacă **sunteţi în mod natural o persoană caldă, vorbăreaţă** căreia **îi plac şi acceptă copiii. în** acest caz este **folositor să începeţi sesiunea cu** ceva **interesant, distractiv. Jocurile, modelările sau alte jucării sunt** necesar **a** fi **prezente în** cabinetul de consiliere. Veţi vedea că în general, copiilor le place să facă ceva cu mâinile lor în **timp** ce vorbesc cu dumneavoastră - să deseneze ceva în timpul conversaţiei deseori este **util** şi pentru el şi pentru noi. Mai **mult,** desenul relevă ceea ce se întâmplă în viaţa copilului.

Sumar. **Ţinând cont** de **sugestiile făcute mai sus, amintim că scopul nostru** final **este de a** obţine: 1) o imagine generală despre ceea ce se întâmplă; 2) faptele cheie ale situaţiei; 3) emoţii şi 4) cauzele, motivele acolo unde este potrivit prin întrebarea "de ce"'. Dar să **nu** vă **aşteptaţi ca** aceste **informaţii să** le **primiţi în ordine secvenţială ca mai sus/** Dacă **aveţi răbdare** şi **veţi utiliza corect deprinderile de asistare veţi reuşi să aduceţi la suprafaţă întreaga** poveste a clientului.

PRACTICA DE RECUNOAŞTERE A ÎNTREBĂRILOR ÎNCHISE ŞI DESCHISE

Exemplul de **interviu de mai jos** ilustrează **tipuri variate de întrebări. Citiţi fragmentul şi** clasificaţi **întrebarea utilizată ca închisă sau deschisă. De asemenea, încercuiţi cuvintele care indică** tipul de **întrebare (de exemplu "face", "este", "care", "de ce"). Vom prezenta în ceea ce** urmează un segment de interviu. **Raportul** şi încrederea au fost deja stabilite. Segmentul începe **cu sumarizarea a** ceea **ce s-a spus anterior. (Clasificarea răspunsurilor poate fi găsită la** sfârşitul capitolului).

[2] **Deprinderile de clarificare (încurajările minimale şi parafrazările), reflectarea sentimentelor şi sumarizarea sunt segmente ce** **vor fi prezentate în capitolele ce urmează şi** **care** **vă** **vor** **ajuta** **pe dumneavoastră** **şi pe client să** **organizaţi povestea ca un întreg.**

 1, Consilierul: **Maria,** spui. **că eşti** singurul

părinte, că de multe ori ţi-a fost greu

şi că **ţi-ar** plăcea să analizăm unele probleme legate de anumite dificultăţi **pe** care **le** întâmpini cu **copiii.**

2. Clientul;

Da, este adevărat, Bill Sunt **singurul** părinte de şase ani.

__ 3, **Consilierul:**

Mi-ai putea spune **un** pic mai mult despre această experienţă? Poate despre unele **frustrări pe** care **le-ai** simţit **fiind** singurul părinte.

4. Clientul:

Oh, da, au fost **multe. Ai** fi **crezut că după** şase **ani** ie **voi avea**
pe toate împreună? **Ştii, am** o carieră, arn două fiice, o casă şi toate **lucrurile ce-mi sunt necesare.** Este intr-adevăr **destul** de greu de echilibrat, să încerci să faci **totul,** să încerc să fiu totul pentru fiicele mele, să le ajut la teme, să le disciplinez şi să fac **tot** ceea ce se presupune să fac în. rest. Este greu să reuşeşti în toate.

5, **Consilierul:**

Măriei, pot vedea că ai o sarcină mare. **Mi-ai** putea **da** un exemplu specific privind una dintre aceste probleme? (Comentariu: Folosind numele clientului personalizezi interviul, încercaţi să folosiţi numele clientului, periodic **în** fiecare sesiune).

6, Clientul:

Bine, cred că lucrai care **mă** supără cel mai mult este că sunt consilier, lucrez cu elevi, vin acasă la sfârşitul zilei şi observ că fetelor mele le este greu să stea singure acasă. Se bat una cu cealaltă, se lovesc, se ceartă pentru orice, haine, prieteni, telefon **orice imaginabil,** orice. **Iar eu, par să nu** fiu capabilă **să** le **ajut cu** nimic şi asta este frustrau! pentru mine.

7. Consilierul:

Mi-ai putea spune o situaţie specifică unde să te fi confruntat cu. aceste **dificultăţi? (Comentariu: Fiţi atenţi, consilierul a folosit trei întrebări "ai putea" la** rând. **Clienta este rugată să devină mai**
specifică şi mai dară).

8. Clientul:

Cel mai **recent, am** fost invitate **la o masă** superbă. **Nişte** prieteni **ne-au** invitat. Fetele au stat la masă una lângă cealaltă şi **ştii,** în loc **să** aibă maniere bune **aşa cum** două **fete ar trebui** să **aibă, au început** să se **lovească, să se ciupească, să se** înghiontească şi să se **tachineze** exact acolo la masă. Iar eu am **fost complet stânjenită,** chiar **atât** de stânjenită **că** nu am **putut** face nimic.

9. Consilierul:

Comportamentul **lor te-a luat prin surprindere.** Ce **vârstă** au **fetele?** (Întrebare închisă, folositoare pentru context - observaţi întrebările "care", "ce " pot fi uneori închise - ce vârstă au fetele?)

10. Clientul:

J1. Consilierul; **Urisprăzece** şi **treisprăzece ani. Ai** fi crezut ea **la** vârsta asta să **mai** fie capabile să se îmbrâncească în public?
Se **bat** una pe cealaltă tot timpul, Maria?

12. Clientul: Bine, în fiecare **zi,** sunt sigură. Destui de frecvent, **da.**

_13. Consilierul: Tu ie baţi? (Comentariu: Este bine să puneţi o întrebare ca aceasta. Copiii care exprimă violenţă deseori provin **dintr-o** familie violentă. O întrebare mai utilă **ar** fi fost aici: Cum **reacţionezi când** se **bat?** Ce **crezi** despre bătaie ca modalitate **de** disciplină?

14. Clientei: Nu **le bat** şi **de asta nu** înţeleg de **ce** se lovesc una **pe alta.**

15. Consilieml: Poate ele... Crezi că au învăţat asta de ia prieteni? Prietenii **lor** se bat şi ei **unul** pe celălalt? (Comentariu: Consilierii! a devenit **prins în cursa întrebărilor. întrebările închise te pot** conduce **spre a ghici ce este în mintea clientului** dar **cei mai mulţi dintre**
.noi nu suntem buni ’’cititori de gânduri").

16. Clientul: Nu ştiu, sunt confuză.

17. Consilierul: **Hai să ne** întoarcem **un pic, Maria. Mai devreme spuneai că** eşti stânjenită de **comportamentul lor.** Mi-ai putea spune mai **mult** despre asta? (Comentariu: Când. lucrurile **nu** merg bine în interviu folosim regula de bază **a comportamentului** de asistare - ne întoarcerii **la** ultima relatare şi **punem** o **întrebare** deschisă **despre** acel lucru. Din **nou** utilizarea **numelui** clientului **cu** respect este **un** punct **în** plus **la** raportul stabilit cu acea persoană şi uneori ne poate scoate din propriile noastre erori. *Faptul că facem greşeli* ***nu este chiar aşa*** *rău,* ***toţi greşim. Ceea ce este însă important*** *sunt* ***deprinderile*** *noastre* ***de redresare!).***

18. Clientul: Da am fost stânjenită. **Ştiu** că modul în care copiii se comportă deseori reflectă ceea ce se întâmplă în familie. Mă îngrijorează interpretarea, pe care alţii ar putea s-o facă. Nu-mi bat copiii, dar sunt îngrijorată că alţii s-ar putea gândi **la** aşa ceva.

19. Consilierul: De ce crezi **că** fetele se bat **una** pe cealaltă? (Comentariu: întrebarea "de ce", potenţial periculoasă a fost pusă. Ea poate împiedica **clientul** să vorbească, dar dacă relaţia noastră cu el este bună, putem obţine în **urma** ei **informaţia** de folos.)

20. Clientul: (printre lacrimi şi bâlbâieli) Cred că încă mai reacţionează la divorţ. Fac tot ce pot şi cred că e **mai** bine, dar nu reuşesc pe deplin. Sofii! meu obişnuia să ne lovească pe toate.

în exemplul de mai sus puteţi observa o varietate de întrebări folosite **pentru** a obţine informaţie de Ia client, întrebările închise aduc Ia suprafaţă lucruri specifice, iar întrebările deschise **ajută clientul** să exploreze problema mai mult din punctul său de vedere. în acest Interviu, consilierul a devenit prea Implicat în specific la **un** moment dat, dar a fost capabil să salveze situaţia. A reuşit să facă asta spunând: "Hai să ne întoarcem acum" şi apoi a urmat -•întrebarea deschisă privitoare Ia problema discutată anterior (ne reîntoarcem la topica iniţială când **ştim că** ne-am pierdut), acest **lucru ne ajută** să **reluăm din nou** discuţia, **eficient.**

Odată ce am obţinut datele cu ajutorul întrebărilor închise şl deschise, putem învăţa gradat povestea clientului şi să trecem Ia planuri de viitor. Din nou, cu clienţii care verbalizează mai puţin acordaţi atenţie specială întrebărilor focalizate, ce cer răspunsuri scurte.

INVITAŢIA DESCHISĂ DE A VORBI ÎN CONSILIEREA DE GRUP ŞI DE FAMILIE

Cei **mai** mulţi consilieri şi terapeuţi de familie folosesc destul de **mult** întrebările. Ritmul rapid **al** unei sesiuni de familie cere **acţiune** din partea **consilierului.** Şedinţa de familie poate scăpa uşor de sub control, dar tehnica întrebărilor îţi oferă alternative puternice de acţiune.

Toate principiile utilizării întrebărilor descrise mai sus pot fi aplicate **şi** în activitatea de grup şi de familie. Este însă important să adăugaţi întrebării cuvintele critice de "familie" şi "grup".

"Cum merg treburile în familia **Jones?"**

"Ce se întâmplă în familie / grup chiar acum?"

"Mi-aţi putea spune ceva bun despre această familie /grup?"

"De ce crezi că această familie / grup are această dificultate?"

în flecare **dintre** exemplele de mai **sus** focalizarea **pe** familie sau grup ajută fiecare membru să conştientizeze că sunt membri ai grupului, familiei. Fiecare familie sau grup are stilul tipic de interacţiune, propriile **reguli şi** norme ce se necesită a **fi** examinate.

PRACTICAREA INVITAŢIEI DESCHISE DE A VORBI

Arici vom prezenta câteva sugestii privind sesiunea de practică a **abilităţii de** utilizare a întrebărilor. Pentru detalii specifice sesiunii de **practică revedeţi materialul prezentat** în capitolul anterior.

3. *Dezvoltarea grupului de lucru pe perechi, triade sau grupuri de patru.*

4. *Desemnarea rolurilor sesiunii de practică.*

   a. **Consilier**
   b. Client
   c. Observator / operator
   d. **Observatorii}** secund

5. *Stabilirea subiectului jocului*, ***de*** *rol.* Topica sugerată este **un** eveniment semnificativ de viaţă cum ar fi divorţul, căsătoria, obţinerea unui nou loc de **muncă,** moartea cuiva, o experienţă avută **la o anumită** dată, reacţiile faţa de **un** nou copil, o
- experienţă semnificativă de succes,

FIŞA DE **FEEDBACK** PENTRU INVITAŢIA DESCHISĂ DE Â VORBI

6. Sarcina consilierului este să folosească întrebări deschise spre a aduce ia suprafaţă fapte, sentimente, **raţiuni şi experienţe generale prin "ce", "care", "cum", "de** ce", **"ai putea".** Folosiţi **câteva întrebări închise, doar pentru varietate. Consilierul va utiliza** cel **puţin o** întrebare vizând detaliile, **faptele specifice:** "Mi-ai **putea da un exemplu specific?"**

7. înregistrarea interviului şi oferirea de feedback. Fiţi specifici şi nu judecaţi.

8. Schimbaţi rolurile astfel ca toţi din grup să participe.

PRACTICA **BE** GRUP **/** FAMILIE VIZÂND INVITAŢIA DESCHISĂ DE **A** VORBI

Se sugerează **practicarea** consilierii **de cuplu** în **această sesiune.**

/. Dezvoltarea grupului de lucru.

a. Doi membri devin un cuplu
b. Consiliera!
c. Observatorul / cel ce **înregistrează**

2. *Stabilirea topicii jocului de **rol.*** **Orice tip de conflict de cuplu este** potrivită pentru **o** astfel **de sesiune.**

3. *Planificarea.* Sarcina consilierului este să contureze conflictul cuplului cu cât **mai** multă informaţie posibilă. Ideal, consilierul va vrea să afle faptele situaţiei aşa cum le vede flecare membru **al cuplului,** sentimentele **pe-care** le are fiecare şi orice cauză pe **care cuplul o** poate **invoca pentru a** explica **ca** s-a întâmplat. Sarcina este de a culege date şi **informaţii,** nu de a rezolva problema.

în timpul planificării, cuplul poate genera o **tentativă de** scenariu privind posibilele lor dificultăţi. Observatorul poate studia fişa de **observaţie** şi să-şi pregătească orice echipament de înregistrare.

4. *Verificai! atent timpul şi oferiţi feedback.* Jocul de rol ar trebui să dureze . aproximativ 15 minute. Oferiţi 15-20 minute pentru feedback.

5. *Schimbaţi rolurile dacă timpul permite.*

1. In **timpul** fiecărei sesiuni **de practică** număraţi întrebările închise **şi deschise.** Odată făcute calculele, notaţi răspunsul clientului **la** diferite tipuri de întrebări. Cât timp vorbeşte individul? Ce mişcări **corporale aţi** observat **în timp** ce răspunde la Întrebare? .

	***Nr.** întrebărilor închise*	■ ■ *Nr. întrebărilor Deschise*
*Prima înregistrare **video***		
A doua înregistrare video		
"		

2. A **fost** consilierul capabil să folosească toate cele patru întrebări? Care a fost rezultatul fiecăreia? S-a întrebat despre vreun exemplu specific? Care a fost rezultatul?

Ai putea: _ _ ___ _____ __________________ ________________________________

Care: ____

Cum: __________ ____ __ __ ___________________ _______________________

De ce: ___ _______ ____ __ __________ _______________________

Mi-aî putea da un exemplu specific? ____

3. **Observaţiile comportamentului nonverbal atât** al **consilierului** cât şi aî clientului.

4. O sugestie pe care consilierul **ar** putea-o urma ar fi:

CONTRACTUL REALIZEZ -FOLOSESC - ÎNVĂŢ

Partea realizez a **contractului** se referă la dacă sau nu actual vă puteţi angaja în această deprindere. Puteţi demonstra deprinderile de comportament de asistare şi de utilizare a întrebărilor în interviu? Fişa de **feedback** vizează capacitatea dumneavoastră de a vă angaja **sau de a practica aceste abilităţi.**

■ . ■ ■' -
:

Aspectul folosesc ai contractului se referă la aplicarea conceptelor capitolului şi la folosirea comportamentului de asistare, tehnica întrebărilor şi a altor deprinderi, în viaţa dumneavoastră de zi cu zi. Care sunt câteva dintre modalităţile în care puteţi aplica zilnic aceste concepte? în general vorbind, cel mai eficient contract de utilizare este cel de a face un acord, o înţelegere cu tine însuţi sau cu grupul cu care lucrezi, de a practica în afara orelor de seminar **ceea** ce am învăţat aici iar apoi să se raporteze ceea ce s-a întâmplat. Această **modalitate de a** practica vâ va ajuta, să deveniţi experţi în această deprindere. Raportul priveşte planul dumneavoastră unic de a folosi tehnica întrebărilor şi cât de bine reuşiţi să o stăpâniţi.

Am planificat să folosesc invitaţia deschisă de a vorbi în următorul context: ______________________

Rezultatul planului meu a fost:

Deprinderile acestei căiţi sunt desemnate a fi utilizate **într-o** varietate de domenii. Managerii în probleme de **business,** asistentele medicale şi medicii, profesorii, învăţătorii, educatorii precum şi alţi profesionişti **pot** folosi aceste abilităţi **la** fel ca şi consilierii şi **psihoterapeuţii.** Contextul şi conţinutul pot varia, dar deprinderile de comunicare rămân aceleaşi. **Similar** părinţii, copiii, adolescenţii şi alţii le pot folosi. Deci, predarea deprinderilor prezentate în această carte este un aspect important al propriului **training şi** al propriei activităţi eficiente de consilier.

Aspectul învăţ este critic. Mai multe date veţi găsi în Capitolul 8 **în** care se discută metodologia de predare a abilităţilor descrise aici. Modelul de predare a deprinderilor de comunicare sugerat în această lucrare este destul de simplu, fiind testat şi validat de 25 de ani de **pregătire clinică a** sute **şi** mii de **studenţi, variind de la** consilieri **la** avocaţi, medici şi cei-ce lucrează în comunităţile hot-îine, profesori, părinţi ai copiilor de şcoală primară şi gimnazială;

De asemenea, **amintiţi-vă** că învăţarea **comportamentului** de asistare şi a tehnicii întrebărilor poate fi un **mod particular** de **intervenţie.** Se oferă clientului deprinderi sociale pe **care** le poate folosi în interacţiune cu familia, **cu** colegii de **serviciu** şi în multe alte situaţii.
Modelul predării a fost descris în Capitolul l. Revederi:

1. *Introducere,a /Faza de încălzirea.* Când predaţi o nouă deprindere oferiţi prima dată un **comentariu** scurt sau un exerciţiu de **experienţiere** a deprinderii pe care o veţi preda.

2. *Citiţi textul cu privire la deprindere.* **Având** persoane pe care **doriţi** să **le învăţaţi noua** abilitate, **citiţi informaţia din** manualele de **microconsiliere (mai** ales **sumarul** fiecărui capitol).

3. *Modelarea.* Veţi dori poate să demonstraţi deprinderea dumneavoastră înşivă, în direct. Veţi dori poate să realizaţi propriile dumneavoastră casete audio sau video. Cel mai important lucru pentru client este să vadă abilitatea în acţiune.

4. *Practicarea.* Veţi dori apoi să învăţaţi subiectul să practice acea deprindere. Puteţi fi dumneavoastră înşivă clientul şi clientul să joace rolul consilierului.

5. *Generalizarea.* Lucraţi cu elevii dumneavoastră în aşa fel să poată folosi contractul Realizez - Folosesc - învăţ.

Dezvoltaţi-vă planul propriu de învăţare a unei alte persoane a acestor deprinderi şi **sumarizaţi cu** propriile dumneavoastră cuvinte **ce** se întâmplă. **Folosiţi** spaţiile de **mai** jos sau o pagină separată:

Plan:

Rezultat:

3. Deschisă; 5. Deschisă; 7. Deschisă; 9. închisă; 11. închisă; 13. închisă; 15. închisă; 17. Deschisă; 19. Deschisă.

Nimic nu este** mai **satisfăcător
decât să fii ascultat,

*încurajarea minimală vă **ajută** să*
conturaţi povestea clientului.

Parafrazarea indică faptul că aii auzit
corect problemele clientului.

CAPITOLUL 4

CLARIFICAREA; ÎNCURAJAREA MINIMALĂ ŞI PARAFRAZAREA

Deprinderile anterior-discutate, **comportamentul** de asistare şi tehnica întrebărilor sunt folositoare în **a determina** clientul **să înceapă să** vorbească. **Abilităţile** prezentate în acest **capitol,** încurajarea minimală şi parafrazarea **facilitează** în **cele ce** urmează **adâncirea conversaţiei.** Apeste **abilităţi** arată **celuilalt** că este **auzit.**

Veţi vedea că încurajarea minimală este cea mai simplă deprindere, dar este una dintre cele mai puternice. încurajarea minimală şi parafrazarea se focalizează ambele pe utilizarea cuvintelor cheie ale clientului, ele retransmit clientului lucrurile cele mai importante pe care **el** le-a comunicat anterior. La prima vedere repetarea a ceea ce clientul povesteşte pare **a** fi uşor de făcut. Dar parafrazarea corectă este una dintre deprinderile cele mai dificile şi **importante** pe care le puteţi stăpâni.

Exerciţiile şi textul acestui capitol **urmăresc** să **vă** ajute **să:**

1. Vă reamintiţi sentimentele pe care le-afi **avut într-o** situaţie pozitivă **de** ascultare şi să le comparaţi cu cele simţite într-o experienţă negativă. Cele două abilităţi ale acestui capitol simt critice **pentru** a ajuta clientul să simtă că îi ascultaţi relatarea.

2. Să definiţi Încurajarea minimală şi parafrazarea.

3. Să distingeţi parafrazarea de **interpretare.**

4. Să demonstraţi cele două **abilităţi într-un** interviu practic individual, de grup sau de familie.

5. Să folosiţi cele două abilităţi în convorbirile şi interacţiunile dumneavoastră zilnice. Vă **vom** ruga să luaţi aminte la situaţia în care dumneavoastră învăţaţi clientul sau o altă persoană să folosească aceste deprinderi.

EXERCIŢIU: CE SIMŢIŢI CÂND SUNTEŢI AUZIT? CÂND NU SUNTEŢI AUZIT? ’

Cu toţii **ne-am confruntat** cu situaţii în care nu am fost auziţi. Probabil **v-aţi** simţit pierduţi şi singuri când cineva nu **v-a** ascultat povestind despre **o** preocupare reală sau când **o** realizare importantă a fost ignorată. Aţi **trăit** de asemenea bucuria că cineva vă ascultă. Acest lucru este un dar minunat pe care cineva **ţi-i poate oferi. încercaţi** un **moment** să **vă gândiţi ia** importanţa acestor lucruri. Descrierea evenimentului nu trebuie scrisă, scrieţi mai jos doar sentimentele pe care le-aţi avut în fiecare din cele două situaţii.

M-am simţit ascultat:

Nu **ni-am** simţit **ascultat:**

Cu aceste sentimente şi idei **în** minte putem examina abilităţile centrale ale ascultării active: încurajarea minimală şi **parafrazarea.** Ele sunt strâns relaţionale. **Încurajarea** minimală ajută clientul să-şi exploreze problemele **în** profunzime. A doua, parafrazarea facilitează **acurateţea** înţelegerii şi indică celeilalte persoane că este ascultată. împreună, aceste deprinderi aduc claritate sesiunii de consiliere.

ÎNCURAJAREA MINIMALĂ: DEPRINDERE DE BAZĂ #3

încurajările minimale sunt indicatori **mărunţi** prin care îi comunicăm celeilalte persoane că suntem cu ea. Odată ce am pus o întrebare, vom dori să încurajăm persoana să continue să răspundă. **Veţi** fi surprinşi cât de puţin va trebui să conduceţi interviul de consiliere dacă **veţi încuraja** clientul să meargă **mai** departe.

încurajările minimale nonverbale vor tl descrise prima dată. Ele sunt elaborări **ale** comportamentului atenţionai. De exemplu, clientul va vorbi **mult mai** uşor dacă vom menţine un contact vizual potrivit din. punct de vedere cultural, **corpul** nostru fiind înclinat înainte cu interes, folosind o gestica deschisă. încuviinţările (mişcări ale capului) sunt folosite de consilieri inconştient şi ele par să faciliteze comunicarea.

Pe scurt, nu fiţi "de lemn", găsiţi stilul dumneavoastră corporal propriu, astfel **încât** să-i încurajaţi pe **ceilalţi** să se destăinuire. Pe de altă parte evitaţi ritmul rapid al convorbirii. **Corpul** dumneavoastră să fie în armonie cu cel al clientului.

încurajările minimale verbale sunt rostiri scurte cu care poţi ajuta clientul să meargă **mai** departe sau să-şi analizeze problema mai profund. **Mai** jos găsiţi câteva exemple:

1. "Oh?", "Deci?", "Apoi?", "Şi?"
2. **"Îhî** -Mm", **"Îhîmm".**
3. **"Spune-mi mai mult".**
4. Repetarea a mut, două cuvinte cheie.
5. **Reformulări** simple **ale ultimei propoziţii enunţate de** client, **exact cu** cuvintele sale.

Tăcerea ca o încurajare minimală. In unele cazuri cea **mai** valoroasă încurajare minimală poate fi tăcerea. Consilierii profesionişti vorbesc despre "timpul de latenţă al răspunsului", ce **înseamnă** câteva secunde **în care consilierul** aşteaptă **un răspuns clin partea clientului.**

(

Exemplul clasic de incapacitate de aşteptare un timp satisfăcător este profesorul care a **terminat** de expus o anumită informaţie şi apoi întreabă: "întrebări?[1]'. înainte **însă** ca cineva să aibă şansa de a răspunde, profesorul îşi continuă prelegerea.

*Importanţa **reformulării** cuvintelor cheie.* Când **un** singur cuvânt'sau fraze scurte simt repetate şi transmise clientului inevitabil şi de cele mai **multe ori,** acesta **va** răspunde **prin** elaborarea detaliată a acelui concept **cheie.** Unul dintre cele **mai** bune moduri de a obţine informaţii şi opinii de ia clienţi este de a repeta unul, două cuvinte cheie sau o frază scurtă spusă de aceştia, dar exact cu cuvintele lor. **Cercetările** arată că acest tip de încurajare **minimală** este folosită destul de **mult atât** ele profesioniştii eficienţi cât şi de **non- profesionişti.**

Parafrazarea este strâns legată de încurajarea minimală, foloseşte şi ea cuvintele cheie, dar este focalizată pe ceea ce clientul a spus **mai** înainte şi acoperă o perioadă **mai** largă de timp. în parafrazare folosim **din** nou cuvintele cheie ale clientului **pentru a-i** recomunica esenţa spuselor sale.

PARAFRAZAREA: DEPRINDERE DE RAZĂ #4

Una dintre sarcinile noastre fundamentale este sâ ascultăm clientul, dar în acelaşi timp să îl lăsăm să ştie că este auzit. Ascultarea şi înţelegerea acurată a. **clientului** stau la baza celorlalte abilităţi. Parafrazarea este un **tip** special de a acorda atenţie care ne cere să demonstrăm că suntem capabili de **a-i** recomunica persoanei ceea ce ea ne-a relatat anterior. O parafrazare eficientă implică o oglindire a sinelui celeilalte persoane **pentru** ca aceasta să câştige claritate în prezentarea şi înţelegerea propriei probleme.

Urmăriţi mai jos mesajul unui client:

> **Duc** o viaţă groaznică cu **Joan.** A fost promovată doar de curând dar se pare că se crede **mare şefa. Insistă** mereu să-mi spună ce să fac. De **fapt,** ieri mi-a spus că nu **mi-** am făcut treaba bine şi că dacă **nu-mi** revin mă va concedia.
>
> încurajarea minimală: "Să te concedieze?” (sau "îţi spune ce să faci?", "Viaţa groaznică?")
>
> Parafrazarea: "Bob, spui că noua **ta** şefă îţi face viaţa groaznică şi eşti îngrijorat că te poate concedia."

Observaţi că încurajarea minimală tinde să conducă relatarea **lui** Bob înspre elaborarea detaliată a unui eveniment. Fiecare dintre încurajările de **mai** sus îl pot. coordona pe Bob în diverse direcţii. în contrast, **parafrazarea** îi oferă **lui** Bob **uh** feedback despre ceea ce el a afirmat înainte şi îi indică faptul că a fost ascultat într-adevăr. **Observaţi** că unele dintre cele mai importante cuvinte pe care Bob le-a folosit au fost repetate *într-o formă* identică în parafrazare, dar consilierul a scurtat propoziţia concentrând**u-se** asupra esenţei a ceea ce Bob spusese. ' '

Este necesar să vorbim despre structura parafrazării. Cea **mai** eficientă parafrazare constă în:

1. Numele clientului şi / sau prenumele **"tu",** "dumneavoastră". Există o evidenţă clară că personalizarea parafrazării o face mai eficientă.'

2. Cuvintele cele **mai** importante ale clientului.

3. O propoziţie simplă, scurtă şi clară ce cuprinde esenţa a celor comunicate de client.

Verificarea: Ocazional, verificaţi corectitudinea parafrazării. Verificarea constă într-o întrebare închisă ce oferă clientului şansa de a reacţiona faţă de mesajul nostru. Exemple de verificări:

Este adevărat? Este asta ceea ce tu ai spus înainte? Sunt aproape de adevăr?
Am auzit corect? OK?

Dacă parafrazarea dumneavoastră are succes clientul va răspunde **printr-un** "excelent", "da", "corect". în cazul în care clientul doreşte să vorbească mai **mult** despre o idee, **parafrazarea** facilitează acest lucru. Dacă în schimb a vorbit prea mult despre un subiect, parafrazarea facilitează trecerea la un altul. Simt clienţi care spun acelaşi lucru, iarăşi şi iarăşi. Parafrazarea îi poate ajuta să treacă ia o altă topică.

PARAFRAZARE **VERSUS** INTERPRETARE

Prin intermediul încurajării şi parafrazării încercăm să **determinăm** clientul să-şi spună povestea cu o minimă influenţă **din** partea noastră. Veţi dori să auziţi cum clientul vede un conflict, cum a trăit o traumă sau cum se gândeşte să ia o decizie profesională. în ascultare, suntem atenţi la ceea ce spune clientul şi ne focalizăm **pe** punctul său de vedere.

Să urmărim situaţia de interviu de mai jos. **Observaţi** că cele trei dimensiuni: încurajarea minimală, parafrazarea şi interpretarea reprezintă puncte ale unui continuam. Primele se focalizează asupra modului în care clientul percepe situaţia iar interpretarea vizează punctul **de** vedere **al consilierului.**

Clientul: Mă simt **pierdut. Tatăl meu bea foarte mult şi uneori o bate pe mama. Este greu acasă.** îmi **este greu** să **învăţ acasă şi chiar** să fac **orice altceva.**

Consilierul: (încurajarea minimală): Te simţi **pierdut., sau Greu** să **faci ceva.**

(Parafrazarea): Te simţi **pierdut deoarece este** *foarte greu* ***acasă*** **şi nu poţi face** *nimic.* (Italicele **subliniază cuvintele cheie** ale **clientului). (Interpretarea): Se** pare că **tatăl tău este alcoolic. Acest lucru este greu de suportat de orice tânăr.**

Observaţi că interpretarea poate fi intr-adevăr **corectă, dar** este **punctul de vedere al consilierului. Teoria ce stă la baza procesului de acordare de ajutor subliniază că ar fi indicat clientul să-şi ofere propriile interpretări asupra** situaţiei **cu care se confruntă. Dacă** aţi **lucrat pe probleme de alcool sunteţi foarte conştienţi că numirea "problemei de alcool",** alcoolism

în exemplul de **mai** sus puteţi observa o varietate de întrebări folosite pentru a obţine informaţie de Ia client. întrebările **închise** aduc ia suprafaţă **lucruri** specifice, iar întrebările deschise ajută clientul să **exploreze** problema mai mult clin punctul său de vedere. **în** acest interviu, consilierul a devenit prea implicat în specific la un **moment** dat, dar a fost capabil să salveze situaţia. A reuşit să facă asta spunând: "Hai să ne întoarcem acum" şi apoi a urmai întrebarea deschisă privitoare la problema discutată anterior (ne reîntoarcem la topica iniţială când ştim că **ne-am** pierdut), acest lucru ne ajută să reluăm din nou discuţia, eficient.

Odată ce am obţinut datele cu ajutorul întrebărilor închise şi deschise, putem învăţa gradat **povestea clientului şi să trecem la planuri de** viitor. **Din nou, cu clienţii care verbalizează mai puţin acordaţi atenţie specială** întrebărilor focalizate, **ce cer răspunsuri scurte.**

INVITAŢIA DESCHISĂ DE A VORBI ÎN CONSILIEREA DE GRUP ŞI DE FAMILIE

Cei mai mulţi consilieri şi terapeuţi de familie folosesc destul de mult întrebările. **Ritmul rapid** al **unei sesiuni de familie** cere **acţiune din partea consilierului. Şedinţa de familie poate** scăpa **uşor de sub control, dar** tehnica **întrebărilor îţi** oferă **alternative puternice de acţiune.**

Toate principiile utilizării întrebărilor descrise mai sus **pot fi aplicate** şi **în activitatea de grup şi de familie. Este** însă **important** să **adăugaţi întrebării cuvintele critice de "familie"** şi **"grup".**

"Cum merg treburile în **familia Jones?"**

"Ce se **întâmplă în familie / grup** chiar acum?"

"Mi-aţi putea **spune ceva bun** despre această familie **/grup?"**

"De **ce** crezi **că** această familie / **grup are** această dificultate?"

In fiecare **dintre** exemplele de mal sus focalizarea **pe** familie sau grup ajută fiecare **membru** să **conştientizeze că sunt membri ai grupului, familiei.** Fiecare **familie sau grup are stilul tipic de interacţiune, propriile reguli** şi **norme** ce **se necesită a** fi examinate.

PRACTICAREA INVITAŢIEI DESCHISE DE A VORBI

Aici **vom prezenta câteva sugestii privind** sesiunea **de practică a** abilităţii **de utilizare a întrebărilor. Pentru detalii specifice sesiunii de practică** revederi materialul **prezentat în** capitolul anterior.

3. ***Dezvoltarea grupului** de lucru pe perechi, triade sau grupuri de patru.*

4. *Desemnarea rolurilor sesiunii de practică.*

   a. **Consilier**
   b. Client
   c. Observator / operator
   d. **Observatorul** secund

5. *Stabilirea subiectului jocului de **rol.*** Topica sugerată este **un** eveniment **semnificativ de viaţă cum ar fi divorţul, căsătoria,** obţinerea **unui nou loc de muncă, moartea cuiva, o experienţă avută la o anumită dată, reacţiile** faţa **de** un nou copil, o experienţă

semnificativă de succes.

6. Sarcina **consilierului este să folosească întrebări deschise spre a aduce la** suprafaţă **fapte, sentimente, raţiuni** şi **experienţe generale prin "ce", "care", "cum", "de ce", "ai putea".** Folosiţi **câteva întrebări închise, doar pentru varietate. Consilierul va utiliza** cei **puţin o întrebare vizând** detaliile, **faptele specifice: "Mi-ai putea da un exemplu** specific?"

7. ***înregistrarea interviului şi oferirea de feedback.*** **Fiţi specifici şi nu judecaţi.**

8. ***Schimbaţi rolurile astfel ca toţi din grup să participe.***

PRACTICA DE GRUP **/ FAMILIE VIZÂND INVITAŢIA DESCHISĂ DE A**

VORBI

Se sugerează practicarea consilierii **de cuplu în** această **sesiune.**

1. *Dezvoltarea grupului* ***de lucru.***

   a. **Doi membri devin un cuplu**
   b. Consilierul
   c. Observatorul **/** cei **ce** înregistrează

2. ***Stabilirea topicii jocului de rol.*** **Orice tip** de **conflict de cuplu este potrivită pentru** o astfel de sesiune.

3. ***Planificarea.*** **Sarcina consilierului este să contureze conflictul cuplului cu cât mai multă informaţie posibilă.** Ideal, **consilierul va vrea să afle faptele situaţiei** aşa **cum le vede fiecare membru** al **cuplului, sentimentele** pe **care le are fiecare** şi **orice cauză** pe care **cuplu! o poate invoca pentru a explica ca s-a întâmplat. Sarcina este de a culege date şi informaţii, nu de** a **rezolva** problema.

In timpul **planificării,** cuplul poate genera **o tentativă** de scenariu **privind** posibilele **lor dificultăţi. Observatorul poate** studia fişa **de** observaţie **şi să-şi** pregătească orice echipament de înregistrare.

4. ***Verificaţi atent timpul şi oferiţi*** *feedback.* **Jocul de** rol **ar trebui să dureze aproximativ 15 minute. Oferiţi 15-20 minute pentru feedback.**

5. *Schimbaţi rolurile* ***dacă timpul permite.***

FIŞA **DE FE-EDBACK** PENTRU INVITAŢIA DESCHISĂ **DE A VORBI**

1. **în** timpul fiecărei sesiuni de practică **număraţi întrebările** închise şi deschise. Odată făcute calculele, notaţi răspunsul, clientului la diferite tipuri de întrebări. **Cât** timp vorbeşte individul? Ce mişcări corporale aţi observat **în** timp ce răspunde la întrebare?

	Nr. întrebărilor închise	*Nr. întrebărilor Deschise*
Prima înregistrare video		
A doua înregistrare video		
“		

2. . A fost consilierul capabil să folosească toate cele patru întrebări? Care a **fost** rezultatul fiecăreia? **S-a** întrebat **despre vreun exemplu specific?** Care **a fost** rezultatul?

Ai puteai **j**____

Care:____

Cum: __________ ______ __ ___ _ _______________ ____________________

De ce:______________________ _ ______________________________________

Mi-ai putea da un exemplu **specific?** _______ _______________ _ ______________

3. Observaţiile comportamentului nonverbal atât al **consilierului cât** şi al **clientului.**

4. O sugestie pe care consilierul, **ar putea-o** urma **ar** fi;

CONTRACTUL REALIZEZ -FOLOSESC - **ÎNVĂŢ**

Partea realizez a **contractului** se referă **la** dacă sau **nu** actual **vă** puteţi angaja în această deprindere. Puteţi demonstra deprinderile de **comportament de** asistare şi de utilizare a întrebărilor **în** interviu? Fişa de **feedbaek** vizează capacitatea **dumneavoastră** de a vă angaja **sau de** a practica aceste **abilităţi.**

Aspectul folosesc al **contractului** se referă **la** aplicarea conceptelor capitolului şi îa folosirea **comportamentului** de asistare, tehnica întrebărilor şi a altor deprinderi, în viaţa dumneavoastră de zi cu zi. Care sunt câteva dintre modalităţile în care puteţi aplica zilnic aceste concepte? în genera! vorbind, ce! mai eficient contract de utilizare este cel de a face **un** acord, o înţelegere cu tine însuţi sau cu grupul cu care lucrezi, de a practica în afara orelor de **seminar ceea ce am învăţat aici iar apoi să** se **raporteze ceea ce s-a întâmplat. Această modalitate de** a **practica vă va ajuta să** deveniţi **experţi în această deprindere. Raportul priveşte planul dumneavoastră unic de a** folosi tehnica **întrebărilor** şi cât **de bine reuşiţi** să o stăpâniţi.

Am planificat să folosesc invitaţia deschisă de a vorbi în **următorul** context:_____________________

Rezultatul pianului meu a fost:

Deprinderile **acestei** cărţi **suni** du,o o-rtiţ; **a fi uf lizate** mir-o varietate **de domenii. Managerii în** probleme **de** business. **armene n mfoicfoe** şi medicii, **profesorii, învăţătorii, educatorii** precum şi **alţi** profesionişti **pot** folosi aceste **abilităţi** la fel ca şl consilierii şi **psihoterapeuţii. Contextul şi conţinutul** pot **varia, dar deprinderile** de **comunicare rămân aceleaşi. Similar părinţii,** copiii, adolescenţii şi **alţii** le pot folosi. Deci, predarea deprinderilor prezentate **în** această caute este un aspect Important al **propriului training** şi al propriei activităţi eficiente de consilier.

Aspectul învăţ este **critic.** Mai multe date veţi **găsi în Capitolul 8 în care se discută metodologia de predare a abilităţilor** descrise **aici. Modelul de predare** a **deprinderilor de** comunicare sugerat în această lucrare este destul de **simplu,** fiind testat şi validat de 25 de **ani de pregătire clinică** a sute şi **mii** de **studenţi, variind** de **la consilieri la avocaţi, medici** şi **cei ce** lucrează în **comunităţile hot-line,** profesori, părinţi ai copiilor de şcoală primară şi gimnazială.

De asemenea, **amintiţi-vă** că învăţarea **comportamentului** de asistare şl a tehnicii întrebărilor poate fi un **mod** particular de intervenţie. Se oferă clientului deprinderi sociale pe care le poate folosi îa **interacţiune** cu **familia,** cu colegii de serviciu şi în multe **alte** situaţii.
Modeîul predării **a fost** descris **în** Capitolul **1. Revedeţi:**

1. *Introducerea /Faza de încălzirea.* Când predaţi o nouă deprindere oferiţi prima dată un comentariu scurt sau un exerciţiu de **experienţiere** a deprinderii pe care o veţi preda.

2. *Citiţi textul cu privire la deprindere.* Având persoane pe care doriţi să le învăţaţi noua abilitate, citiţi informaţia **din manualele** de **microconsiliere** (mai ales **sumarul** fiecărui capitol).

3. *Modelarea.* Veţi dori poate să demonstraţi deprinderea **dumneavoastră** înşivă, în direct. Veţi dori poate să realizaţi propriile **dumneavoastră** casete audio sau. video. Cel **mai** important **lucru pentru client** este să **vadă abilitatea** în **acţiune,**

4. *Practicarea,* 'Veţi dori apoi să învăţaţi subiectul să practice acea **deprindere.** Puteţi fi dumneavoastră înşivă **clientul** şi clientul să joace rolul consilierului.

5. *Generalizarea.* Lucraţi cu elevii dumneavoastră în aşa fel **să** poată folosi contractul Realizez - Folosesc - **Învăţ.**

Dezvoltaţi-vă planul propriu **de** învăţare a unei **alte** persoane a acestor deprinderi şi stimarizaţi cu propriile dumneavoastră cuvinte ce se întâmplă. Folosiţi spaţiile de mai jos sau o pagină separată:

Plan: _

Rezultat:

3. Deschisă; 5. **Deschisă; 7.** Deschisă; **9.** închisă; 11. închisă; **13.** închisă; 15. închisă; **17.** Deschisă; 19. Deschisă.

чщщищр зртэщоМ рээлоэ
fiznu ***pi?*** *DO* ***fnţdvfmipuî озлтo-фолюр***
чщщиэгр *Ddjsmod рхищиоэ*
vs vtnfv DA *pftmiuit юзлоЬтэщ*

WljnOSD llf DS iüOOp
jojpop/sims *woj 9)S3* ***nu orni*** /y

CAPITOLUL 4

CLARIFICAREA: ÎNCURAJAREA MINIMALĂ ŞI **PARAFRAZAREA**

Deprinderile anterior discutate, **comportamentul** de asistare şi tehnica întrebărilor sunt folositoare în a determina ***clientul*** să înceapă să vorbească. Abilităţile **prezentate** în acest capitol, încurajarea **minimală** şi parafrazarea facilitează în cele ce 'urmează adâncirea conversaţiei. Aceste abilităţi arată **celuilalt** că este auzit.

Veţi vedea că încurajarea minimală este cea mai simplă deprindere, dar este una dintre **cele mai** puternice. **Încurajarea minimală şi** parafrazarea se localizează ambele pe utilizarea cuvintelor cheie **ale clientului,** ele **retransmit clientului lucrurile cele mai** importante **pe care el. le-a** comunicat **anterior. La prima vedere repetarea a ceea ce clientul povesteşte pare a fi uşor** de **făcut. Dar parafrazarea corectă** este **una dintre deprinderile cele mai dificile şi importante** pe **care le** puteţi **stăpâni.**

Exerciţiile şi textul acestui **capitol urmăresc** să **vă ajute să:**

1. **Vă reamintiţi sentimentele pe** care **le-aţi avut într-o situaţie pozitivă de ascultare şi să** le comparaţi **cu** cele **simţite** într-o experienţă **negativă. Cele două abilităţi ale acestui** capitol **sunt critice pentru** a **ajuta clientul** să simtă că îi ascultaţi relatarea.
2. Să definiţi încurajarea minimală şi parafrazarea.
3. **Să** distingeţi **parafrazarea de interpretare.**
4. Să demonstraţi cele două **abilităţi într-un** interviu practic individual, de grup sau de familie.
5. Să folosiţi cele două **abilităţi** în. convorbirile şi **interacţiunile dumneavoastră zilnice. Vă vom ruga să luaţi** *aminte* la situaţia în care **dumneavoastră învăţaţi clientul sau o altă persoană** să **folosească aceste deprinderi.**

EXERCIŢIU: CE SIMŢIŢI CÂND SUNTEŢI AUZIT? CÂND NU SUNTEŢI AUZIT?

Cu **toţii ne-ara** confruntat **cu situaţii** în care **nu** am **fost** auziţi. Probabil **v-aţi** simţit pierduţi şi singuri **când cineva nu v-a ascultat povestind** despre **o preocupare reală** sau **când o realizare importantă a fost ignorată. Aţi trăit** de **asemenea bucuria** că **cineva vă ascultă. Acest lucru** este **un dar minunat pe care cineva fi-î poate oferi. Încercaţi un moment să vă gândiţi** la **importanţa acestor lucruri. Descrierea evenimentului nu trebuie scrisă, scrieţi mai jos** doar **sentimentele** pe **care le-aţi avut în fiecare din** cele **două situaţii.**

M-am simţit ascultat:

CLARIFICAREA: ÎNCURAJAREA MINIMALĂ Şf PARAFRAZAREA **Nu m-am** simţit ascultat:

Cu aceste sentimente şi idei **în** minte putem examina abilităţile centrale **ale** ascultării active: **încurajarea** minimală şi **parafrazarea.** Ele sunt strâns relaţionale, încurajarea minimală **ajută** clientul să-şi exploreze problemele în profunzime. A doua, parafrazarea facilitează acurateţea înţelegerii şi indică celeilalte persoane că este ascultată. împreună, aceste deprinderi aduc claritate sesiunii de consiliere.

ÎNCURAJAREA **MINIMALĂ: DEPRINDERE** DE BAZĂ #3

încurajările minimale sunt indicatori mărunţi prin care îi comunicăm celeilalte persoane că suntem cu ea. Odată ce am pus o întrebare, vom dori să încurajăm persoana să continue să răspundă. 'Veţi fi surprinşi **cât de** puţin va trebui să conduceţi interviul de consiliere dacă veţi încuraja clientul **să** meargă mai departe.

Încurajările minimale nonverhaîe **vor fi descrise prima dată.** Ele **sunt elaborări ale** comportamentul ui atenţionai. **De exemplu,** clientul **va** vorbi **mult mai** uşor dacă vom menţine **un contact** vizual potrivit **din punct de vedere cultural, corpul nostru fiind înclinat înainte cu interes, folosind o gestică** deschisă. **încuviinţările (mişcări ale capului) sunt folosite** de consilieri **inconştient** şi- **ele** par să faciliteze comunicarea.

Pe scurt, nu **fiţi "de** lemn", găsiţi **stilul** dumneavoastră corporal propriu, astfel încât să-i încurajaţi **pe** ceilalţi să **se** destăinuire. Pe de **altă** parte evitaţi ritmul rapid al convorbirii. **Corpul** dumneavoastră să fie în armonie cu ce! al **clientului.**

încurajările minimale verbale sunt rostiri scurte cu care poţi ajuta clientul să meargă **mai** departe sau să-şi analizeze problema **mai** profund. **Mai** jos **găsiţi** câteva exemple:

!. "Oh?", "Deci?", "Apoi?", "Şi?"

2. **"Îhî -Mm", "îhîmm".**
3. "Spune-mi mai **mult".**
4. 'Repetarea a unu, două cuvinte cheie.
5. **Reformulări** simple **ale ultimei** propoziţii **enunţate de client, exact cu cuvintele** sale,

Tăcerea ca o încurajare minimală. In unele cazuri cea mai valoroasă încurajare minimală poate fi. tăcerea. Consilierii profesionişti vorbesc despre "timpul de latenţă al răspunsului", ce înseamnă câteva secunde în care consilierul aşteaptă un răspuns din partea clientului.

Exemplul clasic de incapacitate de aşteptare un **timp satisfăcător** este profesorul care **a** terminat **de** expus o anumită **informaţie** şi apoi întreabă; "întrebări?". înainte însă ca cineva să **aibă** şansa de **a răspunde,** profesorul îşi continuă prelegerea.

*Importanţa **refiormulării** cuvintelor cheie.* Când **un** singur cuvânt sau fraze scurte sunt repetate **şi** transmise clientului inevitabil şi de cele **mai** multe **ori,** acesta va răspunde prin elaborarea detaliată a acelui concept cheie. **Unul** dintre cele **mai** bune moduri de a obţine **informaţii şi** opinii de **la** clienţi este de **a** repeta urmi, două cuvinte cheie sau o frază scurtă **spusă** de **aceştia, dar** exact **cu cuvintele lor.** Cercetările arată **că** acest **tip de încurajare** minimală **este** folosită destui de **mult atât** de profesioniştii eficienţi **cât** şi de **non- profeskmişti.**

Parafrazarea este strâns legată de **încurajarea** minimală, foloseşte şi ea cuvintele cheie, dar este focalizată pe ceea ce **clientul** a spus mai înainte şi acoperă o perioadă mai largă de timp. **în** parafrazare folosim **din** nou cuvintele cheie **ale clientului pentru** a-i **recomunica** esenţa spuselor sale.

PARAFRAZAREA: DEPRINDERE DE BAZĂ #4

Una dintre sarcinile noastre fundamentale este să ascultăm clientul, dar în acelaşi timp să îl **lăsăm** să **ştie** că este auzit. Ascultarea şi înţelegerea acurată a clientului stau Ia baza celorlalte **abilităţi.** Parafrazarea este **un tip** special de a acorda atenţie care ne cere să demonstrăm că suntem capabili de **a-i** recomunica persoanei ceea ce ea ne-a relatat anterior. O parafrazare eficientă implică o oglindire a sinelui celeilalte persoane pentru ca aceasta să câştige claritate **în prezentarea şi înţelegerea propriei probleme.**

Urmăriţi mai jos mesajul *uimi client:*

> **Duc o** viaţă **groaznica cu Joan. A fost promovată doar de** curând **dar se** pare **că se** crede mare şefa. Insistă mereu **să-mi** spună **ce să fac. De fapt, ieri mi-a spus că nu mi- am** făcut **treaba bine** şi **că dacă nu-mi revin mă va concedia.**
>
> încurajarea minimală; "Să fe concedieze?" (sau "îţi spune ce să faci?", "Viaţa groaznică?")
>
> **Parafrazarea: "Bob, spui că noua ta şefa îţi** face **viaţa** groaznică şi **eşti îngrijorat că te** poate concedia."

Observaţi că încurajarea minimală tinde să **conducă relatarea** lui **Bob înspre** elaborarea **detaliată** a **unui eveniment.** Fiecare dintre **încurajările de mai sus** *îl pot* coordona **pe Bob în** diverse direcţii. în contrast, parafrazarea îi oferă **lui** Bob un **feedback** despre ceea ce el a **afirmat înainte** şi **îi indică faptul că a** fost **ascultat intr-adevăr. Observaţi că unele dintre cele** mal **importante cuvinte pe** care **Bob le-a folosit au fost** repetate **într-o formă identică** în **parafrazare, dar consilierul a** scurtat propoziţia **ccncentrându-se asupra esenţei** a ceea ce **Bob** spusese.

Este necesar să vorbim despre structura parafrazării. Cea mai eficientă parafrazare constă **în:**

1. Numele clientului şi / sau prenumele "tu", "dumneavoastră". Există o evidenţă clară că personalizarea parafrazării o face mai eficientă;
2. Cuvintele cele mai importante ale clientului.
3. O propoziţie simplă, scurtă şi clară ce cuprinde esenţa a **celor** comunicate de client.

Verificarea: Ocazional, verificaţi corectitudinea parafrazării. Verificarea constă Intr-o întrebare

închisă ce oferă clientului şansa de a reacţiona faţă de mesajul **nostru.** Exemple de verificări:

Este adevărat? Este asta ceea ce **tu** ai spus înainte? Sunt aproape de adevăr?
Am auzit corect? OK?

Dacă parafrazarea dumneavoastră are succes clientul va răspunde **printr-un** "excelent", "da", "corect". în cazul în **care** clientul doreşte să vorbească mai **mult** despre o idee, parafrazarea facilitează acest lucru. Dacă în schimb a vorbit prea **mult** despre un subiect, parafrazarea facilitează trecerea la un **altul.** Sunt clienţi care spun acelaşi lucru, iarăşi şi iarăşi. Parafrazarea îi poate ajuta să treacă la o altă topică.

PARAFRAZARE VERSUS INTERPRETARE

Prin intermediul încurajării şi parafrazării încercăm să determinăm clientul să-şi spună povestea cu o minimă influenţă din partea noastră. Veţi dori să auziţi cum clientul vede un conflict, cum a trăit o traumă sau cum se gândeşte să ia o decizie profesională. In ascultare, suntem atenţi Ia ceea ce spune clientul şi ne focalizăm pe punctul său de vedere.

Să urmărim situaţia de interviu de mai jos. Observaţi că cele trei dimensiuni: încurajarea minimală, parafrazarea şi interpretarea reprezintă puncte ale unui **continuum.** Primele se focalizează asupra modului în care clientul percepe situaţia iar interpretarea vizează punctul de vedere al consilierului.

Clientul: Mă simt pierdut. Tatăl meu bea foarte **mult** şi uneori o bate pe mama. Este greu acasă. îmi este greu **să** învăţ acasă şi chiar să fac **orice** altceva.

Consilierul: (încurajarea minimală): Te simţi pierdut., sau Greu să faci ceva.

(Parafrazarea): Te simţi pierdut deoarece este *foarte greu acasă* şi nu poţi face *nimic.* (Italicele subliniază cuvintele cheie ale clientului). (Interpretarea): Se pare că tatăl **tău** este alcoolic. Acest lucra este greu de suportat de orice tânăr.

Observaţi că interpretarea poate fi **într-adevăr** corectă, dar este punctul de vedere al consilierului. Teoria ce stă la baza procesului de acordare de ajutor subliniază că ar fi indicat clientul să-şi ofere propriile interpretări asupra situaţiei cu care se confruntă. Dacă aţi lucrat pe probleme de alcool sunteţi foarte conştienţi că numirea "problemei de alcool", alcoolism

este un pas mare. Se recomandă deci ca prima dată să ne focalizăm pe concepţia clientului, **prin ascultarea lui** atentă **şi** să **păstrăm** propria noastră interpretare **până mai târziu.**

Reţineţi următoarea maximă:

> ***Dacă** ascultţi prima dată,*
> *clientul vă va accepta **mai** apoi mult **mai** bine ideile, sfatul **şi** interpretarea.*
>
> ***Chiar mai** mult, **dacă** asculţi prima **dată,***
> *- m ultor clienţi ie va f i uşor*
> ***să-şi exprime şi să-şi corecteze propriile interpretări.***

Exemplele **de mai sus** ilustrează că **definirea şi diferenţa dintre** încurajare, **parafrazare şi interpretare nu sunt uşor** de **făcut. Clar, în** fiecare **din** cazurile **de mai** sus **consilierul este** atent in mod selectiv la ceea ce clientul comunică în legătură cu problema pe care o are. încurajarea minimală implică **consilierul într-o** măsură minimă, parafrazarea constă în efortul **consilierului de a** oferi **înapoi clientului esenţa spuselor** sale. **Interpretarea se focalizează** pe cadrul de **referinţă** al consilierului mai degrabă decât pe cel al clientului.

Parafrazarea serveşte trei scopuri în acest **studiu:** 1) **exprimă clientului** că eşti **cu el, că** încerci să **înţelegi** ceea ce el îţi **destăinuie;** 2) **cristalizează** comentariul clientului fâcându-l mai **concis, acest** lucra **oferind o mai bună direcţionare** interviului; **3)** oferă **posibilitatea de** verificare a corectitudinii percepţiilor consilierului.

INTEGRAREA ÎNTREBĂRILOR, ÎNCURAJĂRII ***Şl*** **PARAFRAZĂRII**

*Deprinderile fundamentale **de asistare*** **sunt prezentate pe secvenţe, deci le** veţi **putea integra** odată ce o nouă deprindere se adaugă. De exemplu, când foloseşti abilitatea de a pune **întrebări** ai nevoie să continui **comportamentul de asistare potrivit din punct de** vedere **cultural. Când adaugi** încurajarea **şi** parafrazarea, **întrebările** pot **fi integrate** spre **a facilita** exprimarea **clientului.**

Spunându-vă istorisirile şi vorbind despre experienţele **Jor de viaţă, clienţii ajung** să **dezvolte noi percepţii ale problemei cu care se** confruntă, **reuşind** astfel **să treacă dincolo de ea, uneori chiar rescriind-o. Sarcina** noastră **ca** şi **ascultător** este de **a** contura' povestea **subiectului cât mai corect posibil.** Este **povestea clientului. Trebuie** să **ne păstrăm propriile reacţii şi** idei, pentru **noi.**

Exemplu negativ. **Exemplul** de **mai jos va demonstra cum propria** noastră **interpretare** interferează cu **povestea clientului.** Citind, **veţi** observa întrebări închise şi deschise (I? **D?), încurajări minimale** (E), **parafrazarea (P) sau interpretarea (I).** De **asemenea fiţi** atenţi **la verificări (V), ce sunt** similare **cu întrebările închise dar** sunt, **clar folosite pentru scopuri diferite. (Vedeţi la sfârşitul capitolului clasificarea deprinderilor).**

1. Consilierul: (Unui client depresiv) **Ce se** întâmplă **cu** familia **ta?**

2. Clientul: Nu mă vizitează defel, niciodată.

3. Consilierul: Ei nu te vizitează. De ce crezi?

4. Clientul: **Ei** nu **mă** plac, ghicesc.

5. Consilierul: Probabil deoarece nu le acorzi atenţie.

6. Clientul: (defensiv) Bine, ei **nu-mi** acordă atenţie de asemenea.

Ceea ce este comun multor clienţi depresivi, acest client oferă răspunsuri relativ scurte. Este nevoie de focalizare pe specific şl de încurajarea unei descrieri mai **concrete.**

Exemplul pozitiv.

7. Consilierul: **Spui că** nxi-ţi **acordă atenţie. Mi~ai** putea **spune ce s-a întâmplat ultima dată când au venit să** te **vadă? (Observaţi,** consilierul se focalizează pe evenimente concrete, specifice. **Acest lucru este folositor cu** toţi clienţii **care verbalizează mai puţin)**

8. Clientul: N-a fost bine. **(Observaţi** că nu întotdeauna întrebările deschise ale **consilierului** au şi un răspuns lung. **Cu astfel** de **clienţi, încercaţi să căutaţi lucruri** concrete, **specifice).**

9. Consilierul: **N-a fost** bine. **Mi-ai putea da un exemplu specific de ceva** ce n-a fost bine? (Este important să folosim cuvintele cheie ale clientului **în** întrebări. Acest **lucru** îl **ajută să-şi exploreze mai în** profunzime gândurile **legate** de problemă).

10. Clientul: **Bine, ultima dată mamei nu i-a plăcut freza mea. Abia a ajuns** că a **şi** încercat să **mă determine** să-mi **aranjez** părul **aşa cum** ea **dorea.**

___**1**1. Consilierul: Mama **ta dorea să-ţi aranjezi freza** aşa **cum ea dorea. (Observaţi,** se **folosesc cuvintele cheie** ale clientului.)

12. Clientul: **Da, totdeauna** îmi **spune ce** să **fac. Este mai uşor să nu ai nimic de a face cu ea.**

13. Consilierul: **Sue, aud că spui că mama ta vrea ca tu să faci lucrurile aşa cum ea doreşte şi că** este **mai uşor să** nu ai **nimic de-a face cu ea. Este adevărat?** #

14. Clientul: Exact. **Mă închid în mine** şi **nu mai** spun **nimic.**

15. Consilierul: **Îhî-hîm. Te închizi** în tine. Spune-mi mai mult despre ce s-a întâmplat.

16. Clientul: Obişnuiesc să mă dau **bătută** când mania caută ceartă. Intr-un fel **am** învăţat că este **mai** uşor **să** stai **şi** să **nu** faci nimic, **s-o** ignori doar.

___ 17. Consilierii!: Deci, **Sue,** am auzit că **nu** acorzi prea **multă** atenţie părinţilor tăi deoarece ai găsit că este **mult** mai uşor să te retragi şi **să nu** faci nimic.

în exemplul de mai sus, aţi văzut **cum** interpretările consilierului pot îndepărta clientul de problemă. Al doilea **exemplu** se focalizează pe interpretările **clientului** asupra vizitei părinţilor **săi.** Prin Întrebări, încurajări **minimale,** parafrazări, versiunea clientului este adusă ia suprafaţă. **Amintiţi-vă** următoarea .maximă:

Primul pas în a ajuta clientul să schimbe semnificaţia pe care o acordă povestirii sau comportamentelor, sentimentelor şi ideilor sale este acela de a asculta povestea aşa cum el o interpretează.

In **final,** observaţi **că** în exemplul de **mai** sus consilierul foloseşte cuvintele cheie majore ale clientului atunci când uzează **de** încurajare minimală sau parafrazare. **Mai mult,** preferă acele **întrebări** care includ aceste cuvinte cheie.

UTILIZAREA CLARIFICĂRII **ÎN CONSILIEREA DE GRUP ŞI** .DE FAMILIE

încurajarea minimală **şi** parafrazarea sunt folosite cu eficienţă şi **în** activitatea de consiliere **de grup sau** de **familie. Putem deschide membrii grupului** sau **familiei ce verbalizează mai puţin prin folosirea întrebărilor deschise, focalizate şi concrete, cuplate cu încurajarea şi parafrazarea. în astfel de cazuri, deprinderile sunt folosite în aproximativ** aceiaşi mod **ca** şi **în activitatea individuală.**

Mai dificilă, dar la **fel de importantă, este** utilizarea **parafrazării cu grupul sau familia, ca** întreg. **Aici avem nevoie** să folosim **cuvintele** cheie **ale familiei sau** grupului şi **să** parafrazăm **esenţa a ceea ce** se **spune.** De **exemplu:**

Mama: Sonia **nu mănâncă.** Ne este frică **că** e **bulimică.**

Tatăl: **Nu,** manii, **nu** cred **că** este. Doar doreşte să-şi menţină silueta.

Consilierul: **Sonia? (încurajare minimală).**

fiica: **Nu am nici** o problemă. Aşa cum spune **tata,** mania face doar agitaţie.

Consilierul: Familia pare să **o** vadă pe Sonia diferit. Mama este **îngrijorată de bulimie, tatăl** crede **că** încearcă doar **să-şi menţină silueta. Sonia crede** că **mama face doar** agitaţie. Cum astfel de opinii diferite se împacă împreună în această familie?

Exemplul este scurtat. Dacă lucrezi cu un individ (şi acesta poate fi mama, tata sau fiica) te focalizezi pe modul în care persoana gândeşte. în terapia de familie sau de grup avem indivizi numeroşi la care trebuie să răspundem, dar avem nevoie de asemenea să fim atenţi şi să ne focalizăm pe grup sau familie ca întreg.

Când parafrazăm ceea ce se întâmplă tor-un grup sau familie, procedăm ca **şi în** caz individual, dar ne direcţionării propoziţiile spre întregul grup sau întreaga **familie.** O **tehnică** comună în terapia de grup şi de familie este să întrebi fiecare membru al familiei acelaşi lucru iar apoi să vorbeşti despre răspunsul pe care întregul grup sau familie îl oferă întrebării puse[1].

PRACTICA **ÎNCURAJĂM!** MINIMALE ŞI A **PARAFRAZĂRII**

1. *Dezvoltarea grupului de lucru.*

2. *Desemnarea rolurilor* de consilier, **client, operator/observator şi observator** secund.

3. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* Deşi orice topică poate fi folosită, vom descoperi că vorbind despre o întâmplare de familie este mai **util.** Aceasta poate fi familia de origine sau cea prezentă a clientului. întâmplarea, poate fi pozitivă sau negativă, veche sau recentă. Sarcina consilierului este să practice comportamentul de asistare spre a afla povestea clientului şi apoi să folosească încurajările minimale pentru a menţine clientul în comunicarea şi elaborarea poveştii. în diferite puncte ale interviului, consiliera! ar putea parafraza ceea ce clientul **a** comunicat, folosind cuvintele cheie ale acestuia.

4. *Verificaţi timpul şi oferiţi feedback.*

5. *Schimbaţi rolurile.*

PRACTICA DE GRUP / FAMILIE A ÎNCURAJĂRILOR MINIMALE ŞI **PARAFRAZĂRILOR**

Se sugerează o încercare a unei şedinţe de consiliere de grup în această sesiune. Consilierea de cuplu sau de familie poate fi de asemenea practicată.

1. *Stabilirea rolurilor specifice acestei sesiuni de practică.*

   a. Trei sau mai mulţi indivizi formează grupul

   b. Facilitatorul grupului

   c. Observatorul / cel ce înregistrează.

! **O altă tehnică utilă** este **chestionarea circulară. întrebăm fiecare membru ai grupului ce crede ea, el că un alt membru al familiei ar răspunde la întrebare. Prin utilizarea acestui mod veţi descoperi deseori lucruri nespuse în grup sau familie.**

2. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* Trei topici posibile pentru o şedinţă de grup sunt: a) problemele etnice sau de rasă, curente în comunitate; b) probleme pe care membrii le pot avea la locurile de muncă; e) planuri viitoare de carieră a membrilor grupului.

3. *Planificarea.* Sarcina **consilierului** este complexă **într-o** activitate de grup ca aceasta. Prima dată **amintiţi-vă** că sarcina noastră a consilierilor este să aflăm povestea individului sau a grupului, nu rezolvarea problemei. Deci veţi:

a) Obţine fiecare poveste **individuală** folosind întrebarea, încurajarea minimală şi parafrazarea.

b) Afla temele **grupului.** Veţi descoperi că uni? **membri** spun poveşti similare pe care Ie puteţi **relaţiona** prin parafrazare. Mai, mult grupul în sine va avea un stil propriu şi **puteţi folosi cuvintele** cheie **spre a ajuta membrii să** se **orienteze** spre **interacţiunea** grupului.

c) Focaliza **tema însăşi. Nu numai că individul şi grupul** îşi. **vor** relata ideile, **dar veţi căuta să** construiţi pe **cât posibil o imagine a** problemei **care să cuprindă punctele de** vedere ale tuturor **indivizilor.**

Activitatea de grup face posibil ca a) indivizii **să-şi** spună relatările; **b)** să vedem în ce măsură povestirile **lor** sunt similare sau diferite; **c)** să se înveţe **mai multe** lucruri legate de subiectul, terna **respectivă.**

4. Verificaţi atent timpul şi oferiţi feedhack. O şedinţă va dura **aproximativ** 30 de **minute şi** aceeaşi **perioadă de timp** va fi **necesară pentru feedback şi analizarea celor** petrecute în **şedinţă. în** perioada **feedbackului oferiţi atenţie** specială **activităţii facilitatorului.**

FIŞA DE EVALUARE ŞI ÎNREGISTRARE PENTRU PARAFRAZARE ŞI ÎNCURAJARE MINIMALĂ[2]

Scrieţi **mai** jos cuvintele cele mai importante din frazele consilierului şi indicaţi dacă a folosit o întrebare deschisă sau închisă, o parafrazare, încurajare minimală sau alte deprinderi (D?3 î?, P, ÎM, E, A). Veţi descoperi că realizarea acestui lucru vă va ajuta să reconstruiţi sesiunea întreagă după ce ea s-a terminat, chiar dacă ea nu a fost înregistrată audio sau video.

în practica de grup sau de familie, observatorii au nevoie de asemenea să ia scurte notiţe asupra comentariilor membrilor **grupului** sau familiei.

___ L____

___2.____ .__________________________________ ___ __

___ **3.**_ ______________________________ __ ____________

___ 4. ____

___5.____________________ _ ____________________

___**6.**__________________________ _ _ __________

___ 7. ____________________________________ _

___ 8.____

___9.____

10.[4]

[4] **Puteţi continua pe o altă foaie de hârtie. Veţi descoperi că aceste înregistrări ale interviurilor individuale, de grup şi de familie sunt utile pentru sesiunea de feedback şi pentru o înţelegere mai bună a celor întâmplate. Folosiţi această fişă şi atunci când practicaţi alte abilităţi discutate în această carte.**

este un pas mare. Se recomandă deci ca prima **dată** să ne focalizăm pe concepţia **clientului,** prin ascultarea lui atentă şi să păstrăm propria noastră **interpretare** până mai târziu.

Reţineţi următoarea maximă:

Dacă asculţi prima dată,
clientul vă va accepta mai apoi mult mai bine ideile, sfatul şi interpretarea.

Chiar mai mult, dacă asculţi prima dată,
■ *multor clienţi le va fi uşor*
să-şi exprime şi să-şi corecteze propriile interpretări.

Exemplele **de mai** sus **ilustrează** că **definirea** şi **diferenţa dintre încurajare,** parafrazare şi **interpretare** nu sunt uşor de făcut. Clar, în fiecare **din** cazurile **de mai** sus consilierul este atent în mod selectiv la ceea ce clientul comunică în legătură cu problema pe care o are. încurajarea **minimală** implică consilierul **într-o** măsură minimă, parafrazarea constă în efortul consilierului de a oferi înapoi **clientului** esenţa spuselor sale. **Interpretarea se** focalizează pe cadrai de referinţă **al** consilierului mai degrabă decât pe cel al clientului.

Parafrazarea serveşte **trei** scopuri în acest studiu: 1) exprimă **clientului** că eşti cu el, că încerci să înţelegi ceea ce el îţi **destăinuia;** 2) cristalizează **comentariul** clientului **facându-1** mai concis, acest lucru oferind o **mai** bună direcţionare interviului; 3) oferă posibilitatea de verificare a corectitudinii percepţiilor **consilierului.**

INTEGRAREA ÎNTREBĂRILOR, **ÎNCURAJĂRII ŞI PARAFRAZĂRII**

Deprinderile, fundamentale de asistare sunt prezentate pe secvenţe, deci le veţi putea integra odată ce o nouă deprindere se adaugă. De exemplu, când foloseşti abilitatea de a pune întrebări ai nevoie **să** continui comportamentul de asistare potrivit **din** punct de vedere cultural. Când adaugi încurajarea şi parafrazarea, întrebările **pot** fi integrate spre a facilita exprimarea clientului.

Spunâncîu-vă istorisirile şi vorbind despre experienţele lor de viaţă, clienţii **ajung** să dezvolte noi percepţii ale problemei **cu** care se confruntă, reuşind astfel să treacă dincolo de ea, uneori chiar **rescriind-o.** Sarcina noastră ca şi ascultător este de a contura povestea subiectului cât mai corect posibil. Este povestea clientului. Trebuie să ne păstrăm propriile reacţii şi idei, pentru noi.

Exemplu negativ. Exemplul de mai jos va demonstra cum propria noastră interpretare interferează cu povestea clientului. Citind, veţi observa întrebări închise şi deschise (I? **D?),** încurajări minimale (E), parafrazarea (P) sau interpretarea (I), De asemenea fiţi atenţi la verificări (V), ce sunt similare cu întrebările închise dar sunt, clar folosite **pentru** scopuri diferite. (Vedeţi **Ia sfârşitul** capitolului clasificarea deprinderilor).

1. Consilierul; (Unui client depresiv) Ce se întâmplă cu familia ta?

2. Clientul: Nu mă vizitează defel, niciodată.

__ 3. Consilierul: **Ei nu** te vizitează. De ce crezi?

4. **Clientul:** Ei **nu mă** plac, ghicesc.

5. Consilierul: **Pi'obabil** deoarece nu le acorzi atenţie.

6. Clientul: (defensiv) Bine, eî nu-mi acordă atenţie de asemenea.

Ceea ce este comun multor clienţi depresivi, acest client oferă răspunsuri relativ scurte. Este nevoie **de** focalizare pe specific şi **de** încurajarea unei descrieri mai concrete.

Exemplul pozitiv.

7. Consilierul: Spui că **nu-ţi** acordă atenţie. **Mi-ai** putea spune ce s-a întâmplat ultima dată când au venit să te vadă? (Observaţi, consilierul se focalizează pe evenimente concrete, specifice. Acest lucra este folositor cu toţi clienţii care verbalizează mai puţin)

8. Clientul: N-a fost bine. (Observaţi că nu întotdeauna întrebările) deschise ale consilierului au şi un răspuns lung. **Cu** astfel de clienţi, încercaţi să căutaţi lucruri concrete, specifice).

9. Consilierul: N-a fost bine. Mi-ai putea da un exemplu specific de ceva ce n-a. fost bine? (Este important să folosim cuvintele cheie ale clientului în întrebări. Acest lucra îl ajută să-şi exploreze **mai** în profunzime gândurile legate de problemă).

10. Clientul: Bine, ultima dată mamei nu i-a plăcut freza mea. Abia a ajuns că a şi încercat să mă determine să-mi aranjez părul aşa *cum* ea dorea.

11. Consilierul: Mama ta dorea să-fi aranjezi freza aşa cum ea dorea. (Observaţi, se folosesc cuvintele cheie ale clientului.)

12. Clientul: Da, totdeauna **îmi** spune ce să fac. Este mai uşor să nu ai nimic de a face cu ea.

__ 13. Consilierul: Sue, aud că spui că mama ta vrea ca tu sâ faci lucrurile aşa **cum ea** doreşte **şi** că **este** mai **uşor să nu ai** nimic **de-a** face cu . ea. Este adevărat? #

14. Clientul: Exact. Mă închid în mine şi **nu mai** spun nimic.

__ 15. Consiliera!: **Îhî-hîm.** Te închizi **în** tine. **Spune-mi mai mult despre ce s-a întâmplat.**

16. Clientul: Obişnuiesc să mă dau **bătută** când marna caută ceartă. Intr-un fel am. învăţat că **este** mai uşor **să** stai **şi să nu faci nimic, s-o** ignori doar.

17. Consilierul: **Deci,** Suc, **am auzit că nu acorzi** prea multă **atenţie** părinţilor îăi deoarece ai găsit că este **mult** mai uşor să te retragi şi sâ nu faci nimic.

In exemplul de mai sus, aţi văzut cum **interpretările** consilierului pot îndepărta clientul de problemă. A! doilea exemplu se focalizează pe interpretările clientului asupra vizitei părinţilor **săi.** Prin întrebări, încurajări *minimale,* parafrazări, versiunea clientului este adusă **la** suprafaţă. **Amintiţi-vă** următoarea maximă:

> *Primul pas în a ajuta* ***clientul să*** *schimbe semnificaţia* ***pe*** *care* ***o acordă povestirii*** *sau comportamentelor, sentimentelor şi ideilor sale este acela de a asculta povestea aşa cum el* ***o*** *interpretează.*

în final, observaţi că în exemplul de mai sus consilierul foloseşte cuvintele cheie majore ale clientului atunci **când** uzează **de** încurajare minimală sau parafrazare. Mai **mult,** preferă acele **întrebări** care includ aceste cuvinte cheie.

UTILIZAREA CLARIFICĂRII **ÎN** CONSILIEREA DE GRUP **ŞI DE** FAMILIE

încurajarea minimală şi parafrazarea sunt folosite cu eficienţă şi în activitatea de consiliere ele grup sau de familie. Putem deschide membrii grupului sau **familiei** ce **verbalizează** mai puţin prin folosirea întrebărilor deschise, focalizate şi concrete, cuplate cu încurajarea şi **parafrazarea.** în astfel de cazuri, deprinderile sunt folosite în aproximativ acelaşi mod ca **şi în** activitatea individuală.

Mai dificilă, dar la **fel** de importantă, este utilizarea parafrazării cu grupul sau familia, ca **întreg. Aici avem** nevoie să folosim cuvintele cheie ale **familiei sau grupului şi** să **parafrazăm** esenţa a ceea ce se spune. De **exemplu:**

Mama: Sonia nu mănâncă. Ne este frică că e **bulimică.**

Tatăl: Nu, manii, nu cred că este. Doar doreşte să-şi menţină silueta.

Consilierul: **Sonia?** (încurajare minimală).

Fiica: Nu am nici o problemă. Aşa cum **spune** tata, mama face doar agitaţie.

Consilierul: ' Familia pare să o vadă pe **Sonia** diferit. Mama este îngrijorată de **bulimie,** tatăl crede că încearcă doar să-şi menţină silueta. Sonia crede că mama face doar agitaţie.' Cum astfel de opinii diferite se împacă împreună **în** această familie?

Exemplu! este scurtat, Dacă lucrezi cu un individ (şi acesta poate fi mama, tata sau fiica) te focalizezi pe modul în care persoana gândeşte, **în** terapia de familie sau de grup avem indivizi numeroşi la care trebuie să răspundem, dar avem nevoie de asemenea să fim atenţi şi să ne focalizăm pe grup sau familie ca întreg. ■

Când parafrazăm ceea ce se întâmplă **într-un** grup sau familie, procedăm ca şi **în** caz individual, dar ne direcţionării propoziţiile spre întregul grup sau întreaga familie. O tehnică comună în terapia de grup şî de familie este să întrebi **fiecare membru** ai familiei acelaşi lucru iar apoi să vorbeşti despre răspunsul pe care întregul grup sau familie îl oferă întrebării puse[5].

PRACTICA ÎNCURAJĂRII MINIMALE ŞI A PARAFRAZĂRII

1. *Dezvoltarea grupului de lucru.*

2. *Desemnarea rolurilor* de consilier, client, **operator/observator** şi observator secund.

3. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* Deşi orice topică poate fi folosită, vom descoperi că vorbind despre o întâmplare de familie este mai **util.** Aceasta poate fi familia de origine sau cea prezentă a clientului. întâmplarea poate fi pozitivă sau negativă, veche sau recentă. Sarcina consilierului este să practice comportamentul de asistare spre a afla povestea clientului şi apoi să folosească mcurajărilĂ **minimale** pentru a menţine clientul în comunicarea şi elaborarea poveştii. **In** diferite puncte ale internului, consilierul ar putea parafraza ceea ce clientul a comunicat, folosind cuvintele cheie ale acestuia.

4. *Verificaţi timpul şi oferiţi feedback.*

5. *Schimbaţi rolurile.*

PRACTICA DE GRUP / FAMILIE A ÎNCURAJĂRILOR MINIMALE ŞI **PARAFRAZĂRILOR**

Se sugerează o încercare a **unei şedinţe de consiliere de** grup **în** această **sesiune. Consilierea** de **cuplu sau de familie** poate fi de asemenea practicată.

1. *Stabilirea rolurilor specifice acestei sesiuni da practică.*

   a. Trei sau **mai** mulţi indivizi formează grupul

   b. Facilitatorul grupului

   c. Observatorul / cel ce înregistrează.

2. *Stabilirea subiectului jocului de **rol.*** Trei topici **posibile** pentru o şedinţă **de** grup **sunt: a)** problemele etnice sau **de** rasă. curente **în** comunitate; **b)** probleme **pe** care membrii le pot avea **la** locurile de muncă; c) planuri viitoare de carieră a **membrilor grupului. .** ■

3. *Planificarea.* Sarcina consilierului este complexă **într-o** activitate de grup ca **aceasta.** Prima **dată. amintiţi-vă că** sarcina **noastră** a consilierilor **este** să aflăm povestea **individului sau a** grupului, nu rezolvarea problemei. **Deci veţi:**

a) Obţine fiecare poveste individuală folosind întrebarea, încurajarea minimală **şi**

[5] **O altă tehnică utilă este chestionarea circulară. întrebăm fiecare membra al grupului ce crede ea, el că un alt membru al familiei ar răspunde la întrebare. Prin utilizarea acestui mod veţi descoperi deseori lucruri nespuse In grup sau familie.**

parafrazarea.

b) Afla temele grupului. **Veţi** descoperi că unii membri spun **poveşti** similare pe care le **puteţi reîaţiona** prin parafrazare. Mai, **mult** grupul în sine va avea **un stil** propriu şi puteţi folosi cuvintele cheie spre **a** ajuta membrii să se orienteze spre interacţiunea grupului.

c) Focaliza tema însăşi. Nu **numai** că individul şi grupul îşi vor relata ideile, dar veţi căuta să construiţi pe cât posibil o imagine **a** problemei care să **cuprindă** punctele de vedere aîe tuturor indivizilor.

Activitatea de grup face posibil ca a) indivizii să-şi spună relatările; b) să vedem **în** ce măsură povestirile lor sunt similare sau diferite; c) să se înveţe mai multe lucruri legate de subiectul, tema respectivă.

4. Verificaţi atent timpul şi ***oferiţi feedback.*** O şedinţă va dura aproximativ 30 de minute şi aceeaşi perioadă de timp va fi necesară pentru feedback şi analizarea celor petrecute în şedinţă. în perioada **feedbackului** oferiţi atenţie specială activităţii **facilitatorului.**

FIŞA DE' EVALUARE ŞI ÎNREGISTRARE PENTRU **PARAFRAZARE ŞI** ÎNCURAJARE MINIMALĂ[6]

Scrieţi mai jos cuvintele cele mai importante **din** frazele consilierului şi indicaţi dacă a **folosit** o întrebare deschisă sau închisă, o parafrazare, încurajare minimală sau alte deprinderi (**D?, î?5** P, ÎM, **E,** A), Veţi descoperi că realizarea acestui lucru vă va ajuta să reconstruiţi sesiunea întreagă după ce **ea** s-a **terminat,** chiar dacă ea nu a fost înregistrată audio **sau** video,

în practica de grup sau de familie, observatorii au nevoie de asemenea să ia scurte notiţe asupra comentariilor membrilor grupului sau familiei.

î. ____

___2.________ _ _________________________________ _ ________________

___3.J____

___ 4. _________________________ __________________________________

_ _**5.**____;___

___6.____ _ ___________ _

7.

9.

10.

CONTRACTUL REALIZEZ - FOLOSESC - ÎNVĂŢ

Cum **intenţionaţi să transmiteţi** aitora aceste concepte?

Realizez. Am învăţat sau **am** notat **în** cadrul sesiunilor **de** practică sau / şi observare a deprinderilor

următoarele:

Folosesc. Planific să **apiic** aceste deprinderi **în afara seminariilor după cum urmează: învăţ.** Planific să **învăţ** alte persoane aceste deprinderi după **cum urmează: l.D? 3. E, D? 5. Int 7. P,** D? 9. E, D? 1LP **13. P,** V. **15. E, E** 17. P

[6] **Puteţi continua pe o altă foaie de hârtie. Veţi descoperi că aceste înregistrări ale interviurilor individuale, de grup şi de familie suni utile pentru sesiunea de feedback şi pentru o înţelegere mai bună a celor întâmplate. Folosiţi această fişă şi atunci când practicaţi alte abilităţi discutate în această carte.**

Latura artistică a consilierii surprinde sentimentele şi emoţiile clientului.

Partea noastră emoţională deseori ne ghidează ideile şi acţiunile, chiar fără să conştientizăm acest lucru.

CAPITOLUL 5

REFLECTAREA SENTIMENTELOR ŞI EMOŢIILOR

Empatia a fost definită ca **fiind** calitatea de a asculta şi înţelege corect clientul. La baza **empatiei** stau mai multe deprinderi de ascultare prezentate în această carte. Oricum, uruiţi consideră **că cea** mai **importantă** abilitate **pentru dezvoltarea înţelegerii empatice este**
reflectarea sentimentelor - înţelegerea corectă **a** universului emoţional al **celui** pe **care-1** ajutăm.

Exerciţiile şi textul acestui capitol **urmăresc** să vă ajute să:

1. **Denumiţi** emoţiile şi să înţelegeţi importanţa **lor** pentm interviul de consiliere.

2. **Definiţi deprinderea** de reflectare **a sentimentelor** şi **să o distingeţi** practic **de celelalte** deprinderi.

3. **Examinaţi** unele probleme de sex şi **multiculturale** legate de emoţii. Abilitatea de a recunoaşte **emoţiile** este de mare importanţă **pentru reflectarea sentimentelor clientului.**

4. **Demonstraţi** deprinderea de reflectare a sentimentelor **în** practica consilierii individuale, de **grup** şi **de** familie.

5. Folosiţi reflectarea sentimentelor în activitatea dumneavoastră de zi cu **zi.** Veţi fi de **asemenea încurajaţi să vă** gândiţi **cum** i-aţi **putea ajuta** pe **alţii** să **înveţe şi să folosească** această deprindere.

DENUMIREA SENTIMENTELOR ŞI EMOŢIILOR

Deşi **mulţi** dintre **noi iau** decizii ***în*** mod raţional, adevărul este că **nu suntem** pe deplin **satisfăcuţi** până când **decizia** respectivă oferă **o senzaţie** plăcută, **ne face să ne simţim bine.** Similar, putem vorbi despre problemele noastre Intr-un mod intelectual, dar **până** când nu **ne confruntăm cu emoţiile implicate în aceste probleme, vom continua** să **ne** comportăm ineficient.

De **exemplu, puteţi lucra cu un** copii diiitr-o familie **de alcoolici** sau **cu cineva care a** fost abuzat. Faptele situaţiei pot fi **foarte** dare dar emoţiile **pot** fi ascunse. în cazurile acestea, **sarcina** noastră **principală** este **de a descoperi** şi **de a ajuta clientul să se confrunte cu emoţii** complexe, uneori confuze şi tulburătoare. Una e **să ştim** că cineva **ar** renunţa îa o relaţie plină de necazuri, că are puterea emoţională să o facă este însă altceva.

Emoţiile **sunt** importante în toate relaţiile de sprijin, de acordare de ajutor. Un client poate **să aleagă raţional un loc de muncă iar mai târziu să simtă insatisfacţie datorită faptului că problemele emoţionale legate de alegerea slujbei au fost** ignorate, **Faptele şi motivele deciziei pot să** fie clare, **dar** până **când clientul nu tratează** problema **emoţiilor ceva va rămâne** nerezolvat.

Cuvinte ce exprimă sentimente. **Ca prim** pas **în reflectarea sentimentelor trebuie să** fim **capabili** să **recunoaştem şi** să denumim **acele sentimente** ale **clientului. Câteva din stările** emoţionale de bază sunt prezentate **mai** jos, **stări** pentru care se oferă câteva **etichete.**
Adăugaţi dumneavoastră mai multe sinonime sau cuvinte **relaţionale. Cu** cât veţi deţine un vocabular mai mare de cuvinte ce exprimă emoţii, cu atât veţi înţelege **mai** bine lumea clientului.
începeţi cu **sentimentele** de bază:

Nervos: enervat, furios, ură, __________

Fericit: **bucuros,** vesel, entuziasmat, _

Supărat: nenorocit, durere, vinovăţie,

Speriat: **timid,** îngrijorat, fricos, _______

Alte **etichete emoţionale** ce se potrivesc uneia **sau mai** multor **categorii de mai** sus **sunt:**
uşurat, epuizat, încurcat, **necorespunzător,** indiferent, curajos, infatuat, sensibil - lista putând să continue. Adăugaţi cât mai multe cuvinte legate de aceste emoţii fie mai jos, fie pe o pagină separată:

Sentimente mixte. Deseori, clienţii **dumneavoastră** *vor* prezenta *emoţii* mixte, confuze. **In multe** situaţii **simţim** combinaţii **de emoţii diferite.** Putem **fi îndrăgostiţi, dar anxioşi în** legătură cu rezultatele relaţiei de dragoste. Putem **fi** foarte mulţumiţi de oferta de muncă, **dar speriaţi în acelaşi timp. Sortarea** acestor **sentimente mixte** este **o** parte **importantă a procesului**
de consiliere.

Câteva exemple cheie de cuvinte ce exprimă sentimente mixte sunt: nesigur, confuz, perplex, necăjit, ambivaient, tulburat, sfâşiat, învălmăşit. De obicei aceste cuvinte nu capătă importanţă pentru că exprimă sentimente, ci pentru faptul că ele reprezintă o descriere de suprafaţă a unui complex de sentimente. Clientul poate spune că este tulburat de o relaţie dificilă, dar **dacă-1** ascultaţi **în** continuare veţi găsi că sentimentele ce se găsesc la bază sunt: durere, furie, respingere, dragoste, grijă etc.

Când auziţi cuvinte care exprimă sentimente mixte, reflectaţi acest sentiment de suprafaţă, şi continuaţi cu o întrebare pentru a afla dimensiuni emoţionale ce stau la baza acestui sentiment mixt. De exemplu: "Spui că eşti **sfâşiat. Mi-ai** putea spune **mai** mult despre ce acest **cuvânt** "sfâşiat" înseamnă pentru tine?"

Sentimente exprimate prin metafore. Unii clienţi, vor vorbi despre emoţii astfel: " mă crede cârpă de spălat vase", **"am** ajuns Ia culmea răbdării", **"mă** simt ca **un** cazan plin cu dinamită, gata să explodeze". **în** fiecare caz, **un** singur cuvânt nu poate exprima adevărata emoţie. Conştientizaţi că metafora reprezintă o cheie importantă în înţelegerea **lumii** emoţionale a clientului dumneavoastră. Metaforele sunt asemenea sentimentelor mixte - se întâmplă mai urnite **lucruri** decât cele exprimate **la** suprafaţă.

Atât clienţii ce verbalizează fără **probleme,** câî **şi** clienţii ce verbalizează mai puţin găsesc că este mai uşor să-şi exprime emoţiile via metafore. Cereţi clientului să-şi imagineze ceea ce simte **şi** apoi să descrie acest lucru. Consilieri şi terapeuţi renumiţi folosesc foarte eficient expresiile metaforice ***în*** procesul consilierii. Metaforele ***pot*** fi descrise ca **fiind** poezia vieţii emoţionale.

Care sunt unde metafore pe care le cunoaşteţi?

Sentimentele exprimate *nonverbal.* Fiţi atenţi ia zâmbetul **clientului,** la bătăile sale **din** picior **ce pot indica furie, nerăbdare sau plictiseală şi la orice** altă **formă** de **mişcare corporală, încrucişarea braţelor şi a picioarelor** poate **trăda furie şi** apărare, ştergerea **nasului** poate **exprima disconfort personal. Emoţiile au expresii** nonverbale şi **observarea atentă a** acestora **vă pot** oferi indicii **mai** bune despre starea internă a individului decât **o fac** cuvintele.

Sentimentele exprimate nonverbal sunt **determinate de** gende-r şi de mediul cultural al individului. Luaţi aminte **la** poziţiile **corporale,** pauzele contactelor vizuale **etc.,** dar totdeauna cu precauţie, până când veţi înţelege deplin semnificaţia gestului sau a mişcării unei persoane unice în **felul său, aparţinând unui mediu cultural unic.**

Relaţioiiarea **la nivel emoţional este dificil** de **realizat pentru mulţi dintre** noi, **întrucât multe culturi** ne **învaţă să ne controlăm sentimentele. Ba mai mult, deseori sentimentele ne întunecă şi** ne **încurcă gândirea. Această deprindere importantă vă va cere mai multă muncă** până **veţi reuşi să deveniţi** sensibili **faţă de ceilalţi şi apoi** să **stăpâniţi bine această abilitate.**

REFLECTAREA SENTIMENTELOR: DEPRINDEREA DE **BAZĂ *U* 5**

Cum putem să-î **ajutăm pe ceilalţi** să-şi **exprime îngrijorările pe** care **Ie trăiesc? Un mod excelent este** să ascultăm **şi** să **răspundem** la **sentimentele clientului. Prin reflectarea sentimentelor puteţi facilita mişcarea** *clientului* spre **acceptare şi** *înţelegere de* **sine.** Ii veţi **comunica astfel că puteţi să** înţelegeţi **în mod** acurat **lumea pe care el o** simte şi **o** trăieşte.

Lucrul cel **mai important legat de această** abilitate **este să** fim **atenţi** şi **să** răspundem la *sentimentele* **exprimate, mai degrabă decât** la *conţinutul* **comunicat.** Ceea **ce** clientul spune este partea **de** conţinut al mesajului. Trebuie să ascultaţi de asemenea cum clientul transmite **mesajul. De** exemplu, **clientul poate vorbi mai rapid când comunică** entuziasm **şi mult mai încet când comunică** descurajare. **Este vorba exact** de **acea parte** *sentimentală* **a comunicării,** căreia **veţi** fi rugaţi să acordaţi o atenţie specială.

în **reflectarea sentimentelor sunt** esenţiali **următorii paşi:**

I. Sentimentele trebuie denumite. Acest **lucru** se poate face prin cuvintele folosite de client, prin metafore sau în **urma** observării comunicării nonverbale.

2. Folosiţi o structură **frazală** ca: "Pari să simţi....", "**Se** pare că simţi....", "înţeleg că te simţi..." la care se adaugă eticheta emoţiei.

3. Contextul poate fi parafrazat pentru o clarificare adiţională: "Se pare că te simţi_____________ când _____ ___ sau "Te simţi__________ deoarece________ Aici avem **o** combinaţie a parafrazării **cu** reflectarea sentimentelor.

4. Dacă **nu** sunteţi siguri **în** legătură cu emoţia observată, verificaţi: "Este acesta felul **în** care te simţi?", "Este corect?", "Sunt pe aproape?". Acest lucru dă clientului şansa de a reflecta şi de **a** corecta sau a adăuga informaţii.

De cele **mai** multe ori reflectarea sentimentelor este **mult mai** folositoare dacă în cadrul interviului, sentimentele sunt etichetate şi se lucrează asupra lor imediat aici şi acum.
încercaţi să reflectaţi sentimentele ia timpul prezent (Chiar acum te **simţi**_________________*)*, mai degrabă decât **la** trecut **(Te-ai simţit_______**).

Vom continua să **discutăm despre reflectarea sentimentelor abordând problematica** de **gender** şi cea culturală.

REFLECTAREA SENTIMENTELOR: ATENŢIE LA ASPECTELE **MULTICULTURALE ŞI DE** GENDER

încrederea este importantă dacă **doriţi** ca **cineva să vă împărtăşească** sentimentele. **Chiar şi în** relaţia cea **mai** de încredere, unii clienţi vor avea dificultăţi în împărtăşirea şi analizarea propriilor sentimente în prezenţa dumneavoastră.

De exemplu Ia **nord-americanii albi şi în** multe **alte** culturi se aşteaptă ca bărbaţii să **nu-şi** exprime sentimentele. Nu eşti un bărbat adevărat dacă-ţi permit! să-ţi trăieşti emoţiile. **în** timp ce **mulţi** bărbaţi îşi manifestă sentimentele **în** cadrul consilierii, unii dintre ei nu vor intra prea repede în această arie sentimentală, cel puţin în primele şedinţe. Mai târziu, prin dobândirea încrederii, **explorarea sentimentelor devine mai accesibilă.**

în general, femeia **din toate culturile** trăieşte şi **îşi exprimă mult mai voluntar sentimentele.**
Cu toate acestea, vor fi **variaţiimi** în funcţie de grupul cultural căruia îi aparţine. Unele **culturi,** (de exemplu asiaticii, americanii nativi) sunt mândre de capacitatea de a-şi controla emoţiile. Acest lucru poate fi **adevărat şi pentru cele din** Britaiiia **şi Irlanda.**

Americanii africani şi **alte** minorităţi au învăţat **de-a** lungul timpului că **nu** este **securizant** să îţi exprimi deschis sentimentele **faţă** de americanii albi. **în** situaţiile de consiliere înter- **culturală** încrederea este necesară să fie construită înainte să aşteptăm o discuţie profundă despre emoţii.

Aprecierea sentimentelor - o **formă prescurtată** a **reflectării sentimentelor ce poate fi folosită în** cazul bărbaţilor şi clienţilor care sunt diferiţi de dumneavoastră din punct de vedere cultural. Mai degrabă decât să analizeze în. adâncime emoţiilor, consilierul poate să observe rapid **şi** simplu sentimentele şi să treacă **mai** departe **fără** să verifice. Singura diferenţă între reflectarea sentimentelor şi aprecierea sentimentelor este că aprecierea se manifestă rapid, **într-o** formă trecătoare **în** timp ce reflectarea devine o focalizare majoră în **interviu.** De **exemplu:**

Se pare **că** asta **te-a** enervat. Ce s-a întâmplat apoi?

'Te-a durut atunci. Ce s-a întâmplat înainte?

în exemplele de mai *sus,* consilierul apreciază rapid sentimentele şi trece mai departe.
Minorităţile **şi** femeile **pot trăi** discriminare naţională, sexuală, rasism, ca parte a experienţei lor de zi cu zi. Dacă faceţi parte din majoritate sau sunteţi bărbat, încrederea clientului poate **fi mai** dificil **de** generat. Aprecierea realităţii discriminării naţionale, sexuale **şi** a rasismului, precum şi-durerea **personală şi** de grup **poate fi** o **parte importantă a procesului de** construire **a încrederii.** Similar, **o** persoană minoritară, lucrând **cu un** client **al** majorităţii se poate confrunta **de** asemenea **cu** o lipsă de încredere **faţă** de el O apreciere a sentimentului de neîncredere posibilă poate **fi utilă,** dacă este folosită cu atenţie. **De exemplu:**

Chiar acum, **ai** dubii dacă sau nu să discuţi **cu** mine acest lucru.

Atunci când clientul ne împărtăşeşte experienţa emoţională, acest **lucru** este **o** dovadă de încredere. Trebuie să câştigăm deci, încrederea fiecărui client,

EXERCIŢII **PRACTICE** PENTRU **REFLECTAREA** SENTIMENTELOR

în exerciţiile de mai jos, veţi avea. **posibilitatea să selectaţi frazele ce indică faptul că emoţiile şi sentimentele interioare ale clientului au fost înţelese.** Selectaţi **fraza ce ar genera din partea clientului confirmarea de:** "Este **adevărat". Afirmaţi** care **dintre** răspunsuri **este întrebare, parafrazare, încurajare minimală sau reflectarea sentimentelor.**

Clientul: **Deci, mă** întreb **dacă mă poţi ajuta să găsesc o nouă** persoană. **Presupun că dacă aş** găsi **una, aş greşi din nou.**

Consilierul: a. Vrei intr-adevăr **sa** găseşti o **altă persoană, dar nu eşti sigur că o să** meargă.

b. Te simţi foarte descurajat **acum, dar încă mai speri s-o scoţi 3a**

capăt.

c. Ai greşi din nou.

d. Ce **persoană ai** ***în*** **vedere?**

e. De ce simţi asta?

în acest prim exemplu, ***b*** **este singura** reflectare **a sentimentelor.** Observaţi **că au fost reflectate atât emoţiile negative cât** şi cele **pozitive;** ***a*** este **o parafrazare relativ bună, dar ignoră aspectele emoţionale importante comunicate de client;** ***c*** **este o încurajare minimală care poate duce la o discuţie mai amplă asupra sentimentelor;** ***d*** este o întrebare **şi tinde să** fie **o topică ce** nu **încurajează clientul să se analizeze pe sine; în final,** ***e*** este **o** altă **întrebare ce nu**

răspunde prea mult la emoţii, iar dimensiunea "de **ce"** tinde să pună clientul **în** lumina unei întrebări **la** care îi este dificil clientului să răspundă.

Clientul: Ce crezi că ar trebui să fac - să fug, să divorţez sau doar să accept acest **lucru? Mă simt** aşa **trist** şi pierdut.

.... Consilierul: ..,,_.a....S.e,pare **că nu există nicLun drum.de ieşire!..... . ...,,, ...**

■ b, (Observând lacrimi) Te simţi foarte trist acum. .... ■ ■ .. .. •

c. **Te-ai** gândit serios să fugi?

d. (Tăcere)

e. Eşti foarte îngrijorat şi necăjit..

Exemplu! 2 are două reflectări ale sentimentelor: *b* şi *e.* fiecare poate fi potrivită, *b* este o reflectare corectă şi arată clientului că a fost auzit. Tentaţia în momente ca acestea este de a consola, de a oferi simpatie şi **sfat** ca răspuns Ia întrebarea clientului. Răspunsul *a,* o **parafrazare, poate avea succes** la fel **de** bine **ca şi reflectarea sentimentelor şi** se **pare că a** prins esenţa stării în care se **află clientul.**

C **pare să** fie **o întrebare ineficientă.** încurajarea **minimală prin tăcere** poate fi foarte eficientă, dar bineînţeles **nu** este reflectare a sentimentelor. Răspunsul *e* este **o** altă reflectare şi poate fi folositoare. Nu pare să meargă aşa de **mult în adâncime ca** *b,* **dar** poate fi mai potrivită, depinde de situaţie. **In** reflectarea sentimentelor ajută deseori să folosim cuvintele emoţionale majore ale clientului, chiar dacă este posibil să adăugăm şi alte cuvinte.

Clientul: **Ştii,** este distractiv, **dar când vorbesc** cu **tine mă** simt **slab.** Este cea **mai** mare prostie!

Consilierul: a. Eşti anxios **în** multe situaţii?

b. **Te întrebi de ce** faci asta.

c. Chiar acum, **te** simţi foarte slab, vorbind cu mine, acest mod de **a simţi** te face confuz.

d. **.Mi-ai putea spune mai multe despre** ceea **ce simţi faţă de mine?**

e. Râzi In timp ce **îmi** spui că te **simţi** slab şi speriat.

Ultimul exemplu are două reflectări de sentimente ***c*** şi ***e.*** *C* are avantajul situaţiei de aici şi **acum,** *e* **are avantajul** de a **puncta mesajele mixte despre sentimente.** întrebarea *a* **poate fi o abordare** bună dacă **sentimentele au** fost **explorate deja, dacă sunt cunoscute şi confirmate,** răspundeţi la emoţie şi oferiţi clientului posibilitatea de a o explora. Nu veţi câştiga însă nimic dacă aceasta,este o **informaţie** nouă.

întrebarea *d* se referă de asemenea la situaţia imediată şi dă clientului posibilitatea de **a-şi analiza emoţia subliniind faptul că nu** este **nevoie exclusiv** de **o reflectare a** sentimentelor pentru a ajuta pe cineva să-şi exprime emoţiile. întrebarea nu apreciază însă pe deplin experienţa **clientului.** *B* pare să fie o încurajare minimală, săracă clar până şi acest răspuns poate fi **mai** bun dacă tonul vocal al consilierului **este** cald şi **suportiv.** Felul personal de a fi poate avea o **mai** mare importanţă decât ceea ce **spuneţi.**

Exemplele de **mai** sus ilustrează un **punct** important. ***Nici*** *un singur răspuns nu este "bun" sau* ***"rău".*** Ceea ce **noi.** indicăm este a se avea In vedere mai multe alternative de răspuns. Am **favorizat vizibil în. acest punct o jiiaekv to JL as» uitam ic 1** **<** **v "A în t** special **soiirimentelor. Alteori** vefi râd **mai** i>fiL o Ieri K a unu **s** ut* rpie, itai sau an., **abilităţi** ce **stau** ia **îndemâna consilierului. Ţine de capacitatea dumneavoastră** de **a avea mai** multe răspunsuri alternative., de rezervă care vă vor ajuta să **înţelegeţi** mulţi clienţi.

SORTAREA SENTIMENTELOR MIXTE

foarte puţini dintre **noi am simţit** ceea ce **am** putea numi emoţii **"pure”.** Suntem departe deci a **ne** focaliza doar pe identificarea şi reflectarea emoţiilor singulare.

Ce sunt sentimentele mixte sau ambivalenţe? Toţi le trăim zilnic, unele dintre ele produc conflicte şi probleme mari, dificil de rezolvat. Aici sunt enumerate câteva situaţii cu care **toţi ne-am întâlnit.**

Un examen foarte important se apropie. Prietenul dumneavoastră cel mai bun **vă** sugerează să mergeţi ia film.

Sentimente mixte ce **pot** sta îa baza deciziei pot include: plăcerea **filmului,** frica de **eşecul examenului, plictiseala studiului, interesul faţă de** relaţia **cu prietenul dumneavoastră etc.** Rezolvarea **chiar a unui caz ca** acesta **poate fi facilitată** *de* explorarea diverşilor **factori** emoţionali.

Vă **confruntaţi** cu **un** conflict major între dumneavoastră şi o persoană pe care o iubiţi foarte **mult.**

Sentimentele **mixte pot include** aici **sentimente** pozitive ca: **dragostea, interesul faţă de** persoana respectivă, încredere. Sentimente negative (*durere, frică, furie*) sunt **în conflict** cu **celelalte.** Sortarea acestor **sentimente mixte este** deseori **scopul de bază al** consilierii.

De multe ori, **sentimentele** complexe sunt ascunse prin cuvinte ca: **"ambivalent",** "confuzie", **"sfâşiat”. Dacă** clientul **spune că este confuz,** este **important sâ** folosim întrebarea **şi reflecţia pentru a** descoperi **mai multe sentimente** specifice, ascunse **în spatele termenilor vagi ai confuziei. Prea** des **consilierii şi intervievatorii** se **axează pe sentimente** ele **confuzie şi eşuează în a găsi emoţiile complexe** aflate **la** bază.

Deprinderi folosite *în* facilitarea explorării *simt:*

1. Observarea mesajelor duble şi a **sentimentelor** mixte. Corpul poate spune **un** lucru **în** timp ce cuvintele spun cu **totul** altceva. De exemplu "Asta sună că eşti foarte sigur de tine, dar corpul tău pare să exprime **un** mesaj diferit." Acest lucru, bine înţeles este cel mai bine rezervat clienţilor ce sunt conştienţi de limbajul **lor** **nonverbal** şi de **semnificaţia** sa. Nu este bine sâ **reflectăm** emoţiile pe care clientul le neagă doar.

2. întrebări ce oferă deschis individului posibilitatea de a-şi exprima mai multe experienţe emoţionale **prin** intermediul cuvintelor: "Ce simţi?'*, "Ce se întâmplă în corpul tău când spui asta?", "Ce simţi când **se** întâmplă asta?".

3. Reflectări ale sentimentelor **ce** denumesc emoţii mixte.

4. Verificarea reacţiilor clientului îa reflectarea pe care noi o facem: ’’Este acest lucru

apropiat de modul în care te simţi?"

în exemplele de **mai** jos vom putea observa mai **multe** emoţii. **Denumiţi** emoţiile şi scrieţi care ar putea fi răspunsul **dumneavoastră.** Folosiţi reflectarea, întrebările *şi* verificaţi spre a **ajuta** clientul să-şi analizeze sentimentele.

Clientul: **Mai** târziu, lucrurile iegate de faptul că **soţul** meu bea s-au îmbunătăţit. Dar prietenii mei m-au tăcut să mă îngrijorez. Ei spun că asta este doar o fază.

Ce **sentimente** aţi observat? _____________________ _ ______ ______ ___________________

Cum aţi **răspunde?**

Clientul: **(La sfârşitul unui divorţ) A fost aşa o luptă pentru a deveni** ' independentă şi am aşteptat-o **atât** de **multă** vreme! Cred că nu am **anticipat însă sentimentul de dezrădăcinare pe** care îl **aduce.**

Ce sentimente aţi observat?

Cum **aţi** răspunde?

Clientul: Mă **simt** intr-adevăr **confuz. O parte din mine spune:** "Hei, **hai să mergem la noul loc de muncă". Este atrăgător** şi **provocator. Cealaltă parte însă** se **simte înfricoşată. Şi eu sfârşesc prin a mă** simţi **împărţit** şi **confuz, nu mai sunt sigur de ceea ce vreau.**

Ce **sentimente** aţi observat?

Cum aţi răspunde? ________

... ' ....

... . ■■■■■■■■■■■.■■.... ... .
■■■ ■■■■■■ ....'■■■■

PROTOCOL PENTRU REFLECTAREA SENTIMENTELOR

Luarea **unei** decizii nu este totdeauna un proces raţional. Emoţiile şi sentimentele ce o însoţesc **deseori** determină **această decizie.** In următorul **exemplu, pe scurt, vom vedea că** faptele raţionale ale deciziei **pentru** un loc de muncă important au un impact mai mic decât emoţiile asupra deciziei finale.

Protocolul de mai **jos** este *im* protocol de utilizare a abilităţii de reflectare a sentimentelor. Dacă veţi clasifica deprinderile folosite, veţi constata o utilizare **într-o mai** mare măsură a **reflectării** sentimentelor. **în plus,** observaţi **modul în care** întrebările **sunt focalizate pe explorarea sentimentelor** şi veţi găsi **unele încurajări minimale ce se focalizează de asemenea** pe sentimente. în cazurile în care reflectarea şi parafrazarea se combină, **evaîuaţi-le** pe ambele **ca** şi clarificare. Clasificaţi **abilităţile folosind următoarele** abrevieri: **D?, î?, E, P şi RS. Observaţi verificarea** V. (Veţi **găsi la sfârşitul capitolului clasificarea).**

1, Consilier: Mi-ai putea spune despre noua. ofertă de loc de **muncă?**

2. Client: Este un loc de muncă, intr-adevăr atrăgător. Este în alt stal: şi colegii **par** să **fie absolut fascinanţi.** Salariul **este mult mai bun decât cel** pe **care-1 am acum şi** bineînţeles **mi-ar** fi urnit **mai uşor cu banii.**

3. Consilier: Pari să fii **atras de el.**

4. Client: Sunt **într-adevăr.** Este ca şi cum aş simţi că este şansa vieţii mele. Dar...? Chiar dacă vorbesc **în** felul acesta despre această oportunitate nouă, **îmm,** nu sunt aşa de sigur de ceea ce ar însemna ea. Distanţa **este mare, uite,** copiii mei sunt **aici la colegiu şi mi-ar place să fiu cu ei, ori acest nou** loc de **muncă mă trimite tocmai departe.**

5. Consilier: Sună ca un fel de ezitare - eşti **anxios în legătură cu** asta? *(Tonul* ***întrebării*** *serveşte* ***ca*** *verificare.* ***Aici*** *consilierul* ***oferă clientului*** *cuvântul ce denumeşte emoţia).*

6. Client: Exact. **Am devenit într-adevăr anxios deoarece ocazia este fantastică, dar sunt o** mulţime **de lucruri care mă leagă** aici de **asemenea. De** exemplu, ştii, am spus copiii, **mi-am** făcut mulţi prieteni. îmi plac **oamenii** cu care lucrez. **Nu ara ceva puternic, nimic ceva** care **să mă** forţeze, este mai mult o provocare excitantă. Şi încă gândul de a mă **muta de unde locuiesc** mă **face să mă simt anxios.**

în continuare, consilierul va **sumariza** ceea ce s-a discutat. Sunteţi rugaţi să clasificaţi cele trei părţi ale **sumarizării. Sumarizarea** va fi discutată în capitolul următor.

7. Consilier:

După cum **te-am** auzit spunând, ai vorbit despre ceea ce este atrăgător în legătură **cu** mutarea, o nouă provocare, **oamenii cu** care ..vei lucra, şi toate .acestea, sună foarte, **excitant,.** **................................ ..**
.. ....

Pe cealaltă parte insă, ai unele lucruri deosebite aici. îi ai pe colegii cu care ai lucrat în cadrul mai multor relaţii, şi în final, copiii.

Deci este un fel de confuzie între cele două şi cunoşti partea bună **a** ambelor aspecte. Lucrurile atrăgătoare sau sentimentele taie **faţă** de familie şi **confortul** pe **care-1** ai aici. Te-am auzit corect? *(Sunt confruntate sentimentele mixte din jurul deciziei).*

8. *Client:*

Da. De **ce sunt** sigur, este că **mi-ar** place să merg să lucrez, găsesc oamenii cu care aş lucra compatibili cu mine, îi găsesc interesaţi, **îmi** plac studenţii. Fără îndoială îmi place New **England** şi asta este **un** punct important **în** plus. Este toamnă acum şi arată destul de bine, foarte frumos. în aceiaşi timp New England are unele probleme. Economia este îngrozitoare. Devin foarte frustrat şi nervos de faptul că niciodată **nu am** timpul **şi** banii necesari să fac ceea ce vreau să fac.

. 9. Consilier:

Frustrat şî furios?

10. Client:

De exemplu, frustrat şi furios **în termeni** de, încerc să fac treabă bună, dar sunt îngrijorat că locul de muncă poate să **nu** mai existe Ia anul. Economia nu pare să fie promiţătoare.

11. Consilier:

Deci **te** întrebi clacă această mutare..., dacă acum este timpul potrivit s-o faci. Care au fost experienţele tale din trecut legate de mutat. Şi **eum** te-aî **simţit■** candrie**■-ai** mutat? ....-.............................

12. Client:

Asta este folositor să-ţi aminteşti. Când rn-am mutat prima dată,... prima mea mutare majoră a fost din **Pernisylvania** în Colorado, o promovare absolută. Am simţit că **ori** de câte ori **m-aş** muta aş putea părăsi acolo toate greşelile pe care le-am. comis şi ştii, sunt multe greşeli. Ajuns **în** Colorado, m-aro şi adaptat, un timp superb, foarte bine **din** punct de vedere profesional A fost o creştere profesională cel. puţin.

Deci acea primă mutare a **fost** excelentă, **a** fost ceva atrăgător, **minunat.**

13. Consilier: Atrăgător **într-adevâr.** A fost foarte bine.

Şi ce **s-a** întâmplat apoi?

14. Client:

15. Consilier:

16. Client: Apoi **m-am** mutat aici şi odată ajuns **în** New England nimeni **nu** a vorbit eu noi primele şase **luni.** New England este **un** spaţiu mare şi îţi ia **timp** să te simţi ca acasă.

î **7.** Consilier: Deci te-ai simţit un pic singur când ai venit prima dată aici.

ÎS Clicii! • Du. A i L agonic ac „C iu ,i ’ c piu., '.nrr w , \ * **uce** d moment, aproape că mă tace să plâng când rnâ gândesc cum i-am **părăsit în Colorado pe acei** oameni **ia care am ţinut.** Şi **acum ....şi mi-au** luat patra ani, hai să spunem, până când m-am simţit confortabil aici.

19. Consilier: **Ţi-a** luat deci **timp** lung să **te** stabileşti aici şi probabil te **gândeşti** că **ţi-ar** lua **mult timp** să te stabileşti **într-un** stat nou, distant. Este acest lucru aproape de ceea ce **tu** gândeşti şi **simţi?** (*Observaţi că în timp ce emoţiile simt centrale, în acest exemplu faptele situaţiei rămân importante)*

20. Client: **Nu doar gândesc, ştiu, gândul** de **a-mi părăsi copiii aici mă doare,** deoarece nu vor putea veni în **vizită** prea des.

21. Consilier: Cum te face acest lucru să te simţi?

22. Client: Este terifiant, deoarece poate nu voi fi aşa avansat financiar. Şi apoi având **toată** acea întreagă durere a separării, să începi din nou să lucrezi cu oameni **noi ar** fi chiar copleşitor.

_ 23. Consilier: Deci te întrebi dacă **tot ceea ce este atrăgător la** noul **loc** de **muncă** merită durerea ta, **te** gândeşti dacă există acel loc nou de muncă foarte **atrăgător, cu noi provocări, care să merite toată durerea** ta? **Ştii,** costuri - beneficii. *(Aceasta este de asemenea o sumarizare ce integrează multe din cele ce s-au spus).*

24. Client: **în** acest **moment, începând să chibzuiesc,** parcă **nu** merită.

Aceste protocol a fost **prezentat pentru a ilustra** clar **importanţa emoţiilor** fundamentale. Veţi **descoperi** că deseori **clienţii dumneavoastră** conştientizează foarte **puţin cât de importantă este experienţa emoţională în luarea deciziei** şi **în general** în **viaţă.** Focalizarea **şi reflectarea sentimentelor constituie o parte valoroasă a procesului consilierii** şi psihoterapie!. Reflectarea **sentimentelor poate fi** deosebit **de utilă.**

REFLECTAREA **SENTIMENTELOR** ÎN CONSILIEREA **DE** GRUP ŞI DE FAMILIE

Problemele de familie deseori stau pe **o** fundaţie emoţională explozivă. Problema **poate fi** prezentată raţional şi clar, dar **să** observăm sentimentele puternice ce stau la bază ei. Acest lucru este valabil şi pentru **sentimentele grupului.** Indivizii prezintă problemele iar apoi **afii** ceea ce ei **intr-adevăr** simt ca si grup.

Nu numai membrii familiei sau grupului au **sentimente** ci există şl **un** ton sentimental ce priveşte întreg grupul **şi nu** fiecare membru: **în** parte. De exemplu, puteţi lucra cu un grup **în** care nici unul **nu** se cunoaşte aşa bine unul pe celălalt. Diferiţi membri se pot exprima dar, **dar emoţiile şi** dezacordurile prezente **pot fi ascunse.** Sarcina dumneavoastră ca **şi lider de** grup **sau** consilier **de familie este de a ajuta membrii să-şi examineze** în **profunzime** problemele emoţionale.

In munca de **grup** şi de familie vom dori să recunoaştem şi să reflectăm sentimentele individuale. Mai **muit,** vom dori să **focalizăm** reflectările pe grup ca întreg sau pe familie prin întrebări orientate spre emoţii, prin încurajări minimale şi reflectări ale sentimentelor.

Această *familie /grup* pare să mai aibă ceva de spus. Ce credeţi?

Pare să fie o tensiune îo. jurul nostru, acum. Care sunt sentimentele *grupului / familie fl*

Acest grup / familie **a stat** aici pentru un **timp.** Ce emoţii şi **sentimente** par să reprezinte acest *grup/familiei*

Care a **fost** impactul **a** ceea ce s-a spus asupra grupului?

Grupul/familia pare (supărată, fericită, mulţumită, furioasă **etc.**) acum.

Observaţi că deprinderea rămâne la fel, dar focalizarea se **face pe întregul** grup sau pe **întreaga familie. Ca şi în** cazul **celorlalte deprinderi de ascultare discutate în această carte, reflectarea** sentimentelor poate fi de mare valoare pentru consiliere, **focalizându-se** pe grup.

PRACTICAREA REFLECTĂRII **SENTIMENTELOR**

/. Dezvoltarea grupului de lucru,

2. *Desemnarea rolurilor de: consilier, client, operator / observator, observator secund.*

3. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* Se sugerează clientului să vorbească despre o situaţie **în** care a fost despărţit **într-un** fel de cineva **iubit.** Separări importante în **viaţă** includ: părăsirea casei pentru muncă şi educaţie, divorţul, divorţul părinţilor, moartea cuiva drag, creşterea copiilor şi părăsirea casei de către aceştia. Sunt multe **separări** cu care ne **întâlnim în** viaţă. Aceste **separări vor** constitui **deseori** probleme importante **cu care ne întâlnim în** consiliere.

Clientul trebuie să Re emoţional expresiv, altfel va fi foarte **dificil** pentru consilier să **reflecte sentimente** le.

Acordaţi atenţie specială emoţiilor complexe, mixte. Dacă auziţi sentimente vagi cum ar fi **"confuz",** "împărţit" **sau** alte **mesaje ambivalenţe,** folosiţi **întrebările pentru a sorta** sentimentele ce se ascund în spatele lor. Veţi 'descoperi Îmbinarea naturală a reflectării sentimentelor cu parafrazarea.

4. *Verificaţi timpul* ***şi*** *oferiţi feedback*

5, *Schimbaţi rolurile.*

PRACTICAREA REFLECTĂRII SENTIMENTELOR ÎN CONSILIEREA DE GRUP / FAMILIE

1. *Dezvoltarea grupului de lucru.*
   a. Trei membri devin **o familie**
   b. Consilierul
   c. Observatorul / cel ce înregistrează

2. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* Problemele de familie deseori se învârt în jurul despărţirilor cu care **ne** confruntă viaţa. Cuplul poate divorţa, se poate muta **Intr-un** loc **nou, copilul poate părăsi casa pentru colegiu, un bunic poate** să **moară, unul dintre părinţi**

îşi poate pierde locul de muncă sau cineva **din familie** poate fi grav bolnav.

3. *Planificarea.* **Sarcina consilierului** este **să contureze problema despărţirii familiei dar să acorde atenţie specială sentimentelor individuale. Ideal, consilierul** va **cunoaşte interpretările şi sentimentele legate** de **situaţia separării ale fiecărui membru al familiei. Sarcina este de a culege date şi sentimente nu de a rezolva problema.**

Consilierul **să caute tonul general** al **familiei. Cum funcţionează această familie ca o unitate întreagă** la **un nivel emoţional?**
în timpul planificării, membrii **familiei pot discuta** despre **tipul de separare** ce **va fi jucat.**
Observatorul poate studia **fişa de observaţie** şi să-şi **pregătească echipamentul** de **înregistrare.**

4. *Verificaţi timpul şi oferiţi feedback.* **Jocul** de **rol** să dureze **aproximativ 10-15** minute. Oferiţi 15-20 de **minute** pentru feedback.
5. *Schimbaţi rolurile.*

FIŞA DE **OBSERVAŢIE A COMPORTAMENTULUI** DE REFLECTARE **A** SENTIMENTELOR. '

1, în timpul sesiunii de practică notaţi expresiile emoţionale pe care le-aţi observat ia client **sau familie/grup -** verbale **şi nonverbale.**

2, Notaţi fiecare reflectare a sentimentelor folosită de **consilier.** Folosiţi aproximativ aceleaşi cuvinte. Cât de bine se potrivesc cu **sentimentele** listate la punctul 1 ?

3. Observaţi comportamentul **nonverbai.**

4. Citaţi partea cea mai bună a interviului şi o arie specifică **în care consilierul** are **nevoie de îmbunătăţiri. Fiţi** direct **şi clar pe** cât **posibil.**

5. Dacă există **observator secund înregistraţi fiecare propoziţie a consilierului, in acest fel, conţinutul sesiunii poate fi reconstituit.**

CONTRACTUL **REALIZEZ** - FOLOSESC - ÎNVĂŢ

1. **Am** realizat reflectarea sentimentelor în timpul sesiunii de practică (când, **unde,** cu ce efect?):

■■ ■ ....

2. Veţi vedea că este interesant şi folositor să practicaţi aprecierea **sentimentelor** în viaţa de zi cu zi - **în** restaurant cu un chelner grăbit, cu vânzătorii, cu colegii de ia locul de muncă chiar şi cu membrii familiei. Sunt multe **emoţii** pe **care** le puteţi înregistra constant.

Ani planificat să folosesc această abilitate **în** afara sesiunilor de **training** astfel:

3. în **acest punct ai cărţii,** veţi dori **poate** să vă gândiţi **cum aţi putea ajuta** pregătirea consilierilor sau a **membrilor familiei** în deprinderile de ascultare. Denumirea şi reflectarea **sentimentelor este o** parte **a unui astfel de training.**

Planurile mele în **a** învăţa pe **alţii** această deprindere este **următorul:**

L D? 3. **RS** 5. **RS** 7. **RS,** P, **RS-V 9. Eli. P,** D? 13. **RS 15.** D? **17. RS** 19, **P, RS, V 21.** D?

23. P_5 RS.

A sumariza înseamnă a îmbina
gândurile, sentimentele şi comportamentele clientului

CAPITOLUL 6

SUMAR1ZAREA: INTEGRAREA COMPOK.TAMExNTE.LOR, GÂNDURILOR ŞI SENTIMENTELOR **CLIENT**

Sumarizarea este **o** abilitate destul de **simplă.** Dar, realizarea ei **în** mod corect este însă o **altă** pmblană Conceptul este similar cu p-srafraz? **x re Voia o. a** sentimentelor, dai' cere o concentrai r mm ampla asupra framloc Uierdului, *p'* **o** m maia mal lungă de timp. Cere de asemenea sintetizarea **intr-un** întreg a **unui** număr de **animaţii** ate pacientului.

Exerciţiile şi textele acestui capitol urmăresc să vă ajute să:

1. înţelegeţi cum deprinderea de **sumarizare ajută** organizarea gândirii consilierului şi clientului despre problemele discutate,
2. Definiţi deprinderea de sumarizare.
3. **Demonstraţi** abilitatea de sumarizare **în** practica interviului şi să luaţi în considerare implicaţiile ei pentru interviul de grup şi de familie.
4. Folosiţi sumarizarea în practica de **zi** cu zi a **interviului** şi să aveţi în vedere cum puteţi să-i învăţaţi pe alţii această deprindere **integrativă,** atât de importantă.

SUMARIZAREA ŞI IMPORTANŢA SA .ÎN **ORGANIZAREA INTERVIULUI**

Clienţii care vin în consiliere **de** cele **mai multe ori sunt confuzi.** Se **întâmplă atât de multe lucruri** în **vieţile lor, încât nu ştiu** încotro să **se îndrepte. Ei** pot **avea** emoţii **mixte.** Fapte importante privind deciziile pot fi trecute cu vederea. Alteori, **veţi** avea ocazia să lucraţi cu **clienţi** ce **par a** fi foarte organizaţi, **dar** actualmente **sunt rigizi şi** refuză, să povestească părţi importante ale întâmplării.

Una din sarcinile majore pe care Ie **aveţi ca terapeuţi, consilieri sau persoane care oferă sprijin este** aceea **de a-i ajuta pe clienţi** să se **organizeze, să-şi clarifice gândurile şi sentimentele şi** de **a-i învăţa în cadrul procesului consilierii** *cam* să **se** privească *pe sine* **într-un** mod **mai clar.**
Când folosim sumarizarea, încercăm să recapitulăm, să condensăm şi să organizăm esenţa a ceea ce clientul ne-a .relatat înainte.

Deprinderea de sumarizare implică ascultarea clientului o perioadă de timp **(de** la 3 minute la o sesiune completă sau mai **mult),** descoperirea relaţiilor dintre problemele cheie şi **reformularea lor** corect înapoi către client.

Prin utilizarea sumarizării, periodic putem verifica percepţiile noastre, clientul putând vedea **cât de corect l-am ascultat. De asemenea,** această **deprindere oferă clientului posibilitatea de a observa propriile distorsiuni** personale. **Prin condensarea** corectă **a ceea** ce s-a spus, **oferim clientului** posibilitatea de a examina **propria-i** gândire.

în spaţiile **de mai** jos **încercaţi un brainstorming sau pur şi simplu listaţi** unul sau **mai multe** exemple de **situaţii în care v-aţi simţit dezorganizaţi. Acestea pot** fi **din** viaţa **dumneavoastră** personală **sau din** activitatea dumneavoastră anterioară de consilieri:

SUMARIZAREA: DEPRINDERI BÂZĂ ***#6***

Sumarizarea, nu deseori, este identificată ca fiind deprinderea cea mai des folosită **în** consiliere. Suntem înclinaţi să gândim că abilităţi ca: reflectarea sentimentelor, **comportamentul** de participare, utilizarea întrebărilor şi parafrazarea sunt dimensiuni esenţiale ale ascultării active. **Aşa** este, dar **sumarizarea** adună împreună **informaţiile câştigate** prin inter .>*j* . [J] tuturor ac or -mm .   ' - . ■ *le"* a.. pe . >r. -- ui".

*Scopul cheie al **sumarizării** este de a ajuta un alt individ să-şi integreze comportamentele, gândurile şi sentimentele.* Un scop secundar este să verifici dacă sau nu tu ca şi consilier ai comis distorsiuni. Când o **sumarizare** este corectă şi .tară distorsiune, ajută interviul să treacă de la explorare la acţiune şi rezolvare de probleme. O sumarizare bună oferă o pârghie crucială, indicând, clientului că aţi auzit întreaga poveste expusă de eî **mai** înainte.

Sumarizările sunt similare **parafrazărilor şi** reflectării **sentimentelor. Sumarizarea** sentimentelor este strâns legată **de** reflectarea sentimentelor **cu o** excepţie majoră **însă:** sumanzarea sentimentelor acoperă o perioadă mai lungă de **timp** şi implică **un** şir mai larg de sentimente **pe** care clientul **le-a** exprimat anterior. Sumarizarea **conţinutului** este similară parafrazării, **dar** diferă **în** unele privinţe. Perioada de **timp** acoperită de sumarizare este mai **mare.** O parafrazare are *în* vedere ultimele câteva propoziţii ale clientului sau un paragraf scurt. O sumarizare pune împreună un număr de **parafrazări** ale **clientului, o sesiune întreagă** sau poate chiar **problemele exprimate** de-a lungul mai multor şedinţe.

De **obicei, nu distingem între sumarizarea sentimentelor** şi **sumarizarea conţinutului.** Aceasta **pentru că de obicei integrăm emoţiile şi conţinutul în** cadrul **practicii de consiliere. Distincţia între sumarizarea** sentimentelor şi **sumarizarea conţinutului rămâne** folositoare, **oricum,** ea **ne** aminteşte că avem nevoie să ne gândim la ambele dimensiuni când ajutăm clientul să-şi integreze ideile.

Exemple de. sumarizare

Următoarea sumarizare acoperă atât **conţinutul emoţional** cât şi **cel obiectiv, faptic:**

Unui client **ce se confruntă cu o angajare** dificilă **şi căruia i s-a spus că** este **posibil să** fie concediat:

> Din ceea ce **mi-ai** spus în ora care tocmai a trecut, am înţeles trei lucruri cheie: 1) eşti **foarte** supărat **şi** rănit **de** ceea **ce ţi s-a întâmplat; 2) cu toate** acestea simţi că **ai nevoie şi doreşti** să **vezi cum ai putea să-fi îmbunătăţeşti** performanţa **la locul de** muncă; **3)** ai dori să ne întâlnim din nou săptămâna viitoare şi să vorbim despre acest lucru. Am auzit bine?

Unui părinte necăjit că **fiul său** consumă droguri **(a** treia sesiune a unei serii continue):

> **Pari să** conştientizezi că **în generai** controlul **asupra** fiului **tău, mai precis metoda ta de** a-1 **cuminţi, nu mai are efect, lucru observat din faptul că** fiul **tău** s-a alăturat **scenei** drogurilor. Acest **lucra** contrastează cu sentimentele tale de furie clin prima noastră sesiune, când spuneai că doar şcoala este de vină. Pari să spui de asemenea că **i-ai** acordat libertate prea devreme şi acum ai vrea să-l abordezi într-o modalitate nouă, **mai** echilibrată. Este adevărat? **Mi-a** scăpat ceva?

în fiecare dintre exemplele de mai sus consilierul oferă înapoi clientului esenţa a ceea ce **s-a** comunicat

în *timpul* explorării **dimensiunilor** cognitive *şi* emoţionale ale problemei. înainte de a trece **mai** departe, observaţi că verificarea este în mod special importantă, astfel că puteţi vedea dacă **aţi** auzit corect sau aţi distorsionat mesajul

Când sumarizaţi gândiţi-vă la următoarele comportamente şi idei specifice:

î. Folosiţi întrebările, încurajările, parafrazarea şi reflectarea sentimentelor spre **a** indica clientului faptul **că-i** acordaţi atenţie.

2. Observaţi **comportamentele,** gândurile şi sentimentele importante de-a **lungul** şedinţei. Căutaţi **patemurile** care se repetă. De asemenea, căutaţi inconsistentele **din** sentimente sau fapte. Cei mai mulţi oameni au sentimente mixte legate de persoane sau situaţii **importante** şi reflectarea acestor sentimente mixte poate avea *o* valoare deosebită.

   Alteori îi veţi găsi pe **clienţii dumneavoastră spunând două poveşti diferite în** aceeaşi sesiune. **Sumarizarea** vă ajută pe dumneavoastră şi pe client să clarificaţi ceea ce se întâmplă,

3. Când clientul ia o decizie, acordaţi atenţie specială înşiruirilor centrale de informaţii, realizate de-a lungul sesiunii. Observaţi principalele probleme astfel încât să puteţi oferi un **feedback** mai târziu.

4. **în diferite puncte** ale **Interviului programaţi-vă potrivit comentariile** şi sumarizaţi pentru **client ceea** ce **aţi auzit până** atunci.

5. **Includeţi frecvent verificări, spre a vă asigura că aţi** auzit corect.

Deprinderea de sumarîzare poate fi folosită **pentru:**

1. începerea unei şedinţa de consiliere (**"Spunea-i** că vrei să **mă** vezi **în** legătură cu ____ _ ''în ultima noastră sesiune am vorbit despre_________ _ ____ *"),*

2. Clarificarea a ceea ce se întâmplă, în special când **interviul** este complex (**"Ne-am** putea **opri pentru un moment** şi **să vedem** un.de **ne** aflăm **în** acest **punct?").**

3. **Pentru a trece uşor** de la un subiect **la** altul **în timpul interviului ("Cândva spuneai** că _____ acum ce ai în minte?'') '

4. Pentru a pune împreună tot ceea ce s-a întâmplat în interviu de-a lungul întregii perioade ("Azi am vorbit despre _______ ")

5. Adunaţi împreună şiruri de date de-a lungul real multor interviuri ("Săptămâna trecută spuneai_________şi azi spui _ ....").

PROTOCOL AL SUMARIZĂRII ÎN ACŢIUNE

Veţi putea acum **examina un** interviu care **demonstrează sumari zarea.** De obicei **nu sumarizăm** atât de frecvent ca şi cum este ilustrat **în** acest **exemplu,** dar când veţi avea un client vorbăreţ veţi **observa că sumarizarea** frecventă **vă** ajută atât pe **dumneavoastră cât** şi **pe ci. Altfel, veţi deveni** confuzi **datori fo mesajului uimpiex pe cure** vi-1 **o Icra dienlul Veţi ^^.„^descoperi.de asemenea.că.o.5umarizure bună ajută să ->pr** . . ~ntul so M ^ IC **foaşi** lucruri de **mai** uruite ori.

Interviul ce urmează **s-a** realizat **în** a doua sesiune de consiliere. **Veţi** vedea **că** terapeutul este foarte **activ- şi** smnarizează **constant datele, provocând clientul** să respecte **ceea** ce **cu adevărat**

doreşte.

Din nou, clasificaţi abilităţile **clientului** ca D?, **î?, E,** P, RJF şi S. Acordaţi atenţie specială **verificărilor (V). Clasificările pot fi găsite la pagina 85. Fiţi de asemenea atenţi pentru a**
distinge o combinaţie de reflectare a **sentimentelor,** parafrazare şi **sumarizare.** Aminti ţi-vă că sumarizarea acoperă **mai** multe propoziţii **pe** o perioadă mai lungă de **timp** (Vezi clasificarea **deprinderilor** ia **sfârşitul** capitolului).

_L Consilier: **Susan, ultima dată când am discutat, îmi amintesc că vorbeai despre cum e să** fii **singurul** părinte, **fapt ce îţi cere o bună organizare a timpului...** ***(Clasificaţi*** *această* ***frază*** *împreună* ***cu*** #3. *Ele reprezintă aceeaşi deprindere).*

2. Client; Oh, da, sigur.

3. Consilier; ... **să îţi** asumi **o** responsabilitate **enormă în creşterea copiilor, ştiind ceea** ce *înseamnă* **asta. Mai mult** eşti **destul de norocoasă** să ai **o** carieră şi o viaţă **personală.** Te **întrebai cum** sâ **le faci** pe **toate? Mi-ar** plăcea **acum să alegi** acel **lucru despre care ai dori să**
discutăm în această după amiază.

4. Client: Cred că mi-ar plăcea să vorbesc despre cariera mea. **Am** simţit că **nu-mi** găsesc **locul** nicăieri, **ca** şi **cum aş** fi într-im *impas.* ***Ştii*** doar că **am** plecat în **toiul** unei despărţiri, a. unui **divorţ,** am obţinut un **masterat** în consiliere **şi** am lucrat **mult** această arie. **Am** făcut unele consultaţii şi seminar ii şi par să fiu **foarte capabilă să lucrez în** sistemul **şcolar.** Totuşi **nu** ni-am **aventurat prea departe. Am ".avut succes rezonabil, dar nu pot să** trec de **la** profesorat ia altceva, la consiliere sau probabil în afaceri. Sunt pregătită să lucrez în domeniu, dar **într-un fel** oii-e frică să **mă** mişc spre altceva.

_5. Consilier; Deci, pe de o parte te **simţi bine că ai realizat mai multe lucruri, ai absolvit masteratul,** şi **acum** se **cuvine să mergi mai departe, să faci ceva diferit; pe de** altă parte, este **confortabil să rămâi unde** eşti, **la locul prezent** de **muncă. Este** aceasta **adevărat?**

6. Client: Da, este foarte confortabil **îmi** plac oamenii cu care lucrez **şi**

programul, de asemenea. Se potriveşte eu **programul** copiilor **mei.** Am aceeaşi vacanţă cu ei, aceeaşi vacanţă de vară, iar când eşti **un** singur părinte, acest lucru este foarte important. Pot fi cu ei, **să-i** ajut la terne şi **la** alte feluri de lucruri pe care ei trebuie să **le** facă. **Mi-e** teamă că dacă am să plec de **la** catedră şi **o să** intru **în** afaceri voi fi **mai** ocupată. Ştii, as lucra **de la** 8 la 5 si **week-** .file probabil : doar do: i 'fir fi- **-** ăni concediu Asta ar fi o *sCdnoaic* rm;c, pen **ru** rame. ue n **profesorat,**

7. Consilier: Deci, dacă ai părăsi şcoala, responsabilitatea îngrijirii copiilor ar fi aşa de mare **încât nu ţi-ai** mai putea asuma **şi** responsabilitatea **unui nou ioc de muncă? Şi acest lucru** pare **să devină o** cerere **din ce** în ce **mai** mare. (*Observaţi semnul întrebării după "nou loc de muncă*" ***nu*** *indică o între bare.* ***Mai*** *degrabă consilierul creşte* ***tonul vocii sale la sfârşitul parafrazărilor, reflectării sentimentelor sau sumarizării,*** *întrebând.* ***Tonul*** *de* ***chestionare funcţionează mai*** *mult* ***ca o verificare, deşi nu îl veţi găsi*** *clasificat****.*** *Nu confundaţi întrebările* ***cu*** *acest ton întrebător* ***al*** *vocii.)*

8. Client:

îmi **fac griji intr-un fel dacă** voi **putea** sau **nu face faţă întregii responsabilităţi. Abia pot să-i fac faţă în situaţia de acum. Intră aici şi** situaţia **financiară,** Jane; fiindcă **după cum ştii, învăţământul nu este un post pentru zile ca** acestea. **Vreau să** spun **că nu ai bani mulţi când** lucrezi **In învăţământ, şi aş fi capabilă să câştig mai** mult **dacă** m-aş **implica în afaceri. Dar nu ştiu dacă pot** face **faţă.**

9. Consilier:

Cu alte cuvinte, sunt succese pe care **le-ai avut în cariera** ta, **succese pe care le-ai avut crescându-li copiii, dar deodată povara grea a stării financiare devine mai vizibilă. Te confrunţi acum** cu **situaţia în** care **îţi doreşti sau trebuie să faci o schimbare. Şi** ce **se** întâmplă **dacă** faci **schimbarea** aceea?

!0, Client:

Da, cred **că ar fi** timpul unei **schimbări pentru** *mine* şi **pentru** copiii **mei, ar fi o schimbare a întregului nostru stil de viaţă şi a**
lucrurilor care **au** decurs destul de bine, destul de liniştit, cu destul succes, şi **ştii, mi-e** frică să **clatin** barca. Insă **pe de altă parte** mi-ar plăcea să încerc lucruri noi.

11, Consilier:

La *să-mă să te* întreb ceva. Dacă ai fi **fost** bărbat şi te-ai fi confruntat cu o astfel de dilemă, ce crezi că s-ar fi întâmplat?

12. Client:

Cred că bărbaţii sunt pregătiţi să urce în ierarhie puţin mai uşor. Cred **că ei îşi asumă** doar **riscuri** şi **promovează, iar femeile cred,**
ştii, nu sunt pregătite **în felul** acesta. **Pari** să **ai** succes dacă îţi creşti copiii, dacă ei arată destul de bine; dacă avem un loc de **muncă cu competenţe** rezonabile **arătăm** ca **având destul succes.**
Nu ştiu.

13. Consilier: Aud că vorbeşti despre femei în general, te descrii cumva pe tine? (*Clientul a vorbit în termeni generali despre femei, apoi consilierul o roagă să se focalizeze asupra ei însăşi*.)

14. Client: Da. ..red că arăt ca având desfid succes în ochii multor altoi femei i I.i **muri** multor prier:-ni. - r - sig- m . i voi .nisi un astfel de **succe.** In .lumea. afacerdor.

15. Consilier: Deci, există ceva legat de frica de eşec în acest punct? *(Din nou tonul întrebător al vocii)*

16. Client: Exact, frica de eşec, de a nu avea succes.

17. Consilier: **Susan,** hai să ne întoarcem la ce înseamnă succes pentru tine.

18. Client: Bine, în primul rând cred că cei **mai** important lucru este să fie bine pentru copiii **mei.** Sunt foarte mândră de realizările lor. Apoi cred că este foarte important să fii personal **satisfăcut, satisfăcut în carieră. Este important de** asemenea să **fii independent** financiar sau destul de **responsabil** spre a reuşi să faci **anumite** lucruri fără prea multă dificultate; şi bine înţeles acesta este un lucru mare **acum. Mi-ar** plăcea de asemenea să fiu mai ambiţioasă un pic, să forţez propriile limite, să Ie cunosc.

19. Consilier: **Lasă-mă** să **sumarizez** din nou. Odată, este important pentru tine să fii un părinte bun, apoi este important să ai o carieră, apoi, economiile sunt **importante.** Dar mai există un lucru pe care l-am auzit, că poate **ţi-ar** plăcea să fii mai ambiţioasă. Să-ţi dai o şansă. Şi poate crezi că... sau poate ar fi de folos pentru noi, pentru tine să te focalizezi pe tine însăţi, personal şi nu pe ceea ce este important pentru alţii, de ce nu **te-ai** focaliza pe tine însăţi, Susan, **şi** pe direcţia spre care te îndrepţi acum?

20. Client: Ce sunt gata să fac cu viaţa mea, vrei să spui?

21. Consilier: De nenumărate ori te-am întrebat ce vrei. Dar pari a te focaliza mai mult pa nevoile altora şi se pare că îţi vine greu să vorbeşti despre ceea ce vrei. Unul dintre lucrurile pe care ie-am prins este că nu doreşti sau **ţi-e** frică să priveşti spre ceea ce doreşti, chiar dacă vorbim despre asta acum. Nu simţi că este timpul să te gândeşti doar la Susan. Am auzit bine?

22. Client: **Mi-e teamă că ai dreptate. Cred că nu.**

23. Consilier: Ţi-e teamă că am dreptate.

24. Client: **Ştii, mi-e greu să-mi fac o imagine despre ceea ce** aş **dori să fiu dincolo de ceea ce sunt.** Ştii, **poate având un loc de muncă cu o** responsabilitate **mai** шaxe, fiind în contact cu mai mulţi adulţi, poate

chiar supervizând, este greu pentru mine să **fac față** la toate astea. **Nu** știu. **Nu** văd altceva ce **mi-ar** plăcea să fiu. **Imaginile pe** care **le** văd sunt legate de ceea ce sunt acum, dar altele nu mai • reușesc să **mi** le imaginez. **Este greu să mi le imaginez.**

___Ş5 Consiliu **Este** gr u **4-ţi ■** .igi iezi Am **- i!** or. >'<' **■, fi-, г -a să** *[oîossfi* **rcel** Tius-.er **n cons<** ce - moi з.гоэ mc *iu* maca?, **că** te **simţi bine in** legătură cu ceea ce taci **profesional** și personal. Dar aud de asemenea că te confrunți și cu dorința de a trece la acțiune. **Te-ara** auzit corect?

26. Consilier. Exact. Cred că am nevoie să vorbesc mai **mult** despre această dorință **de a** ieși la iveală și de a-mi căuta **un** nou loc de muncă.

Veți lucra deseori cu **clienți** care prezintă o gândire **difuză,** confuză asupra unor topici complexe. Ei au nevoie de **a-și** organiza problemele majore, de a-şl clarifica gândirea. **Exemplul de mai** sus este **destul de reprezentativ pentru** cei **ce verbalizează, care încearcă să** ia mulți factori în considerare pentru a lua o decizie. Veți lucra de asemenea cu clienți care verbalizează mai puțin și care au de **făcut** o decizie mult mai complexă. **Aici,** din nou abilitatea de a sumariza și de a pune datele împreună este o deprindere foarte importantă.

S UM ARI ZAREA **ÎN** CONSILIEREA GRUP ŞI DE FAMILIE

într-un fel, sumarizarea este chiar **mai** importantă în consilierea de grup și de familie. Este necesar **să sumarizăm interacțiunile complexe** ale **grupului sau ale familiei. Cineva** susținea **că** sumarizarea **este o a** doua **deprindere ca importanță după** tehnica **întrebărilor atunci când** lucrezi cu grupurile. Sumarizarea este o deprindere ce poate ajuta grupurile și familiile să **construiască** relații **mai armonioase** și **o înțelegere mai bună între membrii grupului sau** familiei.

Puteți utiliza cu succes sumarizarea îsi următoarele situații specifice **interviului** de grup și de familie:

1. ***începutul și sfârșitul interviului.*** **Este foarte folositor** grupului în **mod special dacă terapeutul realizează o** sumari zare **despre ceea ce au discutat, despre** ceea **ce s-a** întâmplat **în** timpul ultimei sesiuni. Aceasta oferă posibilitatea de a include fiecare membru, de a face observații despre interacțiunea grupului și de a pune în lumină problemele importante.

2. ***Sumarizarea secvențelor de conversație sau comportament.*** Deseori **veți vedea o familie** sau **un** grup în **care anumiți oameni vorbesc** prima dată și **apoi alții,** fie **în** acord, fie în dezacord **într-o** secvență continuă. Un grup este ajutat să se privească pe **sine ca un** grup **dacă veți puncta** de **exemplu, astfel: "Tatăl tocmai a admonestat-o** pe **Jane.** Acest **lucru** a fost urmat de **alinarea** mamei și trecerea lui Bob de partea tatălui. **Am** văzut acest scenariu de foarte multe ori astăzi. Ce **vă** determină să-l faceți?"

3. ***Sumarizarea*** *diversifică* ***punctele de vedere sau*** *problemele* ***conflictului.*** **Dacă sumarizați** ceea ce fiecare persoană a spus, **veți** arăta că îi auziți pe fiecare în mod

egal. Acest lucra sprijină fiecare membru a! grupului, vă oferă o neutralitate în situaţii complexe şi ajută grupul să privească modul In care evoluează el însuşi.

4. ***Sumarizarea*** *proces de grup.* O distincţie majoră între activitatea individuală şi de **grup/familie** este focalizarea pe ceea ce se întâmplă între **membri.** Aproape fiecare tip de **sumarizare în** care cuvintele "familie" sau "grup" sunt folosite în **loc** do observaţiile ud-**mate individual,** reprezintă .... m **model de sumarizare** pentru„„grup **sau** f »' A

întreagă.

De exemplu:

Acest grup se porneşte greu.

Aceasta pare să fie o familie ce este atentă să-şi protejeze membrii.

Acest grup pare să aibă un conflict.

Această familie are nevoie de **un** conflict pentru a **sta** împreună.

Fiecare dintre aceste propoziţii **au** nevoie să fie amplificate prin exemple, dar uneori una dintre **sumarizările** de **mai sus,** exact **aşa cum este, poate produce reacţia grupului sau familiei** sau trecerea lor **la** acţiune.

PRACTICAREA SUMÂRIZĂRIi **1 •**

Dezvoltarea *grupului de lucru.*

2. ***Desemnarea rolurilor*** de consilier, **client,** observator / **operator şi observator** secund.

3. ***Stabilirea*** *subiectului jocului* ***de rol*** **Un** subiect **bun** poate **fi viitorul profesional** şi **deciziile** pe care **trebuie să le faci în legătură cu** aceasta. Orice **decizie** care **implică dimensiuni** multiple **poate** fi potrivită ca şi **subiect** pentru jocul **de rol.**

4. *Sarcina consilierului.* începe interviul cu o întrebare deschisă, foloseşte unele **parafrazări** dar **şi celelalte deprinderi pentru a** obţine informaţii. Apoi **sumarizează** ceea ce clientul **spune periodic, foloseşte verificarea la sfârşitul şedinţei.**

5. ***Folosiţi*** *cu* ***atenţie timpul*** *şi* ***oferiţi fesdback,***

6. *Schimbaţi rolurile.*

PRACTICA DE **GRUP / FAMILIE** A **SUMÂRIZĂRII**

Se sugerează încercarea consilierii de **cuplu. O sesiune de familie sau de grup ar putea** fi **realizată, dar implică o perioadă mai lungă** de **timp pentru a** dezvolta **adecvat problema.**

î. *Dezvoltarea grupului de lucru.*

a) Doi membri devin cuplul
b) Consilierul
c) Observatorul / cel ce înregistrează

2, Desemnarea rolurilor de consilier, client, observator / operator şi observator secund.

3 *S.!uhilirea* **"'M ■** *' > ' '/ ' d d e rol* **' 1 Ice ' ofljet re** cuplu c-. **r j> -tov r>-**itru **r fi d.-AiiT „** ni această sesiune cu petec'ca. Acearea /a 'î cu mat **mai** ebcienre ca **cât** eiol''! am o **divergenţă de opmie privind o decizie importanta - mutarea** la **un loc de muncă nou, venirea** pe lume a unui copil, realizarea unei achiziţii importante, petrecerea concediului, cheltuirea banilor. Multe probleme de cuplu apar în procesul luării **deciziilor.**

4. *Planificarea.* Sarcina consilierului este de a contura conflictul cuplului, să obţină cât mai **multe** informaţii cu putinţă. Ideal, consilierul va dori să **cunoască** faptele situaţiei aşa **cum** sunt ele văzute de fiecare membru al cuplului, **sentimentele** pe care **ie** are fiecare şi orice cauze, raţiuni pe care cuplul le poate genera în explicarea a ceea ce se întâmplă. Sarcina este de a obţine date şi informaţii, nu de a rezolva problema.

In mod particular, pentru consilier este **utilă sumarizarea punctelor de vedere asupra** conflictului, aşa încât fiecare membru al **cuplului** să fie auzit. Mai mult, **consilierul** va **sumariza** interacţiunea cuplului **şi paternuriie observate.**

In timpul planificării, **cuplul jocului de** rol poate genera o tentativă de scenariu privind "dificultăţile" lor. Observatorul poate studia foaie de observaţie şi să-şi pregătească aparatele de **înregistrare.**

5. *Folosiţi cu atenţie timpul şi oferiţi feedback.* **Jocul de** rol. **durează aproximativ 10-15 minute.** Alocaţi **15-20 minute pentru** feedback

6. *Schimbaţi rolurile dacă timpul permite.*

CLASIFICAŢI ŞI EVALUAŢI CALITATEA DEPRINDERILOR UTILIZATE

Ascultaţi înregistrarea audio sau priviţi înregistrarea video şi clasificaţi deprinderile **consilierului folosind simbolurile:** D?, **î?, E, P, RS** şi **S.** Folosiţi **"Altele" pentru** alte **deprinderi utilizate de consilier.** Pentru **a facilita reactualizarea sesiunii,** scrieţi **cuvintele cele** mai importante **din** fiecare **răspuns al consilierului.**

Folosiţi scala următoare pentru **a evalua calitatea răspunsurilor individuale şi interviul în** totalitate.

5 extrem de folositor	**Folosirea deprinderilor sporeşte şi îmbunătăţeşte foarte mult comunicarea.**
4 foarte folositor	**Folosirea deprinderilor sporeşte şi îmbunătăţeşte comunicarea.**
3 folositor	**Folosirea deprinderilor sporeşte înîr-o oarecare măsură comunicarea.**
2 mas puţin folositor	**Folosirea deprinderilor distrage comunicarea. (Interacţiune interpersonală zilnică frecventă).**
1 distructiv	**Folosirea deprinderilor împiedică semnificativ comunicarea.**

Deprindere Calitate *CUVINTE CHEIE DIN FRAZELE CONSILIERULUI*

1.

4.

5.

6.

7.

8.

10.

CONTRACTUL REALIZEZ - FOLOSESC - MVĂT !. Ara realizat stirnarizarea în timpul sesiunilor de practică (când, unde şi cu ce efect?)

1. **Este util să folosim sumarizarea** când **ajutăm alte persoane să ia decizii importante. Este util** să realizăm **liste cu lucrurile pozitive şi negative** ale **deciziilor importante şi să le folosim** ca parte a **sumarizărilor** noastre.

Planific să **folosesc** această **nouă** deprindere în **afara sesiunii în următorul** fel:

•............................ -............ ...— .... , ... ,............. ..

2. Poate veţi dori să vă gândiţi la cura aţi putea da o mână de ajutor în pregătirea consilierilor sau a membrilor familiei în utilizarea abilităţii de sumarizare.

Planul meu de a învăţa, pa alţii această deprindere este următorul: **3. S 5.** P şi **V** 7. P **9. S** - O? 11. O? **13.** P **/ O?** 15. **P 17. O? 19** S **21. S** - altele 23. E 25. S - **V.**

Integrarea deprinderilor ***microcomilierii***
'intr-un întreg se realizează prin
cinci *stadii* ***ale*** *interviului.*

Putem realiza o sesiune întreagă
folosind doar abilităţile de asistare?

CAPITOLUL 7

INTEGRAREA .DEPRINDERILOR: STRUCTURAREA UNUI **INTERVIU** EFICIENT

Este posibil să realizezi un interviu complet şi cu succes, folosind numai deprinderile de asistare. Abilităţile fundamentale,de .asistare sunt de ..bază peni*u un i hei vin Oicient iar informaţia prezentată *în* această caile deseori va fi suficientă periru a apuc rimnrii să-şi rezolve problemele, să-şi schimbe comportamentele, gândurile şi sentimentele.

De ce sunt aşa de importante deprinderile de asistare? Credem că prima sarcină a consilierului este de a înţelege punctul de vedere al clientului, sentimentele şi conceptele sale. Dacă-i vom asculta atent pe ceilalţi, îi vom putea ajuta să-şi înţeleagă problemele şi oportunităţile. De multe ori vor putea lua deciziile şi îşi vor putea rezolva problemele singuri, dacă vor fi ascultaţi eficient.

Sugerăm că dacă *deprinderile de ascultare nu* sunt suficiente pentru succesul interviului, **atunci se va** trece Ia **utilizarea deprinderilor de influenţare. In** volumul **următor:** ***Deprinderi*** *fundamentale de influenţare* vor fi discutate abilităţi ca: interpretarea, destăinuirea şi feedbackul. însă chiar dacă veţi fi mai activi în interviu, deprinderile fundamentale de asistare şi ascultare eficientă rămân centrale.

Exerciţiile şi textele acestui capitol vor căuta să vă ajute să:

1. înţelegeţi unele probleme şi oportunităţi legate de abordarea învăţării deprinderilor, realizată în această carte. Veţi face cunoştinţă cu "efectul miriapodului".
2. Revederi deprinderile discutate până acum, integrate Intr-o *secvenţă de **ascultare,***
3. Definiţi structura unui interviu eficient.
4. Demonstraţi că puteţi integra diferite deprinderi de ascultare în cadrul unei sesiuni practice de interviu. Veţi fi de asemenea încurajaţi să aplicaţi acest cadru sesiunii de grup şi de familie.
5. Folosiţi structura unui interviu în viaţa de zi cu zi şi în practica dumneavoastră de consiliere. în final sperăm că veţi avea în vedere transmiterea acestor informaţii legate de structură altor persoane, în aşa fel încât sa îmbunătăţiţi deprinderile lor de comunicare.

EFECTUL MIRIAPODULUI

Intr-o zi însorită, un miriapod se plimba foarte fericit folosindu-şi toate cele o mie de picioare ale sale. O muscă zbură pe deasupra şi începu să comenteze: "Fără îndoială eşti un miriapod iscusit. Cum îţi poţi coordona toate aceste picioare ale tale?"

Miriapodul răspunse: "Muscă, niciodată nu mă gândesc la asta înainte să mă mişc. O fac doar, o fac pur şi simplu", şi musca zbură mai departe. ••
Miriapodul începu să se gândească, "Musca mi-a pus o întrebare bună. îmi mişc ■picioarele altemâiiciu-Ie? Sau îmi mişc prima dată picioarele stângi şi apoi cele drepte? Chiar, ce fac?"

Tot gândindu-se, miriapodul se împiedică şi se trezi în şanţ. în această scurtă perioadă de gândire mişcare naturală a miriapodului iii perturbată.

Morala: *Dacă te **porneşti** prea **mvir** kt ce faci poţi greşi.*

Abordarea deprimărilor miczooonsîlArii realizată în această carte vă îndeamnă să examinaţi ceva ce aţi făcut întreaga dumneavoastră viaţă fără să vă gândiţi de fapt la acest lucru. învăţăm în mod natural cum să comunicăm şi poate aţi descoperit o descreştere temporară a calităţii deprinderilor atunci când vă focalizaţi pe dimensiunile ior specifice. Aceasta este o parte naturală a învăţării.

Poate aţi luat lecţii de pian sau balet. Acolo trebuia să exersaţi **o** singură deprindere. Aţi învăţat despre importanţa unor mişcări specifice ale corpului şi executarea lor la perfecţie.

Acelaşi principiu se aplică în tenis, basketbaîl, golf, schi şi alte sporturi. O persoană cu o aptitudine naturală poate să-şi îmbunătăţească performanţa muzicală, sportivă sau în balet dacă ea doreşte să stăpânească foarte bine deprinderile implicate. Dar când începi să practici singur aceste deprinderi, apare o descreştere temporară a performanţei şi a cursului normal. La urmă însă, aptitudinile naturale vor fi foarte mult îmbunătăţite tocmai prin practicarea acelor segmente fundamentale ce stau la baza lor; iar deprinderile încep să se integreze una cu cealaltă.

La fel se întâmplă şi cu deprinderile fundamentale de ascultare. Când vă gândiţi să practicaţi deprinderile pentru prima dată, aşteptaţî-vă la o descreşterea a performanţei. Dar dacă vă continuaţi eforturile, veţi descoperi un nou nivel de îndemânare deseori mult mau bun decât nivelul original. Deprinderile se vor integra apoi în stilul dumneavoastră propriu şi natural.

O maximă importantă de reţinut:

> *Practicarea **deprinderilor** poate duce în comunicare **la o** descreştere **temporară a performanţei Dacă veţi continua să lucraţi** cu **acele deprinderi** şi le **veţi** însuşi până **la** perfecţiune ele vor **deveni parte** naturală a **dumneavoastră şi veţi** descoperi **că** abilitatea de a comunica este foarte mult îmbunătăţită,*

SECVENŢA FUNDAMENTALĂ **DE** ASCULTARE:
DEPRINDEREA DE BAZĂ #7

Aţi încercat să practicaţi până acum şase deprinderi specifice consilierii. Toate au la bază comportamentul de asistare, corespunzător din punct de vedere cultural (contact vizual, voce, fluenţă verbală). Următoarele cinci deprinderi sunt clasificate pe baza structurilor lor verbale: întrebări închise, întrebări deschise, încurajarea minimală, parafrazarea, reflectarea sentimentelor şi surnarizarea. In plus, aceste deprinderi sunt însoţite de verificări, foarte importante în ascultarea clientului, îl ajută pe acesta să răspundă pe deplin.
Secvenţa fundamentală de ascultare (SFA) este un mod de integrare a abilităţilor prezentate în această lucrare intr-un pachet util de deprinderi, SFA a fost descoperită în timpul observării unui manager de la Digital Computer Corporation, Un angajat a venit la manager cu o problemă privind linia de producţie. Managerul a adoptat un excelent comportament de asistare şi a răspuns angajatului după cum urmează:

"Mi-ai putea vorbi despre problema de Ia linia de producţie?" (întrebare deschisă)

"Spui că departamentul de aprovizionare nu ţi-a dat suficiente chip-uri pentru computer."

(parafrazarea)

"Se pare că situaţia te-a enervat într-adevăr". (reflectarea sentimentelor)

Managerul ***a sumarizat*** apoi punctul de vedere al angajatului asupra problemei şi abia apoi a trecut la acţiune. ***încurajările*** au fost folosite pentru a facilita discuţia pe baza unor cuvinte cheie ale angajatului.

După cum observaţi, SFA este un mod excelent de a sumariza şi integra conceptele acestei cărţi. Nu numai că sunt utile în activitatea de conducere, dar ele sunt vitale pentru procesul de acordare de ajutor celui de lângă noi. Putem spune că psihoterapia şi consilierea sunt fundamentate pe secvenţa fundamentală de ascultare.

SFA ne aminteşte că avem nevoie să scoatem Ia iveală faptele situaţiei sau problemei dar ***şi*** ceea ce simte clientul în legătură cu acele fapte. Putem obţine aceste informaţii prin încurajare, tehnica întrebărilor, parafrazare şi reflectarea sentimentelor. Vom avea nevoie de asemenea să observăm cum clientul organizează aceste fapte şi sentimente. Sumarizarea vine aici atât în sprijinul dumneavoastră cât şi în sprijinul clientului.

Poate fi foarte util să vă gândiţi la SFA şi la scopurile specifice ascultării, cele de conturare a faptelor, sentimentelor şi organizării problemelor clientului. Interesant, de multe ori întrebările, încurajarea, parafrazarea, reflectarea sentimentelor şi sumarizarea pot urma într-o ordine sistematică. Nu este recomandat însă să urmaţi ordinea SFA tot timpul, dar cunoştinţele despre SFA şi importanţa faptelor, sentimentelor şi organizării o să vă ajute într- o multitudine de situaţii în care vi se solicită sprijinul, în situaţii de consiliere şi psihoterapie.

STRUCTURAREA ÎN **CINCI** STADII **A** INTERVIULUI: DEPRINDEREA DE BAZĂ #8

Interviurile pot fi structurate în multe feluri, dar un cadru eficient constă în organizarea lui în cinci stadii. Dacă vă veţi însuşi acest model îl veţi putea adapta ia mulţi clienţi şi la diferite probleme ale acestora. Veţi descoperi de asemenea utilitatea lui în situaţii în care veţi lucra cu persoane diferite de dumneavoastră cultural dar din nou, el va trebui adaptat la persoana unică din faţa dumneavoastră.

Vom prezenta în continuare această formă de structurare. Observaţi că SFA este folosită deseori în acest cadru. Examinând structurarea în cinci paşi a interviului, păstraţi în minte faptul că-1 puteţi folosi ca pe un cadru pe care să-l formaţi, modelaţi în funcţie de nevoile fiecărei persoane cu care veţi lucra.

Definire **stadiului**	Scopurile **stadiului**	Deprinderile **şi aspectele raultkiilturale ale stadiului**
./. Raport şi structurare **"Bună. Permite-mi să-ţi comunic ce vom face în această şedinţă,"**	**Dezvoltarea relaţiei de lucru cu clientul împărtăşiţi clientului modul în care sesiunea va fi structurată şi scopul ei general. Va fi necesar să oferiţi clienţilor care provin dintr-o ..altă cultura sau .clienţilor ezitanţi câteva lucruri despre dumneavoastră.**	Comportament de asistare **potrivit din** punct de vedere cultural **şi individual. Dorim să generăm o atmosferă de încredere. Acest lucru va km un timp mai lung cu unii clienţi comparativ cu alţii.**
2, *Obţinerea ck* ***informaţii*** *definirea problemei,* ***identificarea*** *părţii* ***or*** *pozitive,* **"Cu ce te pot ajuta?"** **"Care sunt competenţele tale?"**	**Obţinerea unui sumar clar asupra problemei clientului. Veţi urmări să cunoaşteţi faptele, sentimentele critice şi modul clientului de a organiza problema. De asemenea focalizaţi-vă pe competenţele şi forţele clientului.**	**SFA va fi în mod special utilă în descoperirea datelor relevante. Cu unii clienţi din anumite medii culturale poate să fie mai înţelept să urmăriţi prima dată realizarea scopurilor stadiului 3,**
3. *Determinarea* ***rezultatelor*** *dorite.* **"Ce doreşti să se întâmple?"**	**Nu veţi şti încotro să vă îndreptaţi înainte de a avea scopul. Interviul poate fi lipsit de ţel până nu cunoaştem scopul clientului.**	**SFA va fi utilă în conturarea scopurilor clientului şi a sentimentelor acestuia legate de ele şi modul cum şi Ie-a organizat. Includerea scopurilor într-o singură frază este bine venită cu clienţi provenind din alte culturi.**
4. *Explorarea* ***alternativelor*** *şi generarea soluţiilor* **"Care sunt posibilităţile de a obţine ceea ce dorim?"** **"Ce intenţionezi să faci?"**	**Având clarificate scopul şi problema, puteţi realiza un brainstorming al soluţiilor, făcând listele cu posibilităţile de rezolvare şi stabilind priorităţi ale acţiunilor posibile. Această fază este de obicei cea mai lungă.**	**Din nou SFA va fi critică. Veţi descoperi deseori că subiecţii vor genera propriile idei dacă veţi folosi în mod eficient tehnica întrebărilor şi încurajarea. Dacă clientului îi lipsesc posibilităţile, evident veţi putea folosi deprinderile de influenţare. Unii clienţi din acelaşi mediu cultural sau diferit de a! dumneavoastră vă vor cere sfatul**
5. *Generalizarea* ***şi transferul învăţării.*** **"Vrei într-adevăr să faci ceva în legătură cu asta?"**	**Aceasta este faza interviului care de multe ori este uitată. Este important să stabilim un contract cu clientul pentru a fi sigur că ei vor acţiona pe baza a ceea ce au învăţat în cadru! şedinţelor de consiliere.**	**Din nou SFA va fi utilă spre a determina acţiunile viitoare. Veţi stabili apoi şedinţe de control periodic, pentru a urmări evoluţia clientului.**

INTERVIUL IN CINCI PAŞI IN ALTE CONTEXTE

Deşi structura în cinci paşi a fost realizată pentru un întreg interviu este posibil să o folosim şi în contactele scurte cu clientul şi chiar cu prietenii şi membrii familiei care ne cer un sfat. Când aveţi timp limitat şi sunteţi nevoiţi să realizaţi contactul cu clientul amintiţi-vă cadrul celor cinci paşi ca listă de verificare: [7]

7 Petreceri un anume timp pentru stabilirea raportului şi relafionării cu clientul? Timpul petrecut în dezvoltarea relaţiilor personale are efecte pozitive pe măsură, de-a lungul consilierii?

2. Conturaţi faptele, sentimentele şi **modul** de organizare al problemei? Dacă v-afî **focaliza** doar asupra, unei **dimensiuni** puteţi pierde date de valoare,

3, Dumneavoastră sau cealaltă persoană aveţi un scop în minte sau doar staţi, de vorbă? Dacă **nu** ştiţi înspre ce vă îndreptaţi s-ar putea sâ ajungeţi în altă parte.

....4.. Permiteţi celeilalte persoane să g_ - propui.. ? ' de —> oferi dumneavoastră sfaturi sau sugestii/ Daca astuUaţi o ‘n ,en c va pruna da. . tp vn- rezolva problemele singuri. • ■ ... ■ ....

5. Sugeraţi acţiuni specifice de control periodic astfel încât noile idei să fie puse în aplicare mai degrabă decât să **fie** uitate?

Când veţi începe să folosiţi **structurarea pe** cinci paşi veţi observa că aveţi mai multe posibilităţi de aplicare a ei în viaţa de zi cu zi, în acţiunile dumneavoastră din afara consilierii.

UTILIZAREA CELOR CINCI PAŞI ÎN CONSILIEREA **CLIENŢILOR** TĂCUŢI

In Capitolul **3 au** fost date sugestii **de muncă cu** clienţi ezitanţi, ce verbalizează **mai** *puţin. A* fost menţionată importanţa. întrebărilor care cer răspunsuri concrete, mai scurte. Veţi vedea **în** continuare cum veţi putea utiliza structurarea interviului în cinci paşi cu astfel de clienţi.

în stadiul de stabilire a raportului de exemplu, conversaţia dumneavoastră va fi concretă şi clară, cu **minimum de concepte abstracte. Va fi chiar util să** împărtăşiţi clientului **câte** ceva din experienţa **dumneavoastră** anterioară de consilier. Dacă veţi rămâne la nivelul concret, veţi descoperi că semnificaţiile sunt mai uşor împărtăşite între voi. înţelegeri greşite pot să **apară când consilierul vorbeşte intr-un limbaj intelectualizat, abstract.**

în stadiul de definire a problemei, căutaţi exemple specifice. **Fiţi gata** să ascultaţi povestirile **concrete, detaliate** ale **clientului. In acest fel, ei** se **pot exprima mai clar. In stabilirea scopurilor, focalizaţi-vă pe** denii **care sunt foarte specifici** şi **observabili. Un scop abstract** ar fi "Aş vrea **să mă înţeleg mai bine cu familia mea". In timp** ce **un scop concret ar** fi; **"Pentru a mă** înţelege **mai** bine cu. **familia mea voi începe** să **fac lucruri specifice, de exemplu să joc împreună cu ceilalţi diverse jocuri, sa dau** o **mână** de **ajutor în casă."**

Stadiul brainstormingului în vederea **găsirii alternativelor de soluţionare** a **situaţiei poate ridica probleme clienţilor** care **verbalizează mai** puţin. Ajutaţi **clientul să concretizeze scopurile şl modalităţile de** atingere **a lor, punând întrebări specifice la care se poate răspunde relativ rapid.** Mai degrabă decât să **generaţi rapid cinci soluţii alternative** focalizaţi-vă pe fiecare şi **discutaţi-o concret, detaliat înainte de a trece mai departe.**

Atât pentru clienţii ce **verbalizează** cât şi pentru cei tăcuţi faceţi planuri foarte concrete de **generalizare şi evidenţiaţi ceea ce s-a** învăţat **în cadrul şedinţei de consiliere.** Specificaţi **schimbările de comportament cât** mai **concret posibil indicând când, unde şi cui i** se **va** produce **schimbarea.**

*Cu copiii şi **adolescenţii,*** sugestiile **de mai sus** pot fi **de asemenea aplicate. După cum** am menţionat înainte, copiii pot vorbi mult **mai** uşor dacă **au jucării,** jocuri sau desene pe care îe pot folosi în **timp ce** vorbesc. **Adolescenţii** sunt deseori rapizi şi plini de energie - poate **fi util** să aveţi obiecte pe care ie pot atinge **în timp** ce vorbesc **cu** dumneavoastră (dar numai dacă v v i **: î b i i** de a avea răbdare cu acest **lucru).** Cu **mulţi** adolescenţi va ti poate mai bine să **• -..,11** sa **i- aţ:** un **basketball,** tenis de masă sau **să vă** plimbaţi decât să cereţi să stea-cuminţi **în ca**buiebii **d<nnneavoastră.**

-TRUCTURAREA INTERVIULUI CU fi. Clltll SAC GRUPURI

Veţi vedea că familiile şi grupurile nu vor urma cele cinci stadii la fel de uşor ca şi un individ. Diversitatea intereselor şi nevoilor pot conduce la faptul că **unii** Indivizi ai **grupului să** se **afle în primul stadiu, cel al raportului, iar alţii să** fie **gata de a** începe **brainstormingul soluţiilor.**

Deprinderile fundamentale *de* ***asistare*** **nu este desemnată** să **vă facă experţi în consilierea de grup.** Cu **toate** acestea, **veţi** descoperi conceptele **fundamentale** ca fiind **utile atât** în confruntarea **cu grupuri nestructurate cât şi cu grupuri structurate.**

*Grupuri **nestructurate***

Consilierea de **grup de** obicei se desfăşoară de-a **lungul mai multor sesiuni,** zece **sesiuni a câte trei** ore fiecare, **Experţii în procesele de grup au observat că** grupurile **nestructurate deseori**
urmează cele cinci stadii discutate aici pentru a putea lucra împreună. Multe grupuri **nestructuraîe** trec prin variaţii **ale** următoarelor stadii:

Formarea. In timpul primei faze **a grupului,** le special grupurile **Restructurate** sau **în** care persoanele **sunt** străine **unele de altele veţi observa interacţiuni sociale** politicoase. **Lipsa unui** lider **poate duce eventual la frustrare. Deprinderile de asistare** şi **observaţiile**
comportamentului **nonverbai al** grupului pot fi folosite **cu** succes.

Acest stadiu al **grupului** este paralel cu **faza** de **raport/structurare** a **interviului în** care oamenii **încearcă** să **se cunoască unii pe ceilalţi, să** găsească **o structură a grupului.**

Faza ***de instabilitate.*** **In** această **fază a constituirii grupului,** în **special cele nestructurate sau de necunoscuţi vor** simţi **un grad de** frustrare **considerabil în încercările grupului de a găsi propria direcţie. Sunt** deseori lupte **pentru** conducere **şi** putere. **Deprinderi** ca **parafrazarea, reflectarea sentimentelor şi sumarizarea pot fi deseori utilizate cu** succes **aici. Deprinderile de influenţare, feedbackul pot fi binevenite de** asemenea **- aici liderul oferă feedback** corect **despre** ceea ce **a observat în grup. Comentariile liderului sunt adresate grupului ca întreg,** mai degrabă **decât indivizilor singulari - "Acest grup** pare să fie furios **chiar acum."**

în unele privinţe, acest stadiu este similar **celui** de **al doilea pas** al **structurării interviului.** Problema asupra **căreia grupul doreşte să lucreze** poate **fi definită, cel puţin într-o formă**
preliminară.

Faza de *normare.* **Grupul începe să** se aşeze **în această fază. Membrii discută între ei mai liber.** Se **dezvoltă o coeziune** ce **face posibilă** definirea **problemelor şi stabilirea scopurilor.**
Normarea corespunde stadiilor 2-3 din interviul ps cinci paşi.

Membrii **grupului pot** începe să lucreze asupra **interacţiunii** lor proprii sau pe o anume prob Iernă comună,
Au fost stabilite normele sau modalităţile de interacţiune şi liderul poate să continue să folosească aceleaşi deprinderi **amintite mai** devreme. Dacă **aţi** oferit **un** model eficient de ascultare **şi feedback,** membrii grupului **pot** începe să folosească şi **ei** aceste deprinderi mai eficient. *Importanţa dumneavoastră ca şi model de comunicare nu poate fi suprasolicitat.*

Faza t■ . • , 1 .. 1 ■: ■ *i* gruf - fi ..fi ■ ă ' jfiD
co?îs|vut -mente uV/yc:>n p-K c mute e TI U tonsfiuc. v. 'oca. : re i asupta *şrn* >mm întreg este de o importanţă majoră şi are efecte deosebite aici. .Membru **grupului** pot începe să se privească **unii** pe

ceilalţi precum şi modul **lor** de **relaţionale** îa grup ca totalitate.

Din **nou** se recomandă utilizarea deprinderilor de ascultare şi oferire de feedback. Puteţi **ajuta** un **grup** sau anumiţi indivizi să examineze similaritatea dintre anumite comportamente ale lor, pe care le manifestă în. lumea exterioară şi cele de acum şi aici.

'Faza finală. Când un grup se apropie de final vom **observa** că multe dintre problemele de început dintre membri reapar şi este nevoie de a lucra asupra **lor** încă o **dată.** Senzaţia de **pierdere** poate **fi o** problemă **pentru unii membri şi anxietăţile vechi de** separare **reapar. Deprinderile de sumari zare şi reflectare a sentimentelor pot fi în mod particular importante în** sprijinirea grupului de a trece prin acest stadiu.

Grupurile **nestructurate pot beneficia în urma structuralii** concrete **a generalizării oferite de interviul în cinci** paşi. **Dacă** fiecare **membru poate avea şansa de control periodic, beneficiul schimbării pe termen lung din cadrul experienţei** de **grup** este **mult mai crescut.**

Deprinderile de **ascultare prezentate în această carte sunt importante în fazele iniţiale** ale practicării **consilierii** de **familie sau grup. Pe măsură ce** veţi **dobândi experienţă** şi **veţi deveni experţi în** domeniul **consilierii, veţi descoperi că informaţia prezentată aici rămâne fundamentală.**

Grupurile structurate

Grupurile structurate tind de asemenea să **se întâlnească o perioadă** definită **de** timp. **Distincţia** majoră **este că subiectul a fost stabilit înainte de întâlnirea** grupului. **Poate** veţi conduce un grup **de** liceeni **sau elevi de gimnaziu ce** se **confruntă cu probleme legate de** alcoolism **sau divorţul familiei.** Poate **veţi conduce un grup privind** drepturile femeilor, minorităţilor, **homosexualilor sau** lesbianelor, Puteţi **începe un grup** de **suport pentru** persoanele suferinde **de cancer, pentru familiile cu pacienţi Alzheimer sau pentru** persoanele ce tocmai şi-au pierdut locul de muncă.

Veţi descoperi că etapele de formare, instabilitate, normalizare, acţiune, de final **discutate înainte vor** fi **de** asemenea **prezente în activitatea cu grupurile structurate, dar de** obicei **interacţiunile sunt mai puţin pronunţate** când **membrii au scopuri specifice la care** se **asociază. Oricum,** activitatea **cu un grup structurat va implica multe din comportamentele şi stilurile** de **conducere folosite în grupul nestructurat.**

In grupurile structurate, cele cinci stadii **ale** interviului **pot** fi urmate mai îndeaproape, dar veţi descoperi **că sesiuni întregi pot** să **se** focalizeze **doar pe unul dintre stadii. De exemplu,** primele trei ore de sesiune se focalizează **mai** probabil asupra construirii raportului **şi** a modului **în** care grupul va fi structural. Rareori sau niciodată **vom urma** toate cele cinci stadii ale interviului atunci când lucrăm cu grupul.

Am subliniat deci în lucrarea de faţă că este important să folosim, deprinderile de ascultare în cert nun mufe cazuri, exact aşa cum le fo'osmi în lonsifieie i uri vidua> * Am snrtiniaf de asemenea cvt este important să ne focalizăm pe grup ca întreg ("Acest grup este anxios chiar acuta m] 1 A › . Ite duram şi frica r * , f i ,i|u reaj d m i. mu du f " ' msi grup pus sfişi sput.i poraşi de apărare **- sunt o traci** care **au** iv-ia **cum ,• c** «usc **.** în spatele alcoolismului". .... , ...

Sugerăm Gci în activitatea cu **grupurile** structurate să oferiţi o treime din timp subiectului **grupului** (cancer, divorţ, alimentaţie, rasism, sexisni), o treime gândurilor şi **sentimentelor** personale legate de subiect şi o treime procesului grupului., **cum** grupul în sine se confruntă cu subiectul.

Veţi descoperi că veţi putea folosi comportamentul de asistare şi deprinderile de ascultare în foarte multe dintre activităţile de grup.

Sesiunile de familie

Consilierea şi terapia de familie este **unul** dintre cadrele cele mai complexe şi dificile în care se oferă sprijin. Familiile trec uneori rapid prin etapele de formare, instabilitate, normare, acţiune **şi** finalizare. **Deseori vor dori să vă focalizaţi** pe **individ, când de fapt au nevoie să privească** spre **interacţiunea lor,** ca **familie. Şi când un individ** are **nevoie de atenţie poate să**
folosească în acest sens schimbarea subiectului de discuţie.

Deprinderile **dumneavoastră** de **ascultare şi** asistare **vor servi ca o bună fundaţie pentru activitatea cu familia,** dar **veţi avea nevoie să studiaţi** mai **în amănunt pentru a putea lucra în consilierea de familie. Dacă sunteţi** pregătiţi **în consilierea individuală, veţi fi tentat** să **vă focalizaţi pe individ. In activitatea de grup este important să vă focalizaţi** pe **cuvântul "grup", în activitatea de familie** este **important să** vă **focalizaţi pe cuvântul "familie" cât mai des, pentru,** a ajuta indivizii să privească **asupra interacţiunilor** lor mai **degrabă decât asupra unui** singur membru al familiei.

In sesiunile de joc de rol şi practică, interviul pe cinci paşi poate fi folosit în practicarea **consilierii** de familie:

1. *Raport / structurare.* Se **recomandă petrecerea unui anumit timp al sesiunii de** familie **în** dezvoltarea raportului individual cu fiecare membru. **în** acelaşi timp va • **trebui să vă alăturaţi** familiei **ca membra temporar** şi **aceasta** înseamnă să **vă** observaţi **atât în postura de membru al familiei cât şi în postura de observator.** [8]

   a problemei este vitală pentru activitatea de familie, poate chiar mai vitală decât pentru consilierea individuală. Veţi fi poate tentaţi să vă focalizaţi pe un singur individ şi pe problemele acestuia. Terapia de familie' subliniază importanţa încadrării problemei individuale în contextul familiei.

3. *Stabilirea scopurilor.* **Un** proces similar cu cei de sus are loc **şi** în ceea **ce** priveşte
...*. .. ....".. stabilirea "'scopurilor **familie; Fiecare persoană *are** o părere,"“consilierul .... ajută membrii să stabilească scopurile **familiei** în vederea unei interacţiuni mai eficiente. De' exemplu, în loc să oprim un adolescent de a acţiona aşa cum 'doreşte, scopul familiei vizează ca. toţi membrii familiei să lucreze mai eficient împreună.

4. *Explorarea alternativelor.* Există multe teorii şi practici în munca de familie pe care **veţi** dori probabil să le studiaţi şi să le stăpâniţi. Cu orice veţi începe, abilitatea **dumneavoastră de a asculta** va **rămâne vitală.** Dacă **veţi asculta eficient şi vă** veţi **focaliza** pe **familie ca** întreg, **de cele mai multe ori familia va** începe **să** genereze propriile soluţii.

Echilibrând ascultarea între familie, indivizii din familie **şi** subiectul în discuţie vă va fi uşor să începeţi

---

8 *Definirea problemei.* Multe familii vin **în** consiliere cu **-un** "pacient identificat", probabil alcoolicul, **bulimicul** -familiei sau copilul sau adolescentul încăpăţânat. Mulţi **terapeuţi de familie roagă** fiecare **membru** al **familiei** să **definească problema.** Ei ascultă cu atenţie şi reflectă **printr-un feedback** ceea ce persoana a spus. Mai **târziu,** consilierul **deseori sumarizează diferitele** puncte **de vedere din familie** şi **reforamlează** sau **reinterpretează** problemele individuale ca o problemă de familie. *Focalizarea se mişcă dinspre individ spre interacţiunea de familie.* Faza de definire

să practicaţi şi apoi să deveniţi expert în terapia de familie. **Consilierul** are nevoie să realizeze o focalizare echilibrată pe topica asupra căreia **familia este de acord (de exemplu** cum această familie lucrează **mai** eficient şi să **nu te** focalizezi prea **mult** pe încăpăţânare, **bulimie,** alcoolism **etc.), pe** gândurile şi sentimentele individuale şi pe instanţele specifice **ale interacţiunii familiei aici şi** acum **în** această **sesiune cu consilierul, care ne spune ceva, fie despre reacţiile indivizilor,** fie **despre subiectul asupra căruia s-au decis să discute.**

5. ***Generalizarea.* Familiile par să beneficieze în urma temelor de casă, aşa câ membrii** familiei pot aplica acasă ceea ce au învăţat în cadrul sesiunii de consiliere.

Pe scurt, consilierea de grup, structurat, **nestructurat** şi de familie este indirect diferită de consilierea **şi terapia individuală. însă, deprinderile pe care le-aţi învăţat în consilierea individuală pot fi aplicate şi în activitatea de** grup **şi de familie. Din nou, este important să vă angajaţi într-un viitor** program de **pregătire în această** arie **a consilierii** de **grup şi de familie.** Materialul **prezentat aici** constituie **doar** o introducere **scurtă în unele** dintre **conceptele cheie ale consilierii** desfăşurate cu **mai** mult de **un individ.**

PRACTICA **INTEGRĂRII DEPRINDERILOR**

Sarcina acestei **sesiuni este de a demonstra** că **puteţi** conduce **o întreagă şedinţă de consiliere,** folosind numai deprinderile de asistare şi ascultare.[9 10 11]

alegerea vocaţionaîă, o acid zi j: imperiar>‘ă„ să deo>/i cum sâ faci falǎ unm interpersonaî specific sau calo TI ci armnavo.T; i i oro eston r ca a con J < *n*

Următoarele **linii** de ghidare pot fi folositoare pentru consilierul jocului de rol:

a» ffimoil / structurare. Fouv-ceti Unouf uec :sar pcu ru u vi joînvi cu clientul în fH ’! dumneavoastră* ■' > iu s-r-- -■ , d " ' -< '■mtl s erviulm. ....

b) Definirea, problemei. Folosiţi SFA spre a contura **problema** individului. Fiţi sigur **că aţi alocat suficient timp** in **definirea competenţelor clientului.**
Amintiţi-vă de întrebarea concretă: **"Mi-aî** putea da un exemplu specific?", folosită în forme diferite va fi **utilă în** toate stadiile interviului **pentru** ca **tot** ceea ce s-a întâmplat să fie relatat şi clarificat.

c) Determinarea rezultatelor dorite. Din nou, SFA poate fi utilizată pentru a scoate la iveală modul în care clientul vede scopul sau rezultatul ideal.

d) Explorarea alternativelor şi generarea **soluţiilor.** începeţi această etapă cu **sumarizarea problemei şi a rezultatelor scontate. Folosiţi întrebarea** deschisă: **"Mi-ai putea spune** ce **idei, ce posibilităţi de** rezolvare îţi **vin în minte?". Veţi**
observa că organizarea problemei oferită de SFA şi de **structurarea** pe cinci paşi deseori ajută mulţi clienţi să găsească noi soluţii la problema asupra căreia lucraţi.

e) Generalizarea. Prin deprinderile de asistare şi tehnica întrebărilor ajutaţi clientul să

---

9 *Dezvoltarea* ***grupului de lucru.*** **Pentru a practica integrarea deprinderilor va fi necesar** un timp mai îndelungat. Organizarea în grupuri de patra este cea mai potrivită, este necesar să lucraţi în triade sau perechi.

10 Desemnarea rolurilor de consilier, client, **observator/operator şi observator** secund.

11 *Stabilirea subiectului jocului de rol* Interviul în cinci paşi este eficient **în** mod **particular pentru a ajuta** clientul **să ia o decizie.** Câteva **subiecte** de **decizie pot** fi:

definească ceva specific pe care poate să-l **facă** *în* timpul săptămâni? **în** vederea implementării soluţiilor generate.

7, Oferiţi feedback şi verificaţi timpul,

2, Schimbaţi roiurile.

tMAGhlGA fiT.'Hi« MAtADU f MIVU T1,UÎ M CONSILIEREA DE GRUP ŞI
DE FA UfiAJE

Se sugerează să **încercaţi** consilierea de cuplu. O sesiune de grup sau familie ar fi putut fi abordată, dar ar implica destul de mult timp pentru o şedinţă adecvată.

1. *Dezvoltarea grupului de lucru.*
   a. doi membri devin cuplu
   b. consilierul
   e. observatorul / *cel ce* înregistrează

2. **fi. '< i ' . m r, /,,,■ > O ■ ?' Topici similare celor din capitolul sumarizării**
   ''oi si gr -V Usfi, C< Abe- J r igV>[1] e ~e potrivit pentru o astfel de şedinţă. Sesiunea ; opinie **diferită privind** o **decizie: mutarea 3a** un **nou post ae** munca, sa **ama un** copii, să **facă** o achiziţie importantă, petrecerea concediului sau cheltuirea banilor. Multe **probleme** de cuplu sunt legate de luarea deciziilor.

3. *Planificarea.* Sarcina **clientului** este **de a** contura conflictul **cuplului, să** adune **cât mai** multe informaţii posibile. Consilierul va căuta să afle faptele situaţiei aşa cum ele sunt văzute **de** fiecare membru al cuplului, sentimentele pe care le are fiecare şi orice alte motive pe care **cuplul le** generează pentru a explica ceea ce se întâmplă. Sarcina este **de** a obţine date şi informaţii, **nu** de a rezolva problema.

   Foarte important pentru **consilier mte** să **pumarizeze** punctele de **vedere** asupra conflictului astfel încât fiecare membru al cuplului să se' simtă auzit, 'Mai **mult,** consilierul va sumarîza interacţiunea cuplului **şi** pateniurile ce **pot** fi observate.

   Folosiţi aceleaşi sugestii pentru structurarea interviului aşa cum a **fost sumarizat mai** sus In sesiunea individuală, dar adaptaţi-Ie **în** funcţie de nevoile cuplului. Veţi descoperi **că sumari zarea** este **un** .mod particular importantă în interviul de cuplu, familie **şi** grup.

   în timpul planificării, cuplul jocului de rol poate să se **gândească la** un scenariu al **propriilor lor** dificultăţi. **Observatorul poate studia fişa de observaţie** şi **să pregătească** echipamentul de înregistrare.

4. *Verificaţi timpul şi oferiţi feedback* - jocul de rol ar trebui să dureze 10-15 minute. Alocaţi **15-20** minute pentru feedback,

5. *Schimbaţi rolurile dacă acest lucru este posibil.*

FIŞA PENTRU **FEEDBACK** PRIVIND INTEGRAREA DEPRINDERILOR

Folosiţi următoarea fişă pentru clasificarea deprinderilor consilierului. Notaţi când începe un nou stadiu aî interviului. Clasificaţi deprinderile consilierului ca: **D?,** I?, E, P, RS, şi S. Folosiţi "altele" pentru alte deprinderi decât cele învăţate. Scrieţi cuvintele cele **mai** importante ale răspunsului consilierului. Mai **mult,** evaluaţi răspunsurile individuale şi. interviul total folosind **următoarea** scală de cinci puncte:

5 **maxim facilitatore**
4 **facilitato re minim**
3 **facilitatore**
2 **nonfaciiitatore**
1 **distructivă**

Folosirea deprinderilor sporeşte şi îmbunătăţeşte foarte mult comunicarea. Folosirea deprinderilor sporeşte şi îmbunătăţeşte comunicarea.
Folosirea deprinderilor sporeşte într-o oarecare măsură comunicarea. Folosirea deprinderilor distrage comunicarea, (interacţiune interpersonală zilnică frecventă).
Folosirea deprinderilor perturbă şi împiedică semnificativ comunicarea.

Deprindere - Calitate CUVINTE CHEIE ***DIN*** *FRAZELE CONSILIER UI UI*

1.

2.

5. _

6. _

7. _

8. _

9. _

10.

Continuaţi pe o foaie de hârtie separată, folosind acelaşi **format.**

Sugestiile de mai jos vizează cele cinci stadii ale interviului, Comentaţi succesul interviului în atingerea obiectivelor fiecărui stadiu.

J. Raport / **structurare. Petreceţi timpul** necesar **reîaţionării** cu clientul folosind **stilul** dumneavoastră propriu şi informaţi-! despre **scopul** interviului. **Cât** de bine a fost **atins acest obiectiv?**

2. Definirea **problemei. Folosiţi SFA** spre **a contura problema clientului.** Alocaţi **un timp** suficient pentru definirea competenţelor **clientului. Amintiţi-vă** întrebarea **concretă: "Mi-ai putea da un exemplu** specific?" **folosită** în **forme diferite va fi utilă** în toate stadiile interviului spre a determina povestirea şi clarificarea a ceea ce s-a întâmplat.. Cât de bine **au** fost atinse aceste obiective?

7. GetetiUt; tarea re/uhureloi. Din nou SFA escc recomandata penam a defini modul Iu o e **enhil vede** ,<T ' i 1 -o **tv** 'I.'L •' î G 7 " o s fost j i-, ace- ı

4. Explorarea alternative lor **şi** generarea **soluţiilor,** începeţi această etapă cu **sumarizarea** problemei şi a rezultatelor scontate. Folosiţi întrebarea deschisă: "Mi- **ai** putea spune ce idei, ce posibilităţi de rezolvare îţi vin în minte?". Veţi observa că organizarea problemei oferită de SFA şi de structurarea pe cinci paşi deseori ajută **mulţi** clienţi să găsească noi soluţii Ia problema asupra căreia lucraţi. **Cât** de bine a fost **atins** acest obiectiv?

5. Generalizarea. Prin deprinderile de asistare şi tehnica întrebărilor **ajutaţi clientul să** definească **ceva** specific **pe care poate** să-l facă **în** timpul **săptămânii în vederea implementării soluţiilor** generate. **Cât** de **bine** a fost **atins acest obiectiv?**

CONTRACTUL REALIZEZ - FOLOSESC **-ÎNVĂŢ**

Parcurgând această carte, focalizaţi-vă pe dimensiunea FOLOSESC **a** acestui contract Cum puteţi continua să folosiţi deprinderile însuşite? Cum **le** puteţi încorpora **în** activitatea dumneavoastră zilnică, **în** munca practică a interviului?

Va **lua timp** asumarea şi încorporarea acestor deprinderi ca **parte** a dumneavoastră înşivă. Acest lucra **va** cere practicarea **deliberată a** acestor **deprinderi.** In acest **sens, fişele de** evaluare folosite în cadru! **seminariilor** pot fi **foarte utile. Copiaţi-le** şi **folosiţi-le pentru** a **vă** examina **stilul** propriu de intervievare.

• ' '

Om iude veri avu, J **ove JH ,** J no **o.» m ~ .OT.I** ***{ r,h*** **fi , u ^ eter. ul**
fpneVmt î ii gr, ţi i t v o > > f * ***A*** . r- ’ • x v; voi şi
înmţag rmijliă pcrma.G ciur si anT.Zf-ze sos aura (A- ;„>r huma Ifirua, iţ-eâ aca-ă si la locui ae **munca,** ooservaţi strnii aumneavoasira cie consiliere. • •

Ceea ce **încercăm** să **sugerăm** acum **este că veţi deveni** propriii **dumneavoastră profesori.**

Selectaţi comportamentele **şi** deprinderile care **vă** plac, **care** par **să se** potrivească mai bine cu **stilul dumneavoastră. Schimbaţi-le şi adaptaţi-le facându-le să fie** ale **dumneavoastră** proprii. In final trebuie să **acţionaţi** singuri. **Printr-un** proces de **autoobservare** puteţi menţine **şi** continua propria dezvoltare ca şi consilier. Şi In acest **fel** puteţi deveni **mai** apropiaţi de celelalte persoane.

Care este ceî **mai** important lucru pe care l-afi reţinut parcurgând această carte?

Cum vă vedeţi practicând aceste deprinderi în viitor (acum, peste trei luni, un an)?

O strategie eficientă de intervenţie este
de a învăţa alte persoane aceste deprinderi.

Acest capitol vă va ajuta cum să pregătiţi indivizii,
familiile, grupurile mici şi probabil chiar şi voluntari
în însuşirea acestor deprinderi de bază
ale comunicării interpersonale şi ale interviului.

CAPITOLUL 8

INSTRUIREA ÎN ABILITĂŢILE CONSILIERULUI

Acest **capitol** se adresează mstrirlerdor ? studenţilor care doresc să-i înveţe pe **alţii să** folosească aceste deprinderi de **conumitaie efici.ntâ.** Microconsilierea este o sesiune de
- interviu diminuată in cate **un** *ar* -.cer **îi „ uj.V;' /orbeşte eu.......................un- client-voluntar** despre
probleme reale, interviul se desfăşoară intr-tui cadiu care oferă practicii de **interviu** oportunitatea maximă de **feedback** imediat şi de îmbogăţire informaţională a'iniţiatului. Natura comprimată a situaţiei permite focalizarea pe dimensiuni specifice ale deprinderilor de intervievare şi nu cere iniţiatului să răspundă imediat ca un consilier profesionist.

Scopul central al acestei cărţi este de a oferi consilierului o orientare de bază asupra deprinderilor necesare unui terapeut şi consilier. La sfârşitul fiecărei sesiuni, consilierul începător **va** trebui să înţeleagă **pe** deplin fiecare deprindere specifică, să fie capabil de a demonstra acea deprindere şi de a recunoaşte acel comportament specific **intr-un** interviu.

Obiectivele mari sunt definite în Contractele "Realizez -Folosesc - învăţ". Eforturile **nu** se încheie aici, cu predarea acestor deprinderi în clasă şi seminalii. Sperăm ca ele să fie folosite şi că se va **lua** *serios* ***în*** considerare posibilitatea transmiterii lor şi celorlalte persoane din jur - clienţilor, voluntarilor **de** aceeaşi vârstă, consilierilor începători sau chiar **colegilor** profesionişti. Experienţa noastră relevă că însăşi profesioniştii doctori au încă nevoie de a lucra **mai mult** asupra deprinderilor de bază.

Deci, obiectivele acestei cărţi **sunt** duble: **de a** forma **deprinderi specifice dar şi de a oferi**
metode prin care ele pot fi transmise altor persoane.

FORMAREA DEPRINDERILOR CA MODALITATE DE INTERVENŢIE

Deprinderile fundamentale de asistare este un curs de bază despre **deprinderile** de comunicare. Am descoperit ca predare acestor deprinderi **atât** pacienţilor cât şi altor persoane **se adaugă în mod eficient terapiei şi consilierii tradiţionale.** Comportamentul **de asistare** şi
tehnica întrebărilor sunt **în** mod particular **utile** în clinică, având pacienţi depresivi. Este dificil **să fii** depresiv **şi** focalizat pe ***sine*** **când** eşti implicat **într-o** situaţie **în** care trebuie să-1 asculţi pe celălalt, să fii atent la ceea ce spune.

Când veţi începe practica de consiliere, veţi observa că mulţi dintre clienţii dumneavoastră vor manifesta un patern sărac al comportamentului de asistare. Ei vor avea contact vizual deficitar sau nu vor fi capabili să urmărească expunerea verbală a celui **din** faţa sa. însuşirea deprinderilor de comunicare poate aduce o schimbare **în** viaţa lor. Pentru a forma astfel de deprinderi cum ar fi comportamentul de asistare sau tehnica întrebărilor **amintiţi-vă** următoarele: [12]

2. Definiţi **deprinderea** clar. Clienţii foarte **stresaţi** nu vor fi capabili de a învăţa toate cele patru dimensiuni aîe comportamentului de asistare. Dacă se întâmplă acest lucru, prezentaţi fiecare concept pe rând.

3. Modelaţi deprinderea pentru ei. Demonstraţi ascultarea **noneficientă** iar apoi demonstraţi cum ar trebui să ascultăm **într-aoevăr.**

4. Clientul să practice deprinderea cu dumneavoastră **intr-un** joc de rol. Clientul poate profita atât **din** demonstraţia comportamentului **noneficient cât** şi din cea a **comportamentului** eficient.

---

12 Spuneţi **clientului** sau pacientului ce intenţionaţi să faceţi **şi** de ce. Intenţionaţi să-l învăţaţi o deprindere fundamentală de comunicare ce poate schimba modul lor de **rdaţionare** cu ceilalţi. Mulţi dintre clienţii dumneavoastră vor avea **probleme de** relaţionale. **O** cale **către o mai bună relaţionare socială** şi **de familie**
este oferită de ascultare.

5. Trasaţi teme de casă astfel **încât** deprinderea să poată fi practicată acasă.

Un număr mare de populaţii au beneficiat din **învăţarea deprinderilor de comunicare. Grupuri de părinţi ai copiilor din şcoala elementară, preoţi,** soţi **ce-şi necăjeau** familiile, **deţinuţi etc. au avut beneficii mari** în **urma învăţării deprinderilor. Un** astfel, **de training al deprinderilor nu**
rezolvă probleme serioase, dar oferă alternative specifice ce pot fi parte a rezolvării unei probleme.

Multora dintre clienţii ce vin în consiliere şi psihoterapie le **lipsesc deprinderile de ascultare. Veţi găsi** mulţi **clienţi, indivizi, familii şi grupuri care pot învăţa despre sine şi** despre alţii **în** cadrul unui program **de** pregătire **în** *Deprinderi fundamentale de asistare* .

Ca şi profesor, ajutaţi studenţii **să înveţe la rândul lor cum să predea aceste deprinderi.**

ASPECTE CHEIE ALE PROCESULUI PE TRANSMITERE

*Pentru **ce populaţii** sunt desemnate aceste **unităţi** de deprinderi?* **Am încercat** să scriem aceste materiale şi să înregistrăm video **mini-prelegeri** şi modele ale unor sesiuni de training ce pot fi folosite **cu** o varietate de indivizi. Consilieri, profesori, părinţi, psihiatri, asistente, avocaţi, elevi de liceu reprezintă doar câteva eşantioane din varietatea de populaţii **cu** care aceste idei au înregistrat succes.

Conceptele sunt accesibile unei populaţii diverse de iniţiaţi şi grupuri culturale, trebuie să recunoaştem că exemplele **şi** modelele video **tind** să reprezinte **în** primul rând conceptele şi valorile clasei de mijloc. Aceste materiale au **fost** folosite cu succes **în** pregătirea multor doritori.

De-exemplu, **Mary Bradford Ivey a adaptat aceste concepte** pentru a pregăti copii de clasa a **Vl-a** în utilizarea deprinderilor de comunicare eficientă. Veţi încerca **şi** dumneavoastră probabil să adaptaţi aceste materiale şi să veniţi cu ceva In plus în funcţie de ceea ce este relevant pentru grupul special cu care lucraţi.

Aceste materiale au fost folosite de asemenea cu succes cu un grup mai avansat, de exemplu studenţi ia psihologie, la medicină, consilieri educaţionali. Pot fi necesare schimbări în vocabularul utilizat şi adaptări ale exerciţiilor de către lider. Ceea ce este important în activitatea cu aceste grupuri este rolul de profesor al profesionistului. Studenţii **avansaţi par**

să se bucure şi să beneficieze mai mult de seminariile în care au învăţat şi deprinderile, dar s- au gândit şi la modalitatea de transmitere a acestora altor persoane.

Cât de mare poate fi grupul cu care putem, folosi aceste materiale? Aceste seminalii **au** fost planificate pentru o grupă de aproximativ 20 de persoane. Dar materialele au fost de asemenea folosite **şi** cu grupuri mai mari, aproximativ de 200 de persoane, cu adaptările

Un seminar poate fi condus de **un** lider şi de **un** aparat video. Specificitatea exerciţiiJor **şi feedbackul** perechii dă fiecărui participant şansa unei experienţe specifice. Ideal este un lider la **10-12 indivizi.** Este posibil ca **un** profesor lider să pregătească **un** lider asistent din populaţia ce va urma să fie pregătită.

Ce echipament este necesar? Ideal un video şi isn T.V. la patru persoane. Acest lucru ar da posibilitatea ca flecare persoană să vadă caseta de mai multe ori. Se poate folosi o imitate video **la** 10-12 **persoane,** fiecare **membru ar vedea caseta o singură** dată. **Deci,** seminariile **se** pot desfăşură doar cu o unitate T.V.

Aceste senii narii şi ore se pot **desfăşura fără** video. Dar demonstraţiile directe simt necesare pentru ca deprinderea să fie văzută în acţiune. Materiale scrise să stea îa dispoziţia fiecărui student în acest caz. Şi de asemenea pentru. înregistrare, studentul notează ceea ce se întâmplă, clasifică şi utilizează contractele realizez - folosesc - învăţ.

Mai mult, această situaţie oferă stridenţilor ocazia de a lua cu ei acasă aceste înregistrări, ca pe nişte produse.

Importanţa practicii. **In timp ce recomandăm casete video ca fiind cele mai eficiente,**
numeroşi cercetători au descoperit că deprinderile verbale pot fi însuşite la fel de bine folosind casete audio. Am descoperit personal că spunând oamenilor clar şi direct ce trebuie învăţat este foarte eficient. Cu toate acestea, abordarea multimedia a **microconsilierii** cu casete video şi audio apare a fi cea mai bună metodă.

Dacă aceste casete şi **materiale sunt** folosite **în** trainlngul de **unu la unu sau format tip** seminar esteMe"'dbrit'călop"păfficipănfîifo"ă adbatimp aldcăfopfăcllciif'unde eifoa“poatăTraegisfoa video............... sesiunea, de consiliere. Am observat că eficientă în trainlngul microconsilierii este supervizarea colegilor în pereche.

FORMATUL DE BAZĂ A **TRAININGULUI** MICROCONSILIERII Fiecare

seminar este structurat în următorii paşi:

1. *Faza de încălzire / orientarea.* Paginile introductive ale capitolului pot fi citite. Un exerciţiu elementar poate fi folosit pentru a. pregăti indivizii pentru seminar.

2. *Faza de studiu.* Fiecare capitol **cuprinde** o scurtă discuţie asupra deprinderii. Sugerăm ca participanţii să recitească aceste fragmente în tăcere şi rapid înainte de a vedea caseta video sau înaintea demonstrării directe.
3. *Vizionarea casetei video sau demonstrarea directă,* fiecare deprindere este demonstrată, astfel *încât* participanţii să *poată vedea* deprinderea *în acţiune.* Dacă **nu** aveţi posibilitatea de utilizare a **videoului** se sugerează ca profesorul să realizeze o demonstraţie directă a deprinderii respective. Poate veţi dori să **înregistraţi** acest lucru.

.... ■ *4.-Practica.* Sugestii .... specifice-de-practicare a fiecărei deprindeţi sunt incluse în

fiecare capitol. Parcurgeţi atent **împreună** cu studenţii aceste **instrucţiuni** practice, mai ales în primele sesiuni ale pregătirii,"Apoi, când au dobândit'experienţă le vor pune **în** practică **în** grupuri. Observaţi fişele **de** feedback ale fiecărui capitol.

5. *Realizez - Folosesc* **-** *învăţ.* **Unele seminarii nu mai realizează această parte** din **micfotraining ce** ajută **la** asigurarea învăţării şi reţinerii comportamentului.

6. *Evaluarea* O formă de **evaluare pentru** obţinerea **unui** feedback privind capitolul respectiv şi activitatea dumneavoastră de lider o veţi găsi la sfârşitul acestui capitol.

Capitolul 7 - *Integrarea deprinderilor* urmează Intr-un fel un *patern* mai complex şi va fi revăzut în detaliu mai târziu.

Formarea ***deprinderilor de lucru*** *cu* ***grupuri*** *şi* ***familii.*** **Fiecare capitol are o** secţiune de **adaptare a deprinderilor de asistare şi ascultare la** practica de **grup şi de** familie. **Cu consilierii începători** este **înţelept să** treceţi **cu vederea aceste materiale, poate doar** să **le menţionaţi** rapid. **Dar odată ce studenţii dumneavoastră dobândesc experienţă, ei vor dori poate** să facă unele exerciţii de grup şi de familie.

Este *necesar să urmăm precis ordinea şi procedurile acestor seminarii*? Credem că fiecare lider **trebuie** să **adapteze** exerciţiile **sugerate astfel încât să** se **potrivească cu stilurile** de **personalitate şi cu situaţiile unice. Cei ce au experienţă în** dezvoltarea **seminariilor vor** dori să **schimbe** exerciţiile şi **ordinea activităţilor aproape imediat. Cei ce** sunt **doar la începutul** practicării unor astfel de tipuri de seminarii vor vrea să urmeze destul de precis acest ghid **primele câteva ore, apoi mai târziu vor trece la adaptări personale.**

Din **experienţă ştim că tipul sau formatul** general prezentat **aici are de obicei destul** succes. **HI** oferă o **balanţă echilibrată a inputului cognitiv cu practica** şi oferă timp **individului de a practica** şi **discuta** diverse aspecte. **Cu** toate acestea, **fiecare lider trebuie să fie** pregătit **să adapteze** materialele **în funcţie** de **progresele seminarului. Nu există** metodă **corectă. Odată cu** experienţa, exerciţiile vor fi în aşa fel aranjate încât să satisfacă nevoile care apar.

Cât timp necesită parcurgerea materialului din această carte? Cu **un** program strâns este **posibil** să parcurgeţi cele **şase seminarii în şase şedinţe a 2-3 ore.** Este **preferabil însă mai mult** timp. **Un cadru** scurt **este eficient când ai studenţi capabili, harnici, care doresc** să **înveţe** maximum de **informaţie în timp** scurt. Problema cu această abordare intensivă este că timpul sesiunii de practică este minimalizat şi negocierea serioasă a contractelor realizez - folosesc - învăţ devine aproape imposibilă.

Deci 20-40 **de** ore este timpul potrivit pentru parcurgerea informaţiei oferite în această lucrare şi stăpânirea reală a deprinderilor. Studentul va aplica deprinderile în afara **seminariilor ■** -realizând astfel o practică substanţială.

Original, **am** specificat **un timp pentru fiecare exerciţiu. Am găsit apoi odată cu experienţa că** aceste exerciţii **pot** lua **de** la 10 minute cu **un** grup la **două** ore cu un altul. Deci liderul trebuie **,să selecteze exerciţiile** şLsă **le adapteze la nevoile şi interesele fiecărui grup................ .. ..**

Aspecte etice. Liderul trebuie să-şi amintească faptul că lucrăm cu indivizi şi trebuie să ţinem seama de standardele etice ale consilierii. Textul **microconsilierii** oferă o discuţie a **problemelor** etice în **microconsiliere.** Probabil cel mai important lucru este ca profesionistul **profesor să** fie **gata să ofere suport şi control** programat **fiecărui** individ **ce are nevoie sau** doreşte în continuare asistenţă.

în acest punct, pare să fie potrivit să ne reîntoarcem la sugestii specifice de a preda fiecare capitol al acestei cărţi.

SUGESTII **DE** PREDARE A CAPITOLULUI 2; COMPORTAMENTUL DE ASISTARE

Fiind prima sesiune de training, se sugerează planificarea unei perioade de timp necesară cunoaşterii reciproce. Veţi defini procesul microtrainingului aşa cum am făcut în Capitolul 1.

Procesul **microtrainingului** poate fi **sumarizat** după cum urmează:

1. ***Faza** de **încălzire/orientare.*** **Se discută obiectivele primei sesiuni. Participanţii** îşi pot împărtăşi grupului sau unul altuia experienţele **pozitive sau negative legate de** modul în care au fost ascultaţi sau ei înşişi î-au ascultat pe alţii. Un exemplu folositor şi drăguţ este să demonstraţi "ce nu este ascultarea". Sumarizaţi apoi observaţia grupului sau a individului.

2. ***Faza de studiu.*** **Participanţii citesc sau recitesc** Deprinderea **de bază #1 - Comportamentul de asistare şi discută** implicaţiile sale. **Cititorii rapizi pot reciti din** nou unele părţi ale capitolului. Poate veţi dori ca studenţii să mai citească o **dată.**

3. ***Vizionarea** înregistrării video **sau a modelării în direct.*** Prezentaţi **modelul video** al deprinderii, dacă nu demonstraţi în direct deprinderea.

4. *Practica.* Instrucţiile de grup pentru practicarea deprinderii sunt prezentate în fiecare capitol. Dacă veţi lucra cu un individ urmaţi acest cadru, dar fiţi client apoi şi oferiţi **feedback.** Accentuaţi importanţa **feedbackului** scris, folosind fişa de **feedback.**

5. *Realizez - Folosesc* ***-învăţ.*** **Citiţi ideile cu studenţii în perechi sau grupuri de patru şi** flecare **persoană** să **aibă un contract scris** pentru a pleca **cu** ideile seminarului **în** afara sesiunii de training.

6. *Evaluarea.* Rugaţi participanţii să completeze **fişa** de evaluare.

SUGESTII DE PREDARE A CAPITOLELOR 3 -6

Formatul acestor capitole rămâne **la fel** ca şi pentru **Capitolul** 2, Am **structurat această a** treia ediţie **a *Deprinderilor fundamentale de asistare*** **pentru a simplifica** şi **clarifica instrucţiile. Poate veţi dori** să **schimbaţi formatul de la un seminar** la **altul.** Din **experienţa noastră** de **sute de** semînarii, **cursuri şi sesiuni de training, putem spune că acel cadru simplu** este **cel mai** -bun: - - —- — — - —
...., ...

1. Faza de încălzire / orientare;

2. Faza **de studiu (pare să** conducă **la o** mai **bună învăţare şi reţinere);**

3. **Vizionarea modelului video** sau **a demonstraţiei în** direct;

4. Practica (trecerea în **revistă** a deprinderii nu este suficientă, este necesară stăpânirea acelor deprinderi astfel încât să poată **ajuta** clienţii să schimbe ceva în viaţa lor personală).

5. Realizez - **Folosesc - învăţ (cea mai dificilă parte** a **cadrului pentru a menţine o** consistentă folosire - dezvoltă o varietate de moduri de a asigura transferul **trainingului).**

6. **Evaluarea. Cadrul** prezentat **aici poate** fi pus **în aplicare, dă rezultate, pare să** intereseze studenţii, este suficient ca ei să-l utilizeze pentru a-i învăţa pe alţii, oferă un **model**

general de a-i învăţa **pe** alţii aceste **deprinderi şi** pare **suficient de flexibil** pentru a suferi modificări.

Amintiţi-vă că lucrând **fie** singur **cu** clientul sau **cu.** familia, aceste deprinderi sunt deosebit de **utile.** Acest lucru este **în** special adevărat pentru comportamentul de asistare şi tehnica **întrebărilor. Capacitatea de a** asculta **o altă persoană reprezintă un** start **spre sănătate mintală şi** spre **relaţii** interpersonale **eficiente.**

SUGESTII DE PREDARE **A CAPITOLULUI** 7

Oferindu-vă structura acestui capitol este posibil să fie necesar mai mult de o sesiune **pentru a realiza** sarcinile **sugerate.** Recomandăm **următoarea ordine a exerciţiilor:**

1. **împărţiţi** subiecţii **în grupuri şi oferiţi un timp suficient** pentru cunoaştere **şi faza** de încălzire.

2. **Citiţi rezumatele deprinderii de bază din** secvenţa de **ascultare şi interviul pe cinci** paşi.

3. Vizionaţi **caseta. Discutaţi caseta şi structura interviului. Dacă** nu există **video,** discutaţi fiecare fază a sesiunii cu grupul.

4. **Se lucrează** în **perechi. Decât să trecem prin întregul interviu tară oprire, discutăm fiecare** stadiu **al interviului şi ce am practicat în acea fază. Ne oprim pentru a obţine feedback** în fiecare **etapă. în** acest **fel, stadiile sunt clar separate şi**

obiectivele fiecărui stadiu sunt atinse mai uşor. Vom descoperi că în primele faze, studenţii vor trece randomizat de ia un stadiu la altul fără ca sesiunea să fie foarte structurală, •

5. Cu practica de mai sus în fundal, putem conduce o sesiune cu observatori şi fişe de **feedback.**
6. Dezvoltarea contractelor Realizez. - Folosesc -învăţ.
7. Evaluarea sesiunii.

Practicarea **sesiunii** pentru integrarea deprinderilor şi interviul în cinci paşi în generai ia timp **mai** lung decât practicarea unei singure deprinderi. Se sugerează ca studenţii să repete procesul până **ce-1** vor stăpâni la un nivel înalt. **Credem** că nu trebuie să se treacă la deprinderi de influenţare până când nu vor stăpâni complet deprinderile de bază ale interviului.

RECOMANDĂRI PRIVIND TRANSMITEREA ACESTOR DEPRINDERI

Se foloseşte contractul Realizez - Folosesc - învăţ. Preferăm în acest punct să cerem, studenţilor noştri să se înveţe unul pe celălalt deprinderile **microconsilierii.** Am descoperit că acest lucru poate fi făcut chiar în seminalii, folosind următoarea secvenţă:

1. împărţirea în grupuri de patru.
2. Doi oameni din fiecare grup vor alege ceea ce le-ar place să-i înveţe pe ceilalţi doi. Ceilalţi doi îşi aleg o deprindere pe care doresc s-o transmită celeilalte perechi.
3. Cam 30 de minute se alocă, timp în care perechile planifică un seminar constând în a) faza de încălzire, b) citirea textului, c) modelarea în direct a deprinderii şi d) practica, folosind fişa de feedback.
4. Perechea prezintă deprinderea celeilalte.
5. Schimbarea rolurilor.

Am descoperit că o experienţă interesantă de predare ce asigură începătorii că actualmente îi pot învăţa pe alţii deprinderile de consiliere şi comunicare se realizează cu succes în aproximativ 2 ore. Studenţii sunt apoi pregătiţi să predea aceste deprinderi în afara seminariilor, părinţilor, profesorilor, copiilor, profesioniştilor sau în alte grupuri.

FOLOSIREA PROTOCOALELOR ASIGURĂ O MAI BUNĂ STĂPÂNIRE A **DEPRINDERILOR**

Cerem **studenţilor** să practice **deprinderile şi să aducă înregistrări sau protocoale săptămânal.**

Ca o concluzie a **trainingului,** studenţii prezintă un protocol al unui interviu complet în care ei demonstrează că sunt capabili de a folosi deprinderile de asistare, să clasifice deprinderile

utilizate, să se discute **unele implicaţii** ale activităţii **lor.** Valoarea unei analize de protocol este imensă.

FIŞA DE FEE!) _________ i PENTMJ DEPRINDERILE DE ASISTARE ŞI ASCULTARE

■;. .. .... Nume. .. .. -Deprinderea evaluată-'---.... .... «.... ..
(opţional)

1. Un aspect al **comportametului** pe care doresc să-l schimb **în** urma acestei şedinţe este i

2. Un aspect al comportametului pe care doresc să-l menţin şi sil fie remarcat ca o competenţă este :

3. Cei **mai folositor incident al trainingului a** fost:

4, Dacă. aş conduce acest training, un lucru pu care l-aş adăuga ar fi:

5. Ca şi perioadă de eontrU, ş**j urmărire,** intenţionez să folosesc ideile din acest seminar în acest plan sr .^cif3c de acţiune:

6- c2.i şi perioadă de control şi urmărire **intenţionez să-i** învăţ pe alţii ceea ce mi-am însuşit şi eu în cadrul acestui seminar cu acest grup sau persoană specifică. în **această** modalitate specifică:

7. Folosesc paginile rezervate pentru eventualele comentarii şi, sau sugestii:

DEPRINDERILE FUNDAMENTALE DE INFLUENŢARE

5

EDIŢIA A III-A

Ca dragoste şi admiraţie pentru:

Miriam şi Lloyd IVEY Isabelle şi
Joseph KAPLAN Florence şi
Rupert BRADFORD

CAPITOLUL 1

■•■■■■■■ " INTRODUCERE **-ŞI PREZENTARE** GENERALĂ

Imaginaţi-vă că cineva vă cere ajutorul, **iar** povestea **lui** începe **astfel:**

....•••• ..Părinţii mei sunt foarte dificili..........Cred-că **se** 'îndreaptă **spre un divorţ. Tata tocmai-a** plecat de acasă **şi** mama este **un** dezastru. Cred că **el** are o amantă. Mama stă toată ziua şi plânge; şi se pare **că-mi lasă totul** pe cap. **Pe** deasupra sunt în primul an de **facultate. Mi-aş dori să** nu fi **locuit** acasă, **dar deocamdată este singurul loc în** care pot **sta. Lucrez cincisprezece ore** pe **săptămână** şi **abia reuşesc să-mi iau examenele. Acum mă simt** aşa de tulburat **încât nu** pot să **învăţ.** Şi apoi, sora mea .... (povestea continuă).

Cei **mai mulţi** dintre **dumneavoastră** poate cunoaşteţi persoane care au astfel de probleme şi povestea **vă** poate fi familiară. **Ce aţi** face pentru a-i ajuta pe acest student să facă **faţă** situaţiei **cu care se confruntă? Scrieţi mai jos ce i-aţi** răspunde **acestei persoane.** [13 14]

Dacă este posibil, comparaţi ideile **dumneavoastră** cu cele ale altor colegi sau ale **altor** persoane din jur. Veţi descoperi probabil, că oamenii gândesc şi răspund unor astfel de relatări destul de diferit. Veţi putea observa de asemenea că există mai multe răspunsuri ce pot fi de folos persoanei în cauză.

CE VĂ **OFERĂ** ACEASTĂ CARTE

Unul dintre obiectivele majore ale acestei cărţi este de a **vă** ajuta să găsiţi mai multe **răspunsuri** posibile pe **care i le puteţi da** clientului **sau** persoanei **care vă** cere **sprijinul. Primele dumneavoastră idei despre** ce **i-aţi putea** spune **sunt** desigur importante, clar **dacă** aceste prime comentarii nu sunt de folos persoanei în cauză, este necesar şî important să avem şi alte variante de răspuns.

Dacă vă veţi angaja activ în studiul, observaţiile şi exerciţiile practice prezentate aici veţi dobândi următoarele abilităţi:

14 ***Abilitatea de a determina*** *clientul* ***să-şi*** *spună* ***povestea în limbajul său propriu*** *şi din perspectiva sa proprie.* **Veţi** putea contura faptele, sentimentele şi modul **în** care clientul îşi organizează relatările.

2. *Abilitatea de a genera un număr infinit de răspunsuri.* Mai degrabă decât să căutaţi **modul** "corect" şi "cel **mai** bun" de a răspunde, mai bine încercaţi să fiţi flexibili.

3. *Abilitatea de a demonstra deprinderile de influenţare în interviu.* Va fi prezentată fiecare deprindere **în** parte.

Abilitatea, de a conduce un interviu structurat pe cinci paşi. Va fi discutată o .
structură.defiază.deosebit,de.,utilă diferiteioi.tipuri.de **.consiliere.,** ,

5. *Abilitatea de a vă angaja într-un antrenament asertiv.* O importantă strategie în **profesiunea** de consilier este de **a** face clientul capabil să vorbească despre sine într-un mod potrivit, nici prea blând, nici prea agresiv.

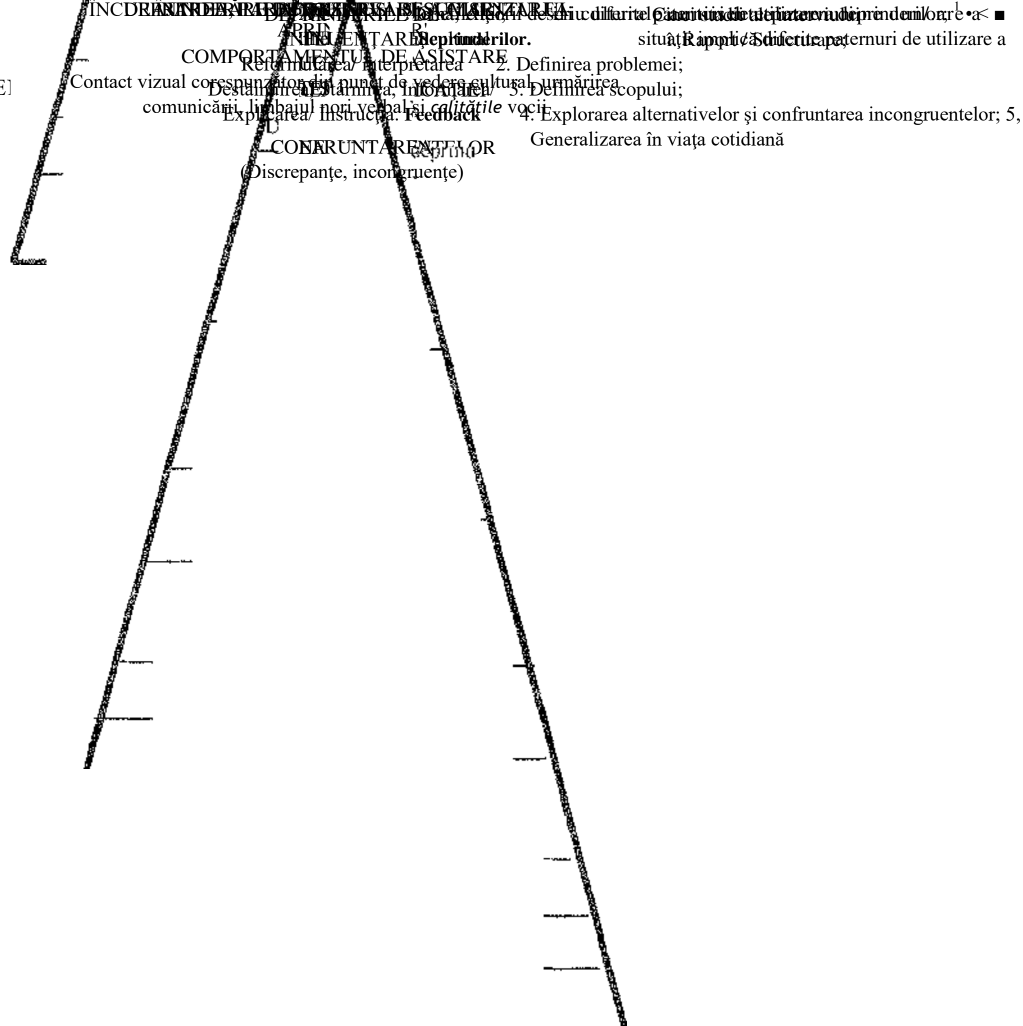
Vom prezenta **mai** jos nouă deprinderi **şi** strategii specifice. **în** fiecare capitol descriind o deprindere, există multiple posibilităţi ce **vă** vor permite să **vă** dezvoltaţi capacitatea de răspuns.

Ceie nouă segmente **ale** *Deprinderilor şi Strategiilor de influenţare* **includ:**

Deprinderea	Definiţia	Funcţia în interviu
Secvenţa fundamentală **de** ascultare şi căutarea aspectelor pozitive	**0** amplă trecere **în** revistă a deprinderilor fundamentale de asistare	Demonstraţi **clientului** faptul **că-1** ascultaţi. Ajutaţi, clientul să-şi organizeze faptele şi sentimentele relatate. Căutarea părţilor pozitive simt esenţiale pentru găsirea soluţiilor la problemele şi preocupările clientului.
Focalizarea	Atenţia selectivă **la** complexitatea problemei clientului.	Vă face capabil pe dumneavoastră şi pe client de a vedea problema din mai multe perspective. Este importantă în mod particular în descoperirea modului în care familia şi cei din mediul cultural al clientului pot relata povestea şi pot găsi soluţii posibile.
Confruntarea	Observaţi **incongruenţele** din prezentarea şi relatarea clientului	Facilitează explorarea proprie a clientului şi rezolvarea de probleme. Când se face o confruntare eficientă cei mai **mulţi** dintre clienţi îşi rezolvă problemele.

Directivarea	Cerem clientului să ■- '-realizeze o acţiune concretă	Aiută clientul să se gândească într-un mod t ou la ' > . > . . ' moual a a. .. Oi[1]
Destăinuirea şi Feedbackul	împărtăşirea propriei dumneavoasăc experienţe; clientul poate de asemenea afla cum ceilalţi li văd .	Aceste două deprinderi oferă clientului po- J Ui lalea clo a vedea cum pc [t]. ..Nea şi pjon'emde sunt văzute de ceiJaii . Aceste deprinderi sunt deseori utile în examinarea proprie şi în evaluarea clientului.
Reformularea/ Interpretarea	Oferă un cadru de referinţă alternativ pentru a vedea problema sau situaţia.	Stimulează rezolvarea creativă de probleme. Un nou mod de a vedea situaţia poate schimba gândurile, sentimentele şi comportamentul. Povestea capătă o nouă semnificaţie.
Integrarea deprinderilor I Structura interviului în cinci paşi	Oferă indicaţii specifice integrării deprinderilor în structurarea unui interviu în cinci paşi.	Cei cinci paşi ai interviului: 1. raport / structurare; 2. obţinerea de informaţii şi căutarea aspectelor pozitive; 3. definirea scopurilor; 4. explorarea alternativelor; 5. generalizarea.
Integrarea deprinderilor II Antrenament asertiv	Modelul microdeprinderilor în cinci paşi adaptat pentru antrenam ent asertiv.	Oferă clientului o modalitate concretă de a-şi examina şi schimba comportamentul.
Formarea deprinderilor	Folosirea strategiilor acestei cărţi ca metodă de predare	Adulţi clienţi vor beneficia în urma instruirii directe în abilităţile de comunicare. Un rol major al consilierului este de a conduce seminalii despre deprinderile necesare

procesului de acordare de sprijin. Capitolili 9 ne va arăta cum să predăm aceste microdeprinderi.

1. Comportamentul de asistare şi observare a clientului sunt deprinderi care formează baza unei comunicări eficiente, dar nu întotdeauna este indicat ca programul să înceapă cu formarea lor,

2. Secvenţa fundamentală de ascultare (întrebări închise şi deschise, încurajarea, parafrazarea, reflectarea sentimentelor şi sumari zarea) este prezentă în interviurile eficiente, în sesiunile managerului, asistentului social, medicului şi în multe alte situaţii.

Figura 1. *Ierarhia Microdeprinderilor.* **Copyright 1982,** 1995 **Allen E. Ivey, Box 641, N.** Amherst, Mass. 01059.

.......DEFINIREA STILULUI PROPRIU.. ....

Programul de **microtraining** accentuează deprinderile, abilităţile şi competenţele de influenţare a celor din **jurul** nostru. Cel mai **important** lucru, subliniat de microtraining este ac U că m vuo Cei I» , ue i fie comp- şut şi săi ştie 'fi *$ J* ‘iuni se v , C\ fi■' ra în sesiunea de cons ii ere, s > dcciu i cam d-, prinderi suin mai no r v>'e pentru aiiiur e o e ud

Sarcina **pe care o aveţi parcurgând** această **carte este să încercaţi fiecare deprindere şi apoi să selectaţi acele** elemente **care vi se potrivesc. Unele le găsiţi naturale,** altele **dificile. Prin acest training puteţi evalua** fiecare deprindere şi **să decideţi** care **este compatibilă** cu
dumneavoastră, cu felul propriu de a simţi.

Credem ferm că persoana ce doreşte să devină consilier va trebuie să decidă asupra stilului de consiliere cu care va atinge maximum de confort şi eficacitate. Deci, deşi veţi fi bombardaţi cu teorie, idei, deprinderi, dumneavoastră veţi fi cei care veţi decide ce **tip** de consilier veţi deveni. De ia început până la sfârşit analizaţi-vă şi decideţi asupra ceea ce doriţi să fiţi.

Selectarea propriului stil însă nu va fi suficient. Faptul că preferaţi anumite orientări, strategii, deprinderi asta nu înseamnă că eie vor fi preferate **şi** de client. Deci, va trebui să învăţaţi şi noi moduri de **relaţionare cu clientul, chiar** dacă nu vă veţi **simţi** confortabili cu ele la început.

NIVELURI DE COMPETENŢĂ

Deprinderile discutate în această carte pot fi însuşite Ia diferite niveluri de competenţă. Primul nivel este atins atunci când veţi fi capabili să clasificaţi şi să identificaţi deprinderile **microconsilierii. Al doilea nivel** apare când veţi putea să folosiţi aceste deprinderi specifice **intr-un interviu practic. Aceste** două niveluri poartă numele de *nivelul identificării* şi *nivelul de bază.*

Nivelul activ de competenţă este al **treilea nivel.** Arn **descoperit că mulţi indivizi pot** identifica **deprinderile** şi **apoi să le demonstreze intr-un joc** de **rol.** Identificarea şi **nivelul de**
bază *sunt vitale.* Dar diferenţa constă tocmai *în* capacitatea dumneavoastră de a folosi aceste deprinderi şi strategii **intr-un** interviu real.

Când **urmăriţi** dacă aţi atins nivelul activ pentru o anumită deprindere **puneţi-vă** două întrebări:

Folosesc acum deprinderea sau strategia respectivă în interviu?

Clientul meu îşi schimbă ideile, gândurile sau acţiunile ca rezultat al consilierii?

Nivelul **activ vă roagă** să **priviţi atent la** impactul **pe care-1 aveţi în interviu. Realizaţi o**
schimbare?

Nivelul activ nu implică direcţionarea gândurilor, ideilor şi sentimentelor clientului sau controlul **consilierului. Scopul acestui nivel este de a ajuta clientul** să **selecteze propriile sale**
dorinţe şi nevoie şi de a acţiona în această direcţie. Dacă acesta **nu** reacţionează la **deprinderile** consilierului sau acţionează în vederea unei decizii luate în afara consilierii, 'itunc" °sE' necesar s,i schimbaţi planul şi s" o'r.fti seama de aceste noi date.

A, oui c nlo.nidij teme icos in. puieu p s m vita o, vom ii ivey: ***mh'nuona'i*** *hinjt* vă vi *aig und C‘t ninsei, ng* 0 994).

„ ... . EFECXIjL.MIMAf.QfilXLUI ....

Abordarea specifică şi concretă pe care această carte o realizează asupra interviului s-a demonstrat a fi eficientă. Dar în acelaşi timp, mulţi studenţi, aflaţi la început găsesc metoda dificilă şi incomodă. Povestea miriapodului vă va fi de folos în a vă testa abilitatea de **a** folosi aceste deprinderi şi strategii.

O fabulă veche povesteşte **despre o** muscă şi **un miriapod. Un miriapod** se **plimba** pe **stradă** când o muscă veni în apropierea lui şi începu să bâzâie. Musca se uită la miriapod şi începu să se mire cum de reuşeşte să îşi coordoneze picioarele lui cele multe.

> "Cum poţi să-ţi mişti picioarele fără nici un efort?", întrebă musca.
>
> "Simplu", răspunse miriapodul.
>
> Musca zbură mai departe continuând să se minuneze de îndemânarea creaturii cu multe picioare.
>
> După ce musca zbură, miriapodul începu să se gândească la conversaţie. "Chiar, cum reuşesc să-mi mişc toate aceste picioare ale mele? Mişc prima dată trei picioare stângi şi apoi trei picioare drepte, sau mişc câte un picior odată?"
>
> Şi în timp ce se gândea cum face acest lucru, miriapodul se prăvăli la **pământ.**
>
> ***Morala:*** *Dacă* ***te*** *gândeşti prea* ***mult la*** *cum* ***faci*** *anumite lucruri,* ***poţi intra în*** *încurcătură.*

La fel se întâmplă şi cu programul de **microtraining.** Abordarea fiecărei deprinderi o dată va fi resimţită incomod şi dificil. Veţi observa că **veţi** intra în încurcătură şi vă **va lipsi** coordonarea. Ceea ce nu spune însă această fabulă veche este faptul că antrenamentul deprinderii duce la o performanţă superioară.

O analogie asemănătoare o putem face cu tenisul sau baletul. Cineva poate să joace tenis sau să danseze, tară să cunoască exact paşii sistematici, dar pregătirea fiecărei părţi în parte duce la îmbunătăţirea performanţei şi atingerea unui nivel superior. Polanyi vorbeşte de *cunoaştere tacită.* într-un antrenament sistematic, realizat pas cu pas **în** tenis sau balet, o persoană poate resimţi efectul miriapodului, dar în viitor, odată cu practica, fiecare deprindere va deveni mai naturală, mai originală.

PREDAREA DEPRINDERILOR ŞI STRATEGIILOR

Capitolul cinai pirzinfâ sugestii pentru tiansmiteiea acestor informaţi: altor persoane
Consilierul îşi asumă gradual un nou şi important toi în societate, aceia de a transmite deprinderile de **comunicare** eficientă şi de acordare de sprijin. Studenţii dumneavoastră pot fi mulţi **clienţi,** persoane voluntare sau angajaţi în diverse arii ale comunităţii.

învăţarea se poate realiza individual sau în grupuri mici. Având toate acestea **în** minte, probabil veţi acorda atenţie specială Capitolului 9. Vedeţi **de asemenea predarea** deprinderilor ca pe **o** bună strategie de intervenţie.

Consilierul **viitorului** va fi profesor - dar un profesor **în** sens diferit. Parcurgând acest material, învăţând aceste deprinderi, **gândiţi-vă la un** nou rol potenţial - cel de a învăţa pe ceilalţi să comunice eficient. Aceste deprinderi sunt prea importante pentru **a** le păstra doar pentru **dumneavoastră.**

IMPLICAŢIILE MULTICULTURALE ALE PROGRAMULUI DE MICROTRAININ G

Clienţii noştri diferă în **ceea** ce **priveşte** sexul, **rasa,** etnia, **orientarea** afectivă, **capacitatea fizică, mediu spiritual, religios şi experienţe traumatice (de** exemplu **veteranii de război şi** supravieţuitorii unui cancer reprezintă culturi speciale datorită circumstanţelor unice). Cât de **bine putem lucra cu** aceste **deprinderi în cazul în care clienţii provin din diverse** medii?

Mulţi americani africani, asiatici, europeni, latini, nativi şi alţi provenienţi din diverse grupuri etnice au parcurs programul microconsiiierii. **în acelaşi** timp, materialul **a fost tradus în cel puţin paisprezece limbi. Ideile prezentate** aici **au fost** folosite **în** pregătirea consilierilor **feminişti, cu persoane** aparţinând grupărilor religioase **conservative şi liberale, în** pregătirea **persoanelor surde şi mute.**

Concluzia generală este **că** această **abordare specifică** şi **concretă a microdeprinderilor este binevenită şi sprijină o arie largă de indivizi. în acelaşi timp, specificăm că deprinderile trebuie adaptate în funcţie de individ** şi **mediul său cultural. De** exemplu, **contactul vizual direct este o normă** pentru europeni **şi americanii europeni. Dar în acelaşi timp** poate **exprima** lipsă **de** respect **pentru** americanii **nativi tradiţionali, dar poate fi considerat potrivit dacă aceştia au trăit în U.S sau Canada.**

în general, **cercetările au arătat că femeile din** diverse **culturi par** să **fie mult** mai **orientate spre ascultare activă decât bărbaţii.** Bărbaţii **tind** să **pună mai multe întrebări. întrebările pot fi** nepotrivite, **intruzive şi să exprime lipsă** de **respect pentru unii indivizi aparţinând unor grupuri** culturale. Destăinuirea este o **deprindere** ce este considerată **a fi folosită cu grijă** şi **nu în** exces, **dar atunci când clienţii provin din diverse medii culturale** împărtăşirea **experienţei** de **viaţă** poate ajuta **la** construirea încrederii, **mai** ales **în** primele stadii ale consilierii.
Pe scurt, **nu** există **reguli** fixe. Dacă sunteţi o persoană deschisă, plăcută, competentă veţi reuşi să aveţi o relaţie constructivă, bazată pe respect cu **ctienSu! liifotmaifi despre in dl ,rJ,** .-grupuri şl diferenţe culturale ie **veţi dobândi Intr-o lungă experienţa** i. •

Dacă dumneavoastră **şi clientul proveniţi din culturi** diferite (de **exemplu american-african** şi **american-european alb,** bărbat-femeie) **aşteptaţi-vf** c.u tiara rea povestirii să se facă mal greu.
..Pjoblemeie_de_..încredere şi **experienţă diferim** ae **v'aţa afectează** ....profund onestitatea **şi** completitudinea **de** informaţii pe care clientul vi le **va** împărtăşi.

O regulă generală este că atunci **când** experienţa dumneavoastră de **viaţă** este diferită de a clientului este

necesar să realizaţi **trei** lucruri: 1) întrebaţi ce simte clientul **în** legătură cu faptul că lucrează cu dumneavoastră american-african, alb, bărbat, femeie sau persoană fizic diferită de **el; 2) împărtăşiţi-i pe** scurt unele experienţe de viaţă ale dumneavoastră sau ceva despre dumneavoastră, dar Iară a renunţa să vă focalizaţi pe client; 3) probabil că cel mai important este să fiţi veridic, să exprimaţi deschis căldură şi grijă **faţă** de persoana de faţă - putând fi caracterizaţi **ca o** personalitate doritoare cu **adevărat să sară în ajutorul celuilalt.**

BIBLIOGRAFIE SUGERATĂ

Ivey, A., **Glukstern,** N.. & **Ivey,** M. (1993) Bassic **Attending** Sifilis. **Microtraining:** Box 9641, **North** Amherst, MS 01059 - 9641.

Această carte şî casetele video care o însoţesc este baza *Deprinderilor şi Strategiilor de Influenţare*. Pentru informaţii despre cercetarea privind modelul şi traducerile în alte **limbi** contactaţi Asociaţia Microtraining **la** adresa de mai sus.

Evans, **D., Hearn,** M., **Uhlemann,** M. , & Ivey, A. (1997) ***Essential Interviewing:*** *A ProgrammedApproach.* Pacific **Grove,** CA: **Brooks /** Gole.

Sunt prezentate conceptele *Deprinderilor fundamentale de asistare* şi *Deprinderilor şi strategiilor fundamentale de* ***influenţare.***

Gluckstern, N.. **Packard, R.,** & Wenner, K. (1980) ***Conflict Prevention Skills and Strategies.*** Microtraining: North Amherst, MA:

Această carte împreună cu casetele însoţitoare vă pot ajuta să depăşiţi unele situaţii dificile.

Ivey, A. (1994) Intenţional Interviewing- and **Counseling: Facilitating Development** in a **Multicultural** Society. Pacific Grove, CA: **Brooks/Gole.**

O prezentare generală a **microde**prinderi lor şi a interviului. Se acordă atenţie specială problemelor **muliicul**turale şi generării unui plan de intervenţie.

Ivey, A., & Àuthier, **J.** (1978) Microcounseling: **Inovations in** Interviewing, Counseling, Psychotherapy, and **Psychoeducation. CC Thomas:** Springfield, **III.**

In prezent se revizuieşte, această carte conţine date **din** 150 de studii realizate în ceea ce priveşte **microconsilierea.** In acest moment aproximativ 300 de studii ce **examinează modeiui sunt realizare.** **— - ....• - ■**

Ivey, A., Ivey, M., & **Simek** - Morgan, L. (1997) *Counseling and Psychotherapy: A Multicultural Perspective.* Boston: Allyn & Bacon,

Teoriile mai ore îi: consiliere **şi psihoterapie** sunt prezentate cu sublinieri **ale** deprinderilor ce sunt implicate în aspectele de gender şi multiculturale ale interviului,

îvey, A, **and** Matthews, **W.** (1984) A meta **-** model for structuring the clinical interview. *Journal of Counseling and Development,* 63, 237 - 243.

'.Articolul original care prezintă interviul structurat pe cinci paşi descris în această carte,

Pedersen, P., & Ivey, **A. (1994)** *Culture - Centered Counseling and Interviewing Skills.* **New** York: Greenwood,

Probleme culturale şi cum putem aplica deprinderile consilierii în diverse situaţii culturale.

Notă specială: Puteţi procura multe casete video orientate pe probleme **multicul turale** şi practice de la Asocoaţia **Microtraining,** Inc.

CAPITOLUL **2**

A S PEC **T'** ' TOP POZ1 **Г!** ¥ A *.NT ALA* **DE** ASCULTARE; CĂUTAREA A A **«SOUJŢW** OR **N POVESTEA CLIFNTUL'JJ**

Primul , Ir mc îl nerv, v t m m DÎOC- • г'ч'и • • A. o T ■ . a . e '■ - ~ !■ -m iri Atu u di vm o-'-iii' ii în. • i m Mm -> .>■ -ч \ Ţ, i „ ʳi iᵣ i ,г •, ,/ -,C „a/ î cii repeziciune spie găsirea soluţiilor la dificultăţile clientului Dar dezvoltarea problemelor necesită timp. De aceea, înainte de a trece la rezolvarea **îor,** este absolut necesar să ascultăm prima dată relatările clientului.

Deprinderile şi strategiile de influenţare presupune ca dumneavoastră să aveţi o anume experienţă în. utilizarea deprinderilor de ascultare. Capitolul de faţă face o scurtă recapitulare **a acestora, focalizându-se pe** aspectul **relatării faptelor. Vom** aborda de **asemenea** importanţa evidenţierii aspectelor pozitive şi modul în care aceasta se **relaţionează** cu consilierea şi terapia orientată pe soluţie.

Capitolul de faţă *urmăreşte să vă* încurajeze să:

1. Vă opriţi o clipă şî să vă gândiţi Ia cineva care **v-a** ascultat necazurile atunci când aveaţi nevoie.
2. Citiţi şi sâ **revederi** deprinderile organizate în secvenţa fundamentală de ascultare. Strategia #1 a **microconsiiierii.**
3. Examinaţi cum Strategia #2 a microconsiiierii, **căutarea** punctelor pozitive poate fi folosită ca bază **pentru** rezolvarea problemelor cu care se confruntă clientul.
4. Vizionaţi o casetă video sau o demonstraţie în direct a deprinderii respective în acţiune,
5. Puneţi în practică secvenţa fundamentală de ascultare şi strategia de căutare a aspectelor pozitive în timp ce ascultaţi plângerile clientului.
6. Generalizaţi cele două idei ale microconsiiierii apîicându-ie în activităţile dumneavoastră de zi cu zi.

ASCULTAREA CA BAZĂ PENTRU .'RELAŢIA DE **CONSILIERE**

Fiecare dintre noi **ne-am** confruntat în viaţă cu situaţii dificile, care **ne-au** pus greu la încercare. Mulţi dintre noi **am** avut bucuria de a avea pe cineva acolo lângă noi, care să ne asculte. încercaţi un moment să vă amintiţi una dintre aceste situaţii, în special emoţiile pe care **le-aţi** simţit atunci.

Dacă aţi fost norocoşi, acea persoană a stat cu dumneavoastră şi v-a ascultat. A auzit povestea dumneavoastră. Încercaţi să închideţi ochii şi să vă imaginaţi acea persoană. Amintiţi-vă comportamentele ei şi sentimentele pe care le-aţi avut fiind ascultat.

Folosiţi spaţiul de mai jos pentru a nota câteva gânduri şi emoţii pe care le-aţi încercat atunci.

d ' NN î>a mufiier U frimU , <> N m u - ieg.-N N a'n,unsm d< aicool sau altă problemă vâ va ajuta să înţelegeţi **mult mai** clar ce se **întâmplă.**

în consiliere acest luciu poartă numele de *concretizare,* Iar întrebările deschise vor avea o deosebită **importantă** în a ajuta clientul să devină mai concret şi specific.

'K ti n,. •),. Ic închid' n . uaoBţine mai multe'iiifbrmaiîîfpecîficel^ ....

"Câţi ani ai?" "Câţi arii are soţul tău?"

"Cât de des vă certaţi?"

"Unde?”

"Câţi copii aveţi?"

3. ***încurajările minimale*** - **pentru a încuraja clientul** să **vorbească mai departe** şi **mai detaliat.** Veţi vedea că dacă veţi repeta exact cuvintele clientului pe un ton **interogativ,** în continuare clientul va elabora semnificaţia acelui cuvânt sau frază, va discuta despre acel **lucru mult mai detaliat.**

De exemplu:

"Bea întotdeauna înainte de prânz?"

"Nervos?”
"Spui despre copii că **au probleme** îa **şcoală?"**

4. ***Parafrazarea*** - pentru **a oferi clientului un** feedback despre **faptele cele mai importante ale** situaţiei, **aşa cum le-aţi auzit.**

"Deci, îmi spui că bea constant, dar **de cele mai** multe **ori se întâmplă după** ce **v-aţi certat."**

"Faci parte **dintr-o familie în care se consuma** alcool **şi** ai decis ca tu sâ nu bei niciodată."

5. *Reflectarea sentimentelor* oferă un feedback clientului despre emoţiile sale în legătură **cu** situaţia.

"Aud că te simţi *nervoasă* **şi *întristată*** cel **mai mult timp, dar încă mai ai *sentimente*** *de grijă profundă*."

"In acest **moment** te **simţi *descurajată,*** dar am **văzut de asemenea că ai *curajul*** şi ***tăria* de a** înfrunta situaţia direct, aici **cu** mine."

6. ***Sumarizarea*** - pentru a organiza faptele situaţiei **şi** sentimentele persoanei.
   "Am auzit până **acum** că provii **dintr-o** familie de alcoolici şi că aî profunde sentimente de furie şi **frică** legate de alcool Copiii tăi **sunt** supăraţi şi au probleme **la** '■şcoală. Soţul **tău bea** devreme dimineaţa dar se pare **că** bea **mai** mult după **ce** vă certaţi. **Te-am** auzit corect?"

Puteţi **observa că toate aceste** şase **deprinderi** de **ascultare urmăresc să evidenţieze cadrul de** referinţă ■ **al-elientului-asupra-difieultăţilor** eu care- se **-confruntă.--Soţul,-** copiii- -şi -dumneavoastră ;ţi avea **un alt** cadru de referinţă, o **altă** perspectivă asupra situaţiei. Oricum, sarcina noastră în acest moment este de a înţelege care este punctul de vedere al **clientului.**

Pentru a înţelege viziunea clientului asupra **situaţiei, aveţi nevoie să cunoaşteţi:**

***Faptele* circumstanţei.** Aflaţi fapte **şi** detalii utilizând întrebări închise şi deschise orientate spre fapte **(în** mod particular întrebări de genul "Care?", **"Mi-ai putea da un exemplu** specific?").

încurajările **minimale** în problemele cheie vor aduce **mai multă informaţie.**

Parafrazarea vă asigură că **aţi** auzit corect cele relatate.

Sentimentele clientului. Obţineţi *informaţii* despre *sentimentele* clientului prin întrebări deschise orientate spre sentimente **(în** special "ce **simţi** în legătură cu. aceasta?") şi prin **reflectarea sentimentelor. încurajarea** minimală **pe probleme de emoţii va conduce la o profundă înţelegere a acestora. Ţineţi minte că** *în* **cele mai multe situaţii, clienţii au numeroase sentimente** despre **alte persoane** şi **probleme.** Acest client **de exemplu, fără îndoială simte dragoste şi** furie, **durere şi speranţă şi un număr mare de sentimente mixte. Este sarcina dumneavoastră să ajutaţi clientul** să sorteze faptele **şi** *sentimentele mixte.*

Organizarea **pe care clientul o** dă relatărilor **sale** despre situaţie. Acest **lucru se realizează prin** sumari zare.

Odată **ce** faptele, **sentimentele** şi modul de organizare al clientului ne sunt dare, se deschide calea spre utilizarea deprinderilor de **influenţare.** Uneori doar simpla **organizare** a faptelor şi sentimentelor poate ajuta clientul **să-şi** rezolve problema.

înainte de ***a influenţa, ascultaţi şi identificaţi cadrul de referinţă al clientului (fapte,*** *sentimente şi organizarea gândirii privind problema) prin utilizarea iscusită a secvenţei fundamentale de ascultare.*

CĂUTAREA POZITIVULUI ŞI FORŢELOR CLIENTULUI
(**STRATEGIA** #2)

Istorisirile clienţilor au de cele **mai** multe ori **un conţinut negativ, sunt pline de probleme şi dificultăţi. Dar oamenii se ridică din propriile forţe** şi **nu din propriile slăbiciuni.** Cari **Rogers, fondatorul terapiei centrate** pe client a **descoperit întotdeauna ceva pozitiv la clientul său şi în** povestea acestuia. El consideră că respectul pentru client şi orientarea spre pozitiv sunt esenţiale pentru dezvoltarea clientului.

Căutarea aspectelor pozitive ale expunerilor clienţilor este un mod mai concret de a-i. aborda vii respect *f* u.l > **mmu** C noanfo flt cfosiuă m isc ibn , cb. **tuia** «Tu «no **dept** *n* o **opnttv lui forţe şi ceea ce are**
- . ► - r < ' r • 15 *t~,* **■* întel s**
nu deveniţi prea optimist astfel încât sa neglijaţi, sâ negaţi **prooiema pe** care **cuentui mcearca** să **vi-o** împărtăşească. Este foarte dar că clacă vă **veţi** axa numai pe părţile triste şi negative, progresul şi .schimbarea se vor realiza încet **şi dureros.**

Ca o regulă generală, sugerăm să folosiţi secvenţa fundamentală de ascultare pentru a contura într-o formă rapidă povestea **clientului.** Apoi, oferiţi feedback' şi **sumarizaţi** această relatare pentru a vă asigura că aţi înţeles-o corect. Este de asemenea recomandabil să obţineţi cel **puţin un** exemplu specific, concret pentru a realiza o **mai** buna înţelegere a situaţiei cu care se confruntă clientul.

Căutaţi aspectele pozitive, forţele şi competenţele **clientului.** Dacă veţi realiza împreună o **listă** a acestor **calităţi, veţi** descoperi **că** acest **lucru vă va** ajuta **să** treceţi mai departe la rezolvarea problemei. Oricum, încercaţi prima dată să abordaţi pozitiv problema şi apoi să faceţi un plan de intervenţie.

Un exemplu specific despre cum **ar trebui să vă angajaţi în căutarea pozitivului este prezentat mai** jos:

Feedback - ascultaţi ce competenţe proprii **are** clientul, dar **care nu** sunt evidente sau care lipsesc cu desăvârşire din. **expunerile** sale.

> **Ascultând povestea ta** despre **problemele de alcoolism din familie, am observat o** serie de forţe proprii **pe** care le **ai** şi cu care **încă** încerci **să-ţi** susţii sora. **Te-am** auzit **povestind** despre **modul în** care reuşeşti **să o scoţi afară** din **casă,** îi **oferi mediu** de **joacă** şi **o faci** să se **simtă bine,** ba chiar **stai de vorbă cu ea, ascultând-o cu** atenţie. **Acestea sunt lucruri pe care tu însuţi ai puterea să** le **faci.**

Evidenţierea **momentelor în** care problema **nu** se manifestă este de asemenea **util. Cu** această informaţie puteţi afla ce s-a **făcut** corect şi să **încurajaţi** acel lucru sau lucruri asemănătoare.

> Hai să ne oprim asupra excepţiilor - când problema ta **nu** mai apare sau este mai **puţin dificilă.** Te rog **dă-mi** un exemplu de astfel de situaţie.

---

15 **Puţine probleme** se manifestă **tot timpul. Spune-mi acum când aceasta nu apare. Poate acest lucru ne va ajuta să** găsim soluţia.

- Ce este diferit **în** acest exemplu faţă de ceea ce se **manifestă** de obicei?
- Ce a **determinat** acest rezultat pozitiv?
- Ce faci, spui **sau** ce **face, spune** celălalt **când situaţia se îmbunătăţeşte?**
- Prin ce diferă această situaţie de modul **obişnuit** în care te confrunţi cu problema?

Inventar al propriilor forţe - clientul tinde să vorbească despre ceea ce el nu poate **face.** Acest lucru îl dezechilibrează. II puteţi ajuta să se centreze şi să se vadă **într-o lumină** mai favorabilă dacă veţi alcătui o listă a competenţelor sale. ■

Ca parte a oricărui interviu, **mi-ar** plăcea să alcătuim o listă a ceea ce poţi face bine. Hai să încercăm să ţăsirn acele cxpcienţe pozitive şi calităţi pe care fie că le ai acum, tis că le-ai avut •a Acont

- **Mi-ai** putea **povesti despre o** situaţie **în** care **ai avut succes cândva? Mi-ar plăcea să-mi dai** detalii **concrete.**

® **Spune-mi dacă cineva ţi-a** acordat **sprijinul în trecut şi ce a** făcut **în** acest sens.

- **Cu ce** lucruri **din trecutul tău te mândreşti? Iar acum?**

® **Ce poţi face bine sau ce consideră** ceilalţi **că poţi face bine?**

Inventar al capacităţilor **date de mediul cultural,** de sex sau de **familie - aici ne mutăm în afara individului pentru a căuta contextul punctelor pozitive.**

- **Privind spre istoria ta de viaţă spirituală / etnică / rasială,** poţi **identifica anumite părţi pozitive, imagini vizuale** sau **experienţe pe care îe ai acum** sau le-ai avut în trecut?

- Poţi **găsi un prieten sau pe cineva din** familie **de** aceiaşi **sex cu tine care ar reprezenta un** fel **de erou prin modul în** care **s-a confruntat cu adversarii în** situaţii similare? **Ce au** făcut **ei ?** Poţi **să-mi descrii acest lucru?**

- **Cu toţii** avem în **familie pe cineva pe care ne putem baza, în ciuda problemelor cu care ne confruntăm. In** familie **pot intra şt alte** persoane chiar **şi cele** care au **o semnificaţie** deosebită **pentru noi.** De **exemplu, unii** vorbesc **despre profesori deosebiţi,** despre **un coleg de** şcoală **sau o persoană mai ■** în **vârstă care le-au fost** de folos. **Povesteşte-mi** despre **astfel de persoane şi spune-mi ce** înseamnă **ele pentru** tine.

Cu siguranţă nu veţi avea timp suficient să utilizaţi toate aceste modalităţi prezentate mai sus. Dar atunci când ne focalizăm doar pe **aspectele negative** ale **relatării,** plasăm **clientul într-o** poziţie **vulnerabilă. Cu** toţii **avem competenţe** şi **calităţi. în acelaşi** timp **însă, nu trebuie** să **fim neglijenţi faţă de** problemă, **preocupare, să utilizăm părţile pozitive pentru a ascunde** dificultăţile clientului şi pentru a le camufla.

Se accentuează din ce în ce mai **mult** importanţa **dedicării unei perioade de timp din sesiunea** de consiliere **pentru discutarea aspectelor pozitive.**

VIZIONAREA **ÎNRhGlSrftĂAil** HZ O NA**JJ** 3 DEMONSTRA**;** IEI ÎN DIRECT **A** SECViNŢ T FUM ■ Vi MAU Iu MULTA i ŞI A STRATEGIEI DE C

Să **citim** despre deprinderi şi strategii este deseori suficient. Programul de **microtraining** a pregătit **unele** înregistrări video pentru a **ilustra** cele discutate teoretic, dar demonstraţia în ■ direct **este de'** asemenea valoroasă;-Poate veţi dori să **realizaţi propriile** înregistrări video.- ....

Dacă grupul dumneavoastră va folosi o demonstraţie directă în locul unei înregistrări video, sugerăm următoarea procedură:

- Este selectat **un** client voluntar **care** doreşte **să** povestească o situaţie problematică de viaţă în **cadrul unui** joc de rol. Este important ca acesta să comunice consilierului dacă povestea este sau nu adevărată.

* Un consilier voluntar ajută clientul să-şi spună problema utilizând secvenţa **fundamentală** de ascultare.

® Observatorii - Utilizaţi spaţiul oferit mai jos pentru **a** nota faptele cheie din povestea **clientului, emoţiile cheie şi modul cum povestea** este organizată **de** către client.

După ce relatările s-au **făcut în** totalitate şi au fost **sumarizate, consilierul va** începe căutarea **aspectelor pozitive, folosind** una **sau mai multe strategii sugerate în Strategia** #2. **Observatorii pot** realiza **rezumate** ale **acestor puncte pozitive.**

începând şedinţa cu căutarea evaluărilor pozitive (mai degrabă decât **cu ultima problemă) deseori va ajuta clientul să** se **simtă confortabil şi** să dobândească încredere **în sine. Bazându- ne** pe **pozitiv, deseori clientului îi va** fi mai **uşor să-şi** examineze **dificultăţile mai în**

profunzime **şi** cu mai multă, speranţă.

Mai jos veţi găsi câteva aspecte de care va trebui să ţineţi **seama când observaţi interviul.**

Fapte cheie:

Emoţii cheie:

Organizarea problemei şi / sau poveştii clientului:

Aspecte pozitive:

î **AREA** SECVENŢEI **FUNDAMENTALE** DE ASCULTARE ŞI A CĂUTĂRII ASPECTELOR POZITIVE

Până **acum** aţi **citit** şi **aţi vizionat deprinderea. Dar cel mai important** lucru **este** să **o** demonstraţi **în cadrai unui interviu. Pentru o sesiune** practică se **sugerează:**

1. *Dezvoltarea grupului de lucru.* Nu puteţi să practicaţi deprinderea singuri. Cel mai **eficient grup** este **de** *trei,* **patru persoane.** Dar **oricum** *pot* fi **suficiente şi două** persoane.

2. *Desemnarea rolurilor.* Mai **jos veţi găsi rolurile** şi sarcinile fiecăruia, **în ordinea importanţei.**

a) Consilierul, Aplică în practică conceptele discutate până acum, în cadrul unui joc de roi. Sarcina este de a obţine povestea clientului şi de a afla fapte, sentimente şi modul de organizare a problemei, Veţi atinge nivelul activ de competenţă dacă veţi reuşi să conturaţi *faptele* cu care se confruntă clienţii!, *sentimentele* legate de acestea şi să **sumarizaţi tntr-un** mod *organizat* ceea ce clientul **v-a** relatat, aşa cum vede el situaţia, **din punctul său de vedere. Deprinderile specifice de ascultare sunt:**

(1) întrebările deschise vor determina clientul să vorbească mai **mult;** întrebarea "care" conduce spre fapte; întrebarea "cum" spre sentimente; "de ce" spre cauze; "ai putea" spre o explorare generală a problemei.

(2) întrebările închise conduc spre lucruri specifice şi spre o scurtă **verbalizare** din partea **clientului.**

(3) **încurajările** vor angaja clientul în analizarea **mai în** profunzime a problemei discutate, a sentimentelor sau a faptelor, **etc.**

/'4) Parafrazarea dă **posibilitatea verificării** faptelor şi gândurilor.

(51 Reflectam a sciiurnefedo- eu.t/,¹ A. .pse sentimente si verificarea acestor sentimente.

(6) **Sumarizarea ne** ajută la organizarea faptelor şi sentimentelor.

(7) **După** ce aţi analizat povestea clientului dedicaţi o perioadă evaluării **pozitivului,** realizând un inventar **aî competenţelor clientului.**

h. *Clientul* îşi expune povestea. La sfârşitul jocului de rol va **oferi feedback** consilierului.

c. *Observatorul / operatorul.* Această persoană manipulează **echipamentul** video sau audio şi oferă feedback oral şi scris consilierului. Dacă **echipamentul** nu este la **îndemână, atunci totul** se **bazează** simplu, **pe observaţie.**

d Observatorul secund. **Acest** individ oferă feedback scris consilierului şi în mod ideal să-şi concentreze atenţia asupra comportamentului **nonverbal.** Acesta devine un lucru deosebit de important **mai** ales dacă nu pot fi folosite aparate video.

3. *Stabilirea subiectului jocului de rol.* O topică ce ar putea fi pusă în discuţie ar fi una despre alcoolism. Dar **poate fi o poveste** personală de **familie, sau despre relaţia clientului cu prietenii. Alte** subiecte **alternative ar** fi: **locul de muncă, un** conflict **în** familie sau cu colegii, ele.

4. *Verificaţi timpul şi oferiţi feedback.* jocul de **rol** trebuie să dureze aproximativ **cinci** minute, **fiind** înregistrat video şi audio. Dacă **nu** este înregistrat, observatorii capătă o importanţă deosebită, pentru oferirea de feedback. Folosiţi fişa **de** observaţie **şi** oferiţi feedback **corespunzător. Nu evaluaţi (de exemplu "Ai** făcut **o** treabă **bună!"). Mai** degrabă **fiţi** specifici şi concreţi (**de** exemplu "Ai **menţinut** contactul vizual potrivit **şi ai** răspuns clientului **cu** o postură şi **un** ton al vocii relaxat".)

5. *Schimbaţi rolurile* aşa **încât** fiecare persoană să **aibă** posibilitatea **de** a fi consilier şi **client. Amintiţi-vă** să **acordaţi fiecăruia timp egal. Fiţi** siguri **în conturarea** faptelor, **sentimentelor, organizării** şi **aspectelor pozitive.**

FIŞA DE OBSERVAŢIE PENTRU SECVENŢA FUNDAMENTALĂ DE ASCULTARE ŞI A CĂUTĂM! ASPECTELOR POZITIVE

1. Folosiţi forma **de mai** jos pentru a clasifica **deprinderile consilierului. Notaţi cuvintele importante din propoziţiile consilierului. Veţi vedea** că **folosind o** fişă **de** acest **gen vă** va ii uşor să reconstituiţi interviul.

De asemenea încercuiţi propoziţiile **ale** căror cuvinte principale conţin aspecte privind căutarea pozitivului.

2, Unde apar **faptele, sentimentele, organizarea** problemei şi **a** aspectelor pozitive (nivelul activ de competenţă)?

3. **Sumarizaţi** ce s-a învăţat în urma evaluării pozitivului şi **cum** vor putea fi acestea folosite **în** viitoarele interviuri cu ace! client.

	DEPRINDERILE MICROCONSILIERII							
	Întrebări închise	Întrebări deschise	Încurajarea	Parafrazarea	Reflectarea sentim.	Sumarizarea	Altele	
Propoziţia consilierului nr.								Cuvintele principale ale propoziţiilor consilierului
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								
12.								
13.								
14.								
15.								
16.								
17.								

(Continuaţi pe o foaie separată dacă este nevoie)

GENERALIZAREA

Aţi avut ocazia să vă însuşiţi conceptele de bază **ale mîcroconsilierii.** Dacă aţi **mai** avut experienţa unei pregătiri **în** domeniul **deprinderilor** de ascultare, conceptele vă sunt familiare.
Ce poate **ii. nou** este ..obiectivul.-..aţi.fost...capabili.să aflaţi **faptele, -sentimentele. şi organizarea ....** problemei clientului?

Cercetările **au** arătat că cele învăţate **aici** se pot pierde cu uşurinţă dacă nit vor fi practicate în afara **seminariilor,** în activităţile noastre de zi cu zi.

în acest sens,, avem câteva sugestii. **Discutaţi-îe** împreună cu profesorul dumneavoastră şi angajaţi-vă să realizaţi **una** sau **mai** multe dintre ele. în cazul .fiecărei deprinderi, reveniţi aici şi încercaţi ca teme de casă una dintre recomandările de mai. jos.

î. ***Folosiţi deprinderea în activităţile zilnice.*** **Realizaţi un** contract cu **unul dintre** colegi că veţi practica deprinderea acasă în **familie.** încercaţi să conturaţi faptele, sentimentele şi sâ. organizaţi problemele financiare ale familiei, cele legate de petrecerea unei vacanţe, **construcţia unei anexe casei dumneavoastră. Observaţi** faptele, sentimentele **şi organizarea comportamentului** copiilor **dumneavoastră** faţă **de tema** de casă **sau faţă de** prieteni. Vorbiţi cu **un** prieten despre viitorul său profesional şi folosiţi aceeaşi deprindere.

2. *Înregistrarea* ***video sau audio a practicii.*** **O scurtă sesiune** de **practică în grup ajută învăţarea,** dar **este recomandabilă înregistrarea video sau audio a acelei sesiuni de practică avută** fie **în familie,** fie **cu prietenii. Practicaţi pentru a deveni competenţi - puteţi într-adevăr contura** fapte, **sentimente, organizarea problemei şi a părţilor pozitive? Puteţi** folosi **deprinderile de ascultare? Se recomandă practicarea deprinderilor de** asistare una câte una pentru **a** reuşi să le stăpâniţi pe deplin.

3. ***Folosiţi deprinderea la locul*** *de* ***muncă.*** Dacă **sunteţi vânzător, care ar fi faptele,** sentimentele şi **organizarea** gândirii **unui client care** doreşte **să cumpere o maşină sau un** costum nou? Dacă sunteţi o secretară, **care** ar fi faptele, sentimentele **şi** organizarea gândirii şefului despre sarcina pe care **vi-a** dat-o? Dacă sunteţi manager, care ar **fi** faptele, sentimentele şi organizarea problemei liniei de producţie? **In** consiliere şi psihoterapie care ar fi faptele, sentimentele şi organizarea problemelor clienţilor dumneavoastră?

4. ***Transmiteţi aceste deprinderi altor persoane.*** **Capitolul final al** acestei **cărţi prezintă procedurile** de **predare în microconsiîiere. Găsiţi o** persoană **(sa un grup mai mic) şi învăţaţi-i ceea** ce **la** rândul dumneavoastră ştiţi. în legătură **cu** o deprindere. **Evaîuaţi-vă** eficacitatea folosind fişele de observaţie şi notaţi dacă studenţii dumneavoastră sunt capabili de a reliefa faptele, sentimentele şi organizarea unei probleme atunci când discută unul cu celălalt.

5. *Realizaţi* ***un protocol al intervievării proprii.*** **înainte de a începe** să **studiaţi deprinderile** de influenţare, înregistraţi un interviu, realizaţi un protocol **al** său şi clasificaţi deprinderile folosite. Ce elemente pozitive **aţi** descoperit în stilul dumneavoastră propriu?

6. *Realizaţi un contract cu cineva din grup, în vederea* ***utilizării*** *deprinderilor şi a verificării periodice a progresului înregistrat.*

... — **în-finalj--acordaţi atenţie specială căutării elementelor pozitive din viaţa dumneavoa**ură de zi cu zi, în sesiunile de consiliere, la locul de muncă, etc. Observaţi ce se **întâmplă** când **vă** orientaţi spre pozitiv **şi** spre o abordare orientată pe soluţie.

Scrieţi mai jos un plan prin care să vă asiguraţi că deprinderile nu vor fi uitate ci menţinute.
Important în acest plan sunt faptele dumneavoastră, sentimentele şi organizarea materialului **din acest** capitol. Găsiţi **acest material folositor pentru dumneavoastră? Cum?**

CAPITOLUL 3

FOCALIZAREA RELATĂRII: AJUTĂM **CLIENTUL** SĂ **IA** *ÎN* CONSIDERARE MAI fiFE PERSPECTIVE

fi -A ' -A . • _> v" - i '? : * '• i i v. . - x. AC^î lucru
po -f i L i .i ') »L / j N C > 11 > r > i1 j 1 f i , *,I,I v j,* _ v ,A- Ţ fi c,l d .. _u ! île
Cadrul de **organizare orc Ut** de **secvenţa fundamen.uă** de **ascu** tare deseori este **suficientă**
pentru a determina clientul să iniţieze schimbarea comportamentului şi trecerea la acţiune.

Ascultarea; poate fi descrisă ca deprinderea majoră de influenţare. Focalizarea naraţiunii este o altă deprindere a procesului de consiliere. Modul în care focalizaţi ascultarea determină modul în care clientul **o** să-şi expună **întâmplările şi** o să-şi **înţeleagă** povestea. Folosită cu **îndemânare, focalizarea poate** ajuta **clientul să vadă** aceeaşi situaţie din **perspective** diferite, fapt ce conduce la soluţionarea problemei.

Atenţia selectivă este fundamentală pentru focalizare, *in general oamenii vorbesc despre lucruri pe care ceilalţi le aşteaptă.* De exemplu, poate veţi dori să le spuneţi **prietenilor** despre problemele legate de un examen sau o relaţie pe care **aţi** avut-o. Prietenii vor fi poate mai interesaţi să vorbească despre planurile pentru **weekend** şi să înceapă să-şi spună propriile preocupări. Pot începe să vorbească chiar şi despre **alte** probleme ale **lor, ignorându-le** pe cele ale dumneavoastră. Uneori vă veţi trezi **ascultându-vă** prietenii tocmai atunci când simţiţi nevoia ca dumneavoastră să **fiţi** ascultaţi.

Sunt însă şi subiecte pe care **marea majoritate a oamenilor** ie **evită. Un exemplu, în acest sens** ar fi **pierderea unei** sarcini. **Ar** fi o **poveste pe** care **părinţii ar trebui** să **o relateze, dar cu o durere** nespus **de** mare. **Un patern comun în societatea noastră** este de a **evita durerea generată** de **propria-ţi problemă şi de a spune:** "Poate aşa **a fost mai bine, poate** aşa **a vrut** Dumnezeu." **Foarte** curând, **mulţi părinţi care îşi pierd copiii vor învăţa** că povestea **lor este una dintre** cele pe care ceilalţi **nu** doresc să o asculte.

Consilierea şi interviul sunt **interesate ca în primul rând să** se **focalizeze pe situaţia cu care.**
clientul se **confruntă,** aşa cum ei o vede, **din punctul său** de vedere. **în** exemplul negativ de **mai sus, observaţi că ascultătorii se focalizează pe propriile preocupări şi le ignoră pe cele** ale persoanei **în dificultate sau** care doreşte **să-şi analizeze impasul. Strategiile de focalizare sunt**
menite pentru realizarea unei examinări absolute, complete a experienţelor de viaţă ale **clientului.**

In final, uruite agenţii, centre de sănătate mentală şi şcoli cer **mai** multă eficienţă şi responsabilitate în activitatea de interviu şi consiliere. Dacă veţi folosi focalizarea, veţi ajuta clientul să-şi descrie problemele în întregime, cu mai puţine divagaţii.

Acest capitol vă **va *ruga să:***

wiv^¥ă gândiţi1a modtri'in'care"Sunteţi atent selectiv şi ascultaţi povestea celuilalt. Ascultaţi din punctul său de vedere sau schimbaţi focalizarea pentru a se potrivi cu propriile dumneavoastră interese?

2. **-Citiţi** despre -deprinderea- de- **focalizare,-Strategia-#3™a microconsilierii ....şi usă .aveţLîcu ... .** vedere cum vă poate ajuta **în** practica **dumneavoastră.**

3. **Vizionaţi înregistrarea video sau demonstraţia în direct a deprinderii.**

4. Practicaţi focalizarea. O deprindere deşi devine foarte **clară** atunci când citim despre **ea, nu** este **totuşi** aşa uşor de aplicat.

5. Generalizaţi **ideea de** focalizare în viaţa de zi cu **zi.**

FOCALIZAREA (STRATEGIA MICROCONSILÎERII #3)

Imaginaţi-vă că staţi de vorbă cu un client şi el sau ea povesteşte despre dificultăţile sale de Sa şcoală.

> Sunt foarte nervoasă din cauza examenului. Profesorul **nu** este corect faţă de mine. Dacă nu voi trece, se poate ca părinţii **mei** să **nu** mă mai ajute **în** viitor. Şi **nu** voi putea **ţine pasul cu colega mea de cameră, bogată şi snoabă. Zgomotul din cameră** este **aşa** de mare că nu pot învăţa. Ce să fac?

Scrieţi mai jos cum i-aţî răspunde acestei **studente care vorbeşte cu dumneavoastră. Ce veţi** spune **în** continuare?

-

Analiza **începutului** relatării **clientei sugerează multe posibile direcţii** de **focalizare. Observaţi că rândurile de mai jos, scrise cu** caractere **italice demonstrează cum limbajul pe care-1 folosim se leagă de expectanţeîe noastre privind** ceea **ce clientul va spune în continuare. Cuvintele scrise cu caractere italice sunt importante** în **schimbarea direcţiei** focalizării, ele reprezentând "subiectul" **afirmaţiei.**

Focalizarea pe client: ***"Te*** simţi frustrat şi descurajat?'

Focalizarea pe **consilier: *"Am* avut o experienţă similară când** ***eram*** la **şcoală şi *ştiu* cât**

de dificil este?'

Focalizarea pe alte persoane: "Spune-mi mai multe despre *colega de cameră."*

Focalizarea **pe problemă sau subiect: "Am auzit mai multe *probleme şi preocupări.***
Printre ele cea **a *examenului*** în **sine, problema *colegei de cameră, zgomotul* din**

cameră, *profesorul* **şi** *presiunea familiei*, şi probabil mai sunt şi ***altele.*** Pe care **ţi-ar** place să **ne** axăm **întâi?"**

Focalizarea pe familie: "Simţi că eşti ameninţată de *familie.* **Spune-mi** mai multe despre ce **se** petrece acolo."

..... - Focalizarea pe contextul cultural/"de **mediu: -"Spui despre colega -ta de cameră că** este-.............. *bogată şi snoabă* şi **simţi** asupra ta unele *presiuni financiare.* Poate **ai** dori să vorbeşti **un pic despre** ceea **ce** simţi **în legătură cu aceste *diferenţei* (începe discuţia în jurul** problemelor de cultură şi de clasă socială).

După cum puteţi observa, poveştile clienţilor **sunt mult mai complexe decât par** la **prima vedere.** In aceste situaţii, focalizarea problemei încurajează clientul să sugereze o **primă** direcţie a conversaţiei **şi-i** oferă acestuia posibilitatea de alegere şi control. Poate veţi găsi alte direcţii de focalizare şi veţi dori să asistaţi clientul în explorarea fiecăreia.

Este important **ca atât dumneavoastră** cât **şi clientul să înţelegeţi cum focalizarea** afectează expunerea poveştii. Spre **a** deveni competent **în** mânuirea focalizării multidimensionale, scrieţi **mai** jos răspunsuri alternative. Fiecare poate facilita clientul să ia în considerare noi perspective.

Sunt confuză. **Tipul m-a atins** şi **m~a mângâiat. Am crezut că** este aşa **de drăguţ** şi **neam** simţit aşa de bine prima dată, dar s-a dovedit a fi un grosolan. N-am ştiu ce să fac. **Mi-a** spus că **nu s-a întâmplat nimic** şi că **nu vrea s-o mai facă din nou. Părinţii mei sunt foarte conservativi şi dacă ar şti m-ar certa crunt pentru** ceea **ce s-a întâmplat.**

1. *Focalizarea pe client.* **Aminti ţi-vă** că cele mai importante cuvinte, cuvintele cheie sunt numele **clientului** şi **pronumele *tu, dumneavoastră* sau *al tău, a ta, a*** *dumneavoastră.* **Deseori ajută să personalizaţi interviul** dacă **folosiţi** numele **clientului. Când vă focalizaţi** pe client, **auziţi povestea** din perspectiva sa. **Scrieţi mai** jos **cum** aţi focaliza **discuţia în continuare pe** client.

2. *Focalizarea pe consilier.* Aceasta este deseori *numită destăinuite,* **autodezvăluire** şi constă **în** a împărtăşi **clientului** ceva **din** viaţa dumneavoastră proprie. Dezvăluiţi propriile reacţii şi **experienţe pe care le-aţi avut într-un moment de luare de decizie. Dacă o să împărtăşiţi prea** multe s-ar putea să nu mai puteţi oferi timp clientului să povestească. Dacă nu împărtăşiţi suficient **veţi putea poate pierde** încrederea **şi o valoroasă strategie de focalizare. Curent,** teoriile consilierii sugerează că o modestă destăinuire şi focalizare pe consilier poate fi **benefică, dar** fiţi **pregătiţi** să **vă întoarceţi din nou la problema clientului.**

De exemplu, ’’Povestea **ta seamănă cu** ceea **ce mi s-a întâmplat şi mie?",** "Este **acest lucru** apropiat de modul **în** care tu simţi?"

în final, cu clienţii provenind din. alte culturi, diferite de **a** noastră, focalizarea pe consilier şi împărtăşirea **din** experienţa personală poate fi bine venită în primele siudu **a'e** consilierii.
..Teoriile feministe susţin de asemenea acest lucra, dar totdeauna reîntoarceţi-v ă - „:„J fi. .fait

Scrieţi mai jos un răspuns de focalizare tip destăinuire **şi** fiţi pregătiţi să pasaţi apoi mingea clientului.

3. *Focalizarea **pe** alte **persoane.*** **O problemă comună tuturor consilierilor** începători **este de a** se focaliza, pe alte persoane care **actualmente** nu sunt prezente **în interviu. Păziţi-vă** *de* acest lucru. Dacă vă **veţi** focaliza **pe** cel ce nu sunt prezenţi, îi veţi îăsa afară pe client şi deseori nu. veţi auzi povestea aşa **cum** clientul **va dori** s-o relateze. De exemplu, clientul poate să vă vorbească despre **o** experienţă de familie nu prea plăcută. Mulţi consilieri începători se vor focaliza pe familie **şi vor** uita să centreze discuţia asupra clientului.

Dar oricum, o poveste întreagă are nevoie să puncteze şi părerile celorlalţi. întrebând clientul **"Cum** profesorul /părinţii/ prietenii tăi ar vorbi despre situaţia aceasta? şi "Cum ar spune el aceeaşi poveste pe care **tu mi-o** relatezi acum?" sunt două modalităţi bune de a-i aduce pe ceilalţi în conversaţie.

Scrieţi o întrebare **şi un răspuns reflectiv (parafrazarea** sau reflectarea sentimentelor) focalizate pe alte persoane implicate **în** situaţie.

4. *Focalizarea pe problemă, pe subiect* Acest **tip** de focalizare este central Clienţii vin să ne povestească despre problemele lor. Deci, veţi descoperi că **vă** veţi focaliza asupra acestui lucra în cea mai mare măsură. O combinaţie care să îmbogăţească discuţia poate fi focalizarea **atât** asupra individului **cât** şi asupra problemei, atât asupra familiei **cât** şi asupra problemei, **atât** asupra problemei culturale cât şi **a** subiectului.

Scrieţi mai jos una sau mai multe propoziţii focalizate în special pe această arie.

5. .*Focalizarea pe familie*. Focalizarea asupra familiei este o idee nou expusă aici. Familia poate fi definită în nmîte feluri **- familia** tradiţională, o familie extinsă, purtătorul de **grijă** poate fi bunica, **un singur părinte, părinte homosexual/ lesbiană,** sau **chiar o familie alcătuită** clin prietenii cei mai buni.'Este important să **încurajăm clientul** să **prezinte-propriile-sale** idei despre familie. Focalizarea asupra familiei de origine este o altă modalitate eficientă. Aici **urmărim să vedem cum istoria de viaţă a clientului afectează prezentul său.**

Viaţa **noastră, cu toate experienţele sale este profund afectată de familiile** noastre prezente **sau** cele **din trecut.** Pe **cât posibil luaţi în** considerare **perspectiva** istoriei de familie şi **a familiei** prezente.

Scrieţi mai jos o întrebare **şi** o parafrazare/ reflectare a sentimentelor în. legătură cu **focalizarea pe familie.**

6. *Focalizarea pe context, mediu cultural.*

Mediul sau situaţia contextuală deschide o largă arie **de posibilităţi. Consilierea deseori caută soluţia**

în **individ deşi** situaţia **sau mediul poate** fi de **vină. Dificultăţile unei femei sau a unui american african în a** se **confrunta cu** mediul **pot fi cauzate tocmai** de acest **mediu. Tratarea indivizilor când mediul ar avea** nevoie de **schimbare este ineficientă. Scrieţi o focalizare pe** context, **mediu cultural.**

Focalizarea **poate** fi mixtă. **Revăzând exemplele din** capitolele **anterioare,** veţi **observa că** puţine **dintre** ele **sunt exemple** "pure" şi **deci,** conversaţia **noastră conţine un** larg **amestec de** focalizări **şi** topici. Nu **suntem** adepţii realizării **unui singur tip de** focalizare **o** dată, **dar** folosiţi această metodă în cadrul **trainingului** pentru a **conştientiza** importanţa fiecărei focalizări în. cadrul **interviului.**

FOCALIZAREA ŞI EVALUAREA PROBLEMEI

O extensiune simplă, dar logică, a **conceptului** de focalizare este diagnoza elementară' **a clientului.** Este important ca **în evaluarea clienţilor să** ţinem seama de toate problemele.

Să presupunem că un client vine să discute o problemă de izolare.

Client: Cinci ani de izolare! Nu am planificat destul de bine, Inflaţia este mare. Ce .. .. .putem. Ikce?_,.^ . _:_: ... . _ _____

Sau poate o problemă maritală:

Client: Nu mai este interesa: - ' >. A facem dragoste. Tot ce <ăce es e munci Exact ca Ani! său Doar corbi- de e .

Analiza focalizării este utilă **în** observarea -posibilităţilor de direcţionare şi ghidare a **interviului.** Este de asemenea folositoare în a oferi un cadru elementar de evaluare a problemei clientului. In ambele situaţii expuse mai sus este necesar să evaluaţi:

1. *Clientul* ce stă acolo **în** faţa **dumneavoastră.** Cine este clientul şi ce **simte el?**
2. Dumneavoastră **înşivă ca şi** *consilier.* Care **este partea dumneavoastră? Care este una dintre experienţele, succesele sau** situaţiile **dumneavoastră paralele?**
3. *Alţii.* Ce **ştiţi despre** soţul absent? Sunt şi alţi membri ai familiei? Cine este persoana cheie implicată aici?
4. *Problema.* Care este problema? Care sunt aspectele ei pozitive?
5. *Familia.* Multe dacă nu cele mai multe dintre preocupările pe care îe avem se leagă direct sau indirect de membrii familiei noastre. Modul în care gândim şi simţim **despre lucrurile din jurul nostru se relaţionează** deseori **cu istoria** noastră **de** familie. Modul în care noi trăim acum, este profund afectat de modul- în care trăieşte familia noastră. Să nu ţinem seama de problemele familie poate fi o eroare fatală.
6. *Contextul, mediul cultural.* **Aţi putea vorbi despre problemele maritale sau despre situaţiile** care **produc divorţ sau inflaţie? Ceva** despre sexism **şi discriminare de vârstă? Care sunt variabilele situaţionale cruciale** implicate **aici?**

Pe scurt, puţine probleme sunt simple. Cele mai multe dintre ele vor cere trecerea în discuţie a **mai multor dimensiuni. înainte de a începe să lucraţi** cu **clientul verificaţi tipul de focalizare. Veţi** putea fi **tentaţi să începeţi** să **lucraţi cu clientul pe problemă imediat,** dar **problema reală poate** fi **relaţionarea** cu clientul sau o situaţie culturală mai amplă. Focalizarea oferă un prim mod complet de evaluare, mai puţin dureros.

VIZIONAREA ÎNREGISTRĂRII VIDEO SAU A **DEMONSTRAŢIEI lN** DIRECT A FOCALIZĂRII.

în **timp ce** înregistrarea **video a deprinderii în acţiune poate** fi utilă, **nu este totdeauna** necesară. Veţi dori poate să lucraţi împreună cu alţi colegi şi să realizaţi propriile înregistrări video sau audio a unei demonstraţii din seminar.

Cum veţi face acest **lucru? Prima dată selectaţi un** subiect, **folosiţi secvenţa fundamentală de ascultare pentru a contura problema clientului.** Apoi, deliberat **încercaţi** pe **rând** secvenţele **de**

focalizare pentru a vă asigura că fiecare perspectivă asupra situaţiei **cu** care se confruntă clientul a fost luată în. considerare. Poate chiar veţi dori să folosiţi această carte în timpul interviului, **în** primele stadii, utilizarea notiţelor poate fi de sprijin, dar discutaţi cu clientul acest lucru, ce faceţi şi de ce.

Apoi ascultaţi înregistrarea audio sau vizionaţi **înregistrarea** video, scrieţi cuvintele cheie ale .propoziţiilor .consilierului şi .clasificaţi.**-focalizările.--— —*... . ...**

PRACTICA FOCALIZĂRII

1. Dezvoltarea grupului de **lucru,** perechi, triade sau grupuri de **patru.**

2. Desemnarea rolurilor.
   a) **Consilier.** Scopul principal pe care va trebui să-l **urmăriţi** este să acoperiţi toate dimensiunile focalizării şi să discutaţi cu clientul faptele şi sentimentele **asociate cu fiecare. Puteţi chiar folosi o** listă, **a ior pentru a** vă **asigura că le-aţi** parcurs pe toate.

   b) Client. **Sarcina dumneavoastră** este de a discuta una din următoarele subiecte: probleme de **lirănire,** reacţia la o experienţă semnificativă, (accident, moarte, mariaj), alegere profesională, o problemă cu prietenii, un plan financiar.

   c) **Observatorul/operatorul**. Manipulează **echipamentul** de înregistrare şi fişa de observaţie.

   d) Observatorul secund. Acordă atenţie specială **conceptului** de competenţă activă. Vorbeşte clientul despre fapte, sentimente asociate cu fiecare focalizare?

3« Realizaţi o sesiune de **cinci-opt** minute de practică.

4. Oferiţi **feedback** şi verificaţi timpul.

5. Schimbaţi **rolurile dacă timpul permite.**

Pf
<

Cuvintele cheie ale focalizării	Client	Consilier	Alţii	Problema	Familia
1,-.. - .... -.. - .■.— . . .. —............					

■
■■■
.... .
■■

FO

2._
3. _
4. _
5. J
6. _
7. _
8. ^
9. _
IO;
11.
Î2,
13.
16 17

FEDBACKUL PRIVIND NIVELUL ACTIV DE COMPETENŢA AL FOCALIZĂRII

17 A fost consilierul capabil să utilizeze toate dimensiunile **focalizării în asistarea** clientului spre înţelegerea problemei?

2. Credeţi că o focalizare specifică a fost folosită mai mult? Sau mai puţin?

3. A fost consilierul capabil să culeagă informaţii **despre fapte şi sentimente în** cazul fiecărui tip de focalizare? Verificaţi care dintre focalizările de mai jos au fost acoperite?

Client:______________________ Consilier: ____________________________________

Alţii: ______________________ Problemă:____

Familie:

Mediii, context cultural:

4. Ce aduce fiecare dimensiune **pentru** înţelegerea integrală **a** situaţiei?

5. **Alte comentarii şi** feedback.

GENERALIZAREA

Sesiunea de practică **vă** oferă posibilitatea de a demonstra că puteţi aplica conceptele **discutate în această lucrare. Pentru** a generaliza ceea ce **aţi** exersat **în aceste seminarii,** completaţi **unul din cele două contracte de mai** jos **sau scrieţi un alt contract.** Rugaţi **un** prieten **să vă** ajute.

1. **Un** mod **excelent de a** lucra **pentru generalizarea** în viaţa **de zi cu zi a deprinderii este** să găsiţi **un prieten sau un membru** al **familiei care** doreşte **şi** este interesat **în** explorarea detaliată a unor probleme.

Prima dată folosiţi secvenţa fundamentală de ascultare pentru a contura **problema. Apoi discutaţi cu ei** diferitele **dimensiuni ale** focalizării şi **examinaţi apoi cum** povestea a fost spusă **pentru** prima dată. Care ***dintre*** dimensiuni este folosită de către **prietenii dumneavoastră** cel **mai mult** timp?

Deliberat, focalizaţi **pe** urmă interviul pe una dintre dimensiunile focalizării. Discutaţi **cu** clientul **de ce faceţi acest lucru şi anume din dorinţa** de **a vedea aceeaşi situaţie din altă** perspectivă.

Observaţi succesul pe care **l-aţi** avut **cu** această **abordare. Aveţi în vedere posibilitatea de a realiza** acelaşi **lucru cu un client adevărat. Este bine să comunicăm clientului** ce facem şi de ce facem acel lucru.

2, **In grup,** săptămâna **viitoare voi** petrece **20** de minute **pentru a** observa focalizarea făcută **de membrii grupului. Urmând** asta, **voi** selecta **o dimensiune de interes pentru mine şi voi observa abilitatea mea de a influenţa grupul** să **discute în** sensul **iniţiat** de mine.

3. Din nou, *nu ştim ce suntem capabili să facem până când nud vom învăţa şi pe* ***ceilalţi*** *aceste-deprinderi.* Aveţi aici un contract de predare. Realizaţi un ...alt contract dacă îl găsiţi pe acesta nepotrivit.

Am planificat să învăţ un prieten **sau** *un* membru ai **familiei Intr-o** sesiune de 20 de **minute** ideile centrale .ale focalizării, prezentate aici. **Vom** a^{v}ca p& **arară** o **convoi, un,** iar **studentului** meu îi va reveni **responsabilitatea mtujpulmii foc .vizării** în **ca<** ***t*****< i** acelei discuţii. Voi aprecia eficienţa proprie **în** predarea acestei deprinderi prin una dintre **următoarele lucruri: 1) o înregistrare video pe care o vom analiza împreună; 2) o a treia persoană care va privi sesiunea şi va oferi feedhack imediat; sau** 3) **ne vom opri** după **fiecare a treia interacţiune** şi **ne** vom întoarce **spre a vedea ce patern de focalizare am folosit. In final vom acorda cinci minute unei discuţii** despre **percepţia** reciprocă di*n timpul* **sesiunii, observând** în special **dacă am** distorsionat **ceea ce** celălalt ne-a comunicat.

CAPITOLUL 4

CONFRU ' I A , EA:SPRIJIN ŞI PROVOCARE

Un consilier eficient se confruntă cu situaţiile direct şi deschis. Capacitatea de a ne exprima clar - să spui ceea ce gândeşti şi să gândeşti ceea ce spui - este centrală pentru orice relaţie de acordare, de **.ajutor.....Confruntarea** ..-..punctarea acurată **a** discrepanţelor.individului.stă.la ....baza... multor orientări în consiliere.

In acest capitol competenţele specifice accentuate **sunt:**

1. **Capacitatea** de a identifica discrepanţele **între ceea ce o** persoană **spune şi** ceea **ce face,** dintre oameni sau dintre oameni şi situaţii.

2. Capacitatea de a identifica frazele de confruntare şi de a Ie diferenţia de cele opuse ale **noncoafrunîării.**

3. Capacitatea de a oferi **feedback** despre discrepanţe **într~o** formă **nonmoralizatoare,** prin intermediul deprinderii de **confruntare.**

Nivelul activ de competenţă al deprinderii de confruntare este prezent atunci când clienţii înşişi sunt capabili de **a analiza contradicţia** cu care se **confruntă** şi **de a dezvolta** un **nou mod** de a **trăi** cu acea discrepanţă sau contradicţie. Clientul poate rezolva discrepanţa respectivă, poate lucra **cu o parte** a **incongruenţei sau pur şi simplu** să trăiască **cu acea contradicţie nerezolvată.** Toate aceste **reacţii ale** clientului **faţă** de **confruntare denotă nivelul activ de competenţă al acesteia.**

POLITEŢE ŞI **RESPECT -** DIFERENŢE INDIVIDUALE ŞI **CULTURALE**

însuşi cuvântul *confruntare* **implică** *conflict.* **Dar nu acesta este sensul** pe care **confruntarea îl** ia în **procesul** de interviu. **Este important deci să examinăm semnificaţia** acestui **concept în** procesul consilierii şi să-l punem, **în** contrast cu sensul său obişnuit.

Confruntarea este ca o **"provocare suportivă".** Fără **empatie** şi înţelegere, confruntarea este goală.

în interviu, **confruntarea** este un mod pozitiv de a ajuta clienţii să se perceapă **altfel** pe sine şi problemele lor. Am adăugat noţiunile de "politeţe" **şi** "respect" definiţiei. Deci confruntarea **este nevoie să** fie realizată deschis, fără **moralizarea** sau judecarea **persoanei din faţa** noastră. **Definiţia deprinderii** de **confruntare** oferită aici **este următoarea:**

> **Confruntarea este o deprindere prin care** se **îndeamnă clientul în mod respectuos şi politicos să-şi îndrepte atenţia spre sine, spre discrepanţele şi incongruentele vieţii** sale. Obiectivul confruntării este de a ajuta **altă** persoană să vadă anumite lucruri din viaţa sa, legate de situaţia cu care se confruntă, *pe* care însă nu le-a observat înainte.
>
> Politeţea şi. respectul sunt bazele esenţiale ale oricărei confruntări. Cu unii clienţi se cere să fim mai subtili, mai indirecţi. Cu alţii, dimpotrivă direcţi şi fermi în sesizarea

discrepanţelor, dar totdeauna cu politeţe, **avându-se în** vedere unicitatea persoanei şi a mediului **său** individual **şi** cultural.

Cit **un** client foarte **aserttv,** poate chiar agresiv, veţi observa **la un** moment dat că menţinerea respectului şi politeţe! poate fi greu de **făcut.** Ce! **mai** important lucru în acest caz este de a asculta atent clientul, apoi să-i vorbiţi clar şi ferm, dar **totdeauna fără** să-l moralizaţi şi cu **respect. - Absenţa judecăţilor., negative înseamnă prim sine politeţe.** Nu **trebiie** N ui **.'ia ud**
pentru a fi. cuviincios. Uneori este necesară o confruntare **diredă, deschijâ** Uorab. riTa umorului cu fermitatea poate fi bine venită în cazul unei persoane care nu doreşte să se analizeze sau care poate doreşte să evite adevărul.

Pe de altă parte, confruntarea poate să fie considerată intruzivă şi nepoliticoasă *în* unele **culturi.** De exemplu, Navjo tradiţionali sau americanii asiatici pot prefera o abordare mai atentă, **mai** respectuoasă. Două posibilităţi **de** confruntare politicoasă **includ:**

1. împărtăşiţi unele dintre **întâmplările dumneavoastră ce** pot avea legătură cu **povestea clientului.** Povestea **poate fi despre o experienţă personală sau o povestire metaforică relaţională într-un fel de experienţa clientului. Evitaţi a fi livresc** sau **fals.** împărtăşirea metaforică trebuie să fie naturală, **în** caz contrar va avea efecte mai puţin benefice decât **confruntarea** directă. **Rezolvarea cu** succes **a** discrepanţei poate fi **la** un *moment* dat parte a relatării.

Cu copiii deseori puteţi să-i confruntaţi şi să-i ajutaţi să vadă o nouă perspectivă prin citirea unei istorisiri relevante, dîntr-o carte pentru copii Apoi comparaţi povestea **lor cu** cea din carte. "Cum **faci faţă dificultăţilor** pe care ie ai cu prietenii tăi?", "Cum eroul acestei povestiri se confruntă cu dificultăţile **pe** care le are cu prietenii săi?", "Poţi învăţa ceva de **la** acest erou?"

2. O altă posibilitate este "fragmentarea". Veţi **sumariza** foarte simplu discrepanţa şi **atât.** Poate clientul va dori să lucreze **în** felul **său** propriu pentru lămurirea acestei discrepanţe.

Totdeauna ţineţi seama de respect, politeţe şi **menţineţi o atitudine** nonmoralizatoare. CONFRUNTARE:

STRATEGIA #4

Confruntarea este definită de obicei ca provocare şi deseori este discutată ca şi conflict. O definiţie de dicţionar a confruntării este cea **de** a face faţă **ostilităţii,** de **a** te opune. Având această definiţie, **se** poate vedea că multe destăinuiri ar putea fi clasificate ca **şi** confruntare (de exemplu, "Sunt gata să **te** opresc" este o expresie a conţinutul ui; "Sunt jignit de" este **o** expresie a sentimentelor). Confruntările de această natură pot fie să ajute, fie să rănească. Eficacitatea acestor afirmaţii va depinde **de** context, individ şi de momentul specific ai intervenţiei.

Definiţia dată confruntării de **către acest manual este** *punctarea discrepanţelor dintre atitudini, gânduri şi comportamente,* **în** confruntare, indivizii sunt puşi direct în faţa faptului că spun cu totul altceva decât gândesc, sau fac cu totul altceva decât spun.

Avantajul acestei definiţii este clar şi a fost demonstrat că are o valoare deosebită în a ne ajuta pe noi înşine sau **o** altă persoană să privim situaţia mai realist, **mai acurat.** 'Definiţiei **':■■■**
■■■■■■■■■■■■ confruntării subliniază fapt-a - >- ■ <.

Confruntarea clientului (**"tu"**) poate include:

.... "Spui în mod. constant **că te .vei.trezi,devreme .dimineaţa.să jnergi„la.serviciu„„dar ....** niciodată **nu o** faci."

"Observi că ai reacţii mixte în legătură cu ceea ce spun. O parte este de acord, cealaltă este-în

dezacord."

"Continui să spui că îţi iubeşti soţia, dar **vă** certaţi **în** mod constant."

"Spui că te **simţi confortabil să** vorbeşti **despre** sex, **dar** niciodată **nu** te **uiţi în ochii mei** când **discutăm** despre acest lucru."

Confruntările focalizate pe noi **("eu"),** ca şi consilieri pot **include:**

"Spun şi eu că doresc să **mă las** de fumat, dar **continui** să fumez."

"Cred că intenţionez să studiez, dar niciodată **nu** o fac."

Confruntarea dual focalizată **("tu"** şi **"eu")** poate include:

"Pari să spui că relaţia noastră **a fost** bună, dar ceea ce **simt** - **în** acest moment - este simplu cănii comunicăm."

"Pe de o parte spui că te înţeleg, dar **pe cealaltă parte mă simt încurcat şi nu sunt aşa** de sigur că o **fac. Hai** să discutăm mai amănunţit asta."

Definiţia confruntării **prezentată mai sus** implică **următorii factori:**

1. O confruntare **subliniază discrepanţele dintre sau din cadrul atitudinilor, gândurilor,** comportamentelor. "Pe de o parte ... dar pe cealaltă..."
2. O confruntare conţine date obiective. Cu câî este mai faptică şi mai observabilă cu **atât** este mai folositoare. **Confruntarea** este mai eficientă atunci când nu este evalnativă, sau moralizatoare.
3. **Confruntările** pot fi focalizate pe sine, client sau pe celelalte dimensiuni ale "focalizării".
4. **Orice afirmaţie poate fi evaluată ca şi** conţinând **sau** nu **o confruntare.**
5. **în final, confruntarea nu este afirmarea unei opinii sau emoţii care să dezaprobe sau să contrazică pe cineva. Acestea sunt propoziţii de autodezvăluire sau feedback.**

Natura obiectivă a confruntării - folosită îa timpul potrivit - este cea care determină clientul să se analizeze sau indivizii cu opinii diferite să examineze diferenţele dintre punctele **lor** de **- ■ -■■■* vedere**

Puteţi să oferiţi o **confruntare** bună, potrivită, dar dacă pacientul sau clientul nu beneficiază de ea, aceasta va eşua. întrebarea de bază este *ce face clientul în urma confruntării dumneavoastră***?**

Luaţi în considerare următori indicatori ai impactului confruntării. Cu căi numărul indicator pe scală este mai mare, cu atât confruntarea este mai eficientă.

î. *Negarea.* **Individul poate nega existenţa unei incongruenţe sau pur** şi **simplu să nu** audă acest lucru.

2. *Examinarea parţială.* **Clientul poate lucra doar asupra** unei **părţi a discrepanţei.**

3. *Examinarea deplină.* **Clientul se poate angaja în discutarea incongruenţei, dar să nu găsească nici o soluţie. Nivelul** activ **de competenţă începe să** fie **evidenţiat,**

4. *Decizia de a trăi cu incongruenţa.* **O confruntare poate avea** succes **dacă persoana decide să accepte discrepanţa aşa cum** este **ea. Nu toate incongruenţele pot fi rezolvate.** Aceasta **reprezintă o evoluţie** în **gândirea clientului.**

5. *Dezvoltarea unor noi constructe, paternuri şi comportamente. O* **confruntare are cu atât mai mult** succes **cu** cât clientul **reorganizează discrepanţa, lucrează la ea, şi generează noi paternuri de gândire sau comportamente pentru a face faţă sau poate** pentru a schimba **incongruenţa.**

EXERCIŢIILE CONFRUNTĂRII

Mai jos veţi putea citi un schimb de replici ce **oferă ocazia pentru o confruntare.**

Consilier: Al, **cum merg lucrurile cu Sue?**

Client: **Merg foarte bine. Nu** am **însă** în **vedere faptul** că **este plecată tot timpul. Cred că este okay că merge seara să lucreze** la **birou. Da, ăăă, ăăă e okay. Vreau să** spun e **intr-adevăr** bine. Eu şi copiii am ieşit ieri seară la un **film.** Da şi a fost **un film bun. Deci, a fost okay.** Cred **că lucrurile merg** înspre **bine. (Totul trist,** monoton).

Non-confruntarea din partea consilierului poate include:

Se pare că lucrurile merg mai bine pentru tine. (Parafrazarea)

Ceea ce îmi **spui sună fals pentru mine. (Feedback ineficient)**

Am avut o situaţie similară unde lucrurile au fost mai grele **Ia început dar mai târziu ele s-au îmbunătăţit.** De **exemplu ..... (Autodezvăluirea)**

Confruntarea poate include:

...— ...... **Al, spui că** lucrurile merg mai **bine,-dar** vocea ta fi **modul în carete exprimi sugerea /** că poate nu este întocmai aşa.

Pe de o parte te aud spunând că lucrurile merg mai bine. Dar pe de altă parte observ .... .un pic de confuzie.................................... — ....- .... - -

Mai jos aveţi câteva propoziţii ale clientului. Daţi un răspuns **confruntativ şi** unu! **non-** confruntativ la fiecare.

1. Clientul: Fac o grămadă de bani. 80$ pe oră. Singura problemă este că îi cheltuiesc mai repede decât îi fac. Pentru vârsta **mea simt bani** buni. **Cred că ştiu ce fac şi pot** avea grijă de asta.

Propoziţie non -confmntativă:____

Propoziţie confruntativă:

2. Clientul: Părinţii **mei merg înainte bine.** Se **mai ceartă ei din când în când, dar de obicei din caza lucrurilor minore. Sunt foarte plăcuţi, niciodată nu mă presează. Mă simt profund vinovat că nu pot găsi o slujbă cu care ei să fie de acord.**

Propoziţie non-confruntativă:____

Propoziţie confruntativă:

VrODNAfto, MfADriu/OW VjA:,.0 A OtoAiOJ /iA totoOft

IV,,' JO n J f)im I C. , l • . . IA .. D ri r î 3·▪ L ' i[1] - ".fi'"[1] O **propoziţie confruntativă** care **sa prindă** esenţa **înir-o** torma **non-moraiizatoare** "Pe de o **pane** ... dar pe de **altă** parte ...."

1. Discrepanţele dintre cuvinte şi acţiuni. "Nu ştiu ce stai pe capul meu. **Mi-am terminat** treaba la timp. Numai datorită acestui raport, numai pentru că am refăcut acest raport de trei săptămâni încoace?" Observaţi discrepanţa de aici:

Care ar fi propoziţia **confruntativă?** "Pe de

o parte ________________________

dar **pe** cealaltă parte

2. **Discrepanţe între emoţiile persoanei.** "Oauiii **Mă simt împărţit. Am** această **nouă** ocazie de **muncă** şi este extraordinară, multe promisiuni, şi exact oamenii cu care mi- ar place să lucrez. Oftează. Dar pe de aită parte simt o ni ultime de oameni care **îmi** plac **aici foarte mult, şi mă simt foarte bine. îmi este greu să decid între** cele **două."**

Observaţi discrepanţa de aici:

Care ar fi **propoziţia confruntativă?**

"Pe de o parte te simţi _________ ____________

__________________ _ ____________ despre

car pe cealaltă parte simţi____________ , ____

3, Discrepanţe între oameni. "Bine, rn-ani certai eu prietena mea cea **mai** bună. **Ea** spune **că am** flirtat **cu prietenul** ei. **Vreau** să **spun că niciodată nu fac lucruri de genul acesta.**
Nu este adevărat de fel."

Observaţi discrepanţa centrală de aici:

Care ar fi propoziţia **confruntativă?**

"Pe de o parte o persoană simte şi gândeşte-

dar pe de altă **parte cealaltă persoană simte şi gândeşte** **VIZIONAREA ÎNREGISTRĂRII** VIDEO SAU A **DEMONSTRAŢIEI**
DIRECTE A CONFRUNTĂRII

Observaţi că cei **mai mulţi clienţi prezintă** o largă **varietate de incongruenţe sau discrepanţe în** comportamentul ior. în prima demonstraţie veţi observa că terapeutul confruntă prea mult şi regulat chiar dacă confruntările sunt corecte.

In a doua sesiune **veţi** observa că intervievatorul foloseşte secvenţa fundamentală de ascultare **şi câte o confruntare competentă deseori** conduce **clienţii spre a găsi propria lor** soluţie la **o anumită inconsistenţă. Când clienţii nu sunt capabili să ofere propria** lor **rezolvare,** este **timpul să folosim deprinderile de influenţare mai** directe **cum ar** fi direcţivarea, **destăinuirea, feedbackul** şi interpretarea / **reformularea.**

Acordaţi atenţie specială nivelului activ de competenţă şi folosiţi spaţiul de mai jos pentru a nota **confuntăriie** pe care le **observaţi:**

PRACTICAREA CONFRUNTĂRII

-X. Dezvoltarea grupului.de muncă, perechi, triade sau grupuri de patru.^. ....

2. Desemnaţi rolurile pentru sesiunea de practică . . . .

a) ■■ Consilier. Scopul este de a folosi deprinderile de ascultare şi influenţare pentru a contura dificultăţile clientului. Făcând acest lucru, **observaţi** discrepanţele şi. **confruntaţi.**

b) Client. Alegeţi un subiect important în mod particular. Un subiect sau o persoană despre care aveţi sentimente mixte este potrivit **pentru** discuţie. De exemplu, cu toţii avem sentimente mixte faţă de cei pe care-î iubim (părinţi, copii, soţi). Un alt subiect bun poate fi o diferenţă de opinie majoră dintre dumneavoastră şi o altă persoană. Separaţi cele două puncte de vedere, lucru ce poate ti o bună experienţă atât pentru dumneavoastră cât şi pentru consilier.

c) Observatorul I. Completaţi Fişa de **feedback.**

d) Observator II. înregistraţi propoziţiile intervievatorului pe o foaie separată de .hârtie. Notaţi cuvintele cheie astfel încât să puteţi reconstitui interviul, înregistrând audio sau video veţi obţine o privire bună de ansamblu asupra interviului.

3. **Realizaţi o** sesiune **de cinci minute** de practică.

4. **Oferiţi feedback şi verificaţi atent timpul.**

5. **Schimbaţi rolurile dacă timpul** permite.

FIŞA DE FEEDBACK PENTRU CONFRUNTARE 1. Discrepanţele observate la client (verbale şi

noro/erbale):

2. Comentaţi stilul confruntat!v al intervievatorului. A fost ea/ei **capabil** să **menţină** un stil faptic, **non-moralizator?** S-au folosit propoziţii de genul "Pe de o parte ..... dar pe de altă parte,.. "?

Rezultatul eontVuou. i». C c a '*u1 **DR** nmi eu tl>< oivovmgj? *1l*, Nu gafe. 2 fc\dinmui<r **parţiala; 3. Exarr » >e depiin - - . • t , - , .-voi irea** unor **constructe, paternuri,** comportamente noi.)

GENERALIZAREA

Luaţi în. **considerare iternii** generalizării de Ia paginile 133 **-134** ale **capitolului;** Deprinderile fundamentale de ascultare. Ce plan specific aveţi **în a** aplica aceşti itemî? Sau ce plan aveţi **în** a adapta conceptele astfel **încât** să se potrivească mai uşor cu cadrul dumneavoastră de referinţă?

CAP!

DIRECŢIONAREA

INTRODUCERE ŞI SCOPURI

Comunicăm **pentru** a influenţa şi pentru a produce o **schimbare.** A da indicaţii este cel mai clar exemplu al dorinţei unor consilieri de a influenţa **clientul.** Atunci când. realizăm o direcţionare eficientă este necesar să ne întrebăm - *este ceea ce doresc să se întâmple clar şi inteligibil pentru cealaltă persoană?* O direcţionare **eficientă** poate conduce imediat la **schimbare-pozi tivă.**

Activitatea de îndrumare, de direcţionare este evidentă **în** cazul unor profesiuni cum ar fi cea. de profesor sau administrator. Oricum directiva este **un** instrument folosit **de mulţi** consilieri **şi psihoterapeuţi** profesionişti **în** procesul **de acordare de sprijin.** Urmărind **o înregistrare** sau un protocol cil **Perls,** Ellis sau **Wolpe** vom observa **că** insirueţiile joacă un rol semnificativ în procesul terapeutic. Directivele **lor** sunt clare şi la obiect; clienţii lor acţionează în direcţiile indicate. La **fel** de important, aceşti terapeuţi **comunică** cu **tot** corpul, cu tonul vocii, cu ochii făptui că sunt încredinţaţi că aceste directive sunt importante şi merită urmate. *Modul în care se dau directivele este la fel de important ca şi directivele în sine.*

Marshall McLuhan sublinia că "media este mesajul". A trasa directive în mod eficient înseamnă nu **numai instrucţiuni** dare, dar şi comunicarea faptului că mesajul merită să **fie** recepţionat.

Competenţele specifice urmărite **în** acest seminar sunt următoarele, ele simt componente ale arsenalului de abilităţi cu care un consilier eficient lucrează:

L Definirea a **trei** dimensiuni **de** bază ale procesului de direcţionare.

2. Angajarea în comportamentul de direcţionare şi demonstrarea **lui.**

3. **Identificarea** şi **evaluarea deprinderii utilizate de** altcineva.

4. Folosirea **mai eficientă a directivării în viaţa de** zi **cu zi.**

5. Instruirea altora în deprinderea de **directivare.**

Nivelul activ de competenţă este atins atunci când clienţii urmează instrucţiile dumneavoastră. Este foarte important deci, să acordăm atenţie specială nevoilor clientului şi aspectelor etice.

Poate chiar veţi dori să **analizaţi** modul în care un profesionist bine cunoscut utilizează deprinderea de direcţionare.

SĂ ÎNCEPEM

Care este capacitatea dumneavoastră prezentă de a **direcţiona- pl<.** • do o mc;a“ Este ceva ce evitaţi? Nu **toţi** consilierii doresc să direcţionezr v'e î ccc ce **c i trie.) /oaslr: dacă sau nu** veţi **dori să folosiţi directivarea** şi **cât** de abili **sunteţi în practicarea** ei.

Ca prim pas, alegeţi **un** subiect şi trasaţi directive unei persoane sau unui grup mic. Subiecte posibile ar fi: cum **să treci** un test, cum să te comporţi la **un interviu,** într-o situaţie **stresantă, într-o** situaţie socială, să te confrunţi cu **un** coleg dificil, predarea secvenţei fundamentale de ascultare. **Scrieţi** mai **jos** sentimentele legate de **directivare** şi adăugaţi apoi **feedbackul** persoanelor cărora **le-aţi** trasat **instrucţiile.**

DIRECTIV **ARE A:** IMPUNEREA PROPRIILOR IDEI (STRATEGIA #5)

Sunt evidenţiate aici trei **dimensiuni** importante ale unei direcţionări eficiente: 1) comportamentul **nonverbal** şi verbal care să susţină direcţionarea respectivă; 2) directive concrete, clare; 3) verificarea dacă clientul **a** înţeles indicaţia.

Ca prim pas, să definim direcţionarea. Să analizăm **câteva exemple:**

"Aşează-te confortabil în scaun, închide ochii, reîaxează-te."

"Repetă ceea ce tocmai **ai** spus, repetă din nou."

"După ce vei **părăsi biroul, numără de** câte **ori te vei găsi** supus **prietenilor.'**[1]

"Mâna ta dreaptă vorbeşte cu mâna ta stângă."

"Te-aş ruga să-mi completezi un test,"

O primă dimensiune a unei direcţionări eficiente este un *comportament verbal şi nonverbal* care să susţină directiva respectivă. Medicii vorbesc adesea despre efectul "hainei albe"... dacă medicul asistă îa o discuţie şi pare să ştie despre ce se vorbeşte, pacientul va fi mai înclinat să-I **urmeze** indicaţiile. Similar, consilierii şi terapeuţii profesionişti sunt capabili de a da directive eficiente, manifestând comportamente expresive eficiente cum ar fi: contact vizual, tonul vocii şi limbaj corporal. Comparaţi comportamentul unui consilier eficient cu cel al **unui** părinte sau profesor indecis, ce nu este destul de sigur de ce să facă în continuare **pentru** ca elevii din clasă sau **copilul** să realizeze o anumită activitate.

O a doua dimensiune este *concretizarea*., specificarea verbală dară **a** instrucţiei. Cu cât mai **clară şi mai directă va** fi **afirmaţia cu** atât **probabilitatea** să fie **auzită este mai** mare. Comparaţi;

"încearcă din nou" **versus "Prima** dală **te-ai uitat** la **mâini.** Spune **din nou** şi **uită-te la** mine **de** data aceasta."

"Nu face asta" **versus** "Una **din** înţelegerile noastre **în** acest grup este de **a** vorbi unul câte unul. **O.K. Hai** să începem cu **Sue."**

"Spune-mi **mai mult."** versus "Tocmai **mi-ai** spus că ai avut un vis groaznic, apoi ai început să discuţi despre vise în general. Spune-mi câteva lucruri ce s-au **întâmplat** în vis şi care **te-au** speriat."

în situaţia în care va trebui să trasaţi mai multe instrucţiuni, este **mult mai** bine să le *trasaţi pe rând.* Să **luăm** exemplul **unui** seminar **al** programului de **microtraining, nu** dăm toate **instrucţiunile** pentru activitatea de **grup o** dată. Prima dată împărţirii grupul **în** grupuri **mai** mici, apoi **dăm instrucţiiîe, iar mai târziu venim cu** indicaţii adiţionale.

A treia dimensiune a **direcţionării** ***"verificarea"*** - **verificăm dacă individul sau grupul a înţeles** instrucţiunile. Rugaţi clientul să re formuleze directiva. Sau întrebaţi dacă au înţeles indicaţiile **date. Oferiţi suficient timp pentru a fi siguri că ideile dumneavoastră** au **fost urmate, începătorii** deseori **se grăbesc aici.**

Mai jos **veţi putea citi exemple specifice de verificare:**

"Mi-ai putea repeta **ceea ce tocmai am** spus?"

"Sunt instrucţiiîe clare? Aveţi nevoie să repet?"

"Cum vi se par sugestiile?"

Prima reprezintă **o întrebare deschisă urmărind reformularea, a** doua **este o întrebare** închisă **ce duce** la o mai **puţină participare din** partea **clientului, a treia oferă** celorlalţi **posibilitatea maximă de a reacţiona** ia ceea **ce aţi comunicat. Să sumarizăm conceptele legate de** directivare:

1. **Folosiţi deprinderile de exprimare** eficientă **pentru a vă** face **credibil.**

2. Fiţi concret şi specific. Este suficient să trasaţi o directivă o dată.

3. Verificaţi să vedeţi dacă **instrucţiiîe** dumneavoastră au fost **auzite.**

DIRECŢIONAREA IN DIFERITE ORIENTĂRI TEORETICE

Instrucţiunile sunt comune procesului **consilierii şi psihoterapie!« Suprasolicitate însă,** ele **nu-i** oferă **clientului** nici libertate şi nici posibilitatea de alegere. Folosite judicios **ele pot** prezenta **clientului noi** opţiuni prin prisma cărora să-şi abordeze problema. Sunt decisive aici principiile etice şi nevoile şi dorinţelor clientului.

Am selectat **mai** jos 17 tipuri diferite de **instrucţii** (fără îndoială **nu** este o **listă** completă). Veţi descoperi că unii indivizi răspund la **un** anume **tip** de direcţionări, alţii la altele iar unii vor obiecta faţă de stilul directiv.

Un client deschis, receptiv poate răspunde foarte bine Ia direcţionările dumneavoastră, acţionând imediat pe baza sugestiilor specifice. Un client ce tinde să fie **noncomformist** poate răspunde mai eficient Ia o directivă **paradoxică.** Studiile şi experimentele viitoare ar putea cerceta acest **lucru,** ce tip de instrucţie este potrivit pentru anumiţi indivizi în anumite situaţii.

Pentru un moment, se recomandă să vă însuşiţi **mai multe directive.** Veţi descoperi că o **instrucţie** ce nu face ape! la dumneavoastră personal, poate fi exact ceea ce clientul are nevoie atunci pentru a trece la acţiune şi la o mai mare deschidere **interpersonală.**

EXEMPLE DE INSTRUCŢII FOLOSITE DE CONSILIERII DE DIFERITE ORIENTĂRI

/. Sugestii specifice/ instrucţii de acţiune

2, Instrucţiuni paradoxice

3. ***Imagerie***

4. *Joc de rol*

5. ***Scaunul gol carcateristic** gestalt terapiei*

6. *Gestalt nonverbal*

"Iţi sugerez să încerci..."

"Continuă ceea **ce** faci.."

"Repetă comportamentul, gândul, acţiunea problemă de trei ori..."

"Irnaginează-ţi că **eşti iarăşi** în **acea situaţie. închide** ochii *şi* descrie situaţia **cu** precizie. Ce auzi, vezi şi simţi?

"Irnaginează-ţi că faci o excursie în corpul **tău."**

"**Hai** să ne reîntoarcem la situaţie şi **să** încercăm un joc de rol."

"Hal să facem jocul de rol din nou, schimbăm doar comportamentul despre care **am** discutat."

"Vorbeşte **cu** părintele **tău** ca şi cum el ar sta în acel **scaun-.** Acum **du-te tu pe** scaunul respectiv şi răspunde aşa cum. părintele **tău** ar răspunde."

"Observ că una din mâinile tale are pumnul strâns, iar cealaltă e deschisă. **Să** 'vorbească cele două mâini ale tale."

7. *Asociaţii* ***psihodinamice libere***

ı vedem ce sentimente **şi ce** asociaţii îţi **vin** în **minte în** legătură **cu primele tale** experienţe din copilărie..."

"... legat de ceea ce se întâmplă acum în viaţa ta". **"Menţine aceste sentimente, exagerează-le. Ce-ţi vine** în minte prima dată?"

8. ***Reformularea*** *(refraîmîng)*

entifică experienţele, gândurile şi **sentimentele** negative.' Acum **identifică ceva** pozitiv **în acea experienţă şi focaiizează-te pe** acea **dimensiune.**

Cum se îmbină ea cu problema **pe care** o ai?"

9. *Relaxare*

ıchide ochii, respiră."

ıcordează antebraţul; din ce în ce mai tare.** Dă-i **drumul** acum."

'! 0. *Desensibilizare*

laxare musculară

Construirea ierarhiei situaţiilor **anxiogene** Asocierea **situaţiilor anxiogene** cu relaxarea

11. *Schimbarea* ***limbajului*** *utilizat*

"Schimbă ***a trebui*** **cu** *aş vrea*" "Schimbă ***nu pot*** **cu** ***nu*** *vreau.”*

12. Flooding emoţional

"intoarce-îe ia **acele sentimente, păstrează-le, menţine-le, fa-le una cu** tine."

13. *Meditaţia*

ai liniştit. **Focalizează-ţi** atenţia asupra unui punct. Eşti relaxat. **Concentrează-te** asupra respiraţiei. Lasă toate gândurile să alunece din mintea ta."

14.*Transă* ***hipnotică***

ˈiveşte fix acest punct. **Observă-ţi respiraţia.** Focalizează-te asupra simţurilor tale...."

15. Activitate de grup

cum **aş dori** să faceţi asta...."

16. *Predarea / tema de casă*

ˈacticaţi aceste exerciţii toată săptămâna care urmează şi sesiunea viitoare vom discuta ce s-a întâmplat."

toarce-fi pagina..."

ɔmpletaţi acest test.”

11 .Terapie de familie

"Nu vorbi cu mine, vorbeşte cu ei acum."

"Schimbă scaunul cu soţia ta şi stai cât mai aproape de fiica voastră."

Din: *Intenţional* ***Interviewing*** *and* ***Coumeling,*** Âîlen E. **Ivey.** Copyright 1994, **Wadsworth,** Inc. Reeditat cu **permisiunea Brooks/Cole Publishing Company, Monterey,** California.

VIZIONAREA DEMONSTRAŢIEI DIRECTIVĂRII

Caseta video suport pentru această deprindere prezintă **un** caz al unui client care se confruntă **cu** amânarea **lucrurilor. Veţi putea recunoaşte mai multe instmcţii aparţinând** diferitelor orientări. Observaţi cum clientul răspunde la fiecare directivă. Indiciul nivelului de competenţă activă a deprinderii este răspunsul clientului. Alternativ, puteţi observa o demonstraţie **în** direct a unui **training** de relaxare, **imagerie sau** a altor directive. Observaţi că în timp **ce** procesul de sprijin **în** general se **bazeaza** ae ascultare, trecerea la acţiunea directă, spre exemplu în Sarea **unnv noi** n **adun** de a gândi n a **unor** noi comportamente **noatc** fi de asemenea de folos. Vizionând caseta, notaţi **următoarele** puncte:

1. Care au fost faptele, sentimentele şi organizarea poveştii clientului despre amânarea lucrurilor? A obţinut **consilierul** un exemplu specific?

2. Ce directive specifice au fost folosite şi cum a răspuns **clientul** 1a, fiecare?

PRACTICAREA DIRECTIVĂRII

î, Dezvoltarea **grupului** de lucru.

2. Desemnarea rolurilor:

a) **Consilier.** Scopurile **pe** care **trebuie** să le **urmăriţi sunt: 1) conturarea faptelor, sentimentelor** şi organizării problemei **clientului; 2) oferirea a trei** directive alternative, **dar după** fiecare **verificaţi cum** a **fost recepţionată** şi **lucraţi mai** întâi cu. fiecare înainte de a trece la **următoarea.**

b) **Client. Mulţi** dintre **noi ne-am** confruntat **cu amânarea sarcinilor, interviul va** fi cel mai **eficient dacă veţi vorbi despre o problemă curentă dar** puteţi **discuta şi despre o problemă din trecut.**

c) Observatorii, Oferă **feedback.** Un observator va avea în vedere cuvintele cheie ale frazelor **consilierului,** scriind cât mai multe posibil. Acest lucra vă va ajuta să reconstituiţi interviul.

3. **Realizaţi şedinţa** jocului de **roi,** oferiţi **feedback şi apoi schimbaţi** rolurile. **Nivelul** activ de competenţă este atins prin faptul că o **directivare** dară şi concretă, susţinută

de **un** comportament verbal şl **nonverbal** corespunzător va determina clientul să

acţioneze în sensul ei. foloseşte clientul **directiva** respectivă? **Ajută** acea directivă?

FIŞA **DE** EVALUASE **A** DIRECTIVEI Â da directive implică patru lucruri **importante:**

1. **Demonstrarea** comportamentelor de exprimare eficientă **şi** credibilă:

Evaluare: **Evaluare** dacă găsiţi contactai vizual, **limbajul corporal, cuvintele** şi **tonul** folosit **potrivite şi**dacă nu. Aceasta este o judecată subiectivă, dar criterii specifice derivate din. **comportamentul de asistare pot** fi folosite în evaluare.

2. Daţi directive specifice **nu** vagi - concretizare.

Evaluare: Evaluaţi directivele vagi, neclare, ambigui şi "O" directivele clare, concrete, **nonambigtii.**

3. Verificaţi dacă individul sau grupul a înţeles ce are de **făcut.**

Evaluare: Verificarea poate fi explicită şi de obicei este de **forma** expresiilor verbale de genul "Ai **înţeles?"** sau **"Repetă ceea ce intenţionăm să facem."**

Verificarea apare implicit şi **prin modificarea tonului vocii, prin gesturi,** sau **patemuri de contact vizual. Evaluaţi "+" verificarea, "0" absenţa** verificării acolo **unde ar fi fost necesară ş i l i p s a verificării sau** verificării **ineficiente,** care **face comunicarea confuză.**

4. Nivelul, activ de **competenţă.** Răspunde clientul **la** directiva respectivă? Ce anume realizează? Cât de eficientă este directiva?

Evaluare: Evaluaţi"+" impactul pozitiv al directivei **ş i d i r e c t i v a ineficientă.**

Directiva	Comportamentul de exprimare	Concretizarea	Verificarea	Nivelul activ de competenţă
î.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

GENERALIZAREA

Sunt de acord să folosesc această deprindere de direcţionare în următoarea situaţie;

Irnaginaţi-vă că aveţi un seminar cu un grup selectat pe tema directivelor. Ce paşi aţi folosi în transmiterea informaţiilor despre deprindere? Ce concepte aţi **sublima** în mod **particular?** Cum aţi da directive grupului? Dezvoltaţi un model de seminar. **Aminti ţi-vă** că o deprindere esenţială în organizarea **seminariilor** de **microtraining** este cea de a da indicaţii concrete şi dare.

CAPI' i

FEEDBACKUL ŞI DESTĂINUIREA: CONDUC SPRE O MAI AMPLĂ COMUNICARE IN INTERVIU

în acest capitol sunt prezentate două deprinderi aflate în strânsă legătură, prima se referă la a oferi clientului un **feedback** acurat şi necesar despre **cum** este el văzut de ceilalţi. A doua - destăinuirea se focalizează pe împărtăşirea propriilor noastre percepţii şi experienţe personale, clientului. Folosite separat sau împreună, aceste două deprinderi pot face foarte multe pentru personalizarea interviului,

Feedbackul este cel **mai** des asociat cu orientarea umanistă. In orice caz, un feedback direct, corect este de mare folos şi în consilierea de factură **behavioristă,** în activitatea de manager şi **în** multe **alte situaţii. Destăinuirea poate** fi folosită **de** asemenea **în diferite** orientări ale consilierii, **dar** ea trebuie să fie naturală, să se potrivească cu **stilul** dumneavoastră propriu de **a** fi şi cu situaţia prezentă în care se află clientul. Capitolul de faţă urmăreşte să **îmbunătăţească:**

1. Abilitatea dumneavoastră de a contura fapte, emoţii şi organizarea problemei clientului.
2. Abilitatea de **a** împărtăşi clientului Ia timpul potrivit o destăinuire relevantă, **ajutându-1** să-şi exploreze problema mai **în** profunzime.
3. **Abilitatea** de a **oferi feedback corect clientului despre cum îl vedeţi manifestându-se în** viaţa de **zi cu** zi sau în cadrul interviului.

Nivelul activ de competenţă aî acestor deprinderi va fi ilustrat atunci **când** clientul **dumneavoastră va vorbi despre problemă mai în profunzime sau va folosi informaţia pentru** a-şî dezvolta noi **patemuri** de **gândire** sau **noi comportamente, mai mult** decât **ar putea fi** rezultatul **utnei** confruntări sau al unei directive eficiente.

ASPECTE INDIVIDUALE ŞI CULTURALE

Feedbackul şi **destăinuirea** conduc **la o relaţie de egalitate dintre dumneavoastră şi client. Ele vă** cer să fiţi autentici, în concordanţă **cu** momentul în care se află clientul sau despre care el povesteşte. Folosite ineficient, aceste deprinderi pot fi. **dezastruoase.**

Să **examinăm** prima dată un exemplu negativ şi care din păcate este real. Cel ce are nevoie de sprijin este o persoană tânără care pentru prima **dată** face prezentarea unui produs **în** cadrul unui grup **mic de business.** Persoana care **ajută** este o persoană mai în vârstă, cu experienţă **în realizarea prezentărilor în grupuri mai mari.**

Persoana **ajutată:** **Trebuie să fac mâine prezentarea unui nou produs tuturor** celor cinei membri din **departamentul** nostru. **Am** emoţii.

Persoana care ajută: Te înţeleg. **Am** făcut multe prezentări. **Obişnuiam** să am emoţii când vorbesc în faţa unul **grup** mai mare de 300. Acum **m-am obişnuit.** Vei fi capabilă să faci o treabă bună!

Persoana de mai sus reasigură prima persoană, cea care are nevoie de sprijin. Este autentică şi sinceră, dar este în **afara** problemei, clar. **Fiţi** siguri că experienţa dumneavoastră **din** trecut seamănă cu experienţa clientului sau **altfel** veţi afecta negativ relaţia, mai **mult** decât să ajutaţi prin feedback şi

destăinuire.

Mediul cultural fiice destăinuirea să devină o deprindere complexă. Dacă sunteţi **dintr-o** cultură diferită de a clientului, ajută să discutaţi deschis aceste aspecte, întrebând clientul cum se **simte** lucrând cu dumneavoastră ca şi consilier, aparţinând însă unei alte culturi.

Teoria feministă **a consilierii sugerează** că o relaţie de egalitate între client şi consilier este **vitală pentru** atingerea scopurilor pe termen lung. Utilizarea crescândă, dar gradată a destăinuirii reciproce este binevenită atâta timp cât dezvăluirile consilierului **nu** domină **dezvăluirile clientului. Pe de altă parte, dacă veţi avea un client vulnerabil sau foarte supărat, împărtăşirea trecutului dumneavoastră** poate **să nu** fie **potrivită.**

Este **de asemenea important** să **vă amintiţi că aflaţi în** distras **sever, unii clienţi pot prefera o** modalitate **mai ierarhică de lucru. Pot** *să* **se simtă mai confortabili cu dumneavoastră luând primele** decizii **despre ceea ce** ei **ar trebui** să facă **sau ar putea** face. **Folosiţi-vă puterea cu atenţie** şi **căutaţi apoi treptat instaurarea** unei **relaţii** de **egalitate cu clientul. Unii vor prefera o abordare mai** "profesională" **şi ierarhică.**

Pe scurt, dacă **vă veţi angaja în** utilizarea **deprinderilor de feedback şi** destăinuire*puneţi-vă în concordanţă cu lumea clientului.*

FEEDBACK ŞI DESTĂINUIRE

Feedbackul **poate fi definit ca fiind deprinderea** ce **comunică clientului modul în** care **el şi acţiunile sale sunt văzute de ceilalţi.**

Destăinuirea poate **fi definită** ca **împărtăşire a** datelor şi **experienţelor personale.**

Dacă **spuneţi altor persoane** ce **simţiţi şi gândiţi** despre **ele, le oferiţi un feedback. Dacă împărtăşiţi cuiva din experienţa dumneavoastră prezentă sau trecută realizaţi o destăinuire.** Cele **două deprinderi sunt evident foarte relaţionate** şi **deseori se suprapun. Diferenţa majoră** este **focalizarea** *pe* **sine (destăinuire) şi focalizarea pe persoana cealaltă sau client (feedback).**

Vor urma câteva **întrebări legate de experienţa dumneavoastră trecută** cu **feedbackul** şi **destăinuirea. Scrieţi câteva idei mai** jos,

1. **Mulţi dintre noi avem** experienţe **neplăcute legate de feedbackul oferit de şef, prieteni** sau membri ai **familiei. Deşi poate fi dureros, gândiţi-vă la acele experienţe şi** specificaţi ce **a făcut persoana respectivă astfel încât acea experienţă să devină neplăcută.** Ce **a spus? Cum a spus? în** ce situaţie?

2. **Gândiţi-vă la o experienţă pozitivă în care "aflând cum ceilalţi vă văd" v-aţi simţit foarte bine şi probabil** acest **lucru v-a ajutat să realizaţi o** schimbare pozitivă care **era necesară. Ce a spus acea persoană? Cum a spus? In** ce situaţie?

3. Destăinuirea poate fî folosită **în** exces sau poate să încurce situaţia. **Vă** puteţi gândi la o dată când cineva a vorbit aşa de mult despre sine încât dumneavoastră nu aţi mai apucat să spuneţi un. cuvânt despre problema sau experienţa cu care **v-aţi** confruntat. O situaţie în care o persoană a povestit prea multe lucruri, încât **v-a** pus în încurcătură atât pe dumneavoastră cât **şi** pe ceilalţi. Poate o **situaţie** în care aţi auzit expresia "când **eram** de vârsta ta...”

4. **O destăinuire pozitivă ne poate** ajuta **să învăţăm din** felul **în care alţii au trăit** aceleaşi evenimente. Putem învăţa din modul în care ceilalţi văd lumea, **Cum** îşi împărtăşeşte acel altcineva experienţele, sentimentele şi ideile astfel încât acest lucru vă este de folos?

FEEDBACKUL (STRATEGIA #6)

A ne vedea aşa cum ceilalţi ne văd,
A ne auzi aşa cum ceilalţi ne aud,
A **ne** atinge aşa cum ceilalţi ne ating...
Acestea sunt scopurile unui **feedback** eficient.

Chiar dacă credem sau **nu,** avem **un** anumit impact asupra lumii care ne înconjoară. Când vorbim cu **un** vânzător, **într-un** magazin, vocea noastră, limbajul trupului nostru şi comportamentele noastre afectează vânzătorul **în** acel moment. La locul de muncă, activităţile noastre **au impact** asupra **celorlalţi** şi **atunci când** ne **facem datoria şi când nu ne-o facem. Acţiunile şi sentimentele noastre personale** afectează **prietenii şi familia pe care o** avem. Chiar dacă nu facem nimic (eşuăm **în** a corecta comportamentul unui copil sau uităm să mergem In vizită la **un** prieten bolnav) acest **lucru** are impact asupra celorlalţi.

Care este natura impactului nostru în lume? Cea mai bună cale de a afla este **feedbackul** primit de la ceilalţi. Când începem să analizăm **întâlnirile cu alte persoane, descoperim că** avem în jurul nostru un impact mai **mare** decât credeam şi că putem folosi datele acestei **analize pentru a îmbunătăţi acţiunile noastre viitoare.**

Feedbackul este definit prin oferirea *de* ***date*** *corecte privind* ***modul*** *în care* ***consilierul*** *sau* ***alte*** *persoane văd clientul, Acest lucru facilitează explorarea şi examinarea proprie. Poate schimba comportamentul. Dacă este folosit în exces,* ***într-o*** *modalitate distructivă, poate afecta negativ conceptul de sine şi sentimentul de valoare al clientului Este* ***o*** *deprindere importantă şi puternică.*

Cum puteţi **da** un feedback eficient? Veţi găsi mai jos câteva principii folositoare;

1. **Fiţi** concret şi specific, **nu** vag şi generai,

   "Te comporţi **urâcios." (vag** şi general)

   "Eşti furios pentru **că văd că** ai sprâncenele încruntate şi corpul tensionat, Vorbeşti repede." (concret şi specific)

2. Nu judecaţi clientul.

   "Să fii aşa **nervos nu** este bine." (De obicei **feedbackul** ce judecă include dimensiunea bun / rău).

   "Faţa ta tensionată îmi spune **că** eşti **furios.** Este adevărat?" (Judecata nu este prezentă. Observaţi că i se dă clientului posibilitatea de expresie).

3. Focalizarea pe competenţe nu pe slăbiciuni.

   "Arătând aşa, trebuie să te simţi mizerabil." (Slăbiciune)

   "Tensiunea şi impresia de furie pe **care** o laşi să se vadă indică faptul că încerci din greu să **faci** acest lucru." (Căutarea evaluărilor pozitive este importantă).

4. Subliniaţi faptele şi **nu** impresiile, evitaţi etichetele. Impresiile pot fi folosite, dar oferiţi timp reacţiei clientului.

   "Raportul **tău** este mizerabil." (Impresie)

   "Raportul **tău** a întârziat două zile şi conţine şi multe greşeli de editare." (Fapte)

   "Raportul **tău** este greşit. Mi-ai putea spune ce **s-a** întâmplat şi punctul tău de vedere despre raport?" (Impresie cu timp de răspuns pentru client).

5. **Verificaţi cum feedbackul a fost recepţionat**

   "Pari tensionat şi furios. Aşa te simţi?"

   "Dai impresia că munceşti foarte **mult.** Este corect?"

   "Raportul a întârziat, **conţine** unele erori **şi dă** impresia unui luciu făcut **în** grabă. Ce ai de spus în legătură cu asta? **Mi-ar** place să aud punctul **tău** de vedere."

In sumar **reţineţi:**

î. Observaţi clientul folosind deprinderile de **observare şi** cele de ascultare.

2. Oferiţi, **feedback** specific, corect **şi** clar.
3. Verificaţi **impactul a** ceea ce aţi comunicat, pentru **a** vedea **cât** de util este **feedbackul** şi dacă sau nu clientul i-a recepţionat.

DESTĂINUIREA (STRATEGIA #7)

Ce anume **din** experienţa dumneavoastră veţi împărtăşi **clientului?** împărtăşirea experienţei **dumneavoastre** poate facilita dezvoltarea personală a clientului şî **propria-i** destăinuire. Ineficient utilizată, poate cauza pauze sau refuzul clientului **în a** mai povesti despre dificultăţile sale.
■■■ . ...

Importante pentru destăinuire sunt următoarele:

1. ***Sinceritatea.*** Doriţi să împărtăşiţi o **experienţă,** gând, sentiment real? Destăinuirea **trebuie** să fie naturală, să vă simţiţi confortabili **realizând-o.** Dacă **v-aţi gândit** exact **la lucrul pe care-1 veţi destăinui,** acesta **poate fi ceva ce** s-a **întâmplat cu adevărat, dar** căruia **să-i lipsească sinceritatea ce** l-ar **face pe** deplin recepţionat de client.

2. *Relevanţă şi relaţionare.* **Dacă clientul vorbeşte** despre dificultatea de a se înţelege cu partenerul este bine să împărtăşiţi o problemă de relaţionare cu unul dintre studenţi, împărtăşirea rapidă **a** unei probleme asemănătoare pe **care aţi avut-o cu partenerul** poate fi de asemenea **utilă.**

3. ***Prezent sau trecut.*** **Dacă doriţi un tempo mai rapid** al **interviului şi să dezvoltaţi o relaţie mai** puternică **între** dumneavoastră, **şi client, recomandăm o destăinuire la timpul prezent (Chiar** acum **simt durerea ta). în alte situaţii** modificarea **timpului poate ajuta de asemenea (Simţind sentimentele tale de grijă ...** îmi **amintesc de sentimentele**
mele legate de soţul meu ...."

In general cea mai puternică **destăinuire** este **cea făcută la** timpul **prezent şi se referă** la client **(poate semăna *mult cu*** feedbackul) **- "Mă *simt mişcat* de *experienţa ta*** .. mă **interesează ceea ce ţi s-a întâmplat** şi **situaţia în care te** afli **acum."** Folosită **nepotrivit, destăinuirea poate distruge relaţia.**

4. ***Verificarea.*** **Este de folos** să **aflăm răspunsul clientului faţă de destăinuirea noastră. "Seamănă cu situaţia dumneavoastră?" "Vreo reacţie ia ceea** ce **spuneam?". Este** deci **important** să asistăm, **să destăinuim şi să verificăm apoi.**

Destăinuirea poate fi testată **doar în relaţia din cadrul interviului. Ceea** ce **apare** a **fi** o **destăinuire incorectă poate fi surprinzător de eficientă dacă este realizată în** situaţia **care trebuie. Dar pe cât de tehnică** este, **ea poate fi şi distructivă în** alte **situaţii. Utilitatea destăinuirii** este dată numai **de reacţiile clientului faţă de ea. Deci, foarte important, verificaţi cum a fost recepţionată.**

VIZIONAREA ÎNREGISTRĂRII VIDEO *SAU A* DEMONSTRAŢIEI ÎN
DIRECT

Veţi putea **urmări paşii** de **mai jos, desemnaţi** pentru **a ilustra cum** feedbackul **şi destăinuirea pot fi folosite în interviu. Folosiţi spaţiul pentru a nota.**

1. Secvenţa **fundamentală** de ascultare pentru conturarea problemei **clientului.**

2. Utilizarea destăinuirii pentru a prezenta **o** experienţă de viaţă paralelă.

3. Utilizarea feedback-ului pentru a indica ce impresie lasă **clientul,**

4. Nivelul activ de competenţă. Cum răspunde clientul **faţă** de această deprindere?

PRACTICAREA FEEDBACKIJLI.il ŞI **DESTĂINUIRII**

1. Dezvoltarea grupului de lucru.

2. Desemnarea rolurilor

Client, Prezintă o problemă pe care o are **cu** soţul / soţia sau familia, colegii, alimentaţia, muncă suficientă sau insuficientă, **etc.**

*Consilier*i Conturează plângerea **clientului** folosind **SFA.** Odată ce aveţi organizarea **faptelor** şi **sentimentelor clientului,** dezvăluiţi **o situaţie paralelă. Apoi verificaţi reacţia clientului faţă de destăinuire. După ce** aţi **verificat** şi ascultat *în* **continuare,** oferiţi **un feedback** despre cum vedeţi dumneavoastră clientul

Observator / operator: înregistrează interviul şi oferă **feedback** folosind fişa de observaţie. Notează **cuvintele** cheie **ale frazelor consilierului** pentru a fi **mai** simplă reconstituirea interviului.

3. Cinci minute de joc de **rol urmat** de discuţii **şi de** feedback. Schimbaţi rolurile.

FIŞA **DE OBSERVAŢIE PENTRU** FEEDBACK ŞI **DESTĂINUIRE**

1. A fost consilierul capabil **să contureze** faptele, sentimentele şi organizarea problemei clientului? Care au fost părţile pozitive pe care **le-a** evidenţiat?

2. Care a fost natura destăinuirii făcute de consilier?

Sinceră?

Relevantă?

Timpul prezent sau trecut?

Verificarea s-a realizat?

3. Cât de eficient a fost **feedbackul?**

Concret şi specific?

Nu judecă?

Focalizai pe **aspectele pozitive?**

Subliniază faptele **mai** degrabă decât **impresiile?**

Include **verificarea?**

4. Nivelul activ de competenţă. Care a **fost** impactul interviului **asupra** clientului?

GENERALIZAREA

Scrieţi **mai** jos planurile **dumneavoastră** specifice **de a aplica aceste două deprinderi în afara seminariiîor, adaptându-le** stilului dumneavoastră propriu.

C A

INTERPRETAREA / REFORMULAREA: SCHIMBAREA SEMNIFICAŢIEI PO VESTEI

Probabil cea **mai** mistică **şi** mai puternică deprindere este cea a interpretării. Psihanalistul este deseori perceput ca fiind acea persoană care coboară adânc în **sufletul** pacientului şi **cu** o **îndemânare briliantă** reuşeşte să **definească esenţa celor mai mari probleme ale** sale. **Analiştii, psihoterapeuţii** şi consilierii acordă atenţie specială şi urmăresc în **primul** rând interpretarea corectă....şi **în general** cu cât **este mai** profundă **interpretarea, cu** atât **este mai eficientă şi mai** semnificativă.

Interpretarea este definită ea act de restructurare a "realităţii" (sentimente, atitudini, comportamente, situaţii) dintr-o nouă perspectivă. Mai scurt,, există un număr **multiplu** de interpretări posibile pentru a descrie orice persoană, grup, organizaţie sau chiar cultură. Cu **cât** cineva are **la** îndemână **mai multe** interpretări, cu **atât** are mai puţină nevoie de asistenţă şi reuşeşte **o** mai bună înţelegere a situaţiei respective.

Terapia narativă este o abordare importantă a consilierii. Esenţial ceea **ce terapia** narativă face, este de **a** facilita clienţii să **reformuîeze** istoriile lor de viaţă **într-un** nou mod, mai pozitiv. Bazele întregii **teorii** a consilierii se **sprijină pe asumpfiiîe** majore aie acestui **capitol.**

> *A reformula problema înseamnă a schimba natura problemei. A redenumi sau a restructura o poveste de viaţă poate fi suficient pentru a reuşi să schimbăm o viaţă.*

Credem, că ajutând clienţii să vorbească despre viaţa lor altfel, **intr-o** nouă modalitate, putem realiza o schimbare imensă. Veţi descoperi că deprinderile discutate în acest capitol vor fi utile **atât** pentru dumneavoastră cât şi **pentru** ceilalţi. **Abilităţile** evidenţiate sunt:

1. **Abilitatea** de a defini şi evalua interpretările.
2. Abilitatea de **a** genera o varietate de interpretări ale unei experienţe de viaţă.
3. Abilitatea de **a** ajuta clientul să interpreteze **propria-i** lume **printr-o** varietate de expresii.
4. Abilitatea de a folosi **interpretarea** pentru **a** ajuta clientul să reformuîeze experienţa negativă într-o manieră mai pozitivă.
5. Abilitatea de **a-i** ajuta pe ceilalţi să-şi spună poveştile de viaţă şi **să** se gândească la ele într-un **nou** mod.

INTERPRETARE ŞI **CREAI** îVITATE

Interpretarea îşi are rădăcinile în creativitate, capacitatea de a realiza ceva nou din ceea ce există deja. Creativitatea cere ca cineva să fie capabil de **a** vedea lucrurile **dintr-o** perspectivă

nouă şl diferită, astfel încât piesele existente să fie asamblate tor-o formă nouă sau unele dintre ele să fie eliminate pentru a **reconstrui** o nouă **imagine** - probabil **mai** completă şi **mai** descriptivă decât cea existentă. ■ '

Observaţi mai jos câte pătrate puteţi vedea în această figură?

Cei mai mulţi **spun 16 la prima vedere. Apoi** recunosc **pătratul mare din jurul figurii şi spun 17. Privind din mai multe perspective,** este **posibil** să definim 30 de pătrate. Sau poate dumneavoastră veţi găsi mai multe?

Această figură poate fi folosită **pentru a face o analogie cu interpretarea.** Cei **mai mulţi** indivizi văd realitatea aşa cum "este” la prima vedere, **observând** situaţia, persoana sau un obiect. Este **dificilă** apoi modificarea sau perceperea situaţiei **într-o** nouă formă, odată ce această primă imagine a fost dezvoltată. **Trainingui** creativităţii **vă** poate ajuta să **vă** pregătiţi pentru **interpretare şi să vă dezvoltaţi abilitatea de a** găsi **puncte** alternative **de vedere,** necesare pentru succesul interpretării. Acei ce pot aborda mai creativ viaţa tind să fie cei **mai îndemânatici în** a **face interpretări inovative ale experienţelor de viaţă.**

încercaţi unele dintre exerciţiile creative de mai jos.

® **Uitaţi-vă în** jurul **camerei.** Fiţi **atenţi ia culori,** apoi selectaţi, **o culoare, observaţi câtă** lumină şi umbră **interacţionează** cu culoarea. Observaţi formele... pătrate, cercuri. închideţi ochii şi **fiţi** atenţi la sunete. Luaţi un obiect **din** cameră şi **atingeţi- I,** stând **cu** ochii **închişi, apoi desehideţi-i, observaţi textura** şi **forma. Concentraţi- vă** pe **mirosuri.** Observaţi oamenii... prin ce se aseamănă? Prin ce sunt diferiţi? Ce categorii de oameni puteţi genera? **Fiţi** atenţi **la** mâini, **nasuri. Imaginaţi-vă** că un grup are **formă,** textură;, observaţi nuanţele culorilor pe piele. Mediul dumneavoastră este o sursă extrem de bogată în stimulare dacă veţi. începe să-l exploraţi. **De bază pentru creativitate** este **observarea şi conştientizarea a** ceea **ce** deja există înjur.

® Puteţi **tăia o plăcintă în opt, folosind doar trei tăieturi? Dacă da, câte modalităţi puteţi** folosi? [18]

- Pliviţi spre un loc **din** cameră diferit de cel **în** care vă aflaţi. Imaginaţi-vă ce aţi **putea** vedea ele acolo şi mergeţi **în** acel. loc apoi. **Observaţi** ce a apărut **din** ceea ce **aţi aşteptat ...şi ce** este diferit.

- **In** loc de 2+2=4, **întrebaţi-vă** în câte feluri aţi putea aduna numerele ca rezultatul adunării

---

18 Imaginaţi-vă că cineva **vă dă 1,** 000, 000 paie de plastic. Ce puteţi face **cu** ele?

să fie 4?

- **Columb a** ajuns în lumea nouă **în** 1492. **Câte** semnificaţii diferite ale descoperirii sale **puteţi** genera?

INTERPRETAREA: DEFINIŢIE

Scopul acestei descrieri, este triplu: 1) să se examineze conceptul de **interpretare discutându-se** cum teorii **psihologice şi** cadre **de referinţă diferite** pot **conduce la mai multe** redenumi.fi **ale aceleaşi situaţii. 2)** să **examinăm profunzimea** interpretării şi 3) **să comparăm interpretarea cu** deprinderile de asistare şi celelalte deprinderi de influenţare,

1. ***Reformularea*** *şi conceptul de cadru de referinţă*

Interpretările variază **în** funcţie de punctele de vedere, teoria şi cadrul de referinţă împărtăşite de persoană. Profunzimea interpretării depinde de **constructele** teoretice pe **care** persoana le **deţine. Cadrul de referinţă freudian poate să ceară** căutarea **implicaţiilor stadiului oral,** anal **şi** felie în viaţa **clientului** şi pot rezulta discuţii despre dependenţă, putere şi sexualitate. In acest **caz, cadrul larg de referinţă** este **psihanaliza iar punctele specifice sunt oralitatea şi dependenţa, comportamentul anal** şi **puterea, falicul** şi **sexualitatea.**

Cadrul de referinţă - concepţia despre lume - teoria *psihologică* ***pe care o îmbrăţişăm*** *oferă* ***etichetele şi*** *conceptele prin prisma cărora vom prelucra informaţia cu care intrăm în contact.*

Imaginaţi-vă o persoană **care lucrează foarte mult** Intr-o **uzină sau** la. **birou,** deseori **stă peste program şi** rareori **îşi ia concediu. Numeroase teorii psihologice** pot **eticheta** această **persoană diferit** şi **pot recomanda tratamente diferite. Opriţi-vă doar un moment. Când auziţi despre o astfel** de persoană, ce credeţi despre ea şi cum **aţi** .numi **acest** tip de comportament? [19]

---

19 Teoria psihanalitică poate găsi acest program ca reprezentând **o** nevoie de putere şi control, probabil **toate** acestea fiind generate de dificultăţile din copilărie, pe care le-a avut cu părinţii. Se **poate sugera un tratament de** lungă **durată.**

2. Teoria cognitiv - **comportamentală** poate vedea persoana respectivă ca fiind stresată şi să recomande exerciţii **de relaxare sau alte metode de management al stresului.**

3. Consilierul companiei poate considera această persoană ca fiind un angajat ideal, gata de promovare.

4. Un şomer poate numi această persoană "norocosul ce are o **siujbă".**

Teoria şi experienţele noastre personale ne ajută să interpretăm şi să **conferim** o semnificaţie evenimentelor cu care ne confruntăm. Faptele angajatului mereu ocupat rămân aceleaşi, dar **modul** în care **interpretăm** realitatea **poate** să se schimbe **şi** el constituie un **lucru** foarte important. Comparaţi **semnificaţia** dumneavoastră proprie asupra situaţiei angajatului de mai sus cu **cele** patra abordări prezentate aici.

Fiecare dintre **semnificaţiile** de mai sus vin din surse externe'. Ca şi consilieri, "sarcina noastră este **să ajutăm clientul, să** interpreteze **şi** să **dea sens lumii care-1 înconjoară.**

Esenţa acestei discuţii preliminare asupra interpretării / **reformulării** este că modul în care noi denumim sau **interpretăm experienţele** «de viaţă este foarte important. Cadrele şi ochelarii prin **care vedem evenimentele sau comportamentele sunt pe atât** de **însemnate pe cât este** faptul că vedem sau auzim. **Urmărind să-i** ajutăm pe ceilalţi, prima dată trebuie să ne curăţăm' ochelarii, săi păstrăm în minte teoria pe care o îmbrăţişării - şi după ce am ascultat să împărtăşim **clientului** un nou punct de vedere asupra situaţiei sale.

Interpretarea şi **reformuîarea sunt definite aici ca noi puncte** de vedere, ca noi modalităţi de a privi **lucrurile,** ca un nou set de concepte prin prisma cărora putem percepe realitatea - fiecare dintre acestea pot **ajuta clientul să** se **simtă** mai bine şi să devină capabil de a trece la acţiune.

*2. Interpretarea ca **reformulare** a poveştii*

La începutul acestei cărţi am discutat despre importanţa încurajării clientului în a-şi spune povestea. Şi pentru a realiza acest **scop trebuie** să ascultăm **relatările sale şi** să **le sumarizăm, clientul ştiind astfel că este** auzit. în **unele situaţii,** acest **comportament poate fi suficient**
pentru a determina clientul sâ **reformuleze** problema cu care se confruntă şi să **o** privească **dintr-o** nouă perspectivă.

Dar în altele, ascultarea trebuie să fie susţinută **de mai** multă **acţiune din partea** noastră **pentru a reuşi** să **schimbăm semnificaţia** pe **care** clientul **o** dă **dificultăţilor sale.** Am **putea** repovesti întâmplările din perspectiva noastră proprie. Puterii folosi destăinuirea sau **feedbackul,** putem face trimiteri la orientarea pe care o **îmbrăţişăm,** aceasta **oferindu-ne** un alt cadru de raportare.

Ai **treilea lucru necesar însă, este discuţia despre semnificaţia dată întâmplării, punând întrebări,** clientul poate genera noi modalităţi de gândire asupra situaţiei respective, **fapt** ce duce la noi soluţii.

De exemplu, să **presupunem** că aţi auzit o relatare a unui client despre cât de grea este viaţa. Aţi ascultat o listă lungă de necazuri şi probleme. Aceste probleme pot explica de ce clientul este supărat sau poate chiar depresiv. Veţi descoperi probabil că repetând acest **tip** de poveste **negativă, prin sumarizare, îl puteţi încuraja** să **gândească şi să acţioneze negativ în continuare. Este necesar însă altceva, mai mult decât ascultarea!**

Deprinderea activă de a reformula sau interpreta o poveste negativă apare **într-o varietate de feluri. Cele prezentate** mai **jos sunt doar câteva:**

Reformuîarea pozitivă. **Găsiţi ceva** pozitiv **în relatarea** clientului pe **care să vă axaţi.**

Auzind povestea ta, am observat insistenţa şi dorinţa ta de a continua în ciuda tuturor obstacolelor. Hai să vorbim un pic despre această stăruinţă a ta. Cum ai numi acea persoană care **continuă** şi persistă în acţiune?

Acest lucru deschide o discuţie între dumneavoastră şi client în jurul unui concept nou ce ar putea reflecta semnificaţia poveştii. Alte moduri de a dezvolta o reformulare pozitivă sunt:

Care sunt excepţiile problemei? **Când** această problemă nu apare? în care din întâmplări ai fost lăudat sau ai avut **satisfacţii?** Poţi identifica o persoană pozitivă care te poate susţine? Ce ai făcut corect? Cum pod merge mai departe de aici?

In unele momente, puteţi oferi un cadru sau o interpretare pozitivă chiar dumneavoastră înşivă.

Utilizarea focalizării pentru a genera gândirea din rnai multe perspective. în acest caz, ariile de focalizare pot fi utilizate, pentru a ajuta clientul să vadă problema şî din punctul altuia de vedere. **Luându-se** în considerare mai multe puncte de referinţă, clientul poate să găsească unul sau mai multe dintre ele ca fiind mult mai utile decât propria sa perspectivă.

Focalizarea pe client. Convinge ţi-vă că propoziţiile **clientului** sunt de tipul "eu".

Ai vorbit despre problemă ca şi cum ea s-ar întâmpla altcuiva. Acum spune-mi povestea din nou, dar de data aceasta, formulează propoziţiile la persoana I, propoziţii de tipul "eu..", focalizează-te asupra modului în care tu personal vezi şi relatezi povestea.

Focalizarea pe consilier. Folosiţi propriul cadru de referinţă pentru a **inteipreta** sau **reformula** problema. Acest lucru poate fi făcut direct sau indirect. Observaţi că aceasta poate căpătă **aspectul unei destăinuiri.**

Ascultând povestea ta, îmi amintesc una. dintre experienţele mele asemănătoare. Am să ţi-o spun pe scurt şi apoi vom discuta ce putem şi ce nu ....- .... putem-folos-i- în-eazul . tatu...... ....- - ....- .... - ....- .... -....

Focalizarea pe alte persoane. Clientul este încurajat să povestească întâmplările aşa cum. crede că altcineva le-ar fi perceput.

Cum ar spune povestea aceasta mama (soţul, partenerul, prietena) **ta?** Ce ar **surprinde** ei din toate cele întâmplate? **Apoi ne vom întoarce Ia varianta ta şi o să analizăm în** ce măsură **cele două** seamănă **sau sunt diferite.**

Focalizarea pe problemă. în timp ce focalizarea pe client îi ajută să perceapă acea experienţă din interiorul său, focalizarea pe problemă poate uneori ajuta clientul să privească problema din exteriorul ei.

Hai să ne focalizăm exclusiv pe problemă. Curii ai numi problema? Hai să-i dăm un nume specific şi să vorbim despre ea din acest punct de vedere.
Ce **influenţă** are problema asupra **ta?** Asupra altor persoane? Aduce beneficii ţie sau altcuiva? Ce putem face să **o** stăpânim?

Focalizarea pe familie. Acesta este un mod specific de a *exterioriza* problema. Cu timpul, problemele vor fi clarificate dacă veţi trece dincolo de "focalizarea pe eu" şi ***internalizare.*** Deseori, clientul este ajutat de faptul că poate vedea cum problema a fost sau este generată în contextul familiei.

' ' ' Stilul nostru de viaţă şi '.modul **nostru** de a fi este învăţat în familie. **Spune-mi** despre

familia ta şi curn crezi că ei văd această poveste? Cum se confruntă ei cu ea? Cum modul în care îi faci faţă este **relaţional** de stilul şi comportamentele învăţate în familie?

Focalizarea pe context / cultură / mediu. **Un alt mod de externalizare este focalizarea pe stilul cultural, etnic, religios, de gender pe** care îl **are clientul. Deseori,** clientul **se blamează şi** îşi **asumă responsabilitatea prea mult pentru probleme,** mai **mult decât** este real.

Hai să ne gândim la problemele taie **într-un** mod diferit pentru un moment. **Având un mediu** spiritual, **etnic, cultural şi sexual, toate acestea se leagă cu ceea ce te preocupă acum? Hai să analizăm problema ta** din **punct de vedere cultural. Cum se leagă** de **problemă faptul** că **eşti (baptist/evreu;** bărbat/femeie; **european/american)?**

INTERPRETAREA / REFGRMXJLAREA (STRATEGIA #8)

Obiectivul principal al **interpretării este** de **a reformula povestea clientului** dinîr-o **nouă** perspectivă. **Scopul dumneavoastră** şi **ai clientului dumneavoastră** este de **a** produce **o schimbare a stilului** de **gândire -** şi acţiune al clientului.

Vom discuta în continuare două modalităţi de reformulare şi **interpretare -** direcţională **spre** client şi facilitată de consilier.

Reformularea *direcţionată spre client.*

Sarcina dumneavoastră **este de a determina clientul să se gândească altfel, mai creativ la situaţia respectivă, dar reformularea vine de la client nu de la dumneavoastră.**

Pasul 1. Utilizaţi secvenţa fundamentală de ascultare pentru a auzi povestea clientului. Sumanizaţi şi **repetaţi ceea ce aţi înţeles, pentru a confirma clientului că** este **ascultat.**
Pasul **2. Iniţiaţi** o conversaţie cu clientul **sugerându-i** că poate fi de **mare** utilitate să privim problema **dintr-o** perspectivă nouă. De exemplu, **"Am** auzit povestea **ta.** Hai să vedem cum am putea-o aborda într-un fel nou."

Pasul 3. Puneţi întrebări şi **îndrumaţi** folosind una sau mai multe dintre metodele ce urmează:

Numirea, Conturaţi problema folosind deprinderile de ascultare şi apoi întrebaţi: "Cum ai numi sau **ai** vorbi despre aceste lucruri **altfel, într-o** nouă modalitate? **Ideea** numirii unei probleme cu **un** singur concept sau o frază scurtă este uneori cheia unei **noi-** viziuni asupra situaţiei.

Reformuîarea ***pozitivă.*** **Punând întrebări** despre **competenţele clientului,** îl **ajutaţi pe acesta să descopere** excepţiile **de ia problemă sau lucrurile specifice pe care** el **le poate** face bine.

"Care sunt lucrurile **pozitive** din această situaţie **şi ce anume** scoate **la** iveală **o** parte din competenţele taie?"

Reformuîarea focalizată, Aceasta este un pic mai directivă, în sensul că oferă o structură mai clară, rugând clientul să privească problema din perspectiva sa, a consilierului, a altor persoane, a problemei, familiei sau contextului, mediului cultural. "Spune-mi cum prietenul tău sau membrii familiei **tale** ar vorbi despre această **situaţie?"** "Cum **crezi** că **aş descrie eu ceea ce tu** povesteşti **acum?" " Cât** de **diferit ar** arăta această situaţie dacă am privi-o din perspectivă culturală sau. spirituală?"

Astfel **de** conversaţii **cu clientul sunt importante. Ca şi consilier lucrăm cu clientul spre a-i** ajuta să găsească o nouă direcţie.

Reformuîarea facilitată *de consilier.*
Scopul este acelaşi, dar de data aceasta consilierul este mai activ în împărtăşirea propriilor idei şi percepţii asupra **situaţiei.** Mai jos sunt expuse câteva acţiuni specifice pe care le puteţi face pentru a facilita **reformuîarea.** Observaţi că primii doi paşi sunt identici cu cei de la reformuîarea centrată pe client.

Pasul î. Utilizaţi secvenţa fundamentală de ascultare pentru a auzi povestea **clientului. Sumarizaţi** şi repetaţi ceea ce aţi înţeles, pentru a **confirma** clientului câ este ascultat.

Pasul 2. Iniţiaţi o conversaţie cu clientul sugerându-i că poate fi de mare utilitate să privim problema dintr-o perspectivă nouă. De exemplu, "Am auzit povestea ta. Hai să vedem cum am putea-o aborda într-un fel nou." Observaţi că anumite orientări teoretice preferă o anumită **distanţă** între client şi consilier şi nu vor susţine ideea unei conversaţii co-generative. Indiferent de orientare, în cazul referaiuiării **facilitată de consilier, vă veţi asuma o** mai mare **responsabilitate pentru noua etichetă** şi noul cadru de referinţă al problemei.

Pasul 3. Utilizaţi **una** dintre metodele de mai jos pentru a împărtăşi noua perspectivă asupra situaţiei sau problemei.

Numirea. Oferirea **unui** nou nume **pentru** problemă, exprimat **printr-un cuvânt** sau frază scurtă poate fi una dintre **reformulările** cele mai solide. De exemplu, putem ajuta **multe** femei **să** privească Intr-un mod diferit problema pe care **o** au, numind depresia "răspuns logic la discriminarea sexuală din societate".

Reformularea pozitivă. De multe **ori,** clienţii vor avea dificultăţi în. a găsi calităţi pe care ei **le** deţin. Veţi fi nevoiţi **să** evidenţiaţi de multe ori aceste competenţe ale lor. Uneori, clientul poate fi în aşa măsură copleşit de problemă că piu şi simplu va accepta punctul dumneavoastră de vedere, mult mai pozitiv.

Reformuiare focalizată. **Se face** din **nou sugestia utilizării conceptului de** focalizare, **fapt** ce ajută clientul în **a** relata acea poveste pe care **nu** ax fi capabil să o povestească de altfel Numind depresia **ca sexism, o anume** disfimcţie ca fiind rezultatul unei **familii** alcoolice, hipertensiunea ca rezultat logic al rasismului sau cerinţelor familiei de **a** avea succes întotdeauna suni doar câteva exemple sau modalităţi diferite de focalizare asupra dificultăţilor clientului.

Reformularea teoretică. **Avansând în procesul consilierii, veţi dori probabil să ajutaţi** clientul să-şi **reformuleze ideile** din perspectiva mal multor orientări teoretice.

Teoria **integraţionistă** asupra familiei: "Problema dumneavoastră pare să se **relaţioneze** cu istoria dumneavoastră de familie", urmată de exemple specifice din trecut şi prezent.

Cognitiv-comportamentală: "Gândurile negative despre tine simt nişte **idei** iraţionale. Permîte-rni **să-ţi explic."**

Psihanalitic: "Visul tău pare să te trimită înapoi în copilărie".

Umanist: "Aud că vorbeşti negativ **despre tine. Dar mai aud că pe de o parte încerci** să **fii bună şi să fii** apreciată, **chiar dacă preţul personal e mare**

Verificarea este **deosebit** ele **importantă. Verificaţi cum clientul a recepţionat** fiecare **reformuiare sau interpretare. Acest** lucru păstrează **conversaţia deschisă. De exemplu, întrebaţi clientul: "Ce părere** ai despre **asta?", "Cum ţi** se **pare?, "Este interpretarea aceasta** aproape **de** ceea **ce crezi?", "îţi place acest nou mod de a vedea lucrurile?[1]'. Dacă este de** acord, **aveţi un indiciu** că **sunteţi pe drumul cel bun. Dacă răspunsul** este **negativ, aveţi certitudinea cum că trebuie** să **încercaţi o altă abordare.**

Interpretarea a fost văzută pentru prea **multă vreme o activitate mistică** în care **consilierul sau terapeutul** scormoneşte **în adâncul personalităţii clientului pentru a descoperi ceva nou, necunoscut, un fel de soluţie briliantâ. Dacă priviţi însă interpretarea** ca **pe o reformuiare în** patemuri **noi a** ideilor existente, **deprinderea îşi pierde din mister. Poate dimpotrivă** îşi recâştigă **o nouă putere - puterea de** a **numi şi** a rebeliunii **ceea ce se întâmplă în jurul nostru.** Folosiţi acest **lucru înţelept** în **conversaţiile pe** care **le aveţi cu clientul.**

VIZIONAREA **ÎNREGISTRĂRII** VIDEO SAU A DEMONSTRAŢIEI DIRECTE

Utilizaţi fişa de observaţie prezentată în continuare, fişă pe care o puteţi folosi **şi** în sesiunea de practică.

FIŞA DE **FEEDBACK PENTRU INTERPRETARE / REFORM'ULARE**

1. Curii au **fost ■ conturate** problemele **clientului folosindu-se** secvenţa fundamentală de ascultare?

2. Cum încearcă prima dată consiliera! să se angajeze în conversaţie şi **cum** îl **ajută** pe client **în a** descoperi noi modalităţi de percepere a situaţiei?

3. S-a încercat **reformularea** centrată pe client şi cât 'de eficientă a fost? Numirea? **Reformularea pozitivă? Reformularea focalizată? A** fost **folosită verificarea?**

4. S-a **folosit refonmilarea direcţională de consilier? Numirea?** Reformularea **pozitivă? Reformularea** focalizată? Reformularea **orientată teoretic? A fost folosită verificarea?**

5. Nivelul activ de **competenţă.** Generează clientul **o** nouă perspectivă asupra problemei singur sau **cu** ajutorul **consilierului?** Noul cadru de referinţă este benefic pentru dumneavoastră? Credeţi că va fi posibil clientul să acţioneze pornind de la acest nou cadru?

PRACTICAREA DEPRINDERII DE INTERPRETARE

1. Dezvoltarea **grupului** de lucru,

2. Desemnarea rolurilor şi planificarea interviului.

Client: Este de dorit să împărtăşească un conflict **interpersonal.**

Consilier: Sarcinile **dumneavoastră** sunt **următoarele:**

a) Conturarea problemei folosind secvenţa fundamentală **de** ascultare;

b) Căutarea **patemuriior** care se repetă. Ajutaţi clientul să identifice comportamentul / **ideea / etc.** care apare **de multe ori.** (Aceasta este o **formă** de **interpretare);**

e) Oferiţi una sau mai multe alternative de interpretare a situaţiei / **comportamentului / paternului** din punctul **dumneavoastră** de **referinţă.**

Observator: înregistraţi frazele interviului. Oferiţi feedfaaek folosind fişa de observaţie. Aceasta oferă claritate interviului.

3. Oferiţi feedback şi schimbaţi rolurile.

PLAN DE **GENERALIZARE**

Aceasta este o deprindere complexă şi se manifestă diferit în diverse orientări. **Acordaţi-vă** un **timp pentru** a vă gândi **Ia** ce aspecte prezentate aici **veţi** dori să le **urmaţi.** Veţi construi un plan **de** utilizare **a acestei deprinderi?**

Sugerăm de asemenea, să găsiţi un prieten care are o problemă pe care doreşte să o discute cu dumneavoastră. înainte de a începe spuneţi-i câte ceva despre rolul pe care îl are reformularea în procesul consilierii. Realizaţi **o** conversaţie pe baza noilor modalităţi de a privi situaţia. Puteţi **avea** Ia **dumneavoastră o** listă **a modalităţilor de reformulare pentru** a **vă fi mai uşor în a** le face cunoscute prietenului.

CAPITOLUL 3

INTEGRAREA DEPRINDERILOR:.
GENERAREA UNUI NUMĂR INFINIT **DE RĂSPUNSURI**
INTEJOIUL IN CINCI. PAŞI ANTRENAMENTUL ASERTIV

Prin metoda învăţării pas cu pas **aţi** reuşit să vă însuşiţi limbajul şi deprinderile de bază ale interviului, consilierii şi **psihoterapiei. în** continuare, va **trebui să** integraţi aceste deprinderi în **stilul** dumneavoastră propriu şi personal

Acest capitol **vă va** oferi mai **multe** sarcini, toate **vă** pot ajuta să dezvoltaţi un interviu integrând **deprinderile** studiate. Sugerăm ca la început să porniţi de **la** o bază **în** care credeţi **cu** desăvârşire şi **cu** care **vă simţiţi** confortabili. Apoi **vă** vom ruga să priviţi spre: cum veţi putea adăuga la **această** bază **alte** deprinderi şi strategii eu care **nu** sunteţi aşa familiari, dar care pot fi utile **într-un** anumit moment al consilieri, când **stilul** dumneavoastră propriu se dovedeşte a **nu fi** chiar aşa de eficient pentru sprijinul clientului?

Acest capitol urmăreşte să vă încurajeze să:

1. Generaţi **un** nurnăr **infinit** de **răspunsuri** pe **care** să **le aveţi pregătite pentru orice comentariu al clientului, chiar şi cele mai** provocatoare.

2. **Examinaţi modelul interviului pe cinci** paşi **ca** o **structură** eficientă, *fundamentală* pentru sesiunea de consiliere.

3. **Angajaţi într-o sesiune de antrenament asertiv.**

4. **Realizaţi un protocol al unuia** (sau **mai multor) interviuri, care să ilustreze îmbogăţirea stilului dumneavoastră natural** şi **propriu de** consiliere.

GENERAREA UNUI **NUMĂR INFINIT** DE **RĂSPUNSURI**

O modalitate excelentă **de** a **revedea şi a sumariza cele mai multe** deprinderi şi **strategii** prezentate aici **este de a lua o** afirmaţie **a unui client** şi **de a** scrie **cât mai multe răspunsuri pe** care i le-aţi putea oferi. Mai jos găsiţi două scenarii pe care orice client vi le-ar putea împărtăşi.

Puteţi de asemenea să **luaţi una dintre problemele dumneavoastră, să încercaţi să relataţi ceva** despre ea şi apoi să scrieţi **cât** mai *multe* răspunsuri pe care **vi** le-aţi putea propune. Poate **v- aţi gândit** la **un client pe care î-aţi avut în consiliere sau** la **unul** pe **care urmează să-l consiliaţi - cum ar vorbi el despre propriile necazuri?**

Alegeţi **una dintre problemele expuse mai jos sau una** creată **de dumneavoastră şi răspundeţi.**

1. **Mă îngrijorează situaţia mea** şcolară. **Am** *început* **semestru]** destui **de bine, dar apoi** copiii **mi s-au îmbolnăvit. Nu** inî-am putut **permite să angajez o** îngrijitoare, **deci** am lipsit **de** Ia şcoală şi am rămas teribil de **mult în** urmă. Ce să fac? Cred **că** profesorii **nu** sunt corecţi cu mine. mi **ţin** *seama de ce* **mi** s-a întâmplat. **Se** poartă aşa ca şi cum problemele mele ele **la** şcoală **ar** fi vina mea!

2. Nu **mai** pot (cu lacrimi **în** ochi). Colegii **mă fac** să mă simt rău datorită faptului că sunt gay. **Joe** şi Sâni mă împing pe coridoare. Unul dintre prietenii .mei cei mai buni **nu mat** doreşte să fim amici. Mama mă acceptă, dar tata **nu** vrea **să** aibă de a face cu mine. Profesoral P.E. ra-a numit

"anormalul" azi, în faţa întregii clase. Vreau să fiu "gay şi mândru de asta". M-am gândit că nu o să fie bine când **o** să mă declar, dar nu rn-am aşteptat să fie aşa **de** rău.

3. Propriul dumneavoastră scenariu:

1. Pornind de la deprinderile microtrainingului, evaluaţi primul dumneavoastră răspuns fie ca un răspuns de asistare, fie de non-asistare (schimbarea subiectului).

Răspunsul de asistare este: ______________________________

Răspunsul de non-asistare este: ______________________________

2. Folosiţi diferite deprinderi de asistare pentru a dezvolta răspunsuri alternative focalizate pe client.

Întrebări închise ______________________________

întrebări deschise ______________________________

încurajare minimală ______________________________ , ______________________________

Parafrazarea ______________________________

Reflectarea sentimentelor ______________________________

*Sumarizarea (pentru **acest răspuns** aveţi **nevoie** să **vă** imaginaţi alte date prezentate **anterior** de client)*

____

3. Scrieţi **două propoziţii confruntative.**

a.

b.

4. Scrieţi trei posibile directive pe care ie puteţi **da:**

a.

b.

c.

5. Oferiţi feedback clientului.

6. **Ce puteţi destăinui** din **propria experienţă, fapt care** îl **poate ajuta pe client?**

7. Care **ar fi** două posibile interpretări, din două puncte de vedere? **a.**

b.

8. **Prezentaţi şase interpretări, parafrazări** şi **alte deprinderi având alte focalizări, nu numai** centrarea pe client.

Client: ________ _ ___________ ______________ ___________________________________

Consilier:

Alte persoane:

Problemă, subiect:

Familie:

Context - mediu - cultură:

9. Ce **sfat / informaţie** / instrucţie / **explicaţie aţi** putea da clientului? Folosit cu măsură, sfatul poate fi folositor **în** consiliere.

Având deprinderile microconsilierii, **cele** şase dimensiuni de focalizare şi diferitele orientări **teoretice,** reiese **foarte bine în evidenţă multitudinea răspunsurilor** care **pot fi date clientului. Eficienţa comentariilor dumneavoastră din şedinţa de consiliere nu stă** în calitatea **lor ci în răspunsul clientului la ceea ce spuneţi sau faceţi.**

Sarcina dumneavoastră este **de a** genera multe **răspunsuri, de a observa clientul şi apoi de a acţiona în funcţie de nevoile** sale. Existând **atât de multe posibilităţi de răspuns, o teorie care să vă organizeze** abordările **poate fi utilă,** dar **în** aceiaşi **timp observaţi că deprinderile** microconsilierii pot fi utilizate **intr-o varietate de orientări. Veţi descoperi că stăpânind aceste deprinderi şi structura interviului ce va fi prezentată în continuare, veţi învăţa rapid să construiţi mai** multe **alternative** ale **interviului de consiliere.**

INTERVIUL **PE CINCI** PAŞI **{STRATEGIA #9)**

Ce anume face un interviu să fie **eficient? Putem** spune **că toţi clienţii vin în consiliere pentru a-şi discuta problemele, necazurile şi de a găsi o soluţie de rezolvare** a **acestora. O** sesiune **bine organizată** seamănă **cu cadrul** unei **rezolvării de probleme:**

1. Definirea problemei
2. Generarea soluţiilor posibile
3. Decizia **de** aplicare **a** uneia dintre ele.

Aceste trei **stadii sunt** extinse **în microconsilîere în cinci stadii ale interviului. De exemplu,** în **consiliere, avem** nevoie **să începem rezolvarea problemei cu o bună relaţionare a consilierului cu clientul. Modelul celor cinci paşi subliniază importanţa fixării scopurilor de asemenea.**

Deseori veţi **urma exact ordinea** celor **cinci paşi,** clar **alteori va fi important să fiţi** flexibili, **folosind** această structură **doar** pentru **a verifica dacă** aţi atins aspectele **necesare.**
Interviul pe cinei paşi vă va ajuta să organizaţi **şedinţele** de consiliere. Stadiu! 3 fixarea scopurilor - este **un** concept nou aî celor cinci stadii. Dacă dumneavoastră şi clientul veţi stabili de comun acord

scopurile **interviului,** ambii veţi putea face din când în când trimiteri la ele, spre a fi siguri că aţi progresat **într-un fel.** (Şi dacă este necesar, scopurile pot fi uşor schimbate).

Structurarea interviului pe cinci paşi subliniază de asemenea importanţa construirii raportului şi a structurării interviului încă de ia început. Cu cei mai mulţi clienţi, mai întâi veţi asculta problemele, acordând atenţie deosebită aspectelor pozitive.

Stabilirea scopurilor, Stadiul 3 este descris ca **fiind** faza de mijloc a procesului de consiliere, dar cu unii clienţi discutarea scopurilor se poate face **la** început. **în** final, acordaţi suficientă atenţie găsirii soluţiilor şl **asiguraţi-vă** că subiecţii vor acţiona în direcţia soluţiilor stabilite.

Veţi descoperi că **puteţi folosi** această **structură pentru a planifica un interviu înainte** de **desfăşurarea sa.** *Este* folositor să vă gândiţi înainte la *cam* **vă** veţi putea relaţiom cât mai bine cu clientul. După una sau mai multe interviuri, este util să folosiţi cei cinci paşi pentru a întocmi un **plan** de intervenţie de lungă durată. Problemele clientului şi diferitele sale **scopuri** pot fi listate folosind acest cadru de organizare şi diversele intervenţii terapeutice pot fi introduse **în** discuţie **în** Stadiul 4. în final, planuri specifice de generalizare a comportamentului învăţat în cadrul şedinţelor de consiliere ar putea fi inclus în orice program de intervenţie.

Observaţiile, notiţele, înregistrările pot fi păstrate **în** acest **format** al interviului pe cinci paşi de **asemenea.** Este un **cadru simplu şi** direct, ce **poate fi folosit în** diverse orientări.

Definiţia stadiului	Funcţia şi scopul stadiului	Deprinderile folosite
1. Raport şi structurare. "Bună".	Construirea relaţiei de lucru şi a unui climat confortabil Structurarea este necesară pentru a explica scopul interviului. Ea ajută sesiunea să-şi menţină sarcina şi informează clientul despre ceea ce poate şi ceea ce nu poate face consiliera!.	Comportamentul de asistare pentru a stabili contactul cu clientul şi deprinderile de observare a clientului pentru a selecta metodele cele mai ■potrivite de construire a raportului. Structurarea, deseori implică deprinderi de influenţare, dându-se instrueţîi.
2. Obţinerea de informaţii, definirea problemei şi i den 1 1 fie area as pec te i or pozitive. "Care este problema cu care te confrunţi?"	Aflăm de ce clientul a venit în consiliere şi cum vede e! problema. Definirea problemei împiedică discuţiile fără sens şi oferă interviului scop şi direcţionare. Un rol important îl are identificarea dară a competenţelor clientului.	Cele mai comune sunt deprinderile de asistare, în special secvenţa fundamentală de ascultare. Alte deprinderi pot fi de asemenea folosite dacă este necesar. Dacă problema mi este clară, poate va fi nevoie să folosiţi deprinderile de influenţare. Căutarea părţilor pozitive duce la descoperirea unor calităţi ale clientului care deseori sunt utile în rezolvarea problemelor.
3. Stabilirea rezultatelor dorite. Unde doreşte clientul să ajungă? "Ce ai dori să se întâmple?”	Aflăm despre lumea ideală a clientului. Cum i-ar place clientului să fie? Cum ar fi dacă problema ar fi rezolvată? Acest stadiu este important deoarece ajută consilierul să cunoască dorinţele clientului. Cu unii clienţi se definesc mai întâi scopurile şi apoi se realizează faza 2.	Cele mai comune sunt deprinderile de asistare, în special secvenţa fundamentală de ascultare. Âîte deprinderi pot fi de asemenea folosite dacă este necesar. Dacă scopul nu este clar, poate va fi nevoie să folosiţi deprinderile de influenţare. Cu unii clienţi, în special cei aparţinând altei culturi şi a celor mai tăcuţi, această fază deseori va preceda faza 2. Consilierea orientată pe soluţie subliniază roiul acestui stadiu.
4. Explorarea alternativelor şi confruntarea clientului cu incongruentele. "Ce vom face în legătură cu asta?"	Se lucrează ia rezolvarea problemei clientului. Poate fi implicat modelul rezolvării creative de probleme ce constă în generarea mai multor soluţii şi apoi alegerea celor mai potrivite. Această fază poate fi cea mai lungă.	Poate începe cu sumarizarea discrepanţelor majore. Depinde de problemă şi de orientarea consilierului, se aşteaptă utilizarea predominantă a deprinderilor de influenţare. Deprinderile de asistare sunt încă folosite pentru a asigura un echilibru.
5. Generalizarea şi transferul învăţării. "Vei face asta?"	Face capabilă menţinerea schimbării gândurilor, sentimentelor şi comportamentelor clientului în viaţa de zi cu zi. Mulţi clienţi vin In consiliere, dar nu fac nimic pentru a-şi schimba comportamentul, rămânând în aceeaşi situaţie în care se aflau când au venit în consiliere.	Deprinderile de influenţare cum ar fi direcţionarea şi informarea / explicarea sunt în mod particular importante. Deprinderile de asistare sunt utilizate pentru a verifica dacă clientul a înţeles importanţa acestui stadiu.

ANTRENAMENTUL ASERTIV (STRATEGIA # 10)

Antrenamentul **asertiv** este **o** strategie importantă **de** sprijin **a** clientului **în** a se exprima **mai** clar, **Asertivitatea** nu **înseamnă** agresivitate. Se urmăreşte **stilul** personal în care individul îşi asumă responsabilitatea satisfacerii propriilor nevoi, respectând drepturile celorlalţi.

Structurarea interviului în. cinci paşi poate fi folosită în organizarea unei şedinţe de antrenament aserti v.

1. *Raport şi structurare.* Stabiliţi relaţia cu **clientul** folosind **stilul** dumneavoastră propriu **de r-elaţionare. Subliniaţi** că scopul acestei şedinţe este de a analiza antrenamentul **asertiv şi importanţa lui în** sprijinirea **clientului.** Este esenţial să spuneţi clienţilor că vor fi **rugaţi** să-şi **exprime dificultăţile în cadrul unui joc de rol, nu numai să** vorbească despre ele.

2. ***Obţinerea informaţiilor, definirea problemei** şi **identificarea aspectelor pozitive.***
Prima dată, conturaţi problema clientului, folosind secvenţa fundamentală de **ascultare.** Deşi trebuie să ascultaţi povestea, scopul şedinţei **nu** este acesta - scopul este acela de **a** examina un comportament specific şi de **a-1** schimba.

După ce **aţi** auzit **povestea, rugaţi clientul să realizeze un joc** de rol. **despre o parte sau întreaga poveste. Veţi fi nevoiţi** probabil să **aveţi** şi **dumneavoastră un** rol, poate cel ai şefului, **partenerului, soţiei, soţului, părintelui, fratelui** sau **al** altei **persoane. Topica jocului** de rol **să fie o** situaţie **foarte specifică. De** exemplu, dacă **clientul are un conflict cu un părinte, găsiţi o situaţie conflictuală specifică, care a apărut recent.** Jocul **de rol să** se facă detaliat.

Deseori, clienţii vor prefera **să** vorbească **cu dumneavoastră** la **trecut decât** ia **prezent.**
Ajutaţi clientul să atingă maximum de realitate. Ei vă pot ghida **în** a adopta **cât mai** bine stilul **persoanei** al **cărei rol** îl jucaţi.

Ca o concluzie a jocului **de rol,** Întrebaţi **clientul** cum s-a **simţit în tot** acest timp. Puteţi **genera acea experienţă emoţională care deseori lipseşte în** relatarea verbală. **întrebaţi clientul de** asemenea ce **a observat. Acordaţi atenţie aspectelor pozitive** şi **competenţelor** clientului.

3. *Stabilirea **rezultatelor dorite.*** **Revederi în detaliu jocul de rol.** Focalizaţi-vă **pe comportamente observabile şi** pe ce **anume s-a întâmplat. Mulţi consilieri** se **pot** pierde **în** analiză, mai degrabă decât să focalizeze atenţia asupra a ceea ce s-a întâmplat în mod concret.

Scopurile în antrenamentul asertiv vizează **schimbările** de **comportament.** De **exemplu, în confruntarea** cu. **un şef dificil,** ce **oferă instrucţii** confuze, evitaţi **discuţia despre de ce clientul** se retrage rapid din. **faţa** sa. **Mai** degrabă focalizaţi-vă pe lipsa contactului vizual, pe cuvintele ce cer iertare, şi pe comportamentul de retragere. Scopul în această şedinţă poate fi contactul vizual direct, comportamentul de a sta pe loc şi de **a-î** întreba pe şef, **într-un mod** asertiv, despre ce **anume** doreşte să facă în mod specific clientul nostru.

Nu treceţi Ia **un alt stadiu** până ce **nu** a fost specificat un scop comportamental foarte clar şi observabil. Căutarea aspectelor pozitive va **fi în** mod deosebit **importantă,** deoarece întăreşte încrederea **clientului** în sine,

4. *Explorarea alternativelor şi confruntarea incongruenţei*

Odată ce **acel scop comportamental** specific **a** *fost selectat,* **vă veţi angaja** *tntr-un* alt joc **de** rol. Cei mai mulţi clienţi vor avea un succes doar parţial. în această primă încercare. Este **important să discutaţi acest succes** parţial şi **să întăriţi primul nivel al schimbării. Dar** cel **mai esenţial, însă, este să continuaţi jocul de rol până când** persoana **va stăpâni pe deplin noua deprindere.**

Veţi descoperi că bazele asertivităţii constă **în contact** vizual, **limbajul trupului şi ton vocal potrivit, precum, şi în direcţionarea** şi claritatea **masajului** verbal **- deprinderi fundamentale ale comportamentului de** asistare.

Când clientul a înregistrat succes, felicitaţi-!, **şi susţineţi schimbarea comportamentului. Poate veţi dori să realizaţi un scurt rezumat al celor întâmplate** şi să **analizaţi schimbarea** produsă.

5. *Generalizarea,* **Este important să vorbiţi despre transferul comportamentului în** situaţia **reală. Uneori,** acest **lucru poate implica un joc de rol adiţional. Planificaţi un control periodic,** fie personal, **fie prin telefon pentru ca pacientul să** simtă **în continuare încurajarea şi suportul dumneavoastră.**

VIZIONAREA ÎNREGISTRĂRII VIDEO **SAU' A DEMONSTRAŢIEI DIRECTE A INTERVIULUI IN CINCI PAŞI ŞI A INTEGRĂRII DEPRINDERILOR.**

Prima înregistrare **video vizează un interviu** de **orientare** profesională. Paşii **sunt identificaţi unul câte unul. Această demonstraţie** este **comprimată, în** realitate **luând mai** mult **timp.**

A doua înregistrare video se focalizează pe **antrenamentul asertiv, utilizând acelaşi model în cinci paşi. De asemenea** şedinţele de **antrenament asertiv nu se vor desfăşura** aşa **rapid.**

Studiaţi cele **două demonstraţii** ale integrării **deprinderilor şi** ale **organizării în cinci** stadii **a interviului, păstrând** în **minte faptul** că ele **sunt doar demonstraţii. în sesiunile dumneavoastră de practică poate** veţi **avea** mai **mult timp pentru analizarea fiecărui pas, dar experienţa arată că utilizarea acestei structuri în fazele de debut, va conduce pe** termen **lung spre dezvoltarea** unui stil de intervievare de succes.

FIŞA **DE FEEDBACK** PENTRU **INTEGRAREA DEPRINDERILOR**

î. Raport:

2, Definirea problemei şi identificarea aspectelor pozitive:

3, Stabilirea rezultatelor dorite:

4. Explorarea alternativelor şi confruntarea **incongruenţei:**

5. Generalizarea şi transferai învăţării:

PRACTICAREA **INTEGRĂRII DEPRINDERILOR**

Există trei competenţe de bază, **relaţionale** cu integrarea deprinderilor:

1. Capacitatea de a conduce un intervin folosind doar deprinderile de asistare şi secvenţa fundamentală **de ascultare.** Aceasta **este competenţa** de bază, **urmărită în** programul *Deprinderilor fundamentale de asistare.* **(Dacă** nu aţi **realizat încă** acele exerciţii, va trebui să faceţi acest lucra înainte de a conduce un interviu întreg, *ce* **implică şi deprinderile** de **influenţare.)**

2. Capacitatea de a conduce un interviu, **echilibrând** diferite deprinderi de asistare şi influenţare, folosind structura celor cinci paşi.

3. Capacitatea de a determina o acţiune specifică a clientului, ca rezultat al interviului cu el. Acordaţi atenţie specială stadiului generalizării şi posibilităţii de revenire în consiliere atunci când simte nevoia verificării sau suportului. Acest lucra conferă eficienţă şedinţei dumneavoastră. Aplică clientul una dintre soluţiile generate?

Pentru sesiunea de practică:

1. **Impărţiţî-vă** în perechi, dacă timpul permite alcătuiţi grupuri de patru aşa încât să existe cel puţin un observator.

2. Desemnarea rolurilor:

Client: Alegeţi **un** domeniu în care sunteţi prea agresiv sau insuficient de **asertiv.** De exemplu frica de **a** vorbi **în** faţa clasei, **a** lăsa pe cineva în faţa dumneavoastră ia rând, sau **sunteţi** prea agresiv **în activitatea** dumneavoastră de vânzător. înainte de a începe spuneţi consilierului subiectul **aies.** Puteţi **de** asemenea **să** aveţi o discuţie despre **un** plan profesional.

Consilier: Conduceţi interviul urmând **modelul** celor cinci paşi. Poate veţi dori **să** realizaţi o şedinţă de antrenament asertiv, cum este cea înregistrată, sau poate **un interviu** de rezolvare de probleme. Acordaţi atenţie specială fazei, finale - generalizării sau transferului învăţării. Dezvoltaţi un contract de lucru cu clientul dumneavoastră astfel încât ea sau ei să planifice să **aplice ceva din cele discutate** în **sesiunea de consiliere. Apoi** planificaţi o şedinţei de control pentru săptămâna viitoare, pentru a discuta ceea ce s-a întâmplat.

Observator: Folosiţi fişa de observaţie pentru a oferi **feedback** despre interviu.

3. Conduceţi un interviu întreg, oferiţi feedback suficient, analizaţi şi schimbaţi rolurile.

FIŞA UNUI PLAN **DE** INTERVIEVARE, **FEDBACK** DESPRE SESIUNEA ACTUALĂ, **REDACTAREA** UNUI **RAPORT** DESPRE ŞEDINŢA DE CONSILIERE ŞI **DEZVOLTAREA** UNUI PLAN DE INTERVENŢIE DE LUNGĂ DURATĂ

1. Raport / structurare	Aspecte speciale, legate de **dezvoltarea raportului. De** ce **aveţi** nevoie în structurarea **interviului?** Aveţi în vedere o anume teorie specifică? Secvenţa deprinderilor?
2. Definirea problemei şi identificarea aspectelor pozitive	Care sunt problemele anticipate ale acestui client? **Calităţi? Cum planificaţi să definiţi problema cu** clientului?
3. Definirea rezultatelor	Ce şi-ar dori acest client? Cum veţi afla **informaţii** despre acest sine sau lume ideală?
4. Explorarea alternativelor/ **confruntarea** incongruentelor	Ce tip de soluţii alternative ar putea fi generate? Ce **teorii v-ar plăcea să** folosiţi? **Ce incongruenţe specifice** aţi observat sau aţi aştepta să vedeţi la acest client? Ce deprinderi veţi folosi? Secvenţa deprinderilor?
5. Generalizarea	**Ce plan specific de transfer aveţi?** Ce **vă** face **să simţiţi** personal că interviul a meritat **efortul?** Faceţi un contract cu clientul şi planificaţi o şedinţă de control săptămâna următoare pentru **a** verifica ce anume din contract a realizat. Acest lucru este o măsură **a** nivelului activ de competenţă.

1*VT2**VOLTAREA** PROTOCOLULUI ŞI ANALIZEI PROPRIULUI INTERVIU

Cei mai eficient **mod** de a generaliza şi transfera ceea ce aţi învăţat din acest capitol este să folosiţi aceste idei **şi** să le aplicaţi personal pentru dumneavoastră. Sunt **sugeraţi** următorii paşi:

1. **Conduceţi un interviu de 15-30 de minute. Găsiţi un client real care ar dori să vorbească despre o problemă** sau **grijă reală.**

2. **Dezvoltaţi un plan al şedinţei folosind modelul interviului** în **cinci paşi.**

3. **înregistraţi video sau audio interviul. Cereţi clientului dumneavoastră voluntar de a înregistra interviul.** Informaţi-1 **că înregistrarea poate fi oprită** oricând **doreşte. Cei mai** mulţi **indivizi nu** vor **avea obiecţii faţă de** înregistrare **şi** asta **se va întâmpla în special** dacă **veţi rămâne** şi **dumneavoastră** relaxaţi. **Dacă prima sesiune nu atinge toţi cei cinci paşi,** găsiţi **un alt client şi încercaţi din nou.**

4. **Realizaţi un protocol al casetei.** Pe **cât** posibil **împărţiţi protocolul în cele** cinci segmente de **bază. Clasificaţi deprinderile folosite de dumneavoastră şi observaţi care** dintre **ele au impactul** cel **mai mare asupra clientului. La sfârşitul fiecărui** stadiu, **comentaţi eficienţa dumneavoastră şi ceea ce s-a** întâmplat.

5. **Realizaţi un rezumat al interviului, folosind** acelaşi **cadru** de **organizare în cinci paşi. Acesta ar** putea **servi ca un** raport **către supervizor** sau **către o agenţie comunitară. Ca parte** a **fazei** de **generalizare,** comentaţi **săptămâna următoare cu clientul şi raportaţi** dacă sau **nu** el **a reuşit să realizeze ceva din ceea ce s-a discutat în interviu. A avut loc** generalizarea **muncii dumneavoastră?** Cel **mai bun test al consilierului este** ceea ce **face şi gândeşte clientul după ce a ieşit din** şedinţa **de** consiliere.

6. **Faceţi propriile dumneavoastră** comentarii, **analizaţi** utilizarea **în ansamblu a** deprinderilor. Aţi **folosit. mai mult deprinderile de asistare decât deprinderile de influenţare? Aţi evitat interpretarea sau aţi folosit-o** excesiv?

CAPITOLUL 9

INSTRUIREA **ÎN ÂTILîTĂŢiLE CONSILIERULUI***

Acest capitol se adresează instructorilor şi studenţilor care doresc **să-i** înveţe pe alţii să folosească aceste deprinderi de comunicare eficientă. **Microconsilierea** este o sesiune de interviu diminuată în care **un** consilier începător vorbeşte cu **un** client **voluntar** despre probleme reale. Interviul se **desfăşoară într-un** cadru care oferă **feedback** maxim imediat şi **îmbogăţeşte informaţional iniţiatul Natura comprimată a situaţiei permite focalizarea pe dimensiuni** specifice **aie deprinderilor de** intervievare **şi nu** cere **iniţiatului** să **răspundă imediat catm consilier** profesionist.

Metodele microconsilierii sunt derivate din principiile învăţării sociale. Participanţilor li se **transmit cunoştinţe despre deprinderile** pe **care** le **vor învăţa, pot vedea demonstraţia practică** a **deprinderii respective şi apoi o pot pune în aplicare ei înşişi.** Metoda **este eficientă nu numai în predarea** deprinderilor **de consiliere şi intervievare** ci **şi în învăţarea clienţilor** să **utilizeze deprinderile de comunicare eficientă.**

Deci, obiectivele acestei cărţi sunt duble: de **a forma deprinderi** specifice, **dar şi de a oferi metode prin** care ele **pot** fi **transmise şi altor persoane.**

SCOPURI

Ca şi profesor sau persoană care **predă şi formează deprinderile de comunicare, trebuie să** cunoaşteţi **bine scopurile acestei** cărţi. **Cel mai important aspect este** "se **schimbă** ceva **în comportamentul clientului ca rezultat** al **acţiunii** dumneavoastră?" **Scopurile specifice sunt sumarizate în** Capitolul 1 **şi** pe parcurs **la începutul fiecărui capitol.** Experienţa **arată că studenţii îşi însuşesc** aceste **deprinderi** cu **atât mai repede şi cu atât mai bine cu cât cunosc scopurile** fiecărei **sesiuni. Utilizarea** *intenţionată,* **voluntară a microdeprinderilor se manifestă atunci când** cineva se gândeşte **înainte la un fapt care** doreşte **să** se **întâmple** şi **acel lucru se întâmplă într-adevăr.**

Conceptul de **nivel activ de competenţă este nou în microconsiliere. înainte,** obiectivul fundamental al seminariilor **de microconsiliere** era **doar nivelul de** bază al **competenţei sau** simpla demonstrare a deprinderii. Nivelul activ al competenţei implică însă abilitatea de a determina un lucru sâ se întâmple.

Nicăieri nu este **mai** important conceptul de nivel activ de competenţă decât **în** cele cinci stadii ale interviului. Conceptul ds nivel activ de competenţă cuplat cu faza de generalizare şi **transfer** a **învăţării ajută** atât **consilierul începător cât şi consilierul cu** experienţă **să** se **gândească efectiv la comportamentele lor din** cadrul **interviului şi ia impactul imediat pe care** îl au acestea.

Acest capitol repetă informaţia introductivă a *Deprinderilor fundamentale de asistare,* **metoda de instrucţie este similară. Ce este nou, este conceptul de nivel activ de competenţă. Anumite părţi ale acestui capitol sunt luate din cartea profesorului Alieri E. Ivey:** ***Microcounseling: Innovations in Intervieyving*** *Traming.* **Permisiunea de a parafraza anumite fragmente a fost garantată de editorul Charles C. Thomas, 301 East Lawrence Avenue, Springfield, Illinois 62717.**

ASPECTE **INTRODUCTIVE** ALE SEMIN**ARIILOR**

Ce populaţii vizează aceste unităţi de deprinderi? **Am încercat** să scriem aceste materiale **şi** să înregistrăm video **mini-prelegeri** şi modele ale unor sesiuni de training ce pot fi **folosite** cu o varietate de indivizi. Structura acestei cărţi este desemnată pentru studenţi. Consilieri începători, profesori, părinţi, psihiatri, asistente, avocaţi, elevi de liceu reprezintă doar câteva eşantioane din varietatea populaţiilor cu care

aceste idei au înregistrat succes.

Conceptele sunt **accesibile unei populaţii** diverse **de** iniţiaţi şi grupuri **culturale; trebuie să** recunoaştem că exemplele şi **modelele** video tind să reprezinte în **primul** rând conceptele şi **valorile** clasei **de** mijloc. **Aceste materiale au fost** folosite **cu succes** în **pregătirea multor** doritori. Dincolo de această **structură** şi aceste **informaţii,** profesorul poate să adapteze întregul material sau să vină cu exemple specifice, **mult** mai relevante pentru grupul pe care îl are în pregătire.

Aceleaşi materiale **pot** fi folosite cu grupuri rnai avansate, de exemplu studenţi la psihologie, la medicină, consilieri educaţionali. Vor fi. necesare cu siguranţă schimbări **în** vocabularul utilizat şi adaptări ale **exerciţiilor,** de către lider. Ceea ce devine important în activitatea cu aceste **grupuri** este *rolul de profesor* al **profesionistului.** Studenţii **avansaţi** par să beneficieze mai mult de aceste **seminarii** atunci când au în vedere modul în care aceste metode ar putea fi utilizate de către **ei** pentru a-i învăţa pe **alţii** deprinderile studiate. Un consilier profesionist va fi **deseori solicitat, în** multe **grupuri** să desfăşoare **seminarii şi să prezinte informaţii despre interacţiunea** umană. Conceptul de nivel activ de **competenţă va** fi. nou pentru multe persoane, cu experienţă chiar, dar el va constitui o provocare în plus a seminarii lor.

Cât de mare poate fi grupul cu care putem folosi aceste materiale? Aceste seminarii au fost planificate **pentru o** grupă de aproximativ 20 de persoane. Materialele au fost folosite şi pentru grupuri **mai** mari, aproximativ de 200 de persoane, dar cu adaptările potrivite.

Un seminar poate fi condus de un lider şi de un aparat video. Specificitatea exerciţiilor şi **feedbackul** perechii dă fiecărui participant şansa unei experienţe deosebite. Ideal este un lider Ia 10-12 indivizi. Este posibil ca un profesor lider să pregătească un lider asistent din populaţia ce va urma să fie pregătită.

Indiferent dacă vor fi sau nu folosite înregistrări audio sau video, este dezirabii ca toţi participanţii să practice deprinderile imediat după şedinţele **de** pregătire. Am observat că supervizarea în perechi este foarte eficientă pentru **un** program formal de pregătire în **microconsiliere.**

Care *este formatul de bază al programului de pregătire în microconsiliere?*

INFLUENŢARE Fiecare seminar este structurat în următorii paşi:

1. *Faza de încălzire/ orientarea* — Paginile introductive **ale** capitolului pot fi citite. Un exerciţiu **elementar** poate **fi** folosit pentru a pregăti indivizii pentru seminar sau **training.**

2. *Faza de studiu* — Fiecare . capitol cuprinde o scurtă discuţie asupra deprinderii Sugerăm ca **participanţii** să recitească aceste fragmente rapid şi in tăcere înainte de a vedea caseta video sau înaintea demonstrării directe.

3. *Vizionarea casetei video sau demonstrare directă* — Fiecare **deprindere** este demonstrată **astfel încât** participanţii să poată vedea deprinderea în. acţiune. Dacă **nu aveţi** posibilitatea **de utilizare a aparatului video** se **sugerează ca** profesorul **să realizeze o** demonstraţie directă **a** deprinderii **respective.** Poate veţi dori să înregistraţi acest lucru.

4. *Practica* — Sugestii specifice de practicare a fiecărei deprinderi sunt induse **în** fiecare capitol. Parcurgeţi atent cu studenţii aceste instrucţiuni practice, în primele sesiuni aîe pregătirii. Apoi, când au dobândit experienţă le vor **pune** în practică **în** grupuri. **Observaţi** fişele de **feedback** aîe fiecărui capitol.

5. *Generalizarea* — Unele seminalii **nu** mai realizează această parte din **microtraining** ce ajută **la** asigurarea învăţării şi reţinerii comportamentului. Observaţi **recomandările** privind generalizarea tăcute în Capitolul 2 şi cu fiecare deprindere dezvoltaţi paşi specifici pentru a **determina grupul** dumneavoastră să aplice ceie învăţate în **cadrul seminariilor** în viaţa de zi cu **zi.** Puteţi cere înregistrări **audio sau protocoale pentru** flecare deprindere, **ca dovadă** a practicării deprinderii respective. Se recomandă temele de casă.

Capitolul 8 - *Integrarea deprinderilor* **urmează intr-un fel un** patern mai complex şi va fi revăzut **în** detaliu mai târziu.

Este necesar să urmăm precis ordinea şi procedurile acestor seminarul? Credem că fiecare **lider trebuie să adapteze exerciţiile sugerate** astfel **încât să** se potrivească **cu** cursanţii **unici în** personalitate şi cu situaţiile respective, unice şi ele. Cei ce au experienţă **în** planificarea şi organizarea **unor astfel de seminarii, vor dori poate să schimbe imediat exerciţiile şi ordinea** activităţilor. Cei ce sunt la începutul practicării unor astfel de seminarii vor vrea să urmeze destul **de precis acest ghid primele câteva ore,** apoi mai **târziu vor trece la adaptări personale. Din experienţă** ştim **că tipul** sau **formatul** general prezentat **aici** are, **de obicei,** destul succes. Ei oferă o balanţă echilibrată **a inputului** cognitiv cu practica şi oferă timp individului de **a** discuta **şi** aplica diverse aspecte. Cu toate acestea, **fiecare** lider trebuie să fie pregătit să
adapteze materialele în **funcţie** de progresele seminarului. Nu există metodă corectă. Odată cu experienţa, exerciţiile vor fi în aşa fel aranjate, încât să satisfacă nevoile care apar.

Uneori, chiar la începutul sau poate **!a** jumătatea seminarului veţi descoperi că grupul poate avea altceva în program, mult mai urgent decât învăţarea unei deprinderi specifice. în funcţie de flexibilitatea profesorului există **trei** opţiuni: poate să renunţe **la** obiectivul său **în** favoarea celui al grupului, mult mai urgent; poate să considere că nimic altceva nu este mai important decât învăţarea deprinderii specifice în **momentul** respectiv, toate celelalte aspecte putând fi amânate pentru **altă** dată. Sugerăm însă cadrul de mijloc dintre aceste extreme. Dacă grupul **are de exemplu, probleme de relaţionare între membrii săi, aceste lucruri pot constitui subiect pentru discuţiile seminarului** respectiv. Veţi **observa** câ **atunci când profesorul este implicat personal** în **problemă îi** va fi **destul de greu** să asculte cu atenţie, aşa cum deprinderile o cer. Dar dacă **participanţii** îşi vor pune în practică abilităţile învăţate, se poate atinge în acele momente faza de generalizare şi transfer **a** învăţării.

Câtuşi **de puţin, fiecare lider va trebui** să-şi **adapteze materialele** pe **parcursul seminariiior. Nu** există **un** singur mod de predare corect. Odată cu experienţa, veţi reuşi să surprindeţi nevoile grupului **şi** să adaptaţi exerciţiile **în** funcţie de acestea.

*Cât **timp** necesită parcurgerea materialului din această carie? Cu* un program strâns este posibil să parcurgeţi cele şase **seminarii** în şase **şedinţe** a 2-3 ore. Este preferabil însă mai mult timp. Un cadru scurt este eficient când aî studenţi capabili, harnici, care doresc să înveţe maximum de informaţie **în timp** scurt Problema cu această abordare intensivă este că timpul sesiunii de practică este minimalizat şi negocierea serioasă a contractelor realizez - folosesc - **învăţ devine aproape imposibilă.**

Deci 30 **de** ore este timpul potrivit pentru parcurgerea informaţiei oferite **în** această carte şi pentru stăpânirea reală **a** deprinderilor. Studentul **va** aplica deprinderile în. afara **seminariiior,** având astfel o practică substanţială.

Original, **am specificat un timp pentru fiecare exerciţiu. Am** găsii apoi **odată cu experienţa că** aceste exerciţii pot lua de la 10 **minute cu** un grup la două ore cu un **altul.** Deci liderul trebuie să selecteze exerciţiile şi să le adapteze **la** nevoile şi interesele fiecărui grup.

Aspecte etice. Liderul trebuie să-şi amintească faptul că **lucrăm** *cu* indivizi şi ar trebui să ţinem **seama** de standardele etice ale consilierii. Textul **microconsilierii** oferă o discuţie a problemelor etice în **microconsiltere.** Probabil cel mai important lucru este ca cel ce pregăteşte să fie gata să ofere suport şi control programat **fiecărui individ** ce **are** nevoie sau doreşte în continuare asistenţă.

în acest punct, pare să fie potrivit să ne reîntoarcem la sugestii specifice de **a** preda fiecare capitol al acestei cărţi.

SUGESTII DE PREDARE PENTRU **CAPITOLUL 1**

Fiind prima sesiune de **training,** se sugerează planificarea unei perioade de *timp* necesară cunoaşterii reciproce şi prezentării generale a programului de pregătire.

1. *Familiarizarea cu programul.* **Organizaţi grupul** în perechi şi rugaţi participanţii să se prezinte unui **celuilalt.** Acordaţi acel **timp** necesar familiarizării participanţilor unul cu celălalt. Poate veţi dori să folosiţi o anume activitate sau un anumit joc de cunoaştere reciprocă,

2. ***Expectanţele** grupului.* **Alcătuiţi** apoi grupuri de patra. Astfel, membrii a două perechi vor reuşi să se familiarizeze mai repede unul cu celălalt. Rugaţi participanţii să scrie pe o foaie de hârtie expectanţele pe care **le** au **faţă** de **seminariile** sau **seminarul** care vor sau va **urma.**

3. *Ce .veţi spune?* Se poate trece apoi la exerciţiile **primului** capitol, rugând cursanţii să scrie acel răspuns pe care i l-ar da clientului descris. 'Rugaţi membrii grupurilor de patra să-şi împărtăşească răspunsurile. Pentru prezentarea clientului, puteţi folosi o înregistrare **video** sau **puteţi realiza un joc** de **rol, de asemenea.** Esenţial **este ca fiecare** **să** scrie exact ce ar răspunde clientului respectiv şi să observe cât de diferite.sunt răspunsurile.

4. *Formatul seminarului.* Prezentaţi ierarhia **microdeprinderilor** ce vor fi studiate pe parcursul programului. Poate veţi dori să evaluaţi diferitele niveluri de experienţă ale participanţilor, pentru a vedea care dintre ei au nevoie de nivelul de bază şi care dintre ei au nevoie doar de .nivelul activ. Acordaţi atenţie specială conceptul ui de nivel activ de competenţă.

5. ***Aspecte etice şi** de **confidenţialitate,*** in **grupuri mici, studenţii** îşi **pot expune propriile expectanţe privind** împărtăşirea **şi problema confidenţialităţii. Discutaţi în grup** aspectele de etică. Fiecare are dreptul să **nu** împărtăşească celorlalţi ceea ce nu vrea şi fiecare poate să înceteze a **mai** vorbi despre sine atunci când doreşte. Realizaţi apoi o discuţie mai amplă şi faceţi trimiteri.

6. *Lee furarea **efectului miriapodului.*** **Se trece în revistă efectul miriapodului. întrebaţi studenţii** ce au simţit **muncind doar asupra unei singure deprinderi. Subliniaţi** integrarea **deprinderilor şi din nou conceptul de competenţă activă.**

7. ***Diferenţe culturale.*** Punctaţi **diferenţele culturale ale comportamentului de asistare. De exemplu, contactul vizual diferă** de **la grup la grup. Culegeţi informaţii** despre **diferenţele culturale** *din* **grupul cu** care **lucraţi.** Poate **unii** dintre ei vor fi de etnii diferite, discutaţi asemănările şi diferenţele dintre cele două **grupuri etnice.**

8. ***Sumarizaţi cu** propriile **cuvinte scopurile** şi metodele programului **microconsilierii.***

9. *Sarcina de înregistrare.* Se recomandă să cereţi studenţilor să-şi înregistreze audio o **sesiune** de **interviu, pentru a observa stilul** lor **personal de intervievare înainte** de **începerea programului de** pregătire.

SUGESTII DE PREDARE A CAPITOLELOR 2 -8

Modelul **de mai** jos a **fost** testat In diferite situaţii, **atât** clinice cât şi de cercetare. Dar puteţi **schimba** conceptele, astfel **încât** să se potrivească cu nevoile dumneavoastră şi ale grupului cu care **lucraţi.** Vom prezenta modelul **în** detaliu şi **îl** puteţi folosi pe măsură ce înaintaţi **în** program.

1. *Faza de încălzire / orientare.* Prezentaţi obiectivele capitolului. Explicaţi ce înseamnă competenţă activă. Fiecare capitol va începe cu exerciţii elementare de personalizare a deprinderii. **De** exemplu, Capitolul 2 cere participanţilor să identifice caracteristicile

consilierului. împărţiţi grupul în triade sau grupuri de patra persoane şi discutaţi răspunsurile.

2. *Faza de studiu.* Citiţi **strategiile microconsilierii. Este absurd să se realizeze un studiu în** tăcere, **mai** ales **la** seminar. Se poate însă să aveţi şi studenţi care învaţă mai bine **în acest** fel. **Daţi şansa fiecărui participant să realizeze** această fază **aşa cum doreşte. Este** necesară însă pentru a avea o bază de cunoştinţe care va asigura o mai bună înţelegere **a** înregistrărilor video sau a demonstraţiei directe.

3. *Vizionarea modelului video sau a demonstraţiei în direct.* Dacă *nu* aveţi video, realizaţi un joc de roi sau prezentaţi o şedinţă înregistrată audio, care să demonstreze deprinderea respectivă. Participanţii trebuie să noteze ceea ce au văzut. Se discută apoi aceste observaţii cu **tot** grupul, dar **nu** excesiv **în** detaliu. Seminarul se va axa în special pe practicarea deprinderii.

4. ***Practicarea deprinderii.*** **împărţiţi studenţii în grupuri de doi, trei** sau **patru. Grupurile de patru par să fie** cel **mai fructuoase. Urmaţi** paşii **de mai jos cu atenţie, cel puţin până** când **participanţii se vor** obişnui **cu de.**

   a) **Citiţi instrucţiunile practicii** împreună **cu** ei. **Faceţi un pas o dată. Fiţi sigur că toţi membrii sunt în grup înainte de a împărţi rolurile. Alegeţi cu atenţie subiectele,** ele sunt **importante. Revizuiţi constant. Modelul este bun, dar prima dată, participanţii pot fi confuzi.**

   b) **Alocaţi 3-7 minute practicării deprinderii.**

   c) Alocaţi aproximativ o **perioadă, dublă pentru** feedback.

   d) **Verificaţi cu atenţie timpul şi schimbaţi** rolurile.

   e) Verificaţi nivele de competenţă, cel **al** identificării, cel de bază şi cel al competenţei active.

5. *Generalizarea.* Studiaţi cu atenţie materialul generalizării de la Capitolul 2. Fiecare şedinţă va **funcţiona perfect, dacă ea va fi urmată de teme de casă, înregistrarea unor** protocoale sau diferite exerciţii care vor împiedica uitarea deprinderii respective. Să cerem participanţilor să înveţe pe cineva deprinderea respectivă, poate fi o tehnică excelentă.

Mai jos, **veţi găsi** câteva aspecte **cheie pentru fiecare capitol, pe care merită** să le luaţi în considerare.

Capitolul *2 Secvenţa fundamentală de ascultare,* Fiţi sigur că atât povestea cât şi punctele pozitive au fost scoase Ia suprafaţă. Au reuşit studenţii să contureze fapteîe, sentimentele şi organizarea problemei? Vor realiza acest lucru pe măsură ce se va înainta în deprinderile de influenţare.

Capitolul 3 Focalizarea. Participanţii nu trebuie să se grăbească, dar va trebui să aloce suficient timp pentru a contura mai multe poveşti şi mai multe perspective.

Capitolul 4 Confruntarea. Au înţeles participanţii conceptele de incongruenţă, discrepanţă şi conflict înainte de a trece la sesiunea practică în sine?

- Confruntarea este de fapt o deprindere complexă, folosind atât deprinderile de bază că şi focalizarea. Subliniaţi expresia de bază: "Pe de o parte... dar pe de alta...". Pare să fie banal, dar este important să clarificaţi deprinderea. Mai târziu, fiecare o va folosi, In felul său unic, natural..

Capitolul 5 ***Directivarea.*** Este important ca înainte de a trece la practicarea deprinderii în grup, fiecare individ să exerseze fiecare directivă. Spunem că este util să organizăm participanţii în perechi şi să se discute despre problema amânării lucrurilor. Apoi, unul dintre membri oferă un sfat celuilalt, privind această problemă, iar dumneavoastră ca lider urmăriţi reacţiile faţă de sfatul respectiv. Uneori acestea vor fi pozitive, alteori negative. Puteţi demonstra pe urmă fiecare directivă în parte, participanţii urmând să le practice pe rând. De exemplu, faceţi demonstraţia instrucţiei paradoxice "Continuă să amâni..." şi apoi participanţii pot să încerce şi ei trasarea respectivei iiistrucţii. Demonstraţi pe urmă imageria, urmând apoi studenţii. Selectaţi acele directive care sunt potrivite cu nivelul de experienţă al grupului respectiv. în sesiunea de practică, subliniaţi importanţa practicării deprinderilor de ascultare înainte de a încerca deprinderile de influenţare. Sau cel puţin definiţi rapid faptele, sentimentele şi organizarea problemei clientului, înainte de a trece la directive, destăinuire, etc.

Capitolul 6 . *Feedhackui* ***şi destăinuirea.*** Observaţi că sunt planificate două deprinderi pentru această sesiune. Participanţii trebuie să urmeze cu atenţie instrucţiunile de practică.

Capitolul 7 Interpretarea */ reformularea.* Aceasta poate fi împărţită în două seminarii. Exerciţiul de creativitate poate fi extins şi poate veţi dori să alocaţi primul seminar conceptului de cadru de referinţă.

Instrucţiunile de practică au două obiective aici: a) de a găsi noi interpretări şi denumiri pentru situaţii vechi; b) de a practica reformularea unei situaţii, folosind exemple pozitive şi negative în acelaşi cadru.

Sugestii adiţionale puteţi găsi în bibliografia sugerată în Capitolul 1, în special în ***Intenţional*** *Inirviewing and* ***Counseling.***

SUGESTII DE PREDARE A CAPITOLULUI **8**

1. *Câte răspunsuri puteţi oferi doar* ***la*** *o fraza* ***a*** *clientului?* Organizarea se face în grupuri de trei sau patru şi se trece îa exerciţiile de **formulare** a diverselor răspunsuri. Se necesită o sumarizare a exerciţiilor şi se oferă fiecărui participant şansa de a demonstra nivelul de

identificare al competenţei.

2. *Citirea în linişte a Strategiei* ***Microcomilierii*** *#9, cea* ***a interviului în*** *cinci paşi.* Subliniaţi diferenţele culturale în utilizarea interviului în cinci paşi. Mai mult, unii vor avea etapele **lor** proprii **de** rezolvare a problemelor. Cei cinci paşi reprezintă doar un model, nu o definiţie bătută în cuie. Acest cadru este însă descris ca fiind avantajos, chiar şi de către studenţi începători.

3. ***Vizionaţi caseta sau demonstraţia directă.*** Există două modele din care puteţi alege - o şedinţă de consiliere profesională şi una de antrenament asertiv. Când folosim primul exemplu, organizăm cursanţii în perechi. Prezentăm înregistrarea video a primei etape, cea a raportului şi apoi perechea va trebui să o aplice în practică. Urmează feedbackuî şi apoi se trece la prezentarea, următorului segment. Şi aşa mai departe. Acesta este exerciţiul nostru favorit şi cel mai eficient.

4. *Practicarea integrării deprinderilor.* Observaţi deprinderile de bază. Poate veţi dori să Ie cereţi să vizioneze înainte caseta video *Deprinderile* ***fundamentale*** *de asistare*, pentru a revedea cum un întreg interviu poate fi realizat folosind doar deprinderile de asistare. Observaţi de asemenea schimbarea care se produce **la** client în **urma** interviului.

5. ***Cereţi protocoale, după modelul celor folosite la seminar.*** Acestea ajută la auto înţelegere, **la** integrarea deprinderilor şi ia generalizare.

CUM **SĂ** PREDĂM **DEPRINDERILE** - CAPITOL 9

C -ı ia - ip o etan. fă. utilizare a deprinderilor poate 11 aceea de a pregăti alte persoane în aceste a niir .ţi ,p triaţi, clienţi, studenţi, prieteni etc.). Aţi aflat că puteţi face acest lucru chiar intr-un fomiat de seminar cu următoarele secvenţe:

1. împărţiţi grupul, indiferent de mărime în grupuri de patru.

2. Doi indivizi din fiecare grup vor alege o deprindere pe care ar dori s-o formeze celeilalte perechi. Ceilalţi doi membri ai grupului fac acelaşi lucru.

3. Planificarea, se alocă aproximativ 30 de minute. în acest timp, perechea planifică un seminar constând u> m d i M htc'l <v <»î ' i de studiu cuplată cu o prezentare didactică; c) cle.iV.H L v , ' ţ u > ' ' ' ' *u* ^ supervizarea practicii, folosind foile de observaţie.

4. Perechea pune în practică seminarul său.

5. Rolurile se inversează.

Această modalitate o găsirii eficientă, deoarece ea asigură consilierii începători că sunt capabili în. a-î învăţa pe alţii deprinderile de comunicare eficientă. Cursanţii sunt pregătiţi apoi în a realiza acest lucru în **afara** programului cu părinţii fraţii, prietenii, cunoştinţe voluntare.

PROTOCOLUL; COMENTARIU FINAL

Tendinţa comună în pregătirea consilierilor este de a transmite informaţii şi a se asuma că pe parcurs se va dezvolta şi competenţa în deprinderea prezentată teoretic. Nu este însă necesar acest lucru.

Cerem studenţilor să aducă înregistrări şi protocoale săptămânal. Cu acestea, ei demonstrează că pot folosi deprinderea în chestiune în beneficiul clientului. Aceste prezentări iau timp pentru a fi examinate şi discutate, dar beneficiul pregătirii creşte astfel.

Ca o concluzie a trainingului, studenţii vor prezenta un protocol în care el demonstrează că sunt capabili de a conduce un interviu şi să discute Implicaţiile teoretice ale deprinderilor folosite în acea şedinţă. Valoarea unei analize de protocol este imensă.

FIŞA DE **FEEBBACK** .PENTRU **DEPRINDERILE** DE INFLUENŢARE

Nume ________________ Deprinderea evaluată______________________________ ,
(opţional)

1. Un aspect al comportamentului pe care doresc să-l schimb în urma acestei şedinţe este ;

2. **Un** aspect **al comportamentului** pe care doresc să-l menţin şi să fie remarcat ca o competenţă este :

3, Cel *mai* folositor incident al trainingului a fost: 4.. Dacă **aş** conduce acest **training,** un lucru pe care l-aş adăuga ar fi:

5, Ca **şi** rezultat aî utilizării acestei deprinderi **am fost** capabil **să** facilitez schimbarea unui **client real sau cu** care am **realizat** un **joc de rol,** în **următoarea direcţie, demonstrând** nivelul activ de **competenţă:**

6. Folosesc paginile rezervate **pentru** eventualele comentarii şi, sau sugestii:
Uneori un exerciţiu de genul acesta poate să trezească amintiri despre experienţe negative, când **n-a** fost nimeni care să fi ascultat relatările dumneavoastră sau persoanele din jur **nu au** fost capabile să vă asculte cu interes. Dacă vi s-a întâmplat acest **lucru** notaţi pe scurt şi gâiidiţi-vă cum această experienţă ar fi. putut fi **mai** bună. Cartea de **faţă** şi teoria **mierodeprinderilor** subliniază că totdeauna avem nevoie să evidenţiem în interviurile noastre punctele pozitive şi ceea ee avem personal bun.

Este foarte util sâ împărtăşim celorlalţi aceste experienţe, ele **formând** o bază pentru un viitor consilier eficient.

SECVENŢA FUNDAMENTALĂ DE ASCULTARE (STRATEGIA #1)

De cele **mai** multe ori, clientul vine în consiliere confuz şi dezorganizat. Faptele situaţiei pot **fi prezentate neclar. Emoţiile pot fi ascunse sau** ele **pot** fi **aşa de puternice că nimic altceva nu** mai contează. *Sarcina majoră a ascultării este aceea de a ajuta clientul să-şi separe faptele şi* ***sentimentele*** *şi* ***să organizeze*** *aceste fapte* ***şi sentimente într-un patern semnificativ.***

Haideţi să **ne imaginăm o** clientă ce **vine** în **terapie vorbind** despre **problemele de alcoolism ale soţului.** Sarcina **dumneavoastră este de a contura faptele, sentimentele clientei legate de aceste fapte şi să** le organizaţi. **Pentru a contura problema clientului, folosiţi secvenţa fundamentală** de ascultare.

1. *întrebări* ***deschise*** **- pentru a obţine imaginea de ansamblu asupra situaţiei.**

"Mi-ai putea spune cum vezi tu problema?"

"Ce se întâmplă?"

"Ce simţi **în** legătură cu situaţia?"

"De ce crezi că bea?"

"îmi poţi da un exemplu **specific despre una din disputele pe** care **le-aţi avut?"**

O să **vă rugăm** să **acordaţi atenţie** specială **ultimei întrebări deschise. Aceasta cere un exemplu specific. Veţi vedea că unii dintre clienţii dumneavoastră vorbesc mai degrabă într-un mod abstract despre problema lor. Veţi descoperi de asemenea** că **un singur exemplu concret,**

Biblioteca Polirom

Eowyn Ivey

Copila de zapada

POLIROM

Eowyn Ivey

Copila de zăpadă

Traducere din limba engleză
de Veronica D. Niculescu

POLIROM
2012

EOWYN IVEY s-a născut în Alaska, unde locuieşte şi în prezent, alături de soţul şi fiicele sale. A studiat jurnalismul la Western Washington University şi a urmat cursuri de *creative non-fiction* la University of Alaska Anchorage. A lucrat vreme de zece ani ca jurnalist la ziarul *Frontiersman*. Şi-a făcut debutul ca scriitoare cu povestiri publicate în antologia *Cold Flesh* (2010) şi în jurnalul literar *Cirque*. În prezent, lucrează la librăria independentă Fireside Books, fiind într-o permanentă legătură cu cărţile şi cu cititorii.

Copila de zăpadă (2012), romanul ei de debut, îmbină admirabil atmosfera de basm a ţinuturilor acoperite de zăpadă din Alaska şi realitatea dură a vieţii de fermier într-o regiune sălbatică, neprietenoasă, care nu-şi dezvăluie uşor secretele. Ajunşi deja la jumătatea vieţii, Jack şi Mabel se luptă să-şi clădească o viaţă nouă în Alaska anilor ’20, însă durerea pricinuită de lipsa copiilor sapă o prăpastie tot mai adâncă între ei. Într-o clipă de exaltare, la căderea primei zăpezi din an, cei doi clădesc o copilă de zăpadă cu chip delicat, buze trandafirii şi păr bălai. Nu mică le este însă mirarea a doua zi, când descoperă că fetiţa de zăpadă a prins viaţă, ca şi cum povestea Snegurocikăi, ce încântase copilăria lui Mabel, ar fi devenit dintr-odată realitate. Din acea clipă, Faina, copila de zăpadă, va deveni parte din familie şi prezenţa ei delicată, candidă, zglobie le va schimba vieţile pentru totdeauna. *Copila de zăpadă* împleteşte cu subtilitate şi sensibilitate realismul magic al scriitorilor sud-americani cu o proză dură, viguroasă, dramatică în stilul lui Jack London.

Fiicelor mele, Grace şi Aurora

Partea întâi

— Nevastă, hai să mergem în curtea din spate şi să facem o fetiţă de zăpadă ; şi poate c-o să prindă viaţă şi o să fie fiica noastră.

— Bărbate, a zis bătrâna, nu se ştie ce se poate întâmpla. Hai să mergem în curte şi să facem o fetiţă de zăpadă.

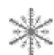
„Little Daughter of the Snow“
de Arthur Ransome

1

Râul Wolverine, Alaska, 1920

Mabel ştiuse că va fi linişte. Până la urmă, asta era şi ideea. Fără copii gângurind sau plângând. Fără copii din vecini chiuind a joacă de-a lungul aleii. Fără lipăit de picioruşe pe treptele de lemn tocite de generaţii sau ţăcănit şi păcănit de jucării pe podeaua bucătăriei. Toate aceste sunete ale eşecului şi regretului său aveau să rămână în urmă, iar în locul lor avea să fie linişte.

Îşi imaginase că în liniştea sălbăticiei din Alaska avea să fie un calm asemenea cu al zăpezii care cade noaptea, un aer încărcat de promisiuni, dar lipsit de sunete, însă nu asta a găsit. În schimb, când mătura podeaua de scânduri, firele aspre ale măturii scrâşneau de parcă un chiţcan cu colţi ascuţiţi i-ar fi ronţăit inima. Când spăla vasele, farfuriile şi castroanele zăngăneau de parcă s-ar fi spart în fărâme. Unicul sunet care nu era făcut de ea era un subit „cra-craaa“ de afară. Mabel a stors cârpa de vase şi a privit pe fereastra bucătăriei, la timp cât să vadă cum un corb îşi croia fâlfâind calea dintr-un mesteacăn în altul. Fără copii fugărindu-se printre frunzele de toamnă, strigându-se pe nume. Nici măcar un copil singur-singurel într-un leagăn.

Existase unul. Un lucruşor mititel, născut ţeapăn şi tăcut. Cu zece ani în urmă, dar chiar şi acum, se pomenea purtată înapoi, la acea naştere, atingând braţul lui Jack, oprindu-l, întinzându-se. Ar fi trebuit să o facă. Ar fi trebuit să cuprindă capul bebeluşului în palmă şi să taie câteva dintre firişoarele de păr, ca să le păstreze într-un medalion, la gât. Ar fi trebuit să-i privească faţa micuţă şi să afle dacă era băiat sau fată, iar apoi să stea lângă Jack când îl îngropa iarna, în pământul Pennsylvaniei. Ar fi trebuit să-i marcheze mormântul. Ar fi trebuit să-şi dea voie să jelească.

Era un copil până la urmă, deşi arăta mai degrabă a prunc schimbat de spiriduşi. Cu faţa trasă, fălci mititele, urechi ascuţite ; atâta apucase să vadă şi pentru atâta plânsese, fiindcă ştia că şi aşa l-ar fi putut iubi.

Mabel stătea de mult la fereastră. Corbul zburase, dispărând peste vârfurile copacilor. Soarele se strecurase pe după un munte şi lumina scăzuse. Ramurile erau golaşe, iarba de-un gri gălbui. Nici un

singur fulg de zăpadă. De parcă tot ce era bun şi strălucitor fusese şters de pe faţa pământului, măturat precum colbul.

Venise noiembrie, iar asta o înspăimânta, fiindcă ştia ce aducea – frig pogorând în vale ca o moarte, vânt îngheţat strecurându-se prin crăpăturile dintre buştenii colibei. Şi, mai ales, întuneric. Un întuneric atât de deplin, încât până şi orele vag luminate aveau să fie înghiţite.

A intrat în iarna trecută oarbă, neştiind la ce să se aştepte de la acest tărâm nou şi aspru. Acum ştia. Până în decembrie, soarele avea să răsară chiar înainte de prânz şi să dea ocol culmilor vreme de câteva ore de crepuscul, înainte de-a se cufunda la loc. Mabel avea să picotească stând într-un scaun lângă soba cu lemne. N-avea să se atingă de nici una dintre cărţile ei preferate ; paginile vor fi lipsite de viaţă. N-avea să deseneze ; ce era de surprins în caietul cu schiţe ? Ceruri sumbre, cotloane întunecate. Avea să-i fie din ce în ce mai greu să-şi părăsească patul cald în fiecare dimineaţă. Avea să bâjbâie pe-acolo cu un mers somnoros, să încropească mese şi să întindă rufele ude prin colibă. Jack avea să se chinuie să ţină animalele în viaţă. Zilele aveau să se scurgă, strânsoarea iernii să crească.

Toată viaţa crezuse în ceva mai mult, în misterul ce prindea contur la limita simţurilor ei. Era fâlfâitul aripilor de molie pe geam şi era promisiunea nimfelor apei pe fundurile pestriţe ale pârâurilor. Era mirosul stejarilor din serile de vară când se îndrăgostea şi era felul în care zorii se avântau peste iaz şi luminau apele.

Mabel nu-şi putea aminti când surprinsese ultima oară un astfel de licăr.

A strâns cămăşile de lucru ale lui Jack şi s-a aşezat să le cârpească. Încerca să nu se uite pe fereastră. Măcar de-ar fi nins. Poate că albul avea să îndulcească liniile sumbre. Poate reuşea să capteze un pic de lumină şi apoi s-o oglindească în ochii ei.

Dar toată după-amiaza norii au rămas într-un strat înalt şi subţire, vântul a smuls frunze moarte de pe ramurile copacilor, iar lumina zilei a picurat ca dintr-o lumânare. Mabel s-a gândit la frigul cumplit care avea să o întemniţeze de una singură în colibă, iar respiraţia i s-a accelerat, tot mai sacadată. A început să măsoare podeaua cu pasul. Îşi repeta încetişor : „Nu pot să fac asta. Nu pot să fac asta“.

În casă existau arme, iar ea se mai gândise la ele înainte. Puşca de vânătoare de lângă bibliotecă, cealaltă puşcă de deasupra uşii, plus un revolver pe care Jack îl ţinea în sertarul de sus al biroului. Nu trăsese niciodată cu vreuna din ele, dar nu asta o reţinea. Ci violenţa şi sângele dizgraţios al unui asemenea act, şi condamnarea ce urma să vină inevitabil după ce se afla. Oamenii aveau să spună că fusese slabă, ca fire sau ca suflet, sau că Jack era un soţ jalnic. Şi cum rămânea cu Jack ? El câtă ruşine sau furie avea să simtă ?

Râul însă – era cu totul altceva. Nici un suflet de condamnat, nici măcar al ei. Ar fi doar un nefericit pas greşit. Oamenii ar zice : Săraca, de-ar fi ştiut că nu o s-o ţină gheaţa. De-ar fi cunoscut pericolele.

După-amiaza a scăzut într-un asfinţit, iar Mabel a părăsit fereastra pentru a aprinde o lampă cu gaz pe masă, de parcă ar fi intenţionat să pregătească cina şi să aştepte întoarcerea lui Jack, de parcă această zi avea să se termine ca oricare alta, însă în gând deja urma poteca prin pădure către râul Wolverine. Lampa ardea în timp ce îşi lega şireturile ghetelor de piele, îşi punea haina de iarnă peste rochia de casă şi ieşea afară. Mâinile şi capul îi erau descoperite în bătaia vântului.

Înaintând cu paşi mari printre copacii pleşuvi, se simţea în acelaşi timp înviorată şi amorţită, înfiorată de limpezimea ţelului ei. Nu se gândea la ce lăsa în urmă, ci doar la acest moment, cu un soi de claritate în alb-negru. Bocănitul răsunător al tălpilor ghetelor pe pământul îngheţat. Adierea de gheaţă în păr. Răsuflările adânci. Era neobişnuit de puternică şi de sigură.

A ieşit din pădure şi a rămas pe malul râului îngheţat. Era o atmosferă calmă, în afara vreunei rafale răzleţe de vânt ce-i învălmăşea fusta pe ciorapii de lână şi făcea aluviunile să se rotească în vârtejuri pe gheaţă. Mult în susul albiei, valea în care se topea gheţarul se întindea pe o lăţime de 800 de metri, cu baraje de pietriş, lemne plutite şi canale întreţesute, cu apa abia trecând de genunchi, însă aici râul era îngust şi adânc. Mabel putea vedea stânca şistoasă din partea îndepărtată, ce se pierdea sub gheaţa întunecată. Dedesubt, apa ar trebui să-i ajungă mult deasupra capului.

Stânca a devenit destinaţia ei, deşi se aştepta să se înece înainte să ajungă acolo. Gheaţa era subţire de doar doi-trei centimetri şi, chiar şi în toiul iernii, nimeni n-ar fi îndrăznit să traverseze prin acest punct periculos.

La început, ghetele i s-au poticnit printre bolovanii îngheţaţi de pe ţărmul nisipos, dar apoi a continuat să meargă clătinându-se de-a lungul malului abrupt şi a traversat un mic pârâiaş unde gheaţa era subţire şi fragilă. Pas după pas aceasta se sfărâma, dând la iveală nisipul uscat de dedesubt. Apoi a traversat o porţiune pustie, de pietriş, şi şi-a ridicat fusta pentru a sări peste un buştean adus de ape, decolorat de intemperii.

Când a ajuns la cursul principal al râului, unde apa încă mai curgea la vale, gheaţa nu mai era fragilă şi albă, ci neagră şi suplă, de parcă abia s-ar fi întărit în noaptea trecută. Şi-a trecut talpa ghetei peste această suprafaţă şi aproape c-a izbucnit în râs la propria-i absurditate – să fii atent să nu aluneci tocmai când te rogi să te prăbuşeşti.

Se afla la câţiva metri de terenul sigur, când şi-a permis să se oprească şi să privească în jos, printre ghete. Era de parcă ar fi mers pe sticlă. Putea vedea rocile de granit pe sub apa curgătoare, de un turcoaz întunecat. O frunză galbenă a trecut plutind, iar ea s-a imaginat măturată odată cu aceasta şi privind o clipă în sus, prin gheaţa deosebit de clară. Înainte ca apa să-i inunde plămânii, avea să apuce oare să vadă cerul ?

Ici şi colo, bule mari cât palma erau îngheţate în cercuri albe, iar alte locuri erau brăzdate de fisuri mari. S-a întrebat dacă gheaţa era slăbită în acele puncte şi dacă ar trebui să le caute sau să le evite. Şi-a îndreptat umerii, a întors faţa înainte şi a pornit mai departe, fără să se uite în jos.

Când a traversat mijlocul canalului, peretele stâncii era aproape la o lungime de braţ, apa era un

ropot înăbuşit, iar gheaţa ceda uşurel sub ea. Fără să vrea, a privit în jos, iar ce-a văzut a îngrozit-o. Nici o bulă. Nici o fisură. Doar un întuneric fără fund, de parcă cerul nopţii s-ar fi aflat sub ghetele ei. Şi-a mutat greutatea ca să facă încă un pas spre stâncă şi deodată s-a auzit o fisură, o pocnitură profundă, răsunătoare, ca atunci când sare dopul unei sticle uriaşe de şampanie. Mabel şi-a depărtat picioarele, genunchii îi tremurau. A aşteptat ca gheaţa să cedeze, ca trupul să-i plonjeze în râu. A urmat o altă bufnitură, apoi un trosnet, iar ea a fost sigură că gheaţa îi plesnea sub ghete, însă aproape imperceptibil cu excepţia sunetului cumplit.

A aşteptat şi a răsuflat, dar apa nu s-a ivit. Gheaţa o ţinea. A patinat încet pe tălpi, întâi cu una, apoi cu cealaltă, iar şi iar, un târşâit lent până când a ajuns în locul unde gheaţa se întâlnea cu stânca. Nu-şi imaginase niciodată că o să stea acolo, în partea îndepărtată a râului. Şi-a lipit mâinile goale de şistul rece, apoi întreaga lungime a trupului, până când fruntea îi era apăsată de acesta şi putea mirosi stânca, străveche şi umedă.

Răceala acesteia începuse să-i pătrundă în trup, aşa că şi-a coborât braţele, s-a întors cu spatele la peretele de stâncă şi şi-a început călătoria înapoi tot pe unde venise. Inima îi zvâcnea în gât. Picioarele îi erau nesigure. Se întreba dacă acum, când îşi croia drum către casă, avea să plonjeze spre moarte.

Pe când se apropia de terenul sigur, ar fi vrut să o ia la fugă într-acolo, dar simţea gheaţa prea alunecoasă sub ghete, aşa că şi-a târşâit picioarele de parcă ar fi patinat, iar apoi s-a poticnit de mal. A gâfâit, a tuşit şi aproape c-a început să râdă, de parcă totul ar fi fost o glumă, o nebunie. Apoi s-a aplecat, cu mâinile pe coapse, şi-a încercat să se liniştească.

După ce s-a îndreptat uşurel, a văzut pământul întinzându-se vast înaintea ei. Soarele apunea în josul râului, aruncând o nuanţă rece de roz peste munţii cu cuşme albe ce împrejmuiau ambele părţi ale văii. În susul râului, tufele de salcie şi barierele de pietriş, pădurile de molid şi pâlcurile joase de plopi se îngrămădeau la poalele munţilor într-un albastru de oţel. Nu tu câmpuri sau garduri, case sau şosele ; nici măcar un singur suflet viu cât vedeai cu ochii în toate direcţiile. Doar sălbăticie.

Era frumos, Mabel ştia, dar era o frumuseţe care te sfâşia de viu şi te seca, lăsându-te neajutorat şi descoperit, dacă mai apucai să-i supravieţuieşti. A întors spatele râului şi a pornit către casă.

Lampa încă mai ardea când a ajuns înapoi ; fereastra bucătăriei strălucea în timp ce se apropia de colibă, iar când a deschis uşa şi a păşit înăuntru, o lumină caldă şi pâlpâitoare a învăluit-o. Totul era nefamiliar şi auriu. Nu se aşteptase să se întoarcă aici.

I se părea că lipsise cu orele, însă nu era nici şase seara, iar Jack nu se întorsese. Şi-a scos haina şi s-a dus la soba cu lemne, lăsând dogoarea să-i pătrundă dureros în mâini şi picioare. Îndată ce-a reuşit să desfacă şi să strângă degetele, a scos oale şi tigăi, minunându-se că îndeplinea o sarcină atât de anostă. A mai băgat lemne în sobă, a gătit cina, iar apoi s-a aşezat, cu spatele drept, la masa din scânduri, cu

mâinile împreunate în poală. Peste câteva minute, Jack a intrat pe uşă, tropăind ca să-şi cureţe cizmele şi scuturându-şi paiele de pe haina de lână.

Convinsă că avea să-şi dea seama din ce scăpase, s-a uitat la el şi a aşteptat. Jack şi-a clătit mâinile în lighean, s-a aşezat lângă ea şi şi-a plecat capul.

— Doamne, binecuvântează această mâncare, a murmurat. Amin.

Ea a pus câte un cartof în fiecare farfurie, lângă morcovii fierţi şi fasolea roşie. Nici unul dintre ei nu vorbea. Se auzea doar scrâşnetul cuţitelor şi-al furculiţelor în farfurii. A încercat să mănânce, dar îi era imposibil să se forţeze. Cuvintele îi zăceau ca nişte bolovani de granit în poală, iar când în cele din urmă a vorbit, fiecare era greu şi apăsător şi abia izbutea să-l rostească.

— Azi m-am dus la râu, a zis.

El nu a ridicat capul. A aşteptat s-o întrebe de ce ar fi făcut una ca asta. Poate că atunci i-ar fi putut spune.

Jack a înţepat morcovii cu furculiţa, apoi a strâns fasolea cu o felie de pâine. Nu dădea vreun semn că ar fi auzit-o.

— E îngheţat tot, până la stâncă, a zis ea aproape şoptit.

Cu ochii plecaţi, cu răsuflarea tăiată, a aşteptat, dar nu se auzea decât mestecatul lui Jack, iar apoi zdrăngănitul furculiţei lui în farfurie.

Mabel a ridicat privirea şi i-a văzut mâinile arse de vânt şi manşetele roase, zbârciturile care i se întindeau pe la colţurile ochilor plecaţi. Nu-şi putea aminti când atinsese ultima oară acea piele, iar gândul a durut-o ca singurătatea, drept în piept. Apoi i-a zărit câteva fire argintii în barba cu nuanţe roşcate. Când apăruseră ? Deci şi el albea. Fiecare dintre ei pălind fără ca celălalt să bage de seamă.

Ea îşi plimba mâncarea prin farfurie cu furculiţa. A aruncat o privire spre lampa ce atârna de tavan şi a văzut cioburi de lumină izvorând din ea. Plângea. Pentru o clipă a stat şi a lăsat lacrimile să-i curgă de-o parte şi de alta a nasului, până când i-au ajuns la colţurile gurii. Jack continua să mănânce, cu capul plecat. Ea s-a ridicat şi şi-a dus farfuria pe tejgheaua micuţă din bucătărie. Întorcându-se, şi-a şters faţa cu şorţul.

— Gheaţa nu-i groasă încă, a zis Jack de la masă. Mai bine ţine-te departe de ea.

Mabel a înghiţit, şi-a dres glasul.

— Da. Sigur, a zis.

Şi-a făcut de lucru la tejghea până i s-a limpezit privirea, apoi s-a întors la masă şi a mai pus cu polonicul nişte morcovi în farfuria lui Jack.

— Cum e terenul cel nou ? l-a întrebat.

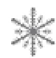
— Merge.

A băgat o bucată de cartof în gură, apoi s-a şters cu dosul palmei.

— O să tai şi-o să scot restul de copaci zilele viitoare, a zis. Apoi o să mai ard ceva cioturi.

— Vrei să vin şi eu să te ajut ? Aş putea să am grijă de focurile de la cioturi în locul tău.

— Nu. Mă descurc.

În acea noapte, în pat, a fost mai profund conştientă de el, de mirosul de paie şi de acele de molid din părul şi barba lui, de greutatea lui în patul care trosnea, de sunetul răsuflării lui lente, obosite. Stătea culcat pe-o parte, cu spatele la ea. S-a întins, vrând să îl atingă pe umăr, însă şi-a coborât braţul şi a rămas întinsă în beznă, privindu-i spatele.

— Crezi că o să reuşim să ieşim din iarnă ? l-a întrebat.

Nu i-a răspuns. Poate că adormise. Atunci s-a întors cu faţa la peretele din buşteni.

Când el a vorbit, Mabel s-a întrebat dacă ameţeala sau emoţia îi făceau vocea să sune grav.

— Nu prea avem de ales, nu ?

2

Dimineaţa era atât de rece, încât atunci când Jack a ieşit prima oară afară şi a înhămat calul, ghetele de piele îi stăteau ţepene şi mâinile nu-l ascultau. Un vânt din nord sufla fără încetare dinspre râu. I-ar fi plăcut să rămână acasă, dar apucase deja să stivuiască într-o lădiţă plăcintele lui Mabel, înfăşurate în şervete, ca să le ducă la oraş. S-a plesnit peste braţe şi a tropăit ca să-şi pună sângele în mişcare. Era al naibii de frig, până şi izmenele lungi de sub jeanşi păreau doar o foicică de bumbac care-i înfăşura picioarele. Nu-i era uşor să lase confortul de la gura sobei pentru a înfrunta asta de unul singur. Soarele ameninţa să se ridice de cealaltă parte a râului, însă lumina sa era slabă şi argintie şi nu aducea cine ştie ce alinare.

Jack s-a suit în căruţa deschisă şi a scuturat hăţurile. Nu s-a uitat înapoi, peste umăr, însă a simţit coliba micşorându-se printre molizii din spatele său.

Pe când drumul traversa un câmp, calul a părut să se împleticească şi apoi a scuturat din cap. Jack a oprit căruţa şi a scrutat câmpul şi copacii din depărtare, dar n-a văzut nimic.

Al naibii cal. El şi-ar fi dorit unul de tracţiune, frumuşel şi potolit, încet şi puternic. Dar pe-aici caii erau ceva mai rar decât dinţii de găină şi nu prea avea din ce alege – o iapă bătrână şi deşelată, care părea să fie deja cu un picior în groapă, şi acesta, tânăr şi abia dat pe brazdă, mai potrivit să se cabreze într-un ring decât să-şi câştige traiul muncind. Jack se temea să nu-l bage în mormânt.

Chiar acum câteva zile trăgea buştenii de pe terenul cel nou, când calul s-a speriat de o creangă şi l-a doborât pe Jack la pământ. Abia se ferise să nu fie strivit de buştean când calul se năpustise înainte. Îşi simţea încă antebraţele şi fluierele picioarele de parcă i-ar fi fost frânte, iar spatele îl durea în fiecare

dimineaţă.

Asta era de fapt adevărata problemă. Nu calul agitat, ci omul obosit şi bătrân. Adevărul i s-a răsucit în golul stomacului ca un lucru făcut anapoda. Era prea multă muncă pentru un bărbat de vârsta lui. Nu progresa, nici măcar muncind zi de zi cât de mult şi de sârguincios putea. După o vară lungă şi o toamnă fără zăpadă, nu desţelenise nici măcar pe-aproape cât pământ ar fi trebuit pentru asigurarea traiului. Anul ăsta scosese o recoltă prăpădită şi slăbuţă de pe un petic de teren, şi abia le ajunsese să cumpere făină pentru iarnă şi să le mai rămână câte ceva. Socotea că mai avea destui bani rămaşi din vânzarea părţii lui din ferma de acasă, din est, ca să-i mai ţină încă un an, însă asta numai dacă Mabel continua să vândă plăcinte la oraş.

Dar nici asta nu era în regulă, adică Mabel să frece podelele de scândură şi să vândă plăcinte coapte de ea. Ce diferită ar fi putut să fie viaţa ei. Fiica unui profesor de literatură, de familie bună, ar fi putut să studieze cărţile şi arta şi să-şi petreacă după-amiezile în compania altor femei rafinate. Cu servitori, ceşti de ceai din porţelan şi prăjiturele făcute de altcineva.

Pe când se îndrepta către marginea unui teren pe jumătate desţelenit, calul s-a smucit iarăşi, a scuturat din cap şi a fornăit. Jack a tras de hăţuri. Şi-a mijit ochii şi a cercetat copacii căzuţi dimprejur şi, dincolo de ei, mestecenii, molizii şi plopii încă în picioare. Pădurea era liniştită, nu se auzea nici măcar ciripitul vreunei păsări. Calul a lovit cu copita în pământul tare şi apoi a rămas nemişcat. Jack a încercat să-şi domolească respiraţia, ca să poată vedea şi asculta.

Ceva îl urmărea.

Era un gând prostesc. Cine-ar fi putut să fie acolo ? S-a întrebat, nu pentru prima oară, dacă animalele sălbatice îţi puteau da acea senzaţie. Dobitoacele, precum vacile sau găinile, se puteau holba la spinarea unui om cât e ziua de lungă, fără ca acesta să simtă vreo pişcătură în ceafă. Dar poate creaturile pădurii erau diferite. A încercat să-şi imagineze un urs târşâindu-şi labele prin pădure, plimbându-se încolo şi-ncoace şi privindu-i, pe el şi pe cal. Nu părea probabil, iarna fiind atât de aproape. La vremea asta urşii ar trebui să-şi caute bârlog.

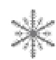
Ochii îi surprindeau când şi când câte-un ciot sau un punct umbros printre copaci. Vezi-ţi de treabă, omule, şi-a zis. O să înnebuneşti căutând ceva care nu există.

A dat să scuture hăţurile, dar apoi a mai privit o dată lung peste umăr şi a văzut-o – o mişcare fulgerătoare, o pată maro-roşcată. Calul a fornăit. Jack s-a răsucit încet pe capra căruţei.

O vulpe roşcată a ţâşnit printre copacii căzuţi. A dispărut o clipă, dar s-a iţit iarăşi, mai aproape de pădure, alergând cu coada roşie şi înfoiată la o palmă de pământ. S-a oprit şi a întors capul. Pentru o clipă, privirea i s-a pironit într-a lui Jack şi acolo, în ochii ei aurii şi îngustaţi, a văzut el sălbăticia locului. De parcă ar fi privit sălbăticia însăşi drept în ochi.

S-a îndreptat pe capră, a scuturat hăţurile şi a lăsat calul să o ia la trap, amândoi fiind nerăbdători să lase vulpea în urmă. Timp de o oră, a mers cu căruţa, cocoşat şi înfrigurat, înaintând printre hârtoape, străbătând kilometri de pădure neatinsă. Când s-au apropiat de oraş, calul şi-a înteţit pasul, iar Jack a

trebuit să-l domolească pentru ca lada să nu se răstoarne din căruţă.

Pe-acasă, Alpine nici nu s-ar fi numit oraş. Nu era nimic mai mult decât o mână de clădiri prăfuite, cu faţade false, cocoţate între liniile de tren şi râul Wolverine. Prin preajmă, câţiva împroprietăriţi desţeleniseră pământul de copaci, înainte de a-l abandona. Unii plecaseră să cearnă aur sau să lucreze la şinele de tren, dar cei mai mulţi îşi puseseră coada pe spinare şi-o tuliseră acasă, fără nici o intenţie de-a se mai întoarce vreodată în Alaska.

Jack a urcat lada cu plăcinte pe scări, spre restaurantul hotelului, unde i-a deschis uşa nevasta proprietarului. La şaizeci şi ceva de ani, Betty avea părul tuns scurt, bărbăteşte, şi conducea locul de parcă ar fi susţinut un *one-woman show*. Soţul ei, Roy, lucra pentru administraţia locală şi rareori se afla pe-acolo.

— Bună dimineaţa, Betty, a zis Jack.

— E urâtă, din câte pot eu să-mi dau seama.

A trântit uşa după ei.

— Rece ca naiba şi nici urmă de zăpadă. N-am mai pomenit aşa ceva. Ai adus ceva plăcinte de-ale lui Mabel ?

— Da, doamnă.

Le-a aşezat pe tejghea şi a dat şervetele deoparte.

— Da' bine mai găteşte femeia asta, a zis Betty. Toată lumea-ntreabă de plăcintele ei.

— Mă bucur să aud.

Ea a numărat câteva bancnote din casă şi le-a pus pe tejghea, lângă ladă.

— Ştiu că risc să pierd ceva clienţi, Jack, dar mă tem că n-o să mai avem nevoie de ele de azi înainte. Soră-mea vine să locuiască cu noi, iar Roy zice că trebuie să-şi câştige chiria făcând prăjituri.

El a luat bancnotele şi le-a băgat în buzunarul hainei, de parcă n-ar fi auzit ce spunea. Dar apoi şi-a dat seama.

— Gata cu plăcintele ? Eşti sigură ?

— Îmi pare rău, Jack. Ştiu că nu-i momentul potrivit, tocmai în prag de iarnă, dar…

Vocea i s-a stins, părea deosebit de jenată.

— Am putea scădea preţul, dacă ar ajuta la ceva, a zis el. Avem nevoie de fiecare bănuţ.

— Îmi pare rău. Pot să te servesc cu o cafea şi ceva de mâncare ?

— O cafea e de-ajuns.

Şi-a ales o masă de lângă o fereastră mică, ce dădea înspre râu.

— E din partea casei, i-a zis ea aşezându-i ceaşca în faţă.

Nu rămânea niciodată aici când aducea plăcintele la oraş, dar în dimineaţa asta nu era prea

nerăbdător să o pornească înapoi. Ce-avea să-i spună lui Mabel ? Că trebuiau să-şi facă bagajele şi să se ducă acasă cu coada între picioare ? Să renunţe la gospodărie ca toţi cei dinaintea lui ? A amestecat zahărul în cafea şi a privit pe fereastră. Un bărbat cu ghete de piele roase şi cu atitudinea degajată a cuiva aflat într-o tabără la munte se plimba pe marginea râului. Purta un sac de dormit rulat pe raniţă, ducea un husky miţos de o funie, iar în cealaltă mână căra o puşcă de vânătoare. Dincolo de el, Jack putea vedea un abur alb învăluind vârfurile. În munţi ningea. Curând avea să fie zăpadă şi aici, în vale.

— Ştii, se caută ajutoare pentru mină.

Betty i-a strecurat o farfurie cu ouă şi şuncă în faţă.

— Poate că nu-ţi doreşti să faci din asta o meserie, dar te-ar putea ajuta să treci hopul.

— Mina de cărbune din nord ?

— Mda. Nu se plăteşte rău, şi o să se tot lucreze acolo câtă vreme reuşesc că cureţe şinele de tren. Îţi dau mâncare şi adăpost şi te trimit acasă cu ceva bani în buzunar. Merită să te gândeşti.

— Mersi. Şi mersi pentru asta.

A arătat spre farfurie.

— Lucru sigur.

O treabă uitată de Dumnezeu, lucrul în mina de cărbune. Fermierii erau născuţi ca să lucreze la lumină şi la aer, nu în tunele, prin stâncă. Iar acasă văzuse bărbaţi întorcându-se din mină cu feţele negre de praf de cărbune şi tuşind sânge murdar. Chiar dacă ar fi vrut şi ar fi putut, asta ar fi însemnat să o lase pe Mabel singură acasă zile, poate săptămâni în şir.

Le trebuiau însă bani gheaţă. Doar o lună sau două puteau fi de-ajuns ca să răzbească până la recolta viitoare. Timp de o lună sau două putea îndura aproape orice. A mâncat ultima bucăţică de şuncă şi era gata să plece când pe uşa restaurantului a intrat gălăgios George Benson.

— Betty, Betty, Betty. Ce ai pentru mine azi ? Nişte plăcinte din alea ?

— Proaspete, abia aduse, George. Ia un loc şi-ţi aduc o felie.

George s-a întors către mese şi l-a zărit pe Jack.

— Hei, salut, vecine ! Ştii ceva – nevastă-ta face o plăcintă cu mere grozavă.

Şi-a aruncat haina pe spătarul unui scaun şi s-a plesnit peste burta rotundă.

— Pot să stau cu tine ?

— Sigur.

George locuia cam la şaisprezece kilometri, de partea cealaltă a oraşului, cu soţia şi cei trei băieţi. Jack îl întâlnise de câteva ori la magazinul universal şi aici, la restaurant. Părea un tip de treabă şi întotdeauna vorbea cu el de parcă s-ar fi ştiut de când lumea. El şi George erau cam de-o vârstă.

— Cum mai merge pe la tine ? l-a întrebat George aşezându-se în faţa lui.

— Merge.

— Ai ceva ajutor ?

— N-am. Lucrez aşa, de unul singur. Am desţelenit unu-două terenuri bunicele. Dar mereu mai e ceva

de făcut. Ştii cum merge treaba.

— Am putea să ne unim forţele pentru câteva zile din când în când – eu şi băieţii mei să venim la tine cu caii noştri de tracţiune, iar apoi să tu vii să ne dai o mână de ajutor.

— E o ofertă generoasă.

— Te-am putea ajuta să mai termini din treburi, a continuat George, iar soţia ta ar putea veni la noi să petreacă ceva timp aşa, ca-ntre fete, cu Esther, să vorbească despre gătit sau cusut sau despre ce-or mai vorbi ele. Ea se mai satură de noi, băieţii. Ar fi încântată să vă primească pe toţi.

Jack n-a spus nici da, nici nu.

— Copiii tăi au crescut şi-au plecat cu toţii ? a întrebat George.

Jack nu se aşteptase la asta. El şi Mabel erau destul de înaintaţi în vârstă, nu-i aşa, încât copiii le puteau fi deja mari, având propriile lor familii. S-a întrebat dacă arăta aşa cum se simţea, de parcă cineva întinsese un picior şi-i pusese piedică.

— Nu. N-avem.

— Cum ? N-aveţi nici unul, zici ?

— Nu.

L-a privit pe George. Dacă spuneai că n-ai făcut copii, suna ca o opţiune, şi ce fel de nebunie mai era şi asta ? Dacă spuneai că n-ai putut să faci, discuţia devenea stânjenitoare, iar ceilalţi judecau fie bărbăţia ta, fie sănătatea nevestei. Jack a aşteptat şi a înghiţit în sec.

— Bănuiesc că se poate trăi şi aşa. George a scuturat din cap, chicotind. Pun pariu că-i mult mai multă linişte pe la voi pe-acasă. Uneori, băieţilor mei le place să mă scoată din minţi. Scandal din una, din alta, tre' să-i tragi din pat dimineaţa de parcă-s loviţi de vărsat. Să scoţi de la ăl mai mic o zi de lucru bună e la fel de uşor ca şi cum te-ai lua la trântă cu un porc.

Jack a râs uşurat, a sorbit din cafea.

— Am avut şi eu un frate aşa. Aproape că era mai uşor să-l laşi să doarmă.

— Mda, aşa-s unii, cel puţin până se strâng la casa lor şi se prind care-i treaba.

Betty a venit la masa lor cu o ceaşcă şi o felie de plăcintă pentru George.

— Tocmai îi spuneam lui Jack că se caută ajutoare pentru mină, a zis ea în timp ce turna cafeaua fierbinte. Ştii, ca să poată ieşi din iarnă.

George a ridicat din sprâncene, apoi s-a încruntat, dar n-a vorbit până când Betty nu s-a întors în bucătărie.

— Doar n-ai de gând, nu ?

— Merită măcar să te gândeşti.

— Doamne. Ţi-ai pierdut cumva minţile ? Tu şi cu mine – noi nu mai suntem puişori primăvăratici, iar găurile alea afurisite sunt pentru oameni tineri, dacă e să fie pentru cineva.

Jack a încuviinţat, stânjenit de discuţie.

— Ştiu că nu-i absolut deloc treaba mea, dar pari să fii un tip cumsecade, a continuat George. Ştii de

ce caută ajutoare ?

— Nu.

— Nu mai reuşesc să-şi ţină oamenii, de la incendiile de acum câţiva ani. Paisprezece, morţi de-a binelea. Unii arşi aşa de tare că nici nu mai ştiai care-i care. Pe şase dintre ei nici nu i-au mai găsit. Eu îţi zic, Jack, nu merită banii pe care ţi i-ar da.

— Înţeleg. Doar că… hm, sunt încolţit. Nu prea ştiu cum să mă mai descurc.

— Trebuie s-o scoţi la capăt până la recoltă ? Ai bani de seminţe pentru la primăvară ?

Jack a zâmbit amar.

— Dacă ne abţinem să mâncăm până atunci.

— Ai morcovi şi cartofi puşi deoparte, nu ?

— Sigur.

— Ţi-ai făcut rost deja şi de-un elan ?

Jack a clătinat din cap.

— N-am fost niciodată cine ştie ce vânător.

— Ei, ascultă la mine – atâta trebuie să faci. Atârni nişte carne în hambar, şi-atunci tu şi nevastă-ta sunteţi aranjaţi până la primăvară. N-o să fie prăjiturele şi caviar, dar nici n-o să muriţi de foame.

Jack se uita în ceaşca de cafea goală.

— Aşa facem cei mai mulţi dintre noi, a continuat George. Aşa-s primii ani, slabi. Eu îţi zic, poate c-o să ţi se aplece de atâta elan şi cartofi, dar aşa o scoţi la capăt.

— Asta-i drept.

De parcă de-acum totul ar fi fost aranjat, George şi-a terminat felia de plăcintă din câteva muşcături uriaşe, şi-a şters gura cu şervetul şi s-a ridicat. I-a întins mâna lui Jack.

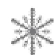
— Ar cam trebui să mă duc. Esther o să zică sigur c-am făcut ceva pe ziua asta dacă nu mă duc acasă.

Strânsoarea mâinii îi era puternică şi prietenoasă.

— Dar nu uita ce ţi-am zis. Şi când o fi să desţeleneşti terenurile alea, cu bucurie venim şi te-ajutăm. Trece şi ziua mai repede când ai tovărăşie.

Jack a încuviinţat.

— Apreciez.

Stătea singur la masă. Poate era o greşeală că se izolaseră aşa, Mabel nu avea nici măcar o singură prietenă cu care să mai vorbească. Nevasta lui George putea fi un dar ceresc, mai ales dacă el pleca în nord să muncească la mină, iar Mabel rămânea singură în gospodărie.

Ea ar fi zis altceva. Oare nu lăsaseră totul în urmă ca să înceapă o viaţă nouă, doar ei doi ? Am nevoie de linişte şi pace, îi zisese ea, nu o dată. Se ofilise şi se închisese în ea, şi totul începuse când

pierduseră copilul ăla. Ea i-a zis că nu mai poate îndura să ia parte la încă o întrunire de familie, cu toată sporovăiala şi bârfa aia stupidă. Dar Jack îşi amintea mai multe. Îşi amintea femeile gravide zâmbind în timp ce-şi mângâiau burţile şi bebeluşii abia născuţi plângând în timp ce erau trecuţi de la o rudă la alta. Îşi amintea fetiţa care se agăţase de fusta lui Mabel şi îi zisese „Mami“, confundând-o cu altă femeie, şi pe Mabel arătând de parcă ar fi fost pălmuită. Îşi mai amintea şi că el o neglijase, continuând să vorbească cu un grup de bărbaţi şi prefăcându-se că nu văzuse.

Fiul cel mare al Bensonilor era pe cale să se căsătorească şi în curând un copilaş avea să înveţe să meargă prin casă. S-a gândit la Mabel, la zâmbetul acela mic şi trist şi la zvâcnetul din colţul interior al ochilor ei, care-ar fi trebuit să stârnească lacrimi, dar n-o făcuse niciodată.

A salutat-o din cap pe Betty când şi-a luat lada goală şi a ieşit, îndreptându-se spre căruţă.

3

Cerul plumburiu părea să-şi ţină răsuflarea. Se apropia luna decembrie şi tot nu era zăpadă în vale. Timp de câteva zile, termometrele au rămas la –25°. Când Mabel a ieşit să hrănească găinile, a fost uimită de frig. Îi străpungea pielea, făcându-i oasele bazinului şi încheieturile degetelor s-o doară. A privit câţiva fulgi de zăpadă uscaţi căzând, însă nu erau decât o pulbere, iar vântul dinspre râu o mătura către rocile şi cioturile dezgolite în nămeţi mici şi murdari. Era greu să discerni puţina zăpadă de aluviunile delicate, suflate în rafale din albia râului, ce acopereau totul.

Jack zicea că la oraş oamenii erau uşuraţi că nu venise zăpada – şinele trenului erau curate şi mina mergea. Dar alţii îşi făceau griji că gerul năprasnic însemna o primăvară târzie şi o însămânţare începută mai târziu.

Ziua scădea. Lumina ţinea numai şase ore şi era foarte slabă. Mabel îşi organiza orele după un şablon – spălat, cârpit, gătit, spălat, cârpit, gătit – şi încerca să nu se mai imagineze plutind pe sub gheaţă ca o frunză galbenă.

Ziua de copt plăcinte era un mic dar, un motiv de nerăbdare. Când aceasta a sosit, s-a trezit devreme şi tocmai scotea cutia cu făină şi borcanul cu untură când a simţit mâna lui Jack pe umăr.

— Nu e nevoie, a zis el.

— De ce nu ?

— Betty mi-a zis să ne oprim cu plăcintele.

— Săptămâna asta ?

— De tot. O pune pe sora ei să i le facă.

— Ah, a zis Mabel.

A pus făina la loc pe raft şi a fost surprinsă de intensitatea dezamăgirii sale. Plăcintele fuseseră

singura ei contribuţie reală în gospodărie, o sarcină de care era destul de mândră. Şi mai erau şi banii.

— Dar fără asta, Jack, o să avem destui bani ?

— Mă descurc eu. Nu-ţi face griji.

Mabel şi-a amintit acum că se trezise într-un pat gol. El stătea la masa din bucătărie, în lumina licărindă a lumânării, cu nişte ziare întinse înaintea lui. Ea se dusese înapoi la culcare, fără să se gândească la lucrul acela atunci. Dar în dimineaţa asta el părea atât de bătrân şi obosit. Mergea uşor încovoiat, gemuse când se dăduse jos din pat şi se ţinuse de şale. Când Mabel l-a întrebat dacă era în regulă, el mormăise ceva despre cal, dar i-a zis că era bine. Începuse să se agite din cauza lui, dar a oprit-o cu un gest. Las-o baltă, i-a zis. Las-o.

Mabel i-a adus nişte biscuiţi rămaşi şi un ou fiert tare, pentru micul dejun.

— George Benson şi fiii lui o să vină azi, ceva mai încolo, ca să mă ajute la trasul buştenilor, a zis el în timp ce descojea oul.

Nu părea să bage de seamă că ea îl privea lung.

— George Benson ? l-a întrebat. Şi cine e George Benson ?

— Ce ? Cum ?

— Nu l-am întâlnit niciodată.

— L-am mai pomenit şi înainte.

A luat o muşcătură din ou şi, cu gura pe jumătate plină, a zis :

— Ştii, el şi Esther locuiesc chiar pe râu, mai jos de oraş.

— Nu. N-am ştiut.

— O să ajungă aici în câteva ore. Nu-ţi face griji în legătură cu prânzul – o să lucrăm fără oprire. Dar să pui trei farfurii în plus la cină.

— Credeam că… Dar n-am vorbit noi că… Şi de ce vin aici ?

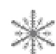
Jack a tăcut, apoi s-a ridicat de la masă şi şi-a luat ghetele de piele de lângă uşă. S-a aşezat la loc pe scaun, şi le-a tras în picioare şi le-a legat cu mişcări iuţi, apăsate.

— Ce să zic, Mabel ? Am nevoie de ajutorul lor.

Ţinea capul plecat şi strângea tare şireturile.

— Asta e, pur şi simplu.

Şi-a luat haina din cui, încheindu-se la nasturi din mers, de parcă abia aştepta să iasă pe uşă.

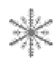
George Benson şi doi dintre fiii săi au ajuns cam după vreo oră. Băiatul cel mare părea să aibă optsprezece sau douăzeci de ani, iar cel mic nu mai mult de treisprezece-paisprezece ani. Mabel i-a privit pe fereastră, când se întâlneau cu Jack la hambar. Şi-au strâns mâinile, Jack dând din cap şi zâmbind larg. Bărbaţii şi-au luat uneltele şi s-au îndreptat spre teren, conducând caii de tracţiune aduşi de Bensoni. N-

au trecut deloc pe la colibă. A aşteptat ca Jack să se uite după ea la fereastră, să-i facă cu mâna, aşa cum obişnuia uneori dimineaţa, dar n-a făcut-o.

S-a lăsat seara, iar Mabel a aprins lămpile şi a pregătit cina pentru ei. Când aveau să se întoarcă bărbaţii de la muncă, avea să încerce să fie amabilă, dar nu peste măsură de prietenoasă. Nu voia să încurajeze asta. Poate că Jack avea nevoie de ajutor în această zi anume, dar ei n-aveau nevoie de prieteni sau de vecini. Altfel, de ce-ar mai fi venit aici ? Ar fi putut sta acasă, unde era destulă lume. Nu, ideea era să găsească alinare de unii singuri. Oare Jack nu pricepuse asta ?

Când s-au întors, bărbaţii nu i-au aruncat lui Mabel nici o privire. Nu erau necioplіţi. George Benson şi fiii lui au salutat-o dând politicos din cap şi au zis „săru' mâna, doamnă“ şi „îmi dai şi mie cartofii, te rog“, dar fără să se uite la ea cu adevărat, şi în general au vorbit tare între ei, despre caii de muncă, despre vreme şi despre recolte. Au glumit pe seama uneltelor rupte şi a blestematei idei de-a „întemeia o gospodărie“ în acest loc uitat de Dumnezeu, iar George s-a plesnit peste genunchi şi şi-a cerut scuze pentru înjurături, pe când Jack râdea tare şi cei doi băieţi îşi umpleau gurile până la refuz. Mabel a stat tot timpul la tejgheaua din bucătărie, dincolo de lumina lămpii cu gaz.

Ar fi trebuit să fie parteneri, ea şi Jack. Asta ar fi trebuit să fie noua lor viaţă împreună. Şi-acum el stătea şi râdea cu străinii, când ei nu-i zâmbise cu anii.

Mai târziu, după cină, George a tras de băieţii lui obosiţi până i-a sculat în picioare şi le-a zis că era vremea să se ducă acasă.

— Mama voastră o să se mire unde naiba am dispărut, a zis.

A înclinat din cap către Mabel.

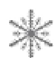
— Mulţumim mult pentru masa grozavă. Ştiţi, i-am zis lui Jack că ar trebui să veniţi odată împreună pe la noi. Lui Esther sigur i-ar plăcea să vă cunoască. Cei mai mulţi dintre oamenii stabiliţi pe-aici sunt nişte celibatari bătrâni şi soioşi. I-ar plăcea să aibă ceva companie feminină.

Ea ar fi trebuit să le mulţumească fiindcă au venit să ajute şi să spună că va trece într-o zi să-i cunoască nevasta, dar nu a zis nimic. Se putea vedea pe ea însăşi prin ochii lor – o femeie severă din est. Nu-i plăcea ce vedea.

După ce George şi fiii lui au plecat, a încălzit apă pe plită şi a spălat farfuriile, găsind o oarecare satisfacţie în zăngănit, dar furia i s-a domolit când a văzut că Jack adormise de mult în scaunul lui. Rămăsese singură cu zarva şi cu zgomotul ei fără folos.

Acoperindu-şi mâinile cu şorţul, a apucat ligheanul cu apă murdară în care spălase vasele, a apăsat zăvorul uşii cu cotul, a deschis-o şi a ieşit. A traversat curtea bătătorită şi a aruncat apa într-o mică viroagă din spatele colibei. Un val de abur a învăluit-o şi s-a risipit încet. Deasupra, stelele sclipeau, metalice şi îndepărtate, iar cerul nopţii i s-a părut crud. A lăsat aerul rece să-i umple nările şi să-i

răcorească pielea. Aici, lângă colibă, totul era liniştit, dar putea auzi vântul mugind pe râul Wolverine.

Au trecut câteva zile înainte ca Jack să-i menţioneze iarăşi pe Bensoni, şi iarăşi a adus subiectul în discuţie ca din întâmplare.

— George zice să mergem la ei cam pe la prânz de Ziua Recunoştinţei. I-am spus că o să faci una dintre plăcintele tale. Le simte lipsa când se duce la hotel.

Mabel n-a zis nici da, nici nu, nici n-a pus întrebări. S-a mirat cum de Jack putea fi sigur că l-a auzit.

Pe când răsfoia reţetele din cutia ei, încercând să se decidă ce să coacă, s-a gândit la Ziua Recunoştinţei de acasă, din valea râului Allegheny, unde mătuşile, unchii, verii, bunicii şi nepoţii, prietenii şi vecinii lui Jack se adunau la ferma familiei ca să sărbătorească. Zilele acelea fuseseră cele mai cumplite pentru Mabel. Chiar şi pe când era copil se simţea stânjenită în mulţime, iar pe măsură ce-a crescut, tachinările şi vorbăria i s-au părut tot mai infernale. În timp ce bărbaţii se plimbau prin livezi ca să discute afaceri, ea era captivă în regatul femeilor, unde se discuta despre naşteri şi morţi, nici unele dintre acestea nefiind un subiect potrivit de flecăreală pentru ea. Şi chiar sub suprafaţa acestei flecăreli plutea insinuarea eşecului ei, şoptită şi amuţită de îndată ce ea intra şi ieşea din încăperi. Poate că, continuau şoaptele, poate că Jack ar fi trebuit să-şi aleagă o femeie mai robustă, o femeie care nu se temea de munca grea şi care avea şolduri bune pentru naştere. Intelectualele alea or fi ele capabile să discute despre politică şi marea literatură, dar – pentru numele lui Dumnezeu – sunt în stare să dea naştere unui copil ? N-o vezi cum se fâţâie de colo-colo, de parcă nici nu şi-ar putea ridica nasul mai sus de-atât ? Cu spatele drept băţ. Şi cu o dispoziţie, vai, aşa de delicată. Prea mândră ca să adopte un copil orfan.

Mabel se scuza când ieşea să ia un pic de aer, dar asta nu făcea decât să atragă atenţia vreunei mătuşi bătrâne băgăcioase sau a vreunei cumnate bine intenţionate, care o sfătuia să fie şi ea un pic mai abordabilă, mai prietenoasă, fiindcă atunci s-ar înţelege probabil mai bine cu familia lui Jack.

Poate că la fel o să fie şi cu Bensonii. Poate că ei o vor crede nepotrivită ca să reziste la o fermă din Alaska sau o vor socoti stearpă şi rece, o povară pentru Jack. Deja un sâmbure de ciudă încolţea în ea. S-a gândit să îi spună lui Jack că era prea bolnavă ca să meargă. Dar în dimineaţa Zilei Recunoştinţei s-a trezit devreme, mult înaintea lui Jack, a mai băgat lemne în sobă şi a început să frământe aluatul. Avea să facă o plăcintă cu nuci, după reţeta mamei sale, şi o plăcintă cu mere uscate. Oare ajungeau două plăcinte ? Doar îi văzuse pe băieţi mâncând, înghiţeau pe nemestecate şi goleau farfuriile cât ai clipi. Poate c-ar trebui să facă trei. Dacă li se părea crusta prea tare sau dacă nu le plăceau nucile sau merele ? Dar n-ar trebui să-i pese ce credeau Bensonii. Şi totuşi, plăcintele aveau s-o reprezinte. Poate li se părea ea dură şi nerecunoscătoare, dar – Doamne – ce bine gătea.

Punând plăcintele în cuptorul cu lemne, Mabel şi-a ales o rochie din bumbac des, despre care spera

să fie potrivită. A încins fierul pe plită. Voia să arate prezentabil, dar nu ca o străină prea bine îmbrăcată. Când a fost gata, iar plăcintele făcute, a pregătit nişte pături de lână şi broboade pentru faţă pentru ea şi Jack. Avea să fie un drum lung şi friguros, în căruţa deschisă.

După ce Jack a hrănit şi adăpat animalele şi a înhămat calul, Mabel s-a aşezat lângă el pe capra căruţei, cu plăcintele calde încă în poală, înfăşurate în prosoape. Simţea un fior de entuziasm neaşteptat. Orice s-ar întâmpla la Bensoni, era bine să iasă din colibă. Nu mai părăsise gospodăria de săptămâni. Şi Jack părea mai vioi. A plescăit din limbă către cal şi, în timp ce înaintau pe drum spre ieşirea de pe proprietatea lor, i-a arătat lui Mabel unde desţelenise şi i-a povestit despre planurile lui de primăvară. I-a descris cum aproape că-l omorâse calul în ziua aceea şi cum se speriase de vulpea roşcată.

Mabel şi-a strecurat braţul pe sub al lui.

— Ai reuşit să faci foarte multe.

— N-aş fi reuşit fără Bensoni. Caii ăia de povară ai lor sunt cu totul altă treabă. Îl fac de râs pe ăsta.

A scuturat uşor hăţurile.

— Pe soţia lui ai întâlnit-o deja ?

— Nu. Doar pe George şi pe fiii lui. George a lucrat într-o mină de aur când era mai tânăr, dar a întâlnit-o pe Esther şi au decis să se aşeze la casa lor şi să-şi întemeieze o familie.

Jack a ezitat, şi-a dres glasul.

— În tot cazul, pare un om de treabă. Cu siguranţă, ne-a fost de ajutor.

— Da. Ne-a fost.

Când au ajuns la Bensoni, cineva a ieşit din hambar ţinând ridicat un curcan fără cap ce se zvârcolea. E George, s-a gândit ea, dar persoana era prea scundă şi avea o coadă groasă şi cenuşie ce se ivea de sub o căciulă de lână.

— Trebuie să fie Esther, a zis Jack.

— Crezi ?

Femeia şi-a înălţat bărbia a salut, apoi s-a luptat cu uriaşa pasăre muribundă pe care o ţinea în braţe. Sângele îi împroşca picioarele.

— Intraţi în casă, a strigat către ei. O să vă ajute băieţii cu calul.

În colibă, Mabel a rămas singură la masa din bucătărie, care era vraişte, în timp ce Jack a dispărut afară cu George şi fiul cel mic. Cu mâinile în poală, cu spatele drept, s-a întrebat unde vor mânca. Masa era plină de maldăre de registre, şiruri de borcane goale şi spălate şi suluri de stofă. Coliba mirosea puternic a varză şi a merişoare sălbatice, acrişoare. Nu era cu mult mai mare decât a lui Jack şi Mabel, doar că avea un pod unde bănuia că se aflau paturile. Coliba era cumva strâmbă, într-un fel ce-ţi dădea ameţeli, cu podeaua lăsată într-o parte, iar colţurile nu chiar drepte. Pietre, cranii albite de animale şi flori sălbatice uscate garniseau pervazurile. Mabel nu se clintea, şi totuşi se simţea ca o băgăcioasă numai lăsându-şi privirea să rătăcească.

A tresărit când uşa s-a dat de perete.

— A naibii pasăre. Ai zice că ar trebui să ştie care-i treaba cu datul duhului. Dar nu, ea trebuie să facă tărăboi când nici nu mai are capul lângă restul corpului.

— Vai. Vai de mine. Pot să ajut cumva ?

Femeia a tropăit pe lângă masă fără să-şi scoată ghetele murdare şi a aruncat curcanul pe tejgheaua ticsită. O cutie cu untură a căzut zăngănind pe podea. Esther i-a tras un şut şi s-a întors către Mabel, care stătea uluită şi uşor înspăimântată. Esther a zâmbit larg, a întins o mână pătată de sânge.

— Mabel ? Nu-i aşa ? Mabel ?

Mabel a dat din cap şi şi-a încredinţat mâna strânsorii viguroase a lui Esther.

— Esther. Dar bănuiesc că ţi-ai dat seama deja. Bine c-ai venit, în sfârşit.

Pe sub haina de lână, Esther purta o cămaşă înflorată şi o salopetă de jeans bărbătească. Faţa îi era stropită cu sânge. Şi-a scos căciula de lână şi firişoare pufoase de păr i-au rămas ridicate. Şi-a legănat coada, dându-şi-o pe spate, şi a început să umple o oală mare cu apă.

— Ai zice că, cu atâţia bărbaţi pe-aici, aş putea găsi pe careva să-mi omoare şi să-mi jumulească un curcan. Dar n-am eu bafta asta.

— Sigur nu pot să ajut cumva ?

Poate că Esther avea să se scuze pentru felul în care arăta sau pentru dezordinea din casă. Poate că exista vreo explicaţie, vreun motiv.

— Nu. Nu. Stai liniştită şi simte-te ca acasă. Poţi să faci nişte ceai, dacă vrei, cât bag eu blestemata asta de pasăre în cuptor.

— Ah. Da. Mulţumesc.

— Ştii ce-a făcut ăla mai mic ? Noi creştem aici câţiva curcani, pentru nimic altceva decât ca să-i gătim la asemenea ocazii, iar el se duce ieri şi împuşcă o duzină de cocoşi polari. Zice : Hai să-i mâncăm pe ăştia de Ziua Recunoştinţei. Ce-mi trebuie mie o duzină de cocoşi polari morţi de Ziua Recunoştinţei ? De ce să mai îndopi curcanii dacă ai de gând să mănânci cocoşi ?

S-a uitat la Mabel de parcă ar fi aşteptat un răspuns.

— N-am… N-am nici cea mai mică idee. N-am mai mâncat niciodată cocoşi polari.

— Păi, sunt destul de buni. Dar Ziua Recunoştinţei, după mine, se ţine cu curcan.

— Am adus plăcinte. Pentru desert. Le-am pus pe scaunul acela. Nu eram sigură unde să le pun.

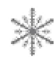
— Perfect ! Nici măcar n-am mai apucat să mă gândesc la ceva dulce. George zice că Betty e o fraieră să renunţe la plăcintele tale. Îţi ridică în slăvi prăjiturile. Nu că ar avea el nevoie de aşa ceva. Ai văzut ce burdihan are ?

Din nou s-a uitat la Mabel aşteptând.

— Ah, dar n-aş…

Râsul lui Esther era un hohot puternic, subit.

— Eu îi tot zic că el susţine, de unul singur, restaurantul ăla de la hotel, iar asta începe să se vadă, a spus ea.

În următoarele ore, a fost de parcă Mabel căzuse printr-o gaură într-o altă lume. Era ceva total diferit de lumea ei liniştită, bine ordonată, de întuneric, lumină şi tristeţe. Acesta era un loc dezordonat, însă primitor şi plin de râsete. George le-a tachinat pe cele două femei, cum că turuie „ca morile stricate" în loc să pregătească mâncarea, şi se înserase binişor înainte ca prânzul să fie gata, dar nimeni nu părea să se supere. Curcanul era uscat pe dinafară şi cam nefăcut înăuntru. Şi-a luat fiecare cu mâna lui ce bucată a vrut. Piureul de cartofi era cremos şi perfect. Sosul era plin de cocoloaşe. Esther nu s-a scuzat deloc. Au mâncat cu farfuriile legănându-li-se în poală. Nimeni n-a rostit nici o rugăciune, dar George a ridicat paharul şi a zis :

— Pentru vecini. Şi ca să mai trecem o iarnă.

Au înălţat toţi paharele.

— Şi ca să mâncăm cocoşi polari la anu', a zis Esther, iar toată lumea a râs.

După masă şi plăcinte, Bensonii au început să povestească despre traiul lor în gospodărie, despre cum odată zăpada făcuse nişte nămeţi atât de mari, încât caii puteau trece peste gard oricând pofteau, despre vreme atât de rece, încât apa murdară de la vase se prefăcea în gheaţă în aer, când o aruncai afară.

— Şi totuşi, n-aş trăi în nici un alt loc din lume, a zis Esther. Dar voi ? Veniţi amândoi de la ferme din sud ?

— Nu. De fapt, familia lui Jack are o fermă pe râul Allegheny, în Pennsylvania.

— Ce se face pe-acolo ? a întrebat George.

— Mere şi fân, în general, a zis Jack.

— Şi tu ? s-a întors Esther către Mabel.

— Bănuiesc că eu sunt oaia cea neagră. Nimeni altcineva din familia mea nu s-ar gândi să locuiască la o fermă sau să se mute în Alaska. Tata a fost profesor de literatură la Universitatea din Pennsylvania.

— Şi tu ai lăsat totul baltă ca să vii aici ? Unde naiba ţi-a fost mintea ?

Esther a împuns-o jucăuş în braţ.

— El te-a convins, nu ? Aşa e de obicei. Bărbaţii ăştia îşi târăsc bietele femei după ei, le duc în nordul îndepărtat chipurile pentru aventură, când de fapt tot ce vor e o baie fierbinte şi o menajeră.

— Nu. Nu. Nu-i aşa.

Toţi ochii erau aţintiţi asupra ei, chiar şi ai lui Jack. A ezitat, dar apoi a continuat.

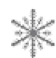
— Eu am vrut să vin aici. Şi Jack a vrut, dar atunci când am făcut-o într-adevăr a fost la insistenţa mea. Nu ştiu exact de ce. Cred că aveam nevoie de-o schimbare. Simţeam nevoia să facem ceva pentru noi. Are vreo noimă ? Să-ţi desţeleneşti singur pământul şi să ştii că-i al tău, pur şi simplu. Să nu primeşti nimic de-a gata. Alaska părea locul potrivit pentru un nou început.

Esther a zâmbit larg.

— Nu te prea pui cu dânsa, nu-i aşa, Jack ? Le zice bine. Nu-s multe ca ea.

Deşi n-a ridicat privirea, Mabel ştia că Jack se uita la ea şi că obrajii ei erau îmbujoraţi. Vorbea aşa de rar într-o companie atât de diversă. Poate că spusese prea multe.

Apoi, când conversaţia a început să se desfăşoare în jurul ei, s-a întrebat dacă spusese adevărul. Oare de asta veniseră în nord – ca să-şi clădească o viaţă ? Sau teama o mânase ? Teama de gri, nu doar în şuviţele părului şi în obrajii ei veştezi, ci de griul ce pătrundea mai adânc, în oase, făcând-o să creadă că s-ar putea preschimba într-un praf fin şi risipi pur şi simplu în vânt.

Mabel îşi amintea după-amiaza de acum mai puţin de doi ani. Însorită şi senină. Mirosul livezii în aer. Jack stătea în leagănul de pe veranda casei părinţilor lui, ferindu-şi ochii de soare. Era un picnic de familie, dar pe moment stăteau singuri. Ea a băgat mâna în buzunarul rochiei, scoţând un bilet scris de mână şi împăturit – „Iunie 1918. Alaska, noua noastră patrie“.

„Ar trebui să plecăm“, a zis ea.

„Acasă ?“, a întrebat el.

„Nu“, a zis ea, ridicând anunţul. „În nord.“

Guvernul federal căuta fermieri care să-şi întemeieze gospodării în zona aflată de-a lungul noii căi ferate. Căile ferate din Alaska şi compania de transport naval ofereau reduceri pentru cei suficient de curajoşi încât să întreprindă călătoria.

S-a străduit să păstreze un ton neutru, să nu lase disperarea să-i răzbată din glas. Jack se ferea de entuziasmul ei. Amândoi se apropiau de vârsta de cincizeci de ani. Era adevărat că în tinereţe el visase să plece în Alaska, să se pună la încercare într-un loc atât de sălbatic şi măreţ, dar nu era prea târziu acum pentru aşa ceva ?

Jack avea cu siguranţă asemenea îndoieli, dar nu vorbea despre ele. Le-a vândut fraţilor săi partea lui din teren şi afacere. Ea a umplut cuferele cu vase şi tigăi şi cât de multe cărţi s-a putut. Au călătorit cu trenul către coasta vestică, apoi cu vaporul cu aburi de la Seattle la Seward, în Alaska, şi iarăşi cu trenul la Alpine. Fără vreun avertisment şi fără să se vadă vreun semn de civilizaţie, trenul se oprea şi un singur om cobora, îşi lua bagajele pe umăr şi dispărea printre molizi şi văi de pârâu. Se întinsese şi-şi aşezase mâna pe braţul lui Jack, însă el privea pe fereastra trenului, cu o expresie de nepătruns.

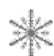
Îşi imaginase că împreună vor lucra pe câmpuri înverzite, înconjuraţi de munţi înalţi şi înzăpeziţi ca Alpii Elveţieni. Aerul avea să fie rece şi curat, cerul nesfârşit şi albastru. Unul lângă celălalt, asudaţi şi obosiţi, aveau să-şi zâmbească aşa cum o făcuseră când erau tineri şi îndrăgostiţi. Avea să fie o viaţă grea, dar numai a lor. Aici, la capătul lumii, departe de tot ce era familiar şi sigur, aveau să-şi clădească o casă nouă în sălbăticie şi să se descurce ca parteneri, departe de umbra livezilor cultivate şi a generaţiilor viitoare.

Şi iată-i acum. Niciodată împreună pe câmp. Vorbindu-şi din ce în ce mai puţin. În prima vară el o

pusese să stea în oraş, la hotelul mizer, în timp ce construia coliba şi hambarul. Şezând pe marginea saltelei înguste, care cu siguranţă găzduise mai mulţi mineri şi vânători decât femei din Pennsylvania, Mabel s-a gândit să îi scrie surorii sale. Era singură. Soarele neîncetat nu-i lăsa nici o clipă de odihnă. Totul înaintea ei – perdelele de dantelă de la fereastră, placajul de şindrilă, propriile ei mâini ce îmbătrâneau – era stors de culoare. Când ieşea din camera de hotel, nu era decât o singură uliţă, noroioasă, cu urme adânci de roţi, în afară de calea ferată. Începea printre copaci şi se termina printre copaci. Fără trotuare. Fără cafenele sau librării. Doar Betty, purtând cămăşile ei bărbăteşti şi pantalonii de lucru şi debitând nesfârşite sfaturi despre cum să pui varză murată sau să conservi carne de elan, cum să scapi de mâncărimea de la muşcăturile de ţânţar cu oţet, cum să sperii urşii cu o goarnă.

Mabel voia să-i scrie surorii ei, dar nu putea recunoaşte că greşise. Toţi o avertizaseră că teritoriul Alaskăi era pentru bărbaţi rătăciţi şi femei fără sare şi piper, că n-avea să-şi găsească locul în sălbăticie. Ea strângea în pumn anunţul ce promitea o patrie nouă şi nu scria nici o scrisoare.

Când Jack a dus-o în sfârşit la gospodărie, îşi dorea să creadă. Deci asta era Alaska – aspră, austeră. O colibă din buşteni proaspăt cojiţi, tăiaţi chiar de pe acel teren, un petic de glod şi cioturi pe post de curte, munţi ce zimţau cerul. În fiecare zi întreba : Pot să vin cu tine la câmp ? dar el zicea : Nu, rămâi aici. Jack se întorcea seara încovoiat de spate şi plin de răni, vânătăi şi muşcături de insecte. Ea gătea şi deretica, şi iar gătea şi deretica, şi se pomenea consumată de gri, până şi vederea îi era estompată şi lumea dimprejurul ei secată de culoare.

Mabel şi-a netezit poala cu palmele, alungând cutele din ţesătură iar şi iar, până când urechea ei a prins câteva dintre cuvintele din jur. Ceva despre mina de la nord de oraş.

— Eu îţi zic, Jack. Nu te mai gândi, spunea George. E cea mai rapidă cale de-a părăsi lumea asta.

Mabel şi-a păstrat calmul, a rămas aşezată.

— Mină de cărbune ai zis ? a întrebat.

— Ştiu că-s vremuri grele, Mabel, dar nu e nimic ruşinos, a zis George şi i-a făcut cu ochiul. Nu trebuie decât să-ţi ţii bărbatul acasă şi să rezistaţi. O să fie bine.

Când George şi fiii lui au început să vorbească despre multele moduri îngrozitoare în care un om putea fi mutilat şi ucis în subteran, Mabel s-a întors către Jack şi a şoptit feroce :

— Aveai de gând să mă laşi şi să te duci să lucrezi în mină ?

— Vorbim mai târziu, i-a zis el.

— Tot ce vă trebuie vouă, oameni buni, e să vă faceţi rost de-un elan în hambar şi să vă păstraţi banii pentru la primăvară, a zis George.

Mabel s-a încruntat, neînţelegând.

— Un elan, a întrebat ea, în hambarul nostru ?

Esther a râs.

— Nu unul viu, dragă, a zis ea. Carnea. Doar cât să vă ţină de foame. Am făcut-o şi noi, cu ani în urmă. S-ar putea să vi se aplece de cartofi fierţi, cartofi prăjiţi, carne fiartă, carne prăjită, dar o să vă ajute să treceţi peste perioada asta.

— E cam târzior acum pentru elan, a bombănit fiul cel mic de acolo de unde se afla, în bucătărie, cu mâinile îndesate în buzunare. Ar fi trebuit să-şi facă rost de unul înainte de rut.

— Încă mai sunt, Garrett, a zis George. Doar că trebuie să muncească un pic mai mult ca să găsească unul.

Băiatul a ridicat neîncrezător din umeri.

— Nu-l luaţi în seamă, a zis Esther, arătând cu degetul mare în direcţia băiatului. Se crede următorul Daniel Boone.

Unul dintre fiii mai mari a râs şi l-a pocnit cu pumnul în braţ. Băiatul cel mic şi-a încleştat pumnii şi apoi şi-a pocnit fratele mai mare suficient de tare încât să-l facă să se ciocnească de masa din bucătărie. A urmat o încăierare zgomotoasă, iar Mabel s-a alarmat, până când a observat că George şi Esther nici nu-i băgau în seamă. În cele din urmă, când tărăboiul a devenit prea mare chiar şi pentru Bensoni, Esther a zbierat : „Ajunge, băieţi !“, iar ei s-au liniştit.

— Garrett o fi cam prea cocoş, dar îţi zic, Jack, are o mână grozavă la tras cu puşca.

George a arătat mândru cu bărbia spre cel mai tânăr băiat.

— A împuşcat primul elan când avea zece ani. Aduce acasă mai mult vânat decât noi toţi la un loc.

Esther s-a aplecat către Mabel şi a zis :

— Printre care şi toţi acei minunaţi cocoşi polari.

Mabel a încercat să zâmbească, dar alte gânduri i se derulau în minte. Jack avea de gând să o abandoneze. Să o lase singură în coliba aia mică şi întunecoasă.

Acum bărbaţii vorbeau cu toţii despre vânatul elanului, şi iarăşi a avut senzaţia supărătoare că mai discutaseră şi înainte despre asta şi că, din nou, ea era străina ignorantă.

— Trebuie să-ţi iei puşca cu tine peste tot, chiar şi când te duci doar să munceşti la câmp, l-a auzit ea pe fiul cel mic zicându-i lui Jack. Să mergi la poalele dealurilor. De cele mai multe ori, zăpada îi alungă în jos, către râu. Dar cum anul ăsta întârzie, probabil că încă-s sus, mâncând mesteacăn şi plop.

Băiatul abia reuşea să-şi ascundă dispreţul pentru Jack.

— Mare păcat că n-ai împuşcat unul de cu toamnă, a zis. O să te cam chinui la vânătoare. Elanii se adună în turmă numai în timpul rutului. Atunci sunt diferiţi. Masculii o iau razna prin pădure. Îşi lovesc coarnele de copaci. Se tăvălesc prin propriul pişat. Mugesc după femele.

— Am auzit eu ceva, acum vreo lună sau cam aşa, a zis Jack. Eram afară, despicând lemne, şi ceva a început să mârâie la mine din pădure. Apoi „Poc. Poc“. De parcă mai tăia cineva lemne.

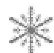
— Elanul mascul. Te striga, îşi ciocnea coarnele de un copac. Voia să se ia la luptă cu tine. A crezut că eşti un alt mascul.

Băiatul a zâmbit aproape ca şi cum Jack era departe de-a fi de statura unui elan.

Esther a observat stânjeneala lui Mabel, dar a interpretat-o greşit.

— Nu-ţi face griji, dragă. O să vă obişnuiţi cu carnea de elan. Se poate să fie mai greu şi mai periculos în perioada asta a anului, dar o să vă ţină de foame.

Mabel a zâmbit vag.

Când a venit vremea să plece, Bensonii au insistat ca Jack şi Mabel să rămână peste noapte, dar Jack a zis că trebuiau să ajungă acasă ca să se îngrijească de animale, iar Mabel le-a mulţumit, zicând că doarme mai bine în patul ei.

— E frig astă-seară, a zis Esther în timp ce-o ajuta pe Mabel să-şi pună haina.

— O să ne descurcăm. Mulţumesc oricum.

Esther a vârât un borcan în haina lui Mabel, i-a încheiat nasturii de parcă ar fi fost un copil şi i-a strâns gulerul.

— Păstrează la cald aluatul ăla fermentat pe drum spre casă sau se alege praful de el. Şi ţine minte ce ţi-am zis, să adaugi din când în când nişte făină.

Mabel a strâns în braţe borcanul răcoros şi i-a mulţumit iarăşi lui Esther.

Era senin şi bătea vântul. Luna lumina făgaşele de pe drum şi albăstrea pământul şi copacii. În timp ce se îndepărtau, Mabel a privit în urmă, la ferestrele luminate ale casei Bensonilor, şi apoi şi-a ascuns iarăşi faţa în broboadă. Jack şi-a dres glasul. Mabel se aştepta să spună ceva despre planul de-a pleca la mină. Era pregătită să fie nepărtinitoare, cu toată furia.

— O familie pe cinste, nu-i aşa ? a zis el.

Ea n-a vorbit imediat.

— Da, a zis în cele din urmă. Aşa e.

— Lui Esther i-a plăcut de tine. Ce-aţi tot vorbit acolo ?

— O… de toate, cred.

Mabel a tăcut, apoi a zis :

— M-a întrebat de ce n-am făcut copii.

— Şi ?

— A zis că putem să-i luăm pe băieţii lor ori de câte ori poftim.

Jack a chicotit, iar Mabel a zâmbit în broboadă, în ciuda a ce simţea.

În seara următoare, a început să ningă pe la asfinţit. Cei dintâi fulgi se adunau în pâlcuri în timp ce se roteau şi fluturau spre pământ. Mai întâi doar câţiva, ici şi colo, iar apoi văzduhul s-a umplut de ninsoarea ce cădea, surprinsă în lumina ferestrei în vârtejuri de vis. Lui Mabel i-a reamintit de vremurile când era mică, o fetiţă îngenuncheată pe o canapea lângă fereastră, pentru a privi primii fulgi de zăpadă ai iernii cernându-se prin lumina felinarelor din stradă.

Mai târziu, când s-a întors la fereastra din bucătărie, l-a văzut pe Jack ieşind din pădure şi înaintând prin zăpadă. Nu avusese succes la vânătoare ; îşi dădea seama după cum ţinea capul plecat şi îşi târa picioarele.

Mabel a reluat pregătirea cinei. A dat deoparte perdelele de stambă din faţa rafturilor din bucătărie şi a scos două farfurii. A întins faţa de masă. S-a gândit la harababura din coliba Bensonilor şi a zâmbit. Esther în salopetă bărbătească – cât de încrezătoare păşise în bucătărie şi trântise curcanul mort pe tejghea. Mabel nu mai întâlnise o femeie ca ea. Nu îşi lua rămas-bun în tăcere, nu mima neajutorarea şi nu îşi camufla opiniile în drăgălăşenii.

Seara trecută, George le povestise cum Esther împuşcase un urs grizzly mare de doi metri şi ceva în curte, cu câteva veri în urmă. Era singură acasă, când a auzit o bufnitură puternică. S-a uitat afară şi-a văzut ursul încercând să intre în grajd. Stătea ridicat şi izbea cu labele lui uriaşe, iar şi iar, în uşa de lemn. Apoi s-a lăsat iar în toate cele patru labe, s-a plimbat încolo şi-ncoace, şi-a lipit botul de buşteni şi a început să adulmece. Mabel ar fi fost îngrozită, dar nu şi Esther. Ea era furioasă la culme. N-avea să lase un urs să-i ia ei vacile. Calmă, s-a dus înăuntru şi a luat o puşcă, apoi a ieşit iarăşi în curte şi a împuşcat imediat ursul. Mabel îşi putea imagina perfect scena – Esther stând în ţărână, cu picioarele uşor depărtate, ţintind hotărâtă. Nu era ea dintre cele care să şovăie sau să se sinchisească de etichetă.

Mabel stătea iar la fereastră. Zăpada cădea mai repede şi mai deasă. Pe când privea afară, Jack a ieşit din hambar cu o lampă în mână, iar ninsoarea se învârtejea împrejurul lui, în cercul de lumină. Şi-a întors capul, de parcă ar fi simţit ochii ei aţintiţi asupră-i, şi s-au privit de la distanţă, fiecare în buzunarul său luminos, cu zăpada căzând ca un văl între ei. Mabel nu-şi amintea ultima oară când se mai priviseră atât de pe îndelete, iar momentul acesta era precum neaua, lent şi troienit.

Când se îndrăgostise de Jack, visase că poate zbura, că într-o noapte caldă şi albastră precum cerneala îşi desprinde tălpile goale din iarbă pentru a pluti printre vârfurile înfrunzite ale copacilor şi stele, în cămaşa de noapte. Senzaţia revenise.

Văzut prin fereastră, aerul nopţii părea dens, prelunga cădere prin beznă a fiecărui fulg de nea era lentă. Era acel fel de ninsoare care făcea copiii să iasă în fugă din case, să-şi înalţe feţele spre cer şi să se rotească cu braţele deschise.

Ea stătea vrăjită, în şorţul ei, cu o cârpă de vase în mână. Poate că era amintirea acelui vis, sau natura

hipnotică a zăpezii căzând în vârtejuri. Poate că era Esther, cu salopeta şi bluza ei înflorată, împuşcând urşi şi râzând tare.

Mabel şi-a dezlegat şorţul şi a pus cârpa deoparte. Şi-a strecurat picioarele în ghete, şi-a pus una dintre hainele de lână ale lui Jack şi a luat o pălărie şi nişte mănuşi cu un deget.

Afară, a simţit pe faţă aerul curat şi rece, putea mirosi fumul de lemne ce ieşea pe coş. A lăsat ninsoarea să plutească împrejurul ei, iar apoi a făcut ceea ce făcea când era mică – şi-a ridicat faţa către cer şi a scos limba. Vâltoarea din înalturi era ameţitoare, iar Mabel a început să se rotească încet pe loc. Fulgii de zăpadă i se lipeau de obraji şi de pleoape, îi umezeau pielea. Apoi s-a oprit şi a privit zăpada aşezându-i-se pe mânecile hainei. Pentru o clipă a studiat modelul unui singur fulg ca o steluţă, înainte ca acesta să se topească în lână. Era, şi-acum nu mai era.

Împrejurul tălpilor ei, stratul de zăpadă creştea. A lovit uşurel cu piciorul, iar zăpada s-a strâns, umedă şi grea. Zăpadă de bulgări. A strâns un pumn, cu palma goală. Era compactă şi păstra forma degetelor ei. Şi-a pus mănuşile şi a făcut un bulgăre, bătătorindu-l, modelându-l.

A auzit paşii lui Jack apropiindu-se şi, ridicând privirea, l-a văzut venind spre colibă. Şi-a mijit ochii spre ea. Mabel ieşea atât de rar pe-afară, şi niciodată noaptea. Reacţia lui a stârnit în ea o dorinţă neaşteptată, copilărească. A mai bătătorit un pic bulgărele de zăpadă, l-a privit pe Jack şi a aşteptat. Când s-a apropiat, l-a aruncat în el şi, chiar când bulgărele îi pornea din mână, şi-a dat seama că era un lucru bizar şi s-a întrebat ce va urma. Bulgărele s-a izbit de piciorul lui, chiar deasupra ghetei.

El s-a oprit, s-a uitat la cercul de zăpadă de pe cracul pantalonilor şi apoi la Mabel, cu un amestec de enervare şi confuzie pe chip, iar apoi, deşi fruntea îi era încă încruntată, un zâmbet mic i s-a ivit în colţul gurii. S-a aplecat şi a pus atent lampa alături, în zăpadă, apoi şi-a plesnit cu mâna înmănuşată pantalonii, scuturând zăpada. Mabel şi-a ţinut răsuflarea. El a rămas aplecat, cu mâna la ghete, iar apoi, mai repede decât putea reacţiona Mabel, a luat un pumn de zăpadă şi a aruncat un bulgăre perfect modelat către ea. A nimerit-o în frunte. Ea a rămas neclintită, cu braţele pe lângă corp. Nici unul dintre ei nu vorbea. Ningea împrejurul lor, pe creştetele şi pe umerii lor. Mabel şi-a şters zăpada topită de pe frunte şi l-a văzut pe Jack privind-o cu gura deschisă.

— Eu… nu… n-am vrut să…

Iar ea a râs. Zăpadă topită îi picura în josul tâmplelor, fulgi îi poposeau în gene. A râs şi a tot râs până când s-a îndoit, apoi a luat alt pumn de zăpadă şi l-a aruncat înspre Jack, iar el i-a răspuns aruncând încă unul, bulgării zburau prin aer. Majoritatea cădeau la picioarele celuilalt, dar uneori li se izbeau uşor de umeri sau de piept. Râzând, s-au fugărit în jurul colibei, pitindu-se după colţurile din buşteni şi trăgând cu ochiul tocmai la timp cât să vadă bulgărele celuilalt venind. Tivul fustei lungi a lui Mabel se târa prin zăpadă. Jack o fugărea, cu un bulgăre în fiecare mână. Ea s-a împiedicat şi a căzut, însă când el a alergat într-acolo, a aruncat cu zăpadă afânată înspre el, râzând mereu, iar Jack a azvârlit uşor bulgării în ea. Apoi şi-a proptit palmele pe genunchi, îndoindu-se de spate şi respirând zgomotos.

— Suntem prea bătrâni pentru asta, a zis.

— Chiar suntem ?

El i-a întins mâna şi a ajutat-o să se ridice în picioare, până când au ajuns piept în piept, gâfâind şi zâmbind, acoperiţi de zăpadă. Mabel şi-a lipit faţa de gulerul umed al hainei lui, iar el şi-a petrecut braţele, îngroşate de haina de lână, pe după umerii ei. Au stat o vreme aşa, lăsând ninsoarea să cadă pe ei.

Apoi Jack s-a desprins, şi-a scuturat zăpada din părul ud şi a dat să ia lampa.

— Stai, a zis ea. Hai să facem un om de zăpadă.

— Ce ?

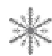
— Un om de zăpadă. E perfectă. Perfectă pentru un om de zăpadă.

El a ezitat. Era obosit. Era târziu. Erau prea bătrâni pentru prostii din astea. Erau o mie de motive ca să n-o facă, ştia şi Mabel, şi totuşi el a pus lampa la loc în zăpadă.

— Bine, a zis.

Nehotărârea i se citea în felul în care îşi ţinea capul plecat, dar cu toate astea şi-a scos mănuşile de lucru din piele. I-a cuprins obrajii în palmele goale şi cu degetul mare i-a şters zăpada topită de sub ochi.

— Bine.

Zăpada era perfectă. Se prindea în straturi dense în timp ce o rostogoleau pe pământ, făcând bulgări. Mabel l-a făcut pe ultimul, mai mic, pentru cap, iar Jack le-a aşezat pe toate unul peste altul. Silueta abia îi ajungea la talie.

— E cam micuţ, a zis el.

Ea s-a dat un pas înapoi şi l-a cercetat de la distanţă.

— E numai bun, i-a răspuns.

Au îndesat nişte zăpadă în crăpăturile dintre bulgări, au netezit marginile. El s-a îndepărtat de lumina lămpii şi a ferestrei colibei, intrând într-un pâlc de copaci. S-a întors cu două crengi de mesteacăn şi a înfipt câte una de fiecare parte a creaţiei lor. Acum avea braţe.

— O fată. Hai să facem o fetiţă, a zis ea.

— Bine.

Ea a îngenuncheat în zăpadă şi a început să modeleze partea de jos ca o fustă ce se evaza din fetiţa de zăpadă. Şi-a trecut palmele pe deasupra, înlăturând din straturile de nea şi subţiind conturul, până ce a semănat cu o copilă. Când s-a ridicat, l-a văzut pe Jack lucrând cu un briceag.

— Gata, a zis el.

S-a dat un pas înapoi. În zăpada albă erau sculptaţi nişte ochi perfecţi, minunaţi, un nas şi buze mici, albe. Ei i se părea că putea distinge chiar şi pomeţii şi o bărbie mititică.

— Ah.

— Nu-ţi place ?

Părea dezamăgit.

— Nu. Ah, nu. E atât de frumoasă. Doar că n-am ştiut…

Cum ar fi putut să-şi exprime în cuvinte surprinderea ? Nişte trăsături atât de delicate, modelate de mâinile lui aspre, era de parcă i-ar fi întrezărit dorinţele. Cu siguranţă că şi el îşi dorise copii. Vorbiseră despre asta adesea la început, când se căsătoriseră, glumind că vor face o echipă de fotbal, dar plănuind de fapt să aibă doar trei sau patru. Ce amuzant ar fi fost Crăciunul cu o casă plină de micuţi, îşi spuseseră în prima lor iarnă tăcută petrecută împreună. Era o atmosferă solemnă pe când îşi deschideau darurile primite unul de la celălalt, dar sperau că la un moment dat dimineţile de Crăciun vor răsuna de copii care aleargă şi ţipă de încântare. Ea cususe o şoseţică pentru primul lor născut, iar el desenase planurile pentru un căluţ de lemn pe care urma să-l construiască. Oare avea să fie o fată sau un băiat ? Cum ar fi putut şti că după douăzeci de ani tot fără copii vor fi, doar un bărbat în vârstă şi o femeie în vârstă singuri în sălbăticie ?

Pe când stăteau acolo împreună, ningea mai puternic şi mai iute şi de-abia se mai vedea la distanţă mai mare de un metru şi ceva.

— Îi trebuie nişte păr, a zis el.

— Ah. M-am gândit şi eu la ceva.

Jack s-a dus spre hambar, Mabel către colibă.

— Uite, a strigat ea din cealaltă parte a curţii când a ieşit din nou. Mănuşi cu un deget şi un fular pentru fetiţă.

El s-a întors cu o legătură de iarbă sălbatică şi galbenă de lângă hambar. A înfipt-o fir cu fir în zăpadă, alcătuind un păr rebel şi galben, iar ea a înfăşurat fularul în jurul gâtului şi a pus mănuşile în vârful crengilor de mesteacăn, cu firul roşu care le unea trecând prin spatele copilei de zăpadă. Sora lui Mabel le împletise din lână roşie, iar fularul avea un model pe care Mabel nu-l mai văzuse înainte – strop de rouă, îi zisese sora ei. Prin modelul larg, Mabel putea vedea zăpada albă.

A fugit într-un colţ al colibei, unde creştea o tufă de merişor. A cules o mână de fructe îngheţate, s-a întors la fata făcută din zăpadă şi a stors sucul acestora pe buzele ei. Zăpada s-a colorat într-o nuanţă delicată de roşu.

Ea şi Jack au rămas unul lângă altul, privind fata de zăpadă.

— E frumoasă, a zis ea. Nu crezi ? E frumoasă.

— Ne-a cam ieşit, nu-i aşa ?

Stând nemişcată, Mabel a început să simtă umezeala din hainele îmbibate şi să tremure.

— Ţi-e frig ?

A scuturat din cap.

— Hai înăuntru să ne încălzim.

Mabel n-ar fi vrut să se termine. Zăpada liniştită, apropierea. Dar dinţii au început să-i clănţăne. A

încuviinţat din cap.

Înăuntru, Jack a mai pus câţiva buşteni de mesteacăn în sobă, iar focul a trosnit. Mabel s-a apropiat cât de mult a îndrăznit şi şi-a tras jos mănuşile ude, pălăria, haina. El, la fel. Bulgări de zăpadă cădeau pe plită şi sfârâiau. Rochia ei atârna grea şi udă, lipindu-i-se de piele, iar ea şi-a descheiat-o şi şi-a scos-o. El şi-a dezlegat ghetele şi şi-a scos cămaşa umedă peste cap. Curând erau goi şi tremurau unul lângă celălalt. Ea nu şi-a dat seama că erau complet dezbrăcaţi decât când el s-a apropiat şi i-a simţit mâna aspră pe şale.

— E mai bine ? a întrebat-o.

— Da.

Ea şi-a întins braţele peste umerii lui, unde pielea îi era încă rece la atingere, iar când şi-a lipit nasul de curbura gâtului lui, a văzut cum zăpadă topită îi atârna în picuri prin barbă.

— Hai să ne băgăm în pat, a zis Jack.

Chiar după atâţia ani, ceva înăuntrul ei încă mai palpita la atingerea lui, iar vocea lui, răguşită şi şoptită în urechea ei, îi înfiora şira spinării. Dezbrăcaţi, s-au dus în dormitor. Sub pături, au bâjbâit fiecare după trupul, braţele şi picioarele, şira spinării şi şoldurile celuilalt, până când au regăsit liniile familiare şi delicate, asemenea pliurilor dintr-o veche hartă ce a fost îndoită iar şi iar de-a lungul anilor.

Apoi au rămas întinşi împreună, Mabel cu obrazul pe pieptul lui.

— N-o să pleci la mină, nu-i aşa ?

El şi-a apăsat buzele pe creştetul ei.

— Nu ştiu, Mabel, i-a şoptit în păr. Fac şi eu tot ce pot.

5

Jack s-a trezit pe frig. În puţinele ore în care dormise, vremea se schimbase. Îşi putea da seama după miros, o simţea în mâinile cuprinse de artrită. S-a ridicat într-un cot şi s-a întins spre noptieră, până a găsit chibriturile şi-a aprins lumânarea. Spatele şi umerii îi erau înţepenite în timp ce îşi cobora picioarele din pat. A rămas aşezat pe marginea patului până când frigul a devenit insuportabil. Nu departe de perna pe care dormea Mabel, gheaţa se strecurase printre buşteni, cu cristalele sale franjurate. A înjurat încet şi i-a tras pătura peste umeri. O casă caldă, sigură – nici măcar atât nu-i putea oferi. A dus sfeşnicul în camera principală. Uşa metalică şi grea de la sobă a zăngănit puternic când a deschis-o. Câţiva cărbuni ardeau mocnit în cenuşă.

Când s-a întins după ghete, a zărit pe fereastră o fluturare printre copaci. A rămas lângă geamul tivit cu flori de gheaţă, privind cu atenţie afară.

Zăpada proaspătă se aşternuse ca o plapumă peste pământ, sclipind şi strălucind argintie în lumina

lunii. Hambarul şi copacii din depărtare erau doar nişte contururi vagi. Acolo, la marginea pădurii, a văzut-o din nou. O scânteiere alb-albăstrie. Era încă năuc de somn. A închis încet ochii, i-a deschis iarăşi şi a încercat să se concentreze.

Iat-o. O siluetă mică ce se iţea printre copaci. Ce era aceea, o fustă ? Un fular roşu la gât şi păr alb atârnându-i pe spate. Micuţă. Iute. O fetiţă. Alergând la marginea pădurii. Apoi dispărând între copaci.

Jack s-a frecat cu palmele la ochi. Nu dormise destul. Asta trebuia să fie. Prea multe zile lungi. A părăsit fereastra şi şi-a vârât picioarele în ghete, lăsând şireturile nelegate. A deschis uşa, iar aerul rece i-a tăiat răsuflarea. Zăpada îi trosnea sub ghete în timp ce mergea către stiva de lemne. Abia când se întorcea cu un braţ de lemne de mesteacăn a observat fetiţa lor de zăpadă. A pus lemnele jos şi s-a dus cu braţele goale acolo unde se aflase aceasta. În locul ei era un morman mic de zăpadă răscolită. Mănuşile cu un deget şi fularul dispăruseră.

A împins zăpada cu vârful ghetei.

Un animal. Poate un elan o dărâmase. Dar fularul şi mănuşile ? Un corb sau o gaiţă canadiană, poate. Se ştie că păsările sălbatice fură lucruri. Când a dat să se întoarcă, a observat urmele. Lumina lunii cădea în adâncituri. Urmele treceau prin zăpadă, se îndepărtau de colibă şi se pierdeau printre copaci. S-a aplecat ca să le vadă mai bine. Lumina argintiu-albăstrie era slabă, aşa că la început nu şi-a crezut ochilor. Coiot sau poate râs. Altceva. S-a aplecat mai bine şi a atins urma cu vârfurile degetelor goale. Urme de om. Mici. De mărimea unui copil.

Jack tremura. Pielea i se făcuse de găină, iar degetele goale de la picioare îl dureau de frig în ghete. A lăsat urmele şi mormanul de zăpadă, şi-a stivuit lemnele în curbura braţului şi s-a dus înăuntru, închizând iute uşa în urma lui. În timp ce vâra fiecare bucată de lemn în sobă, se întreba dacă n-o va trezi gălăgia pe Mabel. Erau doar ochii lui, care-i jucau feste. O să-şi revină în zori. A stat lângă sobă până când focul a început iarăşi să duduie, apoi a închis uşiţa.

S-a cuibărit sub pătură, lipit de trupul cald al lui Mabel, iar ea a gemut uşor în somn, dar nu s-a trezit. Jack a stat întins lângă ea, cu ochii larg deschişi şi mintea vâjâindu-i, până când în cele din urmă s-a cufundat într-un fel de somn care nu era cu mult diferit de starea de veghe, un somn derutant şi agitat, unde visele cădeau şi se topeau ca fulgii de zăpadă, unde copiii alergau cu paşi uşori printre copaci, iar fularele fâlfâiau în ciocurile corbilor negri.

Când Jack s-a trezit din nou, soarele răsărise, iar Mabel era în bucătărie. Îşi simţea trupul obosit şi înţepenit, de parcă n-ar fi dormit deloc, ci şi-ar fi petrecut noaptea despicând lemne sau legând baloţi de fân. S-a îmbrăcat şi, în şosete, s-a îndreptat spre masă. Mirosea a cafea şi a clătite.

— Cred că a mers, Jack.

— Ce ?

— Aluatul acela fermentat pe care mi l-a dat Esther. Uite, gustă-le.

Mabel a pus o farfurie cu clătite pe masă.

— Ai dormit bine ? l-a întrebat. Arăţi absolut distrus.

Cu o mână pe umărul lui, s-a întins peste el, ca să îi toarne cafea în cană, din ibricul de email albastru. El a ridicat cana, a ţinut-o caldă între palme.

— Nu ştiu. Cred că nu.

— E tare frig afară, nu ? Dar frumos. Toată zăpada asta albă. Atât de luminoasă.

— Ai ieşit pe-afară ?

— Nu. Nu de când am dat o fugă la toaletă în toiul nopţii.

El s-a ridicat de la masă.

— Nu mănânci micul dejun ? l-a întrebat.

— Mă duc doar să iau nişte lemne. Era cât pe ce să se stingă focul.

De data asta şi-a pus haina şi nişte mănuşi înainte să deschidă uşa. Neaua reflecta lumina soarelui atât de puternic, încât şi-a mijit ochii. S-a dus la stiva de lemne, apoi s-a întors spre colibă şi a văzut copila de zăpadă, sau ceea ce mai rămăsese din ea. Tot doar un morman nedefinit de omăt. Nici urmă de fular. Nici urmă de mănuşi. Exact aşa cum fusese astă-noapte, însă acum era o realitate limpede ca lumina zilei. Şi urmele de paşi încă treceau prin zăpadă, traversau curtea şi dispăreau între copaci. Apoi a văzut iepurele mort. Un iepure de zăpadă alb, lângă treptele de la intrare. A trecut pe-alături fără să se oprească. Înăuntru, a lăsat lemnele să cadă cu zgomot pe podea, lângă sobă, apoi a rămas privind în gol.

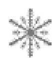
— Tu ai observat ceva ? a zis el în cele din urmă.

— Te referi la ger ?

— Nu. La ceva ieşit din comun.

— Adică ?

— Mi s-a părut că aud ceva azi-noapte. Probabil n-a fost nimic.

După micul dejun, Jack s-a dus să hrănească animalele. În drum spre hambar, a înşfăcat iepurele mort şi l-a ţinut pe lângă corp, aşa încât Mabel să nu-l observe pe fereastră. Odată ajuns în hambar, l-a privit atent. Putea vedea unde fusese strâns de gât, cel mai probabil cu un laţ subţire, care îi trecuse prin blana albă şi prin puful fin de dedesubt. Era îngheţat bocnă. Mai târziu, după ce s-a îngrijit de animale, s-a dus în spatele hambarului şi a aruncat iepurele mort cât de departe a putut, între copaci.

Când s-a întors la colibă, Mabel încălzea apă pentru spălat.

— Ai văzut urmele ? l-a întrebat peste umăr.

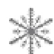
— Ce urme ?

Ea a făcut semn către fereastră.

— A, alea. Trebuie să fi fost o vulpe.

— Puii sunt în regulă ?

— Da, sunt bine. Sunt bine toţi.

Jack a dat jos puşca de deasupra uşii şi i-a zis că se duce după vulpe. Acum ştia ce îl neliniştise în privinţa urmelor. Începeau de la mormanul de zăpadă şi duceau într-o singură direcţie – se pierdeau în pădure. Nu existau urme care să vină spre curte.

Şerpuiau printre mesteceni, peste buşteni căzuţi şi împrejurul tufelor uscate de trandafir sălbatic. Jack a urmat cotiturile şi buclele. Nu păreau a fi urmele unui copil rătăcit. Mai degrabă ale unui animal sălbatic, o vulpe sau o hermină. Ţâşnind ici şi colo, gonind pe deasupra zăpezii, făcând mici ocoluri înapoi şi iar înainte, până când Jack n-a mai fost sigur dacă erau aceleaşi. Dacă se rătăcise, de ce nu venise la uşă ? De ce nu ceruse ajutor ? Şi urmele nu mergeau către drumul căruţei, către sud, către oraş şi alte gospodării. Ci se plimbau printre copaci fără o direcţie anume, iar când a privit înapoi peste umăr, n-a mai putut vedea coliba şi a înţeles că urmele şerpuiau către nord, către munţi. Urmele de ghete se intersectau ici şi colo cu altele, de astă dată deosebite. De vulpe, încrucişându-se cu cele ale paşilor copilei, apoi dispărând. A continuat să meargă pe urmele copilei. De ce s-ar ţine o vulpe după o fetiţă printre copaci ? Se uita în jos din când în când, apoi punea totul la îndoială. Poate că fetiţa se ţinea după vulpe. Poate că de aceea urmele lăsate de ea erau atît de haotice.

Jack s-a oprit lângă un plop căzut, s-a sprijinit de trunchiul lui gros. Pesemne că se depărtase de urmele iniţiale. Şi-a şters sudoarea de pe frunte. Era frig, dar aerul era uscat şi nu bătea vântul, iar el se încinsese. S-a întrebat dacă nu se încurcase. Probabil că în tot timpul ăsta mersese pe urmele vulpii. S-a întors şi s-a aplecat să le cerceteze, aproape aşteptându-se să vadă urma perniţei şi a ghearelor. Dar nu, erau tot urme plate, de mărimea tălpii unui copil.

S-a mai ţinut o vreme după ele, până când s-au pierdut unduindu-se într-o viroagă mică şi printr-o pădure deasă de molizi întunecaţi. Nu se putea strecura cu uşurinţă printre copacii aceia. Deja plecase de ceva vreme. S-a întors şi l-a trecut un fior de teamă – atât de absorbit privise în jos, la urmele paşilor, când venise, încât nu prea dăduse atenţie peisajului dimprejur. Copacii şi zăpada arătau la fel în toate direcţiile. Apoi şi-a amintit de urmele ghetelor lui în zăpadă. Avea să fie cale lungă şi întortocheată până acasă, dar aşa o să ajungă.

Mabel aştepta neliniştită la uşă când s-a întors. Şi-a şters mâinile de şorţ şi l-a ajutat să-şi dea jos haina.

— Începusem să-mi fac griji.

Jack şi-a încălzit mâinile lângă sobă.

— Ei ? Ai găsit vulpea ?

— Nu, doar alte urme, peste tot.

Nu i-a zis de copilă sau de iepurele mort de pe treptele casei. Cumva, se gândea că ar tulbura-o.

6

Mabel a privit agitată urmele care traversau zăpada când se întorcea de la toaleta din curte. Niciodată nu se mai apropiase aşa de mult o vulpe de coliba lor. Ştia că sunt nişte animale mici, dar cu toate astea o speriau. Păşea peste urme, când deodată forma lor plată şi alungită i-a atras atenţia. Nu erau nicidecum urme de animal. Fiecare era amprenta perfectă a tălpii unei ghete micuţe. Şi-a înălţat capul şi le-a urmărit cu privirea, ducând înapoi către copila de zăpadă pe care o făcuse împreună cu Jack seara trecută. Dispăruse.

S-a grăbit înapoi în colibă, cu răsuflarea tăiată.

— Jack ? Ne-a stricat cineva copila de zăpadă. A fost cineva în curtea noastră.

El stătea la tejghea, ascuţindu-şi briceagul.

— Ştiu.

— Dar parcă ai zis că a fost o vulpe.

— Sunt şi urme de vulpe în pădure.

— Dar astea de-aici ?

— Ale unui copil.

— După ce-ţi poţi da seama ?

— După mărimea urmelor. Şi sunt aproape sigur că am văzut-o. Noaptea trecută. Alergând printre copaci.

— Ai văzut-o ? Pe cine ?

— O fetiţă. Purta fularul tău roşu.

— Cum ? Şi de ce nu mi-ai zis ? Te-ai dus după ea ?

— Azi-dimineaţă. Când ţi-am zis că mă duc să caut vulpea. Am încercat să aflu unde s-a dus, însă am pierdut urma.

— Dar noaptea trecută… era o fetiţă singură afară, pe gerul ăla, şi tu nu te-ai dus să vezi dacă avea nevoie de ajutor ? Trebuie să se fi rătăcit din coliba cuiva.

— Nu ştiu, Mabel.

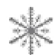
Ea a ieşit iarăşi afară şi s-a tot uitat la urmele micuţe. Doar un singur şir, traversând zăpada, îndepărtându-se de colibă, printre copaci.

În următoarele câteva zile, cerul s-a înseninat, un frig năprasnic a pus stăpânire pe vale, iar urmele copilei s-au conturat în gheaţă. Şerpuiau scânteind delicat prin gândurile lui Mabel, făcând-o să se simtă de parcă ar fi uitat ceva.

Într-o seară, s-a dus la raftul unde, între suporturi de mahon, se afla o duzină dintre cărţile ei preferate – *Poemele* lui Emily Dickinson, *Plimbarea*[1] lui Henry David Thoreau, *Regina Clopoţica*[2] a lui Frances Hodgson Burnett. Trecându-şi distrată degetele peste cotoarele cărţilor, s-a gândit la un basm pe care tatăl ei i-l citea adesea. Şi-a amintit pielea uzată şi albastră a copertei şi tenta aurie a ilustraţiilor. Într-o imagine, îşi amintea, o copilă îşi întindea mâinile înmănuşate către un bărbat şi o femeie în vârstă, îngenuncheaţi dinaintea ei, care o făcuseră din zăpadă.

În ziua următoare, când s-a dus să dea de mâncare găinilor din hambar, Mabel a trecut pe lângă urmele mititele de ghete.

Când s-a trezit, coliba era cufundată în tăcere, iar ea a simţit schimbarea înainte să se uite pe vreo fereastră sau să deschidă uşa. Era o linişte înăbuşită, un frig dens apăsând asupra pereţilor colibei, deşi înăuntru era cald. Jack îi lăsase un foc duduind înainte să plece din nou la vânat de elani. Ceea ce simţise i s-a confirmat când a privit pe fereastră şi a văzut un peisaj cu totul nou, sclipitor. Ninsese, iar de această dată era o zăpadă zdravănă, care se adunase cu repeziciune peste noapte şi îngropase coliba şi anexele gospodăriei. Prefăcuse bolovanii şi cioturile în dâmburi moi şi albe. Se adunase în perne pufoase pe ramurile molizilor, atârna greoaie peste streaşina colibei şi ştersese urmele din curte.

A dus un coş cu firimituri de pâine şi bucăţele de mere uscate, rămase dintr-o plăcintă, în hambar, pentru pui. Găinile au liniştit-o, aşa cum stăteau înşirate pe stinghiile de molid din hambar, cu penele zburlite de frig. Când a intrat, au ţopăit pe pământul plin de paie şi au cloncănit ca nişte bătrâne care întâmpină un vecin. S-au foit şi şi-au întins aripile. Una dintre găinile cu negru şi alb a ciugulit o bucăţică dintre degetele lui Mabel, iar ea a mângâiat-o pe spate când s-a îndepărtat legănându-se. A căutat în fiecare cuib şi, în cele din urmă, sub burta moale a unei găini roşcate, a găsit două ouă calde.

Mabel le-a pus în coş, în timp ce ieşea din hambar. Când s-a întors ca să închidă uşa, a observat o străfulgerare albastră între molizii încărcaţi de zăpadă de dincolo de curte. Şi-a mijit ochii şi nu a mai văzut albastru, ci blană roşcată. Ţesătură albastră. Blană roşcată. O copilă, subţirică şi ageră, în haină albastră, trecând printre copaci. După ce a clipit o dată, haina micuţă a dispărut şi a mai rămas doar blana furişându-se, şi era ca în imaginile acelea alb-negru pe care le văzuse în New York, când se uitase într-o cutie luminoasă, din aceea cu fise. Mişcare apărând şi dispărând, copilă şi sălbăticiune, fiecare ca un licăr trecător.

Mabel a mers spre pădure, la început încet, apoi ceva mai repede. Se uita după fetiţă, dar o pierduse.

Când s-a apropiat de marginea pădurii şi a scrutat cu privirea printre ramurile pline de nea, a fost

uimită să vadă copila atât de aproape, doar la vreo sută de metri distanţă. Fetiţa stătea ghemuită, cu spatele la Mabel, cu părul de-un blond alburiu răsfirat în evantai peste haina de lână albastră. Întrebându-se dacă ar trebui să o strige, Mabel şi-a dres glasul, şi tocmai sunetul acesta a speriat-o pe copilă. Fetiţa s-a ridicat, a înhăţat un sac de pe zăpadă şi a luat-o la fugă. Chiar când dispărea pe după unul dintre cei mai groşi molizi, a privit înapoi peste umăr, iar Mabel i-a văzut ochii albaştri şi strălucitori şi chipul mic, ca de drăcuşor. Nu avea mai mult de opt-nouă ani.

Mabel s-a luat după ea, înotând prin zăpada care-i ajungea până la genunchi şi aplecându-se ca să se strecoare pe sub ramuri. Zăpada îi cădea pe căciula împletită şi picura în josul gulerului hainei, dar ea tot înainta printre crengi. Când a ajuns şi şi-a şters zăpada de pe faţă, a descoperit vulpea roşcată acolo unde fusese copila. Avea botul cufundat în zăpadă şi spatele cocoşat, ca al unei pisici care linge lapte dintr-un castron. Îşi scutura capul într-o parte şi smulgea ceva cu dinţii. Mabel a rămas înlemnită. Niciodată nu mai fusese aşa de aproape de un animal sălbatic. Doar câţiva paşi şi ar fi putut atinge blana arămie cu picăţele negre.

Animalul a privit în sus, către ea, cu capul încă plecat spre pământ, cu mustăţile lungi şi negre lipite de botul alungit. Apoi Mabel a văzut sângele şi s-a luptat cu senzaţia de vomă. Vulpea mânca ceva ce omorâse, iar sângele împroşcase zăpada şi îi mânjise botul.

— Nu ! Fugi ! Fugi de-aici !

Mabel şi-a fluturat braţele înspre vulpe, iar apoi, simţindu-se deodată furioasă şi vitează, a pornit către ea. Animalul a ezitat, probabil nedorind să-şi abandoneze masa, dar apoi s-a întors şi a luat-o pe urmele fetiţei, printre copaci.

Mabel s-a dus la acel loc din zăpadă şi a văzut ceea ce spera să nu vadă. O privelişte îngrozitoare – intestine argintii, oase mititele, sânge şi pene.

În dimineaţa aceea nu numărase puii. S-a uitat mai atent şi a văzut că nu era de fapt una dintre găinile ei, ci o pasăre sălbatică, cu pene maro pestriţe şi cu capul mic, sucit.

A lăsat lucruşorul acela mâncat pe jumătate şi a luat-o pe urmele întortocheate ale copilei şi vulpii, printre copaci. În timp ce mergea, rafale de vânt scuturau zăpada de pe ramurile copacilor şi îi suflau rece în faţă. Îi îngreunau respiraţia, aşa că şi-a întors capul într-o parte şi a continuat să meargă prin pădure. Vântul a răbufnit iarăşi, răscolind zăpada de pe pământ şi din copaci şi ridicând-o în aer. Apoi s-a pornit să sufle neîntrerupt, iar Mabel s-a avântat înainte, cu privirea în jos, dar acum nu mai putea vedea pe unde merge. Un viscol pornit din senin. Mabel s-a întors cu spatele la vânt şi zăpadă şi a pornit-o spre casă. Nu era îmbrăcată potrivit pentru o asemenea expediţie, şi fata se afla cu siguranţă prea departe. Pe când se apropia de hambar, zăpada viscolită i-a acoperit urmele, şi pe ale copilei şi ale vulpii. N-a mai văzut pasărea moartă sau petele de sânge când a trecut pe acolo – dispăruseră şi ele.

— Am văzut copila, i-a zis Mabel lui Jack când a sosit la cină. Fetiţa pe care mi-ai descris-o, din noaptea trecută… Am văzut-o în spatele hambarului.

— Eşti sigură ?

— Da. Da. Era urmată de o vulpe şi am crezut că ne-a omorât unul dintre pui, dar era altceva, o pasăre sălbatică.

Jack a mijit ochii, de parcă s-ar fi îndoit.

— Chiar am văzut-o, Jack.

El a dat din cap şi şi-a agăţat haina în cuierul de lângă uşă.

— Ai auzit de cineva care să fi pierdut un copil ? l-a întrebat. Când ai fost ieri în oraş, ai auzit vreun zvon ?

— Nu. Absolut nimic.

— Ai întrebat ? Ai spus cuiva de ea ?

— Nu, Mabel. Nu prea am văzut rostul. M-am gândit că ori s-a dus ea acasă, ori au pornit ei o căutare, laolaltă.

— Dar uite că s-a întors şi astăzi. Chiar lângă hambarul nostru. De ce-ar veni aici ? Dacă s-a rătăcit sau are nevoie de ajutor, de ce nu vine pur şi simplu la uşă ?

El a dat din cap, înţelegător, însă apoi a schimbat subiectul. A zis că nu zărise decât un elan, o femelă, cu puiul. I-a spus că vor fi nevoiţi să taie puii de îndată ce sacul cu merinde se va termina ; n-aveau destui bani ca să cumpere altele. Veştile bune, a continuat el, erau că se întâlnise ieri cu George la restaurantul hotelului şi îi invitase pe Bensoni la cină duminica viitoare.

Abia de-aici, de la această ultimă parte, Mabel a ascultat atent. Era bucuroasă că vor veni Bensonii. Cu siguranţă că Esther putea să-i spună ceva despre copilă ; ea cunoştea familiile din vale şi poate că avea să ştie de ce hoinărea fetiţa singură prin pădure.

7

Noaptea, când Jack se ducea la culcare şi închidea ochii, pe dosul pleoapelor avea gravate ramuri de copaci, urme de vânat şi stânci înzăpezite, aşa încât somnul i se contopea cu lungile zile petrecute la vânătoare. De zile în şir, se trezise în cele mai multe dimineţi înainte de-a se lumina şi plecase cu puşca şi rucsacul în căutarea elanului, simţindu-se ca un impostor de fiecare dată. Pierduse mare parte dintr-o după-amiază pe urmele a ceea ce se dovedise a fi un porc-mistreţ care mesteca o ramură joasă. Hoinărise în susul şi-n josul râului Wolverine, în munţi, înainte şi înapoi, pe la poalele dealurilor, şi era sătul de asta până peste cap.

A rămas întins în pat mai mult decât de obicei şi s-a gândit să nici nu se mai scoale deloc. Dar

George avea dreptate – dacă reuşea să facă rost de un elan, el şi Mabel puteau trăi din carnea aceea şi cartofi până la recoltă. Rămăseseră fără cafea, zahăr, mere uscate, lapte praf, untură. Vor fi nevoiţi să taie puii şi să lase calul să flămânzească. Fără valuri de stofă nouă sau gablonzuri din oraş. Avea să fie o iarnă mizerabilă, dar măcar nu vor muri de foame.

S-a ridicat, s-a îmbrăcat şi a hotărât ca mâine să se ducă la oraş şi să se intereseze de lucrul la mină. O fi greu pentru trupul lui bătrân, dar măcar să aibă după ce să tragă linie la capătul zilei. În ciuda zăpezii, îi zisese Betty, trenul mergea şi mina era deschisă. Marina îşi sporise comanda de cărbune, iar cei de la calea ferată angajaseră o echipă de oameni ca să ţină şinele curate. Nimeni nu ştia cât va dura munca, dar deocamdată se făceau angajări.

Oraşul era însă închis în zilele de duminică, aşa că n-avea decât să mai prăpădească o zi prin pădure. Putea să cutreiere până după-amiază, când veneau Bensonii la cină. A părăsit coliba, cu puşca şi rucsacul, şi a mers pe drumul căruţei către terenul îndepărtat. Zăpada îi trecea bine de marginea ghetelor. Nu avea nici un gând să rătăcească în sus, către munţi, unde era chiar şi mai adâncă. Avea să se ţină prin preajma casei, sperând că zăpada forţase animalele să rămână jos, de-a lungul râului.

Cerul era mohorât şi plumburiu, iar Jack îi simţea apăsarea. A mers prin câmp, neaua încetinindu-l, şi a intrat în pădure, dar fără nici o tragere de inimă.

Niciodată nu se considerase un orăşean. Muncise din greu toată viaţa la ferma familiei din valea râului Allegheny. Ştia cum să mânuiască uneltele, să se folosească de animale şi să are pământul. Însă acasă pământul fusese lucrat de generaţii, iar asta se vedea în curbele sale moi şi în copacii impunători. Până şi căprioarele erau pe jumătate domesticite, leneşe şi bine hrănite, păscând prin pârloage. Ca băiat, hoinărise de-a lungul pârâului, prin livada părintească. Culesese fire de iarbă şi le ronţăise codiţele fragede. Până şi aerul în sine avea o anumită prospeţime crudă, nu prea rece, nu prea fierbinte, o briză blândă. Se cocoţase pe ramurile prietenoase ale stejarilor şi rătăcise pe spinările dâmburilor înverzite. Acele plimbări fără ţintă ale copilăriei erau printre cele mai dulci amintiri ale lui.

Dar aici nimic nu semăna cu ce era acasă. Nu îşi savura singurătatea în aceste păduri, ci era agitat şi vigilent, temându-se mai ales de propria-i nepricepere. Când lucra pământul, se împiedica de rădăcinile răşchirate, tăia cu toporul copac după copac ca să mai desţelenească vreun metru şi dădea peste bolovani atât de mari, încât trebuia să se folosească de cal ca să-i scoată de pe teren. Cum putea fi cultivat un asemenea pământ ?

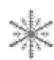
Oriunde se oprea lucrul, se ivea sălbăticia, mai străveche, mai feroce, mai puternică decât îşi putea cineva imagina. Molizii negri, subţiri şi înalţi, erau atât de deşi pe alocuri, încât nu puteai strecura un braţ printre ei, şi toate lucrurile însufleţite păreau ascuţite şi ostile – spinii de ciomagul-dracului care lăsau răni supurânde, urzicile care înţepau şi inflamau şi uneori roiuri de ţânţari atât de dense, încât trebuia să reziste panicii. În primăvară, când se apucase de doborât copacii şi de întors brazda, ţânţarii se înălţaseră în nori din pământul răscolit. Purta o plasă pe cap ; era mai greu de văzut aşa, dar fără ea ar fi fost insuportabil. Când ştergea cu mâna pielea calului, palmele i se mânjeau de sânge de la insectele

sătule.

Iar acum, asta era o binecuvântare – că era prea frig pentru ţânţari. Duse erau şi luxurianţa verii, desişul verde al ramurilor de plop, frunzele late de crucea-pământului, răbufnirile de pufuliţă. Lipsite de frunziş, terasele înzăpezite şi viroagele se înălţau spre munţi ca o şiră a spinării albită de vreme. Jack se uita printre copacii dezgoliţi şi nu vedea nici un semn de viaţă. Nici un elan, nici o veveriţă, nici măcar o singură pasăre cântătoare. Un corb prăpădit i-a trecut pe deasupra capului, zburând liniştit mai departe, de parcă ar fi fost în căutarea unor pământuri mai bogate.

Când Jack le spusese fraţilor săi că se mută în Alaska, ei îl invidiaseră. Ţinutul lui Dumnezeu, ziseseră. Patria laptelui şi-a mierii. Elani, reni şi urşi – vânat aşa de abundent, de n-o să ştii ce să împuşti mai întâi. Şi pâraie aşa de pline de somoni, încât să le poţi traversa călcând pe spinările peştilor.

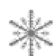
Ce adevăr diferit găsise aici. Alaska nu ceda nimic cu uşurinţă. Era săracă, sălbatică şi nepăsătoare la strădaniile omului, iar el văzuse asta în ochii acelei vulpi roşcate.

Jack a ajuns la un buştean şi s-a apucat, cam fără chef, să dea deoparte zăpada înainte să se aşeze. Şi-a pus puşca pe genunchi, şi-a dat jos căciula de lână şi şi-a trecut degetele prin păr. A stat o vreme aplecat, cu coatele pe puşcă, cu capul în palme. Îndoielile îl cocoşau, gata să îl sugrume, şoptindu-i în ureche : Eşti bătrân. Foarte, foarte bătrân.

Dacă era să crape în pădurile astea, nimic nu avea să-i sară în ajutor. Vântul de nord avea să sufle dinspre gheţar, pământul avea să rămână bocnă, iar o vulpe roşcată la fel cu aceea pe care o privise în ochi putea să fie prima care să-i adulmece trupul fără viaţă şi să ia o îmbucătură de ici, de colo. Corbii şi coţofenele aveau să se pogoare ca să-i sfâşie carnea îngheţată şi poate o haită de lupi avea să se abată în cele din urmă pe la hoitul lui, iar în curând din el n-avea să mai rămână decât o grămadă de oase. Singura lui speranţă ar fi Mabel, dar apoi s-a gândit la cum s-ar lupta ea cu greutatea lui de mort. S-a ridicat în picioare şi şi-a pus puşca pe umăr.

Plânsese numai de câteva ori de când era adult – când îi murise mama şi când el şi Mabel pierduseră acel bebeluş. Nu era să îşi dea drumul acum. A început să pună un picior înaintea celuilalt, mergând fără să vadă sau să simtă.

Liniştea a fost cea care i-a spulberat mohorârea. O linişte plină de prezenţă. A ridicat capul.

Era ea. Fetiţa era în faţa lui, doar la câţiva metri distanţă. Stătea pe zăpadă, cu braţele pe lângă corp, cu o urmă de zâmbet pe buzele palide. Blană albă îi garnisea haina şi ghetele de piele. Chipul îi era încadrat de blana maronie şi pufoasă a unei căciuli de zibelină, fata purta fularul roşu şi mănuşile lui

Mabel. Copila era pudrată cu cristale de gheaţă, de parcă tocmai ar fi traversat o furtună de zăpadă sau ar fi petrecut o noapte fantastic de rece afară.

Jack i-ar fi vorbit, însă privirea ei îl încremenise – albastrul spart al gheţii de pe râu, al crevaselor din gheţar, al razelor lunii. Ea a clipit, cu genele blonde scânteindu-i de chiciură, şi a tulit-o.

— Stai ! a strigat.

S-a împiedicat, dând să alerge după ea.

— Stai ! Nu te teme !

Era stângaci, se împotmolea în propriile-i ghete şi răscolea zăpada. Ea gonea înainte, dar adesea se oprea ca să se uite în urmă, după el.

— Te rog, a strigat iarăşi. Stai !

Un sunet a răzbătut până la urechile lui Jack, ca al vântului care agită frunzele uscate sau al zăpezii viscolite pe deasupra gheţii sau poate ca o şoaptă îndepărtată. *Şşşş*.

Nu a mai strigat. Se strecura pe sub crengile copacilor şi înainta prin zăpadă, pe urmele copilei care îl ducea tot mai departe şi mai departe în pădure. Era nevoit să se uite atent pe unde calcă, să nu se împiedice, dar de fiecare dată când înălţa privirea, ea îl aştepta.

Şi apoi, deodată, ea nu mai era. S-a oprit, a mijit ochii şi a scrutat zăpada, în căutarea urmelor ei. Nu a zărit nici un semn. Şi iarăşi şi-a dat seama de calmul tăcut şi straniu al pădurii.

Din spatele lui s-a auzit un fluierat ascuţit, voios, asemenea cântecului de piţigoi, şi atunci s-a întors, aşteptându-se să vadă o pasăre sau poate copila. Când colo, un elan stătea la mai puţin de cincizeci de metri de el. Şi-a ridicat capul încet, ca şi cum coarnele masive, cu multe ramificaţii, ar fi fost o povară imensă. Nasul lung şi gulerul maro îi erau pătate de zăpadă. Şi-a legănat încet coarnele într-o parte şi-n cealaltă. Jack nu mai văzuse niciodată un asemenea animal magnific. Aşa cum stătea, proptit în cele patru picioare uscăţive, trebuie să fi avut peste doi metri la greabăn, iar gâtul îi era zdravăn ca trunchiul unui copac.

În buimăceala lui, Jack aproape c-a scăpat din vedere un fapt evident – că aceasta era prada lui. Nu mai vânase decât de câteva ori, când era un puşti, mai ales iepuri şi fazani, deşi avea şi nişte amintiri vagi de la o vânătoare de căprioare, într-o dimineaţă rece şi umedă, cu verii lui. Însă asta era altceva. Nu mai era vorba de sport sau de-o aventură de flăcăi. Era vorba de trai, şi totuşi era aşa de slab pregătit. Nu-şi mai putea aminti mare lucru de la acea vânătoare de căprioare, dar ştia că el nu trăsese deloc.

S-a aşteptat ca animalul să se sperie când a băgat un cartuş în puşcă, dar acesta nu s-a arătat decât vag interesat şi s-a întors la îndeletnicirea sa de a mânca vârfurile crenguţelor de salcie.

Jack şi-a lipit obrazul de patul de lemn şi a încercat să-şi stabilizeze strânsoarea. Răsuflarea i se înălţa ca un abur în aerul rece, înceţoşându-i vederea, aşa că şi-a ţinut respiraţia, a ţintit inima elanului şi a apăsat pe trăgaci. Nu a auzit bubuitura şi nici nu a băgat de seamă reculul puştii. A fost doar momentul impactului, animalul clătinându-se de parcă o greutate uriaşă s-ar fi prăbuşit asupra sa, şi apoi căderea.

Jack a coborât puşca şi a făcut câţiva paşi spre elan. Dădea din picioare şi îşi răsucea îngrozitor

gâtul. Jack a încărcat iarăşi. Elanul s-a zbătut în zăpadă şi, pentru o clipă, Jack a privit în ochii lui sălbatici, daţi peste cap. A ridicat puşca şi a tras un glonţ în capul animalului. Nu s-a mai clintit.

Lui Jack îi tremurau genunchii când şi-a proptit puşca de un copac şi s-a apropiat de animalul mort. Şi-a pus palmele pe corpul cald încă al animalului şi a înţeles în sfârşit cât de mare era. Coarnele l-ar fi putut ţine pe Jack ca într-un leagăn, iar braţele lui nu i-ar fi putut înconjura pieptul. Trebuia să cântărească peste cinci sute de kilograme, iar asta însemna sute de kilograme de carne bună, proaspătă.

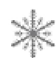
O făcuse. Aveau mâncare pentru iarnă. Nu se mai ducea la mină. Îi venea să sară în sus şi să chiuie. Îi venea să o sărute apăsat pe buze pe Mabel. Îşi dorea să-l plesnească cineva ca George puternic pe spinare şi să-i zică : Bravo.

Voia să sărbătorească, dar era singur, pădurea avea un aer solemn, iar dincolo de fiorul din piept mai era altceva. Nu vină sau regret. Ceva mai subtil. A apucat ambele coarne de la bază, ca să mute capul. Era greu, dar proptindu-se între coarne a reuşit să împingă capul şi gâtul. Apoi şi-a scos cuţitul din rucsac şi l-a ascuţit de o pilă. În tot acest timp, a analizat simţământul care îl măcina, iar în cele din urmă l-a putut pune în cuvinte – avea senzaţia că era dator.

Luase o viaţă, o viaţă însemnată, judecând după animalul întins dinaintea lui. Era obligat să aibă grijă de carne şi să o ducă acasă, cu recunoştinţă.

Dar mai era şi ceva legat de copilă. Fără ea, n-ar fi văzut elanul. Ea îl condusese aici şi îl prevenise atunci când, ca un bleg, trecuse pe lângă animal. Jack o văzuse cum se mişca prin pădure, cu graţia unui animal sălbatic. Ea cunoştea zăpada, iar aceasta o purta cu delicateţe. Ea cunoştea molizii, ştia cum să se strecoare printre ramurile lor, şi cunoştea animalele, vulpea şi hermina, elanul şi păsările cântătoare. Ştia pe de rost ţinutul acesta.

Stând îngenuncheat în zăpada însângerată, Jack s-a gândit că poate aceasta era calea prin care omul îşi ţinea promisiunile, învăţând şi primind în suflet această stranie sălbăticie – ocrotită şi neajutorată, violentă şi umilă, fremătând în măreţia sa.

Munca era prea grea pentru forţa şi experienţa lui Jack. Mai tranşase el pui şi câteva hălci de vită, dar nu era acelaşi lucru. Acesta era un animal sălbatic colosal, absolut intact, lăţit în propriul sânge în mijlocul pădurii. Trăsese bine, glonţul trecuse prin piept şi plămâni. Trebuia să deschidă burta, ca să scoată intestinele şi să lase să iasă căldura înainte să se strice carnea, dar n-avea să fie treabă uşoară. Picioarele elanului, fiecare cântărind peste cincizeci de kilograme, îl stinghereau, îi stăteau în cale. A încercat să-şi proptească umărul pe sub unul dintre picioarele din spate, ca să scoată la iveală burta, dar era prea greu. A scos o bucată de sfoară din rucsac şi a legat cu ea glezna elanului. Cu toată puterea, a tras în sus şi într-o parte, iar apoi a legat frânghia de un copac din spatele elanului. Astfel pântecele a rămas descoperit, deşi Jack se temea că, dacă frânghia ar ceda, piciorul l-ar trosni zdravăn în ceafă.

Şi-a ascuţit iar cuţitul, numai din cauză că nu era sigur cum să înceapă. Lumina zilei era pe sfârşite, aşa că a împlântat cuţitul în burtă, amintindu-şi că trebuia să fie atent să nu înţepe maţele şi să strice carnea, apoi a tras uşor cuţitul în afară, înainte de a tăia de jos în sus.

Era vârât până la coate între intestine şi pătat de sânge când a auzit ceva apropiindu-se prin pădure. S-a gândit că ar putea fi copila, dar apoi şi-a amintit cât de uşor se mişca ea. A auzit nechezatul unui cal. S-a ridicat, şi-a îndreptat spatele şi şi-a şters cuţitul de pantaloni.

Era Garrett Benson, călărind printre copaci.

— Salutare, l-a strigat Jack.

— Am auzit împuşcături. Ai nimerit vreunul ?

— Mda.

— Un mascul ?

Jack a încuviinţat.

Băiatul a priponit calul de un copac din preajmă. Pe măsură ce se apropia, se vedea cum face ochii tot mai mari.

— Sfinte Sisoe ! Ditamai elanul.

Garrett s-a dus la coarne, a încercat să-şi întindă braţele de la unul la celălalt şi nu a reuşit.

— Sfin-te Sisoe, a zis iarăşi, mai încet.

— E mare ?

— Meserie.

Un băiat încercând să adopte limbajul unui bărbat.

— Meserie !

— N-am ştiut. E primul elan pe care-l văd de aproape.

Garrett şi-a scos mănuşa şi a întins mâna.

— Felicitări ! E a-ntâia !

Jack s-a şters un pic de sânge pe pantaloni şi a strâns mâna băiatului.

— Mersi, Garrett. Apreciez. Trebuie să mărturisesc că nu mă aşteptam la asta.

— Pe bune. Zău, e a-ntâia de-a-ntâia.

Asta era o latură a lui Garrett pe care n-o mai văzuse. Zâmbetul ţâfnos şi superior dispăruse, iar chipul băiatului strălucea.

— Călăream pe lângă râu, uitându-mă după locuri în care să pun capcane, când am auzit puşca, a zis Garrett. Poc. Poc. Două împuşcături. Ăsta-i întotdeauna semn bun. Mi-am dat seama c-ai doborât ceva. Dar, maică-măiculiţă, nu mi-am imaginat c-o să fie aşa ceva.

— Mie mi s-a părut de dimensiuni normale, a zis Jack.

Băiatul a tăcut, plin de respect, în timp ce-şi trecea o mână de-a lungul unuia dintre coarne.

— E mai mare decât toţi pe care i-am văzut până acum, a zis. Cu siguranţă mai mare decât tot ce-am împuşcat eu vreodată.

Părerea lui despre Garrett s-a îmbunătăţit. Nu mulţi băieţi de treisprezece ani puteau ieşi câştigători dintr-o luptă corp la corp cu invidia.

— Cred că m-am ales cu ceva treabă pe cap, a zis Jack.

— E ceva. Dar împreună o să ne descurcăm.

— Nu trebuie să te simţi obligat în vreun fel să mă ajuţi.

Băiatul a scos un cuţit dintr-o teacă de la curea.

— Mi-ar face plăcere.

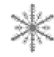
— Bine, aş aprecia mult. Poate că mi-ai putea da câteva sfaturi, să mă îndrumi un pic. Adevărul e că mă depăşeşte.

— Se pare că ai început bine, scoţând maţele afară.

Băiatul a dat blana deoparte şi a privit în coşul pieptului.

— Mda, uite. Trebuie doar să tai chestia aia şi totul o să iasă foarte uşor.

După ce au tăiat inima şi ficatul, fiecare mai mare decât o farfurie plată, Jack le-a strecurat, umede, într-un sac.

În următoarele ore, Jack şi băiatul au muncit la elan. Era istovitor. Lui Jack îi îngheţaseră şi amorţiseră mâinile şi se tăiase de câteva ori cu cuţitul. Spatele şi genunchii îl dureau. Soarele coborâse printre copaci, aerul se răcise, animalul mort înţepenise, dar ei munceau mai departe. Când şi când, Garrett îl sfătuia unde să taie sau cum să despice o articulaţie. Ţinea picioarele în loc sau trăgea de blană, aşa încât Jack să poată lucra mai uşor. Mai glumeau, mai vorbeau, dar cel mai mult doar munceau, şi era bine.

După ce au tăiat cele patru picioare şi antricoatele, muşchiuleţul, cotletul şi carnea de pe gât, Garrett a adus un mic fierăstrău din desagii lui şi au tăiat coarnele de pe craniu.

— Pe astea trebuie să le iei din seara asta, a zis Garrett. Ca să le putem arăta tuturor. N-o să ne creadă doar pe vorbe.

Jack ar fi preferat să lase coarnele şi să mai încarce nişte carne pentru acasă, dar a hotărât că hălcile vor fi în siguranţă atârnate în copaci peste noapte, până când avea să revină, cu calul şi căruţa, dimineaţă. Nu voia să-l dezamăgească pe băiat după cât îl ajutase, aşa că au legat coarnele, organele vitale şi câteva dintre cele mai bune bucăţi de carne de şaua lui Garrett.

— Bun cal mai ai, i-a zis Jack în timp ce priponeau zdravăn încărcătura. Nu se împotriveşte când legăm carnea pe el.

— Eu l-am cumpărat. De la un miner care îl punea la cărat. O să-l folosesc la pus capcane.

Plini de sânge şi obosiţi, şi-au croit calea printre copaci, Garrett trăgând calul de o frânghie. Jack nici nu-şi dăduse seama că erau foarte aproape de terenul lui, iar de acolo au urmat drumul căruţei. Aproape

că se întunecase când au intrat în curte.

— Îţi sunt foarte recunoscător pentru ajutor, a zis Jack. Altfel aş fi acolo şi-acum, tranşând de unul singur.

— Bine. Bine, a răspuns Garrett. Stai să vadă mama şi tata.

Cu Jack mergând şontâc-şontâc după el, Garrett s-a grăbit spre hambar.

— Se pare că ai tăi ţi-au luat-o înainte, a strigat Jack când a văzut sania în curte.

Chiar atunci, George şi cei doi fii mai mari au ieşit din hambar.

— N-o să credeţi una ca asta ! a zbierat Garrett. Jack a împuşcat cel mai mare elan pe care l-a văzut neam de neamul vostru vreodată !

8

În acea dimineaţă, când se pregătea pentru sosirea Bensonilor, Mabel şi-a amintit cum fusese la ei, de Ziua Recunoştinţei. N-avea să se agite din cauza petelor de pe faţa de masă sau a faptului că podeaua din scânduri nu putea fi frecată aşa încât să devină absolut curată. Cina avea să fie gătită bine, dar nu într-atât încât să pară că s-ar fi dat peste cap pentru ei. Ea nu avea salopete bărbăteşti şi nici nu-şi dorea să aibă. Fusta lungă şi manşetele ei elegante păreau exagerate, dar numai pe astea le avea.

Până spre sfârşitul dimineţii coliba era curată şi masa aranjată. A petrecut cam o oră tot migălindu-şi părul şi rearanjând vesela pe masă. S-a simţit uşurată când a asfinţit şi Bensonii au sosit într-o sanie trasă de unul dintre caii lor de povară. George şi cei doi fii mai mari au dus calul în hambar, în timp ce Esther a descărcat câteva lucruri din sanie şi a venit la uşă. N-a existat nici un ciocănit, nici o ocazie de-a o invita în casă. Esther a intrat într-un suflet şi-a trecut pe lângă Mabel.

— Slavă Domnului, în sfârşit am ajuns.

A trântit un sac de cereale prăfuit pe masă, aproape doborând o farfurie pe podea.

— M-am gândit că v-ar prinde bine nişte ceapă. Ne-am pomenit cu mai multă decât ne trebuie.

Şi-a descheiat haina şi a scos nişte borcane cu filet din buzunarele enorme.

— Ăsta-i gem de rubarbă. Grozav la clătitele din aluat fermentat. Ţi-a ieşit ceva din ăla de-atunci ? Trebuie să-l înmulţeşti. Nu-l lăsa nici să se încălzească, nici să se răcească prea tare. Ah, ăsta e de mure şi zmeură, aşa cred. Posibil să fie şi nişte coacăze pe-acolo. Greu de zis. Dar sigur o să fie bun. Ah, uite şi nişte mazăre murată şi condimentată. Preferata lui George. Nu-i spune c-am şterpelit un pic pentru tine.

Esther şi-a dat jos haina şi a aruncat-o pe spătarul unui scaun.

— M-am temut c-o să îngheţe pe drum încoace. A trebuit să le ţin lipite de mine, ca să fiu sigură.

A râs şi s-a uitat la Mabel de parcă abia atunci ar fi observat-o. Şi-a aruncat braţele în jurul umerilor lui Mabel şi a strâns-o puternic, apăsându-şi obrazul rece de al ei.

— Ah, ce bine-i să te văd. M-am tot ţinut de capul lui George, de la Ziua Recunoştinţei încoace, să venim pe la voi. Nu prea-i bine să fii femeie în ţinutul ăsta, nu-i aşa ? Prea mulţi bărbaţi, după părerea mea. Şi bineînţeles că şi eu m-am pus pe făcut numai băieţi, de parcă nu erau deja destui.

Esther a râs şi şi-a scuturat coada lungă, împletită. Apoi s-a uitat prin colibă, iar Mabel a simţit un amestec de mândrie şi jenă, convinsă că Esther cerceta perdelele şi bucătăria curată şi îi evalua calităţile de gospodină.

— Drăguţă colibă aveţi, solidă. George zice că aveţi ceva probleme cu gheaţa care intră prin crăpături, dar asta ni se întâmplă tuturor în zilele reci. Eu zic să faci un foc zdravăn. Se pare că aveţi o sobă cu lemne sănătoasă. Asta contează enorm.

Esther stătea în picioare lângă sobă, cam ca şi Jack, cu braţele larg deschise. Mabel şi-a dat seama că nu se uitase niciodată atentă la sobă şi se gândea că Esther va mai observa şi masa atent aranjată sau cele câteva fotografii atârnate pe pereţi. Era de parcă vedea şi ea acum o colibă complet diferită.

— Jack n-a ajuns acasă încă. Ar trebui să apară din clipă în clipă, şi-atunci o să luăm cina. Vrei nişte ceai ? Am pus deja apa.

— Ah, ar fi grozav. Sunt îngheţată şi udă de la drumul încoace. Dar nu mă plâng. Mi-a plăcut întotdeauna zăpada.

— Da, ştiu ce vrei să spui. Sau cel puţin pot zice că mă obişnuiesc în sfârşit cu ea. Cu multe trebuie să te obişnuieşti pe-aici.

Esther a râs.

— Absolut. Nu ştiu dacă te şi obişnuieşti vreodată cu adevărat. Doar că-ţi intră în sânge, aşa încât nu mai suporţi să te afli în altă parte.

Cele două femei şedeau la masă, Mabel sorbindu-şi ceaiul şi Esther vorbind. Mabel aştepta ocazia să întrebe de copilă, dar Esther părea să nu-şi mai tragă răsuflarea.

— Sigur o să-ţi turui toată seara. Dar e aşa de bine să vii în vizită la o femeie. Băieţii ăia, na, fac şi ei tot ce pot, dar sunt cu mult mai fericiţi dacă îmi ţin gura. În jurul mesei, la cină, întotdeauna e mârâială şi bodogăneală, mai dă-mi din aia şi din aialaltă. Dar mie, mie-mi place să şed şi să vorbesc ca lumea. Cam asta-i tot ce-mi lipseşte, uneori, de la oraş. Doar o conversaţie bună din când în când. Nici nu prea-mi pasă despre ce vorbim.

Iar apoi s-a pornit să povestească despre recolta de anul trecut şi despre planurile de extindere a căii ferate, despre cum veniseră ştabii de la Washington până aici ca să inspecteze şinele şi să pozeze pentru fotografii şi cum toate astea, mineritul şi extinderea, vor însemna o cerere mai mare pentru produsele agricole. Apoi a vorbit despre lupii care bântuiau prin preajma râului şi despre cum fiul lor cel mic voia să prindă câţiva, pentru recompensă.

— Băiatul ăla n-a apărut încă, nu-i aşa ? Trebuia să ne întâlnim aici la cină, să vină călare pe lângă râu.

Apoi Esther a întrebat de vulpea pe care o văzuse Jack pe câmp.

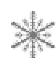
— O să vă fure din pui de-ndată ce prinde ocazia, a zis ea. Ar trebui să o împuşcaţi prima oară când o mai vedeţi.

Nimeni nu-i sugerase lui Mabel să împuşte ceva în toată viaţa ei. N-a zis că nu pusese niciodată mâna pe o armă. În faţa lui Esther, ar fi părut penibil.

— Ah. Da, a zis. Bănuiesc că aşa ar trebui.

Se pregătea să spună că, într-adevăr, văzuse şi ea vulpea, însoţită de o fetiţă, chiar lângă hambarul lor. Dar tocmai atunci uşa s-a dat de perete.

— Asta e, norocul începătorului, a zis George. Jack a împuşcat cel mai mare elan din toată valea. Fetelor, trebuie să veniţi să vedeţi.

Mabel a încercat să-şi imagineze ce o să vadă în hambar, pe când mergea în urma lui George şi a lui Esther prin zăpadă. Se aştepta la animalul întreg, încă cu piele şi blană, încă un elan. Când a păşit în lumina felinarului şi a văzut coarnele tăiate, cu ciotul lor de os însângerat, a rămas cu răsuflarea tăiată.

— Sfinte Sisoe ! a exclamat Esther.

— Exact asta am zis şi eu, mamă. Nu-i aşa ? s-a întors băiatul spre Jack. Sfin-te Sisoe.

Vocea lui tânără şi entuziasmată a făcut-o pe Mabel să se înfioare, aproape la fel de tare ca şi scena dinaintea ei.

— Coarnele alea trebuie să atingă vreun metru şaptezeci şi cinci de la un capăt la altul, a zis Garrett, pozând în spatele lor ca un vânător african cu trofeul.

Deodată Jack a cuprins-o de talie, de la spate, a rotit-o cu faţa spre el şi a ridicat-o în aer pentru o clipă.

— Am reuşit, iubire. Am făcut rost de-un elan !

A sărutat-o iute şi apăsat pe gât, de parcă ar fi fost un bărbat cu mult mai tânăr, iar ea o femeie mai tânără. Mirosea a animal sălbatic şi a băutură, iar ochii îi sclipeau de la alcool. Când a lăsat-o la loc pe pământul acoperit cu paie, era dezorientată.

— Ah, atât a putut zice.

Hambarul a răsunat de vorbe şi urări, în timp ce Jack le-a povestit cum a auzit ceva în spate, s-a întors şi, iată, elanul era la numai câţiva paşi de terenul lui, iar el l-a împuşcat, după care a venit Garrett, şi cum nu s-ar fi putut descurca fără el. O sticlă a fost trecută, nu tocmai discret, printre bărbaţi şi cei doi băieţi mai mari, iar fiecare dintre ei a înălţat-o şi a strigat „Noroc !“, în timp ce mezinul s-a rugat zadarnic pentru o duşcă.

— Nu încă, bobocel, i-a zis Esther şi apoi a luat ea însăşi un gât, iar bărbaţii au râs cu toţii.

Mabel stătea tăcută, absentă. Dar Esther s-a întors către ea, întinzându-i sticla.

— Of, hai, haide, i-a zis jucăuşă. Un toast pentru vânătorul tău !

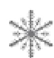
Aşa că Mabel a luat băutura şi a pus sticla rece la gură. Vaporii de alcool au fost de-ajuns ca s-o facă să tuşească, dar ea a dus-o iarăşi la gură şi a lăsat lichidul rece-încins să îi scalde buzele, iar apoi a tuşit şi-a tot tuşit, dând sticla înapoi, în timp ce toţi râdeau veseli.

— Deci, adio mină de cărbune pe anul ăsta, nu-i aşa, Jack ? a întrebat George.

— Se pare că da. Se pare c-o să avem parte de-o iarnă de modă veche în Alaska – elan şi cartofi până ne-om sătura.

Mabel i-a zâmbit lui Jack, ştiind că ar trebui să fie fericită, dar nu-şi putea alunga din minte osul craniului tăiat cu fierăstrăul, de la picioarele ei.

Tocmai când îi amorţeau mâinile de frig, toată lumea a hotărât să meargă înapoi în colibă, la masă. Jack a luat lampa din cuiul său dintr-o bârnă şi a apucat-o pe Mabel pe după umeri, în timp ce mergeau prin zăpadă. Deodată, era căsătorită cu un vânător din nord, un om al pădurii care eviscera elani şi se cinstea cu băutură de contrabandă într-un hambar. Totul era anapoda şi nefamiliar.

Petrecăreţii gălăgioşi şi-au croit drum către colibă, vorbind toţi odată şi scuturându-şi zăpada de pe îmbrăcăminte. Când Jack şi-a dat jos haina, braţele îi erau acoperite de dâre uscate de sânge şi era mânjit şi pe cămaşă şi pantaloni. Nimeni altcineva n-a observat, dar el s-a uitat la Mabel şi în jos, la el.

— Presupun că ar trebui să mă spăl înainte de cină.

Garrett a adus sacul şi l-a pus pe tejgheaua din bucătărie. Din acesta, Esther a scos un muşchi brăzdat de vene, oval, de mărimea unei pâini, iar Mabel şi-a dat seama că era inima animalului. Esther a început să taie felii subţiri cu un cuţit.

— Încălzeşte o tigaie, dragă, i-a zis lui Mabel peste umăr. O să servim şi-un pic din asta la cină. Atât de proaspătă, nu există ceva mai bun decât inima de elan.

Înainte ca Mabel să se poată gândi sau mişca, Esther a pus o tigaie de fontă la încălzit pe sobă.

— Dă-mi o ceapă de-acolo, te rog. O să tai una ca s-o arunc în tigaie.

Următoarea oră a fost ca o ceaţă pentru Mabel, mintea plutindu-i în mirosul cărnii prăjite şi al cepei şi în zgomotul conversaţiei gălăgioase. Cineva trebuie să fi făcut piureul. Cineva trebuie să fi pus pâinea şi morcovii feliaţi şi să fi deschis un borcan cu dulceaţă de ceapă. Înainte ca ea să înţeleagă că se petrecuseră toate acestea, stăteau cu toţii grămadă la masă, mezinul cu farfuria în poală, iar Mabel tăia cu un cuţit de friptură o bucată din inima elanului şi lua prima îmbucătură.

— Gustos, nu-i aşa ? a întrebat Esther.

Mabel a încuviinţat şi a mestecat, încercând să nu se gândească la muşchiul ce se contracta şi bătea în pieptul elanului. Gusta carnea prăjită şi sângele de culoarea aramei, şi nu era aşa de groaznic cum se temuse.

Pe când conversaţia se domolea şi toată lumea termina de mâncat, Esther s-a uitat peste masă şi a zis :

— Nu te pregăteai să-mi spui ceva ? Când a dat George buzna pe uşă ?

— Ah, nu-mi mai amintesc acum.

— Vorbeam ceva de vulpe…

Mabel s-a fâstâcit.

— Da, am vrut să te întreb ceva, dar poate să mai aştepte, a răspuns.

— Ah, nu ne bagă nimeni în seamă. Zi-i, dă-i drumul.

Esther a fluturat din mână, nerăbdătoare. Mabel a văzut că avea dreptate, bărbaţii spuneau poveşti vânătoreşti şi uitaseră cu totul de ele.

— Păi, voiam să te întreb… ştii cumva dacă locuieşte vreo fetiţă pe undeva pe-aici, aproape de noi ? O fetiţă blondă ?

— O fetiţă ? Stai să mă gândesc. Acum în vale nu mai sunt decât câteva familii. Cele mai multe gospodării sunt ţinute de bărbaţi singuri, care au dat de aur sau aşa ceva. Familia Wright are două fete, dar sunt roşcate. Păr creţ şi roşcat şi obraji ca merele mititele. Şi nu sunt deloc aproape de-aici. Mai degrabă sunt dincolo, înspre noi. Pe la voi, păi, ar fi câteva tabere de indieni pe râu, dar ei stau de obicei doar pe timpul verii, când e somon. Şi, bineînţeles, printre ei nu-i nici un blond.

Esther s-a ridicat şi a început să strângă vasele şi să le stivuiască pe masă. Bărbaţii s-au oprit din vorbit ca să-i întindă argintăria şi cuţitele, dar apoi s-au întors la discuţii.

— Motivul pentru care întreb, a zis Mabel aplecându-se către Esther şi vorbind încet, este fiindcă a fost pe la noi o fetiţă în noaptea trecută. Jack s-a trezit în toiul nopţii şi a văzut o fată alergând printre copaci. În dimineaţa următoare… ştii, făcuserăm un omuleţ de zăpadă, de fapt, o fetiţă de zăpadă… şi acum era dărâmată, iar fularul şi mănuşile dispăruseră. Pare o prostie, dar cred că micuţa a făcut-o. Nu că m-ar deranja, serios. I le-aş fi dat eu, dacă chiar avea nevoie de ele. Numai că mi-e frică să nu se fi rătăcit sau aşa ceva. Închipuie-ţi, o fetiţă în pădure, pe o iarnă ca asta.

Esther s-a oprit din strânsul vaselor şi a ţintuit-o cu privirea pe Mabel.

— Aici, la voi, zici ? Ai văzut o fetiţă blondă gonind pe aici ?

— Da. Nu-i ciudat ?

— Eşti sigură ? Sigur nu era doar un animal sau ceva ?

— Nu, sunt sigură. I-am văzut chiar şi urmele. Jack a încercat să le urmeze o vreme, dar se tot roteau prin pădure. Apoi, în ziua următoare, am văzut-o şi eu, printre copacii de după hambar.

— Mare trăsnaie. Adică, ar fi fetele Wright, dar ele stau la pe puţin şaisprezece kilometri de-aici, probabil mai mult…

Vocea lui Esther s-a stins în timp ce se aşeza pe scaun. Apoi s-a uitat peste masă, drept în ochii lui Mabel, şi a zâmbit cu blândeţe.

— Nu vreau să vorbesc aiurea, Mabel, dar ăsta nu-i un loc în care să te descurci uşor. Iernile sunt lungi, iar uneori se cam adună. Pe-aici i se spune febra colibei. Mai întâi nu prea eşti în apele tale, totu-i anapoda, şi uneori mintea începe să-ţi joace feste.

Aici Esther s-a întins peste masă şi a pus o mână peste mâna lui Mabel.

— Începi să vezi lucruri de care te temi… sau lucruri pe care ţi le-ai dorit întotdeauna.

Mabel a lăsat-o pe Esther să îi ţină mâna o vreme, dar apoi şi-a retras-o.

— Nu. Nu înţelegi. Am văzut-o amândoi. În plus, amândoi am văzut urmele, iar mănuşile şi fularul au dispărut.

— O fi fost un animal sau poate vântul. Sunt fel şi fel de explicaţii.

Bărbaţii se opriseră din vorbit. Toţi o priveau.

— E adevărat. Nu-i aşa, Jack ? Am văzut-o. În hăinuţa ei albastră.

Jack s-a foit în scaun şi a ridicat din umeri.

— Putea fi orice, a zis el.

— Nu. Nu.

Mabel era furioasă.

— Era o fetiţă. Ai văzut-o şi tu. Şi erau urmele tălpilor ei în zăpadă.

— Păi, poate ne-ai putea arăta urmele, a zis Esther. Garrett se pricepe foarte bine la urme. Ar putea să-şi dea cu părerea.

Lui Mabel îi venea să ţipe sau să plângă, dar a rostit fiecare cuvânt cu grijă.

— Urmele au dispărut. Viscolul de săptămâna trecută le-a acoperit.

— Viscolul ? Păi n-a mai nins de…

Esther s-a oprit şi a strâns din buze.

Mabel s-a ridicat şi a dus vasele pe tejghea, bucuroasă să scape de la masă. Jack i-a evitat privirea când s-a apropiat de sobă ca să mai pună un buştean pe foc. Ea şi-a făcut de lucru cu desertul – biscuiţi din aluatul fermentat, garnisiţi cu gemul de casă făcut de Esther. În timp ce Mabel trebăluia, Esther a venit din spate şi i-a strâns uşurel cotul. Era o formă de exprimare a prieteniei şi simpatiei, dar pe Mabel a făcut-o să se simtă îngrozitor.

Curând, coliba s-a umplut iarăşi de o sporovăială voioasă, care se învârtea în jurul anotimpurilor, muncii pământului şi depozitării hranei pentru iarnă. George şi Esther i-au făcut pe Jack şi pe băieţi să râdă cu poveştile lor nebunatice despre urşi negri prost-crescuţi, farse în aer liber şi cai îndărătnici. Nimeni n-a mai vorbit de fetiţă sau de urmele care dispăruseră în zăpadă.

Întunericul se lăsa peste colibă, iar Mabel arunca din când în când câte o privire pe fereastră, gândindu-se că ar putea vedea copila, dar nu era decât propria ei reflexie în lumina lămpii.

9

Jack a început cu un biscuit, unul dintre biscuiţii din aluat fermentat făcuţi de Mabel.

S-a trezit devreme, ca să încarce carnea în căruţă şi s-o aducă acasă, iar după ce a atârnat-o de o bârnă în hambar şi a adăpostit calul, a intrat pentru masa de prânz. Când Mabel nu se uita, a strecurat un biscuit în buzunar şi i-a spus că se duce să lucreze în hambar. S-a dus însă la marginea pădurii.

Părea nedrept să ademenească un copil în felul ăsta. Ca băiat, momise căprioare şi ratoni cu bucăţele de mâncare, iar răbdarea îndelungată dăduse roade. Odată făcuse o căprioară să-i ia un morcov chiar dintre degete înainte să o zbughească printre copaci. Nu uitase niciodată clipa când, după ce i se păruse că stătuse cu orele pe vine tot aşteptând, căprioara îşi plecase gâtul lung înspre el şi luase morcovul. Îi simţise atingerea botului umed pe degete.

A şters zăpada de pe un ciot şi a aşezat biscuitul, întrebându-se dacă nu cumva curiozitatea era cea care îl mâna. Copila nu era un raton, să fie momit şi capturat. Îşi făcea griji pentru ea. Se simţise stânjenit să o recunoască în faţa Bensonilor, dar fetiţa venise de mai multe ori la gospodăria lor, iar el nu înţelegea ce anume o aducea. Poate că era la ananghie, dar îi era prea ruşine sau frică să le bată la uşă. Poate că era singură şi pur şi simplu căuta companie, dar poate că era ceva mai grav. Adăpost. Îmbrăcăminte. Hrană. Ajutor de vreun fel. Gândul nu-i dădea pace, aşa că îi întindea o mână în singurul fel pe care îl ştia. În următoarele ore, Jack a lucrat pe-afară, stivuind lemne şi făcând poteci cu lopata. În tot acest timp, se uita cu coada ochiului, dar biscuitul rămânea neatins, iar pădurea tăcută.

În dimineaţa următoare, a văzut că urmele se apropiau de ciot, şerpuiau încolo şi-ncoace, pe unde fetiţa trebuie să se fi ascuns, după un molid, după o tufă. Biscuitul a rămas pe ciot.

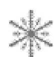
În acea seară a scotocit prin colibă, căutând o altă posibilă momeală. A tot ridicat conserve şi a deschis cutii până când, în cele din urmă, Mabel l-a întrebat ce punea la cale.

— Nimic, a bâiguit el, vinovat de minciună.

Fiindcă ea i-ar fi dezaprobat eforturile sau ar fi venit cu sugestii, dar el trebuia să procedeze aşa cum ştia. Tânăr fiind, niciodată nu făcuse o căprioară sau o pasăre sălbatică să se apropie aşa de mult încât să poată fi atinsă, dacă se foiau prin preajmă prietenii lui.

Mai mult, discuţiile despre copilă păreau să o necăjească pe Mabel. Zilele astea, era destul de vioaie şi avea o anumită strălucire în priviri care îi mergea la inimă lui Jack. Timpul petrecut cu Esther îi făcuse bine. Dar ori de câte ori vorbeau despre fetiţă, devenea agitată. Adesea o surprindea privind pe fereastră.

Aceleaşi trăsături care o făcuseră atât de atrăgătoare când era tânără o făceau acum să pară bolnavă. Avea o imaginaţie bogată şi o fire independentă şi tăcută, dar de-a lungul anilor acestea se transformaseră într-o melancolie gravă, care pe el îl îngrijora. Până când nu afla mai multe despre fetiţa asta şi situaţia ei, simţea că cel mai bine era să-şi ţină gura.

După ce biscuitul din aluat fermentat, bombonelele mentolate de la oraş şi chiar şi-o bucată dintr-o plăcintă de-a lui Mabel, pe care o şterpelise Jack, au eşuat rând pe rând, habar nu avea ce să mai încerce.

Şi-a amintit de fularul şi mănuşile pe care le luase fetiţa şi s-a întrebat dacă nu îi era frig şi nu avea nevoie de mai multe haine. După cât o zărise, nu prea credea. Părea la ea acasă în zăpadă, îmbrăcată în blănuri şi lână.

Apoi, la un drum în oraş, a văzut o păpuşă de porţelan în miniatură pe un raft al magazinului universal. Păpuşa avea păr lung, blond şi drept, nu diferit de al fetei, şi purta una dintre acele rochii viu colorate ale unei ţărăncuţe europene, poate suedeză sau olandeză. Costa prea mult pentru ceva atât de frivol, dar şi-a amuţit conştiinţa, a cumpărat-o pe credit şi a ascuns-o în buzunarul de la haină. Când a ajuns acasă, a simţit că nu mai poate aştepta până în dimineaţa următoare, aşa că, deşi se lăsase întunericul, a luat-o cu el când s-a dus să hrănească şi să adape animalele.

A înşfăcat lampa din hambar şi a mers la ciotul unde celelalte daruri rămăseseră neatinse. A scos păpuşa din buzunar. Poate că el şi Mabel chiar îşi pierduseră minţile. Febra colibei – nu aşa îi zisese Esther ?

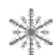
Jack a glăsuit în noaptea rece, zicând cât de blând putea :

— Asta e pentru tine. Eşti pe-aici ?

Vocea îi era slabă şi răguşită. Şi-a dres glasul şi a strigat iarăşi :

— Nu ştiu dacă eşti prin preajmă sau dacă mă poţi auzi, dar am vrea să o primeşti. E doar ceva ce-am luat de la oraş. Păi, cam asta ar fi, noapte bună.

A sperat că o va vedea sau că va auzi cântecul unei păsări dintre copaci, dar nu era decât frig şi întuneric. S-a mutat de pe un picior pe altul, a vârât o mână în buzunarul de la haină şi în cele din urmă s-a întors cu spatele, lăsând păpuşa de porţelan proptită de zăpadă, pe ciot.

Când s-a întors la colibă, Mabel îi încălzise apă pe sobă, ca să se spele. Aburul se înălţa în timp ce turna apa într-un lighean. Jack şi-a dat jos cămaşa, şi-a pus un prosop pe umeri, s-a stropit cu apă pe faţă şi şi-a săpunit barba. În spatele lui, o putea auzi pe Mabel foindu-se prin bucătărie.

— Ah, a zis ea încet.

Jack şi-a înălţat capul din lighean şi şi-a şters faţa cu prosopul.

— Ce-i ?

— Fereastra. Ai văzut ?

În timp ce se uitau, o gheaţă groasă se desfăşura în pene şi vârtejuri pe geam, întinzându-se încet din centru către colţuri. Lujeri albi şi dantelaţi creşteau, formând bucle şi cârlionţi, înfloreau flori de gheaţă. În câteva secunde, fereastra care fusese doar sticlă limpede era acoperită cu modele întreţesute de gheaţă, ca o gravură fină.

— O fi de la abur, a zis Mabel aproape în şoaptă.

Şi-a apăsat palma pe geam, iar căldura pielii a topit gheaţa. A făcut cu pumnul un cerc mic în mijlocul

ferestrei şi s-a uitat prin el.

— Ah. Ah, a icnit şi s-a aplecat mai tare.

— Ce-i, Mabel ? Ce e ?

— E ea.

S-a întors, ţinându-şi mâna la gât.

— Feţişoara ei, chiar acolo, în fereastra noastră. Avea blană de jur împrejurul capului, ca un animal sălbatic.

— E căciula ei. Căciula ei de jder, cu urechile legate sub bărbie.

— Dar e acolo, chiar acum. Mergi şi uită-te.

— Aleargă iute, chiar şi pe zăpadă, a zis Jack, dar Mabel i-a dat ghetele şi haina şi a deschis uşa.

Când a păşit afară, barba şi părul, umede, i-au înţepenit bocnă. A mers pe o latură a colibei, dar nu a văzut decât ceea ce se aştepta – zăpadă, copaci şi noapte. Copila dispăruse.

În dimineaţa următoare, Jack aproape că s-a împiedicat de un coşuleţ lăsat la uşa lor.

— Jack ? Ce ai acolo…

— Nu-s sigur.

L-a aşezat pe masă, iar el şi Mabel s-au aplecat asupra lui. Era făcut din scoarţă de mesteacăn, părea cusut grosolan, cu un fel de rădăcină de plantă uscată. Coşul încăpea perfect în două palme şi era plin ochi cu fructe de pădure mov. Jack a luat unul, l-a rostogolit între degetul arătător şi cel mare, l-a adulmecat, apoi l-a pus pe limbă.

— Ah, Jack, dar nu ştii ce-o fi.

— E o afină. Are gust de afină.

Mabel s-a încruntat, dar a băgat şi ea una în gură şi a gustat-o, neîncrezătoare.

— Ai dreptate. Sunt afine sălbatice. Îngheţate ca nişte biluţe de sticlă, a zis ea.

S-a aşezat la masă şi a atins cu băgare de seamă marginile de scoarţă, ca şi cum coşul i s-ar fi putut sfărâma sub degete.

— Ea era ? l-a întrebat. Ea ni le-a adus ?

— Bănuiesc că ştia c-avem clătite la micul dejun, a zis Jack.

Mabel nu a zâmbit.

— Mă duc să iau nişte lemne de foc, a zis el.

Jack a mers pe vechile lui urme, pe lângă stiva de lemne, către ciotul de la marginea pădurii. Păpuşa dispăruse. Urmele mici ale copilei veneau către ciot, îl ocoleau o dată, iar apoi se duceau drept înapoi printre copaci. Fiecare urmă abia se adâncea în zăpadă, de parcă fata ar fi fost uşoară ca o pană.

Când Jack a adus un braţ de lemne înăuntru, Mabel gătea clătitele pe plită. Presărase câteva afine

sălbatice în fiecare dintre acestea şi le-au mâncat stând la masă, cu coşuleţul între ei. Nu au vorbit despre copilă, nu înainte ca masa să fie strânsă, iar Jack să se pregătească să iasă afară.

— Mă duc să trag nişte lemne de pe terenul din est. Toată lumea zice că în curând o să vină o perioadă rece.

— Cum poţi ?

Vocea lui Mabel era şoptită şi tremurătoare.

— Cum poţi să iei micul dejun şi să-ţi începi ziua de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic ?

— E iarnă şi-avem nevoie de lemne de foc.

— E un copil, Jack. Poate că n-o poţi recunoaşte de faţă cu vecinii, dar ai văzut-o şi tu. Ştii că e acolo, pe undeva.

Jack a oftat. Şi-a terminat de legat ghetele, iar apoi s-a dus la Mabel şi i-a pus palmele pe umeri.

— Ce putem face ?

— Trebuie să facem ceva.

— Dar chiar nu ştiu ce… Cred că e-n regulă.

Mabel şi-a mijit ochii.

— Cum să fie în regulă ? Un copil, rătăcind în toiul iernii ?

— Eu cred că-i e cald. Şi probabil că ştie cum să facă rost de mâncare. Uită-te la fructe şi la coşuleţul ăla. Ştie să se descurce pe-aici, probabil mai bine ca oricare dintre noi.

— Dar e doar un copil. O fetiţă.

S-a gândit că Mabel o să înceapă să plângă şi şi-a dorit să se afle oriunde altundeva. Nu era firesc, era o laşitate, şi mai făcuse asta şi în alte dăţi – când Mabel pierduse copilul şi se zguduia de durere, când rudele şuşoteau vorbe aspre, când Bensonii întrebaseră de copila din pădure. Dar parcă avea nevoie să-şi tragă răsuflarea. Nevoia era mult prea mare, astfel că, fără să mai spună o vorbă, Jack a părăsit coliba.

10

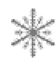
Fulgi de zăpadă şi bebeluşi dezbrăcaţi i se învălmăşeau în vise. A visat că se afla în mijlocul unei furtuni de zăpadă. Ningea şi viscolea în jurul ei. A întins mâinile, iar fulgii de zăpadă i se aşezau în palmele deschise. Când îi atingeau pielea, se topeau, prefăcându-se în nou-născuţi mititei, dezbrăcaţi, fiecare copil umed nu mai mare decât unghia unui deget. Vântul îi mătura, preschimbându-i din nou în simpli fulgi de zăpadă în torente nesfârşite.

În unele nopţi, se trezea de propriu-i plânset. În altele, Jack o scutura uşurel. „Trezeşte-te, Mabel. Ai un coşmar. Trezeşte-te.“

La lumina zilei, viselor ei le pălea nuanţa de coşmar, rămâneau stranii şi ciudate, iar gustul pierderii îi stăruia în gură. Îi era greu să se concentreze la treburi şi adesea rătăcea fără ţintă prin propria ei minte. O amintire vagă se iţea iar şi iar – tatăl ei, o carte de poveşti legată în piele, o copilă de zăpadă vie în paginile acesteia. Nu îşi putea aminti clar povestea sau mai mult de câteva dintre ilustraţii, şi începuse să se neliniştească din pricina acesteia, lăsând gândurile să o copleşească iar şi iar. Dacă exista o astfel de carte, atunci putea exista o astfel de copilă ? Dacă un bărbat şi o femeie în vârstă scoteau, ca printr-o scamatorie, din zăpadă şi sălbăticie, o fetiţă, atunci ce le era ea lor ? O fiică ? O fantomă ?

Căutase explicaţii rezonabile. O întrebase pe Esther despre copiii care locuiau prin zonă. Îl pusese pe Jack să se intereseze în oraş. Dar observase şi primele urme de ghete pe nea – începeau de la copila de zăpadă dispărută şi de acolo se îndreptau către pădure. Nici un şir de urme nu venea în curte.

Apoi mai era şi gheaţa care se cristalizase pe fereastră sub ochii ei şi-ai lui Jack, şi furtuna de zăpadă care o făcuse să se întoarcă spre casă când găsise pasărea moartă. Şi, mai presus de toate, era fetiţa însăşi, cu chipul aidoma celui sculptat de Jack în zăpadă, cu ochii întocmai ca gheaţa. Era fantastic şi imposibil, dar Mabel ştia că e adevărat – ea şi Jack o făcuseră din zăpadă, ramuri de mesteacăn şi iarbă sălbatică îngheţată. Adevărul o uluia. Nu doar că fetiţa era un miracol, dar era creaţia lor. Şi nu creezi o viaţă pentru a o abandona în sălbăticie.

La doar câteva zile după ce coşul apăruse pe treptele colibei, Mabel a decis să-i scrie surorii ei, care încă locuia în casa familiei din Philadelphia. Poate cartea mai era încă în pod, laolaltă cu toate cuferele cu haine şi lucruşoare care se strânseseră acolo de-a lungul anilor. S-a aşezat la masă, în timp ce o pâine se cocea în cuptor, şi s-a delectat cu actul de a scrie. Îi dădea un scop precis. Cartea fie mai era acolo, fie nu mai era, dar dacă sora ei o găsea şi i-o trimitea, Mabel era sigură că lucrul acesta avea să conteze. Cartea avea să-i spună soarta bărbatului şi a femeii în vârstă, şi a copilului zămislit de ei din zăpadă.

„Scumpă soră, sper că această scrisoare te găseşte sănătoasă. Noi intrăm în iarnă aici, la gospodăria noastră“, a început.

A continuat descriind zăpada şi munţii şi pe noii lor prieteni, Bensonii. A întrebat de copiii surorii, acum mari, şi de casa familiei. Apoi, cât de degajat a putut, s-a interesat de carte.

„Ţi-o mai aminteşti, dragă Ada ? A fost una dintre preferatele mele vreme de câţiva ani, în copilărie. Cred că era legată în piele albastră, dar despre poveste îmi amintesc puţin – nici măcar titlul. Sunt convinsă că îţi dau o sarcină imposibilă, dar mă enervează să mă tot chinui să-mi amintesc detaliile cărţii. E ca atunci când ai numele cuiva pe limbă, aproape că ţi-l aminteşti, şi totuşi nu-l ştii. Sper ca, din întâmplare, să ştii titlul cărţii la care mă gândesc şi, mai mult, să ştii unde s-o găseşti în toată harababura aia de cufere şi lucruri din pod.“

Mabel şi-a mai întrebat sora şi dacă i-ar putea trimite nişte creioane noi, fiindcă intenţiona să se

reapuce de vechea ei pasiune şi nu mai avea decât câteva cioturi în cutia cu unelte de desenat.

A lipit scrisoarea, a pus-o deoparte şi s-a dus la sobă. A scos pâinea din cuptor, a pipăit-o uşurel ca să vadă dacă era făcută, apoi a strecurat-o înapoi la căldură. A privit către fereastră şi l-a văzut pe Jack la stiva de lemne. Apoi a văzut fetiţa.

Stătea chiar între copacii din preajmă. Jack n-o observase. Îşi scosese haina şi despica buştean după buştean, înălţând toporul greu deasupra capului şi abătându-l cu un pocnet asupra lemnului. Fata s-a uitat, apoi s-a furişat mai aproape, pitindu-se după un mesteacăn şi trăgând cu coada ochiului. Purta aceeaşi haină de lână albastră tivită cu blană albă. Pe sub haină, Mabel putea vedea acum, avea o rochie bleu, cu un imprimeu floral, care îi ajungea până sub genunchi şi ghete înalte sau mocasini făcuţi din pielea şi blana vreunui animal.

Mabel a păşit spre fereastră. Oare să iasă pe uşă şi să îl strige pe Jack sau să aştepte până când vedea şi el fetiţa ? N-ar fi vrut să o sperie, fiindcă era atât de aproape. Apoi a văzut cum Jack înalţă capul şi se uită la fată. Copila se afla la mai puţin de zece metri de el. Mabel şi-a ţinut răsuflarea. Îl putea vedea pe Jack vorbind, dar nu îi putea auzi vorbele. Copila stătea neclintită. Jack a făcut un pas către ea, a întins mâna. Fata a făcut un pas în spate, apoi Jack a început iar să vorbească. Era greu de desluşit de la fereastră, dar lui Mabel i s-a părut că a văzut-o pe fată ridicând o mână, cu mănuşă roşie, şi fluturând-o uşor. Răsuflarea lui Mabel a aburit geamul. L-a şters cu mâna, chiar la timp ca să o vadă pe fetiţă întorcându-se şi fugind printre copaci. Jack a rămas cu braţele pe lângă corp, cu toporul la picioare, nemişcat. Mabel s-a năpustit la uşă şi a deschis-o.

— Fugi, Jack ! Fugi ! Fugi după ea !

Vocea ei era mai puternică şi mai ascuţită decât intenţionase. Jack a tresărit, apoi s-a uitat de la Mabel spre pădure şi iarăşi înapoi. În cele din urmă, a pornit după fată, mai întâi doar mergând încet, apoi mărind pasul şi mărşăluind prin zăpadă. Picioarele lui păreau foarte lungi şi stângace, cu ghetele mari scârţâindu-i sub paşi. N-aveau nimic din fuga sprintenă a fetei.

Ea a aşteptat la fereastră. Din când în când se ducea la uşă, o deschidea şi se uita afară în toate direcţiile, dar curtea şi pădurea de dincolo de ea rămâneau pustii. Au trecut câteva minute, o oră şi apoi alta. S-a gândit să se îmbrace, să-şi pună ghetele de iarnă şi haina şi să se ducă după ei, dar ştia că n-ar fi fost înţelept. Noaptea se lăsa repede în aceste zile scurte de iarnă.

Cum în colibă se întuneca, Mabel a aprins lămpile cu gaz, a mai pus lemne pe foc şi-a încercat să se oprească din umblatul de colo-colo. S-a gândit la mama ei, la cât de des se plimba aşa şi îşi frângea mâinile când tatăl lui Mabel nu venea acasă de la vreo întâlnire târzie de la universitate. S-a gândit la nevestele soldaţilor, ale lucrătorilor din minele de aur şi ale vânătorilor, ale beţivilor şi afemeiaţilor, cu toate aşteptând în serile lungi. De ce era soarta dintotdeauna a femeii să se frământe, să măsoare camera cu pasul şi să aştepte ?

Până la urmă, Mabel s-a forţat să se aşeze lângă sobă, cu lucrurile de cârpit, şi-a încercat să uite de griji cosând. Nu şi-a dat seama că adormise în scaun decât când a intrat Jack. Barba şi mustaţa îi erau

glazurate cu gheaţă, iar pantalonii îi erau bocnă, acoperiţi cu zăpadă. Nu s-a deranjat să îşi dea jos ghetele sau să tropăie ca să cadă zăpada de pe ele, ci s-a împleticit către sobă întinzând palmele goale. Nu avea mănuşi când îl trimisese după fetiţă. I-a luat mâinile într-ale ei. Jack s-a chircit la atingere.

— Ai degerat ?

— Nu ştiu. Am îngheţat, asta-i clar.

Bolborosea cuvintele, fie de la gheaţa din mustaţă, fie de oboseală. Mabel i-a frecat mâinile, ca să-i facă sângele cald să circule spre vârfurile degetelor.

— Ai ajuns-o din urmă ? Ce-ai văzut ?

El şi-a tras mâinile dintr-ale ei şi şi-a scos nişte gheaţă din mustaţă şi barbă. Şi-a dat jos ghetele şi apoi haina şi pantalonii, pe care le-a atârnat în cuiele din spatele sobei, unde aveau să se usuce. Coliba mirosea a lână caldă şi udă.

— Jack ? M-ai auzit ? Ce-ai găsit ?

El n-a ridicat privirea când a vorbit, ci s-a întors cu spatele la ea şi a mers poticnindu-se către dormitor.

— Nimic. Sunt obosit, Mabel. Prea obosit ca să vorbesc.

S-a băgat sub pături şi curând sforăia încet, lăsând-o iarăşi pe Mabel singură lângă sobă.

11

Jack se socotise întotdeauna dacă nu curajos, atunci măcar priceput şi chibzuit. Se ferea de pericolele serioase, de caii năbădăioşi care îţi puteau rupe spinarea şi de uneltele agricole care îţi puteau tăia membrele, dar întotdeauna râsese de superstiţioşi şi de mistici. Singur în adâncurile sălbăticimii, în lumina tot mai slabă a iernii, descoperise însă în sine un soi de teamă animalică. Ceea ce-l făcea să se ruşineze mai presus de toate era faptul că nu o putea defini. Dacă Mabel l-ar fi întrebat ce l-a îngrozit când a urmat-o pe fetiţă în munţi, n-ar fi putut răspunde decât cu nesiguranţa sfioasă a unui copil speriat de întuneric. Ce de gânduri tulburătoare i se rotiseră prin minte, poveşti pe care trebuie să le fi auzit ca băiat, despre vrăjitoare din pădure şi oameni care se preschimbă în urşi. Nu fetiţa fusese cea care-l înspăimântase, cât lumea ciudată de zăpadă şi stâncă şi copaci tainici prin care ea plutea cu uşurinţă.

Fetiţa sărea cu dibăcie peste buşteni şi zburda prin pădure ca o zână. Se apropiase suficient cât să-i observe blana maro a căciulii şi mocasinii de piele înalţi până la genunchi, care îi înfăşurau strâns picioarele. Lângă stiva de lemne, când îi vorbise, apucase să-i vadă chiar şi genele blonde şi ochii de un albastru profund, iar când a întrebat-o dacă i-a plăcut păpuşa, i-a văzut zâmbetul. Zâmbetul timid şi dulce al unei fetiţe.

Dar apoi ea a devenit o fantomă, o umbră tăcută. În timp ce Jack încerca să o urmeze, o ceaţă

îngheţată cutreiera pădurea. Cristale mărunte de gheaţă umpleau aerul şi se adunau ca o chiciură pe ramurile copacilor şi în genele lui Jack. Mai putea vedea doar la distanţă de vreun metru în ceaţa asta. Se oprea din când în când, încovoindu-se şi punându-şi mâinile pe genunchi, în timp ce sudoarea îi îngheţa pe frunte. Încerca să-şi domolească respiraţia greoaie, dar tot ce auzea atunci era zăpada scârţâindu-i sub ghete. Copila nu scotea nici un sunet. Auzea rămurele trosnind, dar nu vedea decât un iepure de zăpadă ţopăind printre anini, iar mai apoi, când se apropia înserarea, o bufniţă a strigat din depărtare, dar pe fetiţă n-a auzit-o deloc. Uneori nu mai era sigur nici măcar dacă mai era pe urmele ei, dacă nu cumva rătăcea orbeşte printre copaci ca un om nebun, fermecat. Dar apoi o vedea, chiar înainte, de parcă ea ar fi vrut să fie văzută.

Nu mai ştia cât de mult mersese, nici cât de departe ajunsese, dar continuase, dincolo de aşezarea lor de o sută şaizeci de acri, până sus, la poalele munţilor, unde vânase elanul, şi dincolo, unde copacii se răreau, lăsând loc tufelor alpine de mesteacăn şi rododendron. A urmat o coamă care mărginea valea înzăpezită a râului şi a tot urcat pe aceasta până când a ajuns într-un vârf şi s-a pomenit că se află într-un defileu muntos îngust, cu stânci şistoase abrupte.

Defileul era străbătut de o stranie rafală de vânt. Mai departe, putea vedea o cascadă îngheţată, revărsându-se de pe munte şi printre stânci. Dedesubt, pârâul susura făcând bule pe sub gheaţă şi îşi croia calea printre pietre şi sălcii. Dar fetiţa nu era de văzut nicăieri.

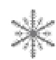
Precaut, mersese pe urmele ei până în defileu. Iar apoi acestea dispăreau în coasta înzăpezită. Nu avea nici o noimă, şi totuşi exact asta vedea – şirul urmelor ei nu continua în susul dealului sau de-a lungul pârâului ; mergea către un versant al muntelui. Apoi a observat ceea ce părea a fi o uşiţă tăiată în coastă, sub o cupolă de zăpadă. Jack s-a aşezat pe vine lângă un pietroi, simţind sudoarea rece pe ceafă. Putea să se apropie de uşiţă şi să o strige pe fată, dar n-a făcut-o. Ce se putea aştepta să găsească ? O fiară de basm care ţine captive fete într-o peşteră ? O vrăjitoare croncănitoare ? Sau absolut nimic, nici copilă, nici urme, nici uşă, doar nebunie dată în vileag de zăpada neatinsă ? De asta se temea probabil cel mai tare, că avea să descopere că nu urmărise nimic altceva decât o iluzie.

Decât să înfrunte acea posibilitate, Jack a întors spatele uşiţei şi a pornit-o către casă. O vreme, a mers pe şirul de urme. Uneori erau două şiruri – unele mici lăsate de copilă şi ale lui, mai mari. Alteori erau doar ale lui, iar Jack ştia că probabil el le distrusese pe ale copilei cu ghetele lui mari, atunci când o urmărea. Şi totuşi simţea o nelinişte la vederea urmelor lui solitare cotind printre copaci. Se lăsa întunericul, iar el se temea că şirul şerpuitor avea să-l reţină în pădure până la ceasurile cele mai reci şi mai întunecate ale nopţii, aşa că l-a părăsit şi s-a îndreptat direct în jos, către albia râului. De acolo putea urma râul Wolverine până la gospodăria lor şi, spera el, putea ajunge la colibă într-o oră.

Însă drumul s-a dovedit a fi mai dificil, fiindcă îl purta prin râpe abrupte, unde zăpada îi trecea cu mult de genunchi, şi îl făcea să se afunde printr-o pădure deasă de molizi întunecaţi care ameninţa să-l dezorienteze. Nu a recunoscut râul când a ajuns la el, nu înainte de-a merge o bucată pe gheaţă şi de-a auzi huruitul de sub el. A luat-o un pic înapoi, până când a fost sigur că era pe teren stabil, iar apoi a mers

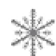
în josul râului, către gospodăria lor, bazându-se pe conturul vag al albiei pentru a se ghida.

Bănuia că Mabel o să-l aştepte şi o să-i ceară răspunsuri. Era firesc, şi totuşi îl deranja. Era obosit, îl dureau toate şi sigur degerase, şi nu avea nimic să-i ofere, în afară de un bărbat în vârstă şi obosit care tremurase în ghete la uşa unei copile.

În dimineaţa următoare, Jack s-a trezit în zgomotul făcut de Mabel prin colibă. Vasele zăngăneau, o mătură foşnea, bufnete şi pocnete – acestea erau sunetele inconfundabile ale iritării ei. Jack s-a dat jos din pat.

Şi-au văzut fiecare de treburile lui, dar enervarea lui Mabel părea să crească, iar paşii îi deveneau tot mai apăsaţi şi oftaturile tot mai puternice. Până la urmă, avea să se potolească, dar distanţa dintre ei avea să crească şi să se adâncească. Jack ştia asta, şi totuşi nu reuşea să găsească puterea de-a o face să înceteze. A evadat mergând la hambar şi la stiva de lemne, lăsând-o pe Mabel cu oftaturile ei.

În următoarele câteva zile, a lucrat în hambar sau în curte, deşi ştia că ar fi trebuit să ardă maldărele de cioturi de pe câmp. A privit copacii şi a căutat urme prin zăpadă. Dacă se întoarce fetiţa, îşi zicea, n-o să alerg după ea. N-o s-o mai sperii.

Aşa că, atunci când fetiţa a apărut chiar în preajma lui Jack, după aproape o săptămână, el nu s-a mai apucat să o urmărească, ci a continuat să-şi vadă de treabă de parcă nici n-ar fi fost acolo. A stivuit lemnele despicate în spatele hambarului, bucată cu bucată. Până la urmă, fetiţa s-a aşezat pe un butuc de molid, privindu-l. La asfinţit, Jack s-a dus în hambar ca să lase toporul şi securea. Fetiţa l-a urmat, la doar câţiva paşi în spatele lui, iar apoi s-a oprit la uşa hambarului. Când el a ieşit, stătea acolo, privindu-l cu ochii ei mari şi albaştri. A trecut pe lângă ea fără să o bage în seamă. Peste umăr i-a strigat :

— E vremea cinei. Hai înăuntru.

Iar fetiţa l-a urmat. Jack i-a ţinut deschisă uşa colibei. Ea a intrat cu băgare de seamă, de parcă i s-ar fi putut prăbuşi podeaua de sub picioare, totuşi a intrat. Pe când trecea pragul, păşind în căldura colibei, stratul subţire de chiciură de pe haină şi căciulă i s-a topit. Jack a privit bucăţelele de gheaţă de pe mocasinii ei dispărând fără urmă şi chiciura din genele ei prefăcându-se în picături. Ochii copilei s-au umezit de parcă ar fi plâns.

Mabel trebăluia la tejgheaua din bucătărie, cu spatele la ei. Jack a închis uşa.

— Cred că s-ar putea să mai avem nevoie de nişte lemne pentru foc…, a zis ea, întorcându-se cu o oală de cartofi fierţi în mâini.

A ridicat privirea şi a văzut fetiţa lângă Jack. Gura i s-a rotunjit de parcă ar fi urmat să zică ceva, dar

n-a mai apucat, căci a scăpat oala cu cartofi pe jos.

— Ah, ah.

Mabel a rămas privindu-şi picioarele, udă fleaşcă şi plină de bucăţele de cartofi.

— Vai de mine.

Fetiţa s-a dat înapoi, speriată de zăngănitul oalei care a lovit podeaua, iar apoi, în coliba liniştită, a scos un mic chicotit şi şi-a acoperit gura cu mănuşile roşii.

Mabel a înşfăcat repede cartofii şi i-a pus înapoi în oală, după care a şters apa cu un prosop. În tot acest timp, nu scăpa copila din priviri.

— Poţi să-mi dai mie haina, a zis Jack.

Fata şi-a dat jos mănuşile, iar el s-a întins ca să i le ia. Însă ea a scos ceva din buzunarul hainei. Era un animal mic, cu blană albă şi nas negru, iar Jack se aştepta să-l vadă zbătându-se şi ţopăind. Dar apoi a observat că era doar o blană neînsufleţită, mai scurtă de treizeci de centimetri de la bot la coadă.

— O hermină ?

Copila a încuviinţat şi i-a dat-o. Pielea uscată trosnea ca un pergament subţire pe sub blană. Mabel a venit lângă el şi a atins pleoapele mici şi goale şi mustăţile aspre. Şi-a trecut degetele de-a lungul blănii albe, către coada cu vârf negru.

— Ce blăniţă drăguţă, a zis el şi a dat s-o înapoieze fetiţei.

Dar ea a scuturat din cap.

— Pune-o înapoi în buzunar, a zis el. Nu cumva s-o uiţi.

Din nou simpla scuturare din cap, apoi un zâmbet firav.

— Vrea s-o primim noi, a şoptit Mabel.

— Aşa e ? E pentru noi ?

Un zâmbet.

— Eşti sigură ? a întrebat el.

O încuviinţare hotărâtă.

Jack a agăţat hermina într-un cui de lângă fereastra de la bucătărie, a netezit blana albă a acesteia cu dosul palmei. Mabel s-a aplecat spre copilă.

— Mulţumesc, a zis ea.

— Poftim.

El a tras un scaun de sub masă.

— Poţi să te aşezi aici.

Fetiţa s-a aşezat, cu haina şi mănuşile grămadă în poală, cu căciula din blană de jder încă pe cap.

— Sigur nu vrei să îţi iau astea ? a întrebat el.

Fetiţa n-a răspuns.

— Bine. Cum doreşti.

Punând o farfurie cu fripturi de elan în mijlocul mesei, Mabel i-a aruncat o privire lui Jack, şi-a mărit

ochii întrebător şi şi-a înălţat sprâncenele. El a ridicat din umeri aproape imperceptibil.

— Bănuiesc că n-o să servim şi cartofi, nu ? a zis Mabel.

S-a uitat la fetiţă şi a zâmbit.

— Dar mai avem nişte biscuiţi din aceia groaznici, marinăreşti. Bănuiesc c-o să ne mulţumim cu ei. Şi nişte morcovi fierţi.

12

Mabel nu-şi imaginase vreodată că fetiţa avea să stea în faţa lor, la masa lor din bucătărie. Cum de se ajunsese aici ? Momentul acesta avea iuţeala şi lentoarea fantastice ale unui vis. A aşezat o farfurie goală în faţa fetiţei şi s-a luptat cu imboldul de a-i strânge mâna, de a o atinge şi a vedea dacă e adevărată. Ea şi Jack stăteau aşezaţi pe scaunele lor. El îşi împreunase mâinile în poală şi îşi plecase capul. Mabel făcuse la fel, dar nu se putea opri s-o privească pe fată.

Era chiar mai mică decât părea de la distanţă, iar masa şi scaunul păreau impozante pe lângă ea. Cu haina groasă pe ea, copila îi păruse aproape dolofană când gonea printre copaci, dar acum Mabel îi vedea braţele subţiri şi umerii mici. Fata purta aceeaşi rochie de bumbac cu floricele, dar Mabel putea vedea acum că era de fapt o rochie de vară, pentru o femeie adultă. Pe sub aceasta, purta o bluză de corp lungă, care era prea mică ; mânecile nu îi acopereau încheieturile subţiri. Părul fetei era blond-alburiu, dar când Mabel l-a cercetat, a văzut că între şuviţe avea împletite şi încâlcite fărâme de licheni gri-verzui, ierburi sălbatice gălbui şi bucăţele ondulate de coajă de mesteacăn. Era atât de straniu şi drăguţ, precum cuibul unei păsări sălbatice.

— Doamne, Dumnezeule…, a început Jack.

Fata nici n-a închis ochii, nici nu şi-a plecat capul, ci l-a privit, fără să clipească, pe Jack. Buze fine, pomeţi abia sugeraţi pe sub obrajii rotunzi de copil, nas mic – Mabel s-a pomenit amintindu-şi chipul pe care îl sculptase Jack în zăpadă. Faţa copilei era blândă şi tânără, dar avea şi o anumită ferocitate, în scânteierea albastră a ochilor şi în ascuţimea bărbiei micuţe.

— Îţi mulţumim pentru această masă şi pentru pământul acesta…

Jack s-a oprit. Mabel nu-şi amintea ca el să-şi mai fi ales vreodată cu atâta grijă cuvintele pentru rugăciune.

— Te rugăm să fii cu noi când… împărţim această masă, între noi şi cu… cu acest copil care ni s-a alăturat.

Fetiţa a făcut ochii şi mai mari şi a aruncat o privire de la Jack la Mabel, cu buzele strânse.

— Amin.

— Amin, a repetat Mabel.

Fetiţa s-a uitat, cu mâinile afundate în haina din poală, cum Mabel punea friptură de elan în fiecare farfurie. Apoi s-a întins uşor înainte, ca pentru a cerceta carnea.

— Ah. Stai să aduc biscuiţii ăia groaznici.

Mabel s-a ridicat şi a trecut prin spatele fetei, oprindu-se o clipă ca să-i inspire mireasma – zăpadă proaspătă, ierburi de munte şi ramuri de mesteacăn. Mabel şi-a lăsat mâna să alunece pe spătarul scaunului, vârfurile degetelor ei abia atingând părul fetei. Poate că totuşi nu era un vis.

De îndată ce Jack şi Mabel au început să mănânce, fetiţa a făcut la fel. A luat un biscuit marinăresc, l-a adulmecat cu zgomot şi apoi l-a pus la loc. Mabel a râs :

— Sunt întru totul de acord, a zis punându-l şi ea deoparte pe al ei.

Apoi fetiţa a ridicat friptura apucând-o cu mâinile, a mirosit-o şi a muşcat din ea. Când i-a văzut pe Jack şi Mabel privind-o, a pus-o la loc. Jack folosea cuţitul şi furculiţa ca să taie feliuţe din friptura lui şi să le mănânce.

— E-n regulă, dragă, a zis Mabel. Mănâncă aşa cum pofteşti.

Fata a ezitat, însă apoi a apucat-o iarăşi cu mâinile. Nu a devorat-o, aşa cum s-ar fi aşteptat Mabel, ca un pui de animal lihnit, ci a mâncat-o graţios, ciugulind ba de colo, ba de dincolo, însă mâncând absolut fiecare bucăţică, ba chiar şi un zgârci care o brăzda. Apoi copila a apucat fiecare feliuţă de morcov fiert şi a mâncat-o cu grijă. Farfuria ei era lună atunci când Jack şi Mabel încă mai continuau să-şi taie friptura.

— Mai vrei ? Nu ? Eşti sigură ? Mai e destulă.

Mabel s-a speriat observând ce tare se îmbujoraseră obrajii copilei, iar ochii îi sticleau ca de febră.

— Îţi e prea cald, copilă, a zis Mabel. Hai să-ţi iau haina. Căciula.

Fata a scuturat puternic din cap. De-a lungul nasului i se iviseră picături mititele de sudoare şi, în timp ce Mabel o privea, o picătură mare de apă a alunecat pe tâmpla copilei.

— Deschide uşa, i-a şoptit Mabel lui Jack.

— Cum ?

— Uşa. Deschide-o şi propteşte-o aşa.

— Cum ? Dar e mult sub zero grade.

— Te rog, a implorat ea. Nu vezi ? E mult prea cald aici pentru ea. Du-te… deschide uşa !

Jack s-a supus şi a fixat o bucată de lemn de foc în uşă, ca să o ţină deschisă.

— Gata, copilă. O să te răcoreşti. Eşti bine ?

Copila se uita cu ochi mari, dar a încuviinţat.

— Ai un nume ? a întrebat Mabel.

Jack s-a încruntat spre Mabel. Poate că insista ceva prea repede, dar nu se putea abţine. Era disperată să apuce copila, să o strângă în braţe şi să nu-i mai dea drumul.

— Eu sunt Mabel. El e Jack. Locuieşti prin preajmă ? Ai o mamă şi-un tată ?

Fetiţa părea să înţeleagă, dar nu scotea un sunet.

— Cum te cheamă ? a întrebat Mabel.

Atunci copila s-a ridicat. Avea haina pusă pe ea încă înainte să ajungă la uşă.

— Ah. Nu pleca. Te rog, a zis Mabel. Îmi pare rău dacă am pus prea multe întrebări. Te rog să rămâi.

Dar fetiţa ieşise deja pe uşă. Nu părea nici supărată, nici speriată. Când a pus piciorul pe zăpadă, s-a întors către Mabel şi Jack.

— Mulţumesc, a zis.

Vocea ei a sunat ca un clopoţel blând în urechea lui Mabel. Iar apoi fetiţa a dispărut în noapte, cu părul ei lung şi blond curgându-i pe spate. Mabel a rămas în uşa deschisă până când aerul rece i-a pătruns picioarele.

13

Fetiţa apărea şi dispărea pe neaşteptate, iar asta îl descumpănea pe Jack. Era ceva nepământean în purtarea şi înfăţişarea ei, în genele îngheţate şi privirea intensă, de-un albastru rece, în felul în care se înfiripa din pădure. În anumite privinţe era atât de clar doar o fetiţă, cu osatura ei fragilă şi chicotelile rare, înăbuşite, dar în altele părea atât de stăpână pe ea şi de înţeleaptă, de parcă ar fi cunoscut lumea prin care se mişca mai bine decât orice altă fiinţă întâlnită vreodată de Jack.

Copila nu se mai arătase de câteva zile, când a venit Garrett în vizită. Era o după-amiază cu ninsoare, aproape că se întunecase încă din miezul zilei, când băiatul a sosit călare, dinspre râu.

— Salut ! i-a strigat lui Jack.

Băiatul a descălecat şi şi-a scuturat zăpada de pe borul pălăriei.

Garrett mai trecea aşa uneori, în drum spre casă, după un tur de pus capcane. Dacă prindea ceva, îi arăta lui Jack, iar apoi, vreme de vreun ceas, se ţinea după el în timp ce-şi făcea treburile. Îl ajuta să stivuiască lemne sau să mute paleţi. Jack îl întreba despre capcane şi vânătoare, dar în general băiatul vorbea şi neîntrebat. Din ziua în care evisceraseră împreună elanul, băiatul se schimbase, ca şi cum ar fi fost dornic să fie prieteni, ba chiar căuta aprobarea lui Jack.

— Azi duci ceva acasă ? a întrebat Jack, arătând cu capul înspre calul lui Garrett.

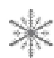
— Nu. Nimica. Am ratat un coiot care-a fost prea isteţ să-mi cadă în plasă. Dacă laşi în urmă şi cel mai mic miros, orice le ridică bănuieli, ţi se duce-ncolo ziua. Nici nu ţi se-apropie de capcană. Uneori mi se pare că-s mai greu de prins şi decât…

Dar Jack nu mai asculta. Dincolo de umărul lui Garrett, prin ninsoare, zărise fetiţa la marginea pădurii. Se uita de după trunchiul gros al unui plop.

— Ai văzut ceva ? a întrebat Garrett.

S-a întors, urmărind privirea lui Jack, dar fetiţa dispăruse.

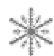
— Aşa mi s-a părut, a zis Jack, dar n-a fost decât o festă a ochilor mei bătrâni.

În ziua următoare, când Jack era singur în curte, copila s-a apropiat în tăcere şi s-a aşezat pe un ciot, în timp ce el muncea. De câteva ori a deschis gura ca şi când ar fi dat să vorbească, dar apoi a închis-o la loc.

Vizitele ei erau determinate de ceva mai mult decât simplă curiozitate sau foame – Jack era sigur. Era ceva ca o vânătaie în pielea de sub ochi ei, ceva înrudit cu tristeţea sau sfârşeala.

În timp ce Mabel continua s-o iscodească, la cină, strecurând ici şi colo întrebări care rămâneau fără răspuns, Jack a ales să aştepte şi să privească. În cele din urmă avea să-şi dezvăluie ea intenţiile. Deocamdată se bucura de compania ei. Doar de câteva ori se aventurase în coliba lor şi întotdeauna refuzase să rămână peste noapte. Dar le adusese mici daruri : blana de hermină albă, coşul cu fructe de pădure, un lipan arctic curăţat şi gata de aruncat în tigaie. Jack a înţeles până la urmă că şi iepurele de zăpadă mort, strangulat şi lăsat la uşa lor – şi acela fusese tot un dar de la copilă. A regretat că îl aruncase în pădure.

Apoi a venit ziua când copila a sosit fără daruri, însă cu întrebările pe care Jack i le ghicise în privire. A sosit devreme, imediat după ce el terminase micul dejun şi ieşise afară în dimineaţa înceţoşată, şi l-a urmat prin hambar şi prin curte, ca o umbră.

Pe când închidea uşa hambarului, i-a simţit mânuţele mici şi reci strângându-l de încheietura mâinii. L-a tras, făcându-l să se aplece spre ea.

Promiţi ?

Vocea îi era şoptită şi speriată.

Şi înainte să-şi dea seama de implicaţiile unei asemenea promisiuni, deja o urma prin zăpadă. Copila alerga de parcă ar fi fost panicată, de parcă ar fi fost urmărită, dar când Jack cădea în urma ei, ea încetinea şi îl conducea către munţi şi către pantele alpine.

A urmat-o, atât de bine cât putea. Era un tontălău cu pas greoi şi răsuflarea tăiată pe lângă ea. Picioarele ei mititele păşeau atât de lin şi sigur. Drumul părea mult mai lung ca data trecută, când o urmărise noaptea prin pădure. Simţea nerăbdarea fetiţei. Se oprea numai cât să o ajungă din urmă, apoi se avânta iarăşi, înainte ca el să apuce să-şi tragă răsuflarea. Nu mai era atent încotro mergeau, ştia doar că urcau. Urcuşul lung şi lent îi dădea cârcei în pulpe şi dureri în piept. Cerul greu, plumburiu îl apăsa. Era slăbit şi greoi. De fiecare dată când ajungeau pe o creastă, îşi zicea : Gata, asta e. În sfârşit am ajuns. Dar apoi porneau mai departe, şi mai sus, către creasta următoare, şi tot aşa iar şi iar. Zăpada era mai adâncă

decât data trecută, iar el se trudea să o străbată, în timp ce fata părea să plutească pe deasupra ei.

Eşti bine ?

Stătea în faţa lui.

Aproape c-am ajuns, i-a zis.

Bine, a răspuns el. Sunt bine. Deschide calea.

A încercat să zâmbească, dar ştia că îi ieşea mai degrabă o strâmbătură.

Nu mai sunt aşa de tânăr cum eram odată, dar o să mă descurc.

Fata părea să facă un efort ca să meargă mai încet, să îi arate unde putea pune piciorul şi unde să se apuce de vreo ramură ca să se ridice peste vreo cornişă.

Apoi el a văzut stâncile în faţa lor şi a auzit susurul pârâului sub gheaţă. A urmat fata în susul defileului. Curând au ajuns într-un pâlc de molizi înalţi ce păreau nelalocul lor la o înălţime atât de mare pe munte, iar ramurile uriaşe şi trunchiurile imense dădeau senzaţia unui adăpost în valea strâmtă. Aici ea a încetinit, fără să se uite în urmă la Jack, şi părea să ezite să mai înainteze. Apoi s-a oprit şi a arătat către o movilă acoperită cu zăpadă de sub unul dintre copaci.

Ce-i acolo ?

Fata nu a răspuns. Doar a arătat, aşa că Jack a trecut pe lângă ea şi s-a apropiat de movilă. A dat deoparte nişte zăpadă şi a descoperit o prelată. S-a uitat iarăşi la fată, întrebător, dar ea s-a întors cu spatele.

Când a tras pânza, o duzină de şoareci-de-câmp au fugit roind în zăpadă, iar el a văzut gâtul unui om, zona în care nişte păr blond atingea haina de lână a unui pădurar. Jack îşi simţea inima bătându-i puternic în urechi. Şi-a pus palma pe umărul lat şi era de parcă ar fi atins un buştean de plop, rece şi îngheţat, la pământ. Jack a mers împrejurul movilei. A observat pe unde îşi croiseră şoarecii-de-câmp tunelele prin zăpadă, răspândindu-se ca într-un labirint, în toate direcţiile, dinspre bărbatul mort. Nu voia, însă a dat deoparte zăpada de pe faţă şi cap, apoi de pe o rână şi de pe piept. Cadavrul zăcea pe o parte, ghemuit ca un copil, dar nu era de copil. Era un adult, mult mai înalt şi mai lat în umeri decât Jack, şi nu era nici o îndoială că părăsise această lume. Ochii lui lăptoşi, afundaţi în craniu, priveau în gol înainte. Pielea îi era de un albastru oribil. Cristale de gheaţă îi crescuseră pe faţă şi pe haine, de-a lungul părului blond şi a bărbii lungi şi stufoase. Rozătoarele începuseră să-i mănânce obrajii îngheţaţi, nasul şi vârfurile degetelor, iar murdăria lor era peste tot.

Isuse. Doamne, Dumnezeule.

Apoi Jack şi-a amintit de fetiţă. S-a întors, iar ea stătea chiar acolo, lângă el, privind la omul îngheţat.

Cine e ? a întrebat Jack.

Tati al meu, a şoptit ea.

Ce s-a întâmplat ?

Am încercat. Am încercat şi-am tot încercat.

Jack a privit-o în ochi – era de parcă ar fi privit apa îngheţând pe un lac. Fără scurgeri lacrimogene,

fără oftaturi. Doar o întindere tăcută, albastră.

L-am tras de braţ şi i-am zis : Hai, tati. Hai, te rog. Dar el n-a vrut să vină. Pur şi simplu stătea în zăpadă.

De ce nu voia să se mişte ?

Bărbia fetiţei tremura în timp ce ea vorbea.

Mi-a zis că apa lui Peter îi ţine de cald, dar eu ştiam că n-o să-i ţină. Voiam să-l încălzesc. I-am ţinut mâinile şi apoi i-am ţinut faţa, uite aşa.

Iar fetiţa s-a întins în jos şi a cuprins obrajii bărbatului mort în palmele ei mici făcute căuş, cu tandreţea unei fiice iubitoare.

Am încercat, dar el era tot mai rece, tot mai rece.

Jack s-a lăsat într-un genunchi lângă cadavru şi a simţit mirosul puternic al băuturii. O sticlă verde era prinsă în încleştarea îngheţată a uneia dintre mâini. Lui Jack i s-a întors stomacul pe dos. Cum putea să facă un bărbat una ca asta, să bea până la moarte în faţa copilului său ?

De ce nu l-am putut încălzi ? a întrebat copila.

Stând încă într-un genunchi, Jack s-a întins şi a apucat-o de umerii micuţi.

Nu eşti tu de vină. Tatăl tău era un om în toată firea, nimeni nu l-ar fi putut salva, decât el însuşi. Nu e vina ta.

A tras prelata peste bărbatul mort.

Când s-a petrecut asta ?

În ziua când a dat prima zăpadă, a zis copila.

El ştia când. Era în noaptea în care el şi Mabel făcuseră micul om de zăpadă în curte. Cu aproape trei săptămâni în urmă.

De ce n-ai cerut ajutor ?

Am ţinut vulpea la distanţă. Am aruncat cu pietre şi am strigat. Şi l-am învelit pe tati, ca să nu-l ciugulească păsările. Dar acum… îl mănâncă şoarecii.

Ce putea face el ? S-a ridicat şi şi-a scuturat zăpada de pe genunchi.

Aş putea aranja să aducem nişte ajutoare de la oraş, a zis el.

Ochii fetiţei au sclipit a furie. Ai promis. Ai promis.

Şi într-adevăr, aşa făcuse. Jack a oftat puternic şi şi-a lovit ghetele una de cealaltă. Asta depăşea graniţele tocmelii lor.

N-o să se întâmple astăzi, a zis el. Trebuie să mă gândesc la asta, la cum să avem grijă de… tatăl tău.

Bine.

Fetiţa era obosită şi calmă, nu mai avea chef de luptă.

O să stai cu noi până o să vedem ce facem.

Jack îi vorbea ca în acea primă zi, când îi spusese că e timpul să intre pentru cină, ca şi când acestea aveau să fie ultimele cuvinte.

Fetiţa a rămas pe poziţii, cu ochii scânteind din nou.

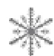
Nu, a zis ea.

Nu pot să te las aici, în pădure. Nu-i un loc potrivit pentru un copil.

Asta e casa mea, a zis ea.

A rămas pe loc, cu capul înălţat. Vântul de munte bătea printre molizi şi îi ciufulea părul blond.

Asta era casa ei. Jack o credea.

În oraş, a întrebat într-o parte şi-n alta, zicând că a văzut câţiva copaci însemnaţi cu toporul, semn de trasee marcate. Vânase cineva prin preajma gospodăriei lui în ultimii ani ? Locuia cineva către munţi ?

— Mda. Mda. Ciudat că întrebi, nu m-am mai gândit la tipul ăla de-un car de ani, a zis George. Noi îi ziceam Suedezu', şi el nu s-a împotrivit niciodată. N-a pomenit nici un nume, acum că mă gândesc. Mai degrabă era rus, bănuiesc, judecând după felul în care rostea cuvintele.

— Cum arăta ? a întrebat Jack. Sunt curios, doar aşa, în caz că-l întâlnesc pe-acolo.

— Un bărbat solid, vânjos. De statura unui tăietor de lemne. Cu părul deschis la culoare. Barbă. Un pic retras, dacă mă-ntrebi pe mine. Deloc genul prietenos, vorbăreţ. Esther e cunoscută că invită burlacii la cina de duminică din când în când, dar pe el nu l-a invitat niciodată. Mă întreb ce s-o fi întâmplat cu el. Crezi că încă mai pune capcane prin zona ta ?

Şi Betty şi l-a amintit.

— Ah, ăla era un gagiu ciudat, i-a spus ea lui Jack în timp ce-i turna o ceaşcă de cafea. Ca ăi mai mulţi dintre ei, vara strecura pământul căutând aur, iarna punea capcane. O fi dat lovitura şi-o fi plecat de unde-o fi venit. Nu pricepeam mare parte din ce spunea, mereu amesteca vorbe din altă limbă cu engleza.

— L-ai văzut în ultima vreme ? a întrebat Jack. Nu vreau decât să ştiu cu cine am de-a face, dacă-mi ies în cale capcanele lui.

— Nu. Nu-mi amintesc când a fost aici ultima oară. Dar nici nu venea la oraş decât de câteva ori pe an. Îşi cheltuia tot timpul liber bând cu indienii din susul râului, din câte-am auzit.

— Mă-ntreb ce s-o fi ales de el.

Jack şi-a amestecat cafeaua, aparent nepăsător.

— Cine ştie. Poate că s-a întors de unde-o fi venit. Sau poate că s-o fi înecat în râu sau l-o fi mâncat vreun urs. Se întâmplă mereu. Oamenii vin şi pleacă. Uneori pur şi simplu dispar de pe faţa pământului.

— Îţi aminteşti să fi avut copii ?... Sau nevastă ? Mă gândeam că poate Mabel ar vrea s-o cunoască.

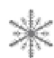
— N-aş putea zice. Mi se părea un tip destul de singuratic.

O tristeţe ca o sfârşeală pusese stăpânire pe Jack pe când se întorcea călare acasă. Calul tropăia puternic şi îşi scutura capul, ca înviorat de aerul proaspăt. Lui Jack îi înţepeniseră mâinile tot ţinând hăţurile. S-a gândit la fetiţă, sus pe versantul muntelui, cu tăticul ei mort şi îngheţat, şi s-a întrebat dacă proceda bine. Îl făcuse să promită că nu va spune nimănui, mai ales lui Mabel, iar Jack înţelesese. Nici o femeie n-ar fi lăsat un copil să rămână singur în sălbăticie, alături de cadavrul tatălui. Fetiţa se temea să nu fie smulsă din lumea care îi era familiară. Jack văzuse cum, o dată sau de două ori, când Mabel se întinsese ca să-i dea deoparte părul din ochi sau să o ajute să-şi încheie haina albastră de lână, fetiţa se crispase şi se trăsese înapoi. Îşi încleştase fălcuţele şi îşi ţuguiase buzele de parcă ar fi zis : Pot să-mi port de grijă şi singură.

Jack era absolut convins că aşa şi era. Fata cunoştea pădurea şi cărările. Găsise hrană şi adăpost. Dar oare asta era tot ceea ce îi trebuia unui copil ? Mabel ar fi zis că nu. Ar fi zis că fata avea nevoie de căldură şi afecţiune şi de cineva care să aibă grijă de ea, dar Jack se întreba dacă asta nu avea de-a face mai mult cu dorinţele unei femei decât cu nevoile unui copil.

În plus, îi promisese fetei. Făcuse puţine promisiuni în viaţă, dar atâtea câte făcuse, le ţinuse cum se pricepuse mai bine.

Secretul se ţinea de Jack precum mireasma fumului negru de lemn şi a zăpezii topite. Seara, Mabel şi-a lipit faţa de barba lui şi i-a atins părul cu degetele.

— Ce-ai ars ?

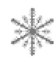
— Doar nişte rânduri de cioturi de vara trecută. E o vreme potrivită pentru ars. Nici prea vântoasă, nici prea uscată.

— Da. Presupun că este.

Nu părea prea convinsă.

Dezgheţarea pământului lua mai mult decât prevăzuse el. A târât bărbatul mort de sub copac şi a doborât molidul. Apoi a tăiat lemnul şi a făcut un foc din ramurile sale uscate ca iasca. Fetiţa a privit copacul arzând. Stătea deoparte, iar flăcările îi jucau în ochi. Jack a întrebat-o dacă putea să aibă grijă de foc cât lipsea el, dar ea a scuturat din cap. Aşa că, atunci când ziua scurtă s-a încheiat şi s-a lăsat seara, a stivuit cât de multe lemne a îndrăznit şi apoi a coborât muntele. În spatele lui, focul trosnea şi pocnea şi împurpura noaptea.

În ziua următoare, a râcâit pământul îngheţat de sub lemnul care ardea mocnit, săpând cât de adânc a putut, cu o lopată. În locul ăsta se trudea mult pentru un mormânt în luna decembrie. Dar avea să reuşească. A lăsat bărbatul sub o prelată, departe de foc. Era un gând macabru, dar nu voia ca trupul să se dezgheţe. Aşa rămânea îngheţat bocnă.

În a treia zi, Jack s-a târât spre casă plin de funingine şi rupt de oboseală. Mabel aştepta.

— A trecut George, i-a zis ea. I-am zis că eşti pe terenul cel nou, arzi cioturi.

— Da ?

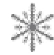
— Mi-a zis că nu erai acolo. N-a dat de tine.

— Hm…

N-a privit-o în faţă. Ea l-a apucat de mână şi l-a strâns uşurel.

— Ce e ? Unde-ai fost ?

— Nimic. Nicăieri, am lucrat. Cine ştie cum de nu m-a văzut George.

În dimineaţa următoare, Jack a continuat să sape în pământul mai moale şi a făcut din nou focul. Era scăldat în sudoare şi acoperit de noroi şi cărbune de la buştenii pe jumătate arşi. Fata nu se putea zări pe nicăieri, dar uneori simţea ceva urmărindu-l de după copaci şi se întreba dacă o fi fata sau vulpea roşcată pe care o văzuse strecurându-se când şi când printre bolovanii acoperiţi de nea.

Până la amiază, groapa părea destul de mare pentru a fi îngropat un om. Jack a mai tras nişte ultimi cărbuni din groapă şi apoi s-a sprijinit în lopată, odihnindu-şi obrazul pe mână. Nu era primul mormânt pe care îl săpa singur. Şi-a amintit de un mormânt mic, de un corp mititel şi lipsit de viaţă, nu cu mult mai mare decât inima unui bărbat.

Jack a strigat copila.

E vremea, a zis. E vremea să-l aşezăm pe tati al tău în locul de odihnă.

Ea a apărut de după un molid.

S-a stins ? a întrebat ea.

Focul ? Da, s-a stins.

Coşciug nu aveau. Jack nu avea scânduri ca să facă unul şi nu voise să atragă prea multă atenţie întrebând prin sat. Prelata trebuia să fie de-ajuns. Jack a împins şi a tras de pânză până s-a desprins din gheaţă, iar apoi a târât corpul prin zăpadă până la mormânt.

Ţi-ai luat rămas-bun ?

Fetiţa a încuviinţat. Jack se simţea rău. Poate să fi fost doar ziua asta atât de lungă, cu transpirat şi cu îngheţat şi fără nici o poftă de masa de prânz. Dar nu i se părea în regulă să îngroape un om fără să anunţe autorităţile sau să semneze vreun fel de act sau măcar să fie de faţă vreun om al bisericii care să citească ceva din Biblie. Nu vedea nici o ieşire. Cel mai rău lucru care se i putea întâmpla acestei copile, în afară de faptul că îi murise tatăl sub ochi, ar fi fost să fie implicate autorităţile. Ar fi fost expediată în vreun orfelinat, departe de munţii aceştia. Lui îi părea a fi şi puternică şi delicată, ca un lucru sălbatic ce

prosperă în locurile sale, dar se veştejeşte dacă e luat şi dus în altă parte.

Fără un alt om care să-l ajute să îl coboare încet, Jack a împins trupul înfăşurat în prelată în groapă, unde a căzut cu o bufnitură cumplită.

Să-l acopăr acum ? a întrebat.

Fetiţa a încuviinţat.

Jack a început să arunce cu lopata pământ şi cărbuni negri, stinşi. S-a întrebat dacă avea puterea să termine, dar a continuat, lopată după lopată, cu fata tăcută stând alături de el. Din când în când bătătorea cu picioarele pământul, ca să se aşeze mai bine, iar fata i se alătura, ţopăind pe mormânt, cu feţişoara încruntată, cu căciula din blană de jder atârnându-i pe spate de şnururile legate de gât.

Deci e gata, a zis Jack.

A mai nivelat nişte ridicături de pământ de pe mormânt.

Fetiţa s-a apropiat. A rămas în picioare, alături de Jack, cu ochii închişi. Iar apoi şi-a fluturat braţele prin aer. Fulgi de zăpadă mai uşori decât penele s-au risipit pe mormânt. Era mai multă zăpadă decât putea ţine în braţe un copil şi se cernea de parcă ar fi căzut din cerul senin de deasupra. Jack a tăcut până ce s-a aşezat şi ultimul fulg.

Când a vorbit, glasul îi era răguşit de la fum.

La primăvară, a zis, putem pune nişte pietre frumoase aici, poate plantăm şi nişte flori.

Fetiţa a încuviinţat, iar apoi l-a cuprins cu braţele de mijloc şi şi-a îngropat faţa în haina lui. Jack a rămas neclintit o clipă, stând stânjenit cu braţele pe lângă corp, iar apoi a îmbrăţişat-o şi el încet, a bătut-o uşurel pe spate şi i-a netezit părul cu mâna lui aspră.

Haide, haide. Bine. O să fie bine. Acum e gata.

1. *Walking* (1862) – eseu al scriitorului american Henry David Thoreau, publicat postum în *Atlantic Monthly* (n.r.).

2. *Queen Silver-Bell* (1906) – carte pentru copii a celebrei scriitoare britanice Frances Hodgson Burnett (n.r.).

Partea a doua

Iar apoi, într-o dimineaţă, după ce s-au topit şi ultimele zăpezi, ea a venit către perechea de bătrâni şi i-a sărutat pe amândoi.

— Acum trebuie să vă las, le-a zis.

— De ce ? au strigat ei.

— Sunt o copilă de zăpadă. Trebuie să mă duc într-un loc unde e frig.

— Nu ! Nu ! au strigat ei. Nu poţi să pleci !

Au strâns-o aproape de ei, iar câteva picături din zăpadă au căzut pe podea. Iute, ea li s-a strecurat din braţe şi a fugit pe uşă.

— Întoarce-te ! au strigat ei.

— Întoarce-te la noi !

Din basmul *The Snow Child*,
repovestit de Freya Littledale

14

Era surprinzător felul în care abia aştepta fiecare nouă zi. Când se trezea dimineaţa, Mabel era cuprinsă de o înfrigurare veselă, iar pentru o clipă nu înţelegea de ce. Era cumva o zi specială, din vreun motiv anume ? Vreo zi de naştere ? Vreo sărbătoare ? Era cumva ceva planificat ? Apoi îşi dădea seama – era posibil să vină în vizită copila.

Mabel veghea adesea la fereastră, dar nu cu sfârşeala melancolică a iernii trecute. Acum, privea cu entuziasm şi speranţă, aşteptând ca fetiţa cu căciulă de blană şi mocasini de piele să se ivească din pădure. Zilele de decembrie aveau o anumită luminozitate şi scânteiere, precum chiciura pe ramurile golaşe, luminată în zori, chiar înainte de-a se topi.

Mabel reuşea însă să se stăpânească. Se închipuia alergând către fată atunci când aceasta apărea la lizieră şi cuprinzând-o în braţe, învârtind-o în aer. Dar nu o făcea. În schimb, aştepta răbdătoare în colibă şi se prefăcea că nu-i observa sosirea. Când copila intra în casă, Mabel nu se apuca să o cureţe lună, să-i scuture frunzele şi lichenii din păr, să-i spele hainele şi să o îmbrace iarăşi. Era adevărat – uneori îşi imagina copila purtând o rochie plisată adorabilă şi funde drăguţe în păr. Uneori chiar visa cu ochii deschişi cum o invită pe Esther la ceai, ca să se mândrească cu fata, de parcă ar fi fost a ei.

Nu făcea nimic din toate aceste lucruri. Erau fantezii prosteşti, care aveau de-a face mai mult cu propriile ei idei romantice despre copilărie decât cu misterioasa fată. Singura dorinţă cu adevărat fierbinte, care îi rămânea după ce alunga nimicurile şi prostiile, era să o atingă pe copilă, să-i mângâie obrazul, să o strângă la piept şi să-i inspire mireasma de aer de munte. Dar se mulţumea cu zâmbetele copilei, iar în fiecare dimineaţă veghea la fereastră, sperând că în acea zi micuţa va sosi.

Mabel nu reuşise să stabilească vreo regulă după care se produceau vizitele. Copila venise din două în două seri vreme de vreo săptămână, dar apoi nu apăruse timp de două sau trei zile, după care a venit într-o dimineaţă şi a stat cu Mabel în bucătărie, în loc să se ţină după Jack prin hambar. A privit-o pe Mabel frământând aluatul de pâine şi era de parcă pe pervazul unui dormitor ar fi poposit o pasăre cântătoare. Mabel nu voia să o sperie mişcându-se prea brusc, aşa că a adoptat stilul domol şi tăcut al lui Jack. I-a vorbit încet copilei. I-a descris cum aluatul trebuia presărat cu făină şi frământat întruna până când îl simţeai bine în mână, uniform şi elastic. I-a spus copilei că mătuşa lui Jack o învăţase cum să facă pâine şi că aceasta fusese uluită că o femeie în toată firea şi căsătorită nu ştia cum se face.

În seara aceea fetiţa a rămas la cină. Jack a venit din hambar, iar Mabel şi copila i s-au alăturat la masă. Fata şi-a plecat capul înainte ca el să înceapă măcar să spună rugăciunea, iar privirile lui Jack şi Mabel s-au întâlnit. Micuţa se învăţase cu obiceiurile lor.

Jack părea într-o dispoziţie neobişnuit de bună, făcând glume şi povestind despre munca lui din acea

zi, în timp ce-şi treceau mâncarea de la unul la altul. La un moment dat, s-a întors spre fată ca să o roage să-i dea sarea. Ea era concentrată asupra farfuriei şi nu l-a observat. Jack şi-a dres glasul, iar apoi a bătut uşurel în masă.

Devine cam ciudat, a spus el.

Fetiţa a tresărit. El şi-a domolit tonul.

Trebuie să îţi spunem cumva. O să rămână „fata“ pentru totdeauna ?

Copila tăcea. Jack s-a întins peste ea după sare, părând să renunţe la ideea de-a scoate un nume de la ea. Mabel a aşteptat, dar Jack s-a apucat iar de mâncat.

Faina, a şoptit fata.

Ce-ai zis, copilă ? a întrebat Mabel.

Numele meu. Este Faina.

Vrei să-l spui din nou, mai rar ?

Faa-ii-na.

Fiecare silabă, o şoaptă înceată. La început, Mabel n-a putut înţelege sunetele străine, atâtea vocale fără consoanele obişnuite, dar apoi mintea i-a gonit spre cuvinte ca „fin“ şi „nea“ şi la sfârşit o răsuflare, sunete ce alcătuiau într-adevăr această fetiţă care şedea la masa lor. Faina.

Ce înseamnă ? a întrebat Mabel.

Fetiţa şi-a muşcat buza de jos şi s-a încruntat.

Trebuie să vezi ca să înţelegi.

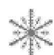
Apoi chipul i s-a luminat.

Dar o să vă arăt. Într-o zi o să vă arăt ce înseamnă.

Faina. E un nume adorabil.

Foarte bine, a zis Jack. Păi, asta uşurează lucrurile, nu-i aşa ?

În noaptea aceea, după ce a plecat copila, i-au rostit numele iar şi iar. Acesta a început să le curgă lin de pe buze, iar lui Mabel îi plăcea felul în care îl simţea în gură, felul în care îi susura în ureche – Ai văzut cum şi-a plecat Faina capul la cină ? Nu-i aşa că Faina e un copil frumos ? Oare ce-o să ne aducă Faina data viitoare când vine în vizită ? Erau ca nişte copii care se joacă de-a mama şi de-a tata, iar Mabel era fericită.

Zorii au argintat nămeţii şi molizii, iar Mabel stătea la masa din bucătărie, încercând să deseneze coşul din scoarţă de mesteacăn pe care îl adusese fata. Îl sprijinise de cutia din lemn cu reţete, aşa încât era înclinat către ea, şi încerca să-şi amintească cum arăta plin cu fructe de pădure. Nu mai desenase de mult şi ţinea creionul stângaci în mână, umbrele şi unghiurile desenului nu-i ieşeau bine. Frustrată, şi-a dus o mână la ceafă şi s-a întins.

La vederea fetei care privea pe fereastră, Mabel a tresărit, dar apoi a zâmbit şi a înălţat mâna a salut. Când copila i-a răspuns fluturând şi ea mâna, dragostea i-a inundat tot trupul.

Faina, copilă. Hai, intră, intră.

Copila a adus cu ea înăuntru mirosul de zăpadă, iar aerul din colibă s-a răcorit şi s-a luminat. Mabel i-a desfăşurat fularul de la gât, i-a luat mănuşile, căciula de blană şi haina de lână. Copila a lăsat-o, iar Mabel a strâns hainele la piept, simţind răceala iernii, lâna aspră şi blana maro mătăsoasă. Şi-a trecut dosul unei palme peste fular, minunându-se că stropul de rouă al surorii ei împodobea această fetiţă.

Ce e asta ? Ce făceai ?

Copila stătea la masă, ţinând unul dintre creioanele ei în mână.

Desenam, a zis Mabel. Vrei să vezi ?

A pus hainele copilei pe un scaun şi a lăsat uşa crăpată, aşa încât un curent să poată străbate coliba şi s-o răcorească pe micuţă. Apoi şi-a tras şi ea un scaun şi s-a aşezat alături.

Acesta este blocul meu de desen. Iar acestea sunt creioanele mele. Voiam să desenez coşul pe care ni l-ai dat tu. Vezi ?

Mabel a ridicat desenul.

Ah, a zis copila.

Nu e prea reuşit, nu ? Mă tem că mi-am pierdut şi câtă îndemânare oi fi avut.

Mie mi se pare foarte drăguţ.

Copila şi-a trecut degetele peste coala de hârtie şi şi-a rotunjit buzele, gânditoare.

Şi ce mai poţi desena ? a întrebat.

Mabel a ridicat din umeri.

Orice îmi propun, bănuiesc. Deşi nu va arăta neapărat aşa cum ar trebui.

M-ai putea desena pe mine ?

Da. Ah, da. Dar trebuie să te avertizez că niciodată n-am fost foarte bună la portrete.

Mabel a aşezat scaunul copilei lângă fereastră, aşa încât soarele de iarnă să-i lumineze profilul şi părul blond. Timp de o oră, Mabel şi-a tot mutat privirea de la coala de desen la copilă şi înapoi şi s-a aşteptat ca fata să protesteze, dar ea nu s-a plâns absolut deloc şi nici nu s-a mişcat. Era vitează, cu bărbia uşor înălţată şi privirea fixă.

Cu fiecare linie a creionului, Mabel se simţea de parcă i s-ar fi îndeplinit dorinţa, de parcă ar fi ţinut copila în braţe, i-ar fi dezmierdat obrajii, ar fi mângâiat-o pe păr. A desenat curba delicată a pomeţilor copilei, conturul buzelor ei mititele, arcul curios al sprâncenelor blonde. Reţinută, prudentă şi curajoasă, inocentă şi cunoscătoare… ceva din rotirea capului, din înclinarea privirii aducea a sălbăticiune, iar Mabel voia să surprindă şi asta. Toate aceste detalii le-a observat şi le-a reţinut.

Vrei să vezi ?

E gata ?

Mabel a zâmbit.

Atât pot face astăzi.

A întors blocul de desen către copilă, neştiind la ce reacţie să se aştepte.

Copila a tras aer în piept, iar apoi şi-a împreunat mâinile, încântată.

Îţi place ?

Ah, da ! Asta sunt eu ? Aşa arăt eu ?

Copilă, tu nu te-ai văzut niciodată ?

Fata a scuturat din cap.

Niciodată ? Nici într-o oglindă ? Ei bine, am eu ceva foarte bun. Mai bun decât orice desen pot eu să fac.

Mabel s-a dus în dormitor şi a revenit cu o oglindă de mână.

Ştii ce e asta ? E o sticlă mică, în care te poţi vedea.

Copila a ridicat din umerii mititei.

Uite, vezi ? Asta eşti tu.

Fetiţa s-a uitat lung în oglindă, cu ochii mari şi cu faţa posomorâtă. S-a întins şi a atins suprafaţa strălucitoare cu vârful unui deget, apoi şi-a atins propriul păr, faţa. A zâmbit, a rotit capul într-o parte şi-n alta, şi-a dat părul deoparte de pe frunte, în tot acest timp privind în oglindă.

Vrei să iei tu desenul pe care ţi l-am făcut ?

Faina a zâmbit şi-a încuviinţat.

Mabel a împăturit portretul până când acesta a devenit un pătrat mic, care să încapă în buzunarul copilei.

După ce fetiţa a plecat şi s-a încheiat cina, Mabel s-a aşezat lângă sobă, împletind. Afară vântul vuia prin valea râului, iar ea s-a gândit că aproape mai putea auzi şi un alt sunet. Un urlet îndurerat.

— Vântul se-aude aşa, Jack ?

El stătea la fereastră, privind afară, în beznă.

— Nu. Cred că sunt lupii aceia de lângă râu. I-am auzit urlând şi noaptea trecută.

— Mai înteţeşti un pic focul ? Cred că am răcit.

S-a uitat la el cum punea lemne de mesteacăn pe foc, la flăcările cuprinzând scoarţa ca hârtia şi aruncând lumini jucăuşe pe pereţii colibei. Apoi el s-a dus la fereastră şi s-a mai uitat o vreme afară, în noapte, cum făcea întotdeauna.

— E-n siguranţă fata ? a întrebat Mabel. Vântul ăla suflă ca turbat. Şi lupii.

— Bănuiesc că e-n regulă.

S-au dus la culcare neobişnuit de târziu. Jack a ieşit afară de câteva ori ca să mai aducă lemne, în ciuda stivei de surcele din casă, iar Mabel a continuat să împletească, deşi mâinile îi obosiseră şi ochii îi

ardeau. În cele din urmă, n-au mai rezistat şi s-au dus amândoi agale în dormitor. Au adormit în vuietul vântului care sufla în vale.

15

Era mijlocul lunii februarie când a sosit un pachet pentru Mabel, ambalat în hârtie maro şi livrat cu trenul la Alpine. Jack l-a adus de la oraş, laolaltă cu ceva produse cumpărate de la magazinul universal, atât cât mai puteau lua pe credit.

Mabel a aşteptat până când el a ieşit din nou, înainte să se aşeze la masă şi să-l deschidă. Oare era, în sfârşit, ceea ce aştepta ? Parcă trecuseră secole de când îi scrisese surorii ei, întrebând-o de carte. Sperase vreme de câteva săptămâni, dar când văzuse că nu vine nimic, presupusese că fie sora ei nu o găsise, fie nu îşi dăduse interesul s-o caute.

Îi venea să deschidă pachetul sfâşiind ambalajul, dar simţea nevoia să fie calmă şi rezervată. A încălzit un ibric cu apă şi şi-a făcut o ceaşcă de ceai. Când a fost gata, s-a aşezat la masă, a desfăcut sfoara şi a despachetat cu grijă hârtia. Înăuntru erau două pachete ambalate separat.

Cel mai mare arăta exact ca o carte, dar Mabel a ales să-l deschidă întâi pe cel mai mic. Înăuntru erau câteva creioane de desenat de foarte bună calitate, precum şi mine de cărbune. S-a întors apoi către pachetul cel mare şi a despachetat încet hârtia maro.

Cartea era exact aşa cum şi-o amintea – neobişnuit de mare şi perfect pătrată, o formă diferită de toate celelalte cărţi pentru copii pe care le mai văzuse. Era legată în marochin albastru. Un model extraordinar, cu fulgi de zăpadă argintii, era reliefat pe copertă, şi acelaşi argintiu decora cotorul. A pus cartea pe masă, în faţa ei, şi a deschis-o. „Snegurocika, 1857“ era scris delicat, cu stiloul, în colţul de sus al primei foi de un albastru marmorat. *Fata de zăpadă*. Era scrisul îngrijit al tatălui ei. Adunase multe cărţi în călătoriile lui, iar pe unele le aducea anume pentru ea. Le păstra pe un raft din biroul lui, dar oricând dorea să se uite prin ele, i le dădea jos şi o ţinea în poală în timp ce el întorcea paginile.

Cu cartea în faţă, Mabel se simţea iarăşi ca în biroul tatălui, cu mireasma acestuia de tutun de pipă şi cărţi vechi. A dat prima pagină. Pe toată partea stângă era o ilustraţie color, acoperită cu o foiţă subţire de hârtie transparentă, iar pe cealaltă era povestea, scrisă cu litere pătrăţoase, nelizibile. Era în rusă ! Cum de uitase ? Sau poate nu băgase de seamă niciodată. Aceasta fusese una dintre cărţile ei preferate din copilărie, şi abia acum îşi dădea seama că de fapt nici n-o citise, la propriu, niciodată. Tatăl ei îi spusese povestea, în timp ce ea privea ilustraţiile. Acum se întreba dacă tatăl ei ştiuse cuvintele sau inventase povestea bazându-se pe imagini.

Trecuseră mulţi ani de când murise tatăl ei, dar acum îşi amintea vocea lui, melodioasă şi tulburătoare.

„Au fost odată un bărbat şi o femeie în vârstă care se iubeau foarte mult şi erau tare mulţumiţi de ceea ce le hărăzise soarta, în afară de un mare necaz – nu aveau nici un copil.“

Mabel şi-a mutat privirea înapoi la ilustraţie. Era asemenea unei picturi ruseşti lăcuite, cu culori vii şi limpezi, cu detalii delicate. Înfăţişa doi oameni în vârstă, un bărbat şi o femeie, îngenuncheaţi în omăt, la picioarele unei fete care părea să fie făcută din zăpadă de la pământ până în talie, şi copil în carne şi oase de la talie în sus.

Obrajii copilei de zăpadă dogoreau însufleţiţi, iar părul blond îi era împodobit cu nestemate. Zâmbea dulce în jos, către perechea în vârstă, întinzând spre cei doi mâinile vârâte în mănuşi cu un deget. Pelerina brodată i se revărsa de la umeri, strălucind alb-argintie, fără să se distingă bine în zăpadă. În spatele ei, peisajul înzăpezit era mărginit de un pâlc de mesteceni în nuanţe de verde şi negru, iar în depărtare, de munţii cu culmi ascuţite, acoperite de nea. Între doi copaci stătea o vulpe roşcată, cu ochi înguşti şi aurii ca de pisică.

S-a întins după ceaşca de ceai şi a descoperit că se răcise. Cât timp se tot uitase doar la acea ilustraţie ? A sorbit din ceaiul rece şi a dat pagina. Era noapte. Fetiţa fugea printre copaci. Pe cerul indigo de deasupra ei scânteiau stele argintii, iar perechea se uita tristă din uşa căsuţei.

Cu fiecare pagină întoarsă, Mabel se simţea tot mai îmbătată şi mai tulburată.

A ridicat cartea şi-a apropiat-o de ochi. Ilustraţia următoare fusese mereu preferata ei. Într-un luminiş acoperit de nea, fata era înconjurată din toate părţile de animalele sălbatice din pădure – urşi, lupi, iepuri, hermine, un cerb, o vulpe roşcată şi chiar un şoarece mititel. Animalele stăteau aşezate lângă fată, într-o atitudine nici ameninţătoare, nici iubitoare. Era de parcă ar fi pozat pentru un tablou, arătându-şi blana şi colţii şi ghearele şi ochii galbeni, iar fetiţa privea senină către cititor, fără teamă sau plăcere. Oare animalele o iubeau pe fetiţă sau voiau s-o mănânce ? Nici după atâţia ani, Mabel nu putea afla un răspuns în privirile lor sălbatice şi scânteietoare.

A închis cartea şi a pipăit cu vârfurile degetelor fulgul de zăpadă în relief. A început să strângă ambalajul maro. Abia atunci a văzut scrisoarea de la sora ei, înghesuită între pliurile hârtiei şi cât pe ce să fie aruncată.

Scumpă Mabel,

Ce bucurie să citesc scrisoarea de la tine, să îţi văd iarăşi scrisul de mână atât de frumos şi să ştiu că eşti bine, sănătoasă. Ţie asta sigur îţi va suna teribil de bizar, dar pentru noi, acasă, e ca şi cum ai fi fost exilată la Polul Nord. A fost o uşurare să aflu că ţi-e cald, că eşti în siguranţă, ba chiar că ai şi vecini primitori. Trebuie să fie o binecuvântare rarisimă în sălbăticia aceea. Mai sunt încântată şi să aflu că o să te atingi iarăşi de blocul de desen. Am ştiut mereu că eşti o artistă talentată. Nu ne trimiţi nişte mici desene cu noua ta patrie ? Suntem nerăbdători să ne împărtăşeşti aventurile tale.

Cât despre cartea pe care ai cerut-o, a fost un noroc chior să ţi-o pot trimite. Un student de la universitate, un domn Arthur Ransome, a făcut ordine prin colecţiile tatei şi s-a îndrăgostit în mod deosebit de această carte. Dintre toate temele posibile, el studiază basmele din nordul îndepărtat. Eu

nu eram ataşată de carte, aşa că i-am permis să o ia, pentru studiile lui. Când am primit scrisoarea ta, am fost încântată să-mi dau seama că ştiam cu exactitate unde este. Bineînţeles, a trebuit să o smulg, practic, din mâinile tânărului. El m-a avertizat că este o ediţie rară şi că trebuie tratată cu grijă. A fost îngrozit să afle că urma să ţi-o trimit acolo, dincolo de hotarele civilizaţiei.

Când mă pregăteam să-ţi trimit cartea, am observat întâmplător că e scrisă în rusă. În afară de cazul în care ai învăţat limba în Alaska, m-am temut că o să te pomeneşti pusă în încurcătură când o să descoperi că povestea este imposibil de citit. Înainte de a o împacheta, l-am rugat pe tânăr să îmi spună câte ceva despre Snegurocika, Fata de zăpadă.

Domnul Ransome spune că povestea copilei de zăpadă este în Rusia de o importanţă la fel de mare cum sunt la noi Scufiţa Roşie sau Albă-ca-zăpada. Ca în cazul multor basme, există numeroase versiuni, dar începutul este mereu acelaşi. Un bărbat şi o femeie în vârstă locuiesc fericiţi în căsuţa lor din pădure, însă au o singură supărare : nu au copii. Într-o zi de iarnă, fac o fată de zăpadă.

Îmi pare rău să spun că în toate versiunile povestea se termină rău. Fetiţa de zăpadă vine şi pleacă odată cu iarna, dar în cele din urmă se topeşte întotdeauna. Fie se joacă cu copiii din sat prea aproape de un foc, fie nu o ia din loc suficient de repede la sosirea primăverii, fie, ca în varianta din cartea tatei, întâlneşte un băiat şi alege dragostea, care o face muritoare.

În povestea tradiţională, după spusele domnului Ransome, copila de zăpadă se rătăceşte în pădure. Se întâlneşte cu un urs care se oferă s-o ajute să găsească drumul. Dar ea se uită la ghearele lungi ale ursului şi la colţii lui ascuţiţi şi se teme ca acesta să nu o mănânce. Îi refuză ajutorul. Apoi apare un lup, care tot aşa îi promite să o conducă în siguranţă până la căsuţă, dar şi el arată aproape la fel de înspăimântător ca şi ursul. Copila refuză iarăşi.

Dar apoi întâlneşte o vulpe. „Te duc eu acasă“, îi promite aceasta. Copilei i se pare că vulpea arată mai prietenoasă decât celelalte animale. O apucă de blana de pe ceafă, iar vulpea o conduce afară din pădure. Când ajung la căsuţa bătrânilor, vulpea îi cere o găină grasă, ca plată pentru faptul că a ajutat-o să se întoarcă cu bine. Bătrânii sunt săraci şi hotărăsc să păcălească vulpea, dându-i un sac în care se află câinele lor de vânătoare. Vulpea târăşte sacul în pădure şi îl deschide. Câinele o zbugheşte, urmăreşte vulpea şi o omoară.

Copila de zăpadă e supărată şi tristă. Îşi ia rămas-bun de la bătrâni zicându-le că, de vreme ce n-o iubesc nici măcar cât pe una dintre găinile lor, se va întoarce să trăiască cu Tatăl Iarnă şi Mama Primăvară.

Când bătrâna se uită afară, tot ce-a mai rămas sunt ghetele roşii ale copilei, mănuşile roşii şi o băltoacă de apă.

Ce poveste tragică ! Nu înţeleg de ce poveştile astea pentru copii se termină întotdeauna atât de îngrozitor. Cred că, dac-o voi spune vreodată nepoţilor mei, voi schimba finalul şi îi voi face pe toţi să trăiască fericiţi până la adânci bătrâneţi. Avem voie, nu-i aşa, Mabel ? Să inventăm propriile noastre finaluri şi să alegem bucuria în locul tristeţii ?

N—-am putea păstra măcar una ? s-a rugat Mabel. Găina

roşie. E aşa de drăguţă, i-am putea da resturile de la masă.

— Găinile nu sunt fiinţe solitare, a zis Jack. Sunt ca un stol. N-ar fi în regulă.

— Nu ne mai acordă domnul Palmer un pic de credit, doar cât să mai cumpărăm ceva hrană pentru restul iernii ? N-ar costa aşa mult, nu ?

Pe Jack îl strângea gulerul cămăşii, iar coliba era prea încinsă şi prea mică. Hrană pentru pui, Dumnezeule. Ce fel de oameni nu-şi pot permite hrană pentru pui ? Deja rămăseseră fără cafea şi nici zahărul n-avea să mai ţină mult.

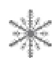
— Trebuie s-o facem.

A ieşit pe uşă şi aproape că o închisese în urma lui, când a auzit-o pe Mabel.

— Esther zice că cel mai bine e să le scufunzi în apă clocotită, ca să se jumulească. Să încălzesc o oală cu apă ?

— Ar fi bine.

Şi a închis uşa.

Lui Jack nu-i făcea nici o plăcere să taie găinile. Dacă ar fi fost după el, le-ar fi ţinut bine mersi, vii şi îndopate, câte zile aveau ele, în hambar. Pe timpul verii, erau bune ouătoare, cele mai multe dintre ele, şi ştia că Mabel se ataşase cumva. Dar nu puteai să laşi un animal să moară de foame câtă vreme era în grija ta. Mai bine îl omorai şi gata.

A ochit un topor lângă stiva de lemne, când mergea spre hambar. Acum îşi dorea să-i fi dat prin minte să-i ceară un sfat şi lui George. Bunica lui era renumită fiindcă ştia să sucească gâtul unui pui direct cu mâna, dar în general auzise că li se taie capul şi se lasă să li se scurgă sângele. O sarcină neplăcută, oricum ar fi fost dusă la bun sfârşit.

O duzină de pui fără cap, şi în curând o să i-i ducă în bucătărie bietei Mabel, care a ţinut atâta la ei. Totuşi, ea o să facă ce trebuie. O să le scoată măruntaiele păsărilor şi o să le jumulească, fără să se plângă vreo clipă, aşa cum nu s-a plâns nici de proviziile pe terminate sau de şirul nesfârşit de mese cu carne de elan şi cartofi. În ultimele câteva săptămâni, strânsese afine şi măceşe îngheţate şi pusese ceva gem la borcan, reuşind să facă o prăjitură fără ou care nu era tocmai rea. Se descurca destul de bine cu ce avea, şi într-un fel o şi prindea. Era îmbujorată şi râdea mai mult decât râsese în toţi ultimii ani, chiar şi atunci când mai servea încă o farfurie cu friptură de elan.

În plus, se apropiase din nou de cărţile şi creioanele ei. Jack observase. Copila îi aducea mereu ceva nou de desenat – o pană de bufniţă, un ciorchine de fructe de scoruş-de-munte, o creangă de molid cu

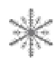
conurile încă pe ea. Stăteau amândouă la masa din bucătărie, cu uşa colibei crăpată în aşa fel încât „să nu-i fie prea cald copilei“, cu capetele apropiate în timp ce ea desena. Era o privelişte plăcută.

Dar totodată îl speria ce mult se ataşa Mabel de fată. Şi el. Îşi dădea seama. Poate că nu pândea pe fereastră, dar şi el o aştepta cu nerăbdare, sperând întruna. Sperând că nu era singură sau în pericol. Sperând că se va ivi dintre copaci şi va veni alergând, râzând, înspre el.

Uneori voia să-i spună lui Mabel adevărul. Era o povară şi nu prea ştia cum s-o ducă. Voia să-i spună lui Mabel despre bărbatul mort şi despre locul izolat din munţi unde îl îngropase. Voia să-i spună despre uşa ciudată din versantul muntelui. Faptul că el cunoştea suferinţa copilei îl apăsa, ca un lucru rece şi greu, în stomac, iar uneori nici nu putea privi chipul ei mic şi palid de teamă să nu se sufoce de durere.

Îi promisese fetei, dar poate că asta nu era decât o scuză. Cruntul adevăr al faptelor la care fusese martoră copila i-ar fi frânt inima lui Mabel, iar ultimul lucru pe care şi-l dorea era să-i provoace şi mai multă tristeţe. Puterea ei de-a suferi îl înspăimânta. Se întrebase, nu doar o dată, dacă nu cumva ea se aventurase pe gheaţa râului în noiembrie, cunoscând prea bine pericolul.

Jack a înhăţat de picioare o găină şi a dus-o, în timp ce aceasta cârâia şi flutura din aripi, la butucul de tăiat lemne de lângă stivă. Zarva nu s-a oprit imediat, nici măcar la ceva vreme după ce capul a fost tăiat. Doar încă unsprezece, s-a gândit Jack posomorât, aşezând pasărea moartă în zăpadă.

Nu plănuise să ajute la jumulit, dar apoi a văzut ce treabă solicitantă şi neplăcută ar fi fost pentru o singură persoană. Unul lângă celălalt la tejgheaua din bucătărie, acoperiţi de pene şi cu mânecile suflecate, Jack şi Mabel cufundau rând pe rând câte un pui în apă clocotită, apoi jumuleau pene după pene. Au încercat să strângă penele roşii, negre şi galbene în saci, însă curând mai multe erau lipite de podea sau pluteau prin colibă decât în saci.

— Poate c-ar fi trebuit să facem asta afară, a zis Mabel încercând să-şi dea la o parte o pană umedă de pe frunte cu dosul palmei.

Jack a chicotit.

— Ţi-aş lua-o eu, dar mă tem că doar aş adăuga şi altele, a zis ridicându-şi mâinile acoperite de pene.

— Şi mirosul ăsta îngrozitor, a zis Mabel.

Aburul ce se ridica din apa clocotită mirosea a pene opărite şi a piele de pui fiartă pe jumătate.

— Mă gândeam… ce-ar fi să servim pui la cină, a zis Jack, încercând să-şi păstreze expresia serioasă.

— Nu, nu. N-aş putea… Ah, mă tachinezi, a zis ea şi a dat un bobârnac unei pene înspre el.

Când el s-a apucat să jumulească alt pui, Mabel a oftat alături.

— Ce e ?

— E draga, scumpa de Nuşa Găinuşa, a zis ea privind tristă în jos, la găina moartă din mâinile ei.

— Ţi-am zis că-i mai bine să nu le dai nume.

— Dar nu e chestie de nume. Le-aş fi recunoscut oricum, indiferent cum le-aş fi zis. Nuşa Găinuşa mă urma peste tot când adunam ouăle, cloncănind de parcă m-ar fi sfătuit.

— Îmi pare rău, Mabel. Nu ştiu ce altceva să facem.

Şi-a îndoit mâna, a simţit tendoanele frecându-se între ele şi s-a întrebat cum putea s-o dezamăgească întruna pe Mabel.

— Crezi că te învinovăţesc pe tine ? a zis ea.

— Doar nu pe altcineva. Pe mine cade.

— Cum de ajungi mereu la concluzia asta ? Că totul e din vina ta şi numai a ta ? N-a fost ideea mea să venim aici ? Nu eu am vrut să ne stabilim în locul ăsta, cu toată munca grea şi cu toate eşecurile ce-aveau să decurgă de-aici ? Dacă e cineva de învinovăţit, atunci eu sunt aceea, fiindcă am ajutat atât de puţin.

Jack îşi privea în continuare mâinile.

— Nu înţelegi ? Toate astea trebuiau să fie ale amândurora, succesele şi eşecurile, a zis Mabel, gesticulând larg în timp ce vorbea, ca pentru a cuprinde totul, şi puii jumuliţi, şi penele ude.

— Toate astea ? a zis el, neputând să-şi reţină un zâmbet.

— Da, toate astea.

Atunci a zâmbit şi ea.

— Fiecare blestemată de pană. Ale mele şi ale tale.

Jack s-a întins şi a sărutat-o pe vârful nasului, apoi i-a prins o pană pe după ureche.

— Bine, atunci, i-a zis.

După ce au terminat cu ultimul pui, au încercat să mături penele din colibă, dar imposibilitatea sarcinii lor i-a făcut să râdă, până când Mabel a renunţat şi s-a prăbuşit într-un scaun din bucătărie, cu picioarele întinse înainte. Jack şi-a şters sudoarea de pe frunte cu antebraţul.

— Cine s-ar fi gândit că o să fie atâta muncă, doar ca să pregătim puii ăştia ?

Mabel îşi făcea vânt cu o mână. Jack a încuviinţat din cap, apoi a luat păsările ca să le atârne în hambar, alături de carnea de elan. Aveau să se păstreze îngheţate până când se vor putea îndura să le mănânce.

Când s-a întors, a văzut că Mabel pusese un pui deoparte.

— Glumeam, nu ? În legătură cu gătitul unuia diseară ?

— Nu e pentru noi.

— Dar ?

Mabel şi-a pus haina şi ghetele.

— Îl duc într-un loc din pădure.

— Ce loc ?

— Acolo unde ai lăsat tu darurile pentru ea şi păpuşa.

Deci ştiuse tot timpul.

— Păi, un pui mort ? a întrebat el. Pentru copilă ?

— Nu pentru ea. Pentru vulpea ei.

— Adică ai de gând să dai un pui de-al nostru unei vulpi ?

— Trebuie s-o fac.

— De ce ?

Jack ridicase vocea.

— Ce rost are, pentru numele lui Dumnezeu, când noi abia ne mai descurcăm, să arunci o cină în pădure ?

— Vreau ca ea să ştie…, aici Mabel a înălţat bărbia, de parcă ce spunea cerea ceva curaj. Faina trebuie să ştie că o iubim.

— Şi un pui îi va demonstra asta ?

— Ţi-am zis, e pentru vulpea ei.

Pe când Mabel ducea pasărea moartă şi jumulită afară, în bezna nopţii, lui Jack i-a venit să râdă de absurditatea gestului. S-a pomenit însă gândindu-se la ce spusese Esther despre nebunia iernii întunecate.

17

În timp ce se apropia de colibă, Jack a auzit voci de femei stând la taclale, iar când a intrat pe uşă cu un braţ de lemne de foc, a dat peste Esther, cu picioarele necuviincios proptite de un scaun din faţa sobei. Purta nişte pantaloni marinăreşti de lână, cu manşetele vârâte în şosete lungi, cu dungi roşii. Unul dintre degetele mari i se iţea printr-o gaură dintr-o şosetă, iar pe când Jack mai băga lemne în sobă, ea îşi mişca degetele de la picioare, ca să se încălzească.

— Tocmai îi spuneam lui Mabel că sper că băiatul ăla al meu nu vă sâcâie prea tare. Ştiu că tot trece pe-aici în iarna asta, sigur v-a-mpuiat capul, a zis ea.

Mabel i-a întins o ceaşcă de ceai, iar ea a sorbit.

— Nu. Nu.

Jack a încercat să nu se uite la degetul gol.

— Absolut deloc. Ca să fiu sincer, cred că-mi face plăcere compania lui. Am multe de învăţat de la el.

— Nu care cumva să-i spui. O să i se urce la cap şi n-o să-i mai ajungem la nas nici cu prăjina. Băiatul ăla ştie multe, dar nici pe jumătate din câte crede el că ştie.

— Păi, bănuiesc că aşa eram cam toţi la vârsta lui.

— Dar de tine îi place. Mereu vorbeşte de tine. Jack zice aia, Jack zice aialaltă.

Mabel i-a întins lui Jack o ceaşcă de ceai.

— Sunt şi turte de mălai. Le-a adus Esther.

Cele două femei îşi petrecuseră mare parte din zi schimbând reţete şi modele, şi chiar şi din curte le auzise râsetele. Era bucuros că Mabel avea companie.

Esther s-a ridicat, s-a întins şi a luat o turtă de mălai de pe farfurie.

— Am mai adus şi-un mic sfat. I-am zis lui Mabel că ar trebui să iasă mai mult din coliba asta. Toată vorbăria asta despre fetiţe care aleargă pe-aici, printre copaci. Mâine-poimâine o vezi că se apucă să dea ceaiuri dansante în curtea din faţa casei, purtând doar chiloţei şi o pălărie înflorată.

Esther a înghiontit-o pe Mabel cu cotul şi i-a făcut cu ochiul, dar ea nu a zâmbit.

— Ah, uită-te la tine, palidă ca o fantomă. Nu-ţi spun noutăţi. E o aiureală toată vorbăria asta despre o fetiţă.

— Nu sunt nebună, Esther.

Vocea lui Mabel era încordată, privirea ei a întâlnit-o pe a lui Jack.

— Deci ai ceva nerv, draga mea, a zis Esther îmbrăţişând-o. O să ai mare nevoie de aşa ceva ca să supravieţuieşti aici.

Jack se aştepta ca Esther să găsească atunci un motiv ca să plece, dar ea fie n-a observat că Mabel tăcea, supărată, fie avea mai multă putere ca s-o înfrunte decât el. S-a instalat pe un scaun de la masă, plimbându-şi ceaiul prin gură.

— Bun ceai. Foarte bun ceai, a zis ea. V-am povestit vreodată despre ceaiul de grizzly ?

— Nu. Nu-mi amintesc s-o fi făcut, a răspuns Jack.

Intenţionase să mai lucreze pe-afară vreme de-un ceas sau două, dar şi-a tras un scaun în faţa ei şi-a lui Mabel şi a mai luat o turtă de mălai.

— Danny… Jeffers ? Jaspers ? Ah, la naiba, nu mai ştiu cum. În tot cazul, Danny tot căra un sac puturos plin cu… hm, hai să zicem părţile mai puţin dorite ale urşilor grizzly. Jura că se poate face din ele un ceai care ar îmbunătăţi viaţa sexuală.

Ochii lui Esther au licărit zburdalnici.

— Aşaaa, şi-ţi dădeai întotdeauna seama cine-avea necazuri în aşternut, după cine stătea de vorbă cu bătrânul Danny.

— Ah, a trebuit să bei chestia aia ? Ce îngrozitor.

Mabel a strâmbat din nas.

— Eu mă gândeam mai degrabă la bieţii urşi grizzly, a zis Jack. Închipuiţi-vă cum e să treci prin asta !

Esther a râs ţinându-se de burtă.

— Ce privelişte ar mai fi şi asta, să te lupţi corp la corp cu un urs grizzly.

— Păi, doar nu vrei să spui…

Mabel avea o figură îngrozită.

Esther abia mai putea vorbi, aşa râdea de tare.

— Nu… nu… Urşii nu mai erau vii. Îi omora mai întâi.

— Oh, a zis Mabel încet, iar Jack nu şi-a putut da seama dacă era jenată sau se gândea la urşii grizzly omorâţi.

— Bănuiesc că multe figuri s-au perindat pe-aici de-a lungul anilor, a zis el.

— Ah, bineînţeles. Locul ăsta atrage zărghiţii ca pe muşte. Dacă noi ne socotim printre cei sănătoşi, asta îţi spune ceva.

Mabel a zâmbit de data asta.

— Aţi auzit, probabil, de tipul care şi-a vopsit coliba în portocaliu ţipător ? a întrebat Esther.

— Nu, nu.

Mabel a râs şi a scuturat din cap.

— Nu te mai cred. Inventezi.

Esther şi-a ridicat solemn mâna dreaptă.

— Jur că-i adevărat. Portocaliu ca portocala. Zicea că o să-l înveselească în timpul iernilor întunecate. Locul lui era chiar dincolo de calea ferată. Mie mi s-a părut destul de drăguţ, dar toţi oamenii de la oraş l-au sâcâit neîncetat.

— Şi a mers ?

— N-aş zice. Şi-a dat foc colibei în acea iarnă, a ars totul până în temelii. M-am întrebat mereu – fiindcă se plângea de frig mai mult decât orice om pe care l-am întâlnit vreodată – ce Ucigă-l-toaca făcea în Alaska, dar n-am priceput. Toată lumea a zis că incendiul a fost un accident şi că toată vopseaua aia a alimentat flăcările, dar poate că el se săturase pur şi simplu să-i fie frig. O fi vrut să plece într-o mare vâlvătaie, ca bătrânul Sam McGee.

— Care Sam ? a întrebat Mabel. Cineva care locuieşte pe-aici ?

— Care Sam ! Şi zici că taică-tău a fost profesor de literatură ?

Esther s-a pornit să recite un poem de un poet din Yukon, pe nume Robert Service, care vorbea despre lucrurile ciudate care se petrec sub un soare de la miezul nopţii[1].

Cum începea să se întunece, Mabel a invitat-o să rămână la cină, dar ea a refuzat, trebuia să se întoarcă şi să gătească pentru casa ei plină de bărbaţi. După ce şi-a pus haina şi ghetele şi a fost gata de plecare, a îmbrăţişat-o iar pe Mabel.

— Zău dacă nu mi-ai devenit cea mai bună prietenă, a zis. Ai grijă de tine, da ?

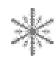
— Sigur, a zis Mabel. Mi-a făcut plăcere să ne vedem.

Jack a urmat-o pe Esther în curte şi s-a oferit să îi înhame calul la căruţă.

— Mă descurc şi singură, Jack, a zis ea.

S-a apropiat de el şi-a aruncat o privire înapoi spre colibă.

— Pentru ea îmi fac griji, a zis. Are, aşa, o tristeţe, cum avea şi mama mea. Fii cu ochii pe ea.

Jack se aştepta ca Mabel să fie posomorâtă şi tăcută când a revenit în casă, dar ea fredona ceva la ligheanul din bucătărie.

— V-aţi simţit bine împreună ?

— Da. N-am mai întâlnit pe nimeni ca ea. E plină de surprize şi aş zice că-mi place.

Turna apă într-o oală şi nu ridica privirea în timp ce vorbea.

— Tu de ce nu-mi iei niciodată apărarea, de ce nu-i spui că şi tu ai văzut copila ?

Deci el, şi nu Esther, o înfuriase.

— Nu pricep, Jack. E adevărată. Ai văzut-o cu ochii tăi, ai stat cu ea chiar la masa asta. Şi totuşi nici măcar o dată nu ai recunoscut-o în faţa Bensonilor.

— Nu ştiu, a zis el. Poate că nu-s aşa de curajos ca tine.

— Îţi baţi joc de mine.

— Nu. Tu eşti altfel. Eşti complet sinceră, chiar dacă asta înseamnă ca oamenii să spună că eşti nebună. Dar eu… cred că eu…

— Nu mai zi o vorbă, a spus Mabel, mai degrabă uluită decât furioasă.

S-a apucat să sorteze cartofii dintr-un sac.

— Oare ar trebui să-mi fac şi eu rost de o pereche de pantaloni de lână din aceia cum poartă Esther ? a întrebat ea.

— Numai dacă porţi şi ciorapi cu găuri.

— Dar nu ţi se păreau călduroşi şi practici ?

— Ciorapii ? a tachinat-o el.

— Nu. Nu. Cu ciorapii e altă treabă.

Când a început să cureţe cartofii, el stătea în picioare în spatele ei şi i-a atins cârlionţii care scăpaseră din agrafe şi i se ondulau pe ceafă. Apoi a cuprins-o de talie şi s-a lipit de ea. Toţi anii ăştia, şi el tot mai era atras de mirosul pielii ei, de săpun aromat şi aer proaspăt. I-a şoptit în ureche :

— Dansezi ?

— Cum ?

— Zic să dansăm.

— Să dansăm ? Aici, în colibă ? Cred că tu eşti ăla nebun.

— Te rog.

— Dar nu avem muzică.

— Putem să ne amintim noi o melodie, nu-i aşa ?

El a început să fredoneze *La umbra mărului bătrân*.

— Uite, i-a zis şi a rotit-o cu faţa la el, cu braţul ţinând-o încă din talie, cu mâna ei firavă în mâna lui.

A fredonat mai tare şi a început să o conducă în piruete pe podeaua de scândură.

— Mmm, mmmm, cu inima deschisă, eu te voi aştepta…

— …la umbra mărului bătrân.

Ea l-a sărutat pe obraz, iar el a aplecat-o pe spate, ţinând-o cu braţul.

— Ah, mi-a venit şi mie una, a zis ea. Stai să văd…

Şi a început să fredoneze neclar. Jack n-a recunoscut melodia de la început, dar apoi şi-a dat seama şi i s-a alăturat şi el la cântat.

— Când părul îmi va fi albit – o aplecare pe spate şi o piruetă lângă masa din bucătărie –, îmi vei da o sărutare şi-mi vei zice de iubire că-n decembrie e-n floare cum era în luna mai ?

Iar apoi au ajuns lângă sobă şi Mabel l-a sărutat, cu gura întredeschisă şi moale. Jack a tras-o şi mai aproape de el, a strâns-o în braţe şi a sărutat-o lângă ureche şi apoi în josul gâtului dezgolit şi, în timp ce ea îşi lăsa delicat capul pe spate, pe claviculă. Apoi el şi-a strecurat un braţ pe sub genunchii ei şi a ridicat-o.

— Dar ce, Doamne… o să-ţi rupi spinarea, a bâiguit ea între hohote de râs. Suntem prea bătrâni pentru asta.

— Chiar suntem ? a întrebat el.

Şi-a frecat barba de obrazul ei. Ea a ţipat şi a râs nebuneşte, iar el a purtat-o în dormitor, deşi nu luaseră încă cina.

18

Afinele se vedeau ca nişte rubine mititele şi roşii pe neaua albă, iar privirea lui Mabel se uita după ele. Crezuse că nu sunt comestibile, însă Esther îi spusese că de fapt deveneau mai dulci odată ce îngheţau şi erau perfecte pentru sosuri şi jeleuri. Vremea de la sfârşitul lunii februarie se mai încălzise, exact până sub limita de îngheţ. Cerul era albastru, nu bătea vântul şi era surprinzător de plăcut să stai pe-afară. Mabel mergea prin zăpada adâncă din preajma colibei, purtând coşul din scoarţă de mesteacăn dăruit de Faina. Fructele erau mici şi risipite printre crenguţele golaşe şi fine, dar puţin câte puţin Mabel începea să umple coşul. Plănuia să gătească un fel delicios cu afinele, cepele de la Esther şi condimente. Poate că asta avea să dea cărnii de elan un alt gust decât cel de la fiecare masă servită zi de zi, de nesfârşite săptămâni. Zâmbea absorbită, gândindu-se ce necesitate reală este inventivitatea, când a înălţat privirea şi a văzut copila şi vulpea.

Faina nu înceta să o sperie pe Mabel. Nu era doar felul în care apărea pe neaşteptate, ci atitudinea ei. Stătea cu braţele pe lângă corp, toată în alb şi albastru, cu haina ei de lână, mănuşile, fularul, tivul de blană şi părul blond. Căciula maro de blană îi era presărată cu nea, la fel şi genele. Avea o figură atentă şi calmă, de parcă ar fi aşteptat minute în şir, sau poate ani, ştiind că era doar o chestiune de timp ca

Mabel să vină în acest loc din pădure.

Mabel nu mai era sigură de vârsta copilei. Părea, totodată, şi abia născută, şi la fel de bătrână ca munţii, cu ochii animaţi de gânduri nerostite, cu chipul impasibil. Aici, cu copila între copaci, totul părea posibil şi real.

La fel de uimitoare era şi vulpea. Stătea lângă Faina cu coada ei roşie şi mătăsoasă încolăcită în jurul labelor şi cu urechile ciulite. Ceva din privirea ei vorace şi din gura îngustă şi neagră povestea despre o mie de morţi mărunte, iar Mabel nu-i putea uita botul mânjit de sânge.

E prietena ta ? a întrebat-o pe copilă.

Faina a ridicat din umerii ei mici.

Vânăm împreună, a răspuns.

Şi cine ucide ? a întrebat Mabel.

Amândouă.

O mângâi vreodată ?

Fata a scuturat din cap.

Cândva o făceam, a zis. Când era pui, îmi lua din mână bucăţele de carne, şi nu m-a muşcat niciodată. Iar noaptea, uneori dormea lângă mine. Însă acum e prea sălbatică. Alergăm şi vânăm împreună, dar asta-i tot.

Ca pentru a demonstra că a zis adevărul, Faina a întins mâna înmănuşată în jos, către vulpe. Aceasta s-a ferit cu agerime şi a ţâşnit printre picioarele copilei, între copaci. Fata s-a uitat, iar lui Mabel i s-a părut că a văzut pe chipul ei uimire şi dor.

Ai cules multe fructe ? a întrebat Faina întorcându-se iarăşi spre ea.

Câteva, a zis Mabel. Nu câte ar trebui. Dar e o zi minunată. Nu mă deranjează că mi-am pierdut aşa cam toată dimineaţa.

Fata a încuviinţat, apoi a arătat după un pâlc de molizi.

Mai sunt, uite-acolo, a zis.

Mulţumesc. Nu vii cu mine ?

Dar fata deja se îndepărta, alergând înspre colibă. A licărit printre copaci şi a fluturat pe deasupra stratului de nea, până când Mabel a rămas iarăşi singură în pădure. Lumina soarelui strălucea pe zăpadă şi putea auzi vântul suflând dinspre gheţar, însă aici era linişte, atât de linişte, încât Mabel s-a întrebat dacă nu fusese singură în tot acest timp. A pornit prin zăpadă, printre molizi.

I-a luat ceva timp ca să îşi dea seama ce auzea. Mabel îşi umpluse până la refuz coşul cu fructele către care o îndrumase Faina. Şi-a pus la loc mănuşile şi ţinea coşul cu grijă, ca să nu îi cadă nici o singură afină în zăpadă. În timp ce se apropia de colibă, i s-a părut că auzea strigăte. Sau poate era un

cântec. Apoi, când a ieşit dintre copaci şi a ajuns în curte, a auzit clar – râsete.

Jack şi copila stăteau unul lângă altul, cu braţele deschise şi mâinile aproape atingându-li-se. Iar apoi, pe neaşteptate, se aruncau pe spate, în zăpada adâncă.

Hai să vezi ! Hai să vezi ! i-a strigat copila lui Mabel.

Jack ? Faina ? Dar ce tot…

Suntem îngeri de zăpadă, a strigat Jack, iar fata a chicotit.

Mabel s-a apropiat de ei, cu coşul în mâini, şi a privit în jos. Jack era cufundat aproape treizeci de centimetri în nea şi îşi flutura braţele şi picioarele ca un om care se îneacă. Zâmbea larg, iar Mabel a văzut că avea barba şi mustaţa garnisite cu zăpadă.

Lângă el, copila stătea întinsă pe stratul de nea, zâmbind, cu privirea albastră pierdută pe cer.

Mabel a văzut acum că amândoi erau înconjuraţi de îngeri de zăpadă – silueta mai mare, mai adâncită, a lui Jack şi a copilei, mai mică şi mai uşoară. O duzină sau chiar mai mulţi erau împrăştiaţi prin curte, doi câte doi, şi străluceau în lumina soarelui. Mabel nu văzuse vreodată ceva mai frumos. S-a plimbat printre ei.

Jack s-a chinuit să se ridice în picioare. Apoi s-a întins către Faina şi a apucat-o de mâini.

Uite, a strigat copila către Mabel.

Jack a tras-o pe Faina din zăpadă, amândoi râzând.

Ceea ce vedea Mabel în zăpadă, la picioarele ei, îi tăia răsuflarea. Îngerul era atât de delicat şi aripile sale erau perfect alcătuite, ca urma lăsată pe nea de o pasăre sălbatică atunci când se înalţă în zbor.

Nu-i frumos ? a întrebat Jack.

Nu înţeleg. Cum…

Nu ţii minte, nu făceai aşa când erai mică ? a întrebat-o Jack. Nu trebuie decât să-ţi fluturi braţele şi picioarele pe lângă tine. Hai. Încearcă şi tu.

Mabel a ezitat, cu coşul de fructe în braţe.

Ah, te rugăm. Nu vrei ? a implorat-o copila.

Jack a luat coşul şi i l-a dat Fainei.

Nu ştiu. Cu fustele mele lungi şi toate celelalte.

Dar el a apucat-o de umeri şi, înainte ca ea să-şi dea seama ce-i face, a trântit-o uşurel pe spate. Ea s-a aşteptat să o doară, dar când colo zăpada pufoasă era ca o pătură groasă care i-a atenuat căderea şi a înăbuşit orice sunet. I-a văzut pe Jack şi pe copilă zâmbindu-i larg de sus, iar deasupra chipurilor lor, cerul de-un albastru strălucitor. Apoi, mai aproape, cristalele de zăpadă ce-i încadrau faţa.

Şi-acum, haide, i-a strigat Jack. Trebuie să-ţi fluturi braţele ca să faci aripile.

Mabel şi-a mişcat braţele în sus şi a simţit rezistenţa zăpezii, apoi iarăşi, în jos. După aceea şi-a depărtat şi apropiat picioarele.

E bine ? i-a întrebat.

Jack s-a întins spre ea, mâinile li s-au unit, mănuşile cu un deget şi mănuşile de lucru, iar el a icnit când a ridicat-o în picioare.

Ah, uite ! Uite ! a strigat copila. Nu e perfect ?

Mabel s-a uitat în jos, la îngerul ei de zăpadă. Ca şi al lui Jack, era adâncit în omăt şi aripile nu erau uşoare ca pana. Dar era drăguţ, trebuia să recunoască.

Al tău e cel mai frumos din toate, a zis Faina, cuprinzând-o pe Mabel de talie şi strângând-o puternic, iar Mabel s-a simţit de parcă ar fi căzut iarăşi, de parcă s-ar fi prăbuşit, râzând, înapoi în zăpada pufoasă.

Îngerii de zăpadă au rămas în curte, cu toate drumurile fetiţei înspre şi dinspre pădure, iar Mabel zâmbea când îi vedea. Nu era doar prezenţa lor stranie, dansând dinspre hambar spre colibă, dinspre colibă spre stiva de lemne. Mai era şi amintirea lui Jack lăsându-se să cadă pe spate ca un băieţel, cu Faina chicotind lângă el. Şi apoi, braţele copilei în jurul ei, îmbrăţişând-o aşa cum îşi îmbrăţişează o fiică mama. Într-un fel plin de bucurie. Spontan. Cel mai frumos dintre toate. Cel mai frumos dintre toate.

Mabel a părăsit fereastra de la bucătărie şi s-a întors la sobă. Să vezi când o să dea Esther cu ochii de asta, s-a gândit. Dacă înainte ne credea nebuni, după ce-o să vadă că ne-am petrecut zilele făcând îngeri de zăpadă în curte, sigur o să ne creadă buni de legat. A amestecat în afinele care bolboroseau. Mirosul acrişor, ca de mosc, îmbiba coliba, iar Mabel şi-a dat seama că mirosea foarte asemănător cu coliba aglomerată a Bensonilor, în acea primă zi când o vizitaseră.

A aruncat iarăşi o privire pe fereastră. Minunaţi, nebuni îngeri de zăpadă ! Şi atunci şi-a dat seama deodată – printre acei îngeri de zăpadă erau şi ai Fainei. Îngerii ei delicaţi, cu aripile ca de pene. Existenţa lor nu putea fi negată.

Când o să-i vadă şi Esther, o să înţeleagă că e adevărat, că fetiţa e adevărată. Cum ar fi putut ea şi Jack să facă o duzină de îngeri de forma şi mărimea unei fetiţe ?

Dacă la început copila fusese o temă pe care Esther o tachina cu blândeţe, cu cât înaintau în iarnă, devenise mai atentă şi mai precaută în îndoielile ei. O întreba pe Mabel dacă ieşea suficient la aer, dacă nu dormea prea mult în timpul zilei. O încuraja să vină în vizită, iar când Mabel i-a zis că nu se bizuia să mâne singură calul, Esther a început să apară pe la ei în mod regulat.

Nu exista nici o garanţie că Esther avea să treacă pe-aici curând, dar venea în vizită la câteva săptămâni, în funcţie de vreme şi de cele mai multe ori duminica după-amiaza. Trecuseră mai bine de două săptămâni de la ultima ei vizită şi acuşica se făcea duminică. Câtă vreme nu ningea, avea să vadă dovada că fetiţa venită din pădure exista, iar Mabel avea să fie reabilitată.

Neîncrederea lui Esther îi era nespus de familiară. Lui Mabel îi reamintea de mulţii ani din copilărie petrecuţi căutând zâne şi vrăjitoare şi sâcâită de fraţii mai mari. Are numai tâmpenii în cap, îl avertizase un profesor pe tatăl ei. O lăsaţi să citească prea multe cărţi.

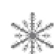
Odată, Mabel a fost sigură că prinsese o zână. Când avea opt ani, construise o capcană, o cutie din crenguţe, şi o atârnase în stejarul din curte, în spatele casei. În toiul nopţii, a stat la pândă de la fereastra dormitorului şi a văzut-o legănându-se încolo şi-ncoace sub razele lunii, iar când a deschis fereastra a

putut auzi un ciripit ascuţit, exact aşa cum îşi imagina ea că ar trebui să sune o zână captivă.

Ada ! Ada ! a strigat-o pe sora ei. Am prins o zână. Hai să vezi. Acum o să vezi că-s adevărate.

Iar Ada a venit, cu ochii lipiţi de somn şi bodogănind, şi au mers desculţe şi în cămăşile de noapte la stejar, dar când Mabel a dat jos cutia de pe creangă şi s-a uitat înăuntru, nu a văzut o zână, ci o pasăre cântătoare, prinsă acolo şi tremurând de frică. A deschis uşiţa, dar pasărea nu voia să zboare. Ada a scuturat cutia din beţigaşe, iar când pasărea a căzut în iarbă, Mabel a văzut că era suferindă şi, înainte ca ea să-i poată face din casă un cuib, era deja moartă.

Amintirea îi făcea rău. În faldurile sale erau strâns înfăşurate ruşinea şi umilinţa, precum şi vina teribilă de-a fi provocat moartea păsării. Dar în miezul său era emoţia reală – o dezamăgire furibundă. Dacă nu reuşea să convingă pe nimeni, atunci ea cum mai putea continua să creadă ?

Zilele următoare au fost senine şi liniştite. Mabel a păzit îngerii de zăpadă, iar aceştia nu s-au şters. Scânteiau şi străluceau sub cerul albastru, în timp ce ziua creştea. Când bătea soarele, se temea ca îngerii să nu se topească, însă aerul se păstra răcoros, iar zăpada pufoasă şi uscată.

Abia duminică dimineaţă vântul a început să sufle dinspre gheţar. Mabel îl putea auzi vuind de-a lungul albiei râului şi îl vedea agitând vârfurile copacilor, doborând zăpada la pământ. Te rog, s-a gândit Mabel. Vino repede. Vino să vezi, şi-o să înţelegi că e adevărată.

Mabel nu a auzit calul intrând la trap în curte în acea după-amiază. Vântul sufla prea puternic. Nu a ştiut că a sosit Esther înainte ca uşa să se dea de perete şi ea să năvălească în colibă.

— Ia uite ce ţi-a suflat vântul în casă ! a zis Esther.

A râs în hohote şi a trântit uşa.

— Vai, Esther ! Ai venit. Şi pe vremea asta !

— Nu era chiar aşa rău înainte de-a ajunge la jumătatea drumului, şi-atunci mi-am zis că-i totuna, şi-ncolo, şi-ncoace, aşa că iată-mă.

— Ce bine-mi pare ! Stai ! Nu-ţi scoate haina. Vreau să îţi arăt ceva.

Şi-a înfăşurat un fular în jurul bărbiei şi şi-a tras o căciulă pe urechi.

Fire aventuroasă, Esther n-a refuzat şi nici n-a întrebat de ce. A făcut stânga-mprejur şi a urmat-o pe Mabel în după-amiaza furtunoasă. Deşi soarele încă strălucea şi cerul era senin, vântul viscolea zăpada fină de pe jos, o înălţa în vârtejuri prin aer. Au traversat curtea bâjbâind, pe jumătate orbite.

— Uite, aici, i-a strigat Mabel lui Esther.

— Ce e ?

Nu se puteau auzi din cauza vântului, aşa că Mabel i-a făcut semn cu mâna să o urmeze şi au mers spre hambar. Poate că pe partea ferită îngerii de zăpadă erau protejaţi.

Când au ajuns însă, mai rămăsese numai o vagă impresie, doar câteva adâncituri fără formă în zăpada

viscolită.

— Vezi ? a strigat Mabel în vânt.

Esther a scuturat din cap, apoi a înălţat din sprâncene şi a ridicat mâinile întrebător.

Vântul a slăbit pentru o clipă, deşi încă se mai putea auzi în depărtare.

— Nu vezi nimic ?

Mabel i-a indicat locul unde fuseseră îngerii de zăpadă.

— Nu, Mabel. Nu văd decât zăpadă. Ce-ar trebui să văd ?

— Doar… Erau aici.

— Ce era aici ?

Esther vorbea încet, îngrijorată.

Mabel a zâmbit forţat.

— Nimic. Nu era nimic.

A luat-o pe Esther de braţ.

— Haide. Hai să intrăm în casă înainte să-nceapă iar să bată vântul. Vreau să guşti delicatesa mea din afine.

19

Jack croise cu lopata o potecă printre nămeţi şi despica surcele când Garrett a intrat călare în curte, cu o vulpe moartă atârnând la oblânc. Jack a rămas lângă butucul de spart lemne şi l-a privit cum se apropie. Băiatul călărea cu uşurinţă, cu capul plecat, cu umerii mişcându-i-se odată cu paşii calului, una cu animalul şi cu pământul de sub el. Abia când a înălţat privirea şi l-a văzut pe Jack, a înflorit. S-a îndreptat în şa cu un zâmbet larg, şi-a ridicat mâna deasupra capului a salut, iar apoi a arătat spre vulpea moartă pe care o avea în poală.

— Ce-ai adus azi ?

— Nu-i o frumuseţe ? a zis Garrett în timp ce sărea de pe cal.

S-a întins în sus, a apucat animalul de ceafă şi i-a ridicat capul moale.

— Vulpe argintie, a zis băiatul cu oarecare mândrie.

Jack a lăsat jos securea şi s-a apropiat de cal. Urechile şi botul vulpii erau negre ca tăciunele, dar pe spinare şi pe părţi blana era de-un argintiu ca de gheaţă.

— E îngheţată ?

— Nu, domnule, a zis Garrett. Aşa se fac – se argintesc.

— Splendidă, ce-i drept, a zis Jack. Ai prins multe ?

— Asta-i prima din viaţa mea. Nu sunt chiar multe de felul ăsta, a zis Garrett. Majoritatea sunt vulpi

roşcate sau corcite. Ai văzut vreodată una corcită ? Sunt un amestec de roşu şi negru şi au o dungă neagră de-a lungul spinării.

Jack s-a întors la grămada lui de surcele şi s-a aşezat pe butucul de tăiat lemne.

— Şi vreuna din aia ai prins în ultima vreme ? Vreuna roşcată ?

— Cam acum vreo lună, am găsit una corcită într-o capcană. Pe alta am pierdut-o fiindcă a călcat chiar pe lângă capcana mea. Sigur că asta habar n-am ce culoare avea, a zis Garrett şi a râs de poanta lui.

— Nu, bănuiesc că nu. Cu asta ce-o să faci ?

— Mă gândeam la un guler pentru *parka* mamei. Dar nu cumva să-i spui. Aş vrea să îi fac o surpriză.

— O să fie un dar frumos.

— I-am luat o pereche de mănuşi cu un deget din blană de râs făcute anul trecut. Betty, de la hotel, o să-ţi coasă ce vrei dacă îi dai ceva blană ca plată pentru lucru. Căciuli, mănuşi. Se pricepe destul de bine, să ştii. Eu aş vrea un guler de gluton, dacă o să prind unul vreodată.

Jack era gata să se apuce iar de despicat surcele, însă băiatul avea chef de vorbă, aşa că l-a lăsat să vorbească. Pe când el aşeza un alt lemn de molid pe butuc, băiatul s-a apucat de stivuit surcele, povestindu-i ce urme văzuse în ziua respectivă – o grămadă de iepuri, un porc-spinos, câţiva râşi şi un lup singuratic mergând în susul râului.

— Nu e ceva neobişnuit, un lup de unul singur ?

— Probabil că era unu' alungat de haită şi căutându-şi un rost. Am pus nişte capcane în jurul unei prăzi – un elan bătrân. Sper să-l prind.

Jack a lovit bucata de molid cu securea şi surcelele au căzut frumos la pământ.

— Îţi place stilul ăsta de viaţă, nu ? a zis luând un alt lemn. Să prinzi animale sălbatice.

Băiatul a ridicat din umeri.

— E mult mai fain decât să lucrezi pământul, a răspuns Garrett.

Şi, după o privire rapidă, a adăugat :

— Fără să vreau să jignesc.

— Ei bine, nici eu nu mă prea dau în vânt după asta. Dar e un mod de-a trăi. Vânatul însă – trebuie să fie treabă grea. Şi cam singuratică.

— Mie-mi place. Mă plimb pe râu. Doar eu, vântul şi zăpada. Îmi place să mă uit la urme, să văd animalele mergând încolo şi-ncoace. Când o să mai cresc, o să-mi fac o colibă în susul râului. Şi o să-mi iau nişte câini. Mi-aş lua şi acum o pereche, dacă m-ar lăsa mama, dar nu suportă lătratul şi urlatul, zice că o să ne halească cu tot cu casă. Dar după ce-o să plec de acasă, o să-mi iau o pereche şi o s-o tai spre gheţar.

— Nu o să rămâi la fermă ?

— Nu. Sunt fraţii mei – le rămâne lor dacă o vor.

Jack îl înţelegea. Nu e uşor să-ţi croieşti calea cu fraţi care deja ţi-o iau înainte. Văzuse cum băieţii mai mari îl sâcâiau pe Garrett, îl luau de sus şi îl necăjeau. Nu era de mirare că apucase calea pădurii.

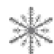
— Se pare că te descurci. Tatăl tău se mândreşte cu tine.

Băiatul a ridicat din umeri şi a lovit cu vârful ghetei în zăpadă, dar Jack vedea că îi făcea plăcere să audă asta.

— Bănuiesc că-i vremea să mă cam duc, se face târziu, a zis Garrett. Crezi că soţia ta ar vrea să vadă vulpea înainte să plec ?

— Poate altă dată, i-a răspuns.

Garrett a dat din cap, s-a săltat în şa şi a pornit către casă.

— Ce ţi-a arătat azi Garrett ? a întrebat Mabel când Jack a intrat seara în casă.

Tocmai aşeza cina pe masă.

— O vulpe.

Ea s-a oprit din ce făcea.

— O vulpe ?

— Ştiu la ce te gândeşti, dar nu era a Fainei. Era una argintie. Nu semăna deloc cu cea roşcată cu care aleargă ea.

Lucrurile s-ar fi putut opri aici, dar n-a fost aşa. De-a lungul cinei, ea a tot revenit la acest subiect.

— Chiar trebuie să prindă vulpi ? Dar încearcă să prindă şi din cele roşcate ?

— Cu asta se ocupă, Mabel. Şi nu poate alege de care culoare să fie.

O clipă de tăcere, iar apoi :

— Dar aşa ar putea să o prindă şi pe a Fainei, nu ? Ar putea să-i omoare vulpea ?

— Nu mi-aş face griji în privinţa asta. Vulpea ei pare foarte vigilentă. N-o să pice ea într-una din capcanele lui Garrett.

— Şi dacă pică ? Nu putem să-i zicem să înceteze ?

— Să mai pună capcane ? Nu cred că suntem noi în măsură s-o facem. Şi Garrett nici nu e singurul de pe-aici. Oamenii pun capcane peste tot în susul şi-n josul râului,.

Dar Mabel părea zdruncinată de spusele lui. Abia dacă s-a atins de mâncare şi apoi s-a tot plimbat prin faţa bibliotecii, înainte să se decidă să scoată o scrisoare dintr-o carte. Jack a fost uşurat când ea s-a aşezat în sfârşit în scaunul de lângă foc ca să citească.

20

Era un soi de vigilenţă complicată, obositoare. Mabel stătea cu ochii pe băiat, dar vulpea şi fetiţa erau

cele care o preocupau. Orice sunet care semăna cu un tropot de copite pe zăpadă o aducea pe Mabel în faţa ferestrei, îi îndrepta privirea către copaci. Uneori chiar se ducea la râu, ca să se uite în susul şi-n josul albiei îngheţate.

Dacă s-ar fi întâmplat ca Garrett să intre călare în gospodăria lor cu o vulpe roşie moartă în braţe, Faina era ca şi pierdută pentru ei. Aşa stăteau lucrurile. Mabel recitise scrisoarea surorii ei până când se rupsese pe la îndoituri, iar acolo se spunea clar, cu scrisul de mână minunat şi educat al Adei – vulpea, cea care aduce copila în siguranţă din sălbăticie, e omorâtă la uşa colibei lor. Dragostea pusă la îndoială. Ghetele şi mănuşile abandonate. Zăpada topindu-se în grămăjoare. Alt copil plecând din vieţile lor.

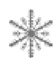
Era o posibilitate pe care n-o putea îndura. Se strângea puternic, de parcă dincolo de coastele încorsetate ar fi putut cuprinde toate posibilităţile, toate variantele de viitor şi toate morţile. Poate că dacă se strângea tare. Poate că dacă ar şti ce va fi sau ce ar putea fi. Sau dacă şi-ar dori îndeajuns de puternic. Dacă ar putea crede.

Înainte nu putuse, atunci când o viaţă mişcase chiar în pântecele ei. Într-un cotlon al sufletului, ştia că era vina ei. Cât fusese gravidă, se întrebase – oare sunt făcută să fiu mamă ? Oare sunt în stare de atâta iubire ? Şi astfel, acea fiinţă murise înăuntrul ei. De nu s-ar fi îndoit, ar fi putut aduce copilul la viaţă, scâncind, gata de a fi alăptat la pieptul ei.

Aşa că de data asta nu avea să-şi lase iubirea să slăbească, nici măcar pentru o clipă. Avea să fie vigilentă şi să-şi dorească şi iar să-şi dorească. Te rog, copilă. Te rog, copilă. Te rog să nu ne părăseşti.

Dar apoi se gândea la Faina alergând printre copaci cu vulpea sălbatică pe urmele ei şi la Garrett cu laţurile şi capcanele lui de oţel şi se pomenea întrebându-se dacă într-adevăr putea fi oprit inevitabilul. Era oare adevărat ce sugera Ada, că ne putem alege singuri finalurile, fericite în loc de triste ? Sau lumea cea crudă ne dă şi ne ia, pur şi simplu ne dă şi ne ia, în timp ce noi ne zbatem prin sălbăticie ?

Oricum ar fi fost, Mabel nu se putea opri. Se plimba încolo şi-ncoace, stătea la pândă şi era mereu pe fază. Îl bombarda pe Jack cu întrebări. Cât timp avea să mai pună băiatul capcane ? Unde se ducea ? Ce prinsese de data asta ? Când Garrett trecea cu calul prin faţa ferestrei colibei şi flutura vesel din mână, cu un lup mort legat la şa, Mabel îşi ţinea răsuflarea. Iar când Faina apărea la uşa lor în ziua următoare, respira din nou, întrebând : Ce mai face vulpea ? Iar copila zicea : Bine.

În cele din urmă, când a venit luna martie şi Jack a zis că în curând băiatul o să-şi strângă capcanele, Mabel a început să respire mai uşurată. Primele semne de primăvară apăreau ici şi colo – zăpadă ce se topea şi apoi ploaie şi iarăşi zăpadă. Nămeţii din curte scăzuseră, devenind nişte mici petice, dar în pădure zăpada era încă adâncă. În fiecare dimineaţă, gheaţa se prefăcea în băltoace, iar apa care picura din streşini îngheţa până a doua zi în ţurţuri lungi şi sticloşi.

Când Garrett a trecut pe-acolo în drum spre casă, Mabel l-a invitat în colibă ca să bea ceva cald şi să

guste un pic de pâine.

— Deci, câte vulpi ai prins ? l-a întrebat ca împinsă de simpla curiozitate, nu de disperare.

A aşezat câteva felii de pâine proaspătă pe masă, în faţa lui.

— Nici una, a zis el, după aceea argintie. Am prins însă un lup. Şi câţiva râşi şi coioţi.

Băiatul stătea stânjenit la masă, mai întâi cu mâinile pe lângă corp, apoi punându-şi coatele pe tăblie. Şi-a mişcat picioarele agitat, apoi a luat o felie de pâine.

— Şi cât o să mai vânezi ? l-a întrebat Mabel, în timp ce îi aşeza o cană cu ceai dinainte şi stătea în spatele scaunului său.

— Gheaţa râului se tot înmoaie, a zis el mestecând pâinea. Câteva zile şi gata, îmi strâng capcanele şi închei anul.

Mabel a întins un braţ şi l-a cuprins pe după umeri.

— Ne facem griji pentru tine, a zis ea.

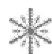
S-a îndreptat, jenată de ieşirea ei, şi şi-a aranjat rochia.

— Jack şi cu mine n-am vrea să te ştim pe râu dacă nu mai e sigur. Şi te-ai descurcat binişor până acum, nu-i aşa ?

El a părut surprins de tandreţea ei, cu toate astea a zâmbit.

— O să scot ceva bani de pe blănuri anul ăsta.

— Bravo ţie, a zis ea, întorcându-se la tejgheaua din bucătărie.

Mabel a picotit lângă sobă până înainte de amiază, cu o carte deschisă în poală. Mare parte din iarnă nu-şi dăduse voie să doarmă în miezul zilei, fie şi numai fiindcă voia să demonstreze că nu are nici urmă de febră a colibei. Dar nu dormise bine în noaptea dinainte, chinuită fiind de coşmaruri. Acum, amorţită de lumina zilei şi de căldura focului, se lăsase în voia somnului.

S-a trezit simţind o mână mică şi răcoroasă pe a ei. A deschis ochii şi a văzut-o pe Faina.

Am ceva, a zis fetiţa trăgând-o de mână pe Mabel.

Ah, fetiţo, m-ai speriat.

Grăbeşte-te, te rog, a zis ea.

Ceva de desenat ?

Copila a încuviinţat şi a tras de ea.

Unde ?

Faina a arătat pe fereastră.

Afară ? Bine. Bine. Stai să-mi iau ghetele şi haina.

Şi creioanele ?

Da, da. Şi blocul de desen.

Când Mabel a deschis uşa, ninsoarea a uluit-o. Era prima săptămână de aprilie şi ningea.

Faina a luat-o iarăşi de mână pe Mabel şi au mers împreună în curte. În ciuda zăpezii, mirosea a primăvară, a maluri de pârâu dezgheţându-se şi a pământ reavăn, a frunze moarte şi frunze fragede, a rădăcini şi scoarţă. Mabel şi-a dat seama că ea şi copila se ţineau încă de mână, iar a Fainei era atât de firavă şi răcoroasă, în timp ce inima lui Mabel era ca o gaură în piept umplându-se, asemenea unei fântâni, cu apă dulce şi rece ca gheaţa.

Desenezi ? a întrebat Faina încetişor.

Zăpada ? Nu prea ştiu cum să fac.

Faina i-a dat drumul lui Mabel şi şi-a ridicat palma către cer, cu mănuşa atârnându-i de un şnur roşu, de la încheietură. Un singur fulg de nea i s-a aşezat în palma goală. Faina s-a întors şi i l-a arătat lui Mabel.

Acum poţi să desenezi ?

Fulgul nu era mai mare decât cel mai mic nasture de fustă. Avea şase vârfuri, cu capete franjurate şi un centru hexagonal, şi stătea în palma copilei ca o pană mititică, fără a se topi.

Era de parcă timpul încetinise, aşa încât Mabel nu mai putea respira şi nu-şi mai putea simţi propriul puls. Ceea ce vedea era peste poate, şi totuşi aşa era. Acolo, în mâna copilei. Un singur fulg de nea, luminos şi translucid. Un miracol cu margini ascuţite.

Te rog, îl desenezi ?

Ochii albaştri ai copilei erau larg deschişi şi tiviţi cu chiciură.

Ce altceva era de făcut ? Mabel a bâjbâit şi a deschis blocul de desen. A apucat creionul cu degetele moi şi a început să deseneze. Faina stătea neclintită, cu fulgul de nea în mână.

Poate că ar trebui să intrăm în casă şi să ne aşezăm ca să facem asta, a zis Mabel, dar apoi şi-a înţeles greşeala. Copila a zâmbit şi a scuturat din cap.

Nu, nu. Bănuiesc că nu putem intra în coliba încălzită ca să desenăm zăpadă, nu ?

Schiţa era prea mică, iar Mabel şi-a dat seama că îi va fi imposibil să capteze fiecare striaţie şi linie. Îşi dorea să fi avut o lupă. A trecut la o pagină nouă din blocul de desen.

N-am fost niciodată prea bună la desenele geometrice, a zis ea, mai mult pentru sine decât pentru copilă. Nu prea am răbdare. Nu sunt destul de precisă.

A luat-o iar de la capăt, desenând cu linii mai largi şi umplând întreaga pagină cu acea unică formă geometrică. Şi-a sprijinit blocul de desen de o mână, desenând cu cealaltă, uşor aplecată pentru a vedea mai de aproape. Dar răsuflarea ei, fie numai ea singură, putea preface fulgul într-o picătură. Şi-a întors faţa într-o parte, ca să nu răsufle asupra acestuia.

Zăpada începuse să se aşeze în pete umede pe foaie. Mabel lucra tot mai repede şi scotea oftaturi de frustrare. De-ar fi fost o artistă mai pricepută…

E perfect, a şoptit Faina. Ştiam eu c-o să fie.

Mabel s-a uitat de la desenul ei la fulgul din mâna copilei.

Mai pot lucra şi mai târziu la detalii. Să zicem, aşadar, că deocamdată am terminat ? a întrebat-o.

Da, a zis Faina.

Copila şi-a apropiat palma de buze şi a suflat spre fulgul care a plutit în jos prin aer, ca puful de păpădie.

Ah, a zis Mabel.

I-au dat lacrimile şi nu înţelegea de ce.

Faina a luat-o iarăşi de mână, s-a sprijinit de Mabel şi s-a lipit strâns de ea. Fulgii umezi cădeau împrejurul lor. Lumea întreagă tăcea. Ningea tot mai puternic şi mai umed, iar haina lui Mabel se îmbiba.

Faina a tras-o de mânecă. Mabel s-a aplecat către ea, aşteptându-se să îi şoptească ceva la ureche, însă Faina şi-a lipit buzele reci şi uscate de obrajii lui Mabel şi a sărutat-o.

La revedere, a zis copila.

Când Faina i-a dat drumul la mână şi a fugit prin ninsoarea care acum era ploaie, Mabel a înţeles. A vârât blocul de desen sub haină şi a rămas în ploaie până când părul îi şiroia şi haina îi era leoarcă, iar ghetele i se înnămoliseră. A rămas uitându-se lung prin ploaie şi-a încercat să vadă până departe, în pădure, dar deja înţelesese.

21

Iarna fusese o mare pierdere de vreme. Meşterise prin hambar, sortase unelte, jumulise găini, se jucase în zăpadă. Ar fi trebuit să facă mai multe în lunile de iarnă ca să se pregătească, dar cum ? Era adevărat ce se spunea despre ţinutul acesta – toată munca se făcea în câteva luni frenetice. Singurul motiv pentru care un om putea face agricultură aici era acela că soarele bătea timp de douăzeci de ore pe zi în toiul verii, iar legumele creşteau peste noapte până la dimensiuni fantastice. George zicea că văzuse o varză de aproape cincizeci de kilograme crescută pe terenurile astea.

Dar acum era luna mai, iar Jack nu putea ara o brazdă fără ca bietul cal aproape să se înece în nămol. Acasă, seminţele ar fi fost puse în pământ deja de o lună. În vreme ce aştepta ca solul să se dezgheţe şi să se usuce, auzea ticăitul unui ceas, nu doar acela ce indica minutele fiecărei zile, dar şi un altul, cu o bătaie mai răsunătoare, ce marca numărătoarea inversă a propriilor lui zile.

În acest anotimp, gospodăria trebuia să se susţină singură. Jack se baza pe faptul că unii fermieri renunţaseră, îşi abandonaseră gospodăriile tocmai când piaţa părea să se învioreze, odată cu extinderea căii ferate. El avea să dea totul în acest an. Plănuise să pună nu doar cartofi, dar şi morcovi, salată şi varză, şi să vândă legume pe timpul verii prin taberele minerilor.

El şi Mabel vorbeau puţin, iar când o făceau, se certau. Jack i-a zis că avea nevoie să angajeze o echipă de băieţi de la oraş ca să îl ajute la semănat, dar că nu aveau bani pentru asta.

— Trebuie să găsim altă soluţie, a zis Mabel absentă, privindu-şi mâinile.

— Ce soluţie ? Care, pentru numele lui Dumnezeu ?

Vocea îi era nervoasă, tonul mult prea ridicat.

— Nu mai sunt tânăr, i-a zis mai blând. Mă doare spatele şi abia pot strânge pumnul dimineaţa. Am nevoie de ajutor.

— Dar cine zice că trebuie să faci asta singur ? Eu ce sunt ?

— Tu nu eşti agricultor, Mabel. Şi nici n-am de gând să te las să devii aşa ceva.

— Deci preferi să te speteşti tu muncind până la moarte pe câmp, iar eu să stau aici, ca să putem suferi fiecare, separat.

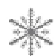
— N-am vrut eu să fie aşa. Dar adevărul e că suntem doar noi doi. Cineva trebuie să aibă grijă de casă şi altcineva trebuie să câştige pentru traiul de zi cu zi.

Aşadar, se învârteau din nou în jurul golului dintre ei, unde ar fi trebuit să se afle un copil. O fată care s-o ajute pe Mabel la treburile casnice. Un băiat care să muncească la câmp.

— Dar hotelul ? Poate c-aş putea găti iarăşi pentru Betty.

— Credeam c-am venit aici ca să facem agricultură, nu ca să vindem plăcinte şi prăjituri de colo-colo ca ţiganii. Asta e. Dacă pământul ăsta o să ne susţină vreodată, atunci ăsta-i anul potrivit ca s-o facem. Şi chiar nu văd cum aş putea s-o fac de unul singur.

A ieşit, dar s-a abţinut să trântească uşa.

Încă de pe când era băiat, Jack iubise mirosul pământului înmuindu-se la dezgheţ şi revenind la viaţă. Dar nu şi în primăvara asta. O mohorâre umedă şi mucegăită, aducând a singurătate, pusese stăpânire pe gospodărie. La început Jack nu-i înţelesese cauza. Poate că nu era decât dispoziţia lui. Poate că era vremea de primăvară, cu cerurile sale înnorate şi ploaia rece care îmbiba pereţii colibei. Şi Mabel părea să fie cuprinsă de o nelinişte posacă.

Iar apoi Jack a numărat zilele – aproape trei săptămâni de la ultima vizită a fetiţei, cea mai lungă absenţă de când intrase în viaţa lor. Se străduia să-şi îndrepte gândurile spre sezonul de semănat care urma, dar era tulburat.

Numele fetei rămânea nerostit, scaunul ei rămânea gol, iar Mabel nu mai aşeza o farfurie în dreptul său. Jack îşi făcea griji atât pentru soţia lui, cât şi pentru fată. Mabel nu se mai uita pe fereastră după ea, în schimb o găsea adesea privind apa murdară din ligheanul pentru spălat vase, de parcă pierduse orice noţiune a timpului. Uneori, nu părea să-şi dea seama că el intrase în colibă decât atunci când o atingea cu mâna pe braţ.

În iarna care trecuse, totul fusese aşa de diferit. Jack abia aştepta mesele împreună, chiar şi când Faina nu era acolo. El şi Mabel vorbeau atunci despre planurile lor în legătură cu gospodăria şi despre

viitor. Jack nu adormea imediat după cină, ci o ajuta pe Mabel să strângă masa. Prima oară când se oferise şi se apucase să spele el vasele, ea se prefăcuse că leşină, ducând dosul palmei la frunte, privind prin pleoapele întredeschise, până când a sărutat-o, făcând-o să zâmbească. Au râs şi au dansat şi au făcut dragoste.

Bucuria aceea dispăruse odată cu copila.

A trecut de hambar şi a mers către terenul cel nou. Ghetele i se afundau în noroi. A părăsit drumul, vrând să meargă prin muşchiul şi iarba terenului neatins. Bobocei verzi începeau să pocnească prin mesteceni. Ceva s-a mişcat prin pădure.

— Faina ?

Mişcare din nou, întunecată şi iute, dar prea departe între copaci pentru ca el să poată distinge mai mult. O cărare pleca dinspre teren, iar el a urmat-o. Cu trei zile în urmă văzuse urme de urs în noroi şi murdărie pe potecă. Nu avea puşca la el, dar nu voia să se întoarcă acum.

O săptămână ar fi fost explicabilă. Ar fi putut să fie plecată la vânătoare. Dar trei săptămâni erau cu totul altceva. Boală, o avalanşă cu zăpadă topită de primăvară, gheaţa şubredă de pe râu. Jack a alungat sumbrele posibilităţi, înaintând printre copaci.

Pământul era golaş, lipsit de zăpadă sau de verdeaţa primăverii. La picioarele lui, lujeri tineri de ferigă începeau să-şi desfăşoare spiralele şi mlădiţe minuscule străpungeau covorul de frunze moarte de anul trecut. Urca atât de iute cât îi permitea bătrâna inimă. După o vreme, a ajuns la pereţii de stâncă şi şi-a dat seama că sigur cotise şi ratase pârâul. A urmat o potecă de vânătoare pe la baza stâncilor, strecurându-se pe sub anini, până ce a auzit apa curgând. A mers după sunet până ce-a ajuns la pârâul umflat de zăpada topită de primăvară. Era asurzitor.

A luat-o în susul râului până a ajuns la o creastă şi a văzut pâlcul cunoscut de molizi înalţi. Acolo era ciotul copacului pe care îl tăiase şi-l arsese. Pe mormântul bărbatului fusese aranjată o movilă de pietre. Faina trebuie să le fi adus din albia pârâului.

— Faina ? Faina ! Eşti aici ?

Strigătele lui se pierdeau în huruitul apei.

— Faina ? Sunt eu, Jack. Mă auzi ?

Şi-a amintit de uşa din munte, dincolo de care văzuse fata dispărând. A scrutat versantul de câteva ori cu privirea înainte să o vadă. Era ca o uşă obişnuită de colibă, făcută din scânduri brute, doar că era mai joasă, aşa încât un adult ar fi trebuit să se aplece ca să poată intra, şi nu era prinsă în structura unei colibe, ci mai degrabă în coasta unei coline înverzite. Nu vedea urme, nici intrând, nici ieşind. Când a ciocănit în ea cu încheieturile degetelor, uşa s-a deschis spre interior, ţinându-se în balamale de piele.

— Faina ? Copilă scumpă, eşti aici ?

Se temea să n-o găsească cuibărită într-un pat, bolnavă sau înfometată sau mai rău. Înăuntru nu era atât de întuneric cum se aşteptase. De undeva de sus cădea lumina zilei.

— Faina ?

Nici un răspuns. Ochii i s-au obişnuit. Pereţii de jur împrejur erau făcuţi din buşteni ce fuseseră nivelaţi cu un topor. Deasupra, de asemenea, era un tavan de lemn, în afara unei deschideri pătrate către cer, nu mult mai mare decât hornul unei sobe. Chiar sub această deschidere era o groapă mare unde fusese un foc, cu resturile reci şi carbonizate ale câtorva buşteni mici. Vatra era de asemenea pătrată, scobită direct în pământ, dar încadrată de bârne de lemn ca acelea de la uşă.

Constructorul săpase în coasta dealului şi înjghebase încăperea dinăuntru, apoi plantase din nou iarbă deasupra. Prin urmare, această mică colibă arăta ca un dâmb înverzit, parte din versantul muntelui. Probabil că astfel oferea o izolare bună, mai cu seamă iarna, când dealul era acoperit de nea, dar nu părea doar o chestie practică. Structura asta spunea ceva. Oricine ar fi fost cel ce locuia între aceşti pereţi, era cineva care iubea întunericul şi taina.

Aerul era stătut, ca într-un pod părăsit, dar mergând prin încăperea mică distingea diferite arome – de lemn, carne afumată şi peşte, blănuri uscate şi ierburi sălbatice. Sus, plante uscate atârnau în buchete de scheletul acoperişului. Când Jack stătea în picioare, capul îi ajungea la mai puţin de două palme de tavan.

În urma lui, uşa s-a trântit cu un bufnet.

— Faina ?

A deschis-o la loc, dar nu era nimeni acolo.

Acum, că se afla în acest loc umed şi singuratic, era şi mai îngrijorat în privinţa copilei. A mers prin locuinţa mititică. Dacă n-ar fi văzut-o intrând pe uşă, n-ar fi crezut că o fată locuise vreodată aici. Nu erau jucării, nici rochii sau haine de mărimea unui copil. Poate că plecase undeva şi luase toate astea cu ea – era imposibil de ştiut ce fusese aici cândva şi nu mai era acum. A împins cu piciorul bucăţile de lemn carbonizat din vatră. Nu erau nici scântei, nici fum. Focul era stins de zile întregi, dacă nu de săptămâni.

Înăuntru era şi un pat făcut din buşteni de molid curăţaţi de scoarţă. În loc de pături şi cearşafuri, în pat erau piei de karibu şi alte blănuri. Într-un colţ era improvizată un fel de bucătărie, cu o tejghea şi rafturi pline cu te miri ce – borcane de fasole şi făină, dar nu cine ştie ce hrană. Pe peretele opus se afla o serie de cârlige de lemn în care atârnau rachete pentru mers pe zăpadă, topoare, fierăstraie, unelte de prelucrat lemnul, lucruri pe care le-ar folosi un adult, nu un copil. Uneltele erau înnegrite, unele dintre ele chiar începuseră să ruginească. Mai erau şi câteva obiecte de îmbrăcăminte – o *parka* cu guler de blană care i-ar fi fost mare chiar şi lui Jack. A dat-o jos din cuier şi a auzit un clinchet. A pipăit buzunarele şi a găsit şase sticluţe goale. Le-a dus pe fiecare la nas. Unele miroseau a urină de animal şi a momeală din secreţii glandulare, altele a băutură de contrabandă puternică. Apa lui Peter, aşa îi zisese copila.

A scuturat din cap ca să-şi cureţe nările şi a agăţat *parka* la loc în cuiul ei. În alt colţ, Jack a zărit o stivă de blănuri uscate : castor, lup, jder, nurcă.

S-a îndreptat spre uşă, gata să plece, dar atunci şi-a amintit de păpuşă. Ar fi putut să fie pe-aici pe undeva. S-a întors la pat, a scotocit pe sub blănuri, dar n-a găsit nimic. Apoi a observat o cutie de lemn sub pat. A îngenuncheat şi a tras-o afară.

Înăuntru era o păturică roz de copil, ponosită şi murdară, dar atent împăturită. Sub ea erau împrăştiate câteva fotografii alb-negru. Jack le-a ridicat. Una dintre ele înfăţişa un cuplu frumos îmbrăcat stând pe un doc, cu valize şi cufere alături, de parcă s-ar fi îmbarcat într-o călătorie. La început nu l-a recunoscut pe bărbat – în fotografie era mult mai tânăr, cu o tunsoare îngrijită şi faţa proaspăt bărbierită. Femeia de lângă el purta o rochie de bun-gust, iar pe chipul ei cu trăsături fine şi în părul blond, Jack o vedea pe Faina. Aceştia trebuiau să fie părinţii ei, probabil plecând din Seattle, cu un vapor, spre Alaska. Mai erau şi alte fotografii, una cu femeia ţinând un copilaş înfăşat într-o pătură ce părea nouă şi curată, iar Jack era absolut sigur că era una şi aceeaşi cu cea împăturită în cutie. Alta cu bărbatul pozând încălţat cu rachete de mers pe zăpadă, *parka* şi un zâmbet pieziş. Arăta foarte diferit de cadavrul cu păr cărunt pe care Jack îl împinsese în groapă, dar era el.

Jack şi-a încleştat fălcile. Cum putea un bărbat să-şi abandoneze fiica în sălbăticie ? A pus fotografiile şi pătura la loc în cutie şi a împins-o înapoi sub pat. Când s-a ridicat în picioare, i-au trosnit genunchii şi s-a simţit bătrân şi speriat. Copila dispăruse. Locul acesta o înghiţise.

S-a gândit din nou la păpuşă. A mai aruncat o ultimă privire prin cameră, dar ştia că nu o s-o găsească. Era o mică alinare. Faina era pierdută pentru ei, însă indiferent unde se afla şi ce i se întâmplase, păpuşa era cu ea.

Când a ieşit afară, a clipit des în de lumina zilei şi a bâjbâit căutând să închidă uşa. A mai rămas acolo o vreme, ascultând pârâul şi lăsându-şi faţa mângâiată de aerul de munte. Chiar şi cu toate aceste necazuri, aici era minunat. Putea vedea desfăşurându-se întreaga vale a râului, aproape putea distinge, departe în jos, gospodăria lor.

22

În ziua următoare, când s-a făcut ora prânzului şi apoi, după ce aceasta a trecut, iar Jack tot nu s-a întors de la câmp, Mabel a fost doar uşor nedumerită. Poate că lucrase fără să ia pauză. Când s-a lăsat seara şi cina s-a răcit pe masă, şi-a dat seama că se întâmplase ceva. Se sufoca de panică, însă s-a îmbrăcat calmă, şi-a pus haina şi ghetele. În ultima clipă, a dat puşca jos de pe perete şi şi-a umplut buzunarul cu gloanţe. Jurase să înveţe să tragă.

Tivul rochiei i se târa prin noroi în timp ce mergea pe potecă, înspre câmpuri. Socrul ei murise în livadă, făcuse un infarct, iar Mabel şi-l imagina pe Jack căzut pe câmp. Ar fi rămas singură, cu nici o altă opţiune decât aceea de-a se întoarce în casa părintească, unde acum locuia sora ei. Sau de-a se duce să trăiască cu familia lui Jack.

A scrutat primul câmp la care a ajuns, dar n-a văzut nici urmă de Jack sau de cal. Umbrele înserării întunecau siluetele copacilor şi o mână de stele erau împrăştiate pe albastrul deschis al cerului. Un stol

de cocori s-a înălţat de pe o pajişte, în strigăte fantomatice aidoma cenuşiului lor, fluturând încet din aripi. Noroiul începea să se întărească în frig. Mabel a urmat poteca, tremurând nestăpânit.

De printre copaci a auzit calul nechezând. A urmat poteca, de jur împrejurul terenului nou, iar acolo a putut vedea conturul calului, ridicând o copită, apoi alta, încă înhămat la plugul răsturnat.

— Jack ? Jack ? a strigat.

Nu putea distinge decât forme în penumbra înserării, dar a înaintat spre cal. S-a auzit un geamăt înăbuşit.

— Mabel ?

Voia să fugă către voce, însă pământul plin de dâmburi şi hârtoape nu-i permitea. Încă nu vedea nici urmă de Jack.

— Aici, Mabel. Aici.

A urmat sunetul, cu capul aplecat spre pământ. Nu l-a văzut până în clipa când era cât pe ce să calce pe el. Stătea întins pe spate, cu faţa către cerul tot mai întunecat.

— Ce s-a întâmplat ?

— Calul. M-a târât. Acum câteva ore.

Bolborosea cuvintele printr-o pâclă de ţărână şi sânge. Mabel a îngenuncheat lângă el pe pământ şi a încercat să-i şteargă cu mâneca mizeria de la gură.

— Cum s-a întâmplat ?

— Ursul.

— Aici ?

— La marginea pădurii. Mi se stricase un şurub la blestematul de plug, încercam să-l repar. Calul a văzut ursul şi a început să se agite.

Mabel s-a uitat spre pădure.

— S-a dus. Nu cred că voia să ne facă vreun rău. Mergea agale, de parcă nici nu ne văzuse. Am încercat să mă debarasez de plug. Dar calul s-a speriat şi a sărit peste mine, mi-a prins piciorul în el. M-a târât pe pământ, până m-am desprins. Speram să ajungă cu blestematul de plug până acasă, ca măcar să-ţi dai seama. Dar s-a oprit aici.

Jack a încercat să se ridice în capul oaselor, dar s-a schimonosit de durere.

— Ce te doare ?

— La naiba, aproape totul, a zis Jack încercând să râdă, însă i-a ieşit doar o tuse hârâită. Spatele.

— Ce pot să fac ?

— Deshamă calul. Nu, nu-ţi fie frică. Acum e complet epuizat.

— Şi apoi ?

— Apoi trebuie să facem cumva să mă pui în spinarea lui, ca să putem ajunge acasă.

— Poţi să stai în picioare ?

— Nu ştiu.

După ce Jack i-a zis ce să facă, ea a deshămat calul şi l-a adus unde zăcea el. Apoi şi-a strecurat braţele pe sub subsuorile lui, încercând să-l ajute să se ridice. Era mult mai greu decât se aşteptase, simţea cum se cufundă în nămolul rece sub greutatea lui. El s-a apucat cu braţele de umerii ei şi, gemând, s-a ridicat în genunchi.

— Doamne.

Ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Ar trebui să merg după ajutoare. Îl aduc pe George.

— Nu. Ne descurcăm noi. Haide.

A apucat-o iarăşi de umeri, iar Mabel s-a ridicat împreună cu el, cu faţa strivită de cămaşa lui plină de noroi.

— Uşor. Uşurel. Apucă-l de frâu.

Mabel a încercat să ţină calul nemişcat cu o mână, în timp ce acesta îşi tot ferea capul. Jack s-a desprins de ea şi s-a apucat de trupul calului.

— Jack. Nu poţi. Nu te poţi urca pur şi simplu pe el.

— Trebuie.

S-a prins zdravăn cu mâinile de coamă şi, urlând în timp ce se sălta în spinarea lui, s-a suit pe cal, întins cu burta în jos.

— Prrr ! Prrr !

Mabel se străduia să ţină calul în loc. Jack şi-a mişcat un picior astfel încât să încalece calul neînşeuat, cu capul lipit de gâtul animalului, unde părul îi era ţeapăn de sudoare îngheţată. Respiraţia lui Jack era însoţită de-un gâlgâit.

— Doamne, a şoptit. Doamne.

— Jack ? Să încep să merg acum ?

— Uşor. Mergi uşor.

Drumul spre casă a fost lung şi derutant. Mabel nu putea distinge distanţele sau adâncimile în lumina crepusculară. Ducea puşca într-o mână şi călăuzea calul cu cealaltă. Ori de câte ori calul se împiedica sau se poticnea, Jack ţipa. Mabel îşi dorea să fi avut o frânghie sau un hăţ. De câteva ori, animalul i-a smuls căpăstrul din mâini, iar ea s-a temut că l-ar putea trânti pe Jack la pământ, gonind spre casă.

— E bine aşa, Mabel. Doar mergi încet.

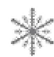
A ajuns cu calul la uşa colibei şi l-a ajutat pe Jack să alunece uşurel pe pământ, sprijinit în mâini şi genunchi.

— Du-te, a zis el. Du calul în hambar.

— Dar…

— Ajung eu singur înăuntru. Du-te.

În timp ce ducea calul, s-a uitat înapoi şi l-a văzut pe Jack târându-se peste prag.

A reuşit să se adune în timp ce încălzea apă şi îl ajuta pe Jack să scape de haine. I-a aşternut o pătură de lână în faţa sobei, aşa încât să poată sta întins acolo cât îi spăla sângele şi murdăria de pe corp şi din păr. El mormăia de durere din când în când, mai cu seamă atunci când îi tampona zonele zgâriate de pe omoplaţi. Ce o îngrijora cel mai mult era vânătaia care începea să i se umfle la şale.

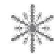
— Ar trebui să mă duc după ajutor.

El a scuturat din cap.

— Nu, doar bagă-mă în pat.

A hotărât să-i lase nebandajate rănile uşoare, sperând că aşa se vor vindeca mai repede, şi i-a tras peste cap o cămaşă curată şi lungă. Pe jumătate dezbrăcat, Jack a mers de-a buşilea în dormitor. Mabel l-a ajutat să se bage în pat. Mai târziu, i-a adus un castron cu supă şi a încercat să-i dea să mănânce cu lingura, dar el nu putea decât să-şi scrâşnească dinţii de durere.

Mabel a stat până târziu în acea noapte, cu o lumânare aprinsă pe masă şi o ceaşcă de ceai rece în faţă. Din când în când auzea patul scârţâind şi pe Jack gemând. Îşi mai frânsese el oase şi înainte – îşi prinsese mâna între paleţi la ferma familiei, îşi rupsese piciorul când se prăvălise un cal peste el –, dar în halul ăsta nu-l mai văzuse niciodată. Ştia că durerea avea să se înrăutăţească până mâine. S-a gândit la câmpurile goale şi la ritmul nebunesc în care lucrase Jack, adesea douăsprezece ore în şir, şi tot zicea că n-o să termine niciodată. Chiar şi dacă se vindeca repede, întâmplarea asta i-ar fi putut ruina.

Mabel n-a dormit, de fapt, deloc în acea noapte. Agitată, mintea i s-a învârtit în nesfârşite cercuri ale zilelor de semănat şi calculelor de câştig, cercuri ce se terminau întotdeauna într-un punct fără răspunsuri. Din când în când aţipea în scaun, numai pentru a tresări la auzul ţipetelor lui Jack.

Predicţia ei a fost corectă – durerea s-a dublat de-a lungul nopţii, iar dimineaţă Jack abia mai putea vorbi. L-a întors cu grijă pe o parte, i-a ridicat cămaşa. Vânătaia i se înnegrise.

— Nu-mi simt picioarele, Mabel.

Şoapta îi era disperată.

I-a trecut o palmă peste frunte şi l-a sărutat pe buze. I-a vorbit cu o siguranţă şi un calm pe care nu le simţea.

— Mă întorc imediat.

I-a adus apă şi pâine moale, apoi i-a spus că iese un pic, ca să-i dea calului ceva de mâncare.

Mabel nu înşeuase un cal decât de câteva ori în viaţa ei, dar a hotărât că astfel va merge mai repede decât cu căruţa. Nu voia să-l lase pe Jack singur, dar – ca şi în cazul problemelor care o îngrijoraseră peste noapte – părea să nu existe altă soluţie. Avea să se ducă după un doctor.

În ciuda verii petrecute în oraş, nu reuşea să-şi amintească unde putea fi găsit doctorul. Probabil că avea o cameră la pensiune sau undeva la hotel. După obositorul drum călare de două ore, Mabel a descălecat şi a mers pe lângă cal pe uliţa de pământ, spre magazinul universal. Jack vorbise întotdeauna de bine despre proprietarul acestuia, Joseph Palmer. Ea şi-l amintea ca pe un om de treabă, cu o barbă scurtă şi albă şi liniştit din fire.

Bătrânului i-a părut rău pentru Mabel când l-a întrebat de doctor.

— Nu-i nici un doctor pe-aici. Cel mai apropiat ar fi în Anchorage. Trebuie să prindeţi trenul.

— Cum ?

— Nu avem nici un doctor, draga mea. Nu am avut niciodată, a repetat cu blândeţe.

— Trebuie să glumiţi ! Nici un doctor ? Dar ăsta nu-i oraş, ce Dumnezeu e ?

Mabel a tras aer în piept pe îndelete, încercând să-şi găsească o sursă cât de mică de forţă lăuntrică. Domnul Palmer a clătinat din cap când ea îi spunea de rănile lui Jack. Cunoştea şi el bărbaţi care îşi rupseseră spatele şi în cazul cărora doctorii nu mai putuseră oricum să facă vreodată mare lucru.

— Trebuie să lăsaţi timpul să treacă. Ori o să se vindece, ori nu, a zis el de parcă ar fi regretat adevărul, de parcă ar fi ştiut că lucrurile atârnă de-un fir de păr.

În afară de bilete de tren pentru Anchorage, domnul Palmer nu-i mai putea oferi decât o sticlă maro plină cu un lichid.

— Dă-i câte-un pic la fiecare câteva ore. O să îi mai ia durerea şi o să-l ajute să doarmă, i-a zis. Şi nu-ţi face griji că i-ai putea da prea mult. Ştiu bărbaţi care beau aşa ceva în mod regulat şi nu par să fie prea afectaţi.

Mabel i-a plătit şi i-a mulţumit. Când se îndrepta spre uşă, el i-a vorbit iarăşi.

— Poate nu se cuvinte, dar te-ai putea gândi să-i duci şi ceva băuturică. Ted Swanson, de partea aialaltă a şinelor, jos lângă râu. El te-ar putea ajuta. S-ar putea să-i facă bine lui Jack, amestecă un pic din chestia aia în alcool. Nu dau de obicei asemenea sfaturi, însă din câte se pare el are nevoie.

Laudanum şi băutură de contrabandă – asta era tot ce-i putea oferi acest loc pentru soţul ei rănit. A încălecat şi a pornit în galop către gospodăria lor, mult prea furioasă ca să mai fie şi înspăimântată.

23

Muguri de plop lipicioşi se deschideau pocnind sub cerul albastru, iar noroiul de pe câmpuri se prefăcea într-un sol jilav şi fertil, numai mâhnirea lui Mabel părea ceva stors, prăfuit şi deja mult prea obişnuit. O senzaţie înrudită cu foamea sau setea îi stătea întotdeauna în gât, iar ea se gândea să bea din laudanumul lui Jack, însă nu o făcea. Având în spate soarele puternic, coliba rămânea întunecată şi răcoroasă. Mabel nu făcea focul, ci aprindea lumânări. În patul unde nu mai dormea şi ea, Jack zăcea fără cunoştinţă,

strigând doar când nu-şi mai făceau efectul analgezicele. Ea s-a gândit la ce îi spusese Esther despre elani, la cum aceştia adesea flămânzesc până la moarte la sosirea primăverii. După ce-au reuşit să treacă de greul iernii, animalele cu picioare lungi se zvârcolesc prin zăpada grea şi apoasă, căzând pradă epuizării şi disperării.

Era singură. Soţul ei cel puternic, care avusese grijă de ea, era acum un bărbat distrus, care plângea noaptea şi o implora să-l părăsească, să se întoarcă acasă şi să-şi facă o viaţă nouă fără el. Fetiţa pe care ea începuse s-o iubească dispăruse, alt copil pierdut. Stând aşezată în scaun, dormea pe apucate, în episoade scurte şi intense, la ore ciudate şi visa un bebeluş născut mort, însângerat, şi băltoace de zăpadă topită. Basmul din scrisoarea surorii ei îi bântuia visele. „Ori de câte ori voi şti că puţin mă veţi iubi, eu din nou mă voi topi. Dusă-n ceruri iar voi fi – Mica fiică a Zăpezii."

Când se trezea, Mabel nu putea nici măcar să stea şi să-şi trăiască mâhnirea viselor. Erau prea multe de făcut. De îngrijit calul. De cărat apă. De schimbat oala de noapte a lui Jack. De pregătit mesele, deşi nu mânca decât ea. Oboseala îi deforma simţul timpului şi adesea nu mai ştia dacă era zi sau noapte, răsărit sau asfinţit.

Într-o după-amiază, când nu reuşea să scape de coşmaruri, a ieşit afară şi a clipit în soarele puternic. Le-a aruncat nişte firimituri de pâine piţigoilor şi botgroşilor şi le-a vorbit de parcă ar fi putut s-o înţeleagă, dar păsările s-au risipit la sunetul vocii ei. S-a dus la păşune şi a mângâiat botul moale al calului. A rătăcit printre copaci şi a cules rămurele din tufele de afine şi, cu floricelele albe ţinute strâns în mână, şi-a lăsat ochii să o caute în voie pe fetiţă, însă pădurea era neclintită. S-a gândit la urs şi la lupi. Nu trebuia decât să-l pună pe Jack pe picioare cât să poată călători şi atunci puteau să plece de-aici. Nu era locul lor aici.

— Hei ! Hei ! E cineva acasă ?

Cu soarele în ochi, nu putea distinge silueta de pe cal. Bărbatul a descălecat şi a dat jos un sac de la oblânc. Era George. De uşurare, Mabel aproape că a căzut din picioare, iar când el i-a oferit braţul, l-a apucat recunoscătoare.

— Deci bătrânul e la pat, hă ?

A condus-o înăuntru, ajutând-o să se aşeze pe un scaun, şi s-a apucat să scoată zdrăngănind din sac nişte borcane cu filet. Le-a aliniat pe masă – fiecare borcan strălucea, plin cu un lichid limpede.

— Nu te uita aşa la mine, Mabel. Nu există scuză mai bună decât o spinare ruptă. Deci, unde e ?

Mabel a arătat spre încăperea unde dormea Jack.

— Nu poate încă să meargă singur, a şoptit Mabel. Iar când nu ia laudanum, durerea e insuportabilă.

George a clătinat din cap şi a plescăit uşurel.

— Fir-ar să fie. Nu prea-i cum trebe, nu ?

— Nu, George. Nu e deloc.

Mabel s-a ridicat şi a început să aşeze borcanele cu băutură de contrabandă pe un raft din bucătărie, ca pe ceva important.

— De îndată ce se însănătoşeşte suficient, o să-ncep pregătirile pentru călătorie, a zis ea. Şi ştiu că Jack o să vrea ca tu să primeşti oricare dintre scule şi unelte, şi desigur calul. Mă tem că n-o să le putem lua cu noi.

— Mabel ?

— Nu putem rămâne. Înţelegi, nu ?

— Părăsiţi gospodăria ? De tot ?

— Abia ne descurcam şi-aşa, George. Şi nu suntem decât noi doi. A fost o aventură grozavă să venim aici. Dar acum e vremea să ne acceptăm soarta şi să ne întoarcem acasă.

— Dar nu puteţi pleca aşa, pur şi simplu. Aţi muncit atât de mult aici. Trebuie să existe altă soluţie.

George a aruncat o privire înspre dormitor.

— De când e aşa ?

— De mai mult de-o săptămână.

— Şi cât apucase să lucreze pământurile, înainte să se rănească ?

— Abia le pregătea.

— Nu e nimic semănat ?

Mabel a scuturat din cap.

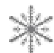
— La dracu'… Scuzaţi franceza. Da-i nasol de tot, nu-i aşa ?

— Da, George. Chiar e.

Neobişnuit de tăcut, bărbatul a încălecat pe cal şi a plecat.

— O să vă spunem la revedere înainte să plecăm, i-a strigat Mabel din uşa colibei. Zi-i lui Esther că îi mulţumesc pentru tot. Aţi fost cei mai grozavi vecini la care-am fi putut spera.

George a privit în urmă către ea, a scuturat din cap şi a plecat fără o vorbă. Mabel a fost convinsă că privirea lui era plină de reproş.

Mai târziu în acea după-amiază, Mabel golea ligheanul în spatele colibei când a auzit o căruţă apropiindu-se pe drumul de pământ. S-a repezit în colibă şi a început să ascundă din rufăria şi lenjeria pe care o spălase.

— Nu te obosi să faci asta pentru noi, a auzit-o pe Esther râzând la uşă.

— Of, Esther ! a strigat surprinsă şi s-a pomenit îmbrăţişând-o şi apoi lipindu-şi obrazul de umărul prietenei sale şi lăcrimând.

— Plângi. Plângi. Îţi prinde bine, a zis Esther şi a bătut-o uşurel pe spate. Aşa.

Mabel s-a desprins, a zâmbit şi şi-a şters faţa.

— Uită-te la mine. Sunt un dezastru. Ce mod minunat de-a întâmpina un oaspete.

— Nici nu mă aşteptam la altceva. Biata de tine, singură aici de zile în şir îngrijindu-ţi bărbatul lovit.

Aşa puternici cum sunt ei, când îi doare ceva se poartă ca nişte copii. Că pe ei n-are ce naştere să-i călească.

Esther a privit-o pe Mabel în ochi când a zis asta, fără nici o tremurare a pleoapelor în semn de regret sau de jenă. Era de parcă Esther ar fi ştiut exact ce amintiri scotea la iveală, iar Mabel a înţeles – trecuse şi ea prin travaliu, chiar şi numai pentru a naşte un copil mort. Supravieţuise, nu-i aşa ? Era de parcă s-ar fi căutat prin buzunar şi ar fi descoperit o pietricică, tare ca un diamant, pe care uitase că o avea.

— Unde naiba să pun astea ?

Garrett stătea în uşă, uitându-se încruntat pe deasupra unui morman de pachete pe care le ţinea în braţe.

— Ia vezi cum vorbeşti. Pune-le unde găseşti loc. Apoi du-te şi adu restul.

— Ce sunt toate astea, Esther ?

— Provizii.

— Dar noi nu… nu ţi-a zis George ?

— De planul vostru descreierat de-a ne lăsa cu buza umflată ? A, da, mi-a zis. Ne găsim şi noi în sfârşit nişte prieteni interesanţi şi crezi că vă lăsăm să plecaţi aşa, cu una, cu două ?

— Dar plecăm, aşa că nu avem nevoie de toate astea.

Mabel a coborât vocea aproape până la şoaptă.

— Şi, sincer, Esther, nu avem bani să le plătim.

Garrett a intrat poticnindu-se şi a mai trântit un braţ de lucruri pe masă. Pe când băiatul trecea pe acolo, Esther s-a prefăcut că-l plesneşte uşor peste ceafă. Mabel a zâmbit, deşi nu-i venea.

— Nu-ţi face griji de bani. Toată lumea a aflat de necazul vostru şi am strâns împreună câte ceva. Nimic deosebit, dar o să vă ajungă o vreme.

— Nici nu ştiu ce să zic. E prea mult… e atât de generos.

— Păi, n-om avea noi doctor pe-aici, dar avem câteva inimi bune printre noi, a zis Esther făcându-i cu ochiul peste umăr, în timp ce începea să desfacă sacii şi cutiile.

— Of, sunt îngrozită de cum m-am purtat. N-am vrut. Eram atât de frustrată.

— Nu-i nimic. Moş Palmer a fost prea impresionat de talentele tale de călăreaţă ca să se simtă jignit. A zis că n-a văzut niciodată o doamnă călărind într-un stil atât de bărbătesc. Garrett, pune sacii ăia de dormit acolo, după sobă. Să nu stea-n drum.

— Saci de dormit ?

— A, nu ţi-am zis ? Ne mutăm aici. Băiatul şi cu mine. S-ar putea să fim o pereche cam despotică şi cam iute din fire, dar nu te poţi plânge de ceva ajutor.

— Ajutor ? Cu Jack ?

— Cu Jack. Cu semănatul. Te-ai pricopsit cu noi pentru restul sezonului sau până te saturi de noi.

— Esther… nu, nu. Nu putem primi.

— Nu puteţi ? Cred că nu înţelegi cu cine ai de-a face, scumpa mea. O să semănăm terenurile alea,

Garrett şi cu mine. Tu poţi fie să ajuţi, fie să nu ne încurci, dar noi o s-o facem oricum.

Vocea i-a fost acoperită de zarva făcută de Garrett, care trăgea o adăpătoare pentru cai pe uşa colibei.

— Văleu, măiculiţă. Da' asta de ce naiba a trebuit s-o aducem ?

— Dacă n-ai da atâta din fleancă, ai face treaba mai iute. Ad-o colea, lângă sobă.

— Da' nu crezi că poate au şi ei o adăpătoare sau două ? a zis el dându-şi ochii peste cap şi arătând sarcastic spre hambar.

— Nu ca asta.

Adăpătoarea pentru cai era curată lună şi, aşezată lângă sobă, ocupa mare parte din camera de zi, iar Mabel şi-a dat seama amuzată că asista la transformarea casei ei în căminul Bensonilor, cu certuri şi tărăboi şi toate cele.

— Garrett, ia mergi tu cu Mabel pe câmp ca să arunci o privire la plugul ăla. Vezi dacă are nevoie de reparaţii. Du-te, Mabel. O să-ţi facă bine nişte aer proaspăt, iar eu o să mă ocup de treburi pe-aici.

Pe drum, băiatul a fost posomorât şi tăcut, iar Mabel l-a lăsat în câmp ca să lucreze la plug. În ciuda vinovăţiei care o rodea, a făcut un ocol la înapoiere. A respirat mireasma proaspătă a frunzelor noi şi a cercetat conturul clar, de-a lungul vârfurilor munţilor, unde zăpada albă se întâlnea cu pădurile înfrunzite. Apoi şi-a dat seama că uitase de doza de laudanum pentru Jack.

— Te-ai şi întors ? Trebuia să mai stai. Nu-i gata apa pentru tine.

Esther şi-a cufundat un deget în oala uriaşă de pe sobă. Proptise uşa colibei, ca să stea deschisă şi să iasă căldura. Mabel s-a repezit în dormitor. Părul lui Jack era umed şi pieptănat, iar el îi zâmbea cu blândeţe de pe pernă.

— Mi-a făcut baie, i-a zis.

— Esther ?

El a încuviinţat, aşa cum putea. În jurul lui fuseseră aranjate cu grijă perne şi pături, aşa încât stătea proptit într-o poziţie ciudată, cu genunchii îndoiţi şi depărtaţi.

— Stai bine ?

El a strâns din ochi cam forţat, apoi a încuviinţat :

— Chiar dacă nu pare.

— Îmi pare rău că n-am fost să-ţi dau doza de medicament.

— Mi-a dat-o Esther, cu un strop de tărie.

— Hei, hai odată, a strigat Esther din cealaltă cameră. Înainte să se răcească apa sau să se-ntoarcă fiu-meu.

Esther vărsa apa aburindă din oală în adăpătoarea pentru cai.

— În mod normal ar fi tocmai invers, doamnele întâi, însă am vrut să curăţ rănile alea cât de bine se poate. Şi-n plus, uite, te mai alegi şi cu nişte apă fierbinte, faină.

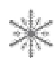
Mabel a vrut să refuze, să-i spună că deja făcuse prea multe, dar s-a dezbrăcat şi a intrat în apa

fierbinte, până la genunchi, în timp ce Esther stătea de pază la uşă.

— Nu te grăbi. Nu-n fiecare zi faci o baie ca asta.

Esther aşezase un scaun lângă cada improvizată, iar pe acesta Mabel a găsit o cârpă de spălat curată, un săpun de casă şi o sticlă de şampon cu aromă de lavandă. Apa era aproape insuportabil de fierbinte, dar Mabel şi-a cufundat până şi capul, iar părul desfăcut îi plutea de jur împrejur. De fiecare dată când dădea să iasă din cadă, Esther îi ordona să intre la loc, aşa că a tot stat la înmuiat până când apa a devenit călâie, iar pielea de pe degetele de la mâini şi picioare i s-a încreţit. Când în cele din urmă a ieşit, soarele dispăruse după copaci şi lăsase locul amurgului nesfârşit al unei nopţi de vară. Esther a înfăşurat-o într-un prosop şi i-a înfoiat părul.

— Na. Aşa mai merge. Curând o să fie gata cina. Îmbracă-te cu ceva confortabil. Nimic deosebit. Ceva în care să dormi. Bănuiesc că Garrett n-o să vină decât târziu, o să tot stea la câmp. Nu se dă el în vânt să doarmă cu două femei în vârstă, da' până la urmă tot o să obosească.

Amândouă în cămăşi de noapte, Esther a servit-o pe Mabel cu friptură de urs fierbinte, abia scoasă din cuptor, şi biscuiţi proaspeţi. Apoi a întins trei saci de dormit unul lângă altul.

— Bănuiesc că ai dormit în scaun atâtea zile. Ştiu cum e când ai pe cineva bolnav, foindu-se şi zvârcolindu-se în patul tău. Dar să ştii că sacii ăştia nu-s tocmai răi. Ba ţie ţi-am adus chiar unul curat. Haide, a zis Esther strecurându-se în sacul ei şi bătându-l cu palma pe cel de alături.

Mabel a fost neaşteptat de uşurată – să îşi odihnească în sfârşit capul pe-o pernă, să fie curată şi hrănită şi să nu mai fie singură.

— Deci, chiar crezi că ne putem descurca ? a şoptit de sub aşternuturi. Tu, Garrett şi cu mine ? Să semănăm tot ?

— Dacă n-aş crede că putem face ceva, n-aş fi aici.

— Dar cum rămâne cu casa voastră ?

— George îi are pe Bill şi pe Michael să-l ajute acolo, iar noi plănuiserăm să angajăm o pereche de tineri din oraş să ne ajute la semănat. O bucată zdravănă e deja gata.

— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc, Esther.

— Stai, că încă n-am ajuns acolo.

Cele două femei au tăcut o vreme, iar apoi Esther a întrebat cu blândeţe :

— Şi care mai e treaba cu fetiţa ta ?

— A plecat, Esther.

Ea s-a întins, a găsit mâna lui Mabel şi i-a strâns-o.

— Scumpa mea, a zis. Bănuiesc că acum, când ai parte de ceva soare şi aer curat, nu mai vine pe-aici.

Mabel nu i-a răspuns, ci a rămas privind lung în tavanul colibei. S-a gândit că poate Esther a şi adormit, aproape că aţipise şi ea, când deodată a început să râdă, mai întâi încetişor, apoi mai tare.

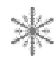
— Hei, ce te gâdilă ?

— Chiar i-ai făcut baie lui Jack ? Nu-mi vine să cred, a zis Mabel. Mama lui. Eu. Dar cred că nici o altă femeie, niciodată…

— Sunt măritată de treizeci de ani şi am trei fii. Când l-ai văzut pe unul, i-ai văzut pe toţi.

Cele două femei chicoteau când a intrat Garrett pe uşă.

— Ce-i ? Ce-i aşa amuzant ? le-a întrebat, dar chipul serios şi obrajii lui îmbujoraţi doar le-au făcut să râdă şi mai tare.

Vocile ajungeau la Jack în valuri care îl năuceau şi îl nedumereau, aşa că s-a cufundat iar în amestecul gros de laudanum şi băutură. Era un loc cald şi întunecat, fără trecut, viitor sau sens. Mai târziu, când s-a trezit între umbre tăcute, mintea îi era limpede şi amorţită. Nu înţelegea râsetele pe care le auzise înainte. Apoi şi-a amintit de Esther, ajutându-l să intre dezbrăcat într-o adăpătoare pentru cai plină cu apă fierbinte. Durerea îi sfredelea o gaură mijlocul spatelui şi iradia până în piept, iar el a început să plângă. Şi-a vârât pumnul în gură ca să înăbuşe suspinele şi a plâns îndelung. Mila de sine. Asta era. Nu nervii chinuiţi şi spasmele musculare erau cele care îl torturau. Ci viaţa lui redusă la a fi o povară.

— Jack ?

O şoaptă din uşa dormitorului.

— Ai nevoie de ceva ?

A înghiţit cu zgomot şi şi-a şters gura cu dosul palmei.

— E vremea pentru altă doză ?

Nu era Mabel.

— Esther ? Tu eşti ?

— Şşş. Las-o pe nevastă-ta să se odihnească. Bea asta.

Amestecase nişte laudanum cu băutură într-o cană de tinichea, iar el a băut totul dintr-o sorbitură gălăgioasă. Ea a luat cana, apoi i-a şters cu o batistă umezeala de pe ochi şi obraji.

— O să treacă şi asta, Jack. Ştiu că acum nu pare, dar o să treacă. Eu şi cu Garrett am venit să vă ajutăm, iar Mabel e mai puternică decât arată. Nu mai duceţi totul singuri de-acum. Aveţi un pic de ajutor. Pricepi ? O să fie bine.

Însă Jack era în căutarea acelui loc adânc şi opac unde sunetele şi durerea şi lumina se sting, unde omul nu are nevoie de cuvinte pentru a-şi exprima disperarea, fiindcă limba lui amorţită şi buzele nefolositoare nu pot rosti absolut nimic.

Esther a insistat să fie asistenta-şefă a lui Jack, reducând treptat dozele de laudanum şi crescând lungimea plimbărilor lui zilnice. Mai întâi, doar până la masa din bucătărie. Apoi până la toaleta de-afară, ca măcar să nu mai fie nevoit să folosească oala de noapte.

— Tu eşti prea blândă cu el, Mabel. Trebuie să se scoale şi să se mişte. E singura cale prin care muşchii ăia pot începe iarăşi să funcţioneze.

— Dar îl doare aşa de tare.

— La un moment dat, există o durere mai adâncă decât cea de spate. Ştii despre ce vorbesc ? Există un soi de durere mult mai cumplit, un soi pe care opiul şi băutura doar îl înrăutăţesc. Trebuie să se ridice pe picioare. Trebuie să-şi vadă pământul şi să ne ajute să luăm nişte decizii, aşa încât să ştie că e încă al lui, chiar dacă nu poate să bage mâinile în ţărână şi să-l lucreze.

Astfel că, în timp ce Garrett îi arăta lui Mabel cum să taie cartofii de sământă aşa încât fiecare bucată să aibă un mugur, Esther îşi petrecea dimineţile mergând cu Jack pe câmpuri. Mabel nu putea îndura să-i vadă mersul târşâit. Era de parcă ar fi îmbătrânit cu un secol într-o lună. Chipul îi era tras, spinarea îndoită. Când piciorul i se prindea în vreo rădăcină sau în vreun şanţ, mârâia şi rămânea pe loc, cu ochii închişi şi fălcile încleştându-se şi descleştându-se. I-ar fi fost ruşine să o recunoască în faţa cuiva, dar era bucuroasă să stea în curte cu Garrett, ca să taie cartofii de sământă, decât să-şi însoţească bărbatul în plimbările lui de calvar.

Iar băiatul nu era deloc o companie atât de cumplită. Esther zicea că era deranjat de umilinţa de-a fi nevoit să lucreze în gospodăria altui bărbat, cu două femei în vârstă. Vrea să se facă vânător, zicea Esther, crede că agricultura e sub demnitatea lui. Dar e băiat bun. Muncitor, când îşi pune mintea.

Mabel vedea ciuda lui Garrett – păşea apăsat când intra şi ieşea din colibă, se îmbufna când mama lui îi dădea ordine. Dar când rămânea singură cu el, băiatul era mai puţin năzuros. De fapt, era chiar răbdător şi instructiv şi nu o lua de sus. Nici măcar o singură dată nu-i zisese : „Atenţie la cuţitul ăla“ sau „Vedeţi să nu vă tăiaţi“. Presupunea că Mabel putea face treaba, iar ea chiar putea. Curând, era aproape la fel de rapidă ca el cu cuţitul de curăţat.

Soarele se înălţase sus pe cer şi îi încingea creştetul lui Mabel în timp ce arunca fiecare bucată de cartof de sământă în sacul dintre ei. Era ora prânzului şi nu-şi dădea seama când trecuse dimineaţa. Băiatul a urmat-o înăuntru şi a ajutat-o să pregătească o masă, cu felii de friptură rece de elan şi pâinea din ziua trecută. După ce Esther l-a ajutat pe Jack să se bage în pat, toţi trei au mâncat repede, stând în picioare în bucătărie, Mabel cu mâinile încă murdare de ţărână şi cu mânecile rochiei suflecate.

Când au ieşit afară ca să încarce în căruţă cartofii de sământă tăiaţi, Mabel i-a urmat. Abia când i-a dat un sac greu lui Garrett, prin spatele căruţei, şi-a dat seama ce făcea – agricultură. Băiatul n-a băgat de seamă ezitarea ei, ci a apucat sacii şi a sărit jos. În timp ce Esther mâna căruţa spre teren, Mabel şi Garrett mergeau în urmă.

— Poate că nu-i treaba mea, a zis el, dar rochia aia s-ar putea să vă încurce. Nu aveţi nişte pantaloni sau ceva de genul ăsta ? Mama poartă mereu salopete când lucrează.

— Nu. N-am aşa ceva. Trebuie să mă descurc în rochie.

Garrett părea sceptic, dar a continuat să meargă.

Ajunşi la teren, Esther a aruncat sacii cu cartofi de sământă ici şi colo pe câmp, iar apoi a înhămat calul la un cultivator, ca să facă rândurile. Garrett şi Mabel mergeau în urmă. Băiatul i-a arătat la ce distanţă să semene şi cât de adânc să sape groapa înainte să pună bucata de cartof, apoi cum să arunce pământ deasupra şi să-l bătucească uşor. În timp ce lucrau, trăgeau şi sacul după ei.

După o vreme, munca a devenit metodică şi ritmică, iar gândurile lui Mabel au început să hoinărească. Semăna cu mâinile goale şi se gândea la pământul cald şi fărâmicios dintre degetele ei, la plantele încolţind şi la frunzele putrede. S-a ridicat, şi-a scuturat fustele, s-a aplecat iarăşi spre pământ, a mai săpat o groapă, a aruncat un cartof, apoi altă groapă, alt cartof. Îşi apăsa mâna pe movila de pământ ca pe un mormânt mic.

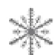

Aici, pe câmpul cu cartofi, culorile erau foarte vii şi pline de soare auriu şi de cer albastru – iar aerul era diferit de cel de acasă, din Pennsylvania, unde era mai uscat şi mai limpede. Trecuse ceva vreme, mai bine de un deceniu. Şi totuşi, îngenuncheată aici, Mabel se trezea purtată într-acolo. Lumina de cositor a lunii. Cărările livezii. Pământul aspru de sub genunchii ei. Un copil mort, îngropat la două zile.

Şi-a amintit cum îl lăsase pe Jack adormit în pat pentru a se plimba pe-afară în cămaşă de noapte. Slăbită şi bolnavă după travaliul lung, nu ştia ce o mână. A mers pe aleea cu pietriş în livadă, unde copacii se înălţau, maronii şi desfrunziţi, în lumina albastră a lunii.

Aici trebuie să fi săpat el mormântul, în pământul pe care-l muncise familia lui de generaţii. S-a târât printre copaci, zgâriindu-şi genunchii şi palmele. După ce a văzut că nu găseşte nimic, s-a ridicat şi a simţit o furnicătură dureroasă în sâni şi deodată laptele a început să i se prelingă, să-i ude cămaşa, să-i curgă pe burtă, să se verse, fără rost, pe pământ.

Nu pot supravieţui acestei dureri, se gândise.

— Sunteţi bine ?

Umbra lui Garrett îi cădea pe faţă, iar ea nu ştia de când stătea aşa, îngenuncheată în ţărână.

— Da. Da. Sunt bine, a zis Mabel, ştergându-şi de rochie mâinile murdare. Doar îmi aminteam ceva.

Când a privit în sus la Garrett, el a făcut ochii mari.

— Sigur sunteţi bine ? Fiindcă… păi, fiindcă nu arătaţi prea bine.

Băiatul a făcut un gest către faţa ei. Câteva lacrimi îi curseseră probabil pe obrajii mânjiţi de praf, iar dârele trebuie să fi arătat cumplit.

— Te rog, iartă plânsul unei femei în vârstă, a zis ea şi-a început să caute ceva cu care să-şi şteargă faţa.

Garrett stătea în picioare, holbându-se la ea.

— Sigur ai mai văzut o femeie plângând şi înainte.

El a ridicat din umeri.

— Nu ? Poate că nu. Pe mama ta, bineînţeles, nu mi-o pot imagina smiorcăindu-se.

— Să ne întoarcem ? Vreţi să vă odihniţi ?

— Nu. Nu. Doar ceva să-mi şterg faţa.

Băiatul s-a căutat prin buzunare după o batistă, dar nu a găsit nimic, aşa că şi-a tras în jos mânecile cămăşii de lucru şi i-a întins manşeta.

— E destul de murdară, dar o puteţi folosi.

Mabel a zâmbit şi şi-a şters ochii cu mâneca lui.

— Mulţumesc, i-a zis.

Băiatul s-a întors şi-a dat să ridice sacul de la picioarele lui, dar Mabel l-a prins iarăşi de mânecă şi l-a apucat de braţ cu ambele mâini.

— Am tot vrut să te întreb ceva, Garrett.

— Da, doamnă ?

— Ai mai prins cumva altă vulpe, după cea argintie ?

— Nu, n-am mai prins nici una, a zis el.

A privit-o gânditor.

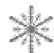
— Vreţi un guler de vulpe ? Fiindcă, dacă vreţi, mai am eu câteva blănuri rămase de anul trecut. Sunt sigur că Betty v-ar putea coase ceva.

Dar Mabel deja era aplecată, gata să sape altă groapă în pământ.

Supravieţuise, nu-i aşa ? Tocmai când îşi dorise să se întindă noaptea în livadă şi să se cufunde într-un mormânt al ei, se înapoiase împleticindu-se acasă pe întuneric şi se spălase în lighean, iar dimineaţă gătise micul dejun pentru Jack. Dăduse vasele deoparte şi frecase masa şi tejghelele. Copsese pâine. Muncise şi încercase să-şi ignore sânii umflaţi dureros şi golul ca o crampă din pântec. Iar apoi a făcut inimaginabilul – a intrat în camera copiilor şi a pus mâinile pe pătuţul de stejar, cel în care dormise şi Jack când fusese mic, iar înaintea sa, mama lui. A atins păturica pastelată pe care o cususe ea, iar atunci tristeţea a făcut-o să se prăbuşească în balansoar, unde a rămas cu braţele încrucişate pe burta lăsată şi şi-a amintit cum fusese când avea o altă fiinţă vie crescând înăuntrul ei.

Când a avut puterea, s-a apucat să împăturească hăinuţele, păturelele şi scutecele de pânză şi să le pună în cutii maro simple. Nu se oprea din lucru, dar câte un suspin urca şi îi schimonosea chipul, îi înceţoşa privirea, îi făcea nasul să curgă. Nu l-a auzit pe Jack venind la uşă. Când a ridicat ochii, o privea tăcut, iar apoi s-a întors, stânjenit, deranjat de mâhnirea ei necontrolată. Nu i-a pus mâna pe umăr. Nu a îmbrăţişat-o. Nu a zis o vorbă. Chiar şi după atâţia ani, ea nu-i putea ierta asta.

La capătul rândului, Mabel s-a ridicat, şi-a dus mâinile la şale şi s-a întins. Tivul rochiei îi era năclăit de pământ, iar mâinile, prăfuite şi obosite. S-a uitat în lungul câmpului şi a văzut cât făcuseră. Garrett şi-a plesnit palmele de cracii pantalonilor.

— Un rând gata, a zis el. Şi-ncă o mie rămase.

Şi i-a zâmbit cu jumătate de gură, cu sprâncenele ridicate ca şi când ar fi întrebat : „Ei, acum mai vrei să continui ?“.

Mabel a încuviinţat.

— Tot înainte ? a întrebat ea.

Garrett a ridicat o mână, ca un explorator pus pe cuceriri.

— Tot înainte !

După ce dăduse ocol unui rând şi acum se întorcea spre câmp, Esther a domolit calul şi le-a făcut cu mâna. Mabel i-a răspuns la fel. O adiere îi ciufulea şuviţele libere din jurul chipului şi îi usca sudoarea. Cerul înalt era senin şi strălucitor. În depărtare, dincolo de copaci, putea vedea vârfurile albe ale munţilor. Mabel şi-a ridicat fustele şi a sărit peste rândul abia semănat. Garrett a tras sacul spre ea şi au luat-o iar de la capăt.

Au muncit până la asfinţit şi s-au întors la colibă mult după ora cinei. Jack aprinsese lămpile şi frigea nişte fripturi.

— Ce-i asta ? a întrebat Esther.

A amuşinat în jur şi a zâmbit.

— Ceva miroase grozav.

— Mare lucru nu sunt în stare să fac. Dar m-am gândit că aş putea măcar să-mi hrănesc ajutoarele.

A zâmbit ca un om vinovat.

Zilele următoare au fost un amestec înceţoşat de cartofi, pământ, soare şi muşchi care dureau cu fiecare nou rând semănat. Jack făcea ce putea, dar în general stătea în colibă şi pregătea mesele. Seara, toată lumea era mult prea obosită ca să mai vorbească. Băiatul picotea la cină cu bărbia sprijinită în

mâinile murdare. Până se lăsa noaptea, Mabel era frântă de oboseală. Nu pricepuse niciodată cum putea Jack să adoarmă în scaun fără să se spele, fără să-i povestească despre cum a fost ziua respectivă şi fără măcar să-şi dea jos ghetele mizerabile. Acum ştia. Şi totuşi, în ciuda febrei musculare şi a monotoniei, zilele de lucru la câmp o umpleau de un soi de mândrie pe care n-o mai cunoscuse înainte. Coliba nu i se mai părea un loc rece, ci mai degrabă era recunoscătoare că la sfârşitul zilei avea mâncare caldă şi un sac de dormit pe care să se prăbuşească. Nu mai băga de seamă dacă rămâneau vase nespălate sau podeaua nemăturată.

— Cred că am reuşit, Jack, a anunţat într-o după-amiază Esther, cu mâinile-n şolduri. Ştiu că plănuiseşi mai multe pentru anul ăsta, să pui şi nişte salată şi altele, pe lângă cartofi. Dar uite ce zic eu, cartofii sunt puşi în pământ şi-om vedea ce se mai întâmplă.

Jack a încuviinţat din cap. Poate că le va fi de-ajuns ca să se descurce.

— N-am mai fi aici, dacă n-aţi fi fost voi doi.

Vorbea serios şi din inimă, dar în privirea lui era ceva neclar, care îi amintea lui Mabel de ruşine.

— Nu ştiu cum ne vom răscumpăra vreodată.

Esther l-a oprit, dând nerăbdătoare din mână, şi a zis că plănuia să plece acasă în seara aceea.

— A fost o distracţie pe cinste, dar sunt gata să mă duc să dorm în patul meu, cu soţul meu care sforăie şi toate cele. Eşti tot mai în formă, Jack, şi cred că Garrett se poate descurca cu pământurile. Nu – fără dacă şi cu parcă. Am vorbit deja cu George. Garrett munceşte aici mult mai bine decât a făcut-o vreodată acasă, iar la noi s-a terminat însămânţatul. Poţi să-i aranjezi un loc al lui în hambar, să nu-ţi mai stea-n coaste. Şi-atunci puteţi şi voi să rămâneţi cu-ale voastre.

Sosise clipa, şi totuşi lui Mabel îi era groază de ea. Jack era acum un om diferit, nesigur pe el. Nu putea uita cum, atunci când era mai rău, plânsese şi o implorase să-l părăsească. Iar apoi, când mergea şontâc-şontâc, ea se dusese la câmp şi muncise cu o forţă şi-o siguranţă necunoscute înainte. Odată ce Esther şi Garrett aveau să plece din colibă, ea şi Jack aveau să împartă din nou acelaşi pat, iar ea se întreba dacă va fi ca şi cum ar dormi cu un străin. Jack o privea trist, de parcă i-ar fi putut ghici gândurile.

După cină, Esther a plecat, iar Mabel l-a condus pe Garrett în podul hambarului. El şi-a adus sacul de dormit şi ea a întors cu fundul în sus o cutie de lemn, ca să o poată folosi pe post de noptieră. Pe aceasta i-a pus o lampă, precum şi un ceas deşteptător şi o carte.

— *Colţ Alb*, de Jack London. Ai citit-o cumva ?

— Nu, doamnă.

— Te rog, spune-mi Mabel. Cred că o să-ţi placă, dar dacă nu, mai am multe alte cărţi dintre care să alegi.

Era pe cale să-l prevină să aibă grijă cu lampa, dar apoi s-a răzgândit. El o tratase ca pe egala lui, aşa că avea şi ea să încerce să se poarte la fel.

— Să vii în casă dacă ai nevoie de ceva, de orice, chiar şi numai de companie.

— Da, doamnă… Adică, Mabel.

— Garrett, mai voiam să te întreb ceva.

— Da ?

— Când mergeai la vânătoare iarna trecută, ai văzut vreodată ceva neobişnuit ? Urme pe zăpadă ? Ceva ce nu-ţi puteai explica ?

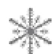
— Te referi la fetiţă, nu ? Am auzit de ea.

— Şi ? Ai văzut vreodată vreo urmă de-a ei ?

Băiatul a dat din cap încet şi dezamăgit.

— Absolut nimic ? Niciodată ?

— Îmi pare rău, a zis el.

Era o seară rece, iar Jack făcuse focul. Vasele murdare rămăseseră stivuite în bucătărie, iar Mabel stătea într-un scaun în faţa sobei, cu picioarele întinse ca să se încălzească. Era mai obosită decât îşi amintea să fi fost vreodată. O dureau muşchii de-i zbârnâiau. Când închidea ochii, vedea brazde cât cuprindea cu privirea. Plutea pe deasupra pământului.

— Mabel. Adormi. Hai la culcare.

Jack i-a masat umerii.

— A fost prea greu pentru tine.

— Nu, nu.

S-a uitat în sus, la el.

— E minunat. Să iau parte la muncă, să simt că fac şi eu ceva. Se prea poate ca ziua de azi să fi fost una dintre cele mai bune din viaţa mea.

Vocea i s-a stins pe măsură ce înţelegea ce spune. Jack a încuviinţat fără să zică nimic.

Mabel şi-a pus cămaşa de noapte şi s-a băgat în pat. Jack, numai în izmene, stătea pe margine.

— Jack ?

— Ce-i ?

— O să fie în regulă, nu-i aşa ? Adică, cu noi doi ?

El a gemut în timp ce-şi ridica picioarele pe pat. S-a răsucit cu faţa spre Mabel, s-a întins către ea şi i-a trecut mâna prin părul despletit, iar şi iar, fără să vorbească. Mabel a văzut că avea lacrimi în colţul ochilor şi s-a ridicat într-un cot. S-a aplecat spre el şi l-a sărutat pe pleoapele închise şi umede.

— O să fie. O să fie bine, a zis şi i-a cuibărit capul în îndoitura braţului ei, lăsându-l să plângă.

Vara aceea a fost mană cerească pentru agricultură. Până şi Jack îşi dădea seama. Ploile şi soarele alternau regulat. De capul lui, Garrett a plantat câteva straturi de legume pentru aprovizionarea celor de la calea ferată, iar plantele înfloriseră în câmp.

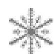
Pe Jack încă îl mai supăra spatele şi în unele dimineţi trebuia să dea jos din pat alunecând pe podea şi târându-se până la birou, iar acolo trăgându-se în sus până se ridica. Mâinile şi picioarele îi amorţeau uneori, iar în alte zile încheieturile i se umflau şi îl dureau. Bănuia că va veni o dimineaţă în care nu va mai fi în stare nici măcar să se dea jos din pat.

Însă pe înserat, când munţii acoperiţi de nea deveneau liliachii în crepusculul soarelui nocturn, mergea singur pe câmpuri şi pasul îi era mai uşor. Mergea de-a lungul straturilor perfecte de salată şi varză, cu imensele lor frunze verzi şi bogate. Pământul se simţea moale sub ghete şi mirosea a humus. Adesea îşi umplea căuşul palmei de pământ şi îşi trecea degetul mare peste acesta, minunându-se de bogăţia sa, iar uneori trăgea câte o ridiche afară, o curăţa frecând-o de pantaloni şi muşca din ea cu un crănţănit satisfăcut, apoi arunca frunzele printre copaci. De acolo, mergea la terenul nou, unde plantele de cartof crescuseră până la genunchi şi tocmai începuseră să înflorească. Pământul nu mai părea acea întindere lipsită de viaţă şi aspră de să-ţi rupi oasele pe care îl târâse calul iarna trecută.

Toate astea i le datora lui Esther, ştia, şi băiatului. Garrett se ocupa de recoltele de salată şi ridichi, aşa încât să fie gata atunci când era nevoie de ele, săptămânal, la calea ferată. El plivea şi prăşea cartofii. El ştia care îngrăşământ mergea şi care nu, aşa încât Jack nu trebuia să aibă încredere în vânzătorul din Anchorage, ci putea să se bazeze pe experienţa adevărată.

Chiar şi la numai paisprezece ani, băiatul era un agricultor de nădejde, dar nu asta era pasiunea lui. Cerând voie, Garrett pleca uneori cu zilele, luându-şi doar calul, o puşcă şi un rucsac. Uneori se întorcea cu tolba plină de păstrăv-curcubeu sau cu un cocoş-de-munte la cină. Odată i-a adus lui Mabel o gentuţă din piele de elan cu mărgele, cusută de o athabascană din susul râului. Alteori venea cu poveşti despre vreo cascadă pe care o descoperise în munţi sau despre vreun urs grizzly pe care îl văzuse jucându-se pe un petic de nea.

— Ursul ăla era exact ca un copilaş, căţărându-se în vârf şi alunecând la vale, apoi căţărându-se iar în vârf.

Într-o seară, când soarele de vară cobora aurind valea, Garrett i-a cerut lui Jack să-l însoţească în plimbarea lui pe câmpuri.

— Iau şi-o puşcă. Poate dăm peste vreun cocoş-de-munte.

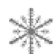
Jack era conştient de mersul său încet şi nu prea era dornic să renunţe la singurătate. În plus, nu prea

se omora după jocul de-a vânătoarea al băiatului pe la fermă. Jack zărise vreo câţiva cocoşi în plimbările lui şi-i plăcuse străfulgerarea de entuziasm pe care i-o stârnise fâlfâitul greoi al păsării ce se ridicase de la picioarele lui şi apoi se aşezase, dolofană şi înfoiată, pe vreo creangă de molid. N-a spus nimic, sperând că băiatul va pricepe aluzia, însă Garrett a dat fuga în hambar ca să-şi ia puşca.

— Ne întoarcem repede, a zis Jack peste umăr când ieşea pe uşă, dar se îndoia că Mabel auzise.

Stătea aplecată asupra mesei, lucrând la ceva ce tot cosea seară de seară, iar el a simţit un val de afecţiune pentru ea.

La început i se păruse umilitor că ea lucra terenul în locul lui. Dar acum, mare parte din vară fiind dusă, înţelegea că pasul îi era mai uşor şi datorită ei. Iar ea nu mai era un suflet rătăcit – era acolo, chiar alături de el, cu aceeaşi ţărână pe mâini, cu aceleaşi gânduri în minte. Câte rânduri de cartofi roşii să punem la anul ? Trebuie să tratăm cu var terenul din nord ? Când începe să se ouă găina cea nouă, o lăsăm să clocească vreo duzină ? Soarta tuturor lucrurilor, a fermei, a fericirii lor, nu mai era doar în seama lui. Iată ce am făcut împreună, i-a spus ea într-o dimineaţă, arătându-i straturile de ridichi, varză, broccoli şi salată.

Cu puşca la subsuoară, Garrett a alergat pe drumul de pământ şi l-a ajuns din urmă pe Jack.

— Cred că n-o să mai vedem noi an ca ăsta, a zis băiatul.

Apoi a clătinat din cap a neîncredere şi a privit peste câmpuri.

— Îţi dai seama ? Vrei ploaie, plouă. Vrei soare, iese soarele.

— A fost bine.

Jack s-a aplecat şi a smuls două plante. I-a dat o ridiche lui Garrett. Amândoi le-au şters pe pantaloni şi le-au mâncat în tăcere.

— Nu-ţi pot mulţumi îndeajuns pentru tot ce-ai făcut aici.

Jack a aruncat frunzele printre copaci.

— N-ai pentru ce.

— Ba chiar am.

Au urmat cărarea care ducea la terenul nou. Garrett deschidea calea, cărând puşca şi dând câte-un şut bulgărilor de pământ de pe drum. Ce-i dai să mănânce lui fiu-meu ? întrebase Esther în glumă, iar Jack observase şi el că Garrett se înălţase cu câţiva centimetri peste vară. Faţa lui îşi mai pierduse ceva din dulceaţa copilăriei, iar bărbia şi pomeţii îi erau mai proeminente. Şi purtările i se schimbaseră. Îl privea pe Jack în ochi, îşi spunea părerile răspicat şi limpede şi rareori trebuia să fie rugat să facă ceva. George se îndoia, zicea că îl lăudau ei pe mezin din amabilitate, dar venind în vizită a observat şi el schimbarea până la urmă. Poate că ar fi trebuit să vi-i trimitem şi pe ceilalţi, a zis George râzând. Însă Jack bănuia că băiatul se putuse dezvolta şi fiindcă fraţii săi nu fuseseră prin preajmă. Garrett chiar părea că se

mândreşte cu munca pe care o făcuse aici, în gospodăria lor.

Cărarea mergea pe la marginea terenului şi pe lângă un şir de molizi negri. Lumina slabă a zilei nu pătrundea mult printre copacii înalţi şi deşi, iar aerul era considerabil mai răcoros aici, la umbra lor. O linie extrem de subţire, cât urmele lăsate de căruţă, despărţea pădurea de verdele îngrijit al câmpului, iar Jack se gândea la munca depusă pe acest pământ când Garrett s-a oprit în mijlocul drumului şi a coborât puşca, de parcă ar fi urmat să o încarce. Jack a privit dincolo de el. Ochii lui au avut nevoie de o clipă ca să se poată concentra, iar tocmai când au reuşit, Garrett a scos un cartuş din buzunar şi l-a vârât pe ţeavă.

— Nu ! Stai.

Jack şi-a pus palma pe spatele băiatului.

— Nu.

Garrett s-a uitat la el cu coada ochiului şi a ţintit.

— Am zis să n-o împuşti.

— Vulpea aia ? De ce nu ?

Garrett a mijit ochii neîncrezător, apoi şi-a întors privirea la ţeava puştii, de parcă n-ar fi auzit bine. Vulpea a fugit din pădurea de molizi şi s-a ghemuit pe cărare. Jack nu putea fi sigur – cum să deosebeşti o vulpe roşcată de alta ? Dar petele păreau la fel, urechile negre, blana stacojie-portocalie, picioarele negre jos. Animalul ăsta era tot ce-i rămăsese de la ea.

— Las-o-n pace.

— Pe vulpe ?

— Da, ce Dumnezeu. Pe vulpe. Las-o-n pace.

Jack a împins în jos ţeava puştii.

Animalul a profitat de ocazie şi a ţâşnit în câmpul cu cartofi. Jack a mai zărit o dată coada roşie şi stufoasă printre plante şi-apoi dusă a fost.

— Ai înnebunit ? Puteam s-o prindem.

Garrett a îndoit puşca, a scos cartuşul şi l-a vârât în buzunar. Ochii li s-au întâlnit, iar Jack a văzut o scânteie de enervare, poate chiar de dispreţ.

— Uite, nu m-ar fi deranjat, dar…

— O să se întoarcă, ştii doar.

Tonul aspru şi lipsit de respect al lui Garrett l-a surprins pe Jack.

— Om vedea.

— Aşa fac mereu. Data viitoare o să-ţi cotrobăie prin gunoi sau o să adulmece pe la hambar.

Garrett a luat-o înainte şi, în timp ce dădeau roată terenului, se uita pe unde fugise vulpea, dar nu zicea nimic. Abia când se apropiau de casă a vorbit din nou.

— Nu prea a avut nici o noimă s-o lăsăm să ne scape aşa.

— Hai să zicem că o cunosc pe vulpea aia. A fost a cuiva, a zis Jack găsindu-şi cu greutate cuvintele.

— A cuiva ? O vulpe ?

S-au apropiat de hambar, iar Jack ar fi vrut să încheie discuţia şi Garrett să se ducă la culcare. Însă băiatul s-a oprit în faţa uşii hambarului.

— A cui a fost ?

— A unei cunoştinţe.

— Dar nu mai e nimeni aici pe-o rază de câţiva kilometri…

Vocea i s-a stins, iar el s-a îndreptat spre hambar, însă apoi s-a întors iarăşi.

— Ia stai. Nu fetiţa aia, nu ? Cea despre care i-am auzit vorbind pe mama şi pe tata. Cea despre care zicea Mabel că venea pe-aici iarna trecută.

— Ba da. Era vulpea ei şi nu vreau s-o împuşte nimeni.

Garrett a scuturat din cap şi a pufnit zgomotos pe nas.

— Ai o problemă cu asta ?

— Nu. Nu, domnule.

De mult nu i se mai adresase lui Jack cu „domnule".

Jack a pornit către casă.

— Dar… n-a fost cu adevărat o fetiţă pe-aici, nu-i aşa ?

Jack a continuat să meargă. Nu era o discuţie pe care să şi-o dorească. Era obosit. Seara îi fusese tulburată şi şi-ar fi dorit să stea liniştit acasă, în faţa sobei. Dar l-a înfruntat pe Garrett.

— Ba da. A fost o fetiţă. Ea a crescut vulpea aia de când era pui. Şi vulpea încă vine pe-aici uneori, dar niciodată n-a făcut nici un rău, a luat mereu numai ce i-am oferit noi.

Din nou un clătinat din cap şi un pufnet uşor.

— Nu se poate.

— Ce ? Să creşti o vulpe de pui ?

— Nu. Fetiţa. Să trăiască de una singură, în pădure. În toiul iernii ? N-ar avea nici o şansă.

— Crezi că nimeni n-ar putea să supravieţuiască aici ? Să trăiască în pădure ?

— A, ba da. Un bărbat. Cineva care chiar are habar care-i treaba. Nu-s mulţi aşa, iar Garrett a zis-o de parcă el ar fi fost unul dintre acei puţini. Cu siguranţă nu o fetiţă, a adăugat.

Probabil că Garrett a văzut o anumită expresie pe figura lui Jack, fiindcă deodată a ezitat.

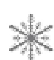
— Adică, nu pun la îndoială ce crezi că ai văzut. Poate că e doar un fel de-a interpreta lucrurile.

— Poate.

Jack a pornit încet înspre casă. N-a aşteptat ca Garrett să mai zică ceva, dar când s-a apropiat de uşă l-a auzit strigând :

— Noapte bună. Şi spune-i şi lui Mabel noapte bună din partea mea.

Fără să se întoarcă, Jack a ridicat o mână şi a fluturat-o un pic.

— A fost plăcută plimbarea ?

Ochii lui Mabel erau aţintiţi asupra lucrului de mână. Aprinsese o lampă şi era aplecată foarte aproape de material, în lumina slabă. Jack şi-a dat jos ghetele şi s-a dus la lighean, ca să se spele pe mâini. Şi-a aruncat nişte apă rece şi pe faţă, iar apoi şi-a şters faţa şi ceafa cu un prosop.

— Cum merge cusutul ?

— Încet, dar sigur. A trebuit să desfac o parte din tiv, aşa că acum îmi cam ies ochii.

A pus lucrul deoparte, s-a lăsat pe spate în scaun şi şi-a întins gâtul.

— Deci, a fost plăcută plimbarea ?

— Da, în regulă. Când sunt singur e mai linişte.

— Da. A devenit mare vorbăreţ, nu-i aşa ? Dar mie-mi place. Şi e tare muncitor.

— Da. Este.

Jack a înteţit focul şi a mai adăugat un buştean. Nopţile erau tot mai răcoroase pe măsură ce se apropia toamna.

— Şi ce coşi tu acolo ?

— Ah, aşa, ceva mic.

— E secret ? Vreun cadou de Crăciun, nu ?

— Nu pentru tine. Nu ăsta, a zâmbit Mabel.

— Şi-atunci ?

— Ah, nimic, zău…, a zis ea, iar el a înţeles că de fapt îşi dorea să-i spună.

— Haide. Spune. Parcă eşti o pisică prinsă cu peştişorul de aur în bot.

— Bine, atunci. E pentru Faina. O haină nouă de iarnă. Cred că mi-am dat seama cum să o împodobesc.

Mabel s-a ridicat şi şi-a ţinut părţile hăinuţei în faţă, întinzând bucăţile de pâslă albastră pe piept şi de-a lungul braţelor, de parcă ar fi fost cusute laolaltă. Apoi a luat câteva fâşii de blană albă.

— Pentru Faina ?

— Da. Nu-i frumoasă ? E blană de iepure. De iepure de zăpadă, de fapt. I-am cerut-o lui Garrett. I-am zis că lucrez ceva de mână. A zis el că asta-i cea mai fină, şi chiar e. Pune mâna.

Deci cu asta îşi pierduse vremea în ultimele câteva zile. Asta o ţinea trează noaptea până târziu, tot făcând schiţe în carneţelul ei şi zâmbind binedispusă. Îi venea să-i smulgă lucrul acela din mâini şi să-l azvârle pe podea. I se făcea rău, mai că-l lua cu ameţeală.

— Nu-ţi place ? Ştii, ultima oară când am văzut-o noi, am observat că haina îi era uzată, ponosită. Şi aproape că-i rămăsese mică iarna trecută. Îi ieşeau încheieturile din mâneci. Nu sunt sigură de măsură, dar am încercat să-mi amintesc cât de înaltă era atunci când stătea aici pe scaun şi cât de înguşti îi erau umerii.

Mabel a întins haina pe masă şi a ridicat nişte papiote de aţă. Chipul îi radia.

— O să fie minunată. Ştiu că o să fie. Sper numai s-o termin la timp.

— La timp pentru ce ?

— Pentru când o să se întoarcă, i-a răspuns Mabel, cu o seninătate de parcă era simplu ca bună ziua.

— De unde ştii ?

— Ce să ştiu ?

— Doamne, Mabel, dar nu se mai întoarce. Tu nu-ţi dai seama ?

Ea s-a tras înapoi, cu palmele lipite de obraji. O speriase, dar apoi ochii i-au scânteiat deodată.

— Ba se întoarce.

A împăturit haina şi-a început să înfigă boldurile în pernuţa de ace, cu mişcări iuţi şi furioase. Jack stătea în scaunul de lângă sobă. Şi-a proptit coatele de genunchi şi şi-a prins capul între palme, cu degetele cufundate în păr. Nu se putea uita la Mabel. O auzea în bucătărie, zăngănind vase şi trântind căni, iar apoi îndreptându-se spre uşa dormitorului. Acolo s-a oprit. El n-a ridicat capul. Cu răsuflarea tăiată, cu glasul stins, dar aspru, Mabel i-a zis :

— Ba se întoarce. Şi, la naiba, Jack, n-o să las pe nimeni să-mi spună altceva.

Apoi a intrat cu ultima lampă aprinsă în dormitor, lăsându-l pe Jack singur în întuneric.

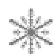
26

Copila de zăpadă i s-a arătat în vis lui Mabel, dându-i speranţă. Cu haina ei albastră aidoma ochilor, cu părul ei alb strălucind în timp ce sărea şi alerga prin văile munţilor. În vis, Faina râdea şi râsul ei răsuna ca un clinchet de clopoţei în aerul rece, ţopăia printre pietroaie şi, acolo unde picioarele ei atingeau piatra, apărea gheaţă. Cânta şi făcea piruete prin tundra alpină, cu braţele întinse spre cer, iar dincolo de ea ningea şi era de parcă, atunci când alerga, trăgea după ea o mantie albă.

Când Mabel s-a trezit în dimineaţa următoare şi s-a uitat pe fereastra dormitorului, a văzut zăpadă. Era doar o pulbere pe vârfurile îndepărtate, dar ea şi-a dat seama că fusese mai mult decât un vis.

Copila nu murise. Poate că nu plecase de lângă ei pentru totdeauna. Ar fi putut să se ducă în nord, în munţi, unde zăpada nu se topeşte niciodată, şi ar putea să se întoarcă odată cu iarna la bărbatul şi femeia în vârstă, în căsuţa lor de lângă sat.

Mabel nu trebuia decât să-şi dorească şi să creadă. Iubirea ei avea să fie un far călăuzitor pentru copilă. Te rog, copilă. Te rog, copilă. Te rog, întoarce-te la noi.

Cum ar fi sucit povestea în minte, Mabel ajungea mereu, pe urmele copilei, înapoi la seara în care ea şi Jack o modelaseră din zăpadă. Jack îi sculptase buzele şi ochii. Mabel îi pusese mănuşile şi îi înroşise

buzele. În noaptea aceea, copila se născuse pentru ei din gheaţă şi nea şi dor.

Ce se întâmplase în bezna aceea rece, când gerul a format un halou în părul de paie al fetiţei, iar fulgii de nea s-au transformat în carne şi oase ? Se întâmplase oare la fel ca în cartea pentru copii, oare căldura se răspândise, cuprinzându-i fruntea rece şi apoi obrajii, gâtul şi apoi plămânii, carnea caldă separându-se de stratul de nea şi de pământul îngheţat ? Fenomenul exact al transformării unei molecule în alta – pe acesta Mabel nu-l putea explica, dar la fel nu putea explica nici cum se formează un făt în pântec, cum devin celulele o inimă palpitândă şi un suflet fremătând de speranţă. Nu putea pătrunde miracolul hexagonal al fulgilor de zăpadă născuţi din nori, ferigi şi pene cristalizate ce cad pentru a împodobi mâneca unei haine, stele albe topindu-se chiar când se aşază. Cum putea exista atâta forţă şi atâta frumuseţe în ceva atât de mic şi efemer şi imposibil de înţeles ?

Nu trebuie să înţelegi miracolele ca să crezi în ele, iar Mabel ajunsese de fapt să simtă chiar contrariul. Ca să crezi, probabil că trebuie să încetezi să mai cauţi explicaţii şi, mai degrabă, să ţii lucrul acela mic în mâinile tale atâta vreme cât îţi stă în puteri, înainte să ţi se scurgă precum apa printre degete.

Aşa se face că, pe când toamna întărea pământul şi iarna cobora furişându-se în josul munţilor, ea cosea o haină pentru o copilă despre care era sigură că se va întoarce.

Mabel comandase câţiva metri de pâslă, iar apoi, într-o oală uriaşă, o vopsise într-un albastru intens, care-i amintea de valea râului în timpul iernii. Căptuşeala avea să fie de mătase matlasată, iar garnitura din blană albă. Avea să fie rezistentă şi practică, însă potrivită pentru o fată a zăpezii. Nasturii – dintr-un argint de cea mai bună calitate, în filigran. Îi avea de la un magazin din Boston şi îi păstrase cu anii în borcanul ei cu nasturi, neputând niciodată să le găsească o întrebuinţare până acum. Garnitura de blană albă avea să o coasă în jurul glugii şi de-a lungul hainei în partea din faţă, pe tiv şi în jurul fiecărei mâneci. Fulgii de zăpadă, brodaţi cu fir de mătase albă, aveau să curgă în cascadă pe faţa şi spatele hainei.

Şi-a luat blocul de desen şi un exemplar din cartea lui Robert Hooke : *Micrografia : Sau câteva descrieri fiziologice ale corpurilor minuscule făcute prin lupă*. Era una dintre puţinele cărţi de istorie naturală ale tatălui ei pe care le adusese cu ea şi la care se gândise într-o seară, când lucra la haina Fainei. Cartea aceea veche cuprindea ilustraţii cu imagini mărite, iar când era mică, Mabel fusese îndrăgostită în mod special de gravura în cupru, de pe o pagină pliată, a unui păduche, cu toate picioarele sale fusiforme. Dar îşi amintea că acolo erau şi desene cu fulgi de zăpadă.

„Expunând o bucată de stofă neagră sau o pălărie neagră sub ninsoare, adesea am observat, cu neţărmurită plăcere, o asemenea varietate nesfârşită de forme ciudate pe care le ia neaua, încât ar fi absolut imposibil de desenat fiecare model şi formă…" Iar alături de aceste cuvinte, Hooke inclusese schiţele lui după o duzină de fulgi de nea – rotunzi şi franjuraţi, steluţe şi hexagoane.

Mabel a copiat câteva dintre modele. Apoi, din amintire, a încercat să-l recreeze pe cel pe care-l văzuse pe mâneca ei în seara în care ea şi Jack au făcut copila de zăpadă.

Folosea un tipar simplu de haină, pe care îl comandase dintr-un catalog. Seara, chiar şi atunci când

afară era încă lumină, copacii şi streaşina împiedicau lumina să pătrundă pe ferestrele mici ale colibei, aşa că aprindea o lampă şi desfăşura materialul pe masă. Folosirea tiparului îi oferea un fel de linişte, un echilibru tainic după munca la câmp din timpul zilei. Agricultura era o treabă dură, istovitoare şi, în mare, o chestie de noroc – fermierul pune tot ce are în pământ, dar în cele din urmă nu de el depinde dacă plouă sau nu. Cusutul era diferit. Mabel ştia că, dacă era răbdătoare şi meticuloasă, dacă urma atentă liniile, dacă înainta pas cu pas şi se supunea regulilor, atunci la sfârşit totul avea să iasă bine, exact aşa cum trebuia. Un mic miracol în sine, şi unul pe care viaţa îl oferă atât de rar.

Dar oricât de mult i-ar fi făcut plăcere să coasă, broderia era cea care avea să-i exprime speranţa, fiecare împunsătură de ac fiind o dovadă de devotament, fiecare fulg de nea – o celebrare a miracolelor.

Primul pe care a ales să-l brodeze a fost al Fainei, acela pe care copila îl ţinuse direct în palmă – o stea cu şase vârfuri perfecte, toate cu acelaşi model ca de ferigă. Între ferigi, vârfurile unor steluţe mai mici se intersectau în centru, iar în mijloc era o inimă hexagonală.

Mabel era aplecată asupra gherghefului rotund pe care-l ţinea în mâini, cu nasul la câţiva centimetri de pânză, când Jack s-a întors de afară. Fusese să hrănească şi să adape calul. N-o deranja că stătea afară tot mai târziu în fiecare seară, deşi se întreba de ce o evită. Mai degrabă o intriga iritabilitatea lui.

— E totul în regulă ? l-a întrebat ridicând privirea de la ac şi aţă.

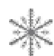
El a dat din cap spre ea.

— Am văzut c-a îngheţat astă-noapte, a zis ea. O să scoatem toţi cartofii la timp ?

Altă încuviinţare grăbită.

— Garrett s-a dus la culcare ? Voiam să-i mai dau o carte de citit. Mă gândeam la alta de Jack London sau poate *Comoara din insulă*. Dacă n-o termină la timp, poate s-o ia cu el.

Mabel a rupt aţa cu dinţii şi a depărtat fulgul de nea la distanţă de un braţ ca să-l cerceteze. I-l putea arăta lui Jack, dar n-ar fi făcut decât să-l enerveze. Haina, schiţele după fulgi de zăpadă, orice discuţie despre Faina îl făceau să se închidă în el şi să nu mai vorbească. L-ar fi putut întreba de ce, dar se temea de răspuns. Las-o baltă, îi plăcea lui să zică, şi-atunci exact asta şi făcea.

O săptămână mai târziu, ultimii cartofi erau puşi în saci şi s-au pomenit în zori cu o primă ninsoare fină aşternută peste tot, dar era una timpurie şi firavă. Până la amiază avea să se topească, iar Mabel era convinsă că mai erau câteva săptămâni înainte ca iarna să se instaleze de-a binelea. Şi totuşi, priveliştea o încânta. A pregătit iute micul dejun pentru Jack şi Garrett şi apoi şi-a pus haina şi ghetele.

— Încotro ? a întrebat-o Jack în timp ce lua ultima furculiţă de ou şi cartof din farfurie.

— Mă gândeam să mă duc la plimbare, ca să văd zăpada.

Jack a încuviinţat, însă i-a citit presimţirile rele în ridurile ostenite din jurul ochilor. Că va fi dezamăgită în curând. Că Faina nu se va întoarce. Că fetiţa nu era miracolul pe care şi-l dorea.

Mabel şi-a încheiat haina până sus la gât şi şi-a pus o căciulă şi mănuşile de lucru înainte să iasă. Era mai cald decât se aştepta. Norii se risipiseră deja şi soarele se ivea dintre copaci. Plopii şi mestecenii se scuturaseră şi noua zăpadă se aşternuse pe ramurile lor, în linii albe subţiri. Ghetele lăsau urme pe zăpadă în timp ce mergea, scoţând la iveală pământul, iarba maronie şi frunzele galbene. Dincolo de hambar şi de plopi, câmpurile erau de-un alb imaculat. S-a gândit că ar putea să meargă la râu sau să urmeze drumul căruţei spre câmpurile îndepărtate, dar apoi şi-a amintit că aceasta era ultima zi a lui Garrett. Se întorcea la familia lui pe timpul iernii şi, deşi cu siguranţă aveau să-l vadă în lunile următoare, tot era un fel de rămas-bun. Ea voia să-l lase să-şi aleagă o carte şi să o ia cu el.

Când s-a întors, Garrett spăla vasele.

— Nu. Nu trebuie. Nu în ultima ta zi.

Mabel şi-a atârnat haina în cuierul de lângă uşă.

— Ce-o să ne facem noi fără tine, Garrett ?

— Nu ştiu. Dar poate c-aş putea să rămân.

— Nu cred că mama ta ar fi de acord, a zis Jack, stivuind farfuriile lângă ligheanul de spălat. E pregătită să-şi primească mezinul înapoi acasă.

Garrett nu era prea sigur, dar părea să-şi muşte limba. Crescuse şi se schimbase în aceste luni. Preluase multe dintre responsabilităţile fermei, iar seara discutau despre soiuri de cereale şi tipare după care se schimba vremea, despre cărţi şi artă. Mabel nu se mai ţinea deoparte de discuţii. Era la fel de nerăbdătoare să vorbească despre soiurile de napi pe care aveau să le planteze, ca şi să descrie muzeele pe care le vizitase în New York.

Cine-ar fi crezut că un adolescent ar avea ce s-o înveţe pe o femeie în vârstă ? Dar Garrett era cel care o îndrumase la munca câmpului şi o ajutase să se obişnuiască cu viaţa pe care şi-o imaginase ea în Alaska. Nu putea găsi o cale prin care să-i explice lui asta. Având-o drept mamă pe Esther, cu siguranţă că nu-şi putea imagina o femeie făcând ceva împotriva propriei voinţe, sau, şi mai rău, fără să aibă o voinţă proprie. Era de parcă ea ar fi trăit într-o gaură, oricât de confortabilă şi sigură ar fi fost aceasta, iar el nu făcuse decât să-i întindă o mână şi s-o ajute să iasă afară, la soare. De acolo, era liberă să se ducă unde poftea.

— Garrett, mă gândeam că ai putea să împrumuţi o carte, să o iei cu tine acasă. Doar dacă vrei, desigur.

— Aş putea ? Nu te superi ? O să am mare grijă de ea.

— Sunt sigură. De asta te şi invit.

Mabel l-a condus în dormitor şi a îngenuncheat pe podea ca să tragă cufărul.

— Stai că-l scot eu.

Garrett l-a tras cu uşurinţă de sub pat.

— Ăsta-i plin cu cărţi ? Tot ?

— Ăsta, şi încă alte câteva.

A râs de uimirea lui Garrett.

— Ar fi trebuit să vezi biblioteca tatălui meu. O cameră aproape la fel de mare cât toată coliba asta, plină cu rafturi peste rafturi de cărţi. Dar n-am putut aduce cu mine decât câteva.

— Vă e dor ?

— De cărţi ?

— Şi de familie ? Şi de toate celelalte ? Trebuie să fie foarte diferit de-aici.

— Ah, uneori îmi doresc să am o anumită carte sau să pot merge în vizită la un anumit prieten sau rudă, dar în general mă bucur că sunt aici.

Mabel a deschis cufărul, iar Garrett a început să scoată cărţi din teancurile dinăuntru.

— Nu te grăbi. Mama ta nu se aşteaptă să vii înainte de cină.

S-a ridicat în picioare şi şi-a scuturat fusta de praf. Era deja la uşă când l-a auzit pe Garrett zicând :

— Mulţumesc, Mabel.

S-a gândit să-şi exprime propria recunoştinţă, să încerce să-i explice ce făcuse el pentru ea.

— Cu plăcere, Garrett.

27

Dragă Ada,

Felicitări pentru noul tău nepot. Ce binecuvântare ! Şi să îi ai pe toţi atât de aproape. Trebuie să fie minunat să auzi lipăitul picioruşelor tuturor copiilor pe scările vechi de lemn atunci când vin în vizită. Mi-a părut aşa de rău să aud că s-a prăpădit mătuşa Harriet, dar se pare că a părăsit lumea asta în cel mai bun mod posibil, în linişte şi la o vârstă înaintată, respectabilă. Toate veştile tale despre familie sunt un dar nepreţuit pentru mine.

Noi aici suntem bine, să ştii, chiar aşa este. Ştiu că ne-ai considerat nebuni să ne mutăm în Alaska, şi pentru o vreme aşa am crezut şi eu. Totuşi, acest ultim an a recompensat totul. Am început să ajut mai mult la munca câmpului. Imaginează-ţi, eu – cea căreia i se spune mereu „timidă“ şi „fragilă“ – săpând după cartofi şi dând cu hârleţul. Dar e un sentiment minunat să faci o muncă pe care o simţi într-adevăr ca fiind muncă. Jack a transformat această întindere sălbatică de pământ pe care o numim casă într-o fermă rodnică, iar acum simt şi eu că am luat parte la asta. Avem rafturile cămării pline de gemuri de fructe de pădure şi borcane cu carne de la elanul pe care l-a împuşcat Jack astă-toamnă. Ah, da, uneori mi-e dor de locurile de-acasă, din „Estul Îndepărtat“, cum se zice pe-aici, şi sigur că în adâncul sufletului mi-e dor să vă revăd, pe tine şi pe toţi ceilalţi din familie, dar recent am hotărât că am venit ca să rămânem. Asta a devenit casa noastră, iar Jack şi cu mine avem acum un nou stil de viaţă, care ni se potriveşte foarte bine.

Îţi trimit câteva dintre noile mele desene. Unul dintre ele este cu parcela cu căpşuni de care sunt atât de mândră şi care a umplut multe plăcinte astă-vară. Celălalt este cu pufuliţa în floare pe valea râului. În fundal poţi vedea munţii care mărginesc această vale. Ultimul este cu un fulg de nea pe care am avut plăcerea să-l cercetez iarna trecută. Am desenat iar şi iar, de câteva ori, acest singur fulg de nea, nu mă mai săturam de eleganţa sa infinitezimală.

Strecurat printre aceste pagini mai este şi un bucheţel de afine presat. Floricelele albe sunt cam trecute acum, că sunt uscate, dar sunt aşa de drăguţe când umplu pădurile, primăvara. Şi îţi mai trimit şi o pereche de ghetuţe pentru noua fetiţă a lui Sophie. Blana de la garnitură este de iepure de zăpadă, am primit-o de la un băiat din vecini. Sper să ajungă la tine înainte să îi rămână prea mici.

Ne aşteptăm la zăpadă în curând. Munţii sunt albi, iar dimineţile s-au răcit, abia aştept să ningă.

Cu drag, sora ta iubitoare,

Mabel

28

Iarna a venit brusc şi în forţă, chiar în ultimele zile de octombrie. N-a fost ninsoarea aceea lentă şi umedă care pune blând capăt toamnei, ci o furtună de zăpadă cu boabe îngheţate, ivită din senin, adusă de vântul rece dinspre râu. Imediat după cină s-a întunecat ca în toiul nopţii, iar Jack şi Mabel au auzit deodată cum furtuna se izbeşte în uşa colibei. Jack şi-a înălţat privirea dinspre ghetele pe care şi le dădea cu cremă lângă sobă, iar Mabel s-a oprit din cusut la masa din bucătărie. Bătaia s-a auzit iar şi iar, tot mai tare. În cele din urmă, Jack s-a dus la uşă şi a deschis-o.

A avut senzaţia, o fracţiune de secundă, că ceea ce se afla în faţa lui era o fantomă a munţilor, o apariţie înzăpezită şi însângerată. Faina era mai înaltă şi, dacă era posibil aşa ceva, mai subţire decât şi-o amintea. Căciula de blană şi haina de lână îi erau acoperite de nea, iar părul lung îi atârna precum sfoara udă şi roasă. Dâre de sânge uscat îi brăzdau fruntea. Jack a rămas mut, înlemnit.

Fata şi-a scos căciula, a scuturat zăpada de pe ea şi a ridicat privirea.

Sunt eu. Faina.

Răsuflarea îi era puţin întretăiată, dar vocea ei, egală şi veselă, a rupt vraja. Jack a luat copila în braţe şi-a strâns-o, legănându-se de pe un picior pe altul.

Faina ? Faina. Doamne, Dumnezeule. Ai venit. Ia uite, chiar ai venit.

Nu era sigur dacă rostea într-adevăr cuvintele acestea sau doar le auzea în mintea lui. Apoi şi-a lipit barba de părul ei şi a simţit mirosul vântului glaciar ce sufla peste vârfurile molizilor şi al sângelui ce curgea prin vene sălbatice şi aproape că i s-au tăiat picioarele. Cu un braţ încă ţinând-o pe după umeri, a

adus fetiţa în colibă şi a închis uşa.

Doamne, Mabel, a zis el dându-şi seama că i se citeşte în glas tulburarea. E Faina. E aici. La uşa noastră.

Ah, copilă. Mă întrebam când vei veni.

Mabel era calmă şi zâmbitoare. Cum de putea să rămână atât de stăpână pe ea, când el, om în toată firea, abia se mai putea ţine pe picioare la vederea fetei ? De ce nu plângea, de ce nu fugea înspre copilă, de ce nu îi cădea la picioare ? Mabel însă se dusese în spatele ei şi îi dădea deoparte zăpada de pe umeri.

Uită-te la tine. Ia uită-te la tine.

Ochii lui Mabel scânteiau şi obrajii îi erau luminoşi, dar nu ţipa, nu plângea. Faina a început să-şi descheie haina, iar Mabel a ajutat-o să şi-o scoată, a scuturat-o de zăpadă.

Aşa. Ia să văd.

A ţinut fetiţa la depărtare de-un braţ.

Ştiam eu c-ai crescut.

Crescut ? Cu siguranţă, Mabel îşi pierduse minţile. Nimic despre sânge, despre înfăţişarea jalnică a copilei, despre dispariţia ei vreme de luni în şir.

Jack a atins bărbia copilei şi i-a întors faţa spre el.

Ce ţi s-a întâmplat, Faina ? Eşti bine ?

A, asta ?

Fata şi-a privit mâinile.

Am jupuit iepuri, a zis.

Ochii ei erau largi, întrebători.

Sunt aici, a zis. M-am întors.

Dar bineînţeles că te-ai întors. Dar bineînţeles, a zis Mabel atât de firesc, de parcă niciodată n-ar fi existat vreo îndoială.

Cum…, dar cuvintele lui Jack s-au stins când Mabel a aşezat fata la masă.

Ştiam că o să se întâmple curând, a zis ea. De asta m-am şi grăbit aşa. Tocmai am terminat-o aseară. Dar stai. Mă ia gura pe dinainte. Vrei să te speli şi să te aranjezi, nu ?

Faina a zâmbit şi şi-a arătat mâinile. Erau crăpate de frig şi pătate, fiecare unghie fiind tivită cu sânge, dar Mabel abia de-a cloncănit ca o cloşcă, de parcă n-ar fi fost decât un pic de murdărie pe-un băieţel care se jucase-n noroi. Şi-a îndesat lucrul de mână într-un scaun.

Ei, ia să vedem, a zis. Aveam deja apă pe sobă, pentru ceai. Ar trebui să ajungă cât să te speli.

Faina a zâmbit sfioasă. Nu peste mult timp, Mabel stătea cu ea, spălându-i mâinile în apă călduţă cu săpun, ştergându-i faţa cu o cârpă de baie. Jack a rămas lângă sobă, uluit atât de calmul nevestei, cât şi de înfăţişarea copilei. Când Mabel a plecat ca să aducă ceva din dormitor, Jack s-a apropiat iute de Faina şi a îngenuncheat lângă scaunul ei, luptându-se cu nevoia de-a o îmbrăţişa iarăşi.

A arătat spre apa însângerată din lighean şi a vorbit mai sever decât avusese de gând.

Ce-i cu toate astea ? Unde ai fost ? Ce ţi s-a întâmplat ?

Jack, nu o mai bate la cap, a zis Mabel din spatele lui. E obosită frântă. Las-o să se odihnească.

Faina a început să vorbească, dar Mabel i-a făcut semn cu blândeţe să tacă şi a ridicat o oglindă în faţa ei, ca să se vadă.

Acum totul e în regulă. Eşti aici, bine mersi. Şi arăţi minunat.

Era adevărat. Copila era vie şi sănătoasă, aici, în coliba lor. Garrett se îndoise că aşa ceva ar fi posibil, iar Jack s-a simţit deodată mândru de ea. Supravieţuise, în ciuda tuturor.

Cum ţi se pare ? l-a întrebat Mabel pe Jack, întorcând-o pe Faina cu faţa la el.

Copila şi-a întins braţele şi a privit în jos, la haina cea nouă. Jack nu mai văzuse vreodată ceva asemănător. Era albastrul răcoros al unui cer de iarnă, cu nasturi de argint ce sclipeau ca gheaţa şi garnitură de blană albă la glugă, la manşete şi de-a lungul tivului. Dar splendoarea hainei era dată de fulgii de nea. Diferitele mărimi şi modele le confereau mişcare, astfel că păreau să se rotească pe lâna albastră. Frumuseţea stranie a hainei i se potrivea copilei.

Drăguţ, a zis, nevoit să-şi înăbuşe emoţiile la vederea fetiţei în haina cu fulgi de nea, întoarsă în sfârşit acasă.

Dar ţie ? a întrebat el. Ţie îţi place haina asta nouă ?

Copila nu a răspuns şi a părut că se încruntă.

Faina ? Ah, scumpa mea, nu-i nimic, a zis Mabel. Dacă nu-ţi place, nu-i nimic. E doar o haină.

Fata a scuturat din cap : Nu, nu.

Serios. Nu-i nimic. Dacă-i prea strâmtă, pot să fac alta. Dacă-i prea mare, o putem păstra pentru la anul. Nu te agita.

Tu ai făcut asta ? a şoptit Faina. Tu ai făcut asta pentru mine ?

Păi, da. Dar nu-i decât nişte material cu câteva cusături.

Fetiţa şi-a trecut palmele peste partea din faţă, peste fulgii care cădeau unul câte unul.

Îţi place ?

Drept răspuns, fata a sărit în braţele lui Mabel şi s-a întors într-o parte, ca să-şi cuibărească obrazul pe umărul ei, iar în zâmbetul copilei Jack a văzut o nemaipomenită tandreţe.

Îmi place mai mult decât orice, a şoptit ea din braţele lui Mabel.

Ah, mă faci nespus de fericită, a zis Mabel ridicându-se, luând mâinile copilei într-ale sale şi privind-o din cap până-n picioare.

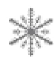
E bună ca mărime, nu ?

Fetiţa a dat din cap, apoi a aruncat o privire spre locul unde atârna haina cea veche.

Ştii ce mă gândeam, Faina ? Poate c-aş putea să iau haina ta cea veche şi să ţi-o transform într-o pătură. Astfel, ai putea s-o ai în continuare. Ce zici, ţi-ar plăcea ? Ar trebui să o tai în bucăţi, dar apoi aş putea să le cos la loc, într-o păturică frumoasă.

Chiar ai putea ? Chiar ? Şi aş avea-o în continuare ?

Ah, da. Sigur că da.

Mabel a fost distrată şi vorbăreaţă tot timpul cât a pregătit cina, nelăsându-i pe Jack sau pe copilă să vorbească despre nimic altceva în afară de bucuria lor de-a fi împreună. Poate că asta ar fi trebuit să fie de-ajuns. Poate că ar fi trebuit să fie recunoscător, fără să ceară mai mult.

Însă când coliba s-a încins foarte tare, de la sobă şi de la aburul mâncării gătite, când fata părea să se ofilească stând pe scaunul ei, abia atunci Jack a simţit valurile de sub suprafaţă, un soi de îndoială sau teamă în fericirea disperată a lui Mabel. Ea s-a repezit spre uşă şi a adus un pumn de zăpadă. A tamponat cu el obrajii şi fruntea fetei.

Gata, gata. E mult prea cald aici. Gata, gata.

Jack a pus o palmă pe fruntea copilei, dar era rece la atingere.

Bănuiesc că e doar obosită, Mabel.

Însă ea a continuat cu zăpada, punându-i un pic şi pe buze.

Prea cald, prea cald, a şoptit Mabel. Te rog, mai adu nişte zăpadă.

Jack a deschis uşa, dar afară era o adevărată vâltoare, o furtună cu vârtejuri în toate direcţiile, adusă de vânt dinspre râu. Era o seară cumplită. Fata s-ar fi făcut leoarcă imediat, iar vântul i-ar fi stors şi ultimul strop de căldură. N-avea să o lase să plece, nu ca să se întoarcă la bordeiul acela lipsit de viaţă din munţi.

Rămâi aici peste noapte, a zis el când s-a întors cu un alt pumn de zăpadă.

Mabel s-a încruntat.

Da ?

Da.

El vorbea cu mult mai multă încredere decât simţea.

Fata s-a îndreptat în scaun, îngustându-şi ochii albaştri şi îndârjindu-se.

Ba o să plec, a zis.

Nu în seara asta, a insistat el. O să rămâi aici, cu noi.

Ah, da, neapărat, copilo. Nu auzi cum suflă vântul ? Poţi dormi în hambar.

Jack s-a uitat uimit la nevasta lui. În hambar ? De ce ar sugera aşa ceva ? Era ger acolo, aproape la fel de frig ca afară, dar ea stăruia.

O să-ţi fie bine, a zis ea. Avem aranjat şi un mic dormitor, pentru băiatul care ne-a ajutat astă-vară. E foarte comod şi ferit de vânt.

Dar Faina se ridicase. L-a privit pe Jack fără să spună nimic, dar era de parcă ar fi ţipat : Ai promis. Nu mă poţi ţine aici.

El s-a întrebat ce-ar fi putut face. Să reţină cu forţa copila, să o facă să rămână împotriva voinţei ei ? S-ar lupta ca un dihor prins în cuşcă. Ar lovi şi-ar striga, poate chiar ar muşca şi ar zgâria, de asta nu se îndoia, şi el însuşi s-ar simţi ca o fiară.

Dar nu putea nici s-o lase să se întoarcă în sălbăticie de una singură, după ce venise, poticnindu-se însângerată, la ei acasă. Dacă ar fi fost rănită sau ar fi murit, când ei ar fi putut să o ţină aici în siguranţă, nu şi-ar fi iertat-o niciodată.

Dar Faina îşi încheiase deja nasturii strălucitori de argint de la haina cea nouă.

Vă rog să nu vă supăraţi, a zis ea.

Dar nu auzi vântul ? a stăruit Jack.

Însă copila era la uşă. S-a aşteptat ca Mabel să protesteze, chiar să implore.

Bine, a zis ea. Dacă trebuie să pleci, trebuie. Dar o să te întorci, da ? Promite-mi că te vei întoarce mereu.

Cu un aer solemn, de parcă ar fi depus un jurământ, copila a zis : Promit.

Jack s-a uitat la ea cum pleacă şi totul părea un vis supărător, copila cu fruntea mânjită de sânge, cu părul blond încâlcit şi cu hăinuţa ei cu fulgi de zăpadă şi nevasta lui acceptând calmă. A rămas o vreme la fereastră, privind în noapte. În spatele lui, Mabel se agita cu vasele şi cu nişte petice.

— Cum de-ai ştiut ? a întrebat-o.

— Hmm ?

— Cum de-ai ştiut că se întoarce ? Acum. Cândva.

— E prima zăpadă. Exact ca în seara aceea.

Jack a privit-o şi a clătinat uşor din cap, neînţelegând.

— Nu-ţi aminteşti ? Seara când am făcut copila de zăpadă. Cu fulgi de nea mari cât farfuriile. Aruncam cu bulgări unul în celălalt. Atunci am făcut-o. Tu i-ai cioplit chipul drăgălaş. Eu i-am pus mănuşile.

— Ce tot spui, Mabel ?

Ea s-a dus la rafturi şi a adus o carte foarte mare, legată în piele albastră şi garnisită cu poleială argintie.

— Uite, a zis împingând cartea pe masă înspre el. Deşi nu vei putea citi. E în rusă.

Jack a ridicat cartea. Era neaşteptat de grea, de parcă paginile erau făcute din plumb, nu din hârtie. A frunzărit-o, sărind nerăbdător de la o ilustraţie la alta.

— Ce-i asta ?

— O carte de poveşti.

— Asta văd şi eu. Dar ce are de-a face cu…

— E despre un bărbat şi o femeie în vârstă. Îşi doresc mai mult decât orice pe lume un copil, dar nu-l pot avea. Apoi, într-o seară de iarnă, fac o fetiţă din zăpadă, iar aceasta prinde viaţă.

Jack a simţit cum se scufundă şi stomacul i se întoarce pe dos, de parcă ar fi călcat pe un strat de

nisip mişcător nesfârşit şi, oricât s-ar fi străduit, nu putea păşi înapoi pe pământ solid.

— Opreşte-te, i-a zis.

— Pleacă în fiecare vară şi se întoarce când ninge. Nu înţelegi ? Fiindcă altfel… s-ar putea topi.

Mabel părea un pic înspăimântată de propriile vorbe, dar nu s-a bâlbâit.

— Doamne, Mabel. Ce tot spui acolo ?

Ea a deschis cartea la o ilustraţie cu bărbatul şi femeia în vârstă îngenuncheaţi lângă o fetiţă frumoasă, cu picioarele şi gambele prinse în zăpadă şi capul împodobit cu giuvaiere de argint.

— Vezi ? a zis ea.

Vorbea ca o infirmieră aflată lângă patul de suferinţă, calmă şi sigură pe ea.

— Vezi ?

— Nu, Mabel. Nu văd nimic.

El a închis cartea cu zgomot şi s-a ridicat.

— Ţi-ai pierdut minţile. Îmi spui că tu crezi că acea copilă, acea fetiţă e un fel de spirit, un fel de crăiasă a zăpezii. Doamne. Doamne.

A mers apăsat până în celălalt capăt al colibei, dornic să evadeze, însă incapabil.

Mabel a tras din nou cu grijă cartea în faţa ei şi şi-a lăsat palmele să alunece în susul şi-n josul copertei de piele. Tremura uşor.

— Ştiu că nu sună plauzibil, dar nu vezi ? i-a zis. Noi ne-am dorit-o, noi am făcut-o, din dragoste şi speranţă, iar ea a venit la noi. Este fetiţa noastră şi, nu ştiu exact cum, dar e făcută din acest loc, din această zăpadă, din frigul acesta. Chiar nu poţi să crezi asta ?

— Nu. Nu pot.

Îi venea să o apuce pe Mabel de umeri şi să o scuture.

— De ce nu ?

— Fiindcă… fiindcă eu ştiu lucruri pe care tu nu le ştii.

Acum părea speriată. Strângea cartea la piept, cu buzele încleştate, tremurând.

— Ce ştii ?

— Doamne, Dumnezeule, Mabel, l-am îngropat pe tatăl ei. A băut până a crăpat, în faţa bietei copile. Ea l-a implorat să se oprească. Şi-a pus mânuţele pe faţa lui, încercând să-l încălzească, chiar în timp ce el murea dinaintea ei. Propriul ei tată. Toate zilele acelea în care am fost plecat ? Unde crezi că am fost ? Acolo sus, în munţi, încercând s-o ajut. Săpând un blestemat de mormânt în toiul iernii.

— Dar mie nu mi-ai zis nimic.

De parcă ar fi minţit-o, inventând această poveste cumplită doar ca să-i arate ei că n-are dreptate. Aşa de strâns se agăţa de iluziile ei. Jack şi-a încleştat fălcile, iar şi iar, simţea muşchii trudind în timp ce-şi stăpânea furia.

— Fata m-a făcut să-i promit că nu-ţi spun nici ţie, nici altcuiva.

Părea o slăbiciune cumplită. Om în toată firea să promită aşa ceva unei fetiţe. Fusese un prost.

— Şi mama ?

— Moartă şi ea. Când ea era mică de tot.

Era bătrân şi obosit şi nu putea să fluture asemenea lucruri într-o ceartă.

— Tuberculoză probabil. Faina a zis că a murit de o boală de piept, în spitalul din Anchorage.

Mabel privea în gol. Încuviinţa încet din cap şi pălise de tot. S-a apropiat de ea, a îngenuncheat lângă scaun, i-a cuprins mâinile într-ale sale.

— Ar fi trebuit să-ţi spun. Îmi pare rău, Mabel. Chiar îmi pare. Aş vrea să fie adevărat, să fie a noastră, să fie un spiriduş sălbatic. Mi-ar fi plăcut şi mie.

Ea a şoptit printre dinţi :

— Unde locuieşte ?

— Cum ?

— Unde locuieşte ?

— Într-un fel de colibă săpată în versantul muntelui. Nu-i chiar rău. E un loc uscat şi sigur, şi are ce mânca. Ştie să-şi poarte de grijă.

Jack îşi dorea să creadă că fata era puternică şi stăpână pe picioarele ei, ca o capră de munte.

— De una singură ? Acolo ?

— Bineînţeles, Mabel, a insistat el. Tu ce-ţi închipuiai, că atunci când nu-i aici, cu noi, e un fel de fulg de nea, un copil de zăpadă ? Aşa-ţi închipuiai ?

Ea şi-a tras mâinile dintr-ale lui şi s-a ridicat atât de brusc, încât a dărâmat scaunul din spate.

— Fir-ai să fii ! Fir-ai să fii ! Cum ai putut ?

Furia ei l-a surprins.

— Mabel ?

Şi-a pus mâinile pe umerii ei, vrând să o strângă în braţe, dar îi putea simţi fierbinţeala furiei prin pânza rochiei.

— Cum ai putut ? S-o laşi să trăiască acolo, ca un animal înfometat ? Fără mamă. Fără tată. Flămândă de mâncare şi iubire. Cum ai putut ?

S-a repezit la cuierul cu haine.

— Mabel ? Ce faci ? Unde te duci ? a întrebat-o, dar ea n-a zis nimic.

A apucat-o de braţ, însă ea l-a respins. Şi-a înfăşurat un fular în jurul gâtului şi şi-a pus nişte mănuşi şi o căciulă, apoi a luat lampa cu gaz din cuiul de deasupra mesei.

— Mabel ? Ce faci ?

A rămas acolo, în şosete, când ea a trântit uşa în urma ei.

O să se întoarcă. Era noapte, ningea. Nu se putea duce departe. Nu ştia drumul, nu prea păşise dincolo de hotarele gospodăriei lor, decât însoţită de el, cu căruţa.

Însă liniştea colibei îl tulbura. A aprins altă lampă, s-a plimbat încolo şi-ncoace prin faţa uşii. Clipele se scurgeau ticăind din vechiul ceas de lemn de pe raft. În cele din urmă, şi-a pus haina şi ghetele

şi a luat lampa. Afară ningea puternic. Atât de deasă era ninsoarea, încât nu putea vedea la o distanţă mai mare de jumătate de metru sau un metru în faţă, iar urmele lui Mabel dispăruseră.

29

Mabel fugea fără să vadă, cu faţa udă de lacrimi şi nea, împiedicându-se în propriile picioare. Cercul mic al luminii lămpii se legăna nebuneşte printre copacii plini de zăpadă. O vreme, tot ce-a făcut a fost să alerge de la colibă spre munţi, şi nici măcar de lucrul ăsta nu era sigură, dar tot nu s-a oprit. Fusta i se târa prin zăpada adâncă, ramurile de molid îi zgâriau faţa, şi nu o dată aproape că a căzut la pământ, dar nu simţea nici frig, nici durere. Tot ce simţea era sângele zvâcnindu-i în urechi şi o furie fierbinte care, cu fiece pas, începea să scadă, prefăcându-se într-un fel de stupoare încărcată de mâhnire.

A încetinit atunci când terenul a început să coboare în pantă către o viroagă, iar copacii lăsau locul unor tufe sălbatice, cu ramurile dese împrăştiate pe pământ, gata să o prindă ca într-un laţ. S-a strecurat pe sub şi peste acestea, cu lampa legănându-i-se într-o mână. Nici una din ele nu crescuse de înălţimea unui copac, dar nu erau nici ca tufele de afine de pe acasă. Unele ramuri erau groase cât piciorul ei şi frunze maronii uscate atârnau de multe dintre crengi. Mabel s-a apucat de una din ele şi, când i-a dat drumul, avea mâna plină de o grămadă de ace mititele. Printre aceste tufe erau împrăştiate plante de ciomagul-dracului, lipsite de frunzele verzi şi late, dar nu şi de spini. Din loc în loc, ramurile şi tufele erau aşa de încâlcite şi răsucite, încât se sufoca de spaimă – dacă n-o să mai poată ieşi ?

În cele din urmă, terenul a început să urce uşor, iar Mabel s-a pomenit din nou printre molizi, mesteceni şi plopi răzleţi. S-a oprit şi s-a uitat înapoi, dincotro venise. Nu se vedea nici urmă de colibă şi, dincolo de cercul mic de lumină pâlpâitoare al lămpii, era beznă de jur împrejur. Părul ud i se lipise de ceafă, iar hainele îi atârnau grele şi reci. Dar n-avea să se întoarcă. Jack putea să stea s-aştepte în colibă, fără să ştie nimic, aşa cum petrecuse şi ea atâta ore. Avea să găsească fetiţa, aşa cum se cuvenea.

A ridicat lampa mult deasupra capului şi a scrutat bezna plină de nea. Acolo unde lumina se revărsa înaintea ei, Mabel a văzut că zăpada era răscolită. A fugit înspre urme. S-a uitat în susul şi-n josul şirului de urme, încercând să înţeleagă unde se duceau şi de unde veneau. Oare puteau fi ale fetei ? Dar în ce parte ? După ce fugise atât de orbeşte, nu-şi mai dădea seama deloc în ce parte erau casa, râul, munţii. În plus, ceva părea aiurea cu urmele, zăpada era prea adâncă pentru a le distinge clar. Dar le-a urmat, chiar şi aşa.

Urmele duceau la un mesteacăn căzut şi s-a chinuit să sară peste acesta cu fusta ei lungă. După ce a trecut de buştean, era scăldată în sudoare şi zăpadă, iar picioarele îi tremurau de epuizare. A urmat şirul în stânga sa, aproape alergând. Când îşi simţea gâtul arzând şi plămânii stând să explodeze, se oprea numai cât să tragă aer în piept de câteva ori. Şi-a imaginat cum găseşte fata cuibărită, ferindu-se de

furtună. Mabel ar apuca-o şi nu i-ar mai da drumul niciodată. S-a întrebat cât de departe ajunsese. Oare se apropia de dealurile de la poalele munţilor ? Pământul era plat, dar i se părea că alerga de ore întregi.

Abia când a ajuns iarăşi la mesteacănul căzut şi a văzut locul pe unde trecuse şi-a înţeles greşeala. Era o bătrână nebună, fugind în cercuri, urmărindu-se pe ea însăşi, noaptea, prin pădure. Îşi dădea seama că orice creatură cu ochi din pădure putea să o vadă foarte limpede în lumina lămpii, în timp ce ea era oarbă, nu putea vedea nimic. Pe de altă parte, era de parcă ar fi zburat peste vârfurile copacilor, privind în jos la propria nebunie. Mabel se vedea pe sine, ciufulită şi disperată, întorcându-şi capul încolo şi încoace, cu rămurele agăţate în părul ud, şi era o arătare cumplită, de parcă în acest act final se dezlănţuia şi se prăbuşea. S-a gândit la Jack, undeva în coliba din spatele ei, l-a văzut ca pe-o lumină statornică în mijlocul sălbăticiei. Putea să se întoarcă şi să meargă pe propriile urme până acasă. Nu se îndepărtase chiar aşa de mult. Însă furia nu i se domolise de tot.

Când a început să alerge iarăşi, nu mai căuta urme sau contururi ale munţilor pe cerul întunecat. Totul era ciudat şi necunoscut şi nu vedea decât la câţiva paşi înainte. Uneori, ciorchinii de afine îngheţate pe crengi golaşe sau molizii fusiformi sau trunchiurile tărcate ale mestecenilor erau scăldate pentru o clipă în lumină, înainte de-a se cufunda la loc în bezna lor. La un moment dat, şi-a dat seama că ceva se izbea de copacii de lângă ea şi s-a oprit, cu inima bubuindu-i, cu respiraţia tăiată.

— Faina ? Tu eşti ? a şoptit tare.

Dar ştia că nu era copila. Era ceva mult mai mare. Nu s-a auzit nici un răspuns, doar ramuri trosnind. Inima îi bătea în urechi. S-a străduit să vadă mai departe decât ştia că poate, dincolo de aburul ce se înălţa din propriul corp. La început nu a fost sigură, dar sunetul din pădure părea să se îndepărteze. Voia să se ducă acasă, numai de-ar fi ştiut drumul.

Nu avea destulă putere ca să alerge, iar la început n-a fost sigură nici măcar că mai poate merge. Era încinsă şi însetată. A luat nişte zăpadă în mâna înmănuşată şi a dus-o la gură, lăsând-o să i se topească pe gâtlej. Era tentată să-şi scoată căciula, ba chiar şi haina, dar ştia că aşa ar fi putut muri îngheţată. Şi-a tamponat fruntea cu un bulgăre de zăpadă, apoi a continuat să meargă. Spera să găsească alte urme, orice fel de urme, şi acestea să o poarte oriunde, poate către munţi, poate către râu, poate înapoi acasă. Obosită, îşi târa picioarele, iar ghetele i se prindeau în tufe şi rădăcini.

Când a căzut, a fost aşa de puternic, aşa de brusc, aproape de parcă cineva ar fi împins-o din spate. N-a fost în stare nici măcar să-şi ridice braţele, ca să se apere atunci când s-a prăbuşit la pământ, iar zdruncinătura i-a scos tot aerul din plămâni. În acelaşi timp, lampa i-a căzut în zăpadă zăngănind şi sfârâind, iar când a reuşit să-şi ridice faţa din omăt a crezut că poate orbise. Dar mâinile îi erau goale. Scăpase lampa. Mabel a clipit, iar şi iar, repede şi apoi mai încet. Întunericul era atât de profund încât, de n-ar fi fost atingerea aerului rece, n-ar fi putut spune dacă ochii îi erau deschişi sau închişi. S-a ridicat în patru labe şi a pipăit în jur până când a găsit lampa, în locul unde aceasta se cufundase în zăpada pufoasă. Sticla era încă fierbinte, dar flacăra se stinsese. Mabel s-a ridicat în picioare şi era atât de dezorientată, înconjurată de aceeaşi întunecime când înălţa privirea spre cer sau o cobora spre pământ, încât

era să se prăbuşească iarăşi, dar n-a făcut decât să se clatine.

Doamne, Dumnezeule, ce-am făcut ? M-am împiedicat în picioarele astea stângace. Am pierdut singura lumină. N-am chibrituri. Nici un petic de haină uscată. Nici un adăpost. Nici un pic de orientare. Poate, s-a pomenit gândind, poate că nici un pic de minte.

S-a întrebat dacă ar putea să-şi găsească propriile urme. S-a lăsat pe vine, a pipăit zăpada din jur şi i s-a părut că a găsit nişte urme de picioare. S-a ţinut după ele, aplecată, mergând şi pipăind, până când ceva a apucat-o de păr. A încercat să se ridice şi s-a lovit cu capul de o ramură. Când s-a întins, mâinile i s-au frecat de ceva tare. Şi-a scos mănuşile şi a pipăit, ca un orb care pipăie un chip. Era un trunchi de copac. Nu îşi găsise propriile urme, ci se poticnise pe sub ramurile unui molid mare. A cercetat pământul de la picioare şi a fost surprinsă să nu găsească zăpadă, ci un pat de ace uscate. Poate că asta era tot ce-şi putea dori. Şi totuşi, fără nici o sursă de căldură sau haine uscate, nu putea rezista până în zori. S-a aşezat la picioarele copacului şi s-a sprijinit de acesta.

Frigul i-a cuprins întâi conturul frunţii, ud de sudoare şi zăpadă topită. I s-a târât pe la ceafă şi pe pulpele umede. Pe când frigul îşi croia drum pe sub haine, de-a lungul pielii de pe coaste şi în jos pe şira spinării, ea ştia exact ce înseamnă asta – un frig de moarte, un frig care, dacă-l lăsa să pună stăpânire pe ea avea să-i îngheţe chiar viaţa. Şi, ca pentru a-i adeveri bănuielile, dinţii au început să-i clănţăne. S-a pornit ca un tremur uşor din fălci, atunci când trăgea aer printre dinţii încleştaţi, dar curând întregul corp îi tremura şi până şi oasele păreau să îi clănţăne.

— Jack.

Numele s-a desprins ca o şoaptă de pe buzele ei reci.

— Jack ?

Doar un pic mai tare. El n-avea cum s-o audă aşa. Şi cine ştie cât de departe era de colibă.

— Jack !

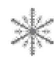
S-a târât de sub trunchiul copacului şi, când a simţit că ieşise de sub crengile acestuia, s-a ridicat în picioare şi a strigat cât de tare a putut.

— Jack ! Jack ! Sunt aici ! Mă auzi ? Jack ! Ajută-mă ! Ajutor ! Jack ! Sunt aici. Te rog. Te rog.

S-a oprit din strigat şi s-a străduit să asculte, ţinându-şi respiraţia o clipă sau două, dar singurul sunet era ceva ce nici nu crezuse că-i posibil să fie auzit – neîncetatele bătăi infime ale fulgilor de zăpadă căzând rând pe rând pe haina ei, pe păr şi în gene, pe ramurile copacilor.

— Of, Jack ! Te rog ! Am nevoie de tine. Te rog.

A tot strigat şi a ţipat până când a răguşit, iar vocea i-a devenit un biet scrâşnet mut. Te rog, Jack. Te rog. S-a târât înapoi sub molid, căutând pe pipăite crengile acestuia, trunchiul gros, patul de ace. Acolo s-a ghemuit, cu hainele atârnându-i ude şi reci, cu corpul cutremurat de frisoane, cu zăpada îngreunând crengile de deasupra capului.

S-a trezit la trosnetul rămurelelor şi scânteierea focului, iar pentru o clipă a crezut că era acasă şi aţipise în faţa sobei. Şi totuşi nu era aşa. Era prea întuneric, prea frig. Corpul o durea şi nu se putea mişca. Ceva o ţinea. Era ceva sufocant, mirosea familiar. A acasă. Cu coada ochiului, a văzut mişcare prin faţa focului. O siluetă aplecându-se şi aruncând ceva în flăcări. Apoi rupând ceva pe un genunchi, apoi iarăşi flăcări. Silueta s-a întors spre ea, acoperind lumina.

— Mabel ? Te-ai trezit ?

Nu putea vorbi. Fălcile îi păreau încleştate, muşchii rigizi. A încercat să dea din cap, dar o durea. Totul o durea.

— Mabel ? Eu sunt. Jack. Mă auzi ?

A venit lângă ea, îngenunchind şi dându-i părul la o parte de pe faţă.

— Ţi-e mai cald acum ? Am înteţit bine focul. Îl simţi ?

Jack. Îi putea simţi mirosul de lemn tăiat şi de lână. S-a întins spre ea, apăsând-o binişor din toate părţile, de parcă ar fi învelit un copil la culcare, şi atunci şi-a dat şi ea seama de ce se simţea ca legată. Era învelită în pături. Iarăşi se simţea confuză. Era acasă, în propriul ei pat ? Dar aerul era atât de rece şi fremăta uşor, iar deasupra capului avea ramuri şi dincolo de acestea era un cer nespus de negru şi plin de stele. Stele ? De unde apăruseră, ca nişte crâmpeie de gheaţă ?

— Jack ?

Era doar o şoaptă, dar el a auzit-o. Se răsucise cu spatele la ea, ca să se ducă la foc, dar s-a întors.

— Jack ? Unde suntem ?

L-a auzit dregându-şi glasul, ca şi când ar fi început să tuşească, iar apoi :

— E bine. Totul o să fie bine. Stai să mai înteţesc focul şi o să te încălzeşti.

Când s-a ridicat în picioare, cocoşat pe sub ramuri, şi s-a îndepărtat de ea, trupul lui a blocat lumina şi căldura focului. Mabel a închis ochii. Îşi dădea seama că greşise. Era supărat pe ea. Şi-a amintit încet, aşa cum se întorc amintirile dureroase. Şi-a adus aminte de copilă, de zăpadă, de noapte.

— Cum m-ai găsit ?

El punea crengi pe foc, înălţându-l tot mai mult şi mai mult, până când i-a putut zări faţa şi a simţit dogoarea flăcărilor.

— Nu ştiu.

— Unde suntem ? Suntem departe de casă ?

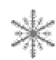
— Nici asta nu ştiu prea bine.

Probabil şi-a dat seama că asta o va speria, fiindcă a adăugat :

— O să fie bine, Mabel. Doar că trebuie să mai rezistăm aici preţ de câteva ore. Apoi o să se lumineze şi o să găsim drumul.

Vocea i s-a stins. Mabel s-a lăsat purtată, s-a cufundat în căldură, şi era ca o febră din copilărie, ca

un vis şi aproape ca o alinare.

— Poţi să te ridici în fund ? a întrebat Jack.

Ţinea o gamelă. Ea s-a întrebat cât de mult dormise, dar dincolo de foc încă era întuneric.

— Cred că da.

A cuprins-o pe după umeri şi a ajutat-o să se aşeze. Când s-a întins după gamelă, pătura a căzut, dezvelindu-i braţul gol. Era dezbrăcată.

— Cu grijă. N-o lăsa să-ţi cadă, a zis el.

— Hainele mele ! Dar ce naiba…

El a arătat către foc, unde rochia atârna de creanga unui copac, alături de lenjerie. Mai aproape de foc, ghetele îi erau proptite, desfăcute, lângă flăcări.

— Altfel nu se putea, a zis el, aproape ca şi cum s-ar fi scuzat.

A încercat să nu bea apa pe nerăsuflate, ci din înghiţituri mici.

— Mulţumesc, i-a zis.

— Din când în când te auzeam strigându-mă pe nume, a zis el. Mi s-a părut că te aud în tufăriş, dar nu era decât o femelă de elan cu puiul ei. Apoi m-am împiedicat de lampă şi mi-am dat seama că trebuie să fii pe-aici.

Jack s-a dus la foc. A dat jos rochia şi a scuturat-o.

— Nu mai ningea, i-a zis în timp ce se strecura sub copac, lângă ea.

A gemut încet când s-a sprijinit de trunchiul copacului şi a cuprins-o cu un braţ. S-a gândit la spatele lui abia vindecat.

— Se înseninase şi era şi mai frig. Erai udă leoarcă.

Mabel şi-a proptit capul pe pieptul lui.

— Dar ea cum se descurcă ?

La început el nu i-a răspuns, iar Mabel se întreba dacă îi înţelesese întrebarea.

— Ea e diferită, a zis în cele din urmă. N-o fi chiar o crăiasă a zăpezii, dar cunoaşte ţinutul ăsta. Îl cunoaşte mai bine decât orice fiinţă pe care am întâlnit-o vreodată.

Ea a tresărit la cuvintele „crăiasă a zăpezii“, dar ştia că nu era nici urmă de răutate în ele.

— Nu pot să-mi imaginez, cum e să-ţi petreci fiecare noapte afară. Cum ai putut s-o laşi… Nu mai sunt supărată. Nu e vorba de asta. Dar cum de nu-ţi făceai griji pentru ea ? E doar un copil mic.

El a vorbit cu privirea aţintită la foc.

— În primăvară, când nu s-a mai întors, am urcat în munţi ca s-o caut. Eram groaznic de îngrijorat. M-am gândit că am făcut o greşeală cumplită şi că am pierdut-o.

— Nu pot îndura să i se întâmple ceva, a zis Mabel. O fi ea adorabilă, curajoasă şi puternică, dar nu e

decât o fetiţă. Şi cu tatăl ei mort… e singură-singurică pe-aici. Dacă ar fi să i se întâmple ceva, noi am fi de vină, nu-i aşa ?

Jack a încuviinţat. A cuprins-o iarăşi în braţe.

— Adevărat, a zis.

— Pur şi simplu, nu cred că aş putea suporta. Nu iarăşi. Nu după ce…

S-a aşteptat ca Jack să-i zică să tacă, să se retragă, să se întoarcă lângă foc, însă n-a făcut-o.

— Mi-a părut întotdeauna rău că n-am făcut mai mult, a zis ea. Nu că l-am fi putut salva. Ci că eu n-am făcut mai mult. Că n-am avut destul curaj ca să ţin în braţe copilul nostru şi să mă uit la el aşa cum era.

S-a întors, ca să îl privească în faţă.

— Jack. Ştiu că a trecut atâta vreme. Doamne, deja zece ani. Dar spune-mi că tu ţi-ai luat rămas-bun aşa cum se cuvine. Spune-mi că tu ai rostit o rugăciune la mormântul ei. Te rog să-mi spui asta.

— Al lui.

— Cum ?

— Mormântul lui. Era un băieţel. Iar înainte să-l aşez în groapă, i-am dat numele Joseph Maurice.

Mabel a râs zgomotos.

— Joseph Maurice, a şoptit.

Era un nume care ar fi stârnit discuţii aprinse, erau două nume care ar fi şocat ambele lor familii – doi stră-străbunici, din fiecare parte, fiecare o oaie neagră în familia sa.

— Joseph Maurice.

— E bine ?

Ea a încuviinţat.

— Ai rostit o rugăciune ?

— Bineînţeles, a răspuns el, părând jignit că-l întreabă.

— Ce-ai spus ? Îţi mai aminteşti ?

— M-am rugat ca Domnul să ia copilaşul nostru în braţele lui şi să-l legene cum l-am fi legănat noi, să-l legene şi să-l iubească şi să-l aibă în pază.

Mabel a lăsat să-i scape un oftat, apoi l-a îmbrăţişat pe Jack cu braţele dezgolite. El i-a tras pătura la loc. S-au ţinut în braţe.

— Un băiat ? Eşti sigur ?

— Sunt destul de sigur, Mabel.

— Ciudat, nu ? Cât timp copilul a fost în mine, zvârcolindu-se şi răsucindu-se, hrănindu-se din sângele meu, am crezut că e fată. Şi nu era. Era un băieţel. Unde l-ai îngropat ?

— În livadă, la pârâu.

Ea ştia exact locul. Era acolo unde se sărutaseră prima oară, unde se îmbrăţişaseră prima oară ca iubiţi.

— Ar fi trebuit să ştiu. L-am căutat fiindcă mi-am dat seama că nu-mi luasem rămas-bun.

— Ţi-aş fi spus.

— Ştiu. Suntem nişte proşti uneori, nu-i aşa ?

Jack s-a ridicat să înteţească focul, iar când acesta ardea zdravăn, s-a aşezat iarăşi lângă Mabel, sub copac.

— Ţi-e suficient de cald ?

— Da, a zis ea. Dar nu intri şi tu aici ?

— Nu, ţi-aş fura căldura.

Ea a stăruit, ajutându-l să scape de hainele umede şi dând la o parte păturile, ca să poată intra. La început aşa a fost, aerul rece chiar a intrat odată cu el, iar lâna aspră a izmenelor lui se freca de pielea ei goală, dar ea s-a cuibărit şi mai strâns lângă el. Cu tot trupul ei, îi simţea uscăciunea, simţea cum vârsta îi împuţinase muşchii şi lăsase în urmă piele care atârnă şi oase netede, dar strânsoarea încă îi era viguroasă. Şi-a odihnit capul pe pieptul lui şi a privit focul pâlpâind şi aruncând scântei către cerul rece al nopţii.

30

De-acum, Mabel reducea fata la nişte haine jerpelite şi la trupul firav al unei orfane în carne şi oase, iar pentru Jack asta era ceva dureros de văzut. Duse erau nedumerirea şi uimirea lui Mabel. În ochii ei, Faina nu mai era o crăiasă a zăpezii, ci o fetiţă abandonată, ai cărei mamă şi tată muriseră. Un copil sălbatic care avea nevoie de-o baie.

— Ar trebui să ne interesăm de o şcoală în oraş, a zis ea la numai câteva zile după ce Jack i-a spus adevărul. Am înţeles că administraţia locală a desemnat un profesor nou în zonă. Elevii se întâlnesc la subsolul internatului. Ar trebui să o ducem cu căruţa în fiecare dimineaţă sau ar putea sta acolo câteva zile la rând.

— Mabel ?

— Nu te uita aşa la mine. O să reziste. Dacă poate petrece luni de zile singură în sălbăticie, cu siguranţă poate sta şi câteva nopţi în oraş.

— Da, dar nu ştiu dacă…

— Şi hainele alea. O să iau nişte stofă şi o să-i cos nişte rochii noi. Şi-i trebuie şi nişte pantofi adevăraţi. Nu mai are nevoie de mocasinii ăia de-acum.

Dar copila nu era uşor de îmblânzit.

Nu vreau, a zis atunci când Mabel i-a arătat cada de baie plină cu apă fierbinte.

Dar uită-te la tine, copilă. Părul ţi-e vraişte. Eşti murdară.

Mabel a tras de o mânecă zdrenţuită a rochiei de bumbac a fetei.

Trebuie spălată, poate chiar aruncată. O să-ţi fac eu câteva rochii noi.

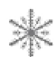
Copila s-a tras înapoi, către uşă. Mabel a apucat-o de încheietură, dar Faina s-a eliberat.

— Mabel, a zis Jack. Lasă copila în pace.

Fata a plecat şi a lipsit cu zilele, iar când s-a întors era sperioasă, însă Mabel n-a luat asta în seamă. A ciupit fata de haine şi de păr şi a întrebat-o dacă a fost vreodată la şcoală, dacă a văzut vreodată o carte. Cu fiecare întrebare iscoditoare, fata mai dădea un pas înapoi. O s-o pierdem aşa, ar fi vrut Jack să îi spună lui Mabel.

Nu era omul care să creadă în copile de basm făcute din zăpadă. Şi totuşi Faina era ieşită din comun. Şiruri imense de munţi şi sălbăticie nesfârşită, cer şi gheaţă. Nu puteai să o înţelegi niciodată perfect sau să îi pătrunzi mintea. Poate că aşa era cu toţi copiii. Cu siguranţă că nici el şi Mabel nu luaseră forma şabloanelor pe care le pregătiseră părinţii lor pentru ei.

Totuşi era ceva diferit. Nimic n-o putea lega serios pe Faina de ei. Putea să dispară, să nu se întoarcă niciodată, şi atunci cine-ar mai fi ştiut vreodată că fusese cândva iubită de ei ?

Nu, a zis copila.

Privirea Fainei a trecut iute de la Mabel la Jack şi, din scânteierea ei albastră, el a înţeles că îi era frică.

Nu te voi mai lăsa să trăieşti ca un animal, a zis Mabel.

Se mişca ageră şi hotărâtă pe la masa din bucătărie, stivuind vasele, strângând resturile. Fata o privea – o pasăre sălbatică cu inima bătându-i nebuneşte în piept.

De acum, o să stai aici, cu noi. Gata cu fugitul printre copaci şi cu dispariţiile zile în şir. Asta o să fie casa ta. Cu noi.

Nu, a zis din nou copila, mai apăsat.

Jack se aştepta să o vadă luându-şi zborul.

— Te rog, Mabel. Nu putem să vorbim despre asta mai târziu ?

— Dar uită-te la ea. Uită-te la ea. Am neglijat-o. Are nevoie de un cămin curat, de-o educaţie.

— Nu în faţa copilei.

— Şi s-o lăsăm iarăşi să se ducă în sălbăticie diseară ? Şi în seara următoare, şi-n următoarea ? Cum o să-şi facă un drum în viaţă, dacă tot ce ştie e pădurea ?

Din câte putea vedea Jack, copila îşi găsise drumul prea bine, dar n-avea rost să se certe.

— De ce ? insista Mabel. De ce ar vrea să stea acolo, singură în frig ? Nu ştie că noi am trata-o cum se cuvinte ?

Deci asta era. Dincolo de iritarea şi de nevoia ei de-a deţine controlul, era de fapt dragoste rănită.

— Nu e asta, a zis Jack. Ea aparţine acelor locuri. Nu îţi dai seama ? Acolo e casa ei.

S-a întins către Mabel şi a împiedicat-o să apuce o farfurie. I-a luat mâinile într-ale lui. Degetele îi erau subţiri şi frumoase, iar el i le-a mângâiat cu degetele lui mari. Ce bine cunoştea aceste mâini.

— Mă străduiesc, Jack, chiar mă străduiesc. Dar pur şi simplu e ceva de neînţeles. Preferă să stea acolo, în pământ şi sânge şi într-un frig de-ţi crapă oasele, jupuind animale sălbatice ca să aibă ce mânca. Aici, cu noi, ar sta la căldură şi ar fi ocrotită şi iubită.

— Ştiu, a zis el.

Oare el nu-şi dorea copila drept fiică, să se mândrească cu ea şi să o acopere cu daruri ? Oare el nu voia să o strângă în braţe şi să spună că-i a lui ? Însă dorinţa asta fierbinte nu-l orbea. Asemenea unui păstrăv-curcubeu într-un pârâu, fata îşi arăta uneori sclipirile adevăratului eu faţă de Jack. Un lucru sălbatic strălucind într-o apă întunecată.

Mabel şi-a desprins mâinile şi s-a întors spre copilă.

Rămâi aici la noapte, i-a zis.

A apucat copila de umeri, iar pentru o clipă Jack s-a gândit că avea să o scuture. Însă Mabel şi-a trecut palmele de-a lungul braţelor fetei şi i-a vorbit mai blând.

Înţelegi ? Iar mâine o să mergem în oraş ca să ne interesăm de şcoală.

Obrajii fetei s-au îmbujorat, iar ea a scuturat din cap : Nu, nu.

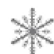
Faina, nu este decizia ta. E în interesul tău. Trebuie să încetezi să hoinăreşti ca un spiriduş. Într-o bună zi o să creşti, şi atunci ?

Nu, a zis ea.

Uşor, uşor, fata se pregătea să plece, deja îşi pusese haina şi căciula. Mabel a făcut un pas spre ea.

E spre binele tău, nu înţelegi ?

Dar copila plecase.

Mabel s-a lăsat în scaun, cu palmele împreunate în poală.

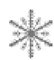
— Nu înţelege că o iubim ?

Jack s-a dus să deschidă uşa. Era o noapte senină şi liniştită, luna strălucea printre ramurile copacilor. A văzut copila la marginea pădurii. Se oprise din alergat şi acum se uita în urmă, spre colibă. Apoi s-a întors şi, când a început să alerge, şi-a scuturat braţele pe lângă corp, într-un gest de frustrare. Zăpada s-a înălţat în vârtejuri.

Draci de zăpadă. Aşa le ziceau în copilărie. Nişte vârtejuri înalte de zăpadă, aproape ca nişte tornade

albe stârnite de vânt, însă acestea de acum ţâşniseră chiar din mâinile copilei.

Fata a dispărut în pădure, însă dracii de zăpadă s-au rotit şi s-au tot rotit, crescând. Jack a privit uimit, chiar speriat. Zăpada venea în vârtejuri spre colibă, tot crescând şi rotindu-se, înghiţind totul. Curtea s-a întunecat. Lumina lunii a dispărut. Vântul vuia şi zăpada îl şfichiuia pe Jack pe pantaloni.

Noaptea, furtuna de zăpadă a tot izbit în colibă, iar Jack nu a putut închide un ochi. A stat întins, holbându-se în tavanul din buşteni al dormitorului şi simţind trupul cald al lui Mabel alături. Ar fi putut să o trezească, să-şi strecoare mâinile pe sub cămaşa ei de noapte şi să-i sărute ceafa, dar era prea abătut chiar şi pentru asta. S-a silit să ţină ochii închişi şi a încercat să-şi oprească vâltoarea din minte. S-a răsucit de pe o parte pe alta, apoi s-a dat jos din pat. A bâjbâit până a ajuns în bucătărie. A aprins o lampă, a micşorat flacăra cât de mult a putut, apoi a dat jos cartea din raft. La masă, a răsfoit paginile cu ilustraţii şi litere străine.

Nu a observat-o pe Mabel decât când ea s-a aşezat pe scaunul din faţa lui. Părul îi era desfăcut şi ciufulit, iar pe chip avea urme de la cutele feţei de pernă.

— Ce faci aici, treaz ? l-a întrebat.

El a privit în jos, către carte.

— E ciudat, nu-i aşa ?

— Ce ? a întrebat ea în şoaptă, de parcă ar mai fi putut trezi pe cineva.

— Copila pe care am făcut-o noi din zăpadă. În noaptea aceea. Mănuşile şi fularul. Apoi Faina. Părul ei blond. Şi felul ei de-a fi.

— Ce vrei să spui ?

Jack a dat înapoi.

— Cred că încă-s adormit pe jumătate, a zis.

A închis cartea şi i-a zâmbit vag.

— Am mintea răvăşită.

Nu a convins-o, cu toate astea ea s-a ridicat, şi-a netezit cămaşa de noapte şi s-a întors în dormitor.

Jack a aşteptat până a auzit-o băgându-se în pat, învelindu-se şi mai apoi, după o vreme, respirând încet şi adânc, adormind. Apoi a deschis iarăşi cartea, de data asta la o imagine cu fata de zăpadă între animalele pădurii, cu fulgi de zăpadă căzând din cerul indigo peste ei.

Spusese prea multe, dar nu atât de multe câte-ar fi putut. Nu îi spusese lui Mabel de dracii de zăpadă, nici cum Faina stârnise o ninsoare peste mormântul tatălui ei, de parcă ar fi scuturat cenuşă. Nu îi spusese cum, atunci când copila stătea pe mormânt, zăpada se aşeza pe pielea ei de parcă ar fi fost făcută din sticlă rece. Fulgii nu i se topeau pe obraji. Nu îi umezeau genele. Se aşezau precum zăpada pe gheaţă, până ce erau risipiţi de o adiere.

Ţ—i-a adus băiatul ceva, Mabel.

Jack a deschis mai larg uşa colibei, aşa încât Garrett să-l poată urma, cu pachetul lui înfăşurat în piele şi legat cu o funie de piele netăbăcită. Stătea lejer sub braţul băiatului şi nu părea să aibă rigiditatea sau mărimea unui animal mort. Şi totuşi, poate c-ar fi trebuit să-l întrebe ce e, înainte să-l lase pe Garrett să îl aducă înăuntru.

— Hei, bună dimineaţa. Intră. Intră.

Mabel şi-a şters palmele de şorţ şi şi-a dat câteva şuviţe de păr după ureche.

— Vrei să bei ceva fierbinte ?

— Da, mulţumesc, a zis băiatul.

— Ei, cum merge cu capcanele ? a întrebat Jack.

— Abia m-am apucat să le pun. Dar Moş Boyd zice că pot să preiau eu traseul lui pentru jderi. El se retrage la San Francisco.

— Chiar aşa ?

— Bănuiesc c-a dat de ceva aur într-un pârâu mai la nord şi-acum se pregăteşte să plece. Zice că vrea căldură pentru oasele lui bătrâne.

— Deci preiei traseul lui ?

— Nu încă. Dar în curând. Are toţi ţăruşii bătuţi pe poziţii. Şi îmi vinde şi cursele lui cu arc cele mai bune. Zice că-n California n-o să mai vâneze nimic în afară de femei frumoase.

Mabel scotea ceştile de cafea din dulap şi nu părea să asculte, dar băiatul s-a înroşit brusc.

— Adică… aşa zice el că…

— Şi e lung traseul ăsta al lui ? a întrebat Jack.

— O să-mi ia două zile să-l verific. Am un cort pe care o să mi-l instalez, aşa încât să pot sta peste noapte dacă-i vreme rea.

— Ţi-e frică ? a întrebat Mabel de unde se afla, la fereastră.

Întrebarea a părut să-l nedumerească pe băiat.

— Când eşti singur acolo, în pădure, a zis ea, nu ţi-e frică ?

— Nu. N-aş zice că-mi este.

Mabel a tăcut.

— Adică, poate că m-am speriat de câteva ori, a zis Garrett. Dar nu degeaba. Toamna trecută m-am pomenit cu un urs negru care parcă mă vâna. M-a urmărit tot drumul spre casă, iar eu nu puteam nici măcar să-l ţintesc bine. N-am mai pomenit aşa ceva. Zbieram la el, căutam să-l alung, credeam că a plecat. Şi apoi îi vedeam iar capul pe deasupra tufelor. Tot drumul spre casă a ţinut-o aşa.

— Dar urşii nu se iau de oameni de obicei, a zis Jack, aruncând o privire spre Mabel.

— Ah, uneori. Aţi auzit de minerul ăla dinspre Anchorage. Ursul grizzly i-a smuls pur şi simplu faţa.

Jack s-a încruntat spre băiat. Mabel stătea încremenită şi tăcută la fereastră.

— Ah, sigur. Adică, nu e ceva obişnuit, a bâiguit băiatul. Cel mai adesea, ursul îşi ia tălpăşiţa când vede un om.

— Dar te simţi singur ?

Mabel tot nu se întorcea cu faţa spre ei când vorbea.

— Poftim ?

— Singur. Când eşti absolut singur în sălbăticie, trebuie să fie ceva cumplit.

— Păi, nu stau chiar aşa de mult în pădure de unul singur. Mi-ar plăcea mie. Cel mai mult am fost plecat vreme de-o săptămână, când am mers la pescuit de somoni pe râu, vara trecută. Şi mi-a plăcut la nebunie. Pescuiam toată ziua şi uneori toată noaptea, că soarele nu apunea niciodată. Uscam şi afumam peştii pe ţăruşi de anini. Atunci am văzut pentru prima oară o nurcă. A venit pe pârâu şi a încercat să-mi fure un somon întreg chiar de sub nas. Râdeam mult prea tare ca s-o împuşc. Trăgea şi târa somonul ăla cât de repede putea.

— Dar dacă ai o casă, un cămin sigur şi cald, cu familia ta, de ce ai vrea să stai în pădure ?

Băiatul a ezitat şi s-a uitat la Jack.

— Nu ştiu, a răspuns ridicând din umeri. Poate că nu vreau să fiu în siguranţă şi la căldură, cred. Vreau să trăiesc.

— Să trăieşti ? Păi şi ăsta nu e trăit ?

Mabel a oftat adânc.

N-a mai vorbit nimeni până când a venit ea la masă cu ibricul de cafea, şi atunci a fost de parcă băiatul abia ar fi sosit.

— Deci ai venit. Şi ce zici că ne-ai adus ? a întrebat ea.

Garrett s-a luminat la faţă şi s-a fâstâcit.

— Păi, ă, păi…, şi a împins pachetul pe masă înspre ea. E pentru tine.

— Deci, să-l deschid ?

Băiatul a dat din cap, iar Mabel a dezlegat şnurul şi a dat deoparte pielea. Înăuntru, Jack a văzut o blană de vulpe. Argintie şi neagră.

Mabel a rămas impasibilă în timp ce o atingea cu vârfurile degetelor.

— E o căciulă. Vezi ?

Băiatul i-a luat-o şi a umflat-o, apăsând-o uşurel dinăuntru, aşa încât calota să stea bombată.

— Betty ţi-a cusut-o. Are şi urechi, pe care le poţi lega sus, uite aşa, sau le poţi trage în jos şi lega sub bărbie.

I-a dat-o înapoi lui Mabel, care a rotit-o uşor în mâini.

— Sper că e bună. Am folosit capul mamei mele drept măsură.

— Nu pot… Nu pot primi.

Băiatul a rămas cu gura căscată.

— Bine, a bâiguit. Dacă nu-ţi place.

— Mabel, a zis Jack punându-i o mână pe braţ.

— Nu de asta, a zis ea. E prea mult.

— Dar nu m-a costat nici un ban. Am făcut troc, pe blănuri.

— E prea frumoasă. Nici nu am unde s-o port.

— Dar nu-i ceva special, a zis băiatul. Şi vânătorii poartă aşa ceva. Nu trebuie să o ţii de bună, pentru călătorii la oraş sau chestii din astea. Ţine de cald.

— Probeaz-o, Mabel, a zis Jack încet.

Nu era pregătit pentru efect. Când Mabel şi-a tras-o pe cap şi şi-a legat şnurul sub bărbie, blana deasă şi neagră, minunat punctată cu argintiu, i-a încadrat chipul, iar ochii îi străluceau cenuşii şi pielea îi era ca frişca. Era uluitoare. Nici el, nici băiatul n-au zis o vorbă, doar se holbau.

— Da. După cum vă zgâiţi, bănuiesc că nu-mi vine bine, a zis ea şi şi-a tras-o din cap agitată.

— Îţi vine foarte bine, a zis Jack.

— Ai putea apărea într-una din revistele acelea de modă din Estul Îndepărtat, a întărit băiatul. Şi n-o zic doar aşa.

— Are dreptate. Îţi stă mai bine decât foarte bine.

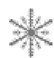
— Nu ziceţi doar aşa ? a întrebat ea atingându-şi părul cu o mână.

— Pune-o la loc, să te vedem iarăşi, a îndemnat-o Jack.

— Ca mărime e bună, a zis ea, de parcă ar fi fost croită pentru mine. Şi ţine de cald.

Jack s-a ridicat şi i-a arătat cum să lege urechile de blană în sus, ca să stea ca o bonetă.

— Bănuiesc că o să fiu cea mai bine îmbrăcată nevastă de agricultor care s-a pomenit vreodată, a zis ea.

Mabel a trimis băiatul acasă cu câteva cărţi din cuferele ei. După ce el a plecat, ea a rămas lângă sobă, citind. Jack a venit din spate şi i-a atins uşor ceafa.

— Mă gâdili, a zis ea şi i-a dat într-o doară peste mână.

— Cred că s-a amorezat băiatul de tine, cu căciula aia.

— Nu te prosti, a zis ea. Sunt femeie bătrână.

— Eşti încă frumoasă. Şi pare să nu te supere că e făcută din vulpe. Credeam c-o să obiectezi.

— E practică. O să-mi fie mai cald cu ea.

Unde-ai fost, copilă ?

Acum ? Am fost la râu. Acolo am găsit asta.

Faina ţinea în mână un craniu de somon uscat de vânt. Mabel încerca să-l deseneze, dintr-o parte şi din cealaltă.

Nu. Nu doar acum. Mereu. Vara trecută. Atunci unde te-ai dus ?

În munţi.

De ce ? Ce te-aşteaptă acolo ?

Totul. Zăpada şi vântul. Karibuul. Floricelele şi fructele de pădure. Cresc chiar şi pe stânci, lângă zăpadă, până sus la cer.

O să ne părăseşti din nou, nu-i aşa ? La primăvară o să te întorci în munţi.

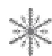
Fata a încuviinţat.

Iar diseară, când pleci, unde te duci ?

Acasă.

Ce fel de casă poţi să ai tu acolo ?

O să-ţi arăt.

În următoarea zi senină, copila a venit să o ia pe Mabel şi să o ducă departe, prin pădure. Jack le-a dat un rucsac de mâncare şi i-a zis lui Mabel să nu-şi facă griji. Faina ştie bine ce face. O să te aducă înapoi în siguranţă.

A urmat-o pe fetiţă departe de gospodărie, de-a lungul unor urme pe care Mabel, de una singură, nu le-ar fi văzut sau desluşit niciodată – urme de iepure de zăpadă pe sub ramuri de salcie, urme de lup pe nămeţi bătătoriţi. Ziua era rece şi liniştită. Răsuflarea lui Mabel se înălţa în jurul feţei şi se prefăcea în chiciură pe gene şi pe marginile căciulii de vulpe. Se împiedica în pantalonii de lână ai lui Jack şi în rachetele de zăpadă pe care el i le prinsese de picioare ; în faţa ei, Faina mergea cu uşurinţă şi graţie, păşind pe nea ca un fulg.

Au urcat, ieşind din valea râului, apoi mai sus, spre cerul albastru, şi tot mai sus, până când au ajuns pe versantul muntelui.

Uite, a zis fata.

A arătat către urma în evantai lăsată de aripile unei păsărele pe suprafaţa zăpezii, amprenta fiecărei pene fiind de o simetrie perfectă, neobişnuită.

Ce este ?

A zburat un cocoş polar.

Şi acolo ?

Mabel a arătat spre o serie de puncte mărunte pe zăpadă.

A fugit o hermină.

Totul era sclipitor şi clar, de parcă lumea ar fi fost nouă, abia ieşită în acea dimineaţă dintr-un ou de gheaţă. Ramurile de salcie erau învelite în straturi de chiciură, cascadele încastrate în gheaţă, iar pământul acoperit cu nea era împestriţat de urmele a sute de animale sălbatice : şoareci-de-câmp cu spinarea roşcată, coioţi şi vulpi, râşi cu labe puternice, elani şi coţofene săltăreţe.

Apoi au ajuns într-un loc înfricoşător, un pâlc de molizi înalţi unde aerul era neclintit, iar umbrele reci. O aripă de pasăre era prinsă de trunchiul unui copac gros, un petic de blană de iepure alb de un altul, erau precum totemurile unei vrăjitoare, unde animalele moarte prind în mreje spiritele călătoare.

Fata s-a apropiat de un al treilea copac, iar o fâşie de blană maronie s-a răsucit. Era ceva viu.

Mabel a tras aer în piept.

Jder, a zis fata.

Animalul se rotea în jurul uneia dintre labele din faţă, suspendat într-o cursă de oţel, în vârful unui ţăruş. Ochii săi mici şi negri erau umezi şi strălucitori ca onixul. Nu clipeau. Priveau.

Ce-ai de gând să faci cu el ?

Nedumerită sau nemulţumită – Mabel nu putea citi expresia Fainei.

Să-l omor, a zis copila.

A apucat corpul ce se zvârcolea direct cu mâinile şi i-a apăsat pieptul îngust de trunchiul copacului până când animalul a rămas moale.

Cum faci ?

Îi presez inima până nu mai poate să bată.

Nu era răspunsul aşteptat de Mabel, dar nu ştia cum altfel să pună întrebarea. Faina a desprins lăbuţa din capcană.

Îmi dai voie ?

Mabel şi-a dat jos mănuşile şi a luat jderul mort. Era cald şi uşor, avea blana mai fină decât părul unei femei. Şi-a apropiat nasul de creştetul capului, acesta mirosea ca un pisoi într-un hambar. I-a cercetat pleoapele înguste şi dinţişorii feroce.

Faina a pregătit din nou capcana şi a vârât jderul în sac.

Mai târziu au găsit un iepure mort într-un laţ, iar după aceea o hermină albă, încremenită cu ochii deschişi şi ţeapănă într-o capcană, ca vrăjită. Toate au intrat în sacul Fainei.

Poteca trecea printr-o mlaştină îngheţată, unde molizii negrii erau aproape uscaţi şi golaşi, iar apoi peste un mal abrupt şi iarăşi printr-o pădure de molizi albi mari şi mesteceni noduroşi, încâlciţi. Au ajuns la un alt ţăruş cu capcană. Dar în aceasta se afla numai laba unui animal, capătul zdrenţuit al osului, cu tendoanele rupte, blană maronie îngheţată bocnă. Faina şi-a proptit capcana de genunchi, a deschis-o şi a aruncat laba în pădure.

Ce era ?

Piciorul unui jder.

Şi restul unde e ?

L-a furat un gluton, a zis copila.

Nu înţeleg.

Faina a arătat spre urmele din zăpadă. Mabel se întreba cum de nu le văzuse înainte, fiindcă amprenta fiecărei labe cu gheare era cât palma ei de mare. Urmele de gluton înconjurau copacul în paşi tot mai mari, până ce dispăreau în pădure.

A mâncat jderul din capcană, a zis fata.

Faina nu părea tulburată de această constatare. A continuat să meargă, cu paşii la fel de ageri şi agili ca întotdeauna. Mabel a urmat-o fără să vorbească, cu ochii mai atenţi după urme şi pieptul plin de ritmul propriei inimi şi-al propriilor plămâni. Atunci şi-a dat seama că se întorseseră la râu şi acum mergeau către gospodăria lor.

Dar stai. Nu se poate să ne întoarcem deja. Nu mi-ai arătat casa ta.

Asta este. Ţi-am arătat-o.

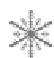
Aici ?

Mabel n-avea de gând să o contrazică. Poate că fetei îi era ruşine cu locuinţa ei. Poate că locul unde dormea şi mânca nu era demn de-a fi vizitat.

Însă ştia şi ea adevărul. Pantele înzăpezite, cerul liber, locurile întunecate dintre copaci, unde un gluton a ros laba unui animăluţ mort – acestea erau casa copilei.

Putem să ne oprim aici, doar o clipă ? a întrebat Mabel.

De mult nu mai simţise o nevoie atât de puternică să deseneze. S-au aşezat pe un dâmb, privind spre vale. Şi-a scos blocul de desen şi creionul din sac şi, neţinând seamă de degetele ei amorţite şi reci, a început să deseneze. Faina ţinea jderul în faţa ei, aşa încât să-i poată cerceta din nou botul mustăcios şi ochii înguşti. Apoi a desenat iute blana şi ghearele lăbuţelor maronii, cu pernuţe. A dat pagina şi a schiţat în grabă ramurile de molid încărcate de nea de deasupra lor, apoi munţii iţindu-se din râu. În timp ce lumina scădea, a încercat să-şi amintească aripa de pasăre prinsă de copac şi urmele de hermină din zăpadă. A încercat să-şi amintească totul şi să-şi imagineze că aceasta e o casă. Poate că aici, pe pagină, o putea reduce la linii şi curbe şi putea, în sfârşit, să înţeleagă.

Putea înţelege, acum că i se arătase. Soarele dispăruse în spatele lor, iar fetiţa i-a arătat, dincolo de vale, versanţii munţilor luminaţi într-un roşu-violaceu răcoros. Profilate pe cer, vârtejuri de nea se desfăceau dinspre vârfuri, suflate de ceea ce trebuia să fie un vânt violent. Aici, pe dâmbul lor, aerul era însă liniştit. Culorile erau depărtate, imposibile, de neatins.

Asta înseamnă numele meu, a zis Faina, încă arătând cu degetul.

Munte ?

Nu. Lumina aceea. Tata mi-a dat numele după culoarea zăpezii atunci când apune soarele.

Alpenglow, a şoptit Mabel.

Era cuprinsă de sentimentul de evlavie pe care îl ai atunci când intri într-o catedrală, simţea că i se arăta ceva esenţial şi intim şi că în această prezenţă trebuia să vorbească în şoaptă sau deloc. S-a tot uitat la acea culoare, încercând să-şi imagineze un tată care îşi numeşte copila după o asemenea frumuseţe, pentru ca apoi să o abandoneze.

Ar trebui să mergem, a zis Faina. În curând se înnoptează.

Copila a condus-o pe Mabel înapoi acasă, în coliba caldă unde Jack le aştepta cu ceai fierbinte şi nişte pâine pe care o copsese într-un tuci.

Aşa, a zis el. Deci, ce-ai văzut ?

33

Dragă Mabel,

Scrisorile cu schiţele tale au devenit o adevărată atracţie la noi acasă. Ori de câte ori soseşte vreuna, îi invităm la cină pe mulţi dintre apropiaţii noştri, rude şi prieteni. Cu permisiunea ta, am citit scrisorile cu voce tare, iar schiţele tale au trecut din mână în mână, smulgând exclamaţii ca „Remarcabil !“, „Câtă frumuseţe !“. Nu o dată mi s-a spus că eşti colonistul echivalent cu un maestru italian care studiază anatomia umană. Schiţele tale cu zibelina, cu colţii rânjiţi şi labele cu gheare, au fost printre preferatele de aseară, la fel ca şi studiile tale cu conuri de anin şi ierburi arse de iarnă. Şi scrisorile tale surprind crâmpeie ale acelui loc sălbatic care ţi-a devenit cămin. Ai avut întotdeauna talent la descrieri şi poate că nicicând în viaţă nu ai avut privelişti atât de extraordinare la dispoziţie. Singura noastră dorinţă ar fi să ne scrii mai des. Cred că voi păstra tot ceea ce trimiţi, iar într-o bună zi poate vei publica o carte cu desenele şi observaţiile tale. Au ceva fantastic, şi totuşi funebru.

Interesul tău pentru basmul fetei de zăpadă mi-a amintit de timpul pe care l-ai petrecut, când erai mică, urmărind zâne în păduricea de lângă casa noastră. Din câte îmi amintesc, ai dormit nu o dată în acei stejari uriaşi, iar când mama te găsea dimineaţa, jurai că văzuseşi zâne care zburau ca fluturii şi luminau noaptea ca licuricii. Îmi amintesc cu oarecare ruşine că noi, ceilalţi, râdeam de tine când susţineai că vezi asemenea arătări, dar acum şi nepoţii mei urmăresc asemenea năluciri, iar eu nu-i descurajez. La vârsta mea înaintată, înţeleg că viaţa în sine este adesea chiar mai fantastică şi mai teribilă decât poveştile pe care le credeam când eram copii şi că poate nu e nici un rău în a descoperi magicul printre copaci.

Sora ta iubitoare,

34

Esther a dat buzna în colibă ca o găină prietenoasă, agitându-se şi turuind şi aproape doborând-o pe Mabel pe când încerca să-şi deschidă singură uşa. Într-o mână ţinea o oală de fontă acoperită cu un şervet, iar cu cealaltă a îmbrăţişat-o pe Mabel, pupând-o pe obraz.

— Deci de asta e nevoie pentru o cină cu voi doi ? a zis şi s-a strecurat dincolo de Mabel, ca să pună oala pe plită. George aduce desertul. Adică, dacă nu-l mănâncă pe drum încoace. Ar trebui să fie destul pui cu găluşte pentru toţi. Ar trebui să zic râs cu găluşte, dar nu sună la fel de bine. Bănuiesc că i-am putea spune „pisicuţă cu găluşte“.

Esther a chicotit şi şi-a azvârlit haina pe spătarul unui scaun.

— Râs ? Ai gătit un râs ?

— Haide, nu face mutra asta. Ai gustat vreodată ? Cea mai super extra minunată carne pe care ai s-o mănânci vreodată. Garrett l-a prins viu într-un laţ, aşa că l-a omorât cum se cuvine şi a adus carnea acasă. Bănuiesc că l-am crescut ca lumea, până la urmă.

— A venit şi el ?

— Nu. Ăsta-i şi motivul pentru care s-ar putea să ne ajungă mâncarea. Băiatul ăla poate să halească juma de vacă şi apoi s-o ceară şi pe aialaltă. Dar e plecat pentru câteva nopţi, doarme sub cerul liber pe traseul pentru capcane.

— Sub cerul liber ?

— Ca un indian. Fără cort. Fără companie umană. Sacul uşor şi drumul greu.

— Ah.

— Ai o lingură, să amestec asta ?

Înainte să apuce ea să-i dea, găsise deja una, iar Mabel s-a uitat înduioşată şi amuzată cum Esther îi lua iarăşi casa în stăpânire. În câteva clipe îşi şi legase la brâu unul dintre şorţurile lui Mabel, gustase din râs, aşezase masa şi mai pusese un buştean pe foc, deşi Mabel abia îl înteţise.

— Vreau să-mi povesteşti totul despre ce-ai mai făcut. Dar mai întâi trebuie să iei o duşcă din asta.

Esther a scos o sticluţă mică din buzunarul de la spate al pantalonilor ei bărbăteşti şi a pus-o pe masă.

— Tonic de afine. Dumnezeiesc. Repede. Adu nişte pahare să-l putem da gata înainte să vină bărbaţii.

Mabel nici nu s-a mişcat de pe scaun, fiindcă Esther era deja în drum spre dulap. S-a întors cu două dintre borcanele de gem ale lui Mabel şi le-a umplut pe fiecare pe jumătate cu lichidul de-un roşu intens. Era dulce şi acrişor, gros la atingere, şi i-a încălzit gâtul.

— E delicios.

— Ţi-am zis eu. Uite, mai ia puţin. Asta-i ultima sticlă şi să fiu a naibii dacă-l las pe George să guste vreun pic. Mi-a dat gata ultima sticlă de tonic de coacăze negre fără să zică măcar !

Mabel l-a băut pe tot dintr-o înghiţitură, apoi încă un rând, după ce Esther a golit sticla în paharele lor.

— Aşa. Acum mai merge.

Chiar atunci au intrat George şi Jack, scuturându-şi zăpada de pe ghete.

— Hei, unde-i prăjitura ? Doar n-ai lăsat-o în căruţă ?

George a zâmbit jenat, ţinând o mână la spate.

— Îmi pare rău, dragă. Nu m-am putut abţine, a zis el lingându-se pe buze. A fost grozav de bună.

— Sper că glumeşti, că dacă nu o să te…

George a zâmbit larg şi a scos prăjitura de la spate.

— Nu lipseşte nici o îmbucătură. Jack poate depune mărturie.

Jack a încuviinţat, dând din cap cu o seriozitate exagerată. Apoi s-a uitat la Mabel.

— Te simţi bine ?

— De ce mă întrebi ?

— Eşti îmbujorată.

Mabel a văzut-o pe Esther cu coada ochiului, ridicând degetul mare la buze de parcă mâna i-ar fi fost o sticlă.

— Am încercat s-o domolesc, dar o ştii şi tu cum e.

— Esther ! a protestat Mabel.

— Ei, râd şi eu de tine. Dar are ceva efect tonicul ăla, nu ?

— Efect ? Adică are alcool ?

— Dacă are alcool ? Mă iei peste picior ? Păi altfel care-ar fi chichirezul ?

— Vai, Jack. Habar n-am avut. Am crezut că e doar un fel de sirop. Dar, ce-i drept, îmi cam ardea gâtul.

Jack a zâmbit larg şi a sărutat-o pe Mabel pe obraz.

— Mai e vreun pic, Esther ?

— Nu. Nevastă-ta a băut şi ultimul strop.

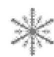
Încăperea era caldă şi înceţoşată, iar Mabel a încercat să ţină pasul cu conversaţia şi cu trecutul mâncării de la unul la altul. Pentru o clipă i s-a părut că alunecă din propriu-i corp, şi era un sentiment plăcut să vezi patru prieteni împărţind mâncarea, râzând şi vorbind în coliba micuţă din sălbăticie.

— Ei ? Nu-i aşa rea pisica, nu ?

— Nu-i, George.

Jack s-a lăsat pe spate în scaun şi s-a plesnit peste burtă.

— Trebuie să mărturisesc că aveam îndoieli, dar a fost tare gustoasă. Mulţumim, Esther. Şi transmite-i mulţumirile noastre şi lui Garrett.

După ce au strâns masa, Esther insistând să ajute şi bărbaţii, Jack şi George s-au dus în hambar ca să se uite la plugul pe care încercau să-l mai pună la punct pentru încă un sezon. Când bărbaţii au părăsit coliba, aerul proaspăt al nopţii a mângâiat-o pe Mabel pe faţă, iar ea a rămas în uşa deschisă, trăgând aer în piept. În spate, a auzit-o pe Esther agitându-se cu vasele.

— Ah, te rog să nu le speli. Mă ocup eu mâine.

— Minunată idee.

Esther s-a trântit pe un scaun la masă şi şi-a pus picioarele pe un altul, din faţa ei.

— Mi-ar fi plăcut să mai avem o ţâră de tonic.

Mabel a râs.

— Cred că mie mi-a ajuns, mulţumesc frumos. Dar o să fac nişte ceai.

— Bine, şi-apoi hai şi stai aici. Avem câte ceva de povestit. Sunt puţin îngrijorată din cauza ta.

— Îngrijorată ? De ce spui asta ?

— Aud iar fel şi fel de lucruri. Despre tine şi fetiţa aia. Uite, să nu crezi că nu văd cum îţi ţii lacăt la gură, şi chiar crezi că n-o să spui o vorbă. Dar trebuie să vorbim despre asta. De ce tot revine povestea asta ?

În colibă s-a făcut atât de linişte, încât Mabel putea auzi focul trosnind şi ceasul ticăind. Nu a zis nimic şi nici nu s-a mişcat o vreme, iar Esther a aşteptat răbdătoare. Apoi Mabel s-a dus la raft şi i-a adus cartea lui Esther.

— Ce-i asta ?

— O carte pentru copii. Una pe care obişnuia tata să mi-o citească. De fapt, nu tocmai să mi-o citească. Uite, e în rusă, a zis deschizând-o la una dintre primele ilustraţii colorate.

— Şi ?

— E povestea unor soţi în vârstă care îşi doresc cu disperare un copil şi fac unul din zăpadă. Şi… şi ea prinde viaţă. Copila de zăpadă, adică.

— Mă tem că nu pricep.

— Sora mea zicea mereu că sunt o zăpăcită, că am capul prea plin de fantezii. O imaginaţie nebună, cred că aşa zicea.

— Şi ?

Aşa că Mabel i-a spus tot, despre iarna în care au modelat o copilă din zăpadă şi cum apoi Faina a apărut purtând mănuşile roşii şi fularul şi semănând atât de mult cu fetiţa pe care o făcuseră ei. I-a povestit cum Jack l-a îngropat pe tatăl ei în munţi şi a aflat că murise, lăsând-o orfană pe Faina, chiar cu câteva ore înainte ca ei să ridice figurina de zăpadă. Aceea a fost noaptea în care copila a venit la ei pentru prima oară.

— Am încercat să o convingem să rămână cu noi, dar refuză. Zice că sălbăticia e casa ei, şi-am fost şi

eu acolo cu ea, şi aşa este. E casa ei. Merge pe deasupra zăpezii. Şi ştiu că pare incredibil, Esther, dar poate ţine un fulg de nea în palmă fără să se topească. Nu înţelegi ? A renăscut în noaptea aceea… a renăscut din zăpadă, suferinţă şi iubire.

— Nu vreau să te contrazic, dar n-a văzut nimeni altcineva nici urmă de ea. Eu şi Garrett, în toate acele luni, lucrând aici cu voi. Nici ţipenie de copilă.

— A plecat. A fost plecată toată vara. Exact aşa cum ţi-am spus.

— Şi-acum ?

— S-a întors. Odată cu zăpada.

Esther a răsfoit în linişte paginile cărţii, uitându-se la fiecare ilustraţie.

— Mă crezi nebună, nu-i aşa ? E cum ai zis tu – iernile şi coliba mică. O febră, nu aşa i-ai zis ? Febra colibei ?

Esther a oftat prelung, apoi a revenit la prima ilustraţie, cu perechea în vârstă şi copila, pe jumătate din zăpadă, pe jumătate om.

— Asta crezi tu ? a întrebat Esther.

— Nu, a zis Mabel. Aşa fantastic cum sună, eu ştiu că fata e adevărată şi că a devenit fiica noastră. Dar nu pot să arăt nici cea mai mică dovadă. Nu ai nici un motiv să mă crezi şi îmi dau seama de asta.

Esther a închis cartea şi, cu mâinile împreunate deasupra acesteia, a privit ţintă la Mabel.

— Trebuie să-ţi mărturisesc că m-am înşelat în privinţa ta.

— Ce vrei să spui ? a întrebat Mabel.

— Atunci, la început. Te-am crezut moale. O femeie ale cărei minţi pot fi sucite de-o iarnă singuratică. Cineva mai potrivit în altfel de locuri, cu o altfel de viaţă.

Mabel simţea cum îi creşte pulsul.

— Nu te şifona, a continuat Esther. Stai şi ascultă-mă, fiindcă m-am tot gândit. Am greşit. Aş zice că am ajuns să te cunosc destul de bine. Te consider unul dintre cei mai dragi prieteni. Şi nu eşti deloc influenţabilă. Un pic înfumurată la început. Prea sensibilă, poate. Şi, Dumnezeu e martor, gândeşti prea mult. Dar nu eşti vreo nătăfleaţă săracă cu duhul. Dacă tu zici că fata asta e adevărată, atunci precis trebuie să fie.

— Mulţumesc, Esther, însă ştiu că vrei doar să-mi faci pe plac. Ca prietenă, sunt încântată să aflu. Şi totuşi, îmi faci pe plac.

— M-ai mai văzut tu pe mine să mă răzgândesc numai ca să fac pe plac cuiva ? a zis Esther.

Mabel a zâmbit uşor, rotind încet ceaşca de ceai între palme.

— De ce nu ţopăi de bucurie ? S-ar putea ca asta să fie o premieră. Eu, recunoscând că s-ar putea să fi greşit într-o privinţă. Dar nu-i spune lui George. Şocul l-ar putea ucide.

— Ştii, e aproape primăvară, a zis Mabel. Ai văzut cum se topeşte zăpada ? Râul se va dezgheţa în curând.

— Mda. Am văzut. Dar ce-are asta de-a face cu…

— În curând, ea va pleca din nou. E exact ca în basm. Faina ne va părăsi la primăvară, iar eu pur şi simplu nu pot îndura acest gând. Dacă o pierdem ? Dacă nu se mai întoarce niciodată la noi ?

— Hm…

Esther a sorbit gânditoare din ceai. Apoi a pus jos ceaşca şi s-a uitat la Mabel de parcă şi-ar fi măsurat atent vorbele.

— Dragă, scumpă Mabel, a zis. Nu ştim niciodată ce are să se întâmple, nu ? Viaţa ne aruncă mereu încolo şi-ncoace. În asta constă aventura. Nu ştii unde-o să ajungi şi cum o să te descurci. Totul e un mister, iar dacă pretindem altceva, nu facem decât să ne minţim. Spune-mi, când te-ai simţit mai vie ?

35

Zilele de martie erau tot mai lungi. Jack privea soarele înălţându-se tot mai sus deasupra munţilor în fiecare zi. Zăpada era grea şi apoasă şi curgea de pe streşini. Apă şiroia pe deasupra pojghiţei de gheaţă a râului. Iar apoi, într-o noapte, cerurile s-au înseninat şi gerul s-a lăsat ca o ceaţă peste vale. Jack s-a trezit şi a descoperit că focul arsese până nu mai rămăseseră decât nişte cărbuni negri, iar ferestrele erau îngheţate pe dinafară şi pe dinăuntru. După ce-a aprins focul şi a mai pus o pătură pe Mabel în timp ce ea dormea, a pornit spre oraş. Era mai frig decât fusese toată iarna şi, până a ajuns la magazinul universal, se întreba dacă nu-i degerase nasul. S-a oprit chiar dincolo de uşă şi l-a masat uşurel.

— Nu-ţi face griji, i-a zis George ironic de unde stătea, lângă soba burtoasă, nu cred că Mabel te părăseşte dacă-ţi cade.

Jack i s-a alăturat lângă sobă şi şi-a frecat palmele la căldură, încercând să-şi pună iarăşi sângele în mişcare.

— Tot voiam să-ţi zic, Mabel încă mai poartă căciula aia, aproape în fiecare zi. A fost un dar foarte generos din partea fiului tău.

— Ştii că aia-i singura vulpe argintie pe care-a prins-o vreodată ? Abia mai avea răbdare, băiatul. Săptămâni în şir m-a tot întrebat dacă n-a terminat-o Betty.

— Da, şi-o pune şi dacă dă doar o fugă până la toaletă. Mai ales pe vremea asta.

George a râs şi s-a plesnit peste fund, de parcă i s-ar fi încins pantalonii.

— Ce-o să se mai distreze Esther – Mabel la toaletă cu o căciulă elegantă de vulpe.

— Ei, nu sufla o vorbă, că mă bagi la necaz.

George a râs iarăşi.

— Fiu-meu dă lovitura-n iarna asta – cu capcane în susul şi-n josul râului, plecat cu zilele. Pe vechiul traseu pentru jderi al lui Boyd, iar acum se duce după lupii pe care i-a văzut Esther pe la noi.

— Lupi ?

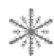
— O haită a doborât un elan, o femelă, lângă râu. Nu multe o impresionează pe nevastă-mea, dar asta a reuşit. S-a uitat la toată treaba aia sângeroasă. Femela s-a luptat din greu, prin zăpada aşa de adâncă, iar lupii o muşcau şi-i smulgeau maţele chiar când încerca să fugă. Eu şi cu Garrett ne-am dus după câteva zile în locul unde-au omorât-o şi nu mai rămăsese nimic în afară de oase. Puteai să le vezi urmele colţilor pe coaste. Linse, n-au lăsat nici măcar o fărâmă de zgârci. N-am mai văzut aşa ceva.

— I-am auzit de câteva ori urlând când eram pe drum. E un sunet pe care nu poţi să-l uiţi.

— Aşa-i. Aşa-i.

Jack a hotărât să nu-i spună lui Mabel despre lupi. Mai făcuse odată greşeala asta, după ce-i povestise George despre un râs. Unul dintre vecinii Bensonilor avusese un mic cârd de raţe domestice. Într-o noapte, fermierul îşi băga păsările în adăpost, când un râs s-a repezit şi a înhăţat o raţă chiar de sub nasul lui. Pisica sălbatică a revenit iar şi iar în următoarele săptămâni, tot furând păsări şi distrugând investiţia fermierului. Râsul venea în câte o noapte, omora câteva raţe, se hrănea din ele timp de câteva zile, apoi se întorcea iar, ca să mai omoare. Într-o dimineaţă, omul a deschis adăpostul raţelor, iar râsul a ţâşnit chiar spre el. Fermierul era să moară de inimă. George şi Jack au chicotit imaginându-şi cum bietul fermier s-a prăvălit pe spate când ditamai pisica a zbughit-o pe lângă el.

Însă Mabel n-a fost amuzată. A refuzat să se mai ducă la toaletă după apusul soarelui, zicea că îi e frică să nu stea pitulat pe-acolo vreun animal sălbatic. Jack a încercat să o liniştească, dar s-a pomenit făcând pe paznicul la uşa toaletei, noaptea, şi nu o dată.

Jack se pregătea să plece de la magazinul universal cu o ladă de provizii, când i-au căzut ochii pe nişte patine ale căror lame sclipeau în vitrina însorită. Nu se mai gândise la patine de când, copil fiind, obişnuia să patineze pe iaz. Era un capriciu, dar a plecat acasă cu trei perechi.

În seara următoare a venit Faina şi şi-au văzut cu toţii de obiceiurile lor legate de pregătirea cinei şi servitul mesei împreună. Când Faina a căscat, Jack s-a ridicat în picioare şi a anunţat :

Luaţi-vă hainele. Mergem afară.

Cum ? Afară unde ? a întrebat Mabel.

La râu.

Copila a sărit în picioare, cu ochii sclipind.

Mergem cu toţii ? a întrebat.

Jack a încuviinţat.

Dar e ger afară, a zis Mabel. Şi de ce, Doamne, iartă-mă, ne-am duce la râu ?

Nu-i vremea de-ntrebări. Îmbracă-te.

Rareori dădea ordine aşa de directe, iar Mabel s-a supus, surprinsă. Şi-au pus hainele şi ghetele, iar Jack a insistat să îşi ia izmene şi pantaloni de lână. I-a pus şi un fular la gât.

Aşa. Mabel, ia tu lampa.

A apucat o geantă de pânză de după uşă.

Ce iei tu acolo ? l-a întrebat Mabel.

El abia de-a ridicat caraghios dintr-o sprânceană şi a râs.

Şi de ce mergem în toiul nopţii ?

Din nou, doar o zvâcnire a sprâncenei.

Cred că nu prea am încredere în tine. Chiar deloc.

Afară era frig, senin şi calm, iar o lună aproape plină strălucea chiar dincolo de munţi. Cu zăpada proaspătă şi lumina lunii, nu aveau nevoie de lampă, însă aceasta împrăştia o aură liniştitoare. Au urmat poteca spre râul Wolverine.

Pe-aici, a zis Jack, şi le-a condus printr-un pâlc de sălcii şi dincolo de acesta, către un mic braţ lateral al râului. Vântul curăţase gheaţa de stratul de nea, iar aceasta strălucea neagră şi lucioasă sub razele lunii. Jack a găsit un buştean adus de ape şi le-a rugat pe Faina şi pe Mabel să se aşeze una lângă alta. A îngenuncheat la picioarele lor.

Doamne, Jack. Dar ce faci ?

El a scos patinele din geantă. Mabel a dat să se ridice.

A, nu, nu, nu ! a zis. Ţi-ai pierdut minţile ? Să nu crezi că-mi pui mie alea în picioare. O să cad pe spate cât sunt de lată. Sau o să sparg gheaţa şi-o să mă înec.

Jack a râs, i-a apucat ambele picioare şi i-a prins lamele patinelor de ghete. Mabel bolborosea indignată.

Repede, Faina, a zis Jack. Ştii ce-s astea ?

Fata a scuturat din cap, cu buzele strânse de teamă şi entuziasm.

Sunt patine. Le pui în picioare şi aluneci pe gheaţă.

I-a arătat cum să le pună şi să încheie cataramele cureluşelor. Apoi s-a întors spre Mabel şi i-a şoptit la ureche :

Ştii că nu te-aş lăsa să ţi se întâmple vreodată ceva. Ştii, nu-i aşa ?

Ochii lui Mabel au scânteiat în lumina lunii.

Da. Ştiu, a zis şi s-a ridicat nesigură în picioare.

Râul e încă îngheţat zdravăn de astă-iarnă, a zis el. Tot ce-a făcut dezgheţul zilele trecute n-a fost decât să lustruiască frumos gheaţa. Şi chiar dacă am cădea, ăsta nu-i cursul principal. Apa n-are decât vreo treizeci de centimetri. Ne-am uda şi ne-ar fi frig, atâta tot, dar n-o să fie cazul. Promit.

Jack şi-a pus patinele şi le-a condus pe gheaţă.

Mabel ezita, dar curând i-au revenit amintirile din copilărie şi a început să alunece cu încredere pe gheaţă. Copila, pe de altă parte, părea să-şi fi pierdut acea latură curajoasă, nu mai era fata care omora animale sălbatice şi dormea singură în sălbăticie, pe terenul ei, şi l-a surprins pe Jack agăţându-se de braţul lui ca un ţânc.

E foarte bine, i-a zis el. Chiar dacă se întâmplă să cazi, te loveşti un pic la popou şi gata. Nu-i nimic.

Ca un făcut, Mabel a alunecat şi-a căzut.

Buf ! a zis ea.

Înainte ca Jack să se desprindă de Faina şi să dea fuga la ea, Mabel se şi ridicase în genunchi şi apoi în picioare.

Ar fi trebuit să-mi leg o pernă la spate.

A râs şi s-a scuturat.

Jack a început să patineze mai iute, iar Faina abia se ţinea după el şi se lăsa trasă. Mabel li s-a alăturat şi toţi trei, ţinându-se de mâini, au patinat încet, în cerc. Albia râului răsuna de strigătele şi râsetele lor şi de lamele patinelor brăzdând gheaţa.

Mabel s-a desprins şi a patinat mai departe, către cursul principal al râului.

Cât de departe e sigur ? a strigat ea în urmă.

Până colo, la cotul ăla, i-a răspuns el privind cum Mabel prindea viteză.

E-n siguranţă ? a şoptit Faina, ţinându-se în continuare de braţul lui.

Da. Este.

Până la urmă, Faina a devenit tot mai sigură pe patine, iar Jack a aşezat lampa undeva în mijlocul patinoarului. Mabel s-a întors, patinând încet, dar graţios în jurul lămpii, dându-i ocol iar şi iar, în timp ce Faina venea în urma ei ca un pui de căprioară cu picioare lungi care abia învaţă să meargă. Jack a venit patinând din direcţia opusă şi a apucat-o pe Mabel de mână.

Aveam obiceiul să patinăm aşa împreună când eram tineri, a zis Jack în clipa în care au trecut pe lângă Faina. Mai ştii ?

Cum aş fi putut uita ? Mereu încercai să mă săruţi, dar eu patinam mult mai bine, aşa că n-aveai nici o şansă.

A râs, şi-a eliberat mâna dintr-a lui şi a patinat înspre râu. Jack a urmărit-o pe gheaţa neagră, cu copacii smoliţi de noapte şi cerul vâjâind pe lângă el.

Mai repede ! Hai mai repede ! a strigat Faina, iar Jack nu ştia pe cine încuraja fata, dar a patinat cât de repede s-a încumetat, rugându-se să nu dea peste vreo fisură sau vreun ciot în gheaţă. Mabel a reuşit să rămână imposibil de prins, până când a încetinit şi s-a rotit cu faţa spre el. Împreună, mână în mână, au patinat înapoi spre locul unde stătea Faina, în cercul mic al luminii lămpii. Fără o vorbă, Jack şi Mabel au apucat fetiţa de câte o mână şi au pornit-o înspre râu, urmând curburile malului. Faina ţipa de încântare. Chiar şi prin stratul gros de haine, Jack îi putea simţi strânsoarea braţului pe-al său, şi era de parcă însăşi inima lui bătea acolo, în coatele acelea lipite. Gheaţa era ca sticla umedă, iar ei alunecau suficient de repede încât să se stârnească o adiere pe feţele lor. S-a uitat la Mabel, a văzut lacrimi curgându-i pe obraji şi s-a întrebat dacă frigul era cel care îi făcea ochii să lăcrimeze.

Când se apropiau de cotul unde micul canal se unea cu cursul principal, au încetinit până s-au oprit şi au rămas toţi trei ţinându-se la braţ, Jack şi Mabel răsuflând greu. Luna lumina întreaga vale, făcând să

scânteieze gheaţa de pe râu şi să strălucească munţii albi.

Hai să mai mergem, a şoptit Faina, iar Jack îşi dorea şi el să continue să patineze, pe râul Wolverine, pe după cot, prin defileu şi în munţi, acolo unde primăvara nu vine niciodată şi niciodată nu se topeşte zăpada.

1. Este vorba despre poemul „*The Cremation of Sam McGee*“ de Robert W. Service, publicat în 1907 (n.t.).

Partea a treia

Iar în timp ce-l privea, dragostea… i-a năpădit fiecare fibră a fiinţei, şi atunci şi-a dat seama că acesta era sentimentul în legătură cu care o avertizase Spiritul Pădurii. Lacrimi uriaşe i-au umplut ochii… şi deodată a început să se topească.

Din basmul „Snegurocika“,
tradus de Lucy Maxym

Nu era întotdeauna acolo. În unele zile Mabel mergea prin zăpadă la pârâul din spatele colibei, iar animalul nu apărea. Numai susurul apei pe sub stratul de nea şi gheaţă. Dar dacă aştepta răbdătoare şi liniştită sub molid, până la urmă poate că apărea. Căpşorul său maroniu se iţea dintr-un ochi de apă al pârâului, sau coada îi foşnea peste vreun dâmb înzăpezit.

În această zi de noiembrie, vidra de râu n-o făcuse să aştepte. A auzit gheaţa sfărâmându-se, un plescăit şi apoi, iat-o, era chiar pe partea cealaltă a pârâiaşului. S-a aşteptat să ţâşnească peste un buştean sau s-o ia la sănătoasa, cocoşată, de-a lungul pârâului, cum făcea întotdeauna. Însă vidra s-a oprit pe malul apei, s-a întors spre ea şi s-a ridicat pe lăbuţele din spate. Era remarcabil de liniştită, sprijinită în coada groasă, cu labele din faţă legănându-i-se pe piept. Mai mult decât îşi putea ţine Mabel respiraţia, vidra s-a uitat la ea cu ochii ca nişte vârtejuri adânci. Apoi s-a lăsat din nou în patru labe şi a pornit ţopăind în josul apei.

La revedere, bătrâne, până ne vom întâlni iarăşi.

Nu avea cum să-i ştie vârsta sau genul, dar ceva din bărbia deschisă la culoare şi mustăţile lungi şi aspre o ducea cu gândul la barba unui bătrân. De departe, vidra părea caraghioasă şi zburdalnică, însă când se furişa mai aproape, Mabel simţea miros de sânge de peşte şi un fior rece.

Nu a spus nimănui despre vidră. Garrett ar fi vrut să o prindă în capcană, Faina i-ar fi cerut să o deseneze. Respingea ideea de-a fi capturată sub orice formă, fiindcă – într-un fel straniu – ştia că era inima ei. Muşchi vii şi contorsionaţi sub blana aspră şi udă. Străpungând gheaţa subţire, plescăind prin apa rece a pârâului, alunecând pe burtă pe zăpadă. Bucuroasă, deşi ar fi trebuit să fie mai prudentă.

Nu era doar vidra de râu. Odată urmărise un coiot gri-maroniu furişându-se pe câmp cu gura întredeschisă, de parcă ar fi râs. Urmărise mătăsari zburând în stoluri de umbre crepusculare din copac în copac, de parcă o putere superioară le-ar fi orchestrat zborul. Văzuse o hermină albă gonind pe lângă hambar cu un şoarece-de-câmp gras în bot. Şi de fiecare dată Mabel simţise ceva tresăltându-i în piept. Ceva puternic şi pur.

Era îndrăgostită. De opt ani locuia aici şi în sfârşit ţinutul acesta pusese stăpânire pe ea, iar ea putea înţelege un crâmpei din sălbăticia Fainei.

Anotimpurile din ultimii şase ani fuseseră precum fluxul şi refluxul unui ocean, dând şi luând, trăgând fata departe şi apoi aducând-o înapoi. În fiecare primăvară, Faina pleca în ţinutul muntos înalt, unde

migra karibuul şi munţii găzduiau neaua eternă, iar Mabel nu mai plângea, deşi ştia că-i va fi dor.

Localnicii numeau acel anotimp dulce-amărui, când gheaţa râului cedează şi câmpurile se înnămolesc, „destrămarea“, însă lui Mabel i se părea că are ceva tandru şi blând. Îşi lua rămas-bun de la fată chiar când violetele din mlaştină înfloreau, mov şi albe, de-a lungul pârâului, iar femelele de elan îşi amuşinau puii nou-născuţi, când soarele începea să alunge iarna din vale.

Şi apoi, când zilele se lungeau, pământul se înmuia şi se încălzea, iar ferma prospera. Dincolo de hambar, sub un plop, era masa de picnic pe care o cioplise Jack şi Garrett, iar adesea pe aceasta, în timpul verii, stătea un borcan de la băutură plin cu flori de câmp. În cele mai multe duminici, luau masa împreună cu Bensonii, uneori aici, alteori la ei acasă. Când era vreme bună şi insectele erau printr-o minune mai puţine, mâncau afară. Jack şi George făceau un foc din lemn de anin într-o groapă, dimineaţa devreme, iar apoi perpeleau o halcă de carne dintr-un urs negru pe care-l împuşcase Garrett în primăvară. Esther aducea cartofi şi salată de sfeclă ; Mabel cocea o plăcintă cu rubarbă proaspătă şi aşternea o faţă de masă albă. Apoi cele două femei se plimbau braţ la braţ şi culegeau pufuliţe şi clopoţei. Undeva, în spate, îi auzeau pe bărbaţi vorbind şi râzând, în timp ce flăcările din vatră trosneau şi sfârâiau de la grăsimea de urs care picura. Uneori, când Mabel se ducea în colibă ca să aducă farfuriile şi argintăria, Jack venea din spatele ei, îi dădea uşurel deoparte şuviţele de păr şi o săruta pe gât. „Nicicând n-ai fost mai frumoasă“, îi spunea.

Venea vremea recoltei şi uneori, în timpul acelor zile lungi şi istovitoare, era aşa cum îşi imaginase Mabel cândva – ea şi Jack unul lângă celălalt pe câmp, adunând cartofi în saci sau tăind verzele de pe cotoare, şi chiar şi atunci când îşi ştergea sudoarea de pe faţă şi simţea praf între dinţi, încerca să inspire dulceaţa acelei clipe. Seara îşi masau unul altuia muşchii istoviţi şi se văitau glumind pe seama durerilor lor, Mabel întotdeauna mai mult decât Jack, deşi ea ştia că durerea lui era mult mai mare.

Apoi, când zilele se scurtau şi dădea primul îngheţ, îşi şopteau binecuvântările şi se rugau să fie zăpadă. Mabel încerca să ghicească cât crescuse Faina de când n-o mai văzuseră şi îi împletea ciorapi de lână şi lenjerie lungă, uneori îi făcea şi o haină nouă, întotdeauna din lână albastră cu tiv de blană albă şi fulgi de nea brodaţi pe partea din faţă.

De fiecare dată când sosea, fata era mai înaltă şi mai frumoasă decât şi-o aminteau şi le aducea daruri din munţi. Într-un an a fost un sac cu peşti uscaţi. În altul, o piele de karibu fin tăbăcită şi înmiresmată cu ierburi sălbatice. Îi îmbrăţişa, îi săruta şi le spunea că i-a fost dor de ei, iar după aceea alerga înapoi printre copacii plini de nea pe care îi numea „casa ei“.

Mabel nu o mai striga pe Faina prin sălbăticie şi nici nu se mai gândea la căi prin care s-o facă să rămână. În schimb, stătea la masă şi îi desena chipul la lumina lumânării – bărbie de drăcuşor, ochi isteţi. Apoi strecura aceste schiţe în cartea pentru copii cu coperte din piele care spunea povestea fetei de zăpadă.

Iarnă după iarnă, Faina se întorcea la coliba lor din pădure, iar în tot acel timp nimeni altcineva n-a zărit-o vreodată. Lui Mabel asta îi convenea de minune. Ca şi în cazul vidrei, ajunsese să păzească fata

ca pe-o taină.

37

Garrett se uita la vulpe prin cătarea puştii. Animalul se afla la câteva sute de metri depărtare, dar pasul nu-i şovăia în timp înainta în susul râului, înspre el. Nu peste mult timp avea să fie suficient de aproape. Garrett s-a lăsat pe spate pe buşteanul de plop pe care stătea, şi-a proptit cotul de genunchi, şi-a stabilizat puşca. Degetul i se odihnea pe trăgaci.

Ştia că putea fi aceea. Ani de-a rândul, Jack îi interzisese să omoare vulpea roşcată care vâna pe câmpuri şi prin albia râului, chiar lângă ferma lor. Zicea că ar fi a unei fete care locuia singură în pădure, vâna în munţi, rezista iernilor care omorau bărbaţi în toată firea. O fată pe care nimeni n-a văzut-o niciodată.

Puşca lui Garrett se înălţa şi cobora încet, odată cu respiraţia lui, însă privirea îi rămânea aţintită la animal. Nu putea să fie sigur. În lumina slabă de noiembrie, putea fi şi o vulpe corcită, un amestec de negru-argintiu şi roşcat. Vulpea s-a oprit şi şi-a înălţat nasul în vânt, de parcă ar fi prins un miros, iar apoi şi-a reluat drumul în susul râului înzăpezit. Soarele a mai coborât un pic, ultimele sale raze aurii au dispărut din vale.

A lăsat vulpea să se apropie. Când a ajuns la mai puţin de o sută cincizeci de metri, Garrett s-a îndreptat, şi-a proptit bărbia de patul puştii, a închis ochiul stâng şi a ţintit către şira spinării animalului. Însă vulpea a cotit-o, şi-a întors deodată coada spre Garrett şi a ţâşnit într-o tufă de salcie, îndreptându-se apoi spre plopii din preajmă. Se mişca iute. Garrett a coborât puşca. Ezitase o clipă prea mult. Curând avea să fie prea întuneric pentru a vâna, iar vulpea – pierdută printre copaci.

Apoi a văzut că animalul se oprise şi-l privea de la marginea pădurii. Garrett a ridicat iar puşca, a ţintit prin cătare şi a apăsat pe trăgaci.

N-a fost nevoie decât de o singură împuşcătură. Impactul a fost suficient ca să trântească micul animal pe o parte şi să-l lase nemişcat. Garrett a scos cartuşul din puşcă, apoi s-a ridicat din locul lui de pe buştean. Cu puşca la picior, a mers până a ajuns lângă vulpea moartă.

De-a lungul anilor, animalul slăbise de nu mai rămăsese decât piele şi os, iar blana de pe bot şi gât îi albise de bătrâneţe, astfel încât, în lumina slabă şi de la distanţă, putea fi luată drept o corcitură. Dar nu încăpea nici o îndoială. Era aceea.

În toţi aceşti ani, Garrett se supusese poruncii lui Jack. Vulpea putea să ţâşnească străbătând un câmp sau putea să-i taie calea în pădure, dar Garrett o lăsa în pace. De fiecare dată simţea o enervare. Nimic nu dovedea că vulpea ar fi fost mai mult decât un animal sălbatic de rând.

Dar acum, că o omorâse, îi părea rău. Se simţea dator. Ar trebui să o ducă la uşa lui Jack şi Mabel.

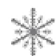
Ar trebui să mărturisească, să-şi ceară iertare. Jack avea să-l mustre serios. Mabel avea să tacă şi să-şi netezească şorţul cu palmele, clătinând uşor din cap.

Trebuia să se descotorosească de ea. Ar putea să o jupoaie şi să încerce să vândă blana, dar era jerpelită şi practic lipsită de valoare. Maică-sa l-ar întreba de unde o are. Taică-său ar vrea să vadă blana. Garrett ar sfârşi prin a spune minciuni, iar minciunile ajung să se complice.

Şi-a pus puşca pe umăr, a ridicat vulpea şi a dus-o între copaci. A fost surprins cât de slabă şi osoasă era la atingere când o ţinea în braţe, ca o pisică bătrână.

În spatele plopilor, într-un loc cu molizi deşi, Garrett a aşezat animalul în zăpadă, la picioarele unui copac. A rupt crenguţe de brad şi le-a aşternut deasupra. Spera să ningă iarăşi în curând.

Când s-a întors ca să plece acasă, în lumina amurgului, nu se mai simţea ca un bărbat de nouăsprezece ani, ci ca un băieţel ruşinat.

— Garrett. Bine c-ai putut să vii.

Jack l-a întâmpinat la uşa colibei şi i-a strâns mâna.

— Speram să poţi veni astă-seară.

Mabel i-a zâmbit de la masa din bucătărie.

— Mi-a zis mama că voiaţi să trec pe la voi.

— Da, era şi cazul, a zis Mabel.

— Despre ce e vorba ? a întrebat Garrett speriat.

— Ia loc, a zis Jack întinzându-i un scaun.

— Bine.

Garrett s-a aşezat şi s-a uitat de la Jack la Mabel şi înapoi la Jack.

— Deci, uite care-i treaba, a început Jack. Voiam să vorbim cu tine despre fermă…

— Dar n-ar trebui mai întâi să servim cina ? a întrebat Mabel.

— Nu. Afacerile mai întâi. E ceva ce ne gândeam să facem de multă vreme.

S-a uitat la Garrett.

— Ştii că n-am fi putut să scoatem locul ăsta la lumină fără tine.

— Nu ştiu dacă-i chiar aşa. Am fost doar un zilier. Putea fi altcineva.

— Aici greşeşti. În anii ăştia, n-am putut să te plătim nici pe de parte atât cât ai fi meritat.

— Şi n-ai fost niciodată doar un zilier. Ai fost mult mai mult, pentru noi amândoi, a zis Mabel. Ce m-aş fi făcut dacă nu te-aş fi avut pe tine, să discutăm despre Mark Twain şi Charles Dickens ?

Umerii lui Garrett s-au mai destins, iar el a răsuflat uşurat.

— Ştii ce-s astea ? a întrebat Jack arătând spre nişte hârtii întinse pe masă dinaintea lor.

— Nu. N-aş putea zice că ştiu.

— Sunt nişte hârtii oficiale care te fac partener la ferma asta. Şi totodată precizează că, atunci când noi doi nu vom mai fi, locul ăsta va deveni al tău. Stai, ascultă-ne până la capăt înainte să scuturi din cap. Ştii că noi nu avem un fiu ca să-i putem lăsa locul ăsta. Şi adevărul e că tu l-ai făcut ce este astăzi.

— Ştiu şi eu…

— Înţelegem că agricultura n-a fost ceea ce ţi-ai dorit, a continuat Jack, dar nouă ni se pare că trebuie să fii mândru de câte ne-ai ajutat să facem aici. Şi poate că vei putea avea grijă de locul ăsta în paralel cu vânatul şi celelalte treburi ale tale de peste iarnă.

— Sau, a adăugat Mabel, eşti liber să vinzi locul. După ce noi nu vom mai fi.

— N-aş putea… Nu ştiu.

— Păi, mai gândeşte-te dacă vrei, a zis Jack. Deocamdată nu ne grăbim la cimitir, nu-i aşa, draga mea ?

— Nu. Sper să nu fie-n curând. Dar, Garrett, orice-ai hotărî, vrem să înţelegi cât de mult însemni pentru noi. Suntem mândri de bărbatul care ai devenit…

— Mabel, faci băiatul să se ruşineze.

— Te rog să mă laşi să termin. E adevărat ce-a spus Jack. Noi n-am mai fi aici, ferma asta n-ar mai fi aici, dacă n-ai fi fost tu să munceşti din greu. N-avem cine ştie ce averi, dar puţinul pe care-l avem vrem să ţi-l oferim ţie.

— Sunteţi siguri ? Adică, nu există altcineva, cineva din familie ? a întrebat Garrett împingând uşor hârtiile înapoi spre Jack.

— Nu. Tu ne eşti cel mai apropiat, a zis Jack.

— Nu mă aşteptam deloc la aşa ceva.

— Ştim. Dar aşa e corect.

— O să discut cu ai mei, a zis Garrett. Dar bănuiesc că de voi doi depinde în primul rând.

— Noi n-am fost niciodată mai siguri de ceva, a zis Jack şi s-a întins peste masă ca să-i strângă din nou mâna.

38

Era abia jumătatea lunii noiembrie, dar un strat gros şi greu de zăpadă deja se aşternuse pe pământ. Garrett mergea prin pădure în căutare de urme. Lupi, jderi, nurci, coioţi, vulpi – dar mai ales după un gluton îi tânjea inima. Era un vânător cu experienţă, şi totuşi în fiecare iarnă îi scăpa exact acest animal. N-ar fi putut să o exprime în cuvinte, dar admira felul său îndrăzneţ de-a fi, feroce şi singuratic. Ca să pătrundă pe teritoriul glutonului, trebuia să înainteze în munţi mai departe decât fusese vreodată.

Mergea de unul sigur, ieşind din albia râului, spre poalele dealurilor şi, pe măsură ce terenul devenea

tot mai abrupt, îşi dorea să fi avut rachete de zăpadă în picioare. Căra un rucsac uşor, cu suficiente provizii cât să-i ajungă la nevoie peste noapte, dar pe-o vreme ca asta avea să-i fie frig şi să se facă fleaşcă. După primele ore ale dimineţii a început iarăşi să ningă, iar el se gândea dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă. Dar mereu era tentat să mai meargă un pic, era atras de încă o creastă, mai continua o vreme. Poate că tocmai acum avea să dea peste o vale stâncoasă şi îngustă, cu urme de gluton. Când a ajuns la poalele unui deal, într-un loc presărat cu molizi, şi a văzut o mlaştină întinzându-se înaintea lui, cu dâmburile ierboase acoperite de nea, a dat să se întoarcă. Nu putea să fie nici un gluton pe-aici, iar zăpada proaspătă acoperea orice urme.

A fost oprit de un sunet ca vuietul unei sobe, aer suflat puternic. S-a răsucit în loc şi a văzut ceva de partea cealaltă a mlaştinii. S-a ghemuit în spatele unui mesteacăn căzut la pământ şi a mijit ochii, privind prin ninsoare.

La început i s-a părut a fi o movilă de zăpadă ca toate celelalte din mlaştină, însă mai mare şi de o formă ciudată, iar apoi nişte aripi albe uriaşe, mai largi decât deschiderea braţelor lui Garrett, au fluturat prin aer. A auzit din nou acel vuiet şi şi-a dat seama că venea dinspre aripi. S-a târât de-a buşilea pe lângă trunchiul mesteacănului căzut, cu zăpada până la piept. S-a strecurat mai aproape, pitindu-se după un dâmb şi apoi după altul. Când a putut vedea iarăşi bine fiinţa albă, a mai zărit şi altceva. Păr blond, chip de om. Fulgi de zăpadă îi înceţoşau privirea, iar el a clipit puternic, însă chipul rămânea între acele aripi ce fluturau şi sâsâitul continua. Pielea de pe gât i s-a înfiorat, sudoarea îi curgea şiroaie pe spinare, dar s-a târât şi mai aproape, atât de aproape încât data următoare când fiinţa şi-a fluturat aripile, a simţit aerul vibrându-i pe faţă.

O lebădă albă, cu gâtul lung şerpuit, şi-a întors capul într-o parte şi l-a privit cu unul dintre ochii ei negri strălucitori. Apoi şi-a plecat capul, şi-a încovoiat aripile şi a sâsâit. Dincolo de aripi, a văzut din nou chipul. O fetiţă cuibărită în zăpadă, chiar dincolo de lebădă. S-a ridicat în picioare şi la început Garrett a crezut că îl zărise, însă ea nu făcea altceva decât să se uite la lebădă. Avea o haină albastră brodată cu fulgi de nea, iar pe cap purta o căciulă din blană de jder.

Era ea, cea despre care tot vorbiseră în şoaptă în toţi aceşti ani. Copila pe care nimeni în afară de Jack şi Mabel n-o mai văzuse vreodată. Fata care avea ca animal de companie o vulpe sălbatică. Iarnă după iarnă, n-o zărise nici măcar o clipă, nu văzuse nici o singură urmă de-a ei pe zăpadă, iar acum iat-o dinaintea lui. Şi nu era fetiţa pe care şi-o imaginase mereu. Era înaltă şi zveltă, doar cu câţiva ani mai tânără ca el.

Capul lebedei aproape că a atins umerii fetei, iar aripile au învăluit-o când pasărea fâlfâia drept avertisment şi ţopăia înspre ea. Garrett a văzut atunci că unul dintre picioare îi era legat, prins în bucla unui laţ. Nu era vreun iepure fragil sau vreun cocoş pufos pe care fata avusese probabil de gând să-l prindă. Lebăda era un uriaş superb, numai muşchi şi tendoane vibrând sub penajul alb, cu ochi negri adânci şi un cioc negru feroce. S-a întrebat dacă fata avea să o elibereze. Poate că reuşea să se strecoare dincolo de pasăre şi să rupă laţul, totuşi se îndoia că putea să se apropie aşa de mult fără ca lebăda să o

atace.

Apoi s-a întrebat : oare o s-o omoare ? Gândul ăsta îi făcea rău, dar nu înţelegea de ce. Fiindcă fata era suplă, cu trăsături delicate şi mâini micuţe ? Fiindcă lebăda avea aripi de înger şi zbura prin basme cu o fecioară în spinare ? Garrett ştia adevărul – carnea lebedei putea însemna hrană pentru fată timp de săptămâni în şir.

Fata a început să-şi descheie haina. Fermecat, Garrett se uita chiar şi când simţea că ar trebui să întoarcă privirea. Şi-a pus haina pe un tufiş din spatele ei, apoi şi căciula. Purta o rochie de bumbac înflorată şi pe dedesubt ceva ce semăna cu nişte izmene. S-a aplecat şi a scos un cuţit dintr-o teacă de la picior.

Lebăda s-a tras din ciotul de salcie unde era prinsă capcana. Fata s-a strecurat uşurel, cu cuţitul în mână, dând ocol unui dâmb, de partea cealaltă a lebedei, încercând să ajungă în spatele ei. Dar pasărea a urmărit-o, întorcându-şi capul şi ţopăind gata să-i sară în faţă. Fata n-ar fi rezistat dacă lebăda o lovea cu capul. Ciocul păsării i-ar fi sfârtecat pielea, i-ar fi sfărâmat oscioarele fragile. A sâsâit iarăşi şi şi-a fâlfâit aripile spre ea, nu ca să zboare, ci ca să atace. Garrett s-a lăsat la pământ, ca să nu fie văzut.

Pe când fata înainta către lebădă, bătăile aripilor s-au înteţit, făcând neaua să se ridice în vârtejuri, iar sâsâitul s-a transformat într-un mârâit cumplit, strident. Ea a dat roată iute lebedei şi i-a sărit în spinare. Piciorul liber a cedat şi pasărea s-a prăbuşit, însă aripile solide încă băteau sub ea. Fata s-a ţinut strâns, cu capul întors într-o parte, apucându-se cu mâinile de gâtul robust al lebedei. Şi-a strecurat o mână în sus, apoi şi-a încleştat-o chiar sub capul păsării şi l-a ţinut cât de departe putea. Lebăda părea să fi obosit după luptă şi pentru o clipă au rămas amândouă nemişcate. Garrett o putea auzi pe copilă respirând.

Dar apoi gâtul lebedei s-a zvârcolit iarăşi în mâna fetei, a ţâşnit către faţa ei. Ciocul i-a fulgerat pe lângă obraz. După ce a reuşit să împingă capul lebedei în jos, în zăpada apoasă, fata s-a întins deasupra păsării. Garrett îşi putea imagina fierbinţeala corpului lebedei sub ea, putea auzi pasărea sâsâind şi scoţând sunete sacadate şi acel mârâit urcând de undeva din trupul ei ciudat de rotund. Lebăda s-a luptat, apoi s-a liniştit, iar fata s-a întins cu cuţitul către cap, l-a strecurat sub gât şi a tăiat trăgând cu forţă în sus.

Şi-a şters faţa cu dosul palmei însângerate, iar apoi, sub ea, aripile lebedei au fâlfâit tot mai slab, au tresărit în spasme şi s-au oprit. Fata s-a prăbuşit lângă pasărea cu aripile moarte larg desfăcute. Sânge viu colorat curgea de sub ele şi ninsoarea cădea.

Nu s-a clintit o vreme. Lui Garrett îi înţepeniseră picioarele de frig, simţea nevoia să se ridice şi să se mişte, însă, cuprins de vrajă, nu era în stare.

În ora care a urmat, Garrett a privit-o cum a eviscerat lebăda şi i-a tăiat capul şi labele negre, cu membrană. Din cavitatea corpului şi din maţele împrăştiate se înălţa aburul. Fata a pus deoparte ficatul, inima de mărimea unei prune, gâtul musculos. A tot jumulit lebăda, până când a adunat un ghem întreg de aripi albe, pene albe şi piele însângerată. Garrett se aştepta să-l arunce, însă ea l-a întins pe zăpadă şi l-a

rostogolit, aripile fiind pliate în interiorul pielii. Apoi l-a pus într-un sac. După aceea a tras carcasa curată deoparte din locul în care ucisese pasărea, unde resturile şi sângele aveau să atragă corbii, coţofenele şi alţi necrofagi. Garrett a privit-o cum se urcă într-un molid mic de la marginea luminişului şi cum începe să lege carcasa lebedei şi sacul.

Era întoarsă cu spatele, aşa încât Garrett s-a furişat cât de iute a putut înapoi pe unde venise. Când a ajuns la molizi, s-a ascuns după unul dintre aceştia şi a privit-o cum îngenunchează în mlaştină şi îşi freacă mâinile şi lama cuţitului cu zăpadă. Apoi şi-a pus haina şi căciula. Garrett s-a întors înspre deal şi a luat-o la fugă.

Ninsoarea se oprise şi începea să se însenineze. Amurgul insinua apropierea iernii. Fâşii întortocheate de ceaţă se înălţau de pe râu şi, în timp ce el alerga în josul versantului, era de parcă ar fi coborât în nori. Deasupra a auzit un stol de gâşte arctice migratoare strigându-şi ţipetele de adio din cerul purpuriu şi, pentru prima oară de când se ştia, acest sunet l-a înspăimântat.

39

Mabel şi Faina decupau fulgi de nea din hârtie, ca să împodobească molidul micuţ din colţul colibei, când Bensonii au sosit neanunţaţi, cu darurile de Crăciun. Esther a deschis uşa brusc, fără să bată, iar Faina a făcut un salt în partea cealaltă a camerei, cu ochii măriţi de spaimă, cu muşchii încordaţi, pregătită parcă să facă un salt. Pentru o clipă, Mabel s-a temut că fata va încerca să sară prin geamul ferestrei. S-a dus la ea şi a apucat-o cu blândeţe de încheietura mâinii, sperând ca atingerea ei să o liniştească.

Esther a rămas stană de piatră, cu gura căscată, iar lui Mabel figura ei i s-ar fi părut amuzantă, de n-ar fi fost spaima Fainei.

Mabel s-a îndreptat, ţinând în continuare fata de mână, şi a tras încet aer în piept.

Esther, a zis. Aş vrea să ţi-o prezint pe Faina. Faina, ea e buna mea prietenă, Esther.

Tocmai atunci, George şi Garrett au dat buzna gălăgioşi pe uşa din spatele ei, iar Esther a fluturat din mână şi le-a făcut semn să tacă, de parcă ar fi speriat o creatură a pădurii.

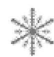
E fata, George, a şoptit ea fără să-şi dezlipească ochii de la Faina. E aici. E chiar aici, în faţa mea.

George a râs tare, dar Garrett, în spatele lui, tăcea. Ochii băiatului erau întunecaţi şi larg deschişi, până când a surprins-o pe Mabel privindu-l, iar atunci a păşit înapoi în spatele tatălui său.

Mabel a înghiontit fata.

Bună, a zis Faina încetişor.

Doamne, a zis Esther. E adevărată. Fata ta chiar există, în carne şi oase.

Următoarele câteva ore au fost ciudate. Esther a încercat să o cuprindă şi pe Faina printre cei care primeau daruri, de parcă ar fi ştiut de la bun început că o să fie şi ea aici.

Ah, uite. Ăsta e pentru tine, a zis Esther, întinzându-i un pachet ambalat.

Faina nu a vorbit şi la început nici măcar nu a întins mâinile ca să-l primească. Mabel şi Jack s-au apropiat amândoi de ea, ca să intervină, dar apoi s-au oprit. Fata a luat pachetul şi, cu o figură serioasă, l-a pus în poală.

Haide, hai. N-ai de gând să-l deschizi ? a zis Esther.

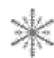
Faina părea atât de speriată şi derutată, cu obrajii îmbujoraţi de-o roşeaţă nesănătoasă, încât Mabel tânjea să deschidă uşa şi s-o lase să dea fuga la răcoare.

Ai nevoie de ajutor, Faina ?

Coliba se încinsese. Nimeni nu vorbea. Toţi ochii erau pe fată. În sfârşit, Faina a început să rupă hârtia. Când, în cele din urmă, a scos o batistă cu flori brodate şi a zâmbit pentru a mulţumi politicos, Mabel a crezut că o să leşine de uşurare.

Mulţumesc, a zis Faina, iar ochii lui Esther au strălucit.

Când cele două familii s-au adunat ca să ia cina, încordarea s-a mai risipit. Faina a rămas tăcută, dar se purta frumos şi dădea felurile de mâncare cu grijă atunci când i se cereau, iar din când în când zâmbea uşurel. Garrett însă părea incapabil să vorbească sau să se uite la cineva, mai ales la fată. Parcă însăşi prezenţa ei ar fi fost un afront pentru el, iar Mabel nu ştia ce să înţeleagă din asta.

— Ştiţi că băiatul prinde o grămadă de râşi anul ăsta, a zis George muşcând cu poftă dintr-o prăjitură cu fructe. Populaţia de iepuri e-n creştere, aşa că-i plin de feline în toată valea.

— Serios ? a zis Jack.

Mabel s-a uitat la Garrett, iar chipul lui i-a reamintit de acea primă vară când băiatul venise să lucreze la fermă – nervos, năzuros.

— Ei ? Te-a întrebat omul ceva, a zis George aruncându-şi braţul pe spătarul scaunului lui Garrett.

Băiatul s-a uitat în farfurie şi a bombănit ceva de neînţeles.

— Hm, a zis Jack binedispus, deşi Mabel ştia că nici el nu auzise răspunsul lui Garrett.

— Ce-i cu tine, băiete ? Ia vorbeşte. Doar n-ai de ce să te ruşinezi. Ţi-a mers foarte bine cu capcanele anul ăsta.

— Mda. Se pare c-am prins câte ceva.

Apoi a plecat iarăşi capul şi-a tot plimbat desertul prin farfurie cu linguriţa, fără ca măcar să guste.

Acesta era fiul demn de mândrie, cel care acum arunca priviri posomorâte către toţi cei din jur ? Oare

nu chiar la masa asta îi strânsese Garrett mâna lui Jack, zicând că va fi o onoare să fie partener la fermă, să moştenească gospodăria atunci când va sosi vremea ?

Tot restul serii, băiatul n-a mai scos o vorbă.

George şi Esther au continuat cu poveştile. Mabel a strâns cina şi a tot trecut prin spatele Fainei. Fata se micşorase în scaunul ei, picături de sudoare i se adunau pe nas. Mabel îi făcea vânt cu un şervet şi îi ştergea tâmplele.

Prea cald, mult prea cald, îşi şoptea Mabel.

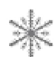
În cele din urmă, Bensonii şi-au luat la revedere, iar Mabel a fost uşurată să-i conducă la uşă – pe George, Esther şi Garrett la caii şi căruţa lor, iar pe Faina spre pădurea înzăpezită.

40

Garrett a blestemat urmele şi şi-a îndemnat calul, ca să-l facă să urce dealul abrupt după ele. S-a aplecat, ferindu-se de o ramură joasă de molid, dar tot s-a pomenit acoperit de zăpadă. Când a ajuns pe coamă, a oprit calul, şi-a scuturat neaua de pe umeri şi s-a înclinat în şa. Urmele erau vechi, forme nedefinite, adâncite câţiva centimetri în stratul de nea, dar erau ale ei. Calul s-a foit, nerăbdător să o ia fie înapoi, fie înainte. Garrett a continuat să meargă, urmând şirul ce şerpuia printre molizi.

Era sătul de fată. Vreme de şase ani îl tot ascultase pe Jack vorbind despre ea. Faina, Faina, Faina. Îngerul pădurilor. Şi totuşi, cu toată vorbăria, Garrett nici măcar o singură dată nu zărise nici ţipenie de fată. În fiecare iarnă se uitase după urmele ei, pe jumătate sperând să le zărească, pe jumătate sperând că Jack şi Mabel erau nebuni. Uneori i se părea că vede o licărire printre tufe, dar nu era decât vreo pasăre.

Atunci cum de în iarna asta totul era diferit, cum de, oriunde se ducea, zăpada din pădure era plină de urmele ei şi nu mai putea scăpa de ea ?

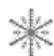
Totul în legătură cu fata îl umplea de vinovăţie. Îi împuşcase vulpea şi nu spusese nimănui. O spionase. Gândul îi revenea iar şi iar la acea scenă, la lupta fetei cu lebăda. Emoţiile pe care i le stârnea îl deranjau, dar nu putea scăpa de imagine.

În timp ce mergea pe urmele ei, îşi spunea că de fapt nu făcea decât să se ducă acolo unde îşi dorea el – spre munţi, spre gluton. Şi era adevărat. Glutonul rătăcea prin părţile mai înalte ale ţinutului muntos, mai aproape de gheţar. Niciodată n-ar fi putut prinde unul în zonele joase, unde se prindeau coioţi, vulpi, castori sau nurci.

A mers după urme până într-un defileu îngust, unde sub stratul de nea se ascundeau bolovani. Calul se

împiedica din când în când, aşa că până la urmă Garrett a descălecat şi a condus animalul de căpăstru. Deşi înainta în vârstă, calul era încă zdravăn, sigur pe picioarele lui şi cunoştea munţii ca puţini alţi cai.

Capcanele şi lanţurile lui Garrett zdrăngăneau în sacul legat la şa, în partea din spate. Apa curgea printre bolovani, pe sub stratul de nea. În orice clipă se aştepta să zărească urmele solide, ca de urs, ale labelor unui gluton singuratic. Însă a văzut nişte urme mici, de astă dată proaspete. Tot fata. Probabil de astăzi. Garrett s-a oprit, cu mâinile pe genunchi, să privească şirul acestora. Simple urme pe suprafaţa zăpezii, ca de râs sau de iepure. Fata era aproape la fel de înaltă ca Garrett, deci cum putea fi atât de uşoară încât să nu se cufunde în stratul de nea ? O fascinaţie iritantă îl măcina pe dinăuntru. A păşit apăsat prin zăpadă, ştergând urmele delicate cu ghetele.

Era prin preajmă. Era sigur. Ceva în atmosferă se schimbase. Era la fel ca atunci când urmărea un elan – deodată pădurea tăcea, iar simţurile i se ascuţeau. Când a privit înainte, a văzut fata, ieşise dintre copaci şi stătea acolo, cu haina ei albastră împodobită cu fulgi de nea, cu părul de un blond nepământean. Ar fi putut să se întoarcă, dar sigur îl văzuse şi ea. Îl aştepta. A continuat să înainteze prin defileu, încercând să meargă mai încet decât îi gonea inima.

Ea nu s-a clintit şi nu i-a vorbit până n-a ajuns la vreun metru de ea. A privit agitată spre cal, dar când Garrett a dat să-i spună să nu se teamă, ea nu l-a lăsat să termine şi i-a vorbit.

Tu mi-ai omorât vulpea.

Pentru o clipă, Garrett nu şi-a putut mişca buzele. De unde ştia ea asta ?

Da, a bâiguit în cele din urmă.

De ce-ai venit aici ?

Şi el ar fi putut să o întrebe acelaşi lucru. Nu avea motive să i se simtă inferior.

După glutoni, a zis. Caut glutoni.

Aici ?

Trebuie să fie măcar unul pe pârâul ăsta. Sunt sigur.

Fata a clătinat uşor din cap. Furia i-a încetinit inima lui Garrett până la o bătaie surdă.

Dar ce ştii tu ? a întrebat. Ştii toată valea asta ?

Ea a încuviinţat scurt.

De ce te-aş crede ?

Garrett a făcut un pas înainte, ca pentru a trece de ea, şi atunci i-a surprins mireasma. Rozmarin sălbatic, boabe de soc, urzici, zăpadă proaspătă. Era atât de vagă, încât s-a pomenit trăgând-o adânc în nări, încercând să prindă cât mai mult din ea.

Fata s-a întors cu spatele la el şi s-a aplecat la pământ. În zăpadă era o cutie împletită din scoarţă de mesteacăn, pe care n-o observase înainte. Ea a deschis-o acolo, la picioarele sale, şi s-a apucat să scoată

ceva dinăuntru. Când s-a întors cu faţa, ţinea de labele dinainte un gluton mort. Capul era ca al unui urs mic, corpul îndesat, picioarele scurte şi puternice. Era un animal mare, de aproape douăzeci de kilograme, după cum bănuia Garrett, aşa că ar fi trebuit să se lupte cu greutatea lui, însă ea i l-a aruncat cu uşurinţă la picioare. Calul a nechezat în spatele lui şi s-a tras înapoi.

Ce-i asta ? a întrebat-o.

Un gluton.

Văd. Dar ce faci cu el ?

Ţi-l dau ţie. Ca să poţi pleca.

Garrett a rămas fără grai pentru o clipă.

Nu-l vreau, a zis supărat. Nu aşa.

Ţi-l jupoi eu, a zis fata, întorcându-se din nou la cutia ei.

Cum ? La naiba. Nu asta vreau să zic. De ce să mi-l dai ?

Eu nu-l vreau. Tu, da.

De ce l-ai mai omorât, dacă nu-ţi trebuia ?

Pentru că fura jderii şi momeala. Ia-l.

Garrett nu mai fusese aşa de furios în viaţa lui. Când se gândea la toţi anii în care se străduise să prindă un gluton, şi-acum iată fata asta aruncându-i unul la picioare ca pe-o carcasă inutilă. Poruncindu-i să plece. S-a întors la cal, a apucat şaua şi a încălecat.

De ce nu-l iei ?

Vocea fetei era mai piţigăiată, mai copilăroasă ca înainte.

Garrett nu a răspuns. A scuturat hăţurile, iar calul a început să meargă uşor înapoi, în josul defileului.

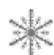
Alţii nu mai sunt pe-aici, a strigat fata în urma lui. Doar ăsta.

El nu s-a uitat înapoi.

Ia-l, a strigat ea, ca să nu te mai întorci.

Nu vreau afurisitul tău de gluton, a ţipat el peste umăr. Şi, dacă vreau, mă întorc. Nu eşti tu stăpână pe pământul ăsta.

S-a abţinut să se uite înapoi până când a ajuns aproape de coamă. Când s-a uitat, a văzut fata stând în acelaşi loc, cu glutonul la picioare. Nu era sigur, dar i se părea că citea furie în linia strânsă a buzelor ei.

Când a socotit că ieşise din raza vederii fetei, Garrett a descălecat iarăşi. Terenul era mult prea înşelător pentru mersul călare. Sub zăpadă, apa pârâului era îngheţată în ochiuri, iar gheaţa acoperea bolovanii. A condus calul către un loc cu apă curgătoare şi l-a lăsat să se adape. Când calul a terminat, s-a lăsat pe vine, a luat nişte apă în căuşul palmei şi a băut şi el. Era dulce şi rece şi i-a lăsat o senzaţie de greaţă.

Nu voia să se ducă acasă deocamdată. Avea încă mare parte din zi înainte şi nu pusese nici o capcană.

Garrett respectase întotdeauna teritoriile celorlalţi vânători. Un burlac nu cu mult mai în vârstă ca el revendicase terenul din aval de Jack şi Mabel, iar el nu îi încălca graniţele. Nici pe traseul lui Boyd nu pusese capcane, nici măcar când văzuse că laţurile bătrânului rămâneau neatinse, ci abia când Boyd i-a lăsat lui traseul. Un om putea fi împuşcat dacă fura prada altuia din capcană, dar chiar şi a te strecura pe teritoriul altuia era considerat o grosolănie. Dar ea ? Ea era doar o fată. O fată prinzând câţiva iepuri. Nu contează glutonul. Asta fusese ceva întâmplător, desigur.

Dar ştia că nu exista aşa ceva – glutonul nu se prindea din întâmplare, şi-apoi o văzuse deja omorând lebăda. Era capabilă.

Şi-a umezit fruntea cu apă din pârâu şi apoi şi-a uscat palmele trecându-şi-le peste haină, înainte să-şi pună la loc mănuşile de piele. Începea să ningă. Nu prevăzuse asta. Cerul fusese senin de dimineaţă. Când ieşise până la toaletă înainte de răsărit, văzuse luminile nordului zvârcolindu-se şi încolăcindu-se prin beznă, aşa cum se întâmplă numai în nopţile senine şi reci. Dar iată că, după numai câteva ore, ningea. A privit către munţi, însă norii joşi îi înghiţiseră.

— Ei, Jackson. Poate c-ar fi vremea să mergem spre casă, nu ?

De obicei nu vorbea cu calul, dar acum era neliniştit. Ningea puternic şi un vânt slab adia dinspre albia râului. S-a urcat în şa şi, pentru moment, s-a simţit dezorientat. Fulgii de nea cădeau atât de deşi, încât abia dacă vedea contururile celor mai apropiaţi copaci.

— În josul dealului, Jackson ? Dacă mergem spre râu nu putem să greşim.

Dar curând zăpada viscolită avea să-l orbească pe Garrett, iar calul să se poticnească pe poteca dispărută.

— Doamne, a zis abia trăgându-şi răsuflarea. De unde-a mai venit şi asta ?

Nu mai pomenise niciodată o ninsoare de iarnă ivită aşa de iute, practic din senin.

Şi-a ridicat gulerul hainei şi a scos o căciulă de lână din geanta de la şa. A descălecat şi s-a pomenit în zăpadă până peste genunchi. Se aşternuse repede şi încă mai cernea. S-a urcat din nou pe cal şi l-a strunit printre copaci, dar îşi pierduse simţul orientării. Credea că urmase panta în jos, către râu, dar acum i se părea că nimerise într-o râpă din partea opusă. A încercat să-şi amintească ce luase cu el. Nu avea pânză de cort. Nu avea sac de dormit. Avea numai proviziile de urgenţă cele mai elementare – câteva chibrituri, un briceag, o pereche de ciorapi de lână de rezervă. Masa pe care i-o pusese maică-sa la pachet. Cam atât. A zărit trunchiul abia desluşit al unui molid şi s-a îndreptat spre el.

Ar fi putut să aştepte aici o vreme, să se termine furtuna. A rupt câteva crengi joase şi apoi, cu talpa ghetei, a scobit în zăpadă, pe lângă trunchi. Era un adăpost, cât de cât. A rupt crengile pe genunchi, în bucăţi mai mici, apoi a jupuit nişte scoarţă de pe un mesteacăn din preajmă. Avea toporul. Odată ce făcea focul, putea tăia bucăţi mai mari de lemn.

Stând cu picioarele încrucişate sub copac, a stivuit scoarţa şi ramurile de molid şi a aprins un chibrit,

însă acesta s-a stins imediat în zăpada viscolită. Altul. Altul. Nu mai avea decât câteva. Până la urmă, a reuşit să aprindă o bucăţică de scoarţă ca hârtia, dar în numai câteva secunde vântul a stins-o. S-a ridicat în picioare şi a dat un şut grămăjoarei. De pe crengile de deasupra, i-a căzut zăpadă în cap.

— Bine, Jackson. Se pare că ne punem la drum.

În timp ce călărea printre copaci, s-a gândit la poveştile pe care le auzise, despre bărbaţi care îşi omorau caii ca să se adăpostească în carcasa lor şi să stea la cald.

— Nu te teme, Jackson. Încă nu suntem chiar aşa de disperaţi.

Dar bine nu era. Îşi dădea seama. Dormise el multe nopţi pe afară, dar niciodată atât de prost pregătit şi în condiţii atât de vitrege. Zăpada i se aduna în cutele pantalonilor şi-ale hainei. Coama calului era acoperită de gheaţă. Nu avea de ales – a continuat să meargă, fără să ştie încotro.

Când s-a pomenit pe malul a ceea ce părea să fie un lac îngheţat, acoperit de nea, un lac pe care nu-l mai văzuse niciodată înainte şi de care nici nu auzise, s-a speriat. A descălecat şi a rămas lângă cal, pe malul înzăpezit.

La naiba. La naiba, a zis lovind cu piciorul în pământul din faţa lui. Calul a clipit încet, prea obosit să se dea mai încolo.

Te-ai rătăcit.

Garrett a tresărit la auzul vocii, o şoaptă stranie la urechea lui. Peste umăr a văzut fata, ca o fantomă în zăpadă. Supărat că fusese făcut să tresară, a strigat : Ce vrei ?

Ai rătăcit drumul, a zis ea, şi din nou vocea era doar o şoaptă, mai aproape decât fata însăşi.

Ba nu.

Dar ştiau amândoi că minţea.

N-o să mai găseşti drumul către casă, a zis ea.

Nu, fir-ar să fie, n-o să-l mai găsesc. Dar nu văd cum ai putea tu să fii de ajutor.

Fata s-a întors şi a început să se îndepărteze.

Urmează-mă, a zis.

Cum ?

O să-ţi arăt eu drumul.

Îi venea să urle, să dea din picioare, să se lupte cu această întorsătură absurdă a evenimentelor, însă a apucat hăţurile şi a condus calul după fată. Ea nu se uita înapoi, ci mergea iute, cu uşurinţă, prin zăpadă. Uneori o pierdea, dar apoi ea apărea iarăşi, aşteptând lângă vreun mesteacăn sau în vreun pâlc de molizi.

N-am vrut să se întâmple aşa, a zis ea. Chiar dacă eram supărată. N-am vrut să te rătăceşti.

Păi, sigur că nu. Cum ar putea fi vina ta ?

Fata a ridicat din umeri şi a continuat să meargă. Ninsoarea s-a domolit şi petice de cer senin s-au ivit

în înalturi. Când munţii s-au arătat din nou, nu erau deloc acolo unde se aştepta Garrett să fie. Oare ce i s-ar fi întâmplat, se întreba, dacă n-ar fi venit ea după el ?

Paşii fetei şerpuiau printre mestecenii golaşi, iar uneori ea îmbrăţişa câte un trunchi, din mers, cu braţul. Nu părea să fie atentă unde mergea sau de unde venea. Era asemenea unui copil neînfricat care se joacă în pădure, şi totuşi era înaltă, aproape cât o femeie, cu haina albastră subţire în talie, cu părul blond şi drept curgându-i pe spate.

Erai acolo, a zis ea. Când am omorât lebăda.

Fata nu s-a întors spre el când i-a vorbit, ci a fugit înainte, păşind uşor pe zăpadă, şi măcar pentru atât Garrett i-a fost recunoscător. Nu trebuia să-i răspundă. Nu trebuia decât să o urmeze şi să spere că niciodată, absolut niciodată, n-o să-i mai vorbească. Au mers o vreme în tăcere.

Calul tău n-o să mai facă faţă multă vreme pe-aici, a zis ea după un timp. Zăpada o să fie prea adâncă.

Garrett s-a oprit şi s-a scărpinat la ceafă. Dintre toate blestematele de lucruri pe care le putea spune…

Ştiu, a răspuns. Crezi că nu ştiu ? Am nevoie de-o haită de câini. Dar nu mă lasă ai mei. Totuşi să ştii că Jackson e un cal bun. Aveam de gând să-l folosesc o vreme, apoi să trec la rachetele de zăpadă. Ar fi mers.

Dacă nu apăreai tu, ar fi vrut să adauge. Dar ura tonul plângăcios al propriei voci, ca al unui băieţel răsfăţat care nu căpătase ce-şi dorea. De ce nu putea să tacă ? Asta ar fi făcut un bărbat.

Uite, a zis fata, arătând printre copaci. Era casa lui Jack şi-a lui Mabel. Se puteau vedea câmpurile albe, acoperite de nea, şi fumul înălţându-se-n fuioare din coşul sobei.

A dat din cap şi a încălecat. Când a ajuns în luminiş, a întors calul, scrutând cu privirea printre copaci, după fată, după haina ei albastră şi părul ei blond strălucitor, dar ea dispăruse.

41

Faina a sosit cu un coş înalt, făcut din scoarţă de copac, pe care îl purta ca pe un rucsac, cu cureluşe din piele de elan. În faţa colibei, l-a dat jos de pe umeri, l-a aşezat în zăpadă la picioarele ei, a scos din el un peşte şi i l-a arătat lui Jack.

Era cea mai oribilă creatură pe care-o văzuse Jack vreodată. Atârna, lung de vreo jumătate de metru, între mâinile fetei, cu pielea în picăţele şi un corp alunecos, lung, gras şi moale ca un limax. Avea buze groase şi un cap lat şi turtit, cu mustăţi iţindu-i-se din bărbie. Ca un mormoloc uriaş şi diform.

Ce, Doamne, iartă-mă, e ăsta ?

Un mihalţ, a zis ea. L-am prins la copcă, chiar acum. L-am adus pentru cină.

Nu cred că te lasă Mabel cu el în bucătărie, a zis Jack.

Ah.

Nu, glumesc. N-am mai văzut nici unul înainte. E bun de mâncat ?

Da, a zis ea. Înoată în ape adânci şi reci. Sunt greu de prins, dar grozav de gustoşi.

Păi, atunci cred c-am face bine să ne-apucăm să-l curăţăm.

A însoţit fata în spatele colibei, la pârâu.

Aveţi o vidră de râu, a zis Faina, arătând pe malul celălalt.

Jack a văzut urmele, în locul unde coteau pe după un copac căzut.

Vidră, zici ? N-am băgat de seamă.

Ea s-a ghemuit lângă un ochi de apă din pârâu, a scos un cuţit din teaca de la picior şi a spintecat dintr-o mişcare burta peştelui.

Stai, lasă-mă pe mine, a zis Jack.

Dar ea a rămas acolo, a tras maţele din peşte şi le-a aruncat în apa curgătoare. Apoi a băgat o mână în cavitatea corpului şi a râcâit rinichii de pe şira spinării.

De ce vine Garrett în munţi ? a întrebat ea în timp ce-şi scutura sângele închegat de pe vârfurile degetelor.

L-ai văzut tu ?

Da. De multe ori. De ce vine ?

Probabil că pune capcane.

Ah, a zis ea.

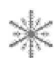
Nu trebuie să te temi de el. Nu-ţi face nici un rău.

Bine, a zis ea.

A pus peştele pe zăpadă şi şi-a spălat mâinile de sânge.

42

Nopţile lui Garrett erau bântuite de fată. În ziua în care l-a scăpat din furtună, s-a întors acasă istovit şi s-a pomenit că nu putea să doarmă, şi n-a mai dormit bine săptămâni în şir. Stătea întins în pat şi se gândea la ochii ei albaştri şi la trăsăturile fine ale chipului ei, dar întotdeauna acestea erau înceţoşate de ninsoare sau acoperite de vălul părului blond, iar el nu le putea reconstitui cu claritate în minte. A încercat să-şi reamintească forma buzelor ei. Se întreba cum ar fi să le atingă. Şi, mai mult ca orice, îşi dorea să-şi amintească mireasma ei, vagă şi atât de familiară.

S-a întors iar şi iar la poalele dealurilor, pentru a-i vedea urmele şerpuind fin pe deasupra zăpezii. Le spunea tuturor, probabil şi lui însuşi, că se ducea la vânătoare, şi totuşi n-a mai pus nici o capcană cu zilele şi uneori chiar uita să-şi ia cu el momeala şi cursele. De-acum nu se mai gândea la gluton, ci numai la ea, iar ochii îi oboseau de atâta uitat după vreo fulgerare a hainei albastre sau a părului blond-alburiu. Bănuia că fata stătea ascunsă, dar tot se ducea după ea.

Exact aşa cum prevăzuse fata, zăpada din munţi a devenit curând prea adâncă pentru cal, aşa că a început să meargă pe rachete de zăpadă. Uneori campa ca indienii, dormind sub o pânză de cort şi gătind pe un foc de tabără. Nopţile acelea erau cele mai rele, fiindcă nu putea deloc să adoarmă. Se holba în bezna rece şi asculta atent, încercând să prindă vreo urmă de mişcare. Era sigur că fata era chiar acolo, privindu-l dintre copaci, iar uneori îi găsea urmele paşilor în dimineaţa următoare. Şi totuşi nu i se arăta. Nu până în ziua în care el a stat, disperat şi vesel totodată, lângă urmele ei proaspete şi a strigat-o pe nume.

Faina ! Faina ! Nu vreau decât să vorbesc cu tine. Nu vii ?

Copacii au păstrat liniştea. Cerul era mohorât, greu de neaua ce avea să cadă.

Faina ! Ştiu că eşti acolo. Nu vrei să ieşi ?

Sunt aici, a zis ea şi s-a ivit de după o ramură de molid încărcată de zăpadă. Ce vrei de la mine ?

Nu ştiu, a zis Garrett, surprins de propria-i sinceritate. Era nesăbuit şi neînfricat. Nu ştiu, a repetat.

Ea şi-a îngustat ochii de un albastru intens, dar nu s-a retras.

Ai mai văzut vreun gluton ? a întrebat el, numai fiindcă nu i-a venit altceva mai bun în minte.

Fata a scuturat din cap.

Dar tu ? Ai găsit vreun gluton ?

Nu. De fapt, niciodată. N-am prins niciodată un gluton.

Ah.

Mi-am dorit întotdeauna.

De asta eşti pe-aici ?

Nu. Nu de asta.

Dar din ce cauză ?

Din cauza ta. Aşa cred.

Fata s-a mişcat, deodată precautã, dar a rămas pe poziţie.

Îmi pare rău de vulpea ta. N-ar fi trebuit s-o împuşc… Stai. Nu pleca. Nu vrei să vorbeşti cu mine ? N-am mai întâlnit niciodată pe cineva ca tine.

Ea a ridicat din umeri şi chipul i-a fost străbătut de o expresie ciudată, iar lui i s-a părut că zâmbeşte.

Vrei să vezi ceva ? a întrebat ea.

Bine.

A ţâşnit pe după un molid şi dusă a fost. Temându-se să n-o piardă din ochi, el a luat-o la fugă, atât cât putea de repede cu rachetele în picioare. A urmat-o printre copaci, printre plopi şi printre tufe de

coacăze. Şi-au croit drum până dincolo de linia copacilor, unde văile înzăpezite se înălţau deasupra capetelor lor, făcând loc vârfurilor stâncoase ale munţilor. El era leoarcă de sudoare şi-l dureau plămânii, dar fata părea neobosită. L-a aşteptat pe o stâncă roasă de vânt până a reuşit, pufnind, să se cocoaţe acolo.

Faina îşi scosese mănuşile şi îşi dusese un deget la buze, făcându-i semn să tacă. Apoi a arătat către panta de lângă ea. Garrett nu vedea decât alb. Era umilitor. Întotdeauna avusese o privire ageră, dar de data asta a trebuit să scuture din cap, nu, nu vedea.

Ea a zâmbit, fără ironie, şi-a îngenuncheat lângă stâncă. A scos din buzunarul hainei un pumn de pietre. Erau rotunde şi netede, toate cam la fel de mari, de parcă ar fi fost alese cu grijă. A luat una din palmă, s-a ridicat în picioare şi a aruncat piatra. Garrett a auzit un cârâit înăbuşit şi a văzut o fluturare albă. Fata a luat altă piatră, a aruncat iarăşi, şi altă pasăre a fost lovită. Fără să se uite în spate, spre el, a luat-o la fugă pe coastă, către pradă. Un stol de cocoşi polari a prins viaţă deodată împrejurul picioarelor ei, cu un fâlfâit zgomotos. Sute de cocoşi polari, mai mulţi decât văzuse vreodată Garrett laolaltă, au umplut cerul şi s-au împrăştiat în toate părţile, unii aşezându-se la numai câteva sute de metri depărtare şi dispărând, albi pe alb, alţii zburând stângaci către culmea următoare.

Fata a alergat spre el, râzând şi ţinând doi cocoşi morţi de ghearele cu pene. El stătea iritat, cu braţele-n sân. Încercase şi el o şmecherie din asta înainte. După zeci de pietre, abia de rănise unul şi tot trebuise să-l împuşte până la urmă.

Deci asta voiai să-mi arăţi ? a întrebat-o.

Nu. Dar acum te-ai odihnit ?

În loc să-l conducă mai sus în munţi, cum se aştepta el, fata a început să străbată coasta. Acolo unde atingea solul cu picioarele, se formau mici bulgări de zăpadă ce se rostogoleau la vale, lăsând urme punctate. Străbaterea terenului abrupt cu rachete de zăpadă în picioare era dificilă, însă Garrett ştia că, dacă şi le-ar fi scos, s-ar fi cufundat până mai sus de brâu în stratul de nea, aşa că s-a chinuit în continuare. Curând au coborât într-un defileu cu pereţi abrupţi, plin cu tufe de anin.

La poalele unui mic dâmb, fata s-a lăsat într-un genunchi şi iarăşi i-a făcut semn să tacă. Zăpada groasă acoperea dealul, în afară de un punct nu mai mare decât capul unui om. Hai mai aproape, i-a făcut fata semn cu mâinile.

Era o gaură întunecoasă în pământ, o porţiune a unei intrări mult mai largi, în mare parte acoperită de zăpadă. Când şi-a dat seama ce este, un fior rece i-a cuprins gâtul şi pielea capului. Îl condusese la bârlogul unui urs.

Garrett s-a aşezat pe vine alături de ea, cu rachetele în picioare, şi s-a aplecat spre groapă. I se părea că distinge rădăcini şi ţărână, dar era atât de întuneric, încât nu putea fi sigur. Se aştepta ca locul să fie cavernos şi murdar, însă singurele mirosuri pe care le putea simţi erau de zăpadă, pământ şi, poate, frunze umede şi blană. Nu auzea nimic în afară de propria lui răsuflare.

A arătat către bârlog şi şi-a înălţat sprâncenele spre fată, ca pentru a o întreba : E înăuntru ? Ea a

încuviinţat, cu ochii vioi şi mâna înmănuşată pe umărul lui, în chip de avertisment. Chiar şi prin haina groasă de iarnă, i-a putut simţi apăsarea mâinii pe piele şi l-a luat cu ameţeală. S-au retras încetişor de lângă bârlog şi apoi au mers în linişte până au ajuns din nou în albia pârâului.

E înăuntru ? a şoptit el. Acum ?

Da. M-am uitat de-aici, de sus, cum şi-a săpat bârlogul, a zis fata arătând către coasta de pe partea opusă a pârâului.

Urs brun ? a întrebat Garrett. Ea a încuviinţat.

Un mascul ?

Nu. O mamă cu doi pui.

Nu există animal mai periculos în sălbăticie, s-a gândit Garrett. Zărise urşi bruni pe versanţii munţilor, le văzuse muşchii zvâcnind pe spinările curbate, blana unduindu-se în valuri. De fiecare dată când zărise măcar în treacăt un asemenea animal, fusese înfricoşat. Dar nicicând nu se aflase atât de aproape. Numai zăpada îl despărţise acum de o ursoaică grizzly, masivă, somnoroasă şi puternică, cu puii hrănindu-se alături, cu ghearele lungi ivindu-i-se din labele cu perne.

43

Băiatul stătea la uşa lui Mabel, acoperit de zăpadă şi ţinând într-o lesă de sfoară un căţelandru, şi întreba de Faina.

— Poftim ?

— Faina ? E aici ?

— Păi, nu, Garrett. Nu este. Dar intră.

El s-a oprit în prag şi a privit în jos, la căţeluşul cu pete albe şi negre şi urechi clăpăuge.

— Cred că poate să intre şi noul tău prieten, a zis Mabel, poftindu-i în casă şi închizând uşa înainte să pătrundă prea multă zăpadă.

Căţeluşul a dat din coadă agitat şi, când Mabel s-a aplecat spre el, a încercat să-i sară în poală. Ea a râs şi l-a lăsat să-i lingă faţa, apoi s-a ridicat şi şi-a şters mâinile pe şorţ.

— Deci ţi-ai luat un căţeluş ?

— Nu… Ştii că nu mă lasă mama şi tata să-mi iau nici un câine de sanie, a zis el.

A rămas lângă uşă, păşind pe loc stânjenit.

— Nu. De fapt, hm, i l-am adus ei.

— Adică Fainei ?

— Crezi că n-o să-i placă ?

— Ah. Ba da. Bănuiesc că aproape orice copil ar îndrăgi un căţeluş, dar nu-s sigură…

— Nu e un copil.

Tonul lui a fost unul neaşteptat – iritat, chiar un pic defensiv.

— Nu, bănuiesc că nu mai e un copil, nu-i aşa ?

Mabel observase o schimbare la Faina. Obrajii i se subţiaseră, aşa încât osatura îi era mai evidentă, membrele i se lungiseră graţios. Părea mai înaltă, mai încrezătoare. Cam de şaisprezece sau şaptesprezece ani, bănuia Mabel.

— O aşteptaţi să vină diseară ?

— Nu ştiu. Niciodată nu suntem siguri când vine.

Acum căţeluşul ţopăia prin micuţa colibă, reuşise deja să facă o băltoacă de pipi într-un colţ şi să tragă un şervet de vase pe podea, şi dădea să ronţăie papucii lui Jack de lângă sobă. Mabel a luat şervetul şi s-a apucat să strângă mizeria.

— Îmi pare rău, Garrett. Nu ştiu când o să apară şi, sinceră să fiu, nu sunt sigură că e o idee prea bună. S-ar putea să nu fie în stare să aibă grijă de-un căţeluş al ei.

— Ba este.

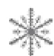
— Păi, hai să vedem ce zice şi Jack. O să ajungă acasă în câteva ore. M-aş oferi să ţin eu căţeluşul aici până la următoarea ei vizită, dar cred că ar fi destul de incomod.

— Aş putea rămâne aici, cu căţeluşul ? Poate în hambar, până o să vină ea ?

— Ah. Bine. Cred că da. Dacă asta vrei. Dar o să fie frig.

— O să fie bine. Şi poate că totuşi o să vină destul de curând, nu crezi ?

Garrett a scos căţeluşul afară ca să se zbenguie prin zăpadă, iar Mabel a căzut pe gânduri. Ce întorsătură ciudată a evenimentelor. Băiatul să-i aducă Fainei un căţeluş. Mabel se îndoia că fata avea să vină dacă ştia că e Garrett aici. Faina nu îi vizita niciodată când erau străini pe-aici. Oare cât avea să stea Garrett să o aştepte ?

— E Garrett pe-aici ? a întrebat Jack când s-a întors, chiar înainte de lăsarea serii. I-am văzut calul în hambar.

— Da. A venit cu un dar pentru Faina.

— Pentru Faina ? Ce fel de dar ?

— Un căţeluş.

— Un căţeluş ?

— Da. Garrett zice că e un husky, din aceia care pot fi dresaţi pentru sanie.

— Un câine ? Pentru Faina, zici ?

La început a părut uluit. Apoi a zâmbit larg.

— Un căţeluş !

— Ţi se pare o idee bună ?

— Bineînţeles. Are nevoie de un prieten.

— Dar poate avea grijă de el ?

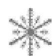
— Ah, sigur o să se descurce. O să-i prindă bine.

— Eşti sigur ?

Jack trebuie să-i fi observat tonul neliniştit, fiindcă s-a uitat la ea mai atent.

— E singură, Mabel. Trebuie să-ţi dai şi tu seama de asta. Împărţită între aici şi acolo – stânjenită în casa noastră, absolut singură în pădure. Sunt sigur că niciodată n-a avut un căţeluş jucăuş.

Mabel era tentată să-şi explice şi celelalte rezerve, legate de Garrett şi de comportamentul lui ciudat, însă nu-şi putea găsi cuvintele şi ştia că ar părea agitată şi prostuţă.

Când Faina a bătut la uşă mai târziu în acea seară, Jack, Mabel şi Garrett erau în colibă, jucându-se pe podea cu căţeluşul, aruncând o cârpă înnodată prin încăpere. La auzul ciocănitului, Garrett s-a împiedicat.

Când Mabel a deschis uşa, s-a întrebat dacă Faina avea să o ia la goană văzând că mai era cineva acolo. Dar fata a intrat şi a rămas chiar lângă uşă, fără să-şi scoată căciula sau haina, de parcă încă ar fi putut să o ia la sănătoasa. Când l-a văzut pe Garrett, a făcut ochii mari.

Hai, copilă, a zis Mabel. Stai să îţi iau haina. A început iarăşi să ningă ?

Faina nu a răspuns, însă şi-a dat jos căciula şi haina, fără să-l slăbească o clipă din priviri pe Garrett.

Ţi-l aminteşti pe Garrett, nu-i aşa ? Fiul lui Esther şi-al lui George. A fost aici mai demult, pe la începutul iernii. El… păi, ţi-a adus ceva.

Garrett ţinuse căţeluşul de lesă, dar acum frânghia îi scăpase. Căţeluşul s-a năpustit spre Faina, dând din coadă, cu limba fluturând. Fata s-a tras înapoi până s-a lipit de uşă, iar atunci căţeluşul a sărit pe ea.

Nu-i nimic, copilă. Nu-i decât un căţeluş, a zis Mabel. Şi aş zice că-i cam place de tine.

Nu muşcă. Pe cuvânt, a zis Garrett.

A îngenuncheat la picioarele Fainei şi a atins câinele ca să-l liniştească.

Uite. Nu vrea decât să se joace. E mic, n-are decât câteva luni.

Garrett s-a întins, a apucat mâna Fainei şi a coborât-o spre capul câinelui.

Uite. Poţi să-l mângâi.

Căţeluşul a lins degetele fetei, iar Faina a chicotit.

Ce zici, îţi place ? a întrebat Garrett.

Faina a dat din cap, zâmbind şi lăsând căţeluşul să-i lingă vârfurile degetelor.

Fiindcă e pentru tine.

Fata s-a uitat la Mabel, apoi iarăşi la Garrett, fruntea i s-a încreţit.

Da, da. E al tău, a zis Garrett. Ştiu că nu e la fel cum era vulpea. M-am gândit să-ţi prind una vie. Dar apoi m-am gândit că un căţel ar fi mai bun.

Faina şi-a pus palmele pe fălcile căţeluşului, iar acesta s-a împins în mâinile care îl mângâiau, aşa încât arăta de parcă ar fi zâmbit.

Trebuie să-l hrăneşti regulat, a vorbit Jack pentru prima oară.

Stătea cu o expresie amuzată şi cu mâinile-n sân.

Dă-i orice mănânci tu şi o să fie bine.

Şi mă gândeam că poate ar putea să doarmă cu tine, sub haina ta, până mai creşte un pic, a adăugat Garrett.

Faina încă mai mângâia câinele, absolut uluită. Mabel se aştepta să o audă mulţumind sau punând o întrebare, dar fata tăcea.

Nu te obligă nimeni să iei câinele, dacă nu îl vrei.

Dar chiar când a zis asta, Mabel şi-a dat seama că era ridicol. Faina n-avea să plece fără câine.

Va trebui să te gândeşti la un nume, dacă o să fie al tău, a adăugat ea.

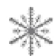
Faina a dat din cap nerăbdătoare, ca un copil pregătit să promită absolut orice, numai să-şi păstreze animalul de companie.

E un câine de sanie, să ştii, Faina, a zis Jack. Poate să-ţi care rucsacul sau să tragă o sanie. Iar câinii ăştia iubesc zăpada. O să te însoţească peste tot. Scoate-l în curte. O să vezi ce vreau să zic.

Atunci Jack a deschis uşa, iar câinele a făcut un salt afară, în zăpadă. Faina şi Garrett l-au urmat, încheindu-şi hainele în timp ce fugeau. Jack a închis uşa după ei şi s-a dus la fereastră, ca să se uite împreună cu Mabel. Lumina lămpii din colibă se revărsa pe fereastră iar un pic mai departe, lângă copaci, îi vedeau pe Garrett şi pe Faina aruncând cu zăpadă spre căţeluş şi fugind când el alerga după ei.

— Deci eşti sigur că e o idee bună ? a întrebat Mabel.

Jack a încuviinţat şi a strâns-o de umeri. Însă se vedea că se gândeşte la câine, iar ea nu la asta se referise, desigur.

În următoarele câteva săptămâni, Garrett, Faina şi căţeluşul au ţopăit prin zăpada şi printre copacii de lângă colibă. Garrett venea adesea la primele ore ale zilei, de obicei cu vreun motiv, cum că ar fi adus vreun borcan cu gem făcut de maică-sa ori coada unui topor pe care o reparase pentru Jack. Atunci, inevitabil, Faina şi câinele apăreau din pădure. Ochii albaştri ai fetei sclipeau de bucurie, şi totuşi Mabel era neliniştită. Încerca să se bucure de după-amiezile în care veneau cu toţii înăuntru, căţelandrul tolănit lângă sobă, Garrett şi Faina mâncând plăcintă la masa din bucătărie. Şi asta fusese o parte a unei vieţi la care sperase cândva – copii dansându-i sub fereastră, copii stând în siguranţă la masa ei. A încercat, aşa cum făcea în timpul recoltei, când ea şi Jack lucrau împreună, să guste fiecare bucăţică din plăcerea

acelei clipe, ştiind că s-ar putea să nu dureze.

Curând, Garrett a clocit un plan ca să dreseze câinele, iar Mabel l-a tachinat, zicând că ăsta trebuie să-i fi fost motivul de la bun început, să dea o mână de ajutor la creşterea unui câine de sanie. Băiatul a râs, dar a zis că ştia că puiul ăsta era născut pentru zăpadă. Data viitoare când a venit, a adus o mică sanie de lemn făcută de el şi nişte hamuri pe care le împletise din frânghii şi piele. Câinele încă nu crescuse de tot, a zis el, aşa că avea să tragă sania goală. Mabel s-a uitat cum căţeluşul a ţâşnit către râu, cu sania săltând în urma sa, iar Garrett şi Faina fugeau după el. Erau plecaţi de ceva vreme, destulă încât Mabel să înceapă să se îngrijoreze. Când s-a întors Jack din hambar, i-a zis ce se întâmplase.

— Sunt bine, Mabel. Copiii ăştia doi cunosc pădurea mai bine ca oricine. Ai văzut cum fuge căţelul ăla ? Garrett o să facă din el un câine grozav pentru Faina.

Băiatul s-a întors singur, chiar înainte de apus.

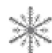
— Mâine vrem să ducem câinele la o tură mai lungă, în susul râului. Ne întâlnim acolo dimineaţă. Pot să dorm în hambar peste noapte ?

— Sigur, a zis Jack. Se pare că i-ai găsit un husky bun.

— Mda. Învaţă foarte repede şi îi place la nebunie să muncească.

— Deci mâine ? Mergeţi să staţi la râu toată ziua ?

Mabel îşi frângea mâinile, ca o bunicuţă, bătrână şi agitată.

În dimineaţa următoare, când îi dădea lui Garrett pachetul cu mâncare pe care îl pregătise pentru ei doi, plus o halcă de elan fript pentru căţeluş, Mabel nu s-a mai putut abţine.

— Garrett, promite-mi ceva, i-a zis ea aproape în şoaptă. Jack nu trebuie să audă ce-ţi spun.

— Sigur. Ce anume ?

— Promite-mi că nu o să faci focul.

— Focul ?

— Da. Astăzi, când o să vă opriţi să luaţi prânzul sau când ţi se face frig. Promite-mi că n-o să faci focul, nici măcar un foc mic, din rămurele.

— Dar de ce să…

— E important, a zis Mabel, stăpânindu-se să se întindă şi să-l scuture pe tânăr de umeri. Promite-mi că niciodată, absolut niciodată, n-o să o laşi pe Faina lângă vreun foc.

Fiindcă ea ridicase vocea, Jack şi-a înălţat privirea din hârtiile pe care le citea la masa din bucătărie, însă apoi, absent, s-a întors la ele. Mabel a coborât tonul.

— Ştiu că trebuie să ţi se pară ciudat ce-ţi cer, dar îmi promiţi ?

Garrett a privit-o cu îngăduinţă, iar pentru o clipă ea şi-a dorit să îi spună adevărul. Poate că ar fi râs împreună cu Garrett de improbabilitatea unui asemenea lucru, ceva ce nu s-ar fi putut petrece niciodată.

— Nu înţeleg, Mabel, dar îţi promit, a zis Garrett cu un aer serios. Şi niciodată n-aş lăsa să i se întâmple ceva Fainei. Ştii asta.

Iar pe chipul lui ea putea vedea că băiatul credea ceea ce spunea.

44

Bârlogul ursului fusese un dar pe care Faina i-l făcuse anume, înţelegându-i într-o oarecare măsură sufletul. Lui Garrett îi luase ceva timp să se gândească la un dar cu o semnificaţie egală, iar la început se temuse să nu fi fost o greşeală căţeluşul. Nu prevăzuse că ea se va speria.

Câteva săptămâni mai târziu, era mai sigur pe alegerea lui. Căţeluşul prospera de când era în grija ei, blana neagră îi era deasă şi strălucitoare. Se uita tot timpul după Faina cu ochii lui, unul albastru şi unul căprui. Când credea că Faina a dispărut, şedea şi aştepta abătut, ca un câine mult mai bătrân. Apoi, când reapărea, căţeluşul sărea şi schelălăia. Încă nu-i dăduse un nume, dar îl chema la ea foarte uşor, cu un fluierat ca de piţigoi.

Iar Faina… şi ea era schimbată. Dacă înainte era tăcută şi serioasă în preajma lui Garrett, acum râdea şi dansa. Ea şi căţeluşul se fugăreau unul pe celălalt în cercuri tot mai strâmte, până când fata cădea râzând în zăpadă, iar căţeluşul sărea deasupra ei. După ce se ridica din nou în picioare şi îşi scutura zăpada din părul lung, îl lua uneori pe Garrett de braţ şi îl trăgea după ea printre copaci, când alerga după căţeluş, şi era de parcă ar fi înotat printr-un vis de nea. În visul acela, el o săruta uneori pe buzele reci şi uscate.

Pe când se îndreptau spre râul Wolverine, lumina soarelui făcea să scânteieze zăpada, iar fiecare creangă şi frunză uscată strălucea acoperită de chiciură. Garrett simţea cum aerul îi înţeapă plămânii şi pielea descoperită a feţei îi ardea în ger. Până să-nceapă să meargă serios, picioarele îi erau deja îngheţate pe jumătate. Faina şi câinele alergau înainte şi apoi îl aşteptau pe Garrett să-i ajungă din urmă. Când s-au oprit să ia masa lângă o grămadă de buşteni aduşi de viitură, Garrett s-a gândit să facă un foc ca să se încălzească, dar apoi şi-a amintit de rugămintea lui Mabel. Aşa că au mâncat sendvişurile reci înfăşurate în hârtie cerată şi i-au dat căţeluşului bucata de friptură de elan îngheţată.

Acum am putea să ne întoarcem, a sugerat Garrett când au terminat de mâncat.

Nu, hai încă un pic. Te rog.

Aşa că au continuat să meargă spre nord, uneori traversând canalele îngheţate, alteori şerpuind printre copacii de pe mal. Vântul suflase toată zăpada din albia râului, iar Garrett putea vedea locurile unde gheaţa alb-albăstrie se vălurise şi îngheţase în umflături şi adâncituri mari. Pe alocuri, el ezita să meargă pe gheaţă, dar Faina îi făcea semn să treacă. Avea încredere în ea, era convins că ea ştia unde era fisurată sau slăbită şi unde era solidă şi limpede ca sticla, şi întotdeauna era în siguranţă lângă ea.

Când au ajuns la un cot al râului, Garrett şi-a dat seama că acesta era punctul cel mai îndepărtat în care ajunsese vreodată în susul râului. Când au cotit, valea s-a lărgit între munţi şi în depărtare străluceau turle de gheaţă albastră. Era izvorul râului – un gheţar încastrat între munţi albi. De la atâţia kilometri distanţă, vârfurile abrupte de gheaţă păreau să pâlpâie în lumina soarelui ca un miraj, apropiate şi îndepărtate, reale şi ireale.

Haide ! a strigat Faina, iar ea şi câinele au ţâşnit peste nămeţii întăriţi, într-un pâlc de sălcii de pe malul râului. Garrett a încercat să o urmeze, dar nu se putea strecura atât de uşor printre sălciile captive în gheaţă. Poticnindu-se prin tufăriş, nici n-a văzut fata decât atunci când i s-a ivit deodată în faţă. Îşi încolăcise braţul pe după trunchiul unei sălcii micuţe, iar acesta se încovoiase uşor sub greutatea ei. S-a aplecat, ieşind dintre crengile scânteietoare, şi s-a uitat la Garrett cu o privire pe care el n-a înţeles-o. Apoi s-a aplecat şi mai mult, iar el i-a simţit răsuflarea rece pe piele. Ca un iepure de zăpadă speriat, Garrett nu s-a mişcat, nu până când buzele ei le-au atins pe ale lui.

Obrajii ei erau aşa de fini, aşa de reci lipiţi de ai lui, iar ea avea gustul acelei miresme care îl bântuise toată iarna – ierburi de munte, pietre umede şi zăpadă nouă. A cuprins-o încetişor cu braţele şi a tras-o şi mai aproape. Şi-a scos o mănuşă şi şi-a pus palma goală pe părul ei, ceva ce acum înţelegea că tânjise să facă încă de când o văzuse prima oară, în acea zi când ea omorâse lebăda. Lipită de el, întreaga linie a trupului ei era aşa de delicată şi totuşi aşa de robustă, vie şi rece, ceva ce nu semăna cu nimic din ce simţise înainte.

Eşti cald, a şoptit ea aproape de buzele lui.

Garrett şi-a lăsat gura să-i urmeze linia bărbiei, în josul gâtului şi înapoi spre ureche, ştiind că s-ar putea rătăci în locul unde părul ei blond se îmbina cu pielea fină. S-ar putea rătăci în fineţea ei palidă, în degetele ei delicate, în ochii ei largi şi albaştri.

Voia să-şi lase genunchii să-i cedeze şi astfel să cadă amândoi, să zacă împreună în zăpadă, dar n-a făcut-o. A rămas în picioare, cu un braţ în jurul taliei ei, cu celălalt ţinând-o de ceafă, cu faţa lipită de gâtul ei.

Ea a fost cea care – ea s-a întins şi a început să-şi descheie nasturii de argint în filigran ai hainei.

Nu, nu, a bâiguit Garrett.

De ce ?

O să-ţi fie prea frig.

Ea n-a mai vorbit, dar a continuat să-şi descheie haina. Garrett şi-a aruncat şi cealaltă mănuşă la pământ şi şi-a strecurat mâinile pe sub lână, pielea lui aspră apucând căptuşeala de mătase. Un val de vinovăţie l-a înfiorat, ştiind că într-un fel ce făceau era greşit, însă era prea târziu. Acolo, de-a lungul coastelor ei delicate… acolo, lângă inima ei ce bătea… acolo s-a rătăcit el.

M— ă sâcâie, Jack.

El se aşteptase la asta. Felul în care Mabel se uitase toată ziua pe fereastră, muşcându-şi buza de jos, oftând atunci când mătura şi spăla. Dar de ce stătea mereu până venea ora mesei ca să dea glas grijilor… asta nu reuşea deloc să priceapă.

— Hm ? a mormăit el punându-şi un polonic de fasole în farfurie.

— Sunt îngrijorată cu copiii… păi, cam asta e, nu-i aşa ? Nu mai sunt copii. Ar trebui să zic un tânăr bărbat şi-o tânără femeie.

— Hm.

— Jack, mă asculţi ?

El îşi ungea o felie de pâine cu unt, dar a încuviinţat.

— Păi, ştii, e doar că… par grozav de apropiaţi, nu eşti de acord ? Petrec aşa de mult timp împreună, doar ei doi, şi nu sunt sigură că se cade. Ţinând cont de vârsta lor.

— Hm…

— Jack, pentru numele Domnului. Măcar înţelegi despre ce vorbesc ? Ai auzit vreo vorbă din tot ce ţi-am spus ?

El a pus jos cuţitul şi furculiţa şi s-a uitat la Mabel peste farfurie.

— Nu servesc cina, nu ?

— Scuză-mă. Doar că… Garrett şi Faina. Mă gândesc că s-ar putea să fie, păi…

— Ce ?

— Tu n-ai observat ? Cât timp petrec împreună ? Cum se plimbă braţ la braţ.

— Sunt doar nişte copii. Ei îi prinde bine să aibă un prieten.

— Dar, Jack, nu sunt copii. Nu mai sunt. Nu vezi ? Faina trebuie să aibă şaisprezece sau şaptesprezece ani acum, iar Garrett aproape nouăsprezece.

Pe el chiar l-a surprins lucrul ăsta, cum trecuse timpul. Faina fusese o copiliţă când venise prima oară la uşa lor şi parcă mai ieri Garrett era un puşti de treisprezece ani interesat doar să prindă nevăstuici.

— Bănuiesc că ai dreptate, Mabel. Am pierdut şirul anilor. Dar n-ar trebui să-ţi faci griji. Nu-i Garrett genul care să se ţină după fete. Iar vremea de făcut curte e încă departe pentru ei doi.

— Nu, Jack. Te înşeli.

— Noi aveam aproape de două ori vârsta lor când îţi făceam curte.

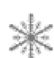
— Dar noi eram diferiţi. Sora mea mai mică era deja măritată când avea vârsta Fainei.

Jack a privit în jos, la fasolea rece şi la pâinea care se întărea. Darul lui Mabel de-a mirosi necazurile, prezente sau viitoare, îl îngrijora. Uneori şi-ar fi dorit să-şi poată pur şi simplu mânca fasolea caldă şi pâinea proaspătă şi să mai lase problemele deoparte.

— Îmi pare rău, Jack. Poate că nu-i nimic. Dar pare periculos ca ei să petreacă atâta timp singuri, fără

însoţitor. Şi am observat-o pe Faina schimbându-se, într-un fel pe care nu-l prea pot explica. Dar ce putem face ? Doar nu îi putem interzice ceva. Nu e fiica noastră, nu ?

Această ultimă lovitură a mers drept la ţintă. De câte ori nu spusese el exact aceste cuvinte ? Faina nu era fiica lor. Ei nu-i puteau hotărî viaţa. Tot ce puteau face era să fie recunoscători pentru timpul pe care îl puteau petrece cu ea. Iar amănuntul ăsta – Faina fugind prin pădure cu băiatul –, amănuntul ăsta l-a ros aşa cum te roade o pietricică în gheată. La început pare o nimica toată, un deranj neînsemnat, dar în cele din urmă te face să şchiopătezi.

Zile în şir, Jack nu prea s-a mai putut gândi la altceva. Când fusese tânăr, era nepăsător la fete. În vreme ce prietenii lui se împopoţonau la fiecare sfârşit de săptămână ca să se ducă la întâlnirile dansante, el era mai interesat să-şi petreacă serile cioplind la vreun obiect de lemn sau îngrijind vreun mânz. Sigur că sărutase câteva fete în spatele hambarului, dar numai când fusese aproape nevoit, şi adesea se întrebase ce fusese diferit în privinţa lui Mabel, de atenţia îi fusese atrasă şi păstrată ferm. Ea era tăcută, blândă şi gânditoare, iar la început nu arăta nici un pic de interes faţă de el. În timp însă, între ei s-a înfiripat o afecţiune care de asemenea era tăcută şi blândă şi, uneori, distantă.

Aşa se gândise că va fi şi cu Garrett. Esther glumise că nu exista nimeni în întreaga grădină a lui Dumnezeu care să dorească să se pună cu băiatul ei încăpăţânat. În timp ce fraţii lui mai mari se grăbeau să se însoare cu fete drăguţe şi zâmbăreţe, lui Garrett îi plăcea să stea singur. Jack presimţea că în cele din urmă, poate peste nişte ani, avea să apară o femeie cu o fire neaşteptată, care să fie perechea perfectă pentru Garrett.

Dar Faina ? Era imposibil. Indiferent de vârsta ei, era copilăroasă, pură şi fragilă. Garrett avea mai mult bun-simţ decât să pângărească aşa ceva.

Apoi i-a urmărit pe cei doi, felul în care stăteau aşa încât braţele li se atingeau când vorbeau printre copaci, felul în care îşi strângeau mâinile când îşi spuneau la revedere. Într-o noapte, în pat, Mabel i-a dat vestea cea mare, iar în vocea ei a simţit revoltă şi panică.

— Faina nu pleacă. Zice că o să rămână peste vară.

— Cum ?

— M-ai auzit. Nu mai pleacă, atunci când se topeşte zăpada.

— De ce ?

— Chiar trebuie să întrebi ?

— Ce ţi-a zis ?

— Zice că Garrett vrea să o ducă la pescuit de somoni şi în tundră, la vânat de karibu. Zice că o să rămână toată vara.

Era descurajant, dar Jack nu putea explica exact de ce. Oare nu asta îşi doreau ? Ca fata să fie cu ei

tot anul, ca în lunile lungi de vară să nu-şi facă griji pentru siguranţa ei ? Dar nu, nu era ceea ce-şi dorea. Îi era dor de ea când era plecată, dar şi mai mult îi plăcea să o ştie în zăpada din munţi, departe de soarele fierbinte şi de valea râului înţesată de ţânţari.

— Ştii ce înseamnă asta, Jack ?

El n-a zis nimic.

S-a ivit soarele, iar zăpada a început să picure, întâi de pe streşini şi ramurile copacilor, apoi în jos pe versanţii munţilor. Primăvara a venit repede, caldă, iar râul s-a dezgheţat în mare grabă, trosnind. Jack i-a spus lui Mabel că se duce la râu, ca să se uite cum se scurg sloiurile, dar de fapt voia să-i urmărească pe ei. Garrett se mutase deja în hambar, deşi vremea semănatului era încă departe, iar în această dimineaţă băiatul s-a trezit devreme şi s-a întâlnit cu Faina şi cu câinele în curte. Nici măcar nu au intrat în colibă ca să le zică lui Jack şi lui Mabel bună dimineaţa sau la revedere sau ce mai faceţi, înainte de-a pleca la braţ, pe potecă, înspre râu.

— Mă întorc imediat, a zis Jack.

A evitat privirea lui Mabel. Toată dimineaţa fusese reţinută, vorbise puţin şi se mişcase tăcută prin colibă. Când îşi punea jacheta, ea s-a întins şi i-a luat o mână într-ale sale. L-a privit ca pentru a-i spune ceva, dar n-a făcut decât să-l sărute pe obraz.

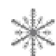
Curtea şi drumul principal erau pline de noroi, dar poteca înspre râu era mai plăcută, şerpuind printre molizi. Pământul era uscat, plin de muşchi şi brăzdat de rădăcinile copacilor. O veveriţă i-a chiţăit deasupra capului, dar Jack nu a putut s-o vadă în lumina piezişă. Ici şi colo, petice de zăpadă mai zăboveau pe pământ, dar mai adesea frunze pitice de corn şi capete de ferigă se iţeau din solul reavăn. Curând a auzit vuietul râului, iar când s-a apropiat de apă, a văzut mugurii moi şi argintii ai sălciilor. A dat să rupă câţiva de pe crengi, ca să i-i ducă lui Mabel, dar apoi şi-a amintit de sarcina lui neplăcută şi a continuat să meargă.

Spera să îi găsească pe malul râului, aruncând cu pietre în gheaţa fragilă sau trăgând de un băţ din botul câinelui. Dar ei nu erau acolo, aşa că a continuat să meargă pe potecă, de-a lungul râului şi printre tufele de sălcii, până ce aceasta l-a purtat, în cele din urmă, din nou pe un teren mai înalt şi într-o altă pădure de molid. Aici copacii erau mai falnici şi mai deşi, iar întregul loc avea un aer mai misterios, mai tainic. Se uita tot în jos, ca nu cumva să se împiedice în rădăcini, şi astfel a zărit un ciorchine de floricele roz înflorind prin covorul de muşchi şi ace de molid. Condurul-zânei, aşa le zicea Mabel. Culesese odată pentru ea un bucheţel mic de orhidee de primăvară sălbatice, iar Mabel îl certase, zicându-i că erau sensibile şi că orice floare pe care o culegea însemna moartea întregii plante.

A ferit florile, păşind peste ele. Poteca nu ducea nicăieri, dar din când în când auzea voci. Ar fi putut să-i strige, să-i prevină că se afla acolo, dar n-ar fi avut nici un rost. Venise acolo ca să-i spioneze, şi-i

era silă de asta.

În cele din urmă i-a găsit, cuibăriţi sub unul dintre cei mai mari brazi, cu hainele întinse sub ei ca nişte pături. Era un loc frumos ; soarele strălucea prin ramurile cu ace, împrăştiind pete de lumină pe pământ, iar aerul purta mireasma limpede şi pură a molizilor. S-a uitat printre copaci numai suficient cât să înţeleagă ce vedea, apoi a întors privirea şi a fost atât de cuprins de ruşine şi furie, încât abia şi-a mai găsit drumul înapoi spre casă.

Părea că trecuse îngrozitor de mult timp de când plecase Jack, iar Mabel se tot plimba încolo şi-ncoace prin faţa ferestrei, nici ea nu mai ştia de când. Făcuse o greşeală spunându-i. Ar fi trebuit să-şi ascundă neliniştea şi să vorbească direct cu fata. Acum era prea târziu.

Când Jack s-a întors în curte, a fost uşurată la început. Era singur. Dar apoi a observat cât de întins s-a dus spre hambar, cum a dat un picior uşii ca s-o deschidă şi cum a trântit-o apoi, încuindu-se acolo de parcă n-ar fi ştiut unde să se ducă sau ce să facă. S-a îndreptat spre stiva de lemne şi a luat toporul. Doamne, s-a gândit ea, o să-l omoare. El s-a apucat în schimb să despice buşteni, unul după altul, iar ea era acum la fel de tulburată. Garrett despicase şi stivuise suficiente lemne astă-iarnă, cât să îi ţină ani întregi. Jack nu îndeplinea o treabă – îşi dezlănţuia furia. Voia să se ducă la el. Nu îi spusese despre tandreţea autentică pe care o citise pe chipul lui Garrett sau despre cum văzuse că fata îl trăgea pe el de braţ. Îşi dădea seama că, în ciuda celor spuse mereu despre Faina, cum că ea nu ar fi fiica lor, Jack vedea acum toate astea exact prin ochii unui tată.

Mabel nu a observat când Garrett a ieşit dintre copaci, dar când n-a mai auzit trosnetul ritmic al lemnului, s-a uitat pe fereastră şi i-a văzut pe cei doi bărbaţi stând lângă stiva de lemne. Nu le putea auzi cuvintele, dar putea înţelege din mişcările lor că vorbeau – mai întâi Jack, apoi Garrett. Jack îşi flutura mâinile şi, chiar şi prin fereastră, Mabel a văzut umerii băiatului căzând. Apoi s-a îndreptat la loc şi a vorbit mai însufleţit. Mabel stătea la fereastră, cu una dintre palmele goale lipite de geam. Iar apoi, aparent fără nici un avertisment, Jack l-a pocnit pe Garrett în falcă şi l-a doborât la pământ.

Poate că era o greşeală. Ea nu-l văzuse niciodată pe Jack lovind pe cineva şi s-a rugat să fie doar o interpretare greşită de-a ei. Dar când Garrett s-a ridicat în fund, îşi freca falca cu dosul palmei. Jack i-a întins o mână, probabil ca să-l ajute să se ridice, dar tânărul a refuzat şi, cu greutate, s-a ridicat singur în picioare.

Când Jack a intrat în colibă, nici el şi nici Mabel n-au vorbit. Ea l-a dus la ligheanul cu apă, unde i-a spălat încheieturile umflate şi i le-a bandajat cu o cârpă rece şi udă. Afară, se auzea calul lui Garrett părăsind curtea în galop.

L a vară o să ne ducem în josul râului, spre ocean.

Da ?

Acolo o să prindem somoni, direct din apa sărată, cât încă mai strălucesc de parc-ar fi de argint. O să facem un foc de tabără din lemn adus de viitură şi o să dormim în nisip. Poate c-o să mergem tocmai până la ocean.

N-am fost niciodată acolo.

E mare.

Ştiu. L-am văzut de pe munţi.

Şi ştii ce-o să mai facem ?

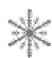
Faina şi-a răsucit capul pe pieptul lui.

Nu, a zis. Ce-o să mai facem ?

O să înotăm în râu. O să ne dăm jos toate hainele şi-o să înotăm dezbrăcaţi în râu.

N-o să-ţi fie frig ?

Nuu. Sunt trei iazuri mici în albia râului, unde apa e stătută şi se încălzeşte de la soare. Sunt limpezi şi albastre. O să vezi. O să înotăm şi-o să facem pluta, iar când o să ne băgăm cu capul sub apă, o să te sărut. Uite-aşa.

Era ca o sete cumplită. Putea să bea şi să tot bea din ea şi niciodată nu era de-ajuns.

Când erau împreună, hoinărind prin albia râului sau urcând în susul unui pârâu, îşi spuneau unul altuia tot ce ştiau. Care era culoarea ochilor lupului sur. Cum să prinzi un bizam prin crusta de gheaţă. Unde cuibăresc gâştele de zăpadă şi unde-şi fac marmotele bârlogul. Zgomotul unei turme de karibu străbătând tundra. Gustul coacăzelor de munte şi-al mugurilor moi de molid.

Cercetau noroiul potecilor, arătau către urme şi numeau animalele care le făcuseră. Garrett încerca să o înveţe cum să urle ca un elan îndrăgostit. Faina încerca să-l înveţe cântecele păsărilor sălbatice. Apoi începeau să râdă şi să se fugărească printre copaci, până când dădeau de unul cu ramuri largi şi cu un pat de ace dedesubt. Acolo se îmbrăţişau şi îşi gustau unul altuia buzele, ochii, inimile.

Iar când erau despărţiţi, el se simţea de parcă ar fi murit de sete.

D— eci cam asta a fost, a zis Jack.

Şi-a scuturat palmele de funingine. La picioare avea o găleată metalică plină cu cenuşa pe care o scosese din sobă.

— Deci bănuiesc că am cam terminat-o cu el. N-o să-l mai vedem pe băiatul ăla pe-aici.

— Nu poţi să ştii, a zis Mabel.

— Ba ştiu. N-o să se mai întoarcă. Vine vremea semănatului şi o să-mi rup spatele în câmp, încercând să fac treaba. Şi el ?

— Cred că-l subestimezi.

— Om vedea.

A lovit cu mâna în burlanul sobei şi a ascultat cum cade creozotul. Apoi l-a strâns cu lopata din sobă şi l-a pus în găleată.

— E acelaşi tânăr pe care-l ştim dintotdeauna. Doar că e îndrăgostit.

— Om vedea.

Calul dispăruse. Jack a închis şi a deschis uşa din nou, zicându-şi că înnebunise. Dar nu, calul nu mai era acolo. A traversat hambarul, a ieşit pe păşune şi a văzut, în partea îndepărtată, că poarta era deschisă.

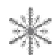
Întârziase venind să hrănească şi să adape calul. Avusese de gând să lucreze pe câmp chiar îndată după ivirea zorilor. Era sfârşitul lui mai şi pământul începea în sfârşit să se zvânte. Câteva dintre terenurile cele mai mari tot mai trebuiau arate. Dar în dimineaţa asta spatele îi era mai înţepenit ca de obicei, aşa că se încălzise făcându-şi de lucru pe lângă colibă timp de câteva ore.

Când a traversat păşunea, a observat urme de ghete în noroi. A închis poarta şi a urmat şirul acestora către cel mai apropiat teren, întrebându-se dacă n-ar trebui să se întoarcă după puşcă.

Orbit de soarele aflat deja sus pe cer, la început Jack n-a putut vedea bine. A rămas la marginea terenului, ferindu-şi ochii cu palma.

Garrett era la plug, arând pe marginea cealaltă a câmpului.

I s-a părut că băiatul l-a salutat din cap, dar nu putea fi sigur de la distanţa aceea. Jack a dat să-i răspundă ridicând mâna, însă imediat a îndesat-o în buzunar. A făcut stânga-mprejur şi s-a dus acasă.

— Te-ai şi întors ?

— Dispăruse calul. M-am dus să-l caut.

Mabel a ridicat din sprâncene.

— Şi ? L-ai găsit ?

— Mda. L-am găsit.

— Şi ?

— E la Garrett. Ară un câmp.

— A, da ?

Mabel a strâns din buze. Poate că încerca să nu zâmbească. Poate că se abţinea să spună „Ţi-am zis eu“.

— Da. Da. Tu mi-ai zis.

— Păi, eu am încredere în el. E un tânăr care îşi onorează obligaţiile.

— Bine, atunci când vine la prânz, spune-i că mi se pare că terenul din nord va trebui refăcut. Era prea noroios când am trecut eu.

— Dar poţi să-i spui chiar tu, a zis ea cu blândeţe.

— Nu. Aici te înşeli.

Mabel a oftat.

— N-o să fiu mesagerul tău pentru totdeauna, să ştii. Voi doi va trebui să vă vorbiţi într-o bună zi.

— Om vedea, a zis el.

48

O ceaţă răcoroasă stăruia în văzduhul dimineţii de primăvară, dar au plecat din colibă, fiindcă fata era ca un animal în cuşcă, încordată şi agitată. Mabel ştia că ceva era în neregulă şi se gândea că poate Faina îi va spune dacă se duceau într-o plimbare vioaie, doar ele singure. Au pornit pe urmele căruţei, în jurul câmpurilor, mergând la pas una lângă alta, până când ea şi-a dezlegat limba.

Oare sunt pe moarte ? a întrebat fata, fără să se uite la Mabel.

De ce-ai spune aşa ceva ?

Am tot sângerat. Luni în şir, începea şi se oprea şi mă îndoiam de durere.

De ce nu mi-ai spus ? Nu, e vina mea. Eu ar fi trebuit să-ţi explic. Ai sângerat din nou ?

Nu. M-am gândit că sunt mai bine, fiindcă sângerarea s-a oprit şi n-a mai revenit. Dar acum, mă trezesc şi mănânc şi nu pot păstra nimic în stomac. Toată ziua nu vreau decât să mă întind şi să dorm.

Mabel a înţeles în cele din urmă ; a condus fata către masa de picnic şi s-a aşezat pe bancă.

O să aveţi un bebeluş, tu şi Garrett. Porţi copilul lui.

Ceaţa se întindea acum de-a lungul albiei râului, iar răsuflările lor erau vizibile, înălţându-se în nori

albi dinspre buze. Rigidă, cu spatele drept, Faina s-a ridicat şi s-a uitat la munţii îndepărtaţi.

Ştiu că te sperie, copilă. Dar poţi să faci asta. Eu am încredere în tine.

Dar cum să pot ? Ce ştiu eu despre copii, despre mame ?

Fata s-a întors către Mabel, iar în ochi i se citea disperarea.

Dar tu, a zis deodată. Tu trebuie să ştii câte ceva despre copii. Te rog. Trebuie. Ia-l tu şi fii mama lui.

Mabel şi-a împreunat palmele în poală.

Ani de-a rândul, braţele o duruseră de dor. Era o slăbiciune pe care nu şi-o permitea adesea, dar uneori stătea într-un scaun, cu ochii închişi, cu braţele încrucişate pe piept, şi îşi imagina că ţine un bebeluş – căldura lui încrezătoare lipită de corpul ei, căpşorul lui mirosind a lapte şi a pudră de talc, pielea lui mai fină decât petalele florilor. Privise alte femei cu bebeluşi şi în cele din urmă înţelesese după ce tânjea : permisiunea nelimitată – nu, necesitatea absolută – de a ţine în braţe, de a săruta şi a mângâia această fiinţă mititică. Legănând un copil înfăşat în braţe, mamele îşi lipeau, absente, buzele de frunţile bebeluşilor lor. Trecând pe lângă ţâncii lor pe vreun hol, mamele le ciufuleau părul sau chiar îi ridicau în braţe din mers şi îi sărutau apăsat pe bărbie şi pe gât, până când copiii chiuiau de veselie. În ce altă împrejurare a vieţii, se întreba Mabel, mai putea o femeie să iubească atât de deschis şi abandonându-se astfel ?

Acum, aşadar, i se oferea pe neaşteptate un copil, sau cel puţin posibilitatea unui copil, iar ea era tentată să-l accepte, ca pe un dar. Poate că asta era soarta. Totul dusese spre acest moment, când în sfârşit i se îndeplinea dorinţa.

Şi aşa era şi corect să procedeze, nu ? Cum ar fi putut o fată care locuia singură în sălbăticie, doar o copilă ea însăşi, să poarte de grijă unui bebeluş, să-l ţină la căldură şi în siguranţă ? În timp ce ea şi Jack, oricât de bătrâni ar fi fost, erau pregătiţi să crească bebeluşul. Aveau o casă, un trai. Copilul ar fi avut un pat curat în care să doarmă şi mâncare caldă în farfurie. Când avea să vină vremea, copilul putea să meargă la şcoala din oraş şi să se întreacă cu alţii în silabisit şi să deseneze lucruri drăgălaşe şi caraghioase pentru ei doi.

Mabel şi-a permis să viseze astfel cu ochii deschişi, însă foarte puţin. Oricât şi-ar fi dorit ea un copil, acesta nu era al ei. Era al Fainei, şi asta i-a şi spus, în cele din urmă.

Fata era cât pe ce să fugă, aşa cum făcuse de atâtea ori înainte. În pădure. În sălbăticie. Departe. Mabel s-a întins şi a apucat-o de mână, convingând-o cu blândeţe să se aşeze la loc lângă ea.

Nu poţi fugi, copilă. Nu şi de asta. Este în tine.

Degetele subţiri ale Fainei, ca oasele reci şi albe ale unei păsări, se odihneau în mâna lui Mabel. Cât de diferite de mâinile ei noduroase, calde, grele şi pătate de vârstă.

Vei fi ajutată, a zis Mabel cu blândeţe. De noi toţi. De mine şi de Jack. Şi de Esther. Este cea mai

generoasă femeie din câte am cunoscut vreodată şi va fi nespus de bucuroasă să ajute. Şi mai e şi Garrett.

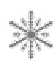
Fata şi-a plecat privirea.

Trebuie să îi spui, Faina. Acum, că ştii ce se întâmplă, că voi doi aţi zămislit un copil şi că acesta creşte în tine. Acum, că ştii, trebuie să îi spui.

O să se înfurie.

Nu. N-o să se înfurie. O să se sperie, ca şi tine. Dar n-o să se înfurie. Te iubeşte. Iar eu am încredere în el, cum am şi în tine.

Faina a lăsat-o singură la masa de picnic, iar Mabel, tremurând în haina ei, şi-a încrucişat braţele şi mai strâns. Era un gest de însingurare, un gest dezolant, să renunţi la un copil. Faina, atât de înaltă şi zveltă, un mic suflet înspăimântat, a dispărut în pădure, iar Mabel s-a înfuriat pe nedreptatea situaţiei – ea îşi dorise atât de mult un copil, dar i se interzisese să aibă unul, iar fata asta tânără era blestemată cu unul, ca o povară pe care nu părea să aibă puterea s-o ducă.

— Faina e gravidă.

Mabel ştia că e un obicei oribil, să aştepte cina pentru a-i da lui Jack veştile rele, dar era unul dintre puţinele momente liniştite pe care le petreceau împreună. De data asta însă, s-a temut că fără să vrea l-a omorât pe Jack. S-a înecat şi a tuşit până s-a învineţit îngrozitor la faţă. A durat atât de mult, încât Mabel s-a ridicat în picioare, gata să-l lovească peste spinare ca să iasă îmbucătura înţepenită, dar chiar atunci Jack s-a oprit şi şi-a dres glasul. Mabel a aşteptat să zică ceva, dar n-a făcut-o.

— E gravidă, Jack.

— Te-am auzit.

— Şi…

— Şi ?

— Păi, nu ai nimic de zis ?

— Ce-ar fi de zis ? E numai vina noastră. Era mai inocentă decât orice copil din lume, iar noi eram singurii care o puteam proteja. Noi am lăsat să se întâmple una ca asta.

— Ah, Jack. Dar de ce trebuie să fie mereu cineva de vină ?

— Fiindcă aşa e mereu.

— Nu. Uneori lucrurile astea se întâmplă. Viaţa nu curge aşa cum sperăm sau cum plănuim, dar nu trebuie să ne supărăm în halul ăsta, nu ?

Jack a continuat să mănânce, dar fără nici o plăcere, din câte putea vedea Mabel. Era de parcă şi-ar fi îndesat pe gât fiecare înghiţitură. Până la urmă a renunţat şi a împins farfuria deoparte.

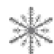
— O să fie o nuntă, bănuiesc ?

Expresia dezgustată nu-i părăsise chipul.

— Ah. Păi... Nu s-a vorbit de aşa ceva.

— O să fie o nuntă, a repetat el, şi era o afirmaţie puternică, limpede, care nu lăsa loc de discuţii.

— Atunci va trebui să le dăm vestea şi lui Garrett şi Fainei, a zis ea zâmbindu-i ironic soţului. Dar sunt de acord. E singura cale.

Abia în noaptea aceea, când stătea întinsă în pat cugetând la planurile de nuntă, s-a gândit la basm. S-a dat jos din pat şi, desculţă, a aprins o lumânare şi s-a dus la bibliotecă. A scos foile ei cu desene din carte atunci când a deschis-o pe masă, apoi a răsfoit printre ilustraţiile colorate până a ajuns la cea pe care şi-o amintise. Era un luminiş într-o pădure, plin de frunze verzi şi flori. Fata de zăpadă, cu rochia albă împodobită cu giuvaiere şi purtând pe cap o coroniţă de flori sălbatice, stătea alături de un tânăr arătos. Frumoasa Primăvară era în faţa lor, ţinând ceremonia de căsătorie. Deasupra, soarele strălucea puternic.

Mabel a vrut să închidă cartea cu putere, să o arunce în sobă şi să o privească arzând în flăcări, însă a dat paginile până a ajuns la ilustraţia de care se temea. Era coroniţa de flori sălbatice, dar nu pe capul fetei, ci înflorind din pământ, ca de pe un mormânt. Şi-a dus o mână la buze, deşi nu era nevoie. Nu scosese nici un sunet.

Jack s-a foit în pat. Mabel a adunat schiţele şi le-a strecurat înapoi în carte, înainte de-a o pune la loc în raft. Avea să mai treacă mult timp până să se uite iarăşi la carte, şi niciodată n-avea să mai vorbească despre ea.

49

Jack era calm. Nu mai putea da timpul înapoi, dar măcar avea un plan de acţiune.

A început când a venit Garrett la el, la numai câteva zile după veştile lui Mabel despre Faina. Bănuia că tânărul venise ca să încheie cearta sau să pună capăt oricărei asocieri. Când colo, el stătea cu căciula în mână.

— Am venit ca să cer voie să mă căsătoresc cu Faina. Ştiu că suntem tineri şi că nu am cine ştie ce să-i ofer, dar suntem legaţi unul de altul şi am cele mai bune intenţii.

A fost ca o lovitură în piept, iar Jack a trebuit să se aşeze pe un scaun din bucătărie. Garrett a rămas în picioare alături, foindu-se pe loc şi dregându-şi glasul.

Nu prevăzuse asta. Bineînţeles că se vor căsători ; bănuise că Garrett îşi va asuma responsabilitatea. Dar băiatul venise la el – la Jack – ca să ceară voie.

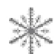
Nu se întâmplase deloc brusc, aşa cum îşi imaginase întotdeauna, cu o revărsare de sânge şi un ţipăt ascuţit, nu, ci paternitatea se instalase tăcut, treptat, de-a lungul anilor, iar el fusese ca orb. Şi acum, tocmai când pricepea în sfârşit că o fiică se vânturase prin viaţa lui, acum i se cerea să o lase să plece.

— O să am grijă de ea. Ai cuvântul meu.

Jack şi-a întors privirea la băiat, iar când s-a uitat la chipul lui nerăbdător, a văzut ceea ce încercase Mabel să-i spună : Garrett chiar o iubea pe fată. Dar era de-ajuns ? Băiatul îi trădase încrederea, îl minţise sub propriul acoperiş şi profitase de împrejurări. Jack s-a ridicat de pe scaun şi la privit pe Garrett drept în ochi.

— O să ai grijă de ea, a zis, şi nu era o înţelegere, ci o poruncă.

S-a apropiat de Garrett şi şi-au strâns mâinile, ca doi bărbaţi care abia se cunoscuseră şi nu erau încă siguri unul de celălalt.

În noaptea aceea a pus Jack planul la cale şi a trezit-o pe Mabel ca să-i spună.

— O să le construim o casă, aici, pe terenul nostru.

— Ce ? Jack, cât e ceasul ?

— O să le facem o colibă lângă râu. În felul ăsta Garrett o să fie aproape de fermă, dar o să aibă şi ei locul lor.

— Hm ?

Mabel era încă adormită pe jumătate, dar Jack a continuat.

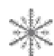
— Faina şi copilul o să fie aproape de tine, aşa o să poţi s-o ajuţi. O să începem s-o ridicăm chiar după semănat. Poate o să putem face acolo chiar şi nunta.

— Unde ? Nuntă ?

— Aici, Mabel. O să locuiască aici, lângă noi. O să fie bine.

— Hm ?

Dar Jack a lăsat-o să adoarmă la loc. Era mulţumit.

S-a uitat cum lumina limpede a dimineţii intra pieziş pe fereastră şi lumina profilul Fainei şi s-a întrebat dacă mereu era aşa de greu să fii tată. Dăduseră gata un ibric de ceai şi câteva felii de pâine cu gem de coacăze, iar acum nu-i mai rămânea decât să poarte acea discuţie, aşa cum îi promisese lui Mabel. La tejgheaua din bucătărie, Mabel încerca să spele vasele încet. Nu spăla niciodată dimineaţa, dar acum fiecare farfurie şi fiecare furculiţă erau spălate, clătite şi uscate de parcă ar fi fost făcute din cine ştie ce porţelan preţios, fiindcă se străduia să audă.

Jack şi-a dres glasul, sperând să sune părinteşte.

Faina ? Asta este ceea ce îţi doreşti ?

E ceea ce faci dacă iubeşti pe cineva, nu ?

Viaţa ta se va schimba. Nu vei mai putea să dispari în pădure cu săptămânile. O să fii mamă, soţie. Înţelegi ce înseamnă asta ?

Faina şi-a înclinat capul într-o parte ca şi cum ar fi ridicat uşor din umeri, dar apoi s-a uitat ţintă cu ochii ei albaştri într-ai lui Jack, iar limpezimea lor l-a captivat. Chipul ei purta aceeaşi expresie pe care o mai văzuse de atâtea ori înainte, un amestec uluitor de tinereţe şi înţelepciune, de fragilitate şi ferocitate. O văzuse şi când împrăştiase zăpadă pe mormântul tatălui ei, şi când le apărea la uşă cu mâinile mânjite de sânge. Nu era tristeţe sau iubire, dezamăgire sau înţelegere ; erau toate la un loc.

Îl iubesc. Şi pe copilul nostru. Ştiu asta.

Deci, vrei să te căsătoreşti cu el ?

Suntem făcuţi unul pentru altul.

Jack se aştepta să fie fericit. Nu asta ar fi trebuit să simtă un tată ? Bucurie ? Şi nu această inimă împovărată de mâhnire ? Îşi ascunseseră idila şi făcuseră un copil fără să fie luaţi, dar altceva îl apăsa. Faina n-avea să mai fie niciodată fetiţa pe care o văzuse ivindu-se dintre copaci iarna, cu picioarele abia atingând neaua şi cu ochii ca gheaţa râului. Fusese ca o magie în vieţile lor, venind şi plecând odată cu anotimpurile, aducând comori din sălbăticie cu mâinile ei mititele. Copila aceea dispăruse, iar Jack s-a pomenit jelind după ea.

50

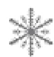
Tufele de căpşuni tocmai începeau să răsară şi să-şi înalţe lăstarii roşii-purpurii. Mabel se apleca de la o plantă la alta şi, cu o foarfecă, tăia resturile de anul trecut şi arunca frunzele maronii şi chircite. Când a ajuns la capătul stratului, s-a ridicat, şi-a strecurat foarfeca în buzunarul şorţului de grădinărit şi şi-a împins borul larg al pălăriei de pai de pe frunte.

Încă era acolo. Ultimul petic de zăpadă din curte, adăpostit la umbra peretelui nordic al colibei, unde nămeţii fuseseră cei mai înalţi. Se micşorase în zilele tot mai calde, până când rămăsese doar un cerc mare cât roata unei căruţe.

Mijindu-şi ochii, s-a uitat la soare, deja alb şi fierbinte pe cer, şi şi-a suflecat mânecile rochiei. Avea să fie pârjol, cum îi plăcea lui Garrett să spună. El şi Jack lucrau în cămăşi cu mânecă scurtă când semănau câmpurile. Aveau să vină acasă arşi de soare, era sigură.

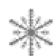
Mabel şi-a tras borul pălăriei la loc, ca să-i umbrească ochii, a luat grebla de lângă stâlpul gardului de care se sprijinea şi a început să râcâie şi să răscolească prin grădina de căpşuni, afânând solul,

curăţând rândurile. Cu coada ochiului, vedea lumina soarelui strălucind pe zăpada albă. Curând avea să dispară.

Se gândise adesea la cuvintele Adei, despre inventarea de noi finaluri pentru poveşti, despre alegerea bucuriei în locul tristeţii. În anii din urmă, văzuse că sora ei greşise în parte. De suferinţă, moarte şi pierderi nu se poate scăpa.

Şi totuşi, ceea ce Ada îi scrisese despre bucurie era absolut adevărat. Când stă în faţa ta, cu braţele ei lungi şi dezgolite şi cu zâmbetul ei misterios, trebuie să o îmbrăţişezi câtă vreme mai poţi.

Când Faina a ieşit din pădurea de molizi, razele soarelui au învăluit-o deodată şi i-au luminat părul blond într-un straniu argintiu auriu, aşa încât, chiar şi din partea cealaltă a curţii, Mabel şi-a amintit de zânele cu strălucire de stele şi licurici. Căţeluşul Fainei, acum deşirat şi cu labe mari, a urmat-o gâfâind prin curte.

Braţele şi picioarele fetei erau dezgolite. Purta numai rochia simplă de bumbac, cu model cu flori albastre, cusută de Mabel. Pasul ei era sigur şi întins, cum mergea prin iarba proaspătă şi pe sub plopul ce înfrunzea, iar atunci când s-a apropiat, Mabel a văzut că avea pielea bronzată. Nu mai purta pantofi sau mocasini. Era tot înaltă şi suplă şi, deocamdată, nu arăta deloc vreun semn că ar fi însărcinată.

Faina s-a oprit la marginea stratului de căpşuni şi s-a lăsat pe vine lângă câine. I-a pus o mână sub bărbie, iar cu cealaltă l-a mângâiat pe cap, printre urechi, şi câinele a zâmbit aşa cum o făcuse în acea primă zi. Când ea s-a ridicat în picioare şi a făcut un gest tăcut cu mâna, câinele s-a întins pe pământ, încă gâfâind, cu blana neagră strălucind.

Faina a mers printre rândurile de căpşuni, iar picioarele ei goale apăsau atât de puternic pământul, încât Mabel a putut vedea ţărâna frământându-se între degetele ei. Fata a luat-o pe Mabel de mâini şi a sărutat-o pe obraz. Când s-a desprins, Mabel a îmbrăţişat-o şi a ţinut-o aşa mult timp, chiar dacă simţea soarele dogorind pe spinarea Fainei.

Arăţi bine, a zis Mabel.

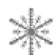
Chiar îmi e bine, a răspuns ea. Îmi e.

Jack l-a condus pe Garrett pe drumul căruţei şi apoi pe o pajişte învecinată cu râul.

— E a voastră, a zis Jack. Consideraţi-o un dar de nuntă. O să ridicăm coliba chiar aici, cu vedere la munţi.

— E un loc frumos.

Chiar în seara aceea, după ce au terminat cu semănatul de peste zi şi au luat cina, Jack a bănuit că Garrett se dusese la culcare în hambar. I-a zis lui Mabel că ieşea să ia un pic de aer şi a făcut o plimbare până la pajişte. Acolo l-a găsit pe Garrett cu o lopată şi un topor, schiţând conturul unei colibe direct în ţărână.

Munca avea un ritm şi un scop, iar Jack şi Garrett i s-au abandonat cu plăcere, chiar cu uşurare : trasul împreună de ferăstrău înainte şi-napoi, copacii căzând cu trosnet ; alunecarea cuţitoaiei pe buştenii de molid, scoarţa cojită în fâşii lungi ; tăiatul şi crestatul cu toporul ascuţit, cioplitul manual al fiecărei muchii. Dragostea şi devotamentul, speranţa şi teama devastatoare din pântecul crescând al unei femei – acestea rămâneau nespuse. La miezul nopţii, când împingeau încă un buştean la locul lui, puteau auzi măcălendrii cu piept roşu şi vrăbiuţele ciripind prin copaci, şi asta le era de ajuns.

Până când s-a terminat semănatul, ridicaseră pereţii din buşteni până la brâu şi de-acum treaba mergea mai repede, că aveau toată ziua la dispoziţie. Jack îl lăsa pe Garrett să facă treburile cele mai grele şi uneori se aşeza pe un buştean, ca să-şi odihnească spatele obosit, privindu-l pe bărbatul mai tânăr cum lucra. Mabel venea adesea cu prânzul într-un coş şi uneori stătea suficient de mult încât să discute unde ar trebui să fie o fereastră sau ce fel de verandă să construiască.

Faina nu era de văzut nicăieri. Jack bănuia că ea şi Garrett se întâlneau uneori, doar ei doi, însă fata nu venea să ia cina cu Jack şi Mabel. De data asta, Jack a fost cel care s-a îngrijorat.

— N-ar trebui să se odihnească, să mănânce mese regulate ?

— E bine, Jack, zicea Mabel.

— De ce nu e aici, să stea cu noi până la nuntă ?

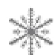
— E acolo unde trebuie să fie. Nu mai are mult timp.

— Mult timp ?

— Viaţa ei se va schimba în curând. În tot cazul, n-o să mai poată goni prin pădure ca un spiriduş. Totul o să fie diferit.

— Bănuiesc că aşa e. Dar vreau să fiu sigur că e bine, sănătoasă.

— Ştiu, iar vocea lui Mabel avea un ton indulgent, dulce-amărui, pe care Jack nu-l mai auzise vreodată.

Faina a sosit într-o zi caldă de iunie, ea şi câinele ţâşnind dintre copaci de parcă erau în toiul unei curse strânse. Garrett era călare pe un perete neterminat, în timp ce Jack folosea nişte scripeţi ca să mai pună un buştean pe poziţii. Faina a alergat spre ei desculţă, în rochia ei cu mânecă scurtă, cu braţele şi picioarele bronzate şi musculoase, cu părul lung decolorat de soare.

Ea şi Garrett şi-au zâmbit timid, iar Jack s-a simţit în plus. Garrett a sărit de pe peretele din buşteni şi a poftit-o să intre pe uşa nefinisată, în coliba fără acoperiş.

Ştiu că e greu de imaginat aşa, doar cu cei patru pereţi, dar aici o să fie bucătăria, iar fereastra o să dea înspre râu. Nu-i frumos ?

Faina a încuviinţat, dar cu privirea pierdută, de parcă toate astea erau ca un vis străin pentru ea.

Soba o să fie acolo. Iar acolo, acolo o să fie dormitorul nostru şi al copilului. Ştiu că nu-i tocmai mare, dar ce zici, nu-i aşa că merge ?

Faina a încuviinţat încet din cap.

Garrett părea neliniştit de tăcerea ei.

O să fie bine, nu ? După ce-o să punem ferestrele şi uşile, o să arate ca o casă adevărată. Nu crezi, Jack ? Ne iese, aşa-i ?

Jack a dat să spună că da, credea că o să fie o colibă micuţă şi cochetă, tocmai bună pentru o familie la început de drum, însă apoi a văzut-o pe fată zâmbindu-i lui Garrett, un zâmbet tandru şi încurajator. Jack a fost izbit de gândul că poate ea era cea mai înţeleaptă şi mai puternică dintre ei doi.

Faina a rămas pe-acolo în timp ce cei doi bărbaţi munceau. Îi arunca beţe câinelui. Alerga prin iarba înaltă şi verde din jurul colibei şi culegea clopoţei albaştri şi flori sălbatice şi galbene de ochiul-boului, dar privirea îi rămânea aţintită spre copaci. Când câinele a alergat, lătrând, după o veveriţă din pădure, Faina l-a urmat. Ajungând la marginea pajiştii, s-a uitat înapoi peste umăr şi le-a făcut uşor cu mâna bărbaţilor.

— Pleacă, a zis Garrett.

— Da. Dar o să se întoarcă.

— Ştiu. Dar uneori mă întreb...

— Ce anume ?

— Dacă ăsta e cel mai bun lucru pentru ea. Un copil. Eu. Dacă ăsta e genul de viaţă potrivit pentru ea.

— Acum e prea târziu să mai schimbi asta, a zis Jack.

Şi-a regretat ieşirea.

— Poate că nu trebuie să renunţe la nimic, a zis Garrett. Ştii… O să punem capcane împreună iarna asta, după ce se naşte copilul. O să mă duc cu ea în pădure şi o să-şi poată pune cursele acelea ale ei. Nu trebuie să se schimbe totul.

— Dar se va schimba. Totul se va schimba. Însă o să faci ce poţi ca să fie bine.

Jack s-a întors la muncă, fiindcă asta putea face un bărbat – să doboare copacii şi să marcheze

buştenii şi să ridice o casă.

— Haide, a zis. Încă un pic şi punem căpriorul. O să terminăm chestia asta înainte de ziua cea mare.

52

N— ici gând să poată fi gata coliba asta la timp pentru nuntă.

Esther stătea cu mâinile-n şolduri, privind în sus, la buştenii de culoarea mierii.

— Numai câteva zile, mamă. Aşa-mi zice. Aproape c-am izolat-o, zice. De ce îşi preţuiesc mereu bărbaţii puterile peste măsură ?

Mabel a zâmbit, deşi nu prea-i venea.

— Au făcut multă treabă.

— Sigur că au făcut. Dar, îţi zic eu, acoperişul n-o să fie pus până duminică.

— Poate că e bine şi aşa.

Mabel şi-a imaginat-o pe Faina privind cerul printre buşteni şi, într-un fel, era liniştitor.

— Totul e-n regulă, câtă vreme nu-i vreun strop de ploaie sau vreun ţânţar… în Alaska… în iulie…, a zis Esther fără să încerce să-şi ascundă sarcasmul.

Apoi şi-a tras în sus bretelele salopetei, ca un bărbat, şi a ridicat din umeri.

— Ei, asta e. Când eşti tânăr, totul e romantic, nu ? Chiar şi o colibă fără acoperiş.

— E minunată. Am cusut deja nişte perdele pentru ferestre. Iar George mi-a zis că le faci o pătură.

— Mda. Şi o să fie gata până duminică.

Esther a râs de una singură şi a adăugat :

— S-ar putea să nu prea dorm săptămâna asta, aşa-i ? Dar cu rochia cum merge ?

— E gata, dar Faina are nişte planuri secrete. A lucrat la ceva în ultimele seri, la noi acasă. Aşteaptă până ne culcăm noi şi apoi rămâne şi lucrează ceva la masă, dar nu vrea să-mi spună ce.

— E o pasăre ciudată, nu-i aşa ?

Mabel nu se gândise niciodată în termenii ăştia la Faina, dar fata era ciudată, şi chiar şi neconvenţionala Esther putea avea îndoieli în privinţa însurătorii fiului ei cu ea. O străină fascinantă era una, dar o noră era cu totul altceva.

— E adevărat… n-am mai întâlnit pe nimeni ca Faina, a zis Mabel alegându-şi cu grijă cuvintele. Dar, pe de altă parte, nici pe cineva ca tine n-am mai întâlnit.

— Bine. Bine. Aici îţi dau dreptate. Şi ştiu că ar trebui să mulţumesc cerului că există cineva care vrea şi poate să se pună cu fiu-meu.

— Nu doar că se pune cu el. Cred că e complet cucerită de el.

— Hm…, părea Esther să se îndoiască.

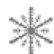
— Au foarte multe în comun. Ei doi iubesc locul ăsta şi se iubesc unul pe celălalt.

— Şi totuşi, cine e ea ? E o sălbăticiune din munţi. De cele mai multe ori, Garrett nici nu ştie unde este. Dar atunci când o să fie înhămată, cu un ţânc care urlă şi un lighean plin de vase murdare, atunci ce-o să mai facă ? O să rămână pe-aici suficient cât să fie nevastă şi mamă ?

Mabel tăcea şi simţea cum se sufocă. S-a dus după colţul colibei, prefăcându-se că cercetează celălalt perete. Esther a venit îndată lângă ea.

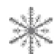
— Of, Mabel. N-am vrut să te jignesc. Ştiu că ţi-e ca o fiică, iar fiul meu cu siguranţă c-o iubeşte. Vor trebui să se descurce, de dragul nostru, nu-i aşa ?

Mabel a zâmbit şi a încuviinţat, clipind ca să-şi alunge lacrimile. Cele două femei s-au îmbrăţişat şi s-au luat de braţ, pornind înapoi spre casa lui Jack şi Mabel.

Coşmarurile reveniseră. Bebeluşi dezbrăcaţi, plângând, se topeau când îi ţinea în braţe şi picurau pe pământ chiar în timp ce ea se străduia să-şi lipească degetele, să-şi facă palmele căuş. Uneori strângea bebeluşii la piept, doar pentru a-şi da seama că tocmai căldura trupului ei le provoca moartea.

Apoi era Faina – chipul ei apărea printre copaci ca o scenă văzută printr-un geam stropit de ploaie. În vis, Mabel fugea afară, şi ploua aşa cum ploua vara pe-acasă, o ploaie caldă, năvalnică, orbitoare. O striga pe Faina pe nume, încerca să alerge prin pădure ca s-o găsească, dar ploaia îi umplea ochii şi gura şi se trezea gâfâind. În alt vis, Mabel stătea cufundată în apa râului până la brâu şi strângea mâinile ude ale Fainei, în timp ce curentul o trăgea în aval. Mabel încerca să o ţină, dar nu era niciodată suficient de puternică, iar Faina îi aluneca din strânsoare şi era luată de apa mâloasă. Fata flutura din mâini şi striga după Mabel să o ajute, te rog, te rog, ajutor, dar ea nu se putea clinti. Stătea şi se uita cum Faina, frumoasa ei fiică, se îneca la picioarele sale. În toate aceste vise, Mabel nu putea niciodată să ţipe, să se mişte sau măcar să rostească o vorbă.

A sosit ziua nunţii, iar Esther avusese dreptate – coliba nu era terminată, dar era cu atât mai drăguţă, ca o catedrală sculptată din copaci şi cer. Mabel s-a dus acolo în zori şi era fericită să fie singură. Devenise un loc sfânt, cu vuietul râului, mireasma de buşteni de molid proaspăt cojiţi, cerul albastru, pajiştea verde. Plopii erau înfloriţi, iar seminţele albe şi pufoase pluteau purtate de briză ca nişte pene.

Jack era la ei acasă, încărcând căruţa cu mese şi scaune de dus la colibă. George şi Esther veneau chiar înainte de ceremonie, aşa încât să poată aduce mâncarea pentru după aceea. Fratele cel mai mare al lui Garrett avea să-i căsătorească. Nu era preot, nici măcar nu obişnuia să meargă regulat la biserică, dar

Garrett îşi dorise ca el să ţină ceremonia şi nimeni nu avusese nimic împotrivă. Deşi era un om cu darul vorbirii, Mabel ar fi preferat un preot adevărat, dar nu a zis nimic. Fraţii, cu nevestele şi copiii, aveau să fie singurii invitaţi la nuntă. Nu mai era nimeni altcineva invitat, iar asupra acestui lucru insistase Mabel.

Împrejmuiseră cu cearşafuri albe o porţiune nefinisată a colibei, astfel încât Faina să-şi poată pune rochia şi să se pregătească acolo. Încă nu apăruse în această dimineaţă, iar rochia de nuntă o avea la ea.

Mabel îi cususe rochia din nişte mătase naturală pe care i-o dăduse Esther, rămasă de la rochia de nuntă a nurorii mai mari.

„Cred c-a avut tone de metri din materialul ăsta“, zisese Esther. „Voia volane şi pliuri şi straturi. A fost o minune c-o mai puteam zări prin ele. Tot ce pot spune e că mă bucur c-au plătit părinţii ei pentru rochie.“

Mătasea de culoarea fildeşului fusese comandată de la un magazin din San Francisco şi cu siguranţă costase mai mult decât şi-ar fi putut permite Mabel şi Jack, dar Esther a insistat că nimănui nu-i mai foloseau resturile acelea. Mabel nu s-a opus prea mult – materialul era minunat, delicat, cu textură bogată.

Mabel nu avea un tipar, dar asta n-a contat, fiindcă îşi putea imagina limpede rochia de nuntă a Fainei, aşa că a făcut ea schiţa, a cusut şi a brodat zile în şir. A trebuit să fie inventivă cu fâşiile şi bucăţile de mătase naturală, dar din fericire era o rochie simplă, care nu cerea mult material. Rochia era dreaptă, lungă până la glezne, cu mânecile lungi, iar corsajul potrivit pe corp, până sub coaste. Decolteul urma modest linia claviculelor. Nu era nimic în genul purtat de fetişcane în anii aceia ; şi nici în genul rochiilor cu guler înalt, riguroase, din tinereţea lui Mabel. Era ceva diferit, ceva care-i amintea lui Mabel de miresele din capelele de la ţară din Europa, de frumuseţile alpine, de fecioarele din Rusia.

Rochia în sine a fost uşor de cusut ; broderia a fost cea care a ţinut-o pe Mabel trează până târziu în fiecare noapte, aplecată asupra mesei din bucătărie şi mijindu-şi ochii de parcă abia ar mai fi văzut. În susul şi-n josul mânecilor lungi, de-a latul corsajului îngust şi presărate pe toată fusta, Mabel a brodat cu fir de mătase albă floricele ca nişte stele, lujeri fini şi cârlionţaţi şi frunze înrourate. Cusăturile albe şi pure pe mătasea de culoarea fildeşului erau subtile ; într-o anumită lumină, florile puteau fi confundate cu fulgii de nea, iar lujerii, cu vârtejuri de zăpadă.

Dar Mabel încă nu văzuse rochia pe Faina.

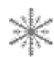
E o surpriză, a zis Faina. Stai să vezi.

Dar Mabel era cea care o cususe, deci cum ar fi putut să fie o surpriză ? Însă tot ce-a putut face a fost să-i smulgă fetei promisiunea că, dacă nu îi vine perfect, o va aduce înapoi la timp pentru modificări. De atunci n-o mai văzuse pe Faina.

Nici Garrett nu era de găsit în dimineaţa asta, iar verighetele erau la el. Şi ăsta era un secret – Esther îşi dorise ca unul dintre nepoţii ei să aducă verighetele, iar altul să ţină florile, însă Garrett a zis că el şi Faina aveau alte planuri. A rugat-o pe Mabel să le împletească o ghirlandă de flori.

„Ca să şi-o pună Faina pe cap ?“, întrebase Mabel cu vocea tremurându-i. Nu, s-a gândit ea. Nu voi permite aşa ceva. Fără coroniţă de flori pe capul ei.

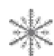
„Nu. Nu pentru Faina“, zisese Garrett. „Trebuie să fie mai mare. Cam aşa de mare“, îi zisese, arătând cu braţele un cerc de mărimea unui castron larg.

Mabel aşteptase până în ziua nunţii, ştiind că florile sălbatice se vor ofili repede în căldura verii. Şi chiar era foarte cald. Abia trecuse de ora opt dimineaţa şi deja roua se uscase pe frunze şi soarele arctic dogorea peste vârfurile munţilor.

Flori pentru vălul Fainei şi flori pentru buchetul ei, flori pentru borcănaşe şi flori pentru ghirlanda cerută de Garrett, petale şi tulpini, frunze şi flori – Mabel abia aştepta să fie istovită de toate astea, aşa cum fusese şi de broderie. Voia să se elibereze de senzaţia că soarta se rostogolea dinspre munţi precum tunetul. Voia să uite de dâmburile de zăpadă topite, de coroniţele de flori, de sărutările toride, de finalurile de basm.

Atentă să nu-şi rupă rochia nouă de bumbac, abia cusută, Mabel a luat găleata metalică şi s-a dus la marginea pajiştii : pufuliţe, pe tulpini înalte, abia deschizându-şi florile purpurii ; clopoţei, cu nectarul lor dulce ; trandafiri sălbatici, simpli, cu cinci petale roz şi tulpini spinoase ; muşcate, cu petalele subţiri, violacee, străbătute de vinişoare roşietice. Mai încolo în pădure, departe de soarele aspru, Mabel s-a aplecat şi a cules steluţe albe delicate, suspendate deasupra solului pe tulpini fine şi drepte ca firul de aţă ; flori de corn pitice, cu petalele lor albe şi cărnoase ; frunze diferite de ferigă ; şi, în ultima clipă, câteva ramuri de coacăzi sălbatici, cu frunzele lor zimţate de-un verde crud şi codiţele dese ale fructelor abia coapte, roşii şi translucide ca nestematele.

Bensonii au ajuns exact când aranja pufuliţa şi frunzele de ferigă în borcane de sticlă umplute cu apă rece din râu.

— Hei, ia uită-te la noi, a zis Esther când a sărit din căruţă.

— Doamne, Esther, cred că nu te-am mai văzut niciodată în rochie !

— Nu te obişnui. Mi-am adus şi salopeta pentru petrecere.

Cele două femei au râs şi s-au îmbrăţişat.

— Şi unde-i fericitul cuplu ? N-a fugit în lume, nu ?

— N-am nici cea mai vagă idee. Sper că totuşi Faina soseşte curând. Trebuie s-o ajut cu rochia şi părul. Cât e ceasul ?

— Acuşica-i prânzul. Ce mai zboară timpul.

Exact atunci s-au întors cu toţii înspre un sunet ciudat, un huruit ce se auzea dinspre drumul căruţei.

— Ce se-aude ? a întrebat Mabel.

— Bill trebuie să fie, a zis George, iar de după colţ s-a ivit un automobil strălucitor, săltând şi lăsând rotocoale de praf în urma sa.

Esther s-a strâmbat înspre Mabel.

— Un dar din partea familiei ei. Trebuie să fie plăcut să te scalzi în bani.

Jack a rămas neclintit, în mod vădit impresionat.

— Asta-i una dintre maşinile de care-am tot auzit ?

— Mda. Un model de Ford. O camionetă, a zis George lăudăros, iar Esther şi-a dat ochii peste cap înspre Mabel.

— Au trebuit s-o expedieze cu barja tocmai din California, apoi au transportat-o cu trenul. Doar ca să poată s-o conducă de la casa noastră până la a voastră, i-a zis Esther lui Mabel.

Cu un scrâşnet, automobilul s-a oprit în iarbă, foarte aproape de masa de picnic, iar fiul cel mai mare al Bensonilor a deschis portiera şi a rămas la volan zâmbind larg.

— Aşa mai merge să călătoreşti, hă ? a strigat el.

Şi-a atins pălăria albă de fetru în direcţia lui Mabel.

— Ai putea să dai în spate vreo câţiva metri, i-a zis Esther. Nu-i cazul să parchezi chiar în mâncare.

— Bine, mamă. Bine.

Bill, nevasta lui şi doi copii mici au ieşit din automobil, arătând de parcă tocmai ar fi aterizat de pe străzile din Manhattan. Copiii erau numai volane, papioane şi pantofi care luceau în soare. Nevasta purta o rochie la modă, din mătase mov, şi o pălărie fără bor trasă peste părul tuns scurt.

— Zici că nici nu fac parte din familia mea, nu-i aşa ? i-a şoptit Esther lui Mabel la ureche. Dar bănuiesc că nu pot să-i dau afară pentru atâta lucru.

Şi, de fapt, Mabel a fost surprinsă să descopere că erau cu toţii amabili şi fermecători. Soţia lui Bill, Lydia, s-a oferit imediat să ajute cu mâncarea şi florile şi orice altceva mai trebuia făcut, în timp ce copiii au început să alerge fericiţi pe pajişte.

Celălalt fiu al Bensonilor, Michael, a sosit apoi cu nevasta şi cele trei fiice, cea mai mică fiind încă purtată în braţe de mamă.

— Ea n-a ajuns încă ? Nu-mi vine să cred că nici unul dintre noi n-a mai întâlnit-o până acum, le-a auzit Mabel şuşotind pe cele două tinere soţii. Sunt curioasă cum o să se îmbrace. Ai aflat ceva de rochie ?

Când o ajuta pe Esther să aştearnă feţele albe pe mesele de picnic şi pe cea din bucătărie, Mabel încerca să se concentreze asupra cutelor ţesăturii şi să netezească pliurile pe care le făcea materialul pe scândurile aspre, neşlefuite.

Sunt aici.

Vocea s-a auzit ca o şoaptă de peste umărul lui Mabel, dar când ea s-a întors, nu era nimeni acolo.

Aici. În colibă. Poţi să mă ajuţi ?

Era Faina. Vocea i se auzea prin rama ferestrei fără geam. Cum de se strecurase fără ca nimeni s-o observe ? Mabel s-a scuzat şi a intrat pe uşa colibei. Cadrul din buşteni de deasupra împărţea lumina soarelui în fâşii care o orbeau.

Sunt aici.

Ţi-ai pus rochia ?

Nu. Deocamdată nu ai voie s-o vezi. Dar poţi să mă ajuţi cu părul ?

Faina stătea desculţă, purtând furoul din bumbac pe care i-l cususe Mabel. Burta îi era uşor rotunjită, numai cât să îi stea un pic mai strâns furoul, la fel şi sânii. Faina nu mai era o copilă, ci o tânără femeie înaltă şi frumoasă, şi nicicând înainte nu păruse atât de concretă, atât de plină de viaţă. Mabel a lăsat iute să cadă perdelele în urma ei. În dimineaţa aceea atârnase boneta şi voalul de mireasă într-un cui pe peretele de buşteni şi aşezase la soare peria din păr de mistreţ şi oglinda cu mâner de sidef. Faina şi-a adunat părul pe un umăr dezgolit.

Mi-l împleteşti tu ?

Ar fi perfect aşa, copilă, cu voalul pe care ţi l-am făcut.

Aşa că Mabel a periat părul lung al Fainei, atât de blond încât era aproape alb. I-a scos din plete fărâmele de licheni şi fâşiile de scoarţă de mesteacăn, nodurile de iarbă galbenă. Când părul a devenit fin ca mătasea, Mabel i l-a împletit în două cosiţe, câte una de fiecare parte, care i se aşezau frumos pe piept. În timp ce Faina se uita în altă parte, pe fereastra încă nemontată, Mabel a scos o foarfecă mică dintr-un buzunar al rochiei şi a tăiat pe furiş o şuviţă de păr dintr-o cosiţă. Apoi a strecurat foarfeca şi şuviţa de păr în buzunar, fără să zică nimic.

Uite. Uite, gata. Arăţi minunat.

Pentru cap, voal îi spuneai ?

Nu ţi-l poţi pune decât după ce te îmbraci cu rochia.

Ba pot. Te rog, ajută-mă. Nu trebuie să vezi rochia deocamdată.

Mabel a luat boneta şi voalul din cui şi le-a aşezat pe capul Fainei, prinzându-le cu agrafe. Apoi a prins florile, trandafirii sălbatici cei roz şi steluţele albe, în dantela de deasupra cosiţelor şi pe la frunte. Dar nu era o coroniţă, nu, nu era un cerc de flori care ar fi putut încolţi din pământ.

Acum o să pleci, ca să-mi pot pune rochia.

Eşti sigură ? Oricum, tot o să fie o surpriză.

Mabel a aruncat o privire prin camera improvizată, dar rochia nu era de văzut.

Te rog.

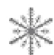
Bine. Bine, copilă. O să te aşteptăm cu toţii. Buchetul e acolo, în găletuşă.

Faina s-a întins, a apucat mâna lui Mabel şi i-a strâns-o. Atingerea îi era fermă şi caldă, iar Mabel i-a răspuns strângând-o la rândul ei şi apoi, dintr-un impuls, a dus mâna fetei la buze şi i-a sărutat-o.

Te iubesc, copilă, a şoptit.

Chipul Fainei era liniştit şi blând.

Îmi doresc să fiu mama care eşti tu pentru mine, a zis ea atât de încet, încât Mabel nu-şi putea crede urechilor. Dar chiar aceste cuvinte le-a rostit, iar Mabel le-a primit în inima ei şi le-a păstrat acolo pentru totdeauna.

Când Faina a păşit dincolo de pragul casei, pe iarba verde, mica adunare a amuţit. Până şi copiii au tăcut şi au rămas cu privirea la ea, iar Faina a plecat capul înspre toţi şi le-a zâmbit de parcă i-ar fi cunoscut de când lumea.

La început, Mabel nu şi-a dat seama ce anume era schimbat la rochie. Îi venea perfect şi foşnea uşurel la atingerea pielii. Faina purta mocasini de piele ornaţi cu mărgele albe strălucitoare şi legaţi cu panglici albe pe pulpe. Voalul îi curgea pe spate şi florile îi erau presărate pe frunte. Ţinea buchetul de flori sălbatice, ferigi şi rămurele de coacăz.

Apoi, când Faina s-a apropiat, Mabel a văzut penele. Pene albe, cusute pe decolteul rochiei. Penele stăteau lipite de material, aşa încât păreau una cu mătasea, o simplă variaţie a ţesăturii. Mabel putea vedea acum şi modelul, felul în care mărimea penelor creştea către centrul pieptului. Alte pene erau cusute de-a lungul tivului, şi nici una dintre ele nu acoperea broderia cu flori de nea, ci toate erau aranjate aşa încât păreau să facă parte din model.

Mabel a auzit pe cineva trăgând aer în piept, probabil pe una dintre tinerele femei, dar apoi Faina a trecut pe lângă ea, îndreptându-se spre Jack, şi atunci i-a putut vedea şi spatele rochiei. Aici, penele absolut imaculate coborau spre mijlocul fustei şi se deschideau în evantai, tot mai mari, până ce ajungeau, de-a lungul tivului, să fie lungi cât antebraţul unei femei, toate stând lipite de material şi mişcându-se uşor odată cu mătasea. Ca şi materialul, penele străluceau uneori foarte discret, era un fel de luminozitate ce venea din interiorul firişoarelor.

Jack, purtând unicul său costum bun, a luat-o pe Faina de braţ şi împreună au pornit încet spre râu, unde borcanele cu flori sălbatice erau aşezate pe cioturile copacilor. Mirosul de molid tăiat se simţea puternic în aer. Toţi i-au urmat fără o vorbă, iar foşnetul rochiei Fainei a devenit una cu vuietul râului. S-au aşezat lângă mal, cu vârfurile înzăpezite ale munţilor în spate.

— Unde e Garrett ? a auzit Mabel pe cineva şoptind.

Lumea s-a foit uşurel pe loc, iar bebeluşul a scăpat un scâncet. Mabel simţea soarele dogoritor pe creştet şi pe umeri, iar ochii o dureau de la lumina pătrunzătoare. Când s-a uitat la Jack, el a dat din cap spre ea şi i-a făcut semn cu bărbia în spate, către drumul căruţei. S-a întors şi a privit peste umăr, iar acolo era Garrett, străbătând pajiştea călare, în galop. Şi el purta un costum frumos, iar cu o mână îşi ţinea pălăria neagră pe cap, în timp ce în cealaltă avea hăţurile. La picioarele calului gonea căţelul

Fainei, cu limba fluturându-i.

Garrett a domolit calul când s-a apropiat de colibă şi a descălecat înainte ca acesta să se oprească. L-a priponit de un plop din preajmă, şi-a şters fruntea cu dosul palmei şi s-a îndreptat spre adunare. Mabel a fost surprinsă să-l vadă venind direct la ea.

— Ai florile ? i-a şoptit.

Mabel s-a încruntat, neînţelegând.

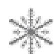
— Coroana ?

Atunci ea şi-a amintit şi a arătat spre masa unde era aşezat cercul de pufuliţe, trandafiri şi ferigi.

— Mulţumesc, i-a zis Garrett şi a sărutat-o pe obraz.

Curioasă, l-a privit pe Garrett cum ridică cu grijă coroana şi se plesneşte cu palma peste picior. Câinele Fainei a venit în fugă la el. Garrett a ridicat o mână, iar câinele a şezut. Garrett a petrecut coroana peste capul animalului, iar apoi ceva care părea a fi un săculeţ legat cu o bucată de panglică. A ridicat iarăşi mâna, iar câinele a rămas aşezat, în timp ce Garrett s-a dus către nuntaşi.

— Nu-i deloc o intrare rea, i-a şoptit Bill fratelui mai tânăr când Garrett i s-a alăturat.

Când a început ceremonia, Mabel se ţinea de braţul lui Jack, dar era de parcă ar fi plutit şi s-ar fi rotit. Soarele încins îi înceţoşa vederea. Avea să leşine, dacă nu cumva o şi făcuse deja. Cuvintele pluteau şi alunecau, iar ea n-ar fi putut spune dacă erau rostite tare sau doar în mintea ei…

…Speranţa e un lucruşor cu pene… pe suflet poposeşte…[1] *să-i fii alături şi să-l cinsteşti… O iei ?… repede… repede… la ciotul de lemn…*[2] *nu-mi pune trandafiri la cap…*[3] *Îl iei ? Până când moartea vă va despărţi… până când moartea…*

Da…

Da…

Da…

Da…

S-a auzit un fluierat ca de piţigoi, iar câinele Fainei a trecut ţanţoş şi ochii lui Mabel s-au limpezit iarăşi. Se ţinea de braţul lui Jack. Faina îl striga pe husky, iar Garrett zâmbea mândru. Câinele, cu coroniţa de flori sălbatice la gât, s-a aşezat supus la picioarele miresei, iar Garrett a îngenuncheat lângă el şi i-a dezlegat panglica. A deschis săculeţul şi din acesta i-au alunecat în palmă două inele de aur. Mabel a auzit un copil bătând din palme şi pe Esther râzând.

Apoi toate sunetele s-au pierdut în vuietul râului, iar Mabel a simţit cum îi fuge pământul de sub picioare. I-a văzut pe Garrett şi pe Faina faţă în faţă. A văzut licăritul inelelor de aur în soare, iar apoi ei se sărutau şi deodată toată lumea le făcea urări.

— Mabel, ţi-e bine ? Mabel ?

Jack o ţinea din spate, strângând-o zdravăn cu braţele pe sub coate.

— Uite, hai să ne aşezăm la masă. Căldura asta. Te stoarce, pur şi simplu.

Cineva i-a adus un pahar cu apă şi una dintre femeile tinere îi flutura un evantai prin faţă. În sfârşit, putea să respire şi să gândească.

— Faina ? Unde e Faina ?

— E acolo, i-a zis Jack arătând către unul dintre plopii mari unde fata stătea, albă şi sclipitoare, alături de Garrett.

— Dar… ninge ? a întrebat şi a auzit pe cineva râzând lângă ea.

— Doamne, nu, draga mea.

Era Esther.

— E doar puful plopilor. Dar chiar că arată ca zăpada, nu-i aşa ?

Aerul era plin de puf alb. Unele seminţe pluteau sus, peste copaci, iar altele se lăsau leneşe la pământ. Faina s-a uitat la Mabel prin această ninsoare şi a ridicat o mână, o mică fluturare, ca atunci când era copilă.

— Sunt căsătoriţi ? a şoptit Mabel.

— Da, sunt, a zis Jack.

53

Noaptea era răcoroasă, de-un albastru deschis, iar Faina stătea goală, întinsă pe pătura de nuntă. Stătea pe o parte, cu picioarele ei lungi îndoite, cu un braţ sub cap şi celălalt curbat pe sub uşoara rotunjime a burţii. Garrett şi-a dat jos jacheta de la costum. Cămaşa albă, cu nasturii încheiaţi, îi era transpirată toată, iar picioarele îl dureau de la pantofii de gală pe care îi purtase toată ziua. S-a dezbrăcat şi şi-a lăsat hainele direct pe podeaua de scânduri. Când a mers înspre pat, şi-a trecut uşurel mâna pe deasupra rochiei de mireasă, care era aruncată pe un scaun de parcă o uriaşă pasăre sălbatică se lepădase de piele şi şi-o abandonase acolo. După ceremonie, când toţi mâncau somon la grătar, salată de cartofi şi un tort alb extravagant, cu glazură albă şi petale de trandafir confiate, când vocile creşteau şi scădeau şi soarele se reflecta jucăuş în paharele cu vin de soc făcut în casă, Garrett îşi tot lăsase mâinile să atingă scobitura spinării Fainei, unde penele stăteau lipite de mătase, ştiind că acestea erau ale lebedei.

Nu ţi-e frig ? a şoptit Garrett în timp ce se întindea lângă ea. Faina a scuturat din cap şi şi-a petrecut braţul pe după gâtul lui ca să-l sărute. Deasupra, nişte molii zburau printre grinzile din buşteni ale

acoperişului, iar câteva stele rătăcite străluceau chiar şi în amurg. Ar fi putut să plouă, gândacii ar fi putut să fie cumpliţi, o prevenise el, dar ea stăruise să doarmă în coliba lor neterminată.

E casa noastră, zisese ea. Aşa că el a adus patul lor de nuntă în colibă, împreună cu pătura pe care le-o cususe mama lui şi cu pernele umplute cu puf şi cearşafurile fine primite ca dar de nuntă.

Faina l-a atins cu buricele degetelor pe braţul gol şi a râs.

Dar ţie ţi-e frig. Ai pielea de găină.

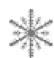
Garrett a ridicat din umeri.

Nu-i nimic. N-o să îngheţ.

Când au făcut dragoste sub cerul de vară, el a încercat să nu se gândească la copilul din pântecul ei sau la icnetele şi oftaturile lor nestăpânite ce răsunau în tot ţinutul. Voia să se gândească numai la ea.

În următoarele săptămâni, când Jack şi Garrett lucrau sub soarele nesfârşit ca să pună acoperişul pe colibă, iar apoi să adauge uşa şi ferestrele, soba şi dulapurile, Faina dispărea printre copaci, cu câinele tropăind pe lângă ea. Lipsea cu orele, uneori întreaga zi, iar Garrett nu ştia ce să înţeleagă. Refuza politicos invitaţiile lui Jack şi Mabel de-a merge la ei la cină, nevrând ca ei să ştie cât de rar i se alătura Faina la masă. Îşi pregătea mâncarea singur în colibă, adesea doar o conservă de fasole încălzită pe sobă. Într-o noapte, Garrett a rămas treaz, tot aşteptând-o să se întoarcă, până când s-a făcut aproape dimineaţă. Coliba, de-acum fără vedere liberă la cerul nopţii, era întunecată şi sufocantă, dar s-a abţinut să iasă afară şi să bântuie ca un animal care nu-şi găseşte liniştea. Avea să vină ea acasă.

Unde te duci ?

Când ?

În fiecare zi. Şi noaptea. Credeam că vrei să fii cu mine, aici, în casa noastră.

Vreau.

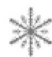
Şi-atunci ?

Dar ea n-a făcut decât să clipească din genele albe şi să mângâie câinele. Garrett şi-a amintit de acea zi, lângă lacul îngheţat, când voia să blesteme şi să lovească pământul cu picioarele şi să riposteze, dar tot ce putea face era s-o urmeze în tăcere.

Ne iubim, nu-i aşa ?

Nu voia să sune ca şi cum s-ar fi văitat.

Ea s-a apropiat, i-a cuprins faţa cu palmele şi l-a sărutat apăsat. În noaptea aceea n-a mai plecat.

Când a venit vremea recoltei, Garrett nu mai putea ţine socoteala unde se află Faina. El îşi petrecea zilele lungi pe câmp. După săptămâni de ploaie, se înseninase în sfârşit, iar Jack şi Garrett au lucrat câteva nopţi una după alta, cosind. La micul dejun, stătea amorţit la masa lui Jack, mâncând clătite, şuncă şi ouă prăjite şi se întreba dacă Faina dormise vreodată singură în colibă, aşa cum făcuse el.

Era sfârşitul lui septembrie şi era frig. Într-o seară, mergând pe drumul căruţei, a simţit miros de lemn ars. Când s-a apropiat, a văzut fumul înălţându-se pe coş şi apoi pe Faina stând în prag, cu mâinile pe burta rotundă. Garrett nu mai văzuse niciodată o privelişte atât de primitoare.

Eşti acasă, a zis el.

Şi tu.

Înăuntru, şiruri de coşuri mari, din scoarţă de mesteacăn înţesau podeaua, toate umplute cu vârf.

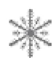
Ce-i cu astea ?

Şi eu am muncit, a zis ea zâmbind uşor.

L-a condus printre rândurile de coşuri, oprindu-se ca să îi ducă o frunză la nas, un fruct de pădure la buze. Pe unele le cunoştea şi el – rădăcină de lemn-dulce, coacăze, muguri moi de molid. Pe câteva le văzuse şi înainte, dar nu le ştia numele ; pe altele, cum ar fi ciupercile sau lichenii, s-ar fi temut să le mănânce dacă ar fi dat peste ele în pădure. Însă avea încredere în ea, aşa că a dus coşurile sus, în depozitul înalt din buşteni pe care îl construise.

Ea tot mai pleca prin pădure, cu rucsacul de pânză sau cu coşurile de mesteacăn. Purta o fustă lungă de lână şi o bluză dreaptă, pe care i le cususe Mabel, şi se ţinea de şale ca să micşoreze greutatea burţii rotunde. Aducea acasă lipan şi somon, cocoşi şi iepuri, pe care îi curăţa, îi spăla şi îi usca în fâşii pe nişte pari de pe malul râului Wolverine, unde vântul ţinea muştele departe. Uneori făcea dedesubt câte-un foc mocnit, din lemn verde de anin, ca să afume uşor carnea.

În fiecare seară, când geamurile se întunecau tot mai mult odată cu apropierea iernii, ea era acasă. Îi servea lui Garrett supe cu un miros straniu şi castroane cu un terci fără nume. I-a trebuit ceva timp ca să se obişnuiască cu bucatele făcute de ea. Ciuperci sălbatice prăjite şi somon afumat la micul dejun. La cină, supă de cocoş-de-munte cu muguri de molid şi panglici vegetale verzi pe Garrett nu le putea identifica. Untură de urs şi fructe de vuietoare ca desert. Maică-sa observase că a slăbit şi mirosea a carne afumată şi-a plante sălbatice. Se interesa dacă Faina îi dădea să mănânce, dar el se plesnea peste burtă şi zicea că mesele făcute de ea sunt grozave. Apoi şterpelea câţiva biscuiţi cu unt sau prăjiturele făcute de maică-sa, iar când ea îl îndemna să ia câteva borcane cu gem, n-o refuza.

Faina ? Faina ? Unde eşti ?

Garrett ţinea lampa ridicată în noaptea de iarnă. Se trezise şi, speriat, îşi dăduse seama că Faina nu era în pat lângă el. Ningea năvalnic, era prima ninsoare din an, dar arăta de parcă avea să se aşeze. Stătea tremurând, cu ghetele în picioarele goale, cu haina de lână pe el.

Faina ?

Aici, Garrett.

Şi a zărit-o, acolo, pe malul râului.

Ce faci aici ? E miezul nopţii.

Ninge.

Ştiu. O să răceşti. Hai înăuntru.

A îndreptat lampa spre ea şi a văzut că nu era îmbrăcată decât cu furoul de bumbac, ce se umfla în jurul ei în vânt şi ninsoare.

Da. Da. Vin, de dragul tău.

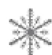
În colibă, Garrett a aşezat lampa pe masă şi a mai pus un buştean pe foc. Faina a rămas afară, chiar lângă prag, cu capul aruncat pe spate. Garrett a apucat-o de mână şi a tras-o înăuntru, închizând uşa în urma lor. Ea i-a zâmbit, cu faţa umedă de nea, iar el i-a şters cu palma umezeala de pe obraji.

Uite, a zis ea, luându-i palma şi punând-o pe burta rotundă. Uite. Simţi ?

I-a apăsat mâna mai puternic şi atunci ceva a împins şi dinăuntru.

Este ?...

Ea a zâmbit iarăşi şi a încuviinţat. El a rămas cu mâna acolo, iar burta Fainei s-a umflat în treacăt, ca şi când copilul nenăscut ar fi făcut o tumbă.

Garrett nu era pregătit pentru urlet. Glasul Fainei fusese mereu limpede şi liniştit, ca iazul unui gheţar, dar acum parcă-i era smuls din gâtlej într-un mârâit animalic, chinuit. Garrett s-a tot dus la uşa închisă cu perdele, dar Jack l-a oprit, punându-i o mână pe umăr.

— Nu-i locul tău acolo.

— Dar e în regulă ? Ce se întâmplă acolo ?

Jack părea obosit şi bătrân, mai bătrân decât arătase vreodată, dar eram calm.

— Niciodată nu-i uşor.

— Vreau s-o văd.

Chiar atunci, Esther a dat perdeaua deoparte, iar Garrett a rămas cu privirea aţintită la sângele care acoperea mâinile şi braţele mamei lui până la coate, de parcă ar fi măcelărit un elan.

— Ne mai trebuie cârpe.

— Dar ea e bine ? Copilul e bine ?

— Cârpe, am cerut mai multe cârpe, a zis ea şi s-a întors în camera unde Faina era întinsă pe pat.

Înainte ca perdeaua să cadă la loc, Garrett i-a zărit în treacăt picioarele, picioarele dezgolite ridicate în aer, şi sângele, sânge peste tot.

— Doamne. Aşa e normal ?

Garrett s-a gândit că o să i se facă rău. Jack a trecut în goană pe lângă el, cu o grămadă de cârpe în braţe. Mirosul cald şi umed al sângelui şi al sudorii şi a încă ceva, ceva ca o mlaştină sărată, l-a doborât pe Garrett, făcându-l să se repeadă împleticindu-se spre uşă.

Afară era întuneric şi frig. Câte ore trecuseră de când fugise după ajutor ? A sorbit cu nesaţ aerul proaspăt şi a mers către râu. Apoi a auzit-o pe Faina ţipând iarăşi. Oare el chiar nu putea face nimic în timp ce ea suferea ? S-a dus din nou înăuntru şi l-a întrebat pe Jack dacă nu putea să mai aducă nişte prosoape, să mai încălzească nişte apă.

La un moment dat, noaptea, Garrett a aţipit într-un scaun, iar când s-a trezit din cauză că nu se mai auzea ţipătul, a sărit în picioare. S-a dus la perdea şi a ascultat. Faina gemea uşurel şi se mai auzea şi vocea lui Mabel, gângurind şi liniştind-o, ca o mamă.

— A apărut ? S-a născut copilul ? a şoptit tare, prin ţesătură.

Maică-sa a ieşit şi i-a pus palmele pe umeri.

— Nu încă, Garrett. Nu încă, iar tonul ei, blând şi bun, era atât de nepotrivit cu firea ei, încât l-a înspăimântat şi mai tare.

— Doamne, mamă. Faina e bine ? Toate astea-s aşa cum ar trebui ?

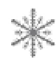
— E greu. Mai greu decât mi-a fost mie cu voi. Dar ea e puternică şi încă se mai luptă.

— Pot să o văd ?

— Nu acum. O lăsăm să se odihnească un pic, după care trebuie să împingă iarăşi. Din toate lucrurile pe care-ar putea să le ceară, ea vrea zăpadă. Ai putea să-i aduci un pumn. Rău nu poate să-i facă.

El a umplut o ulcică cu zăpadă proaspătă şi i-a dat-o maică-sii.

— Spune-i că o iubesc. Da ?

Abia ore mai târziu, când soarele era un cerc palid pe cer, s-au înteţit iarăşi vocile.

Aşa. Haide, dragă. Împinge cu toată puterea. Haide. Haide.

Iar şi iar ţipătul acela sălbatic.

Se vede creştetul capului. Haide, acum. Nu ne lăsa baltă, fată dragă. Haide. Haide.

Iar apoi s-a auzit un ţipăt ca mugetul unui viţeluş, iar Garrett nu pricepea ce aude. S-a uitat la Jack, care stătea lângă el, aproape de perdea.

— E copilul tău, Garrett. S-a ivit.

Jack l-a poftit să treacă de perdea.

— Vedeţi că vine, doamnelor. Vine să-şi vadă copilaşul.

— Staţi aşa, măcar o blestemată de clipă. Staţi aşa, să ne spălăm.

— E bine ? Faina, eşti bine ? Mă auzi ?

Da, Garrett, şi era vocea pe care el o iubea, cea care-i era ca o şoaptă dulce în ureche. Suntem bine.

Apoi s-a auzit din nou ţipătul copilului, sfâşietor şi mititel.

Haide, micuţule, a zis Esther. E vremea să-l cunoşti pe tati.

Mabel stătea în picioare lângă pat, cu lacrimile curgându-i în şiroaie pe obraji. Esther clătea nişte cârpe într-un lighean de pe noptieră. Faina era aşezată în pat, proptită între perne. Faţa îi strălucea de sudoare, iar părul îi era ciufulit. S-a uitat la Garrett şi apoi în braţele ei, unde avea o păturică împachetată.

Haide. Nu te teme, a zis Esther. Mergi să-ţi vezi fiul.

Fiul ?

Exact. De parcă n-aţi fi fost destui pe-aici.

Când a ajuns lângă pat, a cuprins cu braţul umerii Fainei şi s-a uitat în păturica de unde îl privea o faţă micuţă, zbârcită şi roşie. Nou-născutul a clipit din ochii săi înceţoşaţi şi şi-a încreţit fruntea. Garrett s-a aplecat şi şi-a lipit buzele de obrazul copilaşului, iar pielea acestuia era atât de fină, încât abia dacă o simţea. Apoi s-a întors spre Faina şi a sărutat-o pe fruntea umedă.

54

Zilele curgeau acum cu o repeziciune cu totul neobişnuită pentru Mabel, de parcă abia şi-ar fi revenit dintr-o boală lungă şi, poticnindu-se, ar fi ieşit afară pentru a descoperi că vara se preschimbase în iarnă cât dormise. Era ca atunci când o urmase pe Faina în munţi, când lumea părea abia ieşită din ou şi totul scânteia şi lumina cu inexplicabila minune a cristalelor de gheaţă, o eternitate de naşteri şi morţi.

Şi toate acestea – lumea întreagă – erau ţinute în pumnişorii strânşi ai copilaşului abia născut. În gura care plângea şi în sânii umflaţi de lapte ai Fainei şi în cuvintele pe care Mabel ştia că Garrett nu le putea rosti fiindcă era cuprins de evlavie. Dar era şi mai mult decât toate astea. Era chiar şi felul în care lumina soarelui se reflecta pe zăpada de februarie, aşa încât Mabel trebuia să-şi mijească ochii de atâta strălucire.

În fiecare dimineaţă mergea pe poteca acoperită de nea până la coliba lui Garrett şi-a Fainei. Garrett o poftise să rămână la ei peste noapte, dar ea ştia că cei trei aveau nevoie să petreacă ceva vreme singuri. Le aducea într-un coş câteva ouă fierte, pâine sau felii de şuncă rămase de la micul dejun luat cu Jack, împreună cu un săculeţ cu scutece, cârpe şi haine pe care le spălase acasă şi le uscase lângă sobă.

Cum ţi-e astăzi, copilă ? o întreba pe Faina, iar ea zâmbea şi privea la copilul din braţe.

Sunt bine. Şi el la fel. Uite cum te priveşte când vorbeşti. Ştie că eşti aici.

Copilul părea într-adevăr să înflorească. Primele zile de alăptat fuseseră o încercare, dar Esther dăduse o mână de ajutor, îndrumase gura copilului spre sfârcurile Fainei, iar ei îi arătase cum să-i îndese sânul bine în guriţă. Nu-i da prilejul să-ţi molfăie sfârcul, că o să-ţi pară rău, o sfătuise Esther când bebeluşul urla şi-şi tot sucea faţa în toate părţile. De el depinde, a zis. Trebuie să se descurce.

Şi s-a descurcat. Acum, după două săptămâni, sugea zgomotos în timp ce Faina stătea acoperită cu o pătură din blănuri de bizam cusută chiar de ea. Gângurea la el în timp ce mânca şi închidea ochii mulţumită când el picotea, iar Mabel şi-a scos blocul de desen şi creioanele şi făcea mici schiţe.

Când copilul s-a trezit, Mabel i-a schimbat scutecele, iar el dădea întruna din picioruşe şi ţipa în semn de protest.

Nu cred că se va obişnui cu asta, nu-i aşa ? a zis Mabel când îi prindea scutecul nou.

Dar Faina nu asculta. Se apropiase de fereastră şi privea afară, la zăpada luminoasă.

Poţi să te duci un pic pe-afară. Stau eu aici cu el.

Faina nu a zis nimic cât şi-a pus haina albastră de lână şi ghetele înalte până la genunchi, dar când a deschis uşa, a privit înapoi, spre Mabel şi spre fiul ei. N-a zâmbit, iar Mabel nu i-a putut desluşi expresia. Se simţea vinovată fiindcă îşi dorea un pic de timp fără copil ? Se temea să-l părăsească, fie şi numai pentru o clipă ?

Fie din cauza rafalei de aer rece, fie din cauză că deodată mama lipsea, copilul s-a zvârcolit în braţele lui Mabel, aşa că ea s-a ridicat, sprijinindu-l de umăr, legănându-l uşor în timp ce se plimba dintr-un capăt al colibei în celălalt. Garrett se dusese să îl ajute pe Jack să aibă grijă de animalele din hambarul lor. Apoi avea să mai aducă nişte lemne de foc. Fusese o iarnă rece, rece şi liniştită şi cu multă zăpadă, iar stivele de lemne deja se micşorau.

Mabel s-a dus la fereastră, bătând în continuare uşurel nou-născutul pe spate şi legănându-l. Copilul s-a liniştit şi se uita cu ochi mari peste umărul ei. Mabel şi-a întors faţa către el, către mireasma şi căldura lui, şi era copleşită de tot acest miracol care o înconjura. S-a apucat să-i îngâne un cântecel la ureche, când a zărit cu coada ochiului haina albastră pe zăpada albă.

Faina străbătea pajiştea, mergând spre copaci, dar se lupta cu zăpada şi se oprea adesea să se odihnească. I-a luat ceva vreme ca să ajungă la marginea pădurii şi, în tot acest timp, Mabel a privit-o, nedumerită de ceea ce vedea. Era prea devreme. N-ar fi trebuit să o lase să iasă. Naşterea şi travaliul îi săpaseră urme grele în trup, avea nevoie de mai multă odihnă. S-a gândit să se ducă la uşă şi să-i strige să se întoarcă, dar acum Faina nu mai mergea. Nu mai gonea printre molizi, cum făcuse de atâtea ori înainte. Pur şi simplu stătea în picioare, o siluetă singură şi dezolantă în zăpadă, cu sălbăticia întinzându-i-se dinainte, cu braţele pe lângă corp, cu părul lung şi blond strălucind în soarele de iarnă. Iar apoi s-a întors către colibă, către fiul şi casa ei, urmându-şi propriile urme adânci prin zăpadă.

I-ai pus deja un nume ?

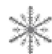
Faina nu a răspuns. Legăna bebeluşul într-un leagăn de lemn, lângă sobă.

Se însera, iar Mabel ştia că ar trebui, cât de curând, să pornească spre casă.

Trebuie să-i pui un nume, copilă. Nu poate să fie ca un câine. Nu poate să-ţi răspundă când fluieri ca o pasăre. Trebuie să putem, cu toţii, să-i zicem într-un fel.

Dar Faina tot nu a răspuns, stătea şi legăna copilul care adormise.

Se întunecase când a plecat Mabel. Garrett s-a oferit să o conducă sau să îi dea o lampă, dar ea a refuzat. Era o noapte fără lună, cu temperatura mult sub zero grade, dar avea să se descurce. După ce strălucirea ferestrelor colibei s-a preschimbat într-o pâlpâire firavă printre copaci şi apoi în întuneric, ochii i s-au obişnuit şi numai lumina stelelor pe zăpada albă şi curată i-a fost de-ajuns pentru a-i lumina calea. Frigul îi ardea obrajii şi plămânii, dar îi era cald cu căciula de vulpe şi cu haina de lână. O bufniţă a zburat în picaj printre crengile de molid, o umbră lentă, dar ea nu s-a speriat. Se simţea bătrână şi puternică, precum munţii şi râul. Avea să găsească ea drumul spre casă.

Mabel s-a trezit cu inima bătându-i nebuneşte, s-a ridicat iute în capul oaselor şi a aşteptat să înţeleagă ce o speriase.

— Mabel ? Te-ai trezit ? Sunt eu, Garrett.

O şoaptă răguşită din uşa dormitorului.

Mabel s-a dat jos din pat, sărind cu greutate peste Jack, şi şi-a tras un pulover peste cămaşa de noapte, în timp ce mergea spre camera principală a colibei. S-ar fi speriat de oricine ar fi trezit-o din pat în toiul nopţii, dar prezenţa lui Garrett era suficientă ca să-i facă biata inimă bătrână şi agitată să se cufunde în adâncurile stomacului.

— Îmi pare rău că te-am trezit…

Mabel a ridicat o mână spre Garrett. Se simţea slăbită şi ameţită.

— Stai să mă aşez.

Garrett a tras un scaun de sub masă şi i-a pus o mână pe umăr, ca s-o liniştească.

— Aşa. Stai să-mi trag sufletul.

S-a aşezat fără să spună nimic şi era tentată să mai stea aşa o vreme, ţinând adevărul la distanţă. Dar în cele din urmă a tras adânc aer în piept şi a zis :

— Da ? Faina ?

— Nu-i bine, a zis Garrett, dar tocmai atunci a ieşit şi Jack din dormitor.

— Ce-i ? Ce s-a întâmplat ?

— Şşşş. Ne zice. Spune, Garrett.

— Toată ziua a fost neliniştită, n-a fost în apele ei. A ieşit întruna afară, aşa frig cum e, şi degeaba am

încercat s-o opresc. N-am putut. Ar fi trebuit…

— Şi acum ? a întrebat Mabel, încercând să-l ajute pe tânăr să nu se abată.

— E mai rău. Zice că o doare, iar când o întreb unde, zice că peste tot, şi-i ard obrajii. Nu vrea să se dea jos din pat şi nu mănâncă deloc. Dar a alăptat copilul şi au adormit amândoi, aşa că m-am gândit să aştept până dimineaţă şi să văd cum îi mai e. Dar apoi, chiar adineaori, m-am răsucit în pat şi i-am atins braţul cu al meu – ardea.

— Ar fi trebuit să nască la spital. Ar fi trebuit să o ducem în Anchorage, a zis Jack.

— N-a vrut să meargă, i-a reamintit Mabel.

S-a dus în dormitor şi s-a îmbrăcat la lumina lumânării. Când s-a întors, Garrett stătea pe un scaun din bucătărie, cu capul în mâini. Ceasul arăta că tocmai trecuse de miezul nopţii.

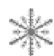
— Copilul unde e ?

— L-am lăsat acasă, dormind în pătuţ. N-am ştiut ce să fac. Părea prea frig ca să-l aduc.

— Ai făcut bine.

— Dimineaţă o ducem direct la Anchorage, a zis Jack în timp ce-şi lega şireturile la ghete.

— Dacă merge trenul. Dacă liniile sunt curate, a zis Mabel, dar apoi a văzut chipul înspăimântat al lui Garrett. O să facem tot ce putem. Dacă n-o putem duce mâine la Anchorage, măcar putem să trimitem o telegramă la spital şi să primim vreun sfat de la un doctor. O să fie bine, Garrett. Acum hai să mergem să avem grijă de ea şi de copilaşul vostru.

Pe drum, Mabel a încercat să se pregătească pentru ce avea să găsească, fiind cuprinsă de acelaşi soi de determinare calmă ce pusese stăpânire pe ea şi atunci când Jack se rănise la spate. Când au ajuns, copilul încă dormea în pătuţ, iar Faina era în pat. Garrett avea dreptate să fie îngrijorat. Era ghemuită pe-o parte, se ţinea cu braţele de mijloc şi gemea uşor, iar apoi s-a întors pe spate şi Mabel i-a putut vedea faţa. Picături de sudoare îi curgeau pe la tâmple şi îi umezeau părul, iar pielea îi era roşie şi pătată. Mabel s-a apropiat de pat şi i-a pus o mână pe frunte. Era fierbinte. A închis ochii, ţinând încă mâna pe fruntea Fainei. A simţit nişte degete fierbinţi în jurul încheieturii şi a auzit o şoaptă uscată :

Mabel ? Eşti aici ?

A deschis ochii şi a văzut-o pe Faina ţinând-o strâns. La început a crezut că şiroaie de sudoare îi curgeau pe obraji, dar apoi a văzut că erau lacrimi. Faina plângea.

Ce mi se întâmplă ?

Şşş. Nu te teme, copilă. O să te ajutăm să te faci bine.

Ce boală e asta ?

O infecţie a sângelui. Asta îţi dă febră. Dar există un medicament pentru ea şi, dacă-l iei, o să te faci bine.

Nu mă duc la spital. Nu-mi las copilul.

Mabel a fost uşurată să-i vadă acea înălţare îndrăzneaţă a bărbiei, fulgerarea din ochii albaştri.

Hai să nu ne agităm acum din cauza asta. Uite, ţi-am adus apă. Trebuie să o bei. O să te răcorească şi o să te ajute să ai lapte pentru copil.

Mabel a ţinut paharul la buzele crăpate ale Fainei, iar ea a băut şi-a tot băut până l-a golit. Apoi Mabel i-a tamponat fruntea cu o cârpă, ştergându-i sudoarea. Când Garrett s-a ivit în uşa dormitorului, i-a cerut un lighean plin cu zăpadă. A înmuiat cârpa udă în zăpada rece şi a înfăşurat în ea un bulgăre de nea. Când i-a apăsat-o Fainei pe piele, ea a gemut şi apoi a oftat de uşurare. Iar şi iar, până când obrajii au început să i se răcorească şi să-şi mai piardă roşeaţa. Cu mâinile goale, Mabel a luat nişte zăpadă şi a trecut-o peste fruntea Fainei, iar apoi i-a dus alt bulgăre la buze. Faina a deschis gura, iar Mabel a rupt o bucăţică şi i-a dat-o să o mănânce. S-a topit de cum i-a atins limba.

Aşa. Aşa. E mai bine ?

Faina a încuviinţat, a luat mâna rece şi umedă a lui Mabel şi şi-a lipit-o de obraz.

Mulţumesc.

Faina a închis ochii şi şi-a odihnit capul pe braţul lui Mabel. Abia după ce a fost sigură c-a adormit, Mabel şi-a retras mâna de sub obrazul ei. I-a netezit părul, dându-i-l uşurel la o parte de pe gâtul transpirat, şi i-a ridicat cearşaful peste umeri.

Era trei dimineaţa când l-a auzit pe Jack punând nişte lemne în sobă. Cei doi bărbaţi dormiseră cu rândul pe scaune sau îşi făcuseră de lucru prin casă. Copilul s-a trezit şi voia să mănânce, iar Mabel i l-a dus Fainei.

Îi e foame micuţului, draga mea.

Faina s-a întors pe o parte, dar nu părea să se fi trezit de tot, nici măcar când şi-a dezvelit sânul din cămaşa de noapte şi a strâns copilul lângă ea. Pielea îi era din nou fierbinte şi pătată, iar ea îşi strângea genunchii de durere în timp ce bebeluşul sugea.

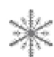
Abia când copilul a fost pus înapoi în leagăn, hrănit, schimbat şi adormit, Faina s-a trezit şi a început să o roage pe Mabel.

Te rog, a şoptit. Du-mă afară.

Nu, copilă. Trebuie să stai în pat şi să te odihneşti.

Dar chiar când spunea asta, Mabel nu era deloc convinsă. Poate că speranţa era acolo, în noaptea de iarnă. Dar ce-ar fi zis Garrett şi Jack ?

Mi-e atât de cald, simt că nici nu pot să respir. Te rog !

— Vrea să iasă pe-afară.

— Ce ? Acum ? În toiul nopţii ? a întrebat Jack.

— Îi e foarte cald, iar aici e înăbuşitor. Cred că se simte de parcă s-ar sufoca. Vrea doar să respire un pic de aer rece.

— Putem să crăpăm uşa, a sugerat Garrett.

— Vrea să fie afară, sub cerul nopţii, a zis Mabel, iar Garrett a încuviinţat, înţelegând.

— Bine, a zis el în cele din urmă. O scoatem afară.

— Aţi înnebunit amândoi ? s-a împotrivit Jack. Sunt minus douăzeci de grade afară. O să îngheţe de moarte.

— Nu, n-o să îngheţe, a zis Garrett.

Apoi s-a întors către Mabel.

— O ajuţi tu să se îmbrace ?

Mabel a ajutat-o pe Faina să se aşeze pe marginea patului. A legat şireturile de la mocasinii fetei şi i-a tras haina albastră de lână peste cămaşa de noapte. Apoi a luat fularul şi mănuşile cu un deget pe care i le dăduse Garrett, iar când i-a înfăşurat Fainei fularul la gât a recunoscut stropul de rouă lucrat de sora ei.

Am vrut mereu să te rog….

Dar s-a oprit şi i-a pus mănuşile în mâini Fainei.

Trebuie să-mi promiţi, copilă, că n-o să te duci să rătăceşti aiurea prin noapte. O să scoatem un scaun afară şi-o să poţi sta aşa câteva minute.

Doare prea tare.

Statul ?

Fata a încuviinţat.

Mabel a ajutat-o să se întindă uşor înapoi în pat. Când i-a spus lui Garrett de durere, el a zis că ştie ce să facă. S-a întors în scurt timp lângă pat şi, împreună cu Mabel, a ajutat-o pe Faina să se ridice în picioare. Garrett i-a pus pe cap căciula de jder şi i-a legat şnururile sub bărbie.

Hai să vezi ce pat ţi-am făcut sub stele.

Faina i-a zâmbit soţului ei când o ajuta să iasă pe uşă. Nu departe de colibă, Garrett aşezase câţiva buşteni unul lângă altul, iar deasupra acestora întinsese blănuri de karibu şi de castor una peste alta, până au format o saltea groasă.

Noaptea era senină şi rece, poate cea mai rece din câte trăise Mabel vreodată. Zăpada îi scrâşnea sub ghete, aerul era tăios. Era genul acela de ger cumplit care trece şi prin cea mai groasă lână şi sugrumă plămânii, iar Mabel a ezitat. Poate că era o greşeală, dar apoi a auzit răsuflările lungi şi uşurate ale Fainei şi şi-a imaginat aerul rece pe fruntea ei dogoritoare. Ţinând-o fiecare de câte un braţ, Mabel şi Garrett au condus-o pe drumul scurt către patul improvizat, unde Garrett a ajutat-o să se întindă. Ea a oftat prelung când a învelit-o cu o pătură din blană de castor. Mabel adusese din patul lor şi pătura de nuntă şi

a aşternut-o deasupra şi pe aceasta.

Uită-te la stele, a şoptit Garrett. Le vezi ?

Da. Sunt frumoase.

El a rămas cu ea, stând alături pe un scaun de bucătărie, în timp ce Mabel s-a dus în colibă. Un pic mai târziu, când copilul s-a trezit şi voia în braţe, Mabel l-a întrebat dacă nu vrea să intre o vreme, şi să stea ea cu Faina.

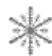
Vrei să stau ? a întrebat-o el pe Faina. Sau poate c-ar trebui să intri şi tu acum ?

Nu, a zis ea cu blândeţe. Mergi înăuntru. Ţine-l tu în braţe pe fiul nostru.

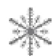
Mabel s-a aplecat asupra Fainei, i-a aranjat pătura de nuntă în toate părţile şi i-a apăsat urechile căciulii de blană pe obraji. Apoi s-a înfăşurat şi ea într-o pătură pe care o adusese din colibă şi s-a aşezat pe scaun.

Eşti bine, copilă ?

Ah, da. Aici, afară, cu copacii şi cu zăpada, pot din nou să respir.

Era ca un vis fantastic : oftaturile tăcute ale Fainei şi, din când în când, gheaţa râului trosnind şi crăpând, ramurile copacilor plesnind în ger ; stelele pretutindeni în noaptea largă şi adâncă, întrerupte doar de orizontul zimţat al păşunii montane. Spectacolul de lumini de dincolo de piscuri a izbucnit în cioburi luminoase, verzi-albăstrii, ca de foc muribund, ce se vălureau şi se răsuceau iar apoi se roteau în cerc, devenind panglici purpurii ce se întindeau în sus, până peste capul lui Mabel, până când ea a auzit un trosnet electric, ca acela al scânteilor scoase de o pătură de lână într-o colibă goală, noaptea. S-a uitat în sus, drept la luminile nordului, şi s-a întrebat dacă spectrele acelea reci ca gheaţa nu o să-i smulgă din piept răsuflarea, poate chiar sufletul, purtând-o către stele.

— Doamne, Mabel. Eşti îngropată în zăpadă. Unde e Faina ?

Ea nu-şi amintea să fi adormit. Cine putea picoti pe un asemenea ger ? Şi totuşi, într-un fel îi era cald în coconul ei, în lână şi pătură, cu nasul afundat în haină, şi nu s-a trezit decât când a auzit vocile bărbaţilor.

Faina. Nu eşti aici, lângă mine ?

Dar nu era.

— Trebuie să fie în colibă, îngrijind de copil.

— Nu. Nu-i acolo.

Înţepenită şi supărată, Mabel s-a ridicat şi s-a mirat de toată neaua care îi acoperea pătura. Se

înnorase brusc, stelele dispăruseră şi se aşternuse un strat de nea de câţiva centimetri. Cât timp trecuse ? S-a dus după bărbaţi, îl putea auzi pe Garrett strigând în colibă.

— Faina ? Faina ?

— Unde e, Mabel ? a întrebat-o Jack, întorcându-se spre ea, aproape acuzator.

— Era aici, chiar lângă mine. Trebuie să fie pe-aici. Nu e în colibă ?

— Nu. Ţi-am zis deja că nu e.

Iar Jack a început să strige spre copaci :

— Faina ! Faina !

Garrett a ieşit din colibă cu o lampă.

— Unde este ?

Nu era supărat, ci disperat, şi a luat-o la fugă înspre râu.

— Faina ! Faina !

Printre blănurile de karibu, Mabel a văzut pătura de nuntă, acoperită de zăpadă. Cum putea fi atât de neglijentă ? A ridicat-o, ca să scuture zăpada, şi atunci a zărit nişte lână albastră.

— Jack ?

El s-a apropiat, s-a uitat în jos, acolo unde îi arăta ea, apoi a îngenuncheat şi a dat deoparte zăpada cu mâinile goale. Haina albastră a Fainei, brodată cu fulgi de nea. Fularul ei. Mănuşile. Mocasinii. Le-a ridicat rând pe rând, scuturându-le de zăpadă.

— Vai, Jack.

Acolo, încă închisă cu nasturi înăuntrul hainei, era cămaşa de noapte albă a Fainei.

— Ce înseamnă asta ?

Jack nu a răspuns, ci şi-a pus hainele pe braţ şi le-a dus înăuntru. Mabel l-a urmat cu pătura umedă de la nea, iar înăuntru le-au aşezat pe toate pe masă.

— Mă duc după Garrett. Ai grijă de copilaş, a zis el.

— Dar, Jack… Nu înţeleg.

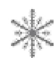
— Chiar nu ?

— A dispărut ?

El a încuviinţat.

— Dar unde ?

El a ieşit din colibă, fără să răspundă.

Când copilul s-a trezit, plângând după laptele mamei, Mabel s-a pomenit în încurcătură. A înmuiat colţul unei cârpe curate în ceai cald şi îndulcit şi i l-a pus în gură. El a supt frenetic, apoi a întors capul şi a început să plângă. Ea l-a plimbat încolo şi-ncoace prin faţa ferestrei, până ce micuţul a adormit

plângând, şi în tot acest timp n-a zărit nici urmă de lumină a lămpii, nici de Garrett sau Jack. S-a aşezat pe scaun şi s-a legănat într-o parte şi-n alta cu copilul adormit şi s-a rugat ca noaptea aceasta să nu fie adevărată, să fie doar un coşmar. Dar atunci a intrat pe uşă Jack, fără să scoată o vorbă. În spatele lui, se iveau palizi zorii hibernali. A înălţat din sprâncene spre el, dar Jack a scuturat din cap.

— Nimic ? a întrebat ea.

— Nici măcar un rând de urme.

— Garrett unde e ?

— Nu vrea să intre. Zice că o găseşte el. S-a dus să pună şaua pe cal.

— O, Doamne, Jack. Ce-am făcut ?

O vreme el n-a vorbit, s-a aşezat ca să-şi dezlege ghetele şi să-şi scoată zăpada şi gheaţa din barbă. A pus lemne pe foc şi apoi s-a întins spre Mabel, să ia copilul. Surprinsă, ea s-a ridicat şi i-a pus în braţe, cu blândeţe, copilul înfăşat. Jack a strâns mai bine păturica şi şi-a trecut un deget peste obrazul bebeluşului, cu capul plecat atât de mult către el, încât la început Mabel n-a putut vedea lacrimile curgându-i pe faţă.

— Jack ?

Mabel s-a întins şi i-a cuprins faţa în palme.

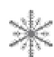
— Of, Jack.

I-a luat copilul din braţe şi l-a aşezat în pătuţ, legănându-l uşurel până când a fost sigură c-a adormit. Când s-a ridicat, Jack era în spatele ei. Mabel s-a apropiat şi şi-a lipit capul de pieptul lui, apoi au rămas o vreme îmbrăţişaţi.

— A plecat, nu-i aşa ?

Jack şi-a încleştat dinţii şi a dat din cap de parcă îl durea întreg corpul.

Durerea a cuprins-o pe Mabel cu atâta forţă, încât gemetele îi erau lipsite şi de sunete, şi de cuvinte. Era un chin cutremurător, răscolitor, iar ea ştia că îi va supravieţui numai fiindcă o mai făcuse şi înainte. A plâns până i-au secat lacrimile, şi-a şters faţa cu vârfurile degetelor şi a rămas pe scaun, aşteptând ca Jack să iasă pe uşă şi să o lase singură. Dar el a îngenuncheat la picioarele ei, şi-a pus capul în poala ei, şi s-au îmbrăţişat strâns, împărtăşindu-şi tristeţea de bărbat şi de femeie în vârstă care şi-au pierdut unicul copil.

Poate că era numai vântul sau durerea ei cumplită, dar Mabel era sigură că aude vocea lui Garrett. Uneori era ca un strigăt, dinspre râu. Alteori era un ţipăt intens, de jale, ce părea să vină chiar din rărunchii munţilor.

Ea şi Jack au stat cu bebeluşul în acea noapte, aşteptându-l pe Garrett să vină acasă, la coliba lui. Mabel picotea lângă leagănul unde copilul dormea liniştit, iar din când în când tresărea şi se trezea.

— Ai auzit ? îl întreba.

Jack stătea lângă sobă, cu faţa schimonosită de durere.

— Ce-a fost asta ? întreba ea.

— Cred că lupii.

Dar ea ştia că nu era aşa. Ştia că era Garrett, călărind şi căutând şi strigând sub cerul nopţii fără de stele. Faina. Faina. Faina.

Epilog

H— ei. E cineva acasă ?

Jack a ciocănit în uşa colibei şi apoi a deschis-o încet.

— Hei ?

Folosindu-se de baston, a intrat în colibă. A rămas pentru o clipă în uşă şi a ascultat liniştea. Venise în această zi de toamnă ca să-l caute pe Garrett, însă s-a pomenit poticnindu-se în amintiri. Acolo, pe un raft de lângă sobă, era păpuşa de porţelan a Fainei, cu părul blond încă în şuviţe ordonate, cu rochia la fel de viu colorată în roşu şi albastru ca în ziua în care Jack o pusese pe un ciot şi strigase : „E pentru tine. Nu ştiu dacă eşti pe-aici sau dacă mă auzi, dar am vrea să o primeşti“.

Jack nu s-a clintit din uşă, dar privirea îi hoinărea. Pe braţul unui scaun, frumos împăturită, stătea pătura de lână pe care o cususe Mabel din haina purtată de Faina când era mică. Apoi Jack a văzut o serie de fotografii atârnând pe peretele îndepărtat şi, înaintând spre ele, nu a închis uşa în urma lui şi nici măcar nu şi-a dat seama când a trecut pragul. Cele mai multe dintre fotografii erau cu Garrett şi fraţii lui, cu Esther şi cu George în ziua nunţii lor. Dar cea care i-a atras atenţia era aceea a unei femei ţinând un bebeluş mic înfăşat într-o pătură. Singura dată când mai văzuse acea fotografie fusese cu aproape cincisprezece ani în urmă, când o descoperise într-o colibă săpată în versantul muntelui. Era Faina, pe când era bebeluş.

Undeva în colibă, poate împăturite într-un cufăr sau atârnând într-un dulap, se aflau o rochie de nuntă cu pene şi o haină de lână albastră brodată cu fulgi de nea. Garrett trebuie să le fi păstrat, aşa cum păstrase şi aceste alte dovezi ale vieţii ei. Dar cât de puţin era. Acest lucru l-a frapat pe Jack în timp ce se uita prin colibă. Acestea erau puţinele obiecte pământeşti pe care Faina le lăsase în urma ei.

Aşa stăteau lucrurile cu mâhnirea. Anii tociseră marginile tăioase, dar uneori tot îl mai lua prin surprindere. Ca în noaptea aceea, chiar acum câteva săptămâni, când zărise cartea albastră, legată în piele, pe raftul de la ei de-acasă. Era mereu acolo, dar privirea lui trecuse peste ea zi după zi, fără s-o vadă. Era absolut sigur că ani de-a rândul rămăsese nedeschisă. Mabel îi împrumutase lui Garrett toate cărţile ca să le citească, dar niciodată pe aceea. Era sigur că Garrett nici măcar nu ştia că există, căci nici

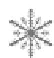
Jack şi nici Mabel nu vorbeau niciodată de ea.

Mabel era în dormitor, periindu-şi părul, iar el a tras cartea dintre celelalte şi a rămas lângă raft, răsfoind-o. A atins ilustraţia colorată cu fata din basm, pe jumătate zăpadă şi pe jumătate copil, cu bărbatul şi femeia în vârstă îngenuncheaţi lângă ea. A crezut că a rupt cartea când foile s-au revărsat pe podea. Privind peste umăr spre dormitor, le-a strâns repede. Nu erau pagini din carte ; erau desenele lui Mabel, iar el s-a uitat la fiecare în parte şi s-a minunat de pricepere şi de detalii.

Chipul delicat şi copilăros al Fainei, încadrat de căciula ei din blană de jder. Faina la masa lor din bucătărie, cu bărbia proptită în palme. Apoi erau desene cu Faina ca tânără femeie, cu un bebeluş abia născut la piept. Erau studii, fiecare dintr-o perspectivă diferită, unele mai apropiate, altele mai depărtate. Mâna Fainei pe copilul care dormea. Pumnul mititel al bebeluşului. Ochi închişi. Ochi deschişi. Mamă. Copil.

Liniile fine ale creionului surprinseseră ceva ce simţise şi el, dar n-ar fi putut exprima în cuvinte. Era o plenitudine, un fel de viaţă caldă şi aşezată care pusese stăpânire pe Faina în ultimele ei zile, şi o tandreţe abundentă ce se revărsa asupra micului ei fiu, precum lumina aurie a soarelui.

Când Mabel l-a strigat, întrebându-l când vine la culcare, el strecurase cu grijă desenele la loc printre paginile cărţii şi o pusese iarăşi în raft, unde a rămas, fără să se mai vorbească de ea.

Jack şi-a dat seama că stătea, neinvitat, în mijlocul colibei lui Garrett.

— Garrett ? a strigat iarăşi, ştiind că nu i se va răspunde.

A plecat şi a închis uşa.

Nu ajunsese prea departe pe drum, mergând cu pasul lui încet şi chinuit, sprijinindu-se în baston, când l-a auzit pe băiat strigându-l dintre copaci :

— Bunu ! Bunu !

Jay alerga pe drum înspre el şi, nu mult în urma lui, venea şontâc-şontâc şi câinele bătrân. Fără să aibă vreun nume la care să răspundă, husky-ul Fainei hoinărea liber între cele două colibe, dar oricând era pe-afară fiul ei, câinele îi era alături.

— Bunu ! Uite ce-am prins.

Băiatul a ridicat o creangă de salcie la capătul căreia atârna un lipan mic şi prăfuit.

— Tu l-ai prins ?

— Păi, m-a ajutat buna. Dar momeala am pus-o eu singur.

— Bravo. Bravo.

— Şi buna zice că putem să-l mâncăm la cină.

Jack a apucat firul şi a cercetat peştele.

— Din câte îmi amintesc, bunicul George şi bunica Esther vin şi ei la cină.

— Şi tăticu' ?

— Şi tatăl tău.

— L-ai găsit ?

— Nu. E încă plecat călare. Dar o să ajungă acasă curând.

— Îi plac munţii, nu ? Pleacă întruna călare pe-acolo. Zice că anul ăsta pot să merg şi eu cu el la vânătoare, pe traseul cel lung, şi poate c-o să prindem un gluton.

— Ar fi ceva, nu ?

Dar băiatul deja o luase la goană înainte.

— Jay ? a strigat Jack după el. Crezi că mai putem prinde nişte peşte, ca să fim siguri că ajunge pentru toată lumea ?

— Sigur, bunu. Mai putem prinde.

Băiatul a dispărut după următoarea cotitură a potecii, gonind către coliba lui Jack şi Mabel.

— Am rămas doar noi doi, bătrâne, a zis Jack şi a mângâiat botul cărunt al câinelui. Cred că mersul meu o să ţi se potrivească mai bine.

Ziua de toamnă era răcoroasă, iar pe potecă erau împrăştiate frunze galbene de mesteacăn. Deasupra munţilor se adunaseră nori.

— Miroase a ninsoare, a zis Jack, iar câinele şi-a ridicat botul, ca şi când ar fi fost de acord.

Jack a trecut de coliba lor, prin tufăriş şi înspre pârâu, tocmai la ţanc ca să o vadă pe Mabel când trăgea la mal un lipan care plescăia prin apele mici. Băiatul ţopăia entuziasmat pe un bolovan din preajmă.

— Buna l-a prins pe cel mai mare prins vreodată ! Uită-te, bunu. Uită-te.

Băiatul a sărit pe mal, a desprins peştele din cârlig şi l-a ridicat.

Mabel i-a zâmbit lui Jack, cu undiţa încă în mână. Părul îi albise de tot, iar ridurile i se îndoiau uşor în jurul ochilor şi gurii, însă privirea îi era încă tânără.

Petrecea multe după-amiezi afară cu băiatul, învăţându-l să pescuiască, să asculte păsările şi să se uite după elani. Cât de uşor vorbea ea cu băiatul ! În unele zile îi povestea lui Jay despre mama lui, cum el avea ochii ei albaştri şi cum ea se trăgea din munţi şi zăpadă şi cunoştea animalele şi plantele ca pe propriile ei mâini. Iar uneori îşi deschidea medalionul de la gât ca să-i arate băiatului şuviţa de păr blond şi să-i povestească despre rochia de nuntă minunată, cu pene de lebădă, purtată de mama lui în acea zi.

— Micuţul Jack ar fi putut prinde peştele ăla mare, a zis Mabel şi a sărutat copilul pe creştet. Doar că l-a lăsat să-i scape.

Micuţul Jack. Aşa îi spunea ea. Garrett ceruse permisiunea, cam la o lună după ce dispăruse Faina, iar copilul încă nu avea nume. Ar fi în regulă dacă aş numi copilul după tine ? E nepotul tău, până la urmă.

— Jack ? M-ai auzit ? Cred că ai început să surzeşti de bătrâneţe, l-a necăjit Mabel în timp ce-i întindea firul. Sau mă ignori doar fiindcă nu vrei să cureţi peştele ?

— Nu mi se pare normal, a zis Jack şi i-a făcut cu ochiul băiatului. Păi, n-apucă omul să prindă peşte, dar trebuie să-l cureţe.

— Pot să-l ajut pe bunu ? Pot ?

Mabel i-a lăsat pe cei doi la pârâu, ca să se ducă în colibă şi să înteţească focul. Jack s-a sprijinit zdravăn în baston în timp ce s-a îndreptat, târşâindu-şi picioarele, spre malul apei. Băiatul a aşezat peştele în iarba îngălbenită. Jack a scos briceagul din buzunarul pantalonilor. Cu o mână pe baston, tocmai se lăsa pe vine, când a simţit mânuţa băiatului pe braţ.

— Aşa, bunu, a zis băiatul şi, deşi era prea mic ca să poată fi de ajutor, atingerea copilului a făcut ca deodată durerea din oasele bătrâne ale lui Jack să pară un fleac.

Băiatul i-a dat un lipan, iar Jack l-a ţinut în palmă în timp ce a strecurat lama cuţitului sub pielea argintie şi a despicat burta. I-a arătat băiatului cum să bage un deget pe sub falca de jos şi să tragă afară maţele strălucitoare. Când le-au aruncat în apa curgătoare limpede, un somon tânăr a ţâşnit şi a muşcat din şiragul de intestine. Jack a băgat mâna în peşte şi şi-a trecut degetul mare de-a lungul şirei spinării, ca să desprindă rinichiul liniar, ca un cheag de sânge subţire, şi s-a clătit în apa pârâului până când l-au durut mâinile de rece ce era.

Băiatul aştepta ghemuit lângă el.

— La urmă solzii, i-a zis băiatului şi i-a arătat cum să treacă lama cuţitului în sens invers.

Când Jack a clătit peştele în pârâu, solzii mici şi scânteietori au strălucit şi s-au împrăştiat în apă, au fost purtaţi de curent şi lipiţi de stânci ca nişte paiete străvezii.

— Sunt destul de drăguţi, nu-i aşa, bunu ? a zis băiatul, cu un singur solz lipit de vârful degetului.

— Cred că da, a zis Jack.

George şi Esther au sosit înainte de lăsarea serii, şi ca întotdeauna Esther vorbea deja când a intrat pe uşă, iar braţele îi erau încărcate cu borcane şi bunătăţi înfăşurate în şervete. Tocmai când tăvăleau lipanii prin făină şi îi prăjeau într-o tigaie unsă cu unt, Jay a fugit la fereastră.

— Tati ! A venit tati !

Jay i-a sărit în braţe înainte ca Garrett să apuce măcar să-şi dea jos haina şi căciula.

— Ce-ai văzut, tati ? Ce-ai văzut ?

— Păi, stai să mă gândesc. A, da. Am văzut… un gluton.

— Nu râde de băiat, l-a certat Esther întorcând lipanul care sfârâia.

— Fără glumă acum. Am fost până sus, dincolo de linia copacilor, în valea asta mică pe care am vizitat-o cândva, de mult. Acolo era un gluton, dar nu mai e de ani de zile.

— Dar chiar ai văzut unul ? a întrebat băiatul.

— Am văzut. Legasem calul de un copac şi urcam pe stâncile astea, pe creasta asta, când deodată am

zărit un gluton care se uita în jos, către mine. M-am temut să nu-mi sară în cap. Avea nişte gheare uite-aşa de lungi.

Garrett şi-a depărtat arătătorul şi degetul mare ca să arate câţiva centimetri.

— Ţi-a fost frică ?

— Nu. Nu. Şi nu mi-a sărit în cap. Doar s-a uitat la mine cu ochii lui galbeni. Apoi s-a întors, grozav de încet, şi a făcut un salt, dispărând dincolo de creastă.

— Şi ce-ai mai văzut, tati ? Ce ?

— Bănuiesc că n-ajunge un gluton, a zis Esther chicotind.

— Păi, nu cine ştie ce. În afară de norii de deasupra munţilor. Aducători de ninsoare.

Băiatul s-a uitat pe fereastră, apoi iarăşi la tatăl lui, cu o figură dezamăgită.

— Nu ninge.

— Fii pe pace. Pariu pe orice că ninge diseară, a zis Garrett.

Pe tot parcursul cinei, băiatul abia a avut stare, chiar dacă toţi îl lăudau pentru peştele gustos la a cărui prindere ajutase şi el.

— Stai locului, Jay, a zis Esther. Ştii că din cerul care e privit nu ninge niciodată. Du-te la bunicul George. Poate că-ţi dă un pic din prăjitura lui.

În glumă, George s-a încruntat fioros la băiat, apoi l-a luat în braţe şi a început să-l gâdile.

— Doamne ! Atenţie la farfurii, a zis Esther. O să dărâmaţi masa cu totul.

După desert, George şi Esther au început să-şi strângă lucrurile spunând că pleacă acasă, iar băiatul părea mâhnit. Mereu protesta la finalul acestor întâlniri, iar odată spusese că ar trebui să locuiască cu toţii împreună aici, în coliba lui Jack şi Mabel, aşa încât nimeni să nu mai trebuiască să plece niciodată.

Mabel a ajutat-o pe Esther să-şi pună haina, Jack a dat mâna cu George, iar Garrett a zis că el şi Jay se duc să scoată caii şi să-i înhame la căruţă.

— Pune-ţi căciula, micuţule Jack, i-a strigat Mabel, dar băiatul deja fugise pe uşă.

Jack stivuia vasele pe masă când a auzit căruţa începând să se legene pe drumul de pământ, iar apoi a prins alte sunete – lătrături scurte şi râsete. Mabel era la fereastra din bucătărie.

Jack s-a uitat peste umărul ei. La început, n-a putut vedea decât propriile lor reflexii în geam, dar apoi a început să distingă, dincolo de chipurile lor bătrâne, siluetele din noapte.

Garrett stătea lângă hambar cu o lampă în mână, iar în preajma lui băiatul ţopăia şi îşi arunca braţele spre cer. Chiar şi dinăuntrul colibei din buşteni, Jack putea auzi ţipetele de bucurie ale băiatului. Câinele se arcuia jucăuş lângă băiat, lătra, apoi sărea şi alerga şi el în cercuri.

Când ochii i s-au obişnuit cu întunericul, Jack a văzut pământul acoperit cu alb şi, în lumina lămpii lui Garrett, fulgi de nea rotindu-se şi căzând.

A luat-o pe Mabel de mână, iar când ea s-a întors spre el, în ochii ei se zăreau bucuria şi tristeţea unei vieţi întregi.

— Ninge, a zis ea.

1. Primele două versuri (parţial) ale poemului „*Speranţa*“ („*Hope*“) de Emily Dickinson, în care speranţa e comparată cu o pasăre (n.t.).

2. Fragmente din versurile poemului „*Ciotul de lemn*“ („*The Ragged Wood*“) de W.B. Yeats (n.t.).

3. Fragment din poemul „*Cântec*“ („*Song*“) de Christina Rossetti (n.t.).

Mulţumiri

Întâi şi-ntâi, îi mulţumesc lui Sam, care a crezut întotdeauna în mine. Îi mulţumesc fiicei mele, Grace, a cărei imaginaţie incredibilă a hrănit-o pe a mea. Mamei mele, Julie LeMay, o poetă care m-a învăţat magia cuvintelor şi puterea empatiei. Tatălui meu, John LeMay, care m-a învăţat să iubesc locurile sălbatice, animalele pădurii şi, întotdeauna, cărţile. Şi frăţiorului meu, Forrest LeMay, care m-a învăţat prima oară ce înseamnă o iubire de copil.

Le sunt extrem de recunoscătoare editorilor mei, Andrea Walker şi Reagan Arthur, şi agentului meu, Jeff Kleinman, de la Folio Literary Management – nu sunt pagini de-ajuns pentru a descrie talentul, entuziasmul şi sârguinţa pe care le-aţi investit în acest proiect. Mulţumesc tuturor celor de la Reagan Arthur Books / Little, Brown & Co, în special Amandei Tobier, Marlenei Bittner, lui Terry Adams, Tracy Williams, Karen Torres, Heather Fain şi Michael Pietsch. Mulţumesc editorilor, librarilor şi cititorilor de pe întreg cuprinsul lumii care au întâmpinat-o cu căldură pe Faina. Le mulţumesc lui Alessandro Gottardo şi Keith Hayes pentru coperta pe care vreau s-o înrămez şi s-o atârn pe perete.

Primilor mei cititori binevoitori – John Straley, Victoria Curey Naegele, Rindi White şi Melissa Behnke –, încurajările şi sfaturile voastre au fost nepreţuite.

Câteva cărţi mi-au influenţat scriitura – basmul *The Snow Child*, repovestit de Freya Littledale şi ilustrat de Barbara Lavallee ; *Russian Lacquer, Legends and Fairy Tales* de Lucy Maxym, în special povestea „Snegurocika“ ; şi povestea „Little Daughter of the Snow“ din volumul *Old Peter's Russian Tales* de Arthur Ransome.

De-a lungul vieţii, mulţi oameni m-au îndrumat, inspirat şi susţinut ca scriitoare cât am lucrat la acest prim roman : James şi Michele Hungiville, Jacqueline LeMay, Michael Hungiville, cei de la Kachemak Bay Writers' Conference, David Cheezem şi toţi prietenii şi clienţii mei de la Fireside Books, Andromeda Romano-Lax şi 49 Writers şi Baers. Pentru multele Betty – primele şase cărţi scoase din cutie sunt ale voastre.

Ridic o cupă de şampanie şi în memoria dragii noastre prietene, Laura Mitchell McDonald (26 noiembrie 1973 – 1 ianuarie 2007).

Eowyn Ivey

Spre marginea luminoasă a lumii

Traducere din limba engleză şi note de
Veronica D. Niculescu

Editura POLIROM
2017

Eowyn Ivey

To the Bright Edge of the World

Ilustrations and Map by Ruth Hulbert

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1; sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-6548-8
ISBN PDF: 978-973-46-6549-5
ISBN print: 978-973-46-6379-8

Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: colaj după o ilustrație de P. Gosset, E. v. Fellenberg

EOWYN IVEY s-a născut în Alaska, unde locuieşte şi în prezent, alături de soţul şi fiicele sale. A studiat jurnalismul la Western Washington University şi a urmat cursuri de *creative non-fiction* la University of Alaska Anchorage. A lucrat vreme de zece ani ca jurnalistă la ziarul *Frontiersman*, apoi la librăria independentă Fireside Books. Şi-a făcut debutul ca scriitoare cu povestiri publicate în antologia *Cold Flesh* (2010) şi în revista literară *Cirque*. Publicat în 2012, primul său roman, *Copila de zăpadă* (Polirom, 2012, 2014), a devenit fulgerător un bestseller internaţional, tradus în douăzeci şi şase de limbi şi nominalizat la Premiul Pulitzer.

Deşi se inspiră dintr-o expediţie militară istorică, toate personajele şi numeroase locuri din această carte sunt fictive, inclusiv râul Wolverine. În situaţiile în care sunt

descrise locuri reale, s-au folosit denumirile şi ortografierea specifice perioadei respective.

Pentru soțul meu, Sam, cu dragoste

„L-am privit drept în ochi şi mi-am dat seama că nu înțeleg nimic."

Din *Roagă-te la corb* de Richard K. Nelson
la întâlnirea cu un gluton de Alaska

„L-am privit drept în ochi şi mi-am dat seama că nu înțeleg nimic."

Din *Roagă-te la corb* de Richard K. Nelson
la întâlnirea cu un gluton de Alaska

Către dl Joshua Sloan
Curator
Muzeul de Istorie din Alpine
Alpine, Alaska

Domnule Sloan,

V-am avertizat că sunt un bătrân căpos. În aceste cutii se află documentele de care v-am vorbit, scrisorile şi jurnalele din expediția întreprinsă în 1885 de fratele bunicului meu, când a traversat Alaska. Ştiu că mi-ați spus că nu le puteți prelua, dar vi le trimit oricum. O să vă răzgândiți după ce le veți parcurge. Drept să vă spun, nu prea am de ales. Eu n-am copii şi toate rudele mi-au murit. Când o să-mi vină ceasul, aceste documente vor fi aruncate laolaltă cu toate celelalte lucruri. Mai toată viața mea au stat înghesuite prin geamantane şi cutii, şi sunt destul de afectate de vreme. Ar fi păcat să se piardă de tot.

Jurnalul colonelului mi s-a părut tulburător. Poate că a fost sortit pierzaniei de la bun început, însă nu văd cum asta i-ar ştirbi importanța. Expediția lui este cu siguranță echivalentul din Alaska al celei întreprinse de Lewis şi Clark[1], iar aceste hârtii reprezintă unele dintre primele descrieri, de la sursă, ale acelor pământuri nordice şi ale locuitorilor lor.

Câteva dintre însemnările din jurnalul său sunt de-a dreptul fantastice şi n-au nimic în comun cu tonul din rapoartele sale oficiale. O parte dintre cititorii acestor pagini pun întâmplările cele mai ciudate pe seama halucinațiilor provocate de foamete şi de expunerea la intemperii. Alții l-au acuzat pe Colonel că şi-ar fi înfrumusețat jurnalul pentru a câştiga faimă. Dar eu vă asigur: n-a fost nici vreun exaltat, nici şarlatan. A absolvit Academia Militară West Point, a luptat în Războaiele indiene şi a negociat personal când a fost luat prizonier de apaşi, şi totuşi, din câte se pare, nu şi-a dorit niciodată să iasă în evidență. Eu am ales să iau în calcul altă posibilitate – că a descris exact ceea ce-a văzut

---

[1] Expediția lui Meriwether Lewis şi William Clark, prima expediție americană care a traversat ceea ce acum este cunoscut drept vestul SUA (mai 1804 – septembrie 1806).

cu ochii lui. Numai dintr-un soi de aroganță poți crede că totul pe lumea asta se poate măsura şi cântări cu instrumentele noastre ştiințifice. Colonelul aşa a pornit, cu asemenea presupuneri şi, după cum veți vedea, nu i-a prins tocmai bine.

Pe lângă jurnale şi însemnări, vă mai trimit nişte hârtii ale mătuşii Sophie. Sunt ilustrații şi fotografii, tăieturi din ziar – mărunțişuri pe care le-am adunat de-a lungul anilor. Am vrut să le parcurg şi să fac o selecție, dar s-ar putea ca unele să vă intereseze.

Deocamdată nu vă trimit şi artefactele din expediție. Am păstrat tot ce-am putut, dar multe lucruri sunt extrem de fragile şi s-ar putea să nu reziste până în Alaska şi înapoi. Le-am evaluat şi veți găsi o descriere a fiecărui obiect, precum şi a stării în care se află.

Citiți totul. Dacă vă răzgândiți şi veți găsi potrivit să faceți loc acestor lucruri în muzeul dumneavoastră, vă voi trimite bucuros tot ce am.

Al dumneavoastră,
Walter Forrester

Partea I

Orizont artificial
Jumătatea secolului al XIX-lea, nesemnat.
Colecția Allen Forrester

Cutie de mahon cu cheie originală. Cu tavă de fontă reflectorizantă, sticlă de mercur şi piramidă de sticlă cu rame de alamă. Proiectat pentru a ajuta în navigarea după stele atunci când orizontul natural este acoperit de întuneric, ceaţă sau forme de relief. Mercurul se toarnă în tava reflectorizantă, obţinându-se astfel o suprafaţă reflectorizantă plană, iar imaginea este privită cu sextantul pentru o „dublă altitudine”.

Jurnalul lt. col. Allen Forrester
21 martie 1885
Insula Perkins, Alaska

Nu ştiu cât e ceasul. Toiul nopţii. Dar s-ar putea să fie deja mâine. Nu-mi văd propriile cuvinte, dar scriu cum pot, la lumina lunii, ca să-mi aştern primele gânduri. Poate că dimineaţă o să mi se pară bizar. Deocamdată sunt uşor tulburat.

M-am ridicat acum câteva clipe & am ieşit din cort ca să mă uşurez. Cu luna asta, nici nu m-am obosit să aprind un felinar. Mi-am strecurat picioarele în bocanci fără să-mi leg şireturile & mi-am croit drum printre copaci. Singurul sunet era al oceanului spălând plaja. E drept, eram pe jumătate adormit, vedeam ca prin ceaţă. Când am dat să mă întorc la cort, am auzit un foşnet deasupra capului. M-am uitat în sus, spre cerul luminat de lună şi brăzdat de crengi negre & umbre argintii. Mă aşteptam să fie un animal, poate o bufniţă cocoţată pe o cracă, dar era bătrânul indian eyak suit în ramurile molidului. Faţa nu i se vedea bine, dar i-am recunoscut trupul deşirat, cu pălăria neagră pe cap. Lumina lunii i se reflecta din podoabele ciudate de la gât.

Stătea cuibărit sus între crengi, în linişte. Nu ştiu dacă m-a văzut. N-am făcut nici un gest înspre el, temându-mă ca nu cumva să cadă dacă se sperie.

Cocoțatul într-un copac mi se pare un chin, dar, la nevoie, sunt în stare. Însă pe un bătrân olog de un picior ce l-o fi determinat să urce? Poate fugise de un urs. Oare, cuprins brusc de teamă, să se fi suit în copac? Nu se potriveşte cu firea lui. Indienii eyak par genul imperturbabil. Părea să şadă confortabil acolo între ramuri, poate chiar dormea.

Am plecat uşor neliniştit. De parcă aş fi văzut o pasăre care zboară pe sub apă sau un peşte înotând pe cer.

22 martie

Cu sau fără oameni, plecăm în zori de pe Insula Perkins. Prea multă vreme am tot amânat bizuindu-ne pe promisiunile indienilor eyak că oamenii lor se vor întoarce de la vânătoarea de vidre marine ca să ni se alăture. Am rămas cu trei eyaki tineri, prea tineri ca să meargă la vânătoare, & cu bătrânul infirm. Se spune că el cunoaşte apele astea, aşa că ne poate conduce la gura de vărsare a râului Wolverine. Nu mai pot aştepta încă o zi când ştiu că țărmul Alaskăi e atât de aproape de noi. Am întârziat cu săptămânile din cauza problemelor cu armata în Sitka, apoi ne-a încetinit ceața în călătoria la bordul navei USS Pinta. Cât de curând râul Wolverine ar putea să se dezlănțuie, devenind un torent de zăpadă topită, sloiuri de gheață & bulboane de netrecut. Dacă râul va sparge zăgazurile cu totul, n-o să reuşim să înaintăm mai departe decât a făcut-o Haigh. Deja mă tem de gheața din canion.

Scriu în uşa cortului. Lt. Pruitt ia la rând încă o dată instrumentele. Lustruieşte piramida de sticlă a orizontului artificial & verifică din nou mecanismul ceasului Howard. A devenit un tic nervos pe care i-l pot înțelege.

Sergentul Tillman are şi el ticul lui. Îşi face griji legate de proviziile de mâncare. O să avem destui biscuiți? întreabă de trei ori pe zi. Zice iarăşi că nu-i place supa de mazăre, preferă să tragă cu sania ciocolată pe râu. Eu bat la pas malul acestei insulițe nordice & privesc peste brațul de apă. Suntem nerăbdători să pornim în misiune.

Indianul eyak ne priveşte de unde şade, la rădăcina unui molid uriaş, acelaşi în care s-a cocoțat noaptea trecută. Bătrânul nu-şi dă jos niciodată pălăria neagră cu bor & vesta de domn, deşi poartă şi pantalonii & bluza de piele specifice indienilor. Are părul negru tăiat deasupra umerilor. La gât are o podoabă bizară, asemănătoare cu cele din cochilii de dentalium[2] pe care le poartă mulți indieni, însă făcut din mici oase de animale, dinți, bucățele strălucitoare de sticlă & metal. În timp ce ne priveşte, pe chipul său lat e aşternută o expresie ciudată. Amuzament. Ferocitate. Nu-mi dau seama. Până şi femeile & copiii de pe insulă par precauți cu el. Bătrânul se încruntă, nu zice nimic şi deodată râde când nu e cazul. În dimineața asta, sgt. Tillman a alunecat pe pietrele înghețate de lângă bărcile cu vâsle şi s-a lovit rău la genunchi. Bătrânul a râs pe înfundate. Tillman s-a ridicat în picioare & s-a dus la el să-l apuce de guler. Iar sergentul nu e vreun mititel. E ca o ditamai casa de cărămidă, mereu gata să se ia la pumni cu careva, după cum a zis generalul când ni l-a prezentat. N-am nici o îndoială că l-ar fi terminat cât ai zice peşte pe bătrânul eyak.

Lasă-l în pace, am zis, deşi eram de partea lui. Şi pe mine mă scoate din sărite bătrânul. Şi nu m-a liniştit deloc să-l văd în copacul acela în crucea nopții. Dacă aş avea posibilitatea, aş lua altă călăuză.

---

[2] Cochilia moluştelor scafopode Dentalium, similară ca formă unor colți de animale.

Vânătorul de blănuri Samuelson o să meargă cu noi până la gura de vărsare a râului Wolverine. Compania lui ar fi nepreţuită mai departe, căci cunoaşte într-o formă rudimentară majoritatea limbilor băştinaşilor & a călătorit mult în partea inferioară a râului. Se aşteaptă ca indienii de pe râul Wolverine, cei pe care ruşii i-au numit midnooski, să îi aducă un mesaj de la partenerul lui de vânătoare ca să pună la cale întâlnirea la gura râului şi să hotărască unde vor petrece sezonul de vânat. Mă străduiesc în continuare să îl conving, linguşindu-l, să ni se alăture în expediţie, dar el se ţine tare. Zice că acolo unde izvorăşte râul e un pustiu. Nu se teme de faima cea rea a indienilor, ci de terenul neospitalier, de râul imprevizibil.

Cât despre caracterul indienilor din partea superioară a râului Wolverine, domnul Jenson, negustorul alb, se străduieşte să ne terorizeze cu poveşti. Ne spune cum i-au măcelărit indienii pe ruşi când aceştia dormeau în săniile lor, apoi le-au tăiat organele genitale şi le-au îndesat în gurile cadavrelor. Dl Jenson administrează magazinul de mărfuri Alaska Commercial Co. de aici de pe insulă. Pretinde că pe indienii lui îi poate struni doar cu pumnul. E unul dintre cei mai dezagreabili oameni din câţi cunosc. Bea vârtos, face troc cu alcool cu băştinaşii de pe insulă, doar ca să se plângă apoi că sunt beţi. Se făleşte cu vicleniile din târgurile pe care le încheie cu ei, spune cum le cumpără blănurile la preţ scăzut. Apoi ne sfătuieşte să fim mereu cu ochii pe orice indian, fiindcă toţi mint & fură.

Îl evit cât pot pe comerciant, dar el mă dibuieşte şi-mi toarnă poveşti despre cum se pun la cale comploturi sângeroase împotriva lui. Satul ăsta de pe insulă devine tot mai mic pe zi ce trece. Ne plimbăm, verificăm proviziile, privim cerul, întrebăm când se întorc vânătorii de vidre.

În ciuda agitaţiei & neliniştii noastre, nu rămânem impasibili la splendoarea împrejurimilor. Acest ţinut are o

frumusețe vastă & rece. Soarele scânteiază de pretutindeni, din oceanul albastru, din gheață şi zăpadă. Refracția luminii este tăioasă, asemenea țipătului păsărilor marine care zboară în înalturi. Insula e un afloriment de stânci cenuşii, cu păduri mereu verzi & plaje stâncoase. În zilele senine, peste brațul de apă pot desluşi munții de pe țărmul Alaskăi. Sunt încă albiți de iarnă.

Seara trecută, la asfințit, un urs brun mergea agale pe plajă, târându-se printre bărcile noastre cu vâsle. Astăzi am măsurat urma unei labe în nisip şi am văzut că e lată cât două palme de om puse una lângă alta.

Gândurile mele se îndreaptă către Sophie ori de câte ori nu muncesc, dar nu-mi pot permite un asemenea răsfăț. Trebuie să mă concentrez la ceea ce am de făcut în clipa aceea.

Ordinul special nr. 16
Cartierul general din Columbia
Cazarma Vancouver, Teritoriul Washington
7 ianuarie 1885

Prin autoritatea generalului-locotenent al Armatei, informat astăzi telegrafic, locotenent-colonelul Allen Forrester este împuternicit prin prezenta să conducă o expediție de recunoaştere în Alaska, în susul râului Wolverine. Locotenentul Andrew Pruitt şi sergentul Bradley Tillman se vor prezenta la colonelul Forrester pentru a-l însoți în expediție.

Obiectivul îl constituie cartografierea interiorului Teritoriului şi strângerea de informații privitoare la triburile

băştinaşe în vederea pregătirii pentru orice viitoare tensiuni serioase între guvernul Statelor Unite şi băştinaşii din Teritoriu. Expediția va încerca de asemenea să stabilească dacă şi cum poate fi menținută o forță militară în această regiune, în cazul în care acest lucru va fi necesar, incluzând informații despre climă, asprimea iernii, mijloace de comunicare şi tipuri de arme aflate în posesia băştinaşilor. Informațiile vor fi adunate şi documentate minuțios pe tot parcursul expediției, în eventualitatea că aceasta va trebui abandonată.

Colonelul Forrester are ordin să trimită rapoarte complete la cartierul general, inclusiv itinerarii, hărți şi observații de pe teren ori de câte ori este posibil. La nevoie, se pot angaja cel mult cinci însoțitori dintre băştinaşi. Grupul expediționar trebuie să îşi propună să ajungă la gura de vărsare a râului Wolverine până la începutul lunii martie, aşa încât să călătorească în amonte pe gheața râului.

Din cauza caracteristicilor neobişnuite şi a gradului de necunoscut pe care îl presupune o asemenea expediție de recunoaştere, colonelul Forrester va fi liber să dispună în privința călătoriei dincolo de râul Wolverine. Componenții grupului vor avea tot timpul mare grijă de provizii şi le vor folosi cu maximă economie. S-a făcut o aprovizionare bogată pentru această călătorie.

Dacă misiunea de recunoaştere va fi încununată de succes, grupul va ajunge la fluviul Yukon, deja bine cartografiat, înainte de venirea iernii, unde se va putea îmbarca la bordul unui vapor până pe coastă. Colonelul Forrester va aranja apoi să fie transportat, împreună cu echipa sa, la bordul unei nave a pazei de coastă.

Vă dorim succes şi să vă întoarceți cu bine.

Prin ordinul generalului-maior Keirn: Stanley Harter, Aghiotant General Adjunct

---

USS Pinta

Lt. col. Allen Forrester
23 martie 1885

Rămânem pe Insula Perkins în noaptea asta, dar măcar am plecat din sat & de lângă negustorul Jenson. Ne aşezăm tabăra în partea de nord a insulei, exact pe partea opusă a braţului de apă faţă de râul Wolverine. Până acum călătoria pare să stagneze împotriva voinţei noastre.

Jenson ne-a avertizat că nu vom putea lansa bărcile în valuri. Iar asta n-a făcut decât să ne îndârjească. În dimineața asta ne-am sculat gata de plecare pe o ploaie mohorâtă & o mare agitată. Negustorul se dăduse jos din pat mai devreme ca oricând, doar ca să stea să se uite sceptic la eforturile noastre. Am încărcat bărcile aproape pe întuneric & i-am împărțit pe oameni. Pruitt, bătrânul, doi indieni eyak & eu într-o barcă – Samuelson, Tillman & al treilea eyak tânăr în cealaltă. Le-am ordonat celor trei indieni tineri să ajute la ultimul hei-rup & să sară cei din urmă în barcă.

Prea ocupat să vâslesc prin valul puternic, n-am observat nimic în neregulă până n-a strigat Tillman.

— La naiba! Ne-ntoarcem după ei?

Am ridicat privirea. Abia i-am putut distinge prin semiîntuneric pe indienii de pe mal. Valurile li se spărgeau de genunchi. Aveau nişte figuri indiferente. Unul dintre ei a ridicat o mână. N-am priceput gestul. Îşi luau revedere sau rămăseseră acolo împotriva voinței lor? Oare avuseseră de gând să rămână chiar dacă încuviințaseră din cap când îi înştiințasem asupra condițiilor mele? Indiferent care era motivul, n-aveam nici cea mai mică intenție să îi recuperez. Abia ce reuşiserăm să trecem de valul cel mare. Am întins brațul în aer, spre întinderea de apă.

— Înainte, am zis.

Am pornit în cenuşiul umed şi rece. Doar câte doi vâslaşi puternici într-o barcă. Bătrânul eyak nu era de nici un folos. Echipajul nostru era de la bun început prea mic.

Situația nu s-a îmbunătățit cu nimic la lumina zilei. Valurile loveau în părțile laterale ale bărcilor. Vântul împroşca stropi de apă din mare, proviziile se făceau fleaşcă pe sub pânza de cort. Am înaintat spre nord, de-a lungul coastei insulei. În fața noastră s-a ivit un pâlc de stânci înălțându-se din apă. Am strigat să virăm spre larg.

Bătrânul a vorbit atunci pentru prima oară, un chicotit gutural din care n-am înțeles nimic. Dar vânătorul a înțeles.

— Zice să ne ținem aproape de țărm pe-aici.

— Ce spui?

Barca s-a înălțat, s-a clătinat pe valuri & ne-a purtat către stânci.

— Aşa zice el. Ține aproape.

M-am uitat la provă, unde stătea cocoțat bătrânul. Vesta îi flutura în vânt. Avea o privire sălbatică & rânjea sau se strâmba, nu-mi dădeam seama.

— Nu-i bine, a zbierat Tillman în vânt.

Trebuia să fiu de acord cu el. Valurile aveau să ne zdrobească bărcile de stânci. Dar oare nu ca să ne fie călăuză îl luaserăm pe bătrân cu noi? Pesemne că el cunoaşte aceste golfuri & brațe de mare dintotdeauna. Indienii eyak ne spuseseră că ne poate duce pe țărmul Alaskăi.

Barca noastră amenința să se răsucească oblic pe hulă. Valurile se spărgeau de copastie.

— Fă cum spune el, am strigat. Înainte.

N-am mai apucat să-mi regret ordinul. Marea ne-a luat ca pe nişte lemne purtate de viitură & ne-a aruncat în stânci. Am trecut hârşâindu-ne de pietre doar pentru a fi prinşi de bulboanele de la baza falezelor insulei. Bărcile se roteau, săltau & trosneau. Stropii de apă sărată ne orbeau. Mi s-a părut că îl aud pe bătrânul eyak chicotind de la provă. Poate că erau doar pescăruşii. Ce om râde atunci când se îneacă?

Nu pot spune cât ne-am luptat cu marea & fațada de stânci. Tillman sătea la pupa, împingea cu vâsla în stâncă pentru a menține barca. Nici măcar forța lui considerabilă nu făcea față mării. Pruitt a urlat cu mâna strivită între provă & stâncă. Samuelson a emis un şir de înjurături cum n-am mai auzit în viața mea.

Când în sfârşit ne-am eliberat din curentul turbat, am tras la vâsle până am simțit că ne plesnesc inimile. Am ținut-o tot aşa până am ajuns în ape mai liniştite, unde nu se zărea nici o stâncă.

Tillman şi-a adus barca aproape de a noastră. Am crezut că vine să punem la cale un plan, însă el şi-a aruncat vâslele şi a sărit în barca noastră. Înainte să-mi dau seama ce face, l-a apucat pe bătrân de cămaşă şi l-a smucit ridicându-l în picioare.

— Ce naiba ai? i-a strigat Tillman bătrânului eyak în față. Era să ne-omori pe toți!

Bătrânul nici n-a clipit. Ar fi trebuit să se teamă pentru viața lui. Dar el zâmbea larg, cu dinții doar nişte cioturi. Apoi a vorbit, cu cloncănitul lui răguşit & pauzele bruşte.

— Ce zice? a întrebat Tillman întorcându-se spre Samuelson.

Vânătorul a şovăit, de parcă nu era sigur dacă să repete sau nu.

— Zice că de câteva zile i-e foame.

— Cum?

Samuelson a înălțat din umeri.

— Aşa zice. I-e foame.

Tillman l-a îmbrâncit pe bătrân.

— Şi de-asta ne dă naibii pe toți?

Tillman a dat să-l arunce peste barcă. Bătrânul a cârâit, un fel de râs sau de schelălăit. Mă tenta să las să fie azvârlit în mare, dar m-am răzgândit.

— Gata, Tillman. O să scăpăm de el în curând.

Sergentul a ezitat. Mi-a trecut prin cap că nu se va supune. Mi s-au redeşteptat reținerile legate de reputația lui, dar l-a trântit pe bătrân înapoi în barcă.

Ne-am reluat vâslitul fără să mai vorbim şi fără oprire. Înaintam lent. La începutul după-amiezii abia înconjuraserăm partea nordică a Insulei Perkins.

— Bătrânul zice că vine furtuna, a spus Samuelson.

De ce l-am fi crezut? Acum nici unul dintre noi nu mai avea încredere în eyak.

— Nu ştiu, dar poate că de data asta ar trebui să-l ascultăm, a zis Samuelson.

I-am urmat cu toții privirea spre orizontul unde se înghesuiau nori.

— Zice să putem opri în siguranță acolo, chiar de partea cealaltă a capului ăluia.

De data asta bătrânul nu ne-a păcălit. Un curent rece ne-a împins către mal. N-am făcut focul, dar am ridicat repede cortul între copaci & ne-am băgat înăuntru, uzi, tremurând, istoviți. Bătrânul eyak a rămas afară, unde nici unul dintre noi nu mai ştie de el şi nici nu ne pasă. Ploaia biciuieşte cortul de pânză scoțând un răpăit puternic. Mâncăm carne de vită rece din cutii de conserve, strânşi unul într-altul.

L-am întrebat pe Samuelson de ce au rămas indienii cei tineri acolo.

— De frică.

— Frică de midnooski?

— Nu. De negustorul Jenson. Vrea să-l ajute cu blănurile de vidră când se întorc vânătorii.

— Dar mare influență mai are asupra lor, am remarcat eu.

— Încă nu sunt sclavii lui Jenson, dar mai aşteaptă un pic, a zis Samuelson. L-am văzut smulgând un copil indian din brațele mamei în schimbul blănurilor pe care nu le adusese tatăl.

— Dar ce poate să obțină un om alb dacă ia un copil de indian?

— Teamă, a zis vânătorul.

Putem naviga de-a lungul frontierei sau să fim traşi de sănii cu câini peste pâraie îngheţate până ajungem în vestul cel mai rece şi mai îndepărtat, separat de cel mai aspru şi mai îndepărtat est doar de-o biată palmă de ocean, peste care se întinde iarna o punte de gheaţă groasă, striată. Ce se mai poate spune atunci despre această regiune – această Ultima Thule a lumii cunoscute, al cărei cel mai nordic punct se află la numai trei-patru grade la sud de cea mai mare latitudine atinsă până în momentul de faţă de om?

Din *Istoria Alaskăi: 1730-1885*
de Hubert Howe Bancroft, 1886

Jurnalul lui Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
6 ianuarie 1885

O, ce veşti minunate! Generalul şi-a dat acordul să îi pot însoți pe Allen şi pe oamenii lui pe vapor, către nord! De câteva zile părea tot mai puțin probabil şi sunt sigură că numai stăruințelor tenace ale lui Allen le datorez faptul că pot merge şi eu. Desigur, voi călători doar până la Sitka şi mă voi întoarce la cazarmă la sfârşitul lui februarie; nici măcar n-o să apuc să zăresc țărmul nordic, unde va începe adevărata lor aventură, dar chiar şi aşa sunt în culmea fericirii. Şi Allen e bucuros. A intrat azi val-vârtej în camera de zi şi m-a anunțat: „Vii şi tu, dragostea mea! Haywood zice că vii şi tu!”.

Aşa că acum am multe de făcut. Până azi am urmat sfatul mamei şi nu mi-am „numărat puii înainte să iasă din găoace”, aşa că n-am făcut nici o pregătire. Ne aşteptăm să ne îmbarcăm în mai puțin de o lună. Ce să iau cu mine? O grămadă de haine călduroase. Ghetele, cu siguranță, căci mi s-a zis că puntea e adesea periculoasă, acoperită de gheață

şi stropită cu apă de mare. Binoclul şi agendele, desigur, cu multe creioane de rezervă.

Şi mai e şi asta – un jurnal nou. M-am opus la început când mi l-a dat Allen şi am zis că mi se potrivesc mai bine carnetele mele cu însemnări din natură. Dar el mi-a răspuns glumeț că atunci când se întoarce din Alaska o să vrea să afle şi altceva în afară de obiceiurile scorțarilor şi ale pițigoilor.

Pe atunci nici nu-mi trecea prin cap că se va petrece ceva interesant în viața mea: doar lunga călătorie cu trenul la Vermont şi întoarcerea la casa copilăriei mele. Poate că dacă mi s-ar îngădui să mă plimb măcar până la iazul de la vechea mină ca să mă uit la rațele sulițar şi la corcodeli sau să mă duc în pădure în căutarea sculpturilor lui tata (ce mult mi-ar plăcea să le vadă şi Allen într-o zi, mai ales şarpele de mare şi ursul cel bătrân), poate că atunci aş avea ceva de notat. Dar nu mi se vor permite niciodată asemenea plimbări. „Ruşinea e singurul rod al lenei.” De câte ori n-am auzit cuvintele acestea când eram mică? Mama îşi petrece tot timpul la scândura de spălat şi cu cârpele, cu grebla şi buruienile, şi tot la asta se va aştepta şi de la mine. Cine să vrea să asculte un asemenea jurnal citit cu voce tare?

Dar acum! Acum o să am ceva de scris în paginile acestea, fiindcă mă duc în Alaska!

8 ianuarie

Nu mă pot abține, pur şi simplu sunt cuprinsă de entuziasm. În fiecare zi sosesc provizii din diferite locuri din țară – corturi, saci de dormit, rachete de zăpadă, aproape o mie de porții pentru oameni! Nu ştiu cum reuşeşte Allen să țină ordine-n toate. În dimineața asta, chiar când dădea să

mă sărute la uşă, la plecare, a zis: „Da, Pruitt o să fie plecat pe-afară cu aparatul de fotografiat, dar poate să se ocupe Tillman de puşti şi muniție. Aşa pot să mă duc eu la telegraf”. Trebuie să trimită vorbă la Sitka, prin British Columbia şi apoi cu vaporul de poştă, că va avea nevoie de câteva sănii, construite şi pregătite pentru când ajungem.

Iar apoi, în timpul plimbării mele de după-amiază, s-a întâmplat să mă întâlnesc cu domnul Pruitt, care era cu aparatul lângă grajd. Allen zice că locotenentul a învățat să facă fotografii doar de curând, pentru a strânge documente despre expediție, aşa că exersează cât de mult poate. Astăzi îndărătnicul său subiect era fierarul.

Alcătuiau o scenă amuzantă, domnul Pruitt atât de concentrat şi cu piele albă, cu părul său roşcat tuns băiețeşte; fierarul lugubru, cu şorț de piele şi mâneci suflecate, cu un aer deosebit de nefericit când trebuia să stea să i se facă fotografia. Domnul Pruitt se holba de sub pânza neagră şi îi cerea domol fierarului să îşi întoarcă umărul aşa şi bărbia altfel, iar acesta se supunea bodogănind.

Mi-am dorit enorm să îl întreb pe domnul Pruitt cum funcționează aparatul de fotografiat, cum poate fi luat pe teren şi chiar să văd câteva imagini surprinse de el, dar m-am gândit că e mai bine să nu-l întrerup.

Ce concept extraordinar, să poți captura lumina şi umbra şi să le redai pe hârtie într-un asemenea mod. Mă gândesc adesea la fotografiile pe care le-am văzut împreună cu Allen într-un studio din Boston – bătrâna cu pipă, un băiețel călare pe un câine uriaş şi o scenă bizară cu nişte actori costumați în animale. Fiecare uimitor de vie, de parcă pânza şi pielea ar fi avut o textură argintată, şi o lumină care părea de-a dreptul magică, ca şi cum viața în sine ar fi strălucit de-acolo de pe hârtie.

Îl invidiez pe domnul Pruitt că va aduna documente despre Nordul Îndepărtat folosind un asemenea instrument! (Vai, eu voi lua la bord doar carnetele şi biata mea îndemânare la desenat. Pare un blestem să iubeşti atât de mult meseria de naturalist şi să fii atât de prost echipat pentru ea.)

9 ianuarie

Nu mă aşteptam să fiu motivul unei asemenea agitații. Ai zice că plec într-o expediție polară. În după-amiaza asta, la ceaiul de la doamna Connor, soțiile ofițerilor au reacționat în toate felurile posibile, de la panică la țipete de încântare, când au aflat că voi merge până la Sitka împreună cu Allen şi oamenii lui.

Unde o să dormi, pentru numele lui Dumnezeu? Trebuie să-ți iei multe pături ca să nu îngheți noaptea! Dar urşii polari? Mănâncă oameni! (I-am explicat doamnei Bailey că, din câte ştiu, urşii polari trăiesc mult mai în nord decât prin locurile pe unde mă voi aventura eu, aşa că nu e nici un risc să-i întâlnesc.) Mâncarea de pe vapor o să fie oribilă, ține minte ce-ți spun. Ah, şi ce rău o să-ți fie! Pune-ți în bagaj un pachet de biscuiți buni, doar pentru sufletul tău.

Ar fi trebuit să prevăd reacția domnişoarei Evelyn:

— Cel puțin o rochie de seară frumoasă. Trebuie neapărat să ai la dumneata aşa ceva. Nu ştii niciodată când apare vreo ocazie specială – nu te strâmba aşa la mine, doamnă Forrester, poate că o s-ajungi să iei cina în casa guvernatorului din Sitka, nu se ştie niciodată... şi-i groaznic să fii prost îmbrăcat.

Singura care mi-a dat un sfat pertinent a fost Sarah Whithers.

— Ai un impermeabil să te ferească de ploaie şi zăpadă?

După care draga, timida de ea a zis că mi-l poate da pe al ei, fiindcă a primit de curând unul nou; i-am mulțumit, dar i-am zis că am şi sigur o să-mi amintesc să mi-l pun în bagaj.

Şi apoi a urmat sporovăiala doamnei Connor:

— Ia lasă prostiile astea! De ce naiba te duci acolo?

M-am scuzat şi am zis că nu înțeleg ce vrea să spună.

— Sigur nu te poate obliga soțul dumitale, a spus ea.

Să nu merg! I-am explicat că eu voiam să merg şi că dacă mi s-ar fi permis, l-aş fi însoțit pe Allen toată distanța de-a curmezişul Alaskăi.

— E absurd. O tânără inteligentă ca dumneata nu trebuie să se bage într-o asemenea tâmpenie. Lasă-i pe bărbați să dispară de pe fața pământului. Cam la asta se pricep ei.

Ce puteam zice ca să mă apăr?

— Dar nu e romantic? a exclamat doamna Whithers. Imaginați-vă un bărbat care e aşa de înnebunit la gândul că se va despărți de soție, încât o ia cu el!

A fost frumos din partea ei că încerca să mă salveze, mai ales că ştiu ce crâncen o intimidează prezența doamnei Connor. Şi totuşi nimic nu m-a putut salva, simțeam că m-am distanțat de celelalte femei. Am tăcut tot restul ceaiului.

Dacă mi-aş fi găsit cuvintele, aş fi zis aşa: nu mă duc fiindcă îmi porunceşte bărbatul. Nu mă duc fiindcă aş avea nevoie să dovedesc sau să câştig ceva. Şi, deşi voi fi bucuroasă să mai stau o vreme alături de soțul meu, nici măcar ăsta nu-i un motiv în sine. Mă duc fiindcă vreau să văd cu ochii mei acel ținut sălbatic.

11 ianuarie

Oare chiar ar trebui să cred că doamna Connor a venit țintă la uşa mea cu cea mai pură milă în suflet?

N-a dorit ceai sau prăjitură, a vrut doar să îşi încălzească mâinile la sobă şi a insistat că nu înțeleg gravitatea plecării lui Allen. Probabil că mie mi se pare un fel de vacanță în nord! Oare chiar nu conştientizez pericolul pe care îl va înfrunta el în Alaska?

M-am străduit să rămân calmă şi politicoasă în timpul vizitei ei, îngăduindu-mi doar când şi când câte un „Înțeleg. Da, înțeleg”. Însă asemenea răspunsuri nu o satisfăceau, aşa că s-a agitat tot mai tare şi a început să meargă încolo şi-ncoace prin micuța noastră bucătărie.

— Mă obligi să vorbesc pe şleau, a zis ea. Hugh al meu spune că ultimii albii care s-au aventurat în susul acelui râu au fost ruşii, iar ei au fost ucişi de indieni. Toți până la unul.

— Înțeleg, am zis din nou.

— Asta-i tot ce ai de spus? „Înțeleg, înțeleg.” Mă întreb dacă chiar înțelegi.

I-am mulțumit pentru grijă şi am condus-o spre uşă.

De ce a vrut să mă supună unei asemenea discuții oribile? Sigur o să mă frământ pentru Allen în fiecare zi în care o să fie departe de mine, mai ales dacă tot ce spune ea este adevărat, dar nici o grijă nu mi-l va readuce acasă. Doar norocul şi propria lui iscusință pot face asta.

12 ianuarie

El a făcut tot ce i-a stat în putință să mă liniştească. Aproape o sută de ani. Atât a trecut de când i-au masacrat indienii pe ruşi în Alaska. În plus, zice Allen, există puține detalii legate de ce anume a provocat atacul. Şi exact aşa

cum bănuiam, de atunci încoace expedițiile americane s-au întors de la râul Wolverine fără să mai întâlnească vreun trib îndepărtat.

— Nu ne ducem cu gând de luptă, dragostea mea. O să am grijă de pielea noastră, îți promit.

13 ianuarie

La cererea mea, Allen mi-a adus aseară cufărul de călătorie, sugerându-mi însă delicat că s-ar putea să fie cam devreme pentru făcut bagajul. Dar n-am vrut să ascult glasul rațiunii şi în dimineața asta am început să-mi organizez lucrurile. În curând mi-am dat seama ce nebunie era. Că doar nu am zece rochii pe care să le port acum şi alte zece pe care să le împachetez pentru mai încolo. Aşa că am împins cufărul într-un colț şi acum stă la fereastra dormitorului în timp ce eu scriu.

Este o după-amiază de iarnă ca multe altele din țara asta – rece, cenuşie şi ploioasă – şi totuşi mi s-a schimbat întru câtva felul în care o percep. Când am sosit noi în Teritoriul Washington, am fost captivată de tot peisajul sălbatic pe care îl vedeam, până şi cazarma părea un avanpost îndepărtat al civilizației. Acum însă, dacă mă gândesc la Alaska, acest şir ordonat de case ale ofițerilor, copacii plantați şi gardul viu bine tuns şi barăcile acoperite cu şindrilă, drumurile noroioase – toate par aşa de blânde şi obişnuite.

Sitka se află pe brațul cel mai sudic al Teritoriului Alaska, şi totuşi este mult dincolo de locurile unde au ajuns civilizația, şoselele sau telegraful. Vom vedea ghețari montani din care se desprind sloiuri şi se prăbuşesc în mare, balene făcând salturi şi poate păsări care nu trăiesc

decât în acele tărâmuri nordice. Şi apoi vom ajunge la capătul hărții şi Allen o să dispară dincolo de marginea ei. Este şi palpitant, şi înspăimântător în acelaşi timp – şi deodată mă pomenesc că nu mă mai pot gândi la nimic altceva. Chiar că vor fi lungi aceste săptămâni dinaintea plecării.

Ce bine că domnul Tillman a organizat o seară dansantă, iar Allen şi cu mine suntem fericiți să participăm. Măcar ne va mai abate atenția de la preocupările noastre.

O să mă duc să o caut pe domnişoara Evelyn, să văd dacă nu-mi poate împrumuta o rochie de seară, de vreme ce insista că rochia mea neagră de lână nu-i potrivită.

Ivaşov şi oamenii lui dormeau în săniile lor când, la un semn, midnoooskii le-au crăpat tuturor capetele cu topoarele.

Din *Jurnalul Asociației Geografice Ruse*, **Sankt Petersburg, 1849 (traducere din limba rusă)**

Lt. col. Allen Forrester
24 martie 1885
Point Blake, Alaska

În sfârşit am pus piciorul pe țărm, deşi râul Wolverine e încă departe. Am traversat pe o furtună care ne-a împins cu trei kilometri mai încolo, făcându-ne să acostăm la Point Blake. Malul, între acest punct & gura râului, este doar un teren cu noroi alunecos, galben-albăstrui. Întinderile netezite de maree sunt tăiate de urmele pirogilor trase de indieni, pe unde a scăzut apa. Bărcile noastre, încărcate cu cinci sute de kilograme de provizii, nu alunecă aşa de bine.

Ne-am croit drum până într-un mic golf unde am zărit un grup de indieni înşirând scoici. Bătrânul eyak a fost primul care a sărit din barcă pe plaja stâncoasă. E agil chiar şi cu piciorul lui diform. Am crezut că vrea să fugă de Tillman, dar el a făcut câteva salturi & a ajuns la grămada de scoici. A apucat una, apoi alta, le-a sorbit. O indiancă l-a plesnit cu palma. A țipat – Aiii! Ca pentru a alunga un dăunător. Bătrânul s-a mişcat iute, s-a ferit, apoi a înşfăcat altă scoică. Şi alta. Indianca l-a fugărit pe plajă.

— Uite, chiar îi era foame, a zis Tillman. Bătrân nebun.

Rămânem aici după-amiaza & noaptea sperând să prindem refluxul în zori ca să ajungem cu barca la gura râului. Tillman & cu mine am ridicat cortul pe plajă. Vânătorul adună lemne de foc.

Lt. Pruitt se străduieşte să-i fotografieze pe indieni. Se pricepe la instrumentele ştiințifice. Când îşi făcea serviciul în subordinea mea în Teritoriul Arizona, am fost foarte impresionat de apetențele lui pentru studiu. În vreme ce majoritatea soldaților erau nişte pierde-vară, el citea cărți de ştiință & de literatură. Îşi împinge din când în când ochelarii cu ramă de sârmă pe nas, apoi începe să te bombardeze cu o grămadă de întrebări. Pe unii dintre ofițeri îi scotea din minți, dar mie curiozitatea lui tinerească mi se părea odihnitoare.

Când i-am scris şi l-am anunțat de expediție, am zis că de el aş avea nevoie pentru strângerea de date necesare la cartografiere, ştiindu-l priceput cu sextantul & orizontul artificial. Barometrul, higrometrul – şi aceste instrumente meteorologice ar fi tot în sarcina lui. În scrisoarea sa de răspuns a zis că ar vrea să ia şi un aparat de fotografiat în călătorie. Datorită progreselor din ultima vreme, aparatele astea pot să fie luate pe teren, mi-a zis.

— Merită, deşi atârnă greu, mi-a scris.

Pruitt a ridicat trepiedul pe plajă, a ataşat cutia aparatului & acum stă cu pânza neagră peste cap, aşa că arată ca un monstru cu cap uriaş şi multe picioare. Indienii se uită din tabăra lor. Arată cu degetul, se zgâiesc, şuşotesc. Nici eu nu-s mai puțin intrigat. Pruitt a încercat să-mi explice cum e cu fenomenul chimic, plăcile de sticlă, gelatina de bromură de argint, lentilele, sticla care focalizează. De dragul lui Sophie, am încercat să învăț cât de mult am putut.

Pruitt şi-a îndreptat obiectivul spre eyak, care acum stă în picioare, îşi înalță capul ținându-l întors într-o parte, se apropie uşor de aparat. Bătrânul îşi lasă capul în jos, se leagănă dintr-o parte în alta, aproape ca un luptător sau ca un animal şiret care e rănit la un picior. Acum e la doar un metru de ochiul lui Pruitt. Mai aproape. Şi mai aproape. Pruitt a scos o mână de sub pânză şi şi-o flutură spre bătrân.

— Înapoi! Eşti prea aproape. Du-te înapoi & stai nemişcat!

Bătrânul îşi lipeşte fața de aparat, întinde mâna şi-şi trage şi el pânza neagră peste cap. Zici c-o să dispară în burdihanul unui monstru uriaş.

Mă îndoiesc că Pruitt va avea mare noroc în aventura asta.

În seara asta am auzit o poveste neobişnuită. Când ne pregăteam masa pe plajă, o tânără indiancă a venit dinspre tufărişul de sălcii pitice cărând doi iepuri de câmp morți, apoi a îngenuncheat la marginea mării şi i-a jupuit iute şi cu precizie. Purta o rochie din piele de animal cu mărgele & pe umeri avea o manta de blană. Un iepure l-a dus în tabăra indiană, familiei ei bănuiesc. Spre marea noastră surpriză, a venit apoi pe plajă spre focul nostru de tabără. A dat drumul celuilalt iepure să alunece în vasul cu apă pe care-l

puseserăm la fiert pe foc. Noi aveam de mâncare doar nişte conserve de fasole pe care le încălzeam, aşa că am acceptat darul ei fără ezitare. I-am mulțumit, dar nu părea să înțeleagă ce-i spunem.

— N-are bărbat care să vâneze pentru ea? a întrebat Tillman.

I-a făcut cu ochiul, dar fata nu a reacționat.

Samuelson i-a pus mai multe întrebări în limba ei, la care ea a răspuns aproape în şoaptă. Au vorbit mult timp. Iar ea nu a ridicat nici măcar o dată ochii, de parcă se temea că privirile noastre o vor transforma în stană de piatră. Apoi a plecat pe plajă spre tabăra ei, dar după câțiva paşi i-a mai zis ceva lui Samuelson. El a încuviințat din cap.

— Ei? Ce-a zis? a întrebat Tillman.

— A avut cândva un soț.

— O fată aşa de drăguță şi de tânără. Mă îndoiesc că ar renunța vreun bărbat la aşa ceva. Deci ce s-a-ntâmplat cu tipul?

— L-a omorât ea, a spus Samuelson. I-a tăiat gâtul în somn.

A fost un răspuns surprinzător, dar nu mai mult decât restul poveştii spuse de vânător.

Femeia zicea că în urmă cu două ierni a venit un străin din Valea Wolverine. Nu-l mai văzuse nimeni înainte, dar era un vânător bun & iute de picior. Când acesta i-a cerut să meargă acasă cu el, ea a acceptat. Aşa că cei doi au străbătut valea, dincolo de locurile pe unde mai călcase ea înainte, până au ajuns la un pârâu care izvora din munți. El a dus-o într-o grotă din stânci. Grota era rece & umedă & duhnea a peşte. Zile în şir a lăsat-o acolo. Nu aveau de mâncat decât peşte crud. A avertizat-o să nu iasă niciodată din grotă. Ea se simțea singură, aşa că într-o zi s-a luat după el prin zăpadă. După o vreme, urmele lui s-au transformat în nişte urme de vidră. Ea s-a ținut după ele

până când a ajuns la o vizuină pe malul unei ape. Atunci şi-a văzut soţul în adevărata sa formă: o vidră de râu, întâmpinat de soţia sa, o vidră.

Lui Tillman nu-i venea să creadă. Eu mai auzisem asemenea poveşti de-ale indienilor, dar nu chiar aşa, la prima mână.

— Ei cred că doar o linie subţire separă omul de animal, a zis Samuelson. Susţin că unii pot trece înapoi & înainte peste această linie, fiind ba om, ba animal sălbatic.

Tillman s-a aplecat înainte, cum şedea acolo. Semăna cu un băieţel care ascultă o poveste vânătorească, dornic să afle continuarea.

— Şi ce s-a întâmplat apoi?

— S-a întors la vizuina lor şi l-a aşteptat. Când el a adormit lângă ea, i-a tăiat gâtul. Dimineaţa l-a jupuit. Pielea de vidră de pe umerii ei e pielea soţului ei.

— Doamne, a zis Pruitt.

— Dar tu nu crezi o iotă, nu-i aşa? a întrebat Tillman.

Samuelson a ridicat din umeri.

— Şi ce-a spus la sfârşit, când pleca? a întrebat Tillman.

— A zis că râul Wolverine nu-i pentru de-ăştia ca noi.

Vânătorul s-a întins înspre foc & a îndesat picioarele fusiforme ale iepurelui în oală.

Washington, D.C.
17 septembrie 1884

Către lt. col. Allen Forrester

Sunt încântat că v-aţi reconsiderat poziţia şi vă veţi angaja în această aventură. Reticenţa dumneavoastră iniţială era neaşteptată – mie mi s-a părut

dintotdeauna că sunteţi dornic de o asemenea însărcinare. Din scrisoarea dumneavoastră vă înţeleg acum mai bine îndoielile. Sunt de acord că, în anumite privinţe, această misiune poate fi mai potrivită cu energia şi sănătatea robustă a unui bărbat mai tânăr, dar nu am nici o îndoială că experienţa privitoare la frontieră, precum şi maniera dumneavoastră echilibrată de a conduce cântăresc mult mai greu ca toate acestea. De fapt, cred cu tărie că tocmai obrăznicia şi lenea tinerilor noştri locotenenţi ne-a împiedicat să lansăm până acum o expediţie de succes pe râul Wolverine. Sincer, e o ruşine faptul că, deşi unii dintre politicienii noştri nu vor fi dispuşi s-o recunoască, teritoriul este în posesia noastră de aproape douăzeci de ani şi noi încă nu ştim aproape nimic despre ce se află acolo.

Acestea fiind spuse, am avut serioase rezerve legate de planul dumneavoastră de a menţine un grup atât de mic pentru călătorie. V-ar fi mai de folos un grup de doisprezece oameni sau mai mult, inclusiv un medic militar şi un cartograf. Dar vom face cum doriţi, nu fiindcă sunt eu înţelegător, ci fiindcă nu ni s-au acordat fonduri decât pentru dumneavoastră şi încă doi oameni.

Aşadar, trebuie să insist pentru desemnarea unei persoane. În mod normal, m-aş încrede în judecata dumneavoastră şi v-aş lăsa să vă alegeţi singur oamenii. Însă sunt convins că sergentul Bradley Tillman se va dovedi nepreţuit. Nu daţi mare atenţie rapoartelor de la curtea marţială – e cam scandalagiu şi agitat, dar nu mă pot gândi la alt om pe care mi l-aş dori să-mi acopere spatele dacă aş pleca în lume ca dumneavoastră. Dacă n-ar fi fost slab educat, iute la mânie şi cu drag de pahar, nu mă îndoiesc că ar fi ajuns deja colonel. Insist pentru desemnarea lui, dar pe celălalt membru al grupului îl puteţi alege singur.

Voi insista din nou asupra dorinţei mele ca toate interacţiunile grupului dumneavoastră cu băştinaşii acestui ţinut să fie prietenoase. V-aţi dovedit un om echilibrat şi corect de câte ori aţi avut de-a face cu triburile şi cred că asta s-ar putea dovedi crucial pentru succesul acestei întreprinderi. Nu sunt sigur câtă crezare li se poate da relatărilor ruşilor. Oricum, dacă la un moment dat nu veţi avea cum să înaintaţi fără să provocaţi ostilitate, atunci vă veţi întoarce. Oricât aş fi de nerăbdător ca această expediţie să aibă succes, nu ne mai trebuie încă un război indian pe cap.

Cunoaşteţi mesajele în contradictoriu purtate în legătură cu această expediţie de recunoaştere şi dificultăţile întâmpinate de aghiotantul general din minister. Chiar şi aşa, trezorierul a fost instruit să vă transfere 2.000 de dolari ca avans pentru plata dumneavoastră şi a membrilor detaşamentului. Am încredere că acum veţi avea suficiente provizii ca să vă asiguraţi securitatea, confortul şi succesul.

Am aflat de la generalul Haywood că v-aţi căsătorit de curând. Felicitări, domnule colonel. Bănuiesc că de aici vi se trage o parte din reticenţa de a pleca într-o asemenea expediţie, dar la întoarcere vă veţi putea retrage fericit în căminul conjugal.

Cu sincere urări să vă întoarceţi cu bine,

JAMES KEIRN
General-maior, Armata SUA

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
14 ianuarie 1885

Încă nu mi-am revenit după petrecerea de aseară. Allen are perfectă dreptate – a mobilizat oamenii să organizeze cele mai distractive chestii, pe lângă care balurile ofițerilor par scorțoase şi false. Scripcă, banjo, acordeon. Şi n-aş fi visat vreodată că soțul meu cel serios poate să danseze polca! Ce râsete şi veselie! O asemenea gală are un ceva absolut extraordinar, cu luminile şi muzica revărsându-se în pădurea întunecată.

S-a toastat mult în cinstea expediției, cel mai adesea la îndemnul turbulentului domn Tillman, şi toată seara oamenii au vociferat cerându-le lui Allen şi celor din echipa lui să le dezvăluie planurile. Când s-a aflat că voi merge şi eu până la Sitka, am devenit la rândul meu un subiect interesant. E o postură cu care nu sunt obişnuită şi în care nu mă simt bine. Slavă Domnului că, de câteva ori, Allen m-a smuls din mijlocul oamenilor şi m-a dus la dans. Dar, pe de altă parte, el era prea adesea prins în conversații, iar eu eram lăsată să-mi port singură de grijă printre toți acei oameni.

Domnişoara Evelyn s-a dovedit neobişnuit de plictisitoare, fiindcă era distrasă de toți bărbații frumos îmbrăcați care participau şi n-o prea interesa să discute cu mine decât ca să mă întrebe de numele şi starea civilă a vreunui domn. Nu i-am fost de mare ajutor şi m-a abandonat repede. Domnul Tillman a petrecut restul serii făcându-i curte şi, deşi sunt sigură că are standarde mai

înalte decât un sergent din armată, părea periculos de îndrăgostită. Mă îndoiesc că generalul Haywood va aproba o asemenea pereche pentru nepoata lui.

Însă probabil că cea mai stupefiantă şi tulburătoare parte a serii a fost dialogul meu cu domnul Pruitt. E foarte diferit de cum mă aşteptam – sever şi gânditor, şi a reuşit să mă jignească în câteva rânduri.

Din ziua aceea de la grajduri, eram nerăbdătoare să îl întreb de aparatul de fotografiat, astfel că, atunci când m-am pomenit în preajma lui în mulţime, am pomenit de interesul meu pentru fotografie. Ce îmi putea spune despre acel proces?

— E ceva mult prea complicat pentru vorbit aşa, la o şuetă, a zis.

Avea un ton plin de indiferenţă şi ostilitate şi m-aş fi scuzat, dar mulţimea care se înghesuia nu îmi permitea o evadare uşoară. Am rămas alături de el o vreme, înainte ca tăcerea dintre noi să devină insuportabil de stânjenitoare.

— Înţeleg că îl ştiţi pe soţul meu de mulţi ani, m-am aventurat eu.

— L-am cunoscut la Fort Bowie, doamnă. Acum aproape nouă ani.

— Da, mi-a povestit câte ceva despre perioada petrecută acolo. I-a făcut mare plăcere să vă cunoască.

Domnul Pruitt m-a săgetat cu privirea de parcă aş fi zis un lucru înşelător sau arţăgos. După o pauză lungă, s-a uitat în altă parte şi a zis cu convingere, serios:

— A fost cea mai mare onoare să servesc sub comanda lui.

Poate că atinsesem un subiect neplăcut pentru domnul Pruitt. I-am zis că aş fi deosebit de interesată să aflu cum este să îl ai comandant pe Allen.

Cu ceva încurajări din partea mea, mi-a povestit cum Allen a sosit la Fort Bowie şi a început să pună atât de

multe întrebări, despre teren şi sursele de apă, despre triburile din zonă, până la soiurile de ierburi care creşteau acolo, încât oamenii au început să glumească zicând că următorul lucru de care o să întrebe va fi despre urmele lăsate de cizmele lor. În tot acest timp, nu lăsa să se întrevadă nici un indiciu legat de ce avea de gând să facă cu informațiile.

Am râs şi am zis că aşa e Allen – îşi ține gândurile pentru el şi numai odată ce a stabilit în sinea lui ce va face îşi dezvăluie planurile celor din preajma sa, soldat sau soție. Dar am fost foarte mândră văzând ce mult îl admiră acest om. A spus că Allen le cere întotdeauna oamenilor săi să dea tot ce au mai bun şi niciodată nu le atribuie o sarcină pe care n-ar îndeplini-o chiar el.

— Nu o singură dată l-am văzut ajutând la săpatul unui puț, a zis domnul Pruitt.

— Dar trebuie să aibă şi soțul meu vreun cusur, nu? am întrebat.

— Doamnă, l-am văzut la mânie, a zis el.

Asta m-a surprins, fiindcă în fața mea Allen nu se arătase niciodată furios sau agitat din cale-afară. Când l-am rugat pe domnul Pruitt să mă lămurească, mi-a povestit un incident când Allen a primit o telegramă nedorită de la un general din Washington, D.C., a dat buzna în biroul de telegraf din fort, a apucat aparatul de pe masă şi l-a aruncat pe uşă, în curtea plină de praf. Domnul Pruitt a zis că el şi funcționarul care opera maşinăria au rămas uluiți.

— Colonelul dumneavoastră şi-a netezit frumos partea din față a uniformei, s-a scuzat pentru întrerupere şi a plecat, păşind peste aparat când se îndepărta.

Din fericire, a zis domnul Pruitt, telegraful s-a putut repara, fiindcă în următoarele zile Allen a trimis multe telegrame, dar comandantul se pare că a rămas de neclintit în decizia sa.

Bănuiesc că domnul Pruitt credea că această istorisire mă va amuza, aşa că am zâmbit clătinând din cap la auzul relatării despre izbucnirea lui Allen, dar am rămas pe gânduri, întrebându-mă ce anume l-ar fi putut enerva aşa. Şi cum de nu îmi povestise niciodată? Însă nu părea potrivit să discut asemenea lucruri cu unul dintre oamenii lui, aşa că am încercat să schimb iarăşi subiectul.

— Allen îmi spune că ați văzut condorul. E adevărat?

S-a uitat iarăşi la mine cu aceeaşi surprindere şi îndoială, de parcă nu puteam fi eu cu adevărat interesată de asemenea lucruri.

— Da, a zis, era uriaş – cu o deschidere a aripilor de aproape trei metri şi un cap pleşuv, multicolor.

Ce mult mi-ar plăcea să văd şi eu acest animal uluitor! I-am descris câteva dintre păsările mai puțin exotice pe care le-am observat lângă cazarmă şi l-am întrebat ce specii putem spera să vedem în călătoria noastră în Alaska. Tocmai când domnul Pruitt părea să arate un pic de entuziasm pentru conversația noastră, am fost întrerupți de unul dintre toasturile înflăcărate, dar scurte ale domnului Tillman:

— Pentru Alaska!

La care mulțimea a ovaționat:

— Pentru Alaska!

Când tumultul s-a domolit, domnul Pruitt s-a tras mai aproape de mine, cu ochii la domnul Tillman, şi a zis:

— Ştiți, doamnă Forrester, soțul dumneavoastră e singurul militar din câți am cunoscut vreodată mereu treaz, la datorie şi devotat.

Cum aş fi putut răspunde la o asemenea afirmație?

— Da, chiar că este o seară minunată! am încercat. Atâtea rochii frumoase, şi muzica! Allen mi-a zis că seara aceasta dansantă o să îmi placă mai mult ca oricare alta şi a avut perfectă dreptate.

Orice urmă de interes şi de vioiciune din partea lui au părut să dispară, stătea şi se uita în gol pe deasupra mulțimii. Mă pregăteam să mă scuz, când a spus ceva neaşteptat.

— Sunteți norocoasă, doamnă Forrester.

Ce naiba voia să zică?

— Încă mai credeți că totul e minunat, dansuri, cusături fine şi mătăsuri, a zis trecându-şi privirea peste rochia mea, ceea ce m-a făcut să mă simt stânjenită. Dar toate acestea nu sunt decât o iluzie, un vis, a continuat el. Ați fost scutită de adevăr. Colonelul dumneavoastră şi cu mine, noi îl cunoaştem. Şi, odată văzut, nu mai poate fi nevăzut.

Iar apoi domnul Pruitt m-a îndemnat să îl părăsesc, să mă duc să dansez şi să mă simt bine, decât să las starea lui să-mi strice seara, iar eu m-am supus mai mult decât bucuroasă.

Ştiu că Allen spune că este un ofițer inteligent şi muncitor, şi e încântat să îl aibă în expediție, dar mie mi se pare un tânăr nefericit.

Una peste alta, seara m-a istovit cu atâta gălăgie şi discuții. Cred că de aici senzația neplăcută care mă chinuie azi.

15 ianuarie

Ce dimineață cumplită! Nu mi-aş fi imaginat că o să ne certăm din cauza asta şi îmi displace profund că Allen a plecat la muncă fără să ne împăcăm. N-am vrut să fiu crudă şi nici să îl provoc – voiam doar să ştiu cum de s-a înfuriat aşa de tare pe un superior de-al său, încât să arunce cu aparatul de telegrafie.

Am bănuit de mult că Allen mă protejează. Când îmi citeşte din jurnalele lui scrise în deşert, am observat că sare pagini întregi. Începe să îmi spună de un locotenent curajos pe care l-a cunoscut cândva în război sau de o întâlnire cu apaşii cei sălbatici şi deodată face o pauză, gânditor, apoi schimbă subiectul cu graţie, de parcă m-ar roti în sala de dans, iar până să îmi dau seama ce s-a întâmplat e prea târziu, deja vorbim de vreo poezie pe care am citit-o sau de vreo operă de artă pe care am admirat-o împreună în San Francisco. Iar în aceste ultime săptămâni mi-a tot povestit despre viitoarea expediţie, însă niciodată n-a pomenit de masacrarea ruşilor de indieni.

Ştiu că suntem căsătoriţi doar de câteva luni, dar în felul acesta l-aş cunoaşte mai bine, nu ar mai fi doar soţul bine-crescut, încheiat la toţi nasturii şi cu hainele frumos călcate care mă duce la dans şi mă surprinde cu daruri. Cum rămâne cu bărbatul care a trăit cu săptămânile, cu lunile chiar, fără baie sau fără o masă normală, care a văzut duşmani, dar şi prieteni murind? Cum rămâne cu medalia de pe biroul lui? Îmi dau şi eu seama că este un semn de mare recunoaştere, dar el nu spune decât că era un tânăr locotenent şi că toate s-au întâmplat de mult.

Şi mai e ceva. Mă simt un pic de parcă aş fi fost pusă la colţ. Doar fiindcă mă arăt în faţa domnului Pruitt ca o femeie care s-a măritat bine, într-o rochie frumoasă de seară (împrumutată pentru acea ocazie), cine e el să presupună că, prin urmare, am dus o viaţă toată numai vis şi armonie, că nu am habar de suferinţă?

Mai rău, e posibil ca şi Allen să gândească întru câtva tot aşa? Dacă îşi ascunde o anumită faţetă dintr-o dorinţă greşită de a mă proteja, asta m-ar întrista îngrozitor, fiindcă ar însemna că nici unul din noi nu îl cunoaşte pe celălalt într-atât de intim cât s-ar presupune într-o căsnicie. Şi iată ce mă doare cel mai tare – mă simt rănită în orgoliul meu

când mă gândesc că oamenii lui Allen îl cunosc mai bine decât pot spera să-l cunosc eu vreodată.

Of, şi asta e problema când ții un jurnal. Ni se îngăduie să stăm prea mult în fața acestei oglinzi uitându-ne la noi înşine, descoperindu-ne inevitabil orgolii şi vini.

Ar trebui să mă concentrez pe vrabia de câmp în zbor. Pe mătăsarul de cedru din frasin. Să notez cum au penajul şi ciocul. Să observ habitatul pe care îl frecventează, semințele pe care le adună. Să îmi concentrez creionul la forma aripilor şi la tiparele de migrație, căci acestea sunt observații sublime şi vrednice de atenție.

Sophie Ada Swanson

Medalia de onoare
Forrester, Allen W.

Gradul şi organizaţia: Sublocotenent, Regimentul 8 Cavaleria SUA

*

Locul şi data: San Carlos, Arizona, 30 mai 1868

*

Data emiterii: 4 august 1868

Citare pe ordin de zi: În timp ce se afla în fruntea unui detaşament pentru a determina o bandă de apaşi să se predea, lt. Forrester împreună cu 12 oameni au fost înconjuraţi de inamici. Calul pe care îl călărea locotenentul a fost împuşcat, astfel că lt. Forrester a continuat lupta grea corp la corp. Sub un foc teribil, a ajutat trei soldaţi răniţi să ajungă la loc sigur şi apoi a revenit în luptă. El şi cei nouă soldaţi rămaşi le-au ţinut piept celor 50 de indieni până la sosirea întăririlor.

Lt. col. Allen Forrester
27 martie 1885

Am dat de gheață, aşa că vom abandona bărcile.

Ajutați de maree, am ajuns în zori la una dintre gurile râului Wolverine. Plecați de la Cazarma Vancouver pe 1 februarie, suntem cu aproape o lună în întârziere. Şi totuşi mă bucur să văd în sfârşit acest decor sălbatic – malul vestic plin de hălci de gheață, unele blocuri groase de peste un metru. Am vâslit în susul râului printr-o lapoviță înfiorătoare aproape toată ziua, pe un canal principal deschis, dar uneori eram obligați să ne oprim din înaintare fiindcă treceau pe lângă noi bucăți de gheață. Când un sloi mare s-a hârşâit de barca noastră, am simțit aerul foarte rece pe care-l împrăştia împrejur.

Când am obosit de la vâslitul împotriva curentului, am încercat să ducem la pas bărcile în susul râului cu cordeline – un om mergând pe țărm şi trăgând barca de frânghia legată de provă, un altul menținând pupa în curent cu ajutorul unei vâsle. Nu era practic. Gheața de la mal ne obliga să străbatem un teren plin de hopuri. Uneori eram nevoiți să traversăm pâraie. Pruitt a sărit de pe o cornişă a malului şi s-a cufundat până la bărbie în apă înghețată, dar a reuşit să se țină de frânghia de la provă. În alte condiții poate că ar fi fost amuzant, dar suntem foarte conştienți de pericolul de moarte. Toți eram înghețați & uzi.

Când am ajuns pe uscat, adică pe gheață, am urcat mai sus pe mal ca să facem focul. Condițiile nu erau prielnice, aveam mâinile amorțite & neputincioase. Chibriturile rezistaseră uscate în cutii, dar acum fâsâiau în vântul umed. Samuelson a reuşit să aprindă flăcările cu un pic de scoarță & o şuviță de iarbă arsă de ger.

După ce ne uscăm încălțările, descărcăm proviziile. Samuelson zice că e un sat în apropiere de unde putem

angaja indieni ca să ne ajute să cărăm proviziile în susul râului. Toată hrana, muniția şi echipamentul vor trebui duse cu săniile sau în baloți. Avem nevoie de cel puțin patru oameni zdraveni.

Suntem la adăpost de intemperii. Ar trebui să mă bucur. Dar acum vreau aer proaspăt, loc să-mi întind picioarele. Peste douăzeci şi cinci de indieni, trei câini, plus noi patru înghesuiți într-o maghernță nu mai mare ca o magazie de lemne. În mijloc, un foc unsuros ne trimite mai mult fum nouă în nas decât pe gaura de deasupra. Îl invidiez pe Samuelson, care sforăie lângă mine. Aş vrea şi eu să dorm şi să termin cu ziua asta.

Ne-am depozitat mai devreme proviziile într-un pâlc de sălcii, lângă bărci. Când căram lăzile la mal, locotenentul Pruitt l-a zărit pe bătrânul eyak venind pe zăpadă spre noi. Mergea încet, cu coatele & genunchii strâmbi, cu hainele fluturându-i în vânt şi lapoviță. În ritmul ăsta, călătoria sigur i-ar fi luat ore, şi totuşi a apărut foarte iute în urma noastră.

Când l-am pus pe Samuelson să-l întrebe dacă ştie unde putem găsi satul acesta, Bătrânul a scuturat din cap & s-a făcut că scotoceşte prin lăzi.

— Minte, a zis Pruitt.

Am fost de aceeaşi părere. L-am sfătuit să-i promită nişte ceai dacă ne va spune cum să ajungem acolo.

Dar eyakul tot nu ne-a zis. Samuelson a spus că nu e sigur de localizarea exactă, dar că ar trebui să urmăm albia secată a unui pârâu din apropiere şi să îl găsim. Bănuia că unii dintre indienii pe care i-am întâlnit lângă Point Blake se îndreptau deja spre sat pe uscat ca să îi avertizeze de sosirea noastră.

Pe când ne pregăteam să plecăm, bătrânul şedea lângă provizii. Am dat ordin să nu primească ceai, fiindcă nu ne-a oferit nici un fel de îndrumare.

— Nu putem să-l lăsăm aici. O să ne jefuiască şi de pielea de pe noi, a zis Pruitt.

— Zice că-i bătrân & lent şi că vine-n ritmul lui, a zis Samuelson.

Nu mai voiam să pierd vremea cu asta, aşa că l-am lăsat acolo. Vreme de două ore am mers, am vâslit, ne-am croit cu greu calea printre sălcii. Lui Pruitt o creangă era cât pe ce să-i scoată ochiul.

Albia secată a pârâului s-a sfârşit într-un hăţiş. Amurgul cenuşiu făcea traversarea şi mai dificilă. Uneori ni se părea că nu înaintăm deloc, dar în cele din urmă am ieşit dintre sălcii & am nimerit în sat, care nu e mai mult decât câteva cocioabe făcute din bețe & blănuri.

Acolo, aşteptându-ne, odihnit de parcă ajunsese de câteva ore, se afla Bătrânul. Stătea ghemuit, cu un zâmbet şiret, lângă o grămadă de lemne de foc.

— Diavolul! a zis Tillman.

Tillman părea mai degrabă amuzat decât supărat, dar Pruitt voia să-l caute de proviziile noastre. Bătrânul s-a eschivat.

Acum, în adăpostul acesta supraaglomerat şi prost aerisit, pacostea asta de indian continuă să ne bată la cap. Nu avem nevoie să ne traducă Samuelson. Bătrânul stă în picioare în mijlocul adăpostului, țopăie în jurul focului & îngână vorbele alea ale lui care seamănă cu nişte chicoteli. Flutură din brațe, gesticulează spre noi, face paşi exagerați, ca un vânător neîndemânatic care îşi urmăreşte tiptil prada, apoi se roteşte în cercuri ca un copil amețit. Toți indienii se uită la noi & râd.

— Mă bucur că suntem distracția serii, bombăne Tillman.

Mă străduiesc să scriu în continuare aici, în jurnal. Când Bătrânul mă sileşte să îi acord atenție, nu zâmbesc, ci dau din cap politicos.

În clipa asta Bătrânul a îngenuncheat în fața mea, bagă mâna într-un săculeț de la gât ca să-şi scoată trofeul.

— Ciocolată! A furat ciocolată de la noi! strigă Tillman & sare în picioare, atât cât îi îngăduie adăpostul ăsta unde abia poți sta pe vine. Eu o să mănânc supă de mazăre, iar şnapanul ăsta se îndoapă cu ciocolată.

Până şi Tillman s-a dovedit prea obosit pentru o luptă. S-a întors în pat şi s-a sucit cu fața la perete.

În ciuda hohotelor de râs ale indienilor, o să încerc să dorm şi eu acum.

28 martie

Sperasem la cinci bărbați zdraveni. În schimb, mi s-au dat trei indieni reticenți, tânăra care pretinde că şi-a jupuit bărbatul & un câine.

Nici unul dintre indieni n-a fost interesat să fie angajat, cu excepția femeii. Nu e mai mult decât o fată, şi totuşi, în ciuda trupului ei tânăr & micuț, sunt precaut cu ea. În cel mai bun caz e un pic nebună, iar în cel mai rău e capabilă să-i taie gâtul unui om în somn. Nu prea mi-a crescut încrederea în ea când am aflat că s-a numărat printre cei care ne-au luat-o înainte ca să-i avertizeze pe indienii aceştia de apropierea noastră.

Însă Samuelson a pledat pentru angajarea ei.

— Pun rămăşag că ne va fi de mai mare ajutor decât toți ceilalți la un loc. Femeile indienilor sunt muncitoare. Când se mută un sat, femeile cară toată povara mai grea. Aduc

lemnele, apa, împachetează blănurile. În plus, femeia asta ştie să vâneze. O să se descurce.

Mă îndoiesc, dar a trebuit să recunosc că Samuelson îi cunoaşte mai bine pe oamenii ăştia. Şi totuşi ne mai trebuiau câţiva bărbaţi. Deşi instinctul îmi spunea altceva, am urmat iarăşi sfatul lui Samuelson.

— Adoră jocurile de noroc. Dacă o să aibă impresia că ni se alătură în urma câştigării unui joc, atunci o să vrea să vină.

Am anunţat că pot trage băţul. Doar aceia care câştigă vor putea să ni se alăture. Spre surprinderea mea, s-au oferit doisprezece indieni. Însă cei cinci selectaţi şi-au cam pierdut entuziasmul când li s-a spus că vom pleca în dimineaţa asta şi că vor târî sănii pline cu provizii în susul râului, cât de departe vom putea înainta. Doi ne-au refuzat verde-n faţă să fie recrutaţi, aşa că am rămas cu trei.

Când Bătrânul a dat de înţeles că doreşte să călătorească şi el cu noi, i-am spus că nu mai avem nevoie de serviciile lui. Samuelson i-a tălmăcit mesajul meu, iar atunci Bătrânul m-a privit ironic & şi-a atins uşor pălăria, ca pentru a-şi lua adio.

Câinele, un husky vânjos, mult mai mare decât majoritatea câinilor pe care-i au indienii, pare să ne fi fost oferit la schimb pe nişte tutun & zahăr din care ei deja aveau, luate din proviziile noastre fără ca noi să avem habar. Bănuiesc că, asemenea femeii, şi animalul ăsta capricios mai mult o să ne încurce decât o să ne ajute.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
17 ianuarie 1885

Ce titlu complicat. *ABC-ul fotografiei moderne... Include instrucțiuni practice despre lucrul cu plăcile uscate de gelatină.* Fie şi numai asta ar fi trebuit să mă descurajeze.

Allen mi-a adus aseară acasă cartea, trimisă de domnul Pruitt împreună cu invitația de a-mi explica şi mecanismul aparatului în timpul călătoriei noastre cu vaporul spre nord. Pesemne că s-a gândit că fusese cam tăios şi-i sunt recunoscătoare, mai ales că voi avea nevoie de orice ajutor posibil dacă e să mă apuc de învățat lucrurile astea. Un capitol întreg dedicat substanțelor chimice! Oxalat de potasiu neutru. Sulfat de fier. Hiposulfit de sodiu. Metanol. Biclorură de mercur. Îmi vâjâie mintea.

De la distanță pare o artă atât de simplă, aproape magică. O pânză neagră. O cutie de mahon. Plăci de sticlă. Întuneric şi lumină. Însă în realitate e mai concretă şi mai complexă decât mi-aş fi imaginat.

Cărțile mi-au fost întotdeauna cei mai de nădejde profesori, dar Allen are dreptate când spune că anumite aptitudini se deprind cel mai bine atunci când sunt puse în practică, cu ochii şi mâinile. Spune că ar trebui să cumpărăm un aparat dacă mă interesează aşa de mult. Habar n-am cât ar costa şi cu siguranță că nu avem suficient timp să căutăm unul înainte de călătoria noastră spre nord, dar oare dacă aş învăța un pic de la domnul Pruitt pe vapor şi aş continua să studiez manualele în următoarele luni, ar fi cu putință să învăț să fac singură fotografii?

Dar bineînțeles că da, a zis Allen şi n-a mai vrut să-şi bată capul cu blestematele acelea de manuale. „N-ai decât să te apuci şi o să îți dai tu seama singură”, mi-a zis, „şi sunt convins că o să reuşeşti.”

Asta iubesc eu foarte mult la el. Nu se uită la obstacole, ci doar la potecile din jurul acestora. Totul pare posibil.

Dar cu toată dorința mea, îmi dau seama că am multe de învățat.

21 ianuarie

E trecut bine de miezul nopții şi totuşi nu pot închide un ochi! Astăzi a venit confirmarea că ne vom îmbarca la bordul pachebotului Idaho pe 3 februarie, când va face escală în Portland. Deşi mai este ceva vreme până atunci, faptul că acum ştiu o dată clară şi numele exact al vaporului nostru mă copleşeşte de griji şi nerăbdare. Oare e aşa cum spun doamnele, voi avea rău de mare? Doamna Connor a pomenit de bromură ca leac. Va trebui să întreb la o spițerie. Ah, sper să am şansa să văd un pufin. Oare ilustrațiile pe care le-am văzut erau precise? Chiar are pasărea asta şi în realitate o figură aşa de scumpă şi amuzantă? Cât despre triburile de pe râul Wolverine şi reputația lor înfricoşătoare, n-ar trebui să mă las cuprinsă de frământări... şi tot aşa mi se deapănă gândurile.

Am renunțat să mai încerc să dorm şi am venit la masa din bucătărie cu jurnalul ca să nu-l deranjeze lumina lumânării pe Allen, care doarme. Am pus un ibric cu apă pentru ceai de muşețel şi m-am înfăşurat într-o pătură, în speranța că o să mă mai liniştesc.

Trează la ora asta bizară, cu ferestrele întunecate şi casa tăcută, cu călătoria riscantă la orizont, mi se face foarte dor de tata, mai dor decât mi-a fost de multă vreme. Dacă ar mai fi trăit, lui i-aş fi scris acum. S-ar fi bucurat aşa de mult pentru mine, fiindcă era mereu dornic de aventură şi de perspectiva a ceva extraordinar.

Îmi amintesc că atunci când eram foarte mică, l-am auzit, fără ca el să ştie, vorbind despre şoarecii zburători,

cum îi văzuse năpustindu-se în picaj şi planând pe cerul nopții. Când era foarte prins de o sculptură nouă, odată ce forma începea să prindă viață în marmură, îşi lua nişte felinare în pădure şi lucra până târziu în noapte – şi aşa îi văzuse. Spunea că zburau în linişte, ca nişte umbre cu blană.

Zile în şir nu m-am putut gândi decât la acei şoareci înaripați. Scotoceam după fiecare mic detaliu pe care îl găseam în manualul mamei despre animalele din America de Nord şi ori de câte ori se ivea ocazia, îl imploram pe tata să mă ia şi pe mine noaptea cu el.

— Sunt lilieci, nimic altceva, a zis mama.

Dar tata mi-a şoptit doar mie:

— Nu-s lilieci obişnuiți. Sunt şoareci care înoată printre stele.

Iar apoi, suficient de tare cât să audă şi mama, a adăugat că nu apar decât după ce apune soarele, când trebuie să se bage copiii în pat. (Nu era el genul care să țină cont de reguli din acestea samavolnice cum ar fi ora de culcare, însă în cele din urmă am descoperit că de fapt statuia era cea care îl îngrijora. Lucra la o Maria Magdalena cu buclele despletite revărsându-i-se pe trunchiul gol. Nu mai e nevoie să precizez că mama n-ar fi fost de acord cu una ca asta, aşa că tata ținea statuia ascunsă departe, în pădure.)

În cele din urmă, în ciuda protestelor ei, mi-a permis să îl însoțesc într-o seară, după cină. Când am intrat printre copaci, am fost pusă să promit că nu-i spun mamei de sculptură.

În acea primă noapte, m-am tolănit pe jos, înfofolită în haina aia mare a tatei, şi m-am tot uitat lung pe cerul întunecat, dar în cele din urmă am adormit în sunetul daltei lui. M-am trezit când mă aşeza în pat – dormisem chiar şi în timp ce mă purta în brațe spre casă.

— I-am ratat? l-am întrebat.

— Da, mi-a răspuns. Dar o să vină ei iarăşi.

Mi-a îngăduit să îl însoțesc din nou în noaptea următoare, şi în cea de după, şi m-am străduit să nu adorm. Mă ciupeam de brațe şi țopăiam în sus şi în jos în timp ce tata lucra la sculptura lui, dar liliecii n-au apărut. Iar apoi s-a întâmplat în sfârşit – chiar după apus, în a treia seară, un punct întunecat a zburat printre copaci, aşa de iute şi de mic, încât nu mi-a venit să-mi cred ochilor, dar apoi a apărut iarăşi, împreună cu alte câteva zeci.

Dacă mă gândesc acum la asta, sunt surprinsă că n-am fost întru câtva dezamăgită, fiindcă nu prea aveai ce observa. În lumina amurgului, mai ales pentru ochii mei neexperimentați, liliecii ar fi putut părea nişte lăstuni sau molii de dimensiuni mari. Şi cu toate astea era minunat – nopțile de aşteptare şi, deodată, pe cerul de deasupra mea, siluetele pasagere ale aripilor.

Asta înseamnă entuziasmul. Abia întrezărim ceva, o frântură de mişcare, o fluturare de aripi, şi totuşi asta e însăşi viața pulsând la marginea umbrei. Este evantaiul tuturor posibilităților; tot ceea ce am putea trăi, vedea şi învăța aşteptându-ne acolo.

22 ianuarie

La constituția mea, nu-mi face bine atât de puțin somn şi mă tem că s-ar putea să mă doboare o răceală sau vreo altă boală, fiindcă mă simt cam slăbită. Nu am putut îndura gândul de-a sta la pat cât e ziua de lungă, aşa că, deşi bătea puternic vântul, m-am dus să mă plimb pe drumul de pământ din spatele caselor ofițerilor. Dar am obosit mai

repede decât mi-aş fi dorit şi m-am întors după numai vreo oră.

23 ianuarie

Încă mă lupt cu starea asta de greață şi rău general. Sperasem că mersul pe jos şi aerul proaspăt mă vor înviora, dar m-au cuprins iarăşi, pe neaşteptate. În aceste ultime zile n-am vrut să le dau atenție. Însă Allen insistă să merg mâine la doctorul Randall, de la spitalul cazarmei. Spune că nu mă voi putea îmbarca pe vapor dacă vin cu vreo boală.

Mi-e urât să mă duc – întotdeauna mi se pare, deşi ştiu că e absurd, că dacă te duci la medic, acesta nu face decât să-ți confirme o boală care altfel ar putea fi ignorată şi ar dispărea –, şi totuşi o să merg.

Boston Herald, 10 sept. 1884

PETRECERE DE NUNTĂ PENTRU FIUL GEN. FORRESTER

Locotenent-colonelul Allen Walton Forrester, fiul generalului James Forrester, şi domnişoara Sophie Ada Swanson, fiica doamnei Helen Swanson, s-au căsătorit ieri, la ora 12:00, la Grace Presbyterian Church, în cadrul unei ceremonii discrete. Mirele şi mireasa au fost însoțiți la altar de mama domnişoarei Swanson şi de domnul George Forrester, fratele mirelui. Ceremonia a fost oficiată de rev. dr. Daniel Rodgers. Mireasa a purtat o rochie de satin alb dens, cu voal de tul, şi a avut un buchet de trandafiri Bennett roz-deschis.

Tinerii căsătoriți au fost conduşi apoi pe domeniul Forrester, aflat în apropiere, de gen. James Forrester şi de soția acestuia. În ciuda dimensiunilor reduse, petrecerea de nuntă a fost impresionantă, cu numeroase daruri şi oaspeți distinşi. Ținând cont de statutul de care se bucură generalul Forrester în comunitatea din Boston, nu este o surpriză faptul că nunta fiului său atrage

atât de multă atenție. Evenimentul a fost onorat cu prezența de oameni precum gen. Joseph Lovell, lt. col. Robert Jones, senatorul Henry Dawes şi Augustus Flagg.
Perechea de tineri căsătoriți va pleca săptămâna viitoare la Cazarma Vancouver din îndepărtatul Teritoriu Washington, unde a fost trimis la post colonelul.

Stimate domnule Forrester,

Am fost surprins săptămâna trecută când am văzut că mi-au sosit la birou cutiile cu documente. Aşa cum vă spuneam atunci când am vorbit la telefon, nu cred că suntem chiar cea mai potrivită instituție pentru primirea acestei colecții. Cred că m-ați înțeles greşit. Sunt sigur că au o importanță istorică. Din păcate, noi pur şi simplu nu avem destui angajați sau resurse ca să le arhivăm cum se cuvine. Anul trecut ne-a fost tăiată finanțarea, iar acum ne bazăm aproape exclusiv pe voluntari. Sunt sigur că universitatea sau unul dintre muzeele mai mari din Anchorage se vor bucura să primească această donație.

Acestea fiind spuse, da, am răsfoit câteva dintre jurnalele colonelului. Scrisul său de mână cu prescurtări nu e uşor de înțeles, nici măcar cu legenda abrevierilor pe care ați adăugat-o, iar unele dintre pagini sunt aşa de deteriorate de apă şi de decolorate, încât e greu de desluşit scrisul, dar sunt cu adevărat incredibile. Mă interesează nu doar în calitatea mea de curator. Dinspre partea mamei sunt membru al tribului de pe râul Wolverine. Cunosc multe dintre locurile pe care le descrie colonelul. Familia noastră

încă mai are o roată de peşte[3] pe râu, cu care prinde somon roşu în fiecare vară.

Mă intrigă jurnalul legat în piele neagră pe care l-ați trimis. Nu are nici un fel de date de identificare, dar vă pot spune că nu este scrisul fratelui bunicului dumneavoastră. În mare parte conține informații de cartografiere şi meteorologice, dar sunt şi multe notații personale – schițe şi poezii. Ştiți cui i-a aparținut?

Mi-ar plăcea să discut mai mult cu dumneavoastră despre documentele şi artefactele pe care le descrieți. Aş putea să întreprind nişte mici cercetări şi să vă ajut să găsiți o gazdă potrivită pentru această colecție. Aveți o adresă de e-mail?

Acum o să pun scrisoarea la poştă şi voi aştepta răspunsul.

Cu cele mai bune gânduri,

Josh Sloan
Muzeul de Istorie din Alpine
Alpine, Alaska

60º26' N
145º11' V
1 grad Celsius, termometru expus
–3 grade Celsius, termometru umed
Barometru: 740
Lapoviță dimineața. Vânt ESE, constant & rece. Senin la lăsarea serii, posibilă obținerea informațiilor de orientare.

---

[3] Instrument pentru prinderea peştelui care funcționează ca o moară de apă, având coşuri amplasate pe palete.

Am calculat orizontul nevăzut cu ajutorul suprafeței de mercur, am măsurat cu pasul distanța dintre locul nostru şi al lor, am măsurat vântul şi viteza cu care curge râul, am numărat chiar şi picăturile din aer. Avem impresia că dacă ceva poate fi măsurat, atunci putem să îl înțelegem şi să pretindem că e al nostru. Şi atunci, cum rămâne cu serafimii cu şase aripi şi heruvimii cu ochi fără de odihnă? Pe aici nu locuiesc asemenea ființe celeste. Midnooskii nu l-au întâlnit pe Dumnezeul nostru. Pe cerurile acestea zboară propriile lor animale înfricoşătoare. Oare noi le vom găsi, cu privirile noastre civilizate? Vor trece fâlfâind, ieşind dintre crevasele ghețarilor şi trecând peste valea întunecată a râului, în timp ce noi ne târâm, orbecăim urcând prin munții lor?

Urme de vidră

Imnurile religioase au chemarea lor de sirenă. Le aud când vâslesc. „Slab, tremurând, leşinând, murind, Doamne, mă las în mâinile Tale; Zăboveşte cu mine în beznă”. Ah,

tremurăm – şi omul, şi copilul, aşijderea. Nici unul dintre noi nu-i foarte diferit de meduza cu corp transparent aruncată de ape pe pietrele sărate. Cnidaria. Scifozoare. Dăm nume. Uscăm. Punem în saramură. Expunem cu ace şi etichete în sticluțe cu dop. Şi totuşi nu există cum sau de ce în această taxonomie. Doar limba latină. Incantațiile ştiinței reci. Între măsurătorile Ştiinței şi judecata Dumnezeului meu, nu găsesc loc pentru Suflet. Nu găsesc loc să-mi dilat plămânii înaripați. Gâfâi, tot gâfâi, dorindu-mi numai ca degetele reci să-şi elibereze strânsoarea.

Despre control – cu femeia în picioare. **Această metodă este avantajoasă în toate privinţele. Părţile femeieşti stau în poziţia lor naturală, iar medicul nu poate da greş... Dacă** *os tincae* **este deschis, vârful degetului se introduce cu grijă pentru a vedea cu cât este scurtat, şi astfel se poate stabili vârsta sarcinii.**

Din *Obstetrica ilustrată* **de Jacques Pierre Maygrier, 1822**

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
24 ianuarie 1885

Oare e cu putință, după toate eşecurile din aceste luni? Ne gândiserăm să aşteptăm până la întoarcerea lui Allen din expediție şi atunci să căutăm un medic care să ne sfătuiască ce e de făcut, şi totuşi se pare că dorința ne-a fost îndeplinită mai devreme decât îndrăzneam să sperăm. Un copil!

Nu-mi vine să cred că nu mi-am dat singură seama, şi totuşi medicul din garnizoană pare aproape sigur. Ce veşti bune şi neaşteptate! Dragul de Allen nu mai poate de bucurie. Era gata să îi anunțe pe toți cei dispuşi să-l asculte, de la cazarmă până la Boston, dar eu i-am sugerat că n-ar fi nici indicat, nici înțelept. Deocamdată e mult prea devreme şi nu poți să fii sigur înainte ca medicul să detecteze o bătaie a inimii sau să simt eu mişcarea.

Apoi a trebuit să îi spun de singurul lucru de care îmi pare foarte rău. Nu voi merge în Alaska. Doctorul Randall mi-a interzis. La început am fost cam sceptică – oare, de-a lungul istoriei, femeile n-au călătorit şi nu şi-au trăit traiul normal, fără nici un efect vătămător asupra copiilor lor nenăscuți? Ce ar putea fi atât de periculos într-o călătorie de câteva săptămâni cu vaporul?

M-a contrariat felul în care dr. Randall mi-a ignorat întrebările, stând o vreme în picioare cu spatele la mine, lângă rafturile sale. Răsfoia cărțile, bâiguia ceva pentru el, de parcă nici n-aş fi fost în încăpere. La un moment dat chiar mi-a făcut „şşş”. Asta chiar că era prea de tot! Nu sunt un om aşa de mărginit încât să fiu tratată cu atâta desconsiderare. (Mă tem că uneori mă cam ia gura pe dinainte.) Când m-am mai liniştit, i-am zis că pe vapor aş putea avea parte de mese regulate şi odihnă, ba, dacă

trebuie, aş putea chiar şi să stau pe un şezlong privind la sloiurile care se desprind din gheţari.

Iar atunci mi-a zis-o limpede. Sub nici o formă nu pot să mă îmbarc pe vapor şi va trebui să am mare grijă pe durata sarcinii. Când am întrebat de ce, dacă în timpul controlului a constatat ceva anume care îl îngrijorează, a spus că nu am de ce să-mi fac griji şi pur şi simplu, cam necuviincios, mi-a zis că pot pleca.

În apărarea doctorului Randall, Allen zice că omul e medic de război şi se simte mai confortabil când salvează membre şi scoate gloanţe. Probabil că îl stânjenesc pacientele de sex feminin.

Aşa o fi, dar cum se poate compara stânjeneala lui cu a mea? Să fii împunsă şi scotocită în asemenea hal! Să fii întrebată, cu răceală, de cele mai intime lucruri! A presupus că nu pricep nimic despre reproducere din cauză că nu îmi dădusem seama dinainte în ce stare sunt. A trebuit să îi explic că am ciclul neregulat, că adesea nu-mi vine cu lunile, aşa că nu mi s-a părut nimic deosebit de data asta. N-a făcut decât să ofteze, de parcă nu era decât încă un neajuns, şi s-a îndreptat iarăşi spre cărţile lui, fără nici un cuvânt de încurajare sau vreun gest de bunăvoinţă.

Însă am căzut de acord – vom respecta indicaţiile medicului. Nu l-aş supune pe copilul nostru nici unui risc doar ca să am eu parte de un pic de aventură. Pare o speranţă zadarnică, dar poate că într-o bună zi mi se va ivi şi mie o altă şansă să merg în Alaska.

26 ianuarie

Totul s-a întors cu susul în jos şi uneori nu pot să-mi amintesc ce vis mă întâmpină la trezire. Pentru o clipă

aproape că uit, dar apoi revine cu un junghi – n-o să merg în Alaska, dar în mine prinde viață un copil! Chiar şi atunci când nu mă gândesc deloc la asta, inima lui mititică tot bate. Nu poate fi mai mare decât un deget. Ce-o avea acum pe post de ochi, membre şi minte? (Ah, aş citi ceva pe tema asta!)

De foarte puține ori în viață am trăit emoții atât de intense încât să am senzația că momentul nu este întru totul adevărat, şi chiar azi-dimineață am fost copleşită în acest fel. Plouase peste noapte, dar în zori norii se risipiseră şi soarele îşi făcuse o apariție splendidă. Am ieşit pe verandă cu speranța că aerul proaspăt îmi va risipi greața şi, stând acolo în picioare, mi-am dat seama că întreaga mea ființă se schimbă pe de-a-ntregul, în mod continuu şi dramatic, şi că a început ceva formidabil. Şi cum mă gândeam la asta, dimineața părea să explodeze în mii de fărâme de lumină şi culoare şi deodată am văzut, simțit şi auzit totul – picăturile de apă care punctau balustrada verandei într-un şir perfect, strălucitor, aerul răcoros dinspre râu care mă pătrundea şi pleca odată cu răsuflarea mea, ceața luminată de soare care se ridica din valea râului. Am auzit nechezatul îndepărtat al unui cal, iar când m-am uitat jos în deal, către grajduri, am văzut picăturile de ploaie adunându-se şi scânteind pe fiecare suprafață, pe fiecare ramură de copac dezgolită, pe fiecare piatră şi fir de iarbă, iar această strălucire tăioasă aproape că m-a făcut să lăcrimez.

Cum se face că maternitatea, acest eveniment uman atât de banal, de cotidian, mi se poate părea aşa de ieşit din comun şi copleşitor?

Şi Allen e afectat, în moduri la care nu mă aşteptam. Deşi deocamdată nu dau semne vizibile de maternitate, sare să mă ajute să mă ridic în picioare când mă scol din scaun şi chiar şi când lucrează la birou parcă are privirea ațintită tot asupra mea, de parcă e uluit de ceva ce-am făcut.

— Eşti absolut sigură? m-a întrebat aseară, când mă privea astfel.

Mă dezbrăcam în dormitor şi mă pregăteam să-mi pun cămaşa de noapte.

— Doctorul e absolut sigur? a continuat.

Oare nu se bucură de veşti?

— Ah, şi-ncă cum! a spus. Doar că, nu ştiu cum, nu mi se pare adevărat. Că ni se întâmplă nouă, că o s-avem un copil, şi asta tocmai când plec de lângă tine. Totul deodată. Şi eu care credeam că o să mor burlac bătrân.

Allen a întins mâna ca pentru a mă atinge, dar apoi a ezitat, ca şi cum se temea să nu-mi facă rău. I-am luat mâna şi i-am apăsat-o pe burta mea dezgolită, şi am stat aşa împreună în picioare lângă pat, nemişcați, în linişte, de parcă am fi putut vedea sau simți vreun semn.

— Nu-mi place să te las aşa, a zis el ținându-şi mâna în continuare acolo.

Sigur că el va pleca, iar eu o să mă descurc cât voi putea de bine. Sunt tot aceeaşi femeie cu care s-a căsătorit, îi reamintesc – nici mai mult, nici mai puțin pricepută. Şi totuşi e ceva nespus de tandru, vulnerabil chiar, în această nouă fațetă a lui Allen.

27 ianuarie

Mi-am dat seama aseară, când eram pe cale să adorm – oare mi se interzice şi să merg cu trenul spre Est? În aceste ultime zile ne-am gândit că o să mă duc să stau la mama cât timp e Allen plecat, dar apoi mi-am amintit de recomandările medicului.

În după-amiaza asta, când am mers la spital, doctorul Randall trata piciorul rupt al unui tânăr soldat (călcat de un

furgon cu arme, am aflat apoi) şi era clar că îl prefera pe acel pacient, cu toate înjurăturile şi urletele lui.

— Duceți-o în cabinetul meu să aştepte acolo, i-a spus asistentei fără să îmi arunce vreo vorbă sau vreo privire.

Când a venit în sfârşit să mă vadă, i-am cerut scuze pentru deranj şi l-am rugat să-şi clarifice indicațiile.

Şi chiar aşa este. Nu voi putea merge în Vermont, trebuie să rămân aici până se naşte copilul. Nu ştiu ce să înțeleg din asta. Nu mi-am imaginat niciodată că voi sta singură în Vancouver, fără Allen.

Tot în timpul acestei vizite am făcut greşeala de a-l ruga pe medic să-mi împrumute una dintre cărțile lui de obstetrică şi despre naştere, fiindcă aş vrea să aflu mai multe despre fiziologie. Cum arată fetusul? Ce trăsături anatomice i s-au dezvoltat deja? Are în rafturi câteva cărți care, sunt convinsă, mi-ar satisface parțial curiozitatea.

Puteam la fel de bine să-i arunc un lighean de apă murdară în cap. Pentru o clipă a rămas mut, apoi, într-un târziu, a bălmăjit că nu este o „lectură recomandabilă”.

I-am spus că nu vreau decât să aflu mai multe despre acest proces, că posed cunoştințe ştiințifice rudimentare şi chiar am asistat la naşteri. (N-am găsit necesar să menționez că ceea ce moşisem eu se reducea la o pisică, într-un hambar, când eram mică.)

Doctorul Randall a rămas neclintit. A spus că volumele sale sunt absolut nepotrivite pentru doamne şi neinițiați şi că lectura m-ar năuci.

L-aş fi putut ierta cu uşurință dacă m-ar fi refuzat pe motiv că o carte sau alta ar fi fost prețioasă ori i-ar fi fost necesară, dar faptul că o făcea dintr-un soi de cenzură părintească sau fiindcă îmi punea intelectul la îndoială – asta e ceva foarte neplăcut!

Nu pot spune că sunt obişnuită cu asemenea restricții (şi ştiu cât de norocoasă mă pot socoti în privința asta). Nu

ne-om fi permis noi multe cărți acasă, nici măcar în clasa mamei, totuşi îmi erau toate deschise, şi cam aşa au stat lucrurile şi la şcoala de pedagogie. Ce n-aş da să am biblioteca Sommerton aici, acum!

28 ianuarie

Allen le-a scris scrisori tuturor, de aproape şi de departe, dându-le de ştire despre noi, dar aş vrea să mai aşteptăm un pic înainte de a le expedia. Mai ales mamei. O să-mi împuie capul cu griji şi pericole. Chiar şi înainte să mă căsătoresc, m-a avertizat că ciclurile neregulate prevestesc dificultăți în a avea un copil. Voi sta să mă obişnuiesc mai bine cu această sarcină înainte să mă lupt cu pesimismul ei.

Îmi este ruşine să recunosc, dar indiferent cât de singură e posibil să mă simt aici, în Vancouver, fără Allen, îmi pare bine că nu mă întorc acasă să stau cu mama. Admir foarte multe la ea şi îi sunt recunoscătoare pentru tot ce m-a învățat, însă nu găsesc prea mare plăcere în prezența ei. Totul este închinat trudei întru Dumnezeu şi mereu stă cu ochii pe mine să nu fac vreo aiureală sau să nu mă risipesc în plăceri. Mă întreb adesea cât din asta e influența tatălui meu – mama s-a străduit să contrabalanseze firea lui nesăbuită impunând ordine şi cumpătare în casă, iar acum, că el nu mai este, a rămas captiva acelor reguli rigide.

Îmi amintesc întocmai ziua când am ales să duc o viață diferită. Eram la Şcoala de Pedagogie Sommerton şi mă îndreptam spre dormitor, într-o după-amiază luminoasă de toamnă, aproape țopăind prin frunzele căzute. Mi-am dat seama că dacă voiam să sar peste cină şi să îmi petrec întreaga noapte citind pagini după pagini de poezie, nu era

nimeni care să-mi spună că îmi stric ochii şi orice şansă la o căsătorie bună. Dacă alegeam să ignor cursurile şi să strecor prăjiturelele de la ceai în cameră şi să le ronțăi pe sub pături, tot aşa, nu dădeam socoteală nimănui în afară de supraveghetor dacă nu măturam firimiturile.

Am simțit o bucurie atât de deplină, încât mi-am spus c-o să fac mereu cum o să îmi vină – libertatea de a-mi alege rochia, de a-mi planifica ziua, de a merge unde doream şi de a vedea ceea ce doream.

Există, desigur, o oarecare ironie în situația mea: iată-mă pornind pe propria mea cale doar pentru a descoperi că, în cele din urmă, ea m-a dus la restricții şi la un soi de încarcerare, de această dată la indicațiile unui doctor, nu ale mamei.

29 ianuarie

De ce oare dezamăgirile noastre sunt atât de adesea amplificate de reacțiile celorlalți?

Deci până la urmă nu pleci în Alaska! Ți-a pierit curajul? O, Doamne, dar e mai bine aşa. Nu te-ai fi simțit îngrozitor acolo? Ți-a interzis generalul? Probabil că s-au gândit că ai fi o pacoste sau ai suferi îngrozitor din cauza răului de mare.

Una peste alta, ceaiul de după-amiază a fost şi mai insuportabil decât de obicei. Fiindcă nu mă simt încă dispusă să împărtăşesc adevăratul motiv pentru care rămân acasă, le-am îndurat comentariile fără să ripostez. Sarah Whithers, Domnul s-o aibă în pază, părea sincer dezamăgită, de parcă i s-ar fi interzis şi ei călătoria, dar doamna Connor strălucea de parcă ar fi ştiut ea dintotdeauna că nu era să fie.

Cauzele obişnuite ale avortului pot fi slăbiciunea sau o boală a pântecului, ori forţe exterioare precum căzăturile, loviturile, mânia, nebunia, furia, sperieturile, alergatul, săritul, tăiatul lemnelor şi mişcarea exagerată.
Pentru a fi în siguranţă, evitaţi prezenţa corbilor şi a altor necrofage, căci sunt trimişi ai Morţii, însărcinaţi să transporte suflete din lumea aceasta în cealaltă. Dacă vă vizitează asemenea pieze rele şi apar semnele unui avort, leacul obişnuit este să vă puneţi pâine înmuiată în vin muscat pe buric. Este un tratament bun.
Dar un leac mult mai bun este să luaţi în fiecare dimineaţă jumătate de gram din pântecele unui iepure, pisat până se face praf şi pus în vin de Malvasia."

Din *Moşitul: Ghid de buzunar pentru femeile care urmează să nască* **de Benjamin Fielding, student la Medicină şi Astrologie Londra, 1743**

Lt. col. Allen Forrester
30 martie 1885

Ploaia a înmuiat în aşa hal neaua din valea râului, încât înaintăm şontâc-şontâc pe rachetele de zăpadă, săniile nu ne sunt de nici un folos. În fiecare zi pornim de îndată ce se luminează îndeajuns ca să putem călători repede, cât timp zăpada încă are o crustă de la frigul nopții. Dar nu peste mult timp se încălzeşte şi începe să plouă. Încercăm să remorcăm patru sănii, inclusiv două făcute dintr-o canoe indiană tăiată pe la jumătate. Încărcăturile, fiecare de câteva sute de kilograme, ne fac să înaintăm cu greutate, indiferent câți ne punem spinarea la treabă.

Indienii se împotrivesc în fiecare dimineață când trebuie să-şi părăsească focul. Azi, dacă Pruitt nu le-ar fi dărâmat adăposturile & nu i-ar fi tras cu forța în picioare, am fi fost şi-acum tot acolo. Femeia refuză să ajute la tras, însă îşi

leagă în spate o încărcătură mare de provizii şi o desagă mică pe câine & cei doi pornesc în susul râului în fiecare dimineață fără să ne arunce o privire.

— Nu ascultă ordinele, s-a plâns Pruitt.

Eu, unul, nu mă bazam pe ajutorul ei, aşa că nu mă interesează unde se duce în fiecare zi.

Această întindere de pământ este monotonă, plată, cenuşie, lipsită de frumusețea coastei insulei. Suntem îndeajuns de aproape de mare încât precipitațiile să nu se oprească niciodată, se transformă doar din ploaie în zăpadă şi invers. Apa se scurge pe gheața râului, aşa că suntem fleaşcă de pe pământ & din cer, cum înaintăm prin mocirla care ne ajunge la genunchi. Nu o dată ne-am scufundat până la gât când încercam să traversăm apa. Focurile de tabără făcute seara nu ne usucă hainele. Cu toate astea, sacii de dormit, făcuți din pânză de velă impermeabilizată cu ulei de in & ceară de albine, se dovedesc deosebit de prețioşi.

În seara asta mi-e tare dor de Sophie.

2 aprilie

Am abandonat corturile & jumătate din muniție, mâncare, haine etc., le-am ascuns pe toate în nişte plopi înalți. Dacă se vor îmbunătăți condițiile de călătorie, îi vom trimite pe indieni să recupereze cât mai multe posibil.

Proviziile ni s-au redus la câte 50 de kilograme de făină & fasole, 20 de orez, dar acum săniile pot fi trase acceptabil prin zăpada topită. Lt. Pruitt cară puțină mâncare pentru a lăsa loc echipamentului ştiințific, inclusiv pentru aparatul foto & plăcile uscate. Am păstrat şi nişte bacon, concentrat pentru supă de vită, ceai, conserve de carne şi ciocolată –

câtă ne-a mai rămas după ce-a furat Bătrânul. Marfă de lux, dar merită cărate, căci ne ridică moralul.

Acum călătorim mai repede & cu ajutorul lui Dumnezeu vom ajunge la canion înainte să cedeze gheața de pe râu. Nu am luat hotărârea uşor, mai ales în privința faptului că Pruitt va căra atât de puțină mâncare. Tillman nu a fost de acord.

— O să flămânzim pentru nişte poze drăguțe!

Pruitt a insistat că fotografiile sunt inestimabile, a început să-l dojenească pe Tillman pentru ignoranța lui. Aici am intervenit şi i-am oprit ca să evităm o încăierare. I-am reamintit lui Tillman că ne aşteptam să trăim din ce găsim prin sălbăticie în această călătorie. De fapt, sperasem să înaintăm în susul râului cu mai multe provizii, dar nu am zis asta.

Tillman şi-a pus pe sanie o încărcătură aşa de zdravănă cu mâncare, încât a trebuit s-o împing din spate ca să se urnească. Sergentul e un tip vânjos, dar n-o să poată trage mult timp încărcătura aceea.

Proviziile pe care le cărăm nu ne vor ajunge decât o lună. Vom suplimenta cu vânat & plante comestibile. Indienii îşi exprimă îndoiala. Cel înalt, pe nume Iscusitul, a spus că înainte de întoarcerea somonilor, vara, râul Wolverine este „locul unde omul flămânzeşte”.

— Dar triburile acelea de pe râu de care se zice că-s aşa fioroase? Or mânca ei ceva chiar şi în lunile de iarnă, am zis.

Câțiva indieni au răspuns, dar vânătorul s-a codit să traducă, a făcut-o doar după ce am insistat eu.

— Zic că midnooskii de dincolo de canion supraviețuiesc doar cu carne de om.

Cât despre femeie, ea tace, dar e limpede că se gândeşte la ale ei.

3 aprilie

În dimineața asta la micul dejun, sergentul Tillman s-a aşezat lângă mine cu cana lui de tinichea plină cu cafea şi m-a întrebat de familia mea din Boston. Ştie de tata & de cariera lui respectabilă în armată. Am vorbit un pic despre copilăria noastră. Tillman este fiul unui miner care a lucrat într-o mină de cărbune, bănuiesc că au avut o viață dură.

După o vreme m-a întrebat de Sophie.

— Eşti însurat de ceva vreme? a întrebat.

I-am răspuns că încă nu se făcuse anul.

— Înseamnă că înainte ai avut altă nevastă. A murit?

Întrebarea m-a surprins.

— Nu, am zis, n-am mai fost însurat înainte.

— Pari genul de om care se însoară. Şi nu mai eşti vreun boboc. Ce ți-a luat aşa mult?

M-am obişnuit cu felul direct de a fi al lui Tillman, aşa că nu m-am simțit jignit. I-am explicat că înainte de Sophie nu întâlnisem nici o femeie care să-mi stârnească interesul.

— Noi doi pesemne că nu ne-nvârtim prin aceleaşi cercuri. Eu găsesc o grămadă de fete.

Da, sunt sigur că găseşte. Dar, am comentat eu, multe dintre ele sunt prostuțe sau, dacă sunt mai istețe, sunt materialiste & cinice.

În chip de răspuns, Tillman a zâmbit alunecos.

— Ah! Dar aşa-mi plac cel mai mult. Şi una, şi alta. Prostuțe & materialiste!

Discuția mă stânjenea. Nu aveam chef să o amestec pe Sophie într-o bârfă din asta. Cum era să-i vorbesc unui astfel de om de inteligența, umorul şi blândețea ei? Ea e prea bună pentru urechile lui.

N-am mai zis nimic pe tema asta, dar l-am întrebat pe Pruitt dacă are o iubită. Locotenentul a scuturat din cap fără să-şi ridice privirea din jurnal.

Sophie are dreptate când spune că Pruitt e diferit de cum mi-l amintesc eu. Când am luptat cu apaşii în deşert, chiar după lungi zile de călărit, era rareori tăcut. „Ştiți, domnule colonel...”, începea el mereu, iar apoi turuia despre un lucru interesant sau altul. O specie de plante cu sucuri gastrice & o floare uriaşă ca să poată mânca insecte. O peşteră în Carolina de Nord care respiră ca un animal, expirând aer vara şi inspirând aer iarna. Nişte animale ca nişte felinare în adâncurile oceanului; viteza unei comete pe cer. Alteori recita fragmente de poezie pe care le țin minte şi astăzi: „Odihneşte-te, soldat! Gata lupta, doarme-ți somnul cât poți tu de liniştit; nici un câmp de bătălie nu visa de azi încolo”.

A luptat cu indienii în teritorii sălbatice. S-a dovedit a fi deopotrivă dur & dibaci, în ciuda tinereții. Eram sigur că aceste trăsături ne vor ajuta în călătoria asta. Acum îl văd tăcut, abătut, nervos. Tinde să stea singur, făcând schițe în caiet. Oare mă înşală memoria sau puținii ani scurşi l-au schimbat?

5 aprilie

O veste bună – vânătorul Samuelson va merge în continuare cu noi, deşi nu e alegerea lui. Se aştepta să primească deja un semn de la partenerul lui de afaceri, care a călătorit toamna în amontele râului Wolverine în recunoaştere, să pună capcane şi să facă prospecțiuni miniere. Samuelson a auzit zvonuri de la indieni astă-iarnă

cum că Boyd ar fi construit un refugiu la vreo 60 de kilometri de-aici. De atunci nici urmă de el.

— Mi-ar plăcea să-l găsesc viu & nevătămat, a zis Samuelson. Aveam planuri.

— Nu-i un tip din cale-afară de sentimental, mi-a zis Tillman în şoaptă. Recunosc că mi s-a cam pus un nod în gât.

Sentimental sau nu, vânătorul ne e de mare ajutor. Ferm. Capabil. Nu mă prea încânta gândul că mă voi lipsi de priceperea lui. Bănuiesc că ştie mult mai multe decât arată, nu că ar fi secretos, dar pur şi simplu e un om care nu prea vorbeşte.

La amiază ne-am odihnit pe un trunchi de plop ca să mâncăm biscuiți reci. L-am întrebat pe Samuelson de bătrânul eyak pe care îl lăsasem în urmă. Gândul la el mă cam sâcâie. O să se întoarcă pe Insula Perkins?

— Eyak? a zis Samuelson. Nu e eyak.

L-am întrebat de ce trib aparține bătrânul.

Samuelson a zis că nimeni nu-l revendică.

— Omul e mereu prin preajmă, vrei, nu vrei.

Ce limbă vorbeşte?

— Îi place să se joace cu mine, asta face. Începe în eyak şi apoi, de îndată ce intru şi eu în ritm, trece pe midnooski, apoi schimbă iar. Şi, din câte-mi dau eu seama, ştie suficient de bine engleza noastră.

Fiecare pe limba lui, băştinaşii îl numesc Bătrânul-care-zboară-cu-aripi-negre.

— E un soi de pasăre rară, nu-i aşa? am întrebat eu amuzat.

— Nu-i doar o pasăre rară.

Samuelson zice că băştinaşii cred că bătrânul poate schimba vremea, poate îmbolnăvi sau vindeca oamenii după cum are el chef. Cu ani în urmă, se spune, i-a furat nevasta unui eyak & soțul ei l-a împuşcat. Bătrânul a tuşit pur şi

simplu şi a scuipat glonțul pe pământ & a plecat mai departe nevătămat.

Dar înainte de toate, zice Samuelson, bătrânul este imprevizibil. Azi te fură de te lasă în pielea goală, dar mâine poate că-ți dă o pătură caldă când te arde nevoia mai tare.

— E diavol & înger în acelaşi timp, a zis el. Nu te poți bizui pe nimic, sigur e doar că-i mereu în căutare de ceva de mâncare & pus pe năzbâtii.

Nu îmi vine să cred că indienii chiar sunt convinşi că poate să zboare sau să scuipe gloanțele care l-au nimerit. L-am întrebat pe vânător ce părere are el de toate prostiile astea. I-a dispărut toată buna-dispoziție.

— Nu contează câtuşi de puțin ce cred eu. Sau dumneata. Domnule colonel, de un lucru să fii sigur, călătorim în lumea lor, nu într-a noastră. Indiferent ce zic ruşii & politicienii.

Nu am întrebat mai multe. Poate că într-o privință vânătorul avea dreptate. În ciuda tratatului încheiat de guvern, această vale înghețată a râului Wolverine le aparține încă indienilor, fiindcă ei sunt singurii care îl revendică. Lucrul acesta se va schimba dacă albii îl vor socoti folositor.

Cât despre bătrân, mă îndoiesc că-i altceva decât un şnapan şi-un hoțoman cu nişte aşi în mânecă. Însă recunosc – amintirea lui ghemuit în vârful copacului ăluia în toiul nopții nu mi s-a şters.

6 aprilie

Vremea e şi mai neplăcută. Ne-am pomenit loviți de o furtună cu zăpadă abundentă, care ne izbeşte în față aşa de puternic, încât abia de ne croim drum pe gheața râului. În cel mai bun caz, putem înainta lent. Câinele este singurul

membru al grupului care rămâne neînfricat. A dispărut dimineața devreme, aşa că bănuiam c-a fugit şi s-a alăturat unei haite de lupi, cu desaga încă prinsă pe spinare, dar l-am găsit mai în susul râului, încovrigat în nămeți. Când ne apropiam, a sărit în picioare, s-a scuturat de zăpadă şi a dispărut înainte, în furtună. Asta s-a întâmplat toată ziua. Nici măcar tânăra indiancă nu poate ține pasul cu animalul, aşa că a rămas iarăşi în urmă, laolaltă cu ceilalți. Câinele ne deschide calea, pe care eu nu o cunosc, ştiu doar că urmăm râul.

Înnoptăm umezi & înghețați, nici unul dintre noi nu doarme cum trebuie. Fără corturi, ne bizuim şi mai mult pe sacii de dormit din pânză de velă ca unic adăpost. După ce mă vâr înăuntru, îmi trag ponchoul peste cap ca să fac un mic cort sub care pot să mănânc, să citesc şi să scriu oarecum protejat de furtună.

Eforturile lt. Pruitt de a face observații după astre sunt îngreunate de vreme.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
31 ianuarie 1885

Allen a plecat. Trebuie să accept acest lucru. Aseară mă consolam cu gândul că era aproape, la debarcaderul din Portland, dormind la bordul vaporului acostat şi că, printr-un noroc, poate am să-l mai văd o ultimă dată. În seara asta e altfel. Soarele a apus, cazarma s-a cufundat în linişte, iar eu sunt singură în casa asta. Vaporul urma să plece în zori către strâmtoarea Puget. Or fi ajuns deja la ora asta târzie aproape de British Columbia? Oare chiar o să dureze luni de

zile sau chiar un an înainte să mai primesc vreo veste despre el?

Îmi plâng de milă şi n-are nici un rost. Ştiam că această zi va sosi.

Mă întreb, oare dacă aş fi stat pe malul râului azi-dimineaţă şi aş fi fluturat din mână când vasul se îndepărta de ţărm, dacă ne-am fi luat la revedere cum se cuvine şi am fi privit distanţa dintre noi crescând, dacă aş fi fost martora plecării lui, aş fi fost mai împăcată cu asta? Absenţa lui mi-ar fi mai reală? În schimb, gândurile îmi joacă feste. Poate că vaporul a întârziat din cine ştie ce cauză sau poate că Allen a hotărât în ultima clipă că nu mă poate lăsa aici, iar în curând o să-l aud în hol, lovindu-şi zgomotos ghetele de bancă, şi-apoi strigătul lui: „Sophie, iubire, am venit”.

Înainte de plecare a fost o nebunie, i se transmisese că vaporul sosise în port cu câteva zile mai devreme decât se aştepta şi urma să plece de îndată. Trebuiau sigilate lăzi, verificate liste, trimise mesaje.

Când am propus să îl conduc până la Portland, a zis că nu avea nici un rost. Urmau să se îmbarce pe vapor noaptea şi să plece în zori. Nu era timp de vizite sau de luat rămas-bun. Bănuiesc că era şi îngrijorat de sănătatea mea, nu voia să călătoresc nici acele câteva ore cu trăsura şi feribotul.

Dar măcar i-am dat scrisoarea la plecare. Am avut puţin timp la dispoziţie ca să o scriu, dar fie ca vorbele mele să îi reamintească de dragostea pe care i-o port şi să îi transmită căldura căminului nostru.

Şi ne-am putut petrece dimineaţa de ieri împreună. Ah, de-ar fi durat o veşnicie. Bucuria trezitului în mireasma brioşelor calde şi proaspete. (Cum de l-o fi convins pe bucătarul cazarmei să ni le facă? Şi cu gem de afine şi unt! Întâmplător, Allen mi-a descoperit antidotul pentru greaţă.) Când primele raze ale dimineţii pătrundeau pe ferestruica bucătăriei, era de parcă aveam la dispoziţie tot timpul din

lume, iar când el râdea şi îmi ţinea mâinile într-ale lui, mi se părea că lumina soarelui picura chiar prin mine.

Pieptănul de argint e frumos. Este darul pe care mi l-a făcut de ziua mea, căci el nu va fi lângă mine în aprilie. Îl am în păr acum, când scriu. Frunzele de ferigă gravate sunt aşa de delicate, aşa de autentice. Iată dovada că Allen ştie bine ce-mi place. Trebuie să fi pus totul la cale de ceva vreme. L-o fi cumpărat din San Francisco, când veneam la cazarmă, şi apoi l-o fi ţinut bine ascuns în aceste ultime luni? Este limpede că n-ar fi putut găsi un obiect atât de fin în Vancouver.

Ah, Allen, încă mă mai surprinzi. Soldat şi aventurier neînfricat – şi totuşi ai o inimă tandră. Voi purta pieptănul în păr în fiecare zi ca să te simt mereu aproape.

2 februarie

Aştept o tânără pe nume Charlotte după prânz – urmează să se mute în camera mică şi să se ocupe de treburile casnice în fiecare după-amiază. Se pare că familia Connor are destule ajutoare de sunt dispuşi să se dispenseze de ea câteva ore pe zi dacă îi asigurăm noi fetei casă şi masă. Încă nu am întâlnit-o, dar mi s-a spus că tatăl ei este militar, iar mama e spălătoreasă de vase la cazarmă.

Allen a făcut aranjamentul înainte de plecare. Când am venit în Vancouver, voia să angajăm pe cineva să ne ajute, dar eu m-am opus – una este să dau rufele la spălat, am explicat, dar sunt perfect capabilă să gătesc şi să ţin casa. (Ce-ar zice mama dacă ar şti că şi fără bărbat sau copil de îngrijit mi se permite să am o menajeră!) Dar acum când nu mai am voie să îndeplinesc decât anumite sarcini şi nu mai beneficiez de sprijinul lui Allen, bănuiesc că este inevitabil.

Allen ar fi preferat să mă mut în una dintre casele mai noi de pe aceeaşi alee. O cameră la, să zicem, familia Whithers sau Connor ar fi mai economică, poate chiar şi mai luxoasă; casele lor sunt dotate cu căzi de baie alimentate cu apă şi au saloane frumoase. Căsuța asta veche a noastră n-a fost gândită pentru un ofițer şi familia sa, spunea Allen, şi, de fapt, generalul are de gând să o demoleze anul viitor ca să facă loc pentru o nouă casă de ofițer. Trebuia să ne fie doar un domiciliu temporar până pleca Allen în expediție, iar eu mă întorceam în est.

Şi totuşi detest gândul de a sta în gazdă într-o cameră la altcineva, aşa că am ajuns la acest compromis – voi putea să-mi păstrez casa, dar cu cineva care să mă ajute, şi mă bucur. Această cabană din buşteni este pitită printre brazi, aşa că parcă ai fi mai degrabă în pădure decât în cazarmă. E drept că trage curentul şi a început să se cam lase, dar e o casă umilă şi intimă şi mi se potriveşte de minune.

9 februarie

Fata e mai tânără decât îmi închipuisem, probabil că n-are decât zece sau unsprezece ani, iar când doamna Connor îi descrisese familia, îmi imaginasem o fată vânjoasă şi gălăgioasă. Însă ea e tăcută şi stingheră. Abia de i-am putut smulge două vorbe, dar sper că ne vom obişnui una cu cealaltă.

Evelyn a venit ieri în vizită şi a fost uluită când m-a găsit încercând să mătur şi să fac ordine înainte de sosirea lui Charlotte.

— Ciudată mai eşti şi tu, Sophie Forrester. Să ştergi praful tocmai când vine fata angajată pentru asta.

Eforturile mele nu au deranjat-o, însă. S-a tolănit pe canapea, într-o rochie frumoasă şi nouă, şi mi-a povestit despre monsieur care i-o făcuse. (Când îmi vorbeşte despre saloanele europene, în prima clipă mă simt mereu jerpelită şi provincială, iar în următoarea şocată şi amuzată.)

Însă prietenia cu ea are un avantaj, dacă e să-i spun aşa – mă solicită foarte puţin. Nu trebuie decât să dau din cap din când în când, iar ea o să turuie mai departe, întocmai ca o cutiuţă muzicală cu cheiţa bine învârtită.

Am aflat că tatăl ei bolnav a trimis-o în vest spre a fi sever supravegheată de mătuşa şi unchiul ei, în speranţa de a o îndepărta de tentaţiile de la oraş şi de a-i găsi un soţ potrivit dintre ofiţeri. Voiau să se mărite şi să se aşeze la casa ei. Din câte văd eu, cu firea ei pare puţin probabil.

La un moment dat, când îşi sorbea ceaiul şi se juca cu mărgelele de pe rochie sporovăind mai departe, mi s-a părut că are exact figura mătăsarului de cedru care vine la frasin – splendid cu penele sale colorate, sărind din creangă în creangă printre fructele roşii, frumos şi capricios. M-am pomenit zâmbind fără să vreau, apoi am încercat să îmi ascund zâmbetul tuşind şi m-am trezit scoţând un fornăit nefericit.

— Te simţi bine? a întrebat.

Dar era prea prinsă de propria relatare ca să dea mare importanţă.

Mai târziu mi s-a părut că mi-a ghicit secretul. Mă aşezasem pe un scaun şi, fără să mă gândesc, îmi ţineam o palmă pe burtă. Ar fi trebuit să o ascult, dar eu visam cu ochii deschişi – oare cum o să fie când o să se mişte? O să-mi dau seama când o să se întâmple asta?

Evelyn a încetat să mai vorbească şi m-a privit lung.

— O să faci copii la un moment dat, Sophie? m-a întrebat cu şiretenie.

— Poate…

Însă nici acest subiect nu i-a captat atenția. M-a întrebat dacă mă dusesem la ceai cu celelalte soții săptămâna trecută şi dacă îmi plăcuse, iar apoi a turuit mai departe fără să facă pauză.

— Ce hoaşte plicticoase, nu? Şi nu ştiu ce să creadă despre dumneata, doamnă Forrester. Doamna Connor spune că e scandalos felul în care hoinăreşti singură prin pădure.

Când am protestat, m-a întrerupt iarăşi, de data asta ca să-mi facă nişte complimente echivoce, făcându-mă „amuzantă" şi continuând o vreme să vorbească despre firea mea ciudată, cum stau eu şi mă uit la păsărele cu orele.

— Cu binoclu şi cu hainele alea! Arăți ca un vagabond cu pălăria aia pleoştită. Unde Dumnezeu tot hoinăreşti? Şi pe ploaie, şi pe vânt! Iar acum te-apuci de măturat înainte de sosirea fetei în casă. Măcar tu nu eşti la fel ca alelalte. Atât de îngrozitor de previzibile! Asta-şi doresc de la noi, nu-i aşa? O femeie bună este una previzibilă şi care caută să ducă o viață previzibilă. Le-ar plăcea să ne țină la loc sigur, tăcute şi insipide.

Ultima parte a fost o surpriză plăcută – am întrezărit scânteierea unei minți luminate şi independente! Am hotărât să fiu sinceră. I-am spus cum a refuzat medicul să-mi împrumute o carte.

Imediat, şi pentru prima oară de când îmi aminteam, m-am bucurat de întreaga ei atenție. Să nu-mi împrumute o carte! Ce infatuat bătrân şi aşa mai departe. Avea să se plângă ea mătuşii şi unchiului în locul meu... dar nu, probabil că ei îi vor ține partea doctorului. Există o librărie în Portland – au puține volume în rafturi, dar poate fac comenzi la San Francisco. Ar putea dura săptămâni, chiar luni!

— Despre ce e cartea? s-a gândit să întrebe, după care a continuat: Dar nu, nu contează, nu? Ar fi refuzat să i-o dea şi unui bărbat? N-aş crede!

Iar aici s-a ridicat în picioare cu un aer teatral şi a înălțat un deget în aer.

— Ar trebui să o luăm noi!

Să furăm de la spitalul cazarmei?

— Ei, să furăm! Adică s-o împrumutăm doar pentru câteva zile. Mocofanul ăla bătrân nici n-o să bage de seamă că-i lipseşte o carte.

E o nebunie, e limpede. Bănuiesc că Evelyn nu e motivată doar de nedreptatea comisă, dar o amuză şi gândul că mă împinge la o năstruşnicie.

Totuşi cred că are dreptate că nu va observa nimeni absența unei cărți imediat. Măcar şi numai o după-amiază singură cu cartea asta.

13 februarie

Evelyn Haywood, eşti o prietenă dată naibii!

Tocmai a venit un băiat la mine acasă cu un mesaj – domnişoara Evelyn spune că ar trebui să ştiți că medicul cazarmei se duce în vizită la general la ora două şi probabil va sta o vreme, aşa că, dacă doriți să mergeți la o consultație la doctorul Randall, nu îl veți găsi atunci la spital.

Aşadar, se pare că după-amiaza asta e şansa mea.

Nu ne puteam opri din râs, aşa că încă mă mai dor fălcile. Evelyn a dat buzna în casă tocmai când scoteam cartea de sub haină şi o ridicam deasupra capului ca pe-un trofeu, şi am început să râdem până n-am mai putut vorbi.

Mi-a luat ceva vreme până am reuşit să-i povestesc aventura.

Am aşteptat să treacă un pic de ora două, apoi am mers pe jos scurta distanță până la spital. Aşa cum a zis Evelyn, asistentul lui m-a informat că medicul era plecat şi n-avea să se mai întoarcă azi. Dacă nu era ceva urgent, a zis el, să revin mâine. Am zis că mi-era bine, dar aş putea sta un pic în cabinetul lui ca să mă odihnesc?

Când asistentul m-a lăsat singură şi s-a întors în încăperea principală, am trecut iute în revistă diferitele titluri de pe raft. Despre surzenie şi sunete în urechi. Tulburări digestive. Tratat despre rănile provocate de arme şi alte răni la piept. Eram sigură că în vizitele mele anterioare văzusem cel puțin două sau trei cărți despre maternitate. Şi atunci, în sfârşit, am zărit un *Manual de obstetrică*. Am auzit paşi apropiindu-se de uşă, aşa că m-am aşezat repede pe un scaun, cât de nonşalant am putut. Asistentul a trecut fără să se uite înăuntru la mine. Am înşfăcat iute cartea din raft şi am vârât-o sub haină.

Abia când mă apropiam de uşa de ieşire din spital m-am gândit să mă uit iarăşi la carte. *Tratat practic despre bolile cele mai comune la cai*! Luasem altă carte.

Când am dat să mă întorc, aproape că m-am ciocnit de asistent.

— Vă simțiți bine, doamnă Forrester? m-a întrebat el sincer îngrijorat.

Observase cum mă țineam de burtă tot încercând să ascund cartea sub haină.

— Da, da, doar un pic obosită. Pot să mai stau un pic şi gata? Nu trebuie să vă deranjați... Găsesc eu singură cabinetul doctorului Randall.

Şi astfel am putut împrumuta cartea bună şi să plec iarăşi fără să bage de seamă.

— Bine, dă-mi să văd pentru ce atâta bătaie de cap, a zis Evelyn când am terminat de povestit. Ah, Sophie. Eşti?

Aşa că i-am dat vestea şi am rugat-o să păstreze secretul.

Însă acum, când scriu, sunt neliniştită din cauza acestei tărăşenii. Sper că am rearanjat cărțile frumos în raft ca să nu se observe golul.

15 februarie

Din *Manual de obstetrică*, Philadelphia, 1884

Luna a treia – Fetusul creşte până la o lungime de 5-6,5 cm., iar până la sfârşitul lunii atinge 8 sau chiar 9 cm. Degetele de la mâini şi picioare sunt formate, dar unite printr-o membrană. Capul este mare raportat la corp. Ochi proeminenți, pleoape lipite.

Luna a patra – Se poate distinge sexul. Încep să apară unghiile.

Luna a cincea – Greutatea creşte până la 170 sau 280 grame. Capul măsoară o treime din lungimea întregului fetus. Părul şi unghiile devin vizibile.

Degetele de la mâini şi picioare membranate ca ale păsărilor de apă – ce fantastic! Doctorul Randall estima că sunt cel puțin în luna a patra. De-acum, conform acestei cărți, din zi în zi e posibil să apară mişcările.

În după-amiaza asta am încercat să stau o vreme întinsă în pat absolut nemişcată, în speranța că voi simți vreun fel de fluturare sau vreun junghi. Dar am adormit fără să simt nici o mişcare. Însă încep să simt o greutate nouă în burtă, de parcă aş fi înghițit un săculeț cu grăunțe.

Oregon Post

VEŞTI DIN ALASKA

10 aprilie 1885 – Aflăm din Alaska, via Port Townsend:
Căpitanul Daley de pe vasul Pinta raportează o revoltă a indienilor de pe Insula Perkins, din largul coastei sudice a Alaskăi.
În seara de 2 aprilie, indienii din sat, sub influența unui stoc nou de „hoochenoo”[1], au luat cu asalt un magazin al Alaska Commercial Company administrat de domnul Wesley Jenson. Când încerca să oprească atacul, un indian l-a lovit pe domnul Jenson cu o bâtă. În apărare, comerciantul l-a împuşcat pe indian. În tot restul nopții indienii ostili au făcut ravagii în sat.
Intervenția vasului de război clasa a patra Pinta, chiar şi cu puținul său armament, a avut ca efect liniştirea răzvrătiților, a raportat căpitanul Daley. Recenta bombardare a unui sat învecinat de către vasul Thomas Corwin, aparținând Pazei de Coastă a SUA, a servit cu siguranță ca un factor intimidant pentru indienii de pe Insula Perkins. Din câte se pare, aceşti indieni respectă forța şi, atunci când sunt tratați cu mână fermă, se comportă cum se cuvine.
Potrivit domnului Jenson, comerciantul: „Învață să ne respecte autoritatea şi, atâta vreme cât nu ne lăsăm conduşi de un fals sentimentalism, respectul lor va creşte”.

Când medicul militar de la bordul vasului Pinta a coborât pe țărm pentru a-i îngriji pe răniți, a găsit focare de rujeolă şi scarlatină printre copiii metişi de pe insulă. Medicul are de lucru încontinuu de atunci încoace.

În atenția domnului Josh Sloan
Muzeul de Istorie din Alpine
Alpine, Alaska

Domnule Sloan,

Nu am adresă de e-mail. Şi, de altfel, nici computer. Nu prea îmi place nici să vorbesc la telefon. Mă tem că va trebui să ne bazăm pe Poşta Statelor Unite.

Mă bucur să aflu că totul a ajuns cu bine. Paginile acelea înseamnă mult pentru mine. Când eram mic, obişnuiam să mă ascund în pod şi să răsfoiesc scrisorile şi jurnalele. Îmi lua ceva vreme să desluşesc scrisul colonelului şi ceea ce e prescurtat, dar mă simțeam de parcă spărgeam un cod secret şi asta nu făcea decât să îmi sporească distracția.

Veți vedea cu câtă grijă le-am ambalat pe toate în pungi de hârtie de la magazin, apoi le-am învelit în ziare, le-am lipit cu scotch şi le-am pus în cutii între reviste vechi. Am vrut să fiu sigur că o să ajungă acolo întregi, fiindcă bineînțeles nu aveam de gând să mă las în grija oarbă a firmelor de transport, cu sistemul lor ridicol. Nu urăsc pe lume nimic mai mult decât fulgii ăia din polistiren expandat. Aveam adunate prin casă reviste *National Geographic* şi *Billings Gazette* din ultimii şaptezeci de ani. Se pare că în sfârşit s-au dovedit utile.

Aşadar, în legătură cu prima chestiune – m-am gândit să găsesc o universitate sau un muzeu de istorie aici, în Anchorage. Însă mie mi se pare că locul cel mai potrivit pentru a găzdui aceste documente, în afara familiei Forrester, este râul Wolverine. Am făcut cercetări. Am rugat-o pe femeia de la bibliotecă să caute pe computer. Ea mi-a spus că muzeul dumneavoastră şi oraşul dumneavoastră, Alpine, se află pe malurile râului Wolverine şi că sunteți curatorul unor colecții care înglobează tot ce ține de acea zonă, de la băştinaşi la istoria mineritului. Acum când ştiu că şi dumneavoastră aveți propriile rădăcini adânc înfipte acolo, sunt şi mai sigur că am ales bine.

Acum cealaltă chestiune. Pămpălăii de politicieni. N-au nici o problemă să-şi facă plinul la avioanele lor particulare sau să-şi scrie cecuri pentru propriile salarii, nu-i aşa? Dar să aibă grijă chiar de istoria noastră, nu, asta nu li se pare cuvenit. Mare păcat.

Acestea fiind spuse, nu poate costa mult să găsiți un loc pentru depozitarea acestor cutii. Treceți-le în inventarul dumneavoastră sau cum procedați de obicei, aşa încât să ştie lumea că le aveți. Păstrați-le în siguranță. Nu vă pot spune de câte ori am parcurs aceste documente, mai întâi ca băiețel, entuziasmat de aventură, apoi ca adult, încercând să pricep preocupările unui om. Sigur că nu i-am întâlnit niciodată pe colonel şi pe Sophie, dar cu toate acestea mă simt de parcă îi cunosc.

Mereu mi-am imaginat că o să vin pe acolo şi o să văd Alaska cu ochii mei. O grămadă de „ar fi trebuit, aş fi vrut, aş fi putut”. Nu mai e vreme de smiorcăieli când ai şaptezeci şi ceva de ani. Dar pe dumneavoastră vreau să vă rog să îmi faceți un favor. Credeți că ați putea să îmi trimiteți o fotografie, două, pur şi simplu să scoateți aparatul de fotografiat pe fereastra dumneavoastră de la muzeu ca să

pot vedea şi eu râul? Poate aşterneți şi câteva vorbe ca să îmi pot imagina totul.

Cu multe mulțumiri,

Walt

Lt. col. Allen Forrester
7 aprilie 1885

Ca un balsam pentru mine, scrisoarea ei. Am aşteptat cât de mult am putut, dar după ziua asta grea de călătorie am avut nevoie de alinarea vorbelor ei.

Vreme de două luni lungi, am purtat această scrisoare nedesfăcută în buzunarul de la piept, dar jur că paginile încă poartă mireasma ei. Să citesc acele cuvinte, scrise de mâna ei. „Copilul nostru."

Intenționasem să nu mă gândesc la asta. Conducătorii iau decizii proaste când îi sâcâie gânduri legate de casă. Dar acum, cu toate astea proaspete în minte, nu mă mai pot gândi la altceva. Dacă aş fi fost singur, aş fi dansat prin tabără ca un prost & aş fi sărbătorit încă o dată. Aşa, însă, tot împăturesc şi despăturesc scrisoarea, citesc cuvintele iar & iar.

— Ce este? a întrebat Tillman.

Îşi lăsase o mână pe umărul meu. Probabil credea că sunt veşti proaste.

Nu mi s-a părut că fac vreun rău dacă-i spun. Sarcina Sophiei e deja avansată. Probabil că până ajungem noi acasă, copilul se va naşte şi va fi deja măricel.

— Soția mea o să facă un copil, l-am înştiințat.

Tillman a chiuit, mi-a tras nişte pumni în coaste, mai să mă prăbuşesc cât sunt de lat în flăcări.

— Tătic! Colonelul nostru o să fie tătic! Să toastăm.

A scos o sticluță plată din buzunarul de la haină. Oamenilor li se spusese să lase acasă băutura, mai ales ştiindu-se reputația de bețiv violent a sergentului, dar nu m-a surprins să văd sticla. Am luat cu toții câte o duşcă. Tillman mi-a tras o scatoalcă în umăr. L-a strigat pe Pruitt, dar acesta era plecat după lemne de foc. Asta nu l-a oprit pe Tillman, care a înălțat iarăşi sticluța şi a băut şi pentru el.

Când s-a întors Pruitt cu brațele pline de lemne spălate de ape, Tillman i-a dat vestea. El a încuviințat din cap politicos, dar nu la fel de fericit ca Tillman. Sunt foarte diferiți. Sergentul, o fire turbulentă, de nestăpânit. Pruitt, meditativ, profund, dând să se retragă imediat în cortul lui. Indienii au intrat în adăposturile lor, câte doi, cum fac ei. Am rămas doar eu & Tillman lângă foc.

— Ăsta o să fie primul copil, nu? m-a întrebat.

Am încuviințat. L-am întrebat dacă are copii.

— Probabil că am lăsat câțiva ici & colo, dar încă n-a apărut nici unul să-şi revendice tatăl. Poate-i mai bine aşa. Nu prea-s eu genul de familist. Ideea că cineva are nevoie de mine, fie şi numai din când în când, m-ar înnegura de tot.

Nu pot să înțeleg asemenea sentimente. Gândul că Sophie poartă în pântece copilul nostru mă face să dau pe dinafară de bucurie.

Ar fi fost mai bine dacă Sophie s-ar fi putut duce acasă la ea, la Vermont. Teritoriul Washington este un loc mult prea sălbatic pentru o femeie singură. Simt tot mai mult presiunea de-a mă întoarce în decurs de un an. N-am nici un chef să petrec iarna cu indienii. Trebuie să înaintăm pe râu înainte să se crape gheața, dar deocamdată ne lipseşte ritmul necesar. Credeam că o să fim deja în canion.

Scumpul meu Allen,

Mă întreb oare unde eşti acum când citeşti această scrisoare? Ai întâlnit deja triburile de pe râul Wolverine, şi sunt paşnice oare, sau eşti singur cu oamenii tăi în vreo pustietate îngheţată? Munţii sunt aşa de mari cum mi-i imaginez, iar pământul aşa de sălbatic? Ţi-e cald, eşti în siguranţă? Ah, cât aş vrea să fiu cu tine acolo, să văd ceea ce văd ochii tăi.

Chiar în clipa asta când îţi scriu această scrisoare pe care o vei lua cu tine, vaporul este în port, iar tu cutreieri casa cu pas vioi şi îţi verifici listele. Ai mânecile cămăşii suflecate, fruntea brăzdată de concentrare şi vorbeşti încet, doar pentru tine. Atitudinea asta a ta plină de devotament aprinde în mine o scânteie jucăuşă, aşa că vreau şi mai mult să te sărut pe o ureche şi să te cuprind în braţe ca să te distrag de la muncă şi să te ademenesc în pat.

Cum se face că a venit brusc timpul să pleci? S-au întâmplat atâtea în aceste ultime zile – tu pleci în Alaska fără mine, eu nu voi vedea acele ţărmuri nordice, în schimb încep o nouă aventură. Mă ia ameţeala când mă gândesc. Îţi dai seama, Allen? Când te vei întoarce, am să te întâmpin cu copilul nostru în braţe.

Mi-e groază de aceste luni în care vom sta despărţiţi. Însă nu ne va aduce alinare nici unuia din noi dacă umplu paginile cu asemenea gânduri nefericite, aşa că trebuie să caut cuvinte care te-ar înveseli când vei fi departe.

Mai bine hai să-ţi scriu asta: ştii care a fost clipa exactă când m-am îndrăgostit de tine? Probabil crezi că a fost în seara balului militar, când m-ai însoţit prima oară îmbrăcat în uniformă. Arătai extraordinar în seara aceea şi eram îndrăgostită, te asigur. Nu mai participasem niciodată la un eveniment aşa de important la braţul unui asemenea bărbat. Eram orbită de atâta strălucire, de ofiţerii şi doamnele care se roteau în jurul meu, de paşii tăi siguri, de toată splendoarea balului.

Da, dar iubirea? Asta e altceva, un lucru mult mai serios; nu se lasă păcălită de luminiţe şi veselie. E ceva mult mai pământesc şi durabil, ca o piatră spălată de râu.

A început cu o plimbare. Îţi aminteşti? New England pare acum atât de departe, şi totuşi îmi pot aminti ziua aceea cu tine aşa cum îţi aminteşti un cer senin. Ai venit la şcoală la sfârşitul după-amiezii şi m-ai invitat să merg cu tine la iaz. Am ezitat, fiindcă nu-ţi cunoşteam intenţiile, dar soarele şi briza de iunie mă îmbiau şi tânjeam să scap din încăperea umbroasă şi stătută unde tot sortasem cărţi. Am încuiat poarta şcolii şi te-am urmat pe potecă. Ai spus că ai un dar pentru mine. Te-am întrebat de ce nu mi l-ai putut da în clasă, dar ai ţinut secretul.

Când am ajuns la un pui de plop de pe malul apei, te-ai oprit şi te-ai lăsat într-un genunchi. Îţi voi mărturisi acum – am crezut că voiai să mă ceri şi mi-e ruşine să spun că îmi vâjâia mintea şi nu ştiam cum voi răspunde. Ştii, încă nu

eram sigură de ce simt pentru tine. Îmi făcea plăcere atenția cu care mă înconjurai şi îți admiram ținuta demnă, dar trecusem de mult de vârsta de fetiță când asta e suficient pentru a mă vrăji.

M-ai surprins şi te-ai plesnit pe genunchi, de parcă voiai să mă aşez acolo. Probabil că m-am încruntat derutată, dar mi-ai explicat că vrei să mă sui cu picioarele şi mi-ai arătat în ramurile copacului.

„E ceva acolo ce trebuie să vezi", ai spus.

M-am temut să nu te lovesc sau să nu mă fac de râs prăvălindu-mă pe jos, dar ai întins o mână şi am avut încredere în tine. Mi-am dat seama dintr-odată, limpede. Ți-am luat mâna şi am pus piciorul pe genunchiul tău.

„După ce să mă uit?", te-am întrebat, iar tu ai zis: „Acolo, în îndoitura aceea a ramurii". M-am ținut de trunchiul copăcelului şi m-am uitat atentă printre crengile sale de jos, unde în sfârşit l-am văzut. Ce lucruşor delicat – cuibul unui colibri cu guşă rubinie. Cuibul nu era mai mare decât o palmă de copil, iar odihnindu-se în puful de scaieți şi ferigă se aflau două ouă albe de mărimea bobului de mazăre.

Cu câteva zile înainte îți povestisem că văzusem un colibri lângă şcoală. Îl urmărisem cum plutea printre florile de sporul casei şi brumărele, o izbucnire de viață atât de delicată, cu pene. Cum se rotea în soare, arunca sclipiri stacojii şi de-un mov catifelat, nespus de multă culoare şi mişcare se concentrau în trupul său mic. Îmi doream mai mult ca orice, ți-am zis, să văd cuibul acestei păsări mititele.

Aş fi putut sta acolo cu orele, studiind arcuirea fragilă a coajei oului şi țesătura complicată din puf de scaieți şi mătase de păianjen. Dar am auzit un geamăt înfundat şi ştiam că greutatea mea şi tocurile tari ale ghetelor apasă pe tine.

„Nu, nu", ai insistat. „N-am absolut nimic. Uită-te cât doreşti." Am păşit pe covorul pădurii şi m-am uitat în ochii tăi buni.

Nu mai simțisem nicicând înainte atâta uimire şi tulburare – îți spusesem că vreau să văd un cuib de colibri, iar tu mi-ai auzit nu doar vorbele, ci însăşi dorința.

A existat şi pentru tine un asemenea moment când ți-ai dat seama cu precizie? Nu-mi pot imagina că a fost în aceeaşi după-amiază – din câte îmi amintesc, am propus să o luăm pe o scurtătură prin pădure şi am reuşit performanța de-a ne băga pe amândoi într-o mlaştină, unde am fost nevoită să îmi ridic fustele şi am intrat cu încălțările în glod şi murdărie. Dar eram prea entuziasmată ca să-mi mai pese de asta. Aflasem iubirea ta în cuibul unui colibri.

Să te întorci cu bine acasă la mine, dragul meu Allen.

Cu toată dragostea mea,

Sophie

Ghețarul Regelui, 10 aprilie 1885

Lt. col. Allen Forrester
9 aprilie 1885

În sfârşit, un semn că înaintăm! Stăm la poalele Ghețarului Regelui, cu Ghețarul de Piatră vizibil în amonte. Chiar şi prin ceață şi burniță, sunt o privelişte impozantă. Pentru că am citit de multe ori descrierea pe care o face lt. Haigh acestei zone a râului, recunosc peisajul. Lângă deltă, râul Wolverine este o întindere largă de canale împletite, dar aici curgerea i se îngustează şi se adânceşte, fiind mărginit de aceşti ghețari. Haigh spune că primăvara apa creşte cu

12 metri, răstoarnă stânci care cântăresc jumătate de tonă. Acum nu prea vedem semnele acestei forțe iminente, cu excepția hălcilor groase de gheață îngrămădite de-a lungul malului.

Ghețarul Regelui este un perete de gheață cu o înălțime de cel puțin 90 de metri. Are nişte crevase periculoase de unde, în lunile mai calde, pesemne se desprind sloiuri mari care se prăbuşesc în râu. Unele crăpături se întind pe o înălțime mai mare decât o clădire de la oraş. O asemenea masă în cădere ar scufunda cu siguranță o barcă cu vâsle, ar omorî un om.

Umbrele ghețarului ne hipnotizează – Tillman & cu mine am stat unul lângă altul şi ne-am holbat, amuțiți pentru o vreme. Chiar şi de pe acest mal opus al râului, te simți atras în albastrul celor mai adânci fisuri. Acolo, înăuntru, se află înseşi nuanțele frigului. Priveliştea îmi dă fiori, şi totuşi tânjesc după mai mult. Aş vrea să vadă şi Sophie asta.

Pruitt a măsurat lățimea râului & înălțimea ghețarului folosindu-se de sextant. Apoi a asamblat repede trepiedul aparatului de fotografiat. Blestemă vremea. Bănuiesc că nici dacă ar fi soare fotografia lipsită de culoare nu ar putea surprinde această grandoare.

În seara asta ne instalăm tabăra la adăpostul unor pietroaie uriaşe lângă Ghețarul de Piatră. Sunt peste douăsprezece stânci, unele mai înalte decât trei oameni stând cocoțați unul peste altul. Lipsiți de corturile noastre, suntem recunoscători pentru adăpostul pe care ni-l oferă. Dimensiunea, anvergura acestor pietre este o ciudățenie amplasată în mijlocul acestei albii largi a râului. Tillman presupune că s-au rostogolit de departe, din munți. Pruitt spune că este opera ghețarilor, care au purtat stâncile în vale cu mii de ani în urmă, apoi le-au abandonat pe măsură

ce s-a topit gheața de dedesubt. Tillman e sceptic. Rezultatul e nemaipomenit, într-adevăr.

10 aprilie

Suntem prinşi într-o ceață înghețată. În această dimineață am plecat din câmpul cu pietroaie, am înaintat cu greu prin Canionul Haigh, unde din stânci țâşnesc cascade de gheață. Apoi am ieşit într-o zonă unde râul este plat şi întins. Ceața e joasă, aşa că nu poți vedea decât la distanță de un om când mergi. M-am împiedicat de mai multe ori de sania din fața mea. Cred că dacă închideam ochii, mă roteam de trei ori şi apoi încercam să găsesc iarăşi drumul, n-aş fi ştiut încotro e-n amonte şi încotro în aval, n-aş fi deosebit stânga de dreapta. În toate direcțiile, doar vidul alb. Pruitt ține busola în mână.

Abia dacă ne găsim drumul, iar la asta se adaugă şi chestiunea cu Boyd. Din spusele indienilor, Samuelson crede că adăpostul prietenului său e pe undeva pe aici. Dar pe care parte a râului? E greu de crezut că ar fi construit pe mal, care aici este plat, fiindcă inundațiile de primăvară ar pune în pericol orice construcție. De fiecare parte a râului, la o oarecare distanță, se înalță dealuri. Nici unul dintre noi nu va putea zări un luminiş sau o colibă.

Samuelson ne sfătuieşte să căutăm orice urmă de potecă, fiindcă Boyd ar trebui să coboare la râu ca să pună capcane. Noi nu zicem nimic, dar ne gândim la acelaşi lucru: dacă Boyd a murit, n-o să fie nici o urmă de găsit.

Ce neclintire de gheață. Răsuflările ni se transformă în chiciură în bărbi, în păr. Genele ni se unesc în boțuri de promoroacă. Ne dor plămânii de frig. Ceilalți mi se pare că arată ca nişte animale cu blană de zăpadă; fără îndoială că

şi eu le par lor la fel. Cu cât ne căznim mai din greu, cu atât sudoarea & răsuflarea ne împachetează în gheață. Uneori indienii rămân mult în urmă, aşa că par nişte fantome care ne urmăresc în susul râului. Vocile ni se pierd în ceață; nu putem spune cine vorbeşte sau de unde. Asta ne sporeşte dezorientarea.

Deşi mai sunt câteva ore până la apus, am hotărât să ne oprim şi să punem tabăra. Poate că peste noapte ceața se va risipi sau va fi suflată jos, în vale.

11 aprilie

Speranța mi-a fost neîntemeiată. Ne-am trezit în dimineața asta în aceleaşi condiții, ba poate că este chiar mai frig & ceața mai de nepătruns. Tillman a prăjit nişte turte de ovăz & şuncă. Pruitt a estimat unde suntem cât de bine a putut, ținând cont că nu se pot localiza stelele, soarele, orizontul. Oamenii ar vrea să aşteptăm să dispară ceața, dar eu cred că am face bine să ne urnim. Şi indienii se cam opun. Unul dintre ei nu vrea să plece de lângă foc până nu i-l sting eu cu zăpadă.

L-am găsit pe Boyd, deşi nu în bune condiții. Suntem în coliba lui & pentru prima noapte în aproape o lună dormim sub un acoperiş.

Am rămas în tabăra noastră din albie aproape până la amiază. Ceața persista, aşa că am încărcat săniile. Înaintarea era dificilă. Ne țineam aproape de cursul principal al râului ca să ne păstrăm direcția, dar apoi a trebuit să traversăm pâraie dezghețate, cu gheață topită. În scurt timp rachetele de zăpadă ni s-au acoperit de o zloată

îngheţată. Ne-am oprit ca să ni le curăţăm, le loveam unele de altele ca să se desprindă gheaţa.

Exact atunci s-a auzit detunătura unei puşti.

— El trebuie să fie, a zis Samuelson.

— E la nord-vest, a zis Pruitt cu ochii pe busolă.

În următoarea oră am mers în direcţia aceea.

— Bine-ar fi să mai tragă o dată, a zis Samuelson.

— Clar că ne-ar fi de ajutor, a zis Tillman. Şi să sperăm că atunci când vom da de el, ne va asigura şi cina.

Dar nu s-au mai auzit împuşcături. Nu puteam distinge dealurile prin ceaţă, dar în cele din urmă am zărit urmele unor rachete de zăpadă care ieşeau dintre copaci şi duceau la un pătrat decupat în gheaţa râului.

— E copca lui, a zis Samuelson.

Urmele erau adânci în zăpadă, deci poteca fusese mult folosită în timpul iernii, dar Samuelson s-a posomorât observând stratul nou de nea care le acoperea.

— N-a mai trecut pe aici de ceva vreme.

Cărarea se îndepărta de râu & devenea abruptă. Am lăsat indienii & săniile pe loc cu gândul că îi recuperăm mai târziu. Chiar şi fără greutatea săniilor după noi, uneori trebuia să ne apucăm de crengile copacilor ca să nu alunecăm în josul pantei.

Tillman a comentat că nu i-ar plăcea să care apă pe o pantă ca asta.

După o escaladare chinuitoare, am ajuns pe o terasă cu molizi mari. Samuelson a zărit o colibă printre copaci.

Un bărbat ca o stafie stătea în faţa uşii. Înalt, numai piele şi os, aşa de slăbit încât abia se ţinea pe picioare, sprijinit în puşcă exact ca într-o cârjă. Boyd are obrajii aşa de traşi şi ochii aşa de înfundaţi în orbite, încât faţa îi pare o hârcă. Când ne-a condus înăuntru, ne-a arătat multele găuri strânse de la curea.

— Bănuiesc c-a fost o nebunie să cred că ne-ai putea aştepta cu cina? a întrebat Tillman.

Boyd a arătat spre rafturile şi oalele goale.

— Mă duc s-aduc haleala, a zis Tillman.

Pruitt a zis că o să spargă nişte vreascuri ca să facă focul în sobă.

Boyd nu părea să ştie cum să se poarte şi ce să facă în prezența noastră. Zâmbea larg, se uita lung. Îl tot apuca pe Samuelson de braț.

— Măiculiță, Doamne, niciodată nu m-am bucurat mai tare să te văd.

— De ce dracu' n-ai mai tras încă un foc? Ne-ar fi ajutat să te găsim.

Lui Boyd i se terminase praful de puşcă. Păstrase un ultim foc în caz că se ivea ajutor & trebuia să dea alarma şi să indice unde se află.

— Sau în caz că nu mai venea niciodată ajutor, a adăugat.

Samuelson a întrebat de ce nu a coborât în aval până acum. Răspunsul lui Boyd a fost greu de descifrat.

— Ea nu voia să plece. Zicea că deja a coborât prea mult din munți.

Întrebat despre cine vorbea, Boyd a spus că avea o soție şi, cum nu avuseseră de unde să ia preot, sunt căsătoriți în fața lui Dumnezeu.

— Nu mi-aş părăsi niciodată soția, a zis.

Samuelson s-a agitat, a vrut să ştie despre cine vorbea. Eu am propus să îi dăm omului de mâncare, fiindcă e posibil ca foamea să-i umbrească judecata.

Coliba e încălzită de soba cu lemne. Ne-am pus încălțările, şosetele, lenjeria de lână la uscat pe o bârnă. Tillman găteşte şuncă & orez, într-un gest de generozitate: împărțim ultima bucată de carne. Afară, indienii şi-au

construit un adăpost lângă un molid & îşi gătesc separat acolo, sub copac.

După ce mâncăm, sunt curios să aflu cum şi-a întâlnit Boyd aleasa.

Mă voi strădui să surprind cât mai bine povestea lui Boyd.

Susține că era cea mai frumoasă femeie din câte a văzut vreodată. Se afla la vânătoare de cocoşi polari pe dealurile din spatele colibei când a zărit-o prima oară.

— Era ceață, greu de desluşit ceva, aşa că am crezut că mi se pare. Plutea peste pietre ca un înger. Am strigat, dar n-a dat vreun semn că mă aude. Înainte să ajung la ea, dispăruse.

Boyd s-a tot întors pe coasta aceea în speranța că o s-o vadă iarăşi. Avea de gând să o caute la nesfârşit dacă trebuia. Era îndrăgostit până peste urechi, ca un urs rănit, zice el. În sfârşit, într-o zi a văzut-o prin ceață. S-a apropiat de ea cu blândețe, ca să n-o sperie.

Ea nu vorbea engleză, dar puteau comunica prin gesturi & cu bruma de midnooski pe care o ştia el. În următoarele săptămâni s-au întâlnit zi de zi sus pe coastă. Boyd aducea pemican şi mâncau împreună. Stăteau şi se uitau cum pluteşte ceața peste dealuri.

— Nu mă săturam de ea, zice Boyd. Era ca un firicel subțire de apă rece care picură de pe un versant şi din care vrei să bei & să tot bei, dar nu reuşeşti să iei decât o sorbitură. Am implorat-o să vină cu mine acasă. Dar ea tot pleca. I-am spus verde-n față: dacă nu mă iubeşti, zi-mi şi gata. O să te las în pace. Ea a zis că nu e asta. A zis că îi plăcea de mine şi că tocmai de-aia nu trebuia să vină. Nu înțelegeam nimic.

În timp ce povestea, Boyd a mâncat trei porții, apoi a fumat o pipă cu un pic de tutun de la Samuelson. Bănuiesc că abia după câteva mese o să se mai întremeze.

— I-am dăruit o pereche de mănuşi cu un deget din piele de castor făcute de mine, a continuat Boyd. I-am spus că în coliba mea o să-i fie cald & uscat. Nu voiam decât să-i văd chipul în fiecare dimineață la trezire. În cele din urmă am reuşit s-o conving. Într-o zi a venit cu mine aici.

Pentru o vreme, Boyd s-a uitat în gol, cu ochii sticloşi. Nu mai văzuse nicicând o asemenea ceață, ne-a zis. S-a pogorât în noaptea aceea & de atunci nu se mai ridicase.

Proviziile aproape că i se terminaseră, fiindcă plănuise să plece înainte de sosirea primăverii. Se putea baza pe priceperea sa la vânătoare. În timpul iernii mâncase iepuri, porci spinoşi, câte-un elan din când în când. Dar cu ceața asta, nu vedea nici la cincisprezece centimetri în fața nasului ca să vâneze.

— Ea spunea: „Ți-am zis, ți-am zis că nu trebuie să vin”. În curând am ajuns să flămânzim, aşa că trăgeam de orice firimitură găseam. Fierbeam cureluşele din piele netăbăcită de elan, încercam să le roadem. Dormeam prea mult, nu găseam nici măcar atâta putere cât să facem focul în sobă. Mi-am dat seama că urma să murim unul în brațele celuilalt.

Apoi Boyd a rostit cu mare greutate.

— Acum două zile m-a părăsit. Să mă ierte Dumnezeu, dar eram prea slăbit ca s-o urmez. De-acum gata, a plecat. Mi-a spus c-o să se ducă dincolo de munți, undeva unde să n-o pot găsi niciodată. E o nebunie ce-mi zicea, că ea & ceața sunt una şi-aceeaşi, că nu se poate una fără alta. A spus că pleacă fiindcă mă iubeşte şi-o să-mi fie mai bine fără ea. Nu văd cum ar putea avea dreptate.

— Pentru o femeie! Dumnezeule mare! a strigat Samuelson. Să-ți pierzi în halul ăsta mințile pentru o

femeie, încât să ajungi aproape să mori? Aveam o părere mai bună despre tine.

Şi Tillman pare la fel de dezgustat de această întâmplare, dar eu îl înțeleg pe Boyd. A plâns ca un copil la masa din bucătărie. Îmi părea bine că grație acestui jurnal îmi puteam lua privirea de la suferința lui.

12 aprilie

În dimineața asta ne-a întâmpinat o privelişte minunată. Când încălzeam apa şi preparam micul dejun, s-a auzit țipătul unei gaițe gri. Croncănitul insistent a continuat şi cât am mâncat. Tillman amenința că se duce să caute pacostea aia de pasăre & să o doboare cu o piatră. Cum cârâitul tot nu înceta, am ieşit din colibă să văd dacă pot să gonesc pasărea.

În schimb am dat peste lumina soarelui ițindu-se printre munții de la răsărit. Deasupra se întindea cerul albastru. În susul râului, de-a lungul cursului pe care aveam de gând să-l urmăm, am zărit ultimele fâşii de ceață furişându-se prin văile înguste, către nord-vest. Imediat m-am gândit la nevasta indiancă a lui Boyd, călătorind dincolo de munți, luând ceața cu ea.

Gaița gri a început iarăşi să țipe. A zburat prin fața mea şi a poposit într-un copac, mai în jos de colibă. Am urmărit-o cu privirea până spre albia râului – pe câmpia acoperită de zăpadă erau zeci de karibu!

Boyd este încă prea slăbit, dar noi, ceilalți, am luat puştile, am coborât în goană dealul.

În albia deschisă a râului, unde nu te prea puteai ascunde, nu era uşor să urmăreşti animalele. Indienii s-au

împrăştiat în amonte de noi. Samuelson ne-a avertizat să ne lăsăm în jos şi să mergem încet când ne apropiam de turmă.

— Dacă apucă să se agite, dispar peste dealurile alea într-o clipită.

Înaintam pe vine, ascunzându-ne pe după tufele de sălcii. De fiecare dată când unul dintre noi îşi înălța puşca să tragă, Samuelson ne făcea semn cu mâna să ne abținem ca să ne apropiem mai mult.

Animalele îşi ciuleau urechile. Cele care stătuseră aşezate s-au ridicat în picioare.

— Îl am în bătaia puştii pe ăla, a şoptit Tillman & a pus degetul pe trăgaci.

Samuelson a încuviințat din cap.

Tillman a tras & picioarele karibuului s-au îndoit. S-a pornit un cor de împuşcături de peste tot. Animalele făceau salturi & fugeau.

Am continuat să încărcăm & să tragem, toți cu excepția lui Pruitt, a cărui puşcă dădea rateuri.

Animalele erau ca un stol de păsări, brusc au traversat râul şi au dispărut printre copaci. În graba noastră, toți rataserăm ținta. Ne-a rămas doar cel ucis de Tillman.

Când ne apropiam de karibuul mort, ne-am bucurat să vedem că şi indienii doborâseră un karibu în preajmă. Aveam carne!

Samuelson a început să eviscereze animalul. I-a arătat lui Pruitt cum să țină ridicată o copită din spate în aşa fel încât să fie expusă blana de un cenuşiu-deschis de pe burtă. În timp ce ei doi lucrau, la prada noastră au venit şi câteva gaițe. Țopăiau prin zăpada însângerată, cu capetele înălțate, privind cu ochii lor negri. Indienii jupuiau animalul lor & le aruncau bucățele de carne în ciocurile căscate.

Tillman a întrebat de ce le aruncau resturi păsărilor.

— Le aduc mulțumiri, a zis Samuelson.

— Să mulțumeşti unei gaițe?

Samuelson şi-a înălţat privirea de la treaba lui şi a zâmbit larg.

— Ia spune-mi. Cum de-a văzut colonelul nostru turma?

Mi-am amintit de gaiţa gri care croncănea în faţa colibei.

— Nu-i prima oară, a zis vânătorul. În nici un caz.

Când am isprăvit treaba şi aveam toţi mâinile pline de sânge şi îngheţate, eu & Pruitt am apucat două picioare de karibu şi ne-am pus câte unul pe fiecare umăr. Tillman a luat toracele. Samuelson a împachetat inima, ficatul şi rinichii într-o pânză de sac pe care se gândise să o aducă cu el.

Le-am lăsat măruntaiele gaiţelor & corbilor care se iviseră chiar când ne pregăteam de plecare. Până ne-am întors la colibă, trecuse mare parte din zi. Am gătit bucăţi de carne pe sobă. E bună, gustoasă deşi e tare, şi cu siguranţă ni s-a părut şi mai bună din cauza foamei zdravene.

Ne-ar fi prins bine carnea de la mai multe animale. Am întrebat dacă aveam vreo şansă să vedem iarăşi turma.

— Greu de zis, a răspuns Samuelson. Dar nu prea m-aş baza pe asta.

Vom rămâne în coliba lui Boyd cu speranţa că turma de karibu se va întoarce.

60°53’ N
144°41’ V
–4 grade C, termometru expus
–7 grade C, termometru umed
Senin. Noapte rece. Aurora boreală.

Au dispărut ceaţa & sângele, şi totuşi nu mi le pot şterge dinaintea ochilor. Se preling din mine, urme ale masacrului. Încă mai răsună în vale ecoul împuşcăturilor.

Măcar de-aş putea vărsa lacrimi atât de curate & limpezi ca ale acestui căutător solitar care-şi jeleşte dragostea pierdută, Dragostea, o, Doamne!, jelită la masa lui aspră de lemn. Dacă aş putea vărsa lacrimi ca acelea, atunci poate că durerea nu m-ar amărî într-atât. Scăldat în asemenea lacrimi, aş avea puterea să-mi smulg inima pe jumătate îngheţată, din care şiroieşte sânge de karibu, & să i-o înmânez Domnului, de-ar exista un asemenea Domn & el ar primi o astfel de inimă.

Paştele, Înălţarea, toate au venit & s-au dus fără să ştim, credinţa aşa de fragilă este erodată de vânturile reci. Dar dacă, dincolo de ecourile acelor împuşcături, aş auzi sunetul Raiului? Părâitul curentului electric prin sticla colorată. Tunetul vibrând prin oţel. Ar striga îngerii?

Urme de karibu

M-am gândit la un moment dat să mă sinucid ca să nu mai trebuiască să rătăcesc printr-o ceaţă ca asta. Cum ar putea exista crimă mai mare decât cea la care am fost deja martor, pe care deja am comis-o, pe care n-o pot îndrepta? Dar sunt un laş. Am scris adevărul pe pagina asta. Laşitate,

dezgustătoare, îngrețoşătoare teamă, te-am descoperit ca pe nişte viermi care fojgăie pe sub o piatră întoarsă – mi-am decojit sinele & te-am privit în miezul meu, acolo unde-ar fi trebuit să se afle un suflet strălucitor.

N-am pierdut vreo iubită, şi totuşi jelesc zilele duse: cerul senin, colbul uscat al pământului aşezat pe pielea mea spre a-mi reaminti de însăşi facerea Omului; creierul meu ars de paginile curiozității întipărite în minte, nu mă puteam sătura de ea.

Asta-i iubirea mea pierdută. Curiozitatea, Puritatea, Sufletul meu.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
21 februarie 1885

O bătaie a inimii!

„Gata, se aude”, a zis doctorul Randall după ce a căutat o vreme cu stetoscopul şi cred că aproape a zâmbit. După ce l-am rugat, mi-a dat voie şi mie să încerc să ascult, însă n-am auzit nimic în afară de chiorăitul stomacului meu. A zis că trebuie să ai „urechea exersată”, dar m-a asigurat că bătăile inimii sunt puternice şi regulate.

I-am spus că mă simt bine, că am mâncat alimentele sănătoase pe care mi le recomandă, dar simt cu disperare nevoia de mai mult aer proaspăt. L-am convins să-mi îngăduie să fac plimbări mai lungi, chiar dacă numai în zilele cu vreme frumoasă, dar trebuie să petrec în continuare cea mai mare parte din timp înăuntru. Când am întrebat dacă m-aş putea aventura să urc pe dealul din spatele casei, a redevenit sever:

— Dar ce rost ar avea una ca asta?

Nu contează – sunt mulțumită să hoinăresc pe teritoriul cazarmei. Mi-am ignorat prea multă vreme carnetele cu însemnări de teren şi abia aştept să văd ce păsări sălbatice noi apar pe aici odată cu luna martie.

(Când a venit medicul acasă, mi-am amintit şi am ascuns cartea lui, iar el n-a menționat lipsa volumului. Dar mai că îmi pare rău că n-am înapoiat-o atunci când am avut ocazia.)

27 februarie

Domnişoara Evelyn mi-a vârât un ghimpe în minte. A sugerat că doamna Connor îmi dă voie să o angajez pe Charlotte numai ca să poată afla bârfe prin mijlocirea fetei. Am râs când am auzit una ca asta.

— Adică vrei să spui că fătuca asta timidă ca un şoricel mă spionează? am întrebat.

Evelyn a înălțat o sprânceană şi a ridicat din umeri.

— Tot ce ştiu e că doamna Connor nu e vreun bun samaritean. E o bârfitoare băgăcioasă cu gură mare. Tu prea eşti tăcută şi-o enervezi, aşa că a născocit schema asta.

Recunosc, deşi e un fleac, că sunt deranjată. Aş prefera să am singură grijă de casa mea şi, prin urmare, să mă bucur de intimitate, dar mă tem că nu mă pot descurca fără ajutorul lui Charlotte. Ce m-aş fi făcut când a venit azi căruța cu apă? Doctorul Randall a zis că n-am voie să ridic nimic mai greu ca un săculeț cu zahăr. Dar Charlotte a umplut imediat butoaiele şi urcioarele cu apă. E mult mai puternică decât pare.

Mă simt jenată de cât de puține pot face, aşa că i-am mărturisit lui Charlotte în ce situație sunt şi i-am cerut scuze c-o pun să facă aproape tot. Uneori mă întreb dacă nu cumva e un pic înceată la minte, fiindcă nu face decât să se holbeze la mine şi nu zice nimic.

3 martie

Ar fi trebuit să-mi urmez intuiția şi să refuz invitația, şi aşa aş fi făcut dacă m-ar fi lăsat Evelyn.

— Trebuie neapărat să vii, Sophie, insist. O să fie toată lumea. Au trimis ananas, bucătăreasa face rață Peking anume pentru ocazia asta şi unchiul a invitat o căpetenie indiană ca să facem conversație cu el! Până şi locotenentul Harvey a promis că vine.

Şi aşa a decurs toată seara pe care am petrecut-o acasă la general: mă trezeam prinsă într-o conversație stânjenitoare şi enervantă, apoi mă scuzam politicos ca să pot merge să stau în picioare în vreun colț liniştit al salonului, numai pentru a fi trasă iar în mulțime. (Şi mă tem că nu-mi prea place de acest locotenent Harvey al lui Evelyn. E frumos, dar eu am fost mereu precaută cu bărbații care-s aşa de mândri de propria fanfaronadă.)

După vreo oră, i-am zis încet lui Evelyn că în curând voi pleca, fiindcă nu mă simt bine. Atunci ea s-a întors către tinerii ofițeri şi doamnele în rochii care o înconjurau şi a zis:

— Ah, da, doamna Forrester e foarte obosită şi pesemne că ştim cu toții ce înseamnă asta!

A scos acel chicotit afectat al ei, toți au râs deşi nu ştiau de ce, iar eu am roşit de furie. Câte puteau să priceapă ei din vorbele acestea!

Dar indiferent cât de groază mi-era de seara asta, nu m-am aşteptat să mă simt aşa de prost la apariţia căpeteniei indiene. Este un om impunător şi amabil şi am înţeles că, alături de alte câteva căpetenii, călătoreşte în est ca să se întâlnească oficial cu preşedintele nou ales, Cleveland; cu toatea astea, femeile l-au tratat ca pe o maimuţă de la circ, bătând din palme şi oftând atunci când omul se folosea cum se cuvine de tacâmuri şi făcea schimb de amabilităţi. Chiar când căpetenia s-a ridicat de la masă ca să ţină un mic discurs prin care mulţumea gazdelor, i-am auzit pe doi bărbaţi discutând despre aşa-numita „Religie a visătorilor", cea a indienilor de pe fluviul Columbia, şi despre cum plănuiesc ei să cureţe ţara de toţi albii.

— Îmi amintesc zilele când indienii erau băgaţi la puşcărie, nu invitaţi la masa generalului, a zis un bărbat cu o nostalgie de netăgăduit.

Dar cea mai proastă parte a serii s-a petrecut atunci când un băieţel chinez băga lemne în şemineul din salon, după cină. O femeie, pe care o bănuiesc că băuse cam mult din vinul generalului, a făcut un pas în spate, s-a împiedicat în propria rochie şi aproape că a căzut peste băiat. Când a văzut că a atras atenţia multora dintre cei din încăpere, l-a acuzat pe băiat şi a început să îl pălmuiască, ba chiar l-a lovit şi cu piciorul.

— I-am tot zis unchiului să scape de el, mi-a şoptit Evelyn chiar în clipa aceea.

I-am atras atenţia că femeia e cea care a dat peste băiat; copilul n-avea ce să facă.

— Ei, nu contează asta. Mi-e silă de ei, cum tot fug de colo-colo şi-ţi evită privirea. Aş prefera să am o irlandeză, cum ai tu.

De ce nu reuşesc deloc să spun ceea ce gândesc în asemenea situaţii? Mereu sper că am auzit sau înţeles greşit, iar apoi sunt copleşită de furie şi de şovăială – dacă

zic ceva, cât de cât, mă tem că voi da glas unui torent de emoții care va provoca stânjeneală. Îmi fac prea multe griji nu cumva să jignesc sau să isc vreun conflict.

Însă bănuiesc că orice aş fi zis ar fi fost în zadar. Evelyn m-ar fi admonestat că sunt ipocrită. Nu pot înțelege cum de o femeie aşa de inteligentă şi fermecătoare poate da dovadă de atâta ignoranță. Lucrul acesta ne pune prietenia la încercare.

Acum că am fost adusă acasă cu trăsura şi m-am băgat în pat, mi s-a risipit furia şi iată-mă înghețată şi obosită. De ce oare insistăm să provocăm şi mai multă suferință într-o lume care este deja saturată de ea? Pesemne că aici mă deosebesc de firea romantică a tatălui meu, fiindcă eu bănuiesc că e ceva ce ține de natura lucrurilor, de-un instinct primar de care n-am reuşit să ne lepădăm. Iar eu nu sunt mai bună ca alții, căci în momentul unor asemenea confruntări tac şi dau înapoi.

8 martie

Sunt dezamăgită de Charlotte, fiindcă se pare că Evelyn a avut dreptate cu spionatul. În prezența mea, nu scoate o vorbă, dar se pare că la urechea doamnei Connor varsă totul.

Proaspăt înarmată cu vestea despre sarcina mea, doamna Connor le-a condus pe femei în camera mea de zi ca o forță invadatoare.

Vai, draga de tine, să te descurci singură cu toate astea. În câte luni eşti? O, dar de-abia dacă se vede! E absolut sigur doctorul Randall? Ştii, uneori femeilor doar li se pare. Simți şi tu curentul? Da, da, îl simt şi eu. Nu prea-i o casă potrivită pentru un nou-născut. Dumnezeule, ce mare o să

fie copilul când ți se întoarce soțul din Alaska! Bei destulă apă? Trebuie să bei multă apă în fiecare zi. Copiii soră-mii sunt nişte neastâmpărați, iar asta-i din cauză că nu i-a lăsat să plângă când erau bebeluşi – nu trebuie cocoloşiți când fac tărăboi. Pudra Osler e cea mai bună pentru iritațiile produse de scutece. Ah, eu nu suport pudra Osler.

S-au instalat în camera de zi şi-au început să-mi spună toate prostiile plictisitoare şi îngrozitoare despre naşterea şi creşterea copiilor, de parcă mi-ar fi făcut un favor având în vedere vasta mea lipsă de experiență. Ah, aş vrea să fiu mai recunoscătoare şi răbdătoare. Ştiu că sunt bine intenționate, dar nu suport să mi se spună că sigur o să mă simt într-un anumit fel sau că trebuie întotdeauna să fac una sau alta, sau să nu fac niciodată ceva, altfel voi suferi consecințele. Mă fac să reacționez tocmai pe dos, de-mi vine să le zic: „Ah, cred că eu nici n-o să folosesc scutece. Copilul meu o să meargă de-a buşilea în pielea goală prin curte" sau „Apă! Eu nu beau apă niciodată, doar whisky şi cafea".

Şi mai era ceva în conversația asta, ceva ce ne minimaliza, de parcă deveniserăm deodată doar mame, numai mame, pentru totdeauna şi toate la un loc, fără nici un pic din tot ceea ce alcătuieşte un individ. Aş fi preferat mai degrabă să aflu despre eforturile doamnei Whithers de a învăța să cânte la flaut sau despre recenta călătorie a doamnei Burton la San Francisco. Oare văzuse spectacolul itinerant de operă aşa cum sperase?

Când în sfârşit au plecat cu toatele şi am rămas singură în casa mea, am rugat-o pe Charlotte să vină în bucătărie şi să stea un pic cu mine. Eram sigură că îi zisesem cât se poate de limpede că starea mea nu trebuia dezvăluită decât atunci când consideram eu oportun, că sunt o fire care ține la intimitate şi că asta e dreptul meu.

— Da, doamnă, a zis.

Şi a ținut-o cu „da, doamnă”, dar fără nici o scuză sau explicație, şi nici măcar nu m-a privit în ochi. Doar cu foarte mare efort mi-am stăpânit furia.

14 martie

Nu-i drept că acum ştiu toate femeile din Cazarma Vancouver, dar biata mama nu ştie, aşa că i-am scris şi ei, în sfârşit. Nu trebuie să-şi facă griji şi să bată atâta drum până aici, fiindcă am tot ce îmi trebuie şi odată ce se naşte copilul şi se întoarce Allen, o să venim în est să îi facem o vizită. Mă îndoiesc c-ar fi venit dacă aş fi rugat-o. Călătoria la Boston, cu ocazia nunții, a fost obositoare pentru ea, darămite o călătorie care durează o săptămână cu trenul, lungă de cinci mii de kilometri, prin tot acel ținut sălbatic. E mai bine pentru amândouă, aşa dur cum o suna.

Deodată îmi dau seama că aici, în cazarmă, există femei ai căror soți nu diferă cu mult de mama. O observație ciudată, dar adevărată. Unele dintre aceste biete femei trebuie să dea socoteală pentru fiecare minut din zi şi sunt dojenite dacă timpul nu e folosit aşa cum consideră cuvenit soții lor. Dacă îşi pierd vremea cu brodatul sau bârfa, sunt acuzate de frivolitate. Dacă încearcă să organizeze un club de literatură sau o discuție despre dreptul de vot al femeilor, sunt ridiculizate fiindcă se iau prea în serios. Doamnei Whithers nu i se permite nici măcar să-şi aleagă materialul pentru propriile rochii. Spune că asta n-o deranjează, de vreme ce soțul ei dă dovadă de bun gust. (Ah, Allen – tu ce mi-ai alege? Mă tem că ar fi pânză groasă de bumbac îmbibată în ulei de in, în aşa fel încât rochia să-mi poată servi şi de haină de ploaie sau cort.)

Râd eu, dar de fapt m-aş sufoca dacă aş fi tratată aşa.

Şi astfel, dragă Allen, ziua aceea, nu mult după nunta noastră, când te-ai întors şi ai întrebat cum mi-am petrecut orele, iar eu am recunoscut că n-am făcut nimic toată ziua, doar am hoinărit pe plaja Nantasket, cu ochii după pescăruşii cu cap negru şi fluierarii cu burtă neagră, şi că părinții tăi mă invitaseră în clubul lor, dar le-am refuzat compania ca să rămân singură pe plajă cu carnețelul meu, iar tu n-ai râs de mine şi nici nu m-ai certat, ci ai spus că ar trebui să ne descălțăm şi să lăsăm valurile să ne spele picioarele – ziua aceea a fost mai plină de dragoste decât mi-aş fi putut imagina vreodată. Iar când mi-au înghețat mâinile, tu n-ai zis că ar trebui să plecăm de pe plajă, ci mi le-ai cuprins într-ale tale şi mi-ai sărutat vârful fiecărui deget, iar eu m-am încălzit de la răsuflarea ta.

Eşti plecat de şase săptămâni. Ah, Allen, mi-e dor de tine mai mult decât pot îndura.

16 martie

Regret din ce în ce mai tare că am luat cartea de obstetrică a doctorului, dar nu mă pot hotărî s-o înapoiez şi să trebuiască să dau piept cu dezaprobarea lui. Niciodată nu m-am simțit bine să mă ştiu cu conştiința încărcată, sunt copleşită de griji. Oare doctorul Randall şi-a dat seama deja şi mă judecă aspru? Oare lui Allen îi va fi jenă de năzbâtia pe care am făcut-o?

Însă mai e şi altceva. Nu-mi place să recunosc, dar, aşa cum a prezis doctorul Randall, cartea mă tulbură. Până şi pasajele despre o sarcină normală sunt chinuitoare şi oribile. Schițele sunt deosebit de înspăimântătoare, organele expuse şi întinse, în aşa fel încât te gândeşti inevitabil la cadavrele de la care provin. Inima, craniul, ombilicul, uterul,

fetusul, toate disecate şi desenate cu sânge rece. Ştiu că toate astea sunt necesare pentru ştiinţă, această tovărăşie cu macabrul, dar tot îmi repugnă.

Eu sunt prima care se grăbeşte mereu să recunoască faptul că nu desenez foarte bine, ceea ce e destul de adevărat, dar chiar şi dacă aş fi fost mai talentată, se pare că nu sunt făcută pentru adevărata ştiinţă. Îmi amintesc ce mult îmi doream să vizitez muzeul de istorie naturală când eram la şcoala de pedagogie, şi am vrut neapărat să văd expoziţia de ornitologie. Ar fi trebuit să mă aştept la altceva? M-am pomenit într-o încăpere plină de păsări moarte privind în gol cu ochii lor de sticlă, tăvi cu aripi şi piepturi prinse în ace şi borcane cu organe conservate. Mi-a pierit tot cheful.

Până şi frumoasele picturi ale domnului Audubon, pe care le-am admirat îndelung – toate erau făcute după moarte. Împuşca păsările, apoi le recrea în frumoasele lor detalii. Ce prostie că nu-mi dădusem seama înainte. De ce, în strădania noastră de a înţelege şi celebra viaţa, trebuie atât de adesea să o curmăm?

Lt. col. Allen Forrester
13 aprilie 1885

Am văzut aurora boreală! Tillman ne-a trezit în toiul nopţii. La început am protestat cu toţii zgomotos, dar când am scos capetele din sacii de dormit, i-am înţeles entuziasmul. Pe cerul senin şi întunecat pâlpâiau foi de lumină verde bizară, apoi glisau, se roteau, izbucneau în nuanţe de ciclamen. Strălucirea era suficient de puternică să lumineze crestele albe ale munţilor. Am amuţit.

Prin preajmă, şi indienii erau treji. Câţiva şuşoteau, arătau spre nord-est, unde un munte mare în formă de pană era luminat de auroră.

În dimineaţa asta, la micul dejun, am aflat mai multe. Iscusitul spune că muntele acesta are o forţă a sa, misterioasă, nu mult diferită de-a aurorei boreale. De când îl ştie el, muntele a scos fum şi foc. Adesea pământul se cutremură. Se pot auzi nişte bolboroseli din adâncuri. Se spune că spiritul muntelui este măreţ & periculos totodată. Înainte de a porni azi-dimineaţă, urmând să trecem în călătoria asta chiar pe lângă vulcanul activ, indienii au insistat să îşi mânjească feţele cu cărbune şi cenuşă amestecate cu apă, o pastă ca un nămol. Toţi, cu excepţia femeii tinere, care pare să îi sfideze.

L-am întrebat pe Samuelson ce-i cu ea.

— Îi place să provoace necazuri, mi-a zis el. A arătat spre bucata de blană de urs pe care doarme femeia.

— Nu-i bine. Urşii sunt spirite puternice. Bărbaţii sunt singurii care au voie să se uite la ei, darămite să pună mâna pe blana lor. Vezi tu, ea n-are nimic de pierdut. E tânără, dar se zice că-i stearpă & e doar vina ei.

M-am uitat atent la femeie. E doar un pic mai tânără ca Sophie, probabil că are între 20 şi 25 de ani, dar pe chipul ei slab e ceva îmbătrânit – o anumită asprime a trăsăturilor care vorbeşte despre greutăţi.

Samuelson spune că n-a ascultat de familia ei când a fugit cu soţul acela al ei, bărbatul-vidră. Ei o promiseseră deja fratelui mai tânăr al unei căpetenii. Când s-a întors acasă, femeia a început să vâneze & să hoinărească singură.

— Vine & pleacă de parcă n-ar exista nici o regulă. Acum n-o s-o mai ia nimeni.

Am întrebat dacă ştia cum o cheamă.

— Nu ştiu cum o chema înainte, dar acum numele ei este Nat'aaggi, mi-a zis. Ca pe gâştele sălbatice & cocorii

care trec în zbor când se schimbă anotimpul, în drum spre alt loc, fără să se oprească vreodată pentru mult timp, mereu în căutarea unui loc mai bun.

În sfârşit, vremea i-a permis lui Pruitt să îşi reia citirile, să ne calculeze poziția. Estimează că suntem la o zi depărtare de canion.

Samuelson mă avertizează că probabil indienii vor refuza să meargă mai departe. Gheața fiind tot mai subțire, traversarea e considerată periculoasă. Regret decizia de a fi rămas în ultimele zile în coliba lui Boyd. N-am mai văzut nici urmă de karibu, deşi ne-am dus la vânătoare mult dincolo de râu, în direcția în care au fugit.

La fel de frustrantă este şi lipsa informațiilor de încredere. Indienii care călătoresc cu noi ne atrag atenția că gheața de pe râu se va crăpa în cursul săptămânii. Când am întâlnit un mic grup de midnooski care mergeau în aval ca să facă schimb de mărfuri cu eyakii, unul dintre ei ne-a spus că gheața este încă solidă în canion. Şi totuşi altul din acelaşi grup l-a contrazis, a zis că la doar câțiva kilometri mai sus e deja apă.

Tillman a întrebat ce ne facem dacă râul cedează chiar când trecem prin canion.

— Îți spui rugăciunea dacă eşti genul care se roagă, a zis Samuelson. Din ce ne spun midnooskii, pe versanții ăia stâncoşi n-o să fie cale de scăpare. Sunt stânci inaccesibile, verticale. Cel puțin o sută de metri pe fiecare parte.

Pruitt a întrebat dacă nu se poate ocoli canionul.

— Prin munți? V-ați încetini cu săptămânile, poate şi mai mult. Nu-s sigur nici măcar că ați găsi o cale. E un ținut dur, un ghețar. Ați putea nimeri într-un defileu sau în vreo crevasă în care v-ați împotmoli definitiv.

Discuția mă neliniştea. Succesul nostru depinde pe de-a-ntregul de traversarea canionului cât râul e încă înghețat. Toți, de la Haigh până la ruşi, o dovediseră.

Se pare că Boyd a reuşit să-mi citească expresia de pe chip.

— Bănuiesc că s-a gândit deja bine la toate astea colonelul vostru, a zis.

Mă bucur că Samuelson & Boyd ne vor însoți în continuare în susul râului. De vreme ce Boyd spune că „n-a dat de mălai” în pâraiele din preajma colibei sale în anul încheiat, Samuelson e nerăbdător să exploreze râul în amonte, unde se zvoneşte că s-ar găsi aur & cupru. Însă starea lui Boyd mă îngrijorează. E slab şi şubrezit, cu mințile în altă parte. Bănuiesc că vine în speranța de a-şi găsi soția indiancă.

15 aprilie

Am suferit o pierdere considerabilă şi ne-am întârziat expediția şi mai mult. Doar eu sunt de vină.

Cum înaintăm către munți, râul Wolverine se îngustează şi se adânceşte, sloiuri de gheață se desprind şi se prăbuşesc în mijlocul apei. Samuelson zice că nu suntem în siguranță, aşa că ținem cât mai aproape de mal, unde trebuie să traversăm gurile pâraielor care se varsă de pe munte în râu.

— Nu-mi place, repeta vânătorul adesea. Cred că apa ne trece de cap & gheața e şubredă.

Începusem să cred că exagerează cu precauțiile. La îndemnul meu, am trecut repede peste pâraie, fără nici un incident.

În cele din urmă am ajuns la o trecere mult mai mare.

— Ăsta nu mai e unul dintre firicelele dumitale de apă, Colonele, a zis Samuelson. De fapt, cred că ăsta e râul Half Mountain. Sub gheața aia-i un curent puternic. Nu vrem să facem baie acolo.

A sugerat să ne continuăm drumul în susul râului Half Mountain ca să găsim un loc mai sigur de traversat. Asta ne-ar fi deturnat cu un kilometru şi jumătate de la traseul nostru, poate şi mai mult, ținând cont şi de copacii căzuți.

Sau puteam să ne aventurăm pe această sută de metri şi să o străbatem în câteva minute. Gheața era curată, vântul spulberase zăpada, cu excepția unor mici grămăjoare, & părea groasă, compactă, înălțându-se cu vreun metru înainte să coboare către Wolverine.

Am întrebat dacă această coamă nu era zdravănă.

— Poate că e. Dar chiar şi aşa, eu zic să nu trecem.

În josul coamei, gheața cobora într-o pantă abruptă spre Wolverine. Se pierdea jos, întunecată.

— Dar nu-i de făcut decât un salt, a zis Tillman. Uite, pun rămăşag că reuşim dacă alergăm cât ne țin picioarele.

Vânătorul nu-mi dăduse niciodată indicații greşite. Însă mi-era groază de încă o întârziere care putea fi suficientă să ne pericliteze traversarea canionului. Am ordonat să traversăm pe aici, unul câte unul.

Pruitt s-a oferit să fie primul & a traversat dâmbul de gheață trăgând o sanie după el, fără să dea semne că ar fi dificil. Odată ce a ajuns în siguranță pe partea cealaltă, am urmat eu. Marea nesiguranță venea din faptul că alunecai când puneai piciorul, dar simțeam gheața solidă sub mine.

A urmat Tillman.

— E mai alunecos ca un țipar, a zis când se apropia de creastă.

La acest vorbe, sania s-a rotit suficient cât să iasă de pe coamă şi să înceapă să alunece în jos, spre Wolverine. Sania a prins viteză, l-a smucit pe Tillman & l-a făcut să alunece.

Când el & sania au luat-o în jos spre gheața aceea întunecată şi subțire, mai întâi sania a străpuns stratul, apoi şi Tillman, ajungând în apă până la piept.

Sania era grea, încărcată cu ultima tranşă de carne de karibu, precum şi cu o mare parte din făina, orezul şi fasolea noastră. Curentul era suficient de iute încât să o tragă sub gheață & în cursul principal al râului Wolverine. Şi totuşi Tillman o ținea de funie. Chiar când fugeam înapoi împreună cu Pruitt, lăsându-ne în urmă săniile, vedeam cum lui Tillman îi alunecă picioarele. Se aplecase înainte cu toată greutatea, aşa încât umerii îi erau cufundați. Pierdea teren, apropiindu-se de punctul în care avea să fie sorbit de râul cel mare. Odată ce avea să fie tras sub gheață, nimic nu mai putea să-l salveze.

Am strigat la el să dea drumul saniei.

Mârâia ca un animal luptându-se cu curentul.

— Salvează-te, pentru numele lui Dumnezeu. Dă-i drumul!

Abia atunci am văzut care era problema. Avea funia legată împrejurul pieptului ca să poată trage sania mai uşor, iar acum aceasta îl ținea captiv.

Indianul Iscusitul a fost mai rapid ca oricare dintre noi. A sărit în apă lângă Tillman cu un cuțit în mână & a retezat funia. Sania s-a pierdut.

Samuelson mi-a dat o prăjină lungă, un lemn adus de ape. Am coborât un capăt spre bărbați şi i-am ajutat să iasă pe rând din apă pe malul înghețat. Tillman tremura din tot trupul, bănuiesc că şi de la frig, şi de la pierdere.

— Am făcut-o lată, Colonele. Am făcut-o lată, fir-aş al naibii…

Nu era decât vina mea. I-am spus-o. Ar fi trebuit să urmez sfatul lui Samuelson. Însă vânătorul a fost suficient de amabil încât să nu scoată asta în evidență. Şi-a dat jos haina uscată şi i-a înfăşurat umerii lui Tillman în ea. Am

stat & ne-am uitat cum aleargă câinele pe malul râului Wolverine, de parcă ar fi urmărit vreun hârâit sau bufnet al saniei pe sub gheață pe care noi nu îl puteam auzi.

În seara asta ne instalăm tabăra lângă pârâul care şi-a revendicat proviziile noastre. Acum chiar că avem stocuri firave. Suntem de mai puțin de o lună în Alaska, probabil mai avem încă un an de petrecut aici, iar mâncarea rămasă ne va ajunge doar câteva săptămâni. Trebuie să fim economi & să ne bazăm şi pe bunăvoința băştinaşilor pe care îi întâlnim în amonte.

Samuelson pune capcane pe care le va verifica în zori. Iepurii polari au puțină carne & grăsime deloc, dar vom supraviețui cu ei, aşa cum fac şi indienii.

Mâine vom urma totuşi sfatul lui Samuelson & vom urca prin valea asta în căutarea unui loc mai bun pentru traversat. Apoi trebuie să ne întoarcem pe malul opus ca să recuperăm sania lui Pruitt. Două zile pierdute în loc de una. Dar sunt recunoscător că Tillman e viu & nevătămat.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
24 martie 1885

În sfârşit nişte veşti de la Allen. Generalul a trimis vorbă că el şi oamenii lui au ajuns la Insula Perkins, dar că deocamdată nu au reuşit să traverseze strâmtoarea. Mă bucur să aflu că e bine, sănătos. Şi totuşi a trecut mai mult de o lună, iar ei încă nu au atins țărmul Alaskăi!

În aceste ultime săptămâni am studiat harta şi am încercat să mi-i imaginez călătorind deja în susul râului Wolverine şi pătrunzând în acel teritoriu pustiu, încă

necartografiat. I-am făcut să meargă mai repede, trecându-mi uşurel degetul peste hârtie, printr-un ținut uşor de străbătut, cu vreme plăcută şi băştinaşi prietenoşi. Oare pot înainta mai repede decât au sperat? În ritmul acesta, s-ar putea întoarce acasă peste încă o lună. N-ar fi trebuit să îmi îngădui aşa ceva, dar într-o noapte mi i-am imaginat că ajung tocmai pe coasta vestică şi se întorc acasă la țanc pentru ca Allen să îşi aşeze palmele pe burta mea umflată.

Aflu însă acum că de fapt călătoria lui încă nici nu a început cu adevărat, iar asta mă aruncă în ghearele deznădejdii. Când abia plecase, puteam să-mi alung grijile, dar acum, fără să vreau, mă gândesc doar la gheața râului care se sparge scoțând la iveală apele repezi şi la indieni care se îmbracă în blănuri şi îşi mănâncă duşmanii.

28 martie

S-a întunecat de mult, iar eu tremur sub pături şi tânjesc după somn. O vijelie biciuie brazii din jurul căsuței şi lapovița răpăie în ferestre; cred că, în parte, vremea asta mi se pare şi mai mohorâtă din cauza neliniştii mele. Patul acesta n-a fost niciodată aşa de rece şi gol când era şi Allen aici. Mă simt absolut singură, chiar dacă de partea cealaltă a coridorului stă cuibărită Charlotte. Casa trosneşte şi geme din toate încheieturile şi aud nişte scânduri sau crengi care se lovesc afară, în bătaia vântului. De obicei nu am o imaginație care să mă bage-n sperieți, dar acum mai că mă aştept la o „lovitură repetată-n uşa mea izbind uşor”[4].

---

[4] Vers din „Corbul” de Edgar Allan Poe, traducere de Ştefan Augustin Doinaş.

M-au trecut fiorii amintindu-mi de versurile domnului Poe. E ridicol, fiindcă nu sunt decât nişte cuvinte dintr-o poezie, iar casa asta nu-i diferită de cum era când dormea Allen lângă mine. Ba este. Ah, de l-aş putea auzi pe Allen, de-aş auzi vocea lui în altă cameră şi să ştiu că în curând vine şi el la culcare. În căldura şi alinarea braţelor lui, m-ar cuprinde imediat somnul.

Dar nu-mi ţin companie decât cărţile de pe noptieră. Ilustraţii cu organe deformate şi nou-născuţi morţi, descrieri ale felurilor în care se poate muri la naştere – materie primă pentru coşmaruri, fără doar şi poate.

Cartea despre fotografie, pe de altă parte, face să-mi stea mintea în loc cu termeni precum „adâncimea focalizării", „lărgimea unghiului" şi formule chimice, dar o să mă aplec asupra acelor pagini, fiindcă măcar s-ar putea ca ele să mă liniştească şi să mă adoarmă.

30 martie

Ce coincidenţă. De parcă l-aş fi conjurat pe corbul domnului Poe. Aseară am scris de o „lovitură repetată-n uşa mea izbind uşor", iar în dimineaţa asta m-a trezit croncănitul gălăgios al unui corb la fereastra dormitorului. Trecuse cu mult de ora de trezire, nu mai eram tocmai în zori, dar stăteam încă învelită cu păturile de lână. La început nu mi-am dat seama ce mă trezise, dar apoi am auzit încă un „craaa" răguşit şi un gâlgâit, ceva de parcă s-ar scurge apa dintr-o sticlă cu gât îngust.

M-am înfăşurat în şal, m-am dus la fereastră şi am văzut pasărea ţopăind prin iarbă chiar în faţa bradului celui mai mare. Are piciorul drept cumva deformat, aşa că face nişte mişcări clătinate, bizare.

Am zărit multe dintre rudele sale mai mici, ciorile, în plimbările mele pe la iazul morii, dar puține dintre aceste specimene mai mari şi mult mai impresionante. Dacă ar fi fost să ascult sfatul mamei, ar fi trebuit să trag iute perdelele. În ciuda pasiunii ei pentru lectură, a predatului şi a faptului că e membră a Societății Religioase a Prietenilor[5], se dovedeşte incredibil de superstițioasă când vine vorba de lumea naturii. Ideea că aceşti corbi sunt vestitorii morții! Îmi aduc aminte că odată, când o femeie a născut un copil mort, mama mi-a zis că o văzuse pe femeie aruncând resturi de mâncare unui corb la ea în curte, chiar cu câteva zile înainte.

Bănuiesc că ideile acestea ridicole vin din faptul că păsările sunt necrofage şi negre ca noaptea. Mie, însă, mi s-au părut mereu de-a dreptul fascinante. Se spune că sunt mult mai inteligente decât se crede şi că pot fi chiar dresate să vorbească şi să facă mici trucuri.

Păsările şi viața păsărilor[6] nu a fost niciodată una dintre cărțile mele preferate; e un pic prea bizară pentru gusturile mele, dar cuprinde câteva poveşti interesante despre diferite specii. De exemplu, domnul Buckland povesteşte că un corb va scoate ochii unui miel bolnav. Mărturisesc că m-am speriat după ce am citit acest pasaj, când am tras iarăşi cu ochiul printre perdelele de la dormitor şi am văzut că pasărea este încă pe peluză, cu penele ei negre ciufulite în creştet, cu capul înălțat într-o parte, privindu-mă cu un ochi. Am tresărit de-a dreptul când şi-a deschis ciocul mare şi negru şi a croncănit.

---

[5] Grup religios al quakerilor.

[6] *Birds and Bird-Life* de Francis Trevelyan Buckland şi alți naturalişti, 1863.

Ah, iar acum fac exact ceea ce mi se pare aşa de frustrant la această carte. Domnul Buckland face din corb un individ obraznic care „se bagă-n toate”, mereu sâcâitor şi pus pe glume, la fel cum eu transform această pasăre într-o sperietoare. Ar trebui să prefer observații mai raționale, mai obiective. Vreau să aflu informații concrete despre acest animal. Ce mănâncă? Cum se poartă când îşi curtează perechea? Unde i se pot găsi cuiburile?

Dar uite ceva interesant. Domnul Buckland afirmă că un corb poate trăi până la o sută de ani! Aşa să fie? Probabil că pasărea asta bătrână şi gălăgioasă de la fereastra mea a văzut mai multe decât ne putem imagina.

31 martie

Ce prostie din partea mea! Să pierd cel mai scump dar care mi s-a dat vreodată!

Chiar după micul dejun am hotărât să fac o plimbare pe alee şi mai departe, printre clădirile cazarmei. Deşi distanța e un fleac față de drumețiile mele precedente, mă ajută, îmi ridică moralul. Pe lângă casa lui Bailey am zărit un cuib sus în ramuri. Mi-am dorit tare mult să mă uit mai de aproape, aşa că am făcut cei câțiva paşi printre copaci. Câteva rămurele şi frunze umede mi s-au prins în pălărie când mergeam, aşa că mi-am dat-o jos ca s-o scutur.

Abia după ce m-am întors pe alee şi am mers o vreme, mi-am dat seama că îmi căzuse pieptănul din păr. Ah, de ce l-am purtat pe afară aşa!

Când mi-am dat seama că nu-l mai aveam, m-am întors în locul unde mi se părea că îmi scosesem pălăria, dar oricât am căutat, n-am mai putut găsi pieptănul. M-a cuprins un val de panică şi eram gata-gata să izbucnesc în lacrimi.

Iar apoi l-am zărit! Zăcea în iarba udă, chiar peste drum de casa lui Bailey. M-am bucurat mult şi tocmai dădeam să mă îndrept spre el, când corbul acela – cel cu un picior deformat care îmi vizitase grădina – a coborât în picaj şi a aterizat la doar vreun metru de pieptăn.

— Pleacă, uş! am strigat.

Nu cred că îmi dădusem seama înainte cât de mari şi de intimidante pot fi aceste păsări. Era de mărimea unei pisici domestice, iar ciocul negru părea suficient de puternic să-mi smulgă degetele. Şi-a fâlfâit aripile spre mine şi a mers şchiopătat, în felul acela ciudat al său. Am tras nădejde că va zbura. Când colo, s-a apropiat de pieptăn şi l-a ciugulit o dată, de două ori. Am strigat şi am fluturat din brațe. Iar atunci, spre mirarea mea, a înhățat pieptănul în cioc! În momentul acela am uitat de frică, clocoteam de furie. Am fugit spre pasăre, dar a bătut din aripi, a făcut un salt şi s-a înălțat. A zburat spre un pâlc de copaci şi pentru o clipă m-am gândit că poate poposeşte pe-o ramură şi scapă cumva pieptănul. Dar corbul a continuat să se înalțe, a zburat peste vârfurile copacilor şi şi-a continuat drumul. A plecat! Cu pieptănul meu frumos!

Mă simt absolut copleşită de vină. Era comoara mea, deopotrivă pentru că era o dovadă de afecțiune din partea lui Allen şi fiindcă era o frumusețe. Şi mă tem că l-am încărcat şi cu o superstiție – speram să îl port în fiecare zi până când Allen se va întoarce cu bine.

2 aprilie

Nu-mi amintesc să mai fi fost vreodată aşa de speriată. Sângerez. Uşor, aproape imperceptibil, dar, vai, este un roşu atât de aprins şi de înfricoşător. Dacă aceleaşi picături ar fi

provenit dintr-o înțepătură de la deget, nu le-aş fi acordat nici o atenție, dar sângele acesta nu îl pot ignora. Îngrozitor de înspăimântată când l-am descoperit, am rugat-o pe Charlotte să îl aducă pe doctorul Randall.

Sper că mai trăieşte. S-au scurs minute chinuitoare cât a căutat cu stetoscopul, dar în cele din urmă a găsit bătăile inimii. A spus că dacă sângerarea se opreşte curând, pot duce totuşi sarcina la termen, dar nu prea mi-a oferit asigurări. Mi-a prescris tinctură de opiu şi mi-a dat dispoziție să rămân la pat, cu picioarele ridicate, zi şi noapte. Trebuie să-l chem dacă nu mi se opreşte sângerarea. Spune că nu prea se mai poate face altceva, n-am decât să mă odihnesc şi să aştept.

Când am întrebat cât ar putea dura acest repaus forțat, mi-a zis că atâta vreme cât sunt aşa de norocoasă încât să port în pântec un copil viu.

Iar apoi, când s-a ridicat în picioare ca să plece, şi-a pus mâna pe noptiera mea şi s-a uitat în jos, zărindu-şi cartea. A scos un şuierat, ca surprins, apoi a ridicat-o. A frunzărit-o o vreme şi am văzut că zăboveşte asupra unui fragment. Apoi a pus-o la loc pe noptieră, a lovit în ea cu arătătorul de câteva ori, a clătinat din cap de parcă eram nebună şi a plecat.

Ah, de ți-aş auzi vocea acum, Allen. Ce mi-ai spune ca să mă alini? Dar tu eşti la o jumătate de lume distanță, iar eu trebuie să mă descurc singură.

4 aprilie

— Sunteți fericită acum, doamnă Forrester, dacă ştiți toate astea?

Tot nu pot răspunde la întrebarea doctorului Randall. Să ştiu că nu sunt sănătoasă, că am uterul deformat. Să cunosc şansele îngrozitoare. O monedă aruncată în aer, mi-a zis, şi deşi pare o formulare uşuratică, bănuiesc că acesta este adevărul – conform cărţii, jumătate din sarcinile de acest fel se dezvoltă, cealaltă jumătate înseamnă avort spontan. Adesea o ruptură sau o infecţie o omoară şi pe mamă. Cum aş putea spune că sunt fericită să ştiu asta?

Dar ar fi fost mai bine să trăiesc în ignoranţă, să fiu cocoloşită ca un ţânc uşor de dus de nas? Ştiinţa în sine nu este întotdeauna bună?

Am descoperit adevărul când am dat de-o bucăţică de hârtie pe care, cel mai probabil în timpul primei mele vizite la cabinet, medicul însemnase un capitol din carte: „Malformaţii ale uterului”.

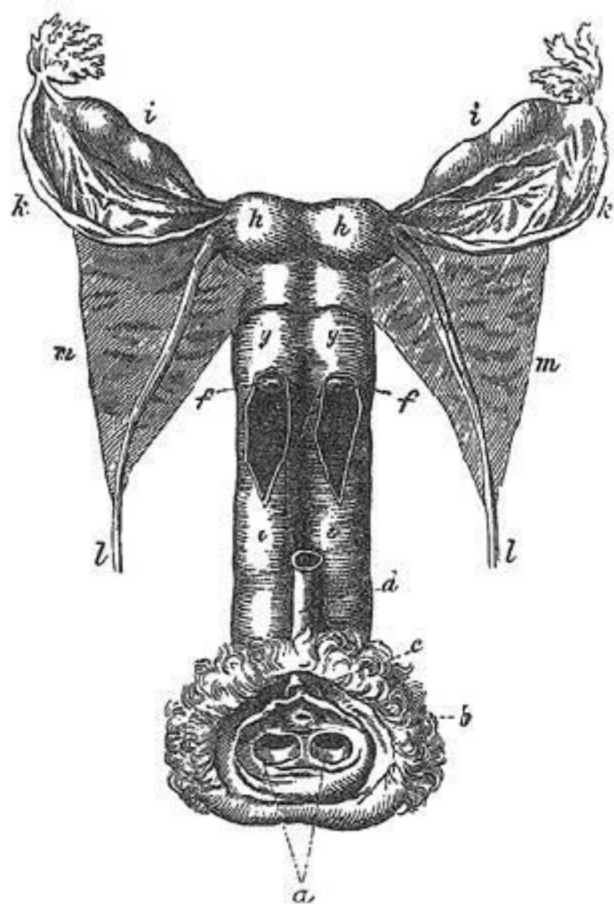
Simptomele corespundeau într-un mod care-mi dă fiori cu tot ceea ce păţisem eu, şi puteam să îmi dau seama destul de bine după cuvintele în latină despre ce e vorba – septul uterin, divizat; bicorn şi unicorn, ca un animal fabulos, cu unul sau două cornuri. Asemenea malformaţii ale uterului apar în ilustraţii ca nişte inimi urâte, despicate pe la mijloc sau cu o parte hiperdezvoltată oribil. Care este, mai exact, afecţiunea mea? Doctorul Randall este foarte sigur că am un uter divizat şi deformat, dar forma sa exactă nu poate fi determinată decât prin disecţie.

— Şi sunteţi fericită acum, doamnă Forrester, dacă ştiţi toate astea? Ar fi fost mai bine dacă v-aş fi spus care-mi sunt bănuielile când v-am consultat prima oară? Nu putem face absolut nimic nici unul din noi, iar acum trebuie să vă petreceţi restul sarcinii frământându-vă. Ar fi trebuit să lăsaţi asta în seama mea.

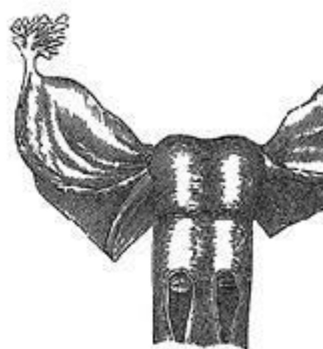
Aşa este. Mă frământ. Sângerarea s-a oprit, dar orice junghi într-o parte sau crampă din burtă mă fac să mă tem de ce e mai rău.

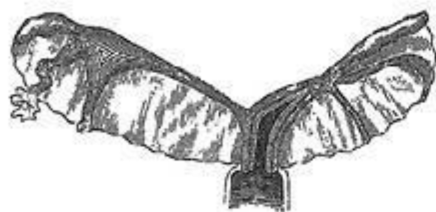
Nu ştiu cum voi rezista în următoarele luni singură în cămăruța asta, doar eu cu grijile mele.

I-am înapoiat doctorului Randall cartea.

i
i
k
h
h
k
y
y
m
m
f
f
l
l
d
c
b
a

Lt. col. Allen Forrester
16 aprilie 1885

Singurul lucru bun din toată povestea asta este că a dispărut şi ultima picătură de alcool. Ar fi trebuit să prevăd asta. Sergentul era în mare formă, gălăgios şi certăreț, fără îndoială îl necăjea pierderea saniei & a proviziilor.

Indianca omorâse un porc spinos, ni l-a adus jupuit & gata de pus în oală. L-am fiert, am mâncat carnea neagră şi ațoasă, adăugând un pic de făină. După cină Tillman şi-a scos sticluța lui plată şi ne-a oferit câte-o duşcă, ceea ce noi am refuzat, apoi i-a servit pe indieni. În ultimele săptămâni s-a împrietenit tot mai mult cu ei, stă cu ei după cină la discuții & glume. Spune că limba lor seamănă cu a apaşilor & învață să o vorbească tot mai bine.

L-am sfătuit să nu le dea indienilor whisky – nu vreau să contribuim şi noi la relele lor. Dar când mă gândesc acum, poate c-ar fi fost mai bine să îl împuținăm turnându-l pe mai multe guri & să se termine. Aşa însă, Tillman s-a pus să-l bea singur pe tot.

— A reuşit să-şi salveze sticla, deşi ne-a pierdut toată mâncarea, a zis Pruitt.

— Avea sticluța în buzunar, asta-i tot. Tillman şi-ar fi dat viața să salveze sania aia.

Şi totuşi nu m-aş fi supărat dacă s-ar fi dus şi băutura pe apă.

Mai târziu, seara, Tillman a abordat-o pe indiancă, s-a aplecat spre ea & i-a lăudat, cu limba împleticindu-i-se, părul & ochii. Samuelson s-a grăbit să îi reamintească lui Tillman de priceperea femeii în mânuitul cuțitului. Nu era chiar aşa de beat încât să-şi rişte viața, aşa că a lăsat-o în pace. Dar tot n-am avut parte de linişte. În timp ce noi, ceilalți, ne-am retras în sacii de dormit, Tillman s-a pornit să țopăie în jurul focului într-un dans săltăreț caraghios pe

care zicea că-l ştie de la bunicul său. Cum se ținea tot mai greu pe picioare, s-a împiedicat de câinele adormit. Animalul a sărit în picioare mârâind. Părea că o să-l atace. Pruitt şi-a luat carabina din sacul de dormit, pregătindu-se să împuşte animalul, dar l-am sfătuit să mai aştepte un pic.

Tillman a mârâit, s-a ghemuit, s-a rotit, s-a făcut că se repede la câine, apoi, dintr-odată, cei doi se luptau în zăpadă ca doi băieți uriaşi. Părea să nu fie decât o joacă, şi totuşi câinele pe jumătate sălbatic putea provoca răni serioase. Am dat să-i despart, dar apoi s-a petrecut punctul culminant al serii, poate al întregii noastre călătorii – Tillman în patru labe, el & câinele ținând în dinți câte un capăt al unei funii, amândoi mârâind & smucind într-un joc nebun de-a „trage sfoara”.

Indienii priveau amuzați. Boyd a zis că ar fi vrut să apuce şi el cu dinții înainte ca Tillman să învingă. Pruitt mi-a zis că trebuie neapărat să opresc totul. Am aşteptat să văd dacă fiarele nu obosesc. În cele din urmă, fără ca vreunul dintre ei să pară rănit, omul & câinele s-au prăbuşit grămadă. Am adormit cu Tillman bolborosind: „Băiat bun. Eşti băiat bun, aşa-i, bătrâne?”.

Când ne-am trezit azi-dimineață, i-am găsit dormind îmbrățişați lângă focul stins. Indianca stătea în picioare lângă ei. Nu sunt sigur ce o dezgusta mai mult – Tillman sau câinele necredincios.

Sergentul e tras la față de la căzătura în pârâu & noaptea lungă, dar chiar şi-aşa vom pleca devreme în zori cu speranța că astăzi ajungem în canion.

Cel mai lung marş dintr-o singură zi de până acum. Pruitt estimează că am parcurs 17 kilometri. Avem picioarele umflate & ne dor. Toți, chiar şi indienii, suferim de o inflamație a ochilor, poate de la expunerea la zăpadă, ploaie, vânt, soare. În ciuda durerilor & a oboselii, putem

zări gura canionului. În seara asta stăm pe malul vestic. Aici malul este abrupt & înalt, dar pădurea de molizi încă mai coboară până spre râu & ne permite să adunăm lemne de foc şi să ne instalăm o tabără confortabilă. În amonte, râul Wolverine îşi sapă calea printre pereți de gresie înalți de zeci de metri. Odată ce pătrundem, nu vor mai fi nici copaci, nici teren moale, doar stâncă şi gheață.

17 aprilie

Am supraviețuit unei nopți tulburătoare. La puțină vreme după cină, am alimentat bine focul & ne-am băgat în saci. Deşi era trecut de ora opt, soarele boreal abia ce se cufundase dincolo de munți & încă împrăştia lumină. Speram să ne odihnim mai mult, fiindcă urma călătoria prin canion. Când să adorm, m-a trezit vocea lui Pruitt.

— Domnule, ce-i aia?

M-am ridicat în capul oaselor, uitându-mă încotro îmi arăta. Acolo, în vârful malului înzăpezit de deasupra noastră, se zărea o siluetă întunecată. La început am crezut că e un baribal, stând ridicat pe labele din spate. Dar nu credeam că urşii ies atât de devreme din bârlog.

Nu era urs. Ar fi fost preferabil.

— Nu văd cum trebuie, dar cred că poartă pălărie neagră, a zis Pruitt.

Bătrânul nu putea să fie aici, asta era clar, la atâția kilometri depărtare pe râul Wolverine, când noi îl lăsaserăm acolo, în tabăra indiană. Şi totuşi n-aveam nici o îndoială că el era.

Bătrânul a fluturat din brațe, apoi a sărit mai sus decât părea posibil pentru un om de vârsta lui. La fiecare salt îşi trăgea picioarele sub el, încât părea purtat de aer.

— Ce face-acolo? a întrebat Tillman.

Pruitt a ieşit din sacul de dormit şi şi-a scos binoclul. În preajmă, indienii îşi strângeau lucrurile.

— Se cară mai departe de dealul ăsta, a zis Samuelson. Cred c-o să fac şi eu la fel. Nu-mi place să-l văd acolo sus.

Şi-a rulat sacul, l-a înghiontit şi pe Boyd să se trezească.

Şi Tillman voia să plece, dar eu am zis că n-am de gând să mă mut din cauza pacostei ăleia.

Când Tillman & cu mine încercam să adormim, se auzeau strigătele Bătrânului. Nu puteam să disting cuvinte, doar bolboroseli şi urlete.

Când s-a întunecat, Pruitt s-a băgat înapoi în sac.

— S-a cocoțat într-un copac dintr-un salt, a şoptit Pruitt.

Indiferent cât ne-am fi îndoit noi, el era sigur de ce văzuse.

După aceea am stat cu toții tăcuți în întuneric. Ştiam din felul în care Tillman şi Pruitt îşi dregeau glasul foindu-se în sacii lor de dormit că nici unul dintre noi nu putea să adoarmă. Şi totuşi am ațipit cumva, fiindcă am fost treziți brusc de nişte huruituri în beznă care veneau de deasupra noastră.

— Cade ceva de pe deal! a urlat Tillman.

Am auzit strigătele Bătrânului, apoi nişte fluturări ca ale unor aripi uriaşe. Odată cu sunetul acesta se auzea şi cum se prăbuşea ceva de pe malul înalt. Am sărit cu greu în picioare, ne-am luat sacii de dormit în brațe & am rupt-o la fugă prin beznă.

În spatele nostru se auzea huruitul, trosnetul crengilor, simțeam o pală de aer rece în spinări.

Când am ajuns mult mai încolo pe malul pârâului, cât de departe am putut înainta pe un asemenea întuneric,

Pruitt a aprins un chibrit şi o lumânare, cât să vedem să ne băgăm iarăşi în sacii de dormit.

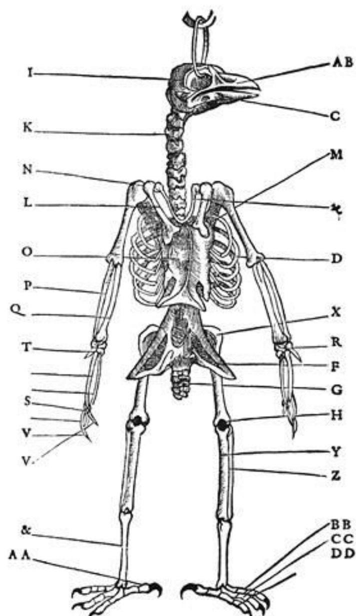
Am rămas treji restul nopții.

În zori am văzut pe lângă ce trecuserăm. Bătrânul declanşase o avalanşă de zăpadă, gheață, pământ & pietre, care se revărsase de pe malul abrupt şi ne măturase tabăra. Am avut noroc chior: săniile, cu puținele noastre provizii rămase, se aflau dincolo de locul alunecării.

Nici urmă de Bătrân în dimineața asta. Nu îi cunosc motivele pentru care a făcut ce-a făcut, dar dacă ne mai iese în cale, s-ar putea să nu-l mai opresc pe Tillman când o să-l apuce de guler.

&56. MECANISMUL acestor oase este admirabil. Articulaţia umărului este mobilă, cam ca şi a noastră, şi permite umărului să se mişte în toate direcţiile, dar mai cu seamă în sus şi în jos. Articulaţia cotului este strânsă, permiţând doar îndoirea şi întinderea în plan orizontal. Falangele nu prea au libertate de mişcare. Însă acolo unde omul are articulaţia mâinii, păsările au un mecanism remarcabil.

Din *Ghidul păsărilor nord-americane: păsări vii şi fosile* **de Elliott Coues, medic militar în Armata SUA, 1872**

Primită la Cazarma Vancouver pe 5 iunie 1885

Râul Wolverine, Teritoriul Alaska
18 aprilie 1885

Scumpă Sophie, dragostea mea,

Nu ştiu ce şanse are această scrisoare să ajungă la tine & cu siguranță va fi un miracol dacă reuşeşte, dar trebuie să mă agăț de această ocazie. Indienii pe care i-am angajat

pe țărmul Alaskăi vor pleca de-acum de lângă noi. I-am trimis înapoi în josul râului cu un raport către Cazarma Vancouver, scrisori către cei dragi & o cutie de plăci fotografice pe care le-a făcut lt. Pruitt până acum în călătorie. Au ordin să ducă totul pe Insula Perkins & să le expedieze cu vaporul la Vancouver.

Sophie, nu ştii cât de prețioasă îmi este scrisoarea pe care mi-ai trimis-o. Cuvintele tale m-au umplut de multă bucurie & dragoste; mă ajută în zilele cele mai grele. Acum călătoresc cu alți ochi, ochi pentru casă & brațele tale & iubirea ta & copilul nostru. E remarcabil & uneori mă copleşeşte când mă gândesc cât de plină a devenit viața mea. Cu doar câțiva ani în urmă, nu eram legat în acest fel. Fiecare tabără de noapte mi-era suficient de acasă. Poate că de asta mă temeam atât de puțin. Ce aveam de pierdut? Nimic, în comparație cu acum.

Sper din suflet că eşti bine îngrijită & nu duci lipsă de nimic. În privința mea să nu îți faci griji. Suntem rupți de oboseală, dar teferi. Am trăit deja multe aventuri ciudate & neaşteptate, pe care nu am acum suficient timp să le povestesc. Adesea mi-am dorit să fi putut vedea şi tu acest tărâm cu ochii tăi. Trecem pe lângă ghețari care ți-ar face ochii să se umple de lacrimi cu măreția lor, & râul Wolverine e impozant. După cum îmi e obiceiul, am fost fidel jurnalului. Sper că şi tu la fel. Tânjesc după serile când ne vom putea citi unul altuia & ne vom putea împărtăşi zilele trăite.

M-am uitat după păsările tale. Văzute deocamdată: gaițe gri, coțofene, corbi, acvile cu cap alb, pițigoi, țintari (Pruitt m-a ajutat să identific acel stol), botgroşi. Am mai întâlnit şi câteva păsări care se vânează – găinuşe de munte & cocoşi polari –, dar acestea au luat iute calea oalei atunci când am fost suficient de norocoşi. Când ne oprim să ne odihnim, auzim ciocănitori & bufnițe în pădure, dar nu e timp să mă

duc să mă uit după ele. Vânătorul Samuelson, care ne însoţeşte, spune că ne putem aştepta să apară pe cer şi păsări migratoare, de apă & răpitoare, călătorind în drumul lor către nord. O să fiu atent. Nu mă îndoiesc că tu ai zări & identifica alte zeci de păsări & îmi pare rău că nu-ți sunt un asistent foarte priceput.

În timp ce scriu, în preajmă şade un indian pe nume Iscusitul. Ştie ceva engleză, dar pare cel mai sălbatic indian din câți am văzut. O cochilie tubulară, numită dentalium, îi străpunge nasul. Are părul negru tuns scurt, de parcă ar fi retezat cu o lamă boantă. Poartă o haină făcută din piele de karibu cu garnitură de blană de lup. În jurul gâtului are o teacă pentru cuțit decorată cu mărgele – acestea sunt motiv de mare mândrie & indienii nu şi le scot nici măcar în somn.

Iscusitul vreau să ştie cui îi scriu, & când i-am zis că scrisoarea e pentru tine, soția mea, a întrebat dacă eşti drăguță & bună. Sigur că da, am zis.

Zice că are şi el o nevastă acasă, dar nu aşa de drăguță pe cât i-ar plăcea. Zice că speră să-i fie credincioasă cât timp e plecat.

Nici nu ştiam că a lăsat acasă o familie. Spune că au trei copii şi un al patrulea s-a născut chiar înainte să plece. Îmi pare rău să aflu că l-am luat de-acasă, de la aceste responsabilități. S-a dovedit iute de picior & ni s-a arătat credincios. Îi doresc să călătorească cu bine înapoi la familia lui, în josul râului.

Până acum am înaintat mai încet decât mă aşteptam, dar ne pregătim să intrăm în canionul de care ți-am povestit de atâtea ori. Odată ce-l vom fi traversat, voi fi mai liniştit.

Încă mai sper că vom ajunge la St. Michael & vom călători înapoi în Teritoriul Washington înainte de venirea iernii. Dacă din cine ştie ce motiv nu vei mai avea veşti de la mine multe luni de acum înainte, nu te alarma. Nu o să pot să-ți trimit scrisori înainte de a ne apropia de coasta vestică.

În eventualitatea că întârziem din vreo pricină sau alta, ne vom petrece iarna cu indienii. Te implor, Sophie, să nu-ți pierzi speranța.

În prima scrisoare, m-ai întrebat când m-am îndrăgostit de tine, aşa că îți voi spune. S-a întâmplat chiar în acea primă zi când am traversat călare pădurea de lângă şcoala ta & am trecut chiar pe sub tine. Aproape că am căzut din şa când ți-am auzit foşnetul fustei deasupra capului. Ți-ai cerut scuze că mi-ai speriat calul, dar, dincolo de asta, pe mine m-ai observat vreun pic? Nu mai văzusem niciodată o femeie, cu fuste & toate cele, cocoțată în ramurile unui copac, dar mai presus de asta a fost sunetul vocii tale, blânde, atât de plină de încântare. „Nu ți-am spus că vom găsi ceva interesant aici?”, ai spus & ai continuat: „Da, ai dreptate! Acum îmi dau seama. O să devii specialist înainte să se termine ziua asta”.

Abia atunci am observat câțiva copii care stăteau aşezați pe diferite crengi în jurul tău. Te-am întrebat ce făceați, oare cercetați vreo insectă sau pasăre, dar tu mi-ai spus „şşş” & mi-ai făcut semn cu mâna să plec. Iată-te: adorabilă, curajoasă & absolut oarbă în ce mă priveşte. Cred că asta n-a făcut decât să aprindă focul dragostei în mine.

Acum porți în pântece copilul nostru, Sophie, & ai devenit şi mai fantastică pentru mine. Cu fiecare zi care trece şi în care mă gândesc la asta te iubesc şi mai mult.

Trebuie să închei scrisoarea. Sper că vei putea citi tot ce am înghesuit eu pe aceste câteva pagini.

Asigură-te că fata de la familia Connor se îngrijeşte bine de tine. Dormi mai mult dimineața, mănâncă unt cât pofteşti, te rog nu te mai cocoța în copaci, ai grijă de tine & fii sigură că mă gândesc la tine în absolut fiecare zi.

Al tău soț care te adoră,

Allen

P.S.: Iubirea mea pentru tine este de neclintit. Mă voi întoarce cât pot de repede acasă la tine.

Lt. col. Allen Forrester
18 aprilie 1885

Bătrânul devine pacostea acestei aventuri. Se pare că din cauza lui am pierdut majoritatea fotografiilor făcute de Pruitt, dacă nu chiar pe toate. Soarta rapoartelor & a scrisorilor noastre este necunoscută.

La scurtă vreme după ce am trimis indienii în josul râului cu cutia de plăci fotografice & documente, cel căruia îi spunem Iscusitul s-a întors în fugă. Noi tocmai legam încărcăturile, pregătindu-ne să ne aventurăm în canion, când ne-a strigat. În curând am înțeles că Bătrânul li se alăturase indienilor când porniseră spre sud, în aval. Şnapanul le-a spus că încercăm să furăm chiar lumina zorilor, că am ascuns-o în ladă ca s-o ducem pe pământurile noastre şi să avem doi sori. I-a îndemnat să deschidă cutia & să elibereze lumina. Iscusitul spune că a încercat să îi oprească, dar ei au găsit plăcile de sticlă &, crezând probabil că erau nişte drăcovenii pentru capturarea luminii, le-au scos din husele protectoare. Iscusitul ne-a arătat cum le-au ridicat pe fiecare spre cer ca să le cerceteze & să le scuture de orice urmă de lumină a zilei.

Pruitt era să facă apoplexie. E sigur că toate fotografiile sunt distruse.

Şi eu îmi fac griji legate de scrisoarea mea către Sophie. Bătrânul are noroc că n-o să-l întâlnim iarăşi, fiindcă nu cred că mi-aş putea stăpâni furia.

I-am mulțumit indianului care ne-a adus veştile. În semn de recunoştință, i-am zis că se poate servi cu o parte din mâncarea abandonată şi proviziile pe care le-am ascuns lângă satul lui.

— Frumos din partea lui că s-a întors & ne-a zis ce s-a întâmplat, am spus. Numele lui e Iscusitul, nu-i aşa?

— Ăsta nu-i nume, a zis Samuelson, e doar o poreclă. Are un nume care la ei înseamnă „fratele mic”. O fi rubedenia vreunei căpetenii.

Nimeni din grupul nostru nu pare să ştie numele adevărat al Iscusitului, lucru pe care îl regret.

Cât despre hârtiile noastre, nu e nimic de făcut. Indienii zic că gheața de pe râu se va sparge în curând. În timpul dimineții am auzit scrâşnetul gheții când înaintam. În locul acesta şi-a întrerupt lt. Haigh înaintarea, din cauză că prin canion apa era prea adâncă & iute pentru navigat.

Dacă gheața se va sparge şi va fi dusă de ape înainte să intrăm, vom eşua şi noi. Iar dacă se întâmplă asta în timp ce suntem în canion, nu pot spune că vom supraviețui.

În capcanele lui Samuelson s-au prins câțiva iepuri pe timpul nopții. El & indianca – se pare că merge şi ea în continuare cu noi – îi curăță ca să avem carne pentru o zi, două.

Plecăm de îndată ce îşi termină treaba.

Însă a fost mai atent cu cutia care conţine soarele... I s-a dat în cele din urmă, cu porunca răspicată să nu o deschidă. Însă, transformându-se într-un corb, a zburat cu ea şi, când a deschis cutia, lumina a strălucit pe pământ aşa cum face acum. Dar oamenii, uluiţi de strălucirea neobişnuită, au fugit în munţi, în păduri şi chiar şi în apă, devenind animale sau peşti.

Din *Alaska şi resursele sale* **de William Healey Dall, 1870**

Stimate domnule Forrester,

Lucrez la organizarea materialului şi citesc totul în ordinea în care trebuie să se fi desfăşurat evenimentele. Dar tot găsesc documente neaşteptate, iar asta îmi place mult. Încerc un sentiment prețios al urgenței pe care îl trăiesc uneori când lucrez cu artefacte. Țin în mână unul dintre micile jurnale legate în piele ale străunchiului dumneavoastră, gândindu-mă ce miracol ca ele să mai supraviețuiască până astăzi, iar atunci mă uit pe geam şi văd chiar râul pe care îl descrie colonelul. Ştiu că probabil sună exagerat, dar mi se face pielea de găină. De fiecare dată când dau acele pagini fragile şi mi-l imaginez pe colonel instalându-şi tabăra chiar în fața ferestrei mele, scriind la lumina focului, întâlnind cei dintâi oameni de prin aceste locuri, e ca şi cum timpul s-ar fi spulberat şi trecutul s-ar petrece acum. Asta m-a făcut să mă îndrăgostesc de istorie.

Şi pe măsură ce inventariez materialele din cutii, îmi pun atâtea întrebări. Sunt sigur că la unele voi primi răspuns pe măsură ce continui. Chiar acum, de exemplu, mă întreb cum de-o fi ajuns pieptănul strămătuşii să fie unul dintre artefactele din posesia dumneavoastră, dacă a fost înhățat de un corb şi pierdut în 1885 în Vancouver.

M-am gândit la scrisorile ei ieri, când am fost la poşta de aici, din Alpine. Un corb poposise în partea din spate a camionetei partenerului meu şi ne scotocea prin pungile de cumpărături. Încerca să ciugulească dintr-o pungă cu chipsuri tortilla când am băgat noi de seamă. Am început amândoi să fugim şi să strigăm la el, încercând să-l speriem şi să-l alungăm de la cumpărături. A zburat, dar numai până la un stâlp.

În Alaska există nişte poveşti minunate care îl au personaj pe Corb. Într-una dintre preferatele mele, Corbul îşi convinge prietena, Balena, să iasă pe mal, în glod. După

ce Balena eşuează, Corbul o mănâncă – pe toată. Oamenii din satul apropiat sunt supăraţi pe Corbul care s-a dovedit aşa de lacom. Vânătorii încep să tragă cu săgeţi după el şi să-l urmărească. Dar Corbul e prea umflat de la grăsimea de balenă şi abia se mai poate ridica de la pământ. Fiindcă nu poate zbura, Corbul începe să transforme fiecare săgeată într-un molid. În timp ce săgeţile zboară, copacii se îndesesc tot mai mult, şi astfel Corbul se poate ascunde pentru totdeauna.

Pe un ton mai serios, cred că este important să transpunem aceste materiale într-o formă digitală. Jurnalele şi scrisorile au fost supuse la multe de-a lungul anilor. Mă tem să nu le distrug când le răsfoiesc, dar încerc să umblu cu ele cât de atent pot. Fiindcă deja fac munca de traducere a scrisului cu prescurtări al colonelului pe măsură ce citesc, am început să transcriu jurnalele.

Am observat că multe dintre tăieturile din ziare şi cărţi, precum şi felicitările arată de parcă ar fi fost cândva lipite pe o altă hârtie. Ştiţi cumva de unde provin?

Ştiţi şi cine a adunat informaţiile medicale – fotocopiile din plicul maro? Unele ţin de medicina militară, altele de obstetrică.

Cea mai importantă întrebare pe care vreau să v-o adresez este însă legată de rapoartele oficiale. Am reuşit să le depistez prin biblioteca din Anchorage. Le citesc în paralel cu jurnalele personale, comparându-le pe măsură ce înaintez, şi e exact aşa cum aţi spus – rapoartele nu reflectă cele scrise în jurnalele colonelului. De ce credeţi că lăsa atât de multe pe afară? În rapoartele trimise la Cazarma Vancouver, singura menţionare legată de bărbatul pe nume Boyd este de fapt cea a colibei lui, iar colonelul afirmă că au dormit acolo câteva zile. Nu se aminteşte nicăieri de soţia respectivului, de ceaţă sau de turma de karibu. Nu îl pomeneşte niciodată pe „Bătrân”. Sunt curios ce părere

aveți, de vreme ce sunteți aşa de familiarizat cu aceste hârtii.

Pun în plic şi o fotografie pentru dumneavoastră. Acesta este râul Wolverine, privit spre canionul prin care trece colonelul. Trece? Probabil că ar trebui să spun „a trecut”. Vedeți, aşadar, unde îmi e mintea – aprilie 1885.

Cu cele mai bune gânduri,

Josh

Partea a II-a

Pieptăn victorian de argint
Colecția Allen Forrester
Circa 1880

Argint nemarcat, mâner decorat cu lăstari de ferigă. Puternic oxidat, doi dinți lipsă. Măsoară 10 centimetri lungime, 8 centimetri lățime.

Lt. col. Allen Forrester
20 aprilie 1885

Cândva, cu ani în urmă, pe când călătoream prin deşert, am dat pinteni calului pe o pantă acoperită cu grohotiş. Pietrele se fărâmițau & se rostogoleau în urma noastră când urcam & le auzeam huruitul mult în urmă. Nu mă puteam opri ca să-mi regândesc strategia. Dacă trăgeam de hățuri, calul putea aluneca & riscam să ne prăvălim amândoi. O cădere din care probabil că n-am fi supraviețuit nici unul, om sau animal. Nu ştiam ce voi găsi în capătul acelui defileu, dacă va fi teren pe care să-l pot birui, dar de-un lucru eram sigur – n-aveam să mă întorc pe unde venisem. Mort-copt, trebuia să merg înainte.

Nu mai vreau să ajung în situația aceea. Cu atât mai puțin când îi conduc pe alții. Şi totuşi asta mi se întâmplă acum.

Traversăm un peisaj absolut remarcabil, primejdios. Doar grație norocului & voinței n-am suferit pierderi mai mari până acum. Dar indiferent ce ne aşteaptă înainte, suntem dedicați întru totul misiunii noastre. Singurul nostru drum spre casă e către nord, mai departe prin munți.

Era dimineața târziu când ne-am părăsit tabăra de lângă stânci, acum două zile, & ne-am luat la revedere de la cel căruia eu îi ziceam Iscusitul, conştienți de faptul că rapoartele & scrisorile ne-au fost puse în pericol. Însă când am pornit, lapovița de pe coastă încetase, lăsând loc soarelui & cerului senin. Fie şi numai acea îmbunătățire a vremii ar fi fost de-ajuns să ne ridice moralul. Apoi şi râul Wolverine ne-a oferit, în sfârşit, o călătorie uşoară. Gheața era netedă, zăpada nu ne trecea de încălțări, tocmai bine ca să avem pe ce călca, dar să nu ne încetinească. Săniile mergeau pentru prima oară aşa cum trebuie & alunecau de parcă n-ar fi fost încărcate. Tillman o lua iute înainte, gonea entuziast în ritmul lui. În curând înaintam cu toții rapid în amonte, cu soarele bătându-ne în creştet. Până şi Pruitt ieşise din posomoreala lui. Câinele se apucase să ne dea roată, lătrând ascuțit ca pentru a zice: „În sfârşit, v-ați prins şi voi cum să mergeți!”.

Apoi, pe neaşteptate, Pruitt a părut să cadă în genunchi. Când m-am apropiat, am văzut că de fapt străpunsese gheața & se oprise la doar vreun metru adâncime. După expresia de pe chip, era la fel de uluit ca noi, ceilalți. Bocancii îi erau scufundați în apa nu prea adâncă.

— Dar n-ar trebui să se-nece? a întrebat Tillman. Credeam că-i numa’ de vreo de şase metri.

Samuelson a explicat că n-a căzut de tot, adică până în apa râului, şi că cel mai probabil dedesubt se află încă stratul de gheață adevărată.

Era acea topire de suprafață de care ne avertizase Samuelson, când apa curge pe deasupra stratului de gheață existent, îngheață & formează un strat nou, mai subțire, de gheață falsă. Dacă scade nivelul de apă al râului, se formează un buzunar de spațiu liber. Gheața asta superficială ne ajutase să călătorim uşor, dar acum se dovedea subțire & nesigură.

— Ți-a stat inima, nu, Pruitt?

Tillman râdea în timp ce-l ajuta pe Pruitt să iasă din gaură.

De aici înainte am fost precauți. Am descoperit însă că dacă nu zăboveam aiurea pe loc, gheața ne ținea. Totul s-a transformat într-un soi de cursă. Goneam cât de repede puteam. Indianca ținea ritmul, în ciuda încărcăturii substanțiale din spinare & chiar l-a depăşit pe Tillman pe o distanță scurtă. Pentru prima oară de când ni se alăturase, am văzut-o zâmbind.

Călătoria noastră entuziastă s-a oprit însă când am intrat în gura canionului. O răcoare sumbră s-a pogorât asupra noastră & vocile ne răsunau ciudat dinspre pereții de gresie.

Dus, odată cu soarele & veselia, era şi călătoritul fără efort. Canionul delimitează strâns râul Wolverine astfel încât, de-a lungul iernii, atunci când se deplasează gheața, totul se înghesuie alandala. Sloiuri uriaşe, groase de un metru & înalte de până la şase metri fuseseră sfâşiate în bucăți & întoarse de-a curmezişul. Părea o întindere impenetrabilă de umflături & coame & sloiuri răsturnate împinse înspre pereții canionului, care sunt nişte stânci verticale de culoarea plumbului. Nu aveau să ne permită

nicicum să le escaladăm sau măcar să ne cocoțăm un pic cu picioarele pe ele dacă era să cedeze gheața râului.

Tillman a întrebat cât de departe vom merge prin canion. Am estimat cinci, opt, poate cincisprezece kilometri.

— Dacă-i vorba de cinci kilometri, îi putem face fără popas, a zis Tillman. Dar cincisprezece kilometri? Asta înseamnă să dormim noaptea în canion.

Samuelson ne-a avertizat că trebuie să mergem pe coamele & crestele unde e gheața cea mai zdravănă. Ne-a arătat în față spre o adâncitură de mărimea unui iaz, unde gheața râului forma o scobitură & căpăta o nuanță intensă de albastru.

— Feriți-vă de-aia ca de ciumă, a zis. O să crape chiar sub voi.

Samuelson a deschis drumul. Câinele, de astă dată, era ultimul. Tillman a zis că nu-i place felul în care animalul ezită să ne urmeze, de parcă ar şti mai multe ca noi.

După aceea nimeni n-a mai zis nimic.

Canionul ne inspiră teamă, însă cred că tăcerea noastră era una plină de venerație. O adevărată ispravă a Mamei Natură. Zidurile de gresie se înalță sute de metri. Pe alocuri, cascade groase de gheață se preling pe stânci. În depărtare, spre nord, est & vest sunt munți de piatră & ghețari mari, care se întind pe kilometri în şir. Un asemenea ghețar cobora până în canion & pe marginea râului, aşa încât am putut atinge şi noi gheața fantastică, albastră când am trecut pe lângă el.

Râul Wolverine îşi sapă strâns cursul prin piatră, astfel că nu putem vedea niciodată mai mult de câteva zeci de metri înainte sau înapoi de câte ori cotim. Am intrat într-o porțiune care era aşa de îngustă, mărginită de ziduri de parcă ar fi fost o peşteră, cu un perete complet încastrat în gheață până la înălțimea de cel puțin trei metri şi jumătate.

Lumina zilei abia pătrundea de sus, puțină, prin deschizătura îngustă spre cer.

Sunt rare urmele de floră sau faună în acest peisaj. Sus pe munți, mici plante mereu verzi, rezistente cresc agățându-se doar de stânci şi de aer. O dată, o acvilă cu cap alb a zburat jos prin canion & pe deasupra capetelor noastre, cu o deschidere impresionantă a aripilor. Altfel, n-am zărit nici un semn de viață.

Tillman a rupt tăcerea zicând că ar prefera să călătorească mai repede ca să scape din capcana asta de moarte, blestemată de Dumnezeu. Suntem ca nişte şoareci care aleargă spre botul unei mâțe, a zis.

Dar începusem să respect alegerea lui Samuelson pentru o înaintare precaută. Nu ne puteam permite nici o greşeală, fiindcă prea uşor ne-am fi putut trezi într-un colț, captivi fie între sloiuri uriaşe, fie într-unul dintre acele locuri periculos de joase. Atunci am fi fost nevoiți să încercăm să traversăm sau să facem cale întoarsă până la un teren mai sigur. Am continuat să înaintăm într-un ritm lent, cu grijă.

Săniile care merseseră atât de bine la începutul zilei au devenit acum o povară pe terenul accidentat. Adesea se răsturnau; alteori doi dintre noi trebuia să săltăm vreuna dintre ele şi să o scoatem împreună din zona cu denivelări, apoi să ne întoarcem după a doua sanie. Şi gheața începea să dea semne de dezgheț; zone mari se desprindeau & ni se mişcau sub picioare. O dată am călcat pe ceea ce părea teren sigur, ca să mă trezesc că tot blocul de gheață de sub mine se răsuceşte, de parcă aş fi fost un tăietor de lemne la un concurs de stat în picioare pe buşteni plutitori care se rotesc. Abia am reuşit să sar pe teren sigur când sloiul sălta sub mine.

După câteva ore, mai în jos de noi, în canion, am auzit huruitul & scrâşnetul gheţii în mişcare. Nimeni n-a zis nimic, dar era limpede că auziserăm cu toţii.

Tillman a început să fluiere, probabil ca să ne distragă atenţia. A început cu frânturi din melodii soldăţeşti, dar apoi a dat-o pe jalnicul „Bury Me Not on the Lone Prairie"[7]. M-am pomenit şi eu că fredonam fără să vreau, până când mintea mi s-a împiedicat în versurile:

...Umbrele morţii se strângeau împrejur,
El se gândea la casă şi la cei dragi lui.

I-am strigat să înceteze.

Tillman a părut deranjat, dar m-am bucurat că s-a terminat.

Nici unul dintre noi n-a observat când s-a răzleţit câinele de grupul nostru. Deodată s-a auzit un lătrat puternic & ne-am oprit cu toţii ca să ne uităm în urmă. Animalul era cu câteva sute de metri în aval & aproape de peretele celălalt al canionului. Puteam vedea încurcătura în care se găsea – animalul era separat de noi printr-o spărtură adâncă în gheaţă, care începea mult mai în josul râului decât puteam vedea. Câinele mersese pe lângă stâncă & acum era încolţit. Spărtura părea să fie lată de peste trei metri, prea mult pentru a fi sărită. Animalul părea să se gândească totuşi s-o facă. Alerga înainte & înapoi.

I-am urmat pe Tillman & pe indiancă în josul râului ca să vedem mai bine. Pesemne că astă-iarnă gheaţa se lăsase formând o cavitate cu pereţii înalţi de peste doi metri. Pe fundul acesteia vedeam apa curgătoare a râului Wolverine,

---

[7] „Nu mă îngropa în preeria pustie", vechi cântec al cowboy-ilor, una dintre cele mai cunoscute balade ale crescătorilor de vite.

atât de întunecată, încât precis era foarte adâncă, nici un om sau animal n-ar fi supravieţuit.

— Dacă încearcă să sară & nu reuşeşte, n-o să-l putem scoate de-acolo, a zis Tillman.

Am încuviinţat. Pereţii laterali erau prea abrupţi, gheaţa prea instabilă.

La sunetul vocilor noastre, câinele s-a însufleţit & s-a apropiat de margine.

Cu o figură mai expresivă decât o văzusem vreodată, tânăra indiancă a strigat la animal, fluturând din mâini ca pentru a-i arăta să se îndepărteze de groapă. Şi Tillman era tulburat.

— Ia-o înapoi, Băiatu'. Înapoi!

Pentru o vreme câinele a mers încolo şi încoace, apoi a început să scâncească.

Tillman s-a oferit să cheme câinele şi să îl conducă în aval până când găsea un loc sigur de traversat.

N-am spus nimic. Sergentul a înţeles. Eram norocoşi că reuşiserăm să ajungem până aici fără ca vreunul dintre noi să cadă în Wolverine.

Aveam să lăsăm câinele să se descurce. Am zis c-ar trebui să ne îndepărtăm iute, ignorând câinele în aşa fel încât să nu încerce să se ia imediat după noi, pe aici. Şansa lui, dacă îl ducea capul, era să o ia înapoi, în josul râului.

Când i-am întors spatele, câinele a scos un urlet prelung.

Femeia a dat să pornească înapoi.

— Cred că se duce după câine, a zis Tillman.

E prea periculos, i-am zis femeii. Ar trebui să rămână cu noi.

— Băiatu', a zis ea arătând spre câine.

Am făcut un pas spre ea ca să o apuc de braţ. M-a ţintuit cu privirea, alarmată, apoi furioasă. Dar a făcut cum i-am zis & a venit cu noi înapoi la ceilalţi.

Le-am explicat ce s-a întâmplat, că am pierdut câinele, dar că îi ordonasem fetei să rămână cu noi.

— N-aş fi crezut c-o să te asculte, a zis Samuelson & eu am fost de acord.

Călătoria prin canion a continuat ore-ntregi. Din când în când printre stânci se ivea câte o boltă sau vreo cădere de pietre pe mal. Dar în afară de asta, pereții canionului erau absolut verticali & neîntrerupți.

Tillman a întrebat de mai multe ori decât era cazul cât parcurseserăm.

Trei kilometri. Patru. Nu chiar cinci. Pruitt se străduia să calculeze de fiecare dată când întreba Tillman.

— Nu contează cât am făcut, a mormăit în cele din urmă Samuelson. Ci doar cât mai avem de mers, & nici unul dintre noi nu-ți poate spune asta.

Tillman a încetat cu întrebările.

Era cam descurajant când s-a lăsat seara & tot nu se vedea nici urmă de capăt al canionului.

Vânătorul a spus că în curând rămânem fără lumină. Am face bine să ne instalăm tabăra la următoarea grămadă de pietre pe care o întâlnim. Măcar aşa scăpăm de gheață peste noapte.

— & să-ncercăm să dormim în capcana asta mortală? a întrebat Tillman.

Tocmai când ne înghițea noaptea cea rece, am găsit o scobitură în stâncă. Cred că atunci când curge râul Wolverine, apele se învolburează formând un iaz adânc, dar acum acest loc ne oferea nişte blocuri mari de gresie pe care ne puteam cocoța & unde să ne aşezăm tabăra. Nu exista nici pic de confort – nu tu foc de tabără, nu teren care să ne facă concesii, nici o cale să dormi altfel decât gheboşat pe pietrele alea. Îmi făceam griji pentru Boyd, firav & slăbit cum era. Tremura de frig. Indianca s-a ghemuit pe una

dintre pietrele cele mai de sus, ca şi cum se uita după ceva pe râu.

În timpul nopţii canionul cufundat în beznă gemea & ofta & gângurea, de parcă am fi dormit în burta unui monstru cu sânge rece. Am dormit foarte puţin &, când am aţipit, am visat că m-am înecat sau eram tras sub gheaţă de ghearele unui gheţar. Se agita până şi Samuelson, care de obicei doarme netulburat.

— Dacă ne trezim înconjuraţi de ape & rămânem prinşi aici? a şoptit Tillman în întuneric.

Nu i-a răspuns nimeni.

Mai târziu mi s-a părut că aud pe cineva bâiguind rugăciuni, dar poate că a fost doar un vis.

La prima geană cenuşie de lumină, am văzut că râul era încă îngheţat.

Indianca dispăruse.

— M-am gândit eu c-o să dispară aşa, a zis Samuelson.

— S-a dus după Băiatu'.

Am întrebat de ce-a mai venit cu noi dacă totuşi avea de gând să meargă după câine.

— Probabil s-a gândit că-i va fi mai uşor să plece la adăpostul nopţii, decât să se certe cu toţi.

Îşi lăsase proviziile din rucsac, dar îşi luase lucrurile personale.

Spre deosebire de toate celelalte zile, Tillman a fost gata primul. Boyd îşi înfăşura picioarele în blană de animal, fiindcă încălţările i se făcuseră praf de mult. Noi, ceilalţi, mâncam bucăţele reci de carne de iepure.

— Haideţi! Hai să mergem odată, ne tot îndemna Tillman. Eu nu mai dorm înc-o noapte aici.

*

N-aveam de unde să ştiu că eram atât de aproape, dar Tillman n-o să mă ierte pentru că înnoptaserăm în canionul acela. La mai puțin de patru sute de metri în față, după următorul cot al râului, am ajuns la capăt. Acesta era marcat de o uşoară deschidere & de lumina cerului. Pereții de stâncă dispăreau lăsând loc unor dealuri abrupte acoperite cu molizi albaştri-cenuşii. Râul se lărgea, gheața îi era acum dantelată de canale cu apă. Soarele era chiar deasupra munților. Pruitt şi-a verificat ceasul. Încă nu trecuse de ora 11 dimineața. Traversarea canionului ne luase o zi & o oră.

Simt o mare uşurare. De când am făcut prima estimare a expediției, acesta mi s-a părut că va fi cel mai important obstacol din calea noastră. Canionul i-a oprit pe Haigh & pe mulți dintre ruşii dinaintea lui, fie şi numai fiindcă îşi închipuiseră în mod greşit că pot naviga pe apele deschise, după dezgheț. Nu se poate călători decât pe gheață. Şi nici aşa nu e treabă uşoară.

Am făcut o scurtă pauză ca să mâncăm biscuiții marinăreşti pe care ni i-a împărțit Tillman, dar şi ca să-mi odihnesc mâna de la scrisul în acest jurnal înghesuit. Acum reiau însemnarea, fiindcă mă tem că dacă nu notez toate astea, o să uit detaliile cele mai vii.

După ce am trecut cu bine de canion, am hotărât să ne odihnim o zi-două. Aleseserăm un pâlc de plopi, nu departe de mal. Mai departe, pe o coastă, se vedea teren unde se topise zăpada, dar acum n-avem energie să urcăm. Suntem prea istoviți de marşul lung & de noaptea nedormită şi rece ca să facem şi altceva în afară de-a ne scoate bocancii uzi & a ne băga în sacii de dormit, chiar dacă suntem în toiul zilei.

Boyd a zis că se simte foarte uşurat că nu mai trebuie să doarmă pe gheață, în strâmtoarea stâncoasă.

— Amin, a zis Tillman.

A vorbit în numele nostru, al tuturor.

Am dormit mare parte din zi, abia acum ne-am trezit sub un soare cald & un huruit continuu, scrâşnit.

— Ia uitaţi-vă acolo! a zis Boyd.

La o sută de metri în aval, râul Wolverine prinsese viaţă; gheaţa se prăbuşea, învolburându-se. Ne-am strecurat cu toţii afară din sacii de dormit, ne-am tras bocancii, am mers pe mal până am ajuns la spărtură. Dedesubt, în canion, am văzut cum sloiuri de gheaţă se încălecau & se răsturnau. O privelişte impresionantă. De aici până la ţărmul Alaskăi, râul Wolverine este o revărsare de sloiuri de gheaţă plutitoare, zăpadă topită, apă învolburată.

— Nattie!

Tillman a trecut în goană pe lângă noi, strigând.

Atunci ne-am dat seama cu toţii. Femeia & câinele se aflau undeva jos, în canion. O tăcere sumbră s-a pogorât asupra noastră când ne-am întors în tabără.

Pruitt a început să facă tot felul de calcule pentru cercetările & măsurătorile sale meteorologice. Samuelson a înteţit focul ca să ne uscăm încălţările & hainele. Boyd ne mai pregătea încă o masă din iepure înăbuşit cu o mână de făină aruncată în zeamă.

Dar Tillman era în continuare agitat. Mergea încolo şi-ncoace pe marginea râului, cam cum făcuse şi câinele când era izolat de noi. S-a uitat cum se desprinde de mal încă un sloi mare. Ochii lui l-au urmărit cum cădea în canion. A mers cu pas apăsat din tabără până în apropierea pereţilor canionului. Acolo şi-a făcut mâinile pâlnie la gură şi a strigat:

— Băiatu'! Aici, Băiatu'! Şi apoi: Nattie! Mă auzi? Nattie!

A strigat aşa până a răguşit & i s-a frânt vocea.

Boyd a sugerat că e posibil să fi scăpat băgându-se pe undeva sau poate că au apucat să se suie într-o zonă mai înaltă.

Tillman şi-a trecut degetele prin părul ciufulit.

— Aşa crezi?

Eu nu prea cred că femeia sau câinele ar fi putut supravieţui, dar n-am spus nimic.

Cât despre noi, c-o fi bine, c-o fi rău, intrarea ne-a fost pecetluită. Până acum ne-am fi putut întoarce şi duce acasă pe unde-am venit. Nu şi de-acum încolo. Acum aparţinem râului Wolverine.

Râul Wolverine, aprilie 1885

Stimate domnule Sloan,

Nu vă pot spune ce bucurie mi-a făcut fotografia cu canionul pe care mi-ați trimis-o. Mi-am pus-o pe frigider şi îmi place s-o văd în fiecare dimineață când mă duc să scot sucul de portocale. Mi-e greu să-mi imaginez cum trebuie să fie să ieşi pe uşă şi să păşeşti în acel ținut în fiecare zi. Cred că este într-adevăr unul dintre marile mele regrete – că n-am reuşit să ajung acolo. Ar fi trebuit să mă gândesc mai bine la asta de-a lungul vieții. Dar cred că aşa se întâmplă mereu.

Mă bucur să aflu că încă vă mai luptați cu lectura. În paginile alea se ascund mai multe mistere, dintre care pe unele le-am descifrat de-a lungul anilor, iar cu altele abia de m-am lămurit. Cel mai bine e să continuați să citiți şi să trageți propriile concluzii. După ce terminați, o să ne comparăm însemnările. Vă mărturisesc că şi eu mi-am pus întrebări legate de neconcordanțele dintre documentele oficiale şi jurnalul străunchiului meu. Probabil colonelul era prea mândru ca să admită că fusese martorul unor întâmplări atât de bizare. Sau era precaut bănuind felul în care acestea aveau să fie primite de bravii săi comandanți.

Tăieturile din reclame, felicitările şi toate alea pesemne că provin dintr-un album de-al lui Sophie. Pe vremea aceea era o distracție populară printre doamne. Cineva din familie a găsit de cuviință să-l dezmembreze cu ani în urmă, iar eu n-am mai dat de caietul în sine. Nu ştiu dacă cineva le şterpelea ca să facă profit, deşi nu cred că se puteau scoate mulți bani din vederi şi felicitări de Crăciun. Mai degrabă le-

a folosit vreun copil din familie pentru un proiect la şcoală. Măcar s-au păstrat parte din ele.

Preferata mea este felicitarea cu un urs polar care arată de parcă urmează să-şi pregătească masa dintr-un om. Este trimisă de fratele colonelului, Harry, la Crăciunul dinaintea începerii expediției. Harry are o poveste interesantă – el şi colonelul erau la Academia West Point când a izbucnit Războiul Civil; bunicul meu, fratele lor mai mic, era pe atunci doar un copilaş. Cadeții îşi rodeau unghiile de nerăbdare să plece în luptă, aşa că au făcut cerere la academie şi în cele din urmă li s-a permis să absolve mai repede şi să plece la război ca ofițeri. Până să se dezmeticească, Harry s-a pomenit într-un pat de spital, cu răni de pe front. Şi-a pierdut şi mâna dreaptă, şi piciorul drept. Pe atunci nu existau antibiotice şi nici cine ştie ce anestezic – probabil că l-au adormit cu cloroform direct pe câmpul de luptă, i-au tăiat membrele sângerânde cu fierăstrăul şi-au sperat că va fi bine. Greu de imaginat cum de-a supraviețuit. Era cel mai mare dintre frați, iar din scrisorile pe care le-am citit, cred că era cel de la care lumea se aştepta să facă lucruri mărețe în armată. Şi iată că sarcina aceasta i-a revenit apoi colonelului.

Sunt sigur că ați găsit şi cele câteva fotografii care au reuşit să supraviețuiască expediției. Plăcile trebuie să fi fost la fundul lăzii când indienii le-au expus pe majoritatea, distrugându-le. Mi-ar fi plăcut să fie mai multe.

Cât despre informațiile medicale, acestea provin din cercetările surorii mele, Ruth. Ea ştia că am documentele vechi ale colonelului, iar când a venit în vizită acum câțiva ani, m-a întrebat de ele. Astfel am aflat că nu citise nimic până atunci, aşa că am scos cutiile şi ne-am petrecut amândoi următoarea săptămână puricând scrisorile şi jurnalele. A fost aşa de absorbită de toate, încât a început să caute informații prin cărți de obstetrică şi de medicină

militară din secolul al XIX-lea. Până să mă dumiresc, pornea spre Portland, Oregon, şi vizita Fort Vancouver. Vechea căsuță în care au locuit colonelul şi Sophie a dispărut de mult, dar multe dintre celelalte clădiri ale cazarmei mai sunt acolo, într-un parc istoric. Ruth a adus o grămadă de fotografii pe care le făcuse. Iar cât a stat în Portland, a parcurs microfilme cu vechi articole din ziare. Mă bucur că le-a scos la lumină – mereu mi s-a părut că domnul Jenson şi-a meritat soarta pe Insula Perkins.

Însă, cu toate întâmplările prin care a trecut colonelul în Alaska, strămătuşa noastră, Sophie, e cea care i-a cucerit cu adevărat inima lui Ruth. Mereu zicea că ar trebui să îi scrie cineva biografia, şi cred că încerca să-şi facă curaj să o scrie ea. La un moment dat a înțesat documentele cu post-it-uri galbene, cam vreo sută, şi aşezase totul frumos în camera mea de oaspeți din spate, dar mie mi se părea că nu făcea decât să mute totul de colo-colo. Cam pe atunci s-a îmbolnăvit de cancer şi a plecat dintre noi până să mă dumiresc. Aşa merg lucrurile când ajungi la vârsta mea. Asta mă face să mă gândesc că, în fond, s-ar putea să aibă un sens să faci copii, aşa încât întreaga ta viață şi toate realizările familiei să nu fie lăsate apoi în voia sorții.

Mi-a plăcut povestirea dumneavoastră cu corbul. Păsările astea au ceva comic. Le place să sâcâie şi câinii. Cu ani în urmă aveam un golden retriever. Corbii îi furau mâncarea din bol bucățică cu bucățică, în timp ce el lătra şi încerca să alunge o pasăre, apoi alta. Pe câine îl înnebuneau, iar pe mine mă amuzau.

Însă o dată am văzut cum un corb înhață un pui de iepure, îl duce pe câmpul din preajmă şi îl face franjuri. Asta a schimbat felul în care văd aceste păsări. Sunt mai crude decât ai crede, şi poate nu atât crude, cât egocentrice.

Nu intenționam să închei într-o notă atât de sumbră. Dar sper că-mi veți scrie din nou când aveți ocazia şi îmi veți spune cum merge lectura.

Cu stimă,

Walt

22 decembrie 1884

Crăciun fericit, Allen & Sophie.

Allen – să-ţi fie cald şi bine în Nordul Îndepărtat şi să nu laşi urşii polari să te înhaţe.
Fratele tău,
Harry

Gen. James Forrester
Fort Independence, Massachusetts
17 noiembrie 1860

Către Allen Forrester, cadet clasa a II-a
Academia West Point, New York

Dragă fiule,

Mama ta m-a înştiinţat despre intenţia ta de a te pregăti pentru intrarea în Corpul Inginerilor Topografi[8]. Nu pot înţelege o asemenea hotărâre. Noi doi am pus deja la cale împreună, în cele mai mici detalii, strategia privind viitorul tău şi mă mir că o discutăm iarăşi.

Dă-mi voie să fiu franc – nu voi permite să-ţi iroseşti talentul de soldat şi conducător lăsat de la Dumnezeu ca să poţi hoinări prin ţară cu un băţ de măsurat. Am sperat sincer de când erai mic că vei continua să porţi făclia onoarei şi a serviciului militar, pe care cei din familia Forrester au păstrat-o aprinsă generaţii de-a rândul. Sunt încrezător că graţie legăturilor mele şi reputaţiei pe care deja ţi-o câştigi tu la Academie îţi voi putea asigura un post de comandă onorabil.

Dar dacă, de fapt, tu eşti mai degrabă interesat de aventură, şi nu de serviciul militar în slujba ţării tale, atunci îţi sugerez să o cauţi prin alte căi decât prin carieră. Şi uite ce-ţi spun: ca ofiţer şi comandant, vei descoperi în curând că aventura este o noţiune romantică, pe care mai bine o laşi în urmă odată cu copilăria, şi ar trebui să fii recunoscător pentru oportunităţile care ţi se oferă.

S-ar putea ca mama ta să aibă dreptate când consideră că eşti un tânăr diferit de cum eram eu la vârsta ta. Poate că nu eşti la fel de ambiţios sau dornic

[8] Corpul Inginerilor Topografi al Armatei SUA, creat în 1838, alcătuit doar din ofiţeri, era folosit la cartografiere şi proiectarea construcţiilor civile. A organizat expediţii importante de recunoaştere pe întreg cuprinsul teritoriului nord-american.

de competiție. Poate că vei fi mulțumit să te culci pe laurii familiei. Eu sper că lucrurile nu stau aşa.

Te sfătuiesc serios să îți reevaluezi obiectivele, precum şi datoria față de familie şi țară, şi trag nădejde că nu va trebui să discutăm din nou despre asta.

Tatăl tău

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
6 aprilie 1885

Sunt sigură că tot laudanumul ăsta şi orele nesfârşite de somn îmi dăunează sănătății. Ce vise. Cele mai rele mă trezesc înainte să se lumineze de ziuă. Allen se afla aici, dar era un străin, iar eu nu eram eu. Alergam printr-o pădure bătrână, şi era atât de întunecată şi deasă, încât rădăcinile ne apucau de picioare şi ramurile ne zgâriau fețele şi, cu toate ostenelile noastre, nu puteam ieşi de acolo. Auzeam răsuflarea hârâită a lui Allen şi mă luptam cu umbrele din jur, dar din cauză că mi-era ca un străin, nu îndrăzneam să-l strig.

11 aprilie

Doamnele Connor şi Whithers au venit azi în vizită, dar am rugat-o pe Charlotte să nu le primească, să le spună doar că sunt bolnavă şi ca voi încerca să le vizitez în curând.

Sunt atât de răvăşită, nu sunt o companie potrivită. Când Charlotte îmi aduce un lighean cu apă caldă ca să mă spăl, tremur şi nu pot sta în picioare suficient ca să-mi fac

toaleta. Fata e amabilă şi mă ajută să mă spăl pe faţă şi gât, dar ştiu că probabil arăt ca o sperietoare.

Sunt afectată de o letargie morbidă. Bănuiesc că sunt efectele sedativului, dar şi toate orele astea petrecute în pat. Soarele străluceşte prin draperii, iar eu stau întinsă aici ca un invalid neputincios. E plictisitor şi mi-e şi ruşine, deşi doctorul Randall mi-a prescris asta. Nu mai iau opiu, fiindcă nu-mi imaginez că poate fi mai sănătos pentru copil decât e pentru mine, iar medicul a fost de acord, căci mi s-a oprit sângerarea. El consideră că-i un semn bun, dar spune că pericolul e departe de-a fi trecut.

Statul într-un scaun la fereastră, câte puţin în fiecare zi, îmi aduce o oarecare alinare. Din când în când apar scorţari şi am zărit şi-un fel de şoim, dar nu l-am văzut îndeajuns de bine ca să-l pot identifica. Şi piţigoii îşi fac mereu drum prin grădina noastră.

Oricât de ridicol o suna, mă bucur că n-am mai văzut corbul acela.

*

În sfârşit, o mică întâmplare distractivă de consemnat. Mă mutasem în camera din faţă ca să mă odihnesc pe sofa, să mai schimb peisajul, când am zărit cum afară, în curte, ţopăie două veveriţe cu fălci. Se fugăreau una pe alta, apoi se ridicau amândouă pe labele din spate, se luptau ca nişte boxeri, una făcea un salt peste cealaltă şi după aceea urcau amândouă într-un brad, apoi coborau la sol pentru încă o luptă corp la corp. Era o scenă amuzantă şi m-am gândit că i-ar plăcea şi lui Charlotte s-o vadă. Am strigat-o şi, când am văzut că nu răspunde, am strigat mai tare, şi mă tem că ei trebuie să-i fi sunat ca un strigăt de alarmă, fiindcă în

clipa în care şi-a făcut apariția, Charlotte avea un fel de armă în mână!

— Doamne, nu trage, am zis doar întru câtva în glumă.

— Scuze, coniță, a zis ea. Am crezut că s-a-ntâmplat ceva.

Am întrebat-o ce-i cu drăcovenia din mâna ei, o bucată de lemn în formă de Y cu o bandă de cauciuc legată între cele două capete de sus. A zis că-i o „praştie” şi că poate trage cu pietricele sau bucățele de metal. Şi de ce-are ea o asemenea armă? Charlotte înțelesese că face parte din munca pentru care e angajată ea aici.

— Domnu' colonel voia o fată care ştie să gătească, să spele şi să tragă bine, în caz că-i nevoie vreodată.

— Dar ai tras în ceva cu asta până acum?

— Nimica deosebit, a răspuns ea, numa' în vreun iepure sau vreo găinuşă sălbatică pentru la cină, din când în când. Dar frate-miu Tom zice că dacă tragi bine, poți să dobori un om de la patruzeci de paşi.

Nu m-am putut abține şi-am început să râd. Chiar că nimic deosebit. Probabil că Vestul acesta e încă sălbatic.

Am privit o vreme pe fereastră veverițele cu fălci, însă apoi au început să se audă oamenii făcând exerciții pe terenul de instrucție, iar animalele s-au speriat şi au fugit înapoi în pădure.

— Nu pot să-ți spun ce dor mi-e să ies pe-afară, am zis. Să simt aerul proaspăt pe față şi să aud cântecul păsărilor.

Aşa cum îi stă în fire, Charlotte n-a spus nimic.

I-am zis c-ar face bine să lase arma deoparte, fiindcă nu era nevoie de ea acum.

Însă mai târziu fata a venit şi mi-a ciocănit uşurel la uşa dormitorului. Când i-am strigat să intre, a zis cu cea mai firavă voce:

— Coniță, jur că nu i-am zis nimica doamnei Connor. Nu schimb cu dumneaei nici două vorbe.

Era limpede că spunea adevărul şi nu ştiu cum de nu mi-am dat seama înainte – bineînțeles că Evelyn era cea care îi spunea femeii! E exact genul de faptă nesăbuită pe care ar face-o.

I-am mulțumit lui Charlotte şi i-am cerut iertare din suflet că-mi pierdusem cumpătul când venise vorba de asta.

— Eu nu v-am văzut niciodată să vă pierdeți cumpătul, coniță. Nici măcar nu zbierați şi n-aruncați cu vreo oală.

Am tachinat-o zicându-i că data viitoare când o strig să vină să se uite pe fereastră cu mine, nu trebuie să vină să tragă, dar a rămas serioasă, n-a zâmbit, aşa că am asigurat-o iarăşi că mă bucur să mă aflu sub protecția ei.

15 aprilie

Trăiesc într-o stare suspendată, între somn şi veghe, unde nu se întâmplă absolut nimic, şi totuşi există tot soiul de posibilități. Aştept să aflu veşti de la Allen. Aştept să simt mişcările copilului care prinde viață în mine. Încerc să nu cuget prea mult asupra viitorului, care îmi pare un teritoriu vast şi necunoscut, dar nu mă pot abține să mă întreb – oare anul viitor pe vremea asta voi ține în brațe un bebeluş dolofan şi fericit, şi oare scumpul meu Allen va fi lângă mine?

16 aprilie

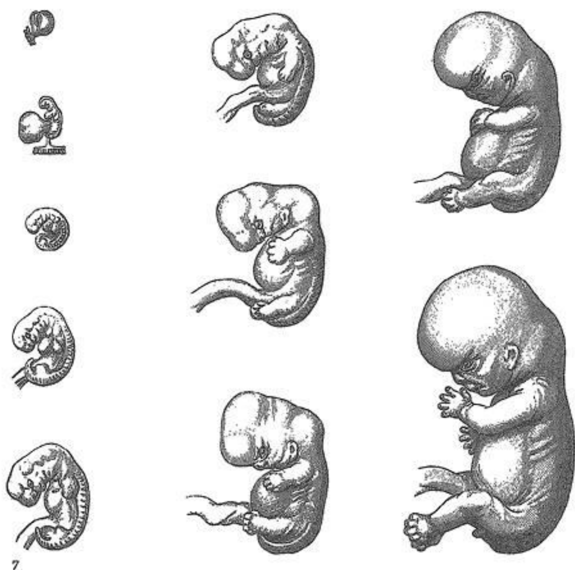
Cât de violent revine, după toți aceşti ani, vechea groază cunoscută. Fierbinţeala care vuieşte ca un ciclon printre copaci, aruncând tăciuni spre cerul nopții. Strălucirea de

iad. Şi mereu, mereu acel strigăt animalic dintre flăcări. În visul meu, strig la tata, doar pentru a mă trezi la propriul meu țipăt.

Pentru o clipă fugară, mă gândesc să mă trag mai aproape de Allen în pat şi să caut lângă el alinarea, ca în nopțile de demult, dar suntem în toiul zilei, iar eu sunt singură.

Adesea femeile se simt slăbite în această perioadă sau chiar leşină; de multe ori sunt ameţite, le este rău sau sunt agitate, uneori devin chiar isterice. Deşi, în cazuri rare, unele femei nici nu îşi dau seama exact când simt prima mişcare.
Senzaţia de „mişcare" seamănă, din spusele multor femei, cu fluturarea din aripi a unei păsări; potrivit altora se aseamănă fie cu o legănare, o pulsaţie sau o înălţare; însoţită uneori de o sperietură; de obicei aceste fluturări, legănări sau pulsaţii apar, după acea primă mişcare, de şase sau chiar douăsprezece ori pe zi.

Sfaturi de autoîngrijire pentru soții
de Pye Henry Chavasse, 1873

Sophie Forrester,
Cazarma Vancouver,
17 aprilie 1885

În după-amiaza asta visele au fost atât de reale, încât îmi mirosea a lemn ars, dar nu era decât Charlotte care băga lemne în sobă. Au trecut ore de atunci, ea s-a culcat de mult şi afară e întuneric, dar eu ştiu că o să zac trează aici pentru o vreme. Cât să poată dormi şi un corp?

Mă întreb ce anume îmi evocă aceste amintiri chiar acum. Zadarnic am încercat să mi le alung din minte. Bănuiesc că tot statul ăsta întins şi grijile nu fac decât să le îngăduie coşmarurilor să devină mai puternice şi mai vii, aşa încât mai că mă aştept să-l văd pe tata afară, în ploaie.

Aş vrea să mi-l pot aminti altfel, bun şi râzând, cum îl ştiam când eram foarte mică, dar uite că mi-l imaginez către sfârşit, pe jumătate dezbrăcat, cu barba căruntă zbârlită încâlcindu-i-se cu smocurile de păr cărunt de pe piept. Bătrân, neîngrijit şi nebun, dar cu trupul încă puternic.

Mi-e ruşine când îmi dau seama că se împlinesc aproape cinci ani de când n-am mai mers acasă. O mai fi rămas ceva din hambar? Încă de pe când plecasem la şcoala de pedagogie începuseră să se ițească păpădii şi urzici prin stratul de cenuşă, aşa că până acum o fi deja cotropit de pădure. Dar grinzile carbonizate, dar cadrul uşii înnegrit? Îmi amintesc cum stătea, singuratic, ca o intrare fantomatică.

Şi sculpturile lui? Tata spunea că marmura se va întări cu timpul şi nu va fi afectată de elementele naturii, şi totuşi nu pot să ştiu cum or fi rezistat. Caii galopând, femeile cu

rochiile lor vaporoase, grifonii, îngerii, animalele tragice. Felul în care sunt împrăştiate pe poteci şi pe pajişti – când eram mică, îmi imaginam mereu un uriaş care le lăsase să-i cadă din buzunar, din mers, ca pe nişte mărgele.

Dar nu era totul chiar aşa magic cum îmi place să-mi amintesc. Toate veniturile lui cheltuite pe marmură, chiar şi când aveam datorii la băcan. Tata ducând cu căruța lespezile mari în urma bătrânei Molly, măgărița, în timp ce căuta din priviri pajiştea perfectă sau o anumită lumină printre copaci, de până şi eu mă temeam pentru sănătatea lui mintală.

Şi totuşi sunt nişte creații uluitoare. După ce se va naşte copilul, o să mergem în vizită la mama şi-o să le poată vedea şi Allen în sfârşit. Cu siguranță acum potecile sunt năpădite de buruieni, dar pot găsi drumul spre urs. El mi-e cel mai drag. În mărime naturală, mai înalt ca un om, încât mi-l amintesc pe tata folosindu-se de un taburet când lucra. O postură deosebit de spectaculoasă, ridicat pe labele din spate, urlând către cer, cu dinții şi ghearele cioplite ascuțit din bucata de marmură. Îmi amintesc zilele acelea de vară când tata era plecat la carieră, iar eu stăteam la picioarele ursului şi priveam cum i se adună pițigoii în creştet. O privelişte fermecătoare, fiindcă, evident, păsărelele nu ştiau să se teamă; ursul era paşnic încremenit în piatră, dar în timp ce ele băteau din aripi şi aterizau pe el, eu îmi dădeam seama de chinul lui teribil.

Îmi pare rău că acum ursul e ciobit – nu ştiu dacă tata ar fi putut să-l repare, dacă ar fi încercat. Barosul îi rupsese una dintre labele din față şi acum era plin de aşchii şi fisuri. Şi totuşi mi-ar plăcea să-l văd din nou.

Şi după atâția ani mai pot simți gustul prafului de marmură şi-al frunzelor verzi, de vară, plutind în aer. Pot să aud ecoul ciocanului de lemn şi-al daltei şi să simt lumina soarelui filtrată prin frunziş. Eram aproape la fel de

sălbăticită ca tata în acele zile de vară, cu picioarele goale, cu părul despletit şi cu nasul ars de soare.

Copilăria are ceva mitic, se pare, care rămâne veşnic în noi. Când suntem tineri, consumăm lumea cu înghițituri mari, iar ea ne consumă pe noi şi totul e misterios şi viu şi ne umple de dorință şi uimire, de teamă şi vină. Cu trecerea anilor, însă, acele amintiri devin mai îndepărtate şi maleabile, iar noi le remodelăm, dându-le forma poveştilor despre cel care am devenit. Suntem curajoşi sau laşi. Suntem iubitori sau cruzi.

Toată viața m-am gândit la asta, din perspectiva copilului. Dar acum încep să-mi schimb unghiul. Mai mult ca orice vreau să țin în brațe acest copilaş, să-i simt greutatea caldă în brațe şi să-i sărut degețelele. Dar, pe de altă parte, este o responsabilitate foarte mare. Când mă gândesc că, în toți anii care urmează, în vreme ce eu şi Allen vom face alegeri care nouă ni se vor părea aşa de anoste şi banale, noi vom modela de fapt concepția despre lume a copilului nostru.

18 aprilie

Îl simt pe tata cu mine şi acum. E ceva legat de aceste vise, dar şi de perioada din zi. Ce seară plăcută şi caldă, chiar dacă nu reuşesc să surprind decât un pic din ea, cum stau închisă în dormitor. Pentru câteva minute prețioase, când cobora soarele, am putut vedea cum holul şi bucătăria erau scăldate într-o strălucire de aur, iar în timp ce Charlotte mătura, firicele de praf pluteau suspendate în razele de lumină. Tatălui meu i s-ar fi părut frumoasă priveliştea asta. Ora de basm, ora magică în care lumina

trece de la auriu la argint. Mă cuprinde o nostalgie dulce-amăruie.

Tata mi-a spus cândva că fiecare artist lasă în urmă un autoportret, fie intenționat sau nu. Cu imaginația mea de copil, mi-am închipuit un tată din marmură rece şi albă, stând tăcut în pădure. L-am întrebat când îl va sculpta.

Aşa cum îi stătea în fire, dispoziția i s-a schimbat iute, ca argintul-viu, aşa că nu mi-am putut da seama dacă întrebarea mea îl amuzase sau îl înfuriase, ori poate că îl întristase dintr-un motiv pe care nu-l puteam pricepe. M-a speriat un pic vocea lui periculos de tăioasă.

— Dar, Sophie, l-am terminat de mult. Nu mă recunoşti?

Păi şi eu cum de nu-l văzusem?

— L-ai văzut, a zis. Îl ştii foarte bine.

Era un fel de ghicitoare, un joc. Am încercat să ghicesc. Era silueta cu glugă şi toiag? Sau poate calul cu coamă lungă, ori şarpele marin, intrând şi ieşind din pământ?

Nu. Nu. Râsul i s-a transformat într-un soi de tuse şi m-a cuprins în brațele lui puternice.

— Uite-mă, a zis arătând către urs.

Ar fi trebuit să-mi dau seama, căci întotdeauna fusese preferatul meu. Aş vrea să-i fi spus asta.

19 aprilie

În sfârşit! Ah, mă umple de atâta bucurie şi speranță, îndrăznesc să scriu cuvântul „speranță”, chiar dacă rațiunea mă îndeamnă să n-o fac. Dar cum să nu fiu entuziasmată când te simt plutind înăuntrul meu, mititelule?

Stăteam întinsă în pat, ca întotdeauna, aproape ațipită, când a apărut. O fluturare în burtă, ca de la nervi. Sau poate un muşchi zvâcnind ciudat. Am rămas absolut nemişcată şi nu s-a mai întâmplat nimic. Am tot aşteptat şi aproape că renunțasem, dar apoi m-ai surprins iarăşi, micuțule. Era o tumbă, ori te zvârcoleai, sau poate înotai ca un mormoloc?

Tu eşti. Acum sunt sigură. Ține-te bine, scumpul meu micuț. Sunt aici, te aştept.

21 aprilie

Se împlinesc aproape trei luni de când e plecat Allen. S-a făcut mai cald şi frumos şi, mare bucurie, am iarăşi voie să ies pe afară. Încă nu-mi e permis să merg prea departe, aşa că Charlotte îmi aduce un scaun ca să pot sta în curte şi să mă uit cum vin şi pleacă păsările. Carnetul mi se umple de observații şi biete schițe. Junco cu ochi negri, botgroşi de seară, vrăbii cu creştet auriu, vrăbii cântătoare, un stol mare de gâşte canadiene în depărtare şi un rățoi sălbatic care a măcănit când a trecut în zbor, de parcă se rătăcise.

Din când în când copilul se mai suceşte ca şi cum ar vrea să-mi atragă atenția. Sunt aici! Se simte tot mai mult ca o altă prezență în mine şi mă pomenesc vorbindu-i cu voce tare. Ai auzit cum măcănea rățoiul ăla bătrân? Asculți, micuțule? Îmi poți auzi vocea?

Exact aşa vorbeam când, deodată, Charlotte a apărut lângă mine, aducându-mi porția de apă caldă cu miere. Am început să îi explic că nu vorbeam singură, ci cu copilul, iar fata trebuie să-şi fi dat seama că eram jenată.

— Nu vă faceți griji, coniță. De câte ori e grea, mama-i cântă burții. Zice că aşa-s bebeluşii mai fericiți.

Şi aşa mi se iartă această excentricitate. Şi mă bucur, fiindcă îmi place mult să vorbesc cu tine, micuțule. O să-ți povestesc totul despre păsările sălbatice pe care le văd şi o să încerc să-mi imaginez unde e tatăl tău în clipa asta şi ce aventuri are de înfruntat. Ah, ce dor mi-e de ziua când o să se întoarcă acasă, la noi.

Lt. col. Allen Forrester
21 aprilie 1885

Am dat peste o scenă înfiorătoare în după-amiaza asta. Tillman & Boyd puneau capcane pentru iepuri de-a lungul râului în timp ce Pruitt a rămas în tabără. Samuelson & cu mine am pornit spre o viroagă în căutare de apă curată de băut – râul e tot mai cenuşiu & nisipos pe măsură ce primăvara înaintează.

La mai puțin de opt sute de metri depărtare, valea îngustă a pârâului a devenit stâncoasă şi îndeajuns de abruptă ca să ne oprească înaintarea. Acolo am văzut că avusese loc o avalanşă asemănătoare cu cea pe care o declanşase Bătrânul peste noi în canion. Mult deasupra i-am văzut urmele trecerii. Copacii fuseseră smulşi din rădăcini, pietre & pământ se amestecaseră cu zăpada groasă care acum se topea.

La capătul acestui prăpăd se aflau cadavrele a două animale albe, într-o stare de putrefacție atât de avansată, încât nu mai rămăseseră decât nişte bucăți de blană & oase decolorate. Samuelson mi-a spus că erau ceea ce indienii numesc tebai, un soi de oi sălbatice care trăiesc prin munții aceştia.

La grămada de oase se adunaseră vreo doisprezece corbi & coțofene. Se purtau ciudat. Nu au fluturat din aripi, nici n-au dat să-şi ia zborul, cum te-ai fi aşteptat, şi nici n-au scos un sunet. Păsările erau tăcute, atente & le-am simțit ochii negri ațintiți asupra noastră când le-am întors spatele.

22 aprilie

Acum, că am trecut de canion, nu mai suntem mânați de teama că gheața se va topi şi va fi luată de ape. În schimb, marea amenințare e foamea.

Aici, mult în amonte, canalul principal al râului Wolverine rămâne înghețat, dar e prea nesigur de călătorit pe el. În mare parte din vale nu mai există zăpadă, aşa că am abandonat săniile & ne bazăm doar pe rucsacuri. Fiecare dintre noi cară un sac de dormit, pătură, un schimb de haine. Carabine, pistoale, muniție, ustensile de gătit, cam asta trage greu. Lt. Pruitt continuă să care aparatul de fotografiat & echipamentul ştiințific. Cât despre provizii, am putea lesne consuma tot ce avem în trei zile, însă le vom ține ca rezerve. Trebuie să încercăm să trăim cu ce găsim pe aici. Deja oamenii sunt slăbiți de foame – Boyd încă se recuperează după iarna grea, Pruitt pare să se topească sub ochii noştri.

Este greu, în fiecare zi trebuie să coordonăm înaintarea cu opririle pentru a căuta hrană. Azi-dimineață devreme am auzit gâştele trecând în zbor. Deşi primăvara nu a început de mult, Samuelson spune că am putea fi îndeajuns de norocoşi să găsim păsări care cuibăresc & să fim răsplătiți cu friptură & cu ouă prăjite. O asemenea masă ar fi binevenită.

23 aprilie

Deşi totul părea să indice contrariul, am avut o zi bună de mers. Singura noastră hrană a constat în câteva linguri de fasole de căciulă dimineața. Apoi am mers cincisprezece

kilometri pe bolovani de granit, maluri stâncoase, fără nici o urmă de vânat. Chinuiți de foame, de halul în care ne-au ajuns încălțările de piele & de poverile grele din spinare, uneori abia înaintam cu un târşâit împiedicat.

Cu toate astea, am avut parte de cer senin & mult soare, ceea ce ne-a ridicat moralul. Munții de la nord-est au devenit mult mai vizibili. Sunt cu adevărat impresionanți – vârfurile strălucesc de albul zăpezii & al gheții, străpung norii joşi.

Albia râului continuă să se lățească impresionant, aşa încât depăşeşte cu uşurință un kilometru de canale înghețate împletite între ele. Ziua, când se încălzeşte, gheața cedează, începe să se mişte. Dacă era să urmăm numeroasele curbe & coturi ale râului, distanța de parcurs s-ar fi dublat. Dar sărim peste pâraiele mai mici, aşezăm buşteni aduşi de viituri pe deasupra construind poduri temporare.

24 aprilie

Azi am călătorit greu. E trecut de miezul nopții, şi totuşi abia ne-am instalat tabăra & scriu la lumina focului. Mai devreme, Boyd ne-a atras atenția la nişte fum care se înălța dintre pini, la câtiva kilometri în amonte de noi. Trebuie să fie un grup de indieni de pe Wolverine, de care am auzit atâtea. Ne apropiem de ei cu oarecare nelinişte, dar şi cu speranța că vor avea suficientă mâncare încât să ne poată da şi nouă la schimb.

Samuelson a văzut nişte urme pe nămolul cenuşiu de pe malul râului. Par să fie cel puțin trei bărbați, câteva femei & copii călătorind laolaltă. Ne sfătuieşte să îi salutăm pe indieni cu focuri de armă când ne apropiem. E un mod

de-a da binețe & de a-ți arăta în acelaşi timp şi puterea. Cu cât tragem mai multe focuri, cu atât vom câştiga mai mult respect în ochii lor. În schimb, indienii vor da probabil un ospăț în cinstea noastră.

Detest să irosim muniția.

25 aprilie

O descoperire înfiorătoare, dar încă nu sunt sigur ce concluzie să trag.

În seara asta, când căutam un loc de dormit la adăpostul molizilor, Tillman a dat de un os. Era rupt la un capăt. Lângă locul rupturii osul avea urme de dinți. Era degradat de intemperii, dar nu într-atât de vechi încât să fie complet curățat. Încă avea prinse de el bucățele de tendoane. Am întrebat ce fel de os putea fi.

— Vreun picior, a zis Samuelson.

— Dar ce anume l-a ros, asta aş vrea să ştiu, a spus Tillman.

— Aici au ros doar şoarecii de câmp, a zis Samuelson. Dar aici, unde-s urmele astea mai mari, nu-s sigur. De porc spinos. De vulpe. Ceva mai mare trebuie să-l fi rupt ca să scoată măduva. Mai e vreun semn prin jur?

L-am urmat pe sergent către locul unde îl găsise. Samuelson a căutat pe acolo, ghemuindu-se din când & când ca să dea deoparte ace de molid, conuri căzute.

— Da, domnule, a zis în cele din urmă. După cum bănuiam.

În palmă ținea o bucată mică de os plat, cu fire de păr lung şi negru prinse de ea.

— Pare să fie o bucată de craniu, a zis. Judecând după osul mic de la picior, a fost un copil, aşa aş zice.

Auzind una ca asta, Tillman a scos un scâncet şi a aruncat osul pe jos.

Samuelson a spus că midnooskii cel mai probabil îşi incinerează morții sau îi ascund în crengile copacilor. Alt semn n-am mai găsit. Am întrebat ce concluzie trăgea din toate astea. N-a făcut decât să ridice din umeri, privind în pământ & la copacii din jur.

— Nu prea pot zice ceva anume.

*

Cred că toți am fi preferat să ne aşezăm tabăra în altă parte, dar se întuneca. Ne-am desfăcut sacii de dormit sub molizi, am făcut focul. În ziua aceea nu omorâserăm nici un iepure, nu dăduserăm peste nici o gâscă, aşa că am mâncat fiecare câte o bucățică de biscuit marinăresc înmuiat în apă. Ne-am culcat cu burta goală.

Pentru o vreme am tăcut cu toții, aşa că am crezut că ceilalți adormiseră. Primul a vorbit Tillman. Ca de obicei.

— Urmele alea de dinți, ce ziceți, ar putea fi de om?

— Ar putea fi, a bombănit Samuelson de parcă ar fi fost trezit din somn.

Boyd a mârâit:

— Doamne, ce te-o fi apucat să întrebi asta?

M-am oferit să stau primul de pază ca să mențin focul aprins peste noapte. Scriu aici în jurnal în timp ce ceilalți dorm şi pun crengi în flăcări. Dincolo de lumina focului, pădurea e un zid de întuneric. Nu aud nimic în afară de vuietul continuu al râului & trosnetul ocazional al focului.

26 aprilie

Am descoperit o tabără de pescuit rudimentară, care cel mai probabil nu a mai fost folosită din vară, am căutat orice fărâmă de mâncare rămasă pe-aici, dar zadarnic. Continuăm să vedem urme de midnooski, deşi nu reuşim să-i zărim pe indieni. În amonte se înalță fum de la focuri de tabără, dar acestea sunt stinse înainte să ajungem la ele.

— Sunt cu ochii pe noi, spune Samuelson.

Am împuşcat şapte iepuri, pe care i-am mâncat înainte să fie bine făcuți. Cu fiecare zi care trece, devenim tot mai asemănători. cu indienii. Dar foamea tot nu ne-am ostoit-o. O ploaie măruntă s-a transformat în zăpadă, dar tot am mers binişor. 22 kilometri.

27 aprilie

După ce am mers pe urmele indienilor midnooski în susul râului, azi în sfârşit i-am ajuns din urmă. Am tras câteva salve şi am aşteptat un răspuns. Am fost întâmpinați cu o tăcere pe care Samuelson a interpretat-o drept un semn rău. Le-am spionat adăpostul acoperit cu blănuri de printre tufe & ne-am apropiat cu precauție, fiindcă nu ştiam câți indieni se ascundeau înăuntru, nici ce le stă-n caracter.

— Crezi că sunt canibali? a şoptit prea tare Tillman.

Eu, unul, nu-mi făceam prea multe griji legat de zvonurile astea despre triburile din zonă, ci mai degrabă în privința rapoartelor care vorbesc despre ferocitatea cu care îşi apăraseră teritoriul când avuseseră de-a face cu ruşii.

— Hei, salutare, a strigat Samuelson când am intrat în luminişul taberei lor.

Contrar aşteptărilor noastre, aceşti midnooski s-au dovedit a fi o şleahtă jalnică. Copiii care ne priveau de după blănuri erau slabi-băț & cu ochii goi; adulții ghemuiți afară erau îmbrăcați în cele mai zdrențuite blănuri cu putință. Era exact aşa cum ne avertizase Iscusitul – un tărâm al foametei.

Deşi n-aveam nici o speranță, am întrebat dacă puteam face schimb pentru ceva mâncare. Căpetenia, un om pricăjit cu multe cicatrici pe chip, a ezitat, apoi a spus că ne-ar da nişte somon uscat pentru ceai & praf de puşcă. Avea o puşcă prăpădită, care se încărca pe la gura țevii şi pe care zicea c-o achiziționase bunicul lui de la ruşi, cu mulți ani în urmă. Avea câteva gloanțe de aramă pe care le meşterise el singur ca să vâneze elani. Dar zicea că rămăsese fără praf de ceva vreme.

Când i-a poruncit unuia dintre copii să ne aducă somonul, o bătrână a început să urle la el & să gesticuleze sălbatic.

O să-şi omoare propriii copii dacă le ia mâncarea de la gură, striga femeia. E tot ce au, ne-a tălmăcit Samuelson.

Indianul a ignorat rugămințile femeii şi ne-a întins somonul.

— Doamne fereşte, eu nu m-ating de chestia aia! a zis Tillman.

— Când ți s-o lipi stomacul de şira spinării, o s-o mănânci & o să te bucuri că ai ce, a răspuns Samuelson.

Carnea uscată era plină de mucegai & putredă, arăta de parcă ne puteau îmbolnăvi, dar am luat o mică parte din ce ni se oferea. I-am dat la schimb un pic de ceai, explicându-i că am cam rămas şi noi fără, & Tillman s-a ocupat de praful de puşcă.

Când am întrebat dacă au văzut cumva gâşte trecând, indienii midnooski au fost ambigui. Căpetenia a zis că le auzise şi el de curând. Samuelson traducea cu greutate, dar

se părea că indianul făcea un soi de amenințări legate de păsările de apă.

— Ah, încearcă să ne inducă în eroare! a zis Tillman. Le e la fel de foame de gâştele alea ca nouă.

Pe mine mă interesa să adun informații despre midnooskii din zonă. Indianul ne-a informat că mai sus, la confluența cu un râu secat, la vreo 80 de kilometri nord de aici, se află un sat.

Am întrebat prin mijlocirea lui Samuelson dacă satul ne va întâmpina prietenos.

Indianul a răspuns că taionul[9], numele rusesc folosit pentru un soi de căpetenie de-a lor, este puternic, precaut cu străinii, dar în afară de asta n-a vrut să ne spună mai multe.

Oare cunoştea vreo trecătoare prin munți, către nord? Aveam de gând să urmăm cursul râului Wolverine până la izvoare, dar ne trebuiau călăuze indiene ca să găsim calea cea mai uşoară.

Omul a spus că el n-a ajuns niciodată atât de departe.

— Oamenii lui se duc în munții aceia doar după ce mor, a zis Samuelson. Se zice că e un soi de lume a spiritelor. Pe de altă parte, eşti pe teritoriul duşmanilor lor.

În continuare, indianul a spus că taionul de pe râul Trail este puternic, neînfricat & de asta este bogat. A călătorit mai departe decât orice indian midnooski.

— Se pare că taionul cunoaşte calea prin munți, dar nu se ştie dacă ți-o va spune, a zis Samuelson.

Apoi Boyd a încercat să vorbească cu midnooskii pe limba lor. Din discursul lui căznit, am reuşit să disting cuvintele pentru femeie & ceață, aşa că mi-am dat seama, şi

---

[9] Din rus. *toion* (şef, căpetenie), cuvânt împrumutat de la iacuții din Siberia.

grație gesturilor, că întreba de soția sa. Indienii nu ştiau nimic de ea.

După ce am plecat de acolo, Tillman a întrebat cum putem să fim siguri că nu ne vor urmări, omorî & mânca.

— Par hămesiți, a zis Tillman.

— Cred c-ai fi un pic cam afumat pentru gustul lor, i-a răspuns Samuelson.

Tillman a zis că nu i se pare aşa de amuzant.

Samuelson mă sfătuieşte să trec să-l salut pe acest taion de pe râul Trail. Deşi va trebui să facem un ocol pentru a găsi satul, sunt de acord. Poate că vom izbuti să-l şi angajăm să ne fie călăuză prin trecătorile din munți sau măcar să obțin nişte informații folositoare despre traseu.

61º28' N
144º26' V
3º Celsius, termometru expus
–1º Celsius, termometru umed
Barometru: 741
Punctul de rouă: –8
Umiditate relativă: 41
Senin.

Ah, tărâm înfricoşător. Pătrund în forja zeilor antici: vapori & ghețari & stânci topite & timp despicat în două. Orice om ar cutreiera lumea asta profund impresionat, şi totuşi eu rămân indiferent. Îți ordon... tremură-mi sub picioare! Să-mi plouă cu gheață & bucăți de piatră în capul spart!

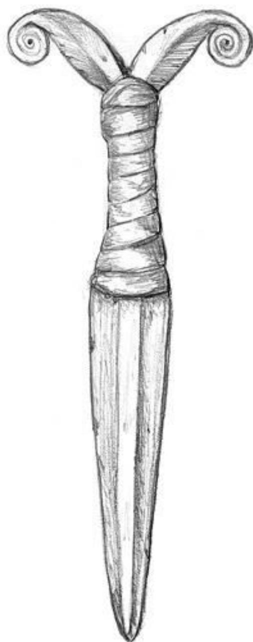
& eu, soldat de plumb ce sunt, voi rămâne rece & nepăsător.

Sulfură de cupru & fier, vine de cuarț de stâncă, hornblendă verde, gresie & galenă & granit feldspatic.

Din aripi negre fâlfâie sumbru flăcările subterane, împrăştie cenuşă, ne dezvăluie bezna moartă din inimi & scânteierea nebună din irişi: cuțite de aramă, fulgi de aur, gloanțe & nasturi de alamă. Tu, oare, nu vezi? Sălbatici albi & indieni, ochii ne scânteiază aidoma.

Pământul s-a scuturat & a tremurat. Fum din nările sale, foc din gura-i devorată. Plecăciune a făcut cerului; întunericul sub picioarele noastre. Călărea pe-un heruvim & zbura în înalturi, chiar zbura pe-aripile vântului.

Aş vrea să cunosc acest loc, impetuos & pur & fără nevoia unei conştiințe ori a gândului, aşa cum era la început, cum e acum & cum va fi întotdeauna. O lume fără sfârşit. Aş plânge din acest dor de a şti. Dar nu pot decât să vorbesc despre cele mai banale dintre păcate – lăcomia & laşitatea, pofta & mânia. Doar lor le vorbesc, căci ele-mi sunt scrise sub piele.

Pumnal din aramă al indienilor midnooski

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
23 aprilie 1885

Aş vrea să nu-mi fi spus nimic Evelyn, fiindcă este o dezvăluire care mă tulbură. Mă tem că explică ceva legat de domnul Pruitt. O să încerc să nu-mi fac griji din cauza asta în privința lui Allen, fiindcă el sigur a avut în subordine tot

felul de oameni şi-l cunoaşte pe domnul Pruitt mult mai bine decât ce poate scoate la iveală vreo bârfă din cazarmă; şi, mai concret, oricum sunt neajutorată în situația dată.

Trecuse ceva vreme de când mă vizitase Evelyn. Fusese plecată la Portland într-o excursie de câteva zile, pentru cumpărături (oraşul Vancouver, zice ea, nu oferă nimic în materie de modă, dar tot ce vrei în materie de praf, cârciumi şi scandalagii). Când s-a întors, eram la pat. A venit până aici, dar când Charlotte i-a spus în ce situație mă găseam, Evelyn a promis că vine în altă zi. Nu cred că voia să-mi respecte intimitatea, mai degrabă e o mofturoasă şi n-avea chef să-mi stea la marginea patului.

Însă azi m-a găsit în camera de zi, spălată, îmbrăcată şi şi-a exprimat uşurarea când m-a văzut în sfârşit aranjată. Charlotte ne-a adus ceai şi pentru o vreme am vorbit nimicuri, însă în cele din urmă iritarea mi-a învins politețea. Am întrebat-o direct dacă ea îi spusese doamnei Connor de sarcina mea.

— Dar sigur că da, a spus ea părând plictisită de conversație. Până la urmă sigur că află toată lumea. Nu poți să ții un copil ascuns pe sub fuste o veşnicie. De ce să te chinuieşti cu atâtea secrete?

Fiindcă o rugasem, ca prietenă, să rămână confidențial, şi fiindcă ar trebui să ne respectăm intimitatea unii altora. Am impresia că n-a dat doi bani pe toate aceste preocupări.

— Da, da, mii de scuze, a zis. Ce tare înțepi uneori, Sophie. Dar gata cu asta. Am auzit nişte lucruri interesante pe care abia aştept să ți le spun... A făcut o pauză teatrală, iar apoi a continuat: ...despre domnul Pruitt al tău.

Domnul Pruitt al meu? De ce se referă la el în felul acesta?

— Fiindcă era clar că-i fermecat de tine la bal. Sigur ai observat cum te-a privit toată seara.

N-aveam idee despre ce vorbea, aşa că i-am zis că de fapt îi părusem plictisitoare domnului Pruitt. Evelyn a fluturat din mână în semn că nu-mi lua în seamă spusele, nerăbdătoare să-şi lanseze bârfa.

— Domnul Pruitt a fost la Elk Creek.

Numele locului nu-mi spunea nimic. Lui Evelyn nu-i venea să creadă. Dar cum de nu ştiam? Noroc că era ea dispusă să-mi facă educație.

E o întâmplare cumplită, cumplită. Sute de indieni, în mare parte femei şi copii păziți de câțiva războinici, ucişi într-o noapte de iarnă. Majoritatea au fost omorâți înainte să iasă din corturi.

— Restul au fost vânați prin zăpadă, precum căprioarele, a zis Evelyn. Ştii ce fac când îi atacă soldații? Muierile îşi sfâşie hainele ca să-şi arate sânii, sperând că aşa vor fi cruțate, dar bărbații ăştia n-au fost prea interesați.

Comandantul era un bețiv notoriu, potrivit lui Evelyn, care în seara precedentă îi îmbuibase pe soldați cu whisky şi care i-a îndemnat să comită faptele de nedescris când a început măcelul.

Evelyn insistă că a auzit fără să vrea multe asemenea relatări şi că nu le consideră exagerate. Unchiul ei s-a numărat printre cei care susțineau că oamenii trebuie sancționați, în vreme ce chiar în acelaşi timp politicienii din Washington, D.C., îi chemau să-i decoreze. Până la urmă, soldații n-au fost nici pedepsiți, nici recompensați.

Şi domnul Pruitt a participat cu adevărat la povestea asta? Evelyn nu putea spune cu precizie, dar zicea că fără îndoială făcuse parte din companie.

Evelyn mi-a povestit toate astea cu răsuflarea tăiată, agitată, şi mi s-a părut că întrezăresc aici o nefericită cruzime. Dacă s-ar fi născut bărbat, mă întreb dacă n-ar fi fost isteață şi îndrăzneață, poate chiar întru câtva sălbatică.

Însă aşa e condamnată să rămână la bârfe şi lâncezeală, iar plictiseala asta nu-i prieşte firii ei.

Cât despre domnul Pruitt, nu prea ştiu ce să cred. Indiferent ce rol o fi avut în bătălie, probabil că i se întunecaseră minţile. Nu pot decât să sper că Allen şi-a ales bine echipa.

24 aprilie

Petrec prea mult timp cu harta asta, de parcă aş putea ghici cumva pe unde eşti dacă o studiez silitoare. Este aşa de puţin de parcurs: marginile zimţate ale coastei, o linie subţire marcată cu „Râul Wolverine", dar ştiu prea bine că traseul său e doar unul bănuit.

Trebuie că ai trecut deja de canionul îngheţat şi ai pătruns în acel ţinut sălbatic atât de puţin cunoscut.

Îmi face bine să scriu asemenea lucruri din pat, de la căldură, dar ştiu sigur c-aş prefera să fiu în clipa asta cu tine, îndurând frigul şi foamea alături de tine, decât să stau aici înconjurată de tot confortul din lume, singură şi neştiutoare.

25 aprilie

Ce nevoie aveam de o zi ca asta! Să respir aerul proaspăt, să observ atâtea specii de păsări şi să am parte de o întâlnire interesantă, toate fără să părăsesc curtea casei.

Era plăcut afară, aşa că Charlotte mi-a adus scaunul ca să pot sta o vreme la aer. Aveam tot ce-mi trebuia – un pled

şi un scăunel pentru picioare, o ceaşcă de ceai cald, binoclul şi agenda.

Cum şedeam eu acolo, a apărut un bărbat pe alee şi apoi a luat-o pe lângă casă fără să îmi observe prezența.

De aproape, figura îi părea cam amenințătoare. Are spre şaptezeci de ani, aş zice, dar încă e lat în umeri şi cu alură de fost militar – cicatricile adânci de pe chip le conferă ochilor săi o privire abătută, iar gurii un rictus aspru, încât arăta de-a dreptul furios şi-am ezitat să-i vorbesc. Însă până la urmă mi-am făcut curaj şi am strigat un salut.

Mă tem că l-am speriat. Sunt sigură că venea chiar spre curtea mea, dar când a dat de mine aşezată acolo, a părut să se gândească s-o ia înapoi, ca şi cum nu mă văzuse sau auzise.

— Sunteți binevenit, i-am strigat şi am făcut cu mâna.

El şi-a privit cizmele, şi-a aranjat pălăria de cavalerie pleoştită şi în sfârşit a pornit-o spre mine târşâindu-şi picioarele.

— Bună ziua, doamnă. Mă uit şi eu pe la pomii fructiferi. Mă ocup de ei.

— Ah, da, sunt câțiva meri chiar acolo, dar bănuiesc că ştiți, am zis.

Apoi mi-am dat seama ce ciudată şi nepoliticoasă păream stând aşa, cu picioarele pe scăunel.

— De obicei nu-s atât de neajutorată, am turuit în continuare prosteşte, dar, ştiți, aştept... aştept...

Iar el a stat să îmi termin propoziția, de parcă aş fi putut spune că aştept un pachet sau un vizitator.

— Un copil. Aştept un copil.

De ce naiba i-am zis asta bietului om? Sigur l-am făcut să se simtă teribil de stânjenit.

— Ei, păi bănuiesc că-i o veste bună, a zis el în cele din urmă.

— Da, cea mai bună cu putință!

Atunci bărbatul şi-a scos pălăria, politicos, şi am observat că îi lipsesc câteva degete de la mâna dreaptă, dar mi-am ferit privirea ca să nu-l stingheresc. S-a lăsat o tăcere ciudată şi-mi doream să apară Charlotte din casă.

— Ah, vă rog să mă scuzați, nu m-am prezentat cum se cuvine. Sunt Sophie Forrester.

— MacGillivray, a zis el.

— O, un nume celebru! am exclamat, căci nu mi-am putut reprima entuziasmul. Pasărea cântătoare a lui MacGillivray[10] – ştiți cum cântă, domnule MacGillivray? Bănuiesc că trilul ei seamănă cu al păsării care jeleşte[11].

Am imitat-o cum m-am priceput: „ciuri ciuri ciori ceo".

Nu-mi puteam da seama dacă omul se plictisea de ce-i spuneam, căci chipul i s-a schimonosit grozav de ciudat, iar apoi a izbucnit într-un râs zgomotos.

— Deci aşa fac eu? a întrebat.

— Nu, nu, nu dumneavoastră, doar tiza dumneavoastră.

În sfârşit, stânjeneala dintre noi se mai risipise şi l-am întrebat de munca lui.

— Generalul m-a trimis la păscut, cum s-ar zice, ceea ce mi se potriveşte destul de bine. Am preferat mereu compania copacilor.

Întrucât cunoaşte peisajul aşa de bine, l-am întrebat dacă aş putea spera să văd vreun elan sau urşii grizzly pentru care e atât de faimos ținutul acesta sălbatic.

— Puțin probabil, mi-a spus. Fortul acesta e locuit de jumătate de secol de oameni flămânzi. Au bătut drumurile

---

[10] *Geothlypis tolmiei*, pasăre cântătoare de talie mică, prezentă pe coasta nord-vestică a Pacificului şi în Munții Stâncoşi.

[11] *Geothlypis philadelphia*, pasăre cântătoare din aceeaşi familie şi foarte asemănătoare cu precedenta, trăieşte în America de Nord şi e renumită pentru trilurile prelungi.

astea după orice bucățică de carne. Din când în când poate mai coboară din munți vreo pumă sau vreun baribal şi hoinăresc pe-aici, dar nu-mi amintesc să se fi întâmplat decât de două-trei ori.

Dar păsări cântătoare?

— Da, doamnă, a zis, ele bâzâie vara.

I-am explicat că aş vrea foarte mult să le observ comportamentul de cuibărit în vara asta, dar bănuiesc că va trebui să mă aventurez în susul dealului, mai departe de cazarmă.

— Nu v-aş sfătui, a spus. Sunt nişte tufe de muri îngrozitoare pe-acolo.

L-am asigurat că am şi ghete zdravene, şi-o inimă aşijderea. La care el n-a zis nimic şi iarăşi ne-am pomenit într-un impas, cam stânjeniți.

Apoi m-am întrebat cu voce tare dacă păsările cântătoare de aici se aseamănă cu cele de acasă, din est. În Vermont, colibriul cu guşă rubinie îşi construieşte adesea cuibul lângă o apă curgătoare, am zis, în ramurile unui stejar sau ale unui arțar. Sigur că aici sunt alte specii de copaci, dar poate că micul colibri cu guşă rubinie are aceleaşi preferințe.

Cred c-a fost surprins să vadă că ştiu câte ceva şi sunt atât de curioasă.

— Ei, dacă aşa stau lucrurile, cineva ar trebui să încerce să urmeze pârâul acela, pe-acolo.

A arătat spre nord-est şi a zis că dacă urmez cursul pârâului în susul dealului, acesta duce la o mlaştină unde aş putea „scotoci” şi să dau peste câte ceva.

— Dar ați face mai bine să aşteptați până vă înzdrăveniți şi se întoarce Colonelul, a adăugat. N-aş vrea să mă ia la goană din cauză că v-am împins la nesăbuință.

I-am zis că n-are de ce să-şi facă griji – deocamdată, oricum, sunt ținută locului de împrejurări.

Lt. col. Allen Forrester
28 aprilie 1885

Nu-mi vine să scriu despre ce s-a petrecut, deşi i-am avut ca martori pe sgt. Tillman & lt. Pruitt. Cum să explicăm o asemenea întâmplare? Suntem flămânzi, e adevărat, dar am mai suferit eu de foame cruntă & n-am avut parte de asemenea halucinații. Să fi fost vreun agent intoxicant din natură? Nu-mi vine în minte nimic neobişnuit din tot ce am pus în gură. N-am mâncat nici măcar somonul pe care l-am primit de la midnooski, fiindcă îl păstrăm pentru vremuri mai disperate.

Nu pot povesti decât exact aşa cum am perceput întâmplarea & asta o să încerc să relatez aici.

Înainte de ivirea zorilor, Tillman, Pruitt & cu mine am pornit spre mlaştină ca să vânăm gâştele canadiene pe care le văzuserăm zburând. Boyd & Samuelson urmau să meargă până într-o vale din preajmă – îşi continuă căutarea de metale prețioase în aceşti munți.

Speram să ajungem la mlaştină când se înălța soarele ca să găsim gâştele înainte să zboare. Dimineața era senină & rece. Am urcat prin valea râului cam un kilometru &, când ne apropiam de mlaştină, am auzit o serie de sunete discordante.

— Gâştele? a întrebat Tillman aproape neauzit.

Nu eram sigur. La început păreau să fie nişte păsări de apă – gâgâiau agitate & băteau din aripi & stropeau. Apoi urechea mea a surprins altceva, un râs sau un cuvânt.

Ne-am strecurat prin tufăriş, am ieşit la marginea mlaştinii. Se crăpa de ziuă, soarele dimineții pătrundea

printre munți & ne trimitea razele piezişe în ochi. De-a lungul nopții reci se formaseră chiciură & firicele de gheață, dar un pârâiaş curgea printre movilele de iarbă moartă. Deşi nu mai lat de-un pas, era limpede & adânc până la umăr.

Nu departe, lângă un pâlc de plopi mari, erau adunate peste douăzeci de femei. Unele şedeau pe iarbă, altele se bălăceau & înotau. Părul lung & negru le strălucea în soare. Purtau tunici de piele asemănătoare cu cele văzute la indienii din Alaska, dar aceste piei erau de o nuanță mai deschisă, aproape albă & fără alte decorațiuni.

Tillman a ieşit poticnindu-se din tufăriş tocmai în acest moment nepotrivit şi s-a apucat de sălcii când s-a împiedicat. Pruitt a dus un deget la gură, dar era prea târziu, căci agitația le speriase deja pe femei. Câteva s-au uitat în direcția noastră şi au țipat când ne-au văzut.

În scurtă vreme toate urlau & fugeau. Când se împrăştiau, împroşcau cu apă, iar stropii scânteiau în razele soarelui ce abia se ivea. Era o privelişte orbitoare. În aceeaşi clipă, nenumărate gâşte sălbatice s-au ridicat în zbor chiar dintre femei, de nu mai distingeai părul de aripile negre, țipătul de gâgâitul sugrumat.

Nici unul dintre noi n-ar fi tras în direcția femeilor, aşa că am rămas încremeniți. Apoi, periculos de aproape, am auzit şuierând săgețile în zbor. Ne-am lăsat toți pe vine, am înălțat puştile, dar ținta nu eram noi.

Şi indienii midnooski veniseră cu aceeaşi intenție de a vâna gâşte.

Săgețile au lovit câteva dintre păsări înainte să apuce să ia înălțime. Gâştele au căzut în mlaştină cu un plescăit. Indienii continuau să lanseze săgeți.

— O să le rănească pe femei, a zis Tillman.

Şi aşa a fost. Pruitt a arătat înspre plopi, unde una dintre femei se zbătea lipită de un copac.

Indienii şi-au coborât arcurile. Gâştele care nu fuseseră ucise se găseau acum sus în aer & prea departe pentru a fi vânate. Toate femeile dispăruseră, cu excepția celei ce fusese lovită de săgeată.

Am luat-o în susul pârâului spre ea, cu câțiva indieni după noi.

La început am crezut că săgeata o străpunsese, însă când ne-am apropiat, am văzut că îi trecuse doar prin piele, într-o parte a corpului, & o țintuise de copac.

Femeia ne-a privit cu ochi ciudați – atât de strălucitori & de negri, încât păreau să nu aibă centru. Pielea nu îi era nici albă ca a noastră, nici cafenie ca a indienilor, ci de-un cenuşiu străveziu. Buzele îi erau negre şi mate, ca date cu cărbune, & nişte dungi late şi albe, ca de vopsea, îi brăzdau obrajii. Pielea, părul, tunica deschisă la culoare, toate erau împestrițate de picături de apă.

Indienii stăteau lângă femeie gesticulând dinspre ea înspre mine.

— Nu-s sigur, dar cred că te întreabă dacă o vrei, a zis Tillman.

Am dat să trag săgeata din copac, dar femeia m-a apucat de încheietură. Strânsoarea îi era umedă & pielea palmelor i se simțea tăbăcită. Atunci am văzut că între degete avea o membrană netedă. Unghiile îi erau negre, alungite & ascuțite. A întors uşor capul ca să mă privească cu unul dintre ochii ei stranii. A clipit – aşa de repede, încât sigur mă-nşel –, dar mi s-a părut că pleoapa i-a zvâcnit de jos în sus, într-un mod bizar.

Şi-a plecat capul & m-a sâsâit, un sunet înfricoşător, ca de şarpe încolțit.

Deasupra noastră stolul de gâşte dădea roată şi țipa.

— Of, Doamne, a zis Tillman. N-o iei, nu?

Cu mâna liberă, am tras săgeata din copac. Speram să scape, dar n-a fost suficient de rapidă. Indianul a apucat-o

de mijloc, i-a legat mâinile cu un şnur de piele şi a luat-o de-acolo. Prin mlaştină, ceilalţi indieni adunau gâştele moarte & săgeţile rătăcite.

Am revenit în tabără cu mâinile goale, fără să prea vorbim, cu excepţia lui Tillman, care bâiguia din când în când:

— N-am mai văzut în viaţa mea aşa ceva.

Sunt curios să aflu cum va interpreta Samuelson aceste întâmplări când o să se întoarcă în tabără.

— Deci n-avem gâscă la cină, nu?

Aşa a reacţionat vânătorul.

I-am explicat cum dădusem la mlaştină peste stol & peste femei şi cum acestea se amestecaseră de nu mai desluşeai una de alta. I-am povestit de femeia ciudată care fusese ţintuită de o săgeată.

— O adevărată vrăjitoare, a intervenit Tillman. Credeam că şi-a cam pierdut minţile Colonelul când ziceai că dă s-o ia.

Samuelson şi-a aprins pipa.

— Ce păcat, a zis. Mi-era poftă de ceva gâscă. M-am cam săturat de iepure & supă chioară.

Am întrebat iarăşi dacă mai văzuse aşa ceva.

— Nu, a zis cu pipa în gură. Am auzit însă vorbindu-se că ei aşa au făcut rost de femei la început.

Când lumea era mică & în mare parte acoperită de ape, a zis vânătorul, femeile erau gâşte. Dacă un bărbat voia una, trebuia să se ducă & s-o prindă înainte ca ea să se preschimbe iarăşi în pasăre & să zboare.

— Sigur, apoi avea mare bătaie de cap ca s-o aducă acasă & să încerce s-o îmblânzească.

Samuelson a chicotit, de parcă ştia el sigur că asta era partea cea mai greu de crezut.

Tillman se fâţâia de colo-colo cam agitat.

— Şi zici că asta am văzut noi azi în mlaştină?

— Eu doar vă zic şi vouă povestea pe care-am auzit-o. Credeți din ea ce vreți.

— Dar e ridicol! a zis Pruitt.

Vânătorul era foarte amuzat.

— Aşa deci, a zis. O femeie dintr-o coastă îți convine, dar nu şi dintr-o gâscă?

Un mic număr de indieni mednovţi au îmbrăţişat religia ortodoxă, dar viaţa lor de nomazi şi distanţa de reduta Konstantin, precum şi atitudinea delăsătoare faţă de noua lor religie îi face să participe foarte rar la ceremoniile religioase şi mulţi poate chiar au uitat că sunt creştini.

Din *Ultimul raport al căpitanului P.N. Golovin,* 1862 **(traducere din limba rusă)**

Lt. col. Allen Forrester
30 aprilie 1885

Fiindcă zăpada dispare rapid, putem merge cu uşurință pe malul râului. Este un ținut cu adevărat răsfirat, dar impunător prin întinderea sa. Munții de la nord-est sunt învăluiți de nori & ceea ce ni se par a fi fuioare de abur vulcanic. Vârfurile lor sunt de-un alb atât de luminos şi de curat, încât par nepământeni.

Pruitt estimează că n-am înaintat mai mult de 24 kilometri pe râu în ultimele două zile. Călătoria ne este încetinită de oboseală & de nevoia de-a căuta hrană. N-am mai văzut păsări de apă. Samuelson a prins câțiva iepuri aseară, dar nu sunt suficienți.

— M-am săturat ca naiba de blestemații ăia de iepuri, dar, dacă am avea destui, tot aş hali vreo zece, a zis Tillman.

Începem să pricepem cum de pot fi atât de lacomi băştinaşii, care consumă cantităţi uriaşe de mâncare la o masă. Se pare că această carne slabă de pe aici nu poate face faţă cerinţelor fizice ale organismului.

Ne-am intersectat cu alte două mici grupuri de indieni midnooski. Alteori am simţit că sunt prin preajmă indieni, dar se ascund. Până acum nu au dat deloc dovadă de ferocitatea sau de canibalismul de care auziserăm. Sunt precauţi, atenţi, întru câtva suspicioşi în privinţa intenţiilor noastre. Femeile & copiii fug, se ascund în tufele din preajmă când ne apropiem. Le simţim privirile aţintite asupra noastră când vorbim cu bărbaţii.

Dar în mare parte oamenii ăştia au în comun cu noi foamea. Nu au mâncare de dat la schimb, spun că aşteaptă răbdători să se întoarcă somonii. Vânează prin văile din zonă, dar fără prea mulţi sorţi de izbândă. Samuelson ne-a explicat că din cauza uneltelor precare pentru vânătoare, indienii trebuie să se bazeze pe zăpada groasă ca să le încetinească prada.

Limba lor e înrudită cu a triburilor din aval, dar are un accent diferit. Bărbaţii au în nas & urechi podoabe făcute din tendoane & aramă lucrată cu ciocanul; femeile, doar în urechi. Spre deosebire de vecinii lor de pe coastă, ei nu se împodobesc cu tatuaje, dar o parte dintre femei & copii îşi dau cu vopsea roşie pe faţă.

Au foarte puţine lucruri – linguri făcute din coarne de animal, veselă din scoarţă de mesteacăn & cusută cu rădăcini. Vânează mai ales cu suliţa, arcul & săgeata. Există însă semne că n-au rămas neatinşi de lumea exterioară. O femeie folosea cu mândrie un ibric de bronz ca să ne încălzească apă pe foc. Spunea că i-l dăduse mama ei, care se întâlnise cu ani în urmă cu ruşii în josul râului. Un midnooski mai în vârstă purta o cruce de argint oxidată, un

model ortodox rusesc bogat ornamentat, dar când a fost rugat să-i explice semnificația, n-a zis nimic.

Un bărbat m-a tratat cu un dispreț fățiș când a aflat că eram conducătorul grupului. Nu s-a ridicat ca să mă întâmpine, m-a măsurat cu privirea din cap până-n picioare. Samuelson a zis că-i din cauză că duc o povară la fel de mare ca a oamenilor mei. Printre aceşti indieni nomazi, să nu cari nimic e un semn al rangului & bogăției. Mare parte din treabă cade în sarcina femeilor, care călătoresc cu mari greutăți în spinare, chiar dacă ele au grijă şi de copii, şi de câinii pe jumătate sălbatici pe care îi folosesc pentru transport.

Când vizitam una dintre tabere, din pădure a apărut o femeie midnooski. Avea spatele încovoiat sub o grămadă de lemne de foc legate cu fâşii de piele. Abia când s-a apropiat am observat un detaliu neaşteptat – în vârful acestei grămezi de bețe se afla un bebeluş înfăşat, legat exact ca o bucată oarecare de lemn, & care dormea liniştit.

1 mai

Azi după-amiază, când mergeam în susul râului, Samuelson s-a oprit & ne-a făcut semn din cap spre malul celălalt.

— Ia uite, a zis. Cred că-s tovarăşii noştri.

Nouă ne-a luat ceva timp să-i vedem: de pe malul abrupt coborau indianca Nat'aaggi & câinele.

Când se spărsese gheața în canionul Wolverine, fusesem absolut convins că n-o să îi mai revedem niciodată. Dacă prin cine ştie ce minune supraviețuiseră, mi se părea mai probabil ca femeia să se întoarcă la ai ei, pe coastă.

— Mă tot uit la ei de azi-dimineață, a zis Samuelson. Își croiesc drum către arinii ăia de lângă versant.

— Ești sigur că-s ei? a întrebat Tillman.

— Greu de crezut, dar ei sunt. Fata aia-i dată naibii, trebuie să recunoaștem, a zis Samuelson.

Femeia & câinele au înaintat către noi. Au sărit peste câteva pâraie care se scurgeau în râu. În curând îi mai despărțea de noi doar cel mai mare canal al râului & se aflau la o distanță de la care ne puteam auzi. Însă, în timp ce ne uitam, femeia & câinele au cotit și au început să meargă în susul râului, în paralel cu drumul nostru.

— Unde se duce? Nu ne vede? a întrebat Tillman.

Samuelson a ridicat din umeri, a zis că bănuiește că totuși femeia nu ni se alătură.

Tillman a strigat-o & i-a făcut cu mâna, dar ea nu s-a întors înspre noi.

— Ce-ți pasă pe unde-a fost sau unde se duce? a întrebat Pruitt. Nu-i treaba noastră.

Așa o fi, dar sunt curios să aflu cum a scăpat cu viață din greaua încercare.

2 mai

În dimineața asta Nat'aaggi s-a întâlnit cu noi. A traversat Wolverine într-o bărcuță de piele care se cheamă baidara, ca în rusă. Câinele stătea așezat la provă cât ea vâslea în genunchi la pupa. A înaintat cu pricepere prin apa iute și cenușie, evitând sloiurile mari de gheață care continuă să coboare pe râu. Chiar când a ajuns la noi, a întors prova către amonte și a adus barca de-a lungul țărmului. Samuelson a intrat în râu până la genunchi ca să poată apuca barca dintr-o parte când s-a apropiat.

— Bravo, femeie. Bravo, a zis.

E neobişnuit la Samuelson să îşi exprime în felul ăsta surprinderea & admirația. Cred că nu era vorba doar de iscusința ei de barcagiu, cât de faptul că o întâlneam iarăşi.

Primul a sărit pe mal câinele, care aproape că l-a doborât pe Tillman la pământ de fericire că-l vede. Apoi câinele a fugit printre picioarele noastre, s-a frecat cu capul de noi, a amuşinat sacii pe care îi lăsaserăm pe jos, pe pietre.

Tillman i-a oferit mâna lui Nat'aaggi s-o ajute să coboare pe mal, dar ea n-a observat sau a ales să-l ignore şi s-a dat jos singură din baidara.

De unde avea barca?

Samuelson zicea că era a unui grup de midnooski care-şi aveau tabăra pe malul celălalt.

— N-au vrut să vină cu ea. Se tem de noi. N-au mai văzut de-ăştia ca noi – „păr roşu pe față". Se pare că aşa ne zic. Bărbile roşii.

Nici unul dintre noi nu s-a mai bărbierit de multe săptămâni, aşa că avem toți bărbi stufoase. Dintre noi, doar Pruitt chiar e roşcat, dar în comparație cu pielea aproape neagră pe care o au toți indienii şi cu chipurile aproape imberbe ale bărbaților lor, înfățişarea noastră trebuie să fie una bizară.

Am tras barca de la marginea râului. Nat'aaggi şi-a adunat lucrurile. S-a oferit să care o parte dintre rezervele noastre în rucsacul ei, dar i-am explicat că avem atât de puține provizii, încât nu e nevoie de ajutor.

Când ne-am reluat marşul din acea zi, am întrebat-o pe Nat'aaggi cum a călătorit. Cum supraviețuise când se spărsese gheața din canion? Unde fusese în toate aceste zile, multe la număr?

Samuelson ne-a tălmăcit când ea descria cum plecase noaptea de lângă noi, se ascunsese până în zori, apoi

coborâse în aval până când ajunsese la câine. Ştia că în curând gheața va ceda. A continuat să meargă până a ajuns la un perete al canionului unde i s-a părut că are pe ce pune bine picioarele – destule cornişe şi molizi subțiri care se ițeau dintre stânci – şi pe unde probabil se putea cățăra ca să iasă din canion. Însă nu credea că va putea să o urmeze şi câinele, aşa că a făcut cale-ntoarsă pe urmele noastre tot drumul prin canion.

Dar cum a mers pe gheața tot mai şubredă?

— Zice că ea e mai uşoară & poate să alerge mai repede ca noi, uriaşii „bărbi roşii", nişte împiedicați, a spus Samuelson.

În josul canionului, ea & câinele au reuşit să urce coasta de unde Bătrânul declanşase avalanşa peste tabăra noastră. Când urca pe acolo, a auzit cum vine cu un vuiet cumplit gheața spartă pe râu.

Am întrebat cum a fost drumul prin zona înaltă.

— Nu uşor, Colonele. Zice că a fost cel mai dificil ținut pe care l-a traversat vreodată.

Din spusele lui Samuelson, ea & câinele au trebuit să traverseze câteva limbi ale unui ghețar, sărind peste crevase foarte mari. În alte locuri a fost nevoită să navigheze prin pâraie abrupte, stâncoase. Când a încercat să urce mai sus în munți, a dat de furtuni de zăpadă & ceață înghețată.

Atunci a vorbit Boyd.

— A văzut vreo urmă de nevastă-mea pe acolo? Când mergea prin ceața aia de pe munte, s-a întâlnit cu vreo femeie?

Nat'aaggi a scuturat din cap.

— Şi de ce a mai venit aici, după noi? De ce nu s-a dus pur şi simplu acasă?

Pruitt a zis-o pe şleau, tonul îi era chiar obraznic, dar şi eu eram interesat să aflu.

— Nu vreau acasă, a zis ea. Vreau să văd.

Ceva cu totul neaşteptat. Nu doar să o auzim vorbind în engleză, poticnit însă în acelaşi timp limpede, dar şi sentimentul căruia îi dădea glas.

— Dacă doar asta vrea, atunci poate să continue prea bine şi singură, a zis Pruitt.

— Eşti un neghiob dacă crezi asta, a spus Samuelson.

Dacă un indian călătoreşte singur pe teritoriul altui trib, e foarte probabil să fie luat sclav. Pentru o femeie, pericolul e sigur. Are şanse doar dacă rămâne cu noi. Asta explică probabil de ce-a aşteptat până ne-a văzut şi abia apoi le-a cerut barca indienilor midnooski.

— Şi atunci cum rămâne cu toată iscusința & curajul ei, pe care le tot lauzi? l-a întrebat Pruitt pe Samuelson cu o oarecare condescendență.

— Îți spun eu, locotenente, că ea o să reziste mai mult ca alții.

3 mai

În fiecare zi supraviețuim cu foarte puțin. Când suntem îndeajuns de norocoşi să dăm de vânat, roadem fiecare bucățică până la os, suntem ca un stol de lăcuste care a năvălit asupra acestui ținut sărac. Tillman a împuşcat ieri un porc spinos, pentru care am fost foarte recunoscători.

& sarea! Oricare dintre noi şi-ar da încălțările pentru o linguriță de sare. Acasă ni se pare ceva firesc la masă. Acum, că n-o avem de atâtea zile, tânjim după ea de parcă ar fi apă.

Sănătatea lui Boyd s-a ameliorat în mod remarcabil. E încă slab, dar pare să se fi întremat de la mers. Lt. Pruitt, pe de altă parte, e demoralizat, stors.

Sper să ajungem la gura râului Trail într-o zi sau două.

În seara asta, cu Tillman întrebând & Samuelson traducând, am aflat mai multe despre viața lui Nat'aaggi. Mama ei era o indiancă midnooski din josul râului Wolverine, iar tatăl ei un metis rus-eyak. Au murit amândoi înainte ca fetița să învețe să vorbească, dar ea n-a precizat dacă muriseră deodată, în acelaşi incident. A fost luată de familia unchiului ei, care a folosit-o ca slujnică. A fugit de multe ori, adesea supraviețuind anotimpuri întregi singură pe râul Wolverine, dar nu mai ajunsese niciodată aşa de departe în nord, până la canion. De fiecare dată era găsită de cineva din familie, adusă înapoi, bătută & exploatată.

— Nu vânzare, a zis. Nu sclavă.

Asta explică de ce fugise cu străinul acela care venise după ea. Încă susține că era un om-vidră şi că blana lui o poartă pe umeri.

Sunt uluit că poate să fie atât de stăpână pe sine & isteață, şi totuşi să susțină asemenea prostii.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
26 aprilie 1885

Ah, de n-aş fi văzut iarăşi pasărea aceea! Ce ciudat se purta, cum îmi ciocănea la fereastra dormitorului.

Aseară mă pregăteam de culcare şi trăsesem draperiile, când am auzit-o poposind cu un bufnet pe pervaz. Au urmat o fluturare din aripi şi o bătaie în geam, un zgomot cumplit, înspăimântător! Nu-mi imaginam ce-ar putea fi, aşa că nu voiam să mă uit afară, în întuneric. Ce prostie, mi-am zis

apoi. Doar n-o să stau ghemuită de frică în casa mea. Am tras draperiile.

Mă întreb dacă nu cumva comportamentul ciudat al păsării are legătură şi cu piciorul sucit; poate că îi era greu să se agațe de pervazul îngust, dar asta tot nu explică de ce voia să stea chiar la fereastra dormitorului meu. Când am dat la o parte draperiile, corbul a fâlfâit din aripi şi a croncănit o vreme, cu piciorul beteag ținut într-o parte, dar apoi a părut să se liniştească, doar ca să înceapă să ciocănească în geam. La început am râs, deşi cam nervos. Ce comportament neaşteptat şi aproape amuzant pentru o pasăre sălbatică. De ce-mi bați în geam? am întrebat tare. Să n-ai impresia c-o să te las înăuntru.

Şi totuşi a continuat să bocănească aşa, continuu şi tare, şi totul a devenit din ce în ce mai înfiorător. Mă temeam să nu spargă geamul. Am încercat să-l alung dând din mâini la fereastră. Nu se clintea, continua să bată întruna. Oare era prins cumva de pervaz? Am luat lumânarea şi m-am aplecat mai aproape de fereastră, încercând să văd afară, în beznă. Corbul s-a oprit din lovit şi s-a uitat la mine cu un ochi.

Atunci am observat ceva foarte ciudat. La început n-am putut vedea bine, iar apoi am crezut că e doar o chestiune de lumină şi reflexie. Şi totuşi, când pasărea a rămas nemişcată, cu ochiul întors fix către mine, n-a mai încăput nici o îndoială. Ochiul unei păsări trebuie să fie plat, cu irisul întunecat înconjurat de o scleră de-un cenuşiu închis, şi complet nemişcat în orbită. Dar acest ochi era rotund, cu scleră albă şi se rotea în orbită. Nu arăta deloc a ochi de pasăre, ci mai degrabă ca unul de mamifer. Mai exact, de om.

Dimineață m-a luat cu fiori când mi l-am amintit. Aseară am tras draperiile şi m-am întors în pat. Ce altceva aş fi putut face? Ar fi fost ridicol s-o trezesc pe Charlotte

pentru ceva atât de neînsemnat şi era clar că n-aveam de gând să ies din casă în întuneric, în cămaşă de noapte, ca să gonesc pasărea, deşi îmi doream nespus să plece. M-am învelit bine până sub bărbie, am lăsat lumânarea aprinsă pe noptieră şi-am aşteptat cu groază să se reia bătaia aceea oribilă. Dar era linişte.

Am rămas trează până târziu în noapte, dar n-am mai auzit nici un sunet la fereastră. Mărturisesc că dimineață, atunci când am tras draperiile, am făcut-o cu o oarecare teamă şi a trebuit să-mi iau inima-n dinți şi să le trag dintr-o singură mişcare iute. Ce uşurare să văd că pasărea plecase!

Măcar de m-aş fi înşelat în constatările mele, dar nu-mi pot imagina în ce fel. Am văzut bine, iar acum nu mi-l pot alunga din minte nici măcar la lumina zilei.

Am dormit mare parte din zi, dar încă mai am de recuperat după noaptea nedormită. Aveam de gând să stau afară un pic, dar n-am putut să mă mişc din pat toată după-amiaza. Nu mi-au căzut bine nici măcar supa şi pâinea pe care mi le-a adus Charlotte cu atâta amabilitate la prânz. Deşi nu mă plâng nimănui, nu mă simt deloc bine. Am crampe la stomac şi simt o durere acută în partea stângă, dar nu sângerez, aşa că mă agăț de asta. De mi-ar mai fi fost dat să trec şi înainte prin experiența sarcinii. Atunci poate c-aş şti dacă o senzație e normală sau ar trebui să mă alarmeze. Mă zbat prea mult sau nu suficient?

28 aprilie

O mâhnire copleşitoare.

30 aprilie

Ce instrumente jalnice acest jurnal, acest toc din mâna mea. Ce pot face ele decât să taie în rană, să-mi jupoaie şi să prindă în ace tristeţea pe pagină ca pe-un organ disecat? Aş prefera să arunc totul, fiecare pagină, fiecare biată speranţă.

2 mai

— Trebuie să fii puternică, doamnă Forrester. Trebuie să-l naşti pe mititelul ăsta, bietul de el, altminteri o să-ţi găseşti şi dumneata moartea.

Doamna Connor, acest neaşteptat înger păzitor care a venit noaptea şi m-a şters cu cârpe umede, mi-a dat câte-o sorbitură de apă, în timp ce Charlotte curăţa mizeria. Nu mă aşteptam, dar Sarah Whithers a pălit şi a fugit de lângă patul meu la vederea picioarelor mele însângerate. Nu doamna Connor. Cinci avorturi, doi născuţi morţi, trei copii vii. Ar trebui să fie decorată cu mai multe medalii ca soţul ei, aşa a zis ea, de fapt mândria ei a vorbit. A supravieţuit. Lasă să se înţeleagă că şi eu o voi face.

— Vei trece prin tot travaliul, doamnă Forrester, dar n-o să ai parte de nici o bucurie. Nu, nu-i drept. E o treabă urâtă, dar nu depinde de noi, nu-i aşa? Nu trebuie să uităm niciodată. Vieţile noastre nu ne aparţin.

Şi nu putem face nimic? am implorat. Vă rog, spuneţi-mi că se poate face ceva. Orice, fac orice, dar salvaţi-mi copilul.

Ah, Allen, am pierdut copilul nostru.

3 mai

Mai exista speranță. Nu-mi închipuiam, iar doctorul Randall n-o neagă nici acum. Aş fi putut fi atât de norocoasă încât să duc sarcina la capăt.

— Dar soarta ne-a făcut o vizită, a zis doctorul.

Soarta. Cu un picior strâmb şi pene negre. Dacă n-ar fi apărut la fereastra mea, ai fi cu mine, micuțule? De-acum o să-ți mai simt mişcările sub coaste? O să mai visez la ziua când îmi va fi îngăduit să te țin în brațe şi să te sărut?

Sunt o proastă să cochetez cu asemenea gânduri. E doar o coincidență absurdă, desigur, faptul că ciocul lovea în geam exact când inima ta înceta să bată.

Fruntea ta. Inima ta. Mica fluturare care e viața ta. Tu. Tu. Tu nu mai eşti, şi totuşi vorbesc cu tine. Încă mai aştept să te simt şi să te cunosc.

Doctorul Randall spune că este puțin probabil să dau vreodată naştere unui copil viu. Dacă încerc, spune el, s-ar putea să-mi găsesc sfârşitul. Uterul meu, cu o formă atât de nepotrivită pentru naştere, s-ar putea rupe. Aş putea sângera până mor.

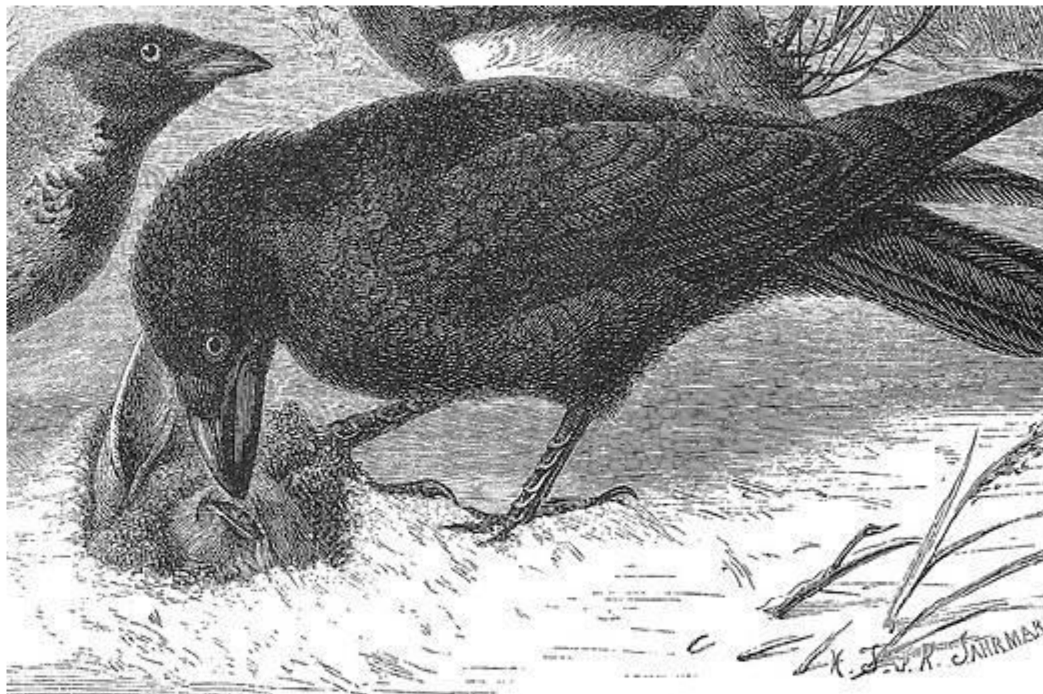
5 mai

Îmi dispreţuiesc propria bună-cuviinţă. Mă ţine în patul ăsta, docilă şi tăcută, cu părul pieptănat şi prins în agrafe, cu aşternuturile frumos netezite peste poală. Număr zilele. Mănânc. Respir. Spun mulţumesc şi te rog şi mă prefac că dorm. Dar totul este o minciună. În sufletul meu sunt cu totul altceva. Ard de durere. Ar trebui să fiu afară, în ploaie, desculţă, sălbatică. Ar trebui să urlu şi să mă agăţ cu

unghiile de cer. Ar trebui să-mi sfâşii rochia, să-mi dezgolesc pieptul, să-mi dezgolesc durerea, să implor şi să strig.

Ce egoist acest vis cu ochii deschişi. Cine sunt eu să pretind o asemenea tristețe nesfârşită? Această durere, cât de acută şi adevărată o fi ea, abia de se poate compara cu toată câtă e-n lumea asta. Cinci avorturi, doi născuți morți, trei copii vii, iar doamna Connor este una dintre norocoasele de pe aici. N-o văd zăcând cu mațele afară prin zăpadă. Mâinile ei n-au comis atrocități. Crede în Dumnezeu.

E remarcabil cum reuşim să mergem mai departe. Ajungem să cunoaştem, să trăim şi să îndurăm atâtea, şi totuşi inimile noastre continuă să bată, credința noastră dăinuie.

Lt. col. Allen Forrester
5 mai 1885

Nu ştiu dacă să consider ghinion sau noroc faptul că ne-am întâlnit din nou cu Bătrânul.

Ieri am continuat să mergem în amonte chiar şi după ce soarele a coborât după munți. Voiam să ajungem într-un mic crâng cu molizi pe care îl vedeam în susul râului. Sunt sigur că trebuie să fim aproape de valea taionului celui puternic. De asemenea, Nat'aaggi a zărit tebai pe un munte din apropiere. Samuelson crede că animalele sunt la o distanță mai mică de o zi de mers. Plănuim să punem capcane pentru iepuri, apoi să căutăm satul, în timp ce ceilalți se duc să vâneze tebai. Pădurea de molizi ne va oferi lemn de foc & un adăpost mai bun decât albia deschisă a râului.

Când se lăsa seara, Boyd a fost primul care a zărit lumina focului din pădure. La început noi, ceilalți, n-am văzut-o. Am discutat dacă ar trebui să-i evităm pe străini sau să-i căutăm în speranța că vom da de mâncare.

— Nat'aaggi spune c-ar trebui să fim atenți. După ce-am traversat canionul, am pătruns într-un teritoriu nou.

Oare se referea la loc sau la un trib diferit de indieni?

— Mai mult de-atât. Spune că mergem spre tărâmul morții. De aici înainte nimic nu mai funcționează după legile albilor. E ținutul vechilor poveşti. De aici se trăgea bărbatul ei vidră.

Se pare că, din ignoranță, aceşti oameni au nişte superstiții legate de partea superioară a râului Wolverine. Aceste credințe încărcate de spaime nu-mi spun aproape nimic. Important e că ne trebuie hrană, aşa că am hotărât să mergem în căutarea acelui foc de tabără.

Se lăsa întunericul când intram în pădure. Din când în când se simțea mireasma cărnii fripte.

— Ei, da, iată ceva ce merită adulmecat, a zis Samuelson.

— Posibil să fie de gâscă. Sau ceva mult mai rău, a sugerat Tillman. Ăştia de pe-aici nu-s indieni d-ăia care țin la tradiții. Nu uitați de oasele alea! De ce-ar fi fost oase de copii roase şi aruncate aşa peste tot?

Nici unul dintre noi nu avea un răspuns.

Când am ajuns în tabără, n-am găsit nici urmă de cort sau adăpost, doar un foc mare aprins într-un luminiş înconjurat de molizi înalți.

Am strigat un salut.

Ochii ni s-au adaptat la lumină & umbră. Am văzut că lângă foc, pe vine, stătea un singur om. O bucată de carne străpunsă de un băț era ținută aproape de cărbunii roşii.

Când am înaintat în luminiş, silueta şi-a întors capul, şi-a ridicat fața spre noi, şi-a împins pălăria pe spate. Focul i-a luminat chipul de bronz, umbre întunecate în ridurile adânci, aşa că arăta ca o mască cioplită cu o daltă ascuțită.

Tillman a tras o înjurătură. După cât ne şicanase Bătrânul, nici eu n-am fost mai încântat să îl revăd. Cum era posibil ca el, mai în vârstă & cu un picior beteag, să fi urcat mai repede ca noi prin valea râului fără să băgăm de seamă?

Ne-a făcut semn să ne apropiem de foc.

— Întreabă-l mai întâi ce fel de carne e aia pe care-o frige, a zis Tillman.

— Zice c-ar trebui s-o gustăm şi să-i spunem noi ce credem că e, a zis Samuelson. Se pare c-a gătit-o doar pentru noi. Ne aştepta să apărem.

— Nici gând, eu n-am încredere-n dracu' ăsta! a zis Tillman.

A trebuit să fiu de acord cu el. Am rămas pe loc, n-am înaintat către foc.

Însă Samuelson n-a şovăit. S-a îndreptat spre Bătrân, şi-a scos cuțitul din teacă, a îngenuncheat lângă foc, a tăiat o halcă de carne şi a muşcat.

— Avem nişte carne de oaie foarte bună, domnilor. Fleică de tebai. În locul dumneavoastră, n-aş refuza.

În clipa aceea mi-am dat seama că Nat'aaggi nu mai era cu noi. Eram sigur că ne urmase când intraserăm printre copaci.

Tillman a întrebat cum să avem încredere în Bătrân, când mai mult încercase să ne omoare, decât să ne ajute.

— Nu vă faceți griji. Spune că nu-i mai e aşa foame, a zis Samuelson & a râs în hohote.

Nu era un răspuns menit să ne liniştească, dar foamea ne chinuia mai mult ca neîncrederea.

Ne-am alăturat lui Samuelson lângă foc. El a tăiat bucăți din carne şi ni le-a întins tuturor. Carnea mi se topea în gură, afumată, caldă, prăjită cu crustă la suprafață, fragedă & suculentă la interior. Mi se părea cel mai gustos lucru mâncat vreodată.

Şi ceilalți erau la fel de hămesiți. Am acceptat fiecare bucățică dată. Când carnea s-a terminat, i-am cerut scuze Bătrânului pentru lăcomia noastră, i-am explicat că de multe zile nu mai mâncam decât pastă de făină & fâşii de carne de iepure.

Bătrânul a dat din mână ca pentru a-mi alunga vorbele şi a arătat spre un copac din apropiere. Abia am putut desluşi în întuneric doi umeri & un torace atârnând dintr-o ramură.

— A zis că mai are destulă de împărțit.

Am consumat în seara asta aproape jumătate din oaie. Am mâncat până ni s-au umflat burțile. Am mai prăjit carne. Zăceam tolăniți lângă foc, toropiți. Bătrânul stătea pe vine şi se uita la noi.

Am întrebat cum a ajuns aici.

A înțeles ce ziceam, fiindcă a răspuns fără să-i traducă Samuelson, dar a vorbit într-o limbă de-a lor pe care n-am putut s-o pricep.

— Zice că la fel ca noi. A mers pe jos.

Şi cum de ne-a depăşit?

— El nu cară saci plini de fierătanii & unelte. Lăsarea serii nu îl opreşte. Merge pe urmele animalelor, fiindcă ele ştiu calea cea mai uşoară.

Mă cuprindea neliniştea când mi-l imaginam pe Bătrân strecurându-se în urma noastră prin întunericul din canion în timp ce dormeam.

De ce ne urmărea aşa?

— Zice că te înşeli. Noi îl urmărim pe el.

Bătrânul a făcut semn din cap spre pădure.

— Vrea să iasă şi fata din ascunzătoare, să mănânce şi ea ceva.

Am strigat-o pe Nat'aaggi, apoi l-am fluierat pe Băiatu'. Primul a ieşit câinele, apoi femeia, mai prudentă.

Bătrânul i-a aruncat câinelui un os de la pulpă, după care a ridicat o bucată de carne friptă spre femeie. Ea nu a înaintat.

— E-n regulă, a spus Tillman. E de tebai. Tebai.

Ea ştia ce fel de carne este. Altceva o făcea să nu aibă încredere.

Acum suntem toți sătui, chiar şi câinele, cu osul lui lângă foc. Bărbații şi-au scos sacii de dormit, s-au retras sub ramurile unui molid din preajmă, care o să-i ferească de ploaie & de zăpadă.

Indiferent cât de recunoscător îi sunt Bătrânului pentru aparenta sa generozitate, tot mă îndoiesc de intențiile lui. Stau primul de veghe. Când scriu aici în jurnal, îmi aruncă priviri de sub pălăria neagră.

*

O ciudățenie, e clar. Doi piepteni atât de asemănători, încât n-aş putea nega că nu-s fiecare copie fidelă a celuilalt. Cum de-a ajuns Bătrânul în posesia lui? De ce mi-l oferă la schimb?

Şnapanul s-a târât prin beznă, s-a aşezat cu picioarele încrucişate lângă mine, la foc, s-a sprijinit de mine de parcă eram vechi tovarăşi. În lumina flăcărilor, a vârât mâna în haină şi a scos un săculeț făcut dintr-o piele ciudată, negricioasă. Când l-a deschis, am recunoscut forma – sacul era cusut din pielea uscată & tăbăcită a piciorului membranat al unei mari păsări de apă, cu articulațiile degetelor & unghiile negre încă intacte. A deschis săculețul, s-a întors un pic cu spatele la mine, de parcă ascundea un secret. Mai întâi a scos un nasture emailat, apoi câteva monede, dintele vreunui animal, un chihlimbar, până a ajuns la ce căuta. L-a strâns în palmă, s-a întins spre lucirea slabă a focului, iar apoi şi-a dezvăluit trofeul, ca un scamator. Un pieptăn de argint. L-am luat. De aceeaşi mărime şi formă, cu aceiaşi vlăstari de ferigă gravați. Dacă nu i-ar fi lipsit un dinte şi dacă n-ar fi fost oxidat & zgâriat de parcă ar fi fost lăsat afară anotimpuri la rând, aş fi jurat că-i al lui Sophie.

I l-am dat înapoi. Ce era să fac cu el?

— Vrea să ți-l dea la schimb pe ciocolată, a zis Samuelson de sub un copac.

Crezusem că vânătorul dormea, cu căciula de blană trasă pe ochi.

I-am spus că nu mai avem ciocolată.

— Zice că mai are Tillman în sacul lui.

Dar ce să fac eu cu un pieptăn, mai ales aşa distrus? Tillman nu voia să dea ultima porție de ciocolată – o pusese

deoparte ca s-o împartă cu noi în vremuri disperate. Dar cred că mai degrabă e supărat că şi-a vârât Bătrânul nasul prin bagajul lui.

Nu-mi dau seama de ce am fost de acord cu schimbul. Poate că mă deranja să-l las pe zurbagiul ăsta să păstreze pieptănul în săculețul lui de şaman.

Nu doar ciocolată vrea. Bătrânul nu o lasă în pace pe Nat'aaggi – îi trece degetele prin păr, îi şopteşte la ureche, mângâie blana de vidră pe care femeia o poartă pe umeri. Ea se străduieşte cât poate să îl ignore.

— De ce-o sâcâie aşa? a întrebat Tillman.

Samuelson zice că Bătrânul e un desfrânat.

— Din câte-am auzit, are neveste răspândite pe ici & pe colo. Se pare că ar vrea încă una, cel puțin pentru astă-seară.

Tillman a dat să-i tragă un pumn Bătrânului. L-am sfătuit s-o lase pe fată să se descurce singură.

— Nattie nu vrea să aibă de-a face cu el, mi-a răspuns.

— Ce sigur eşti tu pe ce-i în sufletul unei femei. Ăsta-i un teritoriu prin care eu nu m-am descurcat niciodată, i-a spus Samuelson.

6 mai

Tillman a avut dreptate. În timpul nopții Nat'aaggi a rămas lângă foc fără să doarmă – n-are mai multă încredere ca noi în Bătrân. El îi şoptea, o înghiontea. Deşi nu cunoşteam cuvintele, le pricepeam sensul. În cele din urmă, toate eforturile de a o curta dovedindu-se zadarnice, a încercat s-o ia pe sus de lângă foc & s-o ducă la întuneric. Era prea mult. Am sărit în picioare ca să intervin, dar

Nat'aaggi deja se eliberase din strânsoare. N-avea de gând să mai suporte. A scos cuțitul.

Ajunge cu vârf şi îndesat, l-am avertizat pe Bătrân.

El a râs, a spus ceva. I-am cerut să repete în engleză, fiindcă acum sunt sigur că ne cunoaşte limba. A refuzat. I-am cerut iarăşi, mai tare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu poate omul să-nchidă un ochi, a mormăit Samuelson. A zis că el n-o să se sature niciodată.

Bătrânul a mai smucit-o o dată pe Nat'aaggi de păr, apoi s-a retras înainte să apuc să-i răspund.

În dimineața asta a dispărut. Nu a răpit-o pe Nat'aaggi peste noapte, dar a luat ultima bucată de carne de tebai cu el. Tillman, care a stat de veghe în zori, a fost singurul care l-a observat plecând înainte să se crape de ziuă. Spune că Bătrânul a plecat discret, s-a dus de lângă foc probabil ca să se uşureze şi nu s-a mai întors. Tillman n-a observat că a dispărut şi carnea decât când s-a luminat.

Se apropiau orele prânzului când am ajuns la ceea ce cred că este râul Trail. Ne-am separat în două grupuri. Nat'aaggi, Samuelson & Boyd o să rămână în urmă, să vâneze tebai pe crestele de pe aici. Dintre noi, ei au cele mai mari şanse să facă rost de carne. Ceilalți bărbați & cu mine vom merge spre est, în susul râului, în căutarea satului & a taionului său. Tillman spune că a învățat destul din limba indienilor midnooski ca să se descurce ca tălmaci.

I-am ordonat lui Pruitt să lase aici aparatul de fotografiat, trepiedul & toate alea în afară de instrumentele cele mai necesare. Am ascuns şi o cantitate mică de ceai, untură & alte provizii pentru când ne întoarcem. Am pornit cu câteva căni de făină & somonul deloc apetisant pe care l-am luat de la indieni. Din indicațiile lor vagi, credem că satul se află la vreo 15 kilometri în amonte, mult înainte ca

râul să se bifurce. Bătrânul a negat că ar exista vreun sat, dar nu i-am dat crezare.

Dacă vor avea succes la vânătoare sau dacă nu vor primi semn de la noi mai mult de o săptămână, Samuelson spune că ne vor căuta pe râul Trail. Dacă n-o să ne găsim până atunci, ne vom întâlni aici, la confluența celor două râuri, peste o lună.

Gheața dispare cu repeziciune. Mici petice de iarbă verde se ivesc de-a lungul malului.

7 mai

Nici urmă de sat deocamdată. Călătorim anevoie, căci valea este blocată de fel şi fel de anini şi alți copaci căzuți. Ne e foame. Ne cad tălpile de la încălțările putrede. Încercăm să le dregem cu fâşii de piele, dar zadarnic.

8 mai

Toți foarte bolnavi. Din disperare, am mâncat ieri după-amiază somonul. În scurtă vreme ne chirceam cu toții şi vomitam, cuprinşi de crampe la stomac. Pruitt e aşa de slăbit, că trebuie să-l sprijinim când şi când.

Un chin să mergem mai departe, dar satul e speranța noastră.

ALASKA

MĂCINAŢI-VĂ CAFEAUA ACASĂ. No. 35.

Merită cu prisosinţă să aveţi în bucătărie o mică râşniţă de cafea şi să măcinaţi cafeaua exact atunci când vreţi s-o beţi – câte o grămăjoară odată. Cafeaua nu trebuie măcinată înainte ca ibricul să fie pregătit să o primească. Cafeaua îşi pierde din tărie şi aromă într-o oră de la măcinare mai mult decât în şase luni înainte de măcinare. Câtă vreme Ariosa rămâne sub formă de bob întreg, glazura noastră, făcută din ouă de cea mai bună calitate şi zahăr de cofetărie pur, superior, închide porii cafelei şi, prin urmare, se păstrează tăria şi aroma originală. De 25 de ani, Cafeaua Ariosa a stabilit un standard pentru toate celelalte tipuri de cafea prăjită. Iar asta se vede din faptul că alţi producători, când îşi recomandă mărfurile, nu cunosc laudă mai mare decât să spună: „La fel de bună cum e cafeaua Arbuckle".

ARBUCKLE BROS.,
NEW YORK CITY.

ALASKA.

Navigatorii ruşi Cirikov şi Bering au fost primii europeni care au văzut
Alaskăi, ajungând în ţinutul nordic îndepărtat în diferite momente ale
1741. Aceşti exploratori cutezători şi nefericiţi au fost urmaţi de v
siberieni aflaţi în căutare de blănuri. În 1799 ţarul Pavel al Rusiei a ac
autorizaţie pe douăzeci de ani Companiei Ruso-Americane, al că
Baranov, un om înzestrat cu o voinţă de fier, a cucerit ţinutul până l
aşezare întemeiată în 1801, a înfiinţat o colonie în California şi a pus
relaţiilor comerciale cu China, Honolulu şi coloniile spaniole. Sub pu
influenţă a lui Seward şi Sumner, Statele Unite au cumpărat Alaska î
pentru 7.200.000 $, plătiţi în aur. S-a spus că minele de aur din Ala
produce o avere suficientă pentru a plăti datoria naţională. Aceste d
bogate au fost descoperite în 1877, în Silver Bay, lângă Sitka. În 1880
Juneau, un miner franco-canadian, nepot al întemeietorul o
Milwaukee, a descoperit aur de suprafaţă în mari cantităţi în valea Silv
Basin dintre munţi. De atunci, din acele locuri a fost spălat aur în val
peste 1.000.000 $. Locurile de pescuit valorează enorm, iar guvern
revenit de pe urma insulelor focilor o sumă egală cu cea plătită pentru
Teritoriul. Patru milioane de foci vizitează în fiecare vară Insulele P
iar până de curând numărul nu era în scădere, graţie interzicerii
femelelor. În 1889 au avut loc dispute serioase între Statele Unite şi
Britanie, din cauza capturării vaselor vânătorilor de foci din aceste
către navele de coastă americane.

ILUSTRAŢII.

Locuitori din Alaska. Sat indian în fundal: Canalul Gran
Pe drum spre Alaska; Vânătoare de foci de mare.

ACEASTA ESTE O VEDERE DIN SERIA DE CINCIZECI (50) CARE ALCĂTUIESC O ISTORIE ILUSTRATĂ A STATELOR UNITE ŞI A TERITO

DONALDSON BROTHERS N.Y.

Partea a III-a

Curea pentru copil indian din Alaska
Colecţia Allen Forrester
Indienii de pe râul Wolverine, circa 1885

Cureluşă din piele de karibu, măsurând 1 metru lungime şi 15 cm. lăţime, cu cusături din tendon, decorată cu un model din ace de porc spinos aplatizate. Acele vopsite în ocru. Folosit pentru prinderea bebeluşului în spinarea mamei.

Insula Perkins, Alaska
9 noiembrie 1794

Înalt Prea-Sfinţia Voastră Dmitri,

Preamilostiv părinte şi arhiepiscop.

Slăvit fie Tatăl nostru cel milostiv, Dumnezeu Atotţiitorul, care prin a Sa putere divină ne apără de slăbiciunile şi greşalele noastre.

Eu, umil servitor, am onoarea de a anunţa că am oficiat 100 de botezuri în ultimele şapte zile. De la sosirea noastră, din toamna trecută, am primit aproape 5.000 de băştinaşi în credinţa creştină. Este încă dificil să ne dăm seama cât de mult înţeleg ei în privinţa îndatoririlor dinaintea lui Dumnezeu, dar vin cu sârguinţă, aşa că îi botezăm şi îi instruim cât de bine putem.

Deşi sunt primitivi din fire, sălbatici şi desfrânaţi, aceşti băştinaşi sunt întru totul capabili de mântuire. Pare să li se potrivească firesc conceptul de dragoste creştinească. Îşi împart fără să şovăie mâncarea sau adăpostul dacă este nevoie, iar zgârcenia este considerată unul dintre cele mai mari păcate. Sunt modeşti şi în privinţa portului, ca orice bun rus. Femeile poartă straie din piele de pasăre. Pe vreme mai rece se îmbracă în blănuri de vidră şi de castor.

Tragem nădejde că, pe măsură ce vor înţelege ce aşteaptă de la ei Creatorul, îşi vor abandona dansurile ruşinoase, poligamia şi venerarea şamanilor.

Mai sunt însă şi unii care nu îmbrăţişează adevărul. Deşi oamenii sunt tot mai pioşi în ochii Creatorului, încă mai există superstiţii şi frăţietate cu răul.

Există printre ei un vrăjitor care încă se mai bucură de veneraţia oamenilor, deşi aceştia împărtăşesc şi credinţa în Dumnezeu. Acest bătrân îşi râde de civilizaţie purtând la hainele sale de şaman un fel de pălărie de domn pe care spune că a primit-o la schimb de la oamenii lui Şelikov.

Vrăjitorul acesta se străduieşte să ne zădărnicească eforturile. Pretinde că a provocat boala şi febra părintelui Pavel şi, ce e mai rău, oamenii cred asta. Trage foloase de pe urma coincidenţelor. Cu două săptămâni în urmă pretindea că o anumită băştinaşă cu o tumoare neagră va muri până la sfârşitul zilei. Familia ei l-a implorat să îi ajute, dar el a spus că nu o va face. Femeia a murit la apus.

Unii dintre băştinaşii mai în vârstă spun că acum câţiva ani acest vrăjitor a făcut şi soarele şi luna să dispară, şi că are un picior beteag fiindcă a fost lovit de o săgeată când zbura din copac în copac. Ei cred că el poate da şi lua viaţă. Le zice unde sunt cele mai bune locuri de vânat animale şi se spune că în vremuri de foamete a chemat fiarele în bătaia suliţelor lor. Se mai spune şi că a prezis corect sosirea noastră pe Insula Perkins.

L-am chemat pe acest om în faţa unei mulţimi de băştinaşi deveniţi creştini devotaţi. Am explicat că numai prin Dumnezeu oamenii lui pot afla adevărul şi viaţa după moarte, că metodele sale diavoleşti doar suferinţă veşnică pot aduce.

După ce mi-a ascultat predica, s-a căit şi a făgăduit să pună capăt practicilor lui.

În seara aceea, la ora 5, am ținut vecernia şi utrenia. La ora 9 am fost informați că vrăjitorul era cocoțat pe cupola din buşteni a modestei noastre capele. Un grup de băştinaşi stătea afară şi oamenii au zis că l-au văzut pe vrăjitor când zburase acolo. Era întuneric şi nu se vedea bine, dar dau ştire cu groază că într-adevăr am văzut o formă neagră pe binecuvântata noastră capelă.

Ca să ne facă pe plac, oamenii spun că nu mai pleacă urechea la acest vrăjitor. Dar noi ştim că apelează mai departe la el pentru sfaturi, leacuri şi magie neagră.

Luminăția Voastră, mă rog ca mărinimia Creatorului să vă inunde sufletul şi să mă binecuvântați cu vorbe de mângâiere, înțelepciune şi învățătură. În milostenia voastră părintească, spuneți-ne cum putem proceda cel mai bine ca să aducem şi pe mai departe Înțelepciunea şi Cuvântul lui Dumnezeu în acest ținut sălbatic. Iertăciune, iertăciune, iertăciune.

Al vostru umil şi devotat slujitor,

Ierodiaconul Iosif

Stimate domnule Forrester,

Trebuia să vă arăt această scrisoare. Am descoperit-o într-o carte despre prezența Bisericii Ortodoxe în Alaska, un volum care include mărturii originale – jurnale şi scrisori traduse din rusă – ale misionarilor care au venit în Alaska în secolul al XVIII-lea. Am citit cartea acum câțiva ani şi m-am gândit la ea când parcurgeam documentele dumneavoastră. Țineam minte că era o referire la Insula Perkins.

Trebuie să mărturisesc că mi-a dat fiori când am recitit-o acum. Cu aproape o sută de ani înainte de sosirea colonelului. Bizar.

Înaintez bine cu transcrierea jurnalelor, deşi abia reuşesc să găsesc câteva ore libere când şi când. Săptămâna trecută am fost plecat. Am mers la vânătoare cu vecinii noştri, fiindcă turmele de karibu se aflau în trecere chiar la

nord de Alpine. Dar acum m-am întors şi avem congelatorul plin, aşa că nu mai am planuri de plecare pentru o vreme. Restul iernii ar trebui să fie liniştit aici, la muzeu, fără turişti, aşa că voi putea să îmi dedic mai mult timp transcrisului. Nu am vrut să aduc totul acasă şi să lucrez seara, fiindcă Isaac nu suportă când îmi întind hârtiile prin toată casa. Cred că în privința asta semăn un pic cu sora dumneavoastră. Şi, apropo, şi eu sunt mare fan al post-it-urilor galbene.

Fiindcă ați pomenit de curiozitatea dumneavoastră pentru Alaska, voi încerca să vă dau o idee despre ce înseamnă „centrul” oraşului Alpine. Este o fâşie de autostradă care merge paralel cu râul Wolverine. Există o biserică, o benzinărie, muzeul nostru, care este o veche biserică de lemn renovată, biblioteca publică, depozitul de fier vechi, poşta care ține loc şi de magazin universal şi două baruri. Principalele evenimente sociale sunt priveghiurile de la unul din baruri, atunci când mai moare câte-un vechi client, şi vaccinarea antigripală de la bibliotecă, din fiecare toamnă.

Nu-i mare lucru, dar nu ştiu de ce mi-era dor de locul ăsta atunci când eram plecat la facultate, în Seattle. Era vorba doar de lucrurile mărunte – să poți să faci un foc în curtea ta şi să stai acolo cu prietenii şi vecinii. Aerul rece care vine dinspre ghețar. Patinatul pe lac, iarna, pe întuneric. Luminile Nordului. Munții. Faptul că ştii pe toată lumea de la poştă. Aici ai senzația că civilizația nu-i decât o scamă, iar asta mă face să mă simt mic, într-un fel bun. Seattle mă făcea să mă simt mic într-un sens rău, dacă înțelegeți ce vreau să spun.

M-am întors acasă de vreo cinci ani. Mama s-a bucurat. Îi place să ne pregătească cina. Aseară am mâncat friptură de karibu şi piure de cartofi.

Apropo, vă rog să îmi spuneți Josh. De câte ori dau cu ochii de „domnule Sloan”, am impresia că am deschis din greşeală corespondența tatei.

Toate cele bune,

Josh

Dragă Josh,

Îți mulțumesc că ți-ai făcut timp să-mi descrii Alpine în detaliu. M-am gândit adesea la faptul că zona aceea a devenit înfloritoare după expediția colonelului şi la schimbările care trebuie să se fi produs de atunci încoace. Am crezut mereu că Alpine este un oraş mărişor. Se mai face ceva minerit pe acolo?

Bravo ție, ați făcut rost de carne pentru la iarnă. Aş fi curios să văd ce gust are carnea de karibu. Am vânat ceva căprioare şi elani când încă mă mai țineau genunchii, dar mă tem că acest stil de viață este pe cale de dispariție. Majoritatea nătăfleților de pe-aici n-ar şti să sucească gâtul unui cocoş nici dacă viața lor ar depinde de asta. Oriunde te-ai uita, nu mai găseşti pe nicăieri nici un strop de simț practic. Mi-am anulat abonamentele la majoritatea revistelor şi nu mai suport nici măcar să mă uit la televizor. Încep să cred că nici nu mai contează dacă o să mai fiu pe-aici multă vreme. Nu prea mor de dorința să văd încotro ne duc idioții ăştia.

Vei găsi în plic un cec, doar o mică donație ca să te ajute în activitatea pe care o desfăşori. Când ți-am trimis totul, nu m-am gândit că va fi nevoie de un efort din partea ta pentru conservare şi punere în valoare. Voiam doar să

găsesc o casă potrivită pentru toate astea. Sper că banii o să-ți fie de folos într-o oarecare măsură şi te rog să îi primeşti fără nici un scrupul.

În sfârşit, dă-mi voie să-ți spun că scrisorile tale sunt cea mai interesantă corespondență pe care am primit-o în ultimii ani. Într-adevăr, este „ciudat” că inamicul colonelului şi-a făcut apariția şi cu o sută de ani înainte. Poate că este o coincidență – doi băştinaşi din Alaska având trăsături asemănătoare. Sau poate că unul îl imita pe celălalt. Dar am o bănuială că nu e deloc atât de simplu. Aşa cum am zis, documentele acelea m-au făcut să pun la îndoială de mult felul în care înțeleg lumea. Acum când şi tu parcurgi documentele şi vii cu propria experiență şi propriile cunoştințe, am şi mai multe lucruri la care să mă gândesc.

N-o să te mint. Am petrecut câțiva ani de singurătate de când m-am pensionat de la direcția de drumuri. Obişnuiam să mă duc din când în când la o cafenea, să mă mai văd cu foştii colegi, dar în general ei voiau să-i toace pe noii angajați care nu ştiu să curețe drumurile sau să vorbească despre nepoți ori despre scorurile făcute la golf, şi toate erau bune şi frumoase, doar că nu mă prea interesau.

Când mă gândesc la colonel şi la strămătuşa mea, nu mă pot abține să mă întreb ce-aş fi putut face în toți aceşti ani. N-am făcut cine ştie ce mare scofală în viață. Nu e un gând prea încurajator care să mă însoțească acum, când stau singur cât e ziua de lungă.

Şi-atunci vine câte-o scrisoare de la tine şi am ceva interesant la care să mă gândesc. Obişnuiam să-mi verific corespondența cam o dată pe săptămână, fiindcă nu erau decât facturi, cataloage şi reclame. Poate că sună aiurea, dar acum ies zilnic, iar uneori de îndată ce văd poştărița la cutie. Ieri zău dacă n-a zis: „Ați mai primit scrisori din Alaska?”.

Al tău,

Walt

Pulsație fetală – **Cel mai important semn al sarcinii este, de departe, cel asociat cu numele primarului Genevei, care a descoperit pentru prima dată că bătăile inimii fătului pot fi auzite prin peretele abdominal şi prin cel uterin... Aceste pulsaţii sunt mult mai frecvente decât ale mamei şi se aud, ca şi acelea, cu un ecou distinct.**

Din *Metode de moşit, precum şi boli ale sarcinii şi febra puerperală* **de William Leishman, 1873**

Lt. col. Allen Forrester
Râul Trail

Bebeluşul cel ciudat nu se opreşte din plâns. Am cutreierat prin pădure, dar n-am găsit nici urmă de sat. Ore în şir am rătăcit prin tufărişul des, n-am putut dibui drumul de întoarcere la râu.

Nu-mi iese din cap. Rădăcina aia cărnoasă, cordonul ăla ombilical de origini hidoase. Lichidul limpede bolborosind din pământ. Sângele închegat & muşchiul, unul şi-acelaşi. Poate fi adevărat? Uneori nu mai ştiu – sunt treaz sau visez?

Poate c-ar trebui să lăsăm copilul unde l-am găsit, ca pe un pui de căprioară orfan. Dar ar flămânzi, ar îngheța, ar suferi cumplit. Această ființă nu are o mamă care să vină după ea. Omoară-l, a zis Pruitt. Ce mai contează?

Astea au fost cuvintele lui. Văzuse cu ochii lui, zicea de parcă ar fi fost în delir. Copii albi morți din cauza bolilor debilitante. Copii indieni ucişi ca nişte viței de bărbații albi. Odată văzuse o indiancă din tribul Sioux pe jumătate moartă dând naştere în zăpada din munți, doar ca să fie

forțată de camarazii lui, soldați, să... Am strigat la el să se oprească. Negura asta a lui poate să doboare un om.

Tillman poartă copilaşul. În haină, prins cu legături la piept. N-a vrut să îl lase, a zis că mai bine ar omorî o nevăstuică precum Pruitt decât un copil nevinovat, fie el şi unul născut ciudat ca acesta.

Ce-aş fi putut face? Să ignor plânsetele înăbuşite? Să plec din pădure de parcă n-aş fi auzit nimic?

Doar eu i-am văzut. Patru lupi. Alergând uşor, pe partea cealaltă a râului. Tăcuți. Printre copaci, ca umbrele. Toți cenuşii. În afară de ultimul. Acela era negru. Nici unul nu se uita la noi. Până să-i alertez pe ceilalți, dispăruseră.

Vremea s-a mai îmblânzit, dar tot nu ne face bine. Suferința provocată de somonul stricat e sinistră. Toți suntem slăbiți, uneori confuzi. Ne trebuie odihnă şi hrană, dar nu vom avea de nici unele până nu dăm de ajutor.

Ni s-a părut că auzim voci. Am luat-o în direcția de unde venea sunetul, am tras câteva salve în chip de salut, dar nu s-au mai auzit. Înaintarea poticnită şi zadarnică prin pădure ni s-a încheiat în fața unui perete de stâncă.

Singura masă de azi a fost când am răcâit ultimele cocoloaşe de făină mucegăită din sac şi le-am amestecat cu apă din râu.

Copilul mai trăieşte, dar plânsul îi e tot mai stins. Suge nişte pastă din sacul cu făină, dar va pieri în curând fără hrană. Ca noi toți.

Dar ceresc! Pruitt a împuşcat doi iepuri, primii pe care i-am văzut de când am început să călătorim în susul râului Trail. Ne revigorează teribil. Mâncăm carnea crudă, caldă încă de viață. Este, într-adevăr, macabru, dar am picurat sânge de iepure în gura copilului ca să îi oferim ceva

hrănitor. L-a acceptat, a supt sângele de pe degetul lui Tillman. Un remediu de scurtă durată, însă.

Pruitt insistă să ne întoarcem la ceilalți, pe Wolverine. M-am gândit bine. Mai mult ca sigur au vânat tebai, fiindcă ieri am auzit împuşcături. Dar suntem prea morți de foame ca să facem călătoria. Speranțele noastre stau în găsirea satului. Semne tot mai mari de midnooski – urme de-a lungul râului, miros de fum de lemne.

? mai

Am multe de scris, dar nu mă țin puterile. Ne hrănesc. Mâncăm. Dormim. Mâncăm iar. Pruitt e cel mai bolnav, aşa că este hrănit cu o lingură de lemn.

Nu sunt sigur de dată. Ultimele zile sunt neclare. Ne înzdrăvenim, Tillman cel mai repede. Deja e pe picioare & umblă. Încerc să-mi revin, dar n-am forță în picioare.

Nu-mi vine să scriu despre copilul găsit.

12 mai 1885

M-am străduit cât am putut să număr zilele în urmă, să stabilesc data exactă. Cred că e bine, cu o marjă de o zi, două.

Acum că ne-am revenit, pot povesti în sfârşit cum am nimerit în acest sat.

Deşi ni se spusese altceva, am ajuns la locul unde râul Trail se bifurcă fără să vedem urmă de sat. Însă Tillman a zis că zărise fum de foc de tabără în susul brațului sudic al râului, aşa că ne-am orientat după asta.

Am mers cu greu pe malul râului, prea slăbiți ca să înaintăm cum se cuvine, cu mințile prea încețoşate ca să căutăm în pădurea din preajmă. Nu mă concentram decât la pământul aflat chiar în fața mea, căci mă chinuiam să păşesc peste pietroaie. Nu vorbeam, dar din când în când Tillman îi mai zicea câte o vorbă copilaşului pe care îl ținea în haină.

Pruitt s-a oprit din mers, a ridicat o mână. Auzise ceva.

Am auzit şi eu. Voci dinspre nord. Pruitt & cu mine am tras câteva focuri în aer. Samuelson ne sfătuia să tragem mai mult, dar nu-mi convenea să prăpădim muniția care ne serveşte ca principală monedă de schimb. Indienii midnooski ne-au răspuns mai bine; am auzit şase împuşcături, chiar dacă de la mare depărtare. Am hotărât să stăm pe loc, sperând că indienii ne vor căuta. După o vreme, am mai tras de două ori. Peste vreo oră, două iscoade midnooski ne-au găsit la râu.

Ambii bărbați erau îmbrăcați în tunici & pantaloni strâmți de piele, cu foarte puține podoabe. Unul ținea o puşcă de calibru mic. Ambii aveau arcuri din lemn de mesteacăn & tolbe cu săgeți în spinare. Când au vorbit, m-am uitat la Tillman să traducă.

— Nu pricep o iotă din ce zic, mi-a spus.

Vocea lui l-a agitat pe copilaşul din haină, care a scos un scâncet slab. Indienii s-au uitat unul la altul surprinşi. Cel mai scund s-a apropiat, a împuns cu o săgeată în legătura copilului.

Tillman a smucit zdravăn de săgeată. Au reacționat iute. Indianul mai înalt a ridicat puşca țintind spre capul lui Tillman. Pruitt a dat să-şi apuce carabina. I-am pus mâna pe braț. Pentru o clipă tensionată, părea că o să înceapă tărăboiul. Dar Tillman s-a liniştit. I-a înapoiat încet săgeata proprietarului ei, cu aripioarele către acesta, apoi s-a

aplecat în față arătând creştetul copilaşului şi fetişoara încruntată.

Cu siguranță nu era ceea ce se aşteptau indienii să găsească ascuns în haina unui soldat alb. Ne-au pus întrebări, dar nu înțelegeam cuvintele.

Cel cu puşca ne-a făcut semn să-i urmăm. Nu puteam decât să sperăm că satul era prietenos & aproape.

Însă călătoria s-a dovedit aproape peste puterile noastre. Midnooskii ne-au condus de pe malul râului spre nord, mai întâi prin păduri umbroase unde zăpada încă nu se topise de tot, apoi către peretele care mărginea valea. Coasta care se înălța înaintea noastră era atât de abruptă, încât nu lăsa să crească nici o vegetație, cu excepția unor lăstari şi a unor plopi opriți din creştere. De pe coastă cădeau pământ & pietroaie fărâmițate. În halul în care eram, escaladarea ar fi durat ore-ntregi.

— Mă tem că-s prea slăbit pentru asta, a zis Pruitt.

I-am ordonat să-şi golească rucsacul. Tillman & cu mine ne-am împărțit conținutul acestuia. Tillman a descoperit scârbit câteva cărți la fundul rucsacului, inclusiv una de poezie.

— Ai târât astea după tine juma' de țară?

Tillman le-a azvârlit la pământ. Pruitt a protestat. Mi-a părut rău, dar am fost de acord că nu avea rost să cărăm asemenea obiecte de lux. Am înfăşurat cărțile într-o bucată de pânză de cort şi le-am dosit pe ramura unui copac, să fie protejate. Astfel Pruitt poate spera că le va recupera la un moment dat, deşi e puțin probabil.

Am încercat să îl ajutăm pe Pruitt, dar şi noi eram prea slăbiți. Tillman se chinuia să-şi țină echilibrul, tras în spate de rucsac, iar în față de copilul de la piept.

În vreme ce indianul mai înalt era nerăbdător şi o lua mult înainte, celălalt avea mai multă compasiune pentru starea noastră. S-a întors la noi, şi-a trecut unul din brațele

lui Pruitt peste umeri şi aproape că l-a cărat în spate pe deal.

Sus pe coamă indienii ne-au arătat în jos, către valea următoare, unde se vedeau colibele din satul lor.

Noi o apucaserăm pe braţul greşit al râului din locul unde se bifurca.

Ne-a luat tot restul după-amiezii ca să ajungem la sat. Când am sosit, ne-a întâmpinat de un indian foarte tânăr, aproape un băiat, care stătea în picioare în faţa celei mai mari dintre colibe. M-am prezentat, apoi am întrebat dacă aş putea s-o cunosc pe căpetenie.

Am făcut un gest către coliba acoperită cu piei, sperând că mă va înţelege.

— Taion? am întrebat.

S-a uitat la mine încruntat, de parcă fie îl amuzasem uşor, fie îl enervasem. S-a arătat pe el însuşi.

Mă aşteptasem la un om mai în vârstă, mai hârşit. El e tânăr, abia dacă a devenit bărbat. Figura lui nu trădează nimic, însă e clar că are o oarecare reţinere. Ceva din comportamentul lui sugerează că e dezamăgit de apariţia noastră. Fără îndoială că aflase dinainte că sosim. Poate îşi imaginase un grup mai feroce, nu soldaţii ăştia numai pielea şi osul şi şleampeţi care îi stăteau acum dinainte, cu un copil după ei.

Am fost conduşi în coliba principală. Doi indieni l-au cărat pe Pruitt, l-au întins pe una dintre băncile din lemn de molid. În mijlocul încăperii o oală uriaşă era pusă pe foc. Ne-am prăbuşit la pământ, am mâncat tot ce ne-au adus indiencele. Carne de elan care fusese fiartă în oală, un terci din fructe uscate prăjite în grăsime animală, o rădăcinoasă sălbatică înrudită cu păstârnacul, care fusese friptă la flăcări. Au insistat şi să mâncăm o supă din intestine de iepure, care cred că foloseşte la prevenirea scorbutului.

Aşa au fost ultimele două zile. Ne trezeam doar cât să mâncăm, să ne oblojim picioarele distruse, apoi ne culcam la loc. Acum e pentru prima oară că mă simt îndeajuns de bine încât să stau în capul oaselor şi să pot scrie mai mult. O femeie are grijă de Pruitt, îl sprijină ca să poată mânca & bea.

13 mai

Încep să văd lumea mai clar pe măsură ce prind puteri. Toată ziua, toată noaptea şi ziua următoare am dormit cam tot timpul pe acest pat de blănuri, dar azi am scos de câteva ori capul din cortul de piele. Soarele străluceşte orbitor şi dă o căldură pe care încă n-am simțit-o în călătoria asta.

Nu-mi pot imagina cât am mâncat noi în aceste ultime zile. Ne-am revenit suficient încât să observăm în sfârşit cu ce ne hrănesc.

— Au aruncat mațele în oală! a remarcat Tillman.

Aşa este, midnooskii mănâncă absolut totul dintr-un animal – oase, organe interne, piele & tendoane. Diversele conținuturi ale oalei sunt încălzite cât să fie supa oarecum caldă, dar carnea rămâne crudă.

Am spus că aşa mâncăm de câteva zile şi nu ne-a fost rău.

— Nu cred că mai pot înghiți asta, a zis Tillman.

A protestat când o femeie i-a adus iarăşi un bol cu intestine pe jumătate crude.

— Eu aş accepta-o bucuros în locul tău.

— Aş prefera un muşchi de vită, & încă unul bine făcut.

Dar de atunci nu s-a mai plâns.

Pe mine nu mă deranjează mâncarea care nu e gătită îndeajuns, dar resimt îngrozitor de tare lipsa sării.

Aşa cum ne-au zis indienii pe care îi întâlniserăm de-a lungul râului, acesta e un sat bogat. Deşi îi zăresc rar, copiii par bine hrăniți. Adulții sunt îmbrăcați în piei & blănuri frumos cusute. Au făcut troc cu indienii de pe coastă pentru câteva obiecte de lux de la albi – oala uriaşă, puşti & praf de puşcă.

În ciuda tinereții & a blândeții sale, taionul e înzestrat cu o anumită vigoare şi agerime. Se pare că are cel puțin trei neveste, precum şi câteva sclave. Este în mod limpede şeful acestor oameni. Până şi bătrânii i se supun.

Am multe să-l întreb. Când vor veni somonii? Care e calea cea mai bună de urmat printre munți? Ne va îndruma? Iscusința de tălmaci a lui Tillman s-a dovedit aproape nefolositoare. Spune că vorbesc un dialect diferit, aşa că nu poate înțelege decât câteva vorbe. Comunicăm mai ales prin gesturi.

Dar indiferent cât de generos s-a arătat taionul, bănuiesc că este doar o etalare a puterii. Continuăm să ne cântărim reciproc, ne străduim să înțelegem motivația celuilalt.

Fie că e vorba de omul de afaceri în căutare de investiţii, de bolnavul care îşi îngrijeşte sănătatea, de turistul în căutare de distracţii sau excursii sau de vânătorul care visează la vânat mare, nu există ofertă mai bună decât această călătorie prin Alaska de Sud.

Din *Ghid pentru Alaska: Mineri, colonişti şi turişti,* 1902

Cea mai bună încălţăminte

de...

toate felurile

PENTRU TINE

Producem cea mai solidă, cea mai potrivită şi cea mai uşoară încălţăminte pentru minerii din Alaska.

Pantofi de pâslă
şi mocasini…
DE SEZON.

Comandaţi catalogul. Onorăm comenzile rapid.

The Washington Shoe Mf'g Co. Seattle, Wash.

Când i-am văzut prima oară pe oamenii albi la râul Trail

Poveste spusă lui Mary Eaken de bunica ei, transcrisă şi publicată în 1948

Primul a apărut cel numit „Colonelul”. El cu soldații lui.

Apoi i-am văzut pe oamenii albi. O să-ți povestesc cum a fost prima oară.

Au venit dinspre valea râului Wolverine. Gheața aproape că se topise.

Primul a venit să ne zică Omul care Zboară cu Aripi Negre.

„Vă caută nişte soldați. Aduc cu ei un copilaş.”

El a sosit primul cu veştile.

„Soldații sunt la Pârâul Vizuina Vidrei.”

Ceeth Hwya nu l-a crezut. Uneori şamanul ne face vrăji.

„Apoi soldații o să vină aici”, a zis Omul care Zboară cu Aripi Negre.

„Ar trebui să mergem să-i vedem.” Aşa că tata şi unchiul lui s-au dus să-i găsească pe soldați.

Am auzit împuşcături.

Când s-au apropiat, i-am văzut. Aveau bărbi roşii. Unul dintre ei ducea un bebeluş indian în haină.

Mama a zis că poate vor să ne omoare, pe noi, pe copii. Am fugit toți şi ne-am ascuns în spatele colibelor. Ne-am uitat la ei.

Erau vai de ei. Bolnavi şi flămânzi. Nu pricepeau nici un cuvânt.

Ceeth Hwya le-a zis nevestelor sale să le aducă de mâncare.

După aceea am mai văzut mulți oameni albi. Dar asta a fost prima dată.

Lt. col. Allen Forrester
14 mai 1885

Am ieşit din colibă, stau pe o buturugă şi scriu în fața uşii. Zorii s-au ivit de ceva vreme, dar abia acum m-am uitat cum soarele risipeşte norii de pe creasta înaltă a munților

dinspre răsărit. Bărbații din sat au plecat la vânătoare, Tillman îi însoțeşte. Femeile & copiii mişună printre copaci, la treburi & la joacă. Taionul l-a însărcinat cu paza pe unul dintre oamenii săi. Se pare că nu ni se acordă încredere totală. Pruitt e încă la pat. Nu poate ieşi din letargie.

Indienii ăştia şi-au ales bine locul. Satul este situat pe o pantă orientată spre sud, de pe care se poate vedea brațul nordic al râului Trail. Un pârâu iute şi limpede izvorăşte din munți şi trece pe lângă tabără. La nord se înalță cei mai înalți munți pe care i-am văzut vreodată, împănați cu pene colosale de zăpadă & gheață şi panglici de ghețari. Cel puțin unul dintre vârfuri pare vulcanic, scoțând aburi în timpul zilei.

Aici în vale mare parte din zăpadă s-a topit, exceptând coastele dinspre miazănoapte & cotloanele umbrite. De-a lungul râului o ceață verde pluteşte printre plopii tremurători & argintii – muguri de frunze. Iarna ne părăseşte.

L-am auzit pe copil undeva în tabără. Plânge mai tare. Cum îi mai merge, l-am întrebat pe Tillman.

— Sănătos tun.

Spune că o indiancă, mamă a unui țânc de câteva luni, îl alăptează pe copilul cel ciudat. Cu lapte în burtică, prinde puteri. Îmi pare bine. Şi totuşi e un gând care îmi dă fiori – o femeie hrănind făptura asta.

Cum să scriu despre copil? Am evitat până acum. Îmi amintesc cum l-am descoperit, cum am mers ghemuiți pe sub molizi, cum mi-am scos cuțitul din teacă.

Plecasem după lemne de foc. Trebuia să ne uscăm hainele & să ne încălzim, dar eram prea slăbiți ca să spargem buşteni, aşa că mă uitam după crenguțe. Încă nu era noapte. Acum mi-aş dori să fi fost. Aş fi preferat bezna decât să văd naşterea asta bizară.

Am ajuns la un copac căzut, cu ramuri uscate, pe care le puteam rupe cu uşurință. Când lucram, îi auzeam pe ceilalți prin preajmă, aprinzând focul, adunând alte lemne.

Plânsetele erau înăbuşite, aşa că la început nu le-am perceput. Abia când m-am oprit din rupt crengi le-am desluşit, slabe, dar clare în liniştea văii râului. Era sunetul unei mici ființe care se îneca & se chinuia.

M-am gândit că s-o fi prins un iepure într-o capcană de-ale indienilor sau o fi vreun pui de elan rănit de lupi.

Sunetul venea dintr-un loc fix, dar varia în intensitate, uneori era un vaiet ritmic, alteori un mieunat stins.

Am strigat către ceilalți întrebându-i dacă au auzit.

Au zis că nu. Am spus că mă duc să văd ce e.

— Nu vrei să venim cu dumneata? a întrebat Tillman.

Bănuiam că nu e departe. Aveam pistolul, deci puteam trage dacă era ceva în neregulă.

Plânsetele m-au condus mai departe de râu, mai întâi printre plopii răzleți, astfel că încă vedeam râul & fumul de la focul nostru, apoi către fâşia deasă de plopi tremurători care creşteau de-a lungul malului. Am căutat altă cale, voiam să ocolesc, dar n-am găsit nici o spărtură, aşa că am intrat în hățişul lor umbros. Trebuia să merg aplecat, să-mi deschid drum cu umărul, până când am ieşit la marginea unei mlaştini tulburi pe care, iarăşi, nu o puteam ocoli. Atunci m-am gândit să mă întorc, dar plânsul continua, înăbuşit, întețit. Era un risc prostesc, ținând seama de cât de slăbit eram, dar am pornit prin apa rece ca gheața care-mi venea până la brâu.

Când am ajuns pe malul celălalt, sunetul era tot stins, dar mai aproape. Am mers printre copaci, făceam câte un pas sau doi, mă opream să ascult, iarăşi făceam câțiva paşi.

Am fost călăuzit spre cel mai mare molid, un copac maiestuos, falnic, ale cărui ramuri de la poale se deschideau într-un evantai larg spre pământ. Plânsul se auzea de la

baza copacului. Am încercat să mă uit printre crengi, dar nu vedeam nimic. Ca să pătrund prin bolta joasă, a trebuit să mă târăsc. Simțeam pământul ud & spongios sub mâini & genunchi, pleoscăia parcă îmbibat de apă. Mi s-a părut ciudat, fiindcă de obicei pământul de sub un conifer e ferit şi se păstrează complet uscat.

Atunci am văzut – acolo unde trunchiul copacului întâlnea pământul, cea mai mare dintre rădăcini părea să se zvârcolească & să se răsucească, asemenea unui şarpe gras care înghițise cu totul un animal viu. Plânsul s-a auzit iarăşi, mai ascuțit. M-am târât mai aproape.

Acolo, în rădăcină, am văzut o mică gaură, o despicătură alungită de dimensiunea mâinii mele. Am vârât un deget în deschizătură. Spre groaza mea, am simțit o gură mititică deschizându-se, închizându-se, țipând. Mi-am vârât în rădăcină ambele mâini, am încercat să lărgesc deschizătura cu degetele, dar pielea, scoarța, ce Dumnezeu o fi fost, era prea tare & prea groasă. Am scos cuțitul şi atunci am văzut sângele de pe mâini & de pe pantaloni. Sânge! Ieşea în bulbuci prin stratul de muşchi & ace dimprejurul meu.

M-am temut de ce va elibera şi va aduce pe lume cuțitul meu. Dar mă temeam şi să nu tai chestia aia care scâncea. Ce puteam face? Am băgat cuțitul în deschizătură şi am tras iute în sus.

A fost mai degrabă ca naşterea unui mânz, o mizerie alunecoasă & sângeroasă & înspăimântătoare. Când l-am eliberat din rădăcină, un lichid limpede a țâşnit din deschizătură. Din burta bebeluşului ieşea un cordon ombilical lung, albăstrui, pulsând de viață. Am ținut copilul cu o mână, am tras de cordon cu cealaltă. În timp ce acesta continua să iasă şi şerpuia pe pământ, am început să mă tem de ce voi găsi la celălalt capăt. Treptat cordonul devenea tot mai aspru & grosolan & acoperit de pământ. Trăsesem

mai mult de un metru, când, deodată, s-a înțepenit. Aici, la capăt, cordonul nu mai era flexibil & cărnos. Era o rădăcină de copac!

Cum de am reuşit? Nu pot spune. Mi-era rău, mirosul de sânge cald în muşchi, copilaşul alunecos & gemându-mi în brațe. Am retezat cordonul cu cuțitul cât de aproape de burta copilului am îndrăznit. Am cuprins ființa aceea în brațe ca să o protejez când mă târam ca să ies de sub ramurile copacului.

Paralizat de neîncredere, mi-am croit totuşi drum înapoi prin mlaştină & printre plopii tremurători.

Pesemne că arătam într-un hal fără de hal. Acoperit de sânge din cap până-n picioare. Cu un bebeluş în brațe. Oamenii mei s-au speriat:

— Ce s-a-ntâmplat în pădure? Unde e mama copilului?

M-am străduit să le explic. Nu le venea să creadă. Poate şi-au zis că nu-s sănătos la cap. Vă duc acolo, am zis, ca să vedeți şi voi. Pruitt era prea slăbit, Tillman prea revoltat de toate astea.

Dar el, sergentul, a fost cel care a luat copilul de la mine, l-a şters cu frunze ude, şi-a dat jos flanela şi i-a înfăşat trupuşorul tremurător. I-a curățat resturile de placentă din ochi & din nări. Nou-născutul urla.

Are părul închis la culoare, pielea de un arămiu frumos ca a indienilor. Şi totuşi are ochii depărtați. Nu sunt de acel cafeniu foarte închis, aproape negru, al indienilor midnooski, ci de un verde pătat cu stropi aurii.

Gol, cald şi atât de vulnerabil cum pare, poate fi om? Născut din pământ ca un monstru grec?

Şi noi eram într-o stare precară. Părea imposibil să avem grijă de un bebeluş. Fără Tillman, nu ştiu ce s-ar fi ales de copil. Probabil că eu l-aş fi lăsat acolo.

Indienii midnooski nu se sinchisesc de povestea mea. În câteva cuvinte & gesturi am încercat să le povestesc despre copac, despre rădăcină, despre sânge. Probabil că n-au înțeles.

Unul dintre bărbați pare să fie un soi de preot care călătoreşte printre triburile de midnooski. În vreme ce majoritatea indienilor îşi poartă părul tăiat cu grijă & periat cu piepteni de os, bărbatului ăstuia părul îi atârnă lung de un metru pe spinare. Poartă o mulțime de podoabe, coliere, dinți & gheare, aşa încât scoate un zdrăngănit când merge. La fel de tulburător e şi faptul că se uită aiurea cu un ochi – i se dă peste cap, aşa că e greu să îți dai seama unde se uită.

Când mi-a auzit povestea despre copil, şamanul a pus o întrebare şi a repetat-o de mai multe ori, în timp ce noi ne chinuiam să pricepem.

— Cred că întreabă dacă eşti tată, dacă ai copii acasă, a zis Tillman în cele din urmă.

O întrebare neaşteptată.

— În curând, am răspuns.

Tillman şi-a împreunat brațele şi a mimat că leagănă un copil. Şamanul a încuviințat din cap.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
7 mai 1885

Ce anume ne face să ne îndrăgostim? La început sunt acele prime întrezăriri – un soi de curiozitate, tânjim după ce este şi familiar, şi necunoscut în celălalt. Iar apoi urmează surpriza descoperirii; avem în comun anumite

aspirații, anumite lucruri care ne plac, iar ceea ce e diferit ne încântă. Prindem curaj şi începem să dezvăluim, unul în fața celuilalt, tot mai mult din noi înşine, iar atunci când o facem, exact acele trăsături care ne jenau sau de care ne ruşinam devin frumoase în moduri pe care înainte nu le înțelegeam, şi de aceea întreaga lume devine mai frumoasă. Mai sunt şi acele aspecte ațâțătoare aproape primitive, mireasma de la gât, tremurul delicios al pielii şi răsuflării. Şi totuşi, cu toate plăcerile pe care ni le-aduc acestea, ele sunt la fel de fragile ca lumina şi aerul şi nu garantează fidelitatea.

Şi-apoi: iubirea nu depinde oare de o credință în viitor, de o aşteptare dincolo de încântarea de moment? Ne îndrăgostim fiindcă ne imaginăm o anumită viață împreună. Ne vom căsători. Vom râde şi vom dansa împreună. Vom avea copii.

Când se alege praful de aşteptări, ce-i mai rămâne iubirii?

9 mai

Aşa de greu îmi alesesem cuvintele, iar acum sunt sigură că am greşit. Ar fi fost mai bine să nu mă fi arătat aşa de sinceră. Ar fi trebuit să-i scriu lui Allen de lalele şi de florile de măr, de bucuriile acestei căsuțe, de ce companie bună se dovedeşte Charlotte şi despre femeile din cazarmă. Sau poate cel mai bine ar fi fost să nu-i fi scris deloc.

Dar nu mai am ce face, fiindcă scrisoarea este deja trimisă către nava USS Corwin, care patrulează de-a lungul coastei Alaskăi. Pare cu neputință de închipuit, dar există o şansă ca ea să-şi croiască drum către mâinile lui Allen, iar mie îmi pare rău.

„Ai face bine să-ți păstrezi optimismul în scrisori”, mi-a zis doamna Connor când a venit să mă anunțe că nava de pază revine în Alaska.

Intenționasem să îi urmez sfatul, până în clipa când am pus tocul pe hârtie.

Scumpul meu Allen... odată cu aceste cuvinte parcă s-a rupt în mine un baraj fragil. Cum aş putea să nu-ți spun de inima mea frântă? Am reuşit să mă abțin în toate săptămânile astea, nu am plâns în fața doamnei Connor, a lui Evelyn sau chiar în fața lui Charlotte. Dar, ah, Allen. Acum înțeleg că îmi eşti mai mult decât soț sau iubit, îmi eşti cel mai scump prieten. Cu tine simt o libertate a emoțiilor pe care n-am cunoscut-o înainte. Mă înspăimântă gândul că singurul lucru care mi-ar uşura durerea – iubirea ta – poate fi în pericol exact când am mai mare nevoie de el. Dacă dragostea ta va începe să şchioapete când vei afla că nu pot avea copii şi că viața pe care ne-am imaginat-o nu mai este posibilă? Şi, mai rău, dacă mă vei învinovăți? Poate c-aş fi putut face ceva ca să-l salvez pe micuțul nostru. Prea mult mi-am dorit să mă ridic din pat, prea mult am insistat să merg la plimbare. Plimbările alea. Oare, dacă aş fi fost mai răbdătoare, copilul nostru ar fi trăit încă în mine? Poate că şi tu te vei întreba la fel.

Iar apoi, într-o ultimă revărsare de emoție, am scris despre cea mai mare spaimă a mea – că nu te vei întoarce acasă din expediția asta.

Doamna Connor îmi adusese cel mai recent număr al ziarului din Portland. A făcut-o ştiind bine că voi vedea articolul? Trupurile comandantului Goodwin şi ale membrilor expediției sale spre pol au fost găsite pe o insulă îndepărtată de pe coasta Siberiei. Au murit înfometați şi înghețați, îşi pierduseră de mult corabia din cauza ghețurilor, dar în ciuda tuturor suferințelor, căpitanul păstrase jurnalele şi documentele în siguranță. „Jurnalele

lui intime au fost găsite alături de el şi vor fi înmânate soției.”

Nu mă pot abține, mă gândesc la această biată femeie care vreme de trei ani n-a ştiut nimic de soarta soțului ei. Acum va citi despre ultimele lui zile în pagini scrise chiar de mâna lui. Mă întreb – oare i-a lăsat câteva cuvinte de adio şi acestea îi vor oferi vreo alinare sau nu vor fi decât încă un chin?

E posibil să mă fi străduit să-mi alung din minte gândul că cineva poate trăi în neştiință cu anii doar pentru a afla cele mai groaznice veşti în cele din urmă.

Şi totuşi, de dragul tău, Allen, ar fi trebuit să-mi fi păstrat cumpătul.

Gândurile îmi sunt inundate de vină; lamentabila scrisoare pe care ți-am trimis-o, moartea copilului nostru nenăscut, după-amiaza în care am furat cartea şi clipa în care am citit de uterul meu deformat, ziua în care i-am scris mamei că nu vreau să vină şi zilele în care nu i-am scris deloc, şi toate amintirile, până la cea când l-am văzut pe tata stând în picioare, cu felinarul în mână, urlând în noapte, iar eu am rămas înăuntru, unde eram în siguranță şi mă prefăceam că nu-i aud strigătele.

Ah, domnule Pruitt, nu eşti singur, cu vina şi dezgustul dumitale. Mă întreb dacă a existat vreodată o viață limitată la dansuri minunate, cusături frumoase şi mătase, căci mie mi se pare că suferința nu cunoaşte clase şi ranguri, genuri sau vârste şi că fiecare dintre noi trebuie să-şi înfrunte propriul întuneric.

10 mai

Scumpa de Charlotte. În tot acest timp am încercat să o protejez de dispoziția mea sumbră, dar astăzi m-a prins când mi-era mai rău. Am mâinile şi picioarele umflate, corpul îmi e aşa de plin cu apă şi devastat de pierderea sarcinii, încât abia pot să stau în picioare şi să-mi văd de cele mai simple treburi casnice, dar eram hotărâtă să fac ceva util. M-a găsit blestemând şi lăcrimând când încercam să bag ața în ac ca să-mi cos cămaşa de noapte într-un loc unde se rupsese. N-am ştiut că e în spatele meu până când i-am simțit mâna micuță pe umăr.

— Lăsați, coniță. Pot s-o cos eu.

N-am avut tăria să îmi ascund emoțiile, aşa că am rămas cu privirea plecată asupra acului şi-am zis că mă descurc, promițând să-mi revin de îndată. Însă am făcut exact pe dos, am început să plâng în hohote. Charlotte m-a cuprins în brațe şi m-a mângâiat cu blândețe tot timpul cât am plâns.

— Vă zic io, coniță, copiii nu-s ei chiar cum s-ar crede, a spus. Mereu zbiară, fac pe ei, le curge scuipat din gură şi nu te lasă o amărâtă de clipă-n pace. Mama zice uneori c-ar fugi-n lume să se călugărească, dar nu crede c-o primeşte biserica.

Cum era posibil ca fata să fie atât de indiferentă la durerea mea? Complet nepăsătoare, a continuat să vorbească până când, încet-încet, mi s-a părut că întrezăresc un umor neaşteptat în ceea ce-mi spunea.

— Zău că aşa e, a continuat Charlotte. Odată, când frații mei se băteau şi ăl mai mic țipa ca din gură de şarpe, iar eu mi-arsesem din greşeală pantofii ăi buni lăsați lângă sobă, mama şi-a aruncat şorțul pe jos şi-a ieşit glonț din casă, a lăsat uşa dată de perete şi ajunsese aproape de oraş când a găsit-o tati şi a luat-o cu căruța. A dus-o la hotel şi a lăsat-o acolo o noapte, i-a zis că poa' să facă tot ce vrea ea, baie fierbinte şi să-şi ia vreo rochie nouă, numa' să se-

ntoarcă a doua zi. S-a întors, şi-mi pare bine c-a făcut-o, da' io cred că nu m-aş mai fi întors în locul ei. Io-s hotărâtă – o să am doar câini şi capre, da' copii, nu.

Atunci am început să râd – şi ea a făcut la fel.

12 mai

Există o singură sculptură de-a tatei pe care nu-mi plăcea s-o văd. Pietà. În copilărie acest cuvânt mi se părea încărcat de mister şi n-o recunoşteam pe femeia care plânge. Îmi place să cred că dacă mama ar fi venit vreodată pe potecă în pădure şi ar fi văzut-o, ar fi admirat-o, chiar aşa, cu tot izul său catolic.

Pe mine însă mă înspăimânta chiar mai mult decât sculpturile tatei cu zei păgâni sau cu vânătorul de lei care stătea ghemuit în hăţişul cel mai de nepătruns al pădurii. Chipul femeii, surprins într-un strigăt – asta mă îngrozea, dar mai era ceva legat de cumplita greutate a omului mort care îi zăcea în poală. Era prea greu pentru ea, aproape o strivea, şi chiar dacă nu puteam pricepe pe deplin scena, mi se părea nefirească.

— E fiul ei, e copilul ei mort, spunea tata.

El nu-şi ferea privirea. El credea că oriunde, chiar şi în abisul cel mai întunecat, poţi întrezări divinul. Umbrele şi contrastul – şi absenţa în sine – le considera la fel de importante ca lumina şi marmura, căci una nu poate exista fără cealaltă.

13 mai

Astăzi domnul MacGillivray m-a găsit în curte şi mă tem că de data asta eu am fost cea care a vrut să se întoarcă şi să pretindă că nu l-a văzut apropiindu-se, însă chiar atunci el mi-a strigat un salut prietenos.

— Ce faceți astăzi, mămico? Şi mai apoi, când s-a apropiat de mine: Dar unde vă e scaunul, doamnă Forrester?

— Din păcate, nu mai am nevoie de el.

Cât de mici sunt cuvintele. Trebuie să fi citit din expresia chipului meu adevăratul înțeles al acestora, fiindcă n-a mai întrebat şi altceva, a spus doar:

— Îmi pare rău să aud asta, draga mea. Foarte rău.

Atunci mi-a oferit brațul şi am pornit împreună spre casă, cu flori de prun căzute din copaci la picioarele noastre şi soarele serii în priviri.

Mi se pare miraculos că un om marcat de cele mai crude câmpuri de luptă poate da dovadă de atâta compasiune pentru mica mea pierdere.

14 mai

M-am gândit la lumină, la felul în care se concentra în picăturile de ploaie în acea zi în care eram copleşită de bucurie, precum şi la felul în care alunecă şi se mişcă într-un mod atât de neaşteptat, încât uneori căsuța asta e întunecată şi rece, iar în clipa următoare se umple de o căldură de aur.

Tata vorbea de o lumină mai bătrână ca stelele, o lumină divină care e trecătoare şi totuşi prezentă mereu, dacă o poți recunoaşte. Ea se prelinge în şi din sufletele viilor şi-ale morților, se adună în locuri liniştite din pădure

şi uneori se poate dezvălui în formele cele mai rare ale artei autentice.

Şi-a dedicat întreaga viață speranței că într-o bună zi va crea o sculptură atât de perfect cioplită şi de armonioasă, aşezată în locul potrivit dintre copaci, încât să fie capabilă să reflecte această lumină. O văzuse în lucrările altora, însă nu credea că reuşise asta în sculpturile lui.

Mi-aş dori să fi ştiut adevărul. La doar câteva săptămâni după ce a murit, m-am dus să văd ursul. Era sfârşitul unei zile de toamnă şi, când pătrundeam în pajişte, lumina soarelui care apunea se domolea, trecând de la nuanțele de portocaliu şi roşu la cele de albastru.

Niciodată nu-mi păruse atât de viu; umbrele se adânceau şi se încovoiau de-a lungul ghearelor întinse, blana şi muşchii păreau să prindă viață şi, pentru o clipă, când soarele a atins linia orizontului, marmura a părut făcută dintr-o lumină translucidă.

Nu am avut nici o îndoială cu privire la ceea ce vedeam – nu părea doar mai frumoasă datorită asfințitului; era chiar lumina pe care tata o căutase întreaga viață. Cel mai bine pot descrie asta amintindu-mi cum tata a deschis o dată pianul şi mi-a arătat cum o notă puternică şi limpede poate face să vibreze alte corzi fără ca măcar să le atingi cu un deget. A spus că aceste corzi rezonau prin simpatie cu acel sunet pur. Asta se întâmpla înăuntrul meu.

Să-mi îngădui oare să cred în nemurirea sufletului? Dacă da, atunci sunt sigură că spiritul tatălui meu a fost cel adunat în lumina divină a lumii şi care a radiat din acea marmură minunat sculptată.

El îşi căuta mereu îngerii şi zeii în Pietà. Nu s-a gândit să caute atât de aproape.

16 mai

N-avem mult timp. Aş putea să o apuc în cinci direcții, dar astăzi am început, împreună cu Charlotte, să scoatem toate alimentele din cămară şi apoi să dăm jos rafturile de pe un perete, fiindcă asta mi-a dat în minte să fac deocamdată.

— Coniță, sunteți sigură că vă simțiți îndeajuns de bine? N-ar trebui să vă odihniți o vreme? Dar, coniță, unde-o să punem toate astea?

Uitasem cu totul de oalele, borcanele şi sacii – cu făină, zahăr, fulgi de ovăz, cafea – pe care îi depozitaserăm pe jos.

— Pe masa din camera de zi, i-am zis în cele din urmă. Tot n-o folosim niciodată.

Apoi ne-am apucat să dăm jos rafturile. De la efort, mă necăjea o sudoare rece, fiindcă sunt încă slăbită de la lunga perioadă în care n-am făcut mişcare, dar Charlotte e expertă la mânuit ciocanul şi ranga. La început a şovăit, de parcă am fi comis o distrugere reprobabilă, dar mi-am asumat întreaga responsabilitate şi cred că a început să-i facă plăcere sarcina asta. (De fapt, a rostit mai multe cuvinte decât am auzit vreodată de la ea, majoritatea destul de dure şi colorate. „Mă scuzați, coniță”, zicea de fiecare dată când înjura. „De-asta-mi spune mie mama să-mi țin gura. Îi dojeneşte ea pe tati şi pe frații mei, da’ şi ea înjură cot la cot cu ei.”)

Demontarea cămării a durat mult mai mult decât mă aşteptam şi eram rupte de oboseală la sfârşitul zilei. Mâine, i-am zis, o să astupăm toate crăpăturile cu cârpe.

Trebuie să scăpăm de lumină. De fiecare fărâmă.

Lt. col. Allen Forrester
15 mai 1885

Indienii s-au obişnuit cu prezenţa noastră într-atât încât nici măcar copiii nu se mai ascund de noi. Deşi la umbră e încă frig, iar în pădure au mai rămas petice de zăpadă, copiii aleargă aproape dezbrăcaţi. Adesea sunt însoţiţi de unul sau doi dintre mulţii câini pe jumătate sălbatici care trăiesc alături de midnooski.

Azi pe la prânz am urmărit un grup de băieţi care juca un joc cu fire foarte asemănător cu moara noastră. Firul era făcut din tendon de animal bine uscat, pe care îl înnodaseră formând un laţ mare. Apoi întreţeseau din el, sucindu-l pe degete, diferite modele.

Când şi-au dat seama că mă uitam la ei, înălţau fiecare model din fire ca să îl pot vedea bine. Prima oară a fost un munte. L-am recunoscut chiar înainte să îmi arate crestele dinspre nord.

— Bravo, le-am zis.

Probabil că am avut un ton prea serios, fiindcă s-au încruntat şi şi-au şoptit ceva între ei. Dar când am zâmbit şi am dat afirmativ din cap, şi-au continuat jocul recăpătându-şi entuziasmul.

Apoi au făcut o stea. Coarnele unui tebai. A urmat o încrucişare complicată a firelor, pe care n-am putut să o recunosc. Când am clătinat din cap că nu înţeleg, un băieţel mic a arătat spre coastele lui. Clar, era o cutie toracică. Au continuat aşa o vreme, ţesând imagini.

Una anume mi-a plăcut în mod deosebit. Aş fi vrut să vadă şi Sophie. Firul & mâinile au alcătuit forma unei păsări. Lucrând împreună, doi copii au făcut aripile să fluture.

16 mai

În sfârşit Pruitt poate să şadă în capul oaselor şi pricepe ce e în jur. Femeia care îl îngrijeşte nu pare să facă parte din grupul acestor indieni. Este cu mult mai înaltă decât majoritatea indienilor, are pielea de o nuanță mai deschisă. Se ține mândră, deşi din felul în care o tratează ceilalți bănuiesc că e sclavă. E foarte blândă cu Pruitt, îl ajută să stea aşezat ca să mănânce. Şi totuşi nu exprimă nici o emoție în interacțiunea cu el, nici teamă, nici tandrețe, mai degrabă indiferență totală.

*

Tillman mă cam nelinişteşte. Deja s-a încăierat cu nişte midnooski care l-au jignit într-un fel sau altul. În dimineața asta l-a prins pe un indian scoțând orizontul artificial dintre lucrurile lui Pruitt. Tillman a țipat la el, i-a smuls instrumentul din mâini, l-a trântit pe om la pământ. Indianul a sărit în picioare, pregătit să-l atace cu un topor. Asta n-a făcut decât să-l înfurie şi mai tare pe Tillman. Fără îndoială că dacă n-aş fi intervenit între cei doi, s-ar fi ajuns la lovituri periculoase.

Tillman nu e suficient de prudent printre aceşti indieni, flirtează cu femeile tinere, se aruncă în confruntări cu capul înainte. Indienii midnooski par destul de paşnici, dar eu îi tot reamintesc să se controleze – suntem încă la mila lor.

Oregon Post

CRIMĂ ÎN ALASKA

4 mai 1885 – Aflăm din Alaska că indienii l-au ucis pe negustorul de pe Insula Perkins.
Domnul Wesley Jenson, administrator al magazinului Alaska Commercial Company de pe Insula Perkins, a fost împuşcat în patul său în ziua de 30 aprilie, în zori. Nu este primul incident ostil dintre domnul Jenson şi populația locală de indieni. Luna trecută nava USS Pinta, sub comanda căpitanului Daley, a intervenit într-o revoltă pe insulă, după ce negustorul împuşcase un indian care îl atacase.
Potrivit rapoartelor din Sitka, Alaska, uciderea domnului Jenson survine la câteva zile după scandal. Indienii îl acuzaseră pe domnul Jenson că a rănit o tânără indiancă. Peste trei zile soțul şi unchiul femeii i-au cerut socoteală negustorului, la magazin. Se părea că va fi evitată violența când domnul Jenson le-a spus indienilor că se înşelau şi că ar face bine să se întoarcă la ei în tabără. Însă la orele dimineții cei doi indieni s-au întors şi l-au împuşcat pe domnul Jenson în pat, în timp ce dormea.
Căpitanul Daley raportează că în cele din urmă criminalii au fost prinşi de lt. John Lowry. Indienii şi-au mărturisit imediat fapta, afirmând că au comis crima ca să se răzbune pe felul în care domnul Jenson a molestat o tânără de pe insulă. Conform lui Daley, printre cauzele violenței se numără şi alcoolul făcut în casă, şi presupusa vrăjitorie a unui vraci de pe insulă.
Cei doi indieni se află în arest, fiind transportați cu vaporul la San Francisco, unde urmează să fie judecați pentru crimă.

61º36’ N
143º45’ V
Barometru: 741
12º C, termometru expus
5º C, termometru umed
Punctul de rouă: –6
Umiditate relativă: 26

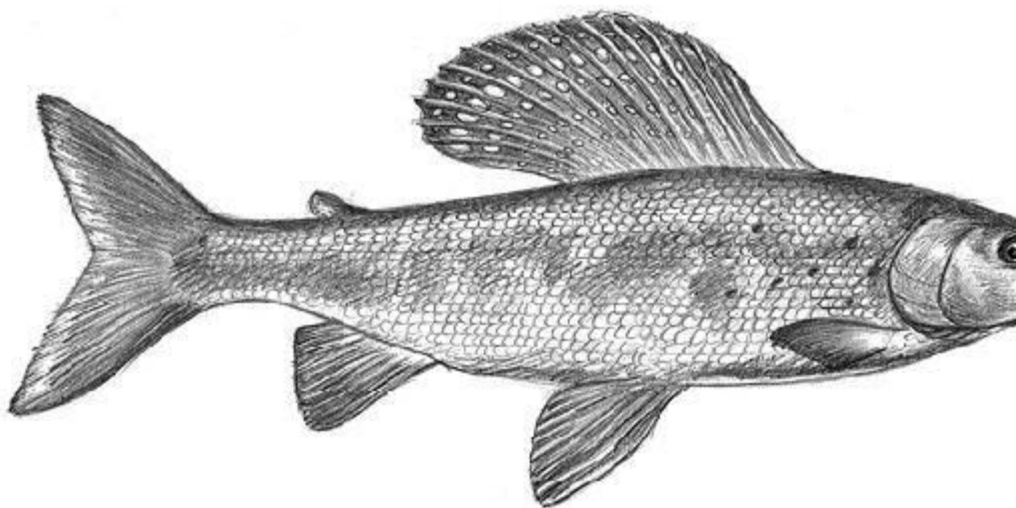
Sunt istovit de aceste zile din mintea mea. Nu de cioturile eviscerate, dezmembrate, carbonizate, nu de câmpurile înnegrite care mi se întind până în străfundurile minții. Acestea nu sunt decât răni ale cărnii şi ale memoriei,

pe care le pot îndura. Vorbesc cu umbrele. Aici şi tot aici, chiar sub pielea mea. Nu mă lasă în pace.

Am zis să ucidem copilul care zbiera. Ce-ar mai conta? Colonelul îmi evita privirea. Se temea să-mi vadă slăbiciunea morbidă, dar e mai rău, Colonele, ah, mult mai rău de-atât. Eu sunt un laş amărât şi de nimic, dar, şi mai înfiorător, nu sunt decât asta: un adevărat exemplar al umanității.

Cândva aveam inima încrezătoare şi largă. Credeam. Soldatul ţinteşte mereu adevărul. Soldatul cunoaşte mereu calea înainte & dreaptă. Ca pe o mantie purtam acel cod. La Elk Creek am descoperit un adevăr crunt: mantia e zdrențuită, fluieră vântul prin ea.

Aş crede din nou de-aş putea. În bunătate. În măreție. În simpla mărinimie. Dar nici măcar în aceste văi îndepărtate şi înghețate omenirea nu-i diferită, e doar mai slab înarmată. Fără de higrometru şi sextant, carabine şi plăci de sticlă, piei şi pene şi fețe pictate, suntem la fel. Burdihane tremurând. Lacomi. Avizi. Temători. Spunem că divinizăm. Un cuvânt. Un zeu-om. Un munte de foc. Dar ne divinizăm doar pe noi înşine. Şi suntem nişte zei geloşi.

Thymallus signifier, *lipan arctic*

Dragă Walt,

Tocmai am citit jurnalele colonelului despre copilaşul găsit sub copac. Este incredibil! Tu ce înțelegi din asta? Aş fi tentat să cred că-şi pierduse mințile din cauza foametei, dar detaliile sunt atât de precise.

Documentele continuă să vorbească de locuri de pe-aici, apropiate de casă. Mă refer la râul Trail – acolo mergeau tata şi unchiul meu la vânătoare de oi în fiecare toamnă. Acum e o cabană pentru pescari, o afacere de milioane de dolari, cu clienți din toate colțurile lumii. Mi-ar plăcea să ştiu cu exactitate unde se afla molidul acela.

Bineînțeles că ai dreptate. Expediția colonelului a fost începutul unei serii de schimbări pentru zona asta. La început câțiva mineri s-au descurcat binişor cu aurul, dar apoi, în 1899, s-a găsit cărbune la vreo douăzeci şi patru de kilometri nord de faimosul filon Gertie. Chiar dacă nu era deloc aşa mirobolant ca aurul, cărbunele a fost cel care a adus calea ferată şi, până la începutul anilor 1900, Alpine devenise un oraş înfloritor – cârciumi, clădiri de firme, hoteluri, magazine cu de toate. Erau barăci pentru mineri, un ziar, teatru, un teren de tenis şi un magazin cu haine şi bijuterii de damă. E greu de imaginat asta acum. A cam dispărut totul. Până şi şinele de tren au fost năpădite de buruieni sau s-au prăbuşit în râu. Am reuşit să salvăm câteva dintre construcțiile originale şi le-am adus aici, pe terenul muzeului, ca să poată fi vizitate.

Toate astea au apărut şi au dispărut într-o perioadă de timp relativ scurtă, după călătoria străunchiului tău aici. În decurs de un secol, de fapt, s-a ajuns de la ținutul băştinaşilor la oraşul înfloritor şi la... ce-o fi acum.

Interesant că întrebi de minerit. Vreme de vreo cincizeci de ani totul a fost închis. Dar anul trecut a sosit o companie australiană să prospecteze zona. Dacă vor găsi ceea ce caută, plănuiesc să redeschidă cel puțin una dintre mine. E o chestiune care dă naştere la dispute aici, chiar şi în sânul familiilor. Unchiul meu e şeful poştei şi consideră că Alpine are nevoie de asta – un aflux de bani, locuri de muncă, o oportunitate pentru oamenii de aici de a-şi câştiga un trai cinstit. Dar verişoara mea, fiica lui, se opune cu vehemență. Este membră a consiliului tribal şi totodată activistă împotriva redeschiderii minelor. Spune că dezastrul ecologic va fi ireversibil şi că întreaga comunitate se va schimba. Cam astea sunt taberele. Cât e drumul de lung, poți vedea sloganuri scrise cu spray colorat pe placaj. „Mineritul a

ridicat acest oraş.” „Protejați-ne copiii – Păstrați-ne apa curată.” Înțelegi tu.

Eu şi Isaac ne abținem. Bibliotecarei îi place să glumească zicând că ea este ca Elveția, se menține neutră. Suntem alături de ea. Eu am părerile mele, dar înțeleg ambele părți. Însă tot conflictul ăsta mă întristează.

Mulțumesc foarte mult pentru cecul trimis. Recunosc că ne va ajuta mult. O parte din mine încă simte că ar trebui să te încurajez să trimiți jurnalele şi documentele unui muzeu mai mare, dar o latură lacomă a mea nu vrea să renunțe la ele. Sunt pe cale să fac cerere pentru o subvenție, să văd dacă mai pot obține nişte bani – mi-ar plăcea să pot organiza o expoziție folosind artefactele de la tine. Între timp voi continua să transcriu jurnalele şi să scanez imaginile. În cel mai rău caz, le putem doar conserva şi să le punem pe internet, la dispoziția cercetătorilor sau a celor care pot fi interesați.

Să ştii, Walt, că şi eu mă bucur mult de scrisorile tale.

Calde salutări,

Josh

Lt. col. Allen Forrester
17 mai 1885

Felul în care dormim e confortabil, dar n-am mai văzut nimic asemănător înainte. Locuințele sunt săpate în pământ, structurile din bețe de molid sunt acoperite cu scoarță. Unde sunt crăpături, indienii au folosit muşchiul ca să se protejeze de frig.

Ni s-a oferit un spaţiu privilegiat, în coliba mai mare şi mai ferită a taionului. Înăuntru nu se află mai nimic. În mijloc e un foc, iar deasupra acestuia, în acoperiş, se cască o gaură mare care permite intrarea luminii soarelui şi evacuarea fumului. De-a lungul pereţilor se înşiră bănci făcute din ramuri de molid, acoperite cu blănuri netăbăcite. Sunt late de mai bine de un metru, înalte tot de un metru şi ceva, iar pe ele sunt întinse blănuri de animale. Ni s-a alocat un spaţiu de dormit pe ele. Bărbaţii indieni, uneori împreună cu nevestele, dorm de-a lungul celorlalţi pereţi. Un număr impresionant de femei, copii & câini dorm sub aceste bănci care îi adăpostesc întru câtva, pieile de animale căzând ca nişte perdele. Noaptea mă trezesc de la sunetele care se-aud de dedesubt – un câine care mârâie în somn sau o mamă care îi şopteşte încet ceva copilului.

Adesea însă, înainte să ne putem retrage în fiecare noapte pe băncile de dormit, indienii se adună în colibă ca să spună poveşti. Deşi nu înţelegem mult, este evident că indienii le cunosc bine. În timp ce unul spune o poveste, ceilalţi comentează în gura mare, râd, se contrazic. Copiii joacă uneori scenele din poveste, dar nu li se permite să întrerupă sau să devină prea neascultători. Le sunt recunoscător copiilor pentru punerea în scenă, fiindcă în felul acesta înţeleg şi eu despre ce e vorba, în linii mari. Sunt bătălii & vânători, lecţii de viaţă. Personajele sunt adesea şi oameni, & animale.

În seara asta am urmărit suficient cât să înţeleg că prima a fost despre un şoarece sau un astfel de animal mic, care îşi împarte mâncarea cu un om lihnit de foame. Cealaltă a fost o poveste mai macabră, din câte mi-am dat seama, cu o femeie care îşi înşală soţul luându-şi drept amant tainic o fiară sălbatică. Când descoperă că e înşelat, soţul îl ucide pe amant, îl găteşte într-o oală pe post de cină, apoi îi aruncă oasele în râul Wolverine.

*

Acum îmi doresc să fi venit şi Samuelson cu noi în sat. Comunicarea e greoaie. Înainte de cină, eu & taionul am încercat iarăşi să vorbim prin gesturi, desenând în ţărână şi apelând la puţinele cuvinte cunoscute de Tillman. L-am întrebat în toate felurile pe care le-am putut născoci dacă vrea să ne fie ghid în traversarea munţilor. Nu pare să înţeleagă. Are şi el întrebările lui, pe care nu le pot eu pricepe. Toţi suntem frustraţi.

18 mai

În după-amiaza asta am cârpit haine & rucsacuri, le-am ordonat oamenilor să facă la fel. Am făcut rost şi de blănuri din care să ne coasem mocasini indieni – cizmele noastre de piele nu se mai pot repara.

Aş vrea să plecăm în trei zile.

L-am abordat încă o dată pe taion, sperând să pot comunica cu el. Nu ne-am descurcat nicicum. Posibil ca el să-mi înţeleagă solicitarea, dar fie nu poate, fie nu vrea să ne ajute. Când arăt spre munţii din nord şi desenez o hartă în ţărână, mă studiază cu un aer foarte serios. Dă din cap scurt şi pleacă. Aş fi zis că-i încet la minte dacă n-aş fi observat cum se poartă cu oamenii lui. E încrezător când are de-a face cu ei. Deşi munceşte puţin, e evident că el conduce toate treburile.

Satul pare să se pregătească de ceva, fiindcă e multă activitate în timpul zilei. Uneltele lor sunt dintre cele mai elementare – cuţite de aramă bătută, ace de os. Dar sunt iscusiţi în tot ce fac. Bărbaţii adună beţe de molid & lăstari

de salcie. Femeile râcâie blănurile de elan netăbăcite, cos laolaltă pieile mari, apoi le înmoaie în râu.

Noi, pe de altă parte, suntem în pericol să cădem în apatie. Pruitt zace tot la pat în cea mai mare parte din timp şi nu face nimic. Insistă că e prea bolnav ca să mai meargă, deşi eu nu văd să-l chinuie nici o afecţiune fizică.

Mă scoate din sărite cumplit că nu face măsurători după astre, nici nu lucrează la detalierea hărţilor şi nu-şi repară hainele. Mi-am dat seama că n-are nici un rost să mă înfurii pe el, aşa că în dimineaţa asta am petrecut o vreme încercând să-l scot din starea asta. Bănuiesc că boala lui e, fie şi în parte, una sufletească.

Poezia nu s-a dovedit a fi un subiect potrivit, fiindcă e mâhnit din cauza pierderii cărţilor. Am amintit de flora & fauna observate până acum. Soţia mea ar fi interesată de păsări, i-am spus. Ea îşi petrece orice minut liber afară, cu binoclul.

Pruitt s-a arătat un pic interesat de subiect, a zis că atunci când urcam pe râul Trail a văzut zburând un şoim mare, de-un gri-deschis, dar nu l-a putut identifica.

Soţia mea îndrăgeşte din cale-afară păsările colibri, am zis. I-am povestit până şi cum găsisem pentru ea un cuib de colibri când îi făceam curte. Ceva aşa de mititel, dar care i-a cucerit inima.

— Mă îndoiesc c-o să vedem noi colibri atât de departe în nord, a zis el.

Tillman, pe de altă parte, e foarte fericit aici. Spune chiar că a început să-i placă mâncarea indienilor.

— Toată carnea aia în sânge te face să te simţi viu!

S-a apucat să înveţe să tragă cu arcul & săgeata de la nişte indieni tineri. Fac prinsoare cine poate trage mai departe şi mai precis. Nu reuşim să obţinem nici un strop de informaţie utilă de la taion, dar pe Tillman faptul că nu ştie să vorbească limba nu l-a împiedicat să înveţe câteva jocuri

de noroc de la midnooski, printre care unul cu un mănunchi de oase sculptate. Nu înțeleg jocul şi nici nu mă interesează.

Când nu fraternizează cu indienii, Tillman se joacă cu bebeluşul găsit, care acum e înfăşat în blănuri de iepure. Tillman scoate sunete ciudate & se strâmbă la el, pare să se bucure de compania micuțului. Spune că se simte în largul lui cu copilul fiindcă a fost cel mai mare într-o familie cu doisprezece frați.

Când l-am înştiințat că trebuie să plecăm ca să ajungem la coastă înainte de sosirea iernii, sergentul a ridicat din umeri, ca şi cum nu conta când ne întoarcem acasă.

— De ce ne-am grăbi, Colonele? Cât de curând băiatul o să ne dea ceva informații. O să economisim timp, pe termen lung.

Aşa îi zice taionului – „băiatul". Îl subestimează. Taionul o fi el tânăr, dar are mult mai multă putere decât îşi închipuie Tillman.

19 mai

Aseară midnooskii au avut un fel de petrecere. După prânz, întregul sat, adică peste treizeci de persoane, s-a adunat lângă coliba taionului. Au făcut un foc mare, au fiert o oală după alta, elan, tebai, iepure. Nevestele taionului au adus nişte coşuri de mesteacăn pline cu diferite mâncăruri – fructe de pădure uscate, tuberculi, peşte uscat, de anul trecut. Trecuse bine de ora opt când au terminat pregătirile. Pruitt nu voia să se dea jos din pat, dar eu & Tillman stăteam laolaltă cu ceilalți când câțiva tineri au început să cânte. Nu aveau tobe sau alte instrumente muzicale, dar

țineau ritmul cu ajutorul cuvintelor. Vocile li se înălțau & scădeau hipnotic.

Pentru că suntem atât de aproape de vară, soarele nu mai apune, doar se cufundă după munți lăsând în vale o lumină răcoroasă, albăstruie. Odată terminat gătitul, indienii au mai pus lemne pe foc până când flăcările s-au înălțat către cerul palid al nopții.

Apoi un grup de bărbați a făcut un cerc lângă foc. Erau cel mai extravagant îmbrăcați dintre toți indienii midnooski pe care îi întâlniserăm până acum, împodobiți cu bijuterii de aramă, blănuri de râs şi de jder. Unul avea un cercel deosebit de mare în nas & un colier bogat ornamentat, din cochilii de dentalium. Cel mai înalt şi mai nobil din grup purta o blană neagră de lup.

Paşii au început lent, un fel de plecăciuni & tropăit, dar în curând ritmul a devenit febril. Lumina focului le aurea chipurile. Cântau cu nişte strigăte joase & într-o cadență crescândă, până când am simțit că, fără voia mea, inima îmi bătea mai tare. Li s-au alăturat mai mulți indieni, iar scena a devenit atât de violentă & încinsă, încât mă gândeam că nişte femei albe ar leşina.

Tillman a sărit în picioare părând că dă să se alăture. L-am tras înapoi.

— Nu-i locul nostru.

— Mie mi se pare o distracție pe cinste, a zis el.

— Suntem intruşi. Nu putem pricepe ce înseamnă asta.

L-am sfătuit doar să stea & să se uite.

Când noaptea se apropia de ceasul său cel mai întunecat, undeva după miezul nopții, indienii au mai pus lemne în foc. Femeile se adunaseră acum într-un cerc în jurul bărbaților. Dansul lor era mai reținut, paşii mai mici, dar la fel de pătimaşi. Tillman a încercat s-o apuce de mână pe o tânără, a țopăit în fața ei, dar ea s-a tras repede îndărăt.

L-am implorat pe Tillman, în cele din urmă, să mă urmeze în colibă. Nu te poți baza pe el să nu se bage în belele.

20 mai

Nu mă aşteptam să găsesc pe cineva azi la pârâu. Mă plimbam doar ca să-mi dezmorțesc picioarele. Când am ieşit dintre tufe, sclava care îl îngrijeşte pe Pruitt era ghemuită lângă pârâu. Scotea apă în nişte saci făcuți din mațe de animal. Pesemne că am speriat-o, fiindcă s-a uitat la mine făcând mari ochii ei negri, apoi m-a sâsâit.

Mi-am păstrat cumpătul. M-am oferit să car apa. Nu mi-a răspuns. M-am lăsat pe vine lângă ea, am întins mâna în pârâu, unde ținea un sac deschis în sensul de curgere. În mod evident cuprinsă de teamă, şi-a retras mâna. Acolo, pe interiorul încheieturii, pe pielea palidă îi creştea un petic de puf, nişte pene fine, cenuşii.

E vremea să plecăm de aici.

Se pare că suntem mai degrabă prizonieri decât oaspeți. Acum o oră am plecat din tabără dorind să urc pe versantul din preajmă. Speram să pot vedea valea râului Wolverine şi poate să stabilesc locul unde se află vânătorul & tovarăşii săi. Fără tălmăcirea lui Samuelson, stăm degeaba aici.

Pe la jumătatea drumului am fost ajuns din urmă de doi midnooski, cred că aceiaşi care ne găsiseră pe celălalt afluent al râului Trail. Am încercat să le explic că nu doream decât să văd zona mai bine. Mi-au dat limpede de înțeles că trebuie să mă întorc în tabără cu ei.

Aveam carabina cu mine, dar mi s-a părut mai înțelept să nu mă opun. Deocamdată se pare că trebuie să aşteptăm.

7º Celsius, termometru expus
4º Celsius, termometru umed
Barometru: 731
Punctul de rouă: 0
Umiditatea relativă: 60
Vânt rece, puternic

Ai văzut vreodată cuibul unui colibri? Ea e-n stare să caute unul până-n Împărăția Cerurilor, spune Colonelul. El e năucit & stângaci în dragostea pe care i-o poartă. Nu poate pricepe cum vede ea atât de multe în atât de puțin. El nu e nici binecuvântat, nici blestemat cu suflet de poet.

El nu vede. Într-o palmă de om, un asemenea cuib poate deveni floarea de câmp a domnului Blake[12]. Infinitul, întreaga eternitate lepădate ca nişte pene fetale umede într-o găoace cât un degetar.

Sorții. Raiul. Sau Iadul. Bucuria. Sau Necazul. Victoria. Naşterea. Moartea. Înfrângerea. Toate rostite în strigătul unui corb, în zborul unui vultur. Pot evoca acele semne ale

---

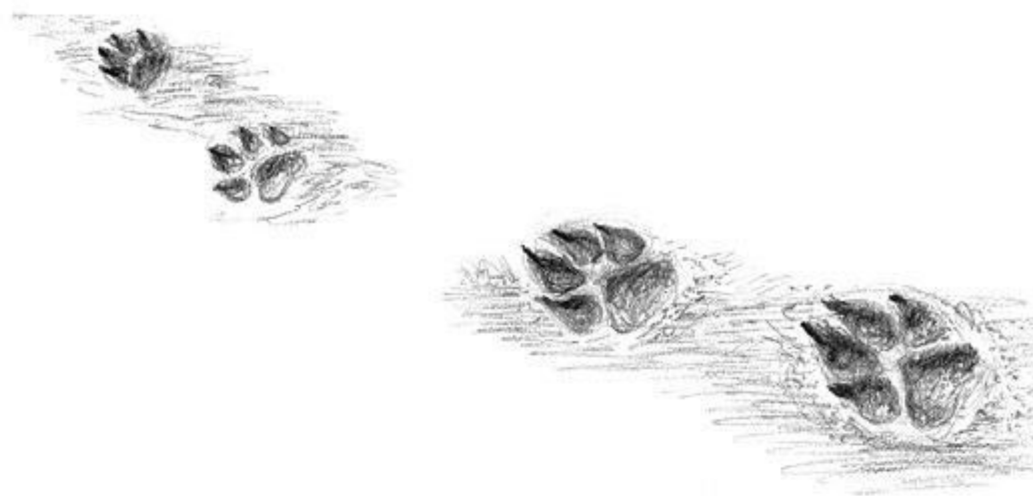
[12] „To see a World in a Grain of Sand / And a Heaven in a Wild Flower, / Hold Infinity in the palm of your hand / And Eternity in an hour." („Să vezi o lume-n bobul de nisip / Și raiul într-o floare de câmp. / Ține infinitatea în palmă / Și eternitatea într-o oră.") – din *Auguries of Innocence* de William Blake.

Inocenței? Copilul care plânge. O ciocârlie rănită în aripă. Toate cerurile dezlănțuite... rândurile îmi scapă.

Dar dumneavoastră, doamnă Forrester – dumneavoastră ce anume căutați în spărtura din coajă, în țesătura crenguțelor? Al cui viitor îl ghiciți?

Sau e posibil oare ca mirarea dumneavoastră să fie una cu adevărat pură, lipsită de aşteptări sau mândrie? Dumneavoastră, doamnă Forrester, încă mai credeți? Vă mai scăldați în acea lumină aurie pe care cândva mi-am imaginat-o pogorâtă asupra creştetului meu? Nu doar lumina lui Dumnezeu, a Iubirii, a Ştiinței, chiar a Adevărului sau Artei, ci acea lumină rarefiată a Făgăduinței. Vie Împărăția Ta.

Nu-i de mirare că s-a îndrăgostit Colonelul de dumneavoastră.

Urme de lup lângă râul Trail

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
17 mai 1885

Camera obscură e aproape gata, dar nu pot lucra efectiv până nu am aparatul, plăcile uscate şi chimicalele.

De când eram mică şi am văzut pentru prima oară o pasăre cântătoare care jeleşte şi mi-am dat seama ce este, sau când am auzit prima oară cântecul unui sturz în pădure, chiar în clipa în care se ridicau norii de ploaie, am căutat o formă prin care să mă pot exprima. Dar n-am dat dovadă de nici un talent sau interes de durată în nici una dintre ele – nici în pictatul în acuarelă sau desenatul cu creion, nici în disecție sau taxidermie.

Acum însă îmi dau seama că aş putea lucra chiar cu lumina. M-a fascinat întotdeauna prin felul în care se deplasează şi modifică tot ceea ce atinge, fiind importantă şi prin prezență, dar şi prin absență.

Îmi doresc cu disperare să încep. Am devenit mult prea conştientă de suferință şi întuneric; mă vizitează şi când le poruncesc să n-o facă, asemenea păsărilor necrofage care stau cocoțate pe o creangă aşteptând să moară puiul animalului. Iar când caut o lumină bună în timpul zilei, vreo esență de iubire şi viață, ea îmi păleşte sub ochi.

Oricum, nu voi abandona căutarea înainte să o încep cu adevărat. Voi permite acestei dureri să-mi ascută privirea, să mi-o lustruiască şi modeleze până va deveni o lupă prin care voi putea să văd şi mai bine.

18 mai

Evelyn a fost încântată când i-am cerut să mă însoţească vineri la Portland, căci oare nu îşi dorise ea mereu să mă ducă la cumpărături la oraş, şi nu îşi dorise ea mereu să mă facă să port şi altceva în afară de rochiile mele simple? Entuziasmul i s-a domolit când am înştiinţat-o că vreau să cumpăr materiale pentru fotografiat, nu rochii şi pantofi, şi sunt sigură că m-ar fi lăsat baltă dacă nu îngăduiam şi o scurtă oprire la Mendelson. (Se aşteaptă transportul de vară, după cum m-a informat Evelyn. „Vin şi stofe fine, nu doar cele banale, pe gri şi maro, ştii asta, nu-i aşa?”)

M-aş duce fără Evelyn, dar am nevoie de ajutorul ei ca să mă orientez pe străzi şi să găsesc diferitele prăvălii.

Mi-am făcut o listă, dar am doar o idee extrem de vagă unde voi găsi totul. De-un lucru pot să fiu sigură – o să mă coste scump. Când îmi număram economiile în dimineaţa asta şi mă pregăteam sufleteşte pentru probabilitatea că voi cheltui totul dintr-un foc, deodată am auzit glasul dojenitor al mamei: o femeie n-ar trebui să se bazeze doar pe căsnicie ca să-şi asigure traiul, fiindcă se pot abate atâtea tragedii asupra ei şi trebuie mereu să fim pregătite pentru ce-i mai rău. Ştiu bine că e glasul experienţei, dar nu voi ţine seama de el.

Refuz să duc o viaţă lungă şi plicticoasă. Prefer să cheltuiesc şi ultimul penny dacă trebuie, şi să trec pe la fiecare farmacist de aici până în San Francisco; îmi pun toată încrederea în ceva misterios, aducător de bucurie şi surprinzător, chiar dacă în cele din urmă voi da greş. Şi s-ar putea prea bine să dau. Ştiu prea bine că-i posibil să mă amăgesc, că e foarte probabil ca asta să-mi depăşească priceperea şi talentul artistic, poate chiar credinţa mea, dar mă gândesc la Allen şi ştiu sigur ce mi-ar spune el: că nimic nu e imposibil. Fă un pas, apoi altul, şi vezi unde te duce

cărarea. Nu te gândi la obstacole, ci doar la calea care le ocoleşte.

Aşadar, joi va fi Portland. Iar mâine mă duc să mă uit după păsări.

19 mai

Mi-e extrem de dificil să-mi exprim bucuria, uşurarea deplină că am revenit în sfârşit în pădure şi am descoperit că am forța şi hotărârea să pot urca dealurile şi coborî printre copaci, să respir aerul proaspăt şi să fac ceea ce-mi doresc! După aceste luni cu tinctură de opiu, odihnă la pat şi griji, mă simt de parcă mi s-ar fi regenerat un element prețios din ființa mea.

Am plecat singură chiar înainte de prânz şi pentru o vreme am urmat drumul de pământ din spatele caselor ofițerilor, dar când am auzit râsetele şi dialogul unui grup de plimbăreți care se apropiau, am părăsit poteca. Când păşeşti în acea linişte umbroasă şi sobră, parcă ai intra într-o catedrală, brazii fiind coloanele maiestuoase, iar brațele lor verzi făcându-ți bolți deasupra capului. Din când în când se auzea cântecul pițigoilor, sporovăitul unor junco cu ochi negru, chemarea dulce a unei vrăbii cântătoare sau, în depărtare, bătăile stinse ale unei ciocănitori. Pentru o clipă care mi-a dat fiori m-am gândit că mă voi întâlni cu vreun animal sălbatic – se auzea un foşnet prin iarba uscată şi crenguțe, dar n-a fost decât vreun şoarece de câmp sau o cârtiță, şi până şi acest lucru m-a umplut de bucurie.

Pădurea a avut mereu acest efect asupra mea, clipa se încetineşte până când pot vedea urzeala, luminoasă şi pură, ca atunci când scoți capacul din spatele unui ceas de

buzunar pentru a-i vedea rotițele lucitoare de metal învârtindu-se, învârtindu-se.

Mi s-a părut că zăresc un cuib de colibri într-o tufă fusiformă de corn şi, vai, ce descoperire minunată ar fi fost. Din ziua aceea cu Allen, au devenit şi mai prețioase pentru mine. Dar mi-am dat seama privind cu binoclul că nu era decât un cuib de viespi-de-hârtie, destrămat peste iarnă.

Când mă întorceam acasă, parcă îmi crescuseră aripi la picioare. Era o senzație extraordinară cum coboram dealul cu briza în față, cu Mount Hood dezvăluindu-se în toată splendoarea, înzăpezit, cu valea fluviului Columbia întinzându-mi-se înainte în nuanțe de verde şi albastru, şi mă simțeam de parcă aş fi putut traversa lumea în salturi uşoare. M-am simțit pe deplin vie, pentru prima oară de când am pierdut copilul.

20 mai

Astăzi Charlotte mi s-a alăturat în excursia dedicată căutării de cuiburi şi, deşi nu mă aşteptam, compania ei m-a bucurat.

Când am pornit, i-am făcut cu mâna domnului MacGillivray, care plantează un rând de arțari de-a lungul aleii din fața casei generalului.

— Văd că aveți o gardă înarmată, a zis remarcând praştia pe care Charlotte o purta prinsă la brâu. E bine să fii mereu pregătit.

Charlotte e foarte schimbată acum, sporovăieşte veselă, abia de apucă să-şi tragă răsuflarea. Am aflat multe despre familia ei – că are doar frați, câțiva mai mari şi câțiva mai mici, că familia ei este irlandeză, dar mama ei a botezat-o

Charlotte fiindcă „în țara asta nu-i nici o scofală să fii irlandez”.

Fata asta e un bun cercetaş şi se arată dornică să învețe. M-am străduit să rostesc cu voce tare numele speciilor de plante pe care le cunosc şi am promis că îl voi ruga pe domnul MacGillivray să ne ajute să identificăm şi altele. Pe câteva le mai ştie şi ea după nişte denumiri populare vagi, cum ar fi Inimi însângerate, Perle nemuritoare, Micuțele gemene şi Coama lupului, iar fiecare dintre denumirile acestea expresive o face să-mi spună o poveste la fel de colorată. Cu doar câteva săptămâni în urmă nu mi-aş fi imaginat că va fi nevoie, dar acum trebuie ca din când în când s-o rog pe Charlotte să facă linişte ca să pot auzi cântecul păsărilor.

Când nu se interesează de un soi de copac sau de floare, Charlotte întreabă de mai multe ori decât pot eu număra:

— Dar, coniță, ce căutăm?

O pasăre care cuibăreşte, ca s-o fotografiem, am zis. De ce un cuib? Pentru că ne va oferi un punct fix în care aparatul poate să focalizeze, un loc unde pasărea revine sigur şi, să sperăm, stă destul cât s-o putem fotografia.

E adevărat tot ce îi spun fetei, dar mai este ceva: eu caut un anumit fel în care să cadă lumina şi umbra, o încrucişare de linii şi un echilibru atât de fin, încât să mă lase să surprind imaginea a ceva de neînchipuit. Nu pot decât să mă rog că îl voi recunoaşte când mi se va arăta.

21 mai

Cu siguranță că spiritul unui copil este un lucruşor infim, înzestrat cu puțină conştiință sau voință, şi totuşi uneori îi simt prezența. Nu e ceva aşa de morbid cum sună,

nu e deloc ca şi cum m-ar bântui o fantomă sau ceva supranatural, e mai degrabă ca o izbucnire neaşteptată de stropi luminoşi.

Pesemne că totul vine din durerea care persistă în mine. Căci poate un copil nenăscut, care n-a respirat niciodată şi nici n-a deschis ochii în pântec, să posede un asemenea spirit?

Şi dacă e adevărat ceea ce cred mama şi Societatea Religioasă a Prietenilor, că fiecare dintre noi e locuit de un soi de lumină divină, atunci cât durează după moarte până când acele particule se disipează complet, devenind de nerecunoscut, identificabile doar ca parte a unui întreg mai mare?

Cred că micuțului meu i-ar plăcea să se suie, fie şi numai pentru o clipă, în acel spațiu minunat dintre lumină şi aripă, dintre aer şi tăcere. Ah, de-aş putea crea o asemenea fotografie.

Lt. col. Allen Forrester
22 mai 1885

Veşti bune! Au găsit drumul spre satul nostru.

— Hei, salutare! s-a auzit strigătul lui Samuelson.

Apoi a apărut, împreună cu Boyd & fata, nici unul dintre ei nearătând prea dărâmați, escortați de doi midnooski în susul râului Trail. Câinele Băiatu' deschidea drumul, spre disperarea lui Pruitt. Reuşiserăm să îl ademenim afară din colibă pentru o porție de soare, aşa că şedea turceşte pe un bolovan când câinele s-a repezit la el, a lătrat şi l-a lins pe față.

— Ce-i asta? a întrebat Samuelson când l-a văzut pe Tillman cu bebeluşul în braţe. Da' repede te-ai mai mişcat, soldat!

— Nu, nu. Nu-i al meu. Deşi poate că mai degrabă aţi crede povestea asta decât pe-aia pe care-o să v-o spunem.

Le-am dat veştile, dar fără toate detaliile îngrozitoare despre naşterea copilului. Recunosc că acum, spălat & îmbrăcat, copilul arată mai bine. S-a şi schimbat mult în această scurtă perioadă. Îşi ţine ridicat capul rotund & priveşte totul foarte curios.

Le-am povestit cum am locuit până acum cu taionul & oamenii săi, de încercările deloc mulţumitoare de a comunica.

Şi ei trecuseră prin aventuri. Când porniseră în susul râului Trail ca să ne caute, o apucaseră pe acelaşi traseu greşit. Cum găsiseră calea cea bună până la urmă?

— Din fericire pentru noi, aţi lăsat un semn.

Boyd şi-a desfăcut rucsacul şi a scos legătura cu cărţile lui Pruitt.

Această dezvăluire l-a însufleţit pe Pruitt. Pentru o clipă am crezut c-o să izbucnească în lacrimi, dar el i-a strâns mâna lui Boyd şi i-a mulţumit iar şi iar.

— Ne-am bucurat să le vedem în pom, a zis Boyd. De acolo am mers pe urmele voastre, pe coastă. Odată ce-am ajuns pe creastă, am zărit satul.

Se pare că nu la mult timp după ce ne-am separat de ei, au împuşcat câţiva tebai în munţi, dar pe unul l-au pierdut, fiindcă s-a prăbuşit printre stânci. Când cărau carnea înapoi în vale, şi-au aşezat tabăra lângă un pârâu unde au găsit bucuroşi „culoare” în câteva tigăi.

— Şi asta nu-i tot, a zis Boyd foarte emoţionat.

— I se pare că şi-a zărit nevasta, a zis Samuelson.

— Chiar aşa şi e, Colonele. Sus, pe vârfurile acelea unde am împuşcat tebaii, am văzut-o rătăcind prin ceață. Am fugit & am strigat-o până am răguşit, dar era prea departe.

Nu le venea să mai plece de la pârâu, atât din cauza prezenței aurului, cât şi din cauza dragostei lui Boyd pentru femeia lui.

— Dar ne-ntrebam ce-i cu voi, a zis Samuelson. Ne bucurăm că v-am găsit în bună regulă.

Tocmai atunci Băiatu' s-a încăierat cu nişte câini din sat, aşa că ne-a întrerupt conversația.

Raport redactat de lt. Andrew Pruitt
Întâlnire între taionul Ceeth Hwya şi lt. col. Allen Forrester,
tălmaci William Samuelson
Râul Trail
23 mai 1885

— Cunoaşte o cale prin munți? Vrem să mergem în susul râului Wolverine până la canalul Tanana.

— Da. Da. I-ai spus asta de mai multe ori de când ai venit. Zice că nu-i vreun bătrân care n-aude. Ştie unde vrei să mergi. Nu i-ai spus şi de ce.

— E drumul spre casa noastră.

— Ar fi mai bine să vă întoarceți pe unde ați venit. Zice că nu e la fel de bine prin munți.

— Suntem hotărâți să mergem spre nord. Am vrea să pornim curând ca să ajungem acasă înainte de sosirea iernii.

— Dacă vreți să fiți acasă, de ce ați venit aici?

— Spune-i că acest pământ este acum proprietatea Statelor Unite ale Americii. L-am cumpărat de la ruşi. Trebuie să ştim ce e aici. Acum că ştim, putem merge acasă.

— *Cum să fie asta casa voastră dacă voi & familiile voastre & taionii voştri locuiesc în altă parte?*

— Nu e asta casa noastră. Noi suntem proprietarii pământului. Casa noastră este departe. Spune-i că am nevastă & copil care mă aşteaptă. Vreau să îi văd. Ca să fac asta, trebuie să trec munţii ăştia.

— *Sigur aţi venit din alt motiv. Zice că bărbaţii nu pleacă de acasă decât când caută ceva. Blănuri să fie? Sclave?*

— Am venit să vedem ţinutul. Asta-i tot. Acum e vremea să plecăm acasă. Trebuie să aflăm drumul prin munţi. Ne va îndruma?

— *Nu crede.*

— De ce nu? Ar putea măcar să ne dea un sfat legat de calea cea mai bună pe care s-o apucăm? A fost de multe ori pe acolo, nu-i aşa?

— *Poate c-a fost. Poate că nu. Se întreabă de ce aţi venit, voi, soldaţii. Vrea să ştie dacă vine o armată în urma voastră pe râu.*

— Spune-i că nu vine nici o armată. Vrem să-l lăsăm în pace.

— *Zice c-o să daţi de necaz în munţi. (Nu ştiu cuvântul, Colonele. Cred că-i ceva de genul unui duh sau spirit.) Zice că ar trebui să vă întoarceţi pe Wolverine. E mult mai mult de mers prin munţi. Dumneata & oamenii dumitale eraţi aproape morţi când v-au găsit.*

— Spune-i că noi plecăm indiferent că ne îndrumă sau nu. Singura diferenţă e ce are el de câştigat din treaba asta. O să-l plătim. Arme. Muniţie. Fie şi doar dacă o să ne indice calea cea mai bună. Credem că există o trecătoare mai sus de braţul nordic al râului Wolverine. Aceea-i calea cea mai bună?

(Uite care-i treaba, Colonele. El face pe mijlocitorul. El e singurul care mijloceşte schimbul de mărfuri între indienii din ținutul de sus & albii de jos. Crede că schimbul ăsta s-ar putea să intereseze şi vrei să i-l furi.)

— Asigură-l în privința asta. Nu mă interesează să mă ocup de schimburi. Noi suntem doar în trecere. Ne ajută?

(Pare să nu mai aibă nimic de zis pe tema asta, Colonele.)

— Spune-i că îi suntem foarte recunoscători pentru ospitalitate. El & cu oamenii lui ne-au tratat foarte bine. N-aveam cum să ştim cum ne vor primi.

— *Dacă erați ruşi, vă omorau.*

— Da. Ştiu că în trecut au fost lupte.

— *Demult, înainte să se nască el.*

— Ştie ceva de Ivaşov & de oamenii lui?

— *A auzit de numele ăsta.*

— Ştie de ce au fost omorâți?

— *A auzit poveşti de la ai lui.*

— Spune-i că noi am auzit poveştile doar de la duşmanii lor. Aş vrea să aflu ce spun oamenii lui.

— *Ruşii au crezut că-i pot folosi pe aceşti oameni ca pe câini. I-au pus să tragă la sănii în susul râului Wolverine. Ruşii dormeau în vreme ce oamenilor lui nu li se îngăduia să se odihnească sau să mănânce, trăgeau la sănii şi-atât. Îi mai şi biciuiau. Nu era bine, aşa că i-au omorât pe ruşi.*

— Dar Vasiliev?

— *Asta a fost mai târziu.*

— Spune-i că am citit relatarea lui Vasiliev despre perioada petrecută de el cu midnooskii. Nu părea să se fi iscat vreun conflict înainte să fie omorât.

— *Pe omul acela l-au omorât nu fiindcă era rău, ci fiindcă era rus.*

— Vasiliev scrie că oamenii voştri l-au tratat bine la început.

— Da. N-am vrut să-l omorâm. Era cuviincios. Punea întrebări despre felul în care trăim. Însemna toate astea pe hârtie. După ce a murit, am trimis hârtiile alea împreună cu trupul lui la oamenii săi ca să vadă că fusese om bun.

— Dar dacă era bun, de ce l-au omorât?

— Omul care Zboară a zis că trebuie să-l omorâm, altfel o să vină şi alţi ruşi. O să fie sfârşitul acestui popor. Şamanul avea dreptate. Ruşii n-au mai venit după aceea. Am fost lăsaţi în pace multe anotimpuri. Cei mai mulţi dintre noi nici nu văzuseră bărbi roşii înainte. Până aţi venit voi.

— Omul care Zboară? Ăsta cine-i?

— Un bătrân. Poartă o pălărie neagră. Când zboară, are aripi negre.

— Spune-i că ni se pare că l-am văzut şi noi pe bătrânul ăsta.

— E mereu la fel, şi atunci, şi acum.

— E prieten sau duşman?

— Nici una, nici alta. Dacă unui băiat îi e foame şi vede un iepure, îl omoară. Dacă nu-i e foame, poate că-l aleargă doar ca să se joace. Sau poate că se uită la el cum ţopăie prin zăpadă fiindcă îi place să-l vadă cum ţopăie.

— De ce-i spuneţi Omul care Zboară?

— Fiindcă zboară.

— Spune-i că eu n-am văzut niciodată aşa ceva.

— El a văzut. Când era mic. Acum multe ierni era mare foamete printre ai lui. Bătrânii mureau. Într-o zi a venit şamanul cu aripi. A zis c-o să le aducă oamenilor mâncare. În dimineaţa următoare erau iepuri în toate capcanele. Oamenii s-au ospătat în seara aceea. Zice că atunci când toţi cântau şi dansau, l-a văzut pe bătrân în vârful unui molid. Şamanul a sărit în văzduh, a zburat în alt vârf de copac şi-apoi în altul până a dispărut.

— Nu vreau să-l jignesc, dar spune-i că noi am auzit şi alte poveşti, unele despre oamenii lui. Am auzit că atunci

când e mare foametea sau când omoară un duşman, mănâncă şi carne de om. E adevărat?

— *Asta crede armata ta?*

— De asta ne temem.

— *Zice că-i bine aşa.*

— Ce anume?

— *Că soldații tăi se tem.*

— Dar e adevărat?

(Zice că nu mai are nimic de spus. Las-o baltă, Colonele.)

— Te rog să-i spui că n-am vrut să-l jignesc. Am multe alte întrebări. De când am venit la râul Wolverine, am văzut femei care au nişte asemănări cu gâştele. Şi mai e şi copilul găsit în pădure. Ne poate explica aceste întâmplări?

— *Nu înțelege. Voi le-ați văzut, nu el. Cum poate să-ți spună el iarăşi ceea ce ți-au spus deja ochii tăi?*

— Noi nu suntem obişnuiți să credem în spirite ale muntelui sau în bărbați care zboară.

— *Zice că aude de la indienii din josul râului că oamenii tăi prind lumina pe hârtie ca să puteți vedea ceva ce s-a întâmplat demult sau departe. Aveți bărci care scuipă foc şi cutii de lemn care cântă.*

— Da, toate astea sunt adevărate.

— *Zice că era mic când a trecut prima oară munții. I-a întâlnit pe oamenii de pe Wolverine. Îi era frică, fiindcă auzise multe poveşti. Unele erau adevărate. Altele, nu. Aşa-i mereu cu străinii.*

— Da, voiam să îl întreb de oamenii de pe partea cealaltă a muntelui. O să fie prietenoşi cu noi?

(Colonele, crede că nu îi tălmăcesc bine. Zice că ori asta, ori nu eşti prea isteț, fiindcă el îți răspunde, iar dumneata întrebi iarăşi.)

— Întreabă-l cât o să ne ia să ajungem la Tanana. Să călătorim pe partea de est sau de vest a râului?

— *Vrea să ştie de ce cari povară. Dacă eşti taion ca el, de ce nu îţi cară oamenii lucrurile?*

— Fiindcă îmi place să-mi fac singur treaba. Întreabă-l de ce nu ni se permite să plecăm când vrem?

— *Se întreabă de ce întrebi asta.*

— Acum două zile am urcat pe coastă să văd mai bine valea. Oamenii lui m-au oprit. De ce?

— *Mergeai în direcţia greşită, nu pe-acolo ajungi acasă la tine.*

— Bine, dacă mergem pe unde vrem, adică peste munţi, cât o să ne ia să ajungem la Tanana?

— *Nu ştie, căci el nu e barbă roşie. Poate că vă ia mai mult sau poate că o să mergeţi mai repede.*

— Sclava care are grijă de Pruitt. De unde se trage?

— *Nu e dintre-ai noştri, dar trăieşte cu noi de câteva anotimpuri. S-a obişnuit cu obiceiurile noaste.*

— Cuţitul lui – e făcut dintr-un metal pe care noi îl numim aramă. Am văzut la oamenii tăi şi podoabe făcute din aur. Metalul ăsta e scos din munţii aceştia?

— *Da.*

— De unde anume din munţi?

— *Zice că n-a mai întâlnit niciodată un om mare care să pună atâtea întrebări.*

— Îmi cer scuze. Sunt multe lucruri pe care nu le ştiu.

— *De asta pui atâtea întrebări?*

— Da. (Se pregăteşte să plece?) Te rog, doar încă un pic. Ce ne poate spune despre somoni. Sunt o hrană importantă pentru satul vostru, nu? Când vin?

(De asta îşi construiesc bărcile de piele, Colonele. Somonul trebuie să apară pe Wolverine de pe o zi pe alta. Pornesc şi ei în două, trei zile.)

— Tot satul, deci?

(Absolut toată suflarea. Wolverine e casa lor vara.) Taionul zice că puteţi şi voi, dumneata & oamenii dumitale,

să mergeți cu ei dacă vreți, cu bărcile lor, în josul râului, spre Wolverine.

Lt. col. Allen Forrester
23 mai 1885

Multe întrebări au rămas fără răspuns, dar sunt foarte fericit că am vorbit în sfârşit cu taionul. E un conducător dibaci, cu ceva umor & intuiție. E remarcabil când te gândeşti că probabil nu are nici 20 de ani. În schimb, Samuelson spune că taionul a fost uluit de felul meu de a fi – fiindcă sunt atât de bătrân, dar pun aşa de multe întrebări şi fac munca oamenilor mei.

Mi-ar fi plăcut să fiu mai franc cu el. Nu vine nici o armată în urma mea acum, pe Wolverine. Dar până la urmă va veni, într-un fel sau altul. Bănuiesc că vor fi oameni de soiul lui Samuelson & Boyd cei care vor face potecă. Căutătorii de aur au un interes mai puternic ca restul.

Dar nu le-aş oferi indienilor midnooski decât bănuieli.

Mednovții m-au invitat să le vizitez țara. Le-am spus: „Bucuros voi veni la voi, dar e greu de ajuns în țara voastră. Nu sunt pasăre şi n-am aripi. Şi nici nu am vigoarea şi mijloacele să acopăr la pas o asemenea distanță uriaşă. Îmi va lua două sau trei luni să merg prin păduri, tundră şi mlaştini şi va trebui să petrec încă o dată pe atât ca să mă întorc acasă. Fie ca aceia ce doresc să fie botezați să vină ei înşişi la mine”.

Egumenul Nikolai, din jurnalul de călătorie
Prin ochii ortodoxului, 1860

Sophie Forrester
Portland, Oregon
22 mai 1885

Nu-i greu să găseşti borax şi alcool metilic într-un oraş atât de mare, dar au urmat ore de alergătură zadarnică prin oraş, uneori cu trăsura, alteori pe jos. Evelyn s-a dovedit indispensabilă cum nu mi-aş fi închipuit. E îndrăzneață şi fermecătoare în felul ei, aşa că în timp ce eu reuşeam să-i întorc împotriva mea pe toți vânzătorii pe care-i întâlneam, Evelyn apărea lângă cotul meu făcând vreun gest de cochetărie şi brusc ne pomeneam ajutate, deşi valoarea ajutorului varia foarte mult.

Când am întrebat de „lac pentru negativ", un farmacist m-a tachinat zicând că mai bine aş beneficia eu de „o lustruire", iar altul a sugerat să mă duc înapoi la soțul meu şi să-l pun să-mi scrie lista mai clar, ca să pricep mai bine. Un flăcăiaş, lăsat singur să vadă de-un magazin, s-a simțit prea umilit să recunoască în fața mea că habar n-avea ce îi ceream, aşa că a insistat că li s-a terminat absolut tot ce aveam pe listă. Începusem să cred că Portland-ul avea să fie o mare dezamăgire, cu toate cele şase farmacii ale sale. Din fericire, un client din acel magazin a avut amabilitatea de a ne îndruma spre farmacia domnului Redington.

— Omul acela se pricepe la aparate de fotografiat, ne-a zis bărbatul.

De-am fi ştiut să mergem acolo de la bun început! Când am intrat în farmacia lui Redington, abia dacă mi-a mai venit să întreb de lac pentru negativ. Dar domnul cu glas plăcut n-a glumit pe seama mea, ci m-a întrebat:

— Aşadar, faceți fotografii?

Ce uşurare binevenită! Nu doar că ştia de lucrurile pe care le căutam, dar avea suficiente cunoştințe şi mărfuri pe măsură ca să îmi facă recomandări şi să-mi simplifice

munca. Din câte se pare, cartea aceea pe care mi-a împrumutat-o domnul Pruitt, publicată cu doar doi ani în urmă, e deja depăşită, iar producătorii de plăci de gelatină uscată au acum şi propriile soluții pentru developare. Cheltuisem deja o groază de bani pe toate aceste chimicale! Dar chiar şi aşa, domnul Redington m-a liniştit zicând că voi avea nevoie de ele, fiindcă în curând voi dori să-mi prepar singură amestecurile ca să obțin rezultate mai bune. Soluțiile pentru developat gata preparate sunt perfecte pentru începători, mi-a spus.

În mai puțin de o oră îmi cumpărasem Plăcile uscate super-rapide Cramer, chimicalele, chiar şi un felinar roşu pentru camera obscură.

— Dar tăvi pentru camera obscură aveți? Cărțile vechi vă vor sfătui să folosiți porțelan, dar atunci veți sta cu frică să nu le spargeți. Noi putem comanda tăvi de cauciuc din est, dar o să dureze ceva până ne vin.

Nu mi-a venit să îi spun că tocmai ce cumpărasem ieri două platouri de porțelan care aproape că-mi goliseră buzunarele, după care aseară mă răzgândisem şi azi le returnasem la magazinul de unde le luasem şi cumpărasem în schimb o cantitate fantastică de parafină şi nişte stofă ieftină în speranța că o să cos eu un fel de recipient.

— O să fie bine oricum, sunt sigur. Dar ştiți ce a funcționat de minune la mine? Am tăiat un impermeabil vechi şi am căptuşit cu pânza cauciucată câteva tăvi de lemn. N-arată grozav, dar soluția nu le atacă şi dacă cumva îți scapă una din mâini, chiar ricoşează ca mingea.

Omul ăsta era pur şi simplu un dar ceresc! Era extraordinar de amabil, iar magazinul său era răcoros şi liniştit, înmiresmat de liliacul proaspăt dintr-o vază. (Dacă de obicei nu mă preocupă asemenea nimicuri, recunosc că de data asta a fost ceva bine-venit după praful şi agitația de care avuseserăm parte cam în tot restul zilei.) Pe lângă

sfaturile practice, domnul Redington mi-a dat şi un catalog din care pot comanda o gamă largă de produse şi ustensile pentru realizarea de fotografii.

— Şi pot să vă întreb ce fel de aparat aveți?

Ce fotograf jalnic trebuie să-i fi părut – încă nu mi-am văzut aparatul şi nu-mi pot aminti numele producătorului. L-am comandat prin Bradstreet Mercantile, fiindcă era singurul loc de unde puteam cumpăra un aparat care să fie livrat în cel mult o săptămână şi nu suportam gândul să aştept unul care să vină tocmai de la San Francisco. Tot ce-am putut spune cu precizie a fost că funcționa cu patru sau cinci plăci şi că-mi pare rău că e mic. I-am mărturisit toate astea domnului Redington.

— Nu, nu, dumneavoastră nu-mi păreți a fi fotograf de studio. Bănuiesc că un asemenea aparat de teren vi se va potrivi de minune. E mai uşor de cărat şi se asamblează rapid. Şi adevărul este, doamnă Forrester, că un aparat nu-i decât o cutie care se strânge, prevăzută cu o lentilă. Diferența o face ochiul care priveşte prin el.

(Mai târziu m-am mirat cum de ştia domnul Redington că preferam fotografia în aer liber celei de studio. Când reflectam eu aşa, Evelyn a izbucnit în râs. „Doamne, Sophie, dar tu te uiți vreodată în oglindă?”)

Singura mea dezamăgire este că am lăsat-o pe Evelyn să mă convingă să rămânem încă o noapte în oraş. Suntem la Quimby House, un hotel destul de plăcut din câte am văzut. Evelyn este, desigur, în salonul pentru banchete şi socializează, în timp ce eu deja m-am îmbăiat şi mi-am pus cămaşa de noapte. Mă doare capul de la atâta vorbit cu străinii şi tânjesc după singurătate.

Ce n-aş da să fiu acasă acum. Ce iute trec anotimpurile, asta mă sperie. Florile multor pomi fructiferi se scutură deja. Grădinile din oraş sunt în plină floare. Timpul a devenit dintr-odată prețios şi trecător.

24 mai

De obicei țin asemenea note pentru carnetele cu însemnări de teren, dar asta trebuie să o scriu peste tot unde pot. Un colibri cu guşă rubinie, mascul! L-am zărit doar un pic, dar sunt absolut sigură. A trecut ca săgeata pe lângă veranda din față, atât de aproape de mine, încât i-am putut auzi bătaia furioasă a aripilor. L-am urmărit cu privirea până dincolo de caprifoi, unde s-a oprit pentru o clipă la tufa de măceş îmbobocită. Atunci am coborât treptele în fugă, fiindcă nu voiam să-l pierd din ochi, dar a zburat spre terenul de instrucție şi a dispărut din raza mea vizuală foarte iute. Însă pentru o clipă a domnit perfecțiunea – felul în care plana în lumina strălucitoare a soarelui după-amiezii, cu aripile sale întunecate doar ca un abur, cu penele roşii de pe gât înflăcărate. Dogorea pur şi simplu.

25 mai

Nu mă străduiesc să fiu misterioasă. Nu că nu doresc să-mi împărtăşesc scopul, dar, dincolo de faptul că nu mă pricep să îl formulez în cuvinte, mă tem că celelalte femei ar vedea în asta o formă sălbatică de izolare. Dar cum să descriu ceva atât de concret, şi totuşi subtil? Dacă l-aş putea descrie perfect, atunci n-ar mai fi necesară căutarea. Nu este oare rolul artei să aducă în centrul atenției ceva ce nu poate fi exprimat altfel? Căci o sculptură transmite ceva ce nu pot face cuvintele şi, îndrăznesc să sper, la fel şi o fotografie.

Doamna Connor a venit la mine tocmai când Charlotte şi cu mine despachetam lădiţele cu materiale pe care le cumpărasem din Portland.

— Scumpa mea, o să te-mbolnăveşti umblând creanga. (De parcă aş sta cu orele prin săli de bal!) Probabil că eşti moartă de îngrijorare din cauza soţului şi ai inima frântă după ce ai pierdut copilul. Dar chiar să te duci la cumpărături în Portland! Să rearanjezi cămara! Ar trebui să te-odihneşti şi să te-mpaci cu situaţia.

N-am spus nimic. Ceea ce nu înţelege doamna Connor, iar eu nu pot şi nu vreau să explic, este că ceea ce fac are legătură exact cu iubirea şi pierderea.

Nici măcar nu sunt sigură că o s-o recunosc când o voi vedea, dar în mintea mea există o privelişte. Lumina blândă şi caldă a unui început de seară. O ramură suplă. Promisiunea unei găoace nesparte; viaţa fremătând în pene şi carne. Însă cea la care tânjesc este lumina.

26 mai

În fiecare zi la ora asta, când casa e tăcută, mi-e dureros de dor de Allen. În timpul zilei căutarea păsărilor mă distrage complet şi seara lucrez până târziu ca să etichetez sticluţele cu soluţii şi să-mi amenajez camera obscură, însă la un moment dat n-am ce face şi trebuie să mă duc la culcare, iar atunci îmi regăsesc singurătatea.

M-am obişnuit să dorm noaptea în una dintre cămăşile lui. Din cale-afară de sentimental, ştiu, dar cămaşa încă miroase a el. Mă întreb dacă nu-mi face mai mult rău decât bine să mă consolez în felul acesta, fiindcă deşi e o alinare, mi se strânge inima.

Mă tem, Allen. Mă tem ca sterilitatea mea să nu devină o greutate care să ne tragă puternic în jos căsnicia. Mă tem ca starea asta a mea să nu mă facă să mă simt incompletă sau, încă şi mai cumplit, să-ți par ție respingătoare. Şi undeva mai adânc în inima mea, într-un loc întunecat şi de nerecunoscut, mă tem că n-o să mă mai iubeşti.

Lt. col. Allen Forrester
25 mai 1885

Aşteptăm în timp ce midnooskii termină să-şi strângă satul. Mi-am dres cât am putut de bine îmbrăcămintea & ruscacul. Acum n-am decât să mă plimb plictisit prin tabără.

Samuelson & Tillman s-au apucat să joace cărți, recurg la poker ca să-şi omoare timpul. Au convins-o pe Nat'aaggi să li se alăture. I-au explicat regulile cât de simplu au putut. Samuelson a propus să treacă la jucatul pe pietricele ca să nu profite prea mult de începătoare.

Râsul zgomotos al lui Samuelson mi-a atras atenția. Când l-am întrebat ce-i aşa de amuzant, Tillman a bombănit ceva cum că sigur Nat'aaggi a mai jucat jocul ăsta înainte. În fața ei se afla o grămadă măricică de pietricele.

26 mai

Dacă ar fi fost trupa mea, am fi fost plecați de mult. Trebuia să pornim la drum în dimineața asta. Dar midnooski încă mai gătesc mâncare, își adună copiii. Pe mine mă necăjește groaznic să asist la toată dezordinea asta. Aproape că sunt tentat să încep să pornesc la pas pe mal cu oamenii mei, fără bărci. Deocamdată aştept.

Tillman spune că nu se grăbeşte să plece. În mare parte a dimineții a încercat să o provoace pe Nat'aaggi la încă un joc de poker. Se pare că nu i-a ajuns bătaia zdravănă încasată ieri.

Recunoaşte însă că se şi teme să se arunce la mila râului.

— Ai văzut bulboanele alea? a întrebat.

Da. Deşi nu e la fel de impresionant ca întinderea enormă şi cenuşie a râului Wolverine, râul Trail curge iute peste pietroaie, astfel că pe alocuri apa e învolburată şi spumegă. Bărcile de piele ale indienilor nu sunt decât nişte alcătuiri rudimentare – piei de elan de forme ciudate cusute cu tendoane, bine întinse peste un schelet fragil din bețe. Sunt impresionante ca dimensiune, fiecare dintre cele trei bărci fiind mai lungă de opt metri, lată de un metru şi jumătate şi adâncă de mai bine de jumătate de metru. Fiecare bucățică a scheletului, de la chilă la copastie şi coaste, a fost cioplită cu cuțitul & toporul, apoi totul a fost prins laolaltă cu şnururi de piele netăbăcită & mlădițe de salcie. Indienii aceştia reuşesc să facă multe cu puținul pe care-l pot stoarce din ținutul acesta.

Ai zice că ne pregătim să ne avântăm pe râu în cadavrul scobit al unui animal uriaş. Să sperăm că sunt mai etanşe decât par.

Tocmai am priceput cum va călători acest sat cu totul pe Wolverine. Fiecare baidara va fi umplută cu lucrurile cele

mai grele & numai bărbații vor urca în bărci! Femeile vor merge pe jos purtând poveri în spinare, cu câinii în frunte.

I-am cerut lui Samuelson să-i transmită taionului dezaprobarea mea. El m-a sfătuit să nu fac asta.

— Aşa procedează ei, Colonele, a zis Samuelson. Noi doar îi însoțim în această călătorie.

Apoi s-a iscat un conflict când Nat'aaggi a spus că o să vină cu noi în bărci. Taionul i-a vorbit cu asprime, dar ea s-a ținut tare.

— Taionul zice că sclava noastră trebuie să meargă pe jos cu ceilalți, a tradus Samuelson.

Femeia nu ne aparține, am spus. Călătoreşte cu noi. Dacă noi mergem cu barca, merge şi ea.

Taionul a acceptat în cele din urmă. Câteva dintre femeile din sat au urmărit neînțelegerea cu mult interes.

În sfârşit. Umblă vorba că pornim.

61°30' N
144°23' V
8° Celsius, termometru expus
4° Celsius, termometru umed
Punctul de rouă: –3
Umiditatea relativă: 47
Noapte rece.

Să mă țin de la barca aceea de piele. Să călătoresc, în vâjâit & valuri. Viu, la provă, cu soarele şi vântul în față, stropit de apa dulce. Du-mă & du-mă la marginea lumii, cu râsul copiilor ca o pânză umflată de vânt, apoi du-mă şi mai departe. Crengi încovoiate de sălcii & piei de elan. Sălbatice căi, purtați-mă cu bine.

Mântuieşte-mă. Sunt în mâinile tale. „Doamne, spune-mi care este sfârşitul vieții mele, care este măsura zilelor mele, ca să ştiu cât de trecător sunt”[13].

Lt. col. Allen Forrester
27 mai 1885

O călătorie palpitantă! Dar n-a fost treabă uşoară. Ieri, în timpul drumului nostru cu barca, ne-am izbit de bolovani, am fost făcuți fleaşcă de stropii de apă reci ca gheața, apoi deodată eşuam în ape mici. Adesea săream în râu, înaintam cu greu prin apă & trăgeam bărcile peste pietre până când albia râului se adâncea brusc, iar curentul

---

[13] Biblia, Psalmul 39:4.

era iute. Acolo ne suiam repede la bord şi ne bucuram că suntem purtați frumos în aval.

Toți în afară de Tillman. Lui nu-i păsa de mers prin apă sau cu barca. Pe porțiunile cele mai palpitante ale râului era cuprins de groază, se ridica şi stătea în picioare cu o privire turbată.

— Habar n-am să înot! urla. O să mă-nec!

Din cauză că stătea în picioare, greutatea lui aproape că ne răsturna barca. I-am ordonat să se aşeze & aşa să rămână. A fost un tovarăş de călătorie cumplit, jalnic.

Tânărul taion a condus barca noastră cu multă mândrie & iscusință. Noi, ceilalți bărbați, eram înarmați cu nişte prăjini lungi ca să ajutăm la cârmit. Căpitanul ne striga câte ceva: „To Kwul-le!” (Ape mici!), „To Keelan” (Apă adâncă!) sau „A-to” (Vâsliți!), pe care noi le executam supuşi. Era clar că ştia bine râul, aşa că ne-a condus prin coturile strâmte şi vârtejurile tumultuoase în care ne-am fi putut găsi uşor sfârşitul. Bărcile uşoare şi flexibile s-au dovedit excelente. N-am nici cea mai mică îndoială că orice barcă cu vâsle a armatei noastre s-ar fi scufundat la prima trecere peste bolovani.

În mod cu totul surprinzător, Pruitt s-a arătat un pasionat al apelor învolburate. La provă, vâslea cu o forță pe care nu i-o bănuiam. Când ne izbeam în valurile ce ni se înălțau în față, Pruitt putea fi auzit chiar scoțând un strigăt ascuțit. Asta îi făcea pe cei doi indieni tineri din barca noastră să râdă & să îl ovaționeze.

— Cred că asta-i metoda mea preferată de călătorit, domnule, mi-a zis când am ajuns la mal.

Tillman era de altă părere.

— Eu am de gând să merg cu femeile de-aici încolo, a spus.

Samuelson i-a tradus asta taionului, care a râs ceva vreme.

*

Datorită curentului atât de iute, am scos un timp bun. Dacă am fi plecat la apariția soarelui printre munți, nu mă îndoiesc că am fi putut ajunge la râul Wolverine până la lăsarea serii. Însă aşa am mai navigat un ceas sau două, apoi am tras la mal chiar înainte de confluență. Aici ne-am instalat tabăra şi i-am aşteptat şi pe ceilalți midnooski.

Samuelson a avut dreptate în privința femeilor midnooski. Sunt puternice & rezistente. Poverile pe care le cară ele nici nu se compară cu cele pe care le ducem eu & oamenii mei pe râu. Aşa micuțe cum sunt, merg hotărâte, fără oprire. Au ajuns în tabără la doar câteva ore după noi, la țanc ca să pregătească cina.

În dimineața asta iarăşi îi aşteptăm pe midnooski să fie gata. Tillman le ajută pe femei, îşi leagă o povară mare în spate, pe care o va purta mergând alături de ele. Bărbații îl tachinează din cauza asta, dar Tillman dă dovadă de un stoicism rar.

Nat'aaggi zice că li se alătură şi ea.

28 mai

Confluența cu râul Wolverine

Ieri ne-a stors râul Trail. Mai bine de opt ore ne-am luptat cu el. Am pierdut mare parte din acest timp când am ajuns pe o albie care secase. Ne-am chinuit să tragem bărcile de piele înapoi pe albia principală, dar pe alocuri curentul era prea puternic. Am fost obligați să descărcăm

toate bărcile, să le transbordăm pe altă porțiune a râului. Eu & Pruitt am tras concluzia că Tillman n-a făcut o alegere tocmai proastă când a decis să meargă cu femeile. Au ajuns la Wolverine cam deodată cu bărcile & păreau într-o formă mai bună ca noi, ceilalți. N-am reuşit să ne aşezăm tabăra înainte de miezul nopții.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
27 mai 1885

Ah, a ajuns! Şi chiar mai repede decât mă aşteptam!

În timpul acestor multe luni de când a plecat Allen în Alaska, când auzeam rareori sunetul unei căruțe sau al unui cal apropiindu-se de casă, inima îmi tresărea de spaimă şi speranță – vreo veste de la el? Să se fi întors aşa devreme? Doamne, dă să fie bine şi să nu vină vreo veste rea azi.

Prin urmare, în aceste ultime după-amiezi a fost o schimbare foarte plăcută să-mi ocup mintea cu înfrigurarea măruntă, inofensivă şi agreabilă că poate îmi este livrat aparatul de fotografiat. Iar azi trăsura de la Bradstreet chiar mi-a adus pachetul!

Bănuiesc că domnul Redington are dreptate – în esență, nu este decât o cutie cu o lentilă, dar chiar şi aşa cred că m-am îndrăgostit de acest aparat. Nu-i atât de greu sau incomod cum m-am temut şi îl pot manevra cu oarecare uşurință, dar are o greutate considerabilă, plăcută, cu lemnul său de mahon lustruit, burduful de piele fină şi mânerele de alamă. Într-adevăr, are ceva din gravitatea unei arme bine meşteşugite sau a unui instrument de

cartografiere, ceva masculin şi sofisticat, aşa că mi se pare un fel de minune că-mi aparține mie.

(Şi nu voi mai fi niciodată atât de ignorantă încât să nu cunosc producătorul propriului meu aparat: pe o etichetă de alamă este imprimat „American Optical Co.”, iar astfel numele îmi va rămâne şi mie gravat în memorie.)

Acum că am scos totul din cutia în care a fost adus şi am admirat fiecare şurub, mâner şi încuietoare, în după-amiaza asta mă voi apuca să învăț mecanismul de funcționare.

Munca poate în sfârşit să înceapă cu adevărat!

Cum se face că nimeni, nici domnul Redington, nici domnul Pruitt şi nici autorul acestui manual de fotografie nu s-au gândit să menționeze acest fapt extrem de bizar? Totul e cu susul în jos! Mi-e jenă să recunosc, dar pentru o vreme mi-a trecut prin minte gândul absurd că poate am montat eu lentila greşit sau am inversat cumva aparatul când l-am aşezat pe trepied, dar indiferent cum îl sucesc, imaginea de pe placa de sticlă rămâne la fel: cu susul în jos!

Abia după penibil de mult timp mi-am dat seama că, bineînțeles, asta nu contează, fiindcă odată ce developezi placa expusă, o poți roti cum pofteşti. Totuşi este o provocare aparte şi sâcâitoare când încerci să coordonezi scena din fața ta cu ceea ce îți apare pe placă. De exemplu, când vreau să includ mai mult tavan, mă pomenesc reglând aparatul mai în jos, fiindcă în imaginea din fața ochilor mei acolo apare tavanul!

Probabil e mai bine că Charlotte e plecată câteva zile (mama ei se pregăteşte să nască din nou), fiindcă liniştea şi singurătatea îmi permit să înțeleg câteva dintre misterele acestui aparat. M-am chinuit mult când a trebuit să-mi dau seama cum să deschid clapeta din spate, cum să desfac aparatul, să ataşez lentila, apoi să fac trepiedul să stea la

verticală şi să fixez aparatul. L-am asamblat în camera de zi, mi-am tras pânza neagră peste cap şi am focalizat imaginea canapelei pe placă, iar apoi m-am prefăcut că fotografiez canapeaua, dar strecurând în aparat doar un suport gol, fără placă.

Nu pare mare lucru când e aşternut aici pe pagină, dar de fapt toate astea mi-au luat cam întreaga zi. Păcat că s-a dus lumina zilei înainte să apuc să merg afară şi să fac prima fotografie, dar e şi mâine o zi.

28 mai

A fost una dintre cele mai fantastice zile din viața mea!

În lumina roşie, difuză din camera mea obscură mi s-a arătat un copac, cu ramuri de-un alb limpede proiectate pe un cer negru, ca o fantomă nepământeană a unui copac cândva viu.

Mărturisesc că atunci când am cufundat placa de sticlă în revelator[14], nu credeam c-o să se întâmple ceva. Am legănat uşor tava în aşa fel încât lichidul să scalde întreaga placă. Şi atunci, acolo unde înainte nu era nimic, a apărut un plop, şi nu exagerez când scriu că am trăit o revelație.

Pentru o clipă am rămas țintuită locului de uimire, dar apoi mi-am amintit ce trebuie să fac mai departe. Am clătit repede placa în apă (acum îmi dau seama că va trebui să aduc multe găleți de apă ca să le am la îndemână în camera obscură), după care am pus sticla într-o soluție de hiposulfit de sodiu.

---

[14] Soluția pentru developat fotografii.

Nu voi minți; fotografia în sine e un eşec şi nu o flatează pe Mama Natură. Copacul a fost simplificat, e văduvit de minunatele sale detalii. E încețoşat, fiindcă probabil am zgâlțâit aparatul când am pus capacul lentilei. Dar aşa imperfectă cum este, eu încă sunt uluită de facerea sa.

30 mai

Zi însorită şi de-a dreptul toridă. Nu m-am dus departe de casă, ci am rămas lângă teren, fiindcă bărbații nu erau la instrucție, iar pe mine mă trecuseră toate apele până mi-am adus şi montat tot echipamentul cel greu. Erau multe păsări pe acolo, dar rămâne de văzut cum o să reuşesc să surprind vreodată una într-o fotografie. Aparatul necesită focalizare şi o planificare care nu ține cont de mişcările rapide ale zborului.

De asemenea, azi am primit o scrisoare de la mama. Îi sunt foarte recunoscătoare pentru bunătatea ei, fiindcă îmi scrie simplu că a mâhnit-o faptul că am suferit o asemenea pierdere şi speră că mă vindec, toate astea fără nici un strop din povețele ei caracteristice. „Păstrează-ți liniştea şi stăpânirea în a ta minte şi-al tău suflet.”[15] Aceste cuvinte mi-au adus mereu alinare şi mărturisesc că m-am bucurat să fiu din nou învăluită în discursul simplu şi intim al mamei, plin de vechile „a ta” şi „al tău”.

Mai departe mi-a spus că se oferise voluntar să scrie o broşură pentru sprijinirea egalității în educație şi, deşi nu

---

[15] Din jurnalul quakerului George Fox, fondator al Societății Religioase a Prietenilor.

prea mai iese din casă, speră să poată fi de ajutor mişcării şi de departe.

Mi-am amintit că, în ciuda severităţii ei, mama a fost cea care mi-a insuflat conştiinţa de a mă purta corect faţă de toate fiinţele umane. Fără ea, aş mai fi fost eu diferită de femeia care l-a călcat pe băieţelul chinez sau de cele care consideră că femeile şi copiii indieni ar trebui închişi în puşcării?

1 iunie

S-a întors Charlotte, zice că mama ei şi surioara nou-născută sunt bine. Nu-mi doresc altceva decât să mă bucur pentru familia ei, dar nu pot nega că mă încearcă o oarecare tristeţe, chiar invidie.

Dar în general mă surprinde câtă plăcere îmi face să am parte iarăşi de compania fetei. Ca profesoară, tânjeam adesea să am măcar o după-amiază liberă în care să stau singură, şi mereu mi-a plăcut solitudinea, dar acum văd cât de mult am ajuns să preţuiesc prietenia lui Charlotte. Cred că şi ea simte la fel.

— Îmi place casa dumitale, a zis, pentru că-i aşa liniştită şi vorbim despre lucruri interesante.

I-am arătat aparatul şi cele câteva plăci pe care le-am developat până acum şi a fost extraordinar de încântată. E nerăbdătoare şi să afle mai multe despre substanţele chimice, aşa că i-am arătat carnetul meu. Nu observasem până acum cât de mult seamănă cu însemnările unui nebun – formule şi reţete chimice, calcule matematice, diafragme, distanţe de focalizare şi timpi de expunere. Când mă avântam în explicaţii, am înţeles în sfârşit sarcina uriaşă la

care s-a înhămat autorul manualului *ABC-ul fotografiei* şi nu-l mai judec aşa de dur cum o făceam înainte.

3 iunie

Ploaie! Fir-ar ea să fie blestemată de ploaie! Îmi pare rău că scriu asemenea vorbe, dar țara asta mă termină cu vremea ei! Nu poți spera să faci o fotografie când îți plouă cu găleata în cap, aşa că suntem captive în casă cu atât de puține lucruri de făcut.

Am petrecut ceva vreme făcând curățenie în camera obscură – am rugat-o pe Charlotte să nu mături niciodată acolo, fiindcă se va ridica praful. Trebuie să ştergem totul cu cârpe umede. Tot ea mi-a umplut gălețile cu apă.

Acum Charlotte pregăteşte gustarea de după-amiază, eu stau învelită cu o pătură la fereastra din față şi descopăr o plăcere neaşteptată în catalogul pe care mi l-a dat domnul Redington. Mă îndoiesc că mi s-ar fi părut aşa de atrăgător acum o lună, dar acum găsesc în fiecare pagină ceva delicios. Lentile scumpe. Obturatoare cu ghilotină. Chiar şi perii din păr de cămilă pentru curățarea plăcilor de sticlă. Calculez în gând, încercând să-mi dau seama ce mi-aş permite.

4 iunie

Ploaia a stat un pic în după-amiaza asta. Am făcut patru fotografii cu un stol de scatii ai pinilor, nu departe de casă. N-am decât să sper că unul dintre ei o să-mi apară pe plăci.

Seara iarăşi vreme mizerabilă.

5 iunie

Le-am jignit pe femei, dar n-am intenţionat şi cred că o parte din vină o poartă şi ele.

Doamna Connor, împreună cu sora ei mai mică aflată în vizită şi cu Sarah Whithers şi Louise Bailey au pornit azi la plimbare prin ploaie cu umbrelele şi mi s-au înfiinţat neanunţate la uşă. Lucram în camera obscură şi tocmai terminasem de distrus o placă lăsând-o prea mult în soluţie (deşi oricum nu mai conta, fiindcă fotografia era foarte slabă). Apariţia musafirelor nepoftite n-a picat prea bine, iritată cum eram deja. Când Charlotte mi-a zis că le vede apropiindu-se de casă, am glumit spunându-i că poate acum e momentul potrivit să-şi aducă praştia. Nu că mi-aş fi dorit să se lase cu răni, dar măcar să mi le gonească de pe verandă.

Din camera obscură, am auzit-o pe Charlotte cum le pofteşte pe doamne în camera de zi, pune apă de ceai şi le zice că vin şi eu într-o clipă. Apoi a răsunat comentariul doamnei Connor:

— Doamna Forrester a tot umblat cu aparatul pe afară. Pesemne că nu-şi prea mai găseşte timp să aibă grijă de gospodărie, la cum arată.

Cum să-mi doresc să mă aventurez într-o asemenea conversaţie? Nu era frumos din partea mea, dar m-am apucat să developez altă placă sperând că poate se vor plictisi şi vor pleca, dar apoi am auzit-o pe Charlotte:

— Ah, nu, domnişoară. Lăsaţi-o aşa, domnişoară.

Iar atunci sora cea mică şi insolentă a doamnei Connor a început să tragă draperiile de la camera obscură. Nu e

treabă uşoară, fiindcă sunt făcute din câteva straturi grele de lână şi cuverturi matlasate ca să nu pătrundă nici un strop de lumină, dar tânăra trăgea şi se lupta să răzbească prin toate aceste materiale.

— Ce-i acolo?

— Ah, domnişoară! N-o să se bucure deloc!

Şi în clipa aceea o cascadă de lumină naturală mi-a inundat camera obscură, iar imaginea din mâini mi-a dispărut înghițită de o beznă fumurie.

— Ce-i locul ăsta?

În scurt timp toate femeile s-au adunat acolo, zgâindu-se la lumina roşie.

Doamnă Forrester, ce-ai făcut cu cămara dumitale? Sunt sigură că generalul nu ar fi de acord cu aşa ceva. De ce e lampa aia roşie? Ah, dar zici că-i iadul. Pentru asta ai renunțat la societatea aleasă?

Nici restul vizitei n-a decurs mai bine. După ce Charlotte le-a condus pe toate la masă şi li s-a alăturat, mi s-au obişnuit şi mie ochii în cele din urmă cu lumina zilei şi am început să observ anumite lucruri pe care nu le văzusem înainte. De exemplu, nu mă gândisem ce incomod este să ai toate alimentele din cămară îngrămădite pe masă dacă se întâmplă să îți vină musafiri. Mai rămăsese doar foarte puțin loc pentru ceştile de ceai.

Doamna Connor a început să amuşine şi să strâmbe din nas de parcă ar fi simțit deodată un miros neplăcut. Doamna Whithers, care stătea cel mai aproape de mine, se uita cu ochii mari la brațele mele, şi atunci mi-am dat seama că aveam mânecile rochiei suflecate deasupra coatelor, ca o spălătorească. Când am început să mi le rulez în jos, încercând să mă aranjez, am văzut că toate degetele îmi erau pătate şi murdare de la soluții, dar n-aveam ce face. Am rugat-o pe Charlotte să toarne ceaiul ca să nu murdăresc porțelanul.

— N-ai mai venit cu noi la crochet sau la clubul de literatură! a spus doamna Bailey luând ceaşca de ceai.

— Să-ți spunem drept, ne cam facem griji pentru dumneata, doamnă Forrester. Şi mai dormi vreun pic? Santinelele spun că-n casa dumitale luminile-s aprinse mult după miezul nopții, de se vede hăt departe prin cazarmă.

N-am simțit deloc nevoia să răspund la aceste întrebări, aşa că am stat acolo păstrând tăcerea, dar atunci doamna Whithers s-a aplecat spre mine şi a şoptit:

— Aş putea întreba ce sunt acelea?

Se referea la câteva rame de imprimare[16] pe care le pusesem pe pervaz. Am început să îi explic că eram curioasă să văd cum influențează imprimarea fotografiilor pe hârtie expunerea prelungită la lumina din interior, în comparație cu lumina soarelui, scurtă, dar directă şi puternică. Tocmai atunci am auzit-o pe sora cea mică a doamnei Connor întrebând dacă nu aveam chifle sau prăjituri.

M-am scuzat şi am zis că, din păcate, n-am prea avut timp de făcut prăjiturele. (De fapt, trebuise să fac economie la băcănie ca să pot cumpăra ramele şi hârtia. Mă străduiesc să țin în cumpănă bugetul cât de bine pot în absența lui Allen.)

Doamna Connor tot amuşina şi până la urmă, cu batista la nas, a zis:

— Mă scuzi, doamnă Forrester, dar în casa dumitale miroase absolut oribil.

— Da? Cred că eu m-am obişnuit şi nu mai simt. E de la chimicale. Cămara nu e prea ventilată. Ieri era să leşin de la lipsa de aer, dar aici chiar nu e nici un pericol.

Apoi conversația a trenat şi după câteva minute, când am văzut că toată lumea şi-a terminat ceaiul, mi-am cerut

---

[16] Cutii plate, cu fața de sticlă şi dosul din material opac, rabatabil, în care un negativ se ținea bine presat pe hârtia fotografică.

scuze şi le-am zis că trebuie să mă întorc la treabă. N-am vrut să par neprietenoasă când le-am dat umbrelele şi le-am zorit afară, în ploaie; nu-mi voiam decât casa înapoi. Mi-am dat seama, după pasul ei lung şi apăsat, că doamna Connor era deranjată, dar de fapt nu cred c-am fost mai nepoliticoasă ca ele, care mi-au apărut neinvitate la uşă.

Cu scatiul pinilor, nici o singură imagine clară, deşi una dintre fotografii mi se pare destul de interesantă. Se distinge doar o dâră lăsată de aripi, aşa că e necesar un efort ca să vezi că acolo sunt câteva păsări în zbor, dar vălurelele de-un cenuşiu palid au ceva emoţionant.

Stimată doamnă Forrester,

În legătură cu ceaţa, bănuiesc că e posibil să fie o scurgere de lumină, fie în cutia aparatului dumneavoastră, fie în camera obscură. În schimb, dacă un negativ e prea slab, din motive de subexpunere, acesta mai poate fi salvat – încercaţi soluţia de citrat de sodiu, adăugată chiar când încep să apară detaliile pe negativ. Acesta poate intensifica binişor imaginea.

Cât despre petele de pe mâini, asta e o problemă care nu poate fi evitată. Aţi putea încerca să le clătiţi cu acid muriatic. Cred că o soluţie de un sfert de uncie de acid la 16 uncii de apă o să se dovedească numai bună.

Vă pun în pachet şi o marcă de hârtie fotografică pe care o consider foarte bună, precum şi clorura de aur pe care aţi cerut-o. Într-adevăr, din păcate nu poate fi salvată baia de tonare şi pentru următoarele fotografii.

Şi daţi-mi voie să vă spun că sper să nu ezitaţi să-mi scrieţi din nou. Îmi face plăcere, poate în chip exagerat, să pot discuta despre partea chimică a procesului şi mă bucur mult să aflu că până acum lucraţi cu succes.

Cu stimă, al dumneavoastră,

Henry Redington

Lt. col. Allen Forrester
29 mai 1885

Din focurile indienilor, de-a lungul malurilor râului, se înalță fumul. Am observat câțiva midnooski pescuind cu plase făcute din tendoane prinse la capătul unor prăjini. O tânără stătea în picioare pe un afloriment, aplecându-se mult ca să-şi coboare plasa într-un vârtej învolburat. Apa cenuşie e rece & curge repede. E o treabă periculoasă. Samuelson spune că în fiecare vară râul Wolverine înghite câțiva indieni & câini din sat.

Deocamdată nu s-a prins nici un somon. De-a lungul zilei, indienii îşi cufundă plasele în apă sperând la vreo captură. Îşi vor petrece întreaga vară aici. Deja au început să construiască stative din bețe pe care vor conserva peştele lăsându-l în soare & fum. Au început şi să dezmembreze două dintre bărci ca să folosească lemnul & pieile de elan la construirea colibelor de vară. Pe a treia am obținut-o eu ca s-o folosim în călătoria în amonte.

Mai trebuie să îl conving pe Ceeth Hwya să ne călăuzească în traversarea muntelui. Deocamdată a fost de acord doar să ne însoțească o vreme în susul râului Wolverine.

Aşteptăm somonul. Oricât de nerăbdător aş fi să ne vedem de drum, ar fi o nesăbuință să plecăm cu atât de puțină hrană.

Astăzi Samuelson m-a înştiințat că el & Boyd vor rămâne în valea râului Wolverine.

— O să ne-ncercăm norocul pe la păraiele astea. Locul pare promițător. Aş vrea să văd dacă putem să aflăm mai multe de la indieni despre aramă. Nu-i aşa bună ca aurul, dar se pot scoate bani şi din asta dacă pui pe roate o prospecțiune serioasă.

Deşi anticipasem că în cele din urmă ne vom despărţi, îmi pare rău că nu vine cu noi mai departe. Îi preţuiesc compania. I-am spus-o.

Apoi am întrebat dacă li se va alătura şi Nat'aaggi. M-am gândit că e posibil ca Samuelson să fie interesat să se căsătorească cu ea. Se practică printre colonişti.

— Nu cred. Eu n-aş avea nimic împotrivă. Dar pe ea o ard tălpile. N-o văd să se aşeze la casa ei cu noi. Nici măcar cu taionul, cât e el de bogat. N-aş fi surprins dacă s-ar ţine după voi mai departe.

Am întrebat de ce-ar face asta.

— Aminteşte-ţi ce-a zis. Vrea să vadă lumea.

Şi atunci a spus ceva, cum că el ar avea o nevastă, ceea ce m-a surprins.

Femeia locuieşte la San Francisco. În zece ani, nu s-au văzut decât de vreo şase ori. În ultimii aproape doi ani nu se mai întâlniseră deloc. Sunt căsătoriţi în acte, dar nu trăiesc ca soţ şi soţie.

— Gertie are un fante tânăr care îi îndeplineşte dorinţele. Mă scuteşte de mers la operă & de viaţa la oraş. O iubesc pe femeia aia, dar nu-mi prea place să fiu pus în lanţuri. Am ajuns la o înţelegere. Eu hoinăresc după placul inimii, îmi mai iau câte-o femeie din când în când, dacă îmi vine bine. Când dau de noroc, îi trimit bani şi lui Gertie. Din an în paşte ne reînnoim jurămintele, ca să zic aşa.

Probabil că Samuelson a ghicit după figura mea ce simţeam.

— Ei, ei, Colonele. Nu putem fi toţi aşa de onorabili ca dumneata.

Am mărturisit că dacă mi-aş prinde nevasta cu alt bărbat, mă tem de ce le-aş face şi lui, şi ei.

— E drept că o grămadă de bărbaţi au făcut vărsare de sânge în asemenea împrejurări, dar mie mi se pare că asta

n-ar face decât să oprească distracția pentru toți cei implicați, a zis el.

Nu pricep cum poate să fie atât de îngăduitor.

30 mai

Tillman & Nat'aaggi s-au luat la un fel de întrecere. Totul a început dimineața, când au încercat să vadă cine poate să arunce pietre mai departe în râu. Acum joacă un joc de-al midnooskilor. Nat'aaggi îndoaie & leagă o crenguță subțire de salcie în buclă şi o aruncă în susul râului. Apoi cei doi aruncă în acest cerc care pluteşte & se roteşte pe ape cât de multe pietre pot. Am crezut că nu fac decât să-şi omoare timpul, dar amândoi aleargă după cerc, ridică & aruncă pietre cu forță. Cred că prima rundă a câştigat-o Nat'aaggi, fiindcă Tillman a dat cu piciorul în nisip. Dar acum probabil că el conduce, fiindcă scoate întruna nişte strigăte. Toată agitația l-a ațâțat pe Băiatu'. Câinele latră & aleargă pe lângă ei.

Mai tot timpul Pruitt citeşte & doarme pe un petic de nisip lângă râu. M-am dus la el sperând să-l atrag într-o conversație. Avea în mână o cărticică de poezie. L-am întrebat dacă îi place şi mi-a răspuns doar încuviințând din cap.

A fost atât de puternic afectat de această expediție, încât mă tem pentru sănătatea lui. L-am întrebat dacă se simte îndeajuns de bine, ținând cont de toate cele întâmplate. Mi-a zis că nu ştie – un răspuns simplu & sincer. A suferit cumva răni care să lase urmări în aceşti ultimi ani? Rănile & fracturile mai pot da bătaie de cap unui om încă mult timp după ce se vindecă.

— Nimic care să poată fi văzut la suprafață, a răspuns.

Când mi s-a părut că nu mai are nimic de adăugat pe subiectul acesta, am dat să mă întorc în tabără.

— Am fost la Elk Creek, domnule, a strigat după mine.

Cuvintele lui m-au oprit locului. M-a întrebat dacă auzisem poveşti despre ce s-a întâmplat acolo.

Nu ştiam că atunci făcuse parte din regiment, dar am recunoscut că auzisem că lucrurile merseseră prost pentru indieni.

— Mult mai rău decât atât, a zis.

Nu m-a privit nici măcar o dată în ochi, dar a spus mai multe decât în toată expediția asta. Mi-a dat nişte detalii despre ce se întâmplase atunci. Nu-mi trebuia să aud nici unul. Fusesem şi eu martor la practici degradante. Este un lucru trist, dar dacă sunt scăpați din mână, adesea oamenii degenerează până la a deveni animale. Nu e nevoie de cine ştie ce pricepere ca să împiedici un asemenea comportament – un pic de inteligență, o moralitate fără pată, o mână forte. Din păcate, mulți dintre conducători nu posedă nici măcar una dintre aceste trăsături.

Am spus că, din câte înțeleg, îi conducea maiorul Townsend. Pruitt a încuviințat. Atunci am văzut că tremura.

Nu suntem responsabili pentru faptele altora, i-am zis. Vina-i a comandantului.

Pruitt a tăcut multă vreme, apoi s-a întors la cartea lui. Conversația noastră se încheiase.

31 mai

Tocmai a răsunat un strigăt pe râu.

— Slukaik-ai! Slukaik-ai!

*

Ne-am alăturat unor copii care coborau în fugă către mal. Unul dintre tinerii indieni prinsese în plasă un somon enorm, atât de greu, încât îi îndoia bățul. Omul a trebuit să-şi folosească toată forța pentru a-l scoate pe mal, în timp ce peştele se zbătea izbindu-se de pietre. Un peşte absolut remarcabil! Lung de un metru & greu cât un copilaş.

Boyd ne-a explicat că era un chinook, cel mai mare soi de somon.

— N-am văzut peşte mai bun, nici ca aspect, nici de mâncat, a zis Samuelson.

Era, într-adevăr, un specimen impresionant. Fiind unul dintre primii peşti ai sezonului, i-a făcut pe indieni să cânte îndelung, cuprinşi de veselie.

O masă delicioasă. Femeile au tăiat felii din carnea stacojie şi fermă a peştelui, apoi le-au gătit pe un pat de bețe, deasupra flăcărilor. Au adăugat la foc şi mlădițe de arin, aşa încât fumul să dea o aromă specială somonului. Am mâncat cu toții până n-am mai putut.

1 iunie

Midnooskii i-au cerut lui Tillman să-i dea un nume bebeluşului găsit înainte să ne despărțim de ei. Au fost luate în seamă multe propuneri, inclusiv numele oamenilor din grupul nostru, dar nu s-a căzut de acord asupra nici unuia. Eu am propus Bradley, după Tillman, fiindcă se pare că are o slăbiciune pentru copil, dar el a zis că nu prea i-a plăcut niciodată numele ăsta al lui & n-ar vrea să îl împovăreze pe

un copil cu el. Alte nume stârneau anumite asocieri neplăcute. Michael era numele unchiului lui Tillman, care se pare că era „cea mai mare j....e” din câte cunoscuse Tillman vreodată. La George, unul dintre preferatele mele, s-a renunțat fiindcă în mintea vânătorului era asociat cumva cu un „fătălău regal”, în timp ce Boyd a zis că la viața lui cunoscuse prea mulți trişori cu numele de Frank.

Am propus să ne gândim la un nume biblic, aşa cum fac misionarii colonişti. Ca fiu de preot, Pruitt ştia mai multe ca noi & a pledat puternic pentru „Moses”[17]. Dar cum rămânea cu numele de familie, fiindcă acest copil nu are familie? Din nou s-au dovedit utile cunoştințele lui Pruitt. Numele ştiințific al molidului este Picea.

Aşadar, îl cheamă Moses Picea.

Peste câteva ore Samuelson a venit la mine cu un şaman suferind de vedere slabă, care voia să-mi zică ceva.

— Vrea să-ți spună că-i bine că i-am dat copilului un nume de-al nostru. Spune că o să aibă nevoie de el când va veni vremea să lupte cu Bărbile Roşii.

I-am zis că nu are nici un motiv să creadă că va exista o înfruntare.

— Spune că va exista. Dar poate că băiatul ăsta va duce ceva tratative pe ici, pe colo.

2 iunie

Deocamdată, grupul nostru care porneşte în amonte este alcătuit din mine, sgt. Tillman, lt. Pruitt, Ceeth Hwya,

---

[17] Varianta numelui Moise în limba engleză.

Nat'aaggi & câinele. Samuelson & Boyd o să ne mai însoțească o săptămână, pentru a prospecta zona.

Ne-am recuperat lucrurile pe care le dosiserăm, inclusiv ceaiul, untura, fasolea. Am insistat să lăsăm aici echipamentul fotografic al lui Pruitt & plăcile rămase. Am aranjat să ni le trimită Ceeth Hwya în josul râului cu negustorii, urmând să ne fie duse pe Insula Perkins. Pruitt nu crede că o să-şi mai vadă vreodată plăcile fotografice. Îi înțeleg dezamăgirea, dar nu se mai justifica să le cărăm, fiindcă bunăstarea noastră nu depinde de ele.

Ne tragem proviziile în susul râului în barca de piele. Dar curentul e iute, aşa că avem de muncă. Mă gândesc dacă să nu recurgem din nou la rucsacuri, dar asta ar însemna să abandonăm o parte din hrana obținută de la indieni. Tot sperasem să angajez câțiva midnooski ca să ne fie călăuze în susul râului, dar taionul a zis că nu se pot lipsi de ei de la pescuit.

Însă prezența lui Ceeth Hwya este deosebit de prețioasă. Stima de care se bucură de-a lungul râului este evidentă. În fiecare tabără indiană suntem întâmpinați cu mare fast, suntem ospătați cu somon & verdețuri sălbatice. Aceste vizite lungi ne încetinesc din drum, dar burțile ne sunt mereu pline.

3 iunie

Înțeleg că ei trăiesc diferit de noi, dar n-ar trebui să existe câteva reguli elementare ale moralității umane? Într-o lume dreaptă, omul ar trebui să primească ceea ce i se cuvine. Dacă munceşte din greu, să fie răsplătit. Dacă se sustrage de la treabă, să fie pedepsit. Te-ai aştepta ca asta

să fie o regulă universală, dar nu se întâmplă aşa printre unii dintre aceşti indieni.

Mi-am făcut obiceiul ca la fiecare tabără să-i ofer căpeteniei locale un mic dar în semn de respect. Astăzi am întâlnit un taion care era un tip deosebit de leneş şi de enervant. Nu făcea nimic, nici măcar nu s-a ridicat în picioare la sosirea noastră, doar şedea acolo şi striga la supuşii săi dându-le ordine.

Un băiat foarte tânăr, sprinten & vesel fugea prin tabără la poruncile taionului. Băiatul acesta a adus apă & tăvi de lemn pline cu mâncare pentru fiecare dintre noi. În timp ce se desfăşura vizita, m-am hotărât să fac ceva. I-am dat băiatului o monedă. N-am făcut-o ostentativ, dar nici pe furiş. Taionul se uita atent, aşteptând probabil să primească şi el una. Dar n-a primit.

Samuelson nu era de acord cu ce-am făcut.

— N-o să le schimbi felul de-a gândi, doar o să-i enervezi.

Nu s-a iscat nici un conflict. Taionul l-a chemat pur şi simplu pe băiat la el, a luat moneda şi mi-a mulțumit pentru dar, de parcă lui aş fi intenționat să i-o dau de la bun început. Când părăseam tabăra, le arăta oamenilor săi ce câştigase, mândru nevoie mare.

Îmi plac conversațiile cu Ceeth Hwya, care devin mai puțin oficiale. Deşi nu am asemenea înclinații, am învățat câteva cuvinte din limba lui. Dar mă bazez în continuare mai ales pe Samuelson pentru traducere. În după-amiaza asta, când urcam pe râu, taionul a întrebat de unde sunt, cum trăim eu & familia mea, şi m-am străduit să răspund. A fost surprins să afle că un om de vârsta & condiția mea are doar o nevastă, la care Samuelson a intervenit zicând că poate mai multe neveste înseamnă mai multă bătaie de cap. Asta l-a amuzat pe Ceeth Hwya.

Următorul lucru care l-a interesat ne-a nedumerit o vreme. A încercat să întrebe în câteva feluri diferite despre o anumită activitate pe care o îndeplineam zilnic. În cele din urmă, a mimat felul în care scriu în jurnal.

I-am explicat că îți poți înregistra ideile şi experiențele făcând nişte simboluri pe hârtie ca să nu le uiți. I-am explicat că seamănă cu poveştile pe care şi le spun ei seara.

Din câte a înțeles, şi ruşii făcuseră asemenea însemnări. A întrebat dacă le voi da cărțile taionilor mei, cum făcuseră ruşii. Am spus că scriu rapoarte & un jurnal pentru comandantul meu, dar țin şi un jurnal doar al meu.

A întrebat dacă ar putea învăța şi el să facă acele simboluri. I-am zis că probabil că da. Şi cum ar putea învăța?

— Pui multe întrebări pentru un om aşa de tânăr, am zis.

Taionul a dat din cap serios, dar apoi s-a prins de glumă & a râs.

Din câte am observat, oamenii aceştia au un bun simț al umorului, ceea ce e o trăsătură plăcută.

Primit la Cazarma Vancouver, 15 august 1885

RAPORT CĂTRE CARTIERUL GENERAL AL CAZARMEI VANCOUVER, COLUMBIA
În atenția gen. John Haywood
4 iunie 1885

Stimate domnule general,

Toți cei din grup suntem sănătoşi, până acum expediția este un succes. Suntem aproape de confluența cu râul Trail, la aproximativ 62°14’ N, 145°23’ V, & ne pregătim să ne continuăm călătoria spre nord, în susul râului Wolverine. Estimăm că am călătorit aproximativ 547 de kilometri de la gura râului Wolverine. Sper că ați primit rapoartele mele anterioare.

Dacă totul se va desfăşura în continuare conform planului, ar trebui să traversăm munții în decursul acestei luni & să ne începem itinerarul în josul sistemului hidrografic, către coasta vestică a teritoriului.

Până acum întâlnirile noastre cu indienii midnooski au fost amiabile & instructive. Sunt slab înarmați. Majoritatea încă folosesc arcul & săgețile, dar mai au şi câte-o puşcă de calibru mic, cu încărcare pe la gura țevii, cu care trag cu pietricele sau gloanțe făcute de ei din aramă. Judecând după firea lor paşnică şi sociabilă, nu i-aş considera războinici.

Pe viitor, bunele relații cu Ceeth Hwya, taionul de pe râul Trail, vor fi de maximă importanță pentru asigurarea încrederii & colaborării cu aceste triburi.

Există dovezi solide că în valea râului Wolverine există aur & cupru. Indienii au podoabe din aceste metale, pe care le folosesc şi la confecționarea diferitelor unelte. Doi vânători/prospectori care ne-au însoțit cred să s-ar putea să se găsească şi depozite de argint în zonă. Indienii nu sunt deosebit de secretoşi sau protectori în privința acestor minereuri. Cred că dacă sunt presați, dezvăluie uşor localizarea exactă.

Cât despre alte resurse, vânatul nu e aşa de bogat cum te-ai aştepta. Am văzut doar câțiva karibu & elani. Se spune însă că vara se găseşte somon din abundență în râul Wolverine. Triburile migrează pe râu la începutul lunii iunie pentru tot sezonul de pescuit. Orice acțiune militară trebuie plănuită ținând cont de întoarcerea anuală a somonilor.

Principala problemă pe care ar putea-o întâmpina o prezență militară în acest teritoriu este terenul accidentat. Până şi indienii se lovesc de obstacole în încercările lor de a naviga pe râu. Cei mai dârji negustori dintre ei fac călătorii spre coastă vara în bărci de piele, iar iarna pe gheață, dar e vorba doar de câțiva. Aşa se explică faptul că n-am putut trimite decât atât de puține rapoarte din călătorie până acum.

Din cauza zonelor cu bulboane şi bolovani, vapoarele nu vor putea urca niciodată pe râul Wolverine. În afară de câinii băştinaşilor, animalele de povară nu sunt potrivite pentru acest ținut, din cauză că se merge foarte greu în munți & iarna condițiile sunt ucigătoare. Singura cale fezabilă de a aduce forțe militare aici ar fi ca soldații să vină pe jos, pe gheață, în timpul iernii. Dar chiar şi cu sănii pline cu provizii, alimentele se vor termina cu mult înainte ca orice regiment să ajungă la izvoare.

În eventualitatea unui conflict, indienii pot fi cel mai bine ținuți în frâu prin oprirea vânzării de muniție & arme, apoi prin patrularea râului & restricționarea accesului la somoni în timpul verii. În felul acesta, un număr mare de băştinaşi ar pieri prin înfometare în iarna următoare. Cred cu tărie că aceşti oameni nevoiaşi s-ar supune rapid dacă sunt amenințați cu pierderea adăpostului sau a hranei.

Este un ținut solicitant. Orice om care se aventurează aici trebuie să fie zdravăn la trup & la minte, înzestrat cu o mare rezistență & cu capacitatea de a trăi cu foarte puțină hrană. Trebuie să fie soldat, vânător, bun la povară & diplomat în acelaşi timp. După părerea mea, singura categorie de bărbați care îndeplinesc aceste cerințe sunt prospectorii aflați în căutare de minereuri & vânătorii de blănuri.

Anticipez că nu voi mai putea trimite alt raport înainte de traversarea munților & intrarea în bazinul fluviului Tanana.

Cu deosebit respect,

Lt. col. Allen Forrester

Dragă Walt,

Tocmai am ajuns la numele copilului găsit de colonel sub molid, Moses Picea – îl ştiu! Sau mai degrabă ar trebui să spun că ştiu de el. A murit înainte să mă nasc eu, dar este o personalitate deosebit de importantă aici, în Alaska. A ajutat la organizarea primei Conferințe a Căpeteniilor din Tanana[18], în 1915. Mulți băştinaşi nu voiau ca guvernul federal să instaureze sistemul de rezervații în Alaska. Moses Picea a servit ca traducător pentru cei care veneau să depună mărturie în fața funcționarilor guvernamentali.

Ieri transcriam fragmentul respectiv din jurnal şi efectiv am sărit din scaun de bucurie când am dat de numele lui. Şi sunt sigur că el trebuie să fie – toate detaliile corespund.

A murit în 1980, cu trei ani înainte să mă nasc eu. Unii oameni spun că avea aproape o sută de ani când a murit. Nu avea certificat de naştere, dar asta nu era ceva neobişnuit printre băştinaşii din Alaska în acele timpuri.

Mama l-a întâlnit de câteva ori. Spune că era un om deosebit. Îi amintea mult de unchii ei, dar Moses Picea era şi neobişnuit de înalt şi lat în spate, cu nişte ochi căprui ieşiți

---

[18] Tanana Chief Conference – organizație existentă şi astăzi, alcătuită din reprezentanți ai patruzeci şi două de sate din Alaska şi care luptă pentru independența triburilor şi unitatea băştinaşilor din Alaska.

din comun. Spune că atunci când era mică, se temea mereu de el la început, fiindcă avea o prezență atât de impozantă. Dar el zicea vreo glumă sau îi făcea cu ochiul, şi atunci se împrieteneau pentru tot restul vizitei. Copiii îl îndrăgeau, spunea mama, fiindcă mereu le împărțea câteva „bomboane indiene”, adică somon afumat tras în zahăr brun.

Mi-e greu să enumăr aici toate faptele sale. Adunarea aceea din 1915 a reprezentat una dintre primele dăți când conducătorii băştinaşilor au luat poziție pentru apărarea drepturilor lor asupra pământurilor, şi chiar dacă nu s-a ajuns la nici o înțelegere decât peste şaizeci de ani, măcar Moses Picea a apucat să vadă asta cât încă mai trăia. În loc de rezervații în Alaska, băştinaşilor li s-au dat pământuri şi bani ca să-şi înființeze propriile afaceri. Îți trimit o fotografie de la acea primă conferință a căpeteniilor. M-am gândit că s-ar putea să te intereseze.

Cred însă că Moses Picea a rămas în istorie mai cu seamă pentru ceea ce-a scris. A fost unul dintre ultimii vorbitori ai dialectului Na-Dene de pe râul Wolverine. A ajutat la traducerea Bibliei în dialectul de pe Wolverine şi a scris povestiri şi poezie în ambele limbi.

Asta a fost mereu una dintre poeziile mele preferate, iar acum o citesc dându-i un nou sens:

Cântec pentru mama mea, 1952

Tu spui du-te la râu, e vremea somonilor,
Iar eu merg în munți, la vânat de nimic.
Tu spui să nu las niciodată mânia să sape în mine,
Iar eu îmi ascut cuvintele pe o gresie.
Tu spui vino noaptea acasă,
Dar eu dorm unde cad.
Deci ce poate fi această iubire de mamă,
Dacă nu un frâu strâns, strunind calea junelui?
Tu spui: „Nu eu te-am născut, însă tu aparții inimii mele”.
Eu spun: ce e naşterea, dacă nu moarte inversată
Şi ce e iubirea,

Dacă nu bătaia unei inimi de mamă la urechea fiului său?

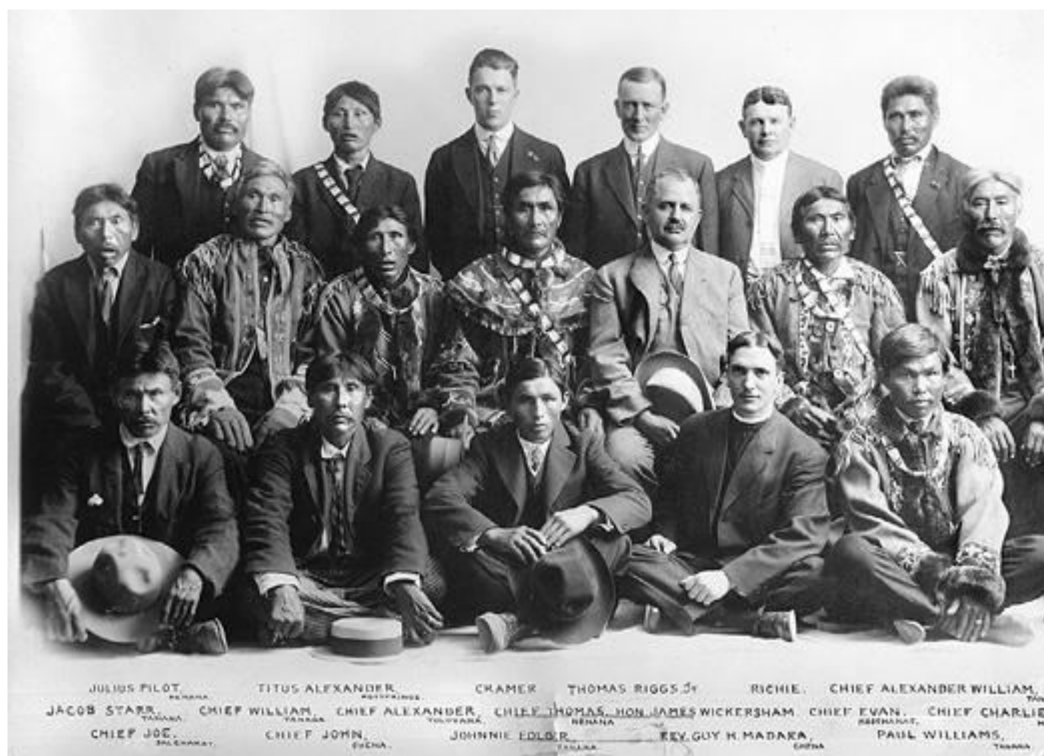
Mama l-a văzut pe Moses Picea vorbind în public de mai multe ori. Spune că se exprima bine în ambele limbi şi se pricepea să adune laolaltă oameni foarte diferiți. Mesajul lui principal era întotdeauna că guvernul trebuie să trateze cu grijă şi pământul, dar şi pe băştinaşi.

E foarte ciudat cum mă gândesc la toate astea când citesc jurnalele.

Însă acesta nu e singurul motiv pentru care îți scriu. A trecut ceva vreme de când ai mai dat vreun semn, Walt. Nu vreau să te bat la cap, dar mi-e dor de scrisorile tale şi vreau să mă asigur că eşti bine.

Calde salutări,

Josh

Conferința Căpeteniilor din Tanana, sala Bibliotecii din Fairbanks, Alaska, 5 iulie 1915

Socotim că de îndată ce ne veţi lua din ţinuturile noastre sălbatice şi ne veţi pune în rezervaţii, vom muri cu toţii ca iepurii, exact cum a zis căpetenia. Noi trăim ca animalele sălbatice, odinioară ai noştri nici nu purtau haine de bumbac şi îmbrăcăminte ca ale albilor, noi purtam piei de karibu. Ne hrăneam cu peşte, vânat, elan şi karibu, afine şi rădăcini. Aşa suntem făcuţi noi să trăim, nu cu legume, carne de vită şi alte lucruri pe care le mănâncă albii. De îndată ce vom fi forţaţi să ne abandonăm obiceiurile şi viaţa în sălbăticie, o să ne îmbolnăvim cu toţii şi în curând o să murim. Ne-am mutat în barăci. Nimeni nu mai trăieşte acum în locuinţe săpate în pământ, şi de îndată ce au făcut asta, băştinaşii au început să răcească. Pe vremuri noi nu ştiam de oftică sau tuberculoză. Majoritatea oamenilor spun că whisky-ul a adus tuberculoza printre indieni, dar nu e adevărat. E din pricină că ne-am schimbat felul de trai şi încercăm să trăim ca albii. Eu socot că băştinaşii au dreptul la pământul lor şi nu trebuie închişi în rezervaţii.

Paul Williams, rândul întâi, în dreapta.

Bună, Josh,

Te rog să mă ierți că n-am mai pus de mult mâna pe stilou şi hârtie. Mă tem că învelişul ăsta bătrân şi decrepit al meu îmi dă mai multe bătăi de cap decât merită. Din toate blestemățiile care mi se puteau întâmpla, am ajuns în spital pentru câteva zile din cauza „instalației”, şi mi-am revenit destul de greu după ce am ajuns acasă. Mă bucur că nu m-a răpus. Nu că m-aş agăța de viață cu disperare, dar ar fi jenant să mă doboare o infecție la țevile de pipi. Una peste alta, eu zic că merit o ieşire din scenă mai demnă.

Doamne Dumnezeule, mă simt şi mai bătrân când aflu că te-ai născut abia în 1983. Ai măcar vârsta la care poți să-ți cumperi singur o bere?

Nu ştiam toată tărăşenia aia cu Moses Picea şi conferința căpeteniilor şi îți sunt recunoscător că am putut vedea şi eu fotografia aceea. Pentru mine este încă o dovadă că tu eşti omul potrivit pentru treaba asta. Mă îndoiesc că alții ar fi fost suficienți de atenți la lectură încât să remarce acel nume sau să aibă suficiente cunoştințe încât să-şi dea seama cine este. Nu-i treabă uşoară să citeşti atât de atent jurnalele acelea. Scrisul colonelului este destul de ordonat, dar aşa de mic şi de înghesuit în pagină, încât eu trebuia să folosesc mereu o lupă. Iar pe alocuri e degradat de apă şi altele. Îți admir conştiinciozitatea.

Mi-a făcut plăcere să-i povestesc uneia dintre asistente de muzeul tău de acolo. Dintre toți străinii aceia care se vânturau prin salonul meu, ea era singura care îmi acorda atenție peste zi. Majoritatea fătucilor erau prea ocupate cu

bârfitul ca să mai bage de seamă că în patul pe care-l schimbau e un moş. Dar fata asta era o dulce. Mă privea drept în ochi şi-mi vorbea – mie, nu spațiului din jurul meu. Am înțeles că are de gând să meargă în excursie în Alaska în vara asta cu prietenul ei, să admire peisajele. O invidiez, i-am şi zis. I-am zis şi că ar trebui să treacă prin Alpine, să dea binețe muzeului tău. Se pare însă că n-o să ajungă prea aproape de locul unde eşti tu. Uitasem ce mare e statul acela.

Voiam să te întreb – ai pomenit de un tip pe nume Isaac în câteva scrisori. Are de-a face cu muzeul? Întreb doar aşa, de curiozitate.

Am angajat un puşti din vecini să mă ajute să eliberez spațiul tehnic. Odată cu o grămadă de prostii nefolositoare, a scos de acolo şi o cutie de biscuiți ruginită plină cu monede, ace de cravată şi alte nimicuri. Acolo am găsit acest nasture de alamă. A fost al colonelului, dar nu pot să fiu sigur că l-a şi însoțit în călătorie în Alaska.

Încă mă gândesc cum să îți trimit toate aceste artefacte. O să fie ceva treabă. Deocamdată m-am gândit că s-ar putea să te bucure acest mic suvenir.

Al tău,

Walt

Lt. col. Allen Forrester
4 iunie 1885

Ceeth Hwya mi-a dăruit tunica lui din piele de elan. Este o piesă de îmbrăcăminte impresionantă, decorată cu ace de porc spinos vopsite & cochilii de dentalium. Când am

dat să o trag peste cap, am descoperit însă că mi-era mică. M-am zbătut caraghios încercând să o scot, ceea ce i-a făcut pe toți să râdă – inclusiv pe mine.

Una dintre nevestele lui o modifică adăugând fâşii de piele în părțile laterale şi făcându-i o deschizătură în față, după modelul hainelor albilor, ca să mi se potrivească. E un dar minunat. Sper că voi reuşi să-i comunic faptul că sunt recunoscător, atât pentru intenție, cât şi pentru măiestria cu care e realizat darul. Taionul spune că dacă o voi purta, vom reuşi să trecem cu bine. Spune că are un fel de puteri magice. Eu nu cred în asemenea lucruri, dar e posibil ca haina să fie un semn că suntem sub protecția lui atunci când vom trece prin alte sate.

Ceeth Hwya nu poate fi înduplecat să ne însoțească mai departe, spre nord. Însă în cele din urmă, după atâtea rugăminți, ne-a recomandat un traseu. Vom merge pe brațul vestic al râului Wolverine, urmându-l până la un lac numit Kulgadzi. Pe malurile sale vom găsi un sat.

În speranța că voi obține o hartă, i-am arătat lui Ceeth Hwya cum să folosească hârtia & creionul. A fost absolut cucerit de aceste ustensile, a petrecut ceva vreme desenând diferite forme înainte să îl conving să ne deseneze harta.

Potrivit desenului lui rudimentar, Kulgadzi pare să fie un lac îngust, care se întinde de la est către vest. Vom putea face rost de canoe de la indieni. Am sugerat să traversăm lacul direct, vâslind. Taionul spune că nu e înțelept aşa & că ar trebui să călătorim spre vest, urmând calea cea lungă, pe lângă mal. Nu pot să-mi dau seama de ce, dar în curând o să vedem cu ochii noştri.

Din partea nordică a lacului vom începe ultima parte de urcuş către creastă.

— Spune că singurele viețuitoare de acolo sunt Oamenii Wolverine[19], a tradus Samuelson.

Am întrebat dacă acesta e numele tribului.

— Nu-i aşa simplu, Colonele. Ei chiar cred ce spun: adică oameni-gluton. Sunt nişte glutoni care iau formă umană. Nu există amestec de caractere mai al naibii, om & gluton. Suficient de crud încât să vrea să-ți fure ultima bucătură de mâncare de sub nas & suficient de isteț încât chiar s-o facă.

Legendele nu mă interesează. Vom trece noi şi de ei.

Taionul spune că odată ce intrăm în trecătoarea din munții înalți, să nu ne oprim peste noapte. Samuelson zice că cel mai bine ar fi să facem tabăra cât suntem încă jos, printre copaci, apoi să pornim dimineața devreme ca să reuşim să parcurgem trecătoarea într-o singură zi. Dacă ne prinde noaptea, să continuăm să mergem. Să nu ne oprim să facem tabără.

Din cauză c-am putea fi surprinşi de o furtună în munți?

— Poate şi asta. Dar Ceeth Hwya spune că acolo pătrundeți într-un fel de lume a spiritelor. Spune că este un loc bun, dar nu pentru cei vii.

Se pare că oamenii aceştia cred că morții îşi petrec zilele vânând creaturi bizare nemaivăzute altundeva, creaturi cu coarne uriaşe care le ies din guri & picioare cât plopii. După ce trecem de munte, zice taionul, o să mergem până ajungem la un râu. Pe drum, susține el, probabil ne vom împiedica de oasele acestor ființe fabuloase.

---

[19] În limba engleză, *wolverine* înseamnă gluton, mamifer carnivor foarte puternic, având trăsături asemănătoare ursului, dar şi dihorului şi jderului.

Mai departe, când coborâm de pe munte & revenim pe tărâmul celor vii, taionul zice să nu ne încredem în oamenii pe care îi întâlnim.

Samuelson se aştepta să ne spună măcar atât, că taberele se luptaseră pentru cei dispăruți, îşi furaseră sclavi unii de la alții.

Taionul susține că el e unul dintre puținii midnooski care a traversat munții de bunăvoie. A reuşit să supraviețuiască, ba chiar a şi făcut ceva negoț.

— Dar a scăpat ca prin urechile acului, a zis Samuelson.

După ce am ajuns aşa de departe, zice taionul, trebuie să ascundem haina pe care mi-a dăruit-o.

De ce, o s-o recunoască duşmanii?

— Mai mult de-atât, a spus Samuelson. E ceva legat de felul în care merg lucrurile de fiecare parte a muntelui.

L-am rugat să mă lămurească mai departe, dar erau doar aiureli. Din cauză că misionarii creştini au călătorit până departe în ținutul fluviului Yukon & mulți băştinaşi au fost convertiți, Ceeth Hwya nu crede că acolo va funcționa protecția supranaturală a hainei sale.

Am întrebat dacă-mi poate spune măcar atât – cât timp ne va lua totul, de aici până când trecem munții? Răspunsul lui nu prea ne-a fost de ajutor: poate 14 zile, poate două luni, depinde.

5 iunie

Ceeth Hwya ne-a părăsit şi a pornit înapoi în josul râului. A plecat cu baidaraua. Nouă nu ne mai trebuie, fiindcă râul e tot mai plin de pietre & apa tot mai mică. Câțiva indieni dintr-o tabără din zonă i s-au alăturat

taionului. Am întrebat dacă am putea face un schimb cu ei, să ne dea plasele de pescuit cu mânere lungi ca să putem să ne hrănim în călătoria spre nord, dar ne-au spus că nu vom găsi somon pe brațul vestic al râului. Se pare că peştii nu o iau pe acolo, ci se duc să depună icre pe diverşi afluenți. Pe căldura asta, neafumat, orice peşte pe care l-am prinde acum n-ar rezista în rucsacuri decât câteva zile. Din nou va trebui să ne descurcăm cu ce-om găsi până ajungem în sat.

L-am răsplătit pe taion pentru ajutor cu o cantitate generoasă de praf de puşcă. Iar într-o notă mai personală, i-am dăruit unul dintre creioanele mele, precum şi vreo douăsprezece foi rupte din jurnal. Asta i-a plăcut în mod deosebit. Bănuiesc că dacă i s-ar da şansa, acest tânăr ar trage multe foloase învățând să citească & să scrie.

După ce ne-am luat la revedere, Ceeth Hwya s-a suit în baidara împreună cu ceilalți indieni. I-am putut auzi strigătele „A-to! A-to!”, (Vâsliți! Vâsliți!) când se îndepărtau la vale pe râul Wolverine.

6 iunie

Astăzi ne-am luat rămas-bun de la Samuelson & Boyd. Se duc spre vest, într-o vale unde indienii zic că se găsesc cupru & aur. Într-acolo crede Boyd că s-a dus şi soția lui.

— Vezi ceața de-acolo, Colonele? Nu crezi că-i semn bun, că încă aş putea s-o găsesc?

Tillman i-a întrebat pe cei doi cât intenționează să stea în vale, la care Samuelson a spus că depinde de ce găsesc.

— Deci preferi acest ținut? a întrebat Pruitt.

— E chiar ultimul colț sălbatic, a zis Samuelson. Însă n-o să rămână aşa multă vreme.

— Sălbăticia, aşadar, asta cauți?

— Aur & blănuri, asta căutăm.

Pruitt a întrebat dacă nu exista şi o cale mai uşoară de a-ți câştiga traiul, ceea ce i-a stârnit râsul lui Samuelson.

— Fără îndoială, fără îndoială, a zis. Bănuiesc că sălbăticia are avantajele sale. Mereu îşi păstrează o parte misterioasă.

Samuelson a spus că nici după cinci anotimpuri petrecute în acest teritoriu nu poate pretinde că-l cunoaşte.

— Dar să avem răbdare, a zis. Cât de curând prozelitismul & politica vor ajunge aici & vor rezolva totul. Cât ai zice peşte, indienii vor fi îmbrăcați în haine de bumbac, vor merge la biserică & vor locui în căsuțe drăguțe şi care nu rețin căldura. Şi o să avem iarăşi impresia că le ştim pe toate. Atunci pentru mine o să vină vremea să plec în altă parte.

Când ne despărțeam, Tillman i-a întrebat dacă n-aveau să-i lase vreo picătură, două de alcool. Boyd i-a zis că nu mai aveau, dar puteau să-i dea nişte tutun.

Le-am plătit celor doi salariile, le-am urat mult noroc. Pare puțin probabil să ne mai întâlnim. Şi îmi pare rău. Samuelson a fost o călăuză deosebit de bună.

Şi a prezis bine asta: Nat'aaggi rămâne în continuare cu mine & oamenii mei. Nu i-am cerut să ni se alăture şi nici ea nu şi-a făcut cunoscute planurile, a zis doar că va continua călătoria în tovărăşia noastră, împreună cu câinele Băiatu'.

Indianca pricepută ne ajută. Mereu face o treabă sau alta, vânează ceva pentru hrană, adună scoarță de mesteacăn când ne pregătim să facem focul. Eu rămân însă oarecum uluit de dorința ei de-a călători alături de noi dincolo de ținutul poporului ei.

Oare a înțeles că urmează să traversăm munții? Vom călători repede & fără zăbavă, am zis, deci nu va fi un drum uşor.

— M-aş aventura să zic că ea ştie mai bine ca noi în ce ne băgăm, a spus Tillman.

7 iunie

Facem tabăra la gura braţului vestic. Sunt urme mari de urs pe fâşiile de nisip din apropiere, dar n-am văzut nici un animal. Carnea de urs brun e urât mirositoare, din câte se spune, dar în starea noastră actuală n-am face nazuri. Din cauza asta, dar şi pentru propria protecţie, peste noapte va sta de pază câte-un om. Eu fac primul de veghe.

Mă gândesc la asta mai des decât îmi face bine, mai ales când stau singur la foc, ca acum. Sophie, mamă. Eu, tată. Împreună, o familie. În ultima tabără de indieni am făcut rost de un dar pentru ea – o curea pentru ţinut bebeluşii făcută de midnooski. Femeile folosesc chingile de piele împodobită pentru a-şi prinde copilaşii în spinare când muncesc. Aceasta e decorată bogat, cu ace de porc spinos turtite & vopsite. Nu mă aştept ca Sophie să o folosească, fiindcă sunt sigur că ar prefera un cărucior, dar cred că se va bucura de acest suvenir din călătorie.

Încă mai am la mine pieptănul de argint de la Bătrân, deşi nu ştiu ce să fac cu el. M-am gândit să-l arunc în râu sau să-l dăruiesc indienilor midnooski. Şi totuşi nu-mi vine să mă despart de el. L-am scos de mai multe ori din buzunar, am încercat să-l lustruiesc cu mâneca de la cămaşă şi să văd dacă pot descoperi vreun semn prin care să aflu cum a ajuns în Alaska. Bătrânul l-ar fi putut lua de pe Insula Perkins, unde vin destul de des soldaţii & albii. Sigur există o explicaţie.

Am aflat într-o tabără că Bătrânul se ține aproape de noi. Indienii se plângeau că le fură din peştele pus la uscat. Ziceau că ultima dată a fost zărit pe malul râului, dormind cu mâinile împreunate pe burdihan.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
6 iunie 1885

— De ce nu aveați ajutoare când erai mică – familia ta era săracă? Nu vorbeşti ca una crescută în sărăcie. Cum adică Societatea Prietenilor? Ce-i aia quaker? Nu-mi place deloc la biserică. Mama ne obligă să mergem, dar cred că numai fiindcă-i place că trebuie să stăm toți locului şi să tăcem. Dar tatăl tău, şi el a fost quaker? Noi n-avem marmură sau sculpturi pe aici, doar copaci, dealuri şi iară copaci. Şi-n zilele senine poți vedea munții. Nu, eu n-am văzut niciodată o sculptură.

Aşa m-a făcut Charlotte azi, când ne plimbam în căutare de cuiburi, să mă gândesc că discursul civilizat poate fi de fațadă sau neconvingător. Ea îți vorbeşte direct, nu cunoaşte perfidia şi manipularea; nu vrea să te jignească şi te întreabă doar ce-ar întreba orice persoană rațională. Dar eu cum să-i răspund cinstit? Simplific, chiar mint pe față, totul ca să păstrez conversația uşoară şi s-o fac să continue. Însă de fiecare dată când fata simte un gol, nu sare peste, cum te-ai aştepta, ci se opreşte la margine şi se uită neînfricată în el.

— Cum a murit tatăl tău, era bătrân sau ceva? Cine-a dat foc hambarului? De ce nu l-a stins nimeni?

De-aş avea eu uşurința lui Evelyn de a lua totul în zeflemea. Am observat-o cum deviază când îi convine, te

distrage şi vorbeşte numai despre ce îi face ei plăcere, fără să pară vreodată că ascunde ceva.

I-am spus lui Charlotte că tata a murit când hambarul a fost cuprins de un incendiu, când eram cam de vârsta ei, şi nu am minţit.

Nu i-am zis că şeful de la cariera de piatră îl dăduse afară de mult fiindcă se certa cu ceilalţi muncitori şi se purta ciudat, nici nu i-am povestit cum se apucase să fure noaptea marmură pentru sculpturile lui şi cum dormea ca un animal în hambar, şi adesea părea că nu mai recunoaşte nici chipurile nevestei şi fiicei lui. Nu i-am împărtăşit nici cea mai cumplită amintire: noaptea în care m-am uitat pe fereastra odăii mele şi l-am văzut stând cu pieptul dezgolit în ploaie, urlând la o entitate invizibilă, cu barba lungă şi părul încâlcite ca blana unui animal bolnav.

În noaptea aceea am ieşit din casă în fugă cu o pătură ca să îi acopăr umerii goi, dar el a zvârlit-o, aşa c-a rămas în curte, zăcând pe jos udă.

Eram acolo şi în ziua în care s-a apucat să dea cu barosul în urs, iar când am încercat să-l opresc, mi-a tras una de m-a trântit la pământ, dar cine-ar îndrăzni să povestească aşa ceva? După ce s-a retras în hambar, am continuat să-i duc mâncare zi de zi, dar mi-era prea frică să mă apropii, aşa că împingeam tava cu o mătură pe la uşa hambarului şi mi-era îngrozitor de ruşine de asta.

A doua zi după ce tata a intrat în casa unui vecin şi puţin a lipsit să nu fie împuşcat ca un hoţ, a venit la noi acasă un doctor şi ne-a zis că ar trebui internat într-un azil, fiindcă devenea periculos şi creierul lui cuprins de demenţă nu se mai putea înzdrăveni.

Am vrut să strig la medic că tata nu-i nebun. Putea să-şi dea seama oricine dacă îl privea cu atenţie: se transforma în ursul acela al lui. Am implorat-o pe mama să nu-l interneze. Aveam să-l hrănesc şi să-l îngrijesc eu, ca pe o

sălbăticiune rănită găsită în pădure; am promis toate astea fără să am habar ce chinuitor îmi va fi eşecul.

Şi iarăşi simt că vorbele nu ajung, fiindcă nimic din toate astea nu seamănă cu povestea copilăriei mele. Cum rămâne cu nuanțele intense şi variațiile din țesătura întâmplărilor? Mai existau şi serile dinainte, când mama îşi pregătea lecțiile, iar tata deschidea blocul de desen şi discutam toți trei despre toate, despre Dumnezeu şi Duh, posibilitatea de a face alegeri, poezie, înrobire, transcendentalism, faptele şi destinul omenirii, nişte conversații atât de vii încât credeam că domnul Darwin, domnul Emerson, domnul Whittier şi domnişoara Susan Anthony erau prietenii noştri apropiați. Ce intensitate aveau toate acele ore de discuții! Mama recurgând la versetele ei din Biblie: „Să vestiți puterile minunate ale Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa minunată”[20], iar tata opunându-i propriul său profet: „Frumusețea este semnul lăsat de Dumnezeu pe virtute. Fiecare acțiune naturală este plină de grație”[21]. Eram încurajată, încă de la o vârstă foarte fragedă, să pătrund în urzeala propriilor mele gânduri şi să le dau glas, dar numai dacă erau chibzuite şi interesante.

Dar, cel mai de preț din toate, faptul că în acele ore am văzut cu ochii mei cum se îndrăgostesc aceşti doi indivizi nemaipomenit de diferiți, mama mea quakeriță şi tatăl meu necredincios.

Şi cum rămâne cu dimineața în care tata a apărut la masa din bucătărie pentru micul dejun după săptămâni de trăit în pădure? Noi îl credeam nespus de departe, şi iată-l deodată în fața noastră. Îşi răsese barba lânoasă, iar pielea îi era palidă şi brăzdată de mici tăieturi. Avea cămaşa

---

[20] Întâia epistolă sobornicească a Sf. Apostol Petru, 2:9.

[21] Din Ralph Waldo Emerson, *Eseuri*, „Frumusețea”.

încheiată greşit, vocea răguşită. Nicicând nu-mi păruse aşa mic. Mâna îi tremura când ținea cana ridicată să-i fie umplută cu apă din ulcică. Mama nu l-a privit în ochii injectați şi nu i-a adresat o vorbă. M-am întrebat adesea ce o domina – teama, furia sau durerea?

Atunci a intrat pentru ultima oară în casă. Peste câteva nopți i-am văzut lumina felinarului lângă hambar. Am fugit în curte în cămaşă de noapte, desculță, cu gând să-l chem înăuntru. Poate că avea să mai şadă o dată cu mine la masă. Am fi vorbit iarăşi despre instinctul artistic şi calitățile pietrei, despre şoareci zburători şi semizei. Mi-ar fi povestit despre următoarea lui sculptură. Şi-ar fi amintit cine era cândva.

Şi totuşi nu l-am strigat, fiindcă în timp ce mă uitam l-am văzut ducând o canistră mare cu petrol lampant şi stropind hambarul. Când a ajuns la capătul peretelui, a îngenuncheat lângă hambar şi a turnat gaz şi pe el însuşi pe spinare şi pe cap, udându-şi fața bărbierită. A stat acolo o vreme în genunchi în lumina felinarului, cu capul plecat şi umerii încovoiați spre pământ, aşa că începeam să cred că intrase într-un soi de transă. Dar apoi s-a ridicat brusc şi şi-a aruncat felinarul la picioare.

S-a aprins în aceeaşi clipă în care flăcările au cuprins peretele hambarului. Mă uitam cum se petrecea scena sub ochii mei, cum tata intra, arzând, în hambar, iar flăcările urcau către acoperiş. Am privit până când limbile tot mai înalte ale focului au năpădit cerul nopții, iar mama a ieşit alergând din dormitor, apoi a fugit spre carieră să vadă dacă erau acolo oameni care s-o ajute să stingă focul.

În tot acest timp n-am făcut nimic. Îmi amintesc şi acum pământul rece şi aspru de sub tălpile mele şi fierbințeala teribilă a focului, mirosul căldurii şi sunetul focului, ca vântul sfâşiind tot ce-i iese în cale printr-o pădure. Îmi amintesc limpede toate astea, dar eu ce

simțeam? Ce mă ținea pe loc, încremenită şi mută? Să se fi gândit la un moment dat mintea mea de copil la milă, la faptul că o suferință punea capăt altei suferințe, sau doar din laşitate nu făceam nimic? Ca femeie în toată firea, mă văd adesea alergând către versiunea mea mai tânără, apucând-o pe această fată de umeri şi implorând-o: Te rog, te rog, fă ceva!

Iată aşadar cele mai întunecate şi mai dureroase locuri din sufletul meu, cele pe care le ascund chiar şi de o fată dulce ca Charlotte, şi aş fi jurat că nu le voi împărți niciodată cu nimeni, toată viața.

Şi totuşi am făcut-o, nu-i aşa? I-am povestit unei singure persoane. Ție, dragă Allen. Ne plimbam prin grădina mamei tale şi a fost tot ca în acea zi de pe plaja Nantasket – nu m-ai tratat cu dispreț, nu mi-ai dat sfaturi şi nu m-ai rugat să dau uitării aceste amintiri; în schimb, când am terminat de povestit, mi-ai cuprins mâinile într-ale tale, ai suflat în ele şi mi le-ai frecat uşurel, de parcă mă fereai de un frig crunt.

9 iunie

Am prăpădit atâtea plăci prețioase. În ultimele două dimineți mi-am dus tot echipamentul la arinul de lângă magazia pe unde se perindă mult păsările şi mi-am ațintit lentila asupra unei singure ramuri, fiindcă altceva n-ai ce să faci. Asta şi să aştepți. Păsări cântătoare, vrăbii de tot felul, un măcăleandru, câțiva junco cu ochi negri au dat roată şi au săgetat printre ramuri, dar rareori mi s-a aşezat vreuna în raza aparatului.

Nu mă deranjează orele în care stau nemişcată, nici musculiţele care pişcă şi care sunt alungate numai de arşiţa istovitoare a soarelui. Am pălărie cu boruri largi şi bluză cu mâneca lungă, iar treaba aceasta îmi aminteşte întru câtva de pescuitul împreună cu tata în iaz; trece mult timp şi stai şi meditezi în linişte, şi deodată, într-o fracţiune de secundă, trebuie să iei o decizie rapidă – scot capacul lentilei... sau nu? Şi, vai, pasărea a dispărut iarăşi.

Există însă o diferenţă semnificativă, fiindcă atunci când smuceşti undiţa, poţi pierde un peşte şi-atât, însă în cazul aparatului, de fiecare dată când hotărăsc să descopăr lentila, nu doar că sperii pasărea, dar expun placa – şi de cele mai multe ori absolut degeaba. Căci atunci când mă întind spre lentilă, pasărea ţâşneşte inevitabil în zbor, iar eu rămân cu încă o fotografie inutilă în care se vede o ramură goală.

Ştiu că ar trebui să găsesc un cuib, fiindcă acolo pasărea va veni şi se va aşeza în mod regulat, şi mereu mi-am imaginat scena asta. Ar fi fost bun cuibul de măcăleandru din spatele casei lui Bailey, dar în colţul acela umbrit nu e deloc suficientă lumină pentru o fotografie. Sperasem că se va ivi o ocazie în mlaştina mare din susul râului, dar până acum n-am găsit decât nişte cuiburi abandonate când am fost acolo cu Charlotte, probabil de mierle cu epoleţi roşii. Şi mai întâi trebuie să văd încă o pasăre colibri, abia apoi să fiu atât de norocoasă încât să găsesc şi un cuib activ.

Mă cuprind disperarea şi singurătatea. Admit faptul că poate într-o zi voi fi atât de norocoasă încât aparatul meu să surprindă clar o pasăre, dar încercările mele de până acum mă fac să cred că biata fiinţă va fi redusă la nişte umbre grosolane, complet lipsită de fineţe şi detalii.

11 iunie

Nu-mi stă în fire să mă apuce istericalele, dar în dimineața asta, când mi-a apărut la uşă un soldat cu o scrisoare în mână, mi s-au înmuiat picioarele şi am reuşit să nu cad doar apucându-mă de cadrul uşii. Soldatul s-a întins spre mine:

— Îmi pare rău că v-am alarmat, doamnă Forrester. E doar un scrisoare de la Colonelul dumneavoastră.

A vorbit de parcă era cel mai firesc lucru din lume să primesc o scrisoare de la Allen, de care n-am mai auzit şi de la care n-am mai văzut nimic de pe 30 ianuarie, adică de patru luni îngrozitoare. Parcă mă vedeam din depărtare cum iau plicul jerpelit, pătat de apă. Abia mult mai târziu mi-am revenit şi mi-am dat seama că mă întorsesem cu spatele la soldat fără ca măcar să îi mulțumesc, să îmi iau la revedere sau să închid uşa de la intrare.

Pentru o vreme, nu mi-am putut face curaj s-o deschid. Iar apoi, odată ce am rupt marginea plicului, foarte greu am reuşit să citesc cuvintele rând pe rând, încet, fiindcă voiam să aflu totul deodată.

Acum, după ce au trecut câteva ore, am luat scrisoarea cu mine în pat şi o ştiu aproape pe de rost. „Adesea mi-am dorit să fi putut vedea şi tu acest tărâm cu ochii tăi. Trecem pe lângă ghețari care ți-ar face ochii să se umple de lacrimi cu măreția lor & râul Wolverine e impozant.” Ah, prostuță romantică ce sunt, sărut pagina şi mi-o lipesc de obraji şi o sărut iarăşi. Tu, iubirea mea, eşti aici, în fiecare cuvânt. Hârtia miroase a fum de lemn şi a pânză de cort umedă, mucegăită. Scrisul tău ordonat, urma degetului mare în josul unei pagini, toate mă fac să mă gândesc la cele mai mici detalii ale prezenței tale, aşa că acum pot să mi te

imaginez aici, cu mine în cameră. Şi atunci devine şi mai dureros când îmi dau seama ce distanță uriaşă ne desparte.

Este datată 18 aprilie. Şi, fără să vrea, Allen m-a abandonat într-un loc deosebit de periculos. Scrisoarea a fost compusă într-un punct al uneia dintre cele mai primejdioase porțiuni ale călătoriei, când se pregătea să intre în canionul Wolverine de care se temea atât. Şi ce frumos îmi scrie de copilul nostru nenăscut ca de-un garant al fericirii noastre viitoare. „Porți copilul nostru, Sophie, & ai devenit şi mai fantastică pentru mine. Cu fiecare zi care trece şi în care mă gândesc la asta, te iubesc şi mai mult."

Dragă Allen, ce-o să se aleagă de noi?

Scrisoarea a făcut o călătorie uluitoare cu barca indienilor şi prin mâinile negustorilor, peste ocean şi pământuri care nu apar pe hărți, pentru a-şi găsi calea spre mine, şi cu toate astea nu are darul de a mă alina. Nu ştiu nici acum care e soarta lui, nici ce simte după ce-a aflat veştile de la mine.

Voia doar să mă liniştească, chiar şi în post-scriptum. „Iubirea mea pentru tine este de neclintit. Mă voi întoarce cât pot de repede acasă la tine."

Iar acum, după ce am împăturit paginile şi mă gândesc la zilele care vor veni, sunt secată de orice imbold sau poftă de viață. De ce-am tot pândit prin pădure de parcă aveam vreo miză importantă? Îmi dau seama că şi dacă reuşeşti să făureşti ceva frumos, arta rămâne complet neputincioasă. Ce poate să facă o fotografie? Absolut nimic. Nu-i stă în puteri să readucă viața copilului nostru sau să mă reîntregească. Nu mi-l poate aduce pe Allen acasă cu bine, nici nu-i poate face iubirea să dăinuie.

3 mai 1884

Scumpă mamă,

Ne-am hotărât. Sosim la Boston pe 19 mai, dimineața. În sfârşit, tu & tata o veți cunoaşte pe minunata mea Sophie şi cred că o voi cere în căsătorie.

Vei fi surprinsă să vezi ce fericiți suntem împreună. Scoate tot ce-i mai bun din mine. Ştii cum ziceai când v-am vizitat de Crăciun, că am devenit prea serios, chiar sever? Sophie m-a schimbat în privința asta. Ştie atât de mult să se bucure & să se minuneze, încât sper că mă voi molipsi şi eu de aceste calități. Ah, dacă ne-ai vedea împreună când ne plimbăm la braț, râzând & vorbind de toate. Nu ți-ai fi imaginat în veci că pot fi aşa de senin.

Vreau să ai o idee despre ea înainte să ajungem acolo. Fotografia nu o reprezintă prea bine, fiindcă Sophie nu e în cel mai bun element al ei în locuri încărcate. Este o fire naturală, are frumusețe în ochi & în râs, un soi de lumină care radiază din întreaga ei ființă.

În anumite privințe îmi aminteşte de Olivia Stephen. O mai ştii? Nepoata lui Becky, slujnica noastră. A stat o vară la noi când eram mic. Sophie are acelaşi gen de veselie liniştită, de parcă s-ar bucura în secret de tot ce există pe lume, dar e prea modestă & timidă ca să îți spună tot ce ştie. Şi mai are ceva din excentricitatea mătuşii Jane, ştii, cum lua mătuşa Jane o carte & începea să citească şi se cufunda în tăcere în timp ce vorbeai cu ea. Uneori Sophie e aşa de pierdută în gândurile ei sau absorbită de ceva, încât nu mai observă nimic în jur & poate fi uitucă. Îşi rătăceşte mereu binoclul, carnetele de note sau mănuşile.

Bănuiesc că singurul motiv pentru care Sophie nu s-a măritat încă e că nu-i stă capul la asta – se gândeşte la vântureii roşii & la auşelul cu creastă roşie (n-am învățat încă toate numele de păsări de la ea). Au mai existat pretendenți, sunt sigur, dar probabil că i-au interpretat felul acesta distrat de a fi drept răceală. Nici pe mine nu m-ar fi băgat în seamă dacă nu mă duceam mereu la ea la şcoală & n-o sâcâiam. Adevărul este că n-am cucerit-o nici cu înfățişarea, nici cu rafinamentul, ci mai degrabă cu perseverența.

Ai dreptate, desigur, în legătură cu diferența de vârstă dintre noi; este considerabilă. Dar cred că mă vei înțelege când o vei întâlni. Nu-i o fetişcană prostuță. E isteață & bună & aşezată într-un fel care mie încă nu mi-a reuşit.

M-am gândit că am putea face nunta în Boston & poate luna de miere în cabana din Nantasket, dacă nu aveți nimic împotrivă. Sigur că mai întâi vreau să o cunoaşteți tu şi tata. Sunt convins că o veți îndrăgi la fel de mult ca şi mine.

Te rog să nu-i spui tatei de planurile mele. O să-i intre în cap că Sophie nu provine dintr-o familie suficient de bună sau că nu mi se potriveşte într-un fel sau altul, şi asta înainte să apuce s-o cunoască. Vreau să fie surprins de frumusețea & inteligența ei. O să-l cucerească fără ca măcar să se străduiască.

Crezi că o putem găzdui în odaia albastră pentru oaspeți? Zic că i s-ar potrivi de minune, fiindcă se află chiar lângă bibliotecă & e mai răcoroasă decât celelalte camere pe vremea asta caniculară.

Al tău fiu iubitor,

Partea a IV-a

Cană de aluminiu, armata SUA
Cană de aluminiu, armata SUA, model 1874
Colecția Allen Forrester

Cană de aluminiu din perioada Războaielor indiene – 10 centimetri diametru, 10,4 centimetri înălțime. Foaie de aluminiu îmbinată prin sudură. Mâner gravat cu literele „US" şi prins de cană cu nituri metalice. Câteva puncte de rugină şi zgârieturi, dar altminteri puține semne de uzură.

Dragă Walt,

Îmi pare tare rău să aflu că ai fost internat. Sper că te simți tot mai bine.

Voiam să îți scriu şi despre ultimul cec pe care mi l-ai trimis – este incredibil de generos. Însă înainte să îl accept, aş vrea să mă asigur că nu îmi trimiți prea mult. Fiindcă sunt o grămadă de bani. Eşti sigur că îți păstrezi destui încât să poți trăi confortabil? Nu ai o familie căreia să i-i laşi? Nu mă înțelege greşit – bineînțeles că îi pot folosi aici, la muzeu, şi nu încerc să îți pun la îndoială deciziile financiare. Dar n-are rost să ne grăbim. Pentru acest an

fiscal avem deja stabilit bugetul şi eu continui transcrierea. Gândeşte-te, te rog, şi spune-mi dacă eşti sigur. O să aştept un semn de la tine înainte de a depune cecul în contul muzeului.

Mulțumesc mult pentru nasturele de alamă. Mă fascinează cum un obiect aşa de mic şi de banal poate să ne poarte în felul acesta în vremurile de demult, să ne pună în legătură directă cu trecutul. L-am aşezat pe birou, lângă monitor, şi îmi place să îl văd acolo când parcurg jurnalele colonelului.

Uneori încă mă mai mir că am ajuns curator la muzeu, fiindcă mie istoria mi s-a părut mereu plictisitoare. Pentru mine nu era decât o litanie cu date fără nici o noimă şi locuri pe care nu le-am văzut niciodată. Ştiam că probabil ar trebui să-mi pese de bătăliile din Războiul Civil şi încercam să mă concentrez când citeam manualele, dar mă adormeau. Iar apoi, într-o vară, când eram la liceu, mergeam cu fratele meu de-a lungul râului, într-o drumeție, şi am dat de terasamentul vechilor căi ferate. Cred că alunecările de teren din ultimii ani au făcut zona impracticabilă acum, iar proprietarii terenurilor au pus semne cu trecerea interzisă pe alocuri, dar pe atunci puteai să te plimbi kilometri în şir pe malul râului Wolverine. Uneori găseam chiar şinele în sine, ruginite şi pe jumătate îngropate, sau bucăți de traverse ițindu-se din pământ, alteori nu vedeam decât panta terenului şi ne dădeam seama că suntem tot pe ruta lor. Ne croiam drum printr-o zonă cu multe tufe când am privit în jos, către mal. Acolo, lângă râu, zăceau câteva vagoane vechi, trântite pe-o parte, de parcă ar fi deraiat.

Nu a fost cine ştie ce descoperire, dar cred că din cauză că döduserăm noi de ele, aşa, de capul nostru, ziceai că găsiserăm mormântul lui Tuthankamon. Prin vagoane crescuseră copaci, iar înăuntru erau cutii vechi de conserve

şi sticle de whisky. Am găsit şi un bolț pentru traverse. Când l-am ridicat de jos, mi-am dat seama că era foarte vechi, probabil cel mai vechi dintre toate lucrurile pe care le ținusem vreodată în mână. L-am adus acasă şi am întrebat-o pe mama când a fost construită calea ferată. 1905. Era vechi de aproape un secol, iar după standardele din Alaska, asta înseamnă străvechi. De atunci am început să pun mai multe întrebări şi să citesc cărți despre mină şi râu şi despre cum au trăit strămoşii mamei aici. Ce m-a surprins însă cel mai mult a fost cât de puține lucruri puteai găsi de citit. Nu ne-am prea aşternut pe hârtie propria istorie şi multe dintre vechile poveşti s-au pierdut. Cred că asta mă motivează în munca de acum de la muzeu. Nu vreau doar să găsesc şi să conserv istoria – vreau să o păstrez vie pentru locuitorii din Alaska.

În altă ordine de idei, mă întrebi de Isaac. El n-are de-a face cu muzeul şi se ține cât se poate de departe de el. Este grafician şi ilustrator (dar încă n-am reuşit să-l conving să ne facă pe gratis site-ul muzeului). Şi este partenerul meu de viață. L-am cunoscut când absolveam şcoala din Seattle şi apoi l-am convins să se mute şi el cu mine în Alaska. Deşi în fiecare iarnă se plânge întruna de întuneric şi frig, cred că o să rămânem o bună bucată de vreme pe-aici.

Calde salutări şi urări de sănătate,

Josh

Lt. col. Allen Forrester
8 iunie 1885

Ritmul constant în care călătorim prin munți e istovitor. 24 de kilometri în fiecare zi, rămânându-ne puțin timp sau energie să mai căutăm de mâncare. Aşa cum ne-au avertizat indienii, nu am văzut nici un somon de când am început să urcăm pe brațul vestic al râului Wolverine.

Nat'aaggi a zărit un elan pe o coastă îndepărtată. Tillman a vrut să-l vâneze, dar ne-ar fi luat o zi întreagă, poate mai mult, fără sorți siguri de izbândă. Oricât de înfometați om fi, vreau să ajungem la lac. Cred că suntem la câteva zile de mers.

Valea s-a lărgit lăsând loc unui câmp întins, munții îndepărtându-se mereu de noi către est & vest. Râul Wolverine devine tot mai stâncos & mai iute. În depărtare pământul este împestrițat de mlaştini & mici iazuri. Peste tot, flori sălbatice înflorite. Aş prefera fructe de pădure sau fructe de orice fel. Ne luăm doza de acid acetic sperând că aşa vom ține la distanță scorbutul.

E miezul nopții, dar lumină aproape ca ziua. Ne-am oprit din mers acum o oră ca să ne aşezăm tabăra, să gătim cina. Acum ne odihnim lângă foc, privim către munții & ghețarul dinspre nord-est.

Datorită lungilor discuții cu Tillman, Nat'aaggi se descurcă tot mai bine în engleză. Cred că ne va fi din ce în ce mai folositoare la tradus.

În seara asta ne-a spus o poveste pe care a auzit-o despre un munte de pe-aici. Spune că o femeie pornise să-i caute pe oamenii ei. Cine ştie cum, fusese despărțită de ei. A mers & a tot mers. Îşi ducea copilaşul în spinare. A parcurs kilometri întregi în susul râului. Soarele de vară ardea & ei îi era sete, dar mergea înainte. Când a ajuns la ghețar, era răcoare. A băut dintr-un izvor. S-a întins pe un petic de tundră de lângă ghețar, cu bebeluşul cuibărit la piept. Cei

doi au adormit aşa. Nu s-au mai trezit niciodată. Ea & copilul s-au transformat în stană de piatră.

— Da, îi văd. Nu-i vezi, Colonele? a întrebat Tillman. Uite, valea aia e curbura braţului ei, iar stânca joasă e copilul. Faţa ei, picioarele lungi.

Mie mi-a luat ceva vreme. Nu vedeam ce-mi arătau. Dar în cele din urmă mi s-au dezvăluit şi mie în forma acelui munte. O mamă dormind, cu copilul în braţe.

9 iunie

În dimineaţa asta Băiatu' a găsit o gâscă moartă. Nat'aaggi a curăţat-o şi a fript-o la foc.

Pruitt a zis că lui nu-i e aşa foame & nu s-a atins de carnea de gâscă.

Noi, ceilalţi, am mâncat, dar recunosc că mi se întorcea stomacul pe dos când îmi aminteam de penele de la încheietura acelei sclave. Dacă crezi că o femeie poate lua o asemenea formă, cum să mai mănânci vreodată carne de gâscă fără să fii oarecum tulburat?

În după-amiaza asta am întâlnit un om despre care Ceeth Hwya ne-a spus că e cea mai mare căpetenie din valea râului Wolverine. Se spune că a condus în tinereţe una dintre bătăliile în care au fost masacraţi ruşii. Acum e bătrân & orb, trăieşte singur, având alături doar o femeie care-l îngrijeşte. A plâns adesea în timpul vizitei noastre. Nat'aaggi zice că îi era ruşine că nu ne putea oferi mai multe în semn de ospitalitate.

Este unul dintre cei mai bătrâni oameni pe care i-am văzut. Bănuiesc că nu mai are mult de trăit pe acest pământ. Tillman i-a dat un pic din tutunul de la Boyd.

10 iunie

Țânțarii ne chinuie neîncetat. Primii pe care i-am întâlnit, în primăvară, nu ne creau atâtea probleme – insectele erau mari, se mişcau lent & erau uşor de pocnit. Dar indienii ne-au avertizat de ce va urma. Odată cu sosirea verii apar soiuri noi. Mici, agresivi & suficient de numeroşi încât să fie o pacoste. Pruitt pretinde că a numărat o dată 65 de țânțari pe spinarea lui Tillman. Asta l-a enervat pe sergent.

— Mai bine-ai număra mai puțin & ai omorî mai mult, i-a zis.

Rămânem în albia râului, unde nisipul & vântul țin la distanță insectele, aici sunt mai puține. Dar când trebuie să traversăm zone împădurite, suntem asediați. Azi am ales un traseu prost, aşa că ne-am pomenit în mijlocul unei teren umed. Un nor negru de țânțari ne-a împresurat atacându-ne fiecare petic de piele neacoperit & încercând să ne intre în ochi, în gură şi-n urechi. În tot timpul acela parcă eram frecați cu un şmirghel, care mai şi scârțâia neîncetat. A fost o scenă înnebunitoare, scârboasă, am crezut că Pruitt o să-şi piardă mințile.

Noaptea dormim cu capetele vârâte aproape complet în sacii de dormit. Nat'aaggi arde nişte frunze verzi care scot mult fum. Băiatu' amuşină prin aer.

11 iunie

Amiază. Soare, mult mai cald decât te-ai aştepta atât de departe în nord. Ne odihnim pe o fâşie nisipoasă din albia râului, sprijiniți de nişte buşteni aduşi de ape. Nu sunt

țânțari pe arșița asta, așa că vom dormi câteva ore în liniștea asta binecuvântată. Nu trebuie să ne facem griji că pierdem lumina zilei. Aflați atât de departe în nord & pe timp de vară putem călători și noaptea dacă vrem, fiindcă întunericul nu se lasă niciodată cu adevărat.

E remarcabilă transformarea acestui ținut. Am ajuns pe zăpadă & gheață & ger. Când îmi amintesc asta, priveliștea pe care-o avem acum în fața ochilor pare imposibilă. S-a transformat într-un loc cu vegetație luxuriantă, de-un verde crud, aproape ca o junglă. Șiruri de arini se scoboară din munți. Șesurile sunt pline de plopi, mesteceni & sălcii, toți doldora de frunze verzi. Când intrăm în pădure, dăm de urzici care ne pișcă, de tufe de zmeură sălbatică. Sunt și frunze uriașe cu tulpini înalte cât un stat de om & pline de spini care ne lasă urme pe piele. Vânătorul le zice bâta dracului[22]. Își merită din plin numele.

Am văzut un mic grup de karibu la orizont azi-dimineață, cam la opt sute de metri depărtare. Animalele se purtau ciudat, săreau și alergau în toate direcțiile de parcă erau atacate de inamici invizibili.

— Țânțarii, ne-a explicat Tillman. Nattie spune că bietele animale încearcă să scape de ei.

12 iunie

Nici un iepure azi în capcanele lui Nat'aaggi. Acum două zile am mâncat ultimul somon, deși ni se cam făcuse terci în

---

[22] Oplopanax horridus.

bagaj. Pastă de făină la micul dejun. Nerăbdători să găsim satul de pe malul lacului.

X. Scorbut

Definiţie. – Boală constituţională caracterizată printr-o slăbire severă, însoţită de anemie, gingii moi şi tendinţe hemoragice.
Simptome. – Boala este greu de depistat în faza incipientă. Printre primele simptome se numără pierderea în greutate, slăbiciune tot mai accentuată şi paloare. În scurt timp se observă că gingiile sunt umflate şi moi, sângerează uşor şi în cazuri extreme par să fie acoperite de o ciupercă. Dinţii pot începe să se mişte şi chiar să cadă. Limba este umflată, dar poate fi roşie şi nu prea încărcată. Pielea devine uscată şi aspră, iar în curând apar echimozele, mai întâi pe picioare, apoi pe braţe şi trunchi.
Printre simptomele majore se numără palpitaţiile la inimă, starea de slăbiciune şi pulsul neregulat. Apetitul este scăzut, iar pacientul nu poate mesteca mâncarea din cauza gingiilor inflamate.
Mai pot surveni depresia, apatia şi în unele cazuri durerile de cap, iar în fazele finale ale bolii, delirul.
Pronostic. – Favorabil, în afara cazurilor când boala se află deja într-un stadiu foarte avansat şi persistă condiţiile care au dus la instalarea ei.

Din *Principiile şi practica medicinei* de dr. William Osler, New York, 1893

Lt. col. Allen Forrester
13 iunie 1885
Lacul Kulgadzi

Într-adevăr, o întindere de apă fantastică.

Exact aşa cum ni l-a descris Ceeth Hwya, situat pe lung de la est la vest, dar e mult mai mare decât anticipasem. Nu seamănă deloc cu iazurile limpezi şi liniştite pe care le-am văzut până acum. Sunt pe puțin opt kilometri până la malul nordic. Pruitt estimează 25 kilometri până la ghețarul care îl mărgineşte la est, probabil la fel şi până în capătul său vestic. Apele sunt înnegurate, de-un cenuşiu închis, cu

valuri înspumate de dimensiuni apreciabile. Valuri agitate, înalte până la genunchi, spală malul. Plajele stâncoase sunt presărate cu lemne aduse de ape.

În timpul zilei, când ne apropiam de lac cotropiți de căldură, eu & Pruitt vorbeam despre cum o să facem o baie. Când am ajuns, ne-am convins că n-o să fie cazul.

— Apa aia ar îngheța pe loc cele mai prețioase părți ale unui bărbat, a zis Tillman.

Într-adevăr, e sloi. Doar am luat apă în căuşul palmelor ca să mă stropesc pe față & mi s-a făcut frig.

Mâine o să batem malul în căutarea satului.

Nu dorm bine. Vântul tăios care suflă dinspre lac face să freamăte copacii, îmi pătrunde prin sacul de dormit. Îi aud pe Tillman & Nat'aaggi încă treji, stând de vorbă. Mi-e dor de casă.

14 iunie

Am dat de indieni la numai vreun kilometru spre vest. Vorbesc un alt dialect al midnooskilor, aşa că avem mari dificultăți de comunicare, chiar şi cu eforturile lui Tillman & Nat'aaggi. Însă haina mea de pe râul Trail n-a avut nevoie de nici o traducere.

— Ceeth Hwya! au zis.

Din clipa aceea, am fost tratați regeşte. Ni s-au oferit locuri de dormit în colibele lor, am fost ospătați cu carne de karibu şi un soi de păstrăv din lac. Lipsiți de somon, aceasta e hrana lor de bază.

*

Am reuşit să obţinem două canoe şi provizii, chiar dacă ne-au costat mult praf de puşcă. Dacă stau acum să mă gândesc, cred că reţinerile indienilor n-aveau legătură cu târgul făcut, ci cu lipsa de încredere în noi. Când le-am spus că vor trebui să-şi recupereze singuri canoele, fiindcă o să le lăsăm pe malul celălalt, nu voiau să accepte. Dar sigur o să ne întoarcem, spuneau. I-am lămurit că vom merge mai departe spre nord, vom traversa munţii.

Voiau să afle dacă sunt şaman. Nat'aaggi zice că aşa şi-ar fi explicat comportamentul meu. Altfel de ce aş fi bătut atâta amar de drum ca să-mi conduc oamenii în tărâmul morţilor?

Am încercat să le explicăm în câteva feluri că ştim încotro mergem, că vom călători prin munţi & apoi mai departe, spre fluviile Tanana & Yukon.

Nu prea ai ce mânca în munţi, ne-au zis. N-ai lemne de foc, n-ai unde să-ţi instalezi tabăra. Chiar dacă găseşti un loc mai ferit, zic ei, nu eşti în siguranţă dacă adormi în trecătoare. Ne-au zis că ne-am putea trezi surprinşi de-o furtună de zăpadă sau înconjuraţi de duhuri primejdioase.

În seara asta vântul dinspre gheţar s-a oprit, lacul e calm.

Pruitt a vâslit într-o canoe la câteva sute de metri de mal ca să măsoare adâncimea folosind un fir de pescuit indian cu o piatră la capăt. Marcase firul din doi în doi metri. La treizeci de metri firul s-a terminat, dar tot nu atinsese fundul.

Bănuiesc că teama de apă îi ţine pe aceşti indieni aproape de mal – canoele nu-s făcute să navigheze peste valuri înspumate. Şi totuşi, pe o vreme blândă ca asta şi

vâslind din greu, am putea ajunge pe malul celălalt în câteva ore.

Am expus acest plan în seara asta, când mâncam. Nat'aaggi, care asculta prin preajmă, a protestat.

— Aşa ne-ar lua jumătate din timp până pe malul celălalt, am zis. De ce să n-o tăiem de-a dreptul?

Nat'aaggi s-a străduit să le explice câtorva indieni planurile noastre. Ei au înțeles suficient cât să arate că nu sunt de acord. Un bătrân din grup a venit şi s-a aşezat lângă mine. Vorbea pe un ton foarte serios, atât lucru puteam pricepe, dar nu reuşeam să îi înțelegem cuvintele. A încercat prin gesturi. A arătat spre lac, apoi şi-a trecut mâna dintr-o parte în alta indicând suprafața apei. Cu cealaltă a mimat o gură care a ieşit din adâncuri muşcând.

Am reuşit să înțelegem că în lac trăia un soi de creatură.

— *Slook*? (Ce-i asta, un peşte?) Animal? Ce este?

El a arătat distanța dintre locul unde stăteam noi şi o colibă din apropiere. A indicat acea distanță iar & iar. Apoi a făcut semn cu capul spre lac.

— Vrea să spună că atât e de lung? De aproape şase metri? a întrebat Tillman.

— Da, a zis Nat'aaggi. *Udjee.*

— Karibu? Nu înțeleg, zice că e un karibu?

— Nu, domnule, a spus Tillman. Zice că se hrăneşte cu karibu. Îi înhață atunci când animalele încearcă să înoate în lac.

15 iunie

Pruitt ne-a cerut să rămânem câteva zile în sat. Spune că e bolnav & că are nevoie să se odihnească. Am întrebat ce

anume îl chinuie, la care nu mi-a răspuns decât că are o stare de slăbiciune generală & nu e în apele lui. Se plânge că răsuflă greu chiar şi când merge pe teren drept & că îl dor oasele. I-am sugerat că s-ar putea înzdrăveni dacă ar mânca mai mult când avem mâncare, dar el a ridicat din umeri indiferent.

L-am întrebat şi pe Tillman cum se simte.

— Destul de bine. Dar, Colonele, am tras tare. O zi sau două nu ne vor întârzia prea tare, nu?

Pe Pruitt îl bănuiesc de nepăsare, iar pe Tillman că vrea să se înhăiteze cu indienii. Amândoi se tem de lac. Treaba asta mă frustrează enorm. Dar poate că am fost prea rigid.

Am fost de acord să mai rămânem o zi în tabără ca să ne odihnim & să ne mai astâmpărăm pofta de mâncare încă un pic. Bărbații trebuie să-şi recapete forțele. Dar nu am de gând să tărăgănăm aşa traversarea munților. Sunt dezamăgit de moliciunea lor.

*

Pruitt raportează că ni s-a furat higrometrul. La început am bănuit că nu mai ştie el pe unde l-a pus, dar apoi Tillman a văzut un tânăr indian arătându-le altora instrumentul. Tillman era cât pe ce să se încaiere, dar l-am convins să n-o facă. Mai bine să dăm impresia că suntem de acord cu „schimbul" decât să stârnim ostilități.

În seara asta Nat'aaggi l-a adus pe bătrân să vorbească cu noi. L-a ajutat să-şi ridice tunica de piele până la piept. Indianul avea într-o parte nişte cicatrice urâte, grosolan vindecate. Era clar că avusese şi câteva coaste rupte, care se vindecaseră prost, astfel încât i se ițeau în nişte unghiuri

ciudate. Nu-ți venea să crezi că un om a supraviețuit unor asemenea răni, cu atât mai mult un indian fără medicamente şi doctor.

Am întrebat ce anume l-a rănit. A fost implicat în vreo luptă? L-a atacat cineva?

Nat'aaggi a scuturat din cap, apoi a arătat înspre lac. Se pare că bătrânul pescuia prea departe. Creatura i-a răsturnat canoea. Spune c-a scăpat doar fiindcă e un luptător puternic.

Am remarcat că cicatricile sunt complet vindecate şi l-am întrebat cu cât timp în urmă se întâmplase.

Discuția i-a atras atenția lui Tillman.

— Dumnezeule mare! Chestia din lac i-a făcut asta?

Am repetat întrebarea legată de momentul când s-a întâmplat.

— S-a întâmplat cu multe veri în urmă, când era tânăr, a zis Tillman.

Am zis că dacă creatura aia chiar a existat vreodată, poate c-o fi şi murit până acum.

Dar Tillman nu s-a liniştit. În timp ce se vâra în sacul de dormit încă mai încerca să mă convingă.

— Hai să ocolim la pas lacul, Colonele. De ce să riscăm? Chiar şi lăsând la o parte monstrul ăsta lung de cinşpe metri, valurile sunt destul de serioase. Mie mi se pare că ar putea scufunda canoele astea subțiri.

Când a văzut că-s de neînduplecat, a încercat să mă convingă că, dacă am merge pe marginea lacului, am mai adăuga ceva detalii pe hartă.

— Locotenentul ar putea face măsurători mai bune.

Eu n-am nici un chef să iernez în ținutul acesta. Atât i-am zis lui Tillman. Sunt gata să plec acasă. Lacul nu reprezintă nici un pericol pentru noi, restul sunt doar teamă & superstiții. Pe vreme calmă, cu ape line, vom traversa vâslind fără să avem parte de nici o emoție.

16 iunie

Abia s-a crăpat de ziuă, dar nu mai pot dormi. E linişte. Valurile s-au domolit. Lacul e neted. Un strat de ceață pluteşte deasupra apei. Abia aştept să pornim. În curând am să-i trezesc pe oameni.

În septembrie am vizitat satul Chkituk, unde am ţinut o slujbă de înmormântare pentru un indian din tribul Kenaitze care se îmbolnăvise de la o sperietură şi în scurt timp murise. Văzuse ieşind din apă un monstru înfricoşător, un fel de animal. În curând acest băştinaş nu mai putea vorbi, mintea i s-a încețoşat, iar în trei zile a murit.

Egumenul Nikolai, din jurnalul de călătorie *Prin ochii ortodoxului,* 1860

Stimată doamnă Forrester,

Vă trimit clapeta pneumatică. Sunt foarte nerăbdător să aflu cum vi se pare când o s-o folosiți. Deşi peisajele mele nu sunt la fel de predispuse la sărituri ca păsările dumneavoastră, s-ar putea să fiu tentat să încerc şi eu instrumentul. Soția mea voia de ceva vreme să fac o fotografie de grup cu cei trei nepoți ai noştri, care sunt mici şi plini de energie. O clapetă cu acționare rapidă ar putea fi utilă într-o asemenea situație.

Am dat şi comanda pentru lentilele aplanatice – cred că cele de la firma Dallmeyer vi se vor potrivi cel mai bine. Vi le trimit de îndată ce sosesc.

Şi, da, cunosc prea bine frustrarea dumneavoastră. Trebuie să se producă o combinație rară de evenimente: lumina din acel moment, timpul de expunere, compoziția scenei, developarea şi apoi imprimarea. Îmi pare rău să spun că doar una sau două dintre fotografiile mele cu Mount Hood se apropie de peisajul de vis pe care îl văd atât de adesea. Şi totuşi, cred eu, cu cât experimentezi mai mult, cu atât te apropii mai mult de imaginea ideală.

Sper că nu divaghez prea mult cu considerațiile mele filosofice, dar permiteți-mi să mai risc următoarea observație: trebuie învățate partea de mecanică şi chimie, iar apoi toate acestea lăsate să alunece în fundal. Pare ceva contrar ştiinței şi gândirii raționale, dar eu nu cred că perfecțiunea se poate calcula,

până la urmă. Pe o senzație, pe instinctul din acea clipă, pe asta trebuie să ne bazăm.

Acestea fiind spuse, eu văd dovada unei mari măiestrii în cele două fotografii pe care ați avut bunăvoința să mi le trimiteți. N-or fi şi păsările acolo, dar e limpede că aveți talent şi pentru compoziție, şi pentru lumină. Mi se pare că deja observați şi transpuneți lumea cu un ochi de fotograf.

Aş fi deosebit de încântat să văd şi lucrările dumneavoastră viitoare.

Al dumneavoastră,

Henry Redington

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
12 iunie 1885

Azi n-aş fi ieşit dacă n-ar fi fost scrisoarea de la domnul Redington, care a sosit chiar înainte de amiază. Este atât de calm, încât uneori mă face să zâmbesc, fiindcă ceea ce el numeşte „plăcere exagerată” este o scurtă discuție despre soluția de citrat de sodiu şi timpi de expunere. Şi totuşi cuvintele lui mă încurajează mai mult decât îşi poate imagina. Oare chiar i se pare promițătoare munca mea de până acum? Îi scriu pagini întregi despre toate neliniştile şi frustrările mele, iar el îmi trimite încurajări şi lucruri de bun-simț, concise. Şi o pară pneumatică!

Şi Charlotte s-a bucurat, fiindcă sigur s-o fi săturat să stea închisă în casă cu tot felul de trebuşoare şi proasta mea dispoziție. Azi părea o zi perfectă pentru ieşit pe teren, chiar dacă era foarte cald. Ne-am făcut un obicei – eu duc trepiedul şi aparatul prins în spate cu cureluşe de un rucsac, iar ea cară cutia de lemn cu plăcile de sticlă, husele negre etc. (Şi are mereu praştia la şold. Neapărat să țin

minte să-i spun lui Allen când se întoarce cât de devotată a fost promisiunii ei de-a mă apăra.)

În pajiştea mare de pe deal am zărit două păsări, doi tirani[23] care se purtau de parcă ar fi în perioada de cuibărit, ceea ce mi-am notat în carnet, şi, deşi nu am reuşit să le găsim azi cuibul, îmi păstrez speranța. Apoi, într-o scorbură dintr-un arin uscat, am descoperit un cuib de ciocănitoare locuit. Din păcate, întunericul din acea gaură nu-mi va îngădui să fac o fotografie, dar a fost o descoperire minunată chiar şi aşa, iar Charlotte a fost absolut cucerită de puii măricei.

Când ne întorceam la cazarmă, ne-am întâlnit cu Evelyn; se plimba cu doi ofițeri şi câteva tinere, iar eu şi Charlotte am fost nevoite să ne oprim şi să stăm de vorbă cu ei.

Atunci când am fost întrebată, am explicat că suntem în căutare de păsări, la care una dintre tinere a spus că este fascinată de fotografie, dar a lăsat să se înțeleagă că e o distracție cam dură şi masculină să te târâi aşa prin pădure cu aparatul. Cei doi bărbați au încuviințat din cap.

— Ce prostie! a sărit Evelyn. Dar ce, Doamne iartă-mă, face treaba asta mai potrivită pentru bărbați decât pentru femei? Să nu te îndoieşti nici o clipă de doamna Forrester. Eu ştiu mai bine ca oricine, e foarte capabilă!

Au rămas înmărmuriți cu toții de patima care răzbătea din discursul lui Evelyn şi mi-am dat seama că n-o cunoşteau prea bine. Şi nici nu aveau chef să se implice în subiectul ăsta, aşa că au început să se îndepărteze de noi luând-o pe potecă, înspre cazarmă, în timp ce una dintre

---

[23] Păsări din familia *Tyrannidae*, care include aproape 400 de specii, răspândite exclusiv în America, foarte variate ca formă, păsări curajoase, cu un cântec plăcut. Speciile mai mari, cum ar fi *Tyrannus*, atacă păsări mai mari care se apropie de cuiburile lor.

femei se văita că vor întârzia la concertul fanfarei din această după-amiază, de pe terenul de instrucție.

— Imbecili! a zis Evelyn odată ce luaseră suficientă distanță. Dar nu poți găsi ceva mai bun în materie de distracție pe-aici, aşa că n-am încotro.

Apoi a plecat să-şi prindă din urmă grupul, dar înainte să se îndepărteze, a spus ceva care m-a surprins:

— Sper să îți găseşti pasărea colibri, Sophie!

Eu nu crezusem până acum că mă asculta în ziua aceea din Portland când i-am povestit de dorința mea imposibil de pus în practică. Cum poate cineva spera să fotografieze o pasăre colibri, care e toată numai mişcare continuă?

13 iunie

În sfârşit, după atâtea zile de căutare şi aşteptare, am o pasăre! Un pițigoi pe ramura unui anin, cu mai mult contrast decât mi-ar fi plăcut şi îndreptat în direcția greşită, dar chiar şi-aşa, iată-l!

Eram aşa de entuziasmată, am fugit prin casă şi am strigat la Charlotte să vină să vadă placa developată. A fost de acord că era extraordinar, dar a remarcat că, din păcate, nu prinsesem decât „partea cu coada” din pasăre. Nu puteam s-o contrazic în privința asta.

Încep să-mi recapăt un pic optimismul. Pricep din ce în ce mai bine felul în care umbra, lumina şi formele se transferă pe sticlă şi cum aş putea manipula aceste elemente şi pe teren, şi în camera obscură ca să obțin o mai mare subtilitate a detaliilor. Iar dacă pot surprinde coada unui pițigoi într-o sută de ore, atunci înseamnă că nu trebuie decât să mai investesc alte câteva sute.

Cât despre cuib, mă tem că se cam termină sezonul. E posibil ca abia primăvara viitoare să pot încerca o asemenea fotografie. Şi totuşi îmi face plăcere să ştiu că deşi nu am talent la pictat sau desenat, se pare că am ceva calităţi necesare pentru această întreprindere – rezistenţă şi multă răbdare.

15 iunie

Sunt recunoscătoare că am scăpat tefere, dar acum, că s-a terminat, mărturisesc că întâlnirea de azi mi se pare absolut palpitantă! Ne-am întors cu bine din pădure acum câteva ore, dar încă îmi mai simt inima bubuind în piept.

Azi fiind vreme bună, m-am aventurat împreună cu Charlotte mai departe decât am mers vreodată. Acolo unde drumul căruţelor şerpuieşte către nord, am dat de o mică pajişte. Era un loc pitoresc, cu iarbă maro-roşcată şi insecte zumzăind în lumina soarelui. Câteva păsărele zburau din iarbă, aterizau, se înălţau iarăşi, dar nu puteam să le identificăm cu ochiul liber. Am mers până la un dâmbuleţ, iar de acolo am văzut că pajiştea se pierdea într-o mlaştină în depărtare. Am lăsat jos rucsacurile şi aparatul, mi-am scos binoclul şi am stat acolo o vreme în linişte, privind rândunelele şi libelulele.

Ursul negru părea să nu aibă habar de prezenţa noastră. A ieşit dintre copaci la mai puţin de treizeci de metri distanţă, cu capul plecat în iarbă ca şi cum ar fi căutat ceva de mâncare. Din când în când ridica botul şi amuşina prin aer, dar n-a dat nici o clipă vreun semn că ne-ar fi văzut.

Nici Charlotte, care se uita prin binoclu în depărtare, n-a fost conştientă că ursul se afla acolo. Am atins-o pe umăr,

iar când a văzut ce-i arătam, a scos un țipăt şi a dat să apuce praştia. Am scuturat din cap şi am zis mişcând buzele imperios, dar fără să scot un sunet: nu, nu.

Slavă Cerului că fata m-a ascultat! În cel mai bun caz, ar fi speriat ursul şi acesta ar fi fugit, văduvindu-ne de posibilitatea de a-l observa. Dar mai probabil, şi lucru mai înfricoşător, animalul ar fi fost provocat să vină după noi şi nu cred că ne-am fi descurcat, indiferent cât de bine țintea Charlotte sau cât de iute ne-ar fi purtat picioarele.

Aşa că am rămas neclintite, în linişte, deşi era nevoie de multă voință la cât de tensionată eram. Toate simțurile şi atenția îmi erau concentrate la ursul negru, aşa că acum vedeam animalul întreg, ba chiar mărit: blană neagră prăfuită, urechi mici care tresăreau pentru a alunga insectele, panta blândă a frunții, greutatea imensă şi prezența mătăhăloasă. N-avea nimic din ursul alb de marmură răcoroasă din copilărie.

Iar apoi baribalul s-a uitat la noi. Avea ochii foarte mici şi închişi la culoare, ca nişte pietricele ude în capul negru, enorm. S-a uitat la noi vreme de ceea ce sigur au fost doar câteva secunde, însă timpul se dilatase, încetinise, aşa că am apucat să mă gândesc ce-ar putea sau ce n-ar putea să ne facă ursul, şi nu erau deloc gânduri liniştitoare. În sfârşit, s-a întors cu spatele la noi şi s-a îndepărtat traversând greoi pajiştea, iar acum timpul gonea alături de el, aşa încât atunci când baribalul a dispărut între copacii din depărtare a fost de parcă totul se petrecuse cât ai bate din palme.

Când ne-am întors la cazarmă, Charlotte a dat fuga la domnul MacGillivray, care lucra în grădina generalului.

— Un urs! Am văzut un urs!

— Cum adică?

Am confirmat că aşa era, chiar zărisem un baribal la doar câțiva kilometri depărtare de-aici. Domnul MacGillivray părea sceptic, dar îngrijorat, şi şi-a exprimat uşurarea că supravieţuisem acelei încercări.

Bineînțeles, abia atunci mi-am dat seama că în toată agitația aia îmi uitasem binoclul la mlaştină!

16 iunie

M-a tulburat privirea ursului negru. O vreme, după ce a murit tata, mi-am imaginat, cu speranță şi teamă totodată, că într-o zi voi întâlni un urs în pădure, lângă carieră, şi că atunci când o să-l privesc în ochi, am să ştiu că e tata.

Bineînțeles că n-am văzut asemenea semne la ursul acesta. În ochii lui mici şi negri nu am găsit nimic recognoscibil sau având vreo legătură cu ceva din mintea mea, nici o asemănare, nici o confirmare. Doar o sălbăticiune străină care era uriaşă, teribilă.

Mă bucură veştile pe care le-am primit de la domnul MacGillivray. A pornit ieri călare şi a găsit urme pe nămolul de la malul unui pârâu din preajmă, dar nu animalul în sine. (Şi, ce amabil din partea lui, mi-a adus prețiosul binoclu. Ce noroc am avut că n-a plouat noaptea pe el.)

L-am rugat să păstrăm pentru noi informația cu ursul, fiindcă mă tem că dacă bărbații din cazarmă află de prezența animalului, mulți dintre ei fiind plictisiți şi dornici să-şi dovedească vitejia, atunci s-ar putea să organizeze o vânătoare.

— Sunt de acord cu dumneavoastră în privința asta, doamnă Forrester. Mai bine să-l lăsăm pe bietul animal să-şi găsească drumul înapoi către munți. Câtă vreme nu uită să mai şi plece de-aici.

Şi eu, şi Charlotte am promis să nu mai hoinărim atât de departe, înțelegere pe care intenționez s-o respect. Chiar dacă n-aş vrea să şterg această amintire, fiindcă ştiu că va rămâne cu siguranță una dintre cele mai fantastice din viața mea, nu-mi doresc deloc să se mai repete.

17 iunie

Am fost convocată; trebuie să mă prezint mâine după-amiază acasă la generalul Haywood.

Doamna Connor! N-am nici o îndoială. Se pare că s-a considerat datoare să-l informeze pe general, direct sau indirect, de modificările pe care le-am adus cămării. Ce băgăcioasă nesuferită!

Binecuvântat fie soldatul care mi-a adus mesajul acasă, fiindcă a început de îndată cu:

— Nu e ceva legat de soțul dumneavoastră. Nu avem nici o veste legată de locul unde se află Colonelul. Generalul vrea să vă vadă pentru altă chestiune. E ceva legat de camera aia a dumneavoastră, unde faceți pozele.

Toată seara am rumegat la povestea asta. Să fie oare ceva aşa de urgent, încât trebuie să mi se trimită un soldat la uşă? Repet în gând iar şi iar ce le voi spune mâine generalului şi soției lui, dar şi cuvintele pe care o să i le servesc doamnei Connor cu prima ocazie când dau ochii cu ea. Pentru numele lui Dumnezeu, baraca asta va fi demolată vara viitoare! Ce mai contează ce modificări fac eu înăuntru? Dacă e nevoie, voi plăti stricăciunile, voi reinstala uşa şi rafturile singură dacă trebuie, chiar de-o fi să fie fix înainte să se dărâme. În plus, ce fac cu timpul meu e numai şi numai treaba mea.

Evelyn m-a informat foarte amuzată că alaltăieri s-a discutat despre mine la ceaiul doamnelor, că doamna Connor a spus răspicat că activitățile mele i se par nesănătoase, chiar periculoase, şi că nu crede că generalul va fi de acord cu „avarierea" casei. Doamna Whithers se pare că mă apără cât de mult poate şi spune că i-ar plăcea să vadă fotografiile făcute de mine, dar se întreabă cât de interesante pot fi, ținând cont că-mi îndrept lentila doar către copaci şi tufişuri.

Ce sâcâială incredibilă! Ce le pasă lor cum îmi petrec eu vremea? Pe mine nu mă interesează câtuşi de puțin pe unde se perindă ele cât e ziua de lungă.

Însă zic aşa: general, ne-general, n-o să mă las intimidată.

Cazarma Vancouver, Washington, aproximativ 1880

Lt. col. Allen Forrester
16 iunie 1885
Lacul Kulgadzi

Mă bucur că am scăpat cu viață azi.

Am plecat de la mal pe la 6 dimineața, pe o ceață răcoroasă. Lacul era de-un calm desăvârşit. Chiar şi după o oarecare distanță, apa rămânea foarte puțin adâncă, aşa că loveam cu vâslele de fund. Pe la vreo treizeci de metri de mal adâncimea a crescut brusc, încât nici măcar când Tillman a vârât vâsla & brațul în apă cât a putut n-a mai dat de fund.

În liniştea dimineții, se auzea doar cum ne picură apa de pe vâsle sau cum, la răstimpuri, câte unul dintre noi îşi drege glasul. Când am intrat în ritm, canoele au prins viteză. Eram bine echilibrați ca greutate şi forță: Pruitt mergea cu mine, iar Tillman & Nat'aaggi erau cu câinele în cealaltă canoe. Părea că vom reuşi să traversăm lacul într-un ceas sau două.

Tillman a observat că, brusc, câinele a început să se agite. La început doar înălța capul şi ciulea urechile. Apoi a început să mârâie înăbuşit.

— Doamne! Ia uite-acolo! a zis Tillman.

Lui Băiatu' i se zbârlise blana pe spinare. A mârâit iarăşi, apoi a început să latre puternic spre un loc îndepărtat din mijlocul lacului.

Pruitt a tras o înjurătură în şoaptă.

Atunci am văzut şi eu. Un V mare brăzda apa, de parcă venea înspre noi o canoe invizibilă.

Am zis că probabil nu-i decât un castor sau un bizam.

— A dracu' rozătoare, da' mare mai e, a zis Tillman fără aerul c-ar glumi.

A scos puşca şi a început să o încarce.

Forma părea să avanseze tot mai repede, dar când s-a apropiat la câteva zeci de metri de canoele noastre, şi-a

schimbat brusc direcția şi a început să ne dea roată, păstrând distanța.

Nu-i puteam distinge deloc forma în adâncurile cenuşii. Când a ieşit la suprafață, am văzut că avea o lungime mai mare decât cele două canoe ale noastre puse cap la cap. Nat'aaggi a strigat, speriată. Ea & Tillman au început să vâslească repede înapoi, către mal.

— Nu! am strigat. S-ar putea să-i stârnim curiozitatea. Să stăm pe loc.

Încă nu îmi dădusem seama cât de aproape era fiara. Exact în clipa aceea, ne-a izbit canoea cu o forță aşa de mare, încât aproape ne-a răsturnat.

Probabil că apoi s-a cufundat, fiindcă a dispărut, după care a reapărut la suprafață dincolo de cealaltă canoe. Iarăşi abia dacă i se zărea spinarea lungă, dar puteam vedea că avea pielea netedă, cu picățele verzi şi negre. Nu se vedeau creste, înotătoare sau labe.

— Vâsliți! am ordonat.

Nat'aaggi & Tillman înaintau iute spre mal. Dar canoea noastră era îndreptată în direcția greşită. Eu şi cu Pruitt am vâslit de câteva ori în contratimp până am reuşit în sfârşit să ne întoarcem.

Încă eram cu câteva lungimi de barcă în urma celorlalți când creatura ne-a lovit iarăşi ambarcațiunea. Ne-am răsturnat, am căzut amândoi în apa rece.

M-am cufundat cam cu un metru sub suprafața apei. Urechile mi s-au umplut de apă. Nu vedeam nimic, doar cenuşiu dens în toate direcțiile. Răceala de gheață mi-a contractat muşchii, nu mai puteam nici măcar să dau aerul afară din plămâni.

Am auzit ceva ce-am luat drept strigătul lui Pruitt, estompat de apă. Mi-am venit în fire, am înotat în sus, am ieşit la suprafață cu un gâfâit. Atunci am atins creatura

pentru prima oară. Piele rece, fină, fără solzi. Destul de mare încât să mă împingă într-o parte cu greutatea sa.

Pruitt încerca să se țină de canoea care se umplea cu apă. Când fiara s-a ridicat să îl atace, i-am văzut pentru o fracțiune de secundă capul. Un animal preistoric, cu un craniu lat şi plat & un fel de gură ca un cioc.

Am câştigat un mic avantaj când a atacat canoea, nu omul. Vreme de ceea ce nouă ni s-au părut a fi minute, s-a zvârcolit cu canoea în gură încercând să o tragă în adâncuri.

Tillman & Nat'aaggi au vâslit ca să ne vină în ajutor. Au ajuns întâi la Pruitt, exact când creatura a ieşit din nou aproape de suprafață. Nat'aaggi a lovit-o cu vâsla. Pruitt s-a apucat de marginea canoei, dar n-avea putere să se suie la bord. Greutatea lui amenința să-i răstoarne.

Tillman a dat să-l ajute să se ridice, dar s-a aplecat prea mult, şi-a pierdut echilibrul şi a ajuns şi el în apă. Nat'aaggi a reuşit să țină canoea ca să nu se răstoarne. Am înotat de cealaltă parte, stabilizând-o când cei doi încercau să se urce.

Tillman se ținea de canoe folosindu-şi umărul ca să-l salte pe Pruitt la bord. Dar înainte să apuce să se salveze şi el, Tillman a fost tras deodată în jos. Creatura îl prinsese. Din poziția mea, nu puteam face nimic decât să îi strig lui Pruitt să tragă.

Pruitt s-a ridicat în picioare cu puşca în mâini, a țintit. Canoea se clătina sub el. A ezitat. Cred că se temea să nu-l împuşte pe Tillman, care se lupta acum din răsputeri cu fiara. Nat'aaggi continua să lovească cu vâsla în apă. Pruitt a tras în sfârşit țintind spre coada creaturii, destul de departe de Tillman. A fost suficient ca să o sperie, poate chiar să o rănească.

Tillman s-a suit la bord, în timp ce eu contrabalansam canoea. Atunci mi-am dat seama că n-are cum să ne țină pe toți. Deja mai avea doar câțiva centimetri până să se

scufunde. Am ordonat să se îndrepte spre mal. Tillman s-a aplecat întinzându-mi o mână.

— Măcar ține-te de pupa şi vâslim noi, a zis Tillman.

Dar nu puteau înainta cu greutatea mea suplimentară. Le-am ordonat din nou să vâslească.

Am înotat în urma lor cu câtă putere am mai găsit, dar eram deja istovit de la luptă & frig. Înaintam puțin. Când călcam apa, am simțit iarăşi arătarea trecând pe lângă mine. Era extraordinar de tulburător. Când trupul mătăhălos & puternic se deplasa prin apă, simțeam curentul sub mine înainte să-i ating spinarea cu picioarele.

Mi-ar fi venit de hac, sunt sigur, dacă n-ar fi fost indienii. Eram pe jumătate înghețat & leşinat. Când am văzut canoea lor apropiindu-se, am făcut un ultim efort să înot înspre ei.

Nu pot descrie uşurarea resimțită când am fost scos din lac. Doi indieni m-au ajutat să mă sui în barca lor, în vreme ce alții, din cealaltă canoe, erau pregătiți cu arcuri & săgeți. Eram slăbit & îmi simțeam trupul îngrozitor de greu, aşa că m-am întins pe fundul bărcii. În scurtul răstimp până am ajuns la mal, am început să tremur & să clănțăn aşa de violent, încât mă dureau muşchii. A trecut ceva vreme până am reuşit să mă încălzesc.

Indienii au recuperat şi canoea noastră plină cu apă şi au remorcat-o până la mal. Incredibil, dar rucsacurile noastre încă erau acolo, prinse cu cureluşe, dar o puşcă se pierduse.

După ce ne-au ajutat să ajungem pe mal, ne-a fost limpede că Tillman habar n-avea de rana lui, nu voia decât să se dea mare cum se luptase el cu creatura.

— I-am dat ceva branduri, a zis el arătându-ne cum îi trăsese nişte pumni, iar apoi a început să râdă. Până la urmă, se vede treaba că ştiu să înot, dacă pot să dau gata un şarpe de apă de cinşpe metri.

Pruitt tot insista că animalul nu era nici şarpe şi că n-avea nici pe departe cinşpe metri. Cei doi au început să se ciondănească. Cu toate astea, Tillman a tăcut când i-am arătat piciorul, acolo unde stofa pantalonilor îi fusese sfâşiată. A zis că nu-i venea să creadă c-a fost muşcat, aşa că s-a uitat în jos.

— Doamne, Dumnezeule! a zis cu o voce slabă, încât toți am crezut că leşină.

Avea rănile curate & reci din cauza apei lacului. Spre deosebire de majoritatea rănilor pe care le-am văzut pe câmpul de bătălie, sigur că acum nu exista vreun glonț sau şrapnel care să ne îngrijoreze. Dar chiar şi aşa, nu era deloc plăcut de privit. Felul în care erau dispuse rănile ne dezvăluia mărimea & forma fălcilor creaturii. Găurile din piele, în partea superioară a coapsei, precum şi cele din pulpă, de sub genunchi, arătau că falca avea aproape un metru lățime. Dinții păreau să fie destul de mici, concentrați în partea din spate a fălcii, & extrem de ascuțiți.

Majoritatea rănilor străpunse nu prezentau probleme. Dar altele, unde carnea era sfâşiată mai tare, necesitau copci.

Când Pruitt a adus acele & firul de mătase, Tillman a protestat:

— Nu fără un strop de whisky.

I-am zis că nu găseşti aşa ceva pe o rază de 800 de kilometri în toate direcțiile.

În timp ce Nat'aaggi îi ținea capul în poală, eu & Pruitt ne-am pus pe treabă. Trebuie să recunosc – chiar dacă a țipat & a înjurat, Tillman a reuşit să stea destul de nemişcat. Am cusut rănile cât de repede am putut. Îi sunt recunoscător şi lui Pruitt pentru abilitățile sale de medic de război improvizat.

Nat'aaggi îl îngrijeşte pe Tillman. Stă lângă el în seara asta în una dintre colibe, îi dă câte o gură de apă.

17 iunie

Jurnalele mele & scrisoarea de la Sophie sunt aproape uscate. Le-am întins pe pământ în soarele după-amiezii, prinse locului cu pietricele. Mare noroc că le țin mereu înfăşurate în bucăți pătrate de pânză de catarg, în haină. Sunt umede pe alocuri, dar ținând cont de ce s-a întâmplat, se prezintă într-o stare bună & mă simt foarte uşurat.

În după-amiaza asta a venit un vraci la Tillman. Ceremonia a fost lungă & bizară. Vreme de un ceas sau mai mult a stat ascuns sub o pătură de piele, în coliba noastră. A început în cele din urmă să se zvârcolească, să danseze, să cânte, rămânând tot timpul ascuns. După o vreme intrase într-o asemenea stare de agitație, încât a căzut pătura de pe el, avea fața leoarcă de sudoare, iar vocea hârâită. După care a pus pătura pe piciorul rănit al lui Tillman, a rostit incantații, apoi a părut să prindă o entitate nevăzută, cu care s-a luptat pe jos o vreme înainte să o scoată târâş din colibă.

Eu n-aş fi suportat o asemenea prostie dacă eram în locul lui. Dar Tillman zice că rău n-are cum să facă.

Dragă Josh,

Înainte de toate, îmi dau seama acum că e posibil să fi folosit în scrisorile precedente un limbaj care poate că îi ofensează pe cei ca tine. Te rog să mă ierți. Nu mi-am bătut capul niciodată cu corectitudinea politică, dar adevărul este că nu prea-mi pasă de orientările sexuale ale oamenilor. Am tendința să mă culc pe-o ureche şi să jignesc uşor oamenii. Îmi cer scuze pentru asta.

În felul acesta de-a coresponda există limite. Nu vezi omul în carne şi oase doar prin intermediul cuvintelor. Însă sunt surprins că voi doi ați nimerit într-un loc ca Alpine, cel puțin din felul în care îmi descrii tu localitatea. Posibil ca oraşul să fie un loc mai îngăduitor.

Sunt curios şi de ce ai mai pomenit de asta. Viața ar fi mult mai uşoară dacă ai păstra secretul. Chiar pe strada mea locuiesc împreună, de când mă ştiu, două fete bătrâne. Nu fac tam-tam din asta, nici nu dau fuga la primărie să se mărite. Țin pentru ele povestea şi aşa totul e-n regulă pentru toată lumea.

Cât despre bani, primeşte-i. Nu am familie căreia să-i las. Am fost căsătorit cândva, cu ani în urmă, dar n-am avut copii. Probabil c-a fost mai bine aşa. Nu cred că ne-am plăcut vreodată cine ştie ce. Privind în urmă, cred că am fost cu adevărat îndrăgostit doar o dată, pe la optsprezece, nouăsprezece ani. Era o fată dulce şi dacă aş fi ştiut ce marfă rară e asta, poate c-aş fi procedat diferit. Poate că da, poate că nu. Uneori, când mă gândesc la mine cel care eram în tinerețe, mă simt de parcă aş încerca să citesc mintea unui străin. Care, în plus, mai e şi tâmpit.

Trecând la chestiuni mai importante, e adevărat ce spui despre felul în care un om ajunge să îndrăgească istoria. Manualele nu fac decât să stoarcă orice sevă de viață din trecut. Iar pentru tine, un băiat tocmai din Alaska, Războiul Civil trebuie să fi părut ceva petrecut pe altă planetă.

Dar să vezi chestie – mie chiar unul dintre acele câmpuri de luptă mi-a stârnit pentru prima oară interesul. A fost ceva asemănător cu felul în care ai descoperit tu vagoanele. Tata m-a dus la Gettysburg când eram mic şi am fost impresionat, chiar şi la acea vârstă fragedă. Eram încă atât de mic, încât mă ținea de mână şi, în timp ce mergeam, mi-a povestit că unchiul lui, Colonelul, luptase acolo. M-a făcut să înțeleg că picioarele noastre călcau chiar pe pământul sfânt unde oamenii uciseseră, îşi vărsaseră sângele, muriseră. Îmi amintesc ziua aceea şi după atâția ani. Norii se perindau repede pe un cer albastru, iar iarba verde şi copacii erau atât de netulburați. Aproape cincizeci de mii de oameni morți, răniți sau dispăruți. Am avut mereu o imaginație hiperactivă în copilărie, astfel că puteam auzi tunurile bubuind şi vedeam duhurile soldaților mergând pe dealurile line. M-a tulburat pentru o vreme.

O să-ți spun ceva despre istorie – lăsăm o grămadă de măceluri în urma noastră. Se pare că e singura cale pe care o ştim, indiferent de câte ori vedem oroarea.

Cu drag,

Walt

În casă s-a făcut foarte linişte. Toţi îşi ţineau ochii în jos. Şi şamanul a tăcut cu capul plecat, stând pe gânduri preţ de un minut sau mai mult, iar apoi, fără nici o vorbă, a ieşit din casă. Peste câteva minute s-a întors cu un sac murdar, slinos şi l-a scuturat lăsând să cadă din el obiectele profesiei sale, şi anume: zăngănitori de lemn folosite la dansuri, beţe colorate, bucăţi de lemn, pene, o păpuşă cu păr şi coadă şi alte nimicuri care erau atât de soioase, încât nu le puteai atinge fără să-ţi fie silă. Apoi o femeie a mai adus una sau două păpuşi asemănătoare. Toate aceste lucruri au fost arse în prezenţa lor, pe stradă. Era amuzant să vezi indignarea unei bătrâne când l-a văzut pe preotul meu scuipând pe o păpuşă cumpărată de ea.

Din jurnalul de călătorie al ieromonahului Nikita, Kenai (1881-1882), *Documente privitoare la Istoria Alaskăi,* vol. 1 (traducere din limba rusă)

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
18 iunie 1885

Întorsătură neaşteptată de situaţie azi după-amiază acasă la general, deşi se putea să fie şi mai jenant pentru mine. Din fericire, doamna Haywood mi-a întrerupt izbucnirea înainte să apuc să spun tot ce mă pregătisem, despre cum o femeie are dreptul să îşi conducă gospodăria aşa cum crede ea de cuviinţă şi despre impertinenţa celui care ar sugera altminteri.

— Şi să nu aveţi impresia că soţul meu nu mă va apăra în acest caz, ziceam. Eu bineînţeles că voi face tot ce pot ca să pun lucrurile la punct, dar dacă nu voi reuşi, propun să rezolvăm când se întoarce el…

— Doamnă Forrester, doamnă Forrester. Liniştiţi-vă, a spus doamna Haywood, care tocmai îi dădea instrucţiuni servitoarei să toarne ceaiul. N-aţi fost chemată aici ca să fiţi dojenită.

— Cum? Dar sigur că nu! a zis generalul.

(La drept vorbind, orice vorbă rostea generalul se auzea ca un strigăt, dar din comportamentul lui şi din cel al soţiei îţi dădeai seama că aşa vorbeşte el de obicei.)

— La ce se referă? a strigat generalul la nevasta lui.

Doamna Haywood şi-a lăsat mâna pe genunchiul soţului şi şi-a îndreptat iarăşi atenţia spre mine.

— Nu v-am mai văzut la ceai cu doamnele de ceva vreme. Şi e mare păcat că aţi ratat concertul de pe terenul de instrucţie. A fost fantastic, chiar dacă, desigur, foarte zgomotos.

— Da, am zis, s-au auzit şi de la mine tobele şi cornurile în timp ce lucram.

— Lucraţi la fotografii? a întrebat ea. Am înţeles că aţi modificat cămara din casă şi acolo faceţi aceste lucruri.

Am încuviințat din cap, dar n-am îndrăznit să vorbesc, aşa că am sorbit din ceai.

— V-am văzut adesea cu aparatul pe terenurile din jurul casei, a continuat doamna Haywood. Vă interesează peisajele mai degrabă decât portretele?

— Ajunge! a zis generalul. N-am toată după-amiaza la dispoziție să stau la taclale. Le vedeți pe-astea?

A arătat înspre o cutie de lemn de lângă uşa salonului.

— Plăci. Din expediție. Au venit pe râu, odată cu documentele. Trebuie să se ocupe cineva de ele.

Nu înțelegeam. Erau fotografii din călătoria lui Allen? Şi îmi cerea mie să le developez?

— Da! Da! a strigat generalul.

Sigur că aş da orice să ajut, dar am sugerat că domnul Redington din Portland ar fi mult mai potrivit pentru developarea acestor fotografii atât de importante.

— Am discutat cu dânsul. V-a recomandat pe dumneavoastră. Sincer, aş fi preferat să le facă el. Dar nu se poate apuca acum şi zice că sunteți mai mult decât capabilă. Vă vor fi trimise acasă.

Atunci generalul Haywood s-a ridicat în picioare, nerăbdător să scape din salon, dar nu-l puteam lăsa să plece fără să-l întreb dacă a mai auzit ceva de la soțul meu şi oamenii lui.

— După Canionul Haigh, nici o vorbă.

Cât despre plăcile de sticlă, se pare că nu a deschis nimeni cutia de când a sosit, fiindcă scria „Fotografii” pe ea şi generalul, prudent, a vrut să se umble la ele doar într-o cameră obscură. Abia aştept să descopăr imaginile.

19 iunie

Ce dezamăgire! Vreo douăzeci şi cinci de fotografii din expediție s-au pierdut. Nu doar că plăcile sunt crăpate sau sparte, dar se pare că cineva le-a scos din învelişurile protectoare şi le-a expus. La început am crezut că sunt toate distruse, dar am descoperit că nouă au scăpat.

I-am trimis vorbă generalului, iar el mi-a răspuns că se temea de asta, fiindcă se zvonise că indienii de pe râul Wolverine umblaseră prin încărcătură înainte ca aceasta să fie trimisă pe coasta Alaskăi.

Când aşteptam răspunsul generalului, aproape că speram să îmi spună că s-a mai gândit şi să ceară să fie totuşi trimise domnului Redington. Deocamdată nu am developat nici una.

O parte din ezitarea mea e absurdă. Dacă oamenii ar fi fost răniți sau în pericol când au fost făcute aceste fotografii, cu siguranță aceste rapoarte ar fi fost trimise odată cu plăcile. Şi totuşi, fără să vreau, îmi vin în minte imagini din timpul Războiului Civil. Ce mă fac dacă, singură în camera mea obscură, mă voi confrunta cu vreo scenă în care o să-i văd pe Allen sau oamenii lui suferind? Spaima asta aproape că mă paralizează.

O teamă mai rațională, însă, este aceea că aş putea distruge aceste plăci prețioase. Sunt ceva mai sigură pe ce ştiu să fac, dar nu pot exclude posibilitatea că voi calcula greşit amestecul de chimicale sau timpul cât trebuie lăsată o placă în soluție, iar fotografiile acestea nu se pot face din nou. Sper că domnul Redington n-a fost prea generos şi nesăbuit când m-a recomandat.

Ştiu că generalul abia aşteaptă să fie făcute, dar probabil că voi aştepta până mâine, în speranța că o să mă mai calmez.

20 iunie

Până la urmă mi-am recăpătat curajul. Cinci plăci developate cu un grad diferit de succes aseară târziu, iar azi le-am imprimat la soare. Domnul Pruitt le-a însemnat atent pe fiecare cu creta, aşa că le pot identifica.

Prima, marcată cu „Râul Wolverine, aprilie 1885”, era imaginea unui râu larg, a cărui suprafaţă era alcătuită din sloiuri de gheaţă atât de înghesuite unele într-altele, încât nu se mai vedeau decât nişte ochiuri mici de apă întunecată. Deşi e înnorat şi ceaţă, în depărtare se poate vedea un pâlc de brazi pe o coastă abruptă. Terenul mă face să mă gândesc că probabil dincolo de norii joşi se află nişte munţi înalţi. O privelişte îngheţată şi dezolantă, aşa că nu-mi prea imaginez că se poate trăi confortabil într-un asemenea peisaj.

Următoarea placă este distrusă iremediabil, fiind înceţoşată, o problemă pe care o cunosc prea bine. Bănuiesc că domnul Pruitt a fost nevoit să manevreze plăcile fără a avea o cameră obscură, probabil a lucrat ferindu-se de lumina zilei sub pânza neagră. Îmi pare rău că nu pot vedea imaginea, fiindcă e intitulată „Midnooski dansând” şi sună într-adevăr fascinant.

Apoi a urmat o imagine intitulată „Gheţarul Regelui”, un munte înalt, alcătuit din blocuri de gheaţă. Priveliştea asta îşi dorea Allen s-o văd şi eu.

„Nat’aaggi.” Fotografia unei indience tinere, abia ieşită din adolescenţă, aş zice, stând pe vine lângă un câine mare, ca un lup.

E meschin şi prostesc, dar recunosc că atunci când am văzut-o pe femeia asta, am simţit cum mă cuprinde un soi de gelozie care îmi provoca greaţă. Are o înfăţişare sălbatică, cu o blană pe umeri, haine din piei de animale, părul negru lung şi dezlegat, dar e atrăgătoare chiar şi aşa. Pe chipul ei e întipărită o anumită asprime care mă face să cred că are un caracter puternic. Nu sunt sigură că o idilă, imaginată sau

reală, e sursa invidiei mele. Ci mai degrabă gândul că ea se află alături de soțul meu într-o asemenea aventură, în timp ce eu aştept orice fărâmă de veste şi nu mă aleg cu nimic. Oare femeia asta călătoreşte umăr la umăr cu bărbații când traversează râuri şi dorm sub stele? Râde şi glumeşte cu ei? Şi dacă da, cum de are atâta noroc să meargă cu soțul meu, să îi cunoască soarta clipă de clipă, în vreme ce eu am rămas acasă? Ce n-aş da să fiu în locul ei.

Ultima fotografie pe care am developat-o astăzi nu e marcată. Este cu Allen. Stă de veghe pe un scăunel pliant, cu cana de aluminiu în mână, iar în fața lui este o sanie încărcată din greu cu rucsacuri, lăzi şi puşti. La început nu l-am recunoscut, fiindcă acolo unde cândva avea o mustață tunsă cu grijă acum are ditamai barba, pălăria de cavalerist îi e pătată şi deformată, arată mai degrabă ca una de cowboy istovit de drumuri decât de ofițer de la oraş, şi întreaga lui ținută pare jerpelită. La brâu are un pistol în toc. Nu se uită la aparat, aşa că nu îi pot zări ochii.

M-au copleşit emoțiile când l-am văzut. Sunt convinsă că nu s-a gândit nici o clipă că s-ar putea ca eu să fiu prima persoană care să vadă această fotografie. Aş vrea să fi ştiut, căci poate atunci s-ar fi uitat spre aparat şi-aş fi zărit un pic de tandrețe.

Boyo

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
21 iunie

Mă întreb dacă o să mai dorm vreodată liniştită. Aseară târziu am developat ultima placă sperând că apoi mă voi putea culca şi odihni bine. Însă fotografiile s-au dovedit a fi extrem de tulburătoare.

Prima era cu un grup de indieni care stăteau în picioare sau aşezaţi în faţa unei colibe din scoarţă de copac. Erau câţiva copii mici şi femei. Un indian purta o caschetă militară, pe care bănuiesc că o primise la schimb. Toţi păreau foarte înfometaţi şi nevoiaşi.

Alte două fotografii sunt destul de banale. Într-una apare un câine şi poartă titlul „Băiatu'". Cealaltă e cu un

versant stâncos pe care nu văd nimic deosebit, în afara unui punct negru în copaci, pe care nu-l pot distinge fără lupă.

Însă ultima m-a tulburat tot mai tare pe măsură ce înțelegeam ce e acolo. Este imaginea unui indian care stă într-un picior, probabil într-un fel de dans, sprijinit într-un baston sau într-o cârjă de lemn, cu brațele larg deschise. Poartă joben, vestă neagră şi o mulțime de podoabe diferite la gât. Toate acestea le pot vedea cu uşurință pe placă, dar pe negativ tot ceea ce e negru apare alb, aşa că imaginea avea ceva aproape angelic când mi s-a dezvăluit prima oară în revelator. Am clătit-o, am prins-o şi am pus-o la uscat ca să o pot imprima la lumina zilei.

Desigur, tot ceea ce apare alb pe negativ chiar este negru, iar acum, că mă pot uita pe fotografia imprimată, pot vedea că omul e întunecat şi poartă haine închise la culoare, în vreme ce în spatele lui fundalul este de-a dreptul luminos. Stă foarte aproape de aparat, cu capul înclinat într-un unghi ciudat, şi priveşte direct în obiectiv. Bineînțeles că nu l-am mai întâlnit niciodată pe acest indian şi nici nu i-am mai văzut chipul nicăieri, şi totuşi mi se părea că înfățişarea lui are ceva familiar şi mi-a luat ceva vreme până am făcut legătura, dar deodată mi-am dat seama. Silueta lui întunecată, cu piciorul bolnav şi capul înclinat bizar, îmi aminteşte de corbul care m-a sâcâit astă-primăvară.

Toate astea erau deja destul de neliniştitoare, dar apoi mi-am amintit că pe placă nu scria nimic, aşa că m-am dus şi am verificat husa în care venise. Şi am găsit: „Omul care Zboară cu Aripi Negre, râul Wolverine”.

De atunci am tot cercetat fotografia cu lupa, mai multă vreme decât probabil îmi face bine. Ochii îmi dau cel mai tare fiori.

Lt. col. Allen Forrester
18 iunie 1885

Un musafir în după-amiaza asta – întâmpinat cu bucurie de unii, dar nu de noi toți.

Nat'aaggi a zărit canoea venind direct dinspre malul nordic, traversând lacul de-a latul. Câțiva indieni s-au adunat pe țărm s-o privească apropiindu-se. O siluetă singuratică, doar un contur întunecat la distanța aceea. Însă când s-a apropiat, Pruitt a scos binoclul.

— E prietenul dumitale, Colonele.

Atunci mi-am dat seama cine vine spre noi. Prin binoclu am desluşit pălăria neagră & fața arămie.

Bătrânul vâslea cu mare pricepere, deşi lacul era agitat. Uneori ambarcațiunea lui părea că pluteşte chiar pe deasupra valurilor.

Câțiva indieni au intrat în apă când s-a apropiat îndeajuns şi l-au ajutat să tragă barca la mal. Atunci am observat surprins că de fapt canoea era foarte încărcată cu peşte, mai să dea pe dinafară. Erau proaspăt prinşi, strălucind umezi & cu ochii limpezi. Câțiva încă se mai zbăteau prin grămadă. În general peşte alb, dar şi păstrăv mare de lac, lipan. Când a devenit limpede că Bătrânul aducea peştele în dar pentru sat, au început să răsune urale.

M-am întrebat cu voce tare cum o fi adunat atâta peşte fără să fie atacat de creatura care pe noi aproape că ne omorâse.

Atunci Bătrânul s-a întors spre noi, şi-a dat jos pălăria neagră, a înclinat din cap către mine şi apoi a râs. A spus ceva, dar n-am putut distinge nici un cuvânt.

Am rugat-o pe Nat'aaggi să traducă, dar a refuzat. Când am întrebat-o de ce, a spus că ştie că nu-mi plac poveştile „kay-yuni” – poveştile cu duhuri.

Am recunoscut că aşa era.

Bătrânul a arătat apoi dinspre mine către munții de pe partea nordică a lacului.

Am spus că da, vom călători într-acolo odată ce se vindecă sgt. Tillman.

— Şi el merge în direcția aia, a zis Nat'aaggi. Îl veți vedea, dar nu-l veți recunoaşte.

Am întrebat ce voia să spună cu asta.

Dar ea a scuturat din cap & n-a mai zis nimic, apoi s-a întors în coliba lui Tillman.

20 iunie

Tillman s-a însănătoşit suficient cât să ne putem relua călătoria. Suturile rănilor țin. Spune că e în stare să meargă, îl doare puțin. Am insistat să călătorim cu canoea, şi ca să înaintăm mai repede, şi ca să se mai poată odihni Tillman. Însă ne vom ține aproape de mal.

21 iunie

Am înaintat binişor. Chiar şi vâslind aproape de mal, stăteam toți cu ochii-n patru. Urechile lui Băiatu' erau mereu ciulite în față. Când s-a auzit un plescăit în spatele canoei lui Tillman, câinele a lătrat & noi ne-am speriat, dar apoi am râs, fiindcă nu fusese decât un păstrăv mic. N-am mai văzut nici urmă de fiară. Noaptea trecută ne-am instalat tabăra pe malul nordic, ne-am trezit devreme în dimineața asta. Cred că toți suntem bucuroşi să plecăm de pe lacul Kulgadzi.

În timpul acestor prime ore ale zilei, deja am urcat în altitudine câteva sute de metri. Ceea ce din depărtare ni se păreau coaste înverzite s-a dovedit a fi, la o privire mai îndeaproape, un desiş de anini & bâta dracului. Ne-am croit drum pe potecile animalelor, dar adesea acestea ne dispăreau de sub tălpi sau se terminau brusc, aşa că ne pomeneam pierduţi în hăţiş. La un moment dat am speriat un baribal, dar nu l-am putut împuşca înainte să dispară în desiş. Mare păcat, fiindcă ne-ar fi prins bine nişte carne în plus.

Acum am ajuns în sfârşit deasupra brâului împădurit. Suntem obosiţi de la căldură, aşa că ne-am oprit să ne odihnim lângă un izvor de munte unde putem să bem şi să ne înmuiem picioarele. Câinele lipăie apă, gâfâie la nesfârşit.

Priveliştea de jos, cum ne uităm către lacul Kulgadzi & dincolo, spre valea râului Wolverine, de unde am venit, e absolut uluitoare. Munţii de la est sunt impunători & scânteiază în soare, albi, plini de zăpadă, coborând cu tălpile lor de gheaţă până în râu. Către vest se desfăşoară neted & larg bazinul râului Wolverine, o întindere verde presărată cu mici lacuri & iazuri în care se reflectă cerul albastru.

Dragă Walt,

Voiam să te pun la curent cu progresele pe care le-am făcut. Tocmai am terminat de transcris partea de jurnal de la lacul Kulgadzi. Interesant, mai ales că îmi amintesc cum mama îmi povestea că, pe vremea când era mică, toţi copiii credeau că în adâncurile lacului trăieşte un monstru. Trebuie să recunosc: mai că-mi doresc să existe o creatură

acvativă uriaşă acolo. Ar fi fost o poveste mai bună decât cele pe care le spunem noi despre lac. Accesul publicului este îngreunat de mizerie: maşini abandonate, cioburi, seringi şi gunoi care arde. În fiecare an se îneacă cel puțin un om, de obicei alcoolul fiind de vină. Vara trecută doi adolescenți care chefuiau s-au răsturnat cu canoea. Nu purtau veste de salvare. Unul a reuşit să iasă la mal printr-un miracol – vorbim de un lac glaciar, deci apa e incredibil de rece. Celălalt băiat a murit. Iar apoi, iarna trecută, polițiştii au descoperit că un bărbat din Anchorage omorâse nişte băştinaşe tinere, după care le dusese cu maşina şi le aruncase corpurile în lac, prin copcile din gheață. Cum avea instalat un cort de pescar, toată lumea a crezut că omul pescuia. N-are rost să-ți spun că pe mine n-o să mă prinzi înotând pe-acolo.

Ai dreptate în ultima ta scrisoare când spui că mie şi lui Isaac ne-ar fi mai uşor dacă am locui în altă parte. Oamenii de aici nu sunt dintre cei mai toleranți, iar Alpine se confruntă cu nişte probleme sociale dificile. Isaac spune că uneori semăn cam mult cu Pollyanna[24], că nu vreau să văd decât binele. Când sunt minus 28 de grade, eu spun „Mda, dar e soare”. Când vântul suflă dinspre râu şi aerul e încărcat de aluviuni glaciare, spun „Sigur, dar măcar s-a mai încălzit”. Iar când vreun puşti pe ATV strigă după noi vreun comentariu răutăcios când ne facem plimbarea de seară, eu zic: „Ăsta-i Wesley. Mama lui e o scumpă”. Nu mai menționez faptul că tatăl i-a murit acum cinci ani într-un accident de motocicletă sau că Wesley a tot fost internat pentru dependență de metadonă şi heroină de la paisprezece

[24] Personajul principal din romanul pentru copii *Pollyanna* (1913) de Eleanor H. Porter. Numele de Pollyanna a ajuns să fie folosit generic pentru oamenii foarte optimişti.

ani, sau că o grămadă de oameni cred că el e ăla care a spart căsuțele de vară.

E greu aici din mai multe puncte de vedere – vremea, oamenii, istoria, dar într-un fel exact de asta ne şi place aşa de mult. E ca atunci când merg la o plimbare pe râul Wolverine. Aici albia e largă şi brațele sunt mărginite de nisip cenuşiu şi bolovani, iar dinspre ghețari bate un vânt rece. Dar acolo, printre pietroaie şi aluviuni, creşte o plantă pe nume argințică[25] şi care face nişte flori mici şi albe, cu petale transparente. Pare atât de fragilă şi de frumoasă, cu atât mai mult cu cât supraviețuieşte într-un loc atât de dur.

Uneori mă întreb ce s-ar fi întâmplat dacă Colonelul n-ar fi călătorit în susul râului Wolverine, dacă n-ar fi deschis drum pentru mineri şi tot ceea ce a adus sosirea lor. Sunt sigur că până la urmă tot ar fi venit altcineva. Indiferent după ce anume vin exploratorii – în căutare de bogăție, faimă sau putere militară, ori poate chiar din pură curiozitate –, ei modifică un loc fie şi numai călătorind prin el şi înregistrând ceea ce văd. În cei douăzeci de ani de după expediția Colonelului, mai ales datorită rapoartelor lui, companiile miniere şi negustorii de blănuri s-au mutat în Valea Wolverine şi, până în 1920, tribul de pe Wolverine a fost deja grav afectat de tuberculoză, gripă şi alcoolism. Sunt absolut sigur, bunăoară, că omul pe care Colonelul îl numeşte „Ceeth Hwya" a murit în epidemia de gripă din 1918. Iar cei care au supraviețuit s-au pomenit într-o lume cuprinsă de schimbări rapide, unde prea puțin îşi puteau decide propria soartă. Acolo unde fuseseră taberele lor de pescuit s-au construit puncte comerciale. Familiile s-au văzut angajate într-o economie cu bani gheață care nu le avantaja, iar copiii au fost trimişi la şcoli de stat. Până în

[25] *Dryas octopetala*, plantă lemnoasă pitică din familia Rosaceae.

1924, singura cale prin care băştinaşii din Alaska şi-au putut câştiga cetăţenia şi dreptul la vot a fost „să întrerupă orice fel de relaţii tribale” şi „să adopte obiceiurile traiului civilizat”. În familia mea se povesteşte că atunci când străbunica era mică, vorbea în secret în grai indian cu surorile ei, dar dacă erau prinse, tatăl lor le pedepsea.

Există însă un paradox. De unde putem afla mai multe despre oamenii din Alaska, despre cum trăiau şi la cine se închinau, cum se îmbrăcau şi vorbeau în vremurile de care nu ne mai aducem aminte? Exploratorii sunt martorii acelui trecut. Jurnalele Colonelului, precum scrierile lui Meriwether Lewis şi ale Căpitanului Cook, sunt un fel de comoară blestemată. Trebuie să spun că atunci când am citit descrierile Colonelului, cu cerceii de aramă ai bărbaţilor şi vopseaua roşie de pe chipurile femeilor, a fost o experienţă incredibil de tulburătoare. E o ironie când te gândeşti că aceste detalii s-au păstrat chiar datorită omului care avea să declanşeze atâtea schimbări.

Pe de altă parte, pari surprins că îl menţionez pe Isaac în scrisorile mele, dar nu se poate altfel. Deja te consider prieten, Walt, iar asta înseamnă un pas spre a ne cunoaşte mai bine unul pe celălalt. Tu îmi împărtăşeşti lucruri din viaţa ta, aşa că mi se pare firesc să îţi spun şi eu câte ceva despre mine. Şi, din tot ce există pe lume, cred că oamenii pe care-i iubim sunt cei mai importanţi.

Calde salutări,

Josh

Dragă Josh,

Regulile se schimbă al naibii de repede în jurul meu, aşa că nu mai pot ține pasul. Mult prea adesea mi se pare că totul e doar o grămadă de aiureli, oamenii îşi fac mai multe griji legate de etichete şi dispute, în loc să-şi vadă de treaba lor. Cred că mi-a plăcut mereu ce scria Colonelul: „Tot ce contează e felul în care trăieşte omul pe lumea asta”.

Însă din când în când fac câte o gafă – şi ştiu de ce. Bineînțeles că ai dreptate. Prietenii vorbesc despre cei pe care-i iubesc. Nici eu n-aş putea concepe că lucrurile stau altfel. Sper că ajunge dacă mă opresc aici cu acest subiect.

M-am gândit mult la jurnalele acelea. Cum ți-am spus, îmi plăcea să le citesc când eram mic pentru entuziasmul pe care mi-l provocau. Peste ani, după ce m-am despărțit de soție şi m-am pomenit bâjbâind prin viață, le-am reluat. Nu mai ştiu exact ce căutam, cred că-mi plăcea ideea că încă n-am descifrat totul şi încă nu e totul încheiat ca la carte, poate că mai există acolo ceva care încă ne poate tulbura. Mi-am dorit mereu să fi trăit şi eu când încă mai exista ținut nou de descoperit, de văzut, sau să fi avut şi eu îndrăzneala să pornesc în vreo aventură când eram suficient de tânăr pentru aşa ceva.

Însă ultima ta scrisoare m-a pus pe gânduri, legat de ce înseamnă aceste documente pentru tine – trebuie să fie dulci-amărui. Tu trăieşti repercusiunile pe termen lung ale faptelor Colonelului şi ale oamenilor lui. Bănuiesc că simți o oarecare pierdere şi mâhnire, iar acum tot tu trebuie să te-ngrijeşti de păstrarea culturii tale.

Nimic nu-i aşa de simplu cum ne-ar plăcea nouă.

Dar îmi place ideea acelei flori, argințica, înflorind de-a lungul râului.

Al tău prieten,

Walt

Lt. col. Allen Forrester
22 iunie 1885

Un răgaz neaşteptat: câinele a găsit astăzi o nişă în versantul muntelui, cu pereți înalți de stâncă de fiecare parte. În acest defileu umbrit erau nămeți de zăpadă întărită & gheață. Băiatu' a început să se tăvăleasă acolo ca să se răcorească. Noi am rupt bucăți mari şi ni le-am pus pe frunțile arse de soare & pe buzele crăpate. Tillman spune că va încerca să îşi lege o bucățică în creştet cu eşarfa ca să îi țină răcoare, deşi nu cred că o să-i reziste mult pe arşița asta.

Pruitt a făcut o descoperire interesantă.

Apropiindu-ne de trecătoarea prin munții Wolverine, o şa îndepărtată între doi versanți, parcurgem acest ținut înalt plin de iarbă neagră cu flori mici şi pietre acoperite de licheni. Nu ne încurcă nici un fel de copaci sau tufe, aşa că mersul este uşor.

Astăzi am dat de o grămadă de bolovani uriaşi. Pietrele, unele mai mari ca o trăsură, par să se fi prăvălit cu mulți ani în urmă de pe stâncile din preajmă.

Când am ajuns acolo, Tillman & Nat'aaggi s-au suit pe unul dintre ei ca să vadă zona mai bine. Pruitt a mers printre bolovani, cercetându-le suprafața. Atunci a observat petroglifele indiene.

Imaginile sunt gravate rudimentar în piatră & afectate de vreme, însă pe măsură ce descopeream mai multe, simțeam tot mai clar că-mi sunt familiare. Multe sunt nişte desene simple, geometrice. Spirale, modele alcătuite din puncte. Dar apoi din acestea se iveşte un munte. Un tebai. O stea. O pasăre.

Mi-am dat seama – sunt aceleaşi modele pe care le făceau copiii midnooski în jocul cu coardele, pe râul Trail.

Nu-mi pot explica faptul că le întâlnesc iarăşi aici, la kilometri depărtare, în munți, dar mă frapează, ca un ecou bizar.

Dacă oamenii aceştia consideră că munții din fața noastră sunt un loc pe unde hălăduiesc morții, atunci ce înseamnă aceste simboluri? Sunt ele un fel de avertisment sau doar un indicator?

23 iunie

Indiferent ce-or fi, animale sau oameni, sau aşa-zişii Oameni-Gluton, se pare că am suferit de pe urma şiretlicurilor lor.

Mai întâi şi-au făcut simțită prezența când ațipiserăm la umbra bolovanilor. Ne dăduserăm jos rucsacurile şi ne odihneam pe ei. Eu dormeam buştean când m-a trezit Tillman.

— Ai auzit, Colonele? Un fel de marmotă sau ceva, a zis.

Deşi n-am urechea aşa de fină ca a lui, atunci am auzit şi eu sunetele. De deasupra noastră, de pe versantul stâncos – ciripituri, fluierături, apoi pufnete & mârâieli.

Tillman a zis că am putea mânca animalele, deşi încă nu ştiam ce sunt.

Cum burțile goale ne dădeau ghes, ne-am luat puştile, iar Nat'aaggi arcul & săgețile. Nici unul dintre noi nu s-a gândit la rucsacurile lăsate acolo. Ne-am împrăştiat pe coastă, pe urma sunetelor. Băiatu' sărea din piatră-n piatră, lătrând entuziasmat.

Urmărirea a continuat multă vreme, judecata fiindu-ne întunecată de făgăduiala cărnii proaspete.

În cele din urmă a strigat Pruitt, întrebând dacă am dat de ceva.

— Neam! a răspuns Tillman.

Mai întâi nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Ciripiturile & pufnetele de pe versant căpătaseră ritmul vorbitului de om. Au urmat cuvinte, neinteligibile, dar în mod clar cuvinte, şi, încă şi mai neliniştitor, râsete & strigăte.

Nat'aaggi a rupt-o la fugă înapoi la bolovani. Noi, după ea.

Pruitt a fost primul care a observat că rucsacul meu dispăruse. Din cauza slăbiciunii lui Pruitt & a rănilor lui Tillman, luasem majoritatea proviziilor în rucsacul meu, inclusiv o cantitate mare de peşte uscat & untură de la indienii de pe lacul Kulgadzi.

Lăsându-i pe Pruitt & Nat'aaggi de pază la proviziile rămase, eu & Tillman am mers pe urmele a ceea ce ni se părea a fi dâra lăsată pe muşchi & iarbă neagră de cei care ne jefuiseră. După aproximativ un kilometru, am ajuns la rucsac.

Conținutul era împrăştiat prin tundră. Dispăruse toată mâncarea, precum şi cana mea de aluminiu. Pierderea proviziilor e o problemă gravă, dar mă supără şi pierderea cănii. M-a însoțit în multe bătălii şi nenumărate marşuri.

24 iunie

Foametea este cel mai banal necaz din această călătorie, dar iarăşi ne confruntăm cu ea. Fructele sălbatice de pe aceste coaste sunt tari & verzi, dar încercăm să le mâncăm şi aşa. Nat'aaggi a prins în capcane câteva animale asemănătoare cu veverițele cu fălci. Le gătim carnea în pastă de făină. Pruitt spune că nu poate mânca fiertura asta. E îngrijorătoare lipsa apetitului.

Nat'aaggi mi-a găsit cana de aluminiu într-un morman de pământ & pietre proaspăt răscolit. Apoi mi-a arătat urmele de animal din noroi.

— *Nothchis*, a zis. Gluton.

62°56' N
143°22' V
Nori dimineața devreme.

Oare El zâmbeşte văzându-Şi creația?
El aşa ştiu-nnoda
Fibrele-n inima mea.
În codrul nopții suav,
Eu sunt tigru-arzând grozav.[26]

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
23 iunie 1885

Trebuie să mă străduiesc să alung aceste gânduri negre. De când am developat plăcile din expediție, nu mai reuşesc să mănânc sau să dorm. Mă frământ cumplit din cauza grijilor. Am devenit o pacoste pentru secretarul generalului

---

[26] Pornind de la câteva versuri din *Tigrul* de William Blake („Cine, cum ştiu-nnoda / Fibrele-n inima ta?"; „Tigru, Tigru, arzând grozav, / În codrul nopții suav." – traducere de Ştefan Augustin Doinaş).

ducându-mă la cartierul general de două ori în tot atâtea zile ca să întreb dacă n-a sosit vreo veste de la Allen. Ce ştiu de el, este teafăr? Generalul a aflat cumva dacă au reuşit să treacă de canion şi se vor întoarce acasă înainte de sosirea iernii? Există cumva rapoarte despre cum sunt triburile de pe Wolverine? Au vreun plan să trimită pe cineva în susul fluviului Yukon în căutarea grupului dacă nu soseşte prea curând nici un raport?

Evident, nu am primit nici un răspuns, doar că trebuie să aşteptăm.

Charlotte e sătulă de atâta stat în casă, aşa că voi îngădui entuziasmului ei să ne dea aripi. Aerul proaspăt şi lumina ne-ar putea face bine. Ne-am luat la pachet mâncarea de prânz, pentru un picnic, împreună cu materialele pentru fotografiat, şi i-am promis să încercăm să găsim vreun cordodel cu cioc bălțat, fiindcă Charlotte n-a auzit niciodată cântecul acestei păsări.

Şi mă jur că mâine o să iau parte la ceaiul doamnelor. Poate o să duc şi o prăjitură sau bezelele alea cu lămâie care îi ies aşa de bine lui Charlotte ca să mă revanşez pentru absențe.

Pare o distracție cam superficială, dar altfel nu ştiu cum să merg mai departe.

24 iunie

Până la urmă, ziua de azi s-a dovedit a fi un mic dar neaşteptat. Ceaiul de după-amiază a început foarte previzibil, dar destul de plăcut. Am dus bezelele cu lămâie ale lui Charlotte, care au plăcut tuturor. Doamna Bailey ne-a povestit în detaliu cina elegantă *à la Russe* la care a participat săptămâna trecută în Portland, iar eu am întrebat

de încercările lui Sarah Whithers de-a învăța să cânte la flaut. (A spus că îi place foarte mult, a învățat să cânte „Greensleeves”[27], dar soțului ei i se pare vulgar şi ar prefera să studieze pianul. Mi-a părut rău că nu era prezentă şi Evelyn, fiindcă sunt sigură că ar fi avut ea ceva amuzant de adăugat pe această temă.)

Doamna Connor nu s-a dezmințit. S-a interesat de treaba pe care o face Charlotte la mine acasă, întrebându-se dacă fata chiar are cu ce să-şi ocupe timpul, de vreme ce eu n-am familie de îngrijit. I-am răspuns că Charlotte îmi e de mare ajutor la fotografiat, că am ajuns să o văd mai degrabă ca pe o asistentă decât ca pe-o menajeră.

— Poate că dacă nu mai e nevoie de fată pentru treburile casnice obişnuite, atunci s-ar putea întoarce la mine. Mi-am dat seama că am cam puține ajutoare.

Am insistat politicos, dar cu fermitate, ca fata să rămână la mine, când mi-am dat seama că lângă noi mai avea loc o conversaţie.

— Suntem cu toatele foarte interesate să aflăm: ai terminat vreo fotografie? a întrebat Sarah Whithers acoperind larma aceea.

— Da, dar nu-s tocmai...

— Vai, ce mult am vrea să le vedem! Nu-i aşa?

— Păi, poate, cândva...

Dar femeile se ridicaseră deja în picioare.

Ştii cumva unde mi-am pus bastonul? Aş fi vrut să fiu încălțată mai potrivit – e ceva de mers până la ea acasă. Îmi dai haina, te rog, doamnă Connor? Să trimitem după trăsură? Nu, nu, ai dreptate. Ar dura mai mult dacă am aştepta. Ah, dar ce palpitant, zici că mergem la biserică!

---

[27] Cântec tradițional englezesc.

Pe drum spre casă mă străduiam să-mi amintesc dacă strânsesem rufele de călcat şi dacă erau multe vase nespălate în bucătărie. Când ne apropiam de curte, am văzut-o pe Charlotte trăgând cu ochiul pe fereastră şi apoi retrăgându-se brusc. Dă, Doamne, să facă un pic de ordine, m-am gândit. Am încercat să le mai rețin un pic pe femei lângă caprifoi, să le întreb ce alte tufe mai înfloresc prin zonă, dar erau prea nerăbdătoare să intre.

Am fost foarte uşurată să văd că locuința nu arăta chiar groaznic, apoi Charlotte mi-a şoptit:

— V-am văzut că veniți pe alee. Am făcut şi io ce-am putut.

— Bravo, i-am răspuns tot în şoaptă.

Mă simțeam copleşită cu toți ochii aceia ațintiți dintr-odată asupra fotografiilor mele, dar trebuie să recunosc că femeile erau amabile şi entuziasmate. Imaginea cu mărul în floare şi cu terenul de instrucție pe fundal a fost una dintre preferate. Le mai plăcea şi imaginea cu Charlotte stând pe veranda din față, iar doamna Bailey a întrebat dacă nu i-aş putea face o asemenea fotografie şi ei, împreună cu familia. Am răspuns că nu eram deosebit de interesată de portrete, dar poate că mai încolo, la toamnă, când nu voi mai fi atât de ocupată cu păsările sezoniere.

M-a surprins să o văd pe Sarah Whithers atât de îndrăgostită de fotografia încețoşată, cea cu scatiii pinilor în zbor.

— Ce-i aici? a întrebat mirată.

Iar când i-am explicat, a spus că e o fotografie deosebit de frumoasă. I-am zis că îi dăruiesc poza dacă îi place cu adevărat.

— Eşti sigură? E mult prea prețioasă.

Îmi dădeam seama că e încântată, aşa că am insistat. A studiat-o o vreme, iar apoi a ridicat privirea dinspre

fotografie ca şi cum atunci ar fi văzut casa şi pe mine pentru prima oară.

— Dar soțul dumitale? Ce-o să zică el când o să vadă toate astea?

Părea o întrebare foarte personală, dar de data asta am ştiut şi eu exact ce să spun:

— Cred că o să-i placă foarte mult.

S-a lăsat tăcerea în cameră, iar femeile îşi aruncau priviri de parcă nu erau convinse, însă cu cât mă gândesc mai mult la afirmaţia mea, cu atât sunt mai sigură. Nu pot prezice tot ce o să simtă Allen, dar de asta sunt sigură: o să fie încântat să afle de fotografiile mele, o să spună că nu s-a îndoit niciodată de mine şi o să alunge ideea că timpul ar fi fost mai bine folosit dacă în absența lui aş fi ţinut casa lună.

25 iunie

Nu poate fi semn bun. Azi-dimineață foarte devreme, o slujnică de la casa generalului Haywood a venit la uşă şi a întrebat dacă nu cumva se află la noi domnişoara Evelyn. Am răspuns că încă n-o văzuserăm pe ziua de azi.

— Dar aseară? a întrebat femeia.

I-am răspuns că nu. Şirul de întrebări m-a îngrijorat şi am întrebat dacă domnişoara Evelyn era bine. Slujnica mi-a zis doar să o anunțăm de îndată pe doamna Haywood dacă aflăm pe unde este.

Charlotte a spus că o să încerce să afle mai multe de la mama ei, care se ocupă de rufele generalului şi ale soției lui, iar eu nici n-am încurajat-o, dar nici nu m-am opus.

Până după-amiaza, am aflat că Evelyn a dispărut de fapt de ieri dimineață şi s-a descoperit că îşi petrecuse noaptea la Quimby House din Portland. Ea se apără

susținând că e absolut nevinovată, zice că a mers la cumpărături în oraş cu o prietenă şi a fost prea obosită să se întoarcă în aceeaşi zi, şi totuşi nu-mi pot reprima bănuiala că locotenentul Harvey poartă o parte din vină. Prea se aseamănă, cum îşi caută ei doi fericirea în locuri primejdioase.

Iar acum îmi doresc să nu fi scris toate astea. Chiar şi în propriul jurnal, doar o linie subțire separă exprimarea unei îngrijorări autentice de bârfă, şi nu doresc să cad în acea ispită cam meschină. Doar că Evelyn este cea mai dificilă dintre toate prietenele pe care le-am avut vreodată, fiindcă e capabilă de atâta bunătate şi inteligență, dar rareori alege aceste căi.

26 iunie

Azi-dimineață, când aruncam nişte lături, un corb mare a venit în zbor şi s-a aşezat lângă toaletă şi, odată cu ivirea lui, tot calmul şi echilibrul pe care mă străduiesc cu greu să le dobândesc mi s-au risipit. Cred că arătam ca o nebună când m-am repezit în fugă spre el țipând să plece şi să mă lase în pace. A bătut din aripi şi atunci m-am gândit la Allen în sălbăticia din Alaska şi la cum o pasăre poate purta blesteme în zbor. Am aruncat găleata goală sperând să îl lovesc. Găleata s-a rostogolit inofensivă prin curte, pasărea a făcut un mic salt înapoi şi atunci am văzut că era un corb obişnuit, nu cel cu un picior beteag şi privirea strâmbă.

Mă gândisem de mai multe ori că aş putea să caut corbul ca să-l fotografiez. Oare ce aş fi descoperit dacă priveam şi a doua oară în acei ochi?

N-am mai văzut pasărea aia de când am pierdut copilul, dar şi dacă s-ar întoarce, nu cred că aş încerca să-mi ațintesc obiectivul asupra sa.

Tata spunea mereu că artistul trebuie să fie măcar pe jumătate îndrăgostit de subiectul său. Nu mă îndoiesc că se poate descoperi un anumit soi de frumusețe în impulsivitatea şi foamea unui animal sălbatic care se hrăneşte cu hoituri, dar pe mine nu mă tentează. Sunt îndrăgostită de o perspectivă complet diferită.

Tărâmul nedescoperit

Edmund Stedman, 1878

De-am şti măcar
Tărâmul de la cap de drum în beznă,
Unde-s ferice văi, păşuni de vis;
Ah, dincolo de-a sufletului caznă,
De-acel tărâm de-am şti ceva precis,
Cine n-ar pleca?

De-am auzi
Al îngerilor cânt, în zboruri 'nalte,
De-am prinde cu privirea clară-n zori,
Împărăţia care-n față ni se-arată, —
În clipa de extaz când vezi, când mori,
Ah, cine s-ar feri?

De-am şti precis
Că ne vom regăsi un drag prieten
Pierdut sau că privind ca-ntr-un abis
Celest în ochii scumpei vom privi, —
Ăst freamăt istovit, de-am şti precis,
Cine l-ar suferi?

(Foaie scrisă la maşină, împăturită & strecurată în jurnalul din 1885 al lt. col. Allen Forrester. Cu o însemnare de mână în partea de jos: *Dragă Walt – păstrează asta pentru mine. M-a făcut să mă gândesc la călătoria Colonelului în munți. Plănuiesc să te vizitez în luna mai. Cu dragoste, de la sora ta, Ruth*)

Lt. col. Allen Forrester
25 iunie 1885

Ne-am oprit ca să ne odihnim şi să ne ferim de soarele după-amiezii. Dacă vom porni din nou când se lasă seara, ieşim din trecătoare până în zori.

Tillman a protestat la auzul planului. I-am explicat că seara se va face mai răcoare, dar cerul fiind senin, o să avem suficientă lumină să vedem pe unde mergem. Soarele arctic nu coboară sub orizontul nordic decât câteva ore în fiecare noapte, rămâne un fel de lumină crepusculară chiar şi după apus.

Tillman nu era convins.

— Nu înțelegi, Colonele? Glutonii ăia se hrănesc cu carnea morților. Ne apropiem de lumea aia de dincolo despre care vorbesc indienii. N-ar trebui să hoinărim aşa noaptea. Dacă-s fantome pe-aici, o să bântuie pe coaste.

Ocultismul nu ne-ajută cu nimic. Atât am zis. La care Tillman a spus că nu mi-o păsa mie cine ştie ce de duhuri, dar poate că le pasă lor al naibii de tare de mine.

Asta l-a făcut pe Pruitt să chicotească deodată. În curând amândoi râdeam de-a dreptul. Nat'aaggi era uluită de veselia noastră.

Tillman a spus destul de indignat că nu-i nimic de râs şi că singura cale să fim în siguranță ar fi să aruncăm toți nişte sare peste umăr ca să alungăm duhurile.

— Nu c-aş fi vreun din ăla superstițios, a adăugat Tillman pe un ton serios.

Asta ne-a făcut iarăşi să râdem în hohote.

Pruitt a spus că dacă cineva are sare de aruncat peste umăr, atunci el o să se târască în patru labe şi o să lingă fiecare grăunte.

— Da, frate, a căzut de acord Tillman. Ce n-aş da şi eu să pot linge un fir de sare & să trag o duşcă de whisky dupaia.

Exact aşa cum ne-au prevenit indienii, nu există lemne de foc, n-ai cum să mănânci sau să-ți faci adăpost. Doar lapoviță & vânt puternic. Am sperat să scăpăm de furtună înainte să ne instalăm tabăra. Nici unul dintre noi nu vrea să rămână aici, dar n-avem de ales. Ne ghemuim, cu sacii de dormit traşi peste cap. Nat'aaggi se înfăşoară într-o tunică de piele. Tillman i-a oferit haina lui, dar ea a refuzat-o. Stăm cât putem de înghesuiți între stânci. Abia văd când scriu pe pagini în sacul ăsta de dormit. Altceva nu e de făcut. Aşteptăm.

Pruitt tot strigă, îl aud peste vuietul furtunii.

— Ai simțit? Simți şi tu?

Mi se pare o aiureală ce spune. Cică simte mâini care îl ating. Ceva trage de el. Spune că trebuie să fugă de-aici. L-am avertizat să rămână pe loc.

(însemnare nedatată)

Scumpa mea Sophie. Mă rog să citeşti asta. Eşti tot ce am mai drag pe lume.

Nu ştiu dacă vom supraviețui acestei nopți. Sunt peste tot, ne înconjoară. Strigă & țipă atât de tare, încât mi-e greu să scriu aceste cuvinte.

Trebuie să ştii că te iubesc.

Nu mă tem de moarte, ci de trecerea din acest loc către neant, de faptul că sunt conştient că soseşte. Aş prefera să fiu tras în țeapă decât să trăiesc spaima asta prelungă.

373. După stingere (sau ora stabilită de ofiţerul superior) până la ivirea zorilor, o santinelă somează orice persoană care se apropie, luând, în acelaşi timp, poziţia de atac la baionetă. Nu va permite nici unei persoane să se apropie mai mult decât distanţa la care poate să atace cu baioneta decât dacă acea persoană spune parola sau este însoţită de un ofiţer sau un subofiţer însărcinat cu paza.

Din *Îndreptarul soldatului, pentru militarii din Armata SUA*, 1881

Lt. col. Allen Forrester
26 iunie

Ne-am trezit pe un munte plutitor. Deasupra, un cer albastru luminat de soare. Furtuna care ne-a cuprins azi-noapte s-a aşternut sub formă de nori albi dedesubtul nostru, în Valea Wolverine. Nu vedem nimic din râul sau pădurea de jos. Din privelişte lipseşte pământul, doar abur & stâncă & cer. Munții, în toate părțile, sunt albi de la zăpada cea nouă. Soarele scânteiază puternic de pe stânci & frunzele de iarbă neagră încă umede de la zăpada topită.

Nat'aaggi a găsit un pâlc de tufişuri mici, cu rămurele numai bune de făcut focul. Cât să ne dea un pic de căldură, până încălzeşte soarele zona.

— Mă dor toate, de parcă aş fi băut toată noaptea, a zis Tillman.

Toți ne simţim la fel. Clipim ferindu-ne de lumina puternică a zilei, ne dor capul & muşchii de zici că am fost

bătuți. Pun aceste simptome pe seama nopții lungi, nedormite & a faptului că suntem în pragul hipotermiei.

Când stăm lângă focul care dă mai mult fum decât căldură, încercăm să ne limpezim amintirile despre ce s-a întâmplat astă-noapte.

Sunt atâtea lucruri neexplicate. La ce am fost martori? Groaza, aşa absurdă cum pare, încă nu ne-a părăsit.

Furtuna s-a abătut asupra noastră dintr-odată. Norii negri s-au înghesuit peste creste & peste noi, aerul a devenit rece ca gheața & umed, hainele ni s-au făcut fleaşcă, eram uzi şi pe fețe. Soarele de la miezul nopții a dispărut.

S-au ivit din ceață. Şi totuşi cum aş putea spune că s-au ivit? Erau doar umbre în fuioarele de ceață spulberate de vânt. Brațe, mâini, guri urlând. Atingerea lor – tăioasă ca gerul. Unele aveau forme umane, în vreme ce altele erau fiare uriaşe, învălmăşindu-se.

Ne-a cuprins buimăceala. Am ieşit toți din sacii de dormit. Băiatu' lătra înnebunit în toate direcțiile, de parcă îl amenințau nişte păsări de sus. Nat'aaggi şi-a scos arcul, apoi a îngenuncheat & a început să plângă. Tillman îşi striga mama. L-am auzit pe Pruitt urlând din depărtare.

Nu ştiu cum de-am avut atâta noroc să-l pot găsi pe Pruitt fără să mă rătăcesc şi eu. Am bâjbâit prin ținutul acela întunecat & cenuşiu, luând-o pe urma țipetelor. Nu vedeam nimic. Vocile se mişcau, se roteau în jurul meu & mă răsuceau, până n-am mai ştiut nici de unde venisem. Nu-l puteam găsi pe Pruitt, dar nici tabăra, nici pe altcineva. Dar l-am auzit pe Băiatu' scâncind în apropiere, apoi am desluşit un scheunat slab, ca şi cum câinele primise o lovitură zdravănă cu piciorul.

Am continuat să merg orbeşte. L-am strigat pe Pruitt. M-am pomenit la marginea unei prăpăstii abrupte. Nu vedeam decât beznă la picioarele mele. Din depărtare răzbătea sunetul apei curgând pe stânci.

Atunci o mână mi s-a lăsat pe ceafă. Nu se simțea nici o mişcare, nici o răsuflare în spatele meu. Doar o greutate mare şi rece care părea să-mi pătrundă prin piele & carne & oase, până când degetele acelea lungi mi s-au încleştat de beregată.

Ce mă tulbură cel mai mult e impulsul simțit în acea clipă. Am făcut un pas înainte. Pietrele se sfărâmau sub tălpi, se prăvăleau în tăcere în hăul întunecat. Urmam eu.

Nu intenționasem niciodată până atunci să fac aşa ceva. Şi totuşi acum jinduiam să o fac; jinduiam după moarte, aşa cum jinduieşti după apă când te usuci de sete. Să fiu înghițit de întuneric & frig & gheață & stâncă. M-am sforţat să mă opun, aşa cum te smulgi dintr-un somn greu. Am întins mâna spre tocul pistolului.

Am fost salvat de un sunet. Nu era vocea lui Pruitt, de atâta lucru sunt sigur. Şi nici țipetele acelor iele prevestitoare de moarte.

Era plânsul unui copilaş. Se auzea din ceață: scâncetul prelung, rugător, ritmic al unui nou-născut. Iscat din propria minte, eram sigur, spre a-mi aminti de Sophie & de copilul nostru & de tot ceea ce mă cheamă acasă.

Degetele reci mi s-au retras de pe gât. M-am întors să-mi înfrunt inamicul, dar n-am văzut decât norii gonind.

Parcă mă înecasem în apă rece ca gheața, trupul mă durea cumplit, aveam mintea amorţită. Am mers pe jumătate mort înapoi în tabără. Nu departe de defileu, am dat de Pruitt, care se cățăra pe pietroaie. Am strigat la el, dar nu mă vedea, nici nu mă auzea.

O demență înfiorătoare & jalnică îl cuprinsese. S-a suit cât de mult a putut pe pietrele alea, a rămas cu brațele larg deschise, cu chipul ridicat către cerul întunecat.

— Ia-mă acum! Laşule. Ce-i asta? Doamne Dumnezeule, Tatăl meu, nu vrei să mă primeşti, tu, care-ai făcut din mine tot ceea ce sunt?

Se plesnea zdravăn cu palmele peste cap şi peste piept.

— Uite & uite & uite, striga, Tu ai făcut asta! Eşti diavolul dacă asta faci Tu dintr-un om.

Apoi s-a chircit la pământ ca un bolnav. Când în sfârşit am reuşit să ajung pe pietrele unde stătea ghemuit & gemea, l-am atins pe umăr. M-a privit cu nişte ochi înnebuniţi.

— L-ai auzit? m-a întrebat. Copilul care plângea în ceață? E fapta mea. Un duh care suferă.

A dat să-mi smulgă pistolul, dar m-am luptat cu el şi l-am biruit.

— Împuşcă-mă. Te implor, Colonele. M-a părăsit. Trebuie să faci asta pentru mine.

Mi-am folosit toată forța ca să-l stăpânesc & să-l aduc înapoi la ceilalți. Tot drumul a bolborosit incoerent.

Când ne-am întors, Tillman ne-a somat să ne identificăm, altfel trage. Ne vedea fețele, ne auzea vocile, şi totuşi a trebuit să duc muncă de lămurire cu el. Într-un târziu nu şi-a mai aţintit puşca spre noi, dar a început să tragă în toate direcțiile. Gura țevii scânteia puternic în ceața întunecată, împuşcăturile răsunau cu ecou din versanții stâncoşi. I-am ordonat să se oprească.

— Ai dreptate, ai dreptate, a zis. Nici un glonț n-o să oprească ce-i aici.

Ne-am petrecut restul furtunii strânşi unii într-alții, sprijiniți cu spatele de pietre. Chinul a continuat întreaga noapte, am tot auzit urlete & țipete & săgeți şuierând, şi toate păreau la o aruncătură de băț de noi. De câteva ori pământul s-a zguduit de parcă treceau uriaşi. Pruitt plângea. Nat'aaggi stătea cu genunchii la piept, cu cuțitul în mână. Băiatu' era ghemuit în fața ei, cu un mârâit permanent în gâtlej, cu urechile ciulite în toate direcțiile. Îmi țineam puşca pregătită, chiar dacă ştiam că nu ne e de nici un ajutor.

Târziu în noapte, când încă era întuneric, a început să ningă.

Cum pot descrie liniştea bizară care ne-a întâmpinat în dimineaţa asta? Furtuna s-a domolit, nălucile au dispărut tocmai când zorii se iveau prin norii ce se risipeau. Ne-am ridicat în picioare, ne-am scuturat zăpada de pe haine. Cât vedeam cu ochii, în toate direcţiile, un strat subţire, alb acoperea întreg peisajul. Nici o singură urmă în zăpadă, nici de animal, nici de om. Nici o şoaptă. Acolo unde cu doar câteva clipe înainte răsuna un vacarm de suferinţă & chin, acum nu mai era nimic.

Ne-am strâns ce-am mai găsit din lucrurile noastre şi am căutat un loc mai ferit pentru odihnă, fiindcă suntem cu toţii prea obosiţi ca să mergem mult. Nu departe am trecut de prăpastia în care aproape mă prăbuşisem în timpul nopţii. Tillman a fluierat impresionat.

— Doamne, Colonele. Ar fi fost ditamai căderea.

Drept în jos, probabil la o distanţă de vreo opt sute de metri, un pârâiaş curgea printre stâncile ascuţite.

27 iunie

Vremea bună ţine, aşa că ne continuăm drumul prin trecătoare. Azi ne-am odihnit puţin, însă doar la cele mai fierbinţi ore ale amiezii. Suntem cu toţii nerăbdători să ieşim din munţi înainte să se dezlănţuie altă furtună.

Am făcut o scurtă pauză în locul unde un pârâu umflat erodase un mal noroios. Din acest nămol pe jumătate îngheţat se iţea o pereche de colţi ca de elefant, fiecare lung de aproape un metru & de un maro-roşcat. Tillman a

blestemat în timp ce noi, ceilalți, admiram priveliştea ciudată.

— Astea-s, Colonele. Coarnele pe care le-am văzut eu ieşind dintre nori, la fiarele alea monstruoase şi blănoase, doar că erau făcute numai din ceață.

Tillman a coborât în albia pârâului, a cercetat malurile.

— Ia uitați-vă aici, a strigat. Doamne!

Găsise şira spinării animalului încastrată în nămol, fiecare vertebră fiind mai mare ca o mână de om. A încercat să scoată un os, dar nu se clintea.

Pruitt probabil că ar şti câte ceva despre aceste rămăşițe dacă ar avea mintea limpede. Nu vorbeşte şi nu pare să fie conştient de prezența noastră, nu face decât să înainteze împleticit pe lângă noi. Uneori, aparent fără vreo pricină, izbucneşte în țipete sau suspine. Ne sperie & ne deranjează pe toți. De câteva ori i-am ordonat locotenentului să se adune, dar zadarnic.

28 iunie

Am reuşit! Am ieşit din trecătoare, acum privim spre valea fluviului Tanana.

Parcă ne pregătim să coborâm în altă lume. Stâncile & ghețarii din valea râului Wolverine lasă loc unei privelişti întinse, cu o serie de lacuri şi pâraie care se împletesc. Am ieşit din trecătoare la ora 3 dimineața, tocmai când se înălța soarele, nu la est, ci aproape la nord. Era o imagine magnifică – soarele străpungând orizontul îndepărtat, valea întinzându-se înaintea noastră în zorii aurii. Toți eram euforici. Când Tillman a scos un răcnet, câinele a început să alerge frenetic în jurul lui & să latre. Până şi Nat'aaggi cea tăcută parcă a reînviat.

Este o uşurare imensă. Încă nu am ajuns acasă, dar am răzbit cele mai mari greutăți.

Chiar şi cu starea jalnică în care se găseşte Pruitt, sunt mândru de aceşti oameni. Mulți au considerat expediția asta imposibilă, să călătoreşti în susul râului Wolverine, să traversezi tărâmul acesta până în inima Alaskăi. Şi totuşi iată-ne. Am străbătut într-un marş susţinut cei 800 de kilometri de la țărm. În fața noastră mai sunt încă 1.600 de kilometri până la mare, dar vom călători pe pământ cartografiat de albi. Vom naviga cu uşurință în josul râurilor, nu vom mai trage în amonte sănii & bărci de piele. Vom găsi puncte comerciale unde ne vom putea reface proviziile.

S-ar putea să ajungem la țărm înainte să se termine vara.

Între răsăritul soarelui & focul făcut de Nat'aaggi, suntem deja ceva mai uscați, încălziți & aproape fericiți. Băiatu' doarme tun lângă foc, chiar dacă dă din picioare & scânceşte în somn.

Tillman tocmai a scos din buzunarul hainei un pătrat mic, împachetat în hârtie cerată & legat extraordinar de grijuliu cu un şnur. Şi l-a aşezat pe genunchi.

A întrebat dacă ghiceşte cineva ce-i înăuntru.

Nici unul dintre noi n-a răspuns. Tillman l-a desfăcut, scoțând la iveală două pătrățele de ciocolată. Le-a rupt în bucăți mai mici, ne-a dat o porție fiecăruia.

Să simți gustul ăsta dulce după atâtea luni de mâncat numai vânat nesărat şi gătit doar pe jumătate, pastă de făină, orez plin de viermi & somon rânced.

— Iuu-huu, a urlat Tillman. Cred că n-am mai mâncat în viața mea ceva atât de bun. Hai, Nattie, îndrăzneşte. N-ai de gând să guşti?

Privindu-ne atentă, a pus şi ea bucățica de ciocolată pe limbă. O uimire deplină i s-a aşternut pe chip.

— Aşa mai merge, a zis Tillman.

Ceilalți picotesc la soare. Linişte deplină pe coasta asta de deal. Singura ființă vie zărită până acum de partea aceasta a munţilor a fost un corb care-a trecut pe deasupra capetelor noastre & a zburat în jos, către valea Tanana.

Partea a V-a

Tunică de indian din Alaska
Indieni de pe râul Wolverine, 1885
Colecția Allen Forrester

Piele de elan, cusături din tendoane, decorată cu ace de porc spinos turtite şi cochilii de dentalium, garnitură din blană de vidră, vopsea din semințe de salcia-lupului[28] şi ocru. Bogat împodobită, ceea ce sugerează că a aparținut unui bărbat cu un statut important.Atipic desfăcută în partea frontală, în stilul hainelor europene.

Distrugeri: gaură provocată de glonț în partea stângă sus, pătată pe față şi dos.

---

[28] *Elaeagnus commutata*, plantă cu fructe mici, argintii, care creşte doar în anumite zone din America de Nord.

Oregon Post

O CĂLĂTORIE ÎN ALASKA
LT. COL. FORRESTER EXPLOREAZĂ UN RÂU SĂLBATIC DIN NORD

WASHINGTON, D.C., 15 iulie – Gen. James Keirn a primit primul raport de la lt. col. Allen Forrester, care a plecat în această primăvară de la Cazarma Vancouver din Teritoriul Washington într-o încercare de explorare a regiunilor din Nordul Îndepărtat.
„Această expediție le întrece pe toate cele întreprinse până acum pe continentul american, de la Lewis şi Clark încoace, şi stabileşte un record mondial după Livingston”, a spus generalul.
Potrivit raportului, care a fost adus în sud de indienii sălbatici şi apoi de un vapor de poştă, col. Forrester a ajuns la gura de vărsare a râului Wolverine cu mai bine de trei luni în urmă, iar acum urmează cursul râului, în inima Alaskăi. Gen. Keirn spune că colonelul şi grupul său plănuiesc să îl traverseze în zona de unde izvorăşte un fluviu pe nume Tanana, iar apoi să continue către marele fluviu nordic Yukon. După o călătorie de aproape 1.600 de kilometri către coastă, grupul speră să ajungă în oraşul St. Michael din Strâmtoarea Bering şi să se întoarcă în Statele Unite cu vaporul.
De foarte mult timp exploratori îndrăzneți au visat la o expediție pe râul Wolverine, încă dinainte ca Alaska să intre în posesia Statelor Unite, însă ruşii au dat greş de fiecare dată, din cauza indienilor ostili şi a ținutului dificil. De atunci încoace au eşuat şi câteva expediții de explorare conduse de ofițeri americani, oficialitățile din armată ajungând să considere această întreprindere aproape imposibilă.
Col. Forrester este însoțit în extraordinara sa călătorie de lt. Andrew Pruitt, din Madison, Wisconsin, şi de sgt. Bradley Tillman, din Carbondale, Pennsylvania, dar grupul se bazează şi pe ajutorul unor călăuze indiene din Alaska.

Lt. col. Allen Forrester
29 iunie 1885

Astăzi am fost întâmpinați de un grup de călăuze indiene de pe râul Tetling când ne apropiam de satul lor. N-au fost surprinşi să ne vadă, cum ne-am fi aşteptat, ci ne-au primit cu căldură. Apoi am înțeles că li se dăduse dinainte de ştire că s-ar putea să venim înspre ei.

Dar cea mai bună veste e că au o scrisoare pentru mine, care a fost adusă cu vaporul pe fluviul Yukon la începutul verii. Nu pot decât să sper că este de la Sophie. Abia aştept să aflu despre sănătatea ei şi a copilului.

30 iunie

Scrisoarea ei mă face să mă întreb: pentru cine scriu aceste pagini?

1 iulie

Rămânem la râul Tetling, afluent al fluviului Tanana. Aici sunt patru case indiene din scoarță de mesteacăn, cu 35 de bărbați, femeile acestora, copii & câini.

Mulți dintre indieni suferă de o tuse severă, plus alte semne de boală, totuşi se străduiesc să fie ospitalieri. Stăm în casa căpeteniei, unde ni se dă carne de karibu. Mâncăm, apoi dormim. Pruitt mănâncă bine, a început să-şi revină, deşi noaptea țipă adesea.

Tillman e cel mai puternic dintre noi, la trup & la minte. Scriu acum aici doar fiindcă m-a trezit Tillman, m-a ajutat să mă ridic în capul oaselor şi mi-a pus în mâini jurnalul & creionul.

Am mototolit scrisoarea ei şi-am aruncat-o în flăcări. Acum îmi pare rău. Oare i-am înțeles greşit cuvintele? Dacă aş putea s-o recitesc, aş găsi acolo ceva care să-mi domolească mânia?

2 iulie

Planurile de a coborî cu pluta până la Yukon ne sunt zădărnicite. Indienii spun că e imposibil, din cauza bulboanelor & a cascadelor, dar şi pentru că nu-i nici urmă de somon pe Tanana. Trebuie să ne construim bărci de piele.

3 iulie

Tillman şi cu mine am călătorit într-un sat învecinat ca să facem rost de blănuri de karibu pentru bărci.

Băştinaşii de aici sunt bine aprovizionați cu arme & muniție de la Fort Reliance. Poartă cămăşi & rochii de bumbac. Se pare că majoritatea, dacă nu chiar toți, au fost convertiți. Pe mormintele lor sunt cruci ruseşti.

Când a dat cu ochii de morminte, Tillman şi-a făcut cruce, a zis că speră ca astfel să țină departe de el spiritele muntelui. Nu ştiam că e credincios. Se pare că a fost crescut în spirit religios, dar apoi s-a îndepărtat de biserică.

— După câte-am văzut, Colonele, cred că e cel mai bine să ne asigurăm, a zis.

Oricât aş încerca, nu pot găsi nici o alinare.

4 iulie

Aproape am terminat de construit o baidara din piele de karibu.

Mâncarea este foarte puţină chiar şi în satul indienilor. Pentru nişte ştiucă arctică uscată, mreană de mare, lipan şi peşte alb am dat toţi banii pe care-i mai aveam, precum şi toate lucrurile de care ne puteam lipsi – bricege, haine. Tillman a renunţat până şi la pantaloni când s-a făcut schimbul, aşa că a rămas doar în izmene.

Ni s-a spus să odată ce ajungem la fluviul Yukon, vom putea obţine provizii fie de la punctul comercial de lângă confluenţa cu fluviul Tanana, fie de la casa unui misionar care locuieşte în zonă împreună cu familia.

Însă indienii ne-au avertizat să parcurgem în cea mai mare linişte următoarea porţiune a râului. Se pare că taionul din satul vecin e cam războinic. Ne-au zis că e posibil să fim ucişi dacă ne zăresc oamenii lui.

*

E Ziua Independenţei. În seara asta, când mi-am dat seama, i-am înştiinţat pe oameni. Tillman a insistat să facem un foc de tabără. Apoi a stat acolo în picioare, cu un aer solemn, în izmene, şi a tras câteva focuri în aer. Am încercat să cântăm câteva versuri din „My Country Tis of Thee”. N-a fost un spectacol prea înălţător. Indienii n-au părut impresionaţi.

5 iulie

În dimineaţa asta, la ora 6, am lansat barca în care ne aflăm eu, sgt. Tillman, lt. Pruitt, Nat’aaggi & câinele. Am vâslit trei ore până am ajuns la confluenţa cu fluviul

Tanana. Pruitt e tot slăbit, dar în sfârşit coerent. Cred că i-au făcut bine somnul & căldura, deşi încă pare tulburat.

Suntem într-un ținut complet diferit de Valea Wolverine. Aerul e încins. Nu sunt ghețari sau maluri stâncoase. În schimb, întinderi cu dealuri vălurite, munți doar la mare depărtare. La nord ard focuri multe prin păduri, aşa că aerul e încărcat de fum. Apa din lacuri e stătătoare & nu se poate bea.

Fluviul Tanana este lat de câteva sute de metri până la un kilometru şi jumătate, cu o apă mocirloasă, maluri de argilă. Facem cam 5 sau 6 kilometri pe oră.

Lipsa somonilor nu e un semn bun pentru călătoria noastră, fiindcă s-ar putea să indice prezența cascadelor în aval.

6 iulie

Pruitt prezintă simptome de scorbut în stadiu avansat. Mi-a atras atenția când şi-a scuipat un dinte la masa de seară. La o investigație mai amănunțită, am descoperit că are picioarele & trunchiul acoperite de nişte leziuni mari, negricioase.

N-am dubii în privința cauzei. În afară de faptul că hrana a fost puțină & de slabă calitate, purtăm aceleaşi haine de pe 20 martie & am fost expuşi la temperaturi extreme. Dozele de acid acetic n-au avut efect. În cazul lui, lipsa apetitului n-a făcut decât să înrăutățească situația. Toate astea au contribuit mult la indispoziția lui din ultimele săptămâni, poate şi la starea mentală precară.

7 iulie

Am țintit corbul, am vrut să-l împuşc.

Nu voia să ne lase în pace, se tot rotea & croncănea pe deasupra capetelor noastre când mergeam prin pădurea de molid. Am tras şase gloanțe cu carabina, dar nici unul nu şi-a atins ținta. Bărbații nu îşi dau seama, dar eu ştiu cine e corbul.

Aş fi vrut să văd pasărea prăbuşindu-se la pământ.

Vreau să dorm. O uitare care să aducă iertarea.

Raport întocmit de lt. col. Allen Forrester
6 iulie 1885

Notez aici această confesiune. Pe data de 28 iunie 1885 l-am amenințat pe locotenentul Andrew Pruitt cu pistolul.

Coboram de pe Vârful Tebai, în drum spre Tetling, când locotenentul s-a întins pe pământ & a refuzat să se mai ridice. Fiindcă nu mai aveam nici un fel de hrană & nici nu exista posibilitatea să găsim ceva în imediata apropiere, nu puteam face tabăra acolo. I-am explicat locotenentului că ar trebui să continuăm să mergem către râu, în speranța că acolo vom da de băştinaşi de la care să facem rost de ceva mâncare.

Dar locotenentul refuza în continuare să se ridice. I-am ordonat sergentului Bradley Tillman să mă ajute să îl sculăm pe locotenent în picioare. Speram ca împreună să avem destulă putere şi să călătorim în felul acesta până la râu.

În acel moment locotenentul s-a tras cu forța din mâinile noastre, respingându-ne ajutorul, & s-a întins iarăşi pe jos. L-am avertizat că dacă are destulă vlagă să se lupte cu noi, are destulă şi să meargă. Iar atunci am scos pistolul & i l-am ațintit către cap. I-am spus că dacă nu se ridică, îl împuşc, considerându-l dezertor. Locotenentul nu s-a ridicat în picioare, iar eu am armat revolverul. Apoi am tras un glonț în pământ, lângă capul locotenentului. Atunci a intervenit sergentul Tillman, l-a săltat pe lt. Pruitt în picioare & a început să coboare dealul, obligându-l şi pe el să meargă. Sergentul mi-a spus atunci că pot să bag pistolul înapoi în toc.

Am convingerea fermă că, în calitate de conducător al acestei expediții, nu am reuşit să-mi păstrez calmul cum se cuvine. Am lăsat furia să îmi întunece judecata. Nu am remarcat problemele de sănătate ale locotenentului şi starea mentală care i se înrăutăţea. Sunt vinovat şi, prin urmare, îmi asum responsabilitatea.

Lt. col. Allen Forrester

Lt. col. Allen Forrester
8 iulie 1885

O pereche de gâşte canadiene cu boboci, pe mal. Cei cinci pui sunt gri şi pufoşi, dar încep să le crească şi penele. Caută hrană prin iarba verde chiar în timp ce trecem pe lângă ei în barca noastră de piele.

Bănuiesc că mama e cea care merge în urma puilor. Ține capul sus, pe un gât lung şi suplu. Pete albe pe obraji. Ochi rotunzi. Scânteiază, negri.

Masculul ne priveşte mai atent. De pază.

Deşi suntem aproape morți de foame, n-o să le îngădui bărbaților să le omoare.

Mi s-a părut că aud un glas de femeie din ciocul ei negru.

Nu mi-e bine.

Lt. col. Allen Forrester
9 iulie 1885

Nu scrie acilea Colonelu ci sergentu Bradley Tillman.

Colonelu e bolnav şi dă la boboci. Are fierbinţeală şi nu prea ştiu ce să facem doar că Nattie îl spală la râu şi lentu îi dă ceva asprină.

Nam citit ce scrie Colonelu în cărticelele lui zi de zi. Sunt ale lui. Eu numa scriu aici ca să se ştie ceo mai urma. Numi place deloc că sar putea să moară Colonelu findcăi om bun. El ne ăndeamnă şi ne ajută să supravețuim şi când navem nimica de mâncare. So mai inerva el uneori dar aşa fac toți oameni buni.

Ştim că ar vrea să mergem în josu râului aşa că aşa facem chiar dacă ne muşcă rău gâjgănile şi sencinge Colonelu când îl înfăşurăm în sacu de dormit. Încercăm să nu facem multă gălăgie pe aici că e un taion rău. Sperăm să nu ne întâlnim cu el.

Deci cam atâta pe ziua de azi. Mă rog ca Colonelu să scrie mâine aici. E senin şi cald şi râu e domol.

Al naibi de bucuros că lentu e mai bine că numi prea plăcea să fiu eu singuru întreg la trup & minte. Nam fost niciodată bun la scris. Îm cer scuze de greşeli. Lam rugat pe Pruitt să majute da sa săturat sămi zică pe litere cum se scrie şi nu vrea să scrie el în caietu Colonelului dar eu crecă trebe.

11 iulie

Sgt Tillman iară. Colonelu nu sa făcut bine aşa că iară scriu eu.

Am încercat să nu fim văzuț dar neau găsit indieni când treceam cu barca la miezu nopți. Noroc cam ascunso pe Nattie în tufişuri când am auzit ămpuşcăturile aşa că sper că e bine cu barcă cu tot. Indieni neau dus mai departe de râu. Nu vorbeau mult şi aveau puştile pregătite ceea ce nea

cam inervat pe mine & lent. A trebuit săl ajutăm pe Colonel să meargă că avea febră şi nici nuş dădea seama ce sentâmplă. Erea bine să dăm jos haina indiană de pe Colonel da am uitat. Indieni neau dus vreo 16 kilometri în pădure departe de râu apoi neau dus în casa căpteniei.

Am mâncat şi am dormit şi iară am mâncat. Mereu veneau alț indieni să ne vadă că nu mai văzuseră albi. Tot arătau la haina Colonelului.

Indieni par bolnavi. Multe coşciuge. Lentu zice că au oftică.

Stimată doamnă Forrester,

Mai întâi, referitor la întrebarea dumneavoastră, cutele de care îmi spuneți pot fi cauzate în parte de vremea extraordinar de călduroasă de care ne bucurăm în ultima vreme. Vă recomand să întăriți negativul cu o baie prelungită în alaun şi apă.

Acum dați-mi voie să vă spun că cele mai noi fotografii ale dumneavoastră sunt cu adevărat remarcabile, deşi le vorbiți de rău. Imaginea celor trei pițigoi tineri înşirați pe o creangă e foarte tulburătoare, iar scatiul pinilor n-o fi el focalizat perfect, dar imaginea este o minunată zugrăvire a Naturii.

Sper să nu vi se pară un gest prea îndrăzneț, dar v-ați supăra foarte tare dacă aş trimite aceste fotografii unui domn pe nume William Powell? Este editor în Philadelphia şi mi-e vechi prieten. Nu ştiu dacă va folosi în vreun fel pozele, fiindcă nu este interesat în mod deosebit de ştiințe, dar nu mă pot abține, căci consider că ele merită să fie văzute de un public mai larg.

Al dumneavoastră,

Henry Redington

Sophie Forrester

Cazarma Vancouver
27 iunie 1885

Oare chiar i se par atât de valoroase fotografiile mele? Sunt uluită, şi destul de intimidată, de gândul că domnul Redington le va trimite unui editor.

Ştiu că mama mi-ar condamna vanitatea, dar recunosc că am sărit un pic în sus de bucurie când a sosit scrisoarea domnului Redington. După care i-am scris, răspunzându-i că aş fi deosebit de onorată, dar l-am rugat să mai aştepte doar un pic, în speranța că aş putea contribui cu nişte fotografii mai bune.

28 iunie

Domnişoară Evelyn, ca de obicei, eşti şi binecuvântare, şi belea!

La început m-am îngrijorat când am văzut-o alergând pe alee spre casa mea, dar apoi mi-am zis că nu-i ca şi cum ar da buzna doamna Connor; când e vorba de dat piept cu vreun necaz, poți să fii sigur că Evelyn fuge în direcția opusă. De asta nu-mi puteam imagina ce-o făcea să vină aşa, în goană.

Când a ajuns pe verandă, era ciufulită şi cu respirația tăiată.

— L-am găsit, Sophie! L-am găsit!

Se pare că ieşise la plimbare cu locotenentul Harvey, străbătuseră livada şi ajunseseră aproape de malul râului când l-a văzut prima oară.

— Bâzâie ca nişte bondari uriaşi, nu-i aşa? Una a zburat chiar pe lângă noi şi am fugit după ea, căci m-am gândit că s-ar putea să fie pasărea ta. O vreme am pierdut-o

din priviri, dar apoi i-am auzit iarăşi bâzâitul puternic şi am văzut-o zburând într-un desiş şi-acolo am găsit-o, stătea într-un buzunărel mic şi gri de pe o creangă.

Până să apuce să spună mai multe, deja îmi legasem şireturile de la ghete şi-mi luasem pălăria de paie şi binoclul.

— Dar aparatul?

I-am zis c-o să-l iau mai târziu. Adevărul e că nu-mi prea venea să cred că dăduse aşa deodată norocul peste mine.

Mă dusesem de câteva ori spre fluviul Columbia, dar numai până la livadă, şi nu mă gândisem niciodată să caut cuiburi în zona aia. Mai mult ca sigur, cu toată gălăgia de la debarcader, cu feriboturile venind şi plecând, oamenii descărcând lăzile în căruțe şi apoi mânându-le cu strigăte, cu toată agitația aia – cine s-ar fi gândit că un colibri ar alege să-şi construiască cuibul într-un asemenea loc? Şi atât de târziu în an?

Şi totuşi iată-l, îmbrăcat în licheni dantelați şi căptuşit cu semințe pufoase, nu mai mare decât o ceşcuță de copil. Cuibul este construit pe o crenguță de zmeură foarte precară, cam la un metru înălțime de sol, şi la fiecare adiere a vântului lujerul se leagănă şi tremură. Pasărea mamă nu era acasă, aşa că m-am strecurat din ce în ce mai aproape, abia respirând de teamă să nu se clatine crengile, până am putut privi în cuib, iar acolo am văzut două ouă mici şi albe, perfecte.

— Am avut dreptate? Ah, Sophie, ăsta-i cuibul tău?

Într-adevăr, este!

29 iunie

Nu-i de nici un folos că Evelyn stă în spatele meu, oftând şi văitându-se când lucrez.

— Doamne, ce plictisitor e, cum de suporți? Tot n-ai terminat? Când o să fie gata fotografia? Durează ore-ntregi!

De fapt, ne aflam la cuib de mai puțin de trei sferturi de oră şi abia îmi începeam pânda.

— Sincer, cred că aş prefera s-o ascult pe doamna Connor cum îmi ține predici despre cât de rele-s whisky-ul şi dansul, decât să stau aici aşa, degeaba, doar cu muştele, pe căldura asta insuportabilă, şi cu tine care nu scoţi o vorbă.

I-am sugerat cât de frumos am putut că poate ar trebui să-şi caute altă companie.

— Să ştii că asta o să fac! a exclamat, ca eliberată de o sarcină odioasă. Dar să-mi zici de îndată ce ai o fotografie, s-o văd şi eu.

Acum că stau pe scăunelul pliant şi contemplu priveliştea într-o oarecare linişte, mă pot bucura de multe. Pasărea mamă are grijă de cuibul ei. Cum se sfârşeşte după-amiaza, cu soarele dincolo de râu, lumina este absolut minunată şi îmi dau seama deja că această clapetă pneumatică este esențială. Cu o singură mişcare extraordinar de fină pot strânge para şi expune placa rapid.

Şi totuşi trebuie să mă apropii mult mai mult dacă îmi doresc ca acest cuib să nu arate doar ca un punct negru la mare depărtare, numai că mă tem ca femela să nu-şi abandoneze cuibul dacă se simte presată.

Dincolo de fotografii, mă bucură şi simplul fapt că pot observa prin binoclu pasărea colibri cu guşă rubinie când stă aşezată, cu ciocul ei lung şi elegant şi cu gâtul pestriț. Din când în când se foieşte, îşi desface coada în evantai şi se potriveşte mai bine pe ouă. La câte-o adiere mai puternică a vântului de-a lungul râului, când tulpina se scutură puternic, se aşază bine în cuib, ca un pescar în barcă. Încep

să mă întreb dacă nu cumva nu s-o fi priceput să-şi aleagă locul de cuibărit şi dacă nu cumva n-o fi pierdut deja unul la începutul sezonului, din cauza vântului sau a furtunii. Asta ar explica acest cuib târziu. Una peste alta, am multe de notat în carnetul cu însemnări de teren.

Am făcut o fotografie, chiar dacă îmi dau seama că sunt încă mult prea departe de cuib. M-am gândit că dacă aş reuşi să mă ascund cu tot cu aparat, lăsând descoperită doar lentila, aş putea să mă apropii mult mai mult fără să tulbur pasărea.

30 iunie

— Un adăpost de vânătoare, asta îţi doreşti.

N-am greşit că m-am dus să-l caut pe domnul MacGillivray. I-am explicat dorinţa mea de a-mi construi un fel de camuflaj ca să îmi pot aşeza aparatul la câţiva metri de cuib.

Va trebui să fie suficient de înalt ca să încapă trepiedul şi aparatul, să pot focaliza bine cuibul, dar totodată cât de mic şi de discret posibil. Mâine o voi trimite pe Charlotte la Vancouver să cumpere pânză de la magazin, iar domnul MacGillivray mi-a promis că mă ajută să-mi contruiesc un schelet foarte simplu.

Sunt cuprinsă de freamătul unei aşteptări încântătoare.

1 iulie

Azi-dimineață, când mi-am adus aparatul la cuib, mi-am dat seama că şi în timp ce mergeam studiam unghiul şi lumina şi mă gândeam cum aş compune o fotografie cu un anumit grup de copaci sau cu felul plăcut în care şerpuieşte aleea pe lângă casa generalului. Am observat că munții erau lipsiți de detalii, dar mi-am amintit cum seara crestele şi vârfurile le sunt adesea scoase în evidență de soarele care apune.

Şi atunci mi-a trecut brusc prin cap ceva minunat: cumva, prin aceste multe săptămâni de studiu şi strădanii, am ajuns să văd lumea prin ochi de fotograf! Domnul Redington mi-a zis că aşa e, el a crezut în mine chiar şi atunci când eu mă îndoiam, pentru ca abia acum să-mi dau şi eu seama că avusese dreptate.

2 iulie

Aş vrea să fiu fericită pentru ea – am aflat că Evelyn pleacă în curând la San Francisco cu locotenentul Harvey, care şi-a dat demisia şi va deveni partener într-o firmă de transport naval. M-a dezamăgit faptul că nu mi-a spus chiar ea; eu am aflat vestea prin intermediul lui Charlotte şi al mamei ei. Când am întrebat-o pe Evelyn ce planuri are, nu mai pridideа să se justifice, spunând că deşi va călători cu domnul Harvey, va locui la o verişoară în San Francisco până la nuntă. Nu-mi prea pasă de aceste norme de bună-cuviință, important e să-i fie bine şi să fie fericită.

Spune că tânjeşte după oraşul cosmopolit, după tot ce e nou şi după lucruri care să o surprindă, după orice nu e periculos de banal, iar în timp ce vorbea, avea în priviri o febrilitate care mi s-a părut mai puțin sănătoasă decât bucuria unei viitoare mirese; nu îmi place să o iau pe

urmele doamnei Connor, dar cred că multele nopți pierdute nu-i fac bine lui Charlotte.

Generalul şi doamna Haywood sigur că nu-s încântați, fiindcă Evelyn a adus o oarecare atingere reputației familiei şi, deşi locotenentul Harvey a promis să se căsătorească cu ea şi are o bună situaţie materială, e cunoscut ca un om impulsiv şi cam iute la mânie. Şi totuşi bănuiesc că exact firea lui imprevizibilă o atrage pe Evelyn.

Aş fi putut să îi spun şi ei ce gândesc, că e prea inteligentă să intre într-o căsnicie problematică doar ca să scape de plictiseală, dar cine sunt eu ca să-mi închipui că înțelepciunea mea ar fi mai importantă ca inima ei? Bineînţeles că mama mea a considerat foarte nefericită alegerea mea: un colonel de armată mai mare cu doisprezece ani ca mine. M-a implorat să mă gândesc la drumul greşit pe care o apucase ea însăşi, la cum îşi abandonase comunitatea religioasă măritându-se în afara Societății Prietenilor. Era convinsă că aş fi mult mai în siguranță cu un bărbat mai tânăr şi cu mai puțină experiență decât Allen, unul care să fie credincios şi blând în credința lui. Şi totuşi sunt convinsă că o astfel de căsnicie m-ar fi sufocat.

Mi se pare extraordinar de dificil să înțelegi dragostea privind din afară; nu pot decât să sper că prietena mea va avea parte mai degrabă de bucurie.

4 iulie

Împreună cu Charlotte am aşezat cortul de pânză la vreo şase metri de cuib. La început am vrut să decorez exteriorul cu ramuri şi frunze, dar nu mai cred că e necesar. Cel mai tare pasărea pare că se sperie de mişcare. Sper să mă apropii treptat, încet-încet, mâine, poimâine.

Charlotte dă pe dinafară de bucurie datorită cuibului, deşi a spus că şi-ar fi dorit să mi-l găsească ea. Când pasărea mamă a fost plecată, am pus-o pe Charlotte să țină o foaie de hârtie lângă cuib ca să pot focaliza pe ea, iar când a văzut cele două ouă de colibri, a exclamat:

— Vai, da-s numa' cât nişte năsturei!

E înghesuială mare în cort, dar e loc destul pentru aparat, trepied şi scăunelul pliant. Am decupat câteva găurele în pânză ca să pot scoate obiectivul şi să mă uit cu binoclul când stau pe scăunel.

Charlotte are infinit mai multă răbdare decât Evelyn, dar până şi pe ea am fost nevoită să o expediez de-aici, fiindcă se foieşte şi vorbeşte întruna. Nu s-a supărat însă deloc, căci atunci când m-a întrebat dacă ar putea să imprime şi ea câteva fotografii după placa cu scatiii pinilor, i-am dat voie, aşa că a zbughit-o foarte încântată acasă, în camera obscură.

6 iulie

Azi-dimineață am ajuns cu aparatul un pic înainte de cinci şi jumătate. Cortul este acum bine ascuns în desiş, aşezat la doar câteva zeci de centimetri de cuib. Am intrarea pe partea opusă, aşa că mă pot strecura tiptil, fără să deranjez pasărea mamă.

Îmi dau seama că locul e prea umbrit pentru o fotografie cum se cuvine la această oră din zi, dar nu-mi pare rău că m-am trezit atât de devreme. Este deopotrivă liniştitor şi foarte pasionant să stai ascuns aici în vreme ce lumea îşi urmează cursul fără mine. Soarele răsare, gornistul sună deşteptarea şi, din acel moment, toată garnizoana se trezeşte la viață. Insectele încep să bâzâie în jurul cortului,

pasărea mamă îşi întinde gâtul, iar eu aud primul feribot trăgând la debarcader odată cu sunetul îndepărtat al oamenilor, catârilor şi căruțelor.

Şi totuşi, în toiul acestei agitații, eu trec complet neobservată, ajungând uneori în situații aproape jenante. La doar o oră sau două după deşteptare, doi soldați tineri au trecut pe aici în drum spre terenul de instrucție – Ce-i cu cortul ăla acolo? Face fotografii. Nevasta colonelului? Nimic interesant din câte văd, numai crengi şi copaci. Deci, cine-i doamna? Doamna Forrester. Nu cred c-o cunosc. Am văzut-o din când în când cu nepoata generalului. Aprigă femeie! Cine, doamna Haywood? Nuu, nepoată-sa. Evelyn.

M-am întrebat dacă n-ar trebui să spun ceva şi să mă arăt înainte să apuce să zică lucrurile de care apoi să le fie jenă, dar am ezitat, iar sunetul conversației lor a scăzut şi mi-am dat seama că se îndepărtaseră.

A trecut de prânz, iar soarele bate de dincolo de râu. Lumina e puternică. Am început să fotografiez cu foc.

Unul dintre ouă se crapă! Am putut pătrunde cu privirea doar o clipă, când pasărea mamă a stat la marginea cuibului ca pentru a-şi lua zborul, dar apoi s-a întors la clocit.

Trei plăci astăzi. Mă abțin, fiindcă nu sunt încă sigură ce ore şi ce condiții meteorologice sunt cele mai potrivite.

7 iulie

E ciudat cât de aproape de moarte pare să fie o pasăre abia venită pe lume, cu pielea subțire şi zbârcită, cu capul ca o mură pământie, strivită. Puiul nu se mişcă deloc şi nici

n-aş fi sigură că trăieşte dacă n-aş vedea cum răsuflarea îi înalță coastele mici. M-am înfiorat la vederea sa, cam ca şi cum m-aş fi uitat la o rană respingătoare, şi totuşi în câteva zile această biată ființă va avea pene şi va deschide ciocul, înfruntând lumea.

Lt. col. Allen Forrester
12 iulie 1885

Sgt Tillman iară. Azi-dimineață am aflat de ce neau adus aici. Au auzit că suntem vraci şi ştim să vindecăm bolnavi. Navem decât trei feluri de pilule de chinină deale armatei da nu vedem nici urmă de malarie aici şi pilulele ori te fac să ieşi ori să te opreşti. Lentu lea dat vrând nevrând dar indieni sau bucurat. Căpetenia care e cel mai bolnav a luat una din fiecare iar ceilalți doar câte un fel sau doo. Lentu zice că se simte prost că le dă pilule care no săi vindece ba chiar poate o să se simtă mai rău da eu am zis că măcar nea salvat noo vieața fincă indieni sunt mulțumiți şi no să ne ămpuşte.

Nici Pruitt nu arată prea bine. Negru tot de la scorbut şi ia mai căzut un dinte.

14 iulie

Iară pe râu. Indieni nu vreeau să plecăm. Tot cătau să se uite la noi în barcă să vadă cei acolo şi mai să dea peste

Nattie sub saci de dormit dar nau găsito. Bănuiesc că ea sar fi apărat bine mersi dar mai bine că na fost cazu.

Crecă ne apropiem de nişte bulboane şi numi prea place. Lentu foloseşte un băț plutitor şi se uită la ceas şi zice că apa curge cu vreo 11 kilometri pe oră.

Ploo. Da măcar nu mai e fum de la focuri.

Sătul şi obosit că nam mâncat nimic numai untură care cade greu. Indieni nu prea au mâncare şi noi oricum navem nimica de dat la schimb.

15 iulie

Sunt eu iară. Colonelu a scăpat de febră în sfârşit aşa că se face bine dar încă stă numa în barcă şi nu prea zice şi face nimica.

Mie frică de mor de bulboanele astea. Numa Nattie & eu vâslim cu parii şi împingem cu bețele să ne ferim de vârtejuri. Apa e iute şi sunt pietroaie şi pomi de care te poț ciocni. Se pare că ploaia a umflat râu şi mai mult şi sunt şi mai mulți pomi răsturnaț. Râu e ca o coadă împletită aşa că trebuie să alegi pe unde să mergi dar de odată e prea târziu că apa e iute şi ai şi luato întro parte. Numi prea place dar nam ce face caut să numi pierd capu.

16 iulie

Râu sa mai domolit ce bine doamne. Un singur canal mare. Şi vremea sa făcut mai bună.

Am trecut de nişte indieni careşi făcuseră tabăra pe mal. Am tras un foc în aer săi salut. Sau speriat ca naiba. Au fugit carencotro în pădure. Numa o bătrână a stat şi am primit de la ea nişte peşte uscat şi lam gătit în untura noastră ceeace nea căzut tare bine la burdihan. Abea aştept să găsesc punctu comercial ca să iau nişte haleală calumea.

17 iulie

Nimic de raportat numa ca fost o zi lungă pe râu. Lentru zice că am făcut 75 kilometri. Am mai făcut rost de nişte carne şi peşte dela nişte indieni. Vorbesc o țără de engleză şi o indiană pe care no pricepem. Zice că suntem aproape de Yukon. De acolo putem trece cu vaporu.

Dragă Walt,

Mă apropii de finalul transcrierii şi m-am tot gândit la ceva ce ai menționat în ultima ta scrisoare. Am cumva sentimentul unei pierderi când citesc aceste pagini? Greu de răspuns, fiindcă întrebarea în sine porneşte de la anumite presupuneri. Dar răspunsul pe scurt este: nu.

Dar aş vrea să îți dau şi răspunsul pe lung, şi sper să nu te superi, Walt, fiindcă subiectul mi se pare foarte provocator şi interesant.

Aşa că dă-mi voie să încep prin a spune că eu nu-s nici unul, nici celălalt. Sunt ambii sau, mai exact, sunt mulți – tribul de pe Wolverine, ruşii, irlandezii, suedezii. Şi asta ține

doar de o parte din arborele meu genealogic, care e doar un aspect al unui om. Mai există atât de multe alte etichete pe care oamenii adoră să le pună. Din ce fac parte şi din ce nu? Totul depinde de locul unde stau şi de cine încearcă să mă pună într-o cutie sau alta.

Dar ceea ce face extrem de incomodă întrebarea despre pierderea culturală, şi motivul pentru care îmi este dificil să răspund, e ceva ce ține de definițiile inerente. Dacă un grup de oameni au suferit o pierdere, atunci inevitabil ei sunt văzuți ca neînsemnați, în vreme ce aceia care i-au deposedat par importanți. Este un gând bidimensional şi restrictiv. Cine defineşte bunăstarea şi succesul? Cum putem spune că un om este mai mult sau mai puțin valoros, că este mai bun sau mai rău, fiindcă face parte dintr-o cultură sau alta, şi de ce-am vrea să facem asta?

Când aveam nouă ani, mama îmi pregătea micul dejun preferat – clătite din aluat dospit cu afine şi cârnați de baribal. Era o dimineață senină de septembrie şi speram să se întoarcă tata cât mai curând din tabăra de vânătoare, aşa că o ajutasem pe mama să facă curățenie prin casă, iar fratele meu aprinsese focul în sobă. Afară începea să bată vântul şi la fiecare rafală frunzele galbene erau scuturate din mesteceni, îmi amintesc că mă gândeam că arată ca nişte monede de aur rotitoare.

Tocmai scoteam siropul din dulap când s-a auzit un ciocănit tare în uşă. M-a speriat, căci era aşa de puternic şi neaşteptat – la noi nu ciocănea nimeni niciodată, se intra pur şi simplu. Şi mama părea îngrijorată, iar apoi a deschis uşa şi a văzut un polițist stând acolo în uniforma lui albastră, cu pălărie şi cu toc de pistol la brâu. Venise să ne spună că tata a murit într-un accident de avion în munți. Plecase din tabăra de vânătoare şi vremea se înrăutățise brusc.

Tata era irlandezo-suedez – străbunicii lui erau imigranți care veniseră în America nutrind speranța să scape de sărăcia din țările lor. Când avea nouăsprezece ani, tata s-a mutat din Minnesota în Alaska, fiindcă voia să fie ghid de vânătoare. S-a îndrăgostit de mama şi n-a mai plecat din Alaska.

Îmi amintesc cum mama a plâns două zile încontinuu, după care s-a oprit şi a început să organizeze *potlatch*-ul[29]. Prietenii tatei au ținut un priveghi la bar, unde au băut prea mult Jim Beam şi au tras focuri în aer în onoarea lui. Iar apoi au început să apară rudele mamei din toată Alaska. S-a gătit şi s-a mâncat enorm – carne de elan, somon, plăcintă cu afine –, şi toată lumea spunea poveşti. Stràunchiul meu cânta la scripcă şi bătrânii dansau şi cântau. Au dormit cu toții pe podeaua din camera noastră de zi şi în corturile din curte şi ziceai c-o să stea cu săptămânile.

Într-un fel, aceste amintiri sunt şi cele mai fericite, şi cele mai triste din copilăria mea.

Aşa că mă întreb, probabil, unde este linia care mă plasează pe mine în cultura asta sau cealaltă, decretând că am mai mult sau mai puțin dintr-una sau din alta? Sunt cel care sunt şi nimic mai mult, şi, ca majoritatea oamenilor, am fost distrus sufleteşte de câteva ori, dar în mare parte din timp am fost fericit.

Însă n-aş vrea să mă înțelegi greşit. Există nişte întrebări importante şi grave privitoare la istoria Alaskăi. Vreme de mulți ani copiii băştinaşilor au fost abuzați de misionari şi de profesorii de la şcolile teritoriale de stat. Cum se transmit aceste consecințe de la o generație la alta? Cum ajutăm familiile să scape din acest tipar al alcoolismului,

---

[29] Eveniment festiv organizat de unii băştinaşi din America de Nord la naşteri, decese, nunți, când gazda împarte daruri cunoscuților, diferite în funcție de rang sau poziție socială.

dependențelor şi violenței domestice? Acestea sunt probleme reale. Dar atunci când folosim termeni ca subjugare, pierdere şi dorința de a „păstra cultura”, toate acestea devalorizează şi limitează omul într-un fel care nu mi se pare corect.

Să nu-ţi închipui totuşi că opiniile mele reprezintă şi felul în care gândesc toți ceilalți. Până şi în cercul meu de prieteni şi în cadrul familiei mele vei găsi douăzeci de păreri diferite pe o singură temă de discuție. Ori de câte ori cineva se apucă să scrie despre una dintre vechile poveşti, apar câțiva oameni care să spună: „Nu, nu s-a întâmplat aşa. Uite cum au stat lucrurile de fapt”. Cred că persistă tendinţa asta de a-i lua pe oameni la grămadă, de a considera că toţi cei care arată la fel sau provin dintr-un anumit mediu social gândesc la fel.

Iată un exemplu: acum câțiva ani, o grupare ecologistă a abordat tribul şi ne-a cerut să sprijinim o anumită cauză, presupunând că o să acceptăm cu toţii până la unul. Dar de fapt a trebuit să refuzăm, fiindcă unii dintre noi îşi câştigă traiul lucrând pentru companiile miniere chiar în vreme ce rudele lor protestează împotriva minelor. Alt exemplu: am un grup de prieteni care şi-au făcut o trupă şi folosesc limba, muzica şi dansurile tradiționale de pe râul Wolverine, dar întrețesute cu sonorităţi şi influențe moderne. Au cântat la petrecerea aniversară a unei bătrâne de-ale noastre care împlinea o sută de ani. Însă deşi ei doreau să îi aducă un omagiu, femeia s-a arătat deranjată. E devotată bisericii ei şi a fost crescută în credința că vechile obiceiuri sunt retrograde şi rele.

Toate aceste păreri trăiesc laolaltă într-un oraş mic, chiar în sânul unei singure familii. Înțelegi ce complicat e totul, şi numai la suprafață. Ține de noi, ca oameni. Suntem complicați, confuzi şi frumoşi.

Când citesc jurnalele şi scrisorile acestea, sunt în primul rând încântat şi ca istoric, şi ca membru al tribului. Ştim atât de puține despre râul Wolverine înainte de colonizare, iar jurnalele colonelului abundă în informații. Fiecare detaliu referitor la modul în care se îmbrăcau, vorbeau şi găteau acei oameni constituie o descoperire entuziasmantă. Ador gândul că femeile se puteau transforma în gâşte la marginea unei mlaştini sau că o fată putea lua de bărbat o vidră, iar apoi, când descoperea că nu-i este fidel, să-l omoare şi să-i poarte blana. Morții se puteau duce în munți să vâneze mamuți lânoşi, şi în loc de adolescenți beți şi un criminal în serie psihopat, în lacul Kulgadzi putea sălăşlui un monstru uriaş, cu dinți ascuțiți. Din toate aceste poveşti răzbate ideea că ne-am luptat cu un ținut palpitant, plin de duhuri.

Aş vrea să găsesc copacul unde s-a născut Moses Picea. Probabil nu e departe de vechea tabără de vânătoare a unchiului meu, dar însemnările din jurnal sunt prea vagi pentru a putea fi sigur. Pentru colonel a fost o întâlnire respingătoare şi ciudată. El nu cunoştea acel molid sau acea vale a râului, nu ştia cine avea să devină Moses Picea şi ce o să facă pentru Alaska. N-avea cum să-şi imagineze că bebeluşul ar putea avea legătură cu el şi cu „Omul care Zboară cu Aripi Negre”.

Mi se pare foarte interesant că odată ce traversează munții Wolverine şi ajung la fluviul Yukon, într-un teritoriu care în 1885 era deja ocupat de armată şi misionari, colonelul şi grupul lui nu mai dau niciodată peste vreo femeie-gâscă sau peste vreun monstru acvatic. Şi de-a lungul următorilor câțiva ani, când valuri de mineri şi vânători au început să invadeze zona din amonte de râul Wolverine, nici unul dintre ei n-a mai descris asemenea întâmplări. Nu spun că a dispărut cealaltă lume, fiindcă nu-s convins de asta. Poate că de-acum nu mai avem ochi

pentru ea. Ştiu că eu n-am fost atât de norocos încât să asist la aşa ceva, dincolo de povestiri şi imaginație. Aşa cum le plăcea profesorilor mei de la facultate să spună, s-a schimbat paradigma.

Şi-apoi îşi face simțită prezența şi latura mea de Pollyanna, cea care îl cam enervează pe Isaac, dar, datorită ţie, avem aceste jurnale. Şi avem şi toate poveştile noastre. Avem oamenii care trăiesc acum aici, iar istoria noastră şi destinul nostru, ba chiar şi familiile noastre, toate sunt întrețesute.

M-am gândit tot mai mult la expoziție şi la ce-aş vrea să fac cu artefactele. E incredibil că familia ta a păstrat tunica de piele a colonelului. Există foarte puține artefacte de pe râul Wolverine din acea perioadă istorică atât de timpurie. Şi sigur că atunci când un obiect e foarte deteriorat, şi mai ales într-un mod aşa de violent, oamenii nu îl prea păstrează. Haina, orizontul artificial (mereu mi s-a părut tare tulburătoare această denumire a instrumentului) şi cana lui de aluminiu ar alcătui o vitrină. Mă gândesc că am mai putea expune jurnalele, deschise la anumite pagini, într-o casetă de sticlă. Şi mai sunt scrisorile lui Sophie, pieptănul de argint şi chinga pentru ținut copilaşul.

Există atât de mulți artişti talentați aici, în Alaska, care lucrează şi în stil tradițional, şi modern, şi mă întreb dacă n-am putea face cumva un spectacol artistic pe această temă. Oricum, îmi vin tot felul de idei.

Îți trimit încă o fotografie, fiindcă în această perioadă a anului râul arată complet diferit. Asta a fost făcută în amonte de Alpine, lângă trecătoarea pe unde-au traversat munții colonelul şi grupul lui. Acum iarna e-n toi. A nins săptămâna trecută, apoi s-a înseninat şi temperatura a scăzut până la –20 de grade. La mama acasă au înghețat țevile şi bietul Isaac a petrecut jumătate de zi în subsol ca să topească dopurile de gheață la flacără. Mă bucur că a

vrut să facă el asta, fiindcă mie de fiecare dată mi-e frică să nu dau foc casei.

Toate cele bune,

Josh

Dragă Josh,

Ultima ta fotografie e pe frigider, chiar lângă cealaltă, deşi mărturisesc că atunci când dau cu ochii de ea, îmi vine să mă duc să-mi pun puloverul. E destul de frig şi aici, în Montana, dar acolo pare cu totul altceva. Şi munţii ăia. O privelişte extraordinară.

Mi-ai dat iarăşi un subiect asupra căruia să meditez. Nu pot spune că m-am gândit vreodată la toată ideea asta cu

pierderea unei culturi, aşa cum ai descris-o tu, şi nu e pentru prima oară că ai zdruncinat ceva în mine. Bănuiesc că ai un efect bun asupra minții mele prăfuite, chiar mai mult decât rebusurile.

Mi-a părut rău să citesc ce mi-ai relatat despre tatăl tău. Tatăl meu a murit când aveam douăzeci şi ceva de ani, şi asta m-a bulversat pentru o vreme. Nu-mi pot imagina ce greu trebuie să fie când eşti doar un băiețel. Tata a fost unul dintre acei oameni absolut speciali despre care presupuneam pur şi simplu că-mi va fi întotdeauna alături. El mi-a arătat prima dată cutiile cu documentele colonelului din pod şi mi-a spus că puteam citi tot ce voiam, câtă vreme aveam grijă cu paginile. Când şi-a dat seama cât mă absorbise expediția, a adus o hartă cu Alaska şi a prins-o în piuneze acolo în pod, anume pentru mine. De atunci încoace, mereu mi-am imaginat că într-o bună zi o să văd acele ținuturi cu ochii mei.

Acum îmi trag palme că n-am făcut-o când am avut ocazia. Pe vremea când lucram încă la direcția de drumuri, am rugat-o pe o doamnă de la o agenție turistică să-mi caute informațiile necesare. I-am spus că nu voiam să merg într-una dintre călătoriile alea extravagante, ci voiam să văd țara descrisă de colonel. S-a străduit şi mi-a alcătuit un traseu, dar hârtiile de la ea şi broşurile au zăcut câteva luni pe măsuța de cafea, iar apoi probabil că le-am aruncat. Aveam bani să plătesc excursia şi-aş fi putut să-mi iau liber de la serviciu, dar mereu părea prea multă bătaie de cap. Şi cred că o parte din mine se temea un pic de această călătorie. Probabil că ți se pare stupid. Şi mie mi se pare acum.

Cel puțin am avut înțelepciunea de a-ți trimite documentele colonelului. Cum merge transcrierea? Eşti pregătit să-ți trimit artefactele? M-am interesat săptămâna

trecută la o firmă de curierat şi se pare că se pot ocupa de transportul special când eşti tu pregătit.

Al tău,

Walt

Lt. col. Allen Forrester
20 iulie 1885

Tillman s-a străduit cât a putut ca să țină jurnalul la zi. Îi sunt recunoscător pentru grijă. Deşi nu e nimic calomnios, doar lucruri personale & confesiuni, tot mă simt stânjenit să ştiu că a deschis aceste pagini. S-a grăbit să-mi spună că nu mi-a citit însemnările.

Amintirile acestor ultime zile sunt tulburi. N-am mai fost atât de bolnav din copilărie. Încă am picioarele slăbite şi obosesc repede. Le sunt foarte recunoscător celor doi & lui Nat'aaggi pentru că au continuat drumul spre coastă. Mi-au povestit că întâlnirea cu taionul din amontele fluviului Tanana a fost cu peripeții, chiar îngrijorătoare pe alocuri. Eu îmi amintesc foarte puțin.

Suntem dezamăgiți să aflăm de la indienii care îşi au tabăra pe mal că punctul comercial din aval a rămas fără provizii.

La amiază ajungem la Yukon, un semn important al înaintării.

21 iulie

Am sosit la punctul comercial, ţinut de un tânăr metis indian-rus & de soția lui, dar nu mai au provizii & aşteaptă vaporul să se întoarcă pe râu în sus. Oricum, ne-au tratat cu amabilitate. Femeia ne-a servit cu cafea & biscuiți marinăreşti în chip de mic dejun. După atâtea săptămâni de foamete, a fost un adevărat deliciu.

Bănuiesc că n-ar trebui să fie o surpriză. Am văzut bărbați îndrăgostindu-se de spălătorese, de indience, de nevestele altora, de târfe. Aproape întotdeauna vraja se sparge când bărbații se întorc în mediul lor obişnuit. Astăzi, când Tillman şi-a mărturisit dragostea pentru Nat'aaggi, am sugerat că s-ar putea să fie doar o toană, ceva trecător, legat de împrejurări.

— Ştiu care-i chestia cu iubirile din tabără, domnule. Dacă încui două animale în cuşcă, ori se f..., ori se bat, asta-i clar. Dar eu îți zic că-i altă treabă. Nici nu i-am cerut să se culce cu mine & a trecut ceva vreme, nu mi-ar prinde rău una mică.

I-am sugerat că pesemne l-a ținut la distanță iscusința ei în mânuirea cuțitului. Dar el a insistat că o respectă mult, despre asta e vorba.

— Ai văzut şi dumneata cum ştie să vâneze & să pună capcane. Ştii că se pricepe să-şi facă singură rachete de zăpadă?

E o tânără capabilă, am încuviințat. Uneori m-am întrebat dacă ea se află sub protecția noastră ori noi sub a ei.

A continuat să îi înşire alte multe calități. A zis că n-a mai întâlnit niciodată o femeie care să-şi dorească să îl întreacă la tras cu puşca & la jocuri.

— Mai are şi-un fel al ei de a glumi despre lucruri pe care alte femei nici nu le discută de jenă. Dar nu-i vulgară ca unele târfe pe care le-am cunoscut, a adăugat.

Am spus că ei doi par să se simtă bine unul în compania celuilalt, dar m-am întrebat dacă există vreo şansă să rămână împreună.

— Îți aminteşti când ai zis că doamna Forrester a ta nu semăna cu nici una dintre femeile pe care le cunoscuseşi până atunci, că are ceva diferit, doar al ei? Uite, aşa simt şi eu despre Nattie.

L-am întrebat dacă şi ea simte în privința lui, la care a recunoscut că habar nu are.

— Eu sar din floare-n floare, domnule. În rarele ocazii când sunt refuzat, nu pierd o clipă cu smiorcăiala, a zis.

Însă cu Nattie nu-i sigur, a continuat. De exemplu, stau ei aşa şi vorbesc, fiindcă engleza ei e tot mai bună, când Tillman încearcă să o ia de mână sau dă să se aşeze mai aproape de ea.

— Şi ea se trage îndărăt & eu fac ce vrea ea ca un idiot.

I-am zis că poate căsnicia nefericită o determină să fie mai precaută când i se face curte.

Tillman s-a plesnit cu palmele peste genunchi.

— Dar bineînțeles! Cum de nu mi-am dat seama? E al naibii de precaută. Trebuie s-o iau cu uşurelul, şi-atunci poate-mi iese.

N-am mai zis nimic. Mie nu mi se pare că au vreo şansă. Cu siguranță că el n-are nici cea mai mică intenție să rămână cu ea aici, în sălbăticia din Alaska. Am văzut puține indience adaptându-se la civilizația modernă; Nat'aaggi nu pare deloc o astfel de femeie. O să vrea ea să-l urmeze la San Francisco şi apoi în cine ştie ce fort unde va fi el trimis la post? Pare puțin probabil.

În aceeaşi zi, mai târziu, Tillman mi-a spus:

— Îți dai seama, Colonele? Foarte curând o să-ți vezi scumpa nevestică & copilaşul.

N-am zis nimic.

22 iulie

Am ajuns la casa misionarului, chiar dacă omul în sine nu e prin preajmă. Parcă aveam un miraj în fața ochilor: o grădină de zarzavat cu napi, varză şi flori, o căsuță mică, dar cochetă & câteva acareturi din scânduri. Toate pe malul acestui râu sălbatic.

— Ia te uită, nici urmă de mizerie pe jos, a şoptit Tillman când soţia misionarului ne-a poftit în casă & ne-a făcut cafea. Bine că acu' am nădragi pe mine.

Ne-a fost cam jenă când ne-am dat seama cât de tare contrasta halul în care arătam cu înfăţişarea îngrijită a femeii & cu curăţenia din casă. Suntem inadmisibil de prăpădiți & de mizerabili.

Soţia misionarului ne-a servit prima masă adevărată de patru luni încoace, constând în ochiuri, pâine, cartofi & napi, toate presărate cu cantități generoase de sare. Ne-a primit cu drag pe toți, chiar dacă pe Nat'aaggi & pe Băiatu' îi serveşte afară.

Femeia a remarcat şi starea precară de sănătate a lui Pruitt. S-a oferit să-i prepare nişte leacuri. A zis că probabil n-o să-i prea placă, dar i-ar ameliora considerabil starea.

Mai târziu ne-a condus în baia lor mică, cu sobă pe lemne & o cadă mare pe care putem să o umplem cu apă ca să ne spălăm. Ni s-a dat voie şi să montăm unul dintre corturile mari din pânză ale soțului ei ca să dormim în el. Nat'aaggi preferă să-şi facă cortul ei, din crengi de molid.

23 iulie

Suntem alţi oameni, spălați, sătui & odihniți. Ba Tillman şi-a ras şi barba, ceea ce i-a provocat un şoc lui Nat'aaggi.

Doamna Lowe, căci aşa o cheamă, trebuie să vadă de şapte copii, cel mai mare fiind un băiat de zece ani, cel mai mic încă bebeluş, dar reuşeşte chiar şi aşa să ne ajute foarte mult.

Deja astăzi l-a încurajat pe Pruitt să bea câteva căni cu ceai din ace de molid, despre care el spune că are o aromă puternică, iute, dar nu-i chiar neplăcut. De asemenea, i-a făcut acel leac indian din intestine de iepure, doar încălzite, dar nu gătite.

Pruitt a pălit când se pregătea să bea toate astea, dar a făcut cum i s-a cerut.

I-am spus doamnei Lowe că în ultimele săptămâni şi-a cam pierdut pofta de mâncare, ceea ce n-a făcut decât să-i înrăutățească starea. Ea pare însă încrezătoare că după o săptămână sau două de tratament cu asemenea leacuri Pruitt se va simți mai bine.

Am zis că mi se pare greu să fii mamă cu atâția copii într-un loc izolat ca acesta, cu aprovizionarea atât de nesigură. Doamna Lowe a recunoscut că adesea te poți simți foarte singur & îţi vine greu. Iarna trecută febra i-a răpit un copil, penultimul născut. Se pare că soțul ei era tot aşa plecat, cu munca lui de convertire, prin urmare a trebuit să facă față singură tragediei.

25 iulie

Am ajutat-o pe doamna Lowe cu nişte reparații la acoperişul magaziei de lemne, stricat iarna de vântul puternic. Apoi ne-a pregătit o cină extravagantă cu friptură

de karibu, cartofi, morcovi. Ne-a servit şi cu un desert compus din biscuiți cu gem de afine.

Dar lui Pruitt nu i-a dat desertul până nu şi-a băut bolul obişnuit de mațe de iepure. Deşi e încă piele şi os & slăbit, pare să-şi revină. Şi-a reluat jurnalul & notează ce plante întâlneşte la râu.

Am aflat mai multe despre familia Lowe. Țin de Biserica Moravă, despre care nu ştiu mare lucru. Soțului ei i s-a încredinţat această activitate misionară în 1880, dar au sosit aici abia în 1882.

Doamna Lowe s-a adaptat remarcabil la condițiile extreme de aici. Ea tranşează păsările vânate de fiul cel mare, aduce lemnele de foc cu sania. În absența soțului, a împuşcat şi câțiva karibu când turma a trecut îndeajuns de aproape de casa lor.

În 1883 familia Lowe l-a cunoscut pe locotenentul Frederick Schwatka, atunci când acesta îşi încheia celebra călătorie pe fluviul Yukon.

Spune că era un militar foarte diferit de cum par eu. Am întrebat în ce sens.

— Nu era aşa de reținut & nu prea cunoştea smerenia.

Am spus că orice om care a petrecut ceva vreme în Alaska n-are cum să fie altfel decât smerit.

Lt. Frederick Schwatka, Regimentul 3 Cavalerie, Expediție militară de recunoaştere în Alaska întreprinsă în 1883, raportată Comandamentului Superior din Columbia, Cazarma Vancouver, Teritoriul Washington

Fluviul Yukon

Ne-am aşezat tabăra la 8:30 seara, lângă câteva morminte indiene, cam la un kilometru sau două în amonte de gura de vărsare a râului Whymper, care curge din stânga şi chiar la hotarul superior al văii bătătoare la ochi a pârâului. Erau destul de multe morminte în acel loc, alcătuind primul şi singurul cimitir din câte am văzut pe râu care poate fi numit cimitir de familie, adică un loc unde fuseseră îngropați mai mulți oameni, să zicem şase sau şapte, în şir, într-o singură îngrăditură. Stâlpii de la colțuri şi laterali erau totemuri obişnuite, cu nişte zdrențe vechi care fluturau, două dintre sculpturi reprezentând, cred, o rață şi un urs, pe celelalte nu le-am putut desluşi.

...doctorul Wilson a încercat să scoată un craniu dintre multele care ni se păreau mai la îndemână pentru a-l trimite să fie inclus în bogata colecție de cranii de la Muzeul Armatei, dar deşi câteva morminte ce păreau vechi erau deschise, craniile erau prea proaspete pentru a putea fi pregătite corespunzător în timpul scurt pe care îl aveam la dispoziție.

Lt. col. Allen Forrester
26 iulie 1885

Doamna Lowe mi-a mărturisit că soțul ei a făcut un copil cu o tânără inuită şi e mai mult plecat decât pe-acasă. Crede că şi-a făcut un fel de a doua soție din băştinaşa aceea.

Dar ea de ce mai rămâne aici? Nu are o familie care să o ajute? & biserica nu o să-l destituie dacă se află de acest comportament imoral?

— Trebuie să las totul în voia Domnului, a spus ea.

M-a întrebat dacă împărtăşesc şi eu aceeaşi credinţă. Am recunoscut că nu.

— Uneori mă tem că rugăciunile noastre nu-s destul de puternice pentru locul ăsta sălbatic, a zis.

În seara asta stau în fața cortului. Observ pentru prima oară că la apus cerul chiar se întunecă. Aerul e răcoros. Toamna vine devreme în ținutul acesta.

Tillman & Nat'aaggi joacă jocul lor cu bucla pe râu. Se întrec & râd. Când, la un moment dat, au aruncat amândoi deodată cu piatra prin laț, el a apucat-o de talie & a ridicat-o în aer.

Sunt egoist, dar m-am simțit singur când i-am văzut.

27 iulie

Bine că a venit Tillman după mine în seara asta.

Am rămas în casa doamnei Lowe până mult prea târziu. Am vorbit cu ea despre familiile noastre din est, despre copilăriile noastre. A vizitat Bostonul de multe ori când era mică. Când s-a făcut târziu, i-a ajutat pe copiii mai mari să se culce în pătuțurile lor din pod, a aprins o lampă pe masă. M-am ridicat dând să plec, dar ea a întrebat dacă n-aş putea să mai stau un pic. Copiii au adormit în curând, cu excepția bebeluşului care îi sugea la piept.

Când pe copilaş l-a luat somnul, ea i-a desprins cu blândețe gura de sân. Nu mi-am putut întoarce privirea. Laptele umezind buzele copilului. Rotunjimea dulce a sânului ei plin. Nu s-a grăbit să se acopere, ci a rămas aşa o clipă, apoi şi-a înălțat privirea spre mine.

Lumea s-a îngustat atât de mult, încât a dispărut totul, în afară de flacăra caldă a lămpii.

Atunci sergentul a ciocănit la uşă.

— Colonele, e târziu. Ziceai că vrei să te scoli devreme.

Nu pot dormi. Șed în fața cortului, Pruitt & Tillman sunt încă înăuntru, în pat. Țin în mână scrisoarea de la Sophie & pieptănul de argint.

28 iulie

Am plecat de la casa familiei Lowe în dimineața asta, târziu. Copiii alergau de colo-colo şi ţipau, ajutau la demontarea cortului & la încărcarea bărcii de piele. Bebeluşul plângea în brațele ei. Când am pornit pe râu, a fost nevoie de un efort mare din partea mea ca să nu mă uit înapoi după ea.

Chiar înainte de Nulato, ne-am întâlnit într-o tabără indiană cu domnul Lowe. A făcut cu mâna spre barca noastră când a văzut că eram albi. Aş fi preferat să trecem mai departe, dar ar fi părut un gest tare neprietenos, aşa că ne-am oprit.

Omul e vesel, se grăbeşte să ne strângă mâinile & să ne binecuvânteze. A zis că se bucură să afle c-am găsit loc de odihnă & mâncare la el acasă. A întrebat în treacăt ce-i face familia. M-am luptat cu impulsul de a-l pocni. Când a început să ne prezinte băştinaşilor cu care se întovărăşea, Tillman l-a întrerupt, a zis că trebuie să plecăm dacă sperăm să prindem vaporul.

Domnul Lowe a părut surprins de plecarea noastră subită, dar deloc afectat. Ne-a făcut cu mâna bucuros de pe mal când dispăream pe următorul cot al râului.

În seara asta dormim într-o cabană de vânător abandonată, mult mai în jos de Nulato. Nici urmă de vapor, care e aşteptat să apară din zi în zi.

Am trecut doar rapid prin sat, dar i-am găsit pe indieni cam neliniştiţi. Au auzit că Alaska Commercial Company îşi va închide baza de la Nulato. Anvik a fost deja abandonat. Câţiva metişi ruso-indieni au trezit ostilitate explicându-le băştinaşilor ce puţin primesc pentru schimburile pe care le fac. Se aleg cu mai puţin de jumătate din valoarea pe care o au blănurile lor în San Francisco, dar pe mărfuri li se percepe 25% în plus.

Indienii aşteaptă vaporul cu puştile în mână. Una peste alta, coliba asta din aval părea un loc mai bun de înnoptat. Nu se găsesc de-ale gurii, nici provizii. Dar măcar ne asigură suficient spaţiu confortabil. E un loc liniştit & pitoresc, cu un pârâu care curge în preajmă.

Pruitt a observat primul colţul mare din albia pârâului, la doar vreo treizeci de centimetri sub suprafaţa limpede a apei. Mamut lânos, zice, vechi de mii de ani. La fel cu cel pe care l-am văzut în trecătoare.

29 iunie

Astăzi Pruitt m-a întrebat dacă şi-ar putea găsi liniştea pe acest pârâu. Mi s-a părut bizar. Multe am văzut & îndurat noi în acest teritoriu, dar liniştea nu se numără printre ele. Atât am zis.

— Există o anumită linişte în mijloc, a spus el. Probabil c-o simţi şi dumneata, nu?

M-am uitat în locul în care privea el, acolo unde apele treceau peste colţul de mamut. A zis că probabil era pârâul. Nu puteam urmări tot ce spunea, fiindcă e un pic incoerent când vorbeşte, dar a zis ceva de imensitatea apei, care curge strop cu strop prin văile munţilor, apoi năvăleşte în mare.

— Asta-i o alinare, nu-i aşa? a întrebat. În fiecare zi ne trezim. Ne spălăm în apă rece. Adunăm lemne de foc. Mâncăm ca să supravieţuim. A doua zi o luăm de la capăt. Poate că viaţa se simplifică mult redusă la atât.

Dar mai sunt şi ploaia & ţânţarii & somonul putred & mersul zile în şir, de-ţi putrezesc cizmele în picioare, i-am zis, dar era prea concentrat pe filosofeala lui ca să vadă partea comică din ce îi spuneam.

Esenţial. Acesta e cuvântul pe care îl folosea iar & iar. Foamete, soare, frig. Pure, în sine. Fără un văl fals între om & lumea din jurul lui, a zis. Fără prefăcătorii. Nimic după care să te ascunzi.

Bănuiesc că asta apreciază un om ca Samuelson în ţinutul acesta.

Atunci Pruitt mi-a zis că i-ar plăcea să-şi petreacă ultimele zile aici.

M-a surprins. Se referea la sinucidere?

— Cred că mi-ar plăcea să trăiesc singur o vreme aici, a spus.

Chiar atunci trecea pe apă un stol de raţe. Le-am privit cum plutesc duse de curent pe lângă malul opus.

— La Elk Creek, domnule, eu n-am fost nici martor, nici dezertor.

Am tăcut amândoi o vreme.

— Ar fi putut fi suportabil, a continuat. Să fi privit & să nu fi făcut nimic & să fi trăit doar cu ruşinea. Să fi fugit &

să fi fost împuşcat. Asta ar fi fost o uşurare. Chiar mi-aş fi putut dori asta.

Când se tem, oamenii fac adesea alegeri nefericite, am zis.

— Dar asta nu poate explica lucrurile de la care nu te dai în lături, a zis. Nu crezi că răul în sine trebuie să existe deja în interiorul unui om pentru ca el să poată comite asemenea fapte?

Nu i-am putut da un răspuns, am zis doar că de fiecare dată când au realizat ceva, oamenii au comis asemenea fapte, cel puternic abuzând de cel slab. Fiecare civilizație are propriile sale variante de cruzime.

— Mi-am petrecut ultimii trei ani tot spunându-mi asta, dar nu mă ajută, Colonele. E de parcă în ziua aia am pătruns în iad şi, Domnul fie cu mine, nu mai pot găsi calea înapoi.

Iar atunci a început să plângă fără fereală.

— Iartă-mă, Colonele. Iartă-mă, a zis.

Nu-mi stă mie-n puteri să îl iert. Cine ar putea? Un băiat ca el n-a fost făcut pentru război. Mă întristează când mă gândesc la tânărul Andrew Pruitt, inteligent, dar cu un suflet atât de sensibil. Dacă ar fi fost profesor la şcoală sau la universitate, n-ar fi fost supus la asemenea încercări, n-ar fi trebuit să dea piept niciodată cu propriile slăbiciuni.

— Citeşti Biblia, Colonele? a întrebat.

Am recunoscut că nu. Niciodată nu m-a interesat prea tare religia.

— E şi poezie acolo, a spus. Pe mine asta mă atrage mereu. Chiar dacă dă greş în multe, tot îmi rămâne asta de admirat. Poezia ei. În zilele mele cele mai bune, mi se pare cea mai înaltă formă de artă. O expresie a ceea ce visăm să fim. Există o speranță în faptul că visăm să fim mai buni, chiar dacă nu izbutim. Poate că de asta mă pot agăța. De dorință. Înțelegi ce spun, domnule?

Nu sunt sigur că reuşesc. Tot ce contează este cum trăieşte omul pe lumea asta.

Pruitt mi-a dat jurnalele lui. Mă aşteptam la însemnări detaliate despre floră, faună, geologie & altele asemenea. Nu la asta. I-am cerut să transcrie toate paginile cu citiri meteorologice & date de cartografiere. Cât despre aiurelile lui, nu ne sunt de nici un folos în rapoartele către cartierul general, mai degrabă ne-ar face de ruşine. Sunt aproape de neînțeles. Şi totuşi zice că ar vrea să le păstrez eu.

Şi-a dat demisia în mod oficial. Voi aranja să-i fie plătit salariul prin punctul comercial din St. Michael. Când vine vaporul, probabil vom putea obține destule provizii să îi ajungă până atunci.

Îl cred pe cuvânt, şi anume că îşi caută o viață aici, & nu o moarte. Sper că procedez bine acceptându-i ieşirea din armată.

Azi-dimineață indienii au trecut prin tabăra noastră aducând veşti – vaporul se apropie de Nulato.

64°42’ N
158°08’ V
Plouă.
Vânturi predominante din vest.

Mă stabilesc în valea asta. Un vânt rece mă spală aşa cum spală apa nişte oase dezgropate.

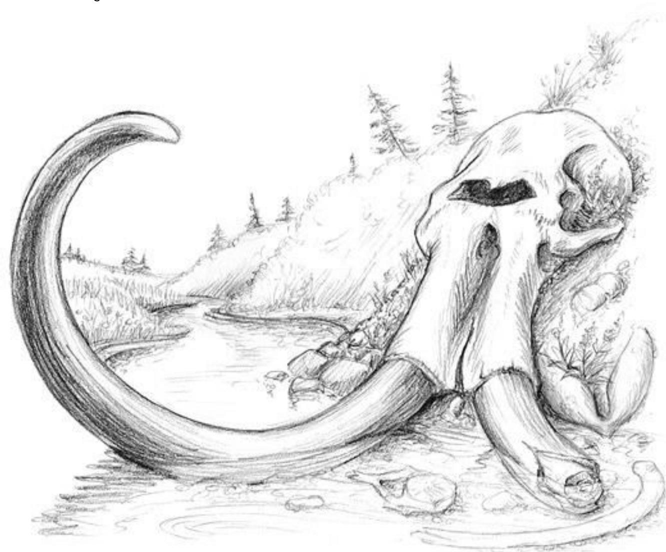
Terenul este deschis, larg, întins cât vezi cu ochii. Munții-s departe.

Mai poate învia ceva pe jumătate mort şi care-a pălit, putred? Mă poate oare pătrunde răsuflarea curată a acestui pământ?

De la cine să cer iertare?

Şi-ţi voi făuri tendoane, şi-ţi voi înflori carnea pe oase şi te voi acoperi cu piele, şi îţi voi da răsuflare, şi vei trăi.

Tu, Atoateştiutorule.

Scrisă la bordul vasului Yukon, către coasta Alaskăi
1 august 1885

Draga mea Sophie,

Nu-mi vine uşor să îți scriu. De când am primit scrisoarea ta la Tetling, am fost cuprins de nişte emoții pe care nici nu le pot exprima.

Eu nu sunt ca tine. Eu nu sunt bine înzestrat pentru a cunoaşte tainele inimii mele, şi cu atât mai puțin pentru a vorbi despre ele. Şi totuşi, pe când aşteptam îmbarcarea, mi-am amintit o întâmplare din copilărie care mi-a permis un strop de autocunoaştere.

Plănuiam, împreună cu vărul meu, Robert, să călătorim cu vaporul până în Africa şi să căutăm izvoarele Nilului. Am desenat hărți, ne-am făcut lista de provizii & vreme de luni de zile ne-am scris scrisori despre expediția noastră iminentă. Eu aveam zece ani, Robert era cu doi ani mai mare. Îl admiram foarte mult.

Biata mea mamă a fost cea care a trebuit să-mi dea de veste într-o zi de vară că Robert s-a înecat când încerca să traverseze înot iazul familiei. Probabil se aştepta să mă prăbuşesc în brațele ei & să plâng, fiindcă eram doar un copil, dar nu am făcut-o. În schimb, am fugit în camera mea de la etaj & am scos cutia unde țineam hărțile & planurile noastre. Am deschis fereastra de la dormitor & am aruncat totul, aşa încât hârtiile s-au împrăştiat prin copaci & cutia de lemn s-a sfărâmat în curte. N-am plâns. N-am simțit decât furie.

Scrisoarea ta m-a rănit profund, Sophie. Cum poți să ai o părere aşa de proastă despre mine, încât să crezi că te-aş părăsi sau nu te-aş mai iubi, din cauză că suferi de o boală de care nu te faci vinovată? În atât de puține cuvinte, ai subestimat orice manifestare a iubirii dintre noi.

Nu pot explica tot ce-am întâlnit noi în această călătorie, dar o să-ţi arăt jurnalele ca să ştii tot atâtea ca mine. Dar chiar în timp ce mergeam, aproape morți de foame & înfruntam adevărate coşmaruri, eu mă gândeam tot timpul

la tine & la copilul nostru & ştiam că voi îndura orice greutăţi ca să mă întorc acasă.

Îţi poţi da seama oare, aşa stând lucrurile, de cât de multe m-a văduvit scrisoarea ta, care nu m-a înştiinţat doar că nu vom avea un copil, dar şi că îmi pui la îndoială iubirea? Credeai că te iubesc doar ca pe o viitoare posibilă mamă mai degrabă decât ca pe femeia care eşti? Când am ridicat privirea şi te-am văzut în vârful unui copac cu elevii, m-am îndrăgostit de curajul tău & de mintea ta & de glasul tău dulce. Mi-am zis: „Mi-ar plăcea să mă caţăr în pomi & pe munţi cu această femeie”. În toate acele după-amiezi la internat când îţi făceam curte, noi n-am vorbit despre copii – am vorbit despre ce văzusem eu în zonele sălbatice & tot ceea ce sperai tu să vezi. Aveam să-ţi arăt Parcul Naţional Yosemite; tu aveai să mă înveţi numele & cântecele păsărilor. Când am prins mai mult curaj în a ne arăta afecţiunea, ce ne-am şoptit, oare nu cum vom petrece nopţile într-un cort? Au fost date uitării toate astea?

Sophie, e pierderea noastră comună acest copil & toţi ceilalţi care s-ar fi putut naşte în viitorul nostru, dar cu siguranţă nu asta-i tot ce ne leagă. Ai plecat de la şcoală, o să plec şi eu din armată ca să avem acea viaţă pe care fiecare dintre noi şi-a dorit-o dintotdeauna.

Dar acum îmi dau seama, amintindu-mi de moartea lui Robert, că sunt iute la mânie în faţa durerii. Citeam despre chinurile & singurătatea ta, dar eram la mii de kilometri depărtare. Nu puteam face nimic să te ajut.

M-am calmat şi acum pot înţelege că nu voiai să mă răneşti cu cuvintele tale, ci să-mi împărtăşeşti cea mai pură durere.

Eu n-am fost atât de curajos. Ţi-am ascuns anumite lucruri & ai dreptate să te îndoieşti de mine. Dar nu a fost deloc din lipsă de respect pentru tine, fiindcă tu ai mai multă intuiţie decât mulţi ofiţeri pe care i-am cunoscut. Şi

nici din cauză că mi-ar fi fost ruşine – m-am străduit să fiu bun & cumsecade chiar şi în chinurile războiului.

Dar, îți mărturisesc, au fost zile sinistre. Uneori faptele au fost comise la ordinele mele, chiar cu mâna mea. Chiar şi la adăpostul unui ordin, moralitatea poate fi un lucru rar.

M-ai întrebat de ziua cu telegraful. Îți voi spune acum. Acceptasem capitularea unei bande renegate de indieni, promițându-le că îi voi trimite înapoi la ei în rezervație ca să fie alături de familiile lor dacă erau de acord cu condițiile noastre. Dar odată ce indienii au ajuns sub paza mea, am primit ordine de la Washington, D.C., să îi trimitem în marş până în Florida, unde aveau să fie închişi în temnița din Fortul Marion.

Am făcut tot ce mi-a stat în putință, dar superiorii mei n-au putut fi convinşi. Până la urmă, am fost forțat să-mi încalc cuvântul. Mă chinuie şi mai mult să ştiu că mulți dintre indieni, obişnuiți cu deşerturile din sud-vest, au pierit în celulele acelea umede.

Acum îmi înțelegi reținerea? Nu doar să fiu obligat să-mi amintesc întâmplarea, dar să mai şi vorbesc despre ea? N-aş fi vrut să arunc o asemenea umbră asupra ta.

Şi totuşi ți-am subestimat tăria sufletească. Ar fi trebuit să-mi amintesc că şi tu ai cunoscut durerea. Sub nici o formă nu eşti naivă sau neştiutoare, şi totuşi, cine ştie cum, tu reuşeşti să găseşti frumusețea fiecărei zile. Este un gând îmbucurător & unul care mă salvează exact în clipa aceasta.

Pot număra pe degete numărul oamenilor pe care i-am lăsat în urmă, pe câmpul de luptă, & iată că acum vin acasă fără lt. Pruitt. E bine aprovizionat şi starea fizică i se îmbunătățeşte. Şi totuşi nu pot fi sigur că fac bine ce fac. E instabil & şubred sufleteşte. Îl las pe fluviul Yukon, un ținut mai blând decât râul Wolverine, dar acest teritoriu sălbatic încă rămâne de neînțeles pentru noi.

Nu pot explica multe lucruri văzute, însă pot spune că nu mai sunt sigur de hotarul dintre om & animal, dintre vii & morți. A fost pus la îndoială tot ceea ce consideram bătut în cuie, adevărat & real.

Acum sunt sigur numai de asta: mă întorc îndrăgostit acasă, la tine.

Allen

Lt. col. Allen Forrester
2 august 1885
St. Michael

L-am lăsat pe Pruitt la cabana de lângă Nulato. L-am întrebat iarăşi dacă o să se descurce singur, la care mi-a răspuns că asta e ultima lui speranță, fiindcă printre oameni nu mai poate spera la aşa ceva. Un răspuns cu adevărat sumbru. Dar nu prea am de ales, nu pot decât să-i accept demisia. Au urmat strângeri puternice de mână din toate părțile. I-am lăsat un creion de rezervă pe care-l aveam. Mi-a mulțumit, nu ştiu pentru ce. M-a rugat şi să îi transmit lui Sophie gânduri bune din partea lui.

În ciuda frământărilor din Nulato, Tillman, Nat'aaggi & cu mine ne-am îmbarcat apoi pe vapor fără nici un incident major. Am întâmpinat totuşi ceva dificultăți în a-l îmbia pe Băiatu' să urce la bord.

Tillman, ca să nu se dezmintă, s-a luat la pumni cu un negustor alb înainte să se încheie seara. Bănuiesc că era ceva legat de Nat'aaggi, deşi nici una dintre părțile implicate n-a vrut să dea nici o explicație. Ținând cont că suntem atât de aproape de capătul călătoriei, am preferat să nu insist.

În după-amiaza asta am ajuns la St. Michael din Golful Norton, unde vom aştepta vasul pazei de coastă. Sperasem că voi găsi aici o scrisoare de la Sophie, dar nu era nimic. Mă străduiesc să nu mă gândesc la asta.

Tânărul domn Troyer, agent comercial pentru zona Yukon, ne-a întâmpinat cu multă ospitalitate. Ne-a găzduit pe mine & pe Tillman în casa lui. Azi m-am ocupat să aranjez plata salariului lui Pruitt & trimiterea proviziilor suplimentare.

Acum nu prea mai avem ce face, doar să aşteptăm paza de coastă. Nimeni nu poate estima când soseşte – poate fi în câteva zile, poate fi chiar o lună. N-am mai fost niciodată atât de nerăbdător să mă întorc acasă. Nu o dată m-am imaginat sărind în valurile cenuşii şi reci şi înotând spre sud.

St. Michael este o aşezare rarefiată. Nu există decât sediul Alaska Commercial Company, câteva case mici & bătute de intemperii, vechea biserică rusă. Doar nişte anexe s-au mai păstrat din fortul rusesc. Felul în care sunt dispuse clădirile în acest mic punct din Golful Norton, cu privelişti nesfârşite în toate direcțiile, spre mare & spre pământul întins, lipsit de copaci, biciuit de ocean, te face să te simți de parcă ai fi ajuns la marginea lumii.

3 august

Am citit mai toată ziua, m-am pus la curent cu ajutorul unui teanc de ziare din biroul domnului Troyer. Pesemne că e un cititor avid, fiindcă pe fiecare raft & pe birou se îngrămădesc teancuri de ziare & cărți.

Tillman & Nat'aaggi au hoinărit împreună. Câinele a ales să-mi stea la picioare în timp ce citesc & nu mă deranjează.

5 august

După luni nesfârşite de călătorit, mi se pare nefiresc să stau locului aşa mult. Sunt peste măsură de nerăbdător să mă întorc la Sophie.

Domnul Troyer tot încearcă să mă prindă în conversații. Este un om căruia îi place să filosofeze şi care nu prea are ce căuta într-un asemenea ținut, dar eu nu sunt un partener potrivit pentru asemenea discuții. Întreabă o groază de lucruri despre călătoria noastră. I-am povestit unele dintre cele mai ciudate detalii.

— Uimitor! Pur şi simplu uimitor! Dar ce concluzie trageți din toate astea? a întrebat de atâtea ori, încât a devenit o pacoste.

Concluzie? Dar nu e suficient că am supraviețuit? Cu cât domnul Troyer mă sâcâie mai mult cu asemenea discuții, cu atât încerc să-i evit compania.

Şi Tillman e agitat, dar cred că el nu e nerăbdător să plece. Nat'aaggi tot nu îşi face cunoscute intenţiile. Oare are de gând să vină cu noi în sud, cu vaporul? Pare puțin probabil. Şi totuşi la fel de imposibil pare ca Tillman să vrea să se despartă de ea. Ea îşi ascunde sentimentele, dar el e limpede că-i îndrăgostit, din câte pot să-mi dau seama.

Ne plimbăm adesea toți trei pe plaja cenuşie. Tillman aruncă bețe pentru câine, dar Băiatu' se teme de apă. Nat'aaggi a găsit câteva scoici.

În după-amiaza asta Tillman & cu mine am dat peste nişte sălaşuri pentru morți în apropierea malului. Sunt nişte construcții conice din lemn adus de ape, corpul fiind aşezat înăuntru & înfăşurat în pânză & piele de animale.

6 august

În toate zilelea astea în care m-am plimbat pe plajă & în zonele stâncoase, n-am găsit nimic potrivit.

Astăzi Nat'aaggi m-a întrebat ce caut. I-am zis că mă uit după vreun mic dar pentru soția mea – o pană, o scoică frumoasă, poate chiar găoacea vreunei păsări care cuibăreşte la mal.

7 august

Am fost invitați la o masă a inuiților. Mâncarea lor preferată pare să fie uleiul de focă, pe care îl hăpăie înmuindu-şi degetele în bol şi apoi băgându-şi-le în gură. Eu & Tillman am refuzat politicos. Ne-am aventurat însă să gustăm desertul – o spumă de ulei de focă, fructe de pădure & untură. Arăta destul de bine, aproape ca o cremă dulce, dar abia am reuşit să luăm câteva înghițituri fiecare.

9 august

Mai bine de o săptămână fără nici un semn de la nava pazei de coastă. Nu mai suport aşteptarea.

11 august

Astăzi Nat'aaggi a venit la mine cu doi băieți inuiți. Copiii vorbesc engleză destul de bine. Le-a spus că vreau să găsesc un ou pentru soția mea.

— De mâncare? a întrebat unul din băieți.

— Nu, am spus. Pentru că i se par frumoase. Doar coaja ajunge.

Auzind asta, s-au însufleţit, mi-au făcut semn să vin după ei. M-au condus undeva mai departe de mare, prin iarbă & printre deluşoare. Am mers atât de mult, încât m-am gândit că poate ne ducem la vânătoare. Din când în când scotoceau prin tufele joase, apoi continuau să meargă.

În cele din urmă unul dintre ei a țipat încântat.

Găsiseră, într-adevăr, un cuib mic. Fusese abandonat de mult, dar înăuntru, pe stratul de iarbă & pene erau cojile de la două ouă.

Băieții au explicat că în aceste cuiburi se pot găsi adesea şi douăsprezece ouă. Primăvara sătenii le adună ca să le mănânce.

Le-am mulțumit, le-am dat fiecăruia câte o monedă, am cules cu grijă cojile de ou.

Când i le-am arătat lui Nat'aaggi, mulțumindu-i pentru ajutor, mi-a spus că am nevoie de ceva în care să le pun. În cana de aluminiu o să stea numai bine, i-am zis.

13 august

Tillman s-a dichisit pentru diseară. La punctul comercial este o reuniune. Se pare că indieni din câteva sate îşi vor aduce blănurile. Va fi şi o petrecere cu dans.

Tillman a împrumutat haina mea din piele de elan. Crede că aşa o va impresiona pe Nat'aaggi. A petrecut mult timp în fața oglinzii, aranjându-se. Dar tot arată ca un colonizator înspăimântător, i-am zis în glumă, & haina îi e prea mică. Era nespus de serios. A spus că diseară va dansa cu ea şi va afla o dată pentru totdeauna dacă îl iubeşte.

A întrebat dacă nu vin şi eu.

— Am auzit că eschimoşii ăştia sunt buni la trânte, a zis. Mă întreb dacă i-am putea învinge.

Am refuzat, i-am zis că n-am fost niciodată prea sociabil, dar i-am urat distracție plăcută.

Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
8 iulie

A ieşit din ou al doilea pui de colibri. Pasărea mamă îşi părăseşte cuibul doar pentru foarte scurt timp şi petrece ore în şir clocind şi acoperindu-şi puii.

Acum ştiu câte zile am la dispoziție, fiindcă peste trei săptămâni vor avea pene şi vor putea zbura, iar pasărea mamă nu va mai trebui să se întoarcă. Am şanse să o surprind în fotografie doar atunci când stă cocoțată, nemişcată, într-un loc spre care deja mi-am focalizat aparatul. Cuibul mi-e singura speranță.

Aseară am developat toate plăcile făcute. Chiar şi pe negativ pot vedea pasărea mamă clară, cu conturul limpede şi diferitele texturi. Este într-adevăr îmbucurător, dar nu uit

ce visam la bun început. Lumina este cea pe care trebuie să ajung s-o înțeleg.

12 iulie

Evelyn este foarte dezamăgită de mine, iar eu chiar simt că nu m-am purtat ca o prietenă. Nu am participat la festivitățile de 4 Iulie în Portland, deşi m-a rugat, fiindcă n-aveam nici un chef să dau piept cu înghesuiala, artificiile şi tunurile. Şi apoi am refuzat iarăşi o invitație din partea ei, de astă dată într-o stațiune de pe coastă, pentru câteva zile, ca să respirăm aerul oceanului. Nu am vrut să părăsesc cuibul.

După cum se vede, aş fi putut prea bine să plec. Vântul a bătut neobişnuit de tare pe râu, aşa încât cuibul s-a legănat pe tulpina de zmeură şi n-am putut face nici o fotografie. Până la urmă, iată-mă singură acasă. Charlotte a plecat cu familia ei. Am petrecut câteva ore în camera obscură, testând noile soluții de imprimare trimise de domnul Redington. Dar după o vreme tot m-am plictisit.

În aceste ultime câteva săptămâni creşte în mine o singurătate plină de nelinişte pe care nu mi-o poate alina nici măcar toată distracția asta cu fotografiile. Împotriva voinței mele, mă tot uit la debarcader în timp ce bărbații coboară de pe feribot şi mă întreb: oare acela să fie el? Tot acest privit disperat nu schimbă nimic, dar îmi vine întruna s-o fac din cauza faptului că ştiu că el ar putea foarte bine să apară într-o după-amiază, fără nici un avertisment, fiindcă n-are cum să trimită vorbă din Alaska să anunțe că soseşte.

M-am străduit să mă abţin, dar ieri m-am dus iarăşi la cartierul general să întreb de Allen, aşa zadarnic cum ştiu că este.

În seara asta am făcut ordine în camera de zi şi mi-am pus cea mai bună rochie, gândindu-mă că asta m-ar putea înveseli, dar singurul rezultat a fost că m-am simțit şi mai tristă.

14 iulie

Dragă Allen, ştii de ce continui să țin acest jurnal? Carnetele cu însemnări de teren şi cele despre fotografie – pe alea le țin pentru mine. Sunt lucrurile cu care mă simt cel mai în largul meu. Însă cu jurnalul ăsta e altceva; n-aş aşterne toate aceste emoții pe pagină doar pentru mine.

În ciuda scrisorii sumbre pe care ți-am trimis-o, în ciuda ceasurilor mele de spaime şi griji, de fiecare dată când deschid acest jurnal şi pun tocul pe foaie, o fac cu speranța, nu, cu încrederea că într-o bună zi vei veni acasă şi vei dori să afli cum mi-am umplut timpul.

Fiecare însemnare, fiecare cuvânt de aici îți sunt dedicate.

18 iulie

Astăzi pasărea mamă a stat cocoțată pe o margine a cuibului, cu cele două mici ciocuri deschise înspre ea. Poziția e destul de bună; păsările şi cuibul se pot distinge pe fundalul cu frunze. Şi totuşi, când s-a declanşat clapeta, pasărea mamă a tresărit, aşa că imaginea ei e neclară.

Şi tot nu sunt pe deplin mulțumită de unghiul în care cade lumina.

20 iulie

Mişcare riscantă, dar trebuia făcută. Cu ajutorul lui Charlotte, am mutat cortul cu aparatul ca să fiu mai bine poziționată în arcul parcurs de soare.

Ce pereche caraghioasă eram. Stăteam înăuntrul acestei structuri mici, fiecare ridicând dintr-o parte, şi mergeam caraghios, târşâit, un pas după altul, ca doi actori care imită un cal. Fiindcă încercam să nu facem gălăgie, ne venea şi mai tare să râdem. Prin cine ştie ce miracol, am reuşit să facem schimbarea fără să ne observe decât cei doi pui cu ochi mari, fiindcă pasărea mamă era plecată după hrană. Până s-a întors ea la cuib, noi deja eram aşezate în linişte, de parcă fusesem acolo dintotdeauna.

În seara asta am promovat-o oficial pe Charlotte: din fată în casă a devenit ajutor de fotograf, deşi nu-mi pot permite decât o mică mărire de salariu. A radiat pur şi simplu de bucurie când i-am oferit o carte de vizită scrisă de mână:

Charlotte MacCarthy
Ajutor de fotograf
Pentru fotografii la domiciliu, peisaje şi portrete ornitologice
Cazarma Vancouver, Teritoriul Washington

23 iulie

Mărturisesc că cea mai recentă fotografie cu pasărea colibri la cuib este minunată, cu lumina soarelui căzând din plin pe ea, cu cei doi pui stând mai jos, cu ciocurile deschise, cu fundalul încețoşat, iar cuibul şi păsările extrem de luminoase şi clare. Probabil că e cea mai bună fotografie a mea de până acum. Am lipit-o cu clei fotografic pe un carton şi am pus-o într-o ramă simplă îmbrăcată în foiță de aur, pe care o cumpărasem din Portland.

Când i-am dăruit-o lui Evelyn, înfăşurată într-un set de feţe de perne albe de olandă pe care Charlotte brodase inițialele lui Evelyn, nu eram sigură cum va reacționa.

— E darul meu de nuntă? Aşa-i, nu? Dar să ştii că nu aştept până atunci, îl deschid acum.

Apoi, când s-a uitat la fotografie, a tăcut şi nu-i puteam citi expresia de pe chip. În cele din urmă am întrebat-o dacă nu îi place.

— Sophie, e frumoasă…

Avea un glas stins şi îmi dădeam seama că îi venea să plângă, ceea ce m-a luat prin surprindere.

— N-o să recunosc! a zis ştergându-şi obrajii cu batista.

Ce anume să nu recunoască?

— Că fotografia ta m-a făcut să plâng. Nu trebuie să se afle că până la urmă-s sensibilă.

Spune că trebuie să ne revedem curând, să vin la San Francisco odată ce se stabileşte la casa ei cu domnul Harvey. Şi totuşi mie mi-e deja dor de aceste zile petrecute împreună cu ea în Cazarma Vancouver, fiindcă nu cred că se vor mai repeta vreodată.

O să-mi fie dor de tine, Evelyn. Fie ca ziua de mâine să ne aducă numai lucruri bune.

27 iulie

Sunt copleşită de o speranță teribilă. Oare am, în sfârşit, o fotografie valoroasă?

Cuibul e gol; ambii pui au zburat în dimineața asta, mama a dispărut şi ea. S-au transformat în nişte vibrații de culoare şi pene imposibil de surprins printre ramuri.

Iar eu am rămas cu două plăci expuse. Ce va fi pe ele? Să fi prins ceva în sfârşit? Dar nu voi risca să pătrundă nici un strop de lumină care le-ar putea distruge când le developez. Trebuie să aştept întunericul.

Lt. col. Allen Forrester
14 august 1885
St. Michael

Bradley Tillman a murit. Pare imposibil, şi totuşi e adevărat.

Azi-dimineață, la 5, m-am trezit în urlete. Vocea lui Tillman.

— Hai, domne. Ne distrăm şi noi, nu?

Îmi dădeam seama după felul în care vorbea că e beat, aşa cum erau toți.

M-am grăbit să-mi trag hainele, când am auzit iarăşi vocea lui Tillman. Am ajuns să-l cunosc suficient de bine încât să intuiesc când lucrurile pot să o ia razna.

Şi totuşi, de data asta, nu el era cel care avea chef de încăierare. El era beat & fericit. Când m-am apropiat de punctul comercial, în lumina cenuşie a dimineții, am văzut un bărbat care stătea cu puşca ațintită asupra mulțimii adunate afară. Înainte să apuc să spun ceva, Tillman a făcut un pas către el, cu o mână întinsă prieteneşte. Şi atunci omul l-a împuşcat. Tillman s-a prăbuşit la pământ.

N-a mai putut fi readus la viață. Mulțimea s-a împrăştiat, derutată. Cel care trăsese a aruncat puşca & a fugit.

Am reuşit să pun cap la cap detaliile doar pe parcursul acestei zile. Era domnul Jacob Wheeler, cel care se încăierase cu Tillman pe vapor. Se pare că domnul Wheeler şi-a petrecut seara trecută bând mai mult decât ar fi trebuit, fierbând de furie din cauza incidentului de mai devreme. La un moment dat, i s-a părut că a fost ofensat de Tillman, care se ciocnise de el în timpul dansului. Domnul Wheeler şi-a luat puşca din cort, a început să urle & să tragă focuri în aer, în fața punctului comercial.

Zgomotul i-a scos afară pe mulți dintre cheflii, care credeau că împuşcăturile făceau parte din petrecerea care durase toată noaptea. Se pare că Tillman şi-a dat seama primul că omul era furios. S-a apropiat de el întinzându-i mâna în semn de împăcare. Ca un copil care păşeşte nepăsător în stradă ca să-şi ia jucăria şi, până să se dumirească, e călcat de o trăsură. Omul l-a împuşcat o singură dată, în piept.

Mai târziu domnul Wheeler a fost găsit ascuns sub una dintre bărcile de piele ale inuiților, pe plajă. O să fie arestat de paza de coastă şi dus să fie judecat la San Francisco. Deocamdată e închis într-o magazie din punctul comercial, sub pază. Şi pentru propria lui protecție, bănuiesc. Dacă domnul Troyer n-ar fi intervenit, eu, unul, l-aş fi lăsat cu ceva mai mult decât o mutră plină de sânge.

Mi-au murit nenumărați camarazi, dar asta nu-mi diminuează durerea. Tillman n-a fost niciodată un om chibzuit de felul lui, dar era un om bun & altruist. Asta e lucru rar printre oameni. Generalul a avut dreptate când l-a desemnat să facă parte din grupul meu. Îmi pare nespus de rău că nu-l pot aduce teafăr acasă, la familia lui.

Am scris zeci de asemenea scrisori. Asta n-o să fie uşor de scris, deşi cel mai probabil se aşteaptă la asemenea veşti de ceva vreme. Bradley Tillman n-a fost niciodată omul care să-şi păzească pielea.

16 august

Nat'aaggi a plecat în dimineața asta, în zori. M-am uitat după ea & după Băiatu' cum dispăreau printre sălcii. Ea îşi ducea arcul & tolba cu săgeți; şi ea & câinele aveau rucsacuri.

Nu ştiu ce să înțeleg din călătoria ei. Pare imposibil, şi totuşi, dacă are de gând să parcurgă iarăşi tot drumul înapoi, atunci e un lucru impresionant & îngrozitor. Eu, unul, n-aş mai intra de bunăvoie în furtunile alea din munți.

În ciuda reţinerilor mele, dacă aş fi ştiut că pleacă azi, i-aş fi aranjat transportul pe Yukon. I-aş fi asigurat provizii.

Va avea nevoie de barcă pe anumite porţiuni de drum, dar ştie unde poate găsi ajutor sigur – Pruitt, doamna Lowe, taberele prietenoase întâlnite de noi. Poate va reuşi să călătorească în linişte & neobservată prin teritoriul mai periculos până ajunge în munți.

Când am văzut-o plecând, am vrut să o strig. Am vrut să-i spun că n-are rost călătoria asta a ei, dar ce ştiu eu de fapt?

A cântat un cântec lângă trupul lui, în biserica rusă, înainte să-i facem coşciugul, când Tillman era doar învelit într-o pânză. Stătea îngenuncheată lângă el & cânta. Cuvintele erau şi în engleză, şi în midnooski, dar nici aşa n-am putut pricepe tot ce spunea. Mi-a trecut prin minte un gând pasager & absurd – Unde-i Tillman, să-mi traducă?

Atât am înțeles:

Mergem la râu.
Nu aceleaşi cuvinte.
Nu aceleaşi...
Mergem pe malul râului.
Prietenul meu, ...meu.
Prietenul meu
Te plâng.
...în munții unde spiritele kay'egay umblă & cântă
Mă duc să te caut.
Te vei ivi din nori?
Prietenul meu, ...meu
Te plâng.
...în munți.
Locul acela kay'egay.
Vin să te caut.
Te plâng.
Vin la tine.

În asemenea momente mi-ar plăcea să ştiu să mă rog.

Mă întreb de ce nu mi l-a dat Nat'aaggi personal, dar poate că s-a temut să nu încerc s-o împiedic să plece.

— Spune că l-a făcut pentru soția dumitale. Zicea ceva de ținut nişte coji de ouă, a spus domnul Troyer.

Este un coş făcut din coajă de mesteacăn & rădăcină de molid, foarte asemănător cu cele în care am văzut că țin indiencele mâncarea. Dar acesta e mic cât să-mi încapă în palmă.

17 august

Am stat până târziu aseară, domnul Troyer & cu mine. Deja la cină am fost nevoiți să aprindem lămpile, fiindcă pe-aici nu mai există soarele de la miezul nopții. O furtună

puternică s-a abătut dinspre Marea Bering, astfel că vântul biciuieşte casa dintr-o parte, în întuneric. Nu sunt copaci sau dealuri care să mai domolească furtunile pe insula asta aridă. De data asta m-am bucurat că stau înăuntru.

Când am terminat de mâncat, domnul Troyer a deschis o sticlă de Glenlivet bun. Poate că de vină a fost whisky-ul, dar de data asta am avut chef să stau şi să-l ascult. Domnul Troyer a vorbit despre moarte & doliu, despre cum suferim mai mult din cauză că nu mai ţinem ritualurile care altminteri ne-ar aduce alinare. Este interesat de obiceiurile de înmormântare ale inuiţilor, de practicile şamanilor indieni. Voia să afle mai multe despre ce am văzut la triburile de pe Wolverine, aşa că i-am povestit cât de bine m-am priceput. I l-am descris chiar şi pe bebeluşul pe care l-am scos din rădăcinile însângerate ale unui molid.

— Doamne! Să fii martorul unor asemenea epifanii! a spus.

M-a rugat să îi dau cât mai multe amănunte, lansându-se apoi în mult prea multe speculaţii cu voce tare despre naştere, ce ar putea ea semnifica, cine ar putea fi copilul. O strădanie inutilă. Atât am zis.

— Totuşi trebuie să simţi şi dumneata nevoia să găseşti un sens în povestea asta? m-a întrebat. Un eveniment atât de important trebuie să însemne ceva.

Zelul lui m-a iritat.

— Ia spune-mi, domnule Troyer, ce sens găseşti în moartea sergentului Bradley Tillman? Un eveniment destul de important, aş zice. Ai fost şi dumneata martor, ca şi mine. Spune-mi dumneata, ce semnificaţie să îi dăm? Cu ce mare cunoaştere ne-am ales acum, după ce-am văzut cum a fost împuşcat de un idiot beat?

Abia atunci mi-am dat seama cât de tânăr era domnul Troyer, fiindcă îl făcusem să tresară & să se jeneze.

— Ai dreptate, a spus. Din asta n-avem de tras nici o morală onorabilă.

A tăcut o vreme, dar nu suficient cât să-mi convină.

— Dar nu crezi, Colonele, că o asemenea durere îi întăreşte pe soldaţi? Ați fost cu toții încercați prin bătălii. Ați trăit bizuindu-vă doar pe mințile & mâinile voastre.

— Câți ani ai, domnule Troyer?

— Fac douăzeci şi şase în decembrie.

Am râs, nu m-am putut abține. I-aş putea fi tată.

— Deci n-ai fost în război.

— Nu, domnule.

— Eu în locul dumitale aş fi mai precaut. E mult prea uşor să-ţi placă ceva de care n-ai avut parte niciodată în viață.

Dar tot nu se potolea. Mi-a părut rău să constat că e unul dintre cei care devin sentimentali la beție.

— Eşti un om mare, Colonele, mare. Aş vrea să fi putut vedea lucrurile pe care le-ai văzut dumneata. Cu siguranță ai învățat enorm de multe din călătoria asta.

— Nimic la care nu mă aşteptam deja, am zis.

— Adică, ce anume? Ce ştiai deja?

— Că viața-i a d.... de grea.

— Pentru indienii de pe Wolverine?

— Pentru oricare dintre noi.

18 august

Mă gândesc încontinuu la asta. În ziua în care eu & domnul Troyer am dus trupul lui Tillman în vechea biserică rusă, un corb a zburat peste capetele noastre în timp ce mergeam. Când ne apropiam de uşile bisericii, pasărea a poposit pe crucea cea mai înaltă. A întors capul spre noi, şi-

a deschis ciocul negru. A scos nişte sunete foarte stranii, un gâlgâit, un croncănit foarte uman care a tot crescut în intensitate până a devenit un țipăt ascuțit.

Sunt sigur – în acel strigăt ciudat al păsării am auzit vocea Bătrânului. Şi totuşi nu pot să-i pătrund înțelesul. Era sunetul unui plâns? Sau al unui râs? Sau n-a fost decât ţipătul unui corb în căutarea următoarei mese?

Cazarma Vancouver
29 iulie 1885

Scumpul meu Allen,

Trimit această scrisoare în nord cu mare şi probabil absurd optimism, sperând că ea, laolaltă cu fotografia alăturată, va ajunge la tine. Simt c-aş fi putut la fel de bine să o pun într-o sticlă cu dop şi s-o arunc în fluviul Columbia, dar generalul Haywood a promis că o expediază cu următorul vapor de poştă la Sitka, iar de acolo spune că e o şansă să îşi găsească drumul spre USS Corwin. Presupun că nu voi afla cu săptămânile, poate chiar cu lunile, dacă ai primit-o.

Sunt, însă, înarmată cu o dispoziţie bună, pozitivă. Săptămâna asta a sosit la Cazarma Vancouver, din câte-am înțeles parcurgând un drum lung, prin intermediul indienilor şi-al negustorilor, vestea că în iunie ați trecut cu bine în munții Wolverine. Dacă este adevărat, generalul spune că ar fi o şansă să ajungeți pe coastă până la sfârşitul lui august, adică doar peste o lună, şi să soseşti acasă înainte de începutul iernii! Dă, Doamne, să fie adevărat! Ştiu că generalul a ezitat să-mi spună toate astea, dar a vrut să mă liniştească un pic, fiindcă sunt tot mai îngrijorată de soarta ta de la o săptămână la alta.

Dragul meu Allen, mi-e dor de tine mai mult decât mi-am imaginat vreodată că poate îndura o inimă. Ai fost plecat de lângă mine aproape jumătate de an. Îți citesc iar şi iar scrisoarea pe care mi-ai trimis-o din Alaska. Îmi pare rău că s-a risipit acea mireasmă a ei de sălbăticie şi fum de tabără, fiindcă îmi plăcea să mi-o lipesc de față, să închid ochii şi să-mi imaginez că sunt lângă tine.

Cred că vei fi mândru să afli că nu mi-am irosit zilele. În primăvară am achiziționat un aparat de fotografiat, iar în aceste luni m-am străduit să fotografiez păsări sălbatice. M-am gândit adesea ce sfaturi mi-ai da, cum mi-ai spune să merg înainte cu curaj, aşa că asta am şi făcut. Au cam avut de suferit şi bugetul nostru, şi treburile domestice, şi căsuța noastră din cazarmă, dar sper că vei considera c-a fost o preocupare care a meritat.

Sunt nespus de norocoasă să fiu lăudată pentru munca mea, am aflat cu uimire că un editor din Philadelphia i-a arătat unui ornitolog care alcătuieşte o carte câteva dintre fotografiile mele şi m-au întrebat dacă le-aş mai putea face cel puțin încă douăsprezece fotografii cu diferite specii din Teritoriile Oregon şi Washington. Încă nu le-am răspuns. M-am aventurat pe o rază mai mică de un kilometru şi jumătate de casă cu aparatul şi recunosc că sunt cam intimidată de anvergura solicitării lor. Mă întreb dacă ție ți s-ar părea realizabil aşa ceva.

Această fotografie pe care ți-o trimit, însă, n-am mai arătat-o nimănui. Am făcut-o abia acum câteva zile şi vreau ca tu să o vezi primul. Cred că înfăţişează ceea ce am visat eu de la bun început.

Uită-te atent – vezi? Nu-i aşa că are ceva?

Atât îți pot scrie deocamdată, fiindcă stă la uşă curierul şi nu mai am timp.

Fie ca acest semn de iubire să îşi găsească drumul spre tine şi să mi te aducă cu bine acasă.

Cu toată dragostea mea,

Sophie

Lt. col. Allen Forrester
20 august 1885
La bordul USS Corwin, în drum spre San Francisco

Sophie, draga mea, sunt în sfârşit în drum spre tine. Scrisoarea ta, datată cu mai mult de o lună în urmă, împreună cu fotografia, m-au întâmpinat la bordul vasului pazei de coastă ieri, când acesta a ajuns în St. Michael. A fost o surpriză mai mult decât bine-venită.

Aceste cuvinte pe care ți le scriu în chip de răspuns nu vor ajunge la tine prin indieni sau cu vapoarele de poştă, ci ți le voi aduce chiar eu, & atunci o să te prind în brațe & n-o

să-ți mai dau drumul niciodată. Avem nevoie unul de alinarea celuilalt mai mult ca oricând.

Mă întorc acasă fără oamenii mei. După toate câte-am îndurat, Bradley Tillman a fost ucis într-o neînțelegere absurdă la beție, cu doar câteva zile înainte să se zărească nava noastră. Nu e niciodată uşor să pierzi un soldat & un prieten, dar măcar omul care moare în bătălie îşi dă viața pentru vreun țel, fie şi numai ca să-şi apere camarazii. Dar asta, întâmplarea asta absurdă, este o lovitură. Sarcina mea era să îi aduc pe amândoi cu bine înapoi din Alaska & nu am reuşit. Mă chinuie îngrozitor.

Pierderea copilului nostru, oboseala mea, tot ceea ce tu & cu mine am trăit în perioada cât am fost despărțiți – mă fac țăndări. Sunt copleşitoare.

Şi totuşi doar asta nu poate explica de ce m-a mişcat aşa de tare fotografia ta. Am scos-o din învelitoare de multe ori ca s-o privesc pe îndelete & nu mă pot sătura. E tulburătoare într-un mod pe care îmi vine greu să-l descriu. Are o compoziție & o profunzime ce par născute mai degrabă din pensulă decât dintr-un aparat de fotografiat.

Ai ochi bun pentru ce este extraordinar, Sophie. Iar asta mă face să-mi doresc şi mai mult să fi văzut şi tu Alaska, dar fără toate greutățile prin care am trecut noi, căci cred că tu ai fi observat ceva dincolo de ceea ce puteau percepe bietele mele simțuri. N-am fost pregătit în fața acestui ținut. Abia acum, când las în urmă aceste țărmuri, încep parcă să înțeleg: râuri cenuşii care se prăvălesc vuind dintre ghețari, munți & văi cu molizi cât vezi cu ochii. Este un ținut sălbatic măreț, greu de înțeles. Aici oamenilor nu le este îngăduit să uite că viața fiecăruia dintre noi atârnă doar de un fir de ață.

Poate că asta îşi dorea atât de mult domnul Troyer să audă de la mine. Atunci nu mi-am putut găsi cuvintele. Tu, Sophie – tu eşti cea care mă faci să vreau să mă exprim într-

un mod mai profund. Tu îmi dai speranțe că nu e târziu, că vom da totuşi un sens zilelor noastre. Fotografia ta reprezintă o dovadă.

Mi-am amintit ceva ce a spus vânătorul Samuelson despre ținutul sălbatic al Alaskăi.

Uite, am găsit pasajul din jurnalul meu: „Mereu îşi păstrează o parte misterioasă”.

Tu ți-ai ațintit obiectivul exact asupra unui asemenea mister.

În aceste luni cât am fost plecat, m-am gândit adesea la cât de limitată e viața ta la cazarmă. Ştiu prea bine ce băgăcioasă poate fi acea societate & mă întrista când mă gândeam la tine trăind acolo atât de chinuită. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Era evident că o să te-apuci să-ţi cumperi un aparat & ți-ai construit o cameră obscură. Profesoară sau nevastă de ofițer, eşti întru totul femeia de care m-am îndrăgostit.

Uite ce o să facem de îndată ce mă întorc la Vancouver: o să plec din armată, aşa cum am plănuit & cum îmi doresc de atâta timp. O să ne facem bagajele, cu tot cu aparatul tău, & vom pleca în sălbăticie, doar noi doi. Yosemite, da. Iar pentru fotografiile tale, Cascadele, cursul superior al fluviului Columbia, deşerturile înalte din estul munților, sau vom merge pe coastă, în mlaştini. O să dormim într-un cort sub stele & o să facem dragoste & o să ascultăm cum suflă vântul printre copaci & orele vor fi doar ale noastre. Nu vom da nici un raport nimănui. În zori vom porni în căutarea păsărilor tale & tu mă vei învăța numele lor.

Da, în mod limpede este ceva în fotografia ta, Sophie. Acolo, în lama aceea de lumină de la marginea aripii păsării colibri. Ceva sălbatic & frumos. Este ceva din tine, dragostea mea.

Jurnalul lui Sophie Forrester
Cazarma Vancouver
29 iulie 1885

Nu îi pot spune pe nume, asta e limpede, la fel cum nu pot fi sigură de propria-mi credință, căci nu e vorba atât de fotografia în sine, cât de impresia asupra mea. În clipa în care puiul căruia îi crescuseră deja penele s-a suit pe marginea cuibului şi şi-a întins aripile mici, iar soarele la asfinţit strălucea pe râu, mi s-a tăiat răsuflarea şi am declanşat clapeta.

A fost aşa cum a zis domnul Redington – atâtea zile de experimente, eşecuri şi clipe când aveam senzaţia că voi reuşi, şi deodată m-am pomenit cu priveliştea asta înaintea ochilor, o pasăre tânără pregătindu-se de primul său zbor, şi m-am lăsat purtată de instinct.

Tot timpul îmi închipuisem că pasărea mamă va fi subiectul principal în orice fotografie. Şi totuşi, când m-am întors în camera obscură, eram pe deplin conştientă că în sfârşit surprinsesem ceva în această imagine a puiului, dar mă temeam să sper prea tare. Oare tânăra pasăre stătuse locului suficient cât să îmi iasă mai mult decât o ceață în mişcare? Am acţionat cu precauţie şi metodă în fiecare etapă. Am aşteptat până ce s-a întunecat, apoi am cufundat placa de sticlă în soluție de pirogalol. Apoi am fixat-o cu hiposulfit de sodiu, iar azi-dimineață, în zori, m-am pregătit să scot fotografia pe hârtie. Când soarele era sus pe cer, am închis placa de negativ şi hârtie de azotat de argint în rama de imprimare. Am scos multe exemplare imprimate, variind timpul de expunere, de la mai puțin de un minut la peste zece minute, diluând soluțiile de developare. Am făcut ture între lumina puternică a zilei şi cea roşie din camera obscură, testând şi privind.

Şi tot n-am fost sigură, nu înainte să o aleg pe cea mai bună, nu înainte să o intensific cu clorură de aur, să o scald o vreme în apă curată şi să o atârn la uscat, nu înainte să scot imaginea imprimată afară, la lumina zilei.

Acolo, de-a lungul aripii întinse a păsării neclintite: o aşchie neaşteptată de lumină albă.

Este doar efectul unei raze de soare ce se reflectă dintr-o creangă din spatele subiectului, care poate fi explicată în mod raţional & ştiinţific.

Şi totuşi asta nu justifică senzaţia remarcabilă trezită în mine, o euforie dătătoare de fiori, de parcă aş fi făcut ceva aşa cum se cuvine şi tânjesc să fac iarăşi şi iarăşi.

Entuziasmul meu provine, în parte, din faptul că ştiu ce uşor mi-ar fi putut scăpa. A fost un eveniment unic, tânăra pasăre şovăind la marginea cuibului, ceea ce mi-a permis să fotografiez aripa desfăcută. La câteva secunde după ce am declanşat clapeta, pasărea colibri şi-a luat zborul bătând atât de iute din aripi, încât acestea deveneau invizibile ochiului uman. Mă îndoiesc că mă voi întoarce vreodată la cuibul acesta. Dacă nu m-aş fi aflat la aparat exact în clipa aceea? Dacă aş fi ezitat cu clapeta sau dacă ar fi fost o zi noroasă ori dacă privirea mi-ar fi fost atrasă în altă parte? Dacă aripa s-ar fi întins un pic mai sus sau un pic mai jos, cât să acopere scânteierea de pe ramură?

Frunzişul întunecat şi cuibul gri, ochiul mic al păsării şi pieptul pal, ciocul subţire şi negru şi, apoi, aripa – ca o mână care a tras o cortină –, şi privirea îmi este captată de acel arc luminos neaşteptat, plin de graţie.

Când privesc acest arc de os, pană şi lumină solară, un loc sensibil din sufletul meu se vindecă exact în clipa în care e sfâşiat, iar şi iar, de o mie de ori la rând.

N-am decât să mă întreb: o să mai vadă şi altcineva?

În ziua aceea din pădure, când m-am uitat la ursul de marmură însuflețit de lumina apusului, la ce am asistat? A fost doar lumina soarelui pe piatră, a fost spiritul tatălui meu sau o răsfrângere a mea?

Acum mi se pare că un asemenea moment necesită un soi de treime: tu, eu şi lucrul în sine.

Partea a VI-a

Coş din scoarță de mesteacăn aparţinând indienilor midnooski
1885
Colecția Allen Forrester

Coş din scoarță de mesteacăn lucrat în stil tradițional, cu bază plată şi pătrată, gură ovală, cu pliuri de scoarță la ambele capete. Întărit cu cusături din fire de rădăcină de molid. Folosit la strânsul şi la depozitarea hranei. De asemenea, la gătit, prin umplere cu apă şi pietre încinse.

Acest exemplar este însă neobişnuit prin dimensiunile sale reduse: 8 centimetri diametru.

Sitka Herald, 14 mai 1907

ŞTIRE CIUDATĂ DESPRE UN INDIAN UCIS DE UN HARPON EXPLOZIV

INSULA BYERS, Alaska – Un vraci indian a fost ucis de un harpon exploziv la bordul unei baleniere în apele Alaskăi, la începutul acestei luni.

Indianul fusese angajat ca ghid de Grady Whaling Co. din Sitka. Conform rapoartelor companiei, el a detonat accidental încărcătura explozivă ataşată la un harpon pentru vânat balene şi a murit pe loc.
O asemenea veste nu s-ar fi răspândit prea departe de Insula Byers dacă n-ar fi fost rapoartele ciudate care au urmat.
Căpitanul navei a fost informat că triburile din zonă îl considerau pe indian un vraci înzestrat cu puteri deosebite. Personaj pitoresc, din câte se pare, indianul era cunoscut după şchiopătatul pronunţat şi fiindcă purta un joben negru şi un colier complicat, din dinţi şi tinichele. Indienii spun că putea să vindece, dar şi să arunce blesteme. Din cauza importanţei sale, au cerut ca moartea lui să fie despăgubită cu o sumă exorbitantă.
Însă Grady Whaling Co. nu a dat curs acestei solicitări, iar conflictul părea iminent. Nava pazei de coastă USS Bear a fost dispusă în zonă pentru a menţine liniştea, la nevoie chiar şi prin forţă.
Toate negocierile au fost însă suspendate când s-a aflat că indienii credeau că vraciul de fapt nu murise, ci sălăşluia într-un molid de pe Insula Byers, luând înfăţişarea unei păsări negre. Grady Whaling Co. a susţinut că în acest caz nu mai trebuie plătită nici o compensaţie, fiindcă deşi există un cadavru, pasărea este vie, bine-mersi.

AVIZ LOCALIZARE

Statul Washington Teritoriul Alaska
Comitatul Nu există comitate în acest teritoriu
Districtul minier Râul Wolverine

Prin prezenta, subsemnaţii anunţă că pe data de 6 iulie 1887 au descoperit şi localizat un zăcământ de cuarţ conţinând minereuri preţioase, pe care l-au denumit Filonul Gertie, conform Legii Congresului din 10 mai 1872; ei revendică cinci sute de metri în lungime, pe linia filonului, începând din centrul puţului principal descoperit şi mergând cinci sute de metri către vest, respectiv câte o sută de metri lăţime, de fiecare parte a filonului, din centru, pe întreaga lungime. Filonul menţionat este localizat în valea râului Wolverine, Teritoriul Alaska, la nord-vest de confluenţa cu râul Trail.

William Samuelson şi Jeremiah Boyd
Descoperitori

Dragă Walt,

Îți trimit câteva lucruri care s-ar putea să ți se pară interesante. La începutul iernii o studentă de la universitatea de aici s-a oferit să mă ajute cu o documentare, aşa că am rugat-o să vadă ce poate găsi despre „Bătrânul" din expediția colonelului. O solicitare aproape imposibilă, de vreme ce nu avem nici un nume sau vreo altă informație de bază. Dar ea a răsfoit arhivele online cu ziarele din Alaska şi a găsit un articol despre un „vraci" din Alaska care a fost ucis la bordul unei baleniere în 1907. Asemănările sunt uluitoare şi bineînțeles că mă pun pe gânduri.

Îți mai trimit şi o copie după actul de revendicare a Filonului Gertie, cel care a dat startul febrei aurului aici, în Alpine. Îl avem arhivat la muzeu, dar abia de curând m-am gândit să îl verific. Înainte nu remarcasem numele, însă acum le recunosc – Samuelson şi Boyd! Nu am mai găsit nici un alt act în care să apară numele lor.

Am terminat de parcurs toate jurnalele şi scrisorile, pe majoritatea le-am transpus în format digital şi trebuie să recunosc că la final am fost surprins – nu îmi dădusem seama că în cele din urmă colonelul şi Sophie au venit aici.

Pe de altă parte, Muzeul Anderson din Portland nu pare să mai fie deschis, dar ai idee unde au ajuns fotografiile şi plăcile lui Sophie? În funcție de locul unde se află, mă gândeam că le-am putea oferi copii digitale ale jurnalelor ei pentru a fi adăugate colecției, dacă crezi că ar fi cuvenit.

Dar principalul motiv pentru care îți scriu este că mi-a venit o idee şi îmi cer scuze de pe-acum, fiindcă mă tem să

nu te asaltez cu entuziasmul meu. Uite la ce mă gândesc: de ce n-ai veni să ne vizitezi în Alaska?

Deja pot să bănuiesc argumentele tale împotriva acestui drum, dar înainte să mă refuzi, dă-mi o şansă. Ne-am gândit la toate.

Ai putea veni cu avionul la vară doar pentru o săptămână, două. Vărul meu are o firmă de rafting şi deja s-a declarat bucuros să ne ducă într-o excursie cu barca pe râul Wolverine. Ar avea o fereastră la jumătatea lui iulie. Nu durează decât cinci zile, dacă ne îmbarcăm lângă Alpine şi călătorim spre coastă. Am putea şi s-o lăsăm mai uşor dacă vrei.

Deşi este un râu mare şi repede, singura zonă cu vârtejuri se găseşte la Trecătoarea Haigh, dar chiar şi acolo putem ocoli apele mai dificile. Am mai văzut clienți trecuți bine de şaptezeci de ani care vin la rafting. Mi se pare că te-ai refăcut după problemele recente de sănătate şi ai petrecut mult timp prin pădure la viața ta, aşa că nu cred c-o să fie deosebit de greu pentru tine. Vărul meu e obişnuit să aibă tot felul de clienți mofturoşi, aşa că dă nişte mese straşnice, în plus vei avea un sac de dormit cald şi un pătuț într-un cort măricel.

Isaac a făcut deja rezervare pentru excursie şi putem să îți închiriem şi o căsuță în Campingul Râul Wolverine ca să petreci câteva zile şi aici, în Alpine. Nimic pretențios. Cabana principală are restaurant şi bar, iar în jur există şase căsuțe. Fiecare are baie, telefon şi televizor. Se află la doar zece minute de mers cu maşina de la muzeu şi e chiar pe malul râului. Ia gândeşte-te – e foarte probabil ca însuşi colonelul să-şi fi instalat tabăra exact în zona asta.

Suntem cu toții foarte încântați de idee. Ai putea vedea muzeul şi să îi cunoşti pe toți cei de aici. Mama deja vrea să te invite la cină, iar Isaac să te ducă la vechiul drum minier, să vezi ruinele.

Ştiu că s-ar putea să ți se pară foarte mult dintr-odată. Dar te rog să te gândeşti. Apoi, din punct de vedere practic, asta ar rezolva şi problema artefactelor – le-ai putea aduce cu tine, cu avionul. Ar fi mai sigur decât să le expediezi prin poştă. Şi avem banii pe care i-ai donat muzeului, aşa că putem acoperi uşor cheltuielile de călătorie.

Bun, sper că n-am fost ca o reclamă din aia agresivă. Dar chiar vreau să te gândeşti la asta, Walt. Ştiu că de mult ai visat să ajungi în Alaska şi tare ne-am dori să vii. Te rog să spui da.

Cu cele mai bune gânduri,

Josh

P.S.: După cum vezi, ți-am trimis şi o broşură despre excursia cu barca, doar-doar te va convinge.

Haideţi la rafting pe minunatul râu Wolverine din Alaska!

Gheţari din care se desprind sloiuri, munţi semeţi – plutiţi din munţi către mare şi faceţi cunoştinţă îndeaproape cu Alaska.

Călătoria noastră pe râu începe în oraşul minier istoric Alpine, din Alaska. În următoarele şase zile veţi pluti prin cel mai spectaculos peisaj din lume: impresionantul Canion Forrester, cascade înspumate, munţii de pe coastă cu crestele lor veşnic albe, întinderile învăluite în ceaţă ale Luncii Boyd şi minunatul râu Tillman. Veţi putea vedea şi vestigiile unei epoci dispărute – calea ferată abandonată, care a fost construită în 1905 în cel mai dificil ţinut din lume. Veţi vedea tuneluri prin munţi şi poduri pe

structuri de lemn, pe unde trecea trenul. Pe întreg traseul veţi întâlni la tot pasul o mulţime de animale sălbatice: urşi, foci, somoni şi acvile cu cap alb. Spre capătul călătoriei, vom pluti pe lângă Gheţarul Regelui şi cel de Piatră, de unde se desprind şi cad mereu sloiuri în râu.

Veţi avea parte de:

- Ghizi prietenoşi, bine informaţi.
- Mâncare proaspăt preparată.
- Locuri de dormit confortabile.
- Aventura vieţii dumneavoastră.

Dragă Josh,

M-ai dat pe spate cu ultima ta scrisoare. Alaska!

Sigur că mă pot gândi din prima la o grămadă de motive pentru care, dacă aş fi întreg la minte, nu aş face călătoria. Sunt prea bătrân pentru asemenea aventuri şi mi-e mai frică de avion decât de o extracție dentară. Prin urmare, n-am mai urcat într-o asemenea drăcovenie periculoasă din 1980, când tu probabil că nici nu erai pe lume, dacă stau să mă gândesc.

Totodată, mi se pare că micul tău muzeu ar putea folosi banii într-un scop mai bun decât pentru transportul ciolanelor mele inutile acolo.

Acestea fiind spuse, invitația ta este una dintre cele mai amabile pe care le-am primit de multă vreme. După cum bine ştii, de când eram mic şi citeam despre călătoria colonelului şi cercetam harta din pod visam să văd Alaska. Mi-e greu până şi să-mi imaginez cum ar fi să pun piciorul în locul acela. În plus, se pare că acum am şi prieteni acolo.

N-am să m-apuc să neg. Gândul la această călătorie lungă îmi dă emoții. O să mă interesez la doctor şi o să vedem ce zice.

Cât despre fotografiile lui Sophie, Muzeul Anderson a ars în 1965. Familia donase muzeului fotografiile şi plăcile ei, precum şi aparatul cu tot echipamentul, şi toate au fost distruse. Ce se află la tine e tot ce s-a păstrat.

Îți mulțumesc pentru amabilitate, Josh. O să ținem legătura. Vreau să văd Alaska, asta e clar.

Walt

Cuib de potârniche polară, lângă Nome, Alaska
Fotografie de Sophie Forrester

Oregon Post, 19 aprilie 1929

SOPHIE FORRESTER, FOTOGRAFA PASIONATĂ DE PĂSĂRI, AMINTIREA UNEI VIEȚI DE AVENTURĂ:
VERNISAJUL EXPOZIȚIEI DE FOTOGRAFIE, SĂPTĂMÂNA VIITOARE LA MUZEUL ANDERSON

Când o întâlneşti prima oară pe doamna Sophie Forrester, ai crede că a dus o viață obişnuită, liniştită. Este o femeie măruntică, mai în vârstă, cu părul alb prins cu grijă, cu fustă lungă şi închisă la culoare, bluză de modă veche, închisă până sus pe gât şi un fel suav de a vorbi, victorian.
Dacă însă o vizitezi la casa ei de pe malul unui mic iaz de lângă Portland, găseşti dovezi care contrazic aparența acestei vieți obişnuite.
Deasupra şemineului se află un colț de mamut lânos, o scrisoare înrămată de la National Audubon Society, în care se exprimă recunoştința pentru munca doamnei Forrester, iar pe bibliotecă se găseşte un coş indian din scoarță de mesteacăn în care doamna Forrester spune că sunt cojile unor ouă de potârniche polară din Alaska.
Dacă urci la etaj, în biroul ei, descoperi echipamentul fotografic folosit de-a lungul întregii vieți, inclusiv aparatul de teren American Optical cu care şi-a început cariera.
Vreme de aproape patru decenii doamna Forrester a fotografiat păsările din Washington, Oregon şi Teritoriul Alaska. Renumitul ornitolog american William Norland e unul dintre cei mulți care îi prețuiesc enorm munca.
„Este o adevărată femeie-pasăre, indiferent ce-ar spune ea", sunt vorbele adesea citate ale domnului Norland. „Dar fotografiile ei constituie dovada unui geniu rar. Nu păsările sunt subiectul, cât lumina în sine."
Desigur, pasiunea ei a purtat-o în multe aventuri. Ea şi soțul ei, răposatul colonel Allen Forrester, au întreprins şase călătorii în sălbăticia Alaskăi, unde ea a fotografiat cocoşi polari şi rândunici de mare, printre multe alte păsări.
Când este întrebată dacă i-a fost vreodată frică să nu se înece într-un râu sau să nu fie mâncată de urs, râde şi flutură din mână ca pentru a alunga întrebarea.
„Doar de plictiseală şi de singurătate mi-a fost cu adevărat frică", spune.
E nevoie de mult efort din partea intervievatorului ca să o facă pe doamna Forrester să vorbească despre cariera sa remarcabilă. Întrebată de fotografiile ei care au apărut în celebra carte *Păsări sălbatice din America de Nord*, spune: „A, da, domnul Zimmerman a folosit câteva în cartea lui". De fapt, peste treizeci de fotografii de-ale ei au apărut în paginile mult lăudatului volum. De-a lungul anilor, atât fotografiile, cât şi observațiile ei de teren minuțioase i-au fost

publicate în numeroase ziare şi reviste ştiinţifice. Dar cuiburile şi puii gata să-şi ia zborul au interesat-o cel mai mult pe doamna Forrester.
Munca de-o viaţă ca fotograf şi naturalist au mers mână în mână cu cea a soţului ei, care a decedat în 1918. Se pare că şi colonelul era faimos la rândul său, fiindcă a condus o expediţie importantă în Teritoriul Alaska în 1885, potrivit doamnei Forrester.
„Îi plăcea să mă tachineze zicând că-i asistentul meu de teren, dar el a fost cel care a făcut posibile toate acestea”, povesteşte doamna Forrester. „Eu mă uitam la un cuib de pe o stâncă şi mă întrebam cum aş putea face fotografia. El mă conducea, urcam, ocoleam şi înaintam până ajungeam în vârful stâncii, apoi mă lega cu frânghii şi mă cobora până ajungeam faţă în faţă cu cuibul. Şi făceam fotografia.”
Dar atunci sigur îi era frică, nu-i aşa?
„Mi se mai strângea un pic stomacul din când în când”, recunoaşte, „dar ştiam că soţul meu se pricepe să facă un nod ca lumea”.
Doamna Forrester a insistat să amintim numele câtorva oameni în acest articol. Spune că datorează mare parte din succesul său încurajărilor iniţiale şi sfaturilor unui farmacist
din Portland, pe nume Henry Redington. În 1885 acesta a trimis fotografiile ei unui editor şi astfel a ajutat-o să debuteze în carieră. De asemenea, cu mulţi ani în urmă, când abia începea să facă fotografii în Cazarma Vancouver, sgt. Joe MacGillivray a ajutat-o să proiecteze ceea ce ea numeşte cea mai valoroasă invenţie a sa – un adăpost pentru fotografiat. Îl descrie ca pe un mic cort de pânză unde putea sta ascunsă, cu obiectivul scos printr-o gaură.
Pentru multe dintre fotografiile ei trebuia să stea zile în şir într-un asemenea cort. Şi cum rămâne cu teama de plictiseală? Doamna Forrester insistă că nu se plictisea niciodată când ştia că e posibil să surprindă o pasăre în fotografie.
Eforturile şi răbdarea ei au au fost încununate prin realizarea a peste 500 de negative pe plăci de sticlă. Are şi una preferată. Un stol de gâşte sălbatice în delta râului Wolverine din Alaska.
„Allen n-a uitat niciodată expediţia lui din Alaska. Atunci a avut parte de o întâlnire fantastică, în urma căreia credea că gâştele sălbatice de acolo poartă un soi de vrajă. Mai mult ca orice şi-a dorit să mă ducă acolo şi să fotografiez aceste păsări. Aceea a fost prima noastră călătorie în nord”, spune Sophie Forrester.
Îşi aminteşte că într-o dimineaţă de mai din 1922, în zori, încă dormea în cort când a auzit strigătul gâştelor care zburau pe râu. A ieşit repede din cort, îmbrăcată în hainele de noapte şi cu echipamentul de fotografiat în mână. Soţul ei, colonelul, făcea cafea la focul de tabără.
„Mi-a spus: Iată-le, draga mea. Pozează-le repede! Desigur, numai de repede nu se putea vorbi atunci. Abia a doua zi am putut să fac fotografia respectivă, când stolul se adunase într-o mlaştină, lângă un grup de femei indience. A fost una dintre cele mai frumoase privelişti la care-am asistat vreodată şi mă tem că poza nu redă întru totul frumuseţea reală, dar chiar şi aşa rămâne preferata mea.”

Am întrebat-o, totodată, despre singura fotografie din casă care o înfățişează pe ea, pe doamna Forrester. În imagine poartă ghete înalte, pantaloni de vânătoare şi o
pălărie cu boruri largi. Soțul ei, colonelul, stă lângă ea, iar în spatele lor se vede o câmpie lipsită de copaci.
„Aşa arăta oraşul Nome în 1915", spune. „Am mers acolo ca să fotografiem potârnichea polară când cuibăreşte. Din păcate, a fost ultima noastră călătorie în Alaska, fiindcă apoi sănătatea soțului meu a început să se şubrezească."
După care adaugă, cu o expresie visătoare: „Mă uit la ea şi-mi spun, of, dragă Allen, de-aş putea să fiu cu tine acum".

De săptămâna viitoare până pe 1 iunie, peste 100 de fotografii ale doamnei Forrester vor fi expuse la Muzeul de Artă Anderson.

Compania aeriană Ultima frontieră

Un prieten v-a trimis următorul itinerariu:

Informații client

Walt Forrester
E-ticket

Plecare – 10 iulie

Zborul 2743, locul 15C
Pleacă: Missoula MSO 13:15
Soseşte: Seattle-Tacoma SEA 13:47 *625 km*

Zborul 101, locul 27A
Pleacă: Seattle-Tacoma SEA 15:15
Soseşte: Anchorage ANC 17:41 *2.325 km*

Întoarcere – 21 iulie

Zborul 96, locul 20C

Pleacă: Anchorage ANC 9:20
Soseşte: Seattle-Tacoma SEA 13:40 *2.325 km*

Zborul 2396, locul 17C
Pleacă Seattle-Tacoma SEA 17:30
Soseşte: Missoula MSO 19:52 *625 km*

Mulțumiri

Pentru scrierea acestui roman m-am inspirat foarte mult din călătoria reală în Alaska întreprinsă sub comanda locotenentului Henry T. Allen în 1885. *Relatarea unei expediții pe fluviile Copper, Tanana şi Koyukuk din Teritoriul Alaska*, scrisă de el, mi-a slujit atât ca teren de pornire, cât şi ca permanentă sursă de informare. În plus, sunt recunoscătoare Alaska University Anchorage/Alaska Pacific University Consortium Library, unde se află însemnările lui Fred Fickett. Fickett a fost soldat în expediția lui Allen pe fluviul Copper, iar jurnalele şi scrisorile lui reprezintă o adevărată comoară.

Alte surse neprețuite în documentare mi-au fost puse la dispoziție de Alaska's Digital Archives (vilda.alaska.edu), Alaska Historical Archives şi Muzeul din Anchorage, în special expoziția „Dena'inaq' Huch'ulyeshi" din 2013 şi catalogul acestei expoziții. Mulțumiri, de asemenea, lui Gregory Shine şi Doug Wilson de la Fort Vancouver National Historical Site.

Fundația Rasmuson nu doar că mi-a subvenționat o călătorie de cercetare pe o porţiune îndepărtată a fluviului Copper, însă, poate încă mai important, mi-a insuflat încredere când aveam îndoieli, la începutul scrierii cărții. Artiştii din Alaska sunt nemaipomenit de norocoşi că beneficiază de această formă de sprijin şi încurajare.

Pe lângă relatarea locotenentului Allen, m-am bazat pe multe alte cărți de specialitate, dar aş vrea să le menționez pe următoarele: *Make Prayers to the Raven* şi *The Athabaskans* de Richard Nelson; *Tales from the Dena* de Frederica de Laguna, cu ilustrații frumoase de Dale DeArmond; *Chickaloon Spirit* de Katherine Wickersham Wade; *Shem Pete's Alaska* de James Kari şi James Fall; şi *K'tl'eghi Sukdu: The Collected Writings of Peter Kalifornsky*. Mulțumiri University of Alaska Press şi lui Amy Simpson pentru generozitatea cu care mi-au permis să folosesc fragmente din *Through Orthodox Eyes*. Chiar şi atunci când lucram la mine acasă, în Alaska, am avut la dispoziție o bogată bibliotecă

de texte din secolul al XIX-lea despre tot ce era nevoie, de la plăci fotografice şi istorie militară la ornitologie şi obstetrică, grație cărților digitale de la Google Books.

Însemnările lui Andrew Pruitt datorează mult poeziei lui William Blake şi Bibliei. Femeile-gâscă au fost inspirate de o referință din *The Athabaskans* de Richard Nelson, iar copilul din rădăcina de molid, de povestirea „Xay Tnaey” de John Billum, din volumul *Our Voices: Native Stories of Alaska and the Yukon.* Fragmentul intitulat „Când am văzut albii prima oară la râul Trail” a fost inspirat de „Când a venit pe pământurile noastre locotenentul Allen”, aşa cum i-a fost spusă povestea lui Katie John de mama ei, text inclus în *Tatl'ahwt'aenn Nenn': The Headwaters People's Country*, transcrisă şi editată de James Kari. Şi deşi majoritatea termenilor din limba băştinaşilor sunt extraşi direct din însemnările lui Allen şi Fickett, m-am bazat şi pe lucrările lingviştilor James Kari şi John Smelcer, dar sigur că orice eventuală greşeală îmi aparține.

De-a lungul scrierii cărții, mulți oameni mi-au pus la dispoziție cunoştințe, cărți şi surse de inspirație. Aş vrea să le mulțumesc în mod deosebit lui Melissa Behnke şi lui David Cheezem, precum şi întregii echipe de la Fireside Books; lui Mary Ann Cockle, care are ochi de vultur; dr. Susan Lemagie; artistei Anna Aube; lui David şi Wendy Carter; pastorilor Tim şi Leisa Carrick; şi lui Jenny şi Craig Baer.

Aş vrea să îi mulțumesc şi lui Argent Kvasnikoff, care nu doar că mi-a împărtăşit experiența şi observațiile sale, dar mi-a demonstrat încă o dată forța artiştilor în a ne ajuta să vedem lumea în ipostaze noi.

De la bun început, mi-am imaginat că această poveste va fi presărată cu hărți, schițe, fotografii şi ilustrații vechi – mulțumiri artistei Ruth Hulbert şi fotografului Stephen Nowers pentru munca lor care a făcut cu putință acest lucru.

Le sunt nespus de recunoscătoare editorilor mei, Reagan Arthur de la Little, Brown and Company şi lui Mary-Anne Harrington de la Tinder Press – această carte şi *Copila de zăpadă* nu ar fi fost posibile fără corecturile, entuziasmul şi răbdarea lor. Mulțumiri din suflet şi minunatelor echipe de pe ambele maluri ale Atlanticului, inclusiv lui Carrie Neill, Keith Hayes, Lisa Erickson, Peggy Freudenthal, Tracy Williams, Olivia Aymler şi Matt Carlini de la Little, Brown and Company, iar de la Tinder Press, lui Vicky Palmer, Katie Brown, Patrick Insole, Amy Perkins şi Sarah Badhan. Şi îi sunt veşnic recunoscătoare agentului meu, Jeff Kleinman de la Folio Literary Management, care m-a îndrumat cu profesionalism de la începutul acestei aventuri şi are o armată de redactori amabili și avizați.

Dar cel mai mult îi mulțumesc familiei mele, din preajmă şi de departe, şi mai ales mamei mele, Julie LeMay, care mă ajută să văd când o lebădă e mai mult decât o simplă lebădă; tatălui meu, John LeMay, care a plăcut-o pe Sophie de la bun început şi căruia i-a displăcut profund că Tillman dispare; soțului meu, Sam, care face totul posibil; şi fiicelor mele, Grace şi Aurora, care mă inspiră în fiecare zi – iubirea voastră îmi este cel mai bun sprijin.

Drepturi de reproducere a fotografiilor

Autoarea şi editorul îşi exprimă recunoştinţa pentru permisiunea de a reproduce următoarele imagini:

Alaska State Library, Wickersham State Historic Site Photographs, ASL-PCA-277
A Guide for Alaska Miners, Settlers and Tourists, 1902, Alaska State Library, Historical Collections, ASL-F902-3-C66-1902-CLIP
Consiliul de la Fairbanks, Alaska, 5-6 iulie 1915, Alaska State Library, Wickersham State Historic Site Photographs, ASL-PCA-277
Soldați din Bateria C, Regimentul 3 Artilerie, în formație la Fort Vancouver, 1860. Prin bunăvoința Fort Vancouver National Historic Site. Imaginea II – ISC-89759, National Archives and Records Administration
Alaska State Library, Louis Thibodeau Photograph Collection, c. 1897, ASL-PCA-538
U.S.R.C. Corwin. Sitka, Alaska. Alaska State Library, Wickersham State Historic Site Photographs, 1882-1930, ASL-PCA-277
iStock.com, Jeff D. Samuels

Table of Contents